# ΦΙΛΩΝΟΣ

Ιερ: του Ιουδαιου

# ΙΟΥΔΑΙΟΥ

ΤΑ

# ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΑΠΑΝΤΑ.

# *PHILONIS JUDÆI*

# OPERA

QUÆ

## Reperiri potuerunt Omnia.

Textum cum MSS. contulit, quamplurima etiam è Codd. Vaticano, Mediceo, & Bodleiano, Scriptoribus item vetuſtis, necnon Catenis Græcis ineditis, adjecit, Interpretationemque emendavit, univerſa Notis & Obſervationibus illuſtravit

*THOMAS MANGEY*, S. T. P.
Canonicus DUNELMENSIS.

VOL. II.

Typis GULIELMI BOWYER.
Proſtant Venales apud GULIELMUM INNYS, in Area Occidentali Divi Pauli;
& CAROLUM BATHURST, ex adverſum Sancti Dunſtani in Fleet-ſtreet.
MDCCXLII.

325/22

MVSEVM
BRITAN
NICVM

# CATALOGUS LIBELLORUM
# PHILONIS JUDÆI,

## Qui in SECUNDO TOMO continentur.


*DE Vita Abrahami*, Pag. 1

*De Vita Viri Politici, ſive de Joſeph*, 41

*De Vita Moſis*, Lib. I. 80

Lib. II. 134

Lib. III. 145

*De Decem Oraculis quæ ſunt legum capita*, 180

*De Circumciſione*, 210

*De Monarchia*, Lib. I. 213

Lib. II. 222

*De Præmiis Sacerdotum*, 232

*De Animalibus Sacrificio idoneis*, 237

*De Sacrificantibus*, 251

*De Mercede Meretricis, in Templo non admittendâ*, 265

*De Specialibus Legibus*, 270

*De Septenario*, 277

*De Specialibus Legibus ad ſextum, ſeptimumque præceptum*, 299

*De Specialibus Legibus ad præcepta, octavum, nonum, & decimum*, 335

*De Juſtitia*, 358

*De Conſtitutione Principum*, 361

*De Fortitudine*, 375

*De Humanitate*, 383

*De Pœnitentia*, 405

*De Præmiis & Pœnis*, 408

# CATALOGUS LIBELLORUM.


*De Execrationibus,* 429

*De Nobilitate,* 437

*Quod Omnis Probus liber,* 445

*De Vita Contemplativa,* 471

*De Mundi Incorruptibilitate,* 487

*Adversus Flaccum,* 517

*De Virtutibus, sive de Legatione ad Caium,* 545

*De Mundo,* 601


## FRAGMENTA,


*Ex Eusebii Præp. Evang.* 625

*Ex Johannis Damasceni, Sacris Parallelis,* 648

*Ex alio Johanne Inedito,* 660

*Ex Antonii Melissâ,* 670

*Ex Codice Barocciano, N°* 143. 674

*Ex Catenis Ineditis, in Regis Christianissimi Bibliothecâ,* 675

# ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ, ΒΙΟΣ ΣΟΦΟΥ

ΤΟΥ ΚΑΤΑ

## ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΤΕΛΕΙΩΘΕΝΤΟΣ,

Ἢ περὶ ΝΟΜΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ, ὅ ἐστι, περὶ ΑΒΡΑΑΜ *.

# PHILONIS JUDÆI, VITA SAPIENTIS,

## PER DOCTRINAM PERFECTI,

SIVE

De LEGIBUS NON SCRIPTIS, hoc est, de ABRAHAMO.

p. 349. Τῶν ἱερῶν νόμων ἐν πέντε βίβλοις ἀναγεγραφέντων, ἡ πρώτη καλεῖται καὶ ἐπιγεγράφεται ΓΕΝΕΣΙΣ, ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, ἣν ἐν ἀρχῇ περιέχει, λαβοῦσα τὴν προσηγορίαν· καίτοι μυρίων ἄλλων ἐμφερομένων πραγμάτων, ὅσα κατ' εἰρήνην ἢ πόλεμον, ἢ φορὰς ἢ ἀφορίας, ἢ λιμὸν καὶ εὐθηνίαν, ἢ τὰς μεγίστας τῶν ἐπὶ γῆς φθορὰς διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος· ἢ τἀναντίον γενέσεις καὶ εὐτροφίας ζώων καὶ φυτῶν καὶ τὴν αἰρος καὶ τῶν ἐτησίων ὡρῶν εὐκρασίαν, καὶ τῶν ἀνδρῶν τὴν μὲν ἀρετῆ, τὴν δὲ κακίᾳ συμπεπλεγμένων. Ἀλλ' ἐπειδὴ τούτων τὰ μὲν ἐστι τοῦ
p. 350. κόσμου μέρη, τὰ δὲ παθήματα, τελειότατον δὲ καὶ πανηρίστατον ὁ κόσμος, αὐτῷ τὴν ὅλην βίβλον ἀνέθηκεν. Ὃν μὲν οὖν τρόπον ἡ κοσμοποιία διατέτακται, διὰ τὸ προτέρας ζωογονίας, ὡς οἷόν τε

SACRÆ leges cum in quinque voluminibus sint scriptæ, horum primum vocatur & intitulatur GENESIS, ob mundi generationem, quam in principio continet, sic nominatum; quamvis in eo aliæ res innumeræ insertæ sunt bello paceque gestæ; item sterilitates fertilitatesque, penuriæ copiæque; adhæc maximæ clades terrarum ex conflagrationibus & inundationibus: & è diverso, reparatio felixque proventus animalium pariter atque stirpium, pro aeris tempestatumque annuarum temperie, hominumque aliàs virtuti deditorum, aliàs vitiis. Sed quoniam ista vel partes mundi sunt vel accidentia, mundus autem ipse opus perfectissimum ac plenissimum, ab ejus generatione liber denominatus est. Hujus igitur opificii rationem, quan-

* Idem hujus libelli titulus in omnibus MSS. legitur, qualis in Editis. Unde constat emendari debere Euseb. Hist. Eccles. lib. ii. c. 18. qui sic habet, Περὶ βίου σοφοῦ, καὶ τῆς διδασκαλικωτάτης τελειωθέντος, ibi scribe omnino διδασκαλίαν. Ita enim Philo ipse p. 357. Ἄσκημα σύμβολον διδασκαλικῆς ἀρετῆς. Nec quicquam ipsi vulgatius quam Abrahamum institutionis, Isaacum naturæ, Jacobum exercitationis exemplum adducere. Hieronym. lib. Vir. Illustr. *De Vitâ Sapientis, liber unus.* Idem titulus agnoscitur à Johanne Damascen. Parallel. sacr. p. 404. Sic enim ille, Φίλωνος ἐκ τοῦ βίου σοφοῦ. Quæ quidem exstant hujus opusculi p. 387. Male igitur apud Suidam v. Φίλων scribitur, περὶ βίου φιλοσόφου. Ibi omnino repone σοφοῦ. Multa huc depromsit Ambrosius in libros suos de Abrahamo, tacito tamen, ut vulgo solet, Philonis nomine. Vide de Abrahamo, ejusque vitâ & scriptis vulgo sic dictis, Pet. Lambec. Prodrom. Hist. Liter. lib. i. c. 6.

[a] προτέρας] Non hinc colligendum libellum hunc continuo sequi debere librum de Mundi Opificio. Forsan sub nomine κοσμοποιίας quicquid in Genesin mysticè scripserat, complexus est. Ita Noster infra p. 351. librum de Plantatione

tum potui, diligenter tractavi in libello ſuperiore; nunc quoniam ordo poſtulat ut leges ſcrutemur, dilatis ad tempus particularibus ceu imaginibus, generaliores & quaſi exemplares primum diſquiremus. Hæ ſunt viri qui recte ac ſine culpa vixerunt, quorum virtutes publicatæ ſunt in ſacrarum literarum tabulis, non tantum ad ipſorum laudem, verum etiam ad lectores in ſimilium æmulationem excitandos. Fuerunt enim illi animatæ rationaleſque leges, quos duabus de cauſis celebravit *legiſlator*; altera, ut oſtenderet præcepta legis à natura non diſcrepare; altera, non magno opere laborandum eis qui volunt exigere vitam juxta legum regulam, ſiquidem illi priſci, ante leges ſigillatim proditas, non ſcripto jure facile & libenter ſunt uſi. Ut merito quis dicere poſſit, leges ſcriptas nihil aliud eſſe quàm vitarum patrum commentarios, in quibus eorum vetuſta dicta factaque narrantur. Illi enim ſcholas nullas frequentaverant, nullis præceptoribus uſi fuerant, ſed à ſeipſis inſtituti doctique naturæ ordinem amplexi, naturam ipſam, ut eſt verè, pro lege antiquiſſima rati, per totam vitam legiſlatorum functi ſunt officio: nullum crimen lubenter admittentes, fortuitas autem res precibus & ſupplicationibus commendantes Deo propitio, ad exigendum vitam integram utrobique proſperam, tum in voluntariis, tum in involuntariis. Quoniam igitur initium parandorum bonorum ſpes eſt, etiam hanc tanquam publicam viam oſtendit & aperit proba anima, veri boni conſequendi ſtudioſa, quæ primum ſpei amantem nominavit *Enos hominem*, vocabulum totius generis commune tribuens ei per excellentiam. Nam Chaldæi hominem Enos vocant: ac ſi ſolus vere homo ſit, qui res bonas expectat, & bona ſpe ſe ſuſtinet. Unde manifeſtum eſt, quòd ſpe carentem non hominem exiſtimat, ſed beſtiam humana forma præditam, cui deſit ſpes, proprium ornamentum humanæ animæ. Quamobrem cum vellet egregie laudare Hunc bene ſperantem, poſtquam dixerat: *hic ſperavit in patrem* & in factorem omnium: ſubjecit, *Hic eſt liber generationis hominum*, quamvis jam & patres & avi quidam

Gen. iv. 25.

ἦν, ἠκριβώσαμθν· ἐπεὶ ἦ τὰς νόμους καὶ τὸ ἐξῆς ἀκόλυθον ἀναλκαῖον διεξοδεύσαι, τὰ δὴ μέρους καὶ ὡς ἂν εἰκόνων ὑποτέθεσιν ποιησάμθροι, τὰς καθολικωτέρας καὶ ὡς ἂν ἀρχέτυπους προτέρας διεξδυνήσομθν. Οὗτοι δέ εἰσιν, ἀνδρῶν οἱ ἀνεπιλήπτως καὶ καλῶς βιώσαντες, ὧν τὰς ἀρετὰς ἐν ταῖς ἱερωτάταις ἐγκλιτεῦσθαι γραφαῖς συμβέβηκεν, οὐ πρὸς [b] τὸν ἐκείνων ἔπαινον αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν τὰς ἐντυχάνοντας προτρέψασθαι, καὶ δὴ τὰ τῶν ὁμοίων ζῆλον ἀγαγεῖν. Οἱ γὰρ [c] ἔμψυχοι καὶ λογικοὶ νόμοι ἄνδρες ἐκεῖνοι γεγόνασιν, ὡς δυεῖν χάριν ἐσήμηνεν· [d] ἑνὸς μέν, βυλόμθνος ἐπιδεῖξαι, ὅτι τὰ τεθειμθία ἀκόλουθα τῇ [e] φύσεως οὐκ ἀπᾴδει· δευτέρου δέ, ὅτι οὐ πολὺς πόνος τοῖς θέλουσι καὶ τοὺς κειμθίους νόμους ζῆν, ὑπότε καὶ ἀγεώφθη τῇ νομοθεσίᾳ, πρόν τι τῶν δεχθὲν ἀναγεγράφθαι τοῦ ἐν μέρει, ῥᾳδίως καὶ εὐπετῶς ἐχρήσαντο οἱ πρῶτοι. Ὡς δεόντως ἄν τινα φάναι, τὰς τιθεμένας νόμους μηδὲν ἄλλ' ἢ ὑπομνήματα εἶναι βίου τῶν παλαιῶν, ἀρχαιολογίας ἔργα καὶ λόγους οἷς ἐχρήσαντο. Ἐκεῖνοι μὲν ὅτε γνώμμοι καὶ φοιτηταὶ γθόμθνοί τινων, ὅτε αὐτοὶ διδασκάλοις ἃ χρὴ πράττειν καὶ λέγειν ἀναδιδαχθέντες, αὐτήκοοι ἦ ἐξ αὐτομαθοῦς ἀκολυθίαν φύσεως ἀσπασάμθνοι, τὴν φύσιν αὐτῷ, ὅπερ ἐστὶ πρὸς ἀλήθειαν, πρεσβύταλον νόμιμον θεσμὸν εἶναι ὑπολαβόντες, ἅπαντα τὸν βίον ἐνομοθέτησαν· ὑπαίτιον μὲν ὀδὲν γνώμαις ἐκουσίοις ἐργασάμθνοι, πρὶν ἢ τὸν ἐκ τύχης πολιωμθνοι τὸν θεὸν, καὶ λιταῖς ἐξ ἱκεσίαις ἐξομολογόμθνοι, πρὸς ὁλοκλήρου μέλουσίαν ζωῆς δι' ἀμφοτέρων καλορθωμθνης, τὸν τε ἐκ προνοίας καὶ τὸν ἀνθ' ἑκουσίων γνώμης. Ἐπειδὴ τοίνυν ἀρχὴ μέλουσίας ἀγαθῶν ἐστιν ἐλπὶς, καὶ ταύτῃ οἷα λεωφόρον ὁδὸν ἡ φιλάρεσκος [f] ἀναφαίνει καὶ ἀνοίγει ψυχὴ, πρωθάζουσα τυχεῖν τοῦ πρὸς ἀλήθειαν καλοῦ, τὸν πρῶτον ἐλπίδος [g] ἐρασθὲν προσεῖπεν ἄνθρωπον, τὸ κοινὸν τοῦ γένους ὄνομα καθ' ἑαυτὸν χάριν δωρησάμθνος αὐτῷ· [h] Χαλδαῖοι γὰρ τὸν ἄνθρωπον Ἐνὼς καλοῦσιν, ὡς μόνον πρὸς ἀλήθειαν ὄντος ἀνθρώπου, τοῦ τὰ ἀγαθὰ προσδοκῶντος, καὶ ἐλπίσι χρησαμένου ἐφιδρυμθνου. Ἐξ οὗ δῆλον ὅτι τὸν δύσελπιν καὶ δ' ἄνθρωπον, ἀλλ' ἀνθρωποειδῆς ἡγεῖται θηρίον, τὸ οἰκειόταλον ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἐλπίδα, ἀφῃρημθνον. Ὅθεν καὶ παλαιὸς ὑμνῆσαι βυλόμθνος τὸν εὐέλπιν, προειπὼν ὅτι ἔστιν ἤλπισεν ἐπὶ τὸν [i] τῶν ὅλων παλαιὸν καὶ ποιητὴν, ἐπιλέγει· Αὕτη ἡ βίβ-

p. 351.

tione προτέρων ζωταξιν appellat, δι' ἃς ἡ αἰτίας ἐλήλυθεν, λέγε τὴν προτέρας συντάξεως εἶδος]. Quæ quidem leguntur lib. de Plantat. p. 351. Infra etiam p. 285. ἤλθε ἡ, ὡς ἐν τῇ κοσμοποιίᾳ δεδήλωται, ἐπὶ θεόν. Quæ ſententia à Noſtro explicari videtur, lib. de Gigantibus p. 285.

[b] πρὸς τὸν, &c.] MSS. Linc. & Par. ὑπὲρ ἐκείνων ἐπαίνου, &c.

[c] ἔμψυχοι] Viros bonos pro legibus animatis habendos ſæpius docet Noſter. Vide infra p. 388. & lib. ii. de Vit. Moſis p. 654. Hæc autem ſententia è philoſophorum ſchola à Philone hauſta. Cicer. lib. iii. de Legibus, *Vereque dici poteſt, magiſtratum legem eſſe loquentem, legem autem mutum magiſtratum.* Clemens. Alexandrin. Strom. ii. p. 438. ὁ τε Ἐλεάτης ξένος τὸν βασιλικὸν καὶ πολιτικὸν ἄνδρα νόμου ἔμψυχον λέγειν]. Euſeb. Præp. Evangel. lib. vii. c. 6.

[d] ἑνὸς μέν] Sequebatur ὅτι in Editis, quod fide Codicum expunxi. Ex eiſdem ſcribo ἐπιδεῖξαι pro δεῖξαι. Item τιθεμένα. Editi τιθέμενα.

[e] φύσεως] Melius forſan τοῦ τῆς φύσεως. Ibidem poſt νόμιμον videtur deeſſe καὶ, vel ſic diſtingui poteſt, τοῦ φύσει αὐτῷ, ὅπερ ἐστὶ πρὸς ἀλήθειαν πρεσβύταλον, νόμιμον, θέσμιον, &c.

[f] ἀναφαίνει] MSS. ἀνατέμνει, & ſic ſcribendum. Ita Noſter lib. de Migrat. p. 418. ὁδὸν ἀνατέμνων.

[g] ἐρασθὲν] Sequitur in Codice Mediceo Ἐνὼς, eſtque omnino ad ſenſum neceſſarium. Ita ergo ſcribe & diſtingue ἐρασθὲν Ἐνὼς προσεῖπεν, ἄνθρωπον. De Etymo vero hujus nominis vide ſupra p. 180.

[h] Χαλδαῖοι] Ita paſſim apud Philonem audiunt Hebræi.

[i] τοῦ] Inſerui ex MSS.

λ@· ψυχήσεως ἀνθρώπων, καίτοι παλίρων ϗ πάπ-
πων ἤδη γεγονότων. Ἀλλὰ τὰς μὲ ἀρχηγέτας ϔ
μικλῦ ψύχης ὑπέλαβεν εἶναι, τυπνὶ ϗ τῦ καθαρω-
τάτυ ϗ διηθημϐύυ, ὅπερ ἔνλως ἐςὶ λογικόν. Καθ-
άπερ γὰ ὁ ποιητὴς Ὅμηρ@·, μυρίων ὄνλων ποι-
ητῶν, κατ' ἐξοχλὴ λέγε)· ϗ τὸ μέλαν ᾧ γρά-
φομϐ, καίτοι παντὸς, ὃ μὴ λϐυκόν ἐςι, μέλανος
ὄνλ@·· ϗ Ἄρχων Ἀθλύησιν, ὁ ἐπώνυμ@·, Ϲ ϔ
ἐνέα ἀρχόνλων ἄρις@·, ἀφ' ἧ οἱ χρόνοι καλα-
ριθμῦνε)· ϔ αὐτὸν τρόπον ϗ ϔ ἐλπίδι χρώμϐνον,
ἄνθρωπον κατ' ἐξοχλὴ ὠνόμασε, τὰ πλήθη ϔ ἄλ-
λων [k] ἐφησυχάσας, ὡς οὐκ ἀξίων ϔ αὐτῆς προσ-
ρήσεως ἐπιλαχεῖν. Εὖ μϐύτοι ϗ τλὴ βίϐλον ψυ-
σέως τῦ πρὸς ἀλήθειαν ἀνθρώπυ προσεῖπεν, οὐκ
ἀπὸ ϛκοπῦ· διότι γραφῆς ϗ μνήμης ἄξι@· ὁ
εὔελπις, ἧ ϔ ἐν χαρτιδίοις πῖς ὑπὸ [l] ϛητῶν δι-
αφθαρησομϐύοις, ἀλλὰ ϔ ἐν ἀθανάτῳ τῇ φύσῃ,
παρ' ᾗ τὰς ἀϱδαίας πράξεις ἀναγράπλες εἶναι
ϛυμϐέϐηκεν. Εἰ μϐύτοι καλαριθμήσειέ τις ἀπὸ ϔ
πρώτυ ϗ γνησῦς ϔ ὑπὸ μὲ Χαλδαίων Ἐνὼς,
Ἑλλάδι ᾗ Ἀλεξίκλῳ προσαγορϐύομϐν Ἄνθρωπον,
ϐρήσῃ τέταρλον. Ἐν ἀριθμοῖς ᾗ ἡ τέλρας τετί-
μηκε) πολλά τε πῖς ἄλλοις φιλοσόφοις, ὅσοι τὰς
ἀσωμάτυς ϗσίας ϗ νοητὰς ἠσπάσανλο, ϗ μάλιςα
πολλὰ Μωσεῖ τῷ πανσόφῳ· ὃς ϛεμνιώων ϔ τέ-
ταρλον ἀριθμὸν φησὶν, ὅτι ἅγιός ἐςι ϗ αἰνετός·
δι' ἃς δ' αἰτίας [m] ἐλέχθη, Ἀλὰ ϔ προτέρας
ϛωλάξεως εἴρηται. Ἅγι@· ᾗ ϗ ἐπαινέ@· ὁ εὐ-
ελπις, ὡς τἀναντίον ἐναγὴς ϗ ψεκλὸς ὁ δύσελπις,
φόβῳ πρὸς ἅπανλα ϛυμϐάλῳ κακῷ χρώμϐν@·.
Οὐδὲν γὰ ἄτως ἐχθρὸν ἄλλο ἄλλῳ φασὶν, ὡς
ἐλπίδα φόβῳ, ϗ φόβον ἐλπίδι. Καὶ μήποτ' εἰκότως; πρόσδοκία μὲ γὰ ἑκάτερον, ἀλλ' ἡ μὲ
ἀγαθῶν, ὁ δ' ἔμπαλιν κακῶν· ἀκαλάλλακλοι ᾗ
αἱ φύσεις τύτων ϗ ἀσύμϐολοι.

Τοσαῦτα μὲ ἀπόχρη περὶ ἐλπίδ@· εἰπεῖν, ἣν
ἐπὶ θύρας οἷα πυλωρὸν ἡ φύσις ἱδρύσαλο βασι-
λίδων ϔ ἔνδον ἀρετῶν, αἷς οὐκ ἔςιν ἐϱυχεῖν μὴ
ταύτλῃ προθεραπόνλας. Πολλὰ μὲ ἂν οἱ νομο-
θέται, πολλὰ ᾗ οἱ πανλαχῆ νόμοι πραγμαλύ-
ον), περὶ τὰς ψυχὰς ϔ ἐλϐυθέρων, ἐλπίδων
χρηςῶν ἀναπλῆσαι· ὁ δ' ἄνϐ παραινέσεως δί-
χα τῦ κελϐυσθῆναι ψύμϐν@· εὔελπις, ἀγαθῷ
μὲ νόμῳ ᾗ πάλιν αὐτομαθεῖ, τλὴ ἀρετλὴ ταύτλῃ
πεπαίδϐυ), ὃν ἡ φύσις ἔθηκε.

p. 352. Δϐυτέραν δ' ἔχ τάξιν μϛὴν τὴν ἐλπίδα, ἡ ἐπὶ
πῖς ἁμαρλανομϐύοις μελάνοια ϗ βελτίωσις· ὅθεν
ἐξῆς ἀναγράφ ϔ ἀπὸ χείρον@· [n] βίυ πρὸς ϔ
ἀμείνονα μελαβαλόνλα, ὃς καλεῖται πολλὰ μὲ Ἑ-
βραίοις Ἐνὼχ, ὡς δ' ἂν Ἕλλησιν εἴποιεν,
[o] κεχαρισμϐύ@·· ἐφ' ᾧ ϗ ταυτὶ λέλεκ), ὡς ἀρε-

erant. Sed antiquiores illos, è mixto genere esse censebat, hunc autem ex puriore & emundato, quod rationale vere dicitur. Nam sicut Homerus inter cæteros innumeros Poeta per excellentiam vocatur: & atramentum illud quo scribimus, quamvis atrum sit quicquid albo opponitur; & ἄρχων Athenis, qui anno nomen dat, estque è novem magistratibus præcipuus, unde distinguuntur fasti: eodem modo bene sperantem per excellentiam nominat hominem, reliquis aliis silentio prætermissis, ut indignis tali appellatione. Quinetiam rectè librum generationis veri hominis dixit, non extra propositum: quandoquidem Hic bene sperans celebratione memoriaque dignus est, non in chartulis corrumpendis à tineis, sed qualis scribitur in immortali natura, penes quam præclarè gesta manent conscripta. Quod si quis initium numerandi faciat à primo illo terrigena, hunc à Chaldæis Enos, Græcis nominatum ἄνθρωπον *(hominem)* quartum inveniet. Quaternarius autem inter numeros honoratur apud alios quoque philosophos, qui incorporeis & intelligibilibus essentiis delectantur, sed præcipue apud Mosen sapientissimum: qui extollens quartum numerum ait eum *sanctum & laudabilem*, cur vero sic est dictus, in præcedente opere explicatum est. Sanctus autem & laudabilis est qui bene sperat, sicut è diverso impius & vituperabilis qui non sperat, timoris semper vtens malis consiliis. Negant enim ullas duas res tam infestas esse invicem, quam spem & timorem. Idque merito: nam utraque est expectatio, altera bonarum rerum, altera contrà malarum: harum vero naturæ sunt mutuò infensæ & implacabiles.

Lev. xix. 24.

Hactenus de spe dixisse sufficiat, quam in foribus natura collocavit ceu janitricem, reginarum intus residentium, virtutum, quas adire licet nemini qui non prius hanc unam demeruit. Proinde legislatores & leges passim promulgatæ magnopere student replere bona spe ingenuorum animos; qui vero absque alieno hortatu bene sperat, non à scripta sed ab innata sibi lege hanc virtutem edoctus est, cujus *legis* ipsa natura autor est.

Post spem autem secundum locum tenet pœnitentia peccatorum & emendatio; ideo deinceps memorat a pejori vita in meliorem mutatum hominem, Enoch dictum Hebræis, id est, *gratiosum:* de quo sic legimus, quòd *placuit Enoch Deo, & non est inventus, quoniam*

Gen. v. 23.

[k] ἐφησυχάσας] Ita MSS. pro ἀφησυχάσας.
[l] σκωλῆ] Ita MSS. pro σκωλίων.
[m] ἐλέχθη — εἴρηται] Alterutrum horum delendum; vide autem locum citatum supra lib. de Plantat. p. 231.
[n] βίυ] Sic MSS. pro β.ῳ. Item ἐφ' pro ἀφ'.
[o] κεχαρισμϐύ@·] Sic quoque Noster supra p. 338. ὁ γὰ Ἐνὼχ ἱκανῶς ἐ) χαρις σω. Euseb. Præp. Evangel. lib. vii. c. 8. τῦτον Ἐνὼχ ὀνομάζειν Ἑβραίυς φιλω. Χάρις ᾗ θεῦ σημαίνει τὸνομα.

*transtulit*

*tranſtulit eum Deus.* Hæc enim tranſlatio converſionem & mutationem ſignificat; fit autem mutatio in melius, quandoquidem fit per Dei providentiam. Quicquid enim Deo favente agitur, omnino bonum eſt ac utile, ſicut inutile quicquid citra opem numinis. Recte
Gen.v.23. vero & illud dicitur de tranſlato, *Non eſt inventus:* quòd vel prior vita culpabilis evanuerat, ut non inveniretur amplius, ac ſi ne antea fuiſſet: vel quòd non facile inveniatur qui ſic convertatur & ad potiorem ordinem tranſeat. Quia pravitas late patet, ideo vulgo notior, virtus autem rara eſt, ut vix paucis contingat. Et alioquin etiam vir improbus per fora, theatra, tribunalia, curias, conciones, omneſque cœtus atque ſodalitates hominum curſitat, quippe curioſitati aſſuetus, linguam habens ſine ullo fine modoque volubilem, & inconſulto inquinans confundenſque omnia; veris commiſcens mendacia, dicendis celanda, privatis publica, ſacris profana, feriis ridicula, eo quod non didicit, id quod in tempore ſuo eſt optimum, taciturnitatem. Quinetiam arrectas habens aures, quo ſatisfaciat importunæ curioſitati. Etenim bonos, malos, rumores captat, ut continuo his gaudeat, illis vero invideat. Eſt enim quivis malus ingenio malicioſo, invido, honeſtati adverſo: è diverſo probus, quietæ vitæ amans, ſeceſſum & ſolitudinem diligit, vulgares oculos latere cupiens, non ſocietatis humanæ odio, (eſt enim cum primis beneficus:) ſed quia fugitat vitia quibus vulgus delectatur, lætari rebus dolendis, gaudio autem dignas ægre ferre ſolitum. Quapropter incluſus domi ſe plerunque continet, vix unquam limen tranſcendens: aut quo ſalutatores crebros devitet, abdens ſe in aliquod ruſculum ſolitarium, ſuavius victurus cum viris præſtantiſſimis, quorum tempus abolevit corpora, virtutes vero conſervant libri tum proſâ tum verſibus ſcripti, quibus in meliorem frugem reducitur anima. Quamobrem dictum
Ibid. eſt, quòd *tranſlatus non inveniebatur*, videlicet veſtigatu & inventu haud facilis. Emendatur igitur in eruditionem ex ignorantia, in prudentiam ex imprudentia, in fortitudinem è timi-

εὐηρέστησεν Ἐνὼχ τῷ Θεῷ, καὶ οὐχ ηὑρίσκετο, ὅτι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός. Ἡ γὰρ μετάθεσις τροπὴν ἐμφαίνει καὶ μεταβολήν· πρὸς ἢ τὸ βέλτιον [p] ἡ μεταβολὴ, διότι προμηθείᾳ γίνεται Θεοῦ. Πᾶν γὰρ τὸ ζῶν Θεῷ, καλὸν καὶ συμφέρον πάντως, ἐπεὶ ἐκ τοῦ ἄνω θείας ἀπροσκόπου ἀλυσιτελές. Εὖ δ' εἴρηται, τὸ, Οὐχ ηὑρίσκετο, ἀντὶ τοῦ μεταβεβλημένου· [q] ἢ τῷ τὸ ἀρχαῖον ἀπέλιπεν ἀπηλεῖφθαι καὶ ἠφανίσθαι βίον, καὶ μηκέτι εὑρίσκεσθαι, καθάπερ εἰ μήπω τὸ ἀρχὴν ἐγένετο· ἢ τῷ τὸ μεταβεβλημένον καὶ ἐν τῇ βελτίονι ταχθέντα τάξει, [r] δυσεύρετον εἶναι φύσει. Πολύχνων μὲν γὰρ ἡ κακία, διὸ καὶ πολλοῖς γνώριμον· σπάνιον δ' ἡ ἀρετὴ, ὡς μηδ' ὑπ' ὀλίγων καταλαμβάνεσθαι. Καὶ ἄλλως, ὁ μὲν φαῦλος ἀγορὰν, καὶ θέατρα, ἐκ δικαστήρια, βουλευτήριά τε καὶ ἐκκλησίας ἐκ πάντα ζύλλογον καὶ θίασον ἀνθρώπων, ἅτε φιλοπεράγμονα ζυζῶν, μεταβέχει, τὴν μὲν γλῶτταν ἀνιεὶς πρὸς ἄμετρον καὶ ἀπεράντιον διήγησιν [s] καὶ ἄκρατον, ζυγχέων πάντα ἐκ φύρων· ἀληθέσι ψεύδη, καὶ ῥητοῖς ἄῤῥητα, καὶ ἰδίοις κοινοῖς, καὶ ἱεροῖς βέβηλα, ἐκ παιδαίοις γελοῖα ἀναμίγνυς, διὰ τὸ μὴ πεπαιδεῦσθαι τὸ ἐν καιρῷ κάλλιστον, ἡσυχίαν· τὰ γοῦν ὦτα ἐπορθιάσας, [t] ὑπερείας ἕνεκα καὶ πολυπεράγμονος [u] ἀεργίας, τὰ ἑτέρων εἴτε ἀγαθὰ εἴτε κακὰ γλίχεται μανθάνειν, ὡς αὐτίκα τοῖς μὲν φθονεῖν, ἐφ' οἷς ἥδεσθαι. Βάσκανον γὰρ καὶ μισόκαλον ἐκ φιλοπόνηρον ὁ φαῦλος φύσει, ὁ δ' ἀστεῖος ἔμπαλιν, ἀπεράγμων ζηλωτὴς βίου γεγονὼς, ὑποχωρεῖ, καὶ μόνωσιν ἀγαπᾷ, λανθάνειν τοὺς πολλοὺς ἀξιῶν, διὰ μισανθρωπίαν· φιλάνθρωπος γάρ, εἰ καί τις ἄλλος· ἀλλὰ διὰ τὸ προβεβλῆσθαι κακίαν, ἣν ὁ πολὺς ὄχλος ἀπαίδευτος, χαίρων μὲν ἐφ' οἷς εἰπεῖν ἄξιον, λυπούμενος δ' ἐφ' οἷς γεγηθέναι καλόν. [v] Ὧν ἕνεκα ζυγκλεισάμενος εἴκοι τὰ πολλὰ καταμένει, μόλις τὰς κλισιάδας ὑπερβαίνων· ἢ διὰ τοὺς ὀπιφοιτῶντας ζωηρότερον ἔξω πόλεως προελθών, ἐν [x] μεναγείῳ ποιεῖται τὰς διατριβάς· ἥδιον ζυμβιώσαις χρώμενος τοῖς ἄπαντος τοῦ ῥύμης ἀνθρώπων ἀρίστοις, ὧν τὰ μὲν σώματα διέλυσεν ὁ χρόνος, τὰς δ' ἀρετὰς αἱ ἀπολειφθεῖσαι γραφαὶ ζωπυροῦσιν, διά τε ποιημάτων καὶ τῶν καταλογάδην ζυγγραμμάτων, οἷς ἡ ψυχὴ πέφυκε βελτιοῦσθαι. Διὰ τοῦτ' εἶπεν, ὅτι ὁ μεταθεὶς οὐχ ηὑρίσκετο, δυσεύρετος καὶ δυσθήρατος ὤν. [y] Μεθορμίζει δὲ εἰς παιδείαν ἐξ ἀμαθίας, καὶ ἐξ ἀφροσύνης εἰς φρόνησιν, ἔκ τε δειλίας εἰς

p. 353.

[p] ἡ μεταβολὴ] Enochum Pœnitentiæ fuiſſe ſignum alibi docet Philo lib. de Præmiis p. 912. Idem traditum à Siracide xliv. 16. Ἐνὼχ εὐηρέστησε κυρίῳ καὶ μετετέθη, τεκμήριον μετανοίας ταῖς ψυχαῖς. Vide etiam Sapient. Solom. iv. 5. Heb. xi. 4. Clem. Alex. Strom. ii. p. 466. τί γάρ; οὐχὶ μὴ ἐπὶ τῷ Καὶν συγχωρήσαντι, ἐπὶ πολλῷ ὕστερον μετανοήσαντα Ἐνὼχ εἰσάγῃ;

[q] ἢ] Reſtitui ex MS. Lincoln; ſic poſtulante loci ſenſu.

[r] δυσεύρετον] Euſeb. Præp. Evangel. lib. vii. c. 8. huc reſpicit, δυσεύρετον γὰρ ὁ γε σοφὸς ἀληθῶς· οὗτος γὰρ ἂν εἴη ὁ ἐν τῷ θεῷ τέλειος ὁ τὴν πολλὴν ἀφελοῦς μεταθεμένος. Cæterum de virtutis raritate, vide ſupra p. 243.

[s] καὶ ἄκρατον] Forſan ſic ſcribendum & diſtinguendum, διήγησιν, καὶ ἀκράτως συγχέων, &c. quam lectionem ſequor in verſione.

[t] ὑπερείας] Deeſt in MSS. Reg. Par. & Linc. & abeſſe poteſt, ſalvo loci ſenſu. Vox iſta facta videtur ex præcedenti ἐπορθιάσας. Ibidem poſt ἕνεκα, deeſt καὶ.

[u] ἀεργίας] Ita MSS. pro ἀεργασίας. Ita quoque loqui amat Noſter lib. de Migrat. p 417. de Joſeph. 549. & Leg. ad Caium 1055.

[x] μεναγείῳ] MSS. Med. & Linc. μοναγείᾳ.

[y] μεθορμίζει] Forſan μεθορμόζει. Ita quoque emendandus Noſter; infra lib. de Præm. p. 914. ὁ πρῶτος οὐ τύχῃ μεθορμισάμενος πρὸς ἀλήθειαν. Ibi ex MSS. ſcribendum, μεθαρμοσάμενος. Vide eundem p. 928, 741, 909. Item Cyrill. Alex. Collect. p. 3 & Hierocl. in Aur. Carm. p. 102. Ubi pro μεθορμιζούσης, pariter reponendum μεθαρμοζούσης.

ἀνδρείαν,

ἀνδρίαν, καὶ ἐξ ἀσεβείας εἰς εὐσέβειαν· ἢ πάλιν ἐκ μὲν φιληδονίας εἰς ἐγκράτειαν, ἐκ δὲ φιλοδοξίας εἰς ἀτυφίαν, ἂν τίς ἢ πλοῦτου ἐπάξιος, ἢ βασιλείας καὶ δυναστείας κλῆσις ὠφελιμωτέρα; Εἰ γὰρ χρὴ ταληθὲς εἰπεῖν, ὁ μὴ τυφλὸς ἀλλ' ἐξὺ βλέπων πλοῦτος, ἢ τῶν ἀρετῶν ἐστι πρεσβεία, ἣν εὐθὺς γνήσιον καὶ [a] εὔνομον ἔδει καὶ τοὺς νόθους καὶ ψευδωνύμους ἀρχὰς ἐπανελήφθαι ἡγεμονίας, ἐνδίκως ἅπαντα περιαναδύσαν. Οὐ δεῖ δὲ ἀγνοεῖν, ὅτι τὰ δεύτερα φέρει μεταίνοια τελειότητος, ὥσπερ καὶ ἀνόσου σώματος ἡ πρὸς ὑγείαν ἐξ ἀσθενείας μεταβολή. Τὸ μὲν ἔν διαπαντὶ καὶ τέλειον ἐν ἀρεταῖς, ἐγγινέσθω θείας ἴσως δυνάμεως· ἡ δ' ἀπὸ τοῦ χρόνου βελτίωσις, ἴδιον ἀγαθὸν εὐφυοῦς ψυχῆς ἐστι, μὴ τοῖς παιδικοῖς ἐπιμείνασης, ἀλλ' ἀδροτέροις καὶ ἀνδρὸς ὅλως φρονήμασιν ἐπιζητήσης εὐδίου καλάσασιν [b] ψυχῆς, καὶ τῇ φαντασίᾳ τῶν καλῶν ἐπιεικέσης. Ὅθεν εἰκότως τῷ μεταμεμηκότι τάττει καὶ [b] τὸ ἐξῆς τῷ θεοφιλῆ καὶ φιλάρεστον, ὃς Ἑβραίων μὲν γλώττῃ καλεῖται Νῶε, τῇ δὲ Ἑλλήνων [c] ἀνάπαυσις, ἢ δίκαιον, οἰκειόταται προσρήσεις ζοφῷ. Ἐμφανῶς μὲν ὁ δίκαιος· ἄμεινον γὰρ ἑνὸς δικαιοσύνης τὸ ἐν ἀρεταῖς ἡγεμονίδος, ἢ καθάπερ ἐν χορῷ καλλιστεύσασα πρεσεύει. Ἡ δ' ἀνάπαυσις· ἐπεὶ καὶ τἀναντίον τοῖς ἀεὶ φύσιν κίνησιν, ταραχῶν καὶ θορύβων σάσεών τε καὶ πολέμων αἰτίαν εἶναι συμβέβηκεν, ἣν μετίασιν οἱ φαῦλοι· ἠρεμαῖον δὲ καὶ ἡσυχάζοντα καὶ σάθερον, ἔτι δ' εἰρηνικὸν βίον οἱ καλοκἀγαθίαν τετιμηκότες. Ἑπόμενος δ' αὐτὸς αὑτῷ, καὶ τοῖς ἑβδόμοις, ἣν Ἑβραῖοι [d] Σάββατα καλοῦσιν, ἀνάπαυσιν ὀνομάζει· οὐκ ὡς οἴονταί τινες, ὅτι δι' ἓξ ἡμερῶν τὰ ζωηθέντα ἔργων ἀπείχετο τὸ πλῆθος, ἀλλ' ὅτι τῷ ὄντι ὁ ἑβδομὸς ἀριθμὸς ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς αἰσασίας καὶ πόλεμος, ἀφιλονεικότατός τε καὶ εἰρηνικώτατος ἁπάντων ἀριθμῶν ἐστί. Μάρτυρες δὲ τοῖς λεχθεῖσι αἱ ἐν ἡμῖν δυνάμεις· αἱ μὲν γὰρ ἓξ τὸ ἄπαυστον καὶ ζωοχῆ πόλεμον ἐν γῇ καὶ θαλάσσῃ ζυγκροτοῦσιν, αἵ τε φώνησις αἰσθήσεις, καὶ ὁ προφορικὸς λόγος, αἱ μὲν πόθῳ τῶν αἰσθητῶν, ὧν ἐὰν μὴ τυγχάνωσιν, ἀνιῶνται, ὁ δ' ἀχαλίνῳ στόματι μυρία τῶν ἡσυχασίων σκαλῶν. Ἡ δ' ἑβδόμη δυνάμις, ἡ ὡσεὶ τὸ ἡγεμόνα νοῦν, ὅς
p. 354. ὅταν [e] ἀπικυδίσῃ γλυκὴ τῶν ἓξ, καὶ δυναλωτάτῃ ῥώμῃ καλακρατήσας ἀναχωρήσῃ, μόνωσιν ἀπασάμενος, καὶ [f] τὰ ἑαυτοῦ πρὸς ἑαυτὸν ὁμιλίας, ὡς ἀπροσδεὴς ὢν ἑτέρου καὶ αὐταρκέσαι ἑαυτῷ, πλωικαῦτα φρονήσεων καὶ [g] πραγμάτων ἀπ-

ditate, in pietatem ex impietate: & rursum ex voluptatum amore in temperantiam, ex ambitione in modestiam, quibus non opes, non regnum, non imperium conferendum est. Nam si verum fateri volumus, divitiæ, non illæ cæcæ, sed acute cernentes, sunt virtutum præstantia, quæ quidem verus & legitimus censeri debet omnium principatus, præ istis adulterinis & falsis. Sed meminisse debemus pœnitentiam secundo post perfectionem gradu consistere, sicut post sanitatem corporis revalescentiam. Ergo perseverantia & perfectio in virtutibus stant proximæ divinæ potentiæ: cæterum processu temporis ad meliora transitus, est propria dos bene natæ animæ, quæ contemptis puerilibus, studiis fortibus & virilibus contendit ad tranquillam constitutionem, & ad perceptionem bonorum. Ideo merito post pœnitentem subsequitur Deo charus virtutis studiosus, qui Hebraice Noe, Græcè ἀνάπαυσις, sive *justus*, vocatur, nominibus sapienti convenientissimis. Id quod de JUSTO manifestum est: nihil enim melius justitiâ virtutum reginâ, quæque ut præstantissima earum choro præest. Quies etiam *dicitur*: cum è diverso præter naturam motus in quo occupantur improbi, excitare tumultus, turbas, seditiones, atque bella soleat, at honestatis amantes quietam, immotam pacatamque sectantur. Hoc est autem quod à seipso non dissentiens vates, Sabbatum Hebræorum, septimum quemque diem, *quietem* nominat; non, ut quidam putant, quia post sex dierum spatium populus cessabat à consuetis operibus, sed quia septenarius numerus, tam in mundo quàm in nobis confessione omnium habetur pacatissimus, & à seditione, bello, contentione alienissimus. Dictis vero fidem faciunt istæ quæ nobis insunt potentiæ; harum enim sex indesinenter bella terra marique concitant, quinque sensus & sermo qui profertur: illi desiderio sensibilium, quibus se non potiri ægre ferunt: hic per os infrene, multa silenda effutiens. At septima potentia est mens rector, quæ quandocunque in potestate illas sex retinet, & vi invictissimâ perdomitis eis in secessum se recipit, amans solitudinis & contenta secum ipsa colloqui, ut non alterius indiga & sibi sufficiens: tum demum à curis ac negotiis morta-

[a] εὔνομον] MSS. ἴνομον. Quidni vero reponatur δίώνυμον, *sic verè nominatum*, ut opponatur sequenti ψευδωνύμους.

[b] ψυχῆς] Redundat, ut videtur.

[b] τὸ] Restitui ex MSS.

[c] ἀνάπαυσις] Sic Philo etiam supra lib. iii. de Alleg. p. 75. Idem Etymon agnoscitur ab Hieron. lib. Nom. Heb. *Noe requies*. Unde & Hesych. v. Νῶε ἀνάπαυσις; alluditur enim ad LXX. Gen. v. 29. οὗτος διαναπαύσει ἡμᾶς, &c. Græci ergo interpretes in Codice Hebræo pro ינחמנו, quæ est lectio hodierna, legêrunt מנוח à נוח requievit. Quod vero attinet ad alterum Etymon, Noah secundum vitæ meritum justus dicitur, non secundum fidem Elementorum nominis sui Siracides xliv. 17. Νῶε εὑρέθη τέλειος δίκαιος, &c. 2 Pet. ii. 5.

[d] Σάββατα] Scil. ab Hebraîâ voce שבת *quievit*. Sic etiam Aristobulus apud Euseb. Præp. Evangel. lib. xiii. 12. τὴν ἑβδόμην σάββατον αὐτὴν προσαγορεύουσι, διερμηνευόμενοι ἀνάπαυσις ἔστι.

[e] ἀπικυδίσῃ] Forsan ἀπικυλίσῃ.

[f] ταῖς—ὁμιλίαις] Vel adde χαίρων, sic enim Noster infra lib. de Præm. p. 913. ταῖς τῶν πολλῶν χαίρουσαι ὁμιλίαις, vel scribe ταὶς—ὁμιλίας.

[g] πραγμάτων] MS. Linc. πραγματειῶν, idque rectius.

lium liberata, vitam ſerenam tranquillamque amplectitur. In tantum autem ſcriptura magnifacit hunc virtutis ſtudioſum, ut in ſtemmate ejus, non ut in aliis ſolet, avos, proavos, majoreſque cæteros recenſeat, ſive paternos ſive maternos, ſed virtutes quaſdam: tantum non diſerte clamitans, nullam aliam familiam, cognationem, patriam ſapientis eſſe, præter virtutes
Gen. vi. 9. & harum actiones. *Hæ ſunt*, inquit, *generationes Noe. Noe homo juſtus, perfectus in generatione ſua, Deo placuit.* Ubi ſciendum, quòd *hominem* non vulgari loquendi forma, rationale mortale animal vocat, ſed per excellentiam eum qui vere ſuo reſpondet nomini, ejectis ex anima immanſuetis rabidis ferinisque vitiorum affectibus. Argumento eſt, quòd poſt *hominem* addit *juſtum*, dicens, *homo, juſtus:* quia nemo injuſtus eſt homo, ſed potius beſtia humana forma prædita: in ſolum autem juſtitiæ ſectatorem
Ibid. nomen hoc competit. Hunc etiam *perfectum* fuiſſe ait: per hoc docens, non unam eum virtutem, ſed omnes habuiſſe, ſinguliſque perſtitiſſe uti pro viribus. Poſthac tanquam in ſacro certamine victorem coronans, ornat ampliſſimo
Ibid. præconio, *eum Deo placuiſſe* pronuncians: quo quid eſſe poteſt in rerum natura potius? quodnam manifeſtius probitatis indicium? Si enim qui Deo diſplicent ſunt miſeri, qui placent, ii proculdubio felices. Nec alienum videtur à propoſito, quòd poſt laudatas tantas virtutes in homine, adjecit *perfectum fuiſſe in ſua generatione:* indicans eum non abſolute, ſed collatum ad cæteros iſtius ſæculi, bonum fuiſſe. Nam non multo poſt memorabit ſapientes alios, virtute incomparabiles; non quia cum malis collati, vel ſui ſæculi hominibus eſſent meliores, ideo gratia & curâ digni habiti, ſed quia felicem naturam adepti, ſervarunt eam incorruptam: nec tum effugerunt ſcelerata ſtudia, ſed ab initio perſtabant ab his immunes; cumque potiſſimum bene dicendi faciendique exercerent ſtudium, vitam exegerunt ornatiſſimam. Admirandi ſanè homines, qui liberales ingenuoſque appetitus ſecuti, nec imitatione aliorum nec odio, ſed juſtum ac honeſtum illud ipſum amplexi. Mirandus tamen & ille qui ætatis ſuæ præſtantiſſimus, nullis rebus eſt implicitus, quas vulgus diligebat tantopere. Huic ſecundæ partes laudis debebuntur, illis vero primam palmam natura dabit. Magnum tamen fuerit vel in ſe-

ἀλλαγεὶς τ ἐν τῷ ϑνητῷ γ̣ρόνῳ, βίον εὔδιον καὶ γαλιλύιον ἀπαράζ̣ιαν. Οὕτω δ' ἀποσεμνύει τ φιλάρ̣ι̣ον, ὥ̣στε κ̣ γ̣ενεαλογῶν αὐτὸν, ὡ καθάπερ ἔθ@ ἄλλ τ ἄλλων, πάππων ἢ προπάππων προγόνων ποιεῖται καταλόγον, ὅσοι πρὸς ἀνδρῶν ἢ πρὸς γυναικῶν εἰσιν, ἀλλά τινων ἀρ̣ε̣ῶν· μονονυχὶ βοῶν ἀντικρυς, ὅτι οἰκία κ̣ ζυ̣γ̣ένεια καὶ παλ̣ε̣ὶς εὐδαιμία ἐ̣σ̣ιν ἑτέρα ζοφῷ, ὅτι μὴ ἀρ̣ε̣ταὶ, κ̣ αἱ κατ' ἀρ̣ε̣τὰς πρ̣ά̣ξ̣ε̣ις. Αὗται γ̣ὰ, φησὶν, αἱ γ̣ν̣ώσεις Νῶε. Νῶε ἄνθρωπ@ δίκαι@, τέλει@ ἐν τῇ γ̣ενεᾷ αὐτ̣ῦ, τῷ ϑεῷ ἐ̣ν̣ηρ̣έ̣σ̣κησεν. Οὐ δεῖ ᾗ ἀγνοεῖν, ὅτι νῦν ἄνθρωπον ἀ κοινῷ τύπῳ τὸ λογικὸν ϑνητὸν ζῶον καλεῖ, τ μόνοι κατ' ἐξοχὴν ὃς ἐπαληθύει τ̣ὔνομα, τὰ ἀτίθασα κ̣ λελυτ̣η̣κότα πάθη κ̣ τὰς ϑηριωδεσ̣άτας κακίας τ ψυχῆς ἀπελαχώς. Σημεῖον ᾗ, μ τ ἄνθρωπον, ἐπιλέγ̣ h τ δίκαιον, εἰπὼν, Ἄνθρωπ@, δίκαιος· ὡς i ἀδίκ̣ᾳ μ̣ὲ ἀδενὲς ὂν@ ἀνθρώπ̣ῳ, κ̣υ̣ε̣ιώτερον δ' εἰπεῖν, ἀνθρωπομόρφ̣ῳ ϑηρίῳ· μένᾳ ᾗ ὃς ἂν ζ̣η̣λωτὴς ᾖ δικαιοσ̣ύ̣ν̣ης. Φησὶ δ' αὐτὸν κ̣ τέλειον γεγονέναι· ἀφ' τότ̣ᾳ παρ̣ι̣σὰς, ὡς ἀ μίαν ἀρ̣ε̣τ̣ὴν ἀλλὰ πάσας ἐκ̣τ̣ησά̣μ̣ε̣νος ἑκάσ̣τ̣ῃ κ̣ τ̣ὸ ἐπιβάλλον χρώμ@ διετέλεσεν. Ἐπισ̣ε̣φανῶν δ' αὐτὸν ὡς ἀγωνισ̣τ̣ὴν k εὖ νενικηκότα, κ̣η̣ρύ̣σ̣μ̣α̣σ̣ι λαμπρ̣ο̣ά̣τῳ πρ̣οσεπικοσμεῖ φάσκων, ὅτι τῷ ϑεῷ ε̣ὐ̣η̣ρ̣έ̣σ̣η̣σεν· ἔ l τί γ̣ν̣οιτ' ἂν ἐν τῇ φύσ̣ᾳ κ̣ρ̣ε̣ῖττ̣ο̣ν; τ καλοκἀγαθίας ἐναργέσ̣τ̣α̣τ̣ος ἔλε̣γ̣χ@. Εἰ γὰ οἱ δυσαρεσ̣τ̣ήσ̣α̣ν̣τ̣ες ϑεῷ κακοδαίμονες, οἷς δ̣ιαρεσ̣τ̣ῆσαι ζυμβέβηκε πάν̣τ̣ως δ̣ιδαίμονες. Οὐκ ἀπὸ ζκοπῆ μᾶλ̣τ̣ο̣ι τ̣ πασ̣α̣ύ̣τ̣αις ἀρ̣ε̣ταῖς ὑμνήσας τ ἄνθρωπον, ἐπεῖπεν ὅτι τέλει@ ἦν ἐν τῇ γ̣ενεᾷ αὐτ̣ῦ· δ̣ηλῶν ὅτι ἀ m καθάπαξ, ἀλλὰ κ̣ σύ̣γ̣κ̣ρ̣ισιν τ κατ' ἐκεῖνον τ χρόνον γεγονότων, ἀγαθὲς ἦν. Ἤδη γὰ οὐκ εἰς μακρὰν ἐπιμνηϑήσ̣ε̣ι σοφῶν ἑτέρων, οἳ τ̣ῷ ἀρ̣ε̣τ̣ῷ ἀναντ̣αγώνισ̣τ̣ον ἔχον, ἀ πανηροῖς ἀντεξ̣ε̣τ̣αϑέντες, ἀδ' ὅτι βελτίους ἐγ̣ν̣ώσ̣ο̣ν̣τ̣ο, τ κατ' αὐτὰς ἀποδοχῆς κ̣ προνομίας ἀξιωϑέντες, ἀλλὰ ἔτι φύσιν εὔμοιρον κ̣τ̣η̣σάμ̣ε̣νοι, διετήρησαν αὐτ̣ῷ ἀδιάς̣τ̣ρ̣οφον· ἀ φυγόντες ἐπιτηδεύ̣μ̣α̣τ̣α μοχθηρὰ, ἀλλ' ἀδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς πλ̣ε̣ι̣πεσόντες, προηγ̣υ̣μ̣μ̣ένως ᾗ καλῶν ἔργων κ̣ λόγων ἀσκηταὶ γ̣ν̣ό̣μ̣ε̣νοι, τ βίον ἐπεκόσμ̣ν̣. Θαυμασ̣τ̣ὰ μ̣ὲ ἂν ἄνθρωποι ἐκεῖνοι γεγόνασιν, οἳ τ ὁρμαῖς n ἐλ̣ε̣υ̣θ̣έ̣ρ̣αις κ̣ ἀ̣γ̣ν̣ή̣σ̣ιν ἐχρήσαν̣τ̣ο, μὴ κ̣ μ̣ίμησιν ἢ ἐναντίωσιν ἑτέρων, ἀλλ' αὐτὸ τὸ καλὸν κ̣ τὸ δίκαιον ἀποδεξάμ̣ε̣νοι. Θαυμασὸς ᾗ κ̣ ὁ τ κατ' αὐτὸν γ̣ν̣ώσ̣ε̣ω̣ς διενεγκὼν, κ̣ μηδενὶ ζ̣υ̣ν̣ε̣νεχθεὶς ὧν ἐζήλωσαν οἱ πολλοί· δ̣ε̣υ̣τ̣ε̣ρείων μ̣ὲ ἄ̣τ@ ἐφίξ̣ε̣σ̣ϑαι, τὰ ᾗ πρ̣ῶτα τῶν ἄϑλων ἐκείνοις ἀναδώσ̣ῃ ἡ φύσις. Τὰ μ̣ὰ τοι δ̣ε̣υ̣τ̣ε̣ρεία κ̣ ° ταῦτα μεγάλα· τί

p. 355.

h τ δίκαιον] Melius τὸ.

i ἀδίκᾳ] Sic MSS. pro δικαίῳ. Quod etiam ſenſus manifeſtò poſtulat.

k εὖ νενικηκότα] Forſan ἐναν̣τ̣ι̣ν̣ικηκότα.

l τί—κρεῖττ̣ο̣ν] MSS. rectè τίς—κρείττων. Ita vero tota ſententia videtur reſtituenda, ἔ τις—κρείττων; τίς καλοκἀγαθίας ἐναργέσ̣τ̣α̣τ̣ος ἔλε̣γ̣χ@;

m καθάπαξ] Scribe καθάπαν. Huc vero reſpicit Origenes Hom. ix. in Numer. *In quo oſtenditur, quod non ex integro perfectus, ſed in generatione ſua perfectus fueris, & ad comparationem caterorum juſtus pronunciatus ſit.*

n ἐλ̣ε̣υ̣θ̣έ̣ρ̣αις] Melius ἐλευθερίαις. Vide infra lib. de Joſeph. p. 532. & ibi dicta.

° ταῦτα] MS. Linc. melius αὐτὰ.

δ' ἐχὶ μέγα κ) πρεμάχηλον, ὧν ἐρίγλ Ϲ δωρεῖ) θεός; ζαφεσάτη ἦ πίϛις, αἱ τ χαρίτων ὑπερβολαὶ ὧν ἔτ@ ἔτυχεν. Ἐπεὶ γὸ ἀδικημάτων κ) ἀσεβημάτων φορὰν ἤνεγκεν ἐκεῖν@ ὁ χρόν@, Ϲ πᾶσα χώρα, κ) ἔθν@, Ϲ πόλις, κ) οἰκία, κὴ ἕκας@ ἰδία, πονηρῶν ὁπιτηδευμάτων ἐπέπλησο· πάντων ἐκουσίως καὶ ἐκ προνοίας, ὡς ἐν ἀγῶνι, πρὸ τ ἐν τῷ ζαμαρτάνειν πρωτείων ἀμιλλωμένων, μ) πρόδης ἀπάσης ἐφιλονείκει, ρ ἑκάστ τ πλησίον κακίας μεγέθει ὑπερβαλεῖν ἐπειγομένων, καὶ μηδὲν ἀδιάλειπτ@ τ πρὸς ὁπίλημπλον κ) ἐπάρσιον βίον. Ἐφ' οἷς ὁ θεὸς εἰκότως δυσχεράνας, εἰ τὸ ζῶον τὸ ἄριϛον εἶναι δοκῶν, κ) ζυγγνείας ἀξιωθὲν φ πρὸς αὐτὸν, ἕνεκα τ ἐν τῷ λόγῳ κοινωνίας, δέον ἀρετὴν ὁπιτηδεύειν, ἐζήλωσε κακίαν κ) τὰ εἴδη πάντα κακίας, δίκλων ἐρίζει τλῳ προσήκουσαν, ἀφανίζειν τὰς τότε ὄνλας καϛακλυσμῷ ζαμονηθείς· ἃ μόνον ἦ τὰς ἐν τῇ πεδιάδι κ) τοῖς χθαμαλωτέροις, ἀλλὰ κ) τὰς ἐν τοῖς ὑψηλοτάτοις ὄρεσι καϛοικοῦν]ας. Ἡ μὲ γὸ μεγάλη θάλατϛα, μετέωρος ὡς ἀδέπω πρότερον ἐρθεῖσα, ζᾳ τ σομάτων ἀθρόᾳ ῥύμῃ τοῖς καθ' ἡμᾶς εἰσερρύη πελάγεσι· τὰ ἦ πλημμύραντα νήσους κ) ἠπείρους ἐπέκλυσε. Πηγῶν τ' ἀενάων κ) αὐθιγενῶν πολαμῶν Ϲ χειμάρρων ἐπάλληλοι φοραὶ, ζωσπλον ἀλλήλοις ϙ ἀναχεόμεναι, κ) πρὸς ὕψ@ ἐπαιρόμεναι ἐπέβαινον. Οὐ μὴν ἀδὲ ὁ ἀὴρ ἠρέμᾳ· πάντα γὸ τ ὑρανὸν βαθὺ κ) ζυνεχὲς νέφ@ ἐποίει, κ) πνεύματα ἦν ἐξαίσια· πάταγοι ˢ ἦ βρονθῶν καὶ ὁπιλάμψεις ἀςραπῶν κ) κεραυνῶν φοραὶ, καϛαῤῥηγνυμένων ὄμβρων ἀπαύςων, ὡς νομίσαι τὰ μέρη τ πάντ@ εἰς μίαν φύσιν τλῳ ὕδατ@ ἀναϛοιχειώμενα πρόδειν· ἕως τ μὲ ἄνωθεν καϛαῤῥάτ]ου@, τ ἦ κάτωθεν ἐπανιόντ@, μετάρσια ἤρθη τὰ ῥεῖθρα· οἷς ἃ μόνον ἡ πεδιὰς κ) ὅση χθαμαλὴ καϛακλυσθεῖσα ἠφανίσθη, ἀλλὰ κ) τ ὑψηλοτάτων ὀρῶν αἱ κορυφαί. Πάντα γὸ τὰ μέρη τ γῆς ἔδυ καθ' ὕδατ@, ὡς πᾶσαν καθηρπάζ, κ) τ κόσμον ἀκρωτηριασθέντα μεγάλῳ τμήματι, τ πανελῆ κ) ὁλόκληρον, ὃ μήτε εἰπεῖν μήτε νοῆσαι θέμις, λελωβῆζ δοκεῖν. Ἀλλὰ γὸ κ) ὁ ἀὴρ, ἔξω μέρους
p. 556. βεαχέ@ Ϲ κ) Ϲ ζελήνλω, ἅπας ἀνήλω]ο, νικηθεὶς ὑπὸ τ Ϲ ὕδατ@ βίας κ) φορᾶς, ὅπερ ἀνακρά-τ@ τλῳ ἐκείνῳ χώραν ἐπέχε. ᶠ Τότε δὴ ὅθυς ἐφθείρ]ο ὅσα πταρὰ κ) δένδρα· φθείρᾳ γὸ ὡς ἔν-δεια κ) πλῆθ@ ἄμ]ρον· ἔθνησκον δ' αἱ μυρίαι τ ζώων ἀγέλαι ἡμέρων ὁμῶ κ) ἀγρίων. Ἦν γὸ εἰκὸς, τ κρατίϛῳ ἡβῶς ἀνθρώπων ἀφανιζομένῳ, ᵗ μηδὲν ὑπολειφθῆναι τ χειρόνων· ἐπεὶ κ) πρὸς τὰς ἐκείνῳ χρείας ἐγλύ]ο δῶλα, τρόπον τινὰ δε-σποτικαῖς προσάξεσιν ὑπηρετήσονλα. Τοσούτων

cundo loco conſiſtere; quid enim niſi magnum & ambiendum porrigit & præbet Deus? argumento eſt gratiarum excellentia, quas hicce conſecutus eſt. Quoniam enim uberrimum proventum iniquitatum ac impietatum tulerat ætas iſta, adeo ut omnis regio, gens, civitas, domus, & unuſquiſque privatim malis ſtudiis, certatimque & conſulto de primatu in vitiis contenderent, dum quiſque proximum conatur vitiorum immanitate præcurrere, nihil ſibi ad extremam maliciam reliquum faciens. Ea propter Deus merito indignatus, quòd animal omnium, ut videbatur, optimum, & cognatione cum ipſo dignatum propter communicatam rationem, pro virtute quam exercere debuerat, amplexum eſſet malitiam, nec ullam ejus omiſiſſet ſpeciem, pœnam decrevit convenientem, omnes ejus ſeculi homines delere uno diluvio: nec tantum incolentes campeſtria loca & humilia, verum etiam in celſiſſimis ſitos montibus. Nam oceanus elatus æſtu quanto nunquam antea, per fauces valido impetu irrupit in noſtra maria: quæ jam inſulas ac continentem exundantia demerſêrunt. Acceſſerunt & fontium perennium, & amnium indigenarum torrentiumque alii ſuper alios effluxus, qui conjuncti & diffuſi etiam in altum creverunt. Nec aer ceſſabat interim, obtecto cœlo toto continuis & denſis nubibus: procellæ quoque ingruebant, ſimulque tonitruum crepitus, micationes fulgurum, ictuſque fulminum intermixti largiſſimis imbribus faciebant, ut viderentur Univerſi partus reſolutæ in naturam aquarum abiiſſe; donec è ſupernis cataractis infernique fluentis tanta moles undarum ſuccrevit, ut non campi tantum & depreſſa loca operirentur, ſed & altiſſimorum montium cacumina. Omnes enim terræ partes ſub aquas deſcendêrunt, ita ut tota opprimeretur, & mundus magna ſui portione mutilaretur, & qui prius perfectus & integer fuerat, mancus & mutilus, quod cogitatu dictuque nefas eſt, eſſe videretur. Quin & aer, niſi qua lunari circulo vicinus eſt, penè totus abſumptus erat, victus aquarum fluxu violento, quæ regionem ejus vi invaſerant. Tunc vero ſecuta eſt fatorum arbuſtorumque pernicies, quæ, ſicut ariditatem, ita nimiam humiditatem non ferunt; interibant & innumeri gregres animalium manſuetorum ſimul & ferorum. Nec mirum ſi præſtantiſſimo genere humano pereunte, nullum ſupereſſet è deterioribus, quæ in uſum ejus facta ſunt ſerva, dominiciſque quaſi juſſis obtemperant. In hoc

ρ ἑκάστ] MSS. Par. & Coll. Nov. ἕκαστοι—ἐπειγόμενοι—πρδιαλείποντες, atque ita reponendum videtur.

ϙ ἀναχεόμεναι] MSS. Vat. & Reg. Par. ἀνεχόμεναι, & ſic ſcribendum exiſtimo.

ˢ ἦ] Melius τε.

ᶠ Τότε δὴ] Additur in MS. Linc. τότε.

ᵗ μηδὲν] Sic Ambroſius huc reſpiciens, lib. de Noa l. 14. *Pereunt cum homine omnia, propter quem facta ſunt omnia*, &c.

tot

tot & tantorum malorum confluxu, quæ tempus illud afferebat (omnes enim mundi partes, cœlo excepto, luxatæ fuerant, quasi morbo quodam correptæ graviſſimo ac peſtifero) unica familia jam dicti viri juſti Deoque chari ſervata eſt; qui duo ſumma conſecutus eſt munera: alterum quod dixi, non interiiſſe cum cæteris omnibus, alterum, ut novus autor haberetur inſtaurati humani generis. Conceſſit enim ei Deus, ut & finis & initium generis noſtri fieret: finis hominum ante diluvium, poſt diluvium vero initium.

Talis fuit vir ætatis ſuæ optimus, & talia præmia conſecutus eſt, ſicut docet ſacra ſcriptura. Dictarum porrò trium animarum, ſive vitæ rationum, harmonicus ordo. Perfecta enim, ab initio eſt integra; mutata vero, ſemiperfecta, cujus anterior vita vitiis dicata, poſterior vero virtutibus, ad quas tranſlato domicilio migratum eſt. Illa autem ſperabunda, ſicut nomen ipſum indicat, defectum habet: ſemper quidem boni ſtudioſa, nondum tamen ejus compos, ſed navigantibus ſimilis, qui properantes, in portum nequeunt accedere, adhuc marina jactatione diſtenti.

Hic eſt prior ternio eorum qui virtutem ſectantur; nunc ſupereſt, ut de potiore altero dicamus. Nam ille videtur ſimilis diſciplinis puerilibus; hic vero virorum athletarum exercitiis, parantium ſe ad ſacra certamina: qui, neglecta corporis habitudine, animæ proſpiciunt, appetentes victoriæ de adverſariis affectibus. Cæterum qua in re quiſque præcellat, omnibus ad unum eundemque finem contendentibus, aliàs dicemus diligentius: nunc quæ ſimul de tribus dicenda ſunt, non ſilebimus. Ejuſdem omnes ſunt generis, ejuſdemque familiæ; nam ultimus filius eſt medii, nepos vero primi, omnes amici charique Deo, amantes verum Deum, & redamati ab eo; qui dignatus eſt, ſicut indicant oracula, propter vitam ipſorum eximiis virtutibus cumulatam, communem cum eis appellationem habere; ſuum enim coaptavit cum illorum nominibus, è tribus compoſitum vocabulum ſibi vindicans. *Hoc eſt*, inquit, *meum nomen æternum, Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Jacob*, relativum pro abſoluto: &

Exod. iii. 15.

δὴ κ τηλικούτων ᵛ ἐπιῤῥαξάντων κακῶν, ἅπερ ἐκεῖνο ὁ καιρὸς ὤμοῤῥησε· πάντα γὰρ τὰ τῆ κόσμυ μέρη, δίχα τ κατ' ἀέρανὸν, ἐκινήθη πᾶσα φύσιν, ὡς ἂν βαρεῖαν κ θανατώδη νόσον νοσήσαντα· μόνο δ' εἰς οἶκο, ὁ τῆ λεχθέντο ἀνδρὸς δικαίυ κ θεοφιλῆς, διεσώζετ· δύο λαβόντο τὰς ἀνωτάτω δωρεάς· μίαν μὲ, ἣν εἴπον, τὸ μὴ πᾶσι τύποις ζωαπολέσαι· ἑτέραν δ', τὸ πάλιν αὐτὸν ἀρχηγέτιν ὑποστῆναι ˣ νέας ἀνθρώπων σπορᾶς. Ἠξίωσε γὰρ αὐτὸν ὁ θεὸς καὶ τέλο ἡμῶν τῆ ψυχῆς κ ἀρχὴν ἡσύχυ· τέλο μὲ τ πρὸ τῆ καταικλυσμῆ, τ δ μετὰ τ καταικλυσμὸν, ἀρχήν.

Τοιῆτο μὲ ὁ τ καθ' αὐτὸν ἄνδρο· τοιαῦτα δ κ τὰ τεθεωμένα ἆθλα αὐτῷ, ἁποῖα δεδήλωκεν ὁ ἱερὸς λόγο. Τῶν δ' εἰρημένων τριῶν, ʸ εἴτε ἀνδρῶν, εἴτε ψυχῶν τρόπων, ἁρμονίο ἡ τάξις. Ὁ μὲ γὰρ τέλειο ὁλόκληρο ἐξ ἀρχῆς· ὁ δ ᶻ μεταβεθεωμένο ἡμίεργο, τῆ βίυ τ μὲ πρότερον χρόνον ἀνατιθεὶς κακίᾳ, τ δ' ὕστερον ἀρετῇ, πρὸς ἣν μετανέστ κ μεταψυχίσατο· ὁ δ ἐλπίζων, ὡς αὐτὸ δηλοῖ τὄνομα, ἐλλιπής· ἐφιέμενο μὲ ἀεὶ τῆ καλῆ, ὕπω δ' ἐφικέσθ τύτυ δεδωκότο· ἀλλ' εἰκὸς τοῖς πλέυσιν, οἳ σπεύδοντες εἰς λιμένα καταίρειν ἔτι ἐνθαλατταύυσιν, ὁρμίσασθαι μὴ δυνάμενοι.

Ἡ μὲ ἓν πρότερα τριὰς τ ἀρετὴν ᵃ ἐπιθησάντων, δεδήλωτ, μείζων δέ ἐστιν ἑτέρα, περὶ ἧς νυνὶ λεκτέον. Ἐκείνη μὲ γὰρ τοῖς ἐν ἡλικίᾳ παιδικῇ μαθήμασιν ἔοικεν, αὕτη δ τοῖς ἀνδρῶν ᵇ ἀθλητικῶν γυμνάσμασιν, ἁπὶ τὰς ἱερὰς ἔτι συλλεγομένων ἀγῶνας· οἳ ζωμασκίας καταφρονήσαντες, τὴν ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευάζυσιν εὐεξίαν, ἐφιέμενοι τ κ τ ἀντιπάλων παθῶν νίκης. Οἷς μὲ ἓν διενήνοχεν ἕκαστο, ἐφ' ἓν κ τὸ αὐτὸ τέλο ἐπειγόμενο, αὖθις ἀκριβέστερον ἐρῶμεν· ἃ δ χρὴ πρῶτ τ τριῶν ζυλλήβδην προειπεῖν, ἀναγκαῖον μὴ παρασιωπῆσαι. Τύτοις τοίνυν ζυμβέβηκε μιᾶς οἰκίας κ ἑνὸς γένυς εἶναι· ὁ γὰρ τελευταῖο, υἱὸς μέν ἐστι τ μέσυ, υἱωνὸς δ τ πρώτυ· κ πάντας φιλοθέυς ὁμῶ κ θεοφιλεῖς, ἀγαπήσαντας τ ἀληθῆ θεὸν καὶ ἀνταγαπηθέντας πρὸς αὐτό· ὃς ἠξίωσε, καθάπερ δηλοῦσιν οἱ χρησμοί, διὰ τὰς ὑπερβολὰς τ ἀρετῶν αἷς ζωσεβίκν, κοινωνῆσαι τ προσρήσεως αὐτῆς. Τὸ γὰρ ἴδιον ὄνομα τῆς ἐκείνων ἁρμοσάμενο ἤνωσε, τὴν ἐκ τ τελῶν ζωθεῖσαν κλῆσιν ἁποφημίσας ἑαυτῷ. Τοῦτο γάρ μυ, φησὶν, ὄνομά ἐστιν αἰώνιον, θεὸς Ἀβραὰμ, κ θεὸς Ἰσαὰκ, Ϲ θεὸς Ἰακώϐ, ἀντὶ τ καθά-

p. 357.

ᵛ ἐπιῤῥαξάντων] Forſan καθαῤῥαξάντων.

ˣ νέας] Codices nonnulli ἡδυσμάτων. Forſan ſcriptum fuit à Philone γε νέας. Confer vero hæc cum lib. de Præm. p. 913.

ʸ εἴτε ἀνδρῶν, εἴτε ψυχῶν τρόπων] Sic reposui fide MSS. Med. & Linc. Eaque emendatio ſatis bene cum Contextu congruit. Editi εἴτε ψυχῶν, εἴτε τρόπων. Infra p. 357. ταῦτα μὲ ὧν ἐπ' ἀνδρῶν ὁσίων (melius τελῶν) ἱερὰς δοκεῖ—τρόπυς γὰρ ψυχῆς ἔοικεν ὁ ἱερὸς διεζωπαῖς λόγο, &c.

ᶻ μεταβεθεωμένο] Ita MSS. pro μεταβεβιωμένο· ſic ſæpius ſcribit Noſter.

ᵃ ἐπιτιθησάντων] MSS. ἐπινοησάντων. Melius forſan ἐπιπονησάντων. Ita infra p. 359. ἀμπισάντες ἀσκησιμίαν. Eodem ſenſu D. Paul. ep. ad Hebr. xi. 33. ἠργάσαντο δικαιοσυνήν.

ᵇ ἀθλητικῶν] MS. Reg. Par. ἀθλητῶν.

ᶜ καθάπαξ] Sic reſtitui. Editi καθάπαξ.

παν τὸ πρός τι· κ᾽ μή ποτ᾽ εἰκότως; Ὀνόμα⟨σ⟩ γὰ ὁ θεὸς ἀ δεῖται· μὴ δεόμεν⟨σ⟩ δ᾽ ὅμως ἐχαρίζετο τῷ γένει τ ἀνθρώπων κλῆσιν οἰκείαν, ἵνα ἔχοντες κα⟨τα⟩φυγὴν πρὸς ἱκεσίας κ᾽ λιτὰς, μὴ ἀμειρῶσιν ἐλπίδ⟨σ⟩ χρησῆς. Ταῦτα μ᾽ ἂν ἐπ᾽ ἀνδρῶν [d] ὁσίων εἰρῆσ᾽ δοκεῖ, μηνύμα⟨τα⟩ δ᾽ ἐστὶ φύσεως ἀδηλοτέρας κ᾽ πολὺ βελτίον⟨σ⟩ τ ἐν αἰσθητοῖς. Τρέπει γὰ ψυχῆς ἔοικεν ὁ ἱερὸς [e] διερμηνεὺ⟨σ⟩ λέγ⟨σ⟩, ἀσκήσις ἄπαντας, τ μ᾽ ἐκ διδασκαλίας, τ δ᾽ ἐκ φύσεως, τ δ᾽ ἐξ ἀσκήσεως ἐφιέμενον τοῦ καλοῦ. Ὁ μ᾽ γὰ πρῶτ⟨σ⟩, ὀνόκλησιν Ἀβραάμ, ζύμβολον διδασκαλικῆς ἀρετῆς ἐστιν, ὁ δ᾽ μέσ⟨σ⟩, Ἰσαὰκ, φυσικῆς, ὁ δ᾽ τρίτ⟨σ⟩, Ἰακὼ⟨β⟩, [f] ἀσκητικῆς. Ἀλλὰ γὰ ἐκ ἀγνοητέον, ὅτι μ⟨ε⟩ἐποιεῖτο τ τριῶν ἕκας⟨σ⟩ δυνάμεων, ὠνομάσθη δ᾽ ἀπὸ τ πλεοναζούσης κατ᾽ ἐπικράτειαν. Οὔτε γὰ διδασκαλίαν ἄνευ φύσεως ἢ ἀσκήσεως τελειωθῆναι δυνατόν· οὔτε φύσις ἐπὶ πέρας ἐστὶν ἐλθεῖν ἱκανὴ, δίχα τοῦ μαθεῖν κ᾽ ἀσκῆσαι· οὔτε ἄσκησις, εἰ μὴ προθεμελιωθείη φύσει τε κ᾽ διδασκαλίᾳ. Προσηκόν⟨σ⟩ ἦν κ᾽ τῷ τ τριῶν, λόγῳ μ᾽ ἀνδρῶν, ἔργῳ δ᾽, ὡς εἶπον, δρετῶν, οἰκειότητα ζωῆψε [g] Φύσις, μάθησις, ἄσκησις, ἃς ἑτέρῳ ὀνόματι χάριτας ἰσαρίθμους ἄνθρωποι καλοῦσιν· ἢ τῷ κεχαρίσθ᾽ τ θεὸν τῷ ἡμετέρῳ γένει τὰς τρεῖς δυνάμεις πρὸς τελειότητα βίου· ἢ παρ᾽ ὅσον αὗται δεδώρηντ᾽ ψυχῇ λογικῇ ἑαυτὰς, [h] δώρημα κάλλιστον· ἵνα κ᾽ τὸ αἰώνιον ὄνομα τὸ δηλούμενον ἐν τοῖς χρησμοῖς μὴ ἐπὶ τριῶν, ἀνθρώπων μᾶλλον, ἢ τ εἰρημένων λέγηντ᾽ δυνάμεων. Ἀνθρώπων μ᾽ γὰ φθαρτὴ φύσις, ἄφθαρτ⟨σ⟩ δ᾽ ἡ τ ἀρετῶν· εὐλογώτερον ἂν ἐπιφημίζεσθ᾽ [i] τ αἰδιον ἀφθάρτοις πρὸ θνητῶν, ἐπεὶ ζυγγενὲς μ᾽ αἰδιότης ἀφθαρσίᾳ, ἐχθρὸν δ᾽ θάνατ⟨σ⟩. Χρὴ μὴν μηδ᾽ ἐκεῖνο ἀγνοεῖν, ὅτι τ μ᾽ πρῶτον ἄνθρωπον τ γηγμῆ, παλίρρα τ ἄχεα τοῦ κατακλυσμοῦ φωτων εἰσήγαγε· τ δ᾽ μόνον ἐκ τ τοσαύτης φθορᾶς ὑπολειφθέντα [k] πανοικεῖ, ὃν ἕνεκα δικαιοσύνης κ᾽ τ ἄλλης καλοκἀγαθίας, τοῦ [l] νεάσον⟨σ⟩ αὖθις καινὸ γένους ἀνθρώπων· τῷ δ᾽ πεῖσεμνον τριάδα κ᾽ πεμάχηνεν ἑνὸς εἴδους ἐπιλεγομένῳ, βασίλειον ἱεράτευμα κ᾽ ἔθν⟨σ⟩ ἅγιον,
p. 358. οἱ χρησμοὶ καλοῦσι. Μηνύει δ᾽ τὄνομα τῷ δυνάμιν αὐτό· προσονομάζε⟨ι⟩ γὰ Ἑβραίων γλῶττ τὸ ἔθν⟨σ⟩, Ἰσραὴλ, ὅπερ ἑρμηνεύε⟨ται⟩ [m] ΟΡΩΝ ΘΕΟΝ· ὅρασις δ᾽ ἡ μ᾽ δι᾽ ὀφθαλμῶν ἐν ἁπάσαις καλλιεύει τ αἰσθήσεσιν· ἐπεὶ κ᾽ λα᾽ μόνης καταλαμβάνε⟨ι⟩ τὰ κάλλιστα τ ὅλων, ἡλί⟨σ⟩ κ᾽ σελήνη, κ᾽ ὁ ζύμπας ἀὴρ τε κ᾽ κόσμ⟨σ⟩· ἡ δ᾽ λα᾽ δ τ ψυχῆς ἡγεμονικῷ προφέρει τὰς ἄλλας, ὅσαι αἱ σῶν [n] αὐτὰ δυνάμεις. Αὕτη

merito? Deus enim non habet opus nomine; attamen humano generi ſuum nomen elargitus eſt, ut habentes refugium ad preces & ſupplicationes, à ſpe bona non excluderentur. Hæc videntur quidem de ſanctis viris dicta, ſignificant tamen naturam à noſtra notitia remotiorem, & præſtantiorem quàm ſunt iſta ſenſibilia. Mores enim animæ eoſque bonos omnes ſacræ deſcribunt literæ: quorum alii per doctrinam, alii per naturam, alii per meditationem ad virtutem aſpirant. Nam primus, nomine Abraham, virtutem doctrina quæſitam ſignificat, medius Iſaac ex naturâ profectam, tertius Jacob uſu ac meditatione paratam. Non ignorandum tamen, horum ſingulos præditos fuiſſe tribus his potentiis, ſed nominatos ab ea qua magis quiſque pollebat. Nam nec doctrina ſine natura exercitationeque poteſt perfici: nec natura ad optatam metam pervenire abſque diſciplina & exercitatione: nec exercitatio, niſi fundata in natura & inſtitutione. Convenienter igitur tres, verbo quidem viros, re autem virtutes affinitate conjunxit: naturam, diſciplinam, meditationem: quas alio nomine totidem gratias homines vocant; vel quòd gratuito largitus ſit Deus noſtro generi has tres facultates ad vitæ perfectionem; vel quia ſeipſas donant rationali animæ, munus elegantiſſimum; ut etiam ſempiternum illud nomen in oraculis memoratum, non magis de tribus viris intelligi queat, quàm de tribus dictis modo facultatibus. Nam hominum natura mortalis, virtutum immortalis eſt; videtur autem rationi magis conſentaneum, ut æternus ab æternis rebus denominetur potius quam a mortalibus, quando æternitati cognata eſt immortalitas, mors vero inimiciſſima. Illud quoque non ignorandum, quòd primus ille homo terrigena, pater hominum uſque ad diluvium inducitur: inſtaurati vero humani generis *Pater* Juſtus Ille *Noah*, qui ſolus ex univerſali clade fuerat ereptus cum familia, propter juſtitiam virtuteſque cæteras. Hunc autem venerandum ternionem & præclarum ſub uno genere eximio comprehendunt divina oracula, dum *gentem ſanctam* vocant, & *regale ſacerdotium*. Gentis autem dotes nomen indicat: nominatur enim Hebraice Iſrael, quod interpretatur *videns Deum*. At viſus oculorum quidem inter omnes ſenſus eſt præcipuus, quo ſolo percipimus res pulcherrimas, ſolem, lunam, cœlum, mundum univerſum. Mentis autem vi-

[d] ὁσίων] Omnino male; vel dele, vel ſcribe τελῶν, ut infra, τ δ᾽ τελῶν λόγῳ μ᾽ ἀνδρῶν, ἔργῳ δ᾽, ὡς εἶπον, ἀρετῶν· ſic ergo repone.

[e] διερμηνεὺ⟨σ⟩] Forſan διερμηνώτ⟨ατ⟩ος.

[f] ἀσκητικῆς] Melius ἀσκητῆς.

[g] φύσις, &c.] Forſan φύσιν, μάθησιν, ἄσκησιν· atque ſic verto.

[h] δώρημα] Sequitur in MS. Linc. τέλειον κ᾽, &c.

[i] τ αἰδιον] Omnino τι.

[k] πανοικεῖ, ὃν] MSS. παροίκειον. Videtur ex contextu ſcripſiſſe Noſter, πανοικὶ Νῶε. De Noâ enim agitur.

[l] νεάσον⟨σ⟩, &c.] Melius forſan νεάζον⟨σ⟩ αὖθις κ᾽ καινῆ, &c.

[m] ὁρῶν θεὸν] De Iſraelis Etymo, vide lib. *Quis Rer. Div.* p. 491

[n] αὐτὰ] MSS. αὐτὸ, ſed melius ſcribitur αὐτῷ, ſcil. ψυχῇ.

sus excellit inter omnes potentias animæ; id vero est sapientia, animi oculus. Quod si cui contigit non solum rerum naturæ notitia, verum etiam patris factorisque omnium, is se sciat summum felicitatis attigisse fastigium. Nihil enim est Deo superius, ad quem si quis pervenit obtutu animæ, precetur ut possit ibi manere & consistere. Nam arduæ viæ laboriosæ tardæque sunt, descensus autem per proclivia, qui tractim magis fit quàm gradatim, & velox est & facilis. Sunt etiam multa quæ deorsum deprimunt, quæ nihil possunt efficere, quando Deus animam ex ejus potentiis pendentem, vehementiore monento ad seipsum attrahit.

Hæc in commune de tribus necessario præfati, deinceps dicendum habemus, quibus in rebus excellentiores fuerint singuli, primo exorti. Ille igitur pietatis, virtutis summæ & præstantissimæ, sectator factus, Deum sequi studuit, & præceptis ejus obedire; ratus non ea tantum præcipi, quæ ipsi soli vel voce vel scriptis indicabantur: sed & illa quæ natura multo clarius docet per visum inter cæteros sensus veracissimum, quàm auditum qui fallax & incertus est. Quisquis enim naturæ ordinem contemplatur, & mundi administrationem omni descriptione præstantiorem, vel silentibus præceptoribus discit sub legibus & in pace degere vitam ad bonorum exemplar compositam. Sunt autem manifestissima pietatis argumenta, quæ in sacris scripturis continentur; quorum ordinem sequendo, à primo incipiemus. Oraculo perculsus, quo jubebatur migrare, deserta patria, cognatione, paternaque familia, haud secus quàm si è peregrinatione domum redire, non è patriâ in regionem exteram abiret, iter acceleravit, rem factam se habere putans, si mandatum exequeretur celeriter. Quis alius, putas, tam constans fuisset ac pertinax, ut non flecteretur affectu cognationis & patriæ, quarum innatum & coalitum est cuique desiderium, magis aut certe non minus, quàm membra corporis? Testes sunt legislatores, qui secundam post mortem pœnam, atrocissimorum criminum convictis statuerunt, exilium: profecto non secundam, veritate judicant, sed aliquanto graviorem: siquidem mors calamitatum finis est, exilium vero non finis, sed novorum malorum initium, dum unus sensu carentis vice, innumeras mortes sentiunt. Nonnulli

δὲ ἐστι φρόνησις, ὄψις ἅπασα διανοίας. Ὅτῳ δ' ἐξεγήνεται, μὴ μόνον τὰ ἄλλα ὅσα ἐν τῇ φύσει, δι' ἀπιστίαν καταλαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ τὸ πατέρα καὶ ποιητὴν τῶν συμπάντων ὁρᾶν, ἐπ' ἄκρον εὐδαιμονίας ἴσως προεληλυθώς. Οὐδὲν γὰρ ἀνωτέρω θεοῦ, πρὸς ὃν εἴ τις τὸ τῆς ψυχῆς τείνας ὄμμα ἐφθακεν, μόνιμον ἀχίνδυνόν τε κάσιν. Αἱ μὲν γὰρ ἀνάντεις ὁδοὶ καματηραὶ καὶ βραδεῖαι, ἡ δὲ κατ' ὀλίγον φορὰ, ῥυμὸν ἔχουσα τὸ πλέον ἢ κάθοδον, ταχεῖα καὶ ῥᾴστη. Πολλὰ δὲ τὰ κάτω βιαίως ὠθοῦντα, ὧν οὐδὲν ὄφελος, ὅταν ἐκ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἀνακρεμάσας τὴν ψυχὴν ὁ θεὸς, ἐλκῃ δυνατωτέρᾳ πρὸς αὐτὸν ἀπασάσης.

Ταῦτα μὲν κοινῇ περὶ τῶν τελῶν ἀναγκαίως προειρήσθω· λεκτέον δ' ἐξῆς ἐν οἷς ἕκαστος ἰδίᾳ πρενήνεγκεν, ἀπὸ τῆς πρώτης τὴν ἀρχὴν λαβόντας. Ἐκεῖνος τοίνυν ὁ εὐσεβείας, ἀρετῆς τε ἀνωτάτω καὶ μεγίστης, ζηλωτὴς γενόμενος, ἐπιτήδευσιν ἔσχε θεῷ, καὶ πειστὸς εἶναι τοῖς προσιοῦσιν ὑπ' αὐτοῦ· προσάξεις ὑπολαμβάνων, οὐ τοὺς ἀπὸ φωνῆς καὶ γραμμάτων μεμυημένους αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς φύσεως τεκμηριώδεσι σημείοις δηλουμένους, ἃς ἡ ἀληθεστάτη τῶν αἰσθήσεων πρὸ ἀκοῆς τε ἀπίστου καὶ ἀβεβαίου καταλαμβάνει. Θεώμενος γάρ τις τὴν ἐν τῇ φύσει τάξιν, καὶ τὴν παντὸς λόγου κρείττονα πολιτείαν, ἣν χρὴ ὁ κόσμος, ἅμα διδάσκειν, φθεγγομένην μηδέν, εὔνομον καὶ εἰρηνικὸν βίον διατηδεύειν, εἰς τὴν τῶν καλῶν ἐξομοίωσιν ἀναβλέποντα. Ἐναργέστατα δὲ τῆς εὐσεβείας ἀποδείξεις εἰσὶν, ἃς παρέχουσιν αἱ γραφαί· πρώτην δὲ λεκτέον, ἣ καὶ πρώτη τέτακται. Λογίῳ πληχθεὶς πρὸ τοῦ παλαιὰν καὶ συγγένειαν τὴν παλαιᾶν οἶκον καταλιπεῖν καὶ μεταναστῆναι, καθάπερ ἀπὸ τῆς ξένης εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανιὼν, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς οἰκείας εἰς τὴν ξένην μέλλων ἀπαίρειν, ἔσπευδε συντείνειν, νομίζων ἰσότιμον εἶναι τῷ τελειῶσαι, τὸ ταχέως τὸ προσταχθὲν ἀνύσαι. Καίτοι τίνα ἕτερον εἰκὸς ἄντως ἀκλινῆ καὶ ἄτρεπτον γενέσθαι, ὡς μὴ φίλοις ὑποπεσεῖν καὶ ὑπενδῦναι συγγενῶν καὶ παλαιᾶς; ὧν ὁ πόθος ἑκάστῳ πρόπον τινὰ συγγεγραμμένη καὶ συνηρτημένη, καὶ μᾶλλον ἢ οὐχ ἧττον τῶν ἡνωμένων συμπέφυκε. Μάρτυρες δὲ οἱ νομοθέται τὴν δευτερόνυσαν θανάτου τιμωρίαν καὶ τοῖς μεγίστοις ἁλωκότων ἀρίσαντες, φυγήν· ἣ δευτερόνυσαν, ὡς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, τῷ ὄντι ἀληθείᾳ δικαζόμενοι, πολὺ ἀργαλεωτέραν· εἴ γε πέρας μὲν κακοπραγιῶν ὁ θάνατος, ἀρχὴ δ' ἀπείρου, ἡ φυγὴ καινοτέρων συμφορῶν, ἀνθ' ἑνὸς τοῦ χαλεπὸς ἀλγηδόνων, μυρίας ἐπάγουσα θανάτους ζῶν αἰσθησθαι.

p. 359.

ο σάσιν] MSS. Vat. & Med. καλάσασιν.

ρ ἀνακρεμάσας] Sic reposui pro ἀνακρούσας, fide Codicum Vat. Med. & Reg. Par. Quæ emendatio ex contextu abundè confirmatur.

ϙ ἀσεβείας] Sequebatur particula καὶ in Editis, sed eam expunxi Fide MSS.

ϛ γραμμάτων] Repone γεγραμμάτων. Ita enim postulat sensus. Supra quoque lib. de Plantat. p. 239. οὐ λόγοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ γράμμασι. Ibidem pro αὐτοῦ, scribe αὐτῷ.

ϝ ἅμα διδάσκειν] Unius literæ permutatione melius scribitur, ἀναδιδάσκειν. Ibidem pro τίνομεν repone ἴσομεν.

Κατ'

Κατ' ἐμπορίαν ἔνιοι πόθῳ χρημαϊσμοῦ πλέοντες, ἢ κῆ πρεσβείαν, ἢ κῆ θέαν τ ὄπι τ ἀλλοδαπῆς, ἢ δι' ἔρωτα παιδείας, ὁλκὰς ἔχοντες δυνάμεις τ ἔξω μονῆς, οἱ μὲ τὰς ἐπικερδείας, οἱ δ' τὸ τὴν πόλιν ὄπι καιρῶν ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις κῆ μεγίστοις ὀνῆσαι, οἱ δ' ἱστορίαν ὧν πρότερον ἠγνόουν, τέρψιν ἅμα καὶ ὠφέλειαν τῇ ψυχῇ συλλογιζόμενοι· τυφλοὶ γὰρ πρὸς ὀξὺ βλέποντας, ἀναποδήμητοι πρὸς ἐκδεδημηκότας· ὅμως ἐπείγου τὸ παλαιὸν ἴδαφος ἰδεῖν κῆ προσκυνῆσαι, Ϲ ζωηθεῖς ἀπασάσθαι, ζυγῶν τε καὶ φίλων ἡδίστης κῆ ποθεινοτάτης ὄψεως ἀπολαῦσαι· κῆ πολλάκις τὰς πράξεις ὧν ἕνεκα ἐξεδήμησαν μηκυνομένας ἐρῶντες, καταλιπόν, ἰμέρῳ τ προσηκόντων ἑλκθέντες· βιαιοτάτῳ. Μετ' ὀλίγων δ' ὅτου ἢ καὶ μόνου, ἅμα τῷ κελευσθῆναι μεταναστάς, κῆ τῇ ψυχῇ πρὸ τοῦ σώματος τὴν ἀποικίαν ἐστέλλετο, τ ὄπι τοῖς θνητοῖς ἵμερον παρδυμερῶντος ἐρῶντος οὐρανίου. Οὐδενὸς ἂν φροντίσας, οὐ φυλετῶν, οὐ δημοτῶν, οὐ συμφοιτητῶν, οὐχ ἑταίρων, οὐ τ ἀφ' αἵματος ὅσοι πρὸς πατρὸς ἢ μητρὸς ἦσαν, οὐ παλαιοῦ, οὐκ ἀρχαίων [x] ἐθῶν, οὐ ζυνηρφίας, οὐ συνδιαιτήσεως, ὧν ἕκαστον ἀγωγόν τε κῆ δυσαπόσπαστον, [y] ὁλκὸν ἔχον δυνάμιν, ἑλκθέντος καὶ ἀφίτους ὁρμαῖς ἢ τάχιστα μεταναστάς, τὸ μὲ πρῶτον ἀπὸ τ Χαλδαίων γῆς, εὐδαίμονος χώρας, κῆ κατ' ἐκεῖνον [z] ἀκμαζούσης τ χρόνον, εἰς τὴν Χαρραίων γῆν· ἔπειτα δ' μακρῷ ὕστερον, κῆ ἀπὸ ταύτης εἰς ἕτερον τόπον, ὃν δ' λέξομεν, ἐκεῖνο πρότερον εἰπόντες· αἱ δηλωθεῖσαι ἀποικίαι, τῷ μὲ [a] ῥήματι τ γραφῆς, ὑπ' ἀνδρὸς ζοφῦ γεγόνασι, κῆ τὰς ἀλληγορίας νόμους, ὑπὸ φιλαρέτου ψυχῆς, τ ἀληθῆ ζητούσης θεόν. Χαλδαῖοι γὰρ ἐν τοῖς μάλιστα ἀσκηθέντες ἀστρονομίαν, κῆ πάντα τ κινήσεσι τ ἀστέρων ἀναθέντες, αἷς ὑπέλαβον οἰκονομεῖσθαι τὰ ἐν κόσμῳ, δυνάμεσιν ἃς περιέχουσιν ἀριθμοὶ κῆ ἀριθμῶν ἀναλογίαι, τὴν ἐρατὴν ὁσίαν ἐσέμνυνον, τ ὁρατὰ κῆ νοητῆς οὐ λαβόντες ἔννοιαν· ἀλλὰ τὴν ἐν
p. 360. ἐκείνοις τάξιν διερευνώμενοι, καθά τε τὰς ἡλίου κῆ σελήνης κῆ τ ἄλλων πλανητῶν Ϲ ἀπλανῶν περιόδους, ἢ κῆ τὰς τ ἐτησίων ὡρῶν μεταβολὰς, κῆ κῆ τὴν τ οὐρανίων πρὸς τὰ ἐπίγεια ζυμπάθειαν, τ κόσμον αὐτὸν ὑπέλαβον εἶναι [b] θεὸν, ὐκ ὀρθῶς τὸ ῥηθὲν ἑρμοιώσαντες τῷ πεποιηκότι. Ταύτῃ τις τῇ δόξῃ ζυνεκφερὴς, κῆ [c] Χαλδαΐσας μακρόν τινα χρόνον, ὥσπερ ἐκ βαθέος ὕπνου

negotiationis augendæque rei familiaris causa navigant, alii legationis; nonnulli desiderio visendi regiones exteras, aut eruditionis parandæ, ad peregrinationem variis rationibus tracti, aut lucri cupidine, aut juvandæ patriæ temporibus difficilibus, aut cognoscendi quæ prius nescierant, unde fructus & delectatio animæ comparantur. Quantum enim cæci cedunt videntibus, tantum præstant peregrinati nunquam egressis patria. Omnes tamen ad patrium solum properabundi, videre id & salutare gestiunt, complecti familiares, frui gentilium & amicorum mutuo conspectu longe jucundissimo: adeò ut aliquoties remorantibus eos negotiis, propter quæ reliquerunt domesticos, abrumpant ea, non ferentes vehemens necessitudinum desiderium. In paucis vero vel certè nullis, Hic Noster, quàm primum jussus est demigravit, animo prius peregrinatus quàm corpore, mortalium rerum desiderio cedente amori cœlestium. Sepositâ igitur cura popularium, tribulium, familiarum, amicorum, cognatorum paterno maternoque sanguine, ad hæc patriæ, antiquorum sodalium convictûs & consuetudinis, quæ singula magnam alliciendi vim habent & ægrè avelluntur, libero expeditoque conatu quamprimum potest demigrat, primum è Chaldæa, regione felici & illo tempore florente, in Carrensem agrum: deinde non multo post hinc quoque in locum alium, de quo dicturi sumus, sed prius lectore prænonito, quòd dictæ migrationes, juxta literalem sensum scripturæ, viri sapientis fuerunt: sed juxta leges allegoriæ, animæ virtutis studiosæ, verum Deum quærentis. Nam Chaldæi cum primis exercitati siderali scientia, omnia tribuentes stellarum motibus, à quibus credebant res terrenas dispensari, potentiis quæ constant ex numeris eorumque proportionibus, res visibiles ornabant, non percipientes invisibilia & intelligibilia: sed scrutantes istorum tantum ordinem, è solis, lunæ, stellarum erraticarum fixarumque circuitibus, & anni in quatuor tempora distincti vicibus, consensuque rerum cœlestium ac terrestrium, mundum ipsum existimabant esse Deum, creaturam impiè æquantes creatori. Huic inutritus dogmati, & per tempus longum Chaldaico imbutus delirio, tan-

[x] ἐθῶν] Forsan ἰτῶν. Hesych. v. ἴτας· τὰς κατ' ἐπιγαμίαν οἰκείας (scribe οἰκείους) κῆ πολίτας.

[y] ὁλκὸν] Melius κῆ ὁλκὸν.

[z] ἀκμαζούσης] Ita MSS. pro ἀρμοζούσης.

[a] ῥήματι] MS. Linc. ῥητῷ, sed nil muto, ῥῆμα enim pro sensu literali apud D. Paulum usurpatur, vide Rom. vii. 6. 2 Cor. iii. 6.

[b] θεὸν] Huc refer D. Ambros. de Abraham. lib. ii. c. 3. *Chaldæi enim mundum superiorem Deum dixerunt, & etiam stellarum* (scribe *erraticarum*) *domo, & stellarum cursu ferri adserant ea quæ terrena sunt*, &c. Cæterum de hac sententiâ vide infra p. 940.

[c] Χαλδαΐσας] Sic Noster lib. de Mut. Nom. τῶς δ' ἡμῶν τινὰ ἐχαλδάϊζε μετεωρολογίαν τὰ κόσμου. D. Ambros. de Abrah. lib. ii. c. 3. *Non ergo ea mens videt Deum, quæ disciplinam Chaldæorum sequitur.* Clem. Alexand. Strom. i. p. 359. προϊόντας δ' αὐτῆς (φιλοσοφίας) Α'γυπτίων τε οἱ προφῆται, κῆ Ἀσσυρίων οἱ Χαλδαῖοι, κῆ Γαλατῶν οἱ Δρυΐδαι, &c. Idem p. 431. ὧν μετέσχον οἱ ἀστρονομοῦντες κῆ Χαλδαῖοι. Vide Cic. de Divinat. lib. i. c. 1.

quam

quam poſt altum ſomnum aperto mentis oculo, poſtquam puram lucem pro denſis tenebris cœpit intueri, ſecutus ejus ſplendorem, animadvertit quod prius non viderat: præeſſe mundo quendam aurigam gubernatoremque, qui operis ſui ſaluti provideat, curator tutorque *Ejus & partium* quæcunque divina cura dignæ ſunt. Ergo ut viſum in fortius imprimeretur mente, ſic admonetur divinitus: "Heus tu, magna ple- "runque cognoſcuntur lineamentis exiguis, quæ "intuitus aliquis, eorum ideam ad immenſam "magnitudinem auxit. Proinde vale dicto iis "quorum profeſſio eſt ſcrutari cœleſtia, Chal- "daicæque doctrinæ, demigra è magna mundi "civitate aliquantiſper in minorem aliam: ſic "enim facilius videbis mundi præſidem." Hoc eſt cur prima migratio fit in agrum Carrenſem, quia Charran *ſpecus* dicuntur, allegoricè regiones noſtrorum ſenſuum, per quas tanquam cavernas unuſquiſque illorum ſolet proſpicere ad ſubjecta ſua percipienda. Sed dicat aliquis, nullum eſſe horum uſum, niſi mens inviſibilis, ceu præſtigiator facultatibus ſuis intus ſubſerviat; quibus modo contractis modo remiſſis, tum concinnum motum ludicris ſuis dedit, tum quietem. Hoc igitur exemplum cum habeas domeſticum, facile quod ſcire cupis, poteris diſcere. Niſi fortè putas, in te quidem mentis imperata totum corpus omneſque ſenſus unanimiter facere: mundum autem opus omnium maximum atque pulcherrimum, cujus reliqua cuncta ſunt partes, deſtitutum eſſe rege, à quo contineatur, & adminiſtretur legitime, nec mirandum eſt, ſi eum non conſpicis, quandoquidem nec tuum cernis animum. Hæc ſi quis ſecum ipſe reputet, non è longinquo, ſed è proximo documenta capiens, videlicet ex ſeipſo rebuſque ad ſe pertinentibus, cognoſcet manifeſte, quòd mundus non ſit ille primus Deus, ſed opus primi Dei patris univerſorum: qui cum ipſe ſit inviſibilis, omnia præbet videnda, parvorum ac magnorum naturas in lucem proferens; corporeis enim oculis non dignatur aſpici, vel quia ſempiternum à mortali contrectari nefas eſt, vel propter noſtri viſus infirmitatem. Nec enim potuiſſet capere profuſos ab eo Qui eſt radios, quando ne ſolis quidem ex adverſo ſplendorem valet aſpicere. Habemus autem ar-

Ἀνοίξας τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα, καθαρὰν αὐγὴν ἀντὶ ζνότους βαθέως βλέπειν ἀρξάμενος, ἐκολάθησε τῷ φέγγει, καὶ κατεῖδεν ὃ [d] μὴ πρότερον ἐθεάσατο, τὸ κόσμου τινα ἡνίοχον καὶ κυβερνήτην ἐφεστῶτα, καὶ ζωτηρίως ἀθυμοῦντα τὸ οἰκεῖον ἔργον, ἐπιμέλειάν τε καὶ [e] πρεσασίαν καὶ τῶν ἐν αὐτῷ μερῶν, ὅσα θείας ἐπάξια φροντίδος, ποιούμενον. Ὅπως [f] δ' ἂν βεβαιώσῃ τῷ φανείσαν ὄψιν ἐν τῇ Ἀβραὰμ παγιώτερον, φησὶν αὐτῷ ὁ ἱερὸς λόγος· "Τὰ μεγάλα, ὦ ἄτεκ, ὑπολυπώσει βρα- "χυλέρων πολλάκις γνωρίζει, πρὸς ἃ τις ἀπι- "δὼν, [g] ἠύξησε τῷ φαντασίαν ἀπερισκέφτοις με- "γέθεσι. Παραπεμψάμενος ἂν τὰς τε κατ' ἀ- "ρανὸν πολυπλανίας, καὶ τῷ Χαλδαϊκῷ ἐπιση- "μῷ, μεταναστὰς πρὸς ὀλίγον [h] χρόνον ἀπὸ τῆς "μεγίστης πόλεως, τῇδε τῷ κόσμῳ, πρὸς βρα- "χυτέραν· δυνήσῃ γὰρ μᾶλλον καταλαβεῖν τὸ ἔφορον "καὶ παντός." Διὰ τοῦτο τῷ πρώτῳ ἀποικίαν ἀπὸ τῆς Χαλδαίων γῆς εἰς τὴν Χαρραίων λέγει πορείαν· [i] Χαρρὰν δὲ ἑλληνιστὶ τρῶγλαι λέγονται, καὶ σύμβολον αἱ τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων χῶραι, δι' ὧν ὥσπερ ὀπῶν, ἑκάστη πέφυκε διακύπτειν πρὸς τὴν τῶν οἰκείων ἀντίληψιν. Ἀλλὰ τί τοῦτον, εἴποι τις ἄν, ὄφελος, εἰ μὴ νοῦς [k] ἀόρατος καθάπερ θαυματοποιὸς, ἔνδοθεν ὑπήχει τῶν ἑαυτοῦ δυνάμεσιν; ἃς τότε μὲν ἀνιεὶς καὶ ἐπιχαλῶν, τότε δὲ ἀντισπῶν ἐν ἀνθέλκων βίᾳ, κίνησιν ἐμμελῆ [l] καὶ πολλὴν ἡσυχίαν ἐμπαρείχετο τοῖς θαύμασι. Τοῦτο ἔχων ὑπόδειγμα ζεαυτῷ τὸ ὑπόδειγμα, ῥᾳδίως, ἂν ζφόδρα ποθῇς λαβεῖν τὴν ἐπιστήμην, καταλήψεις. Οὐ γὰρ ἔν σοι μὲν ὁ νοῦς ἐστιν ἡγεμὼν ἐπιτεταγμένος, ᾧ καὶ τὸ σῶμα πᾶσα κοινωνία πειθαρχεῖ, καὶ ἑκάστη τῶν αἰσθήσεων ἕπεται· ὁ δὲ κόσμος, τὸ κάλλιστον καὶ μέγιστον καὶ τελειότατον ἔργον, ἐν πάντα τὰ ἄλλα ζυμβέβηκεν εἶναι μέρη, βασιλέως ἀμοιρεῖ τοῦ [m] ζωίζοντος καὶ ἐνδίκως ἐπιτροπεύοντος. Εἰ δ' ἀόρατος, μὴ θαυμάσῃς· οὐδὲ γὰρ ὁ ἔν σοι νοῦς ὁρατός. Ταῦτα τις ἐπιλογιζόμενος, καὶ ἀπόῤῥωθεν ἀλλ' ἔγγυθεν ἀναδιδασκόμενος ἔκ τε αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, εἴσεται ζαφῶς, ὅτι ὁ κόσμος οὐκ ἔστιν ὁ πρῶτος θεὸς, ἀλλ' ἔργον τοῦ πρώτου θεοῦ καὶ τοῦ ζυμπάντων πατρὸς· ὃς ἀειδὴς ὢν, πάντα φαίνει, μικρῶν τε αὖ καὶ μεγάλων ἀποδεικνὺς τὰς φύσεις. Σώματος γὰρ ὀφθαλμοῖς οὐκ ἠξίωσε καταλαμβάνεσθαι· τάχα μὲν, ἐπειδὴ θνητὸν ἀϊδίου ψαύειν οὐκ ὅσιον ἦν· τάχα δὲ καὶ διὰ ἀσθένειαν τῶν ἡμετέρων ὄψεως. Οὐ γὰρ ἂν ἐχώρησε τὰς ἀπὸ τοῦ Ὄντος χεομένας αὐγὰς, ὁπότε οὐδὲ τὰς ἀφ' ἡλίου προσβλέπειν ἀκρίσιν εἰσὶ ἐσ-

p. 361.

[d] μὴ πρότερον, &c.] Vulgo creditum Abrahamum cum familiâ idololatram fuiſſe uſque dum è Chaldæâ migraverat; cui ſententiæ Noſter quoque aſtipulatur. Ita quoque Joſ. xxiv. πέραν δὲ ποταμοῦ παῴκησαν οἱ πατέρες ἡμῶν Θάρρα ὁ πατὴρ Ἀβραὰμ, καὶ ὁ πατὴρ Μάχωρ, καὶ ἐλάτρευσαν θεοῖς ἑτέροις. Vide Clem. Recognit. lib. i. Cyrillum cont. Julian. lib. iii. p. 110. Auguſt. de Civ. Dei. lib. x. c. ult. Et Suid. v. Ἀβραάμ. Fuitque iſta pervulgata Rabbinorum de Abrahamo ſententia.

[e] πρεσασίαν] Deeſſe videtur, αὐτοῦ vel τοῦ παντός.
[f] δ' ἂν] MSS. deeſt δ'. Forſan ſcribendum γὰρ.
[g] ἠύξησε] Ita MSS. Med. & Coll. Nov. pro ἠγξε in Editis.
[h] χρόνον] Repoſui ex MSS. Vat. & Reg. Par.
[i] Χαρρὰν] Vide dicta ad p. 417.
[k] ἀόρατος] Melius forſan ἀοράτως.
[l] καὶ πολλὴν] MS. Linc. καὶ πάλιν. Scribe καὶ ποικίλην.
[m] ζωίζοντος] Melius σωίζοντος.

τεκμήρασθαι

Τεκμήριον ὃ τ' ἀποικίας ἐναρχίσαι, ἣν ἀπ' Ἀστρονομίας καὶ τ' Χαλδαϊζούσης δόξης ἡ Διάνοια ἐσάλευε· λέγει γὰρ ὅθὺς ἅμα τῇ μεταναστάσῃ τὸν Σοφὸν, ⁿ Ὤφθη ὃ ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραὰμ, ᾧ δηλονότι πρότερον οὐκ ἦν ἐμφανής· ὅτι Χαλδαΐζων τῇ τ' ἀστέρων ° πορείᾳ προσεῖχεν, ἔξω τὸν κόσμον καὶ τ' αἰσθητῆς οὐσίας ὅλου μόσον καὶ νοητῶν φύσιν οὐδεμίαν ἁπλῶς καταλαμβάνων. Ἐπεὶ ὃ μεθωρμίσατο καὶ μετεχώρησε, κατ' ταναγκαῖον ἔγνω τ' κόσμον ὑπήκοον, ἀλλ' οὐκ αὐτοκράτορα, ἀ πρυτανεύοντα, ἀλλὰ πρυτανευόμενον ὑπ' αἰτίου τοῦ ποιητικοῦ· ὅπερ ἡ Διάνοια τότε πρῶτον ᵖ ἀντιβλέψασα εἶδε. Πολλὴ γὰρ αὐτῆς πρότερον ἀχλὺς ὑπὸ τ' αἰσθητῶν καταεκέχυτο, ἣν ὀθέρμοις καὶ Διαπύροις δόγμασιν ἀνασκεδάσασα, μόλις ἴσχυσεν, ὡς ἐν αἰθερίᾳ καθαρᾷ, τὸν πάλαι κρυπτομένον καὶ ἀειδῆ Φανταστὸν λαβεῖν. Ὃς ἕνεκεν φιλανθρωπίας ἀφικνουμένῳ τὴν ψυχὴν ὡς αὐτὸν, οὐκ ἀπεστράφη, προϋπαντήσας ὃ τὴν ἑαυτοῦ Φύσιν ἔδειξε, καθ' ὅσον οἷόντ' ἦν ἰδεῖν τ' βλέποντα. Διὸ λέγει, οὐχ ὅτι ὁ Σοφὸς εἶδε Θεὸν, ἀλλ' ὅτι ὁ Θεὸς ὤφθη τῷ Σοφῷ. Καὶ γὰρ ἦν ἀδύνατον καταλαβεῖν τινα δι' αὐτοῦ τὸ πρὸς ἀλήθειαν ἓν, μὴ ᵠ συναφῆναι ἐκείνῳ ἑαυτὸν καὶ συναδεῖξαι. Μαρτυρεῖ ὃ τοῖς εἰρημένοις καὶ ἡ τοῦ ὀνόματος ὑπαλλαγὴ ἡ μετάθεσις· ἐκαλεῖτο γὰρ Ἀβρὰμ τὸ ἐξ ἀρχαῖον ὄνομα, προσερρήθη δ' ὕστερον Ἀβραὰμ· φωνῇ μὲν, ἐνὸς στοιχείου τοῦ α' διπλασιασθέντος, δυνάμει δὲ, μεγάλου πράγματος καὶ δόγματος ἐνδειξαμένου τὴν μεταβολήν. Ἀβρὰμ μὲν γὰρ ἑρμηνεύεται ἐστι πατὴρ μετέωρος· ʳ Ἀβραὰμ δὲ πατὴρ ἐκλεκτὸς ἠχοῦς. Τὸ μὲν πρότερον ἐμφαῖνον τ' ἀστρολογικὸν καὶ μετεωρολογικὸν ὀπτικαλούμενον, οὕτω τ' ˢ Χαλδαϊκῶν δογμάτων ὀπτιμελούμενον, ὡς ἄν τις πατὴρ ἐγγόνων ὀπτιμεληθείη· τὸ δ' ὕστερον, τ' Σοφόν· Διὰ μὲν γὰρ τῆς ἠχοῦς, τ' προφορικὸν λόγον αἰνίττεται, Διὰ δὲ τοῦ πατρὸς, τ' ἡγεμόνα
p. 362. νοῦν· πατὴρ γὰρ ὁ ἐνδιάθετος φύσει τοῦ ᵗ λεγομένου, πρεσβύτερος ὢν, καὶ τὰ λεκτέα ὑποπτείρων. Διὰ δὲ τοῦ ᵘ ὀπλεγομένου, τ' αἰσιον. Εἰκαίως μὲν γὰρ καὶ πεφυρμένος ὁ φαῦλος τρόπος, ἐκλεκτὸς δὲ ὁ ἀγαθὸς, ἐπικριθεὶς ἐξ ἁπάντων ἀριστίνδην. Τῷ μὲν οὖν μετεωρολογικῷ μεῖζον οὐδὲν κόσμου τὸ παράπαν εἶναι δοκεῖ, ᾧ καὶ τὰς τ' γινομένων αἰτίας ἀνατίθησιν· ὁ δὲ Σοφὸς ἀκριβεστέροις ὄμμασιν ἰδὼν τὸ τελεώτερον νοητὸν ἄρχον τε καὶ ἡγεμονεῦον, ὑφ' ὃ τὰ ἄλλα

gumentum evidens hujus migrationis, qua mens Astronomiam & Chaldaicam doctrinam reliquit: memoratur enim, quam primum profectus est Sapiens, *Deum apparuisse Abrahamo*, cui videlicet prius non fuerat conspicuus: quando more Chaldæorum intentus erat siderum cursibus, extra mundum & sensibilem essentiam nullam prorsus naturam intelligibilem & bene conformatam percipiens. At postquam solum vertit, necessario cognovit mundum esse subditum, non dominum, nec regere, sed regi à patre autore: quod mens tunc primum apertis oculis didicit. Antea enim sensibilia magnam ei caliginem offuderant, quam ubi discussit calidis & ignitis dogmatibus, vix tandem potuit, velut in serenitate pura, eum qui invisibiliter olim latuerat, cernere. Ille vero pro sua humanitate venientem ad se animam non aversatus, sed obviam progressus, ostendit suam naturam, quatenus videri poterat. Quam ob rem non dicitur, vidit sapiens Deum: sed *Deus apparuit sapienti:* non enim erat possibile, Gen. xii. 7. ut aliquis per seipsum comprehenderet eum Qui vere est, ni ille se ultro videndum præbuisset. Testatur hoc etiam mutatio nominis; prius enim Abram vocatus, mox cœpit appellari Abraham, voce quidem, unius tantum duplicatione literæ, videlicet A, potentiâ vero, quæ magnæ rei & sententiæ mutationem significabat. Abram enim interpretatur *pater sublimis:* Abraham vero *pater electus vocis.* Prius quidem indicat virum astrologicum & meteorologicum, Chaldæorum placitis tanta cura deditum, quantam solent parentes impendere filiis: posterius vero sapientem; nam per VOCEM sermo, qui profertur, subindicatur: per PATREM mens, cujus principatus est: nam sermo qui concipitur intus, ejus qui profertur naturaliter pater est, ut antiquior, & seminans ea quæ dicenda sunt. Cæterum quod additur ELECTUS, bonitatem declarat. Pravi enim mores confusi & indigesti sunt: Boni eliguntur, ut præ omnibus eximii. Itaque meteorologico viro nihil omnino majus mundo videtur, quem etiam rerum autorem existimat; at sapiens oculis acutioribus videns illum perfectiorem intelligibilem rectorem & principem,

ⁿ Ὤφθη] Vide dicta supra ad p. 184.

° πορεία] Melius, ut videtur, χορεία, Ita Noster lib. de Monarch. p. 815. τὰς τῶν ἄλλων πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν—συμπολίσεις καὶ χορείας.

ᵖ ἀντιβλέψασα] Forsan ἀναβλέψασα. Clem. Alexandrin. Strom. v. p. 648. ὕστερον δὲ ἀναβλέψαι εἰς τ' οὐρανὸν, &c.

ᵠ συναφῆναι, &c.] Forsan προσφῆναι—προσδείξαι.

ʳ Ἀβραὰμ] Hanc nominis notationem respicit Autor epistolæ ad Heb. xi. 8. πίστει, καλούμενος Ἀβραὰμ, ὑπήκουσεν, &c. Adeoque cum MSS. scribi debet, ὁ καλούμενος. De Etymo vero hoc vide dicta ad p. 292 & 1054.

ˢ Καλδαϊκῶν] Ita MS. Linc. pro Χαλδαϊκῶν· est enim vox ista Philoni solennior.

ᵗ λεγομένου] MS. Linc. rectiùs γιγνωσκομένου. Sic enim Clem. Strom. v. p. 648. ἑρμηνεύεται μὲν γὰρ πατὴρ ἐκλεκτὸς ἠχοῦς· ἠχοῦ γὰρ ὁ γιγνώσκων λόγος· πατὴρ δὲ τοῦ ὁ νοῦς· ἐξηλεγμένος δὲ ὁ τοῦ πατρὸς νοῦς.

ᵘ ὀπλεγομένου] MS. Coll. Nov. ἐπιλελεγμένου. Scribendum videtur ἐξηλεγμένου. Sic enim scribi postulat sequens ἐκλεκτός. Vide etiam dictum Clementis locum.

cujus dominium agnoſcunt cætera, ſæpe anteactam ſuam vitam incuſat, in qua cæcus tenebras palpans, nitebatur rebus ſenſibilibus ſuapte natura infirmis & inſtabilibus. Atqui rurſum in ſecundam profectionem vir bonus oraculo monitus mittitur, non jam ex altera civitate in alteram, ſed in regionem deſertam, in qua vagus degat, non ægre ferens vagationem & ſedes in illâ incertas. Quod tamen quis alius tuliſſet æquo animo, ſi non modo à ſuâ, ſed inſuper ab omni urbe prohibitus, protraheretur in loca inacceſſa & devia? Quis non verſo itinere domum repetiſſet propere, neglecta ſpe propoſita, cupiens præſentem egeſtatem effugere, & ſtultitiam reputans propter incerta bona malis obrui certiſſimis? Solus vero hic afficiebatur aliter, jucundiſſimam vitam exiſtimans ſeceſſum à multitudine. Sic vero uſu venit: qui enim Deum invenire cupiunt & ſtudent, amicam ei ſolitudinem diligunt, hoc primum modo imitati beatam illam ac felicem eſſentiam. Atque ita expeditâ utrâque explicatione, tum literali de viro, tum allegoricâ de animâ, oſtendimus & virum & mentem amabilem; illum quòd oraculis obſequens paſſus ſit ſe diſtrahi à rebus chariſſimis: hanc vero, quia non in perpetuum errans, intra res ſenſibiles ſtetit, credens, viſibilem hunc mundum eſſe primum Deum & maximum: ſed cogitatione aſcendens altius, alteram naturam intelligibilem viſibili præſtantiorem conſpicata eſt, ſimulque rectorem ambarum & opificem.

Hæc ſunt rudimenta Deo chari hominis, ſequuntur mox non contemnenda facinora, ſed eorum magnitudo non cuivis apparet, ſolis his conſpicua, qui virtutem deguſtaverunt, & res vulgo mirabiles faſtidiunt præ bonis animæ potioribus. Igitur Deus approbato facto quod diximus, mox bonum virum egregie remuneratur, conjugium ejus à potente quodam & incontinenti in periculum adductum, intactum ſervans & incolume. Cujus periculi hæc fuit occaſio; cum diu laboratum eſſet frugum penuria, tum propter ſqualores, tum propter imbres nimios, urbes Syriæ continua fame preſſæ, deſertæ fuerant ab habitatoribus, aliis aliò diſperſis, quærendi victus neceſſarii gratia. Abraham igitur audita Ægypti felicitate abundantiaque, cum fluvius campos opportunâ ſtagnatione rigâſſet, hi verò bonâ aurarum temperie copioſas ſegetes protuliſſent, illuc ſe cum

δεσπόζει) καὶ κυβερνᾶται, πολλάκις καταμέμψατο τὸν πρότερον ζωῆς ἑαυτὸν, ὡς τυφλὸν βίον διεξεληλυθότα, σκηπτόμενον ὅτι τοῖς αἰσθητοῖς, ἀβεβαίῳ καὶ ἀνιδρύτῳ φύσει πρόσκαιτο. Δεύτερον δ' ἀποικίαν [x] πάλιν στέλλει) λογίῳ πάλιν πειστθεὶς ὁ ἀσκητὴς, οὐκέτι ἐκ πόλεως εἰς πόλιν, ἀλλ' εἰς χώραν ἐρήμην, ἐν ᾗ πλανώμενος διετέλει, μὴ δυσαρεστῶν τῇ πλάνῃ καὶ τῷ δι' αὐτὴν ἀνιδρύτῳ. Καίτοι τίς ἕτερος οὐκ ἂν ἠχθέσθη, ὑ μόνον τὴν [y] οἰκείας ἀπανισάμενος, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἁπάσης πόλεως ἐλαυνόμενος εἰς δυσβάτους καὶ δυαπορύτους ἀνοδίας; Τίς δ' οὐκ ἂν μεταμεταμέμενος ἐπαλινδρόμησεν οἴκαδε· βεβαίαν μὲν φρονήσας τὴν μελλουσῶν ἐλπίδων, τὴν δὲ παροῦσαν ἀπορίαν ἀσμένως ἀποδόμενος ἐκφυγεῖν, δύσθεσμον ὑπολαβὼν ἀδήλων χάριν ἀγαθῶν ὁμολογούμενα αἰρεῖσθαι κακά; Μόνος δ' ὅτι τἀναντίον πεπονθέναι φαίνεται), βίον ἥδιστον νομίζων τὴν ἄνυδρον τὴν τῶν πολλῶν ζωοδιατήσεως. Καὶ πέφυκεν ὅτως ἔχειν· οἱ γὰρ ζητοῦντες καὶ ἐπιποθοῦντες θεὸν ἀνευρεῖν, τῷ φίλῳ αὐτῷ μόνωσιν ἀγαπῶσι, κατ' αὐτὸ τοῦτο πρῶτον ἀποδόμενοι ἐξομοιοῦσθαι τῇ μακαρίᾳ καὶ εὐδαίμονι φύσει. Ἑκατέραν δὲν ἀπόδοσιν πεποιημένοι τῷ τε ῥητῷ ὡς ἐπ' ἀνδρὸς, καὶ τῷ δι' ὑπονοιῶν ὡς ὅτι ψυχῆς, ἀξιέραστον καὶ τὴν ἄνδρα καὶ τὴν νῦν ἀπεφήναμεν· τὴν μὲν πειθένια λογίσας, ἐκ δυσαποπαύστων ἀφελκυσθένια, τὸν δὲ νοῦν, ὅτι ἐκ μέχρι παντὸς ἀπατηθεὶς ὅτι τῆς αἰσθητῆς οὐσίας ἔσῃ, τὸν ὁρατὸν κόσμον ὑπολαβὼν μέγιστον καὶ πρῶτον εἶναι θεόν· ἀλλ' ἀναδραμὼν τῷ λογισμῷ, φύσιν ἑτέραν ἀμείνω τῆς ὁρατῆς νοητὴν ἐθεάσατο, καὶ τὸν ἀμφοῖν ποιητὴν ὅμα καὶ ἡγεμόνα.

Ταῦτα τοῖς θεοφιλοῖς τὰ προλόγια, οἷς ἔπονται) πράξεις οὐκ εὐκαταφρόνητοι· τὸ δὲ μέγεθος αὐτῶν οὐ παντὶ δῆλον, ἀλλὰ μόνοις τοῖς γευσαμένοις ἀρετῆς, οἳ τὰ θαυμαζόμενα [z] θεῖα τοῖς πολλοῖς εἰώθασι χλευάζειν, ἕνεκα μεγέθους τῆς ψυχῆς ἀγαθοῦ. Ἀποδεξάμενος δὲν ὁ θεὸς τὸν εἰρημένον πρᾶξιν, αὐτίκα τὸν ἀσκητὸν ἀμείβει) μεγάλῃ δωρεᾷ, τὸν γάμον αὖθις κινδυνεύσαντα πρὸς δυνάστην καὶ ἀκρατῆ ἀνδρὸς ἐπιβουλευθῆναι, διαμεμηρήσας ἄψαυστόν τε καὶ σῶον. Ἡ δ' αἰτία τῆς ἐπιθέσεως, ἀρχὴν ἔλαβε τοιάνδε· καρπῶν [a] ἀπορίας ἐπὶ ξυνὸν χρόνον γενομένης, τότε μὲν διὰ πολλὴν καὶ ἄμετρον ἐπομβρίαν, τότε δὲ δι' αὐχμὸν καὶ ζάλην, αἱ κατὰ Συρίαν πόλεις ξυνεχεῖ λιμῷ πιεσθεῖσαι, κεναὶ τῶν οἰκητόρων ἦσαν, ἄλλων ἀλλαχόσε ξυδναμένων κατὰ ζήτησιν τροφῆς καὶ πορισμὸν τῶν ἀναγκαίων. Πυθόμενος δὲν Ἀβραὰμ ἄφθονον εὐθηνίαν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ εὐετηρίαν, ἣν μὲν πολλαχοῦ ἐν καιρῷ λιμνάσαν τὰ πεδία καὶ πλημμύρεις, τὴν δὲ τὸν ἀπόρων εὐσταχυ ἐπεκόντων καὶ ἀναθρεψαμένων

p. 363.

[x] πάλιν] Deeſt MS. Linc. & omnino redundat.
[y] οἰκείας] MSS. Med. & Reg. Par. οἰκίας.
[z] θεῖα] Reſtitui ex MSS. Vat. Med. & Reg. Par.

[a] ἀπορίας] Melius ἀφορίας. Sic Noſter infra p. 369. καρπῶν ἀφορία. Idem p. 387. ἀφορία μὲν κακῶν, ἀγαθῶν δὲ φορά.

ἐκεκα-

ἀκρατίαις πνευμάτων, ἀπαίρει πᾶσαν τὴν οἰκίαν ἐπαγόμενον. Ἦν δ' αὐτῷ γυνὴ, τήν τε ψυχὴν ἀρίστη, καὶ τὸ σῶμα τῶν καθ' αὐτὴν [b] περικαλλεστάτη· ταύτῃ ἰδόντες Αἰγυπτίων οἱ ἐν τέλει, καὶ τὸ εὔμορφίας ἀγάλματι· λανθάνει γὰρ τοὺς ἐν ἐξουσίαις ἀδὸν μεμύσταις δὴ τῷ βασιλεῖ. Μεταπεμψάμενον οὖν τὴν ἄνθρωπον, καὶ θεασάμενον ἀκρατέστατα ὄψιν, βραχὺ φρονήσας αἰδοῦς καὶ νόμων τῶν ἐπὶ τιμῇ ξένων ἑρμαθέντων, ἐνδοὺς ἀκρασίᾳ, διενοεῖτο, λόγῳ μὲν αὐτὴν ἀγαγέσθαι πρὸς γάμον, τὸ δ' ἀληθὲς αἰσχυνεῖν. Ἡ δ' ἅτε ἐν ἀλλοτρίᾳ γῇ παρ' ἀκρατεῖ τε καὶ ὠμοθύμῳ δυνάστῃ, τὸν βοηθήσοντα ἀπορήσασα· ἀδοὺ γὰρ ὁ ἀνὴρ ἔσθενεν ἀρήγειν, τὸν ἐπικρεμάμενον ἐκ τῶν δυναστοτέρων φόβον δεδιώς· ἐπὶ τὴν τελευταίαν ἅμα ἐκείνῳ καταφύγει ξυμμαχίαν τὴν ἐκ θεοῦ. Λαβὼν δὲ τῶν ξένων οἶκτον ὁ θυμὸς καὶ ἵλεως, καὶ ὑπέρμαχον τῶν ἀδικουμένων, ἅμα ἀλγηδόνας δυσκαθαιρέτους καὶ χαλεπὰς τιμωρίας ἐπάγει τῷ βασιλεῖ, παντοίων κακῶν ἀναπλήσας αὐτοῦ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν δυσιάτων· ὡς τὰς μὲν ἐφ' [c] ἡδοναῖς ἀγούσας ὀρέξεις ἁπάσας ἐκκεκόφθαι, τὰς δ' ἐναντίας παρεισεληλυθέναι φροντίδας τοῦ ἀπαλλαγῆς ἀνιαρῶν βασάνων, ὑφ' ὧν γυμναζόμενον μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ ἐξετραχηλίζετο. Παρεκπήλαυσε δὴ τῆς τιμωρίας σύμπας αὐτῷ ὁ οἶκος, μηδενὸς ὅλως τῇ παρανομίᾳ δυσχεραίνοντος, ἀλλὰ πάντων ἕνεκα τοῦ ζημιοῦν μόνον τὸ ζυγχειρουργησάντων τὸ ἀδίκημα. Τοῦτον τὸν τρόπον, ἡ μὲν ἁγνεία τὸ γυναικὸς διεσώζετο, τὸν δὲ ἀνδρὸς τιμὴ καλοκἀγαθίαν ὁ θεὸς καὶ εὐσέβειαν ἠξίωσεν ὑποδείκνυσθαι, γένος αὐτῷ μέγιστον παραχὼν, ἀσινῆ καὶ ἀνύβριστον ὅσον οὐδέπω κινδυνεύσαντα τὸν γάμον διαφθαρῆναι, [d] ὃς οὐκ ἔμελλεν ἀριθμὸν μιᾶν ἢ θυγατέρων γυναῖκαν, ἀλλ' ὅλον ἔθνος, καὶ ἐθνῶν τὸ θεοφιλέστατον· ὅ μοι δοκεῖ τιμὴ ὑπὲρ ἅπαντα ἀνθρώπων γένους [e] ἱερωσύνῃ καὶ προφητείαν λαχεῖν.

p. 364.

Ἤκουσα μέν τοι καὶ φυσικῶν ἀνδρῶν οὐκ ἀπὸ σκοπῆς τὰ περὶ τὸν [f] τόπον ἀλληγορούντων· οἱ τὸν μὲν ἄνδρα συμβολικῶς ἔφασκον σπουδαῖον εἶναι νοῦν, ἐκ τῆς περὶ τέκνωσιν ἁρμοσθείσης δυνάμεως τεκμαιρόμενοι τρόπον ἀρετῆς ἐν ψυχῇ, τὴν δὲ τούτου γυναῖκα, ἀρετὴν, ἥτις τέκνωσίς ἐστι Χαλδαϊστὶ μὲν Σάῤῥα, Ἑλλήνισι δὲ ἄρχουσα, διὰ τὸ μηδὲν ἀρετῆς ἀρχικώτερον εἶναι καὶ ἡγεμονικώτερον. Γάμον δὲ, ὃν μὲν ἁρμόζει ἡδονὴ, σωμάτων κοινωνίαν ἔλαχεν· ὃν δὲ σοφία, λογισμῶν καθάρσεως ἐφιεμένων καὶ τελείων ἀρετῶν. Ἐναντιώτατοι δὲ ἀλλήλοις εἰσὶν οἱ λεχθέντες γάμοι· καὶ μὲν γὰρ τὸ τῶν σωμάτων, σπείρει μὲν τὸ ἄῤῥεν γονὴν, ὑποδέχεται δὲ τὸ θῆλυ· καὶ τὴν

tota familia contulit. Erat ei uxor animi corporisque dotibus fœminarum sui sæculi ornatissima. Hac visa quidam Ægyptiorum optimates, admirati pulchritudinem (nihil enim in dignitate positos latere potest) rem ad regem suum deferunt. Is accersit mulierem, & forma ejus captus, semoto pudoris & legum hospitalium respectu, libidini cedens, voluit ea prætextu nuptiarum potiri. At illa in aliena regione apud impotentem & crudelem principem destituta auxilio (siquidem nec maritus quidem opem ferre valebat, impendens à potentiore periculum metuens) ad eam quæ supererat opem divinam junctis cum eo precibus confugit. Tum Deus propitius miseratus hospites, & protector factus injuriam patientium, graves pœnas & cruciatus acerbos inflixit regi, animo corporeque laboranti; ita ut omni voluptatis appetitu evulso, longe diversas curas agitaret, quonam modo evadere posset è tormentis præsentibus, quibus continuis interdiu noctuque molestabatur. Quam ejus pœnam sensit & tota regia, eo quòd nemo se iniquitati opposuerat, sed consensu saltem omnibus tantum non scelus perpetrantibus. In hunc modum pudicitiæ mulieris consultum est, mariti vero pietatem ac probitatem Deus illustriorem facere dignatus est, exhibens ei maximum præmium, illæsum intactumque conjugium, quod minimum à violatione abfuerat, unde mox futuri essent non filii filiæque modo, sed gens integra & quidem Deo gratissima: quippe quæ mihi videtur vatum ac sacerdotum munus agere in usum totius humani generis.

Audivi tamen & naturæ interpretes non ineptam afferentes loci allegoriam, qui virum hunc aiebant significare probum animum, ex nominis interpretatione conjicientes significari bonos animæ mores; hujus uxorem esse virtutem, quæ Chaldaice nominatur Sarra, Latine *princeps*, eo quòd nihil virtute sit imperio & dominatione dignius. Conjugium vero, corporum scilicet copulam, voluptas conciliat: animorum autem purificationis cupidorum & perfectarum virtutum conjugium sapientia. Quæ duo connubia sunt diversissima & plane contraria; nam in conjugio corporeo mas genituram proseminat, quam excipit fœmina; contrà in congressu

[b] περικαλλεστάτη] Ita MSS. Med. Reg. Par. Editi περικαλλεστάτῳ.

[c] ἡδοναῖς] MS. Linc. ἡδοναῖ. Forsan vero scribi potest ἡδυσμάτων.

[d] ὃς] Restitui ex MSS. Vat. Med. & Reg. Par.

[e] ἱερωσύνῃ] Hæc sententiam de Judæis pro toto Orbe sacerdotibus, repetit infra lib. i. de Vitâ Mosis p. 625. & de Monarch. p. 825.

[f] τόπον] Ita pro τύπον MSS. Med. & Reg. Par.

ani-

animarum, virtus quæ cenſetur fœmina, proſeminare ſolet conſilia bona, verba probata, & dogmata vitæ utiliſſima: animus autem qui viri locum tenere videtur, illa ſacra divinaque ſemina ſuſcipit; niſi forſan error eſt in nominibus, ſiquidem in vocabulis maſculinam formam animus habet, virtus fœmininam. Quod ſi quis res exutas nominum amictu nudas puraſque inſpiciat, ſciet virtutem ſuopte ingenio maſculam eſſe, ut quæ movet ac afficit, & honeſtos conceptus honeſtarum actionum atque orationum ſuggerit: è diverſo animum rem fœmineam, quæ movetur, eruditur, adjuvatur, & in totum æſtimatur ex perpeſſione, quæ ei ſola eſt ſalutifera. Siquidem etiam peſſimus quiſque virtutem verbis honorat, & extollit in ſpeciem, ſed monita ejus nemo niſi probus ſequitur. Quamobrem Ægypti rex, per quem ſignificatur mens amans corporis, mimum agens tanquam in theatro, fictam præ ſe fert temperantiam cum ſit ipſe intemperans, ſobrietatem ipſe luxu perditus, & injuſtus juſtitiam, accerſens ad ſe virtutem, ut apud vulgus exiſtimationem præclaram ſibi comparet. Quod ubi videt ille ſupernus ſpectator omnium Deus, qui ſolus animi ſecreta perſpicit, odio habens & averſatus, mores fucatos acerbis tormentis arguit. At quibus inſtrumentis inferuntur hæc tormenta? nimirum quibuſdam virtutis partibus, quæ quoties ſubintrant, acerbos dolores excitant. Tormentum enim eſt gulæ frugalitas, & laſciviæ continentia: ſic etiam glorioſus cruciatur, prævalente modeſtia, & injuſtus, dum juſtitia habetur in pretio: nequeunt enim in una anima habitare duæ contrariæ naturæ, virtus & vitium. Quapropter quoties congrediuntur, atroces ſeditiones & pugnas concient. Quamvis virtus pacifico eſt ingenio, quam aiunt ſolere, quoties in arenam deſcendit, prius virium ſuarum periculum facere, ut confligat, ſi qua ſe oſtendat ſpes victoriæ: ſin minus, ne ab initio deſcendat quidem in certamen. Neque enim eſt vinci turpe pravitate, cui cognata eſt ignominia; at hoc probrum eſſet virtuti, cui maxime gloria competit, cujus amore aut vincere ſolet, aut certe invicta permanere.

Hæc eſt igitur de qua dixi, Ægyptiorum libido & inhoſpitalitas: è diverſo libet admirari hoſpitalitatem viri hæc paſſi; qui meridie

ἐν ψυχαῖς ζωόδον ἐμπαλιν, ἡ μὲ ἀρετὴ τάξιν γυναικὸς ἔχειν δοκοῦσα, σπείρειν πέφυκε βυλὰς ἀγαθὰς καὶ λόγυς σπουδαίυς, καὶ βιωφελεςάτων εἰσηγήσεις δογμάτων· ὁ δ' λογισμὸς εἰς τὴν ἀνδρὸς χώραν τάτ[ε]αχ νομισθεὶς, τὰς ἱεροπρεπεῖς καὶ θείας ὑποδέχε[ται] σπορὰς· ἢ μήπο[τε] τὸ λεχθὲν ἔψευσαι δι' ἀπάτ[ε]ν ὀνομάτων; ἐπείπερ ὁ μὲ νῦς ἄρρεν, ἡ δ' ἀρετὴ θήλε· μετέχ[ει] χαρακ[τ]ῆρ· ἐν φωναῖς. Εἰ δέ τις τὰς θῆσιαζούσας κλήσεις ἀπαμφιάσας, γυμνὰ τὰ πράγματα βυληθείη καθαρῶς ἰδεῖν, εὕρε[ι], διότι ἄρρεν μόν ἐςιν ἡ ἀρετὴ φύσ[ε], παρόσον κινεῖ καὶ διατίθησι, & καλὰς ἐννοίας καλῶν πράξεων καὶ λόγων ὑπ[ο]τηχεῖ· θῆλυ δ' ὁ λογισμὸς κινούμεν & παιδαγώμεν καὶ ὠφελούμεν, καὶ συνέλως ἐν τῷ πάσχειν ἐξεταζόμεν, καὶ τὸ πάθ· ἐςὶν [ε] αὐτ[ῇ] τῦτο μόνον ζωτήριον. Ἅπαντες μὲν οὖν καὶ οἱ φαυλότα[τ]οι τῷ λόγῳ τιμῶσι καὶ θαυμάζυσιν ἀρετὴν, ὅσα τῷ δοκεῖν, χρῶν[τ]αι δ' αὐτῆς τοῖς θαυμ[α]σιγλύμασιν οἱ ἀσεῖοι μόνοι. Διὸ καὶ ὁ τ Αἰγύπ[τ]ε βασιλεὺς, ἐπέρ ἐςι συμβολικῶς ὁ νῦς ὁ φιλοσώμα[τ]ο, καθυποκρινόμεν ὡς ἐν θεάτρῳ, προαυλίοιτον ἐπιμορφάζει κοινωνίαν, πρὸς ἐ[γ]κράτειαν ὁ ἀκρατὴς, καὶ πρὸς σωφροσύ[ν]ε ὁ ἀκόλα[σ]ο, καὶ πρὸς δικαιοσύ[ν]ε ὁ ἄδικ, & καλεῖ τὴν ἀρετὴν ὡς ἑαυτὸν, τ θῶπ τοῖς πολλοῖς εὐφημίας γλιχόμεν. Ὅπερ κατιδὼν ὁ ἔφορ· μόνῳ γὰ ἔξεσι τῷ θεῷ ψυχὴν ἰδεῖν· ἐμίσησέ τε καὶ προκάλε[σ]ο, καὶ βασάνοις ἤλεγξεν ἐργαλεω[τ]άταις ἠθ καλεψυσμένον. Αἱ δ' βάσανοι διὰ τίνων ὀργάνων; ἢ πάν[τ]ως διὰ τ τ ἀρετῆς μερῶν, ἅπερ [h] ἐπεισιέν[τ]α χαλεπῶς αἰκίζε[ι] καὶ πικρῶς. Βάσαν μὲ γάρ ἐςιν ἁπλησίας ἐλιγόδεια, βάσαν δ' λα[γ]νείας ἐγκράτεια· σρεβλῶται δ' καὶ ὁ φιλόδοξ ἀτυφίας δυσμερέσης, & ὁ ἄδικ δικαιοσύνης ἐπαινεμένης· μιᾷ γὰ ἀμήχανον ψυχῇ [i] κ[α]τοικεῖν δύο τὰς ἐχθρὰς φύσεις, κακίαν καὶ ἀρετήν. Οὐ χάριν, ἐπειδὰν συνεν[ε]χθῶσιν, ἀσύμβα[τ]οι καὶ ἀκα[τ]άλλακ[τ]οι σάσεις καὶ πόλεμοι συ[γ]κροτῶν[τ]αι· καίτοι τ ἀρετῆς εἰρηνικω[τ]άτ[ε] φύσιν ἐχέσης, ἣ φασὶν ἐπιμελὲς εἶναι, ἐπὰν εἰς [k] χερῶν ἅμιλλαν ἴεναι μέλλῃ, τ ἰδίας δυνάμεως ἀπ[ε]πειρᾶσ πρότερον, ἵν' εἰ μὲ ἰσχύοι κα[τ]αγωνίσασ, συνίσ[η]ται· εἰ δ' ἀσθενεσέρα χρῷτο τῇ δυνάμ, μηδὲ συ[γ]κα[τ]αβῆναι τὴν ἀρχὴν εἰς τ ἀγῶνα θαρρήσ. Κακία μὲ γὰ ἡ[τ]ᾶσ οὐκ αἰσχρὸν, ἣ συ[γ]χρὺς ἀδοξία· ἀρετῇ δ' ὄνειδ, ἢ πάν[τ]ων οἰκειότα[τ]ον εὐκλεια, δι' ἣν πέφυκεν, ἢ νικᾶν, ἢ [τ]ηρεῖν αὐτὴ αὐτὴν ἀήτ[η]τον.

Τὸ μὲ οὖν Αἰγυπ[τ]ίων ἄξενον καὶ ἀκόλα[σ]ον εἴρη[κ], τ δ' τοιαῦτα πεπονθέτ ἄξιον [l] θαυμάσαι τὴν φιλανθρωπίαν· ὃς μεσημβρίας θεα-

[h] ἐπεισιέν[τ]α] Forſan ἐπεξιόν[τ]α.
[i] κα[τ]οικεῖν] Repone ἰ[σκα]οικεῖν. Vel ſcribe cum Cod. Lincoln. μίαν ψυχῇ.
[k] χερῶν] Ita MS. Coll. Nov. pro χείρων.
[l] θαυμάσαι] Ita MSS. pro θαυμάζαι.

σάμεν

σάμβρῳ· τρεῖς ὡς [m] ἄνδρας ὁδοιποροῦντας· οἱ δὴ θειοτέρας ὄψεις φύσεως ἐλελήθεσαν· προσδραμὼν ἱκέτευε λιπαρῶς μὴ παρελθεῖν αὐτὸ τὴν σκηνὴν, ἀλλ', ὡς πρέπον, εἰσελθόντας ξενίων μετασχεῖν. Οἱ δ' οὐκ ὀκνῆσαι τοῖς λεγομένοις μᾶλλον, ἢ τῇ διανοίᾳ εἰδότες ἀληθεύοντα, μηδὲν ἐνδοιάσαντες ἐπένευσαν. Πληρωθεὶς δὴ τῇ ψυχῇ χαρᾶς, πάντ' [o] ἔσπευδεν εἰς τὸ ἀνυπέρθετον τῆς [p] ὑποδοχῆς· καὶ τῇ μὲν γυναικὶ, φησὶ, Σπεῦσον καὶ τρία μέτρα ποίησον ἐγκρυφίων· αὐτὸς δὲ εἰς τὰ βουκόλια σκιρτᾷνας, ἀπαλὸν καὶ εὔσαρκον ἀγαγὼν μόσχον, οἰκέτῃ παραδίδωσιν, ὁ δὲ καταθύσας σκεύάζει τάχιστα. [q] Βραδὺς δὲ ἐθεὶς πρὸς φιλανθρωπίαν ἐν οἴκῳ σοφῷ· ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ἅμα ἄνδρες, καὶ δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι, προθυμότατοι πρὸς τὰς τῶν ξενιζομένων ὑπηρεσίας. Ἐσιαθέντες δ' ἐπὶ τοῖς ἀτρεπιαθεῖσι μᾶλλον, ἢ τῇ τῶν ξενοδόχων γνώμῃ, καὶ πολλῇ τινι καὶ ἀπεράντῳ φιλοτιμίᾳ, παρέχουσιν ἆθλον ἐλπίδος μεῖζον αὐτοῖς, ἢ τῶν γνησίων γόνεσιν, εἰς νέους βεβαιωθησομένοις, ὑποχόμενοι δὲ ἑνὸς τῶν τριῶν ἀρίστου. Λέγειν γὰρ ἐν τῷ αὐτοῖς πάντας ἀθρόους, ἦν ἀφιλόσοφον, ἑνὶ δὲ λέγοντι τοὺς ἄλλους συνεπινεύειν, ἀπρεπές. Ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὑπισχνουμένοις, ἕνεκα τοῦ πεῖσαι τὸ πρᾶγμα ἀπίστου, βεβαίως προσεῖχον· ἤδη γὰρ ὑπερήλικες γεγονότες μακρὸν γῆρας ἀπέγνωσαν [r] παιδὸς σπορᾶς. Ἀκούσασαν γὰρ ἐν σκηνῇ τοῦ γυναῖκα φασὶ γελάσαι· καὶ μὴν ταῦτ' εἰπόντων, Μὴ ἀδυνατεῖ τῷ θεῷ ῥῆμα, καταισθεθεῖσαν
p. 366. ἀρνήσασθαι τὸ γέλωτα. Πάντα γὰρ ἥδει θεῷ δυνατὰ, σχεδὸν ἐξίτηλα παραγόντων τότε τὸ δόγμα προμαθοῦσα. Τότε μοι δοκεῖ πρῶτον οὐκ ἔθ' ὁμοίαν τοῖς ὁρωμένοις λαβεῖν φαντασίαν, ἀλλὰ ζεμνοτέραν, ἢ προφητῶν τινων ἢ ἀγγέλων μεταβαλλόντων ἀπὸ πνεύματικῆς καὶ ψυχοειδοῦς οὐσίας εἰς ἀνθρωπόμορφον ἰδέαν.

Τὸ μὲν οὖν φιλόξενον τοῦ ἀνδρὸς εἴρηται, πάρεργον ὂν μείζονος ἀρετῆς, ἡ δ' ἀρετὴ θεοσέβεια, περὶ ἧς καὶ πρότερον εἴπομεν, ἧς δεῖγμα σαφέστατον, τὰ νῦν λεχθέντα ἐστὶν, ὡς ὄντι ξένων ἀνδρῶν. Εἰ δ' εὐδαίμονα καὶ μακάριον ὑπέλαβον εἶναί τινες οἶκον, ἐν ᾧ σοφοὺς καταχθῆναι καὶ ἐνδιατρίψαι σοφοὺς, οὐκ ἂν [s] ἀξιώσαντας ἀλλ' οὐδὲ ὅσον μαχύψαι μόνον, εἴ τι πάθος ἐώρων τῆς ψυχῆς τὸ ἔνδον ἀνίατον. Ἐγὼ δὴ οὐκ οἶδα τίνα ὑπερβολὴν εὐδαιμονίας καὶ μακαριότητος εἶναι φῶ περὶ τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ καταχθῆναι καὶ ξενίων [t] λαχεῖν ὑπέμειναν ἄγγελοι πρὸς ἀνθρώπους, ἱεραὶ καὶ θεῖαι φύσεις, ὑποδιάκονοι καὶ ὕπαρχοι τοῦ πρώτου θεοῦ,

consPicatus tres quasi viatores, quorum divinior natura ipsum latebat, accurrens suppliciter petiit, ne transirent ejus tentorium, sed introgressi paterentur se ut hospites excipi. Hi cum non magis ex verbis quàm ex mente intelligerent cum serio agere, incunctanter annuerunt; quo impetrato præ lætitia gestiens, approperavit omnia quæ postulabat extemporalis receptio. Uxorique imperat, *Sine mora facere è tribus men-* Gen. xviii. 6. *suris subcinericios*; ipse ad armentum contendit, & ablatum inde tenerum opimumque vitulum tradit famulo. Mactat ille & apparat celeriter. Nemo ad humanitatis officia segnis est in sapientis familia; tam mulieres quàm viri, tam servi quàm ingenui, prompte ministrant hospitibus. Illi vero recreati magis animo quàm apratu hospitis, ejusque munificentiâ largâ & infinitâ, majorem spe referunt ei gratiam, per unum è tribus præcipuum ei polliciti, nasciturum brevi germanum filium. Omnes enim simul loqui parum decorum fuisset, magis congruum erat unius verbis cæteros annuere. Sed ne promittendo quidem rei tam incredibilis fidem faciebant; jam enim ambo conjuges effœti senio sperare liberos desierant. Ferunt ergo mulierem quàm primum hoc audivit risisse: moxque admonitam, num *putaret quicquam apud Deum* lb. ℣ 14. *impossibile*, ex pudore risum negasse. Norat enim Deum posse omnia, quod dogma penè ab incunabili didicerat. Tum primum mihi videtur aliter quàm ante de hospitibus sensisse: aut prophetas quosdam, aut angelos ex spirituali & incorporeâ substantiâ in humanam formam conversos visa sibi videre.

Hæc viri hospitalitas majoris virtutis fuit auctarium: ipsa vero virtus erat pietas, de qua superius diximus, cujus certissimum indicium est quod ut de viris hospitibus nunc memoravimus. Quod si fortunata domus visa est quibusdam, in quam viros sapientes divertisse contigit, non facturos id, ac ne introspecturos quidem, si vidissent intus aliquod animæ vitium insanabile: equidem dicere non possum quid huic domui defuerit ad summam felicitatem, in qua apud homines ut hospites excipi sustinuerunt angeli, sacræ divinæque naturæ, ministri ac subpræfecti Dei optimi maximi, per quos ille ceu

[m] ἄνδρας] Maimonides More Nevoch. part. ii. c. 6. *Invenies prophetas qui viderunt Angelos sub formâ & specie viri.* Ut, Gen xviii. 2. *Ecce tres viri stabant ante ipsum.* Vide Heb. xiii. 2.

[o] ἔσπευδεν] MS. Reg. Par. ἐπέσπευδεν, & sic melius. Active enim usurpatur verbum istud, Esth. v. 6. ἐπισπεύδουσι τὸν Ἄμαν. Joseph. Antiqu. lib. x. c. 15. ἐπέσπευδον τὸ δικαίων.

[p] ὑποδοχῆς] Ita MSS. pro ἀποδοχῆς. Noster quoque infra p. 644. πρὸς ὑποδοχὴν ξένων.

[q] βραδὺς] Vide Orig. Hom. iv. in Genes.

[r] παιδὸς] Forsan παιδῶν. Ita Noster infra p. 369. παίδων σπορᾶς, & alibi sæpius.

[s] ἀξιώσαντας] Melius ἀξιώσοντας. Item mox scribe εὑρῶν, ob sequentia. Ita Noster infra lib. de Joseph. p. 526. εὑρὼν ἂν ὁ Πατὴρ αὐτὸ φρόνημα. Orig. Comm. in Matth. p. 382. τῇ ἀνθρωπίνῃ εὑρῶν ἀδυναμίᾳ.

[t] λαχεῖν] Forsan μεταλαβεῖν. Joseph. Antiq. lib. i. c. 11. huc respiciens, παρ' αὐτοῦ καταχθεῖσι ξενίων μεταλαβεῖν.

legatos & nuncios quicquid libet humanum genus præmonet. Qui poterant enim vel ab initio ingredi, ni ſciviſſent totam domum ad nutum patrisfamilias paratam, ceu navalem turmam bene conſtitutam ad unum celeuſma ſui gubernatoris? Qui poterant convivarum & hoſpitum ſpeciem ſumere, ni convivatorem ſuum, cognatum conſervumque & eidem domino addictum cenſuiſſent? Certè ſic exiſtimandum eſt, ad eorum introitum partes omnes domus profeciſſe in melius, afflatas aura quadam perfectiſſimæ virtutis. Convivium autem erat, quale decuit: ſummâ ſignificatione urbanitatis hoſpitum erga convivatorem, per ſimplicitatem morum, colloquiaque apta tempori. Sed prodigio ſimile, non bibentes bibere viſos, & non edentes edere. Verùm hæc per conſequentiam: illud longe maximum fuit miraculum, hos carentes corpore aſſumpſiſſe figuras hominum, in boni viri hujus gratiam. Alioquin quid opus erat his miraculis, niſi ut fidem facerent viſo clariori, quod talis cum ſit, Patrem non lateat?

Hactenus de literali explicatione ſit dictum, ſupereſt ut dicamus de ſenſu ejus latentiore. Quæ voce exprimuntur, ſunt eorum quæ à ſolâ mente concipiuntur, ſigna. Cum igitur anima illuſtratur à Deo tanquàm in meridie, & tota quanta eſt repletur lucè intelligibili, ejuſque ſplendore circumfuſa ex umbris eximitur, tres imagines unius ſubjecti percipit: unam ipſius rei, duas reliquas tanquam umbras ab ea redditas: quale quiddam accidit & in luce ſenſibili verſantibus, in qua ſtantium aut moventium ſe duplex aliquando umbra exiſtit. Cave tamen putes de Deo dici umbras proprie: abuſus eſt hic nominis, in hoc tantum adhibiti, ut res de quâ agitur, fiat evidentior. Veritas enim aliter ſe habet: ſed ut quàm proxime ad veritatem ſermo accedat, medius eſt ille pater omnium, proprie nominatus in ſacris literis Qui eſt: utrumq;

δι' ὧν, οἷα προσβύτων, ὅσα ἂν θελήσῃ τῷ ἡμέτερῳ προθεσπίσαι, διαγγέλλῃ. Πῶς γὰρ ἂν τελὼ ἐρχέσθαι εἰσελθεῖν ὑπέμειναν, εἰ μὴ, καθάπερ νεὼς εὐ συνδεδεμένον πλήρωμα, τὰς ἔνδον [x] ἅπαντας ἡδέσαν, ἑνὶ πειθαρχοῦντας κελεύσματι τῷ τοῦ προεστηκότος, ὡσανεὶ κυβερνήτῃ. Πῶς δ' ἂν εἰσιοῦσιν καὶ ξενιζομένοις παρέσχον ὑποδήψιν, εἰ μὴ τὸν εἰσιόντα συγήθη καὶ ἐμόδουλον ἠγοῦντο τῷ [y] αὐτῷ προσαναφυκέναι δεσπότῃ; Νομιστέον μόνῳ καὶ τελὼ ἔσεσθαι αὐτῶν ἔτι μᾶλλον ἐπιδοῦναι πάντα τὰ μέρη τῆς οἰκίας πρὸς τὸ βέλτιον, αὔρᾳ τινὶ τελεσθέντος ἀρετῆς ἐπαινουθέντα. Τὸ δὲ συμπόσιον, οἷον εἰκὸς ἡνίκα· τελὼ ἐν δικαιοσύναις [z] ἀφέλειαν ἐπιδεικνυμένων πρὸς τὸν εἰσιόντα τῶν εἰσιωμένων, καὶ γυμνοῖς ἤθεσιν προσαναπαυόντων, ἐν ὁμιλίας τὰς ἁρμοττούσας τῷ καιρῷ ποιουμένων. Τερατῶδες δὲ καὶ τὸ μὴ [a] πεινῶντας πεινώντων, καὶ μὴ διψῶντας διψώντων παρέχειν φαντασίαν. Ἀλλὰ ταῦτά γε ὡς ἀκόλουθα· τὸ δὲ πρῶτον ἐκεῖνο τερατωδέστατον, ἀσωμάτους ὄντας [b] τύπους, σώματος εἰς ἰδίαν ἀνθρώπων μεμορφωμένους, χάριτι τῇ πρὸς τὸν αἰτεῖον. Τίνος γὰρ ἕνεκα ταῦτα ἐθαυματουργεῖτο, ἢ τοῦ φανερὸν ἀΐδιον τὸν σοφὸν Ἀβραὰμ τρανοτέρας ὄψεως, ὅτι καὶ λέληθε τὸν παλαιὸν τοιοῦτος ὤν;

Τὰ μὲν οὖν τῆς [c] λυτρώσεως, ὧδε λελεκται, τὰ δὲ δι' ὑπονοιῶν αἰνίσσεται· σύμβολα τὰ ἐν φωναῖς, τὰ ἐν διανοίᾳ μόνῃ καταλαμβανομένων ἐστίν. Ἐπειδὰν δὲ ψυχὴ καθάπερ ἐν μεσημβρίᾳ θεοῦ περιλαμφθῇ, καὶ ὅλη δι' ὅλων νοητοῦ φωτὸς ἀναπλησθεῖσα, καὶ ἐν κύκλῳ κεχυμένας αὐγαῖς ἀσκιον λάβῃ, περιλαμβάνει φαντασίαν ἑνὸς ὑποκειμένου καταλαμβανόμενον· τὸ μὲν ὡς ὄν, τῶν δ' ἄλλων δυοῖν, ὡς ἂν ἀπαυγαζομένων ἀπὸ τούτου σκιῶν· ὁπερόν τι συμβαίνει καὶ τοῖς ἐν αἰσθητῷ φωτὶ διατελοῦσιν· ἡ γὰρ ἑστώτων ἢ κινουμένων διπλαῖ σκιαὶ πολλάκις συμπίπτουσι. Μὴ μέντοι νομισάτω τις εἶναι θεοῦ τὰς σκιὰς [d] κυριολογεῖσθαι· καταχρησις ὀνόματος αὐτὸ μόνον ἐστὶ, πρὸς ἐναργεστέραν ἔμφασιν τοῦ δηλουμένου παράγματος. Ἐπεὶ τό γε ἀληθὲς οὐχ ὅτως ἔχει· ἀλλ' ἔστιν, ὡς ἄν τις τὸ ἀληθείας ἐσκιασμένον εἰκάσμασι εἴποι, [e] πατὴρ μὲν τῶν ὅλων ὁ μέσος, ὃς ἐν τῷ

[x] ἅπαντας] Ita MSS. pro πάντας.

[y] αὐτῷ] Sic ſcribo pro αὐτῶν, ex MSS. Coll. Nov. Med.

[z] ἀφέλειαν] Sic pro ὠφέλειαν, MSS. Med. & Linc. Ita etiam emendavimus Noſtrum lib. de Plantat. p. 283. vide ibi dicta.

[a] πεινῶντας πεινώντων] MS. Reg. Par. πίνοντας πινόντων, & forſan ſic rectius.

[b] τύπους] MSS. τοὺς ζ.

[c] λυτρώσεως] Ita MS. Linc. pro ὑποθέσεως. Sic ſcribit Noſter infra p. 370. ἡ μὲν οὖν φανερὰ καὶ πρὸς τοὺς πολλοὺς λυτρώσεις, εἰδ' ἐστι. Vide etiam ſupra de Mund. Opif. p. 36.

[d] κυριολογεῖσθαι] MS. Coll. Nov. κυριολεκτεῖσθαι. Ubi ad Codicis marginem hæc apponitur nota, περὶ τῆς ἁγίας τριάδος οὕτω φησί. Vide de Philonis ſententia Suid. v. Θεὸς.

[e] πατὴρ] Non docet Philo, Patrem ipſum, ſummum Deum, τὸν Ὄν Abrahamo apparuiſſe, ſed illum inter duos angelos medium myſticè, & allegoricè ſignificare ſummum Patrem. Supra enim p. 366. Autor eſt tres illos angelos tantum fuiſſe, τὴν ἁγίαν μετὰ δυνάμεων λόγῳ πνευματικῶς λεγόμενον εἰς ἀνθρωπάρεσκον ἰδέαν. Quin & mox de eis in univerſum prædicat, quod τὸν ἱστάτην σὺν αὐτῷ καὶ ὁμόδουλον ἠγοῦσι τοῦ αὐτοῦ προσαναφυκέναι δεσπότῃ. Huic ſententiæ aſtipulatur D. Paulus ep. ad Hebr. xiii. 2. ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. Joſeph. Antiqu. lib. i. c. 10. Ἄνδρασι θεσσάροις τρισὶν ἀγγέλοις, &c. Ex hâc hiſtoriâ nonnulli Trinitatis dogma ſtabilitum iverunt: ita D. Ambroſius de Abraham. lib. i. c. 5. *Vide primo Fidei Myſterium. Deus illi apparuit, & tres aſpexit. Cui Deus refulget, Trinitatem videt: non ſine Filio Patrem ſuſpicit, nec ſine Spiritu Sancto Filium conſitetur.* De quâ etiam ſententiâ vide Juſtin. Martyr. Dialog. cum Tryph. Irenæum lib. iii. c. 6. Tertullian. lib. ii. cont. Marcion. c. 27. Cyrill. cont. Julian lib. i. p. 19. Suid. v. Θεὸς. Aliter vero & melius viſum D. Auguſtino lib. ii. & iii. de Trinit. & de Civit. Dei lib. xvi. c. 29. qui ſolidè & acriter contendit ſummum Deum non apparuiſſe, ſed ſolummodo angelos. Sanctiſſima Eccleſiæ de Trinitate Fides melioribus longè probationibus nititur.

ἱερᾶις γεγραφᾶις κυρίου ὀνόματι καλεῖται ὁ ἄν-
ˡ αἱ ℨ παρ' ἑκάτερα, περισσότα) καὶ ἰσχύτα) ℨ
ᵛ Ον|⊙· δυνάμεις· ὧν ἡ μὲν ποιητικὴ, ἡ ℨ ᶠᶠ αὖ
βασιλικὴ προσαγορεύ). Καὶ ἡ μὲν ποιητικὴ θε-
ὸς· ταύτῃ γὰρ ἔθηκέ τε καὶ διεκόσμησε τὰ πάν· ἡ
ℨ βασιλικὴ κύρι⊙· δέσμις γὰρ ἄρχειν καὶ κρατεῖν
τὸ ποιητικὸς τῶν ὑφομένων. Διαφορέμεν⊙ ἂν
ὁ μέσ⊙ ὑφ' ἑκατέρας τ δυνάμεων, παρέχ|τῇ
ὀξυτικῇ διανοίᾳ, τότε μὲν ἑνὸς, τότε ℨ τρι-
ῶν φαντασίαν· ἑνὸς μέν, ὅταν ἄκρως καθαρθεῖσα ἡ ψυχὴ
καὶ μὴ μόνον τὰ πλήθη τ ἀριθμῶν, ἀλλὰ καὶ
τὸν γείτονα μονάδ⊙ δυάδα ὑπερβᾶσα, πρὸς
τὸν ἀμιγῆ καὶ ἀσύμπλοκον καθ' αὑτὸν ἰδέαν
σπεύδῃ τὸ σαφέστατον ἰδίαν ἐπείγῃ)· τριῶν ℨ, ὅταν
μήπω τὰς μεγάλας τελεσθεῖσα τελετὰς, ἔτι ἐν
τ βεβαντίοις ὀργιάζῃ), καὶ μὴ δυνῇ) τὸν ὄν
ὄντως ἑτέρως τινὸς ἐξ αὐτοῦ μόνου, καταλαβεῖν, ἀλ-
λὰ διὰ τ ᵉ δρωμένων ἢ κτίζον ἢ ἄρχον. Δεύτε-
ρ⊙ μὲν ὃν, ὡς φασὶ, πλὴς ὅτ⊙, μετέχ| δ'
ὐδὲν ἧσσον δόξης Θεοφιλοῦς. Ὁ ℨ πρότερ⊙ τρό-
π⊙ ὁ μετέχ|, ἀλλ' αὐτός ἐστιν ἡ Θεοφιλὴς δόξα,
μᾶλλον δόξης πρεσβυτέρα, καὶ πάντῃ τιμιωτέρα
ℨ δοκεῖν, ἀληθεια. Γνωρεμώτερον ℨ τὸ δηλούμενον
τοιῷδε τρόπον· τρεῖς εἰσιν ἠθῶν ἀνθρωπίνων τάξεις,
ὧν ἑκάστη διακεκλήρω) μίαν τ εἰρημένων φαν-
τασιῶν. Ἡ μὲν ἀρίστη, τὸν μέσον τῶν ὅλως ὄν-
τ⊙· ἡ ℨ μετ' ἐκεῖνον, τὸν ὑπὸ δεξιὰ, τὸν
δυναμίτην, ᵍ θεὸς ὄνομα· ἡ ℨ τρίτη, τὸν ὑπὸ
θάτερα, τὸν ἀρχικὸν, ἣν καλεῖται κύρι⊙. Τὰ
μὲν ὧν ἄριστα τ ἠθῶν, ἢ καθ' αὑτὸν ἄνευ τινὸς
ἑνὸς θεραπεύει, πρὸς μηδενὸς ἑτέρου μισθαποδόμενα,
τῷ τετάχθ ʰ μοναδικῶς πρὸς τὸν ἑνὸς τιμητόν·
τ δ' ἄλλων τὰ μὲν διὰ τὸ δυναμίτικ⊙ ζωοποιὸν)
καὶ γνωρίζοι) δυνάμεως τῷ πατρί· τὰ ℨ διὰ τὸ
βασιλικῆς. Ὁ ℨ λόγω τοιῷδέν ἐστι· ἄνθρωποι μὲν,
ἐπειδὰν αἴσθωνται) καθ' πρόφασίν ἑταιρείας προσιέν-
τας αὐτοῖς τινας ὑπὸ θήρας πλεονεξιῶν, ὑποβλέ-
p. 368. ποντάς τε καὶ ὑποτρέφον), τὸν προσποίητον κολακείαν
καὶ τιθασσείαν αὐτῶν δοκιμάζοντες, ὡς ζφόδρα ὑπο-
ζήμιον· ὁ ℨ θεὸς ἅτε βλάβην οὐκ ὑπιδεχόμενος,
ἀπαλλάξας τὸν καθ' ἡτινανῦν ⁱ ἰδίαν προαιρεμένους
τιμᾶν αὐτὸν, ἄσμεν⊙ προσκαλεῖται, μηδένα ζκοπεῖν ἀξιῶν τὸ σαφέστατον· ἀλλὰ μονονὺχ ἀντικρυς τοῖς ἀκοὰς ἔχουσιν ἐν τῇ ψυχῇ θεατίζειν τάδε. " Τὰ μὲν πρῶτα τ ἄθλων κεῖσε) τοῖς ἐμὲ
" θεραπεύουσι δι' ἐμὲ αὐτόν· τὰ ℨ δεύτερα, τοῖς
" δι' ᵏ αὐτὸς, τυχεῖν ἀγαθῶν ἐλπίζουσιν, ἢ τι-
" μωρίων ἀπαλλαγὴν εὑρεῖν προσδοκῶσι. Καὶ
" γὰ εἰ ἔμμισθος ἡ τῶνδε θεραπεία καὶ ⁱ μὴ ἀδικα-
" ζ⊙, ἀλλ' ὐδὲν ἧττον ἐντὸς εἰλεῖται θείων σπεύ-
" δόλων, καὶ σὺν ἔξω πλάζε). Τὰ ℨ ἄθλα τοῖς

latus claudunt antiquiſſimæ & proximæ ejus Qui eſt potentiæ, quarum altera opifex, altera regia vocatur: Illa Deus dicta, per quam condita diſpoſitaque ſunt omnia; Hæc vero Dominus, fas eſt enim ut creatura à creatore ſuo regatur. Atque ita medius Ille utrinque ſtipatus ſuis potentiis, perſpicaci menti nunc unam, nunc tres imagines exhibet: unam, quando exactiſſime purgata anima, nec ſolum cæteram numerorum multitudinem ſed & vicinum unitati binarium ſupergreſſa, ad illam ſimplicem, ſinceram, & nullius omnino indigam Ideam properat: tres vero, quando nondum magnis initiata myſteriis, adhuc in minoribus operatur, nec poteſt eum Qui eſt, ſine alio ex ſeipſo comprehendere, ſed per ipſius opera aut conditorem aut regem omnium. Eſt autem hæc *ſecundaria*, juxta proverbium, *navigatio*, non aliena tamen à pia ſententia; at prior ille modus, non tantum affinis eſt opinioni piæ, ſed ipſa pia opinio, vel magis omni opinione antiquior, omni exiſtimatione potior veritas. Explicabimus rem clarius: tres ſunt in moribus humanis ordines, quorum quiſque ſortitus eſt unum ex dictis viſis. Optimus medium, ſcilicet ejus Qui vere eſt; ſequens vero dextrum, ſcilicet beneficam *potentiam*, cui nomen Deus; tertius in altero latere ſitum, ſcilicet regiam, quæ vocatur Dominus. Proinde optimi mores ipſam qui per ſe eſt, colunt, non diſtracti à quoquam alio, ut qui ſecundum unitatem incumbent promovendo Unius honori: cæteri partim per beneficam potentiam commendantur & innoteſcunt ſummo patri, partim per regiam. Quod dico tale quiddam eſt: homines quando ſentiunt prætextu amicitiæ quoſdam ad ſe accedere lucri captatores, ſuſpectos averſantur, adulationem veriti & fucatam manſuetudinem, ut valde damnoſam; at Deus ut tutus ab injuria, omnes quacunque de cauſa volentes illum colere, libenter admittit, neminem omnino repellens, tantum non coram compellans animam auritam habentes, hoc oraculo. " Prima præmia ferent, qui
" me colunt propter meipſum: ſecunda qui
" propter ſe ipſos, ſperantes ſe conſecuturos
" bona vel mala evaſuros. Quamvis enim
" iſtorum mercenaria ſit religio, nec niſi
" lucro adducta, tamen nihilo minus intra
" ſacra ſepta verſatur, neque foras abigi-
" tur. Proinde me propter me colentibus
" propono quæ amicis debentur præmia, cæ-

[f] *αἱ ℨ*] Melius *οἱ ℨ*. Scil. *οἱ ἄγγελοι*.
[ff] *αὖ*] Reſtitui ex MSS. confer vero hæc cum p. 74, 112, 589. & Suid. v. *θεὸς*.
[g] *δρωμένων*] Melius forſan *ἐρωμένων*. Vide D. Paulum ep. ad Rom. i. 20. Sapient. xiii. 5.
[h] *μοναδικῶς*] Vide dicta de hâc voce, ſupra lib. de Mundi Opific. p. 7.
[i] *ἰδίαν*] Melius forſan *αἰτίαν*.
[k] *αὐτὸς*.] Sic repono ex MSS. Med. & Coll. Nov. Editi *αὐτοῦ*.
[l] *μὴ ἀδικας⊙*]. Ita MS. Linc. pro *μηδὲν ἀδίκαστον*.

" teris qui propter usus proprios, nequaquam " ut amicis, nec alienis tamen. Nam eos quo- " que accipio, qui potentia mea benefica frui " cupiunt, imò & eos qui metu regiæ pote- " statis placant eam ut pœnas effugiant. No- " vi enim quòd hi nec deteriores fient, & in- " super in melius proficient, cultûs assiduitate " ad puram & sinceram pietatem proficientes. " Quamvis enim differant isti mores quibus " inducti mihi placere cupiunt, non sunt ta- " men incusandi, cum unum scopum & finem " propositum habeant, mei cultum." Quod autem unius subjecti triplex sit imago, liquet non solum ex contemplatione allegorica, verum etiam ex ipsius scripturæ sensu literali. Cum enim ille sapiens suppliciter orat tres viatoribus similes, ut suo velint uti hospitio, hos alloquitur non tanquam tres, sed tanquam
Gen. xviii. 3. unum, dicens: *Domine, si inveni gratiam coram te, ne prætereas servum tuum.* Nam hæc verba, DOMINE, APUD TE, NE PRÆTEREAS, similiaque, uni non pluribus dici convenit. Jam vero in hospitio quando comitatis officia convivatori suo exhibent, unus, ac si adesset solus,
Ib. ℣ 10. legitimi filii nativitatem pollicetur dicens: *Revertendo veniam ad te iterum hoc eodem tempore, & habebit filium Sarra uxor tua.* Sed apertissimè ac facillimè significatur hoc in sequentibus. Sodomitarum regio, pars Chananææ terræ quam postea Syri Palæstinam nominaverunt, infinitis vitiis referta, præcipuè gulæ & libidinis, molemque infinitam reliquarum voluptatum aggerens, jam ab omnium judice damnata fuerat. Immodicus autem civium luxus ex continua rerum copia habuerat originem; pinguis enim & bene rigatus ager, omnis generis fructuum quotannis proventum ferebat. Est autem maximum *malorum initium*, ut quidam non male conjectans dixit, *nimia bona.* Horum satietatem quidam non ferentes tanquam jumenta lasciviunt, à cervice excussis naturæ legibus, versi ad meracas potationes, cibos opiparos, & nefarios concubitus. Non solum enim in fœminas insaniendo violabant alienos thalamos, sed & cum masculis rem habebant masculi, nil reveriti naturam communem patrantibus & patientibus, & irritam genituram ferentes nulla secutura progenie. Nec quicquam proficiebat reprehensio, apud vehementiori libidine accensos. Atque ita paulatim

" μὴ ἐμὲ τιμῶσι δι' ἐμὲ, κείσε) φίλια, τοῖς ᾗ ἀφ' " τὰς χρείας, φίλια μὴ ὦ, τὸ ᾗ μὴ ἀλλοτρίους " νομίζεσθαι. Δέχομαι γὰρ καὶ τὴν τοῦ ἀνεγέτιδός μου " δυνάμεως βουλόμενον [m] μεταλαχεῖν εἰς μετουσίαν " ἀγαθῶν, καὶ τῇ φόβῳ τοῦ ἡγεμονικοῦ καὶ δεσποτικοῦ ἱλασκόμενον ἐξουσίαν, εἰς ἀποτροπὴν κολάσεως. Οὐ γὰρ ἀγνοῶ, [n] ὅτι πρὸς τῷ χείρους μὴ γίγνεσθαι, καὶ βελτίους ἔσονται), τῷ ζωοχοῦ τὴν θεραπείας εἰλικρινῆ καὶ καθαρὰν εὐσέβειαν ἀσκήσαντες. Εἰ γὰρ καὶ μάλιστα οἱ τρόποι διαφέρουσιν, ἀφ' ὧν ποιοῦνται τὰς πρὸς θρέσκειαν ὁρμὰς, οὐκ αἰτιατέον, ὅτι σκοπὸς εἷς καὶ τέλος ἕν ἐστιν αὐτοῖς, τὸ θεραπεύειν ἐμέ." Ὅτι δ' ἡ τελὴ φαντασία δυνάμει ἑνός ἐστιν ὑποκειμένου, φανερὸν ἐκ μόνον ἐκ τοῦ ἐν ἀλληγορίᾳ θεωρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ῥητῆς γραφῆς τάδε προεχούσης. Ἡνίκα μὲν γὰρ ὁ ζοφὸς ἱκετεύει τοὺς ἑοικότας ὁδοιπόροις τρισὶ ξενισθῆναι παρ' αὐτῷ, διαλέγεται τέτοις, οὐχ ὡς τρισὶν ἀλλ' ὡς ἑνὶ, καὶ φησί· Κύριε, [o] εἰ εὗρον χάριν ἔμπροσθέν σου, μὴ παρέλθῃς τὸ παῖδά σου. Τὸ γὰρ ΚΥΡΙΕ, καὶ τὸ ΠΑΡΑ σοι, καὶ τὸ ΜΗ ΠΑΡΕΛΘΗΣ, καὶ ὅσα τοιαῦτα, πρὸς ἕνα πέφυκεν ἀλλ' ὐ πρὸς πλείους λέγεσθαι. Ἡνίκα δὲ ξενιζόμενοι φιλοφρονοῦνται) [p] τὸ ξενοδόχον, πάλιν εἰς ὑπισχνεῖται ὡς μόνῳ αὐτὸς παρὼν, γνησίου παιδὸς πορεὰν, διὰ τῶνδε· Ἐπανιὼν ἥξω πρός σε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς νέωλα, καὶ ἕξει υἱὸν Σάρρα ἡ γυνή σου. Φανερώτατα μὴν καὶ [q] διαπονητότατα μεμύηται) διὰ τῆς ἐξῆς τὸ δηλούμενον· ἡ Σοδομιτῶν χώρα μοῖρα τῆς Χαναανίτιδος γῆς, ἣν ὕστερον ὠνόμασαν [r] Σύροι Παλαιστίνην, ἀδικημάτων μυρίων ὅσων γεμισθεῖσα, καὶ μάλιστα τῆς [s] ἐκ γαστριμαργίας, καὶ λαγνείας, ὅσα τε μεγέθη καὶ πλήθη τῶν ἄλλων ἡδονῶν ἐπιτεχίσασα, ἤδη πάλαι τῷ δικαστῇ τῶν ὅλων κατέγνωστο. Αἴτιον δὲ τοῦ περὶ τὸ ἀκολασταίνειν ἀμελείας ἐγίνετο τοῖς οἰκήτορσιν ἡ τῶν χορηγιῶν ἐπάλληλος ἀφθονία. Βαθύγειος γὰρ καὶ εὔυδρος ἅπασα ἡ χώρα, παντοίων ἀνὰ πᾶν ἔτος καρπῶν ἀφορμὰς ἐχρῆτο· μεγίστη δ' ἀρχὴ κακῶν, ὡς εἴπέ [t] τις ἐκ ἀπὸ σκοπῆς, τὰ λίαν ἀγαθά. [u] Ὧν ἀδυνατοῦντες φέρειν τὸν κόρον, ὥσπερ τὰ θρέμματα, σκιρτῶντες ἀπαυχενίζουσι τὸν τῆς φύσεως νόμον, ἄκρατον πολυτῇ καὶ ὀψοφαγίας καὶ ἐχείας ἐκθέσμους μεταδιώκοντες. Οὐ γὰρ μόνον θηλυμανοῦντες ἀλλοτρίους γάμους διέφθειρον, ἀλλὰ καὶ ἄνδρες ὄντες ἄρρεσιν ἐπιβαίνοντες, τὴν κοινὴν πρὸς τὰς πάροχους οἱ δρῶντες φύσιν ἐκ αἰδούμενοι, παιδοπορροῦντες ἠλέγχοντο μὴ ἀτελῆ γονὴν ἀπείροντες. Ὁ δ' ἔλεγχος πρὸς ἡδονὴν ἦν ὄφελος, ὑπὸ βιαιοτέρας [v] νικωμένων ἐπιθυμίας· εἶτ' ἐκ τοῦ κατ'

[m] μεταλαχεῖν] MSS. Vat. & Par. μεταχεῖν.
[n] ὅτι] Sic MSS. pro διότι. Mox melius reponi videtur, ἀσκήσαντες.
[o] εἰ] Additur ἄρα in MS. Linc. ut etiam in Textu sacro.
[p] τὸ ξενοδόχον] Ita MSS. Editi τῷ μὴ ξενοδότῳ.
[q] διαπονητότατα] Melius, ut videtur, ad sensum ἀδιαποινητότατα.
[r] Σύροι] MS. Linc. Συρίαν, sed melius reponitur Συρίας.
[s] ἐκ γαστριμαργίας καὶ λαγνείας] Ita MSS. Med. & Linc. Editi ἐκ γαστριμαργίας καὶ λαγνείας.
[t] τις] Menander apud Plutarchum,

Ἀρχὴ μεγίστη τῇ ἐν ἀνθρώποις κακῶν
Τὰ λίαν ἀγαθά.

Vide etiam infra p. 656.
[u] νικωμένων] An νικωμένῳ? Fortè etiam ἡθίζοντο, pro ἠθίζοντες.

p. 369.

ἐλίγον ἐθίζονῖες τὰ γυναικῶν ὑπομένειν τὺς ἄνδρας γννηθέντας, θήλειαν καῖεσκέαζον αὐτῖς νόσον κακὸν δύσμαχον. Οὐ μόνον γὰρ τὰ σώματα μαλακότητι καὶ θρύψει γυναικώνῖες, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς ἀγμνεσάτας [x] ἀπεργαζόμθοι, τὸ γ' ἐπ' αὐτοῖς ἦκον μέρος, τὸ σύμπαν ἀνθρώπων γένος διέφθειρον. Εἰ γὰν Ἕλλῆνες ὁμοῦ καὶ βάρβαροι ζυμφωνήσαντες ἐζήλωσαν τὰς τοιαύτας ὁμιλίας, ἠρήμωντο ἂν ἐξῆς αἱ πόλεις, ὥσπερ λοιμώδει νόσῳ κενωθεῖσαι. Λαβὼν γὰρ ὁ θεὸς οἶκτον, ἅτε ζωτὴρ καὶ φιλάνθρωπος, τὰς μὲν κατ' φύσιν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ζυνόδους γαμετὰς ἕνεκα παίδων σπορᾶς, ἤυξησεν, ὡς ἔνι μάλιστα· τὰς δ' ἐκφύλους καὶ ἐκθέσμους μιαμισήσας ἔστρεψε, καὶ τὺς ὀργῶντας ἐπὶ ταῦτα προκαλόμενος, οὐχὶ τὲ ἐν ἴδῃ, καινουργίαις δ' ἐκλόποις καὶ παρηλαγμέναις τιμωρίαις, ἐπετιμωρήσατο. Κελεύσει γὰρ ἐξαίφνης τὸ ἄέρα νεφωθέντα, πολὺ ὄμβρον οὐκ ὕδατος ἀλλὰ πυρὸς ὕειν· ἀθρόας τε νεφώσης ἀδιαστάτῳ καὶ ἀπαύστῳ ῥύμῃ φλογὸς, ἐκαίετο μὲν ἀγροὶ καὶ λειμῶνες, καὶ λάσια ἄλση, καὶ ἕλη δασύτατα, δρυμοί τε βαθεῖς. Ἐκαίετο [y] δ' ἡ πεδιὰς, καὶ ὁ τοῦ σίτου καὶ τὸ ἄλλων παρτῶν ἅπας καρπός· ἐκαίετο δὲ καὶ ὁ τὸ ἐρεινὸς δενδροφόρος, σελεχῶν ῥίζαις αὐταῖς ἐμπιμπραμένων. Ἐπαύλεις τε καὶ οἰκίαι καὶ τεῖχη καὶ ὅσα ἐν οἰκοδομαῖς ἰδιωτικὰ καὶ δημόσια πάντα ζυκαλεπίμπρατο· καὶ ἡμέρᾳ μιᾷ, αἱ μὲν ἀνδρώσαι πόλεις τάφος τὲ οἰκητόρων ἐγεγόνεσαν, αἱ δ' ἐκ λίθων καὶ ξύλων καλασκευαὶ, τέφρα καὶ λεπτὴ κόνις. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν φανερῷ καὶ ὑπὲρ γῆς ἅπαντα καληνάλωσεν ἡ φλὸξ, ἤδη καὶ τῳ γῆν αὐτῳ
P. 57C. ἔκαιε, καθῳάτο βαθῦσα, καὶ τῳ ἐνυπάρχουσαν ζωτικὴν δυνάμιν ἔφθειρεν εἰς ἀγονίαν παντελῆ, ὑπὲρ τὸ μηδ' αὖθις πολὺ καρπὸν ἐνεγκεῖν ἢ χλοηφορῆσαι πταράπαν δυνηθῆναι, καὶ μέχρι νῦν [z] καίει). Τὸ γὰρ κεραύνιον πῦρ ἧκισα [a] σβεννύμενον ἢ νέμει) ἢ ἐκλύφει). Πίστις δὲ βαθεστάτη, τὰ ὁρώμενα· τοῦ γὰρ ζυμβεβηκότος πάθους [b] ζημεῖόν ἐστιν, ὅ, τε ἀναδιδόμενος ἀεὶ καπνὸς, καὶ ὃ μεταλλεύσει θεῖον. Τῆς δὲ περὶ τὴν χώραν παλαιᾶς εὐδαιμονίας ἐναργέστατον ὑπολέλειπται δεῖγμα, πόλις μία καὶ ἡ ἐν κύκλῳ γῆ· πολυάνθρωπος μὲν ἡ πόλις, εὔχορός γε καὶ εὔσαρκος, καὶ ζωόλως καρποφόρος ἡ γῆ· πρὸς ἔλεγχον δίκης γνώμη θεία δικαστείσης. Ἀλλὰ γὰρ οὐχ ἕνεκα τοῦ δηλῶσαί με τὰς μεγαλουργηθείσας ζυμφορὰς καινὰς, ταυτὶ διεξῆλθον, ἀλλ' ἐκεῖνο βουλόμενος φράσαι, ὅτι τῶν τριῶν ὡς ἀνδρῶν ἐπιφανέντων τῷ ζοφῷ, δύο μόνους εἰς τὴν

assuefacti viri pati muliebria, effœminatum morbum sibi conciliaverunt, insanabile malum. Recepta enim in corpora fœminea mollicie, animas etiam reddiderunt maximè degeneres, quantum in ipsis erat, totum corrumpentes genus hominum. Nam si Græci unà cum barbaris hos imitati conspirassent in tales coitus, solitariæ fuissent omnes deinceps civitates, tanquam exhaustæ pestilentia. Tum Deus, ut servator & amator hominum, miseratione tactus, naturales quidem virorum ac mulierum ad liberos procreandos congressus, auxit ut cum maxime; immanes autem illos, & nefarios coitus exosus, extinxit, & impotenter æstuantes aversatus, non vulgari aliquo sed novo mirandoque affecit supplicio. Obducto enim subito nubibus aeri jussit gravem imbrem non aquæ, sed ignium pluere. Cumque indesinenter flamma deorsum ferretur magno impetu, ardebunt arva cum pratis, & condensa saltuum, palustris quoque materies & intima nemorum. Incendebantur etiam campestria, segetes & reliquæ fruges: conflagrabant & arbusta montium, stirpibus unà cum radicibus absumptis. Urbana quoque & rustica ædificia *ardebant*, & simul mœnia cæteraque opera publica non minus quam privati parietes; atque ita uno die frequentissimæ civitates versæ sunt in busta suorum civium, structuræ vero lapideæ & ligneæ in cinerem & minutissimum pulverem. Ubi vero quæcunque supra terram erant conspicua, flamma absumserat, terram etiam ipsam incendit, ad ejus intima penetrans, ibique vim vitalem in summam sterilitatem convertit, ita ut nihil supereresset, unde vel fructus vel herba germinaret, in hodiernum usque malo durante. Nam fulmineus ignis nunquam extinguitur, sed aut serpit aut vaporat. Hujus cladis probatio evidens, ea quæ jam conspiciuntur: dicti enim incendii indicia extant, fumus exhalans perpetuo, & sulfur quod ibi foditur. Felicitatis autem pristinæ signum evidens restat, una civitas cum agro suo, ipsa frequenter habitata, agrum vero colens pabulo frumentoque uberem & valde frugiferum, ut vindictæ divinæ indicium maneat. Quæ non ideo dicta sunt, ut magnitudinem ejus novæ mirandæque calamitatis ostenderem, sed ut illud docerem, quod cum illi sapienti oblata sit virorum trium species,

[x] ἀπεργαζόμθοι] Ita MSS. pro ἀπεργασάμθοι. Atque ita scribi postulat Contextus.

[y] δ' ἡ] Sic MS. Reg. Par. pro δὲ.

[z] καίει] Ita quoque Noster infra lib. ii. de Vitâ Mosis p. 662. καὶ μέχρι νῦν μνημεῖα τῆς συμβεβηκότος ἀλίκης πάθους, ἰχνία καὶ τέφρα καὶ θεῖον ἐκ καπνοῦ, καὶ ἡ ἔτι ἀναδιδομένη φλὸξ ἀμαυρά. Hujus vero historiæ de Sodomorum reliquiis nec primus nec solus Autor, Philo. Sapient. x. 7. οἷς ἐπὶ μαρτύρια τῆς πονηρίας καπνιζομένη καθίσηκε χέρσος, καὶ ἀτελίσιν ὥρας (fortè ὀπώρας) καρποφοροῦσα φλόξ. Vide 4 Esd. ii. 9. Joseph. de Bell. Jud. lib. v. c. 5. Tacit. Histor. lib. v. c. 7. Solim. c. 44. Tertull. Apol. c. 40. Forsan huc etiam respicit D. Judas ℣ 16. ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις—πυρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι. Secundum apostolum πῦρ αἰώνιον, videtur ignis iste Sodomorum qui nondum ardere desierat.

[a] σβεννύμενον] Ita MSS. Med. & Linc. Editi σβεσθὲν μόνον.

[b] ζημεῖον] MS. Linc. μνημεῖον. Noster quoque infra p. 662. μέχρι νῦν μνημεῖα τῆς συμβεβηκότος, &c.

duos tantum ad excisam regionem eloquia divina dicunt venisse, ut delerent ejus incolas, cum tertius accedere non dignaretur. Is, quantum equidem intelligo, erat ille Qui vere est, æquum judicans bona per se ipsum largiri, contraria vero exsequenda solis suis potentiis relinquere, ita ut solorum bonorum autor præcipuus, mali vero nullius existimaretur. Id quod mihi videntur & reges ad imitationem naturæ divinæ facere, dum per seipsos gratias porrigunt, pœnas per alios sanciunt. Quoniam autem è duabus potentiis altera benefica est, ultrix altera, merito utraque ad regionem Sodomitarum venit: ejus enim primariarum quinque civitatum, quatuor perdendæ erant incendio, unà vero servanda illæsa & incolumis. Decuit enim per ultricem potentiam administrari perniciem, salutem vero per beneficam. Sed quoniam etiam servata pars nec integras nec perfectas virtutes habebat, à potentia quidem ejus Qui est adjuta fuit, tamen præsentis conspectu nequaquam digna habita.

Hæc est aperta & vulgo prodenda explicatio; occultior autem & paucis nota, quotquot mores animarum perquirunt non formas corporum, mox dicetur. Ista pentapolis figura est quinque in nobis sensuum, qui, ut instrumenta voluptatum, omnes eas tam magnas quam parvas conficiunt. Aut enim ad aspectum colorum formarumque variarum tum in inanimatis tum animatis, voluptatem capimus, aut ad auditum vocum modulatarum, aut ad gustum cibi potusque, aut ad odoratum vaporum suaveolentium, aut ad tactum rerum mollium calidarum & levium. Ex his quinque sensibus, tres maxime belluini servilesque sunt, gustus, odoratus, tactus: quibus pecudes & feræ ventri atque inguini deditæ maxime ducuntur: totos enim dies noctesque aut alimenta insatiabiliter ingerunt, aut ad coitum ruunt: duo reliqui philosophici cæterorumque principes, visus & auditus. Tardiores autem & quodammodo magis fœmineæ sunt aures quam oculi, qui ad visibilia properant fortiter non expectato motu illorum, ultro occurrentes, & ea viciſſim movere cupientes. At auditus, ut tardior & fœminei sexus, secundum teneat ordinem, & præ-

ἀφανισθεῖσαν χώραν τὰ λέγιά φησιν ἐλθεῖν ἐπ' ἐλέθρῳ τ οἰκητόρων, τ τρίτ μὴ δικαιώσαι ἥκειν. Ὃς γε κ τ τ ἐμοὶ ἔννοιαν ἣν ὁ [c] πρὸς ἀλήθειαν ὤν, ἀρμόττον ὑπολαβὼν εἶναι, τὰ μὲ ἀγαθὰ δι' αὑτ χαρίζεσθ, μόνας δ' ἐπιτρέπειν τ δυνάμεσι καθ' ὑπηρεσίαν [d] τ δυνάμεων τὰ ἐναντία χειρουργεῖν, ἵνα μόνων ἀγαθῶν αἴτιος, κακ δ μηδενὸς προηγεμόνως νομίζη. Τ τὸ μοι δοκ σι κ τ βασιλέων οἱ μιμούμενοι τ θείαν φύσιν πράττειν, τὰς μὲ χάριτας δι' ἑαυτ προτείνοντες, τὰς δ τιμωρίας δι' ἑτέρων βεβαιοῦντες. Ἀλλ' ἐπειδὴ τ δυεῖν δυνάμεων, ἡ μὲ εὐεργέτις ἐστὶν, ἡ δ κολαστήριος, ἑκατέρα κ τὸ εἰκὸς ἐπιφαίνη τῇ Σοδομιτῶν γῇ· διότι τ ἀρίστων ἐν αὐτῇ πόλε πόλεων τέτταρες μὲ ἔμελλον ἐμπίμπρασθ, μία δ ἀπαθὴς κ παντὸς κακ [e] σῳ ὑπολείπεσθ. Ἐχρ̃ν δὲ διὰ μὲ τ κολαστηρίου γίνεσθ τὴν φθορὰν, σώζεσθ δ διὰ τ εὐεργέτιδ. Ἀλλ' ἐπειδὴ κ τὸ ζωζόμενον μέρ ἀκ ὁλοκλήρους κ παντελεῖς εἶχεν ἀρετὰς, δυνάμ μὲ τ Ὄν συνεργετεῖτο, προηγεμόνως δ τ ἐκείνου φαντασίας ἀνάξιον νομίσθη τυχεῖν.

Ἡ μὲ οὖν ἐν φανερῷ κ πρὸς τὰς πολλὰς ἀπόδοσις ἥδ' ἐστίν· ἡ δ' ἐν ἀποκρύφῳ κ πρὸς ὀλίγους, ὅσοι τρόπους ψυχῶν ἐρευνῶσιν ἀλλ' οὐ ζωμάτων μορφὰς, αὐτίκα λεχθήσε). Συμβολικῶς ἡ πενταπολις αἰ ἐν ἡμῖν πέντε αἰσθήσεις εἰσὶ, τὰ τ ἡδονῶν ὄργανα, δι' ὧν ἅπασαι μικραί τε κ μεγάλαι τελεσιουργοῦνται. Ἡ γὰρ ὁρ̃σις [f] χρωμάτων κ σχημάτων ποικιλίας ἔν τε ἀψύχοις κ ψυχαῖ ἔχουσιν ἡδόμεθα, ἡ φωνῶν ἐμμελεστάτων ἀκόη, ἡ κ γεῦσιν ἐν τοῖς περὶ ἐδωδὴν κ πόσιν, ἡ κατ' ὄσφρησιν p. 371. ἐν εὐωδίαις ἀτμῶν, ἡ ἐν μαλακοῖς κ θερμοῖς [g] ἔτι τε λείοις κ τ ἁφ. [h] Ζωωδέστα) μὲ οὖν κ ἀνδραποδωδέστα) τ πέντε, τρεῖς εἰσιν αἰσθήσεις, γεῦσις, ὄσφρησις, ἁφὴ, περὶ ἃς τ θρεμμάτων κ θηρίων τὰ γαστριμαργοῦντα ζωώδεστατα μάλιστα [i] ἐπλόη). δι' ὅλης γὰ ἡμέρας κ νυκτὸς, ἡ τροφῶν ἁπλήστως ἐμφορεῖ), ἡ πρὸς ὀχείας [k] ὁρμᾷ· δύο δ' εἰσὶν ἐμφιλόσοφοι κ ἡγεμονίδες, ἀκοὴ καὶ ὅρασις. Βραδύτερα δέ πως κ θηλύτερα ὦτα ὀφθαλμῶν, ἅτε τὰ ὁρατὰ φθανόντων ὑπὸ εὐτολμίας, κ σὺν ἀναμφόντων, μέχρις ἂν ἐκεῖνα κινήσῃ, προϋπαντιαζόντων κ ἀντικινῆσαι γλιχομένων. Ἀκοὴ μὲ οὖν διότι βραδεῖα κ θηλυτέρα, δευτερεύουσαν ἐχέτω τάξιν,

[c] ὁ πρὸς ἀλήθειαν ὤν] Si Philoni secum convenit, innuit hunc inter duos angelos medium, non tam revera esse quam mysticè significare summum Deum. Vide dicta supra ad p. 367.

[d] τ δυνάμεων] Omnino delenda, cum desint in MSS. Reg. Par. & Linc. videanturque redundare.

[e] σῳ] Forsan ἀθῷον. Hesych. v. ἀθάπτων, ἀζημίων. Ἀθῴους, ἀζημίους.

[f] χρωμάτων] Ita MS. Reg. Par. pro χρωμάτων, idque rectè; Philoni enim solenne χρώματα & χήματα simul jungere. Supra lib. de Plant. p. 232. δι' ὀφθαλμῶν, χρωμάτων κ χημάτων ποιότητας. Infra p. 382. Διὰ χρωμάτων κ χημάτων. Plato in Gorg. p. 465. χήμασί τε κ χρώμασι. Idem in Cratylo p. 431, 432.

[g] ἔτι] Sic pro ὡ, MSS. Med. Vat. & Coll. Nov.

[h] ζωωδέστα)] Anne ἀφιλόσοφοι? Ita Noster infra lib. de Sacrific. p. 837. τ ἀμύητον κ ἀφιλόσοφον κ ἀνδραποδωδέστατον. Idem p. 859. τ γε μὴ φιλόσοφον αἰσθησιν. Item in sequentibus εὖν ἧσιν ἐμφιλόσοφοι κ ἡγεμονίδες, ἀκοὴ ὅρασις.

[i] ἁπλόη)] Codices nonnulli πιπόη)· sed nil muto, sic enim loqui amat Plato. Phæd. p. 68. τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἀκόλαστ. Vide etiam eundem p. 108.

[k] ὁρμᾷ] Melius ὀργᾷ. Supra p. 369. τὰς ὀργώδεις ἐπὶ τοῦτο. Hesych. v. ὀργᾷ, ἐπιτεθυμηκότως ἐπιθυμεῖ.

προνο-

πρόνομία δ' ἔξω τις ἐξαίρετος ὀφθαλμός. Ταύτην δὲ ὁ θεὸς βασιλίδα τῶν ἄλλων ἀπέφηνε, ἐπαίνῳ θείᾳ ἀπασῶν, καὶ ὥσπερ ἐπ' ἀκροπόλεως ἱδρυσάμενος, οἰκειοτάτην ἀπεργάσατο ψυχῇ. Τεκμηριώσαιτο δ' ἄν τις ἐκ τῆς [1] ζυμπαθαλῶν τῶν ἐκείνης τροπαῖς· λύπης μὲν δὲ ἐγγινομένης, ὀφθαλμοὶ ζωνοίας γέμουσι καὶ κατηφείας· χαρᾶς δ' ἔμπαλιν, ὑπομειδιῶσι καὶ γεγήθασι· φόβου δὲ κρατήσαντος, ταραχώδεις γέμουσιν ἀταξίας, κινήσεις καὶ παλμοὺς ἐν πτοιρροφαῖς ἀτάκτοις [m] ἐνδεχόμενοι. Εἰ δ' ὀργὴ καταάσχοι, ταραχτέρα πως καὶ ὕφαιμος ἡ ὄψις· ἐν ἐκ μὲν τῷ λογίζεσθαι καὶ φροντίζειν ἠρεμεῖ καὶ ἐκινήθη, μόνον δὲ ζωπτείνυσα τῇ διανοίᾳ ἑαυτοῦ· ἐν δὲ ταῖς ἀναψύξεσι καὶ ἀνέσεσι ζωανίεται καὶ χαλᾶται. Καὶ προσιόντι μὲν φίλῳ προσιαγελίζει τὸ τῆς ζυνοίας πάθος ἱλαρῷ καὶ γαλεῳδεῖ βλέμματι· εἰ δ' ἐχθρὸς τύχοι πάλιν, τὸ δυσάρεστον τῆς ψυχῆς πάθος προμηνύει. Καὶ θρασύτητι μὲν προπηδῶσι καὶ προεκτρέχουσιν ὀφθαλμοί· αἰδοῖ δὲ πρᾴως ἠρεμοῦσι. Καὶ ζωελόντι φράσαι, ψυχῆς εἰκόνα δεδημιουργῆσθαι τὴν ὅρασιν, [n] ἀκρότητι τέχνης εὖ μεμιμημένης ἐναργὴς ἐμφαίνουσαν εἴδωλον, εἶτα διὰ κατόπτρου, τὴν φύσιν ὁραλὴν ἐξ αὐτῆς σὺν ἐχούσης. Ἀλλὰ γὰρ ἐν ταύτῃ μόνον τὰς ἄλλας αἰσθήσεις ὑπερβάλλει τὸ κάλλος ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ καὶ διότι τῶν ἄλλων ἐν μὲν ἐγρηγόρσεσι, τὴν γὰρ καθ' ὕπνον ἀπραξίαν ἐν σκοτεινῷ, διαλείπουσιν αἱ χρήσεις. Ὁπότε γὰρ ἐν κινήσειέ τι τῶν ὁλικῶν, ἡσυχάζουσιν· αἱ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν ἀναπεπταμένων ἐνέργειαι συνεχῶς καὶ ἀδιάσταλοι, μηδέποτε πληρωμένων εἰσὶ, καὶ ταύτῃ παρεισάγων ἣν ἔχουσι πρὸς ψυχὴν ζυγγένειαν. Ἀλλ' ἐκείνη μὲν [o] ἀεικίνητον ὅσα, μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ διανίσα)· τοῖς δ' ἄτε ζαρκὸς πλεῖσον μετέχουσιν, αὐτάρκης ἐδόθη δωρεὰ, μέρος ἥμισυ τοῦ παντὸς βίου χρόνου διαπελεῖν ἐνεργοῦσι τὰς ἁρμοττούσας ἐνεργείας. Ὃ δέ ἐστιν ἀναγκαιότατον τῶν ὀμμάτων ὠφελείας, ἤδη λεκτέον· μόνῃ γὰρ ὁρᾶσθαι τῶν αἰσθήσεων ὁ θεὸς ἀνέτειλε φῶς, ὃ καὶ τῶν ὑλῶν ἐστὶ κάλλιστον, ἐν πρῶτον ἐν ἱεραῖς βίβλοις ὠνομάσθη καλόν. Διττὴ δ' φωτὸς φύσις· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ [p] χρεώδους πυρὸς, φθαρτὸν φθαρτόν, ἐκλάμπει, σβέσιν ἐνδεχόμενον· τὸ δ' ἄσβεστόν ἐστι καὶ ἄφθαρτον, ἄνωθεν ἀπ' ἀρανοῦ πρὸς ἡμᾶς φερόμενον, ὥσπερ ἀπ' ἀενάων πηγῶν ἑκάστου τῶν ἀστέρων αὐγὰς ἐκχέον. Ἑκατέρῳ δ' ἡ ὄψις ὁμιλεῖ, καὶ δι' ἀμφοτέρων προσβάλλει τοῖς ὁραλοῖς εἰς ἀκριβεστάτην ἀντίληψιν. [q] Ἔτι τοίνυν ἐπιχειρῶμεν ὀφθαλμοὺς λόγῳ ἐγκωμιάζειν, τοῦ θεοῦ τοὺς ἀληθεῖς ἐπαίνους αὐτῶν σημαίνοντος· ἅπερ ἐκεῖνος ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τῷ τῶν ὅλων γενέσει ἐπιστήσας,

bus ſignis inſculpſit? Cur enim ſolis, lunæ, cæterorum vel erraticorum vel fixorum ſiderum ſplendor factus eſt, niſi in miniſterium oculorum, ut videant? Quapropter hoc munere omnium optimo adjuti, ſpectant quicquid mundo continetur, terram, ſtirpes, animalia, fructus, maria, amnium fluenta perennium & torrentium, fontium varietates, aliubi frigidos, aliubi calidos latices profundentium, omnium quæ in aere exiſtunt naturas, quorum ſpecies ut innumeras nullus ſermo valet comprehendere. Quibus omnibus accedit cœlum, quod veriſſime, mundus in mundo factum eſt, & divina ejus ornamenta, cœleſtes illæ imagines. Et quis tandem ſenſus jactabit ſe tam longe progreſſum eſſe? ſed præſtat, opinor, relictis ad ſua præſepia *ſenſibus* cognatam nobis pecudem concupiſcentiam ſaginantibus, examinare auditum, qui ſermonem excipit: cujus continuum perfectumque curriculum eſt in vicino terris aere: quando procellæ ventorum, & murmura tonitruum per tractum longum cient magnos moleſtoſque ſtrepitus. Oculi vero à terra uno momento cœlum pertingunt & ad mundi fines, ortum atque occaſum ſeptemtriones & meridiem videndi gratiâ profecti, ad viſa mentem rapiunt. At illa affectu ſimili mota, non conquieſcit, cum ſit perpetuo mobilis & ſemper vigilans; acceptaque à viſu occaſione contemplandi res intelligibiles, amplius conſiderat, num ea quæ cernuntur ſit increata, an ortûs habuerint initium: infinita ſint an finita: unus ne mundus an plures: utrum quatuor ſint elementa rerum omnium, an cœlum & quæ hoc continentur eximiam quandam naturam habeant diviniorem nec cum aliis eandem ſubſtantiam conſecuta. Quod ſi factus eſt mundus, à quo factus ſit, quis ejus opifex, vel eſſentiâ vel qualitatibus, & in quem uſum: quid nunc agat; qualem vitam degat, & quicquid aliud curioſa mens cogitando ſolet quærere. Hæc enim & ſimilia exercent philoſophos; unde ſatis conſtat ſapientiam & philoſophiam non aliud in nobis habuiſſe initium quàm ex viſu, ſenſuum omnium principe: quem ſolum ex corporea regione ſervavit Deus, deletis quatuor; quòd hi ſerviverint carni ejuſque affectionibus, ille vero cervicem attollere & videre, valuit, & *inde* quærere alias ſibi delicias

λιτόυσαι]ϑ· ἐν ὐρανῷ. τὰς ἀφέρας; Ἡλίυ ϑ αὐγαὶ ϗ Ϛελήνης ϗὶ τῶν ἄλλων πλανητῶν Ϲ ἀπλανῶν, τὸ χάρμ γεγόνασιν, ὅτι μὴ τ τῶν ὀφθαλμῶν ἐνεργείας, εἰς τὴν τῶ ὁρᾶν ὑπηρεσίαν; Διὸ ϗὶ προαιρώμυοι τῇ πασῶν αἰσθήσεων δωρεᾷ φωτὶ, καϛαθεῶν] τὰ ἐν κόσμῳ, γῆν, φυϛὰ, ζῶα, καρπὸς, Ϝ πελάγη, ἀναχύσεις ποϛαμῶν ἀνθρώπων τε ϗ χειμάῤῥων, πηγῶν τε διαφορὰς, ὧν αἱ μὲ ψυχρὸν, αἱ δ᾽ θερμὸν νᾶμα προχέυσι, πάνϛων τ ϗ τ ἀέρα ζωυϛαμένων τὰς φύσεις· ἀμύθητοι δέ εἰσιν ἰδέαι ϗ ἀπερίληπϛοι λέγω. Καὶ ὅτι πᾶσιν τ ὐρανὸν, ὡς ἀληθείᾳ Ϝ κόσμ]ϑ· ἐν κόσμῳ δεδημιύργη]ϑ, ϗ τὰ κατ᾽ ὐρανὸν κάλλη ϗ θεῖα ἀγάλμαϛα. Τίς ἂν τ ἄλλων αἰσθήσεων ἐπαυχήσει ᵉ διαβῆναί πόϛε πσῦτον; ἀλλ᾽ ἐάσαϛες ᵛ τὰς ὅτι τ ˣ φάτνας ʸ τὸ σύμφυλον ἡμῖν θρέμμα πιαινάσας, τὴν ὅτιθυμίαν, ἐξελάσωμεν τὴν λόγυ μεϛαποιυμένην ᶻ ἀρετὴν, ᾗ ὁ ζωτὸν]ϑ· ϗ τελειόταϛ]ϑ· δρόμ]ϑ· ἴσαται ϗ ἀὴρ ἅ πλήσιον, ὅταν βίαι πνευμάτων ϗ κλύδωνες βροντῶν, ζυρμὸν πολὺν Ϲ χαλεπὸν πάταγον ἐξηχῶσιν· ὀφθαλμὶ δ᾽ ἀπὸ γῆς ἐν ἀκαρεῖ ᵃ φθάνυσιν εἰς ὐρανὸν ϗ τὰ πέραϛα τῦ παντὸς, ἐπ᾽ ἀναϛολὰς ὁμῦ ϗ δύσεις ἄρκλον τε ϗ μεσημβρίαν ἀφικνύμυοι πρὸς τὸ θεωρεῖν, ἔκλυσιν ὅτι τὰ φανέντα τὴν διάνοιαν. Ἡ δ᾽ τὸ πολυπλήσιον ἐνδεξαμένη ᵇ δι]ϑ· οὐκ ἠρεμεῖ, ἀλλ᾽ ἅτε ἀεικίνητ]ϑ· ϗ ἀκοίμητ]ϑ· ὖσα, πολυ τ ὄψεως, τῦ δυνάϛαϛ τὰ νοητὰ θεωρεῖν λαβῦσα τὰς ἀφορμὰς, εἰς ζκέψιν ἦλθεν πότερον τὰ φανέντα ταῦτ᾽ ἐϛὶν ἀγένητα, ἢ γενέσεως ἔλαβεν ἀρχήν· ϗ πότερον ἄπειρα ἢ πεπερασμένα· ϗ πότερον εἷς ἢ πλείυς εἰσὶ κόσμοι· ϗ πότερον τὰ τέϛαρα ϛοιχεῖα τ ἁπάντων ἐϛὶν, ἢ Φύσιν ἐξαίρεϛον ὐρανὸς ϗ τὰ ἐν αὐτῷ κεκλήρω], θειοτέρας ϗ ἀχὶ τοῖς ἄλλοις τ αὐτῆς ὐσίας ἐπιλαχόντα. Εἰ δ᾽ δὴ καὶ γέγονεν ὁ κόσμ]ϑ·, ὑπὸ τίν]ϑ· γέγονε; ϗ τίς ὁ δημιυργὸς κατ᾽ ὐσίαν ἢ ποιότηϛα· ϗ τί διανοηθεὶς ἐποίει· καὶ τί νῦν πράϛει· ϗ τίς ἐϛιν αὐτῷ διαγωγὴ Ϲ βί]ϑ·· ϗ ὅσα ἄλλα πεῖϛος νᾶς φρονήσει ζυμβιῶν ἐώθε διερευνᾶσ]. Ταῦτα δ᾽ ϗ τὰ τοιαῦτα ἀνάκει] τῷ Φιλοσοφεῖν· ἐξ ὧ δῆλόν ἐϛιν, ὅτι ζοφία ϗ Φιλοσοφία τὴν ἀρχὴν ἀπ᾽ ὐδενὸς ἔλαβεν ἑτέρυ τ ἐν ἡμῖν, ἢ τ ἡγεμονίδ]ϑ· τ αἰσθήσεων ὁράσεως, ἣν ϗ μόνην ἐκ τ ζωμαϛικῆς χώρας διέσωσεν ὁ θεὸς, τὰς τέσαρας θείρας· ὅτι αἱ μὲ ζαρκὶ ϗ τοῖς ζαρκὸς πάθεσιν ἐδούλυσαν, ἡ δ᾽ ἴσχυσεν ἀνατεῖναι τ αὐχένα ϗ βλέψαι, καὶ

ϛιλάγη, &c.] Sic MS. Linc. ϛιλαγῶν ἀναχύσεις, πολαμῶς ἀνθρώπων τε ϗ χειμαῤῥόων.

Ϝ κόσμ]ϑ·] Ita Noſter quoque infra p. 806, 916, 989. Eſtque ea ſententia apud philoſophos pervulgata.

ᵉ διαβῆναι] Forſan ἐπιβῆναι.

ᵛ ταις] Reſtitui ex MS. Vat. ſcil. αἰσθήσεις.

ˣ φάτναις] Reſpicit Noſter Platonem in Timæo p. 70. τὸ δὲ σιτων ϗ πολῶν ἐπιθυμητικὸν τ ψυχῆς——τοῦτο οἷς τὰ μεταξὺ τῆ τε φρενῶν ϗ Ϛ πρὸς τ ὄμφαλον ὅρυ καϛῴκισαν, οἷον φάτνῃ ϖὸ ἅπαντι τούτῳ τῇ πέπῳ τῇ Ϛ σώμαϛ]ϑ· τροφῇ τικλησάμυοι.

ʸ τὸ σύμφυλον ἡμῖν θρέμμα] Ita MSS. Vat. Med. & Coll. Nov. Editi λόγ συμφυτον ἡμῖν θρεμμάτων.

ᶻ ἀρετὴν] MS. Linc. ἀκολῶ. Melius αἴϑησιν. Ibid. pro ᾗ, ſcribe εἷς.

ᵃ φθάνυσιν] Ita MSS. pro φθάνουσιν.

ᵇ δι]ϑ·] MSS. πάθ]ϑ·. Quidni εἴδ]ϑ·? Mox ex MSS. lego ἀχλύνϛα. Editi ἀχλύϛα.

τέρψεις

τέρψις [c] ἑτέρας ἀνδρεῖν πολὺ βελτίους τ ζωματικῶν ἡδονῶν, ἐκ τ περὶ τ κόσμου θεωρίας καὶ τ ἐν αὐτῷ. Μίαν μὲν, ὥσπερ ἐκ πενταπόλεως, τ [d] πέμπε αἰσθήσεων τὴν ὄρασιν ἐξαιρέτως γέρως τυχεῖν [e] ἀρμόττον ἦν, καὶ φθειρομένων τ ἄλλων ἀφαμμένην· ὅτι δ περὶ τὰ θνητὰ εἰλεῖ μόνον ὡς ἐκείνων, μεταναίσασθαι δ πρὸς τὰς ἀφθάρτους φύσεις ἀξιοῖ, χαίρουσα τῇ θέᾳ τούτων. Διὸ παλαιὸς μικρὰν τε καὶ μικρὰν τὴν πόλιν ταύτην οἱ χρησμοὶ ἀφασιωσάσιν, αἰνιττόμενοι τὴν ὄρασιν· μικρὰ μὲν γὰρ λέγει εἶναι, διότι βραχὺ μέρος τ ἐν ἡμῖν ἐστί· [f] μεγάλη δ, ὅτι μεγάλων ἐφίεται, τ σύμπαντα ἀέρανόν καὶ κόσμον γλιχομένη θεάσασθαι.

Περὶ μὲν οὖν τ ἐπιφανείσης ὄψεως καὶ τ ἀοιδίμων καὶ παλαιῶν ξενίων, ἐν οἷς δοκῶν ἑστιᾶν ὁ ξενοδόχος ἑστιᾶτο, καθόσον ἐφικτὸν ἦν, ἀπηγγέλκαμεν ἡμῖν τὰ περὶ τ τόπον, διεξήλθομεν. Μεγίστην δὲ πρᾶξιν ἀξίαν ἀκοῆς ἀχ ἡσυχαστέον· ὀλίγα γὰρ δέον φάναι, πάσας ὅσαι θεοφιλεῖς ὑπερβάλλει, λεκτέον δὲ τὰ καίρια περὶ αὐτῆς. Υἱὸς ἐκ τ γαμετῆς γίνεται τῷ ζοφῷ γνησίου, ἀγαπητὸς καὶ μόνου, τό, τε σῶμα κάλλιστος, καὶ τὴν ψυχὴν ἄριστος. Ἤδη γὰρ τελεστέρας τ ἡλικίας ἐξέφαινεν δρεῖας, ὡς τ πατέρα μὴ πάθει μόνον οἰκείας φυσικῆς, ἀλλὰ καὶ [g] γνώμης, καθάπερ ἠθῶν δικαστὴν, ἰσχυρᾷ τινι κεχρῆσθαι φιλοστοργίᾳ. Διακειμένῳ δ' ἄτως ἐξαπιναίως θεσπίζεται λόγιον ἔπεσε ἐλπιστὸν, ζφαγιάσαι τ υἱὸν ὄρει τινὶ ὑψηλοτάτῳ κολωνῷ, πορρωτάτω πόλεως ἀποσάντα τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν. Ὁ δὲ καί τοι ἀλέκτῳ πόθῳ τῷ παιδὸς ἐκκεκαυμένου, ὅτε τὴν χρέαν μετέβαλεν, ὅτε τὴν ψυχὴν ἐκάμφθη, γνώμῃ δ' ἀνενδότῳ καὶ ἀρρεπεῖ διέμενεν ἀκλινὴς, εἰ καὶ πρόσθεν ἦν· ἔρωτι δὲ θείῳ δεδαμασμένου, ἀνακράτου ἐνίκα πάντα ὅσα ζυγγενείας ὀνόματα καὶ φίλτρα· καὶ μηδενὶ τ ἔνδον ἐξειπὼν τὸ λόγιον, ἐκ πολυανθρώπου θεραπείας οἰκείων δύο τοὺς πρεσβυτάτους καὶ μάλιστα φιλοδεσπότους παραλαβὼν, οἷς ἕνεκά τινος ἱερουργίας τ ἐν ἔθει, [h] τεταρτ ἐξῄει ζὺν τῷ παιδί. Τὸν δὲ προσαχθέντα χῶρον ὥσπερ ἀπὸ σκοπιᾶς ἰδὼν ἐκ μακρᾶς, τοῖς μὲν θεράπουσι κελεύει καταμένειν, τῷ δὲ παιδὶ πῦρ καὶ ξύλα δοὺς κομίζειν, αὐτὸ δικαιώσας τὸ ἱερεῖον τὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἐπηχθικέναι, κυφόταλον βάρος· [i] ἥδιον γὰρ εὐσεβείας ἀπονώτερον. Βαδίζοντες δ' ἰσοταχῶς ἐν τοῖς σώμασι μᾶλλον ἢ τ διανοίαις, ὁδὸν τὴν ἐπίπονον, ἧς ὀσιότης τὸ τέλος, ἐπὶ τ προ-

meliores corporeis, ex contemplatione mundi & rerum in eo. Itaque, pereunte hac quinque ſenſuum ceu pentapoli, ſolum Viſum honoris cauſa eximium fieri par fuit, & reliquis intereuntibus permanere; quòd non volutetur circa mortalia tantum, ut reliqui, ſed exſpatietur etiam in naturas incorruptibiles, læta ſpectaculo. Ideo rectè hanc civitatem *parvam & non parvam* vocant oracula, quod de viſu intelligitur. Eſt enim parva, utpote noſtri pars exigua; magna verò quia res magnas concupiſcit, cœlum univerſum ac mundum ſpectandi avida. Gen. xix. 20.

Hactenus de illa celebrata viſione, præclariſque & pulchris donis hoſpitalibus, in quibus convivator ipſe viciſſim eſt exceptus, quàm diligenter potuimus diximus. Haudquaquam verò ſilendum quoddam memoratu dignum, quod, penè dixerim, omnia pietatis opera exuperat; id dicetur compendio. Naſcitur ſapienti ex uxore filius, legitimus, dilectus, unicus, elegantiſſimo corpore, animo optimo. Jam enim maturioris ætatis dabat ſpecimen, ut à parente non tam naturali affectu, quàm judicio, ob probatos mores vehementer diligeretur. Sic affecto repente oraculum inſperatum redditur, ut mactaret filium in quodam editiſſimo tumulo, qui trium dierum itinere ab urbe diſtabat. Ille quamvis ſummo teneretur filii deſiderio, nec colorem mutavit, nec animo fractus eſt, ſed conſtantiſſimè perſtitit in eâdem quâ prius ſententiâ; quinetiam amore Dei ſubactus, fortiter vincebat omnes cognationis affectus & nomina, & cum nemine domeſticorum communicato oracolo, duos è tam numeroſo famulicio natu maximos ſibique fidiſſimos aſſumpſit, quaſi ſacra ex more facturus, atque ita quartus profectus eſt cum filio. Cumque locum præſtitutum procul conſpexiſſet tanquam è ſpecula, famulis ibi manere juſſis, ignem ſimul atque ligna ferenda dedit filio, æquum cenſens, ut ipſa victima deportaret res quas poſtulabat ſacrificium, leviſſimam ſarcinam: nihil enim eſt pietate gnavius. Ibi pari gradu incedentes, nec minus animis quam corporibus, peracto qua proximum erat itine- Ib. xxii.

P. 374.

[c] ἑτέρας] Reſtitui ex MSS.

[d] πέντε] Sic repoſui ex MSS. Editi ἑπτὰ. Error forſan factus ex numerali literâ E in libris vetuſtis. Sic enim MS. Reg. Par. τ Ε αἰσθήσεων.

[e] ἁρμόττον ἦν] Reſtitui ex MSS. Vat. Med. & Reg. Par. Eſtque omnino ad Contextus ſenſum neceſſarium. Ibidem ſcribe μόνον pro μόνως

[f] μεγάλη] Melius forſan ὑ μικρά. Ita enim ſcriptum in Textu ſacro, & à Philone ipſo ſupra, notanter. Vide Orig. Hom. in Loc.

[g] γνώμης] Forſan γνώμῃ.

[h] τεταρτ] Ambroſius videtur legiſſe τρίτου. Sic enim ille de Abrah. lib. i. § 69. *Et cum duobus ipſe tertius proficiſcitur.* Cæterum ſic veteres loqui amant. Hom. Il. H. 223.

——— ἐπὶ δ' ὄγδοον ἦλασε χάλκον.

Horat. lib. i. epiſt. 3. *Tu quotus eſſe velis.*

Vide etiam Athenæum lib. x. c. 5. Eodem ſenſu Noah dicitur octavus à D. Petro 2 ep. ii. 5. ὄγδοον Νῶε, δικαιοσύνης κήρυκα, ἐφύλαξε. Non enim ſic dicitur, quia octavus eſſet juſtitiæ prædicator, ſed quia cum ſeptem ex familia, ſcilicet, uxore, tribus filiis, & totidem nuribus, ipſe numero eſſet octavus.

[i] ἥδιον] Sic MSS. Vat. Med. & Reg. Par. Editi ἥδη. Ibid. ex MS. Med. ſcribo ἰσοταχῶς.

re, cujus finis erat pietas, ad locum præſtitutum perveniunt; pater continuo lapides congerit, ut aram exſtruat, filius autem videns cætera parata ſacrificio, nullum vero animal,
Gen. xxii. 7. verſus ad patrem, *Ecce ignis*, inquit, *& ligna, pater: ſed ubi victima?* Hic alius arcani conſilii ſibi conſcius, idque mente tegens, ad hæc verba turbatus & lachrymans præ nimio affectu aperuiſſet propoſitum ſilentio. Ille vero ne quicquam mutatus vel corpore vel animo, conſtanti vultu, propoſito autem conſtantiore, ad
Ib. ℣ 8. interrogationem reſpondet: "*Fili*, inquit, *De-* "*us ſibi providebit de victima*, etiam in hâc ſo- "litudine, ubi de victimâ inveniendâ forſan "deſperas. Sed Deo poſſibilia ſunt omnia, "etiam quæ non poſſunt expediri ab homini- "bus." Et cum dicto, celeriter correptum filium aræ imponit, atque ut mactaturus ſtrictum librat gladium. Tum Deus ex aere increpans, facinus impedit, jubens abſtinere nec vel puerum tangere, bis *patrem* inclamans nomine, ut averſus & retractus cædem omitteret. Atque ita puer ſervatus eſt, Deo rependente donum, eumque qui attulit ob pietatem viciſſim honorante. Facinus tamen hoc, quamvis effectu caruit, nihilominus pro integro abſolutoque, non modo in ſacris refertur voluminibus, ſed & in lectorum inſculptum eſt mentibus. Verùm malicioſis & omnia calumniantibus, & quibus vituperatio quam laus magis cordi eſt, geſtum hoc non adeo præclarum videbitur, ſicut nos in animum induximus. Aiunt enim & alios multos affectibus devinctos, & amantes liberorum, immolandos exhibuiſſe filios, vel pro incolumitate patriæ, vel ut averterent bella, ſiccitates, inundationes, peſtilentias; alios item receptæ quantumvis falſæ religionis gratia. Græcorum certe clariſſimos, non ſolum privatos ſed & reges, non magna ratione ex ſe natorum habita, his mactatis maximas deleviſſe hoſtium copias primo impetu, ſociorum vero ſervaſſe maximos exercitus. Barbaras quoque gentes per multas ætates litaſſe mactatis filiis: cujus ſceleris etiam ſacroſanctum Moſem meminiſſe.
Deut. xii. 31. Eos enim ut pollutos criminatus ait, *Filios & filias diis ſuis adolent*. Indorum quoque gymnoſophiſtas hodie ſub initium ſenectutis, morbi inviſi & incurabilis, prius quàm penitus

σαχθέντα τόπον ἀφικνεῖται· καὶ ὁ μὲν πατὴρ συνεχόμενος λίθους, ἵνα δείμαιτο βωμόν· ὁ δὲ υἱὸς τὰ μὲν ἄλλα ὅσα πρὸς ἱερουργίαν ἱερῶν ἐτρεπῆ, ζῶον δὲ μηδὲν, ἀπιδὼν εἰς τὸ παίδιον· Ἰδοὺ τὸ πῦρ, ἔφη, καὶ τὰ ξύλα, πάτερ, ποῦ τὸ ἱερεῖον; Ἕτερος μὲν ἦν ἃ δρᾶν ἔμελλεν εἰδὼς, καὶ τῇ ψυχῇ συσκιάζων, ὑπὸ δὲ λεχθέντος καὶ συνεχύθη, καὶ δακρύων πληρωθεὶς, ἔμφασιν δὲ γνησομένου παρέσχεν, οὐκ ἐκ παθήσεως ἡσυχάζων. Ὁ δ' ἀδεμίαν ἐνδεικνύμενος τροπὴν, ὅτε μὲν τὸ σῶμα, ὅτε δὲ τὴν διάνοιαν, σταθερῷ μὲν τῷ βλέμματι, σταθερωτέρῳ δὲ τῷ λογισμῷ, πρὸς τὴν πεῦσιν ἀποκρινόμενος, "Ὦ τέκνον, ἔφη, ὁ θεὸς ὄψεται ἱερεῖον "ἑαυτῷ καὶ [k] ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ, δι' ἣν ἴσως ἀπο- "γινώσκεις εὑρεθήσεσθαι. Πάντα δ' [l] εἰσὶ θεῷ "δυνατὰ, καὶ ὅσα ἐν ἀμηχάνῳ καὶ ἀπόρῳ κεῖται "παρὰ ἀνθρώποις." Καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, ἢ τάχιστα τὸν υἱὸν ἐξαρπάσας, ἐπιτίθησι τῷ βωμῷ, καὶ πασάμενος τῇ δεξιᾷ τὸ ξίφος, ἐπέφερεν ὡς ἀναιρήσων. Φθάνει δ' ὁ ζωντὴρ θεὸς ἐν [m] αἴρου φωνῇ μεσολαβήσας τὸ ἔργον, ἢ προσέταττεν ἀνέχειν, καὶ μηδὲ ψαῦσαι τοῦ παιδὸς· ὀνομαστὶ καλέσας δὶς τὸν παίδα, ἵνα ἐπιρρίψας καὶ ἀντιπάσας διακωλύσῃ τὴν ζοφαγὴν ἐργάσασθαι. Καὶ ὁ μὲν διασώζει, τὸ δῶρον ἀντιχαρισάμενος τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ φέροντα ἐν οἷς ἐσεβεῖτο ἀντιλιμήσανται. Τῷ δ' ἡ πρᾶξις, εἰ καὶ μὴ τὸ τέλος ἐπηκολούθησεν, ὁλόκληρος καὶ παντελὴς, οὐ μόνον ἐν τοῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς τῶν ἀναγινωσκόντων διανοίαις ἀνάγραπτος ἐστηλίτευται. Ἀλλὰ τοῖς φιλαπεχθήμοσι καὶ πάντα διαβάλλουσιν, [n] οἱ ψόγον πρὸ ἐπαίνου τιμᾶν ἐθίζουσι, τὸ [o] προσαχθὲν ἔργον οὐ δόξει μέγα καὶ θαυμαστὸν, ὡς ἡμεῖς ὑπολαμβάνομεν εἶναι. Πολλοὺς γὰρ καὶ ἄλλους [p] φασὶ τοῦ πάνυ φιλοικείων καὶ φιλοτέκνων ἐπιδοῦναι τοὺς αὐτῶν παῖδας· τοὺς μὲν ὑπὲρ παλαιὸν ζοφαγιασθησομένους, λυτήρια ἢ πολέμων, ἢ αὐχμῶν, ἢ ἐπομβρίας, ἢ νοσημάτων λοιμικῶν γενησομένους· τοὺς δ' ὑπὲρ νενομισμένης εὐσεβείας, εἰ καὶ μὴ πρὸς ἀλήθειαν ὄντος. Ἑλλήνων μέν γε τοὺς δοκιμωτάτους, οὐκ ἰδιώτας μόνον, ἀλλὰ καὶ βασιλεῖς, ὀλίγα φροντίσαντας ἂν ἐχώρησαν, λόγῳ τοῦ τούτων ἀναιρέσεως, δυνάμεις στρατευμάτων μεγάλας καὶ πολυανθρώπους ἐν μιᾷ τῇ συμμαχίᾳ τελουμένας διασῶσαι, ἐν ᾗ τῇ μερίδι τοῦ ἐχθροῦ αὐτοκρατοῦς διαφθεῖραι. Βαρβαρικὰ δὲ ἔθνη μέχρι πολλοῦ παιδοκτονίαν ὡς ὅσιον ἱερὸν καὶ θεοφιλὲς προσίεται, ὧν μεμνῆται καὶ ἄγγος καὶ τὸ ἱερώτατον Μωσέα. Αἰτιώμενος δὲ αὐτοὺς καὶ [q] μιάσματος, φάσκει, ὅτι τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας [r] καθαγίσασι τοῖς θεοῖς αὐτῶν. Ἰνδῶν δὲ,

p. 375.

[k] ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ] Sic repono ex MSS. Vat. & Reg. Par. Editi οἱ ἐρημίαι πολλαί.

[l] εἰσὶ] MS. Linc. ἴσθι.

[m] αἴρου φωνῇ] Anne σὺ αἴρου? ſed nil mutandum. Sic infra lib. de Decalog. p. 748. κελεύσας ἐχθὲς αἴρειν τὸ αἶρε δημιουργεῖσθαι. 3 Reg. xix. 12. φωνὴ αὔρας λεπτῆς.

[n] οἱ ψόγου] Ita MSS. Med. & Linc. pro οἷς ψόγου, quod etiam monitum à Cotelerio Monum. Eccleſ. lib. ii. p. 539.

[o] προσαχθὲν] MSS. Coll. Nov. & Linc. προσχθὲν, ſed nil videtur mutandum.

[p] φασὶ] Melius φάσκουσι.

[q] μιάσματος] Quidni μύσους?

[r] καθαγίσασι] Scil. Holocautomatis ritu comburunt cum vitæ diſpendio; licet Spencero & aliis viſum, eos per ignes tranſiiſſe ſolum, non penitus comburi. Aliter vero ritum hunc intelligebat Autor Sapient. xii. 6. καὶ γὰρ τοὺς πάλαι ἐκτε-

τὰς γυμνοσοφιςὰς ἄχελ τῦ νῦν, ἐπειδὰν ἄρχη) καλαλαμβάνειν, ἡ μακρὰ καὶ αἰνίαλ@· νόσ@·, τὸ γῆρας, πελὶν βεβαίως κρατηθῆναι, πῦρ ἄψαλας, αὐτὰς ἐμπιμπράναι, δυναμένας ἔτι πρὸς πολὺ ἴσως ἀντίσχειν· Ἤδη ἢ κ) γυνάια προαποθανόλων ἀνδρῶν ὁρμῆσαι γεγηθότα πρὸς τλὼ αὐτλὼ πυρὰν, κὴ ζῶλα πῖς ἐκείνων σώμασιν ὑπομεῖναι ζωναφλεχθῆναι. Ταῦτα μὰ εἰκότως ἄν τις θαυμάσειε τ) ὀλολμίας, ἐκ πολλοῦ τῦ πρόνλ@· καλαφρονητικῶς ἔχονλα θανάτ@, κ) ὡς ἐπ' ἀθανασίαν αὐτλὼ ἱέρθμα κ) ἀπενδυσὶ θέονλα. Τὸν ἢ τί προσῆκεν ἐπαινεῖν ὡς ἐγχειρητὴν κεκαινυργημένης πράξεως, ἣν κ) ἰδιῶται Ϲ βασιλεῖς κ) ὅλα ἔθνη δρῶσιν ἐν καιροῖς; Ἐγὼ ἢ πρὸς τὴν τύτων βασκανίαν κ) * πικρίαν ἐκεῖνα λέξω· τ) καλαθυόνλων παῖδας, οἱ μὰ ἔθει τῦτο δρῶσιν, ὥσπερ ἐνίους φασὶ βαρβάρων· οἱ ἢ δι' ἀδυλήτους κ) μεγάλας ὑποθίσεις πόλεών τε κ) χωρῶν, ἑτέρως καλορθῶζ μὴ δυναμένων. Ὧν οἱ μὰ ἀνάγκη τὼς αὐτῶν ἀπιδιδόασιν ὑπὸ δυναλωτέρων βιαθέντες, * οἱ ἢ φόβῳ τῷ ἀπ' ἀνθρώπων· οἱ ἢ δόξης κ) εὐφημίας ἐφιέμενοι, κ) ἀκλείας μὰ τὸ ἐν τῷ παρόντι, εὐφημίας ἢ τὸ ὕστερον. Οἱ μὰ δὴ ἔθει ζφαγιάζονλες, οὐδὲν ὡς ἔοικε μέγα δρῶσιν. Ἐγχρονίζον γὰ ἔθ@· ἐξισᾶται φύσ῀ πολλάκις, ὡς κ) τὰ δυσυπομόνητα κ) δυσκαρτέρητα ῥαδίως ἐπελαφέζειν, τὰς ὑπερβολὰς τῶν φόβερῶν ? ἐξομαλίζόντων. Τῶν δ' ἕνεκα δόξης ἀπιδιδόνλων ἔπαιν@· οὐδείς· ὁ γὰ ἔπαιν@· ὢν ἐκνσίοις καλορθώμασι γεγάφε), τὰ δ' ἀδύλητα ἑτέροις ἀνάκει) πεφάσμασιν, ἢ καιροῖς, ἢ τύχαις, ἢ τ ἀπάνλων ἀνάγκαις. Εἰ δέ τις δόξης ἐρεγόμεν@· ὑὸν ἢ θυγατέρα προΐε), ψέγοιτ' ἂν εὐδίκως μᾶλλον ἢ ἐπαινοῖτο, θανάτῳ τ) φιλτάτων ὠνύμεν@· τιμὴν, ἣν κεκτημέν@· ὤφειλεν ὑπὲρ τ) τ τέκνων ζωτηρίας ἀποβάλλειν. Ἐρευνητέον ἦν, εἰ ὑπό τιν@· τ λεχθέντων ἠτιθεὶς p. 376. ἐκεῖνος, ἔμελλε ζφαγιάζειν τ) υἱὸν, ἔθος, ἢ τιμῆς, ἢ δέος. Ἔθ@· μὰ ὢν τὸ ὅλι παιδοκλονία Βαβυλὼν κ) Μεσοπλαμία Ϲ τὸ Χαλδαίων ἔθν@· ὑ ᾠδαδέχε), ἐν οἷς ἐτράφη κ) ἐβίωσε τ) πλείονα χρόνον, ὡς τῇ ζωνεχείᾳ τ) * δρωμένων, ἀμβλυτέραις πῶ τ) δεινῶν φανλασίαις κεκρᾶθαζ δεκτέον. Καὶ μὰν οὐδὲ φόβ@· τις ἦν ἀπ' ἀνθρώπων· οὐδὲ γὰ τὸ χρηωδὸν αὖ μόνῳ λέγειν ἦδει τις· οὐδέ τις ζυμφορὰ καλεῖχε κοινὴ, ἧς ἔδει τλὼ θεραπείαν ἀναιρέσ῀ φνέζ δοκιμωτάτ@ παιδός. Ἀλλὰ θηρώ-

cedant, accenſo rogo, ſeipſos exurere, quamvis poſſent ſupereſſe ad tempus fortaſſe diuturnum. Imo & mulierculas defunctis maritis in rogos eorum cum gaudio ſe mittere, atque ita vivas concremari cum virorum cadaveribus. Harum, inquiunt, merito mireris audaciam, quæ mortem contemnunt tantopere, ut ad eam tanquam ad immortalitatem curſu citato contendant. Iſtum vero laudare quorſum attinet, quaſi novum aliquod facinus aggreſſum, quod pro temporum ratione exequi ſolent privati, reges & integræ gentes? Ad hanc invidorum inſectationem ſic reſpondeo: qui liberos mactant, partim ex more id faciunt, ut fertur de nonnullis barbaris, partim quia adverſas & graves civitatum & regionum calamitates aliter arcere nequeunt. Ex his quidam inviti ſuos exhibent, coacti à potentioribus; alii compulſi metu hominum, alii cupidine gloriæ famæque, in præſens gloriæ, famæ vero ad poſteros. Ergo qui ex more mactant, nihil magnum videntur facere. Nam inveterata conſuetudo plerunque tantum poteſt, quantum natura, ita ut impreſſiones terribilium minuens, graviſſima quæque reddat toleratu facilia. Qui vero cedunt timori, laudem nullam merentur, laudantur enim facta voluntaria, involuntaria ad alias res referuntur, ſcilicet aut caſus aut temporum aut hominum coactionem. Quod ſi quis amore gloriæ vel filium prodit vel filiam, vituperio magis quàm laude dignus eſt, morte chariſſimorum parans ſibi honorem, quem etiamſi antea habuiſſet, pro incolumitate filiorum abjicere debuerat. Proinde conſiderandum eſt, an ille quovis è modo dictis inductus fuit mactare filium, vel more, vel honore, vel timore. Mos certe immolandi liberos, nec Babylone, nec in Meſopotamia, nec à Chaldæis receptus eſt, apud quos educatus magnam vitæ partem cum eis exegit, ne quis putet præ ſpectaculi frequentiâ leviores viſos mali ejus ſenſus. Atqui metus nullus imminebat ab hominibus: neque enim oraculi juſſum quiſquam norat alius. Neque ulla publica premebat calamitas, cui morte probatiſſimi filii remedium quæreret. At lau-

οἰκήτορας τ) ἁγίας σν γῆς μισήσας, ἐπὶ τῷ ἴχνεσι πορεύεσθαι ἔργα φαρμακεῖα κ) τελεταὶς ἀθεσίνς, τίκνων τε φονίας ἀνιλεήμονας, &c. Idem xiv. 23. ὁ γὰ τειπρόσωπος τελεῖος, ἢ κεφαλὴ μύσηρια ἢ ἰμμανεῖς ἐξ ἄλλων (forſan ἀλλοκότων) θεσμῶν κώμως ἄγονλες. Id etiam factum à rege Moabitarum 4 Reg. iii. 27. ἔλαβε τ) υἱὸν αὐτῦ, τ) πρωτότοκον——κ) ἀνενέγκαι αὐτὸν ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τ) τείχνς, &c. Sic etiam Pſal. cv. 37. Jer. vii. 31. Cyrill. Alexand. cont. Jul. lib. iv. φοίνικες ζ ἐν ταῖς μεγάλαις συμφοραῖς ἔθνει φιλτάτων τινα ψυχὴν τῷ κρείττ@. Vide vero teſtimonia Porphyrii & aliorum de hoc ritu apud Euſeb. Præp. Evangel. lib. iv. c. 16.

[t] ζωναφλεχθῆναι] MS. Reg. Par. συναλαφλεχθῆναι.

[u] πικρίαν] Melius forſan φιλοπονηρίαν. Ita Noſter ſupra p. 352. βάσκανον γὰ κ) μισόκαλον Ϲ φιλοπόνηρον ὁ φαῦλ@·. Idem infra p. 377. ὡς τὸν γε μὴ φύσ῀ βάσκανον κ) φιλοπόνηρον καθαπλαγῆναι, &c. Ergo emendandus etiam Noſter lib. de Congreſſ. p. 434. βάσκανον κ) πικρὸν Ϲ κακόηθες, &c. Ibi repone φιλοπόνηρον.

[x] οἱ ζ φόβῳ τῷ ἀπ' ἀνθρώπων] Deſunt hæc in MSS. videnturque ſuperioris ſententiæ ταυτολογία· ergo ſunt omnino delenda.

[y] ἐξομαλίζόνλων] Scribe ἐξομαλίζον, ſcil. τὸ ἔθ@·.

[z] δρωμένων] Quidni ὀργιαζόμενων? ſicut ſupra p. 367. Ibidem pro κεκρᾶθαζ, melius forſan ſcribitur κιχρᾶσθαζ.

dis

dis apud vulgum parandæ cupidine ad hoc facinus concitatus est. At quæ laus captabatur in solitudine, ubi nemo aderat applausurus, data opera longe à tergo relictis etiam duobus famulis, ne adductis præclari facinoris testibus se ostentare videretur?

Quapropter obturato tum infreni tum maledico ore, moderentur accusatores invidiam, nec bonorum lædant virtutes, quas decuit laudibus ornare. Esse autem facinus hoc egregium & laudabile ex multis liquet. Primo igitur, quod apud omnes qui rectè sapiunt honestum habetur, & maximopere expetendum, Deo parere hic in primis studuit, ita ut nullum unquam mandatum negligeret, quantumvis refertum molestiis & ignominiis, atque etiam laboribus ac doloribus. Quamobrem & id quod oraculo jussus est de filio, fortiter constanterque pertulit. Deinde cum nulla consuetudo esset in ea regione, sicut fortasse apud quosdam, immolandi liberos, quæ frequentiâ rerum atrocium sensus minuere solet, ipse primus autor futurus erat novi & inusitati facinoris, quod mihi videtur nemo laturus fuisse, etiamsi ferream aut adamantinam haberet animam. *Cum natura enim*, ut quidam ait, *pugnare est difficile*. Dein pater factus unici hujus legitimi filii, eum continuò genuino adamavit affectu, supra præclaros amores & amicitias fama celebres. Aderat & aliud vehemens amoris incitamentum, quòd non in juventute sed senecta puer natus fuerat; nam sero natos impotentius parentes adamant, vel quia diu desideratos, vel quia nullam prolem sperant postea, natura jam hic se sistente, quasi ad novissimum & extremum terminum. Atqui è numerosa sobole unum quempiam offerre Deo, tanquam liberorum primitias, nihil mirandum fuerit, cum præsto sit è superstitibus haud mediocre solatium, & doloris ob mactatum concepti remedium; cum vero unicum & dilectum offerat quisquam, præstat opus sermone nullo explicabile, cum proprio affectui nihil det, sed toto animo ad Dei amorem propendeat. Illi ergo peractum facinus egregium sane, & vix cuiquam alteri tentatum. Nam alii tametsi pro salute patriæ aut exercituum concedunt suos mactandos, tamen aut domi manent interea, aut procul absistunt ab altaribus: aut si contingat eos sacris interesse, avertunt oculos, ne spectare quidem sustinentes vel alienum necis ministererium. Hic vero tanquam

μῶν ἔπαινον τὸν παρὰ τῶν πολλῶν, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν πρᾶξιν. Καὶ τίς ἔπαινος ἐπ' ἐρημίᾳ, μηδενὸς μέλλοντος ἐπιφημίσειν παρόντος, ἀλλὰ καὶ τῶν δυεῖν οἰκετῶν μακρὰν ἀπιτηδὲς ἀπολειφθέντων, ἵνα μὴ ἐγκαλλωπίζηται καὶ ἐπιδείκνυται δοκῇ, μάρτυρας ἐπαγόμενος οὓς δύσεδεῖ;

Στόμασιν οὖν [a] καὶ ἀχαλίνοις καὶ κακηγόροις θύραις ἐπιθέντες, μελεταζέτωσαν τὸν [b] ἐπ' αὐτοῖς μισόκαλον φθόνον, καὶ ἀρετὰς ἀνδρῶν εὖ βεβιωκότων μὴ συκοφαντείτωσαν, ὡς ἀρμότερον ἦν ἐπιφημίαις ζωοπικοσμεῖν. Ὅτι δὴ τῷ ὄντι ἐπαινετὴ καὶ ἀξιέραστος ἡ πρᾶξις, ἐκ πολλῶν ἔστιν ἰδεῖν. Πρῶτον μὲν τοίνυν, τὸ πείθεσθαι θεῷ καὶ πᾶσι τοῖς εὖ φρονοῦσι ζημιῶν καὶ πεπαίχην εἶναι [c] νομιζόμενον ἐν τοῖς μάλιστα ἐπετήδευεν, ὡς μηδενὸς τὸν πώποτε προτιμωμένων ἀμελῆσαι, καὶ ἀηδίας καὶ [d] δυσκλείας, καὶ πόνων τε καὶ ἀλγηδόνων μεσὸν εἴη. Ὅθεν καὶ τὸ χρηθὲν ἐπὶ τῷ υἱῷ, γυναιόταλα καὶ τερπόταλα ἤνεγκεν. Ἔπειτα οὐκ ὄντος ἔθους ἐν τῇ χώρᾳ, καθάπερ ἴσως καὶ ἐνίοις ἐστὶν, ἀνθρωποθυτεῖν, ὃ τῇ ζωοτεχείᾳ τὰς τῶν δεινῶν φαντασίας ἔωθεν ἐκλύειν, αὐτὸς ἔμελλε πρῶτος ἄρχειν καινοτάτου καὶ παρηλλαγμένου ὑποδείγματος, ὃ μοι δοκεῖ μηδεὶς ἂν ὑπομεῖναι, [e] καὶ εἰ σιδήρεον τὴν ψυχὴν ἢ ἀδάμαντος καλεσκάζοιο. Φύσει γὰρ, ὡς εἴπέ τις, ἔργον μάχεσθαι. Γνήσιόν τε ἰδὼν πεποιημένον μόνον τὸν [f] δίθυς εἶχε καὶ τὸ πάθος ἐπ' αὐτῷ τῆς διανοίας γνήσιον, ὑπερβάλλον τὰς σώφρονας ἐρωτας καὶ τὰς φιλίας, ὅσαι δι' ὀνόματος γεγόνασι. Προσῆν δέ τι καὶ βιαιοτατον φίλτρον, τὸ μὴ καθ' ἡλικίαν, ἀλλ' ἐν γήρᾳ γεγυμνῆσθαι τὸν παῖδα· τοῖς γὰρ ὀψιγόνοις ὑπερμεμήνασί πως οἱ πατῆρες, ἢ τῷ μακρὸν ὑπιπεθῆσθαι χρόνον τὴν γνῶσιν αὐτῶν, ἢ τῷ μηκέθ' ἑτέρους ἐλπίζειν [g] ἴσεσθαι· τῆς φύσεως ἐναῦθα ἰσαμοίρης, ὡς ἐπὶ τελευταίου καὶ ὑψηλοῦ ὄρους. Ἐκ πολυπαιδίας μὲν ἂν ἕνα προΐεσθαι θεῷ, καθάπερ ἀπαρχήν τινα τέκνων, ῥᾴδιον ἂν εἶδεν, ἔχοντα τὰς ἐπὶ τοῖς ζῶσιν ἡδονὰς, ἀμικρὰ παραμύθια καὶ μειλίγματα τῆς ἐπὶ τῷ ζῆσαι θέντι λύπης· ὃν δ' μόνον τις ἔσχεν ἀγαπητὸν διδὺς, παντὸς λόγου μεῖζον ἔργον ἀφαιρεῖται, μηδὲν οἰκειότητι χαριζόμενος, ἀλλ' ὅλῃ ῥοπῇ πρὸς τὸ θεοφιλὲς ταλαντεύων. Ἐκείνῳ μὲν δὴ ἐξαίρετον καὶ μόνῳ σχεδὸν τοῦτο πεπραγμένον. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, κἂν ὑπὲρ σωτηρίας παλαίδων καὶ στρατευμάτων ἐπιδιδῶσι ζῆσαι θησομένους τοὺς αὐτῶν, ἢ οἶκοι καταμένουσιν, ἢ μακρὰν ἀφίστανται τῶν βωμῶν· ἢ κἂν σφαγῶσι, τὰς ὄψεις [h] ἀποστρέφονται, θεάσασθαι μὴ ὑπομένοντες, ἄλλων ἀναιρουμένων. Ὁ δ', ὥσπερ ἱερεὺς,

[a] καὶ] Inserui ex MSS.
[b] ἐπ' αὐτοῖς] MS. Linc. ἐν αὐτοῖς, & sic forsan melius.
[c] νομιζόμενον] Ita MSS. Vat. & Linc. Editi νομίζομεν, ὃ.
[d] δυσκλείας] MS. Linc. δυσκολίας.
[e] καὶ] Scribe κἂν.
[f] δίθυς] Forsan ἴσως.
[g] ἴσεσθαι] Melius εἰσαῦθις. Mox ibidem ex MSS. scribo ἐναῦθα ἰσαμοίρης. Editi ἐν τούτῳ πεπαυμένης. Vide LXX. Gen. xxix. 35.
[h] ἀποστρέφονται] Sic MSS. Med. & Linc. pro ἀποστρέψονται.

p. 377.

αὐτὸς

αὐτὸς κατήρχετο τῆς ἱερουργίας, ἐφ' ᾧ τὰ πάντα ἀρίστῳ φιλοεργόταῖ πατήρ. Ἐμέλλησε δ' ἂν ἴσως κ νέμῳ τ ὁλοκαυτωμάτων διανέμων κ μέλη τ υἱὸν ἱερουργεῖν. Οὕτως ὁ [i] τὸ μὲν τι μέρ πρὸς τ παῖδα, τὸ δέ τι πρὸς εὐσέβειαν, ἀλλ' [k] ὅλῳ τῷ ψυχῷ δι' ὅλων ὁσιότητι προσεκλήρωσεν, ὀλίγα φροντίσας ζυγγενικοῦ αἵματος. Τί δὴ τ εἰρημένων πρὸς ἑτέρους κοινόν; τί δ' οὐκ ἐξαίρετον κ παντὸς λόγου κρεῖττον; ὡς πόν γε μὴ φύσει βάσκανον κ φιλοπόνηρον καταπλαγῆναι κ θαυμάσαι τ τελείας ἄγαν εὐσεβείας, - οὐχ ἅπαντα ὅσα εἶπον ἀθρόα εἰς νοῦν βαλλόμενον, ἀλλὰ [l] κἂν ἕν τι τ πάντων. Ἱκανὴ γὰρ κ ἡ ἐνοῦς φαντασία, τύπῳ τινὶ βραχεῖ· βραχὺ δ' ὠδὲν ἔργον σοφοῦ· μέγεθος ψυχῆς κ ὕψος ἐμφῆναι.

Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐπὶ τ ῥητῆς κ φανερᾶς [m] ὑποθέσεως ἵσταται τὰ λεχθέντα· φύσιν ἥ πῆς πολλοῖς ἀδηλοτέραν ἔοικε παρεμφαίνειν, ἣν οἱ τὰ νοητὰ πρὸ τ αἰσθητῶν ἀποδεχόμενοι κ ὁρᾶν δυνάμενοι, [n] γνωρίζουσιν. Ἔστι ἥ τοιάδε· ὁ μελλήσας θυγιάζεσθαι καλεῖται Χαλδαϊστὶ Ἰσαάκ, Ἑλλάδι ἥ μεταληφθὲν τὸ ὄνομα γέλως· γέλως δ' οὐχ ὁ κ παιδιὰν ἐγκινούμενον σώματι προσλαμβάνει νῦν, ἀλλ' ἡ κ διάνοιαν εὐπάθεια κ χαρά. Ταύτῃ ὁ σοφὸς ἱερουργεῖν λέγεται δεόντως θεῷ· διὰ συμβόλου παιδεύσας, ὅτι τὸ χαίρειν μόνῳ θεῷ οἰκειότατόν ἐστιν. Ἐπίλυπον μὲν γὰρ τὸ τ ἀνθρώπων γένος κ φοβεῖσθαι, ἢ παρόντων κακῶν ἢ προσδοκωμένων, ὡς ἢ ὑπὸ τοῖς ἐν χερσὶν ἀβεβήλητοις ἀνιᾶσθαι, ἢ ὑπὲρ τοῖς μέλλουσι ταράττεσθαι κ φόβῳ κρεμάννυσθαι. Ἄλυπον ἥ ἄφοβον κ ἀμέτοχον παντὸς πάθους ἡ τοῦ θεοῦ φύσις, εὐδαιμονίας κ μακαριότητος παντελοῦς μόνη μετέχουσα. Τῷ δὴ τῷ ἀληθῆ ταύτῃ ὁμολογίαν ὁμολογοῦντι τρόπῳ, χρηστὸς ὢν κ φιλάνθρωπος ὁ θεὸς, φθόνον ἐλαύνων ἀφ' ἑαυτοῦ, προσηκόντως ἀντιχαρίζεται τὸ δῶρον, καθόσον ἔχει δυνάμεως ὁ λαμβάνων, κ μονονουχὶ ταῦτα θεσπίζει, λέγων· " Τὸ μὲν τ χαρᾶς γέ-
p. 378. " νος κ τὸ χαίρειν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἑτέρῳ πλὴν " ἐμοῦ τοῦ παντὸς τ ὅλων κτῆμα, σαφῶς οἶδα· " κεκτημένος δ' ὅμως, οὐ φθονῶ τοῖς ἀξίοις " χρῆσθαι. Ἄξιος ἥ τίς ἂν εἴη, πλὴν εἴ τις " ἐμοὶ κ τοῖς ἐμοῖς βουλήμασιν ἕποιτο; τούτῳ " γὰρ ἧκιστα μὲν ἀνιᾶσθαι, ἧκιστα ἥ φοβεῖσθαι συμ- " βήσεται, πορευομένῳ ταύτῃ τῇ ὁδῷ, ἣ πά- " θεσι μὲν κ κακίαις ἐστὶν ἄβατος, εὐπαθείαις " ἥ καὶ ἀρεταῖς ἐμπεραπάτηται." Μηδεὶς δ' ὑπολαβέτω τῷ ἄκρατον ἀμιγῆ λύπης χαρὰν ἀπ' οὐρανοῦ καταβαίνειν ὑπὲρ τῆς γῆς, ἀλλ'

sacerdos aggreditur mactationem, pater amantissimus egregii filii; fortassis etiam sacrificio ritu membratim concisurus erat adolendum altaris ignibus. Sic ergo non parte aliquâ ad filium, aliâ ad pietatem propendebat, sed totum animum omnino sanctitati devoverat, parum curans cognatum sanguinem. Quid horum quæ diximus cum cæteris commune est? quid non eximium, quod nulla possit æquari facundia? ut merito quodvis ingenium non malum nec invidum obstupescat immensæ pietatis miraculo, secum perpensis non omnibus jam dictis, sed vel uno ex multis. Satis enim est unius horum cujuslibet reputatio ad exprimendam exiguam quandam imaginem ingentis & celsi animi, quamvis nullum sapientis opus est exiguum.

Verum non intra verba textus aperta consistunt quæ modo diximus: mihi certe videntur naturam vulgo minus notam subindicare, quam agnoscent quotquot intelligibilibus magis delectantur quam sensibilibus, & possunt ea cernere. Est autem talis: qui adducitur pro victima, Chaldaice *Isaac*, Græcè γέλως vocatur: qui risus non intelligitur nunc pro petulanti vultus habitu, sed pro mentis bene affectæ lætitia. Hanc vir sapiens meritò sacrificare Deo dicitur: per istam figuram docens, quod gaudium soli Deo sit proprium: nam humanum genus mœrori timorique est obnoxium, propter mala vel præsentia vel imminentia, ut vel horum pœniteat, vel illa metu terreant ac concutiant. Divina vero natura expers est mœroris, timoris, omnisque affectus, felicitatis beatitudinisque perfectæ sola particeps. Hanc confessionem quicunque vere confitetur, ei Deus cum sit bonus & beneficus, alienus ab invidia, conveniens munus reponit, quantum homo potest capere, tantum non tali alloquens eum oraculo: " Gaudium ac lætitiam non esse cujus-
" quam nisi mei qui sum omnium pater, pro-
" priam possessionem scio, quam tamen ipsa
" dignis non invideo. Quis autem dignus esse
" potest, nisi qui me meamque voluntatem
" sequitur? huic enim minimum doloris, mi-
" nimum timoris obveniet, modo incedat per
" viam, quæ affectibus ac vitiis inaccessa, per
" virtutes his contrarias teritur." Non est tamen cur aliquis putet meram & nullo dolore mixtam lætitiam cælitus in terram descendere, sed mixturam ex utroque, ita ut de deteriore

[i] τὸ μὲν τι] Ita MS. Par. Editi τὸ μέν τοι.
[k] ὅλῳ τῷ ψυχῷ] Ita scribo ex MS. Linc. pro ὅλῃ τῇ ψυχῇ in Editis.
[l] κἂν] Sic MS. Med. pro κ.
[m] ὑποθέσεως] Melius ἀποδόσεως. Vide supra p. 36, 370. & dicta ad p. 366.
[n] γνωρίζουσι] Scribe γνωρίσουσι.

plus admixtum ſit; ſicut lux in cœlo immixta ſemper eſt, & pura à tenebris, in ſublunari autem aere miſcetur cum caligine. Hæc eſt, opinor cauſa, cur & antea virtutis cognomen habens Sarra, cum riſiſſet, percontanti, ſe riſiſſe negavit, verita ne forte gaudium quod nulli creaturæ ſed ſoli Deo competit, uſurpaſſe videretur. Quapropter confirmans eam divinum eloquium ait: *Ne timeas:* riſiſti vere, & particeps es lætitiæ. Non permiſit enim Pater humanum genus exagitari triſtitiis, doloribus, & moleſtiis immixtis, ſed admiſcuit eis etiam de meliore natura nonnihil, æquum cenſens ſerenam interdum ac tranquillam fieri animam: ſapientum vero *animas* majore vitæ parte gaudere lætarique mundi hujus contemplationibus voluit.

Gen. xviii. 15.

Ibid.

Hactenus de pietate hujus viri pauca è multis dicta ſit: nunc ſcrutanda eſt ejus etiam erga homines dexteritas. Ad eandem enim naturam pertinent pietas & humanitas: & utrumque in uno ſpectari ſolet, ſanctitas erga Deum, & erga homines juſtitia. Longum eſſet narrare geſta ejus omnia, duobus vero vel tribus contenti erimus. Cùm auro argentoque & numeroſis pecudum gregibus dives eſſet, adeo ut cum ditiſſimo quoque indigena conferri poſſet opibus, & beatior eſſet quam pro inquilini conditione, nunquam tamen ab his quorum utebatur hoſpitio, incuſatus eſt, ſed cum quibuſcunque negotium habuit, ab eis ſemper laudem reportavit. Quod ſi quando, ut fit, ex famulicio comitatuque ſoboriebatur contentionis nonnihil, eam placidè ſopire conabatur, quippe qui præ ſuavitate morum omne quicquid turbulentum, tumultuoſum, litigioſumque averſabatur nec admittebat in animam. Nec mirandum, ſi erga alienos talis erat, qui potuiſſent icto inter ſe fœdere vim majore vi repellere, quando etiam erga genere conjunctos ſed animo disjunctos, deſertos & ſolos, multo inferiores quod ad opes attinet, moderatum ſe præbuit, ultro cedens ubi facilè poſſet vincere. Habebat enim fratris filium, quando patriam reliquit, cum ipſo profectum, incertum, dubium & huc & illuc nutantem, qui interdum a-

° ἰſχίκερᾳ] MSS. Vat. & Reg. Par. κεφαλᾷ. Forſan κεφαμά τι. Ibidem pro κρείττονος, ſcribe χείρονος: cujus emendationis ratio ex vitæ humanæ uſu patet, in qua major dolorum quam gaudiorum abundantia. Quinetiam in ſequentibus ſcribitur παρίμιξε ἢ καὶ τὸ ἀμείνονος φύσεως, &c.

ᵖ ἄχθεσιν] Omnino ſcribe ἄχισιν. Item ἀχθίστοις pro ἀνιάτοις.

ᵠ ἐμφέρεαζ] Quidni ἐμφύρεαζ?

ʳ τὸ αὐτὸν] Melius τὸ αὐτό.

ˢ βαρυτέρῳ] Scribe πρατέρῳ. Iſta enim vox cum loci ſenſu & Abrahami moribus magis congruit. Infra p. 379. λῷ τὸ δ διαπότῃ πρᾳϋπάθειαν. Noſter quoque lib. de Præm. p. 422. itidem emendandus, ἔθει βαρυτέρῳ χρώμενος ὀργῇς. Ubi ſcribendum videtur πρατέρῳ. Vide etiam lib. de Human. p. 707. ubi omnino liquet ex Contextu πρατέρεσι reponendum pro βαρυτέροις.

ᵗ προβιβλημένος] Sic MSS. Vat. & Med. pro ἀποβεβλημένος in Editis. Ita quoque ſupra ſcriptum p. 352. προβεβλῆαζ τὴν κακίαν. Vide etiam p. 364, 655.

° ἐξ ἀμφοῖν, πεπεισμένος τὸ κρείττονος· ὅπερ τρόπον καὶ τὸ φῶς ἐν ἀέρι μὲν ἀκήρατόν καὶ ἀμιγὲς σκότους ἐστὶν, ἐν ᾧ τοῖς ὑπὸ σελήνην αἰὲν ζοφερῷ κεκραμένον φαίνεται. Ταύτης ἕνεκα τὴν αἰτίας δοκεῖ μοι καὶ πρότερον γελάσασα λέγεσθαι ἡ ἐπώνυμος Σάρρα, πρὸς τὸ πιθανόμενον, ἀρνήσασθαι τὸ γέλωτα· καταδείσασα μήποτε ἄρα τὸ χαίρειν ἄδηλος ἐν γνησίᾳ, μόνῃ ᾗ τῷ θεῷ, ζοφερεύηται. Διόπερ θαρσύνων αὐτὴν ὁ ἱερὸς λόγος, φησὶ, Μηδὲν σιλαθηθῇς, ὄντως ἐγέλασας, καὶ μέτεσί σοι χαρᾶς. Οὐ γὰρ εἴασεν ὁ πατὴρ τὸ ἀνθρώπων γένος λύπαις καὶ ὀδυνώσαις καὶ ᵖ ἄχθεσιν ἀνιάτοις ᵠ ἐμφέρεσθαι· παρέμιξε δὲ καὶ τὸ ἀμείνονος φύσεως, σιδιάσαι ποτε καὶ γαληνιάσαι τὴν ψυχὴν δικαιώσας· τὴν δὲ τῶν σοφῶν καὶ τὸ πλείονα χρόνον τοῦ βίου γήθειν καὶ σιφραίνεσθαι τοῖς τοῦ κόσμου θεωρήμασιν ἐβουλήθη.

Τοσαῦτα μὲν περὶ τὸ τοῦ ἀνδρὸς σιστεβείας, εἰ καὶ πολλῶν ἄλλων ἐστὶν ἀφθονία, λελέχθω· διεξιτέον δὲ καὶ τὴν πρὸς ἀνθρώπους αὐτοῦ δεξιότητα. Τῆς γὰρ αὐτῆς φύσεώς ἐστιν, σιστεβῆ τε εἶναι καὶ φιλάνθρωπον, καὶ περὶ ʳ τὸ αὐτὸν ἑκάτερον, ὁσιότης μὲν πρὸς θεὸν, δικαιοσύνη δὲ πρὸς ἀνθρώπους θεωρεῖται. Πάντα μὲν οὖν τὰ πεπραγμένα μακρὸν ἂν εἴη διεξιέναι, δυοῖν δὲ ἢ τριῶν οὐκ ἄπορον ἐπιμνηθῆναι. Πολυάργυρος καὶ πολύχρυσος ἐν τοῖς μάλιστα ὤν, καὶ θρεμμάτων πολυζώους ἀγέλας ἔχων, καὶ τὴν ἐγχωρίων & αὐτοχθόνων τοῖς ἱκανὰ κεκτημένοις ἐν τῷ πανσιάζειν ἀμιλλώμενος, καὶ πλουσιώτερος γεγονὼς ἢ κατὰ μέτριον, ὑπ' ἀδενὸς ἐμέμφθη τὴν ὑποδεξαμένων, ἀλλ' ὑπὸ πάντων τὴν εἰς πεῖραν ἐλθόντων ἐπαινούμενος διετέλεσεν. Εἰ δὲ καί τις, οἷα φιλεῖ πολλάκις, ἐκ θεραπόντων καὶ τὴν συνδιαλεγόντων ἅμιλλα καὶ διαφορὰ πρὸς ἑτέρους ἐγίνετο, ταύτην ἐπειρᾶτο διαλύειν ἡσυχῇ, ᶠ βαρυτέρῳ ἤθει τὰ φιλόνεικα καὶ ταραχώδη καὶ σασιαστικὰ πάντα ᵗ προβεβλημένος, καὶ τὴν ψυχῆς ἀπελαυνόμενος. Καὶ θαυμαστὸν ἰδεῖν, εἰ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους τοιοῦτος ἦν, οἳ βαρυτέρᾳ καὶ δυσκολωτέρᾳ χειρὶ συμφωνήσαντες ἠμύναντο ἂν ἄρχοντα χειρῶν ἀδίκων. ὁπότε καὶ πρὸς τοὺς γένει μὲν οἰκείους, γνώμην δ' ἠλλοτριωμένους, ἐρήμους ἢ καὶ μόνους & πολλῷ καταδεεστέρᾳ κεκτημένους, ἐμετρίαζεν, ἐλαττούμενος ἑκὼν ἐν οἷς πλεονεκτεῖν ἐδυνάτο. Ἦν γὰρ ἀδελφιδοῦς αὐτῷ, τοῦ παλαιοῦ ὁπότε μετανίσταιτο, ζωσεξεληλυθὼς, ἀβέβαιος, ὑπαμφίβολος, ἀντιῤῥέπων τῇδε κἀκεῖσε· καὶ τότε μὲν προσταίνων

p. 379.

φιλαιοῖς

φιλικοῖς ἀπάσμασι, τότε ᾗ ἀφυιάζων καὶ ἀπαυχενίζαν, διὰ τὴν τ῀ τρόπων ἀνομαλίαν. Ὅθεν καὶ τὸ οἰκετικὸν αὐτῷ δύσερι καὶ ταραχώδες ἦν, [x] ζωφρονιστὴν οὐκ ἔχον, καὶ μάλιστα τὸ ποιμενικὸν μακρὰν τοῦ δεσπότου διεζευγμένον. Ἀπελευθεριάζοντες γὰρ ὑπ' αὐθαδείας, ἀεὶ διεφέροντο πρὸς τοὺς πρεσβυτικοὺς τ῀ θρεμμάτων τὸ ζοφῶδες, τὰ πολλὰ ἔκκυσι διὰ τὴν τοῦ δεσπότου παρρησίαν πάθειαν· ὑφ' ἧς πρὸς ἀπόνοιαν ὑπιδιδόντες καὶ θράσος ἀναίσχυντον, ἄρτον, μιαινόντες ἤδη καὶ τὸ ἀκαταλλακτον ἐν αὐτοῖς ζωπυροῦντες, ἕως ἀπηνάγκασαν τοὺς ἀδικουμένους εἰς ἄμυναν ἐρμῆσαι. Μάχης δ' [y] ἐμβριθεστέρας γενομένης, ἀκέσας ὁ ἀστὴρ τὴν ἀντεφόρμησιν, εἰδὼς τὴν αὑτοῦ μερίδα πλήθει τε καὶ δυνάμει ὑπερέχουσαν, τὴν διαφορὰν οὐκ ἔασεν ἄχρι νίκης ἐλθεῖν, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀνιάσαι τ῀ ἀδελφιδοῦν ἐφ' ἥτ῀ τ῀ ἰδίων, ἀλλ' ἐν μεθορίῳ σὰς, λόγοις ζυμβατηρίοις τοὺς διαφερομένους καθήλαξεν, ὰ πρὸς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τ῀ μέλλοντα χρέων. Εἰδὼς γὰρ ὅτι ζωοικοῦντες μὲν καὶ ἐν ταὐτῷ διαιτώμενοι, [z] γνωσιμαχοῦντες φιλονεικήσουσι, σάσεις ἀεὶ καὶ πολέμους κατ' ἀλλήλων ἐγείροντες, ἵνα μὴ τοῦτο γένοιτο, ζυμφέρον ὑπέλαβεν εἶναι συναιτήσασθαι τὸ ὁμοδίαιτον, καὶ τὴν [a] οἴκησιν διαζεῦξαι. Καὶ μεταπεμψάμενος τ῀ ἀδελφιδοῦν, αἵρεσιν αὐτῷ δίδωσι τ῀ ἀμείνονος χώρας, ὅρμου ἐμολογῶν ᾧ ἂν ὑπολέξῃ μερίδα λήψεσθαι· κερδανεῖν γὰρ κέρδος μέγιστον, τὴν εἰρήνην. Καίτοι τίς ἂν ἕτερος ἀσθενεστέρῳ συναχωρήσειεν ὑτινοσοῦν, ὧν ἰσχυρότερος; τίς δ' νικᾶν δυνάμενος βούλοιτ' ἂν ἢ πᾶσαν, μὴ ζυγχρώμενος τῇ δυνάσει; Μόνος δ' ὅτος τὸ ἄριστον οὐκ ἐν ῥώμῃ καὶ πλεονεξίᾳ τιθέμενος, ἀλλ' ἐν ἀσφαλείᾳ βίου, τὸ ἐφ' αὑτὸν ἦκον μέρος, ἡσυχάζοντι, πάντων ἔδοξεν εἶναι θαυμασιώτατος.

dulabatur familiaribus blanditiis, interdum superbe & contumaciter se gerebat, ex morum inæqualitate. Quapropter etiam servi ejus contentiosi erant ac morosi, quòd castigatorem non haberent, præsertim pastores longius semoti à domino. Itaque servitutis immemores præ licentia semper rixabantur cum sapientis nostri magistris pecorum, plerunque cedentibus propter heri mansuetudinem: unde ad insolentiam & impudentem audaciam eruperunt, impotenti irâ rabidi, & implacabile in ipsis odium accendentes, ita ut necesse habuerint qui lædebantur injuriam armis repellere. Itaque gravi rixa coorta, vir bonus postquam partes concitatas cognovit, sciens suos prævalere numero ac viribus, non permisit rem ad manus devenire, ne fratris filium cladem suorum ægre laturum contristaret: sed in medium progressus pacificis verbis finivit controversiam, non in præsens tantum, sed & in posterum. Sciens enim, si cohabitare & unà degere pergerent, pro suâ sententiâ contendentes discordes fore, nec unquam lites ac rixas inter eos defore: ne hoc fiat, omnem convictum cum illo detrectandum duxit, ut posthac seorsum habitaret. Accersitoque fratris filio, liberam optionem ei proposuit agri melioris, pollicitus se libenter concessurum partem, quam elegerit: pacem enim sibi quovis lucro chariorem esse. Veruntamen quis alius potentior infirmiori concesserit vel minimum de jure suo? quis vinci mallet quam vincere, & uti sua potentia? solus hic non in viribus aut opibus summam felicitatis collocabat, sed in tranquilla vita, & quantum in ipso erat quieta, atque ita existimationem sibi paravit mirificam.

Ἐπειδὴ τοίνυν ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ ἡ λέξις ἐξεκωμιαστικὴ λέλεκται, μενοῦνγε καὶ τρόποι ψυχῆς, καὶ τὰς ἀπὸ τ῀ ῥητῶν ἐπὶ τὰ νοητὰ μετιούσας, ἁρμόττον ἂν εἴη καὶ τούτους ἀνερευνῆσαι. Μυρίοι μὲν εἰσιν ἀπὸ μυρίων ἀφορμῶν κατὰ παντοδαπὰς ἰδέας πραγμάτων ζυνισάμενοι· δύο [b] τοίνυν μέλλοντες ἐπιχειρεῖσθαι τρόποι· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ὁ δὲ νεώτερος. Πρεσβύτερος μέν ἐστιν, ὁ τὰ πρῶτα καὶ ἡγεμονικὰ τῇ φύσει τιμῶν, νεώτερος δὲ ὁ τὰ ὑπήκοα καὶ ἐν ἐσχατιαῖς [c] ἐξεταζόμενα. Πρεσβύτερα μὲν οὖν καὶ ἡγεμονικώτερα, φρόνησις, καὶ ζωφροσύνη, καὶ δικαιοσύνη, καὶ ἀνδρεία, καὶ πᾶν ὅ, τι πρὸς ἀρετὴν,

Quandoquidem vero laudatio hæc quoad literam de homine dicta est, significat autem etiam animæ mores, congruum fuerit, more eorum qui transeunt à simplici verborum contextu ad latentem in eis sensum, etiam hos investigare. Varii sunt autem mores ex diversis horum occasionibus & diversis negotiorum generibus conflati. Duo vero morum genera jam sunt discutienda, quorum alter senior, junior alter. Senior est, qui primaria & in dominationem nata colit: junior, qui res subditas & in extremis reptuandas. Principales ergo & seniores sunt, prudentia, temperantia, justitia, fortitudo, & quicquid ad vir-

p. 380.

[x] ζωφρονιστὴν] MSS. Vat. & Reg. Par. φρονιστὴν, sed recepta lectio potior. Hesych. v. σωφρονιστὴς, νουθετητὴς.

[y] ἐμβριθεστέρας] MSS. ἐμβριθάτης.

[z] γνωσιμαχοῦντες] Vide dicta de singulari hujus vocis sensu apud Nostrum, supra ad p. 430.

[a] οἴκησιν] Anne οἰκείωσιν? *Familiaritatem.*

[b] τοίνυν] MS. Linc. δ' οἱ νυί.

[c] ἐξεταζόμενα] An ταττόμενα? Sicut infra p. 388. τὰ νεωτερικὰ καὶ ἐν ἐσχατιαῖς ταττόμενα.

tutem,

tutem attinet, aut ad virtutis actiones: juniores autem, divitiæ, honores, gloria, nobilitas, non illa vera sed quam vulgus suspicit, & quæcunque præterea tertium post animæ res atque corporis locum tenent, extremum omnium. Uterque mos *seu indoles*, habet tanquam quosdam greges armentaque; iste externorum appetens, *pro grege habet* aurum, argentum, & reliquum apparatum divitiarum: item arma, triremes, machinas, equestres pedestres navalesque copias, dominationis adjumenta, per quæ confirmatur potentia; at ille honestatis amator, singularum virtutum placita, & ex sapientiæ præscripto contemplationes. Utrisque gregibus præpositi sunt quidam magistri, sicut pastores pecoribus: externis quidem bonis, avari, ambitiosi, præfecturarum cupidi, & quicunque gaudent cum potestate præesse multitudini; at animæ bonis, studiosi virtutis ac honestatis, qui non adulterina germanis, sed germana bona adulterinis præferunt. Inter hos naturalis quædam intercedit contentio, non idem de rebus sentientes, sed semper discrepantes & digladiantes de re, quâ vita maximè continetur, scilicet, verorum bonorum æstimatione. Anima igitur quamdiu oppugnabatur hujusmodi seditionibus, nondum purificata in totum, sed adhuc affectionibus & morbis prævalentibus supra rationes saniores, perturbabatur; ex quo autem cœpit potentior fieri, & munitiones adversariorum expugnare majoribus viribus, assumptis quasi alis animosior facta, indolem istam res externas mirantem in seipsa separat & divellit, & tanquam hominem ipsam alloquens, negat ei possibile societatem ac consuetudinem habere cum virtutis amatore & sapientiæ. Abi & transfer longe aliò domicilium, cum nihil commune habeas, nec possis habere. Quicquid enim tu dextrum putas, ille sinistrum existimat: è diverso quicquid tibi sinistrum, illi dextrum videtur.

Nec tantum pacificus & æquitatis cultor fuit hic vir bonus, sed fortis etiam ac bellicosus: non quòd bellum appeteret, quippe à rixis alienissimus, sed ut certam pacem sibi pararet in posterum, quam turbabant adversarii. Argu-

καὶ [d] αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις. Νεώτερα δὴ πλοῦτος, καὶ δόξη, καὶ εὐγένεια, οὐχ ἡ ἀληθὴς ἀλλ' ἣν οἱ πολλοὶ νομίζουσι, καὶ ὅσα ἄλλα τιθῶ [e] τελείῳ μὲν τὰ ψυχικὰ καὶ σωματικὰ τάξιν εἴληχεν, ἥ τις [f] εὐθύς ἐστι καὶ τελευταία. Τούτων δὴ τῶν τριῶν ἑκατέρου ἔχει καθάπερ τινας ποίμνας καὶ ἀγέλας· ὁ μὲν τῶν ἐκτὸς ἡγεμόνα, ἄργυρον, καὶ [g] χρυσὸν, καὶ πάντα ὅσα τοῦ πλουτεῖν ὕλαι καὶ ὑπάρχουσι· τὰ πάλιν ὅπλα, μηχανήματα, τριήρεις, ἱππικὸν καὶ πεζικὸν καὶ ναυτικὸν δυνάμεις, τὰς πρὸς ἡγεμονίαν ἀφορμὰς, ἐξ ὧν περιγίνεται τὸ βεβαίως κρατεῖν· ὁ δὲ καλοκἀγαθίας ἐραστὴς, τὰ καθ' ἑκάστην ἀρετὴν δόγματα, καὶ τὰ κατὰ Σοφίαν αὐτῆς θεωρήματα. Προστάται δὲ καὶ ἐπιμεληταὶ τούτων ἑκατέρων εἰσί τινες, οἷα θρεμμάτων ποιμένες· τοῦ μὲν ἐκτὸς, οἱ φιλοχρήματοι καὶ φιλόδοξοι καὶ στρατηγιῶντες, καὶ ὅσοι τὴν ἐπὶ τοῖς πλήθεσι δυναστείαν ἀγαπῶσι· τοῦ δὲ περὶ ψυχὴν ὅσοι φιλόκαλοι καὶ φιλάρετοι μὴ τὰ νόθα πρὸ τοῦ γνησίων, ἀλλὰ τὰ γνήσια πρὸ τοῦ νόθων ἀγαθὰ αἱρούμενοι. Γίνεται δὲν φυσική τις αὐτοῖς ἡ διαμάχη, [i] μηδὲν ἐγνωκόσι τοῦ αὐτῶν, ἀλλ' [k] ἀπαίδευσι καὶ διαφερομένοις ἀεὶ περὶ πραγμάτων ζωηλικωτάτων τοῦ ἐν βίῳ· τοῦτο δ' ἐστὶν, ἡ κρίσις τοῦ πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθῶν. [l] Ἀχρι μὲν δὴ τινος ἐπολεμεῖτο ἡ ψυχὴ, καὶ τὴν [l] σάσιν ταύτην ἐχώρει, μήπω κεκαθαρμένη παντελῶς, ἀλλ' ἔτι τοῖς παθῶν καὶ νοσημάτων παρομημερινῶν τὰς ὑγιαινούσας λόγους, ἐταράττετο· ἀφ' οὗ δὴ ἤρξατο δυναμωτέρα γίνεσθαι, καὶ ῥώμην κρατιστέραν τοῦ ὑπεναντίου δοξῶν καθαιρεῖν, πλεονεξίαν καὶ φρονήματος ὑποπλησθεῖσα, τοῦ τὰς ἐκτὸς ὕλας τεθαυμακότα τρέπον ἐν αὐτῇ διαιρεῖσθαι καὶ διαζευγνύει, καὶ ὡς ἀνθρώπῳ διαλεγομένη φησὶν, ἀμήχανον ἐμοδιαίτων εἶναί σε καὶ ὁμόσπονδον ἐρασῇ Σοφίας καὶ ἀρετῆς. Ἴθι δὴ, καὶ μεταικησάμενος μακρὰν ἀποζεύχθητι, μηδεμίαν ἔχων κοινωνίαν, ἀλλὰ μηδὲ σχεῖν δυνάμενος. Ὅσα γὰρ ὑπολαμβάνεις εἶναι δεξιὰ, ταῦτα οἴεται ἐκεῖνος σύμπαλιν· καὶ ὅσα τοὐναντίον ἀριστερὰ, ταῦτα παρ' ἐκείνῳ νενόμισται δεξιά.

Οὐ τοίνυν εἰρηνικὸς καὶ φιλοδίκαιος [m] αὐτὸ μόνον ἦν ὁ ἀστεῖος, ἀλλὰ καὶ ἀνδρεῖος καὶ πολεμικὸς, οὐχ ἕνεκα τοῦ πολεμεῖν· ὃ γὰρ δύσερις p. 381.
[n] ὢν καὶ φιλόνεικος, ἀλλ' ὑπὲρ βεβαίου τοῦ πρὸς τὸ μέλλον εἰρήνης, ἣν οἱ ἀντίπαλοι καθῄρουν. Σα-

[d] αἱ] Melius τὰς.

[e] τελείῳ] Corporis bona externis esse potiora Autor est Siracides xxx. 15. ὑγιὰ καὶ ἰσχὺς βέλτιον πάντος χρυσίου, καὶ σῶμα εὐρωστοῦν ὑπὲρ ὅλου πλούτου ἀμέτρητου. Huc vero respicit Ambros. de Abraham. lib. ii. § 33. *Prima sunt enim quæ sunt animæ bona; secunda quæ corporis*, id est, *salus, virtus, pulchritudo, forma gratia; tertia sunt quæ accidunt*, hoc est, *divitiæ, potestates, patria, amici, gloria*. De triplici autem hoc bonorum genere & ordine, vide Platonem lib. i. de Legibus p. 631. Hieroclem in Aurea Carmina p. 154. Clement. Alexand. Strom. iv. p. 574. Euseb. Præp. Evangel. lib. xii. c. 16. Theodoret. ser. vi. p. 568. & Suid. v. ἕξις.

[f] εὐθύς] Melius forsan ὑστέρου.

[g] χρυσὸν] Additur in MS. Linc. ἰσθῆτας.

[i] μηδὲν ἐγνωκόσι τοῦ αὐτῶν] Ita MSS. Editi μὴ διειληφόσι τὰ αὐτῶν.

[k] ἀπαίδευσι] MSS. ἀπαιδεύσοι, atque ita, ut videtur rectius.

[l] σάσιν] Ita MS. Med. pro σύστασιν.

[m] αὐτὸ] MS. Reg. Par. Editi αὐτοῦ.

[n] ὢν] Deest in MSS. Forsan reponendum ἦν.

φεύγει

Φεσάτη ἡ πίσις, τὰ πεπραχθέντα· τῳ πρὸς ἀνατολὰς μοῖραν τ οἰκουμένης τέτταρες μεγάλοι βασιλεῖς εἰλήχεσαν, οἷς ὑπήκουεν ἔθνη τὰ ἑῶα, τότε ὑπὸ κ᾽ ὁκλὸς Εὐφράτα. Τὰ μὲ ἕν ἄλλα διέμενεν ἀσασίασα, πειθαρχοῦντα πῖς τ βασιλέων ἐπιτάγμασι, κ᾽ τὰς ἐτησίας δασμὰς ἀπροφασίσως εἰσφέροντα· μόνη ἡ ἡ Σοδομιτῶν χώρα, πρὶν καταφλεχθῆναι, ἐπαναστῆναι ἤρξατο τῳ εἰρήνῳ, ἀποστασιν ὁκ πολλᾶ μελετώσης. Πάνυ γὰ ἦσης εὐδαίμονος πέντε βασιλεῖς ἐπεκράτουν, τάς τε πόλεις κ᾽ τῳ γῳ διασάμενοι, πολλῳ μὲ οὐκ ὄσαν, εὐσαχῳ ἡ κ᾽ εὐδένδρεν, καρπῶν πλέπλεων. Ὃ γὰ τ ἄλλαις τὸ μέγεθος, τοῦτ᾽ ἡ ἀρετὴ Σοδόμοις παρεῖχεν· ὅθεν κ᾽ πλείστς ἐρασὰς εἶχεν ἡγεμόνας, τὸ κάλλος αὐτῆς καταπλαγήτας. Οὗτοι τ ἄλλων χρέον τὰς ἐπιταχθείσας φόρους ἀπεδίδοσαν πῖς ὁκλογεῦσι τ χρημάτων, τὰς δυνατωτέρας ὧν ἦσαν ὑπαρχοι, τιμῶντες ἅμα κ᾽ δεδιότες. Ἐπεὶ ἡ ὁκορέσθησαν ἀγαθῶν, κ᾽, ὅπερ φιλεῖ, ὁ κόρος ὕβριν ἐγέννησε, πλείω τ δυνάμεως φρονήσαντες, ἀπαυχενίζεσι τοπρῶτον· εἶθ᾽ εἷα κακοὶ, δῆλοι δεσπόταις πῖς ἑαυτῶν ἐπιτίθεν᾽, σάσῃ πισθύσαντες, ἡ ῥώμη. P Οἱ ἡ τ ἑαυτῶν εὐψυχίας ὑπομνησθέντες, κ᾽ φρασσόμενοι δυνατωτέρᾳ χειρὶ, μάλα καταφρονητικῶς ἦεσαν, ὡς αὐτοβοεὶ πρεσόμενοι· κ᾽ ξυμπλακέντες, τὰς μὲ ὀθὺς εἰς φυγὴ ἀνεσκέδασαν, τὰς ἡ ἐπισροφάδην κλείναντες, ἡδηδὸν διαφθείρουσιν· αἰχμάλωτον ἡ πολὺ ὄχλον ἀναγαγόντες μ᾽ τ ἄλλης λείας διενέμοντο. Προσαπάγουσι μὴτοι κ᾽ τῆ ζοφῆ τ ἀδελφιδῆν, εἰς μίαν τ πενταπόλεως οὐκ ἐκ πολλῆ μεμηκότα. Τῆτο μαυθὲν ὑπό τινος τ ἐκ τ τροπῆς [q] διασωθέντος, χαλεπῶς αὐτὸν ἤνεγκε· κ᾽ οὐκ ἔτι ἠρέμα, διὰ τῆτο ζυγκεχυμένος, κ᾽ ζῶντα πενθῶν τὸ δυσαλεώτερον, ἢ εἰ τεθνεῶτα ἐπύθετο. Τέλος μὲ γὰ, ὡς αὐτὸ πω δηλοῖ τὄνομα, τ κ᾽ τ βίον ἀπάντων, κ᾽ μάλισα κακῶν, ἤδει τῳ τελευτῳ, μυρία ἡ τ ἀβουλήτων ἐφεδρεύοντα πῖς ζῶσι. Διώκειν δ᾽ ἐτρεπιζόμενον ἐπὶ τὸ ῥύσασθ τ ἀδελφιδῆν, ἠπόρει ξυμμάχων, ἅτε ξένος ὢν κ᾽ μέτοικος, κ᾽ μηδενὸς τολμῶντος ἀμάχοις δυνάμεσι τοσότων βασιλέων κ᾽ ἄρτι νενικηκότων ἀντιῦσθ. Καινοτάτῳ δ᾽ ἐξεῦρε ξυμμαχίαν· πόρος γὰ [r] κ᾽ ἐν ἀπόροις, ὅταν δικαίων κ᾽ φιλανθρώπων ἔργων ἐφίηταί τις, εὑρίσκε᾽. Σωαγαγὼν γὰ τὰς οἰκέτας, κ᾽ πῖς ἀγυρωνήτοις προσάξας οἴκοι καταμένειν· ἔδεισε γὰ ἐξ αὐτῶν αὐτομολίαν· τὰς οἰκοτρίβους καταλέγειν, κ᾽ διανέμας εἰς ἑκατονταρχίας, τρισὶν ἐπῆσι τάξεσιν· ὑ ταύταις πεποιθώς· πολλοσὴ γὰ ἦν μοῖρα τ φίλων τοῖς βασιλεῦσιν· ἀλλὰ τῷ ὑπερμάχῳ καὶ προαγωνισῇ ᾧ

ment of ſuch are the ſignal exploits recorded of them. The whole tract of land eaſtward was poſſeſſed by four mighty kings, to whom the nations of the eaſt, as many as there are between Euphrates and the ocean, were ſubject. All theſe continued in their duty, and executed the commands of their ſovereigns, paying the annual tribute without any pretence or delay; the country of the Sodomites only began to revolt, and diſturb the peace, before the conflagration, having meditated a defection for ſome time. For as it was very fertile, it was held by five kings, who had ſeveral cities and territories between them, not very large, but full of corn and fruit trees. For what the reſt of the country afforded in extent, that Sodom made amends for in fertility: and therefore it had many princes who were in love with it, admiring the beauty of it. Theſe princes in former times paid the impoſed taxes to the collectors without any reluctancy, eſpecially thoſe who were more powerful than the reſt, as long as they were in proſperity and fear. But when they had been ſatisfied with the bleſſings they enjoyed, as uſually happens, inſolence bred inſolence, and they began to ſhake off the yoke, and to behave themſelves like ſlaves who had revolted from their maſters, relying on their ſedition and ſtrength. But they, calling to mind their former valour, and truſting to their ſtrength, which was greater than that of the others, marched againſt them with a contemptuous air, as if they were going to meet with people who would run away at the firſt onſet. And when they had joined battle, and ſoon put them to flight, they purſued them, and made a great ſlaughter of them, and carried off a great number of captives, and a rich booty. Among the captives they carried off Lot, the ſon of his brother Haran, who was born not long after the deſtruction of the Pentapolis. One who had eſcaped from the rout brought the firſt news of this misfortune, and Abram was very much concerned at it; and the more ſo, becauſe he was in mourning for the loſs of his kinſman, and was grieved more than if he had been dead. For death, as the very name ſhews, puts an end to all things, eſpecially to the miſeries of life, and to the many misfortunes that attend the living. But when he was preparing to purſue the enemy, and to reſcue his brother's ſon, he was at a loſs for aſſiſtants, as he was a ſtranger and ſojourner, and as no one durſt venture againſt ſo many powerful kings, who had but lately conquered their enemies. But he found out a new ſcheme of aſſiſtance: for when we are in want, and deſire to do juſt and humane actions, we find out ſomething. He gathered together his domeſtic ſervants, and ſuch as he had purchaſed with money, and commanded them to ſtay at home; for he was afraid that they would run away from him, if he ſhould enliſt thoſe that were born in his houſe, and diſtributing them into companies of an hundred men each, he appointed three captains over them: for he relied upon them, as he had a great many friends among the kings. But he truſted chiefly to his aſſiſtant and champion

p. 381.

p. 382.

[o] κέρ] Hoc Apophthegma Solonis, teſte Laertio lib. i. ſeg. 59. Sæpius vero alibi profertur à Noſtro; vide ſupra p. 192. Infra p. 714, 978. Clem. Alexand. Strom. vi. p. 740. & ibi Doctiſſimum ejus editorem.

[p] οἱ ἡ] In MS. Lincoln. additur σαπίδιοι. Idque rectè.

[q] διασωθέντος] Ita MS. Lincoln. Editi διασωθέντος.

[r] κ᾽] Reſtitui ex MSS.

Itaque magna contentione properavit, nunquam remittens celeritatem, donec potitus occasione, noctu supervenit hostibus, jam sumpta cœna ad somnum se componentibus. In quos irruens alios trucidavit in cubilibus, alios resistere conatos penitùs fugavit; atque ita omnes devicit, non tam armorum apparatu quam fortitudine animi; nec prius destitit quam hostili exercitu una cum regibus ante castra strato, reduxit fratris filium, adeptus egregiam victoriam, auctusque ingenti equorum & jumentorum numero, prædaque opulentissima. Quem redeuntem conspicatus Magnus Pontifex Dei Maximi, & opima spolia referentem, salvum cum suis omnibus salvis, neque enim quenquam amiserat, attonitus tanti facinoris magnitudine, &, id quod verum erat, cogitans, non sine gratiâ & ope divinâ debellatum, manus ad cœlum tendens, fausta illi precatus est; & victoriali sacrificio peracto, splendidum epulum sociis omnibus dedit, gratulabundus nec minus lætus quàm victoria propria. Nec reverâ aliena fuit, si rem verè æstimes: *amicorum enim esse omnia communia* proverbio credimus, præsertim bonorum virorum, quibus unicus finis Deo placere.

Hæc sunt quæ in sacra scriptura legimus: cæterum qui possunt res nudas corporibus exutas cernere, animo magis viventes quam corpore, dicent ex illis novem regibus quatuor esse nostrarum quatuor affectionum potentias, voluptatis, concupiscentiæ, timoris, doloris: quinque reliquos esse sensus totidem, visum, auditum, gustum, odoratum, tactum. Regnant enim quodammodo & dominantur, potestatem in nos consecutæ, sed non similiter: nam quinque subjecti sunt illis quatuor, quibus vectigal pendunt ac tributum necessarium à natura impositum. Ex his enim quæ videmus, audimus, olfacimus, gustamus, tangimus, dolores, voluptates, timores, cupiditates nascuntur, cum nullus affectus per se subsistere valeat, ni sensus materiam suggerant. In his enim consistunt vires illorum, in figuris & coloribus, in vocis eloquio & auditu in saporibus ac vaporibus, in tactu duris vel mollibus, asperis vel levibus, calidis

δικαίᾳ θεῷ. Σωτείνων ἓν ἐπίσαθι μηδὲν τάχυς ἀνιείς, ἕως καιροφυλακήσας νυκτὸς ἐπιπίπτει τοῖς πολεμίοις, δεδειπνημένοις ἤδη καὶ πρὸς ὕπνον μέλλουσι τρέπεσθαι. Καὶ τοὺς μὲν ἐν οἰκίαις ἱέρδυε, τοὺς δ' ἀντιλαχθέντας ἄρδην ἀνῄρει· πάντων δὲ ἐρρωμένως ἐπεκράτει, τῷ θαρραλέῳ τῆς ψυχῆς μᾶλλον ἢ τῇ σθρατιᾷ· καὶ πρότερον ἀνῆκεν, ἕως τὸν μὲν ἀντίπαλον τρισὶν βασιλεῦσιν αὐτοῖς ἡδηδὸν ἀντλῶν, πρὸ τῶν τρισκαίδεκα καθέσρισε, τὸν δὲ ἀδελφιδοῦν ἀνῆγε μετὰ λαμπρᾶς καὶ ἐπιφανεστάτης νίκης, ἅπασαν τὴν ἵππον καὶ τὴν τῶν ἄλλων πληθὺν ὑποζυγίων, καὶ λείαν ἀφθονωτάτην [f] προπαρελαύνων. Ὃν θεασάμενος ὁ μέγας [g] ἀρχιερεὺς τοῦ μεγίστου θεοῦ ἐπανόδῳ, καὶ ζυμπαιοφορούσῃ σῶον μετὰ σώου τοῦ ἰδίας δυνάμεως· ᾐδέσθη δὲ τὸν [v] ζωόντιον ἀπίβαλε· καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τῆς πράξεως, καὶ, ὅπερ εἰκὸς, ἐννοηθεὶς ὡς οὐκ ἄνευ θείας ἐπιφροσύνης καὶ ζυμμαχίας καλῶς ἔθη, τὰς χεῖρας ἀναλείνας εἰς ὕψος, ὑμνεῖν αὐτὸν γεραίρει, καὶ τὰ ἐπινίκια ἔθυε, καὶ πάντας τοὺς ζυναρεσθέντας τῷ ἀγῶνι λαμπρᾶς εἰσία, γενηθεὶς καὶ ζυνδόμενος ὡς ἐπ' οἰκείῳ καλορθώμασι. Καὶ ἦν τῷ ὄντι οἰκεῖον αὐτῷ· κοινὰ γὰρ, κατὰ τὸν [x] παροιμίαν τὰ τῶν φίλων, πολὺ δὴ πλέον τὰ τῶν ἀγαθῶν, οἷς [y] ἐπέλεις διαρεσκεῖν θεῷ.

Ταῦτα μὲν οὖν αἱ ῥηταὶ γεγράφαι δύνανται· ἀσώματα δὲ ὅσοι καὶ γυμνὰ τὰ πράγματα θεωρεῖν δυνάνται), εἰ ψυχῇ μᾶλλον ἢ [z] σώματι ζῶντες, φήσουσι τῶν ἐνέα βασιλέων, τοὺς μὲν [a] τέτταρας εἶναι τὰς ἐν ἡμῖν τῶν τεττάρων παθῶν δυνάμεις, ἡδονῆς, ἐπιθυμίας, φόβου, λύπης· τοὺς δὲ πέντε, τὰς ἰσαριθμοὺς αἰσθήσεις, ὄψεσιν, ἀκοὴν, ὄσφρησιν, γεῦσιν, καὶ ἁφήν. Τρόπον γάρ τινα βασιλεύουσι καὶ ἄρχουσιν, ἡμῶν ἀνημμένων τὸ κράτος, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως· ὑπήκοοι γὰρ αἱ πέντε τῶν τεττάρων εἰσὶ, καὶ φόρους αὐταῖς καὶ δασμοὺς [b] ἀναγκαίως φέρουσιν, ὑπὸ φύσεως ὁρμοθέτησας. Ἐξ ὧν γὰρ ἂν ἴδωμεν, ἢ ἀκούσωμεν, ἢ ὀσφρανθῶμεν, ἢ γευσώμεθα, ἢ ἁψώμεθα, λῦπαι, καὶ ἡδοναὶ, καὶ φόβοι, καὶ ἐπιθυμίαι ζυνίσανται· μηδενὸς τῶν παθῶν καθ' αὑτὸ φύσει, εἰ μὴ ἐχορηγεῖτο τῶν διὰ τῶν αἰσθήσεων διαισθάνεσθαι. Αὗται γὰρ ἐκείνων δυνάμεις εἰσίν· ἡ μὲν διὰ χρωμάτων καὶ σχημάτων, ἡ δὲ διὰ φωνῆς τῶν ἐν τῷ λέγειν ἢ ἀκούειν, ἡ δὲ [c] χυμῶν, ἢ ἀτμῶν, ἡ τῶν ἐν ἁπλοῖς, ἃ μαλακὰ καὶ ζκληρὰ, ἢ τραχέα καὶ

[f] προπαρελαύνων] Ita MSS. Vat. & Med. pro παρελαύνων.

[g] ἀρχιερεὺς] MS. Lincoln. ἱερεύς. Ita quoque scribitur in Textu sacro, Gen. xiv. 23. Heb. vii. 1. Joseph. Antiqu. lib. i. c. 10. apud Nostrum quoque, Leg. ad Caium p. 1031. & Euseb. Præp. Evangel. lib. ix. c. 17. Quinetiam *Primi* nomen plures fuisse sacerdotes innuit. Ibidem reponendum videtur ὑψίστου pro μεγίστου. Ita scribitur in dictis scripturæ locis, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου. Istud etiam Dei nomen passim apud Scriptores sacros pervulgatum; atque etiam Ethnicos. Respicit hoc Dei nomen Martialis lib. ii. Epigramm. 95.

*Ecce Negas, juraque mihi per Templa Tonantis.*
*Non credo, jura, verpe, per Anchialum.*

Scil. factum nomen istud ex עליון הוא, *vivit altissimus.*

[v] ζωόντιον] Melius σωτείνων.

[x] τὰ φίλων] Istud Bionis Apophthegma, de quo vide Laertium lib. i. seg. 53. & dicta infra ad lib. i. de Vitâ Mosis p. 626.

[y] ἐπέλεις] Omnino scribe ἐν τέλῃ.

[z] σώματι ζῶντες] Forsan melius ὑμνοῦσιν ἐρῶντες.

[a] τέτταρας] Huc refer Ambrosium de Abraham. lib. ii. § 41.

[b] ἀναγκαίως] MS. Linc. ἀναγκαίους.

[c] χυμῶν] Ita MS. Coll. Nov. pro χυλῶν.

καὶ

p. 383. καὶ λεῖα, ἡ θερμὰ καὶ ψυχρά. Πάντα δὲ ταῦτα
διὰ τὰ αἰσθήσεων ἑκάστῳ τὰ παθῶν χορηγεῖται·
καὶ μέχρι μὲν εἱ λεχθέντες ἀποδίδωσι φόροι, μένει
τοῖς βασιλεῦσιν ἡ ὁμοιχμία· ὅταν δὲ μηκέθ' ὁμοίως [a]ζυ-
γοῖεν), γάσας ἐλθὺς καὶ πόλεμοι ζυν-
έστασι). Τοῦτο δὲ ζυμβαίνειν ἔοικεν, ὅταν ἀφικνῆ-
ται τὸ ἐπώδυνον γῆρας, ἐν ᾧ τὰ μὲν παθῶν ἀσθε-
νέστερον ἐδὲν γίνε), τάχα δὲ καὶ τὰ παλαιᾶς δυ-
νάμεως κρείττονα, ἀμυδραὶ δέ τε ὄψεις, καὶ
ὦτα δυσήκοα, καὶ ἑκάστη τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἀμ-
έλυτέρα, μηκέθ' ὁμοίως ἀπογεῦν ἴσας καὶ [c]δικά-
ζειν δυναμένη, μηδ' ἴσα τῷ [f]πλήθει ἐπιτελεῖν.
Εἰκότως ἂν ἐξασθενήσασαι πάντα τρόπον καὶ κλι-
θεῖσαι δι' αὐτῶν, καὶ ὑπὸ τῶν ἀνιπάλων παθῶν
ῥᾳδίως ἀναλῴπτον). Φυσικώτατα δὲ ἐκεῖνο ἔρη), ὅτι τῶν πέντε βασιλέων δύο μὲν εἰς τὰ φρέατα ἐμ-
πίπτουσι, τρεῖς δὲ πρὸς φυγὴν ὥρμησαν. Ἀφὴ
μὲν γὰρ καὶ γεῦσις, ἄγχει τὸ ζῷον σώματος βαθυπάτων
ἀφικνεῖν), αὐλάζνοις ὥσπερ πέμπουσαι τὰ οἰκεῖα
πρὸς διοίκησιν· ὀφθαλμοὶ δὲ καὶ ὦτα καὶ ὄσφρησις,
ἔξω τὰ πολλὰ [e]βαίνουσαι ἀποδιδράσκουσι τὴν
δουλείαν τοῦ σώματος. Οἷς ἅπασιν ἐφεδρεύων ὁ
ἀσκὸς, ἐπειδὴ καλῶδε τὰ σύμμαχα καὶ φίλα
πρὸ μικροῦ, [h]νοσοῦντα, καὶ πόλεμον ἀντὶ εἰρήνης τὴν
ἐντὸς βασιλείαις ἠνόμωνεν, πρὸς τὰς πέντε τῶν
τεττάρων περὶ κράτους ἐχούσης ἀμιλλωμένων, ἐξα-
πιναίως καιροφυλακήσας ἐπιτίθε)· φιλοτιμούμε-
νος δημοκρατίαν, τὴν ἀρίστην τῶν πολιτειῶν, ἀντὶ
τυραννίδων καὶ δυναστειῶν ἐν τῇ ψυχῇ καταστήσασθαι,
καὶ τὸ ἔννομον καὶ τὸ δίκαιον ἀντὶ παρανομίας καὶ
ἀδικίας, αἷς τέως ἐπεκράτουν. Ἔστι δ' ὃ πλάσμα
μύθου τὸ λεχθὲν, ἀλλὰ πρᾶγμα τῶν ἀψευδεστάτων
ἐν ἡμῖν αὐτοῖς θεωρούμενον. Πολλάκις μὲν γὰρ ἐ-
μένειαν τὴν πρὸς τὰ πάθη διαφερόντων αἱ αἰσθή-
σεις, χορηγοῦσαι τὰ αἰσθητὰ αὐτοῖς· πολλάκις
δὲ καὶ στασιάζουσι, μηκέτι ἀξιοῦσαι τὰ ἴσα τελεῖν,
ἢ μὴ δυνάμεναι, διὰ τὸ παρεῖναι τὸ ζωφρονιστὴν
λόγον· ὃς ἐπειδὰν ἀναλάβῃ τὴν αὐτοῦ παντοδυνα-
μίαν, καὶ τὰς δεσπότας, καὶ τὰ τούτων δόγματα καὶ
θεωρήματα, δυνάμιν ἀναλαγώνιστον, ἐῤῥωμενέστα-
τα κρατεῖ· φθαρτὰ γὰρ ἀφθάρτῳ ζυνοικεῖν οὐ θέ-
μις. Αἱ μὲν οὖν ἐντὸς δυναστεῖαι τεττάρων παθῶν
καὶ πέντε αἰσθήσεων, φθαρταί τε καὶ διαφθορᾶς
αἴτιαι· ὁ δ' ἐρμηνεύων χρώμενος τῇ δεσποτικῇ
λόγου ἱερὸς καὶ θεῖος ὄντως, ἐν ἀριθμῷ τετρά-
μενος δεκάδι τῇ παντελείᾳ, πρὸς ἅμιλλαν ἐλ-
θὼν, ἐῤῥωμενεστέρᾳ δυνάμει τῇ τοῦ θεοῦ χρώμενος,
ἀναπράτους νικᾷ τὰς εἰρημένας δυναστείας.

vel frigidis. Nam hæc omnia ſenſus exhibent affectibus; quæ tributa quamdiu penduntur, ſalva manent inter hos Reges fœdera: alioquin ſublata horum penſione, mox bellum exoritur & defectio. Id tum accidit maxime, quando ſenectus odioſa ſupervenit, & affectibus non ſeneſcentibus, aut etiam ſupra vires antiquas invaleſcentibus, viſus etiam hebetatur, aures ægre audiunt, reliqui etiam ſenſus ſeipſis deteriores facti non æque ut antea pollent judicio, nec valent tributa affectibus æqualia reddere. Non mirum igitur, ſi exhauſti modis omnibus & jam per ſe inclinati, facile etiam ab infeſtis affectibus ſubvertuntur. Illud vero valde naturæ conſentaneum dicitur, duos è quinque regibus inciditſſe in puteos, reliquos tres fuga ſervatos. Tactus enim & guſtus penetrant intima corporis, quæ ſunt digeſtioni apta, ad viſcera tranſmittentes. Oculi autem, aures & odoratus, plerunque foris obambulant, & ſic effugiunt ſervitutem corporis. His omnibus imminens vir bonus, ubi videt qui modo amici & fœderati fuerant inteſtino malo laborare, turbataque pace exortum inter novem regna bellum, quatuor contra quinque de imperio certantibus, repente occaſionem arripiens eos aggreditur, cupiens popularem adminiſtrationem, quæ eſt optima reipublicæ ſpecies, pro tyrannidibus & dynaſtiis in anima ſtabilire & jus & fas pro iniquitate ac injuſtitia quæ quondam invaluerant. Eſt autem quod dicimus non figmentum fabuloſum, ſed res veriſſima quam in nobis ipſis experimur. Nam ſæpe ſenſus cum affectibus fœderati miniſtrant eis ſenſibilia, ſæpe etiam interveniente diſſidio nolunt debitum reddere, aut non ſunt ſolvendo, præſente ratione monitore; quæ ſi quando arma ſua corripit, ſcilicet virtutes & harum placita, vim ſanè inexpugnabilem, vincit egregie. Nefas enim eſt corruptibilia in eadem cum incorruptibilibus ſede conſidere. Novem ergo illæ dominationes, quatuor affectuum & quinque ſenſuum, tum corruptibiles ſunt, tum corruptionis autores. At Ratio ſacra & vere divina, à virtutibus orſa quæ locum habet in denario, perfecto numero, in certamen deſcendens, & divino adjuta præſidio, dictas dominationes vincit egregie.

[a] ζωΐλων] Melius, ut videtur, ἴσα τελῶν]. Sic mox Noſter μηδ' ἴσα—ἐπιτελεῖν, & infra πολλάκις δὲ καὶ στασιάζουσι, μηκέτ' ἀξιοῦσαι τὰ ἴσα τελεῖν. Enimvero τὸ ἴσον ſæpius à Philone pro Vectigali uſurpatur. Sic etiam *Quis Rer. Div.* p. 501. τὸ ἴσον ἕκαστον τῇ πολιτικῇ οἰκοφόρον.

[c] δικάζειν] MSS. Vat. Med. & Reg. Par. οἰκάζειν. Sed receptam lectionem tueri malo, cum judicia ſenſibus ſæpius tribuat Philo. Lib. iii. de Allegoriis p. 82. ὁ αὐτὸς (ſcil. ἀλόγως) γὰρ αἰσθάνεται καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμφέρεται. Idem ibid. p. 97. ſenſum vocat σωμάτων κριτήριον. Vide eundem p. 1088. & Suid. v. πάθος.

[f] πλήθει] Forſan πάθεσι, vel τοῖς πάθεσι. Infra Noſter πολλάκις μὲν γὰρ ὁμόνοιαν πρὸς τὰ πάθη διαφερόντων αἱ αἰσθήσεις, χορηγοῦσαι τὰ αἰσθητὰ αὐτοῖς.

[e] βαίνουσαι] Ita MSS. Vat. & Med. Editi βαίνουσιν. Eorundem fide dele ὃ poſt ἀποδιδράσκουσι, vel ſcribe ὃς.

[h] νοσοῦντα] Quidni οὐχ ὁμοιοῦντα?

[i] καὶ] Deeſt in MSS. & deleri poteſt, ſalvo ſenſu. Ibid. ſcribe ταυτὸν.

Aliquanto

Aliquanto poſt moritur ei conjux dilectiſſima & optima, quæ caritatis erga maritum plurima ediderat documenta: relictam cognationem, peregrinationis comitatum individuum, in terrâ exterâ continuos errores alios ſuper alios, in fame egeſtates, in bello conſortia. Nam ubique & ſemper adfuerat, in omni loco fortunaque, vere conſors vitæ rerumque ad vitam pertinentium, proſperæ adverſæque fortunæ ex æquo lubenter particeps. Nec enim, ut quædam, ærumnas fugiebat, feliciori tempori imminens, ſed utramque ſortem, ut uxori debitam & congruam, ſubibat alacriter.

Cujus mulieris cum poſſim multas laudes memorare, unam non ſilebo, ut ſit cæterarum manifeſtum ſpecimen. Cum enim prole careret, quippe ſterilis, verita ne tam chara Deo domus ideo prole omni orba fieret, ſic maritum allocuta eſt: "Jamdudum unà vivimus in cha- "ritate mutua: ſed quæ præcipua conjugii no- "ſtri cauſa fuit, & propter quam natura vi- "rum copulavit mulieri, deſunt nobis liberi. "Imò ne in poſterum quidem ſpes ulla eſt re- "liqua, propter ætatem meam jam vergentem. "Ne tu ex mea ſterilitate damnum accipe: ne- "que cum liceat tibi patrem fieri, ob affectum "in me id nolis. Abſit enim à me zelotypia, erga aliam, quam duces non ex bruta "concupiſcentia, ſed neceſſariæ legi naturæ ſatisfacturus. Quamobrem non differam novam nuptam ornare, quæ quod mihi deeſt "ſuppleat. Quod ſi res pro voto ſucceſſerit, "tui nativi liberi, mei adoptivi erunt. Ut vero abſit omnis zelotypiæ ſuſpicio, meam, ſi "libet, duc famulam, corpore ſervam, ſed ingenio liberali ac generoſo fœminam, jamdudum mihi notam & probatam, ex quo primum ædes meas intravit, genere quidem Ægyptiam, ſed Hebræam religione. Eſt enim "nobis ampla poſſeſſio, & opes majores quàm "pro inquilinorum ſorte; jam enim ne locupletiſſimis quidem indigenis cedimus, & adhuc hærede & ſucceſſore caremus, quamvis "parare hunc liceat, modo monitis meis pareas." Ille miratus uxoris creſcentem uſque affectum, & de tempore futuro curam ac providentiam, ducit cauſa liberorum eam quam ipſa commendaverat; utque ferunt qui ſe aiunt

Χρόνῳ δ' ὕστερον, αὐτῷ τελευτᾷ ἡ γυνὴ, Θυ- p. 384.
μηρεσάτη καὶ [k] τὰ πάντα ἀρίστη, μυρία δείγματα τῆς φιλανδρίας ἐνεκαμμένη, τέως σὺν αὐτῷ τὴν ζυγῶν ἀπόλειψιν, τὴν ἐκ τῆς [l] οἰκείας ἀνεπόδιστον [m] μεθάσασιν, τὰς ὁπὸ τῆς ἀλλοδαπῆς ζυνεχεῖς καὶ ἐπαλλήλοις πλάνας, τὰς κατ' λιμὸν ἐνδείας, τὰς ἐν πολέμοις ζυφορείας. Ἀεὶ γὰρ καὶ παντα-χοῦ παρῆν, ἐδένα τόπον ἢ [n] κλῆρον ἀπολιπροῦσα, κοινωνὸς ὅλως βίου καὶ τοῦ κατ' τὸν βίον πραγμάτων, ἐξ ἴσου δικαιοῦσα μετέχειν ἀγαθῶν ὁμοῦ καὶ κακῶν. Οὐ γὰρ, ὥσπερ ἔνιαι, τὰς μὲ κακοπραγίας ἀπεδίδρασκε, τῇ δ' εὐτυχίαις ἐφήδρευεν, ἀλλὰ τὸ ἐν ἀμφοτέραις κλῆρον, ὡς ἀπροαίρετον καὶ ἀρμόττουσα γαμετῇ, μὴ προθυμίας πάσης ἀνεδέχετο.

Πολλὰ ἂν ἔχων ἐγκώμια τῆς ἀνθρώπου διεξιέναι, ἑνὸς [o] ἀπομνημονήσομαι, ὃ φησὶν) τῶν ἄλλων ζαφεστάτη πίστις. Ἄγονος γὰρ ὔσα καὶ στεῖρα, δείσασα μὴ κατ' τὸ παντελὲς ἔρημος φωτὸς ὁ θεοφιλὴς οἶκος ἀπολειφθῇ, προσελθοῦσα τῷ ἀνδρὶ, φησὶ τάδε· "Πολλῷ μὲ ἤδη χρόνον ζυμβιῶμεν ἀρε- "στῶντες ἀλλήλοις· εἰ δ' ἦν χάρις καὶ αὐτοῖ ζυνηλη- "λύθαμεν, καὶ ἡ φύσις τὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς "ἡρμόσατο κοινωνίαν, τέκνων φῦσις οὐκ ἔστιν. "Ἀλλ' ἴδε εἰσαῦθις ἐξ ἐμοῦ ὑπερήλικος ἤ- "δη γεγονυίας ἐλπίζε). Μὴ δὴ φαρμάκου τὴν "ἐμῆς ἀγονίας, μηδ' ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ φυσι- "ας, αὐτὸς δυνάμενος εἶναι πατὴρ, κεκώλυσο. "Ζηλοτυπία γὰρ οὐκ ἂν φοιτὸ μοι πρὸς ἑτέ- "ραν, ἣν ἐ δι' ἐπιθυμίαν ἄλογον ἄξῃ, νόμου ἢ "φύσεως [p] ἐκπιμπλὰς ἀναγκαῖον. Οὗ χάριν "οὐχ ὑπερθήσομαι νυμφοστολεῖν, ὡς τὸ ἐνδεὲς "ἐμοὶ μέλλουσαν ἐκπληροῦν. Καὶ εἴ γε ἀπαν- "τήσειαν αἱ θεῖ πορεῖς τέκνων φυχαὶ, σὰ "μὲ ἔσαι τὰ γνώμενα γνήσια, θέσῃ ἢ πάν- "των ἐμά. Πρὸς ἢ τὸ ἀνύποπτον τῆς ζηλοτυ- "πίας, ἐμοὶ, εἰ βέλῃ, θεράπαιναν ἀγάγε, τὸ "μὲ σῶμα δέλου, ἐλευθέραν ἢ καὶ ἀνδρὶ τὴν "Αφόιαν, ἧς [q] πολλῷ χρόνῳ πεῖραν ἔλαβεν "καὶ βάσανον, ἀφ' ἧς ἡμέρας τὸ πρῶτον εἰς τὴν "ἐμὴν οἰκίαν εἰσήχθη, γνοῦσι μὲ Αἰγυπλίαν, τὴν ἢ "προαίρεσιν Ἑβραίαν. Ἔσι μὲ ἡμῖν ὐσία πολ- "λὴ, καὶ ἄφθονος πλοῦτος, οὐχ ὡς μέτοικοις· "ἤδη γὰρ καὶ τῶν αὐτοχθόνων τοὺς ἐν ἀτυχίαις λαμ- "πρᾶις ὑπερβάλλομαι, κληρονόμος δ' οὐδεὶς ἀπο- "δέδειχ) καὶ Αφάδοχος, καί τοι γε εἶναι δυνά- "μενος, ἐὰν τῇ ἐμαῖς παραινέσεσι πειθῆς." Ὁ ἢ θαυμάσας τὴ γυναικὸς ἔτι μᾶλλον τὴν ἀεὶ καινυμφίλου φιλανδρίαν καὶ νεάζουσαν, ἔ τὸ σπεῖ ἔ μέλλον[ος] [r] ἐξεταστικόν τε καὶ προμηθὲς, ἄγε) τὴν ὑπ' αὐτῆς δοκιμασθεῖσαν ἄχρι ἔ παιδοποιήσεως·

[k] τὰ] Reſtitui ex MSS. Ibidem forſan ſcribendum κρείσσω. Hom. Scholiaſt. ad Iliad. A. 136. ἀρμόσαντες καὶ τ' ψυχὼ τέτεσιν, κρεῖσσον, καὶ θυμᾶρες ποιήσαντες. Heſych. v. θυμάρεια—κρείσσονα. Idem θυμαρὲς· ἑδύτερον, κρείσσων τῇ ψυχῇ.

[l] οἰκείας] Anne εἰκίας?

[m] μεθάσασιν] Melius μεταστάσασιν.

[n] κλῆρον ἀπολιτοῦσα] MS. Reg. Par. καιρὸν ἀπολείπουσα.

[o] ἀπομνημονήσομαι] MSS. ὑπομνηθήσομαι.

[p] ἐκπιμπλὰς] Ita MSS. pro ἐμπιμπλὰς.

[q] πολλῷ χρόνῳ] MS. Linc. ἐν πολλῶν χρόνων.

[r] ἐξεταστικὸν] Forſan ἐκαστικὸν. Quidni etiam mox ἀσφαλίσαται vel ἀληθίσαται, ſcribi poteſt, pro σαφίσαται? Vide infra p. 388.

p. 385. ὡς δ' εἰ τὰ ζαφέσαλα διηγέμμυοί φασιν, ἄχλυ ἔ μέτεν ἐκύμενα γμέαξ. Γενομμήης ἦ οὐκ εἰς μακρὸν, ἀποχέαξ, ἀμά τε φυσικῶ ἐγκρήτειαν, καὶ τῶ τιμῶ ἦν αἰτίνεμε τῇ γαμετῇ. Γίνε ἦ μὲ ἂν ὑὸς οὐκ τ Θεραπαίνης ἄθυς τότε· γίνε ἦ καὶ μακροῖς χρόνοις ὕστερον γνήσιο, ἀπεγνωκόσι τῶ ἐξ ἀλλήλων γμέσιν· ἆθλον καλοκαγαθίας ἐλπίδο πάσης τελειότερον τῆ φιλοδώρε Θεοῦ ἀμοιβόο.

Τοσαῦτα μὲ ἀπόχρη δείγματα περὶ τ γυναικὸς εἰρῆξ· πλείω δ' ἐσὶν ἐγκώμια τῆ ζοφῆ, ὧν ὀλίγῳ πρότερον ἔνια διεξῆλθον. Λέξω δὴ καὶ τὸ περὶ τῶ τελδτῶ τ γυναικὸς οὐκ ἄξιον ἔργον ἡσυχασθῆναι. Τοιαύτῃ γὰ ἀποβαλὼν κοινωνὸν τῆ ζυμπαντὸς βίε, οἵαν ἔδειξεν ὁ λόγο, καὶ μωύσεν οἱ χρησμοὶ, τ λύπης ἐπαποδυομμήης ἤδη καὶ κτ' τ ψυχῆς κονιομμήης, ὥσπερ ἀθλητὴς ἐπεκράτησε, ῥώσας καὶ θαρσώας εὖ μάλα τ ἀντίπαλον φύσῃ τ παθῶν λογισμόν· ᾧ ζυμβάλλω ἁπλῶ πάντα τ βίον χρώμμο, τότε ἀφερόνξας ἠξίωσε πείθεξ, τὰ βέλτιστα παραινέντι καὶ ζυμφέροντα. Ἦν ἦ ταυτί· μήτε πλείω τῆ μελέτε ζαδάζειν, ὡς ὄπὶ καινοτάτῃ καὶ ἀγμνήτῳ ζυμφορᾷ, μήτε ἀπαθείᾳ, καθάπερ μηδενὸς ὀδυνηρῆ ζυμβεβηκότο, χρῆξ· τὸ ἦ μέσον περὶ τ ἄκρων ἑλόμμενον μελεοπαθεῖν πειρᾶξ· τῇ μὲ φύσῃ τὸ οἰκεῖον χρέο ἀπολαβούσῃ μὴ δυσχερκίνοντα, τὸ ἦ ζυμβεβηκὸς ἡσυχῇ καὶ πράως ἐπελαφέζοντα. Μαρτυρέαι ἦ τάτων ἐν τ ἱεραῖς βίβλοις καλάχειν), ἃς ὁ θέμις ψαδομαρτυρμῶν ἀλῶναι· αἱ μωύσεν, ὅτι βραχέα τῷ σώματι ἐπιδακρύσας, θᾶτον ἀπανέςη τῆ νεκρῆ· τὸ πενθεῖν ἐπὶ πλέον, ὡς ἔοικεν, ἀλλότριον ἡγησάμμο ζοφίας, ὑφ' ἧς ἀνεδιδάχθη, τ θάναλον νομίζειν μὴ σβέσιν ψυχῆς, ἀλλὰ ˣ χωρεσμὸν καὶ ἀφίζδξιν ἀπὸ σώματο, ὅθεν ἦλθεν ἀπιόσης· ἦλθε ἦ, ὡς ἐν τῇ ˣ κοσμοποιΐᾳ δεδήλω), πρὸς θεῖ. Καθάπερ ἦ οἶδεν ἂν ἄχθοιτο τ μελέων, ἢ χρέο ἢ προκαλαθήκλω ἀποτίνων τῷ προεμμένῳ· τ αὐτὸν τρόπον οἶδε τ φύσεως ἀπολαμβανούσης τὰ οἰκεῖα, χαλεπαίνειν ὤετο δεῖν, ἀλλὰ τοῖς ἀναγκαίοις ʸ ἀσμμένως. Ὡς δ' ἦκον οἱ ἐν τέλε τ κτ' τῶ χώραν ζυναλγήσονξες, ἰδόνξες οἶδεν τ ἐν ἔθει παρ' αὐτοῖς γινομμένων ὄπὶ τοῖς ᶻ πενθῶσιν· οὐκ ὀλόφυρσιν, οἶ θρῆνον, οἶ κοπετὸν, οὐκ ἀνδρῶν, οἶ γυναικῶν, ἀλλὰ τ ζυμπάσης οἰκίας δύσαθῆ καὶ νηφάλιον κατήφειαν, ἐθαύμαζον οἶ μελέως, καὶ τ ἄλλον προκαλαπεp. 386. πληγμμένοι τῆ ἀνδρὸς βίον. Εἶτ' οἶ ἐγγονξες ἐν ἑαυτοῖς τὰ τ ἀρετῆς αὐτῆ μεγέθη καὶ κάλλη· πάντα γὰ ἦν ἐξαίρετα· προσελθόνξες ἐξεφώνη-

certiora prodere, uſurus ejus conditione, donec mulier gravida fieret. Gravidâ vero citò factâ, aiunt abſtinuiſſe ab ejus complexibus, vel propter innatam ſibi continentiam, vel propter honorem quem uxori habebat mutuum. Itaque mox è famula naſcitur filius, & aliquanto poſt alius legitimus, nihil tale jam ſperantibus: virtutis eorum præmium omni ſpe majus ultro largiente Deo benigniſſimo.

Hoc ſpecimen de muliere illa ſufficiat; at ſapientis illius viri plures laudes ſunt, quarum aliquot paulo ante memoravi. Nunc dicam & de uxoris obitu, quod ſilendum non videtur. Amiſſa enim tali vitæ univerſæ ſocia, qualem ſuperius oſtendimus & ſcriptura depingit, dolori contra ſe inſurgenti & animam petenti, tanquam invictus athleta non ſuccubuit, recolligens ſe & confirmans rationem à natura oppoſitam affectionibus: cujus conſiliis per totam vitam uſus, tunc quoque paruit egregiè, ut bene utiliterque monentibus. Erant autem hæc: ne ſe plus æquo afflictaret, quaſi nova calamitate perculſus, nec tamen quaſi nihil moleſtum paſſus, omnem dolorem pelleret: ſed per mediam inter extrema viam incedens moderate ferre conaretur, permittendo naturæ ſuum jus in exigendo debito, & quod acciderat patiendo æquanimiter. Id teſtantur ſacra volumina, quæ nefas eſt falſitatis argui: ubi narratur eum modicis ſuper cadaver lacrymis profuſis, celeriter ſe ab eo ſubduxiſſe: quippe qui prolixiorem luctum alienum putabat à ſapientia, à qua didicerat, mortem exiſtimare non extinctionem animæ, ſed ſeparationem diſjunctionemque ejus à corpore, redeuntis retro unde venerat: venerat autem à Deo, ſicut in opificio mundi declaratum eſt. Quemadmodum autem nemo ſanus ægre fert à ſe repoſci debitum aut depoſitum, eodem modo natura quod ſuum eſt repetente, non arbitrabatur indigne ferendum, ſed neceſſitati cedendum. Ubi vero illius regionis optimates convenerunt ad eum officii gratia, cum nihil viderent eorum quæ apud ipſos ex more fieri ſolebant propter defunctos: non complorationes, non lamenta, non planctum virorum ac mulierum, ſed totius familiæ ſobrium & ſedatum mœrorem, demirati ſunt non mediocriter, ſicut ante tota viri vita miraculo eis fuerat. Moxque intra ſe non continentes tantæ virtutis excellentiam, in qua nihil inerat non exi-

ᵗ πλείω] MSS. πλέον. Item πειρᾶξ. Editi πειρᾶθαι.
ᵛ χωρεσμὸν] Vide dicta ſupra ad p. 60.
ˣ κοσμοποιΐᾳ] Neſcio an reſpicit lib. de Mund. Opif. p. 31. luculentius enim ſententiam hanc de animæ deſcenſu & præexiſtentiâ aſtruere videtur, lib. de Gigant. p. 285, &c.
ʸ ἀσμμένως] Melius & Philoni uſitatius εὐασμμένως, vide p. 855.
ᶻ πενθῶσιν] Forſan ἐπιθανῶσιν.

Gen. xxiii. 6. mium, accedentes ſic compellant: "*Rex à Deo* "*tu es inter nos*, veriſſima dicentes." Nam alia regna homines ſibi parant, armis, expeditionibus, maliſque innumeris quæ ſibi mutuò inferunt dominationis cupidi, dum pedeſtres, equeſtres, navaleſque copias invicem opponunt. Sapientis autem regnum à Deo porrigitur, quo aſſumpto vir bonus male mulctat neminem, ſed omnibus ſubditis uſum fructum bonarum rerum, & jura pacemque denunciat. Quin & in ſacris literis extat hujus viri elogium, teſtatum divinitus reddito Moſi oracului, quo dicitur quòd Ib. xv. 5. *Deo credidit*: quod ut dictu eſt breviſſimum, ita factu maximum. Cui enim præter eum credendum eſt? imperiiſne, an titulis, honoribus, opibus, divitiis, nobilitati, ſanitati, integritati ſenſuum, robori pulchritudinive corporis? Atqui dominatio omnis eſt lubrica, innumeris inſidiatoribus obnoxia; quod ſi quando confirmatur, id fit non ſine multis acceptis & illatis calamitatibus. Honores vero & tituli, incertiſſima ſunt poſſeſſio, pendens à levibus moribus rumoribuſque hominum inconſultorum; quæ ſi quando permanet, nihil tamen vere bonum in ſe continet. At divitiæ generiſque nobilitas, etiam deterrimis obveniunt; ſed fac ſolis bonis hæc contingere, majorum & fortunæ iſta laus eſt, non ipſorum qui his utuntur. Quinetiam ne corporis quidem dotibus efferri æquum eſt, in quibus nos alia animalia ſuperant. Quis enim homo fortior aut robuſtior tauro inter beſtias cicures, inter feras leone? quis præditus acutiore viſu quam accipiter aut aquila? quis auditu tam felix, quàm aſinus tardiſſimus animalium? quis odoratu cane ſagacior, quem aiunt rei venatoriæ periti, naribus indagantem in longinquos corpora curſu recto incurrere? nam hoc genus canum venaticorum utitur oculorum vice naribus. Sanitatem quoque plurima bruta tuentur egregie. Quod autem ad pulchritudinis certamen attinet, etiam inanimata quædam mihi videntur formoſitates virorum ac mulierum longe ſuperare: ſimulacra, ſtatuæ, picturæ, & in univerſum fictorum pictorumque opera eximia, quæ apud Græcos atque barbaros ſunt in pretio, & dedicantur inter præcipuos ornatus urbium. Solum igitur certum firmumque bo-

σαν· "Βασιλεὺς παρὰ θεὸν εἶ σὺ ἐν ἡμῖν, "ἀληθέσατα λέγοντες." Αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι βασιλεῖαι πρὸς ἀνθρώπων καθίσαν), πολέμοις καὶ στρατείαις καὶ κακοῖς ἀμυθήτοις, ἅπερ ἀντεπιφέρουσιν ἀλληλοκτονοῦντες οἱ δυνασειῶν ἐφιέμενοι, πεζὰς καὶ ἱππικὰς καὶ ναυτικὰς δυνάμεις ἀντιτειχίζοντες. Τῷ δὲ τῆ ζοφῆ βασιλείαν ὀρέγει θεὸς, ἣν παλαιῶν ὁ πανδαὴς ἀδενὶ μὲν αἰτίαν γίνεται κακῆ, πᾶσι δὲ τοῖς ὑπηκόοις ἀγαθῶν κλήσεως ὁμοῦ καὶ χρήσεως, εἰρωνίαν καὶ εὐνομίαν καταγγέλλων. Ἔστι δὲ καὶ ἀνάγραπτον ἔπαινον [a] αὐτοῦ χρησμοῖς μαρτυρηθεὶς, ὃς Μωϋσῆς ἐθεσπίσθη, διʼ ἃ μεμύηται, ὅτι πέπεισται τῷ θεῷ· ὅπερ λεχθῆναι μὲν βραχύταλόν ἐστιν, ἔργῳ δὲ βεβαιωθῆναι μέγιστον. Τίνι γὰρ ἄλλῳ πιστεύεον; ἆρά γε ἡγεμονίαις, ἢ δόξαις καὶ τιμαῖς, ἢ πλουσίᾳ πλάτει καὶ εὐηθείᾳ, ἢ ὑγείᾳ καὶ διαθησίᾳ, ἢ ῥώμῃ καὶ κάλλει σώματος; Ἀλλʼ ἐχθὲ μὲν πᾶσα ζαλερὸν, μυρίας ἔχουσα τὰς λοχώνας ἐφέδρας· εἰ δέ που καὶ βεβαιωθείη, μὴ μυρίων ὅσων κακῶν, ἃ δρῶσι καὶ πάσχουσιν οἱ ἐν τῇ ἡγεμονίαις, [b] βεβαιῶται. Δόξαι δὲ καὶ τιμαὶ κλῆμα ζαλερώταλον, ἐν ἀκρίτοις ἤθεσι καὶ πλανοῖς λόγοις ἀνεξετάστων ἀνθρώπων ζαλεῦον· κἂν εἰ πάμπολυ μῶροι, γνήσιον ἀγαθὸν ἔχειν δὲ πέφυκε. Πλοῦτοι δὲ καὶ εὐηθείαι προσορμίζονται μὲ καὶ τοῖς φαυλοτάτοις· εἰ δὲ καὶ μόνοις πανδαίοις, ἐγκώμια προγόνων καὶ τύχης, ἀλλʼ ἃ τῶν ἐκτὸς εἰσίν. Ἀλλʼ ἀδʼ ἐπὶ τοῖς πρὶ τὸ σῶμα μέγα φρονεῖν ἄξιον, ἐν οἷς [c] τἄλλα ζῶα πλέον ἔχει. Τίς γὰρ ἀνθρώπων ἰσχυρότερος ἢ ῥωμαλεώτερος ταύρου μὲν ἐν ἡμέροις, ἐν δὲ ἀγρίοις λέοντος; τίς δʼ ὀξυωπέστερος ἱέρακος, ἢ ἀετοῦ; τίς δὲ πρὶ ἀκοὴν [d] εὐτυχὴς ἅτως, ὡς τῶν ζώων τὸ ναθέστατον, ὄνος; τίς δὲ πρὶ τὰς ὀσφρήσεις κυνὸς ἀκριβέστερος, ὃν φασιν οἱ κυνηγετικοὶ [e] ῥινηλατοῦντα, τοῖς μάκραν [f] πλώμασιν ἐσκέπως ἐπιτρέχειν, ἃ προειδόμενον· ὅπερ γὰρ ὄψις ἑτέροις, τοῦτο μυκτῆρες κυσὶ κυνηγετικοῖς καὶ θηρευτικοῖς καὶ ἰχνευτικοῖς. Ὑγιεινότατα γεμοῦ, καὶ, ὡς ἔνι μάλιστα, ἄνοσα, πλεῖστα τῶν ἀλόγων ζώων ἐστίν. Ἐν δὲ τῷ πρὶ κάλλους ἀγῶνι, καὶ τῶν ἀψύχων ἔνιά μοι δοκεῖ νικᾶν δυνάσθαι τὰς ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ γυναικῶν εὐμορφίας· ἀγάλματα, καὶ ξόανα, καὶ ζωγραφήματα, καὶ ζυνόλως ὅσα γραφικῆς ἔργα καὶ πλαστικῆς ἐν ἑκατέρᾳ τέχνῃ καλλωπίσματα, περὶ ἃ παιδάζουσιν Ἕλληνες ὁμοῦ καὶ βάρβαροι, [g] πρὸς κόσμον τῶν πόλεων ἐν τοῖς ἐπιφανεστάτοις χωρίοις ἀνατιθέντες. Μόνον δὲν ἀψύδες

p. 387.

[a] αὐτοῦ] MSS. αὐτῷ.
[b] βεβαιῶται] Sic MS. Linc. Editi βεβαιοῦνται.
[c] τἄλλα] Melius MS. Linc. τὰ ἄλογα. Ita quoque emendandus Noſter ſupra lib. de Poſterit. Cain. p. 256. ἀκοαῖς γέ μὲν ἢ ὀσμαῖς πολλῷ τῷ ἀφεστάναι τὰ ἄλλα κεκράτηκε. Ibi ſcribe ἄλογα. Vide ibidem Gemina his de hâc animalium præ homine præſtantiâ; & Joh. Damaſc. Parallel. ſacr. p. 525.
[d] εὐτυχὴς] Anne εὐσοχος?
[e] ῥινηλατοῦντα] Heſych. v. ῥινηλατεῖν, ὅτου καθικνεῖσθαι τῇ ὀσμῇ. Ubi ex hoc Philonis loco, pro ὅτου ſcribendum κυνός.
[f] πλώμασιν] Scribe σώμασιν. Hom. Il. Γ. 23.
Μιγάλῳ ἐπὶ σώματι κύρτας.
[g] πρὸς κόσμον] Forſan προκοσμήματα. Simile mendum occurrit lib. de Cherub. p. 125. ad quem locum vide dicta à Nobis.

καὶ βέβαιον ἀγαθὸν, [h] πίστις, ἡ πρὸς τὸν θεὸν πίστις, παρηγόρημα βίου, πλήρωμα χρησῶν ἐλπίδων, ἀφορμὴ μὲν κακῶν, ἀγαθῶν δὲ φορὰ, καταδαιμονίας ἀπόπνωσις, εὐσεβείας γνῶσις, εὐδαιμονίας κλῆρος, [i] ψυχῆς ἐν ἅπασι βελτίωσις ἐπερρωσμένης τῷ πάντων αἰτίῳ, καὶ δυναμένῳ μὲν πάντα, βουλομένῳ δὲ τὰ ἄριστα. Καθάπερ γὰρ οἱ μὲν δι' ὀλισθηρᾶς ὁδοῦ βαδίζοντες σφαλερῶς) καὶ πίπτουσιν, οἱ δὲ διὰ ξηρᾶς καὶ λειοφόρου, ἀπταίστῳ χρῶνται) πορείᾳ· οὕτως οἱ μὲν διὰ τῶν σωματικῶν καὶ τῶν ἐκτὸς τοῦ ψυχικοῦ ἄγοντες, εὐδὲν ἀλλ' ἢ πίπτειν αὐτοὺς ἐθίζουσιν· ὀλισθηρὰ γὰρ ταῦτά γε καὶ πάντων ἀβεβαιότατα. Οἱ δὲ διὰ τῆς τῶν θεωρημάτων ὁδοῦ πρὸς θεὸν σπεύδοντες, ἀσφαλῆ καὶ ἀκραδάντως ὁδὸν διοδεύουσιν· ὡς ἀψευδέσταλα φάναι, ὅτι ὁ μὲν ἐκείνοις πεπιστευκὼς ἀπιστεῖ θεῷ, ὁ δ' ἀπιστῶν ἐκείνοις πεπίστευκε θεῷ. Ἀλλ' οὐ μόνον τὴν πρὸς τὸ Ὂν πίστιν αὐτῷ μαρτυροῦσιν οἱ χρησμοὶ, τοῦ βασιλίδα τῶν ὅλων, ἀλλὰ καὶ πρῶτον αὐτὸν ἀπέφηναν [k] πρεσβύτερον· τοῦ πρὸ αὐτοῦ τετραπλασίονα καὶ πολλαπλασίονα ἔτη βιωσάντων, οὓς οὐδένα παρειλήφαμεν ἀξιωθέντα ταύτης τῆς προσρήσεως. Καὶ μήποτε εἰκότως; ὁ γὰρ ἀληθείᾳ [l] πρεσβύτερος, οὐκ ἐν μήκει χρόνου, ἀλλ' ἐν [m] ἐπαινετῷ βίῳ θεωρεῖται. Τοὺς μὲν [n] ἓν αἰῶνα πολιὸν τελέσαντας ἐν τῇ μὴ σώματος ζωῇ δίκαι καλοκἀγαθίας, πολυχρονίους παῖδας λέκτεον, μαθήματα πολιᾶς ἄξια μηδέποτε παιδοθέτους· τὸν δὲ φρονήσεως καὶ [o] σοφίας, τὸν πρὸς θεὸν πίστεως ἐραθέντα, λέγοι τις ἂν ἐνδίκως εἶναι πρεσβύτερον, παρωνυμοῦντα τῷ πρώτῳ. Τῷ γὰρ ὄντι πρῶτος ὁ σοφὸς τῶν ἀνθρώπων γένους, ὡς [p] κυβερνήτης μὲν ἐν νηὶ, ἄρχων δ' ἐν πόλει, στρατηγὸς δ' ἐν πολέμῳ, καὶ ψυχὴ μὲν ἐν σώματι, νοῦς δ' ἐν ψυχῇ, καὶ πάλιν ἐρανὸς μὲν ἐν κόσμῳ, θεὸς δ' ἐν ἐρανῷ· ὡς τὸν πρὸς αὐτὸν [q] πίστεως ἀγάμενον τὸν ἄνδρα, πίστιν ἀντιδίδωσιν αὐτῷ, τοῦ δι' ὅρκου βεβαίωσιν ὧν ὑπέσχετο δωρεῶν, οὐκ [r] ἔτι μένον ὡς ἀνθρώπῳ θεὸς, ἀλλὰ καὶ ὡς φίλου γνωρίμῳ διαλεγόμενος. Φησὶ γὰρ, Κατ' ἐμαυτοῦ ὤμοσα, παρ' ᾧ ὁ λόγος ὅρκος ἐστί· ἕνεκα τοῦ τὴν διάνοιαν ἀκλινῶς καὶ παγίως ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ἐρηρεῖσθαι. Πρεσβύτερος μὲν οὖν καὶ πρῶτος ἔσω καὶ λεγέσθω ὁ σεμνὸς, νεώτερος δὲ καὶ ἔσχατος πᾶς ἄφρων τὰ νεωτερο-
p. 388. ποιὰ καὶ ἐν ἐσχατιαῖς τετλόμενα μελιών. Ταῦτα

num est fides qua Deo creditur, vitæ solatium, bonæ spei supplementum, malorum penuria, bonorum vero proventus, depulsio infelicitatis, pietatis assertio, felicitatis possessio, profectûs in bonis omnibus animæ universorum autore fultæ, qui potest omnia, vult vero tantum optima. Quemadmodum enim per lubricum incedentes labuntur fallente vestigio: qui vero per viam siccam gradiuntur, certo gradu iter faciunt: sic qui per corporis externaque bona ducunt animam, solummodo cadere illam assuefaciunt; hæc enim lubrica & omnium infirmissima sunt. Sed qui per virtutum contemplationem ad Deum properant, tutum inconcussumque iter dirigunt, ut vere dici possit, quòd quisquis *externis* istis credit, Deo non credit: contrà qui Deo credit, illis non credit. Nec tantum oracula de viro illo prædicant, in Eo Qui est fidem, virtutum reginam, verum etiam Hunc primum nominant seniorem: quamvis majores ejus triplo & amplius longæviores fuerint, quorum neminem legimus hac appellatione dignum habitum. Idque merito: nam revera senior, non ex longitudine temporis, sed ex laudata vita spectatur. Squidem qui multum ætatis in corpore vixerunt sine probitate, longævi pueri dicendi sunt, quia nunquam disciplinas attigerunt dignas canicie. Amator autem prudentiæ sapientiæque, hoc est in Deo fidei, justè senior vocari potest, cum Primus nominetur. Nam revera primus est sapiens in humano genere, sicut gubernator in navi, magistratus in civitate, imperator in exercitu, anima in corpore, mens in anima, rursum cœlum in mundo, in cœlo Deus; quapropter delectatus viri fide, fidem ipsi rependit, jurejurando promissa confirmans; neque ut Deus hominem, sed ut amicus familiarem alloquens. Ait enim: *Per memetipsum juro:* cum verbum ejus vim jurisjurandi habeat: volens nihilominus persuasionem ejus firmiorem stabilioremque facere. Itaque senior & primus vir bonus dicendus est, omnis autem malus extremus & novissimus, ut res novas & in ultimis habendas persequens. De his igitur hactenus dictum sit: aliud vero unum ceu fasti- Gen. xv. 6.

gium

[h] πίστις] Deest in Codicibus nonnullis; & certè vel hæc vel sequens πίστις delenda est. Forsan ita olim scriptum πίστις ἡ πρὸς τὸν θεὸν, ἥτις παρηγόρημα, &c. Confer vero hæc cum ep. ad Heb. xi. 1, &c.

[i] ψυχῆς] Restitui ex MSS. Vat. Med. & Reg. Par. Ex eisdem etiam reposui ἐπερρωσμένης. Editi ἐπιρρωσμένῃ.

[k] πρεσβύτερον] Vide his consimilia lib. de Noæ Pœnit. p. 276.

[l] πρεσβύτερος] Citantur hæc à Johan. Damascen. Parallel. sacr. Titulo περὶ γερόντων· & ab Anton. lib. ii. ser. 16. Hanc vero de senectute sententiam discere potuit Philo ex Aristotel. Ethic. ad Nicomach. lib. c. 3. διαφέρει δὲ οὐθὲν τοῦτο τῆς ἡλικίας, ἢ τὸ ἦθος νεαρόν· οὐ γὰρ ἐν τῷ χρόνῳ τὸ χρόνιον ἡ ἔλλειψις, ἀλλὰ διὰ τὸ κατὰ πάθος ζῆν καὶ διώκειν ἕκαστα. Sapient. Sol. iv. 8. γῆρας γὰρ τίμιον οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῷ ἐτῶν μετρεῖται. Πολιαὶ δέ εἰσι φρόνησις ἀνθρώποις, καὶ ἡλικία γήρως βίος ἀκηλίδωτος.

[m] ἐπαινετῷ] Additur in Joh. Damascen. ibid. καὶ τελείῳ.

[n] ἓν] Restitui ex MSS. Coll. Nov.

[o] σοφίας] Videtur deesse καὶ.

[p] κυβερνήτης] Similia habet Noster lib. de Human. p. 718. Vide etiam Joh. Damasc. Parall. sacr. p. 693.

[q] πίστεως—πίστιν] Confer cum D. Paul. ep. ad Rom. i. 17.

[r] ἔτι] Melius, forsan αὐτὸ.

gium hujus ſapientis laudibus magnis & multis apponit *Deus*, teſtatus eum legem Divinam
Gen. xxvi. 5. & *mandata feciſſe omnia*, non ſcripto ullo edoctum, ſed abſque ſcriptura ſecutum impetum ingenii ſui ſaniſſimum. Quæ autem Deus pollicetur, quid magis congruum hominibus quam firmiſſimè credere? Hæc eſt vita primi conditoris ſuæ gentis, ut aliqui dicent, ex lege acta, ut ego vero docui, ipſa lex & jus non ſcriptum.

βε ἐν ἅπὶ πσῦτον ἀρήθω· τῷ πλήθει ἢ κ μεγέθει τ ἐπαίνων ἅπιτιθεὶς ὥσπερ τινα [f] κεφαλὴν τῦ ζοφῦ, φησὶν ὅτι τ θεῖον νόμον κ τὰ θεῖα πρσάγματα ἐποίησεν ὁ ἀνὴρ ὅτ· πάντα· ὐ γεγράμμασιν ἀναδιδαχθεὶς, ἀλλ' ἀγεγράφῳ τῇ φύσει αὐτὸ δάσας ὑγιαινύσας κ ἀνόσους ὁρμὰς ἐπανῆλθῆσαι. Περὶ ἢ ὧν ὁ θεὸς ὁμολογεῖ, τί πρσῆκεν ἀνθρώπυς, ἢ βεβαιύτατα πιςεύειν; Τοιῦτ· ὁ βί· τῦ πρώτυ κ ἀρχηγέτυ ἐςὶ ἔ ἔθνυς, ὡς μ ἔνιοι φήσυσι, νόμι· ὡς ὅ' ὁ παρ' ἐμῦ λόγος ἔδειξε, νόμος αὐτὸς ὢν κ θεσμὸς ἀγεγρα[φ]·

[f] κεφαλὴν] Scribe κολοφῶνα.

BIOΣ

# ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ, *ΒΙΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ,

ΟΠΕΡ ΕΣΤΙ ΠΕΡΙ

# ΙΩΣΗΦ.

# PHILONIS JUDÆI, VITA VIRI CIVILIS,

SIVE DE

# *JOSEPH.*

p. 526. ΤΡΕΙΣ μὲν εἰσιν ἰδέαι, δι' ὧν τὸ ἄριστον τέλος, [a] μάθησις, φύσις, ἄσκησις· τρεῖς δὲ καὶ σοφῶν οἱ προσεοὐταλοι κατ' Μωϋσῆν, ἐπώνυμοι τούτων· ὧν τὰς βίους ἀναγεγραφὼς, τόν τε ἐκ διδασκαλίας, καὶ τὸν αὐτομαθῆ, καὶ τὸν ἀσκητικὸν, τέταρτον κατὰ τὸ ἑξῆς ἀναγράψω τὸν πολιτικόν· ὃν πάλιν ἐπώνυμον ἕνα τῶν Φυλαρχῶν Δαισωίσησιν, ἐκ πρώτης ἡλικίας συγκρουσθέντα. Ἤρξατο μὲν οὖν συγκρούεσθαι περὶ ἔτη γεγονὼς ἑπτὰ καὶ δέκα, τοῖς κατὰ ποιμνικὴν θεωρήμασιν, ἃ συμβάλλει τῇ περὶ πόλιν. Ὅθεν, οἶμαι, καὶ τὸ [c] ποιητικὸν ἦθος ποιμένας λαῶν τοὺς βασιλεῖς εἴωθεν ὀνομάζειν. Ὁ γὰρ τὴν ποιμνικὴν ἄριστος, ἄμεμπτος ἂν εἴη καὶ βασιλεύς, ὁ καλλίστης ζώων ἀγέλης, ἀνθρώπων, τὴν ἐπιμέλειαν ἐν τῷ ἐλάττονι πρᾶξις ἀξίαις ἀναδιδαχθείς. Καὶ καθάπερ τῷ μέλλοντι πολεμαρχεῖν καὶ στρατηγεῖν ἀναγκαῖοι αἱ περὶ τὰ [d] κυνηγέσια μελέται, τὸν

THREE ſunt ſpecies per quas ad optimum finem tendimus, inſtitutio, natura, exercitatio: tres item ſapientum antiquiſſimos à Moſe accepimus ab his cognominatos; quorum vitas quoniam ſcripſi, tum eam quæ per doctrinam, tum eam quæ à ſe edocetur, eam etiam quæ exercitatione paratur, quartam deinceps ſcripturus ſum civilem, à qua unus è phylarchis commendatur, qui à tenera ætate in eam inciderat. Cœpit enim, annos natus circiter ſeptemdecim, verſari in artis paſtoritiæ diſciplina, quæ admodum cum civili convenit. Et hoc eſt, opinor, cur poetæ reges vocant *paſtores populi*. Nam qui ſummus eſt in arte pecuaria, facile bonus rex evadet, pulcherrimi gregis hominum curam in minore regimine edoctus. Siquidem quemadmodum futuro imperatori neceſſaria ſunt exercitia venatoria: ſic admovendis ad cu-

* Præcedentem de Abrahamo librum ſequi debent libelli de Iſaaco & Jacobo, quos à ſe ſcriptos Philo ipſe Autor eſt, initio hujus opuſculi, & p. 744. Verum iſti non tulerunt ætatem, neque recenſentur in quibuſvis Philonis operum indiculis, nec à ſcriptoribus vetuſtis agnoſcuntur, unde cito poſt Autorem periiſſe probabile eſt. Hujus titulus in MSS. Βίος Πολιτικὸς, ſed forſan nil mutandum. Cum editis enim convenit Phot. Cod. p. 103. ἀνεγνώσθη Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου περὶ βίων τῶν πολιτικῶν. Suid. v. Ἄδραμ· τοῦτό μοι καὶ Φίλων ἐξ Ἰουδαίων φιλόσοφος ἐν τῷ τῶν πολιτικῶν βίων συνεπιμαρτύρει. Euſebius Hiſt. Eccleſ. lib. ii. c. 18. partem tantum tituli agnoſcit; ſic enim ille, ὁ πολιτικός. Hieronymus vero poſt eum longe aliter, *De Converſatione Vitæ*; unde Suidas v. Φίλων· περὶ ἀναγωγῆς βίου. Continet vero hocce opuſculum tum hiſtoriam, tum allegoriam vitæ Joſephi.

[a] μάθησις] Didicit Noſter hoc ab Ariſtotel. Sic enim Laertius in ejus vitâ ſeg. 18. τελῶν ἔφη ὁμοίως παιδείαν· φύσεως, μαθήσεως, ἀσκήσεως. Huc etiam affer Platonem in Menone circa initium. Plutarch. de Liberis Educ. p. 2. Clem. Alex. Strom. i. p. 334. Philonemque ipſum eadem ſæpius docentem p. 357, 590, 614, 920.

[c] ποιητικὸν] Scil. Homerus Il. A. 263. & alibi ſæpius.

[d] κυνηγέσια] Conſimilia habet Noſter apud Euſeb. Præp. Evangel. lib. viii. p. 396. τὰ γὰρ γυμνάσια καὶ αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις συλλαμβάνουσι καὶ τοῖς μὲν μέλεσι τὰ σώματα, καὶ πρὸς τὴν τῶν σωμάτων τὰς ψυχὰς ἰδιότητα ἰσχυρῶν ἐξασκοῦσαι ἐφόδων——ἀλογεῖν. Vide etiam p. 611. Huc refer Clement. Alexand. Strom. i. p. 415. ποιμαντικὴ πολιτικὴ, πολιτοδιδασκόλῳ· εἰς ἡγεμονίαν ποιμνικῶν· (forſan ποιμνικὴν) προγυμνασία γὰρ βασιλείας——ἡ ποιμνικὴ, καθάπερ καὶ τοῖς πολεμικοῖς τὴν θύτικὴ ἡ θηρευτική. Origen. cont. Celſ. lib. iv. p. 215. καθὼς εἰς γυμνάσια τῆς ἀνδρείας ὑπ' ἐμοῦ πειρατῶν διδόσθαι ἐμοῦ λέγει τὸ λέοντας καὶ ἄρκτους, παιδάλιόν τι καὶ ζωῦν, καὶ τι τοιοῦτον γρύζον. Vide Xenoph. de Venal. c. 2. & de Cyri Inſtitut. lib. i. & Cic. de Nat. Deorum lib. ii.

ram reipublicæ, proprie paſtoralis ars congruit, velut præludium quoddam magiſtratuum. Proinde cum Pater in eo generoſum animum conſpiceret, & majorem quàm pro ſorte privata, mirabatur fovebatque, diligens eum præ cæteris filiis, eo magis quòd proles erat ſerotina, qui non exiguus eſt ad benevolentiam ſtimulus. Et quia elegantiæ erat ſtudioſus, accendebat pueri ingenium accuratiore tractatione, ne non tam premeretur, quam magis eluceſceret. Sed invidia magnarum felicitatum adverſaria perpetua, tunc quoque domum undiquaque fortunatam aggreſſa perturbavit, concitatis contra unum pluribus fratribus, qui tanto odio eum proſequebantur, quanta pater benevolentia; tegentes tamen id & diſſimulantes in tempus aliud: unde merito augebatur in dies; nam affectus qui premuntur ne per verba expirent, contra eos qui impedire velint, fiunt graviores. At ille innocenter ſimplex, non intelligens latentes fratrum inimicitias, viſo ſomnio fauſto, ut amicis id aperuit.

Gen. xxxvii. 7. *Vidi*, inquit, *meſſis tempeſtatem adeſſe, & omnes nos in campo ad colligendas fruges præſto fuiſſe cum falcibus: ibi repente meum manipulum erectum conſtitiſſe, veſtros vero tanquam ex compoſito accurriſſe ad eum venerabundos, & reverentur adoraſſe.* Tum illi prudentia pollentes, & rem ſignis obſcurè proditam per conjecturas veriſimiles veſtigare idonei: Putaſne, inquiunt, regem te fore noſtrum & dominum? id enim ementita viſione ſubindicas. Atque ita odium magis ac magis accendebatur, auctum quotidianis occaſionibus. Ille tamen nihil ſuſpicatus, cum poſt paucos dies vidiſſet alterum magis ſtupendum ſomnium, & hoc narravit fratribus.

Ib. ℣ 8. Viſus erat videre ſolem & lunam & ſtellas undecim ipſum accedentes adorare; quod pater miratus in mente recondidit, de eventu præſagii ſolicitus & curioſus. Graviter autem objurgabat filium, timens ne quid ille peccaret,

Ib. ℣ 10. *Poteſtne*, inquit, *fieri, ut ego materque & fratres adoremus te?* nam per ſolem patrem, per lunam matrem, per undecim ſtellas fratres ſignificare videris: quod cave ne unquam in mentem

αὐτὸν τρόπον ϗ οἷς ἐλπὶς ὑπηρετεῖσθαι πόλεως, εἰκειόταλον ποιμενικῇ, [e] προαγών τις ὢσα [f] στρατηγίας. Ἐνορῶν ἂν ὁ πατὴρ αὐτῷ φρόνημα ἀνῳμὲς ϗ μεῖζον ἢ κ' ἰδιώτλω, ἐθαύμαζε ϗ φιλεῖπε, ϗ τ' ἄλλων υἱῶν μᾶλλον ἔστεργεν, ἐπειδὴ ὀψίγονος ἦν, ὅπερ ἀδενὲς ἦτλον ἀγωγόν ἐσιν εἰς εὔνοιαν. Καὶ ἅτε φιλόκαλος ὢν, ἐζωπύρει τλὼ παιδὸς φύσιν ἐξαιρέτοις ϗ πειτλαῖς ὑπιμελείαις, ἵνα μὴ ςυφῇ μόνον, ἀλλὰ ϗ [g] μᾶλλον ἐκλάμψῃ. Φθόνος δ' ὁ ἀεὶ τ μεγάλαις ὑπεραγίαις ἀντίπαλος, ϗ τότε πᾶσι τοῖς μέρεσιν οἰκίαν καλορθῶσαν ὑπιθέμενος διέςησε, καθ' ἑνὸς πολλὰς ἀδελφὰς ἀλείψας· εἰ τῇ πρὸς ἐκεῖνον ἑνοίᾳ τὸ παλρὸς ἰσόρροπον δύσνοιαν ἐπεδείκνυλο, μισοῦνλες ὅσον ἐςέργελο. Τὸ δὲ μίσος οὐκ ἐξελάλην, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ἐταμίευον, ὅθεν εἰκότως ὀργαλεώτερον ἐφύελο· τὰ γὰρ ςεγόμενα πάθη μὴ ῥαπνέονλα τοῖς [h] ἀπιςῶσι λόγοις βαρύτερα. Χρώμενος ἦν [i] ἀκακώπτοις ἤθεσι, ϗ τλὼ [k] ὑπτικνρεῖσαν ἔχθραν ἐκ τ ἀδελφῶν ὑ ζωιεὶς, ὅναρ ἰδὼν ἄτσιον, ὡς δὴ εὔνοις, διηγεῖται. Ἔδοξα γὰρ, φησὶν, ἀμήτν χαιρὸν ἐφεςάναι, ϗ πάνλας ἡμᾶς ἀφικνεῖσθαι εἰς τὸ πεδίον ὅπι τλὼ τν καρπν ζυλλογλὼ, δρέπανα λαβόνλας θερίζειν· αἰφνίδιον δὲ τὸ μὲ [l] ἐμὸν δεᾶμα ἐπανίςαδ ϗ μείναν ὀρθν, τὰ δὲ ὑμέτερα, ὥπερ ὑπὸ ζωθήμαλος ὑπδεδεμένα τεθηπέναι, ϗ μὴ τιμῆς τ πάσης προσκυνεῖν. Οἱ δὲ εἰς ζωέσιν ἀχθεῖς, ϗ δεινοὶ λέγ ζυμβέλων ἰχνηλατῆσαι πρᾶγμα [m] δηλόμενον εἰκόσι ςοχασμοῖς· μὴ νομίζεις, ἔφασαν, ἔσεδ βασιλεὺς ἡμῶν ϗ κύριος; ταῦτα γὰρ λέγ τ καλεψνσμένης φανλασίας ὑπαινίτλη. Τὸ δὲ μίσος ἔτι μᾶλλον ἐζωπυρεῖτο, προσλαμβάνον ἀεί τινα καινλὼ πρόφασιν εἰς ζωαύξησιν. Ὁ δὲ ὑπνόμενος, ὀλίγαις ὕςερον ἡμέραις ὅναρ ἰδὼν ἕτερον καλαπληκλικώτερον τν πρόσθεν, τοῖς ἀδελφοῖς [n] ἀνέφερεν. Ἥλιον γὰρ ἤκονλας προσκυνεῖν αὐτὸν, ὡς τ παλέρα θαυμάσανλα, τὸ γεγονὸς ὑναπορίᾳ τῇ λέγνοίᾳ, ταμιεύονλα καὶ ζκοπούμενον τὸ ἐσόμενον. Ἐμβριθῶς δ' ἐνυθέτ τ παῖδα, καλὰ δέος τν μή τι λέγαμαρτεῖν, ϗ φησὶν· ἆρα δυνησόμεθα ἐγὼ ϗ ἡ μητὴρ ϗ οἱ ἀδελφοὶ προσκυνῆσαί σε; Διὰ μὲ γὰρ ἡλίν τ πατέρα, λέγ δὲ τ ἕνδεκα ἀςέρων τὰς

[e] προαγὼν] Ita MS. Coiſl. pro προαγωγὴ in Editis. A Philone quoque alibi vox προαγὼν in hoc ſenſu uſurpatur. Lib. de Sacrific. p. 130. πολέμν προαγώνια ποιμένας. Item de Vita Moſis p. 623. προαγὼν τις λοιμικν ἀῤῥωςημάτων ἢ ζώων ἀλόγων αἰφνίδιος φθορά.

[f] ςρατηγίας] Mendoſe, ut videtur. Eſt enim Ars Paſtoritia ad civile, non militare regimen introductio. Forſan ſcribendum βασιλείας. Sic Noſter infra lib. de Vit. Moſ. p. 611. ποιμενικὴ γὰρ μελέτη ϗ προγύμνασμα βασιλείας. Ita quoque Clemens Alexandria in loco nuper citato. MS. Coiſl. ἐπισασίας ϗ ςρατηγίας.

[g] μᾶλλον] Ita MSS. Coiſl. & Aug. Editi θᾶτλον.

[h] ἀπιςῶσι] MS. Reg. Par. ἐπιχῶσι, & ſic reponendum videtur. Coiſl. & Aug. ἐπιλυχῶσι, ubi veræ lectionis retinentur veſtigia.

[i] ἀκακώτοις] MS. Med. ἀκάκοις τοῖς, ſicque ad ſenſum loci melius. Heſych. ἀκάκωτος, ἄλυπος. Ἀκίρεως, ἀκακος, ἀλάβιρος, ἀσφαλής.

[k] ὑπτικνρεῖσαι] Ita MSS. Noſter infra μηδὲν ἔτι ἔχθος — ὑπτικνρεῖν. Joſeph. Ant. lib. xvii. c. 5. μῖσος τὸ ὑπτικνρεῖν. Heſych. v. ὑπτικνρῆσα εἰς βάθος οἰκῆσα. Editi οἰκνρῆσαι.

[l] ἐμὸν] Ita MSS. pro ἐμν. Item ἐπανίςαδ. Editi ὑπανίςαδ.

[m] δηλόμενον] Forſan ἀδηλόμενον.

[n] ἀνέφερεν] Ita MSS. pro ἀνέφηνεν. Supra p. 594. τοῖς δ' ἐκ φίλοις πολλὰ τν ἀπορήτων ἀναφέρ. Vide etiam infra p. 552.

p. 527.

ἀδελ-

° ἀδελφὰς ὑποσημαίνειν ἔοικας· ὃ μηδ' εἰς νᾶν ποτε ἔλθοι τ σὸν, ὦ παῖ· P λαθᾶσα γὰρ καὶ ἡ μνήμη τ φανέντων ὑπεξέλθοι. Τὸ γὰρ τὴν ὅλην ἐπὶ τοῖς οἰκείοις ἐλπίζειν καὶ καρδοκεῖν ἡγεμονίαν ἀποκλῖνὸν ἄγαν, παρ' ἐμοὶ κρατῆ, νομίζω γὰρ κἀγὼ πᾶσιν, εἷς ἰσότητος μέλει καὶ ζυγῶν δικαίων. Εὐλαβηθεὶς γὰρ ὁ πατὴρ, μή τις ἐκ τοῦ ᵠ ξυναντήσεως ὀπτῶμένη ταραχὴ καὶ φάσις τοῖς ἀδελφοῖς, μνησικακοῦσιν ὑπὲρ τ ἐνυπνίων τῷ θεασαμένῳ, τοὺς μὲν ἐκπέμπει ποιμανοῦντας, τ γὰρ οἶκοι παρεφύλαττεν ἄχει καιρὸν τὸ προσῆκον· εἰδὼς ὅτι τ τ ψυχῆς παθῶν καὶ νοσημάτων λέγεται εἶναι χρόνος ἰατρὸς, ἱκανὸς καὶ πένθος ἀνελεῖν, καὶ θυμὸν σβέσαι, καὶ φόβον θεραπεῦσαι· πάντα γὰρ ἐξημαυρίζει καὶ ὅσα κατ' ἦ φύσιν δυσία. Ὡς δ' ἐπέπαυτο μηδὲν ἔτι τ ληνοίαις αὐτῶν ἔχθος ὑποικυρῶν, ἐκπέμπει τ υἱὸν, ἅμα μὲν τοὺς ἀδελφοὺς ἀσπασόμενον, ἅμα δὲ καὶ δηλώσοντα πῶς ἔχουσιν αὐτοί τε καὶ οἱ τῶν θρεμμάτων ἀγέλαι.

tibi, mi puer, veniat: trade potius oblivioni visiones istas nefarias. Nam sperare & expectare principatum inter domesticos, res abominanda est, me judice, nec aliter judicare puto cæteros, quibus æqualitatis & cognationis jura sunt curæ. Veritus autem ne fortè ex congressu inter se aliquid seditionis inter fratres oriretur, ob somnia *fratri* qui viderat indignatos, illos ablegat ad pascua, hunc domi retinet ad tempus congruum: gnarus quòd affectus animæ ac morbos tempus dicatur mederi; sufficiatque & luctui tollendo, & furori sedando, & timori percurando; cuncta enim reddit leviora, etiam quæ non facile sanantur. Ubi vero jam evanuisse simultates domesticas suspicatus est, misit filium, tum ut fratres salutaret, tum ut renunciaret satin' salvi sint, tum ipsi tum pecora.

p. 528.

Ταύτῃ τῇ ὁδῷ δρόμῳ ζωέδῃ μεγάλων κακῶν τε αὖ καὶ ἀγαθῶν, παρ' ἐλπίδας ἑκατέρων. Ὁ μὲν γὰρ πειθαρχῶν τ πατρὸς, ἦει πρὸς τοὺς ἀδελφούς· οἱ δὲ μακρόθεν ἀφικνούμενον ἰδόντες, ἄλλος ἄλλῳ, διελάλουν ἀδὲν εὔφημον· ὁπότε οὐδὲ ὀνόμασί προσαγορεύειν ἠξίουν αὐτὸν, ἀλλ' ὀνειροπλήγα καὶ ἐνυπνιαστὴν, καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπεφήμιζον. Καὶ ὅτι τοσοῦτον ᵣ προῆγον ὀργῆς, ὥστε καὶ τ ἐπ' αὐτῷ φόνου μὴ πάντες, ἀλλ' οἱ πλείους ἐβούλευον· καὶ, ὑπὲρ ὃ μὴ καταφωραθῆναι, ῥιπτεῖν ἀνελόντες ἐνώκησαν εἰς ὄρυγμα γῆς βαθύταton· πολλαὶ δὲ εἰσι πρὸς τ τέρπον ὕδατος ἐμβολὰς δεξάμεναι. Καὶ μικρὸν τὸ μέγιστον ἄγος, ἀδελφοκτονίαν, εἰργάσαντο, εἰ μὴ παρηγορίαις τοῦ πρεσβυτάτου μόλις ἐπείσθησαν· ὃς παρῄνει μὴ ἐφάψασθαι τοῦ μιάσματος, ἀλλ' αὐτὸ μόνον εἰς ἓν τ ὀρυγμάτων ῥίψαι, ἀφανούμενός τι σωτήριον, ἵνα λαβὼν μὴ τῷ ἀναχώρησιν, ἀπαθὴ πάντες κακοῦ ἀπαλλάξῃ τῷ πατρί. Συναινεσάντων δὲ, ὁ μὲν πρόσω ἠπάζετο, οἱ δὲ ὡς πολέμιον ζυλλαβόντες, ἅπασαν ἀπαμπίσχουσι τὸν ἐσθῆτα· καὶ τ μὲν καθιμῶσιν εἰς βαθεῖς βόθρους· τὴν δ' ἐρίφου αἵματι φοινίξαντες, ἀφέπεμπον τῷ πατρὶ, προφάσει ὡς ὑπὸ θηρίων διαφθαρείς. Ἐκείνῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ κατά τινα ζωλυχίαν ἔμποροί τινες ὠδοιπόρουν, τ ἔθος ἐχόντων ἀπ' Ἀραβίας εἰς Αἴγυπτον κομίζειν φόρτον· οἷς ἀνελκύσαντες τ ἀδελφὸν πιπράσκουσιν, ᵗ ἡγησαμένου τὴν γνώμην τοῦ κατ' ἡλικίαν τετάρτου. Καὶ γὰρ ὅτις, μοι δοκῶ, δείσας μὴ ὑπὸ τ ὀργὴν ἀμείλικτον ἐπ' αὐτῷ ζωπυρούντων δολοφονηθῇ, ζωεβούλευσεν ἀποδόσθαι, δουλείαν ὑπαλλαττόμενος

Hoc iter initium fuit magnorum & bonorum & malorum, utrorumque præter expectationem. Profectus enim est ille ad visendos fratres, ita ut pater jusserat: qui procul conspicati venientem, mutuo se compellabant verbis nihil faustum omninantibus, quando ne nominare quidem eum dignabantur, sed somniatorem, attonitum visionum prodigiis, & reliqua talia appellabant. Tantum autem irarum conceperant, ut in cædem ejus si non omnes certe plures conspiraverint, statuentes interfectum eum in fossam aliquam profundam projicere, ne deprehenderetur facinus; sunt autem in iis locis multa aquæ pluviæ receptacula. Itaque minimum abfuerunt à scelere gravissimo, fratricidio, quod solus fratrum maximus ægre dissuasit, jubens abstinerent ab inexpiabili scelere, tantum in unum ex his puteum eum projicerent, ejus vitæ prospiciens, ut post reliquorum discessum ipse patri restitueret incolumem. Quo impetrato, venientem complexus est, cæteri hostiliter comprehensum toto vestitu spoliant; illumque demittunt per fnnem in profundam foveam: vestem vero cruentatam hœdi sanguine transmittunt ad patrem, cum prætextu quasi absumptus esset à bestiis. Eodem die mercatores quidam iter faciebant soliti ex Arabia in Ægyptum merces deportare, his fratrem extractum vendunt, autore fratre quarto à primogenito. Hic enim (ut opinor) metuens, ne ab implacabiliter iratis frater per dolum interimeretur, eum vendi maluit, pro

° ἀδελφὰς] In Cod. Med. additur ἴνδεκα.

P λαθᾶσα] Mendosè, ut videtur. Forsan ἰλαθεῖσα, vel λυθεῖσα.

q ζωαντήσεως] Forsan σωδιαπήσεως.

r προῆγον] Anne προήχθησαν vel προήεσαν?

t ἡγησαμένου] Melius, ἡσσηγησαμένου. Ita enim passim scribere amat Noster. Infra in hoc libello p. 337. ἐὰν δ βαλόν, γνώμας ἡσσηγήσομαι κοινωφελεῖς.

morte

morte ſervitutem, gravius malum pro leviori, commutans. At natu maximus qui vendito non interfuit, poſtquam introſpexit *foveam*, nec vidit quem paulo ante ibi reliquerat, vociferabatur & ejulabat, ſciſſiſque præ dolore veſtibus & quaſi furibundus diſcurſitabat, manus complodens, & capillos ſibi vellens, quid illo factum eſſet, rogitans. "Vivitne puer an ex-"tinctus eſt? Si non ſupereſt, ſaltem cadaver "oſtendite, ut deplorando calamitatem levio-"rem faciam. Solatium erit videre vel mortu-"um. Cur mortuum quoque odio proſequi-"mur? certe ſublatis nemo invidet. Quod ſi "vivit, quò abiit? apud quos ſervatur? nam "me ſuſpectum non opinor, ut etiam de mea "fide dubitetis. Illis vero faſſis venditum, & "pretium proferentibus: Bella, inquit, ne-"gotiatio, partiamur lucrum: de prædonibus "ſceleris primas referentes, ut victores corone-"mur; crudelitate ipſis longè ſuperiores, glo-"riemur. Illi in alienos conſpirant, nos in "domeſticos & chariſſimos. Admiſſum eſt pro-"brum novum & maximum, inſigne dedecus. "Majorum noſtrorum probitatis monumenta u-"bique terrarum exſtant, nos autem relinque-"mus inhumanitatis perfidiæque maculas non "eluendas. Volat enim ubique fama nuncia "magnorum facinorum, non ſine admiratione "laudabilium, noxiorum reprehenſione & vitu-"perio. Quomodo communis pater horum fa-"mam accipiet? cui cætera beato feliciſſimo-"que, quod in vobis fuit, vitam vix ferendam "reddidiſtis. Illiuſne miſeri ſervitutem, an no-"ſtram deflebit ſævitiam? noſtram vicem ma-"gis dolebit, ſat ſcio: ſiquidem levius malum "eſt pati quàm inferre injuriam. Nam alte-"rum ſublevatur duobus magnis remediis, ſpe "atque miſeratione: alterum autem utroque "remedio deſtitutum, damnatur publico mor-"talium judicio. Sed quid ego hæc clamito? "præſtat ſilere, ne mihi quoque aliquid obve-"niat, quod non libet dicere. Exaſperati enim "eſtis implacabiliter, & palam ſpiratis iracun-"diam."

θανάτῳ, κυφότερον κακὸν μείζονι. Ὁ δὴ πρεσβύταις, ὁ γὰρ παρὼν παρεσκομμένος, ἀμφικύψας, καὶ μὴ καταιδὼν ὃν ἀπολελοίπει πρὸ μικροῦ, ἐβόα καὶ ἀνεκράγει. Καὶ τὰς ἐσθῆτας διερρηγάμενος, ἄνω καὶ κάτω καθάπερ ἐμμανὴς ἐφέρετο, τὰς χεῖρας κροτῶν, καὶ τὰς τρίχας τίλλων, "Τί πέπονθε, λέγων, ἐπαλε· ζῇ, ἢ τέθνηκεν; "Εἰ μὲν οὐκ ἔστι, δείξατέ μοι τὸν νεκρὸν, ἵν' ὀπι-"σθακρύσας τῷ σώματι, λωφήσω τὸ ζυμφο-"ρᾶς. Ἰδὼν κείμενον παρηγορηθήσομαι. Τί "καὶ νεκρῷ μνησικακοῦμεν; πρὸς τοὺς ἀνθρω-"πους φθόνος οὐδεὶς φύεται. Εἰ δὲ ζῇ, ποῖ γῆς "ἀπελήλυθε; φυλάττεται παρά τισιν; ὁ γὰρ "δὴ κἀγὼ καθάπερ ἐκεῖνος, ἐν ὑποψίαις "εἰμὶ ὡς ἀπιστοῦσι. Εἰπόντων δ' ὅτι πέπραται, p. 529. "καὶ τιμὴν τιμῶν ἀπιδεικνυμένων, καλῶν ἐμ-"πορίαν ἐφιλάσθε εἶπεν· τὰ κέρδη διανεμώ-"μεθα· τοῖς ἀνδραποδισταῖς περὶ κακίας ἄθ-"λων ἀμιλλησάμενοι, στεφανηφορῶμεν· προσ-"υπερβάλλοντες αὐτὰς ὠμότητι, ζημιωσώμεθα. "Καὶ ἀλλοφύλων ἐκεῖνοι ζυντίθενται, καὶ δ' οἰ-"κειοτάτων καὶ φιλτάτων ἡμεῖς. Κεκαινούργηται "μέγα ὄνειδος, πεδοῦται αἰσχύνη· μνημεῖα "καλοκἀγαθίας οἱ πατέρες ἡμῶν πανταχοῦ τὰ "οἰκουμένης ἀπέλιπον, ἀποκρύψομεν καὶ ἡμεῖς "ἀπιστίας καὶ μισανθρωπίας ἀθεραπεύτους δια-"βολάς. Φθάνουσι γὰρ αἱ τῶν μεγαλουργηθέντων "φῆμαι πανταχόσε, τὰ μὲν ἐπαινετῶν θαυμα-"ζόμεναι, τὰ δ' ὑπαιτίων, ψόγου καὶ κατη-"γορίας τυγχάνουσαι. Τίνα ἄρα τρόπον ὁ "πατὴρ ἡμῶν τοῦ περὶ τῶν συμβεβηκότων "ἀκοὴν δέξεται; τελσμακαρίῳ καὶ τελσδυ-"δαίμονι τὸ καθ' ἡμᾶς βίον ἀβίωτον παρ-"έχεσθε. Τὸν πραθέντα τῆς δουλείας, ἢ τοὺς "περεκότας τῆς ὠμότητος οἰκτιεῖται; Πολὺ "μᾶλλον, εὖ οἶδα, ἡμᾶς· ἐπεὶ καὶ τὸ [a] ἀδι-"κεῖσθαι τοῦ ἀδικεῖν χαλεπώτερον. Τὸ μὲν γὰρ, "δυσὶ βοηθεῖται τοῖς μεγίστοις, ἐλέῳ καὶ ἐλ-"πίδι· τὸ δ' ἑτέρου μετέχον, ἅπασιν ἡτᾶ-"ται τοῖς κρείττοις. Ἀλλὰ τί ταῦτα θρηνῶν "ἀπηχῶ; βέλτιον ἡσυχάζειν, μὴ καὶ αὐτὸς "συναπολαύσω τινὸς ἀποκλῆτος. Τεταχύται δὲ "καὶ ὀργαὶ καὶ ἀπαραίτητοι, ὅταν πνεῖ [aa] λαμ-"πρῶς ἔτι ὁ ἐν ἑκάστῳ θυμός."

Cæterum ubi ad patrem perlatum eſt, non quod verum erat, venditum eſſe filium, ſed commentum illud de abſumpto à beſtiis, ictus aures nuncio, ſimulque oculos ſpectaculo, (allata enim fuerat tunica lacera fœda cruentaque)

Ὡς δὴ ἤκουσεν ὁ πατὴρ ὁ ταληθὴς, ὅτι πέπραται ὁ υἱὸς αὐτοῦ, τὸ μὲν ψεῦδος, ὅτι τέθνηκε, καὶ ὡς ὑπὸ θηρίων ἐξανήλωται, πληχθεὶς τὰ μὲν ὦτα ἀφὶ τοῦ λεγομένων, τοὺς δ' ὀφθαλμοὺς ἀφὶ [b] οὗ φανέντος· ὁ γὰρ χιτὼν αὐτῷ καταιχισμένος

[v] τὰς ἐσθῆτας] MSS. τὴν ἐσθῆτα.
[x] ἀμιλλησάμενοι] Forſan ἀμιλλησόμενοι.
[y] τὸ καθ' ἡμᾶς] Scribendum videtur τὸ καθ' ὑμᾶς.
[z] παρέχεσθε] Ita MSS. Editi παρέχησθε.
[a] ἀδικεῖσθαι] Hoc ex Platone didicit Noſter in Gorgia p. 469. σὺ ἄρα βούλοιο ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν; βουλοίμην μὲν οὐκ ἔγωγε, εἰ δὲ σὺ αἱρήσοιο εἴτε ἢ ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἑλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν. Sic quoque Jamblych. Vit. Pythagoræ p. 130. ποῖον δὴ μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ὅσιον εἴη λέγειν, ἢ κλέπτειν ἀνθρώπου.
[aa] λάμπρως] MSS. λαμπρὸς. Forſan λάβρως. Vide Heſych. v. λαῖφος, & λάβρος.
[b] οὗ φανέντος] MS. Coiſl. τοῦ φανέντος.

κθ

καὶ [c] καληκισμῷ καὶ πολλῷ αἵματι πεφονισμένῳ ἐκεκόμιστο· ζυγχυθεὶς ὑπὸ τῆ περιπαθήσεως, ἀχανὴς ἐπὶ πλεῖστον χρόνον ἔκειτο, μηδ' ἴσον τιὼ κεφαλὴν ἐπᾶραι δυνάμενος, θλιβόσης καὶ συλλαχνιζούσης τὴ συμφορᾶς. Εἶθ' ὥσπερ τινα πηγὴν δακρύων ἐξαίφνης ἀνεὶς μετ' οἰμωγῆς πικρᾶς, περιὰς καὶ γένεια καὶ στέρνα [d] καλέντιπτε, καὶ τὰς περὶ αὐτὸν ἐσθῆτας, ἅμα τοιαῦτ' ἐπιλέγων· "Οὐχ ὁ θάνατός με λυπεῖ, τέκνον, ἀλλ' ὁ [e] τύτυ τάφος. Εἰ ἐπὶ γῆς ἐτάφης τῆς σῆς, παρηγορήμην· ἐθεράπευσα ἄν, ἐνεστήλευσα πρότερον, ἀποθνήσκοντα τελευταίων ἀσπασμάτων ἐκοινώνησα, τὰς ὀφθαλμὰς ζωντὶ κλεισα, ἐπεδάκρυσα κειμένῳ τῷ νεκρῷ, πολυτελῶς ἐκήδευσα, τῶν νομιζομένων οὐδὲν παρέλιπον. Ἀλλ' εἰ καὶ ἐπὶ τῆ ξενῆς, εἶπον ἄν· τὸ οἰκεῖον ὄφλημα τῆ φύσεως ἀπελαύσης, ὦ ὗτος, μὴ κατήφει. Πρὸς [f] ζῶντας αἱ παλαιάδες, ἀποθανόντων ἡ πᾶσα γῆ τάφος· ὠκύμοροι δ' εἰσὶ πάντες ἄνθρωποι· καὶ γὰ ὁ μακροβιώτατος [g] ὀλιγοχρόνιος, ἀνεξέλαστόμενος αἰῶνι. Εἰ δὴ καὶ βιαίως καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς ἔδει θνήσκειν, ἦν ἄν μοι κουφότερον κακὸν ὑπ' ἀνθρώπων ἀναιρεθέντος· οἱ κλείναντες νεκρὸν ἂν ἠλέησαν, ὡς ἐπαμήσασθαι κόνιν, καὶ τὸ σῶμα συγκρύψαι. Εἰ δὴ καὶ πάντων ἐγεγλώττητο ὠμότατοι, τί πλέον εἶχον ἢ ῥίψαντες ἄταφον ἀπαλλάττεσθαι; τὸ δ' [h] ἄλλων παρόντων ἴσως τις ἐπιτὰς καὶ θεασάμενος, εἶπον τὸ κοινῆς λαβὼν φύσεως, ἐπιμελείας καὶ ταφῆς ἠξίωσε. Νυνὶ δ', ὡς λόγος, ἀτιθάστοις καὶ σαρκοβόροις θηρσὶν ὠμοῖα καὶ θοίνη γέγονας, γυψαμένοις τὲ ἐσιαθεῖσι τὲ ἐμῶν σπλάγχνων. Ἀθλητής εἰμι τὲ ἀθλήτων· [i] εἰκῆ γεγύμνασμαι πολλαῖς κακοπαθείαις, ἀλώμενος, ξενιτεύων, ἐπιτεύων, ἀναγκαζόμενος, ἄχρι καὶ ψυχῆς ἐπιβουλευόμενος ὑφ' ὧν ἧκιστ' ἐχρῆν. Καὶ πολλὰ μὲ εἶδον, πολλὰ δ' ἤκουσα, μυρία δ' αὐτὸς ἔπαθον τὲ ἀνηκέστων, ἐφ' οἷς παιδευθεὶς μεγαλοπαθεῖν οὐκ ἐγυάμφθην. Ἀλλ' οὐδὲν τῶ συμβεβηκότος ἀφορητότερον, ὅ μου τὸν ῥωμαλέον τὲ ψυχῆς ἀνατέτροφε καὶ καθῆρηκε. Τί γὰ μεῖζον ἢ οἰκειότερον πένθος; ἢ μὲ ἐσθὴς τῶ παιδὸς ἀφικνεῖται μοι τῷ πατρὶ, τῶ οὐ μέρος, οὐ μέλος, οὐ βραχὺ λείψανον· ἀλλ' ὁ μὲ ὅλος δι' ὅλων δεδαπάνηται, μηδὲ ταφῆς δυνηθεὶς μεταλαχεῖν. Ἡδ' οὐδ' ἂν [k] ἐκπεμφθῆναί μοι δοκεῖ τὸ ὤφελον, εἰ μὴ πρὸς ἀνίας ὑπόμνησιν καὶ ὧν ὑπέμεινε καίνωσιν, εἰς ἀλήστους καὶ ζωηχεῖς ἐμοὶ συμφοράς." Καὶ ὁ μὲ τοιαῦτ' ἀπωδύρετο· οἱ δ' ἔμποροι πι-

dolore turbatus, obmutuit per longum temporis ſpatium, ne caput quidem valens attollere, tanta calamitate oppreſſus & perturbatus. Tandem repente effuſus in lacrymas velut è fonte prorumpentes, rigabat genas, pectus, & faciem ipſaſque ſimul veſtes, in hæc erumpens verba: "Non tam mortem tuam, fili mi, doleo, quàm ſepulchri jacturam. Nam ſi tibi ſepulchrum contigiſſet in terra propria, nec mihi deeſſet ſolatium. Officioſe aſſediſſem ægrotanti, impendiſſem prius morienti extrema oſcula, clauſiſſem oculos, mortuum perfudiſſem lacrymis, extuliſſem magnifice, nihil omiſiſſem è juſtis funebribus. Atque etiam ſi peregre defunctus eſſes, dixiſſem ad meipſum, perſolutum eſt naturæ debitum, noli triſtari. Vivi habent ſuas patrias, mortuorum omnis terra ſepulchrum eſt; brevis ævi ſunt vel nemo vel omnes homines: nam qui maxime longævus fuit, quantillum temporis vixit, ſi ad æternitatem id conferas? Quod ſi omnino morituros eras per vim & inſidias, levius fuiſſet extingui manibus hominum, qui mortuo ſaltem pulverem inſperſiſſent, & cadaver tumulaſſent. Aut, ut crudeliſſimi fuerint, quid amplius potuiſſent, quam inſepultum projicientes abire? quem mox viator aliquis præteriens memor naturæ communis tactus, miſericordia, juſtis funebribus dignatus fuiſſet. Nunc, ut fertur, immitium & carnivorarum beſtiarum epulum fuiſti, quæ meis ſaturatæ ſunt viſceribus. Hactenus caſus adverſos exantlavi, fruſtra miſeriis ſum exercitus, errando, peregrinando, mercede ſerviendo, dura ferendo imperia, uſque ad vitæ periculum exagitatus à quibus minime oportuit. Atque equidem multa vida, multa audivi, multa ſum paſſus gravia, quibus tamen, ad patientiam eruditus, non ſum fractus. Sed nihil præſenti caſu intolerabilius, qui totas animi vires ſubvertit atque dejecit. Quis enim luctus poteſt eſſe major aut miſerabilior? veſtis pueri ad patrem perlata eſt: ex ipſo non membrum, non fruſtum, non vel minimæ reliquiæ: ipſe omnino totus abſumptus, nec qualemcunque ſepulturam conſecutus eſt. Ac ne veſtis quidem miſſa videtur, niſi ut ad ejus aſpectum recrudeſcat doloris memoria, ne unquam tantæ calamitatis oblivio poſſit obrepere." Sic ille ſortem

p. 530.

[c] καληκισμῷ] Deeſt MSS. & forſan deeſſe poteſt. Neque enim vulgo uſurpatur vox illa de rebus, ſed perſonis. Heſych. v. καληκισμῷς, βασανισθέντας, νεκρισμῷς· καληκίσαι, εἰς τὸ σῶμα νεκρίσαι. Videtur enim vox facta ex præcedenti, καληκισμῷ. Joſeph. Ant. lib. ii. c. 3. χιλιᾶνα—ἡμαλισμῷοι καὶ λιλακισμῷοι.

[d] καλέντιπτε] Ita MSS. Med. Reg. Par. & Linc. Editi καλένιπτε.

[e] τύτυ] Deeſt MS. Med. Forſan vel delendum, vel ſcribendum, τουτῷ

[f] ζῶντας] Melius ζώντων. Mox ſcribitur in MS. Med. ὠκυμόρῳ οὐδεὶς ὁ πάντες ἄνθρωποι.

[g] ὀλιγοχρόνιος] Ita MS. Reg. Par. Editi ὀλιγοχρονιώτατος.

[h] ἄλλων] Sic MSS. Editi ἐν ὁδῷ.

[i] εἰκῆ] Ita MSS. Aug. & Coiſl. Editi ἐκεῖ.

[k] ἐκπεμφθῆναί] MSS. Coiſl. & Aug. εἰσπεμφθῆναι. Ibidem ſcribitur καίνωσιν, pro καίνισιν in Editis.

ſuam deplorabat; mercatores autem vendunt puerum in Ægypto eunucho cuidam regio qui culinæ præerat.

περάσκυσι τ̃ παῖδα ἐν Αἰγύπτῳ τ̃ σνέχων τινὶ τ̃ βασιλέως, ὅς ἐστιν ἀρχιμάγειρος.

Cæterum poſt denarratam hiſtoriam, videndendum quid in eâ myſticè ſignificatur. Nam propemodum omnes legis partes, ſaltem quam plurimæ, ſuam habent allegoriam. Hic vitæ modus de quo agitur, apud Hebræos Joſeph vocatur, apud Græcos *Domini appoſitio*, aptiſſimo nomine ac rei præſenti convenientiſſimo. Eſt enim rerum omnium dominæ naturæ auctarium, civilis adminiſtratio qua utuntur populi. Nam mundus hic eſt magna civitas, & unâ regiminis formâ, & unâ lege regitur. Continet autem lex iſta, naturæ juſſa de agendis, & vetita de non agendis. Civitates autem iſtæ per varia loca, diverſâ reguntur adminiſtratione, neque iiſdem legibus. Aliæ enim apud alios conſuetudines & leges adinventæ ſunt & adjectæ. In cauſa eſt ſeparatio & diſſociatio non ſolum Græcorum à Barbaris, vel Barbarorum à Græcis, ſed & utriuſque gentis à ſuis. Dein, ut videtur, ad ea quæ culpâ carent culpam referentes, difficultates temporum, infelicem proventum fructuum, agrorum ſterilitatem, loci ſitum in maritimis aut mediterraneis, in continente aut inſulis, & id genus alia, veritatem diſſimulant. Accedit inſuper avaritia & mutua perfidia, è quibus non contenti jure naturali, quæ in commune conducere videntur conſentientibus cœtibus, ea leges nominant: itaque merito additamenta naturalis juris cenſentur inſtituta particularium civitatum. Nam leges oppidatim receptæ, ſunt appendices rationis rectæ à natura nobis inſitæ, ſicut & civilis vir auctarium eſt juxta naturam viventium.

Ἄξιον μθύτοι μ̃ τλὼ ῥητλὼ διήγησιν, κ̀ τὰ ἐν ὑπονοίαις προσαποδ̃ναι. Σχεδὸν γ̀ τὰ πάντα [l] ἢ τὰ πλ̃ῖσα τ̃ νομοθεσίας ἀλληγορ̃ῖται. Ὁ τοίνυν ὑπικρινόμθος τρόπ, ᾧ μ̀ Ἑβραίοις Ἰωσὴφ καλ̃ῖται, ᾧ δὲ ὑ̃ Ἕλλησι [m] κυρία πρόθεσις. ἀϑυβολώταλον κ̀ τ̣ῷ ὀνλυμθύῳ γράμματι οἰκειότατον. Προθήκη γάρ ἐστι τ̃ τ̀ κ̃ρ ἁπάντων ἀνημμθύης φύσεως, ἡ κ̃ δήμυς πολιτεία· ἡ μ̀ γ̀ μεγαλόπολις ὅδε ὁ κόσμ ἐστὶ, κ̀ μι᾽ χρ̃ῆται πολιτείᾳ κ̀ νόμῳ ἑνί. Λόγ δέ ἐστι φύσεως προσακτικὸς μ̀ ὧν πρακτέον, ἀπαγορθτικὸς ὑ̃, ὧν ὰ ποιητέον· αἱ ὑ̃ κ̃ τ̃ πάντες αὗται πόλεις, ἀπερίγραφοί τε εἰσὶν ἀληθμ̣ῷ, κ̀ πολιτείαις χρ̃ῶν ] διαφερόντως, κ̀ νόμοις ὐχὶ τοῖς αὐτοῖς. Ἄλλα γ̀ παρ᾽ ἄλλοις ἔθη κ̀ νόμιμα παρεξευρημθ́α & προστεθημθ́α. Αἴτιον ὑ̃, τὸ ἄμικτον κ̀ ἀκοινώνητον, ὰ μόνον Ἑλλήνων πρὸς Βαρβάρους, ἢ Βαρβάρων πρὸς Ἕλληνας, ἀλλὰ κ̀ τὸ ἑκατέρα γ̀ν ἰδία πρὸς τὸ ὁμόφυλον. Εἶϑ᾽, ὡς ἔοικε, τὰ ἀναίτια αἰτιώμθοι, καιρὸς ἀβλήτους, ἀγονίαν καρπῶν, τὸ λυπρόγειον· τλὼ ϑέσιν, ὅτι πρόχλ, ἢ μεσόγει, ἢ κ̃ νῆσον, ἢ καλὰ ἤπειρον, ἢ ὅσα τούτοις ὁμοιότροπα, ταλήϑ ἠσυχάζυσιν. [n] Ἔστι δ᾽ ἡ πλεονεξία, κ̀ ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀπιστία, δι᾽ ἃς οὐκ ἐγκεϑείσ τοῖς τ̃ φύσεως ϑεσμοῖς, τὰ δόξαντα ζυμφέρειν κοιν̃ῇ πᾶς ὁμοσνώμοσιν ὁμίλοις, ταῦτα νόμυς ἐπεφήμισαν· ὥστε εἰκότως προσϑ̃ναι μᾶλλον αἱ κ̃ μέρ πολιτεῖαι, μιᾶς τ̃ κ̃ φύσιν. Προσϑ̃ναι μ̀ γ̀ οἱ κ̃ [o] πόλεις νόμοι τ̃ τ̃ φύσεως ὀρϑ̃ λόγυ· προσθήκη δ᾽ ἐστὶ πολιτικὸς ἀνὴρ τ̃ βιν̃ῆ κ̃ φύσιν.

Nec alienum eſt à propoſito, quòd tunica varia veſtitus dicitur; nam rerum civilium adminiſtratio res eſt multimoda & varia, multas mutationes recipiens, ex perſonis, rebus, cauſis, *actionum* proprietatibus, locorum item diverſitatibus & temporum. Sicut enim gubernator pro ratione ventorum mutat navigationis ſubſidia, non uno modo navem dirigens; & medicus non uno ad omnes morbos utitur remedio, ac ne in uno quidem morbo ſi is variet, ſed obſervans inventiones, remiſſiones, repletiones, vacuationes, cauſarum mutationes, multa ad ſalutem variat, nunc hoc, nunc illud adhibens;

Οὐκ ἀπὸ ζκοπ̃ μθύτοι κ̀ χιτῶνα ποικίλον ἀναλαμβάνειν λέγε ] · ποικίλον γ̀ πολιτεία κ̀ πολύτροπον, μυρίας ὅσας ἐνδεχομθ́η μεταβολὰς, προσώποις, πράγμασιν, αἰτίαις, [p] προξένων ἰδιότησι, καιρῶν κ̀ τόπων διαφοραῖς. Ὥσπερ [q] γ̀ κυβερνήτης τ̃ τῶν πνευμάτων μεταβολαῖς ζυμμεταβάλλ τὰς πρὸς εὔπλοιαν βοηθείας, ὑϑυόων τὸ ζκάφ ὐχ ἑνὶ τρόπῳ· κ̀ ἰατρὸς ὐχὶ μιᾷ χρ̃ῆται ϑεραπείᾳ πρὸς ἅπαντας τὰς κάμνοντας, ἀλλ᾽ ὐδὲ πρὸς ἕνα, τ̃ πάθυς μὴ ὑπιμφόν ]· ἀλλ᾽ ὑπτήρων ἀνέσεις, ὑπλάσεις, πληρώσεις, κενώσεις, [r] αἰτιῶν μεταβολὰς, ποικίλλ ταῦτα πρὸς ζωτηρίαν, ποτὲ μ̀ ταυτὶ, ποτὲ ὑ̃ ταυτὶ προσ-

[l] ἢ] Ita MSS. pro κ̀.

[m] κυρία] Alibi Noſter πρόθεσιν tantum Etymon Joſephi ponit; ſic enim ille lib. de Mutat. Nom. p. 1058. Ἰωσὴφ, ἑρμην. ἀϑυβόλως καλεῖται συμβόλου πρόθεμα. Idem de Somniis p. 1114. πρόθεσις γ̀ Ἰωσὴφ ἑρμην. ]. Hieronymus quoque lib. Nom. Heb. *Joſeph Augmentum*, & in Græcis Fragm. apud eundem p. 136. Ἰωσὴφ προσθήκη, ἢ ὑπερβ ἢ ἀφαίρεσις· melius ἢ ὑπέρβ ἀφαίρεσις, alluditur enim ad Gen. xxx. 24. Ergo forſan delendum κυρία.

[n] ἔστι δ᾽] Melius ἔτι ζ.

[o] πόλεις] Ita MSS. Reg Par. & Linc. Editi πόλ.

[p] προξένων] Omnino repone προξύων.

[q] γ̀] Reſtitui ex MSS.

[r] αἰτιῶν] Anne σιτίων?

φέρων.

φέρων· ἄτως, οἶμαι, καὶ τὸ πολιτικὸν κατ' ἀναγκαῖον εἶναί τινα πολυειδῆ καὶ πολύμορφον, ἕτερον μὲ κατ' εἰρήνην, ἕτερον δ' ἐν πολέμῳ, ἄλλον ἢ ἀπισωσιαμβύων ὀλίγων ἢ πολλῶν· τὸ μὲ ὀλίγων ἀτόνως καὶ ἐξανισάμβυον, μὴ ἢ πειθῶς τοῖς πολλοῖς ὁμιλῶν· καὶ ὅπως μὲ μὴ κινδυώσῃ τὸ εἶναι, ἀφ' τὸ κοινωφελὲς φθάνοντα τὰς ἄλλας αὐτάρκειαν, ὅπως ἢ πόνων ἢ ζημίης, ἑτέροις ὑπηρετεῖν ἐξισάμβυον. Εὖ μβύτοι τὸ φάναι, πιπράσκεσθαι τὸν ἄνθρωπον· ὁ μὲ γὰρ δημοκόπος καὶ δημηγόρος ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, καθάπερ τὰ πιπρασκόμβυα τῶν ἀνδραποδῶν, δοῦλος ἀντ' ἐλευθέρου γίνεται, ἀφ' τιμῶν ἃς δοκεῖ λαμβάνειν, ἀπαχθεὶς ὑπὸ μυρίων δεσποτῶν. Ὁ δ' αὐτὸς καὶ θηριάλωτος εἰσάγεται. Θηρίον ἢ ἀτίθασσον ἡ λοχῶσα κενοδοξία, ζωαρπάζουσα καὶ ἀφθείρουσα τὰς χρωμβύας. Οἱ δ' ὠνησάμβυοι καὶ πιπράσκουσιν· ἀ γὰρ εἷς δεσπότης τῶν πολιτευομβύων, ἀλλ' ἄλλος, ἐξ ἑτέρων ἕτεροι, κατά τινας ἐφεξείας καὶ διαδοχάς. Οἱ ἢ τερπροὶ, κακῶν θεραπόντων τρόπον, ἀλλαττόμενοι τοὺς κυρίους, οὐχ ὑπομβύοντες τοὺς προτέρους ἀφ' τὴν ἀψίκορον καὶ φιλόκαινον τῶν ἠθῶν ἀνωμαλίαν.

p. 532.

Τοσαῦτα περὶ τούτων· ὁ μβύτοι νεανίας εἰς Αἴγυπτον ἀχθεὶς, καὶ γνώμβυος, ὡς ἐλέχθη, παρ' οἰνόχῳ δεσπότῃ, τῆς καλοκαγαθίας καὶ εὐγνείας πεῖραν ὀλίγαις ἡμέραις δοὺς, τῷ ὅλῳ τοῖς οἰκοδόμοις ἀρχικῷ ἀφαλαμβάνει, καὶ ζυμπάσης τῆς οἰκίας τὴν ἐπιμέλειαν. Ἤδη γὰρ ὁ κλησάμβυος ἐτεκμηρίωτο ἀφ' πολλῶν, ὡς οὐκ ἄνευ θείας ἐπιφροσύνης ἕκαστα ἐκεῖνος λέγει τε καὶ πράττει. Τῷ μὲ δὴν δοκεῖν, ὑπὸ τῶ πραμβύω καθίσταλο τῆς οἰκίας ἐπίτροπος· ἔργῳ ἢ καὶ τῇ ἀληθείαις, ὑπὸ φύσεως, μνωμβύης αὐτῷ πόλεως καὶ ἔθνως ἓ χώρας μεγάλης ἡγεμονίαν. Ἔδει γὰρ τὸ μέλλοντα ἔσεσθαι πολιτικὸν, ἐγγυμνάσασθαι καὶ ἐνασκηθῆναι πρότερον πῖς κατ' οἰκονομίαν. Οἰκία τε γὰρ πόλις ἐστὶν ἐσταλμβύη καὶ βραχεῖα, καὶ οἰκονομία ζωσταμβύη τις πολιτεία· ὡς καὶ πόλις μὲ οἶκος μέγας, πολιτεία ἢ κοινή τις οἰκονομία. Δι' ὧν μάλιστα παρέσται τὸ αὐτὸν οἰκονομικόν τε εἶναι καὶ πολιτικὸν, κἂν τὰ πλήθη καὶ μεγέθη τῶν ὑποκειμβύων διαλλάττῃ. Καθάπερ ἐπὶ ζωγραφίας ἔχει καὶ πλαστικῆς· ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἀνδριαντοποιὸς, ἢ ζωγράφος, ἐάν τε πολλὰ καὶ κολοσσιαῖα μεγέθη κατασκευάζῃ, ἐάν τε ὀλίγα καὶ βραχύτερα, τὴν αὐτὴν ἐπιδεικνύμβυος τέχνην, ὁ αὐτός ἐστι. Σφόδρα ἢ δόκιμῶν ἐν τοῖς καθ' τὴν οἰκονομίαν, ἐπιβουλεύει πρὸς τῆ τῦ δεσπότου γυναικὸς ἐπιβουλὴν τὴν ἐξ ἔρωτος ἀκε-

sic opinor & reipublicæ moderator necessariò est multiformis & multiplex : alius in pace, alius in bello, aliter se paucis, aliter multis opponens adversariis; contra paucos fortiter insurgens, multos vero flectens persuasionibus: idem ob publicum commodum etiam cum proprio discrimine solus rem aget, ministeria vero, quæ labore tantum indigent, cedet aliis. Recte autem dicitur, *vendi hunc hominem :* nam qui auram populi captans concionaturus locum superiorem ascendit, sicut venalitii, servus fit ex ingenuo, propter honores quos videtur accipere, addicens se innumeris dominis. Idem à *feris laceratus* inducitur, quòd huic insidietur immanis bestia, vana gloria, corripere ac devorare tales solita. At emptores eum revendunt : quoniam non unus est dominus tractantium rempublicam, sed vulgus, aliis post alios dominis succedentibus. Hi autem quasi tertio venditi, pravorum mancipiorum more mutant dominos, non ferendo priores, præ moribus fastidiosis & novitatis leviter cupidis.

De his hactenus : cæterum adolescens in Ægyptum abductus, & eunucho, ut diximus, in servitutem traditus, cum intra paucos dies generositatis & honestatis dedisset specimen, conservis est præpositus, curator factus totius familiæ. Jam enim herus multis argumentis collegerat, eum non sine divina providentia singula tum dicere tum facere. Ergo in speciem ab emptore suo domui præfectus est : re vera autem à naturâ conciliante illi magnæ civitatis ac gentis ac regionis principatum. Decebat enim futurum administratorem reipublicæ præexerceri in rebus œconomicis ; nam & domus est quædam parva civitas, & œconomia compendiaria respublica, sicut etiam civitas magna domus est, & politia communis quædam œconomia. Unde facile discimus eundem esse aptum domesticæ & publicæ administrationi, quamvis hæ magnitudine multitudineque differant. Sicut in pictura quoque ac fictura usu venit ; nam bonus statuarius aut pictor, sive colossæas magnitudines faciat, sive tenuia & parva opera, idem artifex est, cum eandem artem ostentet. Cæterum postquam egregiam laudem in dispensatione consecutus est, insidias herilis uxoris pertulit impuro amore correptæ. Capta enim adolescen-

ſ κινδυώσῃ τὸ εἶναι] Ita forsan scribendum & distinguendum, ὅπως μὲ μὴ κινδυώσῃ τι, οἷον ἀφ' τὸ κοινωφελὲς, &c. Adeoque istam emendationem sequor in versione.

t εὖ μβύτοι τὸ φάναι] Ita loquitur Noster supra lib iii. de Alleg p.100. εὖ ἢ τῇ φάναι. Item lib. ii. p.1101. εὖ ἢ τὸ φάναι. Sed ex MSS. scribendum εὖ τὸ φάναι. Quidni ergo Heb. iii. 15. pro ἐν τῷ λέγεσθαι, reponatur εὖ τὸ λέγεσθαι?

u τὰς πρωτέρους] MSS. Med. & Aug. Editi τοῖς πρωτέροις.

x πόλεων] MS. Coisl. πόλειαν. Idque forsan rectiùs.

y ἔδει] Hæc usque ad αὐτὸς ἐστι citantur à Johanne Monacho. Inedit. tit. περὶ οἴκου. Ex quo scribe δεῖ. Item ἐγγυμνάσασθαι.

z ζωσταμβύη] Johannes Monachus ibidem σωστασμβύη, idque rectius; & sic iterum lineâ sequenti pro ἐσταλμβύη.

a οἰκειότητα] Sic MSS. pro οἰκονομίαν. Vide Hesych. v. οἰκείωσις.

tis

tis pulchritudine, & affectu indomito rabida, de ſtupro eum tentavit repugnantem valide, ac ne audire quidem tale quicquam ſuſtinentem propter innatam ſibi & continua meditatione confirmatam modeſtiam atque continentiam. Sed ubi libidinem impuram excitare & inflammare pergens, ſemper tentando ſemper repulſam paſſa eſt, tandem affectu victa & ad vim verſa, in adoleſcentis pallium manus injecit, magna contentione trahendo illum in thalamum, augente vires affectu, quo etiam infirmiſſimi obfirmantur. At ille præſentem importunitatem fortiter ſubmovens, in has ingenuas & ſuo genere dignas voces erupit. Quid moleſta es? præclaris moribus & legibus utimur nos Hebræorum poſteri. Aliæ gentes puberibus quatuordecimum annum ætatis egreſſis liberum permittunt uſum ſcortorum & fœminarum corpore quæſtum facientium: apud noſtrates concubinæ ne vivere quidem licet, capitali ſupplicio propoſito talem quæſtum exercenti. Ante legitimam copulam, congreſſus cum concubinâ neſcimus, ſed caſti caſtis virginibus conjungimur, non proſpicientes voluptati, ſed prolis legitimæ procreationi. Qui ad hanc diem purus manſi, non ab adulterio, flagitio peſſimo, leges violandi initium faciam: qui etiamſi aliàs perperam educatus eſſem, & obſecutus ætatis affectibus, aut veſtram imitatus laſciviendi licentiam, tamen non deberem alieno inſidiari matrimonio: quod crimen cui mortalium non cæde vindicandum videtur? Nam de cæteris diſſentire ſoliti, in hanc ſolam conſpirant ſententiam, ita ut omnes ubique rem capitalem pronuncient, & deprehenſos injudicatos læſis dedant necandos. Tu verò inſuper tertio me ſcelere inquinare ſtudes, cogens me non tantum ad adulterium, ſed & ad dominæ, dominique uxoris ſtuprum. Niſi fortè ideo in veſtras ædes veni, ut relictis ſervilibus miniſteriis inebrier & debaccher in ſpes domini, conjugium, familiam, cognationem ejus adulterans. Atqui non ſolum officium ei ut hero, ſed & honorem ut benefactori debeo. Omnia ſua commiſit meæ fidei, nihil excipiens, niſi te uxorem ſuam. Pro quibus num convenit, ſic ut mones, vicem

λάσχ. [b] Τῆς γὰρ Ἀμορφίας ἐπιμανεῖσα τῷ νεανίσκῳ, καὶ ἀκαθέκτως πρὸς τὸ πάθος λυτ⟨ῶσα, τὰς πρὸς μίξεως λόγους προσέφερεν ἐρρωμένως ἐναντιουμένῳ, καὶ μηδ' ὅλως προσίεσθαι ὑπομένοντι, ἀλλὰ τῷ ἐκ φύσεως καὶ μελέτης συνπάρξασαν κοσμιότητα καὶ ζωφροσύνῃ. Ἐπεὶ δὲ ζωπυρῶσα καὶ ἀναφλέγουσα τῷ ἔκνομον ἐπιθυμίαν, ἀεὶ μὲ ἀπεπειρᾶτο, ἀεὶ δὲ ἀπετύ⟨χανε, βίᾳ λοιπὸν [c] προσαθοῦσα ἐχρῆτο, καὶ λαβομένη τ̣ ἀμπεχόνης, οὐτόνους ἄχει τ̣ νύης ἐπεσπάσα⟨το ῥώμῃ κρε⟨αιοτέρᾳ, τῷ πάθους ἰσχυῷ ἐπιδιδόν⟨τι, ὃ καὶ τοὺς [d] ἀσθενεσάτους εἰώθε νδυρᾶν. Ὁ δὲ τ̣ παρούσης ἀκαιρίας ῥωμένος δυνατώτερον, τοὺς [e] ἐλευθέρους καὶ ἀξίους τοῦ ἤθους ἔρρηξε φωνάς· τί βιά⟨ζῃ, λέγων; ἐξαιρέτοις ἔθεσι καὶ νομίμοις χρώμεθα ἡμεῖς οἱ Ἑβραίων ἀπόγονοι. Τοῖς [f] δὲ ἄλλοις ἐφεῖται με⟨ὰ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτ⟨ην ἡλικίαν, πόρναις καὶ χαμαι⟨ύποις, ⟨ τ̣ ὅσαι μισθαρνοῦσιν ἁπλῶς πᾶσι τοῖς σώμασι, μ⟨ τ̣ πολλῆς ἀδείας χρῆσθαι· παρ' ἡμῖν δὲ ἀδ' ἑταίρᾳ [g] ζῆν ἔξεσιν, ἀλλὰ καὶ τ̣ ἑταιρήσης ὤφεσαι δίκην, [h] θάνατος. Πρὸ δὲ ζυνέδων νομίμων, ὁμιλίαν ἑτέρας γυναικὸς σὺκ ἴσμεν, ἀλλ' αἱ⟨νοῖ γάμων αἱ⟨ναῖς παρθένοις προσερχόμεθα, προ⟨εθεσμοῖς τέλους, οὐχ ἡδονὴν, ἀλλὰ γνησίων παίδων σποράν. Εἰς δὲ ταύτ⟨ην καθαρεύσας τὴν ἡμέραν, σὺκ ἄρξομαι φθείρεσθαι ἀπὸ μοιχείας, τῷ μεγίστῳ τ̣ ἀδικημάτων· ὀφείλων εἰ καὶ τ̣ ἄλλον χρόνον ὑπῆρχον σκεδιητημένος, καὶ [i] τ̣ τ̣ νεότητος ὁρμαῖς ἡ⟨μένος, καὶ τὴν ἐ⟨χώρουν ἐξηλακὼς τυφλὴν, ὅμως ἀλλότριον μὴ θηρᾶν γάμον· ἐφ' ᾧ τις ἀνθρώπων οὐ φονᾷ; Περὶ μὲ τ̣ ἄλλων εἰωθότες διαφέρειν, μόνον τοῦθ' ὁμο⟨γνωμονοῦσιν, ὃ πανα⟨χοῦ πάν⟨τες ἄξιον θανάτου μυρίων ἐνόμισαν, ἀκρίτους σκεδιδόν⟨τες τοὺς αἰτίους τοῖς πεφωραμένοις. Σὺ δ' ἐπιδαψιλευόμενή κὴ τρίτον προσίθης μοι μίασμα, κελεύσα μὴ μοιχεύειν μόνον, ἀλλὰ καὶ δέσποιναν καὶ δεσπότου γυναῖκα διαφθείρειν. Εἰ μὴ ἄρα τούτου χάριν παρῆλθον εἰς τὴν ὑμετέραν οἰκίαν, ἵν' ἀπὸ τ̣ ὑπηρεσιῶν, ἃς δεῖ θεράποντα παρέχειν, μεθύων καὶ ἐμπαροινῶν τ̣ ἐλπίσι τοῦ πεπαμένου, νοθεύων αὐτοῦ γάμον, οἰκίαν, ζυ⟨ηγίαν. Ἀλλὰ γὰ οὐχ ὡς δεσπότ⟨ην μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς εὐεργέτ⟨ην ἤδη τιμᾶν προσάγομαι. Πάντ' ἐπιτέτροφέ μοι τὰ οἰκεῖα, οὐδὲν οὐ μικρὸν, οὐ μέγα ὑπεξῄρη⟩ται τὸ σῶφρον, δίχα ⟨οῦ τ̣ γυναικός· ἀνθ' ὧν, ἄξιον αὐτὸν ἐν οἷς σῶφρονεῖς ἀμείψασθαι; καλὰς,

[b] τ̣ Ἀμορφίας, &c.] MSS. Med. Vat. & Aug. τῇ Ἀμορφίᾳ—ἡ ναϊσκῳ, & forſan ſic rectius. Joſephus vero receptam lectionem videtur tueri. Ant. lib. ii. c. 4. ἀφ' ἧ Ἀμορφίαν ἰχνηλατῶν ἀ⟨ηλιθέσης.

[c] προσαθοῦσα] MS. Coiſl. προσπαθοῦσα. Reg. Par. προῒ πάθους· ubi veræ lectionis ſupereſſe videntur veſtigia. Scribere enim nullus dubito προῒ πειθοῦς, quod etiam à Joſepho confirmatur ibid. ἀναλαμβάνει, λαμβάνουσα ἡ πείθει, ἄθλιε.

[d] ἀσθενεσάτους] Ita MSS. pro ἀσθενεσίους. Mox pro ἀκαιρίας, melius ſcribi videtur, δύσκαιρίας.

[e] ἐλευθέρους] Forſan ἐλευθερίους. Euſeb. Præp. Evangel. lib. vii. c. 8. de Joſepho agens, & fortè huc reſpiciens, φησὶ αὐτὸν παρεῖναι λόγον τ̣ ἐλευθέρου γνώσεσμα, τοῦ τε τοῦτο

[f] ἧ] Deeſt in MSS, & certè redundat; vel dele ergo, vel ſcribe δὲ.

[g] ζῆν] Reſtitui ex MSS. Coiſl. & Aug. Huc vero refer Origen. cont. Celſ. lib. iv. p. 182. θαυμάσαι ἧ κὴ τὰ τῶν νέων ὑπερκαύματα, τὰς ἑταίρας, ἀκαιρεῖσθαι δοὺ τ̣ πολιτείας αὐτῶν. Hoc autem de Fœminis Judæis ſolummodo intelligendum, alienigenis non erat pœna mortis intentata.

[h] θάνα⟨ος] Sic MSS. Aug. & Coiſl. pro θανάτου in Editis.

[i] ταῖς τ̣] Reſtitui ex MS. Coiſl.

τὸ ἀ⟨ηθὲς ἑαυτῶν τ̣ προσώπῳ. Ariſtotel. apud Stob. ſer. i. ὅλης ψυχῆς (ἀρετὴ) ἡ δικαιοσύνη καὶ ἀ⟨ηθείας ⟨ μεγαλοψυχία. Joſeph. Ant. lib. xv. c. 6. Herodi tribuit, τὸ τ̣ ψυχῆς ἀ⟨ηθέσιον. Heſych. v. αὐθέκας⟩.

ὡς

p. 533.

ὡς ἔοικεν, ἀντιπαρέξω δωρεὰς, ἢ προϋπηργμένοις χάρμασιν οἰκείας. Ὁ μὲ δεσπότης αἰχμάλωτον ἔνδον με καὶ ξένον, ἢ δι' εργεσίαις ἐλεύθερον καὶ αἰσὸν, τὸ γὰρ ἐπ' αὐτὸν ἦκον μέρος, ἀπεργάσατο· ἐγὼ δ' ὁ δοῦλος, ὡς ξένῳ καὶ αἰχμαλώτῳ, προσενεχθήσομαι τῷ δεσπότῃ; [k] Καὶ τίνι ψυχῇ ταῦτα δεξάμενος τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο; προσβλέψω ὅτῳ τίσιν ὀφθαλμοῖς, ὁ σιδηροῦς ἐγώ; τὸ ζωηδὸς ἐλλαμβανόμενον [l] ὀρθοῖς ὄμμασιν οὐκ ἐάσῃ προσβλέπειν, κἂν δυνηθῶ λανθάνειν· Λήσομαι δ' ἀδαμῶς· εἰσὶ γὰρ ἐξιχνιασαὶ μυρίοι τὰ λάθρα δρωμένων, οἷς ἀεὶ θέμις ἡσυχάζειν. Ἐῶ λέγειν, ὅτι κἂν μηδεὶς ἕτερος αἴσθηται, ἡ ζωπυρουμένη μὴ καλύπτῃ, μιαυτὴς ἐδὲν ἧττον αὐτὸς γνήσομαι κατ' ἐμαυτοῦ τῷ χρώματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ, καθάπερ [n] μικρῷ πρότερον εἶπον, ὑπὸ τοῦ ζωπυρουμένου ἐλεγχόμενος. Εἰ γὰρ μηδεὶς καλύπτει, τῷ πάρεδρον τοῦ θεοῦ δίκης καὶ τῶν πραγμάτων ἔφορον, ὅτε δείδιμεν ἢ αἰδούμεθα;" Πολλὰ τοιαῦτα ζωηρῶς καὶ φιλοσόφως, ἐκεκώφητο· δεινὰ γὰρ αἱ ἐπιθυμίαι καὶ τὰς ἀκριβεστάτας τῶν αἰσθήσεων ἐπισκιάσαι. Ὅπερ ζωιδῶν ἀποδιδράσκει, τὰ ἱμάτια καταλιπὼν ἐν τῇ χερσὶν αὐτῆς, ὧν ἐπείληπτο. Τοῦτο παρέσχεν αὐτῇ τὸ ἔργον ἐξευρίσκειν, προφάσεις ζητουμένῃ καὶ ἐπινοεῖσθαι, αἷς αὐτὸν ἀμυνεῖται. Παραγενομένῳ γὰρ ἐξ ἀγορᾶς τῷ αὐτῆς ἀνδρὶ, καθυποκρινομένη τὴν σώφρονα καὶ κόσμιον καὶ ταῖς ἀκολάστοις ἐπιτηδεύμασι, πάνυ δυσχεράνασα· Ἤγαγες, ἔφη, θεράποντα ἡμῖν παῖδα Ἑβραῖον, ὃς ἀ μόνον ἤδη τὴν [o] ψυχὴν διέφθαρκεν, ἀσχέρως καὶ ἀνεξετάστως ἐπιτρέψαντός σοι τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ ἀπεπείρασεν αἰσχῦναι τὸ σῶμα. Ταῖς γὰρ ὁμοδούλοις οὐκ ἐξήρκεσεν αὐτῷ χρῆσθαι μόναις, ἀσελγεστάτῳ καὶ λαγνιστάτῳ ὑφορμῶν, πειρᾶν ἢ καὶ τὴν δέσποιναν ἐμὲ ἐπεχείρησεν, καὶ βιάζεσθαι, καὶ τὰ δείγματα τῆς φρενοβλαβείας ἐναργῆ καὶ δῆλά ἐστι. Περιπαθήσασα γὰρ ὡς ἐξεφώνησα, τοὺς ἔνδον βοηθοὺς ἐπικαλοῦσα, πτοηθεὶς λαὸ τὸ ἀπερίσκεπτον τὴν ἐσθῆτα καταλιπὼν, ἀποδιδράσκει φόβῳ ζυλλήψεως· καὶ ἐπιδεικνυμένη, πίστιν ἐδικὴ προσφέρειν τῶν λεγομένων. Ἅπερ ἀληθῆ νομίσας ὁ δεσπότης εἶναι, κελεύει τὸν ἄνθρωπον εἰς εἰρκτὴν ἀπαγαγεῖν, δυσὶ τοῖς μεγίστοις ἁμαρτῶν· ἑνὶ μὲ, ὅτι μὴ μεταδοὺς ἀπολογίας, ἀκρίτως καταίγνω τοῦ μηδὲν ἠδικηκότος, ὡς τὰ μέγιστα πεπαινομήσαντος· ἑτέρῳ δ', ὅτι ἡ ἐσθὴς ἣν προὔφερεν ἡ γυνὴ, ὡς ἀποτολειφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ νεανίσκου, πίστις ἦν βίας, οὐχ ἣν ἐκεῖνος εἰργάζετο, ἀλλὰ [p] τῇ ὑπομονῇ ἦν ὑπέμεινεν ἐκ τῆς γυναικός· βιαζομένῳ μὲ γὰρ ἔργον ἦν τῇ ἀμπεχόνῃ τὴν δεσποίνης καταίσχειν, βιασθέντος δ', τῇ ἰδίαν ἀφαιρεθῆναι. Συγγνωστὸς

referre? bonam ſcilicèt gratiam dignamque illius meritis rependam. Herus me ex captivo & extero ſua benignitate libertum & civem, quantum in ſe fuit, reddidit: ego verò ſervus domino injuriam, ne captivo quidem & extero tolerabilem, inferam? At quo animo iſtud ſcelus admittam? quibus oculis, utcunque ferreus, conſpiciam? conſcientia jam tacta non ſinet oculis rectis eum intueri, licet aliter poſſem latere. Sed non latebo: præſto ſunt ſecretò actorum exploratores plurimi, quibus ſilere non licet. Taceo quòd etiamſi nemo factum vel ſentiat vel enunciet, ipſe mei index ero, colore, aſpectu, voce, ut modo dixi, convictus à conſcientia. Fac nullum delatorem fore, aſſidentem Deo juſtitiam res cunctas inſpicientem nec timebimus nec reverebimur?" Hujuſmodi multa ille philoſophiæ plena canebat ſurdis auribus; obtundere enim ſolet etiam perſpicaciſſimos ſenſus improba concupiſcentia. Id ut animadvertit *juvenis* aufugit, relicto in heræ manibus pallio quod apprehenderat. Hinc illa occaſionem comminiſcendæ calumniæ rapuit, de vindicta cogitans. Reverſo enim è foro marito, modeſtiam & pudicitiam in moribus impuriſſimis ſimulans, indignabunda dixit: Adduxiſti in noſtras ædes iſtum ſervum Hebræum puerum, qui non modo facultates ejus diſpendit, qui pudenda facilitate inexplorato commiſit totam familiam, verum etiam & corpus meum violare auſus eſt. Nam conſervæ ſolæ non ſatis ſunt libidini ejus nunquam explebili; me etiam matronam tentare haud veritus, vim adjecit contumeliæ. En tibi manifeſtum inſani conatus indicium. Nam cum exclamaſſem præ indignatione opem domeſticorum invocans, territus re improviſâ, veſte relictâ fugit, ne comprehenderetur metuens. Ea veſtis prolata fidem adſtruxit muliebri calumniæ. Herus verum crimen ratus, trudit hominem in carcerem, ipſe peccans non ſimpliciter: primò quia non facta defendendi ſe poteſtate damnavit inſontem tanquam obnoxium ſceleri graviſſimo: deinde, quia non animadvertit veſtem quam quaſi ab adoleſcente relictam mulier proferebat, eſſe indicium violentiæ, non quam ipſe intulit, ſed quam ex fœminâ paſſus eſt. Nam ſi vim tentaſſet inferre dominæ, retinuiſſet ejus amiculum, vim vero paſſus ſuo fuerat ſpoliatus. Verùm hujus inſcitiæ venia fortaſſe

p. 534.

[k] καὶ] MSS. deeſt. Mox melius ſcribitur, προσδεξόμενος.

[l] ὀρθοῖς] Soph. OEdip. Tyr. p. 1384.
Ὀρθοῖς ἔμολλον ὄμμασι τύτες ἐγὼ.
Item Euripid. Hecuba,
Προσβλέπει ὀρθαῖς κόραις.

[n] μικρῷ] Ita MSS. pro μικρῶ.

[o] ψυχὴν] Scribendum forſan οὐσίαν, vel κλῆσιν. Sic enim ex Philone, ut videtur, Joſeph. Antiq. lib. ii. c. 4. ὡς δίον ᾧ τὰ κλίσεως τὰ σὰς πίστιν, καὶ τὴν οἰκονομίαν λαβεῖν ἐξιχνιάζοντα— τύτῳ καὶ τὰ σῆς ψυχῆς γυναικός.

[p] τῇ ὑπομονῇ] Forſan redundat.

danda eſt ei qui degens in culina inter lanienas & fumos ac cineres, cum animus non vacaret quieti & interiori conſiderationi, & magis, certe non minus, turbaretur quam corpus.

Jam tres notas viri civilis propoſui, paſtoralem artem œconomicamque, & continentiam; de duabus prioribus dictum eſt, ſed continentia non minus confert ad reipublicæ regimen. Hæc enim cum in omni vita ſalutaris eſt, tum maxime in negotiis publicis, ut facile & abunde liquet rem conſiderare volentibus. Quis enim ignorat, gentibus, regionibus, magnis terrarum tractibus, terra marique calamitates inflictas ab incontinentia? quandoquidem plurima & maxima bella ob amores, adulteria, muliebreſque illecebras conflata ſunt, quæ potiorem Græci Barbaricique generis partem abſumpſerunt, & juventutem exhauſerunt è tot civitatibus. Quod ſi ex incontinentia tum ſeditiones civium, tum bella & calamitates cumulate proveniunt, ſatis apparet è continentiâ tranquillitatem pacemque naſci, bonorumque perfectorum uſum & poſſeſſionem.

Operæ tamen pretium eſt quid his ſignificetur, ſecundum rerum ordinem indicare. Qui hunc de quo diſſerimus emit, eunuchus meritò dicitur. Emptor enim hominis politici vulgus re vera eunuchus eſt, & videtur quidem habere genitalia, ſed vi generatrice deſtituitur. Quemadmodum qui ſuffuſos habent oculos, orbati ſunt eorum efficacia, non valentes cernere. Quænam igitur ſimilitudo intercedit inter vulgus & eunuchos? quod ſterile cum ſit ſapientiæ, verbo tenus virtutem præ ſe fert. Cum enim confluit promiſcua multitudo hominum, loquuntur quæ ſunt congrua, ſed ſapiunt & agunt contraria, poſthabentes ſpuriis legitima, quia gloriæ ſerviunt, veram autem honeſtatem negligunt. Hinc, quod mireris, ſequitur, ut eunuchus hicce uxorem habeat. Nam vulgus concupiſcentiam deſponſat, ſicut vir mulierem, in cujus gratiam dicit facitque omnia, in conſilium hanc adhibens, de rebus dicendis & non dicendis, minimis æque ac maximis, rationis vero monitis nuſquam obtemperans. Recte ſane præfectus etiam coquorum vocatur; nam ſicut coquus nihil aliud curat, quàm infinitas ac ſupervacaneas ventris voluptates; eodem modo vulgus civile dedit ſe totum oblectamentis aurium, per quæ mentis intentio relaxatur, & neſcio quo pacto enervan-

δ' ἴσως ἡ ἄγαν ἀπαιδευσίας, ἅτε τὴν διαίτην ἐν μαγειρείῳ ποιούμενον, αἵματος καὶ καπνῶν καὶ τέφρας ἀναπλεως· τῷ λογισμῷ καιρὸν οὐκ ἔχοντα ἐπηρεμεῖν καὶ σχολάζειν ἐν ἑαυτῷ, ἵνα τὸ περφύρεσθαι μᾶλλον ἢ ἀχ ἧττον τῷ σώματος.

Τρεῖς μὲν ἤδη χαρακτῆρας τῆς πολιτικῆς διετύπωσα, τόν τε ποιμενικὸν, καὶ τὸν οἰκονομικὸν, ἔτι δὲ τὸν καθεκτικόν· περὶ μὲν τῶν πρότερων εἴρηται δυοῖν· ὁ δὲ ἐγκρατὴς οὐκ ἧττον ἐκείνων πρὸς πολιτείαν ζυνάδει. Πρὸς μὲν ἓν ἅπαντα τὰ τοῦ βίου πράγματα λυσιτελὴς ἐγκράτεια καὶ ζωτήριον, πρὸς δὲ τὰ πόλεως καὶ διαφερόντως· ὡς ἀφθόνως τοῖς βουλομένοις μανθάνειν πάρεστι καὶ προχειρότατα. Τίς γὰρ ἀγνοεῖ p. 535.
τὰς ἐξ ἀκρασίας ἔθνεσι καὶ χώραις καὶ ὅλοις κλίμασι τὰ οἰκουμένης ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ γινομένας ζυμφοράς; τὰ γὰρ πολέμων οἱ πλείους καὶ μέγιστοι δι' ἔρωτας καὶ μοιχείας καὶ γυναικῶν ἀπάτας ζυνέστησαν, ὑφ' ὧν τὸ πλεῖστον καὶ ἄριστον ἐξαναλώθη τοῦθ' Ἑλληνικοῦ καὶ βαρβαρικοῦ γένους, καὶ τὰ πόλεων ἡ νεότης ἐφθάρη. Εἰ δὲ τὰ ἐξ ἀκρασίας, πάσης ἐμφύλιοι καὶ πόλεμοι καὶ κακὰ δὴ κακοῖς ἀμύθητα, δῆλον ὅτι τὰ ἐκ ζωφροσύνης, ὑγιάσεια καὶ εἰρήνη καὶ τελείων κτῆσις ἀγαθῶν καὶ ἀπόλαυσις.

Ἄξιον μὲν οὖν καὶ τὰ μετὰ τούτων ἐμφαινόμενα κατανοῆσαι· ὁ μὲν μὴ ἐπικερνάμενον, εὐνοῦχον εἶναι λέγειν, δεόντως. Ὁ γὰρ ἀνὴρ τὸν πολιτικὸν ὄχλον, ἐστὶ πρὸς ἀλήθειαν εὐνοῦχος, ἔστι μὲν τῷ δοκεῖν ἔχων τὰ γεννητικὰ, τὰς δ' εἰς τὸ γεννᾶν δυνάμεις ἀφῃρημένος. Καθάπερ καὶ οἱ τὰς ὄψεις ὑπόχυθέντες, ὀφθαλμοὺς ἔχοντες τὴν δι' ὀφθαλμῶν ἐνεργείας στέρονται, βλέπειν οὐ δυνάμενοι. Τίς οὖν ἡ πρὸς ὄχλον εὐνούχων ὁμοιότης; ὅτι ἄγονός ἐστι σοφίας, ἐπιτηδεύει δ' ᵂ λόγῳ τινί. Ὅταν γὰρ μυριάδων καὶ ζυστρεφῶν πλήθος ἀνθρώπων εἰς ταὐτὸν ζυνέλθῃ, λέγει μὲν τὰ δέοντα, φρονεῖ δὲ πράττει ταὐναντία, τὰ νόθα πρὸ τῶν γνησίων ἀποδεχόμενον, ἕνεκα τῆς δόξης μὴ ἡδέως, τὸ δ' ἀληθείᾳ καλὸν μὴ ἐπιτηδεύειν. Ὅθεν καὶ, τὸ παραλογώτατον, γυνὴ τῷ εὐνούχῳ τούτῳ ζυνοικεῖ. Μνᾶται γὰρ ὄχλος ἐπιθυμίαν, ὥσπερ ἀνὴρ γυναῖκα, δι' ἧς ἔκαστα καὶ λέγει δοκεῖ πράττειν. ζύμβουλον αὐτῷ ποιούμενος ἀπάντων ῥητῶν τε καὶ ἀποῤῥήτων, μικρῶν τε αὖ καὶ μεγάλων, ἥκιστα προσέχειν εἰώθως τοῖς ἐκ λογισμοῦ. Προσφυέσατα μέντοι καὶ δεξιμάγειρον αὐτὸν καλεῖ· καθάπερ γὰρ ἄδην ἕτερον ἐπιτηδεύει μάγειρος, ἢ τὰς αἰσθήσεις καὶ πλείστας γαστρὸς ἡδονάς· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ πολιτικὸς ὄχλος, τὰς δι' ἀκοῆς τέρψεις τε καὶ θρύψεις, ὑφ' ὧν οἱ τόνοι τῆς διανοίας χαλῶνται, καὶ τρόπόν τινα

q ἡ ἀχ ἧττον τῷ σώματος] Sic repoſui ex MSS. Editi μᾶλλον τοῦ σώματος.

r δυοῖν] MSS. Vat. Coiſl. & Reg. Par. Editi δύο.

ſ μανθάνειν] MSS. μαθεῖν.

t πλείους] MSS. Coiſl. & Aug. πλεῖσοι, idque melius, ob ſequens, μέγιστοι. Sic etiam mox, τὸ πλεῖστον καὶ ἄριστον.

v βαρβαρικοῦ] Scribe ex MSS. Med. & Linc. βαρβάρου.

w λόγῳ τινί] Forſan deeſt negatio, μὴ ante ἐπιτηδεύει, vel, quod malim, λόγου vel λόγους excidit è Textu. Sic ergo ſcribe ἐπιτηδεύει ᾧ λόγῳ λόγῳ τινί. Quæ emendatio ſatis bene cum ſequentibus congruit.

τὰ ἥδιστα τ̃ ψυχῆς σκλύει. Τίνι γὰρ πρὸς ἰατροὺς μαγείρων διαφορὰν τις οὐκ οἶδεν; οἱ μὲν τὰ ὑγίεια, κἂν μὴ προσίηται τυγχάνῃ, [x] μόνον ἀφ' ὧν ἡδὺς τ̃ πάσης ἀτρεπίζουσι· οἱ δ' ἔμπαλιν μόνα τὰ ἡδέα, τ̃ συμφέροντος ἀλογοῦντες. Ἰατροῖς μὲν ἐν ἐοίκασιν ἐν δήμῳ νόμοι, καὶ οἱ κατ' νόμους ἄρχοντες, βουλευταί τε καὶ δικασταί, φροντίζοντες τ̃ τ̃ κοινῶν σωτηρίας καὶ ἀσφαλείας, ἀκολάκευτοι· ὀψαρυταῖς δ', οἱ πολυάνθρωποι τ̃ νεωτέρων ὅμιλοι. Μέλει γὰρ αὐτοῖς ὀλίγα τὰ συνοίσοντα αὐτοῖς, ἀλλὰ πῶς τινι ἐν τῷ παρόντι καρπώσουσι μόνον ἡδονήν. Ἐρᾷ δ' ὡς ἀκόλαστος γυνὴ καὶ ἡ τ̃ ὄχλων ἐπιθυμία τ̃ πολιτικ̃, φησὶν αὐτῷ· παρελθών, ὦ ἄνθρωπε, εἰς ὄχλον [x] ὡς συνοίκῳ, πάντων σκληθ̃ τ̃ ἰδίων ἠθῶν, ἐπιτηδευμάτων, λόγων, ἔργων, ἐν οἷς ἐτράφης· ἐμοὶ γὰρ πειθάρχει, καὶ ἐμὲ θεράπευε, καὶ ἅσα δι' ἡδονῆς ἐστί μοι, πρᾶττε. Αὐστηρὸν γὰρ καὶ [a] αὐθέκαστον, καὶ ἀληθείας ἑταῖρον, καὶ ἀκεραιοδίκαιον, ὄγκῳ καὶ σεμνότητι πρὸς ἅπαντα χρώμενον, καὶ πρὸς μηδὲν εἴκοντα, μόνῳ προσέχομεν ἀεὶ τ̃ συμφέροντι, ἄνευ θεραπείας τ̃ ἀκροωμένων, οὐκ ἀνέχομαι. Διαβολάς δ' [b] ἐνίων καλά σε μυρίας καὶ πρὸς τ̃ ἐμὸν ἄνδρα τ̃ ὄχλον, τ̃ σὸν δεσπότην· ἄχει γὰρ νῦν ἀπελευθερίαζειν δοκεῖς μοι· καὶ ὅτι δοῦλος τυραννικ̃ γέγονας δεσπότ̃, λίαν ἀγνοεῖς. Εἰ δ' ἤδεις, ὅτι αὐτοπραγία μὲν [c] ἐλευθέρῳ, οἰκέτῃ δ' ἀλλότρια, ἐπεπαίδευσο ἄν, αὐθάδειαν μεθέμενος, εἰς ἐμὲ βλέπειν τὴν ἐκείνης γυναῖκα, ἐπιθυμίαν, καὶ [d] ἅπαντα τὰ πρὸς θρέψασαν τὴν ἐμὴν, δι' ὧν μάλιστα ἂν χαρίσῃ. Ὁ δὲ πολιτικὸς ὅλως, οὐκ ἀγνοεῖ μὲν ὅτι δεσποτικὴν ἐξουσίαν ἔχει ὁ δῆμος, αὐτὸν δ' οὐχ ὁμολογήσει δοῦλον, ἀλλ' ἐλεύθερον, καὶ τὴν τ̃ ψυχῆς θρέψασαν. Ἀλλ' ἀντικρυς ἐρεῖ, δημοκοπεῖν οὐκ ἔμαθον, οὐδ' [e] ἐπιτηδεύσω ποτε, πόλεως δὲ προστασίαν καὶ ἐπιμέλειαν ἔχειν ἐγχειρισθείς, ὡς ἀγαθὸς ἐπίτροπος ἢ πατὴρ εὔνους, ἀδόλως [f] καὶ καθαρῶς, ἄνευ τ̃ ἐχθρᾶς ὑποκρίσεως. Ταῦτα φρονῶν ἐξελαθήσομαι, μηδὲν ὑποστέλλων μηδὲ συγκρύπτων φωρὸς τρόπον, ἀλλὰ τὸ συνειδὸς αὐγάζων ὡς ἐν ἡλίῳ καὶ φωτί· φῶς γὰρ ἡ ἀλήθεια. Φοβηθήσομαι δὲ οὐδὲν ὧν ἂν ἐπαναλείνῃ, κἂν θάνατον ἀπειλῇ. Θανάτου γὰρ ἐμοὶ κακὸν ἀγαλεώτερον ὑπόκρισις· ἢν ὑπομένω τ̃ χάριν; Καὶ γὰρ εἰ δεσπότης ὁ δῆμος, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ δοῦλος; ἐλεύθερος εἰ καί τις ἄλλος, ἐφιέμενος ἐγγραφεὶς ἐν τῷ μεγίστῳ καὶ ἀρίστῳ πολιτεύματι τ̃δε τ̃ κόσμου. Ὅταν

tur animæ toni. Quid autem inter medicos & coquos interſit, quis non videt? illi quicquid ad ſanitatem conducit ſolum, etiamſi ægroto ingratum videatur, magno apparant ſtudio; hi contrà, ſuavia curant, utilia negligunt. Ergo medicis ſimiles ſunt in civitate leges & magiſtratus legitimi, ſenatores judiceſque, providentes communi ſaluti ac ſecuritati, quibus adulator non facile palpatur: cupedinariis autem copioſa juniorum turba eſt ſimilis. Nam parum ſolliciti de commodis, præſentem tantum voluptatem venantur. Et ſicut impudica mulier, ita vulgi etiam libido, virum civilem adamat, ſic alloquens: Heus tu, ingreſſus ad vulgus cum quo habitas, obliviſcere morum tuorum, ſtudiorum, verborum, operum, in quibus educatus es. Mihi vero obſequere, me cole, age quicquid mihi placet. Nam tetricum, pertinacem, veritatis amicum, rigidum, perpetuo gravem, nunquam flexibilem, ſolum commodum ſpectantem, quid auditoribus placeat parum ſolicitum, non fero. Quorundam vero contra te calumnias, *ignoras*, quales multæ deferuntur ad populum, virum meum, tuum dominum: (hactenus enim abuſus libertate videris) quodque tyrannico domino ſervias, prorſus neſcis. Quod ſi ſcires liberos ſuum negotium, ſervos alienum agere, jam doctus eſſes, omiſſa pervicacia, me uxorem illius cupiditatem, reſpicere, & omnia meo arbitratu facere, ut & illi charus ſis. At iſte vere politicus non ignorat quidem penes populum eſſe poteſtatem tanquam dominum, ſe tamen non ſervum profitetur, ſed liberum, & qui ſuo morem gerat animo. Reclamabit igitur, populi favorem captare non didici, nec unquam expetam, ſed magiſtratum mihi commiſſum, ut bonum procuratorem decet aut patrem benevolum, abſque fuco aut dolo & mihi inviſa ſimulatione procurabo. Hanc meam ſententiam tuebor, nihil ſubtrahens aut celans furis in morem, ſed conſcientiam tanquam in ſolem ac lucem proferens: lux enim eſt veritas. Nec me terrebit ullum intentatum periculum, ne mors quidem; mori malo quam ſimulare: cur enim ſimulem? Si enim populus eſt dominus, ego certe non ſum ſervus: ingenuus, ſi quis alius, & in civitatem optimam & maximam, hunc inquam mundum, adſcribi

p. 536.

[x] μόνον] MSS. μόνα.

[y] αὐτοῖς] Videtur redundare. Mox in ſequentibus, pro τ̃ ὄχλων, ſcribe τ̃ ὄχλου.

[z] ὡς συνοίκῳ] Forſan, ᾧ συνοικεῖς.

[a] αὐθέκαστον] Reſpicit Cleanthis illud. αὔτερον αὐθέκαστον, αἰεὶ συμφέρον. Vide Clem. Alexand. Strom. v. p. 715. & Euſeb. Præp. Evangel. lib. xiii. c. 13. Heſych. v. αὐθέκαστος, ἀκεραιόδικος (forſan ἀκεραιοδίκαιος ex hoc Philonis loco) ἀπροσωπόληπτος. Quidni ἀπροκατάληπτος? Ita Phil. lib. de Præm. p. 924. αὐθικάτῳ καὶ ἀπροκατορθώτῳ χρώμενοι ἐπιθυμίᾳ.

[b] ἐνίων] Sequitur Hiatus in MSS. videnturque omnino quædam deeſſe.

[c] ἐλευθέρῳ] Vox aliqua deeſt, forſan οἰκείῳ vel ἴδιον.

[d] ἅπαντα] MS. Reg. Par. ἄρχοντα. MS. Med. ἔρωτα. Forſan à Philone ſcriptum καὶ ἀρᾷ τὰ, &c. & ſic verto. Mox item in ſequentibus, mutilum, ut videtur, locum ex hoc reſtitue, καὶ τ̃ τ̃ ψυχῆς θρέψασαν· ſcribe ibidem, καὶ πάντα ἀρῶντα καὶ τ̃ τ̃ ψυχῆς θρέψασαν.

[e] ἐπιτηδεύσω] MSS. Editi ἐπιτηδεύσα.

[f] καὶ καθαρῶς] Forſan reponendum βεβαίως. Ita Noſter infra p. 537. ἀδόλως βεβαίως τὸ φανησόμενον δικαιον. Ibidem neſcio annon melius ſcribitur, ἴχθρας ὑποκρίσεως.

cupiens,

cupiens. Cùm enim nec muneribus, nec precibus, nec ambitioni, nec arrogantiæ, nec ſimulationi, nec luxui, nec timiditati, nec injuſtitiæ, nec ulli affectui vitiove ſerviam, cujus præterea timerem dominium? an fortaſſe hominum? at hi poteſtatem in corpus meum, non in me habent. Equidem me à potiore mei parte, mente ſcil. cenſeo, juxta quam decrevi vivere, parum ſolicitus de mortali corpore: quod in conchæ morem adhærens mihi, etiamſi conteratur à quopiam, non ægre feram me gravium dominorum & dominarum imperio eximi, cum jam effugerim neceſſitatem graviſſimam. Itaque ſi judicandum erit, judicabo, nec diviti propter opes gratificans, nec pauperi propter miſericordiam: ſed omiſſo reſpectu perſonarum, incorrupte pronunciabo quod juſtum apparebit. In ſenatu etiam autor ero ſententiarum reipublicæ conducibilium, vel ſi parum jucundæ auditu fuerint. Pro concione quoque ſi dicendum erit, adulationes relinquam aliis, contentus verbis ſalutaribus & utilibus, increpans, admonens, caſtigans, non arrogantem inſanamque pervicaciam, ſed ſobriam libertatem proferens. Quòd ſi quis emendationem non amat, reprehendat parentes, tutores, præceptores, & omnes curatores, quia liberos, pupillos, diſcipulos objurgare non deſinunt, interdum etiam verberant, quibus tamen neque maledicentiam neque vim æquum eſt aſcribere, ſed contra omnia amoris & affectûs nomina. Indignum enim eſſet mihi, politicus cum ſim, habeamque meæ fidei commiſſam adminiſtrationem reipublicæ, ſi in prævidendis commoditatibus cederem cuivis medicinæ profeſſori. Nam ille in ægroto nullam ſplendoris qui in vulgo ſic habitâ felicitate conſpicitur, rationem habens, nec quod claro genere natus aut opulentus, aut denique ſui ſeculi celeberrimus rex aut tyrannus ſit, unum hoc ſpectat, quomodo ſervare queat hominem. Et ſi forte ſectione uſtioneve opus videt, ſecat uritque principem ſuum ac dominum, ſubditus & vulgo dictus ſervus. Ego vero qui non unum virum curandum ſuſcepi, ſed integram civitatem laborantem morbis gravioribus, contractis ex innatis cupiditatibus, quid agere debeo? num prodita utilitate publica, illius aut illius aures mulcere adulatione illiberali & ne ſervo quidem decora? Emori præſtat, quàm loqui ad gratiam,

γὰρ μὴ δῶρα, μὴ προσκλήσεις, μὴ τιμῶν ἔρως, μὴ ἀρχῆς ἐπιθυμία, μὴ ἀλαζονεία, μὴ ὁ τοῦ δοκεῖν ἵμερος, μὴ ἀκολασία, μὴ ἀνανδρία, μὴ ἀδικία, μηδὲν ἄλλο τῶν ὅσα ἐκ πάθους ἢ κακίας, ὑπάγῃ, τίνος ἔτι φοβηθήσομαι δεσποτείαν; ἢ δηλονότι τοῦ ἀπ' ἀνθρώπων; ἀλλ' ὅτεί γε τοῦ σώματος ἐπιγεάφον κυρίαν· ὀδὲν κατ' ἐμοῦ. Ἐγὼ γὰρ ἀπὸ τοῦ κρείττονος, ᾗ ἐν ἐμαυτῷ διανοίας, χρηματίζω, καθ' ἣν παρεσκεύασμαι βιῶν, ὀλίγα φροντίζων τοῦ θνητοῦ σώματος· ὃ κἂν [h] ὀρρίῳ δίκην πρεπεφυκὼς ἐπηρεάζῃ πρός τινων, ἀφειμένον τῶν ἔνδον δεσποτῶν τε καὶ χαλεπῶν δεσποινῶν, οὐκ ἀνιάσομαι, τὴν βαρυπάτρην ἀνάγκην ἐκπεφυγώς. Ἐὰν γὰρ δικάζειν δέῃ, δικάσω, μήτε πλουσίῳ προσθέμενος διὰ τὴν πρόσοψιν, μήτε πένητι διὰ τὸ ἐπὶ τῇ ἀτυχίαις ἔλεον· ἀλλὰ τὰ τῶν κρινομένων ἀξιώματα καὶ πράγματα προσκαλυψάμενος, ἀδόλως βραβεύσω τὸ φανησόμενον δίκαιον. Ἐάν τε βουλεύω, γνώμας εἰσηγήσομαι τὰς κοινωφελεῖς, κἂν μὴ πρὸς ἡδονὴν ὦσιν. Ἐάν τε ἐκκλησιάζω, τὰς θώπας λόγχας ἑτέροις καταλιπών, τοῖς ζωτηρίοις χρήσομαι καὶ ζυμφέρουσιν, ὀπτίμων, νουθετῶν, ζωφρονίζων, οὐκ αὐθάδειαν μανιώδη καὶ προφόρον, ἀλλὰ νήφουσαν παῤῥησίαν ἐπιτεταμένως. Εἰ δή μὴ χαίρῃ τις τῶν βελτιώσεσιν, ἐπιτιμάτω καὶ γονεῦσι καὶ ἐπιτρόποις καὶ διδασκάλοις καὶ πᾶσι τοῖς κηδεμόσιν, ὅτι τέκνα γνήσια, καὶ ὀρφανοὺς παῖδας, καὶ φοιτητὰς κακηγορεῖσιν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τύπτουσιν· εἰς ἄτε βλασφημίαν ἀεὶ ὕβριν ὅσιον ἐπιφημίζειν, ἀλλὰ τἀναντίον τὰ φιλίας καὶ εὐνοίας ὀνόματα. Πάνυ γὰρ ἀνάξιον τῶν πολιτικὸν ἐμὲ καὶ τὸ τοῦ δήμου πᾶν ἐπιτελεσμένον, ἐν τοῖς περὶ τοῦ ζυμφέροντος λογισμοῖς χείρονα γνώμην τινὸς τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἐπιτηδεύοντος. Ἐκεῖνος γὰρ ὀδὲν τῶν περὶ τὸ θεραπευόμενον λαμπρότητος ἐν τῷ νομιζομέναις εὐτυχίαις φροντίσας, ἀεὶ ὅτι ἀνῳδὴς ἦν ἡ πολυχρήμαστος, ἀεὶ ὅτι τῶν καθ' αὐτὴν ἐνδοξότατος βασιλεὺς ἢ τύραννος, ἑνὸς περιέχεται μόνου τοῦ σῶσαι κατὰ δύναμιν· κἂν δεῖῃ τομαῖς ἢ καύσεσι χρῆσθαι, καίειν καὶ τέμνειν τὰ ἄρχοντα ἐθέλει δεσπότου ὁ ὑπήκοος καὶ λεγόμενος [i] δοῦλος. Ἐγὼ δ' οὐκ ἕνα ἄνδρα, πόλιν δ' ὅλην κάμνουσαν πολλαπλασίων ὑπ' ἀγριαλεωτέρων νόσων, ἃς καταισκάσασαν αἱ ζυνηθεῖς ἐπιθυμίαι, τί πράσσειν ὀφείλω; προείμενος τὰ ζυνοίσοντα πᾶσι κοινῇ, τὰ τοῦ δεῖνος ἢ τοῦ δεῖνος ὦτα θεραπεύειν ἀνελευθέρῳ καὶ ζοδερᾷ δουλοπρεπεῖ κολακείᾳ· τεθνᾶναι μᾶλλον ἂν ἑλοίμην, ἢ πρὸς ἡδονήν τι φθεγξάμενος, ἐπι-

[h] ὀρρίῳ] Vide lib. de Human. p. 701. & ibi dicta. Ibid. ſcribe ἀφειμένος.

[i] δοῦλος] Ita Medicum appellat Noſter magis ex uſu Ægyptio, quam Patrio. Apud Ægyptios enim Medici ſervilis conditionis ſunt habiti. Id liquet ex Gen. l. 2. ubi ſcribitur, *Joſephum ſervis ſuis Medicis præcepiſſe ut defunctum patrem aromatibus condirent.* Quinetiam multis poſt ſæculis apud Romanos medicina haud debito honore culta, & ad infimæ ſortis homines detuſa. Taubmannus quoque Comment. in Plaut. Epidicum Autor eſt, *Medicinam ingenuos homines ut artem illiberalem Roma temporibus Plauti non coluiſſe.* Verum alia Medicorum ſors apud Judæos. Siracides xxxviii. 1. τίμα ἰατρὸν τιμαῖς· καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε κύριος· παρὰ γὰρ ὑψίστου δόσις αὐτῷ. Ea etiam erat Medicinæ dignitas apud Athenienſes, ut ab ipſis lege cautum eſſet, ne quis ſervus aut fœmina artem medicam diſceret. Vide Cujacii obſervat lib. xvii. c. 27. Plin. Hiſt. Nat. lib. xxix c. 1.

κρύψαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ τοῦ ζυμφέροντος ἀμελῆσαι·

diſſimulata veritate, & utilitate neglecta: ſecundum illud dictum tragici:

Πρὸς ταῦθ', [k] ὡς ὁ [l] τραγικὸς φησὶν, ἴτω μὲ πῦρ,
ἴτω ἢ φάσγανον.
Πίμπρα, κάταιθε ζάρκας, ἐμπλήσθητί μου
Πίνων κελαινὸν αἷμα· πρόσθε γὰρ κάτω
Γῆς εἶσιν ἄστρα, γῆ δ' ἄνεισ' εἰς αἰθέρα,
Πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι θῶπ' ἀπαντῆσαι λόγον.

*Ad hæc accedat ignis, accedat & gladius.*

*Combure carnem hanc, concrema, repleto te*
*Meo cruore: nam prius vel ſidera*
*Terram ſubibunt, terra vel ſcandet polum,*
*Quàm mollis à me extorqueatur vox tibi.*

Οὕτως ἂν [m] ἠρεθισμένον τὸ φρόνημα καὶ ἐκτὸς πάντων παθῶν ἱσάμενον, ἡδονῆς, φόβου, λύπης, ἐπιθυμίας, ἄνδρα πολιτικὸν ὁ δεσπότης δῆμος οὐκ ἀνέχεται· ζυλλαβὼν δ' ὡς ἐχθρὸν κολάζει τὸν εὔνουν καὶ φίλον, πρὸ ἐκείνου τιμωρούμενος ἑαυτὸν τῇ μεγίστῃ τῶν τιμωριῶν ἀπαιδευσίᾳ, δι' ἣν οὐκ ἔμαθεν ἄρχεσθαι, τὸ κάλλιστον καὶ βιωφελέστατον, ἐξ οὗ γίνεται καὶ τὸ ἄρχειν.

Hunc animum tam elatum & ultra omnes affectus poſitum, voluptatem, timorem, dolorem, concupiſcentiam, non fert in viro politico dominus populus; ſed pro hoſte comprehenſum amicum atque benevolum punit, nec tam illum quam ſeipſum afficit pœna graviſſima, videlicet inſcitia: quâ inductus non didicit, id quod in omni vitâ utiliſſimum eſt, imperata facere, unde imperandi ſcientia comparatur.

p. 538.

Ἀποχρώντως δὴ καὶ περὶ τούτων διειλεγμένοι, τὰ ἐξῆς ἴδωμεν· ὁ ζηλωθεὶς νεανίας ὑπὸ τῆς ἐρωμένης γυναικὸς τῷ δεσπότῃ, πλασαμένης ἀντιτρόφους αἰτίας αἷς ἦν ἔνοχος αὐτὴ, μηδ' ὑποπτευομένης τυχὼν εἰς εἰρκτὴν ἀπάγεται. Καὶ γυμνούμενος ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τοσοῦτον ἀρετῆς μέγεθος ἐπεδείξατο, ὡς καὶ τοὺς πονηροτάτους τῶν ἐκεῖ τεθηπέναι καὶ καταπλήττεσθαι, καὶ παρηγόρημα τῶν ζυμφορῶν ὑπολαμβάνειν ἀλεξίκακον εὑρηκέναι, τὸν ἄνθρωπον. Ὅσης δ' οἱ εἱρκτοφύλακες ἀπανθρωπίας γέμουσι καὶ ὠμότητος, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. Φύσει τε γὰρ ἀνημερεῖς εἰσι, καὶ μελέτῃ ζυγκρούσῃ θηριώμενοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρὸς ἀγριότητα, χρησὸν μὲ [n] οὐδὲν δρῶντες, ἢ λέγοντες, ἢ ἐρῶντες, ὅσα γε βιαιοτάτα καὶ χαλεπώτατα. Καθάπερ γὰρ οἱ τὰ σώματα ὑπαγεῖς, ὅταν τὴν ἐξ [o] ἀθλητικῆς ἄσκησιν προσλάβωσιν, νοσῶδη διάμιν ἀνταγώνιστον καὶ ὀξεῖαν ὑπερβάλλουσαν κλῶμοι· τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅταν ἀτίθασος καὶ ἀμείλικτος φύσις ἄσκησιν εἰς τὸ ἀνήμερον προσλάβῃ, διχόθεν ἄβατος καὶ ἀπρόσιτος οἶκος, [p] ἢ ἐνὶ πάθει χρησῷ καὶ φιλανθρώπῳ. Ὥσπερ γὰρ οἱ τῶν ἀγαθῶν ὁμιληταὶ βελτίους τὰς τρόπους, χαίροντες τοῖς ζωῦσιν [q] ἡδέσι καὶ ἀγαθοῖς, οὕτω καὶ οἱ τοῖς πονηροῖς ζυζῶντες ὁπομάτονται [r] τι τῆς ἐκείνων κακίας· δεινὸν γὰρ τὸ ἔθος ἐξομοιῶσαι καὶ βιάσασθαι πρὸς φύσιν. Συμβιαίζονται δ' οἱ εἱρκτοφύλακες, λωποδύταις, κλέπταις, τοιχωρύχοις, ὑβρισταῖς, βιαίοις, φθορεῦσιν, ἀνδροφόνοις, μοιχοῖς, ἱεροσύλοις, ὧν ἀφ' ἑκάστου σπῶνταί τι μοχθηρίας, καὶ ζωεργάζονται, ἐκ τῆς πολυμιγοῦς κράσεως ἓν ὁπλεῖον πάμφυρτον καὶ παμμίαρον κακόν. Ἀλλ' ὅμως ὁ πιστὸς

Videamus jam ſequentia, quando de præſenti loco ſatis diximus. Adoleſcens ab amatrice apud herum inſimulatus criminis quod in ipſam competebat, inauditus in carcerem ducitur: ubi tanta virtutis edidit ſpecimina, ut etiam facinoroſi illi ſuſpicerent & admirarentur, & ad ſuæ calamitatis ſolatium crederent ſibi contigiſſe hunc hominem. Cuivis nota autem cuſtodum carcerum inhumanitas & crudelitas, qui ingenio feroces magis efferantur aſſuetudine, in dies creſcente ſævitia, dum nihil boni nec dicunt, nec faciunt, nec etiam vident, ſed ſæva violentaque omnia. Nam ſicut bene compacta corpora exercitatione athleticâ confirmantur & acquirunt robuſtam invictamque habitudinem; ſic ferox & immitis natura occupata ſui ſimilibus ſtudiis, duplo fit inacceſſa miſericordiæ, vel uni cuivis affectui humano & benefico. Quemadmodum enim qui cum bonis habent familiaritatem, jucundiſſimo eorum convictu delectati in melius proficiunt moribus; ſic etiam qui cum malis verſantur, affricant ſibi eorum vitia: facile enim conſuetudo abit in naturæ ſimilitudinem. Degunt autem carcerum cuſtodes inter plagiarios, fures, parietum perfoſſores, facinoroſos, violentos, ſtupratores, homicidas, adulteros, ſacrilegos; à quorum ſingulis nonnihil nequitiæ contrahunt, ut ex hujuſmodi confuſâ miſturâ conficiatur una ſceleſta malorum colluvies. Attamen talis homo honeſtate adoleſcentis mitigatus, non ſolum ſecuritatem

[k] ὡς] Reſtitui ex MSS.

[l] τραγικὸς] Euripides in Syleo. Citantur etiam hi verſus, ſupr. lib. iii. de Allegoriis. p. 98. Infra in hoc libello p. 569. & lib. Quod Om. Prob. Lib. p. 869, 880. Confer cum Joſeph. cap. ix. de Maccab. & Euſeb. Præp. Evangel. lib. vi. c. 6. Vide etiam Euripid. Phœniſſ. ♯ 534.

[m] ἠρεθισμένον] MSS. Aug. & Coiſl. ἠρεθισμόν.

[n] οὐδὲν] Additur in MSS. Med. & Linc. ἀλλ' οὐδὲ τύχῃ. Forſan à Philone ſcriptum τύχῃ.

[o] ἀθλητικῆς] Ita MS. Reg. Par. pro ἀσκητικῆς.

[p] ἢ] Inſerui ex MSS. Item γὰρ poſt ὥσπερ.

[q] ἡδέσι καὶ ἀγαθοῖς] Deeſt MSS. & omnino videtur redundare.

[r] τι] Inſerui ex MS. Linc. Ita infra ὧν ἀφ' ἑκάστου σπῶνταί τι μοχθηρίας.

& otium ei præſtitit, ſed etiam ſupra vinctos omnes regimen; verbo tenus ita ut penes ipſum ſpecies nomenque cuſtodis eſſet, re autem officium adoleſcenti cederet, quod non parum carcere incluſis proderat. Jamque locus non tam carcer ipſis viſus eſt, quam continentiæ ſchola; omiſſis enim tormentis, quibus antea noctu atque interdiu cruciari ſolebant, & quodvis aliud malum paſſi, erudiebantur ſermonibus & præceptis philoſophicis, omnique ſermone efficacioribus ipſius doctoris exemplis. Poſtquam enim ſuam vitam continentia, cæteriſque virtutibus plenam, velut tabulam bene pictam in medio propoſuit, convertit etiam eos qui videbantur inſanabiles, ceſſantibus diuturnis morbis animi, ita ut jam ſe ipſos damnarent ob vitam præteritam, exprimente has voces reſipiſcentia: Ubi tantum bonum tam diu latuit, a quo pridem aberravimus? Ecce jam affulgente hoc, tanquam in ſpeculo noſtra dedecora videntes, erubeſcimus.

Cum hi ſic in melius profeciſſent, duo eunuchi regis introducti ſunt, alter pincernis præfectus, alter piſtoribus, ob male geſta commiſſa ſibi munera accuſati damnatique. Hos quoque ille pari quâ reliquos, cura fovit, orans Deum ut commiſſos ſuæ fidei etiam inculpatis pares poſſet reddere. Aliquanto poſt, cum obiret vinctos, animadvertit hos duos eunuchos cogitabundos & mœſtiores ſolito, & ex gravi mœſtitiâ conjectans eis accidiſſe aliquid novi, ejus cauſam ſcitabatur. Quibus reſpondentibus ortam ex ſomniis anxietatem & ægritudinem, quòd non adeſſet interpres: "Bono animo eſte, inquit, & narrate; dignoſcentur, Deo volente; vult autem ille ut res obſcuræ aperiantur veritatis cupidis." Tum prior pincerna, "Viſus ſum, inquit, videre magnam vitem, cujus ex tribus radicibus ederetur unus palmes vegetiſſimus, efloreſcens & uvas ferens, quaſi autumni tempore; deinde, matureſcente vite, putavi me decerpere, & exprimere in regium poculum, moxque regi offerre meraco plenum." Joſeph autem poſt modicum ſilentium, "Felicitatem, inquit, hæc viſio tibi nunciat, & reſtitutionem in priſtinum munus. Nam tres vitis radicis tres dies ſignificant, quibus elapſis, reminiſcetur tui rex, accitoque hinc dabit veniam, & in veterem dignitatem reſtituet; & ut ſcias hanc tibi firmam futuram, ex officio trades domino poculum." Ille his auditis lætior eſt factus: tum piſtorum

ἡμερωθεὶς ὑπὸ τ῀ ν νεανίσκ κ καλοκἀγαθίας, ἀ μόνον ἀδείας κ̀ ἀνεχειρ́ας μετέδωκεν, ἀλλὰ κ̀ ἀρχῆς τ῀ ἐφ' ἅπασι τοῖς δεσμώταις· ὡς λόγῳ μ̀ ἕνεκα προχήμα῀ ἐμμῆναι εἱρκ῀οφύλαξ, τῷ ὢ ἐν ἔργοις [f] πρᾶξιν ἀνδρεχωρηκέναι τῷ νεανίᾳ, δι' ἧς οὐκ ὀλίγα ζωύεσαινε τὰς ἀπαχθέν῀κς ὠφελεῖᾳ. Τὸ γᾶν χωρίον ἀδ' ὀνομάζειν ἔτ' ἠξίων εἱρκ῀ῶ, ἀλλὰ ζωφρονισήριον· ἀντὶ γ̀ βασάνων κ̀ τιμωρι῀ῶν, ἃς νύκ῀ωρ κ̀ μεθ' ἡμέραν ὑπέμενον τυπ῀όμενοι κ̀ κα῀αδούμενοι, κ̀ τί [g] κακὸν ἀ πάσχον῀ες, λόγοις κ̀ δόγμασι τοῖς φιλοσοφίας ἐνθετῶν῀ο, κ̀ τ῀ ἀνυσιμωτέροις παν῀ὸς λόγ κ πρᾴζεσι τ῀ διδάσκον῀ῶ. Τὸν γ̀ αὐτ῀ βίον ζωφροσύνης κ̀ πάσης ἀρετῆς εἶα γραφῶ ἀνέτυπον εὖ δεδημιργημένην ἐν μέσῳ θεὶς, ἐπέστρεψε κ̀ τὰς πάνυ δοκοῦν῀ας ἀνιάτως ἔχειν, οἷς μακραὶ νόσοι τ῀ ψυχῆς ἐλώφησαν ἤδη, κακίζουσιν ὀπὶ τοῖς πε῀εγλημένοις [h] αὐτοῖς, κ̀ μετανοοῦσι, ὃ τοιαῦτ' ὀπιφθεγγομένοις· Πῶ ποτ' ἄρ' ἦν πάλαι τοσοῦτον ἀγαθὸν, ὃ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσφάλημαι; ἰδοὺ γ̀ ὀπιλάμψαν῀ος αὐτοῦ, ὡς πρὸς κάτοπ῀ρον τῷ ἀκοσμίαν ἐρῶν῀ες αὐτῶν, αἰσχυνόμεθα.

Τοῦτον τ῀ τρόπον βελτιωμένων, εἰσάγον῀ αι δύο εὐνοῦχοι τ῀ βασιλέως, ὁ μ̀ ἀρχιοινοχόος, ὁ ὢ ἀρχισιτοποιὸς, ἐν οἷς ἐπε῀εάπησαν κατηγορηθέν῀ες κ̀ κα῀αγνωσθέν῀ες. Ὁ ὢ κ̀ τούτων τῷ ὀπιμέλειαν [i] ἣν κ̀ τ῀ ἄλλων ἐποιεῖτο, εὐχόμενος ὅπως οἷός τε ἦ μηδὲν χείρους τ῀ ἀνεπιλήπ῀ων ἀπεργάσασ῀ τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ. Χρόνῳ δ' ὐ μακρῷ διελθόν῀ος, ὀπιὼν τοὺς δεσμιώτας, ὁρᾷ ζωηρὰς κ̀ καθηφείας γέμον῀ας μᾶλλον ἢ πρότερον τοὺς εὐνούχους, κ̀ σοχασάμενος ἐκ τ῀ ζφοδρᾶς λύπης προσεπ῀ωκέναι τι νεώτερον, ἐπιωθάνε῀ο τῷ αἰτίαν. Ἀποκρινομένων ὢ, ὡς ὀνείρους ἰδόν῀ες, ἄσης κ̀ ἀδημονίας πε῀λήρων῀ο, μηδενὸς ὄν῀ος τοῦ ἑρμηνεύον῀ος· "Θαρσεῖτε, ἔφη, κ̀ διηγεῖσθε· γνώριμοι γ̀ ἔσον῀αι, βουλομένου θεοῦ· βού῀αι ὢ τὰ ζωεσκιασμένα τ῀ πραγμάτων ἀνακαλύπ῀ειν τοῖς ἀληθείαν ποθοῦσιν." Εἶτα πρότερος ὁ ἀρχιοινοχόος φησίν· "Ἔδοξα μεγάλῃ ἄμπελον ἐκπεφυκέναι τριῶν σπυμένων, ἣν ἐγρέσαλον σέλεχ῀ῶ, τεθηλυῖαν κ̀ βο῀ρυοφοροῦσαν, ὡς ἐν ἀκμῇ τ῀ ὀπώρας· ὑπερκαζούσης ὢ τ῀ σαφυλῆς, δρέψασ῀ τ῀ βο῀ρύων, κ̀ εἰς ἔκπωμα βασιλικὸν ἀποθλίβειν. Ὅπερ ἱκανῶς ἔχον ἀκράτ῀ προσενε῀κεῖν τῷ βασιλεῖ." Ὁ ὢ μικρὸν ὀπισχών, "Εὐτυχίαν, εἶπεν, ἡ φαν῀ασία σοὶ κα῀αγέλλ῀, κ̀ τ῀ προτέρας ἀνάληψιν ἀρχῆς. Αἱ γ̀ τρεῖς ῥίζαι τ῀ ἀμπέλου τρεῖς ἡμέρας ὑπο῀εφθσι, μεθ' ἃς ὑπομνησθήσε῀αί σου ὁ βασιλεὺς, κ̀ με῀απεμψάμενος ἐνθένδε παρέξει μ̀ ἀμνησίαν, ὀπι῀ρέψῃ ὢ κ̀ τ῀ αὐτῆς με῀αποιεῖᾳ τάξεως· κ̀ ὑπὲρ βεβαιώσεως τ῀ ἀρχῆς οἰνοχοήσεις, ἀναδοὺς ἔκπωμα τῷ δεσπότῃ." Καὶ ὁ μ̀ ἐγεγήθει ταῦτ' ἀκούσας· ὁ ὢ ἀρχισιτοποιὸς

[f] πρᾶξιν] MSS. τάξιν. Infra p. 539. τ῀ αὐτῆς με῀αποιεῖᾳ τάξεως. Forſan πρᾶγματείαν.
[g] κακὸν] Ita MSS. pro κακῶν.
[h] αὐτοῖς] Melius αὐτοὺς.
[i] ὃν] Sic MS. Med. pro ἣν.

ὑποδεξάμενον τῷ Ἀφάκεμσιν, ὡς κ̀ αὐτὸς εὐτυχὲς ὄναρ ἰδών· ἦν δ' ὑ μέλεός πολίμφημον· ἀπατηθεὶς τ̀ ἑτέρᾳ χρησαῖς ἐλπίσι, φησίν· "Ἀλλὰ κἀγὼ καννηφορεῖν ἔδοξα, κ̀ τρία πλήρη κανᾶ πεμμάτων κομίζειν ὀπὶ τ̃ κεφαλῆς· τὰ δ' ἀνωτάτω πλήρες εἶναι πανοίων ἡμῶν, οἷς ʸ ἔωθε χρῆσθ τ̀ βασιλέα· ποικίλας δ' εἶναι τὰς πρὸς δίαιταν βασιλικὴν σιτοπόνων πεπραγίας· ὄρνεις ἧ καθιπταμένας ἁρπάζειν ἀπὸ τ̃ κεφαλῆς, κ̀ ἁπλήσως ἐμφορεῖσθ, μέχρι τ̃ πάντ' ἀναλῶσαι, κ̀ μηδὲν τ̃ ὑτρεφιωθέντων ὑπολιπέσθ." Ὁ ἧ· "Εὐχόμην, εἶπε μή, πεφάνθαί σοι τὴν φαντασίαν, ἢ φανεῖσαν ἡσυχάσθαι· ἢ εἰ κ̀ διηγεῖτό τις, μακρὰν γᾶν, ἵνα μὴ καλακύσαιμι, τ̃ ἐμῶν ὤτων ἠχεῖσθ τὴν διήγησιν, ὀκνῶ γάρ τις ἄγγελ εἶναι κακῶν· ζωαλγῶ γὰρ τοῖς ὐ ζυμφοραῖς, ἕνεκα φιλανθρωπίας, ὐχ ᶻ ἧκιστα τ̃ ὑπομενόντων ὀδυνώμεν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς ὀνείρων κρίσεις ἀληθεύειν ἀναγκαῖον, θεῖα λόγια διερμηνεύσι κ̀ προφητεύσι, λέξω μηδὲν ὑποσειλάμεν· ἀψευδεῖν γὰρ ὀπὶ μ̃ πάντων ἄριστον, ὀπὶ ἧ τ̃ ᵃ ὁσίων ἀποφθεγμάτων κ̀ ὁσιώτατον. Τὰ τρία κανᾶ σύμβολον τριῶν ἡμερῶν ἐστίν· ἐπισχὼν ταύτας ὁ βασιλεὺς, ἀνασκολοπισθῆναί σε, κ̀ τὴν κεφαλὴν ἀποσμηθῆναι κελεύσ, κ̀ καταπτάμενα ὄρνεα τῶν σῶν εὐωχηθήσε) σαρκῶν, ἄχρις ἂν ὅλ ἐξαναλωθῇς." Καὶ ὁ μὲ, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ζυγχυθεὶς ᵃᵃ ἀνετέτραπτο, καραδοκῶν τὴν ὀρισθεῖσαν προθεσμίαν, κ̀ τῇ διανοίᾳ ᵇ τὰς ἀνίας προσδεχόμεν. Ὡς δ' αἱ τρεῖς ἡμέραι διῆλθον, γενέθλι ἐπέστη τ̃ βασιλέως, ἐν ᾗ πάντες οἱ κ̀ τὴν χώραν ἐπανηγύριζον, διαφερόντως ἧ οἱ περὶ τὰ βασίλεια. Ἐστιωμένων δ' τ̃ ἐν τέλ, κ̀ τ̃ θεραπείας ζωχρωμένης ὥσπερ ἐν δημοθοινίᾳ, τ̃ κ̀ τὸ δεσμωτήριον ἐνέχων ὑπομηθεὶς, ἀχθῆναι κελεύει, κ̀ θεασάμεν, τὰ ἐκ τ̃ τῶν ὀνείρων διακρίσεως ὑπισφαίνε) προσάξας τ̀ μ̀ ἀνασκολοπισθῆναι τοῦ κεφαλοῦ ἀποσμηθέν, τῷ ἧ τοῦ δεξιὰν ἣν διεῖπε πρότερον ἀποδεῖναι.

Καταλλαγεὶς ἧ ὁ ἀρχιοινοχόος, ἐκλανθάνε) δ τὰς καταλλαγὰς προειπόν, κ̀ ἕκαστα τ̃ ζυμπεσόντων ἀτυχημάτων ἐπικουφίσαν· ἴσως μ̀, ἐπειδὴ πᾶς ἀχάρις ἀμνήμων ἐστὶν εὐεργετῶν, ἴσως ἧ κ̀ κ̃ πρόνοιαν θεῦ, βουληθέν τὰς ὑπερβολίας τῷ νεανίᾳ μὴ δι' ἀνθρώπου ῥοῦ μᾶλλον ἢ δι' ἑαυτοῦ. Μετὰ γὰ διετῆ χρόνον τῷ βασιλεῖ τὰ μέλλοντα ζυμβαίνειν τῇ χώρᾳ ἀγαθὰ κ̀ κακὰ, διταῖς δι' ὀνείρων φαντασίαις θεωρίζε), ταὐτὸν ὑποσημαινούσαις ἕνεκα βεβαιοτέρας πίστεως. Ἔδοξε γὰ ἑπτὰ βόας ἀνέρπειν ἐκ δ πολαμοῦ πίονας κ̀ σφόδρα εὐσάρκους, καλὰς ὀφθῆναι, κ̀ νομὰ ᶜ π̃ ὄχθαις νέμεσθ· μεθ' ἃς, ἑτέρας ἀριθμὸν ἴσας, ἀσ-

prælitus, interpretatione approbata, quasi & ipse fauſtum vidiſſet ſomnium, quod tamen valde ominoſum erat, deceptus bona ſpe alterius, narrare incipit: "Ego quoque ſomniavi me tria caniſtra bajulare in capite plena operibus piſtoriis; ex his ſummum continebat ea, quibus rex veſci ſolitus eſt: eſſe autem dapes varias & elaboratas curioſius ad regiam menſam. Has videbantur aves in meum caput devolantes diripere, & devorare avide, donec in totum abſumpta ſunt, nec quicquam ex cibis eſſet reliquum." Ad hæc juvenis: "Utinam tale ſomnium non vidiſſes, aut viſum non enunciaſſes: aut ſi narrandum erat, ſaltem id feciſſes procul à meis auribus, ne exaudirem: piget enim me eſſe infelicitatis nuncium, quia compatior miſeris, ex humanitate non minus ipſis qui patiuntur, dolens. Sed quoniam ſomniorum conjectoribus veritas eſt neceſſaria, utpote vatibus & divinorum oraculorum interpretibus, nihil celabo: quandoquidem veritas in omnibus eſt optima, in effatis vero divinis explicandis etiam ſanctiſſima. Tria caniſtra dies tres ſignificant, quibus elapſis, rex in crucem te tolli jubebit, truncatum prius capite: atque ita aves involantes paſcentur tuis carnibus, donec totus abſumaris." Piſtor autem, ut par erat, receſſit territus, tempus præfinitum expectans, & futura mala jam tum cogitatione præcipiens. Poſt triduum vero natalis regis illuxit, feſtivitatem publicam afferens, præſertim aulicis. Cumque epulum præberetur optimatibus, famulis quoque convivantibus, ut fieri ſolet in convivio publico, rex eunuchos requirens, juſſit produci è carcere; adductis autem, confirmavit eventu ſomniorum præſagium: jubens alterum in cruce ſuſpendi abſciſo capite, alterum in priſtinam dignitatem reſtitui.

At pincerna jam reconciliatus oblitus eſt ejus qui reconciliationem prædixerat, & ſingulas ejus calamitates ſublevarat: vel quia nemo ingratus beneficorum meminit, vel quia Deo viſum eſt juvenem non humana ſed divina ope ad felicitatem provehi. Nam poſt biennium Regi futurus ejus regionis ſtatus bonus maluſque præmonſtratus eſt divinitus, duobus ſomniis idem ſignificantibus, quo certior res fieret. Vidit enim ſeptem vaccas emergere è flumine, pingues valde obeſaſque, viſu pulcherrimas, & paſci ſecundum fluvium. Poſt eas totidem macilentas, & vix oſſibus hærentes, viſu fœd-

p. 540.

ʸ ἔωθε] Vel ſcribe ἴθ, vel ὁ βασιλεύς. Non alibi occurriſſe memini verbum hoc impersonaliter ſumtum.

ᶻ ἧκισα] Forſan melius ἧττον.

ᵃ ὁσίων] MS. Aug. θείων, & ſic melius.

ᵃᵃ ἀνετέτραπτο] Melius, ut videtur, ἀπετέτραπτο, *ſe avertit.*

ᵇ τὰς ἀνίας] Deeſt MSS. & ſalvo loci ſenſu poteſt abeſſe. Ibidem vero ſcribe προσδεχόμεν.

ᶜ ταῖς ὄχθαις] Scribe cum MSS. τὰς ὄχθας. Textus ἐκ τῆ ἄχθ.

iſſimas

issimas, ascendere, pascique cum prioribus; dein repente meliores devorari à deterioribus, & ne minimum quidem tot cibis ingestis ventrem mole crevisse, sed magis saltem non minus contrahi. Ille autem experrectus, ac mox in somnum relapsus, alia visione terretur: qua visus est videre septem spicas triticeas ex uno culmo enatas pari magnitudine, vigentes ac florentes & ad proceritatem eximiam surgentes. Deinde septem alias exiles ac languidas enatas in proximo, quæ mox impetu facto absumpserunt culmum illum bonis spicis abundantem. Post hanc visionem noctis reliquum insomnis exegit (pellebant enim somnos curæ stimulantes & sauciantes) sub auroram sophistis accitis, denarrat obversatas sibi dormienti species. Cumque nemo posset verum earum significatum conjecturis probabilibus assequi, accedens eum pincernarum princeps, inquit: "Here, spero me inventurum "qualem cupis hominem. Misisti dudum ob "quasdam noxas me & pistoribus præfectum "in carcerem, in quo erat servus principis co-"quorum, Hebræus genere; ei narravimus "ambo, quæ videramus somnia. Ille peritè "adeo & rectè interpretatus est, ut quæcumque "prædixerat utrique evenirent, alteri supplicium, quod modo passus est, mihi tua venia "& gratia." Rex his auditis jubet propere acciri juvenem; ministri attonsum, quippe in carcere concluso promissi capitis & barbæ crines, & detractis sordidis pannis, eleganter vestitum, cæterisque nitoribus expolitum, ad regem introducunt. Is ex vultu judicans hominem ingenuum & bene natum (elucent enim primo conspectu in facie notæ, non omnibus conspicuæ, sed solis perspicaces mentis oculos habentibus) "Præsagit, inquit, mihi animus, non semper "in obscuro fore quod tegitur somniorum am-"bagibus; præ se fert enim hic juvenis indicia "sapientiæ, qua veritatem aperiet, & quasi "luce tenebras, sua scientia nostratium sophista-"rum insciticm abiget:" dein denarravit somnia. Tum *Joseph* majestate loquentis nihil territus, tanquam rex subditum, non subditus regem, libere sed reverenter allocutus est, dicens: "Quæ facturus est Deus in hac regione ostendit tibi. Duas visiones noli existimare duo esse somnia, sed unum, idque geminatum non temere, sed ad fidei certioris argumentum. Nam & septem vaccæ

ἀρκὺς τρόπον τινα καὶ [d] καλεσκελετόμβρας, ἓξ ἐ- p. 541.
δεχθεσάτας ἀνελθεῖν καὶ ζωήμεσι τὴν προέρασιν·
εἶτ' ἐξαπινάιως ὑπὸ τῶν χειρόνων καταβρωθῆναι τὰς
ἀμείνας, καὶ μηδὲν ἄλλα μηδὲ τὸ βραχύταλον τῶν
ἐμφορηθείσας πρὸς ὄγκον ἐπιδῶναι τὰς γαστέρας,
ἀλλ' ἢ μᾶλλον ἢ οὐκ ἦτον ἐσάλθαι. Περαναστὰς
δὲ καὶ κοιμηθεὶς πάλιν, ἑτέρα πληχθῆναι φαντασίᾳ· νομίσαι γὰρ ἑπτὰ πυρὸς στάχυς ἐκπεφυκότας ἑνὸς πυθμένος, ἰσωτάτας πῖς μεγέθεσιν, αὐξομένας καὶ τεθηλότας ἄιρεσθαι πρὸς ὕψος· μάλ' [e] ὡραίους. Εἶθ' ἑτέρας ἑπτὰ λεπτὰς καὶ ἀσθενεῖς ἀναπεφυκέναι πλησίον, ὑφ' ὧν ἐπιδεσμένων καταποθῆναι τὸν εὐσταχυν πυθμένα. Ταύτῃ ἰδὼν τὴν ὄψιν, τὸ λειπόμενον τῆς νυκτὸς ἄυπνος διατελέσας· ἧγειρον γὰρ αἱ φροντίδες [f] κενοῦσαι καὶ τιθρώσκουσαι· μεταπέμπεται τοὺς σοφιστὰς ἅμα τῇ ἕῳ, καὶ τὴν φαντασίαν διηγεῖται. Μηδενὸς δὲ σοφισμοῖς εἰκόσι ταληθὲς ἰχνηλατῆσαι δυναμένου, παρελθὼν ὁ ἀρχιοινοχόος φησίν· "Ὦ δέσποτα, τὸν ἄνδρα ὃν ζητεῖς ἐλπίς ἐσιν εὑρήσειν· ἁμαρτίνας ἐμέ τε καὶ τὸν ἀρχισιτοποιὸν ἐκέλευσας εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπαχθῆναι, ἐν ᾧ τοῦ ἀρχιμαγείρου θεράπων ἦν Ἑβραῖος, [g] ᾧ τινι διηγησάμεθα ἐγώ τε κἀκεῖνος ὀνείρατα τὰ φανέντα ἡμῖν· ὁ δ' ἄτως εὐθυβόλως καὶ [h] εὐσκόπως διέκρινεν, ὡς ὅσα προεῖπεν ἑκατέρῳ συμβῆναι· τῷ μὲ ἦν ὑπέμεινε τιμωρίαν, ἐμοὶ δὴ, τὸ σὸν τυχεῖν ἵλεω καὶ εὐμενῆς." Ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς ἀκούσας, προσάτει [i] ζωληέναντας ἀναλεῖν τὸν νεανίαν· οἱ δ' ἀποκείραντες, βαθεῖαι γὰρ ἦσαν αὐτῷ χαῖται καθειρμένῳ κεφαλῆς καὶ γενείου, καὶ ἀντὶ ῥυπώσης λαμπρὰν ἐσθῆτα [k] ἀντιδόντες, καὶ τἄλλα φαιδρώναντες, εἰσάγουσι πρὸς βασιλέα· ὃς ὡς τὸ ὄψεως τεκμηράμενον ἄνδρα ἐλεύθερον καὶ εὐγενῆ· χαρακτῆρες γὰρ ἐπιφαίνονταί τινες τῷ σώματι τῶν ὁρωμένων, οὐχ ἑαλοὶ πᾶσιν, ἀλλ' οἷς τὸ ἀμυδρὸν ὄμμα ὀξυδορκεῖ· "μαντεύεται, εἶπεν, ἡ ψυχή μου περὶ τοῦ μὴ "εἰσάπαν ἀσαφείᾳ τὰς ὀνείρους ἐπισκιασθήσεσθαι· "δεῖγμα γὰρ σοφίας ὁ νεανίας ἔτοιμος ἐπιφαίνεται, "ἣ ἀκαλύψει τὴν ἀλήθειαν, οἵᾳ φωτὶ σκότος, ἐπισήμῃ τὴν ἀμαθίαν τῶν παρ' ἡμῖν σοφιστῶν [l] ἀποσκεδάσει·" καὶ τὰς ὀνείρους διηγεῖτο. Ὁ δὴ ταξίωμα τοῦ λέγοντος ἰδὲν καταπλαγεὶς, ὥσπερ ὑπηκόῳ βασιλεὺς, ἀλλ' οὐχ ὑπηκόῳ βασιλεῖ, παῤῥησίᾳ τῷ αἰδοῖ χρώμενος διελέγετο, καὶ φησίν· "ἅσα μέλλει ποιεῖν ὁ θεὸς ἐν τῇ χώρᾳ προμεμήνυκέ σοι. Τὰς μὲν τοι διττὰς φαντασίας μὴ ὑπολάβῃς εἶναι διττὰς ὀνείρους· εἷς ἐσι, τῷ ἀναδιπλωσιν ἔχων ἀπειτὴν, ἀλλὰ πρὸς ἔλεγχον βεβαιοτέρας πίστεως. Αἱ τε γὰρ p. 542.
πίονες ἑπτὰ βόες, καὶ οἱ εὔβολοι καὶ εὐθαλεῖς ἑπτὰ

[d] καλεσκελετόμβρας] MS. Med. καλεσκαλμβρας. Sic infra p. 541. ἓξ μᾶλλον ἢ οὐχ ἧττον ἐσάλθαι. Joseph. Antiq. lib. ii. c. 5. καλιχρωμβρας, καὶ δεινὰς ὀφεσθῆνα.

[e] ὡραίους] Forsan ὡρώνους.

[f] κενοῦσαι] Ita MSS. Med. & Aug. pro κενεῶσαι. Vox vero ista Philoni quam familiaris. Lib. iii. de Alleg. p. 107. κενεῶ καὶ τιθρώσκω. Vide etiam lib. de Somniis p. 578

[g] ᾧ τινι] Editi ᾧ καὶ.

[h] εὐσκόπως] Ita MSS. pro εὐθυσκόπως. Noster quoque infra p. 543. εὐθυβόλως καὶ εὐσκόπως. Hesych. v. εὐβυβόλως, εὐσκόπως, εὐσόχως.

[i] ζωληέναντας] MS. Med. Melius ζωληέναντας.

[k] ἀντιδόντες] Ita MS. Reg. Par. Editi ἀντιδύντες.

[l] ἀποσκεδάσει] Forsan ἀποσκεδάσαι, vel reponendum καὶ, post ἀληθειαν.

στάχυες

σάχυες ἑπτὰ ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ θηλοῦσιν εὐθηνίας καὶ εὐετηρίας· καὶ ἑπτὰ ἑτέρους λιμοὺς, οἱ ἐπανιοῦσαι ἑπτὰ βόες λεπταὶ καὶ εἰδεχθεῖς, καὶ οἱ παρεφθαρμένοι καὶ μεμυκότες ἑπτὰ στάχυες. Ἥξει μὲν οὖν ἑπταετία προτέρα, πολλοῦ καὶ ἄφθονον ἔχουσα εὐκαρπίαν· πλημμύρας μὲν ἀνὰ πᾶν ἔτος τοῦ πεδιαῖου λιμναζομένους τὰς ἀρούρας, τῆ δὲ πεδίων, ὡς ὕπω πρότερον, εὐτυχίας χορηγιῶν. Ἥξει δὲ μετὰ ταῦτα πάλιν ἑνὸς ἑπταετία, χαλεπὴν ἔνδειαν καὶ πάνυ τῶν ἀναγκαίων ἐπιφέρουσα, μήτε [11] ἀναχεομένου τοῦ πεδιαῖου, μήτε τῆς γῆς λιπαινομένης, ὡς τῆς προτέρας εὐθηνίας ἐκλαθέσθαι, καὶ εἴ τι λείψανον παλαιᾶς εὐετηρίας ἦν, ἀναλωθῆναι. Τὰ μὲν οὖν ἐκ τῆς Φαραώθεως, τοιαῦτα ἐστίν· ὑπονοῶ δέ μοι καὶ ἐκλαλεῖ [m] τι θεῖον, ὑποβάλλοντα ὡς ἐν νόσῳ ζητέομα· νόσος δὲ πόλεων καὶ χωρίων ἡ βαρυτάτη, λιμὸς, ᾧ καταασκευάσιον ἀσθένειαν, ἵνα μὴ τελείως ῥωσθεῖσα, τοὺς οἰκήτορας ἐκφάγῃ. Πῶς οὖν ἀσθενήσῃ; ᾧ καρπῶν τὰ ἑπτὰ ἐτῶν ἐν οἷς ἡ εὐφορία, τὸ πλεονάζον, μὴ τὰς αὐτάρκεις πρὸς πλήθεσι τροφάς· ἔσται δ' ἴσως μέρος πέμπτον. Θησαυρισέον ἐν πόλει καὶ κώμαις, μὴ μεταχομίζοντας τὰ θέρη μακρόθεν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ᾖ χωρίων ἐν ἐκείνοις φυλάττοντας, πρὸς τὴν τῶν ἐνοικούντων παρηγορίαν. Συγκομιστέον δὲ τὰ καρπὸν αὐτοῖς δεσμάτι, μήτε ἀλοῶντας, μήτε ζωμόλως καθαίροντας, τεττάρων ἕνεκα. Ἑνὸς μέν, τῆ σκέπῃ χρώμενον, πρὸς πλείω χρόνον σῖτον ἀδιάφθορον· ἑτέρᾳ δὲ, τῆ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν γίνεσθαι τὴν εὐθηνίας ὑπόμνησιν, ἀλοώντων καὶ λικμώντων. Ἡ γὰρ [n] μίμησις τῆς πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθῶν, δευτέραν ἔμελλεν ἡδονὴν ἀπεργάζεσθαι. Τρίτῃ δὲ, τῆ μηδ' εἰς ἀριθμὸν ἐλθεῖν, ἐν στάχυσι καὶ δεσμασιν ἀδήλῳ τὴν ἀπεργεσφῶν τῆ καρπῆ ὑπάρχοντα, ἵνα μὴ προαναπέσωσιν αἱ διάνοιαι τῶν ἐγχωρίων ἐν τῷ ἀναλώσεσι καὶ [o] ζυλογιωθέντα, ἀλλ' εὐθυμίᾳ χρώμενοι τῇ σιτίων ἀμείνονι τροφῆς· τρίφθ γὰρ ἐν τοῖς μάλιστα ἐλπὶς ἐπικουφίζουσι τὴν ἐκ τῆς ἐνδείας βαρεῖαν νόσον. Τετάρτῃ δὲ, τῆ καὶ τοῖς θρέμμασι χιλὸν τεταμιεῦσαι, τῶν ἀχύρων καὶ ἀθέρων ἐκ τῆς τῆ καρπῆ καθαρσεως διακεκριμένων. Ἐπιμελητὴν δὲ τούτων χειροδυνητέον ἄνδρα φρονιμώτατον καὶ ζωτικώτατον ἐν πᾶσι δόκιμον, ὃς γνοίη ἂν ἱκανὸς ἁμίσως καὶ [p] ἀνεπιφάτως εὐτρεπῆ τὰ λεχθέντα ποιεῖν, μηδεμίαν αἴσθησιν τοῖς πλήθεσιν [q] ἐνδιδοὺς περὶ τοῦ γυμνασθῆναι λιμῷ. Χαλεπὸν γὰρ, τὸ προκάμοντας τῶν ψυχαῖς, ἀναπεσεῖν δυσελπιστίᾳ. Ἐὰν δέ τις ἀπιζητῇ τὴν αἰτίαν, φήσω δεῖν, καθάπερ ἐν εἰρήνῃ προνοεῖν τὰ ἐν πολέμῳ θησαυρῶν, καὶ ἐν

pingues, & ſeptem ſpicæ uberes & florentes, ſeptem ubertatis annos ſignificant: ſicut totidem famis annos illæ ex amne aſcendentes ſeptem vaccæ, macilentæ & aſpectu odioſæ, & ſeptem ſpicæ caſſæ ac marcidæ. Veniet igitur prius ſeptennium multum & copioſum adducens proventum, tota regione quotannis bene rigata, effuſo per arva flumine, & campis ſolito plures fruges afferentibus. Sequetur deinde longe diverſum ſeptennium, gravem inopiam allaturum & rerum victui neceſſariarum penuriam, nec flumine ſe diffundente, nec terra limo ejus pingueſcente, ut ſuperioris ubertatis deleatur memoria, & ſi quid ex veteri proventu reliquum fuerit, abſumatur. Hæc ſunt quæ ſomnia præmonent: ſed mihi numen quoddam ſuggerit, quod quaſi morbo medicinam afferre queat. Urbium vero regionumque graviſſimus morbus fames eſt, cujus vires oportet minuere, ne nimium auctus incolas deleat: at quomodo ſunt minuendæ? è ſeptem annorum fertilitate quod ſupererit ſatietati hominum, hoc eſt quinta pars, reponatur oppidatim vicatimque, non tranſportando fruges aliò longius, ſed ubi demetuntur aſſervando in hominum ibi degentium conſolationem. Eas fruges cenſeo cum ſuis manipulis condendas, nec trituratas nec purgatas: quatuor de cauſis; quarum una eſt, ne citius vitientur nudatæ ſuo tegmine: altera, ut per ſingulos annos renovetur priſtinæ copiæ memoria, ruſticis triturantibus & fruges eventilantibus. Bonorum enim verorum memoria ſecundam etiam delectationem eſſet allatura. Tertia, ne iniri poſſit frumenti numerus, dum incertum eſt quantum ſpicæ manipulique contineant, ne coloni animo deficiant reputantes quantum frugum conditarum abſumptum ſit, ſed ſuſtentati tranquillitate animi, quæ nutrimento ex cibis eſt potior, (nutrit enim ſpes cum primis) grave penuriæ malum ſublevent. Quarta cauſa eſt, ut & jumentis condatur pabulum, quibus ariſtæ paleæque, purgamenta frugum, proderunt. Ea cura committenda eſt viro prudenti, cordato, probatoque, qui poſſit ſine invidia reprehenſioneque hoc conſilium exequi tanta dexteritate, ut nihil populo de fame futura ſuboleat. Durum eſt enim jam ante ægros animis ſpe in futurum carere. Quod ſi quis cauſam ſcitabitur, reſpondendum eſt, oportere ſicut in pace parantur quæ belli tempore futura ſunt

[11] ἀναχεομένου] MSS. Coiſl. & Aug. ἀνεχομένου, ſed nil muto, cum ita alibi ſcribere ſoleat Noſter. Lib. de Vit. Moſ. p. 603. ἐπιδαίων τε καὶ ἀναχεόμενον. Vide etiam infra p. 549.

[m] τι θεῖον] Omnino repone τὸ θεῖον.

[n] μίμησις] Forſan melius ὑπόμνησις, ut liquet ex præcedentibus.

[o] ζυλογιωθέντα] MSS. Coiſl. & Aug. συλκομιωθέντα. Ita Noſter ſupra paullò, συλκομιέσθω δὴ τοὶ καρπὸν, &c.

[p] ἀνεπιφάτως] MSS. ἀνεπάφως, ſed nil mutandum videtur. Sic Noſter infra p. 556. ἀνεπίφατον (forſan ἀνεπίφατον) καὶ ἀτεκμηρίωτον. Heſych. v. ἀνεπίφατον, ἀπροσδόκητον, ἀμιγὲς, ex hoc Philonis loco, ſcribe ἀμισὲς. Idem lib. de Ebriet. p. 271. ἀμισῆ καὶ ἀνεπαχθῆ βίου ζωὴν. Emendandus quoque Suid. v. ἀνεπιφατως—ἀμιγῶς. Ibi ſcribe ἀμισῶς.

[q] ἐνδιδοὺς] Ita MSS. pro εἰδὼς.

uſui, ſic in copia proſpicere inopiæ; incertum autem eſſe quando bellum vel fames & in univerſum caſus adverſi immineant: quibus adeo parandum ſubſidium, ne, cum occurrerint iſta, fruſtra quæratur remedium.

Rex audita ſomniorum interpretatione aptiſſima veritati congrua, ſimulque conſilio, ut apparebat, utiliſſimo, incertis in futuro caſibus proſpiciens, familiaribus propiùs accitis, ſubmiſſa voce dixit: "Num inveniemus talem hominem à ſpiritu divino afflatum?" Cumque videret eis probari hanc ſententiam, verſus ad juvenem in propinquo ſtantem ait: "Prope eſt quem quæri jubes: non longe quærendus eſt homo iſte cordatus ac prudens qui exequatur tua monita: tu certe is es: nec enim ſine numine hæc locutus videris. I præfecturam mei palatii ſuſcipe, ſimulque totius Ægypti procurationem. Nec eſt cur quiſquam meam facilitatem accuſet, quaſi mei amorem, affectum inſanabilem, ſecutus ſim. Nam excellentes naturæ non habent opus ad experimentum longo tempore, ſed continuo quaſi impetu quodam in ſui approbationem ducunt; quinetiam præſens ſtatus moras non patitur, imminente neceſſitate cui proſpiciendum eſt." His dictis eum proregem inſtituit, vel, ut verè dicam, regem potius, relicto ſibi imperii nomine, poteſtatem vero illi cedens, & agens quicquid cederet in honorem juvenis. Dat ergo ei regium annulum, veſtem *auguſtam*, torquem aureum, & currum ſecundum à Regio, atque ita jubet per urbem circumvehi; præcedente præcone & indicante eis qui nondum audiverant, novi magiſtratus creationem. Nomen quoque novum indit ei, quod *interpretem* ſignificat lingua vernacula: & nuptum dat filiam clariſſimi apud Ægyptios viri, qui Solis habebat ſacerdotium. Id actum eſt circiter annum ejus trigeſimum. Hi ſunt eventus piorum: nam etiamſi proclinantur, tamen non prorſus corruunt, ſed erecti ſtant firmiter, ne iterum ſupplententur. Quis enim expectaſſet intra unam diem è ſervo dominum, è vincto præſtantiſſimum omnium, è carcerarii vicario

εὐπορίαις τ κατ' ἔνδειαν· ἀδήλως ℌ εἶναι πολέμους ϗ λιμούς, Ꞓ ζωόλως τὰς καιρὰς τ ἀβιωτήτων· εἰς ἃς ἀναγκαῖον εἶναι παρισκυάζϑ, ἀλλὰ μὴ γνομϑών, τότε τῳ θεραπείαν ἐπιζητεῖν, ὅτ' οὐδὲν ὄφελϘ."

Ἀκούσας ℌ ὁ βασιλεὺς ϗ τῳ τ ὀνείρων διακρίσιν εὐθυβόλως ϗ εὐσκόπως ϛοχαζομένην τ ἀληθείας, Ꞓ τῳ ζυμβυλίαν, ὅσα τῷ δοκεῖν, ὠφελιμωτάτῳ, ϗ τῳ τὰ μέλλονϘ ἀδήλα πρόνοιαν, τὰς ζωόνϛας ἐγγυτέρω προσελθεῖν κελεύσας, ἵνα μὴ καϑακούοι· "Ἆρ', εἶπεν, ἄνδρες εὑρήσομϑ τοιοῦτον ἄνθρωπον, ὃς ἔχϵ πνεῦμα θεῖον ἐν ἑαυτῷ;" Συνεπαινούντων ℌ ϗ ζωφϑεγγομένων, ἀπιδὼν εἰς τ παρεϛῶτα· "Ἐγώ, εἶπεν, ἐϛὶν ὃν παραινεῖς ἀναζητεῖν, ὃ μακρὰν ἀφέϛηκεν ὁ φρόνιμϘ ϗ ζωετὸς· ὃν ἔδει ϗ τὰς σὰς ὑφηγήσεις ζκοπεῖν, αὐτὸς ὢν τυγχάνεις· ὃ ℌ ἄνϑ θεῖ ταῦτ' ἀποφθέγγεϑαί μοι δοκεῖς. Ἴϑι δὴ ϗ πᾶϛαν ἀγαλάμενος τήνδ' ἐπιμέλειαν τ ἐμῆς οἰκίας, ϗ τὴν Αἰγύπτου πάϛης ἐπιτροπήν. Εὐχέρειαν δ' ὑδείς μϵ καταγνώϵ), μὴ φιλαυτίᾳ χρωμένῳ, πάϑει δυσιάτῳ. Αἵ τε ℌ μεγάλαι τ φύϵων χρόνοις ὑ δοκιμάζονται μακροῖς, ᶠ ὅλῃ δυνάμεως βιαζόμεναι φθάνειν εἰς ᵗ ἀποδοχὴν αὐτῶν ἀνυπέρϑετον· τά τε πράγματα μέλλησιν ϗ ἀγρυπνίαν οὐκ ἀνέχϵ), τ καιρῶν ἐπεγόντων εἰς τὰς ἀναγκαίας παῤῥησιάς." Εἶτ' αὐτὸν τ βασιλείας καθίϛησι ᵛ ἀμφίδοχον, μᾶλλον δ', εἰ χρὴ ταληθὲς εἰπεῖν, βασιλέα, τὸ μὲ ὄνομα τ ἀρχῆς ὑπολειπόμεν αὐτῷ, τ δ' ἐν ἔργοις ἡγεμονίας ἐκϛὰς ἐκείνῳ, ϗ τἄλλα πράττων, ὅσα ἅπ τιμῇ τῷ νεανίᾳ. Δίδωϭιν ἔν αὐτῷ ζφραγῖδα βασιλικὴν, ϗ ˣ ἱερᾶν ἐσθῆτα, Ꞓ ʸ κύκλον χρυσοῦν πϵιδέραιον, ϗ ἅπ δεύτερον τ ἁρμάτων ἀναϵιβάσας, κελεύϵι πϵιελθεῖν τὴν πόλιν, ᶻ πϵιερχομένῳ κήρυκϘ ϗ δηλοῦνϘ τοῖς ἀγνοοῦϭι τὴν χειροτονίαν. Μϵτονομάζϵι ℌ αὐτὸν ἀπὸ τ ὀνειροκριτικῆς, ἐγχωρίῳ γλώττῃ προσαγορεύσας, ϗ ἐγγυᾷ πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν ἐπιφανϵϛάτην τ κατ' Αἴγυπτον ἱερέως Ἡλίου θυγατέρα. Ταῦτ' ἐγένετο πϵὶ ἔτη γϵγονότϘ ἤδη τϵτρακόντα. Τοιαῦτα τ ὁσίϵων τὰ τέλη· καὶν ℌ κλιθῶϭιν, οὐκ εἰϭάπαν πίπτουϭιν, ἀλλὰ διανϵύοντες ὀρθοῦνται) παγίως ϗ βϵβαίως, ὡς ᵃ μήκϵθ' ὑποϭκελιοῦϭθαι. Τίς ℌ ἂν προσεδόκησϵ μιᾷ ἡμέρᾳ τ αὐτὸν ἀντὶ μὲ δούλου δϵϭπότου, ἀντὶ ℌ δϵϭμώτου πάντων ᵇ ἀξιονικώτατον,

ᶠ παρεσκυάζϑ] Forſan, ſcribendum, προπαρασκυάζϑ.

ᶠ ὅλῃ δυνάμεως] Ita MSS. Med. Reg. Par. & Linc. Editi ἀλλὰ δυνάμϵ. Vide vero his conſimilia lib. de Vitâ Moſis p. 611.

ᵗ ἀποδοχὴν] MSS. Reg. Par. & Med. Editi ὑποδοχὴν.

ᵛ Ἀμφίδοχον] Vide dicta de hâc voce ſupra lib. de Agricult. p. 195.

ˣ ἱερᾶν] Forſan melius πορφυρᾶν. Purpura enim erat geſtamen regum proprium, ejuſque uſus honoris gratia, ab eis permitti ſolitus. Joſeph. Antiqu. lib. ii. c. 5. σφραγίδι τε χρῆϑαι αὐτῷ, ϗ πορφύραν ἐνδύϵαϑαι. Idem lib. xi. c. 6. ἐνδύϵι) τ πορφύραν, ἣν ὁ βασιλεὺς ἀνὴ φορᾷ διϵτελϵ. 1 Eſd. c. 3. δώϵϵ αὐτῷ ΔαρεῖϘ ὁ βασιλεὺς—πορφύραν πϵῤῥαλίαν. 1 Macc. x. 20. ϗ ἀπέϭτειλϵν αὐτῷ πορφύραν. Vide etiam ibidem ℣ 62. & 2 Macc. iv. 38. Nec ſanè hac purpuræ geſtandæ conceſſione eſt quicquam in regum Syrorum hiſtoriâ illuſtrius.

ʸ κύκλον] Melius, ut videtur, κλοιὸν. Ita Textus Geneſ. xli. 42. ϖϵρίθηκϵ κλοιὸν χρυϭοῦν πϵρὶ τ τράχηλον αὐτοῦ. Noſter quoque notanter, infra lib. de Somn. p. 1114. ἅτϵ κλοιὸν χρυϭοῦν, αἰϭχύλῃ ἐπιζωϭῦ, κύκλου ϗ τράχου ἀναίϭχυντον ἀτιλούτατον. Heſych. v. κλοιὸς.

ᶻ πϵιερχομένῳ] Forſan πϵριερχομένῳ. Textus ἀκούϵιν ἐμπρόϭθϵν αὐτοῦ κήρυκ. Joſephus quoque in conſimili ritu enarrando lib. xi. c. 6. ἱππϵῖϛ ἐπὶ τ ἵππου, πϵριάγϵι τ πόλιν. Ἀμάϵυ πϵραίνοντϘ ϗ κηρύϭϭοντοϘ.

ᵃ μήκϵθ' ὑποϭκελιοῦϭθαι] Ita MSS. Coiſl. & Aug. Editi μὴ καθυποϭκελιοῦϭθαι.

ᵇ ἀξιονικώτατον] MSS. ἀξιώτατον.

p. 544. καὶ τ̃ ὑποδιάκονον εἱρκτοφύλακος, ὕπαρχον βασιλέως ἔσεσθαι, καὶ ἀντὶ τ̃ εἱρκτ̃ τὰ βασίλεια οἰκήσειν, τὰ πρῶτα τ̃ παρὰ τιμαῖς φερόμενον ἀντὶ τ̃ εἰς ἀτιμίαν ἐχάτων. Ἀλλ' ὅμως καὶ γέγονε ταῦτα, καὶ γενήσεται πολλάκις, ὅταν δοκῇ τῷ Θεῷ· μόνον ἔν τι ὑφισάσθω καλοκἀγαθίας ἐμπύρευμα τ̃ ψυχαῖς, ὅπερ ἀναγκαῖόν πως ῥιπιζόμενον ἐκλάμψαι.

proregem fieri, & regiam inhabitare pro carcere, extrema ignominia versa in honorem maximum. Facta sunt tamen hæc, & fient sæpius, quando Deo placuerit: modo subsistat vel una aliqua probitatis scintilla in animis, quam necesse est aliquando accensam elucescere.

Ἐπεὶ δὲ πρόκειται μοι τὴν ῥητὴν ἀποδοσιν, καὶ τὴν προπικωτέραν ἐξηγήσασθαι, λεκτέον ἃ χρὴ καὶ περὶ αὐτ̃ς. Ἴσως μὲν ἄν γελάσονταί τινες τ̃ εἰκαιοτέρων ἀκούσαντες, ἐγὼ δ' ἐρῶ μηδὲν ὑποσκελάμενος· ὅτι ὁ πολιτικὸς πάντως ὀνειροκριτικός ἐστιν, οὐχὶ τ̃ βωμολόχων, οὐδὲ τ̃ ἐναδολεσχούντων καὶ ἐντοφισδούντων ὅτι μισθῷ, καὶ τὴν τ̃ καθ' ὕπνον φαντασιῶν διάκρισιν ἀγχυρισμὸν πρόβλημα ποιημένων, ἀλλὰ τ̃ κοινὸν καὶ πάνδημον μέγαν ὄνειρον οὐ κοιμωμένων μόνον ἀλλὰ καὶ ἐγρηγορότων, εἰωθὼς ἀκριβοῦν. Ὁ δὲ ὄνειρος ἔστιν, ὡς ἀψευδέσατα φάναι, ὁ τ̃ ἀνθρώπων ἐστὶ βίος· ὡς γὰρ ἐν τ̃ καθ' ὕπνον φαντασίαις, βλέποντες οὐ βλέπομεν, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούομεν, οὐ γευόμενοι ἢ ἁπτόμενοι, ὅτε γευόμεθα ἢ ἁπτόμεθα· λέγοντές τε οὐ λέγομεν, καὶ περιπατοῦντες οὐ περιπατοῦμεν, καὶ τ̃ ἄλλαις κινήσεσι καὶ σχέσεσι χρῆσθαι δοκοῦντες, οὐδὲ μιᾷ τοιαύτην χρώμεθα, κενοὶ δ' εἰσὶ τ̃ διανοίας [c] καὶ πρὸς οὐδὲν ὑποκείμενον ἀληθείᾳ, μόνον ἀναζωγραφοῦσης καὶ εἰδωλοποιούσης τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα· οὕτω καὶ ὅτι καὶ παρεγρηγορότων αἱ φαντασίαι τοῖς ἐνυπνίοις ἐοίκασιν· ἦλθον, ἀπῆλθον, ἐφάνησαν, [d] ἀπεπήδησαν, πρὶν καταληφθῆναι βεβαίως, ἀπέπτησαν. Ἐρευνησάτω δ' ἕκαστος [e] αὐτ̃ν, καὶ τ̃ ἔλεγχον οἴκοθεν ἄνευ τ̃ παρ' ἐμοῦ πίστεως εὑρήσει, καὶ μάλις' ἔστις προσβύτερος ἤδη γεγονὼς τυγχάνοι. Οὕτως ἦν ὁ ποτε βρέφος, καὶ μὴ ταῦτα παῖς, εἶτα ἔφηβος, εἶτα μειράκιον, καὶ νεανίας αὖθις, εἶτ' ἀνὴρ, καὶ γέρων ὕστατον, [f] ἀλλ' οὐ πάντ' ὀμοῦ ἐκεῖνα. Οὐκ ἐν μὲ παιδὶ τὸ βρέφος ὑπεξῆλθεν, ὁ δὲ παῖς ἐν παρήβῳ, ὁ δ' ἔφηβος ἐν μειρακίῳ, τὸ δὲ μειράκιον ἐν νεανίᾳ, ἐν ἀνδρὶ δ' ὁ νεανίας, ἀνὴρ δὲ ἐν γέροντι, γῆρας δ' ὅπῃ τελευτῇ; τάχα μὲν τοι τάχα καὶ τ̃ ἡλικιῶν ἑκάστη ὑφεχωρῆσα τοῦ κρείττους τῇ μέθ' αὐτὴν, [g] προαποθνήσκει· τ̃ φύσεως ἡμᾶς ἀναδιδασκούσης ἡσυχῇ, μὴ δεδιέναι τ̃ ὅπῃ πᾶσιν θάνατον, ἐπειδὴ τὰς προτέρας ὥραις ἠνέσχόμεθα, τ̃ βρέφους, τ̃ παιδὸς, τ̃ ἐφήβου, τ̃ μειρακίου, τ̃ νεανίου, τ̃ ἀνδρός· ἂν ἴδοις ἔτ' ἐστὶ, γήρως ὅπῃσάν[ποτε]. Τὰ δ' ἄλλα ἔσα περὶ τὸ σῶμα, οὐκ ἐνύπνια; οὐ καλλονὴ μὲν ἐφήμερον, πρὶν ἐν ἀνθήσει μαρανόμενον; ὑγεία δὲ ἀδέ-

Quoniam autem propositum est post sensum literalem, mysticum etiam explicare, dicemus & de hoc quantum opus est. Fortasse ridebit hoc audiens aliquis temerarius, ego tamen non dissimulanter dicam: vir politicus utique somniorum est interpres: non ex sacrilegis istis, garrulisque mercenariisque sophistis, quæstum facientibus ex nocturnorum somniorum interpretatione: sed qui magnum illud somnium commune publicumque non dormientium solum, sed etiam vigilantium, exacte intelligat. Id somnium, ne quid mentiar, est vita hominum; nam sicut in somniorum visionibus videntes non videmus, audientes non audimus, gustantes aut tangentes nec gustamus nec tangimus, loquentes non loquimur, deambulantes non deambulamus, sed cum videamur uti motibus & habitibus, nullo prorsus utimur, sed prorsus sunt inanes *umbræ*: mente sine ullis veris objectis pingente sibi simulacra rerum non existentium tanquam existentium. Eodem modo etiam vigilantium imaginationes somniis sunt simillimæ: veniunt, abeunt, occurrunt, refugiunt, prius quam firmiter comprehendantur, avolant. Disquirat quisque apud se, & ibi hujus documenta inveniet, licet ipse taceam, præsertim si quis est ætate provectior. Is fuit aliquando infans, mox puer, deinde pubens, deinde adolescens, postea juvenis, postea vir, postremo senex, sed non simul omnia. Nonne infans puero cedit, puer pubenti, pubens adolescenti, adolescens juveni, juvenis viro, vir seni, senectus morti? & fortasse singulæ ætates, sequenti decedendo præmoriuntur: natura nos paulatim docente non timere mortem extremam omnium, quando priores istas facile tulimus, infantiæ, pueritiæ, pubertatis, adolescentiæ, juventutis, virilitatis, quæ omnes ætates ante senectutem evanuerunt. Quid reliquæ res corporis nonne somnia sunt? nonne pulchritudo momentanea quæ pene prius marcescit quam floreat? sanitas incerta, etiam res, infirmitatibus obnoxia; viros quoque morbis

[c] καὶ] Videtur redundare vel in alieno loco poni. Forsan vero sic reponendum, κεναὶ δέ εἰσι σκιαὶ τ̃ διανοίας, &c.

[d] ἀπεπήδησαν] Ita reposui ex MSS. pro ἀπεδήμησαν.

[e] αὐτ̃ν] Scribendum videtur αὐτὸν, sequens vero mox αὐτ̃ deest in MSS. & omnino redundat.

[f] ἀλλ' οὐ πάντ'] Scribe, cum interrogatione, ἀλλὰ πῶς πάντ' ἐκεῖνα; Ita infra paulo, πῶς γὰρ οἱ Πτολεμαίων οἰκίαι;

[g] προαποθνήσκει] Similiter Plutarch. de Ei apud Delphos, ἀλλ' ἡμεῖς ἵνα φοβώμεθα γελοίως θάνατον, ἤδη τοσούτους τεθνηκότες; καὶ θνήσκοντες.—Φθείρει μὲ ἀκμάζων, γνωμὴν γίγνεται, ἐφθάρη δ' ὁ νέος εἰς τ̃ ἀκμάζοντα. Vide etiam Antonin. lib. viii. c. 21.

[h] ἀνθήσει] Melius ἀνθῆσαι.

expug-

expugnabiles per occaſiones plurimas: ſenſuum quodque integritas caduca, ſiquidem humoribus vitioſis facile corrumpitur? Jam quanta ſit in rebus externis obſcuritas quis neſcit? ingentes opes fæpe una dies abſtulit. Multi honoratiſſimi antea, verſis rerum vicibus in contemptum & obſcuritatem venerunt. Imperia regum maxima brevi temporis momento ſubverſa ſunt. Fidem meis verbis aſtruit Dionyſius in Corintho, quondam tyrannus Siciliæ, mox pulſus & in Corinthum profugus, literator factus è tanto principe. Atteſtatur & Crœſus rex Lydiæ, ditiſſimus regum, qui ſperans ſe deleturum Perſarum regnum, non modo proprium amiſit, ſed & ipſe vivus in poteſtatem hoſtium redactus, minimum abfuit quin exureretur. Teſtantur de hujuſmodi ſomniis non ſinguli tantum, ſed civitates, gentes, regiones, Græcia, Barbaria, inſularum continentiſque incolæ, Europa, Aſia, oriens, occidens. Nihil enim uſquam permanſit ſui ſimile, ſed univerſa omnino mutationibus converſa ſunt; Ægyptus quondam in multas gentes habuit imperium, nunc ipſa ſervit. Macedones aliquamdiu tam potentes fuerunt, ut jura toti orbi redderent: nunc imperatas à dominis pecunias tributi nomine quotannis quæſtoribus numerant. Ubi eſt illa Ptolemæorum familia, ſplendorque ſingulorum ſucceſſorum, qui ad extremos terræ mariſque terminos emicuit? ubi ſunt gentes civitateſque ſui juris & liberæ? rurſum ubi ſubditorum ſervitutes? nonne Perſæ Parthis imperaverunt? nunc contra Parthi Perſis, ex rerum humanarum fluxu, earumque ſurſum & deorſum jactatione & converſione. Quidam fingunt ſibi prolixas & infinitas felicitates, at hæ ſunt magnorum malorum initia. Itaque dum ad magnorum commodorum poſſeſſionem properant, graves miſerias inveniunt: & è diverſo malum expectando, in bona fortuita incurrunt. Athletæ robore freti ac bona corporis habitudine, dum certam ſibi pollicentur victoriam, vel ut minus probati excluſi ſunt è certamine, vel victi ab adverſariis; alii ne ſecundam quidem palmam ſperantes, primum coronati reportaverunt præmium. Quidam æſtate ſolventes, tempore opportuniſſimo, fecerunt naufragium; alii hyeme naufragium certò expectantes, portum attigerunt incolumes. Quidam negociatores certa lucra ſibi proponunt, damnorum quæ imminent, ignari, & contra de damno ſoliciti, magnas lucrati ſunt

Θαυον, διὰ τὰς ἐφέδρας ἀσθενείας· ἰσχὺς δ' ὑπὸ λοιμῶν νόσοις, οὐκ μυρίων προφάσεων· ἦτ' ἀκρίβεια τῶν αἰσθήσεων [h] ὑ παγία ῥώμη ὑπὸ ἐνεργοῦς βραχέος ἀναιρεῖται; [i] Τὴν δ' ὑπὸ ἀσάφειαν τίς οὐκ οἶδε; μιᾷ ἡμέρᾳ πλεῖστοι μεγάλοι πολλάκις ἀπερρύησαν. Τὰ πρωτεῖα τῶν ἐν τῷ ἀνωτάτω τιμαῖς ἐνεγκάμενοι μυρίοι, πρὸς ἠμελημένων καὶ ἀφανῶν ἀδοξίαν μετέβαλον. Ἀρχαὶ βασιλέων αἱ μέγισαι, καθηρέθησαν βραχεία καιρῷ ῥοπή. Ἐγγυᾶταί μοι τὸν λόγον Διονύσιος ὁ ἐν Κορίνθῳ· ὃς Σικελίας μὲν τύραννος ἦν, σκῆπτρων δὲ τῶν ἡγεμονίας, εἰς Κόρινθον καταφεύγει, καὶ γραμματιστὴς ὁ πεῖστος ἡγεμὼν γίνεται. Συγγυᾶται καὶ Κροῖσος ὁ Λυδίας βασιλεύς, πλησιώτατος βασιλέων, ὃς ἐλπίσας τὴν Περσῶν καθελεῖν ἀρχήν, ὑ μόνον τὴν οἰκείαν προσαπέβαλεν, ἀλλὰ καὶ ζωγρηθεὶς ἐμέλλησε καταπίμπρασθαι. Μάρτυρες τῶν ἐνυπνίων, οὐκ ἄνδρες μόνον, ἀλλὰ καὶ πόλεις, ἔθνη, χῶραι, ἡ Ἑλλὰς, ἡ Βάρβαρος, ἠπειρῶται, νησιῶται, ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία, δύσις, ἀνατολή. Μεμψήκε γὰρ ὐδεὶς ὐδαμοῦ τὸ φαίνεσθαι ἐν ὁμοίῳ, τροπαῖς καὶ μεταβολαῖς ἐχρήσατο πάντα διὰ πάντων. Αἴγυπτός ποτε πολλῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἀλλὰ νῦν ἐστι δούλη. Μακεδόνες ἔτως ὀλίγου χρόνου ἤκμασαν, ὡς ἁπάσης ἀναίψασθαι τὸ εἰκαμψίπους κράτος· ἀλλὰ νῦν τοῖς ἐκλογεῦσι τῶν χρημάτων τὰς ὀλιγαχθείσας ὑπὸ τῶν κυρίων δασμὰς ἐτησίους εἰσφέρουσι. Πῦ ἡ τῶν Πτολεμαίων οἰκία, καὶ ἡ καθ' ἕκαστον τῶν διαδόχων ὀλιφάνεια μέχρι γῆς καὶ θαλάττης περάτων ἐκλάμψασα; Ποῦ δ' αἱ τῶν αὐτονόμων ἐθνῶν καὶ τῶν πόλεων ἐλευθερίαι; πῦ δ' ἔμπαλιν αἱ δουλεῖαι τῶν ὑπηκόων; ὑ Πέρσαι μὲν Παρθυαίων ἐπεκράτουν; νυνὶ δὲ Περσῶν Παρθυαῖοι διὰ τὰς τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων [k] τροφὰς, καὶ τὰς ἄνω & κάτω πτώσεις καὶ μεταθέσεις αὐτῶν. Ἀναπλάττουσιν ἔνιοι μακράς τινας καὶ [l] ἀπειράτους εὐτυχίας ἑαυτοῖς, αἳ δὴ, ἀρχαὶ μεγάλων κακῶν εἰσί· καὶ παρέδοσες ὡς ἐπ' ἀγαθῶν κληρονομίαν, εὑρίσκουσι δεινὰς καταπραγίας, καὶ τἐναντίον κακὸν προσδοκήσαντες, ἀγαθοῖς ἐνέτυχον. Ἀθληταὶ δυνάμεσι καὶ ῥώμαις καὶ ἕξεσι σωμάτων μέγα φρονοῦντες, ἀνενδοίαστον νίκην [m] ἐλπίσαντες, ἐξαγώνιοι πολλάκις ἐγένοντο μὴ δοκιμασθέντες, ἢ καταστάντες εἰς τὸν ἀγῶνα ἡττήθησαν· οἱ δ' ἀπολυθέντες καὶ δευτερείων ἐφίεσθαι, τὰ πρῶτα τῶν ἄθλων στεφανηφορηθέντες ἤρθησαν. Θέρους ἀναχθέντες τινες· ὁ γὰρ καιρὸς εὐπλοία· ἐναυάγησαν. Ἕτεροι χειμῶνα ἀναμεῖναι προσδοκῶντες, ἄχρι λιμένων ἀκινδύνως παρεπέμφθησαν. Ὡς ἐφ' ὁμολογούμενα κέρδη ζημιοῦνται ἔνιοι τῶν ἐμπόρων, ἀγνοοῦντες τὰς ἐφέδρας ζημίας· ἔμπαλιν λογιζόμενοι βλαβῆσθαι, μεγάλων ἀπήλαυσαν

[h] ὑ παγία] Reſtitui ex MSS. Vat. Med. & Coiſl.
[i] τῶν ὁ οἶδε] Forſan τῶν ὁ τῶν οἶδε.
[k] τροφὰς] MS. Coiſl. διαφορὰς. Forſan τροπὰς. Ut infra p. 547. πρὸς γὰρ ἑκάστοις τῶν ἀνθρώπων αἱ τροπαί.
[l] ἀπειράτους] Vox uſitatior ἀπείρους, ſed nil muto. Heſych. v. ἀπείρους, ἀπειράτους.
[m] ἐλπίσαντες] MSS. Aug. & Coiſl. ἐκπάσαντες. Fortè ſcripſerat Noſter ἐκπάσαντες.

p. 546.

ὠφε-

ὠφελείων. Οὕτως ἄδηλοι μὲ αἱ τυχαὶ πρὸς ἑκάτερα, τὰ δ' ἀνθρώπεια ὡς ἐπὶ ζυγῆ ταλαντεύε. Βάρεσιν ἀίσοις ἐπικλιζόμενα καὶ καθέλκοντα. Δεινὴ ἡ ἀσάφεια καὶ πολὺ σκότος καλακέχυ τὰ πράγματων· ὡς δ' ἐν βαθεῖ ὕπνῳ πλαζόμεθα, μηδὲν ἐμπερελθεῖν ἀκριβείᾳ λογισμῷ δυνάμενοι, μηδ' ὕπνως καὶ παγίως ἐπιδράξασθαί τινος· σκιαῖς γὰρ ἔοικε καὶ φάσμασι. Καὶ ὥσπερ ἐν πομπαῖς τὰ πρῶτα παρέρχε φεύγοντα τὰς ὄψεις, κἂν τοῖς χειμάρροις τὸ φερόμενον ῥεῦμα φθάνῃ, συλλαθραμὸν ὀξύτητι τάχους τὴν καλάληψιν· ὕτω καὶ τὰ ἐν τῷ βίῳ πράγματα φερόμενα καὶ παρεξιόντα, φαντάζε μὲ ὡς ἱστάμενα, μένει δ' οὐδ' ἐπ' ἀκαρὲς, ἀλλ' ἀεὶ ὑποσύρε. Καὶ οἱ ἐγρηγορότες, ὅσα γε πρὸς τὸ ἐν τῇ καλαλήψεσιν ἀβέβαιον, οὐδὲν τ κοιμωμένων διαφέρουσες, ἀπατῶντες ἑαυτὺς, ἱκανοὶ νομίζουσιν εἶναι τὰς φύσεις τ πραγμάτων ἁπλανέσι λογισμοῖς ὁρᾶν· οἷς ἑκάστη τ αἰσθήσεων, εἰς ἐπιστήμην ἐμπόδιον, n διλεαζομένη θεάμασι, χυλῶν καὶ ἀτμῶν ἰδιότησι, πρὸς ἅπερ ἀποκλίνασα ζωφέλκε καὶ τὴν ὅλην ψυχὴν, οὐκ ἐῶσα ὀρθὰς καὶ ἁπλαίως οἷα διὰ λεωφόρων ὁδῶν προέρχεσθαι. Τὸ δ' ὑψηλοπρεπὲς καὶ μεγαλόμικρον ἐν πᾶν ὅσον ἀνισότητι καὶ ἀνωμαλίᾳ ξυγγενὲς ἀπεργάζε, ζοφοδινίαν ἀναπλάζει, καὶ πολὺν ἐμποιεῖ ἴλιγγον. Τοσαύτης δὲν ἀταξίας καὶ ταραχῆς ἔτι ἢ καὶ ἀσαφείας ° γέμουσης τὸν βίον, παρελθόντα δεῖ τ πολιτικὸν, ὥσπερ τινα ζοφὸν τὴν ὀνειροκριτικὴν, τὰ μεθ' p ἡμέραν ἐνύπνια καὶ φάσματα τῶν ἐγρηγορέναι δοκούντων διακρίνειν, εἰκόσι ζοχασμοῖς καὶ λόγοις πιθανότησι πρὸς ἑκάστα q ἀναδιδάσκοντα, ὅτι τὸ καλὸν, ἐκεῖνο αἰσχρόν· τὸ ἀγαθὸν, κακὸν ἐκεῖνο· τὸ δίκαιον, ἄδικον τἀναντίον· καὶ τἆλλα ταύτῃ, τὸ φρόνιμον, τὸ ἀνδρεῖον, τὸ ὅσιον, τὸ ζυμφέρον, τὸ ὠφέλιμον· καὶ πάλιν τὸ ἀνωφελὲς, τὸ ἀλόγιστον, τὸ ἀγμνὲς, τὸ ἀσεβὲς, τὸ ἀνόσιον, τὸ ἀσύμφορον, τὸ βλαβερὸν, τὸ φίλαυτον. Καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, ἀλλότριον τοῦτο, μὴ ἐπιθύμε· ἴδιον τοῦτο, χρῶ μὴ καταχρώμενος· πλουτίζεις; μεταδίδε. r Πλοῦτος γὰρ τὸ κάλλος, οὐκ ἐν βαλαντίοις, ἀλλ' ἐν τῇ τ χρηζόντων ἐπικουρίᾳ.

p. 547. Ὀλίγα κέκτησαι; μὴ φθόνῃ τοῖς ἔχουσι· πένητα βάσκανον οὐδεὶς ἂν ἐλεήσαι. Εὐδοξεῖς καὶ τετίμησαι; μὴ καταλαζονεύου· ταπεινὸς εἶ τ τύχαις; ἀλλὰ τὸ φρόνημα μὴ καταπιπτέτω. Πάντα σοι κατὰ νοῦν χωρεῖ; μεταβολὴν ὑλάττου. Πταίεις πολλάκις; χρηστὰ ἔλπιζε. Πρὸς γὰρ τἀναντία τῶν s ἀνθρώπων αἱ τροπαί· σελήνη μὲν γὰρ καὶ ἥλιος, καὶ ὁ σύμπας οὐρανὸς, ζαφεῖς καὶ ἀμιγδήλως ἔχει τὰς τραπέτητας, ἅτε πάντων τῶν

commoditates; adeo anceps eſt fortuna in utramque partem, rebus humanis tanquam in ſtatera pendentibus, & inæquali pondere nunc huc nunc illuc vergentibus. Gravis vero obſcuritas & multa caligo rebus offunduntur: proinde tanquam altum dormientes erramus, non valentes quicquam ratiocinatione vel penetrare vel certo comprehendere, quando cuncta umbris ſpectriſque ſunt ſimilia. Et ſicut cùm pompæ traducuntur, prima quæque prætereuntia conſpectum fugiunt, item in torrentibus, fallente viſum celeritate, undæ præterfluunt: ſic vitæ res currentes præterlabenteſque videntur ſubſiſtere, cum ne momentum quidem maneant, nunquam non ſubterfluentes. Quinetiam qui vigilant, quantum ad incertam perceptionem attinet, nihil à dormientibus differunt, ſeipſos fallendo dum ſe putant rerum naturas certo perſpicere; quibus ad ſcientiam properantibus ſinguli ſenſus ſunt impedimento, ineſcati ſpectaculis, ſaporum odorumque varietate, ad quæ propendentes totam ſecum ducunt animam, nec eam ſinunt recte inoffenſeque per viam publicam progredi. Itaque confuſa celſa cum humilibus, magna cum parvis & quicquid inæqualitati & inconſtantiæ eſt cognatum, inducunt caliginem atque vertiginem. Cum igitur tanta perturbatione & confuſione, atque etiam obſcuritate vita referta ſit, oportet intervenire virum politicum, & tanquam doctum ſomniorum interpretem, diurna ſomnia viſioneſque hominum qui vigilare ſibi videntur, dijudicare, conjecturis veriſimilibus & probabilibus argumentis de ſingulis docentem: hoc heneſtum, illud turpe: hoc bonum, malum illud: hoc juſtum, injuſtum vero contrarium; & cætera ſimiliter: hoc prudenter factum, illud fortiter, hoc pie, hoc ſancte, hoc utiliter; & è diverſo hoc factum inutiliter, hoc imprudenter, hoc illiberaliter, hoc impiè, hoc nefariè, hoc noxiè, hoc ambitioſè. Item hoc alienum eſt, ne concupiſcas: hoc proprium, utere, non abutere. Affluunt opes? impertire: nam divitiarum pulchritudo eſt non in crumenis, ſed in egenorum ſublevatione. Pauca poſſides? cave invideas divitibus. Pauperem invidum nemo miſerabitur. Honoratus es? ne inſoleſcas: humilis conditionis es? noli deſpondere animum. Succedunt tibi omnia ex ſententia? mutationem time. Offendis ſæpius? bene ſperato: nam res humanæ mutantur in contrarium; nempe ſol, luna, cœlum univerſum, manifeſte aperteque dignoſcitur, ſiquidem

n διλεαζομένη] MSS. δέκαζομένη.
° γέμουσης] MS. Vat. βλοιμένης.
p μεθ' ἡμέραν] MS. Aug. μεθημέρια. Mox ibidem pro φάσματα, ſcribitur φανλάσματα.
q ἀναδιδάσκοντα] Ita MSS. pro διδάσκοντα. Ibidem ſcribo τἀναντίον. Editi ἐκεῖνο.
r πλοῦτος] Citantur hæc à Joh. Damaſc. Parall. ſacr. p. 502. Item in Anonymâ Collect. Florileg. inter MSS. Barocc. N°143. ubi ſic ſcribitur, ἐν τῇ τ ἐν χρείαις ὄντων ἐπικουρίᾳ.
s ἀνθρώπων] Forſan ἀνθρωπίνων, vel ἀνθρωπείων.

universa in eo perpetuo manent eadem, veritatis ipsius definita regulis, ordine concinno, atque concentu præstantissima. At res terrenæ totæ perturbatæ sunt incongruæ incompositæque, ut proprie dicere liceat, has mersas profundis tenebris, illas *cælestes* lumine fulgentissimo contineri, vel potius esse lumen ipsum sinceriſſimum atque puriſſimum. Si quis igitur velit res introspicere, inveniet cœlum esse diem sempiternum umbræ ac noctis expertem, quippe illustratum inextinguibilibus semperque puriſſimis splendoribus. Et quanto apud nos sunt potiores vigilantes dormientibus, tanto in mundi universitate cœlestia terrestribus; hæc enim perpetuo vigilant, propter stabiles, nec impingentes, sed in omnibus prosperos motus; at *terrestria* somno sepulta etiamsi pauliſper excitentur, rursum degravata in soporem recidunt: siquidem nihil directè vident animâ, sed prorsus errant & offensant. His enim rebus falsæ opiniones caliginem inferunt, ut vitari non possint somnia inania, nec quicquam firmiter prehendere liceat. Figuratum est & quod in secundum à regio currum ascendere dicitur, ob causam hanc; qui rempublicam tractat, secundus à rege habetur, cum nec privatus sit nec rex, situs in amborum confinio, privato cive potior, pleni juris rege inferior, subjectus tanquam regi populo, cui per omnia vult gratificari bona fide ac sedulo. Fertur autem sublimis ceu sella curuli, tum à negociis tum à multitudine in altum elatus, præsertim cum parva magnaque succedunt ex sententia, nemine reflante aut opponente se, sed ut in navigatione prospera Deo gubernante omnia salutariter. Annulus vero à rege datus illustre documentum est fidei virum politicum inter & populum regem intercedentis. Cæterum torques aurea, non ad gloriam solum, sed & ad pœnam pertinere videtur: quamdiu enim res civiles ei bene procedunt, placet sibi honoratus a civibus: cum autem adversitas accidit, non volenti, quod damnandum esset, sed fortuitò, quod meretur veniam, nihilominus injecta in torquem manu trahitur, tantum non increpante domino: " Hunc torquem donavi tibi, pro ornamento, si res bene cedant, sin secus, pro laqueo.

κατ' αὐτὸν ὁμοίων μιμήσεων, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας αὐτῆς μεμιγμένων κανόσιν, ἐν τάξεσιν ἐναρμονίοις καὶ συμφωνίαις τῇ αἰσίαις. Τὰ δ' ἐπίγεια πολλῆς ἀταξίας γέμοντα καὶ ταραχῆς, ἀσύμφωνα καὶ ἀνάρμοστα· ὡς κυμώτατα φάναι, ὅτι ταῦτα μὲν βαθὺ σκότος κεκάληφεν, ἐκεῖνα δ' ἐμφέρεται τηλαυγεστάτῳ φωτὶ, μᾶλλον δ' αὐτὰ φῶς ἐστιν εἰλικρινέστατον καὶ καθαρώτατον. Εἰ γὰρ βουληθείη διακύψειν ἔστω τις τῶν πραγμάτων, εὑρήσει τὸν ὑπερανὸν ἡμέραν αἰώνιον, νυκτὸς καὶ πάσης σκιᾶς ἀμέτοχον, ἅτε φιλαμπόμενον ἀσβέστοις καὶ ἀκοιμήτοις τ ἀδιαστάτως φέγγεσιν. Ὅσῳ τε διαφέρουσιν οἱ παρ' ἡμῖν ἐγρηγορότες τῶν κοιμωμένων, τοσούτῳ καὶ ἐν ἅπαντι τῷ κόσμῳ τὰ ὑράνια τῶν ἐπιγείων· τὰ μὲν ἐγρηγόρσει χρώμενα ἀκοιμήτῳ, διὰ τὰς ἀπλανεῖς καὶ ν ἀπλαίστους ἐν ἅπασι καλουθούσας ἐνεργείας· τὰ δ' ὕπνῳ καλυπτόμενα, κἂν εἰ πρὸς βραχὺ διαναπαίη, πάλιν καθελκόμενα καὶ καταβαρθάνοντα, διὰ τὸ μηδὲν x ὀθνεὶς δυνάσθαι τῇ ψυχῇ βλέπειν, ἀλλὰ πλάζεσθαι καὶ πρωτιπαίειν. Ἐπισκοτεῖται γὰρ ψευδέσι δόξαις, ὑφ' ὧν ἐνειράττειν y ἀναπαζόμενα, καὶ τὰ πραγμάτων ὑστερίζοντα, οὐδὲν παγίως καὶ βεβαίως ἱκανὰ καταλαμβάνειν ἐστί. Συμβολικῶς μάθοι καὶ ὅτι τὸ δευτερεῖον τῶν βασιλικῶν ἁρμάτων ἀναβαίνειν λέγεται, δι' αἰτίαν τοιάνδε. Ὁ πολιτικὸς τὰ δευτερεῖα φέρεται βασιλέως· ὅτε γὰρ ἰδιώτης ἐστὶν, ὅτε βασιλεύς, ἀλλ' ἀμφοῖν μεθόριος, ἰδιώτης μὲν ὢν κρείττων, ἐλάττων δ' εἰς δεχὼ αὐτεξουσίας βασιλέως, τῷ δήμῳ βασιλεῖ χρώμενος, ὑπὲρ ἅπαντα πράττειν προήρηται καθαρὰ καὶ ἀδολωτάτη πίστει. Φέρεται ὡς ἐφ' ἁρματίου δίφρου μετέωρος, ὑπό τε τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ὄχλων εἰς ὕψος αἰρόμενος, καὶ μάλιστ' ὅταν κατὰ νῶν ἔκαστα, μικρὰ καὶ μεγάλα, χωρῇ, μηδενὸς ἀντιπνέοντος μηδ' ἀντιστατοῦντος, ἀλλ' ὡς ἐν ὑπλοίᾳ πάντων ζωτηρίως ὑπὸ θεῷ κυβερνωμένων. a Ὃν δ' δίδωσιν ὁ βασιλεὺς δακτύλιον, ἐναργέσταν δεῖγμα πίστεώς ἐστι, ἣν πεπίστευκεν ὅ, τε βασιλεὺς δήμῳ τῷ πολιτικῷ, καὶ ὁ πολιτικὸς τῷ βασιλεύοντι δήμῳ. Ὁ δὲ τοῦ τραχήλου χρυσοῦς b κύκλος, εὐδοξίαν ὁμοῦ καὶ κόλασιν ἔοικεν ὑποσημαίνειν· ἕως μὲν γὰρ τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν εὐοδεῖται πράγματα αὐτῷ, γαῦρός ἐστι καὶ ζημιοῖς ὑπὸ τῶν ὄχλων τιμώμενος· ἐπειδὰν δὲ πταῖσμα ξυμβῇ, μὴ κατὰ προαίρεσιν, τοῦτο μὲν ὑπαίτιον, ἀλλὰ τυχηρὸν, ὅπερ ἐστὶ ξυγγνωστὸν, εὐθὺς ἦτον ἕλκει κάτω διὰ τοῦ περιαυχενίου κόσμου, καὶ ταπεινοῦται, μόνον οὐκ ἐπιλέγοντος τοῦ δεσπότου· " Τὸν περιαυχένιον τοῦτον κύκλον ἐδωρησάμην σοι, καὶ κόσμον καλορθουμένων τῶν ἐμῶν, καὶ αἰσχύνην ἀποδυσχαινομένων.

f κακίας] MSS. Aug. & Coisl. καχίας.

t ἀδιαστάτως] MS. Reg. Par. ἀδιαστάτοις· scribe ergo καὶ ἀδιαστάτοις.

v ἀπλαίστως] Ita pro ἀπαύστως MSS. Vat. Coisl. & Aug. Emendationis ratio patet ex contextu.

x ὀθνεὶς] Ita MSS. Coisl. & Aug. pro ὀθυνθοὶς in Editis. MS. Med. ὀϊθοὶς.

y ἀναπαζόμενα—ὑστερίζοντα—ἱκανὰ] MSS. Coisl. & Vat. ἀναπαζομένων—ὑστερίζουσα.—ἱκανὴ· idque recte. scil. ψυχὴ.

a ὃν δ'] Sic MSS. Coisl. & Aug. Editi ὃν τε.

b κύκλος] Forsan κλοιός. Vide dicta supra ad p. 543.

p. 547.

Ἧκουσα

Ἤκουσα μέντοι καθ' ἑτέραν ἰδέαν τροπικώτερον τὰ περὶ τὸν τόπον ἀνελίττων· εἶναι τὴν ψυχὴν τὴν παιδὸς τὴν βασιλέα τοῦ Αἰγύπτου, τὸ ἡμέτερον νῦν ἔλεγον εἶναι, τὸ τοῦ καθ' ἕκαστον ζωματικῆς χώρας ἡγεμόνα, ᵉ ὃς οἷα βασιλεὺς ἀνὴρ τὸ κρατοῦν· ᾧ γινομένῳ φιλοσωμάτῳ τρία τὰ πλείστης ἀξιώματα ἀπαιδὴς διαπονεῖται, σιτία καὶ ὄψα καὶ πόματα· περὶ ὃ καὶ τρισὶ χρῆται τοῖς τὰ λεγομένων ἐπιμεληταῖς, ἀρχισιτοποιῷ, καὶ ἀρχιοινοχόῳ, καὶ ἀρχιμαγείρῳ· περιτανάει γὰρ ὁ μὲν τὰ περὶ ἐδωδὴν, ὁ δὲ τὰ περὶ πόσιν, ὁ δ' ἐπιτέτακται περὶ αὐτὰ τὰ ὄψα ἡδύσμασιν. Πάντες δὲ εἰσὶν εὐνοῦχοι, ἐπειδὴ ὁ φιλήδονος ἄγονός ἐστι τῶν ἀναγκαιοτάτων, σωφροσύνης, αἰδοῦς, ἐγκρατείας, δικαιοσύνης, πάσης ἀρετῆς. Οὐδὲν γὰρ ὅτῳ ἐχθρὸν ἄλλο ἄλλῳ, ὡς ἀρετῇ ἡδονή, δι' ἣν ἀλογοῦσιν οἱ πολλοὶ ὧν μόνων ἄξιον φρονοῦντες, τῶν ἀκαθέκτοις ἐπιθυμίαις χαριζόμενοι, καὶ οἷς ἂν ᵈ προστάττωσιν εἴκοντες. Ὁ μὲν οὖν ἀρχιμάγειρος ὅτ' εἰς δεσμωτήριον ἀπάγει, ὅτε τινὶ περιπίπτει λύμη. Διὰ τὸ μὴ σφόδρα τῶν ἀναγκαίων εἶναι τὰς παραρτύσεις, οὐχ ἡδονὰς ἔχουσας, ἀλλ' ᵉ εὐσθενῆ ἡδονῶν ὑπεκκαύματα. Δύο δὲ τὰ περὶ τὴν ἄθλιον γαστέρα πραγματευομένων, ἀρχισιτοποιὸς, καὶ ἀρχιοινοχόος, ἐπειδὴ τὰ ζωτικώτατα τῶν εἰς τὸ ζῆν χρησίμων, ἐστὶ βρῶσις καὶ πόσις, ὧν ἐπιμελείας μὴ ἀξιωμένων, οἱ προεστῶτες εἰκότως ἐπαίνων τυγχάνουσιν· ὀλιγωρουμένων δὲ, ὀργῆς καὶ κολάσεως ἀξιοῦνται. Διαφορὰ δὲ κἂν τῇ κολάσεσιν, ᶠ ὅτι διάφορος ἡ χρεία· σιτίων μὲν ἀναγκαιοτάτη, οἶνος δὲ ἧττον χρησίμη· καὶ γὰρ ἀκρήτῳ διχὰ ζῶσιν ἄνθρωποι, καμαλιαίῳ ὕδατι πολλῷ ᶠᶠ χρώμενοι. Δι' ἣν αἰτίαν πρὸς μὲν τὸν ἀρχιοινοχόον γίνονται καταλλαγαὶ καὶ συμβάσεις, ὡς ἂν ἁμαρτόντα περὶ τὸ ἔλαττον μέρος· ἀσύμβατα δὲ καὶ ἀκαταλλακτα τὰ πρὸς τὸν ἀρχισιτοποιόν ἐστιν, ἄχρι θανάτου λαμβάνοντα τὴν ὀργὴν, ὡς ἂν περὶ τὸ μέγιστον ᵍ ἀδικήσαντα· τελευτὴ γὰρ ἕπεται σιτίων πάνυ. Οὗ χάριν καὶ ὁ περὶ ταῦτα ἐξαμαρτὼν, εἰκότως θνήσκει κρεμασθείς, ὅμοιον κακὸν ʰ ὧν διέθηκε παθών· καὶ γὰρ αὐτὸς ἀνεκρέμασε καὶ παρέτεινε τὸν πεινῶντα λιμῷ. p. 549.

Audivi tamen & aliam hujus loci expositionem figuratam talem: regem Ægypti esse nostrum animum, regionis corporeæ in quovis principem, cui ut regi potestas committitur; hic ut amans corporis, tribus potissimum occupatur rebus, cibo, potu, cupediis: ideo tres habet horum procuratores, pistorum, pincernarum, coquorumque principes: quorum alius cibos, alius potus, alius ciborum condimenta præparat. Omnes autem eunuchi sunt; quia voluptatis amator sterilis est rerum valde necessariarum, sobrietatis, pudoris, continentiæ, justitiæ, virtutum omnium. Nullæ enim res adeò pugnant inter se, ut virtus & voluptas, propter quam multi negligunt quæ sola curanda erant, effrœnatis cupiditatibus servientes, & quicquid istæ jusserint, facientes. Princeps igitur coquorum nec in carcerem ducitur, nec mulctatur, quia condimenta non sunt admodum necessaria, nec tam deliciæ, quàm deliciarum fomites facile extinguendi. Reliqui duo misero ventri apparatus faciunt, pistorum pincernarumque præfecti, quandoquidem hæc duo maxime, cibus potusque, vitam fulciunt: quæ ubicunque studiosè procurantur, merito laudantur eorum procuratores, neglectis autem, pœnam indignationemque incurrunt. Puniuntur autem non eodem modo: quandoquidem in harum rerum usu est differentia: cibus necessario sumitur, vinum minus utile censetur; nam sine mero vivunt homines, contenti fontanis laticibus sitim restinguere. Quamobrem princeps pincernarum recipitur in gratiam pristinam, quippe qui peccavit in re minoris momenti: coquorum vero princeps non impetrat veniam, usque ad ultimum supplicium procedente ira, haud secus ac in culpa gravissima; nam ciborum defectum mors sequitur. Quapropter qui hac in re peccavit, lege talionis suspensus necatur, & simile malum his quæ intulit, ipse patitur, quippe qui esurientem & diuturna fame suspensum cruciavit.

Τοσαῦτα καὶ περὶ τούτου· ὁ μὲν δὴ βασιλέως ὕπαρχος καταξαθεὶς, καὶ τῆς Αἰγύπτου τὴν ἐπιμέλειαν καὶ προσασίαν λαβὼν, ἐξῄει γνωρισθησόμενος ἅπασι τοῖς ἐγχωρίοις, καὶ τοὺς λεγομένους νομοὺς ἐπιὼν καὶ πόλεις, πολλὴν αὐτοῦ πόθον ἐνεργάζετο τοῖς ὁρῶσιν, οὐ μόνον τὴν ὠφελείαις ἃς ἑκάστοις παρεῖχεν, ἀλλὰ καὶ ταῖς περὶ τὸν ὄψιν τε καὶ τὴν ἄλλην ὁμιλίαν ἀλέκτοις καὶ ἐξαιρέτοις χάρεσιν. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν τῶν ἐνυπνίων σύγκρισιν, ἐνέσῃ προλέγει ἡ ἐπταετία τῆς εὐθηνίας, τὸ πέμπτον

De his quoque hactenus: at *Josephus* regius vicarius jam factus assumpta Ægypti procuratione & regimine egressus est, civibus universis innotescere cupiens, obiensque præfecturas oppidatim, tum beneficiis magnum sui desiderium intuentibus injecit, tum vultus & sermonis eximia quadam gratia. Postquam autem eventu somniis respondente, advenit illud prius septennium fertilissimum, quintam Gen. xli. 46.

ᵉ ὃς οἷα βασιλεὺς ἀνὴρ] Ita reposui ex MSS. Med. Coisl. & Par. Ex eisdem scribo ᾧ pro ὡ, & post τρία deleo γδ.
ᵈ προστάττωσιν] Ita MSS. pro προφάττωσιν.
ᵉ εὐσθενῆ] MS. Coisl. ἀσθενῆ. Med. αὐτὰ forsan scribendum, ἀλλ' αὖ τά.
ᶠ ὅτι] Ita MSS. pro ὅταν.
ᶠᶠ χρώμενοι] Forsan χρώμενοι.
ᵍ ἀδικήσαντα] MSS. Coisl. & Aug. melius ἁμαρτήσαντα.
ʰ ὧν] Melius, ut videtur, ᾧ.

partem

partem frugum quotannis exigens per ſubpræfectos & miniſtros publicos, tantum comportavit manipulorum numerum, quantum nemo antea collectum meminerat. Nec enim iniri potuit eorum numerus, quamvis plurimi occupati eſſent in eo negocio, quibus curæ fuit hæc curioſe dinumerare. Elapſo autem ubertatis ſeptennio, fames incepit, quæ uſque creſcens & procedens non continuit ſe Ægypti terminis; diffuſa enim deinceps civitates regionesque proximas quaſque occupans, ad extremos orientis occidentiſque populos pervenit, toto undiquaque orbe habitabili oppreſſo. Fertur nunquam ante ſic laboratum malo communi, quale medicorum filii Serpiginem nominant: ſiquidem hæc omnes partes invadens totum exulcerati corporis concentum ignis more gradatim depaſcitur. Quam ob rem quæque gens per honoratiſſimos legatos in Ægyptum miſſos, frumentum petebat. Jam enim fama providentiam juvenis præfecti ubique vulgaverat, qui commeatus copioſos ſervaſſet ad futuram penuriam. Ille vero primum aperiri jubet omnia horrea, ut intuentes aſpectu recrearet, & quodammodo tam animos quam corpora ſpe pulchrâ paſceret. Deinde inſtitutis annonæ curatoribus, vendebat petentibus frumentum, ſemper in futurum proſpiciens, cujus temporis majorem quàm præſentis rationem habebat.

Gen. xlii. Interea Pater etiam illius, deficientibus paulatim rebus ad victum neceſſariis, ignorans felicitatem juvenis, mittit frumentatum decem filios, retento domi natu minimo, qui proregis uterinus frater erat. Illi in Ægyptum profecti, fratrem tanquam alienum adeunt, & majeſtate perculſi adorant priſco more hominem, confirmantes eventu ſomnia. Ille venditores ſuos conſpicatus, continuò omnes agnovit, ipſe agnitus à nemine: Deo nondum volente veritatem aperire ob cauſas quaſdam neceſſarias, quas tum diſſimulari fuit ſatius; is enim aut vultum præfecti regionis mutavit in auguſtiorem ſpeciem, aut mentes obtuentium hebetavit quominus cernerent. Ille non ut juvenis & ad tantum principatum evectus, & regi quem oriens & occidens ſuſpiciebat, dignitate proximus, elatus ætatis flore

τῶν καρπῶν ἀνὰ πᾶν ἔτ[ος]. [i] Ζωάγων δ[ὲ] τε τῶν ὑπάρχων κ[αὶ] τῶν ἄλλων εἰ πρὸς τὰς δημοσίας χρείας ὑπηρέτην αὑτῷ, τοσαύτῳ ἤθροισε πληθὼ δραγμάτων, ὅσῳ οὐδεὶς πω πρότερον ηὐνομήσε μεμνητο. Πίστις γ[ὰ]ρ ἦ ζαφερὰτη, τὸ μηδ' ἀριθμηθῆναι δυνάσθαι, καίτοι μυρίων τῶν πονηθέντων, εἷς ἐπιμελὴς περιεργία διαριθμήσασθαι. Διεξελθόντων δ[ὲ] τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, ἐν οἷς ηὐφόρησεν ἡ πεδιὰς, δεχτὼ ἐλάμβανεν ὁ λιμὸς, ὃν ἐπιβαίνοντα κ[αὶ] [k] ζωαυξανόμενον οὐκ ἐχώρησεν Αἴγυπτ[ος]· ἀναχεόμεν[ος] γ[ὰ]ρ, κ[αὶ] τὰς ἐξῆς ἀεὶ πόλεις κ[αὶ] χώρας ἐπικαταλαμβάνων, ἄχρι περάτων κ[αὶ] τῶν πρὸς ἕω καὶ πρὸς δυσμὰς ἔφθασε, τὸν οἰκουμένου ἐν κύκλῳ πᾶσαν καταοχών. Λέγετ[αι] γᾶν μηδέποτε κοινὴ νόσ[ος] καταοκῆψαι ποσαύτη, καθάπερ ἣν ἰατρῶν παῖδες ὀνομάζουσιν [l] ἕρπητα· κ[αὶ] γ[ὰ]ρ αὕτη πᾶσι τοῖς μέρεσιν ἐπιφοιτῶσα, τὸν κοινωνίαν τῶν [m] ἡλκωμένων ζωμάτων ὅλη δι' ὅλων σοιχηδὸν πυρὸς τρόπον ἐπινέμε[ται]. Τοὺς ἂν αὐτ' ἑκάστης δοκιμωτάτους αἱρεμένους σιτῶνας, ἐξέπεμπον εἰς Αἴγυπτ[ον]· ἤδη γ[ὰ]ρ ἡ πρόνοια τῶ νεανίσκου πανταχόσε διηγγέλλετο, ταμιευσαμένοις τροφὰς ἀφθόνους εἰς καιρὸν ἐνδείας. Ὁ δ[ὲ] τὸ μ[ὲ]ν πρῶτον κελεύει ἀνοιχθῆναι τοὺς ζωροὺς ἅπαντας, ὑποπλαμβάνων θυμοτέρους ποιήσασθαι τοὺς ἰδόντας, κ[αὶ] τρόπον τινα ἀναθρέψειν τὰς ψυχὰς πρὸ τῶν ζωμάτων, ἐλπίσι χρησαῖς. Ἔπειτα δ[ιὰ] τῶν ἐπιτροπέντων τοὺς σιταρχίας, ἐπώλει τοῖς ἔχουσιν ὠνητικῶς, σοχαζόμεν[ος] τὸ μέλλον[τος] ἀεὶ, κ[αὶ] τὸ ἐπιὸν ὁρῶν τοῦ παρόντ[ος] ἀκριβέστερον.

Ἐν δ[ὲ] τούτῳ κ[αὶ] ὁ πατὴρ, ὑποπαπαιζόντων ἤδη τῶν ἀναγκαίων, ἀγνοῶν τινὰ τοὺ παῖδας ἀτυχίαν, ἐκπέμπει δέκα τῶν υἱῶν εἰς σιτωνίαν, τ[ὸν] νεώτατον οἴκοι καταοχὼν, ὃς ἦν ὁμομήτριος τῷ βασιλέως ὑπάρχῳ ἀδελφὸς. Καὶ οἱ μ[ὲ]ν εἰς Αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐντυγχάνουσιν ὡς ἀλλοτρίῳ τῷ ἀδελφῷ, κ[αὶ] τινὰ περὶ αὐτὸν ἀξίωσιν καταπλαγήτες, ἔθει [n] παλαιῷ προσκυνοῦσιν, ἤδη καὶ τῶν ὀνειράτων αὐτοῦ λαμβανόντων βεβαίωσιν. Ὁ δ[ὲ] τοὺς πεπρακότας θεασάμεν[ος], οὐδὲν ἐγνώρισεν ἅπαντας, ὑπὸ μηδενὸς αὐτὸς γνωρισθεὶς τὸ παράπαν· μὴ βουληθέντ[ος] πω τοῦ θεοῦ ταληθὲς ἀναφῆναι διά τινας ἀναγκαίας αἰτίας ἃς τό τε βέλτιον ἦν ἡσυχάζειν, ἀλλ' ἢ τινὰ ὄψιν ἀλλάξαν[τος] εἰς ζημότερον εἶδος ἢ τινὰ χώραν ἐπιτροπέν[τος], ἢ παραλέψαν[τος] τὰς ἀληθεῖς καταλήψεις τ[ῆς] διανοίας τῶν ὁρώντων. Εἶτ' οὐχ ὥσπερ νέ[ος], κ[αὶ] τοσαύτης ἡγεμονίας δι[ά]δοχ[ος], ἀρχὴν τινὰ μ[ὴ] βασιλέα πρώτην ἀναψάμεν[ος], εἰς ὃν ἀνατολαὶ κ[αὶ] δύσεις ἀπέβλεπον, ἡλι-

[i] σωάγων] MSS. Vat. & Med. ἀσγίλων· ſic forſan mendoſe ſcriptum pro συλλόγων, ut habetur in Codice Coiſlin.

[k] σωαυξανόμενον] MSS. Med. Reg. Par. & Linc. σωαυξόμενον.

[l] ἕρπητα] MS. Aug. ἑρπῆνα, atque ita ſcripſiſſe videtur Noſter. Sic ſupra lib. *Det. Pot. Inſid.* p. 175. ἑρπυώδους νόσου. Vide etiam p. 765 & 942. Etymolog. Magn. v. ἕρπω, ὄνομα παθους, ἀπὸ τ[οῦ] ἕρπω. In Codice Vaticano ſic ſcribitur, ὀνομάζουσιν ἕρπω, λέγε[ται] πάθ[ος] Περσῶν. Καὶ γ[ὰ]ρ αὐτὴ, &c.

[m] ἡλκωμένων] Ita MSS. Vat. Med. & Coiſl. cui etiam lectioni contextus loci fidem facit. Editi ἑνωμένων.

[n] παλαιῷ] Melius forſan βαρβάρῳ. Mos enim iſte ſe coram regibus proſternendi Barbaris fuit Gentibus proprius, ſed Politioribus ſemper merito inviſus. Hujus teſtis Noſter infra lib. de Legat ad Caium p. 1008. ἔνιοι δ[ὲ] κ[αὶ] τὸ βαρβαρικὸν ἔθ[ος] εἰς Ἰταλίαν ἤγαγον, τ[ὸ] προσκυνῆσαι, τὸ συγχωρεῖς (forſan δίκῃς) τ[ὸ] ἐωμαικῆς ἐλευθερίας ὑποχαράττοντες. Joſ. Ant. lib. xx. c. 3. de rege Parthorum agens, κ[αὶ] τὸ πάτριον προσκυνεῖσθαι αὐτὸν. Euripides in Oreſte 1507.

Προσκυνῶ σ' ἄναξ, νόμοισι βαρβάροισι προσπεσών.

Idem in Troadibus 1021.

Καὶ προσκυνῶ σ' βαρβάροις ὑπ' ἴχνεσι.

κίας

κίας ἀκμῇ τ̃ μεγέθει τ̃ ἐξουσίας ἀπαρθεὶς, καιρὸν ἔχων ἀμύης, ἐμνησικάκησεν· ἀλλ' [o] ἰσχνατῶς τὸ πάθος ἐνέχων τ̃ ταμιευσάμενος αὐτὸ τῇ ψυχῇ, μ̃ πολλὸ τὸ προμηθὸς ἐπεμόρφαζεν ἀλλοίωσιν, τ̃ [p] βλέμμασι τ̃ φωνῇ τ̃ τοῖς ἄλλοις καθυποκρινόμενος τ̃ δυσχεραίνοντα. "Οὐδὲν, εἶπεν, ὦ ἄνδρες, φρονεῖτε εἰρηνικόν· ἀλλά τις τ̃ βασιλέως ἐχθρῶν κατασκόπους ὑμᾶς ἐξέπεμψεν· ᾧ κακὰς ὑπηρεσίας ὁμολογήσαντες ὑπηρετήσειν, λήσειν μ̃ ᾠήθητε, λανθάνειν δ' ἀδὲν τ̃ δρωμένων ἐπ' εὐθείας, κἂν βαθεῖ σκότῳ συσκιάζηται." Πειρωμένων δ' ἀπολογεῖσθαι τ̃ διεξιόντων, ὡς ἐπ' ἀγνώτοις κατηγορῶν· μήτε γὰρ ἥκειν δυσμενῶν ἥκειν, μήτ' αὐτοὶ τοῖς ἐχθροῖς ἀπέχεσθαι, μηδ' ἂν ὑπομεῖναί ποτε τοιαύτην μανίαν. Εἶναι γὰρ τὰς φύσεις εἰρηνικοὶ, τ̃ μεμαθηκέναι σχεδὸν ἐξ ἔτι νηπίων [p] παίδων τιμᾶν δικαίαν, παρ' ὁσιωτάτῳ τ̃ θεοφιλεστάτῳ πατρί· ᾧ δώδεκα μ̃ γνησίων υἱῶν, ἕνα τ̃ νεώτατον οὐκ ἔχοντα πω ἡλικίαν ἀποδημίας, οἴκοι καταμεῖναι, δέκα δ' τὰς ὁρωμένους ἡμᾶς ἐνταῦθα ὑπάρχειν, τ̃ δ' λοιπὸν ἐκποδὼν γεγονέναι. Ταῦτα ἀκούσας, ὡς ὑπὲ τεθνεῶτι ἑαυτῷ, πρὸς τ̃ ἀποδομένων, τί τὸν ψυχὸν ἄρα πεπόνθει; Καὶ γὰρ εἰ μὴ ἐξελάλησε πότε τὸ πρᾶγμα πάθος, ἀλλὰ [q] τότῳ ὑποτυφομένῳ τ̃ ζωπυρουμένῳ πάντως τὰ ἐντὸς ἐκαίετο. Βαθεῖ δ' ὅμως ἤθει φησὶν αὐτοῖς· "Εἰ τῷ ὄντι μὴ κατασκεψόμενοι τὴν γῆν ἀφῖχθε, πρὸς πίστω τὸν ἐμὸν ὑμᾶς μ̃ ἐνταυθοῖ διατρίψατε βραχύ τινα χρόνον· ὁ δ' νεώτατος ἀδελφὸς ὑμῶν ἀφικέσθω, μεταπεμφθεὶς ἀπισολιμπάνοις γράμμασιν. Ἐὰν δ' ἕνεκα τὸ παιδὸς ἐπείγησθε [r] ἀπιέναι, φοβηθησομένῳ τάχα τὸν μακρὸν ὑμῶν διάζευξιν, οἱ μ̃ ἄλλοι πάντες ἀπάρατε, καταμενάτω δ' εἷς ὁμηρεύσων, ἄχρις ἂν ἐπανέλθητε σὺν τῷ νεωτάτῳ· τιμωρία δ' κ̃ τ̃ μὴ πειθαρχησάντων ἢ ἀνατάτῳ προκείσε[t], θάνατος." Καὶ ὁ μ̃ τοιαῦτ' ἀπειλήσας, ὑποτεπόμενος κ̃ βαρείας ὀργῆς δείγματα φράζων, ὅσα τῷ δοκεῖν, ἀπηλλάττετο. Οἱ δ' ζωνοίας κ̃ καταφείας γεμισθέντες, σκάκιζον ἑαυτὸς ἕνεκα τ̃ πρὸς τ̃ ἀδελφὸν ὀπώπης· σκεῖνο, λέγοντες, ταδίκημα τ̃ παρόντων ἐσὶ κακῶν αἴτιον, τ̃ ἐφόρα δίκης τ̃ ἀνθρωπείων πραγμάτων ἤδη τι μηχανωμένης καθ' ἡμῶν. Βραχὺ γὰρ ἐφησυχάσασα χρόνον μανίσα[u], τὸν ἀμείλικτον κ̃ ἀπαραίτητον αὐτῆς ὑποδεικνυμένη φύσιν τοῖς ἀξίοις κολάσεως. Πῶς γὰρ οὐκ [s] ἄξιοι; δεόμενον κ̃ πολιτόμενον τ̃ ἀδελφὸν, οἱ ἀνηλεεῖς, ὑπερείδομεν, ὀδὲν μ̃ ἐξαμαρτόντα, φαντασίας δ' τὰς καθ' ὕπνον μὰ τὸ φιλοίκειον ὡς ζωῆθεσιν ἀνενεγκόντα· ὑπὲρ ὧν, οἱ θηριωδέσταλοι κ̃ πάντων [t] ἀνθρώπων ἀγριώταλοι, δυσχεραίνοντες ἡμεῖς, ὐχ ὅσια, δεῖ γὰ

ac loci dignitate, de vindictæ occasione cogitavit; sed affectus reprimens, atque recondens eos in animo, magno consilio personam infensi assumens, torvo aspectu voceque & reliquo habitu: "Heus vos, inquit, nihil pacificum habetis in animo; verum aliquis ex regis hostibus exploratores vos submisit, cui sceleratam operam polliciti, putastis vos posse fallere: sed nequit quicquam insidiosè gestum latere, licet densis tenebris obtegatur." Illi crimen intentatum à se depulsuri, negant se huic culpæ affines, qui nec ab hostibus veniant, nec ipsi erga Ægyptios affecti sint hostiliter, nec induci queant ad tale ministerium. Esse enim se natura pacis cupidos, & à tenera ætate morum constantiam didicisse sub patre sancto religiosoque: qui duodecim genuerit filios, ex quibus unum natu minimum domi mansisse propter ætatem nondum peregrinationi maturam, decem coram adstare, reliquum sublatum è medio. Hæc de seipso ab iis qui vendiderant, audiens, tanquam de mortuo, quid animi habere potuit? Quamvis enim ne tunc quidem affectum suum protulit, eo tamen succenso & ardente tota accensa sunt viscera. Nihilominus solertiâ profundâ eis respondet: "Si verum dicitis vos exploratores non esse, ut certior fiam, manete hic paulisper, & fratrem minimum huc vocate per literas. Quod si patris causa abire properatis, ne graviter ferat diuturnam vestram absentiam, abite omnes reliqui, obside hic relicto uno, donec revertamini cum natu minimo; si secus feceritis, capitale fuerit." Hæc truculente, ut videbatur, interminatus, cumque summis iracundiæ indiciis egressus est. Illi mœsti damnabant suam in fratrem sævitiam, dicentes: Nunc istam injuriam præsenti calamitate luimus, pœnas jam à nobis exigente justitia, rerum humanarum præside. Hæc enim ad tempus sopita expergiscitur, sævam & inexorabilem indolem pœnâ dignis ostendens. Quis enim pœna dignos neget, qui fratrem supplicantem & deprecantem immaniter contempsimus, nullius culpæ reum, sed solummodo nocturnas visiones ut cognatis familiariter narrantem? Propter quas, nos hominum sævissimi & crudelissimi nefarium (quod negari non potest) scelus indignabundi perpetravimus. Pro-

[o] ἰσχνατῶς] Sic MSS. Med. Coisl. & Reg. Par. Editi σκυθρωπὸς.

[p] βλέμμασι] Forsan βλίμμασι. vide 2 Pet. ii. 8.

[p] παίδων] Restitui ex MSS. Quorum etiam fide mox pro δυπάθειαν, scribe δύσπαθειαν.

[q] τότῳ] Ita MS. Coisl. pro τότοις, scil. πάθει. Mox ex eodem pro πάντως, scribe πάντα. & confer cum Luc. xxiv. 32.

[r] ἀπιέναι] Melius ἀπιέναι. Mox ex MSS. Coisl. & Aug. scribo φοβηθησομένῳ, pro φοβησομένῳ.

[s] ἄξιοι] Ita pro ἄξιον MS. Med.

[t] ἀνθρώπων] Restitui ex MSS. Med. & Reg. Par.

pterea & hæc patimur, & triſtiora expectamus: qui cum ſimus penè omnium hominum nobiliſſimi, patrum, avorum, cæterorumque majorum eximiis virtutibus, cognationem dehoneſtavimus, admiſſo ſponte probro conſpicuo. Tum grandior natu, qui jam inde à principio conſpirationi ſeſe oppoſuerat: Actorum, inquit, inutilis eſt pœnitentia: rogabam, ſupplicabam, oſtendens quàm impius eſſet conatus veſter, dehortans ne iræ indulgeretis. Cum mihi aſſentiri debuiſſetis, maluiſtis ſequi veſtrum inſanum conſilium; ergo pervicaciæ & impietatis mercedem accipimus debitam. Inquiſitio fit in paratas inſidias juveni, nec homo inquirit, ſed Deus, aut verbum aut lex divina. Hæc ſubmiſſe colloquentes fratres audiebat ille venditus, qui per interpretem cum eis egerat: jamque impar affectui, prorumpentibus lacrymis, ne deprehenderetur averſus eſt; & poſtquam delacrymavit, dolore paulum levato, abſterſaque facie reverſus ad eos, jubet in omnium conſpectu vinciri fratrem à natu maximo proximum, quaſi ſibi ex adverſo oppoſitum. Nam inter complures ſecundo penultimus opponitur, ſicut primus ultimo. Fortaſſe id factum, quia maxima pars culpæ in eo fuerat, cum ipſe tantum non autor eſſet conſilii nefarii, reliquoſque ad id impulerit. Nam ſi fratri natu maximo bene clementerque conſulenti, illo uno minor, cæteris grandior, ſuum adjunxiſſet ſuffragium, vix admiſſum fuiſſet facinus; cum qui honore ætatis & ordine prævalebant, idem ſentirent in re, quæ ex ſe ipſa magnam afferebat ſuadendi vim. Nunc à meliore & mitiori parte ad deteriorem deficiens, in immitem duramque ſententiam diſceſſit, ejuſque dux factus, ita facinoris ſocios incitavit, ut ſine mora pravo certamine defungerentur; hoc eſt, cur ſoli ex omnibus injecta puto vincula. Cæteri jam parabant ſe ad reditum, proregis juſſu impletis per frumentarios omnibus ſaccis fratrum tanquam hoſpitum, & repoſito precio in eorum orificiis, nemine tamen ſuper hac re præmonito. Inſuper auctarii vice additum eſt quantum redeuntibus in itinere poſſet ſufficere, ut quod coemerant, deportarent integrum, abſque ullo diſpendio. Ingreſſi vero iter, vinctum fratrem, ut par eſt, deplorantes, nec minus de patre ſoliciti, ſi novam calamitatem inaudiverit, numeroſa prole decreſcente ſingulis pro-

ἀψῦδεῖν, εἰργασάμεθα. Τοιγαρῦν ϗ ταῦτα ϗὴ ἔτι τύτων χείρω πείσειϛ πρυσδοκῶμεν· εἴ τινες μόνοι ϙεδὸν ἐξ ἁπάντων ἀνθρώπων ὑπαλείδειν λεγόμενοι, Δι᾽ τὰς τ παλίρων ϗ πάππων ϗὴ προγόνων ὑπερβαλλύσας δρείας, ἠχώαμεν τὸν Ζυγθρέαν, ὅπιφανὲς ὄνειδ@ κλήσαϛ ἀπειδάσαντες. Ὁ δ᾽ πρεσβύταϛ@ τ ἀδελφῶν, ὃς ϗ ἐν ἀρχῇ, ᵛ ζωντιθεμένων τὸν ὅπιβυλον, ἠναντιῦτο· ὅπι δὴ πεπερασμένοις, ἔφην, ἀνωφελεῖς αἱ μελαμέλειαι· παρεκάλυν, ἱκέτδυον, ἐξελάζων ὅσον ἐϛὶ τὸ ἀνοσιύργημα, μὴ θυμῷ χαρίζεϛ· ζωαινεῖν δέον, ϗ ἀβυλίαις ἑαυτῶν ἐπιϛᾶϛε. Τοιγαρῦν καρπύμεθα τ᾽ αὐθαδείας ϗ ἀσεβείας τὰπίχειρα· ζητεῖται μὲ ἡ ἐπ᾽ ἐκείνῳ τυρδυθεῖσα ὅπιβυλή· ὁ ᾗ ζητῶν οὐκ ἔϛιν ἄνθρωπ@, ἀλλ᾽ ἢ θεὸϛ, ἢ λόγ@, ἢ νόμ@ θε῀@. Ταῦτα δ᾽ ἤκυεν ὁ πραθεὶϛ ἀδελφὸϛ ἡσυχῇ Δαλαλύνων, ἑρμηνέως μεταξὺ ὄν@· ϗ νικηθεὶϛ ὑπὸ τ῀ πάθυϛ, μέλλων ἐνδακρύειν, ὡς μὴ γνῶιτο καταφανὴϛ, ἀποϛρέφει@, ϗ πρυχέως θερμὰ Ϲ ἐπάλληλα δάκρυα, ϗ πρὸϛ ὀλίγον ὅπικυφιθεὶϛ, τὴν ὄψιν ἀπομαξάμεν@, ὅπιϛρέφ῀, ϗ κελδύει τ ἡλικίᾳ δδύτερον τ ἀδελφῶν, ἐν ὄψεϛι τ ἀπάντων δεθῆναι, ἢ τ αὖτις καλάλληλον. Ὁ γὰ ἐν πλείοϛι δδύτερ@, τῷ πρεχάτῳ καλάλληλος, ἐπεὶ ϗ τῷ τελδυταίῳ ὁ πρῶτ@. Ἴϛως μύτοι ϗ διότι τὴν πλείϛην μοῖραν ἔδοξε τῶν ἁμαρτηθέντων εἰϛενεγκεῖν, μονονὺ ζωϛαϛμαλαρχῶν, ϗὴ τὺϛ ἄλλυϛ ἀλεί῀ν ὅπὶ δυσμῳείᾳ. Εἰ γὰ ζωελάχθη τῷ πρεσβυτάτῳ χρηϛὰ ϗ φιλάνθρωπα βυλδυμένῳ, νεώτερος μὲ ἐκεῖνϛ, τ δ᾽ ἄλλων πρεσβύτερ@ ὤν, ἴϛως ἂν ἴϛως ἐπεχείθη τὰδίκημαϛ τ τὴν ἀνωτάτω τάξιν ϗ τιμὴν ἐχόντων, ζυμπντόντων ϗ ὁμογνωμονύντων πρὸϛ πρᾶγμα@, ὃ ϗ κατ᾽ ˣ αὐτὸ πολλὴν ῥοπὴν ζωεφείλκε῀. Νυνὶ ᾗ ὀπϛὰϛ τ ἡμέρᾳ ϗ ἀμείνον@ τάξεως, πρὸϛ τὴν ἀνήμερον ϗ χαλεπὴν ἠυτομόλησε, ϗ ταύτῃϛ ὀπδειχθεὶϛ ἡγεμών, ἕτως ἐθάρσυνε τὺϛ ζωυφαπλομένυϛ τ῀ ϖδανομήματ@, ὡϛ ʸ ἀνενδότως τ ᶻ ὅπίληπτον ἆθλον ᵃ Δαθλῆϛαι. Διὰ ταῦτ᾽ ἐξ ἁπάντων μόν@ ἕτ@ δεθῆναί μοι δοκεῖ. Οἱ δ᾽ ἄλλοι τὴν οἰκαδε ἐπάνοδον ἤδη πανηυλρεπίζοντο, κελδύϛαντ@ τ῀ τ χώρας ὅπιτρόπυ πῖϛ πυροπωλῦϛι τὰ ἀϛγεῖα τ ἀδελφῶν ὡϛ ξένων ἅπαντα πληρῶϛαι, ϗ ἦν ἔλαδον τιμὴν ὅπὶ τ ϛομίων λάθρᾳ καλαθεῖναι, μὴ πρυειπόντας οἷϛ ἀπεδίδϛαν. Καὶ τρίτον πρϛδαψιλδύεϖ τροφὰϛ, αἳ ἠρκοιντ᾽ ἂν ἱκαναὶ ϗὴ ϗ τὴν ὁδὸν, ἐξαιρέτως ὑπὲρ τ῀ ϖδαπεμφθῆναι τὴν σιτωνίαν ἀμείωϛον. Ὁδοιπορύντων δ᾽, ϗὴ τ ἐν δεσμοῖϛ ἀδελφὸν, ὡϛ εἰκὸϛ, οἰκλιζομένων, ὐϗ ἧττον δ᾽ ὅπὶ τῷ παλεὶ καταφρύντων, εἰ πάλιν ἀκύϛε) ζυμφορᾶϛ, καθ᾽ ἑκάϛην ὁδὸν

ᵛ σωϛιθεμένων] Sic MS. Med. pro σωζιθεμένων. Mox repone ἐπὶ δὲ, pro ἐπειδὴ.
ˣ αὐτὸ] Ita ſcribe ex MS. Reg. Par. Editi αὐτῶν.
ʸ ἀνενδότως] MSS. Reg. Par. & Med. Editi ἀνενδοιάστως.
ᶻ ἐπίληπτον] Ita MS. Coiſl. pro ἀνεπίληπτον. Cod. Reg. Par. ἀνεπίλητον.
ᵃ Δαθλῆϛαι] MSS. Coiſl. & Aug. Δαθῦσαι, idque melius; forſan vero ſcribi poteſt, Δαποῆσαι. Ut infra p. 559. τὰϛ δὲ ἄλλαϛ ἆθλας Δαποιήσαντ@.

p. 552.

ἐλατ-

ἐλαπτόμενος καὶ ἀποκεκρυμμένης [b] αὐτῷ τὴν ὑπαιδείας, καὶ λεγόντων, ἀλλ' οὐδὲ πιστεύσῃ δεδέσθαι, περὶ φασιν δ' εἶναι τελευτῆς τὰ δεσμὰ ὑποληψεῖ), ἅμα τὸ τοὺς ἅπαξ πληγέντας εἰς τὰ αὐτὰ προσπταίειν, ἑκατέρα καταλαμβάνει· καὶ τὴν ὑποζυγίων καθελόντες τὰ ἄχθη, τὰ μὲν ἐπεκύφιζον, αὐτοὶ δὲ βαρυτέρας ταῖς ψυχαῖς φροντίδας ἐδέχοντο· φιλεῖ γὰρ ἐν τῇ ἀναπαύλαις τῶν ζωμάτων ἐναργεστέρας τὰ ἀδυλήτων ἡ ἅμα νοια λαμβάνουσα φαντασίας, χαλεπῶς ἄγαν θλίβουσα, καὶ [c] πιέζουσα. Λύσας δέ τις ἓν ἀγγεῖον, ἐρᾷ εὑρὼν τῷ στόμιῳ βαλάντιον ὑπόμεστον ἀργυρίου· καὶ ἅμα ἐμνήσθη μὲν, εὕρισκεν ὅσον τῷ σίτῳ καθῆκε τιμὴν ὑποδεδεμένην αὐτῷ· καὶ καταπλαγεὶς τοῖς ἀδελφοῖς ἀνέφερεν. Οἱ δ' οὐ χάριν, ἀλλ' ἐνέδραν ὑποπτήσαντες, ἠθύμουν, καὶ βουλόμενοι πάντα τὰ ἀγγεῖα διερευνήσασθαι, φόβῳ διώξεως ἄραντες, ἢ τάχιστα ζωτέτευκον, καὶ μονονοὺ ἀπνευστὶ θέοντες, πολυήμερον ὁδὸν διήλαυνον ἀνύσαντες. Εἶτ' ἀλλαχόθεν ἄλλοι τὸν πατέρα οὐκ ἀδακρυτὶ [d] περιλαβόντες ἐφίλουν, ἑκάστῳ περιπλεκόμενον καὶ περιεχόμενον ἐκθύμως· καίτοι τὴν ψυχὴν ἤδη τι μαντευομένης ἀβούλητον. Καὶ γὰρ προσιόντων καὶ δεξιουμένων, καταμόνας τὸν ὑπολειφθέντα υἱὸν, καὶ ὡς ὑστερηκότα τὴν βραδυτῆτος ἠτιᾶτο, καὶ πρὸς τὰς εἰσόδους ἀπέβλεπε, πολλῶν τὸν ἀριθμὸν τῶν τέκνων πλήρη θεάσασθαι. Μηδενὸς δ' ἔξωθεν ἔτι προσεπιφοιτῶντος, διεπλημμύρουν ἰδόντες· p. 553. "Τῶν ἀβουλήτων ἔφασαν, ὦ πάτερ, ἀνιατερὸν τὸ μαθήσεως ὁ ἐνδοιασμός ἐστι. Μαθὼν μὲν γάρ τις ὁδὸν εὗρεν εἰς ζωτηρίαν, ἡ δ' ἀμφίβολος ἄγνοια, δυσοδίας καὶ ἀπορίας αἴτιον. Ἄκουε δὴ φόβου μὲν ἀνιαροῦ διηγήματος, ἀναγκαίως δὲ λεχθῆναι· ὁ συμπεμφθεὶς ἡμῖν ἀδελφὸς ἐπὶ σιτωνίαν, καὶ μὴ ἐπανηλυθὼς, ζῇ μέν· δεῖ γὰρ τὸ ὡς ἐπὶ τεθνεῶτι [e] ἀπαλλάξαι σε μείζονα φόβον· ζῶν δ' ἐν Αἰγύπτῳ καταμέσῃ πως τῷ τῆς χώρας ἀπείρόπῳ, ὃς εἴτ' ἐκ βασκανίας, εἴτε καὶ ὑποτοπήσας αὐτὸς, αἰτίαν ἡμῖν ὡς κατασκόποις ἐπέφερεν· ἀπολογουμένων δὲ ὅσα ὁ καιρὸς, καὶ πεί τε σε τὸν πατρὸς διεξιόντων, καὶ τῶν ἀπολειπομένων ἀδελφῶν, ἑνὸς μὲν τοῦ τεθνεῶτος, ἑτέρου δὲ τοῦ πρός σοι διατρίβοντος, ἐν ἔφαμεν ἔτι νέον ὄντα διὰ τὴν ἡλικίαν οἴκαδε καταμεῖναι· πάντα ἀπαμπίσχοντες καὶ ἀπογυμνοῦντες τὰ τῆς ζυγαρείας εἰς τὸ ἀνύποπτον, ἀδὲν ἠνύσαμεν. Ἀλλ' ἔφη μόνῳ ἂν αὐτῷ πίστιν ἀψευδοῦς ὁμολογίας γενέσθαι, τὴν ὡς αὐτὸν ἄφιξιν τοῦ νεωτάτου παιδός· ὃν χάριν καὶ τὸν δεύτερον καταισχύνει, ῥύσιόν τε καὶ ἐνέχυρον ἐκεῖνον. Τὸ μὲν δὴ ἐπίταγμα πάντων ἀνιαρότατον· ὁ δὲ καιρὸς αὐτὸ προστάττει μᾶλλον τοῦ κινδύνου, ᾧ

fectionibus, ac dicentes, ne credet ille quidem de vinculis, ſed prætexi morti hoc commentum ſuſpicabitur (ut ſolent de cætero ſuſpicaces eſſe qui ſemel impegerunt) ſub veſperam deponunt jumentorum ſarcinas, ipſi curas graviores animo perpetientes. Sic enim uſu venit, ut interquieſcente corpore mens adverſos caſus acrius penſitans graviter admodum prematur & angatur. Tum aperto uno quopiam ſacco, reperta eſt in ejus ore crumena plena pecuniis: quibus numeratis deprehendit ſolidum frumenti precium ipſi repenſum; qui autem invenerat, rem fratribus indicat, ſtupens miraculo. Hi non gratiam, ſed inſidias rati, & animo deſtituebantur & conſilio: cumque vellent omnes ſaccos excutere, metu perſecutionis inde profecti, penè continuato curſu aliquot dierum iter abſolverunt magno compendio. Tum vero, alius poſt alium, ruentes in patris complexum, deoſculabantur ſenem ſummo affectu præbentem ſe, quamvis jam præſagiente animo calamitoſum aliquid. Inter congreſſum enim & amplexus, animadvertit deeſſe unum, cujus mox tarditatem accuſavit, ſubinde proſpectans in viam, & requirens integrum filiorum numerum. Sed cum nemo ſuperveniret amplius, videntes eum metu ſolicitum, ſic alloquuntur: "In caſibus calamitoſis, pater, levior eſt cognitio quàm dubitatio; nam re cognita poteſt inveniri ad ſalutem aditus, hæſitans autem ignorantia anguſtiæ & difficultatis eſt cauſa. Audi nunc valde moleſtum nuncium, ſed auditu neceſſarium; frater quem nobiſcum miſiſti ad frumentum emendum, non reverſus, vivit tamen (omittendus eſt enim major quaſi de mortuo metus) detinetur autem in Ægypto vivus apud præſidem; qui ſive aliorum calumniis, ſive ſuſpicioni ſuæ credulus, pro exploratoribus nos habuit; cumque in defenſionem noſtram afferremus quantum temporis brevitas tulit, narrantes de te patre noſtro reliquiſque fratribus, uno defuncto, altero apud te manente, quem dicebamus propter ætatem teneriorem domi ſubſtitiſſe, atque ita omnia de tota cognatione noſtra proderemus nil diſſimulando, quo magis ſuſpicio eximeretur homini, nihil profecimus. Atqui negavit ille ſe fidem habiturum nobis, niſi ad ipſum adduceretur frater natu minimus: eam ob cauſam ſecundo genitus retentus eſt, alterius obſes & pignus. Mandatum ſanè fuit longe moleſtiſſimum, ſed imperante duſior eſt neceſſitas præſentis temporis, cui parere opor-

[b] αὐτῷ] MSS. Reg. Par. & Coiſl. αὐτῇ.
[c] πιέζουσα] MSS. Med. Coiſl. Aug. & Reg. Par. Editi βιάζουσα.
[d] περιλαβόντες] MS. Med. rectius περιθαλπόντες.
[e] ἀπαλλάξαι] Forſan melius, ἀπειλάσαι.

tet

tet propter victum neceſſarium, quem nunc fame preſſis ſola Ægyptus ſuppeditat. Tum *ſenex* gemitum ducens ex imo pectore, Quem ergo primum, inquit, deplorabo? penultimumne, non extremum, ſed primum in calamitatum ordine? an ſecundo genitum, qui ſecunda tulit mala, ſcil. ante mortem vincula? an natu minimum, cui abominanda profectio ſuſcipienda eſt; qui ſi proficiſcetur, fratrum infortunio nihilo fiet cautior. Interim ipſe membris & partibus diſtractis (ſunt enim parentum partes liberi) modo numeroſa feliceque prole ſtipari viſus, in orbitatis diſcrimen recido. Tum maximus natu, En tibi pro uno filio duos obſides, quos ſolos genui: in hos ut libet ſævito, ni fratrem meæ fidei committendum incolumem reſtituo; cujus in Ægyptum profectio duo maxima nobis afferet commoda: unum, documentum evidens quod nec hoſtes nec exploratores ſimus: alterum quod recipiemus fratrem è vinculis. Mœſtus autem Pater cum hæſitare ſe diceret, quod è duobus eadem matre genitis alter jam fato ſit functus, alter deſertus & ſolus relictus profectionem horrebit, & jam vivens anxietate occumbet, memor caſuum graviſſimorum, quos prior pertulit. Hæc dicente, adhibuerunt pro interprete virum inter fratres fortiſſimum, animo virili & facundiâ pollentem, ætate quartum; is communem ſententiam parenti aperuit. Ea fuit: quandoquidem deficiebant neceſſaria, abſumptis quæ priore frumentatione paraverant, prævalente jam & premente fame, unà omnes proficiſci, verum non ſine fratre natu minimo: nam præfectus regionis diſerte interdixerat eis reditu, ni & illum adducerent. Id vir ſapiens reputans tolerabilius eſſe unum incerto & dubio periculo committere, quam tot filios in certam perniciem dare, quam domus univerſa fame preſſa vitare non poterat, reſpondit: cum votis meis fortior ſit neceſſitas, cedendum eſt. Fortaſſe natura melius aliquid molitur, quod nondum mentibus noſtris indicare dignatur. Ite, & minimum quoque, quando ita videtur, aſſumite. Verum aliter eundum eſt quam antea: tunc pecunia tantum opus erat, ignotis ad emendum frumentum euntibus, & nullam paſſis injuriam; nunc muneribus opus, tribus de cauſis; ad pa-

πειτέον ἐξ ἀνάγκης· διὸ τὰ ἐπιτήδεια, μόνης Αἰγύπτου χορηγούσης αὐτὰ τοῖς λιμῷ πιεσθεῖσιν. Ὁ δὲ βαρύτατον ἀναστενάξας· τίνα πρῶτον, εἶπεν, ὀλοφύρομαι; τὸν παρέχατον, ὃς ἂ τελευταῖος ἀλλὰ πρῶτος ἔλαχε τὴν τῶν ξυμφορῶν τάξιν; ἢ τὸν δεύτερον, ὃς τὰ [f] δευτερεῖα τῶν κακῶν ἤρθη, πρὸ θανάτου δεσμά; ἢ τὸν νεώτατον, ὃς ἀπροκαταλήπτου ὁδὸν αἱρήσεται; ἐὰν ἄρα ἀπίῃ, τῶν ἀδελφῶν κακοπραγίαις ἂ ζαφρονισθείς. Ἐγὼ δὲ κατὰ μέλη καὶ μέρη διαιρούμενος, μέρη γὰρ τέκνα γονέων, εἰς ἀπαιδίαν κινδυνεύω πεσεῖσθαι ὁ πολύπαις κἀ εὔπαις ἄκληρος πρὸ μικροῦ νομισθείς. Ὁ δὲ πρεσβύτατος, εἰς ἐμπρεπίαν, ἔφη, σοι δύο υἱὰς δίδωμι, ἃς κἀ μόνας ἐγέννησα, τούτους ἀποκτεῖνον, ἐὰν μὴ σῶον ἀποδῶ τὸν ἐγχειρισθησόμενόν μοι ἀδελφόν· ὃς ἀφικόμενος εἰς Αἴγυπτον, δύο πεποιήσει τὰ μέγιστα ἡμῖν· ἓν μέν, πίστιν ζαφῆ τὸ μὴ κατασκόπους μηδὲ πολεμίους εἶναι· ἕτερον δέ, τὸν τὸν ἀδελφὸν τὸν ἐν δεσμοῖς ἀπολαβεῖν δυνηθῆναι. Σφόδρα δ' ἀχθομένου τοῦ πατρὸς, καὶ λέγοντος [g] ἀγνοεῖν, ὅτι δυεῖν ὄντων ὁμομητρίων, ὁ μὲν ἤδη τέθνηκεν, ὁ δ' ἔρημος κἀ μόνος ἀπολειφθεὶς, ἀλαθήσεται τὴν ὁδὸν, καὶ ζῶν προαποθανεῖται τῷ δείματι, κἀ τὴν τῶν φοβερῶν ἐκείνων ὑπόμνησιν, ἃ ζωίδιον τὸ πρότερον παθεῖν. Ταῦτα λέγοντος, τὸ δυτολμότατον κἀ [h] δεχικὸν φύσει καὶ δυνατὸν εἰπεῖν· ἦν δὲ καθ' ἡλικίαν ἀπὸ τοῦ πρώτου τέταρτος· προσησάμην διερμηνεύειν, [i] ἔλεγον τὰ δοκοῦντα πᾶσιν. Ἐδόκει δὲ, τὸν μὲ ἀναγκαίων ὑστερεῖσθαι· ὁ γὰρ κομισθεὶς πρότερον σῖτος [k] ὑπολελοιπὼς κρατοῦντος τοῦ λιμοῦ καὶ πλέονος, ἠναγκάσθαι ἀπιέναι, μὴ βαδιεῖσθαι δὲ τοῦ νεωτάτου καταμένοντος· τὸν γὰρ χώρας ἐπίτροπον ἀπηγορευκέναι, δίχα τούτου θεωρηθέντας. Λογισάμενος [l] δὲ ἅτε ζοφὸς ἀνὴρ, ὡς ἔστιν ἄμεινον ἕνα προέσθαι τῷ τοῦ μέλλοντος ἀδήλῳ κἀ ἀμφιβόλῳ, πρὸ τοῦ ὁμολογουμένης τοσούτων ἀπωλείας, ἣν ὑπομένει πᾶς οἶκος ἐνδεία, [m] ἀνιάτῳ νόσῳ, πιεσθείς, φησὶν αὐτοῖς· ἀλλ' εἰ τὸ ἐμοῦ βουλήσεως ὑπερφερέστερα τὰ τοῦ ἀνάγκης ἐστὶν, εἰκτέον. Ἴσως γὰρ ἴσως ἡ φύσις [n] οἰκοδομεῖ τι βέλτιον, ὃ μήπω ταῖς διανοίαις ἡμῶν θεμελιοῦσθαι ἀξιοῖ. Λαβόντες δὲν κἀ τὸν νεώτατον, ὡς προήρησθε, ἄπιτε, μὴ μέντοι τὸν αὐτὸν ὃν κἀ πρόσθεν τρόπον. Πάλαι μὲ γὰρ ἐχρῆν μόνον ἔδει πρὸς σιτωνίαν ἀγνοουμένοις ἀνθρώποις, κἀ μηδὲν πω πεπονθόσιν ἀνήκεστον, νυνὶ δὲ κἀ δώρων, τελῶν ἕνεκα· τὸ τε

[f] δευτερεῖα] Quidni βαρύτερα? Haud enim conveniebat Philoni ingenii philoſophici viro ita de morte ſentire, ut ſervitutem ſecundum vel minus malum duceret. Alia vulgo ſententia ſapientum, apud quos ſervitus in ſummis habita eſt malis, & morte multo gravior. Licet enim lib. i. de Vitâ Moſis p. 627. legimus τὸ δὲ πᾶσα δουλεία κακοῦ θανάτου κακὸν θανάτου. Ibi tamen non ſuam, ſed contumacium Iſraelitarum ſententiam aperit. Vox præcedens δεύτερον videtur fucum feciſſe librariis.

[g] ἀγνοεῖν] Melius ἀμφιβοεῖν.

[h] δεχικὸν] MS. Coiſl. ἀιδεικὸν, & ſic rectius. Joſeph. Ant. lib. ii. c. 6. τολμηρὸν τ' ἄμα τὴν φύσιν ἀιδρός.

[i] ἔλεγον] MS Coiſl. ἤνεσκον. MSS. Vat. & Med. ἔτι καὶ Ubi vocis ἤνεσκον veſtigia videntur retineri; ſcribe ergo, ἤνεσκον, *afferebant*.

[k] ὑπολελοιπὼς] Ita MS. Reg. Par. Editi ὑπολελοιπὼς.

[l] δὲ] Melius δὴ.

[m] ἀνιάτῳ νόσῳ] Reſtitui ex MSS. Med. & Linc. MS. Vat. ἀνιατῶν ὅσων, ubi veræ lectionis quædam relliquiæ ſuperſunt.

[n] οἰκοδομεῖ] MSS. Med. Coiſl. & Linc. οἰκοτομεῖ, & ſic rectius.

p. 554.

πρὸς

πρὸς τ ἡγεμόνα κ σιτάρχλω δρεισκείας, ὑφ' ἕ γνωρίζεσθαί φασι· κ τῦ τ ἐν δεσμοῖς ἀπολαβεῖν θᾶτλον, πολλὰ καλαθέλας αὐτὸ λύλεμ· κ ᾧ τλὼ ὑπόνοιαν τ καλασκοπῆς, ὡς ἔνι μάλιςα, ἰάσαδγ. Πάλων ἂν ° ὅσων ἡ ἡμετέρα γῆ φέρ λαβόλες, ὥσπέρ τινας ἀπαρχὰς, κομίζελε τῷ ἀνθρώπῳ, κ δισσὸν δργύριον, τό, τε ἀποδοθὲν πρότερον, P ἴσως γὰ ἀλνοίᾳ τινος ἀπεδίθη, κ ἕτερον αὖταρκες εἰς σιτωνίαν. Ἐπιφέρεσθε μόνοι κ τὰς ἡμετέρας δύχας, ἃς πρὸς τ σωτῆρα ποιύμεθα θεὸν, ἵνα κ δύνησοι τοῖς ἐγχωρίοις ξενιτδόλες ἦτε, κ ἐπανέρχησθε σῷοι, τὰς ἀναγκαίας ᾠδακαλαθήκας, ὑμᾶς ἀποδιδόλες πατρὶ, τόν τε καλαλειφθέλα πρότερον ἐν δεσμοῖς, κ ὃν ζωπαγεσθε νυνὶ, νεώταλον κ πρασμάτων ἄπειρον. Ἄρανλες ὦ ζωέτενον εἰς Αἴγυπλον, εἶτ' ὀλίγαις ὕσερον ἡμέραις ἀφικομένους ἰδὼν ὁ τ χώρας ἐπίτροπ, ἤδη πάνυ, καὶ κελδύσι τῷ τ οἰκίας ἐπιμελλμῷ, πολυτελὲς ἄρασεν δύτρεπίζειν, κ τοὺς ἄνδρας εἰσάγειν, ἁλῶν κὴ τραπέζης μεθέξονλας. Εἰσαχθέντες ὦ κ ἐφ' ὅτῳ μὴ ζωαισθόμενοι, διεπτόηλο, κ ζυζυθέντες ἐπάζον ἐπὶ κλοπῇ μέλλειν ζυκοφανλεῖσθαι, ὡς ὑφελόμενοι τλὼ τῦ σίτυ τιμὴν, ἣν πρότερον ἐν τοῖς ἀγγείοις ἀνεῦρον. Εἶτα τῷ τ οἰκίας ἐπιμελητῇ προσελθόνλες ἀπελογοῦνλο, ὡσὶ δ μηδεὶς ἐπόλμα καληγορεῖν τὸ ζωειδὸς ἰώμενοι, κ ἅμα προφέρονλες ἐδείκνυον τὸ δργύριον εἰς ἀπόδοσιν. p. 555. Ὁ ὦ χρηστοῖς κ φιλανθρώποις λόγοις δύθυμοτέρυς αὐτὺς ἐποίει, φάσκων· ὐδεὶς ἀσεβής ἐσιν ὕτως, ὡς τὰς τῦ θεῦ χάριτας ζυκοφανλεῖν, ὃς ἵλεως εἴη. Θησαυρὸς γὰ ἐν τοῖς ὑμετέροις ὤμβρησεν ἀγγείοις, ὃ μόνον τροφὰς ἀλλὰ κ πλῆτον ἐξ ἐτοίμυ διδάς. Οἱ ὦ παρηγορηθέντες ἐν τάξει διετίθεσαν, ἃ οἴκοθεν ἐπωνήσαντο δῶρα, κ ᾠδαγωμόμῳ τῷ δεσπότῃ τ οἰκίας προσέφερον. Πυνθανομένῳ ὦ πῶς ἔχοιεν, κ εἰ ὁ πατὴρ ζῇ, φὴ δ' προέφθεν ἔλεγεν, ἀποκρίνον) περὶ μ αὐτῶν ὐδὲν, περὶ ὦ τῦ παλρὸς, ὅτι ζῇ κ ὑγιαίνῳ. Καλδυξάμῳ δ' ἐκείνῳ κ q Θεοφιλέσαλον προσευπών, τ ὁμομήτριον φὴ δλεψάμῳ ἀδελφὸν ὡς εἶδεν, ὐ καλαχών, ἀλλ' ἤδη νικώμῳ ὑπὸ τοῦ πάθυς, πρὶν γνῶναι καλαφανὴς, ἐπισρέφε), κ δρομαῖν, προφάσῃ ἐπί τι τ καλεπειγόνλων· ἐκλαλῆσαι γὰ τἀληθὲς καιρὸς οὐκ ἦν· ἐν μυχῷ τινι τ οἰκίας ἀνακλαυσάμῳ, ἀποχεῖ τὴν τ δακρύων φορὰν. Εἶτ' ἀπονιψάμῳ, λογισμῷ τ ἀνίας ἐπεκράτησε, κ προσελθὼν, εἰσία τὺς ξένυς, ἀποδὺς πρότερον κ τ ἀντὶ τῦ νεωλάτυ καλαχεθέντα εἰς ὑμηρείαν. Σωεισιῶνλο ὦ κ ἄλλοι τῶν παρ' Αἰγυπλίοις δοκίμων· αἱ δ' ὑποδοχαὶ κ τὰ πάτρια ἑκάσοις ἐγίνονλο, χαλεπὸν ἡγεμὼν ᾠδασαλεύειν παλαιὰς νόμυς, κ ταῦτα ἐν δωχίᾳ r τινὶ, ἔνθα τῶν ἡδῶν αἱ ἡδοναὶ πλείυς.

randam præfecti annonæ gratiam, cui vos innotuisse dicitis: ad fratrem citius redimendum è vinculis, magnum pro illo persolventes pretium: & ad tollendam, quantum fieri potest, explorationis suspicionem. Proinde ex omnibus quæ nostra regio fert ceu primitias ferte homini, & duplex precium, tum quod retulistis proxime (fortassis enim per alicujus ignorantiam id accidit) tum quod frumento coemendo sufficiat. Quinetiam simul educite meas etiam preces, quas apud Deum fundo servatorem, ut & apud illius regionis indigenas hospitibus conciliet gratiam, & vos restituat incolumes in patriam: necessaria pignora, filios patri restituentes, tum alterum priorem relictum in vinculis, tum huncce quem nunc abducitis adolescentulum & rerum imperitum. Ita cuncti contenderunt in Ægyptum; *quos* post aliquot dies præfectus regionis cum reversos vidisset, gavisus est supra modum; moxque jubet dispensatorem domus parare opiparum epulum, & viros ad salis mensæque communionem adducere. Introducti vero adhuc causæ ignari timebant, suspicando furti calumniam ob subreptum frumenti precium, quod in saccis invenerant. Dein apud domûs dispensatorem excusabant factum, licet nemo accusaret conscientiæ satisfacientes, simulque palam proferebant pecuniam, parati reddere. Ille benignis & placidis verbis prosecutus, ut essent bono animo effecit, dicens: Haud quivis adeo est impius, ut calumnietur dona Dei, qui ut vobis propitius sit, precor. Hic enim impluit in saccos pecuniam, non solum cibos, sed & opes largitus. Sic consolati in ordine prompserunt allata munera, quæ mox domino supervenienti obtulerunt. Percontanti deinde, satin' salvi sint, & an pater de quo locuti fuerant, supersit, respondent de se nihil, sed patrem vivere valereque. Cui bene precatus, & mactum Dei favore pronuncians, circumspexit requirens fratrem uterinum: quo viso jam non valens affectum reprimere, prius quàm seipsum proderet, aversus secessit quasi ad aliud negocium (nondum enim erat aperienda veritas) & in quodam domûs angulo effudit se in lacrymas. Tum ablutus, & dolorem ratione moderatus, ad hospites epulo excipiendos revertitur, reddito quem retinuerat pro natu minimo obsidem. Adfuerunt & alii convivæ, optimates Ægyptiorum; fuit autem convivium juxta morem cujusque patriæ, quod durum videretur discedere à consuetis moribus, præsertim in convivio, ubi maxime hilaritati prospicitur. Jussi

° ὅσων] MS. Coisl. ὅσα.
P ἴσως γὰ] MSS. Vat. & Med. ἃ ἴσως.
q Θεοφιλέσαλον] Sic MSS. Coisl. & Linc. pro Θεοφιλέσαλε, idque recte. Cotelerius Tom. II. Monum. Eccles. p. 568. reponit Θεοδιλέσαλα.
r τινὶ] Forsan κοινῇ.

deinde ſedere juxta ætatis ordinem (nondum enim diſcumbendi mos receptus erat) mirabantur quòd Ægyptii eoſdem quos Hebræi ſectentur mores, ordini proſpicientes, & rationem ætatis habentes in honorandis hominibus, ſic cogitantes; Fortaſſe hic magiſtratus, cum regio hæc in victu hactenus fuit rudior, non ſolum ſeriis & magnis rebus ad pacis bellique recta munia ſpectantibus induxit decorum ordinem, verum etiam iſtis levioribus & penè ludicris. In convivio enim lætitia quæritur, neque admittendus ſeverus & auſterus conviva. Dum has laudes inter ſe muſſitarent, cibi non valde lauti apponuntur, quod convivatori non liberet uti deliciis in publica penuria. Hoc ipſum illi, ut homines prudentes, in laudem vertebant: quam averſus eſt à luxu intempeſtiva & invidioſa ſane re, dicentes: quam bene tum ejus qui in fame publicâ dolet & convivatoris perſonam gerit, in utriuſque medio ſe ipſum ponens, utrobique effugiens culpam? Apparatus ergo erat minime invidioſus & tempori accommodatus; quod vero deerat ſupplebatur hoſpitali comitate, propinationibus, fauſtis ominationibus, ad participandum hortationibus, & id genus jucundis alloquiis, quæ ingenuis ac liberaliter educatis gratiora ſunt quàm cibi potuſve lauticiæ quas parant epulones & guloſi, non magnificiendas, levium hominum ſpeciem quaſi cum pompâ oſtentantes. Poſtera vero die ſub lucem accitum diſpenſatorem domeſticum, jubet ſaccos quotquot allati fuerant frumento replere, ac rurſum in cujuſque ore precium cum crumena reponere: in minimi autem ſaccum indere argenteum poculum omnium pulcherrimum, ex quo ipſe ſolebat bibere. Hæc juſſa ille diligenter exſecutus eſt, ſemotis arbitris; diſcedunt vero *hoſpites* ignari doli, atque etiam ob omnia quæ præter ſpem evenerant, læti. Quæ enim expectaverant hæc erant: ſubituros ſe interceptæ furto pecuniæ calumniam, nec recepturos fratrem obſidem, fortaſſe inſuper perdituros natu minimum fratrem vi detentum ab eo qui tam ſtudioſè illum adduci jufferat. At illis omnia ſupra votum evenerant, non ſolum nullam paſſis calumniam, verum etiam ad

Ἐξῆς ἦ παρεσάξαντος αὐτὰς ἡλικίας [f] καθίζεσθαι, μήπω τῶν ἀνθρώπων ἐν ταῖς ζυμποσιακαῖς ζωυσίαις καλακλίσεσι χρωμένων, ἐθαύμαζον εἰ οἱ Αἰγύπτιοι ζηλωταὶ τῶν αὐτῶν Ἑβραίοις εἰσί· τάξεώς τε προφροντικότες, καὶ τὰς παρισωμένων ἐν νεωτέροις τιμὰς διακρίνειν ὀφειλόμενοι. Τάχα μὲν οὖν καὶ τὸν ἄλλον χρόνον, ἔφασκον, ὁ χώρας ἀμαθέστερον αἰγύπτιος, τὰ πρὸς δίαιταν, ὁ ἀνὴρ αὐτὸς τοῖς κοινοῖς ὄφελος, οὐ μόνον τοῖς μεγάλοις πράγμασιν ἥρμοσεν εὐταξίαν, δι' ἣν τὰ εἰρηνικὰ καὶ πολέμου καλορθοῦται πέφυκεν, ἀλλὰ κἂν τοῖς εὐτελεστέροις εἶναι δοκοῦσιν, ὧν τὰ πλεῖστα ἐν παιδιαῖς. Ἱλαρότητα γὰρ ὀφείλοντες εὐωχίαι, ζημιῶν ἄγαν καὶ αὐστηρὸν ζυμπότην ἥκιστα ἂν δεχόμενοι. Τοιούτου ἐπαίνου ῥήμα ζωμερόντων, τραπέζαι μὲν οὐ ζφόδρα πολυτελεῖς ἀσκομίζον) ἀλλὰ τὸ λιμὸν· οὐκ ἀξιώσαντος τοῦ ξενοδόχου τὰ ἑτέρων ἀτυχήμασι ἐπευφραῖνον. Αὐτοὶ δ' ἅτε ζωέσιν ἀκριβεῖς, καὶ τοῦτ' εἰς τὰ ἐσκώμια παρελάμβανον· ὡς ἀπειροκαλίαν, πρᾶγμα ὀπίφθονον, ἀπέγραπται, λέγοντες· ὡς καὶ τοῦ ζωαλγοῦντος τοῖς δεομένοις, καὶ τὸ τοῦ ἐστιάτορος σχῆμα διασώζει, μεθόριον ἀμφοῖν τιθεὶς αὐτὸν, καὶ πλὴν ἐν ἑκατέρῳ μέμψιν ἐκφεύγων; Αἱ μὲν οὖν παρασκευαὶ τὸ ἀμισὲς εἶχεν, πρόσφοροι τῷ καιρῷ [t] γεγενῆσθαι· τὸ δ' ἐλλιπὲς ἀναπληροῦσαι αἱ ζωεχεῖς φιλοφροσύναι, προπόσεσιν, εὐχαῖς, παραινέσεσι τ' εἰς ἀνάληψιν, ἃ τοῖς ἐλευθέροις καὶ μὴ ἀμύστοις τὸ ἦθος, ἡδίω τ' ὄσα περὶ ἐδωδὴν καὶ πόσιν ὑτρεπίζουσιν οἱ φιλοξενίτορες καὶ φιλάδελφοι, τὰ [v] μηδεμιᾶς ἄξια πασδῆς, [x] ὀλιγοφρόνων ὀπίδειξιν πομποσολοῦντες. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ἅμα τῇ ἐκ μεσαπεμψάμενος τὸν ὀπίτροπον τῆς οἰκίας, κελεύει τὰ αἰγεῖα τῶν ἀνδρῶν ὅσα ἐπλωτέγκασιν, γεμίσαι σίτου, καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ ποσίμων τοῦ τιμιωτάτου ἐν βαλαντίοις καλαθεῖναι· εἰς ὃν τὸ ἐκ νεωτάτου τὸ κάλλιστον τῶν ἀργυρῶν ἔκπωμα, ᾧ πίνειν ἔθος εἶχεν αὐτός. Καὶ ὁ μὲν τὰ προσαχθέντα προθύμως ἐπετέλει, μηδένα μάρτυρα [y] παραλαμβάνων. Οἱ δ' ἀδὲν τὸ κρύφα γεγονότων εἰδότες, ἀνεβόγγυσαν, ἐπὶ τοῖς παρ' ἐλπίδας ἀγαθοῖς ἅπασι χαίροντες. Ἃ μὲν οὖν προσεδόκησαν ταῦτα ἦν· ἐπὶ κλοπῇ τοῦ ἀποδοθέντος ἀργυρίου ζυχοφαντίαν ἔχειν, ἀδελφὸν τ' ὁμηροῦντα μὴ ἀπολήψεσθαι, προσαπολεῖν καὶ τὸ νεώτατον ἴσως, ὑπὸ τοῦ πασδάσαντος αὐτὸν ἀχθῆναι [z] βίᾳ κρατηθέντα. Τὰ δ' ἀποβάντα αἰσίων τελειότερα εὐχῶν· τὸ πρὸς

[f] καθίζεσθαι] Sic Philo notanter, Textum ſacrum ſecutus, Gen. xliii. 33. ἐκάθισαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Aliter Joſephus, ſui forſan ſæculi ritum reſpiciens Ant. lib. ii. c. 6. καλακλίνοντο ὥσπερ οἱ νῦν παλαί. Quod vero negat Noſter diſcumbendi ad menſam morem in uſu fuiſſe, id forſan verum; cum convivalis iſte ritus à luxu & mollitie videatur profectus. Athen. Deiphnoſoph. lib. v. c. 4. καὶ παρ' Αἰγυπτίοις τὸ παλαιὸν ζωφρονικῶς διεκρίνετο τὸ τῆς ζυμποσίου χρόνος.—καθήμενοι γὰρ ἐδειπνοῦν τροφῇ τῇ λιτοτάτῃ χρώμενοι. Idem lib. i. c. 14. καθίζειν] ἢ ὡς τοῖς σωφρονίστοις οἱ ἡμῶν, ὁ καλακλίνειν]. Hebræis videtur ſolenne ad menſas ſedere, ut Prov. xxiii. 1. nec ulla diſcumbendi mentio facta in ſacris literis ante captivitatem. Poſt commercia cum Babyloniis Perſis & Syris, vel nulla vel pauca memorantur ſedendi exempla. Vide Tob. ii. 1. Ezek. xxiii. 41. Judith. xii. 15. Eſth. i. 6. vii. 8. Non mirum ergo ſi Dominus noſter ſæculi ſui morem ſecutus, ad menſam diſcubuiſſe paſſim in Novo Fœdere memoratur.

[t] γεγενῆσθαι] Sic MS. Med. pro γεγονέναι.

[v] μηδεμιᾶς] MS. Coiſl. Editi μηδενὸς.

[x] ὀλιγοφρόνων ἐπίδειξιν] Forſan rectius, & ad ſenſum loci propiùs, εἰς ὀλιγοφρόνων ἔκπληξιν, *ad percellendos rudes.*

[y] παραλαμβάνων] Additur in MSS. Aug. & Coiſl. τὰ κρύφια γεγονότων.

[z] βίᾳ κρατηθέντα] MSS. Med. & Reg. Par. melius, ut videtur, καλαχθέντα.

τῷ

τῷ μὴ ζυναφανῆναι, τραπέζης τ' ἀλῶν, ἃ σύμβολα γνησίᾳ φιλίας ἀνθρώποις ἀναγκη, μεταλαχεῖν· τὸ κομισάμενος τ' ἀδελφὸν ἀνέβλεψεν, μηδενὸς ἐπηχοῦντος τ' δεησίν. τὸ δ' τ' νεωτάτου ἀγαγεῖν πρὸς τ' πατέρα σῶον, ἐκπεφευγότας μὲν τὰς ἐπὶ κατασκόπων ὑποψίας, ἄφθονον τροφῶν πλῆθος ἀποφερομένους, χρηστὰ δ' καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος λογιζομένους. Εἰ γὰρ ἐπιλίποι ταπεινήσειε πολλάκις, ἔφασκον, οὐκέθ' ὡς πρότερον περιβεεῖς ἀλλὰ γεληθότες, ὡς πρὸς ἴδιον ἀλλ' ὡς ξένον, τ' τ' χώρας ἐπίτροπον [a] ἀποδημήσομεν.

Ἀλλὰ γὰρ οὕτω διανοουμένων, καὶ τοιαῦτα πρὸς ψυχὰς ἀναπολούντων, αἰφνίδιος καὶ ἀπροσδόκητος ταραχὴ καταλαμβάνει· προσαχθεὶς γὰρ ὁ τ' οἰκίας ἐπιμελητὴς, ἐπαγόμενος δεκαπέντε πλῆθος οὐκ ὀλίγον, κατασείων τὰς χεῖρας καὶ μόνον ὑποσημαίνων, ἐσπεύδομεν. Καὶ ζωπύρας ἄθυμος πλήρης, [c] ἐπεσφέρεσθε, εἶπε, καὶ τὰς πρεσβείας καθ' αὐτῶν αἰτίας· ἀγαθὰ κακοῖς ἀμειψάμενοι, πάλιν τῷ αὐτῷ ὀδὸν τ' ἀδικημάτων ἐτράπεσθε· τῷ τὰ σῖτα τιμὴν ὑποξελόμενοι, καὶ μεῖζον ἔτι προσεξεργάσασθε· πονηρία γὰρ τυχοῦσα ἀμοιβῆς ἐπιδίδωσι. Τὸ κάλλιστον καὶ τιμιώτατον ἔκπωμα τὰ δεσπότου, ἐν ᾧ προπόσεις [d] πρέπινεν
p. 557. ὑμῖν, κεκλόφατε, οἱ λίαν εὐχάριστοι, οἱ λίαν εἰρηνικοὶ, οἱ μηδὲ ὄνομα κατασκοπῆς εἰδότες, οἱ δίτλοῦν ἀργύριον εἰς ἀπόδοσιν τ' προτέρων κεκομικότες, ἤνεγκαν, ὡς ἔοικε, καὶ δέλεαρ ἐπὶ θήραν [e] ἁρπαγὴν πλειόνων. Ἀλλ' οὐκ εἰσάπαν εὐοδοῦται κακία, λανθάνειν ἢ ἀεὶ τεχνάζουσα, καταφωρᾶται. Ταῦτα ζωπύρου, ἀχανεῖς ἐπάγησαν, λύπης καὶ φόβῳ τ' ἀγαλεωτάτων κακῶν, ἐξαίφνης ἐπιπεσόντων, ὡς μηδὲ διάρσαι τὸ στόμα δυνάσθαι. Τῶν γὰρ ἀπροσδεκήτων κακῶν αἱ προσβολαὶ, καὶ τοῖς δεινοῖς περὶ λόγους ἀφωνίαν ἐμποιοῦσι. Παρειμένοι ἦ ὅμως, ὑπὲρ τ' μὴ δοκεῖν ἀλισκόμενοι τῷ ζωπυρίδῃ καθησυχάζειν· πῶς, ἔφασαν, ἀπολογησόμεθα καὶ πρὸς τίνα; σὺ γὰρ μέλλεις [e] εἶναι καὶ δικαστὴς ὁ κατήγορος· ὃς ὤφειλες καὶ ἑτέρων αἰτιωμένων ἡμῶν ζυναγορεύειν, ἐξ ὧν ἐπειράθης· οἱ τὸ μὲ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν τοῖς ἀγγείοις πρότερον, ἀδενὲς ἐλέγχου, ἀκομίσαμεν ἀποδώσοντες· τοσαύτῃ δ' ἐχρησάμεθα τολοιπὸν μεταβολῇ, ὡς τ' ξενοδόχον ἀμείψασθαι ζημίαις καὶ κλοπαῖς; Ἀλλ' ἀ γέγονε τοῦτο, μήτε εἰς νοῦν ἔλθοι πώ[ποτε] τ' ἡμέτερον· ὃς δ' ἂν ἔχων ἀλῷ τὸ ἔκπωμα τ' ἀδελφῶν, θνησκέτω. Θανάτῳ γὰρ τἀδίκημα, εἰ γέγονεν ὅλως, τιμώμεθα, διὰ πολλά· πρῶτον μὲ, ὅτι πλεονεξία καὶ τὸ τ' ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν, παρανομώτατον· δεύτερον, ὅτι τοὺς ὠφελητὰς βλάπτειν ἐπιχειρεῖν, ἀνοσιώτατον· τρίτον ἦ, ὅτι τοὺς μέγα φρονοῦντας ἐπ' εὐγενείᾳ τὸ τ' προγόνων ἀξίωσαλem menſamque, quod præcipuum habetur inter homines pignus amicitiæ, adhibitis; receptus eſt & frater illæſus, idque abſque ullo deprecatore: alter natu minimus reducebatur ad parentem incolumis: ſuſpicionem explorationis evaſerant, revertebantur onuſti commeatibus, bonam etiam ſpem in futurum conceperant. Etenim ſi ſæpius redierit penuria, inquiunt, non trepidi ut ante, ſed læti, ut ad familiarem, non hoſpitem, proficiſcemur, regionis ſummum magiſtratum.

Sic affectis & ſic cogitantibus, repentinus inexpectatuſque pavor ingruit; miſſus enim diſpenſator ſecundum juſſa cum cohorte famulorum numeroſâ, ut maneant manu ſignificat, ipſe curſum accelerat. Mox anhelus, Confirmaſtis, inquit, contra vos etiam priora crimina, pro gratia referendo bene meritis injuriam, reverſi ad priſtina maleficia: ſubrepto per furtum frumenti precio, majus addidiſtis facinus, (impunitate augente, ut fit, maliciam.) Poculum herile pulcherrimum precioſiſſimumque, ex quo vobis præbibit, ſurripuiſtis, homines gratiſſimi & pacifici, qui ne nomen quidem noſtis exploratorum, qui duplicatum attuliſtis precium, ad prius reponendum: nimirum ut tali eſca objecta, ex inſidiis majorem prædam auferretis. Sed non ſemper proſpera eſt malicia, etiamſi ſemper ſe celat, tamen deprehenditur. Illo hæc criminante, illi præ ſtupore ne mutiebant quidem, repente oppreſſi dolore metuque, duobus malis graviſſimis, ita ut neque os aperire valerent. Inopinati caſus enim etiam facundis ſolent vocem adimere. Tandem recreati, ne viderentur conſcientia convicti ſilere: quomodo, inquiunt, cauſam dicemus, aut apud quem? nam tu futurus es judex qui jam es accuſator: qui etiam ab aliis accuſatis nobis patrocinari debueras, quales ſimus expertus. Certe pecuniam prius in ſaccis inventam, nemine arguente ut redderemus, retulimus; num ſic in poſterum mutati ſumus, ut hoſpiti furta & injurias rependeremus? Atqui nec factum eſt hoc, & abſit ut unquam ulli noſtrum in mentem veniat; quod ſi apud aliquem è fratribus poculum deprehenſum fuerit, is luat capite. Nam ſi vere admiſſum eſt facinus, ipſi capitale judicamus, ob cauſam non ſimplicem; primùm, quia rapere & concupiſcere alienа eſt iniquiſſimum: tum quia nefarium ducimus velle nocere bene meritis: tertio, quia magnopere ſe ob nobilitatem efferentes, ſplendorem

[a] ἐπὶ] Reſtitui ex MSS.
[b] ἀποδημήσομεν] MS. Aug. ἐπιδημήσομεν.
[c] ἐπεσφέρεσθε] Sic MSS. Editi ἐπεσφερεῖσθε.
[d] πρέπινεν] Joſeph. Ant. lib. ii. c. 6. ζεύξω δὲ φιλοσοφίας τοῖς πρώτοις, ἀεὶ μάλιστα φέρειν.
[e] ἦ] Sic MSS. Med. & Reg. Par. Editi ἴσως. Mox poſt δικαστὴς ex eiſdem ſcribo ὁ pro καὶ.

majorum

majorum ignominiosis factis audere dehonestare, probrum est turpissimum; quibus criminibus cum sit obnoxius si quis nostrum surripuit, pereat dignus non uno supplicio. Et cum dicto jumentorum sarcinas solventes humi sternant, ultro ad scrutandum invitantes. *Dispensator* vero non ignarus, latere id in sacco natu minimi, quò ipse clam abdiderat, tamen arte rem tegebat: initiumque à maximo natu faciens inquisitionem secundum ætates ordine persequitur, singulis vasa studiosè proferentibus, donec ventum est ad minimum, apud quem repertum est quod quærebatur, magno fratrum gemitu: qui scissis vestibus præmaturo luctu complorabant fratrem viventem etiam tunc, nec minus ipso patris etiam vicem, præsagiorum memores, propter quæ fratrem itineris comitem petentibus, invitus commisit.

Mœsti deinde turbatique retro in urbem redeunt, casu attoniti, non tam fratris cupiditatem suspectam habentes, quàm externas insidias. Tum ad regionis præfectum adducti, fraternam caritatem ex affectu sincero indicant. Accidentes enim universi ad illius genua, quasi omnes furti convicti, quod neque fas est dictu, diffluebant lacrymis, supplicabant, seipsos offerebant, pollicentes servitutem voluntariam, illum herum appellando, se objectos, vernas, mancipia, à nullis abstinendo servilibus nominibus. Ille vero magis etiam eos tentando, graviter admodum respondit: Absit ut ob unius culpam in tam multos sæviam; Quid enim opus est pœnas ab insontibus exigere? qui solus peccavit, solus puniatur. Audio jam ante à vobis capitis prædamnatum quicunque deprehensus fuerit: ego tamen æquitatis & clementiæ respectu mitigabo pœnam, capitali supplicio converso in servitutem, Hac comminatione perculsis cæteris, & examinatis calumnia, quartus ætatis ordine, vir cum modestia audax & fidens & sine impudentiâ libertatem exercere solitus: Precor, inquit, domine, ne iræ indulgeas, neve fretus potestate regiæ proxima, contra inauditos feras sententiam. Cum primum huc venimus, percontanti tibi de patre fratreque, respondimus patrem consenuisse, non tam ætate gravatum

μα καθαιρεῖν ἔργοις ὑπαιτίοις τολμᾶν, ὄνειδος αἴσχιστον· οἷς ἅπασιν ἔνοχος ὢν, εἴ τις ἡμῶν ὑφήρηται, θανάτων μυρίων ἄξια πεπραχὼς, τελευτάτω. Καὶ ἅμα λύοντες τὰ ἄχθη τῶν ὑποζυγίων καθαιροῦσι, καὶ προτρέπουσι μὴ πάσης φθονερίας ἐρωνᾶν. Ὁ δὲ σὺν αἰνέων ἐν τῷ τῶ νεωτάτῳ καταγέλων, ὅτι αὐτὸς λάθρα θεὶς, ἰσοφίζετο, καὶ τὸν ἀρχιεὺ ἀπὸ τοῦ πρεσβυτάτου ποιησάμενος, ἐξῆς εἶχον ἐπακολουθῶν τῇ ἡλικίας, ἐσκόπει, προφέροντος ἑκάστου καὶ ἐπιδεικνυμένου τὰ αἴτια, μέχρι τοῦ τελευταίου, παρ' ᾧ καὶ τὸ ζητούμενον ἀνευρέθη· ὡς ἰδόντας τοὺς ἀθρόους ἀνοιμῶξαι, καὶ τὰς ἐσθῆτας διαῤῥήξαντας, σκυδρωπὸν ἐπισείσαντας, καὶ ζῶντα τὸν ἀδελφὸν ἔτι προθρηνῆσαι, καὶ οὐκ ἦττον αὐτοῦ τὰ κατ' τὸν παῖδα, ὃς πρόλεγε τοῖς ξυμβησομένοις τῷ υἱῷ κακοπραγίας, δι' ἃς βουλομένοις ξυναποδημεῖν τὸν ἀδελφὸν, οὐκ ἐπέτρεπε.

Καθηφῦντες οὖν καὶ ξυγκεχυμένοι, τοῦ αὐτὸν ὑπέστρεφον ὁδὸν εἰς τοῦ πόλιν, ἐκπεπληγμένοι τῷ ξυμβεβηκότι, καὶ τὸ πρᾶγμα ἐπιβουλὴν, ἀλλ' οὐ φιλαργυρίαν ἀδελφῶν νομίζοντες. Εἶτα τῷ τῆς χώρας ἐπιτρόπῳ προσαχθέντες, φιλάδελφον εὔνοιαν ὑπὸ γνησίου πάθους ἐπιδείκνυνται. Προσπεσόντες γὰρ οἱ ἀθρόοι τοῖς ἐκείνου γόνασιν ὡς [h] κλοπῆς πάντες ἔνοχοι, ὃ μηδὲ εἰπεῖν θέμις, ἐπ' αὐτῷ ἐδακρυρόουν, ἱκέτευον, ἑαυτοὺς ἐξεδίδοσαν, ἐκούσιον δουλείαν ὑπεσχνοῦντο, δεσπότην προσηγόρευον ἐκεῖνον, [i] προσηλύτους, οἰκότριβας, δούλους ὀνομάτων, ἀνεκάλουν ἑαυτούς. Ὁ δ' ἔτι μᾶλλον ἀπειρώμενος, ἤθει [k] βαρυτάτῳ φησὶν αὐτοῖς· "Μηδέποτε τοῦτο ἐργασαίμην, ὡς πάντας ἀπάγειν, ἑνὸς ἁμαρτόντος. Τί γὰρ εἰς μετανοίαν ἄξιον καλεῖν τιμωρουμένους, τοὺς μὴ τῶν ἀδικημάτων κοινωνήσαντας; ἐκεῖνος μόνος, ἐπεὶ καὶ μόνος ἔπραξε, κολαζέσθω. Πιθάνομαι μὲν ἔν ὅτι καὶ πρὸ τῆς πόλεως θανάτου ὠφέλησε καὶ ἀλόντος· ἐγὼ δ' ἕκαστα πρὸς τὸ ἐπιεικὲς ἄγων καὶ ἡμερώτερον, ἐπικυρίζω τὴν τιμωρίαν, δουλείαν ὁρίσας ἀντὶ θανάτου." Καλεπῶς δὲ τὴν αἰτιολὴν φερόντων, καὶ ἐφ' οἷς ἐσυκοφαντοῦντο καταδυομένων, ὁ τέταρτος κατ' ἡλικίαν, ἦν δὲ [l] τολμητὴς μετ' αἰδοῦς καὶ θαῤῥαλέος, παῤῥησίαν τὴν ἄνω ἀναισχυντίας ἐπιτεθαρρυνκὼς, προσελθὼν, φησὶ· Δέομαι δέσποτα, μὴ θυμῷ [m] χαρίσασθαι, μηδὲ ὅτι τέταξαι τὴν μετὰ βασιλέα τάξιν, προκαταγνῶναι πρὸ τῆς ἀπολογίας ἡμῶν. Πιθανομαι σοι καὶ τὴν προτέραν ἐπιδημίαν σὲ τε ἀδελφοῦ καὶ παῖδος, ἀπεχεμνάμεθα· πατὴρ μὲν

[f] ἀθρόοι] MS. Med. ἄθροον.

[g] αὐτὸν τὰ κατ'] Sic scripsi ex MS. Reg. Par. Editi αὐτὰς καὶ.

[h] κλοπῆς] MS. Med. κλοπῇ. Sic Noster supra p. 557. τούτοις ἅπασιν ἔνοχος ὤν.

[i] προσηλύτους] MSS. Med. & Linc. προσωλύτους. Melius forsan προσβλήτους: scil. *Odio dignos; extra muros projici meritos.* Hesych. v. προβλητὰς, τοὺς ἔξω προβεβλημένους δ' τύχης. Vide etiam Suid. v.

[k] βαρυτάτῳ] Forsan βαθυτάτῳ. Ut supra p. 550. βαθεῖ ᾧ ὁμῶς ἤθει. Idem lib. iii. de Allegor. p. 63. βαθεῖ καὶ μὰ κεῖνο λογισμῷ. Et de Legat. ad Caium p. 997. φρονεῖν βαθείῳ χρώματι. Homeri Scholiaste ad Iliad. A. ψ 103. ad vocem ἀμφιμελαίνας. Αἱ οὐ βαθεῖ κυάνῳ καὶ σκοτεραὶ λέγονται. Hinc etiam emenda Nostrum lib. de Legatione p. 1000. τείτῳ ἐπαποδύτῃ δόλῳ βαρυτέρῳ. Ibi scribe βαθυτέρῳ.

[l] τολμητὴς] MSS. τολμητίας.

[m] χαρίσασθαι] MSS. Par. Med. & Linc. pro χαρίσασθαι in Editis. Ita supra p. 480. ἐπιθυμίαις χαρισάμενος, & alibi passim.

ἐστι πρεσβύτης, ἀ χρόνῳ μᾶλλον γεγηρακὼς ἢ τ ἐπαλλήλοις δυσχίαις, ὑφ' ὧν γυμναζόμενος ἀθλητῆ τρόπον, ἐν πόνοις κ δυσκαρτερήτοις κακοπαθείαις διετέλεσεν. Ἀδελφὸς ἦ κομιδῆ νέ ἐστι, [n] παιδίον, σπλέπως τεργόμενος ὑπὸ τ πατρὸς, ἐπεὶ κ ὀψίγονός ἐστιν, κ δυεῖν γνομένων ὁμομητρίων, ἀπελείφθη μόνος, τ πρεσβυτέρου βιαίως ἀποθανόντος. Κελεύοντος δέ σε ἐνθάδε τ ἀδελφὸν ἀγαγεῖν, κ ἀπειλοῦντος, εἰ μὴ ποιήσοιτο, μηδ' ἡμῖν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν ἐπιτρεπήσειν, καληφθεῖσι ἀπηλλατόμεθα, κ μόλις οἴκαδε ἐπανελθόντες, ἐδηλώσαμεν τὰ πρός σε τῷ πατρί. Ὁ ἦ κατ' ἀρχὰς μὲ ἀντέλεγε, δεδιὼς ζημίαν περὶ τῷ παιδί· τ ἦ ἀναγκαίων ὑποπιπτόντων, κ μηδενὸς ἡμῶν τολμῶντος ἄτερ σιτωνίαν ἥκειν δίχα τ νεωτάτου ἀφ' τὰς σὰς ἐπαναλάσεις, μόλις πείθει τοῦτον ζυνεκπέμψαι· μυρία μὲ αἰτιώμενος, ὅτι ἀδελφὸν ἄλλον ἔχειν ὡμολογήσαμεν, μυρία δ' οἰκτιζόμενος εἰ μελλήσει ἀφαζεύγνυσθαι. Νήπιος γάρ ἐστι κ πραγμάτων ἄπειρος, ἀ μόνον τ κτ' τὴν ἀλλοδαπὴν, ἀλλὰ κ τ κτ' τὴν πόλιν. Πρὸς ἓν ἔτι ἀφικείμενον τ πατέρα, πῶς ἂν ἀφικοίμεθα; τίσι ἦ ὀφθαλμοῖς αὐτὸν θεάσασθαι δίχα τούτου δυνησόμεθα; τελευτὴν οἰκτίστην ὑπομενεῖ, μόνον ἀκούσας ὡς οὐκ ἐπανελήλυθεν· εἶθ' ἡμᾶς ἀνδροφόνους κ πατροκτόνους ἕκαστος ἐρεῖ τ φιλαπεχθημόνων καὶ ἐπὶ τοιαύταις ζυμφοραῖς ἐθελοκακούντων. Τὸ ἦ πλεῖσον τ καληγορίας ῥυήσει κατ' ἐμοῦ· πολλὰ γὰρ ὑπεχόμην τῷ πατρὶ προίξει, ἐξαναλαθήκην λαμβάνειν ὁμολογῶν, ἣν ἀποδώσειν ὅταν ἀπαιτηθῶ. Πῶς δ' ἂν, εἰ μὴ ἐξομνυμένης αὐτὸς, ἀποδοῦναι δυναίμην; οἰκτρὸν δέομαι τοῦ πρεσβύτου λαβεῖν, κ εἰς ἔννοιαν ἐλθεῖν τ κακῶν οἵαπερ ἀνιαθήσεται, μὴ νομισάμενος ἓν ° ἀβούλως ἐπεχείρησεν. Ἀλλὰ σὺ μὲ ὑπὲρ ὧν ἔδοξας ἠδικῆσθαι, δίκας λάμβανε, δώσω δ' ἑκοντὴς ἐγώ. Δῆλον ἀπὸ ταύτης ἀνάγραφε τ ἡμέρας· ἄσμενος ὑπομενῶ τὰ τ [p] νεωνήτων, ἐὰν τὸ παιδίον ἐθελήσῃς ἐάσαι. Λήψῃ ἦ οὐκ αὐτὸς τοῦ χάριν, ἐὰν ἄρα διδῷς, ἀλλ' ὁ μὴ παρὼν, ἐπικυφισθεὶς τ φροντίδων, ὁ τ πατέρων πατὴρ, κ [q] τ ἀπάντων. Ἱκέται γάρ ἐσμεν καταπεφυγότες ἐπὶ τοῦ σὴν ἱερωτάτην δεξιὰν, ἧς μηδέποτε ἀφαμάρτοιμεν. Ἔλεος γὰρ εἰσελθέτω σε γήρως ἀνδρὸς, τὰς ἀρετῆς ἄθλους κ πᾶσαν ἡλικίαν ἀφαπονήσαντος. Τὰς κ Συρίας πόλεις εἰς ἀποδοχὴν αὐτοῦ κ τιμὴν ἐπέστρεψε, καίτοι ξενικωτέροις ἔθεσι κ νομίμοις, κ πολὺ διεστῶσι χρώμενος, ἀ βραχεῖ τινι τ ἐγχωρίων ἠλλοιωμένοις. Ἀλλ' ἡ τοῦ βίου καλοκαγαθία, κ τὸ σύμφωνον κ ὁμολογούμενον πρὸς ἔργα λόγων, κ πρὸς λόγους ἔργων, ἐξενίκησεν, ὡς κ τοὺς ἔνεκα

quam continuis infortuniis, quibus more athletarum exercitatum, vitam exegisse in vix tolerandis miseriis atque laboribus; fratrem adhuc puerum patri valde carum esse, ut prolem serotinam, & è duobus eadem matre prognatis superstitem: eum domi relictum solum, majorem ejus germanum violenta morte sublatum. Cumque jussisses eum huc adduci, malum minatus ni faceremus, neque aliter nobis in tui conspectum venire permissurum, mœsti discessimus: & ægrè, reversi domum, rem totam patri narravimus. Ille primo reluctatus, quòd vehementer puero metueret; tandem cogente penuria, nobis redire ad frumentationem sine minimo fratre propter tuas minas non audentibus, ægre persuasus hunc unà misit; valde incusans quòd indicassemus nos habere fratrem alium, & sortem suam miserans quòd disjungeretur à puero charissimo. Est enim pro ætate imperitus rerum omnium, non externarum tantum, sed & domesticarum patriarumque. Ad sic affectum parentem quomodo revertemur? hoc non reducto, quibus eum intuebimur oculis? misera morte morietur, vel hoc solo audito quod puer non est reversus: nos homicidæ parricidæque audiemus ab inimicis infortunio nostro insultantibus. Maxima autem criminis ejus pars in me recidet: multa enim patri sum pollicitus pignora, depositum me accepisse fassus, redditurumque quandocunque libuerit repetere: quod ni tu propitius fias, reddere qui potero? Miserere senis obsecro, reputans quàm impotenter hanc calamitatem laturus sit, non recepto quem nobis commisit filio. Tu tamen pro injuria quam videris accepisse, pœnas sumito, ipse lubens dabo. Ex hac die servorum tuorum numero me ascribito; libenter censebor inter tuos emptitios, modo puerum digneris dimittere. Tu vero etiam ipse gratiam quam dabis, accipies: quin & absens tot liberorum Pater, sublevatus anxietatibus, atque ipse parens omnium. Ad tuam enim sanctissimam dextram ceu ad aram, utinam non frustra, confugimus. Miserere igitur senis per totam ætatem exercitati virtutis laboribus. Ille totius Syriæ civitates in venerationem sui convertit, quamvis alio ritu vivens & aliis legibus, longe diversis ab indigenarum moribus. Sed vicit vitæ honestas, & perpetuus dictorum factorumque consensus, ut etiam ex patriis moribus parum concordes ad

P. 559

[n] παιδίον] Videtur Glossa, vel ergo dele, vel cum Codice Coisl. scribe στεργόμενον.

° ἀβούλως] MSS. Coisl. & Aug. ἀβουλήτως, & sic rectius. Hesych v. ἀβούλως, ἀφρόνως, ἀμαθῶς. Ἀβούλητον, ἀθέλητον.

[p] νεωνήτων] Forsan δουλωνήτων. Ita supra p. 558. περσηλύτης, vel forsan περσηλήτης, οἰκότριβας, δουλωνήτης.

[q] τ ἀπάντων] Scribe ὁ τῶν ἀπάντων. Scilicet Deus: cui loco multum lucis accedet ex Joseph. Antiq. lib. ii. c. 6. § 9. τῷ παλίρροιαν ὀνόματι ταύτην χαριζόμενον τ δωρεάν. Ἐν γὰρ τούτῳ κ τ σὶ φύσαντα τιμᾷς, κ αὐτοῦ διδῷς, λύπαις μὲ ἤδη τ περσηγορίας, ἀπαθὴς ἦ ὑπ' αὐτῆ φυλαχθησόμενον ὑπὸ θεοῦ τῶν πάντων πατρός.

benevolentiam flexerit. Ei ſic gratificaberis, ut nihil poſſit contingere gratius. Quid enim poteſt eſſe patri gratius, quam *filium* deploratum recipere? Verum hæc omnia tentamenta erant, quemadmodum & priora, regionis præfecto exploranté horum erga fratrem ſuum uterinum benevolentiam. Verebatur enim, ne quod odium inter eos intercederet naturale, quali tenentur ex novercis geniti contra ſobolem ex aliâ honore pari uxore prognatam. Ideo tanquam exploratores incuſabat, ſciſcitando quo nati eſſent genere, ut per eam occaſionem de uterino fratre cognoſceret, num ſupereſſet, an periſſet inſidiis. Unum etiam detinuit, reliquis abire permiſſis, & in ſe recipientibus adducere quem videre deſiderabat maxime, & liberari à moleſta & gravi ſolicitudine quam pro illo pertulit. Fratre autem in conſpectum adducto, nonnihil cura levatus, omnes ad hoſpitalem menſam adhibuit, fratrem uterinum potioribus partibus epularum excipiens: interim obſervans vultus ſingulorum, ex his judicaturus numqua ſubeſſet invidia. Cumque vidiſſet omnes gaudere & favere honori pueri, & comperiſſet duobus argumentis fraternam erga illum benevolentiam, tertium experimentum commentus eſt, intentato minimo natu fratri furti crimine. Nam inde certiſſime conjicere poterat de cujuſque animo & affectu erga fratrem petitum calumnia. E quibus omnibus abunde perſuaſus, maternam familiam non impugnari ſeditione domeſtica, probabiliter etiam de ſuo caſu ratiocinatus eſt; talia ſe paſſum non tam fratrum perfidia, quam providentia Dei proſpicientis in futurum, & imminentia non minus cernentis quàm præſentia. Tum ad reconciliationem verſus & fœdera, affectui familiari ſuccumbens, ne fratribus propter veterem injuriam inureret dedecus, noluit agnitioni primæ intereſſe quenquam Ægyptium; ſed ſemoto univerſo famulitio, repente profuſis tanquam è fonte lacrymis, dextra ut propius accederent innuit, ne vel fortuito verba ejus exaudire poſſet quiſquam alius; tum ſic eos allocutus eſt: "Rem longo tempore tectam & oblivioni mandatam ut putatis, nunc revelaturus, ſolus ſolos appello. Fratrem quem in Ægyptum vendidiſtis, me præſentem nunc cernitis: Ego ille ipſe ſum." Hac inſperata voce perculſis perterritiſque, & tanquam prægravi onere vultus ad terram demittentibus, ac præ ſtupore attonitis & mutis: "Nolite triſtari,

τ παλεμίων μὴ [r] ὀργώμονας μεθαρμόσαϛ· τοιαύτῃ μέλλεις καλατίθεϛαι χάριν, ἧς οὐκ ἂν δυνάμο μείζονα λαβεῖν. Τίς γὰρ ἂν γένοιτο παλρὶ δωρεὰ μείζων, ἢ τὸν ἀποδημοῦντα κομίσαϛ; Πάντα δ' ἦσαν ἀπόπειρα καὶ ταῦτα ϵ τὰ πρότερα, πῶς ἔχοι τῇ τ χώρας ἀπόρρητα ζκοπῦλος, ὀργὴν πρὸς τ ὁμομήτριον ἀδελφόν. Ἐδείδει γὰρ μὴ φυσικὴ τις ἀλλοτριώσ[ις] κίχρηται, καθάπερ οἱ ἐκ μητρυιῶν γεγονότες πρὸς τ ἐξ ἑτέρας ἰσοτίμου γυναικὸς οἶκον. Διὰ τοῦτο καὶ ὡς καλασκόπους ἠτιᾶτο, καὶ πρὸ τοῦ γένους ἐπυνθάνετο, πρόφασιν ἔγνωναι, εἰ πρίεσιν ὁ ἀδελφὸς, ἀλλὰ μὴ ἐξ ἐπιβουλῆς ἀνέρηται. Καὶ ἕνα καλέσχε, τοὺς ἄλλους ἐάσας ἀπαίρειν, ὁμολογήσαν[τ]ας ἀγαγεῖν τ νεώτατον, ὃν ἰδεῖν μάλιϛ' ἐπόθει, καὶ τ ἐπ' αὐτῷ χαλεπῆς καὶ βαρυπάτης αἰτίας ἀπαλλαγῆναι. Καὶ ἐπειδὴ παρεγένε[τ]ο, καὶ τ ἀδελφὸν ἐθεάσα[τ]ο, μικρὸν ὅσον ἀνεθεὶς τ φροντίδ[ο]ς, καλέσας ἐπὶ ξενίαν, καὶ ἑ- p. 560.
στιῶν πολυτελεστέραις [s] ἐχρῆτο καὶ ζωχεῖτο τ ὁμομήτριον θαλασκοπαῖς· ἀποβλέπων εἰς ἕκαστον, καὶ τεκμαιρόμ[ε]νος ἐκ τ ὄψεως, εἴ τις αὐτοῖς ὑποκυρεῖ φθόν[ο]ς. Καὶ ὡς ἀσμενίζοντας ἑώρα, καὶ ἀναχαιτομένους ἐπὶ τῇ τοῦ νεωτάτου τιμῇ, δυσὶν ἤδη μαρτυρίαις ζημιωσάμεν[ο]ς τὸ μηδὲν ἔχθ[ο]ς ὑποτύφεϛαι, καὶ τρίτῳ ἐπενόησε, τῷ τοῦ κεκλέφθαι δοκοῦν[τ]ος αἰτίαν ἀναθεὶς τῷ νεωτάτῳ. Σαφέσα[τ]ος γὰρ ὅτ[ο] ἔμελλεν ἔλεγχ[ο]ς γνώσϛ τ ἑκάστου διανοίας, καὶ οἰκειότη[τ]ος τ πρὸς τ ζυκοφαντούμενον ἀδελφόν. Ἐξ ὧν ἀπαίνων ἤδη [t] ζωεπείθε[τ]ο, πρὸ τοῦ μὴ καλασασιάζεϛαι μηδ' ἐπιβουλεύεϛαι τ μητρῷον οἶκον, λογισμόν τε εἰκότα καὶ πρὸ τοῦ τ αὐτῷ ζυμβεβηκότων ἐλάμβανεν· ὡς οὐκ ἐπιβουλαῖς ἀδελφῶν αὐτὰ μᾶλλον εἴη πεπονθὼς, ἢ κ[ατ]ὰ πρόνοιαν θεοῦ τὰ μακρὰν ἐμβλέπον[τ]ος, καὶ τὰ μέλλοντα ἐκ ἧττον τ παρόντων ὁρῶν[τ]ος. Εἶτα ἐπὶ ζυμβάσεις καὶ καλαλλαγὰς ἴεται, νικώμενος ὑπὸ φιλοικείας πάθους, καὶ ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ὀνειδ[ο]ς προσβαλεῖν τοῖς ἀδελφοῖς ἕνεκα τ πράξεως, ἵνα τ Αἰγυπτίων ἐδικαίωσε παρεῖναι κ[ατ]ὰ τῷ πρώτῳ ἀναγνώρισιν. Ἀλλὰ κελεύσας ἅπασαν τῷ θεραπείαν [u] μεταστῆναι, πηγήν τινα δακρύων ἐξαίφνης ἀνεὶς, καὶ τῇ δεξιᾷ προσελθεῖν ἐγγυτέρω ζημήνας, ἵνα μηδ' ἐκ τύχης ἐπακοῦσαί τις ἄλλ[ο]ς δυνηθῇ, φησὶν αὐτοῖς· "Ἐπεσκιασμένον πρᾶγμα καὶ χρόνῳ μακρῷ ζυγκεκρύφθαι δοκοῦν, μέλλων ἀνακαλύπτειν, μόν[ο]ς μόνοις ὑμῖν ἀπαμπίσχω· ἀδελφὸν ὃν ἀπέδοσθε εἰς Αἴγυπτον, ἐκεῖν[ο]ς ὃν ὁρᾶτε νῦν παρεσῶτα, αὐτός εἰμι ἐγώ." Καλαπλαγέντων δ' αὐτῶν παρ' ἐλπίδα, καὶ διεπλημμύρων, ϵ ὥσπερ ὀλκῇ τινι βιαίῳ τὰς ὄψεις ἐπὶ γῆν καλαβεβληκότων, καὶ πεπηγότων ἀφώνων καὶ ἀχανῶν· "Μὴ κατηφεῖτε,

[r] ὀργώμονας] MSS. Aug. & Coiſl. ὁμοσπόμονας.
[s] ἐχρῆτο κ[αὶ]] Deeſt MSS. Med. Coiſl. Linc. & Reg. Par. & manifeſto redundat; delendum ergo.
[t] ζωεπείθε[τ]ο] MSS. Coiſl. Med. & Reg. Par. Editi σωπείθε[τ]ο.
[u] μεταστῆναι] Anne μεζανεστῆναι? ſic ſcribere amat Noſter; confer cum p. 562.

εἶπεν·

ἔπεν· ἀμνησίαν ἁπάντων παρέχω τ̃ εἰς ἐμὲ πεπραγμένων· μηδενὸς ἑτέρου δεῖσθε παρακλήτου. Αὐτοκελεύστῳ κ̀ ἑκουσίῳ γνώμῃ πρὸς συμβάσεις ἐθελοντὴς ἀφῖγμαι, [x] συμβόλοις χρησάμενος δυσὶ, τῇ τε πρὸς τ̀ πατέρα εὐσεβείᾳ, ἣ τὸ πλεῖστον τ̃ χάριτος ἀνατίθημι, κ̀ τῇ φυσικῇ φιλανθρωπίᾳ, ἣ πρὸς ἅπαντας, μᾶλλον δὲ πρὸς τοὺς ἀφ' αἵματος, χρῶμαι. Καὶ νομίζω τ̃ συμβεβηκότων, οὐχ ὑμᾶς, ἀλλὰ θεὸν αἴτιον γενέσθαι, βουληθέντα με τ̃ αὐτοῦ χαρίτων κ̀ δωρεῶν, ἃς ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις καιροῖς ἠξίωσε τῷ γένει τ̃ ἀνθρώπων παρασχεῖν, ὑπηρέτην γενέσθαι κ̀ διάκονον." [y] Ἐναργῆ δ̀ πίστιν δώσαντε [z] λαβεῖν ἐξ ὧν ἐρᾶτε. Πᾶσαν μὲ Αἴγυπτον ἐπίτραμμαι, τιμωῦ δ̀ ἔχω τοῦτο καὶ τῷ βασιλεῖ, καί με νεὸν ὄντα πρεσβύτερον ὧν, ὡς πατέρα τιμᾷ. Θεραπεύομαί τε, οὐχ ὑπὸ τ̃ ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ κ̀ ὑπὸ πλείστων ἄλλων ἐθνῶν, ὅσα κ̀ ὑπήκοα, κ̀ αὐτόνομα. Χρῄζει γὰρ πάντα διὰ τοῦτο ἕνδειαν προσιόντων· ἄργυρός τε κ̀ χρυσὸς, κ̀ τὸ τούτων ἀναγκαιότερον, αἱ τροφαὶ παρ' ἐμοὶ μόνῳ ταμιεύονται, διανέμονται κ̀ καταχερματίζονται πρὸς τὰς ἀναγκαίας χρείας ἑκάστοις τ̃ δεομένων, ὡς μήτε τι τ̃ εἰς [a] τρυφὴν, μήτε τι τ̃ εἰς ἐκπλήρωσιν ἐνδείας ὑπολιπεῖν. Ἀλλ' οὐκ ἐναβρυνόμενος κ̀ ζημιούμενος ταῦτα διεξῆλθον, ἀλλ' ἵν' εἰδῆτε, ὅτι τ̃ τηλικούτων οὐδεὶς ἔμελεν ἀνθρώπων αἴτιος ἔσεσθαι δόλῳ, κ̀ μὴ ταῦτα δεσμώτῃ γενομένῳ· κ̀ γὰρ ἐδέθην ποτε συκοφαντηθείς· ἀλλ' ὁ τὰς ἐκ τάς συμφορὰς τε κ̀ δυστυχίας μεθαρμοσάμενος εἰς τὰς ἀνωτάτω κ̀ πρώτας εὐτυχίας, θεὸς ἦν, ᾧ πάντα δυνατά. Ταῦτα ἐμῷ διανοηθείς, μηκέτ' ἀλαζόνως ἔχετε, τὰς δυσφροσύνας ἐκποδὼν ποιησάμενοι, κ̀ πρὸς ἱλαρὰν μεταβαλόντες εὐθυμίαν. Εὖ δ' ἂν ἔχοι κ̀ πρὸς τ̃ πατέρα συντεῖναι, κ̀ πρῶτον αὐτῷ τὰ περὶ τ̃ ἐμῆς εὑρέσεως εὐαγγελίσασθαι· φθάνουσι γὰρ αἱ φῆμαι πανταχόθεν κ̃ πολύ. Οἱ δ̀ κ̃ διαδοχὴν τὰς ἐπαίνους αὐτοῦ ξυνείροντες ἀπαύστως, ἀχαλίνοις στόμασιν ἐξύμνων, ἄλλος ἀλλό τι διεξιών· ὁ μὲ τὸ ἀμνησίκακον, ὁ δ̀ τὸ φιλοίκειον, ὁ δ̀ τὴν σύνεσιν· ἅπαντες δ̀ ἀθρόοι τὴν εὐσέβειαν, ἐπὶ τ̃ θεὸν ἀναφέροντες τὰ τέλη τ̃ καταρθωμάτων, κ̀ μηκέτι τ̃ ἀβουλήτοις ἀρχαῖς κ̀ πρώταις ἐπιτάσεσι τ̃ κ̃ γνώμην [b] δυσχεραίνοντες· κ̀ τοῦ ὑπερβάλλουσαν μετ' αἰδῆ καρτερίαν, ὃς ἐν τοσαύταις γενόμενος ἀνωμαλίαις, ὅτε δούλων βλάσφημον οὐδὲν εἶπε κ̃ τ̃ ἀδελφῶν ὡς πεπραγότων, ὅτ' εἰς εἰρκτὴν ἀπαγόμενος ὑπ' ἀθυμίας ἐξελάλησέ τι τ̃ [c] ἀπορρήτων, ὅτε πολλὼ χρόνον ἐκεῖ καταμείνας, οἷα φιλεῖ

inquit: oblivionem omnium in me patratorum polliceor: nullo vobis deprecatore opus est. Mea sponte in gratiam vos lubens recipio: duabus inductus causis, pietate erga patrem cui plurimam partem gratiæ tribuo, & innata humanitate, qua omnes, præsertim sanguine conjunctos, complector. Cæterum hunc casum non vobis imputo sed Deo, qui me suorum beneficiorum difficillimis temporibus humano generi exhibendorum ministrum executoremque esse voluit." Cujus illustre documentum capere licet, ex his quæ videtis. Totius Ægypti procuratio mihi commissa est: rex honorem mihi habet eximium, & ut parentem veneratur quamvis ætate senior. Color etiam observorque non tantum ab indigenis, verum etiam à plurimis gentibus, tum servientibus tum liberis. Nam omnes opus habent meo subsidio propter inopiam. Argentum aurumque, &, quod his majus est, commeatus apud me solum reponuntur, minutatim distribuendi in singulos egentes, quantum ad necessarium usum satis est, ut nec ad alimentum aut famis expletionem quicquam desit. Quod non jactanter dico, sed ut intelligatis neminem mortalem potuisse servo tantam conferre felicitatem, & quidem detruso in carcerem: (nam & vinctus fui quondam, passus calumniam.) Deus vero ipse cui omnia sunt possibilia, extremas calamitates miseriasque in summam & præclaram felicitatem vertit. Id cum mihi sit persuasissimum, non est cur timeatis, depositaque omni solicitudine lætitiam recipite. Nunc properato opus est ad patrem, ut à vobis primum accipiat lætum de me invento nuncium, solet enim fama præcurrere. Illi vero, alius post alium, ejus laudes incessanter congerentes, effusis linguis celebrabant; alius aliam virtutem deprædicans, clementiam, charitatem, prudentiam: pietatem vero *ejus* omnes uno ore laudabant, felicem eventum ad Deum autorem referentis, nec ultra infausta initia casuum insperatorum iniquè ferentis; nec minus mirabantur insignem ejus modestiam ac patientiam, qui tot asperitatibus fortunæ pressus neque serviens male locutus est de fratribus ut perfidis venditoribus, neque in carcerem trusus præ dolore ullum secretum effutiit, neque tam longo tempore ibi degens cum vinctis sit solenne sua simul conferre

p. 561.

[x] συμβόλοις] Scribendum videtur συμβώλοις.

[y] ἐναργῆ] Ita pro ὡς ἔχει, reposui ex MSS. Coisl. & Reg. Par.

[z] λαβεῖν] MSS. ἀναλαβὼν, forsan δώσαντε ἂν λαβεῖν.

[a] τρυφὴν] Melius forsan τροφήν. Neque enim Josepho viro modesto & sapienti congruebat in mediâ fame de luxu gloriari.

[b] δυσχεραίνοντες] MS. Coisl. δυσχεραίνοντος, scil. ob. præcedens ἀναφέροντες. Videtur vero etiam reponi debere ἀναφέροντος——δυσχεραίνοντος. Josephi enim pietatem non suam fratres prædicant, adeoque sic verto. Ibidem pro κ̃ γνώμην, repone θεῷ, vel scribe ὑ ante κ̃.

[c] ἀπορρήτων] MSS. Coisl. & Aug. ἀβουλήτων, & sic melius

infor-

infortunia, quicquam revelavit; ſed tanquam ignarus omnium ſuorum caſuum, ne tum quidem cum vel eunuchis vel regi interpretaretur ſomnia, occaſione indicandi tum oblatâ, ſuam ingenuitatem aperuit; imò nec cum vicarius regis conſtitutus, Ægypti univerſæ curam & regimen accepit, ne ignobilis quidem & obſcurus videretur, ſed contra natus honeſto genere: non verna, ſed inſidiis quorum minime oportuit, devolutus in graves ærumnas ac miſerias. Ad has laudes accedebat etiam æquitatis ejus mentio, dexteritatiſque in obeundis muniis publicis; conferentes enim eum cum vulgata magigratuum aliorum tam arrogantia quàm imperitia, mirabantur oſtentationis pomparumque contemptum in viro tam egregio: & quamvis potuerit mox in prima profectione agnitos opprimere, aut poſtea certe fame pereuntibus frumentum non præbere, adeò pœnam ab eis abſtinuit, ut tanquam bene meritis commeatus gratis daret, pretium eorum reddi jubens. In tantum enim venditio ejus ex *fratrum* perfidia latuit, ut optimates Ægypti præfecto gratularentur fratrum præſentiam, quaſi tum primum veniſſent; quin & hoſpitaliter exceperunt & lætum nuncium indicarunt regi propere: certe omnia plena erant gratulationibus & lætitia publica, non aliter quàm ſi felicem proventum ferret ager, & fames mutata eſſet in abundantiam. Rex cognito patrem ejus adhuc eſſe ſuperſtitem & numeroſam familiam, hortatus eſt ut univerſi commigrarent, uberrimam Ægypti partem eis ſe donaturum pollicitus. Moxque multa carpenta & plauſtra cum jumentis ad ſubvectionem donat fratribus, & honeſtum famulicium, ut patrem ſecure deducerent. Illis verò ad eum reverſis, & narrantibus incredibilem inſperatamque felicitatem fratris, non valde animum admovit: licet enim teſtes eſſent fide digni, tamen rei magnitudo aſſenſum cohibebat. Tandem ſenex conſpecto neceſſariorum apparatu copioſo, tali præſertim tempore, non diſcrepante ab his quæ nunciabantur, *confirmatus* laudabat Deum, qui ſuppleviſſet quod in familia deſideratum fuerat. Sed hoc gaudium metu ſolicitabatur, ne defererentur mores patrii; norat enim juventutis lubricum naturâ, & apud exteros peccandi licentiam: præſertim Ægyptiis circa verum Deum cæcutientibus, & animalia creata &

λεῖ, τοῖς δεσμώταις ἔθος ὂν τὰς ἰδίας ἀτυχίας ἀναμιμνῄσκ, ἀπεγύμνωσεν· ἀλλ' ὡς μηδὲν εἰδὼς τῶν αὐτῷ ζυμβεβηκότων, ἀλλὰ μόλις ὅτε τὰ ὀνείρατα διέκρινεν, ἢ τοῖς ἀρχιδεσμοφύλαξι ἢ τῷ βασιλεῖ, καιρὸν ἔχων εἰς μεγάλην ἐπιτήδειόν τι ἐφθέγξατο περὶ τῆς ἰδίας εὐγενείας· μόλ' ὅτε βασιλέως ὕπαρχος ἐχειροτονεῖτο, καὶ τῆς Αἰγύπτου πάσης τὴν ἐπιμέλειαν καὶ προσασίαν παρελάμβανεν, ἵνα μὴ δόξῃ τις εἶναι τῶν ἠμελημένων καὶ ἀφανῶν, ἀλλὰ τῷ ὄντι εὐπατρίδης· ὃ φύσει δῆλον, ἀλλ' ἐπιβουλὰς ὑφ' ὧν ἤκιστα ἐχρῆν ὑπομεμενηκὼς καὶ ζυμφοράς. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐρρύη πολὺς ἔπαινος ἰσότητος αὐτοῦ καὶ δεξιότητος· τὰς γὰρ τῶν ἄλλων ἀλαζονείας καὶ ἀπαιδευσίας ἡγεμόνων εἰδότες, ἐθαύμαζον τὸ ἀνεπίφθονον καὶ ἀτεραγώδητον, ὡς οὐθὲν ἰδὼν καινὸν τῷ προτέρᾳ ὀδὸν ἀποκλεῖναι δυνάμενον, ἢ τὸ γῆρας τελευταῖον, λιμώττουσι τροφὰς μὴ παρέχειν, πρὸς τῷ μὴ τιμωρήσασθαι, καὶ ὡς χάριτος ἀξίοις δωρεὰν ἔδωκε τὰ ἐπιτήδεια, τῷ τιμὴν αὐτῶν ἀποδοθῆναι κελεύσας. Οὕτω μόλις τὰ τῆς ἐπιβουλῆς καὶ πράσεως εἰς ἅπαν ἠγνοήθη καὶ διέλαθεν, ὥστ' οἱ ἐν τέλει τῆς Αἰγυπτίων ζωῆς, ὡς πρῶτον ἅρμα τῶν ἀδελφῶν τοῦ προεσῶντος ἠκούσαν· καὶ ἐπὶ ξενίαν σκάλαν, ὡς φθάνοντες ἐδήλων τῷ βασιλεῖ· καὶ πάλαι μὲν πάντων ἔγεμε χαρᾶς, οὐκ ἔλαττον ἢ εἴπερ ἐφόρησεν ἡ πεδιὰς, καὶ ὁ λιμὸς εἰς εὐθυμίαν μετέβαλε. Γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς ὅτι καὶ πατήρ ἐστιν αὐτῷ καὶ ἡ γυνὴ πολυάνθρωπος, προθέμενος [f] μεταναστῆναι πανοικεὶ, τὴν βαθυγειοτάτην Αἰγύπτου μοῖραν ὁμολογήσας δεδωρῆσθαι τοῖς ἀφιξομένοις. Ἀπῆρας δὲ καὶ ἀρμαμάξας καὶ πλῆθος ὑποζυγίων ἐπηχθισμένων ταχιτήδεια δίδωσι τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ θεραπείαν ἱκανὴν, ἵνα μὴ ἀσφαλείας ἀγάγωσι τὸν πατέρα. Παραγενομένων δὲ, καὶ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἄπιστα καὶ μείζονα ἐλπίδων διηγημένων, ὁ πάνυ προσεῖχε· [g] κἂν γὰρ οἱ λέγοντες ἀξιοπιστότατοι, ἀλλ' ἡ τοῦ πράγματος ὑπερβολὴ ῥᾳδίως οὐκ ἐπέτρεπε ζυναινεῖν. Ἰδὼν δὲ ὁ προσβύτης τὰς ἐν τῷ τοιούτῳ καιρῷ θεωρίας καὶ χορηγίας τῶν ἀναλισκομένων ἀφθόνως, τοῖς περὶ τούτου λεγομένοις δυτυχήμασι ζυναδύσας, ὑμνεῖ τὸν θεὸν, ὅτι τὸ δοκοῦν ἐκλελοιπέναι μέρος τῆς οἰκίας ἀπεπλήρωσεν. Ἡ δὲ χαρὰ καὶ φόβον ἐνθὺς ἐνέβαλε τῇ ψυχῇ περὶ τῆς τῶν παλαιῶν ἐκδιαιτήσεως· ἤδει γὰρ καὶ νεότητα εὐόλισθον φύσει, καὶ ξενιτείας τὴν εἰς τὸ ἁμαρτάνειν ἐκχειρίαν· καὶ μάλιστα τῆς [h] ἐν Αἰγύπτῳ χώρας τυφλωττούσης περὶ τὸν ἀληθῆ θεὸν, ἕνεκα

p. 562.

[d] τι] Reſtitui ex MSS. Vat. Med. & Coiſl.

[e] ἀνεπίφαν[ον] MSS. Vat. Coiſl. & Reg. Par. ἀνέπαφον. Quidni vero ſcribatur ἀνεπίφθονον? origine vocis deductâ ab ἐπιφαύσκω. Ita ſupra p. 542. ἀμέσως καὶ ἀνεπιφάτως. Item infra lib. adv. Flacc. p. 969. ἀνεπιφάτως καὶ ἀφυρότως; καλά-

γεται.

[f] μεταναστῆναι] Ita MS. Coiſl. pro μεταστῆναι. Vide ſupra p. 560.

[g] κἂν] Ita MS. Med. Editi καὶ.

[h] ἐν Αἰγύπτῳ] MS. Coiſl. Αἰγύπτου.

τοῦ

τὰ θνητὰ καὶ [i] θνητὰ θεοπλαστῆν. Καὶ προσέτι πλάτη τῆς δόξης ἐπίθεσις ὀλιγόφροσι ἀλλοίαις ἐπιτίθει· καὶ διότι ἀπολειφθεὶς, μηδενὸς τοῦ ἐκ τοῦ πατρῴας οἰκίας ἐξεληλυθότος σωφρονιστοῦ, μόνος ὢν καὶ ἔρημος διδασκάλων ἀγαθῶν, ἕτοιμος ἔσαι πρὸς τὰ τῶν ἀθεέων [k] μεταβολάς. Οὕτως ἂν ἀλαζονεύμενον ἰδὼν, ᾧ μόνῳ δυνατὸν ἀόρατον ψυχαῖς ἰδεῖν, ἔλεον λαμβάνει, καὶ κοιμωμένῳ νύκτωρ ἐπιφανεὶς, φησί· "Μηδὲν ὀκνήσῃς περὶ τοῦ εἰς Αἴγυπτον ἀφίξεως· αὐτὸς ἡγεμονεύσω τῆς ὁδοῦ, παρέχων σοὶ ἀποδημίαν ἀσφαλῆ καὶ ἄρειον. Ἀποδώσω μέντοι καὶ τὸν [l] τελευτήσαντα υἱὸν, ὃς πολὺς τεθνάναι νομισθεὶς ἐκ πολυετίας, οὐ ζῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ χώρας τοσαύτης ἡγεμὼν ἀναφαίνεται." Πληρωθεὶς δὲ ἐλπισίας, ἅμα τῇ ἕῳ γενηθὼς ἐπεσπεύδει· ὁ δὲ υἱὸς ἀκούσας (σκοποὶ γὰρ καὶ φερετῆρες τὰ ὁδοῦ πάντ' ἐδήλων οὐ μακρὰν τῶν ἐρίων ἀπέχοντα) λαμπρὰ ταχέων ἀπήντα τῷ πατρί. Καὶ κατὰ τὸν καλούμενον Ἡρώων πόλιν συνυχόντες, ἐπιπίπτουσιν ἀλλήλοις, τὰς κεφαλὰς ἐπὶ τοὺς αὐχένων ἐρείσαντες, καὶ τὰς ἐσθῆτας δάκρυσι φύραντες, πολυχρονίων ἀσπασμάτων ἁπλήσως ἐνεφορήθη, καὶ μόλις παυσάμενοι, ζωύτερον ἄχει τοῦ βασιλείων. Θεασάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν ὄψιν καταπλαγεὶς τοῦ ζεμνότητος, οὐχ ὡς ὑπάρχῳ πατέρα ἀλλ' ἑαυτῷ, μετὰ πάσης αἰδοῦς καὶ τιμῆς ἐδεξιοῦτο τοῦτον· καὶ μετὰ τὰς ἐν ἔθει δὲ ἐξαιρέτους φιλοφροσιώας, δίδωσιν αὐτῷ γῆς ἀπολομὴν ἀρετῶσαν καὶ ζφόδρα εὔκαρπον· τούς τε υἱοὺς αὐτοῦ πιθανόμενον εἶναι κιβωρόφους, τῷ πολλῷ ὄσιαν ἔχοντας ἐν θρέμμασι, καθίστησιν ἐπιμελητὰς τῶν ἰδίων· αἰπόλια, καὶ βουκόλια δὲ προίμνας, καὶ μυρίας ὅσας ἀγέλας ἐγχειρίσας αὐτοῖς. Ὁ δὲ νεανίας τοσαύτῃ πίστεως ἐχρήσατο ὑπερβολῇ, ὥστε τοῦ καιρῶν καὶ πραγμάτων εἰς ἀργυρισμὸν παρεχόντων πλείστας ὅσας ἀφορμὰς, δυνηθεὶς [m] δι' ὀλίγου πλουσιώτατος τῶν κατ' αὐτὸν γενέσθαι, τὸ γνήσιον ὡς ἀληθῶς πρὸ τοῦ νόθου πλεῖστον, καὶ τὸ βλέποντα πρὸ τοῦ τυφλοῦ θαυμάσας, ἅπαντα τὸ ἄργυρον καὶ χρυσὸν, ὅσον ἐκ τῆς τιμῆς ἤθροισε τοῦ σίτου, ἐν τοῖς [n] βασιλέως ἐθησαυρίζετο ταμιείοις, ἀδεμίαν δεχομένου νοσφισάμενος, ἀλλὰ μίναις δεκαθεὶς τὰ δωρεαῖς, αἷς ἀμειβόμενος ἐκεῖνος ἀντεχαρίσατο. Καθάπερ τε Αἴγυπτον καὶ ζωὴ αὐτῇ χώρας ἑτέρας, δὲ ἔθνη πιεσθέντα τῷ λιμῷ πάντας λίαν κρεῖττον ἐπεδρόπωσεν ὁ ἀνὴρ ὅτος, καὶ τὸ [o] πρέπον διανέμων τὰς τροφὰς, καὶ ἀφορῶν οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον λυσιτελὲς, ἀλλὰ καὶ τοῦ πρὸς τὸ μέλλον ὠφέλειαν. Ἡνίκα γὰρ ὁ ἕβδομος ἐνιαυτὸς τῆς εὐδείας ἐνέστη, μεταπεμψάμενος τοὺς γεωργοὺς (ἤδη γὰρ

mortalia consecrantibus atque colentibus. Sciebat etiam honores divitiasque insidiari parum cautis mentibus; & quod derelictus, nullo morum emendatore ex paterna familia accomitante, solus & à bonis præceptoribus liber, in peregrinos mores promptè transibit. Hæc cogitantem videns is qui solus invisibilem animam introspicit, & miseratus dormienti in somnis apparet: "Ne dubites, inquit, in Ægyptum proficisci: p. 563. ipse itineris dux ero, securam tutamque facturus profectionem. Quinetiam restituam tibi desideratissimum filium, qui jam aliquot annis deploratus pro mortuo, non solum vivit, sed & maximæ regioni præfectus est." Sic senex bona spe plenus, mane lætus se dedit in viam; filius audito patrem non longè à regni finibus abesse (nam speculatores nuntiosque in itinere disposuerat) properè occurrit obviam. Cumque convenissent circa Heroopolim, ut vocant, invicem ruunt, capita in cervices mutuo inclinando & ubertim vestes rigando lacrymis, atque ita hærentes aliquantisper explebant diutinum desiderium, & vix tandem cessantes unà contenderunt ad regiam. Ibi rex conspicatus venerandam senis faciem, non ut præfecti patrem sed ut suum excepit reverenter & honorifice; dein post solennia & singularia humanitatis officia, donavit ei regionis partem feracem ubertatis præcipuæ; & quia hujus filios audierat esse pecuarios, facultatesque illorum constare pecoribus, suorum constituit curatores, commissis eorum curæ gregibus ovium caprarumque cum armentis quam plurimis. Juvenis autem tanta fide usus est in administrandis negociis publicis, ut cum ratio temporum plurimas occasiones ei præbuisset ad congerendam pecuniam, potuisseque fere ditissimus sui seculi evadere, adulterinis divitiis veras prætulerit, & cæcis perspicaces: totum argentum aurumque è frumenti precio collectum referens in thesauros regios, ne drachma quidem subtracta, contentus donis quibus rex eum remunerabatur. Nec aliter quam Ægyptum cæteraque regni ejus provincias, externas quoque gentes fame pressas, Hic Vir nunquam satis laudatus curavit, prudenter distribuens alimenta, futuris etiam necessitatibus prospiciens, non solum præsentibus. Ineunte igitur anno egestatis septimo, accitis agricolis (jam enim ubertatis spes affulgebat) dedit hordeum & triticum ad semen-

[i] θνητὰ] Sic pro τιφλὰ. MSS. Vat. Med. Aug. & Reg. Par.
[k] μεταβολὰς] Forsan melius ἀποδοχὰς.
[l] τελευτήσαντα] MS. Aug. ἐκπεσόντα.
[m] δι' ὀλίγου] MS. Coisl. δι' ὅλου, & forsan sic rectiùs.
[n] βασιλέως] MSS. βασιλικοῖς.
[o] πρέπον] Ita pro παλαιὸν in Editis. MS. Med. Hesych. v. πρέπον, ὅμοιον, μέτριον, συμφέρον, ὡραῖον, ἁρμόν.

tem, diligenter cavens ne quis hæc in alium uſum verteret, ſed in arvis, quæ acceperat conſereret, ſpeculatoribus & cuſtodibus diligenter electis qui ſationem obſervarent. Poſt aliquot autem annos à finita fame, defuncto patre, fratres à ſuſpicione icti, & adhuc veriti ne ille ulciſceretur injuriam veterem: denuo cum uxoribus ac liberis ſupplices petierunt veniam. Qui lacrymans reſpondit: "Jam tempus ipſum hanc ſolicitudinem afferre poterat ſceleris immanis reis, licet à conſcientia ſola convictis; obitus enim patris renovat vobis metum veterem quem ante reconciliationem habuiſtis, quaſi ad tempus data venia, nequid ille contriſtaretur. Verum ego mores non muto temporibus, nec unquam violabo pacem ſemel redditam fratribus. Non enim diſtuli vindictam in tempus opportunius, ſed condonavi pœnam in ſolidum, partim in honorem patris, ne quid mentiar, partim propter fraternam neceſſitudinem. Quamvis etiamſi patris ſolius reſpectus apud me valuiſſet in hoc humanitatis officio, par eſt ut etiam illo defuncto valeat. Nam, mea ſententia, nemo bonus moritur, ſed vivet in ſempiternum expers ſenii, propter immortalem naturam animæ ſolutæ corporis neceſſitatibus. Cur autem geniti patris tantum meminiſſe fas ſit? habemus alium ingenitum, immortalem, æternum, inſpectorem auditoremque omnium, etiamſi ſileant, ſemper introſpicientem intimos ſeceſſus animi; eum ego teſtem invoco meæ conſcientiæ, de verâ reconciliatione. Nam ego (abſit dicto invidia) *Dei ſum*, qui in bonorum abundantiam vertit veſtra mala conſilia. Deponite ergo metum, poſthac meliore conditione apud me futuri quàm ante parentis obitum."

Gen. l. 19.

Ita confirmatis fratribus, facta convenientia dictis addidit, nihil omittens quod pertineret ad eorum commoda. Poſt famem vero inſequutis felicioribus temporibus, & regione reſtituta in abundantiam priſtinam cum magna incolarum lætitia, honorabatur ab omnibus, gratiam referentibus pro acceptis beneficiis in difficultate ſuperiorum temporum. Fama quoque apud exteras civitates diffuſa celebrabat hominis virtutes inclytas. Vixit autem annos decem ſupra centum, ſenectute defunctus proſpera, poſtquam formæ, prudentiæ & facundiæ culmen at-

τ̃ δ᾽ Αἰθιοπίας καὶ Λιβύης [p] ἐλπὶς ἦν) ἐδίδε κελεύσας τε καὶ πυρὸς εἰς σπέρματα, φροντίσας τοῦ μηδένα νοσφίσασθαι. [q] καταβᾶναί τε εἰς τὰς ἀρούρας ἃς ἔλαβεν, ὑπ᾽ ἤρας καὶ ἐφόρους ἐπιλέξας ἀρίστους, οἳ τὴν σπορὰν φυλάξουσι. Μετὰ δὲ τ̃ λιμὸν χρόνοις μακροῖς ὕστερον τελευτήσαντος τ̃ πατρὸς, ὑπονοίᾳ πληχθέντες οἱ ἀδελφοὶ, καὶ p. 564.
δείσαντες μή τι χαλεπὸν πάθωσι [r] μνησικακίας, προσελθόντες ἐδέοντο λιπαρῶς, ἐπαγόμενοι γυναῖκας καὶ γνιεάν. Ὁ δ᾽ ἐπιδακρύσας, φησίν· "Ὁ μὲ καιρὸς ὑπόνοιαν καθαιρεθῆναι ἱκανὸς τοῖς ἀφόρητα ἐργασαμένοις, καὶ μὴ δι᾽ ἑτέρου μᾶλλον ἢ τ̃ ζωντος χάριν ἐλεγχομένοις· ἡ γὰρ τελευτὴ τ̃ πατρὸς, τ̃ δεδιὸς φόβον ὃν πρὸ τῶν καταλλαγῶν εἶχε, [s] κεκαίνωκεν, ὡς τ̃ [t] μὴ λυπῆσαι τ̃ πατέρα χάριν τὴν ἀμνησίαν ἐμ̃ συναχθέντος. Ἐγὼ δὲ τ̃ τρόπον ἐν χρόνοις μεταβάλλομαι, ἀλλ᾽ ὁμολογήσας ἔνοχον εἶναι, δείσω πᾶσι τὰ ἄοκνα. Οὐ γὰρ ὑπερθήσεις ἀμωμήτου καιροφυλάκιον, ἀλλὰ τὴν εἰς ἅπαν ἀπαλλαγὴν τ̃ κολάσεως ἐχεμυθούμενος· ἐπινέμων τὸ μὴ τι τιμῇ τ̃ πατρός, δεῖ γὰρ αἰσθάνεσθαι, τὸ δέ τι εὐνοίᾳ τῇ πρὸς ὑμᾶς ἀναγκαίᾳ. Εἰ δὲ καὶ πατρὸς ἕνεκα πάντ᾽ ἐποίουν τὰ χρηστὰ καὶ φιλάνθρωπα, φυλάξω ταῦτα καὶ πρὸς [v] τελευτηκότα· τέθνηκε δ᾽ ἀδήλοις, παρ᾽ ἐμοὶ κειτῇ, τ̃ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ ζήσει τ̃ αἰεὶ χρόνον ἀγήρως, ἀθανάτῳ φύσει ψυχῆς μηκέτι τ̃ σώματος ἀνάγκαις ἐνδεδεμένῃ. Τί [w] δεῖ μόνα μεμνῆσθαι τ̃ γνητ̃ πατρός; ἔχομεν τ̃ ἀγήρων, τ̃ ἄφθαρτον, τ̃ ἀΐδιον, ὃς ἐφορᾷ πάντα καὶ πάντων ἐπακούει τ̃ ἡσυχαζόντων, τ̃ ἀεὶ βλέποντα καὶ τὰ ἐν μυχοῖς τ̃ διανοίας, ὃν μάρτυρα καλῶ τ̃ ζωντος ἐπ᾽ ἀγαθοῖσι καταλλαγαῖς. Ἐγὼ δὲ, καὶ μὴ θαυμάσητέ μου τ̃ λόγον, τ̃ θεοῦ εἰμι, τ̃ τὰ πονηρὰ βουλεύματα ὑμῶν εἰς ἀγαθῶν πρόνοιαν μεθαρμοσαμένου. Γίνεσθε οὖν ἄφοβοι, καὶ πρὸς τὸ μέλλον χρησιμώτεροι μεθέξοντες, ἢ ζῶντος ἔτι μ̃ πατρὸς ἐκαρπᾶσθε."

Τοιούτοις θαρσύνας τοὺς ἀδελφοὺς λόγοις, ἔργοις τὰς ὑποσχέσεις ἐβεβαίου μᾶλλον, οὐδὲν παραλιπὼν τ̃ εἰς ἐπιμέλειαν. Μετὰ δὲ τ̃ λιμὸν, ἐπ᾽ εὐθυνίᾳ καὶ δίκῃ τ̃ χώρας ἤδη γεγηθότων τ̃ οἰκητόρων, ἐτιμᾶτο πρὸς ἁπάντων, ἀμοιβὰς ἀντεχαριζομένων ὑπὲρ ὧν εὖ πεπόνθεσαν ἐν καιροῖς ἀβουλήτοις. Ἡ δὲ φήμη ῥυεῖσα τὰς ἐξῆς πόλεις καθέπλησε τ̃ ἐπὶ τῷδε τῷ ἀνδρὶ δίκλειας. [x] Ἔτη δὲ βιώσας δέκα πρὸς τοῖς ἑκατὸν, ἐτελεύτησεν εὐγήρως, ἐπ᾽ ἄκρον ἐλθὼν εὐμορφίας, καὶ φρονήσεως, καὶ λόγων δυνάμεως. Μαρτυρεῖ δὲ τὸ μὲ κάλλος τ̃ σώματος, ἕως ὃς ἐξέμηνεν

[p] ἐλπὶς ἦν] MSS. Aug. & Coiſl. ἐλπίσιν ὑποσμήχεσθε.
[q] καταβᾶναί τε] Melius δέ. Mox ibidem pro ἃς ſcribe ἀ. ſcil. σπέρματα.
[r] μνησικακίας] Fortè deeſt οὐ vel ὑπό.
[s] κεκαίνωκεν] MS. Med. Editi κτκάνακεν.
[t] μὴ] Reſtitui ex MSS. Vat. Med. Coiſl. & Aug.
[v] τελευτηκότα] MS. Coiſl. τελευτηκότος. Unde datur ſuſpicari, πρὸς abbreviatè ſcriptum pro παλαιὸς; ſcribe ergo παλαιὸς τελευτηκότος.
[w] δεῖ μόνα μεμνῆσθαι] Ita MSS. Med. & Coiſl. Editi δὲ μόνον μεμνῆσθε.

ἐπ' αὐτῷ γυναῖκα· τῷ δὲ ζώσῃ, ἡ ἐν ταῖς ἀμυθήτοις τ κῆ τ βίου ἀνωμαλίαις ὁμαλότης, διαρμοσίαν τοῖς ἀναρμόστοις, καὶ ζυμφωνίαν τοῖς x ἐξ αὐτῶν ἀσυμφώνοις ἐργασαμένη. Τῷ δὲ
p. 565. τ λόγων δυνάμει ἤτε τῶν ἐνυπνίων διάκρισις, καὶ ἡ ἐν ταῖς y ὁμιλίαις εὐέπεια, καὶ ἡ συνακολουθήσασα πειθὼ, z δι' ἣν ἁπάντων τ ἀρχομένων ἀνάγκη μᾶλλον ἢ ἐκὼν ὑπήκουε. Τούτων δὲ τ ἑαυτῶν, ἑπταικαίδεκα μὲν ἄχρι μειρακίου διέτριβεν ἐν τῇ πατρῴᾳ οἰκίᾳ· τρισκαίδεκα δ' ἐν ταῖς ἀβουλήτοις ζωῇ συχίαις, ὑπεκλαδόμενος, ὑπερεισκόμενος, δουλεύων, συκοφαντούμενος, ἐν δεσμωτηρίῳ καταδούμενος. Τὰς δ' ἄλλας εὐδοκίμησε ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ εὐπραγίᾳ τῇ πάσῃ, λιμοῦ καὶ εὐθηνίας ἔφορος ἑ βελτίστης ἄρχων, τὰ πρὸς ἑκάτερον καιρὸν πρυτανεύων ἱκανῶτατος.

tigerat; teſtatur de corporis pulchritudine amor qui mulierem adegit ad inſaniam: de prudentia vero, in tantis vitæ mutationibus conſtantia, quæ congruitatem incongruis, & harmoniam diſſonis ex ſe rebus tribuit. Quantum autem oratione polleret, declaravit & ſomniorum interpretatio, & in colloquiis facundia ad perſuadendum efficaciſſima, ita ut omnes volentes libenteſque non coacti juſſa facerent. Ex hac ætate, decem & ſeptem annos uſque ad exitum adoleſcentiæ vixit in paternis ædibus: tredecim ſequentibus graves caſus pertulit, inſidiis petitus, venditus, ſerviens, calumnias paſſus, in carcere vinctus. Reliquos octoginta exegit in principatu ſummaque proſperitate, famis ubertatiſque præſes ac diſpenſator optimus, utrique tempori proſpicere conſultiſſimus.

x ἐξ αὐτῶν] Reſtitui ex MSS. Vat. & Med.
y ὁμιλίας] Sic pro ἀνωμαλίας MSS. Vat. Med. & Aug.
z δι' ἣν] Scil. αἰδὼ. Ita MSS. Aug. & Coiſl.

# ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ,
# ΠΕΡΙ ΒΙΟΥ ΜΟΣΕΩΣ,
## ΟΠΕΡ ΕΣΤΙ
## ΠΕΡΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΣ.

# PHILONIS JUDÆI,
# DE VITA MOSIS,
## ID EST,
## DE THEOLOGIA ET PROPHETICA.

### Liber Primus.

### ADRIANO TURNEBO INTERPRETE.

VITAM Mosis, ut nonnulli censent Judæorum legislatoris, ut nonnulli, legum sacrarum interpretis, literis mandare constitui, viri facile rebus omnibus amplissimi & absolutissimi: quem equidem hominibus qui eum non ignorare cupiunt, notum reddere decrevi. Nam cùm legum gloria quas reliquit, orbe terrarum peragrato ultimas oras pervaserit, eum tamen haud sanè multi quis mortalis fuerit vere noverunt: quem nobilissimi Græciæ scriptores vel invidia fortassis impediti, vel propter legum per reliquas civitates à legislatoribus scriptarum, in multis discrepantiam, memoria literarum Græcarum prosequuti non sunt: quorum plerique quam sibi facultatem doctrina compara-

ΜΟΣΕΩΣ [a] τὸν κῆ μθ́ τινας νομοθέτην τ̃ Ἰουδαίων, κῆ δέ τινας ἑρμηνέως νόμων ἱερῶν, τ̃ βίον ἀναγεάψαι διενοήθην, ἀνδρὸς [b] τὰ πάντα μεγίστου κὴ τελειοτάτου, κῆ γνώριμον τοῖς ἀξίοις μὴ ἀγνοεῖν αὐτὸν ἀποφῆναι. Τῶν μὲ γ̃ νόμων τὸ κλέος οὐκ ἀπολέλοιπε, διὰ πάσης τ̃ οἰκουμθ́νης πεφοιτηκὸς, ἄχρι κῆ τ̃ τ̃ γ̃ῆς τερμάτων ἔφθακεν. Αὐτὸν p. 603. δ' ὅς τις ἦν, ἐπ' ἀληθείας ἴσασιν ὀ πολλοί· διὰ φθόνον ἴσως, ἢ τινὶ τ̃ ἐν σπ̃ ὀλίγοις τῶν διαστραμθ́νων ὑπὸ τ̃ κ̃ τὰς πόλεις νομοθετῶν ἐναντίωσιν· σὺκ ἐθελησάντων αὐτὸν μνήμης ἀξιῶσαι τ̃ παρ' Ἕλλησι λογίων, ὧν οἱ πλείους τὰς δυνάμεις ἃς ἔχον διὰ παιδείας, ὕβρισαν ἔν τε ποιήμασι κῆ τοῖς καταλογάδην

* Libri Philonis de Mose, quod sanè mirandum sit, ab Eusebio & Hieronymo, in indiculis ejus operum, non recensentur, sed agnoscuntur à Suida v. Φίλων. Insigne his testimonium perhibet Justinus Martyr. Cohort. p. 11. Clemens quoque Alex. agnoscit Strom. i. p. 413. ἦ φησι Φίλων ὁ τ̃ Μωσέως βίου. Idem Strom. ii. p. 482. αἱ γὸ μεγάλαι φύσεις κῆ γυμναὶ παθῶν ὑπέχουσι πως περὶ τ̃ ἀληθείαν, ὡς φησιν ὁ Πυθαγόρειος Φίλων τὰ Μωσέως ἐξηγούμενος. Qui locus extat hujus libelli p. 605. Quin & quam plurima hinc exscripsit Pater doctissimus, ut suis locis indicabitur, tacito tamen Philonis nomine. Isidorus quoque Pelusiota Fragmentum bene longum de Rubo Ardente exinde deprompsit lib. ii. ep. 142. His adde Johan. Damascen. in Sacris Parallel. p. 363. Johan. Monach. MS. sæpiùs à me citatum, nec non Catenas Græcas ineditis super Exodum, in locupletissimâ Regis Christianissimi Bibliothecâ. Ab his omnibus non plures uno libri videntur agnosci; unde conjici posset unum solummodo librum à Philonis manu profectum, postea in tres à librariis distinctum. Verum ista distinctio Philonem ipsum videtur habuisse Autorem. Sic enim in antiquissimo Cod. Med. scriptum inveni, περὶ τ̃ βίου Μωσέως τὸ Α. περὶ βίου Μωσέως τὸ Β. περὶ βίου Μωσέως τὸ Γ. Philo quidem ipse initio lib. de Human. hæc habet, ὁ δυσὶ ζωπάξαι ἀς ἀνέγραψα περὶ τ̃ βίου Μωσέως. Atqui in Cod. Reg. Par. Nº 2251. scribitur τεσσὶ, atque adeo sic reponendum opinor.

[a] Μωσέως] Huc respicit Clem. Alexand. Strom. i. p. 411. tum sensus tum verba proferens, Philonis nomine: ὅτου ὁ Μωσῆς θεολόγου κῆ προφήτης, ὡς δέ τινες, νόμων ἱερῶν ἑρμηνεύς ἦν. Vide ibi reliqua, & doctissimi editoris notas.

[b] τὰ] MSS. Aug. & Coisl. τ̃. Ibidem pro ἀξίους, scribendum omnino ἀξίωσι.

ζυγλεάμμασι κωμῳδίας καὶ [c] ζυβαριτικὰς ἀσελγείας ζωθῆναι, αἰσχύνην. Οὓς ἔδει τῇ φύσει καλαχρήσασθαι πρὸς τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν τε καὶ βίων ὑφήγησιν· ἵνα μή τε τι καλὸν ἡσυχίᾳ παλαιωθὲν λέχαιον ἢ νέον ἀφανισθῇ, λάμψαι δυνάμενον, μήτ' αὖ τὰς ἀμείνους ὑποθέσεις παρελθόντες, τὰς ἀναξίους ἀκοῆς προκεῖναι [d] δοκῶσι, ἀποδάζοντες τὰ κακὰ καλῶς ἀπαγγέλλειν, εἰς ἐνοιδῶν ὄνειδος. Ἀλλ' ἴγωγε τὴν τούτων βασκανίαν ὑπερβὰς, τὰ περὶ τῶν ἀνδρῶν μηνύσω, μαθὼν αὐτὰ καὶκ βίβλων τῶν ἱερῶν, ἃς θαυμάσια μνημεῖα τῆς αὐτῶν Σοφίας ἀπολέλοιπε, καὶ ἀπό τινων ἀπὸ τοῦ ἔθνους πρεσβύτερων. Τὰ γὰρ λεγόμενα τοῖς ἀναγινωσκομένοις ἀεὶ ζωύφανον, καὶ ἀφ' τοῦτ' ἔδοξα μᾶλλον ἑτέρων τὰ περὶ τὸν βίον ἀκριβῶσαι.

rant, eam fœde numeris & oratione ſoluta contaminarunt, comicis fabulis & ſybariticis obſcœnitatibus condendis ad inſignem probri turpitudinem. Quos ſuo par fuerat ingenio potius ad proborum virorum commendationem, & honeſtæ vitæ commemorationes uti, ne honeſtas vel priſca vel recens taciturnitati tranſmiſſa obſoleta jaceret, quæ ſuo fulgore eniteſcere poſſet, neu idoneis argumentis prætermiſſis auditu indigna ſequuti eſſe viderentur, flagitioſa bonis verbis pronunciare ſtudentes ad opprobrii prædicationem. Verum præterita eorum invidentia, viri res geſtas indicabo, partim ex libris ſacris mihi compertas, quos ille ſapientiæ ſuæ admiranda monumenta poſteris reliquit: partim ex ſermone ſenum quorundam popularium. Semper enim lectis audita attexebam, unde mihi præcipuè ejus vita probe eſt cognita.

Ἄρξομαι δ' ἀφ' ὅπερ ἀναγκαῖον ἄρξασθαι· Μωσῆς γὰρ μὲν ἦν [e] Ἑβραῖος, ἐγεννήθη δ' ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐτράφη· τὸ προγόνων αὐτῷ διὰ πολυχρόνιον λιμὸν, [f] ὃς Βαβυλῶνα καὶ τοὺς πλησιοχώρους ἔθλιβε, καὶ ζήτησιν τροφῆς εἰς Αἴγυπτον πανοικὶ μεταναστάντων, γῆν πεδιάδα καὶ βαθεῖαν καὶ πρὸς πάντα γονιμωτάτην, ὅσων ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δεῖται, καὶ μάλιστα τὸ τοῦ σίτου καρπόν. Ὁ γὰρ ταύτης ποταμὸς, θέρους ἀκμάζοντος, ἡνίκα τοὺς ἄλλους φασὶ μειοῦσθαι, χειμάρρους τε ἐξ αὐθιγμοῦς, ἔπιδαίνων τε καὶ ἀναχεόμενος πλημμυρεῖ καὶ λιμνάζει τοὺς ἀρούρας· αἱ δ' ὑετοῦ μὴ δεόμεναι φοραῖς, ἀφθονίαν παντοίων ἀγαθῶν ἀνὰ πᾶν ἔτος χορηγοῦσιν, εἰ [g] μήπω μεσελαβήσειεν ὀργὴ θεοῦ, δι' ἔπιπολάζουσαν ἀσέβειαν τῶν οἰκητόρων. Πατρὸς δὲ καὶ μητρὸς ἔλαχε τὴν καθ' ἑαυτὸν ἀρίστων, ὡς φυλέτας ὄντας ἡ ὁμοφροσύνη μᾶλλον ᾠκείωσε, ἢ τὸ γένος. [h] Ἑβδόμη γενεὰ ἀπὸς ἐστιν ἀπὸ τοῦ πρώτου, ὃς ἐπηλύτης ὢν, τοῦ σύμπαντος Ἰουδαίων ἔθνους ἀρχηγέτης ἐγένετο. Τροφῆς δ' ἠξιώθη βασιλικῆς, ἀπ' αἰτίας τοιᾶσδε· τὴν χώραν ὁ βασιλεὺς εἰς πολυανθρωπίαν, ἀπιδιόντος ἀεὶ τοῦ ἔθνους, δείσας μὴ οἱ ἔποικοι πλείους γενόμενοι, δυναμέστερα χειρὶ τοῖς αὐτόχθοσι περὶ κράτους ἀρχῆς ἀμιλλῶνται, τῷ ἰσχυὶ αὐτῶν ἀφαιρεῖν ἐπινοίαις ἀνοσιουργοῖς ἐμηχανᾶτο·

Exordium autem ab eo potiſſimum ducam, unde neceſſario incipiendum eſt. Moſes genere Chaldæus, ortu educatuque Ægyptius fuit: majores enim ejus diuturna fame conflictati Babylonem omnemque circà regionem premente, cum omni familia ad alimenta quærenda domo profecti, in Ægypto conſiderant, cujus ager campeſtris eſt, ſolum pingue & omnium fœcundiſſimum, quæ hominum vita poſtulat, in primiſque frugum ferax. Ejus enim amnis æſtate adulta, quo tempore fluvios alios aiunt decreſcere, torrentes & perennes, auctis aquis exundans ſuperfunditur arvis ſtagnanti gurgite, quæ imbrium nihil egentia, ubertatem omnis generis bonorum toto anno prolixè largiuntur, niſi Dei indignatio intercedat, convaleſcente cultorum impietate. Patrem & matrem habuit ætatis ſuæ integerrimos, quos quanquam tribules, concordia tamen magis quam genus conjunxerat. Hic ſobole ſeptimus eſt ab illo advena, qui totius Judæorum gentis auctor extitit. Educationem regiam meruit iſta de cauſſa. Ægyptiorum rex, Judæorum juventute ſemper augeſcente, veritus ne incolæ numeroſiores manu validiore tandem cum indigenis de imperio contenderent, nefariis conſiliis vires eorum imminuere cogitavit. Itaque edicit,

[c] ζυβαριτικὰς] Ita MSS. Editi ζυβαριτικὰς. Notandum autem de hâc voce, Sybaritarum luxum in Proverbium abiiſſe. Unde & Noſter infra lib. de Legib. Spec. p. 783. τὰς Συβαριτῶν καὶ τὰς ἔτι τούτων λαλιστέρων ἐπιθυμίας. Heſych. v. συβαρίζει, τρυφᾷ. Σύβαρα, τὸ πολυτελὴ τροφὴν, melius τρυφὴν. Sic etiam Suid. v. συβαριτικαὶς. Vide etiam Strabon. lib. vi. Angel. Politian c. 15. & Paul. Leopardum c. 18.

[d] δοκῶσι] Quidni δικαιῶσι? *æquum cenſeant*. Vox iſta ſic vulgò à Philone uſurpatur. Infra p. 640. δικαίως ἐλεῖν—σὺν δικαίωσι. Idem p. 650. κλέους δικαίωσαν.

[e] Ἑβραῖος] MSS. Med. & Linc. Χαλδαῖος. Ita quoque apud Philonem legiſſe videtur Clemens Alexand. Strom. i. p. 411. Μωσῆς ἄνωθεν τὸ γένος Χαλδαῖος ὤν, &c. Quinetiam Philoni ſolenne Χαλδαῖος pro Ἑβραῖος uſurpare. Sic enim ille lib. ii. de Vit. Moſ. τὸ παλαιὸν οἱ νόμοι ἐγεγράφεσαν γλωσσῃ Χαλδαικῇ. Juſtin. Mart. Coh. p. 11. ὅτου γὰρ (Philo ſcil. & Joſephus) τὰς Ἰουδαίων ἱερὰς βίβλους παρέξεις ἀπὸ μὲν Χαλδαίων γένους τὸν Μωσέα γεγονέναι φασι. Scripſiſſe ergo Philonem Χαλδαῖος, nullus dubito.

[f] ὃς Βαβυλῶνα] Clemens Alexandrinus cum à Philonis ſenſu tum ab hiſtoriæ veritate videtur aberrâſſe, ſcribens ibidem, τὸ προγόνων αὐτῷ διὰ πολυχρόνιον λιμὸν εἰς Βαβυλῶνα εἰς Αἴγυπτον μεταναστάντων. Neque enim Moſis proavi propter famem ex Babylone ſed Chananæâ in Ægyptum migrârunt. Juſtinus Martyr, loco jam dicto, τῷ προγόνων αὐτῷ διὰ λιμὸν προφάσιν ἀπὸ τῆς Φοινίκης ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον μεταναστάντων.

[g] μήπω μεσολαβήσειεν ὀργὴ] Ita MSS. Med. & Aug. Editi μεσολαβήσῃ τὸ ὀργῇ.

[h] ἑβδόμη γενεὰ] Rectius apud Clementem ſcribitur, ἑβδόμῃ γενεᾷ γοντθείς.

ut nati ſtirpis fœmineæ tollantur: quando mulieres ob ſexus imbecillitatem bello inertes ſunt: ſtirpis virilis, ut occidantur, ne in urbibus juventus propagetur. Vires enim felici pubis proventu ſubnixæ munitionem habent, nec ad expugnandum facilem, nec ad evertendum paratam. Sed enim natus puer ſtatim indolem præ ſe tulit, quàm pro privato aliquanto liberaliorem & honeſtiorem, ut edicta Tyranni parentes quantum potuere contempſerint. Itaque tres ex ordine menſes aiunt clam omnibus eum domi ab iis lacte nutritum fuiſſe: verum cum, ut aſſolet in regno, quidam penetralia domorum ſcrutarentur, ſemperque novam aliquam fabulam auribus regis quærerent, veriti ne dum unius ſaluti proſpiciunt, multi unà cum eo malam peſtem oppeterent, miſerè comploratum puerum exponunt ad amnis ripas, gementeſque revertuntur ſuæ conquerentes neceſſitatis vicem, ſeſe interfectores & liberorum parricidas appellantes, ſortem pueri miſerantes & inopinatum exitium: tum ut in rebus iniquis & aſperis aſſolet, ſe majoris fuiſſe calamitatis ſibi auctores inſimulabant. Cur enim, malùm, aiebant, natum ſtatim non expoſuimus? qui mitiorem cibum nondum attigerit, eum ne hominem quidem vulgo eſſe cenſent: nos autem male ſeduli ultro perpetuos tres menſes aluimus, majorem nobis mœrorem, tetriorem ei pœnam accerſentes: ut qui pœnæ & doloris per ætatem ſenſum magis percipere poſſet, funeſtiore malorum acerbitate vitam finiret. Illi futurorum ignari miſerabili luctu oppreſſi diſcedebant: expoſititii ſoror adhuc virgo paulum diverſa, ex præcipuo charitatis adverſum ſuos affectu, quô res eveniret expectabat: quæ mihi omnia divinitus accidiſſe videntur, Deo de pueri ſalute ſollicito. Erat enim regi filia chariſſima & unica: eam multò antè nuptam fama tenet, quòd non peperiſſet, prolis præſertim virilis, ut veriſimile eſt, cupidiſſimam, quæ fortunatam hæreditatem paternarum opum & imperii acciperet, nepotum inopia ad alienos conceſſuram. Hanc animi mœſtam ſemper & gementem, illo maximè die magnitudini doloris ſuccubuiſſe: eamque ſolitam domi uſque deſidere, nec foribus pedem efferre, cum ancillis in fluvium forte tum exiſſe, quâ puer expoſitus erat: deinde lavare & purificare ſe parantem, quâ herbis denſiſſima fluminis al-

κ) κελεύει τ[ὸν] [i] γινωμένων τὰ μ[ὲν] θήλεα τρέφειν· ἐπεὶ γυνὴ μὲν φύσεως ἀσθένειαν, οἰκητὸν εἰς πόλεμον· τὰ δ' ἄρρενα μεφθείρειν, ἵνα μὴ αὐξηθῇ κ[ὴ] πόλεις· ἐπεὶ δυνάμεις δυσάλωτον καὶ δυσκαθαίρετον ἐπιτείχισμα. Γεννηθεὶς γὰρ ὁ παῖς ἀθρὺς ὄψιν ἐνέφηνεν [k] ἀγχινοτέραν ἢ κατ' ἰδιώτην, ὡς κ[ὴ] τ[ὸ] τὸ τυράννου κηρυγμάτων, ἐφ' ὅσον οἷόν τε ἦν, τὰς γονεῖς ἀλογῆσαι. Τρεῖς γὰρ φασὶ μῆνας ἐφεξῆς οἴκοι γαλακτοτροφηθῆναι, λανθάνοντα τὰς πολλάς· ἐπεὶ δ', οἷα ἐν μοναρχίαις φιλεῖ, καὶ τὰ ἐν μυχοῖς ἔνιοι διηρεύνων, ἀπαύδητες ἀεί τι [l] καινὸν ἄκουσμα προσφέρειν τῷ βασιλεῖ, φοβηθέντες μὴ ζωτηρίαν ἑνὶ μυρίοι πλείους ὄντες αὐτοὶ ζημίᾳ σὺν ἐκείνῳ προσαπόλωνται, δεδακρυμένοι τὸν παῖδα ἐκτιθέασι [m] ἄγχι τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, καὶ στένοντες ἀπῆσαν, οἰκτιζόμενοι μὲν αὐτοὺς τ[ὴν] ἀνάγκης αὐτοχειρίας τε κ[ὴ] τεκνοκτόνους ἀποκαλοῦντες, οἰκτιζόμενοι δ[ὲ] κ[ὴ] τ[ὸ] παῖδα τ[ὴν] ἀβουλογωλάτης ἀπωλείας. Εἶθ' ὡς εἰκὸς ἐν [n] ἀλλοκότῳ πράγματι καθηγόρουν αὐτῶν, ὡς μείζονος αἰτίων ξυμφορᾶς· τί γάρ, ἔφασκον, ἄθυς [o] γινώμενον οὐκ ἐξεθήκαμεν; ἢ μὴ φθάσαντα τροφῆς ἡμέρᾳ μεγάλα κακὸν, μηδ' ἄνθρωπον οἱ πολλοὶ νομίζουσιν· ἡμεῖς δ' οἱ πρεσβύτεροι κ[ὴ] τρεῖς μῆνας ὅλους ἀνεθρέψαμεν, δαψιλεστέρας μὲν αὐτοῖς ἀνίας, τῷ δ[ὲ] τιμωρίας ἐκπορίζοντες, ἵν' [p] ἡδονῶν κ[ὴ] ἀλγηδόνων ὅτι πλεῖον ἀντιλαμβάνοιτο δυνάμενον, ἐν αἰσθήσει κακῶν δριμυτέρων μεφθείρῃ. Καὶ οἱ μὲν ἀγνοίᾳ τοῦ μέλλοντος ἀπῆσαν, οἰκτρῷ καταχημένοι πένθει· ἀδελφὴ δ[ὲ] τοῦ ἐκτεθέντος βρέφους [q] ἔτι παρθένος, ὑπὸ φιλοικείου πάθους μακρὸν ἄποθεν ἐκαραδόκει τὸ ἀποβησόμενον· ἃ μοι δοκεῖ πάντα ξυμβῆναι κατὰ θεὸν προμηθούμενον τοῦ παιδός. Θυγάτηρ ἦν τῷ βασιλεῖ τῆς χώρας ἀγαπητὴ κ[ὴ] μόνη. Ταύτην φασὶ γημαμένην ἐκ πολλοῦ χρόνου, [r] μὴ κυῆσκειν, τέκνων ὡς εἰκὸς ἐπιθυμοῦσαν, κ[ὴ] μάλιστα ἄρρενος, ἢ τ[ὰ] δαίμονα κλῆρον τ[ῆς] παλαιᾶς [s] δαιμονίας κ[ὴ] ἡγεμονίας μεταδέξει, κινδυνεύοντα ἐρημίᾳ θυγατρικῶν ἀλλοτριωθῆναι. Καλεῖσθαι δ[ὲ] εἰ κ[ὴ] στένουσαν, ὡς μάλιστα ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τῷ βάρει τ[ῶν] φροντίδων ἀπαγορεῦσαι, κ[ὴ] δι' ἔθους ἔχουσαν οἴκοι καλαμᾶσθαι, κ[ὴ] μηδὲ τὰς κλισιάδας ὑπερβαίνειν, ἐξορμῆσαι μετ' θεραπαινίδων ὅτι τ[ὸν] ποταμὸν, ἔνθα ὁ παῖς ἐξέκειτο· κἄπειτα λιτροῖς κ[ὴ] πειράνθρεμοις χρῆσθαι μέλλουσαν ἐν τῷ δασυλάτῳ τ[ῶν] ἑλῶν,

p. 604.

[i] γινωμένων] Sic MSS. Med. & Linc. Clemens quoque ibidem. Editi γενομένων.

[k] ἀγχινοτέραν] Eadem vox de Moſe uſurpatur epiſt. ad Heb. xi. 23. διότι εἶδον ἀστεῖον τὸ παιδίον. Item Act. Apoſt. vii. 20. κ[ὴ] ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ.

[l] καινὸν] Sic MSS. Vat. Med. & Linc. pro κοινὸν in Editis.

[m] ἄγχι] Ita MSS. pro ἀμφὶ. Quibus ſuffragatur Clemens loco jam dicto, ἐκτιθέασι ἄγχι τὰς ὄχθας τ[οῦ] ποταμοῦ. Ezekiel quoque Tragœdus apud Euſeb. Præp. lib. ix. c. 28.

Παρ' ὄχθῳ ποταμοῦ λάσιον, εἰς ἅλα δ[ὲ] ἀκτήν.

[n] ἀλλοκότῳ πράγματι] Ita MSS. Med. Coiſl. Aug. & Linc. Editi ἄλλῳ πράγματι ἀλλοκότῳ.

[o] γινώμενον] MSS. Editi γενόμενον. Vide etiam ſupra.

[p] ἡδονῶν] Forſan ἀδυνῶν. Mox pro πλεῖον ſcribe πλεῖσον.

[q] ἔτι παρθένος] Deeſt in MSS.

[r] μὴ κυῆσκειν] Hauſerat hoc ex traditione Philo, neque enim in literis ſacris memoratur. Philonem vero ſequitur Clemens ibid. εἰκαῖθα ἡ θυγάτηρ τ[οῦ] βασιλέως, συχνὸν χρόνον μὴ κυῆσκουσα, τέκνου (forſan τέκνων) ἐπιθυμοῦσα, οἷα εἰκὸς ἀφιγμένη τ[ὴν] ἡμέραν ἐπὶ τ[ὸν] ποταμὸν, &c.

[s] δαιμονίας] MSS. Med. & Linc. κληρονομίας.

αὐτὴν

αὐτὸν θεάσασθαι, καὶ κελεῦσαι προσφέρειν· εἶτα ἀπὸ κεφαλῆς ἄχρι ποδῶν καταθεωμένου, τήν τε
p. 605. εὐμορφίαν καὶ εὐεξίαν ἀποδεξαμένου, ἐκ δεδακρυμένον ὁρῶσαν ἐλεεῖν, ἤδη τῆς ψυχῆς τεθερμασμένης αὐτῇ πρὸς μητρῷον πάθος, ὡς ἐπὶ γνησίῳ παιδί· γνῶσαν δ' ὅτι τῶν ἐβραίων ἐστὶ καταδεισάντων τὸ βασιλέως τὸ πρόσταγμα, βουλόμενος περὶ τῆς τροφῆς αὐτοῦ· μὴ γὰρ ἀσφαλὲς εἶναι νομίζειν εἰς τὰ βασίλεια ἄγειν. Διαπορήσης δ' ἔτι, τὴν ἀδελφὴν τὸ παιδὸς καθάπερ ἀπὸ σκοπῆς τὸ ἐνδεισμὸν σχασαμένην, πυνθάνεσθαι προσδραμοῦσαν, εἰ βούλοιτο γαλακτοτροφηθῆναι τοῦτο ὑπὸ γυναικὸς Ἑβραϊκῆς, καὶ πρὸ πολλοῦ κυησάντων. Τῆς δὲ βούλεσθαι φαμένης, τὴν αὐτῆς καὶ τοῦ βρέφους μητέρα προσκαλεῖν, ὡς ἀλλοτρίαν, ἣν ἑτοιμότερον ἀσμένην ὑπισχνεῖσθαι, προφάσει τοῦ ἐπὶ μισθῷ [x] τροφεῦσιν· ἐπινοίᾳ θείᾳ τῆς τὰς πρώτας τροφὰς τῷ παιδὶ γνησίας ἀντεπιζητεῖν. Εἶτα δίδωσιν ὄνομα, θεμένη [y] Μωσῆν ἐτύμως, ἀφ' τοῦ ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνελέσθαι· τὸ γὰρ ὕδωρ, ΜΩΣ ὀνομάζουσιν Αἰγύπτιοι. Ἐπεὶ δ' ἀθρόας ἐπιδόσεις καὶ προαυξήσεις λαμβάνων, καὶ σὺν λόγῳ τῷ κατὰ χρόνον, θᾶττον ἢ κατὰ τιθήνης γένοιτο, παρῆν ἡ μήτηρ ἅμα καὶ τροφὸς κομίζουσα τῇ δόξῃ, μηκέτι γαλακτοτροφίας δεόμενον, ἀλλὰ καὶ αἰσχίονα ὀφθῆναι. Τελειότερον δὲ τὴν ἡλικίαν ἰδοῦσα, καὶ τὴν ὄψεως ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον πάσασα ἀγωγίας, ἣν ποιεῖται, τὰ περὶ τὸν ὄγκον τὴν γαστρὸς τεχνάσασα πρότερον, ἵνα γνήσιον, ἀλλὰ μὴ ὑποβολιμαῖον νομισθῇ. Πάντα δὲ ἐξημαρτίζεν θεὸς ἃ ἂν ἐθελήσῃ, καὶ τὰ δυσκατόρθωτα. Τροφῆς δὲ ἤδη βασιλικῆς καὶ θεραπείας ἀξιούμενον, οὐχ οἷα κομιδῇ νήπιον ἥδετο τωθασμοῖς καὶ γέλωσι καὶ παιδιαῖς· καίτοι τοῦ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ παρειληφότων ἀνέσεις ἔχειν ἐπιτρεπόντων, καὶ μηδὲν ἐπιδεικνυμένων σκυθρωπόν· ἀλλ' αἰδοῦς καὶ σεμνότητα προφαίνων, ἀκόσμασι δὲ θεάμασιν, ἃ τὴν ψυχὴν ἔμελλεν ὠφελήσειν, προσεῖχε. Διδάσκαλοι δ' εὐθὺς ἀλλαχόθεν ἄλλοι παρῆσαν· οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πλησιοχώρων καὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον νομῶν αὐτοκέλευστοι· οἱ δ' ἀπὸ τῆς [z] Ἑλλάδος ἐπὶ μεγάλαις δωρειαῖς μεταπεμφθέντες· ὧν

luvies erat, puerum vidisse, afferrique jussisse: mox totum à capite ad talos inspectum, habitu formaque probata, ploratu perditum conspicatam miserari cœpisse, animo jam ejus se flectente, maternamque pietatem tanquam in legitimum filium induente: auguratam denique Hebræi alicujus esse veriti sævitiam edicti regii, de educando secum deliberare cœpisse: non enim tutum existimasse statim in regiam ferre. Hic hærenti pueri sororem tanquam de specula dubitationem auguratam accurrisse, ac rogasse, num ab Hebræa aliqua recenti puerpera nutriri puerum vellet: cum velle discere, suam puerique matrem adduxisse, ut alienam: quam libenter prompteque per causam merendæ mercedis recepisse, solertiâ numinis prima alimenta puero legitima conciliante. Mox ergo in manus tradit: nomen puero indit Mosem ex re, quòd ex aquis eum sustulisset: nam aquam Mos vocant Ægyptii. Celerius autem quàm pro tempore incrementa capessentem surgentemque, ocyus proinde mamma depulsum mater eademque nutrix ei quæ tradiderat, refert, jam non lacte indigentem, sed honesta specie & generosa decorum. Eum quàm pro ætate formosiorem conspicata, ex aspectu majore quàm antea charitate prosequuta, filium adoptat, antè sibi uteri tumorem mentita, ut verus, non suppositus partus censeretur. Deus autem omnia ex facili reddit expedita quæcunque vult vel difficillima. Alimentis igitur jam regiis & servorum familia dignatus, non pro infante lascivia ludoque delectabatur: quamquam quibus ejus cura commissa erat remissiones ei concedentibus, nullamque severitatem ostendentibus, sed pudorem & gravitatem præ se ferens auditiones & spectacula quæ animo prodessent, sectabatur. Doctores statim alius aliunde præsto fuerunt, partim ex vicinis populis Ægyptiorumque præfecturis voluntarii, partim ex Græcia magnis emolumentis evocati: quorum facultatem brevi tempore superavit, cum & ingenii felicitate doctrinam anteverteret, ut planè non

[t] Ἑβραίων] Ex circumcisionis nota Hebræum esse deprehendit. Ezekiel Trag. apud Eusebium:

Νέον δ' ἰδοῦσα, καὶ λαβοῦσ' ἀπείλιῳ
Ἐγὼ δ' Ἑβραῖον ὄντα.

Unde liquet ex mente Autoris nostri circumcisionem tunc temporis in usu esse solum apud Hebræos, postea vero ad Ægyptios profectam. Theodoret quæst. iii. in Exod. πόθεν οἶδεν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ, ὅτι Ἑβραῖον ἦν τὸ παιδίον· Ἡ περιτομὴ τοῦτο διεδήλωσε· σαφεῖ δῆλον, ὡς Αἰγύπτιοι κατ' οὐδένα ὅπως ἐκείνοις τὸ καιρὸν, ὕστερον δὲ τοὺς Ἑβραίους ζηλώσαντες, τὸ νόμιμον ἐπάσαντο νόμου. Idem ser. i. de Fide p. 467. ὅτι δὲ οὐκ ἦν πάλαι νόμος Αἰγυπτίοις ἐκείνην τὰ βρέφη, ἡ θυγάτηρ Φαραὼ θυγάτηρ ἀξιόχρεως μάρτυς, &c.

[u] καταδεισάντων] Autor ep. ad Heb. xi. 21. καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. Vide annon ibi redundat negatio; siquidem occultatio infantis erat magis timoris quam fiduciæ argumentum.

[x] τροφεῦσιν] Ezek. Trag. ibid.

τοῦτον γυῖα
Τρέφουσι, κἀγὼ μισθὸν ἀποδώσω σίβει.

[y] Μωσῆν] Joseph. Ant. lib. xi. c. 9. κατ' αὐτὴν τὴν ἐπίκλησιν ταύτην καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἔθος εἰς τοὐλαμὸν ἐμπεσόντι. Τὸ γὰρ ὕδωρ Μῶ οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσι, Ὅσης τὰς ἐξ ὕδατος σωθείσας. Unde secundum Josephum nomen ejus scribi debet Μωϋσῆς, non Μωσῆς. Ita quoque Clemens Strom. i. p. 412. οὕτω τίθησι τὴν παιδίου ὄνομα ἡ βασιλὶς Μωϋσῆν ἐτύμως ἀφ' τοῦ ἐξ ὕδατος αὐτόν. Τὸ γὰρ ὕδωρ Μῶυ ὀνομάζουσιν Αἰγύπτιοι. Huc respicit Hesych. v. μῶν· τὸ ὕδωρ. Suid. v. Μῶυ, τὸ ὕδωρ παρ' Αἰγυπτίοις ἐξ οὗ καὶ Μωϋσῆς. Sed verius nominis Etymon ex voce משה petendum, ut scribitur Exod. ii. 10. quod etiam agnoscitur à Nostro lib. de Mut. Nom. p. 1064. μεταληφθεὶς γὰρ Μωσῆς καλεῖται λῆμμα. Hieronym. lib. Nom. Heb. *Moses, sumtus ex aqua, sive assumtio.* Ibidem in Græcis Fragmentis Nom. Heb. Μωϋσῆς ὕδατος ἀναίρεσις, scribe ἐξ ὕδατος. Vide Galmin. de Vit. Mos. lib. i. c. 3.

[z] Ἑλλάδος] Anachronismi manifesti reus est Philo, siquidem isto sæculo literæ apud Græcos nondum florere cœperant. Nostrum tamen sequitur Clemens loco jam dicto, τὴν ἐγκύκλιον παιδείαν Ἕλλησις ἐδίδασκον οἱ Αἰγύπτιοι, ἧς φησὶ Φίλων ὁ τοῦ Μωσέως βίου.

disci-

disciplinam, sed recordationem esse approbaret, & de suo multa perspectu obscura ingeniose excogitaret. Multa enim indoles egregia ad scientiam novare solet: & quemadmodum corpora optimè affecta & constituta omnibusque artubus vigentia exercitores suos omni cura liberant nihil aut paulum admodum sui muneris conferentes, & agricolas feliciter pubentes & generosæ stirpes quæ sua sponte lætiores adolescunt: eodem modo animus à natura bene informatus sermoni solet occurrere, & suapte vi magis quàm præceptorum institutione juvatur, comprehensoque semel alicujus scientiæ primordio, ut proverbio fertur, equus in campum emicat. Numeros igitur & geometriam, præterea pedum, modorum, versuum scientiam, totamque adeo musicam, instrumentorum usu, & præceptione artium explicationeque locorum, Ægyptiorum eruditi tradiderunt: adhæc symbolis involutam philosophiæ cognitionem, quam in literis sacris, quas appellant, ostentant: & in animalium ceremonia delitescentem quæ deorum honoribus prosequuntur: reliquam tralatitiam eruditionem Græci docuerunt: ex vicinis populis Assyriorum literas rerumque cœlestium Chaldaicam peritiam, sed & ab Ægyptiis mathematica præcipuè colentibus assumpsit: ac quibus in rebus utrisque vel conveniret, vel dissidium esset cum diligenter cognovisset, controversiis tamen sine pertinaci concertationis studio prætermissis, verum pervestigabat, cum ejus animus falsi nihil admitteret, ut solent contentiosi pugnacesque sectatores, qui propositis semel decretis qualia illa cumque sint, patrocinantur, an proba sint nihil exquirentes: qui profecto idem mihi facere videntur, ac qui mercede causas agunt, & quibus æqui bonique, nullus respectus est. Posteaquam autem ex pueritiæ finibus excessit, prudentiam multo acrius intendere cœpit, non ut nonnulli adolescentiæ cupiditates effrenatas esse sinens, cum alioqui mille fomites & illecebræ non deessent ex copia rerum & abundantia, quam regna suppeditare solent: sed modestia & continentia velut habenis eas coercens, effervescentem impetum retinebat. Ac reliquos quidem affectus insanos & suapte natura rabidos, cicurando tamen & mansuefaciendo deliniebat & edo-

ἐν δὲ μακρῷ χρόνῳ τὰς δυνάμεις ὑπερβαλεῖν, εὐμοιρίᾳ φύσεως φθάνων τὰς ὑφηγήσεις, ὡς ἀνάμνησιν εἶναι δοκεῖν, ἢ μάθησιν, ἔτι καὶ προσεπινοῶν αὐτὸς τὰ δυσθεώρητα. Πολλὰ γὰρ αἱ [a] μεγάλαι φύσεις καινοῦνται τοῦ εἰς ἐπιστήμην· καὶ καθάπερ τὰ εὐεκτικὰ τῶν σωμάτων καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσιν εὐκίνητα φρονίδων ἀπαλλάττει τὰς ἀλείπτας, δίδωσι δὲ ἡ βραχέα παρίχονται τοῦ εἰς ἐπιμέλειαν, ὥσπερ καὶ γεωργὸς τὰ εὔβλαστα καὶ τὰ εὐγμῆ δένδρα βελ- p. 606.
τιόμενα δι' ἑαυτῶν· τοῦ αὐτὸν τρόπον εὐφυὴς ψυχὴ προσπαλαῖσα τοῖς λεγομένοις, ὑφ' αὐτῆς μᾶλλον ἢ τοῦ διδασκάλου ὠφελεῖται· καὶ λαβομένη τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἀρχῆς, καὶ τοῦ παροιμίαν, ἵππου εἰς πεδίον ὁρμᾷ. Ἀριθμὸν μὲν δὴ καὶ γεωμετρίαν, [b] καὶ τοῦ τε ῥυθμικὴν καὶ ἁρμονικὴν καὶ [c] μετρικὴν θεωρίαν, καὶ μουσικὴν τὴν σύμπασαν, πρός τε χρήσεως ὀργάνων καὶ λόγων τοῦ ἐν τοῖς τέχναις καὶ διεξόδοις τοῖς πολιτικωτέραις, Αἰγυπτίων οἱ λόγιοι [d] παρέδοσαν. Καὶ προσέτι τοῦ πρὸς συμβόλων [e] φιλοσοφίαν, ἣν ἐν τοῖς λεγομένοις [f] ἱεροῖς γράμμασιν ἐπιδείκνυται, καὶ πρὸς τοῦ ζώων ἀποδοχῆς, ἃ καὶ θεῶν τιμαῖς γεραίρουσι· τὴν δ' ἄλλην ἐγκύκλιον παιδείαν Ἕλληνες ἐδίδαξαν, οἱ δ' ἐκ τοῦ πλησιοχώρων, τά τε [g] Ἀσσύρια γράμματα, καὶ τὴν τοῦ οὐρανίων Χαλδαϊκὴν ἐπιστήμην. Ταύτην καὶ παρ' Αἰγυπτίων ἐλάμβανε, μαθηματικὴν ἐν τοῖς μάλιστα ἐπιτηδευόντων καὶ τὰ παρ' ἀμφοτέροις ἀκριβῶς, ἐν οἷς τε συμφωνοῦσι, καὶ διαφέρον] καταμαθών, ἀφιλονείκως τὰς ἔριδας ὑπερβαίνων, τὴν ἀλήθειαν ἐπεζήτει, μηδὲν ψευδοῦς τοῦ διανοίας αὐτοῦ ὑποδεχεσθαι δυναμένης· ὡς ἔθος τοῖς αἱρεσιομάχοις, εἰ τοῖς προτεθεῖσι δόγμασιν ἐποῖτο ἂν τύχῃ βοηθοῦσιν οὐκ ἐξετάζοντες εἰ δόκιμα, [h] τὰ δ' αὐτὰ ὁρῶντες τοῖς ὑπὸ μαθητοῦ συναγορεύουσι, καὶ μηδὲν τοῦ δικαίου προφρονοῦσιν. Ἤδη δὲ τὰς ὄρεις τοῦ βραχείας ἡλικίας ὑπερβαίνων, ἐπέτεινε τὴν φρόνησιν, οὐχ ὡς ἔνιοι τὰς μειρακιώδεις ἐπιθυμίας ἀχαλινώτους ἐῶν, καίτοι μυρία [i] ἐκείνης ὑπεκκαύματα, δι' ὧν παρασκευὰς ἀφθόνους ἃς αἱ βασιλεῖαι χορηγοῦσιν· ἀλλὰ σωφροσύνῃ καὶ καρτερίᾳ, ὥσπέρ τισιν ἡνίαις ἐνδησάμενον αὐτὰς, τὴν εἰς τὸ πρόσω φορὰν ἀνεχαίτιζε βίᾳ. Καὶ τῶν ἄλλων μὴν παθῶν ἔκρατεν ἐξ ἑαυτοῦ μεμηνὸς καὶ λελυσσηκὸς φύσει, τιθασεύων καθ' ἡμερῶν ἐπῳδοῦν· [k] εἰ δὲ ὅτε ἀκινητοίη μόνον ἡσυχῇ καὶ παρεύξαιτο, κολάσεις ἐμβριθεστέρας παρεῖχε διὰ λόγων

[a] μεγάλαι] Huc respicit Clemens Strom. ii. p. 482. αἱ γὰρ μεγάλαι φύσεις καὶ γυμναὶ παθῶν εὐτυχῶσι πᾶς περὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς φησὶν ὁ Πυθαγόρειος Φίλων τοῦ Μωσέως ἐξηγούμενος.

[b] καὶ] Restitui ex MSS. Med. & Linc.

[c] μετρικὴν] Videtur Clemens Strom. i. p. 413. legisse ἰατρικὴν apud Philonem. Sic ille: οὐ γὰρ ἡλικίας χρόνος, ἀριθμητικήν τε καὶ γεωμετρίαν, ῥυθμικήν τε καὶ ἁρμονικήν, ἔτι τε ἰατρικὴν ἅμα καὶ μουσικὴν ἄνευ τοῖς Ἀσσυρίοις Αἰγυπτίων ἐδιδάσκετο· sed recepta lectio non est solicitanda; erat enim metrica scientia pars musicæ. Aul. Gell. lib. xvi. c. 18. *Est & alia species καινοτικῆς quæ appellatur Metrica.* Vide lib. de Agricult. p. 207. & ibi dicta à Nobis.

[d] παρέδοσαν] MSS. παρεδίδοσαν.

[e] φιλοσοφίαν] MS. Med. σοφίαν. Clemens ibidem.

[f] ἱεροῖς] Clemens loco jam dicto, ἱερογλυφικοῖς. Autor quæst. 25. ad Orthod. τίμια δὲ ἦν παρ' αὐτοῖς μαθήματα (forsan γράμματα) τὰ ἱερογλυφικὰ λεγόμενα.

[g] Ἀσσύρια] Clemens ibid. προσεμάνθανε δὲ τὰ Αἰγυπτίων γράμματα, ubi ex Philone, forsan reponendum Ἀσσυρίων. De his literis sic Plinius Hist. Nat. lib. viii. c. 56. *Literas semper arbitror Assyrias fuisse; sed alii apud Ægyptios à Mercurio, ut Gellius, alii apud Syros repertas volunt.* Vide Clement. Alexand. Strom. i. p. 362.

[h] τὰ δ' αὐτὰ] Ita MSS. pro ταὐτὰ.

[i] ἐκείνης] Scribe ἐκείνας, scil. μειρακιώδεις ἐπιθυμίας.

[k] εἰ δὲ ὅτε] Scribendum videtur, εἰ δέ τι τε, &c.

Πυ-

ι διάπληξις, καὶ ζωόλως τὰς πρώτας τῆς ψυχῆς ἐπιβολάς τε καὶ ἑρμὰς, ὡς ἀφνιαστὴν ἵππον ἐπέλπῃ, δεδιὼς μὴ προεκδραμεῖσαι τοῦ ἡνιοχεῖν ὀφείλοντος λογισμῷ, πάντα μᾶλλον πάντων ζυγχέωσιν. Αὗται γάρ εἰσιν αἱ ἀγαθῶν αἰτίαι καὶ κακῶν· ἀγαθῶν μέν, ὅταν ἡγεμόνι λόγῳ πειθαρχῶσι, τῶν δ' ἐναντίων, ὅταν εἰς ἀναρχίαν ἐκδιαλῶσιν). Κατὰ τὸ εἰκὸς ἂν οἵ τε ζωδιαλέγοντες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐτεθήπεσαν, ὡς ἐπὶ καινῷ θεάματι καταπλησσόμενοι· καὶ τίς ἄρα ὁ ἐνοικῶν αὐτοῦ τῷ σώματι, καὶ
p. 607. ἀγαλματοφορούμενος νοῦς ἐστί· πότερον ἀνθρώπειος, ἢ θεῖος, ἢ μικτὸς ἐξ ἀμφοῖν διερωτώμενοι, τῷ μηδὲν ἔχειν τοῖς πολλοῖς ὅμοιον, ἀλλ' ὑπερκύπτειν καὶ πρὸς τὸ μεγαλειότερον [n] ἐξῆρθαι. Γαστρί τε γὰρ ἔξω τῶν ἀναγκαίων δασμῶν, ὃς ἡ φύσις ἔταξεν, ὀδὲν [o] πλέον ἐχορήγει, τῶν τε ὑπογαστρίων ἡδονῶν, εἰ μὴ μέχρι πορείας παίδων γνησίων, [p] ὀδ' ἐμέμνητο· γυμνασμός τε διαφερόντως ἀσκητὴς ὀλιγοδείας, καὶ τὸ ἀφροδίσιον βίον, ὡς ὀδεὶς ἕτερος, χλιδάσας· ψυχῇ γὰρ ἐπεπίθει μόνῃ ζῆν ὁ σώματι· τὰ φιλοσοφίας δόγματα διὰ τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔργων ἐπεδείκνυτο, λέγων μὲν οἷα ἐφρόνει, πράττων δὲ ἀκόλουθα τοῖς λεγομένοις, εἰς ἁρμονίαν λόγου καὶ βίου· ἵν' οἷος ὁ λόγος, τοιοῦτος ὁ βίος, καὶ οἷος ὁ βίος, τοιοῦτος ὁ λόγος [q] ἐξεπάζων), καθάπερ ἐν ὀργάνῳ μουσικῷ ζωηχοῦντες. Οἱ μὲν δὴ πολλοὶ, κἂν αὐτὸ μόνον αὔρα [r] βραχεῖά τινος εὐτυχίας προσπέσῃ, φυσῶσι καὶ πνέουσι μεγάλα, καταλαζονευόμενοι τὰ ἀφανεστέρων, καθάρματα καὶ παρειοχλήματα, καὶ γῆς [s] ἄχθη, ἃ ὅσα τοιαῦτα ἀποκαλοῦσιν, ὥσπερ τὸ ἀκλινὲς τῆς εὐπραγίας ἐν βεβαίῳ παρ' αὐτοῖς εὖ μάλα ζφεγγισάμενοι, μηδὲ μέχρι τῆς ὑστεραίας ἴσως διαμνημονεύοντες ἐν ὁμοίῳ. Τύχης γὰρ ἀσταθμητότερον ὀδὲν, ἄνω καὶ κάτω τὰ ἀνθρώπεια στρωφώσης. Ἡ μία πολλάκις ἡμέρα, τὸ μὲν ὑψηλὸν καθαιρεῖ, τὸ δὲ ταπεινὸν μετέωρον ἐξαίρει. Καὶ ταῦτα ὁρῶντες ἀεὶ γινόμενα, καὶ σαφῶς εἰδότες, ὅμως ὑπερίπτανται μὲν [t] οἰκείων καὶ φίλων εἰσὶ, νόμους δὲ παραβαίνουσι καθ' οὓς ἐγνώσθησαν καὶ ἐτράφησαν, [v] ἔθη δὲ πάτρια, οἷς μέμψις ὀδεμία προσεστὶ δικαία, κινοῦσιν ἐκδεδιηγημένοι, καὶ διὰ τέλους τὸν παρόντων ἀποδοχεῖ, ὀδενὸς ἔτι τῶν ἐξ ἀρχαίων μνήμην λαμβάνουσιν. Ὁ δὴ ἐπ' αὐτὸν φθάσας τὸν ὅρον τῆς ἀνθρωπίνης εὐτυχίας, καὶ θυγατριδοῦς μὲν τοῦ τοσούτου βασιλέως νομισθεὶς, τῆς δὲ [x] παππώας ἀρχῆς ὅσον ὀδέπω γενησόμενος ἐλπίσι

mabat, atque etiam si quis eorum paulum modo se commoveret, & tanquam alis gestiret, graviora remedia verborumque castigationem adhibebat, prorsusque primas animi susceptiones & impulsiones quasi contumacem equum observabat, veritus ne ante rationem quam aurigari oporteret excurrentes, omnia modis omnibus perturbarent. Istæ enim bonorum caussæ sunt & malorum: bonorum, cum imperio rationis obediunt: malorum, cum imperium detrectantes insolescunt. Ergo, ut par erat, & qui unà versabantur, & alii omnes in novo spectaculo perculsi stupebant, & ecqua obsecro mens, inquiebant, ejus corpus incolit & tanquam simulachrum insignit? & humanane esset, an divina, an ex utroque mixta quærebant: quòd nullam multitudinis & vulgi similitudinem redderet, sed emineret, & ad augustiora & magnificentiora assurgeret. Nam ventri ultra necessitatem tributi à natura imperati nihil indulgebat, nec voluptatibus quæ abdomini subjectæ sunt, nisi ad legitimorum satum liberorum inserviebat, ac ne earum quidem meminerat, cum præsertim eximiè frugalitatem exerceret, & delicatorum vitam, ut nemo alius, illuderet: animo enim solo vivere concupiscebat, non corpore. Philosophiæ verò præcepta quotidianis vitæ officiis ostendebat, cum & ea quæ sentiret loqueretur, & verbis consentaneas actiones redderet, ad sermonis & vitæ consensionem, ut qualis esset oratio, talis quoque vita responderet, cum utræque velut in musico instrumento concinentes conspicerentur. Ac plerique quidem omnes, si tenuis modo aura felicitatis aspirarit, inflati magnumque spirantes animos tollunt, obscurioresque superbè despicantes, purgamenta, molestias, onera terræ, cæteraque generis ejusdem in eos increpantes, proinde quasi stabilem prosperitatem apud se tanquam annulo obsignatam affirmarint, ipsi ne in crastinum quidem eodem in statu fortasse permansuri. Nihil enim fortuna commutabilius & incertius, quæ rerum humanarum sursum deorsumque aleam quandam ludit. Sæpenumero unus dies in excelso constitutum deprimit, aut depressum in altum subvehit: & tamen cum quotidiana & usitata videant ista, compertaque habeant, amicos & necessarios contemptum eunt: leges quibus nati sunt & creverunt, violant, patriæ consuetudines de quibus nemo queri merito possit, ad insolentiam profligati loco movent, ac in præsentium usurpatione nihil jam vetera commeminere. At Moses ad humanæ beatitudinis

[l] ἐκπλῆξις] MSS. Coisl. & Aug. Editi ἐκπλήξεις.
[n] ἐξῆρθαι] Sic MSS. pro ἐξελθεῖν in Editis.
[o] πλέον] Deest in MSS. & deesse potest salvo sensu.
[p] ὀδ'] Sic scribo ex MSS. Editi οὐδέν.
[q] ἐξεπάζων—σωηχοῦντες] Sic MSS. Coisl. & Aug. Editi ἐξεπάζων τε—σωηχοῦντας.
[r] βραχεῖα] Melius MS. Vat. βραχέως. Mox post μεγάλα scribe καὶ.
[s] ἄχθη] MSS. ἄχθος· idque rectius ex Hom. Od. υ. 339.
[t] οἰκείων] Sic MSS. Vat. & Linc. Editi οἰκέων.
[v] ἔθη] Ita MSS. Aug. & Coisl. pro ἤθη. Mox pro πάτρια, in Cod. Med. scribitur πατρῷα.
[x] παππώας] Sic MSS. pro πατρῴας. Vide etiam supra p. 604. & infra 609.

titudinis ſummam progreſſus, & tanti regis ex filia nepos creditus, mox etiam imperii aviti ſpe omnium ſucceſſor deſtinatus (nam quid aliud quàm junior rex jam audiebat?) gentilem tamen majorumque ſuorum diſciplinam æmulatus eſt, cùm eorum à quibus adoptatus fuerat, bona etſi ad tempus ſplendidiora, fucata tamen & adulterata exiſtimaret: parentum contra ſuorum, quamvis ad breve tempus obſoletiora, vera tamen & germana cenſeret: iſque adeo incorruptus exiſtimator & judex eorum à quibus procreatus & à quibus adoptatus eſſet, illos pietate & charitate flagrantiſſima, hos grata beneficiorum recordatione proſequebatur, gratiamque ſemper habiturus videbatur, niſi à rege novum & immane parari ſcelus animadvertiſſet. Nam Judæi, quemadmodum antea dixi, exteri & hoſpites erant (cum auctores generis fame coacti per inopiam alimentorum Babylone & ex ſuperioribus ſatrapiis profecti in Ægyptum demigraſſent) & quodam modo ſupplices tanquam in fanum inſpoliatum ad fidem regis & incolarum miſericordiam confugerant. Nam hoſpites me judice licet recipientium ſupplices adſcribantur: inquilini præterquam quòd ſupplices, etiam amici, qui in eadem quæ cives jura concedere expetant, in eandem jam vicinatem commigrarint, nec ab indigenis multum differant. Eos igitur qui patriam reliquerant, in Ægyptum advenerant, ut in altera patria tuto habitaturi, regionis imperator ſervilem in modum vexabat, & tanquam belli jure captos aut tanquam vernas de juſto domino emptos opprimebat, & pro mancipiis habebat, qui non modo liberi erant, verum etiam hoſpites, ſupplices, inquilini, nullo metu nullaque reverentia Dei liberalis, hoſpitalis, ſupplicabilis, domeſtici, hujus generis officiorum arbitri & præſidis: mox etiam juſſa ſupra vires imperabat, laborem labore alio ſubinde cumulans, deficienteſque ferrum ſequebatur. Nam curatores operum importuniſſimos & abſque omni miſericordia & venia ſæviſſimos impoſuit, quos ex re ἐργοδιώκτας, i. e. opera urgentes vocabant: opus autem faciebant, alii lutum in laterem formantes, alii paleas convehentes (nam paleæ lateris vinculum) aliis aſſignatæ erant ædium, mœnium, urbium conſtructiones, foſſæque ducendæ, materiam ipſis noctu juxta interdiuque abſque ſucceſſione comportantibus ſine omni intermiſſione, ut ne ſomno quidem

τ' ἁπάντων ἀρχόδοκον (καὶ τί γὰρ ἄλλ' ἢ ὁ νέος βασιλεὺς προσαγορεύόμενος;) τιμῶ συγγενικῶ καὶ προγονικῶ ἐζήλωσε παιδείαν, τὰ μὲ τῶν εἰσποιησαμένων ἀγαθὰ, [γ] καὶ εἰ λαμπρότερα καιροῖς, νόθα εἶναι ὑποπλαβῶν· τὰ δ' τῶν φύσει γονέων, εἰ καὶ πρὸς ὀλίγον ἀφανίστερα, οἰκεῖα γῶν καὶ γνήσια. Καθάπερ [z] τις κριτὴς ἀδίκως τ' γνησίων καὶ τῶν εἰσποιησαμένων, τὰς μὲ [a] φύσις καὶ τῶ φιλεῖν προθύμως, τὰς δ' ἀχαριστίας, ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθεν ἠμείβετο, καὶ μέχρι παντὸς ἠμείψατ' ἂν, εἰ μὴ κατεῖδεν ἐν τῆ χώρα μέγα καινουργηθὲν ὑπὸ τῦ βασιλέως ἀσέβημα. p. 608.
Ξένοι γὰρ ἦσαν, ὡς ἔφλυ πρότερον, οἱ [b] Ἰουδαῖοι, τ τῦ ἔθνους ἀρχηγετῶν ἀφ' λιμὸν ἀποδημία τροφῆς ἐκ Βαβυλῶνος καὶ τ ἄνω Σατραπειῶν εἰς Αἴγυπτον μεταναστάντων, καὶ τρόπον τινὰ ἱκέται καταπεφυγότες ὡς ἐπ' ἄσυλον ἱερὸν, τιμῶ τε βασιλέως πίστιν, καὶ τ ἀπὸ τῶν οἰκητόρων ἔλεον. Οἱ γὰρ [c] ξένοι παρ' ἐμοὶ κριτῆ, τ ὑποδεξαμένων ἱκέται γεγράφασιν· μέτοικοι δ πρὸς [d] ἱκέτας, καὶ φίλοι ἀποδόντες εἰς αὖθις ἰσοτιμίαν, καὶ γειτνιῶντες ἤδη πολίταις, ὀλίγῳ τ αὐτοχθόνων ἀφαιροῦντες. Τύπτες δη, οἱ τιμῶ μὲ [e] οἰκείαν ἀπέλιπον, εἰς δ' Αἴγυπτον ἦκον, ὡς ἐν δευτέρα πατρίδι μετ' ἀσφαλείας οἰκήσοντες, ὁ τ χώρας ἡγεμὼν ἠνδραποδίζετο, καὶ ὡς ἢ πολέμῳ νόμῳ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἢ πεπράμενος αὐθις δεσποτῶν οἷς ἦσαν οἰκότριβες, ὑπήγετο καὶ δύλους ἀπέφαινε, τὰς σῶν ἐλευθέρους μόνον, ἀλλὰ καὶ ξένους καὶ ἱκέτας ἐ μετοίκους, ὅτ' αἰδεσθεὶς, ὅτε δείσας τ ἐλευθέριον καὶ ξένιον ἐ ἱκέσιον καὶ ἐφέσιον θεὸν, ὃς τ τοιούτων ἐστὶν ἔφορος· εἶτ' ἀπαραίτητα ἐπέτασε βαρύτερα τ δυνάμεως, ἄλλως ἐπ' ἄλλοις πόνους προσιθείς. Καὶ τοῖς ἀπαγορεύσεσιν ὑπ' ἀσθενείας, [f] ὁ σίδηρος ἐπέλο· ἀπασάτας τῶν ἔργων, ἀνηλεησάτους καὶ ὠμοθύμους ὑδενὶ συγγνώμης μεταδιδόντας, ἠρεῖτο, ὡς ἐργοδιώκτας ἀπὸ τῦ συμβεβηκότος ὠνόμαζον. Εἰργάζοντο δ', οἱ μὲ πηλὸν εἰς πλίνθον χρηματίζοντες, οἱ δὲ πανταχόθεν ἄχυρα συλλεμίζοντες· πλίνθω γὰρ ἄχυρα δεσμός· οἱ δ' ἦσαν ἀποτεταγμένοι πρὸς οἰκιῶν καὶ τειχῶν καὶ πόλεων κατασκευὰς, καὶ διωρύχων ἀναλώμασι, ὑλοφορῦντες αὐτοὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ ἄνευ διαδοχῆς, ἀδεμίαν ἔχοντες ἀνάπαυλαν, ἀλλ' ἀδ' ὅσον καταδαρθεῖν αὐτὸ μόνον ἐώμενοι·

γ καὶ] Melius κἀν.
z τις] Scripſi ex MSS. pro τι.
a φύσις καὶ—προθύμως] Sic repoſui ex MSS. Vat. Aug. & Med. Forſan vero φύσεως, ob ſequens ἀχαριστίας. Editi φύσας τ φιλεῖν ἀκθύμως.
b Ἰουδαῖοι] Anachroniſmo peccat Philo, neque enim Judæorum nomen ante ſeparationem tribuum ſub Roboamo percrebuerat. Hebræi verum gentis nomen tunc temporis.
c ξένοι] Citantur hæc à Johanne Monacho inedito, ubi pro ἱκέται, ſcribitur διαπόται. Cæterum confer hæc cum Sap. Sol. xix. 13. & Origene contra Celſum lib. iii. c. 114.
d ἱκέτας] Reponendum videtur ἱκέτας, & mox infra πολιτείας, pro πολίτας.
e οἰκείαν] Ita MS. Med. pro οἰκίαν, idque rectè. Scribe ergo γᾶν μ οἰκείαν.
f σίδηρος ἔπεσε] Deeſt MSS. Coiſl. & Linc. & deleri forſan poteſt, ſalvo ſenſu. Mox poſt ἀπασάτας ſcribe χδ.

πάντα

πάντα καὶ τὰ τῶν δημιουργῶν ἐκ τῶν ὑπουργῶν ἔργα ἀναπαζόμενοι, ὡς ἐν βραχεῖ τὰ σώματα αὐτοῖς ἀπαγορεύειν, ἅτε καὶ τῆς ψυχῆς προαναπιπλάσης. Ἄλλοι γὰρ ἐπ' ἄλλοις ἐξέθνησκον, ὡς ὑπὸ λοιμώδους φθορᾶς, οὓς ἀτάφους ἔξω τῶν ὁρίων ἀπερρίπτουν, οὐδὲ κόνιν ἐπαμήσασθαι τοῖς σώμασιν ἐῶντες. ἀλλ' οὐδὲ δακρύσαι ζυγγενεῖς ἢ φίλους ἔτους οἰκείους ἐφορῶντες ἐξέλιπον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀδυλώτοις πάθεσι τῆς ψυχῆς, ἃ μόνα κεδνὸν ἐξ ἁπάντων ἐλεύθερα ἡ φύσις ἀνῆκε, δεσποτείαν ἐπηπείλουν οἱ ἀσεβεῖς, ἀνάγκης ἀνυπείκτῳ βάρει δυναστέρας πιέζοντες.

Ἐπὶ δὴ τούτοις ἀθυμῶν καὶ δυσχεραίνων διετέλει, μήτ' ἀμύνασθαι τοὺς ἀδικοῦντας, μήτε βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις ἱκανὸς ὤν, ἃ δ' οἷός τ' ἦν διὰ λόγων ὠφέλει· παραινῶν τοῖς μὲν ἐφεστῶσι με-
p. 609. τριάζειν, καὶ τὸ ζοφοδερὸν τῶν ἐπιταγμάτων ἐπανιέναι καὶ χαλᾶν, τοῖς δ' ἐργαζομένοις φέρειν τὰ παρόντα γενναίως, ἄνδρας τε εἶναι καὶ φρονήματος, καὶ μὴ ζυγκάμνειν τὰς ψυχὰς τοῖς σώμασιν, αὐλιὸν χρηστὰ προσδοκῶν ἐκ πονηρῶν. Πάντα γὰρ μεταβάλλειν τὰ ἐν κόσμῳ πρὸς τἀναντία, νότους εἰς εὐθηνίαν, πνευμάτων βίας εἰς αἴρας νηνέμους, κλύδωνα θαλάττης εἰς ἡσυχίαν καὶ γαλήνην, τὰ δ' ἀνθρώπεια ἐκ μείζονος, ἔστιν καὶ ἀσταθμητοτέρας. Τοιούτοις καλεπάδων ὥσπερ ἀγαθὸς ἰατρὸς, ᾠήθη τὰς νόσους κατέχει βαρυτάτας ὄντας θηκτοφυεῖν· αὖθις δ' ὑπότε λωφήσειαν, αὖθις ἐκ βελτέρου ἐπετίθετο, φέρεσθαί τι παίδων ἐκ τῷ διαπνεῦσαι καινὸν κακὸν δεινοτέρου [h] τῶν πόνων τῶν προτέρων. Ἦσαν γάρ τινες τῶν ἐφεστηκότων ἀτίθασοι ζοφόδρα καὶ λελυττηκότες, μηδεν εἰς ἀγελιότητα τῶν ἰοβόλων καὶ ζαρκοδόρων διαφέροντες, ἀνθρωποειδῆ θηρίων τινῶν τῷ σώματι μορφὴν εἰς δόκησιν ἡμερότητος ἐπὶ θήρᾳ καὶ ἀπάτῃ [i] προβεβλημένοι, σιδήρῳ καὶ ἀδάμαντι ἀπειθέστεροι. Τούτων ἕνα τὸν βιαιότατον, ἐπειδὴ πρὸς τῷ μηδὲν εἰκαδόνει, καὶ τῇ παρακλήσει ἔτι μᾶλλον ἐξετραχύνετο, τὸν τὸ προσαχθὲν μὴ ἀπνευσὶ καὶ ἐξοχεμέρᾳ δρῶντας τύπτων, προπηλακίζων, ἄχρι θανάτου πάσσεις αἰκιζόμενος αἰκίαις, ἀναιρεῖ, δικάσας θάνατος εἶναι τὸ ἔργον. [k] Καὶ ἦν δίκαιος ἐπ' ὀλέθρῳ ζώντας ἀνθρώπων ἀπελαύνειν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἠγανάκτει, δεινὸν ἡγούμενος, οὐκ εἴ τις τέθνηκεν, ἢ ἀνῄρηται ἀδίκως ἢ δικαίως, ἀλλ' εἰ ὁ θυγατριδοῦς αὐτοῦ μὴ ζυμφρονεῖ, μηδὲ τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους ἐπαίνεται, ἀλλὰ μισεῖ μᾶλλον ἢ ὡς αὐτὸς στέργει, φιλεῖ δ' ὡς προσέβλη), καὶ ἐλεεῖ πρὸς ὃν ἀτρέπτως καὶ ἀπαραιτήτως ἔχει.

ulla ceſſatio concederetur, cum omnia & opificum & miniſtrorum munia facere cogerentur, ut brevi feſſis corporibus deficerent, cum animis ante deſpondiſſent. Itaque alii ſuper alios paſſim cadebant, velut peſtilenti lue funera vulgante: quos extra fines inſepultos abjiciebant regii, glebam injicere non modo non ſinentes, verùm ne cognatos quidem aut amicos flere ſic miſero conſumptos exitu concedentes; quinetiam animi affectibus qui mancipari nequeunt, quod unum nobis liberum & immune natura reliquit, dominatum herilem impii minitabantur, intolerabili pondere neceſſitatis potentioris opprimentes.

Iſta igitur cum indigniſſimè ferret, nec vel ulciſci injurioſos, vel læſis ſubvenire poſſet, quod unum poterat verbis juvabat, curatoribus ſuadens blandè appellando, ut æquiores ſe præſtarent & de acerbitate imperii aliquid remitterent & relaxarent, operariis, ut præſentem ſortem generoſè ferrent animiſque ſe viros exhiberent, neu fatigatis corporibus animis elangueſcerent & debilitarentur, atque ex malis meliora ſperarent. Nam in mundo ſemper in contrarium mutationes eſſe, ſic nubilum in ſudum, flatuum procellas in aeris tranquillitatem, maris fluctum in malaciam & quietem abire: vices tamen iſtas humana eo magis ſentire, quo incertiora ſunt. Iſto tanquam carmine, medici optimi more, morbos quanquam graviſſimos ſe levare poſſe cenſebat: illi verò, ſi quando interquieſcerent, reverſi tamen paulo poſt adoriebantur, prorſus aliquid ex reſpiratione novi mali ſuperiori ærumna multo infeſtioris invehentes. Nam curatorum nonnulli vehementer immites & rabioſi videbantur, diritate & ſævitia nihil à venenatis beſtiis aut viſcere veſcentibus feris diſerepantes, belluæ hominis ſpeciem præferentes, corporis formam ad opinionem manſuetudinis fraudi & infidiis prætendentes, ferro & adamante contumaciores. Ex his unum omnium violentiſſimum, poſtquam non modo monendo ad æquitatem non leniebatur, ut etiam ultro exaſperaretur, ut qui non imperata ſtatim citra interſpirationem ſtrenua manus celeritate peragerent, cæderet, ad mortem pulſaret, omni contumeliarum & plagarum genere malè multaret, interficit, jus faſque ratus iſtud eſſe: & quidem jus erat, eum qui ad hominum exitium peſtemque vivebat, de medio tolli. Rex audita re, ſtomachari indigneque ferre, non quòd quiſquam aut cædem feciſſet, aut interfectus eſſet jure vel injuria: ſed quòd nepos cum ipſo non conſentiret, nec eoſdem hoſtes & amicos judicaret: ſed quos amaret odiſ-

[h] τῶν πόνων] Deeſt in MSS. videturque etiam redundare.
[i] προβεβλημένοι] Forſan προβεβλημένοι.
[k] καὶ ἦν] Scribitur ἦν γὰρ in Catenâ inedità in Exodum, ubi citantur hæc uſque ad ἰμπείσεσθαι δίκῃ.

ſet,

ſet, amaret quos execraretur, miſeraretur in quos rigidus & inexorabilis eſſet. Occaſionem ſemel nacti proceres, adoleſcentem ſuſpectantes (eum enim ſuorum maleficiorum memorem aliquando futurum metuebant, & in tempore vindicem) apertis avi auribus mille calumnias hinc & inde infundere, etiam metum amittendi principatus incutere. Sic enim loquebantur, Adorietur, nihil parvum cogitat, ſemper aliquid attentat, ante tempus regnum affectat: alios captat, aliis minatur, indicta cauſſa interficit, tibi benevolentiſſimum quemque peſſimè odit. Quid expectas, ac non quæ facere cogitat jam præcidis? magna inſidiatori opportunitas eſt & merces, ejus qui inſidiis appetitur procraſtinatio.

Iſta inſuſurrantibus, in finitimam Arabiam ſeceſſit, ubi commorari tutum erat, Deum implorans & obteſtans ut Judæos ex rebus egenis & calamitoſis liberaret: Ægyptios qui nihil ad injuriam reliqui feciſſent, malis exemplis perderet, ac ſibi utrumque videre duplicata *lætitia* concederet. Audit preces Deus, mores ejus admiratus honeſti ſtudio & improbitatis odio inflammatos: nec ita multo poſt dijudicat regionis cauſſam, ut Deum decebat. Sed dum illam diſceptationem parat, interim virtutis certamina Moſes obibat, aliptem intus habens nobilem & luculentum animum, à quo ad præſtantiſſimæ vitæ genera, contemplationem & actionem, exercebatur, philoſophiæ decreta ſemper revolvens, facili mentis curſu illa perluſtrans, & apud memoriam fideliter citra oblivionem ullam deponens, ſuaſque actiones *ſic* continuo componens, univerſos *fere* laudatores habuit, non famæ & in vulgus exiſtimationis cupidus, ſed veritatis, ut qui ſcopum unum animo deſtinaſſet rectam naturæ rationem ſequi, quod unum eſt virtutis caput, qui unus fons. Alius proinde qui implacabilem iram regis perfugiſſet, & ad alienigenas ſe contuliſſet, nondum compertis populi moribus, nondum planè gnarus quibus gaudeant, à quibus abhorreant, operam daret ut uſurpatione quietis multitudinem clam fallens in obſcuro vitam agitaret, aut ſi in medium prodiret, optimates & opulentos aſſiduis obſequiis demereretur, à quibus commodi & præſidii ſpes eſſet, ſi quis per injuriam forte vim facere tentaret. Ille vero contrariam præter morem viam ingreſſus, rectas animi impulſiones ſecutus eſt, nullam ſupplantari ſinens: quocirca quædam ſupra

Λαβόμβοι δ' ἅπαξ ἀφορμῆς οἱ ἐν τέλει, κὴ τ νεανίσκον ὑφορώμβοι· [l] ἤδεισαν γὸ μνησικακήσοντα τ ἀνοσιεργημάτων αὐτοῖς, κ ἐπὶ καιρῶν ἀμυνόμβον· ἀναπεπλαμβόις ὡσὶ τ πάππ- πτ μυελίας ἀμβολὰς ἐπήλυεν, οἱ μ ἔνθεν, οἱ δ' ἔνθεν, ὡς κ πρὸ ἀφαιρέσεως τ ἀρχῆς ἐμποιῆσαι δέος. Ἐπιθήσε), λέγοντες· ἀδὲν φρονεῖ μικρὸν, ἀεί τι προπερεργάζε), πρὸ καιρῆ βασιλείας ἐρᾷ, θωπεύει τινὰς, ἑτέροις ἀπειλεῖ, κλείνῃ χωρὶς δίκης, τ μάλις' εὐνοις σοι προβέβλη). Τί δὴ μέλλεις, ἀλλ' ἐχ ἁ ἀμβοεῖται δρᾶν, [m] ὑποτέμνεις; μέγα τοῖς ἐπιθεμβόις αἱ τ ἐπιχειλβομβόων ἀναβολαί.

Τοιαῦτα διεξιόντων, ὑπανεχώρησεν εἰς τὸ ὅμορον Ἀραβίαν, ἔνθα ἀμβλέβειν ἦν ἀσφαλὲς, ἅμα κ τ θεὸν προνιώμβον, ἵνα τὸς μ ἐξ ἀμηχάνων ῥύσ) ζυμφορῶν, τὸς δ μηδὲν ἐνδεᾶ- p. 610. λιπόντας τ εἰς ἐπήρειαν, ἀξίως τίσ), ἐνδέχῃ δ' αὐτῷ ταῦτ' ἐπιδεῖν ἀμφότερα, διπλασιάσας τὸ [n] χαρᾶν. Ὁ δ' ἐπακέει τῶν δικῶν, [o] ἀγάμβον αὐτ τὸ φιλέκαλον ἦθον κ μισοπόνηρον, ὐχ εἰς μακρὰν τὰ κ τὸ χώραν, ὡς θεῷ πρέπον δικάσας. Ἐν ᾧ δ κ ἔμελλε δικάζειν, τὸς ἀρετῆς ἄθλους Μωσῆς διήθλ, τ ἀλείπλην ἔχων ἐν ἑαυτῷ λογισμὸν ἀσκῆσαν, ὑφ' ὃν γυμναζόμβον πρὸς τὰς ἀρίστας ἕξις, τήν τε θεωρητικὸν κ πρακτικὸν, [p] ἐπονεῖτο· κ φιλοσοφίας ἀνελίπλων ἀεὶ δόγματα, ὑ τῇ ψυχῇ ἀναγινώσκων [q] εὐτρόχως, κὴ μνήμῃ ἐνδιαλαπιθέμβον εἰς τὸ ἄληστον αὐτὰ, κ τὰς οἰκείας αὐτίκα πράξεις ἐφαρμόπλων, [r] ἐπαινέτας πάντας εἶχεν· ἐφιέμβος δ τ δοκεῖν, ἀλλὰ τ ἀληθείας, ἀφ' τ προκείδ ζκοπὸν ἕνα τ ὀρθὸν τ φύσεως λόγον, ὃς μόνον ἐστὶν ἀρετῶν ἀρχή τε κ πηγή. Ἕτερον μ ἂν ὀργιῶ ἀμείλικτον βασιλέως ὑποδιδράσκων, κ ἄρτι πρῶτον εἰς ἀλλοδαπὴν ἀφιγμβόν, μήπω τοῖς τ ἐπιχωρίων ἔθεσιν ἐνωμιληκὼς, μήδὲ ἀκριβῶς ἐπισάμβον οἷς χαίρουσιν ἢ ἀλλοτρίοις), κἂν ἐπιδάσειν ἡσυχία χρώμβον ἀφανέστερον ζῆν, τὸς πολλὸς λανθάνων· ἢ βιληθεὶς εἰς μέσον παρέρχεδ, τὸς γῶν δυνατὸς κ τὸς πλεῖστον ἰσχύοντας λιπαρέσι θεραπείαις ἐξομβιλίζεδ, παρ' ὧν τις ὠφέλεια προσεδοκᾶτο κ βοήθεια, εἰ [s] δή τινες ἐπελθόντες ἀπάγειν πρὸς βίαν ἐπειρῶντο. Ὁ δ τὸ ἐναντίον δ εἰκότ ἀτρεπτὸν ἤλαυνε, τ τ ψυχῆς ὑγιαινούσαις ὁρμαῖς ἑπόμβον, κ μηδεμίαν ἐῶν ὑποσκελίζεδ· διὸ ἐ τ ὑπούσης δυνάμεως ἐστὶν ὅτε πλέον ἐνανιδίετο,

[l] ἤδεισαν] Omnino repone ἴδεισαν.
[m] ὑποτέμνεις] Ita MS. Med. pro ὑπορρήγνις.
[n] χαρᾶν] MSS. Med. Coiſl. & Linc. χάριν, idque rectius.
[o] ἀγάμβον] Melius forſan ἀποδεχόμβον.
[p] ἐπονεῖτο] Deeſt in MSS. Med. Linc. & Coiſl. MS. Reg. Par. προσεποιεῖτο, & ſic ſcribendum exiſtimo. Ibidem addo κ ex MSS.
[q] εὐτρόχως] Forſan εὐσόχως.
[r] ἐπαινέτας πάντας] Ita ſcribo ex MSS. Med. Aug. & Coiſl. Editi ἐπαινετὰς πάσας. Ex eiſdem etiam reſtitui εἶχεν, quod in Editis deerat.
[s] δή] Reſtitui ex MSS. Mox ibidem pro εἰκότ, fortè reponendum εἰωθότ.

δυνάμιν

δυώαμιν · αὐθαίρεῖον τὸ δίκαιον ἡγεμόνα, ὑφ' ἃ προεφαπεὶς, αὐτοπέλους ἐπὶ τὴν τῶν ἀσθενεστέρων ζυμμαχίαν ἴεται.

Λέξω δ' καὶ τὸ κατ' ἐκεῖνον αὖπω τὸ χρόνον πραχθὲν, εἰ καὶ μικρὸν, ὅσα γε τῷ δοκεῖν, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ φρενήμαλος μικροῦ. Κτηνοτροφοῦσιν Ἀραβες, καὶ νέμεσι τὰ θρέμματα, οὐκ ἄνδρες μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες, νέοι τε καὶ παρθένοι παρ' αὐτοῖς, οὐχὶ τῶν ἠμεληκότων καὶ ἀδόξων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄγαν ἐπιφανῶν. Ἑπτὰ δὴ κόραι πατρὸς ἱερέως ποίμνια ἄγεσαι παρῆσαν ἐπί τινα πηγὴν, καὶ τὰ ἰμονιῶν σκευάσμαθαι τὰς καδίσκας, ἄλλη ἀμοιβομένη παρ' ἄλλης ὑπὲρ τοῦ ἐν τῷ πονεῖν ἰσομοιρίας, μάλα προθύμως τὰς δεξαμενὰς αἱ πλησίον ἐκένουν, πληροῦσιν. Ἐπιφοιτήσαντες δ' ἕτεροι ποιμένες, καὶ τὰ τῶν παρθένων ἀθενείας ὑπεραδόντες, τὰς μὲ ἐπεχείρουν μὴ τὰ ποίμνης ἐλαύνειν, τὰ δ' οἰκεῖα θρέμματα προσῆγον ἐπὶ τὸ ἀντρεπιθὲν ποτὸν, ἀλλότριον [x] καρπωσάμενοι πόνον. p. 611. Ἰδὼν δ' Μωϋσῆς τὸ γενόμενον· ἐγγὺς ἦν πόρρω· ζωλείνας ἔθει, καὶ πλησίον ἦλθε· "Οὐ παύσεσθε, εἶπεν, ἀδικοῦντες, τὴν ἐρημίαν νομίζοντες εἶναι πλεονεξίαν; Βραχίονας δὲ πήχεις ἐγγὺς τρέφοντες οὐκ ἐρυθριᾶτε; χαῖται βαθεῖαι καὶ σάρκες ὑμεῖς ἐστὲ, οὐκ ἄνδρες· αἱ μὲ κόραι νεανιδῶν μηδὲν ὀκνοῦσαι τὰ πρακτέων, οἱ δὲ νεανίαι κορικῶς ἤδη τρυφᾶτε; Οὐ βαδιεῖσθε; ἐχ ὑπεκστήσεσθε πρότερον ἡκάσας, ὧν καὶ τὸ ποτὸν ἐστι; δικαίως ἂν αὐταῖς ἐπαλλήσαντες, ἵν' ἀφθονώτερον ἔτι ὕδωρ, καὶ τὸ ἀντρεπιθὲν ἀφελέσθε πάλιν; Ἀλλὰ μὰ τὸν ἐράνιον τῆς δίκης ὀφθαλμὸν, οὐκ ἀφελεῖσθε, βλέπουσα καὶ τὰ ἐν τοῖς ἐρημάτοις. Ἐμὲ γὰρ ἐχειροτόνησε βοηθὸν ἡ [y] προσδοκήσαντα· καὶ γάρ εἰμι σύμμαχος τῆς ἀδικουμένης μετὰ μεγάλης χειρὸς, ἣν ἡ θέμις πλεονέκταις ἐρᾶν· αἰσθήσεσθε δὲ αὐτῆς οὐκ τὸ ἀφανὲς τιτρωσκούσης, εἰ μὴ μεταβάλοιτε. Ταῦτα διεξιόντος φοβηθέντες, ἐπεὶ καὶ λέγων ἅμα ἐνθουσία, μεταμορφούμενον εἰς προφήτου, μὴ χρησμοὺς καὶ λόγια θεσπίζῃ, καταπεισθεῖς τε γένοιτο, καὶ τὸν ποίμνιον τῶν παρθένων ἐπὶ τὰς δεξαμενὰς ἄγοιεν, πρότερας μεταστησάμενοι τὰς αὐτῶν." Αἱ δ' ἐπαινέσαν οὕτω καθ' ἑφόδρα γεγηθυῖαι, καὶ τὰ ζυμβάντα παρ' ἐλπίδας σκιρτήσασι, ὡς πολὺ ἥμερον ἐνεργάσασθαι τὸν ξένον τῷ πατρί. [z] Καταμέμφετο γὰρ αὐτὰς ἐπ' ἀχαριστίᾳ, τοιαῦτα λέγων· "Τί παθοῦσαι μεθίετε, δέον ἄγειν ὑμᾶς, καὶ εἴπερ ἀνεδύετο, λιπαρεῖν; ἢ τινὰ μισανθρωπίαν μὲν καταγνῶτε, ἢ δεύτερον πεῖσεσθαι ἀδίκοις ὁ προσ-

vires interdum audebat: vim insuperabilem in justitiâ ponens, qua fretus ultro ad opem infirmioribus ferendam rapiebatur.

Quoddam autem illius temporis ejus facinus referre libet, quod etsi opinione parvum videbitur, à magno tamen animo profectum. Jumenta vulgo pascunt Arabes, eaque armenta non viri tantum, sed & mulieres atque adeo adolescentes & virgines, liberi non contemptorum tantum hominum & ignobilium, verum etam honestissimorum & clarissimorum. Itaque septem puellæ sacrifici patris pecus agentes ad puteum quendam venerant, situlisque de troclea suspensis invicem alia alii succedentes æqualiter partito labore strenuè lacus qui propter erant implebant. Forte quadam superveniunt alii pastores, qui contempta virginum infirmitate, eas cum pecore à lacu abigere tentant, suumque pecus ad paratam aquam appellunt alieno labore fruituri: quod Moses ut vidit (non enim procul aberat) contento cursu advenit, ac propè stans: "Non desinetis, inquit, injurii esse, solitudinem vobis commoditatem rati? Siccine ignava brachia lacertosque segnes fovere non erubescitis? vos quidem carnes & villi profundi tantum estis, non viri. Puellæ mediusfidius juvenilem præstant virtutem, nullam defugientes rerum agendarum functionem: juvenes contrà puellarum in morem deliciis diffluitis. Non hinc facessetis? non cedetis prioribus, quarum haustus est; qui quidem eis merito, quo major copia sit, haurire debuissetis: & paratam aquam ademptum properatis? quod cœlestem justitiæ oculum adjuro, omnium etiam in solitudinibus vastissimis arbitrum, non facietis. Itaque me non expectatum opitulatorem eis designavit: harum quibus injuriam infertis me propugnatorem profiteor magna manu, quam à facinorosis nefas conspici: verum eam ex occulto fauciantem sentietis, nisi animum mutatis." Ista differente, veriti, quando inter verba divino furore instinctus in vatem mutatus videbatur, ne oracula & effata caneret, morem gerunt, & gregem virginum ad lacum suo depulso appellunt. Virgines lætissimæ domum reversæ, factum quod præter opinionem evenerat, narrant, ac patri mirificum hospitis desiderium afferunt. Itaque animum earum ingratum sic increpabat, "Quid, malùm, quem huc statim adductum oportuit, missum fecistis, & si recusaret, exoratum? num quod me erga homines odium concepisse animadvertistis, aut non

[x] καρπωσάμενοι] Sic MSS. pro καρπωσόμενοι.

[y] προσδοκήσαντα] Melius προσδοκηθέντα, quæ emendatio confirmatur à sequentibus.

[z] καταμέμφετο] Aliter historia hæc à Josepho enarratur, Ant. lib. ii. c. 11. αἱ δ' ὑπερστηθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, —παρεκάλουν τε μὴ μαλαίαν αὐτῷ χρῆσθαι τὴν διάνοιαν, μηδὲ ἀνοσίως ὑπερῆσαν· ὁ δ' τὰς παῖδας ἀπιδίξασθαι τὸν πρὸς τὸν ὑπερηλικότα σπουδῆς. Sed Philo Noster ad Sacri Textus historiam propiùs accedit.

[a] ἀὐθαίρετον] Forsan melius ἀκαθαίρετον. Sic infra p. 642. ἀκαθαιρέτῳ χρώμενοι τῷ δικαίῳ ζυμμαχίᾳ. Vide etiam Sap. Sol. v. 18.

[b] γυναῖκες] Joseph. Ant. lib. ii. c. 11. ἀφ' τὸ καὶ ταύτῃ ἐνεργίαν εἶναι καὶ γυναικὶ ἐπιχώριον ἀφ' τοῖς τρωγλοδύταις.

[c] καρπωσάμενοι] Sic MSS. pro καρπωσόμενοι.

[d] προσδοκήσαντα] Melius προσδοκηθέντα, quæ emendatio

iterum in ſceleratorum manus vos deventuras ſperatis? gratiæ immemores opitulatorem deſiderare neceſſe eſt. Sed vos properè (nam adhuc peccatum ſanari poteſt) currite, & hominem vocate, quem hoſpitali primum munere, deinde remuneratione (debetur enim ei gratia) proſequemur. Illæ curriculo profectæ, non longe à fonte hominum aſſequuntur, expoſitiſque patris mandatis, ad ſe domum ut divertat perſuadent. Earum pater habitum hominis ſtatim, conſilium paulo poſt admiratus (nam egregia indoles de ſe facile perſpicua brevi tempore cognoſcitur) filiarum pulcherrimam ei nuptum collocat: quo uno facto ampliſſimum omnis probitatis & integritatis ei teſtimonium dedit, & honeſtatem vel ſolam per ſe amabilem eſſe docuit, quæ nihil alienæ commendationis indiget, ſed commendationis argumenta ſecum circunfert. Poſt nuptias greges paſcebat, in quo ad imperium prædocebatur: nam ars paſtoritia, meditatio & commentatio quædam eſt regni manſuetiſſimo hominum gregi imperaturis, ut venatio hominum militarium exercitatio: venationes enim ante meditantur qui ad ductandos exercitus ſe comparant, mutis animantibus tanquam materia propoſitis ad proluſionem imperii utriuſque temporis, belli paciſque. Ferarum enim venatio, imperatoria eſt in hoſtes exercitatio: manſueti autem pecoris curatio & præfectura, regium erga eos qui ditioni parent, munus & commentatio. Quo fit ut reges populorum paſtores non ad contumeliam, ſed ad honoris præſtantiam appellentur. Ac mihi rem verè mecum, non ex hominum opinione reputanti (rideat qui volet) ille demum perfectus rex fore videtur, qui paſtoritiæ artis peritus, in minoribus animantibus majorum adminiſtrationem didicerit. Nam ut ante parva *myſteria* magna peragantur, fieri non poteſt.

Cum igitur omnium ætatis ſuæ paſtorum optimus eſſet, omniumque pecoris utilitatum experiens & induſtrius conquiſitor, quòd nihil per ſegnitiem defugeret, ſed ſua ſponte promptus voluntariaque animi inductione omnia obiret, gre-

δοιᾶτε; βοηθῶν ἀπορεῖν ἀνάϊκη τὺς ἐπιλήσμονας χαρίτων. Ἀλλ' ὅμως ἀναδεκμῦσαι· τὸ γὰρ ἁμάρτημα μέχρι νῦν ἐστιν ἰάσιμον· ἴτε μὴ σπουδῆς καὶ καλεῖτε, ξενίων μὲ πρότερον, αὖθις δὲ καὶ ἀμοιβῆς· ὀφείλε) γὰρ αἰνεῖ χάρις· μισθέξοντες." Συλλέναντας δὲ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν ἐκ πόρρω τὴν πηγῆς· καὶ δηλώσαντας τὰ ἀπὸ τοῦ πατρὸς, οἷπερ ξυμπέμψαντα ἦκεν. Ὁ δὲ πατὴρ τῶν μὲ ὄψιν ἄϊδυς, τὸ δὲ βούλημα ὀλίγῳ ὕστερον καταπλαγείς· ἀριδήλοι γὰρ αἱ μεγάλαι [a] φύσεις, καὶ ἐ μηκεῖ χρόνῳ γνωριζόμεναι· δίδωσι τῶν καλλιςδύναν αὐτῷ τῶν θυγατέρων γυναῖκα, δι' ἑνὸς ἔργε πάνθ' ὅσα τὲ εἰς καλοκαγαθίαν μαρτυρήσας, καὶ ὡς ἀξιέραστον μόνον τὸ καλόν ἐστι, τὸ ἐφ' ἑτέρῳ ζυγάσεως ἐ δεόμενον, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ φέρον [b] τὰ γναρίσματα. Μετὰ [c] δὲ τὸν γάμον, ποίμναις τὰς ἀγέλας ἐποίμαινε, προδιδασκόμενος εἰς τῶν [d] ἡγεμονίαν· ποιμαντικὴ γὰρ, μελέτη καὶ προγύμνασμα βασιλείας τῷ μέλλοντι τὸ ἡμερωτάτης τὲ ἀνθρώπων ἐπιτατεῖν ἀγέλης, καθάπερ καὶ τοῖς πολεμικοῖς τὰς φύσεις, τὰ κυνηγέσια. Θήρεσι γὰρ ἐμπρομελετῶσιν οἱ πρὸς τὰς στρατηγίας ἀλειφόμενοι, τὰ ἀλόγων οἷά τινων ὕλης ὑποβεβλημένων πρὸς ἄσκησιν [e] τὰ καθ' ἑκάτερον καιρῶν ἀρχῆς, τόν τε πολέμε καὶ τὲ εἰρήνης. Ἡ μὲ γὰρ τῶν ἀγρίων θήρα στρατηγικὸν κατ' ἐχθρῶν ἐστι [f] προγύμνασμα· ἡ δὲ τὲ ἡμέρων ἐπιμέλεια καὶ προσασία, βασιλικὸν πρὸς ὑπηκόους [g] ἀγώνισμα. Διὸ καὶ ποιμένες λαῶν οἱ βασιλεῖς, ἀχ ὡς ὄνειδος, ἀλλ' ὡς ὑπερβάλλουσα τιμὴ προσαγορεύον). Καί μοι δοκεῖ, μὴ πρὸς δόξας τὲ πολλῶν, ἀλλὰ πρὸς ἀλήθειαν ἐρευνωμένῳ τὰ πράγμα· γελάτω δ' ὁ βυλόμενος· μόνος ἂν ἡδέως βασιλεὺς τέλειος, ὁ τῇ ποιμαντικῇ ἐπισήμῃ ἀγαθὸς, ἐν ἐλάτοσι ζώοις παιδευθεὶς τὰ τὲ κρειττόνων· ἀμήχανον γὰρ τὰ μεγάλα πρὶ τὲ μικρῶν [h] τελεσθῆναι.

Γενόμενος ἂν τὲ καθ' αὑτὸν ἀγελαρχῶν ἄριστος, καὶ πολιτὴς, ὅσα πρὸς τῶν τὲ θρεμμάτων ζωότεινεν ὠφέλειαν, ἱκανὸς, ἐκ τὲ μηδὲν ἀποκνεῖν, ἀλλ' ἐθελουργῷ καὶ αὐτοκελεύςῳ προσασίᾳ εἰς δέον τῇ [i] προθυμίᾳ χρᾶσθαι, μὴ

p. 612.

[a] φύσεις] Eadem ſupra habet Noſter lib. de Joſeph. p. 543. Citanturque etiam à Johanne Monacho inedito, titulo περὶ ἀρετῶν καὶ κακίας ἠθῶν. In hunc modum, Φίλων· ὁ δὲ περὶ Μωσέως βίων.

[b] τὰ] Johannes jam citatus, τὰ ἄριστα. Ni forſan ſcribendum ſit, τὰ ἀρέσκα, &c.

[c] δὲ] Sic MSS. pro δὲ.

[d] ἡγεμονίαν] Clem. Alex. Strom. i. p. 415. ποιμαίνῃ προβατα προδιδασκόμενος εἰς ἡγεμονίαν ποιμαντικήν· προγυμνασία γὰρ βασιλείας τῷ μέλλοντι τῶν ἀνθρώπων προστατῆν ἀγέλης ἡ ποιμαντικὴ καθάπερ καὶ τοῖς πολεμικοῖς τῇ φύσῃ ἡ θηρευτική. Ubi pro ποιμαντικῶν, malim reponere ποιμαντικῇ. Sicque etiam apud Philonem forſan ſcribendum προδιδασκόμενος εἰς ἡγεμονίαν ποιμαντικῇ· ποιμαντικὴ γὰρ, &c. Conſer cum lib. de Joſeph. p. 526. & notis reverendiſſimi editoris ad Clementem.

[e] τὰ] Scribe τῶν. Item καιρῶν pro καιρῶν.

[f] προγύμνασμα] Ita MSS. pro γύμνασμα· ſic quoque ſcribitur ſupra à Noſtro.

[g] ἀγώνισμα] Forſan προαγῶνα. Ut in loco Parallelo p. 526. οἰκειότατον ποιμαντικῷ, προαγών τις ὢν τῶν κατὰ στρατηγίας. Infra p. 623. λίγει γὰρ προαγών τις τῶν λοιμικῶν ἀρίστων ἡ ζώων ἄλογον ἀφιδίου φθορά.

[h] τελεσθῆναι] Johannes Damaſc. in ſacris parallelis p. 363. habet παιδευθῆναι. Ex Clem. Alexandr. Strom. iv. p. 564. videtur ſcribi debere μυηθῆναι. Sic enim ille, τὰ μικρὰ πρὸ τῶν μεγάλων μυηθῶσι μυστηρίων. Noſter quoque ſupra lib. de Cherub. p. 116. μυηθεὶς τὰ μεγάλα μυστήρια. Idem de Sacrific. Abel. p. 139. πρὸ τῶν μεγάλων τούτων τὰ μικρὰ μυστήρια μυηθῶσι. Repone ergo μυηθῆναι. Et vide Ariſtophan. Plut. l. 846.

[i] προθυμίᾳ] MSS. Vat. & Aug. προσασίᾳ. In Cod. vero Coiſl. deeſt, εἰς δέον τῇ προθυμίᾳ. Igitur vel dele προθυμίᾳ, vel ſic repone, verbis tranſpoſitis: προθυμίᾳ εἰς δέον τῇ προσασίᾳ, &c. Noſter ſupra p. 329. ἐθελουργῷ καὶ αὐτοκελεύςῳ ἀρμοσίᾳ.



χαρᾶς

χαρᾶς καὶ ἀδίλως πίστεως ἤυξησε τὰς ἀγέλας, ὡς ὑπὸ τῶν ἄλλων νομέων ἤδη καὶ φθονεῖσθαι, μηδὲν ὁμοιότροπον ἐν ταῖς ἰδίαις ποίμναις ὁρῶντων, αἷς ἀτυχὲς εἶναι εἰδότι ἡ ἐν ὁμοίῳ μονὴ, ταῖς δὲ τὸ μὴ βελτιοῦσθαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐλάττωσις, μᾶλλον δὲ τὸ μεγάλας εἰωθέναι λαμβάνειν ἐπιδόσεις· ἐκ μὲν εὐσαρκίας καὶ ποιότητος εἰς κάλλος, εἰς δὲ πληθος, ἐξ εὐτοκίας, καὶ τῶν περὶ δίαιταν ὑγιεινῶν. [k] Ἄγων τε τὸν ποίμνιον εἰς τόπον εὔυδρόν τε καὶ εὔχορτον, ἔνθα ζωύφυτα καὶ πολλὴν πόαν προβεβλάστιμον ἀναδίδοσαν, ηὐώμενος πρός τινι νάπῃ, θέαμα ἐκπληκτικώτατον ὁρᾷ. Βάτος ἦν, ἀκανθώδης τι φυτὸν καὶ ἀσθενέστατον· ὅτου ἀδενὸς πῦρ προσενεπέπτωκεν ἐξαίφνης ἀνακύψαντος· καὶ πεπυκνωμένος ὅλος ἐκ ῥίζης εἰς ἀκρέμονα πολλῇ φλογὶ, καθάπερ ἀπό τινος πηγῆς [l] ἀνομβρούσης, διέμενε σῶος καὶ ἀκαταπόνητος, εἰκός τις ἀπαθὴς οὐσία, καὶ οὐκ ὕλη πυρὸς αὐτὸς ὤν, ἀλλὰ τροφῇ χρώμενος τῷ πυρί. Καλὰ δὴ μέσαν τὴν φλόγα [m] μορφή τις ἦν πεπαλλεσταίτη τῶν ὁρατῶν, ἐμφερὴς ἀδενὶ, θειοειδέστατον ἄγαλμα, φῶς αὐγοειδέστερον τοῦ πυρὸς ἀπαστράπτουσα, ἣν ἄν τις ὑπετόπησεν εἰκόνα τοῦ ὄντος εἶναι. Καλείσθω δὲ ἄγγελος, ὅτι [n] σχεδὸν τὰ μέλλοντα ἡμῖν διηγγέλλετο, τραχυτέρᾳ φωνῆς ἡσυχίᾳ, καὶ τῇ μεγαλοργηθείσης ὄψεως. Σύμβολον γὰρ ὁ μὲν καιόμενος βάτος τῶν ἀδικουμένων· τὸ δὲ φλέγον πῦρ, τῶν ἀδικούντων· τὸ δὲ μὴ καταναλίσκειν τὸ καιόμενον, τοῦ μὴ πρὸς τὸ φθαρῆσθαι ὑπερθεμένων τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἄπρακτον καὶ ἀνωφελῆ γενήσεσθαι τὴν ἐπίθεσιν, τοῖς δὲ τὸν ἐπιβουλεύοντα ἀζήμιον. Ὁ δὲ ἄγγελος προνοίας τῆς ἐκ θεοῦ, τὰ λίαν φοβερὰ καὶ τὰς ἀπάντων ἐλπίδας καὶ πολλὴν ἡσυχίαν [p] ἐξδυμαρίζοντος.

p. 613.

ges alacriter & fideliter amplificabat, ut jam aliis paſtoribus invidioſus eſſet, nihil ſimile in ſuo grege cernentibus, fortunatumque ducentibus abundè eundem pecoris habitum: quo quotidie non proficiente diminutio notatur, huic contra grex non proficiens diminui viſus eſt; cum in dies incrementa ſoleret capere, ex pinguedine pulcher, ex fæcunditate & paſcuorum ſalubritate numeroſus factus. Ille autem pecus ducens in locum aquoſum & paſcuum, multi graminis ubere ovillo pecori, dum quodam in ſaltu forte paſcit, ecce ibi ſpectaculum repente ſtupendum videt. Rubus erat, frutex ſpinis horrens & infirmus, is à nemine ſuccenſus repente flagrare cœpit: & quanquàm totus à ſtirpe ad ſurculos multa correptus erat flamma, tanquam à fonte quodam depluente, incolumis tamen ſalvuſque permanebat, nec urebatur, proinde quaſi impatibilis quædam natura, nec ignis materia foret, ſed ignem ipſe pro pabulo haberet. Ex media vero flamma ſpecies extitit auguſtiſſima, rei nulli aſpectabili ſimilis, inſtar quoddam & ſimulachrum perſimile divinæ formæ, lumine quovis igni ſplendidiore effulgens, quam ejus qui eſt imaginem quivis exiſtimaſſet. Verum angelus, id eſt nuncius appelletur, quòd tacito omnia quæ futura eſſent denunciaverit, ſilentio clariore & difertiore quavis voce, per illam ſpeciei majeſtatem & magnificentiam. Ardens enim rubus ſignificatio & nota erat eorum qui læſi fuerant: flagrans ignis, eorum qui injuriam inferebant: quod autem id quod ardebat, non deflagraret, id vero ſignificabat eos qui violabantur ab iis à quibus injuria appetebantur, minime interituros eſſe, ſed his irritum & inutilem conatum fruſtra fore, illis innoxia adverſariorum improba conſilia. Ac nuncius erat ille quidem providentia Dei, qui quæ truculenta maximè objiciuntur, præter omnium ſpem nullo negocio delinit.

Τοῦ δὲ εἰκασίαν ἀκριβῶς ἐπισκεπτέον· ὁ βάτος, ὡς ἐλέχθη, φυτὸν ἀσθενέστατον, ἀλλ' οὐδ' ἄκεντρον, ὡς εἰ καὶ μόνον [q] ἐπιψαύσειε τιτρώσκειν· ὅτ' ἐξαναλώθη τῷ φύσει δαπανηρῷ πυρὶ, τἀναντίον δ' ἐφυλάχθη πρὸς αὐτὸ, καὶ ἀλαμβύων οἱοῦτος ἦν, πρὸς τῷ μὴ ἀναπαίεσθαι, μηδὲν ἀποβαλὼν τοπαράπαν, αὐγὴν προσελαβε

Eſt autem ſpecies etiam atque etiam conſideranda: rubus, ut dixi, frutex eſt infirmiſſimus, nec aculeis tamen inermis, ut ſi quem modo tangat, vulneret: is nec conſumptus eſt igni ſuapte natura rerum confectore, contraque conſervatus eſt, integerque qualis erat permanens, præterquam quod nihil flagrando amiſit, fulgorem etiam

[k] ἄγων τε] Melius ἄγων τι.

[l] ἀνομβρούσης] Anne ἀνομβρούσῃ? ſcil. φλογὶ. Sic intranſitivè uſurpatur vox iſta. De Profug. p. 266. ἰσομοίρων καὶ ἀδιαφάτως ἐπομβρούντων.

[m] μορφή] Hanc viſionem de *verbo* explicandam innuit Philo, cum infra eam εἰκόνα τοῦ Ὄντος vocat, id quod paſſim alibi Λόγῳ tribuit. Unde manifeſto liquet verbo tum perſonalitatem, tum majeſtatem divinæ parem à Noſtro tribui. Hinc Iſidor. Peluſ. lib. ii. ep. 142. καὶ πάλιν ὁ Φίλων περὶ τοῦ θειάτου καὶ ἀοράτου Μωσῆς σαφῶς φησί· θέαμα πλατυκώτατον ἐγώ. Εἶτα μετ' ὀλίγα, καὶ μέσῳ τῇ τοῦ φλόγα μορφή τις ἦν ὡσαπαισταίτη, &c. Οὐκοῦν καλῶς θεολογίας ὀρθοδόξου ἅπτεται. Vide Clem. Alexandr. Pædag. lib. ii. p. 215. & Theodoret. qu. v. in Exod.

[n] σχεδὸν] Melius σχεδὸν, *Tacito, ſine clamore*, cui emendationi fidem faciunt ſequentia, τραχυτέρᾳ φωνῆς ἡσυχίᾳ. Heſych. v. σχεδὸν, ἡσυχῇ, βάδην. Vide etiam Caſaubon. ad Athen. lib. xiv. c. 4.

[o] ἐπιβουλεύοντα] Scribe ἐπιβουλεύοντι. Ut etiam infra, καὶ φόβου ἐπιβουλῆς. Melius ἐπιβουλῆς. Sic etiam emendandus Autor lib. 3 Maccab. i. 6. καθαιρετήσας τῆς τοῦ ἐπιβουλῆς. Ibi ſcribe, ἐπιβούλης.

[p] ἐξδυμαρίζοντος] Repone ἐξδυμαείσοντος.

[q] ἐπιψαύσειε] Adde τις. Mox etiam repone καταπαίεσθαι.

adeptus

adeptus eſt. Iſtud nimirum omne deſignationem quandam habet conditionis, qua gens tota eo tempore conflictabatur, prope calamitoſis clamantem; ne animum deſpondete: imbecillitas veſtra robur eſt, quod male pungit & fauciat quàm plurimos: ab iis qui veſtrum genus delere tantopere concupiſcunt, ipſorum ingratiis ſalus vobis potius parta fuerit, quàm interitus: nihil detrimenti his malis acceperitis: quàm vos maximè aliquis aliquando profligatum iri ſperaverit, tam maximè ad decus & gloriam tum emicaveritis. Adhæc, ignis natura eſt confectrix & exitioſa, ferociores & contumaciores ſic caſtigans: ne veſtris viribus freti animos tollatis: cum invicta peſſum trahi robora cernatis, modeſtiam colite. Uſtrix illa vis flammæ velut lignum uritur: lignum natura cremabile, pro igni perſpicuè urit. Prodigium iſtud & miraculum cum oſtendiſſet Moſi Deus, ad illuſtrem eorum quæ gerenda erant admonitionem, oraculis quoq; cœpit eum hortari ad ſuſcipiendam gentis curam, non ſolum auctorem libertatis futurum, verum etiam coloniæ illinc propediem deductorem, ſuum præſto fore auxilium ubique pollicitus. Hominum enim, inquit, jampridem ærumnoſorum & intolerandas contumelias perferentium, nemine eorum vicem nec ſublevante nec miſerante, me miſeret: nam & privatim ſingulos, & univerſos uno conſenſu ad ſupplicia obteſtationeſq; converſos, video auxilium meum ſpectare. Sum autem natura mitis, ac verè ſupplicibus propitius: propera igitur ad regionis regem, caveſis timeas; nam prior à quo inſidiarum metu profugiſti, exceſſit è vita: nunc alteri regnum mandatum nullius tui facti malique memori: aſſumptoque gentis ſenatu coràm expone, gentem oraculo meo monitam eſſe, ut tridui viam extra fines regionis progreſſa, ritu patrio rem divinam faciat. Hic *Moſes* cum minime dubitaret, quin verbis nec populares ſui, nec omnes alieni fidem habitu[r] eſſent: ſi igitur, inquit, me rogent ecquod n[omen] ejus ſit, cujus miſſu veniam, nec dicere queam, an non obſecro, fallere planè videar? Ille autem, primum eis, inquit, dicito me eum eſſe, qui ſit, ut intellecto diſcrimine ejus quod eſt & quod non eſt, addiſcant nullum prorſus nomen in me propriè convenire, cui ſoli eſſe ſuppetat. Sin imbecilliore ingenio cognomentum forte requirant, ne tantum illis declarato me Deum eſſe, verum

Ϛε. Τᾶθ' ἅπαν ὑπογραφή τις ἐςὶ τᾶ [r] ἐθνικᾶς ὑποθέσεως, ἃ κατ' ἐκεῖνον τ̃ χρόνον [f] ἐπεῖχε, μονονὰ βοῶσα τοῖς ἐν ζυμφοραῖς· μὴ ἀναπίπλετε, τὸ ἀσθενὲς ὑμῶν δυνάμις ἐςιν, ἃ κὴ κεντεῖ κ̀ καλατιλρώσκ μυελίας· ὑπὸ τ̃ ἐξαναλῶσαι γλιχομένων τὸ γένος ἀκόνλων ζλασωθήσεσθε μᾶλλον ἃ ὑπολεῖσθε· πᾶς κακοῖς ὰ κακωθήσεσθε, ἀλλὰ ὅταν μάλιςα πορθεῖν νομίσῃ τις ὑμᾶς, τότε μάλιςα πρὸς εὔκλειαν [t] ἐκλάμψελε. Πάλιν τὸ πῦρ, φθοροποιὸς ὐσία, διελέγχασα τὰς ὠμοθύμους· μὴ ταῖς ἰδίαις ἀλκαῖς ἐπαίρεσθε, τὰς ἀμάχους ῥώμας ἰδόνλες καθαιρεμένας, ζωφρονίσθηλε. Ἡ μὲν καυσικὴ δυνάμις τ̃ φλογὸς, ὡς ξύλον καίεσθαι· τὸ ὃ Φύσ[ι] καυσὸν ξύλον, οἷα πῦρ ἐμφανῶς καίει. Τὸ τεράςιον τᾶτο κ̀ τεθαυμαλεργημένον δείξας ὁ θεὸς τῷ Μωσεῖ, παραίνεσιν ἐναρξεσάτλω τ̃ μελλόνλων ὀπολελεῖσθαι, καὶ ζλὰ χρησμῶν ἄρχεσθαι προλρέπειν αὐτὸν ὅλι τλὼ τοῦ ἔθνους [2] πρόνδειν ὅλιμέλειαν, ὡς ὰ μόνον ἐλλνθερίας [v] αἴτιον, ἀλλὰ κ̀ ἡγεμόνα τ̃ ἐνθένδε ὀποικίας οὐκ εἰς μακρὰν ἡνησόμενον, ὁμολογῶν ἐν ἅπασι ζυλλήψεσθ. Κακωμένων γὰρ ὡς πολλᾶ κ̀ δυσαναχέτως ὕβρεις ὑπομενόνλων, ὰδεν[25]νὸς ἀνθρώπων ἅτ' ἐπικνφίζονλ@, ἅτ' ἐλεῦντὰς τὰς ζυμφορὰς, εἶκλον, φησὶν, αὐτὸς ἔλασον. Καὶ γὰρ ἰδίᾳ ἕκασον κ̀ πάνλας ὁμοθυμαδὸν ἐφ' ἱκεσίας κ̀ λιτὰς τραπομένους, ἐλπίζειν τλὼ ἐξ ἐμᾶ βοήθειαν· εἰμὶ ὃ τλὼ φύ[30]σιν ἥπι@, κ̀ γνησίοις ἱκέταις ἵλεως. Ἴθι δὴ ζὺ κὰ τ̃ βασιλέα τῆς χώρας μηδὲν φοβηθεὶς τοπαρέλθαν· ὁ μὲ γὰρ πρότερ@ τέθνηκεν, ὃν ἀπεδίδρασκες ζλὰ φόβον ἐπιβελῆς· ἕτερ@ ὃ τλὼ χώραν ἐπιτέτραπ}, μηδενὸς τῶν [x] πρα[35]γμάτων σοι μνησικακῶν· κ̀ τλὼ τᾶ ἔθνους γερσίαν ζυλαβὼν, εἰπὲ χρησμῷ [y] προσκε- p. 614.
κλῆσ ὑπ' ἐμᾶ τὸ ἔθν@, ἵνα μοι κ̀ τὰ πάτρια θύσῃ τρισῶν ἡμερῶν ὁδὸν, ἔξω τ̃ χώρας προελθόν. Ὁ ὃ οὐκ ἀγνοῶν ἐπὶ τοῖς λε[40]γομένοις ἀπισήσαλας τᾶσε ὁμοφύλους, κὴ τὰς ἄλλας ἅπανλας· ἐὰν ἕν, φησὶ, πιωθάνων}, τί τὸ ὄνομά τᾶ πέμψανλ@, μηδ' αὐτὸς εἰπεῖν ἔχω, ἆρ' ὰ δόξω διαπαλᾶν; Ὁ ὃ, τὸ μὲ πρῶτον λέγε, φησὶν, [z] αὐτοῖς, Ἐγώ εἰμι [a] ὁ ὤν· ἵνα [45]μαθόνλες διαφορὰν ὄνλ@ τε κ̀ μὴ ὄνλ@ προσαναδιδαχθῶσιν, ὡς ὰδὲν ὄνομα ἐπ' ἐμᾶ τὸ παρέλθαν κυριολογεῖται, ᾧ μόνῳ πρέσει τὸ εἶναι. Ἐὰν δ' ἀσθενέσεροι τὰς φύσεις ὄνλες ἐπιζητῶσι πρόσρησιν, δήλωσον αὐτοῖς, μὴ μόνον τᾶθ' ὅτι

[r] ἐθνικᾶς] Eodem ſenſu uſurpatur vox iſta, infra p. 631. ἀγαθῶν τῶ ἐθνικῶν ἀρχηγὸ τὰ ζημεῖα. Paſſim vero ἴδι@, à Noſtro de gente ſuâ uſurpatur.

[f] ἐπεῖχε] Forſan ἐπέχε, ob ſequentia..

[t] ἐκλάμψελε] MS. Aug. ἀνεκλάμψελε.

[v] αἴτιον] MSS. ζωλήριον· ſic etiam infra ſcribitur p. 649.

[x] πραγμάτων] Melius πραχθέντων.

[y] προσκεκλῆσ] Forſan προκεκλῆσ.

[z] αὐτοῖς] Ex MSS. adde ὅτι.

[a] ὁ ὤν] Hinc collige pervulgatum iſtud τ̃ Ὄν@ nomen non à Philone ad Judæos, ſed ab his ad Platonem fuiſſe profectum. Sacras literas Philo, non gentiles Philoſophos ſequitur, ſic Deum appellans. Joſeph. Antiqu. lib. ii. c. 12. ᾧ ὁ θεὸς αὐτὸ ζημαίνει τ̃ ἑαυτᾶ προσηγορίαν, κ̀ πρῶτος εἰς ἀνθρώπους ἐλθᾶσαν· περὶ ἧς κ̀ μοι θεμις εἰπεῖν. Iſta Dei ſanctiſſima appellatio Deum ſolum habuit Autorem, nec fuit Platonicum commentum. Vide Euſeb Præp. Evang. lib. xi. c. 9.

θεός εἰμι. ἀλλ' ὅτι καὶ [b] τελῶν τῶν ἐπωνύμων ἀνδρῶν ἀρετῆς, θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ θεὸς Ἰακώβ· ὧν ὁ μὲν τῆς διδακτῆς, ὁ δὲ τῆς φυσικῆς, ὁ δὲ τῆς [c] ἀσκητικῆς ζοφίας κανών ἐστιν.

etiam trium hominum virtutis propè gentilium numen esse prædicato, Deum Abraham, Deum Isaac, Deum Jacob: quorum unus sapientiæ ejus quæ doctrina; alter, ejus quæ natura; alius, ejus quæ exercitatione comparatur regula fuerit.

Ἐὰν δὲ καὶ ἔτι ἀπιστῶσι, τέλεσι σημείοις ἀναδιδαχθέντες μεταβαλοῦσιν, ἃ πρότερον οὔτέ τις εἶδεν, οὔτ' ἤκουσεν ἀνθρώπων. Ἦν δὲ τὰ σημεῖα τοιάδε· ῥάβδον ἣν εἶχεν, εἰς τάδαφος ῥίψαι κελεύει· ἡ δ' αὐτίκα ψυχωθεῖσα ἕρπει, καὶ τῶν ἀπόδων τὸ ἡγεμονικώτατον, ὑπερμεγέθης δράκων γίνεται, τελειοτάτῳ ταχέως· Ἀποχωρήσας δ' ἀπὸ τοῦ ζώου καὶ λίαν δεῖος ἤδη πρὸς φυγὴν ὁρμῶν, μεταπαλεῖται· καὶ θεοῦ προσάξαντος ἅμά τε θάρσος ἐμπεισήσαντος, ὑπιδρᾶτες τὴν οὐρᾶν. Ὁ δὲ ἰλυσπώμενος ἔτι, καὶ τῷ ἐπαφῷ ἴσος, καὶ πρὸς μῆκος εὖ μάλα ταθείς, ἄθυς εἰς βακτηρίαν ἀνεσοικειοῦτο τῷ αὐτῷ, ὡς θαυμάζειν μὲ τὰς μεταβολὰς ἀμφοτέρας, πότερα δὴ καταπληκτικωτέρα, μὴ δυνάσθαι διακρίνειν, τὴν ψυχῆς ἰσορρόπῳ πληγείσης φαντασίᾳ. Τοῦτο μὲν δὴ πρῶτον· ἕτερον δ' οὐκ εἰς μακρὰν ἐθαυματούργει· τὴν χεῖρα τῷ ἑτέραν προσάττει τοῖς κόλποις ὑπικρύψαντα, μικρὸν ὕστερον προενεγκεῖν. Δρᾶσαν δὲ τὸ κελευσθέν, ἡ χεὶρ λευκοτέρα χιόνος ἐξαπιναίως ἀναφαίνεται· πάλιν δὲ καθέλκει εἰς τοὺς κόλπους, καὶ ἀνενεγκόντα, εἰς τὸν αὐτὸν χρόαν τρέπει, τὸ εἰκεῖον ἀπολαβοῦσα εἶδος. Ταῦτα μὲν ἂν ὑπὸ μόνῳ μόνος ἐπαιδεύετο, ὡς οὐδὲν διδασκάλῳ γνώριμος, ἔχων παρ' ἑαυτῷ τὰ τῶν τεράτων ὄργανα, τῷ τε χειρὶ καὶ τῷ βακτηρίᾳ, εἰς προεφωδιάθη. Τρίτον δὲ [d] ὑπέφρεεν μὲ οὐκ ἦν ἀδὲ προδιδάσκεσθαι, ἔμελλε δὲ ἐκπλήττειν οὐκ ἔλαττον, τῷ δεχθεὶ τὸ ὑγρὸν λαβὸν ἐν Αἰγύπτῳ· ἦν δὲ τοιοῦτο. Τὸ ποταμίᾳ, φησὶν, ὕδατος, ὅσον ἂν δρυσάμενος ὑπὸ τῷ γῆν ἐκχέῃς, αἷμα ξανθόταλον ἔσαι, πρὸς τῇ χρόᾳ καὶ τῷ δυνάμιν ἑτεροιωθὲν εἰς ἀλλαγὴν παντελῆ. Πιστὸν δὲ ὡς ἔοικε καὶ τοῦτο ἀνεφαίνετο, ὃ μένον διὰ τὸ μὴ λέγοντος ἀψευδές, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἤδη προεπιδεικνύμενα, ὑπό τε τοῦ χειρὸς καὶ τοῦ βακτηρίας θαυματουργήματα. Πιστεύων δ' ὅμως παρητεῖτο τὴν χειροτονίαν, ἰσχνόφωνον, καὶ βραδύγλωσσον, οὐκ [e] εὔλογον αὐτὸν εἶναι φάσκων· καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ λέγοντος ἤκουε θεοῦ. Νομίσας γὰρ τὴν ἀνθρωπίνην λογιότητα καὶ σύγκρισιν τῆς [f] ἀληθείας ἀφωνίαν εἶναι, καὶ ἅμα τὴν φύσιν δύλαβὴς ὤν, ὑπεστελ-

Quod si ne tum quidem fidem habeant, signis admoniti tribus de sententia deducentur, quæ nemo dum mortalium vel vidit vel audivit. Signa illa erant: virgam quam tenebat humi jacere jubet: ea vero illico animata cœpit serpere, & immani magnitudine princeps animantium pedibus carentium repente justus efficitur draco. Ille vero cum metu amens à bellua refugeret, revocatur, jussuque Dei fiduciam pariter inspirantis cauda prensa draco etiamnum volumina sinuans ad tactum rigescit, & in longum porrectus, in pristinam scipionem restituitur: ut in utraque mutatione mirum in modum attonitus stuperet, nec statuere posset utra miranda magis esset, animo utraque imagine pariter perculso. Atque istud quidem primum fuit. Alterum non multo post miraculum edit: manum alteram jubet in sinum conditam paulo post promat: cum jussa fecisset, manus nive candidior repente extitit: quæ rursum in sinum dimissa & educta, suam speciem versipellis recuperavit. Atque ista solus à solo docebatur, ut apud magistrum discipulus, domi prodigiorum habens instrumenta, manum & scipionem, quibus tanquam viaticis antè instructus erat. Tertium nec circunferre erat, ortum ex Ægypto ducens, nec prædocere: non minori tamen stupori futurum. Aquæ, inquit, fluminis quantumcunque hauseris in terramque effuderis, rutilus sanguis evadet, ac præter colorem etiam potestate prorsus degenerabit. Hujus rei fidem omnino faciebat, ut apparet, non solum auctoritas loquentis minime mendax, verum etiam ostentata jam in manu & baculo miracula. Quanquam autem ad credendum Moses abducebatur, nihilominus tamen munus illud modis omnibus recusabat, voce exilem, lingua tardum, oratione infacundum sese prædicans, eo magis postquam differentem Deum audiverat. Nam qui humanam facundiam cum divinâ comparatam, infantiam ducebat mutam & elinguem esse, & natura alioqui paulo timidior: tum vero

p. 615.

[b] τελῶν τῶν ἐπωνύμων] Si ferrent Codices, sic lubens scriberem, τελῶν ἀνδρῶν τῶν ἐπωνύμων ἀρίστης θεὸς· θεὸς Ἀβραάμ, &c.

[c] ἀσκητικῆς] Scribe ἀσκητῆς, & vide supra p. 357.

[d] ὑπιφρεῖος] Docet Noster Mosen de hoc miraculo aquæ in sanguinem vertendæ præmonitum solum; contra Josephus autor est ipsum reverâ sanguinem in aquam convertisse, Ant. lib. ii. c. 12. κελεύσθεὶς ἀεὶ δὲ πλησίον ὕδατος λαβὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκχέαι, ἐρᾷ τὸ χρῶμα αἱματώδη γενόμενον. Sed Philoni magis congruit Textus sacer. Vide Exod. iv. 9.

[e] εὔλογον] Sic MSS. pro εὐγλωττον. Ezekiel Tragœdus apud Euseb. Præp. Evangel.

Οὐκ εὔλογος πέφυκα, γλῶσσα δ' ἐσί μοι
Δύσφραστος.

Textus quoque sacer, Exod. vi. 12. ἐγὼ ἄλογος εἰμί. Nosterque notanter, sup. p. 132, 162.

[f] ἀληθείας] Omnino scribe θείας; cui contextus abunde fidem facit. Quæ emendatio etiam confirmatur ab Origen. hom. iii. in Exod. *Omnes enim homines ad comparationem verbi divini, non solum ineloquentes, sed etiam muti putandi sunt.*

se summittebat magis, ex præstantia magnitudinem rerum existimans, non ex facultate sua: alium denique deligi optabat, qui facile expediteque mandata perageret. Deus approbato hominis pudore, Tun' eum ignoras, inquit, qui hominem ore donavit, qui linguam & guttur paravit, totamque humanæ vocis machinationem? is ego sum. Proinde timeas cave: meo quippe numine articulata fuerint omnia, & in melius commutata, quando sine offensione ex lympido fonte verborum tuorum perennis latex æquabili volubilitate fluet. Quòd si interprete sit opus, administrum & vicarium os fratris præsto habebis, ut ille multitudini sententiam tuam exponat, tu illi divinam.

His auditis (non enim recusatio tuta esse, nec periculo vacare videbatur) profectionem cum uxore & liberis adornat illa via quæ in Ægyptum ferebat, fratrique illac occurrenti memoratis Dei oraculis persuadet ut unà sequatur. Ille verò animo jam ante Dei solertia ad parendum subornatus erat, ut sine retractatione rem comprobaret, confestimque sequeretur. Quid multis? in Ægyptum profecti uno & animo & sensu, concilio primum senatorum gentis clanculum advocato operta referunt, Deumque memorant eorum misertum, libertatem & illinc demigrationem in meliores sedes polliceri, seque viæ ducem promittere. Deinde regem etiam audent convenire, ut populum extra fines emittat sacris operaturum: sacra enim patria in solitudine fas esse celebrari, non aliarum gentium ritu, sed ceremonia moreque promiscuam & profanam communionem fugitante, ob eximia & singularia gentis instituta. Ille jam inde ab incunabulis majorum fastu depravatum habens animum, nullumque prorsus Deum extra aspectabiles intelligentia comprehensibilem ratus esse, contumeliose respondet, Ecquis est ille tandem, cui me parere æquum censetis? Nescio novum istum quem memoratis dominum. Equidem populum non dimittam per causam feriarum & sacrificiorum rebellaturum. Mox ille ingenio violentus, odio acerbus, ira sævus & inexorabilis, in præfectos operum jubet ignominiosè consuli, quòd remissionem & ocium indulsissent, remissionis & ocii esse clamans, de sacris & sèriis cogitare. Hominibus enim necessitudine circumventis nihil horum in mentem venire, sed iis qui facile agitant, & quorum vita bonis rebus & deliciis circumfluit. Itaque cum graviores quam antea sufferrent ærumnas & Mosi irascerentur ut

λεῖο τοῖς ὑπερόγκοις, τὰ λίαν μεγάλα κρίνων ἐκ κατ' αὐτόν. Καὶ παρεκάλεσ ἕτερον ἐλέσθ τ δύμαρῶς ἔκπεμπε τ [g] ὑπεραλέγλων ἀμπεράξασθ δυνησόμθον. Ὁ δ' ἀποδεξάμθ αὐτὸν τ αἰδῆ· ἆρ' αἰνοεῖς, εἶπε, τ δόντα ἀνθρώπῳ στόμα, κ καλασκευάσαντα γλῶτταν, ℰ ἀρτηρίαν, κὴ τὴν ἅπασαν λογικῆς φωνῆς ὀργανοποιΐαν; αὐτός εἰμι ἐγώ. Μηδὲν ἓν δείσῃς· ἐμοῦ γὰρ [h] ὑπνδόσανθ ἀρθρωθήσετ) πάντα, κ μεταβαλεῖ πρὸς τὸ βέλτιον, ὡς μηδενὸς ἔτι ἐμποδίζονθ ῥεῖν εὔτροχον κ λεῖον ἀπὸ καθαρᾶς πηγῆς τὸ τ [i] λόγων νᾶμα. Χρεία δ' εἰ γένοιτο ἑρμηνέως, ὑποδιακονικὸν στόμα τ ἀδελφὸν ἕξεις, ἵν' ὁ μ τῷ πλήθει ἀπαγγέλλῃ τὰ ἀπὸ σοῦ, σὺ δ' ἐκείνῳ τὰ θεῖα.

Ταῦτ' ἀκούσας, ἃ γ ἦν εἰς ἅπαν ἀσφαλὲς ἀνθρώπειον ἀδ' ἀκίνδυνον· ἄρας ἐβάδιζε μ γυναικὸς κ τέκνων ἐδὲν τὴν κατ' Αἴγυπτον, καθ' ἣν ὑπαντήσανθ τ ἀδελφὸν πείθει ζυναπολυθεῖν ὑπεπῶν τὰ θεῖα λόγια. Τῷ δ' ἄρα προϋπήργασο ἡ ψυχὴ κατ' ἐπιφροσύνην θείαν πρὸς πειθαρχίαν, ὡς ἀνενδοιάστως ζυανεῖν κ ἑτοίμως ἔπεσθ. Παραγνόμθοι δ' εἰς Αἴγυπτον γνώμῃ κ ψυχῇ μιᾷ, τὸ μ πρῶτον τοὺς δημογέροντας τ ἔθνους ζυναγαγόντες, ἐν ἀπορρήτῳ μανύουσι τοὺς χρησμούς, κ ὡς ἔλεον κὴ οἶκτον λαῶν αὐτῶν ὁ θεὸς, ἐλευθερίαν, κὴ τὴν ἐνθένδε μετανάστασιν εἰς ἀμείνω χώραν, ὁμολογῶν [k] αὐτοῖς ἔσεσθ τ ὁδοῦ ἡγεμών, ὑπισχνεῖται. Μετὰ δ' ταῦτα κ τῷ βασιλεῖ θαῤῥοῦσιν ἤδη προσελέγεσθ πεῖ τοῦ τ λεὼν ἱερουργήσοντα ἐκπέμψαι τ ὄρος· δεῖν γ ἔφασκον ἐν ἐρήμῳ τὰς πατρίους θυσίας ἐπιτελεσθῆναι, μὴ κ τ τὰ αὐτὰ τ τ ἄλλων ἀνθρώπων [l] γενομθύοις, ἀλλὰ τρόπῳ καὶ νόμῳ διαφεύγοντι τὴν κοινότητα, διὰ τὰς τ ἔθων ἐξαιρέτους ἰδιότητας. Ὁ δ' ἐξ ἔτι παραγάνων προγονικῷ τύφῳ τὴν ψυχὴν πεπιεσμθός, κ μηδένα τοπαράπαν νοητὸν θεὸν ἔξω τ ὁρατῶν νομίζων, ἀπεκρίνετ) πρὸς ὕβριν, εἰπών· τίς ἐστιν ὃν χρὴ με ὑπακούειν; οὐκ οἶδα τ λεγόμθον τοῦτον κανὸν κύριον· οὐκ [m] ἐξαποστελῶ τὸ ἔθνος οὐδὲ προφάσῃ ἑορτῆς κ θυσιῶν ἀφλωναίσον. Εἶθ' ἅτε χαλεπὸς κ βαρύμηνις ℰ ἀπαραίτητος τὴν ὀργὴν, κελεύει τοὺς τῆς ἔργοις ἐφεστῶτας προπηλακίζεσθ, ὡς ἀνέσεως κ σχολὴν ἐνδιδόντας, ἀνέσεως ℰ σχολῆς εἶναι λέγων τὸ βαλλεύεσθ περὶ θυσιῶν κ ἑορτῶν. Τοὺς γ ἐν ἀνάγκαις τούτων οὐδὲ μεμνῆσθ, ἀλλ' οἷς ὁ βίος ἐν ἀπραξίᾳ πολλῇ κ τρυφῇ. Βαρυτέρας δ' ἦν ἡ πρότερον ζυμφορὰς ὑποπτοήσαντες, κ ἐπὶ τοῖς ἀμφὶ Μωσῆν δυσχεραίνοντες ὡς ἀπα-

p. 616.

[g] ὑπεραλέγλων] Anne ὑπερβαλέσθαι?
[h] ὑπνδόσανθ] Melius, ut videtur, ὑπεκδόσανθ, vel ὑμπνδόσανθ.
[i] λόγων] Ita MSS. pro λογισμῶν. Noster quoque lib. de Judic. p. 721. τὰ λόγια νάματα ταῖς ψυχαῖς δι' ὅτου ὑπαι-

τλῶντες. Vide eundem p. 162, 400. & Plat. in Tim. p. 75.
[k] αὐτοῖς] Omnino melius αὐτὸς, quod etiam Turnebo visum.
[l] χωριβίοις] MS. Med. γνωμβίας, scribe χθονβίας.
[m] ἐξαποστελῶ] MSS. ἐξαποστέλλω. Sic etiam Textus sacer.

τεῖσι,

τεῶσι, ϗ τὰ μὲ λάθρᾳ, τὰ ἢ Ϲ φανερῶς κα-
κηγορέϊν, καὶ ἀσεβείαν αἰτιώμενον, ὅτι τῷ
δοκεῖν θεοῦ καταψεύδεϖ, δεικνύειν ἄρχεται
Μωσῆς. ἃ παρεδιδάχθη τέρατα, νομίσας τοὺς
θεασαμένους Ϲὰ Ϝ ἀπειρίαν ἀπιϛίας εἰς πίϛιν Ϝ
λεγομένων μεταβαλεῖν. Ἡ ϗ Ϝ τεράτων ἐπί-
δειξις ἐγένετο ϗ τῷ βασιλεῖ λοὶ ἀσεβὴς, ϗ
τοῖς ἐν τέλει Ϝ Αἰγυπτίων. Παντῶν ϗν τῶν
δωματῶν ζωρυέντων εἰς τὰ βασίλεια, λαβὼν
τὴν βακτηρίαν ὁ Μωσέως ἀδελφὸς, ϗ κατα-
σείσας μάλα ἐπιδεικτικῶς, εἰς τὸ ἔδαφος ῥί-
πτει. Καὶ ἡ μὲ δράκων αὐτίκα γίνετ᾽· οἱ δ᾽
ἐν κύκλῳ καθεϖῶντο, ϗ ἅμα θαυμαϛικῶς ἔ-
χοντες, εἶτα δὲϊς ⁿ ἐξαναχωροῦντες ἀπέφευγον·
ζοφισταὶ δ᾽ ὅσοι καὶ μάγοι παρετύγχανον, τί
καταπλήττεσθε, ἔφασκον. Οὐδ᾽ ἡμεῖς Ϝ τοιούτων
ἀμελετήτως ἔχομεν, ἀλλὰ χρώμεθα τέχνῃ δη-
μιουργῷ Ϝ ὁμοίαν. Εἶθ᾽ ἑκάϛου βακτηρίαν ἣν
εἶχε ῥίψαντος, δρακόντων πλῆθος ἦν, ὁ ϗ
πᾶϲι ἕνα Ϝ πρῶτον εἵλκυϵ. Ὁ δ᾽ ᵖ οὐκ πολ-
λῷ τῷ πειϵῖνος λιμνάϛας πρὸς ὕψος, τὰ
μὲ ϛέρνα ἀνοιγεῖ, τὸ ϗ ϛόμα διοίξας, ὁλκοῦ
πνεύματος ῥύμῃ βιαίᾳ Ϝ, καθάπερ βέλος
ἰχθύων πάντας ἐν κύκλῳ ζαγλωσάμενος, ἀπε-
πάτει· ϗ καθαπιὼν εἰς τὴν ἀρχαίαν φύσιν
Ϝ βακτηρίας μετέβαλεν. ᵖᵖ Ἤδη μὲ οὖν ἐν ἑ-
κάϛῃ τῇ ψυχῇ Ϝ ἐθελοκακούντων, τὸ ὑποπτον
διήλεγξεν ἡ μεγαλοργηθεῖϛα ὄψις, ὡς μηκέτι
νομίζειν ἀνθρώπων ζοφίσματα ϗ τέχνας εἶναι
τὰ γινόμενα, ᵠ πεπλασμένας πρὸς ἀπάτην,
ἀλλὰ δυνάμιν ʳ θειοτέραν τὴν τούτων αἰτίαν, ἣ
πάντα δρᾷν δύναται. Ἐπειδὴ ϗ ὁμολογεῖν ἀνα-
καθέντες ὑπὸ Ϝ τῶν γινομένων ἐμφανῆ ˢ ἐνεργεί-
ας, εὐθὲν ἦλον ἐθεατώντο, Ϝ αὐτῆς ἀπανθρωπι-
ας ϗ ἀσεβείας, ὥϖερ ἀγαθῆ τινος ᵗ ἐπειλημμένοι
βεβαιοῦϛαι, μήτε τοὺς καταδικωθέντας ἀδίκως ἐ-
λεοῦντες, μήτε τὰ λοὶ Ϝ λόγων προσατόμενα
p. 617. δρῶντες, ἅτε δὴ τῆ θεῆ τραχυτέραις χρησμῶν ἐπι-
δείξεσι Ϝ λοὶ ζημείων ϗ τεράτων τὸ βάλημα
διδηλωκότος, ἐμβεβιβεσμένας ᵘ ἐπανασάσεως ἐδέ-
ησε, ϗ πληγῶν ˣ ἐσμῷ οἱ ἄφρονες νήθετον᾽ ὡς
λόγος οὐκ ἐπαίδευσε. Δίκα δ᾽ ἐπάγον᾽ τῇ
κάρᾳ τιμωρεῖαι, ϗ Ϝ τέλεια ἡμαρτηκότων τέλειος
ἀριθμὸς ʸ κολάσεως. Ἡ ϗ κόλασις παρηλλα-
χῦα τὰς ἐν ἔθει. Τὰ γὰ ᶻ ϛοιχεῖα τοῦ πάντος,
γῆ, ϗ ὕδωρ, ἀὴρ, ϗ πῦρ ἐπιτίθεν᾽· δικαι-

impoſtori, eum clam palamque maledictis omnibus inceſſerent, impietatis inſimularent, qui in Deum improbè mentitus videretur: demum oſtendere prodigia aggreditur quæ edoctus antè fuerat, eos ratus, qui vidiſſent ab incredibilitate & pervicacia, ad eorum quæ narrabat fidem facile ſe traducturum. Studio autem fuit prodigiorum etiam ſpectaculum regi Ægyptiorum ejuſque purpuratis. Cum ergo omnes in regiam optimates conveniſſent, ſcipionem Moſis frater quaſſando oſtentans, mox humi abjicit: ille verò ſtatim draco fit: hic tota undique corona ſpectare, admirari, deinde metu ceſſim fugere. At Sophiſtæ & Magi qui ſorte aderant, quid, aiebant, conſternamini? Nos iſtiuſmodi rerum expertes non ſumus, ſed arte utimur ſimilium artifice. Ita baculo à ſingulis abjecto, turba draconum extitit: ſed in eos omnes circum ſe glomeratos unus is longè potentior coortus, ſublime elatus, dilatato pectore os pandens, violentiſſimo ſpiritus hauſtu quaſi jactum piſcium undique verriculo vallatum attrahit, iiſque devoratis in priſtinum baculum redintegratur. Igitur jam ex iniquorum animis ſpectaculi magnificentia ſuſpicionem removebat, ne hominum calliditate & artibus ad ludibrium & præſtigias ea fieri exiſtimarent: ſed numine quodam diviniore iſta geri ducerent, quod ex facili quodcunque ageret. Poſtubi rerum perſpicua fide in medio fateri coacti, nihilominus tamen ferociter inſultabant, parem immanitatem & impietatem pro certiſſimis amplexi bonis, nec injuſta ſervitute preſſos miſerantes, nec divinitus imperata facientes, cum præſertim Deus oſtentorum & prodigiorum repræſentationibus quovis oraculo difertioribus voluntatem ſuam ſignificaſſet: tum denique aſperius inſurgendum fuit. Ita numeroſis plagis ſtulti caſtigantur, quos verba non emendaverant. Decem inferuntur regioni ſupplicia, in eos qui perfectè deliquerant perfectus pœnarum numerus: pœnæ enim ab uſitatis conſuetiſque abhorrebant. Nam elementa univerſi, terra, aqua, aer, ignis, ex quibus mundus conſtat, de ſententia Dei optimi maximi infeſta ad evaſtandam impiorum

ⁿ ἐξαναχωροῦντες] MSS. ἐξὸν χωροῦντες.
ᵒ κ᾽] Rectius, οἱ, ſcil. δρακόντες.
ᵖ οὐκ πολλῷ] Citantur hæc uſque ad δρᾷν δύναται, in Catenâ Græcâ ineditâ.
ᵖᵖ ἤδη, &c.] Cat. inedit. ὅτως μὲ οὖν ἑκάϛῃ τοῦτο τιθεμένου τῶν ἰδιολογακούντων.
ᵠ πεπλασμένας] Scribe ex Catenâ πεπλασμένα.
ʳ θειοτέραν] Ita MSS. & Catena pro θειοτέρων.
ˢ ἐνεργείας] Meliùs ἐναργείας. Sæpius alibi vocum harum ſimilitudo fucum fecit librariis. Vide ſupra p. 342, 393, 411, 1114, 1121, &c.
ᵗ ἐπειλημμένοι] Forſan ἐνειλημμένοι. Mox repone, λογίων pro λόγων.
ᵘ ἐπανασάσεως] Melius ἐπαναλάσεως. Mendi exempla occurrunt alibi: vide p. 302, 317, 866. & ibi à nobis dicta.
ˣ ἐσμῷ] Cat. MS. ἐσμῶ, αἷς, & ſic rectè.
ʸ κολάσεως] Redundare videtur. Deeſt etiam in Catenâ Græcâ ineditâ, vel ſcribendum—κολάσεων. αἱ γ κολάσεις παρηλλαχῦαι.
ᶻ ϛοιχεῖα] Eadem habet Autor Sap. Sol. v. 21. συνεκπολεμώσῃ γ αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς ἄφρονας. Idem xvi. 24. ἡ γὰ κτίσις σοι τῷ ποιήσαντί ὑπηρετήσασα, ἐπιτείνεται εἰς κόλασιν κ᾽ τῶν ἀδίκων. Similiter Joſeph. Ant. lib. ii. c. 13. τοῖς γὰ χόλον ἐφ᾽ αὑτοὺς κινήσασι θεῖον ἐξ ἀπάντων φύσεως τὰ δεινά· κ᾽ ὅτε γῆ τούτοις, ὅτε ἀὴρ φίλος, &c.

regi-

regionem inferuntur, imperium potentiamque qua Deus utitur, oſtendentia, qui quidem eadem ſalutariter ad rerum procreationem temperet, & cum commodum eſt ad impiorum exitium convertat. Partitur autem ſupplicia, ac tria ex craſſiſſimis & concretiſſimis elementis, terra & aqua, unde corporis qualitates conflantur, committit Moſis fratri: totidem ex anima & igne ad animi ortum efficaciſſimis, Moſi ſoli mandat: unum utrique relinquit commune: tria alia ad denarium numerum explendum ſibi ſumit. Ac primum quidem ab aqua pœnas inſligit, propterea quòd cum aquam ſupra modum Ægyptii colerent, originem rerum omnium & principium eſſe ſtatuerent, eam primam æquum eſſe putavit, ad eorum quibus tantopere probabatur, reprehenſionem & caſtigationem advocare. Hoc igitur mox accidit: nempe à Moſis fratre imperio Dei baculo profluenti incuſſo, fluvius ſtatim ad mare ex Æthiopia uſque in cruorem convertitur: unà cum eo cruentantur lacus, foſſæ, alvei, rivi, putei, fontes, univerſa in Ægypto aquæ vis, ut potus inopia riparum accolas miſerrimè angeret, apertæque humoris venæ velut in profluvio ſanguinis rapidos cruoris ſalientes emitterent, nec ullus cerneretur lympidus latex. Interibant autem vulgo genera piſcium omnia vitali poteſtate in tabificam mutata, ut odoris fœditate omnia complerentur, tam multis repente puteſcentibus corporibus. Magna verò etiam hominum turba ſiti conſumpta in triviis acervatim jacebat, cùm familiæ ſepulchris mortuos inferre propinqui non poſſent. Nam per ſeptem dies malum graſſatum eſt, quoad denique Ægyptii Moſem, Moſes Deum precatus eſt, ut miſericordia hominum perditorum tandem commoveri vellet: qui natura clemens, ſanguinem in aquam potu jucundam commutat, & fluvio priſtinum gurgitem purum & ſalutarem reſtituit.

Deinde paulo poſt ad parem crudelitatem & ſcelus præcipites ferebantur, quaſi vel jus ex hominibus prorſus ſublatum eſſet, vel qui ſemel ſupplicio defunctus eſſet, iterum vapulare non foleret: ſed illi malè mulctati pro pueris infantibus non contemnere docebantur. Nam pœna è veſtigio ſubſequens, cunctantibus morabatur: cæterum ad injuriam curſitantes pone feſtinans aſſequebatur. Rurſus enim frater Moſis juſſus,

ώσαν ϑεῷ, οἷς ἀπελείφθη ὁ κόσμος, τὴν ἀσεβῶν χεῖρα φθαρῆναι, πρὸς ἔνδειξιν κρείττος ἀρχῆς ἡ κάχρη. τὰ αὐτὰ καὶ ζωτηρίως ἐπὶ γενέσ τ ὅλων σχηματίζοντι, καὶ τρέπουσι ἐπότε βλαθείη, πρὸς τὴν τ ἀσεβῶν ἀπώλειαν. [a] Διανέμ ἢ τὰς κολάσεις, τρεῖς μὲ, τὰς ἐκ τ παχυμερεςέρων στοιχείων, γῆς καὶ ὕδατος, ἐξ ὧν ἀπελείφθησαν αἱ ζωτικαὶ ποιότητες, ἐφεὶς τῷ Μωσέως ἀδελφῷ· τὰς δ' ἴσας ἐξ ἀέρος καὶ πυρὸς, τ ψυχογονιμωτάτων, μόνῳ Μωσεῖ· μίαν ἢ κοινὴν ἀμφοτέροις [b] ἐϐδόμην ἐπιρέπ· τρεῖς ἢ τὰς ἄλλας εἰς συμπλήρωσιν δεκάδος ἀνατίθησιν αὐτῷ. Καὶ πρώτας ἐπιφέρειν ἄρχει τὰς ἐξ ὕδατος· ἐπειδὴ γὰ τὸ ὕδωρ Αἰγύπτιοι διαφερόντως ἐκτετιμήκασιν, ἀρχὴν τ τῶν ὅλων ὑγρότητος τοῦτο εἶναι νομίζοντες, αὐτὸ πρῶτον ἠξίωσε [c] καλέσαι, πρὸς τὴν τ ὑποδεχομένων ἐπιπλήξιν τε καὶ νουθεσίαν. [d] Τί ἂν οὐκ εἰς μαχὴν ζωίϐη· τῷ Μωσέως ἀδελφῷ προσάξει ϑεία καταιτιολόγος τὴν βακτηρίαν ἐπὶ τ ποταμὸν, ὁ μὲ ὄμϐρος ὑπὸ Αἰθιοπίας ἄγει θαλάττης εἰς αἷμα τρέπει· ζωτροφωτάτην δ' αὖτω λίμναι, διώρυχες, κρῆναι, φρέατα, πηγαὶ, σύμπασα ἡ κατ' Αἴγυπτον ὑσία ὕδατος, ὡς ὑποπτία ποτῷ τὰ ϖᾶσι τ ὄχθαις ἀναστέλλειν, τὰς δ' ἀναστομούσας [e] φλέϐας, καθάπερ ἐν τ αἱμορῥαγίαις, χρυσηδὸν αὐλὸς ἀκοντίζειν αἵματος, μηδεμιᾶς ἐνορωμένης διαυγοῦς λιϐάδος. Ἐναπέθνησκε ἢ καὶ τὰ γῆν τ ἰχθύων ἅπαντα, ἅτε τ ζωτικῆς δυνάμεως εἰς φθοροποιὸν μεταϐαλόσης, ὡς δυσωδίας πάντα διὰ πάντων ἀναπεπλῆσθαι, πσάτων ζηπομένων ἀθρόον ζωμάτων. Πολὺς ἢ καὶ ἀνθρώπων ὄχλος ὑπὸ δίψους διαφθαρεὶς, ἔκειτο ζωηρὸν ἐπὶ τ τριόδων, ὑ ὀλενόντων ἐπὶ τὰ μνήματα τ οἰκείων τοὺς τελευτηκότας ἐκκομίζειν. Ἐπὶ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ τὸ δεινὸν ἐκράτησεν, ἕως οἱ μὲ Αἰγύπτιοι τὸν ἀμφὶ Μωϋσῆν, ὅτοι ἢ τ ϑεὸν ἱκέτευσαν, οἶκτον λαϐεῖν τ ὀπολλυμένων. Ὁ ἢ τὴν φύσιν ἵλεως, μεταϐάλλ τὸ αἷμα εἰς ὕδωρ πότιμον, ἀποδοὺς τῷ ποταμῷ καθαρὰ τὰ p. 618. ἀρχαῖα ῥεῖθρα καὶ ζωτήρια.

Μικρὸν δ' ὅσον ἀνεθεῖσες, ἐπὶ τὴν αὐτὴν ὠμότητα, καὶ ϖαρανομίαν ἦσαν, ὡς ἢ τὸ δικαίου ϖαῖσὶ ἅπασιν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος, ἢ τῶν ὑπομενάντων μίαν τιμωρίαν, [f] δεύτερον σὐκ εἰωθότων ὑπιπλήτεσθαι· ϖαθόντες δ' ἀνεδιδάσκοντο νηπίων ϖαίδων τρόπον, μὴ καταφρονεῖν. Ἡ γὰ κόλασις ἐπομένη κατ' ἴχνος, μελλόντων μὲ ἐϐράδυνε, πρὸς ἢ τὰ ἀδικήματα ϑέοντας ἐπιδραμοῦσα καταλάμϐανε. Πάλιν γὰρ ὁ Μωσέως

[a] Διανέμ] Sic Orig. hom. iv. in Exod. *Sanè quod in ſuperioribus obſervavimus, quædam prodigia per Aaron, quædam per Moſen, quædam vero per ipſum Dominum miniſtrata.*

[b] ἐϐδόμην] Deeſt in MSS.

[c] καλέσαι] MS. Aug. κολάσαι. Idque rectè, ut opinor.

[d] Τί] Scribe τοῦτο.

[e] φλέϐας] Ergo docet Noſter fontes non contaminari ſanguine. Aliter vero, ut videtur, Textus ſacer Exod. vii. 24. ὤρυξαν ἢ πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κύκλῳ τ ποταμοῦ ὕδωρ πιεῖν ὑδωρ. Ita quoque Noſtrum ſecutus Ezekiel Tragœdus apud Euſebium:

Πρῶτον μὲ αἷμα ποταμὸν ῥυσεῖ,
Πηγαί τε πᾶσαι.

[f] δεύτερον] Scribe δευτέρου. Mox pro ὑπιπλήτεσθαι, rectius ſcribitur in MSS. πλήττεσθαι.

ἀδελφὸς

ἀδελφὸς κελεύσθεὶς, διώρυξι καὶ λίμναις ἕλεσι τὴν ῥᾴδδον ἐκείνας ὑπεφίει· πρὸς ἣ τὴν ἔκπλα-σιν, βαρεῖαν πληθὺς ἀνέρπει τοσαύτη, ὡς μὴ μόνον [k] ἀγροὺς καὶ πᾶσαν τὴν ὑπαίθριον, ἀλ-λὰ πρὸς τούτοις ἐπαύλεις, οἰκίας, ἱερὰ πάντα, ἰδιωτικόν καὶ δημόσιον τόπον πιπλησῶσι, καθά-περ εἰς ἀποικίαν ἐν γῇ τῇ ἐναντίων τῆς φύ-σεως ἐκπέμψαι βεβουλημένης πρὸς τὴν [h] ἐναν-τίαν χώραν· ἐναντία γὰρ χέρσῳ ὕδατι. Μήτ' ἔν ἔξω προελθεῖν ἕνεκα τοῦ προκαθεζεσθαι τοὺς γε-νναιοτέρους, μήτε ἔνδον δυνάμενοι μένειν· καὶ γὰρ τὰ ἐν μυχοῖς ἤδη προκαθειλήφεισαν, ἄχρι καὶ τῆς ὑ-ψηλοτάτων ἀνέρπουσες· ἐν ἰσχάταις ἦσαν ξυμφο-ραῖς καὶ ζωῆς ἀπογνώσει. Πάλιν ἐν καταφεύ-γουσιν ὅπῃ τοὺς αὐτοὺς, ὑποχομένου τοῦ βασιλέως ἐπιτρέψαι τὴν ἔξοδον Ἑβραίοις. Οἱ δὴ λιταῖς τὸν θεὸν ἐξευμενίζουσι· καὶ ἐπινεύσαντος, τῶν φρύνων οἱ μὲ εἰς τὸν πολεμὸν ἀναχωρῆσι, τῶν δ' ἔθνους ἀπο-φθαρέντων καὶ τὰς τελούσας [i] θημῶνες ἦσαν, ζω-ρηδὸν ἐπιφερόντων καὶ τοὺς οἰκοθεν, ἀπὸ τὰς ἀνυ-ποίσους ὀσμὰς, αἱ ἐκ νεκρῶν ζωμάτων καὶ τοιού-των ἀνεφέροντο, ἃ καὶ ἔμψυχα ὄντα πολλὴν ἀηδίαν [k] παρέχειν] τῇ αἰσθήσει.

Διαπνεύσαντες δὲ τὴν τιμωρίας ἐπ' ὀλίγον, ὥ-σπερ ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀθληταὶ ξυλλεξάμενοι δυνά-μιν, ἵν' ἀπ' ἐρρωμενεστέρας ἰσχύος ἀδικῶσι, πά-λιν εἰς τοὺ ζωήθη κακίαν ἀνέδραμον, ἐκλα-θόμενοι ὧν τέως ὑπέμενον κακῶν. Ἐπιχὼν δὲ τὰς ἐκ τοῦ ὕδατος τιμωρίας ὁ θεὸς, τὰς ἐκ γῆς ἐπέφερε, τὴν αὐτὸν ὑπισήσας κολαστήν· ἅ πάλιν καὶ τὸ προσαχθὲν τῇ βακτηρίᾳ τέθα-φος παίσαντος, φορὰ ζκνιπῶν [l] ἐχύθη, καὶ ταθεῖσα καθάπερ νέφος, ἅπασαν ἐπέσχεν Αἴ-γυπτον. Τὸ δὲ ζῷον εἰ καὶ βραχύτατον, ὅμως δεινα-λεώτατον· ἃ γὰρ μόνον τοῦ ὑπιφάνειαν λυμαί-νεται, κνησμοὺς ἐμποιοῦν ἀηδεῖς καὶ βλαβερωτάτους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἐντὸς βιάζεται διὰ μυκτήρων τε ὤτων. Σὺν δὲ καὶ κόρας ὀφθαλμῶν εἰσπετόμενον, εἰ μὴ φυλάξαιτό τις· φυλακὴ δὲ τίς ἔμελλε πρὸς τοσαύτην ἔσεσθαι φορὰν, καὶ μάλιστα θεοῦ p. 619. κολάζοντος; Ἴσως ἄν τις ὑπιζητήσειε, διὰ τί τοῖς ὄντως ἀφανέσι καὶ ἠμελημένοις [m] ζώοις ἐτιμω-ρεῖτο τοὺ χώρου, πρὸ ἄρκτους καὶ λέοντας καὶ παρδάλεις, καὶ τὰ ἄλλα γένη τῶν ἀτιθάσσων θη-ρίων, ἃ ζαρκῶν ἀνθρωπείων ἅπτεται· καὶ εἰ μὴ ταῦτα, τὰς γοῦν Αἰγυπτίας ἀσπίδας, ὧν τὰ δή-γματα πέφυκεν ἀνυπερθέτως ἀναιρεῖν. Εἰ δ' ὄν-τως αἰνοῖ, μαθέτω· πρῶτον μὲ, ὅτι τὰς οἰκήτο-ρας [n] τῆς χώρας ὁ θεὸς νεθετῆσαι μᾶλλον ἐβού-λετο, ἢ διαφθεῖραι. Βουληθεὶς γὰρ ἀφανίζειν εἰσά-

foſſis, lacubus, paludibus virgam tenſam incu-tit: illa vero tenſa, tanta repente ſubrepſit ra-narum vis, ut non ſolum agri omniſque ſub divo locus, verum etiam villæ, domus, ſacra, profa-na, privata, publica complerentur: proinde quaſi natura unum aquatilium genus in coloniam e-mittere cogitaret in ſedem contrariam. Terra enim aquæ contraria eſt. Cum igitur nec in publicum prodire jam ante angiportis oppletis, neque domi manere poſſent (nam & ædium pe-netralia occuparant ad altiſſima quæque etiam ſubrepentes) in extremis verſabantur ærumnis, ſalutiſque deſperatione: ergo ad eoſdem confu-giunt, rege Hebræis pollicito liberum commea-tum. Illi à Deo precibus pacem veniamque ex-poſcunt: quo annuente, partim ranarum in am-nem receſſit, partim in compitis ſtatim interiit. Itaque cumuli paſſim viſebantur, acervatim e-tiam illuc aggerantibus Ægyptiis domo, propter intolerandum odorem, quem mortua corpora præ-ſertim talia reddunt, quæ etiam viva ſenſui plu-rimum moleſtiæ objiciunt.

Poſt ubi paulum modo à pœna reſpiraverant, ut in ludis Athletæ facere ſolent, ſic collectis viribus de integro majori mole cooriuntur, & ad ſuum mox ingenium redeunt, malorum quæ ad-huc perpeſſi fuerant obliti. Deus autem illas ab aqua pœnas inhibet, alias à terra aggreditur, vindicem eundem adhibens: qui cum ſcipione ſolum percuſſit, proventus culicum erupit, in mo-dumque nubis ſe pandens, totam longe lateque Ægyptum occupavit. Beſtiola autem eſt, quan-quam puſilla, importuniſſima tamen: ut quæ non ſolum cutem lædat, pruriginem adferens mole-ſtam & noxiam, ſed etiam per nares & aures in-tima irrumpat, & oculorum pupillam advolans niſi caveas offendat. Cautio autem ecqua eſſet adverſus tantam multitudinem, Deo præterea pœnas irrogante? Quiſpiam hic forte roget, quamobrem ſic vilibus & neglectis beſtiolis re-gionem perſequebatur, prætermiſſis urſis, leoni-bus, pantheris, aliiſque generibus ſæviſſimarum belluarum quæ hominum viſceribus paſcuntur: quod ſi iſta prætermittebat, cur aſpidas ſaltem Ægyptias non adhibebat, quarum morſus præ-ſentaneam mortem ſine mora adfert? Is autem ſic habeat, primùm Deum regionis cultores cor-ripere quàm delere maluiſſe. Nam ſi penitus de-

[k] ἀγροὺς] Scribe ἀγρεὺς. Ita Exod. viii. 13. ἐτελεύτησαν ἐκ βατεραχοι ἐκ τῶν οἰκιῶν καὶ ἐκ τῶν ἐπαύλεων, ἐ ἐκ τῶ ἀγρῶν. Sic etiam emendandus Noſter, infra p. 624. βάτραχοι ἐκ τῶν ὑδάτων ἐπὶ τὴν χέρσον ἀνερπύσας ἀγροὺς καὶ ἐπαύλεις ἐ οἰκίας ἐπλήρωσε. Ibi pro ἀγροὺς, repone ἀγρούς.

[h] ἐναντίαν] Ita MSS. pro τὴν ἐναντίαν.

[i] θημῶνες] Sic ſcribo ex MSS. pro θημῶνες. Heſych. v. θημῶνες, θημωνιαὶ. Textus facer θημωνιὰς.

[k] παρέχειν] Forſan melius πολλῷ ἂν ἀηδίαν παρέχετο.

[l] ἐχύθη] MSS. ἐξεχύθη.

[m] ζώοις] Reſpicit Noſter Sap. Sol. xi. 18. ἃ γὰρ ἐπόρᾳ ἡ παντοδυναμός σου χεὶρ καὶ κτίσασα τὸν κόσμον ἐξ ἀμόρφου ὕλης ἐπιπέμψαι αὐτοῖς πλῆθος ἄρκων, ἢ θηρσὶν λέοντας, ἢ νεοκτίσους θυμῷ πλήρεις θῆρας ἀγνώστους, &c.

[n] τὴν χώρας] Reſtitui ex MSS.

lere voluiſſet, belluis peofecto nunquam eſſet uſus tanquam adjutricibus cœptorum, ſed malis illis quæ divinitus invehuntur, fame & peſtilentia. Adhæc illud etiam documentum toti vitæ perneceſſarium addiſcat. Quodnam iſtud? Nimirum homines cum bellum faciunt, firmiſſima ſociorum auxilia ad ſubſidium circunſpicere, quæ ipſorum infirmitatem ſuppleant: Deum autem ſupremam maximamque poteſtatem nullius inopem, ſi quando velut inſtrumentis uti ad puniendum velit, non firmiſſima quæque & maxima deligere, de eorum viribus minime laborantem, ſed exiguis invictum & indomitum robur comparare, iiſque ſceleratos, ut impræſentia, ulciſci. Quid enim minutius culice? tantum tamen potuit, ut tota Ægyptus deficeret, & exclamare cogererur, *digitum Dei eſſe*. Manum enim Dei ne totus quidem terrarum orbis, quantus quantus eſt, ab extremo ad extremum ſuſtineret: imo vero ne univerſus quidem mundus.

Hujuſmodi per Moſis fratrem irrogatæ pœnæ ſunt: nunc quarum adminiſter Moſes ipſe fuerit, & ex quibus naturæ partibus conſtiterint, deinceps conſiderandum. Aer igitur & cœlum puriſſimæ univerſitatis portiones, terræ ſuccedunt & aquæ, ad Ægyptiorum caſtigationem Moſi curatori mandatam. Ac primum quidem aerem impellere cœpit. Ægyptus enim ſola ferè, ſi eas regiones excipias, quæ auſtrali inclinationi ſubnixæ ſunt, in annuis temporum commutationibus hyemis vices nullas experitur: fortaſſis, ut ferunt, quòd non procul à cingulo exuſtæ plagæ abſit, illinc vapore & æſtu clam ſe propagante & omnia circiter tepefaciente: fortaſſis etiam, quòd ſolſtitiali ſydere exundans fluvius nubila ante hyemem abſumat. Creſcit enim æſtate ineunte, reſidit deſinente: quo etiam tempore Eteſiæ ex adverſo oſtiorum ejus increbreſcunt: à quibus cum effundi prohibeatur, mari violentia flatus altè intumeſcente, & decumanos fluctus prolongis mœnibus objectante, intra ſe volutatur: mox occurſante duplici aquarum agmine à fontibus deſcendentium, & repercuſſu recurrentium, quæ foras ire debebant, cum ſe dilatare non poſſit (premit enim eum utrinque riparum margo) ſublimis, ut par eſt, attollitur. Fortaſſis poſtremò quòd in Ægypto hyems etiam ſupervacanea erat futura: quam enim utilitatem adferunt imbres, eandem per arva reſtagnans fluvius præſtat annuis ſegetibus. Natura autem operaria non eſt ſupervaceana, ut pluviam regioni nihil

πᾶν, οὐκ ἂν ζώοις ἐχρῆτο πρὸς τὰς ἐπιθέσεις ὥσπερ ζωυίργοις, ἀλλὰ τοῖς θεηλάτοις κακοῖς, λιμῷ τε καὶ λοιμῷ. Μεθ' ἓν δὴ τοῦτο καὶκεῖνο προσδιδασκέσθω μάθημα πρὸς ἅπαντα τὸν βίον ἀναγκαῖον· τί δή τοῦτ' ἔστιν; ° ἄνθρωποι μὲν γὰρ ὅταν πολεμῶσι, τὸ δυναμώτατον εἰς ζυμμαχίαν ἐπικουρικὸν ἐξεπάζεσιν, ὁ τινὶ αὐτῶν ἀσθένειαν ἀναπλήσῃ· θεὸς δ' ἡ ἀναμάτω καὶ μεγίστη δυνάμις, ᵖ ἂν ἐδενὸς χρῄῃ, ἐάν πω βουληθῇ καθάπερ ἐργάνοις τισὶ χρήσασθαι πρὸς τὰς τιμωρίας, ἃ τὰ ἐρρωμένστατα καὶ μέγιστα αἱρεῖται, τὸ τούτων ἀνικῆς ἥκιστα φροντίζων, ἀλλὰ τοῖς ἀτελέσι καὶ μικροῖς ἀμάχους καὶ ἀηττήτους δυνάμεις ἐκπαρασκευάσας, ἀμυνεῖ δι' αὐτῶν τοὺς ᵠ ἀδικοῦντας, καθὰ καὶ νῦν. Τί γὰρ ἀτελέστερον κνιπός; ἀλλ' ὅμως τοσοῦτον ἴσχυσεν, ὡς ἀπαγορεῦσαι πᾶσαν Αἴγυπτον, καὶ σκοὰν ἀναπαθῆναι, ὅτι δάκτυλος θεοῦ τοῦτ' ἔστι. Χεὶρ γὰρ θεοῦ μηδὲ τινὶ σύμπασαν οἰκουμένην ὑποστῆναι ἂν, δοτὸ περάτων ἅπτει πέρασι, μᾶλλον δ' ὑδὲ τὸ σύμπαντα κόσμον.

Τοιαῦται μὲ αἱ διὰ τοῦ Μωσέως ἀδελφοῦ τιμωρίαι· ἃς δὴ αὐτὸς Μωϋσῆς ὑπηρέτησε, καὶ ἐξ οἵων τὰ φύσεως ζωυίσησαν μερῶν, καὶ τὸ ἀκόλουθον ἐπισκεπτέον. Ἀὴρ μὲν δὴ καὶ ὑγρανὲς, αἱ καθαρώταὶ μοῖραι τοῦ ὅλων ὑσίας, παρ' ὕδατος καὶ γῆς διαδέχονται τινὶ ἐπ' ʳ Αἰγύπτῳ νεθεσίαν, ἧς ἐπίτροπος ἐχειροτονήθη Μωϋσῆς. Ἤρξατο δὴ πρότερον τοῦ αἴρα διακινεῖν· Αἴγυπτος γὰρ μίνη σχεδόν τι ὅλη τὰς ἐν τῷ νοτίῳ κλίμασι χώρας, τὴ ἐτησίων ὡρῶν μίαν τινὶ χειμερινὴ ὑ σὺδιδόχε, τάχα μὲ, ὡς λόγος, διὰ τὸ μὴ πόῤῥω ζώνης διακεκαυμένης εἶναι, ῥέοντος τοῦ πυρώδους ἐκεῖθεν ʳ ἀφανῶς, καὶ τὰν κύκλῳ πάντα ἀλεαίνοντος. Τάχα δὴ ἐπεὶ ὁ τὴ θερινοῖς τροπαῖς πλημμύρων ὁ ποταμὸς, προαναλίσκε τὰς νεφώσεις· ἄρχε μὲ γὰ ὑπαίνειν θέρος ἐπισαμένε, λήγε δὴ λήγοντος, ἐν ᾧ χρόνῳ καὶ αἱ ἐτησίαι καταῤῥάτησιν ἐξ ἐναντίας τοῦ τὸ Νείλε ῥομάτων, p. 620.
δι' ὧν ἔτι κωλυόμενος ἐκχεῖσθαι, τὸ θαλάσσης ὑπὸ βίας τὴ ἀνέμων πρὸς ὕψος αἰρομένης, καὶ τὰς τελκυμίας ὥσπερ μακρὸν τεῖχος ἀποτεινούσης, ἐπὶς εἰλεῖται. Καπειτα τὴ ῥείθρων ὑπαναλαζόντων, τοῦ τε καλιόντος ἄνωθεν ὑπὸ τὴ πηγῶν, καὶ τοῦ θύραζε χωρεῖν ὀφείλοντος τὴ ἀνακοπαῖς ἀναλῤῥέχοντος, ἐρωτεθαί τε μὴ δυναμένων· αἱ γὰ παρ' ἑκάτερα ἐκθλίβουσιν ὄχθαι· μετεωριζόμενος, ὡς εἰκὸς, ὑπαίνει. Τάχα δ' ἐπεὶ καὶ περιττὸν ἦν Αἰγύπτῳ χειμῶνα γένεσθαι· πρὸς ὃ γὰ αἱ τὴ ὄμβρων φοραὶ χρήσιμοι, καὶ ὁ ποταμὸς λιμνάζων τὰς ἀρούρας, εἰς καρπῶν ἐτησίων γένεσιν. Ἡ δὴ φύσις ὐ μάταιεργὸς, ὡς ὑετὸν χορηγεῖν μὴ δεομένῃ γῇ, καὶ

° ἄνθρωποι] Citantur hæc uſque ad ἀδικοῦντας à Johanne Monach. inedit.

ᵖ ἂν] Sic ſcribo ex MSS. Med. Aug. & Coiſl. Ita quoque Noſter infra p. 623. αὐτὸς ἂν τοῦδε χρῆσθαι.

ᵠ ἀδικοῦντας] Additur in Johanne Monach. Ibid. βοηθεῖ δὴ τοῖς ἀδικουμένοις.

ʳ Αἰγύπτῳ] MSS. Αἴγυπτον.

ˢ ἀφανῶς] Forſan melius ἀρδένως.

ἅμα

ἅμα χαίρῃ τῷ πολυῤῥόπῳ καὶ πολυχιδεῖ τ' ἐπιστημονικῶν ἔργων, τῷ ζυμφωνίαν δ' παῖδὸς ἐξ ἐναντιοτήτων ἐναρμοσαμένῳ· καὶ διὰ τ' τοῖς μὲ ἄνωθεν ἐξ ἀέρος, τοῖς δ' κάτωθεν ἐκ πηγῶν τε καὶ ποταμῶν παρέχει τῷ ἐξ ὕδατος ὠφέλειαν. Οὕτως ἂν ἡ χώρας διακειμένης, καὶ τ' χειμερινοῖς ἐαρινωτάτης τροπαῖς, καὶ τ' μὲ πρὸς θαλάττῃ μόναις ψεκάσιν ἀραιαῖς λιπαινομένων, τῶν δ' ὑπὲρ [t] Μέμφιν, τὸ βασίλειον Αἰγύπτου, μηδὲ [v] νιφομένων ποτὲ ῥάπασαν, ἐξαίφνης ὅτως ἐνεωτέρισεν ὁ ἀὴρ, ὥσθ' ὅσα ἐν [x] τοῖς δυσχειμέροις ἀθρόα κατασκῆψαι, φορὰς ὑδάτων, χάλαζαν πολλὴν καὶ [y] βαθεῖαν, ἀνέμων ζυμπιπτόντων καὶ ἀντιπαλαιόντων βίας, πυρὸς ῥήξεις, ἀπαλλήλους ἀστραπὰς καὶ βροντὰς, ζυνεχεῖς κεραυνοὺς, οἱ τερατωδεστάτην ὄψιν παρείχοντο. Θέοντες δ' ἀφ' ἁλὸς χαλάζης, [z] μαχομένης ὑσίας, ὅτε ἔτηκεν αὐτὴν, ὅτε ἐσβέννυτο, μιγνύντες δ' ἐν ὁμοίῳ καὶ δολιχαύοντες ἄνω καὶ κάτω, διετήρουν τὴν χάλαζαν. Ἀλλ' ἡ μόνον ἡ ἐξαίσιος φορὰ πάντων τὰς οἰκήτορας εἰς ὑπερβαλλούσας δυσθυμίας ἦγε, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆ παράλογος ἄηθες. Ὑπέλαβον δ', ὅπερ καὶ ἦν, ἐκ μιασμάτων θείων κεκαινοργῆσθαι τὰ [a] σύμπαντα, νεωτερίσαντος ὡς ὅπω πρότερον ἀέρος· ἐπὶ λύμῃ καὶ φθορᾷ ἀνδρῶν τε καὶ καρπῶν, οἷς ζωηφθόρῳ ζωᾷ οὐκ ὀλίγα, τὰ μὲ πρηνῆ ψύξεσι, τὰ δ' βάρει τ' ἐπιπεπτώσης χαλάζης ὥσπερ καταλωθέντα, τὰ δ' ὑπὸ τ' πυρὸς ἐξαναλωθέντα· ἔνια δ' ἡμίφλεκτα διέμενε, τὰς τύπως τ' κεραυνίων τραυμάτων εἰς νεθεσίαν τῶν ἐρώντων ἐπιφερόμενα.

Λωφήσαντος δ' τ' κακ', καὶ πάλιν τ' βασιλέως, καὶ τ' περὶ αὐτὸν θρασυνομένων, εἰς τ' αἶρα Μωϋσῆς τὴν ῥάβδον ἐκτείνει, κελεύσαντος τ' θεοῦ. Κἄπειτ' ἄνεμος καταῤῥάττει νότος βιαιότατος, ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ [b] νύκτα ἐπιτείνόμενος καὶ ζφοδρύμενος, αὐτὸς καθ' αὐτὸν ὢν μεγάλη ζημία· ξηρός τε γάρ ἐστι, καὶ κεφαλαλγὴς, καὶ βαρυήκος, ἄσας τε καὶ ἀδημονίας ἐμποιεῖν ἱκανὸς, καὶ μάλις' ἐν Αἰγύπτῳ κειμένῃ κ' τὰ νότια, δι' ὧν αἱ πνοιπολήσεις τῶν φωσφόρων ἀστέρων, ὡς ἅμα τῷ σαλευθῆναι, τ' ἀφ' ἡλίου φλογμὸν ζωεπωθεῖσαν, καὶ πάντα καίειν. Ἀλλὰ δὴ ἅμ' αὐτῷ καὶ πλῆθος ἀμήχανον ζώων ἐπεφέρετο, φθοροποιὸν φυτῶν, ἀκρίδες, αἳ ῥᾴμασι τρόπον [c] ἀπαύστως διέφαγον ὅσα οἱ κεραυνοὶ ὑπελίποντο, καὶ ἡ χάλαζα, ὡς

egenti largiatur: ſed multiplici & numeroſa ſolertium operum varietate delectatur, univerſique concentum ex contrariis aptè temperat. Quocirca aliis ſuperas de cœlo, aliis inferas ex fluminibus & fontibus opportunitates aquarum comparavit. Cum is igitur ſit regionis habitus, ea temperies, ut brumali die vernet, maritimis locis tenuibus tantùm ſtillis imbuatur, ſuper Memphin Ægypti regiam, nulla nive unquam conſpergatur: aer tamen tantam repente rerum inſolentiam novavit, ut omnia quæ in locis illis eveniunt in quibus acerrimè hyemat, ingruerent, imbrium nimbi, plurima & altè exaggerata grando, ventorum confligentium & obſtrepentium procellæ, nubium fragores, fulgetra & tonitrua alterna crebraque, aſſidua fulmina, longè prodigioſiſſima ſpecie. Nam vulgo per grandinem in tanta naturæ repugnantia graſſantia, tamen nec eam liquabant, nec ab ea extinguebantur, ſed eadem uſque durantia & ſurſum deorſum curſitantia, grandinem incolumem conſervabant. Nec vero inſanus omnium impetus populares ad extremam deſperationem adducebat: ſed etiam rei inſolentia. Suſpicabantur enim, id quod erat, quæ evenerant Deorum ira contracta eſſe, aere, ut nunquam antea, ad labem & perniciem ſtirpium & fructuum ſine more inſoleſcente: quod & non paucis animantibus ſimul exitio fuit, tum frigoris rigore, tum gravi lapidatione cadentis vulgo grandinis, tum etiam ignis conſumptione, ſed & nonnulla ſemiuſtulata remanſerant fulminum plagas & argumenta ad ſpectantium emendationem ferentia.

Cum vero deſæviſſet malum, rexque & qui circum eum erant, rurſum ferocius agitarent, Deo jubente Moſes virgam in cœlum ſuſtulit. Mox igitur auſter rapidiſſimus ventus præceps irruit, tota nocte dieque ſemper ingraveſcens, qui cum ſuapte vi perquam noxius eſt (ſiccus enim eſt, caput tentat, aures obtundit, faſtidium & tædium gignit) tum in Ægypto vel maxime ad auſtrinam plagam pertinente, quâ ſydera lucem ferentia commeant: ut ſimul atque is increpuerit, continuo ſolis vapor illuc compellatur, & omnia exurantur. Sed enim cum eo immenſum examen locuſtarum ſtirpibus peſtiferum inferebatur, in morem fluminis omnia depaſcens, quæ fulminibus & grandini ſuperfuerant, ut nihil in tanta

[t] Μέμφιν] Additur in Catenâ Græcâ MS. ἴνθα, idque rectè.

[v] νιφομένων] Joſeph. Ant. lib. ii. c. 14. μήτε πρότερον ἐν κατ' Αἴγυπτον αἴρειν τοῦτο πεπονθότος. Sic Horat. lib. iii. Od. 26. *Memphin carentem Sithoniâ Nive.* Vide Herodotum lib. iii. c. 10. Proſp. Albin. de Medic. Ægypt. lib. i. c. 7.

[x] τοῖς δυσχειμέροις] Catena MS. δυσχειμερίαις.

[y] βαθεῖαν] MSS. βαρεῖαν, idque rectius. Sequitur enim, βαρεῖ τ' ἐπιπεπτώσης χαλάζης ὥσπερ καταλωθέντα.

[z] μαχομένης] Reſpicit Textum ſacrum Exod. ix. 24. Sic Sap. Sol. xvi. 18. τὸ γὰρ ἀνδροδόκητον, καὶ πῦρ μᾶλλον σύνεπτε, πλεῖον ἐνέργει τὸ πῦρ. Vide etiam xix. 19. & confer cum Pſal. lxxvii. 48. & civ. 31. Item xvii. 13.

[a] σύμπαντα] MSS. Vat. Med. & Aug. συμβάντα· idque, ut videtur, rectiùs.

[b] νύκτα, &c.] Ita MSS. Aug. & Coiſl. Editi νύκτωρ.

[c] ἀπαύστως] MSS. Aug. Med. & Vat. τὰ δίνδρα. Coiſl. τὰ μὲ ἄρρα, & ſic ſcribendum reor.

regi-

p. 621.

20.

2

regione virens uſquam cerneretur. Tum denique vix tandem optimates & primos ordines rerum ſuarum verior aliquanto cogitatio ſubiit: regem igitur recta adeunt. "Et quouſque tandem, inquiunt, hominibus iſtis miſſionem non concedis? an nondum intelligis hac rerum acerbitate Ægyptum planè periiſſe?" Ille vero uti videbatur in ſpeciem concedit: maloque laxato Moſis precibus ſuccedens à mari ventus, locuſtas diſturbat. Iis diſſipatis, rege tamen in gentis miſſione tergiverſante, malum prioribus gravius ſupervenit. Nam claro die ſubito tenebræ ingentes offunduntur, ſortaſſis oborto ſolis defectu ſolitis & uſitatis pleniore, fortaſſis ipſarum nubium continuatarum crebritate frequentiſſima, & denſitate confertiſſima lapſum radiorum prohibente, ut dies nihil à nocte differret: differret autem? imò verò ut nox una cenſeretur longiſſima, par tribus diebus totidemque noctibus. Eo tempore narrant alios qui in ſtratis jacebant ſurgere auſos non eſſe, alios quos aliqua naturæ neceſſitas urgeret, parietem, aut aliud palpantes velut cæcos ægrè prodiiſſe. Nam utilis iſtius ignis lumen partim præſens procellæ vis extinguebat, partim profunda tenebrarum opacitas obſcuratum opprimebat, ut aſpectus omnium ſenſuum maxime neceſſarius, hominibus nihil proſpicientibus, integer & valens ſeipſo captus & orbatus eſſet: reliquique, ut ſervi ex principis ſenſus calamitate, commutationem ſentirent. Nec enim fari quiſquam, nec audire, nec cibum capere ſuſtinebat: ſed quiete & fame producebantur, & ſenſibus vacantibus toti iſta clade auferebantur: donec rurſum Moſes eorum miſericordia ductus, Deum ſupplex orat: ille verò lucem pro tenebris, diem pro nocte multa ſerenitate nitentem inducit.

Iſtas à Moſe ſolo profectas fuiſſe animadverſiones ferunt, unam grandinis & fulminis, alteram locuſtarum, tertiam tenebrarum nullam lucis ſpeciem admittentium. Communis ipſi cum fratre una etiam mandata eſt, quam mox declarabo. Imperio Dei cinerem quem de camino ſumpſerant, Moſes particulatim in aerem diſpergebat: cum ecce coortus repentè pulvis in homines & bruta illatus, tetris & incurabilibus pene ulceribus totam cutem obſerebat. Itaque tota ſtatim corpora effloreſcente paſſim eruptione in tumore

μηδὲν ἐν τῇ τοσαύτῃ χώρᾳ βλασάνειν ἔτι θεωρεῖσθαι. Τότε μόγις εἰς [d] ἀκριβεστάτην ἔννοιαν τῶν οἰκείων ἐλθόντες οἱ ἐν τέλει κακῶν, προσελθόντες ἔλεγον τῷ βασιλεῖ· "Μέχρι τίνος οὐκ ἀπειρήκεις τὸν ἔξοδον τοῖς ἀνθρώποις; ἢ ἔπω μανθάνεις ὅτι τῶν γινομένων ὅτι ὀπόλωλεν Αἴγυπτος;" Ὁ δ', ὅσα τῷ δεκεῖν, ἐφιεὶς, ὡμολόγει· καλάσαντος δὲ τὸν δεινὸν πάλιν ὑξαμβὺν Μωϋσέως, ὑποστραφεὶς ὁ θαλάττιος ἄνεμος ὑποσκεδάννυσι τὰς ἀκρίδας. [f] Ἀνασκεδασθεισῶν δὲ, καὶ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν τῶν ἐθνῶν ἄφεσιν [g] δυσθανατοῦντος, ἀπηγίνετο τῶν πρότερον κακῶν μεῖζον. Λαμπρᾶς γὰρ ἡμέρας ὔσης, ἐξαπιναίως ἀναχεῖται ζόφος, ἴσως μὲν καὶ ἡλίου γνομένης ἐκλείψεως τῶν ἐν ἕθει τελειοτέρας· ἴσως δὲ καὶ ζωοτοκίας νεφῶν καὶ πυκνότητι ἀδιαστάτοις ἐπιλήσας [h] βιαιοτάτῃ, τὸ τῶν ἀκτίνων φερᾶς ἀναχοπείσης, ὡς ἀδιαφορεῖν ἡμέραν νυκτός. Καὶ τί δεῖ, ἀλλ' ἢ μίαν νύκτα νομίζεσθαι μακροτάτην, τεσσὶν ἡμέραις ἴσην καὶ τὸ ἰσαρίθμους νυξί; Τότε [i] δὴ φασὶ τοὺς μὲ ἐρριμμένους ἐν τῇ ἀγυιᾷ, μὴ τολμᾶν ἐξανίστασθαι, τοὺς δ' ὁπότε καθεπείγοι τι τῶν τῆς φύσεως ἀναγκαίων, ἐπαφωμένους τοίχων ἤ τινος ἑτέρου καθάπερ τυφλοὺς, μόλις προέρχεσθαι. Καὶ δὴ τοῦ χρεμώδους πυρὸς τὸ φέγγος, τὸ μὲν ὑπὸ τῆς καταιχούσης ζάλης ἐσβεννύετο, τὸ δὲ τῷ βάθει τοῦ ζόφου ἀμαυρούμενον ἐκφανίζεσθαι, ὡς τοῦ ἀναγκαιοτάτου ὄψιν τῶν αἰσθήσεων [k] ὑγιαίνουσαν, πηρὸν εἶναι, μηδὲν ὁρᾶν δυναμένου· τελεῖσθαι δὲ καὶ τὰς ἄλλας οἷον ὑπηκόους, πεισθείσης τῆς ἡγεμονίδος. Οὔτε γὰρ λέγειν τινὰ, ἢ τὸν ἀκούειν, ἢ τροσενέγκασθαι τροφὰς ὑπέμενον, ἀλλ' ἡσυχίᾳ καὶ λιμῷ παρέτεινον αὐτοὺς, ἀδημιᾷ τῶν αἰσθήσεων χολάζοντες, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πάθους ὅλοι ζωηρασμοί· μέχρι πάλιν Μωϋσῆς λαβὼν οἶκτον, ἱκετεύει τὸν θεόν· ὁ δὲ φῶς ἀντὶ ζόφου, καὶ ἡμέραν ἀντὶ νυκτὸς ἐργάζεται ζωοῦ αἰθερίᾳ πολλῇ.

Τοιαύτας φασὶ γνῶναι καὶ τὰς Δι' μόνου Μωϋσέως ἐπιπλήξεις, τὴν Δι' χαλάζης καὶ κεραυνῶν, p. 622.
τὴν Δι' τῶν ἀκρίδων, τὴν Δι' ζόφου, ὃ πᾶσαν ἰδέαν φωτὸς ὑπαρσδέχεσθαι. Κοινῇ δ', αὐτός τε καὶ ὁ ἀδελφὸς μίαν ἐπιτεθεῖφθαι, ἣν αὐτίκα ζημανῶ. Κελεύσαντος δὲ τοῦ θεοῦ, τέφραν ἀπὸ καμίνου λαμβάνουσι τῶν χερσὶν, ἣν Μωϋσῆς κατὰ μέρος εἰς τὸν ἀέρα διέπτυσεν. [l] Ἐπειτα κονιορτὸς αἰφνίδιον ἐπενεχθεὶς, ἀνθρώποις τε καὶ ἀλόγοις ζώοις ἀγρίαν καὶ [l] δυσαλθῆ κατὰ τοῦ δορᾶς ἀπάσης ἕλκωσιν ἐργάζεται, καὶ τὰ σώματα ὅλους

[d] ἀκριβεστάτην] MSS. ἀκριβεστέραν, & ſic rectius.
[e] ὑποπαλαὶ] Forſan ὑποπαλαὶ.
[f] ἀνασκεδασθεισῶν] MS. Coiſl. ἀποσκεδασθεισῶν. Supra ſcribitur ἀποσκεδάννυσι.
[g] δυσθανατοῦντος] Forſan δυσαναχεῖντος. Infra p. 633. αἰδιασθᾶσιν ἤδη μὴ δυσαναχεῖν. Heſych. v. δυσαναχεῖ, παρακαλῶν, βαρέως φέρει, δυσκόλως ἔχει. Vide tamen Noſtrum infra p. 684, 690.
[h] βιαιοτάτῃ] Quidni βιβαιοτάτῃ?
[i] δὴ] Reſtitui ex MSS.
[k] ὑγιαίνουσαν] MSS. Vat. Coiſl. & Aug. ὑγιασθύσαν, idque rectius, ut opinor. Viſum enim reliquorum ſenſuum principem alibi tradit Noſter. Sic lib. de Abraham. πεφυκὼς γὰρ ἡγεῖσθαι τῶν ἐν ἡμῖν ὀργάνων· ταύτῃ γὰρ ὁ θεὸς βασιλέα τῶν ἄλλων ἀπέφηνεν. Sequitur etiam, τελεῖσθαι δὲ καὶ τὰς ἄλλας οἷον ὑπηκόους, πεισθείσης τῆς ἡγεμονίδος.
[l] δυσαλθῆ] Ita MSS. pro δυσαλγῆ. Heſych. v. δυσάλθεα, (anne δυσαλθῆ τὰ) ἀθεράπευτα.

ζωώδη

ζωώδει τῇ ἐξανθήσεσιν, ὑποπύοις ἔχουσι φλυκταίναις, ἃς ἐπάσαν ἄν τις ἀφανῶς ὑποκαιομένας ἀναζέειν, ἀλγηδόσι τε καὶ πεπωδυνίαις, κατὰ τὸ εἰκὸς, ὑπὸ τῆς ἑλκώσεως καὶ φλογώσεως πιεζόμενοι, μᾶλλον ἢ κατὰ ἧτλον τῶν ζωμάτων τὰς ψυχὰς ἔκαμνον, ὀκλιζυχωμένους τῇ ἀνίαις. Ἐν ᾧ ἄν τις ἀπὸ κεφαλῆς ἄχρι ποδῶν ζωικὸς ἕλκος ἐθεάσατο, τὰ κατὰ μέλος καὶ μέρος [m] διεσπαρμένα, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἀποκεκλεισμένων· ἕως πάλιν ἱκεσίαις τοῦ νομοθέτου, ὡς ὑπὲρ τῶν παρῳνήσαντο, ἡ νόσος ῥᾳον ἐγένετο. Κοινῇ μέντοι τὴν νουθεσίαν ταύτην ἐπεβλέψησαν δεόντως, ὁ μὲν ἀδελφὸς, διὰ τὴν ἐπενεχθεῖσαν κοινωφελῆ· ἐπεὶ τὰ ἀπὸ γῆς ζυμβαινόντων τὴν ἐπιμέλειαν ἔλαχε· Μωϋσῆς δὲ διὰ τὰ ἀέρα μεταβαλόντα πρὸς κάκωσιν τῶν οἰκητόρων· τὰ δ' ἀπ' ἀέρος καὶ ἀέρος πληγαῖς ὅτου ὑπηρέτει. Λοιπαὶ δὲ τιμωρίαι τρεῖς εἰσιν αὐτεργηθεῖσαι δίχα τῶν ἀνθρώπων ὑπηρεσίας, ὧν κατὰ μίαν ἑκάστην, ὡς ἂν [n] οἷός τε ὦ, δηλώσω. Πρώτη δ' ἐστὶν ἡ γλωμώδης διὰ ζώων τῶν ἐν τῇ Φύσει πάντων θρασυτάτη, [o] κυνομυίας, ἣν ἐτύμως ἐκάλεσαν οἱ θετικοὶ τῶν ὀνομάτων· [p] Σοφοὶ γὰρ ἦσαν· ἐκ τῶν ἀναιδεστάτων ζώων ζυνθέντες τέκνωμα, μυίας, καὶ κυνός· τοῦ μὲν τῶν χερσαίων θρασυτάτου, τῶν δὲ τῶν πλωτῶν· Ἐπιφοιτῶσι γὰρ καὶ ἐπιτρέχουσιν [q] ἀδεῶς, κἂν ἀνείργῃ τις, εἰς τὸ ἀήττητον ἀντιφιλονεικοῦσιν, ἄχρις ἂν αἵματος καὶ σαρκῶν κορεσθῶσιν· ἡ δὲ κυνόμυια, τοῦ ἀφ' ἑκατέρου τόλμαν προσειληφυῖα, δηκτικὸν καὶ [r] ὀπίσθιον ζῶόν ἐστι. Καὶ γὰρ πόρρωθεν μετὰ ῥοίζου καθάπερ βέλος εἰσακοντίζει, καὶ ἐπεμπίπτουσα βιαίως, εὖ μάλα ἐγχέμπτει. Τότε δὲ καὶ θηλατέος ἦν ἡ προσβολὴ, ὡς διδιπλασιαζομένου τοῦ ἐξ αὐτῆς ἐπιβλήματος, οὐκέτι μένον τοῖς Φυσικοῖς [s] χωλυμένης πλεονεκτήμασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ θείας ἐπιφροσύνης, ἣ τὸ ζῶον ὥπλιζε, καὶ πρὸς ἀλκὴν ἀνήγειρε κατὰ τῶν ἐγχωρίων.

Μετὰ τοῦτο κυνόμυιαν εἵπετο τιμωρία πάλιν ἄνθρωπος συμπαθείας ἀνθρωπίνης, βοσκημάτων θανατηφόρος. Βουκόλια γὰρ καὶ αἰπόλια καὶ ποίμνια μεγάλα, καὶ ὅσαι ὑποζυγίων καὶ [t] ἄλλων θρεμμάτων ἰδέαι πᾶσαι, μιᾷ ἡμέρᾳ, ὡς ἀφ' ἑνὸς ζωθήματος, ἀγεληδὸν διεφθείροντο, τὴν ἀνθρω-

p. 623.

erant, purulentis ſcatentia puſtulis, quas exiſtimaſſes ſubter occultè ſufferveſcentes ebullire: dolore autem & cruciatu, ut æquum eſt, propter exulcerationem & inflammationem oppreſſi, magis adeo aut certe non minus animis laborabant, angoribus confecti. Quippe à capite ad pedes ulcus continuatum cerneres, iis quæ per membra & artus ſparſa erant, in unam & eandem ſpeciem confuſis: quoad rurſum obſecratione legiſlatoris, quam pro affectis fecit, morbus allevatus eſt. Merito autem illis communiter iſta commiſſa eſt animadverſio: fratri, inquam, ob illatum hominibus pulverem, cum is omnium pœnarum è terra profectarum ſortito curam obtineret: Moſi, ob aerem in popularium luem immutatum. Is autem omnes ab aere & cœlo clades adminiſtrabat. Reliqua ſunt tria ſupplicia nullo hominum miniſterio repræſentata, quæ ſingillatim, quoad facere potero, commemorabo. Ac primum quidem irrogatum eſt per beſtiam omnium quas habet natura parens audaciſſimam, κυνόμυιαν, id eſt, muſcam caninam. Quam verè nominum impoſitores (ſapientes enim fuerunt) juncto ex animantibus impudentiſſimis vocabulo, muſca & cane, appellaverunt: cum ſit alter terreſtrium longè audaciſſimus, altera volucrum. Nam muſcæ ſine metu advolant & incurrunt, ac ſi abigas, pervicaci tamen pertinacia obnituntur, dum ſanguine carneque obſaturentur. Igitur κυνόμυια, id eſt muſca canina, adſcita utriuſque animantis audacia, audax & mordax beſtia eſt. Nam & eminus quaſi telum ſe cum ſtridore jaculatur, & vehementer irruens pungit acerrimè. Tum verò clades iſta divinitus invehebatur, ut pœna ex ea geminaretur, cum illa non ſolum nativis adjumentis niteretur, verum etiam adventitia Dei ope, quæ beſtiam armabat, & ad vim contra indigenas incitabat.

Dehinc poſt muſcam alia ſequuta pœna eſt ſine hominum ope, pecudum ſtrages. Nam magna boum armenta, magni caprarum & ovium greges, omnia jumentorum genera & pecorum, uno die tanquam ſigno dato gregatim leto ſternebantur, hominum interitum paulo poſt

[m] διεσπαρμένων] Ita MSS. pro ἐσπαρμένων. Mox pro ἀποκεκλεισμένων, forſan reponendum συγκεκλειότων.

[n] οἷός τε ὦ] Sic ſcribo ex MSS. Coiſl. & Aug. Editi εἰ-ός τε ᾖ.

[o] κυνομύας] Sic quoque Textus ſacer, ut in hodiernis editionibus exhibetur. Atqui neſcio annon in Vulgati Interpretis Codice ſcriptum fuerit, κωνομύαν. Sic enim vertit ille: *Immittam in te omne genus muſcarum*, & Aquila πανμύαν. Forſan Joſephus etiam ſic in ſuo Codice legit, Ant. lib. ii. c. 14. θηρίων γὰρ πτηνῶν καὶ πολυτρόπων ὧν εἰς ὄψιν ὁδοὶς ἀπικνῆται πορεύσω, τῷ χώρᾳ αὐτῶν ἐγείμισε. Hieronymus Ep. ad Suniam, κοινόμυιαν ſcribendum eſſe contendit. Sed ab Heſychio ſcribitur tum κυνάμυια, tum κυνόμυια. Vide etiam Suidam v. κυνάμυια.

[p] Σοφοὶ] Ita quoque Noſter lib. de Decalogo p. 747. παρ' ὃ μοι δοκοῦσι καὶ οἱ πρῶτοι τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασι θέμενοι, σοφοὶ γὰρ ἦσαν, &c. Alludit vero ad Platonem in Cratylo p. 397, 401. Vide dicta à Nobis ad p. 34.

[q] ἀδεῶς] Melius forſan ἀναιδῶς. Talis indoles muſcis tribuitur ab Homero Il. P. 570.

Καὶ τε μυῖαι θάρσος ἐνὶ στήθεσσι σάωσιν.

Item Heſych. v. κυνόμυια ἀναιδής. Item v. μυίκωνα ἀναιδῶ, vide etiam Suidam v. Quinetiam à Philone ſupra ſcribitur, ἐκ τῶν ἀναιδεστάτων ζώων συνθέντες ὄνομα, μυίας καὶ κυνός.

[r] ὀπίσθιον] Melius ὀπίσθιον. vide ſupra p. 613. & Heſych. v. ἦλον. Mox itidem pro ὀπισθίῳ ſcribe ὀπισθολίῳ.

[s] χωλυμένης] Ita MSS. pro κεχρημένης. Mox ibidem ſcribo τοῖς pro τῷ, ex Cod. Med.

[t] ἄλλων] MSS. ὅσαι.

secuturum præsignificantia, ut in pestilentia assolet. Morborum enim pestilentium prolusio quædam esse fertur, subita brutorum strages. Inde decima & ultima clades & superiores omnes exuperans excipit, Ægyptiorum mors, non omnium (non enim regionem vastare Deus, sed commonefacere decreverat) nec plurimorum promiscuè virorum & mulierum cujusque ætatis, sed concessa aliis vita, solos primigenios capitis damnavit: idque auspicatus à grandissimo liberorum regiorum ad obscurissimæ pistricis filium perduxit. Nam circiter mediam noctem qui primi patres & matres appellarunt, ab eisque vicissim primum filii nominati fuerant, corporibus firmis & valentibus nulla de causa repente omnes populariter sublati sunt, nullamque tum familiam prædicant istius exsortem calamitatis fuisse. Ubi diluxit, sua quisque cernentibus charissima pignora acerbo fato præter opinionem intercepta, quibuscum pridie vixerant, & ad vesperam mensam produxerant, pro eo ac debebant gravissimo luctu oppressi, questu & comploratione omnia replebant. Quo factum est, ut in communi consternatione repente omnibus promiscuè vociferantibus, una lamentatione ab extremo ad extremum tota regio personaret. Ac quandiu quidem domi sedebant, alieni quisque mali ignarus, suam vicem duntaxat gemebant: domo egressi, cognita aliorum calamitate, duplici mœrore angebantur, domestico publicum mox fatum adjungentes, minori & leviori majus & gravius, spe præsertim consolationis funditus sublata. Quis enim consolationem cuiquam adhiberet, cum ea ipse potius egeret? Quod autem in hujusmodi malis assolet, præsentia rati majorum exordia esse, de vivis jam solliciti & timentes, luctu perditi, conscissa veste, in regiam concurrere, regemque omnium acerbitatum auctorem magno clamore criminari. Si enim (inquiunt) ad prima Mosis postulata gentem emisisset, horum nihil quicquam experturum fuisse: dum consuetæ superbiæ morem gerit, ipsum quoque importunæ pertinaciæ in promptu præmia tulisse. Mox alius alium hortari, ut populum omni studio & ope ex tota regione primo quoque tempore exigerent, vel ad unius dieculæ usuram atque adeo unius horæ, retinere sibi fore funestissimum interpretati.

πων ἀπώλειαν, ἢ μικρὸν ὕστερον ἔμελλε γίνεσθαι, προμηνύσαι, καθάπερ ἐν τῇ λοιμώδεσι νόσοις λέγεται) [v] τὸ προαγών τις εἶναι λοιμικῶν νόσων, ἢ ζώων ἀλόγων αἰφνίδιον φθορά. Μεθ' ἣν ἡ δεκάτη καὶ τελευταία δίκη πάσας ὑπερβαλλόντως τὰς προτέρας ἐπεγήγερτο, θάνατον Αἰγυπτίων, ὅτε πάντων· [x] (ὅτε γὰρ ἐρημῶσαι τὴν χώραν προηρεῖτο ὁ Θεὸς, ἀλλὰ νουθετῆσαι μόνον) ὅτε τῶν πλείστων ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ γυναικῶν ἐξ ἁπάσης ἡλικίας, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις ζῆν ἐφεὶς μένων τῶν πρωτοτόκων καταψηφίζεται) θάνατον, ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ πρεσβυτάτου τῶν βασιλέως παίδων, καὶ λήξας εἰς τὸν τῶν ἀφανεστάτης αἰχμαλώτου. Περὶ γὰρ μέσας νύκτας οἱ [y] πρῶτοι πατέρας καὶ μητέρας προσειπόντες, καὶ ὑπ' ἐκείνων ἐφ' ἑαυτῶν πάλιν πρῶτον ὀνομασθέντες, ὑγιαίνοντες, καὶ τὰ σώματα ἐῤῥωμένοι, πάντες ἀπ' ἀδεμιᾶς προφάσεως ἠδηδὸν ἐξαπιναίως ἀνῄρηντο· καὶ ἀδεμίαν οἰκίαν ἀμοιρῆσαί φασι [z] πότε τῶν ζυμφορᾶς. Ἅμα δὲ τῇ ἕῳ, καθ' ὃ εἰκὸς, ἕκαστοι θεασάμενοι τοὺς φιλτάτους ἀπροσδοκήτως τετελευτηκότας, οἷς ὁμοδίαιτοι καὶ ὁμοτράπεζοι μέχρι τοῦ ἑσπέρας ἐγεγόνεσαν, βαρυτάτῳ πένθει καταχεθέντες, οἰμωγῆς πάντα ἐπέπλησαν. Ὥστε ζωὴ καὶ διὰ τὴν κοινοπραγίαν τῶν παθῶν ἁπάντων ἀθρόως ὁμοθυμαδὸν ἐκβοησάντων, ἕνα θρῆνον ἀπὸ περάτων ἐπὶ πέρατα ζωηχῆσαι καθ' πάσης τῆς χώρας. Καὶ μέχρι μὲν ἐν τοῖς οἰκίαις διέτριβον, ἀγνοῶν ἕκαστος τὸ τοῦ πλησίον κακὸν, ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ μόνον ἔκλαιεν· προελθὼν δὲ καὶ γνοὺς τὰ τῶν ἄλλων, διπλοῦν πένθος πρὸς τῷ ἰδίῳ καὶ τὸ κοινὸν ἐθνὸς ἐλάμβανεν, ἐπ' ἐλάττονι καὶ κουφοτέρῳ μεῖζον καὶ βαρύτερον, ὅτε καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς παραμυθίας ἀφῃρημένος. Τίς γὰρ ἔμελλε παρηγορεῖν ἕτερον, αὐτὸς ὢν τοῦδε χρεία; Ὅπερ δ' ἐν τοῖς τοιούτοις φιλεῖ, τὰ παρόντα νομίσαντες ἀρχὴν εἶναι μειζόνων, καὶ περὶ τῆς τῶν ἔτι ζώντων ἀπωλείας καταδείσαντες, ζυνέδραμον εἰς τὰ βασίλεια δεδακρυμένοι, καὶ τὰς ἐσθῆτας διερρηγμένοι καθείων τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων αἰτίου τῶν ζυμβεβηκότων δεινῶν. Εἰ γὰρ, ἔλεγον, ἐθὺς ἐν ἀρχῇ Μωσέως ἐπιτυχόντος ἔασεν ἐξελθεῖν τὸ ἔθνος, οὐδενὸς ἂν τῶν γεγονότων πειραθῆναι τοιαράπαν· ἔξαιφνης δ' αὐθαδείᾳ τῇ ζυνήθει, τὰ ὁπλίτερα τοῦ ἀκαίρου φιλονεικίας ἐξ ἑτοίμου λαβεῖν. Εἶτ' ἄλλος ἄλλον παρεκάλει τὸν λεὼν μὴ πάσης αὐδῆς ἐξ ἁπάσης τοῦ χώρας ἐξελαύνειν, καὶ τὸ μίαν ἡμέραν, μᾶλλον δὲ ὥραν αὐτὸ μόνον καθαρεῖν, πρὸς [a] ἀνήκεστον τιμωρίαν τιθέμενοι. p. 624.

[v] φδ] Sic MSS. pro γῶν. Item νόσων. Editi ἀλλοιωμάτων. De lue vero animalium ut pestis prænunciâ vide Homer. Il. A. 48. & Scholiast. ad Φ. 448. Item Ambrosius de Noah. c. 10. ℣ 1220.

[x] ὅτι] Scribe ἀλλ', quod etiam interpreti placuit.

[y] πρῶτοι] MSS. Med. & Aug. πρῶτον. Imitari videtur Euripid. in Iphig. in Aulide. πρώτη δὴ σὰ κάλεσα πατέρα, κοὐ σὲ παῖδ' ἐμέ.

[z] πότε τῶν] Melius τοῦ πότε.

[a] ἀνήκεστον] Forsan ἀνηκέστου τιμωρίας. Sic Noster infra p. 886. πρὸς οὐδοξίας τιθέμενος.

Oi

Οἱ δ' ἱλαυνόμενοι καὶ διωκόμενοι, τῶν αὐτῶν εὐγενείας εἰς ἔννοιαν ἐλθόντες, τόλμημα τολμῶσιν, οἵοῦν εἰκὸς ἦν τοὺς ἐλευθέρους, καὶ μὴ ἀμνήμονας ὧν ἐπεβουλεύθησαν ἀδίκως. Πολλὰ γὰρ λεία ἐκφορήσαντες, τὰ μὲν αὐτοὶ διεκόμιζον ἐπηχθισμένοι, τὰ δὲ τοῖς ὑποζυγίοις ἐπέθεσαν, οὐ δι' φιλοχρηματίαν, ἢ ὡς ἄν τις [b] καπήλων εἴποι, τὰ τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμίαν· πόθεν; ἀλλὰ πρῶτον μὲν, ὧν ἅπαντα τὸν χρόνον ὑπηρέτησαν, ἀναίκαιον [c] μισθὸν κομιζόμενοι. Εἶτα δὲ ὑπὲρ ὧν καθεβιάσθησαν, ἐν ἐλάττοσι καὶ οὐχὶ τοῖς ἴσοις ἀντιλυποῦντες. Πᾶ γὰρ ἐοικὸς ἴσον ζημίᾳ χρημάτων καὶ στέρησις ἐλευθερίας, ὑπὲρ ἧς οὐ μόνον προΐεσθαι τὰς οὐσίας οἱ νῦν ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ ἀποθνήσκειν τολμῶσιν. [d] Ἐν ἑκατέρῳ δὴ καλῶς θὲν, εἴτε ὡς ἐν εἰρήνῃ μισθὸν λαμβάνοντες, ὃν ἅπαντα [e] ἀκόντων πολιτῶν χρόνον οὐκ ἀποδιδόντων ἀπεστεροῦντο· εἴτε ὡς ἐν πολέμῳ τὰ τῶν ἐχθρῶν φέρειν ἀξιοῦντες νόμῳ τῶν κεκρατηκότων. Οἱ μὲν γὰρ χειρῶν ἦρξαν ἀδίκων, ξένους καὶ ἱκέτας, ὡς ἔφθην πρότερον, καταδυσωπάμενοι τρόπον αἰχμαλώτων· οἱ δὲ καιρὸν ἅπαντα ἐπεσκόπουν, ἡμυναντο δίκα τὸ ἐν ὅπλοις ἅπασκοῦν, προασπίζοντες καὶ τὰ χέρα [f] ὑπέχοντες τῷ [g] Δικαίῳ.

Ii cum se exigi pellique ab Ægyptiis viderent, generis sui nobilitatem recordati, facinus aggrediuntur, quale liberos homines decebat, insidiarum non immemores & offensionum. Plurimum enim prædæ egestum partim ipsi properantes urgentibus Ægyptiis portarunt, partim jumentis imposuerunt, non medius fidius avaritia inducti, aut ut quispiam insimulaverit, alieni cupiditate. Unde gentium? sed primum perpetui ministerii debitam mercedem exigebant: deinde pro injusto servitio & famulatu in minoribus & imparibus suam vicem ipsos ulciscebantur. Etenim quis paria statuerit pecuniæ detrimentum & libertatis ademptionem? pro qua non solum facultates profundere homines prudentes, verum etiam emori audent. Utrunque igitur rectè ordineque fecerunt, vel in pace mercedem ab invitis recuperantes, qua diu ab inficiatoribus lentis fraudati fuerant: vel ut in bello res hostium ferri agique æquum esse censentes victorum lege. Illi enim primi sceleratas manus attulerant hospitibus & supplicibus, ut antea dixi, captivorum more in servitutem redactis: hi oblata occasione maleficium vindicarunt, sine armorum apparatu, propugnatione & patrocinio *Dei* justi freti.

Τοσαύταις μὲν δὴ πληγαῖς καὶ τιμωρίαις Αἴγυπτος ἐνεθετεῖτο, ὧν οὐδεμία τῶν Ἑβραίων, καίτοιγε ἐν ταῖς αὐταῖς πόλεσι καὶ κώμαις, & οἰκίαις ζωοδιαλεβόντων, ἥψατο· γῆς, ὕδατος, ἀέρος, πυρὸς, ἃ μέρη τῆς φύσεώς ἐστιν, ἦν ἀμήχανον ἐκφυγεῖν, ἅπαθεμόνων· ὃ δὴ καὶ παράδοξόταλον ἦν, ὑπὸ τῶν αὐτῶν καὶ τὴν αὐτὴν τόπον καὶ χρόνον, τοὺς μὲν διαφθείρεσθαι, τοὺς δὲ σώζεσθαι. Ὁ πόταμος εἰς αἷμα μετέβαλεν, ἀλλ' οὐκ Ἑβραίοις· ἡνίκα γὰρ βουληθεῖεν ἀρύσασθαι, τροπὴ ἐλάμβανεν εἰς πότιμον. Βάτραχοι ἐκ τοῦ ὑδάτων ἅπτ τὴν χέρσον ἀνερπύσας [h] ἀγορὰς καὶ ἐπαύλεις καὶ οἰκίας ἐπλήρωσεν· ἀλλ' ἀπὸ τῶν Ἑβραίων ἐξανεχώρει μόνων, καθάπερ διακρίνειν ἅπασάμενοι, ὅς τε χρὴ κολάζεσθαι, καὶ τἀναντίον. Οὐ κνίπες, οὐ κωμυια, οὐκ ἀκρὶς, ἢ καὶ φυλὰ & καρπὸς καὶ ζῶα καὶ ἀνθρώπους μεγάλα ἔβλαψε, τούτοις προσέπεσαν. Οὐχ ὑετῶν, οὐ χαλάζης, οὐ κεραυνῶν αἱ γινόμεναι ζωοτε-

His Ægyptus animadversionibus & plagis castigabatur, cum interim Hebræos quanquam in iisdem urbibus, vicis, ædibus habitantes, nihil istorum attingeret: terra, aqua, aere, igne, naturæ partibus, quam effugere non est, invadentibus. Sane mirandum erat ab iisdem eodem tempore & loco illos interire, hos incolumes servari. Fluvius in cruorem spurcatus erat: non Hebræis tamen, quibus haurientibus in potum convertebatur. Rana ex aquis in siccum erepserat, agros, villas, domos impleverat: ab Hebræis tamen solis recedebat, quasi internoscere sciret, quos punire oporteret. Non culices, non muscæ caninæ, non locusta, quæ plantas, fructus, animalia, homines magnopere læserunt, ad hos advolarunt: non pluviæ, non grandinis, non fulminum perpetui lapsus ad eos pervaserunt: illorum ulcerum quæ te-

[b] καπήλων] Quidni κακήλων?

[c] μισθὸν] Huc respicit Clemens Strom. i. p. 415. ὕστερόν τε ἐξιοῦσιν οἱ Ἑβραῖοι πολλὰ λεία τῶν Αἰγυπτίων συμφορήσαντες ἀπῆραν· ὃ δὴ φιλοχρηματίαν ὡς οἱ καπήλοροι φασὶν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὧν ἅπαντα τὸν χρόνον ὑπηρέτησαν τοῖς Αἰγυπτίοις ἀναίκαιον μισθὸν κομιζόμενοι, &c. Ita quoque Ezek. Trag. apud Eusebium:

Αὐθ' ὧν ἵν' ἔπραξαν, μισθὸν λαβόντες βροτοῖς.

Sap. Sol. x. 17. ἀπέδωκεν ὁσίοις μισθὸν κόπων αὐτῶν. Vide Iren. adv. Hæres. lib. iv. c. 49. Tertull. cont. Marc. lib. ii. c. 20. Aug. cont. Faust. lib. c. 71. Theodoret. quæst. xxiii. in Exod. Isidor. Pel. lib. i. ep. 196. Et Melchior. Can. de loc. Tholog. lib. ii c. 4.

[d] ἐν ἑκατέρῳ] MSS. Med. Aug. & Par. ἑκάτερον.

[e] ἀκόντων] Scribendum ἐκόντων, vel certè quædam desunt quæ fortean ex Clemente possunt suppleri. Sic enim ille, loco jam citato, ἔστε ὡς ἐν εἰρήνῃ μισθὸν ἔλαβον ἢ λείαν παρὰ ἀκόντων, ἃ πολλὰ χρόνου, οὐκ ἀποδιδόντων, ἀλλ' ἀποστερούντων. Ergo apud Philonem, pro ὧν scribe Λείαν, & ἀποστερούντων pro ἀπεστερῶντο.

[f] ὑπέχοντες] Caten. MS. ὑπερέχοντες, idque melius. Noster infra de Leg. ad Caium p. 1024. τὴν χεῖρα τῶν ἀδικημάτων ἀφανῶς ὑπερέχοντες. Idem p. 730. μόνον οὐ τὴν χεῖρ' ὑπερέχει. Hom Il. i. 420.

Χεῖρα ἑλὼ ὑπερέχει.

Idem E. 433.

Γιγνώσκων, ὃ οἱ αὐτὸς ὑπερέχει χεῖρας Ἀπόλλων.

Similiter vox ista usurpatur à Joseph. Ant. lib. vi. c. 2.

[g] Δικαίῳ] Forsan deest θεῷ, de eo enim agitur. Sed & alibi sic scribitur à Philone p. 642.

[h] ἀγορὰς] Scribe ἀγρὰς, & vide dicta supra ad p. 618.

terrima

terrima perpeſſu erant, ne vel per ſomnium quidem ſenſus eis ullus: aliis altiſſimarum tenebrarum opacitate circumfuſis, in nitida puraque luce agitabant, diei lumine eos colluſtrante. Ægyptiorum primogenitis cadentibus, nullum apud Hebræos caput deſideratum eſt. Neque enim æquum erat, cum infinitarum interitus pecudum nullum apud eos gregem ad exitium ex contagione traxiſſet. Ac mihi quidem videtur ſi quis tum iis interfuiſſet, nihil aliud planè Hebræos exiſtimaturus fuiſſe, quàm in incolumitate alienorum ſpectatores malorum: nec id ſolum, verum etiam pulcherrimæ & utiliſſimæ doctrinæ, pietatis, diſcipulos. Non enim ullo unquam tempore ſic perſpicua bonorum & improborum dijudicatio extitit, his exitioſa, illis ſalutaris.

Ex eorum numero qui demigrabant, virilis ætatis ſupra ſex centum hominum millia fuere: reliquæ multitudinis ſenum, puerorum, mulierum non facilis ratio: mixti generis convenarum & ſervitii ingens una turba exceſſit, tanquam adulterini & inſitivi cum germana ſtirpe. Hi erant quos ex mulierculis Ægyptiis Hebræi ſuſtulerant, & patrio generi acceſſerant. Quicunque præterea eorum hominum pietatem admirati, proſelytos ſe adjunxerant, & ſi qui jam magnitudine multitudineque aliorum ſuper alias cladium ad frugem correcti, ſententiam mutarunt. Eorum omnium dux Moſes declaratus, imperio regnoque potitur, non quomodo nonnulli, qui præcipites ad poteſtates & imperia feruntur, armis & machinis, equeſtribus, pedeſtribus, navalibus copiis freti, ſed *bonis artibus*, virtute & probitate, & benevolentia qua ſemper omnes proſequebatur, Dei præterea beneficio, qui virtutis & honeſti amantiſſimus meritum ei premium largitus eſt. Nam quando Ægypti regnum reliquit, ſcelera quæ illic patrabantur pertæſus, regis ex filia nepos, ſpem valere jubens ab illis, à quibus adoptatus fuerat, prolixè affulgentem (ea animi nobilitate & magnitudine & inſito adverſus improbitatem odio præditus erat) omnium moderatori & adminiſtratori placuit, regno eum remunerari numeroſioris & potentioris populi, qui ex omnibus unus antiſtes eſſet futurus, & pro univerſo genere humano preces facturus ad malorum depulſionem, & bonorum adeptionem. Imperium adeptus, non, ut nonnulli, familiam ſuam augere, non liberos (binos enim habebat) ad opes promovere ſtuduit, ut in præſentia participes, poſtea ſucceſſores declararet. Nam qui

χεῖς Φαραὼ, μέχρι τούτων ἔΦθασαν. Ἑλκώσεως δ' ἀγρίαλεωΠάτης εἰς τὸ παθεῖν ὑδ' ὅναρ ἐπήθοντο. ΒαθυΠάτῳ ζοφώδεσι τοῖς ἄλλοις ἀναχυθέντες, ἐν αὐγῇ καθαρᾷ διῆγον, τῷ Φωτὶ ἡμερησίῳ ἐπιλάμποντες. Ἀναιρεμμένων τῶν παρ' Αἰγυπτίοις πρωτοτόκων, ἐτελεύτησεν Ἑβραίων οὐδείς· οὐδὲ γὰ εἰκὸς ἦν, ὁπότε κ' ἡ τ' ἀμυθήτων Φθορὰ θρεμμάτων, οὐδεμίαν τ' ἐπὶ τούτοις ἀγέλαν ζωοπεπάσαλο πρὸς ἀπώλειαν. Καί μοι τις δοκεῖ παρεῤῥυχὼν τοῖς [i] ἡμερμένοις κατ' ἐκεῖνον τ' καιρὸν, μηδὲν ἄλλο νομίσαι τὰς Ἑβραίους, ἢ [k] θεαλὰς ὧν ἑτέροι κακῶν ὑπέμενον, κ' οὐ [l] μόνον, ἀλλὰ κ' μαθημάτων τὸ κάλλιστον κ' ὠΦελιμώταλον ἀναδιδασκομένους, εὐσέβειαν. Οὐ γάρ ποθ' ὕτως ἡ τ' ἀγαθῶν κ' κακῶν κρίσις [m] ἐμΦανῶς ἦλθε, τοῖς μὲ Φθορὰν, τοῖς δ' ζωτηρίαν ΠροσαχοῦσαP. 625.

Τῶν δ' ἐξιόντων κ' μεταναστευομένων, οἱ μὲ [n] ἀνδρὸς ἔχοντες ἡλικίαν, ὑπὲρ ἑξήκοντα μυριάδας ἦσαν· ὁ δ' ἄλλος ὅμιλος πρεσβυτέρων, παίδων, γυναικῶν, οὐ ῥᾴδιος ἀριθμηθῆναι· μιγάδων δ' κ' ζυγκλύδων ἐ θεραπείας ὄχλος ζωνεξῆλθεν, ὡσανεὶ νόθον μὴ γνησίᾳ πλῆθος. Οὗτοι δ' ἦσαν οἱ ἐκ γυναικῶν ἐγγενθέντες τοῖς Ἑβραίοις Αἰγυπτίων, κ' τῷ πατρῴῳ ἤθει προσνεμηθέντες· κ' ὅσοι τὸ θεοφιλὲς ἀγάμενοι τ' ἀνδρῶν ἐπηλύται ἐγένοντο· [o] κ' ἤδη τινὲς τῷ μεγέθει κ' πλήθει τ' ἐπαλλήλων κολάσεων ζωφρονισθέντες μετεβάλοντο. Τούτων ἁπάντων ἡγεμὼν ἐχειροτονεῖτο Μωσῆς, τὴν ἀρχὴν κ' βασιλείαν λαβὼν, οὐχ ὥσπερ ἔνιοι τ' ἐπὶ τὰς δυναστείας ὠθισμένων, ὅπλοις κ' μηχανήμασιν, ἱππικαῖς τε [P] πεζικαῖς κὴ ναυτικαῖς δυνάμεσιν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα κ' καλοκἀγαθίας, κ' τ' πρὸς ἅπαντας εὐνοίας, ἣ χρώμενος ἀεὶ διετέλει, προσέτι κ' τὴ φιλαρέτου κ' φιλοκάλου θεῦ γέρας ἄξιον αὐτῷ ΠροσαχόντοςP. 626.

Ἐπειδὴ γὰρ τὴν Αἰγύπτου καταλέλιπεν ἡγεμονίαν, θυγατριδοῦς τ' τότε βασιλεύοντος ὤν, ἕνεκα τ' κ' τὴν χώραν ἡγουμένων ἀδικημάτων, πολλὰ χαίρειν φράσας τ' ἀπὸ τῶν θεμένων ἐλπίσι, μᾶλλον ψυχῆς εὐγένειαν κ' φρενήματος μέγεθος κ' τὸ μισοπόνηρον φύσει, τῷ πρυτανεύοντι κὴ ἐπιμελουμένῳ τῶν ὅλων ἔδοξεν αὐτὸν ἀμείψασθαι βασιλείᾳ πολυανθρωποτέρᾳ κ' κρείττονος ἔθνους, ὅπερ ἔμελλεν ἐξ ἁπάντων τ' ἄλλων [q] ἱεράσασθαι, τὰς ὑπὲρ τοῦ γένους τ' ἀνθρώπων ἁπάντων ἀεὶ ποιησόμενον εὐχὰς, ὑπέρ τε κακῶν ἀποτροπῆς κ' μεταδόσεως ἀγαθῶν. Παραλαβὼν δ' τὴν ἀρχὴν, οὐχ ὥσπερ ἔνιοι, τ' ἴδιον αὔξειν οἶκον, κ' τοὺς υἱεῖς· δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ· προάγειν ἐπὶ μέγα δυνάμεως ἐπῴδασεν, ὡς ἐν μὲ τῷ παρόντι κοινωνοὺς, αὖθις δ' καὶ διαδόχους ἀποφῆναι. Γνώ-

[i] ἡμερμένοις] MSS. Med. & Aug. λειγομένοις.
[k] θεαλὰς] Hæc ſic à Clemente exſcribuntur, θεαλὰ δ' Ἑβραῖοι ἰγίνοντο, ὧν ἕτεροι κακῶν ὑπέμενον, ἀκινδύνως σωμαθέντες τ' δυνάμιν ὑπ' θεοῦ.
[l] μόνον] Deeſſe videtur τοῦτο.
[m] ἐμΦανῶς] MSS. Med. & Coiſl. ἐμΦανὲς.
[n] ἀνδρὸς] Scribe ἀνδρὸς, ἔχοντες ἡλικίαν, ſic D. Joh. ix. 21.
[o] κ' ἤδη] Forſan κὲ γὰ ἤδη.
[P] πεζικαῖς] Ita MSS. Editi πεζαῖς.
[q] ἱερᾶσθαι] Vide ſupra p. 364. & 1 Pet. ii. 5.

μὴ γὰ ἀδόλῳ καὶ καθαρᾷ πρὸς πάντα μικρά
p. 626. τε αὖ καὶ μεγάλα χρώμενον, τλεὼ φυσικλεῖ πρὸς τὰ τέκνα φιλοσοργίαν ἐοίκει, εἴα κρατὴς ἀγαθὸς, τῷ πρεῖ τὸ λογισμὸν ἀδεκάστῳ. Πρᾶττε γὰ ἓν αὐτῷ τέλος ἀναγκαιότατον, ὠφῆσαι τὰς δεχομένας, καὶ πάνθ' ὑπὲρ τὸ τούτων ὠφελείας ἔργῳ καὶ λόγῳ πραγματεύεσθαι, μηδένα [r] παραλείποντι καιρὸν τὸ ζυμφερόντων πρὸς κατόρθωσιν. Μόνος ἅτος τὸ πώποθ' ἡγεμονευσάντων, ὁ χρυσὸν, οὐκ ἄργυρον ἐθησαυρίσατο, ὁ δασμὸς ἐξέλεξεν, οὐκ οἰκίας, ὁ κτήματα, ὁ θρέμματα, ὁ θεραπείαν οἰκετικὴν, ὁ προσόδους, οὐκ ἄλλο τὸ εἰς πολυτέλειαν καὶ πρεπουσίαν ὑδὲν ἐκτήσατο, καίτοι πάντων ἔχειν ἀφθονίαν δυνάμενος· ἀλλ' ὑποπλαβὼν πενίας ψυχικῆς ἔργον εἶναι, τὸ ἐν τῇ ὕλαις ὑποδέχεσθαι πλοῦτον, τὸ μὲ ὡς τυφλὸ καταφρόνησε, τὸ ἢ βλέπουσα τῆς φύσεως ἐξετίμησε· καὶ ζηλωτὴς, ὡς οὐκ [s] οἶδ' ἔτις ἕτερος, αὐτὸ ηὐρέμενος, ἐν μὲ ἐσθῆσι καὶ τροφαῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πρεῖ δίαιταν, ὑδὲν ὑπερεκτεθραμμένων ὄγκον, ἀτέλειαν καὶ ἀσχολίαν ἐπετήδευεν ἰδιώτου, πολυτέλειαν δὲ τῷ ὄντι βασιλικὸν, ἐν οἷς καλὸν ἦν πλεονεκτεῖν τὰ ἄρχοντα. Ταῦτα δὴ ἦσαν ἐγκράτειαι, καρτερίαι, ζωφροσύναι, ἀσχίνοιαι, ζυνέσεις, ἐπιστῆμαι, πόνοι, κακοπάθειαι, ἡδονῶν ὑπεροψίαι, δικαιοσύναι, προτροπαὶ πρὸς τὰ βέλτιστα, ψόγοι καὶ κολάσεις ἁμαρτανόντων ἔννομοι, ἔπαινοι καὶ τιμαὶ πάλιν κατορθούντων ζὺν νόμῳ. Τοιγαρῦν πολλὰ χαίρειν φράσαντα φιλοχρηματίᾳ καὶ τῷ παρ' ἀνθρώποις μέγα φρονοῦντι πλούτῳ, γεραιρεῖ ὁ θεὸς τὸ μέγιστον καὶ τελειότατον ἀνδρὸς πλοῦτον αὐτό. Οὗτος δ' [t] ἐστὶν ἰσότης πάσης γῆς καὶ θαλάττης, καὶ ποταμῶν, ἢ τ ἄλλων [u] ὅσα στοιχεῖα καὶ ζυγκρίματα. Κοινωνὸν γὰ ἀξιώσας [x] ἀναφανῆναι τῆς ἑαυτὸ λήξεως, ἀνῆκε πάντα τὸ κόσμον, ὡς κληρονόμῳ κτῆσιν ἁρμόζουσαν. Τοιγαροῦν ὑπῆκουεν ὡς δεσπότῃ τὸ στοιχείων ἕκαστον [y] ἀλλάττον ἣν εἶχε δυνάμιν, καὶ ταῖς προστάξεσιν ὑπεῖκον. Καὶ θαυμαστὸν ἴσως ὑδέν· εἰ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν, κοινὰ τὰ τῶν φίλων, [z] φίλος ἦ ὁ προφήτης ἀνείρηται θεῦ, κατὰ τὸ ἀκόλουθον μετέχοι ἂν αὐτὸ καὶ τῆς κλήσεως καθ' ὃ χρειώδες. Ὁ μὲ γὰ θεὸς πάντα κεκτημένος, ὑδενὸς δεῖται· ὁ δὲ ἀνθρώπος ἄνθρωπος, κέκτηται μὲ ὑδὲν κυρίως, ἀλλ' ὑδὲ αὐτὸν, τῇ δὲ θεῦ κειμηλίων καθ' ὅσον ἂν οἷός τε ᾖ, μεταλαμ-

judicio ſine omni malicia ſyncero in parvis magnisque uteretur, naturalem erga liberos charitatem tanquam optimus judex incorrupta animi ratione ſuperabat. Unus enim ei propoſitus erat finis omnium maxime neceſſarius, iis quibus præerat prodeſſe, omniaque modis omnibus pro eorum commodis re verboque experiri, nulla occaſione commoditatum ad rem bene gerendam prætermittenda. Solus ille omnium qui unquam in imperio & poteſtate conſtituti ſunt, non aurum non argentum condidit, non tributa coegit, non ædes, non poſſeſſiones, non pecudes, non famulitium domeſticum, non fructus ullos, non aliud quodquam inſtrumentum luxuriæ vel abundantiæ poſſedit, tametſi omnium rerum copiis circunfluere poterat: verùm cum exiſtimaret animi paupertatem eſſe illam divitiarum materiam probare, cæcas illas divitias contempſit, naturales & oculatas prætulit: earumque ut mortalium nemo quiſquam æmulus, in cultu victuque & degenda vita nihil ad faſtum & ſpeciem ambitioſe exquirens, frugalitatem & tenuitatem privati hominis æmulabatur: cæterùm magnificentiam verè regiam in iis in quibus principem honeſtum erat excellere. Ea erant continentia, tolerantia, temperantia, ſolertia, perſpicacia, ſcientia, labos, patientia, voluptatum contemptio, juſtitia, adhortatio ad optima ſuſceptu, vituperatio & animadverſio in fontes legitima, laus & honos ex lege rectè factis. Itaque eum qui longum valere juſſerat pecuniæ ſtudium divitiaſque, quæ apud mortales tantos ſpiritus gerunt, honore Deus afficit, ampliſſimis & abſolutiſſimis eum opibus remuneratus. Eæ ſunt, opes univerſæ terræ, maris, fluminum, & reliquorum omnium elementorum quæcunque tandem concretio eſt. Nam ei quem paris honoris conſortio dignum cenſuerat, totum mundum ut hæredi juſtam poſſeſſionem permiſit. Ergo elementorum quodque velut hero obtemperabat, vim ſuam immutans, & dicto audiens. Nec id fortaſſe mirum: ſi enim, ut proverbio fertur, *amicorum omnia communia ſunt*, prophetam autem conſtat amicum Dei prædicatum eſſe, ex conſequutione nimirum poſſeſſionis ejus quoad uſum fructum particeps & ſocius fuerit. Nam Deus cum omnia propriè poſſideat, nullius indigens ipſe eſt: vir probus & integer, cum nihil ille quidem propriè ſuum poſſideat, ne ſe ipſum quidem, quantum tamen valet poteſtque, repoſitarum Dei

[r] παραλείποντι] Ita MSS. pro παραλιπόντι.
[s] οἶδ'] Reſtitui ex MSS.
[t] ἐστὶν ἰσότης] Omnino mendoſè. Scribe ἐστὶν ὁ π, ſcil. πλοῦτος.
[u] ὅσα στοιχεῖα] Sic ſcribo ex MSS. Editi στοιχείων ὅσα.
[x] ἀναφανῆναι] MSS. Med. & Linc. ἀναφῆναι. Idque, ut opinor, melius.
[y] ἀλλάττον] Confer cum Sap. Sol. xix. 17. & dictis ſupra ad p. 620.
[z] φίλος] Reſpicit Philo magis ſenſum quam verba Textus ſacri, Exod. xxxiii. 11. καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς Μωσῆν, σύντομος σύντομον, ὡς ἄν τις λαλήσαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον. Sap. Sol. vii. 37. εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα, φίλους θεοῦ καὶ προφήτας καταστρώνυσι. Vide Clement. Alex. Coh. p. 94. atque ibi Doctiſſimi Editoris notas.

gazarum particeps eſt. Nec mediusfidius injuria, mundi præſertim cum ſit civis: ut hac de cauſa Moſes nulli orbis terrarum civitati adſcriptus ſit, haud ſanè regionis partem, ſed mundum totum hæreditate complexus. Quid quod majore quoque adverſus univerſitatis parentem conditoremque ſocietate junctus tenebatur, qui non ſolum eandem appellationem promeritus ſit (vocatus enim eſt totius gentis rex & Deus) ſed & *in eam caliginem* ubi Deus erat, ſucceſſerit, hoc eſt in naturam rerum exemplarem ſubierit, informem, inaſpectabilem, corpore vacantem, mortali naturæ incomperta mente amplexus: ac veluti tabulam pictam egregio artificio perpolitam, ſe ſuamque vitam in medio omnibus egregium & divinum quoddam opus coram imitari volentibus exemplum conſtituerit. Ac perbeati certè illi ſunt qui effigiem *iſtam* animo ſuo vel impreſſerunt, vel imprimere ſtuduerunt. Nam animus perfectam virtutis ſpeciem potiſſimum teneat: ſin minus at ejus adipiſcendæ haud dubium deſiderium præ ſe ferat. Jam vero nemo illud ignorat, obſcuros homines illuſtrium & clarorum imitatores eſſe, & quarum illi rerum ſtudio duci videntur, eò ſuas appetitiones conferre. Itaque quandocunque princeps ad voluptatem peſſundatus, in molle & delicatum vitæ genus propenſus eſt, omnes propemodum qui ejus ditioni parent, in abdominis cupiditates minime neceſſarias & libidines abdominis comites prorumpunt: niſi ſi qui forte indolis felicitate freti, animum non inſidiatorem, ſed benevolum & propitium poſſideant. Sin ſæveriorem & graviorem vitæ ſectam & diſciplinam *rex* ſequatur, vel ad nequitiam profligatiſſimi metu aut pudore ad continentiam immutantur, opinionemque hominibus afferre cupiunt ſe ſimilium ſtudiorum æmulos eſſe: neque profecto unquam uſu veniet ut deteriores meliorum facta vel per inſaniam improbent. Fortaſſis etiam propterea quòd legiſlator eſſe debebat, tanto ante, viva quædam & animata, atque adeo ratione prædita, lex divina quâdam providentiâ ipſe reddebatur, quæ legiſlatorem eum non expectantem deſignavit.

Poſtea quod igitur ſuorum voluntate imperium adeptus eſt, omnia moderante & approbante Deo, coloniam deducere parat in Phœnicem, Cœleſyriam, Palæſtinam, quæ tum Chananæorum regio vocabatur, cujus fines tridui itinere ab Ægypto diſtabant. Mox eos ducere inſtituit non

χάνῃ. Καὶ μήποθι εἰκότως; κοσμοπολίτης γάρ ἐστιν· ἧς χάριν αἰτίας, ἰδιωτικῶ τῶ κῷ τὴν οἰκυμβόλου πόλεων ἐν γεγράφῃ, δεόντως· ὁ μέρος χάρτης, ἀλλ' ὅλου τοῦ κόσμου κλῆρον λαβών.

Τί δ' οὐχὶ κῇ μείζονος φ πρὸς τὸν πατέρα τῶν p. 627.
ὅλων κῇ ποιητοῦ κοινωνίας ἀπήλαυσε, προσρήσεώς τε τοῦ αὐτῆς ἀξιωθείς; ὠνομάσθη γὰρ ὅλῃ τῇ ἔθνους θεὸς καὶ βασιλεύς, εἰς τε τὸν [a] γνόφον, ἔνθα ἦν ὁ θεὸς, εἰσελθὼν λέγεται, τελέστιν εἰς τὸν ἀειδῆ κῇ ἀόρατον & ἀσώματον τῶν ὅλων παραδειγματικὴν ὑσίαν, τὰ [b] παθητὰ φύσει θνητῇ καλλονῶν. Καθάπερ τε γεγραφὼν εὖ δεδημιουργημένην, ἑαυτὸν κῇ τὸν αὐτοῦ βίον εἰς μέσον προσαγαγὼν, [c] πάγκαλον κῇ θεοειδὲς ἔργον, ἔστησε παράδειγμα τοῖς ἐθέλουσι μιμεῖσθαι. Εὐδαίμονες δ' ὅσοι τὸν τύπον ταῖς ἑαυτῶν ψυχαῖς ἐναπεμάξαντο, ἢ ἐπιδόσαν ἐναπομάξασθαι. Φερέτω γὰρ ἡ διάνοια, μάλιστα μὲν τὸ εἶδος τέλειον ἀρετῆς, εἰ δ' μή, τὸν γοῦν ὑπὲρ τοῦ κτήσασθαι τὸ εἶδος ἐνδεδειγμένον πόθον. Καὶ μὴν ἀδ' ἐκεῖνό τις ἀγνοεῖ, ὅτι ζηλωταὶ τῶν ἐνδόξων οἱ ἀφανεῖς εἰσὶ, κῇ ὧν ἂν ἐκεῖνοι μάλιστα ἐρασθῆναι δοκῶσιν, πρὸς ταῦτα τὰς αὐτῶν ἀποβλέπουσιν ὁρμάς. Ἐπειδὰν γοῦν ἡγεμὼν ἀρχῆς καθηδυπαθεῖν, καὶ πρὸς τὴν ἀφροδίσιον ἀποκλίνειν βίον, σύμπαν ὀλίγου δεῖν τὸ ὑπήκοον τὰς γαστρὸς καὶ τῶν μετὰ γαστέρα προσαναρρήγνυσιν [d] ἔξω τῶν ἀναγκαίων ἐπιθυμίας, εἰ μή τινες ὁμοιρίᾳ χρήσαιντο φύσεως, ψυχὴν οὐκ ἐπίβουλον, ἀλλ' εὐμενῆ κῇ ἵλεων κτησάμενοι. Ἐὰν δ' αὐστηροτέραν κῇ ζημιοτέραν ἕλῃ προαίρεσιν, κῇ οἱ λίαν αὐτῶν ἀκρατορις μεταβάλλωσι πρὸς ἐγκράτειαν, ἢ φόβῳ, ἢ αἰδοῖ, σπουδάζοντες ὑπόληψιν ἐμποιεῖν, ὅτι ἄρα ζηλωταὶ τῶν ἐμοίων εἰσί· κῇ οὐκ ἄν ποθ' οἱ χείρους τὰ τῶν κρειττόνων, ἀλλ' οὐδὲ μανίης, ἀποδοκιμάζοιεν. Τάχα δ' ἐπεὶ κῇ νομοθέτης ἔμελλεν ἔσεσθαι, πολὺ πρότερον αὐτὸς ἐγίνετο [e] νόμος ἔμψυχός τε κῇ λογικὸς θεία προνοία, ἥτις ἀγαθύνασα αὐτὸν εἰς νομοθέτου ἐχειροτόνησεν αὖθις.

Ἐπειδὴ τοίνυν παρ' ἐκείνων ἔλαβε τὸν ἀρχὸν, βεβαίου κῇ πιναίου τοῦ θεοῦ, τὸν ἀποικίαν ἔστελλεν εἰς Φοινίκου καὶ Συρίαν τὸν κοίλου κῇ Παλαιστίνου, ἣ τότε προσηγορεύετο Χαναναίων, ἧς οἱ ὅροι τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν, διειργόμενοι ἀπ' Αἰγύπτου. Εἶτ' ἦγεν αὐτὸς ὁ

[a] γνόφον] Siracid. xlv. 5. ἐκάτισεν αὐτὸν τὰ φωνῆς αὐτοῦ, κῇ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν γνόφον. Cyrill. Alex. Collectan. p. 25. εἰς τὸν γνόφον ἐλθὼν, τὸν ἀειδῆ κῇ ἀΰλου τὸν γνώσεως τόπον, ἐκεῖ τελεῖται τὰς ἱερωτάτας μυήσεις. Vide dicta ad lib. de Cain. p. 228.

[b] παθητὰ] MSS. Aug. & Coiſl. θνητὰ, ſed præſtat recepta lectio.

[c] πάγκαλον] MSS. Med. Aug. & Coiſl. πᾶσι καλὸν, & ſic fortè melius.

[d] ἔξω] Ita MSS. pro ἔξωθεν.

[e] νόμος ἔμψυχος] Vide ſupra p. 350.

τὸν

τὴν [f] ἐπίτομον, ἅμα μὲ ὀλιγοθὲς, μήποθ' ὑπανίσασίων τῶν οἰκητόρων δέος [g] ἐπαναστάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ, ἢ ἡμιόλιον πολέμου, πάλιν τὴν αὐτὴν ὁδὸν ὑποστρέψωσιν εἰς Αἴγυπτον, ἀπὸ ἐχθρῶν ἐπ' ἐχθροὺς, νέων ἐπ' ἐχθροὺς, νέων ἐπ' ἀρχαίους, γέλως καὶ χλεύη ἡγησόμενοι, καὶ χείρω καὶ ἀργαλεώτερα τῶν προτέρων ὑποστρώσοντες. Ἅμα δὲ καὶ βουλόμενος αὐτὸς δι' ἐρήμης ἄγων καὶ παράξας, ἀπιμελέστερα πᾶσι ἔχοιτο πανδαρχίας, ἐν οἷς οὐκ ἀφθόνοις χορηγίαις, ἀλλ' ὀλίγον ὑποπαπαινιζόσαις. Ἐκλεπόμενος ἐν τῇ ἐπ' ἀθείας, εὐκαίρειον ἀτραπὸν ὁρῶν, καὶ νομίσας παλαιτέρειν ἄχρι τῆς ἐρυθρᾶς θαλάττης, ἀδοιπορεῖν ἤρχετο. p. 628.

Τερατίον δέ φασι συμβῆναι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, μεγαλούργημα τῆς φύσεως, ὃ μηδεὶς πω μέμνηται πάλαι γενόμενος. Νεφέλη γὰρ εἰς ὄμιχλιν κίονα σχηματισθεῖσα, προῆει τὸ πληθύον, ἡμέρας μὲν ἡλιοειδὲς ἐκλάμπουσα φέγγος, νύκτωρ δὲ φλογοειδὲς, ὑπὲρ τὸ μὴ πλάζεσθαι καὶ τὴν πορείαν, ἀλλ' ἀπλανεστάτη ἕπεσθαι [h] ἡγεμόνι τῇ ὁδῷ. Τάχα μύτοι καὶ τῶν ὑπάρχων τις ἦν τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἀφανὴς ἄγγελος, ἐγκαλυπτομμένος τῇ νεφέλῃ προηγήτωρ, ὃν ἀ θέμις ζώμασι ὀφθαλμοῖς ὁρᾶσθαι. Θεασάμενος δὲ ὁ τῶν Αἰγύπτου βασιλεὺς ἀνοδίαις χρωμένους, ὡς φάτο, καὶ δι' ἀργίας ἐς ἀτραβῆς [i] ἐρήμους βαδίζοντας, ἥσθη μὲν ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν πορείαν σφάλματι, νομίσας συγκεκλεῖσθαι, διέξοδον οὐκ ἔχοντας. Ἐπὶ δὲ τῷ μεθέσθαι μελανοᾶν, ἐπεχείρει διώκειν, ὡς ἢ φόβῳ τὸν πληθὺν ὑποστρέψων καὶ δουλωσόμενος αὖθις, ἢ δυσχερῶν ἡδονὴν ἀφηνιάζοντας. Εἶθ' ἅπασαν τὴν ἱππικὴν δύναμιν ἀθροίσας, ἀκοντίστας τε καὶ σφενδονήτας, καὶ ἱπποτοξότας ἐκ τῆς ἄλλης ὅσοι τῆς κώπης ὁπλίσεως, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δρεπανηφόρων ἁρμάτων ἑξακόσια τοῖς ἐν τέλει δοὺς, ἵνα μετὰ τοῦ πρέποντος ἀξιώματος ἑπακολουθήσωσι, καὶ τῆς στρατείας μεθάψωσιν, ἔδιεν τάχους [k] ἀνιεὶς, ἐπεξέθει, καὶ ζωγρείαν ἐπέστελλε, βουλόμενος ἐξαπιναίως ἐπ' προσδοκήτοις ἐπιστῆναι. Τὸ γὰρ ἀνέλπιστον κακὸν ἀργαλεώτερον αἰεὶ τοῦ προσδοκηθέντος, ὅσῳ καὶ τὸ ὀλιγωρηθὲν ἀπιχειρητότερον τοῦ ζωὸ φρουτίδι.

Καὶ ὁ μὲ ταῦτα διανοηθεὶς, ἐπηκολούθει, νομίζων αὐτοῖσι πρέπεσθαι· οἱ δὲ ἔτυχον ἤδη πᾶσι τῇ ἡϊόσι τῆς θαλάττης στρατοπεδεύσαντες· μελλόντων δ' ἀναστοιεῖσθαι, τὸ μὲ πρῶτον πάταγος ἐξηχεῖτο πολὺς, ἅτε ποσῶν τε ἀνθρώπων ὁμοῦ καὶ ὑποζυγίων μετὰ πολλῆς ἐλαυνόντων, ὡς [l] ἐξελληλυθότας τῶν ζκηνῶν πρὸς τὰ ὀλιγωρηθὲν ἀπιχειρητότερον τοῦ ζωὸ φρουτίδι.

viarum compendiis, simul veritus ne incolæ metu vastitatis & servitutis se opponerent, ortoque bello retro in Ægyptum redire cogerentur, ab hostibus ad hostes, à recentibus ad veteres, ludibrio eis & ridiculo futuri, & graviora deterioque quàm antè perpessuri. Simul per vastam solitudinem longa ductando via, periclitari curaque quàm morigeri futuri essent, non largis sed sensim deficientibus commeatibus suppeditati. Proinde à recta via diversus, transversum callem nactus, ratusque eum ad rubrum mare pertinere, illac iter facere cœpit.

Prodigiosum autem quoddam tum naturæ facinus extitisse prædicant, quod nondum quisquam eveniisse memoria superiore commeminit. Nubes enim ingens columnata ante multitudinem incedebat, interdiu solis quodam lumine effulgens, noctu flammeo vapore, ne in itinere deerrarent, sed ut inerrantem certissimumque sequerentur viæ ducem. Fortasse verò quispiam Dei Opt. Max. legatus, interpres occultus, dux itineris nube includebatur, quem corporis oculis conspici nefas erat. Hîc, cum Ægypti rex eos invia sequi putaret, perque confragosa, nec hominum pedibus trita loca incedere, itineris errore magnopere lætatus, velut indagine inclusis exitum nullum patere credidit. Itaque dimissionis pœnitens, eos insequi statuit, multitudinem vel metu reducturus & iterum in servitutem redacturus, vel cæsa universa pube rebellionem ulturus. Igitur assumpto omni equitatu, assumptis jaculatoribus, funditoribus, hippotoxotis, & reliqua levi armatura, pulcherrimisque falcatis curribus numero ad sexcentos proceribus attributis, ut decora majestate subsequerentur in expeditionem, nulla remissa celeritate persequi contendebat, improviso cupiens incautos opprimere. Nam insperatum malum expectato multo asperius accidit, quanto neglecta & omissa insidiis opportuniora sunt, quàm quod curæ habeas.

Is ista cogitans insequebatur, sperans se primo statim clamore victorem fore. Illi vero jam ad maris littus castra metati sunt; quibus corpora curare parantibus, repente ingenti fremitu primum personare omnia cœperunt, tanta præsertim hominum jumentorumque multitudine festinante, ut tabernaculis egressi, summis insistentes

[f] ἐπίτομον] Clemens Alexand. videtur legisse σιώτομον.
[g] ἐπαναστάσεως] Ita MSS. Vat. Aug. & Coisl. Editi ἀναστάτεως.
[h] ἡγεμόνι] Ita MSS. pro ἡγεμονία. Mox infra scribo ἀνοδία ex eisdem. Editi ἀνοδί.
[i] ἐρήμους] Melius & vulgatius, ἐρήμων. Ibidem pro τραχείας, scribe βαθείας. Ut infra p. 629. βαθεῖα καὶ ἀτραβὴς ἐρημία.
[k] ἀνιεὶς] Ita MSS. pro ἀνὶς.
[l] ἐξελληλυθότας] MSS. Vat. Med. & Coisl. ἐκαλυθότας· forsan ex errore pro ἐκχυθέντας. Quæ vox sæpius à Philone de multitudine usurpatur. Lib. in Flacc. p. 973. ἐξεχέω εἰς αἰγιαλούς. Idem de Legat. ἐξεχέω εἰς ἐρημίας. Scribe ergo ἐκχυθέντας.

arti-

articulis omnia circumſpicerent, & auribus captarent; deinde non multo poſt in tumulo ſublimes adverſariorum copiæ in armis ad pugnam explicatæ viſuntur. Hîc malo nec opinato conſternati, nec ad propugnandum inſtructi, armorum inopes: (non enim in bellum, ſed in coloniam proficiſcebantur) cùm fugere non poſſent, (à tergo enim pelagus imminebat, à fronte hoſtis, ab utroque latere vaſta, nec cuiquam calcata mortali ſolitudo) amentes & malorum magnitudine animum deſpondentes, ut in hujuſmodi calamitatibut aſſolet, imperatorem criminabantur. Atque ita loquebatur; "Siccine quaſi in Ægypto monumenta non eſſent, in quibus mortui funeraremur, huc nos eduxiſti ut interfectos exequaris? Quid? non omnis ſervitus morte malum levius eſt? multitudine ſpe libertatis illecta, ut gravius de vita periculum impenderet, effeciſti. Siccine noſtra tibi ſimplicitas ignota erat? ſiccine Ægyptiorum acerbitas & odium? Magnitudinem malorum unde emergi non poteſt non cernis? quid opus facto, cedo? ſcilicet inermes cum armatis manum conferemus, aut fugiemus, nudique velut indagine circumvallati vel ab immitiſſimis hoſtibus, vel ab inacceſſa ſolitudine, vel à pelago innavigabili? & ut navigari poſſit, unde tamen ad tranſmittendum navium copia?" Iſta audiens iis veniam dabat, oraculorum tamen meminerat, mentemque & orationem eodem tempore diverſe dividens, altera in obſcuro Deum conveniebat, ut ex incitis & deſperata calamitate liberaret: altera bono animo eſſe jubebat: leniebatque occlamitantes, "Ne animis, inquiens, concidatis: non ita Deus & homines ulciſcuntur. Quid ad probabilia & ſpecioſa tantum veſtram fidem adjungitis? nullo opus eſt apparatu Deo vindici: impedita expedire Dei munus eſt: quod homini nato nefas, ſolus Deus vel ad manum poteſt." Atque iſta quidem animo compoſito ſedatoque loquebatur: paulum autem modo moratus numine corripitur, & conſueto afflatus ſpiritu vaticinans profatur iſta, "Quem nunc exercitum videtis armis decorum, nunquam poſtea vobis oppoſitum cernetis. Funditus enim perpetuoque totus occidet, merſuſque profundo delebitur, ut nullæ ſuperſtites ejus reliquiæ compareant: neque vero in diem iſtud, ſed proxima nocte." Is iſta loquebatur: cum ſol autem in occaſum præcipitaſſet, vehementiſſimus ſtatim auſter coortus pelago incubuit, quo refugiens & alioqui ſe re-

ςεῖν ἀκροβατοῦντας· εἶτ' ὀλίγῳ ὕστερον ὄπισθε μείζων ἡ ἀντίπαλος καὶ φαύλη δυνάμις, ἐν τοῖς ὅπλοις σκευασμένη πρὸς μάχην. Ἐπὶ ᾧ τῷ ἀθρόῳ καὶ ἀπροσδοκήτῳ καὶ ἀπλανήτους, καὶ μήτε πρὸς ἄμυναν δυτρεπεῖς ὄντες διὰ πάνυ ἀμυνητέων· ἦ γὰρ ὄπισθε πόλεμος, ἀλλ' εἰς ἀοικίαν ἐξήεσαν· μήτε [m] φεύγειν δυνάμενοι· κατόπιν μὲν γὰρ [n] πέλαγος, ἐχθροὶ δ' ἄντικρυς, τὰ δ' παρ' ἑκάτερα βαθεῖα καὶ ἀτρίβητος ἐρημία· ζαδάζοντες, καὶ τῷ μεγέθει τῶν κακῶν ἀπειρηκότες, οἷα δὴ τὰς τοιαύτας φιλεῖ ζυμφορὰς, p. 629. τὴν ἀρχοντα ἠτιῶντο, φάσκοντες· "Διὰ τὸ μὴ εἶναι μνήματα ἐν Αἰγύπτῳ, οἷς ἀποθανόντες ἐνταφησόμεθα, ἐξήγαγες ἡμᾶς ἵν' ἐνταῦθα κηδεύσῃς ἀποκτείνας; ἢ οὐ πᾶσα δουλεία χαλεπώτερον κακὸν θανάτου; δουλεύσας ἐλευθερίας ἐλπίδι τὸ πλῆθος, τὸ χαλεπώτερον περὶ τοῦ ζῆν ἐπεχείρησας κίνδυνον. Ἡγνόεις τὴν ἡμετέραν ἁπλότητα, καὶ τὴν Αἰγυπτίων πικρίαν καὶ τὸ βαρύμηνι; Τὸ μέγεθος τῶν ἀφύκτων κακῶν οὐχ ὁρᾷς; τί περισσόν; πολεμοῦμεν ἄοπλοι πρὸς ὡπλισμένους; ἀλλὰ φεύγωμεν, καθάπερ ° ἐν ἄρκυσι, κυκλωθέντες ἀνηλεέσιν ἐχθροῖς, ἐρημίαις ἀβάτοις, ἀπλώτοις πελάγεσιν; εἰ δὲ δὴ καὶ πλωτὰ, τίς εὐπορία ζκαφῶν εἰς περαίωσιν." Ὁ δὲ ταῦτα ἀκούων, τοῖς μὲν ζυνεγίνωσκε, τοῦ δὲ χρησμῶν ἐμέμνητο· καὶ διανείμας τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον· τῷ μὲν ἐνετύγχανεν ἀφανῶς τῷ θεῷ, ἵν' ἐξ ἀμηχάνων ῥύσηται ζυμφορῶν· δι' ἃ δ' ἐθάρσυνε καὶ παρηγόρει τὰς καλαβοῶντας· "Μὴ ἀναπίπτετε, λέγων· οὐχ ὁμοίως ἄνθρωπος ἀμύνεται καὶ θεός. Τί μόνοις τοῖς εὐλόγοις καὶ πιθανοῖς προπίζετε; ἄσκοπος ἐδεμιᾶς ἐστι χρείας ὁ [p] θεὸς βοηθός· ἐν ἀπόροις [q] πόρον εὑρεῖν, ἴδιον θεοῦ· τὰ ἀδύνατα παντὶ γεννητῷ, μόνῳ δυνατὰ καὶ καλὰ χειρός. Καὶ ταῦτα μὲν ἔτι καθεζῆς διεξήει· μικρὸν δ' ὑπισχνούμενος, εὐθὺς τε γίνεται, καταπνευσθεὶς ὑπὸ τοῦ εἰωθότος ἐπιφοιτᾶν αὐτῷ πνεύματος, καὶ θεσπίζει προφητεύων τάδε· "Ἣν ὁρᾶτε στρατιὰν εὖ ὡπλισμένην, οὐκ ἔτ' ἀντιτεταγμένην ὄψεσθε. Πεσεῖται γὰρ προπαντὸς πᾶσα, καὶ βύθιος ἀφανισθήσεται, ὡς μηδὲ λείψανον αὐτῆς ὑπὲρ γῆς ἔτι φανῆναι, καὶ ἡ μηκέτι χρόνος, ἀλλὰ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί." Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπεφθέγγετο· καταδυομένου δ' ἡλίου, νότος εὐθὺς ἤρξατο καταιγίζειν βιαιότατος, ὑφ' οὗ τὸ πέλαγος ὑπανεχώρησεν, εἰωθὸς μὲν ἀμπωτίζειν, τότε δὲ καὶ μᾶλλον ὠθούμενον τὸ πρὸς

[m] φεύγειν] Ita MSS. Aug. & Coiſl. Editi φυγεῖν.
[n] πέλαγος] MSS. πόλεμος, idque, ut videtur, rectius; neque enim mare, ſed bellum à tergo imminebat. Forſan ergo ſcribendum: κατόπιν μὲν γὰρ πόλεμος, πέλαγος δὲ ἄντικρυς. Mox ex Cod. Med. ſcribo ἐρημία. Editi ἐρήμη.
° ὡς] Reſtitui ex MSS.
[p] θεὸς] Reſtitui ex MSS.
[q] πόρον εὑρεῖν] Ita ſcribo ex MSS. Vat. Med. Aug. & Coiſl. pro πόρων εὑρεῖν in Editis. Noſter ſupra lib. de Abraham. p. 381. πόρος γὰρ οὐ λύπρος, ὅταν δικαίων—ἰφίσταταί τις, εὑρίσκει. Euripid. Medea. 1418.
Τῶν δ' εὐτυχούντων πόρος οὐδεὶς θεός.
Et alibi ſæpius.

αἰγι-

αἰγιαλοῖς ὑπεσύρη, καθάπερ εἰς χαρύβδιν ἢ χάρυβδιν· ἀστήρτε πρὸφαίνετ' ὀδεὶς ἀλλὰ πυκνὸν καὶ μέλαν νέφος ἅπαντα τ' οὐρανὸν ἐπεῖχε, γνοφώδης τῆς νυκτὸς οὔσης εἰς καλάπληξιν τῶν διωκόντων. [f] Προσαχθεὶς ὁ Μωϋσῆς, τῇ βακτηρίᾳ παίει τὸν θάλασσαν· ἡ δὲ ῥαγεῖσα διῄρεται, καὶ τῶν τμημάτων τὰ μὲν πρὸς τῷ ῥαγῆτι μέρει μετέωρα πρὸς ὕψος ἐξαίρει, καὶ παγῆτα τρόπον τείχους κραταιῶς ἠρέμει καὶ ἡσύχαζε, τὰ δ' ἐπίσω σαλεύτα καὶ χαλινωθέντα, τὸν εἰς τὸ πρόσω φορὸν, καθάπερ ἡνίαις ἀφανίσιν, ἀνεχαιτίζετο· p. 630. τὸ δὲ μεσαίταιον [g] ἐν ᾧ ἡ ῥῆξις ἐγένετο, ἀναξηρανθὲν, ὁδὸς εὐρεῖα καὶ λεωφόρος γίνεται. Τοῦτ' ἰδὼν Μωϋσῆς, καὶ θαυμάσας, ἐγεγήθει, καὶ πληρωθεὶς χαρᾶς, ἐθάρσυνε τοὺς ἰδίους, καὶ τὴ τάχιστα προὔτρεπεν ἀναζεύγνυσθαι. Περαιοῦσθαι δὲ μελλόντων, σημεῖον ἀπαγγέλλεται τερατωδέστατον· ἡ γὰρ ὁδηγὸς νεφέλη [h] πρωΐτατα τοῦ ἄλλου χρόνου, ἀνακάμπτει πρὸς τὰ ὀπίσω τῶν πολέμων, ὅπως ὀπισθοφυλακῇ, καὶ ταχθεῖσα μεθόριον τῶν διωκόντων καὶ τῶν διωκομένων, τοὺς μὲν ἠνιοχεῖτο ζωτικῶς καὶ ἀσφαλῶς ἐπήλαυνε, τοὺς δὲ ἀνεῖργε καὶ ἀνέκρυεν, ἐφορμᾶν ἐπειγομένους. Ἅπερ ὁρῶντες οἱ Αἰγύπτιοι, θορύβου καὶ ταραχῆς πάντ' ἐπλήρουν, τάς τε τάξεις ὑποδεδεμένους ζυνέχεον, ἐπεμπίπτοντες ἀλλήλοις, καὶ ζητοῦντες ἤδη φυγεῖν, ὅτ' οὐδὲν ἦν ὄφελος. Οἱ μὲν γὰρ Ἑβραῖοι διὰ ξηρᾶς ἀτραπιτοῦ πρὸς βαθὺ ὄρθριον μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων ἔτι κομιδῇ νηπίων περαιοῦνται· τοὺς δὲ τὰ τμήματα τῆ θαλάσσης ἑκατέρωθεν ὑπικυλισθέντα καὶ ἐνωθέντα, αὐτοῖς ἅρμασι καὶ ἵπποις καταπονοῦσι, βορείοις πνεύμασι τὴ παλιρροίας ἀναχυθείσης, καὶ μετεώροις τεχυμίαις ὑπιδραμούσης, ὡς μηδὲ [i] πυρφόρον [k] ὑπολειφθῆναι τὴ ἀπαγγελοῦντα τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ τὰς αἰφνιδίους ζυμφορᾶς. Τὸ μέγα τοῦτο καὶ θαυμαστὸν [l] ἔργον Ἑβραῖοι καταπλαγέντες, ἀναιμωτὶ νίκῃ οὐκ ἐλπισθεῖσαν ἤραντο, καὶ κατιδόντες ἐν ἀκαρεῖ φθορὰν ἀθρόαν πολεμίων, δύο χορὰς, τὴ μὲν ἀνδρῶν τὴ δὲ γυναικῶν, ὑπὲρ τὸ ἡιόνος στήσαντες, εὐχαριστικὰς ὕμνους εἰς τὸν θεὸν ᾖδον· ἐξάρχοντος μὲν Μωϋσέως τοῖς ἀνδράσιν, ἀδελφῆς δὲ τούτου τῆ γυναιξίν· ἡγεμόνες γὰρ ἦσαν τῶν χορῶν [m] ἐγένοντο.

[n] Ἀρασθεὶς δ' ἀπὸ θαλάττης, μέχρι μὲν τινος ὡδοιπόρουν, μηκέτι τὴν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὀρρωδοῦντες φόβον· ὑπολιπόντος δὲ τοῦ πόλου τρισὶν ἡμέραις, αὖθις ἐν ἀθυμίαις ἦσαν ὑπὸ δίψους, καὶ πάλιν ἤρξαντο μεμψιμοιρεῖν, ὡς μηδὲν εὖ προπεπονθότες. Ἀεὶ γὰρ ἡ τοῦ παρόντος προσβολὴ δεινὴ, τὰς ὑπὲρ τοῖς προτέροις ἀγαθοῖς ἡδονὰς ἀφαιρεῖται. Θεασάμενοι δὲ πηγὰς, ὑπερέχυσιν

forbere ſolitum, tum verò multò magis plangente vento, littori quod alluebat, ſubducebatur velut in voraginem aut charybdin; nullaque ſtella lucebat, ſed atra & opaca nubes cœlum totum occupabat, caligine nocti obducta ad inſequentium terrorem. Hic juſſus Moſes ſcipione mare ferit, quod diviſum diſceſſit in partes, quarum proxima diviſioni ſublimè exaggerata tollebantur, ſolidaque more munitionis & firma ſtabilitate concreta hærebant & quieſcebant: poſtrema conſtricta & frænata velut cæcis quibuſdam habenis, ne ultro prolaberentur, retinebantur: medium quâ mare diſceſſerat, reſiccatum latam & militarem viam aperuerit. Quo viſo Moſes mirari, lætari, & gaudio perfundi, ſuoſque ad fiduciam excitare & ut caſtra moverent hortari. Hîc tranſmittere parantibus oſtentum omnium prodigioſiſſimum accidit. Nubes enim quæ antea dux viæ ante principia antecedebat, retro in terga conceſſit, ut poſtrema clauderet: & tanquam diſcrimen interjecta inter inſequentes & ab inſequentibus infeſtos, hos velut habenis tractandis ſalutariter tutoque præ ſe agebat, illos arcebat & repellebat adoriri parantes. Quæ Ægyptii cum cernerent, omnia tumultu & conſternatione complebant, ordineſque metu turbabant, alii in alios incurrentes & jam fugam ſpectantes, quando nihil jam referebat. Nam Hebræi ſicco tramite, ante quàm diluxiſſet, cum uxoribus & pueris infantibus trajiciunt: illos maris partes utrinque coeuntis ſupervolutæ viris & curribus obruunt, refuſa alluvie aquilonis flatu & altis fluctibus reciprocata, ut ne ignifer quidem, ut aiunt, reliquus eſſet, qui in Ægyptum calamitatem repentinam nunciaret. Factum iſtud ingens & ſtupendum Hebræi mirati, quòd ſine ſanguine inſperata victoria potiti eſſent, cum cernerent temporis puncto hoſtium internecionem, duas choreas, unam virorum, alteram mulierum in littore inſtituunt: & Moſe viris præcinente, ejus ſorore mulieribus, gratulationem Deo cecinerunt: nam ii præſultores chorearum fuerunt.

A mari autem profecti aliquandiu iter fecerunt, nihil ab hoſte metuentes: poſtea defecti aqua triduo, ex ſiti rurſum in deſperationem adducti, iterum ſuas fortunas queri cœperunt, proinde quaſi nulla antea beneficia ſenſiſſent; ſemper enim præſentium malorum aſperitas præteritorum commodorum voluptates adimit. Fortè tamen animadverſis tunc fontibus accurrunt ad

[f] προσαχθεὶς] Nonnulli Codices προσαχθὶν.
[g] ἐν ᾧ] MSS. καθ' ὃ.
[h] πρωΐτατα] Forſan reponendum προτεταμένα. Vide Sapient. x. 17.
[i] πυρφόρον] Joſeph. Ant. lib. ii. c. 16. ὡς μηδ' ἄγγελον τ

Συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποσείσαι. Vide Heſych. & Suid. v. πυρφόρος.
[k] ὑπολειφθῆναι] Ita MSS. Aug. & Linc. pro ἀπολειφθῆναι.
[l] ἔργον] Deeſt MSS.
[m] ἐγένοντο] Ita MSS. pro ἐγηγέρθω.

hauſtum geſtientes, ſed inſcitia veri fruſtra fuere, (nam amari erant) moxque ad guſtum nec opinato perculſi & corporibus elanguerant, & animis conciderant, nec tam ſuam, quàm puerorum infantium vicem dolebant, quos cum fletu potum petentes ſiccis oculis intueri non poterant. Nonnulli quoque plus æquo omiſſiores, & ad pietatem infirmiores, ſuperiora facta culpabant, quòd non magis bono fuiſſent, quàm ad funeſtiorum malorum perpeſſionem eveniſſent, cum ſatius eſſe dicerent ter, non ſemel mortem hoſtili manu mandatam oppetere, quàm ſiti miſerum in modum interire. Nam celerem & ſine cruciatu facilem è vita diſceſſum homini cordato nihil ab immortalitate diſcrepare: contra vero lentam necem atque cruciantem verè mortem eſſe, non mortis, ſed ſolùm moriendi terrorem oſtentantem. Iſta quiritantibus, Moſes rurſus Deum ſupplex deprecatur animantium imbecillitatem hominumque præcipuè cognoſcentem, omnemque corporis neceſſitudinem cibo obnoxii, & acerbiſſimis heris paſtui & potui obligati: ignoſcat conſternatis, omnium rerum penuriam expleat, non in longinquam diem, ſed ſubitum munus nec comperendinatum, coràm repræſentet, propter inſitum hominibus contemptum, qui præcipitem ſubſidii opportunitatem flagitant. Ille propitio ſuo numine occupat opem ferre, & aperto ſupplicis pervigile & excubitore oculo, lignum quoddam oſtendit, quod in fontes demitti jubet, fortaſſe ſic à natura conditum, ut certam vim antea ignoratam haberet, fortaſſe etiam tum creatum ad eum uſum, cui deſtinatum erat ejus miniſterium. Cum igitur imperata feciſſet, fontes ſtatim dulceſcere cœperunt in humorem potulentum mutati, ut an ante unquam amari fuiſſent, ne diſcerni quidem poſſet, quòd nullum veſtigium reliquum priſtini vitii reſideret.

Ita duplici voluptate ſedata ſiti, quòd inſperatum commodum magis quàm ejus fructus lætitiam cumulare ſolet, oppletis urnis illinc movent, tanquam ab epulo tempeſtivoque & hilari convivio curatis corporibus, madentes non vini ebrietate, ſed ſobria hauſtus invitatione, quam ſui principis pietate conſecuti erant. Veniunt autem ad ſecunda ſtativa aquarum perennitate ſcatentia, & arborum viriditate pubentia. Loco nomen eſt Ælim, fontibus duodecim irriguo: apud quos novellarum palmarum ſtirpes proceris patuli ramis numero ad ſeptuaginta, hominibus acri men-

ὡς ἀρυσόμενοι, χαρᾶς ὑπέπλεοι, δι' ἄγνοιαν ταλη θῆς ἀπαλη θεύλες· πικραὶ γὰρ ἦσαν· εἶτα γευσάμενοι, γναμφθέν λες τῷ παρ' ἐλπίδα, τά τε σώμαλα παρεῖν λο, καὶ τὰς ψυχὰς ἀναπεπλώκεσαν, οὐχ ὅτως ἐφ' αὐτοῖς, ὡς ὅτι τοῖς νηπίοις παισὶ γένοιλες, οὓς [a] οὐκ ἀδακρυτὶ ποτὸν αἰτοῦλας ὁρᾶν οὐχ ὑπέμενον. Ἔνιοι δὲ τ' ὀλιγωροτέρων καὶ πρὸς εὐσέβειαν ἀβεβαίων, καὶ τὰ προγεγονότα ἠτιῶν λο, ὡς οὐκ ἐπ' ἀνλησίᾳ ζυμβάλλα μᾶλλον, ἢ ἀφ' μελσίαν ἀγαλεωτέρων ζυμφορῶν, ἄμεινον εἶναι λέγον λες τελς, οὐχ ἅπαξ ὑπ' ἐχθρῶν ἀποθανεῖν, ἢ δίψει ᾧδαπολέσθαι. Τλὼ μὲ γὰρ ἄπονον καὶ ταχεῖαν τὸ βίου μελάσασιν, οὐδὲν [b] ἀθανασίας ἀφέρειν πῆς εὖ φρονοῦσι· θάνα λον δ' ὡς ἀληθῶς εἶναι τ βραδὺ καὶ μετ' ἀλγηδόνων, οὐκ ἐν τῷ [c] τεθνάναι τὸ φοβερὸν, ἀλλ' ἐν μόνῳ τῷ ἀποθνήσκειν ὀπιδεικνύμενον. Τοιαύταις χρωμένων ὀλοφύρσεσι, πάλιν ἱκετεύει τ θεὸν ὁ Μωϋσῆς, ὀπισάμενον τὴν ζώων, καὶ μάλισα τλὺ ἀνθρώπων ἀσθένειαν, καὶ τὰς τοῦ σώμα λος ἀνάγκας ἐκ τροφῆς ἠρτημένας, καὶ δεσποίναις χαλεπαῖς ζωοδουλουμένας, βρώσει & πόσει, ζυγγνῶναι μὲ ἐν πῆς ἀθυμίαις, τλὺ δὲ πάν λων ἔνδειαν ἐκπλῆσαι, μὴ χρόνῳ μήκει, δωρεᾷ δ' ἀνυπερθέτῳ καὶ ταχείᾳ, ἀφ' τλὺ τοῦ θνητοῦ φυσικλεῖ [d] ὀλιγωρίαν ὀξὺ καιρὸν τ βοηθείας ὀπιποθοῦν λος. Ὁ δὲ τῇ ἴλεῳ αὐτοῦ δυνάμει φθάνει προεκπέμψας, καὶ διοίξας τὸ τοῦ ἱκέτου ἀκοίμη λον ὄμμα τ ψυχῆς, ξύλον δείκνυσιν, ὃ προσέταξεν ἀφεῖμεν εἰς τὰς πηγὰς καθεῖναι, τάχα μὲ καὶ καλεσκευασμένον ἐκ φύσεως, ποιᾶν δυνάμιν ἢ τάχα ἠγνοεῖτο, τάχα δὲ καὶ τότε πρῶτον ποιηθὲν, εἰς ἣν ἔμελλεν ὑπηρετεῖν χρείαν. Γενομένου δὲ τοῦ κελευσθέν λος, αἱ μὲ πηγαὶ γλυκαίνουν μελαβαλοῦσαι πρὸς τὸ πότιμον, ὡς [e] εἰ μηδὲ τλὺ δριμὺ ἐφύον λο πῶλε πικραὶ δυνασθ ἀφαινῆναι, ἀφ' τὸ μηδ' ἴχνος ἢ ζώπυρον τ δριμείας [f] κακίας εἰς μνήμλυ ὑπολελεῖφθαι.

Τὸ δὲ δίψος ἀκεσάμενοι μεθ' ἡδονῆς διπλασίας· ἐπειδὴ τ ὀπολαύσεως τὸ παρ' ἐλπίδα ζυμβεβηκὸς ἀγαθὸν [g] ἡυφραινε μᾶλλον· ἔτι καὶ τὰς ὑδρίας πληρώσαν λες, ἀνεζώγνυσαν ὥσπερ ὀπὸ θοίνης καὶ ἱλαρᾶς εὐωχίας ἐσιαθέν λες, καὶ μεθύον λες οὐ τλὺ ἐν οἴνῳ μέθλυ, ἀλλὰ τλὺ νηφάλιον, ἣν ἠκρατίσαν λο, τὰς προπόσεις λαβόν λες ᾧδαὶ τ δσεβείας ἢ προεσῶτος ἄρχον λος. Ἀφικνοῦν λαι δὲ εἰς ταθμὸν δεύτερον, εὐυδρέν λε καὶ εὐδενδρον, Αἴλειμ ὠνομάζε λο, πηγαῖς καλαῤῥεόμενον δώδεκα, παρ' αἷς φοινίκων τελέχη νέα διερνέσα λα ἦν, τ ἀριθμὸν ἑβδομήκον λα, τοῖς ὀξὺ τῇ

[a] οὐκ] Reſtitui, ut maximè ad ſenſum loci neceſſarium, ex MSS. Coiſl. Aug. & Vat.
[b] ἀθανασίας] Melius δίθανασίας.
[c] τεθνάναι] Vide ſupra p. 187. & ibi dicta.
[d] ὀλιγωρίαν] Heſych. v. ὀλιγωρῶν λος, ἀδημονῶν λος.
[e] εἰ μηδὲ] Sic pro μηδὲ εἰ MSS. Mox poſt ζώπυρον, videtur τι deeſſe.
[f] κακίας] Melius, ut opinor, πικρίας. Licet ſic ſcribatur apud Joſeph. Ant. lib. iii. c. 1. ἱκετεύει δὲ τρέπε τ θεὸν, μεθέλειν τὸ ὕδωρ ἀπ τ παρούσης κακίας, καὶ πότιμον αὐτοῖς ἀποδοῦναι.
[g] ἡυφραινε] Sic MSS. Med. Aug. & Reg. Par. pro ἐφράνθ.

Ἁγνοίᾳ βλέπειν δυναμένους ἀγαθῶν τ' ἐθνικῶν ἐναργῆ ζημεῖα κ) δείγματα. Φυλαὶ μ) γάρ εἰσι [h] τὸ ἔθνος δώδεκα, ὧν ἑκάστη πηγῆς ἕξει λόγον [i] ὁσιοῦσα, χορηγούσης εὐσεβείας αἰωνάους, κ) ἀνελλιπεῖς καλὰς παρέξεις. Γενάρχαι δ' τοῦ σύμπαντος ἔθνους ἑβδομήκοντα γεγόνασι, φοίνικι τῷ τ' δένδρων ἀρίστῳ παρεικασθέντες προσηκόντως, ὃ κ) ἐφθῆναι κ) καρπὸν ἐνεγκεῖν ἐστι κάλλιστον· ὅπερ κ) τῷ ζωτικῷ ἔχει δυάμιν, οὐκ ἐν ῥίζαις, ὥσπερ κ) τὰ ἄλλα, καθορωρυγμένῳ, ἀλλ' [k] ἀνώφοιτον, καρδίας τρόπον, ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τ' ἀκρεμόνων ἱδρυμένῳ, ὑφ' ὧν οἷα ἡγεμονὶς ὅλως ἐν κύκλῳ δορυφορεῖται. Τοιαύτῳ δ' ἔχει φύσιν κ) ἡ Ἁγνοία τ' γνησιομμόων ὁσιότητος· ἄνω γὰρ μεμάθηκε βλέπειν τε καὶ φοιτᾶν, κ) μετεωροπολοῦσα ἀεὶ ℰ τὰ θεῖα διερευνωμένη κάλλη, χλοῦην τίθεται τὰ ἐπίγεια, ταῦτα μ) παιδιὰν, ἐκεῖνα δ) σπουδὴν ὡς ἀληθῶς νομίζουσα.

Μετὰ δ) ταῦτ' ἐ πολὺς διῆλθε χρόνος, κ) ἐπορεία σιτίων ἐλίμωττον, ὥσπερ ἐκ διαδοχῆς ἀνταπιτιθεμένων τ' ἀναγκαίων. Δέσποιναι γὰρ χαλεπαὶ κ) βαρεῖαι, δίψα ℰ πεῖνα, Ἁμακληρωσάμεναι τὰς κακώσεις ἐν μέρει προσέκειντο, κ) ζωώδαινε κ) τῷ τ' προλέγειν ἄνεσιν ἐπιγίνεσθ τῷ ἑτέρων· ὅπερ ἦν τοῖς πάσχουσιν ἀφορητότατον, [l] εἴγε πρὸ μικρᾶ δόξαντες ἀπαλλαγῆναι δίψους, [m] ἐφεδρεῦον κακὸν πεῖναν εὗρισκον. Ἦν δ' ἐ μόνον ἡ παροῦσα πενία χαλεπὸν, ἀλλὰ κ) ἡ πρὸς τ' μέλλοντα χρόνον τῶν ἐπιτηδείων ἀπόγνωσις. Ὀρῶντες γὰρ βαθεῖαν κ) πολλῷ ἔρημον, κ) καρπῶν ἀγονωτάτῳ, φόβῳ ἠθύμουν. Πάντα γὰρ ἦσαν, ἢ τραχεῖαι κ) [n] ἀπορρῶγες πέτραι, ἢ ἁλμυρόγεως πεδιὰς, [o] ἢ ὄρη λιθωδέστατα, ἢ ψάμμοι βαθεῖαι πρὸς ἠλίβατον ὕψος ἀνατείνουσαι. Καὶ προσέτι πολυμεὶς ἐδεὶς, οὐκ αὐθιγμὴς, ἐ χειμάρρους, ἐδεμία πηγὴ, παρρὸν ἐδέν, ἐδὲ δένδρον, ἐχ [p] ἥμερον, ἐ τ' ἀγρίας ὕλης, ἐ ζῶον πλωὸν, ἐ χερσαῖον, ὅτι μὴ τ' ἑρπετῶν τὰ ἰοβόλα πρὸς ὄλεθρον ἀνθρώπων, ὄφεις κ) σκόρπιοι. Εἶθ' ὑπομιμνησκόμενοι τ κατ' Αἴγυπτον βίβλων δίαιτης κ) τροφῆς, κ) τῷ τ' ἐκεῖ πάντων ἀφθονίαν ἀντιτιθέντες τῇ πάντων ἐνταῦθα ἐνδείᾳ, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ πρὸς ἑτέρους ἕτεροι τοιαῦτα ἐλογοποίουν· "Ἐπ' ἐλευθερίας ἐλπίδι μεταναστάντες, ἐδὲ τὸ ζῆν ἄδειαν ἔχομεν· οἱ τ μὲ ὑποσχέσει τὸ ἡγεμόνος δυσδαίμονες, ἐν δ) τοῖς ἔργοις τ' ἀνθρώπων ἁπάντων κακοδαιμονέστατοι. Τί τέλος ἔσται τ' ἀνη-

tis acie intuentibus emolumentorum gentis illuſtria indicia & argumenta erant. Tribus enim gentis ſunt duodecim, quarum quæque ſi piè faciat, fontis rationem habebit, pietatem jugem perennemque ſuppeditantis, & honeſtarum actionum munera nunquam deficientia. Nam auctores generis univerſæ gentis ſeptuaginta fuerunt palmæ arborum præſtantiſſimæ merito comparati, quæ & aſpectu, & fructuum proventu pulcherrima eſt, quæ vitalia non item ut reliquæ in radicibus habet defoſſa, ſed altè ſublata cordis more in mediis ramis collocata, quorum ſatellitio tanquam principatus undique ſtipatur. Eadem prædita indole eſt hominum mens ſanctitatis guſtu imbuta. Nam ſupera ſpectare & capeſſere didicit, ſublimiaque peragrans & luſtrans, & divinarum rerum perveſtigans pulchritudinem, ludibria cenſet terrena hæc & jocularia, illa verè ſeria exiſtimat.

Non longo poſtea interjecto tempore, ex annonæ penuria famem experti ſunt, velut rebus neceſſariis eos ſucceſſione quadam viciſſim oppugnantibus. Nam dominæ graves & acerbæ fames & ſitis mala ſortitæ alternis urgebant, eveniebatque ut priore remittente altera ſuperveniret; quod ſentientibus malum intolerandum erat: quippe paulo ante ſiti ſe defunctos rati, inſidiantem mox famem imminentemque reperiebant. Eratque non ſolum præſens penuria illis moleſtiæ, verum etiam in reliquum tempus rerum neceſſariarum deſperatio. Vaſtam enim circa ſolitudinem cernentes & frugum prorſus ſterilem, animos planè deſpondebant. Nam ubique vel horrebant aſperæ abruptæque cautes, vel campus ſoli ſalſugine infamis erat, vel montes ſaxoſi, aut arena profunda in immenſum exaggerata. Nec ullus interea fluvius vel perennis vel torrens viſebatur, nullus fons, nulla ſeges, nulla ſtirps vel manſueta, vel ſylveſtris, non animal ullum, vel volucre vel terreſtre, præter venenatos ad hominum exitium angues & ſcorpios. Igitur tum recordati largo proventu refertam Ægyptum, ejuſque ubertatem & copias cum præſenti rerum omnium indigentia comparantes, iniquo animo ferebant, ac vulgo in circulis alius cum alio hujuſmodi ſermones jactabant: "Qui ſpe libertatis demigravimus, ne facili quidem vitæ conditione & uſura fruimur: ducis promiſſis beati, re atque factis omnium mortalium miſerrimi. Quis tandem modus ſic irritæ

[h] τὸ ἔθνος] Melius ℰ ἔθνως. Quod etiam Turnebo viſum.
[i] ὁσιοῦσα] MSS. Aug. Coiſl. & Par. ὁσιοῦς. Mox pro ὁσιοῦσα ſcribitur in Cod. Med. ὁλαδεία. Senſus vero loci ſatis conſtabit, ſi deleatur ὁσιοῦσα.
[k] ἀνώφοιτον] Ita MSS. Med. & Aug. pro ἀνώφυτον. Sic infra p. 636. διέμβιον ἀνώφοιτον. Item ſupra p. 34. ἀνώφοιτον ἐξάγλη) τὸ σῶμα. Sequitur etiam, ἄνω γὰρ μεμάθηκε βλέπειν τε κ) φοιτᾶν.

[l] οἴγε] MSS. ὤγε.
[m] ἐφεδρεῦον, &c.] MSS. Vat. Med. Aug. & Coiſl. ἐφεδρεύοντος κακὸν πεῖναν, & ſic forſan rectiùs.
[n] ἀποῤῥῶγες] MSS. ἀποῤῥωγάδες, ſed nil mutandum, vox enim iſta ſæpius ab Heſychio agnoſcitur in v. ἀποῤῥῶγες αἱ ἀνίσχουσαι πέτραι.
[o] ἢ] Reſtitui ex MSS.
[p] ἥμερον] Forſan ἡμέρου, ſcil. ὕλης.

longæque

longæque viæ futurus eſt? omnibus navigantibus, & terra iter facientibus, finis quò perveniant, propoſitus eſt, illis emporia & portus, his urbs aliqua vel regio: nobis ſolis inacceſſa & invia ſolitudo & ſpes aſperrima. Nam porro progredientibus velut immenſum profundumque pelagus occurrit indies magis magiſque ſe pandens. Quos verbis inflavit & extulit, quorum aures inani ſpe oneravit, eorum ventrem fame exercitum habet, ne alimenta quidem neceſſaria ſubminiſtrans. Coloniæ nomine, quantæ multitudini os ſublevit, quam ex habitata primum & celebri provincia in deſerta & ſola loca duxit? deinde ad orcum, quæ poſtrema vitæ via eſt, deducit." His laceſſitus, non tam maledictis dolebat, quàm lubricam incertamque populi ſententiam indignè ferebat. Nam qui ſexcenta nec opinatò præter ſolitum eveniſſe ſenſerant, profecto nulla jam rerum probabilitate & veriſimilitudine duci debebant: ſed ipſi fidem accommodare, perſpicuis inducti argumentis omnibus in rebus veracem eſſe. Sed cùm rurſus in mentem ei veniret indigentiæ, quo nullum majus malum hominibus eſt, ignoſcebat, ut qui turbam ſciret natura incertam, & in promptu è re nata mobilem, quod præteritorum oblivionem affert, in poſterum ſpem difficilem proponit. Itaque omnibus in extremo mœrore verſantibus, & ultimas ærumnas expectatione jam imminere & præſto eſſe cenſentibus, Deus partim inſita ſua bonitate & humanitate, partim ſtudio ejus quem ducem deſignarat ornandi, atque adeo omnibus qua is præditus eſſet pietate & ſanctitate in rebus certis & incertis declarandi, miſericordia ductus calamitati medetur. Itaque inuſitata quædam beneficia inſtituit, ut in luculentioribus jam ſignificationibus erubeſcerent indignari, ſi quid ex animi ſententia non procederet, toleranterque ferrent, meliora in reliquum ſperantes. Quid igitur accidit? poſtridie ejus diei circiter auroram ros multus & altus undique circa caſtra viſebatur, quem lenta tanquam nive, inſolitum & extraordinarium imbrem, demiſerat; non tamen aqua, non grando, non nix, non glacies erat (nam iſta nubium mutationes reverſionibus hybernis moliuntur) ſed millium minutiſſimum & candidiſſimum, quæ incredibilis ſpecies ante tabernacula, acervatim profuſa ex crebro & frequenti lapſu, jacebat. Itaque miraculo perculſi ducem interrogabant, Ecquis ille & quò imber

νύτα ϗ μακρᾶς ὅτως ὁδὸς; πᾶσι ϗ τοῖς πλέουσι ϗ τοῖς πεζεύουσιν, ὅρος εἰς ἓν ἀφίξεως πρόκειται, τοῖς μὲ ἐμπόρια ϗ λιμένες, τοῖς δὲ πόλις τις ἢ χώρα· μόνοις δ' ἡμῖν ἄβατος ἐρημία ϗ δυσοδία, καὶ χαλεπαὶ δυσελπιςίαι. Προϊόντων γὰρ ὥσπερ ἀχανὲς ϗ βαθὺ πέλαγος ἀπέρατον ἀναφαίνεται, ϗ καθ' ἑκάςην ἡμέραν ἀῤῥωμένον. Μετεωρίσας ϗ φυσήσας ἡμᾶς τῷ λόγῳ, ϗ κενῶν ἐλπίδων τὰ ὦτα πληρώσας, p. 633. θαλείνῃ λιμῷ τὰς γαςέρας, ἀδὲ τὰς ἀναγκαίας ἐκπορίζων τροφάς. Ἀποκίας ὀνόματι τοσαύτῃ πληθυὶ ἠπάτησεν, ἐξ οἰκουμένης τὸ πρῶτον εἰς ἀοίκητον ἀναγαγὼν, εἶτα ϗ εἰς ᾅδου προπέμπων, τελευτὴ τὸ βίου τελευταίαν ὁδόν." Τοιαῦτ' ἀνειδιζόμενος, οὐχ ὅτως ὑπὲ ταῖς εἰς αὐτὸν κακηγορίαις ἐδυςχέραινεν, ὡς ὑπὲ τῇ τῶν γνώμης αὐτῶν ἀνιδρύτῳ. Πεπειραμένοι γὰρ μυρίων ὅσων ἐκ τοῦ θαλάσσης ξυμβεβηκότων πραγμάτων θαλὰ τὸ καθεςὼς ἔθος, ὤφειλον ὑπὸ μηδενὸς ἔτι τῶν ἀλόγων ϗ πιθανῶν ἄγεσθαι, πεπιςευκέναι δ' αὐτῷ, λαβόντες ἀποδείξεις ἐναργεςάτας τοῦ θεὲ ἀπάντων ἀψευδεῖν. Πάλιν δ' ὅταν εἰς ἔννοιαν ἦλθε τῆς ἐνδείας, ἣ μεῖζον ἀδὲν κακὸν ἀνθρώποις ἐςι, ξυνεγίνωσκεν, ὄχλον εἰδὼς ἀβέβαιον φύσει πρᾶγμα ϗ ὑπὸ τῶν ἐν χερσὶ θλασσομένων, ἃ λήθῃ μὲ τῶν προγεγονότων ἐργάζεται, δυσελπιςίαν δ' εἰς τὰ μέλλοντα. Πάντων ἂν ἐν ᾗ ἐχάταις ὄντων ἀνίαις, ϗ τὰς ἀνωλάτω προσδοκώντων ξυμφορὰς, ἃς ἐνόμιζον ἐφεδρεύειν, ϗ ἐγγυτάτω παρεῖναι, τοῦτο μὲ θεὸς τῷ σύμφυτον ὑπεικειαν ϗ φιλανθρωπίαν, τοῦτο ᾧ βυλόμενος ὃν ἐχειροτόνησεν ἡγεμόνα τιμῆσαι, ϗ ἔτι μᾶλλον ὡς εὐσεβείας ἔχει ϗ ὁσιότητος ἔν τε τοῖς φανεροῖς καὶν τοῖς ἀδήλοις ἅπασι θασυςῆσαι, ὁ θεὸς ἐλεήσας, τὸ πάθος ἰᾶται. Ξένας ἂν θεραπείας ἐκαινοτόμει, τραχυτέραις ὅπως ἐμφάσεσιν αἰδεσθῶσιν ἤδη μὴ δυσαναχετεῖν, εἰ μὴ ϗ γνώμῃ εὐθὺς ἀποβαίη, πληκτικῶς δ' ὑπομένειν, χρηςὰ περὶ τῶν μελλόντων προσδοκῶντες. Τί ἂν ξυνέβη; τῇ ὑςεραία περὶ τὴν ἕω, δρόσος βαθεῖα ϗ πολλὴ περὶ σύμπαν ἦν ἐν κύκλῳ τὸ στρατόπεδον, ἣν ἐπένειφεν ἡσυχῇ, ἀήθη ὑετὸν ϗ παρηλλαγμένον, οὐχ ὕδωρ, οὐ χάλαζαν, οὐ χιόνα, οὐ κρύσταλλον, ταῦτα γὰρ αἱ τῶν νεφῶν ἀπεργάζονται μεταβολαὶ τῆ χειμερινῆς τροπῆς· ἀλλὰ κέγχρου βραχυτάτου ϗ λευκοτάτου, ἢ ἁλὸς τὴν ἐπάλληλον φορὰν ξηρὸν προυχέχυτο τῶν κλινῶν, ἄπιστος ὄψις. Ἦν καταπλαγῆτες ἐπυνθάνοντο τοῦ ἡγεμόνος, τίς τε υἱὸς ἄτος ἐςιν, ὃν οὐδεὶς πω πρότερον εἶδεν

ἀνθρώπων,

ᵠ ἐχάταις] MS. Reg. Par. ἀχέτοις. Forſan ἀπεκέτοις.

ʳ τραχυτέραις] MSS. καινοτέραις, & ſic melius. Vide præcedentia. Mox ibidem neſcio annon pro αἰδεσθῶσι, reponi debet, ἀναδιδαχθῶσι· vel ſic ſcribe, vel dele μὲ, cum Codice Auguſtano.

ˢ ἐπένειφεν] Ita MSS. pro ἀπέπιπτεν.

ᵗ λευκοτάτου] MSS. Vat. Aug. & Coiſl. λεπτοτάτου. Textus ſacer Exod. xvii. 14. ἐπὶ προσώπου τῆ ἐρήμου λεπτὸν ὡσεὶ κόριον, λευκὸν ὡσεὶ πάγος. Noſter quoque ſupra agens de Manna p. 92. καὶ ἐςι λεπτὸς ὑποῖός τε ϗ ὑποθῖος.

I

ἀνθρώπων, καὶ πρὸς τί γέγονεν. Ὁ δὴ καταπνευσθεὶς ἔνθεος γίνεται, καὶ διατίζει τάδε· "Θνητοῖς μὲν ἀνεῖται πεδιὰς ἡ βαθύγειος, ἣν ἀναλεμόντες εἰς αὔλακας, ἀρῶσι καὶ σπείρωσι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ γεωργίαν δρῶσι, καρπὸς ἐτησίους ἐκπορίζοντες εἰς ἀφθονίαν τῶν ἀναλισκομένων. Θεῷ δ' ἁπλᾶ μοῖρα τῶν πάντων, ἀλλ' ὁ σύμπας κόσμος ὑπόκειται, καὶ τὰ τούτου μέρη
p. 634. πρὸς ἃς ἂν ἐθέλῃ χρείας, ὡς διατόπῃ δοῦλα, ὑπηρετεῖ. Νῦν δὴν ἔδοξεν αὐτῷ τὸν ἀέρα τροφὴν ἐνεγκεῖν ἀνθ' ὕδατος, ἐπεὶ καὶ γῆ πολλάκις ὑετὸν ἤνεγκεν. Ὁ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ ποταμὸς καθ' ἕκαστον ἐναυτὸν τὰ ἐπικλύσεσι πλημμυρῶν, ὅταν ὑποδύῃ τὰς ἀρούρας, τί ἕτερον, ἢ ὑετός ἐστι κάτωθεν ἐπινείφων; θαυμάσιον μὲν δὴ τὸ ἕτερον ἔργον, εἰ καὶ ἐνταῦθα ἔστη· νυνὶ δὲ καὶ [x] θαυμασιωτέροις ἄλλοις ἐθαυματούργει." Ἐπεγελάμφει δὲ ἄλλος ἀλλαχόθεν ἀγγεῖα ζωγκόμιζον, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν ὑποζυγίων, οἱ δὲ κατὰ τῶν ὤμων ἐπηχθισμένοι, προνοίᾳ τοῦ πρὸς πλείω χρόνον [y] ταμιεύσασθαι τὰ ἐπιτήδεια. Ἦν δ' ἄρα ἀταμίευτα καὶ ἀθησαύριστα, δωρεὰς ἀεὶ νέας ἐγνωκότος τοῦ θεοῦ χαρίζεσθαι. Τὰ μὲν δὴ πρὸς τὸν τότε ἀνάγκαν τε καὶ χρῆσιν αὐτάρκη καταστκευάσαντες, μεθ' ἡδονῆς προσενέγκαντο· τὰ δ' αὖ ὑπολειφθέντων εἰς τὴν ὑστεραίαν, [z] ἀδέν τι σῶον εὕρισκον, ἀλλὰ μεταβεβληκότα, καὶ δυσώδη, καὶ μεστὰ τοιαυτροπῶν ζώων, ἃ καὶ ζῆψιν εἴωθε γεννᾶσθαι. Ταῦτα μὲν ἦν ἀπερίπτου καὶ τὸ εἰκὸς, ἑτέρας δ' ἀτρεπεῖς τροφὰς ἀνεύρισκον, ἃς ἅμα τῇ δρόσῳ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ζωοῦσθαι νέφεσθαι. [a] Γέρας δ' ἐξαίρετον ἡ ἱερὰ ἑβδομὰς εἶχεν. Ἐπειδὴ γὰρ ἀδὲν ἐφεῖται δρᾶν ἐν αὐτῇ, παύσων ἢ μικρῶν καὶ μεγάλων ἔργων ἀνέχειν διείρηται, ζυγκομίζειν ἀ δυναμένοις τότε τὰ ἐπιτήδεια, [b] πρὸ μιᾶς ὁ θεὸς ὕειν διπλᾶ, καὶ κελεύειν φέρειν εἰς δύο ἡμέρας αὐτάρκη τροφὴν ἑσομένην· τὰ δὴ ζυγκομισθέντα σῶα διέμενον, ἀδενὸς, ἢ πρότερον φθαρέντος, τὸ παράπαν. [c] Λέγω δή, καὶ τὸ ἔτι τούτου θαυμασιώτερον· ἐπὶ γὰρ ἔτη τεσσαράκοντα, ποσὸν μῆκος αἰῶνος, ὁδοιπορούσιν αὐτοῖς, αἱ χορηγίαι τῶν ἀναλισκομένων ἐν τάξεσι τῶν εἰρημένων ἐγίνοντο, καθάπερ ἐν σιταρχίαις μεμερισμέναις πρὸς τὰς ἐπιβαλλούσας ἑκάστοις μερίδας. Ἅμα μέντοι καὶ τὴν τελευτήσαν ἡμέραν ἀνεδιδάσκοντο. Ζητοῦντες γὰρ οὐκ ὀλίγοι, τίς ἄρα [d] ἐστὶν ἡ τοῦ κόσμου γενέθλιος, ἐν ᾗ τόδε τὸ πᾶν ἀπετελειώθη, καὶ παρ' πατέρων καὶ προγόνων τὴν ζήτησιν ἄλυτον παραδεξάμενοι, μόλις ἠδυνήθησαν εὑρεῖν· ἃ μόνον χρη-

extitiſſet, quem nondum quiſquam hominum vidiſſet. Ille divinitus afflatus, Deique ſpiritu actus, iſta vaticinatur: "Mortalibus planities pinguis conceſſa eſt, quam ſulcis proſciſſam vertant & ſerant, & reliqua agriculturæ exerceant, fruges annuas ad rerum neceſſariarum copiam quærentes; Deo autem non una ſummæ rerum portio, ſed mundus univerſus ſubjectus eſt, ejuſque oræ & regiones omnes, in quemcunque vocet uſum, ut hero mancipia, ſerviunt. Quocirca nunc ei placuit aerem humoris vice alimentum ferre, quando & terra ſæpenumero imbrem tulit. Nam Ægypti fluvius quotannis incrementis diluviorum arva rigans, quid aliud eſt obſecro, quam imber ex imo profuſus? iſta res ſanè admiranda contigerat, ſi iſthic conſtitiſſet: nunc vero aliis magis admirabilibus ad portentum innovata exaugebatur." Vaſis enim alius aliunde depromptis comportabant, vel jumentis vel humeris impoſitum, in proviſionem penoris diuturniorem. Verum neque conditivum erat, neque aſſervari poterat, dona ſubinde recentia Deo largiri volente. Nam eo quod neceſſitati & uſui præſens ſatis eſſet, apparato jucundè veſcebantur: quod in craſtinum redundaret ſalvum adhuc & integrum non reperiebant, ſed immutatum & odore tetrum, illiſque beſtiolis ſcatens, quæ ex putore naſci ſolent. Eo igitur, ut par eſt, projecto, alium cibum paratum in promptu reperiebant, quo cum rore quotidie tanquam ningebat. Sed eximio quodam munere ſeptimus quiſque dies eminebat. Quando enim nihil fas eſt in eo agere, ſed ab omni opere magno parvoque ceſſare reſidereque injunctum eſt, quod congerere non poterant, duplici annona pridie pluebat, ferreque Deus jubebat quemque bidui juſta diaria: quæ tamen comportata nihil degenerabant, nulla, ut antè, illis tabe inceſſente. Enimvero aliquid etiam hoc admirabilius commemorabo. Nam in quadraginta perpetuos annos viatoribus, tanto profugis ævo, rerum neceſſariarum ſuppeditatio illis quas diximus temporis ſtationibus ſubminiſtrabatur, quemadmodum in ſtellatura & canone frumentario virilis cuique demenſaque attributio: ſimul vero optabilem illum diem edocebantur. Nam qui tanto ante quæſiviſſent quis eſſet mundi natalis, quo hæc rerum ſumma orta eſſet, & eam à patribus & majoribus quæſtionem indiſſolutam accepiſſent, vix tandem invenire eam potuerunt: non ſolum ora-

[v] δὴν δύῃ] Vulgo ſcribitur ἄρδῃ.
[x] θαυμασιωτέροις ἄλλοις] Melius θαυμασιώτερον ἄλλο.
[y] ταμιεύσασθαι] MSS. ταμιεύσιαι.
[z] ἀδέν τι] Forſan ἀδέν ἔτι.
[a] γέρας—ἐξαίρετον] Nonnulli Codices τέρας ἐξαίσιον, ſed nil muto, ſic enim alibi à Philone ſcribitur. Vide ipſum p. 639, 766, & 894.
[b] πρὸ μιᾶς] Deeſt MSS. Med. Coiſl. & Aug. In Codice Reg. Par. ſcribitur πρεμιηνία. Quidni vero τὸ πρὸ τῆ ἑβδόμης? Sic enim infra Noſter, τὸ πρὸ τῆ ἑβδόμης νόμον.
[c] λέγω δή] MSS. Vat. & Coiſl. λέγω δέον. Fortè olim fuerat ſcriptum λέγω δ' ὅτι.
[d] ἐστὶν] Inſerui ex MSS.

culis, verum etiam argumento clariſſimo edocti. Nam aliis diebus eo quod ſuperabat, putreſcente, quod ante ſeptimum diem depluebat, id non mucebat ac vitiabatur, verum etiam duplici menſura cumulabatur. Is autem uſus erat: cum prima luce colligentes quod ningebat, molebant vel pinſebant, mox coquentes ſcitum edulium tanquam opus dulciarium liguriebant, nihil coquorum ſupervacanea opera egentes. Quinetiam non multo poſt deliciis abundabant, non ſecus quàm in beata & frequenti regione Deo illis in ſolitudine affatim magnam rerum copiam largiente. Nam quaque veſpera ortygometrarum continens nubes à mari adventantium tota caſtra inumbrabat, humili volatu capturam adjuvantium. Itaque capientes apparanteſque ut cuique collibebat, carne jucundiſſima fruebantur, neceſſario ſcitamento cibum lenientes.

Sed harum rerum in larga & prolixa agitantes copia nunquam deficientium, aquæ rurſum atrox inopia opprimebat. Itaque ad deſperationem ſalutis ſpectantibus, Moſes ſumpto ſacro lituo, quo in Ægypto prodigia deſignarat, numine actus ſaxum ſolidum & durum ferit. Illud verò, ſive fontis qui ante ſuberat patefacta inſigni vena, ſive tum primum aqua cæcis cuniculis ad illud ſaxum repente confluente, & ſuo impetu laticem expreſſum extrudente, apertum ſalientis modo aquam effudit, neque ſolum in præſens remedium ſitis attulit, verum etiam longo tempore tot hominum millibus largitatem potus ſuppeditavit. Omnes enim urnas impleverunt, ut & antea ex fontibus qui natura amari, Dei numine dulciores evaſerant. Quod ſi quis his fidem non habet, is neque Deum novit, neque eum unquam inveſtigavit; ſtatim enim intellexiſſet, ſtatim firmè modis omnibus percepiſſet, miracula iſta & inuſitata prodigia, Dei planè eſſe ludicra ad ſeriam & ampliſſimam aliorum magnificentiam comparata, reſpiciens cœli originem, errantium & inerrantium ſtellarum choros, lucentis interdiu fulgorem ſolis, nocturnas lunæ vices, terræ ſitum in medio univerſi loco defixum, continentium & inſularum immenſas magnitudines, animantium & ſtirpium inenarrabiles formas: adhæc æquorum æſtus, fluviorum perennium & torrentium impetus, jugium latices fontium, quorum alii

σμοῖς ἀναδιδαχθέντες, ἀλλὰ καὶ τεκμηρίῳ πάνυ ζαφεῖ. Τὸ γὰρ πλεοναζον ἐν ταῖς ἄλλαις ἡμέραις, ὡς ἐλέχθη, φθειρόμενον, τὸ πρὸ τῆς ἑβδόμης νόμφον ὃ μόνον ὃ μετέβαλεν, ἀλλὰ καὶ μέτρον εἶχε διπλάσιον. Ἡ δὲ χρῆσις ἦν τοιάδε· Συλλέγοντες ἅμα τῇ ἕῳ τὸ νιφόμενον, ἤλουν ἢ ἔτριβον, εἶθ' ἕψοντες ἡδεῖαν πάνυ τροφὴν, εἶτα μελίπηκτον προσεφέροντο, μὴ δεόμενοι σιτοπόνων περιεργείας. Ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸ εἰς ἅβρο- p. 635.
διαιον βίον οὐκ εἰς μακρὰν ὑπόρυν, ὅσαπερ ἐν οἰκουμένῃ χώρᾳ, καὶ εὐδαίμονι, βληθέντος τοῦ θεοῦ καὶ πολλὴν περουσίαν ἄφθονα χορηγεῖν ἐν ἐρημίᾳ· Ταῖς δὲ ἑπομέραις ὀρτυγομητρῶν νέφος συνεχὲς ἐκ θαλάττης ἐπιφερόμενον, πᾶν τὸ στρατόπεδον ἐπεσκίαζε, τὰς πτήσεις προσγειοτάτας ποιούμενον εἰς τὸ εὔθηρον. Συλλαμβάνοντες δὲ καὶ σκυάζοντες ὡς φίλον ἑκάστοις, κρεῶν ἀπέλαυον ἡδίστων, ἅμα καὶ τροφὴ παρηγορούντες ἀναγκαίῳ προσοψήματι.

Τούτων μὲν ἓν πολλοῦ ἦγον ἀφθονίαν οὐκ ἐπιλειπόντων· ὕδατος δὲ καὶ πάλιν πίσασα δεινὴ πάνις ἐπιγίνεται, καὶ πρὸς ἀπόγνωσιν ἤδη τραπομένων ζωτηρίας, λαβὼν Μωϋσῆς τοῦ ἱερὰν ἐκείνην βακτηρίαν, δι' ἧς τὰ κατ' Αἴγυπτον ἀπετέλεσε σημεῖα, θεοφορηθεὶς τοῦ ἀκρότομον πατάξει πέτραν. Ἡ δ' εἴτε προϋποκειμένης πηγῆς φλέβα καίριον διακοπεῖσα, εἴτε καὶ τότε πρῶτον ὕδατος ἀφανέσιν ὑπονόμοις εἰς αὐτοῦ ἀθρόα συρρυεῖσα καὶ σφόδρα σκληθεῖσα, ἀναστομωθεῖσα τῇ βίᾳ τῆς φορᾶς, κρουνηδὸν ἐκχεῖται, ὡς μὴ τότε μόνον πλημμελεῖν ἄκρος δίψους, ἀλλὰ καὶ πρὸς πλείω χρόνον τοσαύταις μυριάσιν ἀφθονίαν ποτοῦ. Τὰ γὰρ ὑδρεῖα πάντ' ἐπλήρωσαν, ὡς καὶ πρότερον ἀπὸ τῶν πηγῶν, αἱ μικραὶ μὲν ἦσαν φύσει, μετέβαλον δ' ἐπιφροσύνῃ θεία πρὸς τὸ γλύκιον. Εἰ δέ τις τούτοις ἀπιστεῖ, θεὸν ἴστω οἶδεν, ὅτ' ἐζήτησε πώποτε· ἔγνω γὰρ ἂν, ἀθέως ἔγνω, παγίως καταλαβών, ὅτι τὰ παράδοξα δὴ ταῦτα καὶ παράλογα, θεοῦ παίγνιά εἰσιν, ἀπιδὼν εἰς τὰ τῷ ὄντι μεγάλα καὶ παρὰ δῆς ἄξια, φύσιν ὁρατὴν, καὶ πλανητῶν & ἀπλανῶν ἀστέρων χορείας, καὶ φωτὸς ἀνάλαμψιν, ἡμέρας μὲν ἡλιακῆς, νύκτωρ δὲ τὰ ἀπὸ ζελήνης, καὶ γῆς ἵδρυσιν ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τοῦ παντὸς, ἠπείρων τε καὶ νήσων ὑπερβαλλοντα μεγέθη, καὶ ζώων καὶ φυτῶν ἀμυθήτους ἰδέας, ἔτι δὲ καὶ πελαγῶν, ἀναχύσεις, ποταμῶν αὐθιγμῶν & χειμάρρων φορὰς, ἀενάων ῥεῖθρα πηγῶν, ὧν αἱ

[c] προσγειοτάτας] Joſeph. Ant. lib. iii. c. 1. καὶ μετ' ὀλίγον ἐξιόντων πλῆθος, τριῶν ὄντων τὸ ὄρνεον, ὡς κόδιν ἕτερον, ὃ Ἀραβίοις κόλπος ἰφίπλαν, τὸ μεταξὺ θάλασσαν ὑπερελθόν· καὶ νῦν κόπον τι ἅμα καὶ πλῆσιον, καὶ προσγειότερα μᾶλλον τῶν ἄλλων ὄν, καταφέρει τοὺς Ἑβραίους. Vide Plin. Hiſt. Nat. lib. x. c. 23. *Parva Avis, & cum ad nos venit terreſtris potius quam ſublimis.* Vide etiam Herodot. Hiſt. lib. ii. c. 17. & Bochart. Hierozoic. lib. i. c. 15. 105. Bis vero coturnices cecidiſſe notandum. Primo, continuò poſt profectionem ex Ægypto, per unum ſolummodo diem: ſecundò, per menſem integrum, anno poſt profectionem ſecundo. Vide Num. xi. 32.

[f] καὶ τῷ τροφῷ] Si ferrent Codices, ſic lubens ſcriberem, καὶ τοῦ τροφοῦ καινοῦ.

[g] ἀθρόα] MS. Med. ἄθρων.

[h] ἄκρος δίψους] Similiter Noſter, infra p. 846. δίψαν ἀκυμφέσιν ὕδασι. Reſpicit vero Sap. Sol. xi. 4. ἐδίψησαν καὶ ἐπεκαλέσαντό σε, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκ πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ, & ἴαμα δίψης ἐκ λίθου στερεοῦ. Sic etiam Homer. Il. x.

—— ποτὸν ἀκέσσαντό τε δίψαν.

Vide Heſych. v. ἀκοσήσας.

μὲν

μὴ [i] ψυχρὸν, αἰ ἢ θερμὸν ὑδάτων ἀνομβρῆσι· ἀέρ⊙ πανοίας τροπὰς, ἐτησίων ὡρῶν διακρίσεις, ἄλλα κάλλη μυρία. Ἐπιλίποι ἂν ὁ βί⊙ τὸ βουλομένῳ διηγεῖσθαι τὰ καθέκαστα, μᾶλλον ἢ ἔν τι τ̃ ὁλοχερεστέρων μερῶν τ̃ κόσμου, κἂν εἰ μέλλοι πάντων ἀνθρώπων ἔσεσθαι μακροβιώταλ⊙. Ἀλλὰ ταῦτα μὲ πρὸς ἀλήθειαν ὄντα θαυμάσια, καταπεφρόνηται τῷ ζωμένῃ· τὰ ἢ μὴ ἐν ἔθει, κἂν μικρὰ ᾖ, ξέναις φαντασίαις ἐκδιδόντες, καταπληττόμεθα τῷ φιλοκαίνῳ.

p. 636. Ἤδη ἢ πολλῷ κ [k] ἀπόρευτον διεξεληλυθότων, ὄροι τινὲς ἀνεφαίνοντο γῆς οἰκουμένης κ πρόσφατα χώρας, εἰς ἣν μεθορμίζοντο· [l] νέμον ἢ δ' αὐτῷ Φοίνικες. Ἐλπίσαντες ἢ βίον εὔδιον κ γαλήνην αὐτοῖς ἀπαντήσεσθαι, γνώμης ἐσφάλησαν. Ὁ γὰ [m] προκαθήμενο⊙ βασιλεὺς πόρθησιν ὀλεθρίαν, ἀναστήσας τῷ ἐκ τ̃ πόλεων νεότητα, μάλιστα μὲ ἀνείργων ἐπανιστάμενον· εἰ ἢ βιάζοιντο, ἀλλὰ χειρῶν ἀμυνόμενο⊙ ἀκμῇσι κ ἄρτι πρῶτον καθιστάμενοις εἰς ἀγῶνα, κεκμηκότας ὁδοιπορίαις καὶ ἐνδείαις σιτίων Ꞓ ποτῶν, ἃ κ μέρ⊙ ἀνιπετίθετο. Μωϋσῆς ἢ πρὸς τ̃ ζκοπῶν γνοὺς ἀ μακρὰν διεσηκότα τ̃ ἐχθρῶν στρατὸν, καταλέξας τὰς ἡβώντας, κ στρατηγὸν ἑλόμενο⊙ ἕνα τ̃ ὑπάρχων Ἰησοῦν, πρὸς τὴν μείζονα ζυμμαχίαν αὐτὸς [n] ἐπείγετο. Περιῤῥαναμμένο⊙ γὰ τοῖς εἰωθόσι καθαρμοῖς, ὅπῃ κωλυτὸν τ̃ πλησίον μ̃ πυθῆς ἀναδραμὼν, ἱκέτευε τ̃ θεὸν ὑπεραπίσαι, καὶ νίκῃ κ κράτ⊙ πειποιῆσαι τοῖς Ἑβραίοις, ὃς ἐκ ο χαλεπωτέρων κινδύνων κ κακῶν ἄλλων ἐρύσατο· μὴ μόνον τὰς ἐξ ἀνθρώπων ὑπικρεμαθείσας ζυμφορὰς ἀποσκεδάσας, ἀλλὰ κ ὅσας ὅ, τε τ̃ στοιχείων νεωτερισμὸς ἐκαινούργησε κατ' Αἴγυπτον, καὶ ὁ ἐν τ̃ ὁδοιπορίαις ἀνήνυτο⊙ λιμός. Ἤδη ἢ μελλόντων εἰς μάχην καθίστασθαι, τερατωδέστατόν τι ζυμβαίνῃ πάθ⊙ περὶ τὰς χεῖρας αὐτ̃· κυφότατα ἢ ἐγίνοντο ἐν μέρει κ βαρύτατα. Εἶθ' ὁπότε μ̃ [p] ἐπελαφείζοντο πρὸς ὕψο⊙ αἴρεσθαι, τὸ ζυμμαχικὸν ἐῤῥώννυτο, καὶ ἀνδραγαθιζόμενον [q] ὑπικυδέστερον ἐγίνετο· ὁπότε ἢ κάτω [r] βρίσειαν, ἴσχυον οἱ ἀντίπαλοι· μιμούντο⊙ γὰ ζυμβόλων τ̃ θεῦ, ὅτι τ̃ μὲν ἐστι γῆ καὶ αἱ τοῦ παντὸς ἐσχατιαὶ κλῆρο⊙ οἰκεῖο⊙, τ̃ δ' αἰθὴρ ὁ ἱερώτατο⊙· καὶ ὥσπερ ἐν τῷ παντὶ βασιλεύει κ κατακρατεῖ γῆς ὠκεανὸς, ὕτω Ꞓ τὸ ἔθνο⊙ πρέπεσθαι τῶν ἀντιπολεμούντων. Ἄχρι μ̃ ἂν τινο⊙ αἱ χεῖρες οἷα πλάστιγγες, ἐν μέρει μ̃

frigidis, alii calidis aquis ſcaturiunt: aeris omne genus commutationes, temporum anni diſtinctiones & viciſſitudines, aliaque infinita decora. Nam ſingula percenſere volentem vita defecerit, atque adeo aliquam majorem & ſolidiorem mundi partem, quamvis hominum vivaciſſimum & annoſiſſimum futurum. Sed iſta prorſus miranda conſuetudine negliguntur: quicquid autem inſuetum eſt, tametſi parvum, inſolita ſpecie perculſi ex novitatis ſtudio ſtupentes miramur.

Jam autem vaſtis & inviis locis peragratis, fines aparuere loci culti & tanquam ſuburbana regionis in quam demigrabant: eam regionem Phœnices incolunt. Sed qui vitam ſibi ſerenam tranquillamque ſpoponderant, longè opinione falſi ſunt. Rex enim qui locis illis præſidebat, metu populationis & vaſtationis, excita ex urbibus juventute prohibiturus hoſtem potiſſimum obviam venit: ſin vim facerent, manu propulſaturus nullo negotio, ſuis præſertim ad pugnam recentibus nulloque labore fractis, de via laſſos & à cibo laborantes & potu, quorum penuria in vicem eos invaſerat, aggreſſurus. Moſes comperto per exploratores non procul abeſſe hoſtium exercitum, delecta centuriataque pube imperatoreque eis uno ex præfectis impoſito nomine Jeſu, ad majus auxilium ipſe properabat. Nam ſolita aſperſus luſtratione, conſcenſo celeriter proximo tumulo, Deum veneratur, ut opem propitius volenſque ferat, victoriamque & adoream Hebræis præſtet, quos gravioribus periculis & malis aliis jam liberarit, non ſolum calamitatibus quæ ab hominibus impendebant diſſipatis: verum etiam iis ærumnis quas elementorum impotentiam in Ægypto & in itinere longa fames novaverat. Atque jam confligere parantibus mirandum in modum manus ejus ſunt affectæ. Nam læviſſimæ viciſſim & graviſſimæ erant: ac ſi quando ſublimè leviores tollerentur, corroborabantur partes & ſtrenuè pugnando evaleſcebant: ſin graves in pronum vergerent, convaleſcebant hoſtes: notatione quadam Deo ſignificante, iſtorum propriam eſſe poſſeſſionem terram & ſummæ rerum ultimas oras, horum ætherem ſanctiſſimum; & quemadmodum in univerſo regnat & imperat terræ cœlum, ita gentem illam hoſtibus potiorem & ſuperiorem futuram. Itaque quamdiu manus tanquam lances vicibus levabantur, & ingraveſcebant, tunc am-

[i] ψυχρὸν—θερμὸν] Sic pro ψυχρῶν—θερμῶν repoſui ex MSS. ex eiſdem expunxi πηγὰς, ut omnino redundans.
[k] ἀπόρευτον] Melius ἀοίκητον, ob ſequens οἰκουμένης.
[l] νέμον] Ita MSS. pro ἐνέμον.
[m] προκαθήμενο⊙] Nonnulli Codices καθέμενο⊙.
[n] ἐπείγετο] MSS. ἠγάτο, ſed nil muto.
[o] χαλεπωτέρων] MS. Aug. χαλεπωτάτων. Mox pro κινδύνων, ſcribitur πολέμων in MSS.
[p] ἐπελαφείζοντο] Melius ἐπελαφείζοιντο.

[q] ἐπικυδέστερον] Anne ἐπικερδέστερον? Vide ſupra p. 353.
[r] βρίσειαν] MSS. βαρύσειαν, ſed nil muto. Noſter ſupra Lib. de Dei Immutab. p. 305. ἵνα μὴ ταλαντεῦσαν βέλτῃ τὸ χεῖρον. Idem de Plantat. p. 215. πῶς τὸ πλεῖρις ἂ βέλθει ταλαντεῦον. Forſan ergo emendandus Heſych. v. βέλθησαι, λάμπησαν, βαρῆσαν· pro λάμπησαν, ex his Philonis locis ſcribendum videtur, ταλαντεύσαν. Idem βέλθει, θαῤῥοῦσι. Ibi ſcribe θαρσοῦσι.

biguum

bigarum certamen æqua manu miſcebatur: poſt ubi repentè ponderis expertes digitis pro alis uſæ, ſublimes in altum emicare cœperunt, volucrum in morem aera capeſſentes, ſurſum ſubnixæ permanſerunt, quoad Hebræi victoria ſine controverſia potiti ſunt, omni hoſtium pube occidione occiſa, & quæ in alios conſulere neſariè cupiebant, jure perpeſſa. Tunc Moſes ara poſita, quam ex eventu, Dei perfugium nominavit, pro victoria rem divinam fecit, votorum gratulationem perſolvens.

Poſt illam pugnam optimum factu eſſe cenſuit, regionem in quam migratura multitudo erat inſpicere (jam autem alter peregrinantibus annus appetebat) ne, quod aſſolet, ignaros forte pigeret, ſed ut iis quæ fando ante audiverant, certiſſima rerum illarum fide compertis, quid facto opus eſſet conſulerent. Ita viros duodecim, numero tribuum pares, ſingulos ex quaque ſpectatiſſimos, ex omni optimatum numero tribunos deligit, ne ſi qua pars plus minuſve ferret, ſimultates exiſterent, & ut omnes pariter per ſuos proceres, ſi miſſi veraces eſſe vellent, de cultorum rebus certo cognoſcerent. Iis delectis hunc in modum loquitur: " Certaminum & periculorum quæ adhuc ſubiimus & ſuſtinemus, precium merceſque agrorum metatio & aſſignatio eſt: cujus utinam ſpe ne excidamus, qui numeroſiſſimam gentem in coloniam deducimus. Longe autem opportuniſſima cœptis noſtris fuerit locorum, hominum, rerum cognitio, ut ignorantia damnoſiſſima. Quocirca vos deſignavimus, ut veſtris oculis arbitris & mentibus illa ſpectaremus. Ergo tantæ turbæ, aures & oculi ſitis ad eorum certam fidem quæ noſſe refert. Quæ autem ſcire avemus, tria iſta ſunt: primum quanta habitatorum multitudo: deinde quæ vires civitatum, ſitus opportunitas, conſtructionum munitio, aut contra; ad hæc num ager ſit ſoli feracis & pinguis, idonei ferendis omnis generis fructibus ſegetum & arborum; an tenuis & exilis: ut adverſus vires & multitudinem habitatorum paribus copiarum opibus nitamur, adverſus locorum munitionem machinas & helepoles comparemus. Regionem autem permagni refert cognoſcere, an ſit ejus ager lætus necne; nam pro ſterili voluntaria pericula ſubire, inſcitiæ fuerit. Cæterum arma noſtra, machinæ, omneſque opes in una Dei fiducia ſitæ ſunt: iſto freti apparatu nulli ſuccumbemus terrori: poteſt enim invicta homi-

ἐπεκυφίζοντο. ἐν μέρει δ' ἐπέῤῥεπον, [f] τἀνικαῦτα καὶ ὁ ἀγὼν ἀμφήριστος ἦν· ἐξαπιναίως δ' ἀδαρεῖς γνόμενοι, δακτύλοις ἀντὶ ταρσῶν χρώμενοι, μετέωροι πρὸς ὕψος ἤρθησαν, καθάπερ αἱ πτηναὶ φύσεις ἀεροπορούμεναι, καὶ διέμενον ἀνωφόρητοι, μέχρι τοῦ τὴν νίκην Ἑβραίοις ἀναπαγώνιστον ἄρασθαι· τῶν ἐχθρῶν ἡδονὴν ἀναιρεθέντων, ἅπερ τε ἀμφιβεῖναι πρὸς τὸ πρόσηκον ἐπῴδαζον, παθόντων μὴ δίκης. Τότε καὶ Μωσῆς ἱδρύεται βωμὸν, ὃν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότων ὠνόμασε, [t] θεοῦ καλαφυγὴν, ἐφ' ᾧ τὰ ἐπινίκια ἔθυε, χαριστηρίους εὐχὰς ἀποδιδούς.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην, ἔγνω δεῖν τοῦ χώραν εἰς ἣν ἀποικίζετο τὸ ἔθνος, καλασκέψασθαι· δεύτερον δ' ὁδοιπορεῖσιν ἔτος ἐνειστήκει· βουλόμενος [v] ἢ μὴ, οἷα φιλεῖ, γνωσιμαχεῖν σὺν εἰδόσιν, ἀλλ' ἀκοῇ προμαθόντας αὐτὴν, ἐπιστήμῃ τοῦ σκεῖ βεβαίᾳ χρωμένους, τὸ πρακτέον ἐκλογίζεσθαι. Δώδεκα δ' ἰσαρίθμους τοῖς φυλαῖς ἄνδρας, ἐξ ἑκάστης ἕνα φύλαρχον, αἱρεῖται, τοὺς δοκιμωτάτους ἀριστίνδην προκρίνας, ἵνα μηδεμίᾳ μοῖρα πλέον ἢ ἔλαττον ἐπισκαμμένη διαφέρῃ· πᾶσαι δ' ἐξ ἴσου διὰ τοῦ ἐν τέλει τὰ πρὸς τοὺς καλοὺς, εἰ βουληθεῖεν οἱ πεμφθέντες ἀψεύδειν, ἐπιτρέπουσιν. Ἑλόμενος δ' αὐτοὺς, φησὶ τάδε· " Τῶν ἀγώνων καὶ κινδυνίων οὓς ὑπεστήμεθα καὶ μέχρι νῦν ὑπομένομεν, ἆθλόν εἰσιν αἱ κληρουχίαι, ὧν τὴν ἐλπίδα μὴ διαμαρτάνομεν, ἔθνος πολυανθρωπότατον εἰς ἀποικίαν πρεσπέμποντες. Ἔστι δ' ἀφελιμώτατον ἡ τόπων καὶ ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων ἐπιστήμη, ὥσπερ ἡ ἄγνοια βλαβερόν. Ὑμᾶς δὲ ἐχειροτονήσαμεν, ἵνα τοῖς ὑμετέραις ὄψεσί τε καὶ διανοίαις τἀκεῖ θεασώμεθα· γίνεσθε δὴ τοσούτων μυριάδων ὦτα καὶ ὀφθαλμοὶ πρὸς τὴν τῶν ἀναγκαίων εἰδέναι ζαφῆ καταληψιν. Ἃ μὲν γνῶναι προθύμως, τρία ταῦτ' ἐστίν· οἰκητόρων πλῆθός τε καὶ δυνάμιν πόλεων, τὴν ἐν δικαιρίᾳ θέσιν, καὶ ἐν εἰσοδεμασὶ ἐχυρότητα, ἢ τἀναντίον· χώραν, εἰ βαθύγειός ἐστι καὶ πίων, εἰ ἀγαθὴ παντοίοις καρποῖς σπείρειν ἀρούρων τε καὶ δένδρων, ἢ λεπτόγεως ἔμπαλιν· ἵνα πρὸς μὲν ἰσχὺν καὶ πλῆθος οἰκητόρων ἰσορρόποις δυνάμεσι φρασσώμεθα, πρὸς μὲν τὴν ἐν τοῖς τόποις ἐρυμνότητα μηχανήμασι καὶ ἑλεπόλεσιν. Ἀναγκαῖον μὲν τὴν χώραν εἰδέναι, εἰ ὠφελῶσα, ἢ μή. Περὶ γὰρ λυπρᾶς ἐκτρέπεσθαι κινδύνους ὑπομένειν, [x] ἠλιθιότητος. Τὰ δ' ὅπλα καὶ μηχανήματα ἡμῶν, ἐν πᾶσα ἡ δυνάμις ἐν μόνῳ τῷ πίστευειν θεῷ κεῖται. Ταύτην ἔχοντες τὴν ἀγαθοσκοπὴν, ἀδεεῖ τοῦ φοβερῶν εἴξομεν· ἱκανὴ γὰρ ἀμάχους [y] ῥώμας, εὐεξίαις, τόλμαις, ἐμπειρίαις, πλήθεσιν, ἐκ πολλοῦ τοῦ

p. 637.

[f] τἀνικαῦτα] Ita MSS. pro ἡνίκα.

[t] θεοῦ καλαφυγὴν] Sequitur Philo Textum ſacrum, aliter vero Joſeph. Ant. lib. iii. c. 2. 2. θύσας δὲ χαριστήρια, βῶμον ἱδρύσατο καὶ ἐπωνόμασε θεοῦ.

[v] ἢ] Reſtitui ex MSS.

[x] ἠλιθιότητος] Forſan ἠλιθιότατον.

[y] ῥώμας] Melius forſan ῥώμαις.

πρὸ-

πειείη καλαχρᾶσθαι· δι' ἣν καὶ ἐν ἐρήμῳ βαθεία χορηγίαι πάντων εἰσιν, ὅσα ἐν διετηρίᾳ πόλεων. Ὁ δὴ καιρὸς ἐν ᾧ μάλιστα χώρας ἀρετὴν δοκιμάζεσθαι συμβέβηκεν, ἔαρ ἐστιν, ὃ νῦν ἐφέστηκεν. Ὥρα γὰρ ἔαρος, τὰ μὲν ἀταρίστα τελεσφορεῖται, γλυκέσεως δὲ τῶν δένδρων φύσεις ἀρχὴν λαμβάνουσιν· ἄμεινον δ' ἂν εἴη καὶ ὀπωρίζειν μέχρι θέρους ἀκμάζοντος, καὶ βλαστομίσαι καρπὸς, οἱονεὶ δείγματα χώρας εὐδαίμονος."

num robora, habitus præstantia, audacia, usu, multitudine, longo intervallo ex facili superare. Itaque ejus ope in vasta solitudine omnium rerum copiæ nobis, quibus urbes bonis fructibus abundant, suppetunt. Anni porrò tempus quo potissimum regionis virtus probatur, vernum est, quod nunc instat. Nam veris temperie fata grandescunt, arbores parturiunt: sed tamen satius omnino fuerit adultam illic expectare æstatem, & fructus deferre velut specimen beatæ regionis."

Ταῦτ' ἀκούσαντες ὅτι τοῦ κατασκοπῶν ἐξήεσαν, ὑπὸ πάντος τοῦ πλήθους προπεμπόμενοι, δεδιότος μὴ συλληφθέντες ὑπὸλωνται, καὶ συμβῇ
p. 638. δύο τὰ χαλεπώτατα, ἀνδρῶν τε οἱ φυλῆς ἑκάστης ὄψις ἦσαν, φαγαὶ, καὶ ἄγνοια τοῦ πρᾶ τοῖς ἐφεδρεύουσιν ἐχθροῖς, ὧν ὠφέλιμος ἡ ὀπτσήμη. Παραλαβόντες δ' ὁπτῆρας καὶ ἡγεμόνας τὴ ὁδὸ, προερχομένοις ἐφείποντο· καὶ γνόμενοι πλησίον, ἐφ' ὑψηλότατον ὄρος τοῦ ἐπὶ τὸ [z] πόπον ἀναβεβαμότες, καθεώντο τὴν χώραν, ἧς πεδιὰς μὲν ἦν πολλὴ κριθοφόρος, πυροφόρος, εὔχορτος· ὀρεινὴ δ' οὐκ ἔλατον ἀμπέλων καὶ σελεχῶν ἄλλων καλάπλεως, εὔδενδρος, ἅπασα λάσιος, πολυμοῖς καὶ πηγαῖς διεζωσμένη πρὸς ἄφθονον ὑδρείαν· ὡς ἐκ τοῦ προπόδων ἄχρι τοῦ κορυφῶν ὅλα τὰ ἐρῶν τὰ κλίματα, δένδρεσι κατασκίοις ζωυφάνθαι, βλαφερότητος τὰς αὐχένας, καὶ ὅσαι βαθεῖαι βλαφύσεις. Καθεώντο δὲ καὶ τὰς πόλεις ἐρυμνοτάτας διχόθεν, ἔκ τε τοπικῆς τοῦ θέσιν δικαιότητος, καὶ τοῦ βεβόλων ἐχυρότητος. Ἐξεταζόντες δὲ καὶ τοὺς οἰκήτορας, [a] ἐώρων ἀπείρους τὸ πλῆθος, τοῦ μηκεσάτους γίγαντες, ἢ γιγαντώδεις τὰ τοῦ ζωμάτων ὑπερβολὰς, ἔν τε μεγέθεσι καὶ ῥώμαις. Ταῦτα καταιδέντες, εἰς ἀκριβεσέραν καλάληψιν ἐπέμενον· [b] ὀλιθηραὶ γὰρ αἱ πρῶται φαντασίαι, χρόνῳ μόλις ἐνσφραγιζόμεναι. Καὶ ἅμα πρὸδηλον ἐποιοῦντο ὀρεψάμενοι τοῦ ἀκροδρύων, μὴ ἄρτι πρῶτον σεσηφυμένων, ἀλλ' ἤδη ὑποπερκαζόντων, ὑποδείξασθαι παντὶ τῷ πλήθει, τὰ μὴ ῥᾳδίως φθαρησόμενα. Μάλιστα δ' αὐτοὺς κατέπληττεν ὁ τοῦ ἀμπέλου καρπός· οἱ γὰ βότρυες ὑπερμεγέθεις ἦσαν, ἀντιπαρεκτεινόμενοι τοῦ κλήματίσι καὶ μοχλίσμασιν, ἄπιστος θέα. Ἕνα γοῦν σκεμένες, καὶ δοκίδος ἐκ [c] μέσων ἀπαιωρήσαντες, ἧς τὰς ἀρχὰς δυσὶ νέοις, τῷ μὲ ἔνθεν, τῷ δὲ ἔνθεν, ὑπηθένες, ἐκ διαδοχῆς πιεζομένων ἀεὶ τῶν προτέρων· βαρύταλον γὰρ ἦν ἄχθος, [d] ἐκόμιζον· πρὸς τῶν ἀναγκαίων οὐχ ὁμοφρονοῦντες. Ἐχθόνιο μὲ οὖν αὐτοῖς ἄμιλλαι μυρίαι, καὶ πρὶν ἐπανήκειν καλὰ τὴν ὁδὸν, ἀλλὰ κυφότεραι, ὑπὲρ τοῦ μὴ γνωσιμαχθέντων μηδ'

num qui cujusque tribus oculi erant, atrox cædes, & omnium quæ apud hostes imminentes gerebantur ignoratio, quæ scire ipsorum magni interesset. Assumptis autem speculatoribus & ducibus viæ, prægressosque secuti, ubi propius hostes venere, in altissimum omnium circa montium succedentes, regionem despiciebant, cujus ingens planities frumentaria hordei triticique segete, & larga pabuli copia exuberabat: montana non minus vitibus & aliis stirpibus referta erant: tota arboribus consita & horrentia, fluminibusque & fontibus distincta ad aquationis commoditatem: ut à verticibus ad primores pedes tota montium declivitas umbraculis arborum contexeretur, suis tamen potissimum cervicibus, & si quæ interveniebant profundæ fissuræ. Spectabant & urbes munitissimas dupliciter, opportunitate situs & mœnium firmitate: cultores etiam qui tenebant explorantes, deprehendebant numero infinitos, immani proceritate gigantes, aut enormi facie magnitudinis & roboris ad gigantes accedentes. His inspectis, ad affirmandam tamen certius fidem remansere; nam prima species lubrica & fluxa est, vixque tandem in animo consignatur. Simul studebant decerptos fructus non duratos modo, sed jam matureſcentes multitudini ostendere, ejus generis qui non facile vitiantur. Eos autem vitis fructus imprimis obstupefaciebat: nam uvæ prægrandes per totos palmites & malleolos porrectæ incredibile spectaculum afferebant. Unam denique defectam & de medio suspensam tigillo, cujus extrema juvenum humeris hinc inde vicibus gerentium, prioribus semper fatigatis, imponebant (nam gravissimum pondus erat) deportaverunt, de rebus necessariis non perinde consentientes. Proinde sexcentæ inter eos ante reditum rixæ natæ sunt inter viam,

[z] πόπον] MSS. Vat. Aug. & Coisl. πόταμον, & sic forsan rectius. Mox scribo ex eisdem ἔλατον pro ἐλάττων.
[a] ἐώρων] Fortè εὗρον.
[b] ὀλιθηραὶ] Ita MSS. Med. & Aug. Editi ὀλιθηρὸν.
[c] μέσων] MS. Aug. μέσου.
[d] ἐκόμιζον] Videntur quædam deesse.

leviores tamen, ut nec iis ſententiam ſuam præfractè tenentibus, nec aliis aliud renunciantibus, ſeditio in multitudine gliſceret, poſt reverſionem capitaliores. Nam alii de oppidorum munitionibus & oppidanorum frequentia narrantes, & in majus omnia efferentes, metum audientibus inferebant: alii quæ viderant eorum amplitudinem extenuantes, hortabantur, ne animo debilitarentur, ſed coloniæ deducendæ incumberent, in procinctu primo ſtatim clamore victores futuri. Nullam quippe urbem tantæ multitudinis incurſum repentino invadentis ſubituram, ſed mole oppreſſam manus daturam eſſe. Quinetiam utrique ſuos præterea affectus animis audientium adhibebant, malè fortes timiditatem, interriti audaciam cum ſpei fiducia. Sed hi ad deterritos vix quinta pars erant, illi contrà intrepidos quinque partibus ſuperabant. Paucitas autem fortium obruitur non audentium numero, quod ſane tum uſu veniſſe ferunt. Duos enim optima factu docentes decem contra loquentes, nullo negocio vicerunt, ut multitudinem à reliquis alienatam, ſibi conciliatam in poteſtate habuerint. De regione vero idem omnes loquebantur, una ſententia pulchritudinem camporum montiumque referentes. Hîc illi, "Quæ, malùm, utilitas nobis, ſtatim ſucclamant, alienorum bonorum, præſertim manu valida firmaque ſeptorum, ne auferri poſſint?" Denique duos impetu facto paulum abfuit, quin lapidibus obruerent, aurium voluptatem utilitati, & fraudem vero anteponentes. Ea verò dux dolere, ſimul vereri ne quod malum divinitus inveheretur hominibus ſic improbè oraculis diffidentibus. Quod & accidit: Decem enim illi exploratores timidi peſtilenti lue cum eo vulgo, quod ejuſdem amentiæ particeps fuerat, conſumpti ſunt: ſoli duo qui non ad metum, ſed ad ſtudium coloniæ conſulebant, ſalvi incolumeſque ſervati ſunt, quod oraculis paruiſſent, id eximium conſecuti; non perire cum reliquis.

Iſta cauſa fuit, quam ob rem non maturius regionem, in quam proficiſcebantur, attigerint; nam cum altero quo ab Ægypto demigrarant, anno Syriæ urbes poſſidere, & agrorum aſſignationes metari poſſent, deflectentes à via compendiaria, avios ineunt calles longos & impeditos, alios ſubinde atque alios diuturno corporis & animi labore, nefariæ impietatis debitas luentes pœnas. Itaque perpetuos triginta octo annos ultra præteritum, quod humanæ vitæ prope ſpa-

ἄλλοι ἄλλων ἀπαγγελλόντων σάσιν ἐν τῷ πλήθει ἦσαν· χαλεπώτεραι δὲ μὴ τὴν ἐπάνοδον. Οἱ μὲν γὰρ περὶ τὰ τῶν πόλεων ὀχυρότητα, καὶ ὡς ἑκάστη πολυάνθρωπός ἐστιν διεξιόντες, καὶ πάντα αἴροντες τῷ λόγῳ πρὸς τὸ μεγαλεῖον, φόβον ἐνεργάζοντο τοῖς ἀκούσασιν. Οἱ δὲ τὰ ἀπάντων ὧν εἶδον ὑφαιροῦντες ὄγκον, παρεκάλουν μὴ ἀναπίπτειν, ἀλλ' ἔχεσθαι τῆς ἀποικίας, ὡς αὐτίκα ἐκείνων κρατήσοντες. Οὐδεμίαν γὰρ ἀνθίξειν πόλιν πρὸς τοσαύτης δυνάμεως ἔφοδον ἀθρόως ἐπισάσης, ἀλλὰ τῷ βάρει πιεσθεῖσαν, [c] ἀπερεῖν. Προσετίθεσαν δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἰδίων παθῶν ἑκάτεροι τῇ ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων, οἱ μὲν ἀνανδρου δειλίαν, οἱ δ' ἀκαταπληξίου θάρσος p. 639. μετ' ἀσελπισίας. Ἀλλ' ὅτοι μὲν, πέμπτη μοῖρα τῶν [f] ἀποδεδειλιακότων ἦσαν, οἱ δ' ἔμπαλιν τῶν γυναίων πεπλαδάσιοι· τὸ δ' ὀλίγον θάρσος, ἀτολμίας ἐναφανίζει πρεσβεία, ὃ δὴ καὶ πότε [g] φασὶ ξυμβῆναι. Τῶν δὲ τὰ βέλτιστα διεξιόντων δυοῖν, οἱ ταναντία φάσκοντες δέκα πρεῖῆσαν ὅτως, καὶ σύμπασαν ὑπαγάγοντο τὴν πληθυν, ἐκείνων μὲν ἀλλοτριώσαντες, αὐτοῖς δ' οἰκειωσάμενοι. Περὶ δὲ τῆς χώρας ταὐτὰ πάντες ἀπεφαίνοντο γνώμη μιᾷ, τὸ καλὸν καὶ τὸ πεδιάδες καὶ τὸ ὀρεινῆς ἐκδιηγούμενοι. "Τί δ' ὄφελος, ὦθυς ἀνεβόησαν, ἡμῖν ἀλλοτρίων ἀγαθῶν καὶ ταῦτα περιρρημένων κραταιρᾷ χειρὶ πρὸς τὸ ἀναφαίρετον;" Καὶ τοῖς δυσὶν ἐπιδεομένοις, μικρᾶ καταλύσιν αὐτὰς, ἡδονὴν ἀκοῆς τοῦ ξυμφέροντος, καὶ ἀπάτλιν ἀληθείας προκρίνοντες. Ἐφ' οἷς ὁ ἡγεμὼν ἠγανάκτει, καὶ ἅμα ἠυλαβεῖτο, μή τι θεήλατον καταστήψῃ κακὸν, ὅτως ἐκθύμως ἀπιστοῦσι τοῖς χρησμοῖς. Ὅπερ καὶ ἐγένετο· τῶν γὰρ κατασκόπων οἱ μὲν δειλοὶ δέκα λοιμώδει νόσῳ διαφθείρονται, μετ' ἐκ τοῦ πλήθους ξυναπονοηθέντων· μόνοι δ' οἱ [h] δύο ξυμβουλεύσαντες μὴ ὀρρωδεῖν, ἀλλ' ἐφίεσθαι τῆς ἀποικίας, ἐσώθησαν, ὅτι καταπειθεῖς ἐγένοντο τοῖς λογίοις, γέρας ἐξαίρετον λαβόντες τὸ μὴ ἀπολέσθαι.

Τοῦτ' αἴτιον ἐγένετο τοῦ μὴ θᾶττον ἥκειν εἰς ἣν ἀπῳκίζοντο γῆν· δυνάμενοι γὰρ ἔτει δευτέρῳ μετὰ τὴν ἀπ' Αἰγύπτου μετανάστασιν, τὰς ἐν Συρίᾳ πόλεις καὶ τὰς κληρουχίας ἐνέμεσθαι, τὴν ἄγουσαν καὶ ὀλίτομον ἐκλεπόμενοι ὁδὸν, ἐπλάζοντο, δυσπορούτους καὶ μακρὰς ἀνοδίας ἄλλας ἐπ' ἄλλαις [i] ἀνευρίσκοντες, εἰς ἀνήνυτον ψυχῆς τε καὶ σώματος κάματον, δίκας [k] ἀναιτίους τῆς ἄγαν ἀσεβείας ὑπομένοντες. Ὁκτὼ γὰρ ἐνιαυτοὺς πρὸς τοῖς τετρακοσίοις δέκα τοῦ παρελη-

[e] ἀπερεῖν] MSS. ἀπειπεῖν. Heſych. v. ἀπείπερθαι, ἀπειπεῖν, ἀπαγορεῦσαι.

[f] ἀποδεδειλιακότων] MSS. ἀποδεδεγμένων. Unicus Codex Reg. Par. δειλίᾳ ἀποδεδεγμένων.

[g] φασὶ] Sic MSS. pro φησὶ. Ex eiſdem ſcribo τὰ.

[h] δύο] Reſtitui ex MSS.

[i] ἀνευρίσκοντες] Forſan ξυνείροντες.

[k] ἀναιτίους] Fortè ἀξίας. Quod etiam Turnebo interpreti viſum.

λυθότος

λυθότ@· χρόνῳ, ἡμεᾶς βίον ἀνθρωπίνης, [l] ἄνω κ᾽ κάτω τρεβόμθοι, κ᾽ τὰς αὖθάτους ἐρημίας ἀναμε[ρ]ῦν[τ]ες, ἔτει τεσσαρακοσ[τ]ῷ μόλις ἐπὶ τὰς τ᾽ χώρας ὅρας παρεγέν[το]. ἐφ᾽ ἃς κὰι πρότερον ἦλθον. Πρὸς ᾗ τ᾽ εἰσβολαῖς ᾤκουν ἕτεροί τε, καὶ δὴ ζυ[γ]γενεῖς αὐτῶν, ἃς ᾠοντο μάλισα μ᾽ ζυνεκπολεμήσειν τ᾽ πρὸς τὰς αὐτυγείτονας πόλεμον, κ᾽ πρὸς τέῳ δοκησιᾶν ἅπαν[τ]α ζυμπρᾶξειν· εἰ δ᾽ δοκνοῖεν, μ᾽ μηδετέρων γᾶν τε[λ]άξ[ειν], χεῖρας ἀνέχοι[τ]ας. Οἱ γὰ ἀμφοτέρων τ᾽ ἐθνῶν πρόγονοι, τᾶ τε Ἑβραικᾶ κ᾽ τᾶ τὰ πρυάστεια κα[τ]οικεῖν[τ]@·, ἀδελφοὶ ἦσαν ὁμοπάτριοι κ᾽ ὁμομήτριοι, πρὸς ᾗ κ᾽ δίδυμοι, ἀφ᾽ ὧν εἰς πολυπαιδίαν ἐπιδιδόν[τ]ων, κ᾽ τ᾽ δοτογόνων εὐφορί[α] [m] τινι χρωμθόων, εἰς μέγα καὶ πολυάνθρωπον ἔθν@· ἑκατέρα τ᾽ οἰκιῶν ἀνεχύθη. Ἀλλ᾽ ἡ μ᾽ ἐφιλοχώρησεν, ἡ δ᾽, ὡς ἐλέχθη πρότερον, εἰς Αἴγυπ[τ]ον [n] με[τ]αναστᾶσα ἀ[φ]ὰ λιμὸν, χρόνοις ὕστερον ἐπανῆ[κ]ε· τέῳ δ᾽ οἰκειότη[τ]α ἡ μ᾽ διεφύλατ[ε], καίτοι πολλῷ χρόνον ἀ[φ]εστηχθεῖσα, πρὸς τὰς μηδὲν ἔτι τ᾽ παλ[α]ίων φυλάτ[το]ντας, ἀλλὰ πάν[τ]α τὰς τῆς ἀρχαίας πολιτείας ἐκδεδιητημθόυς, ὑπολαβοῦσα τοῖς ἡμέρους τὰς φύσεις, ἁρμόττ[ο]ν εἶναι δι[δ]όναι τι κ᾽ χαρίζεσ[θ]αι ζυγ[γ]ενείας ὀνόματι· ἡ δ᾽ ἔμπαλιν τὰ φιλικὰ πάν[τ]α [o] ἔτρεψεν, [p] ἤθεσι κ᾽ λόγοις, βυλαῖς τε κ᾽ πράξεσιν ἀσπόνδοις κ᾽ ἀσυμβάτοις χρωμθόη, πατρικῷ ἔχθραν ζωπυροῦσα. Ὁ γὰρ τᾶ ἔθνας ἀρχηγέτης [q] αὐτὸς δοδόμθ@· τῷ ἀδελφῷ τὰ πρεσβεῖα, μικρὸν ὕστερον ὧν ἐξέστη μεταποιεῖτο, ψευδαίνων ὁμολογίας, κ᾽ ἐφόνα θάνατον ἀπειλῶν, εἰ μὴ δοδώη. Ταύτῳ τῷ παλαιὰν ἀνδρὸς ἑνὸς πρὸς ἕνα ἔχθραν, ἔθν@· τοσαύταις ὕστερον γενεαῖς ἐκαίνωσε. Ὁ μ᾽ δὴ ἡγεμὼν τ᾽ Ἑβραίων Μωϋσῆς, καί τιν᾽ αὐτοβοεὶ δυνάμθ@· ἐλεῖν ἐξ ἐπιδρομῆς, οὐκ ἐδικαίωσε δι᾽ τῷ εἰρημθόῳ ζυγ[γ]ένειαν, ἀλλ᾽ ὁδῷ χρήσασ[θ]αι μόνον ᾔξίω τῇ δι᾽ τ᾽ χώρας, πάνθ᾽ ὑπισχνούμθ@· πράξειν τὰ ἐπιτάκτα, μήτε μῆν [r] χωλίον, μὴ θρέμματα, μὴ λείαν ἀπάξειν, ὕδα[τ]@· εἰ ποτ᾽ ἐνδεὲς γένοιτο πάντως, τιμῇ παρέξειν, κ᾽ τ᾽ ἄλλων [s] τῶν ἀγορηγήτων ὠνίων. Οἱ δ᾽ εἰρωνικῶς [t] προσκλήσεσιν ἀνὰ κράτ@· ἠναντιοῦ[τ]ο, πόλεμον ἀπειλοῦντες, εἰ τ᾽ ὅρων ἐπιβάν[τ]ας, ἢ ψαύσαν[τ]ας αὐτὸ μόνον αἴσθοιντο. Χαλεπῶς ᾗ τὰς δοκρίσεις ἐνηνοχότων, κ᾽ ἤδη πρὸς ἄμυναν ὁρμών[τ]ων, ἐν ἐπηκόῳ σ[φ]ᾶς· "Ὦ ἄνδρες, εἶπεν, ἡ μ᾽ ἀγανάκ[τ]ησις ὑμῶν εὔλογ@· κ᾽ δικαία. Χρησὰ γὰ ἀφ᾽ ἡμέρᾳ γνώμης [v] προϊεναμθόων, πονηρὰ δοὶ διανοίας ἀπεκρίνα[τ]ο κακοήθως. Ἀλλ᾽ ἐχ ὅτι

tium eſt, ſurſum deorſum miſerè jactati & afflicti, & invias ſolitudines remetientes, vix tandem quadrageſimo denique anno ad regionis fines pervenerunt, quo jam ante venerant. In ejus aditu ſedes habebant, cum alii, tum ipſorum conſanguinei, quos belli cum vicinis populis gerendi ſocios potiſſimum ſe habituros opinabantur, & coloniæ adjutores: ſin vererentur, ſaltem bello ſuperſedentes neutris in partibus futuros. Nam utriuſque gentis auctores, Hebræi, & illius quæ tanquam ſuburbana incolebat, germani duo fratres fuerant, eodem patre & matre geniti, atque adeo gemini, quibus numeroſa ſobole liberorum auctis, nepotum & poſterorum deinceps prole feliciter propagata, in magnam & frequentiſſimam nationem utraque familia diffuſa erat. Sed altera patrias ſedes amarat, altera, ut ante dixi, per famem in Ægyptum profecta, longo intervallo revertebatur: veruntamen propinquitatis jura conſervabat, quanquam tamdiu disjuncta, adverſus eos qui jam patriorum inſtitutorum nihil retinebant, ſed à vetere majorum diſciplina deſciverant, rata ingeniis humanis & liberalibus decorum eſſe indulgere aliquid & tribuere cognationis nomini; illa verò moribus & verbis charitatem omnem immutarat, conſilia & facta infeſta ſine omni bona pace, & implacabilia exercens, & patrias ſimultates exſuſcitans. Gentis enim auctor vendita fratri ætatis prærogativa, paulo poſt quod ceſſerat, ultro ipſe vindicabat, pactum violans, & minitans cædem jam peracturus erat, niſi redderet. Vetus iſtud hominis unius in unum odium gens tot poſtea ætatibus renovarat. Cæterum dux Hebræorum Moſes, tametſi primo ſtatim clamore eos uno incurſu ſubigere armis poterat, propter cognationem tamen noluit: verum ſibi tantum viam per regionem dari poſtulavit, nihil niſi pacatum ſe facturum affirmans, non agros populaturum, non pecus, non prædam abacturum, atque ſicubi potus inopia eſſet, precium numeraturum, & reliquæ venalis annonæ. Illi juſtiſſima poſtulata aſpernantur, bellum ultro denunciantes, ſi fines ingreſſos eſſe, atque adeo attigiſſe modo ſenſiſſent. Hic omnibus reſponſum indignè ferentibus, & ad vindicandum paratis, loco ad audientiam capto: "Veſtra quidem, viri, indignatio, inquit, merita & juſta eſt: nam animo placido æquiſſima orantibus nefaria mente improbiſſimè reſponderunt.

p. 640.

[l] ἄνω] Additur κ᾽ ex MSS.
[m] τινι] Deeſt in MSS. & videtur redundare.
[n] μετανασᾶσα] MSS. ἀφανασᾶσα.
[o] ἔτρεψεν] Melius ἀνέτρεψεν.
[p] ἤθεσι] Forſan ἔδεσι *cogitationibus*. Ita ſupra p. 294. ἴν τε λόγοις κ᾽ ἔδεσι (ſic enim MSS. pro ὀνείδεσι) κ᾽ ἔργοις· vide ibi dicta.
[q] αὐτὸς] Ita MSS. Vat. Med. & Coiſl. Editi αὐτοῦς.
[r] χωλίον] Videtur deeſſe, βλάψειν vel vox aliqua conſimilis.
[s] τοῖς ἀγορηγήτοις] Deeſt MSS. & poteſt abeſſe ſalvo loci ſenſu.
[t] προσκλήσεσιν] Ita MS. Reg. Par. pro προκλήσεσιν.
[v] προϊεναμθόων] Ita MSS. Med. Reg. Par. & Linc. Editi προϊεναμθόοι.

Non

Non tamen ſi merito pœnas crudelitatis ſuæ iſti pendant, idcirco nobis protinus eorum ſupplicia exequenda ſint, propter generis verecundiam, ut hic quoque boni ab improbis differamus, qui non tantum exquiramus, ſintne aliqui pœna digni, ſed etiam an idonei qui à nobis iſtam patiantur." Deinde ubi vias omnes regionis præſidiis obſeſſas vidit, ab iis qui nihil detrimenti capturi eſſent, ſed ex invidentia & malignitate compendio viæ progredi non ſinerent, flectens alio itinere multitudinem ducere cœpit. Atque iſta doloris erat manifeſta fides, quem ex liberatione gentis capiebant, læti ſcilicet acerba ejus in Ægypto ſervitute. Quippe neceſſe eſt, quibus aliorum commoda ægritudini ſunt, eos ipſorum malis, licet non fateantur, lætari. Jam enim ut eadem ſentientibus & ſtudentibus, quicquid triſte & jucundum experti erant, narraverant, ignari ad pravitatem profligatos eſſe, & ex voluntaria ſimultate & gratuita offenſione futurum, ut rebus Hebræorum proſperis ingemiſcerent, adverſis gauderent. Attamen eorum perverſitate & malevolentia patefacta, nihilominus à duce Hebræi ad manus venire prohibiti ſunt, in quo rerum duarum longè pulcherrimarum argumenta ſimul oſtendit, prudentiæ & bonitatis. Nam cavere ne ſuorum quis quid pateretur, prudentiæ erat: ſed conſanguineos ne ulciſci quidem velle, id verò humanitatis.

τ ὠμότητ@. ἐκεῖνοι δίκας ἐπάξιοι τίνειν εἰσὶ, Δι᾽ ὃ τοῦθ᾽ ἡμῖν ὅπλ τὰς κατ᾽ αὐτῶν τιμωρίας ἀρμόττ]ον ἴεσθ᾽ ἕνεκα τ῀ πρὸς τὸ ἔθν@ τιμῆς· ἵνα κ᾽ ταύτῃ μοχθηρῶν ἀγαθοὶ διαφέρωμθ· ἐξετάζοντες δ᾽ μόνον εἰ κολασέοι τινές εἰσιν, ἀλλ᾽ εἰ κ᾽ ὑφ᾽ ἡμῶν ὅπιτήδειοι τοῦτο πάσχειν." Εἶτ᾽ ἐκλεαπόμθ@, ἦγε δι᾽ ἑτέρας τλῶ πληθῶ, ἐπειδὴ τὰς κ᾽ τλῶ χώραν ὁδὰς ἁπάσας φρουραῖς διεζωσμθίας εἶδεν, ὑπὸ τ῀ βλάβλεω μ᾽ ὀδεμίαν ἐνδεχομθίων, φθόνῳ ᾗ καὶ βασκανίᾳ τλῶ ὅπίπμον σὺν ἐώνλων προέρχεσθ. Ταῦτα ᾗ Σαφεσάτη πίσις [x] ἀνίας ἦν, ἣν ὅπὶ τῷ τὸ ἔθν@ ἐλθυερίας τυχεῖν ἠνιῶνλο· δηλονότι χαίρονλες, ἡνίκα τλῶ ἐν Αἰγύπλῳ πικρὰν δυλείαν ὑπέμθον. Ἀνάλκη γὰ οἷς φέρ᾽ λύπλω τὰ ἀγαθὰ τ῀ πλησίον, ὅπὶ τοῖς τούτων ὄφραίνεσθ κακοῖς, κἂν μὴ ὁμολογῶσιν. Ἔτυχον γὰ ὡς πρὸς ὁμογνώμονας κ᾽ τὰ αὐτὰ βλομθίους ἀνενεγκόνλες τὰ ζυμβάνθ λυπηρά τε αὖ κ᾽ ὅσα καθ᾽ ἡδονλὴ, σὺκ εἰδότες ὅτι πόῤῥω προεληλύθασι μοχθηρίας, κ᾽ ἐθελέχθρως κ᾽ Φιλαπεχθημόνως ἔχονλες, σένειν μ᾽ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς, ἥδεσθ᾽ ᾗ ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἔμελλον. Τῆς ᾗ κακονοίας ἀνακαλυφθείσης ἐκείνων σκωλύθησαν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ὑπὸ τ῀ προεσῶτ@, ἐπιδειξαμθίᾳ δύο τὰ κάλλισα, φρόνησιν ἐν ταὐτῷ κ᾽ χρησότητ@. Τὸ μ᾽ γὰ μηδὲν μηδένα παθεῖν φυλάξασθ, ζωέσεως· τὸ ᾗ μηδ᾽ ἀμυνάσθ ζυγγενεῖς ὄνλας θελῆσαι, φιλανθρωπίας ἔργον. p. 641.

Itaque præter eorum urbes *ſuos* duxit; cæterum rex quidam, qui in confinio regnabat, nomine Chananes, cognito per ſpeculatores agmen non procul abeſſe, incompoſitum ratus, & ſi aggredi occuparet, ſe nullo negocio victorem futurum, ſtatim cum tota juventute inſignibus armis decora domo movet eis occurſurus, primoſque in quos incidit, ad pugnam imparatos fundit fugatque & captivis potitus inſperato ſucceſſu inflatus incedebat, reliquos omnes exiſtimans ſe in poteſtatem redacturum. Illi vero nihil debilitati ordinis unius prægreſſi offenſione, hauſta etiam majore quàm antea animi fiducia, defectum captorum egregia animi alacritate primo quoque tempore explere feſtinabant, & alius alium ne deficerent, hac oratione acuebant: Quin expergiſcimur, qui jam regionem ingredimur? quin interritam fiduciæ firmitatem præſtamus? ſæpe finem primordii conditio diſceptavit: in aditu cultores perterrefaciamus, quaſi proventu urbano

Τὰς μ᾽ ὧν τούτων πόλεις παρημείψαλο· βασιλεὺς δέ τις τ῀ [y] Ὁμόρᾳ [z] Χανάνης ὄνομα, τ῀ ζκοπῶν ἀπαγγελάνλων τ῀ ὁδοιπορεῖνθ σφᾶς τὴν ἐ μαχρὰν πάνυ ἀφεσηκότα, νομίσας ἀσωτάκλόν τε εἶναι κ᾽ ῥᾳδίως εἰ [a] προεπίθεινλο νικήσειν, ἄφας μ᾽ τ῀ οἰκείας νεότητ@ ὁλοπλόσης, ἐπεξέθει, καὶ τὺς πρώτυς ὑπαντιάσανλας, ἅτε μὴ παρεσκθασμθίυς εἰς μάχλω, τρέπε῀· κ᾽ λαβὼν αἰχμαλώτυς ἐπὶ τῷ παρ᾽ ἐλπίδα ὁλημερήμαλι φυσηθεὶς, προῆει, κ᾽ τὺς ἄλλυς ἅπαντας [b] χειρώσασθ νομίζων. Οἱ δ᾽, ὡδὲ γὰρ ἐγνάμφθησαν ἥτλῃ τ῀ προερχομθίης τάξεως, ἀλλ᾽ ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον πάσαντες ὁλολμίας, καὶ τλῶ ἔνδειαν τ῀ ἐαλωκότων ἐκπλῆσαι ταῖς προθυμίαις ἐπειγόμθοι, ζωεκρότυν ἄλλ@ ἄλλον μὴ ἀποκάμνειν, ἀνεγειρόμεθα λέγονλες, ἄρ᾽ι τ῀ χώρας [c] ὅπιβαίνωμθ· ἀκαλάπληκλοι μ᾽ τ῀ ἐν τῷ θαῤῥεῖν ὀχυρότητ@ γνώμεθα· τὰ τέλη τ῀ ἀρχαῖς πολλάκις κρίνε῀· ἐπὶ τῶν εἰσβολῶν ὄντες καλαπληξώμεθα τὺς οἰκήτορας, ὡς ἔχονλες μ᾽ τλῶ ἐκ τῶν πόλεων ὑετηρίαν, ἀνλι-

[x] ἀνίας] Ita MSS. pro ἀνόιας, quod etiam à ſequentibus confirmatur.

[y] Ὁμόρᾳ] Sic ſcribe ex MSS. Enim vox iſta Philoni quam ſolennis. Supra p. 609. τ῀ Ὁμόρᾳ Ἀμορραίαν. Infra p 643. Διαφερόνλως ᾗ τοῖς Ὁμόρᾳς, vide etiam lib. de Somn. p. 1141. Demoſth. Olynth. Orat. i.

[z] Χανάνης ὄνομα] Textus ſacer Num. xxi. 1. & xxxii. 41. Χαναὶς, βασιλεὺς Ἀραδ, ſed fortè deerat Ἀραδ in Codice Biblico Philonis; hinc factum ut Χανανις pro nomine proprio regis, non gentis ſumeret.

[a] προεπίθεινλο] MSS προεπίθωνλο. Scribe προεπιθεῖτο.

[b] χειρώσασθ] Fortè χειρωσεσθ.

[c] ἐπιβαίνωμθ] Ita MSS. Editi ἐπιβαίνομθ.

δεδω-

διδωκότες δ' ἦν ἐκ τ ἐρημίας ἐπαγόμενα ἀπάντιν τ ἀναλκαίων. Καὶ ἅμα λῷ τάτων προτρέποντες αὐτὰς, ἠύξαντο τῆς χώρας ἀπαρχὰς ἀναθήσειν τῷ θεῷ τὰς πόλεις τὰ βασιλέως, καὶ τὰς ἐν ἑκάστῃ πολίτας. Ὁ δ' ἐπένευσε τ δυχαῖς, καὶ θάρσος ἐμπνεύσας τοῖς Ἑβραίοις, τῶν [d] τ ἀντιπάλων σφετιὰν ἀλῶναι παρεσκεύασεν· οἱ δ' ἀναχράτος ἐλόντες, τὰς χαριστηρίους ὁμολογίας ἐπετέλεσαν, ἀδὲν ἐκ τ λείας νοσφισάμενοι· τὰς δ' πόλεις αὐτῆς ἀνδράσι καὶ κτήνεσιν ἀνηρώσαντες, ἀπὸ τὰ ζυμβεβηκότος ὅλῳ τῷ βασιλείαν ἀνέμασαν, [e] ἀνάθημα. Καθάπερ γὰρ εἰς ἵκας τ δυσεβήτων, ἀπὸ τ ἐτησίων ἀπάρχει καρπῶν, ἃς ἂν ἐκ τ ἰδίων ζυγκομίζῃ κτημάτων· τ αὐτὸν τρόπον καὶ ὅλον τὸ ἔθνος μεγάλης χώρας, εἰς ἣν μετανίσατο, μέγα τιμῆμα, τῷ δίκῃ αἱρεθεῖσαν βασιλείαν ἀνέθηκεν, ἀπαρχήν τινα τ ἀποικίας. Οὐ γὰρ [f] ἐνόμισεν ὅσιον εἶναι ἅψασθαι γῆν, ἢ πόλεις κατοικῆσαι, πρὶν καὶ τ χώρας καὶ τ πόλεων ἀπάρξασθαι.

p. 642. Μικρὸν δ' ὕστερον καὶ πηγὴν εὔυδρον ἀνεῦρόν τες, ἢ παντὶ τῷ πλήθει ποτὸν ἐχορήγησεν· ἐν φρέατι δ' ἦν ἡ πηγὴ, καὶ ὅπῃ τ τ χώρας ὅρων· ὥσπερ οὐχ ὕδατος ἀλλ' ἀκράτου πασάντες, τὰς ψυχὰς ἀνεχύθησαν, ὑπό τε δίφροσύνης καὶ χαρᾶς ᾆσμα καινὸν, οἱ θεοφιλεῖς, χορεύσαντες περὶ τὸ φρέαρ ἐν κύκλῳ στήσαντες ᾖδον εἰς τ κληρέχον θεὸν, καὶ τ ἀληθῶς ἡγεμόνα τ ἀποικίας, ὅτι πρῶτον ἐπιβάντες ἐξ ἐρημίας μακρᾶς τ οἰκουμένης καὶ ἣν ἔμελλον καθέξειν, ποτὸν ἄφθονον ἀνεῦρον· ἀρμόττον ἡγησάμενοι μὴ ἀσημείωτον τὴν πηγὴν παρελθεῖν. Καὶ γὰρ ἔτυχεν ὑ χερσὶν ἰδιωτῶν, ἀλλὰ βασιλέων, ἀνατετμῆσθαι φιλοτιμηθέντων ὡς λέγος, ὑ μόνον περὶ τῷ εὕρεσιν τ ὕδατος, ἀλλὰ καὶ περὶ τῷ τ φρέατος κατασκευῇ, ἵν' ἐκ τ πολυτελείας, βασιλικὸν φαίνηται τὸ ἔργον, καὶ ἡ τ κατασκευασάντων ἀρχῆθεν μεγαλαύχια. Γεγηθὼς δ' θεὸς ὅπῃ τοῖς αἰεὶ ζυμβαίνουσιν ἀπροσδοκήτοις ἀγαθοῖς ὁ Μωϋσῆς, ἐχώρει προσωτέρω, τ μὲ νεότητα ἅψασθαι εἰς τε πρωτοσάτας καὶ ὀπισθοφύλακας· γεραιοὺς μὲν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας ἐν μέσοις τάξας, ἵνα ἅπτοιτ τ παρ' ἑκάτερα φρουρὰν ἔχωσιν, ἐάν τε ἄντικρυς, ἐάν τε καλόπιν ἐχθρῶν ὅμιλος ἐπίῃ. Ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις εἰς τὸν τ Ἀμορραίων χώραν ἐμβαλὼν, πρέσβεις ἐξέπεμπε πρὸς τ Βασιλέα. Σηὼν δ' ὠνομάζετο, προβρέπων ἐφ' ᾧ καὶ τ ζυγθῆ πρότερον. Ὁ δ' ὑ μόνον πρὸς ὕβριν ἀπεκρίνατο τοῖς ἥκουσι, μικρᾷ καὶ ἀνελὼν αὐτὰς, εἰ μὴ νόμος ὁ πρεσβυτικὸς ἐμποδὼν ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ τ στρατὸν ζωαγαγὼν ἐφώρμα,

suppeditemur, & cum ipsis solitudinis inopiam commutemus. His se hortantes, simul vota nuncupant sese Deo regionis primitias dicaturos, regis urbes earumque municipes omnes. Ille votis annuit, & inspirata Hebræis audacia perfecit, ut profligarentur hostium copiæ: quibus occidione occisis, voti damnati in votiva gratulatione nullas manubias averterunt, & urbibus cum habitatoribus omnique gaza consecratis, ex eventu regnum totum *donarium* appellarunt. Ut enim religiosi homines ex hornis frugibus & fructibus, quos ex suis possessionibus collegerint, Deo libant: ita tota gens magnæ regionis in quam demigrabat magnam portionem, regnum statim captum tanquam coloniæ primitias dicavit. Non enim fas esse putabat, vel agros dividere, vel urbes incolere, antequam regionis & urbium primitiæ persolverentur.

Paulo post, invento fonte, qui toti multitudini potum largè præbuit (erat autem fons ille puteo depressus in regionis finibus) proinde quasi non aquam sed merum duxissent, ad hilaritatem & lætitiam animis effusis, novum pii mortales Deo assignatori, & vero coloniæ deductori canticum celebrant, tripudiumque circum puteum instituunt, quòd ex vasta solitudine primum frequentia & culta ingressi quamque possessuri regionem erant, haustum aquæ uberem invenissent, decorum rati fontem illum sine significatione non præterire. Non enim privatorum manibus, sed regum effossus fuerat, qui non solum, ut fama est, in invenienda aqua, verum etiam in puteo construendo elaborarant, ut ex sumptu regium opus illud censeretur, eorumque qui à principio construxissent, magnificentia cerneretur. Lætus autem statim Moses inspiratis semper bonis, porro ire pergit, divisa juventute omni in principia & post principia, senibus, pueris, mulieribus in medium agmen receptis, ut præsidium utrinque haberent, seu à fronte, seu à tergo hostis inferretur. Paucis deinde interjectis diebus Amorrhæorum terram ingressus, legatos ad regem mittit, Seon ei nomen erat, ad eadem illa eum ad quæ suum ante cognatum adhortans. Ille verò non solum contumeliosè iis qui venerant respondit, ut qui à cæde eorum non temperasset, nisi jus legationis sanctum impedisset: verum etiam collecto exercitu contra movere cœpit, penes se statim

[d] τ ἀντιπάλων] MSS. τ ἀντίπαλον. Sic etiam infra sæpius scribitur.

[e] ἀνάθημα] MSS. Reg. Par. & Linc. ἀνάθεμα, idque rectiùs. Textus sacer Num. xxi. 3. καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτὴν καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν, καὶ ἐπεκάλεσαν τὸ ὄνομα τ τόπου ἐκείνου, ἀνάθεμα. Tenuis enim in literis, magna in sensu differentia, inter voces ἀνάθημα & ἀνάθεμα. Hesych. v. ἀνάθεμα, ἐπάρατος, ἀκοινώνητος. Ἀνάθημα, κόσμημα. Hinc emendandus autor libri secundi Maccab. ii. 13. ἐπιστολὰς βασιλέων περὶ ἀναθεμάτων· melius ἀναθημάτων. Ibid. c. v. καὶ τὰ ὑπ' ἄλλων βασιλέων ἀνατεθέντα· repone ἀνατεθέντα.

[f] ἐνόμισεν] MSS. ἐνόμιζεν.

arbitria victoriæ fore exiſtimans. Verum commiſſo prœlio non ſibi cum rudi tyrone & inexercitato certamen eſſe intellexit, ſed cum invictis bellatoribus, qui paulo antè multa & egregia facinora feciſſent, qui corporum robur, animi prudentiam, virtutis magnitudinem oſtendiſſent. Quapropter perduelles longo intervallo facilè ſuperaſſent, nec tamen prædæ quicquam attigerunt primis manubiis Deo ſacratis: qui tum ab eodem conſilio & apparatu inter ſe validè conferti ſigna intulerunt, ſimul inſuperabilibus juſti *Dei* ſuppetiis freti, cujus ope & audaciores bellatores promptioreſque erant. Cujus rei certiſſima hæc fides fuerit, quòd altero prœlio dimicatum non eſt, ſed primo unoque decretum, quo omnes adverſariorum copiæ inclinatæ & everſæ internecione deletæ ſunt; urbes autem uno eodemque tempore frequentes & vaſtas videre erat: inanes priſtinorum civium, plenas victorum: eodem modo in agris villæ ſuis deſtitutæ multis partibus meliores colonos pro eis acceperunt.

Bellum iſtud cum omnibus Aſiæ populis magnum terrorem incuſſit, tum verò finitimis præcipuè, qui propiores periculo erant. Unus itaque vicinorum regum nomine Balaces, qui bonam magnamque partem Orientis hominum frequentia celeberrimam ſubegerat, antequam ad manus veniſſet præcepta deſperatione, aperto Marte occurrendum non judicavit, juſti belli armis infeſtis gerendi fugitans: cæterum ad aves ſe, & divinationem convertit, ratus ſe diris quibuſdam & execrationibus indomitum Hebræorum robur poſſe ſubvertere. Erat autem illa tempeſtate vir divinationis opinione clariſſimus, Meſopotamiam incolens, qui cum omnia divinationis genera probe calleret, tum ex augurii prudentia præcipuè in exiſtimatione & admiratione erat, multiſque ſæpenumero incredibilia memoratu & ingentia ejus rei documenta dederat. Nam aliis præſagierat æſtate flagranti imbrium proluviem, aliis ſiccitatem & æſtum media hyeme, aliis ex bonis fructibus ſterilitatem, contra ex perdita fame rerum copiam, aliis fluviorum inundationes, & receſſus, peſtilentium morborum curationes, & alia ſexcenta, quorum quodvis prædicere videri glorioſiſſimum ei fuerat: ac fama quoquoverſum ſemper incedente, ad magnam gloriam pervenerat. Ad hunc igitur *rex* miſit ex amicorum numero qui venire hortarentur: munera etiam partim repræſenta-

νομίζων αὐτίκα τῷ πολέμῳ τὸ τέλος ἔσεσθαι. Συμπλακεὶς γὰρ, οὐ πρὸς ἀμελετήτους καὶ ἀνασκήτους ἔγνω τὴν μάχην ὄσαν, ἀλλ' ἀθλητὰς πολέμων ἀκτήτας τῷ ὄντι, οἳ πρὸ μικρῆς πολλὰ καὶ μεγάλα ἠνδραγαθίσαντο, ζωμάτων ἀλκὰς, καὶ φρόνημα ἀξιονίκους, καὶ ἕξεις ὑψηλὰς ἐπιδεδεγμένοι. Διὸ τοὺς μὲν ἀναιμωθέντας οὐ πολλῷ ὕστερον ἔλον· ἔφυσαν γὰρ δυοῖν τὸ λείας καὶ ἀδόνος, τὰ πρῶτα τῶν ἄθλων ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ προθύσαντες, οἳ καὶ τότε φρονηματίαντες παρ' ἑρῶς ἀπὸ τῶν αὐτῶν βουλευμάτων καὶ θαρσαλεωτάτων ἀντεφώρμησαν ἅμα, καὶ τῇ ἀπαθαιρέτῳ τοῦ Δικαίου χρώμενοι ξυμμαχίᾳ, δι' ἣν εὐσταλέστεροί τε ἦσαν, καὶ ἀγωνιστικὰ πρόθυμοι. Σαφὴς δὲ ἡ τύχις· δευτέρας οὐκ [b] ἐδέησε μάχης, ἀλλ' ἡ πρώτη καὶ μόνη ἐγένετο, καθ' ἣν πᾶσα ἡ ἀντίπαλος ἐκλίθη δύναμις· καὶ ἀναλαμπέσα, ἠφανίσθη· αἱ δὲ πόλεις ἅπαν τὸ αὐτὸν χρόνον, κεναί τε καὶ πλήρεις ἐγένοντο· κεναὶ μὲν τῶν ἐχόντων, πλήρεις δὲ τῶν κεκρατηκότων. Τὸν αὐτὸν μύθον περὶ καὶ κατ' ἀγρὸς ἐπαύλεις ἐρημωθῆναι, τῶν ἐν αὐταῖς ἀντέλαβον ἄνδρας βελτίους τὰ πάντα. p. 643.

Οὗτος ὁ πόλεμος ἅπασι μὲν τοῖς Ἀσιανοῖς ἔθνεσι φόβερὸν δὴ ἐπεγάσατο, διαφερόντως δὲ τοῖς ἐμέρας, ὅσῳ καὶ τὰ δεινὰ ἐγγυτέρω προσεδόκων. Εἷς δὴ καὶ τῶν ἀσυγκλύτων βασιλέων ἐνόμαζε Βαλάκης, μεγάλῳ καὶ πολυάνθρωπον τῆς ἑῴας μοίρᾳ ὑπηρχόμενος, πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἐπιόντων, ἄντικρυς μὲν [i] ὑπαυλῶν οὐκ ἐδοκίμασε, τὴν ἐπιπορεύσεως δ' ὅπλων ἐλεύθερον πόλεμον [k] διαδιδράσκων, ἐπ' οἰωνοὺς δὴ καὶ μαντείας ἐτρέπετο, νομίζων θεοῖς τισι θυηδίαις τὸν ἄμαχον ῥώμην τῶν Ἑβραίων καθελεῖν. Ἀνὴρ δ' ἦν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐπὶ μαντείᾳ πεδότητος Μεσοποταμίων οἰκῶν, ὃς ἅπαντα μὲν ἐμεμύητο τὰ μαντικῆς εἴδη, οἰωνοσκοπίαν δ' ἐν τοῖς μάλιστα ξυγκεκροτηκὼς ἐθαυμάζετο, πολλοῖς καὶ πολλάκις ἐπιδεδειγμένος ἄκρατα καὶ μεγάλα. Προεῖπε δὴ τοῖς μὲν ἐπομβρείας θέρους ἀκμάζοντος· τοῖς δὲ αὐχμόν τε καὶ φλεγμὸν ἐν μέσῳ χειμῶνι. Τοῖς δ' ἐξ ὑετηρείας ἀφορίαν, καὶ ἔμπαλιν λιμὸν φορᾶν· ἐνίοις δὲ πλημμύρας ποταμῶν, καὶ κενώσεις· καὶ θεραπείας λοιμικῶν νοσημάτων, καὶ ἄλλων μυρίων, ὧν ἕκαστον ὁ προθεσπίζειν [l] δοκῶν ὀνομαστὸς ἦν, ἐπὶ μέγα τῆς δυνάμεως προερχόμενος. Ἀεὶ τὴν ἐπιβαίνουσαν καὶ φθάνουσαν παντάχοσε φήμην. Ἐπὶ τοῦτον ἐξέπεμπε τῶν ἑταίρων τινας, θησαυρῶν ἥκειν, καὶ δωρεὰς τὰς μὲν ἤδη παρεῖχε, τὰς δὲ δώσειν ὡμολόγει, τὴν χρείαν ἧς ἕνεκα μεταπέμποιτο δηλῶν. Ὁ δ' οὐκ ἐπὶ φρονήματος ὑγιοῦς καὶ βεβαίου,

[g] αἰδοῖς] Aliter Joſeph. Ant. lib. iii. c. 5. Ἑβραῖοι δὲ πενθοῦσι ἐσθῆτα καὶ λείαν ἔλαιον. De præda vero altum in Textu ſacro ſilentium.

[h] ἐδέησε] MSS. Coiſl. & Aug. ἐδέησαν.

[i] ὑπαυλῶν] MSS. ἀπαυλῶν. Item mox ἐδοκίμασε.

[k] διαδιδράσκων] MSS. ἀποδιδράσκων. Ita quoque Heſych. v. ἀποδιδράσκων, διαφεύγων, ἐκπετόμενον.

[l] δοκῶν] MSS. μαθών.



ἀλλὰ

ἀλλὰ [m] τὸ πλέον ἀσπαζόμενος, ὡς δή τις ἐλλογίμων προφητῶν γεγονὼς, καὶ μηδὲν ἄνευ χρησμῶν εἰωθὼς πράττειν πτοερέπαν, ὑπανιδύετο, λέγων σὺν ἐπιῤῥέπτει αὐτῷ βαδίζειν τὸ θεῖον. Καὶ οἱ μὲν ἥκοντες ἐπανῆσαν ἄπρακτοι πρὸς τὸν βασιλέα· ἕτερον δ' ἄλλους ἐπὶ τὴν αὐτὴν χέραν ἐχειροτονοῦντο τῶν δοκιμωτάτων, πλείω μὲν ἐπαγγελόμενον χρήματα, κρείττονας δὲ δωρεὰς ὑπισχνούμενον. Δελεασθεὶς δὲ καὶ τοῖς ἤδη προτεινομένοις, καὶ τοῖς μελλήσεως ἐλπίσι, καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν προπαλόντων, καταιδεσθεὶς, ἐνεδίδου, πάλιν προφασιζόμενος τὸ θεῖον, οὐκ ἐφ' ὑγιεῖ. Τῇ γὰρ ὑστεραίᾳ παρεσκευάζετο τὴν ἔξοδον, ὀνείρατα διηγούμενος, ὑφ' ὧν ἔνιστε πληχθεὶς ἐναργέσι φαντασίαις ἀναπάζεσθαι μηκέτι [n] μένειν, ἀλλὰ τοῖς πρίσβεσιν ἀκολουθεῖν. Ἤδη δὲ αὐτῷ προερχομένῳ, γίνεται καὶ τὴν ὁδὸν ζημεῖον ἐναργὲς ἐνδηλον, περὶ τοῦ τὴν χρείαν ἐφ' ἣν ζωύτευεν, εἶναι παλίμφημον. Τὸ γὰρ ὑπόζυγιον ᾧ ζωύβαινεν αὐτὸν ἐπορχεῖσθαι προερχόμενον ἐπ' εὐθείας, ἐξαπιναίως ἴσταται τὸ πρῶτον· εἶθ' ὥσπερ ἐξ ἐναντίας βίᾳ τινὸς [o] ἀπωθούμενος, ἢ ἀναχαιτίζον, ὀπισθοδρόμας ἐχώρει, καὶ πάλιν ἐπὶ δεξιὰ καὶ εὐώνυμα ἐπιφερόμενον, καὶ ὧδε κἀκεῖσε πλαζόμενον οὐκ ἠρέμει, καθάπερ οἴνῳ καὶ μέθῃ καρηβαρῶν, καὶ πολλάκις τυπτόμενον, ἠλόγει τῶν πληγῶν, ὡς τε καὶ τὴν ἐπορχήθραν μικρὸν καλαβαλεῖν, καὶ καθεζόμενον ὅμως ἀντιλυπῆσαι. [p] Τῶν παρ' ἑκάτερα χωρίων ἦσαν αἱμασιαὶ, καὶ φραγμοὶ πλησίον· ὀπότ' ἂν τούτοις προσῤῥάχθη φερόμενον, γόνυ καὶ κνήμας καὶ πόδας ὁ δεσπότης πιεζόμενος καὶ θλιβόμενος ἀπεδρύπτετο. Ἦν δὲ, ὡς ἔοικε, θεία τίς ὄψις, ἣν τὸ μὲν ζῶον ἐπιφοιτῶσαν οὐκ πολλῷ θεασάμενον, ἐπτόηξεν· ὁ δ' ἄνθρωπος οὐκ εἶδεν, εἰς [q] ἔλεγχον ἀναισθησίας· ὑπὸ γὰρ ἀλόγου ζώου παρῆμελεῖτο τὰς ὄψεις, ὁ μὴ μόνον τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ τὸν κοσμοποιὸν αὐχῶν ὁρᾶν. Μόλις δὲ τὸν ἀνθεστηκότα ἰδὼν ἄγγελον, οὐκ ἐπειδὴ τοιαύτης ἦν θέας ἄξιος, ἀλλ' ἵνα τιμὴν ἀτιμίαν καὶ εὐδένειαν αὐτῷ καταλάβῃ, πρὸς ἱκεσίας καὶ λιτὰς ἐτράπετο, ζυγνῶναι δεόμενος, ὑπ' ἀγνοίας ἀλλ' ἑκὼν ἐκόσιον γνώμην ἁμαρτόντι. Τότε μὲν οὖν ὑποστρέφειν δέον, ἐπιπωθάνετο τὴν φανείσης ὄψεως, εἰ ἀνακάμπτοι πάλιν τιμὴ ἐπ' οἴκου· ἡ δὲ ζωύβασα τιμὴ εἰρωνείαν καὶ χλευάσασα· Τί γὰρ ἔδει πιπωθάνεσθαι περὶ πράγματος ὅτου [r] ἐμφανοῦς, ὃ τὰς ἀποδείξεις εἶχεν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ μὴ δεομένῳ τὴν ἐκ λόγων [s] ἀληθείας πίστεως, εἰ μὴ

p. 644.

bat, partim se daturum pollicebatur, quo nomine eum vocaret declarans. Ille verò non generosa animi propositione nec firma, sed ferè urbanè eludens, quasi unus è primariis vatibus esset, nec quicquam omnino absque oraculis agere consuevisset, recusabat, negans à Deo sibi concedi illuc ire. Igitur qui venerant irriti retro ad regem se recipiunt, qui mox alios allegat è spectatissimis & probatissimis cum majori in præsente pecunia & magnificorum munerum in futurum pollicitatione. Ille verò & oblatis inescatus, & reliqua spe captus, & rogantium dignitatem reveritus, iis sese dedit, Deum tum quoque non pro bono causatus. Igitur postridie ejus diei ad profectionem se accingit, somnia narrans quorum se certissimis impulsum visis dicebat cogi, non amplius domi manere, sed legatos sequi. Commodùm progrediebatur, cum ecce inter viam manifestum objicitur prodigium negotii quò contendebat inauspicati nefastique. Nam jumentum quo vehebatur rectam instans viam, repentè primùm resistit, deinde proinde quasi ex adverso quispiam vi inhiberet & repelleret, succiduis pedibus recedit, rursus ad dextram lævamque huc & illuc temerè errabundum inquies agitabatur, tanquam vino & ebrietate caligans: multoque verbere pulsatum plagas negligebat, ut sessorem penè dejiceret, & quamvis sedentem malè mulctaret. Propinqui *enim* utrinque fundi forte maceriis & septis clausi erant, quibus cum inferebatur & impingebatur, domini genua & crura tusa pressaque distringebantur. Objiciebatur nimirum divina quædam species quam jumentum jandudum obversantem horrebat, homo non videbat: quod argumentum stuporis erat, bruto ejus oculos vincente, qui non solum mundum, verum etiam mundi effectorem se videre jactabat. Itaque vix tandem adversantem angelum conspicatus, non sanè quòd eo spectaculo dignus esset, sed ut indignitatem suam & nequitiam agnosceret, ad preces supplex se convertit, veniam pacemque petens, imprudentia non sponte in peccatum lapso. Tum igitur cum redire domum deberet, de spectro percontari infit, an domum reverteret: angelus cognita hominis dissimulatione indignatus (Quid enim attinebat de eo percontari, quod tam illustrem de se significationem haberet, nec ullam orationis fidem requireret? nisi forte aures oculis veraciores putandæ sunt, & rebus verba

[m] τὸ πλέον ἀσπαζόμενος] Forsan τὸ θεῖον προφασιζόμενος. Sequitur enim, πάλιν προφασιζόμενος θεῖον.

[n] μένειν] Forsan μέλλειν.

[o] ἀπωθούμενος] MS. Med. & Turneb. ἀνωθούμενος, & sic sæpius scribit Noster.

[p] ἧς] Videtur deesse γῆ.

[q] ἔλεγχον ἀναισθησίας] Ita quoque D. Petrus 2 ep. ii. 16. ἔλεγξιν δ' ἔσχε τῆς ἰδίας παρανομίας· ὑπόζυγιον ἄφωνον ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεγξάμενον ἐκώλυσε τὴν τοῦ προφήτου παραφρονίαν. Ubi forsan librariorum errore παρανομίας irrepsit, pro παραφρονίας vel παρανοίας.

[r] ἐμφανοῦς, ὃ—εἶχεν] MSS. ἐμφανεῖς ἀποδείξεις ἔχοντος, & sic ad contextum loci melius.

[s] ἀληθείας] Deest in MSS. Med. & Reg. Par. & certe cum loci sensu & Autoris mente non convenit. Igitur vel dele, vel repone ἀποδείξεως. Passim enim verborum fidem visu infirmiorem statuit Noster. Sic ille lib. de Cherub. p. 114. τὰ δι' αὐτῆς τῆς πραγματικῆς ῥήσεως φανερώτερα ὄντα

ſpectatiora) " Perge, inquit, ire viam quò profectus es: nihil enim profueris, me quod dicto opus eſt ſine tua mente ſuccinente, & vocis inſtrumenta flectente quâ jus faſque eſt. Nam tua non intelligentis lingua fata canens, orationem meo arbitratu regam." Rex ubi eum prope adventare audivit, cum prætoria cohorte obviam procedit. In congreſſu primum, ut aſſolet, gratulatio & dextrarum copulatio, mox levis expoſtulatio de tarditate & quòd venire non maturaſſet: poſtea epulæ & ſumptuoſa convivia, reliquaque omnia luxus regii hoſpitum receptioni conſueta, ad apparatus magnificentiam & dignitatem auctiora multo & ampliora. Poſtridie ejus diei ubi diluxit, vatem Balaces in tumulum ſubducit, in quo ſignum collocatum erat Deæ cuidam, quam ipſius populares colebant: illinc partem caſtrorum Hebræorum quæ in conſpectu erat, velut è ſpecula mago oſtendebat. Ille caſtris conſpectis, " Tu quidem, inquit, ſeptem aris excitatis vitulum, rex, arietemque in unaquaque immolato: ego petito ſeceſſu Deum conſulam quid loquar." Extra progreſſus extemplo numine corripitur, fatidico ſpiritu inceſſente, qui omnem artificioſam vaticinationem ex ejus animo exterminavit. Nefas enim erat afflatum ſanctiſſimum, magicis præſtigiis contubernalem eſſe. Mox reverſus conſpectis ſacris & aris ardentibus, quaſi interpres alio ſubjiciente, hariolatur iſta. " Ex Meſopotamia me Balaces accerſivit, uſque ab Oriente longinquam profectum viam, ut diris Hebræos devoveat. Ego verò quo tandem modo capita Deo non abominata execrabor? Equidem eos ab altiſſimis jugis deſpiciam, & cogitatione complectar: veruntamen lædere non poſſim eum populum qui ſolus habitabit nullis cum gentibus numeratus aliis, haud ſanè ex locorum aſſignatione & agri uſurpatione, ſed ex ſingulari & eximia inſtitutorum proprietate aliis non commiſtus, ne mos patrius & diſciplina corrumpatur. Quis enim primam generis hujus ſtirpem verè noverit? Eorum corpora humano ſemine formata ſunt, animi Deorum fatu creati, itaque arcta Dei cognatione genteque tenentur. Quod utinam animus meus vita corporis defungatur, ut inter animos juſtorum numeretur, quales iſtorum

ἄρας ὀφθαλμῶν ὧτα πιςότερα, καὶ πραγμάτων ῥήματα· " Βάδιζε, εἶπεν, ἐφ' ἣν ποιεῖς ὁδόν· ἀνήσεις γὰρ εἰδὼς, ἐμοῦ τε λειπόντος ὑπηχοῦντος ἄνευ τῆς σῆς διανοίας, καὶ τὰ φωνῆς ὄργανα πρέποντος, ἢ δίκαιον καὶ ξυμφέρον, ἡνιοχήσω γὰρ ἐγὼ τὸν λόγον, θεατίζων ἕκαστα διὰ τῆς γλώττης [t] ὑ ζωντός." Ἀκούσας δ' ὁ βασιλεὺς ἐγγὺς ἤδη γεγονέτα, μετὰ τῶν δορυφόρων ὑπαντήσομαι ἐξήει, καὶ [u] ἐσπυχόντων, οἷα εἰκὸς, τὸ μὲν πρῶτον ἦσαν φιλοφροσύναι καὶ δεξιώσεις, εἶτα βραχεῖα καταμεμψις περὶ τῆς βραδυτῆτος καὶ ὅτι μὴ ἐπιμότερον ἦκεν, καὶ μετὰ ταῦτ' ἀναχίαι ἦσαν καὶ πολυτελεῖς ἑστιάσεις, ἔτ' ὄσα ἄλλα πρὸς ὑποδοχὴν ξένων ἔθος ἐστὶ βαρβαρίζειν, φιλοτιμίαις βασιλικαῖς πάντα πρὸς τὸ μεγαλειότερον ἐπιδιδόντα καὶ ζεμνότερον ὄγκον. Τῇ δ' ὑστεραία ἅμα τῇ ἕῳ τὸν μάντιν ὁ Βαλάκης παραλαβὼν, ἐπὶ γεώλοφον [x] ἀνήγαγε, ἔνθα καὶ σήλῃ ζωσίσαντες ἱδρύσας δαιμονίᾳ τινὲς, ἦν οἱ ἐγχώριοι προσεκύνουν. Μέρος δ' ἐνθένδε καθεωρᾶτο τὸ τῶν Ἑβραίων στρατοπεδείας, p. 645. ὃ καθάπερ ἀπὸ σκοπιᾶς ἐπεδείκνυτο τῷ μάγῳ. " Ὁ δὲ θεασάμενος φησίν· σὺ μὲν, ὦ βασιλεῦ, βωμοὺς ἑπτὰ δειμάμενος, μόσχον ἐφ' ἑκάστῳ καὶ κριὸν ἱέρευσον· ἐγὼ δὲ ἐκστὰς μένω, πεύσομαι τοῦ θεοῦ τι λεκτέον." Ἕξω δὲ προελθὼν, ἔνθους αὐτίκα γίνεται, προφητικῷ πνεύματος ἐπιφοιτήσαντος, ὃ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἔνλεχνον μανικὴν [y] σοφιστείαν ὑπερέρεμον τῆς ψυχῆς ἤλασε. Θέμις γὰρ οὐκ ἦν ἱερωτάτην καθαγνὸν ζωὴν διαιτᾶσθαι [z] μαγικῆ. Εἶθ' ὑποφρίψας, καὶ τὰς τε θυσίας ἰδὼν, καὶ τοὺς βωμοὺς φλεγούσας, ὥσπερ ἐρμηνεὺς ὑποβάλλοντος ἑτέρου θεατίζει τάδε. " Ἐκ Μεσοποταμίας μεταπέμψαντό με Βαλάκης, μακρὰν τὴν ἀπ' ἀνατολῶν στελάμενον ἐπόδημίαν, ἵνα [a] τίσῃ) τοὺς Ἑβραίους δῃώσω. Ἐγὼ δὲ τίνα τρόπον ἀρήσομαι τοῖς μὴ καταρατοῖς ὑπὸ θεοῦ; θεάσομαι μὲν αὐτοὺς ὀφθαλμοῖς ἀφ' ὑψηλοτάτων ὀρῶν, καὶ τῇ διανοίᾳ καταλήψομαι, βλάψαι δ' οὐκ ἂν δυναίμην λαὸν, ὃς μόνος κατοικήσει, μὴ συναριθμούμενος ἑτέροις ἔθνεσιν, ἢ κατὰ τόπων ἐπακλήρωσιν καὶ χώρας ἐπιπομὴν, ἀλλὰ κατὰ τὸ τῶν ἐξαιρέτων [b] ἐθῶν ἰδιότητα, μὴ [c] συναναμιγνυμένων ἄλλοις εἰς τὸ τῶν παλαιῶν ἐκδιαίτησιν. Τίς ἐπ' ἀκριβείας εὗρε τὸ πρώτου καταβολὴν τῶν τούτων γνίσεως; Τὰ μὲν σώματα αὐτοῖς ἐξ ἀνθρωπίνων διεπλάσθη σπερμάτων, οὐκ ἦν θείων ἔφυσαν αἱ ψυχαί. Διὸ καὶ γενάσιν αἰχίστοροι θεοῦ. Ἀποθάνοι μου ἡ ψυχὴ τῆς

ὅταν τῆς ἀληθοῦς γλώττης. Idem de Judice p. 719. ὅτα ἢ —— ὀφθαλμοῖς ἀπιστότερα, πεφύκασι μὲν οὐκ ἐναντίως, ἐμπλεκόμενα δὲ πραγμάτων λόγοις οὐκ ἀεὶ πιφυκόσιν ἀληθεύειν, ἀπελκόμενα.

[t] ὑ ζωντός] Vide dicta de inſpiratione lib. *Quis Rer. Div. Her.* p. 517.

[u] ἐνλυχόντων] Forſan ζωνλυχόντων.

[x] ἀνήγαγε, &c.] MSS. Vat. Med. Coiſl. & Aug. ἠνάγκασεν ἱδρύσασθαι δαιμονίᾳ τινὸς βωμὸν, ὃν, &c.

[y] σοφιστεία] Deeſt MSS. Aug. Vat. Coiſl. & Reg. Par. Videtur in locum alienum irrepſiſſe, reſtituique debere poſt μαγικῇ in ſequentibus. Vel ſcribendum τὴν ἔνλεχνον καὶ μανικὴν σοφιστείαν. Noſter lib. de Mut. Nom. p. 1076. ὅτι σοφιστείας μανικῆς τὴν θεοφόρητον παραφιλείαν παρεκάραξε.

[z] μαγικῇ] Sequitur in MSS. σοφιστείᾳ. Vide proximè dicta.

[a] τίσῃ)] Sic quoque Codices Manuſcripti. Melius vero ſcribi videtur, εὐδίσῃ). Joſeph. Ant. lib. iv. c. 6. de Balaamo agens, καὶ πεῖσαι τὸν θεὸν δυνηθέντα ἐπιτρέψαι μοι τοὺς ἐναντίους δρᾶσαι εὐδῆσαι. Heſych. v. δρᾶσαι· ὁμόσαι, δῆσαι· ubi forſan ſcribendum ἆραι δῆσαι.

[b] ἐθῶν] Ita MSS. Reg. Par. & Linc. Editi ἰδνῶν.

[c] συναναμιγνυμένων] Scribe συναναμιγνύμενον. Similiter Eleazarus Pontifex apud Euſeb. Præp. Evangel. lib. viii. c. 9. θεοφορηθεὶς ἡμᾶς ἀδιακόποις χάραξι καὶ σιδηρέοις τείχεσι, ὅπως μηδενὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐπιμιγνύμεθα καὶ μηδέν.

ζωμαλικὸν βίον, ἵν' ἐν ψυχαῖς δικαίων καλαεμθμηθῇ, οἵας εἶναι ζυμβέβηκε τὰς τύτων." Ταῦτ' ἀκέων ὁ Βαλάκης, ὤδινεν ἐν ἑαυτῷ· παυσαμθύσ ἦ, τὸ παθ@ ἐ χωρήσας· "Ἐπὶ καλάραις, ἔπεν, ἐχθρῶν μελακληθεὶς, ὐχὰς τιθέμθ@ ἐκείνοις ὐκ ἐρυθελᾶς; ἐλελήθειν ἄρ' ἐμαυτὸν ἀπαλῶν ὡς ὄντι φίλῳ σοι τλὼ ὑπὲρ τ πολεμίων ἀφανῶς τεταλμθύῳ τάξιν, ἣ νῦν γέγανε δήλη. Μήπ@ε κ τὰς ὑπερθέσεις τ ἐνθάδε ἀφίξεως ἐποιᾶ, ἵν@ τλὼ ὑποικυρῦσαν ἐν τῇ ψυχῇ, πρὸς μ ἐκείνυς οἰκειότητα, πρὸς ἦ ἐμὲ κ τὲς ἐμὲς ἀλλοτρίωσιν;" Πίςις γὰ, ὡς ὁ παλαιὸς λόγ@, τ ἀδήλων τὰ ἐμφανῆ· ὁ ἦ τ [d] καλακωχῆς ἀνθεὶς, ἀδικωτάτλω, ἔπεν, αἰτίαν ὑπομθύω [e] ζυκοφανητάμθ@. "Λέγω γὰ ὐδὲν ἴδιον, ἀλλ' ἄτ' ἂν ὑπηχήσῃ τὸ θεῖον ὅπερ ὐχὶ νυῦ πρῶτον, ἐγὼ μ ἔπον, σὺ δ' ἤκυσας, ἀλλὰ κ πρόσθεν, ἡνίκα τὲς πρίσβεις ἔπεμψας, οἷς ἀπεκρινάμλω τὰ αὐτά." Νομίσας δ' ὁ βασιλᾶς ἢ τ μάντιν ἀπαλᾶν, ἢ τὸ θεῖον τρέπεσ@, κ τ τ τόπων μεταβολαῖς τὸ τ γνώμης ἐχυρὸν ἀλλάτ@ειν, εἰς ἕτερον ἀπαγαγῶν χωρίον, ὃν λόφ@ πάνυ [f] πεμήκης ἐπεδείκνυτο
p. 646. μέρ@ τί τ ἀνλιπάλυ στρατιᾶς. Εἶτα πάλιν ἑπτὰ βωμὲς ἱδρυτάμθ@, κ τὰ ἴσα τοῖς πρόσθεν ἱερείοις καταθύσας, ἐξέπεμπε τ μάντιν ἐπ' οἰωνὲς κ φήμας αἰσίας. Ὁ ἦ μονωθεὶς ἐξαίφνης θεοφορᾶται, κ μηδὲν ζωικὸς, ὥσπερ μεμανισαμθύς τῷ λογισμῷ, τὰ ὑποβαλλόμθα ἐξελάλ, προφητεύων τάδε. "Ἀναστὰς ἄκυε βασιλεῦ, τὰ ὦτα [g] ἐπαιωρήσας· ὐχ ὡς [h] ἄνθρωπ@ [i] διαψευσθῆναι δυνατ), οὐδ' ὡς ὑὸς ἀνθρώπυ μεταμελεῖ, κ ἅπαξ εἰπὼν ὐκ ἐμμθύει· φθέγξε) τὸ θ@άπαν ὐδὲν, ὃ μὴ τελεωθήσε) βεβαίως, ἐπεὶ ὁ [k] λόγ@ ἔργον ἐςὶν αὐτ. Παρελήφθω δ' ἐπ' ὀλιγίας, ἃ καλάραις ἐγώ. Οὐκ ἔσαι πόν@ ἢ μόχθ@ ἐν Ἑβραίοις· ὁ θεὸς αὐτῶν προασπίζει φανερῶς, ὃς κ τλὼ τ Αἰγυπτιακῶν ῥύμλω κακῶν ἀπεσκέδασεν, ὡς ἕνα ἄνδρα τὰς τοσαύτας μυριάδας ἀναγαγών." Τοιγαρῦν οἰωνῶν ἀλογῦσι κ πάντων τ κ μαντικλω, ἑνὶ τῷ τ κόσμυ ἡγεμόνι πισθύοντες. [l] Ὁρῶ ἦ λαὸν ὡς ζκύμνον ἀνισάμθον, κ ὡς λέοντα γαυρύμθον· διωχηθήσε) θήρας, κ πολῷ χρήσε) τραυματιῶν αἵματι, κ κορεσθεὶς ὑ τρέψε) πρὸς ὕπνον, ἀλλ'

esse contigit." Ista Balaces audiens, intimis sensibus angebatur, utque finem fecit, magnitudinem affectus non capiens: "Ad detestationem, inquit, hostium evocatus, eis bene precari non erubescis? Ergo imprudens in fraudem memet induxi, te mihi amicum ratus, qui quidem occultè pro hostibus tanquam in procinctu stabas: quod nunc adeò compertum est. Num tu adventum differebas ea gratia, quòd in animo tuo hæreret quædam erga illos indulgentia & benevolentia, à me meisque alienatio?" Vetus enim verbum est, perspecta dubiis fidem afferre. Ille remisso afflatu, "Equidem iniquissima, inquit, calumnia circumvenior: nihil enim meum loquor, sed quæcunque succinit Deus: neque verò nunc primum istud vel ego loquor, vel tu audis: sed & jam ante cum legatos misisti, eadem ista respondi." Hic rex seu vatem non bona fide agere ratus, seu Deum immutari arbitratus, locorumque mutationibus in eo animi firmitatem labascere, vatem alium in locum abductum statuit in edito tumulo, unde partem hostilium copiarum ostendebat. Mox septem instauratis aris, totidemque quot ante hostiis cæsis, vatem auspicatum misit, de cœloque servatum. Ille verò solus destitutus repentè numine afflari agique, ac ceu mente capti, nihil quicquam intelligere, sed quod subjiciebatur eloqui, istaque fata canere: "Surge sis, inquit, rex, atque auribus arrectis audi: non ut homines, mentiri Deus item potest: nec eum ut hominum genus piget, ut quod semel confirmavit, in eo non stet. Nihil quicquam omnino loquitur, quod non fideliter certeque ad finem perducatur, quando dictum ei factum est. Ego ad bene precandum, non ad execrandum adhibitus sum. Nulla vel ærumna vel calamitas Hebræos attigerit. Deus pro illis manifesto propugnat, qui malorum quoque Ægyptiacorum eis depulsor fuit, ut quasi hominem unum tot millia posset educere. Itaque nihil auguria morantur vel reliquam divinationem, uno mundi imperatore freti. Populum vero video ceu leonis catulum exurgentem & ferociter se efferentem: venatione vescetur, & potu fruetur sauciorum cruorem; uno consensu tuentur patres antiqui. Vide Origen. Comm. in Matth. p. 475. & hom. xviii. in Jerem. Cyprian. adv. Jud. lib. ii. Theodoret in loco. Sequitur ergo Philo magis sensum quam verba versionis Græcæ; sicut etiam in sequenti μεταμελεῖ, ubi in Textu sacro scribitur ἀπειλήθῃναι.

[d] καλακωχῆς] Ita MSS. pro καθχῆς. Atque ita vulgo scribere amat Philo.

[e] συκοφαντάμθ@] MSS. Coisl. & Aug. συκοφαντίαν.

[f] πεμήκης] MSS. Aug. Vat. & Coisl. ὑπερμήκης.

[g] ἐπαιωρήσας] Melius forsan ἐπορθιάσας. Ita scribit Noster, lib. de Abrah. p. 352. τὰ ἦ ὦτα ἐπορθιάσας. Idem de Somn. p. 594. ἵνα τὰ ὦτα ἀνορθιάσαντες· & p. 750. ἀκριβῶσαι κ ἀνορθιακὼς τὰ ὦτα. Vide Hesych. v. ὄρθια.

[h] ἄνθρωπ@] Deesse videtur ὁ θεὸς· sic enim Textus sacer. Item Joannes Monachus ineditus, à quo hæc citantur, titulo περὶ βυλῆς θεῦ.

[i] διαψευσθῆναι] Sic quoque Johannes jam citatus ex Philone. Textus sacer, διαφερθῆναι de quâ voce sic scholiastes, διαφερθῆναι, τῦτ' ἐςι, σαλευθῆναι· τὰ γὰ κρεμάμθα σαλεύ). Unde male scribi liquet apud Judith viii. ὐδ' ὡς ὑὸς ἀνθρώπυ διαπεθῆναι. Ibi scribendum διαφερθῆναι. Hanc vero lectionem

[k] λόγ@ ἔργον] Hanc sententiam repetit lib. de Sacrific. Abel. p. 140. & de Somniis p. 592. Item infra p. 571. Estque ea sententia scriptoribus antiquis quam pervulgata. Siracid. xlii. 15. ὁ λόγος κυρίυ τὰ ἔργα αὐτῦ. Clem. Alex. Strom. v. p. 707. ἀκηκόασι γὰ ἅ Μωσῆς λέγον@, εἶπε κ ἐγένε@. Τὸν λόγον ἅ θεῦ, ἔργον τί) ἀγγελικὸν@. Vide Theodoret quæst. xi. in Genesin iv. Esdras vi. 38. *Et tunm verbum opus perfectum.*

[l] ὁρῶ ἦ] Deest ἦ in Editis, videturque redundare; vel ergo prorsus dele, vel scribe δὴ.

ore: ſaturatuſque lumina ſomno non declinabit, ſed vigil canticum victoriæ citabit." Hinc indignè ferens ſibi præter ſpem, aſperam fœdamque divinationem eveniſſe: "Tu homo, inquit, ne malè neu benè precator. Potior enim eſt tuto ſine periculo taciturnitas ingrata oratione." Iſta fatus, mox tanquam immemor eorum quæ dixerat, animi quidem levitate aliò vatem rapit, unde exercitus Hebræorum parte in conſpectum data poſtulabat execrationem. Vates autem velut illo pejor, quanquam contra criminationes omnes una defenſiones vere utebatur, ſe ſuum loqui nihil, ſed à numine poſſeſſum, & furore percitum aliena denunciare, tamen cum domum diſcedere non ſequi deberet, deducentem ultro præcurrebat, ſimul, malo magno, perſuaſione ſui laborans, ſimul animi inductione ſi voce non eſſet licitum, deteſtari devovereque exoptans. Ubi ad montem perventum eſt ſuperioribus altiorem, longo ſe porrigentem jugo, idem ſacrificium inſtaurari jubet, & ſeptem rurſum excitatis aris, quatuordecim hoſtiis paratis, vitulum & arietem ſingulis adſtitui imperat. Nec ipſe jam, pro more ſolito, ad omina ſe & auſpicia accingebat, artem ſuam miſerè damnans, veluti tabulam pictam vetuſtate exoletam, & conjecturis ſagacibus orbatam. Præterea, tametſi vix tandem, intellexit voluntatem regis à quo conductus fuerat, cum Dei ſententia non conſentire. Itaque in ſolitudinem converſus cernit tributim Hebræos caſtra metatos tetendiſſe, multitudinemque & ordinem velut urbis non caſtrorum cum ſtupore admiratus, numine ſtatim correptus ita profatur: "Homo qui verè videt, iſta loquitur, qui in ſomnis evidentem Dei ſpeciem inſomni & pervigili mentis oculo vidit: quod decora domus tua, Hebræorum exercitus? tabernacula tua tanquam inumbrantes opacique ſaltus, tanquam horti ſecundum flumen, tanquam cedrus propter aquam. Exorietur aliquis aliquando ex vobis qui multas nationes ſuperet, cujus regnum quotidiano proceſſu ſublime evehatur. Populus iſte uſque ab Ægypto totius itineris ducem Deum habuit, uno cornu multitudinem ductantem.

ἐγρηγορὼς τ̃ ὑπνίκιον ᾄσε῀ ὕμνον." Χαλεπῶς δ' ἐνεγκὼν ἐπὶ τῷ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ τ̃ μαντικῆς ἀπαντᾶσ· "ἄνθρωπε, εἶπε, μήτε δρᾶς τίθεσο, μήτ' ἀχὰς ποιεῖ. Βελτίων γὰρ τ̃ μὴ καθ' ἡδονὴν λόγων ἡ ἀκίνδυνο ἡσυχία." Καὶ ταῦτ' εἰπὼν, ὥσπερ ἐκλαθόμεν ὧν εἶπε λᾷ τὸ τ̃ γνώμης ἀδέβαιον, εἰς ἄλλον τόπον ἀπῆγε τ̃ μάντιν, ἀφ' ὗ δείξας μέρ τι τ̃ Ἑβραϊκῆς στρατιᾶς, καταρᾶσ παρεκάλ. Ὁ δ᾽ [m] ἄτε χείρων ἐκείνε· καίτοι πρὸς τὰς ἐπιφερομένας καθηγορίας ἀπολογίᾳ χρώμεν [n] μιᾷ ἀληθεῖ, ὡς ἰδέν ἴδιον λέγοι· καθεχόμεν δ᾽ ὑπ᾽ ἐνθουσιῶν διερμηνεύοι τὰ ἑτέρε, θεὸν μηκέτ' ἐπακολυθεῖν, ἀλλ' οἰκαδε ἀπιέναι, ἐπιμότερον τ̃ παρεμπόντ πρεῖξέτρεχεν, ἅμα μὲ οἰήσ, κακῷ μεγάλῳ, πεπιεσμέν, ἅμα δ᾽ ὑπὸ τῆ Δεινοίᾳ καταρᾶσ γλιχόμεν, εἰ καὶ τῇ Φωνῇ διεκωλύετο. Παρεγνώμεν δ' εἰς ὄρ μεῖζον τ̃ προτέρων ἄχεϊ πολλῷ καταπεῖνον, κελεύει μὲ τῷ αὐτῷ ἐπιτελῶν θυσίαν, βωμὸς πάλιν ἑπτὰ [o] καθασκευάσαντας, καὶ ἱερεῖα τεσσαρεσκαίδεκα προσαγαγόντας, ἑκάστῳ βωμῷ δύο, μόσχον τε καὶ κριόν. Αὐτὸς δ᾽ ἀκρί καὶ τὸ [p] εἰκὸς ὀπὶ κληδόνας καὶ οἰωνὸς ἵετο, πολλὰ τῷ αὐτῷ τέχνῳ κακίσας, ὡς χρόνῳ καθάπερ γραφῷ ἐξίτηλον γνωμένῳ, καὶ [q] τὸς δίθυβόλος σοφισμὸς ἐξαμαυρωθεῖσαν. [r] Ἄλλως δ᾽ καὶ μόλις ἐνενόησεν, ὅτι ἀ ζωάδει τῷ τ̃ θεῦ βελήματι ἡ τοῦ μισθωσαμένε προαίρεσις αὐτὸν βασιλέως. Τραπόμεν δ᾽ ἐν καὶ τὴν [s] ἐρήμῳ, ὁρᾷ καὶ φυλὰς ἐσχηματισμένας Ἑβραίας, καὶ τό, τε πλῆθ ἐπὶ τῷ τάξιν, ὡς πόλεως, ἀλλ' ἀ σχηματίδε καταπλαγεὶς, ἔνθυς γνόμεν, ἀναφθέγγετ· "Τάδε φησὶν ὁ ἄνθρωπ ὁ ἀληθινῶς ὁρῶν, ὅς τις καθ' ὕπνον ἐναργῆ φαντασίαν εἶδε θεῦ τοῖς τ̃ ψυχῆς ἀκοιμήτοις ὄμμασιν· ὡς καλοί σε οἱ οἶκοι, σχηνὴ Ἑβραίων, αἱ σκηναί σε ὡς νάπαι [t] ζυσκιάζυσαι, ὡς παράδεισ ἐπὶ ποταμῦ, ὡς κέδρ παρ' ὕδατα. Ἐξελεύσεταί ποτε [v] ἄνθρωπ ἐξ ὑμῶν, καὶ ἐπικρατήσ πολλῶν ἐθνῶν, ἐπαυξήσα ἡ τῦδε βασιλεία καθ' ἑκάστην ἡμέραν [x] πρὸς ὕψ ἐρθήσε. Ὁ λαὸς ὅτ ἡγεμόνι τ̃ ἀπ' Αἰγύπτ πάσης ὁδῦ κέχρη θεῷ, καθ' ἓν κέρας ἄγονσι τὴν πληθύν. Τοιγαρῦν ἔδε

[m] ἄτε χείρων] MSS. Coiſl. Aug. & pariter mendoſè ἅτις χείλεων. Omnino ſcribendum ἄτε χείρων, *tanquam eo pejor.* Turnebus, *Abſque manibus illius.*

[n] μιᾷ] Reſtitui ex MSS. quorum etiam fide ſcribo, κακῷ μεγάλῳ, pro κακῶν μεγάλων in Editis.

[o] καθασκευάσαντας—] Forſan καθασκεύασαι—προσαγαγόντε.

[p] εἰκὸς] Melius εἰωθός.

[q] τὸς δίθυβόλους] Melius forſan τοῖς δίθυβόλοις σοφισμοῖς, ſic enim unicus Codex Regius Pariſienſis. Reliqui Codices σοφισμάς. Eodem ſenſu uſurpatur vox ἀμαυρόω. A Noſtro infra p. 660. οἱ νόμοι ἐξανακαλύψαντες ἀμαυρόσασι τὰς ἄλλας.

[r] ἄλλως δ] Melius ad ſenſum ſcribitur, ἄλλως τε, ἀ καὶ μόλις, &c.

[s] ἐρήμῳ] Melius ἔρημον, ut ſupra.

[t] ζυσκιάζυσαι] Textus ſacer σκιάζυσιν, ſicut etiam MSS. Aug. Coiſl. & Vat.

[v] ἄνθρωπ] Hic Meſſiæ ſpem prodit Noſter, ſecutus Græcorum interpretum paraphraſin, qui ex traditione receptâ magis ſenſum loci quam verba explicarunt.

[x] πρὸς ὕψ] Deeſt MSS. Coiſl. & Aug. ſed retinendum arbitror. Noſter hic paraphraſticè videtur ſcripſiſſe, vel aliam verſionem ſecutus. LXX. ὑψωθήσε ἡ Γὼγ βασιλεία αὐτῦ. Symmach. ὑπὲρ Γὼγ. Unde Theodoret in Loc. ἐκλοῖ δ᾽ ὁ λόγ ὅτι δ᾽ ἂν ἐπισφαλίσαι πειράσε, &c. Atqui Textus Hebræus de Agag vulgo explicatur, ſecundum hodiernam lectionem. Sic enim Vulg. Lat. *Tolletur propter Agag rex ejus.* Ut ſenſus meos aperiam, non videtur agi vel de Ogo Baſanis rege, vel de Agago Amalacitâ, ſed de mira victoris hujus elevatione: ſcribendum ergo in Textu Hebræo מִמַּעַל, omiſſo אֶת, *ſuper Texto.* Quod etiam Origeni viſum, homil. in locum. *Gog ſupra Texto interpretatur.* Quare ad hunc vocis ſenſum Philonem reſpexiſſe conjicio.

p. 647.

ἔθνη

ἔθνη πολλὰ ἐχθρῶν, καὶ ὅσον ἐν αὐτοῖς πῖον, ἄχρι μυελῶν [y] λήψεται, καὶ τῆ ἐκβολίαις ἀπολεῖ τὰς δυσμενεῖς. Ἀναπαύσεται καταπλιθεὶς, ὡς λέων ἢ σκύμνος λέαινος, μάλα καταφρονητικῶς, δειδιὼς οὐδένα, φόβον τοῖς ἄλλοις ἐπεισάγων. Ἄθλιος δ' ὃς ἂν αὐτὸν παροξύνησας ἐγείρῃ· οἱ μὲν εὐλογοῦντές σε, εὐφημίας ἄξιοι. καταράσεις δ', οἱ καταρώμενοι. Σφόδρα δ' ἐπὶ τούτοις ἀγανακτήσας ὁ βασιλεὺς, ἐπ' ἀρᾶις, εἶπεν, ἐχθρῶν μεταπεμφθεὶς, εὐχὰς ἤδη [z] τρεῖς τὰς ὑπὲρ ἐκείνων πεποίησαι; Φεῦγε δὴ θᾶττον· ὀξὺ πάθος ἐστὶ θυμός· μήτι καὶ νεώτερόν τι ἐργάσασθαί σε βιασθῶ· πόσον πλῆθος χρημάτων, ἀνοητότατε, καὶ δωρεῶν, πόσην δ' εὐφημίαν καὶ δόξαν ἀφήρησαι σαυτὸν, φρενοβλαβὴς ὤν; ἐπαγγελοῦσι φέρων ἀπὸ τῆς ξένης ἐπὶ τὴν [b] οἰκείαν, ἀγαθὸν μὲν οὐδέν, ἐνείδη δὲ καὶ πολλὰ, ὡς ἔοικεν, αἰσχύλα, ἄτως σοι τῇ καθ' ἡμᾶς ἐπιστήμῃ ἐφ' οἷς πρότερον ἐσεμνύου γελασθείσῃ." Ὁ δὲ, τὰ μὲν πρότερα πάντα, εἶπεν, ἐστὶ λίγια καὶ χρησμοὶ, τὰ δὲ μέλλοντα λέγειν, γνώμης τῆς ἐμῆς εἰκασίαι. Καὶ τῆς δεξιᾶς λαβόμενος, μόνος μόνῳ συνεβούλευε, δι' ὧν, ὡς ἂν οἷόν τε ᾖ, [c] φυλάξαιτο τὸ ἀντίπαλον στρατὸν, ἀσέβημα καταγορῶν αὐτῷ μέγιστον. Τί γὰρ, ἔστι τις ἂν, ἰδιάζεις καὶ συμβουλεύεις τὰ ἐναντία τοῖς χρησμοῖς ὑποτιθέμενος; εἰ μὴ ἄρα τῶν λογίων αἱ σαὶ βουλαὶ δυνατώτεραι.

Proinde multas adverſariorum nationes exedet, & quicquid in illis eſt opimum, ad medullam lambet, adverſarioſque miſſilium jactu malè perdet. Requieſcet procumbens ut leo aut catulus leonis, generoſo contemptu neminem formidans, ſed aliis ultro terrorem incutiens. Miſer fuerit qui irritatum excitarit; qui tibi benè precantur bonis ominibus & precationibus digni ſunt: nefaſti & deteſtatione digni, qui te execrantur. Iſtis rex valde indignatus, "Ad hoſtium devotionem, inquit, evocatus, ſiccine jam tertiùm pro illis precaris? fuge hinc ocyus: præceps eſt perturbatio iracundia, ne quid in te admittere cogar. Quantam vim pecuniæ & munerum ſtultiſſimè tibi ademiſti? quanta porro gratulatione & gloria, ô vecors, te fraudaſti?" Domum ex regione extera nihil reportabis, ut videtur, præter opprobrium & dedecus, tua ſcientia qua tibi tantum nominis & auctoritatis partum erat, ſic in ludibrium verſa. Ille ſuſcipit, Quæ prius, inquit, dixi oracula ſunt omnia & vaticinationes: de reliquo quæ loquar, animi mei conjecturæ erunt. Prehenſaque dextra remotis arbitris ſoli ſolus conſulebat, quibus rationibus quoad fieri poſſet, hoſtium copias effugeret: in quo ſe maximæ impietatis inſimulabat. Quid enim, dicet aliquis, ſeceſſo conſultoque tibi opus fuit, contraria præſertim effatis monituro? niſi fortè conſulta tua oraculis valentiora putas.

Φέρε δ' ἴδωμεν καὶ τὰς καλὰς αὐτοῦ [d] συμβουλίας ἐξετάσωμεν, ὡς τετεχνιτευμένας πρὸς ὁμολογουμένην ἧτταν τῶν ἀεὶ νικᾶν δυναμένων. Εἰδὼς γὰρ Ἑβραίοις μίαν ὁδὸν ἁλώσεως, συνομοσίαν, ἀπὸ ταραχῆς καὶ ἀκολασίας, μεγάλης κακῆς, πρὸς μεῖζον κακὸν, ἀσέβειαν, ἄγειν αὐτοὺς ἐπῴδαζεν, ἡδονῇ δέλεαρ προτιθείς. "Εἰσὶ γὰρ, εἶπεν, αἱ ἐγχώριοι γυναῖκες, ὦ βασιλεῦ, διαφέρουσαι τὴν ὄψιν ἑτέρων· ἀνὴρ δ' οὐδενὶ μᾶλλον εὐάλωτον, ἢ γυναικὸς εὐμορφίᾳ. Ταύτας ἂν προκαλεσάμενος ἐπὶ θέαν μιαρὰν καὶ δημοσιεύειν, αἰσχρεύσονται τῇ νεότητι τὸν ἀνδρεῖον. Ὑφηγητέον οὖν αὐταῖς, μὴ εὐθὺς ἐμπαρέχειν τοῖς ἐθέλουσι τῆς ὥρας· ὁ γὰρ [e] ἀκκισμὸς ὑποκνίζων, τὰς ὁρμὰς [f] ἐπεγείρει μᾶλλον, καὶ τὰς ἐρωτικὰς ἀναφλέγει· τραχηλιζόμενοι δὲ τῇ ἐπιθυμίᾳ, πάνθ' ὑπομένουσι δρᾶν τε καὶ πάσχειν. Πρὸς οὖν τὸ ἄτω διακείμενον ἐρεθίσῃ, λεγέτω

Age verò prælara ejus monita videamus, quibus artibus inſtructa fuerint ad certiſſimam offenſionem eorum qui ſemper vincere poterant. Cum enim intelligeret Hebræos una tantum ratione capi poſſe, violata facinore aliquo lege, per ſtupri libidinem & intemperantiam, magna mala, ad majus impietatis ſcelus inducere ſtudebat voluptatis eſca. "Hujus enim, aiebat, regionis, ô rex, mulieres ſpecie reliquis longè præſtant: viri autem nulla re facilius, quàm mulieris forma expugnari poſſunt. Proinde ſi formoſiſſimis quæſtum facere proſtareque permiſeris, juventutem adverſariorumvelut hamis capient. Ita autem doceri eas oportet, ne ſtatim floris ſui volentibus copiam faciant. Nam moleſtus ille aculeus ſimulatæ recuſationis libidinem acrius excitabit, & amorem accendet, actique libidine tanquam obtorto collo trahantur, quidvis & facere & pati

p. 648.

[y] λήψεται] Omnino male. Quidni vero λάψει, *Lambet*. Textus ſacer Numer. xxiii. 24. αἷμα τραυματιῶν πίεται. Vide Heſych. v. λάψαι & λάψω.

[z] τρεῖς] MSS. Med. & Linc. τελεῖς, & ſic rectius.

[a] ἐργάσαιτο βιαθεὶς] MSS. Vat. Coiſl. & Aug. βιάσαιτο ἐργάσωμαι. Forſan ſcriptum fuerat, βιαθεὶς ἐργάσωμαι.

[b] οἰκείαν] Ita MS. Linc. Editi οἰκίαν.

[c] φυλάξαιτο] Ita MSS. pro φυλάξαιτο.

[d] συμβουλίας] Id. hoc Balaami conſilium, obſcurè licet, narratur Numer. xxxi. 15. Poſtea magno conſenſu ſcriptorum ſacrorum traditum. Apocalyp. ii. 14. Βαλαὰμ, ὃς ἐδίδασκεν τὸν Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. Joſeph. Ant. lib. iv. c. 6. Areth. Comm. in Apocal. cap. 2. Iſidor. Pel. lib. iii. ep. 159. Suid. v. προφητεία. Jonath. Targum in loc. & Targum Hieroſol. in locum.

[e] ἀκκισμὸς] MSS. ἀσχισμὸς, ſed nil muto. Heſychius v. ἀκκίζεται, γυναικίζεται, προαποιᾶται, μαίνεται. Ἀκκίζει, ὀξύνει. Forſan ὑποκνίζει, ex hoc Philonis loco.

[f] ἐπεγειρεῖ—ἀναφλέγει] MSS. ἐπεγείρει—ἀναφλέγει· idque melius.

in

in animum inducent. Amatorem igitur ut quæque sic affectum nacta erit, quæ ad venationem illam subornantur, ferociter dicat: tibi consuetudine mea frui nefas est, nisi à patriis institutis desciveris, mutataque sententia eadem juxta mecum colere cœperis. Hujus defectionis fides ea demum mihi perspecta fuerit, si libamentorum eorundem & sacrorum particeps esse volueris, quæ simulachris & statuis reliquisque signis ex ritu facere solemus. Ille verò multiplicibus laqueis implicatus, forma & argutia orationis nihil reluctatus, exturbata ratione miser imperata faciet, servusque perturbationi auctoratus adscribetur." Sic igitur ille tum consulebat: rex ista non abs re dici ratus, sublata de adulteris lege & abrogatis omnibus de stupro corruptelaque sanctionibus, proinde quasi nunquam rogatæ essent, liberam facit mulieribus quibuscum vellent consuescendi potestatem. Illæ vero licentia & impunitate data adolescentulorum multitudinem illiciebant, multo ante eorum animis circunventis & illecebrarum præstigiis ad impietatem impulsis: usque dum postremo pontificis filius Phinees, facta ista supra modum indignatus (teterrimum enim ei videbatur eodem tempore corpora & animos prodedititiis, illa voluptatibus, hos sceleri & impiæ fraudi tradi) juvenilis audaciæ memorabile facinus, viroque dignum forti edidit. Nam quendam sui generis sacris operatum ad scortum ingredi conspicatus, neque summittentem in terram vultum, neque latere cupientem, neque, ut assolet, clanculum aditum suffurantem, sed inverecundam fiduciæ intemperantiam præ se ferentem, & in flagitio ridiculo velut in re præclara magnifice se efferentem, exacerbatus indignitate rei & justa repletus ira, cursu irrumpens adhuc in lecto jacentes amatorem & meretriculam confodit, genitaliaque eis præterea desecat, quibus incestum fatum patrarant. Istud exemplum aliqui continentiæ & religionis studiosi jussu Mosis imitati, omnibus qui initiati fuerant simulachris manu factis, propinquis juxta necessariisque occidione occisis, scelus gentis expiarunt inexorabili sceleratorum supplicio: reliquos qui pietatis suæ certissimam defensionem attulerant, servaverunt, nullum sui sanguinis damnatum miserati, nec ulla misericordia cujusquam delictum prætergressi, interfectores puros & integros arbitrati. Itaque nulli obnoxio fontique viam ad effugium ferentem concesserunt, quæ verissima laus est: unoque die viginti quatuor millia hominum cæsa sunt, &

φρυατομένη τίς τ ἐπὶ τῷ θήρᾳ ἀλισφομένων, ἃ θέμις τ ὁμιλίας σοὶ τῆς ἐμῆς ἀπολαῦσαι, πρὶν ἂν ἐκδιαιτηθῇς μ τὰ πάτρια, μεταβαλὼν ἢ τιμήσῃς ἅπερ ἐγώ. Πίστις δέ μοι τ βεβαίᾳ μεταβολῆς γένοιτ' ἂν ἀρέσηλ, ἢν ἐθελήσῃς μεταχεῖν τ αὐτῶν σπονδῶν τε κ θυσιῶν, ἃς ἀγάλμασι κ ξοάνοις & τοῖς λοιποῖς ἀφιδρύμασιν ἐπιτελῶμ. Ὁ δ', ἅτε ζαγνοῦθεὶς πάγαις πολυιδέσι, καλλῇ ε κ σωμυλίας, χειραγωγίαις, ὁδὸν ἀνοίπων, ἐξηπατωνισμέν τ λογισμὸν ἄθλιον ὑπηρετήσῃ πῖς προσατομένοις, ἀναγεγραφεὶς τῷ πάθει h δοῦλον." Ὁ μ δὴ τοιαῦτα ζωιβέλευσεν, ὁ δ' οὐκ ἀπὸ σκοπῆ νομίσας εἶναι τὰ λεχθέντα, τ κ μοιχῶν νόμον ἀναλυψάμεν, κ τὰς ἐπὶ φθορᾷ κ πορνείᾳ κειμένας ἀνελών, ὡς εἰ μηδὲ τοῖ ἐχθρῷ ἐγεγράφησαν, ἀνέδην ἐπιρέπῃ τ γυναιξὶ τὰς ὁμιλίας πρὸς ἃς ἂν ἐθέλωσι, ποιεῖσθ. Δοθείσης ἢ ἀδείας, τῷ πληθυῖ τ μειρακίων ἐπήγετο, πολὺ πρότερον τὴν Ἀμάνοιαν αὐτῶν ἀπαλῶσαι, κ τρέψασαι τ γοητείαις πρὸς ἀσέβειαν. Ἕως υἱὸς τ ἀρχιερέως Φινεὲς ἐπὶ τοῖς γινομένοις ζΦόβερ καλεπήνας· δεινόταλον γ ἀπῃ καλεφαίνετο, εἰ ὑφ' ἕνα καιρὸν ἄμφω τά τε σώματα κ τὰς ψυχὰς ἐπιδεδώκασι, τὰ μ ἡδοναῖς, τὰς ἢ τῷ παρανομεῖν καὶ ἀνοσιουργεῖν· ἐπανιδύσατο νεανείαν ἀνδρὶ καλῷ κ ἀγαθῷ προσήκουσαν. Ἰδὼν γάρ τινα τ ἀπὸ τοῦ γένους θύοντα κ εἰσιόντα πρὸς πόρνην, μήτε κεκυφέτα εἰς τάφον, μήτε λανθάνειν τὸν πολλὸν περῶμενον, μήθ', οἷα φιλεῖ, κλέπτοντα τὴν εἴσοδον, ἀλλὰ μετ' ἀναισχύντου θράσους τὴν ἀκοσμίαν ἐπιδεικνύμενον, κ φρυατόμενον ὡς ἐπὶ ζημιῷ πράγματι τῷ καταγελάστῳ, πάνυ πικραινθεὶς, κ πληρωθεὶς ὀργῆς δικαίας, i ἐπεισδραμὼν, ἔτι κατ' ὄνειρον κειμένους ἀμφοτέρους, τόν τ' ἐραστὴν, κ τὴν ἑταίραν ἀναιρεῖ, προσαναλεμὼν κ τὰ γυνητικά, διότι πορνικῶς ὑπηρέτησαν ἐκθέσμοις. Τοῦτο θεασάμενοί τινες τὸ παράδειγμα, τ τὴν ἐγκράτειαν κ θεοσέβειαν ἐζηλωκότων, προσάξαντ Μωϋσέως, ἐμιμήσαντο, κ πάντας τοὺς τελεσθέντας τῆς χειροποιήτοις ζυγοῖς κ φίλους, ἡδέως ἀνελόντες, τὸ μ μίασμα τοῦ ἔθνους ἐκκαθαίρουσι, λαβὸν τ τ προηδικηκότων ἀπαραιτήτῳ τιμωρίας, τοὺς ἢ ἄλλως παρακόντας ἀπολογίαν ἐναργεστάτην ὑπὲρ τ αὐτῶν ἀσεβείας παρεποιήσαντο, μηδένα τ ἀφ' αἵματος καθαρῶν οἰκτισάμενοι, μήτ' ἐλέῳ ταδικήματ' αὐτῶν παρελθόντες, ἀλλὰ κ καθαροὺς νομίσαντες τοὺς αὐτόχειρας. Ὅθεν ὑδενὶ παρεχώρησαν τὴν ἐπ' ἔξοδον φέρουσαν τοῖς δρῶσιν ἀψοφητὶ ἔπαινον. k Τετρακισχιλίους δέ φασι πρὸς πῖς δισμυρίοις

ε κ] Restitui ex MSS. Med. & Aug. è quibus etiam scribo χειραγωγίαις, pro χορηγίαις in Editis.

h δοῦλον] D. Paul. ep. ad Rom. vi. 16.

i ἐπεισδραμὼν] MSS. ἐπιδραμών.

k τετρακισχιλίους] Ita quoque Textus sacer, τέσσαρις κ εἴκοσι χιλιάδις. D. Paul. 1 ep. ad Cor. x. 9. ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἴκοσι κ τρεῖς χιλιάδες. De quo sic OEcumenius in locum, τινὲς ἢ τῶν ἀντιγραφέων τὸ παλαιὸν, εἴκοσι τέσσαρις ἔθεσαν. Sed facili librariorum errore, τρεῖς scribi poterat, pro τέσσαρις.



ἀνομ-

ἀναιρεθῆναι μιᾷ ἡμέρᾳ, ζωναιρεθέντος ἑνὸς τῇ κοινῇ μιάσματος, ὃ πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἐκηλίδα. Τῶν δὴ καθαρσίων ἐπιτελεσθέντων, ὡς ἀρίστου γέρας ἐπάξιον τῷ υἱῷ τῆ ἀρχιερέως, ἣς πρῶτος ἐπὶ τοῦ ἄμωνα ὥρμησεν, ἐζήτει παρασχεῖν Μωϋσῆς· φθάνει δὲ χρησμοῖς δωρησάμενος ὁ θεὸς φίνεῖ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν, εἰρήνην, ὃ μηδεὶς ἱκανὸς ἀνθρώπων παρασχεῖν· πρὸς δὲ τῇ εἰρήνῃ καὶ παλιγγενεσίαν ἱερωσύνης αὐτῷ, καὶ γῆν κληρονομίαν ἀναφαίρετον.

Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐμφυλίων κακῶν οὐδὲν ἔτ' ἦν ὑπόλοιπον κακῶν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι πρὸς αὐτομολίαν ἢ προδοσίαν ὑπωπτεύοντο, πάντες ἀπολώλεσαν, ἔδοξεν εἶναι καιρὸς ἐπιτηδειότατος τὸ ἐπὶ τὸν Βαλάκην στρατείας, ἄνδρα μυρία καὶ βδελυρώτατον ἐργάσασθαι κακὰ καὶ δεδρακότα· βδελυρώτατον μὲν ἀπὸ τῆς μάντεως, ἣν ἤλπισεν ἀρᾶς τισὶ δυνήσεσθαι καθελεῖν τὴν δύναμιν τῶν Ἑβραίων· δεδρακότα δὲ ἀπὸ τῶν γυναικῶν ἀσελγείας καὶ ἀκολασίας, αἳ τὰ μὲν σώματα λαγνείαις, τὰς δὲ ψυχὰς ἀσεβείᾳ τῶν χρωμένων διέφθειραν. Παντὶ μὲν οὖν τῷ στρατῷ πολεμεῖν οὐκ ἐδοκίμαζεν, εἰδὼς τὰ ὑπερόρια πλήθη [l] πλαίονα περὶ αὐτοῖς καὶ ἅμα λυσιτελὲς ἡγούμενος ἐφεδρείας εἶναι [m] συμμάχων, τοῖς [n] προκάμνουσι βοηθούς· ἀρίστινδην δὲ τοὺς ἡβῶντας ἐπιλέξας χιλίους ἐκ φυλῆς ἑκάστης, [o] δώδεκα χιλιάδας· τοσοῦτοι γὰρ ἦσαν αἱ φυλαί· καὶ στρατηγὸν ἑλόμενος τοῦ πολέμου Φινεές, πείραν ἤδη δεδωκότα στρατηγικῆς εὐτολμίας, ἐπὶ καλοῖς ἱερείοις ἐξέπεμπε τοὺς ὁπλίτας, καὶ θαρσύνων τοιάδε διεξῄει· "Οὐχ ὑπὲρ κράτους ἀρχῆς ὁ παρὼν ἀγών ἐστιν, οὐδὲ ὑπὲρ τοῦ κλήσασθαι τὰ ἑτέρων, περὶ ὧν ἢ μόνον ἢ μάλιστά εἰσιν οἱ πόλεμοι· ἀλλ' ὑπὲρ εὐσεβείας καὶ ὁσιότητος, ὧν τοὺς ἡμετέρους συγγενεῖς καὶ φίλους ἠλλοτρίωσαν οἱ ἐχθροὶ, παραίτιοι γιγνόμενοι τοῖς ὑπαχθεῖσι χαλεπῆς ἀπωλείας. Ἔστιν οὖν ἄτοπον, οἰκείων μὲν αὐτόχειρας γενομένους φονευομένων, ἐχθρῶν δὲ χαλεπώτερα ἠδικηκότων ἀποχέσθαι. Καὶ τοὺς μὲν μαθόντας ἀδικεῖν [p] ἀνελεῖν βιασαμένους, τοὺς δὲ διδάξαντας ἀτιμωρήτους καταλιπεῖν, ὃς ἁπάντων αἴτιος εἶναι συμβέβηκεν, ὧν ἢ δεδράκασιν, ἢ πεπόνθασιν [q] ἐκεῖνοι." Νουθετήσας οὖν τοὺς φονεύσασιν ἐκείνοις, καὶ ὅσον ἐν ταῖς ψυχαῖς προϋπῆρχε γυναιότητος ζωπυρήσας, ὡς ἐφ' ὁμολογουμένῃ νίκῃ πρὸς τὸν ἀγῶνα εἶχε φρονήμασιν ἀηττήτοις. Καὶ συμπλακέντες, τοσαύτῃ θείρσίᾳ ῥώμης καὶ τόλμης ἐχρήσαντο, ὡς [r] ἱερεῦσαι μὲν τοὺς ἀντιπάλους, αὐτοὺς δὲ πάντας σῴους ἐπανελθεῖν, οὐδενὸς ἀποθανόντος, ἀλλ' οὐδὲ τρωθέντος. Ὑπ- p. 650.

una ſtatim ſublata eſt communis labes, qua totus exercitus maculoſus polluebatur. Ita facto piaculo, forti dignum & meritum præmium pontificis filio, qui primus ſcelus vindicarat, Moſes quærebat, ſed per oraculum Deus eum donare occupat maximo pacis præmio, quod mortalium nemo largiri poſſit, pacemque cumulat perpetua propriaque ſacerdotii poſſeſſione, ipſi familiæque hæreditaria, & nullis vindiciis adimenda.

Poſt ubi malorum civilium nihil ſuperabat, verum omnes pro profugis vel perditoribus ſuſpecti pœnas dederant, tempeſtivum viſum eſt in Balacem expeditionem ſuſcipere, hominem non ſolum conſiliis, verum etiam factis modis omnibus peſſime meritum: conſiliis, per vatem quem devotionibus diris copias Hebræorum delere poſſe ſperavit: factis, per mulierum obſcœnam libidinem & protervam petulantiam quæ corpora conſueſcentium ſtupro debilitarant, animos impietate profligarant. Nec tamen copiis omnibus bellum eſſe gerendum exiſtimavit, gnarus multitudinem omnem extra fines circum ſe collabi & diffluere ſolere, ſimul è republica ratus præſidiorum ſtationes relinqui, quæ ſociis laborantibus fatigatiſque opem ferrent; ſed delectu juniorum habito ſtrenuiſſimum quemque centuriati, & mille ex unaquaque tribu conſcribit, numeroque ad duodecim millia, tot enim erant tribus, conficit, &, Phinee belli duce lecto, qui jam imperatoriæ fortitudinis ſpecimen dederat, proſperis ſacris cum litaſſet, militem emittit, hujuſmodi oratione acuens: "Non de imperii ſumma, neque alieni uſurpatione certamen impræſentia eſt, de quibus aut ſolum, aut ſaltem, maximæ bella conflantur, ſed de pietate & ſanctimonia, à quibus propinquos noſtros & neceſſarios abalienarunt hoſtes, malis artibus ad exitium acerbum fraudemque impulſos. Stultumque planè fuerit ſuorum qui deliquerant interfectores, ab hoſtibus qui nefarie magis fecerint manus abſtinere, alioſque ad nocendum edoctos per vim morte multatos eſſe, doctores impunitos relinqui, quibus omnia ferri accepta debeant, quæ illi vel fecerunt vel paſſi ſunt." His illi vocibus confirmati, virtuteque quicquid in animis ante fuberat, tanquam fomitibus excitata, quaſi victoriæ certi, alacribus & invictis ſtudiis ad bellum ferebantur. Itaque prœlio congreſſi, tantam virium & audaciæ exuperantiam præſtiterunt, ut hoſtes immolaſſe viſi ſint, ipſi ad unum omnes incolumes

[l] πλαίονα περὶ αὐτοῖς] MSS. Vat. Med. Coiſl. & Aug. πλείω ὄντα παρ' αὐτοὺς, ſed neutra lectio placet.

[m] συμμάχων] MSS. συμμάχους, & ſic forſan melius.

[n] προκάμνουσι] Ita MSS. pro προκαμοῦσι.

[o] δώδεκα χιλιάδας—ἦσαν] Deſunt hæc in MSS. Med. Aug. & Coiſl. Videnturque ſane delenda, ut librarii importuni Gloſſa.

[p] ἀνελεῖν] Sic MSS. pro ἀνηρηκέναι.

[q] ἐκεῖνοι] Deeſt MSS. Med. Coiſl. & Aug. Forſan melius οἰκεῖοι.

[r] ἱερεῦσαι] Pro ſimplici mactatione alibi uſurpatur à Noſtro. Infra p. 1026. κλεινότατοι, ἱερώτατοι. Sic etiam uſurpatur vox θύω, vide Matth. xxii. 4. Joh. x. 10. Act. x. 13. Et Caſaub. in Athen. lib. i. c. 11.

ſoſpiteſque reverterint, nullo ſuorum deſiderato, ac ne vulnerato quidem. Quod ſi quis ignarus facti redeuntes vidiſſet, non tam ab acie & bello, quàm à traductione ad armorum recenſionem recentes eſſe credidiſſet, quæ in pace ad meditationem & exercitationem fieri ſolet bellum in hoſtes commentantibus. Ac urbes quidem partim dirutas & in planum datas, partim igne deflagratas ita deleverunt, ut ne dici quidem poſſet utrum aliquando conditæ eſſent; captivorum vero corporum immani multitudine abducta, viros omnes & mulieres interfecerunt: viros, quòd conſiliis & manu injuriam facere occupaſſent: mulieres, quod Hebræorum juventutem effaſcinaſſent, quam ad flagitium & impietatem pellexiſſent, poſtremo ad acerbam mortem induxerant: impuberibus pueris & virginibus valde teneris pepercerunt, oblivionem culpæ ætatula merente. Magna autem vi prædæ potiti ex regia gaza, & ex privatis ædibus, ex villis per agros (non enim vici minus, quàm oppida *prædâ* abundabant) in caſtra redeunt omnibus hoſtium opibus & facultatibus onuſti. Moſes & duce Phinee & bellatoribus collaudatis, quòd non ſolum fortiter feciſſent, verum etiam quod non in prædam incurriſſent, ſibi ſolis vindicantes, ſed eam omnem in medium communicaſſent, ut qui in tabernaculis remanſerant participes eſſent, imperat, ut dies aliquot extra caſtra tendant: deinde à prœlio reduces per pontificem maximum piacularibus ſacris ſuſceptis cæde expiat. Nam ut legitima hoſtium cædes ſit, attamen qui hominem interficit, quanquam jure, quanquam vim propulſans, quanquam coactus, non inſons eſſe videtur nec extra noxiam, propter ſummam illam & communem hominum inter ipſos cognationem. Quo nomine piacula ſuſcipienda fuerunt interfectoribus ad luendum ſcelus, quod conceptum cenſebatur.

Non multo poſt prædam dividit, iiſque qui ſtipendia illa fecerant, ad reliquam, quæ in caſtris remanſerat, multitudinem omnino paucis, dimidium prædæ attribuit, altero dimidio eos qui remanſerant proſequitur; æquum eſſe ratus prædæ participes eſſe, eos qui ſi non corporibus, animis ſaltem pugnaverant. Nam ſubſidiarii qui non minus promptis animis, quàm pugnatores imminent, tempore & præceptione ſolum vincuntur. Poſt ubi pauciores plus, quòd primi periculum adierant, plures minus quòd in caſtris

ἐλαβεν ἄν τις τ̃ ἀγνοούντων τὸ ζυμβεβηκὸς, ἰδὼν αὐτὰς ἐπανιούσας, οὐκ ἀπὸ πολέμου καὶ τ̃ξ τάξεως ἀφικνεῖσθαι μᾶλλον, ἢ τ̃ ἐν τ̃ ὁπλοσκοπίαις ἐπιδείξεων, ἃς ἔθος ἐν εἰρήνῃ ποιεῖσθαι· γυμνάσματα δ' εἰσὶ καὶ μελέται ζυγκρουμάτων τὰ κατ' ἐχθρῶν ἐν φίλοις. Τὰς μ̃ ὧν πόλεις ἢ κατασκάπτουσες ἢ ἐμπιμπράντες ἠφάνισαν, ὡς μηδ', εἰ τῲ δοκοῖ ᾠκίσθησαν, εἰπεῖν ἔχειν· αἰχμαλώτων τ̃ ζωμάτων ἀπερίληπτον ἀριθμὸν ἀπαγαγόντες, ἄνδρας μ̃ καὶ γυναῖκας κτείνειν ἐδικαίωσαν, τὰς μ̃, ὅτι βλαβμάτων καὶ χειρῶν ἦρξαν ἀδίκων· τὰς τ̃, ἐπεὶ καταγοήτευσαν τῲ Ἑβραίων νεότητα, πρόφασιν ἡδονῆς αὐτοῖς ἀκολασίας, καὶ ἀσεβείας, καὶ τὰ τελευταῖα θανάτ̣ου· νέοις τ̃ κομιδῇ παισὶ καὶ παρθένοις ζωὴν ἔγνωσαν, ἀμνησίαν τ̃ ἡλικίας ἐφελκομένης. Λείας τ̃ πολλῆς ἄγαν ἐπορήσαντες, ἔκ τε τ̃ βασιλείας καὶ τ̃ ἰδιωτικῶν [f] οἰκιῶν, ἔτι τ̃ καὶ τ̃ κατ' ἀγρὸν ἐπαύλεων· ἦν γὰρ ἐν τοῖς χωρίοις οὐκ ἐλάττων τ̃ ἐν τοῖς ἄστεσιν· ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον, ἐπηχθισμένοι τ̃ πρὸς τ̃ ἐχθρῶν πάντα πλῆτον. Ἐπαινέσας τ̃ Μωϋσῆς τόν τε στρατηγὸν Φινεὲς καὶ τὰς πρεσβαξαμένας ἅπ̣ τε τοῖς καλορθώμασι, καὶ ὅτι τ̃ ὠφελείας οὐκ ἐπέδεαμον, τῲ λείαν μόνοι διασφετερίσασθαι διανοηθέντες, ἀλλ' εἰς μέσον προὔθεσαν, ἵνα καὶ οἱ καταμείναντες ἐν ταῖς σκηναῖς μεταλάχωσι· προστάττει τὰς μ̃ ἔξω τ̃ στρατοπέδ̣ καταμῦσαι τινας ἡμέρας· τ̃ῷ τ̃ μεγάλῳ ἱερεῖ [v] καθάραι τ̃ φόνον τὰς ἀπὸ τ̃ παρατάξεως ἥκοντας τῶν ζυμμάχων. Καὶ γὰρ εἰ νόμιμοι αἱ κατ' ἐχθρῶν ζφαγαὶ, ἀλλ' ὅγε κτείνων ἄνθρωπον, εἰ καὶ δικαίως καὶ ἀμυνόμενος καὶ βιαθεὶς, ἐναίτιος εἶναι δοκεῖ, διὰ τῲ ἀναίτιον καὶ κοινῲ ζυγγένειαν. Οὗ χάριν καθαρσίων ἐδέησε τοῖς κτείνασι πρὸς ἀπαλλαγῲ τ̃ νομισθέντος ἄγους γενῆσθαι. p. 651.

Μετ' ὀ πολιῲ μ̣ότον χρόνον, καὶ τὴν λείαν διένειμε, τοῖς μ̃ στρατευσαμένοις· ὀλίγος δ' ἀριθμὸς ἦσαν τ̃ὰς ἡσυχάσαντας· δίδωσ ἥμισυ μέρος, θάτερον τ̃ τοῖς καταμείνασιν ἐν τ̃ῷ στρατοπέδῳ· δίκαιον γὰρ ὑπάρχειν εἶναι καὶ τούτοις μεταδοῦναι τ̃ ὠφελείας, εἰ καὶ μὴ τοῖς σώμασι, τ̃ γοῦν ψυχαῖς συναγωνισαμένοις. Οἱ γὰρ ἔφεδροι τ̃ ἀγωνισῶν οὐκ ἐλατ̣τούμενοι τ̃ προθυμίας, χρόνῳ καὶ τ̃ῷ φθαθῆναι μόνον [x] ὑστερίζουσι. Λαβόντων τ̃ μ̃ ὀλίγων πλείω, διὰ τὸ προκινδυνεῦσαι, τῶν τ̃ πλειόνων ἐλάττω, διὰ

[f] ὁπλοσκοπίαις] De quibus Romanam diſciplinam laudans, ſic Joſeph. de Bello lib. ii. p. 1123. τὰς μ̃ μελέτας αὐτῶν χωρὶς αἵματος ποιοῦνται γυμνάσεις, τὰς τ̃ γυμνάσεις μετ' αἵματος μελέτας.

[g] οἰκιῶν, ἔτι τ̃ καὶ τ̃] Reſtitui hæc ex MSS. cum in Editis deeſſent.

[v] καθᾶραι] MSS. Med. & Reg. Par. καθαίρειν.

[x] ὑστερίζουσι] Ita MSS. Med. Aug. & Reg. Par. Editi ὑστερίσουσι.

τὴν

τὴν ἔνδον καλαμονὴν, ἔδοξεν ἀναλκαῖον εἶναι πάσης τ῀ λείας τὰς ἀπαρχὰς καθιερῶσαι. Τὸ μὲ̃ ἓν πενηκοσὸν οἱ ἐφεδρεύσανλες, [y] πενλακοσιασὴν ἢ μοῖραν οἱ προπολεμήσανλες εἰσήνεγκαν. Τῶν δ' ἀπαρχῶν τὰς μὲ̃ ϖ̃δε τ῀ στρατευσαμένων τῷ̃ μεγάλῳ ἱερεῖ προσάτλει δοθῆναι, τὰς ἢ ϖ̃δε τ῀ καλαμεναύλων ἐν τῷ̃ στρατοπέδῳ, τοῖς νεωκόροις, οἷς ὄνομα Λευῖται. Χιλίαρχοι ἢ κ῍ ἑκατόνλαρχαι κ῍ ὁ ἄλλῳ ὅμιλῳ λοχαγῶν κ῍ ταξιαρχῶν, ὑπέρ τε τ῀ αὐτῶν ζωτηρίας, κ῍ τ῀ στρατευσαμένων, ϵ῀ τ῀ ϖαντὸς λόγῳ κρείττονῳ νίκης ἐθελονλαὶ κομίζεσιν ἐξαιρέτῳς ἀπαρχὰς, κόσμον τε χρυσᾶν ὅσον ἕκασῳ ἐκ τ῀ λείας ἀνεῦρε, κ῍ ζκεύη [z] ϖολυλελέσλα, ὧν ϖάλιν ὕλη χρυσὸς ἦν. Ἃ Μωϋσῆς λαὸν κ῍ τὴν εὐσέβειαν τ῀ φερόνλων ἀγάμενῳ, ἀνατίθησιν ἐν τῇ̃ καθιερωμένῃ ζκηνῇ, τ῀ ἀχαεμενίας τ῀ ἀνδρῶν ὑπόμνημα. Παλκάλη ἢ ἡ Δανομὴ τ῀ ἀπαρχῶν· τὰς μὲ̃ τ῀ μὴ ϖεπολεμηκότων, ἡμίσειαν δρετῆς τὴν χωρὶς ἔργων ϖροθυμίαν αὐτὸ μόνον ἐπιδειξαμένων τοῖς νεωκόροις ἀπένειμε· τὰς ἢ τ῀ ἀγωνισαμένων, οἳ σώμασι κ῍ ψυχαῖς ἐκινδύνευσαν ὁλόκληρον ἀνδραγαθίαν ϖαρεχόμενοι, τῷ̃ ϖροεσηκότι τ῀ νεωκόρων ἱερεῖ τῷ̃ μεγάλῳ· τὰς ἢ τ῀ ταξιαρχῶν ἅ τε ἡγεμονικὰς, τῷ̃ ζυμπάνλων μεγάλῳ ἡγεμόνι Θεῷ̃.

Πάνλες ἔτοι διεπολεμήθησαν οἱ ϖόλεμοι, μήϖω Δαβεβηκότων Ἰορδάνλου τ῀ ἐγχώριον ϖλαμὸν, ϖρὸς τὰς τ῀ ἀντιπέρας γῆς οἰκήτορας εὐδαίμονῳ κ῍ βαθείας, ἐν ᾗ ϖολλὴ ϖεδιὰς σιτοφόρῳ, κ῍ χιλὸν κλήνεσιν ἐνεγκεῖν ἀγαθή. Ταύτλω ὡς ἐθεάσανλο τὴν χώραν αἱ κληνοτρόφοι [a] δύο φυλαὶ, μοῖρα τ῀ σύμπαν῍ῳ ἕκτη στρατ῀, Μωϋσῆν ἱκέτευον ἐπιτρέψαι τὰς κληρυχίας ἐνλαυθοῖ λαβεῖν αὐτὰς, ἤδη ϖοτὲ ἱδρυθείσας. Ἐπιτηδειόταλον γὸ εἶναι ἔφασκον τ῀ τόϖον ἐνέμεσθαί τε, κ῍ ἐμβόσκεσθ῍ θρέμμασιν, εὔυδρον ὄνλα καὶ εὔχορ῍ον, ϵ῀ ϖροβατευσίμῳ ἄφθονον ϖόαν ἀϖαυλομαλίζονλα. Ὁ ἢ νομίσας αὐτὰς ἡ ϖροεδρί᾽α τὴν Δανομὴν, τάτε γέρα ϖρὸ καιρ῀ λαμβάνειν ἀξιᾶν, ἢ ϖρὸς τὰς μέλλονλας ϖολέμους ἀϖοκνεῖν, ἐφεδρεύόνλων ἔτι ϖλειόνων βασιλέων οἱ τλῶ ἔϖω τ῀ ϖολαμ῀ χώραν [b] ἐκεκλήρωνλο, ϖάνυ δυσχεράνας, ϖρὸς ὀργὴν ἐϖικρίνε῍), κ῍ φησίν· "Ὑμεῖς μὲ̃ ἂν ἐνταυθοῖ καθεδεῖσθε σχολὴν ἐν ᾧ δέοντι, κ῍ δργίαν ἔξονλες· τὰς ἢ ὑμετέρας οἰκείας κ῍ ζυγγενεῖς καὶ φίλας, οἱ λειπόμενοι τραχηλιῶσι ϖόλεμοι· ϵ῀ τὰ μὲ̃ ἆθλα μόνοις ὑμῖν, ὡς ἐϖὶ καλωρθωμένοις ϖᾶσι δοθήσε῍), μάχαι ἢ κ῍ ϖόνοι, ϵ῀ ταλαι-

subſtiterant, tulerunt, placuit prædæ totius primitias conſecrare. Itaque qui in caſtris ſubſederant, quinquageſimam contulerunt, qui pugnarant quingenteſimam. Cæterum primitias eorum qui meruerant illo bello, magno flamini dari præcipit: eorum qui remanſerant, æditimis, quibus Levitis nomen eſt. Jam tribuni & centuriones, reliquuſque eorum numerus, qui manipulos aut ordines duxerant, pro ſua militumque ſalute, & victoria omnem verborum commemorationem ſuperante, voluntarii eximias primitias obtulerunt: adhæc ornamenta aurea quæ quiſque in manubiis reperit, vaſa etiam aurea maximi pretii: quæ Moſes accepta, pietatem eorum admiratus, in conſecrato tabernaculo dicavit, perpetua grati eorum animi monumenta. Ac præclara profecto illa primitiarum partitio fuit; nam eorum qui non militarant, & dimidiatam quandam virtutem, ſtudium ſine opera navarant, æditimis tribuit: eorum qui dimicaverant, animique & corporis periculo ſolidam virtutem præſtiterant, magno flamini æditimorum magiſtro aſſignavit, centurionum *primitias*, quòd imperatoriæ eſſent, opt. max. univerſorum imperatori Deo.

Hæc omnia bella geſſerunt nondum tranſmiſſo Jordane illius regionis amne, cum ulterioribus beati & uberis ſoli cultoribus, quod plerunque & campis frumentariis & gramineis ad jumentorum pabulum cenſetur. Itaque ſimul ac hanc regionem viderunt duæ tribus pecuariæ, univerſi exercitus ſexta pars, cum Moſe agunt, ſibi ut illuc aſſignationibus datis, conſidere permittat: per enim opportunum eſſe locum narrabant habendo pecori; aquis præſertim ſcatentem & paſcuis uberem, gramenque ovillo pecori magna copia ſponte ſubminiſtrantem. Ille verò eos ratus, vel ex prærogativæ ambitione
p. 652. partitionem & præmia emerita ante tempus poſtulare, vel ad proxima bella animo debilitari, pluribus regibus adhuc imminentibus, qui quicquid regionis intra flumen erat, ditione tenebant, indignatus iracundè reſpondet: "Siccine ergo vos, inquit, ocioſi, cum minime refert, & ignavi hîc ſedebitis, cùm veſtros interim neceſſarios, propinquos, amicos, reliqua bella miſerè angent & exercebunt, & præmia merceſque vobis ſolis tanquam omnibus jam bene geſtis repræſentabuntur: prœlia, labores, ærumnæ, ſummaq;

[y] πενλακοσιοσλὸν] Ita quoque Textus ſacer Num. xxxi. 28. μίαν ψυχὴν ἀϖὸ πενλακοσίων. Ex utroque ergo emendandus Joſeph. Ant. lib. iv. c. 7. Μωσῆς ϗ μερίσας τῷ̃ λείαν, τ῀ μὲ ἑτέρας τὸ πενληκοσὸν Ἐλεαζάρῳ δίδωσι κ῍ τοῖς ἱερεῦσι. Ibi omnino ſcribendum πενλακοσιοσόν.

[z] πολυλελέσλα] MSS. Med. & Aug. πολύτιμα.

[a] δύο φυλαὶ] Atqui duæ tribus cum dimidia ſcil. Manaſſitidæ ſortem ſuam Trans Jordanem acceperunt. Sequitur tamen Noſter Textum ſacrum Num. xxxii. 1. Scholion vero vetuſtum appoſitum legimus infra ad ℣ 32. νῦν ἐμνήσθη τῶν ἡμίσεως ϖ῀ φυλῆς τ῀ Μανασσῆ, ἐν τοῖς ϖροηγηθ῍είοις ἀ μνημονεύε῍).

[b] ἐκεκλήρωνλο] MSS. Med. & Reg. Par. διεκεκλήρωνλο.

peri-

pericula alios manebunt? Enimvero æquum non fuerit vos pace paciſque emolumentis perfrui, alios bellis & immemorabilibus malis conflictari, totumque in additamenti parte numerari; contra enim partes ſummæ cauſa in honore habentur: par omnium conditio & jus, genus unum, iidem patres, una domus, iidem mores, legum ſocietas, alia ſexcenta, quorum unumquodque neceſſitudinem adſtringit, & benevolentiam conciliat. Quid igitur eſt, quòd in tanta maximarum rerum & maximè neceſſariarum æquabilitate, tamen in diviſione ſuperiores plus ferre poſcitis, proinde quaſi vel principes ſubjectos, vel heri ſervos contemnatis? vos quidem par jam fuerat aliorum exemplis ſatis doctos eſſe. Nam prudentium eſt non expectare, dum in ſe graſſentur mala. Nunc exempla domeſtica cum in promptu habeatis patrum veſtrorum qui primi hanc regionem luſtraverant, cum illorum calamitates recordemini, & eorum qui paris vecordiæ conſortes fuerant (omnes enim extra duos tetrum exitium hauſerunt) nihil tale cum à vobis approbatum oporteat, timiditatem tamen, ô mente capti, ſectamini, proinde quaſi munitiores hoc modo futuri, expugnationique minus opportuni? ſic alacritatem labefactis omnem ex animis eorum, qui ad fortiter faciendum ſe accingebant, & ſpiritus frangitis ac debilitatis? Ergo qui peccare properatis, etiam ad ſupplicium feſtinare vos putate. Solet enim juſtitia primum ægrè moveri, verùm ſemel ſollicitata & excitata confeſtim qui effugerint, prævertitur. Quamobrem cum hoſtes profligati fuerint omnes, neque bellum ullum in expectatione reſederit, nullique ex hac ſocietate, cum in eos anquiſitum erit, ſontes comperti fuerint, nec ordinem, nec militiam deſeruerint, nec aliud quicquam ad offenſionem belli admiſerint, ſed ab initio ad finem in fide permanſerint & animis & corporibus: toti autem regioni vaſtitas & ſolitudo à priſtinis habitatoribus fuerit, tum denique emerita præmia virtutis ergô, & arbitria victoriæ tribubus ex æquo dabuntur." Illam autem objurgationem æquo animo ceu liberi legitimi pii parentis ferentes, illum enim pro certo habebant nihil imperii fiducia pro poteſtate ſuperbius in ſe conſulere, ſed omnibus proſpicere, juri & æquabilitati ſervire, odium cum improbitate, non ad contumeliam, ſed ad eorum frugem qui meliores reddi poſſent exercere. " Non injuria profecto, inquiunt, ſi iſtam de nobis opinionem concepiſti, ſtomachare, quòd belli gerendi ſocietate relicta,

πωρέαι ϗ οἱ ἀνωλάτω κίνδυνοι ἑτέρως ἀναμενῶσιν; Ἀλλ' ὐ δίκαιον ὑμᾶς μὲ εἰρήνλων καὶ τὰ ἐκ τ῀ εἰρλύης ἀγαθὰ καρπᾶσθϗ, τὰς δ' ἄλλας πολέμοις ϗ κακοῖς [c] τοσύτοις ἀμυθήτοις ἐναθλεῖν, ὐδὲ [d] προσθήκης τὸ ὅλον μέρ῀ εἶναι· τἐναντίον γὸ ἕνεκα τ῀ ὅλων τὰ μέρη κληρονομίας ἀξιᾶται. Πάνλες ἐσὲ ἰσότιμοι, γῆ῀ ἓν, οἱ αὐτοὶ πανέρες, οἰκία μία, ἔθη τὰ αὐτὰ, κοινωνία νόμων, ἄλλα μυρία, ὧν ἕκαστον τλὼ οἰκειότη῀α ζωδεῖ ϗ πρὸς εὔνοιαν ἁρμόζε῀. Διὰ τί ἢ τ῀ ἴσων ἐν τοῖς μεγίστοις ϗ ἀναγκαιοτάτοις ἀξιωθέντες, ἐν τ῀ Δανομαῖς [e] πλεονεκτήσαλε, ὡς ἢ ἄρχονλες ὑπηκόων, ἢ δεσπόται δούλων καταφρονήσαντες; Ἐδει μὲ ὑμᾶς τ῀ ἑτέρων πλησίον παιδεύε῀θϗ. Φρονίμων γὸ ἀνδρῶν μὴ ἀναμεῖναι ἄχρις ἂν ἐπ' αὐτοὺς ἔλθῃ τὰ δεινά. Νυνὶ ἢ παραδείγματα ἔχονλες οἰκεῖα τοὺς πατέρας, οἳ καλεσκέψανλο τλώδε τλὼ χώραν, ϗ τὰς ἐκείνων ζυμφορὰς, ϗ τ῀ ζωαπονοηθέντων· ἅπανλες γὸ ἔξω δυοῖν ἀπώλονλο· δέον μηδενὶ τ῀ ὁμοίων ζωεπιγεράφεσθϗ, δειλίαν, ὦ κενοὶ φρενῶν, ζηλᾶτε, ὡς ὐκ ἀναλωτότεροι γενησόμενοι, ϗ τὰς προθυμίας ὑποσκελίζετε τ῀ ἀνδραγαθίζεσθϗ προαιρεμένων, ἐκλύονλες ϗ παρηγοῦντες αὐτῶν τὰ φρονήματα; Τοιγάρλοι ποδύδονλες ἁμαρτάνειν, ποδύδετε καὶ πρὸς τιμωρίας· ἡ γὸ [f] δίκη μόλις μὲ ἕωθε κινεῖσθϗ· κινηθεῖσα δ' ἅπαξ, φθάνε῀ προκαλαλαμβάνουσα τὰς ὑποδιδράσκονλας. Ὅταν ἓν ἅπανλες μὲ οἱ ἐχθροὶ καθαιρεθῶσιν, ἔφεδρο῀ ἢ μηδεὶς ἔτι προσδοκᾶται πόλεμο῀, ἐν ἢ τ῀ δθυώαις ἀνεπίληπλοι δοκιμασθῶσιν οἱ σύμμαχοι, μὴ λιποτάξιον, μὴ λιποστράτιον, μηδὲν ἄλλο τ῀ ἐφ' ἥτ῀η Δαπεπραγμένοι, παραμεμνημένοι δ' ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους φαίνων῀ ϗ τοῖς σώμασι ϵ῀ τ῀ προθυμίαις, ἐρημωθῇ ἢ πᾶσα ἡ χώρα, τῶν προεννοκότων· τλωικαῦτα δοθήσε῀ τὰ γέρα ϗ τὰ ἀριστεῖα τ῀ φυλαῖς ἐξ ἴσου." Τλὼ ἢ νομοθεσίαν πρέπως ἐπεικόντες, ὡς υἱοὶ γνήσιοι ζῴδρα εὖνα πατρός· ἤδεισαν γὰρ αὐτὸν οὐ καλαλαζονδόμενον ἀρχῆς ἐξουσίᾳ, προκηδόμενον δὲ πάντων, κὴ δικαιοσυνίᾳ καὶ ἰσότη῀α τιμῶντα, κὴ τὸ μισοπόνηρον ὐκ ἐπ' ἐνείδει, ζωφρονισμῷ ἢ τῶν βελτιᾶσθαι δυναμένων ἀεὶ ποιούμενον. " Εἰκότως μὲ, ἔφασαν, ἀγανακτεῖς, εἰ τᾶθ' ὑπείληφας, ὅτι τλὼ ζυμμαχίαν ἀπολιπόνλες, πρὸ καιρᾶ τὰς λήξεις λαβεῖν ἐπειγόμεθα. Χρὴ ἢ ζαφῶς εἰδέναι, ὅτι ὐδὲν ἡμᾶς φοβεῖ τῶν ζωὴ ἀρετῇ, κὰν ὑπιπονώτατον τυγχάνῃ· κείνομθ δ' ἀρετῆς ἔργα, πειθαρχεῖν τε

[c] τοσύτοις] Dele. Deeſt enim in MSS. & omnino redundat.

[d] προσθήκης τὸ ὅλον μέρ῀] Scribo προσθήκλω τὸ ὅλον μέρους. Mox ibidem pro κληρονομίας, neſcio annon melius reponitur προνομίας?

[e] πλεονεκτήσαλε] Melius ἐπλεονεκτήσαλε.

[f] δίκη] Horatius:

*Raro antecedentem ſceleſtum*
*Deſeruit pede Pœna claudo.*



Cos

σοι τοιῶδε ἡγεμένι, καὶ τ' δεινῶν μὴ ὑστερίζειν, καὶ ἐν ἁπάσαις ἐξαίρεσις ταῖς μελλούσαις ξυμφέρειν, ἄχθος ἂν τὰ πρόγματα λαβὴ τέλος αἴσιον. Ἡμεῖς μὲν οὖν, καθὰ καὶ πρότερον, ξυλαξόμθοι ἀβοηθήσομεθα τ' Ἰορδάνῃ ἐν ταῖς παντοδυχίαις, ἐδενὶ τῶν ὁπλιτῶν πρόφασιν παρασχόντες μονῆς· οἱ δὲ κομιδῇ νήπιοι καὶ θυγατέρες, [g] καὶ μητέρες, ἐ γυναῖκες, καὶ τὸ πλῆθος τῶν βοσκημάτων, ἐὰν ἐπιτρέπῃς, ὑποτελείψονται· παισὶ μὲν καὶ γυναιξὶν οἰκίας, ἐπαύλεις δὲ θρέμμασι καταστκευασάντων ἡμῶν, ἵνα μηδὲν ἐξ ἐπιδρομῆς δεινὸν πάθωσιν ἐν ἀτειχίστοις καὶ ἀφυρώτοις [h] προκαταληφθέντες." Ὁ δὲ ἵλεῳ τῷ βλέμματι καὶ πραοτέρᾳ τῇ φωνῇ· "Ἀψευδεῖσιν ὑμῖν, ἔφη, βέβαιοι μαρτυροῦσιν ἃς ἠτήσασθε λήξεις. Ὑπολείπεσθε μὲν, ὡς ἀξιοῦτε, γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ βοσκήματα· κὐ λόχος δ' αὐτοὶ παραβαίνετε μετ' [i] ἄλλων ὡπλισμένοι, καὶ ἐπιτεταγμένοι πρὸς μάχην, ὡς αὐτίκα ἦν δέον, πολεμήσοντες. Αὖθις δ', ὅταν ἅπαντες οἱ ἐχθροὶ καθαιρεθῶσι, καὶ γνομένης εἰρήνης τὴν χώραν οἱ κεκρατηκότες μεταναστήσωσι, καὶ ὑμεῖς ἐπανελθόντες πρὸς τοὺς οἰκείους, τῶν ὑπαλλόντων ἀπολαύσοντες ἀγαθῶν, καὶ καρπωσόμενοι ἣν εἵλεσθε μοῖραν." Ταῦτ' εἰπόντος καὶ ὑποσχομένου, πληρωθέντες θυμοῦ καὶ χαρᾶς, τοὺς μὲν οἰκείους μετ' ὀλίγων θρεμμάτων ἀσφαλῶς ἐν ἐρύμασι δυσαλώτοις, ὧν τὰ πλεῖστα χειροποίητα ἦν, ἱδρύσαντο· τὰ δ' ὅπλα ἀναλαβόντες, ἐξέθεσαν τ' ἄλλων ξυμμάχων προθυμότερον, ὡς ἢ μόνοι πολεμήσοντες, ἢ προαγωνιούμενοι [k] πάντως. Ὁ δὲ προλαβών τινα δωρεὰν [l] προθυμότερος εἰς τὴν ξυμμαχίαν, ἀποτίνειν ἀναγκαῖον ὄφλημα νομίζων, ἀ χαρίζεται. Τὰ μὲν δὴ κτ' τὴν βασιλείαν πεπραγμένα αὐτῷ, μεμίνυται· λεκτέον δ' ἐξῆς καὶ ὅσα μετὰ τ' δεχιερωσύνης καὶ νομοθετικῆς κατώρθωσε. Καὶ γὰρ ταύτας ἐπεποιήσατο τὰς δυνάμεις, ὡς ἁρμοττούσας μάλιστα [x] βασιλείᾳ.

ante tempus ſortem petere properemus. Ita tamen pro certo habeas velimus, nihil cum virtute conjunctum formidini & terrori nobis eſſe, quamvis laborioſum & moleſtum. Nam illud demum virtutis officium exiſtimamus, tibi præſertim tali duci obtemperare, nec periculis deeſſe, ſed omnia futuræ militiæ ſtipendia merere, dum ad exitum omnia fauſtum perducantur. Nos igitur compoſito ut antea agmine, armati Jordanem tranſmittemus, nullique militi moræ juſtam cauſam præbebimus: pueros, puellas, matres, mulieres, omne pecus ſi per te licet, relinquemus, puerisque & mulieribus domos, pecori ſtabula providebimus, ne quid ex ſubita incurſione, ſine munitione præſidioque deprehenſi, incommodi fortè patiantur." Ille verò & placido vultu & blandiore voce, "Vos quidem, inquit, ſi veraces eſtis, manent agri quos poſtulatis. Quare mulieres, pueros, pecus relinquite: ipſi centuriatim cum alia omni copia, omni armatura ornati ad prœlium explicatis ordinibus, ut mox, ſi neceſſe ſit, acie pugnaturi, flumen trajicite. Poſtea profligatis omnibus hoſtibus, paceque parta, cum regionem victores partientur, domum ad veſtros redibitis, & partem, quam optaſtis, fruendam." Ubi iſta fatus pollicituſque eſt, alacritate & gaudio onerati, ſuos cum omni pecore in munitionibus firmiſſimis, pleriſque manu factis, tuto collocant, ipſi ſumptis armis promptius quàm reliqui commilitones excurrunt, proinde quaſi vel ſoli bellaturi, vel certè manum ante cum hoſte conſerturi. Nam qui ab aliquo donatus eſt, ipſo munere auctoratus impigriorem ſe militiæ præbet, exiſtimans ſe neceſſarium debitum luere, non gratiam promereri. Quæ in regno ab eo geſta ſunt, jam oſtendimus: deinceps quæ in pontificatu & legiſlatione rectè & ordine fecerit, dicendum; nam duas iſtas artes adſcivit, utramque regno præcipue convenire arbitratus.

[g] καὶ μητέρες] Deeſt in nonnullis Codicibus, & forſan rectè. Horum enim matres jam occubuiſſe credendum, ſi communem cum viris ſortem nactæ ſunt.

[h] προκαταληφθέντες] Melius, ut opinor, προκαταλειφθέντες.

[i] ἄλλων] MSS. Vat. Med. & Coiſl. ἄλων. Quidni ἀδιλφῶν, vel addendum συμμάχων? ut in ſequentibus.

[k] πάντως] Omnino repone πάντων.

[l] προθυμότερος] Sic MSS. Editi προθυμόταλος.

[x] βασιλείᾳ] MSS. Vat. Coiſl. & Aug. βασιλεῖ.

ΠΕΡΙ

# ΒΙΟΥ ΜΩΣΕΩΣ.

## *ΛΟΓΟΣ β.

DE

# VITA MOSIS.

## LIBER SECUNDUS.

### ADRIANO TURNEBO INTERPRETE.

PRIMUS liber de Mosis ortu conscriptus est, educatione, institutione, imperio, non solum sine culpa, verum etiam magna cum laude gesto; de iis quæ in Ægypto, in itinere, in mari rubro, in solitudine administravit, quæ omnem profectò vim orationis & facultatem superant; de ærumnis quibus feliciter perfunctus est, de agris quos suis militiâ functis separatim distribuit: nunc eam libri confectionem instituimus, quæ reliqua deinceps consequentiaque persequatur. Quidam non ab re, tum demum civitates in melius processuras esse dicunt, cum vel reges philosophabuntur, vel philosophi regnabunt. Ille autem quasi ex abundanti videtur non tantum utramque hanc artem regnandi & philosophandi simul exercuisse, verum etiam ultra tribus aliis eas cumulasse, quarum una in legislatione occupata est, altera in pontificatu, postre-

HMEN προτέρα ζωταξίς ἐςι περὶ γενέσεως τ̃ Μωσέως, καὶ τροφῆς, ἔτι δὲ καὶ παιδείας, & ἀρχῆς, ἣν ἀ μέγον ἀνεπιλήπλως, ἀλλὰ καὶ ζοφόδρα ἐπαινέτως ἦρξε, καὶ τ̃ ἔν τε Αἰγύπλῳ & τ̃ ὁδοιπορίας, ὅλί τε τ̃ ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ κ̃ τλῶ ἐρήμλω πεπραγμένων, ἃ δυνάμιν πᾶσαν λόγων ὑπερβάλλ· καὶ προσέτι πόνων ὧς καλῶρθωσε, καὶ κληρυχιῶν ἃς ἐκ μέρους ἀπένειμε τοῖς στρλ̃ σαμένοις· ἣν δὲ νυὶ ζωλάτ̃ομεν, περὶ τ̃ ἐπομένων καὶ τ̃ ἀκολύθων. Φασὶ γάρ [a] τινες οὐκ ἀπὸ ζκοπ̃ῦ, [b] μόνως ἂν ἄτω τὰς πόλεις εὐπιδ̃ῦναι πρὸς τὸ βέλτιον, ἐὰν οἱ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν. Ὁ δ' ἐκ περιτ̃ῦ [c] φαίνε] μὴ μόνον ταύτας ἐπιδεδειγμέν@ τὰς δυνάμεις ἐν ταὐτῷ, τλῶ τε βασιλικλῶ καὶ φιλόσοφον, ἀλλὰ & τρεῖς ἑτέρας, ὧν ἡ μὲ πραγματεύε] περὶ νομοθεσίαν, ἡ

p. 645.

* Λέγ@ β. Adjectum hoc fide majoris partis Codicum MSS. In Codicibus vero tribus Mediceis scribitur, περὶ & βίω Μωσέως τὸ β. Citatur hicce libellus à Johanne Monacho inedito, titulo, περὶ βασιλέως Χρέσω. Ἐκ & περὶ Μωσέως βίω. Qui locus extat p. 654. Nonnulla etiam adducuntur ab eodem, titulo, περὶ ἀρέσεων ἀνδρῶν. Ἐκ & περὶ κοσμοποιΐας· quæ occurrunt p. 663. De divisione vero Vitæ Mosis in tres partes, vide ad librum primum dicta, ad secundum dicenda.

[a] τινες] Plato scil. epist. vii. p. 326. κακῶν δὴ ἁ λέξει τὰ ἀνθρώπινα γένη, περὶ ἂν & τὸ τ̃ φιλοσοφῦντων ὀρθῶς γε κ̃ ἀληθῶς γένο@ εἰς ἀρχὰς ἔλθῃ τὰς πολιτικὰς, & τὸ τ̃ δυνατὸν εἶναι τῶν τοιῦτων οὐ τῶς πόλεσι ἔκ τιν@ μοίρας θείας ἔπος φιλοσοφέσῃ. Idem de Repub. lib. v. ἐὰν μὴ & οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, & οἱ βασιλῆς τε νῦν λεγόμενοι κ̃ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε κ̃ ἱκανῶς ἐν ἐσι· κακῶν φαῦλα——τῶς πόλεσι. Vide etiam Justin Mart. Apolog. i. p. 54. Ciceronis epist. ad Quint. Fratrem. & Jul. Capitol. in Vitâ M. Antonin. c. 27.

[b] μόνως] Ita MSS. pro μόνον.

[c] φαίνε] MSS. Editi φαιεῖται.

ὴ πεὶ ἀρχιερωσύλω, ἡ ἢ τελευταία πεὶ προφητείαν· πεὶ ὧν νυὶ λέγειν [d] εἰλόμλω ἀναγκαίως. Ὑπέλαβον γὰρ τῷ αὐτῷ πάντ' ἐφαρμόττειν, εἰ ἐγχώρει προνοίᾳ θεᾶ βασιλεύς τε καὶ νομοθέτης καὶ ἀρχιερεὺς ὁ προφήτης, καὶ ἐν ἑκάστῳ τὰ πρωτεῖα ἠνέγκαλο. Διὰ τί ἢ τῷ αὐτῷ πάντ' ἐφαρμόττει, δηλωτέον· βασιλεῖ προσήκει προστάττειν ἃ χρὴ, καὶ ἀπαγορεύειν ἃ μὴ χρή· πρόσαξις ἢ τ πρακτέων, καὶ ἀπαγόρευσις τ δ πρακτέων, ἴδιον νόμυ· ὡς εὐθὺς εἶναι τ μ βασιλέα [e] νόμον ἔμψυχον, τ ἢ νόμον βασιλέα δίκαιον. Βασιλεύς ἢ καὶ νομοθέτης ὀφείλ μὴ τἀνθρώπεια μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ θεῖα ζωεπισκοπεῖν· ἄ χ ἄνευ θείας ἐπιφροσύνης καλορθῶται τὰ βασιλέων καὶ ὑπηκόων πράγμαλα· δι' ἣν αἰτίαν ἐδέησε τῷ τοιύτῳ τ πρώτης ἱερωσύνης, ἵν' ἐπὶ τελείοις ἱεροῖς καὶ [f] ἐπισήμῃ τελείᾳ p. 655. τ τῦ θεῦ θεραπείας, ἐκποροπλῶ μ κακῶν, μεταδοσίαν δ' ἀγαθῶν αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἐγχομλύοις αἰτῆται, πῶς γὰρ ἴλεω καὶ ταῖς εὐχαῖς [g] ζωεπινεύσῃ. Πῶς γὰρ ἂ τελεσφορήσῃ τὰς εὐχὰς, ὁ καὶ ἐκ φύσεως εὐμενὴς, ὁ τὰς γνησίως θεραπευούσας αὐτὸν [gg] προνομίας ἀξιῶν; Ἀλλ' ἐπειδὴ μυρία καὶ βασιλεῖ ὁ νομοθέτῃ καὶ ἀρχιερεῖ ἀνθρωπείων καὶ θείων ἄδηλα· γνωτὸς γὰρ ἀδὲν ἧττον καὶ ἀγνὼς ἐστιν, εἰ ὁ τοσοῦτον καὶ ὅτως ἄφθονον περιβέβλη) κλῆρον εὐπραγιῶν· ἀναγκαίως καὶ προφητείας ἔτυχεν, ἵν' ὅσα μὴ λογισμῷ [h] δύᾳ) καταλαμβάνειν, ταῦτα προνοίᾳ θεᾶ εὕροι· ὧν γὰ ὁ νῶς ἐκπολείπε), πρὸς ταῦθ' ἡ προφητεία φθάνῃ. Καλή γε ἡ ζυζυγία καὶ πανάρμόνιος τ τεττάρων δυνάμεων· ἐμπλεκόμλαι γὰ καὶ ἀλλήλαν ἐχόμλαι, συγχορεύυσι, τὰς ὠφελείας ἀντιλαμβάνυσαί τε καὶ ἀνταναπλέκυσαι, μιμύμλαί τε τὰς παρθένυς χάριτας, αἷς μὴ διαζεύγνυσθαι νόμος φύσεως ἀκίνητος· ἐφ' ὧν δεόντως εἴποι τις ἂν ὃ καὶ ἐπὶ τ [i] ἀρετῶν εἰώθε λέγεσθαι, ὅτι ὁ μίαν ἔχων καὶ πάσας ἔχει.

Ῥητέον ἢ πρῶτον πεὶ τ κ' τὸν νομοθετικὸν ἔξιν· οὐκ ἀγνῶ μ ἄν, ὅτι τῷ μέλλοντι ἀρίστῳ γίνεσθαι νομοθέτῃ προσήκει παντελέσι καὶ ὁλοκλήροις κεχρῆσθαι ταῖς ἀρεταῖς πάσαις· ἐπειδὴ κἂν τ οἰκείαις, οἱ μ ἐγγύτατω γένυς εἰσὶν, οἱ ἢ πόῤῥω, συγγενεῖς ἢ πάντες ἀλλήλων· καὶ τ ἀρετῶν, τὰς μ προαπεφυκέναι νομιστέον μᾶλλον ἐνίοις πεφύκασι, τὰς δ' ἧττον ᾠκειῶσθαι· νομισμα in prædictione & præsagitione; quibus de rebus hoc tempore mihi dicendum existimavi necessario. In eundem enim omnia convenire arbitror, siquidem Dei numine rex, legislator, pontifex, propheta extitit, & in omnibus primas tulit. Cur autem in eundem omnia conveniant, explicandum est. Regis munus est, quod oportet imperare, quod non oportet vetare: sed rerum agendarum præscriptio, non agendarum interdictio legis propria est, ita ut protinus rex justus lex quædam animata, lex autem rex quidam justus esse videatur. Atqui rex & legislator non humana solum, sed etiam divina spectare debent: præsertim cum absque divina benevolentia, neque regum, neque eorum qui eis parent res bene fortunari possint; ex quo evenit, ut viro tali primum sacerdotio opus fuerit, ut perfectis sacris, perfectaque scientia Dei colendi, malorum depulsionem, bonorum adeptionem, sibi & suis à propitio Deo & precationibus annuente posceret. Quidni enim preces ratas redderet, præsertim natura benevolus, & veros sui cultores providentia prosequi solitus? Verum quando sexcenta regi, legislatori, pontifici, rerum divinarum & humanarum incomperta sunt (nam tametsi tantis & tam prolixis successuum opibus circundatus incedit, nihilominus tamen & natus & mortalis est) necessaria etiam ei prædictio fuit, ut quæ ratione consequi non posset, ea divina providentia attingeret; quò enim mens non aspirat, eò prædictio pervenit. Ac illarum quidem quatuor virtutum honesta copulatio, & omni ex parte modulata est: nam in se implicatæ, mutuoque nexu consertæ unà choros exercent, utilitates invicem accipientes & mutuo reddentes: virgines gratias imitantes, quibus inconcussa naturæ lex est, nunquam disjungi; de quibus illud quispiam meritò usurpaverit, quod de virtutibus dici solet, *Qui unam habeat, eundem omnes habere.*

Ac primum dicendum est de iis quæ ad legislationem pertinent. Haud equidem ignoro, quin eum qui optimus legislator futurus sit, integris & perfectis generibus virtutum omnibus præditum esse oporteat; verùm quando ut in familia alii stirpe proximi sunt, alii remoti, omnes tamen inter se cognatione conjuncti, itidem è virtutibus quædam nonnullis rebus adjunctiores,

[d] εἰλόμλω, &c.] MSS. ἐλοίμλω—ὑπελαβὼν,—ἐχθύετο γὰ, &c.

[e] νόμον ἔμψυχον] Vide supra p. 350. & 627. Citantur vero hæc à Johanne Monacho inedito, ὐκ ἔ πεὶ Μώσεως βίυ. Titulo πεὶ βασιλέως χρηστῦ.

[f] ἐπισήμῃ] Respicit notam pietatis definitionem quam Laertius Zenoni tribuit lib. vii. p. 119. εἶναί τε τ εὐσέβειαν ἐπιστήμλω θεῦ θεραπείας. Suid. v. Εὐσέβεια· ἐπιστήμη θεραπείας. Unde forsan emendandus Noster supra p. 165. sic scribens: τ εὐσέβειαν λέγωμεν τῆ θεῦ θεραπείαν. Repone ἐπιστήμλω θεῦ θεραπείας.

[g] ζωεπινεύσῃ] Ita MSS. Med. Coisl. & Aug. Editi ζωεπινεύσαι.

[gg] προνομίας] MSS. προνοίας, & sic melius; quod etiam Turnebo visum in versione.

[h] δύᾳ)] Sic scribo ex MSS. pro θεῷ δύῃ). Ex eisdem restituo, ταῦτα προνοίᾳ θεῦ εὕρει, quæ in Editis adhuc deerant. Eadem vero habet Noster infra p. 681. ἀλλ' ἢ τ προφητείας ὅσα μὴ λογισμῷ καταλαμβάνει), διαπίζῃ.

[i] ἀρετῶν] Id à Zenone dictum, teste Laert. lib. vii. p. 125. τὰς ἢ ἀρετὰς λέγουσιν ἀκολουθεῖν ἀλλήλαις, καὶ τ μίαν ἔχοντα πάσας ἔχειν.

quædam

quædam minus propinquæ exiſtimandæ ſunt: legiſlationi profectò quatuor imprimis artes germanas & affines eſſe arbitror, humanitatem, æquitatis ſtudium, bonitatis amorem, improbitatis odium; nam horum quodque eum cui cupiditas inceſſit legum ferendarum, ferè incitare ſolet. Cum præſertim humanitas in medium conferre ſententias publicè & in vulgus profuturas doceat: juſtitia ad æquabilitatem & ad tribuendum cuique pro dignitate vocet: bonitatis amor ea quæ natura honeſta ſunt, approbare ſuadeat, & ea dignis ad uberrimum uſum reſerata ſuppeditare: odium improbitatis impellat ad eos qui virtutem ſpernunt averſandos, & pro communibus generis humani hoſtibus ſuſpectandos. Ac magni quidem operis fuerit, vel unam quamlibet memoratarum artium complexum eſſe: ſed admiratione profecto dignum univerſas attingere poſſe, quod unus Moſes aſſequutus videtur, in iis quæ ſanxit, virtutibus iſtis luculentè declaratis. Atque id intelligunt omnes qui ſacros libros pervolutarunt, quos nunquam eum, niſi talis fuiſſet, dirigente Deo perſcripturum fuiſſe, traditurumque dignis hominibus, poſſeſſionem longè pulcherrimam, eorum exemplarium quæ in animo circunferebat, imagines & adumbrationes, cujuſmodi prædictæ leges fuerunt, virtutes quas diximus præclariſſimè ſignificantes. Quod autem omnium legiſlatorum qui uſquam terrarum apud Græcos juxta Barbaroſque extiterunt, præſtantiſſimus fuerit, ejuſque leges non ſolum pulcherrimæ, verum etiam divinæ ſint, ſine ulla prætermiſſione rerum ſalutarium, certiſſima fides hæc fuerit; aliorum leges ſi quis mente perluſtret, ſexcentis de cauſis mutatas eſſe reperiet, bello, dominatu, aut alia poſtremo rerum aſperitate, quam fortunæ inſolentia invexerit. Sæpenumero etiam luxus larga rerum abundantia & copiis ſuppeditatus leges evertit, nimium ſecundam fortunam multitudine non tolerante: ſed ex ſatietate in intemperantiam peſſum eunte legibus inimicam. At hujus unius firmæ, immotæ, inconcuſſæ perſtiterunt, tanquam ſigillis naturæ ipſius obſignatæ, jam inde uſque ab illo die quo primum ſcriptæ ſunt ad hanc memoriam, ac porro manſuras in poſterum ſpes eſt, & inveteraturas omnibus ſeculis, dum ſol, luna, cœlum ipſum, mundus denique univerſus extabit. Itaque cum tantas

θετικὴ δ' ἀδελφὰ καὶ ζυγγενῆ τέτταρα ταυτὶ ἀμφιρόπως ἐστί· τὸ φιλάνθρωπον, τὸ φιλοδίκαιον, τὸ φιλάγαθον, τὸ μισοπόνηρον· ὑπὸ γὰρ τούτων ἑκάστου προκαλεῖται πᾶς, ὅτῳ ζῆλος εἰσέρχεται τῶν νομοθετῶν. Φιλανθρωπίας μὲν εἰς μέσον προλιθέναι τὰς κοινωφελεῖς γνώμας ἀναδιδασκάλους· δικαιοσύνης δὴ, ὡς ἰσότητα τιμητέον, καὶ ὡς τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονεμητέον ἑκάστοις· φιλαγαθίας δ', ἀποδέχεσθαι τὰ φύσει καλὰ, καὶ παρέχειν ἅπασι τοῖς ἀξίοις ἀταμίευτα πρὸς ἀφθονωτάτην χρῆσιν· μισοπονηρίας δὴ, προβεβλῆσθαι τοὺς ἀτιμάζοντας ἀρετὴν, καὶ ὡς κοινοὺς δυσμενεῖς τῶν ἀνθρώπων γένους ὑπερβλέπεσθαι. Μέγα μὲν ἂν, εἴτῳ καὶ ἓν τι τούτων λαθεῖν ἐγένετο· θαυμαστὸν δ', ὡς ἔοικε, τούτων ἅπαντα διωρθῶσθαι, οὐ μόνῳ Μωσῆς ἐφικέσθαι δοκεῖ, τεχνώσας εὖ μάλα τὰς εἰρημένας ἀρετὰς, ἐν οἷς διετάξατο. Σωίσασι δ' οἱ ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐντυγχάνοντες, [k] ἃς οὐκ ἄν, εἰ μὴ τοιούτῳ ἐπεφύκει, ζωϊγράφησεν, ὑφηγησαμένου θεοῦ· καὶ παρέδωκε τοῖς ἀξίοις χρῆσθαι, κτημάτων τὸ κάλλιστον, τὰ ἀγαλματοφορημένων ἐν τῇ ψυχῇ [l] παραδειγμάτων ἀπεικονίσματα καὶ μιμήματα, ἃ καὶ οἱ δηλωθέντες νόμοι γεγόνασι, σαφέστατα τὰς λεχθείσας ἐμφαίνοντες ἀρετάς. Ὅτι δ' αὐτός τε νομοθετῶν ἄριστος τὰ πανταχοῦ πάντων ὅσοι παρ' Ἕλλησιν ἢ βαρβάροις ἐγένοντο, καὶ οἱ νόμοι κάλλιστοι καὶ ὡς ἀληθῶς θεῖοι, μηδὲν ὧν χρὴ παραλιπόντες, σαφεστάτη πίστις ἥδε· τὰ μὲν τῶν ἄλλων νόμιμα, εἴ τις ἐπίη τῷ λογισμῷ, μυρίας προφάσεις εὑρήσει κεκινημένα, πολέμους, ἢ τυραννίσιν, ἢ τισιν ἄλλοις ἀβουλήτοις, ἢ νεωτερισμῷ τύχης καλασκήπτει. Πολλάκις δὴ καὶ τυφὴ πλεονάσασα χορηγίαις καὶ περιουσίαις ἀφθόνοις, καθεῖλε νόμους, [n] τὰ λίαν ἀγαθὰ τῶν πολλῶν φέρειν οὐ δυναμένων, ἀλλὰ μικρὸν ἐξυβριζόντων· ὕβρις δ' ἀντίπαλον νόμῳ. Τὰ δὴ τούτου μόνου βέβαια, ἀσάλευτα, ἀκράδαντα, καθάπερ ἐρριζωμένα φύσεως αὐτῆς ἱσταμένου, μένει παγίως ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐγράφη μέχρι νῦν, καὶ πρὸς τὸ ἑπεῖτα πάντα διαμένειν ἐλπὶς αὐτὰ αἰῶνα ὥσπερ ἀθάνατα, ἕως ἂν ἥλιος καὶ σελήνη καὶ ὁ σύμπας [o] οὐρανός τε καὶ κόσμος ᾖ. Τοσαύταις γὰρ χρησαμένου τοῦ ἔθνους μεταβολαῖς καθ' ὅτε εὐπραγίας καὶ τἀναντίον, οὐδὲν ἀλλ' οὐδὲ τὸ μικρότατον τῶν

p. 656.

[k] ἃς] Ita MSS. pro ὡς.

[l] παραδειγμάτων] Sequebatur in Editis ὧν, quod expunxi ut redundans, fide Codicum, è quibus etiam poſt μιμήματα, reſtitui ἃ καὶ.

[n] τὰ λίαν ἀγαθά] Vide ſupra p. 369. & Cl. Bentleii emendationes in Menand. & Philem. p. 119.

[o] οὐρανὸς] Legem Moſis, quoad morum ſaltem præcepta, eſſe perpetuam, non Philo ſolus docuit, id enim ſibi ſpondebant Judæi omnibus ferè ſeculis. Siracid. xxxvii. 25. καὶ ἡμέραι τοῦ ἰσραὴλ ἀναρίθμητοι. Quo etiam alluditur apud D. Matth. v. 18. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου. Item Luc. xvi. 17. εὐκοπώτερον δέ ἐστι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν. Joſeph. Antiqu. lib. iii. c. 8. circa finem, νόμων οὓς κρείττονας ἢ καθ' ὑμᾶς ἀνθρωπίνων ὄντας, οὐκ ἂν ἄπαυστον βεβαίως αἰῶνα σωίσειν φυλαχθέντας, δικαίαν εἰς ἀξιώσεις τοῦ θεοῦ, &c. Vide Maimonid. more Nevoch. p. ii. c. 39.

Præ-

ἀξιεπαγμόνων ἀκινήτη, πάντων ὡς ἔοικε τὸ ζημιᾶν καὶ θεοπρεπὲς αὐτῶν ἀκλετιμηκότων. Ἃ οὐ μήτε λιμὸς, ἢ λοιμὸς, ἢ πόλεμος, ἢ βασιλεὺς, ἢ τύραννος, ἢ ψυχῆς ἢ σώματος, ἢ παθῶν, ἢ κακιῶν ἐπανάστασις, ἤ τι ἄλλο θεήλατον [p] ἢ ἀνθρώπειον κακὸν ἔλυσε, πῶς ἂ πεμάχηται, καὶ παντὸς λόγου κρείττονα καθέστηκεν; ἀλλ' ὅτω τοῦτο θαυμαστὸν, καί τοι μέγα καθ' αὑτὸ δεόντως ἂν νομισθὲν, τὸ ἐξ ἅπαντος τὸ χρόνου πεφυλάχθαι τοὺς νόμους ἐν βεβαίῳ· ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμασιώτερον, ὡς ἔοικε, τὸ μὴ μόνον Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους σχεδὸν ἅπαντας, καὶ μάλιστα οἷς ἀρετῆς πλείων λόγος, πρὸς τιμὴν ὑποδοχὴν αὐτῶν καὶ τιμὴν ὡσιῶσθαι. Γέρας γὰρ τοῦτ' ἔλαχον ἐξαίρετον, ὃ μηδενὶ πρόσεστιν ἑτέρῳ· ζημίαν δὲ τῶν καθ' Ἕλλάδα καὶ Βάρβαρον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἁδεμία πόλις ἐστὶν, ἥ τὰ ἑτέρας νόμιμα τιμᾷ, μόλις δ' καὶ τῶν αὐτῆς εἰσαεὶ πρείσχει, πρὸς τὰς τῶν καιρῶν καὶ τῶν πραγμάτων μεθαρμοζομένη τροπάς. Ἀθηναῖοι τὰ Λακεδαιμονίων ἔθη καὶ νόμιμα [q] προσέβαλον, καὶ Λακεδαιμόνιοι τὰ Ἀθηναίων· ἀλλ' οὐδὲ καθ' Βάρβαρον Αἰγύπτιοι τοὺς Σκυθῶν νόμους φυλάττουσιν, ἢ Σκύθαι τοὺς Αἰγυπτίων, ἢ, ζωηλόται φασὶ, τοὺς τῶν κατ' Εὐρώπην οἱ τὴν Ἀσίαν οἰκοῦντες, ἢ τοὺς τῶν Ἀσιανῶν ἐθνῶν οἱ ἐν Εὐρώπῃ. Ἀλλὰ σχεδὸν οἱ ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος ἄχρι δυομένου, πᾶσα χώρα, καὶ ἔθνος, καὶ πόλις, τῶν ξενικῶν νομίμων ἀλλοτριοῦνται, καὶ οἴονται τὴν τῶν οἰκείων ὑποδοχὴν, εἰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις ἀτιμάζοιεν, ζωαυξήσειν. Ἀλλ' οὐχ ὧδε τὰ ἡμέτερα ἔχει· πάντας γὰρ ἐπάγεται καὶ ζωεπισπέφει, Βαρβάρους, Ἕλληνας, ἠπειρώτας, νησιώτας, ἔθνη τὰ ἑῷα, τὰ ἑσπέρια, Εὐρώπην, Ἀσίαν, ἅπασαν τὴν οἰκουμένην, ἀπὸ περάτων ἐπὶ πέρατα. Τίς γὰρ τὴν ἱερὰν ἑβδόμην οὐκ ἐκλετίμησεν, ἄνεσιν πόνων καὶ ῥαστώνην αὐτῷ τε καὶ τοῖς πλησιάζουσιν, οὐκ ἐλευθέροις μόνον, ἀλλὰ καὶ δούλοις, μᾶλλον δὲ καὶ ὑποζυγίοις διδούς; φθάνει γὰρ ἡ ἐκεχειρία καὶ πρὸς πᾶσαν ἀγέλην, καὶ ὅσα πρὸς ὑπηρεσίαν γέγονεν ἀνθρώπῳ, καθάπερ δοῦλα θεραπεύοντα τὴν [r] φύσει δεσπότην. Φθάνει καὶ πρὸς δένδρων καὶ φυτῶν ἅπασαν ἰδέαν· οὐ γὰρ ἔρνος, οὐ κλάδον, ἀλλ' οὐδὲ πέταλον ἐφεῖται τεμεῖν, ἢ [s] καρπὸν ὀντινανοῦν δρέψασθαι· πάντων διαφειμένων κατ' ἐκεῖνο

utramq; in partem rerum ſecundarum & adverſarum viciſſitudines Judæorum natio experta ſit, ne minima quidem ulla lex tantum labefactata eſt, omnibus, ut reor, divinam quandam earum majeſtatem venerantibus. Ergo quæ neque fames, neque peſtis, neque bellum, nec rex, nec tyrannus, non animi, non corporis, non perturbationum, non vitiorum coorta rebellio, non aliud vel divinitus importatum, vel ab hominibus ortum malum perculit, quidni & omni contentione expetenda, & omni orationis facultate ſuperiora cenſeantur? Sed nondum iſtud mirum eſt, quanquam permagnum meritò exiſtimandum, omni tempore ſuam conſtare legibus illis auctoritatem: verum illud, ut arbitror, multò mirabilius, non ſolum Judæos, verum etiam alios propè omnes, eoſque potiſſimum quibus virtutis majus ſtudium eſt, ad earum approbationem honoremque ſe conſecraſſe. Hoc enim eximium munus, quod nullæ leges aliæ, habent; id eo argumento perſpici poteſt, quòd cum nulla propè dixerim, vel Græca vel Barbara civitas, alterius reipub. leges honore proſequatur, ſuas vix perpetuò tueatur ad rerum & temporum converſiones ſubinde ſe commutantes: (Athenienſes enim Lacedæmoniorum jura & inſtituta aſpernantur, Lacedæmonii viciſſim Athenienſium: nec in Barbaria Ægyptii Scytharum leges cuſtodiunt, aut Ægyptiorum Scythæ, aut, ut uno verbo complectar, Aſiæ cultores Europeorum, aut Aſianorum Europei: ſed propemodum ab oriente ſole ad cadentem regio, omnis, natio, civitas, à peregrino jure abhorrent, patriarumque legum eam demum comprobationem arbitrantur & amplificationem, ſi alienas contemnant.) Id tamen noſtris non accidit: omnes enim mortales ad ſe pelliciunt & convertunt, Barbaros, Græcos, Continentis habitatores, inſulanos, gentes eoas, occiduas, Europam, Aſiam, univerſum denique orbem terrarum à finibus ad fines. Quis enim ſacrum illum ſeptimum diem non colit, remiſſionem laborum & indulgentiam ſibi & ſuis, non liberis tantum, ſed etiam ſervis, atque adeò jumentis concedens? Nam quies illa ad omnem gregem pertinet, & ad omnia quæ ad ſervitium hominis procreata ſunt, tanquam mancipia naturalem herum colentia: ad omnem denique arborum & ſtirpium ſpeciem pervenit; non enim ſtipitem, non ramum, ne frondem quidem cædere licet, aut fructum ullum decerpere, omnibus eo die immuni-

p. 657.

[p] ἢ] Inſerui ex MSS. eſtque ad ſenſum loci maximè neceſſarium.

[q] προσέβαλον] Ita pro προσέπαλον, MSS. Med. Coiſl. & Aug. Atque ita paſſim alibi ſcribit Noſter.

[r] ἑβδόμην] Joſephus cont. Appion lib. ii. c. 39. οὐδ' ἔστι τις πόλις Ἑλλήνων ἢ δή τις οὖν, οὐδὲ Βαρβάρων, ἵνθα μὴ τὸ τῆς ἑβδομάδος ἂν ἀργοῦμεν ἡμεῖς τὸ ἴδιον ἢ ἀλιτηριάσειεν. Clem. Alexand. Strom. v. p. 713. ἀλλὰ καὶ τὴν ἑβδόμην ἱερὸν ἄγομεν οἱ Ἑβραῖοι, ἀλλὰ καὶ Ἕλληνες ἴσασι. Inſignis quoque eſt locus Dionis Caſſii de Sabbato Judaico lib. xxxvii. καὶ πάνυ νῦν τοῖς τι ἄλλοις ἅπασι καὶ αὐτοῖς ἓ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιχωριάζει. Vide etiam Tertullian. adv. Nationes lib. i. c. 13.

[s] καρπὸν] Unde factum ut Chriſti diſcipulis crimini darent Judæi, quod ſpicas Sabbato vellerent. Luc. vi. 1, 2. Phariſæi rigidi legis interpretes, omnem ferè in cibo parando operam damnabant. Vide Tractatum Miſchnicum de Sabbato.

bus, & tanquam libertatem uſurpantibus, publico quaſi interdicto à nemine violatis. Ecquis verò jejunium quod appellatur non admiratur? ecquis non veneratur? præſertim illud cujus ſolenne feriis omnibus & ſeveritate & majeſtate anteſtat. Nam illæ profuſo mero, menſæ ſumptuoſæ, omnium rerum quæ ad paſtum & potum pertinent, largo apparatu circunfluunt, quibus inſatiabiles abdominis voluptates creſcunt, in libidinem ventri ſubjectam prorumpentes. In hoc non eſculentum quidquam, non poculentum attingere fas eſt, ut pura mente, nulla interpellante & motam objiciente perturbatione corporis, quales ſolent ſaturitatem ſequi, ferientur fauſtis precibus & ominibus univerſitatis parentem placantes, quibus veterum noxarum oblivionem, poſſeſſionem & uſuram novorum bonorum poſcere conſueverunt.

τλῳ ἡμέραν, καὶ ὥσπερ ἐλευθερίαν ἀγόντων, κοινῷ κηρύγματι μηδενὸς ἐπιψαύοντος. Τίς δὲ τλῳ λεγομένῳ [v] νηστείαν οὐ τέθηπε καὶ προσκυνεῖ, καὶ μάλιστα δι' ἔτους ἀγομένῳ, τὸν [w] ἱερομηνίας αὐστηρότερον καὶ ζημιότερον τρόπον; ἐν ᾗ μὲν γὰρ πολὺς ἄκρατος, καὶ [x] τράπεζαι πολυτελεῖς, καὶ ὅσα περὶ ἐδωδὴν καὶ πόσιν ἄφθονα πάντα, δι' ὧν αἱ ἀκόρεστοι γαστρὸς ἡδοναὶ ζωπυροῦνται, προσαναῤῥηγνύσαι καὶ τὰς ὑπογαστρίους ἐπιθυμίας· ἐν ᾗ δ' οὐ σιτίον, οὐ ποτὸν ἕξεσι προσενέγκασθαι, καθαρᾶς ὅπως διανοίαις μηδενὸς ἐνοχλοῦντος μηδὲ ἐμποδίζοντος ζωμαλικὰ πάθη, ὁποῖα φιλεῖ ζυμβαίνειν ἐκ πλησμονῆς, ἑορτάζωσιν, ἱλασκόμενοι τὸν παντὸς αἰσίοις ὄχαις, δι' ὧν ἀμνηστείαν μὲν παλαιῶν ἁμαρτημάτων, κτῆσιν δὲ καὶ ἀπόλαυσιν νέων ἀγαθῶν εὐώδασιν αἰτοῦσαι.

Quod autem illarum legum ſanctimonia non ſolum Judæis, ſed aliis omnibus ſit admirationi, & ex iis quæ jam commemoravi perſpicuum eſt, & ex iis quæ deinceps dicam. Olim leges Chaldaica lingua ſcriptæ, perdiu ſine commutatione ſermonis in eadem permanſerunt, quandiu ſuam pulchritudinem per alios mortales non oſtenderant. Poſt ubi ex quotidiana meditatione & aſſidua commentatione hominum illis legibus viventium, alios ſenſus earum pepulit, & claritas quoquo verſum proceſſit (nam præclara tametſi invidiâ ad breve tempus aliqua umbræ obſcuritate opprimuntur, benevolentiâ tamen naturæ tempeſtivè poſtea eluceſcunt) quidam indignum rati, leges illas in altera portione generis humani tantum reperiri apud Barbaras nationes, Græcum nomen earum expers eſſe, ad earum interpretationem animum adjecerunt. Quæ quidem res quando & magni operis erat, & in commune profuturi, non privatis hominibus, non magiſtratibus, qui magno in numero non ſunt, ſed regibus, regumque facilè ſpectatiſſimo mandata eſt. Ptolemæus cognomento Philadelphus tertius ab Alexandro ſucceſſor Ægyptum tenuit, imperatoriis virtutibus, non ſolum hominum ſuæ memoriæ, verum etiam

Τὸ δὲ τῆς νομοθεσίας ἱεροπρεπὲς, ὡς οὐ παρ' Ἰουδαίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις τεθαύμασται, δῆλον ἔκ τε τῶν εἰρημένων ἤδη, κἀκ τῶν μελλόντων λέγεσθαι. Τὸ παλαιὸν ἐγράφησαν οἱ νόμοι γλώττῃ [y] Χαλδαϊκῇ, καὶ μέχρι πολλοῦ διέμειναν ἐν ὁμοίῳ, τρόπον τινὰ λεκτὸν οὐ μεταβάλλοντες, ἕως μήπω τὸ κάλλος εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἀνέφηναν αὐτῶν. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν συνεχοῦς μελέτης καὶ ἀσκήσεως τῶν χρωμένων, αἴσθησις ἐγένετο καὶ ἑτέροις, ἐκ τοῦ κλέος ἐφοίτα πανταχόσε· τὰ γὰρ καλὰ κἂν φθόνῳ πρὸς ὀλίγον p. 658.
ὑπισκιασθῇ χρόνον, ὅμως [z] καιρὸν αὖθις ἀναλάμπει φύσεως σύμφυτα· δεινὸν ἡγησάμενοί τινες, εἰ οἱ νόμοι πᾶσι τῷ ἡμίσει τιμήσαι [a] τῶν ἀνθρώπων γλώσσης ἐξέλαθήσονται, μόνῳ τῷ Βαρβαρικῷ, τὸ δ' Ἑλληνικὸν εἰς ἅπαν ἀμοιρήσει, πρὸς ἑρμηνείαν τοῦ τούτων ἐτράποντο. Τὸ δ' ἔργον ἐπεὶ καὶ μέγα ἦν καὶ κοινωφελὲς, οὐκ ἰδιώταις, οὐδ' ἀρχοῦσιν, οἳ οὐ πολὺς ἀριθμὸς, ἀλλὰ βασιλεῦσι, καὶ βασιλέων ἀνετέθη τῷ δοκιμωτάτῳ. Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ἐπικληθεὶς, τρίτος μὲν ἦν ἀπ' Ἀλεξάνδρου τοῦ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλεύσας· ἀρεταῖς δὲ τὰς ἐν ἡγεμονίᾳ πάντων, οὐχὶ τὰς καθ' αὐτὸν μόνον, ἀλ-

[v] νηστείαν] Solennis Expiationis Dies, quæ in decimum menſis Tiſri cadebat, ſic vulgo eſt dicta. Quo etiam alludit D. Paulus Act. Apoſtol. xxvii. 9. ὅτου ἤδη ἐπισφαλὴς τοῦ πλοὸς, διότι καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι. Infra lib. de Septenar. licet haud ſatis propriè, appellatur à Noſtro νηστείας ἑορτή. Hujuſmodi forſan appellatio fucum fecit Plutarcho, ita ut crederet νηστείαν eſſe Feſti Tabernaculorum Partem. Sic enim ille Symp. lib. iv. prob. 5. τὴν γὰρ λιγομβρίαν νηστείαν (forſan ἄγουσι) ἀκμάζοντι τεύχητι, τραπέζας τε πρητίθεσι, παντοδαπῶν ἐπώνυμα—καὶ τὴν πρώτην ἑορτὴν σκηνὰς προσαγορεύουσι. Dies Solennis Jejunii erat Menſis Tiſri Decimus, Tabernaculorum Decimus Quintus.

[w] ἱερομηνίας] Nonnulli Codices habent ταῖς ἱερομηνίαις, ſed nil muto. Uſurpatur à Philone de Sacra Die, non Menſe, ut interpreti viſum, & ſpeciatim Feſto Tabarum, quod in primum Menſis Tiſri incidebat. Sic enim Ille lib. de Septen. p. 1193. ἑξὰς δέ ἐστιν ἱερομηνία, καθ' ἣν ἅμα ταῖς ἀναγομβρίαις θυσίαις εἰς τὸ ἱερὸν σαλπίζειν ἔθος· ἀφ' ἧς καὶ σαλπιγξὼν ἑτήσιος ἑορτὴ προσαγορεύεται. Heſych. v. ἱερομηνία, ἑορτάσιμος ἡμέρα. Harpocration. v.—ἑορτάδες ἡμέραι ἱερομηνίαι καλοῦνται.

[x] τράπεζαι πολυτελεῖς] Ita MSS. pro τράπεζα πολυτελὴς.

[y] Χαλδαϊκῇ] Sic paſſim apud Noſtrum Hebræi Chaldæi ſunt dicti. Infra quoque p. 658. εἰς Ἑλλάδα γλῶτταν τῶν Χαλδαίων μεθερμηνεύσαντο. Item p. 917. οἱ Χαλδαῖοι μὲν προσαγορεύονται Ἰσραὴλ. Lib. de Abraham. p. 364, 603. Hinc videtur rectè dictum ab Hieronym. Comm. in Dan. c. 1. *Philo arbitratur linguam Hebræorum ipſam eſſe Chaldaicam, quia Abraham de Chaldæis fuerit.*

[z] καιρὸν] Scribe καιρῶν. Sic enim Philoni ſcribere ſollenne, vide p. 358, 359, 545, 609.

[a] τῶν] Sequebatur in Editis τῶν, quod expunxi Codicum fide. Ex eiſdem ſcribo τοῦ—Φιλαδέλφου, pro Φιλαδελφείων· cui emendationi hiſtoriæ quoque veritas fidem facit. Neque enim Ptolemæus, de quo agitur, tertius erat ab Alexandri ſucceſſoribus, ſed ab Alexandro ipſo. Ptolemæorum vero dictus erat ſecundus. Vel ſic ergo emendandum, vel pro τρίτος reponendum δεύτερος.

λὰ καὶ τ παλαι πώποτε γεγυμνασμένων ἀρε-
τ. Οὗ καὶ μείζω νῦν τοσαύταις ὕστερον γενε-
αῖς ἄδειν τὸ κλέος, πολλὰ δείγματα καὶ μνη-
μεῖα τ μεγαλοφροσύνης καὶ πόλεις καὶ χώ-
ρας ἀποληπόντος, ὡς ἤδη καὶ ἐν παροιμίας εἶδει
τὰς ὑπερβάλλουσας φιλοτιμίας καὶ μεγάλας κατα-
σκευὰς [b] Φιλαδελφείους ἀπ' ἐκείνου καλεῖσθαι.
Σωτόλως μὲν οὖν ἡ τ Πτολεμαίων οἰκία διαφε-
ρόντως πασῶν τὰς ἄλλας βασιλείας ἤκμασεν, ἐν
ᾗ τῆς Πτολεμαίοις ὁ Φιλάδελφος. Ὅσα γὰρ
εἷς ἔδρασεν ἄνθρωπος ἐπαινετὰ, μόλις ἐκεῖνοι πάν-
τες αἀθρόοι διεπράξαντο, νομόμενος καθάπερ ἐν
ζώῳ τὸ ἡγεμονεῦον, κεφαλὴ τέπον τινα τ βα-
σιλέων. Ὁ δὴ τοιοῦτος ζῆλον καὶ πόθον λα-
βὼν τ νομοθεσίας ἡμῶν, εἰς Ἑλλάδα γλῶτταν
τὴν Χαλδαϊκὴν μεθαρμόζεσθαι διενοεῖτο· καὶ
πρέσβεις ἀνὴρ ἐξέπεμπε πρὸς τ τ Ἰουδαίας
ἀρχιερέα καὶ [c] βασιλέα· ὁ γὰρ αὐτὸς ἦν· τό,
τε βούλημα δηλῶν, καὶ προτρέπων ἀμείνοσιν ἐ-
λίσθαι τοὺς [d] τ νόμον διερμηνεύσοντας. Ὁ δ' οἷα
εἰκὸς, ἤσθεις, καὶ νομίσας οὐκ ἄνευ θείας ἐπι-
φροσύνης εἶναι τὸ τοιοῦτον ἔργον ἐπιθυμεῖν τ
βασιλέα, σκεψάμενος τοὺς παρ' αὐτῷ δοκιμω-
τάτους Ἑβραίων, οἳ πρὸς τῇ παλαιᾷ καὶ τῇ
Ἑλληνικῇ ἐπεπαίδευντο παιδείαν, ἄσμενος
ὑποδέχεται. Ὡς δ' ἦκον, ἐπὶ ξενίαν κληθέντες,
λόγοις ἀστείοις καὶ παιδαίοις τ ἑταίρους ἑώ-
ρων ἀνθεστιῶντες· ὁ μὲν γὰρ ἀπειρεῖτο τ ἑκάστου
σοφίας, καινὰς, ἀλλ' οὐ τὰς ἐν ἔθει ζητήσεις
προτείνων· οἱ δ' ἀσόχως καὶ ἀθυβόλως, οὐκ
ἐπιρέποντος μακρηγορεῖν τῷ καιρῷ, καθάπερ
ἀποφθεγόμενοι, τὰ [e] προτεθέντα διελύοντο. Δο-
κιμασθέντες δ', ἔθος ἦρξαντο τὰ τῆς καλῆς
πρεσβείας ἐπιτελεῖν, καὶ λογισάμενοι παρ' αὐ-
τοῖς ὅσον εἴη τὸ περίσσημα θεσπισθέντας νόμους
p. 659. ἑρμησιοῖς διερμηνεύειν, μήτ' ἀφελεῖν τι, μήτε
προσθεῖναι, μήτε μεταθεῖναι δυναμένους, ἀλλὰ
τὴν ἐξ ἀρχῆς ἰδέαν καὶ τ τύπον αὐτῶν φυ-
λάττοντας, ἐσκόπουν τὸ καθαρώτατον τῶν περὶ
τ τόπον χωρίων, ἔξω πόλεως. Τὰ γὰρ ἐντὸς
τείχους, ἅτε πανοδαπῶν [f] πληρωθέντα ζώων,
καὶ νόσους, καὶ τελευτὰς, καὶ τὰς ὑγιαινόντων οὐκ
ἀναγκαίας πράξεις, ἦν ὑποπτα. Νῆσος ἡ Φά-
ρος πρόκειται τ Ἀλεξανδρείας, ἧς αὐχὴν ὑποτα-
ταίνιος τέτα πρὸς τὴν πόλιν, περικλυζόμενος

omnis unquam antiquitatis facilè præstantissimus; cujus in hodiernum diem tanto intervallo gloria celebratur, multis documentis & monumentis magnificentiæ in urbibus & regionibus ab eo relictis, ut proverbii more immanis munificentia, ingentesque operum constructiones, *Philadelphiæ* ex illo vocentur. Ne multa, cùm Ptolemæorum domus egregiè præter alia regna floruit, tum inter Ptolemæos Philadelphus præcipuè emicuit. Nam quæ unus cum laude conjuncta gessit, ea vix conjuncti si conferantur in unum, fecisse reperientur: qui velut in animante quod principatum habet, regum quodammodo caput fuisse videatur. Is igitur cum legum nostrarum desiderio & cupiditate teneretur, de iis è Chaldæa lingua in Græcam transferendis agitare cœpit, missisque protinus legatis ad Judææ pontificem & regem (idem enim erat) voluntatem suam declarat, & per eos cum illo agit, ut legis interpretes sibi optimos quosque deligat. Ille verò, ut æquum est, lætatus, nec sine Dei numine ratus regi illius rei studium incessisse, quos inter suos probatissimos putabat præter patriam disciplinam Græca eruditione institutos, libenter mittit. Qui ut venere, hospitio invitati, honestis & præclaris sermonibus convivatorem suum invicem pascentes accipiebant; is enim cujusque prudentiam tentabat novis nec consuetis quæstionibus ponendis, quas illi aptè & concinnè enodabant extempore, quoniam locus non erat prolixioribus disputationibus, ita ut res ageretur quasi apophthegmatibus. Sic probati continuò munus præclaræ illius legationis exequi cœperunt: ac secum reputantes quanti esset operis, leges divinis oraculis editas interpretari, ut neque quicquam detrahas, neque addas, neque mutes, sed pristinam earum formam & insigne conserves, circa urbem locum sibi purissimum circumspiciunt. Nam regiones quæ intra pomerium erant, omni genere animalium refertas, ob morbos, interitus, & impuras valentium actiones, suspectas habebant. Insula Pharus contra Alexandriam prominet, cujus cervix tæniæ quodam discrimine ad urbem porrecta, non alto, sed plerunque vadoso

[b] Φιλαδελφείους] Regis Philadelphi egregiam munificentiam vide descriptam ab Athen. Deipnosoph. lib. v. Item singulares ejus Laudes apud Theocritum Idyll. 17. Cæterum Philadelphum versionem Græcam procurâsse primus autor fuit Aristeas, quisquis ille fuerit, quem sequuntur Aristobulus apud Euseb. Præp. Evangel. lib. xiii. c. 12. Philo Noster, & Josephus. Eadem sentiunt patres antiqui fere omnes, exceptis Irenæo adv. Hæres. lib. iii. c. 25. & Clem. Alexand. Strom. lib. i. p. 409. Probabilius vero hoc de Ptolemæo Lagi ex testimonio Hermippi apud Laertium lib. v. qui docet Demetrium Phalareum nullâ apud Ptolemæum Philadelphum valuisse gratiâ. Quin & Aristeæ liber, quo tota historia nititur, dudum suspectus à viris doctis, jam tandem explosus est. Haud difficile probatu videtur, versionem aliquam Græcam Bibliorum utroque Ptolemæo esse antiquiorem.

[c] βασιλέα] Non absurdè hoc de Eleazaro pontifice dictum, cum laxior olim fuerit regii nominis significatio. Hinc Herodes, Tetrarcha licet, Galilææ rex est dictus. Bene autem ex hoc loco Vir Cl. Grabius emendavit Justinum Martyrem, vel ejus librarios Apolog. p. 72. προσέπεμψε τῷ τ Ἰουδαίας βασιλεῖ Ἡρώδῃ. Ibi pro Ἡρώδῃ reponit Ἱερεῖ. Melius tamen forsan scribi potuit ἀρχιερεῖ ex Philone. Vox Ἱερεύς, de summo potifice haud propriè usurpatur.

[d] τ νόμον] Legem solum primo Græcè versam, & vulgo & melius creditum. Sic Noster infra notanter, θεσπισθέντας νόμους ἑρμησιοῖς διερμηνεύειν. Ita quoque Joseph. in Antiqu. Procœmio. Vide Hieronym. Comm. in Ezek. c. v. & xvi. Andr. Masii Præfat. in Josuam. & Fabricii Biblioth. lib. iii. c. 12.

[e] προτεθέντα] Ita MS. Aug. pro προτεθέντα. Præcesserat quoque vox προτείνων.

[f] πληρωθέντα] MSS. Med. Coisl. & Aug. πεπληθότα.

mari

mari alluitur, ut fluctuum incurrentium ingens ſonitus & fremitus, longo ex intervallo frangatur. Hunc locum ex omni circa regione accommodatiſſimum judicantes ad requiem & tranquillitatem, & ad capeſſendas animo ſolo ſolas leges, ibi commorati, ſumptis ſacris libris, manus ſupinas cum eis in cœlum tendunt, Deum orantes ne à propoſito aberrarent. Ille eorum votis annuit, ut maximam partem, vel univerſum denique hominum genus demererentur, ad emendationem vitæ præclaris & philoſophicis uſurum inſtitutis. Itaque remotis arbitris in ſecreto ſedentes, nullius in præſentia præterquam ipſarum naturæ partium, terræ, aquæ, aeris, cœli, de quarum ortu principio divina quædam effata auſpicaturi erant (nam mundi fabrica legum primordium eſt) tanquam numinis inſtinctu, non alia alii vaticinari cœperunt, ſed eadem omnes vocabula & verba canere, velut monitore cuique clanculum ſubjiciente. Quanquam quis neſcit omnem ſermonem, Græcum tamen imprimis vocibus abundare, ut idem ſenſus traducenda oratione, aut interpretatione explananda, varia dictionis accommodatione multis modis formari poſſit? quod in hac tamen legiſlatione negant accidiſſe, verum eò conveniſſe propria nomina propriis nominibus, Græca Chaldaicis reſpondentia, rerum ſignificationi egregiè congruentia. Quemadmodum enim, ut arbitror, in geometria & dialectica quæ ſignificantur, orationis varietatem aſpernantur, ſed ſua eis dictio à primordio impoſita, immutabilis manet; eodem, ut reor, modo illi quoque conſentientia rebus vocabula invenere, quæ ſola ſententiam ſignificatione luculenta declaratura erat. Cujus rei illud perſpicuè fidem fecerit; nam qui Chaldæi linguam Græcam, vel Græci Chaldaicam didicerunt, & utranque ſcripturam attingunt, Chaldaicam vel interpretatam, pro germanis, atque adeo pro una & eadem rebus & vocabulis ſuſpiciunt atque venerantur, illos non interpretes, ſed ſacrorum antiſtites & vates vocantes, quibus integra & ſincera mente licitum ſit cum lympidiſſimo Moſis ſpiritu conſpirare. Itaque ad hanc ætatem annuæ feriæ magno conventu & celebritate aguntur in Pharo inſula, quò non Judæi ſolum, verùm etiam aliorum magna multitudo

οὐκ ἀίσχιβαθῆ, τὰ ἦ πολλὰ τεναγώδη θαλάτ͂ης, ὡς ϗ τ̃ κυμάτων φορᾶς τ̃ πολιὼ ἦχον ⊖ πάταγον ἐκ πάνυ μακρ̃ διατήμα⟨ι⟩ προϊ-κλύειν. Τ̃πον ἐξ ἁπάντων τ̃ ἐν κύκλῳ κρίνοντες ἐπιτηδειότα⟨τ⟩ον ε͂ναι τ̃ τόπον ἡσυχάσαι ϗ ἐπερεμῆσαι, ⊖ μόνῃ τ῀ ψυχ῀ πρὸς μόνους ὁμιλῆσαι τοὺς νόμους, ἐν⟨α⟩υθοῖ κα⟨λ⟩έμενον, ϗ τὰς ἱερὰς βίβλους λαβόντες, ἀνα⟨π⟩έτασσιν ἄμ' αὐτᾶις ϗ τὰς χ῀ρας εἰς ὑρανὸν, αἰτούμενοι τ̃ θεὸν μὴ διαμαρτεῖν τ̃ προθέσεως. Ὁ δ' ἐπινεύει τ῀ δεήσεσιν, ἵνα τὸ πλεῖστον ἢ ϗ τὸ σύμπαν γέν⟨ο⟩ς τ̃ ἀνθρώπων [g] ὠφεληθῇ, χρησόμενον εἰς ἐπανόρθωσιν βίου φιλοσόφοις κ῀ παλαίοις διατάγμασι. Καθίσαντες δ' ἐν ἀποκρύφῳ, ϗ μηδενὸς παρόντ⟨ο⟩ς ὅτι μὴ τ̃ τ῀ φύσεως μερῶν, γ῀ς, ὕδα⟨τ⟩ος, ἀέρ⟨ο⟩ς, ὑρανοῦ, περὶ ὧν πρῶτον τ῀ γενέσεως ἔμελλον ἱεροφαντήσειν· κοσμοποιία γὰ ἡ τ̃ νόμων ἐστὶν ἀρχή· καθάπερ ἐνθουσιῶντες [h] προεφήτευον, οὐκ ἄλλα ἄλλοι, τὰ δ' αὐτὰ πάντες ὀνόματα ϗ ῥήματα, ὥσπερ ὑποβολέως ἑκάστοις ἀοράτως ἐνηχοῦν⟨τ⟩ος. Καί τις οὐκ εἴδεν ὅτι πᾶσα μὲν Ἀ⟨τ⟩τικὴ, ἡ δ' Ἑλλ⟨η⟩νικὴ διαφερόντως [i] ὀνομάτων πλουτεῖ, ϗ ταὐτὸν ἐνθύμημα οἷόν τε μ⟨ε⟩ταφέρειν τε ϗ διαφέρειν τε ϗ ἑτεροιότα⟨τ⟩α σχηματίσαι πολλαχῶς, ἄλλο⟨τ⟩ε [k] ἄλλας ἐφαρμόζοντα λέξεις. Ὅπερ ἐπὶ ταύτης τ῀ [l] νομοθεσίας ἔ φασι ζυμβῆναι· ζυνενεχθῆναι δ' εἰς ταὐτὸ κύρια κυρίοις ὀνόμασι, τὰ Ἑλλ⟨η⟩νικὰ τοῖς Χαλδαϊκοῖς, ἐναρμοσθέντα εὖ μάλα τ῀ς δηλωμένοις πράγμασιν. Οὗ γὰ τρόπου, οἶμαι, γεωμ⟨ε⟩τρίας ϗ διαλεκτ⟨ι⟩κ῀ς τὰ ζημαινόμενα ποικιλίαν ἑρμ⟨η⟩νείας οὐκ ἀνέχε⟨τ⟩αι, μόνη δ' ἀμε⟨τ⟩άβλη⟨τ⟩ος ἡ ἐξ ἀρχ῀ς τεθεῖσα· τ̃ αὐτὸν, ὡς ἔοικε, τρόπον ϗ ἅτοι ζυντρέχοντα τοῖς πράγμασιν ὀνόματα ἐξεῦρον, ἅπερ δὴ μόνα [m] ἡ μάλιστα τεκμήρασθαι ἔμελλεν ἐμφαντικῶς τὰ δηλούμενα. Σαφεστάτη δ' τούτου πίστις· ἐάν τε Χαλδαῖοι τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν, ἐάν τε Ἕλληνες τὴν Χαλδαίων ἀναδιδαχθῶσι, ϗ ἀμφοτέραις τ῀ γραφαῖς ἐντύχωσι, τ῀ τε Χαλδαϊκ῀ ϗ τ῀ διερμηνευθείσ῀, καθάπερ ἀδελφὰς, μᾶλλον δ' ὡς μίαν ϗ τὴν αὐτὴν ἔν τε τοῖς πράγμασι ϗ τοῖς ὀνόμασι τεθήπασι ϗ προσκυνοῦσιν, οὐχ ἑρμηνεῖς ἐκείνους, ἀλλ' ἱεροφάντας ϗ προφήτας προσαγορεύοντες, οἷς ἐξεγένετο ζυνδραμεῖν λογισμοῖς εἰλικρινέσι τ῀ Μωσέως καθαρωτάτῳ πνεύματι. Διὸ ϗ μέχρι νῦν ἀνὰ πᾶν ἔτ⟨ο⟩ς, [n] ἑορτὴ ϗ πανήγυρις ἄγε⟨τ⟩αι ϗ τὴν Φάρον νῆσον, εἰς ἣν οὐκ Ἰουδαῖοι μόνον, ἀλλὰ ϗ παμπληθεῖς ἕτεροι διαπλέουσι, τό, τε

p. 660.

[g] ὠφεληθῇ] Ita MSS. pro ὠφελήσῃ.

[h] προεφήτευον] Inſpirationem Græcis interpretibus non ſolus tribuit Philo. Ea fuit vulgata Patrum Antiquorum ſententia poſt Philonem. Ita Juſtinus Martyr. Cohort. ad Græcos, p. 14. ἐκπλαγεὶς ϗ θείᾳ δυνάμει τ῀ ἑρμηνείαν γεγενῆσθαι πιστεύσας. Irenæus lib. iii. c. 25. Clem. Alex. Strom. i. p. 410. οἶδα ξένον ἱστορίᾳ θεῖ͂ον τ̃ προφητείας διδασκόντ⟨ο⟩ς, ϗ τ῀ ἑρμηνείαν οἱονεὶ Ἑλληνικὴν προφητείαν, ἐνεργεῖ͂ν. Similiter Epiphanius lib. de Menſ. & Pond. & Hieronymus ipſe jam juvenis, ſed ſenior factus à receptâ abiit ſententiâ. Sic enim ille Præfat in Geneſin, *Aliud eſt enim eſſe vatem, aliud interpretem; ibi ſpiritus ventura prædicit, hic eruditio & verborum copia ea qua intelligit transfert.*

[i] ὀνομάτων] Reſtitui ex MSS. Ex eiſdem dele ϗ προσφερόντως in ſequentibus.

[k] ἄλλας] Ita MSS. Med. & Coiſl. Editi ἀλλοίας.

[l] νομοθεσίας] Forſan ἑρμηνείας.

[m] ἡ] Reſtitui ex MSS. Med. & Coiſl.

[n] ἑορτὴ] De quo Feſto, vide dicta à Joſepho Scaligero, Animadverſ. in Euſeb. Chronicon. p. 134.

χωρίον

χωρίον ° ζεμνυώσης, ἐν ᾧ πρῶτον ᵖ τὸ τῆς ἑρμηνείας ἐξέλαμψε, καὶ παλαιᾶς ἕνεκα εὐεργεσίας ἀεὶ νεαζούσης εὐχαριστήσοντες τῷ θεῷ. Μετὰ δὲ τὰς εὐχὰς καὶ τὰς εὐχαριστίας, οἱ μὲν πεζάμφυοι ζκηναὶς ἐπὶ τῷ αἰγιαλῷ, οἱ δ' ἐπὶ τῆς αἰγιαλίτιδος ψάμμης ᵍ καλακλίναντες ἐν ὑπαίθρῳ, μετ' οἰκείων καὶ φίλων ἑστιῶνται, πολυτελεστέραν τῆς ἐν βασιλείοις καλασκευῆς ᵣ τότε τιθὲν ἀκμὴν νομίζοντες. Οὕτω μὲν οἱ νόμοι ζηλωτοὶ καὶ πᾶσιν ἰδιώταις τε καὶ ἡγεμόσιν ἐπιδείκνυσθαι, καὶ ταῦτ' ἐκ πολλῶν χρόνων τῷ ἔθνει σὺκ εὐτυχοῦσι· τὰ δὲ τῶν μὴ ἐν ἀκμαῖς πέφυκέ πως ἐπισκιάζεσθαι· εἰ δή τι γένοιτο τούτοις ἀφορμὴ πρὸς τὸ λαμπρότερον, πόσῳ εἰκὸς ἐπίδοσιν γενήσεσθαι; Καταλιπόντας ἂν οἶμαι τὰ ἴδια, καὶ πολλὰ χαίρειν φράσαντας τοῖς πατρίοις ἑκάστοις, μεταβαλεῖν ἐπὶ τοῦτο τῶν μόνων τιμιώτατον. Εὐτυχίᾳ γὰρ τῷ ἔθνει οἱ νόμοι ζυναναλάμψαντες ἀμαυρώσουσι τὰς ἄλλας, καθάπερ ἀνατείλας ἥλιος τὰς ἀστέρας.

transmittit ad loci venerationem, ubi illa primùm interpretatio eluxit, & ad gratiarum actionem pro veteri beneficio ſemper recente Deo habendam. Secundum autem preces & gratiarum actionem, partim in littore tabernaculis collocatis, partim ſub dio in littoris arena corporibus proſtratis, cum amicis & neceſſariis epulantur, omni regio ædificio littoris crepidinem honeſtiorem exiſtimantes. Sic leges noſtras omnibus hominibus privatis juxta & in honore conſtitutis ſtudio eſſe, magnaque contentione certatim expeti oſtendimus, cum tamen multis jam ſeculis natio noſtra fortunata non admodum ſit (atqui in obſcuro latêre ſolent eorum res qui non florent) quod ſi quid aliquando ad ſplendorem accedat, quantam accretionem fore ſpes eſt? Equidem omnes arbitror, dimiſſis ſuis patriiſque inſtitutis, & iis valere juſſis, in horum honorem cultumque conceſſuros eſſe. Nam cum proſpera gentis fortuna legum claritas ſimul explendeſcet, & aliis omnibus tenebras offundet, ut aliis ſyderibus ſolis exortus ſolet.

Ἀπόχρη μὲν δὴ καὶ τὰ λεχθέντα, πολὺς ἔπαινος εἶναι τῷ νομοθέτῃ· πλείων δ' ἐστὶν ἑτέρα, ἐν αὐταῖς περιέχουσιν αἱ ἱερώταται βίβλοι, πρὸς ἃς ἤδη τρεπτέον, εἰς τιμὴν ἔνδειξιν τοῦ γε ζυγγράψαντος ἀρετῆς. Τούτων τοίνυν, τὸ μὲν ἔστιν ἱστορικὸν μέρος, τὸ δὲ περὶ τὰς ᵗᵗ προσάξεις καὶ ἀπαγορεύσεις, ὑπὲρ ὧν δεύτερον λέξομεν, τὸ πρότερον τῇ τάξει πρότερον ἀκριβώσαντες. Ἔστιν δὲν τῷ ἱστορικῷ, τὸ μὲν περὶ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, τὸ δὲ γενεαλογικόν· τοῦ δὲ γενεαλογικοῦ, τὸ μὲν περὶ κολάσεως ἀσεβῶν, τὸ δὲ περὶ τιμῆς δικαίων· ὧν δὴ χάριν ἐνθένδε τῆς νομοθεσίας ἤρξαμο, τὰ περὶ τὰς προσάξεις καὶ ἀπαγορεύσεις ἐν δευτέρῳ θεὶς, λεκτέον. Οὐ γὰρ, οἵά τις ζυγγραφεὺς, ἐπιθήσεσθαι παλαιῶν πράξεων καταλιπεῖν ὑπομνήματα τοῖς ἔπειτα, τοῦ ψυχαγωγῆσαι χάριν ἀνωφελῶς, ἀλλ' ἠρχαιολόγησεν ἄνωθεν ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Παντὸς γενέσεως, ἵν' ἐπιδείξῃ δύο τὰ ἀναγκαιότατα· ἓν μὲν, τὸν ᶠ αὐτὸν πατέρα καὶ ποιητὴν τοῦ κόσμου, καὶ ᶠᶠ ἀληθείας νομοθέτην· ἕτερον δὲ, τὸν χρησόμενον τοῖς νόμοις, ἀκολουθίαν φύσεως ἀπασόμενον, καὶ βιωσόμενον κατὰ τὸν ὅλου διάταξιν, ἁρμονίαν καὶ ζυμφωνίαν πρὸς ἔργα λόγων, καὶ πρὸς λόγους ἔργων.

And ea quidem quæ adhuc diximus, ad ampliſſimam laudem legiſlatoris ſatis eſſe queunt: ſed alia porro uberior & major eſt, quam ipſi ſacerrimi libri continent, ad quos convertenda oratio nobis eſt, ut ſcriptoris virtutem oſtendamus. Eorum pars altera in hiſtoriæ explicatione, altera in juſſis & vetitis verſatur, de qua poſterius diſſeremus, ea, quæ ordine prior eſt, ante pertractata. Atque ejus quidem partis quæ in hiſtoriæ narratione occupata eſt, partim in mundi origine conſumitur, partim in majorum genealogiis: hujuſque pars quædam in ſupplicio impiorum, pars in honoribus bonorum poſita eſt: cur autem inde ſit potiſſimum exorſus, juſſaque & vetita ſecunda collocarit, dicendum eſt. Non enim ſcriptorum more rerum priſcarum memoriam relinquere ſtuduit poſteris, ad inutilem animi oblectationem, ſed antiquitatem percenſuit ab univerſi origine profectus, ut res duas perneceſſarias oſtenderet; unam, eundem eſſe parentem & effectorem mundi & revera legiſlatorem; alteram, qui iis legibus uteretur, eum ſectam naturæ amplexaturum, & ex Univerſi deſcriptione victurum, concentu quodam & conſenſu factorum cum oratione, & orationis cum factis.

p. 661. Τῶν μὲν δὴ ἄλλων ᵗ νομοθετῶν, οἱ μὲν δύθὺς ἄ, τε χρὴ πράττειν, καὶ ἃ μὴ, διαλαξάμενοι, τιμωρίας κατὰ τῶν παραβαινόντων ὥρισαν· οἱ δ'

Atque ex legiſlatoribus quidem alii ſtatim ab eorum quæ agenda, quæ non, præſcriptione orſi, pœnas in eos qui ea migrarint, ſanciunt: alii

° Ζεμνυώσης] MSS. Med. & Coiſl. σεμνυωσῶνται· idque melius, ſequitur enim εὐχαριστήσοντες.

ᵖ τὸ τῆς ἑρμηνείας] Forſan deeſt φῶς.

ᵍ καλακλίναντες] MSS. Vat. & Coiſl. καλακλίνοντες. Med. & Linc. καβακλινόντες, & ſic legendum conjicio.

ʳ τότε, &c.] Scribe ταὐτὸν, vel ταὐτὸν τῷ ἀκμῇ.

ˢ πράξεις] Ita MSS. pro προσάξεις.

ᵗ αὐτὸν] Reſtitui ex MSS. Med. Coiſl. & Aug.

ᵗᵗ ἀληθείας] Forſan melius ἐπ' ἀληθείας. Quod etiam Turnebo viſum in verſione.

ᵘ νομοθετῶν] Confer cum dictis ad lib. de Mund. Opific. p. 1. & Joſeph. lib. ii. cont. App. c. 16.

qui meliores esse videntur, inde primordium non duxere, sed condita verbis ante civitate & collocata, deinceps quam esse conditæ urbi aptissimam & decentissimam Rempub. censuerant, legibus scisscendis accommodaverunt. Is prius illud tyrannicum & herile ratus esse, absque dilinimento omni, non ut liberis imperare sed mancipiis, posterius scitum illud quidem, non tamen omni ex parte laudandum, omnium planè judicio in utroque superior esse videatur. Nam & in jussis & in vetitis majorem partem suadet & lenit, quàm jubet, præfationibus & perorationibus pleraque vel necessaria maximè præcipiens ad hortandum magis quàm cogendum; urbis autem hominum opera manuque ædificatæ collocationem, scriptionis primordium esse humilius interpretatus quàm pro legum dignitate, amplitudinem & decus universæ legislationis acerrima mentis acie contemplatus, eamque potiorem & augustiorem arbitratus, quàm ut aliquo certo in terra pomerio definiretur, ingentis illius civitatis ortum induxit, suas leges mundanæ Reipub. expressam imaginem existimans esse.

Itaque quæ sigillatim præscripsit, si quis eorum vim & momenta diligenter exquirat, is profectò reperiet ad universi concentum aspirare, & rationi illi concinere naturæ sempiternæ. Quapropter affluentes larga bonorum copia, cùm eorum quæ in bona corporis constitutione cernuntur, tum rerum quæ ad divitias, gloriam, & externas alias prosperitates pertinent, virtutem aspernantes, nec necessitate, sed libera voluntate & susceptione fraudem & injustitiam & alias improbitates, pro magnis compendiis maxima detrimenta sectantes, proinde quasi non hominum hostes sint, sed cœli ipsius atque mundi; solita perpessos esse supplicia negat, sed novas & inusitatas luisse pœnas, quas assidens Deo justitia pravitati infesta immanem in modum irrogavit, efficacissimis universitatis elementis, igni & aqua adorientibus, ut volventibus annis partim aquarum eluvionibus intereant, partim deflagratione consumpti sint. Nam maria intumescentia, fluviique sublimes elati, juges & torrentes, urbem omnem campestrem inundarunt & pessum dederunt; montanam interdiu noctuque continentes & assidui imbrium lapsus deleverunt. Postea ex reliquiis amplificato genere & in hominum turbam aucto, cum majorum calamitates posteri pro modestiæ

ἀμείνους δόξαντες εἶναι, τῷ ἀρχῷ οὐκ ἐνθένδε ἐποιήσαντο, πόλιν ἢ τῷ λόγῳ κτίσαντες καὶ ἱδρυσάμενοι πρότερον, ἣν ἐνόμιζον εἰκειοτάτην εἶναι καὶ πρεπωδεστάτην τῇ κτισθείσῃ πολιτείαν, καὶ ἀφ' ὧν τὰ τῶν νόμων θέσεως [v] πρότερον ἐφήρμοζον. Ὁ δὴ τὸ μὲν πρότερον ἐποίησεν, ὅπερ ἦν τυραννικόν τε καὶ δεσποτικὸν, ἀνδραποδισμοῦ πρόσταξιν ὡς οὐκ ἐλευθέροις, ἀλλὰ δούλοις, τὸ δὲ ὕστερον ἐμέλησε μὲν, καὶ μᾶλλον τελείως ἐπαινετὸν, ἅπασι τοῖς κρίσεως ἔοικεν, ἐν ἑκατέρῳ τῶν λεχθέντων [w] διήνεγκεν. Ἐν τε γὰρ τοῖς προστάξεσιν [x] καὶ τοῖς ἀπαγορεύσεσιν ἐποτίθει καὶ παρηγόρει τὸ πλέον, ἢ κελεύει, μὴ προοιμίοις καὶ ἐπιλόγοις τὰ πλεῖστα καὶ ἀναγκαιότατα πειρώμενος ὑφηγεῖσθαι, τὸ προαιρεῖσθαι χάριν μᾶλλον ἢ βιάσασθαι· πόλεώς τε χειροποιήτου κτίσιν [y] καὶ ἀρχὴν ποιήσασθαι τῆς γραφῆς ταπεινότερον ἢ κατ' ἀξίαν τῶν νόμων ἐποιήσατο εἶναι, πρὸς τὸ μέγεθος καὶ κάλλος τῆς ὅλης νομοθεσίας ἀκριβέστατα ὄψει τῇ κατὰ διάνοιαν ἀπιδὼν, καὶ νομίσας αὐτὴν κρείττονα καὶ θειοτέραν, ἢ ὥστε κύκλῳ τινὶ τῶν ἐπὶ γῆς ὁρισθῆναι, τῆς μεγαλοπόλεως τὴν γένεσιν εἰσηγήσατο, τὸν νόμον ἐμφερεστάτῳ εἰκόνα [z] τοῦ τοῦ κόσμου πολιτείας ἡγησάμενος εἶναι.

Τῶν γὰρ ἐν μέρει διατεταγμένων τὰς δυνάμεις εἴ τις ἀκριβῶς ἐξετάζειν ἐθελήσειεν, εὑρήσει τοῦ παντὸς ἁρμονίας ἐφιεμένας, καὶ τῷ λόγῳ τῆς ἀϊδίου φύσεως ζωηδόσας· [zz] διὸ καὶ τὰς ἀφθόνων μὲν ἀγαθῶν ἀξιωθείσας, ὅσα κατ' εὐεξίαν ζωμάτων καὶ τὰς περὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ τὰ ἄλλα ἐκτὸς εὐτυχίας, ἀρετῆς δ' ἀφηνιάσαντας, καὶ οὐκ ἀνάγκῃ, γνώμῃ δὲ ἑκουσίῳ πανουργίαν [a] καὶ ἀδικίαν καὶ τὰς ἄλλας κακίας, ὡς μέγα ὄφελος τῷ μεγίστῳ ζημίαν ὑπηδαύσαντας, καθάπερ οὐκ ἀνθρώπων ἐχθρὰς, ἀλλὰ τοῦ ξύμπαντος ἀρχοῦ τε καὶ κόσμου, τὰς ἐν ἅδου τιμωρίας ἃς φησιν ἐπονεῖναι, ἀλλὰ καινοτάτας καὶ παραλλαγμάτας, ἃς ἐμεγαλούργησεν ἡ πάρεδρος τῷ θεῷ μισοπόνηρος δίκη· τῶν τοῦ παντὸς δρασικωτάτων στοιχείων ὑπιεμένων, ὕδατος καὶ πυρὸς, ὡς καιρῶν πρεπόντως, τὰς μὲν καταϰλυσμοῖς φθαρῆναι, τὰς δὲ καταφλεχθέντας ἐκπολέσαι. [b] Πελάγη μὲν ἀρθέντα, καὶ πολλαχοῖ μετεωρισθέντες, αὐθιγμοῖς τε καὶ χειμάρροι, τὰς ἐν τῇ πεδιάδι πόλεις ἁπάσας ἐπέκλυσαν καὶ κατέσυρεν· τὰς δὲ τοῦ τῶν ὀρεινῶν, αἱ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ συνεχεῖς καὶ διαστάσεις ὄμβρων φοραί. Χρόνῳ δ' ὕστερον ἐκ τῶν ἐκπολισθέντων πάλιν ἔθνους συναυξηθέντος καὶ εἰς πολυανθρωπίαν ὑπιδόντος, ἐπειδὴ τὸ περὶ τὰς προγόνους πάθος οἱ p. 662.

[v] πρότερον] Melius ad sensum ὕστερον.
[w] διήνεγκεν] Scribe διεσκέδασεν. Quod etiam Turnebo placuit in versione.
[x] καὶ τοῖς ἀπαγορεύσεσι] Restitui ex MSS.
[y] καὶ] Dele, tum ex sensu tum ex fide Codicum. Conferenda vero hæc cum Euseb. Præp. Evangel. lib. vii. c. 9. & Maimonidis Præfat. in More Nevoch.
[z] τοῦ τοῦ κόσμου πολιτείας] Quidni τοῦ κοσμοπολίτου? Vox enim κοσμοπολίτης sæpiùs usurpatur à Philone. Vide de Conf. Ling. p. 335. & de Vitâ Mosis lib. i. p. 626. Infra quoque p. 812.
[zz] διὸ] Sic pro δι' ὃ, MSS. Coisl & Aug.
[a] καὶ ἀδικίαν] Restitui ex MSS.
[b] πελάγη μὲν, &c.] Videtur deesse γὰρ.

ἀνα-

ἀπέγνωσι μάθημα ζωφροσύνης οὐκ ἐποιήσαντο, πρὸς ἢ ἀκολασίας ἐτράποντο, ζηλωταὶ χαλεπωτέρων ἐπιτηδευμάτων γενόμενοι, πυρὶ τότε ἀναλῶσαι διενοήθη. Τότ' οὖν, ὡς μαντεύεται τὰ λόγια, κεραυνοὶ ῥυέντες ἐξ οὐρανοῦ τάς τε ἀσεβεῖς καθέπρησαν καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν· καὶ μέχρι δεῦρο νῦν μνημεῖα τῆ συμβεβηκότος ἀλόκλητα πάθους δείκνυται κατὰ Συρίαν· ἐρείπια, καὶ τέφρα, καὶ θεῖον, καὶ καπνὸς, καὶ ἡ ἔτι ἀναδιδομένη φλὸξ ἀμαυρὰ, καθάπερ λιγνυομένου πυρός. Ἐν ᾗ τότε συνέβαινε τάς τε ἀσεβεῖς καὶ εἰρημέναις τιμωρίαις κολάζεσθαι, καὶ τὰς [c] καλοκαγαθίας δεδιωκότας εὖ πάσχειν, ἀρετῆς ἐπαξίων ἄθλων τυγχάνουσας. Ἐν μιᾷ γὰρ τῆ φορᾷ τοῦ κεραυνίου πυρὸς, οἰκήτορσιν αὐτοῖς [cc] ὅλης χώρας ἐμπιμπραμένης, εἷς μόνος ἀνὴρ μέτοικος ἐπιφροσύνῃ θείᾳ σώζεται, διότι τῶν ἐγχωρίων ἐξηνομημάτων ὀδὲν [d] ἠπάσατο· τὰ μιαιφόνων εἰωθότων ἀσφαλείας ἕνεκα τὰ ξενικὰ τιμᾶν, ἐπεὶ τοῖς ἀτιμάζουσι κίνδυνος ἐκ τῶν αὐτοχθόνων ἕπεται). Καίτοιγ' οὐκ ἐπ' ἄκρον ἦκε σοφίας, ὡς μὲν τελειότητα τὴν ἐν αὐτῷ φύσεως τοσοῦτον μέρος ἀξιωθῆναι, ἀλλ' ὅτι μόνον τοῖς πολλοῖς ἐνδιέσχεθη πρὸς τὸ ἀφροδίσιον ἐκκλίνασι, καὶ πάσας μὲν ἡδονὰς, πάσας δ' ἐπιθυμίας χορηγίαις ἀφθόνοις ἀνάψασιν, ὥσπερ φλόγα [e] λασίῳ ὕλῃ κεχυμένην. Καλὰ δὴ τὰ μέγαν κατακλυσμὸν, ὀλίγα δέων φάναι, τῶ σύμπαντος ἀνθρώπων γένους φθειρομένου, τὸν [f] Νῶε οἶκον ἀπαθῆ γενέσθαι πάντος κακοῦ λόγος ἔχει, τὸν πρεσβύταλον καὶ ἡγεμόνα τῆς οἰκίας ἐπειδὴ συνέβαινε μηδενὸς ἀδικήματος ἐκουσίου προσάψασθαι. Τὸν δὴ τρόπον τῆς σωτηρίας, ὡς ἱεραὶ βίβλοι παρέχουσιν, ἄξιον ἱστορῆσαι, μετά τε μεγαλουργίαν, καὶ ἅμα βελτίωσιν ἠθῶν. Νομισθεὶς γὰρ εἶναι ἐπιτήδειος, μὴ μόνον ἀμοιρῆσαι τῆς κοινῆς συμφορᾶς, ἀλλὰ καὶ δευτέρας γενέσεως ἀνθρώπων αὐτὸς ἀρχὴν γενέσθαι, θείαις προσάξεσιν ἃς ὑφηγοῦντο οἱ χρησμοὶ, ξύλινον δημιουργήσας ἔργον μέγιστον, εἰς πήχεις τετρακοσίους μῆκος καὶ πεντήκοντα εὖρος καὶ τριάκοντα ὕψος, καὶ διωρόφωσε καὶ τριώροφα καὶ τετρώροφα, καὶ τροφὰς ἑτοιμασάμενος, ἀφ' ἑκάστου γένους ζώων ὅσα χερσαῖα καὶ πτηνὰ εἰσήγαγεν ἄρρεν τε καὶ θῆλυ, σπέρματα ὑπολειπόμενος πρὸς [ee] καταλλαγὴν καιρῶν τῶν αὖθις πολεγησομένων. [p. 663.] Ἥδετο γὰρ τὸν φύσιν τοῦ θεοῦ ἵλεω, κἂν εἰ τὰ εἴδη φθείροιτο, ἀλλά τοι τὸν ἐν τοῖς γένεσιν ἀφθαρσίαν, ἕνεκα τοῦ πρὸς αὐτὸν ὁμοιό-

destruendo non habuissent, sed ad intemperantiam & nequitiam omnem profligati essent, & importuniorum sectatores studiorum extitissent, eos igni consumere decrevit. Tum igitur, ut oracula declarant, fulmina de cœlo lapsa, impios impiorumque urbes concremarunt: ad hancque ætatem monumenta infandi exitii in Syria ostenduntur: ruinæ, favilla, sulphur, fumus, & obscura etiam nunc caligine flamma erumpens, quasi ardente illic igni. Ibi autem & impii supplicia, quæ diximus, expenderunt, & homines bonitate præstantes meritam & debitam virtuti mercedem consecuti, beneficiis affecti sunt. Nam illo fulminei ignis impetu deflagrantibus hominibus, & tota circa regione, vir unus Dei munere & concessu inquilinus servatur, quòd ab incestis regionis illius & sceleratis impuritatibus abhorreret, cùm tamen inquilini ad securitatem in peregrina studia degenerare soleant, imminente contemptoribus ab indigenis periculo. Nec tamen ille ad summam pervenerat sapientiam, ut tantum præmium perfectæ ejus indoli tributum putemus, sed tantum quòd multitudini non consenserit ad delicatum voluptuariumque vitæ genus propendenti, & omnem voluptatem omnemque libidinem larga suppeditatione succendenti, velut ignem hirsutis lignis suggestum. In vasta autem & funesta illa eluvione, universo propè hominum genere deleto, unam domum omnis expertem mali fuisse fama obtinet, quando domus senior & paterfamilias, nullum crimen voluntate susceptum in se admiserat. Quo autem modo salvus evaserit, ex libris sacris referre operæ precium fuerit, cùm ob magnitudinem rei, tùm ad vitæ & morum disciplinam. Nam cum idoneus habitus esset, qui non solum communis exitii expers foret, verum etiam alteram hominum sobolem deinceps exordiretur, imperio Dei monentibus oraculis, ligneum opus maximum fabricatus, cubita trecenta longum, quinquaginta latum, triginta altum, continentiaque conclavia architectatus, non solum in plano sed etiam in edito, contabulata ternûm & quaternûm contignationum, provisis alimentis, ex uno quoque animalium genere terreno & volucri marem & fœminam introduxit, semina reservans ad insequentium temporum redintegrationem. Mitem enim Dei naturam noverat, ac si species ad internecionem evastarentur, attamen generum incorruptam incolumita-

[c] καλοκαγαθίας] Ita MSS. Editi κακολαγαθίας.
[cc] ὅλης] Scribendum τῆς ὅλης.
[d] ἠπάσατο] Quidni ἐπάσατο?
[e] λασίῳ ὕλῃ κεχυμένῃ] Ita MSS. Editi, θείῳ καὶ κεχυμένῃ ὕλῃ.
[f] Νῶε] MSS. Med. & Linc. τὸν ἕνα, & sic melius. Ita supra de Diluvio agens p. 534. μόνος εἰς οἶκος ὁ τοῦ λεχθέντος ἀνδρὸς διεσώζετο.

[ee] καταλλαγὴν καιρῶν] Si ferrent Codices, mallem reponere, καταβολὴν καὶ ἑτέρων, scil. σπερμάτων.

Quo

tem, pro ſimilitudine quæ ipſis cum eo intercedit, neu quicquam ex ejus propoſito generatum unquam diſſolveretur, permanſuram eſſe.

Quo factum eſt ut omnia in officio & poteſtate eſſent, & ad eam diem efferata manſueſcerent, & tanquam paſtorem & armentarium cicurata ſequerentur. Omnibus ingreſſis, ſi quis arcæ complementum cernens, imaginem quandam univerſæ terræ dixiſſet, ferentem eorum genera, quorum ante inenarrabiles ſpecies tellus tuliſſet & deinceps latura eſſet, profectò non erraſſet. Quod autem conjecerat, non multo poſt evenit: malum enim deſæviebat, & eluvionis impetus in dies ſingulos minuebatur, imbribus repreſſis, & omni illa aquarum proluvie quæ ſe effuderat, partim æſtu ſolis conſumpta, partim in impreſſos ſolo alveos, voragines, aliaque cava & conceptacula terræ recepta. Nam unaquæque natura, velut imperio Dei, mutuum quod crediderat, recuperabat, mare, fontes, fluvii: omnis enim gurges in ſuas ſedes redibat. Poſt illam expiationem omnis ſubter lunam plagæ, eluta terra atque renovata, eamque præ ſe ferente ſpeciem, qua præditam fuiſſe veriſimile eſt, cùm initio rerum cum toto mundo condita eſt, prodit è ligneo tecto Ipſe, uxor, liberi, eorum uxores, & cum familia gregatim omnia animantium genera quæ convenerant, ad ſimilium ſatum & procreationem. Iſta proborum præmia ſunt & operæ precia, quibus non ſolum ipſi cum ſuis ſalutem meruerunt, maximis evitatis periculis, quæ omnibus, qui uſquam terrarum erant, ex elementorum inſolentia intentabantur & imminebant; ſed & recreandi reficiendique generis duces & principes extitere, & alterius ſæculi auctores, tanquam fomites reſervati hominum, præſtantiſſimi animantium generis, quod in orbe terrarum imperium & principatum obtinet, æmulum divinæ virtutis ſimulachrum, imago naturæ inaſpectabilis conſpicua, immortalis genita.

τητος, καὶ τῦ μηδὲν κῆ᾽ πρόθεσιν φωτῶν πόλε λυθῆναι, διαμθύσαν.

Οὗ χάριν πάντα ἐπειθάρχει, καὶ τὰ τέως ἠγριωμθα ἐξημερῶτο, καὶ οἷα νομεῖ ὁ ἀγελάρχω τιθασευθέντα ἐπηκολέθει. Μετὰ δὲ τὴν ἔισοδον ἁπάντων, εἴτις ἐθεάσατο τὸ πλήρωμα, οὐκ ἂν διήμαρτεν εἰπὼν ἀντίμιμον γῆς εἶναι πάσης, ἐν αὐτῷ φέρον τὰ ζώων γθύη, ὧν καὶ ἡ σύμπασα γῆ τὰ ἀμύθητα εἴδη καὶ πρότερον ἤνεγκε, καὶ ὕστερον αὖθις οἵσει[h]. Τὰ δ᾽ εἰκαθέντα χρόνοις ὕστερον ἐ μακροῖς ἀπέβαινε· τὸ μὲ γὰρ πάθος ἐλώφα, καὶ ἡ τῦ κατακλυσμῦ [i]φθορὰ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἐμειῦτο, τῶν τε ὄμβρων ἐπιχειθέντων, καὶ τῦ κῆ᾽ πᾶσαν γλὼ ἀναχυθέντος ὕδατος πῆ μὲ ἀναλισκομθύ τῷ ἀφ᾽ ἡλίκ φλογμῷ, πῆ δὲ ὑπονοσῆντος εἰς χαράδρας καὶ φάραγγας, καὶ τὰς ἄλλας τ γῆς κοιλότητας. Ὥσπερ γὰρ θεῦ προσάξαντος, ἑκάστη φύσις, ὅπερ ἔχρηζεν οἷα δάνειον ἀναλκαῖον ἀπελάμβανε, θάλατται καὶ πηγαὶ καὶ πόταμοί. Πρὸς γὰρ τὰς οἰκείας τάξεις ἕκαστον ῥεῖθρον ὑπενόστει. Μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν τ ὑπὸ ζελήνην ἀπολυσαμθύης τ γῆς, καὶ νέας ἀναφανείσης, καὶ τοιαύτης οἵαν εἰκὸς εἶναι, ὅτε τὴν ἀρχὴν μετὰ τῦ κόσμυ παντὸς συνίζετο, πρόεισιν ἐκ τῦ ξυλίνυ καλάσκευάσματος αὐτὸς, καὶ γυνὴ, καὶ υἱοὶ, καὶ αἱ τέτων γυναῖκες, καὶ μετὰ τ οἰκίας ἀγεληδὸν τὰ ζωηληθότα τ ζώων γθύη, πρὸς τὴν τῶν ὁμοίων πορείαν τε καὶ γθύεσιν. Ταῦτα τ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐστὶν[k] ἀεισῖα καὶ ἆθλα, δι᾽ ὧν ὁ μόνον αὐτοὶ καὶ γθὼν ζωηρείας ἔτυχον, τὸς μεγίστυς ἐκφυγόντες κινδύνυς, οἳ κῆ᾽ τ τ στοιχείων νεωτερισμὸν πῖς πανλαχῆ πᾶσιν ἐπεχειρίθησαν, ἀλλὰ καὶ πανλιγγενεσίας ἐγθόνιος ἡγεμόνες, καὶ δευτέρας ἀρχηγέται πειόδυ, καθάπερ ἐμπυρεύματα τ ζώων ἀερίυ γθύς ἀνθρώπων ὑπολειφθέντες, ὁ τὴν ἡγεμονίαν τ πετηνῶν ἀπαξαπάντων ἔλαχεν, ἀντίμιμον γεγονὸς θεῦ [l]δυνάμεων, εἰκὼν τ ἀοράτυ φύσεως ἐμφανὴς, ἀιδίυ γθητή.

[h] οἵσει] Multa hic deeſſe videntur.

[i] φθορᾷ] MSS. Vat. & Coiſl. φορᾷ, idque melius. Sic etiam emendamus Philonem lib. *Quis Rer. Div. Her.* p. 509. κατακλυσμῦ φθορᾶς οἰκείυ. Ibi etiam ſcribe φορᾶς. Vide dicta de hâc voce ad p. 1143.

[k] ἀεισῖα] Citantur hæc uſque ad finem libelli à Johanne Monacho, titulo, περὶ ἀείσων ἀνδρῶν. Ἐκ τ περὶ κοσμοποιίας.

[l] δυνάμεων] MSS. Aug. & Med. δυνάμεως. Item Johannes jam dictus. Idque, ut videtur, melius.

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ

# ΒΙΟΥ ΜΩΣΕΩΣ.

## ΛΟΓΟΣ γ.

DE

# VITA MOSIS.

## Liber Tertius.

### ADRIANO TURNEBO INTERPRETE.

P. 664. Δυο μὲν ἤδη μέρη Μωσέως τοῦ βίου διεξεληλύθαμεν, τὸ περὶ βασιλείας, καὶ νομοθετικῆς· τρίτον ἢ προσαποδοτέον τὸ περὶ ἱερωσύνης. Ὁ τίνων μέγιστον καὶ ἀναγκαιότατον ἐχιερεῖ προσῆναι δεῖ, τιμὴ δόσίδειαν ἐν τοῖς μάλιστα [a] ἔτος ἤσκησεν, ἅμα καὶ φύσεως ὁμοιότητα χρησάμενος, ἣν ὥσπερ ἀγαθὴν ἄρουραν φιλοσοφία παιδαγωγοῦσα, δογμάτων θεωρίαι [b] παλαιάλων ἐβελτίωσε· καὶ ἐπρότερον ἀνῆκεν ἢ τελεσιγονηθῆναι τὰς ἐρετῆς καρπὰς ἔργά τε λόγων καὶ πράξεων. Τοιγαροῦν μετ' ὀλίγων ἄλλων φιλόθεός τε καὶ θεοφιλὴς ἐγένετο, καταπνευσθεὶς ὑπ' ἔρωτος ἀρχικοῦ, καὶ διαφερόντως τιμήσας τὸ ἡγεμόνα τοῦ παντὸς, καὶ ἀντιτιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. Τιμὴ δ' ἁρμόττουσα σοφῷ, θεραπεύειν τὸ πρὸς ἀλήθειαν ὄν· ἱερωσύνη ἢ θεραπείαν ὑπιτεληδεύκε θεοῦ. Τοῦτο τοῦ γένους, ὃ μεῖζον ἀγαθὸν ἐν τοῖς οὖσιν οὐκ ἔστιν, ἠξιοῦτο, χρησμοῖς ἕκαστα τὰ εἰς τὰς τελετουργίας καὶ ἱερὰς ὑπηρεσίας ἀναδιδασκόμενος. Ἔδει δὲ πρότερον, ὥσπερ τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ σῶμα καθαρεύσαι μηδενὸς πάθους προσαψάμενον, ἀλλ' ἁγνεῦσαι ἀπὸ πάντων ὅσα τῆς θνητῆς ἐστι φύσεως, σιτίων καὶ ποτῶν καὶ τῆς πρὸς γυναῖκας ὁμιλίας. Ἀλλὰ ταύτης μὲν οὐκ πολλῶν χρόνων καταφρόνησε, καὶ σχεδὸν ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον ἤρξατο

DUAS jam partes vitæ Moſis decucurrimus, regnum & legiſlationem : tertia de ſacerdotio reddenda eſt. Ergo pietatem quæ & maxima & perneceſſaria pontifici eſt, vir hicce præcipuè coluit, felicitate etiam quadam naturæ præditus, quam velut arvum bonum philoſophia nacta, egregiorum contemplatione decretorum in melius provexit, nec ante conquievit, quàm & verbis & factis maturos virtutis fructus ederet. Itaque cœleſti quodam adflatus amore, cum paucis & Dei diligens & Deo dilectus fuit, non ſolum eximiè imperatorem Univerſi veneratus, ſed etiam ab eo viciſſim honoratus. Honos autem is demum ſapienti decorus fuerit, Id quod verè eſt, cultu & ceremonia proſequi, quod ſacerdotium profitetur. Eo munere, quo nullum majus bonum extat, dignatus, oraculis omnes ceremonias ſacroſque miniſteriorum ritus edocetur. Sed ut animum, ita quoque corpus ab omni impuritatis contagione incorruptum ante oportebat eſſe, & ab omni mortali tura, eſca & potu, & conſuetudine mulierum, caſtum. Verum hæc multo jam ante contemplerat, ex quo ferè primum vaticinari afflatuque

* Λόγος Γ. Ita ſcribitur in Codicibus Manuſcriptis, exceptis Mediceis, ubi titulus apponitur, περὶ βίου Μωσέως τὸ βιβλίον Γ. Unde diviſionem receptam librorum de Virâ Moſis aſtruere pergimus, præſertim cum Philo ipſe lib. de Human. p. 677. tres libros ſe de Moſe compoſuiſſe Autor ſit, ſi modo Codici præſtantiſſimo Regio habenda ſit fides. Sic enim ibi ſcriptum, εἰς ΤΡΙΣΙ ζωλάξεσιν, ἃς ἀνέγραψα περὶ βίου Μωσέως. Iſtamque adeo lectionem, renitentibus licet aliis Codicibus, audacter ſequor.

[a] ἔτος] Ita MS. Med. pro αὐτὸς.

[b] παλαιάλων] MSS. Med. & Linc. Ita Editi παλαιόλως.

divino corripi cœperat, optimum factu ratus oraculis paratum ſemper eſſe: cibum autem & potum totos ex ordine quadraginta dies neglexit, paſtum nimirum meliorem contemplationis nactus, cujus ſupero cœleſtique afflatu animus primum, deinde per animum corpus proficiebat ad vires & habitus bonitatem, ut iis qui poſtea viderint, incredibile eſſet. Nam cum Dei juſſu in omnium circa montium editiſſimum & ſanctiſſimum aſcendiſſet, qui & inacceſſus & invius erat, ad illud duraſſe tempus dicitur ſine ullis cibariis: quadrageſimoque denique die, ut dixi, multo quam cum aſcenderet aſpectu formoſior deſcendit, ut planè ſpectatores admiratione & ſtupore defigeret, nec oculis ſufferre poſſet quiſquam radiatum quoddam ſolis inſtar lumen affulgens. In jugo autem commoratus, omnibus ſacerdotii muneribus initiatur, ac primùm id quod etiam ordine primum, de fani conſtructione, ejuſque omni inſtrumento docetur. Quod ſi locum quòd emigrabant jam accepiſſent, magnificentiſſimum templum de lapidibus cariſſimis locari in auguſtiſſima ſede oportuiſſet, ei magna circundari mœnia, plurima domicilia ædificari æditimis, locum denique ſanctam civitatem appellari. Sed in ſolitudine adhuc errantibus, & ſolum ſubinde vertentibus, nec firma ſede hærentibus, delubrum eſſe debuit, quod circumferri poſſet, ut in profectione & caſtrorum metatione ſacris operarentur, omniaque quæ ad rem divinam pertinent, ritè facerent, omnibus ſuppeditati rebus quas oppidanos habere oportet.

προφητεύειν καὶ θεοφορεῖσθαι· πρωτεῖον ἡγεμὼν ἕτοιμον ἐμπαρέχειν αἰεὶ τοῖς χρησμοῖς ἑαυτόν· σιτίων τε καὶ ποτῶν ἅπτεται τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐξῆς ἠλόγησε, δηλονότι [c] τροφὰς ἔχων ἀμείνους τὰς διὰ θεωρίας, αἷς ἄνωθεν ἀπ' ἀέρος καταπνεόμενος, τῷ μὲν διάνοιαν τὸ πρῶτον, ἔπειτα ἢ καὶ τὸ σῶμα διὰ τῆς ψυχῆς ἐβελτιοῦτο, καθ' ἑκάτερον πρός τε ἰσχὺν καὶ ἕξιν ἀπιδιδούς, ὡς τὰς ἰδίας ὕστερον ἀπιστεῖν. Εἰς γὰρ ὄρος ὑψηλότατον καὶ ἱερώτατον τ. 665. τῶν περὶ τὸν τόπον ἀνελθὼν προσάξεσι θείας, ὅπερ ἀπρόσιτον καὶ ἄβατον ἦν, εἰς ἐκεῖνον λέγεται διαμεῖναι τὸν χρόνον, ἐδὲν ἀπιφερόμενος τοῖς εἰς ἀναγκαίαν ἀπόλαυσιν τροφῆς. καὶ ἡμέραις ὕστερον, ὡς ἐλέχθη, τεσσαράκοντα κατέβαινε, πολὺ καλλίων τῷ ὄψιν, ἢ ὅτε ἀνήει, ὡς τὰς ὀρῶντας τεθηπέναι καὶ καταπεπλῆχθαι, ὥστε [d] μηδὲν ἐπὶ πλέον ἀντέχειν τοῖς ὀφθαλμοῖς δυνάσθαι, καὶ τῷ προσβολὴν ἡλιοειδοῦς φέγγους ἀπαστράπτοντος. Ἔτι δ' ἄνω διαλέγων, ἐμυσταγωγεῖτο παιδούμενος [e] τὰ καὶ τὴν ἱερωσύνην πάντα, καὶ πρῶτα, ἃ δὴ πρῶτα τῇ τάξει, τὰ περὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ καὶ τὸν ἐν αὐτῷ κατασκευήν. Εἰ μὲν ἦν τὴν χώραν εἰς ἣν μεταναίσαντο, ἤδη παρειλήφεσαν, ἀναγκαῖον ἦν ἱδρύσασθαι πεισημότατον νεὼν ἐν τῷ καθαρωτάτῳ λίθων πολυτελῶν ὕλης, καὶ περὶ αὐτὸ τείχη μεγάλα δείμασθαι, καὶ νεωκόροις πλημπληθεῖς οἰκίας, ὀνομάσαντας ἱερόπολιν τὸν τόπον. Ἐπεὶ δ' ἔτι κατὰ τὴν ἐρήμου ἐπλάζοντο, τοῖς μήπω παγίως ἱδρυθεῖσιν ἥρμοττε φορητὸν ἔχειν ἱερόν, ἵν' ἐν τῇ ὁδοιπορίαις [g] καὶ στρατοπεδείαις θυσίας ἀνάγωσι, καὶ τἄλλα ὅσα κατὰ τὰς ἱερουργίας δρῶσι, μηδενὸς ἀμοιροῦντες ὧν χρὴ τοὺς ἐν πόλεσιν οἰκοῦντας.

Ergo tabernaculi ſanctiſſimum opus ædificari placuit, cujus conſtructionem divinis oraculis in monte Moſes edocebatur, rerum corporearum ſpecies corporis expertes animo intuens, ad quas oporteret, tanquam archetypæ imaginis & exemplarium quæ intelligentia perciperentur, imitationes ſub ſenſum cadentes effingi. Æquum enim erat ut vero pontifici fani conſtructio committeretur, ut facultate multis partibus ſuperiore operi conſentaneas & congruentes ſacerdotii ceremonias redderet. Igitur formæ exemplar in animo prophetæ conſignabatur, quæ expingebatur & ante clanculum effingebatur inaſpectabili quadam ſpecie abſque omni materia; operis autem fabrica ad formam dirigebatur, artifice illa ſimulacra in idonea materia imprimente. Operis ratio hæc erat: quadraginta octo columnæ ex incorruptiſſima cedro proceris de-

Σκηνὴν ἄν, ἔργον ἱερώτατον, δημιουργεῖν ἔδοξεν, ἧς τὴν κατασκευὴν θεσπάτοις [h] λογίοις ὅπη ἔχ ὄρους Μωϋσῆς ἀνεδιδάσκετο, τὰ μελλόντων ἀποτελεῖσθαι ζωμάτων ἀσωμάτους ἰδέας τῇ ψυχῇ θεωρῶν, πρὸς ἃς ἔδει, καθάπερ ἀπ' ἀρχετύπου γραφῆς καὶ νοητῶν παραδειγμάτων αἰσθητὰ μιμήματα ἀπεικονισθῆναι. Προσῆκον γὰρ ἦν τῷ ὡς ἀληθῶς ἀρχιερεῖ καὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ κατασκευὴν ἐπιτραπῆναι, ἵν' ἐκ πολλοῦ τοῦ πρεποῦς ἡρμοσμένας καὶ ζυμφώνους τοῖς δημιουργηθεῖσι ποιῆται τὰς ἐν τῷ ἱερῷ λειτουργίας. Ὁ μὲν οὖν τύπος τοῦ παραδείγματος ἐνεσφραγίζετο τῇ διανοίᾳ τοῦ προφήτου, διαζωγραφούμενος καὶ προδιαπλατόμενος ἀφανῶς ἄνευ ὕλης αἰσθητοῖς εἴδεσι· τὸ δ' ἀποτέλεσμα πρὸς τὸν τύπον ἐδημιουργεῖτο, ἐναποματτομένης τὰς ζφραγῖδας τοῦ τεχνίτου τῷ προσφόροις ἑκάστῳ ὑλικαῖς οὐσίαις. Ἦν δὴ ἡ κατασκευὴ τοιάδε· ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα κίονες κέδρου

[c] τροφὰς] Similiter Dominus Noſter, Joh. iv. 32. ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε—ἐμὸν βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με.

[d] μηδὲ] Scribe μηδὲ vel μηδὲν'.

[e] τα] Reſtitui ex MSS. Med. & Linc. è quibus etiam repoſui ἃ δὲ πρῶτα. Sic vero in Editis ſcriptum, πάντα ἃ δεῖ, καὶ πρῶτα τῇ τάξει, &c.

[g] καὶ στρατοπεδείας] Deeſt in Codice Coiſl. & videtur ſanè redundare.

[h] λογίοις] Ita MSS. Med. & Coiſl. Editi λόγοις. Supra p. 664. χρησμοῖς—ἴκασα ἀναδιδασκόμενον.

τὸ ἀσηπλοτάτης ἀπὸ σελεχῶν κοπίνλες διρνεσάτων, ωεριβάλλονλο χρυσῷ βαθεῖ· καὶ ωεῖσα ἑκάςῳ δύο ἀργυραῖ βάσεις ὑωερείδονλο, ᾗ χ̄ τὸ ἀκροκιόνιον ἐφηρμόζελο χρυσῆ κεφαλίς. Εἰς μὲ ὃν τὸ μῆκ⊙ τεσσαράκονλα κίονας [i] διέτατλεν ὁ τεχνίτης, ἑκατέρωθεν τὰς ἡμίσεις ἔικοσι, μηδὲν ἐν μέσῳ λάςημα ωοιούμν⊙, ἀλλ' ἐξῆς ἐφαρμόζων ᾗ ζωώπλων, ἵν' οἷα [k] τεῖχος ὄψις μία ωροφαίνη)· εἰς ᾗ τὸ ἐσώταλον ωλάτ⊙, τὰς λοιωὰς ὀκλὼ, ἓξ μὲ χ̄ τὴν μέσιν χώραν, δύο δ' ἐν [l] τ̄ ωαρ' ἑκάτερα τ̄ μέσης γωνίαις, τ̄ μὲ ὀλτὶ δεξιὰ, τ̄ δ' ἐπ' ἀώνυμα· χ̄ ᾗ τὴν ἔισοδον ἄλλας τέλλαρας, τὰ μὲ ἄλλα ὁμοίας, μίαν δ' ἀντὶ δυοῖν ἔχονλας βάσιν τ̄ ἐξ ἀντικρὺ, μεθ' ἃς ἐξωλάτω ωέντε μόναις τ̄ βάσεσι διαφέροντας· χαλκαῖ γὰ ἦσαν. Ὥςε τ̄ ζκλωῆς τὰς σύμπαντας εἶναι, δίχα τ̄ ἐν τ̄ γωνίανς δυοῖν ἀφανῶν, ωέντε ᾗ ωεντήκονλα ἐμφανεῖς, τ̄ ἀωὸ μονάδ⊙ μέχρ δεκάδ⊙ τῆς ωαντελείας ζυμπληρώμνον ἀριθμόν. Εἰ ᾗ βκληθείη τις τὰς ἐν τῷ ωροπυλαίῳ ωέντε τῷ ὑωαίθρῳ ζωώπλονλας, ὃ κέκληκεν αὐλὴν, τιθέναι χωρὶς, ἀπολειφθήσε) ὁ ἁγιώταλ⊙ ωενηκονλάδ⊙ ἀριθμὸς, δυνάμις ὢν τὰ ὀρθογωνίν τετγώνν, ὅπέρ ἐςι τ̄ τ̄ ὅλων γνώσεως ἀρχὴ. Ζυμπληρωθεὶς γὰ τ̄ [m] ἐντὸς κιόνων· τεσσαράκονλα μὲ, τ̄ καθ' ἑκατέραν ωλευρὰν εἴκοσι, ἓξ ᾗ τ̄ ἐν μέσῳ, δίχα τ̄ ἐν ταῖς γωνίαις ἀποκεκρυμμένων· τεσσάρων ᾗ τ̄ ἀντικρὺ, ἐφ' ὧν τὸ καλαπέτασμα. Τὴν δ' αἰτίαν ἧς ἕνεκα τὰς ωεντήκονλα [n] ζυγκαλατίλω, κὴ χωρὶς αὐτῶν τίθημι, δηλώσω. Ἡ ωενλὰς αἰσθήσεων ἀριθμός ἐςιν· αἴσθησις δ' ἐν ἀνθρώπῳ ωη μὲ νοῦει ωρὸς τὰ ὅλος, ωη ᾗ ἀνακάμπλει ωρὸς τ̄ νᾶν, ὑωηρέτις ἅσα φύσεως νόμοις αἰτν. Διὸ χ̄ τὴν μεθόριον χώραν ἀπένειμε τοῖς ωέντε· τὰ μὲ γὰ ἐντὸς αὐτῶν ἐκνένδκε ωρὸς τὰ ἄδυλα τ̄ ζκλωῆς, ἅπέρ ἐςι ζυμβολικῶς νοηλά· τὰ δ' ὅλος ωρὸς τὸς ὕπαιθρον χ̄ τλὼ αὐλὴν, ἅπέρ ἐςιν αἰσθητά· ωαρ' ὃ χ̄ τ̄ βάσεσι διήνεγκαν· χαλκαῖ γάρ εἰσιν. Επει ᾗ τ̄ ἐν ἡμῖν αἰσθήσεως [o] κεφάλαιον μὲ χ̄ ἡγεμονικὸν ὁ νᾶς, ἐχατιὰ ᾗ χ̄ ὡσανεὶ βάσις τὸ αἰσθητὸν, εἴκασε δὴ τ̄ μὲ νᾶν χρυσῷ, χαλκῷ ᾗ τὸ αἰσθητόν. Μέτρα ᾗ τ̄ κιόνων ταῦτα· δέκα μὲ ωήχεις τὸ μῆκ⊙, [p] εἷς ᾗ χ̄ ἥμισυ τὸ εὖρ⊙, ἵν' ἡ ζκλνὴ ωᾶσι τοῖς μέρεσιν ἴση ωροφαίνη).

cisæ stipitibus, profundo auro inducebantur, mox singulis binæ bases argenteæ subjiciebantur, earumque fastigio capitulum aureum imponebatur. Eas in longum columnas artifex ordinabat, utrinque vicenas absque ullo intercolumnii intervallo, deinceps continuatas collocans, ut velut muri unius perpetua facies occurreret. Verum in intima latitudine reliquas constituebat, sex medio in spatio, singulas utrinque ad medianos angulos dextra lævaque: in vestibulo rursum quatuor alias excitabat, singulas pro binis columnarum è regione respondentium bases habentes, reliqua similes: secundum quas foris quinque ponebat, sola differentes basi: erat enim ærea. Ut planè totius tabernaculi absque illis duabus in abdito angularibus, omnes in assem essent columnæ in aperto quinquaginta quinque, qui numerus ab uno expletur ad denarium, quo summa perfectionis continetur. Quod si quis velit eas propylæi quinque columnas separare, quæ ad spatium illud subdivale pertinent, quod aream vocavit, existet sanctissimus numerus quinquaginta, in quo vis inest triquetri rectanguli, unde universorum procreationis exordium proficiscitur, illis columnis interioribus expletus, cùm vicenæ ex utroque latere ad quadraginta sint, sex mediæ præter eas quæ in angulis latent, quatuor anteriores, quibus velum intentum est. Causam autem quamobrem quinque illas, quas cum quinquaginta adnumeravi, nunc sepono, explicabo. Quinum numerum sensuum definiunt, qui quidem in homine partim foras eminent, partim ad mentem respiciunt, cujus lege naturæ ministri sunt. Proinde illis quinque regionem confinii attribuit; cum earum internæ ad tabernaculi adyta, quæ notatione quadam res sub intelligentiam cadentes significant, pertineant: externæ ad subdivalia & atrium spectent, quæ quidem res sunt sensum moventes, ex quo etiam basi differunt, quam habent æream. Sed cum sensus nostri caput & principatus in mente positus sit, extremitas & tanquam pedes in rebus sensum pellentibus, mentem auro, quæ sensum movent æri comparavit. Moduli autem hi columnarum fuerunt: decem cubita longitudinis, unum & dimidium latitudinis, ut tabernaculorum omnibus suis partibus æquale cerneretur.

[i] διέτατλεν] MSS. ζωίλατλεν. In sequentibus scribitur, ζυγκαλίτατλεν.

[k] τείχος] Philonem imitatur Josephus Ant. lib. iii. c. 6. ὥςε μιμικόταν τῷ λόγῳ ὡς ἵνα δοκεῖν ᾖ τοῖχον αὐτῷ τ̄ σωιλοῦσιν.

[l] ταῖς—γωνίαις] Sic scribo ex unico Codice Parisiensi. Cui manifesto suffragatur sensus. Sic enim infra scribitur. Editi ἐν τοῖς ωαρ' ἑκάτερα τ̄ μέσης γωνίας.

[m] ἐντὸς] Ita pro ὅλος, MSS. Vat. Coisl. & Aug. Nonnulli Codices habent ἑαυτὸς.

[n] ζυγκαλατίλω] Sic MSS. pro συγκαλατάλων.

[o] κεφάλαιον] MSS. κεφαλὴ.

[p] εἷς] Ita MSS. Coisl. & Aug. Editi πῶλε, omnino male. Si enim columnæ essent latæ quinque cubitos & dimidium, longitudo totius tabernaculi ultra centum cubitos porrigeretur. Textus facer, Exod. xxvi. 16. δέκα ωήχεων ωοιήσεις τ̄ σύλον τ̄ ἵνα, χ̄ ωήχεως ἑνὸς ἐ ἡμίσως τὸ ωλάτ⊙ ᾗ σύλω ᾗ ἑνός. Joseph. Ant. lib. iii. c. 6. ὡς ᾗ ωλάτ⊙ διεξιόντες ωήχεως τε χ̄ ἡμίσους.

Id

Id pulcherrimo eximiaque varietate distincto opere textili complexus est, hyacintho, purpura, quisquilio, bysso ad texturam usus. Decem enim aulæa quæ scriptura sancta appellat, ex illis generibus quæ modo memorabam facienda curabat, longitudine vicenum octonûm cubitorum singula, latitudine quaternûm, ut & decem perfectionis summam comprehenderent, & quatuor, denarii essentiam, & viginti octo perfectum numerum suis adæquatum partibus, & quadraginta, numerum ad animantium procreationem fœcundissimum, quo hominem aiunt in officina naturæ figurari. Ac illi quidem viceni octoni cubiti aulæorum talem partitionem habent: decem lacunari tribuuntur (ea enim tabernaculi latitudo est) reliqui novem utrinque ad latera tenduntur ad tegumentum columnarum, relicto à solo cubito, ne pulcherrimum & fano dignissimum textile traheretur. At cubitorum quadraginta qui ex decem aulæorum latitudine consummantur, longitudo triginta occupat (ea enim tabernaculi longitudo est) novem posticum: reliquum in propylæo consumitur, ut totius circumjectus vinculum sit. Propylæum inumbrat velum, quo in numero propemodum aulæa posuerim, non solum quòd tectum & parietes integunt, verum etiam quòd generibus eisdem contexta sunt, hyacintho, purpura, quisquilio bysso: eisdem autem ex generibus velum & tegmen quod appellatur, comparata erant: unum intus ad quatuor columnas, ut adytum tegeretur: alterum foris ad quinque, ne quis quam qui ex sacerdotum ordine non esset, sanctuarium intueri posset. Ceterum operis textilis species probatissimas & spectatissimas ex infinita copia diligenter deligebat, elementis numero pares eis ex quibus mundus constitit, planeque respondentes, terræ, aquæ, aeri, igni. Nam è terra byssus nascitur, ex aqua purpura, hyacinthus aeri comparatur, qui ater natura est: quisquilium igni, utroque rutilante. Erat quippe necesse, ut qui parenti & imperatori hujus universitatis templum manu ædificare parabant, materias illis na-

Παλαιόις ὴ ϗ ποικίλοις ὑφάσμασιν αὐτὼ πεϊϐαλεν, ὑακίνθῳ ϗ πορφύρᾳ Ꞓ κοκκίνῳ ϗ ϐύσσῳ καλαχρώμῳ· εἰς τὼ ὑφώ· δέκα γ̀, ἃς Δὲ τ̃ ἱερᾶς γραφῆς ὠνόμασεν αὐλαίας, ἐκ τῶν ἀρτίως λεχθέντων ὑλῶν ἐδημιούργ, μῆκ μ̀ ἐκὼ ϗ εἴκοσι πηχῶν ἑκάστω, εἰς ἣ τέσσαρες πήχεις ⁹ τὸ εὖρ· ἀνατείνων, ἵνα ϗ δεκάδα ἔχωσι τὼ πανέλειαν, ϗ τετράδα τὴν δεκάδ· ὐσίαν, ϗ τ̃ ὀκτὼ ϗ εἴκοσιν ἀριθμὸν τέλειον, ἴσον τοῖς ἑαυτ̃ μέρεσι, ϗ τὴν τεσσαρακοντάδα, τὴν p. 667.
ˢ ζωογονικωτάτω, ἐν ᾗ Δημπλάττεσθαί φασιν ἄνθρωπον ἐν τῷ τ̃ φύσεως ἐργαστηρίῳ. Οἱ μ̀ ὖν εἰκοσιοκτὼ πήχεις τ̃ αὐλαιῶν τοιαύτω ἔχουσι τὴν Δῃνομὴν, δέκα μ̀ κ̃ τ̃ ὄροφον· τοσ̃τον γάρ ἐστι τ̃ Σκηνῆς τὸ εὖρ·· οἱ ἣ λοιποὶ ΩΔὸ τὰς πλευρὰς, ἑκατέρωθεν ἑνέα, πρὸς Σκέπω ὑποπείνον τ̃ κιόνων, ὑπολειπομένω πήχεως ὑπὸ τ̃ ἐδάφους, ἵνα μὴ ἀνασύρη παίκαλον ϗ ἱεροπρεπὲς ὕφασμα. Τῶν ἣ τεσσαράκοντα, οἱ Σωαριθμοῦν ὀκ τ̃ δέκα αὐλαίων πλάτους, τριάκοντα μ̀ ὑπολαμϐάν τὸ μῆκ·· τοσ̃τον γάρ ἐστι ϗ τ̃ Σκηνῆς· ἐννέα ἣ ὀπισθόδομ·· τὸ ἣ λοιπὸν τὸ κ̃ τὸ προπύλαιον, ἵνα δεσμὸς ᾖ τ̃ ὅλω περιβλήματ·. Ἐπὶ ἣ τοῦ προπυλαίω τὸ ˢ καλαπέτασμα· σχεδὸν ἣ ϗ αἱ ᵗ αὐλαῖαι καλαπετάσματά εἰσιν, ἃ μόνον τῷ τ̃ ὄροφον ϗ τὰς τοίχας καλύπτειν, ἀλλὰ ϗ τῷ Σωυφάνθαι ὑφέσιν τοῖς αὐτοῖς, ὑακίνθῳ, ϗ πορφύρᾳ, ϗ κοκκίνῳ, Ꞓ βύσσῳ. Ἐκ ἣ τ̃ αὐτῶν, τό, τε καλαπέτασμα ϗ τὸ λεγόμενον κάλυμμα καλεσκεύαζετο· τὸ μ̀ ἔσω κ̃ τὰς τέσσαρας κίονας, ἵν' ὑπικρύπτη τὸ ἄδυτον· τὸ δ' ἔξω, κ̃ τὰς πέντε, ὡς μηδεὶς ἐξ ὁποίᾳ δυνάμει τ̃ μὴ ἱερωμένων ᵛ καθιεροῖ τὰ ἅγια. Τὰς ἣ τ̃ ὑφασμάτων ὕλας ἀρμοσίνδην ἐπέκρινεν ἐκ μυρίων ὅσων ἐλόμενος, τοῖς ˣ στοιχείοις ἰσαρίθμοις ἐξ ὧν ἀπετελέσθη ὁ κόσμ·, καὶ πρὸς αὐτὰ λόγον ἐχούσας, γῆν, ϗ ὕδωρ, Ꞓ ἀέρα, ϗ πῦρ. Ἡ μ̀ γ̀ βύσσ· ἐκ γῆς, ἐξ ὕδατ· δ' ἡ πορφύρα, ὁ ἣ ὑάκινθ· ἀέρι ἐμοιῶται· φύσῃ γ̀ μέλας ἔστ·· τὸ ἣ κόκκινον πυρί, διότι φοινικοῦν ἑκάτερον. Ἦν γ̀ ἀναγκαῖον ἱερὸν καλασκευάζοντας χειροποίητον τῷ παλεῖ ϗ ἡγεμόνι τ̃ παντὸς, τὰς ὁμοίας λα-

⁹ τὸ] Ita MSS. Editi πρὸς.

ˢ ζωογονικωτάτω] Innuit quadraginta septimanis, id est, decem mensibus, perfici fœtum in utero. Ita Sap. Sol. vii. 2. δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ πηγεὶς ἐν αἵματι. Id. de Fœminis magis verum docet Aristoteles Hist. Anim. lib. vii. c. 3. ϗ δεκάμηνα γίνε μᾶλλον τ̃ ἑπτάμηνα. Decimus etiam mensis agnoscitur à Censorino de Die Natali c. xii. *Nono autem & decimo mense, tum Chaldæi plurimi, & idem mihi supra nominatus Aristoteles, partum edi posse putavérunt.* Vide Terrent. Adelph. Act. iii. Scen. 4. & Varronem apud Nonium *in spissum.*

ᶠ καλαπέτασμα] Velum vero exterius vulgo dictum est κάλυμμα, solumque illud interius quod Sanctum à Sancto Sanctorum proprie appellatum, καλαπέτασμα. Exod. xxvi. 33. ϗ θήσεις τὸ καλαπέτασμα ὑπὸ τ̃ στύλων, ϗ εἰσάξεις ἐκὶ ἐσώτερα τ̃ καλαπετάσματ· τ̃ κιόνων τ̃ μαρτυρίου, ϗ διορεῖ τὸ καλαπέτασμα ὑμῖν ἀνὰ μέσον τὰ ἁγία τ̃ ἁγίων. Distinctio hæc notatur à Nostro, mox infra, ὁκ ἦ τ̃ αὐτὸ πότε καλαπέτασμα ϗ τὸ λεγόμενον κάλυμμα καλεσκεύαζε. Quinetiam

ᵗ αὐλαῖαι] Huc forsan respicit Hesych. v. αὐλαῖα——τὰ τ̃ σκηνῆς καλαπέτασμα. Hinc emendandus Origenes Comm. in Joh. p. 342. αἱ γ̀ αὐλαὶ αἱ εἴκοσι ϗ ὀκτὼ πηχῶν τὸ μῆκός εἰσι. Scribe, *αἱ γ̀ αὐλαῖαι. Aulea enim sive vela viginti octo cubitorum sunt longitudine.*

ᵛ καθιεροῖς] Ita MSS. pro καθιεράσαις.

ˣ στοιχείοις] Consimilia habet Noster, supra p. 441. Huc vero respicere videtur Origen. Hom. xvii. in Exod. quem vide.

voces hæ in Textu Hebræo distinguuntur, quarum altera מסך, altera פרכת, appellatur. Τὸ καλαπέτασμα ergo propriè significat velum interius Sancto Sanctorum oppansum; & de eo solum intelligendum est illud Matth. xxvii. 51. τὸ ϝ καλαπέτασμα τ̃ ναῦ ἐσχίσθη εἰς δύω. Vide Clem. Alexand. Strom. vi. p. 665. Origen. Philocal. c. 12. Theodoret. quæst. 60. in Exod. Non diffitendum tamen scriptorem ad Hebræos, cap. ix. τὸ δεύτερον καλαπέτασμα usurpare. Vide etiam 1 Maccab. iv. 50.



Εεεν

ξεῖν ὐσίας, αἷς τὸ ὅλον ἐδημιύργ. Ἡ μὲ ἔν ζκλωὴ, καθάπερ νεὼς ἁγι, τ εἰρημμόν τρόπον καλεσκεύαστ· τέμν δ' αὐτῆς ἐν κύκλῳ πεπεδάλλιλο πηχῶν μῆκ ἑκατὸν, κὴ πλάτ πεντήκοντ, κίονας ἔχον ἀφεξῶτας ἴσον ἀλλήλων διάστημα, πέντε πήχεις, ὡς τὰς μὲ σύμπαντας ἐξήκοντ εἶναι, διανέμεσθ δ' εἰς μὲ τὸ μῆκ τεσσαράκοντ, πρὶς ᾗ τὸ εὖρ y εἴκοσι, καθ' ἑκάτερα μέρη τὰς ἡμίσεις. Ὕλη ᾗ τ σύλων, τὰ μὲ ἐντὸς κέδρ, τὰ δ' ἐκ τ ὑπ ὄψεως ἄργυρ, ἀπάντων δ' αἱ βάσεις z χαλκαῖ, κ τὸ ὕψ ἴσον πέντε πήχων. Ἔδοξε γὰ ἁρμόττον εἶναι τῷ τεχνίτῃ ζωνεῦσαι ὅλῳ ἡμίσῃ τὸ ὕψ τῆς λεγομένης αὐλῆς, ἵν' ἡ ζκλωὴ πρὸς τὸ διπλάσιον μετέωρ ἐρθεῖσα πρόφαίνηᾗ. Λεπταὶ δ' ὀθόναι κᾷ τὰ μήκη κ πλάτη ἦσαν ἐφαρμοζόμεναι τοῖς κίοσιν, ἱστίοις ἐμφερεῖς, ὑπὲρ τὰ μηδένα τ μὴ καθαρῶν εἰσιέναι. Ἡ ᾗ θέσις τοιάδε ἦν· μέση μὲ ἱδρυτο ζκλωὴ μῆκ ἔχουσα τελάκοντα πήχεις, κ εὖρ δέκα, a σὺν τῷ βάθει τ κιόνων· ἀφειστήκ ᾗ τ αὐλῆς ἐκ τελῶν μερῶν ἴσῳ διαστήμασι, δυοῖν μὲ κ τὰς πλαγίας, ἑνὸς ᾗ κ τὰ ἐπιπρόσθομον· τὸ ᾗ διάστημα ἐξ εἴκοσι πηχῶν ἀνεμετρεῖτο· κ ᾗ τὸ προπύλαιον, ὡς εἰκὸς, ἕνεκα τὰ πλήθους τ εἰσιόντων, μεῖζον ἐγίνετο διάστημα πεντήκοντα πηχῶν. Οὕτω γὰ εἰ ἑκατὸν τ αὐλῆς ἔμελλεν ἐκπληρᾶσθ· τ κ τ ἐπιπρόσθομον εἴκοσι, κ ὃς ἀπελάμβανεν ἡ ζκλωὴ τετράκοντα, ζωσθέντων πρὸς κ τὰς εἰσόδους πεντήκοντα. Τὰ γὰ προπύλαια τ ζκλωῆς, ὡσανεὶ μέσ ὅρ ἱδρυτο διτῆς πενταικοντάδ, τῆς μὲ κατ' ἀνατολὰς, ἔνθα εἴσοδοι· τ ᾗ πρὸς δυσμὰς, ἔνθα π', τε μῆκ τ ζκλωῆς κ ὁ καλόπιν πεῖβολ. Μέγιστον ᾗ κ κάλλιστον ἄλλο προπύλαιον ἐν ἀρχῇ τ εἰς τὸ αὐλὸ εἰσόδ καλεσκεύαζτο, διὰ τεττάρων κιόνων καθ' ὧν ἐτείνετο τὸ ποικίλον ὕφασμα, τ αὐτὸν τρόπον πρὸς ἕσω κ τὸ ζκλωὸ, καὶκ τ ὁμοίας ὕλης ἀπειργασμένον. Ἅμα δὲ τούτῳ ἐδημιυργεῖτο κὴ ζκλύη ἱερὰ, κιβωτὸς, λυχνία, τράπεζα, b θυμιατήριον, βωμός. Ὁ μὲ ἔν βωμὸς ἵδρυτο ἐν ὑπαίθρῳ, τ εἰσόδων τ ζκλωῆς ἄντικρυ, ἀφεστὼς ποσὸν ὅσον ἱκανὸν ἦν λειτουργοῖς εἶναι διάστημα, πρὸς τὰς καθ' ἑκάστ ἡμέραν ἀπαρχομένας θυσίας. Ἡ ᾗ κιβωτὸς ἐν ἀδύτῳ κ ἀβάτῳ τ καλαπετασμάτων ἔσω, κεχρυσωμένη πολυτελῶς ἔνδο-

turis ſimiles ſumerant, quibus ſummam rerum conſtruxerat. Ita tabernaculum, velut ſanctiſſimum delubrum, quemadmodum memoravi, exædificatum eſt: cui fanum circundatum undique eſt centum cubitorum longitudinis, quinquaginta latitudinis, columnas habens inter ſe intervallo diſtantes quinûm cubitorum, numero ad ſexaginta, quadraginta in longitudinem, in latitudinem viginti deſcriptas, utrinque dimidias. Earum materia interior cedrus, ſumma argentum, baſis omnium ærea, quinûm cubitorum altitudo. Nam artifex conſentaneum eſſe judicavit altitudinem areæ quæ dicitur, toto dimidio ſummiſſiorem eſſe, ut tabernaculum duplo celſius proſpiceretur. Tenuia autem carbaſa per totam longitudinem & latitudinem velis ſimilia columnis aptabantur, ut ne quis impurus locum ingrederetur. Situs hujuſmodi erat; medium erat collocatum tabernaculum, longitudine triginta cubitorum, latitudine decem cum craſſitudine columnarum: ac tribus partibus pari ſpatio ab area diſtabat, duobus inquam lateribus, & poſtico, quod quidem intervallum vicenis cubitis permenſus erat: ad veſtibulum quinquaginta cubitorum ſpatium laxius erat ob multitudinem, ut veriſimile eſt, ingredientis populi. Sic centum areæ cubiti explebantur, illis poſtici viginti, & triginta quos continebat tabernaculum, cum quinquaginta liminis compoſitis. Nam veſtibulum tabernaculi tanquam medius limes utriuſque quinquagenarii collocatus erat, & orientalis quâ limen erat, & occidui quâ longitudo tabernaculi, & poſtici ambitus. Maximum autem & pulcherrimum aliud veſtibulum ad introitum areæ quatuor columnis inſtituebat, quibus varium textile intendebatur, eodem quo illa tabernaculi opere ſimilique materia comparatum: cum his vaſa etiam ſacra unà parabantur, arca, candelabrum, menſa, altare ſuffitus, ara. Ac ipſa quidem ara ſub divo poſita erat contra tabernaculi introitum, tanto loci intervallo, quantum ad quotidiana ſacra ſacrificiis ſatis eſſet: arca in penetrali adyto intra catapetaſma ſumptuoſe intus foriſque auro cælata, cujus tegumentum erat & tanquam operculum, quod in ſacris libris Propitiatorium dicitur.

p. 668.

y εἴκοσι] Sic MSS. pro ἕκλω. Quæ emendatio confirmatur etiam ex numerorum ratione.

z χαλκαῖ] Hinc ex Philone emendandus Joſephus lib. iii. c. 7. βάσεις ᾗ χρυσαῖ. Ibi repone χαλκαῖ· quod etiam confirmatur à Textu ſacro.

a σὺν] Reſtitui ex MSS. Med. & Linc. Idque omnino loci Contextus poſtulat.

b θυμιατήριον] Sic appellat Philo Altare incenſi, ſupra p. 512. & infra p. 669. Altare vero æneum, ſuper quod victimæ oblatæ ſunt, θυσιαστήριον. Ita quoque Joſeph. Antiqu. lib. iii. c. 6. & Clem. Alex. Strom. v. p. 665. & Johan. Zonaras in Annal. lib. i. Verum in Textu ſacro utrumque Altare θυσιαστήριον vocatur. Exod. xxvii. 1. 1 Maccab. i. 23.

Diſpiciendum vero quid ſit illud θυμιατήριον à ſcriptore ad Hebræos memoratum cap. ix. 4. μετὰ ᾗ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἁγια ἁγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον. Certè non intelligendum de ara ſuffitus, ſi ſic enim, μνημονικὸν σφάλμα habendum, cum certè conſtet aram iſtam in ſanctuario poſt primum velum poſitam. Intelligendum ergo de Thuribulo, quod ſolenni expiationis die Pontifex Maximus ſuffitu plenum in loco ſanctiſſimo repoſuit, Lev. xvi. 12. Iſtud tamen obſtat, quod Thuribula tota ex ære, nec ex auro facta ante Solomonem, 2 Paralip. iv. 22. Unde conjiciendi locus datur, χρυσοῦν, Heb. ix. 1. à librariis appoſitum, haud à ſcriptore ſancto profectum. Vide dicta ſupra ad p. 512.

Hujus autem longitudo & latitudo indicatur, craſſities tamen nulla, ſuperficiei geometricæ inſtar: in quo notatio ineſſe quædam videtur, ex natura, propitii numinis: ex moribus, mentis cujuſdam ſibi propitiæ, quæ perſuaſionem ſui ad excelſitatem ſine ratione erigentem & inflantem, modeſtiæ & pudoris ſtudio adjunctaque ſcientia, coercere & reprimere magnopere cupit. Sed arca illa legum eſt tabularium, cum in ea recondita ſint edita oracula: operculum vero, quod propitiatorium vocatur, ſedes eſt alitum duorum, qui vernaculo & patrio ſermone *Cherubim* uſurpantur, ut Græci dicerent, *agnitio & ſcientia multa*. Hos nonnulli adverſo obtutu poſitos putant notationem quandam habere utriuſque hemiſphærii, ſuperi & inferi: (cœlum enim volucre eſt) ego verò putem myſticè ſignificari duas antiquiſſimas & ſupremas Ejus quod eſt poteſtates, effectricem & regalem: ac poteſtas quidem effectrix illa Deus dicitur, qua poſuit, effecit, deſcripſit hanc rerum ſummam: regalis, dominus, qua genitis imperat, jureque ac ditione firma temperat. Cum enim ſolus verè ſit, etiam haud falsò effector eſt, quando quæ non erant, ad exiſtentiam perduxit: idem natura rex, quoniam natis nemo juſtius quam eorum auctor & effector, imperavit. In illarum quatuor & quinque columnarum diſcrimine, quod verè pronaum appellare licet, duobus diremptum textilibus, quorum penetrale catapetaſma dicitur, externum tegmen, reliqua tria vaſa memoratæ ſuppellectilis collocabat; mediam aram ſuffitus, aquæ & terræ notam, cum grati animi ſignificatione, quem pro iis quæ ab utroque proveniunt præſtare oportet. Medium enim illa mundi locum tenent. Candelabrum autem auſtrum verſus erigitur, quo aſtrorum luciferorum motus obſcurè innuit. Sol quippe & luna aliaque ſydera procul ab aquilone ablata, auſtrales efficiunt converſiones. Proinde ſex rami, utrinque terni, ex medio candelabro enaſcuntur in ſeptenarium numerum, quibus totidem lampades & lucernæ impoſitæ ſunt, illorum ſiderum argumenta quæ phyſici *errantia* vocant. Nam

θεν καὶ ἔξωθεν· ἧς ἐπίθεμα, ὡσανεὶ πῶμα, τὸ λεγόμενον ἐν ἱεραῖς βίβλοις ἱλαστήριον. Τάττει μὲν οὖν μὲ καὶ πλάτει μεμιγμένην, βάθει δ' ὅδεν, ἐπιφανείᾳ γεωμετρικῇ μάλιστα ἐμοιάζοντα, ὅπερ ἔοικεν εἶναι σύμβολον, φυσικώτερον μὲ, τὸ ἵλεων θεῦ δυνάμεως, ἠθικώτερον δὲ, διανοίας πάλιν, ἵλεων δ' ἑαυτῇ αὐτῆς· τιμᾷ πρὸς ὕψει ἄλογον αἴρουσαν καὶ φυσῶσαν οἴησιν, ἀτυφίας ἕρωτι ζωὴ ἐπιστήμη [c] σέλλειν καὶ καθαιρεῖν ἀξιούσης. Ἀλλ' ἡ μὲ κιβωτὸς αἰγεῖον τῶν νόμων ἐστίν· εἰς γὰρ ταύτην κατατίθεται τὰ χρησθέντα λόγια· τὸ δ' ἐπίθεμα τὸ προσαγορευόμενον ἱλαστήριον, βάσις ἐστὶ τῶν πτηνῶν δυεῖν, ἃ παλαιᾷ μὲ γλώττῃ προσαγορεύει Χερουβὶμ, ὡς δ' ἂν Ἕλληνες εἴποιεν, [d] ἐπίγνωσις καὶ ἐπιστήμη πολλή. Ταῦτα δέ τινες μὲν φασιν εἶναι σύμβολα τῶν ἡμισφαιρίων ἀμφοῖν, καὶ τιμᾷ ἀνθρόσωπον θέσιν, τὸ μὲν ὑπὸ γῆς καὶ ὑπὲρ γῆν· [e] πλεῖον γὰρ ὁ σύμπας ἀέρινος· ἐγὼ δ' ἂν εἴποιμι δηλοῦσθαι δι' ὑπονοιῶν τὰς πρεσβυτάτας καὶ ἀνωτάτω δύο τοῦ Ὄντος δυνάμεις, τιμᾷ τε ποιητικῷ καὶ βασιλικῷ. Ὀνομάζεται δὴ ἡ μὲ ποιητικὴ δύναμις αὐτοῦ θεὸς, καθ' ἣν ἔθηκε καὶ ἐποίησε καὶ διεκόσμησε τόδε τὸ πᾶν· ἡ δὲ βασιλικὴ κύριος, ἧ τῶν γινομένων ἄρχει, καὶ [f] ζωὴ δίκη βεβαίως ἐπικρατεῖ. Μόνος γὰρ πρὸς ἀλήθειαν ὤν, καὶ ποιητής ἐστιν ἀψευδῶς, ἐπειδὴ τὰ μὴ ὄντα ἤγαγε εἰς τὸ εἶναι· καὶ βασιλεὺς φύσει, διότι τῶν γεγονότων ἀδεὴς ἂν ἄρχοι δικαιότερον τοῦ ποιητικότος. Ἐν δὲ τῷ μεθορίῳ τῶν τεττάρων καὶ πέντε κιόνων, ὅπερ ἐστὶ κυρίως εἰπεῖν πρόναον, εἰργόμενον δυσὶν ὑφάσμασι, τὸ μὲ ἔνδον ὃν καλεῖται καταπέτασμα, τὸ δ' ἐκτὸς προσαγορεύει κάλυμμα. Τὰ δὲ λοιπὰ τρία σκεύη τῶν προειρημένων ἵδρυτο, μέσον μὲ τὸ θυμιατήριον γῆς καὶ [g] ὕδατος σύμβολον, εὐχαριστίας ἦν ἕνεκα τῶν γινομένων ἐφ' ἑκατέρᾳ προσήκῃ ποιεῖσθαι. Τὸν γὰρ μέσον ταῦτα τοῦ κόσμου τόπον κεκλήρωται. Τιμᾷ δὲ λυχνίαν ἐν τοῖς νοτίοις, δι' ἧς αἰνίττεται τὰς τῶν φωσφόρων κινήσεις ἀστέρων. Ἥλιος γὰρ καὶ σελήνη, καὶ ἄλλοι πολὺ τῶν βορείων ἀφεστῶτες, νοτίους ποιοῦσι τὰς περιπολήσεις. Ὅθεν ἓξ μὲ κλάδοι, τρεῖς δ' ἑκατέρωθεν τοῦ μέσης λυχνίας ἐκπεφύκασιν εἰς ἀριθμὸν ἑβδομον· ἐπὶ δὲ πάντων λαμπάδιά τε καὶ λύχνοι ἑπτὰ, σύμβολα τῶν [h] λεγομένων πλανήτων τοῖς φυσικοῖς ἀνδράσι πλανητῶν. Ὁ γὰρ ἥλιος,

p. 669.

[c] σέλλειν] MSS. συσίλλειν.

[d] ἐπίγνωσις] Ita quoque Clem. Alex. Strom. v. p. 667. ἰθίλει δὲ τὸ ὄνομα τοῦ χερουβὶμ δηλοῦν ἐπίγνωσιν πολλήν. Origen. Hom. v. in Numeros. Hieron. lib. iii. Comm. in Eſaiam, *Cherubin, qui in noſtrâ linguâ interpretatur, Multitudo ſcientiæ.* Severian. Gabal. de Creat. Orat. 2. τὰ χερουβὶμ γὰρ οἶδεν ἄλλο ἢ γνῶσις πεπληρωμένη· vel forſan ex Suid. πεπληθυσμένη. Male ergo Heſych. v. Σεραφὶν· γνώσεως πληθυσμὸς, ἢ σοφίας χύσις· ubi, ſi Ordo Literarum ferret, pro *σεραφὶν* ſcribendum χερουβὶν. Sic enim Hieron. lib. Nom. Heb. *Cherubim—ſcientia Multitudo: Seraphim, ardentes vel incendentes.* Lexic. Origen. apud Eundem p. 114. Σεραφὶμ—ἱμπρηστὰς ἱμφανίζει ἤτοι θερμαίνοντας. Χερουβὶμ ἐπίγνοσις πεπληθυσμένη, ἢ χύσις σοφίας. Suid. v. Σεραφὶμ, ἱμπρηστὰς (Χερουβὶμ, ſic enim omnino ſcribendum) γνώσεως πληθυσμὸς, ἢ σοφίας χύσις.

[e] πλεῖον] Ita MSS. pro πλεῖόν· quod etiam Turnebo viſum.

[f] σὺν δίκῃ] MS. Med. σωσὺν καὶ, & forſan ſic rectius.

[g] ὕδατος] Clem. Alex. Strom. v. p. 665. θυμιατήριόν τε ἔχειν σύμβολον τὸ ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου τῷδε κειμένης γῆς. Theodoret. qu. 60. in Exod. ἐν δὲ τῷ μέσῳ τὸ χρυσοῦν ἔχειν θυμιατήριον· ταῦτα δὲ ἦν αἰνίγματα τῆς ἐκ γῆς διδομένων καρπῶν. Ergo videntur iſti Patres non legiſſe ὕδατος in ſuo Philonis Codice. Ibidem vero poſt σύμβολον videtur deeſſe καὶ.

[h] λεγομένων] Imitatur Platonem in Timæo, καὶ πίλιν ἄλλα ἄστρα ἐπίκλην ἔχοντα πλανᾶται. De Leibgus lib. vii. p. 822. ὡ γάρ ἐστι τοῦτο τὸ δόγμα ἐρθὲν περὶ σελήνης τε καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, ὡς πλανᾶται πότε. Idem fere Cicero de Naturâ Deorum lib. ii. *Planetæ, quæ falſo vocantur errantes; nihil enim errat quod in omni æternitate conſervat progreſſus, reliquoſque mo-*

tus

ὥσπερ ἡ λυχνία, μέσ⟨ον⟩ τ̃ ἓξ τε⟨τ⟩αγμέν⟨ον⟩, ἐν τε⟨τ⟩άρτῃ χώρᾳ φωσφορεῖ τοῖς ὑπερά̃νω τεμσὶ κ̀ τοῖς ὑφ' αὐτὸν ἴσοις, ἁρμοζόμεν⟨ον⟩ τὸ μυσικὸν κ̀ θεῖον ὡς ἀληθῶς ὄργανον. Ἡ δ̀ τράπεζα τίθε⟨τ⟩αι πρὸς τοῖς βορείοις, ἐφ' ἧς ἅρτοι κ̀ [i] ἅλες, ἐπειδὴ τ̃ πνευμάτων τὰ [k] βόρεια τροφιμώτατα, κ̀ διότι ἐξ ὑγρα̃ς κ̀ γῆς αἱ τροφαὶ, τὸ μ̀ ὑγρ⟨ὸν⟩, τ̃ δ̀ τὰ σπέρματα τ̃ τ̃ ὑδάτων ἐπιῤῥοιαῖς τελεσγονήσης. Οὐρανὸς δ̀ κ̀ γῆς παρ⟨ά⟩δρυ⟨μ⟩α τὰ σύμβολα, καθάπερ ἐδείξεν ὁ λόγ⟨ος⟩, τὸ μ̀ ὑγρα̃, ἡ λυχνία, τ̃ δ̀ πυρείων, ἐξ ὧν αἱ ἀναθυμιάσεις, τὸ ἐτύμως προσαγορευόμενον θυμια⟨τ⟩ήριον. Τὸν δ' ἐν ὑπαίθρῳ βωμὸν ἔωθε καλεῖν θυσιασ̀ήριον, ὡσανεὶ τηρητικὸν κ̀ φυλακ⟨τ⟩ικὸν ὄντ⟨α⟩ θυσιῶν, τὸ ἀναλωτικὸν τ̃των αἰνιτ⟨τ⟩όμεν⟨ον⟩· ὃ τὰ μὲν κ̀ τὰ μέρη τ̃ ἱερευ⟨τ⟩ευμένων, ἅπερ δαπανᾶ̃ πυρὶ πέφυκεν, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει τ̃ προσφέρον⟨τ⟩ος. Εἰ μ̀ γὰρ ἀγνώμων κ̀ ἄδικ⟨ος⟩, [l] ἄθυτοι θυσίαι, κ̀ ἀνίεροι ἱερουργίαι, κ̀ ὦχαὶ παλίμφημοι παντελῆ φθορὰν ἐνδεχόμεναι. Καὶ γ̀ ὁπότε γίνεσ̀ δοκ̃σιν, ὓ λύσιν ἁμαρτημάτων, ἀλλ' ὑπόμνησιν ἐρ⟨γ⟩άζον⟨τ⟩αι· εἰ δ' ὅσι⟨ος⟩ κ̀ δίκαι⟨ος⟩, μόνει βέβαι⟨ος⟩ ἡ θυσία, κ̀ν τὰ κρέα δαπανηθῇ, μᾶλλον δ̀ κ̀ εἰ τὸ σ̀όμπαν μηδὲν προσάγοιτο ἱερεῖον. Ἡ γ̀ ἀληθὴς ἱερουργία τίς ἂν εἴη, πλὴν ψυχῆς θεοφιλοῦς εὐσέβεια; ἧς τὸ εὐχάριστον ἀθανατίζε⟨τ⟩αι, [m] κ̀ν ἀνάγραπτον κηλιτοῦ⟨ν⟩ τ̀ πρὸς τῷ θεῷ, ζωδιαιωνίζον ἡλίῳ καὶ ζελήνῃ κ̀ τῷ παντὶ κόσμῳ.

p. 670.

Τούτοις ἑξῆς ἱερὰν ἑσθῆτα καλεσκεύαζεν ὁ τεχνίτης τῷ μέλλον⟨τι⟩ ἀρχιερεῖ καθίσα̃, παν⟨τ⟩οικίλῃ κ̀ θαυμασιω⟨τ⟩άτῃ ἔχουσαν ἐν τοῖς ὑφάσμασι πλοκήν. Τὰ δ' ὕφη διτ⟨τ⟩ὰ ἦν, τὸ μ̀ ὑποδύτης, τὸ δ̀ προσαγορευόμενον ἐπωμίς· ὁ μ̀ ἓν ὑποδύτης ἀμιγεσ̀έραν ἰδέας. Ὅλ⟨ον⟩ γ̀ ὑακίνθιν⟨ον⟩, ἔξω τ̃ κα⟨λ⟩ω⟨τ⟩άτω κ̀ πρὸς [n] ἐχατιαῖς μερῶν· ταῦτα γ̀ ἐποικίλλε⟨τ⟩ο χρυσοῖς ῥοΐσκοις, κ̀ κώδωσι, κ̀ ἀνθίνοις πλέγμασιν. Ἡ δ' ἐπωμὶς ἐκπρεπέσ⟨τ⟩α⟨τ⟩ον ἔργον κ̀ τεχνικώτα⟨τ⟩ον, ἐπισ̀ήμῃ τελειω⟨τ⟩άτῃ καλεσκεύαζε⟨τ⟩ο· τοῖς προεμημένοις ὓσὶν, ὑακίνθῳ, κ̀ πορφύρᾳ, κ̀ βύσσῳ, κ̀ κοκκίνῳ, ζυγκαλαπλεκομένῳ χρυσῷ· πέταλα γ̀ εἰς λεπτὰς τρίχας κα⟨τ⟩α⟨τ⟩μηθέντ⟨α⟩, πᾶσι τοῖς νήμασι ζωνυφαίνε⟨τ⟩ο. Λίθοι δ' ἐπὶ τῶν ἀκρωμίων ἐνηρμόζον⟨τ⟩ο ζμαράγδ̀ πολυ⟨τ⟩ελεῖς δύο τιμαλφέ-

ut candelabrum, ita quoque sol medius inter sex collocatus in quarta regione, tribus superioribus totidemque inferioribus lumen fœnerat, musicum vereque divinum instrumentum concinnè intendens & aptans. Mensa in qua panis & sal, ad aquilonem posita est, tum quòd è ventis septentrionales vegetant maximè, tum quòd à terra & cœlo alimentum omne proficiscitur, altero impluente, altera semina irriguis aquis fota ad perfectionem procreante. Cœli autem & terræ symbola juxta constituuntur, velut oratio nostra ostendit, cœli candelabrum, terrenæ plagæ, unde ἀναθυμιάσεις, id est exhalationes respirantur, θυμιαλήριον, id est ara suffitus. Verum aram subdialem solet appellare θυσιασήριον, ut conservatricem & custodem sacrificiorum, quæ ultrò consumit ipsa, haud sanè membra nec artus victimarum quæ igni deflagare solent, significans, sed offerentis animum. Nam si is ingratus & injustus sit, polluta sacra sunt, ritus profani, preces infaustæ, perpetuum exitium diramque pestem subeuntes. Cum enim vota fieri videntur, non fraudum liberationem sed earum recordationem afferunt: sin castus justusque sit, firma manent sacra, quanvis viscera adoleantur, atque adeò si nullam admoveas hostiam. Etenim verum sacrificium ecquod tandem fuerit, nisi animi pii sanctimonia? cujus gratulatio immortalitate perfruitur, & apud Deum optimum maximum in tabulas refertur, cum sole & luna, totoque mundo ad æternitatem inveteraścens.

Deinceps futuro pontifici sacram vestem artifex ordinabat, præclaro & mirando panni textu. Texta autem duplicia erant, subucula & amiculum, sed subucula impromiscui magis generis. Tota enim hyacynthina erat, præter imas limborum oras quæ punicis minutis, aureis tintinnabulis & floridis plexibus distinctæ erant. Amiculum autem luculento & solerti opere perfectissima scientia adornabatur illis quæ supra memoravi generibus, hyacintho, purpura, byssо, quisquilio, auro etiam unà implexo: nam bracteæ in tenuissima sectæ capillamenta liciis omnibus contexebantur. Lapilli summis humeris inserebantur duo preciosissimi, ex smaragdo chariссimo, nominibus utrique senis cælati eorum

*tus constantes & varios.* Idem Tuscul. quæst. lib. i. *Tum ea quæ sunt infixa certis locis, tum illa non re, sed vocabulo errantia.* Apuleius de Deo Socr. *Septem stellas, quæ vulgo vagæ ab imperitis nuncupantur.* Nomen enim *planeta*, quod Græce errorem & vagationem denotat, ab ordine & constantia siderum alienum philosophis est visum.

[i] ἅλες] Sequitur Noster Græcos Interpretes Lev. xxiv. 7. κ̀ ἐπιθήσεσθε ἐπὶ τὸ θύμα λίβανον καθαρὸν ⟨καὶ⟩ ἅλα. Consimiliter Theodoret. quæst. 60. in Exod. φιάλας χρυσᾶς πλήρεις λιβανωτοῦ κ̀ ἁλῶν. Cyr. Alex. de Adorat. lib. x. p. 346. ⟨ὃ⟩ μ̀ λιβάνου τὸ εὐῶδες ⟨καὶ⟩ ἁγιασμὸς, ⟨ὃ⟩ γε μὴν ἁλὸς τ̀ φρόνησιν ὑπεμφαίνο⟨ν⟩τ⟨ος⟩. Atqui de Sale in Textu Hebræo altum silentium. Neque etiam agnoscitur à Joseph. Ant. lib. iii. c. 6. ὑπὲρ δ̀ τοῦ ἅρτου ἐτίθε⟨τ⟩ο δύο φιάλαι χρυσίου λιβανωτοῦ πλήρεις. Idem c. 10. δύο δ̀ χρυσίων ὑπερκειμένων πινάκων λιβανωτοῦ γεμόντων· & nulla ibi mentio Salis. Unde adducor ut credam Mosen nihil de Sale apponendo præcepisse, sed morem istum usu receptum, antequam libri sacri in linguam Græcam essent conversi.

[k] βόρεια] Hom. Il. E. 697.

περὶ δ̀ πνοιὴ βορέαο
ζώγρει ἐπιπνείουσα κακῶς κεκαφηότα θυμόν.

Vide etiam Clem. Alex. Strom. v. p. 667.

[l] ἄθυτοι] Vide dicta supra ad p. 159.

[m] κ̀ν] Ita MSS. Aug. & Coisl. pro κ̀.

[n] ἐχατιαῖς] Ita pro ἐσχατιαῖς, MS. Coisl.

qui

qui tribuum auctores fuerant, omnibus numero ad duodecim. Præterea in pectore aliæ erant duodecim maximi precii gemmæ coloribus exquisitissimis, signatoriis similes, in quatuor ex ternis versus explicatæ, quibus Rationale quod appellatur, consertum erat. Logium autem quadratum, duplexque velut basis quædam conficiebatur, ut duarum simulachrum virtutum gereret, delarationis & veritatis, totumque catellis aureis ad amiculum annexum vinciebatur, ne quando laxaretur. Aurea autem bractea quasi corona affabrè facta, quatuor habebat cælaturas nominis ejus, quod iis solis qui linguam & aures sapientia expurgaverunt, & audire fas est, & in sanctuario eloqui, alibi uspiam prorsus nemini fas. Quatuor literarum nomen Theologus appellat: fortasse eas ut symbola exponebat primorum numerorum, unitatis, binarii, ternarii, quaternarii: quando omnia quaternario continentur, punctum, linea, superficies, solidum, rerum omnium moduli; præstantissimi quoque musices modi & concentus, diatessaron, in quo inest sesquitertia comparatio; diapente, in quo sesquialtera; diapason, in quo dupla, & disdiapason, in quo quadrupla. Sed & aliis quoque inenerrabilibus virtutibus quaternarius est præditus, quarum plurimas in commentario de numeris accurate percensuimus. Bracteæ mitra suberat ne caput tangeret: etiam cidarin parabat, quo reges Orientis solent pro diademate uti.

Is pontificis ornatus erat: cujus quæ ratio sit, tum totius, tum partium ejus, silentio prætermittendum non est. Etenim vestis illa tota quandam imaginem & imitationem mundi habet, partes, singularum partium. Ducendum autem

τοι, οἷς ὀνόματα τ̃ φυλάρχων, ἓξ καθ' ἑκάτερον, ἐστιχαρίθμησε, δώδεκα τὰ σύμπαντα. Καὶ κατ̃ τὸ σχ̃ῆμα ἄλλοι λίθοι πολυτελεῖς ° δώδεκα διαφέρουσες τ̃ χρόας, ζωγραφικῶν ἐοικότες, ἐκ τεσσάρων τεσσαροιχεί· ἦτοι δ' ἐπιμόζουλο τῷ προσαγορευομένῳ P λογείῳ. Τὸ δ̃ λογεῖον τετράγωνον, διπλᾶν καθεσκευάζετο, ὡσανεὶ βάσις, ἵνα δύο ἀρετὰς PP ἀγαλματοφορῇ, δήλωσίν τε κ̃ ἀλήθειαν· ὅλον δ' ἀλυσιδίοις χρυσοῖς ἀνήρτητο πρὸς τὸν ἐπωμίδα, ζωγόμενον ἐξ αὐτ̃ς, ἵνα μὴ χαλᾶτ̃. Χρυσῆν δ̃ πέταλον ὡσανεὶ στέφανον ἐδημιουργεῖτο, τέτταρας ἔχον q γλυφὰς ὀνόματος, ὃ μόνοις τοῖς ὦτα κ̃ γλῶτταν ζοφίᾳ κεκαθαρμένοις θέμις ἀκούειν κ̃ λέγειν ἐν ἁγίοις, ἄλλῳ δ' οὐδενὶ τὸ παράπαν ἐξόν. Τετραγράμματον δ̃ τ̃νομά φησιν ὁ r θεολόγος εἶναι· τάχα πρ σύμβολα τιθεὶς αὐτὰ τ̃ πρώτων ἀριθμῶν, μονάδος, κ̃ δυάδος, ζ τριάδος, κ̃ τετράδος. Ἐπειδὴ πάντα ἐν τῇ τετράδι· ζημεῖον, κ̃ γραμμή, κ̃ ἐπιφάνεια, κ̃ στερεὸν, τὰ μέτρα τ̃ ζυμπάντων· κ̃ αἱ κ̃ μουσικὴν ἁρμοσαὶ ζυμφωνίαι, ἥ τε διὰ τεσσάρων ἐν ἡμιολίῳ, ζ ἡ διὰ πασῶν ἐν διπλασίῳ, κ̃ ἡ δὶς διὰ πασῶν ἐν τετραπλασίῳ. Ἐκ̃ χ̣ δ̃ κ̃ τὰς ἄλλας ἀμυθήτους δρετὰς ἡ τετρὰς, ὧν τὰς πλείστας ἠκριβώσαμεν ἐν τῇ περὶ ἀριθμῶν πραγματείᾳ. Μίτρα δ' ἦν ὑπ' αὐτὸ, ὃ μὴ ψαύειν κεφαλῆς τὸ πέταλον· πρὸς δ̃ κ̃ κίδαρις καθεσκεύάζετο· κιδάρει γὰρ οἱ τ̃ Ἑῴων βασιλεῖς ἀντὶ διαδήματος εἰώθασι χρ̃ᾶσ. p. 671.

Τοιαύτη μὲ ἡ τ̃ ἀρχιερέως ἐσθ̃ς· ὃν δ' ἔχει λόγον ὁ παράσιωπητέον, ἀυτή τε κ̃ τὰ μέρη. Ὅλη μὲ δὴ γέγονεν ἀπεικόνισμα καὶ μίμημα τ̃ ᵛ κόσμου· τὰ δ̃ μέρη, τ̃ καθ' ἕκασον μερῶν. Ἀρχέτυπον δ̃ ἀπὸ τ̃ ποιήσας· ὅτος ὁ

° δώδεκα] Restitui ex MSS. Sic quoque Noster infra lib. de Monarch. p. 823. Mox in sequentibus, forsan melius, τετραστιχεῖ.

P λογείῳ] Sic repono ex MSS. pro λογίῳ, cui etiam suffragatur Textus sacer; & Suidas v. λογεῖον. Ita etiam infra sæpius scribo, ut semel monuisse sufficiat. Ita tamen Josephus, ὅθεν Ἕλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα τιμῶντες ἔθη—τ̃ Ἑστῆνα λόγιον καλοῦσι.

PP ἀγαλματοφορῇ] Ex hâc voce male explicatâ, Spencerus Icunculas quasdam effinxit, similes imagini quæ à collo præfidis Ægypti dependisse memoratur. Atqui vox ἀγαλματοφορεῖν, apud Philonem simpliciter *gero* significat, vide p. 15, 570, 592. 607. 1022. Idem enim ubique vocis hujus sensus. Nihil huic Spenceri Commento simile viderunt Lexicographi. Hesychius v. ἀγαλματοφορεῖν, καλλωπίζεσθ. Ἀγαλματοφόρος· ὡς ἄγαλμα (Bernardo deesse videtur φέρων) ἐν τῇ ψυχῇ. Idem v. ἄγαλμα. Παρὶφ' ᾧ τις ἀγάλλεται, ἤχ, ὡς σωφροσύνη, τὸ ξόανον. Suid. v. ἀγαλματοφορούμενον· ἀγάλματα ἤτοι τύπους τ̃ νοητῶν φέρων ἐν ἑαυτῷ· ἤτως Φίλων. Aliter certè senserunt Josephus, Origenes, Hieronymus, Theodoretus, & quicunque Patres Christiani de vestibus pontificiis scripserunt. Primusque sententiæ absurdæ, ne dicam impiæ, autor Abenesdras Judæus. Quinetiam a Judæorum moribus alienissimum hujusmodi Teraphim seu imagines, rei sanctissimæ, sacerdotis summi pectorali, assuere. De quo luculentum habemus Diodorum Siculum in Biblioth. lib. xl. ἄγαλμα δ̃ θεῶν τὸ σωφρονεῖν ἀ καθεσκεύασεν ὁ Μωσῆς· διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶ τ̃ θεόν. Vide V. Cl. Bernard. ad Josephi Antiqu. lib. iii. c. 8.

q γλυφὰς] Forsan γραμμάτων γλυφὰς, vel γράμμασι. Ita Philo infra p. 673. ὑπογράψω δ̃ χρυσῶν πέταλα, ᾧ τὰ τεττάρων αἱ γλυφαὶ στοιχείων ἐσεφραγίσθησαν. Aristeas Hist. Græc. Vers. habet, γράμμασιν ἁγίοις. Hieronym. de Vest. Sacerdot. hunc locum respiciens: *Lamina aurea, in quâ scriptum est quatuor literis nomen Dei, quod apud illos ἀνεκφώνητον habetur.*

r θεολόγος] Malim reponere ὁ λόγος scilicet *verbum* vel *scriptura*, ni alibi sic audiret Moses. Titulus primi libri de Vitâ Mosis, περὶ βίου Μωσέως, ὅπερ ἐστὶ περὶ θεολογίας κ̃ προφητείας. Ita quoque Clem. Alex. Strom. i. p. 411. ὅτ̃ ὁ Μωσ̃ς θεολόγος κ̃ προφήτης. Euseb. Præp. Evang. lib. vii. c. 9. Ita etiam habet Johannes Monachus, de Mose scribens κ̃ τ̃ θεολόγον. Nomen istud vulgo tributum de Deo rectè sentientibus; de Prophetis usurpatum à Dionys. Areopag. cap. 8. De Cœl. Hier. de Philosophis, ab Aristotel. De Mundo cap. 1.

s ἰώσαν] MSS. Vat. Coisl. & Aug. Αἰγυπτίων, sed nil muto. Erat enim hujusmodi Diadema Persarum regis gestamen. Vide Hesych. v. κίδαρις & τιάρας. Xenophon. de Expedit. Cyri Jun. lib. ii. & Spanhem. Dissert. de Præst. Num. p. 470.

t αὐτή] Melius ὅλη, ut patet ex sequentibus.

v κόσμου] Ita pro λόγου in Editis. MSS. Vat. Coisl. Aug. & Med. Inde vero confirmatur emendatio, quod ornatum pontificalem esse mundi imaginem docet Noster infra p. 673. Lib. ii. de Monach. p. 823. De Profug. p. 466. De Somniis p. 597. Sap. Sol. xviii. 24. ἐπὶ γὰρ ποδήρους ἐνδύματος ἦν ὅλος ὁ κόσμος. Clem. Alexand. Strom. v. p. 668. ὃ κ̃ ἐν ἀρχιερέως ὁ ποδήρης κόσμος ἐστὶ καθ' ἡλικ̃ σύμβολον. D. Hieron. Ep. ad Fab. *Pontifex Dei, creaturarum omnium typum portans in vestibus suis.* Vide etiam Ambros. de Fug. Sæc. cap. iii.

χιτὼν

χιτὼν σύμπας ἐστὶν ὑακίνθινος, α�έρος ἐκμαγεῖον· φύσει γὰρ ὁ αἰὴρ μέλας, καὶ τέρπον τινὰ ποδήρης ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ μεσοῦ ζειλώνην καὶ μίχρι τῆς γῆς ταθεὶς περίτων, παντὶ κεχυμένος· ὅθεν καὶ ὁ χιτὼν ἀπὸ στέρνων ἄχρι ποδῶν περὶ ὅλον τὸ σῶμα κέχυται. Ἐξ αὐτοῦ δὴ καὶ τὰ ζφυρά, ῥοΐσκοι, καὶ ἄνθινα, ἃ κώδωνές εἰσι· τὰ μὲν ἄνθινα, σύμβολον γῆς· ἀνθεῖ γὰρ καὶ βλαστάνει πάντα ἐκ ταύτης· οἱ δὲ ῥοΐσκοι, ὕδατος, ὥσπερ τινὲς ῥῦσιν λεχθέντες εὐθυβόλως· οἱ δὲ κώδωνες τὴν ἁρμονίας καὶ συμφωνίας τούτων. Οὔτε γὰρ γῆ χωρὶς ὕδατος, οὔτε ὕδωρ ἄνευ τῆς γεώδους οὐσίας αὔταρκες εἰς γένεσιν, ἀλλ' ἡ ζωοδόκος καὶ κρᾶσις ἀμφοῖν. Μάρτυς δὲ τοῦ δηλουμένου καὶ ὁ τόπος ἐναργέστατος· ὡς γὰρ ἐν ἐσχάτοις τοῦ ποδήρους οἱ ῥοΐσκοι καὶ τὰ ἀνθινὰ ἃ καὶ οἱ κώδωνές εἰσιν, οὕτω καὶ τὰ ὧν ἐστι σύμβολα τοῦ καθ' ὑπάτου χώραν ἔλαχεν ἐν κόσμῳ, γῆ καὶ ὕδωρ, ἃ τῇ τοῦ παντὸς ἁρμονίᾳ ζυνηχοῦντα, τὰς ἰδίας ἐπιδείκνυται δυνάμεις ἐν ὠρισμέναις χρόνων περιόδοις, καὶ ταῖς προσήκουσι καιροῖς. Τελῶν μὲν δὴ στοιχείων, ἐξ ὧν τε καὶ ἐν οἷς τὰ [x] αἰσθητὰ καὶ φθαρτὰ γένη πάντα, α�έρος, ὕδατος, γῆς, ὁ ποδήρης σαφῶς ἀπηωρημένοις καὶ ζφυρᾷ, σύμβολον ἐδείχθη προσηκόντως. Ὡς γὰρ ὁ χιτὼν εἷς, καὶ τὰ λεχθέντα τρία στοιχεῖα μιᾶς ἰδέας ἐστὶν, ἐπειδὴ τὰ καθωτέρω ζελήνης ἅπαντα τροπὰς ἔχει καὶ μεταβολάς. Καὶ καθάπερ ἐκ τοῦ χιτῶνος ἥρτηται οἵ τε ῥοΐσκοι, καὶ τὰ ἄνθινα, καὶ ἀπὸ αἴρος τέρπον τινὰ γῆ καὶ ὕδωρ ἐκκρέμαται· τὸ γὰρ [y] ὄχημα τούτων ἐστὶν ὁ αἰήρ· τῷ δ' ἐπωμίδα ἀέρινον σύμβολον ὁ λόγος εἰκόσι στοχασμοῖς χρώμενος ἁρμόσεται. Πρῶτον μὲν γὰρ οἱ ὑπὲρ τοὺς [z] ἀκρωμίους [a] ζμάραγδοι δύο λίθοι περιφερεῖς μιμοῦνται, ὡς μοί τινες, ἀστέρων τοὺς ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἡγεμόνας, ἥλιον καὶ ζελήνην· ὡς δ' ἂν ἐγγυτέρω τις ἀληθείας προσερχόμενος εἴποι, τῶν ἡμισφαιρίων ἑκάτερον. Ἴσα τε γὰρ ὡς οἱ λίθοι τό, τε ὑπὸ γῆς καὶ ὑπὲρ γῆν, καὶ ἀδέτερον πέφυκε μειοῦσθαι ἢ αὔξεσθαι, καθάπερ ἡ ζελήνη. Συνεπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ χρόα· ζμαράγδῳ γὰρ ἔοικεν ἡ τοῦ παντὸς ἀέρινος φαντασία καὶ τῷ ὄψεως προσβολῇ. Ἀναγκαίως δὲ καὶ καθ' ἑκάτερον τῶν λίθων ἓξ ὀνόματα ἐγλύφη, διότι καὶ τὰ ἡμισφαιρίων ἑκάτερον δίχα τέμνον τὸν ζωοφόρον, ἓξ ἐναπολαμβάνει ζώδια. Ἔπειθ' οἱ κατὰ στέρνα δώδεκα λίθοι τῶν χροιᾶς οὐχ ὁμοίοι, διανεμηθέντες εἰς τέτταρας στίχους ἐκ τριῶν, τίνος ἑτέρου δείγματ' εἰσὶν, ἢ τοῦ [b] ζωδιακοῦ κύκλου; καὶ γὰρ

principium est à tunica talari. Ea tota perpetuaque hyacinthina est, ad aeris exemplum, qui ater est, & à lunæ determinatione ad orbem terræ porrigitur quoquoversum diffusus: ex quo & tunica illa à pectore usque ad pedes toti circunfusa corpori est. Ex ea ad maleolos, punicula, flores, tintinnabula pendent: in quîs flores terram, unde efflorescunt & pubent omnia, nota quadam significant: punicula (ῥοΐσκους vocant Græci) ex *fusione* vocabulum adepta, aquam: tintinnabula earum naturarum concordiam & concentionem. Neque enim terra sine aqua, neque aqua sine terra locuples ad procreationem fuerit, sed utriusque mistura & temperatio. Cujus rei luculentam fidem fecerit vel loci testimonium: ut enim in ultima lacinia talaris tunicæ collocata punicula sunt, flores, tintinnabula: ita quoque ea quorum notationem referunt & significationem habent, imam in mundo regionem obtinent, terra & aqua, quæ certè definitis temporum curriculis mundi concentioni consonantia, tempestivè suas ostentant potestates. Ergo trium elementorum ex quibus sensibilia & caduca constant omnia, & in quibus versantur, aeris, aquæ, terræ, talarem tunicam cum maleolorum appendicibus accommodatè notam esse ostendimus. Ut enim tunica una est, item tria quæ diximus elementa unius naturæ sunt: præsertim cum omnia quæ luna sunt inferiora, mutationes experiantur & vicissitudines. Et quemadmodum ex tunica apta sunt punicula & flores, itidem quodam modo aqua & terra ab aere, qui earum est vehiculum, librata pendent. Quod autem amiculum cœli notam præ se ferat, probabilibus freta conjecturis oratio comprobabit. Primùm in summis humeris smaragdi duæ rotundæ indicant, ut nonnulli censent, sidera duo diem & noctem ducentia, solem & lunam: ut ad verum propius quis dixerit, utrumque semiglobum. Æquales enim ut gemmæ sunt inferus & superus, neutermore lunæ decrescere & augescere solet. Astipulatur & color, cum cœli species ad ipsum oculorum adjectum smaragdo similis occurrat. Ac necessario utraque gemma senis nominibus insculpta est, quum uterque semiglobus bipartitò dividens signiferum circulum, signa totidem intercludat. Deinde illæ duodecim pectoris gemmæ coloribus dissimiles, in quatuor ex ternis versus descriptæ, cujus tandem alterius rei quàm

p. 672.

[x] αἰσθητὰ] Ita MSS. pro θνητά.

[y] ὄχημα] Sic scribo pro χῦμα ex MSS. Aug. & Coisl.

[z] ἀκρωμιῶν] Ita quoque Joseph. Ant. lib. iii. c. 7. δηλοῖ δὲ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην τὰ καρδουίχων ἑκάτερα, οἷς εἰσπόρπωσι τὰ ὀχήματα. Melius forsan ex hoc Philonis loco scribitur, τὰ ἀκρώμια.

[a] ζμάραγδοι] MS. Linc. σμαράγδου· sic etiam Textus sacer, & Clem. Alex. Strom. v. p. 668. Mox pro φερεῖς in MSS. Coisl. & Linc. scribitur φαρανεῖς· cui etiam suffragatur illud Clementis dicto jam loco, φωσφόροι λίθοι· sed φερίμης infra usurpatur à Nostro p. 673. 823.

[b] ζωδιακοῦ] Vide consimilia apud Joseph. Ant. lib. iii. c. 7. Clem. Alex. Strom. v. p. 668. & Hieronym. Epist. ad Fab.

signiferi circuli argumentum & specimen habent? Nam & is quadripartitò ex ternis signis distributus, efficit anniversaria tempora, ver, æstatem, autumnum, hyemem, quatuor vicissitudines, ut earum cujusque ternis signis finis determinatus in solis ambitu, ex numerorum inconcussa & certissima vereque divina ratione cognoscatur. Itaque Rationali quod dicitur, merito inferebantur; nam conversiones anni & tempora, stata quadam & rata firmaque ratione constant: & quod monstri simile est, ex tempestiva commutatione perpetuam sui permansionem declarant. Illud etiam rectè & pulchrè, quòd omnes illæ gemmæ coloribus differunt, ut nulla sit altera alteri similis. Nam unaquæque stella *circuli* signiferi suum quendam propriumque colorem, in aere, aqua, terra, efficit, inque illarum naturarum affectionibus, atque adeo animalium & stirpium generibus omnibus. Cæterum duplex rationale est non ab re. Nam duplex est cum in Universo, tum in hominis natura ratio. In Universo, rerum corpore vacantium formarumque exemplarium, ex quibus mundus is qui sapientia percipitur coaluit: & rerum aspectabilium, quæ imitata sunt illarum formarum simulachra, ex quibus mundus iste qui in sensu considit, confectus est. In homine verò una recondita, altera in lingua prompta: quarum illa ceu vivus fons est, hæc resonans ab illa manat; ac illius quidem regio in animi principatu versatur, hujus quæ pronunciatione censetur, in lingua, ore, & reliqua vocis machinatione. Cæterum figuram artifex quadratam rationali tribuit, tacitè significans præclara notatione, & naturæ & hominis rationem omnibus sui partibus stabiliter insistere oportere, nusquamque vacillare. Ex quo & duas illas quas memoravimus, artes ei attribuit, declarationem & veritatem. Nam & naturæ ratio verax imprimis est & omnium rerum declaratrix, & sapientis ratio illius æmula præcipuè à mendacio abhorrere & virtutem colere debet, neque quicquam per invidentiam obscuritate umbrarum obtegere, quorum explanatio utilitatem sit illis qui doceantur allatura. Quinetiam duabus rationibus quæ in unoquoque nostrum insunt, eloquenti & cogitanti, suas propriasque virtutes duas attribuit, eloquenti declarationem, cogitanti veritatem. Nam cogitationem nihil falsi recipere convenit, elocutionem nihil quicquam quod ad explanationem accuratissimam pertineat, impedire. Sed orationis profectò nullus fuerit usus honesta & præclara celebrantis, nisi congruentes

ἐτ⊙ τελεσχῆ ἀριθμηθεὶς ὁπ τρ̃ιῶν ζωδίων, τὰς ἐτησίας ὥρας ἀποτελεῖ, ἔαρ, θέρ⊙, μετόπωρον, χειμῶνα, τροπὰς τέτ[αρας, ὧν ἑκάστης ὅρ⊙ τρία ζώδια, γνωριζόμφρ⊙ τ̃ τοῦ ἡλίου περιφορᾶς, κ̃ τ̃ ἐν ἀριθμοῖς ἀσάλευτον κ̃ βεβαιότατον, ⋐ θεῖον ὅλως λόγον. Ὅθεν καὶ ἑρμηνεύεται κ̃ τῷ προσαγορευθέντι δεόντως λογείῳ· λόγῳ γ̃ αἱ τροπαὶ καὶ ἐτήσιοι ὧραι τελ[αμβάν]ῳ κ̃ παγίῳ χωρίσαν[τ], τὸ εὐδοξότατον. Διὰ τ̃ καιρίαν μεταβολὴν ἐπιδεικνύμφραι τὴν διαιωνίζουσαν αὐτῶν μονήν. Εὖ δ' ἔχει κ̃ πάνυ καλῶς καὶ τὸ τοῖς χρώμασι τὰς δώδεκα λίθους διαλλάττειν, κ̃ μηδένα ὅμοιον εἶναι μηδενί. Καὶ γ̃ ⋐ τ̃ ἐν τῷ ζωοφόρῳ ἕκαστ⊙ ὁπ[ελεῖ τι χρῶμα οἰκεῖον, κα[ά τε ἀέρα, κ̃ γῆν, ⋐ ὕδωρ, κ̃ τὰ τ̃τῶν παθήμα[α, κ̃ ἔτι [d] κ̃ τὰ τ̃ ζώων καὶ φυτῶν γ̃ένη πάν[α. Διπλ̃ῦν δ̃ τὸ λογεῖον, οὐκ ἀπὸ σκοπ̃ῦ. Διττὸς γ̃ ὁ λόγ⊙, ἔν τε τῷ παντὶ, κ̃ ἐν ἀνθρώπῳ φύσ[ει· κ̃ μ̃ τὸ πᾶν, ὅ, τε πρὸ τ̃ ἀσωμάτων κ̃ παραδειγμα[ικῶν ἰδεῶν, ἐξ ὧν ὁ νοητὸς ἐπάγη κόσμ⊙, κ̃ ὁ πρὸ τ̃ ὁρατῶν, ἃ δὴ μιμήμα[α κ̃ ἀπεικονίσμα[α τ̃ ἰδεῶν ἐκείνων ἐσ̃ιν, [e] ἐξ ὧν ὁ αἰσθητὸς ἔτ⊙ ἀπ[ελεῖτο. Ἐν ἀνθρώπῳ δ' ὁ μὲν ἐσιν ἐνδιάθε[τ⊙, ὁ δὲ προφορικός· κ̃ ὁ μ̃ οἷά τις πηγή, ὁ δ̃ γεγωνὸς ἀπ' ἐκείνης ῥέων· κ̃ τ̃ μὲν ἐσι χώρα τὸ ἡγεμονικὸν, τ̃ῦ δ̃ κα[ὰ προφορὰν γλῶτ[α καὶ στόμα κ̃ ἡ ἄλλη πᾶσα φωνῆς ἐργανοποιΐα. Σχ̃ῆμα δ' ἀπένειμφρ ὁ τεχνίτης τελεγώνου τῷ λογείῳ, πάνυ καλῶς αἰνιττόμφρ⊙ ὡς χρὴ κ̃ τ̃ τ̃ φύσεως λόγον, κ̃ τ̃ τ̃ ἀνθρώπ[ου] [f] βε[ηκέναι πάν[η, καὶ κ̃ μηδ' ὁτι̃ῦν κραδαίνεσθ[αι. Παρ' ὃ καὶ τὰς εἰρημφρὰς δύο ἀρετὰς προσεκλήρωσεν αὐτῷ, δήλωσίν τε κ̃ ἀλήθειαν. Ὅ, τε γ̃ τ̃ φύσεως λόγ⊙ ἀληθὴς κ̃ δηλωτικὸς πάν[ων, ὅ, τε τ̃ σοφ̃ῦ μιμήμφρ⊙ ἐκεῖνον, ὀφείλ[ει προσηκόν]ως ἀψευδέσατός τε εἶναι τιμῶν ἀλήθειαν, κ̃ μηδὲν φθόνῳ [g] συσκιάζειν, ὧν ἡ μήνυσις ὠφελήσ[ει τ̃ς ἀναδιδαχθέν[τας. Οὐ μὲν̃ ἀλλὰ καὶ δυσὶ λόγοις τοῖς καθ' ἕκαστον ἡμῶν, τῷ τε προφορικῷ κ̃ τῷ ἐνδιαθέτῳ δύο ἀρετὰς ἀπένειμφρ οἰκείας· τῷ μ̃ προφορικῷ δήλωσιν, τῷ δὲ κ̃ τ̃ διάνοιαν ἀλήθειαν. Ἁρμόζει γὰρ διανοίᾳ μὲν μηδὲν προσδέχεσθαι ψεῦδ⊙, ἑρμηνείᾳ δὲ μηδὲν ἐμποδίζειν τῶν εἰς τὸ ἀκριβεστάτ̃ῦ δήλωσιν· λόγ̃ δ' ἄρα ἐδὲν ὄφελ⊙ τ̃ῦ τὰ καλὰ καὶ σπουδαῖα ξυμπηγορεῖν[τ⊙], ᾧ μὴ πρόσεσιν οἰκείων ἀκολουθία πράξεων. Ὅθεν τὸ λογεῖον ἤρ[ησεν ἐκ τ̃ p. 673. ἐπωμίδ⊙, ἵνα μὴ χαλᾶται, τ̃ λόγον ἃ δικαι-

[c] ἕ] Restitui ex MS. Med. Mox ibidem pro ἕκασ⊙, scribe ἕκαστον, scil. ζῴδιον.
[d] κ̃] Ita MSS. pro κ̃ τά.
[e] ἐξ] Restitui ex Codice Augustano.
[f] βε[ηκέναι] Vide Bud. Comm. Ling. Græc. p. 94. & dicta de hac voce ad lib. de Conf. Ling. p. 334. & Confer cum Clem. Alex. Strom. vi. p. 783. τὸ τελεγώνου σχῆμα πάν[η βε[ηκέναι· *Quadratam figuram quoquoversum pervasisse.* Melius verti posse videtur *stabiliter insistere.*
[g] συσκιάζειν] MS. Med. συσκιάζον.

ώσας

ώσας ἔργων ἀποζυγῆναι· τὸν γὰρ ὦμον ἐνεργείας καὶ πράξεως ποιεῖται σύμβολον.

Ἃ μὲν οὖν αἰνίττεται διὰ τῆς ἱερᾶς ἐσθῆτος, ἐστὶ τοιαῦτα· κίδαριν δὲ ἀντὶ διαδήματος ἐπιτίθησι τῇ κεφαλῇ, δικαιῶν τὸν ἱερωμένον τῷ θεῷ, καθ' ὃν χρόνον ἱερᾶται, προφέρειν ἁπάντων, καὶ μὴ μόνον ἰδιωτῶν, ἀλλὰ καὶ [h] βασιλέων. Ὑπερκείνου δὲ τὸ χρύσεον ἐστὶ πέταλον, ᾧ τὰ τετταράων αἱ γλυφαὶ γραμμάτων ἐνεσφραγίσθησαν· ἐξ ὧν ὄνομα τοῦ Ὄντος φασὶ μηνύεσθαι, ὡς οὐκ οἷόν τε ὂν ἄνευ καταλήψεως θεοῦ ζωήν τι τῶν ὅλων. Ἁρμονία γὰρ πάντων ἐστὶν ἡ ἀγαθότης καὶ ἵλεως δύναμις αὐτοῦ. Τοῦτον δὲ τρόπον ὁ ἀρχιερεὺς διακοσμηθεὶς στέλλεται πρὸς τὰς ἱερουργίας, ὅταν εἰσίῃ τὰς παλαίας δυχάς τε καὶ θυσίας ποιησόμενος, ζωοπερχὴς πᾶς ὁ κόσμος αὐτός, δι' ὧν ἐπιφέρει μιμημάτων, ἀέρος μὲν τὴν στολήν, ὕδατος δὲ ῥοῖσκον, γῆς τὸ ἄνθινον, πυρὸς τὸ κόκκινον, ἀρχαῖα τινὰ ἐπωμίδα· καὶ κατ' εἶδος τοῖν δυοῖν ἡμισφαιρίοιν, τοὺς ἐπὶ τῶν ἀκρωμίων ζμαραγδους φερεφερεῖς, ἐφ' ὧν καθ' ἑκάτερον γλυφαὶ ἓξ τοῦ ζωοφόρου τοὺς ἐπὶ τῶν στέρνων δώδεκα λίθους ἐκ τελείων καὶ τέτταρας στοίχους· τοῦ ζωϊκοῦ καὶ διοικοῦντος λόγου τὸ σύμπαν, τὸ λόγιον. Ἀναλλαῖον δὲ ἦν τὸ ἱερωμένου τῷ τοῦ κόσμου παλαιῷ, ἀγαπλήτῳ χρῆσαι τελειοτάτῳ τινὶ θρέπτρῳ [i] υἱῷ, πρός τε ἀμνησίαν ἁμαρτημάτων, καὶ χορηγίαν ἀφθονωτάτων ἀγαθῶν. Ἴσως μὴν καὶ προδιδάσκει τοῦ θεοῦ θεραπευτὴν, εἰ καὶ μὴ τοῦ κοσμοποιοῦ δυνατὸν, ἀλλὰ τοῦ γε κόσμου δίκαιον εἶναι πειρᾶσθαι, οὗ τὸ μίμημα ἐνδυόμενον, ὀφείλει τῇ διανοίᾳ τὸ παράδειγμα φέρειν θύειν ἀγαλματοφόρων, αὐτὸς τρόπον τινὰ πρὸς τὸν τοῦ κόσμου φύσιν ἐξ ἀνθρώπου μεθερμόσαι, καὶ, εἰ θέμις εἰπεῖν, θέμις ἦν ἀψευδεῖν [k] περὶ ἀληθείας λέγοντα, βραχὺν κόσμον εἶναι.

Τῶν δὲ προπυλαίων ἔξω παρὰ τὰς εἰσόδους λυτήρ ἐστι χαλκοῦς, οὐκ ἐργὸν ὕλης λαβόντος τοῦ τεχνίτου πρὸς τὸν κατασκευὸν, ὅπερ φιλεῖ γίνεσθαι, σκεύη δ' ἐπιμελῶς δημιουργηθέντα πρὸς ἑτέραν χρείαν, ἃ μὴ σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας ἁπάσης αἱ γυναῖκες εἰσήνεγκαν, ἁμιλλώμεναι τοῖς ἀνδράσιν πρὸς εὐσέβειαν, ἀγώνισμα καλὸν ἄρασθαι διανοηθεῖσαι, καθ' ὅσον δυνάμεως εἶχον, σπουδάσασαι μὴ ἀποληφθῆναι τῆς ἐκείνων ὁσιότητος. [l] Κάτοπτρα μὲν, οἷς εἰς εὐμορφίαν

actiones & officia reſpondeant. Proinde rationale deſuper humerali, i. e. amiculo, ita ſuſpendit, ut non laxaretur, rationem à factis ratus disjunctam eſſe non debere: humerum enim operis omnis & actionis notam facit.

Ac veſtis quidem ſacræ ſignificatio hujuſmodi eſt: cidarin autem diadematis loco capiti imponit, in quo poſtulat, ut qui ſacerdotia gerunt, quo tempore rem divinam faciunt, omnibus præſtent non tantùm privatis, verum etiam regibus. Supèr aurea ineſt bractea quatuor literarum cælatura inſignita, quibus Ejus qui eſt nomen indicari tradunt, quòd abſque Dei invocatione nulla natura conſiſtere poſſit, cùm omnium rerum ejus bonitate & propitia poteſtate concentus & moderatio contineatur. In hoc ornatu cum ſummus pontifex ad rem divinam procedit, totus cum eo mundus ingreditur his ſimulachris repræſentatus, cùm præſertim imaginem aeris, alarem tunicam gerat, aquæ puniculum, terræ florem, ignis quiſquilium, cœli amiculum: atque in ſpecie duorum ſemigloborum in ſummis humeris rotundas ſmaragdos, in quibus utrobique ſenæ ſculpturæ cælatæ ſunt: ſigniferi limbi duodecim in pectore gemmas ex ternis in quatuor verſus diſpoſitas: Rationale rationis univerſitatem continentis atque temperantis. Erat enim neceſſe ut is, qui mundi parenti operaturus eſſet, filium ejus perfecta virtute præditum adhiberet, non ſolum ad oblivionem peccatorum, verumetiam ad largam bonorum ſuppeditationem. Fortaſſis etiam Dei veneratorem præmonet, ut, ſi effectore mundi non poſſit, mundo ſaltem ſe dignum ſemper præſtare nitatur; cujus cum ſimulachrum induat, debet ejus exemplar ſtatim in mente circunferre, in ejus naturam ex homine concedere, ac, ſi dicere fas eſt (fas autem eſt verum dicere, qui de veritate verba faciat) parvus mundus eſſe.

Extra veſtibulum in aditu pelvis eſt ahenus, nequaquam rudi materia ab artifice ad operis confectionem ſumpta, ut ſolet, ſed vaſis elegantis artificii ad alium uſum adfabrè factis, quæ per ſe mulieres omni ſtudio & contentione contulerunt, de pietate cum viris certantes, honeſtamque dimicationem inſtituentes, ut, quantum in ipſis erat, viris ſanctimonia inferiores non viderentur. Nam ſpecula quibus ad formæ

[h] βασιλέων] Sacerdotali dignitati multum tribuit Noſter. Ita ſupra lib. de Profug. p. 466. τὸ βασίλειον σὺν λόγῳ τῆς ἀληθείας σύμβολον μὲν τοῦ κατὰ αὐτοκράτορα μὲν, ὑπάρχον δὲ καὶ θαυμαστῆς ἐγκρατείας. Quem imitatur Clem. Alex. Strom. v. p. 564. φιλῶν ὁ χρυσοῦς, ὁ ἀναλεκτρυών, ἐξουσίαν μιμούμενον τοῦ βασιλικοῦ.

[i] υἱῷ] Bernardus notis in Joſephum reponi vult, λόγῳ· ſed nil mutandum. Cum iſta appellatio de Mundo alibi à Philone uſurpatur. Lib. de Ebrietate p. 244. τὸν μόνον καὶ ἀγαπητὸν αἰσθητὸν υἱὸν ἀπεικάσας, τὸν δὲ τοῦ κόσμου. Item lib. de Dei Immut. p. 298. ὁ μὲν γὰρ κόσμος ἔσχατος νεώτερος υἱὸς, ἅτε αἰσθητὸς ὤν· unde λόγον appellat πρωτόγονον υἱὸν, p. 195. Vide etiam Lib. de Monarch. p. 816 & 825.

[k] περὶ] Reſtitui ex MSS.

[l] κάτοπτρα] Specula muliebria olim ex metallis quibuſcunque confici ſolebant, cum vitrum, neotericorum inventum, nondum

commendationem exornantur & poliuntur, imperante nemine, voluntario quodam ſtudio & alacritate, temperantiæ, & ſuæ in connubio pudicitiæ, atque adeo quid aliud quam pulchritudinis animi primitias decoras libavere? Artifici placuit ea conflare, ex iiſque nihil aliud quàm pelvim efficere, ut aſperſionibus ſacerdotes fanum ingreſſuri ad obeunda præſcripta ſacrorum munera uterentur, qui pedes potiſſimum & manus abluunt. Qua quidem in re notatio latet inculpatæ vitæ, & in officiis laudandis puræ atque caſtæ, quæ non aſperam & ſalebroſam improbitatis viam, ac ut verius loquar, ejus avium, ſed virtutis conſularem viam rectam inſiſtat. Veruntamen, inquit, qui aſpergetur meminerit hujus vaſis materiam ſpecula fuiſſe, ut is tanquam in ſpeculum ſuam inſpiciat mentem: ac ſi qua appareat ex perturbatione rationis experte deformitas, vel contra naturam voluptate nos erigente & nimium attollente, vel dolore contra contrahente & deprimente, vel metu rectos animi impetus avertente & declinante, vel libidine per vim ad ea quæ abſunt nos rapiente, & tanquam obtorto collo trahente, eam curet atque ſanet, veram & incorruptam ſectans pulchritudinem. Nam corporis pulchritudo in partium proportione, coloris & habitus bonitate poſita, breve vigoris tempus habet: animi decus in decretorum concordia, virtutum concentu collocatum, temporis longitudine non emarceſcit: ſed quanto magis inveterat, renovatur atque juveneſcit, egregio colore veritatis ornatum, & convenientia factorum cum verbis, verborum cum factis, & conſiliorum cum utriſque excultum.

Ergo cum eſſet ſacri tabernaculi exemplaria edoctus, viciſſimque ipſe docuiſſet eos qui ſolerti ingenii acie præditi erant, ad accipienda & perficienda quæ neceſſariò erant peragenda: nimirum abſoluto jam fano, ſacerdotes idoneos deſignari oportebat, erudirique quo ritu ſacra ducenda, rebuſque divinis operandum eſſet. Ergo fratrem ex omni optimatum numero pontificem legit, ejus liberos ſacerdotes creat, non generi & familiæ, ſed pietati & ſanctimoniæ quas in eis ineſſe videbat, privilegium tribuens. Cujus ea certiſſima fides fuerit, quòd cum liberos binos haberet, neutrum tamen eo honore proſecutus eſt, utrunque ſanè lecturus, ſi quid honoris ſuorum charitati putaſſet eſſe tribuendum. Deſignavit autem, ut oracula præſcribebant, totius populi ſuffragio, nova quadam &

εἰώθασι Διακοσμεῖσθαι, μηδενὸς προστάξαντος, αὐτοκελεύστῳ προθυμίᾳ ζωφροσύνης καὶ τοῦ περὶ γάμον ἁγνείας, καί τι δὴ καὶ ψυχικῆς κάλλους, ἀπαρχὰς προπαιδευτήρια ἀπάρξαντο. Ταῦτ' ἐ- p. 674.
δοξε τῷ τεχνίτῃ λαβόντι χωνεῦσαι, καὶ μηδὲν ἀπ' αὐτῶν ἕτερον, ἢ τὸ λουτῆρα καθαγιάσαι, περιῤῥαντηρίοις ὅπως οἱ μέλλοντες εἰς τὸ νεὼν εἰσιέναι ἱερεῖς ἐπὶ τῷ τὰς διαβαθμίδας λειτουργίας ὑπουργεῖν χρῶν, πόδας μάλιστα καὶ χεῖρας νιπτόμενοι, σύμβολον ἀνυπαιτίου ζωῆς, καὶ βίου καθαρεύοντος ἐν προέξεσιν ἐπαινεταῖς, ἢ τινὶ τραχεῖαν κακίας ὁδὸν, ἢ κυρτώτερον εἰπεῖν, ἀνοδίαν, ἀλλὰ τινὶ δι' ἀρετῆς λεωφόρον ἀπευθυούσης. Ὑπομιμνησκέσθω μὲν ὁτοῦν, φησὶ, καὶ ὁ μέλλων περιῤῥαίνεσθαι, ὅτι τῆδε τῇ ζακόνις ἡ ὕλη, κάτοπτρον ἦν, ἵνα καὶ αὐτὸς οἷα πρὸς κάτοπτρον αὐγάζῃ τὸ ἴδιον νοῦν. Κἂν ἤ τι ὑποφαίνοιτο αἰσχρὸν ἐξ ἀλόγου πάθους, ἢ παρὰ φύσιν ἐπαιρούσης καὶ [m] μεταιωριζούσης ἡδονῆς, ἢ συστελλούσης ἔμπαλιν λύπης καὶ καθαιρούσης, ἢ ὑποστρέφοντος καὶ ὑποκλίνοντος τινὰ ἐπ' ἀθεΐας ὁρμὴν φόβου, ἢ τῆς ἐπιθυμίας πρὸς τὰ μὴ παρόντα ἑλκούσης καὶ ὑποπνεούσης βίᾳ, τοῦτο θεραπεύητε καὶ ἰᾶται, τῇ γνησίᾳ καὶ ἀνόθῳ μεταποιούμενον κάλλους. Τὸ μὲν γὰρ τοῦ σώματος, ἐν συμμετρίᾳ μερῶν εὐχροίᾳ τε καὶ εὐσαρκίᾳ κεῖται, βραχὺν τὸ ἀκμῆς ἔχον καιρόν· τὸ δὲ τῆς διανοίας, ἐν ἁρμονίᾳ δογμάτων καὶ ἀρετῶν συμφωνίᾳ, μὴ χρόνῳ μήκει μαραινόμενον, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐγχρονίζει, καινούμενον καὶ νεάζον, χρώματι διαπρεπεῖ κεκοσμημένον ἀληθείας καὶ ὁμολογίας ἔργων πρὸς λόγους, καὶ λόγων πρὸς ἔργα, καὶ ἔτι βουλευμάτων πρὸς ἑκάτερα.

Διδαχθέντι δ' αὖπαλιν τὰ παραδείγματα τῆς ἱερᾶς ζακωνῆς, καὶ ἀναδιδάξαντι τὰς διανοίας ἐξεῖς καὶ δυφυῶς ἔχοντας πρὸς ἀνάληψιν & τελείωσιν ἔργων, ἅπερ ἀναγκαίως εἶχε δημιουργηθῆναι, καὶ τὸ εἰκὸς ἱερεῖ καθαγιασθέντι ἔδει καὶ ἱερεῖς τοὺς ἐπιτηδειοτάτους αἱρεθῆναί τε, καὶ προμαθεῖν ὃν τρόπον τὰς θυσίας ἀνάγειν τε & ἱερουργεῖν προσῆκε. Τὸν μὲν οὖν ἀδελφὸν ἐξ ἁπάντων ἐπικρίνας ἀρετῇ ἐνδίδωσιν, ἀρχιερέα, τοὺς δ' ἐκείνου παῖδας, ἱερεῖς ἐχειροτόνει, προνομίαν δὲ τῷ οἰκείῳ γένει διδοὺς, ἀλλ' εὐσεβείᾳ καὶ ὁσιότητι, ἃς ἐνεώρα πᾶσι ἀνδράσιν ὑπούσας. Σαφὴς δὲ πίστις· ἑτέρων μὲν ἦσαν αὖπαλι, τούτων δὲ γέρως ἠξίωσεν, ἀναγκαίως ἂν ἀμφοτέρους ἐλόμενος, εἴ τινα τιμὴν τῷ φιλοικείῳ ἔνειμε. Καθίστη δὲ μὴ τὸ ἅπαν τοῦ ἔθνους γνώμης, ὡς τὰ λόγια [n] ὑφηγεῖτο, καινοτάτου τρόπου καὶ

nondum fuerit in uſu. Plin. Hiſt. Natural. lib. xxxiii. c. 9. *Optima (ſpecula) apud majores fuerant Brunduſii, ſtanno & cere mixtis.* Idem lib. xxxvii. c. 17. *Specula (ex ſtanno) laudatiſſima Brunduſii temperabantur, donec argenteis uti cœpere & ancillæ.* Vide & Chardin. Iter. ad Perſ. Tom. II. p. 83.

[m] μεταιωριζούσης] Ita MSS. Vat Aug. & Coiſl. quæ emendatio etiam à Contextu confirmatur. Editi παιωνιζούσης.

[n] ὑφηγεῖτο] MSS. Aug. & Coiſl. melius, ὑφηγεῖται.

ἄξιον

ἄξιων ἱστορηθῆναι. Λύει τὸ πρῶτον αὐτὰς ὕδατι πηγῆς τῷ καθαρωτάτῳ καὶ ζωτικωτάτῳ· κἄπειτα τὰς ἱερὰς ἀναδίδωσιν ἐσθῆτας, τῷ μὲ ἀδελφῷ τὴ ποδήρη καὶ τιὼ ἐπωμίδα, οἱονεὶ θώρακα, τὸ παμποίκιλον ° ὕφασμα καὶ μίμημα τῦ παντὸς· τοῖς δ' ἀδελφιδοῖς χιτῶνας λινᾶς, ζώνας τε καὶ περισκελῆ πᾶσι· τὰς μὲ, ὅπως ἀνεμπόδιστοι ὦσι καὶ ἑτοιμότεροι πρὸς τὰς ἱερὰς P ὑπηρεσίας, ζφιγομένων τὰς ἀνειμένας κόλπας τῶν χιτώνων· τὰ δ', ὅπως μηδὲν ὧν κρύπτεσθαι θέμις προφαίνηται· καὶ μάλιστ' ἀνερχομένων ἐπὶ τὸν βωμὸν, ἢ καταβάντων ἄνωθεν, καὶ πάντα δρώντων μετὰ σπουδῆς καὶ τάχους. Εἰ γὰρ μὴ ἄκρως ἀκριβὴς ἐγεγόνητο ἡ κόλισις ἀφ' ἣν τὴν τῦ μέλλοντος ἀδήλου προφυλακὴν, καὶ ἕνεκα τῆς ζωτόνου περὶ τὰς λειτουργίας ὀξύτητος, ἀπηγυμνωμένοι, τὴ πρεσήκουσα ἱεροῖς καὶ ἱερωμένοις κόσμον φυλάττειν ἀδυνατοῖεν. Ὡς δὲ τὴ ἐσθῆσιν ἤσκησεν αὐτὰς, χρίσματος θυωδεστάτου λαβὼν, ὁ μυρεψικῇ τέχνῃ κατεργάθη, τὰ ἐν ὑπαίθρῳ πρῶτα, τόν τε βῶμον καὶ τὴ λυτῆρα καθέχρισε, διπερράινων ἑπτάκις· ἔπειτα τιὼ σκηνὴν καὶ τὰ ἱερὰ σκεύων ἕκαστον, τιὼ κιβωτὸν, τὴν λυχνίαν, τὸ θυμιατήριον, τιὼ τράπεζαν, τὰ ποτηρικὰ, τὰς φιάλας, τἄλλ' ὅσα πρὸς θυσίας ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμα· καὶ τελευταῖον προσαγαγὼν τὴ ἀρχιερέα, πολλῷ λίπι τιὼ κεφαλιὼ ἀλείφει. q Τοῦτ' ἐπιτελέσας ἀναγῶς, ἀχθῆναι κελεύει μόσχον, καὶ κριὰς δύο· τὴ μὲ, ἵνα θύσῃ περὶ ἀφέσεως ἁμαρτημάτων, αἰνιττόμενος ὅτι παντὶ γνωτῷ κἂν ποτὲ δαίμων ᾖ, παρ' ὅσον ἦλθεν εἰς γνῶσιν, συμφυὲς τὸ r ἁμαρτάνειν ἐστίν· ὑπὲρ δὲ τὴ θεὸν εὐχῆς καὶ θυσίας ἀναγκαῖον ἐξευμενίζεσθαι, μὴ προσκρουσθεὶς ἐπίθοιτο. Τῶν δὲ κριῶν, τὴ μὲ ἕτερον εἰς ὁλοκαύτωμα, εὐχαριστήριον τὴ τῶν ὅλων διοικήσεως, f ἧς κῦρος τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστῳ μέρος μέτεσι, καρπιμαίῳ τιὼ ἀπὸ τῶν στοιχείων ὠφέλειαν, γῆς πρὸς οἴκησιν καὶ τὰς ἐξ αὐτῆς τροφὰς· ὕδατος πρὸς ποτὸν, καὶ λουτρὰ, καὶ πλοῦν· ἀέρος πρὸς ἀναπνοὴν, καὶ τὰς διὰ t τῶν αἰσθήσεων ἀντιλήψεις· ἐπειδὴ πασῶν ἀὴρ ὄργανον· καὶ ἔτι τὰς ἐτησίους ὥρας· πυρὸς, τὴ μὲ χρειώδους πρὸς τὰ ἐψώμενα καὶ θερμαινόμενα, τὴ δὲ ἐναντίας πρὸς αὐγὴν καὶ τὰ ὁρατὰ πάντα. Τὸν δ' ἕτερον, εἰς τιὼ τῶν ἱερωμένων διὰ καθάρσεως ἁγνευτικῆς παντέλειαν, ὃν ἐτύμως τελειώσεως ἐκάλεσεν, ἐπειδὴ τὰς ἁρμοττούσας θεραπευταῖς καὶ λειτουργοῖς θεῦ τελετὰς ἔμελλον ἱεροφαντεῖσθαι. Τῆ δ' αἵματος αὐτῆ, τὸ μὲ ἐν κύκλῳ τῆ βωμῆ ἀπένδει λαβὼν, τὸ δὲ φιάλαις ὑποχὼν δέχεται, καὶ ἀπὸ τούτου τελα μέρη τῆ σώματος χεῖται τῶν τελουμένων ἱερέων, ἥς ἄκρον, ἄκραν χεῖρα, ποδὸς ἄκρον,

inusitata ratione dignaque memoratu. Primùm eos lavat purissimo fontis vivoque latice: deinde sacrum largitur amictum: fratri tunicam talarem & amiculum, tanquam loricam quandam, textumque omni varietate distinctum & universitatis simulachrum: fratris liberis tunicas lineas, cingula etiam & caligas omnibus: illa, ut expediti & parati essent ad sacrorum administrationem, laxo tunicarum sinu succincto: has, ne quæ celari fas cernerentur, præsertim cùm ascenderent ad aram, aut ex superiore loco descenderent, & omnia studio & celeritate administrarent. Nam nisi accuratus fuisset ornatus ad cautionem eorum quæ incerta evenire possunt, ex contenta administrationis celeritate renudati, decorum sacris & sacrificis cultum servare non potuissent. Post ubi vestitu eos ornavit, fragrantissimo unguento unguentariorum arte perfecto, primùm quæ sub dio erant altare & pelvim perunxit, septies aspergens: deinde tabernaculum, sacrorum vasorum unumquodque, arcam, candelabrum, aram suffitus, mensam, libatoria, phialas, reliqua quæ ad sacra necessaria sunt & utilia. Postremo pontificis coràm adducti caput multo adipe delibutum reddit. His peractis, vitulum *unum* & arietes duos ritè adduci piaculares jubet: unum, ut pro expiatione peccatorum faceret, tacitè significans omni nato etiam si virtute præditum sit, tamen quiddam quod peccet ingeneratum esse, quo nomine Deum precationibus & sacris placare oporteat, ne incitatus insurgat. Arietum vero alterum ad solidum quoddam incensum, gratulationis causa pro universorum dispensatione, qua pro rata portione sua cuique virilis pars est in elementorum utilitate fruenda; terræ ad domicilium & capessendum ex ea alimentum; aquæ ad potum, lavationem, navigationem; aeris, ad respirationem & sensuum comprehensiones (quando istarum omnium aer instrumentum est) & ad annuas præterea temporum vices; ignis partim necessarii ad coquendum & calfaciendum, partim cœlestis ad lucem & ea quæ cernuntur omnia. Alterum *arietem* ad absolutam sacerdotum omnis puritatis castimoniam, quem verè *perfectionis* appellavit, quando cultoribus & munificibus Dei cerimonias convenientes rituque edocebantur. Ipsius autem sanguinis partim per totum aræ ambitum libat, partim subjecta patera recipit, indeque tres corporis partes eorum qui sacerdotes inauguran-
p. 675. tur, tangit ungens, summam aurem, summam manum, summum pedem, dextra omnia, quo

° ὕφασμα] Forsan ἀπεικόνισμα, sic supra p. 671. ἀπεικόνισμα καὶ μίμημα τοῦ κόσμου. Item p. 823.

P ὑπηρεσίας] MSS. Coisl. & Aug. λειτουργίας, idque melius. Sic enim scribitur in sequentibus.

q τοῦτ' ἐπιτελέσας ἀναγῶς] Sic in MSS. scribitur & distinguitur, ἀλείφει, καὶ ἵνα ἀχθῆναι, idque, ut opinor, rectius, vel reponendum ἀναγῶς.

r ἁμαρτάνειν] Ita MSS. pro ἁμαρτάνων.

f ἧς] Ita MS. Med. pro ᾗ.

t τῶν αἰσθήσεων] MSS. Ita pro τὴ αἰσθήσεως in Editis.

denunciat eum qui perfectus sit, & re & verbo & tota vita purum esse oportere: nam orationem auris dijudicat, manus nota est factorum, omnis in vita ingressionis pes. Quando autem unumquodque eorum dextrum & summum est, existimandum est significari cujusque incrementa cum quadam dexteritate, summæ felicitatis & finis cupiditate teneri, quò adspirare oportet & omnes actiones referre, ut in sagittarum emissione, velut ad scopum vitæ *finem* destinantes. Antea ergo victimæ unius quæ *perfectionis* appellabatur, mero sanguine tres memoratas sacerdotum partes ungebat, nunc ex eo cruore sumens qui apud aram est ex omnibus confusus victimis, & ex unguento eo quod unguentariorum opera perfectum est, illiusque temperationis cruori oleo commixto, sacerdotes eorumque vestes aspergebat, ut non solum foris & sub dio ad puritatem lustrarentur, verum etiam in penetralibus, quando intus operaturi erant: interiora autem erant omnia oleo delibuta. Jam cum præter superiora sacra etiam fecissent, partim sacerdotes pro seipsis, partim senatus pro populo, Moses tabernaculum ingreditur fratrem adducens. Erat autem inaugurationis octavus & postremus dies, cum superioribus septem eum & ejus liberos sacra docens initiasset, ingressus, ceu bonus magister docilem discipulum, erudiebat quo ritu antistitem interiora sacra obire conveniret. Deinde egressus uterque ante caput sublatis manibus ex purissimo & sanctissimo pectore decoras populo preces concepere. Dum vota faciunt, miraculum omnium prodigiosissimum accidit. Nam ecce tibi ex adytis, sive adeo lympidissimi ætheris abrupta portio, sive aeris pro elementorum naturali inter ipsa commutatione in ignem soluti, repentina quædam flamma exarsit, rapidoque impetu aræ illabitur, & in ea omnia absumit: illustri, ut opinor, significatione, nihil eorum quæ tum gerebantur absque Dei numine fieri. Eximium enim quoddam donum tribui æquum erat sacrariis, non solum in his quibus operosæ artes utuntur, verum etiam in purissimo rerum igne, ne familiaris iste nobisque usitatus aram attingeret, sexcentis fortasse maculis inquinatus. Non enim solum animalium rationis expertium contagione inficitur, dum coquuntur & assantur ad iniquam miseri abdominis

δεξιὰ τὰ σύμπαντα· αἰνιττόμενος ὅτι δεῖ τὸ τέλειον, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ βίῳ πάντα καθαρεύειν· [v] λόγον μὲν γὰρ ἀκοὴ διακρίνει, χεὶρ δ' p. 676.
ἔργα σύμβολον, δεξιὸν δὲ τὸ πρὸς τὸ βίον, φύσις.
Ἐπεὶ δ' ἑκάστων αὐτῶν ἄκρον τε καὶ δεξιὸν, ἐννοητέον δηλοῦσθαι τὰ ἐν ἑκάστοις ἐπίδοσιν μετὰ δεξιότητος, ἐφιεμένην τὸ ἄκρως εὐδαιμονίας καὶ τέλους, ἐφ' ὃ σπεύδειν ἀναπαύειν, καὶ τὰς πρὸς ἕξεις ἀπάσας ἀναφέρειν, στοχαζομένους ὥσπερ ἐν τοῖς τοξεύμασι σκοπὸν τὸν πρὸς [w] βίον. Πάλαι μὲν ἓν ἱερεῖον ἦν, ὃ προσηγορεύετο τελειώσεως, αἵματι τὰ λευκόνωτα τέλεια μέρη παλαίειν τῶν ἱερέων· αὖθις δ' ἐκ τοῦ σφαγέντος τοῦ βωμοῦ λαβὼν ὅπερ ἐξ ἁπάντων ἦν, τοῦ [x] τε θυσιαστηρίου καὶ τοῦ λευκόνωτος χρίσματος, ὃ μυρεψοὶ καλέσαντες, ἀναμίξας τὸ ἔλαιον τῷ αἵματι τοῦ κριοῦ, τοῖς ἱερεῦσι καὶ [y] ἐσθήσεσιν αὐτῶν ἐπέρρανε· βελόμενος αὐτοὺς μὴ μόνον τὸ ἔξω καὶ ἐν ὑπαίθρῳ μεταλαχεῖν ἁγνείας, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ἀδύτοις, ἐπειδὴ καὶ ἔνδον λειτουργεῖν ἔμελλον· τὰ δ' ἔσω πάντα ἐλαίῳ καθέχειτο. Θυσίας δ' ὕστερον προτέρας ἄλλας ἀναγαγέσθαι, τοῦτο μὲν τὸ ἱερέων ὑπὲρ αὐτῶν, τοῦτο δὲ τὸ γερουσίας ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ ἔθνους, Μωϋσῆς μὲν εἰς τὴν σκηνὴν εἰσέρχεται τὸν ἀδελφὸν ἐπαγόμενος· ἐγδόη δ' ἦν τὸ τελετῆς ἡμέρα καὶ τελευταία· [z] αἱ γὰρ πρότερον ἑπτὰ, ἱεροφαντῶν· αὐτόν τε καὶ τοὺς ἀδελφιδοῦς ὠργίαζεν. Εἰσελθὼν δ' ἀνεδίδασκεν, οἷα ὑφηγητὴς ἀγαθὸς ὑμαθῆ γνώμιμον, ὃν χρὴ τρόπον τὰ λειτουργίας. Εἶτ' ἐξελθόντες ἀμφότεροι, καὶ τὰς χεῖρας ἀναλείναντες [aa] πρὸ τῆς κεφαλῆς, εὐχὰς τίθεν) τῷ ἔθνει τὰς προσηκούσας ὑπὸ καθαρᾶς καὶ ἰσιωλάτης γνώμης. Ἔτι δ' ἐχομένων, τερατωδέστατόν τι συμβαίνει· ἐκ γὰρ τοῦ ἀδύτου, εἴτε αἰθέρος ἀπόσπασμα τοῦ καθαρωτάτου, ἢ τε αἰὲν καὶ τῷ τῶν στοιχείων φύσει μεταβολῇ ἀναλυθὲν εἰς πῦρ, αἰφνίδιον αἰθρία φλὲξ [b] διεκναίει, καὶ ζωτόνῳ ῥύμῃ φέρει) μὲν ὅλῃ τὸν βωμὸν, τὰ δ' [b] ἐπ' αὐτῷ πάντα ἐξαναλίσκει· πρὸς, οἶμαι, ζαφεστάτην δήλωσιν, ὅτι ἀδὲν ἄνευ θείας ὑπερφυσύνης ἐπετελεῖτο. Δωρεὰν γὰρ ἐξαίρετον εἰκὸς ἦν τοῖς ἁγίοις προσνεμηθῆναι, μὴ μόνον ἐν οἷς ἄνθρωποι δημιουργοὶ, ἀλλὰ καὶ τῷ καθαρωτάτῳ τῆς ὕσιας πυρὶ, τὸ χρεωδὲς καὶ παρ' ἡμῖν ὅπως μὴ προσάψαιτο τοῦ βωμοῦ, μᾶλλον τὸ μυρίας ἴσως [c] ἀναμεμίχθαι κῆρας. Ἅπαν) γὰρ ὅ μόνον ζώων ἀλόγων, ὀπλωμένων ἢ ἑψωμένων εἰς πλησμονὴν

[v] λόγου] Sic scripsi ex MSS. Editi λόγῳ.
[w] βίου] Videtur deesse τέλου. Ita enim infra scribitur p. 680. τέλου, ὅτι πρὸς αὐτὸν (Χριστὸν) ὁ κατὰ φύσιν βίου πρόοδος.
[x] τε θυσιαστηρίου] MSS. τεθυμένων, & sic rectius. Joseph. Ant. lib. iii. c. 8. καὶ δὴ καὶ αἵματος τοῦ τεθυμένων τόν τε τοῖχον καὶ τὸν βωμὸν καὶ αὐτὴν σὺν τοῖς πᾶσιν ἱερέασιν. Mox scribe, ἀναμίξας τε.
[y] ἐσθήσεσιν] Ita repono ex MSS. pro αἰσθήσεσιν. Emendatio manifesto ex sensu confirmatur. Vide jam dictum Josephi locum.
[z] αἱ γὰρ πρότερον] Sic scribendum & distinguendum videtur, ταῖς γὰρ πρότερον ἑπτὰ ἱερομανοῦσι αὐτόν. Quod etiam Turnebo in versione placuit. Joseph. Ant. lib. iii. c. 8. § 6. ἐπὶ μὲν δὴ ἡμέρας ἑπτὰ τοῦτο τὸ τρόπον αὐτός τε καὶ τοὺς παῖδας ἱεροτελεστεῖ.
[aa] πρὸ τῆς κεφαλῆς] Melius, ὑπὲρ τὰς κεφαλάς· vide lib. de Vitâ Contempl. p. 899.
[a] διεκναίει] Ita MSS. pro διακναίει. Ista vero vox eodem sensu sæpius usurpatur à Josepho. vide De Bello lib. iii. p. 1155, 1164. Hesych. v. διακπίσαντες, fortè διεκπαίσαντες, διεκλεωξαντες. Mox ibidem scribo σωτῆρι, pro σωτῆρα ex MS. Med. Vide hujusce exempla ad lib. de Mutat. Nom. p. 1062.
[b] ἐπ'] Ita MSS. pro ἐξ.
[c] ἀναμεμίχθαι] Ita MSS. pro ἀπομεμάχθαι, ex eisdem restituo ἢ ἑψωμένων.

ἄδικον

ἄδωτον γαστρὸς ἢ ταλαίπωρης, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπων ἐξ [d] ὁπιδυλῆς ἀναριθμήτων, οὐ νεῶν ἢ τετρήρων, ἀλλὰ καὶ πολυανθρώπων ὁμίλων. Ἤδη γοῦν καὶ πόλεις μεγάλας [e] ὁπιδαλικὰς πλήρεις οἴκοις πυρφόροι καθέφλεξαν βληθέντες, καὶ ὅλας πόλεις p. 677. ἐξανάλωσαν, αἱ ζμυχόμφιαι, μίχρι θεμελίων εἰς τέφρων ἐδαπάησαν, ὡς μηδ' ἴχνος ὑπολελεῖφθαι τῆς παλαιᾶς ζωοικισμοῦ. Ταύτης ἕνεκά, μοι δοκοῦσι, τῆς αἰτίας, ὡς μεμιασμένον ἦλασε τοῦ ἱερωτάτου [f] καὶ καθαρωτάτου βωμοῦ πῦρ τὸ χρεωδές, ἀνθ' οὗ φλόγα αἰθέριον ὤμβρησεν ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ, πρὸς διαστολὴν ἁγίων καὶ βεβήλων, ἀνθρωπείων τε καὶ θείων. Ἥρμοστο γὰρ ἡ θυσίαις ἀφθαρτοτέραν ὑσίαν ἀπενεμημένῃ πυρὸς, ἢ πρὸς τὰς βιωτικὰς χρείας ὑπηρέτησε.

Πολλῶν δὴ καθ' τὸ ἀναγκαῖον [ff] ἀναγομένων θυσιῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ διαφερόντως ἐν πανηγύρεσι καὶ ἑορταῖς, ὑπέρ τε ἰδίᾳ ἑκάστου, ἐκ κοινῆ ὑπὲρ ἁπάντων, διὰ μυρίας καὶ ἀεὶ τὰς αὐτὰς αἰτίας, ἅτε πολυανθρωπάτου ἔθνους ὄντος, ἐδέησε καὶ νεωκόρων πλήθους εἰς τὰς ἱερὰς ὑπηρεσίας· ἡ δ' αἵρεσις ἐγίνετο πάλιν καινότατον, ἀλλ' οὐ τὸ εἰωθὸς ἦν πρότερον. Μίαν τῶν δώδεκα φυλῶν ἐπιλέξας ἀριστίνδην, ἐκκριτόνῃ, θεοφιλοῦς ἕνεκα προθεὶς ἆθλα καὶ ἀριστεῖα· τὸ δ' ἔργον τοιόνδε ἦν. Μωϋσέως ἀναβαίνοντος εἰς τὸ πλησίον ὄρος, καὶ πλείους ἡμέρας διατρίβοντος τῷ θεῷ, τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ καιρὸν ἐπιτήδειον εἶναι νομίσαντες οἱ μὴ βέβαιοι τὰς φύσεις, ὥσπερ ἀναρχίας γενομένης, ἄφετοι πρὸς ἀσέβειαν ὥρμησαν, καὶ σκιαθόμφιοι τὸ πρὸς τὸν Ὄντα ὁσιότητος, ζηλωταὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν γίνονται πλασμάτων. Εἶτα χρυσοῦν ταῦρον μιμασκευασάμενοι, μίμημα τοῦ κατ' τὴν χώραν ἱερωτάτου ζῴου δοκοῦντος εἶναι, θυσίας ἀθύτους ἀνῆγον, καὶ χορὸς ἀχορεύτους ἵσασαν, ὕμνους τε ᾖδον θρήνων ὠδῇ διαφέροντας· καὶ ἐμφορηθέντες ἀκράτου, διπλῇ μέθῃ κατέχοντο, τῇ μὲν ἐξ οἴνου, τῇ δὲ καὶ ἀφροσύνης, χωμάζοντές τε καὶ πανυχίζοντες, ἀπροόπτοις τοῦ μέλλοντος, ἡδέσι κακοῖς [g] ζωσθέντες, ἐφεδρευούσης δίκης ἣ μὴ [h] βλέποντας ἔλεπε, καὶ ὧν ἄξιοι τιμωρῶν εἰσίν. Ἐπεὶ δὲ αἱ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ζωοχεῖς σκοπαὶ καὶ πολυανθρώπους ὁμίλους [i] ἀθροιζομένους, ἄχρι πολλοῦ διατήμασι ἐχώρουν, ὡς καὶ μίχρι τῆς ἀκροωτείας τοῦ βοὴ χησιν ἐλθεῖν, πληχθεὶς τὰ ὦτα Μωϋσῆς ἐν ἀμηχάνοις ἦν, ἅτε θεοφιλὴς ὁμοῦ καὶ φιλάνθρωπος· μήτ' ὀκλιπεῖν ἐπομένων τὰς πρὸς θεὸν ὁμιλίας, ἃς ἰδιάζων μόνος μόνῳ διελέγετο, μήθ' ὑπερίδεῖν τοσοῦδε πλήθους ἐμπεπλαμένους τῆς ἐξ ἀναρχίας κακοπραγιῶν. Ἐγνω δὲ τὸν θρασὺν, δεινὸς

ingluviem, sed hominum etiam impetu *hostili* interemptorum, nec duorum aut trium, sed numerosarum multitudinum. Itaque ingentes sæpenumero copias navales, jacti missiles malleoli exussérunt, & totas urbes deleverunt, quæ ad fundamenta deflagratæ in cinerem consederunt, ut ne vestigium quidem pristinæ habitationis ullum reliquum sit. Ista, ut arbitror, de causa ignem istum utilem ut pollutum, à sacratissima ara rejecit, cujus vice flamma cœlesti impluvit ad distinctionem sacrorum & profanorum, humanorum & divinorum. Nam sacrificiis incorruptiorem ignis naturam attribui oportebat ea quæ usui vitæ humanæ deservit.

Cæterum cum multa necessariò sacra quotidie fierent, potissimum tamen in celebritatibus & feriis, privatim pro singulis, & publicè pro omnibus, excentis nec iisdem de causis, ut in numeroso religioso que populo, æditimorum multitudo deligenda fuit ad ministeria sacra, quorum designatio nova quadam & insolita ratione extitit. Unam duodecim tribuum ex omni optimatum numero delectam designavit, pii facti quod tale fuit, arbitria & præmia tribuens. Cum Moses in proximum montem successisset, complurésque dies cum Deo solus colloqueretur, ejus absentiam opportunam sibi existimantes illi quorum infirmius ingenium erat, proinde quasi tum imperium nullum esset, effrænati ad impietatem ruebant, omnisque adversus verum Deum sanctitatis obliti, Ægyptiaca figmenta æmuli sequebantur. Mox etiam facto tauro aureo, quod simulachrum erat animalis illius, quod in illa regione sacratissimum esse videtur, sacra nefanda ducebant, choreas infaustas instituebant, & cantica canebant à funebribus næniis nihil discrepantia, multoque ingurgitato mero, ebrietate duplici depositis sensibus correpti erant, vini & stultitiæ: comessantesque & pervigilantes, futuri imprudentes in jucundissimis malis vivebant, imminente justitiâ vindice, quæ eos non videntes videbat, quantumque commeriti supplicium essent. Post ubi in totis castris assiduæ exclamationes per cœtus numerosos coacervatis vulgatæ longè procedebant, ut usque ex montis jugo significationes exaudirentur, Moses, simul ac ejus aures sonus pepulit, perculsus & amens erat, præsertim cum in Deum pius & in homines humanus, nec illic collocutionem qua solus solum conveniebat deserere vellet, neque multitudinem negligere illis calamitatibus redundantem, quæ si

[d] ὁπιδυλῆς] Melius ὁπιδολῆς: ut manifestò liquet ex sensu.
[e] ὁπιδαλικὰς] Ita MS. Coisl. Editi ὁπιδαλικάς.
[f] καὶ καθαρωτάτου] Restitui ex MSS.
[ff] ἀναγομένων] Ita MSS. Coisl. Aug. & Med. Editi ἀγομένων.
[g] ζωσθέντες] Sic pro ὁπισθέντες MSS. Nec enim est quævis vox vel Platoni vel Philoni Nostro magis familiaris.
[h] βλέποντας] Ita MSS. pro βλέποντος: è quibus etiam reposui ἔλεπε, quod in Editis deerat.
[i] ἀθροιζομένων] Ita MSS. Med. & Aug. Editi ἀθροιζομένῳ.

impe-

imperium nullum ſit, naſci ſolent. Sonum enim intellexit, cùm is eſſet qui ex voce inarticulata nec expreſſa proprietates affectuum aliis obſcurorum & ignotorum auguraretur, tumultumque illum qui miſcebatur temulentiæ percepit eſſe, intemperantia gignente ſatietatem, ſatietate protervam petulantiam. Itaque utraque ex parte huc & illuc variè diſtractus, quid facto opus eſſet neſcire. Ei iſta verſanti & alternanti, Deus effatur iſta: "*Abi ſis ocyus: hinc deſcende:* populus ad ſcelus properavit: Deum manu fabricati tauri inſtar, non Deum adorant, ſacriſque mactant, quæ viderunt quæque audiverunt omnium obliti ad pietatem ferentium." Obſtupefactus Moſes, coactuſque incredibilibus fidem habere, ut deprecator & mediator, non ſtatim inde ſe proripuit, verùm ante pro gente ejus deprecatio interceſſit, qua veniam peccatorum orabat. Mox Domino placato & exorato, patronus & deprecator revertitur, lætus pariter & mœſtus: lætabatur, quòd ſupplicis preces non eſſet aſpernatus Deus: conturbatus erat & ægritudine affectus, quòd populi ſcelere angeretur. Ubi ad media caſtra pervenit, repentinam populi pravitatem & prolapſionem admiratus, quantam vanitatem cum quanta veritate commutaſſent, animadvertens non ad omnes morbi contagionem pervaſiſſe, ſed quoſdam etiamnum ſanos & integros ſingulari odio improbitatem proſequi, internoſcere cupiens inſanabiles, & factis illis indoleſcentes, & ſi quos fortè jam peccatorum pigebat, per præconem edictum promulgat (erat autem tanquam certiſſimus index cujuſque cogitationis, quo quiſque pacto ad religionem aut ſecus adfectus eſſet) *Si quis*, inquit, *Domini eſt, huc ad me venito.* Verbum breve, magna tamen ſignificatio: cujus hæc ſententia eſt, Si quis nihil manufactum, ſi quis nihil natum in deorum numero rèponit, ſed unum univerſitatis Dominum Deum credit, ad me accedito. Itaque aliorum, partim ob æmulationem ſtultæ ſuperſtitionis Ægyptiorum, velut excuſſis frænis dicto audientes non erant, partim ſupplicii metu propius accedere non audebant, vel à Moſe pœnam veriti, vel à multitudine oppreſſionem: (ſemper enim vulgus in eos quos ſuæ vecordiæ ſectatores non videt, invadit.) Una tamen ex omnibus Levitica tribus audito edicto, velut ſigno dato, magna contentione accucurrit, velocitate ſtudium declarans, præcipitemque animæ ad

Exod. xxxii. 7.

Ib. ℣ 26.

ὧν ἐκ φωνῆς [k] ἀναέρθρε καὶ ἀτήμε τοχάσαδ ψυχῆς ἀδήλων καὶ ἀφανῶν τοῖς ἄλλοις παθῶν ἰδιότηδος, ὅτι παρονίας ἐϛὶν ἡ κατέχυσα ταραχὴ, γνώσης ἀκρασίας μὲ κόρον, κόρε δ' ὕβρεν. Ἀνθελκόμεν@ δὲ καὶ ἀντιαπώμεν@ πρὸς ἑκατέρε μέρης ὧδε κἀκεῖσε, τί χρὴ δρᾶν ἠπόρει· ζκοπεμένῳ δ' αὖτ' θεαπίζεδαι τάδε, "Βάδιζε ταχέως, ἐνθένδε καδάϐηθι, πρὸς ἀνομίαν ἔαπδσεν ὁ λεὼς, χειροποίητον καδασκευάσανδες ταυρόμορφον θεὸν, καὶ θεὸν, προσκυνῶσι καὶ θύσαι, ὧν εἶδον καὶ ὧν ἤκυσαν απάντων ὅσα ζυμϐαίνει πρὸς ὁσίϐειαν ὁκλαθόμενοι." Καδαπλαγεὶς δ' καὶ ἀναϗαθεὶς [l] πιϛῶσαι ἀπίϛοις πράξεσι, καὶ οἷα μεσίτης καὶ [m] ἀμφιλακὴς, ὁκ ὀρθὺς ἀπεπήδησεν, ἀλλὰ πρότερον τὰς ὑπὲρ τοῦ ἔθνες ἱκεσίας καὶ λιτὰς ἐποιεῖτο, ζυγνῶναι τῶν ἡμαρτημένων δεόμεν@. Εἶτ' ἐξομνισάμεν@ ὁ ἡδεμὼν καὶ ϖαδητὴς τ ἡγεμόνα, ἐπαγῆναι χαίρων ἅμα καὶ καδηφῶν· ἐγεγήθει μὲ γὰ τῳ ἱκεσίαν τοῦ θεοῦ προσειμένε. Ζωνοίας δ' καὶ καδηφείας μεϛὸς ἦν, οἰδὼν ὅτι τῇ τοῦ πλήθες ϖαρανομίᾳ. Γενόμεν@ δ' ἐν μέσῳ τοῦ ϛρατοπέδε, καὶ τὴν [n] ἐξαπιναίαν ἐκδιαίτησιν τοῦ πλήθες θαυμάσας, καὶ ὅσον ψεῦδ@ αὐθ' ὅσης ἀληθείας ὑπηλλάξαντο, καδιδὼν ὁκ εἰς πάντας τῳ νόσον ἀφιλμένε, ἀλλὰ καί τινας ὑγιαίνοντας ἔτι καὶ μισοπονήρῳ πάθει χρωμένης, βκλόμεν@ διαγνῶναι τάς τε αἰτίας ἔχοντας, καὶ τοὺς ὅλῃ τῇς ϖεπεραλμένοις δυσχεραίνοντας, καὶ εἰ ἤδη τινὲς ἁμαρτόντες μεταγνοοῦσι, κηρύττει· τὸ δ' ἦν ἄρα βάσαν@ ἀκριϐὴς τ ἑκάϛε διανοίας, ὡς ἔχοι ϖρός τε ὁσιότηδα καὶ τἀναντίαν. ο Τίς γὰ, φησὶ, ϖρὸς [p] κύριον, ἴτω ϖρός με. Βραχὺ μὲ τὸ λεχθὲν, μεγάλη δ' ἡ ἔμφασις· ἔϛι γὰρ τοιόνδε τὸ δηλούμενον· εἴ τις μηδὲν τ χειροποιήτων, μηδ' ὅσα ὑμητὰ νομίζει θεὸς, ἀλλ' ἕνα τ ἡγεμόνα τ ὅλων, ἐμοὶ ϖροσίτω. Τῶν μὲ ἓν ἄλλων, οἱ μὲ ἕνεκα τοῦ τ Αἰγυπτιακὸν ἐζηλωκέναι τύφον, ἀφλωιάζοντες οὐ ϖροσεῖχον τοῖς λεγομένοις. Οἱ δὲ φόϐῳ κολάσεως ἴσως ἐγγυτέρω ϖροσελθεῖν ὁκ ἐθάρρυν, ἢ τῳ ὁκ Μωσέως τίσιν δεδιότες, ἢ τῳ ὁκ τοῦ πλήθες ἐπανάσασιν· ἀεὶ γὰρ οἱ ϖολλοὶ τοῖς μὴ ζωαπονοσμένοις ἐπιτίθενται· μία δὲ [q] ἐξ ἁπάντων ἡ λεγομένη Λευιτικὴ φυλὴ, τοῦ κηρύγμα@ ἐπακόσασα, καθάπερ ἀφ' ἑνὸς ζωθήμα@ ἔθει μετὰ ϖολλῆς ϖροδυμίας, τῇ ϖοδωκείᾳ τῳ ϖροθυμίαν ἐπιδεικνυμένη, καὶ τὴν ὀξύτηδα τ εἰς ὁσίϐειαν ψυχικῆς ὁρμῆς.

[k] ἀναέρθρε] Heſych. v. θρᾶς—ἢ τεθραυσμένη φωνή. Forſan ex Philone ſcribendum ἀναέρθρ@. Apud eundem v. θρᾶς, ὁ μὲ ϖρόσω@ ἦν@. Melius ἄσημ@ ἦν@ ſcribitur ex hoc loco. Ita idem v. θρύλημα vel θρεμμάδα, ἄσημοι φωναί. Vide etiam Suid. v. θρᾶς.

[l] πιϛῶσαι] Ita ſcribo pro πιϛοῦσι, ex Cod. Med. Cujus etiam fide expunxi καὶ poſt πράξεσι· vel forſan ſcribendum, ἀναϗὰς πιϛοῦσι.

[m] Ἀμφιλακὴς] Ita MSS. pro διαλλακτὴς. Heſych. v. Ἀμφιλακὴς, φιλιωτὴς, μεσίτης, &c. Vide eundem v. διαλλακτὴς.

[n] ἐξαπιναίαν] Sic MS. Med. pro ἐξαπιναίως.

[o] τις] Ita ſcribo ex MSS. Editi εἴ τι. Vide locum parallel. p. 694. τὶς ἐϛιν ὁ μὴ ϖλαίῳ ϖεφσευιχθεὶς; ϖᾶς ὁ τοιδτ@ ϖεφσίτω ϖρός με.

[p] κύριον] Rectius κυρίου· quod etiam ſcribitur in verſionis Græcæ Editione Complutenſi.

[q] ἐξ] Reſtitui ex MSS.

ὁρμῆς. Οὓς ἰδὼν Μωϋσῆς, ὥσπερ ἀπὸ βαλβίδος ἀμιλλωμένους· "Εἰ μὴ μόνον τοῖς σώμασιν, εἶπεν, ἐπισπεύδετε τὴν πρὸς ἡμᾶς ἄφιξιν, ἀλλὰ καὶ τῇ διανοίᾳ, αὐτίκα μαρτυρήσεσθε." Ξίφος ἀναλαβὼν ἑκάστου τὰς μυρίων ἄξια θανάτων εἰργασμένους, οἳ τὴν ἀληθῆ θεὸν καταλιπόντες, τὰς ψευδωνύμους ἐδημιούργησαν, φθαρταῖς καὶ γενηταῖς οὐσίαις τὸ τοῦ ἀγενήτου καὶ ἀφθάρτου πρόσρησιν ἐπιφημίσαντες, συγγενεῖς καὶ φίλους ἀποκτείνατο, φιλίαν εὐσέβειαν ὑπολαβὼν εἶναι μόνην ἀνδρῶν ἀγαθῶν ὁσιότητα. Οἱ δὲ τῷ παραίνεσιν ἑτοιμότατα φθάσαντες, ἐπεὶ καὶ τὰς γνώμας ἔτυχον ἠλλοτριωμένοι, σχεδὸν ἀφ' ὧν τὸ ἀδικούμενον γνόμενον εἶδον, ἀναιρέσιν ἡδέως εἰς τρισχιλίους τῶν πρὸ μικροῦ φιλτάτων. Κειμένων δ' ἐν ἀγορᾷ μέσῃ τῶν σωμάτων, ἡ πληθὺς θεασαμένη τὸν μὲν οἰκτίσατο, τὸ δὲ τῶν κτεινάντων ἔνθερμον ἔτι καὶ μεσὸν ὀργῆς ἀδάκτημα καταδείσασα, φόβῳ νουθετεῖται. Μωϋσῆς δὲ τὴν ἀρετὴν ἀποδεξάμενος, γέρας ἐπενόησε καὶ ἐβεβαίωσε τῇ πράξει τὸ οἰκεῖον· Ἔδει γὰρ τοὺς ὑπὲρ θεοῦ τιμῆς ἑκόντιον πόλεμον ἀραμένους, καὶ βραχεῖ καιρῷ καλῶς θωκότας, ἀξιωθῆναι τῆς θεραπείας αἰωνίου, λαχόντας ἱερωσύνης.

Ἐπεὶ δ' οὐ μία τάξις τῶν ἱερωμένων, ἀλλ' οἷς μὲν ἐπιτέτραπται τὰ περὶ τὰς εὐχὰς καὶ θυσίας καὶ τὰς ἄλλας ἱερουργίας, ἄγειν τὸν ἀδύτων ἴασιν· οἷς δὲ τούτων μὲν οὐδέν, ἐπιμέλεια δὲ καὶ φρουρὰ καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ τοῦ τε ἱεροῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ, ὃς Νεωκόρους ἔνιοι καλοῦσιν· ἡ πολλοῖς πολλαχοῦ μυρίων κακῶν αἰτία γενομένη περὶ πρωτείων ἔριδος, ἐπεπόλασε καὶ ταύταις, τῶν νεωκόρων ἐπιθεμένων τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τιμὴν ἐκείνων ἀφαιρεῖσθαι βουλομένων· καὶ τοῦτ' οὐμαρῶς ἤλπισαν ἔσεσθαι, πολλαπλασίους τὸ ἀριθμὸν ὄντες. Ὑπὲρ ᾧ δὴ μὴ δοκεῖν ἰδίᾳ γνώμῃ νεωτερίζειν, καὶ τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν δώδεκα Φυλῶν συμφρονεῖν ἀναπείθουσιν, ἧς πολλοὶ τῶν εἰκαιοτέρων ἐπηκολούθησαν, ὡς ἔχειν δυναμένην πρεσβεῖον ἡγεμονίας. Μέγαν τοῦτον ἐπήρτισε Μωϋσῆς ἔγνω φυόμενον καθ' αὑτοῦ· τὸν γὰρ ἀδελφὸν ἀρχιερέα καὶ τὰ χρησθέντα λόγια ἤρητο· διέκειντο δ' ἦσαν, ὡς τὰς μὲν χρησμὰς ἐπιψευσάμενον, ποιησάμενον δὲ τὴν αἵρεσιν διὰ τὴν οἰκειότητα καὶ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν εὔνοιαν. Ἐφ' οἷς εἰκότως ἀνιαθεὶς, εἰ μὴ μόνον ἀπιστεῖται διὰ τοσούτων ἐλέγχων τὴν ἑαυτοῦ πίστιν ἐπιδεικνύμενος, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἔρ-

pietatem impetum significans. Quos ubi Moses vidit velut à carceribus emissos contendere: "Ecquid non tantum, inquit, corporibus isto ad me celeretis adventu, verum etiam animis, mox ostendetis." Sumpto quisque in manus ferro, homines mille neces meritos suo facinore, qui veri Dei desertores & transfugæ, falsi nominis Deos sibi finxerunt, caducis & nativis naturis vocabulum Ingeniti & Immortalis attribuentes, propinquos & necessarios interficito; propinquitatem & necessitudinem existimans unam proborum virorum religionem atque pietatem. Illi dicto citius, quando animis erant alienioribus ex quo ferè scelus illud viderant, puberes numero ad tria millia paulò ante charissimos obtruncant. Quorum cadaveribus cum forum medium constratum multitudo videret, eorum vicem miserata, & percussorum fervidam adhuc audaciam & iracundiæ plenam verita, terrore corrigitur. Moses approbata fortitudine præmium excogitavit & confirmavit facto accommodatum; oportebat enim eos, qui pro honore Dei voluntarium bellum suscepissent, & temporis momento prosperè gessissent, mandato sacerdotio, *perpetuâ* Dei cerimonia munerari.

Sed cum ordo non esset unus sacerdotia gerentium, verum alii præessent precibus & sacris, aliisque sacrificiorum ritibus, quibus ad penetralia accedere fas erat: aliis nullum harum rerum munus commissum esset, sed curatio & custodia mandata noctu & interdiu fani, & quicquid in eo erat, quos Æditimos nonnulli vocant: illa de principatu contentio & seditio, quæ multis sæpenumero infinitorum malorum causa fuit, hîc etiam exorta est, æditimis in sacerdotes coortis, & eorum honores intercipere conantibus: idque sibi ex facili fore sperarunt, cùm essent multis partibus plures. Ne autem sua privatim sententia rebus novis studere viderentur, antiquissimam duodecim tribuum ad consensionem & conspirationem pelliciunt, cujus auctoritatem plerique leviores sequuti sunt, proinde quasi in ea esse posset imperandi principatus. Gravem istam oppugnationem in se parari Moses sensit, cum præsertim fratrem pontificem ex editis oraculis legisset, insimulareturque quod oracula ementitus esset, & eum pro fraterna propinquitate & benevolentia designasset. Quibus pro eo ac par erat dolore affectus, si non solum in suspicionem ipsius veniret

[r] μαχεσησεσθε] MSS. Coisl. Aug. & Med. μαρτυρησετε.

[s] συγγένειαν] Egregia hæc sententia repetitur à Nostro infra p. 723. ἡ δ' ἀνωτάτω συγγένεια ἰσότιμος μία, καὶ νόμῳ ὁ αὐτὸς καὶ εἷς θεός. Idem p. 796. φίλων καὶ συγγενῶν, scribe φίλων καὶ συγγενὲς, ἢ τὸ θεοφιλὲς νομίζοντες. Vide etiam lib. de Const. Princ. p. 723. de Sacrificant. p. 855. Consimile dictum Dom. Nost. Matt. xii. 50. Huc quoque refer illud Plinii in Panegyr. *Hunc tibi conjunctissimum, quem diis similimum inveneris.*

[t] ἑτοιμότατα] MS. Med. ἑτοιμότητι, idque melius, ut videtur.

[v] ἀξιωθῆναι] Ex loci sensu deesse videtur, αἰωνίου.

[x] ὑμαρῶς] Melius, forsan, ὑμαρὲς.

[y] εἰκαιοτέρων] Ita MSS. pro οἰκειοτέρων in Editis, quod etiam sensu loci confirmatur. Vide lib. de Joseph. p. 544. & de Præm. p. 913. Id quoque interpreti Turnebo visum.

fides cujus tanta documenta dederat, verum etiam facta ad honorem Dei ſpectantia improba calumnia culparentur, quæ vel ſola mererentur, ut hominem aliis in rebus mendacem & fallacem, veracem eſſe oporteret (eſt enim veritas Dei comes) oratione eos de ſuo inſtituto docendos eſſe non putavit, gnarus arduum eſſe factu de præcepta opinione homines demovere: ſed precari Deum cœpit, ut luculenta eis documenta ederet, nihil ipſum in ſacerdotii creatione mentitum eſſe. Deus autem imperat, ut duodecim virgas tribuum numero pares ſumat, undecimque ex iis principis cujuſque tribus nomine inſcribat, reliquam fratris & pontificis, deinde ad templum in penetrale perferat: ille cum imperio paruiſſet, eventum expectabat. Poſtridie ejus diei, oraculo percuſſus, omni populo adſtante ingreditur, & virgas effert reliquas, nihil illas quidem immutatas, unam verò nomine fratris inſcriptam inſigni miraculo novatam. Nam velut generoſa ſtirps, tota ſtatim frondeſcere pubereque cœpit, & fructu fœcundo ingraveſcere: nuces autem erant, quæ contrariam aliis fructubus naturam ſortitæ ſunt. Nam in pleriſque, uva, oliva, malo, ſemen & quod eſculentum eſt differunt, ipſis etiam locis diſcluſa, cùm eſculentum quod eſt, foris ſit, ſemen intus includatur. At in nuce idem & ſemen eſt & quod eſculentum eſt, utriſque in unam ſpeciem concretis, unaque intus regio eſt, munita & duplici obvallata ſepto, uno è cortice bene profundo, altero è putamine, quod nihil à ligneo domicilio abeſt: unde etiam perfectam virtutem adumbrat. Quemadmodum enim in nuce idem eſt principium & finis (nam principium eſt, quia ſemen, finis quia fructus) ita quoque in virtutibus comparatum eſt, cum in unam quanque conveniat, ut principium & finis ſit: principium, quòd non ex alia poteſtate, ſed ex ſeipſa naſcatur: finis, quod ad eam vitam quæ è natura vivitur, contendat. Una hæc cauſa eſt, altera refertur majoris quàm ſuperior ſignificationis. Quod in nuce eſt corticium, amarum eſt: intus quod obductum eſt tanquam ligneum vallum, valde rigidum & firmum, quibus utriſque nucleus incluſus, in promptu non eſt. Eam eſſe voluit notam animi ſeſe exercentis, qua ad virtutem hortandum putavit, docens in laborem neceſſariò prius incurrendum. Amarum autem, rigidum, durum eſſe conſtat eum laborem unde bonum exiſtit, ut

γοις ἄπιρ ἀναφίρι) πρὸς θεῦ τιμὴν, δι' ἃ μόνα καὶ τ' ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ ἦθ@ καλ]ψδσμένον, ἀναλ]καῖον ἦν ἀληθεύειν· ἀλήθεια γὰς ὀπαδὸς θεῦ· λόγοις μὲ ἀναδιδάσκειν πρὶ τῆς ἑαυτῦ προαιρίσεως οὐκ ἐδοκίμαζε, τὸ μὲ]απείθειν ἐπιχειρεῖν τὰς πρακ]αληφθίν]ας ἐναντίαις δόξαις ἀγαλίον εἰδώς· ἱκετεύει ἢ τ' θεὸν ἐμφανεῖς ἀποδείξεις αὐτοῖς ποιήσαχεῖν περὶ τῦ μηδὲν ἐψευσθ]αι τὴν τ' ἱερωσυνης αἵρεσιν. Ὁ ἢ p. 680.
κελεύει δώδεκα ῥάβδυς λαβεῖν, τ' φυλαῖς ἰσαρίθμυς· κ] τὰ μὲ τ' ἄλλων ὀνόμα]α φυλάρχων ἐπιγρά]ψαι τ' ἑνδεκα, τῇ ἢ λοιπῇ τὸ ᾱ ᵃ ἀδελφῦ κ] ἀρχιερέως, εἶτ' εἰς τ' ναὸν ἄχρι τῶν ἀδύτων εἰσενε]κεῖν. Ὁ ἢ τὰ προσαχθέν]α ποιήσας ἐκαρποδόκη τὸ ἀποβησόμενον. Τῇ δ' ὑςεραίᾳ λογίῳ πλησχθεὶς, ἅπαν]@ τῦ ἔθνυς ᵃ προσῶτ@, εἰσέρχε), κ] τὰς ῥάβδυς ἐκκομίζει, τὰς μὲ ἄλλας ἀδὲν ]διάφορον ἐχούσας, μίαν δ' ἐφ' ἧς τέκνομα ἐπεγέγρα]το ταδελφῦ τεθαυμα]ργημένυ. Οἷα γὰ φυτὸν ὑγρὸς, ἅπασα ᵇ νέυς βλασὸς ἐξέφυσε, κ] ὑπ' ὀφρείας καρπῶν ἔβρυθεν· οἱ ἢ καρποὶ κάρυα ἦσαν, ἃ φύσιν ἐναντίαν ἔχ] τοῖς ἄλλοις. Ἐπὶ γὰ τ' πλείσων, ]αφυλῆς, ἐλαίας, μήλων, διαφέρει τὸ σπέρμα καὶ τὸ ἐδώδιμον, ᵇᵇ ἃ ]διαφέρον]α τόποις χωρίζε). Τὸ μὲ γὰ ἔξω, τὸ ἢ σπέρμα ἔισω κα]αχέκλεισαι· τῷ ἢ καρύῳ ταὐτόν ἐσι τό, τε σπέρμα κ] τὸ ἐδώδιμον, ἀμφωτέρων εἰς μίαν ἰδέαν ἀποκρυθέν]ων, κ] τόπ@ εἷς ὁ ὅλ@ ὠχυρωμέν@, κ] πεπεφραγμέν@ ἔρκει διπλῷ, τῷ μὲ ὀκ φλοιῷ πάνυ βαθέ@, τῷ δ' ὑδὲν ἀποδέον]ι ξυλίνῳ κα]ασκευάσμα]@, ἀφ' ἧ τελείαν ἀρετὴν αἰνίτ]ε). Ὥσπερ γὰ ἐν καρύῳ ταὐτόν ἐσιν ἀρχὴ κ] τέλ@, ἀρχὴ μὲ ἡ σπέρμα, τέλ@ ἢ ἡ καρπός· ἔτως ἔχει καὶ ]ὅλ]ι τῶν ἀρε]ῶν· ἑκάσῃ γὰ ]συμβέβηκεν εἶναι κ] ἀρχὴν ἅ τέλ@· ἀρχὴν μὲ, ὅτι ὐκ ἐξ ἑτέρας δυνάμεως, ἀλλ' ἐξ ἑαυτῆς φύε)· τέλ@ ἢ, ὅτι πρὸς αὐτὴν ὁ κ] φύσιν βί@ πεφύκει. Μία μὲ αἰτία ἥδε· λέγε]αι ἢ κ] ἑτέρα τῆς προτέρας ἐμφαν]ικωτέρα. Καρύυ τὸ μὲ φλοιῶδες ἐσι σικρὸν, τὸ δ' ἔισω πεπεισμένον ὡσανεὶ ξύλινον ἔρκ@, ᶜ σρυφνὸν εὖ μά]α καὶ κρα]αιὸν, οἷς ἀμφοτέρους ὁ καρπὸς ἐ]κα]αχεκλεισμέν@ ὐκ ἔσιν εὐληπ]@. Τῦτο ποιεῖται σύμβολον ἀσκητικῆς ψυχῆς, ἀφ' ἧ προ]ρέπειν αὐτὴν οἴε]αι δεῖν ἐπ' ἀρετὴν, ἀναδιδάσκων ὅτι ᵈ πόνῳ ᵉ προευ]υχεῖν ἀνα]καῖον· σικρὸν ἢ κ] ἀντιτυπὲς κ] ]σκληρὸν ὁ πόν@, ἐξ ἧ φύε]αι ταγαθὸν, ἧ χάειν ἡ μαλακισέον. Ὁ

μὲν

ᵃ ἀδελφῦ] Aliter Joſeph. Ant. lib. iv. c. 4. qui docet nomen tribus Leviticæ, non Aaronis fuiſſe inſcriptum, κομίζουσιν οἵτε ἄλλοι κ] Ἀαρὼν ἐπιγρά]ψας Λευΐτου ἐν τῇ βακ]ηρίᾳ. Atqui Noſtro ſuffragatur Textus ſacer Num. xvii. 2.

ᵃ προσῶτ@] Melius ſcribitur, παρεσῶτ@. Sic infra p. 685. παρεσηκὼ ἢ σύμπασα ἡ πλη̃θύς.

ᵇ νέυς] Ita MSS. pro ὗθύς.

ᵇᵇ ἃ ]διαφέρον@] Melius, ut videtur, MS. Med. ]διαφέρον@ ἢ.

ᶜ σρυφνὸν] Nonnulli Codices σίφον, ſed nil videtur mutandum. Vide Heſych. v. σρύφνα.

ᵈ πόνῳ] Citantur hæc uſque ad μακαριότη@, à Johanne Monacho inedit. ex Philone tit. περὶ φιλίργων. Item ab Anonymo in Codice Barocciano Num. 42.

ᵉ προευ]υχεῖν] Joh. ibid. τὸ πόνῳ κ]ηθὶς τυ]χάν] ἀνα]καῖον. Ibidem ſcribitur, κα]αμαλακισίον.

μὲν γὰρ τὸ πόνον φεύγων, φεύγει καὶ τἀγαθά· ὁ δ' αὖ τλητικῶς καὶ ἀνδρείως ἐκφερόμενος τὰ δυσκαρτέρητα, ἐπείδει πρὸς μακαριότητα. Οὐδὲ γὰρ ἀκρατοδιαίτοις καὶ τῇ ψυχῇ ἐκλελυσμένοις, καὶ τὸ σῶμα διαῤῥέουσιν ἐκ τῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀδιαστάτου θρύψεως, ἀρετὴ πέφυκεν ἐνδιαιτᾶσθαι· κακομοίρῃ γὰρ μεταν[cc]ίσασα, πρότερον ἀπόλειψιν κτησαμένη, πρὸς τὴν ἀρχοντα [f] τὸν ὀρθὸν λόγον. Ἀλλ' εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, ὁ φρονήσεως καὶ σωφροσύνης, p. 681. ἀνδρείας τε καὶ δικαιοσύνης ἱερώτατον θίασον ἀσκητὰς μεταλαβεῖν, καὶ ὅσοι τὸν αὐστηρὸν καὶ κληροδίαιτον βίον ἐγκρίτειάν τε καὶ καρτερίαν ζηλοῦσι, καὶ ἀτελείᾳ καὶ ὀλιγοδείᾳ· δι' ὧν τὸ κυριώτατον ἐν ἡμῖν, ὁ λογισμὸς, εἰς ὑγίειαν ἄνοσον καὶ ἕξιν ἐπιδίδωσι, καθελὼν τὸ βαρὺ τοῦ σώματος ἐπιτείχισμον, ὃν οἰνοφλυγίαι καὶ ὀψοφαγίαι καὶ λαγνεῖαι καὶ ἄλλαι ἀπλήρωτοι ἐπιθυμίαι, ζωεκρότησαν, γλυκήσασαι τῷ ἀντίπαλον ἀσχινοίας πολυσαρκίαν. Λέγε[ται] μὴν καὶ τὸν ἐν ἔαρι βλαστάνειν εἰωθότων δένδρων ἡ ἀμυγδαλῆ πρῶτον ἀνθεῖν διαγγελιζομένη φορὰν ἀκροδρύων, καὶ ὕστατον φυλλορροεῖν, τῷ ἐπιτειον πρὸς μῆκιστον ἐκτείνασα τὸ χλόης διαγηρᾶν, ὧν ἑκάτερον ποιεῖται σύμβολον τῆς ἱερατικῆς φυλῆς· αἰνιττόμενον ὅτι καὶ πρώτη καὶ ὑστάτη τοῦ σύμπαντος ἀνθρώπων γένους ἀνθήσει, καθ' ὃν ἂν χρόνον δέξῃ τὸ θεῖον ἐαρινοῖς τροπαῖς ἐξομοιῶσαι τὸν ἡμέτερον βίον, ἀνελόντι τῷ ἐπιβύλῳ καὶ τοῦ κακοδαιμονεῖν πηγὴν πλευξίαν.

Ἐπειδὴ τοίνυν τῷ τελειοτάτῳ ἡγεμόνι τέτταρα δεῖν ἔφαμεν προσεῖναι, βασιλείαν καὶ νομοθετικὴν ἕξιν καὶ ἱερωσύνην καὶ προφητείαν, ἵνα διὰ μὲν τῆς νομοθετικῆς προσάτῃ ἃ [g] δεῖ, καὶ ἀπαγορεύῃ ἃ μὴ δεῖ πράττειν· διὰ δὲ τῆς ἱερωσύνης, μὴ μόνον τὰ ἀνθρώπεια, ἀλλὰ καὶ τὰ θεῖα διέπῃ· διὰ δὲ τῆς προφητείας, ὅσα μὴ λογισμῷ καταλαμβάνε[ται], θεσπίζῃ. Διειλεγμένοι τοῖς πρώτων τελῶν, καὶ ἐπιδεδειχὼς Μωϋσῆν ἄριστον βασιλέα καὶ νομοθέτην καὶ ἀρχιερέα, τὸ τελευταῖον ἔρχομαι δηλώσων, ὅτι καὶ προφητῶν γέγονε δοκιμώτατος. Οὐκ ἀγνοῶ μὲν ὅν, ὡς πάντα εἰσὶ χρησμοὶ, ὅσα ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπ[ται], χρηθέντες δι' αὐτοῦ· λέξω δὲ τὰ [h] ἰδιαίτερα, πρότερον εἰπὼν ἐκεῖνο· τῶν λογίων γάρ, τὰ μὲν ἐκ προσώπου θεοῦ λέγε[ται] δι' ἑρμηνέως τοῦ [i]θείου προφήτου· τὰ δ' ἐκ πυθέσεως καὶ ἀποκρίσεως ἐθεσπίσθη· τὰ δ' ἐκ προσώπου Μωϋσέως ἐπιθειάσαν[τος], καὶ ἐξ αὐτοῦ καταληφθέν[τος]. Τὰ μὲν οὖν πρῶτα, ὅλα δι' ὅλων ἀρετῶν θείων δείγματ' ἐστὶ, τοῦ τε

lentè & molliter agendum non ſit. Nam qui laboris eſt fugitans, is à bono refugit: contra qui toleranter & fortiter perfert ea quorum perpeſſio moleſta eſt, is ad felicitatem contendit. Neque enim cum hominibus voluptariis & animo effœminatis & corpore diffluentibus ex quotidianis & perpetuis deliciis, virtus commercium habere ſolet, atque ex mala tractatione fugâ prius adornatâ, ad principem, rectam ſcil. rationem, demigrat. Sed ſi verum dicendum eſt, ſanctiſſimum prudentiæ & temperantiæ, fortitudinis & juſtitiæ ſodalitium ultro experientes & induſtrios aſſectatur, eoſque qui aſperam & duram vivendi diſciplinam, qui continentiam & tolerantiam cum frugalitate & parſimonia ſequuntur, quibus ratio quæ in nobis principatum habet, ad ſalubrem ſanitatem & habitus bonitatem convaleſcit, gravi illa corporis munitione everſâ, quam vinolentia, cupedia, venus, & aliæ inexplebiles libidines excitarunt, animo adverſariam procreantes multæ carnis pulpam. Ferunt autem omnium arborum, quæ vere frondent, primam florere amygdalam, proventum baccarum nunciantem, eandemque frondes amittere poſtremam, longiſſimè ſenectutis ſuæ viriditatem prorogantem, quorum utrunque inſigne facit ſacerdotalis tribus: tacitè denuncians eam & primam & ultimam univerſi hominum generis florituram, quandocunque Deo placitum erit, vernis converſionibus ſimilem reddere noſtram vitam, pernicioſa illa aviditate, calamitatis fonte, ſublata.

Quoniam autem in perfectiſſimo imperatore, res quatuor ineſſe debere diximus, regnum, legiſlationis facultatem, ſacerdotium, vaticinationem, ut per regnum imperii majeſtate valeat, per legiſlationem, quod opus eſt facto præſcribat, quod non oportet, prohibeat: per ſacerdotium, non ſolum rerum humanarum verum etiam divinarum curam gerat: per vaticinationem quæ ratione percipi nequeunt præcinat: ac de primis tribus diſputavimus, Moſemque oſtendimus optimum regem, legiſlatorem, pontificem, ad poſtremum accingor, ut eum unum prophetarum ſpectatiſſimum fuiſſe planum faciam. Nec equidem ignoro omnia quæ ſacris literis mandata ſunt oracula eſſe ab ipſo effata: verum quæ propria peculiariaque magis ſunt, ea memorabo, illud præfatus: oracula partim ex perſona Dei interprete divino propheta referri, partim per interrogationem & reſponſionem concini, partim ex Moſis perſona inſtinctu divino afflati & intus correpti. Ergo prima illa virtutum Dei tota declarationem habent, propitiæ

[cc] μεταν[ι]σασ[α]] Scribendum μετανίσα].
[f] τὸν ὀρθὸν λόγον] Ita MSS. Coiſl. & Linc. Editi ὀρθῶν λόγων.
[g] ἃ δεῖ] Sequebatur in Editis ποιεῖν, quod expunxi fide Co-

dicum.
[h] ἰδιαίτερα] MSS. Coiſl. & Aug. ἴδια.
[i] θείου] Delendum videtur. Deeſt enim in MSS. & forſan redundat.

& be-

& beneficæ, quibus cum mortales omnes ad integritatem & probitatem inſtituit, tum verò vel maximè cultores ſui, quibus viam ad felicitatem ferentem munit. Secunda admixtionem quandam & communicationem habent, interrogante, quibus de rebus quærebat, vate, reſpondente & docente Deo: tertia legiſlatori tribuuntur, cui præſagiendi virtutem Deus impertierat ad futuri prædictionem. Ac prima quidem illa quæ majora ſunt, quàm ut ab homine laudentur, prætermittenda ſunt, cùm præſertim vix à cœlo ipſo & mundo, atque adeo ab univerſa rerum natura pro merito commendari queant: quæ quidem etiam per interpretem referuntur, cum interpretatio & vaticinatio differant. De ſecundis mox explicare pergam, tertiam eis ſpeciem attexens, in qua divinus furor loquentis apparet, ex quo præcipuè & propriè vates exiſtimatur. Sed per promiſſum hinc exordiendum: loci quatuor ſunt per interrogationem & reſponſionem ſcitis oraculorum ſanciti, mixtam quandam habentes poteſtatem; partim enim vates interrogans divino furore concitatur, partim rerum parens profatur, ſermone & reſponſione eum dignatus. Ac primus quidem non modo Moſem unum qui unquam fuerunt ſanctiſſimum & religioſiſſimum, verum etiam quemcunque qui paulum modo pietatis deguſtaſſet, irritaſſet. Homo quidam hibrida, diſſimilibus creatus parentibus, Ægyptio patre, matre Judæa, à patriis matris inſtitutis deſciverat, & ad Ægyptiacam, ut ferunt, & paternam impietatem deflexerat. Soli enim omnium gentium Ægyptii, terram tanquam quadam munitione in cœlum obvallarunt, divino honore & dignatione eam proſequentes, cœlo nullum honorem eximium tribuentes: proinde quaſi ante regiam ultimas oras colere conveniat. Nam in mundo auguſtiſſima regia eſt, cœlum: ora ultima, terra, illa quidem per ſe ſtudio digna, verum cum æthere comparata, tanto deterior poſteriorque, quanto tenebræ lumine, nox die, interitus immortalitate, mortalis Deo. Nam cum regio illa non cæterarum more imbribus irrigetur, ſed annuis fluminis incrementis ſtagnare ſoleat, Nilum commentitium Deum ratione quadam indigitant Ægyptii, ut æmulum cœli, ac de regione ſua honorificè prædicant. Ergo homo ille mixti generis cum uno perſpicacis & eruditi generis *Iſraelitici ſcil.* altercans, cùm per iram exiſſet è poteſtate, & impietatis Ægyptiacæ æmulus eſſet, à

ἴλεω καὶ διεργέτιδα, δι' ὧν ἅπαντας μὲ ἀνθρώπους πρὸς καλοκἀγαθίαν ἀλείφει· μάλιστα δὲ τὸ θεραπευτικὸν αὐτοῦ γένος, ᾧ τιν πρὸς δαιμονίαν ἄγνοιαν ἀνατέμνει ὁδόν. Τὰ δὲ δεύτερα μίξιν ἔχει καὶ κοινωνίαν, πυνθανομένου μὲ ἃ προφήτης περὶ ὧν ἐπεζήτει, ἀποκρινομένου δὲ τοῦ θεοῦ καὶ διδάσκοντος. Τὰ δὲ τρίτα ἀνατίθεται τῷ νομοθέτῃ, μεταδόντος αὐτῷ τοῦ θεοῦ τὸ προγνωστικῆς δυνάμεως, ἢ θεατιεῖ τὰ μέλλοντα. Τὰ μὲ δὴ πρῶτα ὑπερθετέον· μείζονα γάρ ἐστιν ἢ ὡς ὑπ' ἀνθρώπου τινὸς ἐπαινεθῆναι, μόλις ἂν ὑπ' οὐρανοῦ τε καὶ κόσμου, καὶ τὰ τ' ὄλων φύσεως ἀξίως ἐγκωμιαθέντα, καὶ ἄλλως λέγεται ὡσανεὶ δι' ἑρμηνέως· ἑρμηνεία δὲ καὶ προφητεία διαφέρουσι. Περὶ δὲ τῶν δευτέρων αὐτίκα πειράσομαι δηλοῦν, ζωυφήνας αὐτοῖς καὶ τὸ τέλειον εἶδος, ἐν ᾧ τὸ τοῦ λέγοντος ἐνθουσιῶδες ἐμφαίνεται, καθ' ὃ μάλιστα καὶ κυρίως νενόμισαι προφήτης. Τῆς δ' ὑποκρίσεως ἀρχεῖον ὧδε· τέτταρές εἰσι τόποι διὰ φύσεως καὶ ἀποκρίσεως χρησμοῖς νομοθετηθέντες, μικτὴν ἔχοντες δυνάμιν· τῇ μὲ δὴ ὁ προφήτης ἐνθουσιᾷ πυνθανόμενος· τῇ δ' ὁ πατὴρ θεατίζει, λόγου καὶ ἀποκρίσεως μεταδιδούς. Ἔστι δὲ πρῶτον, οὐ μόνον ἔτι Μωϋσῆν ἐσιώταλον καὶ θεοφιλέστατον τῶν πώποτε γνωμένων, ἀλλὰ καὶ τὸν ὅλῃ βραχὺ γοῦν ἁμύναντα εὐσεβείας [k] ὤργισεν. Ἐξ ἀνομοίων τις γνόμενος ἄνθρωπος νόθος, Αἰγυπτίᾳ μὲ πατρὸς, μητρὸς δὲ Ἰουδαίας, [l] ὃς τῆς μὲ ταύτης πατρίων ἐθῶν ἠλόγησε, πρὸς δὲ τὴν Αἰγυπτιακὴν, ὡς λέγος, ἀπέκλινεν ἀσέβειαν, τὴν τ' ἀνδρῶν ζηλώσας ἀθεότητα. Μόνοι γὰρ ἁπάντων τ' ἐθνῶν Αἰγύπτιοι γῆν ἐπετείχισαν οὐρανῷ, τὴν μὲ ἰσοθέων τιμῶν ἀξιώσαντες, τῷ δ' ὄντι γέρας ἐξαίρετον ὑπονείμαντες, ὡς δέον πρὸ τῶν βασιλείων τὰς ἐχάλιας πρέπειν. Ἐν γὰρ κόσμῳ, βασίλειον μὲ ἱερώτατον οὐρανὸς, ἔσχατια δὲ γῆ, καθ' ἑαυτὴν μὲ ἀξιοπάθητος, εἰς δὲ σύγκρισιν ἴσα αἰθέρος ὑπολειπομένη τοσοῦτον, ὅσον σκότος μὲ φωτὸς, νὺξ δ' ἡμέρας, φθορὰ δ' ἀφθαρσίας, καὶ θνητὸς θεοῦ. Τῆς γὰρ χώρας οὐ γεωμετρικῶς καθάπερ αἱ ἄλλαι νεμομένης, ἀλλὰ τῷ ποταμῷ πλημμύραις εἰωθυίας ἀνὰ πᾶν ἔτος λιμνάζεσθαι, θεοπλαστοῦσι τῷ λόγῳ τὸν Νεῖλον Αἰγύπτιοι, ὡς ἀντίμιμον οὐρανῷ γεγονότα, καὶ περὶ τῆς χώρας ζημηγορεῦσιν. Ὁ δὴ μικτὸς ὅτος ἐκεῖνος διενεχθείς τινι τῶν ἀπὸ τοῦ [m] ὁραϊκοῦ καὶ ὀπισημονικοῦ γένους, ἀκράτως ὑπ' ὀργῆς αὐτὸς αὐτοῦ γνώμων, καὶ ἅμα τῆς Αἰγυπτιακῆς ζηλωτὴς ἀθεότητος ὤν, ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν ἔτεινε τὴν ἀσέβειαν, [n] ἐπα-

[k] ὤργισεν] Ita MS. Med. Editi ὠργίασεν· quod etiam Interpreti viſum.

[l] ὃς] Deeſt MSS. & abeſſe poteſt, ſalvo ſenſu.

[m] ὁραϊκοῦ] Ita MS. Med. Idque omnino rectè: ex notatione nominibus Iſrael, quod à Noſtro ſæpius explicatur ὁρῶν θεόν. Vide lib. *Quis Rer. Div. Her.* p. 491, & ibi dicta. Confirmatur quoque à Textu ſacro Lev. xxiv. 10. καὶ ἐμάχαιρα ὁ υἱὸς τῆς Ἰσραηλίτιδος, ὃ ἄνθρωπος ὁ Ἰσραηλίτης.

[n] ἐπαρσίᾳ καὶ σαγῇ] Forſan melius ἐπάρσῳ καὶ σαγῇ· vel ante μιμιασμῷ ſcribe καί. Sic enim MS. Linc. Idque etiam Turnebo viſum in interpretatione.

ἐάτῳ καὶ ἐναγεῖ μεμιασμμήῃ ψυχῇ τε καὶ γλώττῃ καὶ πάσῃ τῇ φωνῆς ἐργανοποιΐᾳ καλαρασάμμῳ δι' ὑπερβολὴν κακῶν, Οὐ μόνον ὑπὸ πάντων, ἀλλὰ μόνων τῶν ἀρίστων εὐλογεῖσθαι θέμις, ὅσοι τὰς τελείας καθάρσεις ἐδίξαντο. Διὸ καὶ θαυμάσας τὴν φρενοβλάβειαν ἅμα τὴν τῆ θράσους ὑπερβολὴν, καίτοι γ' ὑπόπλεως ὢν ὠμότητος καὶ θυμοῦ, καὶ ἑτοίμου αὐτοχειρίᾳ ᵒ διαχρήσασθαι τὸν ἄνθρωπον, ἔδεισε μὴ κυφοτέραν ἀναπράξῃ τιμωρίαν· ἰσόρροπον γὰρ
p. 683 ἐπινοῆσαι πρὸς τοσαύτην ἀσεβείας κόλασιν ἄνθρωπος οὐκ ἂν ἴσχυσεν. Ἐπεὶ ὃ καὶ τῷ μὴ ᵖ σέβοντι θεὸν ἕπεσθαι τὸ μήτε γονεῖς, μήτε πατρίδα, μήτ' εὐεργέτας τιμᾶν· ὁ δὴ ᵠ δὴ πρὸς τῷ μὴ σέβειν, καὶ κακηγορεῖν τολμῶν, τίνα μοχθηρίας ὑπερβολὴν ἀπολέλοιπε; καίτοι καὶ τὸ κακηγορεῖν ἦττον ἐν ζυγκρίσει καλάρας. Ἀλλὰ γλωσσαλγία καὶ ἀχάλινον στόμα ὅταν ἀκούμοις ἀφροσιώναις ὑπηρετῶσι, πάντως τι καινουργεῖται τῆ ἀθέσμων. Ὦ ἄνθρωπε, καλαρᾶταί τις θεόν; τίνα καλῶν ἕτερον θεὸν εἰς τὴν τῆ ἀρᾶς βεβαίωσιν; ἢ δῆλον ὅτι αὐτὸν κατ' αὐτῆς; ἄπαγε βεβήλων καὶ ἀνοσίων ἐνθυμημάτων· καλὸν ἀνίψασθαι τὴν ἀθλίαν ψυχὴν, ἐπηρεασθεῖσαν μὲν ὑπὸ φωνῆς, ᾠμοκόνοις δὲ πῶς ἂν χρησαμένην, αἰσθήσει τυφλῇ. Καὶ ὅτε ἡ γλῶττα τοσοῦτον ἀσέβημα φθεγξαμένη παρείθη, ὅτε τὰ τῆ μέλλοντος ἀκούειν ὦτα ἐπεφράχθη; εἰ μὴ ἄρα καὶ πρόνοιαν τῆς δίκης, ἥτις ὅτ' ἀγαθὸν ὑπερβάλλον, ὅτε μέγιστον κακὸν ἀπισκιάζεσθαι εἰώθασι, πρὸς ἔλεγχον ἐναργέστατον ἀρετῆς ἢ κακίας· ἵνα τὴν μὲν ἀποδοχῆς, τὴν δὲ τιμωρίας ἀξιώσῃ. Διὰ τοῦτο τὸν μὲν εἰς εἰρκτὴν ἀπαχθέντα κελεύει δεθῆναι· πολιᾶται δὲ τὸν θεὸν ʳ ἱλασάμενον τὰς ἀνάγκας τῶν αἰσθήσεων, δι' ὧν καὶ βλέπομεν ἃ μὴ θέμις ὁρᾶν, καὶ ἀκούομεν ὧν μὴ θέμις ἀκούειν, ὅ,τι χρὴ παθεῖν τὸν ἀρετὴν ἀσεβήματος καὶ ἀνοσιουργήματος ἐκλογὴν καὶ ξένην, δηλῶσαι. Ὃν δὲ προσάγει καταλεύσθῆναι, προσήκειν, οἶμαι, δίκην ὑπολαβὼν τὴν διὰ λίθων, κατ' ἀνδρὸς λιθίνου καὶ ἀπόκρεων ψυχὴν ἔχοντος· καὶ ἅμα βουλόμενος πάντας τοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ζωηφάψασθαι τῆς κολάσεως, ἅς ἤδει ζῴδεα ᶠ ταχέως ἐπεγκίνητα καὶ φονῶντας· μόνης δ' ὡς ἔοικε τῆς διὰ βλημάτων ἔμελλον αἱ πᾶσαι μυριάδες ἐφάπτεσθαι.

terra in cœlum impietatem nefandam & ſceleratam inceſtus jactabat, animo contaminato & lingua polluta, totoque vocis inſtrumento eum execrans inſanum in modum, quem ne ab omnibus quidem laudari fas eſt, ſed ab optimis ſolis qui perfecta purgatione luſtrati & expiati ſunt. Proinde vecordiam miratus & audaciæ exuperantiam, quanquam ſtrenua & prompta animi præſentia præditus, & hominem ſua manu confodere cupiens, tamen veritus eſt, ne leviorem exigeret pœnam; parem enim tantæ impietati pœnam excogitare mortalis nemo potuiſſet. Sed cum Deum non veneranti protinus adjunctum ſit, nec parentes, nec patriam, nec bene meritos obſervare, qui præterquam quod non veneratur, etiam appetere maledictis ultrò audet, ecquam pravitatis ſuperlationem reliquit? tametſi maledictum ſi cum execratione conferatur, levius eſt. Petulantia verò linguæ & effrenatum os cùm exlegi ſubſervit amentiæ, planè quiddam deſignatur nefarium. Deum quiſquamne, ô homo, execratur? ecquemnam alium invocans Deum ut diras preces ſanciat? annon ſcilicet eum ipſum contra ſeſe? Apageſis iſta profana & ſcelerata cogitata: optimum factu fuerit miſerum animum elui voce violatum, miniſtris auribus uſum, ſenſu cæco. Nec tamen lingua tam nefaria loquentis reſoluta eſt, nec audituri obturatæ ſunt aures? forſan id juſtitiæ quadam providentia factum eſt, quæ neque bonum eximium, neque maximum malum ad apertiſſimum probitatis & improbitatis argumentum, ulla umbra obſcurari cenſet oportere, ut illam approbatione, hanc animadverſione proſequatur. Itaque illum in carcerem conjectum vinciri imperat, Deumque pace & venia orata neceſſitati ſenſuum reconciliatum, quibus cernimus & audimus quæ cernere & audire nefas, quadam imploratione conſulit, ut ſignificet quam pœnam ſufferre oporteat inventorem impietatis & ſceleris immanis & inuſitati. Jubet eum lapidari Deus, juſtum, ut arbitror, ſupplicium ratus lapidationis, in hominem animi ſaxei & præduri; ſimul omnes illius nationis, quos ſanè quàm aſperè & acerbè id tuliſſe ſciebat, cædemque ſpirare, ſupplicii partem attingere volebat. Tot autem hominum millia ſolam adminiſtrare poterant pœnam *lapidum* jactu conſtantem.

Μετὰ δὲ τὴν τῆ ἀνοσίου καὶ παλαμναίου τίσιν, ἐγεγράφη διάταγμα καινὸν, οὐκ ἄν ποτε προηγουμένης ἀγωγὴν γεγραφῆς, ἀλλ' αἱ ἀπροσδόκητοι νεωτεροποιΐαι καινὰς νόμους εἰς ἀνακοπὴν ἁ-

Poſt illam ſcelerati & impii pœnam, nova ſanctio perſcripta eſt, quæ ſanè nondum fuerat ſcripturâ ſancita, ſed rerum nec opinata inſolentia legum novitatem ad peccatorum propulſatio-

ᵒ διαχρήσασθαι] MS. Med. διαφῆσαι.
ᵖ σεβοῦτι] Forſan σέβοντι. Sic enim mox infra ὁ δὲ πρὸς τῷ μὴ σέβειν.
ᵠ δὴ] Sic MSS. pro μή.
ʳ ἱλασάμενον] Ita MSS. Editi ἱλασάμενος.
ᶠ ταχέως] Sic MS. Linc. pro ταχίως.

nem desiderat. Ergo statim lex hujusmodi irrogatur, Quicunque Deum execratus fuerit, sceleris alligatus esto: Qui nomen domini nominaverit, moritor. Rectè, ô rerum omnium prudentissime, solus sinceræ sapientiæ hausturus mades: nominare quàm execrari deterius existimasti. Nunquam enim gravissimæ impietatis auctorem sublevasses, te delictis humaniorem præbens: in eum autem qui minus injustè fecisse videretur, summum supplicium sanxisses. Sed hîc, ut apparet, Dei non primi neque omnium procreatoris commeminit: verùm Deorum popularium, & falsa vocabula obtinentium, pictorum & fictorum artificio perfectorum. Simulachrorum enim & statuarum, similiumque signorum, orbis terrarum refertus est, quorum contumeliâ abstinendum sit, ne quis è Mosis sectatoribus consuescat appellationem Dei aliqua ex parte contemnere. Semper enim majestatem amabilis illius nominis suum jus obtinere oportet. Quod si quis non dico contumelioſe violet hominum & Deorum dominum, sed intempestivè modo & importunè nomen ejus eloqui audeat, mortis pœnam sufferat. Neque enim eorum à quibus sati sunt, quanquam mortalium, nomina proferunt illi quibus adversus parentes pietatis respectus est: sed propria ex quadam religione & observantia mittentes, naturæ vocabula usurpantes, patrem & matrem appellant, quibus significant promerita eorum inexuperabilia, gratamque suam voluntatem. Ne igitur veniam mereantur qui per volubilitatem linguæ intempestivè loquuntur, & orationis supplementum adhibent, sanctissimum & divinum nomen.

Lev. xxiv. 15.

Secundum venerationem parentis universorum, sacrum diem septimum propheta in honorem ponere aggressus est, acriori oculorum acie dignitatem ejus contemplatus in cœlo & universo consignatam mundo, cujus etiam imaginem natura præ se fert. Primùm enim diem illum matris expertem reperiebat, fœminei sexus exortem, à solo satum patre sine semine, generatumque sine graviditate. Deinde non solum ista perspexit, formosissimum esse & matris expertem, verumetiam perpetua virginitate censeri, ut qui nec ex matre

μαρτημάτων ἀπιζητεῖσιν. Αὐτίκα γοῦν νομοθετεῖται τάδε· ὃς ἂν καταρήσηται θεὸν, ἁμαρτίαν ἔνοχος ἔστω· ὃς δ' ἂν ὀνομάσῃ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου, θνησκέτω. Εὖγε, ὦ πάνσοφε· μόνος ἀμιγοῦς ἠρετίσω ζοφίας, τὸ καταρᾶσθαι χεῖρον τοῦ ὀνομάζειν [f] ὑπείληφας. Οὐ γὰρ ἂν τὸ μὲ βαρύταλον ἀσέβημα εἰργασμένον ἐπεκύφιζες, δημαρτηκόσιν ἀπεικότερον [g] περάτων· κεἰ δὲ βραχύτερον ἠδικηκέναι δόξαιεν, τὴν ἀνωτάτω τιμωρίαν, θάνατον, ὥριζες. Ἀλλ' ὡς ἔοικε θεοῦ τὰ νῦν, οὐχὶ τοῦ πρώτου καὶ [h] ἡγεμόνος τῶν ὅλων, ἀλλὰ τῶν ἐν πόλεσι μέμνηται· ψευδώνυμοι δ' p. 684. εἰσὶ, γραφέων καὶ πλαστῶν τέχναις δημιουργήμασι. Ξοάνων γὰρ καὶ ἀγαλμάτων ἐκ τοιούτων ἀφιδρυμάτων ἡ οἰκουμένη μεστὴ γέγονεν, ὧν τὰς [i] βλασφημίας ἀνέχειν ἀναγκαῖον, ἵνα μηδεὶς ἐθίζηται τῶν Μωϋσέως γνωρίμων ζωόλως θεοῦ προσρήσεως ἀλογεῖν· ἀξιοπαθέστατα γὰρ [k] ἀεὶ καὶ ἐπαξίερας ἡ κλῆσις. Εἰ δέ τις ἀλόγως βλασφημήσειεν εἰς τὰ ἀνθρώπων καὶ θεῶν κύρεον, ἀλλὰ καὶ τολμήσειεν ἀκαίρως αὐτοῦ φθέγξασθαι τὄνομα, θάνατον ὑπομεινάτω τὴν δίκην. Οὔτε γὰρ τῶν [l] φυτοσάντων, καίτοι θνητῶν ὑπαρχόντων, εἰς μέλη γονέων τιμῆς, τὰ ἐνόμαστα [m] προφέρουσιν, ἀλλὰ τὰ κύρια λαβόντες ἐπ' αὐτοῖς ζέβασμὸν ἡσυχάζοντες, τῆς τοῦ φύσεως ἀναγκαίως, πατέρα καὶ μητέρα προσαγορεύοντες, δι' ὧν λύθοι αἰνίττεται) τὰς ἐξ ἐκείνων ἀνυπερβλήτους εὐεργεσίας, καὶ τὴν αὐτῶν εὐχάριστον διάθεσιν. [n] Ἔτι νῦν ζυγνώμης ἀξιώσωσαν οἱ κατ' ἐπισυρμὸν γλώττης ἀκαιρολογούμενοι, καὶ λόγων ἀναπλήρωμα ποιούμενοι τὸ ἁγιώτατον καὶ θεῖον ὄνομα.

Μετὰ δὲ τὴν τοῦ γεννητοῦ τῶν ὅλων τιμὴν, τὴν ἱερὰν ἑβδόμην ἐσέμνυνεν ὁ προφήτης, ἰδὼν αὐτῆς ὀξυωπεστέροις ὄμμασι κάλλος ἐξαίσιον, [nn] ἐνεσφραγισμένον ἀρχῇ τε καὶ τῷ σύμπαντι κόσμῳ, καὶ τοῦ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀγαλματοφορούμενον. Εὕρισκε γὰρ αὐτὴν τὸ μὲ πρῶτον ἀμήτορα, γενεᾶς τῆς θήλεως ἀμέτοχον, ἐκ μόνου πατρὸς ἀπαρθεῖσαν ἄνευ πορείας, καὶ γεννηθεῖσαν ἄνευ κυήσεως. Ἔπειτα δ' ἰδὼν ταῦτα μόνον καθεῖδεν, ὅτι παρθένος καὶ ἀμήτωρ, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀειπάρθενος, ἔστ' ἐκ μητρὸς, ἔτε μήτηρ, ἔστ' ἐκ

Deos falsos non proferendis, nec certè ab iis se temperârunt viri sancti omnibus sæculis. Quod enim dicitur Exod. xxii. 29. θεοὺς οὐ κακολογήσεις, id omnino de Judicibus, qui in scripturis *Dii*, אלהים, sunt appellati, intelligendum. Sic Origen. Comm. MS. in Psal. cxxxvi. καλῶ τοιγαροῦν θεοὺς τοὺς ἱερωσύνῃ τετιμημένους τοὺς ἀπὸ θεοῦ χρηματίσαντας, ἔστω γὰρ καὶ ἐν τῷ νόμῳ φησὶ, θεοὺς οὐ κακολογήσεις.

Φθορεᾶς,

[f] ὑπείλαφας] Melius ὑπείληφάς.

[g] περάτων] Nonnulli Codices ἄτων. MS. Med. σωλάττων. Forsan περαάτων.

[h] ἡγεμόνος] Ita MSS. Aug. & Coisl. pro ἀγεννητοῦ. Infra p. 684. γεννητοῦ, τῶν ὅλων. Item p. 852. ποιητὴς καὶ γενετὴς τῶν ὅλων· vide etiam p. 839. Hesych. v. γενεᾶν, πατέρα.

[i] βλασφημίας] Eadem cum Philone sentit Josephus lib. ii. contra Appion. p. 1385. καὶ περὶ τοῦ μήτε κλεύαζειν μήτε βλασφημεῖν τοὺς νομιζομένους θεοὺς παρ' ἑτέροις, ἀνδρικῶς ἡμῖν ὁ νομοθέτης ἀπείρηκε, αὐτῆς ἕνεκα τῆς περσηγορίας τοῦ θεοῦ. Idem Antiqu. lib. iii. p. 162. βλασφημείτω δὲ μηδεὶς θεοὺς, οὓς πόλεις ἄλλαι νομίζουσιν. Hæc tamen haud conveniunt cum vero loci sensu, Lev. xxiv. 15. Vel ergo versione Græcâ decepti sunt Philo & Josephus, vel ista protulerunt in Gentilium gratiam, sub quibus degebant. Nihil à Mose dictum de blasphemiis in

[k] ἀεὶ] Deest MS. Med. & sanè videtur redundare. Ex eodem mox scribo λέγω pro λόγῳ.

[l] φυτοσάντων] MSS. Vat. & Coisl. φυσάντων, & sic forsan melius.

[m] προφέρουσι] Ita MSS. Editi προσφέρουσι.

[n] ἔτι νῦν] Scribe οὐ τοιγαροῦν.

[nn] ἐνεσφραγισμένον] Ita pro ἀνεσφραγισμένον, MS. Coisl.

φθορᾶς, ὅτε φθαρησομένη. Εἶτ' ἐπὶ τρίτῃ καταγνόντα αὐτῶν ἀξιάζων τὴν πίσμιν γενέθλιον, ἣν ἑορτάζει μὲν οὐρανός, ἑορτάζει δὲ γῆ καὶ τὰ ἐν γῇ, γανυόμενα καὶ εὐφραινόμενα τῇ παναρμονίῳ ἑβδομάδι. Ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας ὁ πάνυ μέγας Μωσῆς ἐδικαίωσε τὰς ἐγγεγραμμένας αὐτῇ τῇ ἱερᾷ πολιτείᾳ, θεσμοῖς φύσεως ἑπομένας, πανηγυρίζειν, ἐν [c] ἱλαρείναις διαγωγίαις εὐθυμίαις, ἀνέχοντας μὲν ἔργων καὶ τεχνῶν τῶν εἰς πορισμὸν, καὶ περιγραμμένων ὅσαι πρὸς βίου ζήτησιν, ἄγοντας δὲ εὐκαιρείαν, καὶ διαφερούσας πάσης ὀλιγόνου καὶ καμαληρᾶς φροντίδος· [d] σχολάζοντας οὐχ, ὡς ἔνιοι, γέλωσιν, ἢ παιδιαῖς, ἢ μίμων ἢ ὀρχηστῶν ἐπιδείξεσι, περὶ ἃς κηραίνουσι καὶ δυσθανατοῦσιν οἱ θεατρομανεῖς, καὶ διὰ τῶν ἡγεμονικωτάτων αἰσθήσεων, ὁράσεως καὶ ἀκοῆς, δοῦλον ἀπεργαζόμενοι τὸν φύσει βασιλίδα ψυχὴν, ἀλλὰ μόνῳ τῷ φιλοσοφεῖν· οὐχ ὅπερ μεθοδεύουσιν οἱ λογοθῆραι καὶ σοφισταὶ, πιπρασκόντες ὡς ἄλλο τι τῶν ὠνίων ἐπ' ἀγορᾶς δόγματα καὶ λόγους· οἱ φιλοσοφίαν φιλοσοφίας, ὦ γῆ καὶ ἥλιε, χρώμενοι δι' αἰῶνος, οὐκ ἐρυθριῶσιν, ἀλλὰ [e] τῷ ὄντι φιλοσοφεῖν, ὅπερ οὐκ ἐκ τελῶν ζωυφίων, βλαβμάτων καὶ λόγων ἢ πράξεων, εἰς ἓν εἶδος ἠρμοσμένων, πρὸς κλῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν εὐδαιμονίας. Τούτου δή τις ἀλογήσας τοῦ προστάγματος, ἔτι τοὺς χρησμοὺς ἀναύλους ἔχων τοὺς περὶ τὴν ἱερᾶς ἑβδόμης, ἣς ἐθέσπισεν ἄνωθεν προφήτης ὁ θεὸς, καὶ διὰ φωνῆς, τὸ παραδοξότατον, [f] ὁρατῆς τῶν παρεληλυθότων ὀφθαλμοὺς ὤτων ἐπήγειρε μᾶλλον, ἐπὶ φρυγανισμὸν ἐξῆκε διὰ μέσου τοῦ στρατοπέδου, πάντας εἰδὼς ἐν τῇ ζηλωτοῦ ἠρεμοῦντας, καὶ δρῶν ἔτι [g] ταδίκημα, καταφανὲς ὑπὲρ τοῦ μὴ λαθεῖν γενέσθαι. Πυλῶν δὲ ἔξω προελθόντες τοὺς εἰς [h] ἐρημίαν, ἵν' ἐν τῷ καθαρωτάτῳ καὶ ἡσυχάζοντι εὔξωνται, θέαν ἄνομον ἰδόντες, ξύλων ὕλην συλλεγομένους, καὶ δυσανασχετήσαντες ἐμέλλησαν μὴ αὐτὸν ἀνελεῖν· λογισμῷ δὲ τὸ παρακεκινημένον τῆς ὀργῆς [i] ἐπέσχον, ἵνα μήτε ἰδιῶται πρὸ δικαστῶν κολάζειν τινὰ δοκῶσι, καὶ ταῦτ' ἄκριτον, κἂν ἄλλως τὸ παρανόμημα ἦν ἐμφανὲς, μήτε τοῦ παρόντος ἡμέραν ἁγνὸς μίασμα φόνου, κἂν δικαιοταλοῦ ᾖ, προσάψῃ). Συλλαβόντες δ' ἄγουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἄρχοντα, ᾧ ζωήδρυον μὲν ἱερεῖς· παρεστήκει δὲ σύμπασα ἡ πληθὺς πρὸς ἀκρόασιν. Ἐθὸς γὰρ ἦν, ἀεὶ μὲν καὶ τὸ παρεῖκον, προηγουμένως δὲ ἑβδόμαις, ὡς ἐδήλωσα καὶ πρόσθεν, φιλοσοφεῖν· ὅτε μὲν ἡγεμόνος ὑφηγουμένου καὶ διδάσκοντος, ἄ, τε

nec mater ſit, nec ex interitu, nec interiturus. Tertio, animadvertit re perveſtigata mundi natalem eſſe, quem celebrat cœlum, celebrat terra quæque in ea ſunt, in modulatiſſimo ſeptenario jucundè acquieſcentia & gaudentia. Hanc ob cauſam, omni in re facilè ampliſſimus Moſes, cenſuit in ſacram civitatem adſcriptis legi naturæ parentibus feriandum eſſe, in hilari lætitia agitantibus, omni ad quæſtum arte & opere vacantibus, omni negociatione defunctis ad ſubſidium vitæ, inducias habentibus atque liberatis ab omni laborioſa & moleſta cura: non, ut nonnulli faciunt, joco aut ludo operam dantibus, aut in mimorum aut ſaltatorum ſpectaculis occupatis, quæ depereunt propè emorientes nonnulli theatrorum inſania laborantes, per principes ſenſus, aſpectum & auditum, in ſervitutem emancipantes animum natura regem; ſed uni philoſophiæ totos ſe dedentibus; non quam vocabulorum captatores & ſophiſtæ ſectantur, qui ut alia venalia in foro, ſic decreta ſua & verba nundinantur, qui philoſophia contra philoſophiam, ô terra & ſol, perpetuò non erubeſcunt abuti: ſed ad germanam philoſophiam ſeſe applicantibus, quæ tribus ex rebus contexitur, conſiliis, orationibus, factis, unam in ſpeciem conſentientibus ad adeptionem fructumque felicitatis. Iſto quidam edicto contempto, etiamnum effata in auribus reſonantia de ſacro ſeptimo die exaudiens, quæ ſine propheta Deus proloquutus erat, & ſpectabili voce, quod prodigioſiſſimum erat, oculos adſtantium magis quàm aures commoverat, per media caſtra lignatum exibat, non ignarus in tentoriis omnes quieſcere, atque in ipſo facinore manifeſto deprehenditur. Nam extra portas quidam in tranquillum progreſſi, ut puro in loco & quieto ſeceſſu Deum orarent, nefandum ſpectaculum cernentes, ligna comportantem, graviſſimè offenſi hominem interficere parabant; ſed ratione mox edomita ira, ne privati ante magiſtratum in aliquem animadvertere viderentur, eumque indemnatum, quanquam ſceleris compertum atque manifeſtum, neve cædis piaculum quamvis juſtiſſimæ diei ſanctimoniam violaret. Hominem vero comprehenſum ad magiſtratum ducunt, cui tum aſſidebant ſacerdotes, totius multitudinis corona adſtabat ad audiendum. Receptum enim moribus erat cùm aliàs quandocunque commodum eſſet, tùm verò præcipuè ſeptimo quoque die, ut ante docui, philoſophari, imperatore præcipiente & docente, quid facto

p. 685.

[c] ἱλαρείναις] MSS. ἱλαραῖς, & ſic melius. Heſych. v. ἱλαρὸς, εὐσχαρὴς τῇ ὄψει· ἱλαρῶς, προθύμως, φαιδρῶς.

[d] σχολάζοντας] Melius σὐσχολάζοντας. Mox MSS. δυσθανατῶσιν. Atque ſic vulgo ſcribitur à Noſtro. Vide ſupra p. 621. & infra 690.

[e] τῷ] Sic MS. Linc. Editi τό.

[f] ὁρατῆς] Vide ſupra p. 395.

[g] ταδίκημα] MS. Med. ταδόκιμα. Melius ἀσίδημα, ut infra.

[h] ἐρημίαν] Ita MS. Coiſl. pro ἠρεμίαν. Quæ emendatio confirmatur à Textu, Num. xv. 32. καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ.

[i] ἐπέχον] Sic MS. Med. Editi ἐπιχεῖν.

aut

aut dicto opus eſſet, populo autem vita & moribus ad integritatem & frugem proficiente: ex quo hodieque Judæi ſeptimo die de patria commentantur philoſophia, tempus illud in ſcientia & contemplatione naturæ conſumentes. Nam illa oppidatim Oratoria, quid aliud obſecro ſunt, quàm ſcholæ & ludi prudentiæ, fortitudinis, temperantiæ, juſtitiæ, pietatis, ſanctitatis, atque adeo univerſæ virtutis, qua percipiuntur humana & divina omnia, & rectè adminiſtrantur? Tanti patrator ſceleris ſtatim in carcerem rapitur; Moſes pœnæ in hominem incertus (nam etſi morte dignam noxiam admiſiſſe ſciebat, tamen quod exemplum ſtatueret, conſtitutum non habebat) mente ſenſum oculorum fugiente ad tribunal inaſpectabile venit judicis omnia vel ante auditionem comperta habentis, rogatum quid facto opus judicet. Ille ſententiam pronunciat eum mori debere, ſed non aliter quàm lapidatione facta: quoniam huic æque ac priori animus in ſurdum lapidem mutaverat, facinus auſo quod modis omnibus in legem commiſerat, quoque alia ferè continentur omnia quæcunque de veneratione ſeptimi diei ſancta ſunt. Quid ita? quia non ſolum artificia ſordida, verum etiam artes aliæ & negociationes, ac potiſſimum quæ in quæſtu, rebuſque ad victum cultumque neceſſariis occupatæ ſunt, aut igne utuntur, aut iis quæ non ſine ignis adminiculo parantur. Itaque ſæpenumero vetat eo die ignem accendere, proinde quaſi primaria ſit cauſa & res antiquiſſima: quo quieſcente animadvertit reliqua etiam generatim conquietura. Ignis autem materia lignum eſt: ut qui lignatur, crimen affine & cognatum accendenti perpetrare videatur, culpa tamen geminata, tum quod imperata quiete congeſſerit, tùm quòd talia congeſſerit, quæ alimentum igni præbent artium *ſordidarum* primordio.

Ambo igitur iſta quæ memoravi, pœnas impiorum per interrogationem & reſponſionem edictas complectuntur: alia duo ſunt non ejuſdem, ſed diverſi generis: unum de ſucceſſione ad hæreditatem, alterum, ut apparet, de intempeſtivo

χρὴ πράττειν καὶ λέγειν, τὸ δ' εἰς καλοκαγαθίαν ἀπιδιδόντων, καὶ βελτιουμένων τά τε ἤθη καὶ τὸν βίον· ἀφ' ἧς καὶ εἰσέτι νῦν φιλοσοφοῦσι τὸ ἑβδόμαις Ἰουδαῖοι τὴν πάτριον φιλοσοφίαν, τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἀναθέντες ἐπιστήμῃ καὶ θεωρίᾳ τῶν περὶ φύσιν. Τὰ γὰρ καθ' πόλεις [k] προσευκτήρια, τί ἕτερόν ἐστιν, ἢ διδασκαλεῖα φρονήσεως καὶ ἀνδρείας καὶ ζωφροσύνης & δικαιοσύνης, εὐσεβείας τε καὶ ὁσιότητος, καὶ συμπάσης ἀρετῆς, ἧ κατανοεῖται καὶ καλορθοῦται τά τε ἀνθρώπεια καὶ θεῖα; Τότε μὲν ἓν εἰς εἰρκτὴν ὁ τηλικοῦτον ἀσέβημα δράσας ἀπάγει· Μωϋσῆς δὲ ἀπόρων ὅ, τι χρὴ παθεῖν τὸν ἄνθρωπον· ἤδει γὰρ ἄξια θανάτου διαπεπραγμένον· ἀλλὰ τίς ἂν ἡμῶν τρόπος ἁρμόζων τὴν τιμωρίας; ἀφικνεῖται πρὸς τὸ ἀόρατον ἀοράτῳ ψυχῇ δικασθησόμενον, καὶ [l] ἐπυνθάνετο τὸ μὲν αἰτεῖσθαι πάντ' ἐπισταμένῳ δικαστῇ τί κέχρηκεν. Ὁ δ' ἀποφαίνει τῷ γνῶσιν, ὅτι καὶ θνήσκειν ὀφείλει, καὶ οὐχ ἑτέρως ἢ καταλευσθείς, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο καθάπερ & τῷ p. 686.
προτέρῳ, μετέβαλεν ὁ νοῦς εἰς κωφλιὸν λίθον, εἰργασμένῳ τελεώτατον ἀδίκημα, ᾧ σχεδὸν πάντα τἄλλα ἐμφέρει, ὅσα περὶ τὸ ἁγιασμοῦ τὴν ἑβδομῆς νενομοθέτηται. Διὰ τί; ὅτι οὐ βάναυσοι μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι & πραγματεῖαι, καὶ μάλιστα αἱ περὶ πορισμὸν καὶ βίου ζήτησιν, ἢ διὰ πυρός εἰσιν, ἢ σὺν ἄνθρακι τὴν διὰ πυρός. Ὅθεν ἀπαγορεύει πολλάκις ἐν ταῖς ἑβδόμαις [m] πῦρ ἀναύειν, ὡς [n] ἀρχηγικώτατον αἴτιον καὶ προσφυέστατον ἔργον, ὃ ἡσυχάσαν, ἐνενοήθη καὶ τὰ κατὰ μέρος· ὡς εἰκὸς ζωπυροῦν· ὕλη γὰρ ξύλα πυρὸς, ὥστε ξυλιζόμενον ἀδελφὸν καὶ συγγενὲς ἀμάρτημα τῷ καίοντι δρᾶν, τὸ γενόμενον διπλασιάζοντα· τῇ μὲν ὅτι [o] τὸ προσαχθὲν, ἠρεμεῖν, ζωπυροῦσι, τῇ δ', ὅτι καὶ τοιαῦτα ζωπυροῦσιν, ἃ πυρός ἐστιν ὕλη καὶ τῶν τεχνῶν ἀρχῆς.

Ἄμφω μὲν οὖν τὰ εἰρημένα τιμωρίας ἀσεβῶν διὰ πλοκῆς τοιαύτης καὶ ἀποκρίσεως [p] βεβαιοῦμαι· ἕτερα δὲ δύο ἐστὶν, οὐχὶ τὰ αὐτῆς, ἀλλὰ διαφερούσης ἰδέας, ὧν τὸ μὲν περὶ κλήρου διαδοχῆς, τὸ δ', ὅσα τῷ δοκεῖν, ἐπὶ καιρὸν

[k] προσευκτήρια] Hæc alibi dicta ſunt προσευχαὶ à Philone, lib. adv. Flaccum p. 982. Leg. ad Caium p. 1011, 1014. & paſſim alibi; & ab Autore lib. iii. Maccab. c. vii. πίπτω προσευχῆς. Nomen etiam Proſeuchæ apud Ethnicos pererebuit. Cleomedes κυκλικῆς θεωρίας. Lib. ii. τὰ δὲ κατὰ μίσης προσευκῆς καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς προσαιτούντων Ἰουδαϊκά τινα καὶ διαπεπραγμένα. Juvenalis quoque Satyr. iii. 296. *Ede ubi conſiſtas, in quâ te quæro Proſeuchâ.* Solenne enim Judæis ad Proſeucharum fores à ſuis Elemoſynas petere. Proſeuchas verò has eaſdem cum ſynagogis eſſe, & in mediis urbibus condi docet tum Philo in locis jam dictis, tum Joſephus etiam lib. de Vit. p. 931, 932, & 933. Atqui omnino liquet alias vulgo Proſeuchas eſſe à ſynagogis, haſque intra civitates, illas extra, idque ſub dio, ut videtur poni. Act. Apoſt. xvi. 13. ἐξῆλθομὲν ἔξω τῆς πύλεως ἐπὶ ποταμὸν, ὃ ἐνομίζετο προσευκὴ εἶναι. Ibi προσευκὴ denotat *oratorium*, non *orationem*. Item in Decreto Halicarnaſſ. apud Joſeph. Antiqu. lib. xiv. c. 10. τὰς προσευκὰς ποιεῖσθαι πρὸς τῇ θαλάττῃ κατὰ τὰ πάτρια ἔθη. Tertullian. adv. Nationes lib. i. c. 13. Orationes *litorales* memorat. Sic vero Proſeuchas deſcribit Epiphanius Hær. 80. τινὰς δὲ οἴκους ἰουδαίοις κατασκευάσαντες, ἃ τίνες φασὶν εἶναι, προσευχὰς ταύτας ἐκάλεσαν· καὶ ὅσαν μὲν τὸ παλαιὸν προσεύχων τόποι ἦσαν τοῖς Ἰουδαίοις ἔξω πόλεως, & ἐν τοῖς Σαμαρείταις. Vide ibi reliqua.

[l] ἐπυνθάνετο τὸ μὲν κ] Reſtitui ex MSS. eſtque omnino ad ſenſum loci neceſſarium.

[m] πῦρ ἀναύειν] Vide infra lib. de Septen. p. 1179. & ibi dicta.

[n] ἀρχηγικώτατον] MS. Med. Melius ἀρχικώτατον. Sic enim vulgo ſcribitur.

[o] τὸ] Reſtitui ex MSS.

[p] βεβαιοῦμαι] Ita MSS. Vat. & Coiſl. Scilicet τιμωρίας. Editi βεβαιώμεθα.

ἐπιτε-

ἀπὸ ἑλκυσμῶν ἱερουργίας· πρὸ ἧς λειτέον [q] πρότερον. Τῷ νεχλὼ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας πρῶτον ἀναγεγράφθαι μῆνα Μωϋσῆς ἐν τοῖς τῶν ἑαυτοῦ πρώτοις, ἀναβεὶς, οὐχ ὥσπερ ἔνιοι, χρόνῳ τὰ πρεσβεῖα μᾶλλον, ἢ τῇ τῆς φύσεως χάρισιν, ἃς ἀνέτειλεν ἀνθρώποις. Καὶ γὰρ τούτῳ, τὰ μὲν ἀναγκαῖα, ἡ ἀναγκαία τροφὴ, τελεσγονεῖται· ὁ δὲ τῶν δένδρων καρπὸς ἡβῶντων ἄρτι γίνεται, δευτέραν ἔχων τάξιν· ὅθεν καὶ ὀψίγονός ἐστιν· ἀεὶ γὰρ ἐν τῇ φύσει τὰ μὴ λίαν ἀναγκαῖα τῶν ζφόδρα ἀναγκαίων δεύτερα. Σφόδρα μὲν οὖν ἀναγκαῖα πυρός τε καὶ κριθαὶ, καὶ ὅσα ἄλλα εἴδη τροφῆς, ἄνευ ἄνθ' ζῆν οὐκ ἔστιν. Ἔλαιον δὲ καὶ οἶνος, ἔτι ἀκρόδρυα, [r] οὐχὶ τῶν ἀναγκαίων· ἐπεὶ [r] καὶ δίχα τούτων ἄχρι μακροτάτου γήρως εὐθηλείνοντες εἰς πολυετίαν βιῶσιν ἄνθρωποι. Τῷ δὴ μετὰ τοῦτο, περὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἡμέρᾳ μέλλοντος τοῦ ζελληνιακοῦ κύκλου γίνεσθαι πανσιφανῆς, ἄγεται τὰ Διαβατήρια δημοφανὴς ἑορτὴ, τὸ χαλδαϊστὶ λεγόμενον [s] πάσχα· ἐν ᾗ οὐχ οἱ ἰδιῶται προσάγουσι τῷ βωμῷ τὰ ἱερεῖα, θύουσι δ' οἱ ἱερεῖς, ἀλλὰ νόμου προσάξει σύμπαν τὸ ἔθνος [t] ἱερᾶται, τὴν καθ' μέρος ἑκάστου τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ θυσίας [u] ἀναγόντος τότε καὶ χειρουργοῦντος. Ὁ μὲν οὖν ἄλλος ἅπας λεὼς ἐγεγήθει καὶ φαιδρὸς ἦν, ἑκάστου νομίζοντος ἱερωσύνῃ τετιμῆσθαι· δεδακρυμένοι δ' ἕτεροι καὶ στένοντες διῆγον, οἰκείων αὐτοῖς ἐναλίου τελευτηκότων, οὓς πενθοῦντες διπλῆν καλείχοντο λύπην, προσειληφότες τῇ Διὰ τὸν ἀποθανόντας ζυγενεῖς, καὶ τοῦ σὺν θεῷ στερηθῆναι τὸ περὶ τοῦ ἱερουργίαν ἡδονῆς τε καὶ τιμῆς· εἰς ἃδε καθάρσεως καὶ περιῤῥάνσεως κατ' ἐκείνου τοῦ ἡμέρου ἐξενεμέλο, μήπω τὸ πένθος ὑπερημέρου καὶ σκηρεθέσμου γεγονότος. Οὗτοι μὴ τοῦ πανήγυριν προσελθόντες τῷ ἄρχοντι ζωνοίας μεσοῦ καὶ καλῆφείας, τὰ ζυμβεβηκότα διηγήσαντο, τοῦ ὑπόγυον τῶν ζυγενῶν τελευτοῦ, τὸ πένθος ᾧ κατ' ἀναγκαῖον ἐχρήσαντο, τὸ μὴ δυνηθῆναι Διὰ τοῦτο μεταχεῖν τῶν τῶν Διαβατηρίων θυσίας. Εἶτ' ἐδέοντο, μὴ ἔλαττον τῶν ἄλλων ἐνέκαθαι, μηδὲ τὸ ὕστερον τοῖς ὑποθανοῦσιν οἰκείοις ἀτύχημα ἐν [x] ἀδικήματος μέρει καταμεμφθῆναι, τιμωρίαν ἐργασάμενον, πρὸ

sacrificio, de quo prius dicendum. Principium æquinoctii verni primum menſem in literas refert Moſes in annuis anfractibus, non, quemadmodum nonnulli, tempori magis prærogativam tribuens, quam gratiæ & beneficentiæ, quam natura hominibus extulit. Tum enim neceſſaria ſegetum annona matureſcit, arborum fructus pubentium commodum generatur ſecundum obtinens locum; itaque ſerotinus eſt: ſemper enim natura non admodum neceſſaria, neceſſariis poſteriora ſunt. Ergo perneceſſaria ſunt, triticum, hordeum, reliqua alimentorum genera, ſine quibus vita degi nequit. Oleum autem, vinum, baccæ non numerantur in neceſſariis, cum præſertim ſine his ad longiſſimam ſenectam vivaces annoſique homines durent. Hujus menſis circiter quartum decimum diem, toto lunæ orbe colluſtrato lumine, populares feriæ Tranſmiſſionis celebrantur, quæ Paſcha Chaldaicè dicuntur: quibus haud ſanè privati victimas aræ admovent, quas ſacerdotes immolent, ſed legis imperio tota natio ſacrifica eſt, uno quoque pro ſe litante & ſacris operante. Ergo reliquus omnis populus lætabatur & hilaris erat, cum ſe quiſque ſacerdotio ornatum exiſtimaret: alii in lamentis & gemitu agitabant, ſuis nuper fato functis, quos lugentes duplicem capiebant dolorem, ad propinquorum mortem accedente voluptatis ex ſacrificio & honoris amiſſione; iis enim nec ſe expurgandi, nec reſpergendi jus erat illo die, cam haud dum exacto tempore eluxiſſent. Itaque poſt celebritatem ad magiſtratum adeuntes, mœſtitia luctuque perditi, calamitatem narrant, recentem propinquorum mortem, neceſſarium luctum: ea de cauſa ſibi non licuiſſe Paſchatis ſacrificium obire exponunt, rogantque ne deteriori loco ſint quàm alii, neu incommodum propinquorum leto datorum ipſis criminis loco ponat: neu pœnam potius quàm

[q] πρότερον] Ita MSS. Editi πρωτίστως.

[r] οὐχὶ τῶν] Videtur deeſſe σφόδρα, ut in præcedentibus ſcribitur. Mox poſt ἐπεὶ adde καὶ ex Cod. Med.

[s] πάσχα] Nonnulli Codices habent φάσχα, ſed nil muto cum ſic Græcos interpretes ſextus amat Noſter ſcribere. Huc vero reſpicit Theodoret. quæſt. xxiv. in Numer. τὸ δὲ πάσχα ὁ μὲν Φίλων ἑρμηνεύσει Διαβατήρια, ὁ δὲ Ἰώσηπος ὑπέρβασιν, ὁ δὲ Θεοδότιων φάσεις, αὐτὸν τῶν Ἑβραίων τιθεικὼς φωνήν. Vide Hexapla Origenis in Num. ix.

[t] ἱερᾶται] Hinc arripiunt anſam eccleſiæ hoſtes ſacerdotium chriſtianum deprimendi ejuſque ſanctiſſima munia cum laicis communicandi, cum in ſolenni paſchatis ritu quivis ſacerdotis munus poterat obire. Atqui notandum Philonem reſpicere primum illud paſcha in Ægypto celebratum, antequam Aaron cum ſuis ad ſacrorum poteſtatem à Deo ipſo eveheretur. Illo nondum conſecrato, ſacerdotium penes principes familiarum ſtetit, eiſque fas fuit non ſolum paſchales mactare agnos, verum & cætera ſacrificia obire, ut liquet ex Exod. xxiv. 5. καὶ ἐξαπέστειλε τοὺς νεανίσκους τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἀνέβησαν ὁλοκαυτώματα, &c. Poſt vero ſacerdotium Levitis aſſignatum, jus illud omne vel paſcha vel quævis alia ſacrificia offerendi laicis denegatum. 2 Paral. xxx. 3. οὐ γὰρ ἠδυνάσθησαν ποιῆσαι αὐτὸ (τὸ πάσχα) ὅτι οἱ ἱερεῖς οὐχ ἡγιάσθησαν ἱκανοί, &c. Vide ibidem ℣ 16, 17. cap. xxxv. 6. 1 Ezr. vi. 20. καὶ ἔσφαξαν τὸ πάσχα τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἑαυτοῖς. Unde Joſephus, idoneus Autor lib. vii. de Bello docet, ex agnis paſchalibus ad templi fores adductis civium in urbe legentium numerum à Ceſtio iniri. Vide etiam Maimonid. de Sacrific. lib. viii. c. 2. Vel ergo Philo Noſter rituum patriorum erat planè neſcius, vel de primo ſolum paſchate hic loqui cenſendus eſt. Ex miniſtris vero, tempore & loco paſchatis offerendi, aliiſque ejus ritibus, certiſſimò conſtat Dominum noſtrum anno quo paſſus eſt, agnum paſchalem non comediſſe, eodemque die, quo ſolenne illud ſacrificium, Meſſiæ moribundi verus typus, offerretur, & Ipſum obiiſſe.

[u] ἀναγόντος τότε] MSS. ἀναγωγίς τε, & ſic melius. Mox pro χειρουργοῦντος repone ἱερουργοῦντος ut infra, ſæpius.

[x] ἀδικήματος] Ita MSS. Coiſl. & Aug. pro ἀτυχήματος in Editis.

misericordiam ſpectet. Alioqui exiſtimaturos deteriorem eſſe ſuam, quàm mortuorum ſortem, quibus nullius acerbitatis ſenſus ſit, cum ipſos opinio futura ſit vivos viventeſque mortem quandam cum ſenſu conjunctam oppetiſſe. His acceptis animadvertit non alienam excuſationem eſſe, curque ante non ſacrificaverint juſtam cauſam fuiſſe, miſerationemque ab iis ſtare. Verum alternans ſententia, & velut in libra huc & illuc invicem pronus (hinc enim misericordia & æquitas præponderabant, inde lex ſacrificii Paſchalis contra propendebat, in qua & menſis primus & decimus quartus dies ſacro cavetur) inter negandum & aſſentiendum anceps & ambiguus, Deum obſecrat ut judex eſſe velit, & oraculo ſententiam declaret. Ille re audita effatum pronunciat, non ſolum de quibus conſultus fuerat, verum etiam de poſteris quibus idem caſus eveniret, additoque cumulo, etiam de iis qui alia de cauſa ſacrificare non potuiſſent cum univerſa gente, oraculum edit. Quæ ſint autem ea
Num. ix. 10. oracula explicandum eſt. Propinquorum, inquit, luctus, neceſſarius ille quidem mœror conſanguinitate conjunctis, non tamen culpæ adſcribitur. Donec igitur exactus ſit, extra ſepta ſacra arceantor, quæ ab omni non ſolum voluntaria, verum etiam non voluntaria labe intaminata eſſe oportet. Exacto luctu ne æqua parte ſacrificiorum privantor, ne vivi acceſſiones mortuorum eſſe videantur. Ad rem autem divinam ut ſecundi ſecundo menſe eunto, quarto decimo rurſum die: itemque ut priores ſacrificanto, eademque lege & ritu quo priores hoſtiis utuntor: quod idem jus eſto iis qui non ob luctum, ſed ob longinquam profectionem ſolenne ſacrificii ad diem præſtitutam cum reliquo populo obire non potuerint. Non enim peregrinantes, vel aliis in locis habitantes, improbè faciunt, ut æquo honore privari debeant, cum præſertim populi multitudinem capere non poſſit illa regio, coloniaſque multas in terras dimiſerit.

His à me diſputatis de iis qui conditione & caſu aliquo voluntate non contracto cum reliqua multitudine populi ad ſolenne Paſchatis occurrere non potuerunt, explere tamen etſi ſero tandem aliquando id cui defuerant, ſibi neceſſe putaverunt, ad poſtremum edictum tranſibo de ſucceſſione hæreditatis, quod eodem modo mixtum eſt, ex interrogatione & reſponſione conſti-
Ib. xxvii. tutum. Vir quidam ſpectatus fuit nomine Salpaat, ex tribu non ignobili: huic filiæ quinque, mas

ἐλέυ. Νομίσαι γὰ ἂν χέίρονα παθεῖν τ̃ ἀποθανόντων, ἔγε τῖς μ̃ ἀδενός ἐςιν ἀντίληψις τ̃ ἀδυλήτων, οἱ ἢ ζῶν̃τες δόξασι τεθνᾶναι τ̃ μετ' αἰσθήσεως θάνα⟨ον. Ταῦτ' ἀκέσας, ἑώρα μ̃ κ̀ τὴν δικαιολογίαν σὺκ ἄπωδον, κ̀ τὴν τοδ μὴ ἱερεργῆσαι πάλαι πρόφασιν ἀνα⟨καίαν, κ̀ τὸ ζυμπαθὲς ἀνακεκραμμένον τέτοις. Ἐπαμφοτερίζων ἢ τὴν γνώμην, κ̀ ὥσπερ ἐπὶ πλάςιγ⟨ ἀντιῤῥέπων· τῇ μ̃ γὰ ἐταλάν⟨δ̀ε τὸ ἔλε⟨ κ̀ τὰ δίκαια, τῇ δ' ἀντέβαινεν ὁ νόμ⟨ τ̃ Ϟαβαθηρίων θυσίας, ἐν ᾗ καὶ πρῶτ⟨ μὴν κ̀ τεσσαρακαιδεκάτη ἡμέρα δεδήλω) τῆς ἱερεργίας· γενήσεως καὶ ζυ⟨καθάσεως μέλλου φορήμ⟨ ἱκετάζει τ̃ z θεὸν δικας̀ν ἡμέας, κ̀ χρησμῷ τὴν κρίσιν ἀναφῆναι. Ὁ δ' ἐπακήσας θεωρίζει λόγιον, ὲ περὶ ὧν ἐνετάχθη μένον, ἀλλὰ καὶ περὶ τ̃ αὖθις πό⟨ ἡμησομήων, εἰ ταῖς αὐτ̃ις χρήσαιν⟨ ζωθυχίαις. Ἐπιδαψιλάόμ⟨ ἢ, κ̀ περὶ τ̃ κατ' ἄλλας αἰτίας ὲ δυνηθέν⟨ ἱερεργῆσαι μ̃ πανὸς τ̃ ἔθνας, προσεπιθεωρίζει. Τίνα δ̀ ἐς̀ τὰ περὶ τέτων λόγια χρηαθέν⟨α, μεμυτέον. Συγγενικὸν, φησὶ, πένθ⟨· ἀνα⟨καία μ̃ τῖς ἀφ' αἵματ⟨ ἀνία· ἀναγεάφε⟨αι ἢ σὺκ ἐν πλημμελείαις. Ἕως μ̃ δ̀ν a ἐκπρόθεσμόν ἐς̀ν, ἔξω βεβόλων ἱερῶν ἐλαυνέα⟨ω, ὃς ἀπὸ πανὸς ἀγνεύειν, ὐχ ἑκασία μόνον, ἀλλὰ κ̀ b τ̃ μὴ κ̃ γνώμ⟨ μιάσματ⟨ δεῖ. Γενομήν δ' ἐκπροθέσμ⟨, μὴ περιέα⟨ωσαν ἰσομοιρίας τ̃ ἐν τ̃ ἱερεργίαις, ἵνα μὴ προαθήκη τ̃ ἐλα⟨τηκότων οἱ ζῶν̃τες ὦσιν. Ἴτωσαν ἢ ἅτε δ̀τεροι δ̀τέρ⟨ μηνὶ, πάλιν τεσσαρεσκαιδεκάτ̃ ἡμέρα, κ̀ θυέτωσαν κ̃ ταὐτὰ τῖς πρ⟨τέροις, κ̀ τ̃ θύματ⟨ χρήα⟨ωσαν, ὡς ἐκεῖνοι, νόμ⟨ καὶ τρόπ⟨ τ̃ Ϟαβαθηρίν. Τὰ δ' αὐτὰ ὀπ⟨τερέα⟨θω κ̀ τῖς μὴ Ϟαβ' πένθ⟨, ἀλλὰ καὶ μακρᾶς χάειν ἀποδημίας κωλυομήους ἅμα τ̃ πάντὶ ἔθν⟨ ζωιερεργεῖν. Οὐ γὰ οἱ ξενιτάόν⟨ες c ἢ ἑτέρωθι οἰκῶν⟨ες ἀδικᾶσιν, ὡς περῖα⟨ τ̃ ἴσης τιμῆς, κ̀ ταῦτα μὴ χωρήσης διὰ πολυανθρώπίαν τὸ ἔθν⟨ μιᾶς χώρας, ἀλλ' ἀποικίας d πάλαχόσε Ϟαπεμψαμήης.

Τοσαῦτα διειλεγμήν⟨ περὶ τῶν ὑσερησάντων μ̃ ἅμα τ̃ πλήθει θύσαι τὰ Ϟαβατήρια καλὰ ζωθυχίας ἀδυλήτας, ἐκπληρῶσαι δ' εἰ καὶ ὀψὲ, ἀλλ' ὃν ἀνα⟨καίως τὸ ἐλλιφθὲν ποιδασάν⟨ων, ὀπὶ τελάταῖον μέτειμι διάτα⟨μα τὸ περὶ τ̃ τ̃ κλήρων διαδοχῆς· ὅπερ ὁμοίως μικ⟨ὸν ἦν, ὐκ πάόσεως κ̀ ἀποκρίσεως λαβὸν τὴν σύσασιν. Ἦν τις ὄνομα Σαλπαὰθ ἀνὴρ δόκιμ⟨ κ̀ φυλῆς σὺκ ἀσήμ⟨· τέτῳ πέν⟨ε μ̃ γίνον) θυγατέρες, ὑὸς

a ἐκπρόθεσμόν] MSS. ἐμπρόθεσμον, & ſic melius, ob ſequentia, χρωμήν ἢ ἐκπρόθεσμ⟨.
b μ̃] Reſtitui ex MSS.
c ἢ] Ita MSS. pro οἱ. Ex eiſdem poſt χωρήσης reſtitui Ϟ⟨.
d πανάχόσε] Ita MSS. Med. & Linc. pro πολλαχόσε.

δ' ὐ-

δ' ὐδεὶς· αἱ μὴ τῳ τελϐυτῳ τὸ παῖρὸς στερησιν τ' παῖρῴας λήξεως ὑποδεπήσασαι, Δι' ὃ τὸ τὰς κληρυχίας ἄῤῥεσι δεδόϗ, προσίασι τῷ ἡγεμένι μὴ τῆς ἀρετοτάτης κοραῖς αἰδῶς· ὐ θηρώμεναι πλέτον, ἀλλὰ τὄνομα ϗ ἀξίωμα γλιχόμεναι Δασῶσαι τῷ παῖρὸς, ϗ φασίν· "Ὁ μὲ παῖὴρ ἡμῶν ἐτελϐύτησεν· ἐτελϐύτησε δ', ἐν ὐδεμιᾷ ᵉ στάσ῾ ϕωμένῳ, ὑφ' ὧν ζωὸν Δαφθαρῆναι μυρίας, ἀλλ' ἐζήλωσε βίον ἀπραγήμονα ϗ ἰδιώτιν, εἰ μὴ ἄρα ἐν ἁμαρτίᾳ θετέον τὸ ϕωτὰς ἄῤῥεν῾ ἀμοιρῆσαι. Παρεσμὸν δ' ἡμεῖς, ὅσα μὲ τῷ δοκεῖν, ὀρφανοὶ, τὸ δ' ἀληθὲς, σοι χρησόμεθα παῖρί. Τὸ γὰρ ϕωνήσαν῾ ὁ νόμιμος ἄρχων οἰκειότερ῾ ὑπηκόοις. Ὁ δ' θαυμάσας τὴν φρένησιν τ' παρθένων, ϗ τὴν πρὸς τ' γενάμενον εὔνοιαν, ἐπέσχεν, ὑφ' ᶠ ἑτέρας ἑλκόμεν῾ φανϯασίας, καθ' ἣν τὰς κληρυχίας ἄνδρες ὤφειλον Δανέμεσθ, χέρας ληψόμενοι στρατείας ϗ πολέμων, ἃς διῆθλησαν· γυναικὶ δ' ἡ φύσις ᵍ ἀσυλίαν τῶν τοιὼτων ἀγωνισμάτων παρέχυσα, δηλονότι κὴ τ' ἐπ' αὐτῆς τιθεμένων ἄθλων ὐ μεταδίδωσιν. Ὅθεν εἰκότως τ' Δανοίας ἀμφικλινῶς ἐχὼσης ϗ ἀνιαπωμένης, ἀναφέρ῾ τῷ θεῷ τὴν διαπόρησιν, ὃν ᾔδει μόνον ἀψευδέστι ϗ ἀπλανεστάτης κεληνέοις τὰς τ' μικρὸν διαφορὰς, διαστέλλονθ', πρὸς ὑπόδειξιν ἀληθείας ϗ δικαιοσύνης. Ὁ δ' ποιητὴς τ' ὅλων, ὁ τὸ κόσμ῾ πατὴρ, γῆν ϗ ὐρανὸν, ὕδωρ τε ϗ ἀέρα, Ϲ ὅσα ἐκ τὄτων ἑκάστ῾ ζωέχων καὶ διακρατῶν, ὁ θεῶν ϗ ἀνθρώπων ἡγεμὼν, οὐκ ἀπηξίωσε χρηματίσαι κέρσις ὀρφανᾶς. Χρηματίσας δέ ʰ φημι, πλέον τι παρέχεν ἢ τ' δικαστὴ ⁱ νόμ῾, ὁ ὠμὸς ϗ ἵλεως, ὁ πάνθ' Δι' πάντων πεπληρωκὼς τῆς ὐεργέτιδ῾ ἑαυτῆ δυνάμεως· ἔπαινον γὰ διεξῆλθε τ' παρθένων. Ὦ δέσποθ', πῶς ἄν σέ τις ὑμνήσειε, ποίῳ στόματι, τίνι γλώττῃ, ποίᾳ φωνῆς ὀργανοποιΐᾳ, ποίῳ ψυχῆς ἡγεμονικῷ; οἱ γὰ ἀστέρες ᵏ εἷς χόμεθοι χορὸς, ᾄσονταί τι μέλ῾ ἐπάξιον; ὁ δ' ὐρανὸς ὅλ῾ εἰς φωνὴν ἀναλυθεὶς δυνήσεταί τι τ' σῶν ἀρετῶν διηγήσασθ μέρ῾; Ὀρθῶς, φησὶν, ἐλάλησαν αἱ θυγατέρες Σαλπαάθ. Τὄθ' ἡλίκον ἐστὶν ἐγκώμιον θεῦ μαρτυρῆν῾, τίς οὐκ οἶδε; πάρεστε νῦν, οἱ ἀλαζόνες, οἱ μέγα πνέοντες ὀπὶ τ' ὑπαρχίαις, οἱ ˡ τ' αὐχένα πλέον τ' φύσεως ἐπαίροντες, καὶ τὰς ὀφρὺς ἀνεσπακότες, παρ' οἷς χρεία μὴ γυναικῶν, γέλως, ᵐ ϗ εἰκρὸν κακόν· ἐρημία γὰ παίδων ὀρφανῶν, nullus naſcitur. Illæ poſt mortem patris, hæreditate paterna ne privarentur veritæ, quòd poſſeſſiones tribuantur maribus, magiſtratum adeunt eo pudore qui virgines commendat, non divitias ſpectantes, ſed nomen & dignitatem patris conſervare cupientes. Ac nobis quidem, inquiunt, "Pater diem obiit, obiitque nulla unquam in ſeditione verſatus, quæ infinitos mortales perculit, Ib. ℣ 3. ſed vitam privatam & à negociis abhorrentem coluit, niſi fortè ei in peccato ponendum eſt, liberos ſtirpis virilis non reliquiſſe. En tibi coram adſumus nos hominum opinione orbæ, revera te patrem habituræ. Nam legitimus magiſtratus iis quibus præeſt procreatore propinquior eſt. Ille indolem virginum admiratus, & pietatem adverſus parentem, hæſit tamen alia cogitatione abreptus, cum viros reputaret hæreditates accipere debere, operæ precium habituros militiæ & belli, quo perfuncti erant: quorum certaminum cum mulieribus vacationem natura dediſſet, etiam præmia belli eis non impertire. Ergo non abs re animo in diverſa inclinante & diſtracto, controverſiam ad Deum refert, quem unum ſciebat nec mendacibus nec errantibus judiciis exigua rerum diſcrimina ad veri & æqui declarationem ritè diſtinguere. Ergo ille ſummæ rerum effector, ille mundi parens, qui terram, cœlum, aquam, aerem, quæque ex unoquoque eorum conſtant, nutu continet & in poteſtate habet, ille Deorum & hominum Imperator, orbis puellis non eſt dedignatus ſe diſceptatorem præbere: qua quidem in diſceptatione plus eis aliquanto conceſſit, quam pro judicis facultate, ſolus ille benevolus & propitius, qui benefica ſua poteſtate omnia penitus complevit: is enim virginum laudem commemoravit. Quonam te pacto, domine, quiſquam laudaverit? quo ore, qua lingua, qua vocis machinatione, quo animi principatu? an ſtellæ in unum collectæ chorum dignum te carmen concinent? an cœlum in vocem totum ſolutum virtutum tuarum partem ullam enarrare poterit? *Rectè ſunt*, inquit, *filiæ Salpaat locu-* Ib. ℣ 5. *tæ*. Quanta ſit iſta laus Dei teſtimonio utique ſubnixa, ecquis neſcit? prodite nunc in medium, glorioſi & arrogantes homines, qui magnos ſpiritus ex proſperitatibus geritis, qui cervices ſupra naturam effertis, qui ſupercilia tollitis, apud quos mulierum viduitas ludibrium eſt, malum licet

p. 689.

ᵉ στάσ῾] Scribo στάσιν, cui ſequentia congruunt, ὑφ' ὧν.

ᶠ ἑτέρας] Sic ſcribe ex MSS. pro ἑκατέρας, quod abunde confirmatur è contextu.

ᵍ ἀσυλίαν] Forſan melius ἀτέλειαν. Similiter reponendum videtur, lib. de Sacrific. p. 847. μὴ νομίσαντ῾ας ἀσυλίαν αἰτῆσαι τὰς ὑπηρεσίας. Ibi ſcribe ἀτέλειαν. Joſeph. Ant. lib. iii. c. 12. ἱερεῖ γὰ ἦσαν οἱ Λεύιται, ϗ πάντων ἀτελεῖς. Heſych. v. ἀτελῆ, ἀδάπανα.

ʰ φημι] MS. Med. ϗ, ſed forſan ſic ſcribendum & diſtinguendum, χρηματίσαι δέ φημι;

ⁱ νόμ῾] Deeſt in MSS. neque eſt ad ſenſum neceſſarium. Quidni vero reponatur, ὁ μόν῾ ὠμὸς? quod Turnebo etiam in verſione viſum.

ᵏ εἷς] Reſtitui ex MSS. Mox poſt μέλ῾ videtur σα deeſſe.

ˡ τ' αὐχένα] MSS. τὰς αὐχένας.

ᵐ ϗ] Melius καίτοι.

miſe-

miſerandum, ſolitudo orbæ pueritiæ ſuperiori calamitate miſerabilius *malum*, illuditur: compertoque qui adeo humiles & miſeri videntur, apud Deum pro neglectis & obſcuris non cenſeri, cujus imperii ignobiliſſima pars, in iſtis paſſim orbis terrarum regnis ſita eſt: cum præſertim omnis iſte terrarum ambitus infima ejus operum ora & determinatio ſit, neceſſarium vobis documentum & monitum accipite. Moſes collaudata virginum allocutione, neque eas non donatas dimiſit, neque ad parem cum hominibus bellatoribus honorem vocavit: his enim aſſignationes ut emerita præmia tribuit pro ſuis fortibus factis: illas gratia & humanitate, non præmio proſecutus eſt, quod luculentiſſimè ipſis vocabulis indicavit. Nam *dationem* & *donum* dicit, non remunerationem, neque reſtitutionem, hæc enim propria recuperantium, illa gratificantium.

Ita quibus de rebus ab orbis puellis conventus fuerat, cum decreviſſet, legem proponit perpetuam de ſucceſſione hæreditatis: primos filios ad uſurpationem bonorum paternorum vocans, qui ſi nulli ſint deinceps, ſecunda filias, quibus hæreditatem ait inducendam tanquam externi cujuſdam & adventitii ornamenti vice, non ut ſuam cognatamque poſſeſſionem. Etenim quod inducitur nulla propinquitate contingit id cujus ornamentum eſt, cùm ſit ab omni compactione & conjunctione remotum. Secundum vero filias, tertios fratres vocat, quartum locum tribuit patruis, ſignificans tacitè etiam filiorum patres hæredes eſſe. Nam valde inſcitum fuerit exiſtimare ab eo tribui fratris filii hæreditatem patruo propter cognationem patris, patri ſucceſſionem denegari. Sed quoniam lege ſancitum eſt liberos parentum hæredes eſſe, non parentes liberorum, hoc ut malè ominoſum & inauſpicatum deprecatus ſubticuit, ne pater & mater ex acerbo natorum interitu lucrum captare videantur, verùm obliquè eos vocavit, patruis concedendo, in quo duarum rerum rationem habuit, decoris & bonorum non alienandorum. Poſt patruos quintus eſt locus genere proximorum, quorum primis ſemper hæreditatem tribuit.

Num. xxvii. 8.

His ita neceſſariò explicatis de oraculis iis quorum mixta conditio eſt, deinceps effata de-

εἰκῇ ρότερον τὸ πρωτέρῳ χλωάζει. Καὶ καλῶς δόντες, ὅτι οἱ ὕστω ταπεινοὶ καὶ ἀτυχεῖς εἶναι δοκοῦντες, οὐκ ἐν ἠμεληκόσι καὶ ἀφανέσι τάττονται παρὰ τῷ θεῷ, ὃς τὸ δεχῆς τὸ ἀτιμότατον μέρος εἰσὶν αἱ παντάχῃ τῆς οἰκουμένης βασιλεῖαι· διότι καὶ ὁ τῆς γῆς [n] ἅπας ἐν κύκλῳ περίβολος, ἐσχατιαὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ εἰσι· δέξασθε νουθεσίαν ἀναγκαίαν. Ἐπαινέσας ἦ [o] Μωσῆς τὴν ἔντευξιν τῶν παρθένων, ὅτε ταύτας ἀγεράστους καταλιπεν, οὔτ' εἰς τὸν ἴσον τιμὴν τοῖς ἀγωνισταῖς ἀνδράσιν προήγαγεν· ἀλλὰ πῶς μὴ ὡς ἄθλα οἰκεῖα ἀπένεμε τὰς κληρουχίας, ἀνθ' ὧν ἠνδραγαθίσαντο, τὰς ἦ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας ἀ γέρως ἠξίωσεν· ὃ ἐναργέστατα παρίστησι διὰ τῶν ὀνομάτων, δόμα λέγων καὶ [p] δόσεις, ἀλλ' οὐκ ἀπόδομα, οὐκ ἀποδόσεις· ταῦτα μὲν γὰρ ἴδια τῶν λαμβανόντων, ἐκεῖνα ἦ τῶν χαριζομένων.

Θεσπίσας ἦ πρὸ ὧν ἐνέτυγχανον αἱ ὀρφαναὶ παρθένοι, καὶ καθολικώτερον τίθησι νόμον περὶ κλήρων διαδοχῆς, [q] πρώτους μὲν υἱὸς ὅτι μέγεθος καλῶν τῶν πατρῴων, εἰ ἦ μὴ ἦεν υἱοὶ, δευτέρας θυγατέρας, αἷς φησὶ δεῖν προτιθέναι τὸν κλῆρον, ὡσανεὶ κόσμον ἔξωθεν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἴδιον καὶ ζυγενὲς κλῆμα. Τὸ γὰρ [r] προτιθέμενον ὑδεμίαν οἰκείωσιν ἔχει πρὸς τὸ διακοσμούμενον, ἁρμονίας καὶ ἑνώσεως ἀλλοτριούμενον. Μετὰ δὲ τὰς θυγατέρας, τρίτους ἀδελφοὺς καλεῖ, τετάρτῳ ἦ θείοις πρὸς πατρὸς ἀπονέμει τάξιν· αἰνιττόμενος ὅτι καὶ [s] πατέρες γένοιντ' ἂν υἱῶν κληρονόμοι. Πάνυ γὰρ εὔηθες ὑπολαβεῖν, ὅτι πατρὸς ἀδελφῷ νέμων κλῆρον ἀδελφιδοῦ, διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα ζυγένειαν, αὐτὸν ἀφείλετο τὸν πατέρα τῆς διαδοχῆς. Ἀλλ' ἐπειδὴ νόμος [t] ἐστὶ κληρονομεῖσθαι τοὺς γονεῖς ὑπὸ παίδων, ἀλλὰ μὴ τούτους κληρονομεῖν, τὸ μὲν ἀποκλαῖον καὶ παλίμφημον ἠσύχασεν, ἵνα μὴ πατὴρ καὶ μήτηρ προσοδύεσθαι δοκῶσι τὰ ὑπὲρ ὠκυμόρους τέκνοις ἀπαρηγόρητα πένθη, πλαγίως δ' αὐτοὺς σκάλεσε πρὸς θείους ἐφιεὶς· ἵνα καὶ ἀμφοτέρων σοχάσῃ, καὶ τὸ πρέπον φυλάσσῃ, καὶ τὸ μὴ τοῦ ἀσίαν ἀλλοτριωθῆναι. Μετὰ δὲ θείους πέμπτη τάξις ἐστὶν, οἱ ἔγγιστα γένους, ὧν ἀεὶ πρὸς πρώτοις δίδωσι τοὺς κλήρους. p. 690.

Ταῦτ' ἀναγκαίως διεξεληλυθὼς, περὶ τῶν μικτὴν ἐχόντων κληρουχίαν [v] χρησμῶν, ἐξῆς δηλώ-

[n] ἅπας] Ita MS Med. pro ἅπαξ.

[o] Μωσῆς] Scribe omnino ἐμοῦς, cum Codice Mediceo. Neque enim Moſes, ſed Deus ipſe virginum prudentiam laudavit.

[p] δόσεις—ἀποδόσεις] Scribe ex MS. Linc. δώσεις—ἀποδώσεις. Cui Textus ſacer ſuffragatur Num. xxvii. 6. δόμα δώσεις αὐτοῖς κατὰ χρόνον κληρονομίας. De diſtinctione vero inter δόμα & ἀπόδομα, vide ſupra lib. de Somniis p. 580. Demoſthen. Orat. de Haleneſo, τί δὴ αὐτῷ λαμβάνειν μὴ τοῦ δικαίου ἐνόμιζον, χρησαμένου ἀποδόναι ὑμῖν, ἀλλὰ δωρεὰν δεδωκέναι, τοῦ ἀδίκου; Vide & Athen. Deipnoſoph. lib. vi. c. 1. Mox infra poſt ἴδια τῶν deeſſe videtur, κατ' ὀφειλήν.

[q] πρώτους] Sic MSS. pro πρῶτοι.

[r] προτιθέμενον] Ita pro προσδιαιθέμενον, MSS. Med. & Aug. Id vero notanter ſcripſiſſe videtur Philo, ob præcedens, περιθέσθαι. Textus quoque ſacer Num. xxvii. 8. προθήσεσθε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ.

[s] πατέρες] Sic MSS. pro πατρός.

[t] ἐφίησι] Ita MSS. pro φύσεως ἐστι. Idque omnino rectè. Agit enim de Lege Moſis ſcriptâ, non de Lege Naturæ.

[v] χρησμῶν] Reſtitui ex MSS. eique ſenſus loci abunde ſuffragatur. Atqui ibidem male ſcribitur κληρουχίαν. ſi ferrent Codices, lubens reponerem, μίξιν καὶ κοινωνίαν. Sic enim Noſter, ſupra p. 681. τὰ ἦ δύτερα (ſcil. λόγια) μίξιν ἔχει πρὸς κοινωνίαν.

σω τὰ κατ' ἐνθουσιασμὸν τῦ προφήτυ θεσπισθέντα λόγια· τῦτο γὰρ ὑπεσχόμην δείξειν. Ἀρχὴ πάντων ἐστὶν αὐτῷ τῦ θεοφορήτυ καλοκαγαθίας, ἥτις ἀπὸ τῷ ἔθνει γέγονεν εὐπραγίας ἀρχή. [x] σειλαμβάνω τὸν ἀπ' Αἰγύπτυ πρὸς τὰς ἰδίας οἰκήσεις πολυανθρωπίαν μυριάσι πολλαῖς. Ἄνδρας γὰρ ὁμοῦ καὶ γυναῖκας ἀτεχνῶς καὶ μακρὰν ἔρημον ἄπασαν ἀνύσαντες, ἐπὶ θάλατταν ἀφικνοῦνται τὴν Ἐρυθρὰν προσαγορευομένην. Εἶθ', ὡς εἰκὸς, ἐν ἀμηχάνοις ἦσαν, ὅτε περαιοῦσθαι δυνάμενοι διὰ καθῶν εὐπορίαν, ὅτ' ἐπιστρέφειν τὸν αὐτὸν ἐδὸν ἀσφαλὲς ἡγοῦντο. Διακειμένοις δ' ὅτως μεῖζον ἐπιῤῥάττει κακόν· ὁ γὰρ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς δυνάμιν οὐκ ὀλιγαφρόνητον, ἱππότην καὶ πεζὸν στρατὸν, ἐπεξέθει διώκων, καὶ ἀπόδων καταλαβεῖν, ἵνα τίσηται τὴν ἔξοδον, ἣν θεσπέτοις ἀρχηγέταις ἐπέτρεψε ποιήσασθαι. Ἀλλ', ὡς ἔοικεν, αἰσθανομένη τὴ μοχθηρῶν ἀνθρώπων διάθεσις, ὡς ἐπὶ πλάσιγγι μικρᾶς ἕνεκα προφάσεως ῥέπουσα πρὸς τἀναντία. Μέσοι δὴ ληφθέντες ἐχθρῶν καὶ θαλάττης [y] ἀπέγνωσαν τὴν ἰδίαν ζωτηρίαν· οἱ μὲν ὄκνον ἀγαθὸν ἡγούμενοι τὸ οἴκτιστον ὄλεθρον, οἱ δ' ἄμεινον εἶναι νομίζοντες ὑπὸ τὴν τῆς φύσεως ἀποκλείσασαν μερῶν, ἢ γέλως ἐχθροῖς γενέσθαι, ῥίπτειν ἑαυτοὺς εἰς θάλασσαν διενοῦντο, καί τινα τὸν βάρος ἐχόντων ἐπαχθισάμενοι ταῖς τῶν ἡϊόσιν ἐφήδρευον, ἵν' ἡνίκα θεάσαιντο τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας, καθαλλόμενοι ῥᾷον εἰς βυθὸν ἐνεχθῶσιν. Ἀλλὰ καὶ οἱ μὲν πρὸς τὸ ἄπορον τῆς ἀνάγκης ἐπλήττοντο δυσθανατοῦντες· ὁ δὲ προφήτης ὁρῶν ὑπ' ἐκπλήξεως ζεσταινομένην, ὥσπερ βόλον ἰχθύων, τὸ σύμπαν ἔθνος, οὐκ ἔτι ὢν ἐν ἑαυτῷ θεοφορεῖται καὶ θεσπίζει τάδε. Τὸ μὲν δεῖν ἀναγκαῖον, καὶ φόβος ἐγγὺς, ἐκ μέγας ὁ κίνδυνος· ἐξ ἐναντίας ἀχανὴς ἐστι πέλαγος, ὑποδρομὴ εἰς καταφυγὴν ἐδεὶς, ἀπορία πλοίων, κατόπιν ἔφεδροι φάλαγγες ἐχθρῶν, αἳ τείχεσιν ἀπνευστὶ διώκεσαι. Ποῖ τις τραπῇ; πῶς τις ἐκνεύσῃ; πάντα παντάχοθεν ἐξαπιναίως ἐπέθετο· γῆ, θάλαττα, ἄνθρωποι, στοιχεῖα φύσεως. Ἀλλὰ θαῤῥεῖτε, μὴ ἀποκάμνετε, σῆτε τῇ διανοίαις μὴ κραδαινόμενοι· προσδοκᾶτε τὴν ἀήττητον ἐκ θεῦ βοήθειαν, [z] αὐτεπαγγέλτως ἤδη παρέσαι, μὴ ὁρωμένη προσαγωνιεῖται· πεπείρασθε αὐτῆς ἤδη πολλάκις ἀμυνομένης ἀφανῶς· μέλλουσαν κονιεῖν βλέπω, βρόχοις τῆς αὐχένσι περιβάλλουσαν [x] τῶν ἀνδριάντων· ἕλκει γὰρ τὸ θαλάσσης· μολίβδου τρόπον εἰς βύθον χωρεῖσιν. Ὑμεῖς μὲν ἔτι ζώντων αἰσθάνεσθε, τεθνεώτων δὲ ἐγὼ φαντασίαν λαμβάνω· τήμερον δὲ καὶ ὑμεῖς αὐτοὺς νεκροὺς θεάσεσθε.

clarabo ea, quæ divini furoris inſtinctu propheta cecinit: id enim me facturum recepi. Ac principium quidem ei fuit afflatu divino hariolandi, idem quod genti felicitatis, ab Ægypto in Syriæ urbes ad ſedes quærendas in coloniam infinita multitudine proficiſcenti. Viri enim promiſcuè & mulieres, vaſta ſolitudine & invia peragrata, ad mare rubrum quod appellatur, cum tandem perveniſſent, pro eo ac debebant, ſcilicet perculſi ſtupebant, conſilii inopes, quibus nec ad tranſmittendum navium facultas eſſet, nec idem iter remetiri tutum videretur. Ita conſternatis majus ſupervenit malum: nam Ægyptiorum rex aſſumpta non contemnenda manu equitum & peditum in eos infeſtus contendebat, properans aſſequi & profectionem ulciſci, quam luculentis oraculorum imperiis conceſſerat: ſed, ut videtur, hominum improborum incerta ſententia eſt, & velut in lance minimo momento in diverſum prona vergit. Ergo medii inter hoſtes & mare clauſi, ſalutem deſperabant: alii in expetendis numerantes miſerrimam & teterrimam mortem: alii potius eſſe cenſentes ab ipſis naturæ partibus exitium haurire, quàm ludibrio hoſtibus eſſe, ſe in profundum abjicere cogitabant: ac ponderibus onuſti in littore ſedebant, ut ad conſpectum propinqui hoſtis, ſaltu dato facilius peſſum gravitate ferrentur. Sic illi ancipiti neceſſitate conſternati miſeram trahebant animam; vates autem cum ceneret conſternatione perculſam univerſam gentem, velut jactum piſcium reticulo circumdatum, jam tum impos ſenſus, divinitus correptus, hæc præfatur: metus quidem neceſſarius Exod. xv. eſt, cum ſit terror in propinquo magnumque periculum; ante vaſtum objicitur pelagus, nullam ſtationem ad perfugium oſtendens, navium eſt inopia, à tergo legiones hoſtium imminent, quæ magnis itineribus ne animam quidem recipientes adventant. Quo ſe quiſquam vertat? quo ſpectet? undique omnia repente coorta ſunt, terra, mare, homines, elementa naturæ. Sed bono eſte animo, ne debilitemini, veſtris animis inconcuſſi conſiſtite, invictum à Deo auxilium expectate: ultro vobis & ſponte jam occurret, pro vobis non conſpectum propugnabit. Sæpe jam auxilii illius vim experti eſtis clàm mala propulſantis; id ſe nunc ad pugnam accingere, & hoſtium cervices in laqueum induere proſpicio: in mare trahit, more plumbi in fundum ſidunt. Adhuc vivere eos ſentitis, ego ſpeciem mortuorum video, hodiernoque die conſpicietis mortu-

p. 691.

[x] σειλαμβάνω] Scil. ἔθνος. Ita MSS. pro σειλαμβάνων in Editis.

[y] ἀπέγνωσαν] MSS. Editi ἀπεδώκισαν. Mox ibidem ſcribitur νομίζοντες.

[z] αὐτεπαγγέλτως] Forſan αὐτεπάγγελτος. Mox etiam omnino repone προσαγωνιεῖται pro προσαγωνιοῦται. Infra p. 694. δι' ὑπερμαχῆς ἐ προσαγωνίζεσθαι κυφόταλος πόας.

[a] κῆ] Deeſt MSS. videturque etiam redundare.

os. Ille hæc omni ſpe majora locutus eſt, ipſi re & exemplis oraculi veritatem comperêre. Nam Dei numine quæ effatus erat fabulis incredibiliora, evenerunt: maris diſceſſio, utriuſque partis abruptæ receſſio, concretio per totam altitudinem fluctus quâ mare diſceſſerat, ut pro validiſſimis muris eſſet: directa ſecta viæ magna molitione miraculi parata: limes inter aquas quæ conglaciarant: iter terreſtre populi per mare gradientis ſine periculo, non aliter quàm in ſicca ſemita in ſaxeo ſolo. (Nam arena exſiccata erat, & ſparſa ejus natura in unum coaluerat) hoſtium magnis itineribus ſine reſpiratione contendentium & ad ſuum feſtinantium exitium incurſio: nubis tanquam terga cogentis aurigatio, in qua divina quædam ſpecies ignis ſplendore effulgurans inerat: maris quod adhuc retentum dehiſcebat reciprocatio, partis diviſæ & reſiccatæ inundatio, hoſtium internecio, quos mœnia glacialia ſubverſa conſopitos obruerunt, æſtuſque pelagi illam in viam tanquam in convallem illati, demerſerunt, demonſtratio calamitatis corporibus emergentibus, & ſummum æquor paſſim conſternentibus, vehemens etiam fluctus quo omnia cadavera acervatim in ulterius littus ejecta ſunt, neceſſario ſervatis expoſita ſpectaculo, quibus non ſolum evadere pericula licitum fuit, verum etiam ſuos hoſtes ſpectare, non humanis viribus, ſed divinis ſupra quàm dici poſſit miſerum in modum profligatos. Itaque jure bene meritum gratulationum carminibus veneratur, ac in duos choros diviſa gente, unum virorum, alterum mulierum, præſultorem virorum choro ipſe ſe præbet, ſororem mulierum choro præſulem conſtituit, ut cantica in parentem & effectorem canerent, occentu quodam modulationis conſonantes, temperatione morum & modorum, illis ad eaſdem feſtinantibus gratiæ vices, his ex conſonantia gravium & acutorum conſtitutis; cum præſertim hominum vox gravis ſit, mulierum acuta, ex quarum modificata temperatione jucundiſſimi & modulatiſſimi cantus cientur. Tot autem hominum millia ad conſenſionem impulerunt idem canticum illico concinendi prodigioſa illa miracula tanta deſignatione adminiſtrata, quæ paulò ante commemoravi. Quarum rerum lætitia vates affectus, ſimul ingens populi gaudium cernens, impos amplius continendæ lætitiæ, carmen præcentor exorditur: illi in duos diviſi choros, audita concinebant.

Καὶ ὁ μὲ ταῦτα ἀπεφθέγλετο μείζονα ὄνλα πάσης ἐλπίδ@, οἱ δ' ἐπειρῶνλο ἔργοις τ῀ πεῖ τὸ λόγιον ἀληθείας. Ἀπέβαινε γὰρ τὰ χρηθένλα θείαις δυνάμεσι, μύθων ἀπιςότερα· ῥῆξις θαλάλης, ἀναχώρησις ἑκατέρα τμήμαλ@, πῆξις τ῀ κζ῀ τὸ ῥαγὺ μέρ@ Δι' ὃλης τ῀ βάθυς κυμάτων, ἵν' ἀντὶ τειχῶν ᾖ κρυλαιόλατον· ὑθυνὴς ἀναλομὴ τ῀ μεγαλυργηθείσης ὁδ῀, ἡ τ῀ [a] χρυσαλλωθέντων μεθέρμ@· ἦν· ὁδοιπορία τοῦ ἔθνυς ἀκινδύνως περιόντ@ Δι' θαλάτης ὡς ὅλη ξηρᾶς ἀτραπ῀ κζ῀ λιθώδυς ἐδάφυς. Ἐκραυρώθη γ῀ ἡ ψάμμ@, κζ῀ ἡ πορεὶς αὐτῆς ὑσία ζυμφυεῖσα ἠνώθη· ἐχθρῶν ἀπνόυσι διωκόντων ἐφόρμησις, πολλόντων ἐπ' οἰκεῖον ὄλεθρον, νεφέλης [b] ἐπισοφύλακ@ ἡνιόχησις, ἐν ᾗ θεία τις ὄψις πυρὸς αὐγὴ ἀπαρεράπλυσα ἦν, πελαγῶν δ' τέως ἀνακοπέντα διεςηκὸς παλίῤῥοια, τοῦ διακοπέντ@ καὶ ἀναξηρανθέντ@ μέρυς αἰφνίδι@ θαλάτλωσις, πολεμίων φθορὰ, ὃς τότε κρυσαλλωθέντα τείχη κζ῀ ἀναρραπέντα κατέβυνασεν, καὶ αἱ πλημμύραι τοῦ πελάγυς ὥσπερ εἰς φάραγγα τὴν ὁδὸν ἐπενεχθεῖσαι, κατέκλυσαν, ὑπόδειξις τ῀ φθορᾶς διὰ τ῀ ὑπεραπλυσάντων ζωμάτων, δι' τὴν ὑπόφανειαν τ῀ πελάγυς καλέςορεσε, κζ῀ ζφοδρὰ κυμάτωσις, ὑφ' ἧς πάντες οἱ νεκροὶ ζωηδὸν ἀπεβράθησαν εἰς τὰς ἀντιπέρας αἰγιαλὰς, ἀναγκαία θέα γνησόμθοι πᾶς διασωθεῖσιν· οἷς ἐξεγένετο μὴ μόνον τὰς κινδύνυς διαφυγεῖν, ἀλλὰ κζ῀ ὑπιδεῖν τὰς ἐχθρὰς, οὐκ ἀνθρωπίναις ἀλλὰ θείαις δυνάμεσι πάντες λόγ@ μεῖζον κολαθέντας. Διόπερ εἰκότως ὑχαρίςοις ὕμνοις γεραίρ῀ τ῀ ὑεργέτ@· εἰς γὰρ δύο χορὰς Δανείμας τὸ ἔθν@, τ῀ μὲ ἀνδρῶν, τ῀ δ' γυναικῶν, ἐξάρχ῀ μὲ αὐτὸς πᾶς ἀνδράσιν, ἔξαρχον δ' κζ῀ τῶν γυναικῶν καθίςησι τὸν ἀδελφὸν, ἵν' ἄδωσιν ὕμνυς εἰς τ῀ πατέρα καὶ ποιητὴν ἀντιφθόγγοις ἁρμονίαις ζωηχοῦντες, Δι' τε κράσεως ἠθῶν κζ῀ μέλυς· τ῀ μὲ ὑπὸ τὴν αὐτὴν πολλόντων ἁρμονὴν, τὸ δ' ζωισαμφὺ κζ῀ τὴν βαρύτητ@ πρὸς ὀξύτητα ζυμφωνίαν. Φθόγγοι γὰρ οἱ μὲ ἀνδρῶν βαρεῖς, ὀξεῖς δ' [c] οἱ γυναικῶν, ἐξ ὧν p. 692.
ὅταν ἡ κράσις γνὴ σύμμελρ@, ἥδιςον κζ῀ παναρμόνιον κπελεῖται μέλ@. Τὰς δ' τοσαύτας μυριάδας ἔπεισεν [d] ὁμοθνωμονῆσαι τ῀ αὐτὸν ὕμνον ἐν ταὐτῷ [e] ζωᾴδειν, τὰ τεράςια σκεῦνα κζ῀ μεγαλυργηθέντα, πρὸ ὧν ὀλίγῳ πρότερον διεξῆλθον. Ἐφ' οἷς ὁ προφήτης γεγηθὼς, ὁρῶν κζ῀ τὴν τὸ ἔθνυς πρὸς χάριταν, ὠδ' αὐτὸς ἔτι χωρῶν τὴν ἡδονὴν, κατῆρχε τ῀ ᾠδῆς· οἱ δ' ἀκόντες εἰς δύο χορὰς [f] διαιρεθέντες τὰ λεχθέντα ζωῄδον.

[a] χρυσαλλωθέντων] Videtur deeſſe κύμαλων vel ὑδάτων.
[b] ἐπισοφύλακ@] MS. Med. ἐπισοφυλακούσης.
[c] οἱ] Repoſui ex MSS. Med. & Linc.
[d] ὁμοθνωμονῆσαι] Vel adde κζ῀, vel ſcribe ὁμοθνωμονήσας.
[e] ζωᾴδειν] Additur in MSS. κζ῀ λέγειν· idque rectè. Infra enim mox ſcribitur, τὰ λεχθέντα ζωῄδον.
[f] διαιρεθέντες] MS. Med. ἀλιοθέντες.

Τοῦτ' ἔστι τὸ κατ' ἐνθουσιασμὸν προφητείας Μωϋσέως ἀρχὴ καὶ προοίμιον· ἐξῆς δὲ θεσπίζει περὶ τροφῆς, ἣν γῆ μὲν οὐκ ἤνεγκε· καὶ γὰρ ἦν στεῖρα καὶ ἄγονος· ὥμβρησε δὲ ἀραιὰς ἀνὰ πᾶξ, ἀλλὰ μόνῃ τεσσαρακοστιαίαν ἑκάστης ἡμέρας πρὸ τοῦ ἕω καρπὸν αἰθέριον ἐν δρόσῳ κέχρῳ ὁμοπλήσιον· ὃν ἰδὼν Μωϋσῆς ζυγομίζειν κελεύει, καὶ ἐπιθειάσας φησί· "πιστεύειν δεῖ τῷ θεῷ πεπειραμένους αὐτοῦ τὰ διεργεσιῶν ἐν μείζοσιν ἐλπίδος πράγμασιν· ἀθησαύριστα, ἀταμίευτα τὰ τῆς τροφῆς ἔστω· μηδεὶς ἄχρι πρωΐας ὑπολειπέσθω μηδὲν αὐτῆς μέρος." Τοῦτ' ἀκούσαντες ἔνιοι τῶν πρὸς εὐσέβειαν [a] ἀνερματίστως, ὑπολαβόντες ἴσως ὡς χρησμὸς, ἀλλὰ φαίνεσιν ἄρχοντος εἶναι τὰ λεγόμενα, λείπουσιν εἰς τὴν ὑστεραίαν· τὸ δὲ ζηπόμενον τοῦ κύκλου τῆς σκηνοπηγίας δυσοσμίας πληροῖ τὸ πρῶτον, εἶτα εἰς σκώληκας, ὧν ἡ γένεσις ἐκ φθορᾶς ἐστὶ, μετέβαλεν. Ἅπερ ἰδὼν Μωϋσῆς εἰκότως ἐπὶ τοῖς ἀπειθέσι παροξύνεται. Πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλεν; εἰ πᾶσι καὶ τηλικούτοις θεασάμενοι, πρὸς μὲν τὰς πιθανὰς καὶ εὐλόγους φαντασίας ἀδυνάτους πρόσχημα, τελειωθέντα δ' ὑπερφυοῦς θείας, οὐκ ἐνδοιάζουσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπιστοῦσιν, οἱ δυσμαθέστατοι πάντων. Ἀλλ' ὅγε πατὴρ δυσὶν ἐναργεστάταις ἀποδείξεσι τὸ λόγιον τοῦ προφήτου βεβαιώσησεν, ὧν τῷ μὲν ἑτέραν εὐθὺς ἀπεδείξατο φθορᾶς τοῦ ὑπολειφθέντος καὶ δυσωδίας, ἐν τῇ πρὸς σκώληκας, τὸ φαυλότατον ζῴων, μεταβολῇ· τῷ δ' ἑτέρῳ ὕστερον. [b] Ἀεὶ γὰρ τὸ πλεονάζον τοῦ ζυγομιωθέντος ὑπὸ τοῦ πληθύοντος, τῇ ἡλιακαῖς ἀκτῖσι διελύετο, καὶ τηκόμενον ἐξανηλοῦτο, δεύτερον οὐκ εἰς μακρὰν [i] ἀποθειάσας ἀποφθέγγεται λόγιον, τὸ περὶ τῆς ἑβδόμης. Ἔχουσαν γὰρ αὐτῷ ἐν τῇ φύσει πρόνοιαν, οὐκ ἀφ' ἧς μόνον ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ ἥλιον καὶ παντὸς αἰσθητοῦ γενέσεως, ἠγνόησαν ἄνθρωποι, τάχα που διὰ τὰς ἐν [k] ὕδασι καὶ πυρὶ γιγομένας διωκήσεις καὶ ἐπαλλήλους φθορὰς, ἃ διωηθέντων μὲν τῶν προτέρων διαδέξασθαι μνήμαν τοῖς ἑπομένοις τῆς κγ΄ τῆς ἐν χρόνοις εἱρμὸν ἀκολουθίας καὶ τάξεως· ὅπερ ἀδηλούμενον ἀποθειάσας ἀνέφηνε λογίῳ μαρτυρηθέντι διὰ σημείου τινος ἐναργοῦς. Τὸ δὲ σημεῖον, τοιοῦτον ἦν· ἐλάττων μὲν ἀπὸ ἀέρος ἐγγένετο ἡ φορὰ τῆς προτέραις ἡμέραις τῆς τροφῆς, τότε δὲ αὖ διπλασίων· καὶ τῆς μὲν προτέραις εἴ τι καταλειφθη, λειβόμενον ἐτήκετο, μιχθὲν δὲ παντελῶς εἰς νοτίδα μεταβαλὸν ἀναλωθῆναι· τότε δὲ ἀδεμίαν δεχόμενον τροπὴν ἐν ὁμοίῳ διέμενεν. Ἐφ' οἷς ἀγγελλομένοις καὶ ἅμα ὁρωμένοις καταπλαγεὶς Μωϋσῆς, οὐκ ἐσχάσατο μᾶλλον ἢ θεοφορηθεὶς ἐθέσπισε τῷ ἑβδόμῳ.

Hoc Moſi primordium fuit per afflatum divinum vaticinandi: deinde de alimento, quæ res & prima eſt & neceſſaria, vaticinatur, quod terra non ferebat, ſterilis præſertim & infœcunda, cœlum ipſum non ſemel, ſed quotidie in quadrageſimum annum ſub auroram cœleſtis fructus rore milii inſtar pluvit; quem Moſes conſpicatus, colligi jubet, & afflatus numine, "Deo, inquit, fidendum eſt, ultra ſpem expertis ejus beneficia: annona iſta neque aſſervator, neque conditor: ne quis in diluculum proximum quicquam ejus reliquum facito." His auditis nonnulli ad pietatem minus obfirmati, rati verba illa fortaſſis ſortes non eſſe, ſed magiſtratus conſilium, aliquid in poſterum diem relinquunt; id autem ſua tabe primum caſtrorum orbem odoris gravitate afflavit, deinde in vermes quibus ex interitu rerum origo eſt, putruit. Quæ quidem Moſes, ut vidit, merito adverſus non perſuaſos exacerbatus eſt. Quidni enim faceret, cum qui tot tantarumque rerum ſpectatores fuiſſent, quæ quamvis ad credibilitatis & veriſimilitudinis ſpeciem fieri non poſſent, nullo tamen negocio numinis favore perfectæ fuiſſent, non dubitarent ſolùm, verumetiam omnes indocilitate ſuperantes, non crederent? Sed parens ipſe duobus evidentiſſimis argumentis effatum vatis comprobavit, quorum alterum coràm ſtatim repræſentavit, reliquiarum vitio & odoris fœditate, & in vermes, beſtiam omnium viliſſimam, commutatione: alterum poſterius. Cum enim ut quidque à multitudine quod redundaret comportabatur, ſolis diſſolutum radiis & tabefactum conſumeretur, ſecundam non multo poſt divinitus inſtinctus de ſacro ſeptimo die ſortem profatur. Eum enim in rerum naturæ prærogativa & privilegii dignatione præditum, non ſolùm ex quo mundus conditus eſt, ſed etiam ante cœli & hujus univerſitatis ſub ſenſum cadentis originem homines ignorabant, fortaſſe quia propter illas eluvionum & exuſtionum continuas & alternas interneciones, poſteritas à majoribus memoriam excipere conſequentiæ & ordinis in ſerie temporum non potuerat: quod ignoratum adflatu correptus, ſorte evidentiſſimo ſigno teſtata patefecit. Signum tale erat: prioribus diebus minor utique proventus alimenti ab aeris plaga depluebat, tum duplex: ſuperioribus diebus, ſi quid relinqueretur, ita madeſcendo tabeſcebat, dum penitus in liquorem converſum conſumeretur: tum autem nihil immutatum in eodem ſtatu permanebat. Quibus nunciatis ſimul & conſpectis, Moſes admiratione perculſus, non magis conje-

[a] ἀνερματίστως] MSS. Vat. Aug. & Coiſl. ἀτερματίστως. Heſych. v. ἀτερμάτιστοι, ἀδίδακτοι.
[b] ἀεὶ] Melius, ut videtur, ἐπεὶ.
[i] ἀποθειάσας] MSS. Aug. & Coiſl. ἐπιθειάσας· eſtque ea vox Philoni uſitatior. Ita ſupra ἐπιθειάσας φησι, &c.
[k] ὕδασι] Forſan ὕδαλι.

p. 693.

ctura

ctura quam Dei inſtinctu, vaticinatione ſanxit ſeptimum diem. Omitto dicere tales conjecturas vaticinationis affines eſſe: non enim mens ſic ictu certo & deſtinato collineaſſet, niſi eam divinus ſpiritus ad veritatem ipſam deduxiſſet. Nec prodigium ſolum ex annonæ duplicatione ſignificabatur, neque ex ejus præter ſolitum integritate & incolumitate, ſed etiam quòd ambo iſta ad ſextum diem convenirent, ex quo ab aere alimentum ſuppeditatum eſt, cui ſacerrimus numerus ſeptimi diei illuceſcere debebat. Itaque reputando reperies convenienter origini mundi alimentum cœleſte datum eſſe. Cœpit enim ſenarii primo die mundum moliri, & alimentum quod diximus imbre fundere: ſimili prorſus imagine. Quemadmodum enim de nihilo ad ſtatum & rerum naturam, opus abſolutiſſimum, mundum ipſum extulit, eodem quoque modo ubertatem & largitatem annonæ in ſolitudine edidit, elementis mutatis ad uſum neceſſarium, ut vice terræ, aer cibaria, victumque ſine omni labore & moleſtia facilem præberet hominibus, quibus facultas non eſſet per ocium cibum apparandi. Poſthæc tertiam effatur ſortem omnium prodigioſiſſimam, ſeptimo die aerem ſolitum alimentum non eſſe largiturum, in terramque ne minimum quidem momentum eſſe caſurum, quod quidem re ipſa evenit. Nam cùm pridie iſtud ceciniſſet, quidam moribus minus conſtituti ad congerendum profecti, fruſtrata ſpe, irriti revertuntur, ſe ultro inſimulantes quòd credere noluiſſent, prophetam autem verum ariolum, divinitatis conſultum, rerum obſcuratum ſolum præſagum clamantes.

Iſta de cœleſti alimento numine correptus cecinit, alia deinceps neceſſaria illa quidem, tamen potius ſimilia admonitionum eſſe videantur quàm oraculorum: quo ex numero eſt quod cecinit in illa de qua ante memoravi, à diſciplina patria defectione, cum fabricato aureo tauro ad vecordiæ Ægyptiacæ imitationem choreas inſtituebant, aras erigebant, ſacrificia offerebant, veri immemores Dei, avitam nobilitatem, quæ pietate & ſanctimonia creverat, peſſundantes. Quibus ex rebus Moſes non mediocrem capiebat animo dolorem, ſi primum totus populus repentè ſic oculis captus eſſet, qui paulo ante omnium populorum acerrima acie fuiſſet. Deinde ſi vanum fabulæ com-

Ἐῶ λέγειν ὅτι καὶ αἱ τοιαῦται [k] εἰκασίαι ζυγγρεῖς προφητείας εἰσίν. Ὁ γὰρ νῦς οὐκ ἂν ἄτως δίσκοπος ἐθυβόλησεν, εἰ μὴ καὶ θεῖον ἦν πνεῦμα τὸ προηγετῶν πρὸς αὐτὸν τὸν ἀλήθειαν. Τὸ γὰ τεράσιον ἀ μόνον ἐκ τᾶ διπλασιαθῆναι τὸν τροφὸν ἐδηλᾶτο, ἀδ' ἐκ τᾶ διαμεῖναι σῶον ὥλως τὸ καθεςὼς ἔθος, ἀλλὰ καὶ κ τᾶ ἀμφὶ τερα ταῦτα ζυμβῆναι κ τὸν ἕκλον ἡμέραν, ἀφ' ἧς ἤρξαλο ἀπὸ αἴρος ἡ τροφὴ χορηγεῖαζ, μεθ' ἣν ὁ ἱερώταλος ἀριθμὸς τ ἑβδόμης ἔμελλεν ἀνατέλλειν. Ὥςε λογιζόμενος ἄν τις εὕροι κ τὸν ἀκολυθίαν τ τᾶ κόσμυ γενέσεως τὴν ἀρχέγονον δοθεῖσαν τροφόν. Ἤρξαλο γὰ καὶ τ κόσμον ἐξάδος τῇ πρώτῃ δημιυργεῖν, κ τὴν λεχθεῖσαν ὕειν τροφὴν, ἡ ἦ εἰκὼν ὁμοιοτάτη· καθάπερ γὰ ἐκ τᾶ μὴ ὄνλος εἰς τὸ εἶναι τὸ τελειόταλον ἔργον, τ κόσμον, ἀνέφηνε· τ αὐτὸν τρόπον καὶ Ἀθηνίαν ἐν ἐρήμῳ μεγαλῶν τὰ στοιχεῖα πρὸς [l] τὸ καλεπεῖγον τ χρείας, ἵνα ἀντὶ γῆς ὁ ἀὴρ σιτία τροφὴν ἄπονον φέρῃ κ ἀταλαίπωρον, οἷς [m] ἀναχώρησις ἐκ ἦν ἐπιτρεπίζεσθ κ σχολὴν τὰ ἐπιτήδεια. Μετὰ ταῦτα τρίτον ἀναφθέγγελ) χρησμὸν τεραλωδέσαλον, [n] δηλονότι τῇ ἑβδόμῃ τὴν εἰωθυῖαν ὁ ἀὴρ ἀ παρέξει τροφὴν, καὶ ἀδὲν ἐπὶ γῆν, ἀλλ' ἀδὲ τὸ βραχύταλον, ὡς ἔθος, ἐπεχθήσεσθαι· τᾶτο ἦ ἀπέβαινεν ἔργοις. Τῇ μ προλεραίᾳ ταῦτα θεωρίζει· τινὲς ἦ τ ἀβεβαίων τὸ ἦθος, ὥρμησαν ἐπὶ τὴν ζυκομιδὴν, κ ζφαλέντες τῶν ἐλπίδων, ἐπανῆεσαν ἄπρακλοι, κακίζονλες μ ἑαυτὰς τ ἀπιςίας, ἀληθόμανλιν ἦ κ θεοφράδμονα κ μόνον προορᾳκὸν τ ἀθήλων ἀναχαλᾶνλες τ προφήτλν.

Τοιαῦτα μὲν ἐςὶ ἃ περὶ τ ἀρχαίᾳ τροφῆς καλεχόμενος ἐθέσπισεν· ἕτερα δ' ἐξῆς ἀναγκαῖα, καίτοι δόξαντ' ἂν παραινέσεσιν ἐοικέναι μᾶλλον ἢ χρησμοῖς· ὧν ἐςὶ κ τὸ χρηθὲν κ τὴν μεγίςλν τ παλρίων ἐκδιαίτησιν, περὶ ἧς [o] ἔμπροσθεν εἶπον, ἡνίκα τελλωάμενοι ταῦρον χρυσᾶν, Αἰγυπλιακᾶ μίμημα [p] τύφω, χορὰς ἴσασαν, κ βωμὰς καλεσκέναζον, κ θυσίας ἀνῆγον, ἐκλαθόμενοι τᾶ πρὸς ἀλήθειαν θεᾶ, κ τὴν προγονικὴν εὐγένειαν ἢ δι' ἀσεβείας κ ὁσιότηλος ἠυξήθη, καθαιρᾶνλες. Ἐφ' οἷς Μωϋσῆς περιπαθήσας ἦν, εἰ πρῶτον μ πᾶς ὁ λαὸς ἐξαίφνης γενόμενος τυφλὸς, ὁ ἄκρος πρὸ μικρᾶ πάντων ἐθνῶν ὀξυωπίσαλος. Ἔπειτα ἦ εἰ πλά-

p. 694.

[k] εἰκασίαι] Sic MS. Med. pro ἐικσίαι. Ita enim Noſter in proximè præcedentibus, οὐκ ἰσοχάσαλο μᾶλλον ἢ διοφερηθεὶς ἐθέσπισε, &c. Quod etiam viſum Turnebo.

[l] τὸ] Reſtitui ex MS. Med.

[m] ἀναχωρησι,] Ita ſcribe ex Codice Mediceo, pro ἀναχωρᾶσιν in Editis. Infra lib. de Legat. ad Caium p. 1026. ἀναχώρησιν αὐτὴμεῖα προσικετεύσαντες. De Leg. Spec. p. 791. σχολὴν κ ἀναχώρησιν εὐδιδόντες.

[n] δηλονότι] Melius forſan δηλᾶντα, ὅτι.

[o] ἔμπροσθεν] Supra lib de Profug. p. 463. & in hoc libro p. 677.

[p] τύφω] Et hic & alibi ſæpius videtur errâſſe Philo, cum vituli cultum ad Typhonem refert, qui in Oſiridis honorem omnino eſt inſtitutus. Ægyptii enim Oſirim pro Deo bono, Typhum ſeu Typhonem pro malo malique Autore habuerunt. Ita Diodorus Sicul. lib. i. τὰς ταύρους τὰς ἱερὰς τὸν τι ὀνομαζόμενον Ἆπιν κ τ Μνεῦιν Ὀσίριδι καθιερωθῆναι. Plutarch in Iſid. p. 362. οἱ ἦ πλεῖοι τῶν ἱερέων οἱς τὸ αὐτὸ φησι τ Ὀσίριν ζυμπαιπλέχθαι κ τ Ἆπιν ἐξηγούμενοι δ διδάσκαλος ἡμᾶς ὡς εὐμορφον εἰκόνα χρὴ νομίζειν τ Ὀσίριδος ψυχῆς τ Ἆπιν. Vide etiam apud eundem Typhonis Fabulam p. 351. & Bochart. de Animalib. lib. ii. c. 34.

σμα

σμα μύθῳ καλυψθὲν ἴσχυσε τοσαύτῃ αὐγῇ σβέσαι τὸ ἀληθείας, ἣν ἔθ' ἥλιος ἐκλείπων, ἔθ' ὁ σύμπας χορὸς τῶν ἀστέρων ἐπισκιάσῃ. [r] Περιλαμβάνει] γὰρ ἰδίῳ φέγγει νοητῷ καὶ ἀσωμάτῳ, πρὸς ὃ παραβαλλόμενον τὸ αἰσθητὸν, νυὶ ἂν πρὸς ἡμέραν εἶναι νομισθείη. Δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἔτι μόνων ὁ αὐτὸς [s] ἐξάλλεται] τό, τε εἶδος καὶ τὴν ἀφέλειαν, καὶ ἐπιθειάσας φησίν· Τίς ἐστιν ὁ μὴ τῷ πλάνῳ ζωπυρηχθεὶς, μηδὲ τὸ κῦρος ἐπιφημίσας τοῖς ἀκύροις; πᾶς ὁ πιθητὸς ἐμοὶ προσίτω. Μιᾶς γὰρ φυλῆς προσελθούσης οὐχ ἧττον τῇ διανοίᾳ ἢ τοῖς σώμασιν, οἳ πάλαι μὲν ἐφόνων καὶ τῶν [t] ἀθέων καὶ ἀνοσιουργῶν, ἡγεμόνα δ' ἐζήτουν καὶ στρατάρχην ἀνδρῶν, ὃς ἐνδίκως ὑφηγήσεται καιρὸν καὶ τρόπον τῆς ἀμυνῆς· ὃς ὀργῶντας ἥρων καὶ γέμοντας ὅπλων καὶ παρασκήνιον, ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον θεοφορηθείς· ξίφος ἕκαστος ὑμῶν, φησὶν, ἀναλαβὼν, ἐφορμάτω τε διὰ παντὸς τοῦ στρατοπέδου, καὶ κλινέτω μὴ μόνον ἀλλοτρίους, ἀλλὰ καὶ φίλων καὶ συγγενῶν τοὺς οἰκειοτάτους ἀπεροφάδην, διαγένεσθαι κρίνων τὸ ἔργον ὑπὲρ ἀληθείας καὶ θεοῦ τιμῆς, ὧν ὑπερμαχεῖν καὶ προαγωνίζεσθαι κατὰ φύσιν πόνος. Οἱ δ' αὐτίκα τετραχιλίους κλείναντες τοὺς ἀρχηγέτας μάλιστα τῆς ἀσεβείας ψυχομένους, οὐκ ἀπελογήσαντο μόνον περὶ τοῦ μὴ συνεφάψασθαι τοῦ τολμήματος, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀρετῆς μοίραις τοῖς ψυχοστάταις ἀνεγράφησαν, ἃ γέρως ἠξιώθησαν οἰκειοτάτου τῇ πράξεσιν, ἱερωσύης. [u] Ἔδει γὰρ θεραπευτὰς ὁσιότητος ψυχὰς τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς ἀνδραγαθισαμένους καὶ προπολεμήσαντας.

Ἔχω δέ τι μειρακιωδέστερον λόγιον, περὶ ὃ καὶ πάλαι διεξῆλθον, ὅτε καὶ τὰ τοῦ ἀρχιερωσύνης ἐπῆειν τοῦ προφήτου, ὅπερ αὐτὸς πάλιν καταχθεὶς ἀνεφθέγξατο, τελειωθὲν δὲ μακροῖς χρόνοις ὕστερον, ἀλλ' ὅθεν ὅτε ἐχρησμῳδεῖτο. Τῶν περὶ τὸν νεὼν λειτουργιῶν δύο τάξεις εἰσίν· ἡ μὲν κρειττόνων ἱερέων, ἡ δὲ ἐλάττων νεωκόρων· ἦσαν δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τρεῖς μὲν ἱερεῖς, νεωκόρων δὲ πολλαὶ χιλιάδες. Οὗτοι φυσηθέντες ἐπὶ τῇ τοῦ οἰκείου πλήθους πλειονσίᾳ, τὸ τῶν ἱερέων καταφρονοῦντες ὀλιγότητος, καὶ δύο ἐν τῷ αὐτῷ παρανομήματα ζωύφαινον· ὧν τὸ μὲν ἦν καθαίρεσις τῶν ὑπερεχόντων, τὸ δ' αὔξησις τῶν ἐλαττόνων· οἷα ἡγεμόσιν ὑπηκόων ἐπιτιθεμένων ἐπὶ ζυγοῦ τῇ κρατίστῃ καὶ δημοφελεστάτῃ τάξεως. Εἶτα ζωισάμενοι καὶ ἀθροιζόμενοι καταβόων τοῦ προφήτου ὡς διὰ οἰκειότητα τῷ τε ἀδελφῷ καὶ τοῖς

mentum tantum veritatis ſplendorem obſcurare potuiſſet, quam neque ſol, nec univerſus ſiderum chorus effulgens opacaverit. Suo enim lumine illuſtratur, eoque ſpirituali & incorporeo: quo cum iſtud quod ſub ſenſus cadit comparatum, nox ad diem eſſe cenſeatur. Itaque jam non eodem habitu exilit formæ atque mentis, & hariolans: Ecquiſnam, inquit, errori non ſuffragatus eſt? equiſnam auctoritatem infirmis & male ratis non adſcivit? omnes illi ad me veniunto. Cum autem tribus una non minus animis quàm corporibus acceſſiſſet, quæ jamdudum in impios & conſceleratos cædem anhelabat, imperatorem autem & ducem quærebat, qui idoneum tempus & modum ſceleris vindicandi oſtenderet, concitatos nactus audaciæque & animi plenos, multo quàm antea magis Deo ciente. Quiſque veſtrum, inquit, ſumpto gladio totis decurrito caſtris, nec alienos ſolum, ſed amicorum & cognatorum familiariſſimum quemque & perneceſſarium in orbem undique obtruncato, factum minime piaculare ratus pro veritate & Dei honore, pro quibus propugnare labos omnium leviſſimus ſit. Illi verò primo ſtatim clamore tribus hominum millibus qui ſceleris potiſſimum principes fuerant, interemptis, non ſolum defenderunt affines crimini ſe non fuiſſe, verum etiam hominibus fortiſſimis adſcripti ſunt, ac præmio ſacerdotii honeſtati, rebus quas geſſerant congruenti. Eos enim demum religionis cultores eſſe oportebat, qui pro ea fortiter dimicaverant & fecerant.

Referre poſſum aliud quoque oraculum aliquanto notabilius, jam ante à me memoratam, cum de pontificatu prophetæ diſſererem, quam etiam numine correptus edidit, non longis poſtea temporibus comprobatam, ſed tum cum concinebatur. In miniſterio templi ordines erant duo, unus potior ſacerdotum, alter inferior æditimorum: erant autem illa tempeſtate ſacerdotes tres, æditimorum multa millia. Hi ſuorum multitudine ſufflati, ſacerdotum paucitatem contemnebant, ac in uno facinore duo peccata contexebant: unum, ſuperiorum imminutionem, alterum, inferiorum amplificationem: velut ad ordinis quo nihil melius eſt & publicè ſalutarius, confuſionem, ſubditis ſuos imperatores adorientibus. Mox coeuntes & collecti in prophetam magno clamore increpa-

p. 694.

[q] ἐκλιπών] Melius ſcribitur ἐκλάμπων. Neque enim tam defectus ſolis quam ejus fulgor rerum reliquarum lucem obſcurat. Ita Philo ſupra p. 660. οἱ νόμοι συναναλάμψωσιν ἀμαυρώσουσι τὰς ἄλλας, καθάπερ αἰτίας ἥλιος τὰς ἀστέρας.

[r] περιλαμβάνει] Omnino repone περιλάμπει, quod ex Contextu confirmatur; item mox in ſequentibus, παραβαλλόμενον. MSS. παραλαμβανόμενον.

[s] ἐξάλλεται] Forſan ἐξαλλάττει. Quandam enim tum mentis tum oris muationem divinum afflatum ſequi vulgò creditum eſt. Hinc Noſter, infra p. 695. ἐνθουσιᾷ, καὶ μεθύοντι εἰς προφήτου διανίζεται τάδε. Virgil. Æn. vi.

*ſubito non vultus, non color unus,*
*Non compta manſère coma, ſed pectus anhelum,*
*Et rabie fera corda tument, majorque videri.*

Joſeph. Antiqu. lib. iv. c. 6. καὶ ὁ μὲ τοιαῦτα ἐπιθειάζει, οὐκ ἂν εὐ ἴσωμεν. Iſta vero ſententia de mentis exceſſu in afflatu divino ab eccleſia chriſtiana improbata eſt. Hieron. Præf. in Eſai. *Neque vero ut Montanus cum inſanis fœminis ſomniat, prophetæ in ecſtaſi ſunt locuti.* Vide etiam Eundem Præf. in Nahum. Origen. Tom. vi in Joh. & lib. vii. cont. Celſum. Chryſoſtom. in Pſal. xliv. 2. & Euſeb. Hiſt. Eccleſ. lib. v. c. 16.

[t] ἀθέων] Nonnulli Codices ἀθέσμων, & forſan ſic rectius.

bant, quòd propinquitatis fautor, fratri & fratris liberis ſacerdotium tribuiſſet, & in eorum deſignatione quæ feciſſet quemadmodum diſſeruimus, Dei auctoritatem ementitus eſſet. Quibus ille graviter offenſus, & vehementer dolens, quanquam omnium leniſſimus & manſuetiſſimus, ſic tamen ad juſtam iracundiam ex improbitatis odio excuitur, uti Deum obſecraverit ut eorum ſacrificium averſaretur: non quia juſtiſſimus judex ſacrificationem impiorum accepturus eſſet, ſed quòd animus viri religioſi Deumque amantis, quantum in ipſo eſt, non reticet, magno ſtudio ne ſcelerati ſecundum curſum teneant, ſed ut ſemper à cœptis aberrent. Etiam tunc autem legitima indignatione ſuccenſus & præfervidus bacchatur, & in vatem mutatus iſta hariolatur. Defectio eſt res odioſa. Iſtos infideles non verba ſolum, ſed facta erudiunt: malum paſſi, quàm verax ſim denique intelligent, quoniam docti non intellexere: id quod ex vitæ exceſſu tandem agnoſcetur. Nam ſi naturali fato decedent, oracula ſum commentus: ſin nova quadam & inuſitata ratione, ſtudioſus veri ſum judicandus. Labes terræ vaſtas video in immenſum diſcedere, magnam hominum multitudinem interire, familias totas à ſtirpe peſſum trahi, domos in abreptum abſorberi, homines ad orcum deſcendere. Ubi finem fecit, terra motu concuſſa rumpitur, quâ potiſſimum impiorum tabernacula erant, ut ſublapſa repentè contecta ſint. Partes enim quæ diſceſſerant, eo quamobrem diſceſſerant effecto, denuo coiere. Paulo poſt ſeditionis duces numero ad ducentos & quadraginta repentè delapſa fulmina totos abſumpſere, nulla corporis parte relicta quæ ſepulturæ mandaretur. Altera autem ſuper alteram pœna & utriuſque magnitudo, illuſtrem & celebrem vatis pietatem oſtendit, fidem oraculorum teſtante Deo.

Operæ precium quoque fuerit ne illud quidem præterire, impietatis pœnam & animadverſionem, terram & cœlum eſſe ſortita, ſumma rerum principia. Nam animi ſui pravitatem humi defixam in cœlum tetenderunt, uſque adeò ſublimem extulerant, ut utrunque elementum ſupplicium inflixerit: terra, ut peſſum traheret & hauriret eos, abrupta & dehiſcens, quorum mole tum gravabatur: cœlum, ut exureret & abſumeret, novo imbris genere, magno ignis agmine pluens. Exitus autem & iis quos terra hauſit, & iis quos

ἀδελφιδοῖς χαρισαμένῳ τῷ ἱερωσύνῃ, καὶ ἐπιψευσαμένῳ τὰ περὶ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν, ὡς ἐπιφροσύνη θεία, καθάπερ διεξήειμεν, μὴ γενόμενα. Ἐφ' οἷς ἀνιαθεὶς καὶ βαρυλγήσας, καίτοι πραότατος ὢν καὶ ἡμερώτατος, ἔτως πρὸς δικαίαν ὀργὴν ὑπὸ μισοπονήρου πάθους ἠκονήθη, ὡς ἱκετεῦσαι τὸν θεὸν ἀποσφραγῆναι τὴν θυσίαν αὐτῶν. Οὐκ ἐπειδήπερ ἔμελλεν ὁ δικαιότατος κριτὴς ἱερουργίας ἀσεβῶν προσδέχεσθαι, ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ θεοφιλοῦς, τὸ κατ' αὐτὴν μέρος, οὐχ ὑποσιωπᾷ, ἀπόδυσα μὴ δύνασθαι ἀνοσίοις, ἀλλ' αἰεὶ τῆς προθέσεως ἁμαρτάνειν. Ἔτι δὲ ζέων καὶ πεπυρωμένος ὑπὸ τοῦ νομίμου διαγανακτήσεως, ἐνθυσιᾷ, καὶ μεταβαλὼν εἰς προφήτου, θεσπίζει τάδε· χαλεπὸν ἀποστασία πρᾶγμα. [x] Τοὺς ἀπίστους τούτους οὐ μόνον λόγοι, ἀλλὰ καὶ ἔργα [y] παιδεύει· παθόντες εἴσονται τὸ ἐμὸν ἀψευδές, ἐπεὶ [z] μανθάνοντες οὐκ ἔγνωσαν. Ἐπικρυβήσεται δὲ τοῦτο τῇ τοῦ βίου τελευτῇ· εἰ μὲν γὰρ δέξον τὸ κατὰ φύσιν θάνατον, πέπλασμαι τὰ λόγια· εἰ δὲ καινόν τινα καὶ παρηλλαγμένον, τὸ φιλαλήθες μοι μαρτυρηθήσεται. Χάσματα γῆς ἐρῶ διανοιγμένης ἐπὶ μήκιστον εὐρυώμενα, πολυανθρώπους [a] ἀπολλυμένους συγγενείας, αὐτάνδρους ὑποσυρομένας καὶ συγκαταπινομένας οἰκίας, ζῶντας δὲ ἀνθρώπους εἰς ᾅδου καταρχομένους. Ἐπεὶ δ' ἡσύχασε, ῥήγνυται μὲν ἡ γῆ σεισμῷ τινα χθεῖσα, ῥήγνυται δὲ, καθ' ὃ μέρος μάλιστα αἱ σκηναὶ τῶν ἀσεβῶν ἦσαν, ὡς ὑπενεχθείσας [b] ἀθρόας ἐπικρυφθῆναι. Τὰ γὰρ διασάντα μέρη πάλιν συνῆλθε, τῆς χρείας ἀποτελεσθείσης, ἧς ἕνεκα διεζεύχθη. Μικρὸν δ' ὕστερον τοὺς τῆς στάσεως ἡγεμόνας πεντήκοντα πρὸς πεντακοσίοις ἄνδρας κεραυνοὶ καταστήψαντες αἰφνίδιον, ἀθρόους ἐξανάλωσαν, μηδὲν μέρος ὑπολειπόμενοι τῶν σωμάτων ὃ ταφῆς ἐπιμοιράσεται. Τὸ δὲ τῶν τιμωρῶν ἐπάλληλον, καὶ τὸ ἑκατέρας μέγεθος, ἀφάσμον καὶ πειθόμενον ἀπέφηνε τὴν ὁσίαν τοῦ προφήτου, χρησμῷ θεῷ μάρτυρι τὰ περὶ τοὺς χρησμοὺς ἀληθείας.

Ἄξιον δὲ κἀκεῖνο μὴ παρελθεῖν, ὅτι τὰς τῶν ἀσεβῶν κολάσεις διεκληρώσαντο γῆ καὶ οὐρανός, αἱ τοῦ παντὸς ἀρχαί. Τὴν μὲν γὰρ μοχθηρίαν ἐρρίζωσαν μὲν ἐπὶ γῆς, ἐξέτειναν δ' εἰς αἰθέρα, τοσοῦτον ὕψος, αὐτὴν ἀφέρουσες· ὅθεν p. 695. καὶ τῶν στοιχείων ἑκάτερον ἐχορήγησε τὰς τιμωρίας· ἡ μέν, ἵν' ὑποσύρῃ καὶ καταπίῃ τοὺς τότε βαρυώντας αὐτὴν, ῥαγεῖσα καὶ διασᾶσα· ὁ δ' ἵνα καταφλέξῃ καὶ διαφθείρῃ, πυρὸς πολλοῦ φορὰν, καινότατον ὑετὸν, ἐμβρήσας. Τὸ δὲ τέλος καὶ τοῖς καταποθεῖσι καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν κεραυνῶν δι-

[v] ἀπιστία] Ita MSS. pro ἀπιστία.
[x] τοὺς ἀπίστους τούτους, &c.] Ita repoſui ex Codice Mediceo. In Editis ſcriptum, τοῖς ἀπίστοις μόνοις, τούτους δὲ λόγος, &c.
[y] παιδεύει] Melius, ut videtur, παιδεύσῃ.
[z] μανθάνοντες] Repone μαθόντες. Ita alibi ſcribit Noſter lib. de Profug. εὖρον μαθόντες ῥῆμα θεοῦ. Idem lib. de Somniis p. 1122. παθὼν ἀκριβῶς ἔμαθεν, ſimiliter Autor Epiſt. ad Hebræos v. 8. ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθεν.
[a] ἀπολλυμένους] Scribe ἀπολλυμένας, ſcil. Συγγενείας.
[b] ἀθρόας] Ita MSS. Editi ἀθρόως.

ἐφθαρ-

ἐφθαρμένοις ταὐτὸν ἀπέβαινε· ἀδέτεροι γὰρ ἐφάνησαν, οἱ μὲν ἀπικρυφθέντες γῇ, τῇ τὸ χάσματος ζωόδῳ πρὸς τὸ ἰσόπεδον [c] ἐνωθείσῃ, οἱ δ' ὅλοι δ' ὅλων ἀναλαθέντες ὑπὸ τῆς περαυνίας πυρός.

fulmina peremêre, idem utrisque fuit; neutri quippe comparuerunt, illi terra operti, hiatu coeunte & in planum & æquum redintegrato, hi fulminum vapore toti perpetuique consumpti.

Χρόνοις δ' ὕστερον, ἐπειδὴ τλιὺ ἐνθένδε ἀποικίαν ἔμελλεν εἰς οὐρανὸν στέλλεσθαι, καὶ τὸν θνητὸν ἀπολιπὼν βίον ἀπαθανατίζεσθαι, μεταληθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ὃς αὐτὸν [d] δυάδα ὄντα, σῶμα καὶ ψυχὴν, εἰς μονάδος ἀνεστοιχειοῦτο φύσιν, ὅλον δ' ὅλων μεθαρμοζόμενος εἰς νοῦν ἡλιοειδέσταλον. Τότε δὴ καταληφθεὶς, οὐκ ἔτι ζυλλήβδην ἀθρόῳ παντὶ τῷ ἔθνει θεσπίζειν ἔοικεν, ἀλλὰ καθ' μέρος ἑκάστῃ φυλῇ τὰ μέλλοντα καὶ γενεὰς αὖθις ἀποβησόμενα· ὧν τὰ μὲν ἤδη συμβέβηκε, τὰ δὲ [e] προσδοκᾶται· διότι πίστις τῶν μελλόντων ἡ τῶν προγεγονότων τελείωσις. Ἥρμοστο γὰρ ἀμφιφέροντας καὶ τὰς πορείας, ἐν μάλιστα ἐν τοῖς μητρῴοις γένεσι, καὶ βλαστημάτων πολυτρόποις ἰδέαις, καὶ τὸν περὶ τὸν βίον ἐπιτηδευμάτων ἀμυθήτοις διαφοραῖς, ὥσπερ τινα κλῆρον [f] διανομὴν λόγων καὶ χρησμῶν δρέψας. Θαυμάσια μὲν οὖν ταῦτα, θαυμασιώτατον δὲ καὶ τὸ τέλος τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ὃ καθάπερ ἐν τῷ ζώῳ κεφαλὴ τὸν ὅλης νομοθεσίας ἐστίν. Ἤδη γὰρ ἀναλαμβανόμενος, καὶ ἐπ' αὐτῆς βαλβίδος ἐὼν, ἵνα τὸν εἰς οὐρανὸν δρόμον διανύῃ διπλάσιον, καταπνευσθεὶς καὶ ἐπιθειάσας ζῶν ἔτι, τὰ ὡς ἐπὶ [g] θανόντι ἑαυτῷ προφητεύει δεξιῶς, ὡς ἐτελεύτησε μήπω τελευτήσας, ὡς ἐτάφη μηδενὸς παρόντος, δηλονότι χερσὶν οὐ θνηταῖς, ἀλλ' ἀθανάτοις δυνάμεσιν, ὡς [h] οὐ δ' ἐν τάφῳ προπατόρων ἐκηδεύθη, τυχὼν ἐξαιρέτου μνήματος, ὃ μηδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων· ὡς σύμπαν τὸ ἔθνος αὐτὸν ὅλον μῆνα δακρυρροῦν ἐπένθησεν, ἴδιον καὶ κοινὸν πένθος ἐπιδεικνύμενον, ἕνεκα τοῦ ἀλέκτου καὶ πρὸς ἕνα ἕκαστον καὶ πρὸς ἅπαντας εὐνοίας καὶ κηδεμονίας. Τοιοῦτος μὲν ὁ βίος, τοιαύτη δὲ καὶ ἡ τελευτὴ τοῦ βασιλέως καὶ νομοθέτου καὶ ἀρχιερέως καὶ προφήτου Μωϋσέως ἃ τῶν ἱερῶν γραμμάτων μνημονεύει.

Insequenti postea tempore, cùm tandem hinc in cœlum colonus esset migraturus, & relicta mortali conditione immortalitatem adrepturus, à patre accersitus, qui eum duplicem, corpus inquam & animum, ad simplicem naturam redigeret, omni ex parte ad mentem solis specie micantem immutatum: tum denique occupatus numine, non genti universæ jam fata canere videtur, sed singulatim unicuique tribui quæ in posterum eventura sint, quorum partim evenere, partim expectantur, quoniam consequentium fides præteritorum exitu perspicitur. Æquum enim erat, ut qui fatu differebant, potissimumque materna stirpe, qui variis consiliorum generibus, inenarrabilibus institutorum & studiorum vitæ dissimilitudinibus, velut hæredium quandam oraculorum & effatorum distributionem haberent. Hæc profecto admirabilia sunt, sed omnium vel maximè admirabilis sacrorum librorum finis, quem, velut in animante, caput totius legislationis esse dixerim. Cum enim jam in eo esset ut adscisceretur, & tanquam in carceribus staret, ut subvolans curriculum in cœlum conficeret, vivus adhuc divinitus adflatus, quæ ut jam mortuo sibi fiant memoriter vaticinatur, se è vita excessisse qui nondum excesserit: se nemine præsente sepultum esse, manibus scilicet non mortalibus, sed immortalibus potestatibus: se majorum sepulchro illatum non esse, eximio donatum monumento quod homo natus nemo viderit: se mensem integrum totius gentis lachrymis deploratum esse, quæ privatum & communem luctum pro benevolentia & patrocinio ejus erga unumquemque & universos, majorem, quàm ut commemorari possit ostenderit. Hæc vita, hic exitus Mosis regis, legislatoris, pontificis, prophetæ, à libris sacris refertur.

[c] ἐνωθείσῃ] MS. Vat. ἐνωθοῦσθαι, scil. χάσματος, idque, ut opinor, rectius.

[d] δυάδα] Ex Pythagoreorum circa numeros disciplinâ eximia erat unitatis præ binario præstantia. Hunc materiæ, illam mentis atque Dei symbolum esse docebant. Sic Philo, sectam istam secutus, p. 805. ἱπόρμος ἡ ἀκολουθία φύσεως λέγει, ὅτι μονὰς μὲν ἐστιν αἰτία πρώτη, δυὰς ἡ παθητὴ καὶ διαιρετὴ ὕλης. Vide Laertium in Pythag. seg. 25. Galen. Hist. Philos. c. 8. Justin. Martyr. Cohort. p. 18. Clem. Alex. Strom. vii. p. 900. Theologumen. Arithmet. p. 8. Nicomach. Gerasen. apud Phot. Cod. p. 187.

[e] προσδοκᾶται] Infra quoque lib. de Humanit. p. 701. docet vaticinia Mosis de duodecim tribuum sorte nondum esse adimpleta. Placet huc afferre insignem Josephi de spe Judæorum locum Ant. lib. iv. c. 6. πίσσων ἡ ἱστὶ τόμος. παθὼν προὔλεγεν ὅσα βασιλεῦσιν ἔσται,—ὅτι καὶ προὐπῆρξεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις εἰς τὸ μνήμιον τὸ ἰμιὸν· ἐξ ὧν ἀπάντων τεκμήραιτ' ἄν τις ὅ, τι ἔσοιτο πρὸς τὸ μέλλον. Idem ibidem de Mosis benedictione agens, περίρησιν καθ' ἣν γέγονε πάντα ἃ γέγονε.

[f] διανομὴν λογίων] Ita reposui ex Codice Vaticano. ex quo etiam adscripsi ἀρμόζουσαν. Editi διανομὴν λόγων καὶ χρησμῶν εὐρέσεως.

[g] θανόντι] Ergo ultimum Deuteronomii caput à Mose ipso scriptum, non à manu posteriori adjectum arbitratur Noster. Cui sententiæ astipulatur Joseph. Ant. lib. iv. c. 9. Origen. cont. Celsum. lib. ii. p. 93. & Ambros. de Cain. lib. i. c. 2. Atqui melius doctioribus visum, capitulum ultimum Deuteronomii non à Mose, sed forsan Josuâ profectum.

[h] οὐδ' ἐν] MSS. Vat. & Aug. οὐδὲς φώτων, ubi veræ lectionis vestigia videntur asservari. Forsan scriptum à Philone, οὐδείς πω τῶν προπατόρων.

# ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ,

## * ΠΕΡΙ ΤΩΝ

# ΔΕΚΑ ΛΟΓΙΩΝ

## Α ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΝΟΜΩΝ ΕΙΣΙ.

# PHILONIS JUDÆI,

## DE

# DECEM ORACULIS

## QUÆ SUNT LEGUM CAPITULA.

RES geſtas virorum, ſecundum Moſen ſapientum, quos & ſacri libri declarant duces gentis noſtræ extitiſſe, & legum non ſcriptarum vice fuiſſe, ſuperioribus libris patefeci: deinceps jam ipſa ſcriptarum legum ſumma capita perſequar. Nec vero ſi qua ſe offeret allegoriæ ratio, hanc prætermiſſurus ſum, reconditæ ſcientiæ ſtudio & curioſæ quæ facilioribus omiſſis, de difficilioribus quærere conſuevit. Si cui autem mirum videatur, cur in vaſta ſolitudine potius, quàm in urbibus leges ſuas tulerit Deus, is ſic habeto. Primùm, dici vix poſſe, quàm multis vitiis magna pars urbium inquinari

Τοὺς βίους τῶν κατὰ Μωϋσέα ſοφῶν ἀν- p. 744.
δρῶν, ὡς ἡγεμόνας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, καὶ νόμους [a] ἀγράφους αἱ ἱεραὶ βίβλοι δηλοῦσιν, ἐν ταῖς προτέραις συγλάξεσι μεμυημένους, καὶ τὰ ἀκόλουθα ἐξῆς τῶν ἀναγεγραμμένων νόμων τὰς ἰδέας ἀκριβώσω· μηδ' εἴ τις ὑποφαίνοιτο τρόπος ἀλληγορίας, τοῦτον παρείς, ἕνεκα τῆς [b] πρὸς ἀλήθειαν φιλομαθοῦς ἐπιστήμης, ἢ περὶ τῶν ἐμφανῶν ἔθος τὰ ἀφανῆ ζητεῖν. Πρὸς δὲ τοὺς ἀπορήσαντας ἀφ' οὗ τί οὐκ ἐν πόλεσιν, ἀλλ' ἐν ἐρήμῳ βαθείᾳ τοὺς νόμους ἐτίθει, λεκτέον· πρῶτον μέν, ὅτι αἱ πολλαὶ τῶν πόλεων ἀμυθήτων κακῶν εἰσι

* In libelli hujus titulo multum diſcrepant Codices Manuſcripti, ſoluſque quod ſciam, Codex Auguſtanus cum Editis congruit. Reliqui habent εἰς τὴν δεκάλογον Μωσέως. In Codice vero Mediceo ſcribitur, Φίλωνος περὶ τῶν νόμων ἰδίας. Nos nihil mutandum ducimus, cum vulgata editorum lectio ab Euſebio confirmetur, Eccleſiaſt. Hiſt. lib. ii. c. 18. ibi enim ſcribitur περὶ τῶν δέκα λογίων. Hieronymus Euſebium, quem alias ſequitur, decurtavit. Sic enim ille lib. de Vir. Ill. *de Decalogo libri quatuor*. Atqui Philo non de Decalogo, ſed de Legibus ſpecialibus libros quatuor edidit, neque aliter docet Euſebius, quem vide. Citatur hicce libellus à Johanne Monacho inedito titulo περὶ βλασφημούντων. Ex τῶν εἰς τὴν δεκάλογον' qui locus extat p. 757. Cur vero Hunc continuo libros de Moſe ſequi debere judicavimus, abunde patebit ex Philonis ipſius verbis p. 744.

[a] ἀγράφους] Viros bonos legum non ſcriptarum vim & locum tenere, philoſophis antiquis pervulgatum. Quæ etiam ſententia ſæpiùs à Philone celebratur; lib. ii. de Vit. Moſ. p. 654. lib. de Abrah. 350, 388. Vide autem dicta ad 305.

[b] πρὸς ἀλήθειαν] Forſan ſcribendum δι' ὑπονοιῶν, ſic enim Allegorica ratio dicta eſt ſcientia δι' ὑπονοιῶν. Plutarch de Audiend. Poet. ταῖς παλαι μὲ ὑπονοίαις, νῦν δ' ἀλληγορίαις καλουμέναις. Noſter quoque ſupra lib. de Agricult. p. 191. οἱ ταῖς δι' ὑπονοιῶν ἀποδόσεσι. Ita quoque emendamus Philonem ibidem, οἱ τοῖς κατ' ἀλήθειαν ἀλληγορικοῖς. Ibi ſcribe, δι' ὑπονοιῶν. Vide Clem. Alex. Strom. v. p. 658.

μεσαὶ,

μεσαὶ, καὶ τῶν πρὸς τὸ θεῖον ἀνοσιουργημάτων, καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀδικημάτων. Οὐδὲν γάρ ἐστιν ὃ μὴ κεκιβδήλευται, τὰ γνήσια τῶν νόθων παρδιημερεύοντων, καὶ τἀληθῆ τῶν εἰκότων, ἃ φύσει μὲ [e] κατέψευσται, πιθανὰς δ' ὑποβάλλει φαντασίας πρὸς ἀπάτην ἐν πόλεσιν· ἃ καὶ ὁ πάντων ὀπιθυμότατος φύσει τύφος, ὃν τινες τεθήπασι καὶ προσκυνοῦσι, [f] τὰς κενὰς δόξας ζημιοποιοῦντες διὰ χρυσῶν στεφάνων καὶ ἀλουργίδων, καὶ πλήθους θεραπόντων καὶ ὀχημάτων, ἐφ' ὧν οἱ λεγόμενοι μακάριοι καὶ εὐδαίμονες μετέωροι φέρονται· ποτὲ μὲ ὀρεῖς ἢ ἵπποις καταζευγνύτες, ποτὲ δὲ καὶ ἀνθρώποις, οἱ τὰ φορεῖα κατ' ὤμων ἀχθοφοροῦσι, τῷ ψυχῷ πρὸ τοῦ σώματος δι' ὑπερβολὴν ὕβρεως πιεζόμενοι.

Τύφος καὶ πολλῶν ἄλλων κακῶν δημιουργός ἐστιν, ἀλαζονείας, ὑπερηφίας, [h] ἀνοσιότητος· αἱ δ' εἰσὶν ἀρχαὶ ξενικῶν καὶ ἐμφυλίων πολέμων, ἀδέν μέρος, ἃ κοινὸν, οὐκ ἴδιον, ἃ κατὰ γῆν, ἃ κατὰ θάλατταν, ἡσυχάζειν ἐῶσαι. Τί δεῖ τὰ πρὸς ἀλλήλους ἁμαρτημάτων μεμνῆσθαι; τύφῳ γὰρ καὶ τὰ θεῖα ἐξωλιγώρηται, [i] καίτοι νομιζόμενα τῶν ἀνωτάτω τυγχάνειν τιμῆς. Τιμὴ δὲ τίς ἂν γένοιτο, μὴ προσούσης ἀληθείας, ἡ καὶ [k] ὄνομα καὶ ἔργον ἔχει τίμιον; ἐπεὶ καὶ τὸ ψεῦδος ἔμπαλιν ἄτιμον φύσει. Ἡ δ' ὀλιγωρία τῶν θείων ἐμφανὴς τοῖς ὀξυδερκέσιν ὁρῶν· μυρίας γὰρ ὅσας διὰ γραφικῆς καὶ πλαστικῆς μορφώσαντες ἰδέας, ἱεροῖς καὶ νεὼς αὐταῖς προαπερειδάλοντο, καὶ βωμοὺς καθασκευάσαντες, ἀγάλμασι καὶ ξοάνοις καὶ τετραπέδοις ἀφιδρύμασι τιμὰς [l] ἰσοθεοὺς ἀπένειμαν [m] ἅπασιν ἀψύχοις, ὃς δύθυβόλως αἱ ἱεραὶ γραφαὶ τοῖς ἐκ πόρνης γεγονόσιν ἀπεικάζουσιν. Ὡς γὰρ ὅτοι πάντας ὅσους ἐρασὰς ἔχεν ἡ μήτηρ, ὀπιγεάφουν πατέρας, ἑνὸς ἀγνοίᾳ τοῦ φύσει, ὅτω καὶ οἱ κατὰ πόλεις οὐκ εἰδότες τὸν ὄντως ὄντα ἀληθῆ θεὸν, μυρία πλήθη ψευδωνύμων ἐκλεθεώκασιν· εἶτα ἄλλων παρ' ἄλλοις τιμωμένων, ἡ πρὶν δ' ἀρίστου κρατήσασα διχόνοια, καὶ τὰς πρὸς τὰ ἄλλα πάντα [n] διαφορὰς ἐγέννησεν· εἰς ἃ πρῶτον ἀπιδὼν, ἔξω [o] πόλεως ἐβουλήθη νομοθετεῖν. Ἐνενόει δὲ κἀκεῖνο δεύτερον, ὅτι τοῦ μέλλοντος ἱερὰς νόμους παραδέχεσθαι, τῷ ψυχῷ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀπορρύψασθαι, καὶ ἐκκαθήρασθαι τὰς δυσεκ-

p. 745.

soleat, tum impietate in Deum, tum erga homines injuriis. Omnia enim adulterata inibi esse: legitimaque vinci ab adulterinis, vera à verisimilibus; quæ quidem revera falsa sunt, speciosa tamen rerum simulachra exhibeant, quibus ferè alii alios in urbibus circumvenire solent; ubi fastus, rerum perniciosissima, oritur: quem admirantur & colunt nonnulli, glorioſos inflantes coronis aureis, vestibusque purpureis, ac satellitum lecticarumque multiudine, quibus isti qui vulgò beati ac felices dicuntur, sublimes feruntur, interdum quidem mulis vel equis junctis, interdum etiam hominibus, qui sellas cervicibus gestant, idque majore animi quàm corporis cruciatu, propter injuriæ atrocitatem.

Quinetiam multorum, præter hæc, vitiorum auctor fastus est, insolentiæ, arrogantiæ, inæqualitatis: atque hæc ipsa sunt tum externorum, tum civilium bellorum initia, quæ terra marique, publicè ac privatim turbant omnia. Quid verò commemorem mutuas civium offensiones? Parit enim fastus etiam contemptum rerum divinarum, quæque summo honore habentur. Sed quis tandem honor iste fuerit? quandoquidem abest veritas, quæ re & nomine honorabilis esse vel ex eo intelligi potest, quòd contrà falsa rerum species despicabilis naturâ sit, & honoris expers. Rerum verò divinarum contemptus non latet perspicaces. Infinitas enim rerum species pingendi sculpendique artibus expressas delubris templisque cinxerunt: atque excitatis aris, honores divinos signis & statuis, cæterisque id genus inanimis quidem illis, exhibuerunt: quos sacræ literæ appositè cum natis à meretrice comparare solent. Quemadmodum enim hi, quòd ignorent patrem verum, patris nomine appellant, quotquot matri amatores fuerint: sic & in singulis urbibus nonnulli ignoratione veri Dei, infinitam sic falso dictorum multitudinem in Deos retulerunt. Mox cùm alii apud alios afficerentur honoribus, de summe bono discrepantes sententiæ de reliquis etiam lites induxêrunt. Id igitur spectans Deus, suas leges extra urbes tulit: illud quoque cogitavit, oportere eum, qui leges sacras susceptus esset, ani-

[e] κατέψευσται] Ita MSS. Editi καταψεύσασθαι.

[f] τὰς κενὰς δόξας] Melius, ut videtur, ad sensum τὰς κενοδόξους· atque sic verto.

[h] ἀνοσιότητος] Ex verborum contetxu scribendum videtur ἀνοσιότητος· neque enim quicquam vulgatius, quam ὁσιότης pro ἰσότης, & contra, poni. Infra lib. quod Omn. Prob. lib. p. 877. ὡς ἀδίκων ὁσιότητα λυμαινομένων. Ibi scribe ἰσότητα. Similiter reponendum apud Nostrum ἰσότης, lib. de Præm. p. 920. Item Sap. Sol. xiv. 30. ἀδίκως ὤμοσαν ἐν δόλῳ, καταφρονήσεις ὁσιότητος, melius omnino, ἰσότητος.

[i] καί τοι] Christophorsonus scribendum monet, κἂν τά.

[k] ὄνομα] Haud liquet cur tantus sit honor Veritatis nomini tribuendus. Etymon ejus ab ἀ & λήθη derivatum memoriæ stabilitatem denotat. Respicit vero forsan Platon in Cratylo qui ἀληθείας Etymon ἄλῳ θείαν ponit. Sic enim p. 421. ἡ μὲν ἀλήθεια ὀνομάσθη ἐπειδὴ τὰ ἄλη ἔοικε συσχεθῆναι· ἡ γὰρ θεία δὴ ὁμοφορὰ ἔοικε προσηκέσθαι τούτῳ τῷ ῥήματι, τῇ ἀληθείᾳ, ὡς θεία οὖσα ἄλη· τὸ δὲ ψεῦδος τοὐναντίον τῇ φορᾷ, &c.

[l] ἰσοθεοὺς] Sic MS. Med. pro ἰσολυμπίους.

[m] ἅπασιν] MSS. πᾶσιν. Melius scribitur πλάσμασι vel περάσμασι.

[n] διαφορὰς] Ita MS. Med. pro φορὰς. Quæ emendatio confirmatur etiam ex sensu.

[o] πόλεως] Omnino scribe πόλεων. Item infra τῶν κατὰ πόλιν βλασφημάτων· melius πόλεις. Sicut etiam infra scribitur p. 746. προῤῥωτάτω τῶν πόλεων ἀπήγαγε, &c.

mum habere elutum ac repurgatum ab iis inquinamentis vix eluendis, quæ miſcellanea hominum colluvies in urbibus illinere conſuevit. Vix autem id unquam prius ulli contingat, quàm à ſuis ſegregetur civibus: neque hoc ſtatim: ſed longo poſt tempore, dum videlicet impreſſæ ſuperiorum ſcelerum notæ paulatim obliterentur, omninoque deleantur. Eodem modo medici curant ægrotos, quibus non prius cibum & potum admovent quàm morborum cauſas exemerint. Dum enim hæ perſtiterint, inutilis planè nutritio fuerit, nihilque aliud præſtiterit quàm noxiam morbi materiam.

πλύτυς κηλῖδας, ἃς μιγάδων τ' ζυγκλύδων ὄχλ@· ἀνθρώπων κατὰ πόλεις προσειλύπατο. Τοῦτο δ' ἀμήχανον ἑτέρῳ ἢ διοικιθέντι ζυμβῆναι, καὶ οὐκ ἐθὺς, ἀλλὰ μακρῷ χρόνῳ ὕστερον, ἕως ἂν οἱ τῶν ἀρχαίων ἀδικημάτων ἐσφραγισθέντες τύποι τ' μικρὸν ἀμαυρώθωσι τ' ἀπορρέοντες ἀφανισθῶσι. Τοῦτον δ' τρόπον καὶ οἱ τλιὰ ἰατρικλιὰ ἀγαθοὶ σώζουσι τοὺς κάμνοντας· ἃ γὰρ πρότερον [p] σιτία παρέχειν ἀξιοῦσι, πρὶν ἢ τὰ τῶν νόσων αἴτια ἐκπεφυγέναι· μιμούμενοι γὰρ, ἀνωφελεῖς αἱ τροφαὶ, ἀπαζήμιοι ὕλαι γινόμθαι τοῦ πάθους.

Meritò igitur cùm ex pernicioſo oppidanorum commercio ſuos in ſolitudinem abduxiſſet, quo eorum animos à vitiis repurgaret, cibum tandem mentibus adhibere cœpit. Sed quemnam hunc fuiſſe præter legem, ſermonemque divinum putabimus? Sequitur cauſa tertia, quæ hujuſmodi ferè eſt. Quemadmodum qui longam ſuſcipiunt navigationem, non vela tunc remoſque aut gubernacula adornare incipiunt, cùm jam è portu ſolverint, ſed prius quàm ſe à terra ſubducant, quæcunque ad navigationem conducunt, apparant; ita exiſtimavit Ille non eos, quibus jam ſorte diſtributi eſſent agri & urbes conditæ, tunc debere leges exquirere, quibus ſe in urbe gerant: ſed eos qui rationem reipublicæ conſtituendæ, ſtudioſe meditati eſſent ac didiciſſent, tandem colonias deducere, parata illa reipublicæ forma ſtatim uſuros, ſumma cum animorum conſenſione, æquabilique communionis jure, ac diſtributione eorum quæ cuique congruunt.

Εἰκότως ἂν ἐκ τ' τῶν πόλιν βλαβερωτάτων ζωηθειῶν εἰς ἔρημον ἀπαγαγὼν, ἵνα κινώσῃ τὰς ψυχὰς ἀδικημάτων, ἤρξατο προσφέρειν τ' διανοίαις τροφάς. Αὗται δ' τίνες ἂν εἶεν, ὅτι μὴ νόμοι καὶ λόγοι θεῖοι; Τρίτη δέ ἐστιν αἰτία ἥδε· καθάπερ οἱ στελλόμενοι μακρὸν πλοῦν, ἐκ ὅταν ἀπιβαίνῃς τ' νεὼς ἀπὸ λιμέν@· ἐξαναχθῶσιν, ἄρχον] κατασκευάζειν ἱστία τ' πηδάλια καὶ οἴακας, ἀλλ' ἔτι μένοντες ἀπὶ γῆς, ἔκαστα τῶν ζωτεινόντων πρὸς πλοῦν ἀτρεπίζονται· τὸν αὐτὸν τρόπον ἠξίωσεν ὁ λαβόντας κληρουχίας, καὶ τὰς πόλεις οἰκήσαντας, τότε ζητεῖν νόμους εἷς [q] πολιτεύσονται· ἀλλ' ἑτοιμασαμένους τὰς τῆς πολιτείας κανόνας, τ' ἐνασκηθέντας οἷς ἔμελλον οἱ δῆμοι κυβερνᾶσθ' ζωτηρίως, τλωικαῦτα εἰσοικίζεσθαι, χρησομένους θεοὺς τ' τ' δικαίων ἀσκησάντας [r] ἐν ὁμονοίᾳ τ' κοινωνίᾳ καὶ διανομῇ τ' ἀπαλλόντων ἑκάστοις. p. 746.

Adferunt nonnulli & quartam cauſam, non illam quidem inconcinnam, neque verò à veritate alienam. Cùm enim neceſſe eſſet mentibus perſuaderi leges illas clariſſima Dei oracula, non hominum commenta eſſe, Hebræos ſuos procul ab urbibus abduxit Deus in vaſtam ſolitudinem, ac non ſolùm fructibus ſativis, ſed etiam aqua potabili infœcundam, ut dum penuria laborantes rerum neceſſarium, ac proinde ſibi à ſiti & fame timentes, derepente inciderent in copiam rerum ſponte ſeſe ipſis offerentium, cœlo videlicet confertim depluente alimentum, quod manna nominatur, aere quoque demittente obſonii vice proventum coturnicum: aqua etiam, quæ amara prius eſſet, dulceſcente: denique prærupto ſaxo, aquarum vim inſtar imbrium effundente: jam tum neque Nilum admirarentur, neque dubitarent le-

Φασὶ δέ τινες τ τετάρτλω αἰτίαν οὐκ ἀπῳδὸν, ἀλλ' ἐγγυτάτω τῆς ἀληθείας· ἐπειδὴ γὰρ ἔδει πίστιν ἐγγενέσθ' ταῖς διανοίαις θεῖ τοῦ μὴ ῥήματα ἀνθρώπτ τοὺς νόμους, ἀλλὰ θεοῦ χρησμοὺς ζαφεσάτους εἶναι, πορρωτάτω τ' πόλεων ἀπήγαγε τὸ ἔθν@, εἰς ἔρημον βαθεῖαν καὶ ἄγονον τ' μόνον ἡμέρων καρπῶν, ἀλλὰ καὶ ποτίμτ ὕδα]@· ἵνα ἐὰν ἐν ἀπορίᾳ γιγόμθοι τῶν ἀναγκαίων, καὶ δίψῃ καὶ λιμῷ διαφθαρῆναι προσδοκήσαντες, ἐξαπιναίως ἀφθονίαν τῶν ἀπιτηδείων ἀπαυτομαλισθέντων ἀνθρέψκωσιν· ἠέρα μὲν ὕον]@ τροφὰς, τὸ καλούμθον μάννα, προσέψημα δὲ τροφῶν, [s] ἀπ' ἀέρ@ [t] ἐρυθρομητρῶν φορέν· ὕδα]@ μὲ πικρὸ γλυκαινομθόν πρὸς τὸ πότιμον, πέτρας δ' ἀκροτόμτ πηγὰς ἀνομβρέσης, μηκέτι θαυμάζωσι Νεῖλον, μηδ' εἰ ζυμβέβηκεν

[p] σιτία] Additur in MSS. τ' πολά.
[q] πολιτεύσον'] MSS. Editi πολιτεύων].
[r] ἐν] Ita MSS. pro ἐφ'.
[s] ἀπ' ἀέρ@] Redundare videtur ἀπ'. Abſolute enim ponitur ἀέρ@, ſubaudito ὕον]@. Ut ſenſus ſit, cœlos depluiſſe manna, aera vero Coturnices, quas inferioris aeris incolas fuiſſe

Autor eſt Plinius Hiſt. Nat. lib. x. c. 23. *Parva avis, &, cum ad nos venit, terreſtris potius quam ſublimis.*

[t] ἐρυγομητρῶν] Sic Codex unus pro ἐρυγομήτρας. Noſter quoque ſupra lib. i. de Vit. Moſ. p. 635. ἐρυγεμητρῶν νέφ@ σωτχίς. Mox ibidem poſt ὕδα]@, pro ϑ ſcribo π, ex MSS. & Chriſtophorſono.

εἶναι

εἶναι θεῦ τὰς νόμους ἀμφιγνοῶσιν· ὁπαρξιςάτην βάσανον εἰληφότες ὐκ ἀπ' χορηγιῶν, ἃς ἐξ ἑτέρων ἔχον οὐκ ἐλπίσαντες. Ὁ γὰρ πρὸς τὸ ζῆν ἀφθονίαν δὲς, καὶ τὰς πρὸς τὸ εὖ ζῆν ἀφορμὰς ἐδωρεῖτο. Πρὸς μὲν ἂν τὸ ζῆν σιτίων ἔδει καὶ ποτῶν, ἅπερ ἀνενδεέστατον ὐκ ἐτοιμασάμενοι, πρὸς δὲ τὸ εὖ ζῆν· καὶ ὡς εἰκὸς νόμων καὶ διαταγμάτων, βελτιεῦσθαι τὰς ψυχὰς ἔμελλον.

Atque hactenus causas maximè probabiles recensuimus, quæ quidem hac de re dici possint: veras enim solus Deus habet cognitas. Præfatus verò quæ de his erant dicenda, deinceps leges ipsas persequar, hoc prius indicato, Deum ipsum nullius ministerio usum, legum alias quidem promulgasse, alias verò per prophetam Mosem, quem omnibus potissimùm ut maximè idoneum rerum sacrarum interpretem delegisset: sed quas ex sua persona tulisset, contigisse ut simul & leges essent, & summa particularium legum capita, quas verò per Mosen dedisset, omnes ad illa referrentur.

Αἴδ' εἰσὶν ἐν ςοχασμοῖς εἰκόσιν αἰτίαι λεγόμεναι περὶ τᾶ διαπορηθέντος· τὰς μὲν ἀληθεῖς θεὸς οἶδε μόνος. Εἰπὼν δὲ ἅπερ ἤρμοττε περὶ τύτων, ἐξῆς αὐτὰς ἀκριβώσω τὰς νόμους, ὑπόθεσιν δὲ τὸ ἀναγκαῖον προμηνύσας, ὅτι τᾶ νομῶν, ὃς μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς, ὐ προσχρησάμενος ἄλλῳ, [x] δι' αὐτᾶ μόνα θεατίζειν ἠξίωσεν, ὃς δὲ διὰ προφήτα Μωσέως, ὃν ἀγαπᾷνδρα ἐξ ἁπάντων ὡς ἐπιτηδειότατον ἱεροφαντεῖν ἐκρίνατο. Τὰς μὲν ἂν αὐτοπροσώπως θεατιζθείσας δι' αὐτᾶ μόνα, συμβέβηκε δὲ νόμους εἶναι, ὑπὸ νόμων τᾶ ἐν μέρει κεφάλαια, τὰς δὲ διὰ τᾶ προφήτα, πάντας ἐπ' ἐκείνους ἀναφέρεσθαι.

Dicam vero, ut potero, de utroque genere, ac priore quidem loco, de eo quod magis universale est; in quo illud dignum quod admiremur, circumscriptum id conclusumque esse decusse, qui numerus est perfectus. Is enim omnes numerorum differentias complectitur, parium & imparium: parium quidem ut 2, imparium autem ut 3, & ex utrisque compositorum parium imparium, ut 5. Omnes item numerorum inter se compositorum species, ut multiplicium, superparticularium, ac superpartientium. Proportiones quoque omnes decussis continet. Primùm arithmeticam, in qua medietas pari numero præstet, parique superetur, ut in numeris 1, 2, 3. Deinde etiam geometricam, secundum quam qualis ratio sit secundi ad primum, talis quoque sit ad 2, 3: quo se habent modo numeri 1, 2, 4. Et quod spectare liceat in duplis ac triplis, in sequialteris quoque ac sesquitertiis, & id genus aliis. Harmonicam quoque proportionem continet, in qua videlicet medietas eadem portione extremorum ab altero absit, alterum exuperet, ut in numeris 3, 4, 6. Quin & triquetrorum & quadratorum, cæterorumque multangulorum proprias affectiones in se manifestè re-

Λέξω δ' ὡς ἂν οἷός τε ὦ, καὶ περὶ ἑκατέρων· καὶ πρότερόν γε τὸ κεφαλαιωδεςέρων, ὧν δίκαιον ἄξιον θαυμάσαι τὸ ἀριθμὸν δεκάδι τῇ πανελείᾳ [y] περαιωμένων· ἡ πάσας μὲν ἀριθμῶν διαφορὰς, ἀρτίων καὶ περιττῶν [z] καὶ ἀρτιοπερίττων· ἀρτίων μὲν, δυοῖν, περιττῶν δὲ, τριῶν, ἀρτιοπερίττων δὲ, πέντε· πάσας δὲ λόγων τὰ ἐν ἀριθμοῖς πολυπλασίων, καὶ [a] ἐπιμερῶν, καὶ ἐπιμοριῶν περιέχει· πάσας δ' ἀναλογίας, τήν τε ἀριθμητικὴν ἡ τῷ ἰσαρίθμῳ ὑπερέχει καὶ ὑπερέχεται, οἷον ὅπου τᾶ ἓν καὶ δύο ἐν τρία· καὶ τὴν γεωμετρικὴν, καθ' ἣν οἵῳ ὁ λόγος πρὸς τὸ πρῶτον τᾶ δεύτερα, τοιῦτος καὶ ὁ πρὸς τὸ δεύτερον τᾶ τρίτα, ὡς ἔχει ὅπου ἓν καὶ δύο ἐν τέσσαρα· ἔν τε διπλασίοις καὶ τριπλασίοις, [b] καὶ σωόλως πολυπλασίοις· καὶ πάλιν ἐν ἡμιολίοις, καὶ ἐπιτρίτοις, ἐν τοῖς πολλαπλησίοις· ἔτι μὴν καὶ τὴν ἁρμονικὴν, καθ' ἣν ὁ μέσος τῶν ἄκρων τῷ ἴσῳ μορίῳ καὶ ὑπερέχει καὶ ὑπερέχεται, ὡς ἔχει ἐπὶ τᾶ [c] τρίτα καὶ τετάρτα καὶ ἕκτα. Περιέχει δὲ ἡ δεκὰς καὶ τὰς τετραγώνων καὶ τετραγώνων καὶ τῶν ἄλλων πολυγώνων ἐμφανομένας ἰδιότητας· καὶ τὰς τῶν ζυμφωνιῶν, τήν τε διὰ τεττάρων ἐν ἐπιτρίτῳ λόγῳ, τῷ τέσσαρα

Atque hactenus causas maximè probabiles recensuimus, quæ quidem hac de re dici possint: veras enim solus Deus habet cognitas. Præfatus verò quæ de his erant dicenda, deinceps leges ipsas persequar, hoc prius indicato, Deum ipsum nullius ministerio usum, legum alias quidem promulgasse, alias verò per prophetam Mosem, quem omnibus potissimùm ut maximè idoneum rerum sacrarum interpretem delegisset: sed quas ex sua persona tulisset, contigisse ut simul & leges essent, & summa particularium legum capita, quas verò per Mosen dedisset, omnes ad illa referrentur.

Dicam vero, ut potero, de utroque genere, ac priore quidem loco, de eo quod magis universale est; in quo illud dignum quod admiremur, circumscriptum id conclusumque esse decusse, qui numerus est perfectus. Is enim omnes numerorum differentias complectitur, parium & imparium: parium quidem ut 2, imparium autem ut 3, & ex utrisque compositorum parium imparium, ut 5. Omnes item numerorum inter se compositorum species, ut multiplicium, superparticularium, ac superpartientium. Proportiones quoque omnes decussis continet. Primùm arithmeticam, in qua medietas pari numero præstet, parique superetur, ut in numeris 1, 2, 3. Deinde etiam geometricam, secundum quam qualis ratio sit secundi ad primum, talis quoque sit ad 2, 3: quo se habent modo numeri 1, 2, 4. Et quod spectare liceat in duplis ac triplis, in sequialteris quoque ac sesquitertiis, & id genus aliis. Harmonicam quoque proportionem continet, in qua videlicet medietas eadem portione extremorum ab altero absit, alterum exuperet, ut in numeris 3, 4, 6. Quin & triquetrorum & quadratorum, cæterorumque multangulorum proprias affectiones in se manifestè re-

[x] δι' αὐτᾶ] Videtur hìc primo conspectu Philo non ab Angelo, sed ab ipso summo Deo Legem Mosi datum docere; atqui potius intelligendus est Deum prophetæ quam angelis ministris opponere; erat enim à Judæis vulgo receptum Deum non per se, sed angeli ministerio qui in ejus personâ locutus est, legem revelâsse. Sic Stephanus Act. Apostol. vii. 38. μετὰ τᾶ ἀγγέλα τᾶ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει σινᾶ. Idem ibid. 53. οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς τῶν ἀγγέλων. Heb. ii. 2. εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος, &c. Gal. iii. 19. ὁ νόμος — διαταγεὶς δι' ἀγγέλων. Quibus accedat Josephus Fidei suæ testis idoneus lib. xv. c. 9. ἡμῖν τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων διὰ τᾶ θεᾶ μαθόντων. Huic etiam suffragatur Noster infra p. 748. Manet ergo certum Deum angelis ministris usum legem revelâsse, idque à Judæis vulgo fuisse creditum.

[y] περαιωμένων] MSS. Aug. Vat. & Coll. Nov. περιλαμβάνων· idque melius. Infra enim scribitur p. 747. τὸ μὲν δυσὶ σημείοις περιλαμβάνον. P. 767. ἡ μὲν περιέχουσα πλευρὰς ὐ τόσας περαινῶται. Hic etiam scribe περιτῶται. Forsan vero scribendum περιλαμβάνον, scil. ἀριθμόν.

[z] καὶ ἀρτιοπερίττων] Restitui ex MSS.

[a] ἐπιμερῶν] De quibus vide Hesych. v. ἐπιμερὴς & ἐπιμόρια & Theonis Smyr. Mathematica c. 25.

[b] καὶ σωόλως πολυπλασίοις] Restitui ex Cod. Med.

[c] τρίτα] Christophorsonus reponit, δεύτερα· idque rectè ex proportionis numericæ ratione.

P. 747.

cipit,

cipit, quemadmodum & modulationum, quarum diateſſaron cernitur in comparatione ſeſquitertia, cujuſmodi eſt quatuor ad tria; diapente in ſeſquiplici, qualis trium ad duo; diapaſon in duplici, cujus generis eſt duorum ad unum; diſdiapaſon in quadupla, qualis octo ad duo. Hinc fit ut qui nomina rebus primi indiderunt, quos conſtat fuiſſe ſapientes, non ab re mihi videantur Græcè nominaſſe δεκάδα, id eſt decuſſem, quaſi δεχάδα, quòd omnia numerorum, rationumque & proportionum eorundem inter ſe, concentuum quoque & modulationum genera in ſe recipiat.

Ad hæc merito quiſpiam de decade miretur, quòd naturam complectatur utramque tum dimenſionis capacem, tum expertem: quod dimenſione caret, puncto ſolum conſpicitur, dimenſionis ratio, in tribus verſatur, lineâ, plano, ſolido. Etenim quod punctis duobus terminatur, linea eſt. Quod duas habet dimenſiones, planum, fluente in latitudinem linea. Quod tres, ſolidum, longitudini latitudinique adjecta altitudine. Atque hîc ſubſtitit, nec ad plures dimenſiones progreſſa natura eſt, hiſce tribus contenta. Cæterum numeri horum auctores & archetypi ſunt, puncti quidem, quod ipſum dimenſione caret, unum; lineæ verò, duo; ac plani quidem, tria; ſolidi autem, quatuor: quorum coacervatio, unius, inquam, duum, trium & quatuor, decuſſem abſolvit, qui obiter alia quoque mira, aſpectuque jucunda perſpicacibus exhibet: hoc enim propemodum terminamus numerorum, ut ita dicam, infinitatem, propterea quòd fines quatuor ipſum conſtituentes, ſunt 1, 2, 3, 4. Quibus totidem fines æquis portionibus reſpondentes centenarium ex decuſſibus gignunt. Decem enim, viginti, triginta, & quadraginta coacervatis procreatur centenariis. Eodem quoque modo & millenarius ex centenariis conflatur, & myrias ex millenariis. Porrò unum, decuſſis, centenarius & millenarius metæ ſunt quatuor, unde progreſſus fiat ad ipſam decuſſis generationem. Qui quidem præter ſuprà dictas, alias quoque ſpectandas præbet numerorum differentias, in primiſque numerum primum, quem uno tantùm metimur, cujuſmodi eſſe 3, 5, 7, dividendo intelligas. Deinde quadratum, quaternarium, numerum quidem pariter parem: tum etiam cubum, octonarium, bis pariter parem: denique ſenarium, qui vel hoc ipſo eximius eſt, quod ſuis ipſius partibus, quæ ſunt 1, 2, 3, exæquetur.

πρὸς τρία· καὶ τὸν διὰ πέντε ἐν ἡμιολίῳ, τῷ τρία πρὸς δύο· καὶ τὸν διὰ πασῶν ἐν διπλασίῳ, τῷ δύο πρὸς ἕν· καὶ τὸν δὶς διὰ πασῶν ἐν τετραπλασίῳ, τῷ ὀκτὼ πρὸς δύο. Παρ' ὅ μοι δοκοῦσι καὶ οἱ πρῶτοι τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασι θέμενοι [d] Σοφοὶ γὰρ ἦσαν· εἰκότως αὐτὸν προσαγορεῦσαι δεκάδα, ὡσανεὶ [e] δεχάδα ἔσαν, ἀπὸ τοῦ δέχεσθαι καὶ [f] κεχωρηκέναι τὰ γένη πάντα τῶν ἀριθμῶν, καὶ λόγων τῶν κατ' ἀριθμὸν, καὶ ἀναλογιῶν, ἁρμονιῶν τε αὖ καὶ Συμφωνιῶν.

Τὸν μὲν οὖν δεκάδα πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ διὰ ταῦτα ἄν τις εἰκότως θαυμάσαι, ὅτι ἐχουσαν τὸν τε ἀδιάστατον φύσιν, καὶ τὸν διαστηματικόν. Ἡ μὲν οὖν ἀδιάστατος τάξις καὶ Σημεῖον μόνον· ἡ δὲ διαστηματικὴ καὶ τρεῖς ἰδέας, [g] γραμμῆς, καὶ ἐπιφανείας, καὶ στερεοῦ. Τὸ μὲν γὰρ δυσὶ Σημείοις περατούμενον, ἐστὶ γραμμή· τὸ δ' ἐπὶ δύο διαστατὸν, ἐπιφάνεια, ῥυείσης ἐπὶ πλάτος γραμμῆς· τὸ δ' ἐπὶ τρία, στερεὸν, μήκους καὶ πλάτους βάθος προσλαβόντων, ἐφ' ὧν ἴσταται φύσις· πλείους γὰρ τριῶν διαστάσεις οὐκ ἐχώρησεν. Ἀρχέτυποι δὲ τούτων ἀριθμοὶ, τοῦ μὲν ἀδιαστάτου Σημείου τὸ ἕν· τῆς δὲ γραμμῆς τὰ δύο, καὶ ἐπιφανείας μὲν τρία, στερεοῦ δὲ τέσσαρα, ὧν ἡ συνθεσις, ἑνὸς καὶ δυοῖν καὶ τριῶν καὶ τεσσάρων, ἀποτελεῖ δεκάδα, παραφαίνουσαν τοῖς [h] ὀρθικοῖς καὶ ἕτερα κάλλη. Σχεδὸν γὰρ ἡ ἀπειρία τῶν ἀριθμῶν ταύτῃ [i] μετρεῖται· διότι οἱ ζυγήσαντες αὐτὸν ὅροι τέσσαρες, εἰσὶν ἑνὸς καὶ δυοῖν καὶ τριῶν καὶ τετάρων· οἱ δὲ ἴσοι ὅροι ἑκατονταάδα γεννῶσιν ἐκ δεκάδων. Δέκα γὰρ καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα γεννῶσιν ἑκατόν· ὁμοίως δὲ καὶ χιλιάδα ἐξ ἑκατονταάδων, καὶ μυριάδα ἐκ χιλιάδων· μονὰς δὲ καὶ δεκὰς, καὶ ἑκατὰς, καὶ χιλιὰς, τέσσαρες ὅροι οἱ δεκάδα γεννῶντες· ἥτις δίχα τῶν πρόσθεν εἰρημένων καὶ ἑτέρας ἀριθμῶν ἐμφαίνει διαφορὰς, τόν τε πρῶτον, ὃς μονάδι μόνον μετρεῖται, ὃ παράδειγμα ὁ τρία, ὁ πέντε, ὁ ἑπτά· καὶ τὸν τετράγωνον, τὸν τέταρτον, τὸν ἴσακις ἴσον· καὶ μὴν δὴ κύβον, τὸν ὄγδοον, ὅς ἐστιν ἰσάκις ἴσῳ ἰσάκις· καὶ τὸν τέλειον τὸν ἑξ, ἰσόμοιρον τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσι, τρισὶ καὶ δυσὶ καὶ ἑνί. p. 748.

[d] Σοφοὶ] Alludit ad Platonem in Cratylo p. 390. Unde etiam Hierocles in Aur. Carm. p. 274. τοὺς τοὺς πρώτους θεμένους τοῖς πράγμασι τὰ ὀνόματα διὰ σοφίας ὑπερβολὴν—διὰ τὸν ὀνομάτων ὠφέλιμον δι' εἰκόνων ἐμφανίσαι αὐτῶν τὰς δυνάμεις. Vide conſimilia apud Noſtrum. Lib. de Alleg. p. 1090. & dicta ſupra ad lib. de Mund. Opif. p. 34.

[e] δεχάδα] Sic quoque Anonymus Theolog. Arithmet. p. 60. παρ' ὃ δίκας, οἱονεὶ δεχάς. Scholiaſtes in Heſiod. τὴν δεκάδα δεχάδα ἔλεγον οἱ παλαιοὶ ὡς δεχομένην ἐν ἑαυτῇ ἀριθμὸν ἀφ' ἑαυτοῦ. Vide etiam Theon. Smyrn. Mathemat. c. 49. Jamblych. in Nicom. Arithmet. p. 167. & Meurſii Denarium Pythagor. c. 12.

[f] κεχωρηκέναι] Ita MSS. pro συγκεχωρηκέναι.

[g] γραμμῆς, &c.] Melius forſan γραμμὴν, ἐπιφάνειαν—στερεόν.

[h] ὀρθικοῖς] Sic MSS. pro ὀρθοῖς. Supra quoque lib. iii. de Vit. Moſ. p. 682. ὀρθικῷ καὶ ἐπιστημονικῷ βίου.

[i] μετρεῖται] Forſan περατοῦται vel περαίνει· vide dicta ſupra ad p. 746.

[k] ἰσάκις] Forſan ſcribendum δὶς ἰσάκις ἴσῳ· altero ἰσάκις deleto.

Τὶ

Τί ἢ δεῖ καλαλίγαζ τὰς δεκάδ᾽ ἐρείσας
ἀπείρους τὸ πλῆθ᾽, παίρεσον ποιεμένους ἔργων
μέγιστον, ὃ καθ᾽ αὑτὸ ζυμβέβηκεν αὐταρκεσάτῳ
εἶναι ὑπόθεσιν τοῖς περὶ τὰ μαθήματα διατρίβουσι; Τὰς μὲν ἄλλας ὑπερθετέον· μιᾶς δ᾽ οὐκ ἄτοπον ἴσως ὑπομνησθῆναι, δείγματος ἕνεκεν· τὰς γὰρ ἐν τῇ φύσει λεγομένας κατηγορίας [m] δέκα μόνας εἶναί φασιν οἱ ἐνδιατρίβοντες φιλοσοφίας δόγμασιν· οὐσίαν, ποιὸν, ποσὸν, πρός τι, ποιεῖν, πάσχειν, ἔχειν, κεῖσθαι, [n] τὰ ὧν οὐκ ἄνευ, χρόνον καὶ τόπον. Οὐθὲν γάρ ἐστι τούτων ἀμέτοχον· οἷον, ἐγὼ μὲν μετέχω οὐσίας, διανεσάρμου ἀφ᾽ ἑκάστου τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν ἀπειλέχθη [o] ὅλου ὁ κόσμος, γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ ἀέρος, καὶ πυρὸς, τὰ πρὸς τὴν ἐμὴν σύστασιν αὐταρκέσαντα· μετέχω δὲ καὶ ποιότητος, καθ᾽ ἣν ἄνθρωπός εἰμι, καὶ ποσότητος ᾗ πηλίκος· γίνομαι δὲ καὶ πρός τι, ὅταν μοι πρὸς δεξιοῖς τις, ἢ πρὸς ἀριστέροις ᾖ. Ἀλλὰ καὶ ποιῶ τι, τρίβων τι ἢ [p] καίων· καὶ πάσχω, κειρόμενος ἢ τριβόμενος ὑφ᾽ ἑτέρων· κἂν τῷ ἔχειν ἐξιάζομαι, ἢ ἐνδεδεδλημένος ἢ ὡπλισμένος· κἂν τῷ κεῖσθαι, καθέζόμενος ἢ κατακεκλιμένος· εἰμὶ δὲ πάντως κἂν χρόνῳ, κἂν τόπῳ, τῶν προειρημένων ἐνδεὴς [q] διαμένω χωρὶς ἀμφοῖν ὑφίστασθαι.

Sed ecquid hoc loco neceſſe eſt pluribus decuſſis præſtantiam recenſere, atque obiter attingere rem ſummam, digniſſimamque mathematicorum ſtudio materiam? In præſens igitur ſuperſedebimus de vi ac poteſtate decuſſis plura dicere. Unum tamen illud nec ab re fortaſſe in rei ſpecimen, huc adferemus. Eos qui philoſophiæ incumbunt, aſſerere univerſam rerum naturam in decem categorias, quas vocant, recidere: ſubſtantiam, qualitatem, quantitatem, relationem, facere, pati, habere, ſitum eſſe, & ſine quibus nihil prorſus conſtet, tempus, locumque. Nihil enim invenias quod horum ſit expers: verbi gratia, ipſe aliquid habeo ſubſtantiæ, nempe quæ ad mei conſtitutionem maxime fuerunt idonea, mutuatus ab ipſis elementis, igni, aere, aqua, terra: è quibus mundus hicce conſtitit. Qualitatis quoque particeps ſum, qua videlicet homo cenſeor: & quantitatis, qua quantus. Sed & in relatorum numero ſum, ut cùm mihi adſtat quiſpiam dextra ſiniſtrave. Quinetiam dum quid frico vel tondeo, aliquid facio: dum fricor aut tondeor, ab alio patior. Situs quidem ſum, ut quietè ſedens aut decumbens: habeo verò, etiam indutus armatuſve. Sum loco, & tempore, ſine quibus ſubſiſtere nequit ullum eorum quæ modò dicta ſunt: ſed de his ſatis multa.

Ταυτὶ μὲν δὴ ἀποχρώντως λελέχθω· ζωυφαίνειν δ᾽ ἀναγκαῖον τὰ ἀκόλουθα· τὰς δέκα λόγους, ἢ χρησμὰς, ἢ νόμους ἢ θεσμὰς πρὸς ἀλήθειαν ὄντας, [r] ἃς ἀθροισθεὶς τὸ ἔθνος ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ γυναικῶν εἰς ἐκκλησίαν, ὁ πατὴρ τῶν ὅλων ἐθέσπισεν. Ἀερά γε φωνῆς [s] τρόπον προιέμενος αὐτὰς; ἄπαγε, μηδ᾽ εἰς νοῦν ποτ᾽ ἔλθοι τὸ ἡμέτερον. Οὐ γὰρ ὡς ἄνθρωπος ὁ θεὸς, στόμα καὶ γλώττης ἑ δεήσεσθαι δέδοται, ἀλλ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἱεροπρεπέστατόν τι θαυμαστουργῆσαι, κελεύσας ἠχὼ ἀέρα ἐν αἰέρι δημιουργηθῆναι, πάντων ὀργάνων θαυμασιώτερον, ἁρμονίας τελείας [t] ἡρμοσμένων, οὐκ ἄψυχον, ἀλλ᾽ ἀπ᾽ ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς, τρόπον ζώου ζωτικοῦ· ἀλλὰ [v] ψυχῇ λογικῇ ἀνάπλεω ζαφηνείας καὶ τερατότητος, ἣ τὸν αἰέρα σχηματίσασα καὶ ἐπιτείνασα, καὶ πρὸς πῦρ φλογοειδὲς μεταβαλοῦσα, καθάπερ πνεῦμα διὰ σάλπιγγος φωνῇ τοσαύτῃ ἔναρθρον ἐξήχησεν, ὡς τοῖς ἐγγυτάτω κατ᾽

Jam attexenda nobis ea ſunt, quorum gratia hæc attigimus: decem illa effata, ſive divina oracula vocites, ſive leges, ſive ſanctiones, ingenti coacta in concionem multitudine hominum utriuſque ſexus, edidit ille univerſitatis hujus parens Deus. Num vero voce terrenâ edidit? abſit ut id unquam in animum inducamus. Neque enim ut hominibus, ita Deo quoque neceſſarius eſt oris & linguæ arteriarumque uſus. Sic igitur cenſeo, Deum tunc inſigne quoddam, & majeſtate ſua dignum edidiſſe miraculum, juſſiſſe vocem aſpectabilem effingi in aere, admirabiliorem perfecto quovis inſtrumento muſico: ac ne illam quidem inanimam, nec tamen inſtar animalis, ex corpore animoque conflatam. Quin potius vocem rationis ſermoniſque compotem, & claritate ac ſplendore præditam, quæ aerem fingens intendenſque, & in flammam vertens, tandem inſtar ſpiritus tuba erumpentis, ſonum diſtinctum ita intonaret, ut ex æquo audirent & qui in propinquo eſſent, & qui

[m] δέκα] Ita MSS. pro δεκάδας.

[n] τὰ ὧν, &c.] Scribe τὰ ὧν ἄνευ οὐκ ἔστι τι. Supra lib. de Poſter. Cain. p. 246. τὰ ὧν ἄνευ οὐκ ἂν ἄπαντα χρόνοι καὶ τόποι.

[o] ὅλου] MSS. ὃ δι.

[p] καίων] Scribe κείρων, ob ſequens κειρόμενος, cui opponitur. Quo forſan reſpicit Origen. cont. Celſ. lib. vi. p. 315. ἀνάλογον τῇ χειρὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ παρέχειν ἑαυτὸν τῷ κείροντι.

[q] διαμένω] Scil. ὑπὸνὸς. Ita MSS. Coiſl. & Aug. Editi διαμένων.

[r] ἃς] Videtur redundare. Ibidem reſtitui εἰς ἐκκλησίαν ex Codice Mediceo.

[s] τρόπον] MS. Med. χύνον, idque forſan rectius. Ibid. ex eodem ſcribe περιέμενος pro προιέμενος in Editis.

[t] ἡρμοσμένων] MSS. ἡρμοσμένον. Scribe ἡρμοσμένῳ, ſcil. ἠχῷ. Ibidem etiam pro ζωτικοῦ repone ζωτικήν.

[v] ψυχῇ] Omnino ſcribendum ἠχῷ, ſicut ſupra, κελεύσας ἠχὼ ἀέρα ἐν αἰέρι δημιουργηθῆναι. Supra quoque emendandus Noſter in Loco Parallelo p. 395. λογικῆς ἀδιαφορᾶν πηγῆς. Ibi enim reponendum ἠχῆς, quod liquido ex contextu confirmatur. Forſan etiam ſcribendum ἠχῷ pro πηγῷ, infra p. 793.

longiſſimè abeſſent. Voces enim humanæ longius exporrectæ hebeſcere ſolent: & ſic productæ ſenſim langueſcunt, nec facilè ab iis, qui longius abſunt, percipiuntur, nec ſanè mirum, cùm edantur inſtrumentis corruptioni obnoxiis. Hanc verò vocem novo quodam modo formatam, vis divina inſpirans excitabat, & quoquoverſum fundebat, multò etiam clariorem exhibens qua ſonus deſineret quam quo inciperet, ac auditum ſingulorum, qui adeſſent, animis inſerens auriculari longè præſtantiorem. Aurium enim ſenſus neſcio quo modo tardior cùm ſit, immotus manet, donec ipſo aëris ictu moveatur & excitetur: ac ſenſus mentis numine afflatæ, mira celeritate iis, quæ dicuntur, velut procurrit obviam.

Hæc habui quæ dicerem de voce illa divina: jam verò quiſpiam hærere poſſit, qua de cauſa, cùm tot hominum millia unum in locum coacta eſſent, unumquodque ex illis decem oraculis ita ediderit Deus, quaſi ad unum tantùm, non ad plures verba faceret. Hunc enim in modum ef-
Exod. xx. 13. fatus eſt: *Ne adulterator: cædem ne facito: ne furator:* & ſic in cæteris edicere videtur. Dicendum igitur primo loco Deum præclarum documentum iis daré voluiſſe, qui in ſtudio ſacrarum literarum verſarentur, eum, qui ad legis divinæ regulam ſe componat, etiamſi unus ipſe ſit, tamen haberi numeroſiſſimæ gentis loco, addam etiam, omnium gentium, quinetiam, ſi longius provehi neceſſe ſit, univerſi orbis. Quapropter qui alio loco virum quendam juſtum laudat ap-
Gen. xvii. 1. probatque, *Ego*, inquit, *Deus tuus ſum*; atqui ille quidem non alius profectò erat quam & mundi Deus; ita ut in acie quidem eodem locati ordine milites, ſi peræquè ſuo centurioni placent, pares laudes & honores conſequantur. Poteſt & altera cauſa adferri, quod ei, qui concionem habet, neceſſe non eſt ita orationem, quaſi cum uno ageret, inſtituere; cum vero jubet aut vetat aliquid, privatim, ita ut eorum qui adſunt tum ſingulis privatim, tum univerſis conjunctim videantur agenda. Facilius enim perſuaderetur, qui exhortationem ceu ſibi ipſi peculiariter factam excipit. Cæterùm admonitionem, quam quis cum multis audit, ferè ſurda aure præterit, multitudinem habens pro contumaciæ velamine. Tertia cauſa eſt, ut ne quis unquam imperatorum regumve ullum

ἴσον ἀκροᾶσθαι δοκεῖν. Ἀνθρώπων μὲν γὰρ αἱ φωναὶ πρὸς μῆκιστον ἐπεκτείνονται πεφύκασιν ἐξασθενεῖν, ὡς ἀμυδρὰς πῆς μακρὰν ἀφεστηκόσι μὴ γίνεσθαι τὰς ἀντιλήψεις, τῇ ἐπεκτάσεσιν ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ἀμαυρουμένας, ἐπειδὴ καὶ τὰ ὄργανα φθαρτά. Τῷ δὲ κεκαινουργημένῳ φωνῷ [x] ἐπιπνέουσα θεῖα δυνάμις ἤγειρε καὶ ἔξω p. 749. πύργου, καὶ ἀναχέουσα πάντη, τὸ τέλος τῆς [y] ἀρχῆς ἀπέφηνε τηλαυγέστερον, ἀκοὴν ἑτέραν πολὺ βελτίω τῶν δι' ὤτων τῆς ἑκάστων ψυχαῖς ἐνιδρυσα. Ἡ μὲν γὰρ βραδυτέρα [z] πῶς ἔσα αἴσθησις ἀτρεμίζει, μέχρις ἂν ὑπ' α�έρος πληχθεῖσα διακινηθῇ· φθάνει δ' ἡ τοῦ ἐνθέου διανοίας, ὀξυτάτῳ τάχει προσυπαντῶσα τοῖς λεγομένοις.

Φωνῆς μὲν δὴ τῆς θείας περὶ τοσαῦτα· δεόντως δ' ἄντις ἀπορήσει, τοῦ χάριν πλείστων ὅσων μυριάδων εἰς ἓν ἠθροισμένων χωρίον, ἕκαστον θεατίζειν τὰ δέκα λογίων ἠξίωσεν, ὡς οὐχὶ πρὸς πλείους, [a] ἀλλ' ὡς πρὸς ἕνα· οὐ μοιχεύσεις, λέγων, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, καὶ τἄλλα ταύτῃ. Λεκτέον μὲν ἔν, ὅτι βέλτιον κάλλιον ἀναδιδάξαι μάθημα τοὺς ἐπιτυχόντας τῆ ἱεραῖς γραφαῖς, ὡς ἄρα καθ' αὐτὸν εἷς ἕκαστος, ὅταν ᾖ νόμιμος καὶ θεῷ καταπειθὴς, [b] ἰσότιμός ἐστιν ὅλῳ ἔθνει πολυανθρωπωτάτῳ, μᾶλλον δὲ καὶ πᾶσιν ἔθνεσιν· εἰ δὲ δεῖ περαιτέρω προελθόντα εἰπεῖν, καὶ παντὶ τῷ κόσμῳ. Διόπερ ἐν ἑτέροις ἐπαινῶν τινα δίκαιον ἄνδρα, φησίν· Ἐγώ εἰμι ὁ θεός σου· ὁ δ' αὐτὸς [c] ἦν καὶ κόσμου θεός· ὡς τοὺς ὑπηκόους τῷ αὐτῷ τεταγμένους τάξιν, καὶ ὁμοίως διαιρεθέντας τῷ ταξιάρχῳ, τὴν ἴσης ἀποδοχῆς καὶ τιμῆς μεταλαμβάνειν. Δεύτερον δ', ὅτι κοινῇ μὲν ὡς πλήθει τις ἐκκλησιάζων, οὐκ ἐξ ἀνάγκης διαλέγει· [d] ἐνίοτε δὲ προσάτταν ἢ ἀπαγορεύων, ἰδίᾳ, ὡς ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν ἐμφερομένων δύοις ἂν δόξαι τὰ πρακτέα καὶ κοινῇ πᾶσιν αἰτρόοις ὑφηγεῖται. [e] Εὐπειθέστερον ὁ τὰς ὑφηνέσεις αὐτοπροσώπως δεχόμενος, ὁ δὲ ζυλλήδδην μεθ' ἑτέρων, κεκωφωμένου τὸν ὄχλον ἀφωνιασμῷ ὑδραχάλυμμα [f] ποιούμενος. Πρῶτον, ἵνα μηδεὶς ποτε βασιλοὺς ἢ τύραννος ἀφανῶς ἰδιώτας καταφρονήσῃ, γεμισθεὶς ἀλαζονείας καὶ ὑπεροψίας, ἀλλ' εἰς τὰ τῶν ἱερῶν νόμων διδασκαλεῖα φοιτή-

[x] ἐπιπνέουσα] Ita MSS. pro ἐπιπνέυσαν.

[y] ἀρχῆς] Sic MS. Med. idque rectè, Finis enim cum initio comparatur. Editi ἠχῆς.

[z] πῶς ἔσα] Rectè Chriſtophorſonus, ἢ τῶν ὤτων. Mox ſcribe προσαπαντῶσα.

[a] ἀλλ' ὡς] Ita MS. Med. pro ἀλλὰ.

[b] ἰσότιμος] Eadem habet Noſter lib. de Humanitate p. 718. Utrobique reſpicit illud Homeri Iliad. I.

ἄντι νυ πολλῶν
Λαῶν ἶσον ἄνακτε, ὅτε Ζεὺς κῆρα φιλήσῃ.

Philonem imitatur Clem. Alexandr. Strom. ii. p. 481. τὸ γὰρ πολίτην θεραπεύειν τὸ Οἱ, ἰκέτην (ſic enim pro οἰκέτην, ſcribit Reverendiſſimus Editor) ὅταν ἱκετεύσῃται ὁ θεός. Καὶ εἷς ἢ τὸ ἄπειρον, ἐπ' ἴσης τοῦ λαοῦ τετιμηκώς.

[c] ἦν] Sequebatur γὰρ, quod expunxi Fide Codicum.

[d] ἐνίοτε] Scribe ἐνί, ὅτε. Item poſt ἰδίᾳ dele ᾗ, & mox pro οὐ δόξει, repone ex MSS. ἂν δόξαι. Sic ergo totam reſtituo ſententiam, οὐκ ἐξ ἀνάγκης διαλέγει ἐνί, ὅτε ᾗ προστάττων—ἰδίᾳ, ὡς ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν ἐμφερομένων ἂν δόξαι, &c.

[e] εὐπειθέστερος] Sequitur ᾗ in MS. Med. Forſan melius γὰρ.

[f] ποιούμενος] Ita MSS. Editi ποιούμενον.

σας,

σας, χαλάσῃ τὰς ὀφρῦς, ὑπερμαθὼν εἴησιν, εἰκότι μᾶλλον δ' ἀληθεῖ λογισμῷ. Εἰ γὰρ ὁ ἀγήρως, καὶ ἄφθαρτος, καὶ ἀΐδιος, καὶ ἀγένητος ἁπάντων, καὶ ποιητὴς τ' ὅλων καὶ δημιουργός, καὶ βασιλεὺς τ' βασιλέων, καὶ θεὸς θεῶν, οὐδὲ τὰ ταπεινότατα ὑπερεῖδεν ὑπέμεινεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἐώχησαι λογίων καὶ θεσμῶν ἱερῶν ἠξίωσεν, ὡς μόνον ἐσιᾶν [g] μέλλων, καὶ μόνῳ τὸ συμπόσιον ὑπερπίζειας πρὸς ψυχῆς ἀνάκρυσιν ἱεροφαντομένης, ᾗ θέμις τὰς μεγάλας τελεταῖς τελεταῖς· ἐμοὶ τῷ θνητῷ τί προσῆκον ὑψαυχενεῖν καὶ πεφυσῆσθαι, φρυαττομένῳ πρὸς τὰς ὁμοίας; οἳ τύχαις μὲ ἀνίσοις, ἴσῃ δ' p. 750. καὶ ὁμοίᾳ συγγενείᾳ κέκρικα, μίαν ἁπαγαψάμενοι [h] μητέρα, τὴν κοινὴν ἁπάντων ἀνθρώπων φύσιν. Εὐπρόσιτον δὴ καὶ εὐεντύχητον ἐμαυτὸν παρέχω, κἂν τὸ τ' γῆς καὶ τὸ τῆς θαλάττης κράτος ἀνάψωμαι, τοῖς ἀπορωτάτοις καὶ ἀδοξοτάτοις καὶ [i] οἰκειοτάτης συμμαχίας ἐρήμοις, ἑκατέρᾳ τῶν γονέων ὀρφανοῖς, καὶ γυναιξὶ χηρείαν ὑποφυσαις, καὶ πρεσβύταις ἢ μὴ παιδοποιησαμένοις τοπαρκέπαν, ἢ ἀποβαλοῦσιν ὠκυμόρους ἃς ἐγέννησαν. Ἄνθρωπος γὰρ ὢν ὄγκον καὶ σεμνότητα τελαγωδημένην, ἃ δικαιώσω προσίεσθαι· μόνῳ δ' ἐντὸς τ' φύσεως, τὰς ὄρας αὐτῆς μὴ ὑπερβαίνων, ἀλλ' ἐθίζων τοῦτο ἐμαυτὸν ἀφάνειαν ἀνθρωποπαθεῖν· ἃ μόνον ἀφ' τὰς ἀδήλους [k] τῶν ἐναντίων πρὸς τἀναντία μεταβολὰς καὶ τ' εὖ πραττόντων καὶ τῶν ἐν κακοπραγίαις, ἀλλὰ καὶ ἀφ' τὸ ἀρμόττειν, κἂν ἀτρέπτως καὶ βεβαίως [l] μένῃ τὸ εὐτυχεῖν, μὴ ἀπιλανθάνεσθαί τινα αὐτοῦ. Διὰ ταῦτά μοι δοκεῖ τὰς χρησμὰς ἐνικῶς ἀποτεινόμενος, ὡς πρὸς ἕνα θεατίζειν ἐθελῆσαι.

privatum, arrogantia ſuperbiaque tumens contemptui habeat? ſed ad ſcholam potius ſacroſanctarum legum ſubinde accedens, non probabili tantùm ſed vera multò magis ratiocinatione dediſcat, depoſito ſupercilio, arroganter de ſe ſentire. Si enim Ille ortu carens, immortalis ac perennis, nulliuſque indigus, hujuſce univerſitatis opifex & fautor: denique rex regum ac deorum Deus, ne abjectiſſimum quidem deſpexit, quin potius divinorum oraculorum epulum huic præbere dignatus eſt, velut unum hunc ſibi convivam adhibiturus, & uni cœleſte hoc convivium paraturus, ad delectationem animæ, quatenus quidem fas eſt, Magnis Sacris initiatæ: Ego homuncio quid eſt quod glorier, & cervice ſublata, ac ingenti diſtentus ſpiritu ferociter efferar, inſiliamque in eos qui ſunt ejuſdem mecum naturæ conſortes, quique impari quidem fortuna utuntur, non tamen imparem cognationis originem habent, una nimirum matre orti, quæ communis eſt omnium hominum natura? Igitur ſi vel maris terrarumque imperium penes me ſit, me nihilominus & aditu facilem & affabilem iis præbebo, qui vel rerum inopes, vel obſcuri ſunt, aut qui domeſtico deſtituuntur præſidio; cujuſmodi ferè ſunt liberi qui utrunque parentem, uxores quæ maritos amiſerunt: item ſenes, quibus vel nulla unquam ſuſcepta ſoboles eſt, vel ſi qua ſuſcepta eſt, immaturo fato conceſſit. Non enim, homo cùm ſim, tollam animos, aut ſeveritatem quandam præ me feram tragicæ proximam. Me igitur intra naturæ ſepta continebo, omnem huc cogitationem conferens, ut diſcam humano affectu vivere: non ſolum propter incertas humanarum rerum viciſſitudines, quibus peræque obnoxii ſunt, & qui rebus utuntur proſperis, & qui adverſis, ſed etiam, quod, quamlibet conſtanter ac tuto res ſecundæ fluant, non deceat quemvis ſui oblivi ſci. Ob hæc, inquam, mihi videtur Deus in edendis oraculis, velut ad unum oracularem illam orationem habere voluiſſe.

Πάντα δ', ὡς εἰκὸς, τὰ περὶ τ' τόπον ἐθαυμαίνεγεῖτο, κλύσεις βροντῶν μειζόνων ἢ ὥστε χωρεῖν ἀκοάς· ἀστραπῶν λάμψεσιν αὐγοειδεσάταις, ἀοράτῳ σάλπιγγος ἠχῇ πρὸς μήκιστον ἀποτεινούσῃ, καθόδῳ νεφέλης ἢ κίονος τρόπον τὴν μὲ βάσιν ὀπὶ γῆς ἐρείσασα, τὸ δ' ἄλλο σῶμα πρὸς αἰθέριον ὕψος ἀνέτεινε· πυρὸς ἀφανίσι φορᾷ καπνῷ βαθεῖ τὰ ἐν κύκλῳ συσκιάζουσα. Ἔδει γὰρ θεοῦ δυνάμεως ἀφικνουμένης, μηδὲν τῶν τοῦ κόσμου μερῶν ἡσυχάζειν, ἀλλὰ πάντα πρὸς ὑπηρεσίαν συσκε-

Quod ad locum attinet, totus, uti decebat, plenus erat, miraculis: ingentibus tonitruis, ſimulque ſtellantibus fulgetris qualia aures non paterentur, vehementi inviſibilis tubæ ſonitu deſcenſu nubis, quæ inſtar columnæ terræ hærebat, & fere æthera attingebat: denique è cœlo dilapſo igne, qui vaſta fumi caligine proxima quæque obſcuravit. Nam par erat, ut, cùm ſe divina vis in terram demitteret, nulla pars mundi, torpeſceret, quin potius ſedibus moverentur omnia, & ofi-

[g] μέλλων] Forſan μέλον vel θέλων.
[h] μητέρα] Sic ſcribo pro μορφὴν ex Codice Mediceo. Neque enim quicquam apud Philoſophos magis pervulgatum, quam naturam eſſe matrem omnium communem. Reliqui Codices habent γενεθλιὴν.
[i] οἰκειοτάτης] Ita MSS. pro οἰκειοτάτοις.
[k] τῶν ἐναντίων] Deeſt MSS. vel ergo dele, vel repone τῶν ἀνθρωπείων.
[l] μένῃ] MSS. ἀπολαμβάνῃ. Mox in ſequentibus pro ἐθιλῆσαι, melius reponi videtur ἐθιλήτας.

ficioſè

ficioſè accurrerent. Præſto autem erat populus ſeſe jam triduum expians, ab uxoria quidem conſuetudine, cæteriſque voluptatibus, præterquam iis, quæ victum ferè neceſſariò comitantur, abſtinens, ac ſe lavacris & aſpergine per triduum luſtrans. Quinetiam lotis veſtimentis cultum in primis candidum præ ſe ferens, & ſummis quaſi pedibus ingrediens aures ſurrigebat, à Moſe nimirum admonitus ut ſe ad concionem pararet; hanc enim ille futuram intellexerat, cùm ſemotis arbitris evocatus oraculum acciperet. Statim autem de medio igni, qui è cœlo dilapſus erat, edita vox eſt, quæ omnium animis horrorem incuteret, flamma ad ſermonem iis, qui audiebant, familiarem apta accommodataque; ea autem tantam vim habebat claritatis ac perſpicuitatis, ut cernere eam potius, quàm audire populus videretur. Verbis meis fidem facit lex ipſa, in quâ ſcriptum, *Univerſus populus vidit vocem.* Etenim humanæ voces auribus, divinæ verò oculis revera hauriuntur. Quid ita? Quoniam quæ à Deo dicuntur, non verba, ſed res ſunt, quas certius oculi, quàm aures dijudicant. Verum tamen optimè & perquam Deo convenienter vox ab igni profecta dicitur. Hujuſmodi enim ſunt divina oracula, ut inſtar auri videri poſſint igni accuratiſſimè probata. Sed & allegoria ſubeſt ejuſmodi, vim notari in igne duplicem: unam illuſtrandi, urendi alteram: ideoque eos, qui ſtudioſè divinis oraculis parent, immortales fore, ac puriſſimæ lucis participes, legibus divinis velut aſtris in ipſorum animis collucentibus: quotquot verò detrectent imperium, accenſos & abſumptos fore ab internis libidinibus, quæ vitam eorum, in quibus hærent, flammæ in morem depopulabuntur.

Exod. xx. 18.

Hæc ſunt de quibus dicendum mihi fuit initio hujuſce commentationis: jam ad ipſa oracula venire, omniaque ipſorum inter ſe diſcrimina excutere convenit. Decem igitur numero cùm eſſent capita, in duos digeſta ſunt quinarios, totidemque ſtelis inſcripta. Prior quinarius primaria oracula, poſterior ſecundaria complectitur. Ambo quidem illi præclari, vitæque apprimè utiles: amplas enim ac publicas vias aperiunt eodem fine concluſas, quibus tutò inſiſtere poſſit animus rerum optimarum ſtudioſus. Porrò autem primus quinarius, agit de monarchia, qua regitur ab uno mundus: de ſtatuis ac ſignis, cæteriſque id genus artis humanæ operibus: de non jurando, temerè adhibito Dei nomine: de ſanctè tranſmittendo die ſeptimo: de

κωῆς. Παρεσκήκει δὲ ὁ λεὼς ἀγνεύσας ὁμιλιῶν τῶν πρὸς γυναῖκας, καὶ πασῶν ἡδονῶν ἔξω τῶν πρὸς τὰς τροφὰς ἀναγκαίων [m] ἀποχόμενος, λευρεῖς τε καὶ περιρραντηρίοις καθηράμενος ἐκ τριῶν ἡμερῶν, ἔτι δὲ τὰς ἐσθῆτας ἀποπλυνάμενος, ἐν ταῖς μάλιστα λευχείμων, ἀκροβατῶν καὶ ἀνωρθιακὼς τὰ ὦτα, Μωσέως προδηλώσαντος εἰς ἐκκλησίαν. Ἐγὼ γὰρ αὐτῷ ἐσομβρίω, ἵνα μόνος ἀνακληθεὶς ἐχρησμῳδῆται. Φωνὴ δ' ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς ἐξήχθη καταπληκτικωτάτη, ὃ φλογὸς εἰς θάλασσαν ἐρρυηκυίας τῷ ζωήθη τοῖς ἀκροωμένοις, ἢ τὰ λεγόμενα ἔτως ἐναργῶς ἐτρανοῦτο, ὡς ὁρᾶν [n] αὐτὰ μᾶλλον ἢ ἀκούειν δοκεῖν. Ἐγυάται δὲ μὲν ὁ λόγον ὁ νόμος, ἐν ᾧ γέγραπται), Πᾶς ὁ λαὸς [o] ἑώρα τὴν φωνήν· ἐμφαντικώταται· τὴν μὲν γὰρ ἀνθρώπων ἀκοαῖς εἶναι ξυμβέβηκεν, ὁρατὴν δὲ ὡς ἀληθῶς τοῦ θεοῦ. Διὰ τί· ὅτι ὅσα ἂν λέγῃ ὁ θεὸς, ῥήματά ἐστιν, ἀλλ' ἔργα, ἅπερ ὀφθαλμοὶ πρὸ [p] τῶν ὤτων διακρίνουσι. Παλαιότατος [q] μὲν οὖν καὶ θεοπρεπῶς ἐκ τοῦ πυρὸς ἡ φωνὴ εἴρηται) προέρχεται· ἡμερίζειν γὰρ καὶ βεβαιοῦν τὰ τοῦ θεοῦ λόγια, καθάπερ χρυσὸς πυρί. Μεμύηται δὴ καὶ δι' ἀπορρήτου συμβόλου τινὸς τοιοῦτο· ἐπειδὴ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν φωτίζειν, τὸ δὲ καίειν πέφυκεν, οἱ μὲν τοῖς χρησμοῖς ἀξιοῦντες εἶναι καταπειθεῖς, ὡς ἐν ἀσκίῳ φωτὶ τὸν ἀεὶ χρόνον βιώσονται), τοὺς νόμους αὐτοὺς ἀστέρας ἔχοντες ἐν ψυχῇ φωσφοροῦντας· ὅσοι δ' ἀφηνιασαὶ, καὶ ὁμόθυμοι καὶ καταπαιόμενοι διαπελοῦσιν ὑπὸ τῶν ἔνδον ἐπιθυμιῶν, αἱ φλογὸς τρόπον πορθήσουσι τὸν σύμπαντα τῶν ἐχόντων βίον.

p. 751.

Ἃ μὲν οὖν ἦν ἀναγκαῖον προδηλῶσαι, ταῦτ' ἔστιν· ἐπ' αὐτὰ δ' ἤδη τρεπτέον τὰ λόγια, καὶ πάντα τὰ ἐν τούτοις ἐρμηνητέον διάφορα. Δέκα πάντως ὄντα διένειμεν εἰς δύο πενταάδας, ὰς δυσὶ πλαξὶ [r] ἐνεχάραξε· καὶ ἡ μὲν πρότερα πεντὰς τὰ πρωτεῖα ἔλαχεν, ἡ δὲ [s] δευτέρα τῶν ἡσσόνων ἠξιώθη. Καλαὶ δ' ἀμφότεραι καὶ βιωφελεῖς, ὁδοὺς καὶ λεωφόρους ἐπὶ τέλει περαινομένας [t] ἀναστέλλουσαι, πρὸς ἄπλαστον ψυχῆς εὐφημίας αἰεὶ τὴν βελτίονα πορείαν. Ἡ μὲν οὖν ἀμείνων πενὰς τοιάδε ἦν· περὶ μοναρχίας ἢ μοναρχεῖται ὁ κόσμος· περὶ ξοάνων καὶ ἀγαλμάτων, ἢ ζωόλως ἀφιδρυμάτων χειροκμήτων· περὶ τοῦ μὴ λαμβάνειν ὄνομα ματαίῳ πρόσρησιν θεοῦ· περὶ τοῦ τὴν ἱερὰν ἑ-

[m] ἀπεχόμενος] Ita MSS. pro ἀπιχόμενος.
[n] αὐτὰ] Melius αὐτὰ, ſcil. λεγόμενα.
[o] ἑώρα] Vide ſupra lib. de Migr. p. 395. & ibi dicta.
[p] τῶν] Reſtitui ex MS. Med. è quo etiam repono, δικάζουσι pro διορίζουσι.
[q] μὲν οὖν] Sic pro μὲν MSS. Item εἴρηται, Editi λέγεται.
[r] ἐνεχάραξε] Sic MSS. Med. Coiſl. & Aug. Editi ἐχάραξε.
[s] δευτέρα τῶν ἡσσόνων] MSS. Vat. & Med. ἡ δ' ἑτέρα τῶν δευτερείων, idque melius.
[t] ἀναστέλλουσαι] Ita MSS. pro ἀναπέλλουσαι. Iſta enim vox crebro à Philone uſurpatur de viis ſternendis.

ἑδόμῳ

ἕδόμλω ἄγειν ἱεροπρεπῶς· πρὶ γονέων τιμῆς, καὶ ἰδίᾳ ἑκατέρᾳ καὶ ἀμφοτέρων κοινῇ· ὡς ἂν εἶναι τὸ μιᾶς [v] γεγραφῆς τλὺ μὲ ἀρχλὺ θεὸν, καὶ πατέρα τὸ ποιητλὺ τᾶ παντὸς, τὸ δὲ τέλος, γονεῖς, οἳ μιμήμφοι τλὺ ἐκείνᾳ φύσιν ἡγνῶσι τὰς ὑπὶ μέρος. Ἡδ' ἑτέρα πάντας τὰς πάσας ἀπαγορεύσεις πρὸς [x] τέτων· μοιχείας, φόνᾳ, κλοπῆς, ψευδομαρτυριῶν, ἐπιθυμιῶν. Ἐπισκεπλέον δὲ μὴ πάσης ἀκριβείας τὰ λογίων ἔκαστον, μηδὲν πάρεργον αὐτῶν ποιεμμένᾳς. Ἀρχὴ δ' ἀρίστη πάντων [y] μὲ τὸ ὄντων θεὸς, κρετῶν δ' εὐσέβεια· πρὸς ὧν ἀναγκαιότατον πρῶτον διεξελθεῖν. [z] Πλάνη τίς ἀ μικρὸς τὸ πλεῖστον τᾶ ἀνθρώπων γένᾳ κατέχηκε, πρὸ πράγμαλη, ὅπερ ἢ μόνον, ἢ μάλιστα ἦν εἰκὸς ἁπλανέστατον τᾶ ἑκάστων ἐνδρύεσθ. Ἐκλεθεώκασι γὰ οἱ μὲ τὰς τέτταρας κρχὰς, γῆν, καὶ ὕδωρ τὸ ἀέρα, καὶ πῦρ· οἱ δ' ἥλιον καὶ σελλύλλν, καὶ τὰς ἄλλας πλανήτας τὸ ἀπλανεῖς ἀστέρας· οἱ μὲν μόνον τὸ ὐρανὸν, οἱ δὲ τὸ σύμπανλα κόσμον· τὸ δ' ἀνωλάτω καὶ πρεσβύταλον, τὸ [a] ἀγλώνηλον, τὸ ἄρχονλα τᾶ μεγαλοπόλεως, [b] στρλάρχλν τᾶ ἀηλήτᾳ στρατιᾶς, τὸ κυβερνήτλν, ὃς [c] οἰκονομεῖ ζωτικῶς αἰεὶ τὰ σύμπανλα, παρεκαλύψαλο, ψευδωνύμως προσρήσεις ἐκείνοις ἐπιφημίσανλες, ἑτέρας ἕτεροι. Καλῶσι γὰ [d] οἱ μὲ τλὺ γῆν, Κόρλν, Δήμητρα, Πλέτωνα· τλὺ δὲ θάλασσαν, Ποσειδῶνα, δαίμονας ἐναλίους ὑπάρχως αὐτῷ προσαναπλάτλοντες, καὶ θεραπείας, ὁμίλως μεγάλως ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν· Ἥραν δὲ τὸ ἀέρα, καὶ τὸ πῦρ Ἥφαιστον, καὶ ἥλιον Ἀπόλλωνα, καὶ σελλύλλν Ἄρτεμιν, καὶ ἑωσφόρον Ἀφροδίτλν, καὶ στίλβονλα Ἑρμῆν. Καὶ τὸ ἄλλων ἀστέρων ἑκάστᾳ τὰς ἐπωνυμίας [e] μυθογράφοις παρέδοσαν· οἳ πρὸς ἀπάτλν ἀκοῆς εὖ [f] τελεχνιτδυμμόα πλάσμαλα ζωυφήνανλες, ἔδοξαν περὶ τλὺ τ ὀνομάτων θέσιν κεκομψεῦσθ· τότε ὐρανὸν εἰς ἡμισφαίριον τῷ λόγῳ διχῇ διανείμανλες, τὸ μὲ ὑπὲρ γῆς, τὸ δ' ὑπὸ γῆς, Διοσκόρως ἐκάλεσαν, τὸ περὶ τῆς ἑτερημέρᾳ ζωῆς αὐτῶν προσερπδυσάμμοι διήγημα. Τοᾶ γὰρ ὐρανᾶ ζωεχῶς καὶ ἀπαύστως αἰεὶ κύκλῳ περιπολᾶνλος, ἀνάγκη τῶν ἡμισφαιρίων ἑκάτερον ἀντιμεθίστθ παρ' ἡμέραν ἄνω τε καὶ κάτω [g] γινομμόων, ὅσα τῷ δοκεῖν. Ἄνω γὰ καὶ κάτω πρὸς ἀλήθειαν ὐδὲν ἐν σφαίραις· πρὸς δὲ τλὺ ἡμετέραν χέ-

colendis parentibus, tum ambobus communiter, tum privatim singulis; ita ut unius tabulæ initium sit Deus, pater & conditor hujus universitatis: finis vero parentes, qui pro suo modulo illum imitati, singulorum liberorum auctores fiunt. Alter autem quinarius totus interdictionibus constat, adulterii, cædis, furti, falsi testimonii, cupiditatis. Horum igitur unumquodque diligenter & accuratè dispiciamus, nihil eorum negligenter excutientes. Deus universorum quæ existunt, pietas virtutum principium egregium, quibus de rebus primo loco differendum. Error quidam haudquaquam exiguus multò maximam hominum partem occupavit, & is quidem de re, quam par erat vel solam vel certè in primis omnis erroris expertem singulorum animis insidere. Nam pro diis habuerunt alii elementa quatuor, ignem, aërem, aquam, terram. Alii solem ac lunam, cæterasq; stellas tum erraticas tum fixas, alii unicum modò cœlum, alii mundum universum: supremo illo, maximeque venerando procreatore ac moderatore hujus amplissimæ mundi Reipub. invicti exercitus imperatore, rectore denique, à quo universa ab omni ævo salutariter administrantur, omisso & despecto. Cæterùm suis illis diis falsa commentitiaque nomina attribuerunt alii alia. Terram enim vocarunt nunc Proserpinam, nunc Cererem, nunc Plutonem: mare Neptunum, marinos ei genios suppræfectos addentes affingentesque, & famulitium item, in quo ingens turba esset utriusque sexus. Aërem verò, Junonem; & ignem, Vulcanum; præterea Solem, Appollinem; Lunam, Dianam; Luciferum, Venerem; & planetam, qui à Græcis στίλβων appellabatur, Mercurium nominarunt. Quin & aliorum quoque astrorum penè omnium nomina, fabularum scriptores tradiderunt: qui demulcendis auribus miro artificio commenta molientes, simulque attexentes, visi sunt nominum inventionem præclarè tenuisse. Hoc pacto cùm cœlum in duo secuissent hemisphæria, quorum alterum super terram extaret, sub terra lateret alterum, vocarunt Διοσκόρως, Jovis filios intelligentes. Ac de vita quidem horum, diebus alternante, multa prodigiosè affinxerunt. Cœlo enim jugi ac perpetuo tenore in orbem se agente, necesse hemisphæriorum utrunque alteri vicissim quotidie cedere, itaque alterum suprà esse, infrà

p. 752.

[v] γεγραφῆς] Quidni πεπλάσθ? Sequitur enim ἡ δ' ἑτέρα πάντας, &c.

[x] τέτων] Restitui ex Codice Mediceo. Ibidem etiam μοιχείας pro μοιχειῶν in Editis. De ordine vero præceptorum quem Philo sequitur, vide infra p. 767.

[y] μὲ] Scripsi ex MSS. Item σεβάσμια.

[z] πλάνη] Citantur hæc à Johanne Monacho inedito tit. περὶ πλανήτων. Φίλων, Ἐκ δὲ τῆς τ δικάλογον.

[a] ἀγλώνηλον] Ita pro γενητλὺ dictus modo Johannes, & Codex Mediceus. Ex eisdem etiam scribo μεγαλοπόλεως pro μεγάλης πόλεως. Usurpatur vox ista supra à Philone lib. de Joseph. p. 530. & de Mose p. 661, 815. & alibi passim.

[b] στρλάρχλν] Sic pro στρλιάρχλν, MS. Med. & Johannes ibid.

[c] οἰκονομεῖ] Forsan οἰακονομεῖ, ob præcedens κυβερνήτλν. Vide lib. de Leg. ad Caium p. 1013, & dicta supra ad p. 334.

[d] οἱ μὲ] Restitui ex MSS.

[e] μυθογράφοις] Christophorsonus μυθογράφοι, & sic rectè.

[f] τελεχνιτδυμμόα] Ita MS. Med. pro τελεχνασμόα. Item ζωυφήνανλες, Editi ζωυφαίνανλες. Sequitur enim, διανείμανλες.

[g] γινομμόων] MSS. Aug. & Coll. Nov. γινόμμον, & sic melius. Quidni vero κινόμμον?

alterum, noſtra certè opinione: cùm alioqui ſatis conſtet in orbibus nihil ſummum revera, nihil infimum eſſe: Noſtri modò reſpectu, quod ſupra caput eſt, ſummum: quod huic ex adverſo reſpondet, infimum dici ſolere. Jam illi, qui ſincerè philoſophari didicerit, germanæque ac meræ pietatis ſtudioſus eſſe cœperit, pulcherrimum ſanctiſſimumque edit præceptum, ne qua ex mundi partibus pro ſummo Deo habeatur. Ortum enim habet: at quod oritur, obnoxium interitui eſt, niſi ipſius conditoris providentia ab interitu vindicetur; quod etiam ſi fiat, extiterit nihilominus aliquando tempus, cùm id in rerum natura non eſſet. Nefas autem dicere Deum à certo tempore ortum eſſe nec ante fuiſſe, aut omnino ſempiternum eſſe negare.

At inventi ſunt tamen tam veſano judicio homines, ut non ſolùm pro diis haberent quæ paulo ante commemoravi, ſed eorum etiam unumquodque pro maximo & principe Deo colerent; illi quidem certè vel propter indomitam ingenii tarditatem verum Deum ignorantes, vel de cognitione ejuſdem non admodum laborantes, quod putarent extra ea, quæ ſub ſenſum caderent, cauſam, quæ animo tantùm cerneretur, nullam eſſe: Et tamen præſto id erat unde fides perſpicuè fieri poſſet. Nam cùm anima & vitam ſuſtineret, & conſilia inirent, & reliqua humanæ vitæ munia obirent, nunquam tamen efficere potuerunt, ut animam corporeis oculis cernerent, quamlibet ſtudioſè annixi & ambitioſè, ſi quo modo hoc ipſum ſimulacrum omnium ſanctiſſimum oculis uſurpare poſſent, à quo profecto rationi conſentaneum erat gradum facere ad cognitionem ortu carentis & ſempiterni Dei, qui oculis mortalium ſubductus, univerſum mundum ſalutariter regit ac moderatur. Ut enim, ſi quis honorem & cultum, qui magno regi debeatur, ejus ſuppræfectis tribuat ac ſatrapis, videri poſſit non ſtultus tantum, ſed & ad audendum projectus, ut qui nullo delectu ſervos colat pro domino; ita ſi quis pari honore proſequatur tum omnium auctorem ac procreatorem Deum, tum quæ ab eo condita ſunt, ſciat ſe maximè omnium temerè & iniquè agere: paria diſparibus tribuens, non tam ad humiliorum elevationem, quam ad præſtantioris, *Dei*, depreſſionem. Sunt & qui eò progrediantur impietatis, ut ne paria quidem impertiant, ſed rebus conditis quodvis honoris cultuſque exhibeant, conditori nihil

σιν, αὐτὸ μόνον ἔωθε λέγειν, τὸ μὲ ὑπὲρ κεφαλῆς ἄνω, κάτω ἢ τἀναντίον. Τῷ δὴ φιλοσοφεῖν [h] ἀνόθως ἐγνωκότι, καὶ αὐδόλως ἐκ καθαρᾶς εὐσεβείας μεταποιεμένῳ, πάλιστον καὶ ὁσιώτατον ὑφηγεῖται τὸ δαίμονιον, μηδὲν τῶν τῷ κόσμῳ μερῶν [i] αὐτοκρατῆ θεὸν ὑπολαμβάνειν εἶναι· καὶ γὰρ γέγονε· γένεσις ἢ φθορᾶς δέχεται, κἂν πρόνοια τοῦ ποιητοῦ [ii] ἀπαθανατίζῃ), καὶ ἦν ποτε χρόνος ὅτε οὐκ ἦν· θεὸν δὲ, πρότερον μὲ οὐκ ὄντα, καὶ ὕστερόν τινος χρόνῳ γενόμενον καὶ μὴ διαιωνίζοντα λέγειν ἀ θεμιτόν.

Ἀλλὰ γὰρ ἔνιοι περὶ τὰς κρίσεις [k] ἀπονοίᾳ τοσαύτῃ κέχρηνται, ὥστε ἃ μόνον τὰ εἰρημένα θεοὺς νομίζειν, ἀλλὰ καὶ ἕκαστον αὐτῶν μέγιστον καὶ πρῶτον θεὸν, ἢ ὄντα ὅλως ἢ οὐκ εἰδότες [l] ἀδιδάκτῳ τῇ φύσει, ἢ ἀ σπουδάζοντες μαθεῖν, ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἔξω τῶν αἰσθητῶν ἀόρατον καὶ νοητὸν αἴτιον ὑπολαμβάνειν εἶναι· καί τοι ζαφερᾶτης ἐγγὺς ἀδακρυμένης πίστεως. Ψυχῇ γὰρ ζώσῃ καὶ βλαδομένῃ, καὶ πάνθ' ὅσα καθ' ἑαυτὸ ἀνθρώπινον βίον δρώσῃ, ἀδύπτῳ ψυχικοῖς ὀφθαλμοῖς σώματος ἴσχυσαν θεάσασθαι, καί τοι φιλοτιμηθέντες ἐν πάσαις φιλοτιμίαις, ἔπως ἰδεῖν οἷόν τε ἦν [m] τὸ ἄγαλμα πάντων ἱεροπρεπέστατον, ἀφ' ἧς [n] μεθάστιν εἰκὸς ἦν ἔννοιαν τοῦ ἀγνώστου καὶ ἀϊδίου λαβεῖν, ὃς ἅπαντα τὸν κόσμον ἡνιοχῶν ζωτηρίως, ἀόρατος ὢν κατόπτευε. Καθάπερ ἂν τῷ μεγάλου βασιλέως τὰς τιμὰς εἴ τις τοῖς ὑπάρχοις καὶ ζαθεράπαινις ἀπένειμεν, ἔδοξεν ἂν οὐκ ἀγνωμονέστατος μόνον, ἀλλὰ καὶ ῥιψοκινδυνότατος εἶναι, χαριζόμενος τὰ δεσπότου δήλοις· τὸν αὐτὸν τρόπον ἂν τοῖς αὐτοῖς γεραίρῃ τὸ ποιητικὸν τοῖς γεγονόσιν, ἴσως πάντων ἀβελτέστατος ὢν καὶ ἀδικώτατος· ἴσα διδοὺς ἀνίσοις, οὐκ ὀπὶ τιμῇ τὰ ταπεινοτέρων, ἀλλ' ὀπὶ καθαιρέσει τοῦ κρείττονος. Εἰσὶ δ' οἳ καὶ προσυπερβάλλουσιν ἀσεβείᾳ, [o] μηδὲ τὸ ἴσον διδόντες, ἀλλὰ τοῖς μὲ τὰ πάντα τῶν ὀπὶ τιμῇ χαριζόμενοι, τῷ δ' ὀδὲν νέμοντες, ἀλλ' ὀδὲ μνήμης, τὸ [p] κοινόταλον, μεταδιδόντες. Ἐπιλήθονται γὰρ ἃ μόνον προσῆκον ἦν μέμνησθαι,

[h] ἀνόθως] MS. Med. ἀνοθεύτως.
[i] αὐτοκρατῆ θεὸν] Ita MS. Med. pro αὐτοκρατές.
[ii] ἀπαθανατίζῃ)] MSS. pro ἀθανατίζῃ).
[k] ἀπονοίᾳ] Melius forſan ἀνοίᾳ.
[l] ἀδιδάκτῳ τῇ] Sic MS. Med. pro ἀδιδακτοτάτῃ. Ibidem etiam pro αἴτιον ſcribitur ἴτιγον, idque, ut opinor, melius.
[m] τὸ ἄγαλμα πάντων] Ita MS. Med. Editi ἀγαλμάτων.
[n] μεθάστιν] Repone, μεζωσθαν. Sic lib. de Somniis p. 593. ὧν τὸ δ' αἰσθητὸν καὶ ὁρωμένον τοῦτο μεταπαύσεως.
[o] μηδὲ τὸ ἴσον διδόντες] Sic MS. Med. Editi μηδὲν τὸ ἴσον μεταδιδόντες. Ex eodem pro νέμοντες, ſcribo ἀπονέμοντες, & μεταδιδόντες. Editi ἀξιοῦν).
[p] κοινόταλον] Melius forſan κοινότατον
[q] ἴτιγον] Sic MS. Med. pro ἴτιον. Ibidem ἀσιθήας. Editi ἀδιαίας.

p. 753.

ἀπιτηδεύοντες εἰ βαρυδαίμονες ἱκέσιον λήθλιον. [q] Ἕτεροι δ' καὶ σοφάρδῳ καλεχόμενοι λύτῃ, τὰ δείγματα τῆς ἐνδρυμόνης ἀσεβείας εἰς μέσον προφέροντες, βλασφημεῖν ἐπιχειροῦσι τὸ θεῖον, ἀκουσάμενοι [r] κατήγορον γλῶτταν, ἅμα δ' λυπεῖν ἐθέλοντες τοὺς εὐσεβοῦντας, οἷς ἄλεκτον καὶ ἀπαρηγόρητον κύβους εἰσδύεται πένθος, τῷ ὅλῳ πυρπολεῖν ψυχῷ δι' ὤτων. [s] Ἡ δὲ τοιούτων ἐλέπολις τοιοῦτ' ἐστί, ᾧ μόνῳ τοὺς φιλοθέους [t] ἐπισομίζουσι, νομίζοντας ὑπὲρ τοῦ μὴ παροξύνειν ἐν τῷ παρόντι κάλλιστον τῷ μὴ παροξυνεῖν ἐν τῷ παρόντι κάλλιστον τῷ ἡσυχίαν.

Πάσαν δὴν τῷ τοιούτῳ τερθρείαν ἀπωσάμενοι, τοὺς [u] ἀδελφοὺς φύσει μὴ προσκυνοῦμεν, εἰ δὲ καθαρωτέρας καὶ ἀθανατωτέρας οὐσίας ἔλαχον· ἀδελφοὶ δ' ἀλλήλων τὰ γιγόμενα, καθ' ὃ γέγονεν· ἐπεὶ δὲ πατὴρ ἁπάντων [x] οὗς ὁ ποιητὴς τῶν ὅλων ἐστίν· ἀλλὰ καὶ διανοίᾳ, δὲ λόγῳ, καὶ πάσῃ δυνάμει τῇ τοῦ ἀγεννήτου καὶ ἀϊδίου καὶ τοῦ τῶν ὅλων αἰτίου θεραπείᾳ, φόβῳ δ' ὀτένως καὶ ἐρρωμένως ἐπαποδυώμεθα, μὴ ὑποκαλακινόμενοι μηδ' ὑποείκοντες τῇ τῶν πολλῶν δεισιδαιμονίᾳ, ὑφ' ὧν καὶ οἱ δυνάμενοι σώζεσθαι διαφθείρονται. Πρῶτον [y] μὲν δὴν πάσης ἀγγελμα καὶ πάντων ἀγγελμάτων ἱερώτατον τηλικοῦτον σωμεν ἐν αὐτοῖς, ἕνα τὸν ἀνωτάτω νομίζειν τε καὶ τιμᾶν θεόν· δόξα δ' ἡ πολύθεος μηδ' ὧν ψαύετω ἀνδρὸς καθαρῶς καὶ ἀδόλως εἰωθότος ζητεῖν ἀλήθειαν. Ἀλλ' οἱ μὲν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ τοῦ σύμπαντος οὐρανοῦ τε καὶ κόσμου, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ὁλοχερεστάτων μερῶν, ὡς θεῶν, πρέπολοί τε καὶ θεραπευταί, διαμαρτάνουσι μέν, (πῶς γὰρ οὔ, τοὺς ὑπηκόους πρὸ τοῦ ἄρχοντος ὑποσεμνυνοῦντες;) ἧττον δὲ τοῦ ἄλλων ἀδικοῦσι, τὰ ξύλα καὶ λίθους, ἀργυρόν τε καὶ χρυσὸν, καὶ τὰς πολυπλησίους ὕλας μορφωσάντων, ὡς φίλον ἑκάστοις· εἶτ' ἀγαλμάτων καὶ ξοάνων, καὶ τῶν ἄλλων χειροκμήτων, ὧν πλαστικὴ καὶ ζωγραφία [z] καὶ δημιουργία μεγάλα ἔβλαψε τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπων, καταπλησάντων τῷ οἰκουμένῳ· τὸ γὰρ κάλλιστον ἔρεισμα τῆς

p. 754.

tribuant: Quin, quod ſane mirum, ejus ne mentionem quidem faciant. Studioſè enim ſibi inducentes oblivionem miſeri, obliviſcuntur illius, cujus utique ſolius meminiſſe conſentaneum erat. Nonnulli denique dira rabie perciti palam edunt impietatis ſuæ ſpecimina, maledicam linguam exacuentes, ac Deum maledictis appetentes, & eadem opera dolore conficientes pios, quos hæc audientes ſubit ingens vixque conſolabilis mœror, animumque per aures exeſt. Atque hic quidem unicus impiorum aries eſt quo piis ora obſtruunt, ſilentium amplectentibus, ne in præſens iſtos exaſperent.

Univerſas igitur ejuſmodi præſtigias averſemur, & quæ naturâ cognata fratrum nomine cenſeri debent, etiamſi ſubſtantiâ conſtent puriore, & interitui minus obnoxia, ne adoremus. (Porrò fraternæ conjunctionis rationem inter ſe habent quæcunque procreata ſunt, certè quatenus talia ſunt: ſiquidem qui univerſa procreavit, unus univerſorum pater eſt.) Mente verò ac lingua, totiſque viribus ad cultum accingamur illius ortu carentis ac ſempiterni hujus univerſitatis auctoris, caventes ne ſuccumbamus: imo ne locum quidem demus nonnullorum lenociniis, quibus multos haud dubiè, qui ſi caviſſent, aliter evadere potuiſſent, in exitium pertractos ſcimus. Præceptum igitur primum & præceptorum longè ſanctiſſimum noſtris inſculpamus cordibus, quo admonemur unicum Illum Summum & habendum eſſe & colendum Deum. Opinioni vero, quæ deorum multitudinem aſtruit, nemo eorum qui ſincerè & candide verum indagare cupiant, aurem unquam præbuerit. Cæteri quotquot ut Deos venerantur & colunt aut ſolem & lunam, aut univerſum etiam cœlum mundumve, aut præcipuas aliquot ejus partes, hallucinantur quidem, (quis enim inficias ierit, cùm ſupra regem ſubditos extoliant?) minori tamen ſcelere obſtringunt, quàm qui ex lignis, lapidibus, auro, argentove, aut conſimili materia fingunt pro arbitratu quiſque ſuo varia: itaque orbem terrarum ſignis, ſtatuiſque repleverunt, & aliis id genus opificiis, quorum

[q] ἕτεροι δ'] Scribe κακόγλωσσοι.

[r] καλέγορον] Scribe κακήγορον.

[s] ἡ γὰρ] Sic ſcribo ex Codice Mediceo, pro ἥτις, item ᾧ μόνῳ. Editi μόνον ᾧ.

[t] ἐπισομίζουσι] Ita MS. Med. pro ἐπισωματίζουσι. Uſurpatur quoque vox iſta à D. Paulo ep. ad Titum i. 2. ὃς δεῖ ἐπισομίζειν.

[u] ἀδελφοὺς] Scil. angelos, quorum cultum manifeſto improbat Philo, licet alias Judæis ſui temporis, privato ſaltem motu, non publico decreto, receptum. Cujus ſanè luculentus Autor eſt Divus Paulus ep. ad Col. cap. ii. Liquet id etiam ex Apocal. xix. 10. ubi gemina ferè huic Philonis loco leguntur, καὶ ἔπεσα ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ· καὶ λέγει μοι, Ὅρα μή· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν θεὸν προσκυνούντων. Hujus quoque Teſtes Joſeph. de Bello lib. ii. c. 12. & Porphyrius lib. iv. de Abſtinent. Autor quoque Prædicationis D. Petri, quiſquis fuit, apud Clem. Alex. Strom. vi. μηδὲ κατὰ τοὺς Ἰουδαίους σέβεσθαι, καθ' ὃν οἰκεῖοι μόνῳ ἀρέσκουσι τῷ θεῷ γινώσκειν, οὐκ ἐπίστανται) λαμβάνοντες ἀγγέλους καὶ

[x] οὗς] Reſtitui ex Cod. Med. Ibid. etiam ſcribo ὑφ' pro ἀφ'.

[y] μὲν δὴν] Reſtitui ex MSS. Sicut etiam in ſequentibus πρὸ poſt ὑπηκόους. Item ἀποσεμνυνοῦντες. Editi σεμνυνόντες.

[z] καὶ δημιουργία] Melius, forſan, καὶ δημιουργοί. Sic enim infra p. 766. ὧν γραφικὴ καὶ πλαστικὴ βλαβερὰ δημιουργοί. Idem lib. de Legat. γραφικὴ καὶ πλαστικὴ, βλαβερὰ δημιουργοί. Idem lib. i. de Monarch. πλαστικῷ καὶ ζωγραφίαν σωρηγῆς τῆς ἀπάτης. Unde etiam videtur emendandus Noſter lib. de Gig. p. 292. τὰς δαιμόνας καὶ γλαφυρὰς τέχνας, ζωγραφίαν καὶ ἀνδριαντοποιΐαν· ibi repone τὰς ἀ (ſic enim Codex Mediceus) δυσίμους καὶ βλαβερὰς τέχνας, &c.

pravæ

pravæ opifices artes pictoriæ & fabriles graviter hominum vitam læserunt. Subverterunt enim istud præstantissimum animæ fulcimentum, opinionem quam de sempiterno Deo haberi convenit; & proinde instar navium, quæ destitutæ sunt armamentis, fluctuantes perpetuò huc illuc aguntur, neque se in portum unquam recipere, neque infirmam veritatis stationem subire possunt: non intuentur id quod & aspectu dignum est, & ad quod unum oportebat aciem intendere. Horum sanè vita miserior, quam eorum qui oculos amiserunt. Etenim sic illi nolentes afficiuntur, quia vel in gravem quempiam morbum oculorum, vel in manus hostium inciderunt: hi verò sponte sua internos animi oculos non labefactarunt solùm, sed prorsus quoque sibi abjiciendos esse putaverunt. Hinc fit ut meritò illis quasi adversa fortuna utentibus misericordia præsto sit: his tanquam flagitiosis pœna irrogetur, qui ne illud quidem unà cum cæteris animadverterunt, quod in promptu adeò est, ut vix qui adhuc balbutiat puer, ignoret, opificem opificio maximè præstare, tum tempore, (antiquior enim est, & quodammodo operis à se constructi pater) tum etiam vi ac dignitate. Quod enim agit eo, quod patitur, est potentius. Cumque par esset (si impietatis crimine non carent) pictores ipsos potius ac statuarios summis honoribus colere, hos tamen in obscuro jacêre siverunt, nihil quicquam illis amplius quàm cæteris tribuentes: opera verò ab ipsis sculpta pictave Deos esse censuerunt. Et complures quidem ex ipsis artificibus inopes & obscuri ad multam senectutem pervenerunt, ac tandem aliis atque aliis succrescentibus infortuniis de vita decesserunt; quæ verò arte elaborarant, ea purpura, auro, reliquisque id genus rebus splendidis ac magnificis, quas divitiæ suppeditant, amplificantur: adhibiti etiam ministri non ingenui modò, sed prænobiles, & forma præcellentes. Diligenter enim tum genus sacrificorum examinatur, an ipsum irreprehensum sit: tum compago totius corporis, an ea prorsus sit integra. Sed hæc leviora, tametsi per se gravia sunt: quod sequitur, gravissimum. Nonnullos enim ex ipsis opificibus animadverti etiam opificiis suis preces fundere, ac sacra facere, quibus magis congruum fuerat manus suas venerari: à quo tamen abstinere si mallent, ne nimio sui amore laborare viderentur, certè adorarent malleos, incudes, stylos, forcipes, cæteraque instrumenta, quibus adjuti, sic finxêrunt materiam.

ψυχῆς ἐξέκοψαν, τὸ περὶ τὸ ζῶν τοῦ θεοῦ προσήκουσαν ὑπόληψιν· ὥσπερ τε ἀνερμάτιστα σκάφη, ὧδε καὶ κεῖσε σκελοῦσι, διαφερόμενοι τ' αἰῶνα· μηδέποτ' εἰς λιμένα καλῶς ἄραι, μηδ' ἐνορμίσασθαι βεβαίως ἀληθείᾳ δυνάμενοι, τυφλώττοντες περὶ τὸ θείας ἄξιον, πρὸς ὃ μόνον ἐξυθερκεῖν ἀναγκαῖον ἦν· καί μοι δοκοῦσι τῶν τὰς τοῦ σώματος ὄψεις πεπηρωμένων ἀθλιώτερον ζῆν. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀκουσίως ἐβλάβησαν, ἢ νόσον ὀφθαλμῶν χαλεπὴν ὑποστάντες, ἢ πρὸς ἐχθρῶν ὑπεκκαυθέντες· οἱ δ' ἑκουσίῳ γνώμῃ τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα οὐκ ἠμαύρωσαν μόνον, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἀποβαλεῖν ἠξίωσαν. Ὅθεν τοῖς μὲν ἔλεος ὡς ἠτυχηκόσι, τοῖς δὲ κόλασις ὡς μοχθηροῖς ἔπεσι δικαίως· οἳ μὴ τῶν ἄλλων ἀδὲ τὸ προχειρότατον ἐνενόησαν, ὃ [z] κἂν παῖς ἔγνω νήπιος, ὅτι τοῦ τεχνιτευθέντος ὁ τεχνίτης ἀμείνων, καὶ χρέων· πρεσβύτερος δὲ καὶ τρόπον τινὰ τοῦ δημιουργηθέντος πατήρ· καὶ δυνάμει· τὸ γὰρ δρῶν τοῦ πάσχοντος ὑπερτέρου. Καὶ δέον, [a] εἴπερ ζωγραφεῖς ἐξημάρτανον, τοὺς ζωγράφους αὐτοὺς καὶ ἀνδριαντοποιοὺς ὑπερβολαῖς τιμῶν ἐκθεοποιοῦσι, τοὺς μὲν ἔασαν ἀφανεῖς, ἀδὲν πλέον πεπραχότες, τὰ δ' ὑπ' ἐκείνων δημιουργηθέντα πλάσματα καὶ ζωγραφήματα, θεοὺς ἐνόμισαν. Καὶ οἱ μὲν τεχνῖται πολλάκις ἄποροι καὶ ἄδοξοι καταγήρασαν, ἀτυχίαις ἐπαλλήλοις ἐναποθανόντες· τὰ δὲ τεχνιτευθέντα πορφύρᾳ καὶ χρυσῷ καὶ τῇ ἄλλαις πολυτελείαις, ἃς πλοῦτος χορηγεῖ, ξεμνοποιεῖται· θεραπεύεταί τε οὐ πρὸς ἐλευθέρων μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ἁπαλῶν, καὶ τὸ σῶμα καλλίσων. [b] Ἱερέων γὰρ καὶ τὸ ἠθος ἐξετάζεται μὴ πάσης ἀκριβείας, εἰ ἀνεπίληπτον· καὶ ἡ κοινωνία τῶν τοῦ σώματος μερῶν, εἰ σύμπασα ὁλόκληρος. Καὶ ὅπου τοῦτο δεινόν, καίτοι δεινὸν ἐν, ἀλλ' ἐκεῖνο παγχάλεπον· ἤδη γάρ τινας οἶδα τῶν πεποιηκότων τοῖς πρὸς αὐτῶν γεγονόσιν ὄχους τε καὶ θύνας, οἷς πολὺ βέλτιον ἦν ἑκατέραν τὰ χεῖρα προσκυνεῖν· εἰ δὲ μὴ [c] ἐθέλοιεν, δόξαν φιλαυτίας ἐκφεπόμενοι, ζῴας γῆν καὶ ἄκμονας, καὶ γραφίδας, καὶ καρκίνους, καὶ τἄλλα ἐργαλεῖα, δι' ὧν ἐμορφώθησαν αἱ ὕλαι.

[z] κἂν] Sic pro καὶ MSS. Aug. & Coll. Nov. idque rectè. Respicitur enim illud Hesiodi;

κἀν παῖς νήπιος ἔγνω.

[a] εἴπερ, &c.] MS. Med. εἴπερ ἄρα ἐξήμαρτον. Atqui pro ἄρα, videtur deesse negatio μὴ vel οὐκ. Sensus loci postulat sic scribi; εἴπερ ἄρα οὐκ ἤμαρτον.

[b] ἱερέων] Ita MSS. pro ἱερέως. In quibus etiam post γὰρ additur καὶ.

[c] ἐθέλοιεν] Ita MS. Med. Editi βούλοιντο. Mox etiam ex eodem scribe τῶν pro τούτων.

Καίτοι

Καίτοι πρὸς τὰς ἄτως ὑποτοηθείσας ἄξιον παρησιασαμένους εἰπεῖν, ὄχων αἰρίστων εἶναι ξυμβέβηκεν, ὦ ἄνδρες, καὶ τέλος εὐδαιμονίας, τοῦτο πρὸς θεὸν [d] ἐξομοίωσιν. Εὔχεσθε δὴ [e] καὶ ὑμεῖς ἐξομοιωθῆναι τοῖς αὐθαδάσμασιν, ἵνα τοῦτο ἀναλάτω καρπώσησθε εὐδαιμονίαν, ὀφθαλμοῖς μὴ βλέποντες, ὦσὶ μὴ ἀκούοντες, μυκτῆρσι μήτε
P. 755. ἀναπνέοντες μήτε ὀσφραινόμενοι, στόμασι μὴ φωνοῦντες μηδὲ γλώττῃσι, χερσὶ μήτε λαμβάνοντες μήτε διδόντες μήτε δρῶντες, ποσὶ μὴ βαδίζοντες, μηδ' ἄλλῳ τινὶ τῶν [f] μερῶν ἐνεργοῦντες· ἀλλ' ὥσπερ ἐν εἰρκτῇ τῷ ἱερῷ φρουρούμενοι καὶ φυλαττόμενοι, μεθ' ἡμέραν τε καὶ νύκτωρ [g] ὑπὸ τῶν θυομένων ἀεὶ καπνὸν πωοῦντες· ἐν ᾧ τοῦτο ἀγαθὸν μόνον [h] προσαναπλάττειν τοῖς αὐθαδάσμασιν. Ἀλλ' ἔγωγε νομίζω ταῦτα ἀκούσαντας, οὐχ ὡς ἐπ' ὠφαῖς, ἀλλ' ὡς ὅτι καλάραις ἀγανακτήσειν, καὶ τρέψασθαι πρὸς λοιδορίας ἄμυναν, [i] ἀντικαλήγορον τας· ὃ μέγιστον ἂν εἴη τεκμήριον τῆς ὑπερβαλλούσης ἀσεβείας ἀνθρώπων, θεοὺς νομιζόντων, οἷς ὁμοίοι ποτὲ τὰς φύσεις ἀπόξωσιν' ἂν γνώσθ.

Quanquam his eò prolapsis dementiæ, illud à nobis ingenue loqui volentibus meritò dici potest, votorum omnium primum esse felicitatisque finem, esse Dei quàm simillimos; preces ergo fundite, ô præclari, ut simulachris vestris perquàm similes evadatis. Qua ex re summam beatitudinem assequi possitis, neque cernentes oculis, neque audientes auribus, neque respirantes odorantesve naribus, neque ore vocem edentes cibumve gustantes, neque quicquam accipientes manibus dantesve aut ullo modo molientes, neque pedibus ingredientes, neque verò ulla alia corporis parte vim ullam exerentes; sed in templo velut quodam carcere interdiu noctuque concluси & asservati, nidorem è victimis perpetuò trahentes; id enim unum ex omni genere bonorum simulacris attribui affingive potest. Sed equidem arbitror Ipsos hæc audientes primùm commotum iri vehementer, quasi non preces ego, sed diras potius deprecationes memorem, mox verò ad convitiosam defensionem sese conversuros, & abundè recriminaturos. Quod maximum fuerit indicium obviæ hominum impietatis, qui Deos colant, quibus natura similes nunquam ipsi fieri velint.

Μηδεὶς δὴν τῶν ἐχόντων ψυχὴν ἀψύχῳ τινὶ προσκυνείτω· πάνυ γὰρ τοῦ ἀτόπου ἐστί, τὰ τῆς φύσεως ἔργα πρὸς θεραπείαν τελεσθῆναι τοῦ χειροκμήτων. Αἰγύπτῳ δ' οὐ μόνον τὸ κοινὸν ἔγκλημα χώρας ἁπάσης, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐξαίρετον ἐπάγεσθαι δικότως· πρὸς γὰρ ξοάνοις καὶ ἀγάλμασιν, ἔτι καὶ ζῶα ἄλογα παρεισάγουσιν εἰς θεῶν τιμὰς, ταύρους, καὶ κριοὺς, καὶ τράγους, ἐφ' ἑκάστῳ μυθικόν [k] τι πλάσμα τετερατευμένοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως ἔχει τινα λόγον· ἡμερώτατα γὰρ καὶ ὠφελιμώτατα βίῳ· ἀροτῆρ' ὁ βοῦς, αὔλακας ἀνατέμνει [l] εἰς τὰς σπορὰς· ἀλοῆσαι πάλιν, ὅταν δέῃ τοῦ καιροῦ καθαίρεσθαι, δυνατώτατον. Ὁ κριὸς ἱματίων τὸ κάλλιστον, εὐθῆτα, παρέχει. Γυμνὰ γὰρ ἂν τὰ σώματα διεφθείρετο ῥαδίως, ἢ ὑπὸ θάλπους, ἢ ὑπὸ κρύους ἄμετρον, τότε μὲν τῷ ἀφ' ἡλίου φλογμῷ, τότε δ' ἀπ' αἰρου [m] πνεύσεως· νυνὶ δὲ καὶ προσυπερβάλλοντες τοῦ ἀλόγων τὰ ἀγριώτατα καὶ ἀτιθασώτατα, λέοντας, καὶ κροκοδείλους, καὶ ἑρπετῶν τινὶ ἰοβόλον ἀσπίδα, γεραίρουσιν ἱεροῖς καὶ τεμένεσι, θυσίαις τε καὶ πανηγύρεσι, καὶ πομπαῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις πλησίοις. Ἀφ' ἑκατέρου γὰρ τοῦ εἰς χρῆσιν δοθέντος

Ab animato igitur inanimum ne adorator: perquam enim absurdum fuerit, si quod ars fabricavit, à naturæ opere colatur. Cæterùm Ægyptus non hoc modò crimine cujusvis communi regionis, sed & altero maximè insigni meritò accersitur. Nam præter signa statuasque, bruta etiam animalia divino honore prosecuti sunt Ægyptii, tauros, arietes, hircos, singulis fabulas affingentes. Nec mirum fortasse sit ea coli ab illis animalia; mansuetissima enim sunt, & ad vitam plurimùm conducunt. Bos arator sulcos ducit & sementi apparat: idem, ubi jam repurganda grana fuerint, trituris idoneus. Aries vestimentum suppeditat, tegumentum longè præstantissimum. Corpora enim si nuda essent, facilè paterent omnibus nimii tum caloris tum frigoris injuriis, nunc solis ardoribus æstuantia, nunc frigida cœli intemperie rigentia. Jam verò modum omnem prætergressi, ex feris immanes cum primis & intractabiles, leones & crocodilos, & ex serpentum quoque genere aspidem venenosum, templis honorant, fanis, sacrificiis, ludorum festis diebus, pompis, & id genus aliis. Nam & in terra & in aquis, quæ duo elementa

[d] ἐξομοίωσιν] Respicit Platonem in Timæo p. 90. τῷ καθ' ὁμοιότητα τὸ καλλιστον ἐξομοιῶσαι καὶ ἀρχαίαν φύσιν, ὁμοιώσαντα καὶ τέλος ἔχειν ᾧ προκείται ὑπὸ θεῶν ἀνθρώποις ἀρίστη βίου. Vide eundem in Theæteto p. 176. & lib. viii. de Legibus p. 716. Ciceronem lib. v. de Finibus. Marc. Anton. lib. v. c. 2. & dicta à Nobis supra ad lib. de Opif. p. 33.

[e] καὶ] Restitui ex MSS. Med. & Coisl. ex quibus etiam mox post μυκτῆρσι, pro μήτε scribo μή.

[f] μερῶν] Melius fortasse μελῶν.

[g] τῶν—καπνὸν] MS. Aug. τοῦ—καπνὸν. Quidni vero ὃν—

[h] προσαναπλάττειν] Nonnulli Codices προσαναπλάττεται.

[i] ἀντικαλήγορον τας] MS. Med. ἀντὶ καλήγορας. Forsan ἀντικακηγορῆν τας.

[k] τι] Restitui ex MSS. Item ἀπελλεγατευμένοι. Editi τετερατευμένοι.

[l] εἰς τὰς σπορὰς] MS. Med. καιρὸν σπορᾶς.

[m] πνεύσει] Ita MS. Med. pro πνευψυχθέντων. Item ἀλόγων pro ἀημέρων.

magno uſui eſſe voluit motalibus Deus, perſcrutati immaniſſima quæque, nihil in terra offenderunt leone efferatius, nihil in aquis crocodilo atrocius, quorum tamen utrunque divinis proſequuntur honoribus. Quin & aliàs conſecrarunt animantes, canes, feles, lupos, & ex volucrum genere ibides & accipitres: deinde etiam ex piſcibus integra quorundam corpora, quorundam certas tantùm partes; quibus quid poteſt eſſe ridiculum magis? Ideoque qui primi in Ægyptum peregrè profecti ſunt, utique prius, quàm ejus regionis amentiam animis imbibiſſent, riſu propemodum enecti ſunt. Quotquot autem de ſana doctrina nonnihil deguſtarunt, mirantur rebus tam indignis tantum tribui dignitatis, & eorum, quibus id uſu veniat, ſortem deplorant: exiſtimantes quod & probabile eſt, ipſos conditione eſſe multò deteriore, quàm ea ſint, quibus tantum honoris exhibent, eiſque ſic animos eorum conformatos, ut pro feris ipſi haberi poſſint humana ſpecie obambulantibus. Suſtulit igitur ſacris ſuis legibus Deus univerſam hanc Deos conſecrandi rationem, & ad ſe qui verè Deus eſt, honorandum homines evocavit: nihil Ille quidem opus habens honore (neque enim aliena eget opera qui ſibi abundè ſufficit ipſe) ſed volens generi hominum, quod per devia ferebatur, viam rectam munire, ut naturam ducem ſecuti, facilè præſtantiſſimi finis compotes evaderent, cognitionem adepti ejus qui verè ſit, & quem primum perfectiſſimumque bonum appellare poſſis: à quo velut perenni quodam fonte mundus ipſe, quæque in eo inſunt, largum particularium bonorum ſuccum trahunt.

Jam cùm etiam de ſecundo præcepto quantum licuit diſſeruerimus, de eo deinceps quod ordine ſequitur, dicendum nobis eſt. Eſt autem hujuſmodi, non eſſe *aſſumendum nomen Dei in vanum.* Porrò quidem ordinis manifeſta ratio eſt, ſiquis mentis aciem intendat. Nomen enim proxime rem, de qua dicitur, ſequitur, haud aliter atque umbra corpus. Cùm igitur de exiſtentiâ cultuque Dei ſempiterni, dictum jam eſſet, è veſtigio convenienti ordine conſecutum eſt præceptum perquàm appoſitum de nomine ejuſdem: hac enim in re multis variiſque modis peccatur ab hominibus. Præclarum ſanè & vitæ apprimè utile, idemque naturæ humanæ valde congruum nun-

Exod. xx. 7.

ἀνθρώποις ὑπὸ θεοῦ, γῆς καὶ ὕδατος, διερευνησάμενοι τὰ [n] ἀγελώταλα, ὔτε χερσαίων λέοντος θηριωδέστερον ἀνεῦρον, ὔτε κροκοδείλου τῶν ἐνύδρων ἀγριώτερον, ἃ σέβουσι καὶ τιμῶσι. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα ζῶα, κυῶας, αἰλούρους, λύκους· [o] πλήν, ἴβιδας, καὶ ἱέρακας· ἔτι πάλιν ἰχθύων ἢ ὅλα τὰ σώματα, ἢ μέρη τούτων ἐκτεθειώκασιν· ὧν τί ἂν γένοιτο καταγελαστότερον; Καὶ δὴ τῶν ξένων οἱ πρῶτον εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενοι, πρὶν τὸ ἐγχώριον τύφον περὶ θεοίσεις εἰσοικίσασθαι, [p] ἐκθυμήκασι χλευάζοντες· ὅσοι δὲ παιδείας ὀρθῆς ἐγεύσαντο, τῷ ἐπ' ἀσέμνοις πρόσωποις ζωμοποιΐαν καταπλαγέντες, οἰκτίζουσι τοὺς χρωμένους· ἀθλιωτέρους, ὅπερ εἰκός, εἶναι ὑπολαμβάνοντες τῶν τιμωμένων, μεταβεβληκότας εἰς ἐκεῖνα τὰς ψυχὰς, ὡς ἀνθρωποειδῆ θηρία πεπνοηκέναι δοκεῖν. Ἀνελὼν δὲν ὁ θεὸς τῆς ἱερᾶς νομοθεσίας πᾶσαν τῷ τοιούτῳ ἐκθειάσειν, ὅτι τῷ τὸ πρὸς ἀλήθειαν ὄντος θεοῦ τιμὴν ἐκάλεσεν, [r] ἑαυτοῦ τιμῆς δεόμενος· δεῖ γὰρ ἑτέρου χρείας ἦν ὁ αὐταρκέσατος ἑαυτῷ· βουλόμενος δὲ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀνοδίαις πλανώμενον εἰς ἀπλανέστατον ἄγειν ὁδὸν, ἵν' ἑπόμενον τῇ φύσει τὸ ἄριστον εὕροι τέλος, ἐπιτήμιον τοῦ ὄντως ὄντος, ὅς ἐστι τὸ πρῶτον ἀγαθὸν καὶ τελεώτατον· ἀφ' οὗ πρόπον πηγῆς ἄρδει τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ τὰ ἐπὶ μέρους ἀγαθά.

Διειλεγμένοι καὶ περὶ τῆς δευτέρας παραινέσεως, ὅσα οἷόν τε ἦν, τῷ ἑπομένῳ τοῦ καθ' ἑξῆς ἀκολουθώσωμεν· ἔστι δὲ, μὴ λαμβάνειν ὄνομα θεοῦ ἐπὶ ματαίῳ. Τὰ μὲν οὖν τῆς τάξεως, γνώριμα τοῖς τῶν Δράκοντος ἐξυδερκοῦσιν· ὄνομα γὰρ αἰεὶ δεύτερον ὑποκειμένῳ περίκειται, σκιᾷ σωμάτων ἐγγυτάτω ἢ παρέπεται σώματι. Προεπῶν δὲν περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ τιμῆς τοῦ αἰεὶ ὑπάρχοντος, ἑπόμενον τῷ τῆς ἀκολουθίας εἰρμῷ, τὰ περὶπονα καὶ περὶ τῆς κλήσεως δίκης παρήγγειλε. Πολύτροποι γὰρ καὶ πολυειδεῖς αἱ περὶ τοῦτο τὸ μέρος τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτίαι. Κάλλιστον δὴ καὶ βιωφελέστατον καὶ ἁρμόττον λογικῇ φύσει, [s] τὸ ἀνώμοτον, ἅτινες ἀληθῆ

p. 756.

[n] ἀγελώταλα] Sic MSS. pro ἀγελώτερα. Item χερσαίων. Editi χερσαῖον.

[o] πλήν] Vel præpone καὶ cum MS. Med. vel ſcribe πλὴν, quod magis placet.

[p] ἐκθυμήκασι] MS. Med. Editi ἐξηθυμήκασι.

[r] ἑαυτοῦ] MS. Med. αὐτοῦς. Forſan αὐτός.

[s] τὸ ἀνώμοτον] Iſtud quoque in Eſſenorum laudibus ponit Noſter, infra p. 877. Joſeph. etiam de Bello lib. ii. c. 8. καὶ πᾶν μὲ τὸ ῥηθὲν ὑπ' αὐτῶν ἰσχυρότερον ὅρκου· τὸ δὲ ὀμνύειν αὐτοῖς ἄπιστον (forſan αὐτοὶ ἄπιστον) χεῖρόν τι τῆς ἐπιορκίας ὑπολαμβάνουσι. Ἤδη γὰρ κεῖθι καταγνῶσι φασι τὸν ἀπιστούμενον δίκα

Deum

Talem in ſuis ſanctitatem poſtulat Dominus Noſter D. Matth. v. 34. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ὀμόσαι ὅλως.——τὸ δὲ περισσὸν τούτου ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν. Bene ergo Clemens Strom. vii. p. 861. ἀλλ' οὐ γε δεῖ τὸ ἐν τοιαύτῃ διαίτῃ ἐξεταζόμενον, πρόχειρον ἔχειν περί τι τὸ ψεύσασθαι, περί τε τὸ ὀμόσαι.——ὁ δὲ ἄπαξ πιστὸς πῶς ἂν ἑαυτὸν ἄπιστον παρέχοι, ὡς καὶ ὅρκου δεῖσθαι, οὐχὶ δὲ ὅρκου ἕνεκα τούτῳ τὸ βίον; Id vero de Xenocrate proditum à Laertio lib. iv. c. 7. ὃν δὲ καὶ ἀξιόπιστον σοφόν, ὥστε μὴ ἐξὸν ἀνώμοτον μαρτυρεῖν, τοῦτο μόνοις συνεχώρουν Ἀθηναῖοι. Ubi videndus Menagius.

θεῶν ἐφ' ἑκάστῳ [t] δεδιδαγμένην, ὡς τὰς λόγῳ ὅρκους εἶναι νομίζεσθαι. Δεύτερον δέ, φασι, πλοῦς, τὸ ἐπιορκεῖν· ἤδη γὰρ ὀκνηρὸς, εἰς ἀπιστίαν ὑπονοεῖται· μελλητὴς ἂν [u] ἕτερα καὶ βεβαίως, ὅπως ἐπιδέχοιτο τὴν ὑστεροῦσαν ἀπώσασθαι τὸν ὅρκον· εἰ δέ τις ἀνάγκη βιάζοιτο, πανοικησίαν ἢ παρόρασιν ἑκάστου τῶν ἐμφερομένων. Τὸ γὰρ πρᾶγμα οὐ μικρὸν, εἰ καὶ τῷ ἔθει καταφρονεῖται. Μαρτυρία γάρ ἐστι θεοῦ περὶ πραγμάτων ἀμφισβητουμένων ὅρκος, μάρτυρα δὲ καλεῖν ἐπὶ ψεύδει θεὸν, ἀνοσιώτατον. Ἴθι δή, εἰ βούλει, τῷ λόγῳ· ἀφόρμησον εἰς τοῦτο τὴν μέλλουσαν ὀμνύναι ἀφίεσαν ἐπὶ ψεύδει· θεάσῃ γὰρ αὐτοῦ σὺν ἡρεμοῦσαν, ἀλλὰ θορύβῳ καὶ ταραχῇ μεστὴν, καταγορευομένην, καὶ πάσας ὕβρεις καὶ βλασφημίας ὑπομένουσαν. Ὁ γὰρ ἑκάστῃ ψυχῇ ζωοποιὸς καὶ [x] ζυμπεφυκὼς ἔλεγχος, ἐάν [y] ἀπροθύμως τῆς ὑστατίου, μισοπονήρῳ καὶ φιλαρέτῳ χρώμενος αἰεὶ τῇ φύσει, κατήγορος· ὁμοῦ καὶ δικαστὴς ὁ αὐτὸς ὤν, ἀφικνηθεὶς, ὡς μὲν κατήγορος αἰτιᾶται, κατηγορεῖ, δυσωπεῖ· πάλιν δ' ὡς δικαστὴς, διδάσκει, κρίνει, παραινεῖ μεταβάλλεσθαι· κἂν μὲν ἰσχύσῃ πεῖσαι, γεγηθὼς καταλλάττεται, μὴ δυνηθεὶς δέ, ἀσπονδεὶ πολεμεῖ, μήτε μεθ' ἡμέραν μήτε νύκτωρ ἀφιστάμενος, ἀλλὰ κενῶν καὶ τιτρώσκων αἰνίζεται, μέχρις ἂν τοῦ αἰθλίαν καὶ ἐπάρατον ζωὴν ἀποῤῥήξῃ.

P. 757.

quam jurare, atque ita veracitatem in re quavis edoceri, ut, quoties verba quis facit, jurare existimetur. Secunda verò, quod aiunt, navigatio est, religiosè jurare. Continuò enim, qui jurat, in suspicionem venit attentatæ fidei. Cunctator igitur tardusque sit, si quo modo procrastrinatione jurandi occasio summoveri possit. Quòd siqua vis necessitatis urgeat, quicquid illud est, quo de agitur, diligenter & acuratè considerandum. Res est enim haud parvi momenti, etiamsi ex more contemptui habeatur. Jusjurandum enim testimonium quoddam est Dei de rebus controversis. Deum verò testem laudare mendacii, planè impium. Agedum, si ita videtur, rationis acie intuere mihi mentem ejus, qui pejeraturus sit. Animadvertes eam nullo modo conquiescere, sed contrà tumultuari secum & commoveri, ut quæ velut in jus trahatur, & contumeliis maledictisque adobruatur. Nam cujusque animo adhæret genius ipsi congenitus, nihil ille quidem solitus sceleris in se admittere, ut qui semper & improbitatem odio, & amore virtutem prosequatur? Is modò accusatorem, modò judicem pro re nata unus idemque agit: permotus, ut accusator, arguit, accusat, ac metum incutit: rursusque ut judex, præcipit, admonet, & ad resipiscendum incitat. Si flectere potest, magna alacritate recipit in gratiam: sin minus potest, bellum gerit perpetuum, nec ullas paciscitur inducias, dies ac noctes instat, nec lancinare desinit & insanabiliter vulnerare, dum miseram sceleratamque hominis vitam abrumpat.

Τί λέγεις, εἴπομ' ἂν πρὸς τὸν ἐπίορκον· τολμήσεις τινὶ τῶν σεαυτοῦ γνωρίμων φάναι προσελθών; ὦ ἄτοπον, ἃ μήτ' εἶδες μήτ' ἤκουσας, ὡς ἰδών, ὡς ἀκούσας, ὡς παρηκολουθηκὼς ἅπασιν, ἀφικόμενός μοι μαρτύρησον· ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι· μανίας γὰρ ἀθεραπεύτου τὸ ἔργον. Τίσιν ὀφθαλμοῖς νήφων καὶ ἐν σεαυτῷ δοκῶν εἶναι προσιδὼν τὸν φίλον, ἐρεῖς, ἀλλὰ τοῦτο ἐταιρείαν ἀδικοπραγῆ, συνωμότην, [z] ἀσέβειαν μοι. Δῆλον γὰρ ὡς εἰ ταῦτ' ἀκούσοι, πολλὰ χαίρειν φράσας ἑταιρείᾳ τῇ νομιζομένῃ, καὶ κακίσας αὐτὸν, ὅτι τοῦτο ἀνδρὶ τοιούτῳ φιλίας ἐκοινώνησεν, ἀποπηδήσει καθάπερ ἀπὸ θηρὸς ἀγελαίου καὶ λελυττηκότος. Εἶτα πρὸς ἃ μηδὲ φίλον ἄγειν τολμήσεις, ἐπὶ ταῦτα μάρτυρα καλῶν θεὸν, οὐκ ἐρυθριᾷς, τὸν πατέρα καὶ ἡγεμόνα τοῦ κόσμου; Πότερον ἐπισάμενος ὅτι πάντ' ἐρᾷ καὶ πάντων ἀκούει, ἢ τοῦτο ἀγνοῶν; 45

fallat

[t] δεδιδαγμένην] Nonnulli Codices δεδιδαγμένον. Sic ergo scribe, καὶ τὸ ἀνώμοτον, ἐπὶ—δεδιδαγμένῳ. Sicuti Philo infra de Essenis p. 877. τὸ ἀνόμοτον, τὸ ἀψευδές.

[u] ἕτερα] Ita MS. Aug. Editi ἕτερα.

[x] ζυμπεφυκὼς] Additur in unius Codicis margine, συνησθανόμενος, idque sensus postulat.

[y] ἀπροθύμως] MS. Med. ὑποθύμως. Forsan ἀποθύμως.

[z] ἀσέβειαν] MSS. συνασέβειαν. Mox ex eisdem scribo καὶ ante κακίσας.

fallat oculos, nihil quod aures fugiat, an verò ignorans? Si ignoras, atheus es: porrò ſcelerum omnium fons eſt atheiſmus. Ad hoc graviſſimum ſcelus illud accedit, quòd ipſam quoque jurisjurandi religionem oppugnas, cùm per eum, quem neque advertere, neque rerum humanarum procurationem habere cenſeas, jures. Sin eſt autem, ut mundum noris à Deo regi, nulla jam impietate impietas tua ſuperari poteſt, qui, ſi minus ore & lingua, certè interno animi affectu, cum Deo ſic agas: Juvato me falſo teſtimonio, juvato colluſione, juvato denique fraudis ſocietate. Spes mihi una tuendæ famæ apud homines, veritatis diſſimulatio. Alteri tantò inferiori tu tantò ſuperior, homini quidem eidemque improbo tu Deus idemque omnium optimus ac præſtantiſſimus iniquam operam præſta.

Εἰ μὲν ὃν ἀγνοῶν, ἄθεός τις εἶ, πηγὴ δὲ πάντων ἀδικημάτων ἀθεότης· πρὸς δὴ τῷ ἀθέῳ, καὶ καταρατηγεῖς τὸν ὅρκον, ὀμνὺς μὲν τὸ μὴ [a] προσέχοντα, ὡς ἀμελουμένων τ' ἀνθρωπείων πραγμάτων. Εἰ δ' ὅτι προνοεῖ ζαφῶς οἶδας, ὑπερβολὴν ἀσεβείας ἂ καταλέλοιπας, λέγων εἰ καὶ μὴ τόμαλι καὶ γλώττῃ, τῷ γοῦν ζυνειδότι πρὸς τὸ θεῖον· τὰ ψεύδη μοι μαρτύρει, ζυγκακύργει, ζυῤῥαδιεργεῖ· μία μοι τὰ παρ' ἀνθρώποις ἀδοκιμεῖν ἐλπὶς, τὸ ἀναπαλύψασθαι τὴν ἀλήθειαν· ὑπὲρ ἑτέρου πονηροῦ γεγονὼς, ὑπὲρ τοῦ χείρονος ὁ κρείττων, ὑπὲρ ἀνθρώπου καὶ ταῦτα μοχθηροῦ θεὸς ὁ πάντων ἄριστος.

Sunt & alii qui nulla emolumenti ſpe ducti, temere nulloque diſcrimine de rebus quibuſlibet, etiam ubi nihil prorſus in controverſiam adductum eſt, jurant, volentes fortaſſe orationem efficere de dejuriis uſurpandis pleniorem. Quaſi verò non ſatius eſſet nonnihil de verbis ipſis decidere; imò verò, ſermonis ac vocis uſum prorſus amittere. Ex crebro enim dejurio perjurium naſcitur & impietas; neceſſe eſt igitur eum, qui juraturus ſit, omnia paulò diligentius excutere & curioſius: & id quidem in primis, quo de agitur, explorare, magni ſit momenti necne, & an revera factum ſit, an etiam firmiter ipſe, quod factum eſt, animo complexus ſit. Deinde ſe quoque ipſum recognoſcere: purone ſit à prævaricatione animo, corpore ab inquinamento, lingua à blaſphemiis. Non enim fas eſt, quo ore quis ſacroſanctum illud Dei nomen uſurpet, eodem quævis turpia promerere. Porrò loci quoque ac temporis idonei habenda ratio eſt. Nonnullos enim jam animadverti, qui in locis profanis & impuris, ubi neque de patre, neque de matre, imò ne de ullo quidem ſene alienigena, qui honeſtè & cum laude vixerit, mentionem feciſſe par eſt, jurare non dubitarent, & integras dejuriorum formulas connectere, auguſtum Dei nomen, ubi minimè oportuit, impie uſurpare auſi. Qui ſuprà dicta contemptui habet, ſciat ſe primùm ſceleſtum eſſe & impurum: deinde maxima ſupplicia, ipſi imminere; ſiquidem illa rerum humanarum inſpectrix, juſtitia, à quoquam qui tantis ſe ſceleribus polluerit, exorari aut ullo modo flecti nequit. Ea ſi quando non

Εἰσὶ δ' οἳ μηδὲ κερδαίνειν μέλλοντες, ἔθει πονηρῷ καὶ ἀκρίτως ἀνεξετάστως ὀμνύουσιν ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν, ἀδενὸς ἀμφισβητουμένου τὸ παράπαν, [b] τὰ μὲν αὐτῶν ἐν τῷ λόγῳ προσαναπληροῦντες ὅρκους, ὡς οὐκ ἄμεινον ἦν διοικοῦντα ὀλίγων ῥημάτων, μᾶλλον δὲ καὶ ἀφωνίαν ἐπασκῆσαι παντελῆ. Φύεται γὰρ ἐκ πολυορκίας ψευδορκία καὶ ἀσέβεια· διὸ χρὴ τὰ μέλλοντα ὀμνύναι, [c] τάτ' ἐπιμελῶς ἐξητακέναι καὶ ζυμβουλεύεσθαι τελῶς· τὸ πρᾶγμα, εἰ ἐμέγεθες, καὶ εἰ γέγονεν ὄντως, καὶ εἰ πεπραχθὲν καθεύληφε παγίως· ἑαυτὸν, εἰ καθαρεύει ψυχῇ καὶ σῶμα καὶ γλῶτταν, τῇ μὲν ἀνομίας, τὸ δὲ μιασμάτων, τῇ δὲ βλασφημιῶν. Οὐ γὰρ ὅσιον δι' ὅ τόμαλι τὸ ἱερώτατον ὄνομα προφέρεταί τις, ἵνα τούτῳ φθέγγεσθαί τι τῶν [d] αἰσχρῶν· ἐρυνάτω δὲ καὶ τρόπον, καὶ καιρὸν ἐπιτήδειον. p. 758.

[c] Ἤδη γὰρ οἶδά τινας ἐν βεβήλοις καὶ ἀκαθάρτοις χωρίοις, ἐν οἷς ὅτε [f] πατρὸς ὅτε μητρὸς, ἀλλ' οὐδὲ τῶν οἰκείων πρεσβύτου τινὸς εὖ βεβιωκότος ἄξιον μεμνῆσθαι, διομνυμένους, καὶ ὅλας ῥήσεις ὅρκων ζυνείροντας, τῷ τοῦ θεοῦ [g] πολυωνύμῳ χρησαμένους ὀνόματι ἔνθα μὴ δεῖ, πρὸς ἀσέβειαν. Ὁ δὲ τῶν λεχθέντων ἀλιγώρως ἔχων, ἴσως τὸ μὲν πρῶτον μικρὸς καὶ ἀκάθαρτος ὤν· εἶθ' ὡς αἰεὶ αἱ μέγιστα τῶν τιμωριῶν ἐφεδρεύουσιν αὐτῷ, τῆς ἐφόρου τῶν ἀνθρωπείων δίκης ἀτρέπτως καὶ ἀπαρηγορήτως ἐπὶ τοῖς ἔτω μεγάλοις [i] ἀδικήμασιν ἐχούσης· ἤ τις ὅταν μὴ πραχρῆμα κολάζειν ἄξιοῖ, ἐπὶ πολλῷ δανείζειν ἔοικε τὰς τιμωρίας,

[a] προσέχοντα, &c.] Additur in margine codicis Unius, τὴν γνώμην σου, μηδὲ ἐπιμελουμένου, &c. cui etiam ſuffragatur Chriſtophorſonus.

[b] τὰ μὲν αὐτῶν, &c.] Forſan ſcribendum, τὰ ὑπερήμαζα τῶν λόγων, *verborum defectus juramentis ſupplentes*. Vide D. Paulum 1 Cor. xvi. 17. & 2 ep. ix. 12.

[c] τάτ'] Scribe πάντ'.

[d] αἰσχρῶν] Johannes Monachus, à quo hæc citantur, tit. περὶ βλασφημούντων· habet, ὁσίων καὶ βλασφήμων. His vero conſimilia ſcripſit D. Jacobus iii. 9. ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν θεὸν καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα· οὐ χρὴ αὕτη γόμαλι ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα.

[e] ἤδη] Nonnulli Codices οἶδα, & forſan rectius. Supra enim ſæpius uſurpatum à Philone, οἶδα γὰρ οἶδα. Idque Ipſi ſolenne rei indignitatem exaggerare cupienti.

[f] ὅτι] Ita MS. Med. pro ἤ.

[g] πολυωνύμῳ] Forſan πολυσήμῳ, vel πανσήμῳ.

[i] ἀδικήμασιν] Melius, ut videtur, ἀσεβήμασιν.

ἂς ὅταν ᾖ καιρὸς, ἀναπράττηται μὴ τὸ κοινῇ συμφέρον τῷ.

Τέταρτόν ἐστι τὸ περὶ τὴν ἱερᾶς ἑβδόμης, ἵν' ὁσίως καὶ ὁσίως ἄγηται. Ταύτην ἔνιαι μὲν τῶν πόλεων ἑορτάζουσιν ἅπαξ τοῦ μηνὸς, ἀπὸ [k] τῆς νουμηνίας ἀριθμοῦντες, τὸ δ' Ἰουδαίων ἔθνος συνεχῶς, [l] ἓξ ἀεὶ λειπούσης αἰεί. Λόγος δ' ἐστὶν ἀναγεγραφὼς ἐν τοῖς περὶ κοσμοποιΐαν, περιέχων αἰτίαν ἀναγκαίαν· ἐν γὰρ ἓξ ἡμέραις φησὶ γεγενῆσθαι τὸν κόσμον· τῇ δ' ἑβδόμῃ παυσάμενον τῶν ἔργων τὸν θεὸν, ἄρξασθαι τὰ γεγονότα καλῶς θεωρεῖν. Ἐπέλαβεν οὖν καὶ τοὺς μέλλοντας ἐν ταύτῃ ζῆν τῇ πολιτείᾳ, καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις, καὶ κατὰ τοῦτ' ἕπεσθαι θεῷ, πρὸς μὲν ἔργα τρεπομένους ἐφ' ἡμέρας ἓξ, ἀνέχοντας δὲ καὶ φιλοσοφοῦντας τῇ ἑβδόμῃ, καὶ θεωρίαις μὲν τοῦ φύσεως σχολάζοντας· ἐπισκοποῦντας δὲ καὶ εἴτι μὴ καθαρῶς ἐν τοῖς προτέραις ἐπράχθη, λόγον καὶ δίκην ὧν εἶπον ἢ ἔδρασαν παρ' ἑαυτῶν λαμβάνοντας ἐν τῷ τῆς ψυχῆς βουλευτηρίῳ· ζητουμένων καὶ ζητεταζόντων τοὺς νόμων, εἴς τε τὸ τῶν παρορασθέντων κατόρθωσιν, καὶ πρὸς τὸ μηδὲν αὖθις ἐξαμαρτάνειν προφυλακήν. Ἀλλ' ὁ μὲν θεὸς ἅπαξ καταχρήσατο ταῖς ἓξ [m] ἡμέραις πρὸς τὴν τοῦ κόσμου τελείωσιν, μήκους χρόνων οὐ προσδεόμενος· ἀνθρώπων δ' ἕκαστον, ἅτε θνητῆς φύσεως μετέχων, καὶ μυρίων ἐνδεὴς ὢν πρὸς τὰς ἀναγκαίας τοῦ βίου χρείας, ὀφείλειν μὴ καταλείπειν ἐκπορίζειν τὰ ἐπιτήδεια μέχρι τελευτῆς τοῦ βίου, παραπαύομενον τὰς ἱερὰς [o] ἑβδομάδας. Ἆρ' οὐ παγκάλη παραίνεσις, καὶ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν ἱκανωτάτη προτρέψασθαι, καὶ παραφερόντως εἰς εὐσέβειαν; Ἕπου, φησὶν, αἰεὶ θεῷ· παράδειγμα προθεσμίας ἔχω σοι πράξεων ἓν [p] ἐξαμέρου αὐταρκέσαντα, ἐν ᾧ τὸν κόσμον ἐδημιούργει. Παράδειγμα καὶ τοῦ δεῖν φιλοσοφεῖν
p. 759. ἡ ἑβδόμη, καθ' ἣν ἐπιδεῖν λέγεται ἃ εἰργάσατο, ὅπως καὶ αὐτὸς ἐπιθεωρῇς τὰ φύσεως καὶ τὰ ἴδια ὅσα ζωτείνῃ πρὸς εὐδαιμονίαν. Τοιοῦτον ἓν ἀρχέτυπον τῶν ἀρίστων βίων, πρακτικοῦ τε καὶ θεωρητικοῦ, μὴ παρέλθωμεν· ἀλλ' αἰεὶ πρὸς αὐτὸ βλέποντες, ἐναργεῖς εἰκόνας καὶ τύπους ταῖς ἑαυτῶν διανοίαις ἐγχαράττωμεν, ἐξομοιοῦντες θνητὴν φύσιν, ὡς ἔνεστιν, ἀθανάτῳ, καὶ τὸ λέγειν καὶ πράττειν ἃ χρή. Πῶς οὖ

simul atque peccatum est à quopiam, pœnas ab eodem sumit, supplicia multo fœnerat, quæ cùm tempestivum fuerit, ex usu Reipublicæ à debitore exiget.

Quartum præceptum de feriis diei septimi agit, docetque eas purè ac sanctè transmittendas esse. Has nonnullæ civitates semel in mense celebrant, à novilunio *diem septimum* numerantes; at Judæi sex interjectis diebus, septimum continenti quodam circulo festum agunt. Cujus rei causa perquàm manifesta deprehenditur ex ipsa conditi orbis historia. Siquidem ea mundum sex diebus creatum esse docet: septimo autem feriantem ab omni opere Deum cœpisse, quæ bellè condidisset intueri. Igitur præceptum tradit iis, qui in hac republica versaturi essent, ut quemadmodum cæteris in rebus, ita hîc quoque Deum sequentes ducem, operibus per sex dies incumberent, septimo quiescerent, seque sapientiæ studio traderent, speculationi rerum naturalium vacarent, dispicerent etiam num quo se scelere superioribus diebus inquinassent: denique à se rationem dictorum factorumque in animæ concilio, diligenter exigerent, legibus etiam ad concessum & examen adhibitis, ut errata emendentur, ac ne iterum ullum in se scelus admitterent, in posterum caveatur. Sed dierum sex usuram Deus in mundi consummationem semel contulit, spatio temporis nihil opus habens. Homines etiam, quorum fors mortalis & caduca, ad necessarios vitæ usus plurimis egent, ad extremum usque vitæ actum ne defugiant comparare quæ ad vitam degendam necessaria sunt, sacris feriis septimo quoque die intercalatis. An non præclara hæc exhortatio, & quæ plurimùm valeat ad animos cùm ad alias virtutes, tum maximè ad pietatem incitandos? *Semper*, inquit, *Deum sequere*. Sex illud dierum spatium, quo mundum architectatus est Deus, exemplar idoneum tibi sit temporis obeundis negotiis destinandi. Septimus verò dies, operæ philosophicis speculationibus impendendæ *documentum*: quo inspexisse dicitur Deus quæ condiderat, ut & ipse intelligas tum naturæ opera, tum tua quæcunque ad felicitatem contendunt, tibi contemplanda esse. Ab hoc igitur vitæ utriusque laudatissimæ archetypo, tum ejus quæ in actione, tum quæ in contemplatione versatur, ne oculos unquam removeamus: sed ad ipsum assiduè respicientes, nostris ipsorum mentibus illustres imagines ac formas insculpamus, mortalem naturam im-

[k] τῇ κατ' ἐὴν νουμηνίας] MS. Trin. κατ' ζ, scil. secundum septimum diem, ut Christophorsono videtur; vel melius forsan, verborum ordine mutato, τῇ νουμηνίας κατ' ζ. Et tum sensus erit. Judæos septenarium quemque solemnitati dicare, gentes reliquas septimum cujusvis Lunæ diem. Cujus moris extat documentum apud Eusthath. in Homer. Odyss. Δ. Ἀπόλλωνος ἱερὰ πᾶσα νουμηνία, καθὰ καὶ ἡ Β σιλληακὴ μηνὶς ἑβδόμη, ὡς γραῦλιος Ἀπόλλωνος.

[l] ἓξ] Omnino adde ἡμέρας.

[m] ἡμέραις] Restitui ex MSS. Vat. Coisl. & Aug.

[o] ἑβδομάδας] Scribe ἑβδομὰς. Sic etiam emendandus Noster infra lib. de Sept. p. 1178. & sæpius alibi.

[p] ἐξαμέρου] Ex loci contextu, tacentibus licet MSS. omnino scribendum ἑξαήμερον, sicut etiam Christophorsono placet.

mortali, quoad fieri poteſt, dictis factiſque præclaris aſſimilantes. Qua verò ratione dicatur ſex diebus conditus à Deo mundus, cùm ei nihil planè temporis ſpatio ad agendum opus ſit, tractata alibi allegoria demonſtratum eſt.

Prærogativa certè, quàm in rerum natura ſeptenarius habet, oſtenſa ab iis eſt, qui diſciplinas pertractando ipſum diligenter accurateque veſtigarunt. Eſt enim *ſeptenarius* in numeris virgo, natura matris expers, unitati & imperio cognata, planetarum idea: ſiquidem inerrantis orbis unum idea eſt; uno enim ſeptenarioque incorporeum illud cœlum conſtat, quod aſpectabilis exemplar eſt. Porrò ex individua dividuaque natura concretum eſt ipſum cœlum: ſed individua quidem natura primam ac ſummam inerrantemque converſionem ſortita eſt: dividua autem vi atque ordine ſecundam. Illi unum præeſt, hanc moderatur ſeptenarius, quæ ſexies diviſa ſeptem errones, quos vocamus, effecit, ita dictos, non quòd quicquam eorum, quæ in cœlo ſunt, & naturam habent divinam ac beatam, ullo modo deerret, cùm nihil æquè expers erroris ſit: ſiquidem illa perpetua quadam ſibiquè ſimili vertigine ævum velut glomerant, nec unquam à ſuo deflectunt evariantque curriculo: ſed potius quòd motu circumagantur ipſi individuo extimoque orbi contrario, erratici impropriè vocantur à vanis hominibus, ſuum ipſorum errorem ad cœleſtia referentibus: quæ tamen in illa divina acie ordinem nunquam deſerunt. Ob hæc igitur, aliaque item plura, magno in honore ſeptenarius habetur. Veruntamen non aliunde tanta eidem prærogativa eſt, quanta ex eo quòd in primis conditorem, parentemque univerſorum ſpectandum exhibet. In hoc enim quaſi ſpeculo intuetur humana mens Deum molientem procreantemque univerſa, & eadem moderantem.

Jam verò ubi de die ſeptimo actum eſt, quintum præceptum traditur, quod eſt de colendis parentibus, eique locus attribuitur in confinio utriuſque quinarii. Hoc igitur prioris quinarii poſtremo loco poſitum, in quo erga Deum officia *continentur* alteri annectit, qui jura erga homines complectitur. Ejus verò rei cauſa, ut equidem opinor, hæc eſt: Parentum natura eſſentiæ mortalis immortaliſque quoddam velut confinium eſt: mortalis, propter corpora ipſorum fluxa & cum

λέγεσθαι ἐν ἓξ ἡμέραις γεγονῆσαι τὸν κόσμον ὑπὸ θεοῦ, τῷ μηδὲ χρόνῳ εἰς τὸ ποιεῖν δεομένῳ, μεμήνυται διὰ τῶν ἀλληγορηθέντων [q] ἐν ἑτέροις.

Τῷ μὲν οὖν πρωτομίαν, ἧς ἐν τοῖς ὕσιν ἑβδομὰς ἠξίωται, δηλοῦσιν οἱ περὶ τὰ μαθήματα διαπεπονηκότες, ἀπεμελῶς πάνυ καὶ παρορισμένως αὐτῷ ἐξηκριβωκότες. Ἥδε γάρ ἐστιν ἡ ἐν ἀριθμοῖς παρθένος, ἡ ἀμήτωρ φύσις, ἡ μονάδος οἰκειοτάτη καὶ ἀρχῆς, [r] ἡ ἰδέα τῶν πλανητῶν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἀπλανὲς [s] σφαῖρας μονάς· ἐκ μὲν μονάδος καὶ ἑβδομάδος ἀσώματος, τὸ παράδειγμα τοῦ ὁρατοῦ. Πέπηγε δ' ὁ ὁρατὸς ἔκ τε ἀμερίστου φύσεως καὶ τῆς μεριστῆς· ἡ μὲν ἓν ἀμέριστον τῷ πρώτῳ καὶ ἀνωλάτῳ καὶ ἁπλανεῖ [t] περιφορὰν εἴληχεν, ἣν μονὰς ἐπισκοπεῖ· ἡ δὲ μεριστὴ τῷ καὶ δυνάμει καὶ τάξει δευτέρων, ἧς ἐπιπροσθεῖ ἑβδομὰς, ἥτις ἐξαχῇ διανεμηθεῖσα, τοὺς ἐπικαλουμένους ἀπλανὴ [u] πλανήτας εἰργάσατο· οὐκ ἐπειδὴ πεπλάνηταί τι τῶν κατ' ὁρατὸν, θείας καὶ μακαρίας καὶ εὐδαίμονος φύσεως μετεσχηκότων, οἷς πᾶσι τὸ ἀπλανὲς οἰκειότατον. Τῷ γὰρ ἐν ὁμοίῳ ταυτότητα σώζοντι, δολιχεύει τὸν αἰῶνα, μηδεμίαν ἐνδεχόμενα τροπὴν καὶ μεταβολήν· ἀλλ' ὅτι καὶ [v] περιπολοῦντα ἐναντίως τῇ ἀμερίστῳ καὶ ἐξωλάτῳ σφαίρᾳ, πλάνητες ὠνομάσθησαν ὑπὸ κυρίως, ὑπ' ἀνθρώπων ἑκαστέρων, οἳ τὴν ἰδίαν πλάνην τοῖς θείοις ἐπεφήμισαν, οὐ τὴν τοῦ θείου στρατοπέδου τάξιν ἀδεπόδιστοι λείπει. Διὰ μὲν οὖν ταῦτα καὶ ἔτι πλείω, τετίμηται ἡ ἑβδομάς· ἐπ' ἀδεινὶ δ' ἄτῳ πρωτομίας ἔτυχεν, [x] ἢ τῷ μάλιστα τὸν ποιητὴν καὶ πατέρα τῶν ὅλων ἐμφαίνειν διὰ ταύτης. Ὡς γὰρ διὰ κατόπτρου φανταζόμεθα ὁ νοῦς θεὸν δρῶντα καὶ κοσμοποιοῦντα, καὶ τῶν ὅλων ἐπιπροσθοῦντα.

Μετὰ μὲν τὰ περὶ τῆς ἑβδόμης παραγγέλλει τὸ πέμπτον παράγγελμα, τὸ περὶ γονέων τιμῆς· τάξιν αὐτῷ δοὺς τὴν μεθόριον τῶν δυοῖν πενταάδων. Τελευταῖον γὰρ ὂν τῆς πρωτέρας, [y] ἐν ᾗ τὰ ἱερώτατα πρὸς τὸ θεῖον καὶ τῇ δευτέρᾳ ζυγάπτει, περιέχουσι τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια. Αἴτιον δ' ὡς οἶμαι τόδε· τῶν γονέων ἡ φύσις ἀθανάτου καὶ ἀγηράτου οὐσίας ἔοικεν εἶναι [z] μεθόριον· ἀγήρατος μὲν, διὰ τὴν πρὸς τὰ ἱερώτατα πρὸς τὰ θεῖα καὶ τῇ δευτέρᾳ συνάπτει.

[q] ἐν ἑτέροις] Scil. ſupra lib. de Opif. p. 3.
[r] ἡ] Ita MSS. Aug. & Coll. Nov. pro καὶ.
[s] περιφορὰν] Melius σφαῖραν. Supra enim ſcribitur, ἁπλανοῦς σφαίρας· & infra τῇ ἀμερίστῳ καὶ ἐξωλάτῳ σφαίρᾳ.
[t] πλανήτας] Vide lib. iii. de Vit. Moſ. p. 669.
[v] περιπολοῦντα] Scribe περιπολοῦν. Ibidem etiam MSS. habent, ὑπεναντίως.
[x] ἢ] Chriſtophorſonus rectè reponit ὡς.
[y] ἐν ᾗ, &c.] Integrum hunc locum ſic reſtitui ex MSS. In Editis turbata erant omnia. Sic enim ibi ſcriptum, ἐνοῖ τὰ ἱερώτατα πρὸς τὰ θεῖα καὶ τῇ δευτέρᾳ συνάπτει.
[z] μεθόριον] Sic Menander apud Clericum p. 238.
Νέμεσις γαιοῦσιν ἰσοδίους τιμὰς νέμει.
Confimiliter Plato in Convivio p. 206. ἡ γὰρ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνουσία τόκος ἐστιν. Ἔστι δὲ τοῦτο θεῖον τὸ προσῆμα, ἐν τούτῳ ἐν θνητῷ τῷ ζώῳ ἀθανασία ἐστὶ, ἡ κύησις καὶ ἡ γέννησις. Hierocles in Aurea Carm. p. 58. ἐνταῦθα δὲ πατέρες—ἐν θνητῇ φύσει τὴν ἀθανάτου συγγενείας εἰκόνας ἡμῖν προβεβλημένους. Theodoret. de Curat. Græc. Affect. ſer. iii. οἷον γάρ τινα ἐπισκιασθεῖσαν ἀθανασίαν ὁ ποιητὴς τῇ θνητῇ φύσει τὴν παιδοποιΐαν ἐχαρίσατο.

ἀνθρώπους

p. 760. ἀνθρώπους καὶ τἄλλα ζῶα ζυγγένειαν, καὶ τὸ ἔμ σώμαλ@· ἔπίκηρον· ἀθανάτῳ δὲ, διὰ τὴν τοῦ γόνιμον πρὸς θεὸν τὸν γονητὴν τῶν ὅλων ἐξομοίωσιν. Ἤδη μέν ἔν τινες τῇ ἑτέρᾳ μερίδι προσκληρώσαντες αὐτὸς, ἔδοξαν τὰ ἑτέρας ὀλιγωρεῖν. Ἄκρατον δὲ ἐμφορησάμενοι τὰ τῆς εὐσεβείας πόθου, πολλὰ χαίρειν φήσαντες τὰ ἄλλας πραγματείας, ὅλον ἀνέθεσαν τὸ εἰκεῖον βίον θεραπείᾳ θεοῦ· οἱ δ' ὑδὲν ἔξω τοῦ πρὸς ἀνθρώπους [a] δικαίων ἀγαθὸν ὑπολυπήσαντες εἶναι, μόνῳ τῷ πρὸς ἀνθρώπους ὁμιλίαν ἠσπάσαντο, τῶν τε ἀγαθῶν τὴν χρῆσιν ἐξ ἴσου πᾶσι παρέχοντες διὰ κοινωνίας ἵμερον, καὶ τὰ δεινὰ καὶ δυώμιν ἀπωθίζειν ἀξιοῦντες. Τούτους μὲν ἂν φιλανθρώπους, τοὺς δὲ πρωτέρους φιλοθέους ἐνδίκως ἂν εἴποι τις, ἡμιτελεῖς τὴν ἀρετήν· ὁλόκληροι γὰρ οἱ παρ' ἀμφοτέροις δοκιμοῦντες. Ὅσοι δὲ μήτ' ἐν τοῖς πρὸς ἀνθρώπους ἐξελάζονται, ζωηδόμῳοι μὲν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀγαθοῖς, ζωαλγοῦντες δ' ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις, μήτ' εὐσεβείας καὶ ὁσιότητος φείχονται, [b] μεταβεβληκέναι δόξαιεν ἂν εἰς τὴν θηρίων φύσιν· ὧν τὰ ἀγελότητος οἶσον τὰ πρωτεῖα οἱ γονέων ἀλογοῦντες, ἑκατέρας μερίδος ἔνδες ἐχθροὶ, καὶ τοῦ πρὸς θεὸν, καὶ τοῦ πρὸς ἀνθρώπους.

hominibus reliquisque animalibus cognationem: immortalis, ob facultatem procreandi, Deo universorum procreatori similem. Jam sanè quidem nonnulli cùm se alteri parti addixissent, alteram visi sunt habere contemptui. Sincero enim pietatis amore repleti, divino cultui totam vitam dicarunt, aliis negotiis in totum ferè prætermissis. Alii verò nihil in bonis habendum esse rati extra ea, quæ homini ab homine debentur officia, unum modò hominum commercium amplexi sunt, & societatis desiderio capti ex æquo omnes ad utenda fruendaque bona vocaverunt, ac malis remedium, quantum potuerunt, adhibuerunt. Hos quidem certè rerum humanarum, illos divinarum impensè studiosos meritò quis dicat, ac semiperfecta quidem virtute præditos utrosque; eos enim demum numeris omnibus absolutos esse, qui se utrisque probaverint. Quotquot autem neque ullam benevoli animi fidem faciunt, significatione vel lætitiæ, dum bene cedunt res mortalibus; vel doloris, dum malè: neque pietatem & sanctitatem consectantur, videri omnino possint in ferarum naturam degenerasse: ex quibus haud dubiè primas atrocitatis partes ferat is, qui nullam habet parentum rationem, & utramque partem exagitans, Deo pariter hominibusque adversatur.

Ἐν δυσὶν ἂν δικαστηρίοις, ἃ δὴ μόνα ἐστὶν [c] ἐν τῇ Φύσῃ, μὴ ἀγνοεῖτωσαν ἁλωκότες, ἀσεβείας μὲν ἐν τῷ θείῳ, διότι τοὺς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγόντας, καὶ τοῦτο μιμησαμένους θεὸν, ὑ βλέπουσι· μισανθρωπίας δ', ἐν τῷ κατ' ἀνθρώπους. Τίνα γὰρ ἕτερον εὖ ποιήσουσιν οἱ τῶν συγγενεστάτων καὶ τὰς μεγίστας παρεχημένων δωρεὰς ὀλιγωροῦντες, ὧν ἔνιαι δι' ὑπερβολὴν ὑδ' ἀμοιβὰς ἐνδέχονται; Πῶς γὰρ ἂν ὁ γονηθεὶς [d] ἀντιγονῆσαι δυώιτο τοὺς αἰτίους; κλῆρον ἐξαίρετον τῆς φύσεως χαρισαμένης πρὸς παῖδας γονεῦσιν, εἰς ἀντίδοσιν ἐλθεῖν ὑ δυνάμενον. Ὅθεν καὶ φόβος προσῆκεν ἀγανακτεῖν, εἰ μηδὲ πάντα μέλλοντες ἀντιχαρίζεσθαι, μηδὲ τὰ κυφότατα ἐθελήσουσιν. Οἷς δεόντως ἂν εἴποιμι, τὰ θηρία πρὸς [e] ἀνθρώπων ἡμερᾶσθαι δεῖ· καὶ πολλάκις ἔγνων ἡμερωθέντας λέοντας, ἄρκτους, παρ-

In duobus igitur duobus se tribunalibus, quæ in natura sola sunt, reos peragi, divino humanoque: ac divino quidem, impietatis damnari, quòd qui in rerum naturam ipsum adduxerint, atque hoc ipso Deum imitati sint, eos minimè colat: humano autem, inhumanitatis planè convinci. Nam apud quem beneficium collocabit, qui quos habet arctissima consanguinitate conjunctos, & à quibus amplissimis muneribus affectus est, non rependendis, eos despicit? Qui enim possit quispiam eos vicissim procreare à quibus sit procreatus? Parentibus videlicet eximiam præ liberis sortem largita natura est, ut beneficia conferant, quibus par gratia referri non possit. Quò fit ut meritò indignum censeri debeat, si qui pro omnibus, parem gratiam rependere non possunt, ne pro levioribus quidem velint. His ego dicam jure dicturus, erga homines feras domari oportere: & sæpe quidem ipse incidi in leones, ursos, pardosque ita edomitos, ut non iis

[a] δικαίων] Ita Cod. Med. pro δικαιωμάτων. Sic supra p. 759. τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια· & passim alibi.

[b] μεταβεβληκέναι] MSS. μεταβεβηκέναι, idque, ut opinor, rectius; est enim vox ista Philoni magis familiaris. Lib. de Human. p. 702. ψυχῆς μεταβεβηκυίας εἰς ἀγελότητα καὶ θηρίων φύσιν. Vide etiam de Leg. special. p. 792. μεταβέβηκεν εἰς τὴν θήρειον φύσιν. Vox ista Pythagoreorum de Transmigratione Placitis maximè accommodata.

[c] ἐν] Restitui ex Cod. Med. unde etiam repono μὴ ἀγνοεῖτωσαν. Editi, ἀγνοήσθω ἔτωσαν.

[d] ἀντιγονῆσαι] Vide confimilia ad lib. iii. de Allegor. p. 62. Libet vero hic apponere ex Codice Barocc. Numero. 143. insigne Philonis de hâc re fragmentum, alibi nondum editum, quod forsan ex hoc ipso loco excidit, οἱ γονῆς μεταξὺ θείας καὶ ἀνθρωπίνης φύσεώς εἰσι, μετέχοντες ἀμφοῖν. Ἀνθρωπίνης μὲν ὡς ἔστι δῆλον, ὅτι ἐ γεγόνασι καὶ φθαρήσονται· θείας δ, ὅτι γεγόνασι, ἐ τὰ μὴ ὄντα εἰς τὸ εἶναι παρήγαγον. Καὶ ὅπερ εἰμαι θεὸς πρὸς κόσμον, τοῦτο πρὸς τέκνα γονῆς· ἐπειδὴ ὡς ἐκείνου τὸ μὲ ὑπάρχοντι ὑπαρξιν κατεργάσαθ, καὶ ὅτοι μιμήμβροι καθ' ὅσον οἷόν τε) (scribe οἷόν τι) τοῦ ἐκείνου δυώμιν, τὸ γόνιμον ἀθανατίζουσιν. Τοιὰ ἕτερα εὖ ποιήσουσι, &c. Sequuntur ibi reliqua usque ad δυνάμενον.

[e] ἀνθρώπων] Christophorson. reponi vult, ἀνθρώπους, & sic rectiùs. Mox pro δεῖ, forsan scribendum οἶδα.

modò

modò hominibus, a quibus alerentur, tractabiles ſe præberent, quaſi beneficium agnoſcerent, ſed aliis quoque, quòd hos illis ſimiles eſſe cernerent. Decet enim deteriora ſemper ſe ad præſtantiorum æmulationem componere, ad meliorem profectum. Nunc contrà hortati cogor homines, ut ferarum æmulos ſe præbeant: illæ norunt didiceruntque bene de ſe meritis gratiam rependere. Canes domeſtici, ubi periculi aliquid ex improviſo acciderit, pro heris dimicant & morti ſe offerunt. Quinetiam eos, qui tuendis gregibus adhiberi ſolent, aiunt in propugnando grege ad victoriam vel mortem perſeverare, quò paſtores defendant. Annon vero illud maximè pudendum, in reponenda gratia vinci à cane hominem, ab audaciſſima petulantiſſimaque fera animal manſuetiſſimum? Sed ſi nondum ſatis terreſtria nos edocent animalia, ad aërea tranſeamus, unde, quæ par eſt, diſcamus. Ciconiæ, ubi conſenuerunt, nec jam ad volatum vires ſufficiunt, nidis ſe continent. Earum pulli, propè dixerim, terras ac maria circumvolitantes, undecunque parentibus victum quæritant; atque illæ quidem, ita ut eam ætatem decet, quieti ſe tradentes in deliciis degunt & ſumma rerum copia. Hi, quos labores tolerant in ſuppeditando parentibus victu, eos leves planè ducentes, tum pietatis ergô, tum quòd ſe, ubi conſenuerint, uſuros ſperent ſimili natorum officio, neceſſarium debitum in tempore viciſſim exolvunt, accipientes beneficium & reponentes, cum nequeant neque nati ſtatim ab ortu, neque parentes ſub extremum vitæ tempus, victum ſibi parare. Quo fit ut ciconiæ à natura edoctæ antequam è pullis exceſſerint, foveantur à parentibus, poſteaque eoſdem ſenes magna alacritate foveant. An non igitur quotquot curam parentum depoſuerunt, pudore affici, & à ſe ipſis pœnas exigere debent, cùm parvam eorum rationem habeant, quibus vel ſolis vel cum primis proſpectum ab ipſis eſſe oporteat, & in quos non tam confertur beneficium, quàm refertur? Nihil enim habent liberi, quod non idem parentibus acceptum referri debeat, ut quod ipſi de ſuo deciderint, aut cujus quoquomodo liberis auctores fuerint. Ecquid igitur hi pietatem ac ſanctitatem, duas virtutum reginas, intra animos ſuos complexi ſunt? Amandarunt potius & in

δάλεις, ὐ μόνον πρὸς τὰς τρίφονσας Δι᾽ τὴν ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις χάριν, ἀλλὰ κ᾽ πρὸς τὰς ἄλλας, ἴνικά, μοι δοκῶ, τ᾽ πρὸς ἐκείνας ὁμοιότητ@. Καλὸν γὰρ αἰεὶ τῷ κρείττονι τὸ χεῖρον ἀκολυθεῖν; Δι᾽ βελτιώσεως ἐλπίδα. Νυνὶ δ᾽ ἀναγκαθήσομαι ταὐναντία λέγειν· μιμηταὶ θηρίων ἐνίων, ἄνθρωποι γίνεσθε· τὰς ὠφεληκότας ἀντωφελεῖν ἐκεῖνα οἶδε καὶ πεπαίδευται. Κυίες [f] οἴκυροι πρυαπτίζυσι κ᾽ πρυαποθνήσκυσι τῶν διαπετῶν, ὅταν κίνδυνός τις ἐξαπυιίως καταλάβοι· τὰς δ᾽ ἐν τ πτοί- p. 761.
μναις φασι πρυαγωνιζομένυς τῶν θρεμμάτων ἄχρι [g] νίκης ἢ θανάτυ πεδιμῆσαι, ὑπὲρ τῦ Δι᾽τηρῆσαι τὰς ἀγελαρχὰς ἀζημίυς. Εἶτ᾽ ἐκ αἰσχρῶν ἐστιν ἄισχιστον, ἐν χαρίτων ἀμοιβαῖς ἄνθρωπον ἡττηθῆναι κυιὸς, τῦ θηρίων θρασυτάτυ τὸ ἡμερώταλον ζῶον; Ἀλλ᾽ εἰ μὴ τοῖς χερσαίοις ἀναδιδασκόμεθα, πρὸς τλὺ πτηνλὺ καὶ ἀεροπόρον μετίωμεν φύσιν, ἀ χρὴ παρ᾽ αὐτῆς μαθησόμενοι. Τῶν [h] πελαργῶν οἱ μὲν γηραιοὶ καταμένυσιν ἐν ταῖς νεοττιαῖς, ἀδυνατῦντες ἱπτασθ᾽· οἱ δὲ τύτων παῖδες, ὀλίγυ δέω φάναι, γῆν καὶ θάλατταν ἅπαντ᾽ πλώμενοι, πανταχόθεν ἐκπορίζυσι τοῖς γονεῦσι τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ οἱ μὲ ἀξίως τ᾽ ἡλικίας ἠρεμῦντες, ἐν ἀφθονίᾳ Δι᾽ελῦσι τῇ πάσῃ τυφῶντες· οἱ δ᾽ τὰς εἰς τ᾽ πορισμὸν κακοπαθείας ἐπελαφιζόμενοι τῷ δίκαιον εἶν, κ᾽ τῷ πρυσδοκᾶν ἐν γήρᾳ τὰ αὐτὰ πείσεσθαι ὑπὸ τῶν ἐγγόνων, ἀναγκαῖον ὄφλημα ἀνεκλίνυσιν ἐν καιρῷ, κ᾽ λαβόντες αὐτὸ κ᾽ ἀπυδιδόντες· ὐ δ᾽ ἕτεροι τρέφειν αὐτὺς [i] δυνάν᾽. παῖδες μὲ ἐν ἀρχῇ τῆς γλώσεως, γονεῖς δ᾽ ἐπὶ τελύτῃ τῦ βίυ. Ὅθεν αὐτοδιδάκλῳ τῇ φύσ᾽ νεοττοτροφηθέντες γηροτροφῦσι χαίροντες. Ἆρ᾽ ὐκ ἄξιον ἐπὶ τύτοις ἀνθρώπυς ὅσοι γονέων ἀμελῦσιν, ἐγκαλύπτεσθ᾽ καὶ κακίζειν ἑαυτὺς, ὠλιγωρηκότας ὧν ἢ μόνον, ἢ πρὸ τῶν ἄλλων ἀναγκαῖον ἦν πεφροντικέναι; κ᾽ ταῦτ᾽ ὐ διδόντας μᾶλλον ἢ ἀπυδιδόντας; Παίδων γὰρ ὐδὲν [k] ἴδιον, ὃ μὴ γονέων ἐστὶν, ἢ οἴκυθεν ἐπιδεδωκότων, ἢ τὰς αἰτίας τ᾽ κλήσεως πδεχομένων. Εὐσέβειαν δ᾽ κὴ [l] ὁσιότη@ τὰς τ᾽ ἀρετῶν ἡγεμονίδας, ἆρά γ᾽ ἐντὸς ὅρων ἔχυσι τῶν ψυχῶν; Ὑπερορίυς μὲ ὖν ἐλληλάκασι κ᾽ πεφυγαδεύκασι. Θεὸ γὰρ ὑπηρέται πρὸς

[f] οἴκυροι] Ita MS. Med. Editi οἶκυ.
[g] νίκης ἢ] Reſtitui ex Cod. Med.
[h] πελαργῶν] Vulgatum iſtud de Ciconiis memoratur etiam ab Ariſtotele de Animalium Hiſtor. lib. ix. περὶ μὲ ὖν πελαργῶν ὅτι ἀντιτελείφων᾽ ἱστρῆται πδ᾽ πολλοῖς. Unde factum ut Ciconiarum affectus in Proverbium abierit. Vide Platonem in Alcibiad. lib. i. circa finem. Orig. cont. Celſ. lib. iv. p. 228. Ambroſ. in Hex. lib. v. & Suid. v. ἀντιπελαργεῖν.
[i] δυνάν᾽] Vel adde γὸ, vel repone δυνάμενοι.
[k] ἴδιον] Ita Plato de Legibus lib. iv. p. 717. νομίζειν δ᾽ ἀ πάλαι᾽ κ᾽ ἴχ᾽ πάντα τῇ τῦ γεγενηκέναι € θρεψάμενον, πρὸς τὸ παρέχειν αὐτὰ εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνοις κ᾽ δυνάμει πᾶσαν, &c. Jure Romano liberi nondum emancipati ita fuerunt in Patris Poteſtate, ut nihil ſuum poſſidere vel ſibi acquirere poterant, nec peculium ejus injuſſu tenere. Sic Caius lib. i. Inſtit. *In Poteſtate noſtra ſunt liberi noſtri, quos ex juſtis nuptiis procreavimus; quod jus proprium civium Romanorum eſt.* Videtur Philo jus iſtud Romanum reſpicere.
[l] ὁσιότη@] Melius forſan ὁσιότη@. Similiter emendandus Noſter ſupra p. 760. δίκαιος κ᾽ ὁσιότη@. Ibi ſcribe ἰσότη@. Utrobique enim agitur de officiis tum in homines, tum in Deum, quorum hæc à pietate, iſta à juſtitia reguntur. Ita etiam p. 877. ἀδίκων ὁσιότη@ λυμαινομένων. Ibi ſcribe ἰσότητα, tum ex MSS. tum ex Euſebio. Vide conſimilem librariorum errorem correctum p. 1119. & ſupra in hoc libello p. 744.

τέκνων

τίκνων πορεὺν εἰ γονεῖς; ὁ δ' ὑπηρέτλω ἀτιμάζων ζωαλιμάζει καὶ τ' ἄρχοντα. Τῶν δ' ἀτολμοτέρων ὑποσεμνυόντες τὸ γονέων ὄνομα φασί τινες, ὡς ἄρα πατὴρ καὶ μήτηρ ἐμφανεῖς εἰσι θεοὶ, μιμήμμοι τ' ἀγμήλιον ἐν τῷ ζωοπλαςεῖν· ἀλλὰ τ' μὴ εἶναι τὸ κόσμε θεὸν, τὸς δὲ μόνων ὧν ἐγμύνησαν. Ἀμήχανον δ' ἀσεβεῖας τ' [m] ἄορᾶςον ὑπὸ τ' εἰς τὸς ἐμφανεῖς καὶ ἐγγὺς ὄνλας ἀσεβήνων.

exilium relegarunt. A Deo procreantur liberi parentum miniſterio: porrò qui miniſtrum aſpernatur, principem quoque aſpernatur. Qui vero audent paulò magnificentius parentum nomen celebrare, dicunt patrem ac matrem Deos utique eſſe viſibiles, & in fingendis animalibus imitantes ipſum ortu carentem Deum: hunc vero univerſorum Deum eſſe, illos eorum tantùm quos procrearint. Fieri verò nequit, ut impius erga eos quos intuetur præſentes, pietatem erga eum quem non videt, colat.

Τοσαῦτα καὶ περὶ γονέων τιμῆς φιλοσοφήσας, τέλος ἐπιτίθησι τῇ [n] ἑτέρᾳ καὶ θεοτέρᾳ πεντάδι· τλὺ δ' ἑτέραν ἀναγεγμμμένος πρείχουσαν ἀπαγορεύσεις τ' πρὸς ἀνθρώπους, ἀπὸ [o] μοιχείας ἀρχεῖ), μέγιστον ἀδικημάτων τῦτ' εἶναι ὑπολαβών. Πρῶτον μὲ γὰρ πηγλὺ ἔχει φιληδονίαν, ἢ καὶ τὰ σώματα θρύπτει τ' ἐχόντων, καὶ τὰς τ' ψυχῆς ἐκλύει πόνυς, καὶ τὰς ὑσίας διαφθείρει, πάντα δίκλω ἀσβέςυ πυρὸς ὧν ἂν προσάψη) καταφλέγυσα, καὶ μηδὲν σῷον [p] ἀπολείπυσα τ' κῆ' τ' ἀνθρώπινον βίον. Ἔπειτ' ἀναπείθει τ' μοιχὸν οὐκ ἀδικεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ διδάσκει ζυναδικεῖν, ἐν ἀκοινωνήτοις πράγμασι κοινωνίαν τιθέμενον. Οἵερ γὰρ [q] τύτυ καταχίντ@, ἀμήχανον λαβεῖν τέλ@ δι' ἑνὸς μόνυ τὰς ὀρέξεις, ἀλλὰ δεῖ πάντως δύο κοινοπραγῆσαι, τ' μὲ ὑφηγητῦ, τ' ἢ γνωρίμυ τάξιν λαβόντα, πρὸς ἀκρασίας καὶ λαγνείας βεβαίωσιν, αἰσχίςων κακῶν. Οὐδὲ γὰρ τῦτ' ἔνεςιν εἰπεῖν, ὡς τὸ σῶμα μόνον διαφθείρε) τ' μοιχευομένης γυναικὸς, ἀλλ', εἰ δεῖ τἀληθῆς εἰπεῖν, ἡ ψυχὴ πρὸ τῦ σώματ@ εἰς ἀλλοτρίωσιν ἐθίζε), διδασκομένη πάντα τρόπον ἀποστρέφεσθ καὶ μισεῖν τ' ἄνδρα. Καὶ ἧττον ἂν ἦν δεινὸν, εἰ τὸ μίσ@ ἐπεδείκνυτο ἐμφανές· τὰ γὰρ ἐν πολλῷ ῥᾴον φυλάξασθ· νυνὶ δ' δυσυπονόητον καὶ δυαθήρατόν ἐςι, πανύργοις τέχναις ζυσκιαζόμενον, καὶ τλὺ ἐναντίαν ἐςὶν ὅτε τῦ φιλεῖν δόξαν ἐμποιῦν γοητείαις τισὶ καὶ ἀπάταις. Ἀναςάτυς γεμλὺ τρεῖς ὑποδεικνύσιν οἴκυς· τόν τε τῦ [r] ωθγαπονδυμένυ ἀνδρὸς τὰς ἐπὶ γάμοις ὄχας, καὶ τὰς ἐπὶ γνησίοις παισὶν ἐλπίδας πολεμοῦσα)· καὶ δύο δ' ἑτέρυς, τόν τε τῦ μοιχῦ, [s] καὶ τῆς γυναικός. Καὶ γὰρ τύτων ἑκάτερ@ ὕβρεως καὶ ἀτιμίας καὶ τῶν μεγίςων ὀνειδῶν ἀναπίμπλα)· Κᾆν πολυάνθρωποι μὲ τύχωσιν αἱ ζυγγένειαι, διὰ τὰς ἐπιγαμίας καὶ τὰς ἄλλων πρὸς ἄλλυς ἐπιμιξίας, ἅψε) καὶ τῆς πόλεως ἁπάσης ἐν κύκλῳ βαδίζον τὸ ἀδίκημα. Παγχάλεπόν γε μὴν

His de honore parentibus exhibendo pertractatis, prior diviniorque abſolvitur quinarius; ſcripturus vero alterum interdictionibus conſtantem, mutua hominum commercia ſpectantibus, ab adulterio maleficiorum maximo orditur. Primo namque fons hujus ſtudium voluptatis eſt, quod eorum in quos ſemel invaſerit, & corpora frangit, & vires animi ſolvit, & facultates abſumit. Siquidem in morem ignis ſubinde invalescentis quicquid attigerit exeſt, nihil ſalvum in vita humana relinquens. Deinde etiam adulterum non modò ad injuriam faciendam inſtigat, ſed unà quoque docet iniquitatis ſocium habere, & ſocietatem earum rerum inire, quarum minimè liceat. Ubi enim inſana libido cujuſpiam animum ſemel occupavit, non poteſt is tandem ſuæ ipſe aviditati ſatis eſſe. Duos omnino, unum præeuntis, alterum obſecundantis partes gerentem, convenire neceſſe eſt, provehendis incontinentiæ & ſalacitatis vitiis longè turpiſſimis. Neque enim dicire licet adulteræ, corpus tantum fœminæ corrumpi: imò, ſi verum fateri volemus, ipſius animam à viro abalienari magis, quàm corpus judicabimus, edoctam modis omnibus illum averſari atque odiſſe. Ac minus quidem id grave eſſet, ſi ſe odium palàm proderet. (Caventur enim facilius quæ ſunt manifeſta.) Sed neque odium in ſuſpicionem venire, neque deprehendi facilè poteſt, miris dolis tectum, & nonnunquam valde diverſam amoris fidem facit dolis & faſcinantibus illecebris. Porrò tres ſubvertuntur familiæ: Una læſi viri, quique & votis fraudatur conjugalibus, & ſpe legitimorum liberorum ſpoliatur; altera adulteri, adulteræ tertia. Ambæ enim harum contumelia infamiaque, ac maximis quibuſque probris aſperguntur. Quod ſi fuerint numeroſæ cognationes, aliis atque aliis ſubinde contractæ commerciis, hæc noxa circumquaque graſſata, univerſam etiam civitatem attinget. Atqui

p. 762.

[m] ἀόρᾶςον] Conſimiliter D. Johannes 1 ep. iv. 20. ὁ γὰ μὴ ἀγαπῶν τ' ἀδελφὸν αὐτῦ ὃν ἑώρακε, τ' θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακε πῶς δύναται ἀγαπᾶν;

[n] ἑτέρᾳ] Melius πρώτῃ. Mox etiam pro δ' ἑτέρυς repone δευτέρυς. Vide ſupra p. 759. & infra 767.

[o] μοιχείας] Vide dicta infra ad p. 767.

[p] ἀπολείπυσα] Additur τῷ in MSS. Mox pro διδάσκει, repone διδάσκειν.

[q] τύτυ] Sic MSS. pro τῷ. Item λαβεῖν pro δύρεῖν.

[r] ωθγαπονδυμένυ] Ita MSS. Editi ωθγαπονδομένυ. Mox poſt ἀνδρὸς ſcribe ὅς. Chriſtophorſonus reponit πρικοπτομένυ.

[s] καὶ τ'] Melius καὶ τ' τ', ſcil. οἴκων.

omnino moleſta reſ eſt prolis ambiguitas: ſuſpectâ autem uxore, dubium tibi prorſus incertumque eſt, cujuſnam revera ſit patris qui in lucem editur fœtus. Et res interim in occulto ſi latet, ſpurii legitimorum ſibi locum vindicantes, alienam familiam polluunt, & hæreditatem, quatenus ea quidem paterna cenſetur, ſed quæ tamen ad ipſos nullo jure pertineat, conſequuntur. Atque adulter ipſe poſtea quam virus ſuum effuderit, & inviſa ſobole procreata, libidinem ſuam expleverit, non ſine gravi alterius injuria, ſubducet ſe, deridendam propinans ejus quem læſit, ignorationem. Hic autem perinde ac cæcus, nihil eorum animadvertens quæ domi geruntur, cogetur ſuſceptos ex inimiciſſimis liberos pro ſuis curare. Jam retegatur maleficium, extrema omnia paſſuri ſunt infœlices liberi nullo ſuo merito, ſiquidem ad neutrum referre originem poterunt, nec ad virum, nec adulterum. Quando igitur illicitus concubitus tantas parit calamitates, adulterium quod & hominibus & Deo inviſum eſt, meritò ceterorum ſcelerum maximum cenſetur.

καὶ ὁ τῶν τέκνων ἐπαμφοτερισμός· μὴ γὰρ ἀγνοοῦσης γυναικὸς ἀμφίδοξον καὶ ἄδηλον, τὰ ἀποκυήματα τίνος ἐστὶν ἐν τῇ ἀληθείᾳ πατρός. Εἶτα λανθάνοντος τὸ πρᾶγμα, οἱ μοιχίδιοι τῷ τῶν γνησίων ὑφαπατασάμενοι τάξιν, ἀλλοτρίαν οὐσίαν νοθεύσι, καὶ κλῆρον, ὅσον τῷ δοκεῖν, πατρῷον, οὐδὲν προσήκοντα, λαδίξουσι. Καὶ ὁ μὲν μοιχὸς ἐφυβρίσας καὶ ἐναπερυγὼν τὸ πάθος, ἐπίληπτον ποιῆσαι πείρας, ὅταν ἀποπλησθῇ τῆς ἐπιθυμίας, οἰχήσεται καταλιπών, γέλωτα θέμενος τῷ τὸ τῶν ὑφανομενῶν ἄγνοιαν· ὁ δ', οἷα τυφλὸς, μηδὲν τῶν ἐπεικεκρημένων ἐπισάμενος, ὡς οἰκειότατα ἔγγονα τὰ ἐκ τῶν πολεμιωτάτων θεραπεύειν ἀναγκασθήσεται. Φανερὸν δ' εἰ ἠδίκημα, κακοδαιμονέστατοι ἂν εἶεν οἱ μηδὲν ἠδικηκότες ἄθλιοι παῖδες, μηδετέρῳ οὐσίᾳ προσνεμηθῆναι δυνάμενοι, μήτε τῷ τοῦ γήμαντος, μήτε τῷ τοῦ μοιχοῦ. Τοιαύτας συμφορὰς ἀπεργαζομένης τῆς ἐκνόμου μίξεως, εἰκότως συγγνώμης καὶ θεραπείας τὸ πρᾶγμα, ἡ μοιχεία πρῶτον ἀδικημάτων ἀνεγράφη. p. 763.

Altero verò edicto cavetur ne quis cædem perpetret: natura enim cùm animal gregale, aptum ad ſocietatem colendam, & manſuetiſſimum procrearat, ad concordiam ipſum communionemque vocavit, rationem largita, cujus vi ad concentionem temperationemque morum deduci poſſet. Quicunque igitur cædem facit, ſciat ſe leges ſanctioneſque naturæ pulchrè & ex uſu omnium conditas ſubvertere. Nec tamen ignoret ſe ſacrilegio quoque obnoxium eſſe, qui rem Deo in primis dicatam abripuit. Nam quæ donaria homine vel auguſtiora vel ſanctiora? Aurum argentumque & lapilli, & quæcunque præterea pretioſa materia eſt, inanimorum ædificiorum ornamenta ſunt inanima. Homo verò animal præſtantiſſimum, quod ad animum attinet, potiorem ejus partem, cognatione quadam cum rerum puriſſima cœlo, & verò, ut permulti cenſent, cum ipſo quoque mundi parente conjunctiſſimus eſt, ut qui mente præditus ſit, quæ omnium quæcunque in terra ſunt, maximè ſempiternum illud beatumque exemplar æmuletur ac referat.

Δεύτερον δὲ πρόσταγμα, μὴ ἀνδροφονεῖν· ἀγελαστικὸν γὰρ καὶ ζώνομον ζῷον τὸ ἡμερώταγον ἡ φύσις γεννήσασα, πρὸς ὁμόνοιαν καὶ κοινωνίαν ἐκάλεσε, λόγον δοῦσα ζωαγωγὸν εἰς ἁρμονίαν καὶ κρᾶσιν ἠθῶν. Ὁ δὴ κἀκείνων τινα, μὴ ἀγνοείτω νόμους φύσεως καὶ θεσμοὺς ἀναιρῶν, καλῶς καὶ συμφερόντως ἅπασι γεγραφότας· ἴσω μὴν καὶ ἱεροσυλίᾳ ἔνοχος ὢν, τὸ ἱερώτατον τῶν τοῦ θεοῦ κτημάτων ζημιώσει. Τί γὰρ ζημιότερον ἢ ἀνωτέρου ἀνάθημα ἀνθρώπου; Χρυσὸς μὲν καὶ ἄργυρος καὶ λίθοι πολυτελεῖς, καὶ ὅσαι ἄλλαι τιμαλφέσι ὕλαι, κόσμος οἰκοδομημάτων ἐστὶν, ἄψυχος ἀψύχων· ἄνθρωπος δὲ, ζῶον ἄριστον καὶ τὸ κρεῖττον τῶν ἐν αὐτῷ, τοῦ ψυχοῦ, συγγένεια τῷ καθαρωτάτῳ τῆς οὐσίας οὐρανῷ, ὡς δ' ὁ τῶν πλείστων λόγος, καὶ τῷ τοῦ κόσμου πατρὶ, τῷ ἐπὶ γῆς ἁπάντων οἰκειότατον ἀπεικόνισμα καὶ μίμημα τοῦ ἀϊδίου καὶ εὐδαίμονος ἰδέας τὸν νοῦν λαβών.

Tertiò poſterioris quinarii interdicto furtum prohibetur: quandoquidem qui alienis inhiat, communis reipublicæ hoſtis eſt: nam in omnium fortunas animo invadit, reipſa in nonnullorum bona manus injicit. Inexpleta videlicet cupiditas, quaquaverſum extenditur, ſed virium imbecilli-

Τρίτον δ' ἐστὶ τοῦ δευτέρας πενταδος παράγγελμα, μὴ κλέπτειν· ὁ γὰρ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιχειρῶν, κοινὸς πόλεως ἐχθρὸς, βουλήσῃ μὲν τὰ πάντων, δυνάμῃ δὲ τά τινων ὑφαιρούμενος, τῷ τοῦ μὲν πλεονεξίαν ἐπὶ μήκιστον ἐκτείνεσθαι, τὸ δ' ἀσθενὲς ὑστερίζον εἰς βραχὺ στέλλεσθαι καὶ μόνον

[t] τῆς] Addidi ex MS. Med.

[v] τῶν] Reſtitui ex MS. Med. Forſan etiam melius ἀδικοῦνθ' ἵνα pro ἀδικομένοις, ſupra enim uſurpatur ἀδικουμένῳ.

[x] ἐποικεκρημένων] Solennior Philoni vox ἐπικεκριέναι. Mox etiam pro ἐπιπρούειν, omnino ſcribe τροφοῦσιν.

[y] ζῶον] Forſan ἓν ζῴων. Mox Chriſtophorſonus poſt ἡγούμενος, ſcribi vult τὸν ἄνθρωπον.

[z] ἀνώτερον] Fortè ἁγιώτερον. Supra enim vocat hominem τὸ ἱερώτατον—κτημάτων.

[a] ὑφαιρούμενος] Sic nonnulli Codices pro ἀφαιρούμενος, infra quoque ſic ſcribitur.

φθάνειν ἐπ' ὀλίγους. Ὅσοι τοίνυν τῶν κλεπτῶν ἰσχυὸ προσίλαβον, ὅλας ζυλῶσι πόλεις, ἀλογοῦντες τιμωρῶν. Διὸ τὸ ἀπικυδέστεροι τ νόμων εἶναι δοκεῖν. Οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ ὀλιγαρχικοὶ τὰς Φύσεις, οἱ [b] τυραννίδων καὶ δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες, εἰ τὰς μεγάλας ἐργαζόμενοι κλοπὰς, ζημιοῖς ἐνέμασι τ ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἐπικρύπτοντες λῃστείαν ταλη θέστερον. Ἐκ πρώτης ἥν ἡλικίας ἀναδιδασκέσθω τὶς [c] μηδὲν λάθρα τ ἀλλοτρίων ὑφαιρεῖσθαι, κἂν βραχύταλον ᾖ, διότι ἐγχρονίζον ἔθος Φύσεως κεφαλαιότερόν ἐστι, καὶ τὰ μικρὰ μὴ κωλυόμενα αὔξει καὶ ἐπιδίδωσι πρὸς μέγεθος [d] ἐπαυξανόμενα.

Κλέπτειν δ' ἀπείπαν, [e] ἐξῆς ψευδομαρτυρεῖν ἀπαγορεύει, πολλοῖς καὶ μεγάλοις & [f] πᾶσι χαλεποῖς τὰς ψευδομάρτυρας ἐνέχυς εἰδώς. Τὸ μὲ γὰ πρῶτον φθείρυσι τὴν ζημίαν ἀληθειαν, ἧς ὄκ ἔστιν ἐν βίῳ [g] κτῆμα ἱερώτερον, ἡλίου τρόπον φῶς τοῖς πράγμασι περιτιθέσης, ἵνα μηδὲν αὐτῶν ἐπισκιάζῃ. Δεύτερον ὅ, πρὸς τῷ ψεύδεσ καὶ τὰ πράγματα εἰς νυκτὶ καὶ ζκότῳ βαθεῖ περιαμπίσχυσι, καὶ ζυμπράττυσι μὲ τοῖς ἁμαρτάνυσιν, ἐπιτίθεν ὅ τοῖς ἀδικυμένοις, ἃ μήτ' εἶδον, μήτ' ἤκυσαν, μήτ' ἴσασι, πανίως εἰδέναι καὶ ζφόδρα καταληφέναι δοκαιύμενοι. Προσεπεξεργάζον ὅ καὶ τρίτον περανόμημα τ προτέρων ἐγκαλεώτερον. Ὅταν γὰ πάνις ἀποδείξεων ἢ διὰ λόγων ἢ [h] γραμμάτων, ἐπὶ μάρτυρας καταφεύγυσιν οἱ τὰς ἀμφισβητήσεις ἔχοντες, ὧν τὰ ῥήματα κανόνες εἰσὶ [i] τῆς δικαστῆς περὶ ὧν μέλλυσιν ἀποφαίνεσθ· μόνοις γὰ ἐπανέχειν ἀνάγκη, μηδενὸς ὄντος ἑτέρυ τ εἰς ἔλεγχον. Ἐξ ὃ ζυμβαίνει τὸς μὲ καταμαρτυρυμένυς ἀδικεῖσθ, νικᾶν δυναμένυς· τὸς ὅ προσίχθας δικαστὰς, [k] ἀδίκυς καὶ παρανόμυς ἀντὶ δικαίων καὶ νομίμων γράφεσθ. Τὸ μὲτοι πανύργημα φθάνει καὶ πρὸς ἀσέβειαν· ὃ γὰρ ἀνωμότως δικάζειν ἔθος, ἀλλὰ μᾶ φρικωδεστάτων ὅρκων, ὃς παραβαίνυσι πρὸ τ ἀπαλωμένων οἱ φενακίζοντες· ἐπειδὴ τ μὲ τὸ ζφάλμα ὃ κᾶ γνώμῃ, οἱ δ' ἐπιστήμῃ [l] κατηγορῶσι, καὶ ὄκ προνοίας ἁμαρτάνοντες, & τὸς [m] κυρίυς τ ψήφυ ζυνεξαμαρτάνειν ἀναπείθοντες, ὄκ εἰδότας ὃ δρῶσιν, ἐπὶ τιμωρίᾳ τ ὑδεμιᾶς ἀξίων κολάσεως.

tate, ad paucos tantùm pervenire possit. Itaque qui fures aliquid potentiæ nacti sunt, totas compilarunt civitates, nullo se suppliciorum metu coërcentes, quòd sibi legibus superiores esse viderentur. Atque hi ferè sunt, qui ad constituendam paucorum potentiam, valde propensi sunt, qui dominatum imperiumque appetunt, qui insignia furta, venerandis principatus imperiique titulis velant, quæ verius latrocinia dicerentur. Edoceatur igitur quisque jam inde ab incunte ætate, nihil rerum alienarum, quantulum id cunque sit, clàm subtrahendum esse, propterea quòd longiusculi temporis consuetudo tandem evadit natura superior, & exigua initio, nisi coërceantur, subinde augescunt, & ad extremum proficiunt.

Hoc Dei vetitum de rebus alienis non attrectandis, statim excipit aliud ejusdem de falso testimonio; norat enim falsos testes multis esse magnisque, imò gravissimis quibusque sceleribus obnoxios. Primùm enim augustam illam veritatem violant, qua nihil in hominum vita sanctius: siquidem instar solis ita rebus lucem offundit, ut nihil in obscuro jaceat. Deinde præterquam quod mentiuntur, etiam res ipsas velut nocte quadam ac profunda caligine involvunt, ac nocentibus quidem operam præstant, innocentibus autem struunt insidias, affirmantes quæ neque viderunt, neque audierunt, neque vero sciunt, ea certo se scire compertaque habere. Admittunt præterea tertium scelus superioribus multo gravius. Cum enim probationes ex rationibus vel tabulis desunt, ad testes confugiunt, quorum oratio judicibus velut regula quædam est eorum, de quibus sententiam pronunciaturi sunt. His enim attendendum ubi non est alia probatio. Qua ex re illud usu venire solet, ut qui falsis exagitantur testimoniis, ii si in causa alioqui superiores esse poterant, injuria afficiantur; qui vero judices talia testimonia audiunt, æqui & justi loco inique & injuste pronuncient. Et hoc quidem scelus ad impietatem etiam pertingit; non enim citra jusjurandum judicia exerceri solent, sed horribili potius jurejurando adhibito, quod profecto ab iis violatur magis, qui fallunt, quàm qui falluntur; quandoquidem hi peccant inscientes, illi vincere student scientes, ac omnino de industria peccant, & judices ad peccati societatem inducunt, præ ignoratione causæ supplicium in sontibus irrogantes.

p. 764.

[b] τυραννίδων] Ita MS. Coisl. pro τυραννίδ, quod melius convenit cum sequenti, δυναστειῶν.

[c] μηδὲν] Ita MS. Coll. pro μηδὲ. Quæ vero sequuntur, usque ad κλέπτειν citantur in Codice Barocc. N° 143. ex Philone, titulo, περὶ σωτηρίας καὶ ἴθους.

[d] ἐπαυξανόμενα] MS. Barocc. σωσαύξοντα. Ubi etiam adjectum ex Philone. δυσιατέζωθ· ἡ πλάνη, ὅταν ἀφθόνῳ χρόνῳ πολλοί.

[e] ἐξῆς] Ita MSS. pro δίδυς.

[f] πᾶσι χαλεποῖς] Christophorsonus παλαιχαλεποῖς. Quidni vero παντάπασι χαλεποῖς.

[g] κτῆμα] Forsan χρῆμα. Mox repone φιλιθέσης.

[h] γραμμάτων] MSS. πραγμάτων, sed nil mutandum videtur. Rectè enim & congruè verbis scripta opponuntur.

[i] τοῖς] Adde ex Cod. Med.

[k] ἀδίκως, &c.] MSS. ἀδίκως καὶ παρανόμως—ἀναγράφειν. Atqui ex Johanne Monach. inedito scribendum, ἀδίκυς καὶ παρανόμυς ψήφυς—ἀναγράφειν.

[l] κατηγορῶσι] Sic repono ex MSS. Med. & Vat. Editi καταγορεύσασι.

[m] κυρίυς] Ita scribo pro κατηγόρυς, ex eodem Johanne. Cui etiam Contextus fidem facit. Visum id quoque Doctiss. Cotelerio Monum. Eccles. Græcæ Tom. 2.

His

His igitur de cauſis falſi teſtimonii dictionem à Deo vetitam eſſe puto. Extremo autem loco prohibet idem cupiditatem, non ignorans illam, & novitatis ſtudioſam & pernicioſam. Omnes quidem certè animæ perturbationes graves ſunt ac moleſtæ, ipſam turbantes concutienteſque præter naturam, nec valere ſinentes, omnium vero graviſſima cupiditas eſt, propterea quod cæteræ perturbationes, quæ extrinſecus adveniunt, videntur involuntariæ: ſola cupiditas oritur à nobis ipſis voluntariaque eſt. Sed quid hæc ſibi volunt? Præſentis boni opinio quieſcentem animum erigit atque excitat, & valde ſublimem rapit, non aliter ac fulgetrum oculos. Vocatur autem hæc affectio, voluptas. Bono autem contrarium malum, ubi ingruens vulnus inflixerit, ſtatim ipſum animum ægra quadam triſtique affectione nolentem replet, cui perturbationi dolor eſt nomen. Cùm autem malum nondum intro receptum percellit hominem, futurumque eſt ut ſubeat ſeque inſinuet, pavorem ac mœrorem præmittit, inauſpicatos nuntios, qui animum concutiant: & hæc quidem affectio metus nominatur. Cùm vero quis opinionem concepit boni non præſentis, & hoc ipſum aſſequi cupit, dum longiſſimè agit impellitque animum, volens id, cujus deſiderio tenetur, attingere, velut rotæ alligatus diſtenditur convelliturque, magno quidem ſtudio appetitum bonum captans, quod aſſequi tamen nequit; cui planè idem uſu venit quod iis, qui mira quidem alacritate at non pari celeritate abſcedentes perſequuntur. Videtur & circa ſenſus nonnihil contingere ſimile: fit enim ut dum oculi ad rem quampiam aſpectabilem, quæ procul abſit, pervenire contendunt, ſeque admodum exporrigunt, & magis quàm vires ferant, exerunt, per vacuum concidant, nec planè rem objectam intueri poſſint. Ad hæc etiam fixâ & vehementi intentione debilitati, caligine ſuffundantur. Itidem ubi ſonus ſubobſcurus è longinquo fertur, repentè arriguntur aures ac velut impetu quodam inſiliunt, annitentes propius, ſi queant, accedere, ſpe vocis clarè excipiendæ. Cæterùm ea quando adhuc, ut par eſt, ſubobſcura fertur, nihil exhibet certæ veræque cognitionis; quo fit ut magis ſubinde creſcat vanum irritumque ejuſdem percipiendæ deſiderium, aviditate ipſa Tantaleum quoddam inferente ſupplicium. Nam quæ Tantalus concuperet, cùm jam ſibi apprehenſurus videretur, eorum potiundorum ſpe derepentè fruſtrabatur. Quem vero

Διὰ μὲν δὴ ταῦτά μοι δοκεῖ ψευδομαρτυρίαν ἀπειπεῖν· τελευταῖον δ' ἐπιθυμίαν ἀπαγορεύει, νεωτεροποιὸν καὶ ἐπίβουλον [n] ταύτῃ εἰδώς. Πάντα μὲν γὰρ τὰ ψυχῆς πάθη χαλεπὰ, κινοῦντα καὶ σείοντα αὐτὴν παρὰ φύσιν, καὶ ὑγιαίνειν οὐκ ἐῶντα, χαλεπώταλον δ' ἐπιθυμία. Διὸ τὴν μὲν ἄλλων ἔκαθεν θύραθεν ἐπεισιὸν, καὶ προαπίπλον ἔξωθεν, ἀκούσιον εἶναι δοκεῖ· μόνη δ' ὁ αὐτὴ ἐπιθυμία τῷ ἔχειν ἐξ ἡμῶν λαμβάνει, καὶ ἔστιν ἑκούσιον. Τί δ' ἐστὶν ὃ λέγω; Τοῦ παρόντος καὶ νομισθέντος ἀγαθοῦ φαντασία διεγείρει καὶ ἀνίστησι τὴν ψυχὴν ἠρεμοῦσαν, καὶ λάμπρα μετέωρον ἐξαίρει, καθάπερ ὀφθαλμοὺς φῶς ἀναστέψαν· καλεῖται δ' τοῦτο τὸ πάθος αὐτῆς, ἡδονή. Τὸ δ' ἐναντίον ἀγαθῷ κακὸν, ὅταν ἐκβιασάμενον πληγὴν ἐπενέγκῃ καίριον, λύπην ἐπισωρεύει καὶ κατηφείας ὄχθους αὐτῇ ἀναπίμπλησιν ἄκυρον· ὄνομα δὲ καὶ τούτῳ τῷ πάθει λύπη. Ὅταν δὲ τὸ κακὸν μήπω μὲν εἰσῳκισμένον θλίβῃ, μέλλῃ δ' ἀφικνεῖσθαι καὶ παραδυσπερίζεσθαι, πλοίαν καὶ ἀγωνίαν, ὑποφήτας ἀγγέλους, προεκπέμπει δειματοῦντας· φόβος δὲ προσαγορεύεται τὸ πάθος. Ἐπειδὰν δὲ λαβών τις ἔννοιαν ἀγαθοῦ μὴ παρόντος, ὀρέγηται [p] τυχεῖν αὐτοῦ, πρὸς μῆκιστον τὴν ψυχὴν ἐλαύνει, καὶ ὑπὲρ πλεῖστον ἐκτείνων, ψαῦσαι τοῦ ποθουμένου γλιχόμενος, ὥσπερ ὑπὲρ τροχοῦ καλατείνεται· σπεύδων μὲν ζυλλαβεῖν, ἐφικνεῖσθαι δ' ἀδυνατῶν, καὶ ταύτην πεπονθὼς πρὸς τὰς ἐξαναχωρούσας διώκουσιν, ἐλάττονι μὲν τάχει, προθυμίᾳ δ' ἀναλαγωνίστῳ. Ὅμοιον δέ τι καὶ περὶ τὰς αἰσθήσεις ἔοικε ζυμβαίνειν· ὀφθαλμοί [q] τε γὰρ πολλάκις ὁρατοῦ τινος πάνυ μακρὰν ἀφεστῶτος, εἰς καλάληψιν ἐλθεῖν ἐπειγόμενοι, τείνουσιν αὐτοὺς εὖ μάλα καὶ πλέον τῆς δυνάμεως ἐνεχθέντες, ὤλισθον κοὐδὲν κενοῦ, περὶ τὴν ἀκριβῆ τοῦ ὑποκειμένου γνῶσιν ζφαλέντες, καὶ προσέτι τὴν ὄψιν τῷ βιαίῳ καὶ ζωτόνῳ τῆς προσβολῆς ἀσθενήσαντες ἀμαυρὰν [r]. Καὶ θρῷ πάλιν ἀσαφὴς ἐκ μακροῦ διαστήματος φερομένου, τὰ ὦτα ἀνεγερθέντα καὶ [r] ἐπερείσαντα, ἵεται καὶ σπεύδει προσελθεῖν, εἰ οἷόν τε, ἐγγυτέρω, πόθῳ τοῦ τρανωθῆναι τῇ ἀκοαῖς τὸ ἦχον. Ὁ δ', ἔτι γὰρ ἀμαυρὸς, ὡς ἔοικε, προσπίπτει, ἄδεν τῶν εἰς γνῶσιν τηλαυγέστερον ἐπιδιδοὺς, ὡς ἔτι μᾶλλον τὸ ἀνήνυτον καὶ ἀδιεξίτητον ἐπιτείνειν τοῦ καλαλαβεῖν ἵμερον, Ταντάλειον τιμωρίαν ἐπιφερούσης τῆς ἐπιθυμίας (ἐκεῖνός τε γὰρ ὧν [s] ὀρεχθείη πάντων ὁπότε μέλλει ψαύσειν, ἀπετύγχανεν.) Ὅ, τε κρατηθεὶς ἐπιθυμία, δι-

[n] ταύτῃ] Sic MSS. Coiſl. Aug. & Coll. Nov. Editi τὴν ἐπιθυμίαν. Mox pro κινοῦντα forſan κλονοῦντα. Sicut infra p. 852. ὑφ' ἂν ἀνάγκη ψυχὴν σείεσθαι καὶ κλονεῖσθαι. Vide etiam p. 1074. Solenne Philoni paſſim ſic ſcribere.

[o] αὐτὸ] Scribe αὐτῷ, vel αὐτὸ ᾧ. Mox poſt ἡδονή, adde αὐτῶν ex MSS.

[p] τυχεῖν] Ita MSS. pro λαβεῖν. Ibidem ſcribe γλιχομένου, ſcil. ψυχοῦ.

[q] τε γὰρ] Reſtitui ex MSS. Item τὸ ὄψιν in ſequentibus. Ibidem pro ἀσθενήσαντα ſcribitur ἀτονήσαντα in MSS. Unde conjicere licet olim ſcriptum fuiſſe ἀκλωνήσ.

[r] ἐπερείσαντα] Scribe ἐποχθίσαντα vel ἐποχθισθέντα. Ita ſupra p. 352. τὰ ὦτα ἐποχθίσας. Vide etiam p. 594, 646, 750, & 1016. Item Heſych. v. ὄχθια.

[s] ὀρεχθείη] Melius, ut videtur, ὀρεχθῇ. Item ἴμελλε pro μέλλῃ.

p. 765.

ψῶν

ψῶν ἀεὶ τ̃ ἀπόντων ἐπιθ̃ πληρ̃ται, πρὶ κενὸν ἰλυσπώμ@ τὸν ὄρεξιν. Ὥσπερ τε τὰ ἐρπετωδη τῶν νοσημάτων, εἰ μὴ προανακρουσθείη τομαῖς ἢ καύσεσιν, ἐπιθέοντα σύμπασαν ἐν κύκλῳ καταλαμβάνῃ τὸν τ̃ σώματ@ κοινωνίαν, ὀδὲν ἀπαθὲς μέρ@ ἐῶντα· ὅτως εἰ μὴ λέγ@ ὁ τ̃ φιλοσοφίαν, ἰατρ̃ δίκην ἀγαθ̃, τ ῥέψαν τὸν ἐπιθυμίαν ἐπίσχοι, πάντ' ἐξ ἀνάγκης τὰ τ̃ βίου πράγματα κινηθήσετ' ἐπ' αὐτὸ φύσιν. Οὐδὲν γάρ ἐστιν ὑπεξηρημένον ὁ ἀμφόν τὸ πάθ@, ἀλλ' ὅταν ἄδειαν λάβῃ καὶ σκεπτικίαν, ᵛ ἐπινέμετ', καὶ ˣ γίνετ' πάντα διὰ πάντων. Εὔηθες ἴσως μακρηγορεῖν ἐστι περὶ τῶν ὅτως ἐμφανῶν· ἃ τίς ἀνὴρ ἢ πόλις ἀγνοεῖ, καθ' ἑκάστ@ ὐχ ἡμέραν μόνον, ἀλλὰ κ̃ ὥραν, ὡς ἔπ@ εἰπεῖν, ἔλεγχον ἐναργῆ παρεσάντα; Χρημάτων ἔρως, ἢ γυναικὸς, ἢ δόξης, ἤ τιν@ ἄλλ τ̃ ἡδονὴν ἀπεργαζομένων, ἆρά γε μικρῶν κ̃ τ̃ τυχόντων αἴτι@ γίνετ' κακῶν; Οὐ διὰ τοῦτο ζητ̃σαι μ̃ ἀλλοτρίαν, τὴν φυσικὴν εὔνοιαν μεθαρμοζόμεναι πρὸς ἀνήκεστον ἔχθραν; Χῶραι ἢ μεγάλαι κ̃ πολυάνθρωποι σάσεσιν ἐμφυλίοις ἐρημοῦνται; γῆ ἢ κ̃ θάλατται πληροῦται τ̃ καινουργουμένων ἀεὶ ζυμφορῶν, ναυμαχίαις καὶ πεζαῖς σφαγαῖς; Οἱ γὰ Ἑλλήνων καὶ Βαρβάρων πρόθ' ἑαυτοὺς κ̃ πρὸς ἀλλήλους τραγῳδηθέντες πόλεμοι πάντες ἀπὸ μιᾶς πηγῆς ἐρρύησαν, ἐπιθυμίας, ἢ χρημάτων, ἢ δόξης, ἢ ἡδονῆς· πρὶ γὰ ταῦτα κηραίνει τὸ τ̃ ἀνθρώπων γέν@.

fua regit cupiditas, is perpetuo rerum abſentium deſiderio laborans, expleri nunquam poteſt, inani aviditatis volutabro hærens. Et verò, ut qui ſerpere morbi ſolent, niſi naſcentes ſtatim reſectionibus exuſtionibuſve inhibeantur, univerſam circum circa corporis compagem quàm celerrimè corripiunt, nec ullam partem relinquunt illæſam: ita niſi ratio, philoſophicis nixa præceptis, inſtar periti medici, ſerpentem reprimat cupiditatem, neceſſe eſt omnia in vita præter naturam conflictari. Nihil enim immune ab hoc malo eſt; quod ſi nimiam ſecuritatem, & otium ſemel acceperit, pervadit & abſumit omnia. Ineptum fortaſſe fuerit pluribus diſputare de rebus adeò manifeſtis, quas quis non videt vel ſecum ipſe, vel cum tota civitate, non ſingulis modò diebus, ſed etiam ſingulis propè dixerim horis, manifeſta ſui indicia prodere? Num pecuniarum amor mulierumve, aut gloriæ aut alterius cujuſpiam earum rerum, quæ ſunt efficientes voluptatis, levium vulgariumque malorum auctor eſt? An non vel hac una de cauſa familiæ à ſe invicem abalienantur, naturalem benevolentiam vertentes in deploratas inimicitias? An non amplæ frequenteſque regiones inteſtinis factionibus deſolantur? An non terra mareque novis ſemper calamitatibus laborant ex navalibus terreſtribuſque copiis? Græcorum enim Barbarorumque bella ultrò citroque magna atrocitate illata & geſta ex uno fonte manarunt, cupiditate opum, vel gloriæ vel voluptatis. In his enim verſantur humani generis ſtudia.

765. Ἄλις μὲ δὴ τούτων· χρὴ ἢ μὴ δ' ἐκεῖνο ἀγνοεῖν, ὅτι οἱ δέκα λόγοι, κεφάλαια νόμων εἰσὶ τ̃ ἐν ἅπασι, παρ' ὅλου τοῦ νομοθεσίαν ἐν p. 766. τ̃ ἱερ̃ς βίβλοις ἀναγεγραφέντων. Ὁ μὲ πρῶτ@ τ̃ περὶ μοναρχίας· ὅτοι ἢ δηλοῦσιν, ὅτι ἓν αἴτιον τὸν κόσμον, καὶ ἡγεμὼν & βασιλεὺς εἷς, ὁ ἡνιοχῶν κ̃ κυβερνῶν τὰ ὅλα ζωηρέως· ὀλιγαρχίαν, ἢ ὀχλοκρατίαν, ἐπιβύλους πολιτείας φυομένας πρὸς ἀνθρώποις τοῖς κακίστοις ἐξ ἀταξίας κ̃ πλεονεξίας, ἐξελεγχομένας ὐκ ἔστ καθαρωτάτ@ τ̃ οὐσίας, ὀρανοῦ. Ὁ ἢ δεύτερ@ κεφάλαιόν ἐστι πάντων, ὅσα περὶ χειροκμήτων ἐνομοθετεῖτο ἄν, ἀγάλματα, κ̃ ξόανα, & ζωόλως ἀφιδρύματα, ὧν γραφικὴ καὶ πλαστικὴ βλαβεραὶ δημιουργοὶ, κατασκευάζειν ὐκ ἐῶν, πρὸ' ὅσα μύθων πλάσματα προσίεται, ʸ θεογαμίαν κ̃ θεογονίαν, κ̃ τὰς ἀμφοτέραις ἐπομένας

Sed de his ſatis multa. Scitu verò dignum illud eſt, Decem hæc effata, legum omnium quæ particulatim ſacris ſparſæ ſunt voluminibus, ſumma eſſe capita. Nam primum quidem ſummam legum complectitur monarchiam ſtatuentium: quibus oſtenditur, unum eſſe mundi auctorem, rectorem unum ac regem, ſalutariter univerſa moderantem & gubernantem, qui è cœlo, quod eſt naturæ puriſſimæ, paucorum principatum, ſtatumque popularem ſummoverit, duas Reipublicæ formas noxias, quæ apud improbos homines ex inordinato rerum ſtatu & aviditate nimia naſci ſolent. Alterum autem caput eſt omnium, quæ de humanis opificiis fanciri poſſint; ſigna, ſtatuaſque, quæ perniciosis pictorum ſculptorumque artibus elaborari ſolent, fabricari vetans. Quinetiam fabularum figmenta rejicit, cujuſmodi Deorum connubia ortuſque ſunt, & quæ

t ῥέψαν] Forſan ἔρπουσαν. Ob præcedentia ὥσπερ τὰ ἑρπετωδη τ̃ νοσημάτων, &c. Eandem enim latè ſerpentem naturam cupiditati, quam morbis iſtiuſmodi, tribuit.

v ἐπινέμετ'] Ita ſcribo ex MSS. pro ἐπιμαίνετ' in Editis. Sic etiam infra p. 768. νέμει δαπανῶσα πάντα καὶ φθείρεται. Quod Chriſtophorſono etiam placet.

x γίνετ'] Omnino repono σίνετ', tacentibus licet MSS. Iſtud enim à Pythagorâ præceptum, Laert. viii. 23. φύτον ἄμπερον μήτε φθείρειν μήτε σίνεσθαι. Heſych. v. σεῖνε, melius σίνε, κακοποιεῖ.

y θεογαμίαν] Nonnulli Codices, θεομαχίαν. Mox ſcribo θεγαλιωτάτας ex eiſdem. Editi θεγαλιωτέρας.

utrumque conſequuntur, innumerabiles ac perquàm graves peſtes. Tertio ſubjicitur juramenti interdictio, & quarum rerum gratia jurare fas ſit; tum etiam quo tempore, quo loco, per quem jurare, quomodo affectos animo & corpore eſſe jurantes decet; & quæ de jurisjurandi religione vel ſervata vel neglecta, divinitus ſunt præcepta.

Quartum præceptum de ſeptimo die, ſumma ſacrarum feriarum omnino cenſeri debet, ſimulque expiationum iiſdem præſcriptarum: harum autem cultus conſtat ex ablutionibus puris, precibus auditu dignis, & ſacrificiis ritè perfectis. Porrò ſeptimum intelligi volo, & ut ſenario, qui genitalis maximè eſt, admiſcetur; & ut ab eodem diſtinctus, neque ipſi additus, unius ſpeciem referens; quorum utrique ſacris accenſentur feriis. Ad unum quidem refertur dies feſtus & ſolennis, quem tubis denuntiant, tum jejunii dies, quem abſque cibo potuve tranſmittere jubentur, tum is etiam quem ſua lingua Hebræi Paſcha vocant, & quo univerſis in tribubus ſinguli ſacra faciunt, non expectatis ſacrificis, cùm per legem univerſæ genti liceat peculiari quodam die fungi quotannis ſacerdotio ſacrorum gratia quæ facere ipſimet debeant. Uni præterea accenſetur etiam dies, quo manipulus offertur pro fœcunditate ubertateque agrorum munus ex ſpicis maturis. Denique qui ab hoc ſeptem ſupputatis hebdomadibus quinquageſimus dies eſt, & Pentecoſte vocitatur, quo ſolent Hebræi panes offerre, qui à re dicuntur primarum frugum panes, quandoquidem frugum ac fructuum primitiæ ſunt, cibum mitem præbentium, qui homini animalium placidiſſimo ac manſuetiſſimo aſſignatus à Deo eſt. Septenario autem maximæ multorumque dierum feriæ attributæ ſunt circa æquinoctium utrumque, vernum & autumnale, geminis feriis in geminum æquinoctium incurrentibus, earumque ſingulis ſeptem dies complectentibus: unis quidem vere, ubi finem accipit univerſa ſementis: alteris vero autumno, quo colliguntur fructus, ii etiam qui ex arboribus percipi ſolent. Septeni vero dies merito attributi ſunt ſeptimo menſi æquinoctii utriuſque, ut eximium diei unius feſti honorem ſinguli menſes habeant, recreandis relaxandiſque animis. Huc referuntur & aliæ leges egregiæ ad manſuetudinem ſocietatemque, ſimul ad modeſtum & æquabile vitæ genus addu-

ἀμυθήτους καὶ ἀλγεινοτάτας νόσους. Τῷ δὲ τελίτῳ ὑποσύλλεκται τά τε [z] ἀνώμαλα, καὶ ἐφ' οἷς ὀμνύναι δεῖ, καὶ ὁπότε καὶ ὅπου χρὴ, καὶ τίνα, καὶ πῶς ἔχοντας καὶ τά τε ψυχὴν καὶ σῶμα, καὶ ὅσα ἐπ' ὄρκοις καὶ τἀναντίον ἐχρήσθη.

Τὸ δὲ τέταρτον, τὸ περὶ τὴν [a] ἑβδομάδα, οὐδὲν ἀλλ' ἢ κεφάλαιον νομιστέον ἑορτῶν, καὶ τῶν ἀποταγμάτων εἰς ἑκάστην ἀγνευτικῶν· περιραντηρίων δὲ αἱσίων καὶ ἐπηκόων εὐχῶν, καὶ θυσιῶν τελείων ἡ λατρεία ἐγίνετο. Ἑβδόμην δὲ λέγω, καὶ τὴν σὺν ἑξάδι τῇ γονιμοτάτῃ, καὶ τὴν ἄνευ ἑξάδος [b] ἐπιπροσθοῦσαν αὐτῇ, μονάδι ὁμοιωμένην, ὧν ἑκατέρα τὰς ἑορτὰς παρεγγυᾷ· μονάδι μὲν, τήν τε ἱερομηνίαν, ἣν σάλπιγξιν ὑποσημαίνουσι, καὶ νηστείαν ἐν ᾗ σιτίων καὶ ποτῶν ἀποχὴ διετηρήθη, καὶ ἣν Ἑβραῖοι παλαιᾷ γλώττῃ Πάσχα προσαγορεύουσιν, ἐν ᾗ [c] θύουσι πανδημεὶ αὐτῶν ἕκαστοι, τὰς ἱερεῖς αὐτῶν οὐκ ἀναμένοντες· ἱερωσύνην τε νόμῳ χαριζομένῳ τῷ ἔθνει παντὶ μίαν ἡμέραν ἐξαίρετον ἀνὰ πᾶν ἔτος, εἰς αὐτουργίαν θυσιῶν. Καὶ ἔτι τήν ἐν ᾗ προσφέρεται δράγμα, χαριστήριον εὐγενίας καὶ φορᾶς [d] τῆς πεδιάδος, δι' ἀσταχύων πληρώσεως· καὶ τὴν ἀπὸ ταύτης καταριθμουμένην ἑπτὰ ἑβδομάσι Πεντηκοστὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ προσάγειν ἄρτους ἔθος, οἱ καλοῦνται πρωτογεννημάτων ἑτύμως, ἐπειδήπερ εἰσὶν ἀπαρχὴ γεννημάτων καὶ καρπῶν, ἡμέρας τροφῆς, ἣν ἀνθρώποις, τῷ ἡμερωτάτῳ ζώῳ, ἀπένειμεν ὁ Θεός. Ἑβδομάδι δὲ τὰς μεγίστας καὶ πολυημέρους ἑορτὰς προσένειμε καὶ τὰς τῶν ἐτῶν ἰσημερίας, ἐαρινὴν καὶ μετοπωρινὴν, δύο δυσὶν ἀναθεὶς, ἑκατέραν ἐφ' ἡμέρας ἑπτά· τὴν μὲν ἐαρ, ὅπου τελειώσει τὰ σπειρόμενα· τὴν δὲ μετοπωρινὴν, ὅπου συλλεγομένων καρπῶν ἀπάντων, ὧς καὶ τὰ δένδρα ἤνεγκεν. Ἑπτὰ δ' ἡμέραι ἀπενεμήθησαν εἰκότως [e] ἑπτὰ μησὶ τῆς ἰσημερίας ἑκατέρας· ἵνα μὴν ἕκαστος λαμβάνῃ γέρας ἐξαίρετον, μίαν ἱερὰν ἡμέραν ἑορτάζῃ, πρὸς εὐθυμίαν καὶ ἀποπαυσιν ἐκεχειρίας. Ἐμφέρονται δὲ καὶ ἄλλοι νόμοι πάνυ καλῶς τεθέντες, εἰς ἡμερότητα καὶ κοινωνίαν, ἀτυφίαν τε καὶ ἰσότητα [f] προσκαλούμενοι. Τούτων οἱ μὲν εἰσι περὶ τὸ λεγομένην [g] ἑβδοματικὴν, καθ' ὃ διετηρεῖτο πᾶσαν ἀργὴν

p. 767.

[z] ἀνώμαλα] Sequitur πάσχα in MSS.

[a] ἑβδομάδα] Scribendum videtur, ἑβδόμην. Vide p. 1173. & alibi paſſim apud Philonem.

[b] ἐπιπροσθοῦσαν] MS. Aug. ἐπιπροσθοῦσαν, quod etiam Chriſtophorſono placet. Melius verò forſan, addita negatione μὴ ἐπιπροσθοῦσαν, vel ἐπιπροσθεθοῦσαν, atque adeo ſic verto.

[c] θύουσι] Vide dicta ad lib. iii. de Vit. Moſ. p. 686.

[d] τῆς] Sic MS. Med. pro γῆς. Forſan vero deeſt ibi, καὶ τῆς ἀρουρῶν. Sic enim infra p. 767. τῷ τε πεδιάδα καὶ ἀρουρῶν, &c. & ſæpiùs alibi.

[e] ἑπτὰ] Omnino malè. Neque enim menſibus ſeptem, ſed menſi ſeptimo honos eſt tributus. Menſes vero æquinoctii utriuſque, ſcil. Tiſri & Niſan, menſes ſeptimi dici poterant, reſpectu anni civilis & eccleſiaſtici. Scribendum ergo forſan, ἑβδόμαις μησὶν, vel ſi id magis placeat τοῖς μησί, &c.

[f] προσκαλούμενοι] Melius προκαλούμενοι. Sicut infra Leg. Spec. 770. τοῖς προκαλουμένοις εἰς τὸ ἔχειν. Vide etiam Noſtrum lib. de Septen. p. 1180, 1184, & 1185; neque ſanè, ut ſemel annottâſſe ſufficiat, vox quævis Philoni magis familiaris.

[g] ἑβδοματικὴν] Forſan deeſt ἔτους.

τὴν

τὴν χώρην ἐᾷν, μήτε σπείροντας, μήτε ἀρῶντας, μήτε δένδρα ἀφαπαθαίροντας, ἢ τέμνοντας, ἢ ὅσ' ἄλλα τῆς γεωργίαν ἀπτελῆ ποιοῦσι. Ἐξ γὰρ ἑαυτοῖς τῷ τε πεδιάδα καὶ τῷ ὀρεινῷ εἰς καρπῶν φύσιν καὶ δασμῶν ἐτήσιον φορὰν πεινηθείσας, ἀνέσεως ἠξίωσε, τοῦ διαπνεῦσαι χάριν καὶ ἀπελεύθερόν σαι, [h] χρησάμενον ἀνεπικελεύστῳ τῇ φύσει. Ἕτεροι δ' εἰσὶ περὶ ἕξ πεντηκοντοῦ ἔτους, ἐν ᾧ τά τε λεχθέντα ἀρτίως ἐπιτελεῖται, καὶ, τὸ ἀναγκαιότατον, τῆς κληρουχιῶν ἀποκαλάσασις εἰς τοὺς ἐξ ἀρχῆς λαχόντας οἴκους, [i] πρᾶγμα φιλανθρωπίας καὶ δικαιοσύνης μεστόν.

Τὸ δὲ πέμπτον τὸ περὶ γονέων τιμῆς, πολλοὺς καὶ ἀναγκαίους νόμους ὑπανύτει, τοὺς μὲν περὶ πρεσβύτας καὶ νέους ἀναγραφόντας, τοὺς ἐπ' ἄρχουσι καὶ ὑπηκόοις, τοὺς ἐπ' εὐεργέταις καὶ εὖ πεπονθόσι, τοὺς μὲν δούλοις καὶ δεσπόταις. Γονεῖς μὲν γὰρ [k] ἐν τῇ κρείττονι τῶν ἐρημένων εἰσὶ τάξει, ἐν ᾗ πρεσβύται, ἡγεμόνες, εὐεργέται, δεσπόται· παῖδες δὲ ἐν τῇ καταδεεστέρᾳ, ἐν ᾗ νεώτεροι, ὑπήκοοι, εὖ πεπονθότες, δοῦλοι. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα προστέτακται, νέοις μὲν εἰς ἀποδοχὴν γήρως, πρεσβύταις δ' εἰς ἐπιμέλειαν νεότητος· καὶ ὑπηκόοις μὲν εἰς πειθαρχίαν, ἡγεμόσι δ' εἰς ὠφέλειαν τῶν ἀρχομένων· καὶ εὖ μὲν πεπονθόσιν εἰς χαρίτων ἀμοιβὰς, ἄρξασι δὲ δωρεῶν εἰς τὸ μὴ ζητεῖν καθάπερ ἐν δανείοις ἀπόδοσιν· καὶ θεράπουσιν μὲν εἰς ὑπηρεσίαν φιλοδέσποτον, δεσπόταις δ' εἰς [l] ἡπιότητα καὶ πραότητα, δι' ὧν ἐξισᾶται τὸ ἄνισον.

Καὶ ἡ μὲν προτέρα πενὰς ἐν τούτοις [m] περιῄρηται, κεφαλαιώδη τύπον περιέχουσα· τῆς δ' ἐν εἴδει νόμων οὐκ ὀλίγος ἀριθμός. Τῆς [n] δ' ἑτέρας πρῶτόν ἐστι κεφάλαιον, τὸ καλὰ [o] μοιχῶν, ᾧ ὑποτέτακται πλεῖστα διαλάμματα, τὸ κατὰ φθορέων, τὸ κατὰ παιδεραστῶν, τὸ κατὰ τὰ λαλνίστερον βιάντων, ὁμιλίαις τε καὶ μίξεσιν ἀνομοις καὶ ἀκολάστοις χρωμένων. Τὰς δὲ ἰδίας ἀναγέγραφεν, οὐχ ὑπὲρ τοῦ μιαίνεσθαι τὸ πο-

centes, quarum nonnullæ de anno ſeptenario poſitæ ſunt, quo cautum legibus eſt ut totam regionem interquieſcere ſinant incolæ, neque ſerentes, neque arantes, neque verò interlucantes, aut aliud omnino quicquam ad agrorum cultum pertinens, exequentes. Regionem enim tum campeſtrem tum montanam ſex totos annos fatigatam producendis fructibus pendendiſque vectigalibus annuis, interquieſcere voluit, quò ea velut reſpiraret, & quaſi ſui juris facta, fructus ſpontaneos ederet. Sunt & de quinquageſimo anno latæ leges, quo quæ modò dicta ſunt, pleniſſimè præſtantur, ac poſſeſſiones reſtituuntur familiis, prout ſors ab initio cuique obtigerit, res apprimè neceſſaria, & humanitatis juſtitiæque plena.

Quintum verò præceptum de colendis parentibus, multas & eas quidem neceſſarias leges ſubindicat, de ſenibus & adoleſcentibus, de principibus & ſubditis, de beneficis, & iis, apud quos beneficia collocantut, de ſervis ac dominis. Etenim parentes in numero eorum habentur, qui ſuperioris ſunt ordinis, quo numero cenſendi ſunt ſenes, magiſtratus, benefici ac domini: Liberorum verò ordo inferior, quibus accenſendi juniores, ſubditi, beneficia accipientes & ſervi. Adhæc verò alia pleraque ſancita ſunt; ſenibus, ut juventutis curam habeant; juvenibus, ut ſenectutem revereantur; ſubditis, ut magiſtratibus pareant; magiſtratibus, ut eorum quibus præſunt, utilitati conſulant; iis verò, qui beneficium acceperunt, ut gratiam referant, qui contulerunt ne quaſi mutuum dantes repetant; ſervis quoque ut heris cum amore ſerviant; heris ut humanos ſe manſuetoſque præbeant; quibus ex rebus æquatur *humanæ ſortis* inæqualitas.

Atque his quidem prior quinarius finibus terminatur, multa ſummatim perſtringens: neque enim parvus eſt legum particularium numerus. Alterius autem quinarii primo capite interdicitur adulterium. Huic edicta ſubjiciuntur plurima de ſtupratoribus, de puerorum amatoribus, de iis qui libidine diffluunt, & illicitos effrænatoſque ſequuntur concubitus. Horum verò ſpecies legiſlator deſcripſit, non ut varietatem multiplicem in-

[h] χρησάμενον] Scribe χρησαμένας, ſcil. πεδιάδα καὶ ὀρεινήν.
[i] πρᾶγμα] Quidni πρόσταγμα?
[k] ἐν τῇ—τάξει] Sic repoſui ex MSS. In Editis ſcriptum ἐν τῇ κρειττόνων εἰσὶ τάξεως.
[l] ἡπιότητα—πραότητα] Ita MSS. Coiſl. & Aug. Editi ἡπιότητας—πραότητας.
[m] περιῄρηται] Melius περιῄρηνται, ſicut ſupra p. 746. ex MSS. repoſui, ᾧ ἀριθμὸν δικαίως τῇ πανηλείᾳ περιῄρηται. Vide etiam p. 747.
[n] δ' ἑτέρας] Melius ἓξ δευτέρας· præceſſit enim ἡ πρωτέρα.
[o] μοιχῶν] Notanter Philo & hic & alibi præceptum de adulterio pro ſexto annumerat; ſecutus nimirum Exodi Codicem Græcum, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ φονεύσεις. Is præptorum Ordo in Codice Vaticano adhuc manet, eumque ab initio manſiſſe, liquet ex Marc. x. 19. μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς μὴ κλέψῃς. Similiter Luc. xviii. 20. μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, &c. item ep. ad Rom. xiii. 9. Sic etiam ſcriptum in Ecloge Legis Moſaicæ à Cotelerio Edita, Monum. Eccleſ. Græc. Tom. I. p. 3. Eum quoque præceptorum ordinem ſecuti ſunt Chriſtiani veteres. Tertullianus de Pudicitiâ cap. v. *Eo amplius præmittens Non mœchaberis, adjungit, Non occides. Oneravit utique mœchiam quam homicidio anteponit.* Vide Clem. Alex. Strom. vi. p. 816. & Theophilum adv. Antolyc. lib. ii. Atqui à D. Matthæo, præceptum de Mœchia ſeptimo annumeratur loco, ſicut & à Joſeph. Ant. lib. iii. c. 5. & Chryſoſtom. in cap. 5. epiſt. ad Epheſios. ſequentibus textum Deuteronomii cap. v. Recentiores ergo vel Librarii vel Editores Bibliorum Græcorum, locum hunc Exodi ad Textum Hebræum videntur lubitu ſuo refinxiſſe. Adeoque Codex Vaticanus in hoc loco Alexandrino propius ad veritatem accedit.

p. 767.

conti-



104

continentiæ indicet, ſed ut qui turpiter vitam traducunt, planè deterreantur, auribus illorum tam multa probra, ut eos pudeat, ingerens. Altero verò capite prohibetur homicidium, atque huc leges univerſæ de vi illata, de injuriis, de pulſationibus, de inflictis vulneribus, de mutilationibus poſitæ referuntur, neceſſariæ quidem illæ, ac omnibus perquam utiles. Tertium caput eſt de non furando, complectiturque quæcunque adverſus eos legibus definita ſunt, qui vel creditoribus decoquunt, vel negant depoſitum, vel ſocietatis jura violant, vel impudenter aliena rapiunt, vel denique habendi nimia cupiditate adducti, circunſcriptis fraudatiſque clàm palamve aliis plus ſibi uſurpant quàm par eſt. In quartum autem caput, quod falſum teſtimonium dicere vetat, multa recidunt, Nemini fraudi eſſe, Neminem calumniis circumvenire, Neminem, qui ſceleris aliquid moliatur, opera juvare, Nemini prætextu bonæ fidei fucum facere. Quibus de rebus omnibus latæ ſunt leges valde conſentaneæ. Quintum verò caput cupiditatem arcet, injuriarum omnium fontem, unde manant actiones nefariæ, privatim ac publicè, magnæ & parvæ, impiæ & profanæ, circa corpus & animum tum ea quoque quæ dicuntur externa. Nihil enim, ut antè etiam dictum eſt, cupiditatem fugit: quin ea velut flamma in materiam agens, paſcitur abſumens depopulanſque omnia. Multa verò eorum, quæ huc referuntur, conſtituta ſunt tum ad illos emendandos qui ſe reprehendi patiuntur, tum ad pœnas contumacibus, qui toto vitæ tempore huic ſe permiſerint affectui, irrogandas.

λύχνον καὶ πολύτροπον τῆς ἀκρασίας, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ τὰς ἀχημόνως ζώσας ἐμφανίσαι δυσωπεῖν, [p] ἐπαλλάξας τοῖς ὠσὶν αὐτῶν αἰθρόα ὀνείδη, δι' ὧν ἐρυθριάσουσι. Δεύτερον δὲ κεφάλαιον ἡ τοῦ μὴ ἀνδροφονεῖν ἀπαγόρευσις· ὑφ' ἣν εἰσὶ πάντες οἱ περὶ βιαίων, ὕβρεως, αἰκίας, τραυμάτων, πηρώσεως, ἀναγκαῖοι νόμοι καὶ ζημίαι κοινωφελεῖς. Τέταρτον δέ, τὸ περὶ τοῦ μὴ p. 768. κλέπτειν, ᾧ ὑπολάττεται τὰ ὅπλα χρεωκοπίαις ὀρθωθέντα, καὶ ἐξάρνοις [q] παρακαταθήκαις, καὶ ἀκοινωνήτῳ κοινωνία, καὶ ἀναιχμώτοις ἁρπαγαῖς, καὶ ζωόλως πλεονεξίαις, ὑφ' ὧν πέπεισταί τινες φανερῶς ἢ λάθρα τἀλλότρια νοσφίζεσθαι. Τέταρτον δέ, τὸ περὶ τοῦ μὴ ψευδομαρτυρεῖν, ᾧ πολλαὶ ἐμφέρειαι), τὸ μὴ ἀπατᾶν, τὸ μὴ συκοφαντεῖν, τὸ μὴ τοῖς ἐξαμαρτάνουσι συμπράττειν, τὸ μὴ ποιεῖσθαι προκάλυμμα πίστιν ἀπιστίας, ἐφ' οἷς ἅπασι νόμοι προσήκοντες ἐτέθησαν. Πέμπτον δέ, τὸ ἀνεπίληπτον τοῦ τῶν ἀδικημάτων πηγοῦ, ἐπιθυμίαν, ἀφ' ἧς ῥέουσιν αἱ παρανομώταται) πράξεις, ἴδιαι καὶ κοιναί, μικραὶ καὶ μεγάλαι, [r] ἱεραὶ ἔ βέβηλοι, περί τε σώματα καὶ ψυχὰς καὶ τὰ λεγόμενα ἐκτός. Διαφθείρει γὰρ ἰδίᾳ, ὡς καὶ πρότερον ἐλέχθη, τοῦ ἐπιθυμίαν, ἀλλ', οἷα φλὸξ ἐν ὕλῃ, νέμει) δαπανῶσα πάντα καὶ φθείρουσα. Πολλὰ δὲ τὰ [s] ὑποπιπτόντων αὐτῇ διατέτακε), πρός τε ἀνθεσίας ἐπανόρθωσιν [t] ἐνδεχομένως, καὶ πρὸς κόλασιν ἀφωνιαζῶν, ὅλον τὸν βίον ἐνδεδωκότων τῷ πάθει.

Atque hæc de altero quinario, quantum ſatis eſt, dicta ſunt, ad explenda decem effata, quæ Deus ipſe pro dignitate numinis divinitus elocutus eſt. Congruens enim ipſius majeſtati erat, ut ſumma legum particularium capita ipſe ex ſua perſona divinitus ederet, ipſas verò particulares leges miniſterio ſummi vatis, quem ex omnibus velut optimum ſelectum, ac divino ſpiritu afflatum, ſacrorum oraculorum interpretem deſignarat. Jam verò deinceps expediamus qua de cauſa, cùm decem illa effata ſive leges proponeret, ſimpliciter ac nudè aliud imperarit, aliud vetuerit, nec, ex legiſlatorum more, ullum adverſus eos, qui tranſgrederentur, ſupplicium nominatim definierit. Deus erat, atque idem continuò dominus clemens ac bonus, ſolius quidem boni auctor, non item mali. Arbitratus igitur illud in ſuam ipſius naturam maximè quadrare, ſi præcepta traderet

Τοσαῦτα καὶ περὶ τῆς δευτέρας πενταδος ἀποχρώντως λέλεκται πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν δέκα [t] λογίων, ἅπερ ἱεροπρεπῶς ἔχρησεν αὐτὸς ὁ θεός. [u] Ἦν γὰρ ἁρμότον αὐτὸν τῇ φύσει, κεφάλαια μὲν τῶν ἐν ἕδει νόμων αὐτοπροσώπως θεσπίσαι, νόμους δὲ τοὺς ἐν τῷ μέρει διὰ τοῦ τελειοτάτου τῶν προφητῶν· ὃν ἐπιχείρας αἱρεῖσθαι, καὶ ἀναπλήσας ἐνθέου πνεύματος, ἑρμηνέα τῶν χρησμῳδουμένων εἵλετο. Μετὰ δὲ ταῦτα λέγωμεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τοὺς δέκα λόγους ἢ νόμους ἀποφήνας ψιλαῖς προσάξεσι καὶ ἀπαγορεύσεσι, καθ' ἕκαστον ὡς ἔθος νομοθέταις, ἑκάστῳ ὥρισεν ἐπιτίμιον. Θεὸς ἦν, εἷς δὲ κύριος ἀγαθός, μόνων ἀγαθῶν αἴτιος κακῶν δ' ἀδενός. Οἰκειότατον ἦν ὑποτιθεμένοις αὐτῷ τῇ φύσει τὰ ζωτήρια κελεύειν ἀμοιρεῖν καὶ ἀμέτοχα τιμωρίας, ἵνα μήπως

[p] ἐπαλλάξας] Omnino reponendum ἐπαλλᾶν, ſcil. Moſes vel Deus. Item αὐτῷ ſic, cum ſpiritu leni.
[q] παρακαταθέκας] Melius παρακαταθήκης.
[r] ἱεραὶ] Omnino ἀνίεραι καὶ βέβηλοι· ſic ſcripſiſſe videtur Philo, rem unam vocibus duabus exprimens. Neque ſanè actiones ἱεραὶ ab impuro cupiditatis fonte poſſunt fluere.
[s] ὑποπιπτόντων] Melius, forſan, ὑποκειμένων.
[t] λογίων] Sic MSS. pro λόγων, ut ſupra ſæpius. Cui etiam conſonat ſequens, ἅπερ, &c.

τις

τις ἄφρονι ζυμβύλῳ χρησάμενος, ἄκων, ἀλλ' ἐμφρονι λογισμῷ καθ' ἑκάστιον γνώμιλον αἱρῆται τὰ βέλτιστα, μὴ κολάσεως ὃν ἠξίωσε θεατίζειν· οὐκ ἀσυλίαν τοῖς ἀδικοπραγοῦσι διδὺς, ἀλλ' εἰδὼς τιλὺ πάρεδρον αὐτῷ δίκιλν ᵛ καὶ τ' ἀνθρωπίνων ἔφορον πραγμάτων οὐκ ἠρεμήσασαν, ἄτε φύσει μισοπόνηρον, καὶ ὥσπέρ τι ζυζυγὺς ἔργον ἐκδεχομιλίιν, τιλὺ καὶ τ' ἀμαρταινόντων ἄμιναν. ᵛ Ἐμπρεπες ˣ μὴ γὰρ ὑπηρέταις καὶ ὑπαίρχοις θεῦ, καθάπερ τοῖς πολέμιν ἡγεμόσιν, ὅτι λειποτάκται οἱ λείπιν τιλὺ τὴ δικαίν τάξιν, ἀμυντῆρίοις χρῆσθαι· τῷ δὲ μεγάλῳ βασιλεῖ τιλὺ κοινιλὺ ʸ ἀσφάλειαν ἐπιγεγράφθαι τὴ Παντὸς, εἰρινοφυλακῆντι, καὶ τὰ τ' εἰρινης ἀγαθὰ πάντα τοῖς πανταχῆ πᾶσιν ἀεὶ πλιτσίως καὶ ἀφθόνως χορηγῆσι. Τῷ γὰ ὄντι ὁ μὲ θεὸς πρύτανις εἰρινης, οἱ δ' ὑποδιάκονοι, πολέμων ἡγεμόνες εἰσίν.

p. 769.

salutaria citra ullam suppliciorum misturam, ne fortè quis præpostero ductus animi judicio ægrè atque invitus, sed contrà potius prudenti consilio usus ultrò optima eligeret, noluit supplicia suis admiscere oraculis: non quòd asylum aliquod malis aperire vellet, sed quod sciret ipsam justitiæ præsidem Dicen Græcis nominatam sibi perpetuò assidentem, & res humanas intuentem, minimè hîc tardam remissamve fore, ut quæ improba hominum facinora sponte naturæ oderit, quin potius congruenti sibi munere perfuncturam, iis qui dèlinquant, ulciscendis. Ministros enim ac suppræfectos Dei quasi belli duces quosdam, decet erga desertores, qui ordinem in juris acie deserunt, vindicibus uti gladiis, cæterum ipso summo imperatori adscribenda benefaciendi provincia, publicam pacem tuenti, & omnibus ubique omnia pacis commoda abundè semper largiterque suppeditanti. Pacis enim revera Deus ipse est Dominus, dispensatores vero bellorum ejus ministri.

ᵛ καὶ] Videtur redundare.
ˣ μὴ] Restitui ex MSS. Christophorsonus restitui vult μὲ ἐν.
ʸ ἀσφάλειαν] MSS. Vat. & Coisl. ὑρίλειαν· idque melius, ut videtur, ob sequentia.

# ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ,

## * ΠΕΡΙ

# ΠΕΡΙΤΟΜΗΣ.

# PHILONIS JUDÆI,

## DE

# CIRCUMCISIONE.

CAPITA legum ſpecialium, quæ decem præcepta vocantur, ſuperiore libro diligenter tractavimus: nunc ſupereſt ut ſpeciatim mandata conſideremus, ordine quo in ſacris literis ſunt prodita. Initium autem faciam à re juxta multorum opinionem ridicula; ridetur enim partium genitalium circumciſio, res non mediocri honore habita etiam apud gentes alias, præſertim Ægyptiam, præcellentem tum hominum frequentia, tum antiquitate & philoſophiâ. Ideo convenientius erat abſque cavillis puerilibus prudenter & ſerio quærere cauſas, cur is mos invaluerit, quam præpropera ſententia præclaras gentes damnare le-

Τὰ μὲν ἡγήσῃ τῶν ἔιδει νόμων, οἱ προσαγορευόμενοι δέκα λόγοι διὰ τῆς [a] προτέρας ἠκούσαμεν) ζωηλάξεως· τὰ δ' ἐν μέρει διατάγματα κατὰ τὴν τῆς γραφῆς ἀκολουθίαν νῦν ἐπισκεπτέον. Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τοῦ γελωμένου παρὰ πολλοῖς· γελᾶται δ' ἡ τῶν [b] γεννητικῶν ἀφαίρεσις, πρᾶγμα ἀπαιδαγώγητον ἀπὸ μειρακίων καὶ παρ' ἑτέροις ἔθνεσι, καὶ μάλιστα τῷ [c] Αἰγυπτιακῷ, ὃ καὶ πολυανθρωποτάτου [d] καὶ ἀρχαιοτάτου εἶναι δοκεῖ. Παρ' ὃ καὶ προσῆκον ἦν παιδικὴν χλεύην μεθεμένους, φρονιμώτερον καὶ σεμνότερον ἀναζητῆσαι τὰς αἰτίας, ὧν χάριν ἐκράτησεν ἔθος, καὶ μὴ προεξαναστάντας καταγινώσκειν μεγάλων ἐθνῶν ἀκρίτως· λογιζομένους ὡς οὐκ εἰκὸς τοσαύ-

p. 810.

* Poſtquam Noſter de Decalogo in genere ejuſque decem capitibus diſſeruiſſet, jam ad leges particulares deſcendit, quæ ad capita iſta referuntur. Merito igitur libellus hicce cum quinque ſequentibus, de Monarchia, Sacerdotibus, & Sacrificiis, &c. librum de Decalogo excipit, cum primi Præcepti generalis leges ſpeciales contineat; ad fidem enim unius Dei refertur iſta cultus ratio quam ipſe ſacris & ceremoniis inſtituit. Confirmatur hoc ex titulo hujus libelli in Codice Mediceo, ſic enim ibi ſcriptum, Περὶ τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν ἔιδει νόμων, εἰς Β. κεφάλαια τῶν δέκα λογίων· τό τε μὴ νομίζειν ἕξω ἑνὸς θεὸν ἑτέρους αὐτοκρατῆς καὶ τὸ μὴ χειροτμητὸν θεὸν πλάσειν (melius forſan θεοπλαστεῖν.) Περιτομή. Unde liquet Nos hos de legibus ſpecialibus libros in ſuum ordinem reduxiſſe, qui in Editis minè fuit turbatus; ibi enim libri de Præcepto primo in ultimo ſunt loco poſita. Quod vero Euſebius Eccleſ. Hiſt. lib. ii. c. 18. ſcribit, περὶ τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν ἔιδει νόμων,—κ. β. γ. δ. horum primus non intercidit, quod Viris Doctis viſum, ſed eſt hic ipſe libellus de quo agimus, cui tamen inſuper annectendi quinque ſequentes, qui quamvis in totidem titulos diſtribuantur, pro uno ſolum libro ſunt habendi.

[a] προτέρας] Scil. libro de decem præceptis. Unde obiter aſtruitur ordinis ratio quem ſequitur.

[b] γεννητικῶν] Ita MSS. pro γονητικῶν in Editis.

[c] Αἰγυπτιακῷ] Ægyptiis circumciſionem fuiſſe ſolennem viris doctis notiſſimum, hujus vero ritus eos primos autores fuiſſe docet Herodotus Euter. c. 35. Haud dignus cui ſoli fides habeatur, de quo præter Gellium lib. iii. c. 10. Strabon. Geograph. lib. xvi. Diod. Sic. lib i. Sic Joſeph lib. i. cont. App. Ἕως μὲν Ἑλλήνων τὸ τοῖς πρώτοις ψευδόμενον ἐπιδείκνυσιν—Ἡρόδοτος γὰρ φάσκει. Idem ibid. Μανέθων δὲ πολλὰ τῶν Ἡρόδοτον ἐλέγχει τὴν Αἰγυπτιακῶν ὑπ' ἀγνοίας ψευδόμενον. Non dudum apud iſtos invaluiſſe hunc ritum, nec ante Iſraeliticæ captivitatis tempora, admodum probabile eſt. Nondum fuiſſe circumciſos docent Prophetæ Jeremias ix. 25. & Ezek. xxxi. 18. Huc refer Artapanum apud Euſeb. Præp. Evangel. lib. xii. c. 28. Orig. cont. Celſ. lib. i. p. 17. Theodoret. qu. 3. in Exod. & ſer. 1. de Fide p. 467. Philonemque ſupra lib. i. de Vitâ Moſis. Id ſingulare de Ægyptiis narrat Ambroſius de Abrah. lib. ii. quod Fœminas etiam circumcidant. Quod etiam proditum à Strabon. Geograph. lib. xvii. Vide Veſting Anatom. c. 6. Paul. Æginet. lib. vi. c. 70. Leonem African lib. viii. Chardin. Iter. ad Perſas p. 3. & Huetii notas ad Origen. p. 5.

[d] καὶ ἀρχαιοτάτου] Addidi ex Cod. Med. Ibidem etiam ſcribitur, φιλοσοφώτατον

τας

τας μυριάδας καθ' ἑκάστην ἡμέραν [e] ἀποτέμνεσθαι, μὴ χαλεπῶν ἀλγηδόνων ἀκριβῶς πειραζόντας τὰ ἑαυτῶν καὶ τὰ τῶν οἰκειοτάτων σώματα· πολλὰ γὰρ εἶναι τὰ προφέροντα τὴν [f] εἰσαγωγὴν τῶν παλαιῶν διατηρεῖν καὶ θεραπεύειν, τὰ δ' ἀνωτάτω τέτταρα. Ἓν μέν, χαλεπῆς νόσου καὶ δυσιάτου πάθους ἀπαλλαγήν, ἣν ἄνθρακα καλοῦσιν, ἀπὸ τοῦ καίειν ὀνομάζομεν, ὡς οἶμαι, ταύτης τῆς προσηγορίας τυχόντα, ἥτις εὐκολώτερον πῖς τὰς ἀκροποσθίας ἔχουσιν ἐγίνετο. Δεύτερον, τὴν δι' ὅλου τοῦ σώματος [g] καθαρότητα πρὸς τὸ ἁρμόττειν τάξει ἱερωμένῃ. Παρ' ὃ καὶ ξυρῶντα τὰ σώματα προσυπερβάλλοντες οἱ ἐν Αἰγύπτῳ τῶν [h] ἱερέων· ὑποσυλλέγεται γὰρ καὶ [i] ὑποσύλλεσθαι καὶ θέλει καὶ προσθίαις ἵνια τῶν ὀφειλόντων καθαίρεσθαι. Τρίτον δέ, τὴν πρὸς καρδίαν ὁμοιότητα τοῦ περιτμηθέντος μέρους· εἰς γὰρ γένεσιν ἄμφω παρεσκεύασται. Τὸ μὲν γὰρ ἐγκάρδιον πνεῦμα, νοημάτων, τὸ δὲ γόνιμον, σπέρμα ζώων. Ἐδικαίωσαν γὰρ οἱ πρῶτοι τῷ ἀφανεῖ καὶ κρείττονι, δι' p. 61. ὃ καὶ τὰ νοήματα ζωίσαν), τὸ ἐμφανὲς καὶ ὁρατὸν, ᾧ τὰ αἰσθητὰ γυναῖα πέφυκεν, ἐξομοιῶσαι. Τέταρτον δὲ καὶ ἀναγκαιότατον, τὴν πρὸς πολυγονίαν [ii] παρασκευήν. Λέγεται γὰρ ὡς ὁδοῦ τὸ σπέρμα, μήτε σκιδνάμενον, μήτε περιῤῥέον εἰς τὰς τῆς προσθίας [k] ὡς ἦλθε κόλπους· ὅθεν καὶ τὰ [l] περιτεμνόμενα τῶν ἐθνῶν πολυγονώτατα καὶ πολυανθρωποτάτα εἶναι. Ταῦτα μὲν δὴ εἰς ἀκοὰς ἦλθε τὰς ἡμετέρας, ἐξαιρεθέντα παρὰ θεσπεσίοις ἀνδράσιν, οἳ τὰ Μωσέως ἀπαρέρτως [m] διηρμήνευσαν. Ἐγὼ δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ σύμβολον ἡγοῦμαι τὴν περιτομὴν δυεῖν τοῖν ἀναγκαιοτάτοιν· ἑνὸς μέν, ἡδονῶν [n] ἐκτομῆς, αἱ καταγηθύουσι ψυχήν. Ἐπειδὴ γὰρ τὰ νικητήρια φέρεται τῶν ἐν ἡδοναῖς φίλτρων ἡ ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα ξυνουσία, τὸ ὑπηρετοῦν τοιούτοις ὁμιλίαις ὄργανον ἀκρωτηριάζειν ἔδοξε τοῖς νομοθέταις· αἰνιττομένοις ἐκτομὴν περιττῆς καὶ πλεοναζούσης ἡδονῆς, ἀπὸ μιᾶς, ἀλλὰ διὰ μιᾶς, τὴν βιαστικωτάτης καὶ τῶν ἄλλων ἁπασῶν· ἑτέρου δέ, τοῦ γνῶναί τινα ἑαυτὸν, καὶ τὴν βαρεῖαν νόσον, τὴν οἴησιν ψυχῆς, ἀπώσασθαι. Ἔνιοι γὰρ ὡς ἀγαθοὶ ζωοπλάσται, ζῶον τὸ κάλλιστον, ἄνθρωπον ἠύχησαν δυάσι δημιουργεῖν, καὶ φυσηθέντες ὑπ' ἀλαζονείας ἑαυτοὺς ἐξεθεώ-

vitate, animadvertentes haud esse verisimile in omni sæculo *temere* circumcidi tam multa hominum millia, perferreque cruciatus mutilationis in suis & charissimorum pignorum corporibus; imò esse causas permultas quæ suadeant hoc priscorum institutum tueri & conservare, sed quatuor præcipuas. Unam, ut caveatur morbus gravis & curatu difficilis, quem vocant *carbunculum*, ab urendo, ut opinor, cum inflammatione sic appellatum, qui *morbus* præputiatis facilius innascitur. Alteram, ob integram corporis puritatem, qualis congruit sacerdotali ordini; quamobrem etiam summâ cum curâ radunt corpora Ægyptii sacrifici: quæ enim expurgari debent sordes collectæ, sub pilis & præputiis hærent. Tertiam, quod cordis similitudinem quandam habeat circumcisa hæc particula: ambæ enim generationi serviunt. Est enim spiritus in corde habitans notionum organon, sicut & animalium genitalia. Ideo Prisci æquum censuerunt occultæ illi potiorique parti ceu fonti sensuum animi, adsimilare hanc visibilem, unde sensibilia generantur. Quarta porrò causa eaque summe necessaria, est cura fœcunditatis & numerosæ sobolis. Aiunt enim, ita semen recta ejaculari integrum, nec diffluens per sinus præputii: & ideo circumcisas gentes fœcunditate pollere effeque populosissimas. Hæc sunt quæ ad aures meas pervenerunt, tradita per manus à divinis viris, qui Mosis placita diligenter investigârunt. Equidem præter jam dictas rationes per circumcisionem significari arbitror duo quædam valde necessaria: unum, excisionem voluptatum quæ mentem fascinant. Quoniam enim inter omnes voluptatum illecebras principatum tenet viri congressus cum muliere, instrumentum his congressibus serviens Legislatores mutilari jusserunt: innuentes resecandam voluptatem nimiam, non unam tantum hanc, sed omnes per unam vehementissimam subindicantes. Alterum verò, quo moneantur se ipsos nosse, & abjicere arrogantiam, gravem morbum animæ. Quidam enim velut præclari fictores, jactant se posse hominem animalium pulcherrimum producere, & inflati

[e] ἀποτέμνεσθαι] Melius forsan περιτέμνεσθαι. Ibidem vide annon deest μάτην, ad loci sensum.

[f] εἰσαγωγὴν] MSS. idque, ut videtur, rectius, εἰσήγησιν. Mox, pro τυχόντα scribendum videtur τυχόντα, scil. ἄθεκα. Item ὅσις pro ὅτις.

[g] καθαρότητα] MSS. καθαιρεότητα. Item ἅρμοττον.

[h] ἱερέων] Barnab. epist. c. 32. καὶ μὴν περιτέμνεται ὁ λαὸς οὗτος ἐφεξῆς· ἀλλὰ καὶ πᾶς Σύρος ἢ Ἄραψ, καὶ πάντες οἱ ἱερεῖς τῶν εἰδώλων. Item Josephi. lib. ii. cont. App. c. 13. Origen. in Jerem. hom. 5. Clem. Alex. Strom. i. p. 354. Epiphan. Hær. 30. Ambrosi. ad Constant. ep. 72. & Hieron. Comm. in Galat. c. iv.

[i] ὑποσύλλεσθαι] Apparet in voce Tautologia. Sic vero videtur locus restituendus, ὑποσύλλεται γὰρ ἅμα θέλει.

[ii] παρασκευήν] Sic MS. Med. pro καλασκευήν.

[k] ὡς ἦλθε] Deest in Cod. Med. videturque redundare.

[l] περιτεμνόμενα] Ita MSS. pro τεμνόμενα.

[m] διηρμήνευσαν] MSS. διηρδίνησαν.

[n] ἐκτομῆς] Huc videtur respicere Cyrillus in Collectan. p. 23. λέγει περιτομὴν ὡς ζυμώδη τοῦ ἁμαθῆ τοῦ ψυχῆς σκάλωσι περιτέμνεσθαι λέγοντος. Καὶ ἐπεὶ ἡ ἀκρασία ἡδωνικὴ μοχθηρία ἐστὶ, περίττωμα τοῦ περιττοῦ ἡδονῆς ἀποτίθεσθαι προστάττει. Idem lib. x. cont. Julian. p. 353. τὸν γὰρ σκληρὸν ἐπιθυμιῶν τε καὶ ἡδονῶν—ἀπεμπολῶν (forsan ἀποδυλλῶν vel ἀποτομῶν) ἐκπαιδεύεται. Vide Maimoniden More Nevoch. part. iii. c. 49.

hac

hac ſuperbia gerunt ſe pro diis, vero autore generationis Deo diſſimulato; cum tamen eum errorem, conſideratis aliis quibuſcum verſantur, potuiſſent corrigere. Multi enim ſunt inter eos viri ſteriles, (infœcundæ etiam mulieres multæ,) qui ex congreſſibus imbecillibus conſenuerunt in orbitate. Hæc igitur prava opinio excidenda eſt ex anima, ſicut & cæteræ quæcunque pietati repugnant. Verum de his hactenus: nunc vertendus eſt ſtylus ad leges ſpeciatim proditas, ac primum ad eas quibus debetur initium, de monarchia proditas.

σαν, [o] ὡς ἀληθῶς ὄντα αἴτιον γενέσεως, θεὸν, ὑποκαλυψάμενοι· καίτοιγ' ἐκ τῶν ζωόντων ἐπανορθώσασθαι τὴν ἀπάτην δυνάμενοι. Πολλοὶ μὲν γὰρ παρ' αὐτοῖς εἰσὶν ἄνδρες ἄγονοι, [p] πολλαὶ δὲ καὶ γυναῖκες, αἳ ἀτελεῖς αἱ ὁμιλίαι καταγηρασάντων ἐν ἀπαιδίᾳ. Ποτηρὸν δὲ δόξαν ἐκμιγτέον τῆς διανοίας, καὶ τὰς ἄλλας ὅσαι μὴ φιλέθεοι. Τούτων μὲν ἐν τέρμα τοσοῦτα· τρεπτέον δ' ἤδη τὸν λόγον ἐπὶ τὰς ἀρχὰς νόμων, καὶ πρώτων γ' ἀφ' ὧν ἄρχεσθαι καλὸν, τὰς περὶ μοναρχίας ὁρμοθέτας.

[o] ὡς] Reſtitui ex MSS.

[p] πολλαὶ δὲ] Hæc reſtitui ex MSS. è quibus etiam repoſui, ὁμιλαὶ καταγηρασάντων. In Editis ſcriptum, ὁμιλίαι καταγορασάντων.

* ΠΕΡΙ

* ΠΕΡΙ

# ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ.

## ΛΟΓΟΣ Α.

DE

# MONARCHIA.

## LIBER PRIMUS.

p. 812. ΤΙΝΕΣ [a] ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας ὑπέλαβον εἶναι θεοὺς [b] αὐτοκράτορας, οἷς τὰς τῶν γινομένων ἁπάντων αἰτίας ἀνέθεσαν. Μωσεῖ δὲ ὁ κόσμος ἔδοξεν εἶναι καὶ γεγονὼς, καὶ καθάπερ πόλις ἢ μεγίστη, ἄρχοντας [c] δὲ ἔχουσα καὶ ὑπηκόους· ἄρχοντας μὲν τοὺς ἐν ἀέρι πάντας ὅσοι [d] πλάνητες καὶ ἀπλανεῖς ἀστέρες· ὑπηκόους δὲ, τοὺς μετὰ σελήνην ἐν [d] ἀέρι φερομένους φύσεις. Τοὺς δὲ λεχθέντας ἄρχοντας οὐκ αὐτεξουσίους, ἀλλ' ἑνὸς τοῦ πάντων πατέρος ὑπάρχους, ἃ μιμουμένους τὴν ἀπουσίαν καλῶς θεῖν, προθυμουμένους μετὰ δίκης καὶ νόμου ἕκαστον τῶν γεγονότων· τοὺς δὲ μὴ βλέποντας τὰ ἀποδεδηκότα ἡνίοχον, τοῖς ὑπεζευγμένοις ὡς αὐτάρκοις τὰ ἐν κόσμῳ γινομένων ἀνάψαι τὰς αἰτίας. Ὧν τὴν ἄγνοιαν ὁ ἱερώτατος νομοθέτης εἰς ἀπιστίαν μεθαρμόζει, λέγων ὧδε· Μὴ ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ πᾶν τὸ κόσμον τοῦ οὐρανοῦ, πλανηθεὶς προσκυνήσεις αὐτούς. Εὐθυβόλως πάνυ καὶ καλῶς πλάνον εἶπε τὴν τῶν εἰρημένων ὡς θεῶν ὑποδοχήν. Οἱ γὰρ ἰδόντες ἡλίου μὲν [f] προόδους καὶ ἀναχωρήσεσι τὰς ἐτησίους ὥρας ζωισαμένας, ἐν αἷς αἱ

QUIDAM ſolem & lunam cæteraque ſidera crediderunt eſſe Deos rerum Dominos, ad quos omnium quæ fiunt cauſas retulerunt. Atqui Moſi viſum, mundum & creatum eſſe, & more amplæ civitatis magiſtratus habere ac ſubditos: magiſtratus, quotquot in cœlo ſidera vel fixa vel erratica: ſubditorum verò loco, naturas quæ lunam inter & terras degunt in aere. Cæterum dictos magiſtratus non eſſe plenæ poteſtatis, ſed ſubpræfectos unius patris rerum omnium, ad cujus imitationem regimen præclarè exequi, juſte legitimeque quicquid ortum eſt, adminiſtrantes; ſed quoſdam ſummum illum rectorem non animadvertentes, inferioribus iſtis, quaſi poteſtatis ſummæ eſſent, cauſas rerum tribuere. Quorum ignorantiam ſanctiſſimus legiſlator caſtigat verbis his: *Cave ne conſpicatus ſolem, lunam, ſidera, omneque cœli ornatum, errans adores ea.* Deut. iv. 19. Recte admodum & pulchre errorem vocat, divinum cultum rerum ſupradictarum. Nam quidam animadvertentes ſolis acceſſibus ac receſſibus confici anni tempeſtates, quibus animalia,

* Libellus hicce eſt præcedentis continuatio, pertinetque ſimiliter ad primum Decalogi præceptum, de uno Deo colendo. In Codice Mediceo ſequitur ordine continuo nulla etiam diſtinctione appoſitâ; ſolummodo nota hæc in margine adjicitur, περὶ Μοναρχίας νόμοι.

[a] ἥλιον] Vetus iſte error ſidera colendi, mortalibus inolevit. Cujus multa exempla extant in libris ſacris, præcipuè vero Job. xxxi. 26. Euſeb. Præp. Evangel. lib. i. c. 6. φαίνονται μοι οἱ πρῶτοι τῶν ἀνθρώπων τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα τιμῶντες θεοὺς ἡγεμόνας, ὥσπερ νῦν πολλοὶ τῶν Βαρβάρων, ἥλιον καὶ σελήνην, &c. Vide autem Platonem in Cratylo p. 397. Origen. Comm. in Joh. p. 48. Theodoret. ſerm. 2. de Fide, &c. Citatur vero hicce locus ab Euſeb. Præp. Evangel. lib. xiii. c. 8. qui tamen doctiſſimi Vigeri fugit induſtriam.

[b] αὐτοκράτορας] Scribe αὐτοκρατεῖς, ſicut ſupra p. 752, & infra p. 813.

[c] δὲ] Deeſt MSS. Melius τε.

[d] ἀέρι] Additur in Cod. Med. καὶ, & apud Euſeb.

[f] προόδους] Melius πρησέδους· ſic Euſebius. Ibid. Noſter quoque lib. de Leg. Spec. p. 806. ἡλίου πρησιόντος, &c.

ſtirpes, fruges, certorum temporum orbibus proveniant, lunam vero miniſtram ſolis & vicariam, ut quæ noctu præſit rebus quibus ſol interdiu, alias item ſtellas ex quodam quaſi affectu erga terreſtria multum conferre ad *univerſi* conſervationem, in errorem inducti ſunt inexplicabilem, ſuſpicati nullos eſſe Deos præter hos. Quòd ſi ſtuduiſſent per rectam viam incedere, vel ſtatim didiciſſent, quòd quemadmodum ſenſus miniſtri mentis ſunt, ſic & ſenſibiles iſti magiſtratus miniſtri ſunt illius intelligibilis, contenti cenſeri ſe in ſecundo ordine. Ridiculum autem eſſet opinari, mentem in nobis, cum ſit parva & inviſibilis, præeſſe inſtrumentis ſenſuum: Illam verò Mentem univerſi maximam perfectiſſimamque non regum eſſe regem, inviſibilem viſibilium. Ergo credendum eſt omnes illos Deos qui in cœlo percipiuntur ſenſibus, non eſſe Deos juris liberi & pleni, ſed ſubpræfectorum tenere ordinem, ſic natura factos ut ſint obnoxii, quamvis propter virtutem eximiam ad examen non vocati. Itaque tranſcenſa per cogitationem omni viſibili eſſentia, pergamus ad cultum illius ſempiterni & inviſibilis quique ſola mente percipitur; qui non ſolum Deus eſt Deorum intelligibilium & ſenſibilium, verum etiam rerum cunctarum opifex. Quòd ſi quis cultum qui ſempiterno conditori debetur, alteri juniori aut creato tribuat, inter inſanos referendus eſt ac impietatis ſummæ reos.

Sunt item quidam qui aurum argentumque ſtatuariis, quaſi Deos fingere ſcientibus, ſuppeditant; hi mox acceptam rudem materiam, exemplar mortale imitati, in Deos (quod eſt abſurdiſſimum) effinxerunt; faniſque conſtructis & dedicatis altaribus, ſacrificiis & pompis, & cæteris ritibus atque ceremoniis curâ maximâ exquiſitis coluerunt; ſacerdotibus & ſacerdotiſſis religioſam ſacrorum pompam ſtudioſè adaugentibus. Id rerum pater vetat prædicens: *Non facietis vobis Deos aureos & argenteos:* tantum non expreſſè docens, ne ex alia quidem ulla materia Deos manu faciendos eſſe, quando præcipuis duabus interdicitur: argentum enim & aurum primatum in metallis obtinent. Verum præter literalem præcepti ſenſum, videtur mihi ſubeſſe hic & aliud præceptum utile moribus; avaros valde arguens undecunque argentum & aurum

Exod. xx. 23.

ζώων καὶ φυτῶν καὶ καρπῶν γνήσεις [g] ὡρισμένων χρόνων περιόδοις τελεσφορεῖν). Σελήνην δ' ὑπηρέτην καὶ δεξιόχον ἡλίου νυκτὸς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ προσασίαν ἀνειληφυῖαν, [h] ὧν μεθ' ἡμέραν ἥλιον· καὶ τὰς ἄλλας ἀστέρας καὶ τὴν πρὸς τὰ ἐπίγεια ζυμπάθειαν, μυρία τὰ ἐπὶ δαιμονῇ τῷ [i] παρόντος ἐνεργάσας τε καὶ δρῶσας, πλάνοις ἐπλανήθησαν ἀνηνύτοις, μόνας εἶναι τάττας θεὰς ὑποτοπήσαντες. Εἰ γὰρ ἐπαύδασαν διὰ τὴν ἀπλανεῖς βαδίζειν ὁδόν, κἂν ὀλίγοις ἔγνωσαν, ὅτι καθάπερ αἴσθησις ὑποδιάκονος νῷ γέγονε, τὸ αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ αἰσθητοὶ πάντες ὑπηρέται τῷ [k] νοητῷ ζωήσησαν, ἀγαπήσαντες εἰ δευτερείων ἐφίξον). Παγίλοιον γὰρ οἶεσθε, ὅτι νοῦς μὲν ὁ ἐν ἡμῖν βραχύταλος ὢν καὶ αἰρεσιλογος, ἡγεμὼν τῶν αἰσθητικῶν ὀργάνων ἐστίν· ὁ δὲ τοῦ Παντὸς, ὁ μέγιστος καὶ τελεώταλος, οὐχὶ βασιλεὺς βασιλέων εἶναι πέφυκε, βλεπομένων δὲ βλεπόμενος. Πάντας οὖν [l] ὅς κατ' ὀρανὸν αἴσθησις ἐπισκοπεῖ, θεοὺς αὐτοκρατεῖς δὲ νομιστέον, τὴν ὑπάρχων τάξιν εἰληφότας, ὑποδυθμίους μὲν φύσει γεγονότας, ἕνεκα δ' ἀρετῆς [m] ἀδυθμίων οὐκ ὑφίξοντας. Ὧν ὑπερβαίνες τῷ λογισμῷ πᾶσαν τὴν ὁρατὴν ὐσίαν, ἐπὶ τὴν τοῦ [n] ἀϊδίου καὶ ἀοράτου καὶ μόνῃ διανοίᾳ καταληπτοῦ τιμὴν ἴωμεν· ὃς δὲ μόνος θεὸς θεῶν ἐστι νοητῶν τε καὶ αἰσθητῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων δημιουργός. Ἐὰν δέ τις τὴν τοῦ ἀϊδίου καὶ ποιητοῦ θεραπείαν ἄλλῳ προσνέμῃ, νεωτέρῳ ἢ γενητῷ, φρενοβλαβὴς ἀναγεγράφθω, καὶ ἔνοχος ἀσεβείᾳ τῇ μεγίστῃ.

Εἰσὶ δέ τινες οἳ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἀνδραποδιστοῖς ὡς θεοπλαστεῖν ἱκανοῖς παρίδοσαν· οἳ λαβόντες ἀργυρᾶ ὕλαν, ἀνητῷ παραδείγματι προσχρησάμενοι, τὸ παραλογώταλον, θεοὺς, ὅσα τῷ δοκεῖν, ἐμόρφωσαν, καὶ νεὼς καταστησάντες καὶ ἱδρυσάμενοι βωμοὺς ἐθείμανλο, θυσίαις τε καὶ πομπαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις ἱερουργίαις τε καὶ ἁγιστείαις ἐπιμελῶς πάνυ καὶ περφρονισμένως γεραίρεσιν, ἱερέων καὶ ἱερειῶν τε περὶ ταῦτα τύφον ζημνοποιήσαντες, ὡς [o] ἔνι μάλιστα. Οἷς ὁ τῶν ὅλων πατὴρ προαγορεύει λέγων, Οὐ ποιήσετε [p] ὑμῖν θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς· μονονουχὶ ἄντικρυς ἀναδιδάσκων, ὅτι οὐδ' ἐξ ἑτέρας ὕλης χειρόκμηλον οὐδὲν ἐπαρκέσαν θεοπλαστήσετε, δύο κωλυθέντες [q] ἐκ τῶν ἀρίστων· ἄργυρος μὲν καὶ χρυσὸς, τὰ πρωτεῖα τῶν ἐν ὕλαις φέρουσι). Δίκαια γὰρ τῆς ῥητῆς ἀπαγορεύσεως, καὶ ἕτερον αἰνίττεσθαί μοι δοκεῖ τὸ πρὸς ἠθοποιΐαν μάλιστα ζωηρεύων· διελέγχων οὐδὲ μετρίως τὰς φιλοχρη-

p. 813.

[g] ὡρισμένων] Sic MSS. & Euſeb. Editi ὡρισμένων.
[h] ὧν] Melius ὡς, vel ſcribe ἥλιος ex Euſebio.
[i] παρόντος] Omnino ſcribe πάντας ex Euſebio.
[k] νοητῷ] Ita MSS. pro νοῦ ſicut & Euſebius. Item καθίσησαν. Forſan vero poſt αἰσθητὰς deeſt θεοὺς.
[l] ὅς] Sic MSS. pro τοὺς. Item εἰληφότας ex Euſebio. Editi εἰληχότας.
[m] ἀδυθμίων] MSS. ἀδυθμάς.
[n] ἀϊδίου] Ita MS. Med. pro ἀειδοῦς. Inſignis vero erat

ταωλογία & Philone indigna, ἀειδοῦς καὶ ἀοράτου. Vox iſta frequenter de Deo à Philone uſurpatur. Vide mox infra, & p. 814.
[o] ἔνι] Sic MSS. pro ἴσως. Mox vero pro προαγορεύει melius ſcribitur, ἀπαγορεύει. Sequitur enim δίκαια ῥητῆς ἀπαγορεύσεως.
[p] ὑμῖν] MS. Med. μετ' ἐμέ. Textus Bibliorum ὑμῖν αὐτοῖς.
[q] ἐκ] Delendum videtur.

μάτας,

μάτως, οἱ παλαχίθεν ἀργύριον μὲ καὶ χρυσίον ἐκπορίζεσι, τὸ δὴ πορφυρῆν ὡς ἄγαλμα θεῖον ἐν ἀδύτοις θησαυροφυλακοῦσιν, ἀγαθῶν αἴτιον καὶ τῆς εὐμπάσης εὐδαιμονίας τοῦτ' εἶναι νομίζοντες. Καὶ ὅσοι μὲ[r] τῶν ἀπόρων κεκρατέως) χαλεπῇ νόσῳ, φιλαργυρίᾳ, οὐκ ἔχοντες ἴδιον πλοῦτον ὃν θεραπείας [f] ἀξιώσωσι, τὰ τῶν πλησίον τεθηπότες καὶ προσκυνοῦντες, ἕωθεν εἰς τὰς τῶν πρωϊσταζόντων οἰκίας [t] ἀφικνοῦνται), καθάπερ εἰς ἱερὰ μέγιστα προσελθόμενοι, καὶ ταγαθὰ παρὰ τῶν δεσποτῶν ὡς θεῶν αἰτησόμενοι. Πρὸς ὃς καὶ ἐν ἑτέροις φησὶν, Οὐκ ἀκολουθήσετε εἰδώλοις, καὶ θεοὺς χωνευτοὺς οὐ ποιήσετε· διὸ συμβόλων ἀναδιδάσκων, ὅτι πλούτῳ τιμὰς ἀπονέμειν ἰσοθέους οὐ προσήκει. Πλοῦτος γὰρ αἱ πρόσκαιροι ὕλαι, χρυσὸς καὶ ἄργυρος, [x] χρῆσις πεφύκασιν, αἷς ἀκολουθοῦσιν οἱ πολλοὶ, τὰ τοῦ λεγομένου τυφλοῦ πλούτου μόνα ἢ μάλιστα εὐδαιμονίας αἴτια νομίζοντες. Τὰ δέ ἐστιν [y] ἃ φησιν εἴδωλα, σκιαῖς ἐοικότα καὶ φάσμασι, οὐδενὸς ἠρτημένα ἐχυροῦ καὶ βεβαίου. Φέρεται γὰρ τρόπον τινὰ μανίᾳ οὐσάτου, τροπαῖς [z] καὶ μεταβολαῖς παντοίαις ἐκδεχόμενα. Σημεῖον δὲ τοῦτο ἐναργέστατον· μὴ [a] προσλαβόντων ἐξαπιναίως ἐστὶν ὅτε προσίπτη· παγίως ἐνειλῆφθαι νομιζόντων, πάλιν [b] ἀπεδήμησε. Καὶ ὅτε μὴν πάρεστι, καθάπερ τὰ διὰ τῶν κατόπτρων εἴδωλα φαντάζεται, τοῖς αἴσθησιν ἐξαπατῶντα καὶ καταγοητεύοντα, καὶ ὡς ἂν ὑφεστηκότα [c] καὶ μὴ ὑποφαίνοντα. Καὶ τί δεῖ τῶν ἀνθρώπων πλοῦτον ἢ τύφον ὃν ἀναζωγραφοῦσιν αἱ χεναὶ δόξαι, δηλοῦν, ὡς ἔστιν ἀβέβαιον· ἤδη γάρ τινες καὶ τἄλλα πάντα ζῶα καὶ φυτὰ, ὧν γένεσίς ἐστι καὶ φθορὰ, συνεχῶς μὴ φασι καὶ ἀπαύστως ῥεῖσθαι, τὸ δ' ἀπορροίας ἀδηλοτέραν αἴσθησιν εἶναι, ἀεὶ νικώσης τὴν σὺν τοῖς [d] φύσιν ὀξύτητον τοῖς δι' ὄψεως ἀκριβοῦν προσβολήν. Ἀλλ' οὐ μόνον πλοῦτον καὶ δόξα καὶ τὰ τοιαῦτα εἴδωλα [e] ἀμήνα, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι ἀπάται αἳ μυθογράφοι διαπλάσαντες [f] ἐξετύφωσαν, ὑπεισελθοῦσαι τὰς ψευδεῖς δόξας καὶ τὴν ἀληθείας, θεοὺς καινοὺς ὥσπερ ἀπὸ μηχανῆς εἰσαγαγόντες, ἕνεκα τοῦ [g] μὴ τὸ αἰδίου καὶ ἄνω ὅλως λήθην ἐμβαθυνθῆναι· πρὸς δὲ τὸ ὑπαγάγωγον, μέλεσι καὶ ῥυθμοῖς καὶ μέτροις ἐνηρμόσαντο [h] ψευδεῖς, νομίσαντες ῥᾳδίως καταγοητεύσειν τοὺς ἐντυγχάνοντας. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πλασικὴν καὶ ζωγραφίαν ζωεργὸν τὴν ἀπάτης προσ-

sibi quærentes, nummosque tanquam numen recondentes in penetralibus, quos bonorum omnium & summæ felicitatis autores existimant. Quotquot etiam ex egenis gravi morbo, divitiarum amore tenentur, cum non proprias, quas colant, habeant, ditiorum opes mirantur; quos adoraturi, mane ad ædes eorum tanquam ad sanctissima templa cursitant, bona petituri ab his quasi numinibus. Hos alibi quoque lex admonet: *Idola non consectabimini, nec facietis vobis Deos fusiles:* figurate docens, divinos honores non convenire divitiis. Celebres enim istæ materiæ divitiarum aurum argentumque fluxæ sunt naturæ, quas vulgus sectatur, illius cæci Pluti dicti *dona* vel sola vel maximè efficere felicitatem existimans: Hæc sunt quæ simulachra vocat, umbris & vanis imaginibus, nihil solidum firmumve habentibus, similia. Feruntur enim venti incerti in morem multiplicibus casibus & mutationibus obnoxia. Id verum esse argumento certissimo colligitur: quia sicut interdum repente haud sperantibus advolant, ita prius quam prehendantur, possessore illuso, rursum avolant. Atque etiam cum adsunt maxime, apparent sicut in speculis imagines, quæ sensum fallunt, & sicut res subsistentes, cum revera non maneant. Sed quid opus est fastum istum & opulentiam, quam vanæ opiniones pingunt, vanitatis coarguere? cum non desint qui existiment animalia stirpesque, & quicquid gignitur ac corrumpitur, perpetuo fluere, fluxûs vero obscuriorem esse sensum, quòd naturæ velocitatem visus quantumvis acer assequi nequeat. Nec tantùm opulentia gloriaque inanes sunt imagines, verum & reliquæ fraudes quas affinxêrunt poetæ fabulosi veritatem oppugnantes mendaciis, novis diis velut è machina introductis, ut ille verus sempiternusque oblivioni traderetur; & quo facilius allicerent, carminibus, numeris metrisque ornarunt mendacium, rati se fucum facilè facturos lectoribus. Nec hoc contenti assumpserunt in fraudis societatem pictores & statuarios, ut colorum specie figurisque

Lev. xix. 4.

p. 814.

[r] τῶν ἀπόρων] Ita scribo ex Codice Mediceo. Editi τοῖς ἀπόροις. Nonnulli Codices habent, ἴσα τοῖς ἀπόροις.

[f] ἀξιώσωσι] Melius scribitur ἀξιώσουσι. Item πλησίον.

[t] ἀφικνοῦνται] Sic MSS. Editi ἀφικνούμενοι ἔχουσι.

[x] χρῆσις] Nonnulli Codices χρῆσαι, ut referri videatur ad θεοὺς χωνευτοὺς in præcedentibus. Forsan vero reponendum ἐρῆσαι, sicut mox infra, συνεχῶς καὶ ἀπαύστως ἐρῆσαι. Isocrat. Helen. Laud. p. 218. χρυσὸς ἐρεῖς.

[y] ἃ] MS. Med. ἅ, idque melius.

[z] καὶ μεταβολαῖς] Restitui ex MSS. Ibidem scribitur ἐκδεχόμενα.

[a] προσλαβόντων] Melius προσλαβόντων. Supra p. 9. προσλαβὼν γὰρ ὁ θεὸς, &c.

[b] ἀπεδήμησε] MS. Med. ἀπεπήδησε, & sic videtur scribendum ex Contextu. Celerem enim divitiarum accessum tum fugam docere vult Autor. Ex eodem repone τὰ post καθάπερ.

[c] καὶ] Forsan τὰ, vel repone ἀφεστηκότα. Mox pro ἀναζωπυρῶσι, repone ἀναζωπυροῦσι, vel, quod magis placet, σημαποιοῦσιν. Vide lib. de Decal. p. 744. & supra p. 813.

[d] φύσιν] Omnino male. MSS. rectiùs φορὰν. Forsan autem ῥύσιν, ob præcedens ἐρᾶσαι, & sic scribi velim.

[e] ἀμήνα, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι ἀπάται αἳς] Ita reposui ex MSS. In Editis scriptum, ἀμήνοι σκιαὶ, καὶ ἄλλοι ἄπαντες οὓς, &c.

[f] ἐξετύφωσαν] Scribe ἐξετύπωσαν. Sic supra p. 813. θεοὺς, ὅσα τῇ δοκοῦσιν ἐμόρφωσαν.

[g] μὴ] Dele, deest enim in MSS. & omnino redundat.

[h] ψευδεῖς] Repone τὸ ψευδὲς, mox scribo καταγοητεύσειν ex Cod. Med. Editi καταγοητεύειν.

affabre

affabre factis & expolitis ſpectatores ineſcatos ſubigerent, injectis in principes ſenſus, viſum auditumque, laqueis, alterum captum inanimis pulchritudinibus, alterum vero ſuavi incantatione poetica, animam hâc ratione inſtabilem & inconſtantem efficientes. Propterea legiſlator non ignarus ad quantam potentiam faſtus iſte creverit, quantoque ſtipatus ſit plerorumque hominum ſatellitio, idque non ex neceſſitate ſed ſponte, veritus nequando meditatores incorruptæ veræque pietatis, ab eo tanquam torrente abriperentur, profundos ſanctitatis typos in auditorum mentes imprimit & inſculpit, ne unquam deleantur confundanturve injuria temporum, perpetuoque ingerit, nunc quidem docens unum eſſe Deum, conditorem factoremque rerum univerſarum; nunc vero, illum dominari creaturis: quandoquidem vere firma conſtanſque penes ipſum ſolum eſt autoritas. Dictum eſt autem *omnes vivere quicunque Deo vero adhærent.* An non igitur feliciſſima & beatiſſima vita fuerit, unum rerum autorem antiquiſſimum colere potius, nec rege poſthabito venerari janitores ejus apparitoreſque? Talis vita ut ſempiterna & immortalis relata eſt in naturæ tabulas, iſtas vero literas in æternum unà cum mundo duraturas eſſe certum eſt.

Deut. iv. 4.

*Unde exiſtentiæ Dei notionem recipimus.*

Difficile quidem videtur quærere percipereque patrem & rectorem univerſorum, nec tamen inveſtigatio ejus defugienda. Occurrunt autem in quæſtionibus de Deo hæc duo præcipue inveſtiganda menti germane philoſophanti. Unum, an ſit Deus, propter ſectantes atheiſmum, impietatum maximam: alterum, qualis ſit, quoad eſſentiam. Horum primum non magno diſcitur negotio: ſecundum verò non ſolum difficile eſt diſcere, ſed etiam fortaſſis impoſſibile. Conſideremus autem utrumque. Opifices plerunque noſcuntur ex opificiis: quis enim inſpecta ſtatua vel tabula, non ſtatim animo concipit pictorem vel ſtatuarium? quis vero veſtibus, navibus, domibus inſpectis, non textoris, materiarii, cæmentarii notionem recipit? Ingreſſus vero quivis civitatem legibus bene conſtitutam, & in quâ res quævis præclarè adminiſtrantur, quid aliud credet quàm

ἐλαϐον, ἵνα χρωμάτων καὶ σχημάτων ἐπιστήτων εὖ δεδημιουργημένας ἰδέαις ὑπαγαγόντες τὰς ὁρώσας, καὶ τὰς ἡγεμονίδας αἰσθήσεις ὄψιν ἐκ ἀκοὴν δελεάσαντες, τὴν μὲν ἀψύχοις ἐμορφίαις, τὴν δὲ ἀφωνίᾳ ποιητικῇ ζωαρπάσωσι, τὴν ψυχὴν ἀϐέϐαιον καὶ ἀνίδρυτον [k] ταύτῃ ἀπεργαζόμενοι. Διὰ τοῦτ' ἐπιχάμβων ἐπὶ μέγα δυνάμεως προελήλυθότα τὸ τύφον, καὶ δορυφορούμενον ὑπὸ τοῦ πλείστου ϐίου τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ἐκουσίοις γνώμαις, ἀλαθηθεὶς μήποτε καὶ οἱ ζηλωταὶ τὸ ἀδεκάστου καὶ ἀληθοῦς εὐσεϐείας, καθάπερ ὑπὸ χειμάρρου [l] πεισυρῶσιν, ἐνσφραγίζεται ϐαθεῖς τύπους τῇ ψυχαῖς ἐγχαράττων ὁσιότητα, ὑπὲρ τοῦ μὴ ζυγχυθέντας ἢ ἐπιλελησθέντας ἀμαυρωθῆναί ποτε χρόνῳ· καὶ ζωηχῶς ἐπᾴδει, [m] τότε μὲν λέγων, ὅτι ὁ θεὸς εἷς ἐστι καὶ κλίσις τῶν ποιητὴς τῶν ὅλων· τότε δὲ, ὅτι κύριος τῶν γεγονότων. Ἐπειδὴ τὸ βέϐαιον καὶ πάγιον τὸ κῦρος ὡς ἀληθῶς πεῖ αὐτὸν εἶναι πέφυκε μόνον. Λέλεκται δ' ὅτι οἱ προσκείμενοι [n] τῷ ὄντι θεῷ, ζῶσι πάντες. Ἆρ' οὐχ ὅτος ἐστιν ὁ τελσμακάριος καὶ τελσϐδαίμων ϐίος, ἀγαπητικῶς ἔχειν τὴν θεραπείας τοῦ πρεσϐυτέρου πάντων αἰτίου, καὶ μὴ τοὺς ὑποδιακόνους καὶ πυλωροὺς πρὸ [o] τοῦ ϐασιλέως θεραπεύειν ἀξιοῦν; ἀθανάτου γὰρ [p] ἥδε ἡ ζωὴ καὶ μακραίων ἐν τῇ τῆς φύσεως στήλαις ἀναγέγραπται· ταυτί τε τὰ γράμματα ζωδιαιωνίζειν τῷ κόσμῳ ἀναγκαῖον.

[q] Πόθεν δ' εἶναι θεὸν λαμϐάνομεν ἔννοιαν.

Δυσέρασος μὲν ἂν καὶ δυσκαταλήπτος ἐστιν ὁ πατὴρ καὶ ἡγεμὼν τῶν συμπάντων, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἀποκνητέον τὴν ζήτησιν αὐτοῦ. Δύο δ' ἐν τῇ περὶ θεοῦ ζητήσεσι τὰ ἀνωτάτω ταῦτα ἐπαπορεῖ ἡ διάνοια τοῦ φιλοσοφοῦντος ἀνόθως· ἓν μέν, εἰ ἔστι τὸ θεῖον, ἕνεκα τῶν ἐπηϐδωσάντων ἀθεότητα, κακιῶν τὴν μεγίστην· ἕτερον δὲ, τὸ τί ἐστι καὶ τὴν οὐσίαν. Τὸ μὲν ἓν πρότερον οὐ πολὺς πόνος ἰδεῖν, τὸ δὲ δεύτερον οὐ χαλεπὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἴσως ἀδυνατον, ἐπισκεπτέον δ' ἑκάτερα. Ἀεὶ [r] τοίνυν γνωρίσματα τῶν δημιουργῶν πέφυκέ πως εἶναι τὰ δημιουργηθέντα· τίς γὰρ ἀνδριάντος ἢ γραφὰς θεασάμενος, οὐκ εὐθὺς ἐνόησεν ἀνδριαντοποιὸν ἢ ζωγράφον; τίς δ' ἐσθῆτας ἢ ναῦς ἢ οἰκίας ἰδὼν, οὐκ ἔννοιαν ἔλαϐεν ὑφάντου καὶ ναυπηγοῦ καὶ οἰκοδόμου. Παρελθὼν δέ τις εἰς πόλιν [s] εὔνομον, ἐν ᾗ τὰ τῆς πολιτείας ζαθέως καλῶς [t] διακεκόσμηται, τί ἕτερον ὑπολήψεται ἢ ὅτι ἐπιτηδεῖται ἥδε ἡ πόλις ὑπ' ἀρχόντων ὡς ἀγαθῶν;

[k] ταύτῃ] Omnino repone ταύτῃ. Item ἀπιεζασάμβρων.
[l] ἐπεισυρῶσι] MSS. Melius ἐπισυρῶσι. Item ὁσιότητα.
[m] τότε—τότε] Sic MSS. pro ποτε—ποτε.
[n] τῷ ὄντι] Textus Biblicus κυρίῳ τῷ θεῷ, ſicuti Noſter ſupra lib. de Prof. p. 458.
[o] τοῦ βασιλέως] Ita MSS. Vat. & Med. pro τῆς βασιλείας in Editis.
[p] ἥδε ἡ—μακραίων] Ita MSS. Infra quoque p. 860. τὸ δαιμονίας καὶ ζωὴ μακραίωνα.
[q] Πόθεν, &c.] Titulum hunc reſtitui ex Codice Mediceo.
[r] τοίνυν] Reſtitui ex MSS.
[s] εὔνομον] Quidni ἔννομον.
[t] διακεκόσμηται] Ita MS. Med. pro κεκόσμηται. Item mox ἐπιτηδεῖται. Editi κεχρῆται. Ex eodem ſcribo ὡς ante ἀγαθῶν.

p. 815.

ἀγαθῶν;

ἀγαθῶν; Τὸν δὲν ἀφικόμενον εἰς [v] τὴν ἀληθῶς Μεγαλόπολιν, τόνδε τ' κόσμον, καὶ θεασάμενον τὴν ὀρεινὴν καὶ πεδιάδα πλήθουσαν ζώων & φυτῶν, καὶ πολλαμῶν αὐθιγμῶν & χειμάρρων [x] φορᾶς, καὶ πελαγῶν ἀναχύσεις, καὶ διαχυσίαν αἰρ⊙, καὶ τ' ἐτησίων ὡρῶν τροπάς· εἶτα ἥλιον καὶ σελήνην, τὰς ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἡγεμόνας, καὶ τὰς τ' ἄλλων πλανητῶν τε καὶ ἀπλανῶν & τᾶ σύμπαν⊙ ἀεροῦ περιπολήσεις καὶ χορείας, οὐκ εἰκότως μᾶλλον ἢ ἀναγκαίως ἔννοιαν λήψεσθαι δεῖ τᾶ πατρὸς καὶ ποιητᾶ καὶ προστάτου ἡγεμόν⊙; Οὐδὲν γὰρ τῶν τεχνικῶν ἔργων ἀπαυτοματίζε⊙· τεχνιχώτατ⊙ ἢ καὶ ὁ κόσμ⊙, ὡς ὑπό τιν⊙ τῶ θεοφιλεστάτω ἀγαθᾶ καὶ τελειοτάτα πάντως δεδημιουργῆσθαι. Τᾶτον τ' τρόπον ἔννοιαν ἐλαβόμεθα ὑπάρξεως θεᾶ· [y] τῶ ἢ οὐσίαν, εἰ καὶ δυσθήρατον & δυσκατάληπτον εἶναι ξυμβέβηκεν, ὅμως καθ' ὅσον ἐνδέχε⊙, διερευνητέον. Οὐδὲν γὰρ ἄμεινον τᾶ ζητεῖν τ' ἀληθῆ θεὸν, καὶ ἡ εὕρεσις αὐτᾶ παραφύγῃ τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων· ἐπειδὴ καὶ ἡ περὶ τᾶ βέλεσθαι μαθεῖν σπουδὴ, καθ' ἑαυτῶν ἀλέκτους ἡδονὰς καὶ ἀφροσυνας ἐργάζε⊙. Μάρτυρες δ' οἱ μὴ χείλεσιν ἄκροις γευσάμενοι φιλοσοφίας, ἀλλὰ τ' λόγων καὶ τ' δογμάτων αὐτῆς ἁπλέον ἐστιαθέντες. Τούτων γὰρ ὁ λογισμὸς ὑπὸ τ' γᾶς ἄνω μετέωρ⊙ ἀρθεὶς αἰθεροβατεῖ, καὶ [z] ξυμπερπολῶν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῷ σύμπαντι οὐρανῷ τἀκεῖ πάντα γλιχόμεν⊙ ἰδεῖν, ἀμυδροτέραις [a] χρῆται τ' προσβολαῖς, ἀκράτου καὶ πολλᾶ φθέγματος ἐκχεομένου, ὡς τὸ τ' ψυχῆς ὄμμα σκοτοδινιᾶν ταῖς μαρμαρυγαῖς. Ἀλλ' οὐ μὰ τᾶτο προκαμὼν ἀπαγορεύει, γνώμῃ ἢ ἀνητήτῳ πρὸς τὸν ἐνδεχομένην θέαν ἴε⊙, καθάπερ ἐν ἄθλοις δευτερείων μεταποιούμεν⊙, ἐπειδὴ τ' πρώτων ἐσφάλη. Φαντασίας δ' [b] ἀληθᾶς δευτέρα ἐστὶν εἰκασία καὶ σχασμὸς, καὶ ὅσα εἰς τὸν τ' ἀλόγων καὶ πιθανῶν ἰδίαν ἀνάγε⊙. Καθάπερ ἂν οἷός ἐστι τ' ἀστέρων ἕκαστ⊙ κ' τὸν οὐσίαν εἰλικρινῶς, ὅτ' εἰδότες, ὅτε σαφῶς δυνάμενοι μαίνεσθαι, ζητεῖν ὅμως προθυμούμεθα, τερπόμενοι τοῖς εἰκόσι λόγοις ἕνεκα τ' φύσ[ε]ι φιλομαθᾶς· τ' αὐτὸν τρόπον καὶ τ' κ' τ' ὅλως ὄντα θεὸν ἐναργᾶς φαντασίας ἀμοιρᾶντες, ὀφείλομεν μὴ ἀπολείπεσθαι τᾶς ζητήσεως αὐτᾶ, μᾶλλον τὸν τῶν σκέψιν καὶ ἄνοδον τ' εὑρέσεως καθ' αὐτὸν τετυχηκέναι. Ἐπεὶ καὶ τὰς τοῦ

bonos magiſtratus tali civitati præeſſe? ſic qui venit in hanc veram Megalopolim, mundum videlicet, videns montana & campeſtria plena ſtirpibus & animalibus, amnium perennium & torrentium fluxus, & late effuſum mare, tum aeris temperiem viceſque annuas temporum: ad hæc ſolem lunamque noctis & diei principes, cæterorumque ſiderum vel fixorum vel erraticorum, totiuſque cœli choreas & circumvolutiones, nonne probabiliter vel potius neceſſariò notionem horum patris conditoris atque rectoris concipiet? Nullum enim artis opus ſponte provenit: mundus autem arte ſumma factus eſt, igitur dubio procul conditus eſt ab aliquo ſapientiſſimo & omnino perfectiſſimo. Hoc modo Dei exiſtentiam percipimus: nunc eſſentiam hujus, quamvis veſtigatu inventuque difficilem, tamen, quoad fieri poteſt, ſcrutari libet. Nihil enim melius quàm veri Dei inveſtigatio, etiamſi ejus inventio ſupra vires humanas ſit: quandoquidem ipſum per ſe diſcendi ſtudium incredibilem affert voluptatem ac lætitiam. Iſtud teſtantur quicunque non ſummis labris deguſtarunt philoſophiam, ſed affatim oblectati ſunt ſermonum & dogmatum ejus epulis. Etenim mens horum ſublimis à terris rapta incedit per æthera, totum cœlum cum ſole ac luna perluſtrans, quæcunque ibi ſunt ſtudioſa viſendi, hebetiore tamen utitur viſu, ex multo ſplendore effuſo eoque puriſſimo, ita ut animæ oculus nimia ejus luce perſtringatur. Nec tamen ab incepto deſiſtit præ laſſitudine, ſed invicta contentione ad contemplationem qualemcunque ſe accingit, vel ad ſecundam palmam aſpirans, ſicut in ſacris certaminibus, quando non datur primam aſſequi. Poſt veram autem & certam conceptionem conjectura ſecundum locum obtinet, & quotquot ſub ſpecioſorum & probabilium cenſum veniunt. Quemadmodum igitur, cujuſque ſtellæ qualis ſit eſſentia pura, neque ſcientes neque liquido ſcire valentes, quærimus tamen alacriter, oblectamurque rationibus veriſimilibus propter innatum diſcendi deſiderium: ad eundem modum licet illius vere exiſtentis Dei conceptum manifeſtum aſſequi nequeamus, debemus indeſinenter eum quærere; quando hæc conſideratio vel per ſe ipſa citra inventionem, res eſt ſumme ex-

p. 816.

[v] τ' ἀληθῶς μεγαλόπολιν] Sic ſcribo inverſo verborum ordine, fide Codicis Medicei. Editi, ſenſu ſane frigido, ἀφικόμενον ἀληθῶς, &c.

[x] φορᾶς] Sic MS. Med. pro τροφᾶς. Item κ' poſt αἰρ⊙.

[y] τ' ὑσίαν] Huc refer celebre illud Platonis dictum in Timæo p. 28. πατέρα δ' ἐξ ἁπάντων εὑρεῖν τε ἔργον, κ' εὑρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν. Alexand. Aphrodiſ. in Secundo, περὶ ψυχῆς. Ἔστι πολλὰ μὲν ὄντων, ἃ τ' μὲν ὕπαρξιν ἔχει γνωριμωτάτην, ἀγνωστοτάτην δ' τ' οὐσίαν ὅπερ ἔστι κίνησις κ' ὁ τόπ⊙, ἔστι δ' μᾶλλον ὁ χρόν⊙· ἑκάστη γὰρ τούτων τὸ μὲν εἶναι γνώριμον κ' ἀναμφίλεκτον, τίς δ' ποτ' ἐστιν αὐτῶν ἡ οὐσία, τ' χαλεπωτάτων ὀρεχθῆναι.

Joſeph. lib. ii. cont. App. c. 16. δυνάμεθα μὲν ἡμῖν γνώριμον, ὁποῖ⊙ δ' κατ' οὐσίαν ἐστὶν, ἄγνωστον. Vide Clem. Alexandrin. Strom. ii. p. 431. Orig. cont. Celſ. lib. vi. p. 287. Iſidor. Pel. lib. ii. ep. 297. Noſtrumque ſupra lib. de Poſterit. Cain. p. 228. & de Mutat. Nomin. p. 1045.

[z] ξυμπερπολῶν] Vide infra lib. de Sacrific. p. 859.

[a] χρῆται] Sic MS. Med. pro χρώσι δ',

[b] ἀληθᾶς] Forſan, melius, ἐναργᾶς. Sic enim mox infra, ἐναργᾶς φαντασίας ἀμοιρᾶντες. Item p. 817. τὸ τ' σᾶς φαντασίας ἐναργὲς εἶδ⊙. Mox ex Codice Mediceo, ſcribo ὅσα pro ὅσον.

petenda. Nam nec corporis oculis quiſquam vertit vicio, quòd cum non poſſint ſolem ipſum obtueri, radiorum ab eo in terram diffluentium ſplendorem extremum aſpiciunt. Quod cum reſpiceret ſanctiſſimus ſacrorum antiſtes Moſes, ſupplex precatur: *Oſtende mihi teipſum:* tantum non diſerte proclamans divinitus correptus, & Eſſe te docente mundo didici, qui me ut filius de patre, ut opus docuit de artifice; quæ porrò tua ſit eſſentia cum ſcire cupiam, qui me hoc docere poſſit in univerſo mundo invenio neminem. Oro igitur ut exorari te patiaris ab amico ſupplice, & qui ſolus potes, opem afferas. Sicut enim lux à nulla re illuſtratur, ſed ſeipſam oſtendit, ſic tu te ſolus potes oſtendere. Sit ergo venia ſi de te doceri expetens propter magiſtrorum penuriam confugere ad te audeam. Ad hæc Deus: Ardorem diſcendi probo ut meretur, cæterum quod petis, neminem natum impetrare fas eſt: Ego vero ipſe largiar, quantum accepturo convenit. Nec enim quicquid ego dare poſſum facile, id & homo poteſt accipere. Ideo cuivis mea gratia digno omnia quorum capax eſt, largior. Mei verò notitiam tantum abeſt ut natura humana capiat, ut ne totum quidem cœlum totuſve mundus poſſit eam capere. Noſce teipſum, nec ſinas te cupidine rerum quibus impar es, abripi, neque te rerum inconceſſarum amor cruciet & ſolicitet, potieris enim omnibus conceſſis. His ille auditis preces iterat: ex documentis tuis abunde perſuaſus ſum, inquit, me non poſſe manifeſtam ſpeciem tui mente concipere: oro tamen ſaltem gloriam quæ circa te eſt intueri. Gloriam vero dico poteſtates quarum ſtiparis ſatellitio, quæ hactenus ignoratæ miro me torquent cognitionis deſiderio. Tum Deus: Quas quæris poteſtates, utique intelligibiles ſunt, non viſibiles, ſicut ipſe ſum inviſibilis & intelligibilis. Intelligibiles, inquam, non quod jam intellectæ ſint, ſed quia ſi comprehendi poſſent, duntaxat mente, non ſenſibus eſſent comprehenſibiles, cum mentis nativus vigor talium rerum ſit capacior. Attamen quamvis incomprehenſibiles ſint quoad eſſentiam, tamen impreſſionem quandam & imitationem operationis ſuæ exhibent; quemadmodum apud vos ſigilla, ſi quando afferatur cera ſimiliſve materia, infinitos characteres imprimunt, ipſa tamen nulla parte ſunt mutilata, ſed eadem manent. Tales cogitandæ ſunt poteſtates, quæ mihi aſtant pro

σώματος ὀφθαλμὺς ὑδεὶς [c] αἰτιᾶται, παρ' ὅσον ἥλιον αὐτὸν ἰδεῖν ἀδυνατοῦντες, τὴν φερομένην ἀπόῤῥοιαν τῶν ἀκτίνων ἐπὶ γῆν ὁρῶσιν, ἡλιακῶν αὐγῶν ἔσχατον φέγγος. Εἰς ἅπερ ἀπιδὼν ὁ ἱεροφάντης καὶ θεοφιλέστατος Μωσῆς ἱκετεύει τὸ θεῖον, λέγων, Ἐμφάνισόν μοι σαυτόν· μονονὺ [d] κεκραγὼς καὶ βοῶν ἄντικρυς· ὅτι τῷ μὲ εἶναί σε καὶ ὑπάρχειν, διδάσκαλος ὁ ὑφηγητής μοι γέγονεν ὁ κόσμος, καὶ ὡς ὑὸς ἀναδιδάξας με πατὴρ τοῦ παιδὸς, καὶ ὡς ἔργον πρὸς τὸν τεχνίτην· τίς ἡ κατ' τὴν οὐσίαν τυγχάνεις ὤν, μανθάνειν ποθῶν, οὐδένα τούτου τοῦ μαθήματος ὑφηγητὴν ἐν οὐδενὶ τῶν τοῦ παντὸς μερῶν ἀνευρίσκω. Διὸ δέομαι καὶ πολυτελῶς προσεύχομαι τὴν ἱκεσίαν ἀνδρὸς ἱκέτου καὶ φιλοθέου, καὶ μόνον [e] σε, θεραπεῦσαι ἀξιοῦντος. Ὡς γὰρ τὸ φῶς ὑφ' ἑτέρου μὴ γνωριζόμενον, αὐτὸ ἑαυτοῦ γνώρισμά ἐστιν, οὕτω καὶ σὺ ζητοῦντά μόνον ἂν φῆναι δυνάσαιο. Διὸ ζυγγνώμης ἀξιῶ τυχεῖν, εἰ παύσῃ τοῦ διδάξαντος ἐπί σε καταφυγεῖν ἐθαῤῥήσας, πεῖσαί σοῦ πολλῶν μαθεῖν. Ὁ δὲ τὴν μὲν προθυμίαν, φησὶν, ἐπαινετὴν ὅσαν ἀποδέχομαι, τὸ δὲ αἴτημα ὑδενὶ τῶν εἰς γνῶσιν ἡκόντων ἐφαρμόζει· χαρίζομαι δ' ἐγὼ τὰ οἰκεῖα τῷ λήψομένῳ. Οὐ γὰρ ὅσα μοι δοῦναι ῥᾴδιον, καὶ ἀνθρώπῳ [f] λαβεῖν δυνατόν. Ὅθεν ὀρέγω τῷ χαρίζεσθαι ἀξίῳ πάσας ὅσας ἂν οἷός τε ᾖ δέξασθαι δωρεάς. Τὴν δ' ἐμὴν καταλῆψιν οὐχ οἷον ἀνθρώπου φύσις, ἀλλ' οὐδ' ὁ σύμπας οὐρανός τε καὶ κόσμος [g] δυνάσθαι χωρῆσαι. Γνῶθι δὴ σαυτὸν, καὶ μὴ συνεκφέρου τοῦ ὑπὲρ δυνάμιν ἐρωτικῆς καὶ ἐπιθυμίας, μηδέ σε τὸ ἀνεφίκτων ἔρως αἱρέτω καὶ μετεωριζέτω· τὸ γὰρ ἐφικτῶν οὐδενὸς ἀμοιρήσεις. Ταῦτ' ἀκούσας ἐπὶ δεύτερον ἱκεσίαν ἦλθε, καί φησι· πέπεισμαι μὲ τοῦ σαῖς ὑφηγήσεσιν ὅτι οὐκ ἂν ἴσχυσα δέξασθαι τὸ τῆς σῆς φανταστίας ἐναργὲς εἶδος· ἱκετεύω δ' ἐγὼ, τὴν γῶν σοῦ σε δόξαν θεάσασθαι· δόξαν δὲ σὴν εἶναι νομίζω τὰς σοῦ σε δορυφορούσας δυνάμεις, ὧν διαφεύγουσα ἡ καταλῆψις ἄχρι τοῦ παρόντος, οὐ μικρὸν [h] ἐνεργάζεταί μοι πόθον τῆς διανοήσεως. Ὁ δὲ ἀμείβεται καὶ φησιν· ἃς ἐπιζητεῖς δυνάμεις, εἰσὶν ἀόρατοι καὶ νοηταὶ πάντως, ἐμοῦ τοῦ ἀοράτου καὶ νοητοῦ. Λέγω δὲ νοητὰς, οὐχὶ τὰς ἤδη ὑπὸ σοῦ νῦν καταλαμβανομένας, ἀλλ' ὅτι εἰ καὶ καταλαμβάνεσθαι εἶαίτ' εἶεν, οὐκ ἂν αἴσθησις αὐτὰς, ἀλλ' ἀκραιφνὴς καὶ καθαρὸς [i] καθαλάβοι· πεφυκυῖαι δὲ ἀκαταλήπτοι κατὰ τὴν οὐσίαν, ὅμως [k] πεφαίνουσιν ἐκμαγεῖόν τι καὶ ἀπεικόνισμα τῆς αὐτῶν ἐνεργείας. Οἷαι αἱ παρ' ὑμῖν ζωγραφικαὶ, ὅταν προσενεχθῇ κηρὸς ἢ τις ὁμοιότροπος ὕλη, μυρίας ὅσας τύπους ἐναπομάττουσι, μηδὲν ἀκρωτηριασθῆναι μέρος,

p. 817.

[c] αἰτιᾶται] Ita MSS. pro ἰᾶται.
[d] καλαχθεὶς] MS. Med. καλαχθεὶς, & forſan ſic rectius.
[e] σε] Reſtitui ex MSS. Item ἑαυτοῦ pro ἑαυτῷ.
[f] λαβεῖν] Similiter Joſeph. cont. App. lib. ii. c. 23. Δεήσεις ἔτι πρὸς θεὸν ἀφ' ἧς ἀνάγκης καὶ δίκης, οὐχ ὅπως δοῦναι τὰ ἀγαθὰ, δίδωσι γὰρ αὐτὸς ἑκὼν, ἐπὶ πᾶσιν εἰς μέσον καλέσθαι, ἀλλ' ὅπως δέξασθαι δυνηθῶμεν. Vide Noſtrum ſupra lib. de Opif. p. 5. & de Somn. p. 587.
[g] δυνάσθαι] Sic MS. Med. pro δυνήσεται. Item συνεκφέρου. Editi συμπεριφέρου.
[h] ἐνεργάζεταί μοι] Ita MSS. pro ἐργάζεται.
[i] καθαλάβοι πεφυκυῖαι δὲ] Ita MS. Med. pro καταλαμβάνοιτο πέφυκεν in Editis.
[k] πεφαίνουσι] MS. Med. φαίνουσι, & ſic ſcribendum. Ex eodem ſcribo αἱ παρ' ὑμῖν.

ἀλλ'

ἀλλ' ἐν ὁμοίῳ μθύσαι. Τοιαύτας ὑπολημπίον
καὶ τὰς πρὸ ἐμὲ δυνάμεις, προπουέσας ἀπροίοις
ποιότησας καὶ μορφαὶς ἀμόρφοις, ἐ μηδὲν τ ἀιδίᾳ
φύσεως [m] μεταλλατθμόρφας μήτε μεταμόρφας. Ὀ-
νομάζυσι δ' αὐτὰς οὐκ ἀπὸ σκοπᾶ τινες τ παρ'
ὑμῖν ἰδίας, ἐπειδὴ ἕκαστον τ ὄντων [n] ἰδιοποιῦσι,
τὰ ἄτακτα τάττυσαι, καὶ τὰ ἄπειρα καὶ ἀόριστα
ἐ ἀσχημάτιστα περαίνυσαι καὶ προορίζυσαι καὶ
σχηματίζυσαι, καὶ ζυνόλως τὸ χεῖρον εἰς τὸ ἄμει-
νον [o] μεθαρμοζόμθαι. Μήτ' ἂν ἐμὲ, μήτε τινα
τ ἐμῶν δυνάμεων καὶ τὴν ἀσίαν ἐλπίσῃς ποτε
δυνήσεσθαι καταλαβεῖν· τ δ' ἐφικτῶν, ὡς ἔπον,
ἑτοίμως καὶ προθύμως μεταδίδωμι. [p] Ταῦτα δέ
ἐσιν, ὅτι τὴν τᾶ κόσμυ καὶ τ ἐν αὐτῷ καλέσαι
θέαν, ἣν ὁ σώματος ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ τῆς διά-
νοίας ἀκοιμήτοις ὄμμασι ζυμβαίνῃ καταλαμβά-
νεσθαι. Μόνῳ ὁ ζοφίας ἵμερῳ ζωοχὴς ἔσω καὶ
πυκνὸς, ἢ δογμάτων ἀοιδίμων καὶ περικαλλεσάτων
ἀναπίμπλησι τὰς φοιτητὰς ἐ γνωρίμυς αὐτῆς.
Ταῦτ' ἀκύσας, οὐκ ἐπαύσατο τ ὅπιθυμίας, ἀλλ'
ἔτι τ ὅπι τῆς ἀοράτοις πόθον [q] ἐζωπύρῃ, * * *

apparitoribus, & qualitates formaſque addunt rebus qualitate formaque carentibus, abſque ullo ſempiternæ ſuæ naturæ mutatione aut detrimento. Hæ non temere ideæ nominantur à quibuſdam veſtratibus, quia ſingula *ἰδιοποιῦσι*, hoc eſt ſuam cuique reddunt proprietatem, inordinata redigunt in certum ordinem, infinita, indeterminata, informia, formant, definiunt, terminant, & in univerſum deteriora in melius reparant. Non eſt igitur quod ſperes te quoad eſſentiam percepturum unquam vel meipſum, vel ullam è meis poteſtatibus; quorum autem capax es, libenter (ut dixi) facio tibi copiam. Hoc eſt, vocabo te ad mundi & rerum in mundo ſpectaculum, non corporis, ſed mentis pervigili comprehendendum oculo. Tu modo perge amare ſtrenuè & indefinenter ſapientiam, quæ ſuos diſcipulos explet laudatiſſimis honeſtiſſimiſque placitis. His auditis, non ab iſta cupiditate deſtitit, ſed adhuc rerum inviſibilium amorem intus fovere perſtitit, * * *

p. 818.

Καὶ πάντας τὰς ὁμοιοτρόπυς, εἴτ' ἂν φυτὰς
ἐξ ἀρχῆς, εἴτε καὶ ἐκ τᾶ μεταβάλλεσθαι πρὸς
τὸ ἀμείνω τάξιν κρείττυς γεγονότας, ἀποδέχε-
ται· τὰς μὲν, ὅτι τὸ ἀγλῶσσαν ἀ κατέλυσαν·
τὰς δ', ὅτι πρὸς [r] ἀγλῶσσαν ἠξίωσαν μεθαρμό-
σασθαι. Τέτυς δὴ καλεῖ προσηλύτυς ἀπὸ τᾶ
προσεληλυθέναι καινῇ καὶ φιλοθέῳ πολιτείᾳ, [s] οἳ
μυθικῶν μὲν ἀλογᾶσι πλασμάτων, πεῖσον δ'
ἀκραιφνᾶς ἀληθείας. [t] Ἰσοτιμίαν γὰρ ἅπασιν
ἐπηλύταις μεταδὰς καὶ χαρισάμθῳ ὅσα καὶ τοῖς
αὐτόχθοσι, παραινεῖ τοῖς πατρίδαις μὴ μόνον
αὐτὰς τιμαῖς γεραίρειν, ἀλλὰ καὶ ἐξαιρέτῳ φιλίᾳ
καὶ ζυνοίᾳ πείθῃ. Καὶ μήποτ' εἰκότως; ἀπολε-
λοιπότες, φησὶ, πατρίδα καὶ φίλυς καὶ ζυγενεῖς
δι' ἀρετὴν καὶ ὁσιότητα, μὴ ἀποιρείτωσαν ἑτέρων
πόλεων καὶ [v] οἰκιῶν ἐ φίλων, ἀλλ' ἔστωσαν ἕφε-
δροι καταφυγαὶ τοῖς πρὸς εὐσέβειαν αὐτομολᾶσι.
Φίλτρον γὰρ ἀνυσιμώταλον καὶ δεσμὸς ἄλυτος ζυνοίας
[x] ἐρωτικῆς, ἡ τᾶ ἑνὸς θεᾶ τιμή. Προσάπτει δὴ
μὴ παρ' ὅσον [y] αὐτοῖς ἰσονομίαν καὶ ἰσοτέλειαν ἐπη-
λύταις παρέχῃ καταγνώσοι τᾶ παλῳᾶ καὶ προ-
γονικᾶ τύφυ, σοφαργίᾳ χρήσασθαι καὶ ἀχαλίνῳ
γλώττῃ, βλασφημᾶντας ἃς ἕτεροι νομίζυσι θε-
ὰς· [z] ἵνα μὴ κἀκεῖνοι παρακινηθέντες, ἃ μὴ θέμις
φθέγξωνται καὶ τᾶ ὅλως ὅλυ. Ἀγνοίᾳ γὰρ τῆς

Atque omnes ſimili indole præditos, vel ſic ab initio natos, vel ex mutatione in melius meliores factos, blandè amplectitur: alteros quod nobilitatem non ſuam contaminâſſent, alteros quod ad pietatem volentes ſe convertiſſent. Proſelytos autem vocat ſive *advenas*, quod ad novam & religioſam *adveniſſent* rempublicam, quæ contemptis figmentis fabularum, veritati puriſſimæ adhæret. Omnes autem æquo jure uti voluit tam advenas quàm indigenas, veteres cives admonens ut hos novos non ſolum honorent, verum etiam eximia proſequantur benevolentia. Et merito; Cum reliquerint (inquit) patriam, cognatos amicoſque pietatis ergô ſanctitatiſque, ne excludantur ab aliis civitatibus, familiis, amicitiis, ſed pateant receptacula ad pietatem transfugientibus. Nam unius Dei cultus eſt amoris mutuæque benevolentiæ vinculum inſolubile. Exæquatis autem privilegiis jureque cum aliis civibus, propter abdicatam ſuperſtitionem traditam ſibi dudum à majoribus, non permittit effreni linguæ petulantia conviciari diis creditis falſa aliorum perſuaſione, ne & illi iritati prorumpant in voces nefarias contra Deum optimum maximum. Ex differentiæ enim igno-

[m] μεταλλατθμόρφας] Ita dictus Codex. In Editis manifeſtâ tautologiâ ſcriptum, μητ' ἰλατθμόρφας.

[n] ἰδιοποιῦσι] MSS. Melius, εἰδοποιῦσι. Sic infra lib. de Sacrific. p. 859. καθ' ἣν ἕκαστον εἰδοποιῆται. Ita Theodoret. ſer. de Mater. p. 536. τὰς ὕλας ἐργαζόμθυς ταύτας εἰδοποιῦσί τε καὶ ἀμαλύττυσι.

[o] μεθαρμοζόμθαι] Ita MSS. pro καθαρμοζόμθαι, nec eſt ſanè vox quævis Philoni uſitatior.

[p] ταῦτα] Scribe τοῦτο.

[q] ἐζωπύρῃ] Multa hic deſunt, dum tranſit Autor à Dei veri cultu ad Proſelytorum curam.

[r] ἀγλῶσσαν] MSS. ἀσέβειαν, & ſic infra p. 854. μετεχώρησαν πρὸς ἀσέβειαν.

[s] οἳ—ἀλογᾶσι, &c.] MS. Med. ἡ—ἀλογᾶσα—πεῖσι χομθή, ſic ergo ſcribe ἡ—ἀλογᾶσα—πεῖσιχομθή, ex eodem pro πολιτείας repono ἀληθείας.

[t] ἰσοτιμίαν] MS. Coiſl. Melius ἰσοτιμίας, ſed nec ſic tamen placet. Forſan ἰσονομίας ut in ſequentibus, ἰσονομίαν καὶ ἰσοτέλειαν παρέχῃ. Mox pro ὅσα repone ὡς.

[v] οἰκιῶν] Forſan οἰκείων· ſicut infra p. 825. οἰκείων ἐ συζύγων ἐ πολιτῶν.

[x] ἐρωτικῆς] Omnino repone ἑνωτικῆς· ſicut infra p. 831. φίλτρον ἑνωτικὸν ζυνοίας. Item lib. de Fortit. ἑνωτικὴ καὶ ἀδιαλύτῳ φιλίᾳ κίχρῃ, &c.

[y] αὐτοῖς] Deeſt in MSS. & omnino redundat. Mox eorum fide ſcribe χρῆσθαι pro χρήσασθαι.

[z] ἵνα] Ita MS. Med. pro ἵν.

tantia,

rantia, quippe qui à cunis ad mendacium pro veritate ſunt inſtituti, idque etiamnum habent inſitum, *facilè* delinquent. Qui autem è civibus omiſſo unius Dei cultu, pietatis & ſanctitatis maximè neceſſariam ſtationem deſerunt, plectendi pœna ultima, quòd tenebras præponant luci clariſſimæ, & data opera mentem excæcant quæ poterat verum cernere. Eſt vero hoc quoque præclarum, omnibus qui virtutem ardentiore ſtudio proſequuntur, licere ſtatim nullâ injectâ morâ pœnas ſua manu exigere, non expectato aſſenſu ſenatus & judicum, imò ne delato quidem nomine: & ſequi animi amantis Deum infeſtique viciis impetum, ad non deprecanda impiorum ſupplicia; exiſtimantes ſe ex iſta occaſione factos ſenatum, judices, prætores, concionatores, accuſatores, teſtes, leges, populum, ut abſque omnibus impedimentis intrepide cœtu frequenti pro pietate decertent.

Narratur Quidam in ſacris legum voluminibus, facinus tale præclarum auſus: cum enim cives ſuos in amplexus exterarum ruere, pellicique harum blandiciis in rituum patriorum contemptum animadverteret, atque etiam ſacris earum initiari, principem ejus factionis & legum contemptus autorem, præferocem (jam enim propalam oſtentabat audaciam nefariam,) & idolis ſtatuiſque victimas execrandas litantem, in conſpectu totius populi, furore divino percitus, dimotis turbis quæ ad ſpectandum convenerant, nihil veritus interemit *virum* unà cum muliere: ipſum quia facilem ſe diſcipulum præbuerat ad diſcenda quæ ſatius fuiſſet dediſcere, illam verò quòd nequitiæ magiſtra fuerat. Iſtud facinus vehementi mentis ardore repente perpetratum plurimos ad ſimilia jam paratos revocavit ad officium. Quocirca Deus, laudata ſtrenue navata & lubenter ſuſcepta opera, injuſſu magiſtratuum, ipſum honoravit duplici præmio, pace ac ſacerdotio: tum quia judicavit immunem à militia vitam degere debere in poſterum, qui fuerat propugnator divini cultus fortiſſimus: tum quia viri pii merces maximè propria eſt ſacerdotium, ad patris ſummi cultum religioſum, inſtitutum, cui ſervire optabilius eſt quàm regnare, nedum eſſe liberum. Non deſunt tamen quidam pro-

διαφορᾶς, ἅτε τὸ ψεῦδος ὡς ἀληθὲς προμαθόντες ἐκ παίδων καὶ ξυντροφον ἔχοντες, ἐξαμαρτήσουσι. Τῶν δ' ἀπὸ τῶν ἐθνῶν εἰσί τινες, οἳ καθυφιέντες τιμὰς τῶν ἑνὸς τιμῶσι, [a] ἐκλιπόντες τὸν ἀναγκαιοτάτην τάξιν εὐσεβείας καὶ ὁσιότητος, καὶ ἀνωλάτῳ τιμωρίας ὀφείλουσι κολάζεσθαι, ζοφοῦσθαι προὶ αὐγοειδεστάτῃ φωτὸς, καὶ τυφλοῦσθαι ἀπεργαζόμενοι διάνοιαν, ὀξὺ καθορᾶν δυναμένην. Καὶ ἐπιτιμήσειέ τις καλὸν ἅπασι τοῖς ζῆλον ἔχουσιν ἀρετῆς, ἐκχεῖρὸς ἀναπράττειν [b] ἀνυπερθέτους τὰς τιμωρίας, μήτ' εἰς δικαστήριον, μήτ' εἰς βουλευτήριον, μήτε ζυνόλως ἐπ' ἀρχὴν ἄγοντας· ἀλλὰ τῷ πεπραχότι μισοπονήρῳ πάθει καὶ φιλοθέῳ κολαχρῆσθαι, πρὸς τὰς τῶν ἀσεβῶν ἀπαραιτήτους κολάσεις· νομίσαντας αὐτὸς ὑπὸ τοῦ καιροῦ τὰ πάντα γεγονῆσθαι, βουλευτὰς, δικαστὰς, στρατηγὸς, ἐκκλησιαστὰς, καταγόρους, μάρτυρας, νόμους, δῆμον, ἵνα μηδενὸς ὄντος ἐμποδὼν, ἄφοβοι ζυνόδῳ πολλῇ προαγωνίζωνται ὁσιότητος.

Ἀναγέγραπταί τις ἐν τοῖς νόμοις, τὸ καλὸν τοῦτο τόλμημα τολμήσας· ἐπειδὴ γὰρ ἐθεάσατό τινας ἀλλυφύλοις ζυνόντας γυναιξὶ, καὶ ἕνεκα τῶν πρὸς αὐτὰς φιλτρων ἀλογοῦντας τῶν [c] παλαιῶν, τελουμένους δὲ τὰς [d] μυθικὰς τελε- p. 819.
τὰς, ἵνα τὸν ἔξαρχον καὶ ἡγεμόνα τῆς ἀσεβοφιλοτιμίας καταθαρρύνῃ· ἤδη γὰρ παρεπεδείκνυτο δημοσίᾳ τὸ ἀνοσιούργημα· καὶ θυσίας ἀγάλμασι καὶ ξοάνοις [e] ἀθύτοις φανερῶς ἐπιτελοῦντα, παρρησίᾳ ἅπαντος τοῦ πλήθους ἐνθυσιῶν, ἀνείρξας τοὺς παρ' ἑκάτερα ἐπὶ τὴν θείαν ἠθροισμένους, ἀδεῶς ὁλοσηθεὶς, ἀναιρεῖ ζῶντα τὴν γυναικὶ· ἵνα μὲν ἕνεκα τῆς ὁμαθίας ὢν λυσιτελὴς ὁπομανθάνειν· τὴν δ' ὅτι διδάσκαλος κακῶν ἐγένετο. Τοῦτο τὸ ἔργον ἐξαίφνης δραθὲν ἐνθερμῷ φρονήματι, μυρίους ἐνεθέτησε τῶν ἐπὶ ταῦτα φρονοσκυλαζομένων. Ἐπαινέσας οὖν ὁ Θεὸς τὴν ἀρετεῖαν αὐτοκελεύστῳ καὶ ἐθελουργῷ προθυμίᾳ χρωμένῳ, διπλαῖς αὐτὸν ἀνασέφ δωρεαῖς, εἰρήνῃ καὶ ἱερωσύνῃ· τῇ μὲν, ἄξιον διακρίνας πολέμου μεταποιεῖσθαι βίου τὸν ἀρέσαντα τὰς ὑπὲρ τιμῆς θεοῦ ἀγῶνας· τῇ δ', ὅτι γέρας εὐσεβοῦς ἀνδρὸς εἰκειότατον ἱερωσύνη, θεραπείαν [f] ἐπαγγελλομένῳ τοῦ παιδὸς, ᾧ τὸ δραδίως ἐκ ἐλεύθερος μόνον, ἀλλὰ καὶ [g] βασιλείας ἄμεινον. Ἔνιοι δὲ τοσαύτην κέχρηνται μανίας ὑπερβολῇ, ὥστ' ἀδ' ἀναχώρησιν ἑαυτοῖς πρὸς μετάνοιαν

[a] ἐκλιπόντες] Forſan ἐκ λιπόντες.
[b] ἀνυπερθέτους] Melius ἀνυπερθέτως.
[c] παλαιῶν] Ita MS. Med. pro παλαιῶν.
[d] μυθικὰς] Forſan ἰθυκὰς, cui certè favet contextus. Opponit enim Philo ritus exteros patriis.
[e] ἀθύτοις] Scribe ἀθύτως, ſcil. θυσίας.
[f] ἐπαγγελλομένῳ] Melius ἐπαγγελλομένῃ.
[g] βασιλείας] Plat. de Legib. lib. iv. p. 716. ὡς τῷ μὲν ἀγαθῷ θύειν καὶ προσομιλεῖν δὲ τοῖς θεοῖς, ἐ δίκαις καὶ ἀπαθήμασι ἐ συμπάσῃ διαπρεπίᾳ θεῶν κάλλιστα καὶ ἄριστον—ἐ δὲ καὶ ἀφροσύνῃ πρέπον. Idem in Polit. p. 290. τὸ γὰρ δὴ τῷ ἱερεῖον χεῖμα—εὖ μάλα φρονήματος πλησθῆναι ἐ δόξαν μεγάλων λαμβάνειν, ἀλλὰ τὸ μέγιστον τῶν ἰσχυρημάτων. Ὥσει καὶ μὲν Αἰγυπτίων οὐδ' ἔξεστι βασιλικὰ χωρὶς ἱερατικῆς ἄρχειν, &c. Teſtament. Duodecim Patriarch. apud Grabe Spicileg. p. 186. ὑπέταξε τὸ βασιλεῖον τῇ ἱερωσύνῃ. Ἐμοὶ ἔδωκε τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ ἐκείνῳ τὰ ἐν οὐρανοῖς· ὡς ὑπερέχει ὁ οὐρανὸς τῆς γῆς, οὕτως ὑπερέχει θεοῦ ἱερατεία τῆς ἐπὶ γῆς βασιλείας. Et vide Theodor. qu. i. in Levit. p. 119. Joh. Damaſc. Parall. ſac. Titulo περὶ δολοφόνων p. 775. & ſupra lib. de Cherub. p. 126. Huc etiam refer, D. Joh. Apocalyp. i. 6. ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς.

ἀπο-

ἀπολιπόντες, εἶτ᾽ πρὸς δουλείαν τ̃ χειροποιήτων, γεγράμμασιν αὐτὴν ὁμολογοῦντες· οὐκ ἐν χαρτιδίοις ὡς ἐπὶ τῶν ἀνδραπόδων ἴθ@, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς σώμασι [h] καυστίζοντες αὐτὴν σιδήρῳ πεπυρωμένῳ πρὸς ἀνεξάλειπτον διαμονήν· οὕτω γὰρ κρίνῳ ταῦτα ἀμαυροῦσθαι. Τὴν δ᾽ ὁμοίαν προαίρεσιν ὁ ἱερώτατος Μωσῆς ἢ ἐπὶ τ̃ ἄλλων ἁπάντων σώζειν ἔοικεν, ἀληθείας ἐραστὴς ὢν ἢ διδάσκαλος, ἣν καὶ πᾶσι τοῖς γνωρίμοις ἐγχαράττειν ἢ ἐσφραγίζειν σπουδεῖ; Τὰς [k] ψευδεῖς δόξας μακρὰν τ̃ς διανοίας αὐτῶν ἀποικίζων.

Ἐπιῤῥάμμ@ γὰρ τῷ πλάνῳ τ̃ πολλῶν βίῳ συμπεράτισαν οἱ μεῖζόν εἰς ἀνοδίαν [l] μαντικήν, ἀδενὶ τ̃ εἰδὼν αὐτῆς ἐᾶ χρῆσθαι. πάντας ἢ τοὺς [m] κολακεύοντας αὐτὴν ἐλαύνει τ̃ ἀϊδίου πολιτείας, θύτας, καθαρτὰς, οἰωνοσκόπους, τερατοσκόπους, ἐπάδοντας, κληδόσιν ἐπανέχοντας. Σπουδασταὶ γὰρ πάντες ὅτοι πιθανῶν καὶ εἰκότων, ἄλλοτε ἄλλας ἀπὸ τ̃ αὐτῶν φαντασίας λαμβάνοντες, διὰ τὸ μήτε τὰ ὑποκείμενα φύσιν ἔχειν πάγιον, μήτε τὴν [n] διάνοιαν ἀκριβῆ βάσανον πεποιῆσθαι, ᾗ βασανισθήσεται τὰ δόκιμα. Παρασκευαὶ ἢ [o] πάντα ταῦτά εἰσιν ἀσεβείας. Διὰ τί; ὅτι ὁ προσέχων ἢ πειθόμ@ αὐτοῖς, ἀλογεῖ τὸ πάντων αἴτιον, μόνα ταῦθ᾽ ὑπολαμβάνων ἀγαθῶν εἶναι ἢ κακῶν αἴτια, καὶ οὐκ αἰσθάνεται τὰς τ̃ βίου φροντίδας ἐξάπτων ἀβεβαιοτάτων πνευμάτων, ὀρνίθων ἢ πτερῶν φορᾶς
p. 820. ἐν ἀέρι τῇδε κἀκεῖσε, ἢ χαμαιζήλων ἑρπετῶν, ἃ τ̃ φωλεῶν ἀνέρπει πρὸς ζήτησιν τροφῆς· ἔτι ἢ πλάχνων ἢ [p] αἱμα@ καὶ νεκρῶν ζωμάτων, ἃ σεσόμφωται ψυχῆς ἄθυτα ἅπασυμπίπτει ἢ ζυγχεῖται, ἢ ἑτεροιόμφωται τὰς οἰκείας φύσεις ἐξαλλάττει πρὸς τὸ χεῖρον μεταβολήν. Ἄξιοι γὰρ τ̃ ἐγγραφόμενον τῇ κ τοὺς νόμους πολιτείᾳ, τέλειον εἶναι, μὴ ἐν οἷς οἱ πολλοὶ παιδολεκτοῦνται, μαντείαις ἢ κληδόσι ἢ πιθαναῖς εἰκασίαις, [q]ἀλλ᾽ ἐν τοῖς πρὸς θεὸν ἀδὲν ἔχουσιν ἐπαμφοτερίζον ἢ ἀμφίβολον, ἀλλ᾽ ἀνενδοίαστον ἢ γυμνὴν ἀλήθειαν. Ἐπεὶ ἢ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔρως [r] τ̃ μελλόντων ἐπιστήμης ἐνίδρυται, καὶ διὰ τ̃ ἔρωτα τοῦτον ἐπὶ θυτικὴν ἢ τὰ ἄλλα εἴδη τρέπονται μαντικῆς, ὡς δι᾽ αὐτῶν τὸ ζαφὲς ἀνερευνήσοντες, τὰ ἢ ἀσαφείας γέμει πολλῆς ἢ ἐξ ἑαυτῶν ἀεὶ διελέγχει. τύπις μὲ ζφόδρα ἀτόνως ἐπακολουθεῖν ἀπαγορεύει. Φησὶ δ᾽, ὅτι ἐὰν [r] ἀληθῶς ἀσεβῶσιν, οὐκ

lapsi eò insaniæ, ut ne receptum quidem ad pœnitentiam sibi reliquum faciant, ad cultum simulachrorum præcipites, confirmantes eam servitutem literis, non in chartula scriptis, sicut mos est mancipiorum, sed inustis in corpus ferro ignito, ne deleri queant postea: nam hæ non obscurantur ullo tempore. At legifer Moses, vir sanctissimus, idem propositum per omnia cætera tenuit, utpote veritatis amator atque magister, quam cunctis suæ gentis hominibus altius cupit imprimere in præcordia, procul ab animo rejectis falsis opinionibus.

Proinde cum sciret vitæ hominum erroneæ & deviæ non mediocriter conferre divinationem, nulla ejus specie uti permittit, omnesque eam sectantes arcet in perpetuum ab æterna sua republica, sacrificos, expiatores, auspices, prodigiorum procuratores, incantatores, sortilegos. Omnes enim hi conjecturis ducuntur in speciem probabilibus, easdem res aliter atque aliter interpretando, tum quia subjectum eorum non habet naturam stabilem, tum quia ratione accurata examinandi mens ipsa non instructa sit, quâ dignoscantur proba. Impietatis autem apparatus hæc omnia sunt: quare? quia qui attendit his & obsequitur, credens ex istis pendere bona malaque, contemnit autorem rerum omnium: nec intelligit se vitæ curas committere incertissimis alitum motibus per aerem ultro citroque volitantium, & reptilium è terræ cavernis quærendi cibi causa proreptantium: item visceribus pecudum, cruori & cadaveribus quæ animâ cassa statim collabuntur & turbantur, propriisque naturis mutatis abeunt in deteriora. Postulat enim ut qui in civitatem hanc legibus constitutam ascribatur, sit perfectus, non istis in artibus quibus vulgus instituitur à teneris, quales sunt divinationes sortilegia & conjecturæ: sed *in notitiis*, quæ de Deo nihil habent dubium aut ambiguum, sed nudam & indubitatam veritatem. Sed quoniam à natura insitum est hominibus prænoscendi futura desiderium, & ideo multi se ad aruspicinam similesque divinandi artes convertunt, quasi harum ope quod certum est, indagaturi, *Istæ autem artes* multa obscuritate plenæ esse ex ipsarum natura arguan-

[h] καυστίζοντες] Stigmata carni inusta erant nota servitutis indicia. Unde & servus στιγματίας dictus est. Et apud Ciceron. lib. ii. de Officiis: *Compunctus notis Threiciis.* Vide istum ritum egregiè descriptum à Prudentio Hymn. x. Huc alluditur Apocal. xiii. 16. Lux quoque affertur D. Paulo Gal. vi. 17. τὰ στίγματα τ̃ κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω. Respicit Apostolus notas illas quæ servis & mancipiis inuri solebant, adeoque se verè servum Christi positetur, atque ejus quasi στιγματίαν.

[k] ψευδεῖς, &c.] Sic locum hunc restitui ope Cod. Med. In Editis turbata omnia. Sic enim scriptum τὰς ἀψευδεῖς δόξας ἢ τὰς ψευδεῖς μακρὰν, &c. Ex eodem post Διανοίας adde αὐτ̃.

[l] μαντικὴν] Scribe τ̃ μαντικῇ.

[m] κολακεύοντας] Melius, ut videtur, ἐπακολουθοῦντας αὐτῇ. Sic infra p. 820. τύποις ἐπακολουθεῖν ἀπαγορεύει. Vide etiam p. 822.

[n] Διάνοιαν—πεποιῆσθαι] Ita MS. Med. Editi Διανοίας—σεσοφισμένης.

[o] πάντα] Restitui ex MSS.

[p] αἵματα] Male, ni fallor. Quidni verò ἅπτα? Jecinoris enim multus in Divinatione usus. De quo vide Aristotelem. Hist. Animal. l b. i. c. 23.

[q] ἀλλ᾽ ἐν τοῖς] Ita MS. Med. Editi ἄλλως δ᾽ ἐν τούτοις.

[r] ἀληθῶς] MSS. ἀκύρως, omnino malè. Ibi tamen veræ lectionis vestigia videntur latere. Forsan enim à Philone scriptum, ἀκλινῶς.

tur, ſevere uſus earum interdicitur. Docet enim non defore pietatis veræ cultoribus futurorum præſcientiam ; ſed exoriturum repente Prophetam quendam qui vaticinetur correptus numine: nihil de ſuo dicens (nec enim ſcit quid dicat qui vere divinat) ſed quicquid intus docetur, quaſi alio dictante proferet. Sunt enim Prophetæ Dei interpretes, quorum organis utitur ad ſignificanda quæcunque voluerit. Hæc & ſimilia poſtquam de uno & vere exiſtente Deo cognoſcendo, præmonuit, deinceps præſcribit quo ritu honores ei perſolvere oporteat.

ἀμοιρήσωσι τ῀ τῶ μελλόντων ἐπιγνώσεως· ἀλλά τ[ς] τὶς ἐπιφανεὶς ἐξαπναίως προφήτης θεοφόρητ῀ θεσπιεῖ κ῁ προφητεύσῃ, λέγων μ῍ οἰκεῖον εἰδέναι· εἰ δὲ [t] εἰ λέγῃ, δυώσ῁ καλαλαβεῖν ὅγε καλεχόμεν῀ ὅπως καὶ ἐνθυσιῶν· ὅσα δ' ἐνηχεῖ῁, διελεύσει῁ καθάπερ ὑποβάλλοντ῀ ἑτέρου. Ἑρμηνεῖς γάρ εἰσιν οἱ προφῆται θεῦ, καλαχρωμένῳ τοῖς ἐκείνων ὀργάνοις πρὸς δήλωσιν ὧν ἂν ἐθελήσῃ. Ταῦτα κ῁ τὰ τούτοις παραπλήσια περὶ τ῀ ἑνὸς θεῦ κ῁ ὅπως ὄντ῀ ἐννοίας ὑπεικών, ὧν χρὴ τρόπον ἀποτίνειν αὐτῷ τὰς τιμὰς [u] ἐξῆς ὑπογράφῃ.

---

# ΠΕΡΙ ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ.

## ΛΟΓΟΣ Β.

# DE MONARCHIA.

## Liber Secundus.

DEI templum alterum ſummum verumque exiſtimandum eſt, mundus hic univerſus, cujus ſacrarium ſit cœlum, pars univerſi puriſſima, donaria vero ſidera, ſacerdotes vero, ejus poteſtatum ſubminiſtri, angeli, animæ carentes corporibus, non quemadmodum noſtræ contemperatæ è rationali brutaque natura, ſed quibus exciſa eſt pars rationis expers, totæ quantæ ſunt intellectu præditæ, mentes puræ unitati ſimiles. Alterum verò *templum* manufactum ; non erat enim reprimendus impetus hominum impenſas pietati conferentium, quique vel ſacrificiis pro acceptis be-

Τὸ᾽ μ῍ ἀναλάτω κ῁ πρὸς ἀλήθειαν ἱερὸν θεῦ νομίζειν τ῀ σύμπαντα χρὴ κόσμον εἶναι, νεὼν μ῍ ἔχοντα [a] τὸ ἁγιώταλον τ῀ τ῀ ὅλων οὐσίας μέρ῀, οὐρανὸν, ἀναθήματα ἢ τοὺς ἀστέρας, ἱερέας ἢ τοὺς ὑποδιακόνους αὐτοῦ τ῀ δυωάμεων ἀγγέλους, ἀσωμάτους ψυχὰς, ἃ κρέμαλα ἐκ λογικῆς κ῁ ἀλόγου φύσεως, οἷας τὰς ἡμετέρας εἶναι ξυμβέβηκεν, ἀλλ᾽ ἐκλελημμένας τὸ ἄλογον, ὅλας δι᾽ ὅλων νοεράς, λογισμοὺς ἀκραιφνεῖς, μονάδι ὡμοιωμένους· τὸ ἢ χειρόκμητον. [v] Ἔδει γὰρ ὁρμὰς ἀνθρώπων μὴ ἀνακόψαι [b] φορὰς τὰς εἰς εὐσέβειαν ξωτελούντων, κ῁ θυσίαις βαλομένων ἢ ὑπὲρ τοῖς ξυμβαίνουσιν ἀγαθοῖς εὐχαριστεῖν, ἢ ἐφ᾽ οἷς p. 821.

[t] εἰ λέγῃ] Melius, ut videtur, ἃ λέγῃ. Mox pro διαλύσει῁. Contextus ſcribi poſtulat διερμηνύσει῁. Hanc vero de inſpiratione ſententiam alibi repetit Noſter. Vide dicta ad lib. i. de Somn. p. 577.

[v] ἐξῆς] Sic MS. Med. pro ἐξ ἱερεῶν, vel, ſi magis arridet recepta lectio, adde βιϐλίων.

[a] τὸ] Reſtitui ex Codice Mediceo. Quid vero, ſi pro ſequenti, ἁγιώταλον reponamus, καθαρώταλον? Sic enim ſcribere Philoni ſolenne lib. de Decem Præc. τῷ καθαρωτάλῳ τ῀ οὐσίας, οὐρανῷ. Item p. 766.

[b] φορὰς—σωτελούντων] Vel repone φόρους τοὺς, &c. Ὑποτελούντων, vel, quod magis placet, φορὰς ταῖς—σωτελουσῶν. Mox in ſequentibus, repone ἀμαξιάνουσι pro ἀμάξωσιν.

ἂν ἁμαρτάνωσι ζυγνώμην καὶ ἄδειτησιν αἰτεῖας. Προνόησε δὴ, ὡς ἔστε πολλαχόθι ἔτ' ἐν ταὐτῷ πολλὰ καταστιβασθήσεσθαι ἱερὰ, δικαιώσας, ἐπειδὴ εἷς ἐστι θεὸς, καὶ [c] ἱερὸν εἶναι μόνον. Εἶτα τοῖς βυλομένοις ἐν τῇ οἰκίαις αὐτῶν ἱερουργεῖν, οὐκ ἐφίησιν, ἀλλ' ἀνισαμένους ἀπὸ περάτων γῆς εἰς [d] τοῦτ' ἀφικνεῖας κελεύει. Ἅμα καὶ τὸ τρόπων λαμβάνων ἀναγκαιότατον βάσανον· ὁ γὰρ μὴ μέλλων θύειν ἁγνῶς, οὐκ ἂν [e] ἐπομεῖναι πόλε παιδεία καὶ φίλους ἐ ζυγενεῖς ἀπολιπὼν ξενιτεύειν, ἀλλ' [f] ἔοικεν ὑπὸ δυναμωτέρας οἰκῆς ἀγόμενον τὸ πρὸς εὐσέβειαν, ὑπομένειν τὸ ζωηθεσάτων καὶ φιλτάτων, ὥσπέρ τινων ἡνωμένων μέρων ἀπαρτᾶας. Καὶ τοῦδε ζαφεσάτη πίστις ἐστὶ τὰ γινόμενα· μυρίοι γὰρ ἀπὸ μυρίων ὅσων πόλεων, οἱ μὲν ἀφὸ γῆς, οἱ δὴ ἀφὸ θαλάττης ἐξ ἀναβολῆς καὶ δύσεως καὶ ἄρκτε καὶ μεσημβρίας, καθ' ἑκάστην ἑορτὴν εἰς τὸ ἱερὸν καταίρουσιν, οἷά τινα κοινὸν ὑπόδρομον καὶ καταγωγὴν ἀσφαλῆ πολυπεράσμονα καὶ ταραχωδεσάτε βίε, ζητοῦντες ἀδιάν ἀρεῖν, καὶ φροντίδων ἀνεθέντες, αἷς ἐκ πρώτης ἡλικίας καταζύγνυμι καὶ πίζομαι, βραχύ τινα ἀφαπνεύσαντες χρόνον ἐν ἱλαραῖς ἀφάγειν εὐθυμίαις, ἐλπίδων τε χρηστῶν γεμισθέντες ἡσυχάζωσι τῷ [g] ἀναγκαιοτάτῳ σχολῇ ὁσιότητι καὶ τιμῇ θεᾶ, φιλίαν καὶ πρὸς τὰς τέως ἀγνοουμένους ζωηθέντες, καὶ κρέασιν ἡθῶν ἅπτ θυσιῶν καὶ σπονδῶν εἰς [h] βεβαιοτάτῳ πίστιν ὁμονοίας ποιούμενοι. Τούτε τὸ ἱερὸν ὁ μὲν ἐξωτάτω περίβολος καὶ μῆκε καὶ πλάτε μέγιστος ὢν, τέτταρσι στοαῖς εἰς [i] πολυτέλειαν ἡσκημένοις ὠχύρωται. Διπλῆ δ' αὐτῶν ἐστὶν ἑκάστη, ξύλων καὶ λίθων ὕλαις καὶ χορηγίαις ἀφθόνοις καὶ δημιουργῶν ἐμπειρίαις, καὶ τ' ἐφεστηκότων ἅπιμελείαις καταισκευασμένη, τελειοτάτου ἔργου· οἱ δ' ἔσω βραχύτεροι μὲν, αὐστηροτέραν δ' ἔχοντες τὴν κατασκευήν. Κατὰ δὴ τὸ μεσαίτατον αὐτὸς ὁ νεὼς, παντὸς λόγε κρείττων, ὡς ἐκ τ' προφαινομένων ἐστὶ τεκμήρασθαι. Τὰ γὰρ [k] ἔνδον ἀόρατα παντὶ τῷ, πλὴν ἑνὶ, τῷ ἀρχιερεῖ· καὶ τούτῳ μόνοι, δι' ἔτους [l] ἅπαξ εἰσιέναι, πάντ' ἐστὶν [m] ἀθέατα. Πυρεῖον μὲν γὰρ ἀνθράκων πλῆρες καὶ θυμιάματος εἰσκομίζεται. πολλῆς δ' ἀναδιδομένης, ὡς εἰκὸς, ἀτμίδος, κατέχει τὰ ἐν κύκλῳ πάντα· καὶ ἡ ὄψις ἅπεισιάζει, καὶ ἀναπλεῖ ἴσχει, πρόσω χωρεῖν ἀδυνατοῦσα.

p. 822. Μέγιστος δὴ καὶ ὑψηλότατος ὢν [n] καὶ ἐν χθαμαλωτέρῳ κείμενος, τῶν περιμηκεσάτων ὀρῶν ὄφενος

neficiis reddere grates vellent, vel in eis quæ deliquissent, pacem veniamque petere. Prospexit tamen *legislator* ne vel passim vel uno loco plura templa dedicarentur, æquum ratus, quandoquidem unus sit Deus, non nisi unicum condi templum. Ac ne apud privatos quidem focos permisit rem divinam facere, sed vel ab extremis terris ad hoc templum proficisci jubentur sacrificaturi. Quinetiam morum experimentum maximè necessarium capere voluit; nemo enim nisi caste pieque sacra facturus, sustineat relictis cum patria cognatis amicisque peregrinari; sed videtur à potentiori erga pietatem affectu ductus, cum se & divelli à necessariis amicissimisque, quasi membris conjunctissimis, patiatur. Id verum esse apparet cuilibet: innumeri enim ex innumeris civitatibus terra marique ab oriente, occidente, septentrionibus, meridieque singulis festis ad templum huc confluunt, quasi ad quendam portum & perfugium communè vitæ negocioſæ ac tumultuariæ, tranquillitatem quærentes, remissique à curis quibus per totam vitam oppressi gravantur, respirant paulisper, degentes hilariter, conceptaque bona spe vacant otio sanctissimo, sanctitati religionique, cum huc usquè ignotis amicitiam, conjungentes, & promiscuis epulis ac libationibus morum suavitatem ad firmissimam concordiæ fidem, adhibentes. Ejus templi extimus ambitus longe lateque patens, munitur quatuor elegantissimæ structuræ porticibus. Harum singulæ duplici constant ordine, lignorum & saxorum copiosa & preciosa materia, artificumque ingenioso labore architectorumque cura excultæ, opus absolutissimum. Sed ordo interior est submissior, & in apparatu plus austeritatis præ se fert. In medio templum ipsum nullis verbis enarrabile, quantum licet ex his quæ foris spectantur conjecturam facere. Nam intima nemini ingredi fas est, præterquam soli sacerdotum principi: huic quoque uno die duntaxat anniversario ingredi permisso, invisibilia sunt omnia. Infert enim foculum ignitis carbonibus & incenso plenum, ibi multo suffitu facto omnia circumquaque offunduntur, visusque offuscatur, nec valet longius prospicere. Cum vero sit ingens & in magnam substructum altitudinem, quamvis in loco plano situm, instar

[c] ἱερὸν] Ex argumento Philonis videtur deesse ἓν. Joseph. cont. App. lib. ii. c. 23. εἷς γὰρ ἱερὸς ἐνὸς θεοῦ.

[d] τοῦτ'] Melius ταὐτό.

[e] ὑπομεῖναι πόλε] Sic MS. Med. pro ὑπομείνῃ.

[f] ἔοικεν] Videtur deesse ὁ; scribe etiam ὑπομένειν in tempore futuro.

[g] ἀναγκαιοτάτῳ] Forsan ἀγιωτάτῳ.

[h] βεβαιοτάτῳ] MSS. βεβαίωσιν κ. Forsan melius βεβαιοτάτης. Ibidem vero pro ὁμονοίας scribendum ἁρμονίας. Ut infra p. 827. πρὸς ἁρμονίαν ἐπιδεξόμενος παρ' ὅλον τὸν βίον χρῆσιν ἠθῶν βεβαιοτάτῳ.

[i] πολυτέλειαν] Tacit. Hist. lib. v. *Immensa opulentia templum.* Vide Grotium ad Matth. xxiv. 1.

[k] ἔνδον] Ita MSS. pro οὐτός. Ibidem forsan scribendum ἄβατα pro ἀόρατα. Joseph Ant. lib. xiv. c. 4. τὸ ναὸν ἄβατόν τι ὄντα ἐν τῷ πᾶσι χρόνῳ καὶ ἀόρατον. & de Bello lib. i. p. 973.

[l] ἅπαξ] Forsan ἐπιτραμμένοις. Recepta vero lectio ferri potest, si ponatur absolutè pro ἐπιτραμμένῳ, quod usitatissimum est.

[m] ἀθέατα] Ita reposui ex MSS. pro ὁρατὰ, quæ emendatio ex rebus ipsis confirmatur. Nec enim fieri potuit, ut ædes fumo odoramentorum repleta sacerdoti esset conspicua.

[n] καὶ] Scribe εἰ ἐ, vel καὶν. Item ἀπεῖσι.

celsorum

celsorum montium attollitur. Ejus structuræ amplitudo eximia miraculo est spectatoribus, præsertim hospitibus, qui cum aliis publicis ædificiis conferentes, tum elegantia ejus percellùntur, tum magnificentia. Lucus autem nullus est intra dictum ambitum, quia lex id multis de causis vetuit. Primò quoniam verum templum non amœnitates postulat, sed severam sanctimoniam. Deinde quia non est fas importare quæ faciunt ad virorem arborum, hoc est brutorum excrementa & hominum. Tertio quia silvestris materiæ nullus est usus, cum sit, ut poetæ loquuntur, *telluris inutile pondus:* mitiores verò arbores quæ mites fructus ferunt, parum cordatos à sacrorum majestate retraherent. Præterea saltus & condensa silvarum maleficorum sunt domicilio, ex latebris securitatem & insidiarum contra quoscunque velint, occasionem quærentium. At aperta loca & propatula prospectumque introgressorum & obambulantium late admittentia, sacris sunt aptissima.

Reditus autem hoc templum habet non solum è latifundiis, sed & multo potiores alios, nullo unquam interituros tempore. Donec enim genus humanum permanebit, perpetuo reditus hi cum mundo universo stabunt incolumes. Institutum est enim quotannis offerri primitias ab anno ætatis vegesimo: has pensiones redemptiones vocant, ac proinde volentes & libentes summa cum alacritateprimitias afferunt, quasi hoc pacto libertatem, servitutis depulsionem vel morborum curationem inventuri, firmissimamque simul salutem in perpetuum redempturi. Cum autem hæc gens sit populosissima, proculdubio primitiæ maximam rerum copiam suppeditant. Quocirca penè oppidatim sunt sacrarum opum æraria, ubi mos est advenientibus deponere primitias: quam sacram pecuniam certis temporibus legati ad templum perferunt, optimatim delecti; è singulis enim civitatibus probissimi constituuntur, spes singulorum salvas deducturi: in oblatis enim rite primitiis spes piorum nititur.

δοπεδῆ. Τὰ μὲν ° ἐν οἰκοδομαῖς ὑπερϐολαὶς ἔχοντα, ϖελιπλᾶ ἐστι καὶ θαυμάζειν ϖρὸς τῶν ἱερώντων, καὶ μάλιστα τῶν ἀπὸ φοινίκων ξένων, οἱ ζυσκευάσεις [p] τὰς οἴκων δημοσίων καταστάσεις, ἐκπλήττουσι, τό, τε κάλλος ἅμα καὶ τὴν ϖολυτέλειαν. Ἄλσος δὲ ἐστιν ἐν τῷ ϖεριϐόλῳ ϖροσάξει νόμῳ διὰ ϖολλά. Πρῶτον μὲν, ὅτι ἐκ ἡδονῆς καὶ τέρψιν εὐδιάγωγον ζητεῖ τὸ ϖρὸς ἀλήθειαν ἱερὸν, ἀλλὰ αὐστηρὰν ἁγιστείαν. Δεύτερον δ', ὅτι τὰ ζωοτρόφα ϖρὸς τὴν τῶν δένδρων χλόην ἀ θέμις εἰσκομίζεσθαι· τάδ' ἐστὶν ἀλόγων ζώων καὶ ἀνθρώπων ϖερίττωμάτα. Τρίτον δ', ὅτι τὰ μὲν τῆς ἀγρίας ὕλης ϖρὸς ἡδὺν ὄφελος, ἄχθος δ' ὡς οἱ [q] ϖοιηταί φασι, γῆς· τὰ δὲ τῶν ἡμέρων, καρπῶν ἡμέρων οἰκεῖα, μεθέλξει τοὺς ὀλιγόφρονας ἀπὸ τῆς ϖερὶ τὴν ἱερουργίαν ζημιότητος. Πρὸς δὲ τούτοις, λάσια χωρία καὶ δρυμοὶ βαθεῖς κακούργων εἰσὶν ἐνδιαιτήματα, τὴν ὑπ' αὐτῶν ζυσκιάζεσθαι ϖορευομένων ἀσφάλειαν, καὶ [r] τὴν ἐξ ὑπόψεως καθ' ὧν ἂν ἐθέλωσιν ἀϕνηδίως ἐπιτίθεσθαι. Αἱ δ' εὐρυχωρίαι καὶ τὸ ἀναπεπταμένον [s] καὶ ἀνεμῶδες ϖάντη, μηδενὸς τὰς ὄψεις ἐμποδίζοντος ϖρὸς τὴν τῶ εἰσιόντων καὶ ἐνδιατριϐόντων ἀκραιϕνῆ θέαν, ἱεροπρεπωδέστατον.

Προσόδους δ' ἔχει τὸ ἱερὸν, ὐ μόνον δοπετομαῖς γῆς, ἀλλὰ καὶ ϖολὺ μείζους ἑτέρας, αἳ ὑδενὶ χρόνῳ ϕθαρήσονται. Ἐϕ' ὅσον γὰρ τὸ ἀνθρώπων γένος ἅμαμβεῖ, ἀεὶ καὶ αἱ ϖρόσοδοι τοῦ ἱεροῦ ϕυλαχθήσονται [t] ζωοδαιωνίζουσαι ϖαντὶ τῷ κόσμῳ. Προσίτακται γὰρ [u] ἕκαστον ἀνὰ ϖᾶν ἔτος ἀϖαρχὴν εἰσϕέρειν, ὀπὸ εἰκοσαετίας ἐξαμένους. Αἱ δ' εἰσϕοραὶ λύτρα ϖροσονομάζονται· διὸ καὶ ϖροθυμότατα ϖοιοῦνται τὰς ἀϖαρχὰς, ϕαιδροὶ καὶ γεγηθότες, ὡς ἅμα τῇ καθαίσει μέλλοντες ἢ δουλείας ἀϖαλλαγὴν, ἢ νόσων ἄκεσιν εὑρεῖν, καὶ ϐεϐαιοτάτην ἐλευθερίαν ὁμοῦ καὶ ζωὴν εἰσάπαν [x] καρπώσασθαι. Πολυανθρωποτάτου δ' ἔθνους ὡς εἰκὸς καὶ τὰς ἀϖαρχὰς ἀϕθονωτάτας εἶναι συμϐέϐηκε. Σχεδὸν γὰρ ἀνὰ ϖᾶσαν ϖόλιν ταμεῖον τῶν ἱερῶν χρημάτων ἐστὶν, εἰς ἃ ϖαραγινομένους ἔθος ἀϖάρχεσθαι, καὶ χρόνοις ὡρισμένοις ἱεροπομποὶ τῶν χρημάτων εἰσὶν ἀριστίνδην ἐπικριθέντες. Ἐξ [y] ἑκάστης δ' οἱ δοκιμώτατοι χειροτονοῦνται, σώους τὰς ἐλπίδας ἑκάστων ϖαρεχόμενοι· ἐν γὰρ τοῖς νομίμοις ἀϖαρχαῖς αἱ τῶν εὐσεϐούντων ἐλπίδες εἰσί.

° ἐν οἰκοδομαῖς] Addidi ἐν ex MSS.

[p] τὰς οἴκων, &c.] MS. Vat. ταῖς οἰκοδομαῖς δημοσίων οἰκιῶν καταστάσεις. In Codice Mediceo pro οἴκων scribitur οἴκοι. Sic ergo reponi velim, ταῖς οἴκοι δημοσίων οἰκιῶν κατασκευαῖς.

[q] ϖοιηταί] Homerus scil. Il. Σ. 104.

Ἀλλ' ἦμαι ὄϕρα νηυσὶν ἐτώσιον ἄχθος ἀρήγω.

Vide etiam lib. de Leg. Spec. p. 784.

[r] τὴν] Omnino repone τὸ. Ibidem pro ἐθέλωσι forsan scribendum ἔλθωσιν.

[s] καὶ ἀνεμῶδες] Restitui ex MSS.

[t] ζωοδαιωνίζουσαι] Æternam fore Judæorum rempublicam & hic & alibi spondet Philo. Unde & supra p. 819. ϖαῖδες—ἰλαυνῆς τῆς αἰδίου ϖολιτείας. Sic quoque Siracides xxxvii. 28. καὶ ἡμέραι τοῦ Ἰσραὴλ ἀναρίθμητοι. Vide eundem xlv. 19.

[u] ἕκαστον] Restitui ex MSS, quorum etiam fide, repono, ἐξαμένους. Editi ἐξαμήνους.

[x] εἰσάπαν] Ita MSS. pro εἰς ϖάντα.

[y] ἑκάστης] Videtur deesse φυλῆς, vel ϖόλεως.

Περὶ

Περὶ Ἱερέων.

Φυλαὶ μὲ ἓν εἰσι τὺ ἔθνους δώδεκα, μία δ' ὁκ πασῶν ἀριςίνδην ἐπικριθῖσα ἱερᾶται, γέρας ἀνδρειαθίας ϗ Φιλοθέου ψυχῆς τουτὶ λαβοῦσα, καθ' ὃν καιρὸν ἔδοξεν ἡ πληθὺς ἁμαρτεῖν, p. 823. ἐπακολουθήσασα γνώμαις ἐνίων ἀγυάμοσιν, οἳ τῳ Αἰγυπτιακῳ ἔπεισαν ζηλῶν ἠλιθιότητα, ϗ τ' ἐγχώριον τύφον, ὃν ἐπ' ἀλόγοις ζώοις ϗ μάλιςα ταύροις μυθοπλαςοῦσι. Τὺς γὸ ἡγεμόνας τ' ἀπονοίας ἅπαντας ἤδη δὲν αὐτοκέλευςοι καταςήναντες, ἀναγὶς ἔδοξαν ἔργον εἰργάσθ, τὺς ὑπὲρ ἀσεβείας ἀγῶνας ἀθλήσαντες.

Νόμοι ἦ ἱερέων εἰσὶν οἵδε· πανελὴ ϗ ὁλόκληρον εἶναι τ' ἱερέα προσέταχ), μηδεμίαν ἐν τῷ σώματι λώβην ἔχοντα, μήτε κατ' ἔνδειαν, ἢ ἀπηλεήποσ ἢ ἀκρωτηριαθέν μέρος, μήτε ϗ' πλεονασμὸν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πεφυκόσαν, ἢ ὕςερον ἐκ νόσε προσφυέν· μήτε τ' χρόας μεταβαλόντας εἰς λέπραν ἢ λειχῆνας ἀγρίους ἢ μυρμηκίας, ἤ τινας ἄλλας ἐξανθημάτων ἐκφύσεις· ἃ μοι δοκεῖ πάντα [a] σύμβολα τῆς περὶ ψυχὴν εἶναι τελειότητος. [b] Εἰ γὸ τὸ φύσ θνητὸν σῶμα τ ἱερέως ἔπισκεπτέον, ἵνα περὶ μηδὲν ἀτύχημα κηραίνῃ, πολὺ πλέον ψυχὴν τὴν ἀθάνατον, ἣν φασι τυπωθῆναι ϗ τὴν εἰκόνα ὑ Θ· λόγ δέ ἐςιν εἰκὼν θεῦ, δι' ὃ σύμπας ὁ κόσμ ἐδημιεργεῖτ. Μετὰ ἦ τὴν ἐξ ὑπαρχόντων ἀνθρώπειαν ϗ πανέλεθρον τὴν ἐν τοῖς σώμασι ϗ [c] ψυχαῖς, περὶ ἐσθῆτ, ἣν ἀναλαμβάνειν χρὴ τ ἱερέα μέλλοντα λειτουργεῖν τὰς ἱερὰς λειτουργίας, νενομοθέτη). Ἡ δ' ἐσθὴς, ἐςὶ χιτὼν λινῦς ϗ περίζωμα, τὸ μὲ εἰς αἰδοίων ςολὴν, ἃ μὴ πρὸς τῷ θυσιαςηρίῳ γυμνᾶσθ θέμις· ὁ ἦ χιτὼν ἕνεκα τ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ὀξύτη. Ἀνείμενος γὸ ἐν μόνοις χιτονίσκοις τά τε ἱερεῖα ϗ σὰς ἀτονδὰς ϵ ὅσ' ἄλλα χρήσιμα θυσίαις προσάγυσιν, εἰς ἀνυπέρθεσον τάχ ἡσκημένοι. Τῷ δ' ἀρχιερεῖ διείρη) μὲ τὴν ποδηρεσίαν ἐσθῆτα ἀναλαμβάνειν, ἡνίκα ἂν εἰς τὰ ἄδυτα ἐμθυμιάσων εἰσίη· διὰ τὸ τὴν ὀθόνην ἐκ μηδενὸς τ ἀποθνησκόντων, ὥσπερ τὰ ἔρια, γίνεσθ. Προσέταχ) ἦ ϗ ἑτέρᾳ χρῆσθ πάνυ ποικίλῃ ἐνδύσῃ καλασκευῇ, ὡς ἀπεικόνισμα ϗ μίμημά τι τῦ κόσμ δοκεῖν εἶναι. Σαφὴς ἦ πίσις ἡ καλασκευή· πρῶτον μὲ γὸ ἔνδυμα [d] περιφερές ἐςιν, ὅλον δι' ὅλων ὑακίνθινον, ποδήρης χιτὼν, αἰέρ σύμβολον· ἐπειδήπερ ὁ αἰὴρ ϗ φύσ μέλας ἐςὶ, ϗ τρόπον τινὰ ποδήρης, ἄνωθεν ἀπὸ τ ϗ' ζελήνης

[a] σύμβολα] Huc respicere videtur Theodoret. quæst. xxx. in Levit. διὰ τὰς ἴχνας τινα μῦνα συμβολικὸν λειτυργεῖν συγχωρεῖ· διὸ τ ἀκυσίων παθημάτων ἀπαγορεύων τα γυμνά. Vide similiter differentem Cyrill. Alex. de Adorat. lib. xii. p. 421.

[b] εἰ γὸ, &c.] Citantur hæc à Johanne Monacho inedito, apud quem mox in sequentibus deest ἀτύχημα. Et pro δὴ scribitur φασι, idque rectius.

[c] ψυχαῖς] Ita MS. Med. pro ψυχῇ, quod etiam ex contextu confirmatur.

[d] περιφερὲς] In margine Codicis Coisl. scriptum, ἀμφιερὲς ὑακίνθῳ· & forsan sic legendum. Neque enim alibi rotunditatem in vestium laudibus ponit, neque est ea Dos Aeris, cui pontificium amictum confert. Nihil tale occurrit in vestitus sacri descriptione: lib. iii. de Vit. Mos. p. 673. Ibi vero & alibi sæpius περιφερὴς de Smaragdis usurpatur.

De Sacerdotibus.

Hujus nationis cum tribus numerentur duodecim, una ex omnibus selecta fungitur sacerdotio, quod accepit præmium pietatis atque fortitudinis, quo tempore plebeia multitudo visa est seduci errore quorundam desipientium, qui Ægyptiacum delirium & typhum illius regionis familiarem brutis animantibus, præcipuè tauris, divinos honores tribuentem, amplecti suasêre. Hujus igitur dementiæ scelestos autores cùm internecione deleviſſent injussu magistratuum, visi sunt egregium peregisse facinus, & contentionibus pro pietate defungi.

Leges autem de sacerdotibus extant hæ: integritas corporis in sacerdote requiritur, ne quam labem habeat; nulla per defectum mutilata particula, nec è supervacuo agnata, sive in nativitate sive per morbum postea: neve color *ei sit* mutatus in lepram aut feram impetiginem, aut formicantes verucas aliasve pustulas & tubercula: quæ omnia præcepta videntur figurate referenda ad perfectionem animæ. Nam si corpus sacerdotis naturâ mortale inspici oportet ne quo contactum sit vitio, quanto magis immortalem animam, formatam (ut creditur) ad Dei veri effigiem? Ista autem imago Dei est Logos, à quo totus mundus est conditus. Post nobilitatem vero generis & integritatem animæ simul & corporis, de vestitu quoque præscribitur, quem sumi à sacerdote sacris operaturo deceat. Is est autem linea tunica & subligar: alterum quo tegantur partes pudendæ, quas tunica apud altare nudari nefas est, altera verò ut expeditius obeantur ministeria. Absque amictu enim, tunicati solum sacra libationesque, & quicquid ad rem divinam opus est offerunt, ad miram celeritatem exercitati. Pontifex autem jubetur & ipse vestem similem sumere, quando adyta subit ut aram odoramentis adoleat, quia lintea non conficiuntur è mortali materia sicut vestes laneæ. Præcipitur tamen huic & aliam gerere artificio eleganti elaboratam, ita ut videatur mundi referre quandam imaginem. Primum enim indumentum ejus rotundum est totum hyacinthinum, talaris *scilicet* tunica significans aerem: siquidem aer suapte natura nigricat, & ipse talaris quodammodo superne à lunari vicinia tensus usque ad terræ

infima. Huic ſuperinduitur textum pectorale thoracis ſpecie, quo cœlum ſubindicatur. Nam duo ſmaragdi preciosiſſimi eminent in ſummis humeris, orbiculares, in ſingulis ſinguli, qui hemiſphæria duo nobis innuunt, alterum ſuperum, alterum ſubterraneum. Dein in pectore ſunt gemmæ duodecim eximiis coloribus, ternæ ſerie quadruplici, ad exemplar ſigniferi circuli. Nam & Ille è ſuis duodecim ſignis compoſitus, quatuor anni horas conficit, terna in ſingulas diſtribuens. Cæterum tota hæc pars Rationale vocatur, vero nomine: quoniam quicquid cœlo continetur, fabrefactum ornatumque eſt certis rationibus inter ſe congruentibus: nam ibi nihil non ſua ratione nititur. Id rationale geminus textus variat, quorum alter claritas appellatur, alter veritas; per hanc ſubindicatur non eſſe fas ulli mendacio cœlum aſcendere, quod totum inde ad terreſtria loca relegatum ſit, & demigrarit in animos ſceleſtorum hominum: per claritatem vero, quod naturæ cœleſtes ſingulas res noſtras illuſtrent, aliàs in obſcuro futuras. Liquet enim, quod, niſi ſole illuſtrante, non eſſent conſpicuæ tot qualitates corporum, nec tot colorum formarumque ſpecies, nec dierum, noctium, menſium, annorumque diſcrimina: & in univerſum quis diſtinxit tempora, niſi ſolis, lunæ cæterorumque ſiderum converſiones concinniores quam ut enarrari poſſint humana facundia? Unde autem numerorum natura niſi ex obſervatione modo dictarum temporis partium? Quis in tanta maris latitudine ſimul & altitudine vias nautis aperuit, niſi motus & converſiones ſiderum? alia quoque innumera viri ſapientes ex rebus cœleſtibus deprehenſa retulerunt in literas, ut procellas & tranquillitates aeris, felices ac malignos frugum proventus, æſtates remiſſas & ardentiſſimas, hiemes aſperas aut vernantes, ſiccitates & pluvias, fœcunditatem animantium & ſtirpium, aut è diverſo ſterilitatem, & id genus alia. Omnium enim rerum terreſtrium in cœlo ſigna notata ſunt. Ex ima vero talari pendent aurea mala punica & tintinnabula & floſculi, quæ terram & aquam ſignificant: terram floſculi, quod ex ea germinent floreantque omnia: aquam vero punica, dicta ῥοαὶ ἀπὸ τὴν ῥύσιν, id eſt à *fluxu*: harmoniam porrò concentum & conſonantiam mundi partium tintinnabula indicant. Horum vero omnium ſitus eſt perquam elegans: in ſummo Pectorale, ubi gemmæ ſunt ſitæ, cœli ſimulacrum, quia & cœlum ſummum eſt; ſub hoc talaris tota hyacinthina,

τύπων ταθεὶς ἄχρι τ καλ]ωλάτω γῆς μυχῶν. Εἶθ' ὕφασμα θωρακοειδὲς ὅλῃ τύτῳ, σύμβολον ἐρανῦ. Δύο τε γὰρ ὅλῃ τ ἀπερωμίων λίθοι ζμάραγδοι, τ τιμαλφεςάτης ὕλης, [e] εἰσὶν, ὁ μὲ ἔνθεν, ὁ δ ἔνθεν, ὡς ἑκατέρωθεν, ἀμφιφερὴς, δείκνυσι τ ἡμισφαιρίων, ὧν τὸ μὲ ὑπὲρ γῆν, τὸ δ ὑπὸ γῆν ἐςίν. Εἶτα πρὸς ταῖς ςέρναις δώδεκα λίθοι πολυτελεῖς, τὰς χρόας διαφέρουσες, ἐκ τρισῶν τεταγμένοι τετρασοιχεὶ, πρὸς ἀπόδειγμα τ ζωδιακ τύπω- θέντες. Καὶ γὰρ ὁπλῖτ ἐκ δώδεκα ζωνεσὼς ζω- p. 824. δίων, τὰς ἐτησίους τέτταρας ὥρας διπλελεῖ, τρία νείμας εἰς ἑκάς]ον. Σύμπας δ' ὁ τόπ καλεῖται λογεῖον ἐτύμως, ἐπειδὴ τὰ ἐν ἐρανῷ πάντα λόγοις κ ἀναλογίαις διεθημιύργη] κὴ ζωγρά- φη]αι. τ γὰρ ὁπλ παραπαν ἄλογον ὐδέν. Ἐπὶ δ λογείῳ δι]λᾶ ὑφάσματα καλλαποικίλλ], προσαγορεύων τὸ μὲ δήλωσιν, τὸ δ' ἀλήθειαν· ἀνί]ε] δ ἀφ' μὲ τ ἀληθείας, ὅτι ἐρανῦ τὸ ἀφάπαν ψεῦδ διαβαίνειν ὐ θεμιτόν· ἀλλὰ τῦθ' ἅπαν εἰς τ περίγειον πεφυγάδ] χῶρον, ψυχαῖς [f] ἐξαγῶν ἀνθρώπων εἰσοικιζόμενον· ἀφ' δ τ δηλώσεως, ὅτι αἱ κατ' ἐρανὸν φύσεις ἕκασα δηλῦσι τ παρ' ἡμῖν, ἃ καθ' αὐτὰ πάν]ως ἂν ἦν ἄγνωςα. Σημεῖον δ' ἐναργέσα]ον· εἰ μὴ φῶς, [g] ἥλι δ' ἀνέλαμψε, πῶς ἂν αἱ τ ζωμάτων ἀμύθη]οι ποιότη]ες διεφάνησαν; πῶς δ' ἂν αἱ πολύμορφοι τ χρωμάτων κ χημάτων ἰδέαι· ἡμέρας τε κ νύκ]ας, μηνάς τε κ ἐνιαυτὺς κ ζωόλως χρόνον τίς ἀνέδειξεν, ὅτι μὴ ζελλύης κ ἡλίκ κ τ ἄλλων ἀςέρων [h] αἱ ἐναρμόνιοι κ πάντ λόγ κρείτ]ες φοραί; Τίς δ τὴν ἀριθμ φύσιν, ὅτι μὴ τὰ λεχθέν]α κ τὰς τ μερῶν τ χρόν ζωθέσεις; Τίς δ τὰς ἐν θαλάτ]ῃ κ πόρ]πις πελάγεσιν ὁδὰς ἀνέτεμε κὴ ἀνέδειξε πλωτῆρσι, εἰ μὴ αἱ τ ἀςέρων τροφαὶ κ πλάνοδοι; Σοφοὶ δ' [i] ἄνδρες κ μυρία ἄλλα ἄτ]α θεωρήσα]ες ἀνεγράψα]ο, ἐκ τ ἐρανίων ζημειωσάμενοι νεωτερίας κ πνευμάτων βίας, φορὰς κ ἀφορίας καρπῶν, [k] ἀνεμώλια καὶ φλογωδέσα]α θέρη, χειμῶνας ἐξαισίους κ ἐαρίζον]ας, αὐχμὰς κ ἐπομβρίας, ἀγονίας ζώων [k] φυτῶν, κ τἀναντίον ἑκατέρων ἀγονίας, κ ὅσα τοιάτροπα. Πάν]ων γὰρ ἐςηλίτευ] τ ὅλῃ γῆς, ἐν ἐρανῷ τὰ σημεῖα. Πρὸς δ τοῖς κάτω μέρεσι δ ποδήρης ἀπηώρη] χρύσεοι ῥοΐσκοι, κώδωνές τε καὶ ἀνθινά· ταῦ' ἐςὶ σύμβολα γῆς κ ὕδα]ος· γῆς μ τὰ ἀνθινὰ, παρ' ὅσον βλασάν] κ ἀνθεῖ πάν]α ἐκ ταύτης· ὕδα]ος δ οἱ ῥοΐσκοι λεχθέν]ες ἐτύμως ἀφ' τὴν ῥύσιν· τὴν δ' ἁρμονίαν κ ζυμφωνίαν [k] ζωήχησιν τ τῦ κόσμ μερῶν οἱ κώδωνες ἐμφαίνουσιν. Εὖ δ' ἔχει κ ἡ θέσις· ἀνωτάτω μ ἐν ᾧ οἱ λίθοι, τὸ καλύμμον περιςήθιον, ἐρανῦ μίμημα, διότι κ ὁ ἐρανὸς ἀνω]άτω· ὁ δ ποδήρης ὑπ' αὐτὸ, ὅλ δι' [k] ὅλ ὑακίνθιν, ἐπειδὴ

[e] εἰσὶν] Reſtitui ex MSS. item δίγμαλα.
[f] ἐξαγῶν] Nonnulli Codices, ἀναγώγων. MS. Med. ἰναγῶν· & ſic legendum videtur.
[g] ἥλι 5] Forſan ἡλιῶδις, vel rectius, ἅλι ἀλαμψις.
[h] αἱ] Reſtitui ex MSS.
[i] ἄνδρες] Adde ταῦτα, cujus ratio liquet ex ſequentibus.
[k] ὅλ] Frequentius ſcribitur ὅλων. Sicut etiam ſupra p. 823. ὅλ δι' ὅλων ὑακίνθιν.

καὶ ὁ ἀὴρ μέλας ὤν, τὴν μὲν τ ὑφηνὸν τάξιν διατίθησιν [1] τετίμηϲ· τὰ δ' ἄνθινα καὶ οἱ ῥόδακες, πρὸς πᾶϲ ἐχάϊτες· διότι γῆ καὶ ὕδωρ τὴν καθωτάτω τῶ Παντὸϲ μοῖραν ἴλαχον. Ἥδ' ἐϲιν ἡ τ ἱερᾶϲ ἐσθῆτοϲ καταϲκευὴ, μίμημα τοῦ παντόϲ, θαυμάϲιον ἔργον [11] καὶ ὀφθῆναι & νοηθῆναι· καὶ γὰρ
p. 825. ὄψιν ἔχει καταπληκτικωτάτην, καὶ οἵαν οὐδὲν ὕφαϲμα τ παρ' ἡμῖν, ἕνεκα ποικιλίαϲ ἅμα καὶ πολυτελείαϲ· καὶ νόηϲιν τὴν περὶ τ αὐτῆϲ μερῶν φιλόϲοφον. Βούλεται γὰρ τ ἀρχιερέα, πρῶτον μὲν εἰκόνα τοῦ Παντὸϲ ἔχειν ἐμφανῆ περὶ ἑαυτὸν, ἵν' ἐκ τ ζωτικῆϲ θέαϲ ἄξιον παρέχῃ τ ἴδιον βίον τ τ ὅλων φύϲεωϲ· ἔπειτα ὅπωϲ ἐν τ ἱερουργίαιϲ ζυλλειτουργῇ πᾶϲ ὁ κόϲμοϲ αὐτῷ. Προπαιδεύϲαϲθαι γὰρ τ ἱερωμένον τῷ τὸν κόϲμον παρελθεῖν, καὶ [m] τ μὲν ἐπάγεϲθαι πρὸϲ θεραπείαν τοῦ [n] γενητικόϲ. Ἔϲτι δὲ καὶ τέταρτον τ ἱερᾶϲ ἐσθῆτοϲ σύμβολον, ἀναγκαῖον μὴ ἡσυχαθῆναι· τ μὲν ἄλλων οἱ ἱερεῖϲ ὑπὲρ οἰκείων καὶ φίλων & πολιτῶν αὐτὸ μόνον ἐώθαϲι τάϲ τ' εὐχὰϲ καὶ θυϲίαϲ ἐπιτελεῖν· ὁ δὲ τ Ἰουδαίων ἀρχιερεὺϲ, οὐ μόνον ὑπὲρ ἅπαντοϲ ἀνθρώπων γένουϲ, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τ τ φύϲεωϲ μερῶν, γῆϲ, ὕδατοϲ, ἀέροϲ καὶ πυρὸϲ, τάϲ τ' εὐχὰϲ καὶ τὰϲ εὐχαριϲίαϲ ποιεῖται, τ κόϲμον, ὅπερ ἐϲι τ ἀληθείαϲ, ἑαυτοῦ παλέθρα εἶναι νομίζων, ὑπὲρ ἧϲ ἱκεϲίαιϲ καὶ λιταῖϲ ἵλεων ἐξομολογεῖϲθαι τ ἡγεμόνα, πολιούχου τ ὅληϲ καὶ ἴλεω φύϲεωϲ αὐτοῦ μεταδιδόναι τῷ γενομένῳ.

Ταῦθ' ὑπειπὼν, προσνομοθετεῖ κελεύων τ προσιόντα τῷ βωμῷ καὶ ψαύοντα θυϲιῶν, ἐν ᾧ χρόνῳ τέτακται τὰϲ ἱερὰϲ λειτουργίαϲ ἐπιτελεῖν, μὴ οἶνον μήτε τι ἄλλο πίνειν μέθυϲμα· τεττάρων ἕνεκα τ ἀναγκαιοτάτων, ὄκνου καὶ λήθηϲ. καὶ ὕπνου καὶ ἀφροϲυνηϲ. Ἀκραϲία γὰρ τὰϲ μὲν τοῦ ϲώματοϲ δυνάμειϲ ἀνιεῖϲ, δυϲκινητοτέραϲ τὰ μέλη ποιεῖ, καὶ ὀκνηροτέραϲ ἀπεργάζεται, καὶ βίᾳ [o] καταθαρθάνειν ἀναγκάζει· τάϲ τε τῆϲ ψυχῆϲ τόνουϲ ἐπιχαλῶν, λήθηϲ ὁμοῦ καὶ ἀφροϲυνηϲ αἴτιοϲ γίνεται. Νηφόντων δὲ, τά τε μέρη τοῦ ϲώματοϲ εὐπαλαφρεϲτέρωμα ὀκνηρότερα, αἵ τε αἰϲθήϲειϲ καθαρώτεραι καὶ εἰλικρινέϲτεραι, ὅ, τε νοῦϲ ὀξυωπέϲτεροϲ, ὥϲτε προϊδέϲθαι περάϲματα δυνάϲθαι, καὶ ἃ πρότερον εἶδεν, ἀπομνημονεῦϲαι. Ϲυμφόρωϲ μὲν οὖν τὴν οἶνου χρῆϲιν ἅπαϲι τοῖϲ κατ' τ βίον ἀλυϲιτελεϲτάτην εἶναι ὑπολητέον, ψυχῆϲ πιεζομένηϲ, αἰϲθήϲεων ἀμαυρουμένων. Βαρυνομένου ϲώματοϲ. Ἐλεύθερον γὰρ καὶ ἄφετον ἐᾷ τ παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἑκάϲτῳ πρὸϲ ὃ πέφυκεν ἐμπέδιοϲ ἐϲιν. Ἐν δὲ τ ἁγιϲτείαιϲ καὶ ἱερουργίαιϲ, τὸ [p] βλάβοϲ

quia & aer nigricans ſecundum à cœlo tenet ordinem: in extrema vero fimbria flores & mala punica, quia terra & aqua infimum in univerſo ſint ſortitæ ordinem. Talis & veſtitus ſacrati ſtructura, univerſi exemplar, opus mirandum, ſi vel animo vel oculis cernas. Habet enim exteriorem ſpeciem quam maximè percellentem, multum abſimilem cuivis textili è noſtris, ob pretium ſimul ac varietatem, mentique exhibet ſui partium interiorem ſcientiam ac philoſophicam. Vult enim pontificem geſſare imaginem Univerſi conſpicuam, ut frequenti aſpectu ejus monitus, vitam præſtet à rerum natura non degenerem: deinde ut operando ſacris totus mundus cum ipſo ſimul operetur. Congruum enim fuit, ut qui mundi ſummo patri conſecraretur, filium etiam ad parentis cultum adhibeat. Eſt vero & tertium hujus ſacræ veſtis myſterium non prætereundum ſilentio; nam alii ſacerdotes tantum pro familiaribus, amicis, civibuſque ſolent rem divinam facere; at Judæorum pontifex non ſolum pro toto humano genere, verum etiam pro naturæ partibus, terra, aqua, aere, igne, precatur & agit gratias; quippe qui exiſtimat mundum (ut re vera eſt) ſuam patriam, erga quam ſolet precibus & votis reddere propitium conditorem; orans creaturæ ſuæ ex benefica clementique natura favere.

His edictis, inſuper præcepit, ut qui accedit altare contrectaturus victimas, redeuntibus ad ſe ſacræ functionis vicibus, à vino temetoque abſtineat. Quatuor iſtud de cauſis maximè neceſſariis: ſcilicet ut effugiat pigritiam, oblivionem, ſomnum, & amentiam. Merum enim laxatis corporis nervis, membra facit minus agilia, *ebrios* in torpedinem & ſomnum velint nolint pertrahit: animi quoque intentionem remittens, fit ei cauſa oblivionis ac deſipientiæ. Contra ſobriorum & membra ſunt leviora habilioraque, & ſenſus puriores habilioreſque, & mens ipſa perſpicacior, ad proſpiciendum futuris, & ad præteritorum reminiſcentiam. Itaque in univerſum vini uſus exiſtimandus eſt rebus quibuſcunque in vita infeſtiſſimus: ſiquidem gravat animam, ſenſus habetat, corpuſque *graviſſimè* onerat. Nihil enim ſinit in nobis liberum & ſolutum, ſed quicquid attigit præpedit. At cum religioni ſacriſque vacatur, tanto eſt noxa gra-

[1] τετίμηϲ] Forſan melius, τοίμηϲ.
[11] ϲ] Reſtitui ex MSS.
[m] τ μὲν] Sic mundum appellat Philo. Nonnulli quidem Codices habent τὸ πᾶν· ſed nil mutandum videtur, cum alibi ſic loqui Noſtro ſit ſolenne. Vide p. 244. & ibi dicta 298, 673, 816. Hanc loquendi figuram hauſerat Noſter ex Platone, qui paſſim Deum, Patrem & Genitorem Univerſi appellat; cui etiam fidem facit Origenes lib. v. cont. Celſ. p. 308. ἄνδρες παλαιοὶ (verba ſunt Celſi) τ ϑ τ κόϲμον, ὡϲ ἐκ θεοῦ γενόμενον, παῖδά τε αὐτοῦ καὶ ποίημα προσεῖπον.
[n] γενητικόν] MSS. Vat. Aug. & Coiſl. δεδημιουργικότ.
[o] καταθαρθάνειν] Nonnulli Codices καταλαμβάνειν· quod ſi ſic, omnino reponendum ὕπνον. Ita etiam ad oram Codicis Coiſlin. annotavit librarius, οἶμαι λείπειν ὕπνον.
[p] βλάβοϲ] Ita MSS. Med. & Vat. Editi βάροϲ. Ex eiſdem ſcribo οὐϲ τ ἀϑροίλω, pro οὗ. in Editis.

vior,

vior, ſiquidem majori reatu peccatur in Deum quam in hominem. Meritò igitur inſtitutum eſt ſacrificium abſtemium, ut innoteſcat diſcrimen inter ſacra & profana, pura & impura, legitima & illegitima.

Cæterum quoniam nemo niſi vir cooptatur in ſacerdotium, non carituras amplexuum cupidine, quæruntur ei puræ virginis nuptiæ, puris prognatæ parentibus, avis & majoribus probitate & nobilitate maxime ſpectatis. Meretricem enim pariter animo impuram atque corpore, ne aſpicere quidem ei licet, etiamſi quæſtu relicto ad frugem rediit, eo quod olim profanum vitæ inſtitutum ſecuta ſit. Ipſa vero de cætero quidem eximatur ignominiæ, propter expurgatas vitæ prioris maculas. Laudanda eſt enim delictorum pœnitentia, nec vetandus quo minus eam ducat quiſquam alius: ſacerdotem vero ne accedet quidem propius. Sunt enim eximia ſacerdotii officia, quæque poſtulant concentum actionum inculpabilium ab initio vitæ uſque ad exitum. Stultum enim eſt, arceri ſacerdotio quoſdam propter cicatrices in corpore ex vulneribus factas, notas infelicitatis, non maliciæ: eas vero quæ non ſolum coactæ, verùm etiam interdum ſponte formam venditarant, poſtquam vix tandem reſipuerint, ab amatoribus divulſas, jungi mox ſacerdotibus, & è lupanaribus migrare in ſacra domicilia. Manent enim nihilominus in animis pœnitentium cicatrices quædam & veſtigia delictorum priſtinorum. Proinde recte & egregie vetitum eſt aliubi, ne *merces meretricis inferatur in* Deut. xxiii. 18. *ſacrarium:* licet nummi per ſe careant crimine, ſed propter tum ipſam quæ hos depoſuit, tum actionem ob quam ſunt dati. Quomodo igitur admittetur in ſacerdotis conſortium mulier, cujus etiam pecunia profana habetur adulterinaque, quantumvis probatæ notæ ac materiæ?

Porro nuptiarum leges tam accurate præſcribuntur pontifici, ut nec viduam ſinatur ducere, ſive mariti obitu deſolatam, ſive divortio: primò ut ſacrum ſemen intacto puroque arvo recipiatur, nec ullo modo miſceantur hujus natales cum aliis familiis; deinde ut inita cum rectis & nondum depravatis animis conſuetudine, facilius earum mores effingant. Sequaces enim &

ἁρϛαλεώτερον, ἔστι γὰρ τὸ περὶ θεὸν ἐξαμαρτάνειν τοῦ περὶ ἄνθρωπον ἀφορητότερον. Ὅθεν εἰκότως προσίταται νηφάλια θύειν, καὶ τὴν διαστολὴν καὶ διάκρισιν τῶν ἁγίων καὶ βεβήλων, καὶ καθαρῶν καὶ ἀκαθάρτων, καὶ νομίμων καὶ παρανόμων.

Ἐπεὶ δ' ὁ [q] ἱερεὺς πολὺ πρότερον ἀνὴρ ἐστι, καὶ πρὸς ζωυσίαν ὁρμαῖς ἐξ ἀνάγκης ὀφείλει χρῆσθαι, γάμον αὐτῷ παρθένος καθαρᾶς μνᾶται καὶ ἐκ καθαρῶν γονέων καὶ πάππων καὶ προγόνων, εἴς τε καλοκἀγαθίαν καὶ εὐγένειαν διαφερόντως [r] ἐπι- p. 826. κεκριθένων. Πόρνη μὲν γὰρ καὶ βεβήλῳ σώματι καὶ ψυχῇ ὁδὸς [s] προσιδεῖν ἐᾷ, κἂν τοῦ ἐργασίαν δοκοθεμιδῆ, σχῆμα κόσμιον καὶ σῶφρον ὑποδύῃ, διὰ τὸ τοῦ δικαίαν προαίρεσιν ἀνίερον αὐτῇ [t] γεγενῆσθαι. Αὐτὴ μὲν πρὸς μὲν τὰ ἄλλα ἐπιτιμίαν ἐχέτω, διὰ τὸ [u] πεῖν μιασμάτων καθαρεῦσαι. Μεγάνοια γὰρ ἀδικημάτων ἐπαινετέον· καὶ μηδεὶς ἕτερον αὐτοῦ ἄγεσθαι κεκωλύσθω, ἱερεῖ μὲν μηδὲ προσίτω. Τὰ γὰρ ἱερωσυνῆς ἐξαίρετα δίκαια, συμφωνίαν ἐπιζητοῦσης τοῦ ὅσιο ἡμίσεως δεχῆς ἄχρι τελευτῆς ἀνυπαίτιον. Εὔηθες γὰρ διὰ μὲν τὰς ἐκ τραυμάτων ἐπιγιγνομένας ὕλας ἐν τοῖς σώμασιν ἔργεσθαί τινας ἱερωσυνῆς, αἰ σύμβολον ἀτυχίας, ἀ μοχθηρίας εἰσὶ, τὰς δὲ μὴ κατ' ἀνάγκην μόνον, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἐκ σίοις γνώμαις περιεχούσας τὴν ἰδίαν ὥραν, ἐπειδήπερ οἱ καὶ μόλις μεθέγνωσαν, εὐθὺς ἀπὸ ἑρασῶν ἱερεῦσιν ἁρμόζεσθαι, καὶ ἀπὸ καμαιτυπείων εἰς ἱερὰ χωρία μεταοικίζεσθαι. Μίνυσι γὰρ ὑδὲν ἧττον ἐν τοῖς ψυχαῖς τοῦ μεταγνόντων ὕλαι καὶ τύποι τῶν ἐγχαίων ἀδικημάτων. Ὅθεν εὖ καὶ παλαίωσ ἐν ἑτέροις διείρηται, [x] μηδὲ μίσθωμα πόρνης κομίζειν εἰς τὸ ἱερόν· καίτοι γε τὸ νόμισμα καθ' αὐτὸ σὐκ [y] ἔνοχον, ἀλλὰ διὰ τὴν λαβοῦσαν, καὶ τὴν πρᾶξιν ἐφ' ᾗ δέδοται, σχολῇ γὰρ ἔτι [z] πρίσοιτό τις εἰς κοινωνίαν ἱερέων γυναῖκας, ὧν καὶ τὰ χρήματα βέβηλα καὶ ἀθέμιστα, εἰ καὶ τοῖς ὕλαις καὶ πᾶσι χαρακτῆρσι δόκιμα.

Τὰ μὲν οὖν περὶ γάμου ὕτως ἠκρίβωται τῷ ἀρχιερεῖ, ὥσ' οὐδὲ χήραν [a] ἐφίεται γαμεῖν αὐτὸ, οὐδὲ τελευτηκότος ἀνδρὸς μονωθεῖσαν, ὅτ' ἂν [b] ἀπηλλαγμένου ἔτι ζῶντος· ἵνα πρῶτον μὲν εἰς ἄδαλον καὶ καθαρὸν ἄρουραν ὁ ἱερὸς σπόρος χωρῇ, καὶ μηδεμίαν κρᾶσιν αἱ γυναὶ πρὸς ἑτέραν οἰκίαν λαμβάνωσιν. Εἶτα δ' ὅπως ἀκακώτους καὶ ἀδιαστρόφους ταῖς ψυχαῖς ζωπερχόμενοι, ῥᾳδίως διαπλάττωσι τὰ

[q] ἱερεύς] Rectius ſcribitur ἀρχιερεύς. Soli enim Summo Pontifici, non itidem privatis ſacerdotibus, viduarum interdicta connubia. Sic infra p. 826. τὰ μὲν οὖν περὶ γάμου ὕτως ἠκρίβωται τῷ ἀρχιερεῖ, ὥστ' οὐδὲ χήραν ἐφίεται γαμεῖν αὐτό. Item p. 827. προστάξας τῷ ἀρχιερεῖ μὴ μόνον μιᾶς γυναῖκα παρθένον, &c. Vide Lev. xxi. 13.

[r] ἐπικεκριθένων] Quidni ἐπικεκριθώσης? ſcil. παρθένου.

[s] προσιδεῖν ἐᾷ] Fortè προσιτιά. Sic enim infra ſcribitur, ἱερεῖ μὴ προσίτω.

[t] γεγενῆσθαι] Sic MS. Med. pro γενέσθαι.

[u] μιασμάτων] Ita MS. Med. Editi ἀνδασμάτων. Mox etiam ex eodem ſcribo μεγάνοια, pro μεγάνοιαν.

[x] μηδὲ] Sic pro μηδὲν. MS. Med. omiſſo μὴ poſt πόρνης.

[y] ἔνοχον] Haud ſolet vox iſta de rebus ſed de perſonis, uſurpari. Quidni autem σύνοχος? Mox pro λαβοῦσαν, melius forſan βαλοῦσαν, ut Luc. xxi. 1, 2. εἶδε τοὺς βάλλοντας τὰ δῶρα εἰς γαζοφυλάκιον——χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ὀβολοὺς δύο λεπτά.

[z] πρίσοιτο] Ita MSS. Editi προσιτο.

[a] ἐφίεται] Sic MSS. pro ἐφίεται.

[b] ἀπηλλαγμένου] Legitima vero connubia cum defunctorum viduis, ut docent ſequentia p. 827. Hinc liquet repudiatas non parem cum viduis defunctorum tenuiſſe honoris gradum; quippe quarum nuptiæ cuivis ſacerdoti, non itidem Laicis, interdictæ. Dominus vero Noſter lege ſuâ idem interdictum ſuis omnibus impoſuit; eandem ſcil. in privatis quibuſcunque Chriſtianis poſtulat puritatem, quam Lex Moſaica in ſacerdotibus.

ἤθη καὶ τὰς τρόπους αὐτῶν. [c] Ὁλκοὶ γὰρ καὶ ἀγωγοὶ ἀβίοιαι παρθένων πρὸς ἀρετὴν, εἰς διδασκαλίαν ἑτοιμόταται· ἡ δ' ἑτέρα πεῖραν ἀνδρὸς λαβοῦσα, καὶ τὸ εἰκὸς ἀπειθεστέρα πρὸς μάθησιν· ἅτε τῇ ψυχῇ ἀκριβοφυεστάτην οὐκ ἔχουσα, καθάπερ τινα λελειασμένον κηρὸν εἰς τραγύτητα τὴν ἐγγραφησομένων δογμάτων, ἀλλὰ τραχεῖαν ὑπὸ τῶν προεγκαραχθέντων τύπων, οἷς [d] δυσεξάλειπτοι παραμένουσι. ἢ καὶ ἀδιάφορον ἀβίαν ἑτέρας, ἢ ἀδιαφόρως ἔχειν πρὸς ἀμφοτέρας ἑαυτῶν ἀνωμαλίαις. Παρθένον μὲν οὖν ἱερεῖς ἀγέσθω [e] γάμου ἀγνοῦ· λέγω δὲ παρθένον, οὐ μόνον ἣ μηδὲ ἑτέρῳ ὁτῳοῦν ὡμίλησεν, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ᾗ μηδεὶς ἄλλος ἀνὴρ ὠνομάσθη διὰ τινῶν ὁμολογιῶν, κἂν ἀγνοῦσα τὸ σῶμα. Τοῖς δὲ καὶ μέρους ἱερεῦσι, τὰ μὲν ἄλλα πρὸς γάμων διατέτακται ταὐτὰ, ἃ καὶ τοῖς τοῦ μεγίστου ἔχουσιν ἱερωσυνῶν, ἐφίεται δ' οὐ μόνον παρθένους, ἀλλὰ καὶ χήρας, οὐ πάσας, ἀλλ' ὧν τετελευτήκασιν ἄνδρες, μετ' ἀδείας ἄγεσθαι. Φιλονεικίας γὰρ καὶ τάσεις ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἱερέων εἶναι δεῖν ὁ νόμος ἀναιρεῖν· πρὸς μὲν οὖν τοὺς ζώντας ἴσως ἔριδες ἐκ πάθους γυναικείου, ζηλοτυπίας· τοῖς δ' ἀποθανοῦσι συναποθνήσκει καὶ ἡ πρὸς τοὺς δευτέρους ἄνδρας ἔχθρα. Ἄλλως τε τὴν ἀρχιερέα πλείονος ἐδικαίωσεν ἁγιστείας καὶ καθάρσεως, ὥσπερ ἐν ἅπασι τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν γάμου κοινωνίᾳ μεταλαχεῖν· οὐκ ἐάσας ὅτι μὴ κόρῃ ἄγεσθαι. Τοῖς δὲ τῆς δευτέρας τάξεως ὑπανῆκε τὰ περὶ γυνοδῶν γυναικῶν, ἐφιεὶς καὶ [g] πεπειραμένας ἀνδρῶν ἑτέρων ἐγγυᾶσθαι. Πρὸς δὲ τούτῳ καὶ τὸ γένους περιέζωσε τὰ μελλόντων γαμεῖσθαι, προσάξας τῷ μὴ ἀρχιερεῖ [h] μνᾶσθαι μὴ μόνον παρθένον γυναῖκα, ἀλλὰ καὶ [i] ἱέρειαν ἐξ ἱερέων, ἵνα ἐκ μιᾶς οἰκίας καὶ τρόπον τινὰ τοῦ αὐτοῦ αἵματος ὦσιν νυμφίου τε καὶ νύμφη, πρὸς ἀρμονίαν ἐπιδεικνύμενοι παρ' ὅλον τὸν βίον κρᾶσιν ἠθῶν βεβαιοτάτην. Ἐπιτρέπει δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ μὴ ἱερέων γαμεῖν θυγατέρας· τῇ μὲν, ὅτι μικρὰ τέκνων καθάρσια· τῇ δ', ὅτι τὸ ἔθνος οὐκ ἐβουλήθη γνησίας εἰς ἅπαν ἱερατικῆς ἀμοιρῆσαί τε καὶ παντελῶς ἀποζεῦξαι. Δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐκώλυσε τοὺς ἄλλους ἱερέας ἐπιγαμίας ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ [k] ἔθνους,

flexiles ad virtutem ſunt mentes virginum & ad diſciplinam promptiſſimæ: at quæ jam experta eſt virum alium, ad inſtitutionem fit vulgo difficilior, ut quæ non adeo puram habeat animam, nec inſtar ceræ levigatam ad dogmata manifeſtò inſcribenda habilem, ſed jam ante inſcriptis notis aſperam, quæ ægre delebiles, vel non recipiunt figuras alias, vel receptas confundunt inæqualitate ſua. Virginem igitur ducat pontifex caſtam à nuptiis: virginem, inquam, non ſolum cum qua nemo congreſſus eſt alius, ſed ne deſponſam quidem alteri quovis fœdere, licet corpore ſit intacta. Reliquis autem privatis ſacerdotibus, quod ad nuptias attinet, præſcribuntur eadem quæ pontificibus: verùm his præter virgines, etiam viduas licet ducere, non quaſvis tamen, ſed quarum mariti defuncti ſint. Lites enim & contentiones è vita ſacerdotum tollendas lex cenſet, quæ ſanè cum vivis prioribus maritis forſan intercederent, ex affectu fœmineo, zelotypia: cæterum illis extinctis, ſimul affectus talis extinguitur. Et alioquin etiam æquum cenſuit pontificem puriorem ſanctioremque, ſicut in cæteris rebus omnibus, ſic in nuptiis quoque ſe approbare, nec niſi virginem puellam ducere permiſſum. Secundi autem ordinis ſacerdotibus leges connubiales relaxavit, permittens mulieres virum expertas ducere. Quin & de genere futurarum uxorum diligenter præſcribit jubens, ut pontifici deſpondeatur non ſolum virgo, ſed ſacerdotalis generis, ut ſponſus ſponſaque gentile ſint & quodammodo conſanguinei, ad concentum majorem per totam vitam morum conſonantiam ſtabiliſſimam oſtenſuri. Cæteris conceditur, ducere non ſacerdotum filias: ſive quòd levia ſunt horum ſacra, ſive quòd non expediat gentem ſacerdotum affinitate perpetuo carere, ab eaque in totum ſubmoveri. Ideo licitum eſt ſacerdotibus cum gentis ſuæ fœminis connubium, ut cognationi proximum:

p. 827.

[c] ὁλκοὶ] Sequitur γὰρ in Codice Mediceo. Forſan vero γὰρ. Mox etiam poſt ἀρετὴν, videtur deeſſe καὶ.

[d] δυσεξάλειπτοι] MSS. ἀνεξάλειπτοι. Item προεγκαραχθέντων.

[e] γάμου] Anne γάμων? Sic enim Philo ſupra p. 533. & Plato de Legib. lib. viii. p. 840. ἀκήρατοι γάμων τε ἁγνοὶ ζῶσιν.

[g] πεπειραμένας] De hoc tamen quærendum, utrum ſacerdotibus ſecundi gradus viduas qualeſcunque ducere licuit. Joſepho cum Philone convenit, Ant. lib. iii. c. 12. § 2. μηδὲ τὰς τῶν περιττῶν ἀνδρῶν ἐφ' οἷς ἀπολῶν ἀπηλλαγμένας· τὴν γὰρ ἀρχιερέα οὐδὲ τεθνεκότος ἀνδρὸς γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι ζυγχωρῶν. Atqui alia diſciplina Ezekielis ævo. Sic enim ille xliv. 22. καὶ χήραν ἢ ἐκβεβλημένην οὐ λήψονται ἑαυτοῖς εἰς γυναῖκα, ἀλλ' ἢ παρθένον ἐκ τοῦ σπέρματος Ἰσραὴλ. Καὶ χήραν ἐὰν ᾖ ἱερέως, λήψονται. Gliſcentibus forſan, ut fit, in pejus moribus, ſolutior diſciplina circa ſacerdotum nuptias inoleverat.

[h] μνᾶσθαι] Sic MSS. & Philo etiam ipſe infra. Editi ἐγγυᾶσθαι.

[i] ἱέρειαν] Reſpicit Lev. xxi. 13. ἐπὶ γυναῖκα παρθένον ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ λήψεται. Confirmaturque adeo lectio τοῦ ὁ. Ex τοῦ γένους αὐτοῦ, quod tamen non agnoſcitur in textu Hebræo. Cui Philonis ſententiæ ſuffragatur etiam Joſeph. cont. App. l. i. c. 7. Sic enim ille, δεῖ γὰρ τὴν μετέχουσαν τῆς ἱερωσύνης ἐξ ὁμοεθνοῦς γυναικὸς παιδοποιεῖσθαι. Verte, *ex ejuſdem cognationis fœminâ*. Ni forſan reponendum ſit, ὁμογενοῦς. Heſych. v. ὁμογενῆ· συγγενικήν. Sit vero Joſephus ſenſus ſui interpres, Antiqu. lib. iii. c. 12. μόνῳ γὰρ αὐτῷ (ſacerdoti ſummo) δέδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτην φιλάτην. Ibi ſcribe, φιλέτην. Ita enim ille lib. iv. c. 2. φιλέτης δὲ ἐτύγχανεν αὐτὰ καὶ ζυγένεις. Huc etiam refer Origen. in Lev. Hom. xii. Cyrill. Alexand. de Adorat. lib. 12. c. 413. Hieron. Epiſtol. ad Fabiol. *Accipiet, inquit, uxorem virginem & de genere ſuo*, &c. Maneat ergo Philonis ſententia, *non licuiſſe ſacerdoti ſummo uxorem niſi ex genere ſacerdotali ducere*. Huc adde, quod connubia cum exteris fœminis etiam Laicis eſſent interdicta. Id quod lege etiam Attica, ab Hebræis fortè profectâ ſancitum. Demoſth. adv. Neæram. p. 728. ὁ σωφρονῶν τῇ ξένῃ τῇ ἀλόσῃ ὀφειλέτω χιλίας δραχμάς.

[k] ἔθνους] Sic ſcribo ex MSS. pro ἔθνει. Neque ſanè quævis voces ex errore librariorum magis promiſcuè ſcribuntur. Ita mox in ſequentibus: μηδὲν τῶν ἐξ ἔθνους. Ibi repone ἔθνους. Simile mendum deprehendo p. 275, 1109, 1115, 1187, 938. Vide Doctiſſ. Coteler. Monument. Eccleſ. Græc. Tom. II. p. 518.

nam generi loco filiorum ſunt ſoceris, & hi viciſſim loco parentum generis.

Hactenus de conjugio, & cura procreandi liberos: quoniam autem generationem ſequitur corruptio, etiam de vita functis leges ſunt pro-
Lev. xxi. 1. ditæ; quibus decernitur, ſacerdotes non funeſtari ob cujuſvis amici cognative interitum, ſed tantum ſex cognationis proximæ, patris matriſque, filii vel filiæ, germani germanæve virginis. At pontifici in univerſum luctu interdicitur, nec fortaſſe immerito. Nam ſacerdotum functiones alii pro aliis poſſunt peragere, ita ut quibuſdam luctu occupatis, nihil tamen omittatur è ſolennibus ritibus: pontificis autem officia propria committuntur præter ipſum nemini. Quamobrem ſemper impollutus permaneat, cavens à contactu cadaveris, ut paratus ſit temporibus debitis pro gente ſua vota ſacraque ſine impedimento facere. Cum enim alioqui ſit Deo dicatus, ductorque ſacrati ordinis, oportet eum ab omnibus quotquot nati ſunt, alienari: nec affectu quovis erga parentes, liberos, fratres ita vinci, ut quicquam ſanctum vel omittat vel differat, quod continuo fieri debuit. Idem vetatur in domeſtico luctu veſtimenta ſcindere, & inſigne ſacerdotii capiti detrahere, aut è ſanctis ædibus per occaſionem luctus excedere, ut ob loci ornatuſque quo cingitur reverentiam miſeratione fortior, ſine luctu perpetuo degat. Poſtulat enim in eo viro lex præſtantiorem humana natura indolem, divinæ quam proximam, ſitam in quodam utriuſque (ſi verum fateri licet) confinio, ut hoc mediatore Deus propitietur hominibus, ejuſdem miniſterio porrigat eis largiaturque dona ſua.

Poſt hæc præcepit lex de iis ad quos primitiarum uſusfructus pertinet. *Si quis*, inquit,
Ib. ℣ 17. *ſacerdos oculum, aut manum, aut pedem aliudve membrum amiſerit, aut maculam aliquam contraxerit, ad ſacra quidem tractanda non admittatur propter labes inſitas, fruatur tamen ſacerdotum præmiis, propter dignitatem generis irreprehenſibilem.* Quod ſi aut erumpens lepra ſa-
Ib. xxii. 4. cerdotem occupet aut ſeminis profluvium, nec ſacram menſam attingito, nec portionem accipito honorariam, donec ſiſtatur profluvium, & lepra mutata carnis ſanæ colori aſſimiletur. Quod ſi ſacerdos rem quamcunque impuram

αἵπερ εἰσὶ δεύτεραι ζυγήσιαι· γαμβροὶ γὰρ ἀνθ' υἱῶν πενθεροῖς, καὶ ἀντὶ πατέρων γαμβροῖς πενθερεῖ.

Τὰ μὲν δὴ περὶ γάμων ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια χάριν παίδων γνήσιων· ἐπεὶ δ' ἔπεσε γενέσθαι φθορὰ, καὶ τοῖς ἅπαξ τελευταῖς ἀνέγραψε τοῖς ἱερεῦσι νόμοις· κελεύσας μὴ ἐφ' ἅπασιν αὐτοὺς μιαίνεσθαι, πλὴν ὁπωσοῦν ἢ κατὰ φιλίαν ἢ κατὰ ζυγήσιαν ψκειωμένοις, ἀλλ' ἅπαξ [1] μόνοις ἔξω· πατράσι καὶ μητράσι, υἱοῖς καὶ θυγατράσιν, ἀδελφοῖς καὶ ἀδελφαῖς παρθένοις. Τὸν δ' ἀρχιερέα παντὸς πένθους ὑπεξείλετο· καὶ μή ποτ' εἰκότως; Τὰς μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ἱερέων ὑπηρεσίας ἀνθ' ἑτέρων ἑτέροι λειτουργεῖν δυνατόν, ὡς κἂν πενθῶσί τινες, μηδὲν τοῦ ἐξ [m] ἔθους ὑστερίζειν· τὰς δὲ τοῦ ἀρχιερέως οὐδενὶ ἀρᾶν ἐφίεται. Παρ' ἣν αἰτίαν ἀμίαντος ἀεὶ διατελείτω, μὴ προσαπτόμενος νεκροῦ σώματος, ὅπως τὰς ὑπὲρ τοῦ κόσμου εὐχὰς καὶ θυσίας ἕτοιμος ὢν ἐν καιροῖς τοῖς προσήκουσιν ἀκωλύτως ἐπιτελῇ. Καὶ γὰρ ἄλλως προσκεκληρωμένος θεῷ, καὶ τῆς ἱερᾶς τάξεως γεγονὼς ταξιάρχος, ὀφείλῃ p. 828.
πάντων [n] ἀλλοτριοῦσθαι τὸν ἐν γνήσῃ, μὴ γονέων, μὴ τέκνων, [o] μὴ ἀδελφῶν δίνοιάς ἔστως ἠτρώμενος, ὡς ἢ παρελθεῖν, ἢ ὑπερθέσθαι τι τῶν ὁσίων, ἢ πραχθῆναι πάντως αὐτίκα ἄμεινον. Κελεύει γὴ μήτε τὰ εἱμάτια περιρήγνυσθαι ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις ἀποθανοῦσι, μήτ' ἀφαιρεῖν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὸ στέφανον τῆς ἱεροσύνης, μήτε ζωόλως ἐκ τῶν ἁγίων ἐξιέναι καὶ πρόφασιν πένθους, ἵνα καὶ τὸν τόπον ἀδέμνητον, καὶ τὰ περὶ αὐτὸν προκοσμήματα οἷς ἀνέστεπται, κρείττων οἰκεῖος νομόθετος, ἄλυπον εἰσαεὶ διατελῇ. Βέλτιον γὰρ αὐτὸν ὁ νόμος μείζονος μεμοιραῖσθαι φύσεως ἢ κατ' ἄνθρωπον, ἐγγυτέρω προσιόντα τοῦ θείας, μεθόριον, εἰ δεῖ τἀληθῆς λέγειν, ἀμφοῖν· ἵνα διὰ μέσου τινὸς ἄνθρωποι μὲν ἱλάσκωνται θεὸν, θεὸς δὲ τοὺς χαρίσας ἀνθρώποις, ὑποδιακόνῳ τινὶ χρώμενος, ὁρίζῃ καὶ χορηγῇ.

Ταῦτ' εἰπὼν, ἐξῆς νομοθετεῖ περὶ τῶν χρησομένων τῆς ἀπαρχαῖς. Ἐάν τις, φησὶ, τῶν ἱερέων ὀφθαλμὸν, ἢ χεῖρας, ἢ βάσεις, ἤ τι μέλος ἄλλο σωματικὸν πηρωθῇ τὸ σῶμα, ἢ καί τινα μῶμον [p] ἐνδέξῃ, λειτουργιῶν μὲν μὴ μετεχέτω διὰ τὰς ἐγγινομένας [q] χεῖρας, τὰ δὲ κοινὰ τῶν ἱερέων γέρα καρπούσθω, διὰ τὸν ἀνυπαίτιον εὐγένειαν. Ἐὰν μέντοι λέπρα τινες ἐξανθήσασαι καταλάβωσιν, ἢ καὶ γονορρυής τις γένηται τῶν ἱερέων, μήτε τραπέζης ἱερᾶς ψαύέτω, μήτε τῶν προκειμένων ἄθλων τῷ σώματι, μέχρις ἂν ἴδῃ ῥύσις σταθῇ, καὶ ἡ λέπρα μεταβαλοῦσα τὸ ὑγιὲς χαρακτὴρ ἐξομοιωθῇ χρώματι. Κἂν προσάψῃ μέντοι τις ὁτουδήποτε τῶν

[1] μόνοις ἔξω] Sic Textus quoque ſacer & Joſeph. Ant. lib. iii. c. 12. τῶν λοιπῶν δὲ κεκαλυμμένων ἀδελφοῖς καὶ γαμβροῖς ἐν πᾶσι τοῖς ἑαυτῶν μιζάσασι. Lapſus memoriâ Clemens fratres & ſorores notanter omittit, Strom. iv. p. 636. μόνῳ δὲ πατρὶ καὶ μητρὶ, ᾧ τε καὶ θυγατρὶ, τελούτησαντι ἐπιτίτραπται ἱερεῖα.

[m] ἔθους] Ita MSS. pro ἔθνους. Vide dicta jam ſupra.

[n] ἀλλοτριοῦσθαι] Non tam averſari cognatos lex pontificem monet, quam minus amare. Similiter explicandum iſtud D. Johan. xii. 25. ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, &c. Item Luc. xiv. 26.

[o] μὴ] Ita MS. Med. pro μηδὲ. Ex eodem repono ὁσίαν pro ὀσίων, ni forſan magis placeat διόσιον.

[p] ἐνδέξῃ] Sic MS. Med. pro ἐνδείξῃ. Item ἐγγινομένας. Editi ἐγγινομένους.

[q] χεῖρας] MSS. Rectius λαβάς.

ἀκα-

ἀκαθάρτων ἱερούς, ἢ ϗ νύκτωρ, οἷα φιλεῖ πολλάκις, ἐνυπνιάζῃ, τῷ ἡμέραν ἐκείνῃ μηδὲν προσφερέσθω τ καθιερωθέντων· λυσάμενος ϗ ὕστατον μοῖρᾶς ἐπέρχος, χρῆσθω μὴ κεκωλύσθω. Παροίκῳ ϗ ἱερέως ϗ μισθωτὸς ἐργέσθω τ ἀπαρχῶν· ὁ μὲν πάροικος, ἐπειδὴ μὴ πάντες γείτονες ζωσίτιοι ϗ ὁμοτράπεζοι· δέος γὰρ μὴ πρόῃταί τις τὰ καθιερωθέντα, προφάσει χρησάμενος εἰς ἀσέβειαν ἀκαίρῳ φιλανθρωπίᾳ. Μεταδοτέον γὰρ οὐ πᾶσι πάντων, ἀλλὰ τ ἐφαρμοζόντων τοῖς λῃψομένοις· εἰ δὲ μή, τὸ κάλλιστον ϗ λυσιτελέσταλον τ ἐν τῷ βίῳ, τάξις, ἀναμιθήσεται, ὑπὸ τ βλαβερωτάτης παραδημιερηθεῖσα ζυγχύσεως. Εἰ γὰρ ἴσον ᵉ μέρος ἐν ὁλκάσιν οἴσεται ναῦται κυβερνήταις, ἴσον δ' ἐν τ μακραῖς τριήρεσι ϗ ναυάρχαις ἐρέται ϗ τὸ θρανίτικόν· ἔν τε στρατοπέδοις ἴσον ἱππεῖς μὲ ἱππάρχοις, ὁπλῖται δὲ ταξιάρχαις, λοχαγοὶ δὲ στρατηγοῖς· ἐν δὲ πόλεσι δικασταῖς κρινόμενοι, ϗ p. 829. βουλευταῖς ᶠ πρόβουλοι, ϗ ζωνόλως ἄρχουσιν ἰδιῶται, ταραχαὶ ϗ στάσεις γένοιντο, ϗ ἡ ᵗ λόγῳ ἰσότης τινὰ δι' ἔργων ἀνισότητα γένοιτο. Τὸ γὰρ τοῖς τὰς ἀξίας ἀνομοίοις ὅμοια δοκοῦντα, ἄνισον· τὸ δ' ἄνισον, πηγὴ κακῶν. Οὗ χάριν καὶ τὰ γέρα τὰ τ ἱερέων οὐ δοτέον, ὥσπερ ᵛ ἄλλοις, οὐδὲ τοῖς παροίκοις, ἕνεκα τῆς γειτνιᾶν ἐφαπτομένοις ὧν οὐ θέμις· οὐ γὰρ οἰκίας, ἀλλὰ γένους ἐστὶν ἡ τιμή. Ὁμοίως μέντοι μηδὲ μισθωτῷ ˣ τις παρεχέτω, μήτε μισθὸν, μήτε ὑπηρεσίας ἀμοιβὴν, ἱερὸν γέρας. Χρήσεται γὰρ ὁ λαῶν ἐστὶν ὅτε ἀνίερον πρὸς ἃ μὴ δεῖ, βέβηλα τὰ τ ὑγιείας ἆθλα καὶ τ περὶ τ νεῶν λειτουργίας ἀπεργασάμενον. Δι' ἣν αἰτίαν οὐδ' ἀλλογενῆ ζωίλως ὁ νόμος ἐπιτρέπει μεταλαμβάνειν τ ἁγίων, κἂν ἐπαλείδης ὢν τυγχάνῃ τ αὐτοχθόνων, ϗ πρὸς ἀνδρῶν ϵ πρὸς γυναικῶν ἀνεπίληπτος ὤν, ἵνα αἱ τιμαὶ μὴ νοθεύωνται), μένωσιν δ' ἐν τῇ ἱερατικῇ τάξει βεβαίως φυλατόμεναι. Καὶ γὰρ ἄτοπον τὰς μὲ θυσίας ϗ ἱερουργίας ϗ ὅσα ἄλλα περὶ τ βωμὸν ἁγιστεύεται μὴ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις ἐπιτελεῖσθαι, τὰ δ' ἀντὶ τούτων ἆθλα κοινὰ γίνεσθαι ϗ τ ἐπιτυχόντων· ὡς οὐ μὲ δέον, πόνοις πολλοῖς ϗ καμάτοις, ϵ τ μεθ' ἡμέραν ϗ νύκτωρ φροντίσιν ἐπηρύκειν τὰς ἱερείας, τὰ δ' ἆθλα κοινὰ ϗ τοῖς ἐργάταις ἐπιφαίνειν. Οἰκονομεῖ γὰρ, φησὶν, ϗ ἐργυρωνήτῳ μεταδιδότω δεσπότης ἱερῶς σιτίων ϗ ποτῶν ἐκ τ ἀπαρχῶν. Πρῶτον μὲν, ὅτι θεράποντι πρόσ ἐστὶν ὁ δεσπότης, ὁ γὰρ τῷ δεσπότῃ κλῆρος αἱ ἰσραὴλ φιλανθρωπίαι, ἐξ ὧν ἀνάγκη τ δοῦλον τρέφεσθαι. Δεύτερον δ', ὅτι τὰ γενησόμενα πάντως, ἀνάγκη μὴ ὁρᾶν ἄκοντας. Οἱ δ' οἰκέται κἂν μὴ θέλωμεν, ἄτε ἀεὶ ζωντες ϗ ζωδιαιτώμενοι, σιτία

attigerit, aut somnio venereo, ut nonnunquam fieri solet, pollutus fuerit, ea die sacrificiis abstineat: sed sub vesperam ablutus sinatur partem suam capere. Accola vero sacerdotis & mercenarius arceatur à primitiis. Accola ideo, quia Ib. ℣ 10. non omnibus vicinis mensa communis est. Cavendum enim ne quisquam sacra profanet, importunâ humanitate ad impietatem instructus. Non omnibus enim danda omnia, sed quæ accipientibus conveniant. Alioquin ordo, quo nihil in vita utilius & melius, tolletur è medio, victus à confusione perniciosissima. Si enim in navibus onerariis nautæ gubernatoribus pares erunt, & in triremibus æquabuntur præfectis remiges & vectores, in exercitu vero equites magistris suis, scutati ordinum ductoribus, centuriones legatis & imperatoribus: item in republica, rei judicibus, consultores consiliariis, & in universum plebeii magistratibus, tumultus seditionesque nascentur, & ista verbo tenus æqualitas revera inæqualitatem pariet. Nam æqualia dignitate imparibus tribuere, est inæqualitas: inæqualitas vero fons malorum. Quam ob rem honorariæ partes sacerdotum ne cum accolis quidem communicandæ sunt, ne propter vicinitatem attingant quæ nefas est tangere. Nam is honor non domui habetur, sed generi. Similiter merces è sacra portione non est reddenda mercenario. Nam is si profanus sit in profanum usum vertet nobilitatis & sanctissimi ministerii præmia. Quapropter neminem alienigenam lex admittit ad sacrorum participationem, licet inter suas sit nobilis, & paterno maternoque genere sit laudatissimus, ut hi honores non contaminentur, sed incorrupti permaneant penes sacerdotalem ordinem. Inconveniens enim fuerit, victimas, sacrificia, cæteraque altaris ceremonias committi sacerdotibus, præterea nemini, hujus vero ministerii præmia communicari quibuslibet: quasi deceat illos divexari nocturnis diurnisque curis ac laboribus, præmia vero etiam otiosis promiscue contingere. *Vernæ autem,* Ib. ℣ 11. inquit, *& empticio dominus suus sacerdos impartiat cibum potumque de primitiis.* Primum quia servus nihil lucratur nisi ex Domino, cujus ipse est possessio, domini vero sui sors sola sacri proventus, è quibus adeo necesse sit servum ali. Deinde ne quod omnino futurum est, id inviti faciamus. Nam servi, dum velimus nolimus nobiscum versantur perpetuo, & cibum

ᵉ μέρος] MS. Med. μὲ, & sic ex sensu reponendum videtur.

ᶠ πρόβουλοι] Ex Contextu reponendum βουλευταὶ προβούλοις. Hesych. v. προβούλου· ἱεραρχοῦ ἢ βουλεύοντος· ἢ ὁ προστατοῦντος.

ᵗ λόγῳ] Ita MSS. Coisl. & Aug. Editi λόγων.

ᵛ ἄλλοις] Melius forsan ἀλλογενέσι. Sicuti mox infra, οὐδ' ἀλλογενεῖ ζωίλως ὁ νόμος ἐπιτρέπει. Lev. xxii. 10. ϗ πᾶς ἀλλογενὴς οὐ φάγεται ἅγια.

ˣ τις] Ita MS. Med. Editi μηδείς.

potumque

potumque parando menſas heriles inſtruunt, dum miniſtrant veſcentibus & reliquias efferunt, ſi non aperte deſumunt, certe clam ſurripient, neceſſitate cogente: atque ita uni culpæ, ſi tamen culpa eſt uti cibis dominicis, alteram addunt, furtum videlicet: ut quaſi fures ſacris fruantur ad inculpate viventium uſum paratis, quod eſt abſurdiſſimum. Huc accedit cauſa tertia, quòd non eſt periculum ne primitiæ vileſcant ſervis communicatæ, ex metu dominorum, poteſt enim is inſolentiam & negligentiam *famulorum* reprimere.

Poſtremo ſequitur lex humanitatis pleniſſima, Lev xxii. 12. ſic præcipiens. Si filia ſacerdotis nupta laico per mortem mariti fiat vidua, aut à vivo propter ſterilitatem deſeratur, retro in paternas ædes revertatur, ut de primitiis vivat, ſicut etiam quando virgo erat. Nam & nunc quodammodo virgo eſt potentia, ſiquidem deſtituta marito ac liberis, nullum præter parentem habet refugium. Ubi vero ſuperſunt filii vel filiæ, neceſſariò liberis ſuis mater attribuitur: filii vero & filiæ cum ad paternam domum pertineant, matrem quoque ſecum adducent in idem domicilium.

τε καὶ πῶλα ἔ ὄψα τοῖς δεσπόταις προδυτριπτίζόμενοι, καὶ τραπέζαις ἐφεζῶτες, καὶ τὰ λείψανα ἐκκομίζοντες, κἂν μὴ φανερῶς λαμβάνωσι, λάθρα γοῦν ὑφαιρήσονται), κλέπτειν ὑπὸ τ ἀνάγκης βιαθέντες, ὡς ἀνθ' ἑνὸς [a] ἀδικήματος, ἑπτὰ ἐστιν ἀδίκημα τὸ ἐκ τ δεσποτικῶν τρέφεσθαι, καὶ [b] ἑτέραν προσαπεργασκυάζεσθαι κλοπήν· ἵνα φωρὸς τρόπον [c] πρὸς τ ἀνυπαιτίως ζώντων ἀπολαύσωσι τ καθιερωθέντων, ὅπερ ἐστὶν ἀπρεπώδεστον. Τρίτον καὶ κεῖνο χρὴ λογίζεσθαι, ὅτι τὰ τῶν ἀπαρχῶν ἃ παρ' ὅσον ἀπενέμοντο τοῖς οἰκέταις, ὀλιγωρηθήσεται). Διὸ τ δεσποτικὸν φόβον· ἱκανὸς γὰρ ἔστω ἀπισχυρίζειν τινὰ δεσποτικὴν ἀχάριστον, ῥαθυμεῖν οὐκ ἐάσειε.

Ταῦθ' ὑπεπτῶν, φιλανθρωπίας μεστὸν νόμον ἐξῆς ἀναγεγράφθαι, Ἐὰν θυγάτηρ, φησὶν, ἱερέως γημαμένη [d] μὴ ἱερεῖ χηρεύσῃ, τελευτήσαντος ἢ ἀνδρὸς ἢ καὶ ἔτι ζῶντος, ἄπαις καὶ ἀλειφθεῖσα, p. 830. πάλιν ἀπὸ τ πατρῴου οἴκου ἀνερχέσθω, μεταλημψομένη τ ἀπαρχῶν, ὧν [*] καὶ ἡνίκα παρθένος ἦν ἐκοινώνει. Τρόπον γάρ τινα καὶ νῦν ἐστι δυνάμει παρθένος, εἰ καὶ ἀνδρὸς ἔ παίδων ἔρημος, ἀδελφίαν ἑτέραν ἔχουσα καταφυγεῖν ὅτι μὴ τ πατέρα. Υἱῶν ἢ ὄντων ἢ θυγατέρων, ἀνάγκη τοῖς μητέρα τοῖς τέκνοις συνεπέσθαι· οἱ δὲ καὶ θυγατέρες τ τῷ γηνήσαντος οἰκίας ὄντες, εἰς ταὐτὸν συνφέλκουσι καὶ τὴν μητέρα.

---

## ΠΕΡΙ ΤΟΥ

# ΤΙΝΑ ΓΕΡΑ ΙΕΡΕΩΝ.

## DE

# PRÆMIIS SACERDOTUM.

SACERDOTIBUS nullam agri partem lex attribuit, unde more cæterorum fructus terræ colligentes neceſſariis abundent, ſed honoris cauſa *Deum ipſum fore ſortem* eorum Num. xviii. 20. pronunciat, ad res offerri Deo ſolitas reſpiciens. Iſtud autem duabus de cauſis: primo ob ſummum honorem: ſiquidem eorum quæ ſacrantur à gratis hominibus cum Deo participes fiunt; deinde ut circa ſolum Dei cultum occuparentur, ceu curam & poſſeſſionem propriam. Quæ ve-

Τοῖς ἱερεῦσιν οὐκ ἀπένειμε χώρας ἀποτομὴν ὁ νόμος, ἵν', ὡς ἕτεροι, τὰς ἀπὸ τ γῆς καρπούμενοι προσόδους, τ ἀναγκαίων εὐπορῶσιν· ἀλλ' ὑπερβολῇ χρησάμενος τιμῆς, τ θεὸν ἔφη κλῆρον αὐτῶν εἶναι, καὶ ἀναφορὰν τοῦ ἀπὸ τὰ καθιερώματα· δυοῖν ἕνεκα, τ τε ἀνωτάτω τιμῆς· ἐπεὶ κοινωνοὶ τ κατ' εὐχαριστίαν ἀπονεμομένων γίνονται) θεῷ· καὶ τῷ περὶ μόνα πραγματεύεσθαι δὴ τὰ περὶ τὰς ἁγιστείας, ὥσπερ τινὰς κλήρων ἐπιμελητάς. Ἃ δὴ

[a] ἀδικήματος] Ita MSS. Coiſl. & Coll. Nov. pro ἐγκλήματος. Quæ emendatio etiam ex ſequentibus confirmatur.

[b] ἑτέραν, &c.] Sic ſcribe & diſtingue. Ἑτέραν (ſcil. ἀδίκημα) προσαπεργασκυάζεσθαι, κλοπήν.

[c] πρὸς, τ] Scribe πρὸς τῶν.

[d] μὴ ἱερεῖ] Sic ſcribo pro ἱερεῖ ex MSS. Coiſl. & Aug. Quod confirmatur etiam ex Lev. xxii. 12. Θυγάτηρ ἀνθρώπου ἱερέως ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἀλλογενεῖ. Supra p. 827. ἐπιγαμίαν δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ μὴ ἱερέων γαμεῖν θυγατέρας.

[*] καὶ] Reſtitui ex MSS.

πρωτί-

προτίθησιν ἆθλα καὶ ἀφελείας, ταῦτ' ἐστί· πρῶτον μέν, ἄπονον καὶ ἀπαλαίπωρον τροφὴν ἑτοίμην. Κελεύει γὰρ τοῖς σιτοποιοῦσιν ἀπὸ [b] παντὸς σίτου τός τε καὶ φυράματος ἄρτον ἀφαιρεῖν ἀπαρχὴν εἰς ἱερέων χρῆσιν· προνοούμενος ἅμα καὶ τοῦ εἰς ἀσέβειαν ἀγαγεῖν ὀδὺ νομίμων διδασκαλίαν τῶν ἀφαιρέσεων. Ἐθιζόμενοι γὰρ αἰεὶ καὶ τὴν ἀναγκαίας τροφῆς ἀπάρχεσθαι, τῷ θεῷ μνήμην ἄληστον ἔξουσιν, ἣ μεῖζον ἀγαθὸν οὐκ ἔστιν εὑρεῖν. Πολυανθρωποτάτη ἢ ἔθνους ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὰς ἀπαρχὰς ἀφθόνους, ὡς καὶ τὸν ἀπορώτατον τῶν ἱερέων ἕνεκα πλείστας τροφῶν, ἀπορώτατον δοκεῖν εἶναι. Δεύτερον ἢ προστάττει καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης [c] ἁπάσης
p. 831. κλήσεως ἀπάρχεσθαι, καθ' ἑκάστην μὲν λῆνον, οἶνον, [d] καθ' ἑκάστην ἢ ἄλωνα, σῖτόν τε κριθήν τε· ἐμοίως δ' ἐξ ἐλαιῶν ἔλαιον, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀκροδρύων ἡμέρας καρπούς, ἵνα μὴ τὰ ἀναγκαῖα μόνον ἔχοντες αὐχμηρότερον ἀπολαύωσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν πρὸς εὐφροσύνην βίον ἀπορύντες, ἱλαρώτερον ἐξ ἀφθόνων τρυφῶσι μὴ κόσμου τοῦ προσήκοντος. Τέτον ἐστὶ γένος τὰ πρωτότοκα ἄρρενικὰ, [e] καὶ πάντα τῶν χερσαίων, ὅσα πρὸς ὑπηρεσίας καὶ χρῆσιν ἀνθρώπων. Ταῦτα γὰρ κελεύει δοθῆναι τοῖς ἱερεῦσι· βοῶν μὲν καὶ προβάτων ἠ αἰγῶν αὐτὰ τὰ ἔκγονα, μόσχος καὶ κριὸς ἠ χιμάρος, ἐπειδὴ καθαρὰ καὶ πρὸς ἐδωδὴν ἠ πρὸς [f] θυσίας ἐστί τε καὶ νενόμισται· λύτρα ἢ καταλιθέναι τῶν ἄλλων, ἵππων καὶ ὄνων ἠ καμήλων καὶ τῶν ὁμοίων, μὴ μείζονος τιμῆς ἀξίαν. Ἐστι ἢ καὶ ταῦτα παμπληθῆ· κτηνοτροφοῦσι γὰρ καὶ ζωοτροφοῦσιν ἐν τοῖς μάλιστα οἱ ἀπὸ τοῦ ἔθνους, αἰπόλια καὶ βουκόλια ἠ ποίμνας, καὶ μυρίας ἄλλας ἀγέλας παντοδαπῶν ζώων σκηνίμονες. Ἤδη μήτοι καὶ προσυπερβάλλων ὁ νόμος μόνον ἀπὸ τῆς κλήσεως καθ' ἑκάστην ἰδίαν ἀπάρχεσθαι προσέταξεν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων ψυχῶν καὶ σωμάτων. Μέρη γὰρ διαιρεθέντα γονέων παῖδές εἰσιν, εἰ ἢ δεῖ ταληθὲς εἰπεῖν, ἀδιαίρετα· συγγενικῷ αἵματι καὶ [g] λόγοις προγόνων ἀοράτοις ἔδεσιν εἰς σκγόνους διήκουσι, φίλτροις τε ἐνσωμάτοις ἑνώσεως καὶ φύσεως δεσμοῖς ἀλύτοις ἡρμοσμένοι. Ἀλλ' ὅμως καὶ τούτων τὰς πρωτοτόκους ἄρρενας, τρόπον ἀπαρχῆς καθιεροῖ, χαρακτήρα εὐτεκνίας καὶ εὐγονίας ἔσης τε καὶ ἐλπιζομένης. Καὶ ἅμα βουλόμενος, ἀ μόνον ἀμέμπτους, ἀλλὰ καὶ εὐφόρους ἐπαινετὰς εἶναι τὰς γάμους, ἐξ ὧν ὁ πρῶτος βλαστήσας καρπὸς καθιερῶται. Ὅπερ χρὴ λογιζομένους καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας σωφροσύνης καὶ οἰκουρίας καὶ ὁμονοίας πρόνοιαν ἔχειν, καὶ συμπνέοντας ἀλλήλοις, ἔν τε ἔργῳ καὶ λόγῳ τῷ λεγομένῳ κοινωνίαν ἀληθείᾳ παγίῳ βεβαιοῦν. [h] Τῆς ἢ τῶν πρωτοτόκων

ro lex eis proponit præmia & honores, ſunt hæc: primo quidem cibus abſque ipſorum cura laboreque paratus. Præcipit enim piſtoribus ex omni maſſa panem pro primitiis ſeparare in uſum ſacerdotum, hoc pacto etiam legitimâ ſeparantium inſtitutione pietati proſpiciens. Dum enim aſſueſcunt ſemper etiam neceſſarii alimenti partem Deo decidere, nunquam in ejus oblivionem venient, quo nihil in vita poteſt continere felicius. Populoſiſſimæ vero gentis neceſſe eſt primitias eſſe copioſas, ut nemo ſacerdos tam pauper ſit, quin ex abundantia proventuum dives videatur. Secundo autem etiam è reliquis proventibus primitias ſeparare præcipit: vinum in ſingula præla, triticum hordeumque in ſingulas areas: ſimiliter ex olivetis oleum, cæteroſque mites fructus ex arboribus, ne contenti neceſſariis ſuſtentent vitam durius, ſed delicatioris victus inſtrumentis abundantes, in rerum copia hilarius & lautius vivant, cum dignitate congruâ. Tertium præmium ſunt primogenita maſcula, ex omni genere terreſtrium quæ in miniſterium & uſum hominum veniunt. Sacerdotibus enim hæc dari præcipit: ex armentis boum & ovium caprarumque gregibus juvencos, hircos & arietes, ſiquidem hi ſunt & habentur cibo puri ac ſacrificio; pro reliquis vero, ſcilicet equis, aſinis, camelis & ſimilibus, deponere æſtimationis non iniquæ pretium. Eſt autem Hic quoque proventus maximus; hæc enim gens in primis animalia copioſè alit, capras, boves, oves, multiplex pecus paſcens. Hic etiam lex non contenta primitiis omnium proventuum, alias inſuper exigit animarum atque corporum. Nam liberi ſunt parentum partes ſeparabiles: imò (ſi verum fateamur) inſeparabiles: cognato ſanguine & majorum ſpecie rationibus latentibus in poſteros demanante, tum arctiſſimo affectu, & naturæ vinculis inſolubilibus, conjuncti. Attamen & horum exigit primogenita primitiarum nomine, gratitudinis indicium ob fœcunditatem vel præſentem vel ſperatam. Simul etiam proſpiciens, ut non reprehenſione, ſed laude digna ſint conjugia, è quibus prima quæ provenit proles, ſacratur. Quo animadverſo, tum viri tum uxores temperantiæ, curæ domeſticæ atque concordiæ ſtudere debent, & mutuò conſpirantes, verbis & factis dictam ſocietatem veritate immotâ ſtabilire.

[b] παντὸς] Ergo quotieſcunque ſubigeretur panis, pars quædam in ſacerdotum uſum ſeparata eſt. Sic Leo de Med. p. ii. c. 9. *Non ſemel tantum in anno, ſed quandocunque maſſam panem conficiebant, primitiæ ſacerdotis in uſum cedebant.*

[c] ἁπάσης] Reſtitui ex MSS. Ita infra p. 832. ἀπὸ παντὸς μέρους κλήσεως.

[d] καθ' ἑκάστην] Ita MSS. Med. & Vat. Editi τῷ ϛ.

[e] καὶ] Deeſt in MSS. & omnino redundat.

[f] θυσίας] Ita MS. Med. pro θυσίαν.

[g] λόγοις] Obſcurus ſanè locus, & dubio procul mendoſus, nec tamen in eo ſanando multum adjuvant Codices. Ibi, uno conſenſu pro ἀορατοις ſcribitur ἀῤῥήτοις, omiſſo ἔδεσι. Forſan vero ſcribendum, his licet refragantibus, τοῖς προγόνων ἀορατοις εἴδεσι, &c.

[h] τῆς καθιερώσεως] Ita MSS. Idque recte, ob ſequens, ἀπαρχῆ.

Cæterum ne filii disjungantur à parentibus, nec à filiis parentes, primogenitorum consecrationem permittit redimi certa pecunia: cavens ut tantidem pauper ac dives efferant, nullo respectu vel dignitatis offerentium, vel recens natorum formæ & virium habito, reputans solum, quantum tenuissimus posset conferre. Quoniam enim liberi tam humilibus de plebe viris contingunt quàm clarissimis proceribus, oblationem parem debere fieri judicavit, respiciens, ut dixi, quid omnes possent conferre.

Deinde vero alios reditus non tenues sacerdotibus tribuit, primitias à quovis proventus genere separare jubens: ex frumento, vino, oleo, atque insuper fœtura pecudum ex ovibus, bobus, capris, & quacunque alia pecude. Quanta vero hinc quoque proveniat copia, licet ex numerosissimæ gentis frequentia conjecturam sumere. Ex his omnibus liquet juxta legem sacerdotes æquiparari honore ac majestate regibus: siquidem illis tanquam principibus conferri tributa ab omni facultatum genere imperat, longe aliter quam in cæteris civitatibus sub dynastis degentibus. Nam hæ gementes & coactæ, perosæ quæstores ceu pestem publicam, nunc has nunc illas causationes fingentes, præstituto etiam tempore insuper habita, vix tandem jussa vectigalia & tributa conferunt. Gens autem *nostra* sacerdotibus debita libens gaudensque *depromit*, occupatis quæstoribus, præstitutoque tempore abbreviato, quasi non daret sed acciperet, atque insuper addens faustas ominationes & gratiarum actiones, viri simul & mulieres, singulis annuis tempestatibus oblationes conferentes, studio & alacritate spontanea, quanta nullis verbis exprimi potest.

Et hæc quidem contribuuntur ex singulorum possessionibus, sunt etiam alii eximii reditus sacerdotibus congrui ex oblatis sacrificiis. Nam de qualibet mactata pecude lex jubet duas certas partes ex duobus membris decidi, ex dextro latere brachium, & è pectore totam pinguedinem: istud fortitudinis signum omnisque actionis legitimæ, sive dandum sive capiendum sive operandum sit quippiam: hanc vero animi placati & ab ira alieni. Hunc enim aiunt habitare in pectore, siquidem natura pectus aptissimum animo domicilium assignavit, quem incolumitatis causâ munimento fortissimo cinxit, dicto thorace, quem ceu militem in præsidio, ex compage multorum & continuorum ossium firmissi-

ἱερῶν καθιερώσεως, ὑπὲρ τῦ μήτε γονεῖς τέκνων, μήτε τέκνα γονέων ἀμαζδύγνυσθαι, τιμᾶται τῳ ἀπαρχῳ ἀργυρίῳ ῥητῷ· προσάξας ἴσον εἰσφέρειν καὶ πένητα & πλούσιον, καὶ πρὸς ἀξίωμα τῶν εἰσφερόντων, καὶ πρὸς δύναμιν καὶ [i] θάλλ⊙ τ̄ γνησθέντων ἀπίδων, ἀλλ' ὅσον δυνατὸν εἰσενεγκεῖν καὶ τῇ λίαν ἀπόρῳ σταθμησάμν⊙. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ παίδων γνῶσις ἐν ἴσῳ καὶ τοῖς λαμπροτάτοις καὶ τοῖς ἀφανεστάτοις εἴωθε συμβαίνειν, ἴσῳ ἐδικαίωσε καὶ τῳ εἰσφορὰν νομοθετῆσαι· σοχασάμν⊙, ὡς ἔφην, μάλισα τῦ πᾶσι δυνατῦ.

Μετὰ δὲ ταῦτα, καὶ ἄλλον πόρον ἀβραχῶ ἀπονέμει τοῖς ἱερεῦσιν, ἕκασον τ̄ προσόδων ἀπάρχεσθαι κελεύσας, ἀπό τε σίτυ καὶ οἴνυ, καὶ ἐλαίυ, καὶ ἔτι θρεμμάτων ἀπογονῆς, καταί τε προβατίνας καὶ βυκόλια καὶ αἰπόλια, καὶ τὰς ἄλλας ἀγέλας. Ὅση δὲ καὶ τούτων ἐστὶν ἀφθονία, τεκμήραιτο ἄν τις ἐκ τ̄ [k] περὶ τὸ ἔθν⊙ πολυανθρωπίας. Ἐξ ὧν ἁπάντων ἐστὶ δῆλον, ὅτι βασιλείων ζημιότητα καὶ τιμῇ παρίστησι τοῖς ἱερεῦσιν ὁ νόμ⊙. Ὡς γὰρ ἡγεμόσι φόρους ἀπὸ παντὸς μέρους κλήσεως διδόσθαι κελεύει· καὶ δίδον) τ̄ ἐναντίον τρόπον ἢ ἐν αἱ πόλεις τοῖς δυνάσαις εἰσφέρουσιν. Αἱ μὲν γὰρ ἐξ ἀνάγκης καὶ μόλις, ἀπιζήσασαι, τὰς ἐκλογεῖς τ̄ χρημάτων ὡς κοινὰς λυμεῶνας ὑποβλεπόμεναι, καὶ προφάσεις ἄλλοθι [l] ἀλλοίας ζητοῦσαι, καὶ τ̄ προθεσμιῶν ἀλογοῦσαι, τὰ ὁρισθέντα τέλη καὶ δασμὰς καταβιάζονται· εἰ δ' ἀπὸ τῦ ἔθνους τὰ [m] ἱερατικὰ γεγηθότες, χαίροντες, τὰς αἰτήσεις φθάνοντες, τὰς προθεσμίας ἀπιτέμνοντες, λαμβάνειν ἀλλ' ἀ διδόναι νομίζοντες, μετ' εὐφημίας καὶ εὐχαριστίας καθ' ἑκάστῳ τ̄ ἐτησίων ὡρῶν ποιοῦντες τὰς εἰσφορὰς, ἄνδρες ἅμα καὶ γυναῖκες, αὐτοκελεύστῳ προθυμίᾳ καὶ ἑτοιμότητι καὶ παρδῇ παντὸς λόγυ κρείττονι.

p. 832.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀπὸ τ̄ ἑκάστυ κλήσεως [n] ἀπονέμε), ἄλλαι δέ εἰσιν ἐξαίρετοι πρόσοδοι παρεπιδέσα) ἱερεῦσιν, αἱ ἀπὸ τ̄ ἀναγομένων θυσιῶν. Παντὸς γὰρ ἱερείυ προσέτακ) δύο τοῖς ἱερεῦσιν ἀπὸ δυεῖν δίδοσθαι μελῶν· βραχίονα μὲν ἀπὸ χειρὸς δεξιᾶς, ἀπὸ δὲ τῦ σήθυς ὅσον πῖον· τὸ μὲν, ἰσχύ⊙ καὶ ἀνδρείας καὶ πάσης νομίμυ πράξεως, ἔν τε τῷ διδόναι καὶ λαμβάνειν καὶ ἐνεργεῖν, σύμβολον, τὸ δὲ, τ̄ περὶ τ̄ θυμὸν ἵλεω παραότητ⊙. Ἐνοικεῖν γὰρ αὐτὸν λέγ⊙ ἔχῃ τοῖς σήθεσιν· ἐπειδὴ χωρίον οἰκειότατον ἡ φύσις ἀπένειμε τὰ σέρνα θυμῷ πρὸς ἐνδιαίτησιν, ᾧ καθάπερ στρατιώτῃ βελβαλεν εἰς τὸ δυσάλωτον ἔρκ⊙ ἰσχυρώτατον, τ̄ ἐπικαλύμμον θώρακα, ὃν ἐκ πολλῶν καὶ ζωεχῶν καὶ κραταιοτάτων ὀστέων ἀπειργά-

[i] θάλλ⊙] MSS. κάλλ⊙, atque sic scribendum conjicio. Θάλλ⊙ enim non tam de animalibus quam de Plantis vulgò usurpatur. Philonique etiam solenne formam cum viribus conjungere. Ita infra p. 855. μήτι σώμασ⊙ σύμμορφία, μήτι ῥώμη, &c.

[k] περὶ] Ita MS. Med. pro πρός. Ejusdem fide reposui βασιλείων σημότητ⊙. In Editis scriptum βασιλέως ὡς σιμοτητα.

[l] ἀλλοίας] Forsan melius ἄλλας.

[m] ἱερατικὰ] Deesse videtur καταβιάσι.

[n] ἀπονέμε)] MSS. melius ἀπονέμει), & sic passim alibi.

σασθαι,

σαλο, ζφίγξας αὐτὴν εὖ μάλα νεύροις ἀῤῥαγέσιν. Ἀπὸ δὴ τ° ἔξω τᾶ βωμᾶ θυομένων ἕνεκα κρεωφαγίας, τρία προσέταχ) τῷ ἱερεῖ δίδοσθ, βραχίονα, καὶ [p] σιαγόνα, καὶ τὸ καλούμενον ἤνυστρον· τ μὲ βραχίονα, διὰ τὸ ὀλίγῳ πρότερον εἰρημένον αἰτίαν· τὰς δὲ σιαγόνας, τᾶ τε κυριωτάτω τ μελῶν, κεφαλῆς, καὶ λόγω τᾶ κ᾽ προφορὰν ἀπαρχεύ· καὶ γὰ τοῦτο τὸ νᾶμα [q] ῥεῖν ἔξω, καὶ δίχα τ κινήσεως τούτων οὐκ ἂν δυνάιτο· ζειομένων [r] γὰ ἀφ᾽ ἃ καὶ προσωνομάσθησαν ἐτύμως, ὅταν πληχθῶσιν ὑπὸ γλώττης, ἅπασα ἡ τῆς φωνῆς ὀργανοποιΐα ζωηχεῖ. Τὸ δὲ ἤνυστρον, ἔκφυσις κοιλίας ἐστίν· κοιλίαν δὲ φατὶν ἀλόγω θρέμματος, ἐπιθυμίας, εἶναι ζυμβεβηκεν· ἥτις ὑπ᾽ εὐφυγίας καὶ εὐφαγίας ἐρδομένη, [t] τροφαῖς ἐπαλλήλοις σιτίων ὁμᾶ καὶ ποτῶν αἰεὶ κατακλύζε), καὶ συὸς τρόπον ἐν βορβόρῳ διαιωμένη χαίρ. Παρ᾽ ὃ καὶ τόπος ἐπενεμήθη ζφόδρα [u] οἰκειόταλος, ὁ τ περιττωμάτων, ἀκολάστῳ καὶ ἀπρεπεστάτῳ θρέμματι. Ἀντίπαλον δὲ ἐπιθυμίας ἐγκράτεια, ἣν ἀσκητέον καὶ διαπονητέον καὶ παιδευτέον πάσῃ μηχανῇ περιποιᾶς, ὡς μέγιστον ἀγαθὸν καὶ τελειόταλον, ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ ζυμφέρον. Ἐπιθυμία μὲ δὴ βέβηλος καὶ ἀκάθαρτος καὶ ἀνίερος ὅσα, πέρα τῶν ἀρετῆς ὅρων ἐλήλα) καὶ πεφυγάδθ) δεόντως· ἐγκράτεια δὲ, καθαρὰ καὶ ἀκηλίδωτος ἀρετὴ, πάντων ὅσα πρὸς βρῶσιν καὶ πόσιν ἀλογοῦσα, καὶ ἐπάνω τ γαστρὸς ἡδονῶν αὐχοῦσα ἵσαθ, βωμῶν ἱερῶν ψαύετω, καὶ τὸν [v] πρόσφυσιν ἐπιφερομένη τ κοιλίας, ὑπόμνημα τᾶ καταφρονητικῶς ἔχειν ἀπλησίας καὶ λαιμαργίας, καὶ πάντων ὅσα [x] τὰς εἰς τοῦτ᾽ ἐπιθυμίας ἀναφλέγ.

ma, compegit, simulque nervis probe astrinxit validis. De pecudibus autem, quæ aliàs longè ab altari mactantur causa viscerationis, tria sacerdoti dari præcipit; armum, maxillas, & quod omentum dicitur. Armum ea ratione quem modo diximus. Maxillas vero, ut capitis, quod inter membra præeminet, sermonisque prolati primitias. Nam hic promanare non potest nisi maxillis commotis. His enim commotis, unde & factum nomen (σιαγόνες ἀπὸ τᾶ σείεθ) & plectro linguæ percussis, omnia vocis instrumenta consonant. Omentum vero ventris est excrescentia: venter porrò præsepe feræ brutæ, concupiscentiæ, quæ potationibus rigatur & ingluvie, & perpetuo inundatur aliis post alias cibi potusque deliciis, suis more gaudens in cœni volutabro degere. Proinde locus excrementorum, ut convenientissimus illi turpi & intemperanti pecudi assignatus est. Adversatur autem cupidini temperantia, quam exerceri & labore studioque confirmari decet modis omnibus, ut bonum maximum & perfectissimum, privatim & publice utile. Quocirca concupiscentia, cum sit impura, impia & profana, merito extra virtutis fines exulat longeque abigitur; temperantia vero pura virtus & immaculata, cibi potusque negligens, ut contemptrix voluptatum ad ventrem pertinentium, sacrum altare attingat, afferens insuper illam ventris excrescentiam, quo magis admoneatur despicere gulam insatiabilem, & quicquid accendit hujusmodi hanc concupiscentiam.

p. 833.

Ἐφ᾽ ἅπασι μὴν τοῖς τῶν ὁλοκαυτωμάτων, ἀμύθητα δὴ ταῦτ᾽ ἐστὶ, δορὰς προσάτλει τὰς ὑπηρετούσας τ θυσίαις ἱερεῦσι λαμβάνειν, ἀ βραχεῖαν, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς μάλιστα πολυχρημάτων δωρεάν. Ἐξ ὧν δῆλόν ἐστιν, ὅτι κλῆρον ἕνα μὴ πλαχὼν τῇ ἱερωμένῃ φυλῇ κ᾽ ταὐτὰ τ ἄλλαις, τῶν πασῶν ἔδωκε ζεμνότερον [y] τρόπον, καὶ ἀσπνώτερον, κ᾽ πρόφασιν ἀπαρχῶν τῶν ἐξ ἁπάντων θυσίας εἴδας. Ὑπὲρ δὴ τᾶ μηδένα τῶν διδόντων ὀνειδίζειν τοῖς λαμβάνουσι, κελεύει τὰς ἀπαρχὰς εἰς τὸ ἱερὸν κομίζεσθ πρότερον, εἶτ᾽ ἐν-

Post hæc omnia insuper holocautomatum, quorum vix iniri potest numerus, tergora, jubet ut sacerdotes sacrificiis *istis* operantes recipiant, munus quidem non tenue, sed cum primis opimum. Satis igitur apparet, quod quamvis tribui sacratæ non unam agrorum sortem, sicut aliis, assignaverit, ei tamen largita est portionem & sanctiorem & faciliorem, concessis cujusvis generis sacrificiorum primitiis. Sed ne quis è conferentibus exprobret accipienti suum beneficium, jubentur prius in templum deferre mu-

° ἔξω τᾶ βώμ] Sic Textus sacer Lev. xvii. 3. ὃς ἂν σφάξῃ ἔξω τ παρεμβολῆς, κ᾽ ἐπὶ τ θύρᾳ τ σκήνης τᾶ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ αὐτὸ, ὥστε προσενέγκαι δῶρον τῷ κυρίῳ, &c. Lex vero ista repetitur Deut. xviii. 3. Huc vero refer Joseph. Ant. lib. iv. c. 4. εἰ) δ᾽ κ᾽ τοῖς κατ᾽ οἶκον θύσειν ἀφορίζειν ἱκανὰ τ αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ θρησκείας, ἀναλίσκειν κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἴνυστρόν τι κ᾽ χιλίσιον ἐ τ δέξιον βραχίονα τᾶ θύματο. Hieron. ep. ad Fabiolam: *Caterum & alia tria——ubi non religio, sed victûs necessitas est, sacerdotibus membra tribuuntur, Brachium Maxilla, & Venter.* Theodoret. quæst. xxiii. in Lev. ἤτοι ὁ νόμ μίχεα δ᾽ παρῆκος ἔδοσ᾽ Ἰουδαίοις κρέλειν· ὁ γὰ ἱερὸς θύει τα ἐδώδιμα ζῶα. Similis ritus apud Ethnicos increbuerat. Ut liquet ex Athenæo lib. iv. c. 27. κ᾽ πρὸ δ᾽ θοινᾶτ᾽ ἡ ἀεὶ πολὺν νμᾶς διδάσκ᾽ πάλιν Ὅμηρ, ἀπαρχὰς τ βρωμάτων νέμειν τοῖς θεοῖς. Idem vitio datum narrat mulieri cuidam, quod ἀθεῖα ἱερὰ sæpius comedat. Hinc factum, ut voces θεῖον & ἱερεῖον de quavis Mactatione usurpentur. Homer. Il. Z. 174.

Ἐνήμαρ ξείνισε κ᾽ ἴσα βῆς ἱερεύσι.

Act. xiii. 10. θύσει κ᾽ φαγεῖ. Vide Philonem infra p. 1026.

[p] σιαγόνας] Ita MSS. pro σιαγόνα. Quæ lectio confirmatur à Textu sacro, & Philone ipso alibi sæpiùs. Notum enim utramque maxillam in usum sacerdotum cedere. In Codice Vaticano sic scribitur, σιαγόνας κ᾽ ἴνυστρον καλούμενον· ἤνυστρον τὸ ἔλεον λέγ.

[q] ῥεῖν] Scribe ῥεῖ.

[r] γὰ] Restitui ex MSS. Item προσωνομάσθησαν scil. σιαγόνες. Editi προσωνομάστη.

[t] τροφαῖς] Sic MSS. pro τρυφαῖς.

[u] οἰκειόταλος] Melius οἰκεῖος, vel dele σφόδρα.

[v] πρόσφυσιν] Forsan ἔκφυσιν, ut supra.

[x] τὰς εἰς τοῦτ᾽] Ita MS. Med. Editi τὰ εἰς τάς.

[y] τρόπον] Haud rectè. Quidni πόρον vel προῖκα? Mox pro ἀποῤῥητοτέραν in Codice Mediceo scribitur ἀγιώτερον, idque, ut videtur, rectius ob Contextum.

nera,

nera, ut tum demum inde ſacerdotes deſumant. Congruum enim fuit beneficiis largiſſimis cumulatos per totum vitæ curſum, oblationes, grati animi indicia, Deo offerre, autorem vero eorum cum ipſe nullius egeat, iſtas largiri templi miniſtris & ſacrorum curatoribus cum omni dignitate & honore. Nam quiſquis non ab hominibus, ſed à Deo nunquam non in omnes benefico munus accipit, ſalvo pudore accipit.

Itaque tot præmiis decretis ſacerdotum ordini, ſi quis eorum eget honeſte vivens ſine crimine, vel tacitus nobis legum contemptum opprobrat. Nam ſi earum juſſis pareremus, & oblationes ſecundum præſcriptum afferremus, abundarent illi non ſolum victu neceſſario, verùm etiam cæteris delicatioris vitæ ſubſidiis. Quod ſi unquam rurſus ſacerdotum tribus omni rerum copia ſuppeditata conſpiciatur, argumentum evidens eſſe poteſt pietatis publicæ, & legum ſemper ſervatarum ſumma diligentia. Verùm quorundam incuria (nec enim fas eſt id imputare omnibus) ſacerdotibus facta eſt penuriæ cauſa, imo (ſi verum fateri licet) illis ipſis. Nam legum contemptus nocet contemptoribus, quamvis breve ad tempus ineſcet: utiliſſimum vero ſequi leges naturæ, utcunque primus earum guſtus auſterus & immitis videtur.

Poſtquam tot emolumentorum reditus conceſſerat ſacerdotibus, etiam ſecundi ordinis *Levitarum* habita eſt ratio. Hi autem ſunt æditui, pars ad limina fungens janitorum, pars vero intus in ſacrario atrienſium officio, ne quis profanus volens nolenſve tranſcendat ſacrata limina. Alii circumquaque obverſantur noctu & interdiu, per vices ſortiti diurnas nocturnaſque ſtationes atque cuſtodias. Rurſum alii porticus atriumque verrunt, & exportant ſcobes ac quiſquilias, curantque munditiem: quibus omnibus merces aſſignatur ex decimis, ſunt enim hæ ædituorum portio. Verùm his ipſis decimis *Levitis* qui receperunt frui non licet, prius quàm harum quoque decimas quaſi ex prædiis propriis, ſeparent & perſolvant primi ordinis ſacerdotibus. Tunc enim demum frui permiſit, non antea. Oppida quoque quadraginta octo eis aſſignavit, & in cujuſque pomœrio duo millia cubitorum in circuitu, paſcendis pecudibus, & in reliquos uſus oppidis neceſſarios. Ex his ſelecta ſunt ſex, tria cis Jordanem, tranſamnana totidem, in refugium eorum qui nolentes cædem fecerint. Quoniam enim qualemcunque

θένδε τὰς ἱερεῖς λαμβάνειν. Ἥρμοττε γὰρ θεῷ τὰς μὲ διεργέσμενους ἐν ἅπασι τοῖς κῆ τὸ βίον, χαρισηρίους ἀνάγειν ἀπαρχὰς, τὸ δὲ ἅτε μηδενὸς ἐπιδεᾶ, τοῖς ἀμφὶ τὸ ἱερὸν ὑπηρέταις καὶ λειτυργοῖς χαρίζεσθε μὴ ζημιότηθον. κῆ τιμῆς τῆς ἁπάσης. [z] Τῷ γὰρ μὴ παρ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ πάντων διεργέτε δοκεῖν λαμβάνειν, ἀδυσώπητον ἔχε δωρεάν.

Τοσούτων δὲ προκειμένων ἄθλων, ἐάν τινες δύνωσι τῶν ἱερέων κοσμίως κῆ ἀνυπαιτίως ζῶντες, τὸ ἐμετέρας θεσμοθεσίας ἐφιεῖσι καθήγοροι, κἂν ἡσυχάζωσιν. Εἰ γὰρ ἐπιθαρχοῦμεν τοῖς κελευθεῖσι, κῆ τὰς ἀπαρχὰς [a] ἐπονείμεθα ἢ προστέτακ), οὐκ ἂν μόνον ἐκεῖνοι τῶν ἀναγκαίων διπόρων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ὅσα πρὸς ἁβροδιαίτους χορηγίας, ἐνεπίμπλανθο. Κἂν ἄρα ποτε αὖθις ἡ φυλὴ τῶν ἱερέων ἐν ἅπασι τοῖς κῆ τὸ βίον ἀφθόνοις ἐξηγάζη), μέγα δεῖγμα τῶν γενήσε) κοινῆς ὁσιότηθος, κῆ τὸ τῶ νομίμων ἐπ' ἀκεραίοις εἰσάπαν φυλακῆς. Ἀλλ' ἡ τινῶν ὀλιγωρία· ἅπανθας γὰ οὐκ ἀσφαλὲς αἰτιᾶσθ· γέγονε πενίας αἰτία τοῖς ἱερωμένοις, [b] εἰ μὴ δεῖ ταληθὲς εἰπεῖν, κῆ αὐτοῖς ἐκείνοις. Τὸ γὰ θεσμοθετεῖν, ἐπιζήμιον τοῖς θεσμοθετοῦσι, κἂν πρὸς ὀλίγον διελεάζῃ χρόνον· τὸ δὲ ἕπεσθ τοῖς τῆ φύσεως νόμοις ὠφελιμώτατον, κἂν θεσμοτικὰ αὐστηρὸν ᾖ, καὶ μηδὲν προσλωὲς ἐμφαίνῃ.

Τοσαύτας προσόδων ἀφορμὰς χαρισάμενοι τοῖς ἱερεῦσιν, οὐδὲ τὸ ἐν τῇ δευτέρᾳ τάξει καθωλιγώρησεν· εἰσὶ δὲ νεωκόροι· τούτων, οἱ μὲ ἐπὶ θύραις ἵδρυν) παρ' αὐταῖς τῶ εἰσόδοις πυλωροί· οἱ δ' ἔσω κῆ τὸ πρόναον, ὑπὲρ τὸ μή τινα ὧν ὁ θέμις ἐκόντα ἢ [b] κῆ ἄκοντα ἐπιβῆναι· οἱ δ' ἐν κύκλῳ περινοστοῦσιν, ἐν μέρει διακληρωσάμενοι νύκτα κῆ ἡμέραν, ἡμεροφύλακες καὶ νυκτοφύλακες. Ἕτεροι δὲ τὰς στοὰς κῆ τὰ ἐν ὑπαίθρῳ χορτοῦντες, τὸ φορυτὸν ἐκκομίζουσιν, ἐπιμελούμενοι καθαρότηθος, οἷς ἅπασι μισθὸς [c] ὠρίσθησαν αἱ δεκάται· κλῆρος γὰρ ὁ νεωκόρων ἔτος. Οὐ πρότερον γὰρ [d] ἔασεν ὁ νόμος αὐταῖς χρῆσθ τὰς λαβόντας, ἢ πάλιν ἄλλας δεκάτας ὡς ἀπὸ κλημάτων ἰδίων ἀπάρξασθ κῆ δοῦναι τοῖς τὸ ἀμείνονος τάξεως ἱερεῦσι· τηνικαῦτα γὰρ ἐφῆκεν ἀπολαύειν, πρότερον δ' οὐκ ἐᾷ. Ἀπένειμε δὲ κῆ πόλεις αὐτοῖς ὀκτὼ πρὸς τοῖς τεσσαράκοντα, κῆ καθ' ἑκάστω προάστεια εἰς δισχιλίους πήχεις ἐν κύκλῳ, πρὸς νομὰς θρεμμάτων, καὶ τὰς ἄλλας ὧν δεῖ πόλεσιν ἀναγκαίας ὑπηρεσίας. Ἐκ δὲ τούτων ἀπεκληρώθησαν ἀνὰ ἕξ, αἱ μὲ ἐκτὸς, αἱ δ' ἐντὸς Ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, τρεῖς ἑκατέρωθεν, εἰς καταφυγὴ τοῖς ἀκουσίου φόνου δεήσασιν. Ἐπειδὴ γὰ

p. 834.

[z] πῦ] Repone τί. Mox pro διεργέτε δοκεῖν, nonnulli Codices habent, δημιεργῶ ἐκεῖνα, ſed utraque lectio ferri poteſt.
[a] ἐπονείμεθα] MS. Vat. Melius ἐποιούμεθα. Forſan vero ὀπτιμούμεθα, vel ἐπορίζομεθα.
[b] κῆ] Repoſui ex Cod. Med.
[c] ὠρίσθησαν] MSS. ὠρίσθη, & ſic ſcribe.
[d] ἔασεν] Ita MSS. pro ἐᾷ.

τὴν

τ ὀπωσῦν ηβώμθμον [e] ἀνθρώπῳ τελθντῆς παρεί-
τιον, ὡς ἦν διαγὲς ἔσω πβιῤῥαν]ηρίων παρέ-
χεδζ, χρώμθμον πρὸς ἀσφάλειαν καλαφυγῇ τῷ
ἱερῷ, τὰς ἐρημθμένας ἀνῆκε πόλεις, ἱερᾷ δθτε-
ρα, πολλὴν ἀσυλίαν ἐχθσας, ἕνεκα τ πβὶ τὰς
οἰκήτορας πρεσομίας τε ϗ τιμῆς· οἳ τὰς [f] ἱκέτας
ἀμισώζειν ἔμελλον, εἰ βιάζοιτό τις ὀχυρωτέρᾳ
δυνάμις, ἢ πβρασκθαῖς τ εἰς πόλεμον, ἀλλ'
ἀξιώμασι ϗ πρεσομίαις, ἅπερ ὡς τ νόμων ἀμὲ
τλὴν ζεμνότηζα τ ἱερωσύνης εἶχον. Ὁ δ φυγὰς
ἐντὸς ἔρων τ πόλεως εἰς ἣν πεφυγάδθται, κα-
ταχεκλείδω, ἀμὲ τὰς ἐφέδρας κολαζὰς, οἳ ηβέι
προσήκονζες τῷ τεθνεῶτι, πόθῳ τῦ ζυγενθς, κἂν
μὴ ὑφ' ἑκόν]ᾳ· ἀναιρεθῇ, κ τῦ κλείναν]ᾳ· φο-
νᾶσι· νικῶν]ᾳ· τῦ οἰκείᾳ πάθᾳ τ ἀκριβῆ δ
δικαίᾳ λογισμόν. Ἔξω δ πρεῖὼν, ἐπ' ἐλέθρῳ
p. 835. ἀνενδειάςῳ [g] πρεελδσόμθ]ᾳ· ἴσω. Λήσε] γὰρ
ὀδένα τ ἀφ' αἵμα]ᾳ·, ὑφ' ὧν αὐτίκα λίνοις ϗ
πάγαις ζαγλωδθεὶς, οἰχήσε]. Προθεσμία δ'
ἴσω τ φυγῆς ὁ βί]ᾳ· τῦ μεγάλᾳ ἱερέως, ὃ τε-
λδτήσα]ᾳ·, ἀμνησίας ἀξιωθεὶς καλίτω. Ταῦ-
τα ϗ τὰ τύτοις πβοσπλήσια νομοθεήσας πβὶ τ
ἱερέων, ἐξῆς ἀναδιδάσκ πβὶ ζώων, ἃ πρὸς [h] θυ-
σίας ἐσὶν ὀπτήδεια.

homicidam nefas erat intra cancellos introgredi, ut ſe religione loci tueretur, jam dicta oppida ſunt aperta, velut aſyla ſecundaria, incolumitatem ſummam præſtantia, propter incolarum honorem ac privilegium, qui ſupplicibus contra vim futuri erant præſidio, non armorum ope, ſed dignitatis reſpectu, & juſta reverentia ſacerdotalis ordinis. Cæterum profugus jubetur continere ſe intra ſepta oppidi quo receptus eſt, ne in ultores imminentes incidat, qui cum ſint cæſo cognati in homicidam quamvis non voluntarium ſævitent propter extincti deſiderium, affectu proprio accuratum æqui examen ſuperante. Quod ſi oppido exire auſus fuerit, ſciat ſe in manifeſtam ruere perniciem. Nec enim cæſi cognatos latere poterit, ſed confeſtim peribit interceptus eorum laqueis & caſſibus. Terminus autem hujus exilii ſit idem qui vitæ ſummi pontificis, quo defuncto, impetrata venia, ad patriam redeat. His ſimilibuſque legibus perlatis de ſacerdotio, deinceps docet de animalibus, quænam ſint ſacrificiis idonea.

---

# ΠΕΡΙ
# ΖΩΩΝ ΤΩΝ ΕΙΣ ΘΥΣΙΑΣ,
## ΚΑΙ ΤΙΝΑ ΤΩΝ ΘΥΣΙΩΝ ΤΑ ΕΙΔΗ.

# DE
# ANIMALIBUS IDONEIS SACRIFICIO,
## DEQUE VICTIMARUM SPECIEBUS.

ΤΩΝ [a] εἰς τὰς ἱερυργίας ζώων, τὰ μὲν ἐσι χερσαῖα, τὰ ἀεροπόρα· τὰ μὲ δὴν τῶν πλησίον ἔθνη μυρία ὅσα παρελθὼν, δύο μόνα ἐξ ἁπάν]ων εἵλε]ο [b] πβιςερὰν ϗ τρυγόνα· διότι πβιςερὰ μὲ τῶν φύσ

ANIMALIA quæ ſacrificiis ſunt idonea, aut terreſtria ſunt aut volucria; volucrium autem cum ſint innumeræ ſpecies, præteritis cæteris omnibus, duas tantum ſelegit Moſes legifer, columbam & turturem;

[e] ἀνθρώπῳ] Sic MSS. Editi ἀνθρώπων.

[f] ἱκέτας] Sic MSS. pro οἰκέτας. Simile mendum ſæpius occurrit apud Noſtrum. Nonnunquam etiam ἱκέτης irrepit pro οἰκέτης, ut infra p. 887. ἀσυλία τόπων, ἱκετῶν τοῖς καλαφόγοσι. Ibi ſcribe οἰκετῶν, ex Contextu.

[g] πρειλδσόμθ]ᾳ·] Ita MS. Coll. Nov. pro πρειλδσόμθ]ᾳ·.

[h] θυσίας] Sic MSS. Vide ſupra p. 831. & titulum libelli ſequentis. Editi θυσίαι.

[a] εἰς τὰς ἱερυργίας] Ita MS. Med. pro ἐν ταῖς ἱερυργίαις.

Cui etiam titulus libelli fidem facit, & Euſebius Hiſt. Eccleſ. lib. ii. c. 18. ϗ τὸ πβὶ τῶν εἰς τὰς ἱερυργίας ζώων, &c. De Animalibus autem Sacrificiorum uſui aſſignatis, vide Tertull. lib. ii. cont. Marcion. Porphyr. de Abſtin. lib. iv. Orig. cont. Celſ. lib. i. Theodoret. qu. i. in Lev. & de Curatione Græc. Aff. ſer. vii. p. 584. Extat quoque de hâc re inſignis locus Euſebii Emiſeni in Origenis Hexaplis ad Levit. c. xi.

[b] πβιςερὰν ϗ τρυγόνα] Hæc ut ad ſenſum loci maximè neceſſaria, reſtitui ex Codice Mediceo, & margine Codicis Coiſlin.

quoniam columba inter natura manſuetas & gregatim volitantes eſt mitiſſima, turtur vero inter ſolitarias cicuratu facillima. Terreſtrium quoque, innumeris gregibus omiſſis, tria præcipua fecrevit genera, boum, ovium, caprarumque, ut mitiora manſuetioraque. Siquidem armenta magna boum, magni greges caprarum & ovium, ab uno quovis aguntur, nec ſolum viro, ſed & puero, dum exeunt in paſcua, rurſumque ſuo tempore decenter ad ſepta redeunt. Quod autem animalia hæc ingenio miti ſint prædita, vel illud evidens eſt indicium, quòd omnia veſcantur herbis non carnibus, nec unguibus aduncis ſint armata, nec continua ſerie dentium. Nam gingivæ ſuperiores non producunt dentes, ſed quot-quot dentium ſunt ſectores ibi deficiunt. Præterea maxime vitam juvant hæc animalia: arietes veſtitum præbentes tegendis corporibus: boves arando terram ſementi præparant, & fruges ipſas tritura reddunt alimento utiles. Ex caprarum quoque pilis ac tergoribus contextis conſutiſque fiunt tentoria portatilia viatoribus, militibus, & aliis quos neceſſitas aliqua cogit extra urbes ſub dio degere.

Requiruntur autem integra hæc omnia, illæſa partibus omnibus, & maculis etiam næviſque carentia. Tanta enim cautela utuntur in hoc negotio & qui offerunt victimas & ipſi ſacrifici, ut probatiſſimi ſacerdotum ex optimis delecti ad maculas ſcrutandas, à capite uſque ad extremos pedes explorant partes conſpicuas, quæque ſub ventre femoribuſque celantur, ne qua lateat vel minima labecula. Adhibetur autem hæc ſumma explorandi cura, non propter victimas, ſed ut ſine omni culpa ſint qui eas mactandas offerunt. Submonentur enim his ſymbolis, ut quoties accedunt altaria, vel nuncupaturi vota vel reddituri, nullum vitium vel labem vel morbum afferant in anima, ſed conentur eam omnino nitidam & immaculatam in conſpectum Dei producere, ne viſam averſatur.

Quoniam autem quædam ſacrificia fiunt pro univerſa gente, quædam pro univerſo (ſi verum fatendum eſt) humano genere, quædam pro ſin-

[c] τιθαστῶν] Sic MS. Med. Editi τιθαστικῶν. Mox pro τιθαστόταλον, ad evitandam ταυτολογίαν, forſan ſcribendum χειροθέταλον. Ut in ſequentibus, ἡμερώτατα γὰρ αὐτὰ καὶ χειροθέτα.

[d] ἐνδοτέρω] Omnino ſcribe ἀντέρω, cum Codice Mediceo. Ariſtotel. Hiſt. Animal. lib. ii. c. 61. ὅσα μὲν γάρ ἐστι κερατοφόρα, οὐκ ἀμφόδοντά ἐστι, ἀ γὰρ ἔχει τὰς προθύρους ὀδόντας ἐπὶ τῷ ἄνω σιαγόνι.

[e] τομίας] Reſtitui ex MS. Med. Iſtaque lectio confirmatur à dicto Ariſtotelis jam citato. Mox ex eodem Codice, pro αὐτὰ ſcribo αὐτό.

[f] ἀπόρων] Melius εἰς ἀπόρων.

[g] καὶ] Reſtitui ex Codice Mediceo.

[h] κεφαίνοντα] Sic MSS. pro κεφαίνει. Mox vero pro τὰ πολλὰ. Forſan ſcribendum αἱ πολλαὶ.

[i] ἐπικεμβάντες] Hæc Uncinis incluſa reſtitui ex MSS. Med. & Vat. ſuntque omnino ad loci ſenſum neceſſaria. De hoc vero victimas examinandi ritu vide Homeri Scholiaſten ad Iliad A. l. 66. Herodot. lib. ii. c. 38. Plin. Nat. Hiſt. lib. viii. c. 45. Porphyr. de Abſtin. lib. iv. Quo alludit etiam Virgil. Æneid. lib. vi.

*Lectas de more bidentes.*

Ubi ſic Servius: *Non vacat*, LECTAS. *Moris enim fuerat, ut ad ſacrificia eligerentur Oves, quibus nihil deeſſet.*

[k] ἐπαιτίαν] Forſan ἀνεπαιτίαν. Vide infra p. 845.

[l] ἢ νόσημα] Reſtitui ex Cod. Med.

[m] αὐγάζειν] Quidni ἀγιάζειν vel ἁγίζειν?



[c] τιθαστῶν καὶ ἀγελαστικῶν ἡμερώταλον· τρυγὼν δὲ τὸ φύσει μονωτικῶν τιθαστότατον. Τὰς δὲ τῶν χερσαίων ἀριθμητὰς ἀγέλας, ὧν ἁδρὰν ἀριθμὸν ὄρεσιν εὔπορον, ὑπερβὰς, τρεῖς ἀριστίνδην ἐπίκριτε, βοῶν, καὶ προβάτων, καὶ αἰγῶν· ἡμερώτατα γὰρ αὐτὰ καὶ χειροηθέστατα). Βουκόλια γὰρ μεγάλα καὶ αἰπόλια καὶ ποίμνια πρὸς ἑνὸς ἄγονται τοῦ τυχόντος, οὐκ ἀνδρὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ κομιδῇ νηπίου παιδὸς, εἰς γε νομὰς ἐξιόντα, καὶ ὁπότε δέοι πάλιν εἰς ζητὰς ὑποστρέφοντα ἐν κόσμῳ. Τῆς δ' ἡμερότητος πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ζημεῖα, ζαφέστατα δὲ ταυτί· τό, τε πάντα χλοηφάγα εἶναι, καὶ μηδὲν αὐτῶν ζαρκόβορον, καὶ τὸ μήτε γαμψὰς ὄνυχας ἔχειν, μήτε τλὼ ἔκφυσιν τλὼ τῶν ὀδόντων πανοπλῇ. Τὸ γὰρ [d] ἐνδοτέρω φάτνιον οὐκ ὀδοντοφυεῖ, ἀλλ' ὅσοι [e] τομίαι τῶν ὀδόντων κατ' αὐτὸ ἀπιλελοίπασι. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ βιωφελέστατα τῶν ζώων εἰσί· κριοὶ μὲν εἰς ἐσθῆτας, τλὼ ἀναλωσιμοτάτῳ ζώπλῳ σωμάτων· βόες δὲ, εἰς τὸ ἀρόσαι γῆν καὶ προετοιμάσασθαι [f] ἀπόρων, καὶ τὸ γινόμενον ἀλοῆσαι καρπὸν, εἰς μέθεσίαν καὶ ἀπόλαυσιν τροφῆς· αἰγῶν δὲ [g] καὶ τρίχες καὶ δοραὶ ζωυφαινόμεναί τε καὶ ζυῤῥαπτόμεναι, φορητοὶ γεγόνασιν ὁδοιπόροις οἰκίαι, καὶ μάλιστα τοῖς ἐν στρατείαις, οἷς ἔξω πόλεως ἐν ὑπαίθρῳ διατρίβειν ἀναγκάζουσιν αἱ χρεῖαι τὰ πολλά. p. 836.

Πάντα δ' ὁλόκληρα, περὶ μηδὲν μέρος [h] κηραίνοντα τὰ τοῦ σώματος, ὅλα δι' ὅλων ἀσινῆ, μώμων ἀμέτοχα. Τοσαύτη γοῦν ἐστι πρόνοια ἀνθρώπων οὐ μόνον τοῖς ἀνάγουσι τὰς θυσίας, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερομάγοις, ὥστε οἱ δοκιμώτατοι τῶν ἱερέων ἀριστίνδην [i ἐπικεμβάντες εἰς τλὼ τῶν μώμων ζκέψιν, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἄχρι] ποδῶν ἄκρων ἐρευνῶσιν ὅσα τε ἐμφανῆ, καὶ ὅσα ὑπὸ γαστρὶ καὶ μηροῖς ἀνακέκρυπται, μήπω τις βεβαίως λώβη διαλέληθε· Τὸ δὲ ἀκριβὲς καὶ πιστότατον τῆς ἐξετάσεως, οὐχ ἕνεκα τῶν καλαθυομένων, ἀλλὰ διὰ τοὺς περὶ τοὺς καλαθύοντας [k] ὑπαιτίου γίνεται· βούλεται γὰρ αὐτοὺς ἀναδιδάσκειν ἀπὸ ζυμβόλων, ὁπότε προέρχοιντο εἰς βωμοὺς, ἢ εὐξόμενοι, ἢ εὐχαριστήσοντες, μηδὲν ἀῤῥώστημα [l] ἢ νόσημα ἢ πάθος ἐπιφέρειν τῇ ψυχῇ· πειρᾶσθαι δ' ὅλῳ δι' ὅλων ἀκηλίδωτον [m] αὐγάζειν, ὡς ἰδόντα μὴ ἀποστραφῆναι θεόν.

Ἐπεὶ δὲ τῶν θυσιῶν, αἱ μὲν εἰσιν ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ ἔθνους, εἰ δὲ δεῖ ταληθὲς εἰπεῖν, ὑπὲρ ἅπαντος ἀνθρώπων γένους, αἱ δ' ὑπὲρ ἑκάστου

τ̃ ἱερκργεῖν ἀξιώσ⟨αι⟩· λακ⟨ίσι⟩ πρότερον περὶ τ̃ κοινῶν. Θαυμασὴ δ' ἡ τάτων τάξις ἐσίν· αἱ μ̃ γ̃ ἀναγκ⟩ καθ' ἑκάσ⟨τ⟩ ἡμέρ⟨αν⟩, αἱ δ̃ τ̃ ἑβδόμ⟨αις⟩, αἱ δ̃ νουμ⟨ηνίαις⟩ κ̃ ἱερομ⟨ηνίαις⟩, αἱ δ̃ νησ⟨ε⟩ίαις, αἱ δ̃ τ⟨ισὶ⟩ καιρ⟨οῖς⟩ ἑορ⟨τ̃ν⟩. Καθ' ἑκάσ⟨τ⟩ μ̃ ὃν ἡμέρ⟨αν⟩ δύο ἀμν⟨οὺς⟩ ἀνάγκ⟨αζε⟩ διέρρ⟨ηξε⟩, τ̃ μ̃ ἅμα τῇ ἕῳ, τ̃ δ̃ δείλης ἑσπέρ⟨ας⟩, ὑπὲρ ἡμ⟨ε⟩ρ⟨ησίας⟩ ἑκάτερον, τ̃ μ̃ ὑπὲρ τ̃ μεθ' ἡμέρ⟨αν⟩, τ̃ δ' ὑπὲρ τ̃ νύκ⟨τ⟩ωρ ἀ⟨πο⟩δ⟨ε⟩ρ⟨εσιῶν⟩, ἃς ἀπαύστως κ̃ ἀδιασ⟨τ⟩άτως ὁ θεὸς τῷ γ̃ν⟨ε⟩ι τ̃ ἀνθρώπων χορηγεῖ. Ταῖς δ' ἑβδόμαις δι-πλασιάζει τ̃ τ̃ ἱερείων ἀ⟨ρ⟩ιθμὸν, ἴσα προσιθεὶς ἴσοις, ἰσότιμον ἡγούμ⟨ε⟩νος τ⟨ὴ⟩ν ἑβδόμ⟨η⟩ν αἰῶνι, ἣν κ̃ γ̃ν⟨ε⟩θλιον τ̃ κόσμ⟨ο⟩ παντὸς ἀν⟨έ⟩δ⟨ε⟩ιξ⟨ε⟩ν. Οὗ χάρ⟨ι⟩ν τ⟨ὴ⟩ν τ̃ ἑβδόμης θυσίαν ἐξομοιῶσαι τῇ ἐνδελεχείᾳ τ̃ ἡμερησίων ἀμνῶν διενοήθη. Δὶς δ̃ καθ' ἑκάσ⟨τ⟩ην ἡμέρ⟨αν⟩ [a] ἐπιθυμιᾶται τὰ πάντ⟨ων⟩ δ⟨ι⟩ωδίσ⟨μ⟩α θυμιαμάτων ἔσω τ̃ κατ⟨α⟩πετάσμ⟨α⟩τ⟨ος⟩, ἀνίσχοντ⟨ος⟩ ἡλίου κ̃ δυομ⟨έ⟩νου, πρό τε τ̃ ἑωθινῆς θυσίας κ̃ μ̃ τ⟨ὴ⟩ν ἑσπερινήν· ὡς εἶν⟨αι⟩ τὰ μ̃ ἔν⟨αι⟩μα δ⟨ι⟩χαρσίαν ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἐν⟨αί⟩μων, τὰ δ̃ θυμιάμ⟨α⟩τ⟨α⟩, ὑπὲρ τ̃ ἡγεμονικ̃ τ̃ ἐν ἡμῖν λογικοῦ πν⟨εύ⟩μ⟨α⟩τ⟨ος⟩, ὅπερ ἐμορφώθη πρὸς ἐκτέτυπον ἰδέαν [o] εἰκόν⟨ος⟩ θεί⟨α⟩ς. Ἄρν⟨ε⟩ι δ̃ προτίθε⟨ν⟩ται τ̃ς ἑβδόμαις ἐπὶ τ̃ ἱερ̃ς τραπέζης ἰσάριθμοι τοῖς μησὶ τ̃ ἑαυτ̃, δυσὶ [p] θέμασι ἀνὰ ἓξ, δώδεκα, κ̃ τ̃ λόγον τ̃ ἰσημερ⟨ι⟩ῶν ὧν ἑκατέρ⟨α⟩, δύο γάρ εἰσιν ἀνὰ πᾶν ἔτ⟨ος⟩, ἐαρ⟨ι⟩νή τε κ̃ μεθ' ὀ-
p. 837. πωρ⟨ι⟩νή, [q] αἱ μησὶν ἓξ καθαρ⟨ι⟩θμ̃ν⟩· ἐαρ⟨ι⟩νῇ μ̃ τὰ σπαρ⟨τ⟩ὰ πάντ⟨α⟩ τελεσγονεῖται, καθ' ὃν χρόνον τὰ δένδρ⟨α⟩ γ̃ν⟨ά⟩ν ἄρχε⟩· μ⟨ε⟩τοπωρ⟨ι⟩νῇ δ̃, κ̃ ὁ τ̃ δένδρων καρπὸς τελεσφορεῖται, ἐν ᾧ καιρῷ πάλιν ἀρχὴ σπορ̃ς. Οὕτω δολιχόβ⟨ι⟩ον ἡ φύσις τ̃ αἰῶνα, ἄλλας ἐπ' [r] ἄλλας ἀμείβει δωρεὰς ἀνθρώπων γ̃νει· ὧν εἰσὶ σύμβολα αἱ δ⟨ι⟩τ⟨αὶ⟩ τῶν [f] προκειμ⟨έ⟩νων ἄρτων ἐξάδες. Αἰνίτ⟨τ⟩ον δ̃ κ̃ τ⟨ὴ⟩ν ὠφελιμωτάτ⟨η⟩ν τ̃ ἀρετῶν ἐγκράτειαν, ἡ δορυφορεῖται πρὸς δ⟨ι⟩κολίας κ̃ ἀτελείας καὶ ὀλιγοδείας, λιτ̃ τ̃ ἐξ ἀκολασίας κ̃ πλεονεξίας βλαβερώτατον ἐπ⟨ι⟩σκισμόν. Ἄρτ⟨ος⟩ γ̃ ἐρασὴ Σοφίας ἀμφικὴς τροφὴ, παρέχουσα καὶ τὰ σώμ⟨α⟩τα ἄνοσα, κ̃ τ̃ λογισμὸν ὑγιᾶ κ̃ [t] ἐν τοῖς μάλισ⟨τ⟩α νηφάλιον. Ὄψα δ̃ κ̃ μελίπηκτα ℰ ἡδύσμ⟨α⟩τα, κ̃ ὅσα σιτοπόνων ℰ ὀψαρτυτ̃ν πανεργίαι τεχνιτεύουσι, καταγοητεύουσαι τ⟨ὸ⟩ν ἄμυσον κ̃ ἀφιλόσοφον κ̃ ἀνδραποδωδεσ⟨τ⟩άτ⟨ην⟩ τ̃ αἰσθήσεων, γεῦσιν, ὑπηρετ̃σαν καλῷ μ̃ ὀδενὶ θεάμ⟨α⟩τι ἢ ἀκούσμ⟨α⟩τι, γαστρὸς δ̃ τ̃ ταλαίνης ἐπιθυμίᾳ, νόσους σώμ⟨α⟩τι κ̃ ψυχ̃ κατασκευάζει πολλάκις ἀνιάτους. Συνεπιτίθε⟨ν⟩ται δ̃ τοῖς ἄρτοις λιβανωτὸς κ̃

gulis rem divinam facientibus, prius dicetur de publicis. Eſt autem in his ordo mirificus: nam alia ſunt quotidiana, alia recurrunt ſeptimo quoque die, alia noviluniis & feſtivitatibus, alia jejuniorum tempore, alia tribus feſtis præcipuis. Itaque agni duo juſſu legis mactantur quotidie, mane ac ſub veſperam, uterque cum gratiarum actione, alter pro diurnis, alter pro nocturnis beneficiis, quæ perpetuo & indeſinenter Deus largitur humano generi. Iſtum vero numerum duplicat ſeptimo quoque die, par pari addens, ſeptenarium ſæculo parem honore ratus, quod is dies mundi natalis ſit. Quapropter hebdomadarias victimas placuit eſſe ſimiles quotidianis & jugibus. Inſtitutum eſt etiam ut quotidie bis adolerentur odoramenta fragrantiſſima intra velum, oriente ſole occidenteque, ante matutinum & poſt veſpertinum ſacrificium: ita ut ſacra cum ſanguine fiant pro nobis qui conſtamus è ſanguine, odoramenta vero *incruenta* pro principali noſtri parte, anima ratione prædita, factaque ad exemplar divinæ imaginis. Panes item ſeptimo quoque die proponuntur in ſacra menſa duodecim, pares numero menſium, in duplici ſerie ſeni, pro ratione æquinoctiorum, quorum utrumque, duo enim ſunt, vernum & autumnale, ſenis menſibus dinumeratur. Poſt vernum fruges matureſcunt, quando fructus arborei ſe proferre incipiunt: poſt autumnale vero iidem fructus matureſcunt, in quo rurſus ſunt ſementis initia. Sic natura ſempiternis orbibus in ſeſe recurrentibus, alia poſt alia dona mortalibus per vices cumulat, quod ſignificatur per bis ſenos panes propoſitos. Iidem myſticè ſubindicant temperantiam inter omnes virtutes utiliſſimam, quam comitantur facilitas, ſimplicitas, frugalitas, propter vim immanem luxuriæ & cupiditatis. Panis enim cibus ſufficiens ſtudioſo ſapientiæ, efficiens corpus morbi expers & mentem ſanam & præcipuè ſobriam. Cupediæ vero placentæ, bellaria, commentaque alia curioſa piſtorum & coquorum, dum guſtui fucum faciunt, præ cæteris ſenſibus inſulſo inerudito illiberalique, ſervienti ad nihil honeſtum & ſpectatu vel auditu dignum, ſed ad miſeri ventris aviditatem, afferunt morbos tum corpori, tum animo plerumque inſanabiles. Cum panibus autem ſal & thus menſæ imponitur: quorum altero ſig-

[a] ἐπιθυμιᾶται] Sic MSS. pro ἐπιθυμιᾶσαι. vel ſaltem ſubintelligitur βάλλ⟩.

[o] εἰκόν⟨ος⟩ θεί⟨α⟩ς] Forſan εἰκόνα θείαν.

[p] θέμασι] Sic MSS. pro θρίμμασι. Cui fidem etiam facit Textus, Lev. xxiv. 6. ℰ ἐπιθήσ⟨ει⟩ς αὐτὰς δύο θέμ⟨α⟩τα. Ex eiſdem repoſui ὧν ante ἑκατέρ⟨α⟩. Item μεθπωρινή. Editi ἐπωρινή.

[q] αἱ] Dele. Omnino enim redundat, & ſcribe, καθαρ⟨ι⟩θμ̃ται, ſcil. ἑκαλ⟨ίσ⟩ᾳ.

[r] ἄλλας—δωρεὰς] Ita MSS. pro ἄλλως—δωρεᾶς.

[f] προκειμ⟨έ⟩νων] MS. Med. προτ⟨ε⟩θειμ⟨έ⟩νων· idque melius. Supra enim p. 836. ſcriptum ἄρτοι προτίθ⟨ε⟩ν⟩ται. Similiter Exod. xl. 4. κ̃ εἰσοίσ⟨ει⟩ς τ̃ τράπεζαν κ̃ προθήσ⟨ει⟩ς τ̃ πρόθεσιν αὐτ̃ς. Paneſque iſti in Evangel. ἄρτοι προθέσεως ſunt dicti.

[t] ἐν τοῖς μάλισ⟨τ⟩α] Reſtitui ex Cod. Med.

nifi-

nificatur, nullum esse sapientiâ judice condimentum frugalitate suavius: sal vero signum rerum omnium perpetuitatis: (nam hic conservat ea quibus inspergitur) & moderati etiam obsonii. Ridebunt hæc sat scio, isti qui nihil tractant præter epulas & convivia, lautarum sectatores mensarum, miserè servientes avibus, piscibus, carnibus & id genus nugis, qui ne in somnis quidem unquam veram libertatem gustarunt. Eos ego contemnendos judico his qui secundum Dei præcepta adque ejus beneplacitum vivere student, docti voluptates carnis aspernari, animi vero gaudia & oblectationes in naturæ contemplatione quærentes.

Post hæc legislator sacrificiorum genera dividere incipit, eaque distinguit in tres species primarias, in holocautoma, & quod pro salute, & quod pro peccato vocatur. Deinde singula ritibus congruis exornat, habito non mediocriter respectu decori pietatisque. Quin & divisio ista præclara & rebus aptissima ordine congruo instituta. Nam si quis examinare velit causas, cur illi prisci homines in animum induxerint, tum grates tum preces sacrificiis exprimere, tres præcipuas inveniet: unam, cultum Dei, non aliâ de causâ, sed propter ipsum solum persolutum, quod tum honestum est tum necessarium: alteram vero præcipuam, utilitatem sacrificantium. Ea vero duplex est; altera ad bona impetranda, altera ad mala avertenda. Igitur isti honori, qui secundum Deum & propter Deum solum persolvitur congruum sacrificium, lex holocautoma tribuit, *afferens Deo* perfecto & absoluto sacrificium itidem absolutum & integrum, & omnis humanæ cupiditatis expers. Genus autem sacrificii ob homines instituti, siquidem divisionem capit hujusmodi sacrificium, etiam lex subdistinguit: ut alio bona quærantur, quod nominatur pro salute; alio fuga calamitatis, quod pro peccato dicitur. Ita ut tria sint in genere sacrificia, tres ob causas: holocautoma propter ipsum

[v] ἄλες· ὁ μὲ σύμβολον τὲ μηδὲν ἡδυσμα ὠφελέ-
στερον ὀλιγοδείας εἶναι ϗ ἐγκρατείας, οὐδὲ σο-
φία δικαζέσθω· οἱ δ' ἅλες, Δαμονῆς τ' τ̄ συμ-
πάντων· οἷς γὰ ἂν ἐντραφῶσι, [x] Δαιμονῶσι· ϗ
ἱκανὲ προσοψήμαλθ. Οἷδ' ὅτε χλιδὴν θή-
σουσι ϗ γέλωτα ταῦτα οἱ περὶ τὰ συμπόσια ϗ
τὰς ὠμοφαγίας περιματεύομενοι, καὶ πολυτελεῖς
τραπέζας μεταδιώκοντες, οἱ ὀρνέων ϗ ἰχθύων ϵ
κρεῶν ϗ τ' [y] ὁμοιοτρόπε φλυαρίας ἄθλιοι δεῦλοι,
μηδ' ὄναρ ἀληθὲς ἐλευθερίας γεύσασθ δυνά-
μενοι. Ὧν ὀλίγα φροντιστέον τοῖς κ̄ τ̄ θεὸν ϗ
πρὸς τλὼ τὲ Ὀν̄ ὅπως ἀρίσκειαν ζῆν ἐγνω-
κόσιν, οἱ τ' σαρκὸς ἡδονῶν ἀλογεῖν πεπαιδευ-
μένοι, τὰς τ' διανοίας χαρὰς ϗ ἀπαθείας, θεω-
ρία τ' τ' φύσεως ἐνασκούμενοι, μεταδιώκουσι.

Τοσαῦτα περὶ τούτων διαλεχθεὶς, ἄρχε᾽ διαιρεῖν τὰ τ' θυσιῶν γένη, ϗ τέμνων εἰς τρία εἴδη τὰ ἀνωτάτω, τὸ μὲ ὁλόκαυτον [z] καλεῖ, τὸ δ' σωτήριον, τὸ δ' περὶ ἁμαρτίας. Εἶθ' ἕκαστον τοῖς ἁρμόττουσιν ἐπικοσμεῖ, ϗ πρέπον θ· ἅμα ϗ δικαίως ϗ μετρίως τοχασάμενο. Παλαιὰ δ' ϗ προσφυεστάτη τοῖς πράγμασιν ἡ διαίρεσις, ἀκολουθίαν ἔχουσα ϗ εἰρμόν. Εἰ γὰρ βούλοιτό τις ἐξετάζειν ἀκριβῶς τὰς αἰτίας ὧν ἕνεκα τοῖς πρώτοις ἔδοξεν ἀνθρώποις ἐπὶ τὰς [a] Δὲ θυσιῶν εὐχαριστίας ἅμα ϗ λιτὰς ἐλθεῖν, εὑρήσϵ δύο τὰς ἀνωτάτω· μίαν μὲ τλὼ πρὸς θεὸν τιμλὼ, τλὼ ἄνθρωπ· ἑτέρα [b] Δὲ τὸ μόνον γινομένην ϗ [c] ἀναγκαῖον καλόν· ἑτέραν δ', τλὼ τ' θυόντων προηγουμένην ὠφέλειαν. Διτὴ δέ ἐστιν, ἡ μὲ ἐπὶ μεί- p. 838.
σια ἀγαθῶν, ἡ δ' ἐπὶ κακῶν ἀπαλλαγῆ. [d] Τῇ μὲ ἂν κ̄ θεὸν ϗ δι' αὐτὸν μόνον γινομένην, προσήκουσαν ὁ νόμ· ἀπένειμε θυσίαν τλὼ ὁλόκαυτον, ὁλοκλήρῳ ϗ παντελεῖ, μηδὲν ἐπιφερομένην τῆς θνητῆς φιλαυτίας ὁλόκληρον ϗ παντελῆ. Τλὼ δ' χάριν ἀνθρώπων, ἐπειδὴ διαίρεσιν ἐπεδέχετο ἡ [e] δόξα, καὶ αὐτὸς διῆλε, κ̄ μὲ τλὼ μεγίσιαν τ' ἀγαθῶν ἐρίσας θυσίαν, ἣν ὠνόμασε [f] ζωτήριον· τῇ δ' φυγῇ τῶν κακῶν ὑπονείμας τλὼ περὶ ἁμαρτίας [g] ὡς τρεῖς εἶναι δεόντως ἐπὶ τρισί· τλὼ μὲ ὁλόκαυτον, δι' αὐτὸν μόνον τ'

[v] ἅλες] Sal quoque appositum docet Philo, lib. iii. de Vitâ Mosis p. 669. Utrobique Codices Græcos secutus, de Sale enim in Textu sacro & Versione Latinâ altum silentium. Neque sane agnoscitur à Joseph. Ant. lib. iii. c. 6. ὑπὲρ δ τ̄ ἅλων ἐτίθουν δύο φιάλας χρύσας, λιβανωτῦ πλήρεις. Atqui Philonem Græcosque Interpretes sequuntur Patres Antiqui. Vide Orig. Hom. xiii. in Lev. Cyril. Alex. de Ador. lib. x. Theodoret. qu. i. in Lev. Si conjecturæ datur locus, probabile est hunc Salis apponendi ritum non præcepto institutum, sed moribus & usu introductum. Ad quem adeo usum Græci Bibliorum Interpretes versionem suam accommodabant.

[x] Δαιμονῶσι] Hinc forsan emendandus Theodoret. qu. i. in Levit. p 118. τὰς δ' ἅλας ἐπιβαλλιδ (forsan ἐπιπάσσειδ) τοῖς ἱερείοις κελεύει. Τὸ Δαιμονιακὸν τ' ψυχῆς Δι' τούτων ζημιοῦν. Ibi pro Δαιμονιακὸν, ex hoc Philonis loco scribe Δαιμονηλιακόν.

[y] ὁμοιοτρόπε] Ita MS. Med. pro ὁμοιοτρόπε.

[z] καλεῖ] Ita MS. Med. pro ποιεῖ. Item ἐπικοσμεῖ. Editi ἐπιδιώκ.

[a] Δὲ] Restitui ex Cod. Med. Mox etiam ἅμα.

[b] Δὲ τὸ] Scribe δι' αὐτὸν, sicut infra p. 838. κ̄ θεὸν, δι' αὐτὸν μόνον γινομένην.

[c] ἀναγκαῖον] MS. Med. ἀναγκαίως. Locus vero mendosus & mutilus sic forsan restituendus, ὃν τιμᾷδ ἀναγκαῖον ϗ καλὸν. Sic enim infra p. 838. δι' αὐτὸν μόνον τ' θεὸν ὃν καλὸν τιμᾷδ.

[d] τῇ—γινομένην] Sic MS. Med. pro τ'—γινομένων. Ex quo etiam adde κ̄, quod confirmatur à præcedentibus, p. 837. τοῖς κ̄ θεὸν ϵ πρὸς τ' Ὀν̄ ἀρίσκειαι ζῆν ἐγνωκόσι.

[e] δόξα] Forsan θυσία.

[f] ζωτήριον] Secundum stylum sacrum σωτηρίου. Sicut etiam scribitur p. 840. τ' λιγομένης σωτηρίου, sicque infra sæpius reponendum, ut semel monuisse sufficiat. Vide Levit. iii. 1, 3, 6. Dext. xxvii. 7. Siracid. θυσιάζων σωτηρίου ὁ προσφέρων εὐφροσύνας. Hesych. v. σωτηρίου, ἐξιλασμοῦ.

[g] ὡς τρεῖς εἶ] Restitui hæc, ut maxime ad loci sensum necessaria, ex Cod. Med. Ex eisdem repono ἐπὶ τρισὶ, pro ἐπιτιθῶσι.

θεὸν, ὃν καλὸν τιμᾶσ, μὴ δι' ἕτερον, τὰς δ' ἄλλας δι' ἡμᾶς· τὸ μὲ ὃν ζωτήριον, ἐπὶ ζωῆρεία καὶ βελτιώσῃ τ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, τὸ δὲ ἁμαρτίας, ἐπὶ θεραπεία ὧν ἐπλημμέλησε ψυχή. Λεκτέον δὲ περὶ ἑκάστης [h] ψυχῆς τὰ νομοθετηθέντα, τὸ δὲ κεφαλὴ ποιησαμένους ἀπὸ τ ἀρχῆς· ἀρχὴ δέ ἐστιν ἡ ὁλόκαυστος. Ἔστω δή, φησὶ, πρῶτον μὲ τὸ ἱερεῖον ἄρρεν, ἐκ τ προὸς τὰς θυσίας ἀρτιόνυξιν ζώων ἐπιτηδείων, μόσχος, ἢ ἀμνὸς, ἢ ἔριφος. Ἔπειτα δ', ἀποτιθάσθω ὁ προσάγων τὰς χεῖρας, ἐπιφερέτω τῇ τ ἱερείᾳ κεφαλῇ. Καὶ μὴ ταῦτα λαβών [i] τις τῶν ἱερέων καταθυέτω, καὶ φιάλῃ ἑτέρᾳ ὑποχὼν καὶ δεξάσθω τὸ αἷμα, ἐν κύκλῳ περιὼν τ βωμὸν ἐπιῤῥαινέτω· καὶ τὸ ἱερεῖον ἀποδαρὲν εἰς [k] ἐλάκηρα μέρη διαιρεθῶ, κοιλίας ἀποπλυνομένης καὶ ποδῶν· εἶτα σύμπαν [l] τῷ ἱερῷ πυρὶ τ βωμὸ ἐπιδιδόσθω, γεγονὸς καὶ ἐξ ἑνὸς πολλὰ, καὶ ἐκ πολλῶν ἕν.

Ταῦτα μὲ ἡ ῥητὴ πρόσταξις περιέχει· μεμύηται δὲ καὶ νῦς ἕτερος, αἰνιγματώδη λόγον ἔχων τ διὰ συμβόλων. Σύμβολα δέ ἐστι τὰ λεχθέντα, φανερῶν ἀδήλων καὶ ἀφανῶν. Ἄρρεν δύθεως τὸ ὁλόκαυστον ἱερεῖον· ἐπειδὴ τὸ θήλεος καὶ ἡγεμονικώτερον καὶ τελειότερον ἐ συγγενέστερον αἰτίῳ δραστικῷ· τὸ γὰ θῆλυ ἀτελὲς, ὑπήκοον, ἐν τῷ πάσχειν μᾶλλον ἢ ποιεῖν ἐξεταζόμενον. Δυοῖν δ' ὄντων ἐξ ὧν ἡ ἡμετέρα ψυχὴ συνέστη, λογικοῦ τε καὶ ἀλόγου, τὸ μὲ λογικὸν τ ἄρρεν γενεᾶς ἐστιν, ὅπερ νοῦς καὶ λογισμὸς κεκλήρωται· τὸ δ' ἄλογον τῆς [m] προὸς γυναικῶν, ὅπερ ἔλαχεν αἴσθησις. Νοῦς δὲ αἰσθήσεως, ὡς ἀνὴρ γυναικὸς, καθ' ὅλον γένος ἀμείνων, ὡς ἄμωμος ὢν καὶ καθαρθεὶς καθάρσεσι, τ δρεταῖς τελείαις, αὐτός ἐστιν ἡ ἁγεστάτη θυσία, καὶ ὅλη δι' ὅλων εὐάρεστος θεῷ. Τὰς δ' ἐπιτιθεμένας τῇ τ ζώου κεφαλῇ χεῖρας, δεῖγμα ἐφείσατον εἶναι συμβέβηκε πράξεων ἀνυπαιτίων, καὶ βίου μηδὲν ἐπιφερομένου τ εἰς κατηγορίαν, ἀλλὰ τοῖς τ φύσεως νόμοις καὶ θεσμοῖς συνάδοντος. Βάλλεται γὰ τὸ θύοντος πρῶτον μὲ τ νοῦν ὡσιωμένας, γνώμας ἀγαθαῖς καὶ συμφερούσαις ἀσκούμενον· ἔπειτα ἢ τ βίον ἐξ ἀρίστων συνεστάναι πράξεων, ὡς ἅμα τῇ τ χειρῶν ἐπιθέσει δυνάσθαί τινα παῤῥησιασάμενον ἐκ καθαρᾶς τοῦ συνειδότος πιαῦτα εἰπεῖν· αἱ χεῖρες αὗται ἄτε δῶρον ἐπ' ἀδίκοις ἔλαβον, [n ἄτε τὰς ἐξ ἁρπαγῆς καὶ πλεονεξίας διαιρεμένας] ἀθ' αἵματος

Deum ſolum qui honorem meretur, non ob quemvis alium; reliqua duo propter nos ipſos: ſacrificium ſalutare ad ſalutem & profectum rerum humanarum: id vero quod pro peccato nuncupatur, ad ſananda animæ delicta. Dicemus vero de ſingulis quæ lex ipſa præcipit, initio facto à ſpecie præſtantiſſima, hoc eſt ab holocautomate. *Ante omnia*, inquit, *ſeligatur maſculum victima ex animalibus rite delectis ad ſacrificium, juvencus, aut agnus, aut hœdus. Hanc qui offert, ablutas manus imponat ejus capiti. Tum aliquis ſacerdos accipiat eam & mactet: mox alius ſanguinem ejus exceptum phiala fundat per altaris circuitum: detracto que tergore victimæ artus in fruſtra concidat, ablutis prius inteſtinis atque pedibus; dein totam victimam igni ſacro altari tradat*, factam ex uno multa & ex multis unum. Lev. i. 3, &c.

Hæc ſunt quæ diſerte lex præcipit: ſubeſt tamen intellectus alter qui obſcuram & myſticam rationem continet, per ſigna. Dicta autem hæc ſunt ſigna conſpicua rerum obſcurarum & latentium. Primum ſacrificium holocauſtum ſit maſculum, quia is ſexus fœmineo præſtantior, & perfectior, & primæ cauſæ efficienti propinquior; nam quicquid fœmineum eſt, imperfectum cenſetur & ſubditum, ut quod patiatur magis quàm agat. Porrò cum anima noſtra conſtet è duabus partibus, bruta rationalique, rationalis, videlicet intellectus, maſculini eſt generis, fœmimini vero bruta illa quæ ſenſus ſortita eſt. Animus autem ſenſui tanquam vir mulieri præſtat toto genere, qui cum ſit inculpatus & perfectis virtutibus purgatus, ſit ipſe prorſus Deo grata & ſanctiſſima hoſtia. Cæterum quod manus imponuntur capiti victimæ, evidens indicium eſt actionum inculpatarum, vitæque ſine culpa exactæ juxta naturæ leges & divina oracula. Poſtulat enim Deus à ſacrificante primum mentem ſanctam probis & utilibus placitis exercitam: deinde vitam actionibus optimis ornatam, ut dum manus imponit, poſſit libere pura ex conſcientia dicere: manus hæ nec muneribus ſunt corruptæ nec lucro ex rapinis & aviditate capto, nec innocenti ſanguine pollutæ ſunt,

[h] ψυχῆς] Omnino male. Deeſt vero in Cod. Med. Forſan ſcribendum θυσίας, quod cum ſenſu apprimè convenit, ſcriptumque etiam ad marginem Cod. Coiſl.

[i] τις τ ἱερέων] Innuit Autor victimas qualeſcunque à ſacerdotibus ſolum, non item Laicis mactari ſolere. Cui favet verſio Græca Lev. i. 3. καὶ ἐπιθήσῃ τ χεῖρα, &c.—καὶ ζφάξει τ μόσχον, &c. Atqui ex Textu Hebræo liquet offerentem ipſum mactâſſe, *Ponetque manum ſuper caput Hoſtiæ*, &c. Ita quoque nos docet Joſeph. Antiqu. lib. iii. c. 9. § 1. Potius effuſio ſanguinis ad Altaris Baſin, quam Hoſtiæ Mactatio fuit munus ſacerdotale, ſed forſan ex uſu magis quam inſtitutione factum, ut ſoli ſacerdotes victimas mactarent. Uſus vero iſte antiquiſſimus. Sic enim 2 Paralipon xxix. 24. καὶ ἐπίθηκαν τὰς χεῖρας ἰαυτῶν ἐπ' αὐτὰς, καὶ ἔθυσαν αὐτὰς οἱ ἱερεῖς, &c. Ritum hunc reſpexiſſe videntur Græci Interpretes in verſione ſua, Lev. i. 4, 5. καὶ ἐπιθήσῃ τ χεῖρα—καὶ σφάξησι, &c. Heb. & Vulg. *ponet manum—immolabitque.*

[k] ἐλάκηρα] Male, ut videtur. Scribe ὁλοχερῆ vel ὁλοχειρίᾳ. Sic infra p. 840. καὶ περὶ δ ὅλα—καὶ περὶ τ ὁλοχειρίων αὐτῶ μερῶν.

[l] τῷ ἱερῷ] Sic MS. Med. pro θεῷ in Editis; ex eodem reſtitui, καὶ τελειότερον, cui ſequentia fidem faciunt.

[m] προὸς] Sic ſcribo pro πρὸ, ex Cod. Med.

[n] ἄτε τὰς—διαιρεμένας] Hæc Uncinis incluſa reſtitui ex MSS. Item ἐξειργάσαιτο. Editi ἐργάσαιτο.

noxam, injuriam, vulnus, vim intulerunt nemini : non alii cuivis rei turpi præbuerunt operam, ſed miniſtræ fuerunt rerum honeſtarum ac utilium, quæ ſapientia & legibus & viris probis probantur.

Sanguis autem circum altare in circuitu funditur : quia circulus figura eſt perfectiſſima, ne hujus animæ libationis ulla pars ſit vacua & expers. Sanguis enim, ſi propriè loquimur, eſt animæ libatio. Figurate igitur docet, mentem in orbem choreas prorſus agitantem, per omnes conſiliorum dictorum factorumque ſpecies Deo placendi ſtudium oſtendere. Nec myſterio caret quòd jubemur inteſtina & pedes abluere; per inteſtina enim lota ſubinnuitur oportere ablui cupiditatem, maculis, ebrietate ac crapula plenam, malum infenſiſſimum, ad vitæ humanæ perniciem natum & conflatum. Pedum vero lotio ſignificat, non humi poſthac incedendum, ſed per æthera. Amans enim Deum anima re vera in cœlum à terris emicat, ſumptiſque alis petit ſublimia, cupida oberrandi cum ſole, luna, cæterarumque ſtellarum agmine ſanctiſſimo concinenti : regente *ipſam* & gubernante ipſo Deo, cujus inexpugnabile eſt imperium, à quo *etiam* juſte moderantur ſingula. Quod autem membratim victima dividitur, ſic interpretantur, vel quòd ad unum redeunt omnia, vel quòd ex uno oriantur : id quod nonnulli ſatietatem & inediam nominant, alii vero exuſtionem & diſpoſitionem : exuſtionem ex poteſtate Dei ſupra reliqua omnia prævalentis : diſpoſitionem vero, per elementorum quatuor æqualitatem, quam mutuo ſibi ipſis tribuunt. Mihi veriſimilior conjectura videtur iſtud doceri : anima Deum colens, ipſius ſolum Dei gratia non imprudenter & inſcienter, ſed certa ratione atque ſcientia debet eum colere. Iſta vero de Deo ratio ſectionem & diviſionem capit, ſecundum ſingulas poteſtates & virtutes divinas. Nam Deus eſt tum bonus, tum conditor parenſque hujus univerſi, providens ſuis operibus, ſervator atque benefactor, idem beatiſſimus omnique felicitate refertiſſimus: quæ ſingula tum per ſe majeſtatem habent mirificam, tum collata cum aliis ejuſdem generis. Idem dicendum videtur & de

ἀθώᾳ προσήψαντο, ἀ πήρωσιν, ἀχ ὕβριν, ἀ τραῦμα, ἀ βίαν ἐξειργάσαντο, οὐκ [o] ἄλλο τὸ τῶν ἔργων ἀδὲν τ καθηγορίαν ἢ ψόγον ἐχόντων ὑπηρέτησαν, ἀλλ' ὑποδιάκονοι πάντων ἐγένοντο καλῶν κ ζυμφερόντων, ἅπερ τῇ ζοφίᾳ κ νόμοις κ νομίμοις ἀνδράσι τετίμηϱ).

Τὸ δ' αἷμα κύκλῳ [p] προσχεῖται τῷ βωμῷ· διότι κύκλῳ σχημάτων τελειότατον, κ ὑπὲρ ϐ μέρ῾ ἀδὲν ἔρημον κ κενὸν ἀπολειφθῆναι ψυχικῆς ἀπονδῆς. Ψυχῆς [q] γὰ κυρίως εἰπεῖν, ἐστὶ ἀπονδὴ τὸ αἷμα. Συμβολικῶς ἓν ἀναδιδάσκ τῷ διάνοιαν ὅλῳ δι' ὅλων ἐν κύκλῳ χορεύσασαν ἐν πάσαις ἰδέαις λόγων κ βουλευμάτων Ϲ ἔργων ἐπιδείκνυσθ τῷ πρὸς τ θεὸν ἀρέσκειαν. Ἀποπλύσεσθ ἢ κοιλίαν κ πόδας διέρῃ) πάνυ ζυμβολικῶς· διὰ μ γὰ τ κοιλίας αἰνίττε), ὡς τῷ ἐπιθυμίαν ἀπονίπτεσθ ζυμφέρον, κηλίδων [r] κ μιασμάτων κ μέθης Ϲ παροινίας μεχρὶ, κακὸν βλαβερώταϱον, ἐπὶ λύμῃ τ ϐίᾳ τ ἀνθρώπων ζυγκροτούμενόν τε κ [s] ζωπυρούμενον. Διὰ ἢ ϐ τὰς πόδας ἀπολύεσθ, τὸ μηκέτι βαίνειν ἐπὶ γῆς, ἀλλ' αἰθερεύεσθαι. Ἡ γὰ τ φιλοθέᾳ ψυχὴ πρὸς ἀλήθειαν ἀπὸ γῆς ἄνω πρὸς ἀέρανον πηδᾷ, κ πτερωθεῖσα μεταιωρουμένη, ζωπάτεσθ γλιχομένη κ ζυγχορεύειν ἡλίῳ Ϲ ζελήνῃ κ τῇ τ ἄλλων ἀστέρων ἱερωτάτῃ κ πανάρμονίᾳ σχετιᾷ· ταξιαρχικ῾ κ ἡγεμονικ῾ τ θεῷ, τ τῷ ἀναπαγώνιστον κ ἀναφαίρετον βασιλείαν ἔχοντ῾, δι' ἧς ἐνδίκως ἕκαστα πρυτανεύε). Ἡ ἢ εἰς μέλη τ ζώου διανομὴ δηλοῖ, [t] ἤτοι ὡς ἓν τὰ πάντα, ἢ ὅτι ἐξ ἑνός τε κ εἰς ἕν· ὅπερ οἱ μ κόρον κ ἀχρησμοσύνην ἐκάλεσαν, οἱ δ' ἐκπύρωσιν κ διακόσμησιν· [[u] ἐκπύρωσιν μ κ τῷ τ θεῷ δυνασείαν τ ἄλλων ἐπικρατήσαντες, διακόσμησιν ἢ] κ τῷ τ τεττάρων στοιχείων [x] ἰσονομίαν, ἣν ἀντιδιδόασιν ἀλλήλοις. Ἐμοὶ ἢ εὐθυβολώτερον σκοπεμένῳ δοκεῖ τάτο δηλοῦσθ· ἡ τιμῶσα [y] ψυχὴ τὸ Ὄν, διὰ αὐτὸ τὸ Ὄν ὀφείλ μὴ ἀλόγως μηδ' ἀνεπισημόνως, ἀλλὰ κ ζωὴ ἐπισήμῃ κ λόγῳ τιμᾶν. Ὁ ἢ πρὶ αὐτ῾ λόγ῾ τομὴ ἐπιδέχε) κ διαίρεσιν, καθ' ἑκάστω τ θείων δυνάμεων κ ἀρετῶν. Ὁ γὰ θεὸς ἀγαθός τέ ἐστι κ ποιητὴς καὶ ἡμέτης τ ὅλων, Ϲ προνοητικὸς ὧν ἐγένησε, ζωτήρ τε κ εὐεργέτης, μακαριώτα῾ Ϲ πάσης εὐδαιμονίας ἀνάπλεως, ὧν ἕκαστον κ καθ' αὐτὸ ἰδίᾳ ζεμνὸν κ ἐπαινετὸν, κ μ τ ὁμογλώων ἐξεταζόμενον. Ἔχ ἢ κ τὰ ἄλλα ταύτῃ· ὅταν βα-

p. 840.

[o] ἄλλο τὸ ἀφέλειαν ἀδὲν] Sic MS. Med. Editi, nullo ſenſu, ἀδὲν παρ' ἀφελεῖ.

[p] προσχεῖται] Sic pro προσχεῖται MS. Med. Cui etiam Textus ſacer ſuffragatur, Lev. i. 5. κ προσχεῦσι τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. Item Exod. xxix. 6. Deut. xii. 27. Unde & ab Autore Epiſtolæ ad Hebr. xi. 28. προσχυσις αἵματ῾ uſurpatur. Infra quoque Noſter, τὸ ἢ ἄλλο αἷμα προσχεῖν παρὰ τῇ βάσει.

[q] γὰ κυρίως] Sic MS. Med. Editi δ' ὡς. Hunc libationis ſenſum reſpicere videtur D. Paulus ad Philipp. ii. 17. ἀλλ' εἰ κ σπένδομαι. 2 Tim iv. 6. ἐγὼ γὰ ἤδη σπένδομαι.

[r] κ μιασμάτων] Reſtitui ex MSS.

[s] ζωπυρούμενον] Melius forſan σωσωξούμενον, mox etiam pro ἀπολύεσθ, omnino repone λαπαλωύεσθ, ut ſupra ſcriptum.

[t] ἤτοι ὡς] Sic MSS. pro ἢ ὅτι εἰς· ex eiſdem etiam ſcribo ἓν pro ἕνα. Vide lib. iii. de Alleg. p. 62.

[u] ἐκπύρωσιν] Hæc Uncinis incluſa reſtitui ex Cod. Med.

[x] ἰσονομίαν] Sic MSS. pro οἰκονομίαν. Vox vero iſta uſurpari à Stoicis ſolita, de debita elementorum temperatione, ſic etiam uſurpatur à Noſtro, lib. de Mund. Incorr. p. 957. ᾧ ἐνυπάρχουσαν τῷ κόσμῳ ἰσονομίαν. Vide etiam p. 958.

[y] ψυχὴ] Reſtitui ex Cod. Med. Cujus etiam Fide delevi in ſequentibus κ poſt διαίρεσιν.

ληθῆς σῇ ψυχῇ εὐχαριστῆται τῷ θεῷ πρὸ γενέσεως κόσμου, καὶ πρὸ τοῦ ὅλου ποιοῦ τινὸς εὐχαριστίαν, καὶ περὶ τῶν [a] ὁλοχερῶν αὐτοῦ μερῶν, ὡς ἂν ζώου τελειοτάτου μελῶν, οἷον ὑρανοῦ λέγω καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν ἀστέρων· εἶτα γῆς καὶ τῶν [a] ἀπ' αὐτῆς ζώων καὶ φυτῶν· εἶτα πελαγῶν καὶ ποταμῶν αὐθιγμῶν τε καὶ χειμάρρων, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς· ἔπειτα ἀέρος καὶ τῶν κατ' αὐτὸν [b] μεταβολῶν. Χειμὼν γὰρ καὶ θέρος, ἔαρ τε καὶ μετόπωρον, αἱ ἐτήσιοι καὶ βιωφελέστατοι ὧραι, παθήματα ἀέρος γεγόνασιν, ὅτι ζωτικὰ τῆς σελήνης [c] τροπομένων. Κἂν ἄρα ποτε περὶ ἀνθρώπων εὐχαριστῇς, μὴ μόνον περὶ τοῦ γένους, ἀλλὰ καὶ τῶν [d] εἰδῶν καὶ ἀναιτιωτάτων [e] μερῶν εὐχαριστεῖ, ἀνδρῶν, γυναικῶν, Ἑλλήνων, Βαρβάρων, τῶν ἐν ἠπείροις, τῶν τὰς νήσους οἰκητόρων. Κἂν περὶ ἑνὸς ἀνδρός, τέμε τῷ λόγῳ τὴν εὐχαριστίαν, μὴ εἰς τὰ λεπτότατα μέχρι τῶν ἑκάτων, ἀλλὰ εἰς τὰ ζωτικώτατα, σῶμα καὶ ψυχὴν τὸ πρῶτον, ἐξ ὧν ζωΐστηκεν, εἶτα εἰς λόγον καὶ νοῦν καὶ αἴσθησιν. Οὐ γὰρ ἂν γένοιτο ἀναξία θεοῦ ἀκοῆς καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τούτων εὐχαριστία καθ' αὑτήν.

cæteris; quoties subit tuum animum voluntas agendi Deo gratias propter mundum conditum, age & pro universo & pro integris ejus partibus, tanquam animalis perfectissimi membris: atque, ut clarius loquar, pro cœlo, pro sole, pro luna, cæterisque vel fixis vel erraticis sideribus: deinde pro terra, & animantibus super eam & stirpibus, pro mari ac perennibus torrentibusque fluviis, quæque in eis degunt: denique pro aere ac hujus mutationibus. Nam hiems, æstas, ver, autumnus, anni tempora tuendæ vitæ necessaria, passiones sunt aeris qui in rerum sublunarium commodum mutatur. Quod si quando gratias agis pro hominibus, id non in genere tantum fieri oportet, sed speciatim juxta distinctiones præcipuas, pro viris ac mulieribus, pro Græcis ac Barbaris, pro insularibus æque ac pro continentem colentibus. Item si pro uno viro vota facis, dividenda sunt non in extremas minutias, sed in ea quæ sunt primaria; animam primo & corpus è quibus consistit: dein in sermonem, mentem & sensum. Non enim pro horum singulis gratiarum actio per se, Dei auribus est indigna.

Ἀπέχρη τοσαῦτα περὶ τῆς θυσίας τῆς ὁλοκαύτου λελέχθω· τὴν δὲ τῆς σωτηρίου λεγομένης ἐξῆς ὑπισκεπτέον. Ἐπὶ ταύτης γὰρ διαφορεῖ, ἐάν τε ἄρρεν ᾖ τὸ ἱερεῖον, ἐάν τε καὶ θῆλυ· σφαγὼτος ὄν, τρία ταῦτα ὑπεξαιρεῖται τῷ βωμῷ, τὸ στέαρ, καὶ λοβοὺς ἥπατος, καὶ νεφροὶ δύο· τὰ δ' ἄλλα τῷ καταθύσαντι ὠνητά. Διὰ τί δὲ ταμέρη ταῦτα τῶν σπλάγχνων καθιερεῦται μὴ ἀκριβείας ἐπισκεπτέον, σκεῖνο μὴ παρελθόντας. Διαλογιζόμενος ἐν [f] ἐμαυτῷ πολλάκις καὶ ταῦτα διερευνώμενος, ἐπηπόρησα τί δή ποτε λοβὸν μὲν ἥπατος, καὶ νεφρὸς καὶ στέαρ ἀπαρχὰς τῶν καταθυομένων ζώων ὑπεξείλετο ὁ νόμος· ὅτε δὲ καρδίαν, ὅτε ἐγκέφαλον, τὸ ἡγεμονικὸν τῷ ἑτέρῳ τούτων ἐνδιαιτωμένῳ. Τὸ δ' αὐτὸ νομίζω καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους, τὴν διανοίαν μᾶλλον ἢ ὀφθαλμοῖς τὰς ἱερὰς ἐνηυγανένας γραφὰς, ἐπιζητήσειν. Ἐὰν μὲν οὖν ἐπισκεψάμενοι πιθανωτέραν αἰτίαν εὕρωσιν, ἑαυτούς τε καὶ ἡμᾶς ὠφελήσουσιν· εἰ δὲ μή, τὴν ἐπινοηθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν ἐπικρινάτωσαν, εἰ δόκιμος. Ἔστι δὲ ἥδε· τὸ [g] ἡγεμονικὸν μόνον τῶν ἐν ἡμῖν, ἀφροσύνην, καὶ ἀδικίαν, καὶ δειλίαν, καὶ τὰς ἄλλας κακίας [h] δυνάται τε καὶ χωρεῖ· τοῦτο δὲ οἰκεῖον, τὸ ἕτερον τῶν λεχθέντων ἐστὶν, ἐξ-

Hactenus de holocaustomatis: nunc sacrificium quod pro salute vocatur, considerandum venit. In eo non refert utrius sexus sit hostia, verum ex ea mactata, tria hæc in altaris usum semoventur: adeps, fibra jecinoris, & renes duo; cætera in epulum cedunt ei qui obtulit. Cur autem dictæ partes interaneorum sacratæ sint, non obiter dispiciendum est. Equidem sæpe de his rebus cogitans, miratus sum cur ex ea viscerationе lex desumens ceu primitias fibram jecinoris, & renes cum adipe, nec cor requirit nec cerebrum, utramque sedem principalis partis animæ. Nec dubito aliis quoque nonnullis, sacras literas magis mente quam oculis perlustrantibus, eandem quæstionem occurrere. Hi si causam probabilem invenerint, & sibi & nobis profuerint; sin minus, nostrum commentum judicent, an videatur verisimile: est autem hoc: principalis nostri pars sola capax est injustitiæ, timiditatis, imprudentiæ, cæterorumque vitiorum: ejus autem sedes est dictorum alterutrum, vel cor vel cerebrum. Itaque sa-

[a] ὁλοχερῶν] MS. Med. ὁλοχειρεστάτων. Coisl. ὁλοχειρισίων, & sic scribendum videtur, sicut supra sæpius. Mox ex MSS. pro μερῶν scribo μελῶν.

[a] ἀπ' αὐτῆς] MS. Med. ἐν αὐτῇ, sed melius forsan ἐπ' αὐτῆς.

[b] μεταβολῶν] Sic MS. Med. pro μιλῶν. Vox μεταβολῶν forsan abbreviate scripta erroris ansam dedit.

[c] τροπομένων] MS. Med. τροπομένῳ, scil. ἀέρος, idque rectè.

[d] εἰδῶν] Ita MS. Med. pro ἐθῶν. Item εὐχαριστῇ. Editi εὐχαριστήσεις.

[e] μερῶν] Melius ἐν μέρει, scil. *particularibus* vel *individuis*. Sic infra p. 843. ἄρχονται ἐν μέρει· p. 846. ἑκάστης ἰδέας τῶν θυσιῶν ἐν μέρει, & alibi passim.

[f] ἐμαυτῷ] Ita MS. Med. Editi ἑαυτῷ. Ex eodem scribe ταῦτα pro τοιαῦτα.

[g] ἡγεμονικὸν μόνον τῶν ἐν] Sic MS. Med. Editi ἡγεμονεύον τῶν ἐφ' ἡμῖν.

[h] δυνάται] Forsan δέχεται. Ita supra Noster lib. de Sacrif. Abel. p. 154. τῶν διεσταλμένων ἐν χώραν ἄμφω τὰ μαχόμενα, vel reponendum δυνάται χωρεῖν.

cra

840.

cra lex æquum judicat, non oportere ad altare Dei, ubi ſolet impetrari omnium peccatorum & iniquitatum plena remiſſio, inferri vas illud in quo mens unquam latitans, in injuſtitia & impietatis devia abiit, deflectens à via ducente ad virtutem honeſtatemque. Stultum enim fuerit in ipſo ſacrificio refricari non aboleri peccatorum memoriam. Et hoc eſt opinor, cur neutrum offeratur principalis partis conceptaculum, neque cor neque cerebrum. Quæ autem juſſu legis offeruntur, competentem habent rationem: adeps propter pinguitudinem protectricem exortum. Ea enim amicit & ungit, & multum juvat tactus ſui mollicie. Renes vero propter paraſtatas & genitalia: quibus in proximo ſiti tanquam boni vicini opem & ſuppetias ferunt, ita ut ſemen naturale recta procedat abſque impedimento. Sunt enim iſti ſubcruentæ quædam lacunæ, per quas ſe, humida excrementorum purgatio exonerat. Sunt autem in proximo paraſtatæ, per quos genitura derivatur. Fibra porrò jecinoris, eſt præſtantiſſimi viſceris delibatio, cujus opera cibus in ſanguinem vertitur, moxque per venas in cor deductum promanat, diſtribuendus porrò in omnes partes corporis. Stomachus enim gulæ ſubjectus cibos dentibus præmanſos excipit & præparat; ab hoc traditos venter conficit, ſecundo miniſterio à natura ſibi aſſignato, eos in chylum mutans. E ventre duo cavi tubuli protenduntur ad jecur, infundentes *chylum* in duo ejus receptacula. Habet autem jecur poteſtatem duplicem, tum ſecretionem, tum ſanguificationem: ſecretiva vis quicquid concoctu eſt difficile in fellis ſecernit veſiculam: altera vero, *ſcilicet vis ſanguificandi*, perpurgatum jam calore colatumque *chylum* convertit in ſanguinem vitalem, dein ad cor tranſmittit, unde (ut dixi) derivatur in corporis totius venas ſinuoſis flexibus, alimentum ei ſuggerens. Accedit huc, quòd jecinoris natura ſublimis & levigata, ex levigatione lucidiſſimi ſpeculi habet rationem; quo fit ut mens quoties à diurnis curis recedens, in ſomnum ſoluto corpore,

κέφαλος ἡ καρδία. Ἐδικαίωσεν ἂν ὁ ἱερὸς λόγος, τῷ τῷ θεῷ βωμῷ, δι' ὃ πάντων ἁμαρτημάτων καὶ ἀνομημάτων ἀπολύσεις γίνονται καὶ παντελεῖς ἀ- p. 841.
φέσεις, μὴ προσφέρειν αἴγειον, [i] ἐν ᾧ ποτε φωλεύσας ὁ νοῦς, ὅπερ τινὰ [k] ἀδικίας καὶ ἀσεβείας ἀνοδίαν ἐχώρησεν, ἀναπόμπος ἐπ' ἀρετὴν καὶ καλοκἀγαθίαν [l] τὴν ἄγουσαν ὁδόν. Εὐηθες γὰρ τὰς θυσίας μὴ λήθην ἁμαρτημάτων, ἀλλ' ὑπόμνησιν αὐτῶν καθασκευάζειν. Τοῦτ' αἴτιον εἶναί μοι δοκεῖ καὶ μηδέτερον τῶν ἡγεμονίων ἐχόντων, ἐγκέφαλον ἢ καρδίαν, προσφέρεσθαι. Ἃ δὴ [m] διείρηται, λόγον ἔχει προσήκοντα· τὸ μὲν σέαρ, ὅτι καὶ πιότατον καὶ τῶν παλάγχνων φυλακτήριον. Ἐπαμπίσχει γὰρ αὐτὰ καὶ πιαίνει, καὶ τῇ μαλακότητι τὴν ἁφὴν ὠφελεῖ. Οἱ δὲ νεφροὶ διὰ τὰς παραστάτας καὶ τὰ γεννητικά, οἷς παροικοῦντες ἀγαθῶν τρόπον γειτόνων βοηθοῦσι καὶ συμπαραπέμπουσιν, ὅπως ὁ τῆς φύσεως πόρος ἀνόδῃ, μηδενὸς τῶν πλησίον ἐμποδίζοντος. Αὐτοὶ μὲν γὰρ αἱμοειδεῖς εἰσὶ δεξαμεναὶ, εἰς ἃς τὰ περιττώματα ὑγρὰ κάθαρσις ἀποκρίνεται· οἱ δὲ παραστάται πλησίον, δι' ὧν ἄρδει ὁ πόρος. Λοβὸς δ' ἥπατος, τοῦ κυρωτάτου τῶν παλάγχνων ἐστὶν ἀπαρχὴ, δι' ὃ τινὰ τροφὴν [n] ἐξαιματοῦσι συμβέβηκε, καὶ ἐποχετευομένην τῇ καρδίᾳ φέρεσθαι διὰ φλεβῶν [o] εἰς τὴν δ' ὅλα σώματος διαμονήν. Στόμαχος μὲν γὰρ παρακείμενος τῇ κατάποσι, τὴν ὑπὸ τῶν ὀδόντων τμηθεῖσαν πρότερον καὶ λεανθεῖσαν αὖθις τροφὴν ὑποδέχεται καὶ προκατεργάζεται [p] κοιλία· κοιλία δὲ γαστρὸς λαμβάνουσα, τὴν δευτέραν ὑπηρεσίαν ἀποτελεῖ, πρὸς ἣν ὑπὸ φύσεως ἐτάχθη, χύλωσιν ἀπεργαζομένη τῆς τροφῆς. Αὐλοὶ δὲ δύο τῆς κοιλίας ζωλλωοειδεῖς ἐκπεφύκασιν [q εἰς ἧπαρ, ἐπανελθόντες δὲ διαπεφυκόσαις ἐν αὐτῷ δεξαμεναῖς. Ἔχει δὲ διττὴν δυνάμιν ἧπαρ, διακριτικήν τε καὶ προσεξαιματώσιν.] Ἡ μὲν οὖν διακριτικὴ, πᾶν ὅσον ἀτέραμνον καὶ δυσκατέργαστον, εἰς τὸ [r] προσκείμενον χολῆς αἰγεῖον ἀποκρίνει· ἡ δὲ ἑτέρα τὸ καθαρὸν καὶ διηθημένον τῷ περὶ αὐτὴν φλογμῷ, πέπτει μὲν εἰς αἷμα ζωϊκώτατον, ἀναθλίβει δ' εἰς καρδίαν, ἀφ' ἧς, ὡς ἐλέχθη, δὲ φλεψὶν ἀποχετευόμενον διὰ παντὸς εἰλεῖται τοῦ σώματος, γινόμενον αὐτῷ τροφή. Προσθετέον δὲ κἀκεῖνο τοῖς εἰρημένοις, ὅτι τὴν τοῦ ἥπατος φύσιν μετέωρόν [s] τε καὶ λειοτάτην ὄσαν, καὶ διὰ λειότητα φανοτάτην [t] κατόπτρου λόγον ἔχειν συμβέβηκεν· ἵν' ἐπειδὰν τὰ ἡμερινῶν φροντίδων ἀναχωρήσας ὁ νοῦς, ὕπνῳ μὲν παρεμφὺς τοῦ σώματος, μηδεμιᾶς δὲ τῶν αἰσθήσεων

[i] ἐν ᾧ ποτε φωλεύσας] Sic MSS. Vat. Med. & Coiſl. Editi male, ἐν ὁποτέρῳ νοῦσας.

[k] ἀδικίας καὶ ἀσεβείας ἀνοδίαν] Sic MS. Med. Cujus emendationis Ratio perſpicua eſt ex proximè ſequentibus. Editi ἀδικίαν καὶ ἄνοιαν.

[l] τὴν ἄγουσαν ὁδὸν] Sic MS. Med. pro τὴν ἀγούσης ὁδοῦ. Vox ἀναπόμπος vulgo apud Philonem cum caſu quarto ſcribitur. Sic infra p. 845. νόσου ψυχῆς ἀναπόμπου. Vide 1 Tim. vi. 20.

[m] διείρηται] Ita MS. Med. pro διαιρεῖται.

[n] ἐξαιματοῦσι] Jecur ſanguinis eſſe fontem docuerunt antiqui medici & philoſophi. Vide Ariſtotel. Hiſt. Animal. lib. i. c. 22. Galen. de Uſu Part. lib. iv. c. 5. Jul. Pollux. Onomaſt. lib. ii. p. 215. Gregor. Nyſſen. de Opific. Hom. c. 30. Theodoret. de Prov. ſer. iii. p. 345.

[o] εἰς τὴν—διαμονήν] Omnino ſcribendum videtur, τὴν διὰ παντὸς δὲ σώματος διανομήν. Sicut infra ταῖς φλεψὶν ἐποχετευόμενον διὰ παντὸς εἰλεῖται δὲ σώματος.

[p] κοιλία] Reſtitui ex Cod. Med.

[q] εἰς ἧπαρ, &c.] Hæc Uncinis incluſa reſtitui ex Codice Mediceo, ſuntque ad ſenſum loci apprimè neceſſaria.

[r] προσκείμενον—ἀποκρίνει] Sic MS. Med. Editi προκείμενον—ἐπικρίνει.

[s] τε—ὄσαν] Reſtitui ex Cod. Med.

[t] κατόπτρου] Vide Platonem in Timæo p. 71. ubi eadem jecinori tribuuntur. Item Cyrill. Alexand. de Adorat. lib. xii. p. 568.

ita-

ἐταμμένης ἐμποδὼν, [v] ἀνακυκλεῖν αὐτὸν ἄρξῃ), καὶ τὰ νοήματα καθαρῶς ἐφ' ἑαυτῇ ζκοπεῖν, οἷα εἰς κάτοπτρον ἀποβλέπων τὸ ἧπαρ, ἕκαστα εἰλικρινῶς καταθεᾶται τῶν νοητῶν· καὶ περιβλεπόμενος ἐν κύκλῳ τὰ εἴδωλα, μήτι πρόσεστιν αἶσχος, ἵνα τὸ μὲν φύγῃ, τὸ δ' ἐναντίον ἕληται, [x] καὶ πάσαις ταῖς φαντασίαις διαρεσήσας, προφητεύει λοιπὸν τὰ ὀνείρων τὰ μέλλοντα.

p. 842.

Δυσὶ δὲ μόναις ἡμέραις ἀπολείπει τὴν χρῆσιν τῶν ζωηρίων θυσίας ποιεῖσθαι, μηδὲν εἰς τὴν τρίτην ἀποτιθεμένους, πολλῶν χάριν. Ἑνὸς μέν, ὅτι τὰς τῶν ἱερῶν τραπέζης πάντα καιρίως δεῖ προσφέρεσθαι, ἀσυδῆ ποιούμενον, ὡς μὴ μεταβάλῃ μήκει χρόνου, κρεῶν ἢ εἰδώλων εὐσηπτὸν ἡ φύσις, κἂν ἠλύσμασι περιρρυθῇ. Ἑτέρᾳ δὲ, ὅτι τὰς θυσίας ἀταμιεύτους εἶναι προσήκει, καὶ πᾶσιν εἰς μέσον προκεῖσθαι τοῖς [y] δεομένοις. Εἰσὶ γὰρ οὐκέτι τῶν τεθυκότων, ἀλλ' ᾧ τέθυται τὸ ἱερεῖον, ὃς φιλόπονος καὶ φιλόδωρος ὢν, κοινωνοὺς ἀπέφηνε τοῦ βωμοῦ καὶ ὁμοτράπεζον τὸ συμπόσιον τῆς θυσίας ἀπειλήφοτας· οἷς παραγγέλλει μὴ νομίζειν ἑστιᾶν· ἀπίτροποι γὰρ δωρεᾶς εἰσὶν, οὐκ ἑστιάτορες· ὁ δ' ἑστιάτωρ ἐστὶν, ᾧ συμβέβηκεν εἶναι καὶ τῆς παρασκευῆς, ἣν οὐ θέμις ἀποκρύπτειν, φειδωλίαν [z] καὶ ἀνελεύθερον κακίαν, φιλανθρωπίας, ἀρετῆς διαγενοῦς, προκρίνοντας. Τελευταίᾳ δὲ, ὅτι τὴν τοῦ ζωηρίου θυσίαν ὑπὲρ δυοῖν συμβέβηκε προσάγεσθαι, ψυχῆς τε καὶ σώματος, ὧν ἑκατέρῳ μίαν ἡμέραν ἀπένεμεν εἰς θυσίαν τῶν κρειῶν. Ἡρμοττε γὰρ ἰσάριθμον χρόνον ὁρισθῆναι τοῖς πεφυκόσι ζώζεσθαι τῶν ἐν ἡμῖν, ὡς τῇ μὲν πρωτερείᾳ λαμβάνειν ἅμα τῇ βρώσει τὸ ψυχικῆς ζωηρίας ὑπόμνημα, τῇ δ' ὑστερείᾳ τὸ κατὰ τὸ σῶμα ὑγείας. Ἐπεὶ δὲ τρίτην οὐδεὶς ἦν ὃ κυρίως πέφυκε ζωηρίαν ἐνδείκεσθαι, τὴν εἰς τρίτην ἡμέραν χρῆσιν ἀνὰ κράτος ἀπηγόρευσε· προσάξας εἴ τι κατ' ἄγνοιαν ἢ λήθην ἀπολειφθὲν, θᾶττον ἀναλίσκεσθαι [a] πυρί. Τὸν δὲ γλυσάμενον αὐτὸ μόνον ἔνοχον ἀποφαίνει, λέγων αὐτῷ· τεθυκέναι νομίζων, ὦ καταγέλαστε, καὶ τέθυκας· καὶ προσηκάμην ἀθύτων, ἀνιέρων, βεβήλων, ἀκαθάρτων ὧν ἤψησας κρεῶν, ὦ γαστρίμαργε, θυσιῶν οὐδ' ὅναρ ἐπῃσθημένου. Τῆς δὲ τοῦ ζωηρίου θυσίας ἐν εἴδει περιλαμβάνει ἡ λεγομένη τῆς Αἰνέσεως, ἥτις λόγον ἔχει τοιόνδε. [b] Ὁ μηδενὶ παραπαν ἀβουλήτῳ περιπεσὼν, μήτε κατὰ σῶμα, μήτε κατὰ τὰ ἐκτὸς, ἀλλ' ἀπολίμῳ καὶ εἰρηναίῳ βίῳ χρώμενος, ἐν ἀπαθείαις τε καὶ εὐτυχίαις ἐξελαζόμενος, ἀπήμων καὶ ἄπλαις ὤν, ὡς τὸ μακρὸν τοῦ βίου πέλαγος εὐθυώνων ἐν εὐδίᾳ καὶ γαλήνῃ πραγμάτων, ὑπιπνεύσης [c] ἀεὶ κατ' οἰάκων εὐπραγίας, ἀναστ-

nullis interturbata ſenſibus, ſeipſam ſuoſque ſenſus in ſeceſſu pure verſet, intuendo jecur tanquam ſpeculum: & in eo clarè intuetur res quaſcunque intelligibiles: circumſpiciens ſibi obverſantes imagines, nequid turpe adſit, quo hoc fugiat, contrarium eligat, viſiſque his ſuis delectata, tandem ceu vates conjecturam de futuro faciat.

Duobus vero tantum diebus ſacrificio ſalutari epulari lex permittit, ita ut nihil reliquiarum ſuperſit in tertium, idque de cauſis pluribus. Una, quia ciborum ſacræ menſæ, uſus tempeſtivus debet eſſe, curando ne quid corrumpatur mora temporis, cùm carnium vel conditarum natura ſit obnoxia putredini. Altera, quia victimarum partes non ſunt in penum retrudendæ, ſed in medium proponendæ omnibus indigentibus. Jam enim ſunt non offerentis, ſed ejus cui litatum eſt: qui cum ſit beneficus ac munificus, convivas & ſocios altaris fecit eos qui ſacrificium obtulerunt: quos etiam cogitare vetat, ſuum eſſe epulum. Miniſtri enim ſunt epuli, non convivatores. Eſt autem convivator cujus proprius eſt apparatus, quem ſane diſſimulari non decet, præferendo humanitati, virtuti prænobili, parſimoniam & illiberalem malitiam. Poſtrema, quia ſacrificium hoc pro ſalute duorum offertur, corporis & animæ, proinde ſuus cuique horum dies epularis tribuitur. Congruum enim fuit ut par temporis ſpatium partibus noſtri ſervandis aſſignaretur, ita ut primæ diei convivium admoneat nos ſalutis animæ, ſicut poſtera dies ſanitatis corporis. Quoniam autem tertium nihil eſt cui proprie quæratur ſalus, proferri epulum uſque diem tertium ſerio interdixit, ita ut ſi quid per oblivionem vel ignorantiam ſupereſſet, continuò igne abſumatur. Quod ſi quis leviter modo deguſtet, reum pronunciat, ſic ipſum increpans: hoccine, homo ridende, putas ſacrificium? nihil moror tua ſacra profana polluta execrataque, carnes iſtas quas tibi ipſe coxiſti ventri ſerviens, ne in ſomniis quidem doctus ſacrificium quid ſit. Ad hoc genus ſacrificii ſalutaris pertinet illud etiam quod laudis dicitur, & fit ad hunc modum. Cum aliquis in nullam adverſitatem incidit vel rerum externarum vel corporis, ſed quieta tranquillaque vita fruitur, proſpere degens & feliciter, abſque offenſis damniſque omnibus, longum vitæ curſum, ceu navim in alto, dirigens in ſerenitate perpetua, ſecundæ fortunæ auris à puppi aſpirantibus,

Lev. xix. 6.

Ib. vii. 1.

[v] ἀνακυκλεῖν] Heſych. v. ἀνακύκλει· ἀνόρθωσον. Anne vero ἀνακινεῖν? Lib. de Somniis p. 1108. ἐξ ἑαυτῆς ἡ ψυχὴ κινηθεῖσα καὶ ἀναδαισαμένη ἑαυτὴν, κορυβαντιᾷ.

[x] καὶ] Deeſt MSS. Mox pro διαρεσήσας. Fortè ἀφελοῦσας vel χαλιεσήσας.

[y] δεομένοις] Theodoret. qu. vi. in Levit. βούλεται μὴ μόνον αὐτὸς εὔχεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐνδεέσιν τῶν κρειῶν μεταδιδόναι.

[z] καὶ] Delendum puto; ſicque ſcribendum & diſtinguendum, φειδωλίαν, ἀνελεύθερον κακίαν.

[a] πυρὶ] Sic MS Med. pro ποιεῖν. Vide infra p. 845.

[b] ὁ μηδενὶ] Sic MSS. pro οὐδενὶ omiſſo articulo. Ibidem additur τὰ ante ἐκτὸς. Item διαπαθείαις. Editi διαπαθείας.

[c] ἀεὶ] Reſtitui ex MSS. Item καὶ διὰ in ſequentibus.

debet Deo gubernatori, qui ſanitatem continuam & non interpellata commoda, atque in univerſum ſinceras felicitates nullis vitiatas calamitatibus, largitus eſt, hymnis, votis, laudationibus, ſacrificiis, & aliis gratiarum actionibus ſancte demereri: quæ omnia comprehenduntur uno *laudis* nomine. Hanc victimam non biduo, ſicut priorem illam pro ſalute, ſed ipſa prima die lex jubet abſumi: ut qui experti ſunt promptam gratiam paratamque cœleſtis numinis, prompte & incunctanter impertiantur aliis. Hactenus hæc: tertium vero ſacrificii genus jam diſpiciamus, quod pro peccato nuncupatur. Variatur autem hoc & perſonis & hoſtiarum genere: perſonis, pontificis, totius populi, principis, & individui plebei: victimis vero vitulo, hirco, capra vel agna. Diſtinguuntur autem, quæ quidem neceſſe erat diſtingui, voluntaria & involuntaria: eorum, qui cum peccaverint ad bonam frugem redeunt, ſeipſos ob delicta ſua incuſantes, & ad vitam converſi inculpabilem. Pontificis vero peccata & populi ſimili expiantur victima, videlicet vitulo: principis vero minore, tamen & hac maſcula: eſt enim hircus ejus victima. At privati delictum etiamnum deteriore ſpecie expiatur: fœminea enim non maſcula victima pro eo mactatur. Decebat autem principem privato homini præferri vel in ſacrificiis; ſicut principi populum, quandoquidem totum eſt parte potius: pontificem vero honore æquiparari populo in expiatione impetrandaque à propitia Dei poteſtate peccatorum venia. Habetur tamen is honor pontifici non propter ipſum, ſed quia miniſter eſt populi, communes pro omnibus gratiarum actiones reddens, in ſanctiſſimis votis & ſacrificiis. Præceptum autem quod ad ſacra hæc attinet, auguſtum eſt & mirificum. *Si*, inquit, *pontifex ignoranter peccaverit:* moxque addit, *ut delinquat populus:* tantum non diſertè oſtendens, verum pontificem, non ſic falſo dictum, expertem peccati eſſe. Quod ſi quando lapſus fuerit, id ei non privatim, ſed propter populum accidere: lapſus vero iſte non eſt inſanabilis, ſed facili remedio curatur. Quando igitur mactatur vitulus, jubetur ſanguinem ſepties aſpergere contra velum ſacrarii intra velum prius, quo loco ſacra vaſa ſunt repoſita: deinde altaris, eſt enim

Lev. vii. 5.

Ib. iv. 3.

Ib. ℣ 6.

καίως ὀφείλῃ ⸗ κυβερνήτῃ θεῷ, καὶ ἄνοσον μὲ ζωὴν, αἰζημίως ⸗ ὠφελείας, καὶ ζωόλως ἀμιγῆ πακῶν τὰ ἀγαθὰ δωρήμβρον, ὕμνοις τε καὶ εὐδαιμονισμοῖς καὶ εὐχαῖς, θυσίαις τε καὶ ⸗ ἄλλαις p. 843.
εὐχαριςίαις εὐαγῶς ἀμείβεαζ· ἃ δὴ πάντ' ἀθρόα ζυλλήβδην [d] ἓν ὄνομα τὸ αἰνήσεως ἔλαχε. Ταύτῃ τῇ θυσίαν, οὐχ ὥσπερ τῇ προτέρᾳ ⸗ ζωῆς δυσὶν ἡμέραις ἀναλίσκεαζ προσάτῃ, μιᾷ δ' αὐτὸ [e] μένον, ἵν' οἱ ἐπιψυχόντες ἑτοίμων καὶ προχείρων εὐρεσιῶν, ἑτοίμῃ καὶ ἀνυπέρθετον ποιῶν τῇ μεδόσιν. [f Ταῦτα μὲ ὅπῃ ποσῶν· τῇ ⸗ τρίτῃ ἐξῆς ὁπισκεπτέον, ἣ καλεῖ] πρὶ ἁμαρτίας. Αὕτη τέτμηᵀ πολλαχῆ, καὶν τοῖς προσώποις, καὶν τοῖς ⸗ ἱερείων εἴδεσι· προσώποις μὲ, ἀρχιερέως καὶ τῶ σύμπαν ⸗ ἔθνως, καὶ ἄρχοντ ⸗ ὲν μέρῃ, καὶ ἰδιώτᾳ· ἱερείοις ⸗, μόχῳ, ⸗ χιμάρῳ, καὶ χιμαίρας, ⸗ ἀμνάδ ⸗· διακέκρι ⸗ ⸗ καὶ [g] μάλισθ' ἣν ἀναγκαῖον διακεκρίαζ, τάθ' ἱκέσια καὶ ἀκέσια. [h] τὰς τροπὰς λαμβανόντων πρὸς τὸ βέλτιον ⸗ δοξάντων ἁμαρτεῖν, καὶ κακιζόντων μὲ αὐτὰς ἐφ' οἷς ἐπλημμέλησαν, μεθαρμοζομθέων ⸗ πρὸς ζωλὺ ἀνυπαίτιον. Τὰ μὲ ὧν τῶ ἀρχιερέως ἁμαρτήματα καὶ τῶ ἔθνως, ἰσοτίμῳ καθαίρει ⸗ ζώῳ· μέχον γὸ ἀνάγκαζ περὶ ἑκατέρων προσέτακ ⸗· τὰ ⸗ τῶ ἄρχοντ ⸗ ἐλάττονι μὲ, ἄρρενι ⸗ καὶ τέτῳ· χίμαρ ⸗ γάρ ἐςι τὸ ἱερεῖον· τὰ ⸗ δ' ἰδιώτᾳ, καταδεεςέρῳ [i] τῶ ἔθνος· θῆλυ γὸ ἀλλ' οὐκ ἄρρεν χίμαιρα καλαβύει. [k] Ἐδει γὸ ἰδιώτᾳ μὲ ἄρχοντ ⸗ πλέον φέρεαζ καὶν ⸗ ἱερωργίαις· ἄρχοντ ⸗ ⸗ τὸ ἔθν ⸗, ἐπεὶ τὸ ὅλον τῶ μέρως ἀεὶ κρεῖτ ⸗ον εἶναι δεῖ· ⸗ δ' ἀρχιερέα τῷ ἔθνει ⸗ αὐτῆς ἠξιῶαζ [l] προνοίας ἐν τῷ καθαίριαζ, καὶ ⸗ ὲ τὸ ἵλεω τοῦ θεῶ δυνάμεως ἀμνησίαν ἀδικημάτων αἰτεῖαζ. Τὸ δ' ἰσότιμον ἀ δι' αὐτὸν, ὡς ἔοικε, καρπῶται μᾶλλον, ἢ διότι τῶ ἔθνως ὑπηρέτης ἐςὶ, τὰς κοινὰς ὑπὲρ ἁπάντων ποιέμεν ⸗ εὐχαριςίας ἐν ⸗ ἱεροπρέπαις εὐχαῖς καὶ ⸗ εὐαγεςάταις θυσίαις. Σεμνὴ ⸗ καὶ θαυμασία καὶ ἡ περὶ [m] ταῦτα διάταξις· Ἐὰν, φησὶν, ὁ ἀρχιερεὺς ἄκων ἁμάρῃ· καὶ προσίθησιν, ὥςε ⸗ λαὸν ἁμαρτεῖν· μονονὺχ ἄνθρωπος ἀναδιδάσκων, ὅτι ὁ πρὸς ἀλήθειαν ἀρχιερεὺς καὶ μὴ ψευδώνυμ ⸗, ἀμέτοχ ⸗ ἁμαρτημάτων ἐςίν. Εἰ δ' ὀλιγοπέῃ ποτε, πάσχειν τῦτο ἀ δι' [n] αὐτὸν, ἀλλὰ διὰ κοινὸν τῶ ἔθνως ζφάλμα· τὸ ⸗ ζφάλμα οὐκ ἀνίατον, ἀλλὰ ῥαδίως τῇ θεραπείαν δεχόμθον. Ὅταν ὃν ζφαγιαθῇ ὁ μόχ ⸗, κελεύει τῶ αἵματος ἐπιῤῥαίνειν ἑπτάκις τῷ δακτύλῳ, ἀντικρὺ τῶ πρὸς πῖς αὐτῖς καταπετάσματ ⸗, ἐσωτέρω τῶ προτέρω, καθ' ὃν τόπον ἵδρυ ⁵⁰ τὰ ἱεράταξα ζκάνη· κἄπειτα τοῦ

[d] ἓν] Repoſui ex MSS.
[e] μόνον—ἐπιψυχόντες] Sic MS. Med. Editi μόνῃ—ἐπιψυχάντων.
[f] ταῦτα μὲ] Hæc Uncinis incluſa reſtitui ex Cod. Med.
[g] μαλισθ' ἣν] Sic MS. Med. pro διαμαλίς.
[h] τας] Reſtitui ex MSS. Item μεθαρμοζομθέων pro μεθαρμοζόντων. Ex eiſdem reſtitui ἂν.
[i] τῶ ἔθνος] Melius τὸ ἔθν ⸗. Mox fide Codicum repono, ἀλλ'. Item χίμαιρα pro θῆμα.
[k] δεῖ] Ita MS. Med. Editi δοκεῖ.
[l] προνοίας] Scribendum προνομίας. Ita enim habent MSS. Coiſl. & Aug. Vulgo autem peccant librarii ſcribendo προνοίας pro προνομίας, & contra. Vide lib. de Human. p. 705. & de Sacrific. p. 853, 854, 856.
[m] ταῦτα] Ita MS. Med. pro αὐτάς.
[n] αὐτὸν] Sic MSS. Editi αὐτῶ.

θυσιασηρίῳ τέτ]αρα κέρα]α· τε]ράγωνον γάρ ἐσι· χρίειν κὴ ἀλείφειν, τὸ δ' ἄλλο αἷμα προσχεῖν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐν ὑπαίθρῳ βωμοῦ· ἐφ' ὃν ἀναφέρειν τρία διείρη]. σέαρ, κὴ λοβὸν ἥπα]ος, κὴ διτ]ὰς, νεφροὺς κ]ὶ τλεὼ ° ὅπ]ι τοῦ ζωη]είου ἀφέ- p. 844. ταξω· δορὰν δ' κὴ P κρέα κὴ σύμπαν ἀπὸ κεφαλῆς ἄχρι ποδῶν τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ μόχλου μ]ὶ τ' ἐκ]οσθίων, q προσφέρειν ἔξω κὴ κα]αικαίειν ἐν χωρίῳ καθαρῷ· ἔνθα τλεὼ ἱερὰν τέφραν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ r ἐκκομίζεσ]αι ζυμβέβηκε. Τὰ δ' αὐτὰ νομοθετεῖ κὴ περὶ πάντ]ας τοὺς ἴθνους ἁμαρ]όντ]ος. Εἰ δέ τις ἄρχων πλημμελήσει, ἐν χιμάρῳ ποιεῖται τὴν κάθαρσιν, ὡς εἶπον· ἐὰν δ' ἰδιώτης, χιμαίρᾳ ἢ ἀμνάδι· τῷ μὲ]ν γὰ]ρ ἄρρεν, τῷ δ' ἰδιώτῃ θῆλυ ζῷον ἀπίνεμε, τὰ ἄλλα δι]αξάμ]ν]ος ἐπ' ἀμφοῖν ὅμοια, χρίσαι τὰ κέρα]α τοῦ ἐν ὑπαίθρῳ βωμοῦ τῷ αἵμα]ι, σέαρ, κὴ λοβὸν ἥπα]ος, κὴ διτ]ὰς νεφροὺς s ἀνενε]κεῖν, τὰ δ' ἄλλα τοῖς ἱερεῦσι φ]αγεῖν ἐδωδήν.

Ἐπεὶ δ' τ' ἁμαρ]ημάτων τὰ μ]ὲν εἰς ἀνθρώπους, τὰ δ' εἰς ἱερὰ κ]ὴ ἅγια δρ]ᾶται, περὶ μ]ὲν τ' εἰς ἀνθρώπους γινομένων ἀκουσίως t διείλε]κ], τὴν δ' ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς κάθαρσιν ἱλάσκε]σ]ι u κελ]ῶ νομοθετ]ῶν, πρότερον ἀποτίσα]ς ἐκεῖνο περὶ ὃ γέγονεν ἡ πλημμέλεια, τὸ πέμ]πτον προσεπιτιθέν]ας τ]ὴ ἀξίας τιμῆς. Ταῦτα κ]ὴ τὰ τούτοις ὅμοια νομοθετήσας ἐπὶ τοῖς ἀκουσίοις, κ]ὴ περὶ τ' ἑκουσίων ἐξῆς διαλά]τ]ει]. Ἐάν τις, φησὶ, ψεύσ]ηται] περὶ κοινωνίας, ἢ περὶ π]αρακα]αθήκης, ἢ ἁρπαγῆς, ἢ εὑρέσεως ὧν ἀπώλεσεν ἕτερ]ος, κ]ὴ ὑπονοηθεὶς, ὄρκ]ῳ v πρ]οσθεὶ]ς ὀμόσ]ῃ, κ]ὴ δόξας ἐκπεφυ]γέναι τ' ἀπὸ τ' κα]ηγόρων ἐλεγχον, αὐτὸς ἑαυτοῦ γένη]αι κα]ήγορ]ος, ἔνδον ὑπὸ τοῦ ζωειδότ]ου ἐλεγχθεὶς, κ]ὴ κακίσ]ῃ μ]ὲν αὐτὸν, w ὧν ἠρνήσα]το κ]ὴ ἐπιώρκησεν, ὁμολογῶν δ' ἄν]ικρυς τὸ πραχθὲν ἀδίκημα, ζυγ]νώμ]ην αἰτῆται· κελεύει τῷ τοιούτῳ παρέχειν ἀμνησίαν, x ἐπα]ληθεύσα]ι τὴν μετάνοιαν ὐχ y ὑπ]οχέσεσιν· ἀλλ' ἔργοις, ἀποδόσει τ' π]αρακα]αθήκης, κ]ὴ ὧν ἥρπασεν ἢ εὗρεν ἢ ζωόλως ἐσπε]ερίσα]το τοῦ πλησίον προσαποτίσας κ]ὴ τὸ ἐπίπεμ]πτον εἰς ὑπαρηγορίαν τοῦ πλημμεληθέν]ος. Ὅταν δ' ἱλεώσ]ῃ] τ' ἠδικημένων πρότερον, ἴτω, φησὶ, μ]ὴ ταῦτα κ]ὴ εἰς τὸ ἱερὸν, αἰτησόμ]ενος ἄφεσιν ὧν ἐξήμαρ]εν, ἐπαγόμ]ενος π]άγκλητον ἀ μεμπ]όν, τ' z κ]ὴ ψυχὴν ἔλεγχον, ὃς ἀνιάτ]ου ζυμφορᾶς αὐτὸν ἐρρύσα]το, τὴν θανατῶσαν νόσον ἀνεὶς, κ]ὴ πρὸς ὑγείαν π]αν]ελῶς μεταβαλών. Κελεύ]ει δ' ἄγειν κελεύ]ει, κ]ὴ τοῦτο διείρη]ται ζφάγιον, καθὼς

quadrangulum, cornua quatuor eodem ungere, reliquum vero sanguinem profundere ad basim altaris in atrio; super quod præcipitur offerre illa tria quæ diximus in salutari sacrificio, adipem, renes, fibram jecinoris: tergus vero & carnes atque totum reliquum corpus ad pedes à capite unà cum intestinis efferri & exuri in loco mundo quò solent deferri altaris cineres. Idem ritus est sacrificii quo totus expiatur populus. Quod si quis princeps peccaverit, capro, ut dixi, Lev. iv. 22. expiabitur: privatus vero civis aut capra aut agna si malit: nam huic fœmina convenit, sicut mas magistratui, cætera fiunt ritu eodem ab utroque; unguntur altaris subdialis cornua, offeruntur adipes, renes & fibra jecinoris, reliqua cedunt sacerdotibus in epulas.

Quoniam autem peccata quædam in homines, quædam in sacra & ceremonias committuntur, hactenus de peccatis in homines invito factis differuit, delictum vero contra sacra ariete expiari jubet; soluto prius integro delicti pretio, insuperque addita justæ æstimationis quinta parte. Hæc & similia postquam legislator præscripsit de delictis ignorantiæ, deinceps transit ad ea quæ admittuntur à volentibus. *Si quis*, inquit, *mentitus fuerit de societate aut depositi, aut* Lib. vi. 2. *rapina, aut inventione rei perditæ, deinde ad vitandam suspicionem jurare non recusarit, & accusatorum criminationem fugisse jam visus, ipse denuo sui fit accusator, intus à conscientia convictus, & ob ea quæ abnegaverit vel pejeraverit seipsum incusaverit, coram vero injuriam perpetratam confessus veniam petierit, huic tali delicti jubet lex gratiam facere, veram pœnitentiam re magis quam verbis approbantis, reddentique depositum aut rapinam aut inventum, aut in universum quicquid alienum usurpavit, superaddita quinta pretii parte in solatium ejus cui fecit injuriam.* Postquam vero læso satisfecerit, *Eat*, inquit, *etiam in templum oraturus veniam & peccati remissionem, non contemnendum advocatum adducens istum redargutorem animæ, qui eum è calamitate gravissima eripuit, remissoque morbo penè letali ad sanitatem perfectam reduxit.* Hic quoque jubetur immolare arietem, eandemque victimam afferre,

° ὑπ]ί] Restitui ex Cod. Med.

P κρέ]α] Sic MS. Med. pro δέρμα. Textus quoque Lev. iv. 11. κ]ὴ τὸ δέρμα δ' μόχ]ον, ὃ ἐ]πάσαν αὐτοῦ τ' σάρκα. Theodoret. qu. i. in Levit. p. 119. τα δ κρία κ]ὴ τὸ δέρμα σὺν τῇ κόπρῳ, ἔξω π]αρεμβολῆς κα]αικαίεσ]θαι.

q προσφέρειν] Melius προφέρειν. Similiter emenda p. 845. ἔξω μ]ὲν οὖν τοῦ ἱεροῦ προσφέρειν. Ibi scribe προφέρειν.

r ἐκκομίζεσ]θαι] MSS. Coisl. & Med. Editi εἰσκομίζεσθαι.

s κ]ατε]κεῖν] Ita MS. Med. pro ἀνενεγκεῖν.

t διείλε]κ]ται] Hinc liquet nonnulla è Philonis Textu excidisse; quæcunque scilicet de peccatis adversus Homines dis-

servisset.

u κελ]ῶ] Sic MSS. Aug. & Coisl. pro κελεύω.

v πρ]οσθεὶ]ς] Sic MS. Med. pro π]ροσθήκ]ῃ. Item κα]τηγόρων, Editi κα]ηγορι]ῶν.

w ὧν] Sic Coisl. pro ὅν.

x ἐπα]ληθεύσα]ι] Ita MS. Med. pro ἐπαληθεύσαι.

y ὑπ]οχέσεσιν] Editi ὑποχέσει. Ex eodem restitui δ' π]ησίον.

z κ]ὴ ψυχὴν ἔλε]γχον] Sic MS. Med. Editi περὶ ψυχῆς ἔλεγχον. Ex eodem pro ἀνιάτων scribo ἀνιάτου. scil. συμφορᾶς.

quam

quam ille qui contra ſacra peccaverit. Nam peccatum involuntarium in ſacris lex æquat peccato in hominem voluntario, niſi & hic quoque quiddam adſit ſacrum; ſiquidem juramentum acceſſit, quod indebite factum converſione in melius emendavit. Hic obſervandum, quod quæ ex hoſtia pro peccato altari afferuntur, ſunt eadem quæ in ſalutari ſacrificio: adeps, renes, & fibra jecinoris. Nam & pœnitens quodammodo ſalvatur, effugiens animæ morbum quavis corporis infirmitate graviorem. Reliqua hoſtiæ viſcera dantur ad cibum, ſed modo diſcrepanti: iſta autem diſcrepantia in tribus ponitur: loco, tempore ac perſonis participantium. Locus epuli fanum eſt, Lev. vi. 36. tempus vero unus dies non duo, participantes vero ſacerdotes & ſacerdotum mares domeſtici, non vero ipſi qui offerunt. Nihil vero extra templum efferri ſinit; cavens ne, ſi quando à pœnitente ſecus admiſſum ſit aliquod, obruatur falſis ſuſpicionibus & malignorum & invidentium, qui *omnia* ad dedecus & calumniam trahunt, ſed ſe contineat intra ſacrata limina, ubi fit expiatio. Sacerdotibus autem abſumere victimam permittit compluribus de cauſis. Primò, in offerentis honorem; nam convivarum dignitas ornat eum qui excipit convivio; deinde ut firmius credant eos quibus inceſſerit pœnitentia, habere Deum propitium. Neque enim miniſtros ſuos ad hanc menſam vocaſſet, niſi anteactis omnibus oblivioni traditis. Tertia cauſa eſt, quia ſacrificare nulli ſacerdoti niſi integro permittitur, ſiquidem vel ex re minima affertur macula. Atque ita ſolatur quotquot in delictorum via non diutius incedunt, tanquam propter genus ſacerdotale propoſitum purum conſecutos, & ad dignitatem ſacerdotum evectos. Ideo ſacrum hoc pro delicto intra unam diem abſolvitur, quia peccantes cunctatio decet ac procraſtinatio, ad rectè facta vero ſtudioſè properandum eſt. Sed quæ pro pontificis aut totius populi peccato mactantur, ad cibum non parantur, ſed exuruntur (ut dixi) in ſacro cinere. Nemo eſt enim pontifice aut gente potior, qui deprecator allegari poſſit pro his peccantibus. Merito igitur viſcera conſumuntur igne ſicut fit in holocautomatis, idque in honorem offerentium; non quod ſacra judicia fiant ſecundum dignitatem perſonarum, ſed quia hominum excellenti virtute præditorum vereque ſanctorum peccata non multo deteriora ſunt quam benefacta quorundam vulgarium. Quemadmo-

καὶ τῷ πρὸς τὰ ἅγια πλημμελήσαντι. Τὸ γὰρ ἐν τοῖς ἁγίοις ἀκούσιον ἁμάρτημα, ἰσότιμον ἀπέφηνε τῷ [c] περὶ τὰ ἀνθρώπινα ἑκουσίῳ, εἰ μὴ ἄρα καὶ τοῦτ' ἔστιν ἅγιον· ἐπειδὴ προσγέγονεν ὅρκος ὃν οὐκ ἐφ' ὑγιεῖ γνώμῃ ὤμοσεν ἐπηνωρθώσατο τροπῇ τῇ πρὸς τὸ βέλτιον. Παρατηρητέον δ' ὅτι τὰ μὲν ἀποφερόμενα τῷ βωμῷ οὐκ τοῦ περὶ ἁμαρτίας ἱερεύς, ταυτά ἐστιν ἃ καὶ ἐπὶ [d] τῇ τοῦ ζωηρέως θυσίᾳ, p. 845. λοβὸς ἥπατος, καὶ σπλάγχνα, καὶ νεφροί. Τρόπον γάρ τινα καὶ ὁ μετανοῶν σώζεται, τῶν χαλεπωτέρων ἐν τῷ σώματι παθῶν νόσον ψυχῆς ἀλυσιτελῆ φεύγων. Τὰ δ' ἄλλα μέρη τοῦ ζώου, πρὸς ἐδωδὴν ἀποτέμνεται διαφερόντως· ἐν τόποις [e] δ' ἡ διαφορὰ, τόπῳ, χρόνῳ, τοῖς λαμβάνουσιν. Τόπος μὲν ἔσω τὸ ἱερὸν, χρόνος δὲ ἀντὶ δυοῖν ἡμερῶν μία, οἱ δὲ μεταλαμβάνοντες, ἱερεῖς, ἀλλ' οὐχ ὧν ἐστιν ἡ θυσία, καὶ ἱερέων ἄρσενες. Ἔξω μὲν οὐκ ἐᾷ τι ἱερὸν [f] προσφέρειν· βλάπτομαι δέ τι τῷ μετανοοῦντι πρότερον ἁμάρτῃ, μὴ περίφοιτον εἶναι βασκάνων καὶ φιλαπεχθημόνων γνώμαις ἀγνώμοσι, καὶ σήμασιν ἀχαλίνοις, ἐπ' ἐνείδει καὶ διαβολαῖς ἐκδεχομένων· ἀλλ' ἐντὸς ὅρων ἱερῶν, ἐν οἷς καὶ ἡ καθάρσις γέγονεν, εἶναι. Τοῖς δὲ ἱερεῦσιν εὐωχεῖσθαι τὴν θυσίαν κελεύει, διὰ πολλά. Πρότερον μὲν, ἵνα τιμήσῃ τὸ τετυκότα· ἡ γὰρ τῶν ἐστιωμένων ἀξίωσις ἐπικοσμεῖ τοὺς ἑστιάτορας. Δεύτερον δὲ, ἵνα βεβαιότερον πιστεύσωσιν, ὅτι οἷς ἁμαρτημάτων εἰσέρχεται μεταμέλεια, ἵλεων τὸν θεὸν ἔχουσιν. Οὐ γὰρ ἂν τοὺς προσπόλους αὐτοῦ καὶ θεράποντας ἐπὶ μεγίστοις τοιούτοις τραπέζης ἐκάλεσεν, εἰ μὴ παντελὴς ἐγεγόνει ἀμνησία. Τρίτον δ', ὅτι λειτουργεῖν ἑνὶ τῶν ἱερέων ἔξεστιν, ὃς ἂν μὴ ὁλόκληρος ᾖ· καὶ γὰρ τῷ βραχυτάτῳ [g] μώμῳ κωλύεται. Παρηγορεῖ δὲ τούτοις μηκέτι τὴν τῶν ἀδικημάτων ὁδὸν ἰέναι, ὡς ἱεροῖς ἔθεσι χρώμενοι ἕνεκα, προαιρέσεως καθαρᾶς μεταλαχόντας, καὶ πρὸς ἱερέων ἰσοτιμίας [h] ἐκπεμφθέντας. Ὅθεν καὶ μιᾷ ἡμέρᾳ τὸ περὶ ἁμαρτίας ἱερεῖον ἀναλίσκεται, ὡς [i] δέον ὑπερβάλλεσθαι μὲν τὸ ἁμαρτάνειν, μέλλοντας ἀεὶ πρὸς αὐτὸ καὶ βραδύνοντας· πρὸς δὲ τὸ καλορθοῦν ἐπεισυσμῷ τάχει χρῆσθαι. Τὰ δ' ὑπὲρ ἀρχιερέως ἢ τοῦ ἔθνους ἕνεκα πλημμελείας ζῳαγιαζόμενα, πρὸς μὲν ἐδωδὴν οὐ ζκυβάζεται, καταλαίεται δ' ἐπὶ τὰς ἱερὰς τέφρας, ὡς ἐλέχθη. Κρείττων γὰρ οὐδεὶς ἀρχιερέως ἢ τοῦ ἔθνους ἐστὶν, ὃς ἁμαρτησάντων γνώσεται θαρσαλεότης. Εἰκότως δὲν ἀναλίσκεται τὰ κρέα πυρὶ, καὶ μίμησιν τῶν ὁλοκαυτωμάτων, ἐπὶ τιμῇ τῶν προσιέντων· οὐχ ὅτι πρὸς [k] ἀξίωσιν αἱ ἱεραὶ γίνονται κρίσεις, ἀλλ' ὅτι τῶν τὰς ἀρετὰς μεγάλων καὶ ὡς ἀληθῶς ἁγίων τὰ ἁμαρτήματα, τοιαῦτά ἐστιν, ὡς ἑτέρων καλορθώματα νομίζεσθαι. Καθάπερ γὰρ ἡ βαθεῖα καὶ ἀρετ-

[c] περὶ τὰ ἀνθρώπινα] Sic MS. Med. Editi παρ' ἀνθρωπίνην. Ibidem ἐπειδὴ προσγέγονεν—οὐκ ἐφ' ὑγιεῖ. In Editis male ſcriptum, ἐπεὶ δὲ προγέγονεν—ὅρκος, ὃν οὐκ ἀφώγε, &c.

[d] τῇ—θυσίᾳ] MSS. melius τὸ—θυσίας.

[e] δ' ἡ διαφορὰ] Ita MS. Med. pro διαφορᾶς.

[f] προσφέρειν] Scribe προφέρειν, ſicut ſupra p. 844.

[g] μώμῳ κωλύεται] Scribendum forſan cum Cod. Med. μώμῳ σκοπεῖται. Mox, pro τούτοις ſcribe τοῖς.

[h] ἐκπεμφθέντας] MS. Med. ἐπαχθέντας. Forſan ἀξιοπεμφθέντας. Ibidem melius ſcribitur ἰσοτιμίαν.

[i] δέον] Reſtitui ex MSS. è quibus etiam ſcribo ἐπεισυσμῷ. Editi ἐπισωσμῷ.

[k] ἀξίωσιν] MS. Med. ἀξιώματι. Forſan ἀξίαν.

τῶσα πιδιὰς, καὶν ἀφορήσῃ πολὺ, τὸ λυπρόγειον φύσει καρπὸν φέρει πλείονα· τὸ αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ πικδαίων καὶ φιλοθέων ζυμβαίνει τὰς πρὸς καλοκαγαθίαν ἀφορμὰς ἀμείνους εἶναι, ὧν ἐκ τύχης οἱ φαῦλοι καλορθῶσι· γνώμῃ [1]ἢ ἐδὲν ὑπαίτιον δρᾷν ὑπομένουσι.

dum enim uberes agri, etiamsi spem coloni fallant, tamen plus ferunt fructuum quam suapte natura maligni: sic proborum piorumque quantumvis modica officia non cedunt iis quæ improbi fortuito bene gerunt; neque enim hi lubenti animo quicquam probum agere sustinent.

p. 846. Ταῦτα διαταξάμενος περὶ ἑκάστης ἰδέας τῶν θυσιῶν ἐν μέρει, τό τε ὁλοκαύτωμα, καὶ ζωτηρίου, καὶ περὶ ἁμαρτίας, [m] ἄλλου προσνομοθετεῖ κοινοῦ τοῖς τρισὶν, ἵν' αὐτὰς ἀποδείξῃ φίλας καὶ ζυγενεῖς ὄντας. Ἡ δὲ ζωαγωγὴ αὐτῶν δίκη μεγάλη καλεῖται· διὰ τί δὲ ταύτης ἔτυχε τῆς προσρήσεως λεκτέον. Ὅταν ἀπάρξωνταί τινες ἀπὸ πάντων μέρους κλήσεως, πυρὸς, κριθᾶς, ἔλαιον, οἶνον, τὰ κάλλιστα τῶν ἀκροδρύων, ἔπειτα τῶν ζώων τὰ πρωτότοκα [n] ἀρρενικὰ, τὰ μὲν ἐκ τῶν καθαρῶν ἀνιερώσαντες, τὰ δ' ἐκ τῶν μὴ καθαρῶν κατ' ἀξίαν τιμησάμενοι· μηκέτι δ' ἔχοντες ὕλας ἐν αἷς ἀσθήσονται τὴν δίκαίοσύνην, αὐτὰς ἀνατιθέασι καὶ καθιερῶσιν, ἄλειπτον ἐπιδεικνύμενοι ὁσιότητα καὶ ὑπερβολήν τινα γνώμης φιλοθέου. Διὸ καὶ μεγάλη προσηκόντως δίκη καλεῖται· κλημάτων δὲ τὸ μέγιστον αὐτός τις ἐστὶν αὐτῷ, ὃ προσχωρεῖ καὶ ἐξίσταται. Ποιησαμένῳ δὲ τὴν δίκην τάδε διαγορεύει. Πρῶτον μὲν ἄκρατον μὴ προσφέρεσθαι, μηδ' ὅσα ἐκ φαυλῆς καλλιεργάζεται, μηδ' ἄλλό τι μέθυσμα πίνειν ἐπὶ καθαιρέσει [o] λογισμῶν, νομίζοντα τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἱερᾶσθαι. Καὶ δὴ τοῖς λειτουργοῦσι τῶν ἱερέων δίψαν ἀκωλύτοις ὕδασι, τὰ πρὸς μέθην ἀπείρηται. [p Δεύτερον δὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μὴ ἀποκείρεσθαι, σύμβολον ἐναργὲς τοῖς ὁρῶσι παρέχοντας τὸ μὴ παρακόπτειν τὸ νόμισμα τῆς δίκης. Τρίτον δὲ τὸ σῶμα φυλάττειν καθαρὸν καὶ ἀμίαντον, ὡς μὴ γονεῦσιν ἐπεισιέναι τετελευτηκόσι, μηδὲ ἀδελφοῖς· τὴν φυσικὴν εὔνοιαν καὶ ζυμπάθειαν πρὸς τὰ οἰκεῖα καὶ φίλτατα νικώσης δυσεβείας, ἣν ἀεὶ νικᾶν καλὸν ὁμοῦ καὶ ζυμφέρον.]

Ἡκούσης δὲ τῆς προθεσμίας, τρία ζῶα κελεύει προσάγειν ἐπὶ λύσει τῆς δίκης, ἄρνα καὶ ἀμνάδα καὶ κριὸν· τὸ μὲν εἰς ὁλοκαύτωσιν, τὸν δὲ περὶ ἁμαρτίας, τὸ δὲ κριὸν εἰς θυσίαν δὲ ζωτηρίου. Πᾶσι δὲ τύποις ζυμφέρεταί πως ὁ δίξάμενος· τῇ μὲν ὁλοκαύτῳ θυσίᾳ, διὰ τὸ μὴ τῶν ἄλλων μόνων ἀπαρχῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν προσχωρεῖν τῷ ζωτῆρι· τῇ δὲ περὶ ἁμαρτίας, διὰ τὸ ἄνθρωπον εἶναι· καὶν γὰρ ὁ τέλειος ᾖ γλυκὺς, οὐκ ἐκφεύγει τὸ ἁμαρτάνειν· τῇ δὲ τῶν ζωηρίων, διότι τὸ ζωτῆρα ὄντως θεὸν ἐπιγέγραπται τὸ ζωηρίας αἴτιον, ἀλλ' οὐκ [r] ἰατρὸν, καὶ τὰς παρ' αὐτοῦ δυνάμεις. Οἱ

His ita ordinatis speciatim de tribus sacrificiis, holocautomate, salutari, & pro peccato, insuper lege sancit aliud tribus his commune, ut eis bene inter se convenire nos doceat. Sacrificium vero quod illa inter se connectit, Votum Magnum dicitur: cur autem sic nominetur dicturi jam sumus. Cum aliquis sacrarit omnium suarum rerum primitias ac decimas, tritici, hordei, olei, vini, pomorum optimorum, primogenitorum masculorum, mactatis puris, impurorum verò persoluto pretio, non habens amplius materiam in qua pietatem exerceat, seipsum consecrat & dedicat, sanctitatis ineffabilis summique in Deum amoris edens documenta. Ideo *magnum* hoc *votum* appellatur: nihil enim quisquam possidet seipso pretiosius, qua possessione tunc ceditur. Hujus voti reo præcipiuntur hæc: primum ne mero utatur aliove potu ex uvis factitio, imò ne alio quidem ullo qui afferat temulentiam & mentem labefaciat, existimans se jam inde à voti nuncupati tempore sacerdotis personam gerere. His enim qui sacris operantur, sitis aqua restinguenda, omnisque qualiscunque temulentia interdicitur. Secundo præcipit, ne capitis capillos abscindant: manifestum præbentes argumentum, se non voti characterem adulterare. Tertio corpus servare purum & immaculatum, ita ut non ingrediantur ad patres nec fratres defunctos: vincente nimirum, quam semper vincere præclarum & utile est, pietate benevolentiam naturalem omnemque affectum amicissimos erga & conjunctissimos.

Num. vi. 2.

Deinde ad præstitutam diem, rite offeret tres votivas victimas, agnum, agnam, & arietem; illum in holocautosim, illam pro peccato, arietem verò in salutare sacrificium. Nam voventi conveniunt hæc omnia: holocautoma, quia non sua solum, sed se quoque Deo dicat: pro peccato victima, quoniam est homo: (natus vero qualiscunque quantumlibet perfectus peccato non caret) pro salute autem, quia salutem suam acceptam fert vero servatori Deo, non medicis eorumve arti. Homines enim fragiles & mortales ne sibi quidem sanita-

Ib. ℣ 14.

[1] ℣] MS. Med. γδ. Item ὑγιὲς pro ὑπαίτιον, ni mavis scribere ἀνυπαίτιον, quod malim, sicut supra p. 836.

[m] ἄλλου—κοινοῦ] Ita MSS. Editi ἄλλο—τινι.

[n] ἀῤῥενικὰ] Restitui ex Cod. Med. Ibidem pro καθιερώσαντες scribitur ἀνιερωσαμένους.

[o] λογισμῶν] Nonnulli Codices habent λογισμῶ, sed nil mu-



to. Eodem enim stylo utitur D. Paulus 2 Cor. x. 5. λογισμοὺς καθαιροῦντες, &c.

[p] δεύτερον] Hæc Uncinis inclusa, usque ad ζυμφέρον, restitui ex Cod. Med.

[q] ζυμφέρεται] MSS. ἰμφέρεται, & sic, ut videtur, melius.

[r] ἰατρὸν—αὐτοῦ] MS. Med. rectius ἰατρὸς—αὐτοῖς.

tem

tem conferre valent. *Medicina* vero nec omnibus, nec iiſdem ſemper prodeſt, interdum nocet, quia dominatus tum ſuper medicamenta, tum medicamentis utentes ab alio pendet. Id vero me percellit quod animalia tria quæ ſacrificiis diverſis offeruntur, omnia ſunt ejuſdem generis aries, agnus, agnaque. Significatur enim hoc pacto, ſicut paulo ante diximus, hæc ſacrificia eſſe ſibi invicem germanitate quadam conjunctiſſima, quia & pœnitens ſervatur, & ſervatus recolligit ſe à morbis animæ, & uterque properat ad integram perfectamque habitudinem, quæ ſubindicatur holocautomatis ſymbolo. Quoniam autem
Num. vi. 18. ſic vovens offerre voluit ſeipſum, & ſacrum altare nefas eſt pollui humano ſanguine, & opus fuit omnino ejus partem offerri aliquam, electa eſt quæ detracta nec dolorem afferret nec noxiam. Capillos enim capitis, quaſi frondes ſuperfluas naturalis in corpore arboris, abſcindi juſſit & in ignem mitti, quo coquuntur carnes ſalutaris hoſtiæ: ut quædam voventis pars quam inferre in altare non licet, cum ſacrificio admiſceatur, flammæ ſacræ facta alimentum.

Hæc *dicta ſacrificia* ſunt omnibus popularibus communia: debent vero & ſacerdotes ipſi
Lev. vi. 20. aliquid ſeparare in uſum altaris, ne ſe putent immunes propter functionem miniſterii. Oblatio autem ſacerdotibus conſentanea non fieri debet è quovis animali, ſed à puriſſima parte cibi humani. Similago enim eorum quotidianum eſt ſacrificium, ſcilicet ſacræ menſuræ decima pars in dies ſingulos: cujus dimidium mane, dimidium offertur veſpere, frixum in oleo, cujuſque nulla pars in diem poſterum ſervatur. Mandat enim oraculum, ut quævis oblatio ſacerdotis exuratur ignibus, nullis ad cibum ſervatis reliquiis. Hactenus de victimis, nunc dicemus de has offerentibus.

μὲν γὰρ ὀπίκηροι καὶ θνητοὶ μηδ' αὐτοῖς ὑγείαν ἱκανοὶ παρέχειν· [f] αἱ δ' ἅτε πάντας, ἅτ' ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς ὠφελοῦσιν, ἀλλ' ἐστὶν ὅτε καὶ μεγάλα βλάπτουσιν, ἐπειδὴ τὸ κῦρος ἑτέρου ἀνήπται, καὶ τῶν δυναμένων καὶ τοῦ [g] χρωμένων αὐταῖς. Ἐκπλήττει δέ με τὸ, τῶν τελῶν ζώων προσαγομένων εἰς διαφερούσας θυσίας, μηδὲν εἶναι ἑτερογενὲς, ἀλλὰ ταὐτὸν γίνεσθαι τὰ πάντα, κριὸν καὶ ἄρνα & ἀμνάδα. Βούλεται γάρ, ὅπερ ἔφην μικρῷ πρότερον, διὰ τούτου δηλῶσαι, ὅτι ἀδελφαί [h] καὶ συγγενεῖς εἰσὶν αἱ τρεῖς ἰδέαι τῶν θυσιῶν, τῷ καὶ τὸ μελανοῦντα σώζεσθαι, καὶ τὸ ζωζόμενον ἐκ ψυχικῶν ἀρρωστημάτων μελαινεῖν, καὶ ἑκάτερον ἀποδίδοσθαι πρὸς ὁλόκληρον & παντελῆ διάθεσιν, ἧς ἡ ὁλόκαυστος θυσία σύμβολον. Ἐπεὶ δ' αὐτὸν [x] ἤρξατο προσάγειν, τὸ p. 847. δ' ἱερὸν βωμὸν ἀ θέμις αἵματι ἀνθρωπίνῳ μιαίνεσθαι, ἔδει δέ τι πάντως μέρος ἱερουργηθῆναι, ἐπῴδασε [y] λαβεῖν, ὅπερ ἀφαιρεθὲν, ὅτ' ἀλγηδόνας, ὅτε λώβην ἀπεργάσεται. Τὸ γὰρ καὶ τὸ σῶμα φυσικὸν καθάπερ δένδρον πεπτωκὸς κλάδους τοὺς τῆς κεφαλῆς τρίχας ἀπέκειρε, καὶ παρέδωκε πυρὶ, ᾧ τὰ κρέα τοῦ τῆς ζωηρᾶς θυσίας ἕψεται, προσηκόντως· ἵνα τι τοῦ δίχαμμόν [z] μέρος ὃ μὴ διαφέρειν ἔξεστι τῷ βωμῷ, [a] θυσίας ἔδει γῦν ζωναγηθῆ· γιγόμενον ὕλη φλογὸς ἱερᾶς.

Ταῦτα μὲν κοινὰ τῶν ἄλλων· ἔδει δὴ καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀπάρξασθαί τι τῷ βωμῷ, μὴ νομίσαντας [b] ἀσυλίαν λήψεσθαι τὰς ὑπηρεσίας [c] καὶ λειτουργίας ἐφ' ὧν ἐτάχθησαν. Ἡ δ' ἀπαρχὴ πρέπουσα ἱερεῦσιν ἀπ' ἀδενὸς τοῦ ἐναίμων, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ καθαρωτάτου τῆς ἀνθρωπίνης τροφῆς· ζεμίδαλις γὰρ, ἡ ἐκλεκτὴ θυσία ἐστὶν αὐτῶν, μέτρον ἱερὸν τὸ δέκατον καθ' ἑκάστην ἡμέραν· ἧς τὸ μὲν ἥμισυ πρωΐας, τὸ δὲ ἥμισυ δείλης προσάγεται, ταγηνισθὲν ἐν ἐλαίῳ, [d] μηδενὸς εἰς βρῶσιν ὑπολειφθέντος. Χρησμὸς γάρ ἐστι, πάσας ἱερέως θυσίας ὁλοκαύτους εἶναι, καὶ μηδὲν αὐτῶν εἰς ἐδωδὴν ἀποτίθεσθαι. Εἰρηκότες δὲ, ὡς οἷόν τ' ἦν, τὰ περὶ θυσιῶν, ἐξῆς καὶ περὶ τῶν θυόντων λέξομεν.

[f] αἱ δ' ἅτε] Sic dictus Codex; ſcil. δυνάμεις.
[g] χρωμένων] Ita MSS. pro χρωμάτων.
[h] καὶ συγγενεῖς] Reſtitui ex Cod. Med.
[x] ἤρξατο] Melius forſan ἤξιωσε, vel, quod magis placet, ἤυξατο.
[y] λαβεῖν] Quidni ἀναίγειν. Confer vero cum Act. Apoſtol. xviii. 18. κεκειρμένος τὴν κεφαλὴν——εἶχε γὰρ εὐχήν. Item xxi. 24. δαπάνησον ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ξυρήσωνται τὴν κεφαλήν, &c. Utrobique reſpicit D. Lucas magni voti ritus à Philone hic deſcriptos.
[z] μέρος] Scribe μερῶν.
[a] θυσίας, &c.] Locum hunc ſic emendavi ex Cod. Med. In Editis ſcriptum θυσίαι γῦν ἀναιρεθεῖσι γιγνόμενον, &c. Ex eodem pro πυρὸς ſcribo ἱερᾶς.
[b] ἀσυλίαν] Melius ἀτέλειαν. Sic Iſocrates p. 225. τὴν ἱερῶν ἀτελείαν. Similiter emendavimus Philonem ſupra p. 688. Vide ibi dicta.
[c] καὶ λειτουργίας] Reſtitui ex Cod. Med. Item γὰρ poſt ζεμίδαλις.
[d] μηδενὸς——ὑπολειφθέντος] Ita MS. Med. pro μηδὲν——λοιπολειφθέντι. Joſeph. Antiq. lib. iii. c. 9. ἱερεῖς δὲ κομίσαντες καὶ ὁπόσων ὁλοκαυτῶν ἀναλωθέντων. Vide Theodoret. quæſt. iii. in Levit.

# ΠΕΡΙ ΘΥΤΟΝΤΩΝ.

## DE SACRIFICANTIBUS.

ΒΟΥΛΕΤΑΙ τ' [a] ἀνάγνωτα τὰς θυσίας ὁ νόμος, καθαρὸν εἶναι σῶμα καὶ ψυχὴν, ψυχὴν μὲν ἀπό τε τῶν παθῶν καὶ [b] νοσημάτων καὶ κακιῶν τῶν ἔν τε λόγοις καὶ πράξεσι· τὸ δὲ σῶμα, ἀφ' ὧν ἔθος αὐτὸ μιαίνειν. Κάθαρσιν δ' ἐπινόησεν ἑκατέρῳ τὴν προσήκουσαν· ψυχῇ μὲν, διὰ τῶν πρὸς τὰς θυσίας ἀντιπίπτουσῶν ζώων, σώματι δὲ διὰ λουτρῶν καὶ περιῤῥαντηρίων, περὶ ὧν μικρὸν ὕστερον ἐροῦμεν· ἄξιον γὰρ τῇ κρείττονι καὶ [c] ἡγεμονικωτέρᾳ τῶν ἐν ἡμῖν, ψυχῇ, [d] καὶ τὰ τῶν ὅλων ἀποτέμνειν πρεσβεῖα. Τίς p. 848. δ' ἂν ἡ ταύτης κάθαρσις; ἴδε, φησὶν, ὦ ἄνθρωπε, [e] ὁ προσάγεις εἰς ἱερεῖον, ὡς ἔστιν ὁλόκληρον, καὶ παντελῶς μώμων ἀμέτοχον, ἀπὸ πολλῶν ἀριστίνδην, διανοίαις μὲν ἀδεκάστοις ἱερέων, ὀξυωπεστάταις δ' αὐτῶν ὄψεσι καὶ τῷ συνεχεῖ τῆς ἀσκήσεως συγκεκροτημέναις, εἰς ἀνυπαίτιον ἐπίσκεψιν. Ἐὰν γὰρ [f] μὴ πῖς ὀφθαλμοῖς μᾶλλον ἢ τῷ λογισμῷ τοῦτο κατίδοις, σὺν ἐκνίψῃ τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ὅσας ἐν ἅπασι τῷ βίῳ κηλῖδας ἀνεμάξω· τὰ μὲν ἀβουλήτοις ζωσυχίαις, τὰ δὲ καθ' ἑκούσιον γνώμην. Εὑρήσεις γὰρ τοσαύτην περὶ τὸ ζῷον ἀκριβολογίαν, αἰνιττομένην διὰ συμβόλων τὴν τῶν βελτίωσιν ἠθῶν. Οὐ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀλόγων ὁ νόμος, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν νοῦν καὶ λόγον ἐχόντων· ὥστε ἀ τῶν θυομένων φροντίς ἐστιν, [g] ἵνα μηδεμίαν ἔχοι λώβην, ἀλλὰ τῶν θυόντων, ἵνα περὶ μηδὲν πάθος κηραίνωσι. Τό γε μὴν σῶμα, ὡς εἶπον, λουτροῖς καὶ περιῤῥαντηρίοις καθαίρει, καὶ σὺν ἐᾷ [h] περιῤῥανάμενον εἰσάπαξ ἢ ἀπολουσάμενον, ἔνθυς εἴσω περιβόλων ἱερῶν παρέρχεσθαι, ἀλλὰ ἑπτὰ ἡμέρας ἔξω διατρίβειν κελεύει, καὶ δὶς περιῤῥαίνεσθαι τῇ τρίτῃ καὶ ἑβδόμῃ, καὶ μὴ ταῦτα λουσαμένῳ [i] παρέχειν τάς τε εἰσόδους καὶ τὰς ἱερουργίας.

OFFERENTI victimas lex præcipit, ut purus fiat corpore ac animo: animo quidem ab affectibus, morbis atque vitiis, tum quoad dicta tum facta: corpore verò à maculis, & aliis rebus id contaminare solitis. Utrique vero congruas lustrationes excogitavit, animo per hostias sacris idoneas, corpori per lavacra & aspersiones, de quibus paulo post dicturi sumus; æquum est enim ut potiori nostri parti, animæ, primas argumenti partes demus. Quæ est igitur hujus purificatio? Vide, inquit, tu quisquis es, ut victima quam offers sit integra, & omnino macularum expers; è multis una optimatim electa, incorrupto sacerdotum judicio & oculis acutissimis ad explorationem inculpandam continua experientia exercitatis. Nisi enim eam mente magis quam oculis exploraveris, non elues peccata & contractas in omni vita maculas, sive oblatas invito sive voluntarias. In hoc etiam tam accurato examine victimæ, invenies figurate significari morum tuorum emendationem. Nec enim bruta legi curæ sunt, sed animæ rationis compotes. Itaque non de victimis est solicita, ne qua macula contaminentur, sed de offerentibus, ne quod vitium eis insideat. De cætero corpus (ut dixi) lavacris & aspersionibus purificat, nec tamen aspersum semel aut ablutum mox intra sacra limina admittit, sed jubet foris expectare per septem dies, & interim aspergi bis, tertia septimaque die, ac tum demum post ablutionem ingrediendi & sacris operandi facultatem concedit.

[a] ἀνάγνωτα] Ita MS. Med. pro ἄγνωτα. Est vero ea vox de Sacrificiis passim à Philone usurpata. Vide infra p. 849.

[b] νοσημάτων] Additur in Cod. Med. καὶ ἀξώστημάτων.

[c] ἡγεμονικωτέρᾳ] MS. Med. sic scribit & distinguit, πρὸ κρείττονι καὶ ἡγεμονικωτέρῳ τοῦ ἐν ἡμῖν, ψυχῇ, &c.

[d] καὶ τὰ] Sic MSS. pro κἀτ'; item περισθεῖα. Editi περισθέα.

[e] ὁ προσάγεις εἰς] MS. Med. rectius, ut opinor, ὁ προσάγων ἱερεῖον.

[f] μὴ] Omnino videtur delendum.

[g] ἵνα—λώβην] Restitui ex Cod. Med. Item περὶ in sequentibus.

[h] περιῤῥανάμενον] Ita MSS. Med. & Coisl. pro περιῤῥάναντα, cui emendationi fidem faciunt sequentia, δὶς περιῤῥαίνεσθαι.

[i] παρέχειν] Omnino scribe παρέχῃ. Lex, scil. vel Legislator.

Nunc

Nunc conſideremus quàm provide hæc fiant & quàm philoſophice: cæteri ferè omnes aqua pura luſtrantur, marina plerique aut fluviali, aut urnis hauſta è fontibus. At Moſes cinere præparato è ſacri ignis reliquiis, id quomodo fiat jam dicetur. De hoc cinere nonnihil ſumptum jubet in vas indere, & aquam ſuperinfundere: deinde hyſſopi ramo in hac temperatura tincto luſtrandos aſpergere. Ejus rei cauſa non abſurde hæc colligitur: admonet eos qui ad Dei cultum accedunt, ut ante omnia ſeipſos noſcant & ſuam eſſentiam. Nam quiſquis ſeipſum ignorat, qui poteſt ſummam illam & excellentiſſimam Dei potentiam percipere? Eſt igitur noſtra, quantum ad corpus, eſſentia, terra & aqua, id quod hac purificatione nos admonet: hoc ipſum ſuggerens purgationem eſſe utiliſſimam, noſſe ſeipſum, ex quibus, & quàm nihili rebus conſtemus, aqua & cinere. Si quis enim hæc ſecum reputaverit, confeſtim arrogantiam, rem perniciosam, averſabitur, depoſitaque ſuperbia, Deo fiet gratus acceptuſque, conciliabitque ſibi poteſtatem ejus propitiam, arrogantiæ quam maximè infenſam. Recte enim aliubi dictum eſt: *Qui ſuperbis dictis factiſque non abſtinet, non homines ſolos ſed & Deum irritat, æquitatis omniſque rei optimæ autorem.* Itaque aſperſione hac excitamur & tangimur, quaſi hæc ipſa elementa, terra & aqua, nos voce emiſſa compellarent in hunc modum: Nos ſumus veſtri corporis eſſentia; ex nobis natura, id eſt ars divina, contemperatis, effinxit humanam ſpeciem. Ex nobis compacti prodiſtis in lucem, in nos rurſum ſolvendi poſt obitum. Nihil enim in nihilum recidere natura patitur, ſed unde eſt initium, eodem finis redit.

Nunc tempus eſt exhibere quod promiſimus, quænam ſit hujus cineris proprietas. Non è ſolis lignis combuſtis fit, ſed è victima etiam ad
Num. xix. talem expiationem idonea. Præcipit enim lex, vaccam rufam, indomitam, immaculatam, mactari extra pomœrium: deinde pontificem deſumpto hujus ſanguine ſepties omnia coram templo aſpergere; tum tota exurere unà cum pelle, carnibus atque interaneis: jamque ſubſidente paulatim flamma in mediam hæc tria ſuperinjici,

Ὅσων ἢ καὶ τούτῳ τὸ προμηθὲς καὶ φιλόσοφον, ἐπισκεπτέον· οἱ μὲ ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες ἀμιγεῖ ὕδατι περιῤῥαίνονται· θαλάττῃ μὲ οἱ πολλοὶ, τινὲς ποταμοῖς, οἱ δὲ κάλπισιν ἐκ πηγῶν ἀρυόμενοι· Μωσῆς δὲ τέφραν προσοιμασάμενος ἐπολειφθεῖσαν ἐξ ἱερᾶς πυρός· ὃν δὲ τρόπον αὐτίκα δηλωθήσεται. Ἀπὸ ταύτης φησὶ δεῖν ἀναιρεῖσθαι, καὶ ἐμβάλλοντας εἰς ἀγγεῖον, αὖθις ὕδωρ ἐπιφέρειν· εἶτα ἐκ τῆς κεράμου βάπτοντας ὑσσώπου κλάδους τοῖς καθαιρομένοις ἐπιῤῥαίνειν. Αἰτία δ' ἐκ ἀπὸ σκοπῆς [k] λέγοιτ' ἂν ἥδε· βούλεται τοὺς ἐπὶ τῷ τοῦ Θεοῦ θεραπείαν ἰόντας γνῶναι πρότερον ἑαυτούς, καὶ τὴν ἰδίαν οὐσίαν. Ὁ γὰρ ἀνεπισήμων ἑαυτοῦ, πῶς ἂν δυνηθείη καταλαβεῖν τὴν ἀνωτάτω καὶ πάνθ' ὑπερβάλλουσαν θεοῦ δύναμιν; Ἔστιν οὖν ἡμῶν ἡ κρ̄ τὸ σῶμα οὐσία ἡ γῆ καὶ ὕδωρ, ἧς ὑπομιμνήσκει διὰ τὸ καθάρσεως· αὐτὸ τοῦτο [l] ὑπολαμβάνων εἶναι τῷ ὠφελιμωτάτῳ κάθαρσιν, τὸ γνῶναί τινα ἑαυτὸν, καὶ ἐξ οἵων, ὡς ὑδρίας ἀτιμοτάτης ἀξίων, τέφρας καὶ ὕδατος, ζωοπλάσθη. Τοῦτο γὰρ ἐπιτηδειότατον, τῷ ἐπιβουλον οἴησιν αὐθις ἀποτροφήσει, καὶ καθελὼν τὸ ὑπέραυχον, εὐαρεστήσῃ θεῷ, καὶ μεταποιήσει τὸ ἵλεω δυνάμεως αὐτοῦ, μισθὸς ἀλαζονείαν. [m] Εἴρηται γάρ που καλῶς, ὅτι ὁ ἐπὶ χειρῶν ὑπεραύχοις ἢ λόγοις ἢ ἔργοις, οὐκ ἀνθρώπους μόνον ἀλλὰ καὶ θεὸν παροξύνει, τὸ [n] ἰσόταλον καὶ πάντας τοῦ ἀρίστου δημιουργόν. Ἐν ὧν τῷ p. 849.
[o] περιῤῥαινομένοις πλημμελοῦσι καὶ διαγειρομένοις, μονονοὺ καὶ ἀψύχοις αὐτά γε στοιχεῖα, γῆ καὶ ὕδωρ ἀφιέναι φωνὴν φησιν· Ἡμεῖς ἐσμὲν ἡ τοῦ σώματος [p] ὑμῶν οὐσία· ἡμᾶς ἡ φύσις κεραμεύσασα, ἡ θεία τέχνη, διέπλασεν εἰς ἀνθρωπόμορφον ἰδέαν· ἐξ ἡμῶν παγῆτε ὅταν ἐγένεσθε, πάλιν εἰς ἡμᾶς ἀναλυθήσεσθε, ὅταν δεῖ θνήσκειν. Οὐδὲν γὰρ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεσθαι πέφυκεν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἡ ἀρχὴ, πρὸς ταῦτα καὶ τὸ τέλος.

Ἤδη δ' ἀναγκαῖον καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἀποδοῦναι τὸ περὶ τῆς τέφρας ταύτης ἰδιότητος. Ἔστι γὰρ οὐ ξύλων αὐτὸ μόνον διαπανηθέντων ὑπὸ πυρὸς, ἀλλὰ καὶ ζώων πρὸς τὴν τοιαύτην κάθαρσιν ἐπιτηδείων. Κελεύει γὰρ, δάμαλιν πυῤῥὰν, ἄζυγον [q] ἄμωμον ἀχθεῖσαν, ζωγιασθῆναι ἔξω πόλεως, τὸ δ' ἀρχιερέα λαμβανόντα ἀπὸ [r] αἵματος, ἑπτάκις ἐπιῤῥαίνειν ἀνίκητον τοῦ νεὼ πάντα· εἶθ' ὅλην καταικαίειν ζωὴ δωρεᾷ καὶ [r] κρέασι [r] καὶ αἵματι, καὶ πλήρει τῇ κοιλίᾳ πεπλωμάτων· ἤδη δ' ὑπομαρανομένης τῆς φλογὸς, εἰς τὸ μεσαίτατον

[k] λέγοιτ'] Ita MSS. pro φθάνοιτ'.
[l] ὑπολαμβάνων] Melius forſan ὑποβαλών.
[m] εἴρηται] Non facile occurrit locus, unde Noſter hæc depromit. Videtur Philo memoriter citare Num. xv. 30.
[n] ἰσόταλον] Melius, ut videtur, MS. Med. ἰσότιμον.
[o] περιῤῥαινομένοις] Ita MSS. pro ἐπιῤῥαινομένοις. Ita quoque ſcriptum ſupra p. 848. Mox pro μονονοὺ καὶ repone μόνον οὐκ.
[p] ὑμῶν] Sic MSS. quibus etiam ſenſus favet. Editi ἡμῶν.
[q] ἄμωμον] Reſtitui ex Cod. Med.
[r] κρέασι] Editi κέρασι· ſic vero repoſui fide Cod. Med. Quæ emendatio à Textu etiam ſacro confirmatur Lev. xix. 5. καὶ τὸ δέρμα, & τὰ κρέα αὐτῆς. Theodoret. qu. i. in Lev. τὰ ε κρέα καὶ τὸ δέρμα σὺν τῇ κόπρῳ. Item Cyrill. Alexand. Glaphyr. in Geneſ. p. 440. καὶ τὸ δέρμα αὐτῆς & τὰ κρέα καὶ τὸ αἷμα αὐτῆς σὺν τῇ κοπρῳ καταικαυθήσει. Iſtud etiam Viſum Doctiſſimo Cotelerio, Monum. Eccleſ. Græc. Tom. ii. Simile mendum occurrit apud Heſych. v. Βύρσεις. Ibi pro κέρατα ſcribendum κρέατα.
[r] καὶ αἵματι] Reſtitui ex Cod. Med. Vide Textum ſacrum Num. xix. 5. & Cyrill. Alexandr. loco jam citato.

τρία

τρία ταῦτα ἐμβάλλειν, ξύλον κέδρινον, ὕσσωπον, καὶ κόκκινον κελεύει· εἶτ' ἐπὰν σβεσθῇ, τὴν τέφραν συλλέγειν καθαρὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀποτιθέναι πάλιν ἔξω πόλεως ἐν χωρίῳ καθαρῷ. Τίνα ἢ διὰ τούτων ὡς διὰ συμβόλων αἰνίττεται, δι' ἑτέρων ἠρμηνεύσαμεν ἀλληγοριῶν. Ἀναγκαῖον οὖν τοὺς μέλλοντας φοιτᾶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ μεγίστῃ θυσίᾳ, τό, τε σῶμα φαιδρύνεσθαι καὶ ψυχὴν πρὸ τοῦ σώματος· δεσπότις γὰρ καὶ βασιλὶς ἐν ἅπασι κρείττων, ἅτε θειοτέρας φύσεως μεταλαχοῦσα. Τὰ δὲ φαιδρύνοντα διανοίαν ἐστὶ σοφία καὶ τὰ σοφίας δόγματα, πρός τε θεωρίαν τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ποδηγετοῦντα, καὶ ὁ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἱερὸς χορὸς, καὶ αἱ κατ' ἀρετὰς καλαὶ καὶ σεμναὶ πράξεις. Ὁ μὲν οὖν τύπος διακοσμηθήτω, ἵνα θαρρῶν εἰς οἰκειότατον αὐτῷ τοῦ νεὼ, ἐνδιαίτημα πάντων ἄριστον, ἱερεῖον ἐπιδεικνύμενος, ἑαυτόν. Ὅτῳ δ' ἐγκάθηται καὶ ἀλλοκότοις πλεονεξίαι καὶ ἐπιθυμίαι τῶν ἀδίκων, ἐγκαλυψάσθω ἡρεμείτω, τοῦ ἀναίσχυντον ἀπόντος, καὶ τὸ λίαν θρασὺ, ἐν οἷς ἀλάστεια λυσιτελὲς, ἐπιχών. Τὸ γὰρ τοῦ ὄντως ὄντος ἱερὸν ἀνιέροις ἄβατον θυσίαις· εἴποιμ' ἂν· ὦ γενναῖε, ὁ θεὸς οὐ χαίρει, κἂν ἑκατόμβας ἀνάγῃ τις· κτήματα γὰρ αὐτοῦ τὰ πάντα· κεκτημένος ὅμως οὐδενὸς δεῖται· χαίρει δὲ φιλοθέοις γνώμαις καὶ ἀνδράσιν ἀσκηταῖς ὁσιότητος, παρ' ὧν ψαιστὰ καὶ κριθὰς καὶ τὰ ἀτελέστατα ὡς τιμιώτατα, πρὸ τῶν πολυτελεστάτων ἄσμενος δέχεται. Κἂν μηδὲν ἕτερον κομίζωσιν, αὐτοὺς φέροντες πλήρωμα καλοκἀγαθίας τελειότατον, τοῦ ἀρίστου ἀνάγκασι θυσίαν, ὕμνοις [a] καὶ εὐχαριστίαις τὸν εὐεργέτην καὶ ζωτῆρα θεὸν γεραίροντες, τῇ μὲν διὰ τῶν φωνητηρίων ὀργάνων, τῇ δὲ ἄνευ γλώττης καὶ στόματος, μόνῃ ψυχῇ τὰς νοητὰς ποιούμενοι διεξόδους καὶ ἐκβοήσεις, ὧν ἓν μόνον [b] ὃς ἀντιλαμβάνεται τὸ θεῖον· αἱ γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἀφ' ἡμῶν ἀκοαὶ σωναίσθανται. Ὡς δ' ἀψευδὴς ἐστιν ὅτος ὁ λόγος, καὶ οὐκ ἐμὸς, ἀλλὰ τῆς φύσεως, μαρτυρεῖ μὴπως καὶ ἡ ἐναργεστάτη τεχνίτου παρέχουσα πίστιν τοῖς μὴ διὰ τὸ φιλόνεικον ἀπιστοῦσιν ἀπιστίαν. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ νόμος, προστάξας δύο καταστασθῆναι βωμοὺς, καὶ τῇ ὕλαις, καὶ τοῖς τόποις, καὶ τῇ χρείαις διαφέροντας. Ὁ μὲν γὰρ ἐκ λίθων λογάδων [c] καὶ ἀτμήτων ξυνοικοδόμηται, καὶ ἐν ὑπαίθρῳ πρὸ τοῦ νεῶ [d] προβάσεσιν ἵδρυται, καὶ γέγονε πρὸς χρείαν τοῦ ἐναίμων· ὁ δὲ χρυσοῦς μὲν [e] τοῦ καθαρωτάτου καταστασθέντα, ἵδρυται δ' ἐν αὐτῷ ἔσω τοῦ προτέρου καταπετάσματος, ὃς μόνοις τοῖς ἄλλων ἐστὶν ὁ-

lignum cedrinum, hyſſopum, coccumque: ubi vero extincta fuerit, cinerem ab homine puro collectum, reponi rurſum in loco puro extra pomœrium. Quid autem ſibi velint hæ figuræ, alibi expoſuimus in allegoriis. Neceſſum eſt igitur adituros templum ſacrorum gratia, & corpore nitidos eſſe, & multo magis anima; hæc enim domina eſt reginaque, & modis omnibus illo præſtantior, ut divinioris naturæ particeps. Nitidam vero mentem officiunt ſapientiæ placita, deducentia ad contemplationem mundi rerumque in eo, & cæterarum virtutum ſanctus chorus, & ſecundum virtutes inſtitutæ actiones honeſtæ ac laudabiles. His quiſquis ſe perornavit, eat bono animo in templum, domicilium ſibi convenientiſſimum, ſeipſum oblaturus pro victima. Si cui vero inſident & intus latent aviditas & lucrorum injuſtorum cupido, pudore velatus quieſcat, præfractâ confidentiâ immanique impudentiâ ibi depoſitâ, ubi metus prodeſſet. Nam veri Dei templum non patet profanis ſacrificiis. Tali homini dicerem: ô bone, non gaudet Deus ſi centenas victimas offeras, ſunt enim ejus poſſeſſio; cum ſit cunctarum rerum Dominus, nullius indiget: gaudet vero piis mentibus & viris ſanctitate exercitatis, à quibus popana pulteſque viliſſimas pretioſiſſimis poſthabitis libenter accipit: imò etiamſi nil aliud afferant, ſe ipſos afferentes perfectos in omni virtutum genere, victimas opimas adducunt, hymnis gratiarum actionibus Deum ſervatorem ſuum ac benefactorem celebrantes, partim per vocis organa, partim abſque ore linguaque, animâ ſolâ ſpiritualibus enarrationibus & exclamationibus factis, quales ſola auris divina percipit: humanum enim auditum longè ſuperant. Hæc vera eſſe, ut non à me autore ſed à natura profecta, teſtatur vel ipſa *rei* evidentia, manifeſtam fidem faciens hominibus non contentioſis & de induſtria incredulis. Teſtatur etiam lex jubendo poni duo altaria, materia, loco, uſuque differentia. Alterum enim è lapidibus ſelectis, ſed impoliti, exſtruitur in atrio juxta templi aſcenſum, ad immolandarum victimarum uſum. Alterum vero aureum, ſitum eſt poſt primum velum in penetralibus, nemini conſpicuum niſi ſacerdotibus functionis ſuæ tem-

p. 850.

[a] κὴ εὐχαριστίαις] Reſtitui ex Cod. Med. Item θεὸν.

[b] ὃς—τὸ θεῖον] Ita MSS. Med. & Aug. Editi νοῦς—τοῦ θείου.

[c] καὶ] Addidi ex Cod. Med. Hunc Philonis locum confer cum Hecatæo apud Euſeb. Præp. Evangel. lib. ix. c. 1.

[d] προβάσεσιν] Melius forſan προσβάσεσιν.

[e] τοῦ καθαρωτάτου] Reſtitui ex Cod. Med.

[1] κόκκινον] Sic MS. Med. pro κύμινον in Editis. Quod etiam dudum vidit Cotelerius Monument. Eccleſ. Tom. ii. Sic Textus. Num. xix. 6. καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς ξύλον κέδρινον καὶ ὕσσωπον καὶ κόκκινον. Suffragatur vero etiam Autor epiſt. ad Heb. ix. 19. Barnab. epiſt. c. viii. Joſeph. Ant. lib. iv. c. 4. Theodoret. quæſt. i. in Lev. & in Numer. quæſt. xxxv.

[y] ἀδίκων] MSS. ἀδικιῶν. Mallem ſcribere κερδῶν ἀδίκων.

[z] ὦ χαίρει, κἂν] Sic MSS. Additur vero in Codice Vaticano, ἀληθὴς εἶπας, πανάγιέ μοι Φίλων. Egregia ſanè ſententia, quam tum è ſacris libris tum è Platone poterat hauſiſſe Noſter. Sic enim ille de Legibus lib. vii. p. 716. Θεὸς γὰρ μα-

pore caſt tatem ſervantibus, quod factum eſt adolendis odoribus: unde liquet, micam thuris oblatam ab homine pio, Deo gratiorem eſſe multis hoſtiis, ſi offerenti non adſit probitas. Quanto enim aurum præſtat lapidibus rudibus, & adytum atrio exteriori ſanctius, tanto acceptior eſt gratiarum actio per ſuffitum quam per ſacrificium cruentum oblata. Ideo non ſolum materiæ pretio, artificio & loco ara hæc auguſta facta eſt, ſed & hoc quod primo inſervit quotidie gratiarum erga Deum actionibus. Non
Exod. xxx. 8. eſt enim fas juge ſacrificium foris offerre, priuſquam intus ſummo mane ſuffitus factus ſit. Quo ſignificatur nihil aliud, niſi Deum non delectari victimarum multitudine, ſed puriſſimâ offerentis mente rationali. Niſi forte cum judex, cuiſanctum judicium curæ eſt, aſpernetur munera litigantium partium, alioquin ipſe corruptelæ reus futurus: imò cum vir probus à malo, ab homine divite homo indigus, non dignetur munus accipere: tu putas largitionibus capi Deum ſibi ſufficientiſſimum, nullius creaturæ indigum? qui cum ſit primum illud bonum perfectiſſimum, perennis fons prudentiæ juſtitiæ virtutumque omnium, averſatur dona injuſtorum. Quod ſi quis talis offerat, nonne videtur impudentiſſimus, de illicito quæſtu, furtis, rapinis, abnegatis depoſitis, dolis, Deo tanquam iniquitatis & cupiditatis ſocio partem decidens? Equidem hunc pronunciarim infeliciſſimum, ſive latere ſperat, ſive deprehendi: ſi putat fore ut lateat, ignorat Dei potentiam videntis & audientis omnia; ſin rem palàm fore cogitat, audaciſſimus eſt: qui cum ob peccata pudore deberet tegi, in medium profert res injuſte partas, eaſque cum oſtentatione cum Deo communicat, ipſi offerens primitias impias; neque id animadvertit, neque legem injuſta, neque ſolem tenebras admittere? Atqui Deus & legum primitivum exemplar eſt, & ſenſibilis ſolis ſol intelligibilis, ex inviſibilibus fontibus ſplendorem viſibilem rebus viſis impertiens.

Præterea de altari exteriore mandatum extat,
Lev. vi. 9. *Ignis de altari ardeat*, perpetuo inextinctus: merito, ut equidem arbitror. Nam quia perennes Dei gratiæ nec deficiunt nec intermittuntur, ſed interdiu noctuque fruendas ſe præbent nobis hominibus, ſanctus quoque ignis, gratiarum actionis figura, ſemper inſtauretur nec unquam ex-

ρατὸς, ὅτι μὴ πᾶς ἀγνεύει τ ἱερέων, ϗ γέγονε πρὸς χρείαν τοῦ τ θυμιαμάτων· ἐξ ἧς δῆλόν ἐστιν ὅτι ϗ βραχύταλον λιβανωτὸν παρ' ἀνδρὸς ὁσίου τιμιώτερον ὁ θεὸς νομίζει μυρίων θρεμμάτων, ὅσα ἄν τις ἱερεργεῖ, μὴ ζῴδεα ἀγεῖ ὤν. Ὅσῳ γὰ οἶμαι λίθων μ [f] εἰκαίων ἀμείνων χρυσὸς, τὰ δ' ἐν αὐλείοις τ ἁγίοις ἁγιώτερα, τοσούτῳ κρείττων ἡ διὰ τ ἐπιθυμιωμένων εὐχαριστία τ διὰ τ ἐναίμων. Ὅθεν ἐ μόνον ὕλης πολυτελείᾳ ϗ κατασκευῇ ϗ τόπῳ τετίμηϯ ὁ τ θυμιαμάτων βωμὸς, ἀλλὰ ϗ τῷ πρότερον καθ' ἑκάστην ἡμέραν [g] ὑπηρετεῖν τ πρὸς θεὸν εὐχαριστίαις. Οὐ γὰ ἐφίεται τοῦ ὁλόκαυστον θυσίαν ἔξω προσαγωγεῖν, πρὶν ἔνδον πρὸ βαθοῦ ὄρθρου ἐπιθυμιάσαι. Τόδε ἐστὶ σύμβολον ὡϚ ἑτέρως τινος, ἡ τοῦ μὴ τὸ πλῆθος τ καθυομένων εἶναι τίμιον, ἀλλὰ τὸ καθαρώταλον τοῦ θύοντος, πνεῦμα λογικόν. Εἰ μὴ ἄρα δικαστὴς μὴ ᾧ μέλῃ τ ἐσίας κρίσεως, ϖδά τινος τ κεκτημένων σὺϰ ἂν λάβοι δῶρα, ἢ λαβὼν ἔνοχος ἔσαι δωροδοκίας· ὁδ' ἀνὴρ ἀσεὴς ϖδὰ μοχθηρᾶ τινος, [h] ἄνθρωπος παρ' ἀνθρώπῳ, πλουτῶνϯ αὐτὸς δ' ἴσως δεόμενος· σὺ δ' ᾠήθης τ θεὸν δεκάζειν, τ αὐταρκέσταλον ἑαυτῷ, ϗ μηδενὸς τ ἐν ᾠῴσῃ χρῄζοντα; ὅς τις ὢν τὸ πρῶτον ἀγαθὸν, τὸ τελειόταλον, ἡ ἀέναος πηγὴ φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης ϗ πάσης ἀρετῆς, ἀποτρέφει τὰς ϖδὰ τ ἀδίκων δωρεάς. Ὁ δὴ κομίζων, ὑ πάντων ἀναιδεστάτος; ἐξ ὧν [i] ἔκλαψεν, ἢ ἥρπασεν, ἢ ἠρνήσαλο, ἢ ἀπεστέρησε, μέρος ὡς κοινωνῷ τ ἑαυτοῦ κακίας ϗ πλεονεξίας διδούς; Πάντων [k] κακοδαιμονέσταλε, εἴπειμ' ἂν τῷ τοιούτῳ· δυοῖν θάτερον, ἢ λήσεσθ προσδοκᾷς, ἢ καταφανήσεσθ· λήσεσθ μὲν οὖν ὑπολαμβάνων, ἀνεπιστήμων εἰ θεοῦ δυνάμεως καθ' ἣν ἅμα πάντα ὁρᾷ, ϗ πάντων ἀκούει· νομίζων δ' ἐμφανίσεσθ, θρασύταλος εἶ, δέον ἐφ' οἷς ἥμαρτες, ἐγκαλύπτεσθ· προφέρεις εἰς μέσον τὰ δείγματα ὧν ἠδίκησας, ϗ ἐπισεμνυόμενος μεγαλομοιρίᾳ πρὸς θεὸν, ἀπαρχὰς αὐτῷ κομίζων ἀνοσίως· ϗ σὺϰ ἐλογίσω τοῦθ', ὅτι ὅτε νόμου ἀνομίαν ϖδαθέχεϯ, ὅτε φῶς ἡλιακὸν ζκότος; Ὁ δὴ θεὸς ϗ νόμων ἐστὶ ϖδάδειγμα ἀρχέτυπον, ϗ ἡλίου ἥλιος, νοητὸς αἰσθητοῦ, παρέχων σὺϰ τ ἀοράτων πηγῶν ὁρατὰ φέγγη τῷ βλεπομένῳ.

[l] Τὰ ἄλλα τὰ περὶ τὸ θυσιαστήριον, Πῦρ, φησὶν, ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου καυθήσεϯ ἀφὶ πάντος ἄσβεστον· εἰκότως οἶμαι ϗ προσηκόντως. Ἐπειδὴ γὰ τοῦ θεοῦ αἱ χάριτες ἀέννααι ϗ ἀνελλιπεῖς ϗ ἀδιάσταλοι, ὧν μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτα οἱ ἄνθρωποι τυγχάνομεν, ϗ, τὸ σύμβολον τ εὐχαριστίας, ἡ ἱερὰ φλὸξ ζωπυρείσθω ϗ ἀεὶ ἄσβεστος.

[f] εἰκαίων] Addidi ex eodem. Item οἰκεῖος pro οἰκοῦ.
[g] ὑπηρετῶν] Sic MS. Med. pro νομοθετῶν, cujus etiam fide, delevi ταῦτ' ἐπιθύειν poſt εὐχαριστίαις.
[h] ἄνθρωπος παρ'—αὐτὸς δ' ἴσως δεόμενος] Hæc reſtitui ex Cod. Med.
[i] ἔκλαψεν] Melius, ut videtur, MS. Med. ἔκλεψεν.
[k] κακοδαιμονέσταλε—τοῦ τοιούτου] Ita repoſui ex Cod. Med. Editi κακοδαιμονίσταλον εἴπειμ' ἂν τ τοιοῦτο.
[l] τὰ—θυσιαστήριον] Hæc tituli loco ad marginem à librario appoſita, in Textum denuo videntur irrepſiſſe.

p. 851.

ἔσω.

ἔτω. Τάχα μὲν κ᾽ διὰ [m] τόδε βέλε᾽ τὰς παλαιὰς τ᾽ νέαις θυσίαις ἁρμόσαι κ᾽ ἑνῶσαι τῇ μονῇ κ᾽ παρυσίᾳ τοῦ αἰτοῦ πυρὸς, ᾧ πᾶσαι καθιερῶνται, πρὸς ἔνδειξιν τῆ τελείας ἐν εὐχαριστίαις εἶναι, κἂν ἀπὸ μυρίων ὅσων ἀφορμῶν γίνων᾽ κ᾽ πολυσσίας ἀφθόνως, ἢ τἐναντίον ἐνδείας τ᾽ προσαγομένων. Τὰ μὲν ῥητὰ ταῦτα σύμβολα νοητῶν, τὰ δ᾽ [n] πρὸς διάνοιαν τῆς τ᾽ ἀλληγορίας κανόσιν ἐπισκεπτέον πρὸς ἀλήθειαν. Τῷ θεῷ θυσιαστήριόν ἐστιν ἡ ἐν ἀνδρὸς σπουδαίου ψυχὴ, πηγνῦσα ἐκ τελείων [o] ἀριθμῶν ἀτμήτων κ᾽ ἀδιαιρέτων· ἀδεὲς γὰρ μέρος ἀρετῆς ἀχρεῖον. Ἐπὶ ταύτης ἀεὶ τὸ ἱερὸν φῶς ἀνακαίε᾽ φυλαττόμενον ἄσβεστον· ἀμαυρίας δ᾽ φῶς ἐστι σοφία, ἐπεὶ κ᾽ τἐναντίον σκότος ψυχῆς ἀφροσύνη· ὅπερ γὰρ αἰσθητὸν φῶς εἰς ὀφθαλμὸς, τοῦτ᾽ ἐπιστήμη λογισμῷ, πρὸς θεωρίαν τ᾽ ἀσωμάτων κ᾽ νοητῶν, [p] ἧς ἀεὶ τὸ φέγγος ἐπιλάμπ᾽ μηδέποτε σβεννύμενον.

tinguatur. Quin & illud fortaſſe hoc modo quæritur, ut uno eodemque igne continuato quo ſacrantur omnia, coaptentur & adnenentur nova ſacrificia veteribus, ut approbetur perfecta gratiarum actio, quamvis pro variis occaſionibus, aliàs plures, aliàs pauciores adducantur victimæ. Hæc vero ad literam dicta ſunt intelligibilium ſigna, myſtica vero quæ inibi latent, veritatis ſtudioſis diſpicienda juxta allegoriæ regulas. Dei altare intelligitur grata ſapientis viri anima, compacta è perfectis virtutibus ſolidis & individuis: nulla enim pars virtutis inutilis. In hac ſacrum lumen inextinctum ardet perpetuo. Eſt autem mentis lumen ſapientia, ſicut è diverſo inſipientia caligo eſt animæ. Sicut enim ſe habet ſenſibile lumen ad oculos, ſic ad animum ſcientia ad contemplationem rerum incorporearum & intelligibilium, quibus ſemper illuceſcit lumen nunquam extinguendum.

Μετὰ ταῦτά φησιν, Ἐπὶ πάντες δῶρα προσοίσετε [q] ἅλας· διὸ ἔφ, καθάπερ κ᾽ πρότερον εἶπον, τοῦ εἰσάπαν ἀμέμπτου αἰνίτ᾽ε᾽. Φυλακτήριον γὰρ οἱ ἅλες σωμάτων, τελειμηθόσι ψυχῆς δευτερείοις. Ὡς γὰρ αἰτία ἔστ μὴ διαφθείρεσ᾽ τὰ σώματα, ψυχὴ, κ᾽ οἱ ἅλες δοκοῦσι πλεῖστον αὐτὰ σωέχοντες, κ᾽ τρόπον τινα ἀθανατίζοντες. Διὸ κ᾽ κέκληκε θυσιαστήριον, ἴδιον κ᾽ ἐξαίρετον ὄνομα θέμενος αὐτῷ, ἀπὸ τοῦ διατηρεῖν ὡς ἔοικε τὰς θυσίας, καίτοι τ᾽ κρεῶν ἀναλισκομένων ὑπὸ πυρός· ὡς εἶναι σαφεστάτην πίστιν, ὅτι οὐ τὰ ἱερεῖα θυσίαν, ἀλλὰ τὴν διάνοιαν κ᾽ προθυμίαν ὑπολαμβάνῃ τοῦ καταθύοντος, ἵνα ᾖ μόνιμον κ᾽ βέβαιον ἐξ ἀρετῆς. Προσέτι καὶκεῖνο νομοθετεῖ, κελεύων θυσίαν πᾶσαν δίχα [r] ζύμης κ᾽ μέλιτος προσάγειν, μηδέτερον ἀξιῶν [s] διαφέρειν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· μέλι μὲν ἴσως, ἐπειδήπερ ἡ ζωαγωγὸς αἰτοῦ μέλιττα, ζῶόν ἐστιν οὐ καθαρὸν ἐκ σήψεως, κ᾽ φθορᾶς νεκρῶν, ὡς ὁ λόγος, βοῶν γεννώμενον· καθὰ κ᾽ οἱ ζφῆκες ἐξ [t] ἱππείων σωμάτων. Ἢ κ᾽ σύμβολον ἔστ πᾶσαν αἴνιγμα εἶναι τοῦ πρὸς τὴν ἡδονὴν, τὰ μὲν πρὸ τοῦ καλάποσιν γλυκαίνουσαν, πικρὰς δ᾽ κ᾽ δυσιάτους αὖθις ἐπιφέρουσιν ἀλγηδόνας, ὑφ᾽ ὧν ἀνάγκη τοῦ ψυχοῦ σείεσ᾽ κ᾽ κλονεῖσ᾽, πᾶγίως ἑδρυθῆναι μὴ δυναμένην. Ζύμου δ᾽, διὰ τοῦ γινομένην ἔπαρσιν ἐξ αὐτῆς, [u] πάλιν ζυμβολικῶς·

Sequitur aliud præceptum: *Omni oblationi ſalem adhibebitis*; quo ſignificatur (ut antea dixi) æterna durabilitas. Sal enim conſervator eſt corporum, ſecundo poſt animam ordine. Nam ſicut anima cauſa eſt incorruptionis corporum, ſic ſal quam diutiſſime tuetur ea, redditque quodammodo immortalia. Ideo ſcriptura vocat *altare* Thyſiaſterium, eximio nomine, ἀπὸ τὸ διατηρεῖν τὰς θυσίας· id eſt, *à conſervandis victimis*, etiamſi carnes igne abſumantur; unde certiſſime colligitur, pro ſacrificio haberi non hoſtiam, ſed mentem offerentis & alacritatem, ita ut firmitas & ſtabilitas *altaris* ex virtute fiat. Illud quoque *legiſlator* jubet, oblationem omnem ſine fermento & melle fieri, neutrum ut imponatur altari æquum exiſtimans; mel fortaſſis ideo, quia collectrix ejus apis animal eſt impurum, natum è putribus boum, ut fertur, cadaveribus, ſicut veſpas aiunt ex equinis provenire; ſive quod hæc figura doceat, profanam ducendam quamcunque voluptatem nimiam, dulcem hauſtu, ſed amaras & inſanabiles denuo cruciatus afferentem, à quibus animam concuſſam labefactari neceſſum eſt, neque firmiter gradum tenere. Fermentum verò, propter tumiditatem quam

Lev. ii. 23.

Ib. ℣ 11.

p. 852.

[m] τόδε] Melius τῶδε.

[n] πρὸς διάνοιαν] Forſan δι᾽ ὑπονοιῶν. Similiter vero emendandum monuimus Philonem lib. de Agr. p. 191. & de Decem Orac. p. 744. Vide ibi dicta.

[o] ἀριθμῶν] Quidni ἀρετῶν, ob ſequentia.

[p] ἧς] MSS. ſcil. ἐπιστήμης. Edditi οἷς.

[q] ἅλας] Innuit Noſter ſales vulgo victimis fuiſſe inſperſos, cui etiam ſuffragatur Joſeph. Ant. lib. iii. c. 9. ἁλσὶ πάσαις ἐπὶ βωμὸν ἀναλίβιασι. Iſta vero Salis Conſperſio non videtur è Moſe præcepta Lev. ii. 23. Ibi vox Hebræa מנחה, non victimam, ſed frugum oblationem denotat, quæ tamen vulgo à Græcis Interpretibus vertitur θυσία. Vide LXX. Lev. vi. 9, 10. Num. xiv. 4. & Porphyr. de Abſtin. lib. ii. c. 27. Atque adeo ſic explicari poteſt dictum Domini Marc. ix. πᾶσα θυσία ἁλὶ ἁλισθήσε᾽· ſcilicet ſolenne Sales cum ſimilâ offerre in ſacerdotum uſum. His ſuffragatur Athenio apud Athen. Deipnoſoph. lib. xiv. τὰ σπλάγχνα τοῖς θεοῖσιν ὑπλῶσι φλογὶ, ἅλας ὑ περισάγοντες. Ad quæ ſic Caſaubonus, *Lege omnes ſacrificiorum deſcriptiones apud antiquos poetas, nulla uſquam Salis mentio.* Sed poſterioribus ſæculis invaluit Salis Uſus, teſte Plinio lib. xxxi. c. 7. *Maxime in ſacris intelligebatur Salis Autoritas, unde nulla conficiuntur ſine Mola ſalſa.* Vide & Servium ad Æneid. ii. p. 230.

[r] ζύμης] Vide de Fermento dicta, lib de Septen. p. 1192.

[s] διαφέρειν] Melius προσφέρειν.

[t] ἱππείων] Vulgata apud Antiquos Scriptores iſta de Apium & Veſparum Ortu Fabula. Nicander. in Theriac. p. 52. Ἵπποι γὰρ ζφηκῶν γένεσις, ταφεῖς ὑ μελισσῶν. Servius ad Virg. Æn. i. *Secundum Plinium, multa ſunt Apium genera, propria tamen Apes dicuntur de bobus Orta, Fuci de Equis, Crabrones de Mulis, Veſpæ de Aſinis.* Vide Plin. Nat. Hiſt. lib. xx. c. 66. Ælian. Hiſt. Anim. lib. ii. c. ult. Clem. Recognit. lib. viii. c. 25. Orig. cont. Celſ. lib. iv. p. 203. Heſych. v. Βυγενίων.

[u] πάλιν] Melius, ut videtur, πάνυ.

efficit,

efficit, æque figurato præcepto, he quis elatus altare accedat, tumidus faſtu & arrogantia, ſed reſpiciens Dei magnitudinem, rerum creaturum infirmitatem agnoſcat, quantumvis cæteris fortunatior, & vera æſtimatione animos elatos reprimat, ſuperbiâ perniciosâ detruſâ. Enimvero cum ille rerum conditor, rei nullius quam creavit indigus, non immenſam ſuam potentiam & autoritatem, ſed tuam infirmitatem reſpiciens, de propitia ſua poteſtate egeſtatem, quâ premeris, ſuppleat: tibi quid agendum cenſes erga homines natura conjunctos & ex eiſdem elementis prognatos, cum nihil in hunc mundum, ne teipſum quidem intuleris? Nudus enim veniſti, vir egregie, nudus abibis itidem, poſt uſuram accepti à Deo temporis quod intercedit nativitatem inter & obitum; cui ſpatio quid magis convenit, quàm ſocietatis, concordiæ, juris exæquandi, humanitatis, virtutiſque ſtudium, abjecta injuſta iniqua & impacata malitia, quæ hominem animal ſuopte ingenio mitiſſimum, ferum & immanſuetum efficit?

Lev. xxiv. 2. Rurſus præcipitur ut à veſpere mane uſque lucernæ intra velum in ſacro candelabro luceant multis de cauſis. Una, ut ex diurnæ lucis ſucceſſione illuſtretur ſacrarium, expers ſemper tenebrarum, ad ſtellarum ſimilitudinem. Nam & hæ poſt ſolis occaſum lucem ſuam proferunt, non deſerentes ſtationem quam in mundo ſortitæ ſunt. Altera, ut noctu quoque ad Dei cultum fiat oblatio, à diurnis non aliena, nec interrumpatur gratiarum actio, nocturno tempori maxime idonea. Eſt enim genus quoddam ſacrificii clariſſimus hic ſplendor in penetralibus. Tertia vero valde neceſſaria; quoniam enim non ſolum vigilantes, verum etiam dormientes læti degimus, munifico & benefico Deo magnum vitæ ſubſidium, ſomnum, mortalibus largito, ad corporis animæque commodum: corporis relaxati à diurnis laboribus, animi levati à curis, & in ſeipſum ſecedentis à turbis & tumultu ſenſuum, ſuiſque tandem ſoliloquiis & meditationibus vacantis: merito lex ſanxit gratiarum actiones diſtribui, ut ſacrificia fiant pro vigilantibus, pro ſomno vero & provenientibus inde commodis accendantur ſacrata lumina.

ἵνα μηδεὶς προσιὼν τῷ θυσιαστηρίῳ, τὸ παράπαν ἐπαίρῃ). Φυσηθεὶς ὑπ' ἀλαζονείας, ἀλλ' εἰς τὸ τῦ θεῦ μέγεθος ἀποβλέπων, αἴσθησιν λαμβάνῃ τῦ σεῖ τὸ γνησιον ἀσθενείας, κἂν δ' τυχίας ἀμείφῃ· ϗ τ εἰκότα ποιησάμενος λογισμὸν ϛέλλῃ τὸ τῦ φρονήματος ὑπέραυχον ὕψος, τῷ ὄντι βέλτιον οἴησιν καθαιρῶν. Εἰ δ' ὁ τ ὅλων κλίσης ϗ ποιητὴς ϗ πάντων ἀνεπιδεὴς ὢν ἐγκύπτει, ὁ πρὸς τὰς ὑπερβολὰς τῦ κράτους αὐτῦ ϗ τὰς ἐξουσίας ἀπιδών, ἀλλὰ πρὸς τὸ σὸν ἀσθένειαν, μεταδίδωσί [x] σοι τ ἴλεω δυνάμεως αὐτῦ, τὰς ἐνδείας ἀναπληρῶν αἷς κέχωσαι· σε τί ποιεῖν ἁρμόττει πρὸς ἀνθρώπους τὰς φύσει ϛυγγενεῖς ϗ ἀπὸ τῶν αὐτῶν στοιχείων [y] παρείληφας, τ μηδὲν εἰς κόσμον ἀλλὰ μηδὲ ϛαυτὸν εἰσενεγκόντα; Γυμνὸς μὲ γὰρ, θαυμάσιε, ἦλθες, γυμνὸς πάλιν ἀπίης, τ μεταξὺ χρόνον γνώσεως ϗ θανάτῳ ϖᾶσι τῦ θεῦ [z] χρῆσιν λαβών; ἐν ᾧ τί ποιεῖν προσῆκον ἦν, ἢ κοινωνίας ϗ ὁμονοίας, ἰσότητός τε ϵ φιλανθρωπίας καὶ τ [a] ἀρετῆς ἐπιμελείας, ἀποβαλλόμενον τῷ ἄνισον ϗ ἄδικον ϵ ἀσύμβολον κακίαν, ἢ τὸ ἡμερώτατον φύσει ζῶον, ἄνθρωπον, ὠμὸν ϗ ἀτίθασσον ἐργάζεσθαι;

Πάλιν ἀφ' [b] ἑσπέρας ἕως πρωὶ προσάπτει καιέδας λύχνους ὅλῃ [c] τὰς ἱερὰς λυχνίας ἔσω τῦ καταπετάσματος, πολλῶν χάριν. Ἑνὸς μὲ, ἵνα ἐκ διαδοχῆς τῦ μεθημερινῦ φωτὸς καταλάμπῃ τὰ ἅγια, γινόμενα ἀεὶ ϛάσεως ἀμέτοχα, καθ' ὁμοιότητα τ ἀστέρων. Καὶ γὰ ὅτι δυσὶ ϖᾶσι ἡλίῳ τὸ ἴδιον ἀναφαίνεσθαι φύσις, ἣν ἐτάχθησαν ἐν τῷ κόσμῳ τάξιν ὑ λείπουσες. Ἑτέρα ὴ, τῦ ϗ νύκτωρ ἀδελφόν τι ϗ ϛυγγενὲς τ μεθημερινοῖς θυσίαις ἐπιτελεῖσθαι πρὸς λατρείαν θεῦ, ϗ μηδένα χρόνον ἢ καιρὸν εὐχαριστίας ϖᾶσαν λείπειν ἐπιτηδειότατον ϗ προσφυέστατον τῇ νυκτί. Θυσίαν γὰ αὐτῷ ἄξιον καλεῖν τῷ τῦ ἱερωτάτου φύσιν ἐν τοῖς ἀδύτοις αὐγήν. Τρίτον ὴ ϗ ζωόθρεπτον ἀναγκαῖον· ἐπειδὴ γὰ ὑ μόνον ἐγρηγορότες εὖ πάσχομεν, ἀλλὰ ϗ καθεύδοντες, τῦ [d] μεγαλοδώρου ϗ φιλοδώρου θεῦ μεγάλῃ ἐπιχειρείαν, ὕπνον, τῷ θνητῷ γένει ϖᾶσαν ὠφέλειαν σώματός τε ϗ ψυχῆς· ϗ μὲ σώματος τ μεθημερινῶν πόνων ἀφιεμένου, τ ὴ ψυχῆς ἐπικυφιζομένης τὰς φροντίδας, ϗ ἀναχωρούσης εἰς ἑαυτὴν ἀπὸ τῦ τ αἰσθήσεων ὄχλου ϗ θορύβου, ϗ δυναμένης τότε γᾶν [e] ἰδιάζειν ϗ ἐνομιλεῖν ἑαυτῇ, προσηκόντως ἐδικαίωσεν ὁ νόμος τὰς ἀγρυπνίας διακληρῶσαι, ὑπὲρ μὲ ἐγρηγόρσεως διὰ τ προσαγομένων ἱερείων, ὑπὲρ ὴ ὕπνου ϗ τ ἀπὸ τῦδε ὠφελειῶν, διὰ τ τῶν ἱερῶν λύχνων ἐξάψεως.

p. 853.

[x] σοι] Reſtitui ex MSS.

[y] παρείληφας] Si ferrent Codices, mallem ſcribere, συλλελαβήκας vel συλλελαβήκατε: ſic enim paſſim ſcribit Noſter. Vide p. 129, 351, 948, 1073.

[z] χρῆσιν] Melius, εἰς χρῆσιν.

[a] ἀρετῆς] Forſan deeſt ἄλλης vel ἀπάσης.

[b] ἑσπέρας] Docet Philo lucernas in Templo non interdiu arſiſſe. Quod etiam confirmatur ex Lev. xxiv. 4. Exod. xxvii. 22. xxx. 8. 1 Reg. iii. 3. 2 Paral. xiii. 11. Mirum vero Joſephum aliter ſcripſiſſe Antiqu. lib. iii. c. 8. Cui ſuffragatur Hecataeus apud Euſeb. Præp. Evangel. lib. ix. c. 4. Ita quoque Cyrill. Alex. de Ador. lib. x.

[c] τὰς] Scribe τ.

[d] μεγαλοδώρου ϗ, &c.] Reſtitui ex MSS. Vat. Coiſl. & Aug.

[e] ἰδιάζειν ϗ] Reſtitui ex MSS.

Ἃ μὲν οὖν περὶ θυσίαν νομοθετῆται καλὰ προστάξεις καὶ ἀπαγορεύσεις, ταῦτα δὲ τὰ τύπις ἁγιωπλήσια ἐστι· ἃ δὴ καὶ τὰς φιλοσόφους ὑποθήκας καὶ ἀγωνίσεις, ὧδε λεκτέον. Αἰτεῖται γὰρ, φησὶν, ὦ Ἀξίοχε, ἀγαθόν σε ὁ θεὸς οὐδὲν βαρὺ καὶ ποικίλον ἢ δύσεργον, ἀλλὰ ἁπλοῦν [f] πάνυ καὶ ῥᾴδιον. Ταῦτα δέ ἐστιν, ἀγαπᾶν αὐτὸν ὡς εὐεργέτην, εἰ δὲ μὴ, φοβεῖσθαι γοῦν ὡς ἄρχοντα καὶ κύριον, δεδιέναι πασῶν εἶναι τῶν εἰς ἐξέτασιν ὁδῶν, καὶ λατρεύειν αὐτῷ μὴ παρέργως, ἀλλ' ὅλῃ τῇ ψυχῇ πεπληρωμένῃ γνώμης φιλοθέου, καὶ τὰ ἐντολῶν αὐτοῦ πεφυλάχθαι καὶ τὰ δίκαια τιμᾶν· ἐξ ὧν ἁπάντων [g] αὐτὸς μὲν ἐν ἐμοίᾳ μοίρᾳ φύσει μὴ τρεπόμενος, εἴ τι δὴ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ τὸν κόσμον ἐστὶ, βελτίωσιν ἴσχει· ἥλιος, ἢ σελήνη, ἢ τὸ πλῆθος τῶν ἄλλων ἀστέρων, ἢ ὁ σύμπας οὐρανός. Ἀλλὰ καὶ γῆς, τὰ μὲν ὄρη πρὸς ὕψος αἴρεσθαι πεπιμηκίσθαι, ἢ δὴ πεδιάς, ὥσπερ αἱ χυλαὶ ὑσίαι ὀλίγῃ πλεῖον ἐξευρύσθαι, καὶ ἡ θάλαττα μεταβάλλει πρὸς πότιμον, ἢ οἱ πολαμοὶ πελάγεσιν ἐξισοῦσθαι. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν αὐτῶν ὅρων ἕκαστον ἵδρυσθαι δεῖ, ἐφ' οἷς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ὅτε ἐτάχθη· σὺ δὲ βελτίων ἔσῃ, ζῶν ἀνυπαιτίως. Τί δὴ τούτων ἀργαλέον ἐστὶν ἢ ἐπίπονον; οὐκ ἄπλωτα πελάγη δεῖ περαιοῦσθαι, καὶ μέσα χειμῶνος κλύδωνι καὶ βίαις ἐναντίων πνευμάτων [h] κυκλουμένους ἄνω καὶ κάτω θαλαττεύειν, ἢ τραχείας καὶ ἀτεκμάρτους πεζεύειν ἀνοδίας ἀχ ἁδὸς, λῃστῶν ἢ θηρίων ἐφόδους αἰεὶ καλεπηχότας, ἢ τειχοφυλακεῖν ἐν ὑπαίθρῳ νυκτερεύοντας, ἐφεδρεύόντων πολεμίων καὶ τὰς ἀνωλάτω κινδυνώδεις ἀπειλούντων. Ἄπαγε, μηδὲν ἐπὶ καλοῖς λεγέσθω τῶν ἀγαθῶν· ὀφθαλμητέον ἐπὶ τοῖς ὕστω συμφέρουσιν· ὑπνεῦσαι μόνον δεῖ τῷ ψυχῷ, καὶ πάρεσιν ἐν ἑτοίμῳ τὰ πάντα. Ἢ τοῦτο ἀγνοεῖς ὅτι τὸ θεῖόν ἐστιν ὁ αἰσθητὸς οὐρανὸς, καὶ νοητὸς, εἴποι ἄν τις, οὐρανὸς οὐρανοῦ· καὶ πάλιν ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ σύμπας ὁ κόσμος, ὅ, τε ἐρατὸς καὶ αἰσθητὸς καὶ ἀσώματος, τὸ ὑπόδειγμα τοῦ [i] οὐρανοῦ; ἀλλ' ἔμως καὶ ἐξ ἅπαντος ἀνθρώπων γένους πρὸς ἀλήθειαν ἀνθρώπους ἀμισινδὶ ἐπιλέξας εἵλετο, καὶ προνοίας ἠξίωσε τὸ πάσης, ἐπὶ τιμῇ θεραπείαν καλέσας ἑαυτοῦ, τιμῇ ἀέναον τῶν καλῶν πηγῇ, ἀφ' ἧς καὶ τὰς ἄλλας ἄμβρησεν ἀρετὰς, καὶ [k] ἀνενεχθεὶς εἰς ἀπόλαυσιν ὠφελιμωτάτῳ, νέκταρος μᾶλλον ἢ οὐχ ἧττον ἀθανατίζον ποτόν. Οἰκτροὶ δὴ καὶ κακοδαίμονες ὅσοι μὴ τῆς ἀρετῆς [l] πόνον ἀνεχήθησαν· καὶ κακοδαιμονέστατοι διετέλεσαν, οἳ εἰσάπαν ἄγευστοι καλοκἀγαθίας, πᾶσιν δὲ ἐνδυφανθῆναι δὲ

p. 854.

p. 853.

Hæc & hujuſcemodi ſunt mandata interdictaque ad ceremonias ſpectantia; Præcepta porrò ad ſapientiam conducibilia ſic inde licebit elicere. Videtur legiſlator dicere: Nihil, ô anime, à te Deus exigit grave multiplex & arduum, ſed admodum ſimplicia quædam & facilia: videlicet ut eum tanquam bene meritum diligas, ſin minus, reverearis ut principem ac dominum: utque incedas per vias ei placitas, colaſque illum non obiter, ſed tota mente pio propoſito repleta, referta piis opinionibus: tum mandata ejus retineas firmiter, & juſta colas: ex quibus omnibus tum mundus in ſimili natura permanet, non mutatus, & reliqua quæ in mundo ſunt, proficiunt in melius; ſol, aut luna, ſtellæve cæteræ, aut cœlum ipſum univerſum. Quinetiam terra celſis attollitur montibus, aut in patentes campos liquidæ naturæ more diffunditur; vel mare vertitur in dulcedinem, aut flumina reſtagnant tanquam maria. Manent igitur horum ſingula intra præſtitutos ſibi ab initio, quando compoſita ſunt, fines: tuus autem profectus erit, ſi vivas innocens. Quid hic moleſtum eſt aut difficile? non juberis maria nunquam prius tentata trajicere, & tempeſtate furente in mediis fluctibus ſuſque deque jactari procellis inter ſe conflictantibus; non terreſtre iter emetiri per aſperos calles & invios, non itinera ingredi feris infeſtata & latronibus, non agere ſub divo excubias, expoſitus hoſtibus imminentibus & extrema intentantibus. Abſit vero: nihil moleſtum vel infauſtum de bonis prædicandum: in rebus tam præclaris bona verba uſurpanda. Satis eſt ſi annuat animus, mox in promptu erunt omnia. An neſcis Dei eſſe cœlum, tum hoc ſenſibile, tum illud intelligibile quod cœlum cœli dicere licet: terram item & quicquid ea continet, mundumque univerſum viſibilem atque inviſibilem ac incorporeum, ad cujus exemplum viſibilis eſt conditus? Et tamen ex toto humano genere ſelegit ſibi aliquot præcipuos, verè homines, quos ſummo honore dignatus eſt, vocans ad ſui cultum, perennem bonorum fontem, unde & cæteræ virtutes promanant; depromens ſimul ad hauſtum jucundiſſimum, potum, non ſecus ac nectar, ad parandam immortalitatem utilem. Miſerandi autem & infelices qui hoc virtutis potu non ſe obſectârunt, miſerrimi qui ne guſtum quidem honeſtatis unquam ceperunt, cum liceret ipſis de-

[f] πάνυ] Sic MSS. pro πάλιν, vide ſupra p. 852. Mox etiam pro ταυτα repone τὰτο. Sicut quoque MS. Coiſl. in margine.

[g] αὐτὸς] Omnino ex ſequentibus videtur reponendum ὁ κόσμος. Ibi vero etiam pro εἴ τι ἦ, ſcribe ἴστι δὲ.

[h] κυκλουμένους] Forſan κυλιομένους.

[i] οὐρανοῦ] Melius, ut videtur, ὁρατοῦ.

[k] ἀνενεχθεὶς] Ita MSS. pro ἀνενεχθὲν.

[l] πόνον] Nonnulli Codices πόθον. Omnino ſcribendum videtur ποτὸν, ut in præcedentibus.

liciari & hilariter degere in æquitate ac juſtitia. Verum iſti ſunt corde incircumciſo, ſicut ſcriptura loquitur, & contumaces propter morum duritiem, præfractè exilientes & jugum excuſſâ cervice recuſantes, quos lex his verbis admonet:

Deut. x. 16. *Circumcidimini cordis duritiem:* hoc eſt, ſuperflua mentis germina, qualia immoderati affectuum impetus ſeminaverunt & auxêrunt, vel prava animæ cultrix, inſipientia, plantavit, ſummo ſtudio excidite.

Ibid. *Et cavete*, inquit, *ne cervix veſtra dura ſit:* hoc eſt ne mens dura ſit & refractaria, neve data opera duretur ad ruditatem noxiam: ſed omiſſa intractabilitate nativa ut perniciosa, flectatur ad id quod decet, obſequendo naturæ legibus. Annon vides, circa ipſum Ens primarias maximaſque potentias, beneficam & ultricem? beneficam Deum nominant, quoniam hujus opera mundus conditus & ornatus eſt: alteram vero Dominum, penes quam eſt rerum uni-

Ib. ℣ 17. verſarum imperium. *Deus non hominum tantum, ſed & deorum eſt Deus, magnus, verè ens, & pollens potenſque.* Attamen hic tam immenſus virtute & potentiâ, miſeretur egenorum inopiæ, nec dedignatur eſſe judex in cauſa inquilini, pupilli, & viduæ: ſed poſthabitis regibus tyranniſque & magnatibus, humilem dictorum ſortem cura dignatur: inquilinos, quia relictis inſtitutis patriis vanitate mendacioque pleniſſimis, amore veritatis ad pietatem ſe tranſtulerunt, ſuppliceſque cultores facti ejus qui vere eſt, debito ſibi fruuntur privilegio, mercedem perfugii ad Deum conſecuti, auxilium ab ipſo: pupillos autem viduaſque; quoniam curatoribus utrique, hæ maritis, illi parentibus, orbati ſunt: quibus humana ope deſtitutis nullum præterea relinquitur auxilium. Ideo maxima ſpe, Deo, non deſtituuntur, ob propitiam ejus naturam quæ non averſatur hujus generis curam

Ib. ℣ 21. & patrocinium. *Sit*, inquit, *ſolus Deus tua gloriatio.* Non divitiis, non honoribus, non principatu, non corporis forma aut viribus, aut ſimilibus rebus, quibus homines veſani extolluntur, tibi placeas: cogitans primùm hæc ad bonorum naturam non pertinere, deinde mutari momento minimo, & priuſquam ſtabiliter efflorescunt, marceſcere. *Illi ſoli adhæreamus ſupplices:* ac ne devicti quidem ab hoſtibus æmulemur impietates eorum, in quibus tamen præ ſe

ἐπηρυφῆσαι δικαιοσύνῃ καὶ [m] ἰσότητι. Ἀλλ' εἰσὶν ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ, ἣ φησιν ὁ νόμος, καὶ διὰ σκληρότητα τρόπων ἀφλοιᾶσαι, σκιρτῶντες [n] αὐθαδῶς, καὶ [o] ἀπαχθοντίζοντες, ὃς ναθετεῖ φάσκων· Περιτέμνεσθε τὰς σκληροκαρδίας· τόδε ἐστί, τὰς πρεπτὰς φύσεις τῷ ἡγεμονικῷ, ἃς αἱ ἄμετροι τῶν παθῶν ἔπαυξάν τε καὶ ζωπύξησαν ὁρμαί, ἐν ὁ κακὸς ψυχῆς γεωργὸς ἐφύτευσεν, ἀφροσύνη, μὴ ἀπαθὴς ἀποκείρασθε. Καὶ ὁ τραχηλος, φησὶν, ὑμῶν μὴ σκληρὸς ἔστω· τυτέστι μὴ ἀκαμπὴς ὁ νοῦς καὶ αὐθαδίζεσθω, μηθ' ὑπὸ τῆς ἄγαν σκαιότητος ὀρθηδρέπτω τῷ βλαβερωτάτῳ ἁμαθίαν· ἀλλὰ τὸ φύσει δύσροπον καὶ δύσκολον μεθέμενον ὡς ἐχθρὸν, μεταβαλλέτω πρὸς τὸ [p] εἰκὸς, πειθαρχήσαν νόμοις φύσεως. Ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι πρὸ τοῦ Ὄν αἱ πρῶται καὶ μέγισται τῶν δυναμένων εἰσὶν, ἥ τε Εὐεργέτις καὶ κολαστήριος; ἣ προσαγορεύει ἡ μὲν Εὐεργέτις θεὸς, ἐπειδὴ κτίσαντι ταύτῳ ἔθηκε καὶ διεκόσμησε τὸ πᾶν· ἡ δ' ἑτέρα κύριος, καθ' ἣν ἀνῆπται τῶν ὅλων τὸ κράτος. Θεὸς οὐκ ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ θεῶν ἐστι θεὸς, μέγας τε ἐστιν, ὢν ὅλως, καὶ ἰσχυρὸς ἐν κράτει. Ἀλλ' ὅμως ὁ πατὴρ ἐν ἀρεταῖς καὶ δυνάμεσιν ἔλεον ἐν οἴκτον λαμβάνει τῶν [q] ἐν ἐνδείαις ὀρφανῶν· οὐκ ἀταξιῶν γλιαρὸς κριτὴς προσηλύτοις καὶ ὀρφανοῖς ἢ χήραις, ἀλλὰ βασιλέων καὶ τυράννων, καὶ τῶν ἐν μεγάλαις δυναστείαις ὑπερμάχων, τὸ ταπεινὸν τῶν λεχθέντων ἀξιοῖ [r] προνομίας· τῶν μὲν ἐπηλύτων, διὰ τόδε· καταλιπόντες ὅτοι τὰ πάτρια οἷς ἐπεφάνησαν, ψεύδους πλασμάτων γέμοντα καὶ τύφου, γενόμενοι ἀληθείας ἐραταὶ γνήσιοι, μετεχώρησαν πρὸς εὐσέβειαν· ἱκέται δὴ καὶ θεραπευταὶ ἔδ ὅλως ὄντες [s] ἀξίως ὄντες, τῆς προνομίας τῆς ἁρμοττούσης εἰκότως μεταλαμβάνουσι, καρπὸν ἐρασμίων τοῦ ἐπὶ τῷ θεῷ καταφυγῆς τοῦ ἀπ' αὐτοῦ βοήθειαν. Ὀρφανῶν δὴ καὶ χηρῶν, ἐπειδὴ κηδεμόνας ἀφῄρηνται, οἱ μὲν γονεῖς, αἱ δὲ ἄνδρας· καταφυγὴ δὲ ἀοίκητος τοῖς ὅλως ἐξ ἀνθρώπων ἐρήμοις ὑπολείπεται. Διὸ τῆς μεγίστης ἐλπίδος οὐκ ἀμοιροῦσι, τῷ θεῷ, διὰ τοῦ ἴλεω φύσιν αὐτοῦ, τοῦ προνοίαν καὶ ἐπιμέλειαν μὴ ὑποκρύπτεσθαι τῶν ὅλων ἐρήμων. Ἐγὼ δὴ, φησὶ, μόνος θεὸς, [t] αὔχημά σου καὶ μέγιστον κλέος· καὶ μήτ' ἐπὶ πλούτῳ, μήτ' ἐπὶ δόξῃ, μήθ' ἡγεμονίᾳ, p. 855. μήτε σώματος εὐμορφίᾳ, μήτε ῥώμῃ, ἢ τοῖς παραπλησίοις, ἐφ' οἷς εἰώθασιν οἱ κενοὶ φρενῶν ἐπαίρεσθαι, ζημιωθῇς· λογισάμενος ὅτι πρῶτον μὲν ἀμέτοχα ταῦτ' ἐστὶ [u] τ' ἀγαθοῦ φύσεως· ἔπειτα δὲ, ὅτι καὶ ἐξείαν ἔχει τοῦ μεταβολοῦ, μαραινόμενα τρόπον τινα πρὶν ἀνθῆσαι βεβαίως. Καὶ τὸ ἱκε-

[m] *ἰσότητι*] Sic MSS. pro *ἰσιότητι*. Vulgo enim apud Philonem conjunguntur voces *δικαιοσύνῃ* & *ἰσότης*. Vide p. 863.

[n] *αὐθαδῶς*] Ita MSS. pro *αὐθαδεῖς*.

[o] *ἀπαχθοντίζοντες*] Melius *ἀπαυχενίζοντες*· quod etiam confirmatur ex ſequentibus, *ὁ τραχηλος ὑμῶν μὴ σκληρὸς ἔστω*. Vide Suid. v. *ἀπαυχενίζω*.

[p] *εἰκὸς*] Anne *ἐπιεικές*? Ita Noſter lib. de Joſeph, p. 558. *πρὸς τὸ ἐπιεικὲς ἄγων καὶ ἡμερώτερον*.

[q] *ἐν*] Reſtitui ex Codice Vaticano.

[r] *προνομίας*] Scribe *πρώτοις*, ſicut etiam mox in ſequentibus *προνομίας—ἀμοιρούσης*, ibi rurſus repone *πρώτοις*. Sic infra p. 856. *πρώτοις καὶ κηδεμονίας ἀξιωθησόμενοι*. Item in hac paginâ, *πρώτοιαν καὶ ἐπιμέλειαν*.

[s] *ἀξίως*] Forſan redundat, vel ſcribendum *ἀληθῶς*.

[t] *αὔχημα*] Textus ſacer *καύχημα*.

[u] *τ' ἀγαθοῦ*] Melius *τοῦ Ἀγαθοῦ*.

σίας

σίας αὐτὸ παρεχώμεθα· καὶ μήτε [w] κεφλήσαντες ἐχθρῶν ζηλώσωμεν τὰς ἐκείνων ἐν οἷς δοκοῦσιν, ἀσεβείας, ἡμᾶς καὶ θυγατέρας πῦρ αὐτῶν [x] καταικίσαντες θεοῖς. Οὐχ ὅτι τὰ τέκνα πᾶσι πῦρ Βαρβάροις ἐμπιμπρᾶν δι' ἔθος ἐστίν· ἀ γὰρ ἅπτων ἐξηγέων) τὰς φύσεις, ὡς ἀ μέλις ἐχθρὰς ἀσυμβάτους ἐν πολέμῳ, ταῦτα τὰς φιλτάτας καὶ οἰκειοτάτας ἐν εἰρήνῃ δρᾶν ὑπομένειν· ἀλλ' ὅτι τὰς ψυχὰς τῷ ὄντι καταφλέγασι καὶ διαφθείρασιν ὧν ἐγέννησαν, ἐξ ἔτι παρεγένων ἀπαλαῖς ἔτι μὴ ἐγχαράττωσι τὴν ἀληθείας δόξας, περὶ τοῦ ἑνὸς καὶ πρὸς ἀλήθειαν ἐντρέπειν θεοῦ. Μὴ δὴ ἡττηθέντες ἀναπέσωμεν καὶ ὑπαχθῶμεν τῇ ἐκείνων ἀτυχίαις, ὡς δι' ἀσέβειαν νενικηκότων. Πολλοῖς γὰρ ἐπ' ἐνίοις συμβαίνουσιν αἱ παραυτίκα εὐπραγίαι, δέλεαρ φθορῶν καὶ ἀνιάτων ἕσαι κακῶν. Εἰκὸς ἦ καὶ ἀναξίως ὄντας καλεσθῆν, ἀ δι' ἑαυτὰς, ἀλλὰ ὑπὲρ τοῦ λυπεῖσθαι καὶ ἀνιᾶσθαι φθονερώτερον ἡμᾶς ἀφ' ὅσια δρῶντας· οἳ γυμνασθέντες ἐν πολιτείᾳ φιλοθέῳ, καὶ ἐνεγραφέντες νόμοις ἐπὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἀλείφουσι, καὶ ἐκ πρώτης ἡλικίας παιδεύόμενοι τὰ κάλλιστα ἀνδράσι, τὸ μὲ ἐλιγωρεῖμεν, τὸ δ' ὡς ἀληθῶς ὀλιγωρίας ἀξίων ποιεχόμεθα· παιδιὰν μὲ τὰ πρεπόντα, [y] πρεπόντ ἦ τὰ παιδιᾶς ἄξια ἡγούμενοι.

pietatem ferunt, in honorem Deorum exurentes filios ac filias. Non quòd is mos liberos exurendi ſit omnibus barbaris: nec enim tam fero ſunt ingenio, ut injuriam, quam in bello ab infenſiſſimis hoſtibus abſtinent, in pace chariſſimis pignoribus inferre ſuſtineant: ſed quia re vera concremant corrumpuntque animas ex ſe prognatorum, dum ab incunabilis in teneras etiam tum non inſculpunt veritatis dogmata, unde unum verum Deum diſcere valeant. Cavendum igitur ne vel devicti ſuccumbamus & prolabamur in ſuperſtitiones eorum, quaſi pietatis merito adepti ſint victoriam. Multis enim infauſtæ contingunt præſentes felicitates, gravium & vix ſanabilium calamitatum eſca factæ. Quinetiam fieri poteſt ut quamvis indigni potiantur victoria non ſuâ de cauſâ, ſed ut dolore & mœſtitiâ nos conficiant: qui educati in divinitus inſtituta republica, & innutriti legibus ad omnem virtutem incitantibus, atque à prima ætate doctrina imbuti quæ viros maximè deceat, hæc contemptim habemus, contemptu autem vere digna æſtimamus, ludos ut ſeria, ſeria ut ludos habentes.

Καὶ μήτοι τις ὄνομα καὶ σχῆμα προφητείας ὑποδὺς, ἐνθουσιᾷν καὶ καθέχεσθαι δοκῶν, ἄγῃ πρὸς τὸν τῶν νενομισμένων κατ' πόλεις θρησκείαν θεῶν, οὐκ [z] ἄξιον προσέχειν, ἀπατωμένους ἐνέμασι προφήτου· γόης γὰρ, ἀλλ' ὁ προφήτης ἐστὶν ὁ τοιοῦτος· ἐπεὶ ἦ ψευδολογίας λόγους καὶ χρησμοὺς ἐπλάσατο, κἂν ἀδελφὸς, ἢ υἱὸς, ἢ θυγάτηρ, ἢ γυνὴ ἢ οἰκεῖος, ἢ γνήσιος φίλος, ἤ τις ἕτερος εὖνους εἶναι δοκῶν εἰς τὰ [a] ὅμοια ἀνάγῃ· προαιρείσθων ἀνασμυήζειν πᾶσι πολλοῖς, καὶ ὅπου τὰ αὐτὰ ἱερὰ καὶ τὰς αὐτὰς σπονδὰς ἀφικνεῖσθαι· κολασέον ὡς δήμιον καὶ κοινὸν ἐχθρὸν ὄντα, ὀλίγα φροντίσαντας οἰκειότητος καὶ τὰς εὐδαιμονίσεις αὐτὸ διαγελάσιον πᾶσι πᾶσι τοῖς εὐσεβείας ἐρασταῖς, οἳ ἀνυπερθέτῳ τάχει τὸν κατ' ἀνδρὸς ἀνοσίου ἐπιδραμόντες) τιμωρίαις, κρίνοντες δικαίως τὸ κατ' αὐτὸ φονᾶν. Ἕως γὰρ ἡμῖν μία οἰκειότης καὶ φιλίας ἓν σύμβολον, ἡ πρὸς θεὸν θρέσκεια, καὶ τὸ πάντα λέγειν τε καὶ πράττειν ὑπὲρ εὐσεβείας. Αἱ ἦ ὁκ προγόνων ἀφ' αἵματος αὗται λεγόμεναι συγγένειαι, καὶ αἱ κατ' ἐπιγαμίας ἤ τινας ἄλλας ὁμοιοτρόπους αἰτίας οἰκειότητες, ἀπορριπτέσθωσαν, εἰ μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος ἐπείγουν), τῷ τῷ θεῷ τιμὴν, ἡ πάσης ἑνωτικῆς εὐνοίας ἄλυτος δεσμός ἐστιν· ἀντιλήψον) γὰρ οἱ [b] τοιοῦτοι ζημιωτέρας καὶ ἱερο-

Quod ſi quis ſumpto prophetæ habitu ac nomine, correptum ſe divino ſpiritu ſimulet, atque ita ad externorum deorum cultum invitet, cavendum eſt ne quis decipiatur à perſonato propheta: magus enim, non vates eſt: qui quoniam mendacia commentus eſt & falſa oracula, etiamſi frater aut filius, aut filia, aut uxor mater familias, aut amicus ſincerus, vel quivis alius ſpecie benevolentiæ ſeducere te ad impietatem ſtudeat, hortans cum gentilium vulgo ſentire, eademque ſacra & ritus frequentare, necandus eſt tanquam hoſtis publicus ſine reſpectu privatæ neceſſitudinis, ejuſque prava conſilia proferenda ad omnes pietatis amantes: qui abſque mora in ſceleſtum irruent, rati ſanctitatis officium talem hominem occidere. Debet enim nobis eſſe unica familiaritatis & amicitiæ teſſera, Deo placendi ſtudium, & dicendi faciendique pro pietate omnia. Cæterum cognationes ſive conſanguinitates deſcendentes à communibus majoribus, tum affinitates quæſitæ per connubia vel alias hujuſmodi cauſas, rejiciendæ ſunt, ſi non ad eundem finem tendunt, honorem Dei videlicet, qui omnis conjunctivæ benevolentiæ vinculum eſt inſolubile; nam talibus non deerit

Deut. xiii. 1.

Ib. ℣ 9.

p. 856.

p. 855.

[w] κεφλήσαντες] Forſan κεφλησάντων, ſcil. ἐχθρῶν, cui omnino ſenſus favet.

[x] καταικίσαντες] Vivos uſque ad necem comburentes, non ſolum per ignem tranſire facientes, ſicut nonnullis viſum. De quo Ritu, vide Deut. xviii. 10. 4 Reg. xvi. 3. Ezek. xxiii. 37. Jerem. vii. 31. Ubi ſic Hieronymus in locum, *In quo loco etiam filios ſuos in igne idolis conſecrarunt*, ſive etiam *Holocauſtum obtulerunt*. Huc etiam affer Plutarch. de Superſtitione. Porphyr. de Abſt. lib. 2. & dicta ſupra ad P. 375.

[y] πρεπόντως] Melius πρεπόντων, ut liquet ex contextu.

[z] ἄξιον] Forſan ἐξόν.

[a] ὅμοια] Forſan ἄνομα, vel ἀνόσια.

[b] τοιοῦτοι] Reſpicit præcedentia quædam, quæ videntur è Textu excidiſſe.

cognatio



130

cognatio ſanctior & honeſtior. Atteſtatur mihi lex ipſa, quæ naturæ placita & virtutem ſervantes, filios Dei nominat, dicens: *Filii eſtis* Deut. xiv. 1. *Domino Deo noſtro:* mirum ni, quia ſicut pater dignatur eos ſua cura & providentia: quæ cura tantum ab humana differt, quanto curator ipſe major eſt hominibus.

Præterea profanas initiationes orgiaque & inſuper hujuſmodi faſcinationes & incantamenta lex ſacra omnino ſubmovet è ſua republica: nolens tali ſua diſciplina educatos initiari, & figmentis fabuloſis incumbentes veritatem inſuper habere, noctiſque & tenebrarum opera ſectari, Ib. xxiii. 17. omiſſis quæcunque die & luce ſunt digna. *Nemo igitur ex Moſis diſcipulis initiet initieturve:* quando vel docere vel diſcere hæc juxta eſt nefarium. Cur enim, ô myſtæ, ſi hæc pulchra ſunt & utilia, clauſi profundis tenebris, tribus tantum quatuorve prodeſtis hominibus, cum liceat coram omnibus in medio foro utilitates iſtas proponere, ut omnes ad meliorem felicioremque vitam ſe liberè conferre poſſint; nam à virtute disjuncta eſt invidia. Celent ſe ſuaque præ pudore qui tractant illicita, ſeceſſuſque terræ obſcuros & abditos altamque caliginem petentes, occultentur, immanem ipſorum impietatem tegentes, ne quis videat; qui autem proſunt publice omnibus, in clara luce verſentur in foro medio, libere ſe in cœtus hominum ingerant, in illuſtri vitam ſuam proponant, & per præcipuos ſenſus juvent turbas mortalium: videntes ea quorum aſpectus & delectabit maxime & percellet, dulceſque ſermonum epulas auribus haurientes, qui mentes non prorſus indoctorum exhilarare ſolent. An non vides naturam quoque haud occultare ſua pulcherrima laudatiſſimaque opera, ſed in conſpicuo poſuiſſe cœlum cum ſideribus omnibus, tum ad viſum oblectandum, tum ad philoſophiæ deſiderium ingerendum? maria quoque, fontes, fluvios, aeriſque & ventorum ad annuas vices temperiem, ſtirpium animantium frugumque innumeras ſpecies prompſiſſe in uſumfructum hominum? Annon igitur oportebat nos quoque illam imitatos omnia neceſſario qui-

πρεπεστέρας ζυγενείας. Βεβαιῶται δέ μοι τὴν ὑποθεσιν ὁ νόμος λέγων, ὅτι οἱ τὸ ἀρεστὸν τῇ φύσει δρῶντες καὶ τὸ καλὸν, υἱοί εἰσι τοῦ θεοῦ. Φησὶ γάρ, Υἱοί ἐστε κυρίῳ τῷ θεῷ [c] ἡμῶν· δηλονότι προνοίας καὶ κηδεμονίας ἀξιωθησόμενοι τοῦ ὡς ἂν πατρός· ἡ δ' ἐπιμέλεια πολὺ [d] ἰδίοις τοῖς ἀπ' ἀνθρώπων, ὅσονπερ εἶμαι καὶ ὁ ἐπιβλεπόμενος διαφέρει.

Πρὸς τούτοις ἔτι τὰ περὶ τελετὰς καὶ μυστήρια, καὶ πρὸς τῷ τοιούτῳ τερθρείαν καὶ βωμολοχίαν, ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀναιρεῖ νομοθεσίας· ἐκ ἀξιῶν τοὺς ἐν τοιαύτῃ πολιτείᾳ τραφέντας [e] ἐργάζεσθαι, καὶ [f] μυστικῶν πραγμάτων ἐκκρεμαμένους ὀλιγωρεῖν ἀληθείας, καὶ τὰ νύκτα καὶ σκότου κεκληρωμένα μεταδιώκειν, παρέντας τὰ φωτὸς καὶ ἡμέρας ἄξια. Μηδεὶς οὖν μήτε [g] τελείσθω τῶν Μωσέως φοιτητῶν καὶ γνωρίμων, μήτε τελείτω· ἑκάτερον γὰρ τό, τε μανθάνειν καὶ τὸ διδάσκειν τελεταῖς, ὡς μικρὸν ἀνοσιούργημα. Τί γάρ, εἰ καλὰ ταῦτ' ἐστὶν, ὦ μῦσται, καὶ [h] συμφέροντα, συγκλεισάμενοι ἑαυτοὺς ἐν σκότῳ βαθεῖ, τρεῖς ἢ τέτταρας μόνους ὠφελεῖτε; πρὸν ἅπαντας ἀνθρώπους, ἐν ἀγορᾷ μέσῃ τὰ τῆς ὠφελείας προθέντας· ἵνα πᾶσιν ἀδεῶς ἐξῇ βελτίονος καὶ εὐτυχεστέρου κοινωνῆσαι βίου· [i] φθόνος γὰρ ἀρετῆς διώκεσαι. Οἱ μὲν γὰρ τὰ βλαβερὰ περίττοντες αἰσχυνέσθωσαν, καὶ καταδύσεις ἐπιζητοῦντες ἐν γῆς μυχοὺς καὶ βαθὺ σκότος, ἐπικρυπτέσθωσαν, τοσοῦτῳ πολλοῦ ἀνομίαν αὐτῶν ἐπισκιάζοντες, ὡς μηδεὶς ἴδοι· τοῖς δὲ τὰ κοινωφελῆ δρῶσιν ἔστω παῤῥησία, καὶ μεθ' ἡμέρας διὰ μέσης ἴτωσαν ἀγορᾶς, ἐνδυόμενοι ξόμφοις πολυανθρώποις ὁμίλοις, ἡλίῳ καθαρῷ τὸν ἴδιον βίον ἀναυγάζοντες, καὶ διὰ τῶν κυριωτάτων αἰσθήσεων τοὺς ζυλλόγους ἐνήσοντες· [k] ὁρῶντας μὲν ὧν ἥδιστον ὁμοῦ καὶ καταπληκτικώτατον ὄψις, ἀκούοντας δὲ καὶ ἐσιωμένους λόγων πστίμων, εἰ δὲ τὰς διανοίας τῶν μὴ σφόδρα ἀμυήτων εἰώθασιν εὐφραίνειν. Ἆρ' οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ ἡ φύσις τῶν ἑαυτῆς ἀειδίμων καὶ παγκάλων ἔργων οὐδὲν ἀπέκρυψεν, ἀλλ' ἀσφαλῶς μὲν καὶ τὸν σύμπαντα οὐρανὸν, εἴς τε τὴν δι' ὄψεως τέρψιν καὶ πρὸς φιλοσοφίας ἵμερον, ἀπέφηνεν· [l] πελάγη τε καὶ πηγὰς καὶ ποταμοὺς, ἔτι δὲ ἀέρος εὐκρασίαν ἀνέμων τε εἰς τὰς ἐτησίους ὥρας, φυτῶν τε καὶ ζώων, ἔτι δὲ καρπῶν [m] ἀμυθήτων ἰδέας, εἰς χρῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν ἀνθρώπων; Εἶτ' οὐκ ἔχρην καὶ [n] ἡμᾶς ἑπομένους τοῖς ἐκείνης βουλήμασι, πάνθ' ὅσα ἀναγκαῖα προτι- p. 857.

[c] ἡμῶν] Forſan ὑμῶν. Sic enim ſcribitur in Textu ſacro.

[d] ἰδίοις τοῖς] Forſan ſcribendum ἰδίας τοῦ ſcil. ἐπιμελείας. Mox etiam pro ἐπιβλεπόμενος, repone ἐπιμελούμενος.

[e] ἐργάζεσθαι] Omnino ἐργαίζεσθαι. Quod etiam viſum Doctiſſ. Coteler. Monum. Eccleſ. Græc. Tom. 2.

[f] μυστικῶν πραγμάτων] Quidni vero, μυθικῶν πλασμάτων. Sic paſſim ſcribit Philo. ſupra p. 818. οἱ μυθικῶν ἀλογήσοι πλασμάτων. Lib. de Human. p. 705. ἀπὸ μυθικῶν πλασμάτων πρὸς τὸ τῆς ἀληθείας ἀναγαγεῖν. Vide etiam p. 716. & 854.

[g] τελείσθω] Sequitur Noſter verſionem Græcam Deut. xxiii. 17. οὐκ ἔσται τελεστὴς ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται τελεσκόμενος ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ. Quæ quidem interpretum Græcorum additamentum videntur, in Textu enim Hebræo deſiderantur. Vide tamen Theodoret quæſt. xxviii. in Deuter.

[h] Συμφέροντα] Si ferrent Codices reponerem ἱεροφαντοῦντες. Solenne enim tum Philoni, tum ſcriptoribus exteris μύστας & ἱεροφάντας conjungere, quorum hi magiſtrorum & antiſtitum, illi diſcipulorum & candidatorum gerebant perſonam, ἴκανοι. Vide etiam conſimilia lib. de Cain p. 259. & de Gigant. p. 291. necnon Iſmael. Bulliald. ad Theon Smyrn. Math. p. 222. Sic etiam optimè cum præcedentibus convenit μηδεὶς μήτε τελείσθω—μήτε τελείτω. Quinetiam ἱεροφαντοῦντας præcipuè alloquitur Noſter in ſequentibus. Sic vero lib. de Cherub. p. 116. ὅτι οὐ μόνον μύστης, ἀλλὰ καὶ ἱεροφάντης.

[i] φθόνος] Reſpicit Platonem in Phædro p. 247.

[k] ὁρῶντας, &c.] Melius ὁρῶντας—ἀκούοντας—ἐσιωμένους.

[l] πελάγη τε] Sic MSS pro δέ.

[m] ἀμυθήτων] Melius ἀμυθέτων. Sicut infra p. 859. φυτῶν καὶ ζώων ἀμυθέτων διαφορὰς. Vide etiam ſupra p. 635.

[n] ἡμᾶς] Ita MSS. Editi ὑμᾶς.

θέναι

θέναι πῖς ἀξίοις ° ἐπ' ὠφελείᾳ; Νωῦ ϗ Ζυμ-
ζαίνῃ πολλάκις τ̃ μ̃ ἀγαθῶν ἀνδρῶν μηδένα
μυείᾳζ, λῃσὰς δ' ἐςὶν ὅτε ϗ καλαπονλιςὰς, κὴ
γυναικῶν θιάσυς βδελυκλῶν ϗ ἀχολάϊων, ἐπὰν
λέγύεμεν ᾠδάχωσι πῖς τελῶσι ϗ ἱεροφανλῶσιν.
Ὑπερόεχοι δὴ πάνλες ἔτοι φυγαδεύέθωσαν πό-
λεως ϗ καλαςάσεως, ἐν ᾗ τὸ καλὸν καὶ ἡ ἀλή-
θεια δι' αὐτὰ τιμᾶται.

Ταῦτα μ̃ ὅπῃ πσῦτον· κοινωνίας ϗ φιλαν-
θρωπίας εἰσηγητὴς ὢν ἐν πῖς μάλιςα ὁ νόμ⊖, ἑκατέρας λέςῆς τ̃ ἀξίωσιν ϗ τ̃ Ζεμνό-
τηλα διετήρησεν, ἀδενὶ τ̃ ἀνιάτως ἐχόνλων ὅπι-
τρέψας καλαφυγεῖν ἐπ' αὐτὰς, ἀλλὰ πεῤῥαλάτω
ἀποσκορακίσας. Ἐπιςάμν⊖ γὰρ ἐν τ̃ ἐκκλη-
σίαις ὀλίγυς τ̃ μοχθηρῶν ἐπεισρέονλας, ϗ
ἵνα τὸ ζυνειλεγμένον πλῆθ⊖ λανθάνονλας, ἵνα
μὴ τ̃το γένῃ, πρεανείργ̃ πάνλας τὰς ἀναξίυς
ἱερᾶ ζυλλόγυ, τ̃ῳ δεχ̃ῳ ποιέμν⊖ ἀπὸ τ̃
νοσόνλων τ̃ῳ ρ ἀληθῆ νόσον ἀνδρογυνῶν· εἰ τὸ
φύσεως νόμισμα ᾠδακόπλονλες, εἰς ἀχολάϊων
γυναικῶν πάθ⊖ ϗ μορφὰς εἰσβιάζον). Θλα-
διὰς q γὰρ ϗ ἀποκεκομμένυς τὰ γενν̃ικὰ ἐλαύνῃ,
πό, τε τ̃ ὥρας ταμιεύονλας ἄνθ⊖, ἵνα μὴ ῥα-
δίως μαραίνειτο, ϗ τ̃ ἄῤῥενα τύπον μεταχαράτ-
τονλας εἰς θηλύμορφον ἰδέαν. Ἐλαύνῃ δ' ἃ μένον
πόρνας, ἀλλὰ ϗ τὰς ἐκ τ̃ πόρνης, ὑπιφερομένυς
μηλρῷον αἶχ⊖, διὰ τὸ τ̃ῳ πρώτῳ πορρὰν ϗ
γένεσιν αὐτ̃ῖς κεκιβδηλεῦλζ. Τόπ⊖ γὰρ ἔς⊖,
εἰ καί τις ἄλλ⊖ ὑπιδέχε) ἀλληγορίαν, φιλο-
σόφ̃ θεωρίας ὢν ἀνάπλεως. Τ̃ν γὰρ ἀσεβ̃ν ϗ
ἀνοσίων ὀχ ἓς τρόπ⊖, ἀλλὰ πολλοὶ ϗ διαφέροντες. Οἱ μ̃ γὰρ τὰς ἀσωμάτυς ἰδέας, ὄνομα
κενὸν ἀμέτοχον ἀληθ̃ς παράγμαλ⊖ εἶναί φασι,
τ̃ῳ ἀναϊκαιοτάτῳ ὐσίαν ἐκ τ̃ ὄνλων ἀναιρ̃νλες,
ἥτις ἐςὶν δεχέτυπον ᾠδάδεισμα πάνλων, ὅσα ποι-
ότητες ὐσίας, καθ' ἣν ἕκασον εἰδοποιεῖται ϗ διαμεμέρισται. Τ̃τυς αἱ ἱεραὶ τ̃ νόμῳ σ̃ῆλαι μηνύ-
σσι θλαδίας· τὸ γὰρ τεθλασμένον ἀφῄρη) τ̃ῳ
ποιότητι ϗ τὸ εἶδ⊖, ὃ ὐδὲν ἕτερόν ἐςιν, ἢ κυ-
ρίως εἰπεῖν ἄμορφ⊖ ὕλη. Οὕτως ἡ ἀναιρ̃σα
δόξα ἰδέας, πάνζα ζυζχεῖ, ϗ πρὸς τ̃ῳ ἀνωτέρων
τ̃ στοιχείων ᾳ ὐσίας τ̃ῳ ἀμορφίαν, ἀπὸ ζκιω̃ν
ἄγ̨· ἅ τί γένοιτ' ἂν ἀπόπώτερον; Ἐξ ἐκείνης γὰρ
πάντ' ἐγέννησεν ὁ θεὸς, ὀκ ἐφαπλόμν⊖ αὐτός·
ὃ γὰρ ἦν θέμις ἀπείρ̨ ϗ πεφυρμένης ὕλης ψαύειν
τ̃ ι ἁγνεύα καὶ μακάρεον· ἀλλὰ τ̃ ἀσωμάτοις
δυνάμεσιν, ὧν ν ἔτυμον ὄνομα αἱ ἰδέαι, καλε-
χρήσαλο πρὸς τὸ γένν⊖ ἕκασον τ̃ῳ ἁρμόλλσαν
λαβεῖν μορφ̃ῳ. Ἡ ϗ πολλ̃ῳ ἀταξίαν εἰση-

busvis dignis utenda proponere? Nunc autem
sæpe fit ut nemo bonus initietur, sed latrones
piratæque ac mulierum probrosarum & impudi-
carum sodalitia, modo pecunia numeretur ini-
tiatoribus. Procul vero semoveantur omnes isti
extra fines civitatis & reipublicæ, in qua virtus
& veritas suâ de causâ coluntur.

De his hactenus; cæterum quia societatem
humanitatemque maxime docet lex nostra, utri-
usque virtutis honorem & dignitatem conserva-
vit, neminem deplorate malum ad eas admit-
tens, sed quam longissime in rem malam able-
gans. Cum igitur sciret concionibus admisceri
multos improbos, ex turba frequenti facilè lati-
tantes, ne hoc fieret in posterum, omnes indig-
nos à sacro cœtu longè abigit, exorsus à semi-
viris obscœno morbo laborantibus, qui naturæ
monetam adulterantes, in impudicarum mulie-
rum affectum & formam præfractè degenerant.
Spadones enim & castratos arcet, quòd ut flo-
rem ætatis servarent diutius ne marcesceret, è
masculino sexu transcribi se passi sint in fœmi-
neam speciem. Pariter repellit non tantum
scorta, sed & natos è scortis, contactos materno
dedecore, propter natales adulterinos. Qui lo-
cus, si quis alius, allegoriam recipit, cum sit
plenus contemplatione philosophica. Impiorum
enim & scelestorum non unum genus est, sed
multa & varia. Quidam enim incorporeas ideas
nomen inane esse aiunt rei veræ nullius, tollunt-
que è rebus essentiam summe necessariam, quæ
est archetypum exemplar secundum quod res
quæcunque specificantur & terminantur. Hos
sacræ legis tabulæ spadones nominant. Quod
enim contusum est, privatur qualitate atque
specie, fitque nil aliud quàm (ut proprie lo-
quar) informis materia. Eodem modo opinio
quæ tollit ideas, confundit omnia, & insuper
istam informitatem quæ ante digesta in ordi-
nem elementa fuerat, confusionemque reducit,
quo quid cogitari potest absurdius? Ex ista
enim *confusione* creavit Deus omnia, licet eam
non attigerit: nec enim fas erat eam jam rudem
indigestamque contrectari ab illo felice ac be-
ato: sed incorporeis potentiis, quarum verum
nomen est ideæ, usus fuit ad apte formanda
singula genera. At ista opinio multam rerum

p. 857.

p. 858.

° ἐπ' ὠφελείᾳ] Melius ἐπωφελείας.

p θλαδ̃ς] Repone θέλειαν. Sic Noster lib. de Leg. Spec. p. 782. οἱ τότε θέλειαν τοτ̃ν ἰθιζόμνυ. Idem lib. de Vit. Contempl. p. 898. θέλειαν τοτ̃ν ταῖς ψυχαῖς ἀπεργαζόμνος ϗ ἀνδρογύνυς καλασκευάζων.

q γὰρ] Restitui ex MSS.

r διαμεμέρισται] Melius, ut videtur, πεφρατ̃ται. Sic lib. i. de Monarch. p. 817. ἑκάρω τ̃ ὄνλων ἰδιοτοιαῖς—τὰ ἄπερα—πεφρατ̃ται. Similiter emendandum censemus Nostrum lib. de Decem Orac. p. 747. ἡ ἀπειρία τ̃ ἀριθμ̃ ταύτῃ μεμερίσται. Ibi scribe πεφρατ̃ται.

s ὐσίας] MS. Coisl. ὐσίαν, idque forsan rectius. Mox vero ἀπὸ ζκιω̃ν ἄγ̨ omnino mendosè scribitur. Forsan haud ingenti literarum & soni discrepantia, ϗ ζύζχυσιν εἰσηγ̃ται. Sicut infra p. 858. ἡ ϗ πολλ̃ῳ ἀταξίαν εἰσηγ̃ται ϗ σύζχυσιν. Atque adeo sic verto.

t ἴδμενα] Melius ὐδαίμονα. Vide lib. de Nobil. p. 964.

v ἔτυμο,] Ita MSS. pro ἕτοιμον.

confuſionem inducit: ſublatis enim ideis unde qualitates ſunt, qualitates ipſas tollit pariter. Alii vero quaſi contenderent hos in impietatis ſtadio poſt ſe relinquere, reliquos immane quantum ſuperant, una cum Ideis Dei etiam inſuper exiſtentiam diſſimulantes, quaſi non vere exiſteret, ſed fingeretur ſolum ob hominum utilitatem. Alii vero metu illius qui ubique adeſſe & cuncta intueri videtur, ſteriles ſapientiæ, & atheiſmo pariter, impietatum maximæ, ſervientes, ſunt tertii generis homines: qui viam ingreſſi contrariam, comminiſcuntur deorum multitudinem, marum & fœminarum, ſeniorum & juniorum, replendo mundum multiplicis numinis argumentis, ut de uno vero Deo perſuaſionem eximant mentibus hominum. Hi ſunt quos lex figurate dicit *natos è meretricibus*. Quemadmodum enim hi quorum matres ſcorta, verum ſuum patrem neſciunt, nec poſſunt quemquam certum ſibi aſcribere, ſed multos & fere omnes qui *cum matribus* habuerunt ſtupri conſuetudinem: eodem modo agitur cum iis qui unum verum Deum ignorant. Multos enim & falſos fingentes cæcutiunt circa rem maxime neceſſariam, unius Dei cognitionem, quam vel ſolam vel maximè ab ipſis incunabilis tenere debuerant. Quæ enim diſciplina eſt honeſtior, quam veri Dei cognitio? Quartos autem quintoſque repellit, quamvis ad eundem finem tendentes, non tamen eodem cum cæteris conſilio. Utrique enim magnæ peſti obnoxii, hoc eſt, amori ſui, quaſi communem hæreditatem diviſerunt totam animam, conflatam ex partibus bruta rationalique. Nam alteri rationalem, hoc eſt, mentem, ſortiti ſunt: alteri vero brutam, diſſectam in ſenſus aliquot. Qui à mente ſtant, principatum & regnum in res humanas ei tribuunt, aiuntque idoneam retinendæ præteritorum memoriæ, tractandis præſentibus, & futuris per conjecturam aſſequendis. Hæc enim tellurem profundam camporum montiumque ſeminavit & plantavit, invenitque agriculturam, artem ad vitam utiliſſimam. Hæc navem proſpere currentem exſtruxit & diverſis terris commercia navigationis aperuit ratione vix enarrabili. Hæc literas, muſicam & encyclopædiam totam invenit ſimul abſolvitque. Hæc philoſophiam rerum optimam excogitavit, variiſque ejus partibus profuit vitæ humanæ: logicâ, ad interpretatio-

γῆται καὶ σύλληψιν· ἀναιρῶσα γὰρ ταῦτα δι' ὧν αἱ ποιότητες, ζωναναιρεῖ ποιότητας. Ετεροι δ' ὡς ἐν ἄθλοις κακίας, τὰ ἐπ' ἀσεβείᾳ νικητήρια ἀποδύσεις ἀρετῆς, προσυπερβάλλουσιν· ἅμα τὰς ἰδέας καὶ πρὸς ὑπαρξιν θεοῦ [x] ἀπικαλυπτόμενοι, ὡς οὐκ ὄντος, λεγομένῳ δ' εἶναι χάριν τοῦ συμφέροντος ἀνθρώποις. Οἱ [y] δὴ δι' ὀλιγάδειαν καὶ δοκοῦντος πάντη παρεῖναι καὶ πάντα καθορᾶν, ἄγονοι μὲν σοφίας, ἀπηνδρόνησεν δὲ τῷ μεγίστῳ κακιῶν ἀθεότητα, τρέτοι δέ εἰσιν, οἳ τῷ ἐναντίον ἔτεμον· εἰσηγησάμενοι πλῆθος ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν, πρεσβυτέρων τε αὖ καὶ νεωτέρων, πολυαρχίας λέγων τὸν κόσμον ἀναπλήσαντες· ἵνα τῷ τοῦ ἑνὸς καὶ ὄντως ὑπόληψιν ἐκ τῶν ἀνθρώπων διανοίας ἐκλείμωσιν. Οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ συμβολικῶς ἐκ πίστης ὑπὸ τοῦ νόμου προσαγορευόμενοι· καθὰ γὰρ ὧν μητέρες πόρναι, τὸν μὲ ἀληθῆ πατέρα οὐκ ἴσασιν, ἔτ' ἀπηγορεύσαις δυάνη), πολλοὺς ἢ καὶ χιδὸν ἅπαντας τοὺς ἐραστὰς καὶ ὠμιληκότας, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ ἀγνοοῦντες τὸν ἕνα καὶ ἀληθινὸν θεόν. Πολλοὺς γὰρ καὶ ψευδωνύμους ἀναπλάττουσιν, ἀφὶ τὸ [z] ἀναγκαῖον τὸν ὄντων τυφλώττουσιν, ὅπερ ἦ τέλος μόνον, ἢ πρώτιστον ἐξ αὐτῶν ἀπαργάνων εἰκὸς ἦν ἀναδιδάσκειν. Τί γὰρ μάθημα κάλλιον ἐπιστήμης τοῦ ὄντως ὄντος θεοῦ; Τεταρτοις ἢ καὶ πέμπτοις ἐλαύνει, πρὸς μὲ τὸ αὐτὸ τέλος ἐπειγομένους, ἀ μὲν ἀπὸ τῶν αὐτῶν βουλευμάτων. Ἀμφότεροι γὰρ ζηλοῦται μεγάλης κακοῦ, φιλαυτίας, ὄντες, ὥσπερ τινα κοινὴν οὐσίαν διανέμαντο τὴν ὅλην ψυχὴν, ἐκ [a] λογισμοῦ καὶ ἀλόγου μέρους ζωωσῶσαν. Καὶ οἱ μὲ τὸ λογικὸν, ὃ δὴ νοῦς ἐστι, διακληρώσαντο, οἱ δὲ τὸ ἄλογον, ὅπερ εἰς τὰς αἰσθήσεις τέμνεται. Οἱ μὲν δὴ τοῦ νοῦ προσάται, τὴν ἡγεμονίαν καὶ βασιλείαν τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων [b] ἀνάγουσιν αὐτῷ, καί φασιν ἱκανὸν εἶναι καὶ τὰ παρελληλυθότα μνήμῃ διασώζειν, καὶ τὰ παρόντων ἐρρωμένως ἀντιλαμβάνεσθαι, καὶ τὰ μέλλοντα εἰκότι στοχασμῷ [c] ἀνοσιάζει. Οὕτω γάρ ἐστιν ὁ γὴν τὴν βαθύγειον τῶν ὀρεινῆς καὶ πεδιάδα καταπείρας καὶ φυτεύσας, καὶ τὴν βιωφελεστάτην γεωργίαν εὑρών. Οὕτω ὁ τὸ [d] ἀρχὴν κατασκευάσας, καὶ τὴν χέρσα φύσιν πάντος λόγου ἀπινοίαις χρείτοσι πλωτὴν ἐργασάμενον. Οὕτω γεώμαλα καὶ μουσικὴν καὶ τὴν ἐγκύκλιον παιδείαν ἐπενόησε, καὶ πρὸς τὸ τέλος ἤγαγεν. Οὕτω καὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν, φιλοσοφίαν, ἐγέννησε, ⟨ διὰ τῶν p. 859. μερῶν αὐτῆς ὠφέλησε τὸν ἀνθρώπινον βίον· διὰ μὲ τὸ λογικὸ, πρὸς ἀνεξαπάτητον ἑρμηνείαν· διὰ

[x] ἀπικαλυπτόμενοι] MSS. Vat. & Aug. ἀπκαλυπτόμενοι· idque, ut opinor, rectius. Vox enim iſta paſſim à Philone ſic uſurpata. Vide p. 537, 648, 759, 1013.

[y] ὃ δ'] Reſtitui ex MSS. Coiſl. & Aug. Mox vero ſic ſcribe & diſtingue, τρέτοι δέ εἰσιν· οἱ, &c. cui ſenſus loci abunde favet. Vide etiam infra p. 860.

[z] ἀναγκαῖον] Melius, ut videtur, ἀναγκαιότατον. Mox vero dele τέλος, cum deſit in MSS. & omnino redundet.

[a] λογισμοῦ] MSS. λογικοῦ, rectè. Sequitur enim τὸ λογικὸν.

[b] ἀνάγουσιν] Forſan ἀνάπλουσιν.

[c] ἀνοσιάζει] Nonnulli Codices ἀφοσιάζει. Quidni vero ἀφοσιάσας?

[d] ἀρχὴν καλασκευάσας] Omnino male: neque enim poterat doctrinæ cœleſtis cultor Philo cœli ſtructuram menti humanæ tribuere. Forſan ἀερίαν καλασκοπήσας, *Ex cæli contemplatione navem dirigens.* Sicut Noſter alibi lib. de Conſtit. Princ. p. 723. τὰς διὰ θαλάττης ἀτρεμοῦς ἐπιφάρεσθαι ὁμοῦ τὴν ἀερίαν θέαν. In MSS. ſcribitur ναῦν ἀερίαν. Unde alterius & forſan verioris lectionis ſe produnt veſtigia. Quidni enim à Philone ſcriptum, ναῦν ἀεροδρόμον καλασκευάσας.

δὲ

ἢ τῦ ἠθικῦ, πρὸς τὴν τ τρόπων ἐπανόρθωσιν· ἀφὸ ἢ τῦ φυσικῦ, πρὸς οὐρανῶν θεωρῦ τε καὶ κόσμου. Καὶ ἄλλα μθρτοι πολλὰ λέγουσιν ἐγκώμια τῦ ζυμφορήσαντός τε καὶ ἀγείροντας, ἔχοντες τὴν ἀναφορὰν οὗτι τὰ λεχθέντα [e] ἤδη, ἀλλ' ὧν ὁ καιρὸς ἐνοχλεῖν.

Οἱ ἢ τ αἰσθήσεων προστάται, τ ἔπαινον αὐτῶν εὖ μάλα [f] ἐυποιοῦσι, ἀριθμοῦντες τῷ λόγῳ τὰς ἀπ' αὐτῶν ἐγγινομθνας χρείας· καί φασιν ὅτι δύο μὲ αἴτια τῦ ζῆν ἐστιν, ὄσφρησις καὶ γεῦσις, δύο ἢ τῦ καλῶς ζῆν, ὅρασις καὶ ἀκοή. Διὰ μὲ ἂν γεύσεως, αἱ τ σιτίων τροφαὶ διαπέμπονται. Ἀφ' ἧς τ μυκτήρων ὁ ἀὴρ, ὃ πᾶν ζῶον ἐκπνέῃ. Τροφὴ δ' ἐστὶ καὶ ὅτῳ ἡ ζωοχὴς, ὃς οὐκ ἐγρηγορότας μόνον, ἀλλὰ καὶ κοιμωμθνους διατρέφει τε καὶ διασώζει. Σαφὴς ἢ πίστις· εἰ γὰ κἂν βραχύταλον ὁ τ ἀναπνοῆς διαυλῷ ἐπισχεθείη, καὶ τὴν τῦ πνεύματος ἔξωθεν ἐποχετευομένην πνεύμαλῳ ἀπεκοπήν, θάναλῳ ἀπαραίτητῳ· ἐξ ἀνάγκης ἐπακολυθήσει. Τῶν γε μὴν φιλοσόφων αἰσθήσεων, δι' ὧν πεφύκε ἢ τὸ εὖ ζῆν, ὅρασις μὲ φῶς τὸ κάλλιστον ἐν τ ὑσίαις ὁρᾷ, καὶ ἀφ' ἁφὴς τἄλλα πάντα· ἥλιον, σελήνην, ἀστέρας, οὐρανὸν, γῆν, θάλατταν, φυτῶν καὶ ζώων ἀμυθήτους διαφορὰς, καὶ ζωόλως πάντα σώματα, καὶ σχήματα [g] καὶ χρώματα, καὶ μεγέθη, ὧν ἡ θέα πρᾶτ' ἐν φρόνησιν ἐξεργάσατο, καὶ πολὺ ἵμερον ἐπιστήμης ἐγκύησε. Παρέχε ἢ καὶ ἄνθ' τούτων ὠφελείας ὅρασις ἡμῖν τὰς μεγίστας, εἴς τε τὴν οἰκείων καὶ ἀλλοτρίων καὶ φίλων διάκρισιν, καὶ βλαβερῶν μὲ φυγὴν, αἵρεσιν ἢ τῶν ἐπωφελῶν. Γέγονε μὲ ἂν καὶ τ ἄλλων ἕκαστον τῦ σώματος μερῶν πρὸς ἁρμοττούσας χρείας καὶ ζφόδρα ἀναγκαίας· ὡς βάσεις μὲ πρὸς πέδαλον, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα διὰ χειλῶν ἐνεργεῖται· χεῖρες ἢ πρὸς τὸ πράξαί τι καὶ δῦναι καὶ λαβεῖν· ὀφθαλμοὶ ἢ, ὥσπερεί τι κοινὸν ἀγαθὸν, τὴν τῦ δυνάσθαι καλορθῦν αἰτίαν καὶ τούτοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι παρέχουσιν. Ὅτι ἢ τοῦθ' ὕτως ἔχει, ἀψυδέσταλοι οἱ πεπηρωμθνοι μάρτυρες· οἱ μήτε χερσὶ, μήτε ποσὶ δυνάμενοι ἢ τὸ βέλτιον, τὴν προσρησιν ἐπαληθεύειν, ἣν οὐκ ἐπ' ὀνείδει μᾶλλον ἢ οἰκτῳ θέσθ φασὶ τοὺς προτέρους, ἀδυνάτους [h] ὀνομάσαντες [i] θαυμασιώταλα· ἡ ἀκοὴ ἢ χρῆμα δι' ἧς μέλη καὶ ῥυθμοὶ καὶ πανθ' ὅσα κ τὴν μουσικὴν ἐπικρίνει. Ὡδὴ γὰρ κ λόγ, ὑγιεινὰ καὶ ζωτήρια φάρμακα· ἡ μὲ τὰ πάθη καθαίρουσα, καὶ τὸ ἄῤῥυθμον ἐν ἡμῖν ῥυθμοῖς, τὸ ἢ ἐκμελὲς μέλεσι, τὸ δ' ἄμετρον μέτροις [k] ἐπισομίζουσα. Ποικίλον δ' ἐστὶ κ πανοδαπὸν ἕκαστον, ὡς μουσικοὶ κ ποιηταὶ [l] μαρτυροῦσιν, οἷς

nem erroris expertem: ethicâ, ad morum emendationem: physica autem, ad cœli mundique cognitionem. Alias præterea permultas laudes mentis acervatim congerunt, quæ possunt referri ad jam dicta, nunc prætereundas brevitatis studio.

Alteri vero qui patrocinantur sensibus, haud minus eorum laudes extollunt, enumerando usus eorum necessarios; aiuntque duos ex his vivendi causam esse, gustum & olfactum, duos bene vivendi, visum auditumque. Quoniam per gustum alimenta trajiciuntur, per nares aer, quo totum sustentatur animal. Nam & is alimentum est continuum, non vigilantes solum, sed & dormientes conservans atque nutriens. Istud indicio sit: si tempore brevi cohibeatur respirationis currens & recurrens ductus, præciso spiritu qui solet externe influere, necessario sequitur animalis interitus. Quin & unus è philosophicis sensibus per quos homini contingit bene vivere, visus, lumen videt rerum pulcherrimum, & alia quoque hujus auxilio, solem, lunam, sidera, cœlum, terras, maria, stirpium animaliumque plurimas differentias, & in universum corpora, figuras, colores & magnitudines, quorum contemplatio absolutam prudentiam effecit, & magnum scientiæ desiderium excitavit. Quamvis & aliæ visus utilitates sint maximæ, in dignoscendis alienis & domesticis, amicis & inimicis, ut caveantur noxia, eligantur commoda. Sic aliæ quoque corporis partes suos usus habent valde necessarios: sicut pedes ad ambulandum, & ad alia quæcunque peraguntur crurum ministerio: manus ad operandum & dandum accipiendumque: oculi, ut bonum quoddam commune, & his & aliis partibus præstant facultatem perfungendi officiis. Id ita esse cæci testabuntur verissime, qui revera nec manus habent nec pedes, nomen suum re comprobantes, quod vel contumeliæ vel miseratione impositum aiunt ab antiquis, eos *impotes* vocantibus. Auditus quinetiam res admiranda, cujus ope carmina, rhythmos, totamque musicam judicamus. Cantus enim verbaque salutaria & salubria remedia: cantus quidem, excantando perturbationes animi, & quicquid in nobis dissonat, rythmis, mœstum, cantibus, quod mensura caret, metris exornans. Quibus in rebus singulis sunt varietates plurimæ, ut musici & poetæ testantur,

p. 860.

τ p. 859.

[e] ἤδη] Ita MSS. pro ἤδη.

[f] ευποιοῦσι] Omnino repone ζυμποιοῦσι. Sic Phil. lib. de Decem. Orac. p. 744. τὰς κενὰς δόξας συμποιοῦντες. Idem lib. de Fort. p. 738. ὅσα τύφῳ ἔοικε συμποιεῖν. Item lib. de Judic. p. 719. τὰ μηδενὸς ἄξια ζυμποιοῦντων.

[g] καὶ χρώματα] Restitui ex MSS. Vulgoque voces istæ χρώματα & σχήματα junctæ scribuntur. Sic supra de Plantat. p. 232. δι' ὀφθαλμῶν τὰς χρωμάτων καὶ σχημάτων ποιότητας διτριπίζουσα. Vide etiam p. 824, 1062. Platon. in Gorg. p. 465. & de Legibus lib. vii. p. 797.

[h] ὀνομάσαντες] Scribe ὀνομασάντων, scil. πρότερους. Vide lib. de Ebriet. p. 263. & ibi dicta.

[i] θαυμασιώταλα] Sic locum hunc scribe & distingue, ὀνομάσαντες. Θαυμασιώταλον ἢ ἡ ἀκοὴ χρῆμα, &c.

[k] ἐπισομίζουσα] Quidni ἐπικοσμοῦσα?

[l] μαρτυροῦσιν] Ita MSS. pro καρτυροῦσιν.

haud

haud contemnendi autores. Sermo vero retundendo impetus ruentes in vitia, & homines occupatos ab inſcitia ſimul ac imprudentia ad ſanitatem reducendo, mitioribus remediis obſequentes, aſperioribus renitentes, magnorum fit cauſa emolumentorum.

Hæc ſunt quæ vel mentis vel ſenſuum ingerunt patroni, dum ex his illave Deos faciunt, obliti veri Dei præ nimio ſui amore. Proinde omnes hos *lex ſacra* meritò pellit à ſacris cœtibus: tum eos qui ideas negant, tum prorſus Atheos ſpadones vocans, qui etiam exſecti dicuntur proprio vocabulo: & his contrarios qui genealogias deorum aſſerunt, quos ſcriptura *natos è meretrice nominat:* poſtremo qui amore ſui cæcati, vel mentem vel ſenſus conſecrant. Omnes enim hi ad eundem finem properant, etſi non eodem conſilio: at nos Moſis ſacri vatis auditores & diſcipuli non deſinemus eum Qui eſt quærere, cum ſciamus eſſe felicitatis finem illius noticiam, & longævam vitam *eos qui Deo adhærent vivere:* ſicut lex docet, dogma ponens tum neceſſarium, tum philoſophicum. Certum enim eſt Atheos cenſendos pro mortuis, eos vero qui ordinem ſuum juxta verum Deum tenent, vitam immortalem vivere.

Deut. iv. 4.

πισθύειν ἀναγκαῖον. Ὁ δὴ λόγος ἐπέχων καὶ ἀνακόπτων τὰς ἐπὶ κακίαν ὁρμὰς, καὶ τὰς κεκρατημένας ἀφροσύνας καὶ [m] ἀηδίας σκνοσηλεύων, καὶ μαλακώτερος μὲν τὰς ὑπείκουσας, σφοδρότερος δὲ τὰς ἀφιλονικούσας, αὐτὸς γίνεται τῶν ὠφελειῶν.

Τοιαῦτα ζωνείρους οἵτε τὰ νῦν θιασῶται καὶ τῶν αἰσθήσεων, οἱ μὲν σκεῖνον, οἱ δὲ [n] ταύτην θεοπλαγχνῶσιν· ὑπὸ φιλαυτίας σκληθόμενοι τῷ πρὸς ἀλήθειαν ὄντος θεῷ. Διὸ πάντας εἰκότως ἱερὸς ζυλλόγος ἐλαύνει, τούς τε τὰς ἰδέας ἀναιροῦντας, θηλείας, καὶ τοὺς κατὰ τὸ παντελὲς ἀθέους ὑπερπόων, οἷς ὄνομα οἰκεῖον τὸ ἀποκοπὸν ἔθετο· καὶ τοὺς ἐναντίας εἰσηγητὰς θεογονίας, ἃς σκάλεσεν ἐκ πόρνης· καὶ ὅλῃ πᾶσι τοὺς φιλαύτους, ὧν οἱ μὲν [o] λογισμὸν, οἱ δ' ἑκάστων τῶν αἰσθήσεων ἐξεθείωσαν. Ἐπείγονται γὰρ πάντες ἕτοι πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος, εἰ καὶ μὴ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἄγονται βουλευμάτων. Ἀλλ' ἡμεῖς γε οἱ φοιτηταὶ καὶ γνώριμοι τοῦ προφήτου Μωσέως, τοῦ τὸν Ὄντος ζήτησιν ἀεὶ μεθησόμεθα, τοῦ ἀπεικάζοντος αὐτὸ τέλος εἶναι νομίζοντες εὐδαιμονίας, καὶ ζωὴν μακραίωνα, καθὰ καὶ ὁ νόμος φησὶ, τοὺς προσκειμένους τῷ θεῷ ζῆν· δόγμα τιθεὶς ἀναγκαῖον καὶ φιλόσοφον. Ὄντως γὰρ οἱ μὲν [p] ἄθλιοι τὰς ψυχὰς τεθνᾶσιν, οἱ δὲ τὴν πρὸς τὸν ὄντα θεὸν τεταγμένοι τάξιν, ἀθάνατον βίον ζῶσιν.

---

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

# ΜΙΣΘΩΜΑ ΠΟΡΝΗΣ

## ΕΙΣ ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΜΗ ΠΡΟΣΔΕΧΕΣΘΑΙ.

## DE

# MERCEDE MERETRICIS

## NON ACCIPIENDA IN SACRARIUM.

Deut. xxiii. 18.

ISTUD vero etiam egregium præceptum extat in ſacro legum codice, *ne meretricis merces inferatur in ædem Deo ſacratam*, fœminæ formam ſuam venditantis, & vitam probroſam profeſſæ quæſtus gratia. Quod ſi mulieris proſtitutæ profana ducuntur munera, quanto magis ſcortantis animæ, quæ ſe pro-

Πάντ' καλῶς ἐν τῇ ἱερᾷ τῶν νόμων στήλαις [a] κἀκεῖνο ἀναγέγραπται, μίσθωμα πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ προσδέχεσθαι, πεπραχυίας τὴν ἰδίαν ὥραν, ἐλομένης ἕνεκα λημμάτων αἰσχρῶν ἐπονείδιστον βίον. Εἰ δὴ τὰ σώματα γυναικὸς ἑταιρηκυίας δῶρα ἀνίερα, πῶς οὐχὶ μᾶλλον τὰ σώματα ψυχῆς [b] πεπορνευμένης, ἣ παρέρριψεν

[m] ἀηδίας] Melius, forſan, ἀδικίας.
[n] ταύτῃ] Omnino ſcribe ταύτας, ſcil. αἰσθήσεις.
[o] ἄθλιοι] Ex Contextu reponendum videtur, ἄθεοι.

[a] κἀκεῖνος] Reſtitui ex Codice Mediceo. Ex eodem ſcribo ἀναγέγραπται. Editi γέγραπται.
[b] πεπορνευμένης] MS. Med. πεπορνευκυίας, ῆτις, &c.

ἑαυτὴν

ἑαυτὴν ἐπ' αἰσχύνῃ καὶ ὕβρεσι καὶ ἐχθραῖς, οἰνοφλυγίαις, ὀψοφαγίαις, φιλαργυρίαις, φιλοδοξίαις, φιληδονίαις, ἄλλαις μυρίαις παθῶν τε αὖ καὶ νοσημάτων καὶ κακιῶν ἰδίαις· ὧν τὰ μιάσματα [c] ἐκεῖνα τίς ἂν ἐκνίψαι χρόνος, ἔγωγε οὐκ οἶδα. Τῶν μὲν γὰρ ἑταιρῶν τὴν ἐρασίαν κατέλυσε πολλάκις γῆρας· ἐπειδήπερ ἐξώρους ἡμιμόρους οὐδεὶς ἔτι προσίσιν, ὀπωρανθείσης ὥσπερ τῶν ἀνθῶν τῆς ἀκμῆς. Ψυχῆς δὲ πορνείαν ἀκολασίᾳ ξυνηρέφῃ καὶ ξυνήθει [d] πεπαιδοτριβημένης, τίς ἂν αἰὼν μεταβάλλοι πρὸς σωφροσύνην; αἰὼν μὲν οὐδὲν ἄν, θεὸς δὲ μόνος, ᾧ δυνατὰ τὰ παρ' ἡμῖν ἀδύνατα. Δεῖ δὴ τὸν μέλλοντα θύειν σκέπτεσθαι, μὴ εἰ τὸ ἱερεῖον ἄμωμον, ἀλλ' εἰ ἡ ψυχὴ ὁλόκληρος αὐτῷ καὶ παντελὴς καθίστηκε. Διερευνάτω μέντοι καὶ τὰς αἰτίας, ὧν ἕνεκα ἀνάγειν αἰτεῖ θυσίας· ἤτοι γὰρ εὐχαριστῶν ὅτι προϋπηργμένοις εὐεργεσίαις, ἢ βεβαιότητος παρόντων, ἢ μελλόντων ἀγαθῶν κλήσιν αἰτούμενος, ἢ κακῶν παρόντων ἢ προσδοκωμένων ἀποτροπήν· ἐφ' οἷς ἅπασιν, ὑγείαν, καὶ ζωηρίαν εὐπορεῖν ὀφείλει τῷ λογισμῷ. Εἴτε γὰρ ὅτι προϋπηργμένοις εὐχαριστεῖ, μὴ ἀχαριστησάτω φαῦλος νομόμενος· πονηρὰ γὰρ ἐδόθησαν αἱ χάριτες· εἴτε βεβαιούμενος τὰ παρόντα ἀγαθὰ, καὶ χρηστὰ περὶ τὸ μελλόντων προσδοκᾶν, ἄξιον αὑτὸν παρεχέτω τῆς εὐπραγιῶν, αἰσθητὸς ὤν· εἴτε κακῶν φυγὴν αἰτούμενος, μὴ δραάτω κολάσεων ἐπάξια καὶ τιμωριῶν. Δύο γὰρ ἡμῶν ἑκάστῳ ξυνοικοῦσι [e] γυναῖκες ἐχθραὶ καὶ δυσμενεῖς ἀλλήλαις, τὴν ζηλοτυπίας τὸ ψυχικὸν οἶκον ἀναπιμπλᾶσαι φιλονεικιῶν. Τούτων τὴν μὲν ἑτέραν ἀγαπῶμεν, χειροήθη καὶ τιθασὸν καὶ φιλάτλην καὶ οἰκοπλάτλην [f] αὐτῆς νομίζοντες· καλεῖται καὶ ἡδονή. Τὴν δ' ἑτέραν ἐχθραίνομεν, ἀτίθασον, ἀνήμερον, ἐξηγριωμένην, πολεμιωτάτην ἡγούμενοι· ὄνομα δὲ καὶ ταύτης ἐστὶν ἀρετή. Ἡ μὲν οὖν προσέρχεται πόρνης καὶ χαμαιτύπης τρόπον, [g] τεθρυμμένη, κεκλασμένῳ τῷ βαδίσματι ὑπὸ τρυφῆς τὸ ἄγαν καὶ χλιδῆς, ζαλούσα τῷ ὀφθαλμῷ οἷς τὰς τῶν νέων αἰχισροῦται ψυχὰς, [h] θάρσος μὲν ἀναισχυντίας ἐμβλέπουσα, τὸ αὐχένα ἐπαίρουσα, πλέον τοῦ φύσεως ἑαυτὴν ὀρθιάζουσα, ζεσαρῦσα καὶ [i] κιχλίζουσα, πεζείρῳ ποικιλίᾳ τὰς τῆς κεφαλῆς τρίχας ἀναπεπλεγμένη, ἐγκεκαλυμμένη τὰς ὀφρῦς, θερμολουσίαις ἐπαλλήλοις

jecit in impudentiam & probra extrema, vinolentiam, gulam, voluptatum ſtudio, ambitioni, avaritiæ, aliiſque affectibus morbiſque & vitiis innumeris, quorum maculæ an ullo unquam tempore elui poſſint, neſcio. Nam meretricum quæſtui finem nonnunquam ſenectus imponit, quando exoletas adire nemo dignatur, poſtquam ætatis vigor floris in morem emarcuit. At fornicationem animæ jam eruditæ intemperantiâ coalitâ & conſuetâ, quæ tandem ætas in pudorem reducet? ætas certe nulla, ſed ſolus Deus, cui facilia ſunt, quæ nobis ſunt impoſſibilia. Oportet ſanè ſacrificaturum diſpicere, non ſolum ut hoſtia ſit macularum expers, ſed ut mens ejus integra ſit & perfecta. Diſpiciat itidem cauſas ob quas ſacrificia offerre in animum inducit; aut enim gratias agit pro acceptis beneficiis, aut præſentium confirmationem, vel futura ſibi precatur commoda, aut deprecatur mala præſentia vel imminentia: propter quæ omnia animo ſanitatem & ſalutem debet *ſtudiosè* comparare. Sive enim pro ante donatis aguntur gratiæ, ne pravus factus in ingratitudinis incidat vitium; in bonos enim *ſolos* conferri ſolent beneficia: aut ſi præſentia bona precatur ſibi perpetua, vel præclaram ſpem in poſterum, probitatis ſtudio dignum expetitis felicitatibus ſe præbeat: quod ſi adverſitates effugere poſtulat, caveat ne quod pœnis & ſuppliciis dignum admittat. Duas enim noſtrum quiſque uxores habet in ſuo contubernio, eaſque infenſas ſibi invicem, & animæ domum replentes contentionibus zelotypis. Harum alteram diligimus, eamque ut blandam, jucundam, nobiſque ipſis maximè amicam & familiarem exiſtimamus, quæ voluptas dicitur: alteram odio proſequimur, ut immitem, tetricam, acerbam, & nobis infeſtiſſimam rati, hæc virtus nominatur. Illa nos accedit habitu ſcorti & proſtitutæ, laſciva, fracto inceſſu præ mollicie, obtutu laſcivo inuncans animas juvenum, temeritatem & impudentiam præferens in oculis, elata cervice, ſupra nativam ſtaturam aſſurgens, ridens cachinnabundaque, arte curioſâ calamiſtrata, fucata faciem, pictis ſuperciliis, calidis

p. 861.

[c] ἐκεῖνα] Omnino malè. Quidni ἀνίκπλυτα? Sic enim Philo lib. de Leg. Spec. p. 790. ἀνεκπλύτους ἄγισιν, ὧν τὰ μιάσματα οὐδεὶς ἀνιψῇ χρόνος.

[d] πεπαιδοτριβημένης] Ita MS. Med. ſcil. ψυχῆς. Editi πεπαιδοτριβημένῳ.

[e] γυναῖκες] Hoc de duabus mulieribus commentum finxit Prodicus Ceus ſive Chius, teſte Clement. Alexand. Pæd. ii. c. 10. ubi videndus doctiſſimus & reverendiſſimus Editor. Huc etiam adde Xenophont. de Memorab. lib. ii. Cicer. de Offic. lib. 1. c. 32. & Joh. Stob. ſer. i. p. 29. Ambroſius vero, pro more hunc Philonis locum fere ad verbum reddidit. Lib. i. de Cain. c. 4. *Duæ enim mulieres unicuique, inimicitiis ac diſcordiis diffidentes, velut quibuſdam zelotypia contentionibus noſtra replentes animæ domum*, &c. Confer etiam cum lib. de Sacrific. Abel. p. 133.

[f] αὐτοῦς] Ita MS. Vat. pro αὐτῷ. Cui aſtipulatur Ambroſius ibid. *Una earum — quæ vocatur voluptas. Hanc nobis opinamur ſociam ac domeſticam.*

[g] τεθρυμμένη] Sic MSS. pro τεθρομμένη. Ambroſius ibid. *Illa igitur meretricio procax motu, infracto per delicias inceſſu*, &c.

[h] θάρσος — ἐμβλέπουσα] Ita quoque Noſter p 161. Λίμνη ὑπ' ἀσιτίας ἐμβλέπουσα. Item p. 807. ὕφαιμα καὶ πύρωπα ἐμβλέπουσι. Homerum videtur reſpicere Odyſſ. x.

Πῦρ δ' ὀφθαλμοῖσι δεδορκώς.

[i] κιχλίζουσα] Clem. Alexand. Pæd. ii. p. 196. ἡ δὲ ὁμιλὴς τῇ τρυφώσῃ ἔκλυσις εἰ μὲν ἐπὶ γυναικῶν γίνοιτο, κιχλισμὸν (melius forſan κίχλισμον vel κίχλυσμον) τρυσαγορεύει. Γέλως δέ ἐστι πορνικός. Unde emendandus videtur Heſych. v. κίχλησμον. γέλως ζφοδεσς, ſcribe πορνικός.

balneis frequentiſſimè utens, purpuriſſata, veſtes pretioſas floribus exquiſitè intextas induta, armillis & murenulis, mundoque muliebri cætero qualis ex auro & lapillis pretioſis confici ſolet cincta, ſpirans unguenta fragrantiſſima, forum pro domo habitans, in triviis proſtituta, defectu genuinæ formæ, aſcititiæ avida. Comites ejus & maxime neceſſariæ ſunt, vafricia, injuſtitia, nequicia, quarum in medio ſtans, tanquam chori ductor, ſic pertentat animum: Heus tu, omnium bonorum humanorum theſauri apud me ſunt reconditi (divinis enim fruuntur cælites) præterea nihil invenies. Hos ego theſauros, ſi mecum conſuetudinem habere cupis, proferam, eorumque quæ inibi inſunt uſum fructum plenum & liberum in perpetuum præſtabo. Reconditorum vero bonorum tibi recenſebo multitudinem, ut aut aſſentiens cum gaudio fruaris, vel averſatus non ignarus reſpuas. Apud me eſt relaxatio, ſecuritas, quies, laborum oblivio, colorum varietas, vocum toni dulciſſimi, luxus in cibo potuque, odorum ſuaviſſimorum plurimæ ſpecies, amores perpetui, luſus licentiſſimi, coitus liberrimi, ſermones ſine reprehenſione, actiones ſine caſtigatione, vita ſine ſolicitudine, ſomnus molliſſimus, ſatietas inexplebilis. Proinde ſi tibi placet meum contubernium, in hac omni copia parata & fluente quæcunque delectant maxime tibi largiar: id unicè agens ne quid deſideres eſu, potuve ſuave, aut oculis auribuſque gratum & naribus. Non deerunt quæcunque concupiveris, pluribus in abſumptorum locum ſubſcatentibus. Sunt enim in theſauris modo dictis perpetuò virentes arbores feraces aliorum poſt alios fructuum, recentibus & matureſcentibus maturos jam ac vietos protrudentibus. Hæc arbuſta nullo unquam externo civilive bello cæſa ſunt, ſed ex quo primum ea edidit, fovit radices eorum terra, tanquam bona nutrix, quaſi fundamenta profunde ponens, ſtirpes vero ſupra terram prominentes ad cœlum uſque attollens: unde rami enaſcuntur manibus pedibuſque animantium proportione non abſimiles; frondes etiam quaſi comas, tum ad tegumentum tum ornatum, effloreſcere feci, poſtque hæc inſuper fructus quorum cauſa *paravi* cætera.

χρωμένη, ἔρωτες εἰρεσιώνη, πολυτελεῖς ἀσπίδας ἐπιθυμίδων, ἄκρως ἀμπεχομένη· περιδρομίδια καὶ περιαυχένια, καὶ ὅσα ἄλλα χρυσῷ καὶ λίθων πολυτελῶν δημιουργηθέντα κόσμου ἐστὶ γυ- p. 862.
νωκεῖου, περικαθειμένη· μύρων διωδεστάτων ἀποπνέουσα, τιμὴ ἀγορὰν οἰκίαν νομίζουσα, τελοδίτις ζέφυρος, χήτει γνησίᾳ [k] κάλλους τὸ νόθον μεταδιώκουσα. Συνομαρτοῦσι δ' αὐτῇ τῶν ζωθεστάτων, πανουργία, [l] προπέτεια, κολακεία, φενακισμὸς, ἀπάτη, ψευδολογία, ψευδοξία, ἀσέβεια, ἀδικία, ἀκαλασία, ὧν ἐν μέσῳ παθάπερ ἡγεμονῶν [m] χορεσατοῦσα, φησὶ πρὸς τὸν νῦν τάδε· εἰσὶν, ὦ ἔτος, θησαυροὶ πάντων ἀγαθῶν ὅσα ἀνθρώπεια, παρ' ἐμοί· τὰ γὰρ θεῖα ἐν ἀχράντῳ· ὧν ἐκτὸς ἐδὲν ἀρήσεις. Τούτοις [n] ἔν, ἢν ἐθέλῃς μοι ζυνοικεῖν, τοὺς θησαυροὺς ἀναπετάσασα, χρῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν ἐκόντων ἀφθονωτάτην εἰσαεὶ παρέξω. Βούλομαι δέ σοι προειπεῖν τὸ πλῆθος τῶν ταμιευομένων ἀγαθῶν, ἵνα κἂν ζωαινῆς, ἐκὼν ἀσπάζῃς, κἂν ἀποστρέφῃ, μὴ ἀγνοῶν δέχῃ. Ἄνεσίς ἐστι παρ' ἐμοὶ, καὶ ἄδεια, καὶ ἀκεχειρία, καὶ πόνων ἀμελησία, καὶ [o] χρωμάτων ποικιλία, καὶ [oo] κλάσεις ἐμμελέσαι φωνῆς, σιτία τε πολυτελῆ καὶ πολὰ, ὀσμῶν ἡδίσων παμπληθεῖς διαφοραὶ, ζωηχεῖς ἐρωτες, ἀπαιδαγώγητοι [p] παιδιαὶ, μίξεις ἀνεξέταστοι, ἀνυθέτητοι λόγοι, ἔργα ἀνυπόθυτα, ἄφρονες βίου, μαλακώτατον ὕπνου, κόρος ἀπλήρωτος. Ἐὰν οὖν ἐθελήσῃς σὺν ἐμοὶ ποιεῖσθαι τὰς διαγωγὰς, ἐκ πάντων ὧν ἀπέπεμψά σοι τὰ ἁρμόζοντα δωρήσομαι, ζωπτισκοποῦσα τί ἂν φαγὼν ἢ τί πιὼν γανωθείης· ἢ τί τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδὼν, ἢ τοῖς ὠσὶν ἀκέσας, ἢ μυκτῆρσιν ὀσφρανόμενον ἡδείης. Ἐλλείψει δ' ὑδὲν ὧν ἂν ἐπιθυμήσῃς· πλείω γὰρ τῶν ἀναλισκομένων ἀρήσεις [q] τὰ γινώμενα. Φυτὰ γάρ ἐστιν ἐν τοῖς λεχθεῖσι θησαυροῖς ἀειθαλῆ, βλαστάνοντα καὶ τίκτοντα καρποὺς ἐπαλλήλους, ὡς τοὺς τῶν ὡραίων καὶ νέων ἀκμὴν ἐπιφέρειν καὶ καταλαμβάνειν τοὺς ἤδη πεπανθέντας. Πόλεμον δ' ὑδὲ εἷς ἐμφύλιον ἢ ξενικὸς τὰ φυτὰ ταῦτα πώποτε ἔτεμεν, ἀλλ' ἀφ' ἧς τὸ πρῶτον αὐτὰ γῆ παρέλαβεν, ὥσπερ ἀγαθὴ τροφὸς τιθηνεῖται· ῥίζας μὲν οἱονεὶ θεμελίους εἰς τὸ κάτω βαλομένη κραταιοτάτας, τὸ δ' ὑπὲρ γῆς ἕρπος ὀρεινόμενος ἀνατείνασα, κλάδους δ' ἐκφύσασα τῶν ἐν ζώοις χειρῶν καὶ ποδῶν [r] ἀναλογοῦντα μιμήματα, πίταλα ἤ, οἷον κόμας, ζκέπλειν ἐν ταὐτῷ καὶ κόσμειν, ἐπανθῆσαι παρεσκεύασά σοι, καρποὺς δ' ὀπὶ τύποις, ὧν ἕνεκα κἀκεῖνα.

Τούτων

[k] κάλλους] Ambroſius ibid. *Etenim quia verum natura decorem habere non poteſt, adulterinis fucis affectata pulchritudinis lenocinatur ſpeciem*, &c.

[l] προπέτεια] Hæc Uncinis incluſa reſtitui ex Cod. Med.

[m] χορεσατοῦσα] MS. Med. ἐγὼν χορὸν πᾶσα· ſed nil muto. Heſych. v. χορεσατεῖ, χορὸν καλάζειν.

[n] ἔν] Reſtitui ex MSS. Unde etiam repoſui ἐθέλῃς. Editi ἐθέλοις. Mox vero pro ὑσὶ MSS. σοι.

[o] χρωμάτων] Sic MS. Med. pro χρημάτων, cui aſtipulatur etiam contextus. Enumerat enim Philo, quicquid varios ſenſus delectare poteſt. Sic etiam infra p. 864. ἐπεὶ ὅσα περὶ ὧν ἐθησαυρίσαθ, χρωμάτων φωνῶν, χυλῶν, ἀτμῶν. Vide etiam lib. ii. de Mon. p. 824.

[oo] κλάσεις] Forſan τάσεις. Sic lib. de Somn. p. 569. συνημμένοις τάσεσι καὶ διεζευγμένοις. Mox etiam ibid. τῇ τῶν φωνῶν τάσει. Item lib. i. de Alleg. p. 42. τὰς φθόγγων τάσεις.

[p] παιδιαὶ] Ambroſius videtur legiſſe παιδείαι. Sic enim Ille ibidem, *Amores ſpondet continuos, inexploratos concubitus pollicetur, ſine pædagogo diſciplinas, ſine monitore ſermones, vitam ſine ſolicitudine, mollem ſomnum, inexplebilem cupiditatem.*

[q] τὰ γινώμενα] Ita MS. Med. Editi γενόμενα.

[r] ἀναλογοῦντα μιμήματα] Ita MS. Med. pro ἀναλογοῦντας μιμῆται. Ex eodem pro πίταλα ſcripſi πίτυλα, item ζκέπτειν. Editi ζκέπειν.

Τούτων ἀκούσασα ἡ ἑτέρα (καὶ γὰρ ἐν ἀποκρύφῳ μὲν ἐν ἐπηκόῳ δὲ ἑστήκει) δείσασα μήποτε λαθὼν ὁ νοῦς αἰχμάλωτος ἀνδραποδισθεὶς ἀπαχθῇ τοσούτοις δωρεαῖς καὶ ὑποσχέσεσι, ἔτι καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἐνδιδοὺς εὖ καὶ ποικίλως ὅλῃ ἀπάτῃ [f] τεχνιτοδμήτῃ, (ἅμα γὰρ τῷ περιάπτων καὶ μαγγανειῶν ἴυγγι, σκήλῃ, γαργαλισμὸν ἐνεργάζετο) παρελθοῦσα ἐξαίφνης ἐπιφαίνεται, ἐλθόντος καὶ αὐτῆς [g] προσφερομένη πάντα· καθερὸν βάδισμα, ἠρεμαιοτάτην ὄψιν, χρῶμα καὶ τὸ [h] αἰδοῦς καὶ τὸ σώματος ἀκιβδήλευτον, ἀψοφοδὲς ἦθος, ἀνόθευτον βίον, ὁμοίκιλον γνώμην, λόγον ἐ φίνακα, ἁμωμήτου ὑγιοῦς ἀληθίσαντα μίμημα, ἕξιν ἄπλαστον, ἐ ζεσταμμένην κίνησιν, μετρίαν ἐσθῆτα, τ χρυσοῦ τιμιώτερον φρονήσεως καὶ [i] ἀρετῆς κόσμον. Συνείπετο δ' αὐτῇ εὐσέβεια, ὁσιότης, ἀλήθεια, θέμις, ἀγνιστία, [k] εὐορκία, δικαιοσύνη, ἰσότης, εὐσωφροσύνη, κοινωνία, ἐγκρατεία, ζωφροσύνη, κοσμιότης, ἐπιεικεία, πραότης, ὀλιγόδεια, εὐκολία, αἰδώς, ἀπραγμοσύνη, ἀνδρεία, ἡμερότης, εὐβουλία, προμήθεια, φρόνησις, πρόσοχή, διόρθωσις, εὐθυμία, χρηστότης, ἡμερότης, ἠπιότης, φιλανθρωπία, [l] μεγαλοφροσύνη, μακαριότης, ἀγαθότης· ἐπιλείψει με ἡ ἡμέρα λέγοντα τὰ τ κατ' αὐτὸν ἀρετῶν ἐνέμαλα· αὗται παρ' ἑκάτερα ἕσαι μέσην αὐτὴν ἐδορυφόρουν· ἡ δὲ χῆμα τὸ ζωήθης ἑαυτῇ λαβοῦσα λέγων ἤρξατο τοιῶνδε. Τὴν τερπνὸν καὶ μάχλον & μυθολόγον εἶδον ἡδονὴν τεχνικώτερον ἐπεσκευασμένην, καὶ λιπαρῶς θαμινά σοι προσομιλοῦσαν. Ὡς, εἰμὶ δὲ μισοπόνηρος φύσει, δείσασα μὴ λάθῃς ἀπατηθεὶς, καὶ ζωαινέσας κακοῖς μεγίστοις ὡς ὑπερβάλλουσιν ἀγαθοῖς· ἠξίωσα τὰ προσήκοντα τῇ γυναικὶ μὴ πάσης ἀληθείας προεμπεῖν, ἵνα μηδὲν ἀγνοίᾳ τ συμφερόντων ἀπωσάμενος, ἀβούλητον ἐμπορδύσῃ κακοπραγίαν. Τὴν μὲν ἔν [m] ζκοτὴν ἡ κίχρη), πᾶσαν ἀλληλεγγύην ἴσθι· τῶν γὰρ εἰς γνῆσιον κάλλος ἐδὲν οἰκεῖον ἐξ αὐτῆς ἐπιφέρεται· πεπῆ) δὲ δίκτυα καὶ πάγας ἐπὶ τῇ σῇ θήρᾳ, νόθην καὶ κίβδηλον ὁμορφίαν, ἃ προσιδέμενος, ἢν εὖ φρονῇς, ἀτελῆ τὴν ἄγραν αὐτῇ ἀποφασιεῖς. [b] Ὀφθαλμοὺς μὲν γὰρ φανεῖσα ἡδύνει, ὦτα δὲ φθεγξαμένη λιγαίνει· ψυχὴν δέ, τὸ πλεῖστ ἄξιον κτῆμα, καὶ διὰ τούτων καὶ τ ἄλλων ἁπάντων μερῶν πέφυκε λυμαίνεσθαι. Τῶν δὲ πρὸς αὐτὴν, ἃ μὲν ἔμελλεν ἀκούσεσθαί σοι

His auditis altera, (ſic enim in occulto ſteterat ut exaudire poſſet,) verita ne forte animus imprudens, quaſi captivus abduceretur tantis donis vel oblatis vel oſtentatis, inſuper etiam mollitus aſpectu ejus formoſo & vario, & ad fraudem compoſito, (ſuis enim amuletis & præſtigiis ita allectabat & demulcebat *animum* ut ferè titillaretur) repente ſupervenit, ingenuæ matronæque omnia præ ſe ferens indicia: inceſſu gravitatem, vultu ſerenitatem, tum corporis tum pudoris colorem infucatum, ſimplices mores, vitam integram, mentem ſemper ſui ſimilem, ſermonem veracem ad ſanæ mentis imitationem compoſitum, habitum ſimplicem, geſtum non procacem, veſtitum modicum, prudentiæ & virtutis ornatum auro pretioſiorem. Comites eam ſequebantur, pietas, ſanctitas, veritas, jus, juramenti religio, juſtitia, æqualitas, fides, liberalitas, taciturnitas, ſobrietas, honeſtas, temperantia, manſuetudo, frugalitas, facilitas, pudor, affectus pacificus, fortitudo, generoſitas, prudentia, providentia, vis conſulendi, diligentia, rectitudo, alacritas, comitas, ſuavitas, humanitas, clementia, magnanimitas, bonitas; dies me deficeret percenſentem virtutum ſingularum nomina; illæ utrinque ſtantes ipſam in medio, quaſi ſatellites, cingebant; ea verò ad conſuetam gravitatem compoſita, ſic exorſa eſt: Video hanc impudicam nugatricem & præſtigiatricem ſplendidius ornatam, & te blanditiis prolixis petentem. Quamobrem cùm odio nativo malos proſequar, verita ne per imprudentiam deceptus, mala maxima pro bonis eximiis eligas, non gravabor tibi qualis ſit hæc mulier veriſſime prædicere, ne ſtolide rejectis rebus utilioribus, adverſum tibi accerſas infortunium. Ergo totum iſtum apparatum quo ſe jactat, ſcias eſſe aſciticium: nihil enim habet proprii nativique decoris, ſed aſſumpſit ſibi ad te captandum retia & caſſes, adulterinam falſamque pulchritudinem: id prænonitus, ſi ſapis, irritam ejus venationem facies. Delectat illa quidem aſpectu oculos, aures voce demulcet: animam vero, cujus præcipua habenda eſt ratio, non poteſt non lædere, per has aliaſve partes ſe inſinuans. De

[f] τιχνιτοδμήτῃ] Omnino repone τιθηχιτοδμήτῃ, ſcil. ὄψει.

[g] προσφερομένη] Nonnulli Codices προσφιερομένη. MS. Med. ἐπιφιερομένη· atque ſic ſcribendum videtur.

[h] αἰδοῦς] MSS. αἰδῶς, & forſan rectius. Quod ſi ſic ſcribas, repone etiam σῶμα pro σώματος in ſequentibus. Χρῶμα—καὶ τὸ σῶμα ἀκιβδήλευτον. *Vultus, colorem, & vocem, totumque corpus prorſus infucatum.*

[i] ἀρετῆς κόσμον] Non abſimiliter D. Pet. 1 ep. iii. 4. ὃν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν—κόσμος· ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος, &c. Quidni ſic à librariis ſcriptum pro κόσμος?

[k] εὐορκία] MS. Vat. ὁσιότης, & forſan ſic rectiùs. Supra enim Noſter in laudibus ponit à juramento abſtinentiam p. 756. μᾶλλον δὲ καὶ βεβηλότατον—τὸ ἀνώμοτον δύτινος ᾖ, φασὶ, πλῆς τὸ εὐορκεῖν. Vide etiam p. 766. & infra de Eſſenis p. 877.

[l] μεγαλοφροσύνη] Additur in MSS. μεγαλειότης. Pro quo forſan librariorum errore in textum irrepſit, μακαριότης, omnino mendoſè. Niſi pro μακαριότης haud abſimilis reponatur vox, πραότης.

[m] σκοτὴν] Si ferrent Codices, potius ſcribendum μορφὴν ex Contextu. Cui neſcio an fidem faciat Ambroſius de Cain. lib. i. c. 5. *Non te vincat forma concupiſcentia. Adulterina eſt fucis illita, nequaquam vero ac ſincero fulgens decore. Neque capiaris oculis, circumfuſa enim retia ſunt.*

[b] ὀφθαλμοὺς] Ambroſ. ibid. *Oculos delectat, demulcet aures, ſed mentem inquinat.*

rebus

rebus vero ſuis quicquid auditu tibi gratum eſſet futurum narravit: cætera innumera ut injucunda malicioſe diſſimulavit, quibus haud quemvis facile aſſenſurum ſperabat. At ego hæc quoque detecta in medium proferam, nec imitabor voluptatis mores, ut ſola oſtentem quæ pelliciunt, aſpera vero & difficilia occultem & tegam, ſed contra quæcunque gaudium & oblectationem eſſent allatura, præteritis ſilentio, (quòd ipſa in vocem factis eruptura ſciam) tantum oneroſa nominabo ſuis vocabulis, ut nuda in medium propoſita, vel hebetibus qualem ſingula naturam habeant ſint conſpicua. Nam quæ ex voluptate commoda videntur præcipua, his tamen maxima quæ ex me accipiuntur incommoda potiora eſſe & digniora, utentibus erit compertum. Sed prius quàm loqui de me incipiam, quantum potero memorabo quæ illa reticuit. Poſtquam enim ſuos theſauros percenſuit, colores, voces, ac ſonos, ſapores, odores, qualitates, & facultates tactûs cæterorumque ſenſuum varias, aures inſuper demulcens verborum lenocinio, morbos ſuos noxaſque non indicavit, quibuſcum, ſi iſta elegeris, neceſſario conflictaberis, ita ut ſi aura quadam *præſentis* utilitatis afflatus ipſas captaveris, mox tenearis laqueo. Scias igitur, ô tu, ſi voluptatis amator fueris, eris hæc omnia: vafer, audax, incompoſitus, inſociabilis, moroſus, iniquus, difficilis, iracundus, pervicax, moleſtus, inobediens, levis, malicioſus, indiſciplinatus, injuſtus, nefarius, ſibi vivens, infidus, fœdifragus, avarus, legum contemptor, nemini amicus, exul, ſine lare, ſeditioſus, perfidus, impius, profanus, inconſtans, inſtabilis, execratus, piacularis, ſceleſtus, ſcurra, peſtilens, noxius, illiberalis, refractarius, ferus, ſervilis, pavidus, perditus, turpis, probroſus, propudioſus, impudens, immodicus, inexplebilis, arrogans, ſibi placens, ſuo judicio ſapiens, vanus, ſordidus, invidus, calumnioſus, contenſioſus, delator, levis, fallax, circulator, temerarius, indoctus, inſenſatus, nemini conveniens, infidus inobſequens, contumax, præſtigiator, diſſimulator, ſimulator, verſutus, ſuſpicioſus, infauſtus, inſcrutabilis, inevitabilis, pernicioſus, malevolus, inconcinnus, importunus, loquax, nugax, inaniloquus, aſſentator, piger, luctuoſus, mœſtus, meticuloſus, tardus, incircumſpectus, imprudens, improvidens, negligens, imparatus, bonarum rerum imperitus, delinquens,

προσλωῆ ψηφίσας, διεξῆλθε, τὰ δ' ἄλλα ὅσα μὴ ῥᾳδίως εἶχεν ἀμύθητα ὄντα, ἐθελοκακοῦσα ἐπεκρύψατο, οἷς οὐκ ἄν τινα ζωπυρίσειν δίχα ῥᾳδίως προσεδόκησεν. Ἐγὼ δὴ ταῦτα ἀπαμφιάσασα ἀναδείξω, καὶ ἃ μιμήσομαι τρέπεις ἡδονῆς, ὡς ὅσα μὲν ἐστιν ἐπαγωγὰ ἐν ἐμοὶ μόνα ἐπιδείξασθαι, τὰ δ' ἔχοντα δυσκολίαν ζυσκιάσαι καὶ ἐπισκιάσαι· ἀλλὰ τἀναντίον, τὰ μὲν τέρψιν ἐξ ἑαυτῶν καὶ χαρὰν ἐνδιδόντα, [c] ἡσυχάσω, εἰδυῖα ὅτι φωνῇ ῥήξει τινὰ δι' ἔργων, τὰ δ' ἐπαχθῆ καὶ δυσυπομόνητα [d] κυρίως ἐρμηνεύσω, τοῖς ὀνόμασι γυμνοῖς ἐν μέσῳ τιθεῖσα αὐτά, ὡς ἕκαστον τινὰ ἑκάστῳ φύσιν καὶ τοῖς ἀμυδρῶς ὁρῶσι [e] προφαίνοντας. Τῶν γὰρ ἡδονῆς μεγίστων ἀγαθῶν, τὰ παρ' ἐμοὶ μέγιστα δοκοῦντ' εἶναι κακὰ, καλλίων καὶ τιμιώτερα τοῖς χρωμένοις ἐξελεγχθήσεται. Πρὸν δὴ σοὶ τῶν ἰδίων ἄρξασθαι, ὅσα ἂν ἐνδέχηται τῶν ὑπ' ἐκείνης ἡσυχαζομένων ὑπομνήσω. Εἰποῦσα γὰρ σοὶ ὧν ἐθησαυρίσατο· χρωμάτων, φωνῶν, χυλῶν, ἀτμῶν, ποιοτήτων, δυνάμεων τῶν καὶ ἁφὴν καὶ πᾶσαν αἴσθησιν, καὶ [f] τὴν [g] ἀκροάσεως ἐφηδύνασα προσαγωγῇ, τὰς ἄλλας νόσους καὶ κῆρας ἑαυτῆς οὐκ ἐμυύσην, αἷς ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνα αἱρέμενον χρήσῃ, ἵνα αὖρά τινος ὠφελείας ἐπαρθεὶς, ἐντὸς ἑκτὸς ἐγένου. Ἰθι [g] δή, ὦ ἑταῖρε, ὅτι ψυχρὸν φιλήδονον, πάντ' ἴσθι ταῦτα· πανοῦργον, θρασὺν, ἀνάρμοστον, ἄμικτον, δύσχρηστον, ἔκθεσμον, ἀγχαλέον, ἀκρόχολον, ἀνεπίσχετον, φορτικὸν, ἀνυθέτητον, δύσχερῆ, κακότεχνον, [h] ἀδιάγωγον, ἄδικον, ἄνισον, ἀκοινώνητον, ἀσύμβατον, ἄσπονδον, πλεονέκτην, κακονομώτατον, ἄφιλον, ἄοικον, ἄπολιν, σασιώδη, [i] ἄτακτον, ἀσεβῆ, ἀνίερον, ἀνίδρυτον, ἄσατον, ἀνοργίαστον, βέβηλον, ἐναγῆ, βωμολόχον, ἀλάστωρ, παλαμναῖον, ἀνελεύθερον, ἀπότομον, θηριώδη, ἀνδραποδώδη, δειλὸν, ἀκόλαστον, ἄκοσμον, αἰσχρεργὸν, αἰσχροπαθῆ, ἀχρήματον, ἄμετρον, ἄπλητον, ἀλαζόνα, δεκησίσοφον, αὐθάδη, βάναυσον, βάσκανον, φιλεγκλήμονα, δύστεκμον, ἀβέβολον, χαῦνον, ἀπαλεὸν, ἀγύρτην, εἰκαῖον, ἀμαθῆ, ἀναίσθητον, ἀσύμφωνον, ἄπιστον, ἀπειθῆ, ἀφιλιαστὴν, γόητα, ἴερων, κέρκωψ, δυσπονέτην, δυσώνυμον, δυσάρεστον, [k] δύσφυκτον, ἐξώλη, κακόνουν, ἀσύμμετρον, ἀκαιρολόγον, μαχρήγορον, ἀδολέσχην, [l] ἀερόμυθον, κόλακα, νωθῆ, βαρυπενθῆ, δυσάλγητον, ψοφοδεᾶ, [m] ὑπερθετικὸν, ἀπερίσκεπτον, ἀπροόρατον, ἀπρονόητον, ὀλίγωρον, ἀπαράσκευον, ἀπειρόκαλον,

[c] ἡσυχάσω] Ita MSS. pro ἡσυχάσασα.

[d] κυρίως] Ita MS. Med. pro κυρίοις. Item γυμνοῖς οὐ, Editi γυμνοὶ καὶ, haud rectè.

[e] προφαίνοντας] MS. Med. προφαίνεσθαι.

[f] τὴν] Ita Vat. & Med. pro τῶν. Mox etiam, ex eiſdem repono προσαγωγῇ, τὰς. Editi προσαγωγὰς ἄλλας.

[g] δή] Reſtitui ex Cod. Med.

[h] ἀδιάγωγος] Non alibi occurrit vox iſta. Forſan ἀπαιδαγώγητος.

[i] ἄτακτος] Ita MS. Med. pro ἄπιστος. Vox enim iſta infra ſcribitur.

[k] δύσφυκτος] MS. Med. rectius, δυσίφικτος. Præceſſerat enim δυσάρεστος.

[l] ἀερόμυθος] Forſan ἀκριτόμυθος. Lib. de Somniis p. 1145. τὰ ἀκριτόμυθα ἃ φασιν οἱ ποιηταὶ, λόγοι εἰσὶ. Vide Homer. Iliad. B. 246. Et Heſych. v. ἀκριτόμυθος.

[m] ὑπερθετικὸς] Ita MSS. Vat. & Med. pro ὑπόθετικὸς. Cui emendationi Contextus etiam fidem facit.

πλημ-

πλημμελὴς, ζφαλλόμβω, ἀδιοίκητος, ἀπροσασίατος, λίχνος, ἀγόμβω, διαῤῥέων, [n] ἀνδένδολος, δολιώταλος, δίχονος, δίγλωσσος, ὀπίθυλος, ἐνεδρευτικὸς, ῥαδιεργὸς, ἀδιόρθωτος, ἐνδεὴς [o] ἀεὶ, ἀδέεσθαι, ἀλήτης, ἐπόμβω, φοβὰ χρώμβος, ἐπιχειρητὸς, ὀπιμανὴς, ἀψίκορος, φιλόζωος, δοξοκόπος, βαρύμβεως, βαρύπλαγχνος, βαρύθυμος, μελλητὴς, ὕποπτος, [p] δυσίατος, καχυπόνους, δύσελπις, ἀ-
p. 865. ελίθακρυς, ὀπιχαιρέκακος, λελυπημένως, ὠδακεκομμένος, ἀδιαλύπωτος, κακομήχανος, αἰσχροκερδὴς, φίλαυτος, ἐθελόδουλος, ἐθέλεχθρος, [q] δημοκόπος, κακοικονόμος, ζκληραύχεω, ἠλυδρίας, ἐξίτηλος, ὑπερχυμβώνος, ζκωπικὸς, [r] τρωκτικὲς, ἠλίθιος, [s] βαρυδαιμονίας ἐμπεφορημβώνος ἀκρήτου. Τοιαῦτα τὰ ὠθεικαλλῆ καὶ ὠθειμαχήτου μεγάλα μυστήρια ἡδονῆς ἐστιν, ἅπερ ἐκρῦσα ἀπεκρύψαλο [t] δεῖν τοῦ μὴ γνίνζα σε ὑποτραφῆναι τῳ̣ εἰς τὸ αὐτὸ ζιώοδον αὐτῆς· τὴν δ' ἅπαρ' ἐμοὶ θησαυριζομβώων ἀγαθῶν τὸ πλῆθος ἢ μέγεθος, τίς ἂν ἀξίως εἰπεῖν δυνηθείη;

errabundus, offenſator, indiſpoſitus, rectoris impatiens, guloſus, vagus, varius, diffluens, adulator, doloſus, bilinguis, animi ambiguus, impoſtor, ſubſeſſor, petulans, incorrigibilis, ſemper indigus, incertus, circumforaneus, perterritus, inconſultus, obnoxius, inſanus, faſtidioſus, vitæ avidus, glorioſus, irritabilis, iræ tenax, infenſus, procraſtinator, ſuſpectus, inſanabilis, ſuſpicioſus, male ſperans, lacrymoſus, alienis gaudens calamitatibus, rabidus, adulterinus, informis, machinator, turpis lucri cupidus, amans ſui, ſervitutis patiens, ſimultatis appetens, ambitioſus, de re domeſtica parum ſolicitus, cervicoſus, effœminatus, inanis, profuſus, mordax, pugnax, fatuus, vinolentus, infortunatuſque. Hæc ſunt hujus formoſæ ac exoptatæ voluptatis magna myſteria, quæ libenter omnino tegeret, ne iis cognitis averſeris ejus conſuetudinem: meorum verò theſaurorum copiam & amplitudinem nulla lingua pro dignitate eloqui valet.

[n] ἀνδένδολος] Ita MS. Med. pro ἀδένδολος.
[o] ἀεὶ] Deeſt MS. Med. Ibidem ſcribitur ἐπζομβώος, φθοβῶ, ſed nil videtur mutandum.
[p] δυσίατος] Sic MSS. Editi δύσλυτος.
[q] δημοκόπος] In Cod. Med. additur δεξοκόπος.
[r] τρωκτικὲς] Ita MS. Med. pro τρωτικὲς. Heſych. v. τρώκτης. Φάγος, ὁ ἀπὸ πάντων ἐσθίειν καὶ κερδαίνειν βυλόμβρος, πανδεξὸς, ἀπαλεών.
[s] βαρυδαιμονίας] Sic MSS. Vat. Med. & Coiſl. pro βαρυδαίμων.
[t] δεῖν] Ita MS. Med. pro δεῖ.

# ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ,

## * ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΕΙΔΕΙ ΝΟΜΩΝ, ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΓΕΝΗ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΛΟΓΩΝ,

Τὸ τρίτον, τὸ τέταρτον, τὸ πέμπτον, τὸ περὶ ὁσιότητος καὶ εὐσεβείας, καὶ τοῦ ἱεροῦ ἑβδόμης, καὶ γονέων τιμῆς.

# PHILONIS JUDÆI,

## DE SPECIALIBUS LEGIBUS,

## QUÆ REFERUNTUR AD TRIA DECALOGI CAPITA,

Videlicet tertium, quartum, quintumque, De jurejurando religioneque, De ſacro ſabbato, De honore habendo parentibus.

IN libro præcedente, accurate explicavimus duo capita quæ in decem præceptis prima numerantur, de non colendis aliis diis ſupremis præter unum, & de non fingendis ſimulacris: ubi etiam de legibus ſpeciatim ad ea ſpectantibus dictum eſt. Nunc de tribus deinceps ſequentibus diſſeremus, ſpeciales leges adaptando his ſimiliter. Horum trium primum admonet, ne *Dei nomine abutamur in vanum*. Sit, inquit, viri boni affirmatio juramentum firmum, inflexibile, omnis mendacii expers, ſolâ veritate ſubnixum. Quod ſi rei neceſſitas juſjurandum poſtulet, magis decet jurare per patris aut matris ſanitatem & ſenectutem proſperam, ſi

ΕΝ μὲν τῇ πρὸ ταύτης [a] βίβλῳ, δύο κε- p. 769.
φάλαια ἠκρίβωται τῶν [b] δέκα, τό, τε περὶ τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς αὐτοκρατεῖς ἑτέρους, καὶ [c] τὸ περὶ τοῦ μηδὲν θεοπλαστεῖν χειρόκμητον. Εἰρηται δὲ καὶ τὰ ἑκατέρῳ τῶν κατὰ μέρος διατεταγμένων ἀρμόττοντα νόμιμα. Νυνὶ δὲ περὶ τελῶν τῶν κατὰ τὸ [d] στοιχεῖον ἑξῆς διαλεξόμεθα, πάλιν ἐφαρμόττουσες τὰ προσήκοντα τοῖς ὑποκειμένοις. Πρῶτον δ' ἐστὶ τῶν τελῶν, τὸ μὴ θεοῦ ὄνομα λαμβάνειν ἐπὶ ματαίῳ. Ὁ γὰρ τοῦ σπουδαίου, φησὶ, λόγος, ὅρκος ἔστω βέβαιος, ἀκλινὴς, ἀψευδέστατος, ἐρρεισμένος ἀληθείᾳ. [e] Κἂν εἰ ὀμνύναι μέλλοι τοῖς διάζουσι τὰ χρεῖα, πατρὸς ἢ μητρὸς, ζώντων μὲν ὑγίειαν καὶ ἀγηρί-

* Quatuor libros de Legibus Specialibus à Philone conſcriptos fuiſſe certum eſt. Horum primus non intercidit, ut Fabricio, & aliis doctis viſum, ſed fuiſſe videtur liber qui immediate præceſſit, continens varios titulos de Circumciſione, Monarchia, Sacrificiis, &c. Quæ omnia cultum Dei ſpectant, & ad duo priora Decalogi præcepta ſatis commodè referuntur. Iſta vero Noſtra ſententia autoritate Codicis Medicei confirmatur, ut ſupra monuimus ad librum de Circumciſione. In libelli hujus titulo ſequentia Decalogi Præcepta, tertium, quartum & quintum, memorantur; quorum tamen duo tantum ſuperſunt, de juramento & ſeptenario, iſtud de parentibus honorandis periit.

[a] βίβλῳ] MSS. Med. ζωλάξει, idque forſan melius. Eſt enim vox σωτάξις magis Philoni uſitata. Vide initium lib. ii. de Vit. Moſ. Item de Human. p. 697. & de Nom. Mutat. p. 1052.

[b] δέκα] Deeſſe videtur λογίων.

[c] περὶ] Reſtitui ex Cod. Med.

[d] στοιχεῖον] Melius τὸ στίχου. Sic infra lib. de Somn. p. 1127. ἕτω κατὰ στίχον εἰς κόσμου. Lib. de Joſeph. p. 557. ἑξῆς κατὰ στίχον ἐπανελθών. Heſych. v. στίχοι, κατὰ στίχους τάσσων. Idem στίχος τάξις. Idem ὄχμος, ἰλαδόσεσι (forſan ἰλαδὸν) τὸ ἐπὶ στίχου φυτείαν. Idem v. νομαδόστοχοι (ſcribe νομαδόστιχοι) λόγοι τὸ νομὴν κατὰ στοῖχον (melius στίχου) ἐρχόμενοι. Sic etiam emenda Noſtrum infra p. 899. σαῦλος ἑξῆς κατὰ στοῖχον, ſcribe στίχου. Item p. 802. κατὰ στοιχεῖον ἄγουσι, Ibi etiam repone στίχου.

[e] κἂν εἰ] Sequebatur μὴ in Editis, quod expunxi, fide Codicis Medicei. Cui ſuffragatur locus parallelus, ſupra p. 756. εἰ δέ τις ἀναίσχυντος βιάζοιτο, &c.

αν, τελευτηκότων ἢ τῶν μνήμων ὅρκον ποιητέον. Ἀπεικονίσματα γὰρ ἤτοί γε καὶ μιμήματα θείας δυνάμεώς εἰσι, τοὺς μὴ ὄντας εἰς τὸ εἶναι παραγούσης. Ἀναγέγραπταί τις ἐν ταῖς νόμοις τῶν [f] ἀρχηγετῶν καὶ διὰ σοφίαν μάλιστα θαυμασθέντων, ὀμνύς καὶ τὸν φόβον τὸν παῖδος, ὑπὲρ ὠφελείας εἶναι τῶν ἐπειτα, καὶ διδαχῆς ἀναγκαίας, ἵνα τοὺς γονεῖς ὃν χρὴ τρόπον τιμῶσι, σέβοντες ὡς εὐεργέτας, καὶ ἀλαζόμενοι ὡς ὑπὸ φύσεως καταστάντας ἄρχοντας, καὶ μὴ ῥᾳδίως ἐπιχειρῶσιν ἐνεμάζειν θεόν. Ἄξιον ἐπαινεῖν καὶ τοὺς ὁπότε βιασθεῖεν ὀμνύναι, τῷ μέλλειν καὶ βεβαιοῦσθαι καὶ ἀπεχθεῖν ἐμποιοῦντας δέους, οὐ μόνον τοῖς ὁρῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς προκαλουμένοις εἰς τὸν ὅρκον. Εἰώθασι γὰρ ἀναφθεγξάμενοι ποσάκις μόνον νὴ τὸν, ἢ μὰ τὸν, μηδὲν [h] προσαλαζόνες, ἐμφάσει τῆς ἀποκοπῆς, τετελεσμένον ὅρκον ἡγούμενοι. Ἀλλὰ καὶ προσαλαζέτω τις εἰ βούλεται, μὴ μέντοι τὸ ἀνώτατον καὶ πρεσβύτατον ἁπάντων αἴτιον, ἀλλὰ γῆν, ἥλιον, οὐρανούς, [i] ἀέρανον, τὸν σύμπαντα κόσμον. Ἀξιολογώτατα γὰρ ταῦτά γε, καὶ πρεσβύτερα τῆς ἡμετέρας γενέσεως, καὶ προσέτι ἀγήρω [k] διαιωνιζόμενα τῇ τοῦ ποιητοῦ γνώμῃ. Τοσαύτη δέ τινες ἀσχέρεια καὶ ῥαθυμία χρῶνται, ὡς τὰ ἐν γενέσει πάντα ταῦτα ὑπερβαίνειν, ὅτι τὸν πονητὴν καὶ πατέρα τῶν ὅλων ἀναλέγειν [l] τῷ λόγῳ παλαιοῖσι· μὴ τόπους εἰ βέβηλοι ἢ ἱεροὶ, μὴ καιροὺς εἰ ἐπιτήδειοι, μὴ αὐτοὺς εἰ καθαροὶ σῶμα καὶ ψυχῇ, μὴ τὰ πράγματα εἰ [m] μεγάλα, [[n] μὴ τὰς χρείας, εἰ ἀναγκαῖαι εἰσι, προσεξετάσαντες·] ἀλλὰ (τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἀνίπτοις [o] χερσὶ) πάντα φύροντες, ὡς δέον, ἐπειδὴ γλῶτταν αὐτοῖς ἡ φύσις ἐδωρήσατο, λελυμένῃ χρῆσθαι καὶ ἀχαλίνῳ πρὸς ἃ μὴ θέμις. Οὓς ἐχρῆν ὀργάνων τῷ καλλίστῳ, ᾧ φωνὴ καὶ λόγος, τὰ βιωφελέστατα καὶ κοινωνίας αἴτια, ζωηγετοῦντα, πρὸς τιμὴν καὶ σεμνότητα καὶ εὐδαιμονισμὸν καταχρῆσθαι τῶν πάντων αἰτίῳ. Νυνὶ δ' ὑπὸ τοῦ ἄγαν ἀσεβείας περὶ ὧν ἂν τύχῃ, τὰς φορτικωδεστάτας ὀνομάζουσι κλήσεις, καὶ ἄλλ' ἐπ' ἄλλοις ὑπιφέροντες ὀνόματα ζωρηδὸν, οὐκ ἐρυθριῶσι, νομίζοντες τῇ πυκνότητι καὶ τῷ ζυνεχεῖ τῶν ἐπαλλήλων ὅρκων, ὧν ἀφανοῦν) πειράσεσθαι· λίαν ὄντες ἀήθεις· οὐ γὰρ πίστεως ἡ πολυορκία τεκμήριον, ἀλλ' ἀπιστίας ἐστὶ σαφὲς τοῖς εὖ φρονοῦσιν. Ἐὰν δέ τις ἐκβιασθείς, ὁμόσῃ περὶ παντὸς ὑτινοσοῦν, ὃ μὴ νόμῳ ἀπει-

vivunt, aut, si defuncti sunt, per eorum beatam memoriam. Sunt enim effigies & simulacra divini numinis isti, qui liberos ad vitam produxerunt de nihilo. Memoratur in legibus quidam ex generis autoribus & ob sapientiam eximiè prædicatis, *jurasse per timorem patris sui*, opinor, ut posteris prodesset, eosque documento necessario institueret, parentes debito modo honorare, eos ut bene meritos adamare, ut à natura constitutos principes vereri, & quod non temere Deus nominandus sit. Illis quoque laus debetur, qui quoties urgentur sacramentum dicere, cunctando tergiversandoque religionem incutiunt non solum spectantibus, sed & ad jurandum vocantibus. Solent enim quidam ubi hoc solum protulerint, *Ita me adjuvet*, nihil addentes amplius, subticentiæ istius significatione absolvisse juramentum, non tamen reverâ factum. Quinetiam juramento adjiciat si libeat, non quidem summum & antiquissimum rerum conditorem, sed terram, solem, cœlum, mundum universum. Sunt enim hæ creaturæ præcipuæ, nimirum antiquiores nostro genere sempiternæque, omnis expertes senii, sic volente cœlesti numine. Nonnulli vero tam faciles sunt ad jurandum & temerarii, ut præteritis creaturis omnibus, ad ipsum creatorem patremque universorum audeant sermone ascendere: non prius examinatis locis, si sint profana vel sacra, non temporibus si sint opportuna, non negotio, si sit tanti, non occasionibus, si sint necessariæ: sed illotis pedibus, quod vulgo dicitur, omnia miscentes, quasi liceret, siquidem ipsis dederat natura linguam, eâ solutâ & infrænatâ ad illicita abuti. Quos deceret instrumentorum præstantissimo, qua sermo & ratio, res maxime ad vitam utiles & societatis causæ, in lucem proferantur, uti ad honorem & reverentiam prædicationemque omnipotentis numinis. Nunc in tantum valet impietas quorundam, ut nec sine horrore audienda nomina levissimis de causis interponant, ea congerentes acervatim per summam impudentiam: quasi evicturi sint crebris dejerationibus ut sibi credatur: fatui qui non intelligunt consuetudinem crebro jurandi argumentum esse perfidiæ, non fidei, prudentiorum judicio. Quod si necesse fuerit quacunque in re salvis legibus jus-

[f] ἀρχηγετῶν] Sic MS. Med. pro ἀρχηγῶν in Editis. Ita quoque Noster infra lib. de Nobil. p. 906. τὸν ὃν ἡμῖν ἀρχηγέτην. Vide Hesych. v. ἀρχηγέται.

[g] μόνα] Restitui ex Cod. Med.

[h] προσαλαζόνες, ἐμφάσει] Ita MS. Med. Editi προσλαμβανόντες, παραφάσεις.

[i] ἀέρανον] Istam per cœlos jurandi consuetudinem Judæis fuisse solemnem liquet ex Domini Nostri verbis Matth. v. 34. & xxiii 22.

[k] διαιωνιζόμενα] Ita MS. Med. pro διαιωνιζόμενα. Hic vero prodit suam Philo de Mundi Incorruptibilitate sententiam, qualem infra libro de ea conscripto plenius astruit, eamque tam Judaicè quam Platonicè voluntati divinæ prorsus tribuit.

[l] τῷ λόγῳ] Restitui ex Cod. Med. Cujus etiam fide scribo τολμῆσαι. Editi τολμῶσι.

[m] μεγάλα] Melius forsan ὠμεγέθη· sicut supra p. 757.

[n] μὴ, &c] Hæc Uncinis inclusa restitui ex Cod. Mediceo. Quibus fidem faciunt dicta p. 757. διὰ χρὴ τὰ μείζονα ὑπονοεῖν, ἀντ' ἐπιμελῶς ἐξηκριβωκέναι, τὸ παράπαν εἰ ὠμεγεθές, &c.

[o] χερσὶ] Ita MS. Med. pro ποσὶ. Item φύροντες. Editi φέροντες.

jurandum

jurandum interponere, omni opera & ſtudio annitatur juramentum iſtud firmare, nullo impedimento interpoſito, quo minus res jurejurando ſancita perficiatur. Præcipue vero ſi neque iræ implacabiles, nec amores inſani, nec cupiditates indomitæ in furorem adigant animum, ut non videat quid dictum ſit vel factum, ſed mente & intellectu ſobrio juramento fidem faciat. Quid enim eſt melius, quam per totam vitam abſtinere à mendacio, & id approbare Dei teſtimonio? ſiquidem jusjurandum nihil eſt aliud, quam in re ambigua Dei teſtis citatio: id ni fiat in veritatis favorem, ſcelus eſt haud expiatu facile. Qui enim hoc admittit, ſi non verbis certe reipſa occlamat Deo: Te prætexo injuſticiæ meæ, quia pudet haberi pro improbo, fer opem: in te culpam meam recipe: mihi curæ eſt ne pravè agens pravus exiſtimer: tu vero vulgi exiſtimationem prorſus negligis, de famâ parum ſolicitus. Quæ non dictu modo, ſed & cogitatu, ſunt nefaria. Id enim obſequium præſtare gravaretur, non dico Deus alienus ab omni vitio, ſed vel pater vel quivis exterus homo, non penitus virtutis expers, ſi modo hæc audiret. Firmanda ſunt igitur, ut dixi, juramenta quæcunque facta ſunt de rebus probis & utilibus, in publicum vel privatum emolumentum, præeuntibus prudentiâ, juſtitiâ & ſanctitate: (his etiam *juramentis* includuntur vota legitima, ob copiam bonorum vel poſſeſſorum vel ſperatorum facta,) quod ſi quid in contrarium juretur, iſtud firmare pro ſcelere habendum. Sunt enim qui jurant, ſi modo poſſint, ſe commiſſuros furta, ſacrilegia, ſtupra, adulteria, homicidia, vel aliqua mala conſimilia, eaque continuo perpetrant, juramenti prætextu; quaſi non eſſet tum melius, tum Deo gratius nihil injuſtum facere, quam juramentum tale firmare. Siquidem juſtitia & virtus omnimoda ſunt lex & inſtitutum antiquum. Quodnam enim aliud ſunt leges & inſtituta quam ſacroſancta naturæ verba autoritatem & vim ex ſe ipſis habentia, ita ut nihil à juramentis diſcrepent. Sciat erga quivis juratus injuſta perpetrans, ſe non fidem tenere, ſed iſtam omni cura & cuſtodia dignam religionem juramenti, quo juſta & præclara obſignantur, convellere. Addit enim culpæ culpam, juramentis non ritè factis,

ῥήκῃ, πάνῃ ὀθνῇ καὶ μηχανῇ πάσῃ τὸ ὅρκον βεβαιώτω· μηδὲν ἐμποδὼν τιθέμενος εἰς τὸ τῦ γνωθέντος τελείωσιν· καὶ μάλιστα ἐπειδὰν μὴ ὀργαὶ ἀτίθασοι, ἢ λελυτῃκότες ἔρωτες, ἢ ἐπιθυμίαι ἀκάθεκτοι τὸν διάνοιαν ἐκμαίνωσιν ὡς ἀγνοῆσαι τὰ λεγόμενα καὶ πραττόμενα, λογισμῷ δὲ καὶ διανοίᾳ νηφούσῃ ποιῆται τὸ ὅρκον. Τί γὰρ ἄμεινον, ἢ ἀψευδεῖν παρ' ὅλον τὸν βίον, καὶ ταῦτα μάρτυρι θεῷ χρώμενον; Ὅρκος γὰρ οὐδέν ἄλλο ἐστὶν, ἢ μαρτυρία θεοῦ περὶ πράγματος ἀμφισβητουμένου· θεὸν δὲ μὴ ἐπ' ἀληθείᾳ καλεῖν, πάντων ἀνοσιώτατον. Ὁ γὰρ τοῦτο ποιῶν, μονονὺχ ἄντικρυς βοᾷ κἂν ἡσυχάζῃ, σοι χρῶμαι τῷ ἀδικεῖν θεῷ καλύμματι, αἰδημέ- p. 771.
νω μοι τῷ δοκεῖν ἁμαρτάνειν, συνέργησον· ἀντ' ἐμοῦ πονηρευομένῳ τὴν αἰτίαν ὑπόσχου· μέλει γάρ μοι πλημμελοῦντι μὴ φαύλῳ νομίζεσθαι· σὺ δὲ τὸ θεῖον πῆς ἀπιστοῖς δόξης ὀλιγωρῶν, ὑπὲρ δὲ ἐμοῦ ἀμελῶν ὑπερφρόνει. ἅπερ καὶ λέγειν ἔστιν ἀνοσιώτατον. Ἀγανακτήσας δ' ἄν, οὐχ ὅτι θεὸς ὁ πάσης κακίας ἀμέτοχος, ἀλλὰ καὶ πατὴρ καὶ ἐθνικὸς ἄνθρωπος, μὴ τελείως ἀρετῆς ἄγαν ὑστερος, εἰ τοιαῦτ' ἀκούοι. Πάντας μὲν οὖν ὅρκους, ὡς ἔφην, βεβαιωτέον, ὅσοι περὶ καλῶν καὶ συμφερόντων γίνονται, πρὸς ἐπανόρθωσιν ἰδίων ἢ κοινῶν πραγμάτων, φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης καὶ ὁσιότητος ἡγεμόνων (τούτοις ἑπόμενον καὶ τὰ δίχα αἰ νομιμώταται μὲν περιουσίαι ἀγαθῶν ἢ παρόντων ἢ προσδοκωμένων γιγνόμεναι) τὰς δ' ἕνεκα τῶν ἐναντίων ἐπικυρᾶν οὐκ ἄγαγες. Εἰσὶ γὰρ οἳ ὀμνύουσιν, ἂν τύχωσι, κλοπὰς καὶ ἱεροσυλίας, ἢ μοιχείας καὶ φθορὰς, ἢ τραύματα καὶ φόνους, ἤ τι τῶν ὁμοιοτρόπων κακῶν ἐργάσασθαι, καὶ ἀνυπερθέτως αὐτὰ δρῶσι, ποιούμενοι πρόφασιν τὸ ὀμόσαι· ὡς οὐκ ἄμεινον καὶ θεῷ κεχαριτωμένον μᾶλλον τὴν ἀβεβαίωσιν τοῦ ὅρκου τὸ μηδὲν ἀδικεῖν. Ἐπὶ δικαιοσύνῃ καὶ πάσῃ ἀρετῇ νόμος ἐστὶ πάτριος, καὶ θεσμὸς ἀρχαῖος. Νόμοι δὲ καὶ θεσμοὶ τί ἕτερον εἰσὶν, ἢ φύσεως ἱεροὶ λόγοι τὸ βέβαιον καὶ τὸ πάγιον ἐξ αὐτῶν ἔχοντες, ὡς ὅρκων διαφορεῖν; ἴσως δὲ πᾶς ἐνομότως ἄδικα δρῶν, ἔτι ὀμόσας μὲν ᾖ, τὸ δὲ πολλῆς φυλακῆς καὶ ἐπιμελείας ἄξιον ὅρκον ἀναιρέπτῃ, ᾧ τὰ καλὰ καὶ δίκαια ἐπισφαγίζεται. Προσίθησι γὰρ ἐγκλήματα ἐγκλητίοις, ἐν ᾧ δέοντι γινομένοις ὅρκοις, ὃς πολὺ

p γνωθέντος] Melius forſan νομισθέντος. Sicut infra ſcribitur p. 773. τὸ ἐξαιρεῖσθαι δὲ τὰ νομισθέντα διαφυλάττειν. Quidni vero utrobique reponi poterit δεδοκιμάσθαι. Sic Num. xxx. 5. ἐὰν ἐνδεὴς γυνὴ δίχα κυρίου, ἢ δεδεμένη δεσμῷ.

q ἐπειδὰν] Forſan ἐπειδήτω.

r καὶ] Sic MS. Med. pro ἢ.

s τοῦ] Omnino repone τι.

t μέλλῃ] Ita pro μέλῃ MS. Med.

v πιστοῖς] Melius, ut videtur, πολλοῖς. ſic etiam Codex idem.

x ἐθνικὸς] Ita MS. Med. pro ὁ θεὸς. Sic etiam Noſter in Loco Parallelo p. 758. εἰ οἷς ἔστι παλαιὸς ἢ μηδεὶς, ἀλλ' ὁ δὲ τῶν ἐθνικῶν περισσότατος τοῦ εὖ βιοῦν ἄξιον μεμνῆσθαι. Ejuſdem fide ſcripſi τελέως. Editi τελεῖν.

y ἐργάσασθαι] Omnino ſcribe ἐργάσεσθαι.

z τὸ] Ita MS. Med. pro τοῦ.

a ἀβεβαίωσις] Malè, ut videtur, forſan βεβαιώσεως, ut ſit ſenſus, Deo gratior qui ab injuriâ ſe continet quam qui juramentum injuſtum firmat. Sic Noſter ſup. p. 770. μηχανῇ πάσῃ τὸ ὅρκον βεβαιώτω. Idem infra p. 773. βεβαίωσιν ὅρκων καὶ λύσιν.

b μηδὲν] Ita MS. Med. pro μὴ δεῖν. Mox vero pro ἐπὶ δικαιοσύνῃ, &c. ſcribe ἐπεὶ δικαιοσύνη καὶ πᾶσα ἀρετή. Reliqua cum in Editis eſſent mutila, ſic reſtituo ex Cod. Med. νόμος ἐπὶ πάτριος, καὶ θεσμὸς ἀρχαῖος. Νόμοι δὲ καὶ θεσμοὶ τί ἕτερον εἰσι.

c ὀμόσει] Ita MS. Med. pro ὀμόσας.

βελτίον ἢν ἡσυχάζειαν, πρᾶξεις ἀζημίους. Ἀπεχόμενον ἐν τῷ ἀδικοπραγεῖν, πολιάσθω τὸ θεὸν, ἵνα μεταδῷ τοῦ ἵλεω δυναμένου αὐτοῦ, [d] ζυγνὺς, ἐφ' οἷς ἀδικία χρησάμενον ὤμοσε. Διπλάσια γὰρ αἰρεῖσθαι κακὰ, δυνάμενον τιὼ ἡμίσειαν αὐτῶν ἀποφορτίσασθαι, μανία καὶ φρενοβλάβεια δυσίατος. Εἰσὶ δ' οἱ τιὼ φύσιν ἄμικτοι καὶ ἀκοινώνητοι δι' ὑπερβολὴν μισανθρωπίας γεγονότες, ἢ καὶ ὑπ' ὀργῆς οἵα χαλεπῆς δεσποίνης ἐκβιασθέντες, ὅρκῳ τιὼ ἀγελαστότητα πιστὸν τῶν ἠθῶν· εἴ τινες ἢ φασὶν ὁμοσυσσίτιον ἢ ὁμοτράπεζον ἕξειν τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα, ἢ πάλιν τῷ δεῖνι μὴ παρέξειν [e] ὠφέλειάν τινα, ἢ παρ' ἐκείνου [f] τι λήψεσθαι μέχρι τελευτῆς. Ἔστι δ' ὅτε καὶ μετὰ τιὼ τελευτιὼ τὸ ἀσύμβαλον διαφυλάττουσιν, ἀδὲ νεκροῖς τοῖς ζώμασιν ἐπιρίπτοντες ἐν [g] διαθήκαις τὰ νομιζόμενα ποιεῖν· οἷς παραινέσαιμ' ἂν καθ' ἃ καὶ τοῖς προτέροις, ὄχεσι καὶ θυσίαις ἐξευμενίζεσθαι τὸ θεῖον, ἴν' εὕρωσί τινα ψυχικῶν ἀῤῥωστημάτων θεραπείαν, ἃ μηδεὶς ἀνθρώπων ἱκανὸς ἰάσασθαι. Ἕτεροι δ' εἰσὶ κομπασταὶ τοῦ ὑπ' ἀλαζονείας φυσωμένου, οἱ λιμοδοξοῦντες, ὀδενὶ τοῦ εἰς ὠφελιμωτάτιο ὀλιγίστου χρῆσθαι δικαιοῦσιν· ἀλλὰ κἂν προίεταί τις, ἕνεκα τοῦ ἀφιλιασμὸν τοῦ ἐπιθυμιῶν ἀναχαιτίσαι, τιὼ νουθεσίαν ὕβριν εἶναι νομίζουσι, καὶ πρὸς τὸ ἀβροδίαιτον ὠθούμενοι βίον, ἀλογοῦσι τοῦ ζωφρονιστοῦ· γέλωτα καὶ χλεύην τιθέμενοι τὰς φρονήσεως ὑμῖν καλὰς καὶ λυσιτελεστάτας ὑφηγήσεις. Εἰ δὴ καὶ τύχοι τις ὅσα πλουσία καὶ ἀφθονία τοῦ πλεῖ βίον, ὅρκοις ἐπισφαλίζονται τὴν χρῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν τοῦ εἰς πολυτέλειαν. Οἷον [h] δή τι λέγω· πρώην τις τοῦ οὐκ ὀλίγα κεκλημένων, ὑγρὸν καὶ ἀλαμπέστατα βίον ἀπασαμένου, ἐπειδὴ πρεσβύτης παρὼν ζυγενὴς ἢ παλαιὸς γ' οἶμαι φίλος, ἐνυθέτει, πρὸς τὸ ζημιότερον καὶ αὐχηρότερον τὴν δίαιταν ἐκκαλῶν μεταβαλεῖν, τὴν παραίνεσιν ὡς μεμέλιτος δυσχεράνας, ὤμοσεν ἀντιφιλονεικῶν, ἕως ἂν τὰς χορηγίας ἔχῃ καὶ ἐκδασκιὰς, μηδενὶ χρήσεσθαι τοῦ εἰς ὠτέλειαν, μὴ κατὰ πόλιν, μὴ κατ' ἀγρὸς, μὴ πλέων, [i] μὴ πεζεύων, ἀλλ' ἀεὶ καὶ παλαχοῦ τοῦ πλοῦτον ἐπιδείξεσθαι. Πλούτου δὴ ταῦθ', ὡς ἔοικεν, ἐπίδειξις οὐκ ἔστι μᾶλλον ἢ ἀλαζονείας καὶ ἀκρασίας. Καί τι τοῦ ἐν ταῖς μεγάλαις ἡγεμονίαις οὐκ ὀλίγοι [k] μέχρι νῦν εἰσὶν οἱ παμπληθεῖς ἔχοντες ἐκδασκιὰς καὶ χορηγίας ἀφθόνους, ὥσπερ ἐξ ἀενάου τινὸς πηγῆς πλούτου ῥέοντος αὐτοῖς ἀδιαστάτως, ὅμως ἐφ' ἃ καὶ οἱ πένητες ἡμεῖς, ἐστὶν ὅτε τρέπονται, κεραμικίας κύλικας, καὶ [l] ὀβολιαίους ἄρτους, καὶ ἐλαίας, ἢ τυρὸν, ἢ λάχανα

quæque melius reticere poterant, actiones inhoneſtas. Igitur continens ſe ab hujuſmodi maleficio, ſupplex Deum exoret, ut propitia ſua gratia dignetur, temeritati inconſultæ ignoſcens qua ad jurandum actus eſt. Nam duplicare noxam, cum te poſſis exonerare dimidio, maxima eſt inſania vix unquam curabilis. Rurſum alii feroces inhumanique, aut ab ira coacti, moleſta domina, jurejurando morum feritatem confirmant, dum negant ſe hunc aut illum admiſſuros in contubernium vel menſæ ſocietatem: vel talem quendam adjuturos ullo beneficio, aut uſuros ejus opera quoad vixerit. Interdum etiam ultra obitum prorogant odia, nec ſinunt mortuorum corporibus in ſepulchro conditis juſta perſolvi. Hi quemadmodum & priores illi monendi ſunt, ut placent Deum votis ac ſacrificiis, quo aliquam conſequantur medicinam animæ morborum, quibus ſanandis quivis homo eſt impar. Alii jactatores & arrogantia turgidi, gloriæque inſatiabiliter avidi, nullis frugalitatis utiliſſimæ præceptis parere ſtatuunt; quod ſi quis *de ea* moneat, quo melius cupiditatum impetus refrænetur, admonitionem contumeliam exiſtimant: contemptiſque monitoribus ruunt in delicias, pro ludo habentes prudentiæ præcepta præclara & utiliſſima. His ſi res familiaris lauta ſit, jurejurando affirmant, facturos ſe impenſas in voluptates ſine parſimonia. Verbi gratia, nuper dives quidam in luxu & mollitie degens, à ſene cognato, vel paterno amico, ſi bene memini, monitus, ut honeſtius & caſtigatius viveret, tulit admonitionem ægerrime, moxque obnixius contendendo juravit, quamdiu ſumptus ſe non defecerint, à luxu non temperaturum vel ruri vel in urbe, vel mari vel itinere terreſtri, ſed ſemper & ubique oſtentaturum divitias. Atqui non divitiæ ſic oſtentantur, ſed faſtus & luxus traducitur, quantum ego intelligo. Verumtamen non pauci etiam hodie in ſummâ dignitate poſiti, ingenti & copioſo ad victum apparatu abundantes, divitiis quaſi ex perenni fonte ipſis perpetuò fluentibus, eadem nonnunquam, quæ nos pauperes, amplectuntur, fictilia pocula, obolares panes, & oleas caſeumve oluſve vice obſonii: tum in æſtate cin-

p. 772.

[d] ζυγνὺς] Sic MS. Med. pro σιγνὺς. Noſter infra p. 773. οἷς μηδὲ θεοῦ τοῦ τὸ φύσιν ἵλεω συγγνώμης ἀξιοῦσθαι.

[e] ὠφέλειαν] Hæc jurandi conſuetudo à Domino noſtro improbatur, Matth. xv. 5. ὑμεῖς δὲ λέγετε· ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ· Δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, &c. Scilicet Judæis viſum poſſe ſe ab alendis parentibus vel quibuſvis officiis religione juramenti interpoſitâ excuſare. De hoc juramento vulgo Corban dicto inſignis eſt ocus apud Joſeph. cont. App. lib. i. c. 22. Vide Orig. Comm. in Matth. p. 245. Euſeb. Præp. Evang. lib. viii. c. 7. Cyrill. Alexand. de Ador. lib. xvi. p. 573.

[f] τι] Sic MS. Med. pro τινα, ex quo deleo καὶ poſt λήψεσθαι.

[g] διαθήκαις] Melius omnino θήκαις. Plat. de Leg. lib. xii. p. 947. τελουτήσασι δὲ πρόθεσις, ἐκφορὰ καὶ θήκαι. Heſych. v. θήκαι, &c. ibi ſcribe οἷς ἐκαπόθεσθαι νόμοι, ἢ σορόι.

[h] δή τι] Sic MS. Med. pro δήπου. Item ἀπασαμένου pro ἀπαζόμενον.

[i] μὴ πεζεύων] Reſtitui ex Cod. Med.

[k] μέχρι νῦν] Reſtitui ex eodem.

[l] ὀβολιαίους] MS. Med. ὀβολίας. Forſan ὀβελίας, ſcil. panes verubus toſtos. Heſych. v. ὀβελίας, ἄρτον ὁ ἐπὶ ὀβελίσκου ὀπτώμενος. Jul. Poll. lib. i. ſeg. 248. καὶ χαλκοῦς ἄρτον, καὶ χαλκᾶς, καὶ ὀβελίας, ὁ ὀβελίτης. Vide & Athen. lib. i. c. 3.

gulum & campeſtre lineum, in hieme craſſam validamque penulam, & cubile aliquando humi ſtratum, faſtiditis ſpondis eburneis vel teſtudine auroque ornatis, ſtraguliſque flore intextis, veſtibus purpureis, bellariis curioſè elaboratis, menſiſque magnificis. In cauſa eſt non ſolum eorum ingenii bonitas, verùm etiam à tenera ætate recta inſtitutio, quæ docuit humana potius quam regia æſtimare, quæque ſede in animo poſita, tantum non ſingulis diebus humanæ ſortis admonet, à rebus excelſis & nimiis retrahens & depellens, & quod inæquale eſt æqualitate emendans. Atque ita civitates potentia, rerum copia, legibus, moribus, paceque repleverunt, nulla his ſubtrahentes commoda, ſed omnia largientes prompte & copioſè. Hi, aliique his ſimiles, ſunt mores generoſorum & vere principum; iſti vero *contrarii mores* ſunt recens ad opulentiam evectorum fortunæ quodam errore, qui veras & oculatas divitias, quæ ex virtutibus & actionibus ſecundum virtutes conſtant, ne in ſomnis quidem norunt, ſed in cæcas impegerunt, quibus freti, viam rectam neceſſario ignorantes, in devia deflectuntur, mirati res nullius pretii, vere pretioſas ridentes; quos ſacra ſcriptura intempeſtive jurantes non mediocriter increpat. Incorrigibiles enim ſunt & inſanabiles, ita ut ne à Deo quidem natura propitio veniam impetrent.

προσόψημα· καὶ θέρος μὲν πλεῖζωμα καὶ λινοῦν ὀθόνιον, χειμῶνος δὲ χλαίναν ἀῤῥαγῆ καὶ τρυφερὴν, καὶ τὰ πρὸς κοίτην ἐστὶν ὅτε χαμαίστρωτα, πολλὰ χαίρειν φράσαντες κλίναις ἐλεφαντίναις, ἢ χελώνης ἢ χρυσοῦ ποικιλμάτοις, καὶ στρωμναῖς [m] ἀνθοβαφέσι, καὶ ἑσθῆσι [n] καὶ ἀλουργίσι, καὶ πεμμάτων πολυτελῶν πολυτελείαις. Αἴτιον δὲ οὐ μόνον τὸ φύσεως αὐτοὺς ὁμοίους λαχεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ παιδείας ὀρθῆς ἐκ πρώτης ἡλικίας ἐφάψασθαι, ἥτις ἀνεδίδαξε πρὸ τῶν ἡγεμονικῶν τἀνθρώπινα τιμᾶν· ἥτις καὶ ἐνδιαιτωμένη τῇ ψυχῇ μόνον οὐ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπομιμνήσκει τὸν ἄνθρωπότητα, ὅπως τῶν ὑψηλῶν καὶ ὑπερόγκων ἀνιαρῶσα καὶ στέλλουσα, καὶ τὸ ἄνισον ἰσότητι θεραπεύουσα. Τοιγαροῦν τὰς πόλεις [o] εὐθενείας, εὐπορίας, εὐνομίας, εἰρήνης ἀναπεπλήκασιν, ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν ὑπεξελόμενοι, πάντα δ' ἀφειδῶς καὶ ἀταμιεύτως χαριζόμενοι. Τὰ μὲν δὴ τῶν ὀλιγῶν καὶ ὡς ἀληθῶς p. 773. ἡγεμόνων ἔργα, ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὁμοπλήσια· τὰ δὲ τῶν νεοπλούτων, σκιᾷ τινι τύχης εἰς πολυχρηματίαν ἐικόνων· οἱ δὲ ἀληθῆ καὶ βλέπουσι πλοῦτον, [p] ἐξ ἀρετῶν τελείων ζωγραφοῦντα καὶ τὰ κατ' ἀρετὰς πράξεων, οὐδ' ὅναρ ἴσασι, τῷ δὲ τυφλῷ προσέπλασαν, ἐφ' [q] ᾧ σκηνπτόμενοι, κατ' ἀναγκαῖον τὴν ἄγουσαν ὁδὸν οὐκ ὁρῶντες, εἰς ἀνοδίαν σκληρόπορον, θαυμάζοντες τὰ μηδαμοῦ ἄξια τιμῆς, καὶ τὰ φύσει τίμια γελῶντες· οἷς ὁ ἱερὸς λόγος ὄρκον ἐν δεσμῷ καιρῷ ποικιλμένοις οὐ μεμελημένως ἐπιτιμᾷ καὶ ὀνειδίζει· [r] δυσκάθαρτοι γὰρ καὶ δυσίαλοι, ὡς μηδὲ παρὰ θεῷ τῷ τὴν φύσιν ἵλεῳ συγγνώμης ἀξιοῦσθαι.

Cæterum virginibus & maritatis vovendi jurandique poteſtatem adimit *lex*, iſtarum parentes, harum maritos Dominos pronuncians: ita ut quod juramenta ſint rata vel irrita, penes virum ſit vel patrem. Virgines enim per ætatem vim jurisjurandi parum intelligunt, & opus habent alieno judicio: alteræ procliviores ad jurandum ſunt quam ferat maritorum utilitas. Quapropter his liberum eſt uxoris juramentum ratum vel irritum facere. At viduæ caveant ne jurent temere. Non habent enim deprecatores, nec maritos defunctos, nec parentes, relictos quando migrarunt in aliam familiam: ideo juramentum earum non convellitur, deſtitutarum à curatoribus. Si

Παρθένων δὲ καὶ γυναικῶν τὸ περὶ τὰς εὐχὰς αὐτοκρατὲς ἀφείλετο· τῶν μὲν τὸν πατέρας κυρίους, τῶν δὲ γυναικῶν τοὺς ἄνδρας δεσπότας, [s] εἰς βεβαίωσιν ὅρκων καὶ λύσιν, τὸν μὲν πατρὸς, τὸν δὲ ἀνδρὸς εἶναι· καὶ μετὰ εἰκότως· αἱ μὲν γὰρ διὰ νεότητα δυνάμει ὅρκων οὐκ ἴσασιν, ὡς χρήζειν τῆς ἐπικρυβόντων· αἱ δὲ πολλάκις [t] ὑπὲρ εὐχερείας ὀμνύουσιν, ἃ μὴ τοῖς ἀνδράσι ζωοῖσι. Διόπερ αὐτοῖς ἀνέθηκε τὴν ἐξουσίαν τὸ τὰ [v] νομισθέντα διαφυλάττειν, ἢ τἀναντίον. Χῆραι δὲ μὴ ῥᾳδίως ὀμνύτωσαν· οὐ γὰρ ἔχουσι τοὺς παραιτησομένους, ὅτ' ἄνδρας ὧν διεζεύχθησαν, ὅτε πατέρας ἀφ' ὧν μετανέστησαν, ὅτε τὴν πρὸς γάμον οἰκείαν ἐξέλιπον· ἐπειδὴ μένειν τοὺς τούτων ὅρκους ἀναγκαῖον, ἐρημίᾳ τῶν κηδομένων βεβαιουμένους. Ἐὰν δέ τις

[m] ἀνθοβαφέσι] Ita pro ἀνθαβαθέσι MS. Med. Sic infra lib. de Vit. cont. p. 896. στρώμασι ἀληγεῖς ἀνθαβαθοῦς χρυσοῦ, καὶ ἀνθοβαφεῖς ἑτέραις. Vide etiam p. 861, 1115. Exod. xxviii. 14. κροσωτὰ μεμιλμένα ὡς ἄνθεσι.

[n] καὶ ἀλουργέσι] MS. Med. μαλακωτέραις πορφυραῖς, & ſic rectius forſan. Vide Matth. xi. 18. Luc. vii 25. Mox pro ὁμοιοῦσθαι melius ſcribitur in Cod. Med. ὁμοίους λαχεῖν. Item ἐφάψασθαι.

[o] εὐθενείας εὐπορίας] Melius omnino MS. Med. εὐπηρείας, εὐθυμίας· vulgo enim his vocibus annonæ copiam ſignificat Philo. Vide infra p. 632, 809, 1174. Similiter emenda Noſtrum lib. de Leg. p. 1004. εὐνομίας, εὐθυμίας, εὐθηνίας τι καὶ εὐπηρείας. Ibi repone εὐθηνίας. Vide Gen. xli. 29.

[p] ἐξ] Ita MS. Med. pro ὑπό.

[q] ᾧ] Sic MSS. pro φ.

[r] δυσκαθαρσίοι] Ita MS. Med. Editi δυσκαλόρθωτοι. Infra quoque μόνοις οἷς δυσκαθάρσιος ἐᾷ. Vide etiam lib. de Somn. p. 599.

[s] εἰς] Melius omnino ὡς. Mox vero pro τὸν μὲν—τὸν δὲ, ſcribe τὸν μὲν—τὸν δὲ, ſcil. ὄρκων.

[t] ὑπὲρ] Repone ὑπ'.

[v] νομισθέντα] MS. Med. ὁμοσθέντα. Forſan ὁμοσθέντα. Sic Noſter lib. ii. Alleg. p. 1098. αἱ εὐχαὶ καὶ οἱ ὅρκοι τῆς ψυχῆς. Numer. xxx. 5. αἱ εὐχαὶ καὶ οἱ ὅρκοι. Vide Heſych. v. ὁρίζει. Et ſupra p. 770.

ἐπι-

ὁπορκῆσά τινα εἰδὼς μὴ καλαμωύσῃ ἢ ἀπελέγξῃ, φιλίᾳ ἢ αἰδεῖ ἢ φόβῳ διδὺς πλέον ἢ εὐσεβείᾳ, τοῖς αὐτοῖς ὑπτιμίοις ἔνοχος ἔσω· Διαφέρει γὰρ τὸ [x] ζωεπιγεγράφειν ἀδικοῦντι· δίκαι ἢ κατ' ὁπόρκων, αἱ μὲν ἀνάκειν) θεῷ, αἱ δ' ἀνθρώποις· θεῷ μὲ, αἱ [y] ἀνιλάτω κ) μέγισαι. Ἴλεως γὰ ἂ γίνε) τοῖς ἄτως ἀσεβήσασιν, ἀλλὰ μόνειν ἀεὶ δυσκαθάρλους ἐᾷ, δικαίως οἶμαι κ) προσηκόντως. Ὁ γὰ ἀμελὴς τί δεινὸν εἰ ἀνλαμεληθήσε), οἷς δίδωσι τὰ ἴσα καρπάμψ; αἱ δ' ἀπ' ἀνθρώπων [z] ἀλάφθοροι, θάνα) ἢ πληγαί· [a] τὸ μὲ ἀμεινόνων κ) πρειτῶν εἰς εὐσέβειαν θανάτῳ δίκας βεβαιώντων, τὸ δ) μαλακώτερον χρωμένων ὀργαῖς δημοσίᾳ μάστιγι τυπλόντων ἀναφανδὸν ἐν κοινῷ· εἰσὶ δ) κ) πληγαὶ τοῖς μὴ δυλοπρεπέσιν οὐκ [b] ἔλατλον δίκης θανάτου.

Ταῦτα μὲ ὖν αἱ ῥηταὶ προσάξεις πρείχυσιν· ἔσι δ) ἀλληγορῆσαι τὰ περὶ τὸ πόπων, ἔχονλα θεωρίαν τλὼ ἀλὰ ζυμβόλων. Εἰδέναι πάνυ [c] προσήκε, ὁ τ᾽ φύσεως ὀρθὸς λόγ᾽ παλρὸς P. 774. ἐμὲ κ) ἀνδρὸς ἔχει δυάμιν, ὑπνοίαις ἀλαφέροις· ἀνδρὸς μὲ, ἐπειδὴ τ᾽ ῥητῶν πόρον ὥσπερ εἰς ἀγαθλὼ ἄρουραν, τλὼ ψυχλὼ, καλαβάλλε)· παλρὸς δ', ὅτι βυλὰς ἀγαθὰς κ) πράξεις καλὰς κ) πρυδαίας γνῶν πέφυκε, κ) γνώνησας [d] ἐκτρέφει ποτίμοις δόγμασιν, ἃ παιδεία κ) Σοφία χορηγοῦσι. Διάνοια δ' ἀπεικάζε), ποτὲ μὲ παρθένῳ, ποτὲ δ) γυναικὶ ἢ χηρευούσῃ, ἢ ἀνδρὶ ἔτι ἁρμοσμένῃ· παρθένῳ μὲ, [e] ἣν διάνοια ἁγνὸν κ) ἀδιάφθορον διαφυλάτλουσα ἑαυτλὼ ἀπό τε ἡδονῶν κ) ἐπιθυμιῶν, ἔτι δ) λυπῶν κ) φόβων, ὑπισθύλων παθῶν, ἧς τλὼ προσασίαν ὁ γνωτὴς ἀνὴπ) πατήρ· τ᾽ δ', ὡς γυναικὸς ἀσείας, ἀσείῳ λόγῳ τῷ κατ' ἀρετὴν ζυμβιώσης τὴν ἐπιμέλειαν ὁ αὐτὸς ἄτ᾽ λόγ᾽ ἐπαγγίλλε), πρείρων ἀνδρὸς τρόπον ἐννοίας ἀρίσας. Ἡ δ' ἂν ὀρφανισθῇ ψυχὴ, κ) γνώσας τ᾽ κ) φρόνησιν, κ) ἐπιγαμίας τ᾽ κ) τ᾽ ὀρθὸν λόγον, χηρεύσα τ᾽ καλλίσων, κ) ἔρημ᾽ ὅσα Σοφίας, ὑπαίτιον ἑλομένη ζωὴν, ἔνοχ᾽ ἔσω, [f] οἷς ἔγνω καθ' ἑαυτῆς· [g] ἰαλρὸν ἁμαρτημάτων οὐκ ἔχουσα, ὅθ' ὡς ἄνδρα ζυμβιωτὴν, ὅθ' ὡς πατέρα γνωτὴν, τ᾽ κ) Σοφίαν λόγον. Τῶν δ) μὴ μόνον τὰς ὑσίας ἢ μέρη τούτων, ἀλλὰ κ) αὐτὰς ἀνάθημα ποιησαμένων ἐν ὄχαις, ὥρισε τιμὰς, ὑ πρὸς κάλλ᾽ ἢ μέγεθος ἤ τι τ᾽ ὁμοιοτρόπων ἀπιδὼν, ἀλ-

quis autem quem perjurum ſcit non indicat, Lev. vi. 1.
amicitiæ, reverentiæ, timori, plus quàm pietati tribuens, perjurii pœnæ fit obnoxius. Nam peccare & peccanti favere perinde eſt. Pœnæ autem perjuris partim à Deo, partim ab hominibus, infliguntur: ſed à Deo graviſſimæ. Non fit enim propitius contaminatis eo ſcelere, ſed impuros in perpetuum eſſe ſinit, juſtè, ut opinor, & merito. Qui enim res tam ſerias contemnit, viciſſim contemnitur, & referuntur paria paribus. Pœnæ vero ab hominibus inflictæ ſunt variæ, vel mors vel verbera: melioribus & pietate præclaris ſupplicium capitale irrogantibus: Deut. xix. 16.
iſtis vero qui remiſſius iraſcuntur, publico flagro omnium conſpectu in eas animadvertentibus; quæ pœna ingenuo non videtur morte levior.

Hæc præcipiuntur, ad ſenſum literalem, ſed latet Allegoria in loco, myſtica contemplatione eruenda. Sciendum igitur quòd recta naturæ ratio patris atque mariti vim habet, ſed diverſo reſpectu. Mariti, quia virtutum ſemina jacit in animam tanquam in agrum fertilem. Patris, quia conſilia bona & actiones honeſtas ſolet gignere, prognataſque educare ſanis opinionibus, quales eruditio & ſapientia ſuggerunt. *Mens* autem aſſimilatur nunc virgini, nunc mulieri vel conjugatæ vel viduæ; virgini, quando caſtam puramque ſe conſervat à voluptatibus harumque concupiſcentiis, tum à dolore timoreque, affectibus noxiis, cujuſque regimen pater qui genuit, ſuſcepit; hujus vero etiam, velut uxoris ingenuæ, cum ingenua ſecundum virtutem ratione conjunctæ, illa ipſa ratio curam profitetur, ſeminans more maritali cogitationes optimas. Cæterum quæ anima deſtituta fuerit & parentela prudenti, & rectæ rationis conjugio, viduata pulcherrimis præſidiis & deſerta à ſapientia, vivenſque vitam obnoxiam, tenetur quo ſe obſtrinxit vinculo: non habens delictorum deprecatorem, ſicut maritum convictorem vel patrem genitorem, rationem ſapientia exornatam. Eorum vero qui non ſolum bona ſua partemve horum, ſed & ſeipſos devoverunt, pretia conſtituit lex, non juxta formam aut proceritatem aut aliud ſimile, ſed pro

[x] ζωεπιγεγράφειν] Similiter D. Paulus ep. ad Rom. c. i. ℣ ult. οἳ μόνον ζ οἱ ποιοῦντες αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ οἱ ζυνευδοκοῦντες τοῖς πράσσουσι· ſic enim ſcribendum videtur ex Clement. Roman. ep. ad Cor.

[y] ἀνιλάτω] Sic MS. Med pro ἀνύτα).

[z] ἀλάφθοροι] Omnino repone ἀλάφοροι.

[a] τὸ μὲ ἀμεινόνων, &c.] Sic locum reſtitui ex Cod. Med. Sic vero in Editis ſcriptum, τούτων μὲ ἀμείνω κ) ἀεὶ τ᾽, &c.

[b] ἔλατλον] Scribe ἔλατλες. Mox ſcribe τ᾽ πόπον. Vide lib. de Abrah. p. 364. οὐκ ἀπὸ σκοπῆ τὰ περὶ τ᾽ πόπων ἀλληγορεῖλαι. Item lib. ii. Leg. Allegor. p. 1098. τρία κ) τ᾽ πόπων ἐσί.

[c] προσήκε] Videtur deeſſe ὅτι.

[d] ἐκλρέφ᾽] Melius ἐκλρέφειν.

[e] ἣν] Reſtitui ex Cod. Med. ex eodem ſcribo ἀλάνοια διαφυλάτλουσα.

[f] οἷς] Sic MS. Med. pro ἧς. ſcil. ἐπιλυμίοις. Sicut ſupra p. 773. τοῖς αὐτοῖς ὑπτιμίοις ἔνοχος ἔσω.

[g] ἰαλρὸν] Melius παραμλητλύ. Sicuti ſupra p. 773. οἱ γὰς ἔχουσι τὸν παράμλητον. Sic etiam lib. de Sept. p. 1194. παραμύτησιν ἁμαρτημάτων.

æquali

æquali individuorum numero, à viris mulieres, ab adultis impuberes ſolum diſtinguens. Lev xxvii. 3, &c. Præfinit enim lex ab anno vigeſimo ad ſexageſimum viri pretium cc. drachmas argenteas: mulieris vero cxx. à quinto autem ætatis anno uſque vigeſimum, maſculi LXXX. fœminæ XL. ab infantia uſque quinquennium, maſculi drachmas XX. fœminæ XII. eorum vero qui ſexageſimum vitæ annum exceſſerunt, ſenis LX. anus XL. *ſemiſiclos*. Pretia vero æqualia à maribus ejuſdem ætatis, & à fœminis ſimiliter exegit, tribus de cauſis maximè neceſſariis. Una, quia par & ſimilis eſt votorum dignitas, ſive magnates ſive humiles voveant; altera vero, quia haud æquum videbatur vota facientes æſtimari eiſdem conditionibus quibus mancipia venalia. Siquidem iſta pro forma & habitudine corporis vel contra, charius aut vilius venundantur. Tertia cauſa eſt præcipua, quia apud nos imparitas honoratur, apud Deum paritas.

Hactenus de hominibus, cæterum de pecudi- Ib. ℣ 10. bus hæ leges habentur. Si quis voto ſelegerit pecudem, quæ ſit ex aliquo trium generum purorum ad ſacrificium, bovem, aut ovem, aut capram, illam ipſam ſacrificet, nec ſupponat vel deteriorem pro meliore, vel meliorem pro deteriore. Non gaudet enim Deus carnibus & adipibus animalium, ſed voventium affectu in- Ib. ℣ 13. culpato. Quod ſi ſuppoſuerit, mactet pro una duas victimas, & eam quam dudum voverat, & vicariam. Quod ſi voverit quis pecudem impuram, adducat ad ſacerdotem probatiſſimum. Hanc ille quanti ſit æſtimet æquo pretio, & inſuper quinta parte ejus pretii, ne quid deſit, ſi pro hâc ſubſtituenda ſit pura victima. Eadem opera mulctatur etiam voventis incogitantia, qui non rite ſubductâ ratione votum fecerit, animal impurum, ut opinor, pro puro tunc ratus, errore mentis affectu abreptæ. Si quis autem domum voverit, rurſum ſacerdotem æſti- Ib. ℣ 14. matorem abhibeat. Emptores autem non eadem perſolvant pretia; ſi enim repetere cupiat ipſe qui vovit, æquo pretio quintam partem ſuperaddat, quo mulctentur duo vitia, temeri-

λὰ πρὸς ἀριθμὸν ἴσον, διακρίνας ἄνδρας αὐτὸ μόνον γυναικῶν, καὶ νηπίους τελείων. Κελεύει γὰρ ἀπὸ μὲν εἰκοσαετίας ἄχρις ἑξηκονταετίας ἀνδρὸς εἶναι τιμὴν [h] δραχμὰς διακοσίας νομίσματος ὁλκῆς γύρις· γυναικὸς δ', εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν· ἀπὸ δὲ πενταετίας ἄχρις εἰκοσαετίας, τοῦ μὲν ἄρρενος [i] δραχμὰς ἀγδοήκοντα, τῆς δὲ θηλείας τεσσαράκοντα· ἀπὸ δὲ βρέφους εἰς πενταετίαν, τοῦ μὲν ἄρρενος δραχμὰς εἴκοσι, τοῦ δὲ θήλεος δώδεκα· τῶν δ' ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη βεβιωκότων, πρεσβυτῶν μὲν ἑξήκοντα, πρεσβυτίδων δὲ τεσσαράκοντα. Τὰ δ' ἴσα καὶ ἀρρένων καθ' ἡλικίαν ἑκάστων, καὶ ἐπὶ θηλειῶν ὁμοίως διέταξε, τελῶν ἕνεκα τῶν ἀναγκαιοτάτων. Ἑνὸς μέν, ὅτι ἴσον ἐστὶ καὶ ὅμοιον τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχῆς, ἐάνθ' ὑπὸ μεγάλης τινος, ἐάν τε καὶ ὑπὸ φαυλοτέρας γίνηται. Δευτέρου δ' ὅτι τοὺς ἐξαμβύους ἀρμόττον οὐκ ἦν τῶν ἀνδραπόδων ὑποβάλλεσθαι τύχαις. Ἐκεῖνα γὰρ πρὸς τὰς τῶν ζωμάτων εὐεξίας καὶ ἁρμονίας, ἢ τἀναντίον προσεπιδωνίζον. Τρίτου δ', ὃ καὶ ἀναγκαιότατον, ὅτι ποθὲν μὲν ἡμῖν ἀνισότης, ἰσότης δὲ ποθὲν θεῷ τίμιον.

Ταῦτα μὲν [k] ἐπ' ἀνθρώπων· ὅπη δὲ κτηνῶν ταῦτα νομοθετεῖται. Ἐάν τις ἀφορίσῃ κτῆνος, εἰ μὲν εἴη καθαρὸν ἔκ τινος γένους τῶν τελῶν ἄπερ εἰς θυσίαν ἀπενεμήθη, βοῦς, ἢ πρόβατον, ἢ αἶξ, ἐκεῖνο καταθυέτω μὴ ὑπαλλαττόμενος, μήτε χεῖρον κρείττονος, μήτ' ἄμεινον χείρονος. Οὐ γὰρ πολυσαρκίᾳ καὶ πιότητι ζώων χαίρει ὁ θεὸς, ἀλλ' ἀνυπαιτίῳ τοῦ ἐξαμβύος διαθέσει. Ἐὰν δ' ὑπαλλάττηται, δύο ἀνθ' ἑνὸς καθιερούτω, τό, τ' ἀρχαῖον, καὶ τὸ ἀντ' ἐκείνου. Ἐὰν δέ τις [l] εὔξηταί τι τῶν μὴ καθαρῶν κτηνῶν, ἀγέτω πρὸς τὸν δοκιμώτατον τῶν ἱερέων· ὁ δὲ [m] τιμάσθω μὴ ὑπερβάλλων τῷ ἀξίαν, προσεπιθεὶς τὸ τιμῆς καὶ τὸ πέμπτον· ἵν' εἰ δέοι καθαρὸν ἀντὶ [n] τούτου ζῶον ἱερεύσειν, μηδὲν ὑστερίζῃ τῆς ἀξίας τιμῆς· καὶ ἄλλως ὑπὲρ τοῦ δυσωπῆσαι τὸν ἐξάμβυον, ὅτι τῷ ἀρχῷ ἐποιήσατο δι' ζυλλογισμῶν, τὸ μὴ καθαρὸν ζῶον, ὡσγ' οἶμαι, [o] τοῦτο νομίσας εἶναι πλάνῳ διανοίας, κεκραμένος ὑπὸ πάθους. Οἰκία δ' εἰ ηὔξατ' [p] ἀνάθεμα, πάλιν ἐκέτω τιμητῶ ἱερέα· οἱ δ' ὠνούμενοι μὴ τὰ ἴσα καταθέτωσαν, ἀλλ' εἰ μὲν ὁ ἐξάμβυος ἀνακομίζεσθαι προέλοιτο, ἐπιδαψιλευέσθω τὸ πέμπλον, κολάζων τῷ ἀρχέρειαν καὶ ἐπιθυμίαν [q] διττῶν κακῶν, ἐν οἷς μὲν ἠύχετο τῷ εὐχέρειαν, p. 775.

[h] δραχμὰς διακοσίας] Textus ſacer Lev. xxvii. 3. habet πεντήκοντα διδραχμα. Eadem pecuniæ ſumma apud Philonem & Textum ſacrum. Iſta vero Numerorum Diſcrepantia ex Differentiâ Atticarum & Alexandrinarum eſt orta. Nempe Philoni ſolenne drachmas Atticas uſurpare, verſionis Græcæ autoribus Alexandrinas, quæ Atticis erant duplo majores. Unde Sicli dimidium paſſim in verſione Græcâ διδραχμον vocatur. 2 Eſd. x. 32. Exod. xxx. 12. LXX. ἥμισυ διδράχμου. Ezek. xlv. 12. Exod. xxxix. δραχμὴ μία ἡμίσου σίκλου. Huc etiam affer Hieronym. in Ezek. lib. i. c. 4. De drachmis Atticis intelligendus Heſych. v. σατὲς, τριγράμμους, melius τριδράχμους. Sic etiam Suid. v. σατὲς. & Matth. xvii. 27. quibus etiam Joſephus fidem facit Antiqu. lib. iii. c. 8. § 2. ὁ δὲ σίκλος, νόμισμα Ἑβραῖον ὢν, Ἀττικαῖς δίχα δραχμαῖς τίσταται. Heſych. v. Δραχμὴ τὸ ἔγδοον τῆς οὐγγίας. v. Διδραχμον τὸ τέταρτον τῆς οὐγκίας. Vide Orig. Comm. in Matth.

[i] δραχμαὶς] Reſtitui ex Cod. Med. ſicut etiam mox poſt ἄξιος.

[k] ἐπ'] Sic MSS. Med. pro περὶ.

[l] εὔξηται] Ita MS. Med. pro εὔχηται. Vel forſan ἀφορίσηται, ſicut ſupra.

[m] τιμάσθω] Sæpius ſupra τιμάτω.

[n] τούτου ζῶου] Ita MS. Med. pro ζῶου.

[o] τοῦτο] Ex Cod. Med. ſcribe τότε νομίσας εἶ καθαρόν.

[p] ἀνάθεμα] Quidni ἀνάθημα. Vide dicta ad lib. i. de Vit. Moſ. p. 641. & Platonem de Legibus lib. xi. p. 955.

[q] διττῶν κακῶν] Scribe omnino διττὸν κακόν.

ἐν

ἐν οἷς ἦ ἐφίεῃ ὧν πρότερον ἐξέστη, τῷ θεῷ θυμίαν. Εἰ δ' ἕτερος, μηδὲν πλέον τῆς ἀξίας κατατιθέσθω. Ὁ δ' εὐξάμενος μὴ μακρὰς ἐποιείτω χρόνους πρὸς τὸ ὧν ἠύξατο τελείωσιν ἢ τίμησιν. Ἄτοπον γὰρ τὰς μὲν πρὸς ἀνθρώπους ὁμολογίας ἐπιτέμνειν πειρᾶσθαι, τὰς δὲ πρὸς θεὸν τῆς ἀνεπιδεᾶ καὶ ἀδενὸς χρεῖον, ἐκπροθέσμους ἀποφαίνειν, μελλήσει καὶ βραδύτητι διελέγχοντας αὐτὰς θεὸν τῷ μεγίστῳ τῶν ἀδικημάτων, ὀλιγωρίᾳ τῇ πρὸς αὐτόν· ὃ τὴν θεραπείαν ἀρχὴν καὶ τέλος εὐδαιμονίας εἶναι νομιστέον. Ὅρκων μὲν δὴ περὶ καὶ εὐχῶν ἄλις.

tas & cupiditas, in vovendo temeritas: cupiditas autem repetendo quæ ſemel alienata fuerant. Sin alius emerit, nihil addat ultra æquam æſtimationem. Cæterum qui vovet, non differat diu res votivas luere, vel earum pretium. Iniquum enim fuerit pacta repræſentare hominibus, Deo autem rei nullius indigo procraſtinare honorem debitum, cunctatione & mora ſummum in ſe ſcelus arguentes, neglectum numinis, cujus cultus initium & finis felicitatis meritò habetur. Hæc de jurejurando votiſque dixiſſe ſufficiat.

---

* ΠΕΡΙ ΤΗΣ

# ΕΒΔΟΜΗΣ.

## DE

# SEPTENARIO.

### LIBER SINGULARIS.

### FED. MORELIUS Interpres Reg. Latinè vertit.

p. 1173. ΕΞΗΣ δ' ἑξῆς κεφάλαιον τὸ περὶ τῆς ἱερᾶς ἑβδομάδος, ᾧ μυρία καὶ ἀναγκαῖα ἐμφέρεται εἴδη τῶν ἑορτῶν. Αἱ τῆς φύσεως μὲν ἐλευθέρων, διὰ δὲ κακοὺς ἀβουλήτους ἠτυχούντων, καθ' ἕβδομον ἐνιαυτὸν ἀφέσεις. Αἱ πρὸς χρεώστας τῶν ξυμβαλλόντων φιλανθρωπίαι, τὰ δάνεια ἑβδόμῳ ἔτει τοῖς ὁμοφύλοις χαριζομένων. Αἱ ἀνάπαυλαι τῆς βαθυγείου πεδιάδος τε καὶ ὀρεινῆς, αἱ γίνονται παρ' ἑξαετίαν· τὰ περὶ τὸ πεντηκοστὸν ἔτος νομοθετηθέντα· ὧν καὶ ἡ ἄνω ξυποδὸς ψιλὴ διήγησις, ἱκανὴ τοὺς μὲν ἀφυεῖς τελειῶσαι [b] πρὸς ἀρετὴν, τοὺς δὲ ἀφηνιαστὰς καὶ σκληροὺς τὸ ἦθος, ἀπειθεστέρους ἀπεργάσασθαι. Τὰ μὲν δὴ περὶ τῆς ἐν ἀριθμοῖς [c] ἑβδόμης εἴρηται διὰ μακροτέρων πρότερον, ἣν τ' ἔχει φύσιν ἐν δεκάδι, καὶ ἣν ξυγγένειαν πρός τ' αὐτὸν [d] δεκάδα, καὶ πρὸς τεσσάρα

SEQUITUR deinceps caput de ſacro Septenario, in quo continentur ſexcenta eaque neceſſaria feſtorum genera. Remiſſiones ſeptimo quoque anno conceſſæ eis qui natura quidem liberi, caſibus adverſis fuerant in ſervitutem redacti. Benignitas creditorum erga debitores, contribulibus ſuis ſeptimo quoque anno debita remittentium. Deinde fœcundi ſoli vel montani vel campeſtris ceſſatio poſt ſexennium: quæque lege conſtituta fuerant ſuper anno quinquageſimo; quorum etiam ſine ſenſu interiori narratio nuda ad ingenuos in virtute perficiendos ſufficit, ad contumaces autem & moribus aſperiores, obſequentiores efficiendos. Jam vero quæ ad ſeptenarium in numeris ſitum ſpectant, fuſius antea ſunt expoſita; & quam habeat in decade vim & naturam, quamque ad ipſam cognatio-

* Libellus ſequens in editione Pariſienſi anni 1640, ad calcem Philonis operum fuerat rejectus; Nos eum ſuo jam loco reſtituiſſe videmur; ad hoc adducti tum quod præceptum de ſabbato colendo, tertio de juramentis annectendum, contineat; tum quod ſcriptum ſit in Codice Mediceo, ad calcem libelli præcedentis de Legibus Specialibus, Ἑξῆς ἐστι κεφάλαιον τὸ περὶ τῆς ἱερᾶς ἑβδόμης, ᾧ μυρία καὶ ἀναγκαῖα, &c. Non extat opuſculum hoc in Turnebi editione, ideo forſan quod in nullo Codicum Pariſienſium MSS. occurrat, adeoque primo editum à Davide Hœſchelio, anno 1613. ex Codice Vaticano N° 379, ut conjicio. Neque enim in alio quovis Codice Manuſcripto, quod ſciam, occurrit. Verſio Federici Morelli nomen præ ſe fert, illa tamen viro erudito in multis locis adeo indigna, ut totam fere de novo conficere neceſſe fuerit

[a] ἑβδομάδος] Repone ἑβδόμης· ſicut etiam in titulo ſcribitur. Vide etiam infra p. 1179. ἀνέχειν ἑορτῶν ἀξιῶν τῶν ἑβδόμας. Item p. 758 & 1178. Contra etiam mox ἑβδόμης irrepſit pro ἑβδομάδος. Ἑβδομὰς enim apud Philonem numerum abſtractè poſitum ſignificat, ἑβδόμη, diem feſtum.

[b] πρὸς] Reſtitui ex Codice Vaticano: ex eodem ſcribo ἀπεργάσασθαι, ſicut ſupra τελειῶσαι. Editi ἀπεργάζεσθαι.

[c] ἑβδόμης] Scribe ἑβδομάδος, & vide dicta jam ſupra, ad lib. de Opif. p. 20.

[d] δεκάδα] Iſtam analogiam inter ſeptenarium & denarium explicat Philo lib. de Opif. p. 23.

nem, atque ad quaternarium, qui denarii principium & fons eſt. Quinetiam quomodo compoſitus ex unitate deinceps, octavum atque viceſimum, perfectum numerum, procreet, ſuis ipſius partibus æqualem: multiplicatus inſuper certa quadam proportione, cubum ſimul & quadratum conficiat. Denique ut innumeræ aliæ præclaræ ſpeculationes ex eo eruantur, de quibus prolixius agendi hîc tempus non eſt. Unumquodque vero eorum generum quæ perſpicuè ſub eo continentur, inſpiciendum eſt, principio ab eo ducto quod primum eſt, nempe de feriis.

τὴν δεκάδ☉ ἀρχήν τε καὶ πηγήν. Καὶ ὡς ζωηθεῖσα μ̄ ἀπὸ μονάδ☉ ἐξῆς, ἡνᾶ ϟ ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, τέλειον ἀριθμὸν, τοῖς [e] αὐτοῖς μέρεσιν ἴσον, εἰς ἀναλογίαν [f] ἀχθεῖσα, κύβον ὁμοῦ καὶ τετράγωνον ἀποτελεῖ. Καὶ ὡς μυρία ἄλλα κάλλη θεωρημάτων ἐξ αὐτῆς ἀποδείκνυται, περὶ ὧν οὐ καιρὸς μακρηγορεῖν. Ἕκαστον δὲ τῶν προκειμένων καθ' ἑμφερομένων εἰδῶν ἐπισκεπτέον, ἀπὸ τοῦ πρώτου τὴν ἀρχὴν ποιησαμένους· ἦν δὲ πρῶτον [g] τὸ περὶ τῶν ἑορτῶν.

## *DE FESTIS DIEBUS, ut numero decem ſint.*

## ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ, ὡς εἰσὶ τὸν ἀριθμὸν δέκα. p. 1174.

SUNT igitur numero decem Feſta à Lege conſtituta. Ac primum quidem, quo audito quivis fortaſſe admiratione afficeretur, dies omnis. Secundum eſt ſeptimus quiſque dies: hoc Sabbatum Hebræi patria lingua nuncupant. Tertium, dies poſt conjunctionem ſeu cujuſvis lunæ novilunium. Quartum, dies tranſmiſſionis, qui Paſcha nominatur. Quintum ſpicarum primitiæ, Manipulus ſanctus dictum. Sextum eſt Azymorum, poſt quod hebdomadum verè hebdomas celebratur. Octavum eſt Hieromenia *ſive Feſtum Tubarum.* Nonum, Jejunium. Decimum feſtum eſt Tabernaculorum, anniverſariorum feſtorum clauſula, in Decadis perfectum numerum deſinens. A primo vero ordiendum.

ΕΙΣΙ πίνυν ἀριθμῷ δέκα ἑορταὶ, ἃς ἀναγράφει ὁ νόμ☉. Πρώτη μ̄, ἣν ἀκούσας θαυμάσαι τις ἂν ἴσως, αὕτη δ' ἔστιν ἡμέρα πᾶσα. Δευτέρα δ' [h] ἡ ἐξ ἡμερῶν ἑβδόμη, Σάββατον αὐτὴν Ἑβραῖοι πατρίῳ γλώττῃ καλοῦσι. Τρίτη δ', ἡ μετὰ ζυόδον τινὰ [i] καθ' ἑκάστην ζελήνην νέαν νουμηνίαν. Τετάρτη ϑ̄, τ̄ διαβατηρίων, ἣ καλεῖται πάσχα. Πέμπτη δ', ἡ τ̄ ἀπαρχῶν ἀπαρχὴ, τὸ ἱερὸν δρέπανον. Ἕκτη δ', ἄζυμα, μεθ' ἣν ἡ τ̄ δ̄ τ̄ ἑβδομάδων, ὄντως ἑβδόμη. Ὀγδόη δ', ἱερομηνία. Ἐννάτη ϑ̄, νηστεία. Δεκάτη δ', ἡ τ̄ σκηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἡ τ̄ ἐτησίων ἑορτῶν ζυμπέρασμα, εἰς τέλειον ἀριθμὸν δεκάδα τελευτῶσα. Ἀρκτέον δ', ἀπὸ τ̄ πρώτης.

Lex omnem diem feſtum deſcribit, *ſuos* conformans ad vitam irreprehenſam qualem degunt: homines naturæ ejuſque conſtitutionibus obtemperantes. Atqui ſi vitia non regnarent, depreſſis jam de rebus præſtantibus curis, quas ex anima cujuſque expulerunt, verùm ipſæ virtutum facultates uſquequaque invictæ perſiſterent: unum certè feſtum idque continuum fuerit, omne tempus, quod inter ortum & interitum interjectum eſt; itemque familiæ & civitates cum ſecuritate & tranquillitate, refertæ bonis omnibus forent, in omni rerum ſerenitate degentes. Nunc autem avida plus habendi cupido & inſidiæ mutuo factæ, quas viri ſimul & mulieres adverſus ſemet & alios invicem moliuntur, continuum hilaritatis ſtatum diremerunt. Perſpicua certè rei quæ proponitur fides eſt; nam quotquot ſapientiæ

α'. [k] Ἅπασαν ἡμέραν ἑορτὴν ἀναγράφει ὁ νόμ☉, πρὸς τὸν ἀνεπίληπτον βίον ἁρμοζόμεν☉· [l] ὡς τῶν ἀνθρώπων ἑπομένων τῇ φύσει καὶ τοῖς ταύτης διατάγμασι. Καὶ εἴ γε μὴ παρωθημέρησαν αἱ κακίαι, καταδυναστεύσασαι τὰς περὶ τῶν ζυμφερόντων λογισμὰς, ὡς τῆς ἑκάστων ψυχῆς ἐξώκισαν, ἀλλ' ἔμειναν αἱ τῶν ἀρετῶν δυνάμεις εἰσάπαν ἀήττητοι, μία ἂν ἦν, ὁ ἀπὸ γενέσεως ἄχρι τελευτῆς χρόν☉, ἀδιάσταλ☉ ἑορτή· καὶ αἱ τ' οἰκίαι καὶ αἱ πόλεις ἐν ἀδείᾳ καὶ εὐχερείᾳ μεσαὶ πάντων ἂν ἦσαν ἀγαθῶν, δίαιαν ἄγουσαι περιμάτων. Νυνὶ δὲ αἱ πλεονεξίαι καὶ ἀλληπιθέσεις, ἃς ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες μηχανῶνται καθ' ἑαυτῶν καὶ κατ' ἀλλήλων, τὸ ζωοχὲς τ̄ ἱλαρᾶς διέκοψαν εὐθυμίας. Ἐμφανὴς δὲ τοῦ λεγομένου ἡ πίστις· ὅσοι γὰρ ἢ παρ' Ἕλλησιν

[e] αὐτοῖς] Omnino ſcribe αὐτῶ. Ita Noſter p. 748. de ſenario, ϰ̄ τ̄ τέλειον τ̄ ἐξ, ἰσόμοιρον τοῖς ἑαυτῶ μέρεσι, τρισὶ ϰ̄ δυσὶ ϰ̄ ἑνί.

[f] ἀχθεῖσα] Melius, ut videtur, αὐξηθεῖσαν. Sic Noſter ſupra p. 21. αὐτίκα ἀπὸ μονάδος ἑβδομος ἀναξηθεὶς, &c. Idem ibid. παραύξων ϰ̄ τ̄ αὐτῶ ἀναλογίαν ἄχρις ἑβδομαδ☉, &c. Vide ibi reliqua.

[g] τὸ] Reſtitui ex Cod. Vat.

[h] ἡ ἐξ ἡμερῶν] Scribe ἡ δι' ἑξ. Sicut infra p. 1177. ἡ δι' ἑξ ἡμερῶν ἰσημὲ ἑβδόμη. Item p. 1179. τ̄ δι' ἑξ ἡμερῶν ἄπιστον.

[i] καθά τινα] Melius forſan καθ' ἑκάστω, &c. Mox etiam ſcribe νουμηνία.

[k] ἅπασαν ἡμέραν] Similiter Clem. Alex. Strom. vii. p. 860. ἅπας ϑ̄ ὁ βί☉ αὐτῷ πανήγυρις ἁγία. Vide Origen. cont. Celſ. lib. viii. p. 392. Hierocl. in Aur. Carmina p. 25. & dicta ſupra ad p. 149.

[l] ὡς] Quidni τ̄ ſcil. βίου, cui omnino textus favet, adeoque ſic verto.

ἢ πα-

ἢ καὶ παρὰ Βαρβάροις ἀσκηταὶ Σοφίας εἰσὶν, ἀνεπιλήπτως καὶ ἀνυπαιτίως ζῶντες, μήτ' ἀδικεῖν μήτ' [m] ἀνθρώπων αἱρούμενοι, τὰς τῶν φιλοπραγμόνων ὁμιλίας ἐκφεύγοντες, [n] ἥ τε χώρα, ἐν οἷς ποιοῦσι τὰς διαλεκτὰς, προβέβληται δικαστήρια καὶ βουλευτήρια, καὶ ἀγοραὶ, καὶ ἐκκλησίαι, καὶ ξυνόλως ὅπου τις τῶν εἰκαιοτέρων
p. 1175. ἀνθρώπων θίασος ἢ σύλλογος· οἷα βίον ἥσυχον πόλεμον καὶ εἰρηναῖον ἐζηλωκότες, θεωροὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πάντων ἄριστοι, γῆν καὶ θάλατταν καὶ ἀέρα καὶ οὐρανὸν καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς φύσεις διερευνώμενοι· ξυνὼν καὶ ἡλίῳ καὶ τῇ χορείᾳ τῶν ἄλλων ἀστέρων, πλανητῶν τε καὶ ἀπλανῶν, ταῖς διανοίαις συμπεριπολοῦντες· τὰ μὲν σώματα κάτω πρὸς χέρσον [o] ἱδρυμένοι, τὰς δὲ ψυχὰς ὑποπτέρους καταστήσαντες· ὅπως αἰθεροβατοῦντες, τὰς ἄνω δυνάμεις περιαθρῶσιν· [p] οἷα χρηστοὶ τῷ ὄντι κοσμοπολῖται γενόμενοι· οἱ τὸν μὲν κόσμον ἐνόμισαν πόλιν, πολίτας δὲ τοὺς Σοφίας ὁμιλητὰς, ἀρετῆς ἐγγραφέντας, ἧς πεπίστευται τὸ κοινὸν πολίτευμα περιέπειν. Γέμοντες οὖν καλοκαγαθίας, καὶ τῶν περὶ σῶμα καὶ [q] ἐκτὸς ἀλογεῖν ἐθιζόμενοι, καὶ ἐξαδιαφορεῖν τὰ ἀδιάφορα μελετῶντες, καὶ κατὰ τῶν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἀλειφόμενοι, καὶ ξυνόλως ἐπάνω τῶν παθῶν ἵστασθαι παιδάζοντες ἀεὶ, καὶ τὴν ἐπιτειχισμὸν αὐτῶν πάσῃ δυνάμει καθαιρεῖν παιδευόμενοι, καὶ ταῖς τῆς [r] ψυχῆς μὴ καθαπλόμενοι προσβολαῖς, λέγω τὸ [s] προσεκλογῆσαι τὰς ἐπιθέσεις αὐτῆς, (ἐπικουφίζει γὰρ καὶ τὰ βαρύτατα τῶν ἀδοκήτων ἡ προόλησις) καινὸν οὐδὲν [t] ὅτι τῆς διανοίας τῶν συμβαινόντων ὑπολαβούσης, ἀλλ' ὡς ὅτι παλαιοῖς καὶ ἐώλοις ἀμαυρᾶν τινὰ ἀντίληψιν ποιομένης· εἰκότως ἐνθυμούμενοι ταῖς ἀρεταῖς, ἄπαντά γε τὸν βίον ἑορτὴν ἄγουσιν. Οὗτοι μὲν οὖν ὀλίγοι εἰσὶν ἀριθμοὶ, ἐμπύρευμα καθ' πόλεις ὑποτυφόμενοι σοφίας ἕνεκα τοῦ μὴ κατὰ τὸ παντελὲς σβεσθεῖσαν ἀρετὴν ἐκ τοῦ γένους ἡμῶν ἀφανισθῆναι. Εἰ δὲ τοῖς ὀλίγοις συνεφρόνησαν οἱ πανταχοῦ, καὶ ἐγένοντ' οἷος [v] ἐβουλήθη φύσις, ἀνεπίληπτοι καὶ ἀνυπαίτιοι πάντες, ἐρασταὶ φρονήσεως, χαίροντες τῷ καλῷ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν, καὶ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν ἡγούμενοι, τὰ δ' ἄλλα ὑπήκοα καὶ δοῦλα ὡς ἂν ἄρχοντες, εὐδαιμονίας ἂν αἱ πόλεις ἐγέμοντο μεσταί· τῶν μὲν ὅσα λύπης αἴτια καὶ φόβων ἀμέτοχοι, πλήρεις δὲ τῶν ἀπεραζομένων χαρᾶς καὶ εὐπαθείας· ὡς μηδένα καιρὸν ἐπιλείπειν τοῦ ἱλαροῦ

cultores, aut apud Græcos aut apud Barbaros sine crimine & cum innocentia viventes, neque injuriam inferre neque rependere cupientes, et negotiosorum convictum devitantes, quibuscunque in locis degunt averſantur prætoria & consistoria & fora & conciones: & loca quævis, ut summatim dicam, in quibus ullus viliorum & nequiorum hominum cœtus aut conciliabulum reperitur; hi, inquam, vitam placidam & pacificam sectantes, factique naturæ rerumque naturæ omnium contemplatores optimi, terram & mare & aërem & cœlum atque naturas quæ in ipsis sunt perscrutantes: una cum luna & sole & aliarum stellarum errantium & fixarum conversione, mente circumvolitantes: corporibus quidem deorsum in terra collocati, animis autem alati, uti per æthera gradientes, potestates supernas circumspiciant; illi quidem probi reapse mundi cives effecti, si quidem mundum hunc civitatem existimarunt; cives vero sapientiæ familiares, à virtute ascriptos cui commissa universa rerum administratio. Quapropter præstantes bonitate, & ea quæ ad corpus spectant & externa parvi pendere assueti, resque indifferentes pro indifferentibus habere meditantes, & contra voluptates ac libidines accincti: atque omnino id operam dantes, ut supra affectus emineant, ac oppugnationem eorum omni ope depellere edocti, iidemque fortunæ impressionibus non concussi, eò quod molimina ejus cogitatione præceperint, (casuum enim adversorum gravissimos anticipatio allevat) cum mens nihil novi contingere posse autumaverit, & quicquid evenerit velut cujusdam prisci & obsoleti perobscuram perceptionem habeat: tales sanè in virtutibus se oblectantes meritò totam vitam, ut festum, celebrant. Hi profecto, qui pauci admodum sunt numero, fomenta sapientiæ per urbes succendunt, ne prorsus omnique ex parte extincta virtus è genere nostro deleatur. Quod si cum paucis istis conspirarent qui ubique gentium sunt, fierentque, quales voluit natura, omnes irreprehensi & insontes, prudentiæ amatores, honesto gaudentes propter honestatem ipsam, & unum hoc bonum censentes, cætera verò alia ut eorum domini subdita & famulantia; beatitatis plenæ civitates existerent: eorum quidem quæ mœroris ac metus causæ sunt exsortes, iis quæ gaudia & lætitiam efficiunt, refertæ: ita ut nullum planè tempus hilari vita destitueretur,

[m] ἀνδικεῖν] Omnino scribendum ἀνζδικεῖν, quod ab Hœschelio notatum.

[n] ἥ] Vel dele, vel post διαλεκτὰς adde μοναδίτης.

[o] ἱδρυμένοι] Melius ἱδρυόμενοι.

[p] οἷα, &c.] Sic scribendum ex Analogiâ Grammaticâ, οἱ χρηστοὶ τῷ ὄντι κοσμοπολῖται γενόμενοι.

[q] ἐκτὸς] Rectius τῶν ἐκτός.

[r] ψυχῆς] Scribe τύχης. Sic etiam Noster emendandus infra p. 1176. προσβάλλουσι ἢ αἱ τῆς ψυχῆς ἀνωμαλίαι. Ibi scribe τύχης. Mox vero nescio annon pro καθαπλόμενοι, reponendum sit καταβαλλόμενοι.

[s] προσεκλογῆσαι] Melius, ut in margine ab Hœschelio scriptum, προεκλογῆσαι. Videtur Philo respicere istud Ciceronis Tuscul. quæst. lib. iii. *Quoniam multum potest provisio animi & præparatio ad minuendum dolorem, sint semper omnia homini humana meditata*, &c.

[t] ὅτι] Omnino ἴτι.

[v] ἐβουλήθη] Forsan ἐβουλήθη.

utque

utque totus anni circulus festivitas esset. Idcirco, veritate judice, vitiosorum nemo, ne brevissimo quidem temporis spatio, festum diem agit, flagitiorum conscientia animo cruciatus, etiamsi & voce & vultu risum præ se ferret. Quando enim hilaritati veræ vacare poterit is qui pravis consiliis occupatur, & cum insipientia vitam degit, in omnibus intempestivè se gerens, lingua, ventre, pudendis? dum *lingua* effutit & eliminat arcana, silentio involvenda: ventre mero multo & cibis immoderatis referto, præ ingluvie: pudendis denique abutitur ad flagitiosissimos libidinis furores & illicitos congressos. Dum non alienis tantum nuptiis insanè insultat, sed etiam cum pueris turpiter rem habet, totisque viribus masculam naturæ notam adulterare & in muliebrem formam transmutare conatur, quò contaminato & execrando affectui indulgeat. Quam ob causam Moyses in omnibus egregius, præstantiam pulchritudinis circa festum quod verè est intuitus, atque id perfectius arbitratus esse quam natura ferat humana, Deo ipsi tribuit, sic ad verbum locutus, FESTA DOMINI. Animadversis enim mœstitiis & timoribus generis humani, utque innumeris plenum est malis, quæ quidem generant avidæ animi cupiditates, gignunt etiam corporis labes: ingerunt etiam fortunæ inæqualitates, eorumque quibuscum conversamur vel illatæ vel repensæ injuriæ: merito admirabatur, si quisquam in tanto negotiorum voluntariorum & involuntariorum pelago agitatus, neque ullo unquam tempore quiescere potis, neque ad vitæ securæ stationem appellere, festum verum non sic falso dictum posset celebrare; perpetuo se oblectans contemplatione mundi atque eorum quæ in eo continentur, consequentia naturæ, & harmonia dictorum cum factis, factorum cum dictis. Quapropter necessario dixit festos dies esse Dei solius. Solus enim Ille felix & beatus, omnium quidem malorum expers, refertus vero bonis perfectis: quin etiam (si verum dicendum est) ipse bonum summum existens, qui etiam cœlo & terræ singula quævis bona profudit. Propterea etiam egregia quædam Mens inter antiquas virtutis studiosa, tranquillis in ipsa affectibus, arridebat, lætitia onusta & quasi gravida effecta; atque secum reputans, ne forte lætari proprium solius Dei sit, ipsa vero aberret, gaudia quæ supra hominem sunt sibi ven-

Lev. xxiii. 2.

βίᾳ, πάντα ἢ τὰ τῷ ἑνιαυτῷ κύκλον εἶναι ἑορτήν. Διὸ παρ' ἀληθείᾳ δικαζόσῃ τὸ Φαύλων ἀδεὲς, p. 1176.
ἀλλ' ἀδὲ τὸ βραχύταλον χρόνον ἐορτάζει, ζωει-
δήσῃ τὰ ἀδικημάτων αἰσχόμενον, [x] κἂν τῇ ψυ-
χῇ καὶ τῇ φωνῇ, & τῷ προσώπῳ μειδιᾶν κα-
θυποκρίνοιτο. Πᾶ γὰρ ἔχει καιρὸν ἀψοφήτος εὐ-
φροσυνῆς, κακοβουλόταλον ὢν, καὶ ζυζῶν ἀφρο-
συνῃ, καὶ περὶ πάντ' ἀκαιρολόμενον· γλῶτ-
ταν, γαστέρα, τὰ γυνητικά; δι' ἧς μὲ ἐκβάλ-
λει τὰ ἀπόρρητα καὶ ἡσυχαστέα· τὴν δ' ἀκρά-
τῳ πολλῇ καὶ ἐδεσμάτων ἀμέτρων ἀναπίμπλη-
σιν ἐπὶ λαιμαργίας· πῖς ἢ καταχρῆται πρὸς
ἐνομωτάτας οἴστρους καὶ μίξεις ἀθέσμους. Ὁ δὲ
μόνον ἀλλοτρίοις γάμοις ἐπιμεμηνὼς, ἀλλὰ
καὶ [y] παιδοπορῶν, καὶ βιαζόμενον τὰ ἄῤῥενα τῆ
φύσεως χαρακτῆρα πρὸς θηλυκόπλειν καὶ μεταβάλλειν
εἰς γυναικόμορφον ἰδέαν, ἕνεκα τῆ μεμιασμένῳ
καὶ ἐπαράτῳ πάθει χαρίσασθαι. Δι' ἣν αἰτίαν
ὁ πάντα μέγας Μωσῆς, τὰς ὑπερβολὰς τοῦ
περὶ τὸν ὅλως ἑορτὸν καλλους ἰδὼν, τελειο-
τέραν ἢ κατ' ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπέλαβεν εἶ-
ναι, καὶ ἀνέθηκεν αὐτῷ θεῷ, φήσας κατὰ λέξιν
ὕτως, ΕΟΡΤΑΙ ΚΥΡΙΟΥ. Τὸ γὰρ [z] ἐπίλοι-
πον καὶ περιδεὲς τῆ ἡμετέρᾳ γνώμῃ λογιζόμενον,
καὶ ὡς ἔστι μυρίων κακῶν μεστὸν, ἃ γινώσκει μὲ
αἱ ψυχῆς πλεονεξίαι, γινώσκει δ' αἱ σώματος
κῆρες, προσβάλλουσι δ' αἱ τῆ [a] ψυχῆς ἀνωμα-
λίαι, καὶ τὰ ζωόντων αἱ ἀνεπιθέσεις, μυρία κα-
κὰ δρώντων τε καὶ πασχόντων· εἶθ' ὕτως ἐθαύ-
μαζεν, εἰ δυνάται τις ἐν τοσούτῳ πελάγει
πραγμάτων, ἑκουσίων τε καὶ ἀκουσίων, φορούμε-
νον, καὶ μηδέποτ' ἠρεμῆσαι εἰός τ' ὢν, μήδ'
ἀκινδύνῳ βίῳ μετ' ἀσφαλείας ἐνορμίσασθαι, τὴν
μὴ λεγομένην, ἀλλὰ πρὸς ἀλήθειαν ἅσαν ὅλως
ἄγειν ἑορτήν· ἐνθυφαινόμενον καὶ ἐντρυφῶν
θεωρίᾳ τε τῷ κόσμῳ καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, & ἀκο-
λουθίᾳ φύσεως, καὶ ἁρμονίᾳ πρὸς ἔργα λόγων,
καὶ πρὸς λόγους ἔργων. Ὅθεν ἀναγκαίως εἶπε,
τὰς ἑορτὰς εἶναι μόνου θεοῦ. Μόνος γὰρ, οὐδαί-
μων καὶ μακάριος, πάντων μὲ ἀμέτοχος κα-
κῶν, πλήρης δ' ἀγαθῶν τελείων, μᾶλλον δ',
εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, αὐτὸς ὢν τὸ ἀγαθὸν,
ὃς οὐρανῷ καὶ γῇ τὰ καθ' μέρος [b] ὤμβρησεν ἀ-
γαθά. Παρὸ καὶ τῶν παλαι [c] τις δεξιῶσα p. 1177.
διάνοια, γαλλιασάντων αὐτῇ τῶν παθῶν, ἐ-
μειδία, χαρᾶς ἐξυμνοῦσα καὶ ὑποπλέως γνο-
μένη· καὶ λογισαμένη παρ' αὐτῇ, μήποτ'
ἄρα τὸ μὴ χαίρειν ἴδιόν ἐστι μόνου θεοῦ, αὐτὴ
δὲ [d] διαμαρτάνῃ ζημιουμένη τὰς ὑπὲρ ἄνθρω-
πον εὐπαθείας, ἁλίσκεται δὲ, καὶ τὸν ψυχι-

[x] κἂν τῇ ψυχῇ] Scribe, verbis transpositis, αἰσχόμενον τῇ ψυχῇ, κἂν τῇ φωνῇ.

[y] παιδοπορῶν. Omnino repone levi literarum mutatione, παιδοφθορῶν. Sic vero Clem. Alex. Coh. p. 85. ὁ φονεύσεις, ὁ μοιχεύσεις, ὁ παιδοφθορήσεις. Cujus posterius Membrum, licet ab ipso citatum ut pars sacri textus, nullibi occurrit vel in textu, vel in versionibus. Vide etiam eundem ad Pædag. lib. iii. p. 305. & ibi dicta à Doctissimo Editore.

[z] ἐπίλοιπον] Forsan ἐπίλυπον.

[a] ψυχῆς] Melius τύχης, & vide supra p. 1175.

[b] ὤμβρησεν] Scribe ἐπώμβρησεν.

[c] τις] Saram innuit, de quâ vide Gen. xviii. 20.

[d] διαμαρτάνῃ] Omnino scribe ex margine, διαμαρτάνῃ.

χὸν.

κὸν γέλωτα δέχεται, μέχρι τῦ παρηγορηθῆναι. Τὸ γὰρ δι' αὐτῆς ἐπικαίρως ὁ ἵλεως θεὸς, χρησμῷ κελεύσας ὁμολογεῖν, ὅτι ἐγέλασεν· ἵνα ἡμᾶς ἀναδιδάξῃ ὅτι ὁ κῦ τὸ παιδελὲς ἑτέρη) τὸ [c] γονητικὸν χαρᾶς· ἀλλ' ἔστιν ἡ μὲ ἀμιγὴς κ) ἀκραιφνεστάτη, μηδὲν τ τ ἐναντίας ἐπιδεχομένη φύσεως, ἐξαίρε[Θ] θεῦ· ἡ δ' ἀπ' ἐκείνης ῥυεῖσα, μικλὴ, [f] βραχίσιν ἀνακεκραμένη λυπηροῖς· ἀνδρὸς ἤδη ζοφῦ δωρεὰν μεγίστων λαβόν[Θ] τλῶ τοιαύτλω μίξιν, ἐν ᾗ πλείω τὰ ἡδέα τ ἀηδῶν ἀνακέκρα]. Ταῦτα μὲ ἓν ἐπὶ τοσῦτον.

Μεθ' ἣ τλῶ ζωοχῆ κ) ἀδιάστλον διαιωνίζουσαν ἑορλὴν ἄγε] δευτέρα, ἡ δι' ἓξ ἡμερῶν ἱερὰ ἑβδόμη. Ἣν οἱ μὲ ὠνόμασαν [ff] παρθένον, εἰς τλῶ ὑπερβάλλουσαν ἀγνείαν ἀποβλέπλες αὐτῆς, οἱ δ' αὐτοὶ κ) ἀμήτορα, ἀπορρῆσαν ἐκ μόνε τῦ πατρὸς τῶν ὅλων, ἰδέαν τ ἄῤῥεν[Θ] γονῆς, ἀμέτοχον τ πρὸς γυναικῶν· ἀνδρειότατ[Θ] γὰρ καὶ ἀλκιμώτατ[Θ] ὁ ἀριθμὸς, εὖ πεφυκὼς πρὸς ἀρχὴν καὶ ἡγεμονίαν. Ἔνιοι δ' αὐτλῶ καιρὸν προσηγόρευσαν, ἀπὸ τ αἰσθητῶν τεκμηράμενοι τὴν νοητὴν αὐτῆς ἐσίαν. Ὅσα γὰρ τῶν ἐν αἰσθητοῖς ἄριστα, δι' ὧν αἱ ἐνήσιοι ὧραι καὶ τῶν καιρῶν αἱ περίοδοι τέλαμμένως διπιτελῦν]), μετέχηκεν ἑβδομάδ[Θ]. Λέγω δ' πλάνητας ἑπτὰ, κ) Ἄρκτον, Ϛ Πλειάδας, κ) ζελήνης αὐξομένης τε καὶ μειομένης ἀνακυκλήσεις, κ) τ ἄλλων τὰς ἐναρμονίους Ϛ παντὸς λόγε κρείττας περιφοράς. Μωσῆς δ' ἀπὸ ζεμνοτέρε πραίτμα[Θ] ἐκάλεσεν αὐτὴν ζυντέλειαν κ) παιδέλειαν· ἑξάδι μὲ τὴν ἡγέσιν τ τῦ κόσμε μερῶν ἀναθεὶς, ἑβδομάδι δ' τὴν τελείωσιν. Ἑξὰς μὲ γὰρ ἀρτιοπέρι[Θ] ἀριθμὸς, ἐκ τῦ δὶς τρία παγεὶς, ἔχων ἄῤῥενα μὲ τ πρεσβύτερον, θῆλυ δ' τ ἄρσιον, ἐξ ὧν εἰσιν αἱ ἡμέ-
p. 1178. σεις κ) φύσεως θεσμὸς ἀκινήτος. Ἑβδομὰς δ' ἀμιγέστα[Θ], κ) φῶς (εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν) ἑξάδ[Θ]· ἃ γὰρ ἐγέννησεν ἑξὰς, ταῦθ' ἑβδομὰς τελεσφορηθέντα ἐπεδείξατο. Παρὸ καὶ [g] ἡμέθλι[Θ] τῦ κόσμε δεόντως ἂν προσαγορεύοιτο, καθ' ἣν τὸ τῦ παντὸς ἔργον τέλειον ἐκ τελείων μερῶν ἀναφανὲν, προστάξαι πάντων ἀνέχειν ἔργων ἐν αὐτῇ. Οὐκ ἐπειδὴ ῥαθυμίας ὁ νόμ[Θ] εἰσηγητής· ἀεὶ γὰρ ἐθίζει κακοπαθεῖν, κ) πρὸς πόνον ἀλείφει, καὶ τὰς χεῖρας καὶ χολάζειν θέλοντας προβέβληται· διείρηται γὰρ

dicando: denuo ſibi timet, iſtumque animæ riſum inficiatur, uſque dum conſolationem accipiat. Enimvero timorem ipſius propitius Deus allevat, cum oraculo juſſerit confiteri *quod riſe-* Gen. xviii. 15.
*rit*, quò edoceret nos, res creatas non uſquequaque lætitiæ eſſe expertes, puram vero & maximè ſinceram lætitiam quæ nihil admittit contrariæ naturæ, Dei propriam eſſe, iſtam vero ab hac fluentem, mixtam & *(non)* paucis temperatam moleſtiis, cum viro ſapienti muneris ampliſſimi vice talis conceſſa ſit mixtura, in qua plura jucunda quàm inſuavia permixta ſunt. Atque hæc quidem hactenus.

Verum poſt continuum nec intermiſſum & perenniter manens feſtum, celebratur aliud, nempe poſt quoſvis ſex dies ſeptenarius ſacer. Hunc nonnulli nominarunt virginem, ad eximiam ipſius caſtitatem intuentes: illi ipſi etiam matris expertem nuncupant, è ſolo parente univerſorum ſatam ideam maſculæ ſobolis, & generis fœminei expertem. Eſt etenim numerus maxime virilis & validus, pulchrè comparatus ad imperium & principatum. Quidam veto ipſam appellant *occaſionem*, à rebus ſub ſenſum cadentibus conjectura facta intelligibilis ipſius eſſentiæ. Nam quæcumque è rebus ſenſibilibus optima ſunt, per quæ tempeſtates annuæ & temporum circuitus ordinate peraguntur, ſeptenarii vim percipiunt. Dico equidem planetas ſeptem & Urſam & Pleiadas & lunæ creſcentis & diminutæ revolutiones, aliarumque *ſtellarum* harmonicos & quovis ſermone potiores circuitus. Moſes autem ab re honeſtiore indigitavit ipſum conſummationem & abſolutam perfectionem: hexadi quidem mundi partium generatione conſecrata, hebdomadi vero abſoluta perfectione. Eſt enim ſenarius par & impar, compactus ex bis tribus, cum habeat maſculum imparem, fœminam vero parem, ex quibus ſunt rerum ortus juxta immota naturæ ſtatuta. Porro hebdomas puriſſima eſt & lux hexadis, ſi veritati favendum eſt; nam quæ generavit hexas, eadem hebdomas oſtendit ad perfectionem redacta. Ideoque mundi natalis jure optimo nominari poſſet, in quâ edictum eſt ut patris opus perfectum ex perfectis partibus exortum, ab omnibus abſtineat operibus. Non quod lex inductrix ſocordiæ fuerit (ſemper enim conſuefacit dura pati, & ad laborem excitat, atque eos qui veterno torpori atque ignaviæ

[c] γονητικὸν] Melius γονητόν. Mox etiam pro ἐξαίρε[Θ], ſcribendum ἐξαιρέτως.

[f] βραχίσιν] Videtur deeſſe negatio, adeoque ſcribendum potius ὐ βραχίσιν. Vult enim Philo docere vitam humanam non exiguas, ſed multas & graves moleſtias admiſtas habere.

[ff] παρθένον] Forſan ἀπαρθένον. Vide ſupra lib. de Mundi Opif. p. 23. Lib. i. de Alleg. p. 43. Lib. iii. de Vit. Moſis. Unde & Ambroſ. de Noah. c. 12. *Quia mundus & ſacer ſeptimus numerus. Nulli enim miſcetur, nec ab alio generatur, ideoque Virgo dicitur, quia nihil ex ſe generat, meritoque tanquam materni exſors immuniſque partus.*

[g] ἡμέθλι[Θ]] Noſter quoque ſupra ſabbatum diem mundi natalem docet, lib. i. de Vit. Moſ. p. 634.

dare ſe volunt averſatur, unde mandatum eſt ver-
Exod. xx. 9. bis diſertis *ſex diebus operari)* verum ut continuos & indefinentes labores relaxaret, & corpora moderatis remiſſionibus, & ceſſationibus reſtaurata recreataque ad eaſdem actiones ab integro renovaret. Nam qui reſpirarunt, non privati tantum ſed etiam athletæ, vires colligunt, & à potentiore virtute, nulla interpoſita mora, quæcumque ſub actionem cadunt fortiter & animosè ſufferunt. Itaque cùm injunxiſſet corporibus non laborare per ſeptenarios, conceſſit melioribus occupationibus vacare. Conſtant vero hæ ex ſermonibus & documentis virtuti congruentibus; etenim ad philoſophandum tunc exhortatur ſuos, hac ratione animam & mentem rectricem in melius promovens. Quapropter ſeptimo quoque die ſexcentæ per totam urbem prudentiæ, temperantiæ, fortitudinis, juſtitiæ aliarumque virtutem ſcholæ panduntur, in quibus alii modeſtè confident, quietè ac placidè, arrectis auribus, cum attentione exacta, eò quòd ſermonum ſuaviſſimorum ſiti correpti ſunt. Mox vero exurgens quidam è peritiſſimis enarrat optima & profutura, quibus omnis vitæ curſus ad meliora proficiet. Sunt autem (ut ita loquar) è particularibus iſtorum in ſpecie infinitorum ſermonum & præceptorum ſuprema duo capita, unum quod ad numen ſpectat, per pietatem & ſanctimoniam; alterum quod ad homines refertur, per humanitatem & juſtitiam. Quorum utrumque in multiplices ſpecies, eaſque omnes laude dignas, dividitur. Ex quibus patet Moſem nullo unquam tempore otium concedere eis qui ſacra ipſius inſtituta ſequuntur. Sed quoniam ex animo & corpore conſtituti ſumus, Is corpori propria munia, itemque animæ congruentia aſſignavit, atque ita alia aliis ſuccenturiata conſtituit, ut laborante corpore animus interquieſceret, & animo quiete fruente corpus viciſſim laborem exantlaret, & optima vitæ genera, nempe contemplativum & activum, viciſſim ſibi ſuccurrentia cederent: activum quidem ſenario uſum in corporis miniſterio, contemplativum vero ſeptenario, tum ad ſcientiam tum ad mentis perfectionem.

ἓξ ἡμέρας ἐνεργεῖν· ἀλλ' ἵνα τὰς ζωικὰς καὶ ἀτρύτους πόνους χαλάσῃ, καὶ τὰ σώματα μεμετρημέναις ἀνέσεσιν ἀναψυχήσαμενα, καινώσῃ πάλιν πρὸς τὰς αὐτὰς ἐνεργείας. Οἱ γὰρ ἀναπνεύσαντες, οὐκ ἰδιῶται μόνον ἀλλὰ καὶ ἀθληταὶ, ῥώμην ζυλλέγουσι, καὶ ἀπὸ κρείττονος δυνάμεως ἀνυπερθέτως ἕκαστα τῶν [h] πρακτέων τλητικῶς ὑπομένουσι. Προσάξας μήν τοι μὴ ἀμπνεῖν τοῖς σώμασι καὶ τὰς [i] ἑβδομάδας, ἐφῆκε τὰς ἀμείνους πράξεις ἐπιτελεῖν· αὗται δ' εἰσὶν αἱ διὰ λόγων καὶ δογμάτων τῶν κατ' ἀρετήν· προτρέπει γὰρ φιλοσοφεῖν τότε, βελτίους τοῦ ψυχοῦ καὶ τοῦ ἡγεμόνα νοῦν. Ἀναπέπλα[ται] γοῦν ταῖς [k] ἑβδόμαις μυρία καθ' ἅπασαν πόλιν διδασκαλεῖα φρονήσεως καὶ σωφροσύνης, καὶ ἀνδρείας, καὶ δικαιοσύνης, καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν· ἐν οἷς οἱ μὲν ἐν κόσμῳ καθέζον[ται], ζωὴ ἡσυχία τὰ ὦτα ἀνορθιακότες, μετὰ προσοχῆς πάσης, ἕνεκα τῶν διὰ λόγων ποτίμων. Ἀναστὰς δέ τις τῶν [l] ἐμπειροτάτων, ὑφηγεῖται τὰ ἄριστα καὶ ζωοποιοῦντα, οἷς ἅπας ὁ βίος ἐπιδώσει πρὸς τὸ βέλτιον. Ἔστι δ' (ὡς ἔπος εἰπεῖν) τῶν μὲν ἀμυθήτων λόγων καὶ δογμάτων δύο [m] τὰ ἀνωτάτω κεφάλαια, τό τε πρὸς θεὸν δι' ὁσιότητα καὶ εὐσέβειαν, καὶ τὸ πρὸς ἀνθρώπους διὰ φιλανθρωπίας καὶ δικαιοσύνης· ὧν ἑκάτερον εἰς πολυειδεῖς ἰδέας καὶ πάσας ἐπαινετὰς τέμνεται. Ἐξ ὧν δῆλόν ἐστιν, ὅτι Μωσῆς οὐδένα καιρὸν ἀπρακτεῖν ἐᾷ τοὺς χρωμένους αὐτῷ ἱερεῖς ὑφηγήσεσι. Ἀλλ' ἐπειδὴ ζωίσημόν ἐστι ψυχῆς καὶ σώματος, ἀπένειμε καὶ τῷ σώματι τὰ οἰκεῖα ἔργα, καὶ τῇ ψυχῇ ἐπιβάλλουσα, καὶ ἐφιεμένη τὰ ἕτερα τοῖς ἑτέροις ἐπιτάττειν, ἵνα πονῇ μὲν τὸ σῶμα, ἡ ψυχὴ ἀναπαύῃ, ἀναπαύλη δὲ χρωμένη, ἀπονῇ· καὶ οἱ ἄριστοι τῶν βίων, ὅτε θεωρητικὸς καὶ πρακτικὸς, ἀμείβωσιν ἀντιπαραχωροῦντες ἀλλήλοις· ὁ μὲν πρακτικὸς, λαχὼν ἐξάδα καὶ τοῦ σώματος ὑπηρεσίαν· ὁ δὲ θεωρητικὸς ἑβδομάδα καὶ πρὸς ἐπιστήμην καὶ τελειότητα διανοίας.

Ib. xxxv. 3. Porro interdictum eſt *ignem accendere*, iſto die

Ἀπείρηται δὲ καὶ ταύτῃ [n] πῦρ καίειν, ὡς

[h] πρακτέων] Vel adde δεῶν, vel repone παθητέων.

[i] ἑβδομάδας] Scribe ἑβδόμαις, ſicut ſcribitur mox infra. Vide dicta ad p. 1173.

[k] ἑβδόμαις] Similiter Philo. lib. iii. de Vit. Moſ. p. 685. καὶ εἰσίτι νῦν φιλοσοφοῦσι ταῖς ἑβδόμαις οἱ Ἰουδαῖοι τὴν πάτριον φιλοσοφίαν.—Τὰ γὰρ καθ' ἑπτάδας πρωσώκλινεια, τί ἕτερόν ἐστιν, ἢ διδασκαλεῖα φρονήσεως, &c. Vide p. 877. Huic quoque ſcripturas ſabbatis legendi conſuetudini fidem facit D. Lucas Act. xiii. καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ προφητῶν. Vide etiam Marc. vi. 2. Luc. iv. 15. Joſeph. Antiqu. lib. xvi. c. 2. τὴν τε ἑβδόμην τῶν ἡμερῶν ἀνιέμην τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων. Vide eundem lib. ii. cont. App. c. 17.

[l] ἐμπειροτάτων] Munus ſcripturas in ſynagogis interpretandi non ſacerdotibus & Levitis ſolum conceſſum, ſed cuivis è peritioribus, quacunque de tribu fuerint. Conſtat id exemplo Domini noſtri, cui quamvis è tribu Judâ oriundo, ſcripturas in ſynagogis explicare permiſſum. Marc. vi. 2. ἤρξατο διδάσκειν. Luc. iv. 15. εἰσῆλθε κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι, καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαΐου, &c. Iſtud quoque à D. Paulo factitatum. Vide Act. Apoſt. xiii.

[m] τὰ ἀνωτάτω κεφάλαια] Vide D. Matth. xxii. 37, 38.

[n] πῦρ καίειν] Idem à Philone docetur, lib. de Migrat. p. 404. & de Vit. Moſ. lib iii. p. 686. Reſpiciturque Exod. xxxv. 3. qui tamen locus explicari & poteſt & debet de igne artibus ſordidis inſerviente, non de eo qui vel ad calefaciendum vel ad cibos parandos idoneus eſt. Verumtamen ea diſciplina apud Judæos iſtius ſæculi vigebat. Iſtud de Eſſenis narrat Joſeph. de Bell. lib. ii. c. 8. ὃ μέντοι (forſan οἱ μὲν) γὰρ τροφὰς ἑαυτοῖς πρὸ ἡμέρας μιᾶς παρασκευάζουσιν, ὡς μηδὲ πῦρ καίειν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Clement. Recognit. lib. ix. c. 28.

ἀρχὴ καὶ ° σπέρμα τῶν περὶ βίον πραγμάτων· ἐπειδήπερ ἄνευ πυρὸς οὐδὲν ἐστι τῶν εἰς τὰς πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίας χρείας ἐργάσασθαι· ὡς δι' ἑνὸς τοῦ P ἀνιᾶσθαι καὶ πρεσβύσασθαι τῶν εἰς τὰς τέχνας καὶ μάλιστα τὰς βαναύσους αἰτίου, κεκωλύσθαι καὶ τῶν ἓξ μέρος ὑπηρετιῶν. Ἀλλ' ἔοικε διὰ τὸς ἀπειθεστέρους καὶ ἧκιστα προσέχοντας τὸν νοῦν τοῖς q προτιθεμένοις, καὶ τἄλλα προσνομοθετεῖν· ὃ μόνον ἐλευθέρους ἀνέχειν ἔργων ἀξιῶν τὴν ἑβδόμαις, ἀλλὰ καὶ θεράπουσι καὶ θεραπαίναις ἐφιεὶς ἄδειαν, καὶ r μόνον ἐλευθερίαν δι' ἓξ ἡμερῶν προκηρύττων τούτοις· ἵν' ἀμφοτέρους ἀναδιδάξῃ μάθημα κάλλιστον· τὸς μὲν δεσπότας αὐτουργεῖν ἐθίζεσθαι, μὴ ἀναμένοντας τὰς ἀπὸ τῶν οἰκετῶν λατρείας καὶ ὑπηρεσίας· ἵν', εἴ τινες ἀβούλητοι καιροὶ καταλάβοιεν, κατὰ τὰς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μεταβολὰς, μὴ τῷ ἀήθει τῆς αὐτουργίας προκάμνοντες, τοῖς ἐπιτάγμασιν ἀπαγορεύωσιν· ἀλλ' εὐκινητοτέροις χρώμενοι τοῖς τοῦ σώματος μέρεσιν, εὐφόρως καὶ μετὰ ῥᾳστώνης ἐνεργῶσι. Τὸς δ' οἰκέτας, μὴ ἀπογινώσκειν τὰς ἀμείνους ἐλπίδας, ἀλλ' ἔχοντας τὴν δι' ἓξ ἡμερῶν ἄνεσιν, ἐμπύρευμά τι καὶ ζωπύρημα ἐλευθερίας, τὴν εἰς τὸ παντελὲς ἄφεσιν, εἰ βούλοιντο χρηστοὶ καὶ φιλοδέσποτοι, προσδοκᾶν. Ἐκ δὲ τοῦ τὸς μὲν ἐλευθέρους ὑπομεῖναι τὰς δούλων ὑπηρεσίας, τοῖς δὲ οἰκέταις ἐγγενέσθαι μεταλαχεῖν ἀδείας, ζυμβῆσαι τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἐπιδοῦναι πρὸς ἀρετὴν τελειοτάτην· ὑπομιμνησκομένων
p. 1180. ἰσότητος, καὶ ἀντεκλινόντων ἀλλήλοις t χρέος ἀναγκαῖον τῶν τε λαμπρῶν εἶναι δοκούντων καὶ τῶν ἀφανεστέρων. Ἀλλ' ὁ θεράπουσι μόνον ἐπεχειρέησεν ἔδωκεν ὁ νόμος ταῖς ἑβδόμαις, ἀλλὰ καὶ κτήνεσι· καί τοι φύσει θεράποντες οὐ u ἐλεύθεροι γεγόνασιν· ἄνθρωπος μὲν ἐκ φύσεως δοῦλος οὐδείς· τὰ δ' w ἄλλα ζῶα, πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων χρείαν καὶ ὑπηρεσίαν ἐντρεπισθέντα, δούλων ἔχει τάξιν· ἀλλ' ὅμως ἀχθοφορεῖν ὀφείλοντα, καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ κεκημένων ὑπομένειν πόνους τε καὶ καμάτους, ἀναπαύλας εὑρέσκειν τοῖς ἑβδόμαις. Καὶ τί δεῖ τῶν ἄλλων μεμνῆσθαι; οὐδὲ γὰρ βοῦς, πρὸς ταναγκαιότατα καὶ χρησιμώτατα τοῦ ἐν τῷ βίῳ γεγονὼς, x ἄροτρον, γῆς προεσπαρμένης εἰς σπορὰν, καὶ πάλιν θερισμάτων εἰσκομισ-

quasi principium esset & semen occupationum quæ sunt in vita; quandoquidem absque igne nihil eorum, quæ ad necessarios vitæ usus pertinent, exerceri possit, ita ut sub una & antiquissima, ex iis quæ ad artes conferunt & sordidas potissimum, causa, interdicatur quodvis opus servile. Verum probabile est propter immorigeros & animum præceptis minimè adhibentes, etiam alia insuper lege sancire: non solùm liberos & ingenuos ab opere cessare mandans, septima die, sed etiam famulis & ancillis remissionem concedens, & tantum non libertatem post quosvis sex dies promulgans; quo edoceret utrosque pulcherrimam disciplinam: heros ut assuescerent ipsimet operi manum adhibere, non expectando servorum ministeria & famulatum, ut si quædam tempora adversa evenirent pro humanarum rerum vicissitudine, non insolentia ministerii proprii fracti in jussis præstandis animum desponderent: verùm habilioribus corporis membris utentes, commodè & cum facilitate operentur. Servos autem ne abjicerent spem meliorem: sed cùm habeant remissionem post sex dies, fomitem quasi & scintillam libertatis, absolutam expectarent remissionem, si modo commodi dominorumque amantes esse perseverarent. Ex eo vero quòd liberi sustinerent servorum ministeria, & famulis usu veniret remissionem consequi, hominum vita ad virtutem perfectissimam proficiet: cùm sibi invicem in memoriam revocent æqualitatem, & pro se mutuo debitum necessarium persolvant, tum qui illustres esse videntur, tum qui obscuriores. Verum non famulantibus solùm lex dedit inducias septimo quoque die, sed etiam pecudibus; etenim famuli nascuntur liberi, homo quippe nullus natura servus est, alia verò animalia ad hominum usum & ministerium comparata, servorum loco sunt: verumtamen hæc eadem damnata sustinendis oneribus atque sarcinis portandis pro heris, quiete potiuntur singulis septenariis. Et quid aliorum meminisse opus est? Sed enim ne bos quidem ad maxime necessaria & conducibilia eorum quæ in vita sunt, natus, arationem, terra ad sementem præparata, & denuo manipulis collectis trituram,

c. 28. *Et quod septimo quoque die omnes, ubicunque fuerint, otium gerunt, nec iter incedunt, nec igne utuntur.* Unde Rutilius in Itimer lib. i. *Cui sabbata frigida cordi.* Vide Maimonid. Misch. Shabath. c. 5.

° σπέρμα] Forsan ἔργων. Nescio an sic quoque emendandus Philo in loco Parallelo p. 686. πῦρ εὑναίνειν, ὡς ἀρχικώτατον αἴτιον καὶ προσοῦτάτην ἔργων. Ibi repone ὄργανον.

P ἀνιᾶσθαι] Melius ἀναιᾶσθαι.

q προτιθεμένοις] Scribe προτετιμημένοις, vide infra p. 1192.

r μόνον] Scribe μίσον οὐκ.

s χρέος ἀναγκαῖον] Melius, ut videtur, χρείας ἀναγκαίας.

t ἐλευθέρους] Servitutem non à naturâ profectam pervulgata apud Philonem sententia. Sic infra p. 1182. ἐλευθέρου μᾶθίσο τοῦ ἐλευθέρου φύσει. Arcessitur jus dominorum in servos à jure gentium teste Justiniano, Institut. lib. i. tit. 8. *In potestate Dominorum sunt servi, quæ quidem potestas juris gentium est.* Aristotel. Pol. i. νόμῳ τοῦ μὲ δοῦλον εἶναι, τοῦ δ ἐλεύθερον. Vide Grot. de Jure Bell. & Pac. lib. iii. c. 7.

w ἄλλα] Melius, ut videtur, ἄλογα.

x ἄροτρον] Repone ἄρουν. Sic Noster lib. de Constit. Princip. p. 731. ἄρουν γῆς ποιεῖσθαι. Similiter emendandus Joseph. Antiqu. lib. iv. c. 8. ποιεῖσθαι τὸ ἄροτρον, scribe τοῦ ἄρουν. Item lib. iii. c. 12. διὰ ἀρότου καὶ φυτείας, scribe ἀρώτου. Vide dicta supra ad p. 19.

ad

ad fruges expurgandas, tunc jugo ſubit, mundi natalem diem celebrans: ſic igitur per omnia dignitas ſacroſancta ſeptenarii perrexit.

Tanta porro veneratione ſeptenarium Moſes proſequitur, ut etiam alia quæcumque ex ipſo participant, honorem apud illum conſecuta ſint. Quare ad ſeptimum annum ſemper novas tabulas, ſeu debitorum remiſſionem inſtituit, inopibus ſuccurrendo, & locupletes ad benignitatem inſtigando, ut ſua egenis largientes, commoda etiam ab ipſis expectent; ſi qui lapſus contigerit. Sed enim humani caſus varii ſunt; neque in eodem ſtatu vita conſiſtit, auræ inſtabilis more, in contrarium decidens. Præclarum eſt utique gratiam quæ à fœneratoribus tribuitur, ad omnes debitores pervenire. Verùm quia non omnes ad magnitudinem animi ſunt nati, ſed ſint quam plurimi vel opum ſervi vel non valdè locupletes: etiam hos conferre ea quæ data non nocebunt, æquum eſſe cenſuit. Nam cùm non permiſiſſet ab ejuſdem nationis hominibus exigere, conceſſit ab exteris recipi: cùm hos quidem fratres ſatis aptè vocarit, ut iis nemo invideret propria tanquam jure naturæ cohæredibus fratribus: illos autem qui ejuſdem nationis non erant alienos merito appellaverit. Atqui quod alienum eſt, ad ſocietatem ineptum eſt: niſi ſi quis hanc etiam excellentia virtutum ad cognatam familiaritatem conformet: innutritus cum ſit in religioſo rerum ſtatu & legibus, quæ id ſolum quod honeſtum eſt, bonum ducunt. Sed fœnerari & uſuram exercere, reprehenſioni obnoxium eſt: fœnore enim accipit, non is qui in magna rerum copia degit, ſed is potius qui indiget; qui dum cogitur uſuras ſorti impendere, neceſſario indigentiſſimus evadit, & arbitratus adjuvari ſe, magis læditur: quemadmodum animantes, quæ minus habent ſolertiæ, hamo oblato capiuntur. Tibi vero lubens dicerem, ô fœnerator, cur ſocietatis nomine mores à ſocietate alienos tegis? Eccurnam verbo tenus bonum, lenem, & benignum te ſimulas, factis vero inhumanitatem, ſævitiam, feritatemque præ te fers, pluſquam dederis exigendo, atque interdum fœnore duplicato, pauperiorem inopem efficiendo? Propterea tibi nemo condolet, quando plura appetens, etiam eorum quæ aderant inſuper

θείων ἁλοητὸν, εἰς καρποῦ κάθαρσιν τότε καλα-
ζεύγνυται, τὴν τοῦ κόσμου γενέθλιον ἡμέραν ἑορτάζων.
Οὕτως ἄρα ἀφ' ἑβδομὰς πάντων τὸ ἱεροπρεπὲς αὐτῆς με-
φοίτηκε).

Τοσούτου δ' ἀξιοῖ ζεβασμοῦ τὴν ἑβδόμην, 5
ὥστε καὶ τἆλλα ὁπόσα ταύτης μετέχει, τετί-
μηται παρ' αὐτῷ. Καλὰ γὰρ ἑβδομὰς ἐνιαυ-
τὸν ἀεὶ [y] χρεωκοπίαν εἰσηγεῖται, πένησιν ἀπο-
κειρῶν, καὶ τοὺς πλησίους ἀπὸ φιλανθρωπίαν
προκαλούμενος· ἵνα τῶν ἰδίων μεταδιδόντες ἀπό- 10
ροις, χρησὰ καὶ [z] παρ' αὐτῶν προσδεχῶσιν,
γένοιτό τι παῖσμα· πολλὰ γὰρ τἀνθρώπινα, καὶ
οὐκ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὁ βίος ὁρμεῖ, πανδύμα-
τος ἁπάντων τρόπον μεταβάλλων πρὸς τἀναν-
τία. Καλὸν μὲν οὖν τὴν ἀπὸ δανειστῶν χάριν 15
ἀπὸ πάντας φθάνειν χρεώστας. Ἐπεὶ δ' οἱ
πάντες πρὸς μεγαλοφροσύνην πεφύκασιν, ἀλλ'
εἰσὶν οἳ τισι ἔνιοι χρημάτων ἢ οἱ πλούσιοι εὔπο-
ροι, καὶ τούτους ἐδικαίωσεν εἰσφέρειν ἃ μὴ λυ-
πήσει διδόμενα. Παρὰ γὰρ τῶν ὁμοεθνῶν εἰσ- 20
πράττειν οὐκ ἐάσας, ἐφῆκε πῶς καὶ τῶν [a] ἄλ-
λων κομίζεσθαι· τοὺς μὲν καλέσας ἁπλοῦς ἀδελ-
φούς, ἵνα μηδεὶς φθονῇ τῶν ἰδίων ὡς ἂν
οὐκ φύσεως συγκληρονόμοις ἀδελφοῖς· τοὺς δὲ μὴ
ὁμοεθνεῖς (ὅπερ εἰκὸς) ἀλλοφύλους ἀνόμασεν. 25
Ἡ δ' ἀλλοφυλότης ἀκοινώνητον· εἰ μὴ τῷ τοῦ- p. 1181.
τῳ τις ὑπερβολαῖς ἀρετῶν μεθαρμόσαιτο πρὸς
συγγενικὴν οἰκειότητα· [b] ζωόλως γὰρ ἐνάρε-
τος ἡ πολιτεία καὶ νόμοις, οἳ μόνον τὸ κα-
λὸν ἀγαθὸν εἰσηγοῦνται). Ὑπαίτιον δὲ τὸ δανεί- 30
ζειν ἀπὸ τόκου· δανεῖται γάρ τις ἀπὸ πενιχρίας
ζῶν, ἀλλὰ δηλονότι χρεῖος ὤν· [c] ὡς ἐπα-
ναγκαζόμενος τόκους τοῖς δεχαίοις προσαποτί-
νειν, ἀπορώτατος ἐξ ἀνάγκης γίνεται· καὶ νο-
μίσας ὠφελεῖσθαι ἔτι βλάπτεται· καθάπερ τὰ 35
ὀλιγόφρενα τῶν ζώων τῷ δελέατι τῷ παρόν-
τι. Σοὶ δ' εἴποιμ' ἄν, ὦ δανειστά, τί κοινω-
νίας τρόπον ἀκοινώνητον συσκιάζεις; Τί δὴ λό-
γῳ μὲν δοκεῖν εἶναι χρηστὸς καὶ φιλάνθρωπος
προσποιῇ, ἐν δὲ τοῖς ἔργοις ἀπανθρωπίαν δεικ- 40
νύεις καὶ δεινὴν σκαιότητα, πλεῖον ὧν ἔδωκας
ἀναπράττων, καί ἐστιν ὅτε διπλασιάσας, πενι-
χρότερον ἀπεργαζόμενος τὸ πένητα; Τοί γάρ
τοι ζωαλγεῖ μὲ ὀδεὶς, ὅταν ὀρεχθεὶς πλειό-
νων προσαποβάλλῃς καὶ τὰ ὄντα· πάντες 45

[y] χρεωκοπίαν] Joſeph. Ant. lib. iii. c. 12. remiſſionem Debitorum ad Jubilæum ſolum videtur referre, σπάνιος τοῦ Ἰωβήλου—ἐν ᾧ οἵ τι χρεῶν ἦν δανείων λήγουσι). Iſtud forſan Joſepho fucum fecit, quod Debitorum remiſſio non memoratur, Levit. xxv. Atqui de eâ agitur Deut. xv. 1, 2. θεὶς ἐπὶ τῶν ποιήσεις ἄφεσιν· ᾗ ὅτου τὸ παράλημμα ἢ ἀφέσεως· ἀφέσεως πᾶν χρέος ἴδιον, ὃ ὀφειλῇ σοι ὁ πλησίον.

[z] παρὰ] Melius ἀπὸ ut in margine ſcriptum. Vide Siracid. xxix. 3. Mox poſt πολλὰ, pro ᾗ ſcribe ᾗδ.

[a] ἄλλων] Melius ἀλλοφύλων. Sicut oſtendunt ſequentia, τοὺς μὲν ὁμοεθνεῖς—ἀλλοφύλους ἀνόμασε. Sic quoque Textus ſacer Deut. xv. 3. τὸ ἀλλότριον ἀπαιτήσεις.

[b] ζωόλως] Mendoſus locus, &, ni fallor, mutilus, Fed. Morellus in margine pro σπαρτὸς ſcripſit σπαρτίθεμος, ſed neque ſic placet. Ita vero forſan ſcribendum οἰκειότητα, φιλοθέῳ συλλόφως πολιτείᾳ καὶ νόμοις, &c. Ita enim Philo ſupra lib. de Sacrificant. p. 855. οἱ γενηθέντες ἐν πολιτείᾳ φιλοθέῳ καὶ συλλόφοις νόμοις ἐπὶ πάσαν ἀρετὴν ἀλείφονται. Itaque ſic vertendum duxi. Mox pro δανεῖται recte ſcribitur δανείζει in margine.

[c] ὡς] Melius ὅς.

δ' ἰφή-

δ' ἐφήδονῃ, πικογλύφον καὶ ὀβολοστάτλεω τὰ τοιαῦτα ἐνομάζοντες, ὡς ἔφεδρον ἀνθρωπίνων κακῶν, καὶ τλεὼ ἑτέρων ἀτυχίαν ἰδίαν εὐτυχίαν. Ἀλλὰ [d] πονηρὸν, ὡς ἔφη τις, ἡ κακία, καὶ ὁ δανείζων τυφλὸς, τὸν χρόνον τῆς ἀποδόσεως οὐ βλέπων, ἐν ᾧ μόλις ἢ οὐδ' ὅλως, ἂν ἐκ πλεονεξίας τεύξεσθαι προσεδόκησεν, ἐφίξεται. Οὕτω μὴ ἂν διδοῖτο δίκας τῆς φιλαργυρίας, ἃ προήκατο μὴ κομιζόμενος, ἵνα μὴ ἀτυχίας ἀνθρώπων ἐργάζηται, προσοδεύόμενος ἐξ ὧν οὐ προσῆκεν. Οἱ δὲ χρεῶσται τοῦ ἀπὸ τῶν νόμων φιλανθρωπίας ἀξιούσθωσαν, τόκους καὶ ἀπατοκίας μὴ τελοῦντες, αὐτὸ δὲ μόνον τὸ ἀρχαῖον ἀποτινύντες. Πάλιν γὰρ ἐν καιροῖς τοῦ αὐτὸν ἔρανον ἀνταποτίσουσι τοῖς ζυμβάλλουσιν, ἀμειβόμενοι τοῖς ἴσαις ὠφελείαις τοὺς κάρτας ἄρξαντας.

jacturam facis: imo ea de re lætantur omnes, qui te usurarum corrasorem ac libripendem, & aliis id genus probris indigitant, ut humanas calamitates captantem, & aliorum infortunium felicitati propriæ imputantem. Verùm *cæcum quiddam*, ut ait Quidam, *est malitia:* & qui fœneratur cæcus est: siquidem redditionis tempus non videt, in quo vix, imo neutiquam ea quæ præ avaritia se adepturum sperabat, consequetur. Iste ergo pœnas det avaritiæ, non recipiendo quæ deposuerat, ne ex miseriis hominum quæstum comparet, reditus, unde non decet, comparando. Debitores vero legum beneficio indulgentiam consequentur, usuram non persolvendo, sed sortem tantum pendendo. Hi namque rursus, temporis progressu eandem opem præstabunt iis qui contribuerunt, paribus eos emolumentis compensantes, qui primi beneficium contulerint.

Τοιαῦτα διαταξάμενος, ἐξῆς ἀναγεάφῃ νέμον ἡμερότητος καὶ φιλανθρωπίας μετόν. Ἐάν, φησι, πραθῇ σοί τις τῶν ἀδελφῶν, ἓξ ἔτη δου-
p. 1182. λευέτω, τῷ δ' ἑβδόμῳ πρὸς ἐλεύθερον ἀφείσθω. Πάλιν ἀδελφὸν τὸν ὁμόφυλον εἶπεν, [e] ὑπαπείρων τῇ τὸ κεκλημένῳ ψυχῇ διὰ τῆς προσρήσεως τλεὼ πρὸς τὸ ὑπήκοον ζυγγένειαν· ἵνα μὴ ὡς ξένῳ, πρὸς ὃν οὐδὲν φίλτρον ἐστὶν οἰκειότητος, καταλιγωρῇ, φιλοίκειόν δέ τι πεπονθὼς πάθος ἐκ διδασκαλίας ἣν ὁ ἱερὸς λόγος ὑπηχεῖ, μὴ ἀγανακτῇ, μέλλοντος ἐλευθερίας. Τοὺς γὰρ τοιούτους, δούλους μὲν ὀνομάζεσθαι ζυμβέβηκε. Θῆτας δὲ τῷ ὄντι εἶναι, τῶν ἀναγκαίων χάριν ὑπηρετοῦντας. Κἂν εἰ μυριάκις αὐτεξούσιον δυναστείαν καὶ δεσποτείαν [g] ἀπίδωσί τινες κατ' αὐτῶν, οὐ τιθασευτέον, ὑπολέγοντας τὰ χρηστὰ ἐκεῖνα τοῦ νόμου παραγγέλματα; μιαρὸς ἐστιν, ὦ ἄνθρωπε, ὁ λεγόμενος δοῦλος, καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ὤν, ἔχων πρός σε τλεὼ ἀνιάτου ζυγγένειαν· ἔπειτα καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους, τάχα δὲ καὶ φυλέτης, ἢ δημότης, ἐνδείας χάριν εἰς τοῦτο τὸ ἀνήμ' [h] ἀπηγμένος. Ἀνελὼν οὖν ἐκ τῆς ψυχῆς ὑπόβουλον κακὸν, ἀλαζονείαν, ὡς μιαρωτῷ προσφέρου, τὰ μὲν διδοὺς, τὰ δὲ λαμβάνων. Παρέξει μὲν οὖν ἐκεῖνος ἀοκνότατα τὰς ὑπηρεσίας ἀεὶ καὶ πανταχοῦ, μηδὲν ὑπερβιθέμενος, ἀλλὰ φθάνων τὰς σὰς ὑπακελεύσεις τάχει καὶ προθυμίᾳ. Σὺ δ' ἀντιδίδου τὰς τροφὰς, καὶ ἐσθῆτα, καὶ τλεὼ ἄλλου ὑπιμέλειαν· μὴ καταζεύξας ὡς ζῶον ἄλογον, μηδὲ πλείοσι καὶ βαρυτέροις τῆς δυνάμεως ἄχθεσι πιέζων, μήθ' ὑβρίζων, μήθ' ἀπειλαῖς καὶ ἐπανάτασιν εἰς χα-

Deut. xv. 12.

His constitutis, deinceps legem mansuetudinis & humanitatis plenam condit: *Cum tibi* (inquit) *venditus fuerit aliquis è fratribus, sex annos serviat; septimo autem gratis liber dimittatur.* Rursus fratrem, ejusdem gentis hominem, dixit: hac appellatione subinferens heri animo cognationem quæ sibi cum servo intercedit, ne forte tanquam exterum nullo benevolentiæ vinculo conjunctum despiciat: verum cognationis affectu quodam percitus ex doctrina quam sacer sermo dictat, non excandescat consecuturo libertatem. Atenim ut tamen servi nominentur usuvenit, sed ita ut re ipsa sint famuli, rerum necessariarum gratia ministrantes. Tametsi verò quidam sexcenties potestatem supremam atque herile imperium adversus ipsos concesserint, nonne cicurari fas est, secum reputantes ista legis egregia præcepta: *Mercenarius est* (mi homo) *qui dicitur servus, & ipse homo cùm sit, supremam tecum cognationem habeat?* Deinde etiam ex eadem natione, & fortasse idem tribulis & popularis, egestatis causa ad sortem hanc servilem redactus. Itaque sublato ex animo malo gravissimo, fastu, tanquam cum mercenario conversare, hæc impertiendo, atque illa accipiendo. Quapropter præbebit impiger ille ministerium semper & ubique locorum, nulla interposita mora, quin potius jussa tua mira celeritate & alacritate antevertet. Tu verò alimenta repende & vestitum, reliquamque curationem, non impositio ei jugo, ut animali bruto, neque pluribus & gravioribus quàm vires ferre queant, oneribus premendo, neque contumelia afficiendo, nec minitationibus & terroribus

[d] πονηρὸν] Ex contextu reponendum videtur πονεῖν.
[e] ὑπαπείρων] Forsan ἰπιαπείρων.
[g] ἀπίδωσι] Melius ἀποδῶσι. Mox etiam scribe καθ' αὐτῶν.
[h] ἀπηγμένος] Quidni ὑπηγμένος? Sic infra p. 1183. εἰς τὴν δεχαίαν ἀτυχίαν ὑπηχθῆ. P. 1189. εἰς δουλείαν ὑπαχθείς.

importunis ad moleſtos graveſque mœrores deducendo, verum remiſſiones & relaxationes moderatas ultro ipſimet concedendo. Nam *ne quid nimis* apprimè in vita utile, & potiſſimum in heris erga famulos. Quare cùm tibi ſervierit ſufficienti temporis ſpatio, ſexennio, quando numerus ſacratiſſimus inſtare incipit, nempe ſeptimus annus, liberum dimitte eum qui natura liber eſt, nihil cunctatus: imo autem, vir generoſe, gratiam concedito lætus, quod tempus nactus es, quo de homine, optimo animalium, maximis in rebus bene merearis. Servo enim nullum eſt majus libertate bonum. Itaque hilariter & munificè de quavis poſſeſſionum portione ſuppedita aliquid ex facultatibus tuis, viaticum bene merito largitus. Etenim laudi tibi fuerit, ſi non prorſus egenus diſcedat ex ædibus tuis, ſed commoditatibus ad neceſſaria abundè inſtructus; ne rurſus præ neceſſitate in ſortem veterem, penuria reducatur, egeſtate eorum quæ ad victum pertinent, ſervitutem ſubire coactus, & beneficii tui gratia pereat. Ac de pauperibus quidem hactenus dictum ſit.

Lev. xxiv. 4. Præcipit deinceps otioſam nec ſubactam aratro regionem ſinere anno ſeptimo, multis de cauſis. Primum, ut ſeptenarium honoret per omnes temporis partes, dies, menſes & annos. Nam quævis dies ſeptima ſacra eſt, quæ apud Hebræos Sabbatum vocatur: & menſium ſeptimus quotannis feſtorum maxime ſolemne ſortitur; quapropter merito ſeptimus annus ex numeri *ſeptenarii* dignitate, in honore fuerit. Secunda cauſa hæc eſt, *Ne ſis* (inquit legiſlator) *totus in quæſtu comparando*, verùm patere etiam volens aliquod damnum, ut involuntariam quoque noxam, ſi quando contigerit, æquiore animo feras: neve, tanquam ob novum quiddam & ſtupendum mœrens animum deſpondeas. Sunt enim è divitibus quidam adeo infelici mentis habitu, ut ſi qui caſus adverſus ingruerit, non minus ingemiſcant & lugeant, quàm ſi omnibus eſſent ſpoliati fortunis. Verum è Moſis familiaribus qui probi ſunt diſcipuli, & præclaris exercentur inſtitutis, à teneris aſſueſcunt indigentiam æquo ferre animo, eo quòd agrum quoque fertilem incultum ſinant: atque inſuper animi magnitudinem addiſcentes, proventus ex confeſſo ſuos tantum non è manibus ſponte ſua demittendo. Tertio etiam illud ſubindicari mihi videtur, non licere omnino

λεπὰς δυσθυμίας ἐφελκόμθ@, ἀλλ' ἀναχωρήσεις διδὺς κ ἀνέσεις μεμε[ρημθύας. Τὸ γ̃ μηδὲν ἄγαν, ὅτι πάν[ων, κ μάλισ[α πρὸς οἰκέτας δοαστοτῶν. Ὑπηρε[ηθεὶς μθύτοι χρόνον αὐταρκέσ[αλον, ἐξαετίαν, ὅταν ὁ ἱερώτα[@ ἀριθμὸς ἐνίσασ[ ἄρχειν μέλλῃ, τὸ ἕβδομον ἔτ@, ἐλευθέρου μεθίεσο τ̃ ἐλευθέρου φύσ[, μηδὲν ἐνδοιάσας, ἀλλ', ὦ ἡμναῖε, κ γεγηθὼς δίδυ τ῾ι χάριν· ὅτι καιρὸν ἔλαβες, τὸ ἄριστον ζῶον ἄνθρωπον ἐν τοῖς μεγίστοις ὠφεγετῆσαι. Δύλῳ γ̃ οὐκ ἔστι μεῖζον ἐλευθερίας ἀγαθόν. Χαίρων ἂν κὴ προσεπιδαψιλεύσαί τι τῶν ἰδίων, ἀφ' ἑκάστ μέρους τῆς κλήσεως ἐφοδιάσας τ̃ ὠφεγε[ηθέντα. Σὸν γ̃ ἐλάχιστον, εἰ μὴ πάσης ὢν ἀπαλλάττοιτο τ̃ οἰκίας, ἀλλὰ τ̃ εἰς ταὐτα[αῖα ἀφορμῶν ὐπορηκώς· ἵνα μὴ πάλιν ὑπ' ἐνδείας εἰς τ῾ι δεχαίαν ἀτυχίαν ὑπαχθῇ, δεύτερον ἀνα[καθεὶς ἀφ' ἁπάντων τ̃ πρὸ δίαιταν, κ ἡ σὴ χάρις ἀναιρεθῇ. Πενήτων μ̀ δὴ πέρι τοσαῦτα.

Κελεύει δ' ἑξῆς ἀργεῖν [κὴ] [1] ἀνάρο[ον τ῾ι χώραν ἐὰν ἔτ[ ἑβδόμῳ ἀφ' ὁλλά. Πρῶτον μ̀, ἵνα τ῾ι ἑβδομάδα τιμήσῃ κ̃ πάν[ας χρόνους ἡμερῶν κ μηνῶν ὑφ' ἑαυτῶν. Ἑβδόμη τε γ̃ πᾶσα ἡμέρα ἱερά, τὸ καλούμθον παρ' Ἑβραίοις Σάββα[ον· [k] μηνῶν τε ὁ ἕβδόμ@ κ̃ πᾶν ἔτ@ ἑορτῶν ἔλαχε τ῾ι μεγίσ[ῳ, ὥσ' εἰκότως κ ὁ ἕβδόμ@ ἑαυτὸς τ῾ι πρὸ τ̃ ἀριθμὸν ζ[ασμῷ τυχών, σε[τίμη)· Δεύτερον [l] δ' ἐκεῖνο· μὴ πάντα, φησὶν, ἴδι τοῦ κέρδους, ἀλλὰ κ εἰκὼν ζημίαν ὑπόμενον· ἵνα κ τ῾ι ἀκούσιον βλάβ῾ι, εἴ πο[ε γένοιτο, ῥᾳδίως ἐνέγκῃς, ἀλλὰ μὴ ὡς ὅτι καινῷ κ ξένῳ δυσχεραίνων ἀθυμῇς. Εἰσὶ γ̃, τ̃ πλουσίων ἔνιοι ἀτυχεῖς τὰς γνώμας τινὲς, ὡς δ̀πορίας ὑπαχούσης σίνουσι καὶ καθηφάνισιν ἀδὲν ἧ[ον, ἢ εἰ πᾶσαν ἀφῃρέθησαν τ῾ι ὐσίαν. Ἀλλὰ τ̃ Μωσέως ὁμιλητῶν ὅσοι φοιτη[αὶ γνήσιοι, καλοῖς ἐνασκούμθοι νομίμοις, ἐκ πρώτης ἡλικίας ἐθίζον) τὰς ἐνδείας ὑμαρῶς ὑπομθύειν, ἀφ' τ̃ κ τ῾ι δρετῶσαν χώραν ἐὰν ἀργ῾ι, ἅμα κ μεγαλοφροσύν῾ι ἀναδιδασκόμθοι, [m] κ τὰς ὁμολογουμθύας πρόσοδος μόνον οὐκ ἐκ τ̃ χειρῶν ἑκουσίῳ γνώμῃ μεθιέναι. Τ[έτον κἀκεῖνο ἀνέσ[α[αί μοι δοκεῖ, τὸ μηδενὶ πρόσηκεν τὸ

[1] ἀνάρο[ον] Vulgo ſcribitur ἀνήροτον. Tacit. Hiſtor. lib. v. *Septimo die otium placuiſſe ferunt, deinde blandiente inertia ſeptimum quoque annum ignavia datum.* Unde colligere licet ſeptimi anni remiſſionem, contra ac credunt nonnulli, etiam poſt captivitatem eſſe obſervatam. Sic 1 Maccab. vi. 49. ἐξῆλθον οἱ τ̃ πόλεως, ὅτι οὐκ αὐτοῖς ἐκεῖ ἀ[λεγόν—ὅτι σαββα[ον ἦν τ῾ῃ γῇ. Ibid. ℣ 53. βεώμα[α ℌ οὖν ἦν οἱ τοῖς ἀγγείοις ἀφ' τ̃ ἑβδόμου ἔτ@ ἦ). Erat is annus quo Antiochus Hieroſolyma obſedit. Unde & ſeptimi anni penſionem ab Alexandro Judæis remiſſam docet Joſeph. Ant. lib. xi. c. 8. Idem lib. xiii. c. 8. ἐλκομθύης ℌ ὅτως πὸς χρόνον τ̃ πολιορκίας σπέρα) τὸ ἔτ@ οἰκεῖο, καθ' ὃ Συμβαίν῾ι τοῖς Ἰουδαίοις ἄργειν. Vide etiam eundem lib. xix. c. 16. Vide annon Dominus noſter annum ſabbaticum reſpicit D. Matth. xxv. 20. μηδὲ ἐν σαββάτῳ· ſcil. anno ſabbatico.

[k] μηνῶν ὁ ἕβδόμ@] Menſis ſeptimus anni civilis Tiſri dicitur, cujus decimus eſt magnus expiationis dies.

[l] δ' οἰκεῖο] Melius δι' οἰκεῖο.

[m] κ] Forſan ἀφ' ἕ.

ἄδειαν

ϖᾶσάπαν ἀνθρώπους ἄχθει βαρυύειν καὶ ϖιέζειν. Εἰ γὰρ τοῖς μέρεσι τ῀ γῆς, ἃ μήθ' ἡδονῆς μήτ' ἀλγηδόνος ϖέφυκε κοινωνεῖν μεταδοτέον ἀναπαύλης, ϖῶς οὐχὶ μᾶλλον ἀνθρώποις; οἷς ὐ μόνον αἴσθησις ϖρόσεστιν ἡ κοινὴ καὶ τῶν ἀλόγων ζώων, ἀλλὰ καὶ λογισμὸς ἐξαίρετος, ᾧ τὰ ἐκ ϖόνων καὶ καμάτων ὀδυνηρὰ τερατοτέραις φαντασίαις ἐνυπνᾶται. Παύσασθε ἔν, οἱ λεγόμενοι δεσπόται τ῀ ὀπὶ δύλοις ζοφερῶν καὶ δυσυπομνήτων ἐπιταγμάτων· ἃ καὶ τὰ σώματα καταγνᾷ βιαζόμενα, καὶ τὰς ψυχὰς ϖρὸ τ῀ ζωμάτων ἀπαγορεύειν ἀναγκάζει. Φθόνος γὰρ ὐδεὶς ϖροσάπτειν τὰ μέτρια· δι' ὧν καὶ ὑμεῖς τῆς ϖροσηκούσης ὑπηρεσίας ἀπολαύσετε, καὶ οἱ θεράποντες ἀφόρως τὰ κελευσθέντα δράσουσι· καὶ τὰς μακρονίας ὐ ϖρὸς ὀλίγον, ἅτε ϖροκαμόντες καὶ, εἰ δεῖ ταληθὲς εἰπεῖν, ϖῖς ϖόνοις ϖρογηράσαντες, [n] ὑπομενοῦσιν, ἀλλὰ ϖρὸς μήκιστον, ἀθλητῶν τρόπον, ἀνηβῶντες· ὐ τῶν εἰς ϖολυσαρκίαν ϖιαινομένων, ἀλλ' οἷς ἔθος ἐγγυμνάζεσθαι μὰ ξηρῶν ἱδρώτων, ϖρὸς τὸν τῶν ϖρὸ βίον ἀναγκαίων καὶ χρησίμων κτῆσιν. Παυσάσθωσαν καὶ οἱ τῶν ϖόλεων ἡγεμόνες φόροις καὶ δασμοῖς ζυνεχέσι καὶ μεγάλοις αὐτὰς ἐκλεπτυνίζοντες, οἱ τὰ μὴ ἴδια ταμεῖα ϖληροῦσιν, ἅμα ϖῆς χρήμασι καὶ τὰς ἀνελευθέρους κακίας [o] καὶ τ῀ σύμπαντα βίου αὐτῶν ῥυπαινούσας, θησαυροφυλακοῦντες. Ἀνηλεσάτους γὰρ καὶ γέμοντας ἀπανθρωπίας τοὺς τῶν φόρων ἐκλογεῖς ὀπιτηδὲς αἱρεῖσθαι, τοὺς ϖρὸς ϖλεονεξίαν ἀφορμὰς αὐτοῖς ἐνδιδόντες. Οἱ δὲ τῇ φυσικῇ ζαιότητι ϖροσεληφότες καὶ τὴν ἐξ ὀπιτάγματος δεσποτικῶν ἐκεχειρίαν, καὶ ϖάνθ' ὑπὲρ ἀρετικείας τ῀ ἐκείνων ἀγνοκότες ϖράττειν, ὐδὲν ϖαραλείπουσι τ῀ χαλεπωτάτων, ὀπιείκειαν καὶ ἡμερότητα μήθ' ἕναρ ἰδόντες. Τοιγάρτοι ϖάντα φύρουσι καὶ ζυγχέουσιν, ἀργυρολογοῦντες· ὡς μὴ μόνον ἐκ τ῀ ὑσιῶν ἀναπράττειν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ζωμάτων, ὕβρεσιν, [p] αἰκίαις ϖρὸς ὀπολομίαν κεκαινουργημέναις βασάνοις. Ἤδη δέ τινας ἀκούω μηδὲ νεκρῶν ἀποσχέσθαι, δι' ἀγριότητα καὶ ϖαρηλλαγμένην λύτταν, οἳ ὀπὶ ϖοσὶν ἐθημώθησαν, ὡς καὶ τύπτειν ὕσταξι τολμᾶν τοὺς τεθνεῶτας· καὶ ἐπειδή τις τ῀ ἄγαν ὠμότητος καταμέμφετο, εἰ μήθ' ὁ θάνατος, ἡ κακῶν ἀπάντων ἀπαλλαγή, καὶ ὡς ἀληθῶς τελευτή, [q] ϖεποιήσαιθ' οἷς ἐκποδὼν τὸ ἀνύβριστον, ἀλλ' ἀντὶ ταφῆς καὶ τ῀ νομιζομένων, αἰκίας ὑπομένουσιν ἀπολογίᾳ χείρονι καταγορίας ἐχρῶντο· φάσκοντες ϖροπηλακίζειν τοὺς τεθνεῶτας, ὐχ ὑπὲρ τ῀ κωφοῦ καὶ ἀναίσθητον κόνιν ὑβρίζειν, (ἀνωφελὲς γὰρ) ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ

homines quovis onere gravare & premere. Etenim ſi terræ partibus, quæ nec voluptatis nec doloris participes natura eſſe poſſunt, requies eſt concedenda, quomodo non hominibus potius? quibus non ſenſus tantum communis cum brutis animantibus adeſt, verum etiam mens eximia, in qua moleſti laborum & fatigationum ſenſus fortius imprimuntur. Quocirca deſinite, ô vos qui heri appellamini, gravia & vix ferenda mandata ſervis indicere, quæ & corpora vi nimia frangunt, & animos ante corpora deſpondere cogunt. Invidia quippe nulla eſt injungendi quæ moderata ſunt: per quæ vos domini congruenti miniſterio fruemini, & famuli expeditè imperata facient: ac miniſteria, non ad breve aliquod tempus, veluti labore ante ſuſcepto feſſi, ac (ſi verum proferre opus eſt) præ ærumna ſenio præventi, ſuſtinebunt: verùm longiſſimo tempore, athletarum more, repubeſcentes non eorum qui obeſitate pinguescunt, ſed eorum, quibus mos eſt, per aridos ſudores ad vitæ neceſſaria & conducibilia comparanda ſe exercere. Quin etiam civitatum rectores tributis & vectigalibus continuis & magnis deſinant eas pene ſubvertere, dum penuaria ſua replent, una cum penu illiberalia vitia quæ omnem ipſorum vitam contaminant, recondentes. Enimvero crudeliſſimos & inhumanitatis plenos tributorum exactores data opera eligunt, anſas ipſis ad inexplebilem avidiam porrigentes. At ii nativæ ſævitiæ adjunctâ ex juſſis herilibus licentiâ, dum omnia ad obſequium illis præſtandum, perpetranda ducunt, ne graviſſima ſane prætermittunt, æquitate vel lenitate ne in ſomnis quidem viſâ. Quapropter pecuniis exigendis incumbentes, miſcent & confundunt omnia: adeo ut non tantùm è facultatibus exigant, ſed etiam è corporibus, contumeliis, flagris, & excogitatis de novo tormentis ad immanitatem. Audio jam nonnullos ne à cadaveribus quidem abſtinuiſſe ob feritatem & inauditam rabiem, qui eo uſque efferati ſunt, ut aculeatis loris ferire mortuos audeant; & cùm aliquis de nimia hac ſævitia quereretur, quòd ne mors quidem, quæ omnium malorum medela & re vera finis eſt, fato functis ſtatum inviolabilem præſtaret, ſed ſepulchri & juſtorum loco verbera paterentur: defenſione, quæ pejor erat accuſatione, utebantur: dicentes ſe ſævire in mortuos, non ideo ut ſurdum & pulverem inanimum læderent, ſiquidem inutile iſtud fuerit, ſed ut genere aut conſuetu-

p. 1184.

[n] ὑπομενοῦσιν] Scribe ὑπομένουσιν.
[o] καὶ] Videtur redundare.
[p] αἰκίαις] Adde καὶ.
[q] ϖεποιήσαιθ' οἷς, &c.] Melius ſcribitur ϖεποιήσαιθ τοῖς ἐκποδὼν, &c.

dine

dine conjunctos misericordia inductos corpora redimere impellerent, officio jam extremo defungentes. Deinde, ô vos omnium sceleratissimi, sic enim ipsos compellare libet, quæ docetis, nonne prius didicistis? An alios ad misericordiam, tametsi per facta crudelissima, incitare nôstis, humanitatem vero & lenitatem penitus ex animo vestro excidistis? Atque hæc *in vos admittitis* non destituti bonis præceptoribus, & potissimum nostris legibus, quæ tellurem etiam à tributis annuis dimisere, remissionem & requiem ei concedentes. Hæc autem, etiamsi inanima videatur esse, ad remunerationem parata est & ad gratiæ redditionem, munus quod accepit studiosè rependens. Etenim anno septimo remissionem consecuta & culturâ non fatigata, sed toto anni curriculo libertate donata, sequenti proximè duplo majorem, interdum etiam longe uberiorem proventum præ fertilitate profert. Similiter etiam aliptæ athletas tractant. Cùm enim frequentibus & continuis exercitationibus eos ad certamen instruunt, priusquam planè succumbant, refocillant paululum, non solum laborum consuetorum, verum etiam alimenti austerioris gratiam facientes, victus asperitatem laxantes, tam ad animi exhilarationem quàm ad corporis delectationem. Neque tamen hi quorum munus est ad certaminum labores instruere, habendi sunt desidiæ & luxuriæ magistri, sed via & arte robur firmius robori, & vires validiores viribus insuper conferunt, corporis vigorem sicut harmoniam remissione & intensione adaugentes. Hoc nimirum à natura omnium sapientissima edocti sunt: quæ imbecillitatem generis nostri laboris fugientem & defatigationi obnoxiam sciens, tempus in diurnum & nocturnum spatium distribuit, diei vigiliam, nocti somnum tribuens. Ipsi enim curæ est ut matri sollicitæ, ne proles nimium atteratur; interdiu enim excitat corpora, atque ad vitæ usus omnes & ministeria etiam invitos impellit eos qui molli & inerti otio vitam degere soliti sunt: noctu vero, quemadmodum in bello receptui canens ad quietem vocat & corporum curam. Isti autem depositi gravi negotiorum sarcina, qua à diluculo ad crepusculum oppressi fuerant, deinde domum reversi & ad quietem se conferentes, sopitique alto somno, diurni laboris ægritudinem curant, & denuo vegeti & integri effecti properant pro se quisque ad necessaria & consueta munia. Hoc stadii curriculum natura per somnum & vigiliam impertiit

τὰς ἢ κῆ γλώ, ἢ καθ' ἑταιρίαν προσήκοντας εἰς οἶκον ἀγαγεῖν, καὶ προκαλέσασθαι λύτρα καταθέσθαι τῶν ζωμάτων, ὑστάτῳ ἀπονείμαντας χάριν. Εἶτ', ὦ φαυλότατοι πάντων ἀνθρώπων, ἔιπομι' p. 1185.
ἂν αὐτοῖς, ἃ διδάσκετ' ἢ προεμάθετε; Ἡ προκαλεῖσθαι μὲ εἰς ἔλεον ἑτέρους, εἰ καὶ δι' ὠμοτάτων ἔργων, οἴδατε, τὰ ἧς χρησὰ καὶ φιλάνθρωπα τῶν αὐτῶν ψυχῆς ἐκλέτμησθε; καὶ ταῦτα μὴ ἀπορρῶντες ἀγαθῶν ὑφηγητῶν καὶ μάλιστα τῶν ἡμετέρων νόμων; οἳ καὶ τῷ γῆν μεθεῖσαν ἀπὸ φόρων τῶν ἐτησίων, ἄνεσιν καὶ ἀνάπαυλαν αὐτῇ προσαγόντες. Αὕτη ἧ, καίτοι δοκοῦσα ἄψυχον εἶναι, πρὸς ἀμοιβὴν ὑπηρέτησαι καὶ χάριν ἀντίδοσιν, ἣν ἔλαβε δωρεὰν ἀπολείπειν ἐπιγομφώσα· τυχοῦσα γὰρ ἀδείας ἔτει τῷ ἑβδόμῳ, καὶ μὴ πονηθεῖσα, σύμπαντα ἧ τὰ τοῦ ἑαυτοῦ κύκλον ἀπελαθερώσασα, τῷ μὴ ταῦτα διπλασίους, ἔστι δ' ὅτε καὶ πολυπλασίους ὑπὲρ ἀφορίας ἤνεγκε καρπούς. Τὸ προσπλήσιον μήν τοι καὶ τοὺς ἀλείπτας ἐστὶν ἰδεῖν ῥωπίας ἀπὶ τῶν ἀθλητῶν. Ὅταν γὰρ αὐτοὺς ζυγκροτήσωσιν ἐπαλλήλοις καὶ ζωνεχέσι γυμνασίαις, πρὶν εἰσάπαν καμεῖν, ἀνακλῶν· παρέχοντες ἀνέσεις ὀλίγον τῶν ἐν ἀθλήσῃ πόνων, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς ἐδωδὴν ⟨ πόσιν· τὸ ζκληροδιαίτον χαλῶντες εἴς τε ψυχῆς ἀθυμίαν καὶ ἀπάθειαν σώματος. Καὶ ὁ δήπου διδάσκαλοι ῥαθυμίας καὶ τρυφῆς εἰσιν, οἷς ἐπάγγελμα τὸ πρὸς πόνους ἀλείφειν, ἀλλὰ μεθόδῳ καὶ τέχνῃ προσποιοῦσιν ἰσχνὸ κραταιοτέραν ἰσχύι, καὶ δυνάμεις θεναρωτέρας δυνάμεσι· τῷ ῥώμῃ ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει, καθάπερ [e] ἁρμονίαν, ζυναύξοντες. Ἔμαθον ἧ παρὰ τῆς πανσόφου ταῦτα φύσεως· ἥτις τὸ ἐπίπονον καὶ καματηρὸν τῆς ἡμῶν ἐπισαμένη, διένειμε τὸν χρόνον εἰς ἡμέραν τε καὶ νύκτα· τῇ μὲν ἐγρηγορεῖν, τῇ νυκτὶ δ' ὕπνον προσάρασα. Φροντὶς γὰρ αὐτῷ, οἷα μητέρα κηδεμονικωτάτῳ, εἰσῆλθε τῆς ἔγγονα μὴ ἀπορύχεσθαι· μεθ' ἡμέραν γὰρ τὰ σώματα ἀνίσησι καὶ πρὸς τὰς τοῦ βίου χρείας καὶ ὑπηρεσίας ἁπάσας ἐγείρῃ, ἀναγκάζουσα τοὺς ἀργίᾳ καὶ ἀβροδιαίτῳ βίῳ κυλάζειν ἐθιζομένους· νύκτωρ ἧ, καθάπερ ἐν πολέμῳ τὸ ἀνακλητικὸν [v] ὑποσημάνασα, πρὸς ἀνάπαυλαν καλεῖ καὶ τῷ τῶν ζωμάτων ἐπιμέλειαν. Οἱ δ' ἀποθέμενοι πολὺ βαρὸς πραγματείων, ὅ- p. 1186.
σον ἔωθεν εἰς ἑαυτοὺς ἦσαν [x] ἀπηχθισμένοι, καὶ ἐπανελθόντες οἴκαδε, πρὸς ἡσυχίαν τρέπονται· καὶ [y] καταδαρθέντες ὕπνῳ βαθεῖ, τὸ μεθημερινὸν πόνον ἐκνεσιηλάσονται, καὶ πάλιν νεαλεῖς καὶ ἀκμῆτες ῥωμένοι παρέδυσιν ἕκαστον πρὸς τὰ οἰκεῖα καὶ ζωήθη. Τὸν δολιχὸν τοῦτον ἡ Φύσις διὰ θ' ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως ἀπένειμεν

[f] φόρων] Melius φόρων. Supra p. 1184. φόρων καὶ δασμῶν συνιχίσι.
[g] ὑπὲρ] Omnino scribe ὑπ'.
[h] ἁρμονίαν] Melius ἁρμονίαν.
[v] ὑποσημάνασα] Melius ὑποσημαίνουσα, ex Analogiâ Grammaticâ.
[x] ἀπηχθισμένοι] Forsan ἐπηχθισμένοι.
[y] καταδαρθέντες, &c] Melius καταδαρθόντες ὕπνῳ βαθύ.

ἀνθρώποις

ἀνθρώπεις· ἵν' ὁ μέρῃ μὲ ἐνεργῶσιν, ὁ μέρῃ δ' ἀτρεμίζοντες, ἑτοιμότερα καὶ ὠκυηπότερα τὰ τοῦ σώματος ἴσχωσι μέρη. Πρὸς ἅπερ ἀπιδὼν ὁ τὰς νόμους ἡμῖν προφητεύσας, ἄνεσιν ἐκήρυξε τῇ χώρᾳ, δι' ἑξαετίας γεωπόνους ἀπιών. Ἀλλὰ γὰρ οὐχ ἕνεκ' ὧν εἶπον αὐτὰ μόνον ταῦτ' εἰσηγήσατο, ἀλλὰ καὶ τῆς ζωηθοῦς φιλανθρωπίας· ἣν ἅπαντι μέρει τῆς νομοθεσίας ζωυφαίνειν ἀξιοῖ, πᾶσι συγχάνουσι τῶν ἱερῶν γραφῶν κοινωνικὰ καὶ χρηστὰ ἐνσφραγιζόμενος. ἤθη. Κελεύει γὰρ τῷ ἑβδόμῳ ἔτει μηδὲν ζυγκλείειν χωρίον, ἀλλὰ πάντας ἐλαιῶνας καὶ ἀμπελῶνας ἀναπεπταμένους ἐᾶν, καὶ τὰς ἄλλας κλήσεις, ὅσαι παρῶν εἰσιν ἢ δένδρων· ἵνα τοῖς ἀπαυλοματιζομένοις καρποῖς οἱ πένητες ἀδεῶς χρῆσθαι δυνῶνται μᾶλλον, ἢ οὐχ ἧττον, τῶν κεκτημένων. Ὅθεν τοῖς μὲ δεσπόταις οὐκ ἐφῆκεν ἐργάζεσθαι, σχολάζοντι τὸ μηδεμιᾶς λύπης αἴτιον αὐτοῖς γένεσθαι, ὡς τὰ μὲ ἀναλώματα ἀπενεγκοῦσι, τὰς δ' ἀντὶ τούτων προσόδους οὐ λαμβάνουσι, τοὺς δὲ πόρους ὡς ἰδίων ἀπολαύειν· πότε γὰρ τῶν ἀλλοτρίων εἶναι δοκούντων ἠξίωσε, ταπεινὸν ὄγκον αὐτοὺς ἀπαλλάττων καὶ τὸ ὀφεῖ μεμίσθαις ἐνεῖδον. Ἆρ' οὐκ ἄξιον ἐραθῆναι τῶν νόμων, οἳ τοσαύτης γέμουσιν ἡμερότητος; δι' ἣν οἱ μὲ πλούσιοι διδάσκονται μεταδιδόναι καὶ [2] κοινωνεῖν ὧν ἔχουσι, παρηγορεῖται δ' οἱ πένητες, μὴ πάντοτε τοῦ τῶν πόρων [a] οἰκίαις ἐπιφοιτᾶν ἀναγκαζόμενοι, πρὸς ἐπανόρθωσιν ὧν ἐνδεεῖς εἰσιν· ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ προσοδοῦσθαι, καθάπερ ἐξ ἰδίων κτημάτων, τοὺς [b] ἀπαυλοματίζοντας (ὡς ἔφην) καρπούς, χήρας καὶ ὀρφανοὺς παῖδας, ὅσοι τε ἄλλοι τῶν ἠμεληκότων καὶ ἀφανῶν ἕνεκα τοῦ μὴ πλουσιάζειν, πότε πλουσιάζουσι τοῦ θεοῦ δωρεαῖς ἐναπιναίως πεπληκότες· ὃς αὐτοὺς πρὸς κοινωνίαν ἐκάλεσε τῶν
p. 1187. κτητόρων. Ἐν τῷ τοῦ ἱεροῦ ἑβδόμης ἀριθμῷ καὶ ὅσοι μῆνοι κτηνοτροφοῦσι, μετ' ἀδείας ἐπὶ χλοηφαγίας τὰ οἰκεῖα θρέμματ' ἄγουσιν, ἐκλεγόμενοι πεδία εὔχορτα καὶ ἀπιτηδειόταται ἐμβόσκεσθαι, καταχρώμενοι τοῦ ἐκεχειρίας ἀδείᾳ. Καὶ φθόνος ἀδεὶς ἐκ τοῦ δεσποτῶν ἀπαλλᾶ, ἅτε παλαιοτάτῳ [c] ἔθει κεκραμένων, ὃ ζωτροφον ἐκ μακρῶν χρόνων γιόμενον, εἰς φύσιν ἐκτενίκηκεν.

Ἀρχὴν ταύτην [d] βαλλόμενος ὥσπερ θεμελίου τινὰ ἐπιεικείας καὶ φιλανθρωπίας, ἑπτὰ ἑβδομάδας ἐτῶν ζωθεὶς, τὸ πεντηκοστὸν ὅλον ἀπέφηνεν ἱερόν, ἐξαίρετα καὶ πάνυ διαφερόντως καλὰ νομοθετήσας ἐπ' αὐτῷ φυλακὴ τὰ κοινωνίαν ἔχοντα. Πρῶτον μὲ τόδε· τὰς ἀλλοτριωθείσας κλήσεις οἶε δεῖν ἀποδίδοσθαι τοῖς ἐξ ἀρχῆς κυρίοις, ἵν' αἱ κληρυχίαι τοῖς γένεσι διαφυλάτ-

hominibus, ut partim operibus incumberent, partim ceſſantes, artus corporis promptiores & agiliores conſervent. Quæ cum animadvertiſſet, is qui leges nobis divinitùs edixit, remiſſionem regioni promulgavit, agricolas poſt ſexennium à labore dimittens. Verum enim non eorum tantum quæ commemoravi gratia hæc induxit, ſed & benignitatis conſuetæ cauſa, quam omnibus legiſlationis partibus contexere ſtuduit, ut quoſvis ſcripturæ ſacræ lectores ad mores placidos & benignos erudiret. Etenim jubet anno ſeptimo nullum occludere locum, ſed omnia oliveta & vineta patefacta relinquere, & alia prædia tam frugibus quàm arboribus conſita, ut inopes fructibus ſponte natis non minus liberè veſcantur quam ipſi poſſeſſores. Proinde heris non permiſit excolere, id agens ne dolorem quemvis iis afferret; quippe qui impenſas feciſſent, ac reditus pro ſumptibus non acciperent: inopes autem iis quæ viſa erant aliena tanquam propriis tunc frui voluit: ex habitu abjecto & probris in mendicos vulgo conjectis eos eximens. Annon igitur æquum eſt earum legum amore corripi, quæ tanta lenitate redundant? à quâ docentur locupletes impertire, & communicare quæ habent, pauperes vero conſolationem inveniunt, in eo quod non adiguntur ad divitum ædes ſubinde frequentandas, ut ab indigentia ſua ſubleventur: quinetiam interdum velut reditus percipientes tanquam ex propriis poſſeſſionibus ſponte natos, ut dixi, fructus, viduæ & orbi liberi, & quotquot alii ignobiles, & obſcuri ſunt, propterea quod opibus deſtituuntur, tum demum abundabunt, Dei largitione repente è veſtigio locupletati: qui ipſos ad communia poſſeſſorum jura advocavit. Quinetiam in ſacræ hebdomadis numero: quicumque armenta paſcunt, ad graminis paſtum pecora ſua liberè ducunt, & campos uberes & paſtioni aptiſſimos eligunt remiſſionis licentia freti. Nec invidere ſolent heri, antiquiſſimæ conſuetudini cedentes, quæ longo temporis uſu confirmata tandem *fere* in naturam abiit.

Hoc initio tanquam fundamento æquitatis & benignitatis jacto, hebdomadibus ſeptem annorum compoſitis, quinquageſimum annum totum ſacrum declaravit, eximiis & omnibus inſigniter præclaris lege ſancitis ſuper hoc ſupra ea quæ ad vulgares annos pertinent. Ac primum quidem iſtud, alienatas poſſeſſiones cenſet reddendas eſſe prioribus dominis, quò hæreditates fa-

[2] κοινωνεῖν] Forſan ἀναχοινῶν.
[a] οἰκίαις] Scribe ὑπόροις, ſic etiam in margine ſcriptum.
[b] ἀπαυλοματίζοντας] Melius ἀπαυλιαθίνας, ſicuti ſæpius ſupra.
[c] ἔθει] Sic omnino repone pro ἔθνῃ, ex Editorum margine; crebro enim voces iſtæ, ἔθνος & ἔθος, inter ſe miſcentur. Vide lib. de Joſeph. p. 538. de Abrah. p. 375. Item p. 763, 782.
[d] βαλλόμενος] Quidni βαλόμενος?

miliis conſerventur, & nullus eorum qui ſortem poſſidet, eâ in perpetuum privetur: ſiquidem tempora perſæpe adverſa incidunt, per quæ nonnulli ſua vendere coguntur, tum horum indigentiæ congruenter proſpexit, tum ementes decipi prohibuit: his quidem vendere permiſſis, illis autem, quibus nam conditionibus emerent, clarè admodum præmonitis. Nolite, inquit, pretia dependere quaſi ad poſſeſſionem perpetuam, ſed ad definitum annorum numerum, qui quinquageſimo circumſcribitur. Non enim prædiorum venditiones, ſed fructuum eſſe debent, propter duo maxime neceſſaria; unum quidem quod tota regio peculium *Dei* vocata ſit (atqui poſſeſſionum Dei nefas eſt alios inſcribi dominos) alterum eſt, quod ſors cuique hæredum tributa fuerit, qua privari eum cui contegit lex juſtum non cenſuit. Quocirca vel ipſum ſi modo intra quinquaginta annos ſua poteſt redimere, vel quempiam è proximis genere, hortatur ut omni ratione dependat pretium quod accepit, nec ementi qui eo quo opus fuit tempore commodum adtulit, damnum afferre. Verùm & egeſtate laboranti condolendo & commiſerando ſuccurrit, in avitas opes iterum reſtituto; exceptis tamen agris voto conſecratis inſtar donariorum. Donarium autem nefas eſt tempore irritum fieri; propterea injunctum eſt juſtum pretium horum exigere, nulla in re ei gratificando qui donarium appendit.

Atque hæc quidem ſuper regionis diſtributionibus atque hereditatibus conſtituta ſunt, alia verò ſuper ædibus. Sed quoniam harum etiam quædam intra pomœria oppidorum ſunt, aliæ ruri extra muros villæ: iſtas in agris lex ſemper redimi permiſit, non vero redemtas quinquageſimo anno gratis dominis antiquis reddi juſſit, itidem ut prædia: prædiorum enim pars villæ ſunt; ædes vero intra mœnia ad exactum uſque annum, iis qui vendidiſſent redhibebantur, anno autem exacto prorſus iis qui emerint in perpetuum firmantur, remiſſione anni quinquageſimi nulla in re emptores lædente. Id vero in cauſa eſt quod velit etiam advenis manſionis perpetuæ facultatem dare. Quandoquidem enim agros non poſſident, utpote non enumerati in diviſione hereditatum, ædium ipſis acquiſitionem lex eadem attribuit, de eo ſolicita, ne legum ſuppli-

τῶν), καὶ μηδεὶς τῆς λῆξιν εἰληφότων εἰς ἅπαν ϛερῆται τῆς δωρεᾶς. Ἐπειδὴ καιροὶ ϛυμπίπ[τ]ουσι πολλάκις ἀβούλητοι, δι' ὃς ἀναγκάζον[τ]αί τινες πιπρᾶσκειν τὰ ἴδια, καὶ τὸ ἐν δεόντι τούτων χρείας προὐνόησε, καὶ τὰς ὠνὰς ἐκώλυσεν ἀπατᾶσθαι· τοῖς μὲ πιπράσκειν ἐφιεὶς, τὰς δ' ἐφ' οἷς ὠνήσον[τ]αι μάλα ζαφῶς ἀναδιδάξας. Μὴ γὰρ δίδοτέ, φησι, τὰς ἐπ' [e] ἀκ[τ]ησίᾳ τιμὰς, ἀλλὰ πρὸς ἑαυτῶν ὡρισμένον ἀριθμὸν, οἳ ἐντός εἰσι πεν[τ]ηκον[τ]αετίας. Οὐ γὰρ κ[τ]ημάτων αἱ πράσεις, ἀλλὰ καρπῶν ὀφείλουσιν εἶναι, διὰ δύο τἀναγκαιότα[τ]α· ἓν μέ, ὅτι σύμπασα ἡ χώρα [f] κ[τ]ῆμα κάκλη[τ]αι (τῆς γὰ θεᾶ κ[τ]ημάτων ὅχ ὅσιον ἄλλως ἐπιγρά[φ]εσθαι δεσπότας) ἕτερον γὰ, λῆξις ὀπονενέμη[τ]αι) ἑκάστῳ τῶν κληρούχων, ἧς ϛερεῖσθαι τὸν λαχόν[τ]α οὐκ ἐδικαίωσεν ὁ νόμος. Τὸν μὲν γὰρ ἐντὸς τῆς πεντηκον[τ]αετίας δωρούμενον ἀναλαβεῖν τὰ οἰκεῖα, ἤ τινα τῶν ἐγ[τ]υτάτω γένους ἀ[τ]χιϛείων, [g] προσκαλεῖται πάσῃ μηχανῇ καθ[τ]ιθέναι ἣν ἔλαβε τιμὴν, καὶ μὴ τῷ μεταμηλήσαντι καθ' ὃν ἐδεῖτο καιρὸν ὠφελήσαντι, ζημίας αἴτιον γενέσθαι. Τῷ δ' ἀπόρως ἔχοντι ϛυμπάθησε, καὶ μετέδωκεν ἐλέους, τὴν ἀρχαίαν δωρησάμενος αὖθις πρᾶσιν· δίχα τῶν κατ' ἀρχὰς ἀνιερωθέντων ἀγρῶν ἐν τῇ τάξει τῶν [h] ἀναθεμάτων· ἀνάθεμα δ' οὐκ ὅσιον ἀνορύττειν χρόνῳ· διὸ προσέτα[χ]ε, τὴν ἀξίαν τιμὴν τῶν σκλέγειν, μηδὲν καθαχαρίζομένους τῷ ποιησαμένῳ τὸ ἀνάθημα. p. 1188.

Ταῦτα μὲ ἐπὶ τῆς χώρας διανομαῖς καὶ κληρουχίαις διατέτα[χ]ε), ἕτερα δ' ἐπὶ τῆς οἰκίας. Ἐπειδὴ γὰ καὶ τούτων αἱ μὲ κατὰ πόλεις τειχῶν ἐντός εἰσιν, αἱ δ' ἐν ἀγρῷ ἔξω τείχους ἐπαύλεις· τὰς μὲ ἐν ταῖς χωρίοις ἐπέτρεψεν ὁ νόμος ἀεὶ λύεσθαι, τὰς γὰ μὴ λυτρωθείσας ἄχρι τοῦ πεν[τ]ηκοστοῦ ἔτους ἀποδίδοσθαι [i] πρεῖκα τοῖς πάλαι κυρίοις, καθάπερ καὶ τὰ κ[τ]ήματα· μοῖρα γὰ ἐπαύλεις κ[τ]ημάτων. Ὅσαι γὰ τειχῶν ἐντός εἰσι, μέχρι μὲ ἑαυτοῦ τῷ [k] ἀποπομπῷ ἐπὶ τοὺς πεπρακότας ἔχουσι, μέ γὰ τ' ἑαυτὸν, εἰσάπαν τοῖς ὠνησαμένοις βεβαιοῦ), [l] μηδὲν δὲ πεν[τ]ηκοστοῦ ἔτους ἐκχειρίας βλαπ[τ]ούσης τοὺς μεταμηλουμένους. Αἴτιον γὰ [m] τοῦ βέλεσθαι καὶ ἐπηλύταις ἱδρύσεως τ' ἑαυτοῦ βεβαίαν ἐξουσίαν ἀφορμῶ. Ἐπειδὴ γὰ μέ[τ]ασίαν γῆς οὐκ ἔχουσιν, ἅτε μὴ καταριθμηθέν[τ]ες ἐν τῇ κληρουχίαις, οἰκιῶν αὐτοῖς κ[τ]ῆσιν ὁ νόμος ἀπένειμε, φροντίσας δὲ μὴ

[e] ἀκ[τ]ησίᾳ] Omnino ἀνακ[τ]ησίᾳ.

[f] κ[τ]ῆμα] Videtur ex argumenti ratione deeſſe θεοῦ.

[g] προσκαλεῖται] Melius πρόσκαλεῖται. Sic uſurpatur iſta vox à Philone p. 770, 935, 1180, 1184, 1185, & ſæpius alibi.

[h] ἀναθεμάτων—ἀνάθεμα] Omnino reponendum ἀναθεμάτων—ἀνάθεμα. Quod etiam interpreti viſum. Diſtinctio iſta vocum harum à principe Lexicographorum agnoſcitur, ſic enim Heſych. v. ἀνάθεμα, ἱερόσυλον· ἀνάθεμα, κόσμημα. Vide ſupra p. 641, 820, 1033. Suid. v. ἀνάθεμα, & Platonem de Legibus lib. xii. p. 955.

[i] πρεῖκα] Sequitur Philo Textum ſacrum, quo cavetur, ut poſſeſſiones anno quinquageſimo ad dominos veteres, nullo pretio perſoluto, redeant. Atqui Joſephus ſupputationem fructuum fieri venditorem inter & emptorem docet: & ſi quid ex fructibus prædii ad pretium olim perſolutum deeſſet, id continuo à venditore rependi. Vide ipſum Ant. lib. iii. c. 12.

[k] ἀποπομπῷ] Melius ἀπαποπομπῷ.

[l] μηδὲν δ] Forſan μηδὲ δὴ τ'.

[m] τοῦ] Scribe τὸ, & mox τ', ſcil. ἐξούσιως, pro τοῖς.

μέ[τ]α-

μεταναστας ηβιαζ τας τ νεμων ικετας κ προσφυγας. Αι γδ πολεις, ετ' επληροδοπειτο η χωρα, κ Φυλας ε διενεμηθησαν, αλλ' ηδε τωι δεχεσθαι ησαν ζωικοδομημεναι, κ τας εν αγροις επαυλεις τ n οικητορων ποιμενων τας μεταβασας· εξ ων υστερον ανασταντες και ζωικθοντες, δηδοσιν κοινωνιας κ φιλανθρωπιας (ωσπερ εικος) εν χρονω μακρω λαμβανοντες· οικιας εν ταυτω κ πολεις εδειμαντο, ων κ ° επηλυται (καθαπερ ειπον) μετεδοσαν, ινα μη πασιν απορωσιν κ τ εν αγροις κ τ κ πολεις.

Περι δ τ ιερωμενης Φυλης, ταδε νομοθετειται. Γης απομοιρα εκ απενεμε τοις νεωκοροις ο νομος, επιτελεσαν αυταρκη προσοδον ειναι τουτοις τας p απαρχας. Ωκισε δ και τεσσαρακοντα πολεις απεκληρωσεν εις οικησιν, κ διχιλιους εκαστη πηχεις περασσειον εν κυκλω. Τας δ εν ταυταις οικιας ο τ αυτον τροπον ταις αλλαις οσαι τειχων εισω τυγχανουσιν, εβεβαιωσε τοις μεταμφοις, εντος εαυτω τ αποδιδομενων νομισασ μη δυναμενων, αλλ' εισαπαν
p. 1189. εφηκεν αυτας λυεσθαι· καθαπερ κ τας απο τ εθνους τας επαυλεις αις ισοδυναμουσιν. Επειδη μονας εκ τοσαυτης χωρας διεκληρωσαντο τας οικιας, ων εκ ωετο δειν στερεισ τους λαμβανοντας, καθαπερ ουδε τους κληρουχους τ επαυλεων. Οικιων μ δη περι τοσαυτα.

Τα δ προς χρεως δανειζων, κ προς θεραποντας διαφοτων, ομοια τοις προσθεν νενομοθετηται· οπως οι μ δανεισαι μη εκλεγωσι τοκους παρα τ εμοεθνων, αλλ' οσον προηκαντο μονον ασμενοι νομιζωσι· οι δ δεσποται τοις εγγυρωνητοις μη ως φυσει δουλοις, αλλ' ως μισθωτοις προσφερωσι, παρεχοντες αδειαν ελευθεριας ουθεις μ τοις υπερ αυτων λυτρα καταθειναι δυναμενοις, αυθις δ τοις απορους, η οταν επιγενηται ο τ q απ' εχης δουλειας εβδομος· εαυτους, η οταν ο πεντηκοστος, καν προ μιας ημερας τυχη τις εις δουλειαν υπαχθεις. Αφεσις γδ εκεινος εστι τε κ νενομισται, πασιν επι τ r παλαιαις διαυλοδρομουσιν κ αναπαμπτοντων ευπρεπειαις. Επιτρεπει δ' εκ τ μη ομοφυλων, οι τινες εξ ετερων εθνων εισιν, οικετας κτασθαι· βουλομενος πρωτον μ διαφορα οικειων τε και αλλοτριων ειναι· επειτα δ μη κ' το πανδεκτες, αναγκαιοτατον κτημα, θεραποντας αφαιρεισθαι της αυτου πολιτειας· μυρια γαρ των εν τω βιω πραγματων πουθεν τας εκ δουλων υπηρεσιας.

ces ad eaſque confugientes, incertis vagarentur ſedibus. Etenim civitates, cùm regio ſorte daretur, non ſunt per tribus diviſæ, ac neque ab initio conditæ, ſiquidem ſortium domini in villis per agros poſitis commorentur, è quibus cùm poſtea emigraſſent & unum in locum convenisſent, ſocietate & humanitate (ut veriſimile eſt) longo temporis tractu incrementum accipiente, domos eodem in loco & urbes ædificarunt, quas cum advenis, ut dixi, communicarunt, ne omnibus ſimul deſtituerentur, tum villis tum ædibus urbanis.

Jam vero de tribu ſacrata hæc ſanciuntur. *Lex* terræ portionem ædituis non diſtribuit, cùm reditum ſufficientem his cenſuerit primitias. Octo vero & quadraginta civitates aſſignavit ad habitationem, & unicuique cubitorum bis mille ſuburbium in circuitu. Porro domus quæ in his ſunt non eodem pacto quo in aliis ædibus quotquot intra pomœria ſunt, firmavit iis qui emerent, cum vendentes intra annum ſua recipere non poſſent; verum has ædes quovis tempore redimi poſſe ſanxit: quemadmodum etiam ruri villas quibus æquipollent. Siquidem ſolas ædes ex tanta regione *Levitæ* in ſortem acceperant, quibus eos non cenſebat oportere privari, ſicut neque villarum poſſeſſores. Ac de domibus quidam hactenus dictum ſit.

Officia aurem creditorum adverſus debitores, herorumque erga ſervos, ſuperioribus ſimilia ſunt, ne creditores exigant uſuras ab ejuſdem gentis incolis, ſed ſolummodo quantum erogaverint, lubenter accipiant: heri vero erga ære emptos non ut natura ſervos, ſed ut mercenarios, ſe gerant, jus libertatis ſtatim præbentes, his qui pro ipſis pretia deponere poterant, mox etiam inopibus: aut quoties advenerit annus ſeptimus à ſervitutis initio, aut quinquageſimus, etiamſi forte acciderit, ut pridie quis in ſervitutem abductus fuerit. Nam annus ille eſt, & ex veteri inſtituto habetur, Remiſſio: omnibus in felicitatem veterem retroacto jam pede reſtitutis. Verum ex hominibus non contribulibus, qui quidem ex aliis gentibus ſunt, famulos jure perpetuo poſſidere permittit: primo ut diſcrimen inſtitueret ſuos inter & alienos: dein ne à republica ſua uſquequaque arceret ſervos, poſſeſſionem quam maximè neceſſariam; nam innumeræ res in vita deſiderant miniſteria ſervorum.

n οικητορων] Omnino repone κλητορων. Sic ſupra p. 1186. ους αυτους καλεισι προς κοινωνιαν τ κλητορων. Vide & Clement. Alex. Strom. ii. p. 473. Heſych. v. κλητοις, οικοδεσποτας, κλησαι.

o επηλυται] Ex contextu ſcribendum επηλυτας.

p απαρχας] Notandum απαρχας laxioris eſſe ſenſus, & ex uſu Græcorum interpretum, quos ſequitur Philo, qualemcunque oblationem ſignificare: ſolent enim illi vocem תרומה απαρχας vertere.

q απ' εχης] Ergo ſecundum Philonem non quivis remiſſionis annus libertatem ſervis attulit, ſed annus ab initio ſervitutis ſeptimus. Solo jubilæi anno ſervi omnes, licet breviſſimum ſervitutis tempus pertuliſſent, ad libertatem rediêrunt. Sic etiam Joſeph. Ant. lib. iii. c. 12. ο πεντηκοστος ιωβηλος, εν ω—ι δουλευοντες ελευθεροι αφιενται, &c. Vide Maimonid. Tract. Schemit. Vejobel. c. 10.

r ταις αρχαιαις—διπορηγιαις] Scribe τας αρχαιας—διπορηγιας.

Ordinis

Ordinis rationem ſequuti, tertium diem feſtum deſcribimus, novilunium videlicet. Primo quod menſis eſt initium: initium autem & numeri & temporis honorabile eſt. Deinde quod in novilunio nihil expers lucis ſit in cœlo. Tertio quod minori & imbecilliori ad id tempus melius & potentius utilitatem neceſſariam impertiatur. In novilunio enim incipit ſol ſplendore ſenſibili lunam illuſtrare, ipſa vero proprium decus ſpectantibus oſtendere. Iſtud vero perſpicuum eſt documentum manſuetudinis, ut videtur, & humanitatis; ne unquam homines propriorum bonorum uſum aliis invideant verùm imitantes naturas quæ in cœlis ſunt, procul ab animi finibus livorem arceant.

Poſt novilunium feſtum quartum eſt, quod à tranſitu nominant Hebræi Paſcha, in quo ſacrificant per cœtus Populares, exorſi poſt meridiem, ad veſperam uſque. Solemnitas hæc præclaræ iſtius profectionis memoriale, proque ea gratiarum actio: quam profectionem ex Ægypto cum turbâ immenſâ adornârunt divinitùs juſſi. Quapropter tunc, ut par eſt, derelicta regione inhumanitatis plena & hoſpitibus infenſa, & (quod moleſtiſſimum eſt) Dei honores brutis animantibus attribuente, præ eximio gaudio ſacrificarunt, ſacerdotibus non expectatis. Quod autem tunc factum erat, lex facere permiſit ſemel per ſingulos annos, ad gratiarum actionis commemorationem. Atque hæc juxta veterem hiſtoriam enarrantur, quibus autem moris eſt ſenſum literalem ad allegoriam convertere, tranſmiſſionis ſolemnia animi purgationem ſubindicant. Aiunt enim ſapientiæ amantem aliud nihil moliri quàm tranſmiſſionem à corpore & affectibus. Quæque vero domus tempore iſto ſpeciem & majeſtatem templi præ ſe ferebat, cùm hoſtia mactata ad congruum epulum pararetur, & qui ad convivia aſperſionibus purificantibus eſſent mundati; quippe qui adventârant, non ut ad cætera convivia, indulgendi gratia ventri, & abdomini inter pocula, & fercula: ſed patrium ritum celebraturi, votis & hymnis. Porro celebratur ſollenne iſtud publicum decima quarta menſis, quæ quidem duabus hebdomadibus conſtat: ne quicquam honore dignum ſit expers ſeptenarii, ab iſto vero ducatur initium cujuſvis ſplendoris & majeſtatis in rebus.

Ἑπόμενοι ᾗ τῇ τάξει τρίτην ἑορτὴν ἀναγορεύομεν, τὴν [f] κ͞ζ Ζελήνης νουμηνίαν. Πρῶτον μέ, ὅτι ἀρχὴ μηνός, ἀρχὴ ᾗ κ͞ἀ ἀριθμοῦ καὶ χρόνου τίμιον. Ἔπειτα ᾗ, ὅτι κατ' αὐτὴν οὐδὲν ἀφώτιστον ἐν οὐρανῷ. Τρίτον ᾗ, ὅτι τῷ ἐλάττονι κ͞ἀ ἀσθενεστέρῳ κατ' ἐκεῖνον τ͞ χρόνον τὸ κρεῖττον κ͞ δυνατώτερον ὠφελείας ἀναγκαίας μεταδίδωσι. Νουμηνία μὲν ἄρχει φωτίζειν αἰσθητῷ φέγγει Ζελήνην ἥλιος, ἡ ᾗ τὸ ἴδιον κάλλος [t] ἀναφαίνει πᾶσι ὁρῶσι. Τοῦτο δ' ἐναργὴς, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ διδασκαλία χρηστότητος καὶ φιλανθρωπίας, ἵνα μηδέποτε τῶν ἰδίων ἀγαθῶν ἄνθρωποι φθονῶσιν, ἀλλὰ μιμούμενοι τὰς ἐν οὐρανῷ φύσεις, ὑπερέχον τ͞ ψυχῆς [u] κ͞ βασκανίαν ἐλαύνωσι.

Μετὰ ᾗ νουμηνίαν ἐστὶν ἑορτὴ τετάρτη, τὰ Διαβατήρια, ἣν οἱ Ἑβραῖοι Πάσχα καλοῦσιν; ἐν ᾗ θύουσι πανδημεὶ, δεξάμενοι [x] κ͞ μεσημβρίαν ἕως ἑσπέρας. Ὑπομνητικὴ τῆς μεγίστης ἀποικίας ἐστὶν ἡ ἑορτὴ, καὶ χαρμοσύνη, ἣν ἀπ' Αἰγύπτου μυριάσι πολλαῖς ἐξειλαντο κ͞ τὰ χρησθέντα λόγια· τότε ᾖν, ὡς εἰκὸς, ἀπολελοιπότες χώραν γέμουσαν ἀπανθρωπίας καὶ ξενηλασίας ἐπιτηδεύουσαν, κ͞ (τὸ χαλεπώτατον) τὰς τ͞ θεοῦ τιμὰς ἀλόγοις ζώοις προσνέμουσαν, ὑπὸ τ͞ ἄγαν πολυχαρείας ἔθυον, [y] ἱερεῖς οὐκ ἀναμένοντες. Τὸ ᾗ τότε πραχθὲν δρᾶν ἐφῆκεν ὁ νόμος ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον, εἰς ἀνυχαρεσίας ὑπόμνησιν. Ταῦτα μὲ κ͞ παλαιὰν [z] ἀλληγορίαν ἱστορεῖται· οἷς ᾗ τὰ ῥηθὰ πρέπειν πρὸς ἀλληγορίαν ἔθος, ψυχῆς κάθαρσιν αἰνίττεσθαι τὰ Διαβατήρια. Φασὶ γὰρ τ͞ Σοφίας ἐραστὴν οὐδὲν ἕτερον ἐπιτηδεύειν, ἢ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος κ͞ τ͞ παθῶν διάβασιν. Ἑκάστη ᾗ οἰκία κατ' ἐκεῖνον τ͞ χρόνον ἀρνὸν ἱερὸν καὶ ἀμνότητα πεπείθει, τὸ Φαγιαδήνος ἱερεῖον πρὸς τὴν ἁρμόττουσαν ὠχίαν ὑτρεπιζομένη, καὶ τ͞ ἐπὶ τὰ Σωστίτια Σωπεμπομένων ἀγνευτικοῖς πειράνθροις κεκαθαρμένων· οἱ Φαγιγόνασιν, οὐχ ὡς εἰς ἄλλα Συμπόσια, χαριζόμενοι γαστρὶ δι' οἶνον κ͞ ἐδεσμάτων, ἀλλὰ πάτριον ἔθος ἀκπληρώσοντες μετ' ὠχῆς τε καὶ ὕμνων. Ἄγει ᾗ ἡ πάνδημος θυσία [a] τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τ͞ μηνὸς, ἥτις ἐκ δυοῖν ἑβδομάδων Σωέστηκεν, ἵνα μηδὲν ἀμοιρῇ τ͞ ἀξίων τιμῆς ἑβδομάδος, ἀλλ' αὕτη καθάρχῃ πᾶσιν ὑπιφανείας κ͞ Σεμνότητος

p. 1190.

[f] κ͞ Ζελήνης] Quidni ἑκάστης Ζελήνης? Vide ſupra p. 1174.
[t] ἀναφαίνει] Forſan ἀναφαίνειν.
[u] κ͞] Vel dele, vel ſcribe πυκείαν κ͞ βασκανίαν. Et vide ſupra p. 377 & 434.
[x] κ͞] Omnino μετά. Poſt enim meridiem, *inter duas veſperas*, ſecundum Textum ſacrum mactabatur paſcha. Exod. xii. 6. κ͞ σφάξουσιν αὐτὸ πᾶν τὸ πλῆθος συναγωγῆς υἱῶν Ἰσραὴλ πρὸς ἑσπέραν. Deut. xvi. 6. ἑσπέρας πρὸς δυσμὰς ἡλίου, ὡς τὴν καιρὸν ὃν ἐξῆλθες.
[y] ἱερεῖς] Vide ſupra p. 686.
[z] ἀλληγορίαν] Repone ἔθος. Senſum ſcil. hiſtoricum, cujus emendationis ratio abunde patet ex ſequentibus.
[a] τεσσαρεσκαιδεκάτῃ] Eodem argumento uti videtur Matthæus evangeliſta cap. i. ubi quatuordecim generationes à Davide ad Chriſtum recenſet. Cum enim ex diſciplinâ ſæculi iſtius, ſeptenarius non exiguo honore eſt habitus, ad populum loquens in duplici ſeptenario aliquod adnotandum exiſtimavit.

Σωάπ]ει

Συνάπτει δὲ τοῖς Ἀζυμικοῖς ἑορτὴ, διάφορον ἔχουσα καὶ ἀνώμαστον τροφῆς χρῆσιν, ἄζυμα, ἀφ' ὧν καὶ ὠνόμασται. Διπλοῦς δὲ περὶ αὐτῆς λόγος· ὁ μὲν ἴδιος τοῦ ἔθνους, ἕνεκα τῆς λεχθείσης ἀποικίας· ὁ δὲ κοινὸς τῆς φύσεως ἀκολουθίαν, καὶ τὴν τοῦ κόσμου πάντος ἁρμονίαν· ὡς δ' ἀψευδὴς ἡ ὑπόθεσις, σκοπεῖν. [b] Ἑβδομὰς οὖν ὁ μὲν ὅτος, ἀριθμῷ τε καὶ τάξει τοῦ ἡλιακοῦ κύκλου, δυνάμει πρῶτός ἐστι, διότι καὶ πρῶτος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγράφεται. Αἴτιον δὲ, ὡς γε οἶμαι, τόδε· τὴν ἐαρινὴν ἰσημε-
p. 1191. ρίαν ἀπεικόνισμά τε καὶ μίμημα συμβέβηκεν εἶναι τῆς [c] ἀρχῆς ἐκείνης καθ' ἣν ὅδε ὁ κόσμος ἐδημιουργεῖτο. Καθ' ἕκαστον δὲν ἑαυτὸν ὑπομιμνήσκων ὁ θεὸς τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, ἀνέφηνε τὸ ἔαρ, ἐν ᾧ πάντα ἀνθεῖ καὶ βλαστάνει, διόπερ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ πρῶτος ἀναγέγραπται μὴν ἐν τοῖς νόμοις. Ἐπειδή τρόπον τινὰ τῆς πρώτης ἀρχῆς ἐκμαγεῖόν ἐστιν, ἀπ' ἐκείνης ὥσπερ ἀρχετύπου σφραγὶς τυπωθείς. Τῆς δ' ἑορτῆς διχόμηνος ἀρχὴ ἡ πενταικαιδεκάτη, καθ' ἣν σελήνη πλησιφανὴς γίνεται· πρόνοια τοῦ μηδὲν εἶναι σκότος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Ἡ δ' ἑορτὴ πάλιν ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ἄγεται, ἀφὰ τὴν τοῦ ἀριθμοῦ τιμήν· ἵνα μηδὲν τῆς εἰς εὐθυμίαν καὶ εὐχαριστίαν τοῦ πρὸς τὸν θεὸν, ἀπολείπηται τῆς ἱερᾶς ἑβδομάδος. Τῶν δὲ ἑπτὰ ἡμερῶν δύο, τὴν πρώτην καὶ τὴν ὑστάτην ἁγίας προσεῖπεν, ἀρχὴν καὶ τέλος, ὡς εἰκὸς, προνομίαν διδούς· καὶ ἅμα βυλόμενος, καθάπερ ἐν ὀργάνῳ μουσικῷ, συμφωνίαν τῶν ἄκρων ἁρμόσασθαι. Ὁ δ' ἄρτος [d] ἄζυμος, ἤτοι διὰ τὸ τοὺς προγόνους, ἡνίκα θείᾳ πομπῇ ἐστέλλοντο, τὰ ἄζυμα ἐπενεύκασθαι· ἢ ἐπειδὴ καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον (λέγω δὲ τὴν ἐαρινὴν ὥραν, ἐν ᾗ συμβαίνει τὴν ἑορτὴν ἄγεσθαι) ὁ τοῦ σίτου καρπὸς ἀτελής ἐστι· τῶν πεδίων σταχυοφορούντων, καὶ μήπω καιρὸν ἐχόντων εἰς ἄμητον, [e] ἐδικαίωσεν ἐξ ὁμοιώσεως τὴν ἄζυμον τροφήν· ἀτελὴς γάρ ἐστι καὶ αὕτη· πρὸς [f] ἐλπίδα χρηστῆς ὑπομνήσεως· ὡς ἤδη τῆς φύσεως τὰς ἐτησίους ἀντρεπιζομένης ἀνθρώπων γένει δωρεὰς ἐν τῇ τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονίᾳ καὶ περιουσίᾳ. Λέγεται δὲ καὶ ἐκεῖνο τοῖς ἐξηγηταῖς ἱερῶν γραμμάτων, ὅτι ἡ μὲν ἄζυμα τροφὴ, δώρημα φύσεώς ἐστιν, ἡ δ' ἐζυμωμένη, τέχνης ἔργον. Ἐπεὶ οὖν ἐστιν ἡ ἐαρινὴ ἑορτὴ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως ὑπόμνημα· τοὺς δὲ παλαιοτάτους γηγενεῖς ἀναγκαῖον ἦν χρήσασθαι πρὸς

Conjunctum eſt Paſchalibus feſtum Azymorum, quod diverſum & inſolentem cibi uſum habet, unde etiam nomen habuit ſuum. Duplex autem de hoc feſto redditur ratio, una gentis eſt propria, propter memoratam profectionem: altera communis, ex naturæ convenientia, & univerſitatis concentu. Cæterùm argumenti veritas conſideranda eſt. Cùm hic menſis numero & ordine juxta circulum ſolarem ſeptimus ſit, virtute tamen primus eſt, quam ob cauſam primus etiam in ſacris voluminibus inſcribitur. Cauſa vero, ut ego quidem opinor, hæc eſt: vernum æquinoctium imago eſt & imitatio initii illius, in quo hicce mundus eſt fabricatus. Quotannis igitur Deus in memoriam revocans mundi originem, ver oſtendit, in quo florent & pullulant omnia, quapropter non abs re primus hic menſis in legibus deſcriptus eſt; ſiquidem quodam modo initii primi effigies eſt, ab illo tanquam archetypo & primo ſigillo expreſſa. Hujus autem feſti XV. dies menſis media eſt, qua luna plenum orbem colligit: iſtud ideo ne ullæ tenebræ ſint per illam diem. Feſtum autem rurſus per ſeptem dies celebratur, ob numeri hujus prærogativam, ut nihil eorum quæ ad tranquillitatem ſpectant & gratiarum actionem Deo debitam, ſeptenario ſacro deſtituatur. Ex his vero ſeptem diebus duas, primam videlicet & ultimam, ſanctas nominavit: principio, ut par eſt, & fini primas dans partes: ſimul etiam ſtudens, veluti in inſtrumento muſico, extremorum concentum connectere. Panis autem non fermentatus adhibetur, quoniam majores noſtri, dum divino comitatu proficiſcerentur, panibus infermentatis veſcerentur; aut quoniam ad illud tempus (vernam dico tempeſtatem, in qua feſtum celebrari contingit) frumenti ſeges immatura eſt, agris ſpicas jam ferentibus, ſed nondum ad meſſem maturis, lex approbavit ex ſimilitudine cibum abſque fermento (eſt enim cibus iſte imperfectus) ad ſpei bonæ commemorationem: perinde ac ſi natura jam annua munera generi hominum pararet, rerum ad victum neceſſariarum copia & abundantia. Porro illud quoque ab eloquiorum ſacrorum interpretibus dicitur, cibum non fermentatum naturæ munuſculum eſſe, fermentatum vero, artis opificium. Cum igitur verna feſtivitas mundi originis monumentum eſſet, & antiquiſſimos terrigenas neceſſe fu-

[b] ἑβδομὰς] Ne quod ſeptenarii myſterium omittatur, docet Philo menſem Nyſan, utcunque primum computo eccleſiaſtico menſem, eſſe tamen anni civilis ſeptimum.

[c] ἀρχῆς] Verno ergo æquinoctio docet Noſter mundum fuiſſe conditum, contra vulgatam Rabbinorum ſententiam, qui rerum initia autumno tribuunt.

[d] ἄζυμος] Joſeph. Antiqu. lib. ii. c. 15. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε εὐδείας ἑορτὴν ἄγομεν ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ τὸν ἄζυμον λεγομένην. Unde & Tacitus Hiſtor. lib. v. *Et raptarum frugum argumentum Panis Judaicus nullo fermento detinetur.*

[e] ἐδικαίωσεν] Vox aliqua deeſſe videtur. Forſan ſcribendum ἐπινίσκαζε, vel vox aliqua conſimilis.

[f] ἐλπίδα—ὑπομνήσεως] Melius, ut opinor, ἐλπίδι ὑπομνησιν.

isset mundi donis immutatis uti, voluptate nondum in dominatum assurgente, lex divina escam tempori aptissimam proposuit, ut per singulos annos severi austerique victus excitaret memoriam.

Festum etiam dies est proximus post paschalium primum; cui nomen à re imponitur, manipulus. Hæ siquidem primitiæ ad altare adducuntur, ut primitiæ tum regionis quam gens incolendam accepit, tum terræ universæ; ita ut sint tum gentis propriæ, tum generis humani communes, & debitum Deo cultum persolvant pro se & aliis, quòd fœcundissimam terram obtinuerint. Etenim nihil est in ista regione sterile: imo etiam quæ saxosa & salebrosa videntur esse, venis mollibus iisque satis profundis cincta sunt; quæ quidem ob perennitatem certam aptæ sunt ad animalium procreationem. Cæterum multa per primitias repræsentantur: primo, Dei memoria; deinde remuneratio justissima Deo facta, fertilitatis revera autori. Ordeum autem primitiarum manipulus est, ad tenuiorum usum inculpatum. Quoniam enim neque fas fuisset ex omnibus primitias dare, cùm pleraque ad voluptatem potius, quàm ad necessarium usum traducta sint; neque justum sit frui participemque fieri alicujus ex esculentis, nisi quibus decorum & fas est agantur gratiæ: lex jussit ut cibi genus secundo loco honoratum, ordeum, pro primitiis offerretur. Non enim frumenti prærogativam sortitum est: cujus denuo primitias insigniores ad aliud magis opportunum tempus distulit.

Cum manipuli celebritas tot tantaque habeat privilegia, fit etiam alterius festi celebrioris profestum; nam ab illa die numeratur Pentecoste, septem hebdomadum sacrum numerum obsignante unitate. Festum vero istud in numero quinguagesimo constitutum, dictum est festum fructuum primitivorum: in quo duos panes fermentatos è tritico confectos offerre mos est, quasi primitias frumenti, præstantissimi cibi: an propterea quòd priusquam fruges annuæ ad hominum usum veniant, recentis frumenti fœtus primus, fructusque qui primo est editus, tanquam primitiæ adducuntur, ut exiguo signo & indicio gratum & memorem beneficii prodant animum? an quia per excellentiam primus atque optimus fœtus, tritici fructus est? Sunt autem fermentati panes, quantumvis lex pa-

τῷ κόσμῳ δωρεαῖς ἀδιαφθόροις, μήπω τῆς ἡδονῆς παρῳνημερούσης· οἰκειοτάτῳ τροφὴν ἐνομοθέτησε τῷ καιρῷ, βυλόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος τὰ ζημιῶς καὶ αὐστηρᾶς διαίτης ἐμπυρεύματα ζωπυρεῖν.

Ἑορτὴ δ' ἐστὶν ἡ μετὰ τὴν πρώτην ἄζυμος ἡμέρα, ἥτις ἀπὸ τοῦ ζυμβεβηκότος ὀνομάζεται Δράγμα. Τοῦτο γὰρ ἀπαρχὴ [g] προσαγορεύεται τῷ βωμῷ, καὶ τῆς χώρας ἣν ἔλαχε τὸ ἔθνος [h] οἰκεῖον, καὶ τῆς ζυμπάσης γῆς· ὡς εἶναι τὴν p. 1192.
ἀπαρχὴν καὶ τοῦ ἔθνους ἰδίαν, καὶ ὑπὲρ ἅπαντος ἀνθρώπων γένους κοινήν· καὶ τὸ ὄντα θεὸν θεραπεύειν ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων, ὅτι πάμφορον γῆν ἔλαχον. Ἐν αὐτῇ γὰρ ἀδύν ἐστι λυπρόγειον· ἀλλὰ καὶ ὅσα λιθώδη καὶ ἀπόκροτα εἶναι δοκεῖ, φλεψὶ μαλακαῖς διέζωται καὶ ζφόδρα [i] βαθείαις· αἳ διὰ πιότητα [k] ζωοφυεῖν εἰσὶν ἀγαθαί. Πολλὰ μέν τοι διὰ τῆς ἀπαρχῆς παρίσταται· πρῶτον μέν, θεοῦ [l] μνῆμα· ἔπειτα τῷ πρὸς ἀλήθειαν αἰτίῳ τῆς εὐκαρπίας ἀμοιβὴ δικαιοτάτη. Κελεύει γοῦν τὸ τῆς ἀπαρχῆς δράγμα, πρὸς τιμὴν τῶν [m] ὑποδεεστέρων ἀναπαίτιον χρῆσιν. Ἐπειδὴ γὰρ οὐ δίκαιον ἦν ἐκ πάντων ἀπάρχεσθαι, τῶν πλείστων πρὸς ἡδονὴν μᾶλλον ἢ τιμὴν ἀναγκαίαν χρῆσιν γεγονότων· ἀφ' ὅσων ἀπολαῦσαι καὶ μεταχεῖν τινος τῶν πρὸς ἐδωδὴν, εἰ μὴ [n] εἷς ἁρπεὺς καὶ θέμις, ἐκαρεσήσαιτο· τὸ δευτερεῖον τροφῆς τετιμημένον εἶδος κελεύει ἀπάρχεσθαι προσέταξεν ὁ νόμος· τὸ γὰρ τοῦ σίτου τὰ πρωτεῖα ἔλαχεν, ὃ πάλιν τὴν ἀπαρχὴν ἐπιφανεστέραν οὖσαν εἰς ἐπιτηδειότερον ἀνατέθεικε καιρόν.

Τοσαύτας ἔχουσα προνομίας ἡ ἐπὶ τῷ δράγματι πανήγυρις, πρεσβύτερός ἐστιν ἑτέρας ἑορτῆς μείζονος· ἀπὸ γὰρ ἐκείνης τὰς ἡμέρας πεντήκοντα ἀριθμεῖται, ἑπτὰ ἑβδομάδων ἱερὸν ἀριθμὸν ἐπισφραγιζομένης μονάδος. Πρόσρησιν δ' ἔλαχεν καὶ τὴν πεντηκοστὸν ἀριθμὸν ἐνιαμένη ἑορτὴ πρωτογεννημάτων· ἐν ᾗ δύο ἐζυμωμένους ἄρτους ἐκ πυρῶν γενομένους ἔθος προσφέρειν, ἀπαρχὴν σίτου, τῆς ἀρίστης τροφῆς· ἢ διότι, πρὶν εἰς τὴν ἀνθρώπων χρῆσιν ἐλθεῖν τὸν ἐπέτειον καρπὸν, τοῦ νέου σίτου πρῶτον γέννημα, καὶ ὁ πρῶτος [o] ἀδιάφανὴς καρπὸς ἀπαρχὴ προσάγεται· ἵνα διὰ βραχέος ζυμβόλου ἀδιαφθόνως εὐχάριστον ἦθος· ἢ διότι κατ' ἐξοχὴν πρῶτον καὶ ἄριστον γένημα ὁ τοῦ σίτου καρπός ἐστιν. Ἐζυμωμένοι δ' εἰσὶν οἱ ἄρτοι, τοῦ

[g] προσαγορεύεται] Omnino repone προσάγεται. Sic infra p. 1192. ὁ πρῶτος ἀδιάφανὴς. Forsan ἀδιάφανὴς, καρπὸς ἀπαρχὴ προσαγεται.
[h] οἰκεῖον] Melius οἰκεῖν.
[i] βαθείαις] Forsan deest ὠλαξι. Quod si sic, pro πιότητα melius scribi potest πιότητι.
[k] ζωοφυεῖν] Forsan ζωογονεῖν.
[l] μνῆμα] Melius ὑπόμνημα, ut supra.
[m] ὑποδεεστέρων] Scribe ὑποδεεστάτων. Hesych. v. ὑποδεεστάτων, μικροτάτων, ἐλαττόνων.
[n] οἷς] Melius ᾧ. Mox etiam, repone ἀπάρχεσθαι pro ἀπάρξασθαι.
[o] ἀδιάφανὴς] Scribe ἀδιάφανείς.

νόμος

νόμῳ ἄζυμα ὅτι τὸν βωμὸν ἀναφέρειν P ἀπεπόηϛον· οὐχ ἵνα διαμάχηται τις ἢ ἐν τοῖς προτεταγμένοις· ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ τρόπον τινὰ δι'
p. 1193. ἑνὸς εἴδους δοῦναί τε καὶ λαβεῖν· λαβεῖν μὲν τὴν ἀπὸ τῶν προσφερόντων εὐχαριστίαν, δοῦναι δὲ ἀνυπερθέτως τὰ νομιζόμενα τοῖς προσφέρουσιν· οὐ μὴν q ὥστε *, χρῆσον γὰρ πᾶσι ἅπαξ καθιερωθεῖσιν οἷς ἔξεστιν· ἔξεστι δὲ τοῖς ἱερεῦσι. Σύμβολόν ἐστιν καὶ ἄλλων ἡ ζύμη δυοῖν· ἑνὸς μέν, τελεσάτου καὶ ἐλευκήρου τροφῆς, ἧς οὐκ ἔστιν εὑρεῖν ἐν τῇ καθ' ἡμέραν χρήσει κρεῖττόν καὶ λυσιτελεστέραν. Κράτιστον δὲ καὶ ὁ τοῦ σίτου καρπὸς ἐν ἀπαρχαῖς, ὡς ἁρμόττειν ὑπὲρ τοῦ ἀρίστου πρεπούσῃ τιθὺ ἀρίστῳ ἀπαρχήν. Ἕτερον δὲ ζυμβολικώτερον, πᾶν τὸ ἐζυμωμένον ἐπαίρειν· χαρὰ δὲ ψυχῆς ἐστιν ἄλογος ἔπαρσις. Ἐπ' ὀδενὶ δὲ τὸν ὄντων μᾶλλον χαίρειν πέφυκεν ἄνθρωπος, ἢ εὐπορίᾳ καὶ ἀφθονίᾳ τῶν ἀναγκαίων, ἐφ' οἷς ἄξιον γεγηθότως εὐχαριστεῖν, ποιεμένους ἀορίστου τῆς περὶ τὴν μέλλουσαν εὐπαθείας αἰδήτην μᾶλλον τῶν ἐζυμωμένων ἄρτων εὐχαριστίαν. Ἄρτοι δ' εἰσὶν, ἀλλ' οὐ σῖτος, ἡ ἀπαρχή· διὰ τὸ μηδὲν ἐνδεῖν ἔτι τῶν εἰς ἀπόλαυσιν τροφῆς, σίτου γεγονότος· λέγεται γὰρ ὅτι τῶν πάντων ἀπάντων τελευταῖος ὁ πυρὸς φυόμενος πέφυκε, καὶ πρὸς ἄμητον r παρεῖσα). Δύο δ' εἰσὶν ἄρτοι δυοῖν χρόνοιν χαριστήρια· τοῦ τε παρεληλυθότος, ἐν ᾧ τὸν ἐξ εὐδείας καὶ λιμοῦ κακῶν οὐκ ἐπειράθημεν, ἐν εὐετηρίᾳ διάγοντες· καὶ τοῦ μέλλοντος, διότι τὰς εἰς αὐτὸν χορηγίας καὶ παρασκευὰς ἠυτρεπισάμεθα.

Ἑξῆς δέ ἐστιν Ἱερομηνία, καθ' ἣν ἅμα ταῖς ἀναγομέναις θυσίαις ἐν τῷ ἱερῷ σαλπίζειν ἔθος· ἀφ' οὗ καὶ σαλπίγγων ἑτύμως ἑορτὴ προσαγορεύεται, διττὸν λόγον ἔχουσα, τὸν μὲν ἴδιον τοῦ ἔθνους, τὸν δὲ κοινὸν ἀνθρώπων ἁπάντων. Ἴδιον μέν, ὑπόμνησιν τεραστίου καὶ μεγαλουργηθέντος ἔργου, καθ' ὃν χρόνον τὰ λόγια τῶν νόμων ἐθεσπίζετο. Τότε γὰρ ἀπ' οὐρανοῦ φωνὴ σάλπιγγος ἐξήχησεν, ἣν εἰκὸς ἄχρι τοῦ πάντος φθάσαι περάτων· ἵνα καὶ τοὺς μὴ παρόντας t ἡ ποιὰ ἐπίσρεψις λογισαμένους, ὅπερ εἰκὸς, ὅτι τὰ οὕτω μεγάλα μεγάλων ἀποτελεσμάτων ἐστὶ σημεῖα. Τί δὲ μεῖζον ἢ ὠφελιμώτερον εἰς ἀνθρώπους ἐλθεῖν ἠδυνήθη τῶν u γραπτῶν νόμων; κοινὸν δὲ πρὸς πάντας ἀνθρώπους ἐκεῖνο. Ἡ Σάλπιγξ ὅρμανόν ἐστι πολέμου, καὶ πρὸς ἐφόρ-

nes Azymos ad altare afferendos interdixerat: non ut in præceptis ſit contradictio; verùm ut per unicam ſpeciem quodammodo dare atque accipere integrum ſit: accipere quidem gratiarum actionem ab offerentibus, dare verò nulla interpoſita mora quæ more conſtituta ſunt offerentibus: non tamen ita, ut utantur *ipſi*, etenim ſemel conſecratis ii quibus fas eſt utentur, fas autem eſt ſacerdotibus. Eſt etiam fermentum duorum quoque aliorum nota; quorum unum eſt perfectiſſimum & integerrimum alimentum, quo melius & conducibilius ad quotidianum uſum non eſt reperire. Optimus etiam eſt frumenti fructus inter ſata, ut pro præſtantiſſimo congruat optimas primitias facere. Significat vero & aliud magis myſticum; omne fermentatum inflare & attollere ſolet; animi vero gaudium eſt rationis expers elatio. Præterea nullam ob rem magis gaudere ſolet homo, quàm ob copiam & abundantiam rerum neceſſariarum: propter quæ æquum eſt læto animo grates agere, inaſpectabilis lætitiæ in animo gratiarum actionem ſenſibus patentem per fermentatos panes exhibentes. Panes autem ſunt, at non frumentum, primitiæ: quoniam nihil adhuc ad nutritionem deeſt, frumento jam demeſſo; ferunt enim triticum poſtremum ſatorum omnium exoriri ſolere, & ad meſſem ultimum. Duplex vero gratiarum actio duo ſpectat tempora: tum præteritum, quòd in eo egeſtatis & famis mala experti non fuerimus, in rerum copia degentes: tum futurum, propterea quod annonam & proventum in ipſum comparavimus.

Sequitur princeps *Hieromenia*, qua ſolenne eſt una cum ſacrificiis oblatis tuba canere in templo, unde etiam tubarum feſtum rectè appellatur: cujus duplex eſt ratio, una propria gentis, & altera communis omnibus hominibus. Atque illa quidem propria, commemorationem prodigioſi ac miraculoſi operis continet, quo tempore legum oracula promulgata ſunt. Enimverò tunc vox tubæ è cœlo ſonitum edidit, quam probabile eſt ad fines uſque univerſi perveniſſe: ut etiam non præſentes ejuſmodi ſonus percelleret, ſecum reputantes, ut probabile eſt, ea quæ adeò magna eſſent, magnorum effectuum ſigna certa exiſtere. Quid vero majus aut conducibilius ad homines venire poſſet, quàm generalia legum capita? Quin & rationem habet communem cum omnibus hominibus. Tuba eſt inſtrumentum belli, tum ad

P ἀπεπόηϛον] Ex Philonis argumento omnino reponendum, ἀνεπόηϛον. Neque enim panes Azymos, ſed fermentatos ad altare offerre vetitum eſt. Iſtud ſupra docetur à Philone lib. de Sacrificant. p. 851. καὶ κεῖνο νομοθετῶ κελεύων θυσίαν πᾶσαν δίχα ζυμης καὶ μέλιτος προσάγειν. Theodoret. quæſt. i. in Levit. ἀπαγορεύει ζυμίτας ἄρτους προσφέρειν. Huc etiam affer Exod. xxiii. 18. οὐ θύσεις ἐπὶ ζύμῃ αἷμα θυμιάματός μου. E quibus conſtat non Azymos panes, ſed fermentatos fuiſſe interdictos. Omnino igitur ſcribendum ἀνεπόηϛον. Sicut etiam ſcribitur infra p. 1194. ἢν ἑορτὴν τῶν μεγίστων ἀνέπιον.

q ὥστε] Deeſſe videtur χρήσασθαι.

r ἐπαίρειν] Melius ἐπαίρει.

s παρεῖσα] Forſan παρεῖται.

t ἡ ποιὰ ἐπίσρεψις] Rectè in margine notatur, ſcribi debere, ἡ ποιὰ φωνὴ ἐπισρέψῃ, &c.

u γραπτῶν νόμων] Tum ex autoris argumento, tum ex ſequentibus, melius ſcribi poſſe videtur σαλπίγγων.

exci-

excitandos homines classico, tum ad receptui canendum. Est etiam aliud bellum divinitus invectum, quando natura dissidet in seipsa, partibus ejus se mutuo oppugnantibus. Atque ab utroque bello res terrestres labefactantur; ab hostibus quidem, arboribus cæsis & exustionibus: à naturæ vero rebus, siccitatibus, deflagrationibus à sole excitatis, nivoso frigore, tempestatum annuarum concentu ad inconcinnitatem desinente. Quapropter festum diem ab instumento bellico, tuba, denominatum, *lex declaravit* ad gratias regi pacifico agendas, qui seditionibus, tam in civitatibus quàm in partibus universi, extinctis, prosperitates ac fœcunditates concessit, cùm nullum fructuum exitii fomentum permiserit suscitari.

Jejunii festum post tubarum clangorem celebratur, quod maximum omnium Moyses enunciavit, & patria lingua sabbatum sabbatorum nominavit: hoc autem est (ut Græci & Romani consuevere loqui) septimanæ septimanarum, & sanctis sanctiores. Idque pluribus de causis: primo quidem propter continentiam quam semper injungit, quamque lingua & ventre & eis quæ ventri subjecta sunt, exhibere expresse jubet, cùm diem delectum ei consecravit. Nam qui didicit ab esculentis & poculentis abstinere, quæ adeò sunt necessaria, ecquæ supervacaneorum non despiceret? Secundo autem, quoniam quisque tunc temporis incumbit precibus & supplicationibus: cùm homines, alia in re nulla à diluculo ad vesperum occupati sint, quàm in Deo acceptissimis orationibus, quibus numen placare & conciliare studeant: dum peccatis veniam poscunt, spem præclaram sibi comparant: non per se, sed propitiam ejus naturam, qui veniam supplicio habet potiorem. Tertio, propter tempus in quo jejunium celebrari contigit: etenim illo jam omnia collecta convectaque sunt quæcumque terra per annum produxit. Quocirca confestim iis quæ orta sunt, inferciri, inexplebilis cupidinis opus esse arbitrandum est: tum vero jejunare, nec cibum attingere, perfectæ pietatis: quæ quidem mentem edocet confidendum non esse iis quæ prompta parataque sunt, quasi sanitatis aut vitæ causæ essent. Quocirca qui post conditos fructus, cibis abstinent, tantum non vociferantur: naturæ quidem bona beneficiaque lubentes accepimus, eaque condita servabimus: sed nihil quod caducum & fragile est agnoscimus nostræ incolumitatis causam, sed servatorem unicum, mundi Deum: qui per hæc & absque his alere & conservare potest. *Proinde*

μησιν καὶ πρὸς [v] ἀνάκλησιν. * ἔστι δὲ ἕτερος θεήλατος πόλεμος, ὅτε ἡ φύσις ἐν ἑαυτῇ στασιάζει, τῶν μερῶν ἀλλεπιτιθεμένων ἀλλήλοις. Ὑπ' ἀμφοτέρων δὲ τῶν πολέμων φθείρεται τὰ ὄπιγεια· πρὸς μὲν ἐχθρῶν, δενδρολομίαις, ἐμπρήσεσιν· ὑπὸ δὲ τῆς φύσιν, αὐχμοῖς, ἐπομβρίαις, φλογώσεσι ταῖς ἀφ' ἡλίου, χιονώδει πνεύματι ψύξει, τῆς ἁρμονίας τῶν ἐτησίων ὡρῶν πρὸς ἀναρμοσίαν. Διὰ τοῦτο ἐπώνυμον ἑορτὴν ἐργάνῃ πολεμικῇ, σάλπιγγος, ἀπέφηνεν ὁ νόμος, ἐπ' εὐχαριστίᾳ τῷ εἰρηνοποιῷ θεῷ, ὃς καὶ τὰς ἐν τοῖς πόλεσι, καὶ τὰς ἐν τοῖς μέρεσι τῆς παντὸς φύσεως ἀνελὼν, εὐθηνίας καὶ εὐκηρίας ἀπεργάσατο, μηδὲν ἐμπύρευμα καρπῶν φθορᾶς ἐάσας ζωπυρηθῆναι.

Μετὰ δὲ τὸν σαλπίγγων ἀγεται νηστείας ἑορτή· ἣν ἑορτὴν τὴν μεγίστην Μωσῆς ἀνεῖπεν, παλαίᾳ γλώττῃ Σάββατον Σαββάτων ὀνομάσας, ὡς δ' ἂν Ἕλληνες εἴποιεν, * ἑβδομάδες ἑβδομάδων, καὶ τῶν ἁγίων ἁγιώτερον, διὰ πολλά· πρῶτον μὲν ἐγκράτειαν, ἣν ἀεὶ παραγγέλλει, διά τε γλώττης καὶ γαστρὸς καὶ τῶν μετὰ γαστέρα ὑπηδεικνυσι, νυνὶ διαφερόντως κελεύει, ἐξαίρετον ἡμέραν ἀναθεὶς αὐτῇ. Σιτίων γάρ [y] τινι καὶ ποτῶν μαθὼν ἀλογεῖν, τῶν ὅτως ἀναγκαίων, τίνα οὐκ ἂν ὑπερίδοι τῶν περιττῶν; Δεύτερον δὲ, ἐπειδὴ [z] πᾶς ἀνάκειται λιταῖς καὶ ἱκεσίαις, πρὸ μηδὲν ἕτερον ἄχρις ἑαυτέρας ἐξ ἐωθινῶν ἀνθρώπων σχολὴν ἀγόντων, ἢ [a] δεκλικωτάταις ὥραις αἷς παιδάζεται τὸν θεὸν ἐξιλεμβίζεσθαι· παραίτησιν ἁμαρτημάτων αἰτεμβίων, καὶ χρησὰ ἐλπιζόντων, ἃ δι' ἑαυτὰς, ἀλλὰ διὰ τὴν ἵλεων φύσιν τοῦ συγγνώμην πρὸ κολάσεως ἐρίζοντος. Τρίτον δὲ διὰ τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ συμβέβηκε τὴν νηστείαν ἄγεσθαι· καθ' ὃν τοῦτον ἤδη συγκεκόμισται πάντα ὅσα δι' ἔτους ἤνεγκεν ἡ γῆ. Τὸ μὲν γὰρ ἄθυς ἐμφορεῖσθαι τῶν γεγονότων, ἀπληρίας ὑπόλαβεν ἔργον εἶναι· τὸ δὲ νηστεῦσαι, καὶ τροφῆς μὴ προσάψασθαι, παντελοῦς εὐσεβείας· ἥτις ἀναδιδάσκει τὴν διάνοιαν μὴ πεποιθέναι τοῖς εὐτρεπισθεῖσιν, ὡς ὑγιείας ἢ ζωῆς αἰτίοις. Οὐκοῦν οἱ μετὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἀπεχόμενοι σιτίων, μονονουχὶ βοῶσι· τὰς μὲν τῆς φύσεως χάριτας εἰλήφαμεν ἄσμενοι, καὶ ταμιευόμεθα· φθαρτὸν δ' οὐδὲν ὑπιγραφόμεθα τῆς ἡμετέρας διαμονῆς [b] αἴτιον, ἀλλὰ τὸν σωτῆρα τὸν ἐν τῷ κόσμῳ θεόν· ᾧ καὶ διὰ τούτων καὶ ἄνευ τούτων τρέφειν θέμις καὶ διαφυλάττειν. Ἰδοὺ γὰρ καὶ τοὺς προγόνους ἐν ἐρήμῳ ἔτη τεσσαρά-

[v] ἀνάκλησιν] Omnino desunt hic nonnulla. Quæcunque scil. dixerit autor de bello externo.

[x] ἑβδομάδις] Scribe ἑβδομάδα, & mox in sequentibus ἁγιωτέραν.

[y] τινι] Scribe τίς.

[z] πᾶς] Videtur deesse λαός. Vide D. Luc. i. 10.

[a] δεκλικωτάταις, &c.] Melius δεκλικωτάτας αὔρας.

[b] αἴτιον] Sic scribe pro αἴταν in Editis.



κοντα

κονται διέθρεψεν. Ἡ δ' ἡμέρα τῆς νηστείας ἄγεται δεκάτῃ μηνὸς, ὅτι ἡ δεκὰς παντελεία. Τὴν οὖν σιτίων ἔνδειαν ζωτέταχε κατ' ἀριθμὸν τέλειον γένεσθαι, διὰ τὰς τοῦ ἀρίστου τοῦ ἐν ἡμῖν ἀρίστας τροφάς· ἵνα μηδεὶς ὑπολάβῃ, λιμὸν, τὸ πάντων ἀφορητότατον κακὸν, εἰσηγεῖσθαι τὴν ἱεροφάντην, ἀλλὰ τὴν εἰς τὰς τοῦ σώματος δεξαμενὰς φερομένης ὑπερβολὴν ἀναστέλλειν βραχεῖαν. Οὕτω γὰρ ἔμελλε διαυγὲς τὸ ἀπὸ τῆς λογικῆς πηγῆς ὑπὸ ψυχρὸν φέρεσθαι νᾶμα λείως· ἐπειδήπερ αἱ ζωικαὶ τροφαὶ καταπλύζουσι τὸ σῶμα, καὶ τὰ λογισμὸν προσεπισύρουσιν· εἰ δ' ὑπαχθεῖεν, εὖ μάλα σπερχθεὶς, ὡς ὑπὸ ζηρᾶς ἀτραποῦ, τὸν πορείαν ἀνήσει ἄπρακτον ποιήσας. Ἄλλως τε ἀρμότον ἦν, τὰ εἰς Αἴθιοπίαν ἀπάντων καὶ νῦν κεχωρηκότων ὑπὸ [d] τελείοις, ἐν χορηγίαις ἀφθονίᾳ λαβεῖν ἐνδείας ὑπόμνησιν ἀποχὴ σιτίων, καὶ λιτὰς ποιήσας ὑπὲρ τοῦ μὴ εἰς ἀληθῆ πεῖραν ἐλθεῖν ἀπορίας τῶν ἀναγκαίων.

*majores etiam noſtros in deſerto, annis quadraginta nutrivit.* Cæterum jejunii dies celebratur menſis decimo; quia decas abſolutiſſima eſt. Idcirco ut abſtinentia à cibis numero perfecto fieret, conſtitutum, propter alimenta optima ejus quod optimum in nobis eſt: ut ne quis autumaret famem, omnium maximè intolerabile malum, indicere ſacrorum antiſtitem, ſed ejus potius influxum nimium in coporis canales paululum cohibere. Sic enim futurum erat ut dilucidus rivus, à fonte rationis ſcaturiens placidè in animam ferretur; quandoquidem cibi continui obruunt corpus, & mentem una pervertunt; quòd ſi cohibeantur alimenta, ea velut in viâ ſiccâ firmiter inſiſtens, inoffenſo pede incedere poterit. Alioqui conſentaneum erat, (cùm rerum omnium proventus ex animi ſententia ad perfectionem proceſſiſſet) in penus abundantia, meminiſſe egeſtatis, à cibis abſtinendo, atque inſuper enixe precari ne impoſterum neceſſariorum inediam verè experiantur.

Τελευταία δ' ἐστιν ἑορτὴ τῶν ἐναυσιαίων προσαγορευομένη σκηναὶ, καιρὸν ἔχουσαι τὴν μεσεπωρινὴς ἰσημερίας. Ἐξ ἧς δύο παρίσταται, τό τε δεῖν ἰσότητος τιμᾶν, τὴν δικαιοσύνης ἀρχὴν καὶ αἰσχύνην φωτὸς ζυγίενη, καὶ τὸ προσήκειν μὴ τοῦ ἀπάντων καρπῶν τελείωσιν ἀνύχαρ. 1196. ριστεῖν τῷ τελεσφόρῳ. Τὸ γὰρ μετόπωρον, ὡς αὐτὸ τοῦτο δηλοῖ τὄνομα, καιρὸς ὁ μὴ τοῦ ὀπώρας ἐστὶν ἤδη συγκεκομισμένου, διὰ τὸ προμηθὲς τῆς φιλοζώου φύσεως. Καὶ μοῦ ἐν σκηναῖς προσέταξε διαιτᾶσθαι τὸ χρόνον τῆς ἑορτῆς, ἤτοι διὰ τὸ μηκέτι εἶναι χρείαν ἐν ὑπαίθρῳ διάγειν τὰ περὶ γεωργίαν σκοπουμένους, ἀδενὸς μὴ ὑπολειφθέντος, ἀπάντων ἢ [e] σμή* ἐναποκειμένων σιροῖς, διὰ τὰς εἰωθυίας βλάβας παρακολουθεῖν ἔκ τε φλογώσεως ἡλιακῆς καὶ φορᾶς ὑετῶν. [f] Τοῦ ἢ ὑπόμνησιν τῆς τῶν προγόνων μακρᾶς ὁδοιπορίας, ἣν δι' ἐρήμης ποιούμενοι [g] βαθείαις, σκηναῖς [h] πολυετὲς χρόνον καθ' ἕκαστον σταθμὸν ἐνδιατῶντο. Προσήκει δὲ καὶ ἐν πλούτῳ πενίας μεμνῆσθαι, καὶ ἀδοξίας ἐν δόξῃ, καὶ ἐν εἰρήνῃ κινδύνων. Πάλιν δὲ ταύτης τῆς ἑορτῆς ἀρχὴ πεντεκαιδεκάτῃ μηνὸς ἐνίσταται, διὰ τοῦ λεχθεῖσαν καὶ ὑπὸ τῆς ἐαρινῆς ὥρας αἰτίαν· ἵνα μὴ μεθ' ἡμέραν μόνον, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ πλήρης ὁ κόσμος ᾖ τοῦ παγκάλου φωτὸς, ἡλίου καὶ σελήνης κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν ἀλλήλοις ἐπαναστελλόντων αὐγαῖς [i] ἀδιασχίστοις, αἷς

Poſtremum Feſtum è ſolemnibus, nuncupatur *tabernacula*, cujus tempus incidit in æquinoctium autumnale. Unde etiam duo evincuntur, tum honorandam eſſe æqualitatem, ut juſtitiæ originem & lucis nullam admittentis umbram cognatam, atque etiam poſt fructuum perfectionem Deo hujus autori decere grates agere. Autumnus enim (ut nomen utique Græcum declarat) tempus eſt quod fruges collectas ſequitur, ob naturæ animantium amantis providentiam. Et profecto in tabernaculis injunctum eſt degere feſtivitatis tempore, eo nimirum quòd non amplius opus ſit in agricultione laborantes ſub dio degere, nullo jam terræ fœtu relicto, omnibus vero fructibus in cellis reconditis: quòd damna conſequi ſolebant, tum ex ſolis ardore, tum pluviarum impetu. Tum etiam ad longæ profectionis majorum commemorationem: qua per deſertum immenſum ſuſcepta, in tabernaculis diuturno tempore per ſingulas ſtationes degebant. Decet autem in divitiis meminiſſe paupertatis, & ignominiæ in gloria, & in pace periculorum. Rurſus initium hujus feſti decima quinta menſis appetit, propter dictam etiam de verna tempeſtate cauſam: ut non interdiu tantum, ſed etiam noctu plenus ſit mundus luminis pulcherrimi, ſole & luna ad illam diem ſimul effulgentibus lumine continuo,

[c] δικάτῃ] Scribe δεκάτῃ. Lev. xvi. 29. τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου, δεκάτῃ τοῦ μηνός. Joſeph. Ant. lib. iii. c. 10. § 3. Vide etiam Textum Lev. xxiii. 27. Num. xxix. 7.

[d] τελείοις] Melius τελείωσιν. Sicut infra μὴ τοῦ ἀπάντων καρπῶν τελείωσιν.

[e] σμή*] Forſan σπερμάτων. Id quod confirmatur ab Heſych. v. Σιροῖς, ἐρύγμασιν ἐν οἷς καταθησαυρίζεται τὰ σπέρματα.

[f] τοῦ ἢ] Omnino repone τοῦτό τε.

[g] βαθείαις] Scribe βαθείας, ſcil. ἐρήμου. Sic ſupra p. 637. ἐρήμου βαθείας.

[h] πολυετὲς χρόνον] Forſan πολυετεῖς χρόνους.

[i] ἀδιασχίστοις] Melius ἀδιαστάτοις. Sic Noſter ſupra p. 724. συνεχῶς καὶ ἀδιαστάτου. Idem p. 837. ἀπαύστως καὶ ἀδιαστάτως. Vide etiam p. 177 & 424. Heſych. v. ἀδιαστάτως, χωρὶς διαστάσεως. Mox pro αἷς, ſcribe ἅς.

cui nulla in confinio caligo ſe interponit. Porro ſuper ſeptem illis diebus octavam ſignat, eamque exodium, hoc eſt, corollarium appellavit, non iſtius, ut verisimile eſt, feſti ſolum, ſed omnium etiam annuarum ſolemnitatum, quas enumeravimus. Nam ultima eſt anni, & clauſula metaque ſtabilior & ſanctior: cùm illi qui jam proventum è tellure acceperant, non amplius metu & curis anxiis de ſterilitate premantur. Equidem hæc fuſius tractavi ob ſacram hebdomadem, cùm oſtendere vellem uſu venire ut omnes anni feſtivitates originem trahant ab hebdomade, quæ matris habet rationem.

μεθόριον ἁ διακρίνη ζκότος. Ἑπτὰ δ' ἡμέραις ὀγδόην ἐπισφραγίζει, καλέσας ἐξόδιον αὐτὴν, οὐκ [k] ἐκείνως, ὡς ἔοικε, μόνον τᾶς ἑορτᾶς, ἀλλὰ πασῶν τᾶ ἐτησίων ὅσας καταριθμήσαμεν. Τελευταία γάρ ἐστι τᾶς ἑαυτᾶς, καὶ ζυμπέρασμα σταθερώτερον καὶ [l] ἁγιώτερον, τὰς ἀπὸ τᾶς χώρας προσόδως εἰληφότων ἤδη, καὶ μηκέτ' ἐνδεισασμοῖς τοῖς περὶ ἀφορίας [m] πλαζομένων καὶ δεδιότων. Ταῦτα δὴ πλέον ἐμήκυνα διὰ τὴν ἱερὰν ἑβδομάδα, ἐπιδείξασθαι βυλόμενος, ὅτι πάσας τὰς ἐτησίως ἑορτὰς ζυμβέβηκεν ὡς ἂν ἀπογόνως ἑβδομάδος εἶναι, μητρὸς λόγον ἐχούσης.

[k] ἐκείνως] Omnino repone ἐκείνης.
[l] ἁγιώτερον] Ex Contextu loci ſcribendum videtur παγιώτερον.
[m] πλαζομένων] Forſan πιεζομένων. Vide ſupra p. 1180. & dicta ad p. 802.

ΦΙΛΩΝΟΣ

# ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ,

* ΠΕΡΙ ΤΩΝ

## ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΕΙΔΕΙ ΝΟΜΩΝ,

ΕΙΣ ΔΥΟ ΓΕΝΗ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΛΟΓΩΝ,

Τὸ ἕκτον καὶ τὸ ἕβδομον, τὸ κατὰ μοίχων καὶ παντὸς ἀκολάστου, καὶ τὸ κατὰ ἀνδροφόνων καὶ πάσης βίας.

# PHILONIS JUDÆI,

DE

## SPECIALIBUS LEGIBUS,

QUÆ REFERUNTUR AD DUO DECALOGI CAPITA,

Sextum ſeptimumque. Contra mœchos omneſque libidinoſos, & contra homicidas omnemque violentiam.

p. 776. ΗΝ ποτε χρόνος ὅτε φιλοσοφίᾳ σχολάζων καὶ θεωρίᾳ τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ, τοῦ καλοῦ καὶ σπουδαίου καὶ μακάριον ὄντως [a] νοῦν ἐκαρπούμην· ἀεὶ θείοις [b] λόγοις ζυγκινούμενος καὶ δόγμασιν, ὧν ἀπλήστως καὶ ἀκορέστως ἔχων, ἐνεθουσίων· οὐδὲν ταπεινὸν φρονῶν ἢ χαμαίζηλον· οὐδὲ περὶ δόξαν ἢ πλοῦτον, ἢ τὰς σώματος ὑπαθείας ἱλυσπώμενος, ἀλλ' ἄνω μετάρσιος ἐδόκουν ἀεὶ φέρεσθαι κατά τινα τῆς ψυχῆς ἐπίπνοιαν, καὶ συμπερίπολεῖν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ, καὶ τῷ παντὶ οὐρανῷ τε καὶ κόσμῳ. Τότε δὴ ἔνθεν τότε ἀμαυρὸν ἄνωθεν ἀπ' αἰθέρος, καὶ τεινων ὥσπερ ἀπὸ σκοπιᾶς τὸ τῆς διανοίας ὄμμα, καθεωρούμην τὰς ἀμυθήτους [c] θεωρίας τῆς κατὰ γῆς ἁπάντων, καὶ ἠυδαιμόνιζον ἐμαυτὸν, ὡς ἀνὰ κράτος ἐκπεφευγότα τὰς ἐν τῷ θνητῷ βίῳ κακὰς κῆ-

FUIT olim tempus quando philoſophiæ vacans contemplationique mundi & eorum quæ mundo continentur, præclaræ & exoptandæ & vere beatæ vitæ fructum tuli, divinas voces & ſententias ſemper conſectando, quarum inexplebibili cupiditate cum tenerer, impenſe oblectatus ſum: humile vero nihil aut ſordidum ſapiens, neque circa gloriam, opes, voluptateſque corporis volutatus; ſed velut in ſublime raptus afflatu quodam animæ viſus ſum ſupernè ferri, & cum ſole & luna univerſoque cœlo & mundo circumvolvi; interdum deflectens ab æthere ad terram mentis oculos tanquam è ſpecula, animadvertebam infinitas rerum in terrâ varietates, mactum me judicans qui fortiter evaſiſſem tot calamitates mortalium. Verum

* Ex quatuor libellis, quos à Philone de decem præceptis conſcriptos fuiſſe Euſebius autor eſt, hicce ſequens tertius habetur; continet vero egregium commentarium in præcepta de adulterio & homicidio, in quo Autor Junis Romani Antiqui, quod vulgo Antejuſtinianæum appellatur, ſcientiam prodit ſingularem. In delictorum enim pœnis ſtatuendis non ita gentis ſuæ placita ſequitur, ut non legis Aquiliæ, Juliæ & Corneliæ rationem habeat. Recte autem libellus hicce præcedentem de ſeptenario excipit. Quicquid enim à Philone ſcriptum ad præceptum de parentibus honorandis, diu intercidit. Adulterii interdictum pro primo tabulæ ſecundæ præcepto ponit, idque non errore, ſed notanter; cujus rationem vide in lib. de Decalog. p. 767, & dicta ibi à nobis.

[a] νοῦν] Melius, ut videtur, βίου. Quæ enim hic à Philone congeruntur, magis vitæ quam animo competunt.

[b] λόγιοις] Forſan λόγοις. Solenne enim Noſtro λόγους & δόγματα ſimul conjungere, vide p. 1178. Mox pro συζκινούμενος ſcribe συζγινούμενος.

[c] θεωρίας] Quidni ἀληθοῦς? Sic lib. de Sacrif. p. 859. φυτῶν καὶ ζώων ἀμυθήτους ἀληθοῦς. Vide etiam p. 857. Mox etiam repono ἠυδαιμόνιζον, ex Codice Auguſtano pro δὐδαιμονιζων.

immi-

imminebat mihi, malorum graviſſimum, invidia, virtutis adverſaria: quæ nec opinantem aggreſſa non prius deſiit deorſum vi trahere, quàm in profundum curarum civilium gurgitem deprimeret, quibus jactatus nec vel emergere valeo. Gemens tamen obluctor, eruditionis amorem ab ætate prima penitus animo infixum retinens; qui mei perpetuo miſeratus excitare & ſublevare pergit. Ex hoc nonnunquam caput attollo, & oculis animæ licet hebetatis (eorum enim perſpicaciæ officit rerum multiplicium caligo) verum utcunque apertis, quæ circum me ſunt cerno, vitam puram & à labe immunem aſſequi cupiens. Quod ſi quando non expectanti mihi contingit vel brevis tranquillitas ac quies à tumultuatione rerum civilium, tanquam alatus tantum non per aerem volito, aſpirante aura ſcientiæ: quæ me ſæpe incitat ut ad ſe transfugiam, ſecumque degam impoſterum, deſertis immitibus heris, non tam hominibus, quàm negotiis aliis aliunde in morem torrentis affluentibus. Verum oportet hoc quoque nomine Deo gratias agere, quòd quamvis inundatus non penitus demergar; verum & mentis oculos, quas ex deſperatione cujuſvis bonæ ſpei jam fere occæcatos rebar, aperiam, admittamque lucem ſapientiæ, nec totam vitam in perpetuis tenebris exigam. Quinetiam audeo non ſolum tractare ſacra Moſis eloquia, verum etiam curioſe ſingula introſpicere, & quæcumque non ſunt vulgo cognita, ſcrutantibus retegere & aperire.

Sed quoniam è decem præceptis, quæ Deus ipſe abſque propheta interprete ore ſuo prodidit, explicavimus quinque ſcripta in priore tabula, ſpecialeſque leges huc tendentes, reſtat *vero* ut in poſteriore contenta illis attexamus quantum poſſumus, conabimur iterum ſingulis generibus ſuas leges ſpeciatim adaptare. Secundâ in tabulâ primum mandatum eſt, *Non mœchaberis:* ut opinor, quoniam ubique terrarum voluptas pollet plurimum, ut potentiam ejus terra marique atque in aere nihil queat effugere. Etenim *hâc* terreſtria, volucria, & aquatilia, lætantur & ſerviunt, ejuſque

ρχς. Ἐφήρθη δ' ἄρα μοι τὸ κακῶν ἀγαλειώταλον, ὁ μισόκαλος φθόνος, ὃς ἐξαπιναίως ὀπιπτεσὼν, ὑ πρότερον ἐπαύσαλο καθέλκων πρὸς βίαν, ἤ με καλαβαλεῖν εἰς μέγα πέλαγος τ ἐν πολιτείᾳ φροντίδων, ἐν ᾗ φορέμενος οὐδ' ὅσον ἀνανήξασθαι δύναμαι. Στένων δ' ὅμως ἀντέχω, τ ἐκ πρώτης ἡλικίας ἐνιδρυμένον τῇ ψυχῇ παιδείας ἵμερον ἔχων, ὃς ἔλεόν μοι ἀεὶ ποτε λαμβάνων, ἀνεγείρει καὶ ἀνακυφίζει. Διὰ [d] τοῦτον ἐστὶν ὅτε τῷ κεφαλῷ ἐπαίρω. ἔστι τις τ ψυχῆς ὄμμασιν ἀμυδροῖς μοῦ· (τὸ ὀξυδερκὲς γὰρ αὐτῶν ἡ τ [e] ἀλλοκότων πραγμάτων ἀχλὺς ἐπεσκίασεν) ἀλλ' [f] ἀναγκαίως γοῦν περιβλέπομαι τὰν κύκλῳ, καθαρᾶς καὶ ἀμιγοῦς κακῶν ζωῆς πάσαις γλιχόμενος. Εἰ δέ μοι καὶ ἐξ ἀπροσδοκήτου βεβαιοῦτο ἐλπὶς καὶ γαλήνη θορύβων τ ἐκ πολιτείας, ὑποπτέρους ὀπιπευματίζω μονονοὺχ ἀεροπορῶν, αὔραις τε ὀπισήμης καταπνεόμενος, ἥ με πολλάκις ἀναπείθει δραπετεύειν, [g] ζωημερούσας αὐτῇ, καθάπερ ἀπὸ δεσποτῶν ἀμειλίκτων, οὐκ ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ πραγμάτων ἀλλαχόθεν ἄλλων, χειμάρρου τρόπον ὀπιχεομένων. Ἀλλὰ δὴ καὶ ὀπὶ τούτοις θεῷ προσῆκον ἀγαλλιᾶσθαι, ὅτι καίτοι καταλυζόμενος οὐκ ἐκκαταπίνομαι βύθιος· ἀλλὰ καὶ τοὺς τ ψυχῆς ὀφθαλμοὺς, οὓς ἀποτυφώσῃ [h] τινες χρηστῆς ἐλπίδος ᾠήθησαν ἤδη πεπηρῶσθαι, διοίγω, καὶ φωτὶ σοφίας ἐναυγάζομαι, μὴ πάντα τ βίον [i] τῷ σκότῳ προδοθείς. Ἰδοὺ γέ τοι πολλῷ μᾶλλον μὴ μόνον τοῖς ἱεροῖς Μωϋσέως ἑρμηνεύμασιν ἐντυγχάνειν, ἀλλὰ καὶ φιλεπιστημόνως διακύπτειν εἰς ἕκαστον, καὶ ὅσα μὴ γνώσματα τοῖς πολλοῖς, [k] διαφυλάττειν καὶ ἀναφαίνειν [l] σκοπεῖν.

Ἐπεὶ δὴ [m] περὶ δέκα λογίων ἅπερ αὐτὸς ἔχρησεν ὁ θεὸς ἄνευ προφήτου καὶ ἑρμηνέως, πεῖσαι μὲ ἔοικε τὰ χαραχθέντα ἐν τῇ προτέρᾳ δέλτῳ, καὶ ὅσα τῶν καθ' μέρος συνέτεινεν εἰς ταῦτα· δεῖ ἐν τῷ παρόντι καὶ τὰ λοιπὰ τὰ καθ' τοῦ [n] ἑτέραν δέλτον ὡς οἷόν τε ἄριστα συνυφῆναι, πειράσομαι πάλιν καθ' ἕκαστον τῶν ἡμῶν ἐφαρμόζειν τὰς ἐν εἴδει νόμους. Ἐν δὴ τῇ δευτέρᾳ δέλτῳ, πρῶτον [o] γράμμα τοῦτ' ἔστιν, Οὐ μοιχεύσεις, ὅτι, οἶμαι, πανταχοῦ τ οἰκειμένης μέγα πνεῖ ἡδονὴ, καὶ ἅδεν μέρος τοῦ δυνασείαν αὐτῆς ἐκπέφευγεν, ἐ τ καθ' γῆν, ἐ τ καθ' θάλατταν, ἐ τ ἐν ἀέρι. Χερσαῖά τε δὴ καὶ πτηνὰ & ἔνυδρα πάντα ἀφ' πάντων γέγηθε ἁπαλύξασα καὶ ἀφαλύψασα. Sed confer etiam cum lib. de Somn. p. 1125.

[d] τοῦτον] Melius τούτου.

[e] ἀλλοκότων] Forſan ἀναχθέντων ἄνωθεν, ſicut mox in ſequentibus.

[f] ἀναγκαίως] Omnino male. Quidni vero ἀνιογόσι? ſcil. ὀφθαλμοῖς. Ita enim Philo mox infra καὶ ὀφθαλμοὺς διοίγω. Vide etiam Numer. xxiv. 4 & 16. & Tob. ii. 11. Atque adeo ſic verto.

[g] ζωημερούσας] Melius σωημερούσαις.

[h] τινες, &c.] Scribe τινος χρηστῆς ἐλπίδος ὠήθω ἄν.

[i] τοῦ σκότου] Sic MSS. pro ὁ σκότος. Ita lib. de Decalog. p. 768. ὅλον τ βίον ἀναδεδωκότος τοῦ πάθους. Sed neſcio annon pro προδοθείς, melius ſcribitur παραδοθείς.

[k] διαφυλάττειν] Forſan ἀγαλαύπτειν vel ἁπλύνειν. Sic enim Noſter lib. de Vit. Contempl. p. 891. τὰ δὲ σύμβολα

[l] σκοπεῖν] Omnino male, ſic tamen MSS. Forſan ſcribendum σκοπῶν, *conſideranti*, vel quod magis arridet σκέπτῳ, *ſenſum* myſticum. Sicut lib. de Septen. p. 1173. ὃν καὶ τὸ ἀκέλευ σκέπτε ψιλὴ διάγνοις. Neſcio vero annon vox iſta facta eſt errore librarii ex ſequenti ἐπεί, adeoque expungenda.

[m] περὶ] Omnino redundat. Forſan ſcribendum ἐπειδήπερ.

[n] ἑτέραν] Forſan δευτέραν, ut reſpondeat τῇ προτέρᾳ in præcedentibus. Sic etiam infra ſæpius à Philone ſcribitur

[o] γράμμα] Scribe πρόσταγμα vel προσάγγελμα, & vide infra p. 779. Quod vero præceptum de adulterio tabulæ ſecundæ primum ponat, vide de eo dicta ad lib. de Decem Oracul. p. 767.

καὶ

καὶ ἀθέατα, καὶ τοῖς ἁπτάλμασιν αὐτῆς ὑποείκει, καὶ πρὸς τὸ βλέμμα δ' νεῦμ' ἀφορῶντα, κἂν εἰ φρυάττοιτο ὑπ' ἀλαζονείας, ἀσμφίζοντα, καὶ μόνον φθάνοντα τὰς προσάξεις ἐξύτητι καὶ ὑπερβίτῳ τάχει τ ὑπηρεσιῶν. Ἔχει μὲν δὴ καὶ ἡ καθ' φύσιν ἡδονὴ πολλάκις μέμψιν, ὅταν ἀμέτρως καὶ ἀκρίτως χρῆταί τις αὐτῇ, καθάπερ οἱ ἄπληστοι περὶ ἐδωδὴν, κἂν εἰ μηδὲν τῶν ἀπηγορευμένων προσφέροιντο· καὶ οἱ φιλογυναίοις ζωυσίαις ὑπομιμνώτες, καὶ λαγνίστερον προσομιλοῦντες γυναιξὶν οὐκ ἀλλοτρίαις, ἀλλὰ ἑ ἑαυτῶν. Ἡ δὲ μέμψις σώματός ἐστι μᾶλλον ἢ ψυχῆς καθ' τὰς πολλὰς, πολλῶν μὲν ἔχουσα ἔσω φλόγα, ἢ τινὶ ἀθρόαν ἐπιρρυείσαν τροφὴν ἐξαναλίσκουσα, ἑτέραν οὐκ εἰς μακρὰν ὑπιζητεῖ p πολλὴν ἰκμάδα, ἧς τὸ ῥοῶδες μετὰ τ γονητικῶν ἀποχετεύει, κνησμοὺς καὶ ὀδαξισμοὺς ἐμποιοῦν καὶ γαργαλισμοὺς ἀπαύστους. Τὰς δὲ γυναῖκιν ἄλλων καί ἐστιν ὅτε οἰκείων καὶ φίλων ὑπεμνήστας, καὶ ὑπὸ λύμῃ τ πλησίον ζώντας, ὅλα γένη πολυάνθρωπα κατοδηλοῦσιν ὑπερχειρήσας, καὶ τὰς μὲ ὑπογαμίους δύκας παλιμφήμους, τὰς δὲ ὑπὸ τέκνοις ἐλπίδας ἀτελεῖς ἀπεργαζομένους, ἀνίατον νόσον ψυχῆς νοσοῦντας, ὡς κοινὰς ἐχθρὰς ἅπαντος ἀνθρώπων γένους κολαστέον θανάτῳ, ὡς μήτε ζῶντες ἐν ἀδείᾳ πλείους διαφθείρειεν οἴκους, μηδὲ διδάσκαλοι γένοιντο ἑτέρων, οἷς τὰ πονηρὰ τ ὑπιτηδευμάτων ζηλοῦν ὑπιμελές.

Εὖ μὴν οἱ καὶ τὰ ἄλλα τὰ περὶ τὰς ὁμιλίας ὁ νόμος διετάξατο· κελεύει γὰρ ἀ μόνον ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ r χηρευουσῶν, αἷς ἀ θέμις συνέρχεσθαι. Τὸ r Περσικὸν ἔθος εὐθὺς ἀποστραφεὶς καὶ μυσαξάμενος, ἀπεῖπεν ὡς μέγιστον ἀνοσιούργημα. Μητέρας γὰρ οἱ ἐν τέλει Περσῶν ἄγονται, καὶ τοὺς φωτὰς ἐκ τούτων εὐγνωσάτους νομίζουσιν, καὶ βασιλείας τ μεγίστης, ὡς λόγος, ἀξιοῦσιν· ἅ τί ἂν γένοιτο δυσσεβέστερον ἀνοσιούργημα, παλαιὸς ἀνὴρ τελευτηκότος, ἣν ἄψασθαι ὡς ἱερᾶν ἐχρῆν φυλάττεσθαι, καθαιρεῖν; γήρως δὲ καὶ μήτηρ αἰδοῦς μὴ s λαμβάνειν, τ αὐτὴν τ αὐτῆς υἱὸν καὶ ἄνδρα γένεσθαι, ἐ πάλιν τὸν αὐτὸν u τὸν αὐτοῦ μητέρα καὶ γυναῖκα· καὶ τοὺς ἀμφοῖν παῖδας, x τοὺς μὲ πατρὸς ἀδελφούς, μητρὸς· καὶ τὸν μὲ ὧν ἔτεκε μητέρα τε καὶ μάμμαν, τ δὲ ὧν ἐγέννησεν, ἐν ταὐτῷ πατέρα τε καὶ ὁμομήτριον ἀδελφόν. Ταῦτ' ἐπράχθη τὸ παλαιὸν, καὶ παρ' Ἕλλησιν ἐν Θήβαις ὑπὸ Λαΐου παιδὸς Οἰδίποδος, καὶ ἐπράχθη δ' ἄγνοιαν,

libenter imperata faciunt, atque adeo vultum & nutus ejus obſervantia licet arrogantes ſuperboſque, ejuſque juſſa tantum non prævertunt, mirifica celeritate miniſterii. Incidit tamen etiam naturalis voluptas in reprehenſionem, quando quis nimio & immodico ejus uſu ſe indulgeat; ſicut lurcones inſatiabiles, etiamſi à vetitis cibis abſtineant, laſcivique amplexibus fœmineis inſanientes, & libidinoſè corgredientes cum uxoribus, non alienis, ſed ſuis. Verum hoc vitium eſt non tam animæ quam corporis, cujus internus calor abſumpto alimento, aliud continuo requirit, propter copioſum humorem, cujus fluxus derivatus in genitalia, pruritus titillationeſque irrequietas excitat. Cæterum qui in uxores aliorum, interdum etiam familiarium & amicorum inſaniunt, & in damnum proximorum vivendo, familias numeroſas adulterare conantur, conjugaliaque vota infauſta facere & ſpem liberorum irritam, laborant inſanabili morbo animæ, capite plectendi ut publici hoſtes humani generis, ne impune viventes plures domos contaminent, neve doctores fiant aliis qui ad mores pravos imitandos ſunt proni.

Præclarè etiam & alia de concubitu à lege ſancita ſunt: vetat enim congredi non ſolum cum maritatis mulieribus, ſed etiam cum ſanguine conjunctis, ad quas accedere nefas. Perſicum *ergo* morem palam averſatus, ut facinus atrociſſimum interdixit. Honoratiores enim Perſæ cum matribus contrahunt matrimonia, & natos inde arbitrantur nobiliſſimos, regnoque (ut ferunt) dignantur maximo; quo nihil excogitari poteſt magis impium quam conſpurcari defuncti patris thalamum, quem intemeratum conſervari docuit, neque ſenectuti nec matri exhibentes reverentiam, filium eundem & maritum fieri, eandem quoque ejuſdem eſſe matrem & uxorem, communeſque liberos patris quidem fratres, matris vero nepotes cenſeri. Hanc prolis ſuæ matrem ſimul eſſe ac aviam, illum filiorum patrem & germanum uterinum. Accidit tam ſeleſtum facinus apud priſcos Græcos Thebis Oedipodi Laii filio, non ſponte tamen, ſed per

p. 778.

p πολλὴν] MS. Aug. πολλῶν ϗ, unde conjicio à Philone ſcriptum πολλὴν ϗ, atque adeo ſic verto.

r χηρευουσῶν] Omnino male; neque enim interdictum eſt cum viduis connubium. Atqui fœminæ cognatæ alienis videntur opponi. Lev. xx. 20. ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ τῆς συγγενοῦς αὐτοῦ. Heſych. v. αἰσχυσθῆναι, ἰσχνὸς ὅσα πρός τι (τι) γένος.

r Περσικὸν] Omnino deeſt ἓν. Inceſtus autem Perſarum quos ex ſcriptoribus antiquis non habet teſtes? Sic Clem. Alex. Strom. iii. ex Xantho. μίγνυσθαι ϗ, φησὶν, οἱ Μάγοι μητράσι καὶ θυγατράσι· καὶ ἀδελφῆς μίγνυσθαι θεμιτὸν ἡγοῦνται. Euripides in Andromach. 174.

τοιοῦτον παῖ τὸ βάρβαρον γένος,
Πατρί τι θυγατρὶ, παῖς τι μητρὶ μίγνυται.

Vide inſuper de Perſarum inceſtu Sext. Empyr. Pyrrh. Hypot. lib. iii. c. 24. Orig. cont. Celſ. lib. v. p. 248. Clem. Recognit. lib. ix. c. 20. Hieron. cont. Jovinian. lib. ii. & Cyrill. adv. Julian. lib. iv.

s λαμβάνειν] Melius λαμβάνοντα. Mox etiam forſan γίνεσθαι.

u τὸν αὐτὸν] Ita MS. Med. pro νῦν.

x τοὺς] Melius τοῦ. Reſpicit vero Philo dicta Sophoclis in OEdip. Tyr.

κ' ἀπιδεῖξαι·
Πατέρας, ἀδελφοὺς, παῖδας, αἷμ' ἰμφύλιον,
Νύμφας, γυναῖκας μητέρας τε, κ' ὅσπερ
Αἴσχιστ' ἐν ἀνθρώποισιν ἔργα γίνεται.

ignorantiam, nihilominus tantam vim calamitatum ſecum attulerunt hæ nuptiæ, ut nihil reliquum factum ſit ad ſummum miſeriarum cumulum. Sequuta ſunt enim continua bella, tum externa tum civilia, velut hæreditario jure filiis nepotibuſque à patribus & majoribus tradita, quæ vaſtitates induxerunt maximis Græciæ civitatibus, ſtrages exercitibus eorumque auxiliis, ducibus partium optimis continua funera, & in his fratrum de regno implacabiliter contendentium cædes mutuas, unde nata eſt non ſolum familiarum patriarumque, ſed etiam ex majore parte Græcanici generis pernicies. Nam urbes antea populoſæ, evacuatæ ſunt, reliquiis modo calamitatum ad memoriam, & miſerum ſpectaculum ſuperſtitibus. Ac ne Perſæ quidem, apud quos hoc receptum eſt, expertes ſunt calamitatum ſimilium. Semper enim expeditionibus atque prœliis cædunt cæduntur que invicem, nunc incurſando finitimos, nunc invaſores arcendo. E multis enim locis hoſtes in eos cooriuntur, quòd natura inquieti ſint Barbari. Itaque vix dum finito præſenti tumultu, alius naſcitur, ut nullum anni tempus vacet à militia, verum æſtate atque hyeme, die nocteque arma ferunt, diutius in caſtris ſub dio degentes, ex diuturna pacis interruptione, quam in urbibus cives. Omitto illas ingentes regum felicitates regnum auſpicantium à fratricidio, ſcelere atrociſſimo, præſagientium fraternas inſidias forſan nunquam futuras, ne cædis injuſtæ rei videantur. Quæ omnia contingere opinor propter indecora connubia filiorum cum matribus, juſtitia rerum humanarum ſpectatrice ob hujuſmodi facinora in impios animadvertente. Nam habendi ſunt impii non ſolum qui talia flagitia perpetrant, verum etiam qui lubenter aſſentiuntur perpetrantium libidini. At noſtra lex tantam cautelam adhibuit in hoc negotio, ut ne à privigno quidem poſt patris obitum novercam duci permittat, tum ob patris reverentiam, tum quia novercæ & matris (apud Græcos) cognatæ appellationes, licet animæ affectus ſint diſſoni. Siquidem doctus ab aliena matre abſtinere, quod noverca eſt dicta, multo magis à propria abſtinebit; & ſi quis ob patris reverentiam eam quæ quondam conjux fuerat vene-

οὐχ ἱκανοῖς γνώμῃ, ϗ ὅμως τοσαύτῃσι φορὰν κακῶν ἤνεγκεν ὁ γάμος, ὡς μηδὲν ἐλλειφθῆναι τῶν εἰς τὴν ἀνωλάτου βαρυδαιμονίαν. Πολέμων τε ϗ ἐμφυλίων ϗ ξενικῶν διαδοχαὶ, καθάπερ κληρονομαι σὶ ϗ ἐγγόνοις ἀπὸ πατέρων ϗ προγόνων ἀπελείπετο, ϗ πορθήσεις πόλεων τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι μεγίστων ἐγίνοντο, ϗ φθοραὶ στρατιωτικῶν δυνάμεων, ἐξωρείων τε ϗ τῶν κατ' Συμμαχίαν ἀφικνουμένων, ϗ ἡγεμόνων τῶν παρ' ἑκατέροις ἀεὶ ἱππάλλοντο φθοραὶ, ϗ διὰ τὰς περὶ κράτους καὶ ἀρχῆς ἀσυμβάτους ἐχθρὰς ἀδελφοκτονίαι, δι' ἃς οὐ μόνον αἱ συγγένειαι ϗ παλαῖδες, ἀλλὰ ϗ ἡ πλείστη μοῖρα τοῦ Ἑλληνικοῦ παντὸς ἐξεφθάρη πανωλεθρίᾳ. Κειναὶ γὰρ αἱ πρότερον ἀνδρῶσαι πόλεις οἰκητόρων, μνημεῖα τῆς τότ' Ἑλλάδος Συμ- p. 779.
φορῶν ὑπελείφθησαν, ἀτυχὴς θέα τοῖς ἐρῶσιν. Οὐ μὴν ὑδὲ Πέρσαι παρ' οἷς ταῦτα ὀπιτηδεύεται, τῶν ὁμοπλησίων κακῶν ἀμοιρῶσιν. Ἀεὶ γὰρ ἐν στρατείαις ϗ μάχαις εἰσὶ κλεινοῖς ϗ κλεινόμενοι, ϗ τότε μὲ τοὺς πλησιοχώρους καταλέχοντες, τότε ὑ τοὺς ἐπανισταμένους ἀμυνόμενοι· πολλοὶ ὑ πολλαχόθεν ἐπανίστανται, τοῦ Βαρβαρικοῦ μὴ πεφυκότος ἠρεμεῖν. Περὶ ὧν καταλυθῆναι τὴν ἐν χερσὶ φασιν, ἑτέρα φύεται, ὡς μηδένα ὅτου ὑπεξηρῆσθαι καιρὸν εἰς ἡσυχίαν, ἀλλὰ ϗ θέρους ϗ χειμῶνος καὶ μεθ' ἡμέραν ϗ νύκτωρ ὁπλοφορεῖν, πλείονα χρόνον ἐν τοῖς στρατοπέδοις ἐν ὑπαίθρῳ ταλαιπωροῦντας, ἢ ἐν ταῖς πόλεσιν οἰκοῦντας, διὰ πολλὴν ἐνδειαν εἰρήνης. Ἐῶ λέγειν τὰς τῶν βασιλέων μεγάλας ϗ ὑπερόγκους ὑπεροψίας, οἷς ἀγώνισμα πρῶτον ὀθνεῖα ἅμα τῇ παραλήψει τὴν ἡγεμονίας, τὸ μίγισον ἄγονται, ἀδελφοκτονία· [c] μανθανομένων τὴν ἐκ τῶν ἀδελφῶν, [d] ἃ ἡγησομένην ἴσως, ὀπίθεσιν, ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν ἀλόγως κλείνειν. Ἅπερ μοι δοκεῖ πάντα συμβαίνειν διὰ τὰς ἀναρμόστους ἡμῶν πρὸς μητέρας ὁμιλίας· τὴν ἐφόρους τῶν ἀνθρωπείων δίκης ἀμυνομένης τὰ ἀνοσιουργημάτων τὰς ἀσεβοῦντας. Ἀσεβοῦσι γὰρ οὐχ οἱ δρῶντες μόνοι, ἀλλὰ ϗ ὅσοι πῇ δρῶσιν ἐκουσίῳ γνώμῃ [e] σὺν τῇ τῶν δρώντων ἐξουσίᾳ συνεπιγελῶσιν). Τοσαύτῃ ὑ ὁ ἡμέτερος νόμος φυλακὴ πεποίηται ϗ [f] περίφραγμα, ὡς' ὐδὲ [g] προγόνῳ τελευτήσαντος παλὸς ἄγεσθαι μητρυὰν ἐφῆκε, διά τε τὴν εἰς τὸν πατέρα τιμὴν, ϗ διότι μητρυᾶς ϗ μητρὸς ὄνομα συγγενὲς, εἰ ϗ μὴ τὸ τῆς ψυχῆς ζῳόδον πάθος. Ὁ γὰρ ἀλλοτρίας ἀπέχεσθαι διδαχθεὶς, ὅτι μητρυιὰ προσερρήθη, πολὺ μᾶλλον ἀφέξεται τῆς φύσει μητρός. Καὶ εἴ τις διὰ τὴν ἐπὶ τῷ πατρὶ [h] μνήμην αἰδεῖται τὴν ἐκείνου

[a] πατέρων] Ita MS. Med. pro παλαιῶν.

[b] φθοραὶ] Supra jam præceſſit φθοραί. Forſan ergo ad evitandam tautologiam ſcribendum φόνοι.

[c] κράτης ϗ ἀρχῆς] Forſan delenda eſt particula ϗ. Solenne enim Philoni ſcribere κράτος ἀρχῆς. Sic ille lib. de Somn. p. 586. τὸ μίγιστον ἀρχῆς αὐτῇ κράτος. Vide etiam lib. i. de Vit. Moſ. p. 603. & de Legat. ad Caium p. 1013. Item D. Paulum Eph. i. 19. & vi. 10

[b] θέρους ϗ χειμῶνος ϵ] Reſtitui ex MSS.

[c] μαινομένων] Scribendum μαινομένοις, ſcil. οἷς.

[d] ἃ] Reſtitui ex MSS. eſtque omnino ad ſenſum neceſſarium.

[e] ζωι—ἐξουσίᾳ] Videntur abeſſe poſſe hæ voces. Confer vero ſententiam cum D. Paulo ep ad Rom. c. i. ϒ ult.

[f] περίφραγμα] Anne πρόσφραγμα, ut ſupra p. 777? Sed conſer cum D. Paulo 1 ep. ad Theſſal. iv. 6.

[g] προγόνῳ] Vide D. Leg. Jul. de Adulter. L. 38.

[h] μνήμην] Melius forſan τιμὴν. Sicut ſupra λόγῳ τε τῷ εἰς τὸν πατέρα τιμὴν. Mox pro βυλόμενος ſcribe ex MSS. βυλευόμενος.

πολε

πῶλε γ᾽ γνομένην γυναῖκα, δῆλός ἐστιν ἕνεκα τ᾽ εἰς ἀμφοτέρους τὰς γονεῖς τιμῆς, ὐδὲν βελόμενος ἐπὶ τῇ μητρὶ νεώτερον. Ἐπεὶ καὶ ζῴδερα ἐστὶν εὔηθες, [i] ἡμίσει μέρει τῷ γένους χαριζόμενον, ὀλιγωρεῖν δεινὸν ὁλοκλήρου καὶ παντελοῦς. Ἐξῆς ἐστι παιδοποίημα, μήδ᾽ ἀδελφῇ ἐγγυᾶσθαι, πάνυ καλὸν καὶ ζευκτὸν εἰς εὐπρέπειαν ὁμοῦ καὶ σύνεσιν μίαν. Ὁ μὲν ἐν Ἀθηναίοις Σόλων [k] ὁμοπατρίους ἐφιεὶς ἀγέλης, τὰς ὁμομητρίους ἐκώλυσεν· ὁ δὲ Λακεδαιμονίων νομοθέτης ἔμπαλιν, τὰ ἐπὶ τῷ ὁμογαστρίοις γάμον ἐπιτρέψας, τὰ πρὸς τὰς ὁμοπατρίους ἀπεῖπεν. Ὁ δὲ τὰ [l] Αἰγυπτίων, χλευάζων τὴν ἑκατέρων ἐπίκλησιν, ὡς ἡμίεργα καὶ ἀτελῆ ῥᾳθυμοῦντα, ἐξέφερεν εἰς ἀσέλγειαν, ἐπιδακρυλλόμενον δυσθεράπευτον κακὸν σώμασι καὶ ψυχαῖς, p. 780. [m] ἀκρασίαν, καὶ παρανόμων ἄδειαν ἁπάσας ἀδελφὰς ἄγεσθαι, τάς τε ἰδίας τῷ ἑτέρῳ τῶν γονέων, τῇδε ἢ [n] τῇδε, καὶ τὰς ἐξ ἀμφοῖν, καὶ τὰς ἀνεψιὰς μόνον ἀλλὰ καὶ πρεσβυτέρας καὶ ἰσηλικάς. Καὶ δίδυμοι δὲ πολλάκις ἐγκυμονήθησαν, ὃς ἡ μὲν φύσις ἅμα τῇ ἡδονῇ διήρθρωσε καὶ διέζευξεν, ἡ δ᾽ ἀκολασία καὶ φιληδονία εἰς κοινωνίαν ἐκάλεσεν ἀκοινώνητον, καὶ ἁρμονίαν ἀνάρμοστον. Ἅπερ ἐκμυσαξάμενος ὁ ἱερώτατος Μωϋσῆς, ὡς ἀλλότρια καὶ ἐχθρὰ πολιτείας ἀνεπιλήπτου, καὶ προλέποντα καὶ ἀλείφοντα πρὸς τὰ αἴσχιστα τῶν ἐπιτηδευμάτων, ἁπλῷ κράτει ἀπεῖπεν ἀδελφῇ συνέρχεσθαι, εἴτε καὶ ἐξ ἀμφοῖν, εἴτε καὶ μόνου γένοιτο τοῦ ἑτέρου. Τί γὰρ δεῖ τὸ τῆς αἰδοῦς καλὸν αἰσχύνειν; τί δ᾽ ἀχρωμάτους καταισκλάζειν παρθένους, ἃς ἐρυθρᾶν ἀναλαμβάνειν; τί δὴ τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους [nn] κοινωνίας καὶ ὁπλιμίας ἐπέχειν, εἰς βραχὺ χωρίον τὸ ἑκάστης εἰκίας, ζωνοθύλακας μέγα καὶ λαμπρὸν [o] ἔργον, σκιαίνειν καὶ σκοτοῦν δυνάμενον εἰς ἠπείρους καὶ νήσους καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν. Αἵ τε γὰρ τῶν ὀθνείων ἐπιγαμίαι καινὰς ἀπεργάζονται συγγενείας, τῶν ἀπ᾽ αἵματος οὐκ ἀποδεύσας. Ὧν χάριν πολλὰς καὶ ἄλλας ὁμιλίας ἐκάλυτε· προσάξας μὴ θυγατριδῆν, μὴ ἰδιῆν, μὴ τηθίδα πρὸς πατρὸς ἢ μητρὸς, μὴ θείᾳ ἢ ἰοῦ, ἢ ἀδελφοῦ γυναῖκα γνομένην ἐγυᾶσθαι· μηδ᾽ αὖ [p] προγόνην ἢ κήδεαν ἢ παρθένον ζώσης μὲν τῆς γυναικὸς ἐπάγεσθαι, ἀλλὰ μήδ᾽ ἀποθανούσης· δυνάμει γὰρ ὅ γε πατρῷος πατὴρ, ὀφείλει τοῦ ἐκ [q] τῆς γυναικὸς ἐν τάξει θυγατρὸς τίθεσθαι. Πάλιν δύο ἀδελφὰς ἄγεσθαι τὸν αὐτὸν οὐκ ἐπιτρέπει, ἅτ᾽ [r] ἐν τῷ αὐτῷ, 45

retur, ſatis apparet quòd multo magis in honorem utriuſque parentis nihil adverſus matrem molietur novum. Stultum enim fuerit, rationem habere dimidiati generis, integrum vero prorſus contemnere. Deinceps præcipitur, ne ſororem quidem eſſe ducendam, honeſtum ſanè præceptum & aptum decentiæ & continentiæ. Quamvis Athenienſis Solon hoc obſervat in uterinis tantum germanis, eodem patre prognatis relinquit liberum: contra Lacedæmoniorum legiſlator permiſſo uterinis connubio, eodem patre genitis interdicit. At Ægyptius ridens utriuſque ſimplicitatem & ſemiperfecta placita, laxavit libidinem, & auxit in corporibuſque animiſque inſanabile malum, incontinentiam, permiſſâ licentia ducendi ſorores, ſive per alterutrum parentem ſive per utrumque cognatas, majores pariter & minores æqualeſve. Siquidem ſæpius naſcuntur gemelli, quos quidem natura ex ipſo natali ſejunxit, intemperantia vero & voluptatis amor ſocietate copulaverunt inſociabili, & concentu inconcinno. Qualia abominatus Moſes ſanctiſſimus, ut alieniſſima à bene conſtituta republica, ducentiaque & incitantia ad amores turpiſſimos, modis omnibus prohibuit congreſſum cum ſororibus, ſive utroque, ſive altero tantummodo parente prognatis. Quid enim opus eſt deturpare pudoris pulchritudinem, & virgines quibus erubeſcere neceſſe eſt, pudore exuere? Quorſum inhibere ſocietates & affinitates cum aliis, & intra domeſticorum parietum anguſtias rem honeſtiſſimam includere, cum extendi ac diffundi poſſit per continentes terras & inſulas, orbemque totum habitabilem? Nam connubia cum exteris novas faciunt affinitates pares conſanguinitati. Quapropter & aliarum multarum nuptiæ ſunt vetitæ, neptis vel ex filia vel filio, materteræ & amitæ, uxoriſque aut patrui aut filii aut fratris; quinetiam nec privignam permittit ducere ſeu viduam ſeu virginem, ſive uxore viva, ſive poſt ejus obitum. Cum enim poteſtate vitricus eſt quaſi pater, debet ex uxore natam filiæ loco habere. Similiter duas ſorores uni marito nubere non permittitur, nec ſimul nec ſucceſſive,

[i] ἡμίσει] Vel delenda videtur vox μέρει, vel inſerenda particula ἤ.

[k] ὁμοπατρίους] Cui ſuffragatur Cornelius Nepos in Vit. Cimonis: *Habebat autem in matrimonio ſororem—non magis amore quam more ductus, nam Athenienſibus licet eodem patre natas ducere.* Vide Ariſtophan. Nub. Schol. ad v. ὁμομητρίους. Plat. de Leg. lib. xi. p. 924. Herod. lib. iii. c. 31. Diogen. Laert. in Chryſipp. 188 Clem. Alex. Strom. ii. p. 502. Cyrill. cont. Julian. lib. vi. p. 187. Athen. lib. xiii. Suid. v. κίμων. & Muret. Var. Lect. lib. vii. c. 1.

[l] Αἰγυπτίων] De Ægyptiorum inceſtu. Sic Diodor. Sicul. lib. i. νομοθετῆσαι δέ φασι τοὺς Αἰγυπτίους διὰ τὸ κοινὸν ἔθος τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, γαμεῖν ἀσελγῶς· διὰ τὸ γίγνεσθαι ἐν τούτοις ἴσως ἐπιδημίαν. Huc etiam affer Sext. Empyr. Pyrrhon. Hypo. lib. iii. c. 24. Minuc. Felic. Octav. c. 31. Iſtud etiam liquet ex Textu ſacro Lev. xviii. 2.

[m] ἀκρασίαν] Melius, ut videtur, ἀκολασίαν. Sic enim ſcribitur à Noſtro, infra p. 780, 782, 784, 787. Vide libelli hujus titulum & Heſychium v. ἀκολασία.

[n] τῇδε] Scribe τῇσδε, ſcil. μητρί.

[nn] κοινωνίας] Hoc argumentum fuſius explicatur à D. Aug. de Civ. Dei lib. xv. c. 16. & D. Chryſoſtom. in 1 ep. ad Corinth. Hom. 34.

[o] ἔργον] Forſan χρέος.

[p] προγόνην ἢ] Ita MSS. Editi προγόνου χήρας.

[q] τῆς γυναικὸς] Forſan τῆς ἢ ἰοῦ γυναικός.

[r] ἐν τῷ αὐτῷ] Unde liquet Polygamiam fuiſſe tum temporis permiſſam, & moribus receptam. Nam ſi non eſſent ſorores, licuit duas uxores eodem tempore ſecundum Philonem recipere.

etiamſi

tiamsi prior repudiata fuerit. Nam priore manente in contubernio, aut etiam dimissa, sive maneat vidua sive nubat alteri, non æquum censuit sororem in sortem illius infelicis venire: hâc ratione docens servare jura cognationis, & non insultare cognatarum infelicitati, nec oblectari & insolescere acceptis officiis ex earum inimicis vicissimque redditis. Nascuntur enim inde graves zelotypiæ, & contentiones implacabiles, proventusque malorum maximus: perinde ac si membra ejusdem corporis, soluta naturali concordia & conjunctione inter se dimicarent, quod sanè afferet morbos immedicabiles & universi corporis interitum. Sorores autem quamvis membra disjuncta sint, una tamen cognatione coaptantur & aduniuntur. At zelotypia, molestissimus affectus, graves & immedicabiles calamitates mirum in modum efficit. Ne alienigenam quidem uxorem legislator sinit in thalamum recipi, ne quando ritibus contrariis devictus succumbas, viæque ad pietatem oblitus deflectas in devia. Potest quidem fieri ut oblucteris ipse, assuetus à juventute præceptis egregiis quæ è sacris legibus parentes quotidie inculcantes, insinuaverant; sed non mediocre periculum de filiis & filiabus; fortassis enim unius Dei cultum dediscent adulterinis magis quam probris ritibus illecti, quod quidem est initium & caput extremæ miseriæ. Addit: Quod si quamcunque ob causam repudiata, & alreri nupta, viduata iterum fuerit, sive vivo posteriore marito sive mortuo, non revertatur ad priorem: cuivis alii nubat potius quam isti, violatis *ab illa* legibus antiquis, quarum oblita novos amores prætulit veteribus. Sin autem quispiam uxorem talem receperit, mollitiæ effœminatæ subeat infamiam, ut cui sit exemptum è pectore vitiorum odium, affectus ad vitam utilissimus, à quo tum res domestica tum publica feliciter geritur, & ipse sibi duas infames notas inusserit, adulterii lenociniique. Reconciliationes enim in posterum horum alterutrius sunt indicia; ergo pœnas simul cum uxore luat.

ἔτ' ἐν Διαφέρουσι χρόνοις, καὶν τύχῃ τις ἢν προείγημθ ἀπειωσμθός. Ζώσης γὰρ [f] ἔτι τ ζωοικίσης εἴτε κ ἀπηλλαγμθῆς, ἐάν τε χηρεύσῃ, ἐάν τε κ [t] ἑτέρῳ γαμηθῇ, τλὼ ἀδελφλὼ οὐχ ὅσιον ὑπολαβεῖν ὅλλ τὰ τ ἠτυχηκυίας παρίρχεσθ, προδιδάσκων [v] ταύτας τὰ ζυγγενικὰ δίκαια μὴ λύειν, μηδ' ἐπιβαίνειν πλαίσμασι τ ἔτως ἠνωμθης κ ζῶ, μηδ' ἐναβρυύεσθ κ ἐλευφᾶν θεραπευομθην ὑπὸ τ ἐχθρῶν ἐκείνης, κ ἀντιθεραπεύσασαν αὐτός. Ἐγείρουσ γὰρ ἐκ τύτων χαλεπαὶ ζηλοτυπίαι, κ δυσαρεστηόρητοι φιλονεικίαι, φορὰς ἀμυθήτους ἄγουσαι κακῶν. Ὁμοίως γὰρ, ὡς εἰ κὴ τὰ μέρη τ σώμλω τ κ φύσιν ἁρμονίας ἐκπίπτοι κ κοινωνίας, σπασιάζοι πρὸς ἄλληλα, [x] ἃ νόσους ἀνιάτους ἀπεργάζετ [y] πάντως κ φθορός· ἀδελφὰ γ, εἰ κ διαιρεθὰ τὰ μέρη γεγόνασιν, ἀλλ' ὧν ἁρμόζον [z] κ ἑνῶν ζυγενείᾳ μιᾷ. Ἡ γ ζηλωτυπία, πάθος δεινοτάτων, χαλεπὰ καινουργεῖ κακὰ κ δυσιλα. Ἀλλὰ μηδὲ ἀλλοεθνεῖ, φησὶ, κοινωνίαν γάμκ ζωτίθεσι, μήποτε μαχομθίοις ἔθεσιν ὑπαχθεὶς ἐνδῷς, κ τ πρὸς Δσέβειαν ὁδὸ λάθῃς Διαμαρτών, πρὸς ἀνοδίαν ἐκλαπείς. Καὶ τάχα μ αὐτὸς ἀνθέξεις, ἐκ πρώτης ἡλικίας [a] ἠρημθ ὑποθήκαις ἀρίσαις, ἃς οἱ γονεῖς καθεπάδοντες ἀεὶ τὰς ἱερὰς νόμους, ὑφηγοῦντο. Δίκ γ ὁ μακρὸν ἐστι πρὸ ἡμῶν κὴ θυγατέρων· ἴσως γὰρ διαλεαθέντες νόθοις πρὸ γνησίων ἔθεσι, κινδυνεύσουσι τλὼ τὸ ἑνὸς θεὸ ἀπομαθεῖν τιμλὼ, ὅπερ ἐστ ἀρχὴ κ τέλ τ ἀνωτάτω βαρυδαιμονίας. Ἐὰν γ, φησὶν, ἀνδρὸς ἀπαλλαγεῖσα γυνὴ καθ' ἣν ἂν τύχῃ πρόφασιν, ἑτέρῳ γημαμθίᾳ πάλιν χηρεύσῃ, ζῶντ ἢ κὴ τετελευτηκότ τὸ ὑστέρου, μὴ ἐπανίτω πρὸς ἄνδρα τὸ πρότερον, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐνπονδ μᾶλλον, ἢ τῷδε γινέσθω, [b] θεσμὸς παραβᾶσα τὸς ἀρχαίους, ὧν ἐξελάθετο, φίλτρα καινὰ πρὸ τ παλαιῶν ἐλομθίη. Πρὸς γ ζυμβάσεις εἴ τις ἐθέλοι χωρεῖν ἀνὴρ τῇ τοιαύτῃ γυναικὶ, μαλακίας κ ἀνανδρίας ἀφερέσθω δόξαν, ὡς ἐκτετελμθός τ ψυχῆς τὸ [c] βιωφελέσταλον μισοπόνηρον, πάθ· ὑφ' ὃ κ τὰ οἴκων Ꞓ πόλεων πράγματα καλορθοῦ· κ δύο τὰ μέγιστα τ ἀδικημάτων [d] ὀφυῶς ἀπομαξάμθ, μοιχείαν τε κ προαγωγίαν. Αἱ γὰρ αὖθις καταλλαγαὶ μιαιφόνοις εἰσὶ τὸ [e] ἑκατέρων θανάτου· δίκλω ἂν τινέτω ζωὺ τῇ γυναικί.

p. 781.

[f] ἔτι γ, &c.] Sic restituenda videtur tota sententia, ζώσης γὰρ ἔτι γ πρότερον σωοικήσης, εἶτα κ ἀπηλλαγμθῆς.

[t] ἑτέρῳ γαμηθῇ] Inter Judæos uxoribus repudiatis solenne ad nuptias novas ire. Quod tamen à Domino nostro prohibitum, Matth. v. 32. & xix. 9. Marc. x. 12. Non autem facultas ista videtur tam à Mose concessa, quam à moribus pravis recepta. D. enim Paulus ep. ad Rom. c. vii. negat ex lege fœminam à matrimonii jugo solvi, superstite adhuc marito.

[v] ταύτας] Melius forsan ταύτη.

[x] ἃ] Scribe ἁ. Item mox ἀπεργάσετ.

[y] πάντως κ] Forsan κὴ πάντως. Mox etiam scribe ἀδελφαί.

[z] κ ἑνῶν] Restitui ex MSS. pro φύσ.

[a] ἠρημθ] Forsan ἡγιασμθ, vel ἐξηγιασμθ. Sicut apud D. Paulum 2 ep. ad Tim. iii. 17. πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμθος. Hesych. v. ἐξηγιασμθοι, κεκαθαρμθοι (adde ἐξηρτισμθοι) ἢ κεκοσμημθοι.

[b] θεσμὸς] Ita MS. Med. pro δίσμους. Sic etiam bis scribitur infra p. 786. τὰς ἐπὶ γάμοις θεσμούς.

[c] βιωφελέσταλον] Sic melius MS. Coll. Nov. τὸ βιωφελέσταλον, πάθος μισοπόνηρον.

[d] ὀφυῶς] Quidni ἀθέως?

[e] ἑκατέρων, &c.] Forsan sic scribendum & distinguendum ἑκατέρων. Θανάτου δίκλω, &c. vel pro θανάτου scribendum θατέρου, quod magis placet; neque enim nuptiæ secundæ cum repudiatâ olim uxore videntur crimen capitale, ex lege

Φορὰ

Φορὰ τ μιωιαίων ὁπότε γίνοιτο, μὴ ψαύετω τ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, ἀλλὰ τ χρόνον ἐκεῖνον ὁμιλίας ἀνεχέσθω, νόμον φύσεως αἰδούμενος, καὶ ἅμα διδασκέσθω μὴ ἀτελεῖς γονὰς ἀκαίρως καὶ ἀμούσως χάριν ἡδονῆς [f] προΐεσθαι· ἔμοιγε γὰρ ὡς ἔοικε τις γεωπόνος ὑπὸ μέθης ἢ φρενοβλαβείας, πυρὸς ἢ κριθὰς εἰς λίμνας καὶ χειμάρρους ἀντὶ πεδίων καταπείροι. Ξηραῖς γὰρ γυναιξὶν τ ἀρότροις καταβάλλεσθαι χρὴ τ σπόρον εἰς ἄκαρπίαν. Καθαίρει γὰρ ἡ φύσις ἑκάστῳ μιῶι τινὶ μήτραν, οἷά τινα θαυμαστὸν ἄρουραν, ἧς τ καιρὸν ἀγαθὸν γεωργοῦ τρόπον ἐπιτηρητέον, ἵν' ἔτι μὴ ἐπικλυζομένης ἐπίσχοι τ σπόρον. Λήσει γὰρ ἡ σπορὰ καταφυρεῖσα ὑπὸ τ ὑγρότητος, τὰς [g] πανδημαϊκὰς τόνους ἀ χαλασθεῖσα μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἅπαν ἐκλυθεῖσα. Οὗτοι δέ εἰσιν οἱ ἐν τῇ μήτρᾳ, τῷ τ φύσεως ἐργαστηρίῳ, ζωοπλαστοῦντες, καὶ τ μερῶν ἕκαστα σώματός τε καὶ ψυχῆς ἀκρότητι τέχνης τελεσιουργοῦντες. Εἰ δ' ἐπίσχοι τὰ μιωιαῖα, θαῤῥῶν ἤδη γόνιμα καταπείροι, μηκέτι φθορὰν τ καταβληθησομένων δεδιώς· Ὀνειδιστέον καὶ τοῖς ἐκλυτοῖς καὶ λιθώδη γῆν ἀρῶσιν· ἔστι δ' τίνες ἂν εἶεν, ἢ οἱ σπείραις ζωογονοῦσι γυναιξί; [h] Θηρεταὶ γὰρ ἔστι μόνον ἡδονῆς ἀκεστορες, ὅσοι λαγνίσαντες τὰς γονὰς ἐκουσίῳ γνώμῃ διαφθείρουσιν. Ἐπεὶ τίνος ἄλλου χάριν ἐγγυῶνται τὰς τοιαύτας; ἢ μιῶι δι' ἐλπίδα τέκνων, ἣν ἴσασιν ἐξ ἀνάγκης ἀτελῆ γιγνομένην, ἀλλὰ δι' ὑπερβάλλουσαν ἡδονὴν, καὶ [i] ἀκολασίαν ἀνίατον. Ὅσοι μὲν οὖν ἄγονοι κόρας ἀγνοίᾳ τοῦ πῶς ἔχουσιν διβύης ὠτοκίας ἢ τἐναντίον, ὁπότε χρόνῳ μακρῷ ὕστερον ἐκ τ ἀγονίας αἰσθανόμενοι σπείρας αὐτὰς, μὴ [k] ἀποπέμπουσιν, συγγνώμης εἰσὶν ἄξιοι, συνηθείας, βιαιοτάτου πράγματος, ἡττώμενοι, καὶ φίλτρα δεσπόζοντα μακρᾷ συμβιώσει ταῖς ψυχαῖς ἐνισφρησάμενα λύειν ἀδυνατοῦντες. Ὅσοι δὲ [l] προδοκιμασμένας ἑτέροις ἀνδράσιν, ὡς εἰσὶν ἄγονοι, μανῶσιν, συῶν τρόπον ἢ τράγων ἐχθύοντες αὐτὸ μόνον, ἐν ἀσεβῶν στήλαις ἐγγραφέσθωσαν, ὡς ἀντίπαλοι θεῷ. Τῷ μὲν γὰρ ἄτε φιλοζώῳ καὶ φιλανθρώπῳ, δι' ἐπιμελείας τ πάσης ἐστὶ σωτηρίαν καὶ [m] μονῳὸν τοῖς γένεσιν ἅπασιν ἐργάζεσθαι. Οἱ δ' ἅμα τῇ καταβολῇ σβέσιν τοῖς σπέρμασι τεχνάζοντες, ἐχθροὶ τ φύσεως ὁμολογουμένως εἰσίν.

Ἐπεισκεκώμακε δὴ τ πόλεσιν ἕτερον πολὺ τοῦ λεχθέντος μεῖζον κακὸν, τὸ [n] παιδεραστεῖν, ὃ πρότερον μὲν καὶ λεχθῆναι μέγα ὄνειδος ἦν, νυνὶ δ' ἐστὶν αὔχημα ἀ τοῖς δρῶσι μόνον, ἀλλὰ καὶ

*Ideo simul cum uxore fœnas luat*; menstruorum fluxus tempore maritus uxorem ne contrectet, sed abstineat tantisper à coitu, legibus naturæ obtemperans; simulque discat propter voluptatem intempestivam & incongruam semen irritum non projicere; perinde ac si ebrius aut insanus agricola in paludes torrentesve, non in arva frumenti vel hordei sementem faceret. Neque enim semina siccatis nisi fundis committi debent, si ubertati prospicitur. Natura porrò uterum repurgat singulis mensibus, velut arvum quoddam mirificum, cujus idoneam tempestatem observare oportet more boni agricolæ, ut per inundationem à seminando abstineat. Alioqui semen clam diffluet, seminalibus viribus ab humiditate non laxatis solum verum etiam prorsus dissolutis. Hæ enim in naturæ officina, utero, formant animalia, & quasvis corporis animæque partes arte summa perficiunt. Cessantibus autem menstruis jam semen audacter committat, depositi interitum haud metuens. Cæterum qui squalidum petricosumque fundum colunt, reprehendendi: quinam vero alii sunt hi, quam qui consuetudinem habent cum fœminis sterilibus? Solummodo enim voluptatis impotentis sunt captatores, qui per lasciviam sponte seminis jacturam faciunt. Quid enim aliud est cur talium conjugium expetant? Non ob spem prolis, quam necessario sciunt irritam futuram, sed libidinem impotentem & lasciviam immedicabilem. Ergo qui puellas duxerunt incerti de futura fœcunditate, si sterilitate tandem deprehensa non eis renunciant, merentur veniam, quia victi diuturna consuetudine, cujus vis est quam maxima, amorem pristinum longo convictu animæ impressum nequeunt dimittere. Qui autem fœminas compertæ apud viros priores sterilitatis expetunt ad conjugium, suum hircorumque more quærentes solam venerem, in impiorum album ascribantur, ut Deo adversarii. Illi enim ut amanti animalium, præsertim hominum, curæ est genera omnia salva & diuturna præstare; at isti simul emittentes semen & extinguentes, inimici naturæ sunt ex confesso.

Sed & alius morbus petulanter irrupit in civitates hoc multo nocentior, puerorum scil. amor, de quo vel loqui olim probrum fuit maximum, nunc laudi ducitur tum in perpetran-

[f] προΐεσθαι] Ita MS. Aug. pro προεσθαι.
[g] πανδημαϊκὰς] MS. Coisl. πανεμαϊκὰς. Suid. v. πάδων τ πανεμαϊκὸν τ φύσεως λόγον διαφθείρουσιν. Ergo forsan ita scribendum videtur.
[h] Θηρεταὶ γὰρ ἔστι] Sic MS. Med. Editi θήρα γὰρ αὐτὸ μόνον.
[i] ἀκολασίαν] Sic MSS. pro ἀκρασίαν. Vide etiam dicta ad p. 779.
[k] ἀποπέμπουσιν, συγγνώμης] Ita MSS. Editi ἀπέπεμψαν, ὅτι δὴ συγγνώμης.
[l] προδοκιμασμένας] Ita MS. Coisl. Editi προς δεδοκιμασμένας.
[m] μονῳὸν] Anne λαμπρὸν?
[n] παιδερασταῖν] MSS. Coisl. & Aug. Editi παιδιερασταῖν.

tibus tum in patientibus: qui morbo muliebri assueti, effœminantur juxta corpore atque animo, ne scintillam quidem retinentes generis masculi, propalam plectentes capitis cincinnos ornantesque, & cerussa fucoque oblinentes faciem pingentesque, unguentis quoque fragrantes exquisitissimis (in talibus enim maximè attrahit fragrantia) exercitati omnibus formæ lenociniis: nec pudet eos marem sexum data opera mutare in fœminam. His parcendum non est, si audimus legem, quæ jubet androgynum naturæ monetam adulterantem impune occidi, die ipsa & hora qua deprehenditur, cum sit probrosus ipsi, familiæ, patriæque, atque adeò toti humano generi fit. Amans autem puerorum eidem pœnæ obnoxius, quia voluptatem alienam à natura sectatur, & civitates, quantum in ipso est, desertas vacuasque incolis efficit, corrumpendo semina: ad hæc duorum maximorum vitiorum dux & magister est, impuritatis parum virilis molliciæque, genas venustans, & florem ætatis effœminans, qui ad vires ac robur excitare debuerat. Denique more mali agricolæ arva profunda & fertilia inculta finit squalescere, sterilitatem eis inducens: alia vero ex quibus nullus fructus expectari potest, colit interdiu noctuque. In causa est opinor, quia apud plerasque civitates impudicis & mollibus proposita sunt præmia. Videre licet istos semiviros in medio foro semper magnificè incedentes, festis quoque diebus in pompa præcedere, & tractare sacra incestis manibus, interesseque ac præesse mysteriis Cereris. Nonnulli vero ex his eo usque formosam pubertatem perduxerunt, ut cuperent descisсere ad mulieres, exectis genitalibus, palliolati purpuratique tanquam optimè de patria meriti incedunt plurimis stipati, & vertunt in se obviorum oculos. Quod si foret indignatio, qualis est nostri legislatoris, contra talia ausos, atque ut piaculares & patria probra tollerentur sine venia, eorum exemplo deterrerentur alii. Supplicium enim damnatorum repræsentatum non mediocriter retundit audaciam simili morbo laborantium.

πῖς πάσχουσιν, οἱ νέσον θήλειαν νοσεῖν ἐθιζόμενοι, τάς τε ψυχὰς καὶ τὰ σώματα διαῤῥέουσι, μηδὲν ἐμπύρδυμα τῆς ἄῤῥενος γλυκείας ἐῶντες ὑποτύφεσθαι, πεφανῶς ἅτως τὰς τῆς κεφαλῆς τρίχας ἀναπλεκόμενοι καὶ διακοσμούμενοι, καὶ ψιμυθίῳ καὶ φύκεσι καὶ πῖς ὁμοιοτρόποις τὰς ὄψεις τερπόμενοι, καὶ ὑπογραφόμενοι, καὶ ᾠδῆσι μύροις ° λίπα χεόμενοι (προσαγωγὸν γὰρ μάλιστα ἐν τοῖς τοιούτοις τὸ ᾠδῆς) ἐν ἅπασι πῖς εἰς διακοσμίαν ἠσκημένοις καὶ τῷ ἄῤῥενα φύσιν ἐπιτηδεύσῃ τεχνάζοντες εἰς θήλειαν μεταβάλλειν, οὐκ ἐρυθριῶσι. Καθ' ὧν φονᾶν ἄξιον νόμῳ πειθαρχοῦντας, ὃς κελεύει τὸ ἀνδρόγυνον ᵖ τὰ φύσεως νόμιμα παρακόπτοντα, ᵠ νηποινεὶ τεθνάναι, μηδεμίαν ἡμέραν ἀλλὰ μηδ' ὥραν ἐῶντι ζῆν, ὅτι δὴ αὐτὸ καὶ οἰκίας καὶ παιδιᾶς ὄντα, καὶ τὸ σύμπαν ἀνθρώπων γένους. Ὁ δὲ παιδεραστὴς ἔτι τῷ αὐτῷ δίκῃ ὑπομένων, ἐπειδὴ τῷ παρὰ φύσιν ἡδονῇ διώκει, καὶ τὰς πόλεις, τό γ' ἐπ' αὐτὸν ἧκον μέρος, ἐρήμους καὶ κενὰς ἀποδείκνυσιν οἰκητόρων, διαφθείρων τὰς γονάς, καὶ προσέτι, τῶν μεγίστων κακῶν, ἀνανδρίας καὶ μαλακίας ὑφηγητὴς καὶ διδάσκαλος ἀξιοῖ γίνεσθαι· ʳ τὰς νέας ὡραΐζων, καὶ τὸ τῆς ἀκμῆς ἄνθος σκληλυών, ὃ πρὸς ἀλκὴν καὶ ῥώμην ἀλείφειν ἁρμόττον ἦν. Καὶ τελευταῖον, ὅτι κακῶς τρόπον γεωργῶν, τὰς μὲν βαθυγείους καὶ εὐκάρπους ἀρούρας χερσεύειν ἐᾷ, μηχανώμενος ἐπ' αὐταῖς ἀγονίαν· ἐξ ὧν δ' ὠδὲν βλάσημα προσδοκᾶται τὸ παράπαν, εἰς ταῦτα πονεῖται καθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ. Αἴτιον δ' οἶμαι, τὸ παρὰ πολλοῖς τῶν δήμων, ˢ ἀκρασίας καὶ μαλακίας ἆθλα κεῖσθαι. Τὰς γὰρ ἀνδρογυνίας ἰδεῖν ἐστι μᾶλλον πληθύσης ἀγορᾶς ἀεὶ ᵗ ζοβάδνας, κἂν τῇ ἑορταῖς προπομπεύοντας, καὶ τὰ ἱερὰ τὰς ἀνιέρους διελκόντας, καὶ μυστηρίων καὶ τελετῶν καθάρχοντας, καὶ τὰ Δήμητρος ὀργιάζοντας. Ὅσοι δ' αὐτῶν τὴν καλλιὼ ᵛ νεανιείαν προσεπιτείνοντες, εἰς ἅπαν ὠρέχθησαν μεταβολῆς τῆς εἰς γυναῖκας, τὰ γυναικεῖα προσαπέκοψαν, ἀλφηγίδας ἀμπεχόμενοι, καθάπερ οἱ μεγάλων ἀγαθῶν αἴτιοι τῇ πατρίδι, προέρχονται δορυφορούμενοι, τὰς ὑπαντῶντας ὀπισθρέφοντες. Εἰ δ' ἦν ἀναπόκλησις, οἷα παρὰ τῷ ἡμετέρῳ νομοθέτῃ, καὶ τὰ τοιαῦτα τολμῶντων, καὶ ὡς κοινὰ τῆς πατρίδων ἄγη καὶ μιάσματα δίκας ζυγνώμης ἀνηρεῖτο, πολλὰς ἂν ἑτέρας νοθευθείσας ζυνέσωσεν. Αἱ γὰρ τῶν προκαταγνωσθέντων τιμωρίαι ἀπαραίτητοι, ἀνακοπὴν δ' ἀναίσχυντον ἐργάζονται τοῖς ζηλωταῖς τῶν ὁμοίων ἐπιτηδευμάτων.

° λίπα χεόμενοι] Forsan ἐπιχεόμενοι. Mox etiam scribe ἠσκημένοι.

ᵖ τὰ φύσεως νόμιμα] MS. Bodl. τὰ φύσιως ὄργανα. Sed omnino scribendum τὸ φύσιως νόμισμα. Sic Noster p. 1176. τῆς ἀρχαίας τῆς φύσιως χαρακτῆρα διαφθείρων. Idem p. 804. τὸ δόκιμον τῆς αἰδοῦς νόμισμα διαφθείρουσιν. Idem p. 857. τὸ δόκιμον φύσεως νόμισμα διαφθείρεις. Vide etiam Philonem lib. de Execrat. p. 934, 1120, 1171. Item Suid. v. γνῶθι σαυτόν.

ᵠ νηποινεὶ] MS. Bodl. ἀκρίτως, sed nil muto. Sic enim Demosth. adv. Neæram νηποινεὶ παρέστω τοῦτ' ἔξω βουλομένῳ, & passim alibi.

ʳ τὰς νέας] MSS. Aug. & Coisl. γένυς, scribe γενῆς vel γένυς, scil. genas. Cui etiam favent sequentia. Hesych. v. γένυσι, σιαγόσι. Γενύων, τῶν παρειῶν.

ˢ ἀκρασίας] Quidni ἀνανδρίας? Sic enim pag. præcedenti, τῶν μεγίστων κακῶν ἀνανδρίας καὶ μαλακίας ὑφηγητής.

ᵗ ζοβάδνας] Melius σοβαρούντας. Vide Hesych. v. σοβαρεῖ & σοβαρός.

ᵛ νεανιείαν] Sic MSS. pro νεανίαν. Mox etiam repone προσεπιτείνοντες.

Nunc

p. 783.

Ἀλλὰ γὰρ ἔνιοι τὰς Συβαριτῶν καὶ τὰς ἔτι τῶν λαγνιστέρων ὑπερθυμίας ζηλώσαντες, τὸ μὲν πρῶτον ὑψοφαγίαις καὶ οἰνοφλυγίαις, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς γαστρὸς [x] καὶ μετὰ γαστέρα ἡδοναῖς ἐπησκήθησαν· εἶτα κορεσθέντες ἐξύβρισαν (ὕβρεν γὰρ κόρος γυναῖκα τίκτει) ὡς ὑπὸ φρενοβλαβείας λυττᾶν καὶ ἐπιμεμηνέναι, μηκέτ' ἀνθρώποις εἴτ' ἄρρεσιν εἴτε θηλείαις, ἀλλὰ καὶ ἀλόγοις ζώοις· ὥσπερ ἐν Κρήτῃ φασὶ τὸ παλαιὸν τῇ γυναικὶ Μίνω τοῦ βασιλέως ὄνομα Πασιφάῃ ταύρου ἐρασθεῖσαν, καὶ τῷ πάθει ζωφλάζουσαν ἕνεκα τοῦ θεῖ τὴν ὁμιλίαν ἀποτυγχάνοντος (ἀποτυγχανόμενον γὰρ ἔρως μᾶλλον ἐπιτείνεται) Δαιδάλῳ τῷ κατέχουσαν συμφορᾶν ἀνενεγκεῖν, ὃς ἦν τῶν καθ' αὑτὸν ἄριστος δημιουργός. Τὸν γὰρ πάνυ δεινὸν οἷον τε ἐπινοίαις ἔνθα τὰ αἰθέρια θηρᾶν, δόρυ κατασκευάσαι βοῦν, καὶ λαβὰ τοῦ ἑτέρας πλευρᾶς ἐνθεῖναι τῇ Πασιφάῃ· τὴν δὲ [y] ταῦρον ὁρμήσαντα ὡς ὄντι ζῶον συγγενὲς ἐπιβαίνειν· ἐγκύμονα δὲ γνομένην χρόνοις ὕστερον ἀποτεκεῖν μιξόθηρα τὸν καλούμενον Μινώταυρον. Εἰκὸς δὲ καὶ ἄλλας ἔστιν Πασιφάας, ἀχαλινώτων ἐωμένων τῶν παθῶν, καὶ οὐ γυναῖκας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄνδρας ἐπιμανήσεσθαι θηρίοις, ἐξ ὧν γένοιτ' ἂν τέρατα παλίμφημα, μιαρύματα τῆς ἀνθρώπων ὑπερβαλλούσης βδελυρίας· δι' ἣν ἴσως καὶ αἱ τῶν ἀνυπάρκτων καὶ μεμυθολογημένων ἀγρίων φύσεις ἱπποκενταύρων καὶ χιμαιρῶν καὶ τῶν ὁμοιοτρόπων ἔσονται. Τοσοῦτον δ' ἄρα τὸ προμηθὲς ἐν τοῖς ἱεροῖς νόμοις ἐστίν, ὥστ', ὑπὲρ τοῦ μηδεμίαν ἔκθεσμον ὁμιλίαν ἀνθρώπου προσίεσθαι, διείρηται, μηδὲν ἐᾶν ὑπό τινων ἑτεροφυῶν ὀχεύεσθαι. Τρέφουσι δὲ ἐνιαχοῦ ποιμένες Ἰουδαῖοι ἐπιβαίνειν ἡμιόνοις, ἀδὲ κέλητι χιμαίρᾳ, ἀδὲ βοῦν ἵππῳ· εἰ δὲ μή, τίσει δίκας, ὡς φύσεως δόγμα λύων, ἣ τὰ ἀνωλέθρως ἡμῖν διαμένειν ἐπιμελὲς ἀνοθεύμενα. Τοὺς ὀρεῖς ἔνιοι τῶν ὑποζυγίων ἀπάντων προτιμῶσιν, ἐπειδὴ τὰ σώματ' αὐτῶν πέπηγε καὶ σφόδρα νευρώδη), κἂν τοῖς ἱπποφορβίοις καὶ τοῖς ἱπποσάσιν ὄνους ὑπερμεγέθεις εἰς προσαγορεύουσι κήλωνας, ἀναβαίνουσι ἵνα τοῖς Ἑλλησι [z] ἀναβαίνωσι πώλοις· αἱ δὲ μιχλὸν ζῴων ἀποτίκτουσιν ἡμίονον, ἧς ἕνεκα φύσιν τῷ ὄντι εἰδὼς, ἀνακράτως ἀπεῖπε Μωϋσῆς καθολικωτέρᾳ προσάξει, τοῖς [a] ἀνομοίοις γένεσι μὴ ἐφεὶς ὀχεύειν ἢ ὀχεύεσθαι. Προνόησε μὲν ἂν ἀναλόγως τοῦ πρέποντος καὶ ἀκολούθως τῇ φύσει· μακρόθεν δ' ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς ἐσωφρόνισεν ἀνθρώπους, ἵν' ἐκ τῶνδε προμαθόντες ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες ἀνέχωσιν ὁμιλιῶν ἐκνόμων. Ἐάν τε ἔν ἀνὴρ ὀχεύῃ τετράπουν, ἐάν τε γυνὴ ὑπὸ τετραπόδων ὀχεύῃ), θνησκέτωσαν καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ τετράποδα· οἱ μέν, ὅτι ὑπὲρ τὰς

Nunc quidam imitatores luxus Sybaritarum vel iſtis etiam laſciviorum primo comeſſationibus, & vinolentiæ, ventriſque eorumque quæ ſub ventre ſunt voluptatibus largè indulſerunt, dein ſatiati eo petulantiæ eruperunt (nam ſaturitas gignit petulantiam) ut rabie perciti inſaniant non jam in mares fœminaſve homines, ſed in brutas pecudes, ſicut narratur de Paſiphaæ Minois olim Cretenſis regis uxore: quæ amore tauri capta & tanto impotentius cupidine flagrans, quanto minus ſperabat concubitum (libido enim deſperans magis accendi ſolet) tandem affectum ſuum prodidit Dædalo, fabrorum ejus ætatis præſtantiſſimo. Is, ut erat artifex rerum inventu difficilium, vacca lignea exſtructa in ejus alterum latus immiſit Paſiphaen. Taurus ſui generis animal ratus in eam inſiliit, ipſa facta gravida, peperit monſtrum ſemiferum Minotaurum nomine. Probabile eſt vero fore & alias Paſiphaas, libidine infreni relicta, nec ſolum mulieres, ſed etiam viros inſanire in beſtias, unde naſcentur abominanda monſtra, immanis hominum impuritatis indicia, unde originem ducent fabuloſi centauri, chimæræ, aliaque ſimilia. Tanta vero fuit ſacrarum legum providentia cavendi ne homines polluerentur coitu nefario, ut diſerte cautum ſit ne admittantur pecudes diverſi generis. Hircum nullus paſtor Judæus ſinet in ovem aſcendere, nec in capram arietem, nec taurum ad equam admittet. Quod ſi fecerit, dabit pœnas, ut qui naturæ jura violaverit, cui curæ eſt ſumma genera genuina conſervare. Mulos quidam præferunt jumentis omnibus, quòd bene compacta nervoſaque habeant corpora, & in equarum paſcuis ſtabuliſque aſinos prægrandes, quos *calones* vocant, nutriunt, ut equas conſcendant; illæ pariunt mulos ſpeciei confuſæ animal, cujus genituram ut cum natura pugnantem vehementer interdixit Moſes edicto generali, nolens coitu miſceri animalia diſparia. Proſpexit igitur ei quod decorum eſt, naturæque longeque quaſi è ſpeculâ homines erudivit, ut ex his diſcant viri atque mulieres abſtinere à nefariis concubitibus. Proinde ſive vir ineat quadrupedem, ſive mulier eam admittat, necabuntur & homines & quadrupedes: illi quia ultra laſciviæ ipſius terminos pro-

p. 784.

[x] καὶ] Scribe καὶ τῶν, ſic Philo paſſim ſcribit, vide p. 137 & 1194.

[y] ταῦρον] Confer cum Clem. Alexand. Coh. p. 51. & dictis ibi ab Editore eruditiſſimo.

[z] ἀναβαίνωσι] Supra ſæpius uſurpavit ἐπιβαίνωσι.

[a] ἀνομοίοις γένεσι] Forſan ἀνομογένεσι. Sicut ſupra ὑπό τινων ἑτερογενῶν ὀχεύεσθαι. Item lib. de Conſt. Princ. p. 731. ἑτερογενῶν ὀχείας ἀπηγορευκώς. Noſter lib. de Human. p. 710. ἵνα τοῖς νόμοις πᾶσιν. Omnino ibi ſcribe ἀνομογένεσι. Confer cum Clem. Alex. Strom. ii. p. 478.

greſſi

greſſi ſunt, comminiſcendo nova genera libidinum, & voluptates inſolitas excogitando quarum vel narratio turpiſſima: hæ vero quia ſe præbuerunt probris talibus, & ne pariant abominandum aliquid, qualia naſci ſolent ex hujuſmodi piaculis deteſtabilibus; quinetiam illi, quibus decorum exiguæ eſt curæ haud uti velint talibus jumentis ad quodvis vitæ miniſterium, ea abominati & deteſtati aſpectumque etiam averſati: rati eorum vel ſolo attractu omnia contaminari. Quæ vero vitæ non ſunt utilia, ea nec vivere æquum, cum ſint *telluris inutile pondus*, ut quidam ait.

Præterea ſcortum lex ejicit è republica, ut honeſtate, pudore, ſobrietate ac cæteris virtutibus vacuum, & replens viros fœminaſque impudicitia, deturpanſque immortalem mentis pulchritudinem, ſolam vero corporis venuſtatem brevi perituram excolens, proſtituens ſe cuivis obvio, & florem ætatis quaſi in foro merces venditans, ad illectandos juvenes omnia tum dicens tum faciens; eadem *fœmina* committit inter ſe amatores ſuos, præmium turpiſſimum ſeipſam proponens ei qui plura dederit. Ergo ut peſtis labeſque & piaculum commune ſaxis obruatur, quòd naturæ donis abutatur, quæ virtutibus exornaſſe debuerat.

ὄρυς [b] ἀκρασίας αὐτῆς ἤλασαν, Κρεταὶ γὰμόμενοι παρηλλαγμένων ἐπιθυμιῶν, καὶ ὅτι ἡδοναὶς αἰδεσάτας ἐκαινούργησαν, ὧν καὶ ἡ διήγησις αἰσχίστη· τὰ δ', ὅτι τοιούτοις ἐνείδεσιν ὑπηρέτησε, καὶ ἵνα μηδὲν ἢ τέκνῳ ἢ γυναικὶ [c] παλίμφημον, οἷα εἰκὸς ἐκ τοιούτων μιασμάτων· ἄλλως τε, οἷς κἂν βραχὺ μέλῃ τοῦ πρέποντος, οὐκ ἔτι ἂν χρήσαιντο τοῖς [d] τοιούτοις θρέμμασιν εἰς ἀδεμίαν τοῦ βίου ὑπηρεσίαν, μυσαττόμενοι καὶ ἀποστρεφόμενοι, καὶ τὴν ὄψιν αὐτῶν δυσχεραίνοντες, καὶ νομίζοντες ὧν ἂν προσάψαιντο, καὶ σκεῦη· διὸ ἀκάθαρτ' εἶναι· τὰ δὲ μηδαμῆ χρήσιμα τῷ βίῳ [e] ἀ ζῆν εἶναι λυσιτελές, βέλτιον ἄχθος ἄνευ γῆς, ὡς εἴπέ τις.

Πάλιν [f] πόρνῃ καὶ τὸ ἱερὸν λόγιον ἀ παιδεύει ἡ πολιτεία, κοσμιότητος καὶ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἀλλοτρίαν· ἡ ἀναπίμπλασα τὰς ψυχὰς ἀνδρῶν ἐμοῦ καὶ γυναικῶν ἀκολασίας, τὸ μὲν τῆς διανοίας ἀθάνατον κάλλος αἰσχύνει, τὸ δὲ τοῦ σώματος ὀλιγοχρόνιον εὐμορφίαν πρετιμᾷ· παραρριπτοῦσα μὲν αὐτὸ τοῖς ἐντυχοῦσι, τὸ δ' ὥρᾳν ὥσπερ τι ὤνιον ἐπ' ἀγορᾶς πιπράσκουσα, ὅπου μὲν θήρα τῶν νέων, ἕκασα λέγει καὶ πράττει· τοὺς δ' ἐραστὰς ἀλείφει κατ' ἀλλήλων, αἴσχιστον ἆθλον αὐτῷ [g] προτιθεῖσα τοῖς τὸ πλέον εἰσενεγκοῦσιν. Ὡς λύμη δὴ καὶ ζημία καὶ κοινὸν μίασμα [h] καταλευσθῆναι, τὰς τῆς φύσεως διαφθείρασα χάριτας, ἃς ἥρμοττε καλοκἀγαθίᾳ προσεπικοσμῆσαι. p. 785.

## *De Adulterio.*

Adulteria vel deprehenſa vel probationibus idoneis convicta lex pœna capitali coercet; ſuſpecta autem noluit ab hominibus explorari, verum ad naturæ tribunal adduxit: quandoquidem penitus manifeſta cognoſcunt homines, Deus occulta etiam, qui ſolus animam introſpicit. Sic igitur zelotypo viro præcipit: Die dicta uxori, ſanctam civitatem pete cum ea: & ubi coram judicibus comparueritis, ſuſpicionem quæ te male habet detege, non ut calumniator aut inſidiator captans modis omnibus victoriam, ſed ut incorruptus inquiſitor veritatis, dolo amoto. At mulier in gemino conſtituta periculo, mortis & morte quavis gravioris ignomi-

## Περὶ Μοιχαλίδος.

Μοιχείας δὲ τὰς μὲν αὐτοφώρους [i] ἡ ἐναργέσιν ἐλέγχοις πιστωθείσας ἐνθένδε ὑπαιτίους ἀπέφηνεν ὁ νόμος· τὰς δὲ καθ' ὑπόνοιαν οὐκ ἐδικαίωσεν ἐξετάζεσθαι πρὸς ἀνθρώπων, [k] ἀλλ' εἰς τὸ τῆς φύσεως ἦγαγε δικαστήριον, ἐπειδήπερ ἄνθρωποι μὲν τὰ ἐμφανῶν ἐπιγνώμονες, θεὸς δὲ καὶ τὰ ἀδήλων, ὧν μόνῳ δυνατὸν ψυχῇ ἐναργῶς θεάσασθαι. Φησὶν οὖν τῷ ὑπονοήσαντι ἀνδρί· γράψαμεν πρόκλησιν, εἰς τὴν ἱερόπολιν ἴθι σὺν τῇ γυναικί, καὶ καλέσας ἐπὶ τὸ δικαστῶν ὑπογύμνωσον τὸ παράσου τῆς ὑπονοίας πάθος· μὴ ὡς ἄν τις ζυκοφάντης ἢ κακοτέχνων ὑπὲρ τοῦ πάντως νικῆσαι, ἀλλ' ὡς ἄν τις τῆς ἀληθείας ἀκριβὴς ἐξέτασις ἄνευ σοφιστείας. Ἡ δὲ γυνὴ δύο κινδύνους ὑπομείνασα, τόν μὲν ὑπὲρ ψυχῆς, τὸν δ' [l] αἰ-

[b] ἀκρασίας] Quidni ἀκολασίας, ut ſupra non ſemel monitum. Mox vero pro ἀηδεσάτας. In Cod. Med. ἀκηδεσάτας. Quidni reponatur ἀηδεσάτας, ob loci contextum?

[c] παλίμφημον] Sic MS. Bodl. pro δύσφημα. Sic quoque ſcriptum à Philone p. 783. παλίμφημα τίκτει. Utraque vox ab Heſychio agnoſcitur, παλίμφημα, κακόφημα, δύσφημα, βλάσφημα. Horatius,

*Male ominatis*
*parcite verbis.*

[d] τοιούτοις] Reſtitui ex MSS.

[e] ἀ ζῆν—πρέπτον] Sic MSS. In Editis ſcriptum, ζῆν εἰ καὶ λυσιτελές, ἀλλ' ὃν πρέπτον, &c.

[f] πόρνῃ] Similiter Noſter lib. de Joſeph. p. 533. παρ' ἡμῖν ἢ δὲ ἑταίρα ζῆν οὐκ ἔξεστι, ἀλλὰ κἂν ἡ ἑταίρουσα νόμιται δίκη θανάτου. Quibus etiam ſuffragatur Origenes cont. Celſum lib. iv. p. 182. θαυμαστὸν ἢ καὶ τὸ τοῖς νῦν ὑπεικαίμασι τὰς ἑταίρας ἀναιρεῖσθαι κατὰ τὰ πολιτείας αὐτῶν. Vide Grot. ad Mat. v. 27.

[g] προτιθεῖσα] Ita MSS. pro προθεῖσα.

[h] καταλευσθῆναι] Philo ſui oblitus videtur. Pœna enim lapidationis adulteris, non proſtitutis inflicta.

[i] ἡ] Reſtitui ex MSS. Ubi etiam deeſt ἐνθένδε, in ſequentibus, atque omnino redundat.

[k] ἀλλ' εἰς] Ita MS. Med. pro ἀλλά. Sicut infra p. 795. πρὸς τὸ τῆς φύσεως ἀχθὸς δικαστήριον.

[l] αἰσχύνης, τὸν] Sic MSS. Med. & Bodl. Editi αἰσχύνην βίου.

αἰσχύνης

χρώης, τῇ παντὸς δεξαλεώτερον θανάτῳ, κρινάτω παρ' αὑτῇ τὸ πρᾶγμα· κἂν μὲ καθαρσίῃ, θαῤῥοῦσ' ἀπολογείσθω· εἰ δ' ὑπὸ τῆ ξυνειδότος ἐλέγχοιτο, καταδυέσθω, προκάλυμμα τῶν ἁμαρτημάτων αἰδῶ [m] ποιησαμένη· τὸ γὰρ μέχρι τέλους ἀναιδῶς τετολμῆσθαι ὑπερβολὴ κακίας. Ἐὰν δ' ἀμφήριστος ᾖ τὰ λεχθέντα, ἡ μηδέτερον καθέλκῃ μέρος, ἴτωσαν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ στὰς ἀπαντικρὺ τῆς βωμοῦ, παρίστω τῆς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἱερωμένης, δηλούτω τὴν ὑπόνοιαν. ἅμα δὲ κομίζων ἄλφιτον κρίθινον, εἶδός τι θυσίας ὑπὲρ τῆς γυναικὸς, εἰς ἔνδειξιν τοῦ μὴ κατ' ἐπήρειαν, ἀλλ' ἀπὸ [n] γνώμης ὑγιοῦς κατ' εὐσεβισμὸν εὔλογον αἰτιᾶσθαι. Ὁ δ' ἱερεὺς λαβὼν προσεινέτω τῇ γυναικὶ, καὶ τὰπίκρανον ἀφελὼν, ἵν' ὑπερέχῃ γεγυμνωμένη τῆ κεφαλῆ, τὸ τῆς αἰδοῦς ἀποκεκρυμμένη σύμβολον, ᾧ τε εἰς ἅπαν [o] ἀναιτίους ἔθος χρῆται. Μήτε δ' ἔλαιον, [p] μήτε λιβανωτὸς, ὡς ὑπὲρ τῶν ἄλλων θυσιῶν, παρίσω, διὰ τὸ μὴ ὑπὲρ χαρτοῦς, ἀλλ' ἄγαν ὀδυνηρῶς μέλλειν τῷ θυσίαν ὑπιτελεῖσθαι. Κρίθινον δ' [q] ἐστὶ τὸ ἄλφιτον· ἴσως ἐπειδὴ ὑπαμφίβολός ἐστιν ἡ ἀπὸ κριθῆς τροφὴ, καὶ ἀλόγοις ζώοις καὶ ἀτυχέσιν ἀνθρώποις ἁρμόζεται, σύμβολον δὲ τὴν μεμοιχευμένην ὁδὸν θηλέων διαφέρειν, ὧν ἀδιακρίτως εἶναι καὶ ἀνεπισάτους τὰς ἐχείας ξυμβέβηκε· τὴν δὲ καθαρεύσασαν τῶν ἐγκλημάτων, οἰκεῖον [r] ἀνθρώπων βίον ἐζηλωκέναι. Λαβὼν δὲ ὁ ἱερεὺς κεραμεῦν ἀγγεῖον, ἐγχείτω καθα-
p. 786. ρὸν ὕδωρ ἐκ πηγῆς ἀρυσάμενος, καὶ φερέτω βῶλον γῆς ἐκ τοῦ κᾶ τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους, [s] ἅπερ οἶμαι, καὶ αὐτὰ ξυντείνειν πρὸς τὴν ἔρευναν τῆς ἀληθείας διὰ ξυμβόλων. Τὸ μὲν κεραμεῦν ἀγγεῖον, πρὸς τὸ μοιχεύεσθαι, διὰ τὸ [t] δυκατακλον· θάνατος μὲν, ἡ κατὰ μοιχῶν δίκη· ἡ δὲ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ, πρὸς τὸ καθαρεύειν τῆς αἰτίας· ἐπειδὴ δι' ἀμφοτέρων αἱ γλίσεις καὶ αὐξήσεις καὶ τελειώσεις ἁπάντων. Ὅθεν ἑκάτερον οὐκ ἀπὸ σκοποῦ καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἐπεκόσμησε· τὸ μὲν ὕδωρ εἰπὼν δεῖν καθαρόν τι λαμβάνειν καὶ ζῶν, ἐπεὶ ἡ ἀνυπαίτιος γυνὴ καθαρεύει τὸν βίον, καὶ ζῆν ὀφείλει· τὴν δὲ γῆν οὐκ ἀπὸ τοῦ τυχόντος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους, ὅπερ ἀναίκαιον [u] ἀρετῶσαν, ὡς καὶ γυναῖκα τὴν σώφρονα. Τούτων δὲ προδιατρεπισθέντων, ἡ μὲν ἀκαλακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ τὸ κρίθινον ἄλφιτον κομίζουσα, καθάπερ ἐλέχθη, παρίτω· ὁ δ' ἱερεὺς ἀνίκρυ τὸ κεραμεῦν ἀγγεῖον ἐν ᾧ ὕδωρ ἐστὶ καὶ γῆ, σὰς ὑπολεγέτω τάδε· "Εἰ μὲ τὰς ἐπὶ γάμοις θεσμὰς ὑ παβέβηκας, ὐδ' ἀνὴρ ἕτερος ὡμίλησέ σοι καθυφεμένη τὰ πρὸς τὸν

niæ, rem ipſa ſecum expendat, & ſi eſt innocens, purget ſe cum fiducia: quod ſi arguatur ſuapte conſcientia, ſatius fuerit ſe abdere, & peccatum pudore tegere: nam uſque ad finem impudenter perſiſtere pravitas eſt ſumma. Quod ſi lis nequeat dirimi, neutrius partis argumentis prævalentibus, ambo in templum eant; tum ma- Num. v. 14
ritus ante altare ſtans coram ſacerdote illius diei, ſuſpicionem ſuam prodat, ſimulque offerat pultem hordeaceam quaſi oblationem quandam pro uxore, ut appareat eum non malo ſed ſano animo certis de cauſis *uxorem* incuſare. Sacerdos vero *hordeum* acceptum mulieri porrigat, dein tegmen capitis detrahat, ut judicetur aperto capite, pudoris inſigniis exuta, qualibus pudicæ ſolum fœminæ uti ſolent. Atqui neque oleum neque thus, ut in aliis ſacrificiis adſit, quia non fauſta de re, ſed triſti oblatio peragitur. Puls autem adhibetur hordeacea: fortaſſis ideo quia hoc genus frugum ambigui eſt uſus, & pariter congruit brutis animalibus & pauperibus hominibus: quo ſigno ſubinnuitur, adulteram nihil differre à beſtiis, quæ ſine diſcrimine & ſine diſciplina ruunt in venerem: pudicam verò & puram à crimine, imitari vitam homini congruam. Pergit lex, jubens ut ſacerdos urnam fictilem aqua pura è fonte hauſta impleat, & terræ pulverem è templi ſolo collectum indat in eam: quæ eo ſpectare opinor, ut figurate ſignificetur veritatis inquiſitio. Nam urna fictilis eo quod facilis fractu eſt, adulteræ convenit, mors enim adulterii eſt pœna. Terra autem & aqua aſſumuntur, ad innocentiam ſignificandam: ſiquidem ambæ ſint cauſa generationis, incrementi, perfectioniſque rerum omnium. Nec temere utramque lex verbis honeſtavit, aquam puram vivamque adhiberi præcipiens: quia mulier inſons pura eſt mereturque vivere: terram vero non de quovis, ſed templi tantum ſolo deſumi, quod virtute præſtet neceſſe eſt, ſicut & mulier caſta. His ita paratis illa capite aperto accedat, ut dixi, pultem hordeaceam afferens: ſacerdos ex adverſo ſtans cum fictili aquam terramque continente, hæc verba pronunciet: "Ni violaſti ritus conjugales, nive cum alio viro congreſſa jura ejus qui tecum lege conjunctus eſt prodidiſti, inſontem & à

[m] ποιησαμένη] Melius, ut videtur, προσησαμένη, vel προφασισαμένη. Sic infra p. 788. σόφισμα τὸ βιοῦσθαι προσησαμένη τὸ πίστον.

[n] γνώμης] MSS. melius γνώσεως. Mox poſt γυναικὶ, redundat κᾶ.

[o] ἀναιτίους] Sic MS. Bodl. pro αἰτίους. Cui etiam fidem facit loci ſenſus.

[p] μήτε λιβανωτὸς] MS. Med. Editi λιβανωτόν. Ex eodem ſcribo παρίσω.

[q] ἐστὶ] Melius ἔσω. Item ἁρμόζεται, in ſequentibus.

[r] ἀνθρώπων] Deeſt in Cod. Bodl. & forſan redundat; vel dele, vel repone ἀνθρώπῳ.

[s] ἅπερ—αὐτὰ] Ita MS. Bodl. pro ὅπερ—αὐτό.

[t] δυκατακλον] Ita MSS. Vat. & Bodl. pro δυκλόν. Cod. Med. ὑθρεωσεν κᾶ τ δυκατακλον. Mox etiam fide codicum, ſcribo γὰ poſt θανατ.

[u] ἀρετῶσαν] Omnino ſcribe ἀρεστῶσαν.

crimine liberam ſcias te eſſe; quod ſi cum injuria mariti te implicaſti novis amoribus, vel ipſa amans vel amanti te præbens, proditis & corruptis neceſſitudinis & amicitiæ rationibus, ſcito te devotam diris omnibus, quarum indicia continuo oſtendes in corpore: I jam & bibe redargutionis poculum, quod incerta occultaque tua nudabit ac reteget." Eadem verba inſcripta chartulæ deleat aqua in fictili, moxque bibendam mulieri porrigat. Illa poſt potum abeat, expectata vel caſtitatis vel impudicitiæ mercede, ſummo vel honore vel dedecore. Nam ſi eſt paſſa calumniam, conceptum partumque ſperet, nihil de ſterilitate ſolicita: quod ſi culpa non caret, continuo ipſam invadent ventris inflatio tumorque, & immanes cruciatus uteri, quem purum ſervare marito noluit, cum quo in matrimonium rite convenerat. In tantum autem proſpicit lex puritati conjugii, ut etiam poſt legitimos complexus conjugum, nihil ſinat eos attingere, è lecto excitatos, prius quàm abluantur purificenturque, longe amovens tum ab adulterio, tum ab adulterii criminibus. Quod ſi quis viduæ, ſive defuncto ſive alias disjuncto marito, ſtuprum obtulerit, duplo leviore culpa quàm adulterii, cæterum & ejus ferè dimidia, non luet quidem capite, ſed quoniam vim & injuriam, impudicitiam & audaciam, res turpiſſimas, quaſi præſtantiſſimas amplexus eſt, ſiſtatur in judicio, mulctamque vel verba pro lubitu irrogent judices.

[x] νόμοι ζωιεληλυθότα δίκαια, ἀνυπαίτιος καὶ ἀθῷος ἴσθι· εἰ δ' ἀλιγώρησας τοῦ ἀνδρὸς, καινὰς ζηλώσασα ἐπιθυμίας, ἢ ἐρασθεῖσα [[y] ἢ ἐρασθέντι ἑαυτὴν δοῦσα, τ' ἀναγκαιότατα καὶ φίλτατα προδοῦσα & νοθεύσασα] μὴ ἀγνόει πᾶσιν ἀρᾶις ἔνοχος γεγυμνωμένη, ὧν τὰ δείγματ' ἀναφανεῖς ἐπὶ τῷ σώματί σου· [z] ἴθι δὴ καὶ ἔκπινε ποτὸν ἐλέγχου, ὃ τὰ κεκρυμμένα σε καὶ τ' ἀδηλούμενά σοι ἀπαμφιέσει καὶ ἀπογυμνώσει." [a] Ταῦτα γράψας ἐν χαρτιδίῳ καὶ ἀπαλείψας τῷ καὶ τὸ αἰγεῖον ὕδατι, προτινέτω τῇ γυναικί· ἡ δ' ἂν μὲν ἀπαλλατθέσθω, προσδοκῶσα ζωφροσύνης ἆθλον ἢ ἀκολασίας, τιμὴν ἀνωτάτω [b] τιμὴν ἢ τιμωρίαν. Εἰ μὲ γὰρ ζεσυκοφάντηται, ἀσφαλῶς καὶ γλύκησιν ἐλπιζέτω, τ' ἐπὶ σωφρόσει καὶ ἀγονίᾳ φόβων καὶ φροντίδων ἀλογοῦσα· εἰ δ' ἐστὶν ἔνοχος, [c] ἐφεδρεύσουσι] εἰς αὐτὴν γαστρὸς ὄγκος οἰδήσας καὶ πιμπλαμένης, & τ' ἐκ μήτρας δεινὴ κάκωσις, ἣν καθαρὰν οὐκ ἠξίωσεν ἀνδρὶ ἁφτηρεῖν, τῷ καὶ πάτερα γήμαντι. Τοσαύτην δ' ἔχει πρόνοιαν ὁ νόμος τοῦ [d] μηδ' ἐπὶ γάμοις νεωτερίζεσθαι, ὥστε καὶ τὰς ζωιόδους εἰς ὁμιλίαν ἀνδρὸς καὶ γυναῖκας καὶ τὰς [e] ἐπὶ γάμοις θεσμὰς, ὅταν δίκης ἀπαλλάττωσι, & πρότερον ἐᾷ τινος ψαύειν, ἢ λιβροῖς καὶ περιρραντηρίοις χρήσας, πόρρωθεν μοιχείας ἀνείργων, καὶ τ' ἐπὶ μοιχείᾳ ἐγκλημάτων. Ἐὰν δέ τις χήρας ἀποθανόντος ἀνδρὸς ἢ ἀφιζυχθεῖσαν ἄλλως, βιασάμενος αἰσχύνῃ, κυρότερον ἢ καὶ μοιχείαν ἁμάρτημα δρῶν, ἥμισυ κεδὸν ἐκείνου, τ' μὲν τοῦ θανάτου τιμωρίας ἀφιέσθω, βίαν δὲ καὶ ὕβριν & ἀκολασίαν καὶ θράσος, τὰ αἴσχιστ' ὡς καλλίστ', ἀποδεξάμενος, καταγορεύσθω, καὶ ὅ, τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίσαι [f] τιμάσθω τὸ δικαστήριον ἐπ' αὐτῷ. p. 787.

[x] νόμοι] Melius νόμῳ. Sicut p. 789. κόραις ἀγάμβροι νόμῳ. Vide p. 706. & Clem. Alex. Strom. ii. p. 473. Mox etiam ſcribe καινάς. Sicut p. 781. φιλεῖ καινὰ περὶ τ' παλαιῶν ἁλλοιοῦν.

[y] ἢ ἐρασθέντι, &c.] Hæc uncinis incluſa reſtitui ex MSS.

[z] ἴθι δὴ] Sic MSS. Coll. Nov. Editi ἴσθι.

[a] ταῦτα] Innuere videtur Philo imprecationes iſtas pelli fuiſſe inſcriptas, Joſephus Nomen Dei. Antiqu. lib. iii. c. xi. § 6. ἐπιγραφὴ μὲν ἦν τοῦ θεοῦ τ' τετραγράμματον. Textui ſacro cum Philone convenit, Num. v 23. καὶ γράψει ὁ ἱερεὺς τὰς ἀρὰς ταύτας εἰς βιβλίον, καὶ ἐξαλείψει εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ πικρασμοῦ.

[b] τιμὴν ἢ] Reſtitui ut maximè ad ſenſum loci neceſſarium, ex MSS. Coiſl. Coll. Nov. & Aug.

[c] ἐφεδρεύσουσι]—ὄγκος] Sic MSS. Med. & Bodl. pro ἐφεδρεύσασι εἰς τ' γαστρὸς ὄγκοι in Editis. Item δεινὴ κάκωσις. Editi δεινὰ κάκωσιν.

[d] μηδ'] Melius μηδὲν.

[e] ἐπι γάμοις] Forſan ἐπιγαμίους.

[f] τιμάσθω] Scribe τιμάτω. Sicut Noſter quoque infra p. 800. & paſſim alibi. Sequitur novum Lemma in Codice Bodleian. περὶ φθορᾶς.

[g] φύσει] Scribendum φῦσα, ſcil. φθορά.

[h] αἰτῆς] Ita MSS. Vat. & Aug. pro αὐτῆς. Sic infra p. 789. ὡς ἰταίρους ταῖς αἰταῖς προσιχθέντες. Mox ex Cod. Med. poſt προπέτειαν, pro ἢ ſcribe καὶ.

τοῦ,

## *De Stupro.*

Germanum verò cognatumque adulterio crimen eſt ſtuprum, utrumque ex eadem matre, impudicitiâ, natum; quidam vero res turpes appellatione honeſtiore prætexentes amorem vocant, verum fateri erubeſcentes. Attamen quamvis cognatum, non eſt omnino ſimile: quia talis injuria non graſſatur per plures familias, ſicut adulterium, ſed ſiſtitur in unica virginis familiâ. Sic igitur objurgandus puellæ ingenuæ appetens: heus tu, mitte temeritatem & impudentem iſtam procacitatem, &

## Περὶ Φθορᾶς.

Ἀδελφὸν μὲν καὶ ζυγενὲς ἀδίκημα μοιχείας, φθορὰ, καθάπερ ἐκ μητρὸς μιᾶς, ἀκολασίας, [g] φυῦτα. Ἔνιοι δὲ τ' εἰωθότων ὑπρεπέσιν ἐνόμασι τὰ αἰσχρὰ ἐπικοσμεῖν, ἔρωτ' ἐνομάζουσι, ταληθὲς ὁμολογεῖν ἐρυθριῶντες. Ἀλλ' ὅμως εἰ καὶ ζυγενὲς, ἀ παντάπασιν ὅμοιον, τῷ τὸ ἀδίκημα οὐκ εἰς πλείους χωρεῖν οἰκίας, ὡς ἐπὶ τ' μοιχείας ζυμβέβηκεν, ἀλλ' εἰς μίαν ζωῆχθαι τὴν τ' παρθένον. Λειπόμενον δὲν τῷ κόρης [h] αἰτῆς ἐπιθυμοῦντι, προπέτειαν καὶ θράσος ἀναίσχυντον, ἢ τὰς ἐπ' ἐνέδρᾳ πηγὰς, ἢ τι τ' ὁμοιοτρόπων, ὦ ἄν-

τος, ἀποσφαῖς, μητ' [i] ἀναφανδον, μήτε λάθρᾳ πόνηρ@· ἐξελασθῆς· ἀλλ' εἴπερ ἄρα τι τῇ ψυχῇ πέπονθας πρὸς τινὶ παῖδα οἰκεῖον, ἴθι πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, ἐὰν ζῶσίς τύχωσιν· εἰ δὲ μή, πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἢ ἐπιτρόπους, ἢ ἄλλους κυρίους, καὶ ἀπογυμνώσας τὸ ζαυτοῦ πάθ@, ὡς χρὴ τὸ ἐλεύθερον, αἴτει πρὸς γάμον, καὶ φιλοκαλίαν μὴ ἀναίδει@ λογισθῆναι. Σκαιὸς γὰρ ἰδεῖς ἅπας ἂν γένοιτο τῶν ἐπιμελουμένων τῆς παιδὸς, ὡς ἐναντιωθῆναι πρὸς λιπαρεστέρας δήσεις, καὶ μάλιστά [k] σε ἐπειδὰν ἐξετάσας ἀνευρίσκῃ μὴ καταψευσμένον ἢ ἐπιπόλαιον ἄλλως τὸ πάθ@, ἀλλ' ἐπαληθεύον καὶ παντελῶς ἐνιδρυμένον. Ἐὰν δέ τις λυτταῶν καὶ μεμηνὼς, ἅπασι πᾶς ἐκ λογισμοῦ πολλὰ χαίρειν φράσας, [l] δυνάσεται τ' εἶσον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ὑποβαλὼν, νόμῳ βίαν, ὡς φασί τινες, προλιμοτέρᾳ θάμν@, ἁρπάζῃ καὶ φθείρῃ, τ' ἐλευθέρας ὡς θεραπαίνας χρώμεν@, καὶ τὰ πολέμῳ δρᾶν ἐν εἰρήνῃ, πρὸς τοὺς δικασὰς ἀγέσθω· κἂν μὲν ᾖ πατὴρ τῇ βιασθείσῃ, βυλλούσθω πρὸς ἐγγύης τῆς [m] περὶ τ' ἐφαρμόττα, εἶτα ἐὰν μὲ ἀναδῷ, προικιζέτω τὴν παῖδ' ὁ φθορεὺς ἄλλῳ, ζημιούμεν@ χρήμασιν. Ἐὰν δ' ζυναινῇ καὶ ζυνεπιγράφῃ), μηδὲν ὑπερτιθέμεν@ ἀγέσθω, προῖκα πάλιν τὴν ἴσην ὁμολογῶν, καὶ μήτ' ἀναδύεσθ τὴν ἐξουσίαν ἐχέτω, μήτε παραιτεῖσθ· καὶ δι' αὐτὸν, ἵνα μὴ λαθνείας ἕνεκα δοκῇ μᾶλλον ἢ [n] ἡμέρᾳ τὰ νόμιμ' ἐφαρμόττειν· καὶ διὰ τὴν κόρην, ἵν' αὐτῆς τὸ πρὶν τὴν πρώτην ζώσαν ἀτύχημα παρηγορηθῇ βεβαιοτάτῳ γάμῳ, ὃν ἐδὲν ἄλλο τι ἢ θάνατ@ διαζεύξει. Ἐὰν δ' παρὸς ὀρφανὴ τυγχάνῃ, πρὸς τ' δικασῶν ἐρωτάσθω εἴτε βούλ') ζυνοικεῖν, εἴτε μή· [o] ἐάν τε ζ ζυναινῇ, ἐάν τε ἀρνῆται, τὰ αὐτὰ γενέσθω ἃ καὶ ἐπὶ ζῶντι διωμολογήσαλο τῷ παλρί.

define insidiosos laqueos vel quicquam tale tendere, neque vel palam vel clam improbus deprehendaris. Quod si virginis amore teneris, accede parentes ejus si forte vivunt: sin minus, fratres aut tutores, aut quoscunque in quorum est potestate: & amorem ingenue detegens pete illius conjugium, & ne te ut indignum fastidiant. Nemo enim ex puellæ curatoribus tam erit difficilis ut instantiores preces rejiciat, præsertim si habita inquisitione comperiat nec fictum nec alias levem amorem, sed citra fucum penitus insedisse præcordiis. Quod si quis agitatus insana rabie, rationibus omnibus ablegatis, appetitum & libidinem pro Dominii titulo habens, vi, quod dicitur, legi antepositâ, raptam vitiaverit, tanquam ancillis abutens ingenuis, & pacis tempore injurias belli perpetrans, ducatur ad judices. Tum si pater violatæ superfuerit, agat cum vitiatore de sponsalibus: quæ si ille recusarit, mulctetur pecuniis in dotem puellæ nupturæ alteri. Quod si assenserit, sine dilatione ducat eam, assignata dote nihilominus; nec ei cunctari tergiversarive liceat: vel suamet causa, ne videatur per libidinem non per amorem vitiasse; vel propter puellam, ut læsam ejus pudicitiam soletur connubio stabili, quale mors solum disrumpet. Sin autem orbata patre fuerit, judices percontentur pariter de voluntate ducendi: & sive assentiatur sive renuat, idem jus servetur quod vivente patre servatum fuisset.

Deut. xxii. 21.

Ib. ℣ 23.

## Περὶ ὑπογαμίου.

Μεθόριον ὑπολαμβάνουσί τινες ἀδίκημ' εἶναι φθορᾶς καὶ μοιχείας, ὑπογάμιον· ὅταν ὁμολογίαι μὲ ὑπερζυγήσωσι, μήπω δ' τ' γάμων ἐπιτελεσθέντων ἕτερ@ [p] ἀπαυλήσας ἢ καὶ βιασάμεν@ εἰς ὁμιλίαν ἔλθῃ· παρ' ἐμοὶ κρατῇ [q] μοιχείας καὶ τοῦτ' ἔστιν εἶδ@· αἱ γὰρ ὁμολογίαι γάμοις ἰσοδυναμοῦσιν, αἷς ἀνδρὸς ὄνομα καὶ γυναικὸς Ϲ τἄλλα τὰ ἐπὶ ζυνόδοις ἐγγράφε). Ὧν χάριν καταλεύειν ὁ νόμ@ ἀμφοτέρους προσέταξεν, ἐὰν ἀπὸ μιᾶς καὶ τ' αὐτῆς γνώμης ἐπιβῶν) τοῖς ἀδικήμασι [r] ζυμφρονήσαντες· οὐκ οἷόν τε γὰρ ἀπὸ μὴ τ' αὐτῶν ὁρμηθέντας βουλευμάτων, νομίζεσθ ζυναδικῆσαι. Παρὰ γὰρ τὰς τ' τόπων διαφορὰς

## *De Concubitu intercepto.*

Sunt qui putant medium quiddam esse inter stuprum & adulterium, interceptum concubitum, quoties sponsalibus contractis, nondum vero nuptiis celebratis, aliquis dolo aut vi cum desponsa rem habeat: me verò judice, hæc quoque species est adulterii. Nam sponsalia tantundem valent quantum nuptiæ, quando in solenni amicorum conventu mariti uxorisque nomina inscribuntur tabulis. Propterea lex utrosque jubet lapidibus obrui, si pari animo de flagitio convenerint; neque enim æquum est eos animo dispari ad facinus accedentes pariter reos haberi, cum non æquè peccaverint. Itaque pro

[i] ἀναφανδον] Sic MSS. pro ἀναφανῆς. Item πόνηρ@. Editi πονηρός.

[k] σε] Melius forsan γε.

[l] δυνασεία] Scribe δυνασείαν. Item ὑποβαλὼν, atque adeo sic verto.

[m] περὶ] Forsan πρός.

[n] ἡμέρᾳ τὰ νόμιμα] MSS. Med. & Aug. κατ' ἤρωΐα νόμιμον.

[o] ἐάν τε—ἀρνῆται] Sic MSS. Editi εἴτε ζυναινῇ καὶ ἀρνήσηται.

[p] ἀπαυλήσας] Omnino repone ἀπαλήσας. Hic enim fraus viribus opponitur.

[q] μοιχείας] Philoni cum Textu sacro convenit, Deut. xxii. 23. D. Leg. Jul. de Adult. lib. xiii. *Divi Severus & Antoninus rescripserunt, etiam in Sponsa hoc idem vindicandum. Quia neque matrimonium qualecunque, neque spem matrimonii violare permittitur.*

[r] ζυμφρονήσαντες] Melius, ut videtur, συμφωνήσαντες.

ratione

ratione loci reputatur crimen gravius aut levius. Merito enim habetur atrocius, ſi committatur intra mœnia: levius autem ſi extrà in ſolitudine. Hic enim nemo poterat ſuccurrere puellæ vociferanti, & nihil non dicenti & facienti ad ſervandam virginitatem immaculatam & intègram. In urbe vero præſto ſunt curiæ tribunaliaque, prætores, ædiles, magiſtratuſque cæteri, adhæc vicini univerſuſque populus. Innatum eſt enim etiam plebeiorum animis odium ſcelerum, quod quemvis obvium pro tempore iſto oſtendit propugnatorem & promptum defenſorem injuriam patientis. Itaque violentum ſtupratorem ubique ſua pœna ſequitur, nec excuſatur locorum differentia flagitium: puella vero eo quo dixi diſcrimine, vel meretur veniam, vel certum luit ſupplicium. Verum de hac curioſe debet judex inquirere, neque ſolum ex locorum ratione ferre ſententiam. Poteſt enim & in media urbe invitæ vis inferri, & extra urbem volens libenſque nefarium coitum admittere. Ideo recte cauteque lex patrocinatur ſtupratæ per vim in ſolitudine, dicens: *Vociferata eſt adoleſcentula, nec erat qui ſuccurreret.* Deut. xxii 27. Itaque ſi nec clamavit, nec repugnavit, ſed volens ſe præbuit, non eſt innoxia, quantumvis prætexat culpæ locum ſolitarium. In urbe quoque quid juvat pro caſtitate tuenda conanti omnia, ſed viribus ſtupratoris oppreſſæ? Quid enim ſi colligarit eam funibus? ſi os obturaverit, ut ne in clamorem quidem valeat prorumpere, quid tum ei proderit in propinquo habitantium vicinia? Quodammodo enim puella in urbe degens, eſt quaſi in deſerto poſita, utpote defenſoribus deſtituta: iſta vero in ſolitudine, lubenter abduci ſe paſſa, non differt ab altera in urbibus.

Sunt item quidam qui facile appetitus faſtidiunt facilius, mulieroſi ſimul & infenſi mulieribus, è diverſis promiſcuiſque conflati moribus, primis ſuccumbentes amoribus, qualeſcunque fuerint; quos cum refrenare fuiſſet ſatius, infrenes relinquunt, & tanquam cæci in quaſlibet res aut corpora inconſulto impingunt, præ impetu nimio omnia quaquaverſum ſubvertentes & confundentes, ipſi quibus afferunt malis paria patiuntur. Ad eos reprimendos hæc lex eſt oppoſita; ſi quis puellâ in uxorem legitimam ductâ, lb. ℣ 13. celebratis nuptiarum ritibus & epulo, nullum re-

αὔξεσ ζυμβέβηκε ϗ μειῶσ ταὐδίκημα. Μεῖζον μὲ γὰρ, ὡς εἰκὸς, ἐστιν, εἰ πραχθείη κ᾽ πόλιν, ἔλατ᾽ον ἢ ταχέων ἔξω κατ᾽ ἐρημίαν. Ἐνταῦθα μὲ γὰρ βοηθὸς ἐδεὶς ἐστι τῇ παιδὶ, πάνθ᾽ ὅσα ωὲι τῦ ἁρπάσαι τὴν παρθενίαν ἄψαυστον ϗ ἀνεπιβούλευτον λεγύσῃ τε ϗ δρώσῃ· ἐν ἄστ ἢ βουλυτήρια, ϗ δικαστήρια, πρᾶγῶν, ἀγορανόμων, ἀστυνόμων, ἄλλων ἀρχόντων ὅμιλοι μεγάλοι, ϗ ζῳὼ τύτοις ὁ δῆμος. Ἔστι γὰρ ἐν ἑκάστῃ τῇ ψυχῇ, κἂν ἰδιώτης τυγχάνῃ, μισοπόνηρον πάθος, ὁ διακινηθὲν ἀποδεικνύει τ᾽ ἔχοντα, κατ᾽ ἐκεῖνον τ᾽ χρόνον ὑπέρμαχον καὶ προαγωνιστὴν αὐτοκέλευστον τῦ δέξασθαι ἠδικημένυ. Τῷ μὲ ἂν διαπραξαμένῳ τὴν βίαν ἔπειτ᾽ δίκη παραχῆ, μηδὲν ἐκ τ᾽ τ᾽ χωρίων διαφορᾶς διεγκαμένῳ πρὸς ἐπανόρθωσιν ὧν ὕβρισε ϗ παρῳνόμησε· τῇ γὰρ παιδὶ, καθάπερ ἔφην, τότε μὲ ἔλεος καὶ ζυγνώμη, τότε δ᾽ ἀπαραίτητος τιμωρία ωαρακολυθήσει. Καὶ ωρὸ ταύτης μή τοι πολυπραγμονητέον τῷ δικαστῇ, μὴ πάντ᾽ ἐπὶ τὰς τύπας ἀναφέρονσι. Δυοῖν γὰρ κ᾽ μέσων τὴν πόλιν ἄκυρα βεβιασῆν, ϗ ἔξω πόλεως ἔκυρα πρὸς ὁμιλίαν ἔκθεσμον ἐνδῦναι. Διὸ ωαραιτητέον ϗ ζφόδρα καλῶς ἀπολογύμενον ὑπὲρ τ᾽ ἐν ἐρημίᾳ φθειρομένης, φησὶν ὁ νόμος· "Ἐβόησεν ἡ νεᾶνις, ϗ ᵛ βοηθὸς οὐκ ἦν αὐτῇ." Ὡς᾽ εἰ μήτ᾽ ἐβόησε, μήτ᾽ ἠναντιώθη, βιαιομένη ἢ ζυναπῆρε, γένοιτ᾽ ἂν ἔνοχος, σόφισμα τῦ βεβιᾶσθαι δοκεῖν ωροσησαμένη τ᾽ τόπον. Καὶ μὴν ἐν πόλει τί γένοιτ᾽ ἂν ὄφελος τῇ πάντ᾽ ἐθελύσῃ ποιεῖν ὑπὲρ τ᾽ ἰδίας ἀτιμίας, ἀδυνατύσῃ δ᾽ ἕνεκα τ᾽ ωρὶ τ᾽ ὑβρισμὸν ἰσχύος; Τί γὰρ εἰ μὴ τ᾽ κάλων ἀποδήσειεν, ἢ τὸ σόμα ἀποφράξειεν, ὡς μηδὲ φωνὴν ῥῆξαι δυνάσθαι, γένοιτ᾽ ἂν ὄφελος ἐκ τῶν ζυνοικούντων; Τρόπον γάρ τινα ἤδε ʸ καίπερ ἐν πόλει διαιτᾶσα κατ᾽ ἐρημίαν ἐστὶν, ἅτε βοηθῶν ἔρημος· ᶻ ὁ γὰρ, κἂν μηδεὶς ωαρῇ τὴν χάνην, τῷ δ᾽ ἐκβόσα ᵃ ζυναπᾶραι, λέγοιτ᾽ ἂν ἐδὲν διαφέρειν τ᾽ ἐν ἄστει.

Εἰσὶ δέ τινες ωερὶ τὰς ὁμιλίας ἀψίκοροι, γυ- p. 789.
ναικομανεῖς ἐν τῷ αὐτῷ ϗ μισογυναῖοι, ζυγκλύδων ϗ μιγάδων ἠθῶν ἀνάπλεοι· οἱ τ᾽ ωρώταις ὁρμαῖς ἐνδιδόντες ὁποῖαί ωερ ἂν ὦσαι τυγχάνωσιν, ἂς ἠνιοχεῖν δέον, ἀχαλινώτως ἐῶσιν, ἀπερισκέπτως ϗ ἀπροορᾶτως σώμασιν ὁμοῦ ϗ ωράγμασιν ἐπεμπίπτοντες, ᵇ τυφλῶν τρόπον, ᶜ ἅτε ῥύμῃ ϗ φορᾷ βιαίῳ ζυνωθῦντες ϵ ἀναῤῥέποντες, οὐκ ἐλάττω ὧν διατιθέασι πάσχυσι. Περὶ ὧν τάδε νομοθετεῖται. Κόρας οἱ ἀγόμενοι νόμῳ, ϗ γάμυς θύσαντες ϗ ἑστιαθέντες, μηδὲν οἰκεῖον ἐπὶ τ᾽ γαμεταῖς πάθος σώζοντες, ἀλλ᾽ ὑβρίσαντες

ᶠ ἴχνια] Forſan ωροδαπανήματα.

ᵗ προαγωνιστὴν] Ita MS. Med. pro προδιαγωνιστὴν. Eſt enim vox iſta ſæpius à Philone uſurpata. Vide infra p. 798. Mox ſcribe τῇ βίᾳ.

ᵛ βοηθὸς] MS. Med. οἱ βοηθέσων. Sic quoque Textus ſacer.

ʸ καίπερ] Ita MS. Med. pro μέν.

ᶻ ὁ γὰρ] MS. Med. ἡ γὰρ, idque rectius, agitur enim de puellâ in loco deſerto vitiatâ. Ibi vero deeſſe videtur ad ſenſum ἐν ἐρημίᾳ.

ᵃ ζυναπᾶραι] Melius συναπῆρει. Sicut paulo ſupra βιαιομένη ἢ συναπῆρε.

ᵇ τυφλῶν] Quidni αἰθυῶν? Sic Noſter lib. iii. de Alleg. p. 89. σιτίων ἐμφορηθησόμενα αἰθυῶν τρόπον. Idem p. 173. τρόπον αἰθυίης πάντων ἀκλείστως ἐμφορεομ.

ᶜ ἅτε] Scribe ἅπαντα. Mox etiam pro σώζοντες, ex Analogiâ Grammaticâ ſcribendum σώσαντες.

καὶ ὡς ἑταίρας τ[ὴν] [d] αἰσαῖς προσενεχθέν[τ]ες· ἐὰν δ[ὲ] ζ[ώ]ζωξιν τεχνάζωσι, μηδεμίαν ἀπαλλαγῆς πρόφασιν ἀνευρίσκον[τ]ες, εἶτ' ἐπὶ τὸ ζυκοφαντεῖν τραπόμενοι, απάνευ τ[ῶν] φανερῶν ἐγκλημάτων, πρὸς τὰ φανῆ τρέπωσι τὰς αἰτίας, καὶ παρελθόν[τ]ες κατ[η]γορῶσιν, ὅτι [e] ὡς παρθένους δόξαν[τ]ες ζυνελήλυθέναι, [f] γυναῖκας ἐν τ[ῷ] πρώταις ὁμιλίαις ἐφώρασαν· ἀθροιζέσθω μὲ[ν] ἡ γερουσία πᾶσα πρὸς τὴν κρίσιν, [g] παρίτωσαν δ' οἱ τ[ῶν] καταγορευόντων γονεῖς, ἀπολογησόμενοι περὶ κοινῆ κινδύνου. Κίνδυνο[ς] γὰ[ρ] ἐ[ν] τ[ῷ] θυγατράσι μόνον περὶ τ[ῆς] τ[οῦ] ζωμάτων ἀγνείας ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπιμελητ[ρί]ας· ἐ μόνον ὅτι εἰς τ[ὸ] ἀναγκαιότατον τ[ῆς] ἀκμῆς καιρὸν ἐ παρεφύλαξαν, ἀλλ' ὅτι τὰς παρθένους τὰς ὑφ' ἑτέρων ἐφθαρμένας ἐνεγύησαν, ἀπατῶν[τ]ες καὶ φενακίζον[τ]ες τὸν λαμβάνον[τ]α. Εἶτ' ἐὰν περιγένων[τ]αι τοῖς δικαίοις, τιμάτωσαν οἱ δικασταὶ κατ[ὰ] τ[ὸν] τὰς ψευδεῖς αἰτίας πλασαμένων, χρημάτων ζημίας, καὶ τὰς διὰ πληγῶν εἰς τὰ σώματα ὕβρεις, καὶ τὸ πάντων σκέπτεσθαι, τιμῶ τ[ὸν] γάμων βεβαίωσιν, ἐὰν ὑπομένωσιν αἱ γυναῖκες αὐτοῖς ἔτι ζυνοικεῖν. Ταῖς μὲ[ν] γὰ[ρ] ἐφίησιν ὁ νόμος θελήσας καὶ μένειν ἐ ἀπαλλάττεσθαι, τὸν δ' ἀδετέρᾳ κυρίως ἀπέφηνεν, ἀνθ' ὧν ἐσυκοφάντησαν.

tinet erga ſponſam affectum maritalem, ſed tanquam meretricem fœminam ingenuam contumelioſè tractat: ſi diſceſſum molienti non occurrat cauſa idonea, dein ad criminandum converſus, non habet quod propalam exprobret, vertat ſe ad occulta crimina, dicendo in primis complexibus eam à ſe mulierem deprehenſam, non virginem: vocetur univerſus ſenatus ut judicet: adſint etiam accuſatæ parentes, communem cauſam acturi. In tali enim controverſia, quando de caſtitate corporis quæritur, non imminet periculum ſoli filiæ, ſed etiam ejus curatoribus: non modo quia uſque ad ætatis florem non cuſtodierunt natæ pudicitiam, verùm quia vitiatam ab alio deſponderunt pro virgine, fruſtrato & decepto qui eam duxit. Dein ſi hi litem vicerint, contra calumniatorem judices pro arbitrio decernant tum pecuniarum mulctam tum verbera: &, quod ei graviſſimum erit, matrimonii confirmationem, ſi modo uxor cohabitare ſuſtineat. His enim lex relinquit liberum, abire an manere malint: maritis eadem poteſtas non permittitur, propter recentem calumniam.

## Περὶ Ἀνδροφόνων.

Ὄνομα μὲ[ν] ἀνδροφονία κατ[ὰ] τ[οῦ] κλείναν[τ]ος ἄνθρωπον ἐπιφημίζε[ι]· τὸ δ' ἀληθὲς ἔργον ἐστὶν ἱεροσυλία, καὶ ἱεροσυλιῶν ἡ μεγίστη, διότι τ[ὸν] ἐν κόσμῳ κτημάτων καὶ κειμηλίων, ἀδὲν ἔστε ἱεροπρεπέστερον, ἔστε θειοδέστερόν ἐστιν [h] ἀνθρώπου, παλαιᾶς εἰκόν[ο]ς πάλαιον σκμαγεῖον, ἀρχετύπου λογικῆς ἰδέας ἀξιοθείσματι τυπωθέν. Τὸν ἕν ἀνδροφόνον λύθυς ἀσεβῆ καὶ ἀνοσιουργὸν ὑπολητέον, ἀνοσιουργημάτων καὶ ἀσεβημάτων τὸ μέγιστον δρῶντα, ἐν ἀμείλικτ' ἐργασάμενον ἀναιρετέον· ἐπειδὴ μυρίων θανάτων ἐπάξιος ὢν ἕνα ὑπομένει, διὰ τὸ τ[ῆς] τιμωρίας [i] ἀθάναλον εἰς πλῆθ[ο]ς μὴ πε-
p. 790. φυκέναι ζωαύξεσθ[αι]· χαλεπὸν δ' ἀδὲν εἰ τὰ αὐτὰ οἷς διέθηκε πείσε[ι]. Καίτοι πῶς ἐστι ταὐτὸν, εἰ καὶ χρόνοις [k] περάξει καὶ [l] βελήμασι καὶ προσώποις διαλλάττον ἔη; ἀρχὴ τὸ χειρῶν ἄρχειν ἀδίκων ἐστὶ πρότερον, τὸ δ' ἀμυνάσθαι ὕστερον; καὶ ἀνδροφονία μὲ[ν] ἀξιομώταλον, ἡ δ' κατ' ἀνδροφόνων κόλασις νομιμώταλον; Καὶ ὁ μὲ[ν] κλείνας ἐκπεπλήρωκε τὸν ἐπιθυμίαν, [m] ὃν προηρεῖτ' ἀνελών· ὁ δ' πεπονθὼς, ἅτε γεγονὼς ἐκποδὼν, ἀδ' ἀντιδιαθεῖναι, ἅτ' ἀνεψηθῆναι δυνατός ἐστι. Καὶ ὁ μὲ[ν] ἐπιβουλεύων αὐτοχειρία

Homicidii nomen cædis humanæ reo imponitur, iſtud vero facinus eſt verè ſacrilegium, & ſacrilegiorum maximum; ſiquidem poſſeſſionum & donariorum in mundo nihil vel ſanctius vel Deo ſimilius homine, qui quidem ſigillum pulcherrimum eſt expreſſum è matrice pulcherrima, ad exemplar primariæ ideæ rationalis effictum. Ergo quilibet homicida confeſtim pro impio ſceleratoque habendus eſt ob perpetratum facinus impium atque nefarium, & debet è medio tolli ut maleficus. Meritus enim plurimas mortes exſolvit ſe unica, quia non fert eum affici pluribus facilis ad mortem è ſuppliciis via. Nec iniquum videri poteſt, ſi quod prior fecit, idem & ipſe patiatur. Quamvis idem non eſt, quod tempore, facto, propoſito, perſonaque diſtinguitur. An non injuria laceſſere prius eſt quàm vim vi repellere? nonne homicidium res injuſtiſſima eſt, ſicut è diverſo juſtiſſima homicidæ ſupplicium. Et interfector quidem cupidita explevit, ſublato è medio quem voluit: interfectus autem utpote longè amotus, nec injuriam poteſt reponere, nec ex ultione voluptatem ca-

[d] αἰσαῖς] Sic pro αὐταῖς MSS. Sic etiam ſupra p. 787. τῇ κόρῃ αἰσῶς ἐπιθυμοῦσι.
[e] ὡς] Reſtitui ex MSS.
[f] γυναῖκας—ἐφώρασαν] Ita MSS. Med. & Vat. Editi γυναῖκες ἐφωράθησαν.
[g] παρίτωσαν] Melius παρίσωσαν.
[h] ἀνθρώπου] Ad ſenſum loci deeſſe videtur ὃς ἐστι. Mox ex Cod. Med. pro δαιδάλισμα, ſcribo δαιδάλισμαι.
[i] ἀθάναλον] Forſan ἀθάνατον.
[k] περάξει] Melius περάξεσι.
[l] βελήμασι] Ita MSS. pro βουλήμασι.
[m] ὃν προηρεῖτ'] Sic MS. Bodl. idque rectè. Editi nullo ſenſu ὃν τρόπον ἠρεῖτ'.

pere. Atque ille ſuis manibus ſolus facinus perpetrat, huic vero fruſtra eſt ultio, niſi cognatis amiciſque propugnantibus ex affectu miſericordiæ. Si quis gladio petit aliquem occidendi animo, etiamſi non interficiat, pro reo habeatur, factus animo homicida, licet ſucceſſus conatui non reſponderet. Eandem pœnam ſubeat ſi quis non auſus cominus aggredi, conſiliis & dolis, necem machinatur: eſt enim & talis, ſi non manibus, animo tamen inquinatus. Quemadmodum enim hoſtes habentur non ſolum qui nos jam impugnant claſſibus aut exercitibus, verum etiam qui utroſque apparatus faciunt, & machinas admovent portubus ac mœnibus, etiamſi nondum ad manus venerint: ita homicidæ cenſendi ſunt non ſolum qui interimunt, ſed & qui nihil non conantur clamque palamque, ut interficiant, etiamſi non perpetrarint facinus. Quod ſi præ metu vel audacia, affectibus diverſis ſed pariter culpandis ad templum confugere audeant, quaſi aſylum *ibi* inventuri, prohibendi ſunt: ſin autem jam ſurrepſerunt, dedendi ſunt ad ſupplicium, cum hoc præconio: Hominibus nefariis in fano jus aſyli non deberi. Nam quiſquis malum immedicabile perpetrat inviſus eſt Deo: homicida autem lædit immedicabiliter, quia occiſus non poteſt in integrum reſtitui. Niſi forte innoxios ante ſolennem purificationem in templum non admittimus: pollutos verò ineluibili ſcelere, abolendo nulla mora temporis, dignabimur aditu ſacrarum ædium, quos ne privata quidem domus honeſti viri & ſanctitatem amantis reciperet. Ergo cum peccatum peccato cumulantes impietatem & ſacrilegium adjecerint homicidio, ducendi ſunt ad ſupplicium, non unam mortem meriti, ſicut ante dixi, ſed plures. Alioqui cognatis amiciſque per dolum necati non patebit templum quod homicidam excepit, qui nunquam ſub idem tectum ſuccederent. Iniquiſſimum autem fuerit propter unum multos, & propter injuriæ autorem excludi affectos injuria, qui tum nil pravi admiſerunt, tum in luctum conjecti ſunt præmaturum. Et fortaſſe legiſlator prudenter in futurum proſpiciens, præcavere

πέφυκε δι' αὐτῦ, τῷ ἢ ἀτελὴς ἐπίξδος, εἰ μὴ ζυγγενεῖς [a] καὶ φίλοι προαγωνίσαιντο, λαζόντες τῦ πάθυς οἶκτον. Ἐάν τις ἐπανατείνηται ξίφος, ὡς ἀποκτεῖναι, κἂν μὴ ἀνέλῃ, ἔνοχος ἴσω, [o] προαιρέσει γεγονὼς ἀνδροφόνος, εἰ καὶ μὴ τὸ τέλος τῇ γνώμῃ ζυνίδεσμε. Τὰ δ' αὐτὰ παχέτω, κἂν ζιὼ τέχνῃ τις ἐξ ἐνέδρας, ἢ θαῤῥῶν ἄντικρυς, [p] καὶ ἐπιχειρεῖν βελόμενος μηχανᾶται δολερῶς τὸ φόνον· ἐναγὴς [q] γὰρ καὶ ὅτος, εἰ καὶ μήπω ταῖς χερσὶν, ἀλλά τοι τῇ ψυχῇ καθίεκται. Ὥσπερ γὰρ, οἶμαι, πολεμίυς ἃ μόνον τὰς ἤδη ναυμαχοῦντας ἢ πεζομαχοῦντας νομιζέτω, ἀλλὰ καὶ τὰς εἰς ἑκάτερον παρισκευασμένυς, καὶ τὰς ἐλεπόλεις ἐφιςάντας τοῖς λιμέσι καὶ τείχεσι, κἂν [r] μὴ ζυμπλέκωνται, κρίνομεν· ὕτω καὶ ἀνδροφόνυς χρὴ νομίζειν ἃ τὰς κλίνοντας αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς πάντα δρῶντας εἰς τὰνιλεῖν, ἢ φανερῶς ἢ λάθρᾳ, κἂν μὴ τὸ ἀδίκημα ὦσιν εἰργασμένοι. Ἐὰν ἢ καὶ ὑπὸ δειλίας ἢ θεράσυς [f] μαχομένων καὶ ἁπλήπλων παθῶν, καταφεύγειν τολμῶσιν εἰς τὸ ἱερὸν ὡς ἀσυλίαν ἐρησόμενοι, κωλυτέον· κἂν φθάνωσι παρεισδυόντες, ἐκδοτέον ἐπ' αἰναιρέσει, ταῦτ' ἐπιλέγοντας· ἀσυλίαν ἀνίεροις τὸ ἱερὸν μὴ παρέχειν. Πᾶς γὰρ ὁ ἀνίαλα δρῶν ἐχθρὸς θεῷ· ἀνδροφόνοι δ' ἀνίαλα δρῶσιν, ἐπεὶ καὶ οἱ ἀνδροφονηθέντες ἀνίαλα πεπόνθασιν. Ἢ τοῖς μὲ μηδὲν ἡμαρτηκόσιν, ἕως ἂν ἀποπλύσωνται καὶ [t] περιῤῥαινόμενοι καθαρθῶσι τοῖς ἐνθόσι καθαρσίοις, ἄβατός ὁ νεώς ἐσι· τὰς δ' ἐνόχυς ἀνεκπλύτους ἄγεσιν, ὧν τὰ μιάσματα ὑδεὶς ἀπονίψει χρόνος, ἄξιον ἐπιφοιτᾶν καὶ ἐνδιαίρίβειν τοῖς [v] ἔδεσιν· ὃς ὑδ' ἂν οἰκία δέξαιτο κοσμίων ἀνδρῶν, οἷς μέλει τ' ἐσίων; Προτιθέντας ὖν ἀδικήματα ἀδικήμασιν, ἀνδροφονίᾳ ἀθεμιςίαν καὶ ἀσέβειαν, ἀναγκαῖον ἀπάγειν δώσοντας δίκλω, τὰς, ὡς ἔφλω, ἄξια μυρίων θανάτων ἀχ ἑνὸς εἰργασμένυς. Ἄλλως τε, τοῖς ζυγγενέσιν ἢ φίλοις τὸ δολοφονηθέντος ἀποκεκλείσθω τὸ ἱερὸν, εἰ ὁ ἀνδροφόνος ἐνδιατρίβοι, μὴ ἂν [x] ὑπομείνασιν εἰς ταὐτό ποτ' ἐλθεῖν. Ἄτοπον ἦ, ἑνὸς ἕνεκα τὰς πολλὰς, καὶ τῷ ἀθεμιςοτάτῳ τὰς ἀθεμιςηθέντας, ἐξελαύνεσθαι, οἳ πρὸς τῷ μηδὲν ἁμαρτεῖν [x] ἔτι καὶ πένθος πρόσορον ἀνεδέξαντο. Τάχα μὴτοι ἐ τὰ μακρὰν ὀξύτητι λογισμῷ πεφυκὼς ἐπιβλέπειν,

p. 791.

[a] καὶ] MSS. ἢ.

[o] προαιρέσει] Vulgatum apud Veteres tum Græcos tum Romanos, voluntatem pro actu habendum. Unde Jure civili qui cum telo ambulavit, interficiendi cauſa, licet non interfecerit, pro homicida plectendus. D. Lex Cornel. de Sicar. & Venef. *Lege Cornelia——tenetur, qui hominem occiderit quive hominis occidendi furtive faciendi cauſa cum telo ambulavit. Divus Hadrianus reſcripſit,——qui hominum non occidit, ſed vulneravit ut occidat, pro homicidâ damnandum.* Aliter viſum Judæis & præcipuè Phariſæis, quos Dominus noſter ideo reprehendit, Mat. v. 28. Locus inſignis eſt apud Joſeph. Antiqu. lib. xii. c. 13. ubi Polybio vitio dat quod voluntatem Antiochi pro actu punitam exiſtimaverit: τὸ γὰρ μηδέν ποιῆσαι τὸ ἱερὸν βιαζόμενον οὐκ ἰσὶ τιμωρίας ἄξιον. Vide locum, & Grotium ad D. Mat. v. 27.

[p] καὶ] Redundat, ut opinor. Sic ſcribe & diſtingue, ὁ θαῤῥῶν ἄντικρυς ἐπιχειρεῖν, βελόμενος, &c.

[q] γὰρ καὶ] Ita MSS. Med. & Aug. Verbis tranſpoſitis pro καὶ γὰρ, &c.

[r] μὴ] Forſan μήπω.

[f] μαχομένων] MS. Med. μισυμένων, & ſic forſan rectius.

[t] περιῤῥαινόμενοι] Scribe περιῤῥαναίμενοι. Sic infra p. 809. περιῤῥαναιμένοι καὶ ἀπλυσάμενοι. Item lib. de Somniis p. 598. καθαρσίοις περιῤῥαναίμενοι ἱεροῖς. Huc vero pertinet iſtud Demoſthenis adv. Leptinem p. 312. ὁ δρακων φοβερὸς καὶ σκυθρωπὸς καὶ δεινὸς, τὸ τῦ αὐτόχθονος ἄλλο χρῶμα, ἐ γεγραμμένον χιτῶνα ἐρυθρὸν τὸν ἀνδροφόνου, στυγνὸν, κεκλικότα, ἱερῶν, ἀγορᾶς, &c. Vide Platon. de Leg. lib. ix. p. 865.

[v] ἔδεσιν] Videtur deeſſe ἱεροῖς.

[x] ἔτι] Reſtitui ex MSS. Mox ex eiſdem, pro ὀξύτητι ſcribo ὀξυντία. Sic enim Noſter alibi ſæpius.

πρὸς τὰ

πρωνόησε μὴ φόνον ἐν τῷ ἱερῷ γιγνέσθαι καὶ τὰς ἐπιφοιτήσεις τῶν ζῶντος ἀναιρεθέντος, ὡς σοργὴ, πάθος ἀδύνατον, ὥσπερ τὰς ἐνθυσιαζούσας καὶ καλουμένους προκαλέσασθαι, μονονοὺχ αὐτοχειρίᾳ κτεῖναι τὸν ἀνδροφόνον· ἃ γιγνόμενα ζυμβήσεταί τι τῶν ἀνοσιωμάτων· αἵματι γὰρ ἀνδροφόνων αἷμα θυσιῶν [a] ἀναπραθήσει), τὸ καθοσιωμένον τῷ μὴ καθαρῷ. Διὰ μὲν δὴ ταῦτα, κελεύει καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν βωμῶν ἐκδιδόναι τὸν ἀνδροφόνον. Ἀλλ' οἱ μὲν ξίφεσιν, ἢ δορατίοις, ἢ βέλεσιν, ἢ ξύλοις, ἢ λίθοις, ἤ τισιν ὁμοιοτρόποις ἀναιροῦντες, δυσὶν), μὴ προβεβουλευμένοις, μηδ' ἐκ πολλοῦ παρ' αὐτῶν λελογισμένοις τὸ ἄγος, ἐκ ταυτομάτου διανοηθέντες, καὶ θυμῷ δυναστοτέρῳ χρησάμενοι λογισμοῦ, δρᾶσαι τὸν φόνον, ὡς ἡμίεργον τὴν πρᾶξιν εἶναι, τὸν διανοίας μὴ προκαταλειφθείσης ἐκ μακροῦ τοῖς μιάσμασιν. Εἰσὶ δ' ἕτεροι πονηρόταποι, χεροὶ καὶ γνωμαῖς ἐναγεῖς, οἱ μάγοι καὶ φαρμακεῦται, σχολαῖ ἐ ἀναχώρησιν ἐνδιδόντες αὐτοῖς πρὸς καιρίους ἐπιθέσεις, καὶ τέχνας καὶ μηχανὰς πολυτρόπους ἀνευρίσκοντες, ἐπὶ τὸν πλησίον ζυμφοραῖς. Ὅθεν κελεύει φαρμακεῦτὰς καὶ φαρμακίδας μηδεμίαν ἡμέρων [z] ἀλλὰ μηδ' ὥρας ἐπιβιῶν, ἀλλ' ἅμα τῷ ἁλῶναι [a] τεθνᾶναι, μηδεμιᾶς ἐγγινομένης προφάσεως εἰς ἀναβολὴν καὶ ὑπέρθεσιν τῆς τιμωρίας. Τοὺς μὲν δὴ φανερῶς κἀπ' ἀκρυβοῦς ἐπιβουλεύοντας, δυσὶν' ἂν τις φυλάξαιτο· τοὺς δὲ κρύφα ζωπιθέντων καὶ [b] ζυσκευωρευόντων τὰς ἐπιθέσεις φαρμακείαις, ὃ ῥᾴδιον τὰς τέχνας ζωπεῖν. Ἀναίσχυντον δὲ ἂν μελλήσωσι δι' αὐτῶν ἕτεροι παθεῖν, τοὺς [c] δρῶντας προδιαθεῖναι. Καὶ γὰρ ἄλλως ὁ μὲν ἐμφανῶς ξίφει κτείνων ἢ τινι ὅπλῳ τῶν ὁμοιοτρόπων, καθ' ἕνα καιρὸν ὀλίγους ἀναιρεῖ· φαρμάκοις δὲ θανασίμοις, μυρίους ὅσους τὴν πόλιν ἐπιβαλλὼ ὁ προαιθανομένους, ἐδωδίμοις τισὶν ἀναμίξας καὶ ζωανακερασάμενος. Ἤδη γοῦν πολυάνθρωπα ζυστίτια καθ' ἑταιρείαν ζωεληλυθότων ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς ἄλας, καὶ τῷ αὐτῷ τραπέζαν, ἐν ποτοῦσι ἄποτον ἔπαθεν, ἐξαίφνης διαφθαρέντα καὶ θάνατον ἀντ' ὠφελίας ὑπηλλάξατο. Διὸ προσήκει καὶ τοιούτων, καὶ τοὺς ἐπιτηδεύσαντας καὶ μεμελετηθεσάτους φονᾶν, μονονὺ γινομένους αὐτόχειρας, καὶ νομίζοντας ὀφλεῖν, τὸ μὴ ἑτέροις τῷ τιμωρίαν ἐπιτρέπειν, ἀλλ' ἑαυτοῖς. Πῶς γὰρ οὐκ ἔστι πάνδεινον, [d] διὰ τροφῆς ἢ τοῦ ζῆν αἰτία καθέστηκε, θάνατον τεχνάζεσθαι, καὶ τοῖς φύσει προφίμοις φθοροποιὸν ἐργάζεσθαι μεταβολὴν, ἵνα τινες διὰ φυσικὴν ἀνάγκην ἐπ' ἐδωδὴν καὶ πόσιν ἰόντες, ὃ προειδόμενοι τῷ ἐνέδρᾳ, ὡς ζωτήρια προσῶν) τὰ πανώλεθρα σιτία. Τὸν δ' αὐτὴν ὑπομενέτωσαν τιμωρίαν, κἂν εἴ τινες θανάσιμα μὴ ζωτιθέντες, τὰ δι' ὧν μακρὰ κατασκευάζον)

voluit ne in templo committeretur homicidium, si illud frequentarent occisi hominis necessarii, qui præ impotenti affectu tanquam insanientes & correpti, tantum non propriis manibus conficere homicidam inducerentur. Quo ex facto gravissimum contingeret piaculum: sic enim victimarum sanguis misceretur cum homicidarum sanguine, sacratus cum execrabili. Propterea jubet ut ab ipsis aris abstrahatur homicida. Cæterum qui gladio, hasta, fuste, saxo, aliove telo interimunt, fieri potest ut inconsulto neque re ante provisa, sed repentino impetu perciti, furori non rationi obsequuti, cædem perpetrent, ita ut dimidiatum videatur facinus, cum mens longè à scelere absit. Sunt vero alii sceleratissimi, polluti mente ac manibus, magi & venefici, qui otium & moras sibi tribuunt ad conatus fatales, variasque artes & dolos excogitant ad vicinorum interitum. Ideo lex vult veneficos & veneficas ne unum quidem diem vel etiam horam vivere, sed mori quamprimum deprehensi fuerint, nec ullo prætextu procrastinari & differri supplicium. Nam qui propalam & cominus aggrediuntur, utcunque caveri possunt: horum vero qui occulto struunt & moliuntur necem, non facile est insidias conspicari. Æquum est igitur ut noxa, quam illaturi erant aliis, patiantur ipsi. Quinetiam qui gladio vel alio quovis simili telo grassatur, non enecat multos eodem tempore: venena autem letifera qui tractat innumeros perimit imprudentes, *bis* inter esculenta clam admixtis. Et accidit aliquando ut numerosi sodales ad ejusdem salis & mensæ societatem collecti inter libandum hostilia sunt passi, confestim peremti, & funere pro convivio excepti. Quapropter etiam mitissimos clementissimosque contra tales sævire convenit, tantum non propriis eos tollendo manibus, pietatis esse ratos non aliis quam sibi ipsis pœnæ executionem permittere. Annon enim indignandum est, per alimentum, quo vita sustentatur, mortem struere, & cibo naturali vim lethiferam indere? Ita ut quidam ex cibo potuque petentes refectionem necessariam, non provisis insidiis escam mortiferam pro salubri admittant. Eadem pœna manet eos qui non letifera venena conficiunt, sed longos morbos & tabem lentam inferentia. Nam

[a] ἀναπραθήσει] Similiter habet D. Luc. xiii. 1. ὧν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξε μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν.

[z] ἀλλὰ μηδ' ὥρας ἐπιβιῶν] Restitui ex MSS.

[a] τεθνᾶναι] De Pœnâ Veneficorum vide Platon. de Legibus lib. xi. p. 932. Huc etiam pertinet Lex Cornelia de Sicariis & Venef. *Qui venenum necandi hominis causa vel vendiderit vel habuerit, plectitor.*

[b] ζυσκευωρευόντων] Ita MSS. Editi συσκευωρούντων.

[c] δρῶντας] Melius forsan δρᾶσοντας.

[d] διὰ τροφῆς, ἢ] Sic ex MSS. repono. Editi δὲ ἃ τροφῆς ἢ, &c.

sæpe

791.

p. 792.

ſæpe ſatius eſt emori quàm ægrotare, præſertim diuturno morbo non habituro felicem exitum. Reſpuunt enim medicinam morbi contracti è venenis. Quin & graviores ſunt talia paſſis animorum noxæ quàm corporum: quoniam inde naſcuntur deliria & intolerabiles inſaniæ, quibus mens, qua nihil precioſus homini datum eſt divinitus, omnimodo cruciatur: quæ quando de medicina deſperat, continuo evolat & demigrat, deteriore animæ parte, ſcil. bruta, quæ communis eſt cum beſtiis, in corpore relicta. Quandoquidem ſublata ratione, parte animæ meliori, homo in feram mutatur, utcunque lineamenta humanæ ſpeciei retinet. Veram quidem illam magiam, hoc eſt perſpectivam ſcientiam, per quam naturæ opera cernuntur clarius, ut honeſtam expetendamque, non plebeii ſolum, ſed etiam reges regum maximi, præſertim Perſici, tam ſtrenuè ſectantur, ut nemini ad regnum aſſumi liceat niſi cum magis verſato familiariter. Eſt vero quædam *ars* hujuſce depravatio, quæ proprie dicitur inertia, quam colunt circulatores ariolique, & mulieres mancipiaque nequiſſima, quæ quidem incantationes luſtrationeſque profitentur, mutationeſque amoris in odium infenſiſſimum, aut è diverſo in amorem odii, in ſe ſuſcipiunt, per quaſdam potiones amatorias & incantamenta idonea; dein fallunt & inuncant ſimpliciſſimum quemque, donec in calamitates ingentes pertrahant, ut nonnunquam magnæ familiæ cognationeſque paulatim fidendo tacitò & improviſò intercidant. His omnibus opinor conſideratis noſter Legiſlator non ſinit procraſtinari veneficorum ſupplicia, ſed abſque mora vult exigi: quòd dilatio noxiis opportunitatem peccandi præbeat, utpote jam ad mortem damnatis, cæteros verò ſuſpicione metuque repleat, exiſtimantes quicquid illorum vitæ accedit, in ipſorum interitum cedere. Idcirco ſicut viperas, ſcorpios, aliaſque venenoſas beſtiolas, prius quàm mor-

νόσοι, προσφέρωσιν. Θάνατοι γὰρ πολλάκις αἱρετώτεροι νέσων εἰσὶ, καὶ μάλιστα τοιούτων αἳ [a] μήκεσι χρόνων ἐκτείνουσι, καὶ τέλος ἔχουσιν οὐκ αἴσιον. Δυσίατα γὰρ ἤδη καὶ παντελῶς ἀθεράπευτα τὰ ἐκ τῶν φαρμακειῶν ἁμαρτήματα. Χαλεπώτερα μὴν τοῖς ζυμβαίνειν φιλεῖ τῶν ἐν τοῖς σώμασι [b] καὶ περὶ τὰς ψυχὰς πάθη τῶν ἐπιβλαβομένων. Ἐκστάσεις γὰρ καὶ παραφροσύναι, καὶ ἀφέρητοι μανίαι καθασκήπτουσι, δι' ὧν ὁ νοῦς, ἡν μεγίστου ἀπένειμεν ἀνθρώπῳ δωρεὰν ὁ θεὸς, κακύμονος πάσας κακώσεις, ὅταν ἀποζύγῃ τὰ ζωτήρια, μετανίσταται καὶ μετοικίζεται, τὸ δ' ψυχῆς φαυλότερον [c] εἶδος ὑπολειπόμενον ἐν τῷ σώματι, τὸ ἄλογον, ἃ καὶ τὰ θηρία μετέσχηκεν. Ἐπειδὴ πᾶς ὁ ἠρεμαθεὶς λογισμῷ, τὸ κρεῖττον μέρος ψυχῆς, μεταβέβηκεν εἰς θήρειον φύσιν, κἂν ἔτι μιμῶνται οἱ τὸ σῶμα τοῦ χαρακτῆρες ἀνθρωπόμορφοι. Τῷ μὲν ἐν ἀληθεῖ μαγικῷ, ἁπλοῦν ἐπιστήμην ὄντα, ἢ τὰ φύσεως ἔργα τερατωτέραις φαντασίαις αὐγάζεται, ζημιοῦν [d] ἐκ πολυμαθέστερον δοκοῦσαν εἶναι, οὐκ ἰδιῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ βασιλῶν ἐκ βασιλέων οἱ μέγιστοι, καὶ μάλιστ' οἱ Περσῶν ἀμφιπονοῦσιν ἄτως, ὡς' ἀδύνατα φασὶν ἐπὶ βασιλείαν [e] παραληφθῆναι [f] δυνάσῃ παρ' αὐτῶν, εἰ μὴ πρότερον τὰ μάγων γένους κεκοινωνηκώς πως τυγχάνοι. Ἔστι δέ [g] τις, ἡ παράκομμα ταύτης, κυριώτατα φάναι, κακοτεχνία, ἣν μιαιγύραι καὶ βωμολόχοι μετίασι, καὶ γυναικῶν, καὶ ἀνδραπόδων τὰ φαυλότατα, πεπιμάτηκεν καὶ καθαίρειν καταγγελλόμενα, καὶ εἰρῆνας μὲν εἰς [h] ἀνηκεστοτάτων ἔχθρας, μισητὰς δ' εἰς ὑπερβάλλουσαν εὔνοιαν ἄξειν ὑπισχνούμενα φίλτρους καὶ ἐπῳδαῖς τισιν· εἶτα τὰς ἁπλάστους καὶ ἀκακώτους ἤθεσι χρωμένους, [i] ἀπατῶσι καὶ ἀτυχεστάτους, μέχρις ἂν τὰς μεγίστας προσλάβωσι ζυμφορὰς, δι' ἃς [k] οἰκείων καὶ ζυγενῶν ὄμιλοι μεγάλοι καὶ πολυάνθρωποι καὶ μικρὸν ὑπορρέοντες ἀψοφητὶ ταχέως ἐξεφθάρησαν. Εἰς ἅπερ, οἶμαι, πάντ' ἀποβλέπων ὁ ἡμέτερος νομοθέτης, οὐκ εἰᾷ [l] τὰς φαρμακοτῶν εἰς ὕστερον ἀναβάλλεσθαι δίκας, παραχρῆμα τὰς τιμωρίας ἀναπράττειν κελεύσας. [m] Αἱ γὰρ ὑπερθέσεις, τὰς μὲν ὑπαιτίους ἐνδικαιρεῖν τοῖς αὐτοῖς ἀδικήμασι παρορμῶσιν ἅτε θανατῶντας, τὰς δ' εἰς τὸ παθεῖν ὑπόπτους φοβερωτέρους δεῖς ἀναπιμπλᾶσι, τῷ ἐκείνων ζωὴν θάνατον αὐτῶν εἶναι νομίζοντας. Καθάπερ ἓν ἔχεις καὶ ζκορπίους

p. 793.

[a] μήκεσι] Forſan μήκη.

[b] καὶ] Omnino adde τὰ.

[c] εἶδος] Melius μέρος. Sic enim infra λογισμῷ τῷ κρείττονος μέρους.

[d] πολυμαθέστερον] MSS. Med. & Aug. παραπεμφθῆναι, & rectiùs, ut opinor. Iſta enim vox vulgo à Philone uſurpatur de promotione ad dignitatem. Sic Ille lib. de Princip. p. 723. ἐπὶ πρύμναν παραπέμπει. Idem de Legat. ad Caium p. 999. παραπεμφθεὶς ὑπὸ τῆ φύσεως ἐπὶ πρύμναν ἀνωλάτου,

[e] δυνάσῃ] Sic MSS. Med. & Vat. pro δυνάμει, idque rectè. Tull. de Divinat. lib. i. *Nec quiſquam rex Perſarum poteſt eſſe, qui non antè Magorum diſciplinam ſcientiamque hauſerit.* Hieronym. Comm. in Dan. c. 2. *Sermo communis magos pro maleficis accipit, qui aliter habentur apud Gentem ſuam, eo quod ſint philoſophi Chaldæorum, & ad artis hujus ſcientiam reges quoque & principes omnia faciunt.* Viro doctiſſimo ſcribere viſum δυνάστῃσι pro δυνάμει. Ut ſit ſenſus, neminem inter proceres in Aulam admitti, qui non prius magorum diſciplinam hauſerit.

[f] τις ἡ παράκομμα] Melius τι παράκομμα, &c. vel forſan deeſt τέχνη. Mox vero pro κακοτεχνία repone ἀτεχνία. Melior enim eſt Antitheſis inter τέχνῃ & ἀτεχνίαν. Noſter quoque infra in libro quarto legum ſpecialium, jam primum à me Edito: ὅσοι ἄλλοι μαγικῷ ὑπτιοῦσιν, τῶν σὺν τέχνῃ ἀτεχνίαν οἱ δὴ τ' ἀληθὶς ὑπτεύει, παράκομμα τῆ ἐντέχνου καταγωγῆς, &c.

[g] ἀνηκεστοτάτων] Ita MSS. Editi ἀνήκεστον τινά.

[h] ἀπατῶσι—προσλάβωσι] Sic MSS. Editi ἀπατᾷ—προσλάβοι.

[i] οἰκείων καὶ συγγενῶν] Sic MSS. Med. & Aug. pro οἰκίων καὶ συγγενῶν.

[k] τὰς] Forſan addendum κρίσεις.

[l] Αἱ] Sic MSS. Editi αἷς.

καὶ

ϗ ὅσ' ἰοβόλα πελὶν δακεῖν ἢ πεῶσαι, [r] ἢ ζωόλως ἐφορμῆσαι, θιασάμθροι μόνον χωρὶς ὑπερθέσεως πλεινομθ, προφυλατ]όμθροι Δι' τὶω ἐνυπάρχυσαν αὐτοῖς κακίαν τὸ μηδὲν παθεῖν· ἢ αὐτὸν πρόπον ϗ ἀνθρώπους ἄξιον τιμωρεῖαζ, οἱ φύσεως ἐπιλαχόν]ες ἡμέρυ Δι' τὶω κοινωνίας αἰτίαν λογικὶω πηγὶω, ἐπιτηδόσ[ πρὶς θηρίων αἰτιθάσων ἀγελότη]ας μετα6άλλυσι, ἐν ἡδονῇ ϗ ὠφελείᾳ τιθέμθροι τὸ κακῶς ποιεῖν ὅσυς ἐὰν δυώνη].

deant, aut ſaucient, aut omnino ſe commoveant, ſine mora ad primum aſpectum occidimus, præcavendo ne ex inſita eorum malicia quicquam patiantur: eodem modo etiam homines plectendi ſunt, qui indole miti præditi ex fonte rationali, qui ſocietatis eſt cauſa, de induſtria in ferinos mores degenerant, & pro delectamento & lucro habent lædendi quotquot poſſunt licentiam.

Τοσαῦτ' ἐν τῷ παρόντι πεὶ φαρμακόντων ἀποχρώ]ως λελέχθω· προσήκ[ μὴτοι μηδὲ τῦτ' ἀγνοεῖν, ἔτι καιροὶ ζυμπί]πλυσιν αἰθάλη]οι πολλάκις, ἐν οἷς ἠνδροφόνησέ τις, οὐκ ὄ]ι [τῦθ' ἑαυτὴν ἐδασκάσασάμθρ, ἀλλ' ἐξαπιναίως ἀρπαθεὶς ὑπ' ὀργῆς, ἀνηκίσε ϗ ἐπιβόλε πάθος, ὃ τ ἔχο]α καὶ καθ' ὃ γίνε], [t τὰ μέγισα βλάπ]ει. Προελθὼν γὸ ἐσὶν ὅτ' εἰς ἀγορὰν ἕνεκα πραγματείας ἐπειγόσης, ἐν]υχών τινι προπε]εσέρῳ κακηγορεῖν, ἢ τύπ]ειν ἐπιχειρῦντι, ἢ ϗ αὐτὸς ἄρξας τ πρὸς ἐκεῖνον Δ]αφορᾶς, ζυμπλοκῆς γ]ομθρ ὑπὲρ τῦ διαζ6χθῆναι ϗ θᾶτ]ον ἐκφυγεῖν, ἢ πυξ ἔπαισε τῇ χειρὶ, ἢ λίθον ἀράμθρ ἔῤῥιψε· καιρίως δ τ πληγῆς ἐνεχθείσης, εἰ μ 6ὺς θνήσκ[, ϗ ὁ παίσας θνησκέτω, τὰ ἴσα οἷς διέθηκε παθών. Ἐὰν δ παραχρῆμα μ ἐκ τ πληγῆς μὴ τελ6ευτήσῃ, νόσῳ δ χρήσῃ], ϗ κλινήρης γ]όμθρ ἐπιμελείας τυχὼν τ προσηκόσης, αὖθις ἐξαναςῇ, κἂν μὴ ποσὶν ὀρτίοις δυώ]η βαδίζειν, ἀλλ' ὑπερειδόν]ων τινῶν, ἢ βακ]ηρίαις ζκηλ]όμθρ· δι]ὰς ὁ παίσας ἐκ]ινέτω ζημίας, τὴν μ εἰς ὀργίας [u] ἐπανόρθωσιν, τὴν δ' ἀντὶ τ ἰα]ρειῶν. Κα]αθεὶς δ' ἀπηλλάχθω τ ὄ]ι τῷ θανάτῳ τιμωρίας, κἂν ὕσερον ὁ τὴν πληγὴν λαβὼν τελ6ευτήσῃ. Τάχα γὸ οὐκ ἀπὸ τ πληγῆς, ἐπειδὴ ῥᾴων γ]όμθρ εἰς [x] περίπα]ον προῆλθε, ἀλλὰ καθ' ἑτέρας αἰτίας, αἳ ϗ τὰς ὑγιεινο]άτας τὰ σώμα]α πολλάκις ἐξαίφνης ἐπιθέμθραι διέφθειραν. Ἐὰν δ ζυμπλακῇ τις γυναικὶ ἐγκύῳ, ϗ πληγὰς ἐμφορήσῃ κ τὴν γασέρα, ἠδ' ἀμ6λώσῃ, ἐὰν μ ἄπλασον ϗ ἀδιά]υπωτον τὸ ἀμ6λωθὲν τύχῃ, ζημιό6ω, ϗ Δι' τὴν ὕ6ριν, κἀι ὅτι ἐμποδὼν ἐγ]ύε]ο τῇ φύσ[ [y] ζωογονῆσαι τὸ κάλλισον τεχνιτο6ύσῃ ϗ δημιουργόσῃ ζῶον, ἄνθρωπον.

p. 794. Εἰ δ' [z] ἤ δὴ [a] μεμορφωμθρόν, ἀπάν]ων τ μερῶν τὰς οἰκείας τάξεις καὶ ποιότη]ας ἀπειληφότων, θνησκέτω. Τὸ γὸ πιῦτον ἄνθρωπός ἐσιν, ὃν ἐν τῷ τ φύσεως ἐργασηρίῳ διεχρήσα]ο, μήπω καιρὸν εἶναι νομιζόσης εἰς φῶς προα]αγεῖν, ἐοικὸς ἀνδεχ-

Si autem formatus fœtus abſoluta membra & in ordinem digeſta habuerit, moriatur percuſſor. Jam enim erat homo qui in naturæ officina interemptus eſt, nondum ab ea prolatus in lucem, ſimilis ſtatuæ latenti apud fictorem ſuum, & nihil aliud

p. 793.

Ib. ℣ 22.

[r] ἤ] Sic MSS. pro ϗ. Item ἐφορμῆσαι. Editi ὁρμῆσαι.

[t] τῦθ' ἑαυτὴν] Ita MS. Med. pro τῦτ' ἰλθὼν ἤ. Mox in ſequentibus fide Codicum ſcribe ἐπιβόλε. Editi ἐπηβόλε.

[t] τὰ μέγισα] Ita MSS. pro μάλισα.

[u] ἐπανόρθωσιν] Eadem ſanciuntur à jure Romano L. ult. D. De His Qui Dejecer. vel Effuder. *Cum liberi hominis corpus læſum fuerit, judex computat mercedes medicis præſtitas, cæteraque impendia quæ in curatione facta ſunt, præterea operarum quibus caruit aut cariturus eſt ob id quod inutilis factus eſt.* Vide etiam L. iii. D. *Si quad. paup. fecer.* & Juſtinian. Inſtitut. de Injuriis.

[x] περίπα]ον προῆλθε] Sic MSS. Editi πάτον ἐξεῖλθε.

[y] ζωογονῆσαι] Ita ſcribe & diſtingue, ζωογονήσῃ, τὸ κάλλισον, &c.

[z] ἤ δὴ] Sic MS. Bodl. pro ἤδη.

[a] μεμορφωμθρόν] Pœnam ob fœtum in utero oppreſſum inflictam docet Noſter; ſecutus verſionem ℵ. Exod. xxi. 23. ἐὰν δ ἐκκοπισμθρον ᾖ, δώσ[ ψυχὶω ἀντὶ ψυχῆς. Ita etiam Theodoret. Quæſt. in Loc. Contra Joſephus mulieris cædem vindicandam eſſe Autor eſt Ant. lib. iv. c. 8. θνησκόσης δ σὰ τ πληγῆς ϗ αὐτὸς ἀποθνησκέτω. Cui aſtipulatur quoque verſio Latina: *Si autem Mors ejus* (ſcil. Mulieris) *fuerit ſubſecuta*, &c. Textus Hebræus vel de matre vel de fœtu poteſt explicari.

expectanti quam dimiſſionem & deductionem ad populum.

Hæc lex etiam gravius quiddam prohibet, expoſitionem infantium, quæ apud multas gentes propter nativam inhumanitatem manſueta habetur impietas. Nam ſi proſpiciendum eſt, ne ante præfinitum nativitatis tempus fœtus vim patiatur in utero, quanto magis conſervandi ſunt jam editi, & quaſi novelli coloni adſcripti cæteris hominibus, ut unà fruantur naturæ donis, quæ ex terra, aqua, aëre, cœlo producit: cœleſtium contemplationem præbens, terreſtrium vero imperium & dominationem: & ſenſibus omnibus ex univerſis hiſce large ſuppeditans: menti vero tanquam regi magno partim ſenſibilia per ſenſus ceu ſatellites, partim ſimæ horum miniſterio, à ratione percepta. Tantis ergo bonis parentes liberos ſuos privantes, nec quicquam ex his jam in lucem editis impertientes, ſciant ſe violare jura naturæ, & incidere in maxima crimina, nimium voluptatis amorem, immanitatem, homicidium, atque, quod graviſſimum eſt ſcelus, prolis propriæ necem. Voluptuoſi enim ſunt, qui non liberorum cauſa conſervandique generis cum uxore congrediuntur, ſed voluptatem captant ex coitu impuro, more ſuum hircorumque. Immanes autem qui potius cenſebuntur, quàm natorum ſuorum inimici infeſti & implacabiles? niſi quis eſt tam fatuus, ut credat, fidem ſervaturum cum exteris, eum qui erga genere conjunctiſſimos tam perfide ſe geſſerit. Certe homicidæ infanticidæque ſunt manifeſtarii, ſive ſcelus id peragunt ſuis manibus, immaniter elidendo præfocandove recentem natorum ſpiritum: aut in flumen mareve demittendo, appenſo ipſis pondere, quo celerius mergantur ac profundius: ſive in deſerta loca deportatos exponunt, ut ipſi aiunt, non deſperantes de ſalute, ſed revera ut abjecti miſerrimè intereant. Nam quæcunque feræ carnes humanas appetunt, nemine prohibente, accurrunt & avide fruuntur bellis epulis, infantum carnibus objectis ſibi à parentibus, qui ſoli aut præcipui curatores infantis eſſe debuerant; atque etiam reliquias eorum carpunt alites carnivoræ, ſi ſerius deprehendant; ſi enim mature præſentiunt, decertant pro præda integra cum terreſtribus

αὐτοῖς ἐν πλαστικῇ καλακτικμῷ, πλέον ὠδὶν ἢ τὴν ἔξω παραπομπὴν καὶ ἄνεσιν ἐπιζητοῦντι.

Διὰ ταύτης τ̃ προσάξεως καὶ ἕτερόν τι μεῖζον ἀπηγόρ(υ), βρεφῶν [b] ἔκθεσις, ὃ πᾶσι μὲν πολλοῖς τ̃ ἄλλων ἐθνῶν ἕνεκα τ̃ φυσικῆς ἀπανθρωπίας, χειροηθὲς ἀσέβημα γέγονεν. Εἰ γὰρ τὸ μηδέπω τ̃ ὡρισμμένας τ̃ καιρῶν περιόδους ἐξικνηθέν(α) προνοητέον, ὡς μὴ ἐξ [c] ἐπιβολῆς τι δεινὸν πάθοι, πῶς οὐχὶ μᾶλλον τὸ τελειογονηθέν(α), καὶ ὥσπερ εἰς οἴκησιν ἣν ἔλαχον ἄνθρωποι, προπεμφθέν(α), ὑπὸ τῷ μεγαλαχεῖν τ̃ τ̃ φύσεως δωρεῶν, ἃς ἀνίησιν ἐκ γῆς, καὶ ὕδα(τ), ἀέρ(τ), καὶ ἐργανοῦ· παρέχουσα τ̃ μὲν ἐργανίων τιμὴ θέαν, τ̃ δ' ὑπηγείων τὸ κράτ(τ) καὶ τιμὴ ἡγεμονίαν· καὶ πάσαις μὲν χορηγοῦσα τ̃ αἰσθήσεσιν ἄφθονα [e] τὰ πάντων, τῷ δὲ νῷ καθάπερ βασιλεῖ μεγάλῳ, τὰ μὲν διὰ τούτων ὡς ἂν δορυφόρων, ὅσ' αἰσθητά, τὰ δ' ἄνευ τούτων, ὅσα λόγῳ καταληπτά. Τοσούτων γοῦν ἐπισεροῦντες ἀγαθῶν τοὺς παῖδας οἱ [f] τροφεῖς, ἅμα τῇ γνώσῃ τούτων μηδενὸς μεταδιδόντες, ἴσωσαν νόμους φύσεως καταλύοντες, καὶ τὰ μέγιστα κατηγοροῦντες αὐτῶν, φιληδονίαν, μισανθρωπίαν, ἀνδροφονίαν, καὶ τὸ χαλεπώταλον ἀγ(τ), τεκνοκτονίαν. Φιλήδονοι μὲν γὰρ οἱ μὴ ἀπορᾶς ἕνεκα τέκνων καὶ τ̃ διαιωνίσας τὸ γνώ(τ), ζωέρχου) γυναιξὶν, ἀλλὰ θηρώμενοι ζώων ἢ τραγῶν τρόπον τινὰ ἐξ [g] ὁμιλίας ἀπόλαυσιν. Μισάνθρωποι δ' τίνες ἂν εἶεν μᾶλλον, ἢ οἱ τ̃ γνησιωθέν(α) ἐχθροὶ ἀμείλικτοι [h] καὶ δυσμενεῖς; εἰ μή τις ἔτως ἐστὶν ἠλίθι(τ), ὡς ὑπολαβεῖν ὅτι πρὸς τὰς ἀλλοδαπὰς ἔναντοι γνώσοιντ' ἄν, οἱ τὰς ἐνωμμένας καὶ γνησίας ἑκατονταετεῖς ἐργασμμένοι. Τάς γε μὴν ἀνδροφονίας καὶ τεκνοκτονίας ἐναργεσάταις βεβαιοῦν) πίστεσιν, οἱ μὲν αὐτόχειρες γινόμμενοι, καὶ τῷ πρώτῳ εἰσπνεῦσαν τ̃ βρεφῶν πιέζοντες καὶ ἀναθλίβοντες ὑπὸ ὠμότητ(τ) καὶ ἀναλγησίας δεινῆς· οἱ δ' εἰς πέλαμον καὶ θαλάττης βυθὸν ἀφιέντες, ὅταν ἀπαιωρήσωσιν ἄχθ(τ), ἵνα θᾶττον ἡ ὀλκὴ τῷ βάρει καταφέρηται· οἱ δ' ἐπ' ἐρημίαν κομίζουσιν ἐκθησόντες, ὡς μὲν αὐτοί φασιν, ἐλπίδι ζωηρείας, ὡς δ' ταληθὲς ἔχει, πρὸς ἀνιαροτέρας ξυμφορᾶς. Ὅσα γὰρ ζαρκῶν ἀνθρωπίνων ἅπτε) θηρία, μηδενὸς ἀνείργοντ(τ), ἐπιφοιτᾷ καὶ δρωχεῖται τ̃ βρεφῶν, καλῆς θοίνης, ἣν οἱ μόνοι κηδεμόνες καὶ πρὸ τ̃ ἄλλων σώζειν ὀφείλοντες, μήτηρ καὶ πατὴρ, πρόθεσαν· καὶ τὰ λείψανα μύτοι προσεπιλικμῶν) αὐτῶν εἰωνῶν οἱ ζαρκοβόροι καταπτάντες, ὅταν μὴ προαίσθων). [k] αἰσθόμμοι γὰρ [l] καὶ τ̃ ὅλων πρὸς τὰς χερσαίας θήρας κονίον). Φέρε δ' ἔν

[b] ἔκθεσις] De Infantum expoſitione Moſes nihil præcepit, ideo forſan quoniam ſequiorum temporum luxuries Barbariam iſtam gentibus etiam humanioribus invexit. Atqui conſuetudo immanis Judæis omni tempore inviſa. Joſeph. cont App. lib. ii. c. 24. τέκνα τρέφειν ἅπασι προστάξει, καὶ γυναικὶ ἀπεῖπεν μητ' ἀμβλῶσαι τὸ σπαρὲν μήτε ἀμφθείρειν, ἀλλ' ἢ φανὲν τεκνοκτονοῦν ἢ ἐν ψυχῇ ἀφανίζεσα. Unde & Tacitus Hiſt. lib. v. *Augendæ multitudini conſulitur; nam & necare quenquam de genitis nefas.*

[c] ἐπιβολῆς] Melius forſan ἐπιβολᾶς. Sic Noſter lib. i. de Vit. Moſ. p. 606. ἐπιβολὰς καὶ ὁρμάς. Idem p. 917. ὡσπερεὶ πρὸς ἐπιβολαῖς. Unde & Porphyr. de Abſtin. lib. iii. ἐπιβολὴν

[e] τὰ πάντων] Forſan τὰ λοιπὰ πάντων.

[f] τροφεῖς] Ita MSS. Coiſl. & Med. pro τροφᾶς.

[g] ὁμιλίας ἀπόλαυσιν] Quidni ὁμιλίας ἀκολασίαν ἀπόλαυσιν?

[h] καὶ δυσμενεῖς] Ita MSS. Med. Vat. & Coiſl. Editi ἀμείλικτοι δ' ὑμμενεῖς.

[k] αἰσθόμμοι] Ita MS. Med. pro αἰσθανόμμοι.

[l] καὶ] In MSS. Med. & Bodl. additur πρὸ, dein τ̃ ὅλων. Unde ſcribendum conjicio, περὶ τ̃ ὅλων.

τῶν

τῶν ὁδῷ παρϊόντων τινα ἠμέρῳ κινηθέντα πάθει, λαβεῖν οἰκτον καὶ ἔλεον τοῦ ἐκτεθέντων, ὡς ἀνελέσθαι τε καὶ τροφῆς μεταδοῦναι, καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας ἀξιῶσαι. Ταυτὶ τὰ ἄτοπα χρηστὰ ἔργα τί νομίζομεν; Ἆρ' ἃ τοῦ γνησαίντων εἶναι παιδίκας; εἴ γ' οἱ μὲν ἀλλότριοι τὰ γονέων, οἱ δὲ γονεῖς ἀπὸ τοιούτων ἀλλοτρίων [m] εὔνοιαν ἐπετήδευσαν. Πόρρωθεν ἂν τοιοῦτο βρεφῶν ἔκθεσιν ἀπεῖπε δι' ὑπονοιῶν, θάνατον, ὡς ἔφην, ὁρίσας καὶ τοῦτο αἰτίων ἀμβλώσεως τὰ μεμορφωμένα ἤδη κυϊσκόσαις. Καίτοι τὰ μὲν ἔτι κατὰ γαστρὸς [n] παρεχόμενα τῇ μήτρᾳ, τοῦτο κυοσῶν εἶναι μέρη λέγεται καὶ πρός τε φυσικοῖς ἀνδράσιν, οἷς ὁ θεωρητικὸς διακονεῖται βίος, καὶ παρ' ἰατροῖς τοῖς δοκιμωτάτοις, οἱ τὴν ἀνθρώπου κατασκευὴν διηρεύνησαν, τά τ' ἐν ὄψει καὶ τἀφανῆ μετ' ἐπιμελείας ἐξ ἀναλομῆς ἀκριβώσαντες, ἵν', εἰ χρεία τις γένοιτο θεραπείας, μηδὲν ἀγνοίᾳ παρολιγωρηθὲν, αἴτιον μεγάλου κινδύνου γένοιτο. Τὰ δ' ἀποκυηθέντα τοῦ τε ζυμφυΐας ἀπέζευκτο, καὶ [o] διυφασμένα καθ' αὑτὰ ζῶα γέγονεν, ἑνὸς ἐπιδεᾶ τοῦ ἔσα ζυμπληρωτικὰ τοῦ ἀνθρωπίνης φύσεως ἐστιν, ὡς' ἀνενδοιάστως ἀνδροφόνον εἶναι τὸ βρέφος ἀναιρεθέντα, οὐ νόμου μὴ ὅτι γε ἡλικίαις, ἀλλ' ἐπὶ τῷ [p] γένει τοῦ σπασσανδρμένου δυσχεραίνοντος. Εἰ μέντοι καὶ ἡλικιῶν ἔδει προμηθείας, δοκεῖ μοι τις ἂν δεόντως ἀγανακτῆσαι μᾶλλον ἐπὶ τοῖς ἀναιρέσιν βρέφη· πρὸς μὲν γὰρ τοὺς τελείους μυρίαι προφάσεις εὔλογοι προσκρουσμάτων τε καὶ διαφορῶν· τοῖς δὲ κομιδῇ νηπίοις ἄρτι παρεληλυθόσιν εἰς φῶς καὶ τὸ ἀνθρώπινον βίον, ἀδ' ἐπιψεύσασθαι καταγορίαν ἀκακώτοις ἔστιν ἐνδέχεται. Διὸ πάντων ὠμότατοι καὶ ἀνηλεέστατοι κριθεῖεν ἂν οἱ ἐπαποδυόμενοι [q] τούτων ἐπιβουλαῖς, ὃς ἐχθαίρων ὁ ἱερὸς νόμος, ἐνέχυρα ἀπέφηνε θανάτου.

Τὸν ἀκουσίῳ γνώμῃ τοῦ κτείναντος ἀναιρεθέντα φησὶν ὁ ἱερὸς νόμος παραδεδόσθαι ὑπὸ θεοῦ χερσὶν ἀνδροφόνοις· τῇ μὲν ἀπολογουμένου ὑπὲρ τοῦ δόξαντος ἀνελεῖν ὡς ἔνοχον ἀνελόντος. Μὴ γὰρ ἄν ποτε τὸ ἵλεων καὶ ζυγγνώμονα θεὸν ἐπ' ἀναιρέσει [r] τόν γ' ἀναίτιον εἶδέναι, ἀλλ' ὅσις τὰς μὲν ἀνθρώποις κρίσεις δολιμηχάνως ἕνεκα τοῦ πολυπράγμονος διαδιδράσκει, πρὸς δὲ τὸ τῆς φύσεως ἀχθεὶς ἀφανὲς δικαστήριον ἑάλω, ἐν ᾧ μόνῳ τάληθὲς [s] ἀκραιφνέστατον ὁρᾶται, λέγων τέχναις οὐκ ἐπισκιαζόμενον· οὐδὲ γὰρ λόγοις τοῦ ἀχλοῦ παραδιεχέται), βουλήματ' ἀπαμφίσκον, καὶ [t] διανοίας ἀφανεῖς εἰς τὰμφανέστατον ἄγον· τῇ δὲ καὶ τὸ ἀνελόντος φόνῳ μὲν οὐ ποιῶν ὑπόδικον, ἅτε θεία κρίσει δόξαντ' ὑπηρετῆσαι, μιάσματι δ' [u] ἀδηλουμένῳ καὶ βραχεῖ πάντως, ὃ παραιτητὸν καὶ

feris. Sed fac aliquem ex prætereuntibus mitioris indolis hominem, ita infantum expositorum miseratione commoveri, ut tollat, & alimentis cæteraque educatione dignetur: hæc tam benigna officia, quid aliud sunt quàm parentum ipsorum condemnatio? Siquidem exteri faciunt parentum officium, parentes verò nè eandem cum exteris benevolentiam impendunt. Procul igitur expositionem infantum significatione tacita vetuit, qui autori abortus fœtus jam formati, ut dixi, infligit pœnam capitis. Quamvis fœtum tantisper dum matrice clauditur, partem matris aiunt scrutatores naturalis philosophiæ, quibus in contemplatione vita ponitur, cumque his medicorum probatissimi, qui paraturam hominis inspexerunt, partesque cum visibiles tum secretas omni cura, dissectis etiam corporibus perscrutati sunt, ne quid ejus ignoratum, si remediis sit opus, damnum afferret. Editus vero fœtus à concretione separatur, & jam dimissus per se fit animal, ita ut nil ei desit eorum quæ natura humana postulat: proinde sine controversia homicida est quisquis infantem interimit, cum lex respiciat non tam ætatem quam genus ejus cui infertur injuria. Attamen si ætatis quoque rationem haberi placeret, majorem indignationem infanticida mereri videtur. Adversus adultos enim multæ eæque speciosæ offensionum & rixarum ansæ: infantibus verò tum recens in lucem ac vitam editis ne falsum quidem crimen licet objicere propter summam eorum innocentiam. Ideo sævissimi omnium & immanissimi judicandi sunt qui ad horum perniciem se accingunt, quibus lex maximè infesta capitalem pœnam infligit.

Occisum à percussore nolente sacra lex ait *in manus à Deo traditum:* partim quo excusetur culpam ejus qui visus est interfecisse. Nunquam enim Deus clemens ac propitius insontem ad necem dederet: sed aliquoties qui humanum tribunal arte & ingenio callido effugit, in naturæ judicium secretum adductus damnatur, in quo solo veritas manifestò conspicitur, non ullis verborum præstigiis offuscata. Atqui *judicium* istud nec ab initio verba admittit, ubi nudantur consilia, & animi secreta in apertum producuntur. Partim quo percussor licet exemptus crimine homicidii, utpote minister judicii divini, tamen declaretur obnoxius obscuro & exiguo cuidam piaculo, quod veniam impetrare debeat.

Exod. xxi. 13.

p. 795.

p. 796.

[m] εὔνοιαν] Sic MSS. Editi φείδοιαν.

[n] παρεχόμενα] Nonnulli Codices ζωοχόμενα. MSS. Med. & Bodl. περσιχόμενα, & sic melius, vel quidni περιεχόμενα? & confer cum p. 710.

[o] διυφασμένα] Forsan διαφασμένα. Mox vero scribo συμπληρωτικὰ ex Cod. Med. Editi πληρωτικά.

[p] γένει τοῦ σπασσανδρμένου] Ita MSS. Med. & Coisl. Editi γένει σπασσανδρμένῳ.

[q] ταῖς τούτων] Forsan ταῖς κατὰ τούτων ἐπιβολαῖς. Mox vero scribitur in MSS. ὃς ἐχθαίρων.

[r] τόν γ' ἀναίτιον] Sic MS. Bodl. pro τινα τὸ ἀναίτιον.

[s] ἀκραιφνέστατον] MS. Med. ἐκφανέστατον. Item βουλόματ' ἀπαμφιάσκων.

[t] διανοίας ἀφανεῖς] Vel scribe ἐννοίας, vel τὰ διανοίας ἀφανῆ.

[u] ἀδηλουμένῳ] Melius forsan ἀβουλήτῳ.

Forum

Eorum enim qui tenuia & ſanabilia admiſerunt miniſterio Deus utitur, contra graviſſimorum & immedicabilium ſcelerum reos: non quod ipſos miniſtros probet, ſed quod eos putet inſtrumenta pœnarum idonea; ne quis alioqui tota vita purus & è puris prognatus parentibus, cæde vel juſtiſſima ſuas manus contaminet. Ideo cæde præter animi ſententiam pollutis exilium indicitur, nec illud tamen quocunque libeat, nec
Num. xxxv. in perpetuum. Sex enim civitates attribuuntur hujuſmodi exulibus, octava pars poſſeſſionum quæ ſorte obvenerunt ſacratæ tribui, & ex re nominantur Perfugii civitates. Finis autem exilii eſt idem qui vitæ pontificis, tunc enim reditus permittitur. Quod ad locum exilii attinet, hæc cauſa redditur. Tribus de qua loquimur, has civitates accepit, in cædis piæ juſtæque præmium,
Exod. xxxii. quæ ſane *cædes* facinorum quæ unquam audita ſunt maximum & illuſtriſſimum eſt habenda. Cum enim propheta in celſiſſimum ac ſanctiſſimum ejus tractus montem accitus, ex ore Dei legum ſpecialium capita acciperet, ſemotus per dies aliquot à conſpectu hominum: quidam natura factioſi omnia quaquaverſum ſeditionis malis replevêrunt, & ad extremum impietatem his adjecerunt: deriſis de unius veri Dei cultu egregiis & præclaris inſtitutis, & conſecrato juvenco aureo ad exemplum typhi Ægyptiaci, vacabant profanis ſacrificiis & feſtis nefariis, inconcinniſque choreis, cantantes hymnos cum debuerint lamentari potius. Hanc repentinam defectionem indigne tulit ea Tribus, zeloque accenſa eſt ex infeſto erga impietatem animo: univerſi *ergo* ira furentes & divinitus correpti, quaſi ſigno dato armis accincti, iſtos dupliciter ebrios, tum ſcelere tum vino, contemptim & fortiter trucidaverunt, initio facto ab amiciſſimis & conjunctiſſimis, pietatem unicam amicitiam & cognationem rati. Itaque exigua parte diei ceciderunt viginti quatuor millia, quorum clades reliquos ſeditionem molientes in officio continuit, ſimilem pœnam veritos. Iſtam voluntariam militiam pro pietate cultuque veri numinis ſuſceptam non ſine periculo, Ipſe rerum Pater approbavit, pronunciavitque interfectores puros ob omni ſcelere & piaculo, eoſque ho-

ζυγγνωςόν ἐςι. Χρῆται γὰρ ὁ θεὸς τοῖς ὀλίγα καὶ ἰάσιμα ἁμαρτάνουσι καὶ τὰ μέγιςα καὶ ἀνίατ' ἠδικηκόσιν, ὑπηρέταις κολάσεως, οὐκ ἐκείνοις ἀποδεχόμενος, ἀλλ' ὡς ἂν ὄργανα προσλαμβάνων ἁρμόδια πρὸς τιμωρίαν· ἵνα μηδεὶς ὅλῳ βίῳ καθαρὸς ὢν καὶ ἐκ καθαρῶν, φόνῳ, κἂν δικαιότατον ᾖ, προσάψῃ. Φυγὴν δὲ καὶ τοῦ κτεῖναι τόπου ἀκουσίως ὥρισεν, ἔθ' ὅπη τύχῃ, καὶ ὅπως ἐθέλει· πόλεις μὲν γὰρ ἓξ ἀπένειμεν, ὀγδόην μοῖραν ὧν ἔλαχεν ἡ ἱερωμένη φυλὴ, τοῖς ἀλιτοῦσι· ἃς ἀπὸ τοῦ ζυμβεβηκότος ὠνόμασε φυγαδευτήρια. Χρόνον δὲ τῆς φυγῆς, ἢ βίον τοῦ ἀρχιερέως προσενομοθέτησε, κάθοδον μὴ τοῦ ἐκείνου τελευτῶν ἐπιτρέπων. Αἰτίαν δὲ τοῦ μὲν πρότερον ἤδει· ἡ λεχθεῖσα φυλὴ τὰς πόλεις εἴληφεν ἆθλον ἀνδροφονίας ἀναγῶν, ἣν ἀρετῶν ὅσαι πώποτε γεγόνασιν, ἐπιφανεςάτου καὶ μεγίςου ὑπολήψιον. Ἡνίκα γὰρ ὁ προφήτης εἰς τὸ ὑψηλότατον καὶ ἱερώτατον τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον ὀρῶν ἀνακληθεὶς, [x] ἐθεατίζετο τὰ χθὲς καὶ τρίτην ἐν ἕδει νόμων, καὶ πλείους ἢν ἀφανὴς ἡμέρας· οἱ μὴ τὰς φύσεις [y] ἐρεμικοὶ, τὴν ἐξ ἀναρχίας κακῶν πάντα κατέπλησαν, καὶ τέλος προσέθηκαν ἀσέβειαν· τὰς μὲ ἀρίστας καὶ καλὰς ὑφηγήσεις περὶ τοῦ ὄντως ὄντος θεοῦ τιμῆς χλιάσαντες, ταῦρον ἢ καταςκιασάμενοι χρυσοῦν, Αἰγυπτιακῆ μίμημα τύφου, θυσίας ἀνῆγον ἀθύτους, καὶ [z] ἑορτὰς ἀνέορτους, ἐν χοροὺς ἀχορεύτους ἐπετέλουν, σιωπῇ φθαῖς καὶ ὕμνοις ἀντὶ θρηνῶν. Ἡ δὲ λεχθεῖσα φυλὴ πάνυ χαλεπῶς ἐνέγκασα τοῦ αἰφνιδίου ἐκδικήσεως, καὶ ζήλῳ πυρωθεῖσα θεοῦ μισοπόνηρον πάθος, ὑπόπλεοι πάντες ὀργῆς, ἐνθουσιῶντες ὡς ἀφ' ἑνὸς ζωθήμαλος ὁπλισάμενοι, διττοῦ μεθύοντας μέθῃ, τοῦ μὲ [a] ἀσεβείᾳ, τοῦ δὲ οἴνῳ, μᾶλλα καταφρονητικῶς ἐπισροφάδην ἀνῃρῶν, ἀπὸ οἰκειοτάτων καὶ φιλτάτων ἀρξάμενοι, [b] φίλων καὶ ζυγενῶν ἐν τῷ θεοφιλεῖς εἶναι νομίζοντες. Καὶ βεβαχεῖ μέρει ἡμέρας [c] τετταρες πρὸς ταῖς εἴκοσι χιλιάδες ἀνῃρέθησαν, ὧν αἱ ζυμφοραὶ τὰς ζωαπονοήτους μέλλοντας ἐνθέτησαν, δέει τοῦ μὴ τὰ παρόμοια παθεῖν. Ταύτῃ τῇ τρεπείαν ἐθελουργὸν καὶ αὐτοκέλευσον ὑπὲρ εὐσεβείας καὶ ὁσιότητος τῆς εἰς τὸν ὄντως ὄντα θεὸν, ἡγουμένην οὐκ ἄνευ μεγάλων κινδύνων τοῖς ἀρεμοῦσι τὰς ἀγῶνας, αὐτὸς ὁ πατὴρ τῶν ὅλων ἀπεδέξατο, καὶ τὰς ἀνελόντας δικάσας [d] παραυτὰ καθαρὰς εἶναι πάντας ἀγνὰς

p. 797.

ἀναιρῶσιν ἕνδεκα εἰς τετρακιλίους. Atqui tamen in verſione vulgata ſcribitur, *Viginti tria millia hominum.* Quam lectionem ſequuntur patres Latini, Tertullian. Scorp. c. 3. Ambroſ. ep. ad Romul. Gregor. Mag. in 1 Reg. xiv. & è Græcis Cyrill. Alexandr. in locum. Vetuſtus hic error primò Codices invaſit Latinos, forſan ortus ex male intellecto D. Paulo 1 ep. ad Corinth. x. 8. μηδὲ πορνεύωμεν καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες. Agitur enim ab Apoſtolo de pœnâ Iſraelitis inflictâ ob fornicationem cum Midianitis. Videntur ergo Philonis librarii ex verſione Latinâ locum hunc corrupiſſe. Obiter notandum pro τίτταρες primo forſan ſcriptum τρεῖς.

[x] ἐθεατίζετο] Expunxi γὰρ in ſequentibus, fide Codicum.

[y] ἐρεμικοὶ] In parallelo loco p. 679. ſcribitur οἱ μὲ τὰς φύσεις βέβαιοι, unde conjicio reponendum ἑρμαῖοι.

[z] ἑορτὰς] Additur in MS. Bodl. ἔσασαν. Unde licet conjicere reponendum ἔσασαν. Sicut ſupra p. 677. θυσίας ἀθύτους ἀνῆγον, καὶ χορὺς ἀχορεύτους ἔσασαν, &c.

[a] ἀσεβείᾳ, &c.] Scribe τοῦ μὲ ἀσεβείας, τοῦ δ' οἴνου, &c.

[b] φίλων καὶ συγγενῶν] Melius φιλίων καὶ συγγόνων. Ita ſupra p. 679. φιλίων καὶ συγγόνων, &c, Vide p. 719, 723.

[c] τετταρες πρὸς ταῖς εἴκοσι] Sic Philo vel lapſus memoriâ, vel à librariis corruptus. In textu Hebræo tria ſolum millia memorantur periiſſe, nec aliter Græci Interpretes Exod. xxxii. 28. καὶ ἔπεσαν ἐκ τοῦ λαοῦ ἐν ἡμέρᾳ τῇ ἐκείνῃ εἰς τετρακιλίους ἄνδρας. Philo quoque ipſe lib. iii. de Vit. Moſ. p. 679.

[d] παραυτὰ] Forſan παραυτίκα. Mox in Cod. Bodl. pro ἀνδείας ſcribitur ἀνδραγαθίας.

Καὶ

καὶ μιάσματος, ἱερωσυνῆν δ' ἀνδροκτασίας τιμᾶσι. Τὸν ἄκοντα ἀκτείναντα φόνον κελεύει φυγεῖν εἰς ἐσίας ἃς ἔλαχον ἕτεροι πόλεις, ἕνεκα παρηγορίας, καὶ τῷ μὴ ἀπογνώσκειν τινὰ [e] εἰς ἅπαν ἀσφάλειαν, ὑπομιμνησκόμενον ἐκ τοῦ τύπου τὸ ἄφοβον, [f] καὶ λογιζόμενον ὅτι τοῖς ἑκουσίως ἀπεκτόνοσιν, οὐ μόνον ἀμνηστία δίδοται, ἀλλὰ καὶ γέρα μεγάλα ἐστὶ περιμάχητα, καὶ [g] πολλὴ εὐδαιμονία. Εἰ δὴ τούτοις, πολὺ μᾶλλον τοῖς μὴ ἐκ προνοίας ἀνελοῦσιν, οὐ καὶ μηδὲν τοῦ ὀφλισκάνειν τιμῆς, ἀλλὰ τὸ γοῦν παύσασθαι, μὴ ἀναιρεθῆναι. Διὸ δὴ παρέσται τὸ μὴ πᾶσαν ἀνδροφονίαν ὁμίλημα εἶναι, ἀλλὰ τινὶ ζημίᾳ μόνον εἶναι· καὶ τοῦ ἄλλων ἐπαινετικὸν μέν, τινὶ καὶ πόθον καὶ ζῆλον ἀρετῆς, οὐ ψεκτὸν δὲ τινὶ ἀκούσιον. Ἥδε μὲν αἰτία προτέρα λελέχθω, δευτέραν δ' αὐτίκα μητέον. Βούλεται ὁ νόμος τὸν ἀκουσίως δοκοῦντα ἀμωσώζειν, εἰδὼς γνώμην μὲν οὐκ [h] ἔνοχον, χερσὶ δ' ὑπηρετήσαντα τῇ τοῦ ἀνθρωπείων ἐφόρῳ δίκῃ πραγμάτων. Ἐφεδρεύουσι γὰρ ἐχθροὶ φονῆες οἱ τοῦ τεθνεῶτος αἰσχιστεῖς, οἱ δ' ὑπερβάλλοντα οἶκτον καὶ πένθος ἀπαρηγόρητον, ἴσην πρὸς ἄμυναν ἀλόγῳ φορᾷ, ταληθὲς καὶ τὸ φύσει δίκαιον οὐκ ἐξεπάζοντες. Ἐπέτρεψεν οὖν τῷ τοιούτῳ καταφεύγειν ὅτ' εἰς ἱερὸν, ἅτε μήπω κεκαθαρμένῳ, ὅτ' εἰς ἠμελημένον καὶ ἀφανὲς χωρίον, ἵνα μὴ ῥᾳδίως ἐκδοθῇ καταφρονηθεὶς, ἀλλ' εἰς ἱερόπολιν, ἥτις ἐστὶν ἱερὰ καὶ [i] ἀβεβήλου τόπου μεθόριον, τρόπον τινὰ δεύτερον ἱερόν. Αἱ γὰρ τῶν ἱερωμένων πόλεις, ζημιούτεραι τῶν ἄλλων εἰσὶν, ἐφ' ὅσον, οἶμαι, καὶ οἰκήτορες οἰκητόρων ἐντιμότεροι. Βούλεται γὰρ τῷ τῆς ὑποδεχομένης προνομίαν [k] βεβαιοτάτῳ ἀσφάλειαν παρεισπέσαι τῷ καταφυγόντι. Χρόνον δ', ὡς ἔφην, ὥρισε τοῦ καθόδου, τοῦ μεγάλου ἱερέως τελευτὴν, αἰτίας ἕνεκα τοιᾶσδε. Ὥσπερ ἑνὸς ἑκάστου τῶν δολοφονηθέντων ζυγενεῖς εἰσὶν ἔφεδροι τοῦ καθ' ὧν τοῦ δολοφονησάντων δίκης καὶ τιμωρίας, οὕτω τῆς σύμπαντος ἔθνους ζυγενὴς καὶ αἰσχιστὸς κοινὸς ὁ ἀρχιερεύς ἐστι, πρυτανεύων μὲν τὰ δίκαια τοῖς ἀμφισβητοῦσι καθ' τοὺς νόμους, θυσίας δὲ καὶ θυσίας τελῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὑπὲρ ταὐτὰ θ' αἰτούμενος ὡς ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ γονέων καὶ τέκνων, ἵνα πᾶσ' ἡλικία καὶ [l] τὰ μέρη τοῦ ἔθνους, ὡς ἑνὸς ζώματος, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν
p. 798. ἁρμόζῃ κοινωνίαν, εἰρήνης καὶ εὐνομίας ἐφιέμενα. Τοῦτον οὖν εὐλαβείσθω πᾶς ὁ ἀκουσίως ἀνελὼν, ὡς ὑπέρμαχον καὶ προαγωνιστὴν τοῦ ἀναιρεθέντων, καὶ ἔσω τοῦ πόλεως εἰς ἣν κατέφυγε καλαπεκλεί-

noravit ſacerdotio virtutis ergô. Ideo quiſquis invitus necavit hominem, jubetur in nonnullas hujus ſortis civitates ſecedere, ad ejus caſus ſolatium, neve penitus deſperet de ſecuritate, fretus loci privilegio, redigentis in memoriam, quòd qui lubentes ſunt ferro graſſati in vitam quorundam, non impunitatem ſolum, verum magna & expetenda præmia largamque felicitatis copiam adepti fuiſſent. Quod ſi tales hæc ſunt conſecuti, multo magis qui imprudentes cædis ſunt rei, & ſi non honores, verum, quod ultimum eſt, à ſupplicio liberari. Unde diſcimus, non omne homicidium damnandum eſſe, ſed ea ſolum quæ conjuncta ſunt cum injuria: atque è reliquis iſtud laudem mereri, quod per æmulationem & virtutis amorem patratum ſit, nec admodum culpandum involuntarium. Hactenus de prima cauſa, altera vero eſt hæc. Vult lex incolumitatem ejus qui necavit imprudens, quoniam inſons eſt animo, licet manibus miniſtrarit juſtitiæ rerum humanarum præſidi. Imminent enim hoſtilem in modum cædem ſpirantes occiſi cognati proximi, qui miſeratione ſummâ & luctu inconſolabili ad ultionem impetu à ratione alieno ruunt, quod rectum & juſtum eſt natura, inſuper habentes. Ideo datur hujuſmodi homini refugium, non in templum, utpote nondum expiato: nec in obſcurum aliquem neglectumque angulum, ne contemptus dederetur facile: ſed in urbem ſacerdotalem, hoc eſt medium inter ſacram profanamque, quæ eſt quaſi templum quoddam ſecundarium. Nam ſacrificorum oppida religioſiora ſunt cæteris, ſicut auguſtiores ipſorum incolæ. Vult enim lex ex civitatis quæ excepit privilegio ſecuritatem tribuere eò fugientibus. Terminum autem reditus præfiniit lex, ut dixi, mortem ſummi pontificis, ob cauſam hanc. Quemadmodum quiſque occiſus cognatos habet ſuperſtites ultionis & ſupplicii imminentes, ita univerſæ gentis in commune cognatus & propinquus eſt pontifex: decernens litigantibus jura ſecundum leges, & ſacra votaque quotidie faciens, omniaque fauſta petens tanquam fratribus & liberis & parentibus, ut omnis ætas cunctæque partes gentis, velut corporis unius, in unum & eundem conſenſum conformentur, pacis & juris æquabilis ſtudioſæ. Hunc igitur timere debet quiſquis invitus cædem patravit, ut

Num. xxxv. 25.

* εἰς ἅπαν] Ita MSS. Editi εἰς ἅπαντας.
[f] καὶ] Reſtitui ex MSS.
[g] πολλὴ εὐδαιμονία] Nonnulli Codices πολλῆς εὐδαιμονίας, ubi veræ lectionis reſtant veſtigia: videtur enim reponendum, πόλεις εὐδαιμονίας. Sicut ſcribitur quoque in MS. Bodl. Inter alia enim tribus Leviticæ præmia civitates opulentæ ſunt aſſignatæ.
[h] ἔνοχον] Quidni ἀναγῆ? Sicut ſupra p. 791. χερσὶ καὶ γνώμαις ἀναγεῖς. Huc vero pertinet iſtud Demoſthenis adv. Midiam p. 329. ἐπειθ' οἱ φονικοὶ τοὺς μὲν ἐκ προνοίας ἀποκτείναντας θανάτῳ καὶ ἀειφυγίᾳ καὶ δημοσίᾳ τῶν ὑπαρχόντων ζημιοῦσι, τοὺς δ' ἀκουσίως ἀνίσως καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωσαν. Vide etiam Platonem de Leg. lib. ix. p. 866.
[i] βεβήλου] Sic MSS. pro ἀβεβήλου. Cui etiam ſuffragatur loci ſenſus. Infra p. 805. ἐν βεβήλοις ἢ ἱεροῖς χωρίοις. Jul. Poll. lib. i. ſeg. 8. καθωσιωμένον, ἀβέβηλον, καίτοι οὐδέπω ἐντετύχηκα τῷ ὀνόματι.
[k] βεβαιοτάτῳ] Ita MSS. pro βεβαιοτέρῳ.
[l] τὰ μέρη] Forſan πάντα μέρη.

propugnatorem & protectorem necatorum, continereque se intra civitatem quo confugit, nec audeat extra mœnia degere, si modo cupit sine periculo vivere. Cum igitur lex dicit, non revertetur exul incolumis, *donec moriatur summus pontifex*: perinde valet ac si dicat, donec moriatur summus pontifex, cognatus omnium publicus, vivorum pariter ac mortuorum, penes quem solum est jura dijudicare.

Hæc est causa quæ placet junioribus, est vero alia quam senioribus & ætate perfectis fas est communicare. A peccatis voluntariis solum puros esse privatis hominibus datur, & si cui libet hos addere, reliquis etiam sacerdotibus: ab utrisque autem voluntariis pariter ac involuntariis pontifici solum summa. Nefas est enim huic quicquam pollutum attingere vel sponte vel lapsu animæ involuntario, ut cum sacris præsit, ornatus sit parte utraque, tum mente irreprehensibili, tum vita beata nullis probris obnoxia. Itaque huic tali merito suspecti sunt qui nolentes cædem fecerunt, non quidem ut scelerati, sed neque ut prorsus puri & ob omni delicto immunes, utcunque voluntati naturæ videntur præbuisse ministerium: quæ horum manibus occisos quos prius apud se secreto convictos morti damnaverat, puniri voluit.

Hactenus de civibus & ingenuis, deinceps etiam de servis lex loquitur occisis per vim ac injuriam. Famuli fortuna & conditione inferiores sunt heris, natura autem communi pares: at lex divina regulas juris non fortunæ, sed naturæ accommodat. Ideo decet dominos non abuti sua potestate contra famulos, cavereque ab insolentia, contemptu atque sævicia. Nam ista non sunt indicia placidi animi, sed impotentiæ tyrannicæ dominationem legibus non obnoxiam quærentis. Quisquis enim domum suam velut arcem munit, denegata domesticis liberè loquendi licentia, sed in omnes præ agnata vel etiam affectata sævicia efferatur, tyrannus est circulo tantum minore; unde satis apparet eum progressurum ulterius, si quid opibus accreverit. Transcendet enim mox ad civitates, gentes, regionesque, oppressa prius patria, ut specimen de se præbeat, quàm immitis sit futurus in cæteros subditos. Talis igitur certo sciat, non semper, nec in omnes

ἕως, μηκέτι θαῤῥῶν ἔχω προέρχεσθ[αι] [m] τειχῶν, οἱ δή τινα ποιεῖται λόγον ἀσφαλείας καὶ τοῦ ζῆν ἀκινδύνως. Ὅταν ἓν λέγῃ, μὴ ἐπανίτω ὁ φυγὰς ἕως ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ἴσον τι τούτῳ φησίν· ἕως ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὁ πάντων κοινὸς ἀρχιτεύς ὢν, ᾧ μόνῳ καὶ τὰ τῶν ζώντων, καὶ τὰ τῶν τελευτηκότων ἐφίεται βεβαίων.

Τῷ μὲν ἓν καὶ νεωτέρων ἀνδρῶν ἐφαρμόζουσαν αἰτίαν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκε, [n] τῷ δὲ πρεσβυτέροις καὶ τελείοις τὸ ἦθος, θέμις ἀναφέρειν ἤδη ἐστί. Τῶν μὲν [o] ἀκουσίων ἀδικημάτων αὐτὸ μόνον ἰδιώτας καθαρεύειν ἐφιέσθω, λεγέτω δ' εἰ βούλοιτό τις καὶ τοὺς ἄλλους ἱερεῖς· ἀμφοτέρων δ' ἐκουσίων τε καὶ ἀκουσίων κοινὸν τὸ ἐξαίρετον λόγον τὴν ἀρχιερέα. Προσάπτεσθαι γὰρ αὐτῷ μιάσματος ζωόλως ἀθεμιτὸν, ἔτ' ἐκ προνοίας, ἔτε κατ' [p] τροπὴν τὸ ψυχῆς ἀβλαβὲς, ἵν' ἱεροφάντης ὢν κοσμῆται καθ' ἑκάτερον, ἁγνείᾳ τε χρώμενος ἀνεπιλήπτῳ, καὶ ἀπραγίᾳ βίου, ᾧ μηδὲν ἔνεστι πρόσεστι. Τῷ δὲ πιστῷ ᾠόμεθ' ἂν ἀκόλουθον ὑποβλέπεσθαι καὶ τοὺς ἀκουσίως ἁπεκλονότας, οὐκ ὡς ἐναγεῖς, ἀλλ' [q] οὐχ ὡς καθαροὺς καὶ πάντως ἀμετόχους ἁμαρτήματος, καὶ εἰ τὰ μάλιστα πῆς τοῦ φύσεως ὑπηρετῆσαι βουλήμασιν ἔδοξαν, τισαμένης ἀπὸ τούτων τοὺς ἀναιρεθέντας, ὧν ἀφανῶς αὐτὴ δικάσασα παρ' ἑαυτῇ θάνατον κατέγνω.

Ταῦτα μὲν ἐπ' ἐλευθέροις καὶ αὐτοῖς, ἐξῆς δὲ καὶ περὶ οἰκετῶν νομοθετεῖται βιαίως ἀναιρεθέντων. Θεραπόντες τύχῃ μὲν ἐλάττονι κέχρηνται, φύσεως δὲ τοῦ αὐτῆς μεταποιοῦνται πᾶσι δεσπόταις· τῷ δὲ θείῳ νόμῳ κακῶν τὸ δικαίων ἐστὶν, οὐ τὸ τύχης, ἀλλὰ τὸ τῆς φύσεως ἐναρμόνιον. Διὸ προσήκει τοὺς κυρίους μὴ κακοπόρως χρῆσθαι τῇ ἐξουσίαις καὶ τοῖς οἰκετῶν, ἀλαζονείαν καὶ ὑπερηφάνειαν καὶ δεινὸν ὠμότητα ἐπιδεικνυμένους. Ταῦτα γὰρ οὐκ ἔστι δείγματα ψυχῆς εἰρηνικῆς, ἀλλ' ὑπὸ ἀκρασίας [r] τὸ ἀνδρώδους ζηλούσης καὶ τυραννικοῦ δυνασείαν. Ὁ μὲν γὰρ τὴν ἰδίαν οἰκίαν ὥσπερ ἄκραν ἐπιτειχίσας, παῤῥησίας καὶ τὸ ἔνδον μηδενὶ μεταδιδοὺς, ἀλλὰ πρὸς ἅπαντας ἡγεμονεύων ὑπὸ τοῦ ἐμφύτου, τάχα δὲ καὶ ἐπιτεταδευμένης μισανθρωπίας, τύραννός ἐστιν ἐν ἐλάττοσι [s] σωματείοις· ἐξ ὧν ἐλέγχεται μὴ σησόμενον ἐπὶ τῶν αὐτῶν, εἰ μειζόνων λάβοιτο χρημάτων. Διαβήσεται γὰρ ἔθνη ἐπὶ πόλεις τε καὶ χώρας καὶ ἔθνη, τῷ αὐτῷ παιδὶ προδιαλωσάμενον, εἰς ἔνδειξιν τοῦ μηδενὶ μέλλειν τῶν ἄλλων ὑπηκόων ἡμέρως προσφέρεσθαι. Σαφῶς ἓν ὁ πιστὸν ἴσω, μὴ τοῦ ζωοχῶς καὶ εἰς πολλοὺς ἁμαρτάνειν

p. 799.

[m] τειχῶν] Restitui ex MSS.
[n] τῷ δὲ] Melius ἢν δὲ.
[o] ἀκουσίων] Omnino repone ἑκουσίων. Huc vero forsan respicit Origenes in Lev. hom. ii. *Observandum sane est, quod in peccato pontificis non addidit legislator*, quia per ignorantiam aut non voluntate peccaverit. *Neque enim cadere poterat ignorantia in eum, qui ut cæteros doceret, provectus est.* Vide Philonem lib. de Sacrif. p. 843.

[p] τροπὴν] Ita MS. Bodl. Editi τρόπον.
[q] οὐκ] Restitui ex MSS. Mox vero post ἁμαρτήματος. Omnino pro καὶ scribe κἂν.
[r] τὸ ἀνδρώδους ζηλούσης] Ita MSS. Editi τὸ ἀνδρώδους κολαζούσης.
[s] σωματείοις] Melius forsan σωματοφύλαξι. Ita Noster supra p. 307. καὶ μείζοσιν ἐξιλάξῃ σωματοφύλαξι καὶ πλείοσιν κοινὸν ἔστι.

ἄδειαν

ἄδειαν ἔξων. Ἐπαναμένοι γὰρ ἡ μισοπόνηρος αὐτῷ δίκη, ἡ βοηθὸς καὶ ὑπέρμαχος τῶν ἀδικηθέντων, ἡ λόγον καὶ αἰθυίας αὐτὸν [y] τῶν περὶ τοὺς πεπονθότας ζημιώσεως ἀπαιτήσει. Κἂν ἄρα φάσκῃ πληγὰς ἕνεκα νουθεσίας ἐπτεῖναι, μὴ ἀμενηθεὶς ἀνελεῖν, [x] οὐκ ἄρα αἰθὺς βαδιεῖται γεγηθώς, ἀλλ' εἰς δικαστήριον ἀχθεὶς, παρ' ἀκριβέσι λογισαῖς τῆς ἀληθείας ἐξεταθήσεται, πότερον ἑκὼν ἀπέκτεινεν, ἢ ἄκων. Κἂν ἀπιθανολογικῶς ἀνθυρώσηται γνώμην ἀνοσίαν, [y] θνησκέτω, μηδὲν παρ' ὅσον διαφορὰ ἐστὶ, κερδαίνων εἰς τὸ ζωθῆναι. Ἐὰν δὲ μὴ αἰθὺς ὡς τῶν πληγῶν οἱ τυπτηθέντες ἀναιρεθῶσιν, ἀλλὰ βιώσωσιν ἡμέρων μίαν ἢ καὶ δύο, μηκέθ' ὁ δεσπότης ὑπόδικος ἔστω φόνου· πλεονέκτημα εἰς ἀπολογίαν περιορισμῷ τὸ μὴ παραχρῆμα τύπτων ἀνελεῖν μήθ' ὕστερον, ἔχων κτῆσιν τιμὴν οἰκίαν, ἀλλὰ ζῆν ἐάσας ὅσον βιῶναι οἷοί τ' ἦσαν χρόνον, εἰ καὶ παντάπασιν ὀλίγον. Χωρὶς τοῦ μηδένα ἄτως ἠλίθιον εἶναι, ὡς λυπεῖν ἕτερον ἐπιχειρεῖν, ἐν οἷς αὐτὸς ἀδικηθήσεται. Κτείνων δέ τις εἰκῇ τινα, πολὺ πρότερον βλάπτει ἑαυτὸν, ὑπηρεσιῶν ἃς παρὰ ζῶντος εἶχε στερήμενος, καὶ τιμὴν τιμῶν ζημιούμενος, καὶ πλείστου ἴσως. Ἐὰν μέντοι θανάτου ἄξια πεπραχὼς τυγχάνῃ, πρὸς τοὺς δικαστὰς ἀγέτω, καὶ δηλούτω τὸ ἀδίκημα, τοὺς νόμους κυρίους ποιῶν τῆς τιμωρίας, ἀλλὰ μὴ ἑαυτόν.

habiturum se peccandi licentiam. Ultrix enim ei occurret justicia, propugnatrix injuriam patientium, reposcetque rationem necis quam ille suis intulit. Quod si dixerit inflixisse se plagas, castigandi, non occidendi animo, non statim dimittetur impune, sed ad tribunal ductus coram severis veri judicibus diligenter examinabitur, utrum volens an nolens interemerit. Quod si dolo malo perpetrasse compertus fuerit, moriatur, nec prosit ei ad salutem quòd sit dominus. Sin autem non mox post verbera, sed altero tertiove die servus exspiravit, jam non erit reus cædis dominus, excusationem habens hoc ipsum quod inter verberandum non continuo necaverit, nec postea eum domi in potestate habuerit, sed permiserit vivere quamdiu potuit, licet brevi tempore. Huc accedit, quòd nemo est tam fatuus ut alium velit lædere cum suo incommodo. At quisquis servum interficit, seipsum multo prius mulctat, carituras viventis ministerio, & insuper precium perditurus, idque fortasse non modicum. Quod si servus meruit supplicium, ducatur ad judices, & crimen ejus indicetur, ut legibus pœnas luat non domini arbitrio.

## Καὶ ζώων ἀλόγων, ἅπερ αἴτια γίνεται θανάτου.

Ἐάν τινα ταῦρος ἀναπείρας ἀποκτείνῃ, καταλευσθήτω· ἀσφαγὴς γὰρ [z] οὐκ ἱερείοις, καὶ ἄβρωτ' ἔστω τούτου τὰ κρέα· διὰ τί; ὅτι τροφὴ ἢ προσόψημα τροφῆς ἀνθρώπῳ γίνεσθαι τὰ τοῦ κτείναντος ἄνθρωπον οὐχ ὅσιον. Ἐὰν δ' ὁ τοῦ κτήνους κύριος ἄγριον εἰδὼς καὶ αἱμάθαστον, μήτε καταδήσῃ, μήτε κατακλείσας φυλάττῃ· τύχῃ δὲ καὶ παρ' ἑτέρων πεπυσμένος ὅτι οὐκ ἔστι χειροήθης, ἄφετον ἐάσας ἐκνέμεσθαι, ὡς παραίτιος ὑπόδικος ἔστω. Καὶ τὸ μὲν ἀναπείραν αὐτίκα θνησκέτω, ὁ δὲ κύριος προσαναιρείσθω, ἢ λύτρα καὶ σῶρα [a] καταλιθέσθω, τὸ δὲ δικαστήριον ὅ, τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίσαι διαγνώσεται· εἰ μέντοι δοῦλος ὁ ἀναιρεθεὶς εἴη, τιμὴν τιμὴν ἐπανορθούτω τῷ δεσπότῃ. Ἐὰν δὲ μὴ ἄνθρωπον, ἀλλὰ

## *De Animalibus Brutis, quæ mortis sunt causæ.*

Si quem taurus cornupeta interemerit, obruatur lapidibus: neque enim inter victimas mactari, neque carnibus ejus vesci fas est. Quamobrem? quia nec cibus nec cibi condimentum homini debent esse membra animalis quod interfecit hominem. Quod si dominus ejus sciens ferum immansuetumque, nec alligavit nec conclusit, ac ab aliis quidem prænonitus de ejus feritate, liberè vagari permiserit, ipse ut reus capitali pœnæ sit obnoxius. Atque continuè necetur cornupeta, herus quoque tollatur è vivis, aut certè caput suum precio redimat, qualem vero pœnam aut mulctam subibit, decernent judices. Si vero servus fuit qui sic peremptus est, precium ejus restituatur ipsius domino. Quod si non homo, sed pecus cornu con- Exod. xxi. 28.

[y] τῶν περὶ, &c.] Male, ut videtur, quidni vero reponatur, τῶν περὶ τοὺς πεπονθότας ζημιούς. Sicuti scriptum supra p. 793. ἄξιος τῶν περὶ αὐτὸν ζημιοῦσθαι. Mox pro ἐντεῦθεν, scribe ἐπαναλῦσαι. Et vide infra p. 801.

[x] οὐκ ἄρα] Sic MS. Bodl. Editi οὐ δῆ.

[y] θνησκέτω] Servi injustè occisi cædes supplicio capitali vindicabatur ex lege Mosaica; contra leges Romanæ jus vitæ & necis domino in servos tribuebant, *eisque exaquârunt quadrupedes*, L. ii. D. ad Leg. Aquil. Et ibid. L. iii. *Ob servum injuria occisum dabatur actio injuriarum lege Aquilia.* Unde & inter juris Axiomata L. iii. D. de capite minutis, *Servile caput nullum jus habet.* Adrianus vero, teste Spartiano in ejus vita, *Servos a dominis occidi vetuit, eosque jussit damnari per judices si digni essent.* Verum hæc constitutio non videtur in legem recepta nec moribus postea approbata. Haud mitius habiti servi apud Græcos. Sic enim Plato apud Euseb. Præp. Evangel. lib. xiii. c. 21. δοῦλον κλείνας ἑαυτῷ καθηρέθω, ἐὰν ἄλλότριον θυμῷ, διπλῆ τὸ βλάβος ὠνησάτω τῷ κεκτημένῳ. Vide insuper de disciplinâ adversus servos. Demosth. cont. Midian. p. 331. & Athen. lib. vi. c. 18.

[z] οὐκ] Restitui ex MSS. Mox pro ἀνθρώπῳ scribe ἀνθρώπου.

[a] καταλιθέσθω] Institut. Si quadrupes pauperiem fecerit, &c. *Animalium nomine quæ ratione carent, si quæ lascivia, aut pavore aut feritate pauperiem fecerint, noxalis actio lege duodecim tabularum prodita est.*

fixum

fixum fuerit, mortuum ſumat cornupetæ dominus, reddatque aliud ſimile, quoniam pecudis ſuæ feritatem habens compertam non de eâ cavit. Quod ſi alienam necarit pecudem, ſimilem reſtituat, & boni conſulat non mulctari ſe gravius, cum prior læſerit.

κλῆν@· ἀναπείρῃ, τὸ τέθνηκὸς ὁ τῦ κλέπτ@· λαβὼν δεσπότης, τὸ ὅμοιον ἀποτισάτω, διότι τὸ ἀνήμερον τῦ [a] ἰδίυ προαιθανόμθυ@· σὺκ ἐφυλάξα[το· p. 800.
καὶν αὐτὸ μθύτοι τὸ θρέμμα ἀλλότριον ἀνέλῃ, πάλιν ὅμοιον ἀποτινέτω, χάριν εἰδὼς ὅτι τῷ μὴ πλείονα ζημίαν ὑπομθέιν, ἄρξας ἐπηρείας.

## *De Puteis.*

Exod. xxi. 33. Quidam profundos puteos fodiunt, ut aperiant vivos latices, aut pluviales aquas colligant: deinde foſſis late dehiſcentibus, cum deberent earum ora vel muris circum ſepire vel operculo tegere, per ſummam negligentiam vel amentiam ſinunt eas patere ad quorundam interitum. In has ſi quis viator incautius incedendo prolapſus perierit, actio ſit cuilibet volenti pro defuncto contra foſſores putei, tum judices litis pœnam vel mulctam æſtiment. Quod ſi jumentum eò prolapſum perierit, quanti vivum æſtimabatur, tantum luant domino, ipſis cadaver tollere liceat. Huic modo dicto crimini admittunt ſimile, qui ædificata domo plana relinquunt tecta, cum deberent cingere loricula, caventes ne quis imprudens delabatur. Nam, ut verum fatear, committunt homicidium, quantum in ipſis eſt, etiamſi nemo delapſus intereat, proinde pœnam eandem debebunt, quam illi qui puteos relinquunt abſque operculo.

## Περὶ Ὀρυγμάτων.

Ὀρύγμα[τα γῆς ἐώθασί τινες εὖ μάλα βαθύνειν, ἢ φλέβας πηγαζούσας [b] ἀναχέλλοντ[ες, ἢ πρὸς ὑποδοχὴν ὀμβρίυ ὕδά[τ@· εἶθ' ὑπονόμυς ἀρυώντ[ες [c] ἀφανεῖς, δέον τὰ στόμια ἢ περιοικοδομῆσαι ἢ πεῖπωμάσαι, κα[ά τινα δεινὴν ῥᾳθυμίαν, ἢ φρενοβλάβειαν, ἐπ' ὀλέθρῳ τινῶν ἔασαν ἀχανῆ. Ἐὰν ἕν τις τ' ὁδῷ παρελόντων μὴ προαιθόμθυ@· κ[ὶ κενὰ σπιδὰς [d] ἐνεχθῇ κ[ὶ τελευτήσῃ, ἐπιγραφέσθωσαν οἱ βυλόμθυοι [e] ὑπὲρ τῦ τ[ελευτηκότ@· πρὸς τὺς τὸ ὄρυγμα ποιησαμθύς, καὶ τιμάτω τὸ δικαιςήριον ὅ, τι χρὴ παθεῖν, ἢ ἀποτίσαι· Ἐὰν δ' θρέμμα κα[ενεχθὲν ἀποθάνῃ, τὴν ἀξίαν τιμὴν ὡς ζῶν[@· ἐπανορθώτωσαν τῷ δεσπότῃ, [f] τὸ νεκρὸν αὐτοὶ λαβόντες. Ἀδελφὸν δ' κ[ὶ ζυγενὲς ἀδίκημα δρῶσι τῷ λεχθέντι, ὅσοι κα[ασκευάζοντες οἰκίας, ἰσόπεδα κα[αλείπυσι τὰ τέγη, πρόδηλον θωρακίοις δέον, ὑπὲρ τῦ μή τινα κα[ακρημνισθῆναι λαθόντα. Φόνον γὰρ, εἰ δεῖ τἀληθὲς εἰπεῖν, δρῶσι, κἂν μηδεὶς ἀποσυρεὶς ἀποθάνῃ, τό γ' ἐπ' αὐτοῖς ἦκον μέρος· κολαζέσθωσαν γὰρ [g] ἐν ἴσῳ τοῖς ἀχανῆ τὰ στόμια τ' ὀρυγμάτων κα[αλείπυσι.

Redemptionis pretia ab homicidis qui morte ſunt plectendi, vetat lex accipere ad minuendum ſupplicium, & capitis pœnam in exilium convertendam. Sanguis enim expiatur ſanguine, inſidiatoris ſanguis ſanguine interempti. Alioqui perverſa ingenia nunquam ſatiantur maleficiis, ſed facinora cumulant facinoribus, augendo uſque maliciam, nec ullis eam circumſcribendo terminis. Contra tales mille ſupplicia decreviſſet legiſlator, ſi potuiſſet: id quia non poterat, novam pœnam addidit, jubens in ligno ſuſpendi homicidas. Hoc præcepto defunctus mox ad ſuam clementiam revertitur, humanitatis erga inhumanos non oblitus: *Non occidat*, inquit, *ſed* Deut. xxi. 23. *ſuper pendentes in terrâ in ligno*, ſed depoſiti ante occaſum ſepeliantur. Nam neceſſe fuit eos qui omnes mundi partes infeſtarent, ſublimes tolli, ut oſtenderetur ſoli, cœlo, aëri, aquæ terræque,

Λύτρα παρ' ἀνδροφόνων, ὧς δέον τεθνάναι, διαγορεύει ὁ νόμ@· μὴ ἐξεῖναι λαμβάνειν ἀντὶ μειώσε[ τ' τιμωρίας, ἢ ὑπαλλαγὴ φυγῆς ἀντὶ θανάτυ. Αἵμα[ι γὰρ αἷμα καθαίρε[, τῷ τῦ κλέπτ[@· τὸ τῦ ἐπιβυλεύσ[@. Ἐπεὶ κόρον σὺκ ἔχυσιν πονηροὶ τὰς φύσεις τῦ πλημμελεῖν, ἀλλ' ἀεὶ [h] μεγαλυργῦσι προσυπερβάλλοντες, κ[ὶ τὰς κακίας ἐπιτείνυσι, κ[ὶ διαίρυσι πρὸς τὸ ἄμεινον κ[ὶ ἀπεριέγραφον. Μυρίυς μ[ὴ γὰρ θανάτυς, εἴπερ εἷόν τ' ἦν, ἤνεγκεν ἂν κατ' αὐτῶν ὁ νομοθέτης· ἐπεὶ δ' τῦτ' σὺκ ἐνεδέχε[το, τιμωρίαν ἄλλ[ω προσδιαλάτ[ε], κελεύων τὺς ἀνελόντας ἀνασκολοπίζεσθ[αι. Καὶ τῦτο προσάξας ἀναλρέχ[ει πάλιν πρὸς τὴν ἑαυτῦ φιλανθρωπίαν, ἡμερόμθυ@· πρὸς τὺς ἀνήμερα εἰρ[γασμθύς, κ[ὶ φησὶ, "Μὴ ἐπιδυέτω ὁ ἥλι@· ἀνεσκολοπισμθύοις," ἀλλ' ἐπαρυπλείθωσαν γῇ, πρὸ δύσεως καθαιρεθέντες. Ἦν γὰρ ἀναλκαῖον τὺς ἅπασι τοῖς μέρεσι τῦ κόσμυ πολεμίυς μεταχειρίσαντας, εἰς τὸμφανὲς ἐπιδείξασθ[αι μ[ὲ αὐτὺς ἡλίῳ, κ[ὶ ἀέρι κ[ὲ αἰθέρι καὶ ὕδα[ι κ[ὶ γῇ

[a] ἰδίυ] Videtur deeſſe θρέμμα[@·. Mox etiam ſcribe προαιθόμθυ@·.

[b] ἀναχέλλοντ[ες] Forſan ἀναλέμοντ[ες. Sic Noſter lib. i. de Vit. Moſ. p. 617. τὰς ἀναλομθρίας φλέβας. P. 1040. πηγὰς ἀναλέμους κακῶν. Vide etiam p. 279. Quidni igitur ſimiliter emendandus Philo p. 875. ἀποκρύπτυς φλέβας ἀναχέλλοντας. Scribe ἀναλέμοντας.

[c] ἀφανεῖς] Quidni ἀχανεῖς, ut bis infra? Heſych. v. ἀχανῆ, ἀναπεπταμένα, ſcribe ἀνοιχ[ῆ.

[d] ἐνεχθῇ] Melius κα[ενεχθῇ. Sic infra θρέμμα κα[ενεχθέν.

[e] ὑπὲ[ς] Reſtitui ex MSS.

[f] τὸ] Sic MS. Med. pro τ'. Ex eodem reſtituo τῷ in ſequentibus.

[g] ἐν] Reſtitui ex MS. Med.

[h] μεγαλυργῦσι] MSS. κακυργῦσι, & forſan melius.

κολα-

πολαθέσας· πάλιν δ' εἰς τ νεκρῶν χῶρον ὑποσυρεσί τε κ καλαχῶσαι, ὅπως μὴ τὰ ὑπὲρ γῆς μιαίνωσι.

Παλαιόλως μὲν οὖν ταῦτα διατέτακται· πατέρας ὑπὲρ υἱῶν μὴ ἀποθνήσκειν, μηδ' υἱοὺς ὑπὲρ γονέων, ἀλλ' ἕκαστον τ ἄξια θανάτου διδράκοτα, αὐτὸν ἰδίᾳ μόνον ἀναιρεῖσθαι, λέγω τοὺς τὴ βίαν τ δικαίᾳ προτιμᾶντας, τ πάνυ φιλοτέρους. Οὗτοι μὲ γὰρ λέγω σπεύδειν καὶ ὑπερβάλλεσαν εὔνοιαν, [1] ἐθελήσουσι πολλάκις ἄσμενοι προσαποθνήσκειν, αὐτοὺς ἀποδιδόντες ὑπὲρ τ ἐνόχων οἱ ἀνυπαίτιοι, μέγα κέρδος νομίζοντες τὸ μὴ ἰδεῖν κολαζομένους ἢ τοὺς γεννήσαντας υἱοὶ, ἢ [k] κ τοὺς παῖδας γονεῖς, ὡς ἀβίωτον καὶ παντὸς ἀχαλεπώτερον θανάτου τ αὖθις χρόνον βιωσόμενοι. Πρὸς οὓς λεκτέον· "Ἡ εὔνοια ὑμῶν οὐκ ἔχει καιρόν· τὰ ὅσα μὴ ἐν καιρῷ, ψέγε) διέβως· ἐπεὶ καὶ τὰ καίρια ἐπαινεῖται." Χρὴ μὲν οὖν φιλεῖν τοὺς ἄξια φιλίας δρῶντας· πονηρὸς δ' οὐδεὶς πρὸς ἀλήθειαν φίλος· ζυγενεῖς τ κ ἐν ζυγενέσι φίλοις καλυμένοις ἠλλοτρίωσαν αἱ μοχθηρίαι πλημμελοῦντας. Συγγένεια γὰρ οἰκειοτέρα [l] τ πρὸς αἷμα ἐστ, ἢ πρὸς δικαιοσύνην κ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν ὁμολογία, ἣν ἐκλείπων τις οὐκ ἐν ἀθεέοις κ ξένοις μόνον, ἀλλὰ κ ἐν ἀπόνδοις ἐχθροῖς ἀναγέφει). Τί οὖν [m] καλοψόσμενοι ὄνομα εὐνοίας, ὅ, τι χρηστὸν κ φιλάνθρωπόν ἐστιν, ὑποδύεσθε, ταλήθη μαλακίαν κ ἀνανδρίαν ἀδελφαλυπτόμενοι; [n] Ἢ οὐκ ἄνανδροι παρ' οἷς [n] οἴκῳ λογισμὸς ἥτ)ῃ); κ ταῦθ' ἵνα διπλοῦν ἀδίκημα δεσίητε, τοὺς μὲ ὑπαιτίους ῥυόμενοι τ τιμωρίας, αὐτοὺς δ' οὐδὲ μηδενὶ μεμφθέντας ὑπαρξάπαν, οἰόμενοι δεῖν ἀντ' ἐκείνων κολάζειν. Ἀλλ' ἔτοι μὲ ὑποτίμησιν ἔχουσι, τὸ [o] μηδενὸς θηρᾶσθαι ἐπ' ὠφελείᾳ, καὶ τὸ λίαν πρὸς τοὺς ἐγγυτάτω ψυχὰς φιλόστοργον, ὑπὲρ ὧν τῆς ζωτηρίας ἀποθνήσκειν ἄσμενοι αἱροῦνται). Τοὺς δ' ὠμοθύμους καὶ τοῦ φύσιν θηριώδεις, τίς οὐκ ἂν προσκάλλοιτο τῶν, ὃ λέγω μειλίων, ἀλλὰ καὶ τ μὴ ζῴδρ' ἀτιθάσσων τοῦ ψυχοῦ; οἳ [p] ἢ λάθρα τεχνάζουσιν, ἢ ἐπιθαῤῥοῦσι φανερῶς, ἑτέροις ἀνθ' ἑτέρων τὰς μεγίστας ἐπανατείνασ ζυμφορὰς, φιλίαν, ἢ ζυγγένειαν, ἢ κοινωνίαν, ἤ τι ὁμοιότροπον ἐπ' ὀλέθρῳ τ ἀδίκων ἠδικημένων προφασιζόμενοι; κ ταῦτα δρῶσιν ἐστὶν ὅτε μηδὲν πεπονθότες δεινὸν, ἕνεκα ἧ πλεονεξίας ἢ ἁρπαγῆς. Πρώην τις ἐκλογεὺς φόρων ταχθεὶς παρ' ἡμῖν, ἐπειδή τινες τ δοξάντων ὀφείλειν μὲ πενίαν ἔφυγον, δέει τιμωρῶν ἀνηκέστων, γυῖαια τούτων

illorum ſupplicium: moxque in mortuorum ſede condi & detrudi, ne quid ſuper terram contaminent.

Quin & illud pulchre cautum eſt, ne *patres moriantur pro filiis*, neve filii pro patribus: ſed ut quiſque mortem meruit, pro ſe luat proprio capite: vel eorum gratia qui vim legi anteponunt, vel qui impenſius ſunt ſuorum amantes. Tales enim ex affectu vehementi & nimio ſe libenter ſupponerent mortis vicarios, inſontes pro ſontibus, lucrum ducentes non videre ſupplicium vel filii parentum vel parentes filiorum, utpote inſuavem & morte triſtiorem vitam victuri poſtea. Quibus reſpondebimus: "Intempeſtiva eſt veſtra iſta benevolentia, intempeſtiva autem merito culpantur; ſicut è diverſo laudantur opportuna." Debemus amare amore digna facientes: malus autem nemo verè amicus eſt: cognatos autem & in his amiciſſimos delinquentes alienant ſcelera. Arctius enim concentu juſtitiæ & reliquarum omnium virtutum quàm cognatione ſanguinis aſtringimur: quem qui deſeruerit, non in externis & peregrinis ſolum, ſed in hoſtibus infeſtis eſt numerandus. Cur ergo ſub ficto benevolentiæ nomine quicquid humanum & benignum eſt, præ vobis fertis, affectu molli & parum virili diſſimulato? Annon effœminati ſunt, apud quos miſeratio plus valet quàm ratio? præſertim cùm peccetis non ſimpliciter: dum noxios vultis eripere ſupplicio, voſipſos vero inſontes pro illis pœnæ ſubjicere. Verùm hi excuſationem habent quod commodum proprium non ſectentur, tum eximium erga ſanguine conjunctos affectum, propter quorum ſalutem ſe in mortis diſcrimen libenter offerunt. Quis vero non ex moderatis tantum, ſed vel inhumanioribus non deteſtetur iſtos crudeles & immanes, qui clam palamve pro aliorum culpis ab aliis pœnas graviſſimas exigere audeant, cognationem *reorum*, aut ſocietatem, aut amicitiam aliudve ſimile, in inſontium interitum prætexentes. Et hæc interdum faciunt nulla provocati injuria, tantum ut per avariciam rapinas exerceant. Nuper quidam tributis exigendis apud nos præfectus, quoniam aliquot qui debere videbantur fugerant propter inopiam ſuppliciorum graviſſimorum metu, uxores eorum, & liberos, paren-

Deut. xxiv. 16.

[1] ἐθελήσουσι] Melius ἐθέλωσι. Item προσαποθνήσκειν in ſequentibus.

[k] κ] Videtur redundare.

[l] τ] Sic MS. Med. pro δ.

[m] καλοψόσμενοι] Sic MSS. pro καλοψόσμενοι.

[n] οἴκῳ] MSS. οἴκῃ, idque melius. Sic enim ſæpiùs ſcribit Philo. Infra p. 804. ἡττηθῆσα φιλανδρίας. P. 922. ἡττηθέντα φιλοικίᾳ παῖδας. Vide etiam p. 667, 1030. Demoſth. de Corona: τ ἀληθείας τ ζυμφορῶν μὴ λίαν ἡττωμένους. Idem adverſ. Ariſtotel. p. 492. ὅταν τὸ δίκαιον ἡττᾶται δ φθόνου. Similiter emendandus Philo initio lib. de Humanitate.

[o] μηδενὸς &c.] Omnino male. Forſan reponendum τὸ μὴ ἰδίαν θηρᾶσθαι ὠφέλειαν.

[p] ἢ] Reſtitui ex MSS. Forſan vero in ſequentibus, pro ἠδικημένων ſcribendum ἠδικηκότων.

tes, cognatosque cæteros universos per vim abduxit, protrusos, verberatos, & omnibus cruciatibus afflictos, ut aut indicarent profugorum latebras, aut pro illis dependerent; cum neutrum possent, alterum quia nesciebant, alterum quia ipsi non minus erant pauperes: non prius abstitit, quam corpora variis tormentis crucians, inaudito mortis genere enecaret. Sportulam *enim* plenam fabulo funibus nexam de collo suspendit, onus gravissimum, vosque sic posuit sub dio, in medio foro, ita ut hi variis modis vexati, vento, sole, prætereuntium ludibriis, atque insuper onere gravissimo oppressi, misere deficerent; cæteri tam crudeli spectaculo affecti dolore tabescerent. Quorum nonnulli acutiores malorum sensus animâ quam oculis percipientes, quasi ipsi aliorum vulneribus cruciati, mortem præoccuparunt gladiis, aut venenis, aut laqueis, in tam misero rerum statu partem felicitatis existimantes absque cruciatu interitum. Cæteri correpti prius quàm ipsi sibi necem consciscerent, velut sortito ducebantur juxta cognationis ordinem, primùm proximi, post hos secundi atque tertii, donec perveniretur ad ultimos. Quod si quando nullus è cognatis supererat, ad vicinos transibat ea calamitas, interdum etiam ad vicos & oppida, quæ continuo deserta & vacua reliquerunt coloni diffugientes & latebras ubicunque sibi quærentes. Attamen fortasse minus mirum fuerit, si tributorum gratia, homines ingenio barbari, liberalis institutionis expertes, obsequentes jussis herilibus, annuos reditus exigant non è facultatibus solum sed corporibus, in vitæ periculum alios, aliorum ipsi vicarii, adducentes. Nunc vero ipsi legislatores, qui juris regula & norma sunt, opinionem magis quàm veritatem secuti, inter injustissimos facti sunt, decernentes proditorem plecti unà cum liberis, tyrannos vero una cum quinque cognatione proximis. Libenter discerem cur ita: si unà peccaverunt, simul etiam puniantur: quod si nec socii fuerunt nec similium imitatores, nec felicitate suorum superbè se oblectârunt, cur interimentur? ideone tantùm quia cognati sunt? generi ergo an scelaribus debentur pœnæ? nimirum vos, ô venerandi

καὶ τίνα ἓ γενῶς καὶ τὸ ἄλλον ἡρεὸν ἀπαγαγὼν πρὸς βίαν, τύπλων καὶ προπηλακίζων ἓ πάσαις αἰκίαις αἰκιζόμθ⊙ν, ἵν' ἢ τ⁻ φυγόντα καλαμηνύσωσιν, ἢ τὰ ὑπὲρ ἐκείνυ καλαθῶσιν, p. 802.
ἑδέτερον δυνάμθι, τὸ μὲ ὅτι ἠγνόει, τὸ δ' ὅτι ὐχ ἧτλον τ῀ φυγόντ⊙ ὀπάρας ἔχον· ἐ πρότερον ἀνῆκεν, ἢ βασάνοις καὶ σρίβλαις τὰ σώμαλα καλατείνων, ὀσπιλῶναι κινανυρῆμθράις ἰδίαις θανάτυ. Ἄμμυ ασυρίδα πλήρη βρόχυς ἐκθησάμθ⊙ν, αἰώρα καὶ τ῀ τῶν αὐχένων, βαρύταλον ἄχθ⊙ν, ἰσαὶς ἐν ὑπαίθρῳ καὶ μέσῳ ἀγορᾷ, ἵν' οἱ μὲ ἀθρόαις τιμωρίαις, ἀνίμῳ, καὶ ἡλίῳ, καὶ τῇ ὀπὸ τ῀ παρόντων αἰσχύνῃ, καὶ τῆς ἐκκρεμαμθύους ἄχθυσι βιαζόμθροι χαλεπῶς, ἀπαγορεύσωσιν· οἱ δ' θεώμθροι τὰς τότων τιμωρίας, σροαλγῶσιν. Ὧν ἔνιοι τραχυτέραν τ῀ ἀφ' τῶν ὀφθαλμῶν τὸ ἀφ' τ῀ ψυχῆς λαβόντες αἴσθησιν, ὡς ἐν τῆς ἑτέρων σώμασιν αὐτοὶ κακύμθροι, τῷ βίῳ σροαπαίξαντο, ξίφεσιν, ἢ φαρμάκοις, ἢ αἰσχύναις, μεγάλων ὡς ἐν κακοπραγίαις νομίζοντες ἀτυχίαν, τὸ ἄνθ' βασάνων τελευτεῖν· οἱ δ' μὴ φθάσαντες αὐτὸς ἀφαιρήσασθαι, καθάπερ ἐν τ῀ τ῀ κλήρων ἀπιδικασίαις, κατ' στοιχεῖον ἤγοντο οἱ ὀπὸ τῆς φύσις σρῶτοι, καὶ μετ' αὐτὸς δεύτεροι καὶ τρίτοι, μέχρι τ῀ ὑσάτων, ἓ ὁπότε μηδεὶς λοιπὸς ἔη συγγενῶν, διέβαινε τὸ κακὸν καὶ ἐπὶ τὸς γειτνιῶντας· ἔσι δ' ὅτε καὶ ἐπὶ κώμας ἓ πόλεις, αἳ ταχέως ἔρημοι καὶ κεναὶ τ῀ οἰκητόρων ἐγίνοντο, μεταναισταμθύων καὶ ζητεδανυμθύων ἔνθα λήσεσθαι σροσεδόκων. Ἀλλ' ἐδὲν ἴσως θαυμαςὸν εἰ φορολογίας ἕνεκα, βάρβαροι τὰς φύσεις, ἡμέρυ σαιδείας ἄγλυσοι, σειθαρχήντες διασασιοῖς σροσάγμασι, τὰς ἐτησίας ἀναπρόϊτ⊙σι δασμὰς, ἃ μόνον ὐκ τ῀ ὑσιῶν, ἀλλὰ καὶ ὐκ τ῀ σωμάτων, μέχρι καὶ ψυχῆς τὸς κινδύνυς ἀπιφέροντες ὑπὲρ ἑτέρων ἑτέροις. Ἤδη γ῀ καὶ οἱ τ῀ δικαίων ὅροι ἓ κανόνες, αὐτοὶ οἱ νομοθέ῀, σρὸς δόξαν μᾶλλον ἢ σρὸς ἀλήθειαν ἀπιδόντες, τῶν ἀδικωλάτων ὑπέμειναν ἡμᾶς· κελεύσαντες τοῖς μὲ σροδόταις τὰς σαῖδας ζωαναιρεῖσθαι, τοῖς δ' τυράννοις τὰς ἐγγυτάτω σόντε οἰκίας. Διὰ τί φαῖεν ἄν; εἰ μὲ γὰ ζωνεξήμαρτον, καὶ ζυνκολαζέσθωσαν· εἰ δ' μήτε καλεκοινώνησαν, μήτε ζηλωταὶ τ῀ ὁμοίων ἐγένοντο, μήτε τ῀ τ῀ οἰκείων δυτυχίαις ἐπαρθέντες ἐνδυπάθησαν, τίνος χάριν ἀναιρήθησαν); ἢ δι' ἓν τῦτο μόνον, ὅτι συγγενεῖς εἰσί; ἡμᾶς γὰ, ἢ σῶς

[r] τ῀ φυγόντ⊙] Melius τὸς φυγόντας. Sic supra σῶ δεξαίλων ἀφίλων. Similiter infra repone οἰκείων, & τ῀ φυγόντων.

[s] καλατείνων] Ita MSS. Med. & Bodl. pro καλαχλείνων, quod visum etiam Coteler. Monum. Eccles. Tom. II. p. 545. Noster quoque infra p. 881. χρυσάμθ⊙ καὶ καλαχρυσόμθ⊙. Item p. 932. Vide etiam Levit. xxv. 43. 4 Maccab. ix. 13. xi. 18. & Origen. cont. Cels. lib. viii. p. 404.

[t] ἄμμυ] Videtur deesse γὰ. Mox fide MSS. Med. & Bodl. scripsi τ῀ αὐχένων. Editi τ῀ αὐχένα.

[u] βιαζόμθροι] Melius forsan σφιγόμθροι. Sic infra p. 808. ἐπινάσμασιν οἷς σφιγόμθροι. Item lib. adv. Flaccum p. 974. ἀπορίᾳ καὶ σενίᾳ τ῀ ἀναγκαίων. Similiter vero emenda Philonem lib. de Mund. Incorrupt. p. 945. βαρυλάτοις ἄχθεσι—βιάζων], scribe σφίγων.

[x] συχνῶν] Scribe σίχων. Et vide dicta ad lib. de Leg. Spec. p. 769. & p. 974.

[y] ἀδικωλάτων] Ita MSS. pro ἀδικημάτων.

[z] τὰς—οἰκίας] Scribendum τὰς οἰκείας. Neque enim de ædibus prope conjunctis, sed hominibus cognatis agit. Cicer. Rhetor. lib. i. *Et altera lex, tyranno occiso, quinque ejus proximos cognatione, magistratus necato.* Quint. Curt. lib. vi. c. 11. *Legem Macedonum veriti, quâ cautum erat, ut propinqui eorum, qui regi insidiati erant, cum ipsis necarentur.* Amm. Marell. lib. xxiii. *Abominanda* (leges) *alia per quas ob unius noxam propinquitas perit.* Vide Meurs. Them. Att. lib. ii. c. 15.

[a] ἀναιρήθησαν)] MSS. Med. & Bodl. Editi ἀναιρέθησαν).

νομη-

νομημάτων αἰ τιμωρίαι; χρηστῶν ἴσως ὑμῖν, ὦ ζημιοὶ νομοθέται, τὴ οἰκείων ἐλάχιστα· μοχθηροὶ δ' εἴπερ ἐγίνεσθε, δοκεῖτέ μοι μηδ' ἂν εἰς νοῦν ποτε βαλέσθαι τὰς παιούσας προστάξεις, ἀλλὰ τὴ γενέσθαι ἑτέροις δυσχεραίνειν, ἢ τινὶ τῶν μηδὲν ἀνήκεστον παθόντων [b] προφυλακῇ, * ‡ ἐν ἀσφαλεῖ βίῳ ἢ ζῆσθαι μὴ τὴ κινδυνωδεστάτων ζητεῖν, τὴ ἐν ταῖς κακοπραγίαις ζωοξεῖν ἀζεσθαι. Τὸ μὲν γὰρ ἔχει δέος, ὃ φυλαττόμενός τις οὐδ' ἂν ἕτερον φοβοῖτο· τὸ δ' ἐστὶν ἄφοβον, ὑφ' ὃ πολλάκις [c] ἀνεπαισθήσαν τινες ἀλογεῖν ἀνθρώπων ἀνυπαστίων ἀσφαλείας. Ταῦτ' ἐν ζυλογισάμενος ὁ ἡμέτερος νομοθέτης, τὴ τὰ παρ' ἄλλοις ἁμαρτήματα ζωιδὼν, ὡς φθοροποιὰ τῆς ἀρίστης πολιτείας, ἀπεστράφη καὶ διεμίσησε [d] τὴ τοὺς χρωμένους εἴτε ῥαθυμίαις, εἴτ' ἀπανθρωπίαις τὴ κακίαις, ἢ ἀδίκοτέ τινα τῶν [e] ζυμβεβηκότων ἐξέδωκεν ὀφὶ τιμωρίᾳ, προσθήκην ποιησάμενος αὐτὸν ἀδικημάτων ἑτέρων. Διόπερ ἄντικρυς ἀπεῖπεν υἱὸς ἀντὶ γονέων, ἢ γονεῖς ἀνθ' υἱῶν αἱρεῖσθαι· δικαιώσας ὧν τὰ ἁμαρτήματα, τούτων εἶναι τὴ τὰς τιμωρίας, εἴτε ζημίας χρημάτων, εἴτε τὴ πληγάς· [f] τὴ βιαιοτέρας, ὕβρεις, εἴτε τραύματα τὴ πηρώσεις, ἢ ἀτιμίας, τὴ φυγὰς, καὶ ὅσ' ἄλλα τῶν ὀφὶ δίκαις. Ἑνὸς γὰρ τοῦ μὴ ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου κλαίειν μηνθεὶς, τὴ τὰ ἡσυχαθέντα προαπερέλαβεν.

p. 803.

legiſlatores, bonas habetis familias: alioqui ſi malæ eſſent, opinor nunquam vobis in mentem veniſſent inſtituta hujuſmodi; imò quidem aliis ferentibus indignaremini, ſi ob cavenda mala * tranquille degentem cum poſitis in diſcrimine conſilia communicare, paremque calamitatum partem ferre. Hicce enim *affectus* ita metum habet comitem, ne tamen contemnatur cujuſquam incolumitas. Iſte vero eſt timoris expers, quo ſæpius inducti ſunt nonnulli hominum inſontum incolumitatem flocci facere. His rationibus conſideratis noſter Legiſlator, ſimulque animadvertens aliorum errores quantum ſint ab optimè inſtituta republica alieni, averſatus eſt & damnavit pariter & negligentes & inhumanos & malicioſos, nec paſſus eſt quemquam ex neceſſariis dedi ad ſupplicium, alienæ culpæ auctarium. Ideo diſerte cavit ne filii pro parentibus, neve parentes plectantur pro filiis: æquum cenſens, ut qui peccant, iidem etiam puniantur, ſive mulcta pecuniaria, ſive etiam gravioribus pœnis, contumeliis, vulneribus, mutilatione, ſive ignominia exilioque, aut quacunque tandem pœna legitima. Dum enim unum genus exprimit, non permittens caput plecti pro capite, quæ etiam tacuerat, incluſit.

## Περὶ τοῦ μὴ ἀναισχυντεῖν γυναῖκας.

Ἀγοραὶ τὴ βουλευτήρια ἢ δικαστήρια, καὶ θίασοι ἢ σύλλογοι πολυανθρώπων ὁμίλων, τὴ ὁ ἐν ὑπαίθρῳ βίος· λόγων τὴ πράξεων τοῦ πολέμους τὴ τοῦ εἰρήνην, ἀνδράσιν ἐφαρμόζουσι, θηλείαις δ' οἰκουρία τὴ ἔνδον μονή· παρθένοις μὲν, εἴσω κλισιάδων τινὸς μεσαύλιον ὅρον πεποιημέναις, τελείαις δὲ ἤδη γυναιξὶ, τὴν αὔλιον. Διττὸν γὰρ εἶδος πόλεων, μειζόνων τὴ βραχυτέρων· αἱ μὲν οὖν μείζους [g] ἀστεαὶ καλοῦνται, οἰκίαι δ' αἱ βραχύτεραι· τὴν δ' ἑκατέρων προσασίαν διειλήχασιν, ἄνδρες μὲν τῶν βραχυτέρων, ἧς ὄνομα πολιτεία, γυναῖκες δὲ τῶν βραχυτέρων, ἧς ὄνομα οἰκονομία. Μηδὲν οὖν ἔξω τοῦ κατ' οἰκονομίαν πολυπραγμονείτω γυνὴ, [h] ζητοῦσα μοναυλίαν, μηδ' οἷα [i] νομὰς τὴ τὰς ὁδοὺς ἐν ὄψεσιν ἀνδρῶν ἑτέρων [k] ἐξεταζέσθω, πλὴν εἰς ἱερὸν ὁπότε δέοι βαδίζειν, Φρονὶδα ποιησαμένη τὴ τότε μὴ πληθούσης ἀγορᾶς, ἀλλ' ἐπανεληλυθότων οἴκαδε τῶν πλείστων, ἐλθούσας τρόπον τὴ τῷ ὄντι αὐτῆς, ἐν ἠρεμίᾳ θυσίας

## *Ne impudenter ſe gerant fœminæ.*

Fora, curiæ, tribunalia, ſodalicia, comitia, & ſubdivalis vita tum verbis & rebus, tum in bello ac pace, viris conveniunt: fœminis vero cura rei familiaris, & habitatio interior: virgines penetralia, mulieres aulam non egrediantur. Duæ ſunt enim civitatum ſpecies, majorum minorumque: majores urbes vocantur, domus verò minores: harum præfecturæ aſſignatæ ſunt, viris majorum, hoc eſt res publica, mulieribus minorum, hoc eſt res domeſtica. Abſit igitur ut mulier aliquid extra familiæ curam ſatagat, ſed amet ſolitudinem, nec tanquam proſtituta in publico à viris alienis conſpiciatur; quod ſi ad templum procedat, tum quoque caveat, ne eat per forum frequentiſſimum, ſed turba jam domum reverſa, ita ut decet mulierem liberam & vere ingenuam, perſolutis ſine ſtrepitu votis

[b] προφυλακῇ] Videtur poſt hanc vocem hiatus bene longus in Philonis textu, neque enim præcedentia cum ſequentibus cohærent. Ex quibus liquet duplicem poſuiſſe metus diſtinctionem. Quicquid vero à Philone de hâc dictum fuerat, à librariis omiſſum.

[c] ἀνεπαισθήσαν] Sic MSS. pro ἀπαθάσθησαν· mox vero repone ἀσφαλείας.

[d] καὶ] Forſan redundat.

[e] ζυμβεβηκότων] MS. Med. πολιτῶν. Forſan συμβεβιωκότων, Daniel. xiv. 1. in Græco. καὶ Δανιὴλ ἦν συμβιωτὴς τοῦ Βασιλέως.

[f] καὶ βιαιοτέρας] Sic ſcribe & diſtingue εἴτε βιαιοτέρας· ὕβρεις, τραύματα, &c. Mox ſcribe ἑτέρου pro ἑτέρων ex MSS.

[g] ἀσταὶ] Scribe ἄστη.

[h] ζητοῦσα] Melius, ut videtur, ζηλοῦσα. Sic repoſui ſupra p. 798. ex MSS. τὸ ἀνοίθωτον ζηλώσης. Infra p. 805. πολιτείας ζηλώσης τὴν ἀλήθειαν.

[i] νομὰς] Repone σοβὰς. Supra p. 472. τριοδῖτις σοβὰς. Item p. 862. Vide Heſych. v. σοβάδες. Suid. v. γεφυσόβας.

[k] ἐξεταζέσθω] Ita MSS. pro ἐξεταζέσθω. Noſter quoque infra, ἃς ἂν ἐν πολίμοις—ἰδιπαίωσιν ὁ νόμος ἐξεταζέσθαι. Harpocrat. v. ἐξεταζέσθαι, ὁρᾶσθαι.

atque

atque precibus ad avertenda mala & bona impetranda. Rixantibus autem pugnantibusque viris mulieres audenter procurrere velut in auxilium, non mediocris fuerit impudentiæ, quando etiam in bello & expeditionibus, & communi patriæ discrimine eas recenseri lex noluit, decoro prospiciens, quod semper & ubique immotum servare studet: rata hoc ipsum per se victoria, libertate, & omni felicitate præstantius. Quod si qua uxor audito maritum male mulctari, impotenti amore & maritali affectu victa, præ furore in vindictam erumpere cogatur, ne supra naturam audaciam virilem præ se ferat, sexûs memor etiam cum opem ferre parat. Periniquum enim fuerit, si ut virum contumeliis eximat, ipsa sibi faciat contumeliam, vitam suam ignominia contaminans, probrisque quæ nimiam audaciam sequuntur. Itane decet mulierem conviciari per vias, & verbis uti non licitis, ac non potius, si alius convicietur, fugere obturatis auribus? at nunc nonnullæ eo usque progrediuntur, ut non solum lingua maledica in cœtu virorum, mulieres cum sint, convicientur, sed & vi aggrediantur, manibus natis exercitatisque ad lanificium, non ad plagas & vulnera, more pugilum. Cætera tamen utcumque tolerari poterant: illud verò immanis audaciæ fuerit, mulierem inter rixandum involare adversarii genitalia. Neque excusetur, quod marito ferre opem conata sit, sed abducta luat pœnas tam immanis audaciæ: ut nec ipsa posthac possit, si velit, peccare similiter, aliæque petulantiores metu reprimantur. Erit autem pœna, mutilatio manus ipsius, quæ nefaria licentia rem illicitam attigit. Laudandi sane gymnicorum certaminum præsides, qui fœminas arcent ab hujus generis spectaculo, ne viros nudatos contemplatæ, probitatem pudoris depravarent, contemptis naturæ legibus, quæ insigniter discrevit utrumque sexum nostri generis. Nam ne viros quidem decet intervenire exutis veste mulieribus: sed uterque sexus debet ab altero nudato visum avertere, ita ut natura postulat. Ergo si temerarius visus reprehenditur, quanto magis manus procaces culpandæ sunt? nam oculi nonnunquam incidunt in ea quæ videre nollent, si esset ipsis integrum: manus verò censentur inter

Deut. xxv. 11.

Ib. ℣ 12.

Πεπτελῶσα ϗ ὄχας [1] εἰς ὑπερορμὴν κακῶν, κὴ μίμησίαν ἀγαθῶν. Τὸ ℨ λοιδορημένων ἢ ζυμπλεκομένων ἀνδρῶν ἐπεισελθεῖν πλημμὴν ϗ πρόφασιν ζυμμαχίας ἢ βοηθείας γυναῖκας, ἐπίληπτον ϗ ἀμίμητον ἀναίσχυντον· ἂς οὐδ' ἐν πολέμοις ἐ στρατείαις ϗ τοῖς ὑπὲρ πάσης τ παλαιόδ κινδύνοις, ἐδικαίωσεν ὁ νόμ ἐξελάζειν, τὸ πρέπον ἰδὼν, ὅπερ ἀκίνητον ἀεὶ ϗ παντὶ φυλάττειν διενοήθη· νομίσας αὐτὸ τοῦτ' εἶναι καθ' αὑτὸ [m] νίκης ϗ ἐλευθερίας ἐ πάσης ἄμεινον ϗ τυχίας. Ἐὰν μέντοι τις ϗ συνομμένη ὑβρίζειν τ ἄνδρα, πόθῳ τῷ πρὸς ἐκεῖνον, ἡττηθεῖσα φιλανδρίας, ὑπὸ τοῦ ἀνδρικαύλ πάθους ἐξορμῆσαι βιαθῇ, μὴ πλέον τ φύσεως ἀρρενύεσθω θρασυνομένη· μέντω ℨ ϗ ἐν οἷς βοηθεῖ γυνή. Πάνδεινον γὰ εἰ βουλομένη τις ὑπεξελέζ τ ἄνδρα ὕβριν, ὑβριαθήσε) παρ' αὐτῆς, καταπλεον ἀποφαινόσης τ ἴδιον βίον αἰσχύνης, ϗ μεγάλων ἐνειδῶν τ ἐπ' ἀνιάτῳ θρασύτητι. Λοιδορηθήσε) γὰ γυνὴ κατ' ἀγορὰν [n] ῥῆμά τε τ ἀπηγορευμένων φθέγξε), ἑτέρᾳ ℨ κακηγορῆ· οὐκ ἀποδεχομένη, τὰ ὦτ' ἐπιφράξασα; Νυνὶ ℨ προσαίνουσί τινες ὡς μὴ μόνον γλωσσαλγίαις ἐν ἀνδρῶν ὄχλῳ [o] γυναῖκας κακηγορεῖν, ἀλλὰ ϗ ταῖς χερσὶ ἐπιφέρειν ϗ προσπαλαίζειν, ταῖς ὑφάσμασι ἐ ταλασίαις, ἀλλ' ἐ πληγαῖς ϗ ὕβρεσι, καθάπερ παλαισμάτων καὶ πυγμῶν, ἐπασκημένας. Καὶ τὰ μὲ ἄλλα οἴσει καὶ φέρειν ἄν τις δυνάιτο· χαλεπὸν δ' ἐκεῖνο, εἴ τις γυνὴ τοσοῦτον καταθρασυνάιτο, ὡς ἀμφιδεάξαζ τῶν τοῦ ἀμφιφερομένου γυμνητικῶν. Μὴ γὰ παρ' ὅσον ἀνδρὶ βοηθοῦσα δοκεῖ τοῦτο πράττειν, ἀφίεμαι, τ ℨ ἄναν θρασύτη· [p] ἐπιχείσθω τίνυσα δίκην· ὑφ' ἧς αὐτὴ μὲ τὰ ὅμοια ἐξαμαρτάνειν ἐθέλησ' αὖθις, οὐκ ἂν δυνάιτο, τ δ' ἄλλων ὅσαι προπετέστερον φόβῳ μεμελέτηκασιν· ἔγω δ' ἡ δίκη, χειρὸς ἀποκοπὴ τ [q] ἀψαμένης ὧν ὁ θέμις. Ἄξιον ἐπαινεῖν ϗ τοὺς τ γυμνικῶν ἀγώνων ἀθλοθέτας, οἳ τῆς θέας ἀπεῖρξαν γυναῖκας, ἵνα μὴ γυμνωμένοις ἀνδράσι ἀνεμοσχάνωσαι, τὸ δόκιμον αἰδοῦς νόμισμα ἀνακόπτωσιν, ἀλογοῦσαι φύσεως θεσμῶν, οὓς ὥρισεν ἑκατέρῳ τμήματι τοῦ ἡμῶν. Οὐδὲ γὰ ἄνδρας, ἀποτιθεμένων ἑαυτῆς γυναικῶν ἀπρεπὲς ἀνακυσχάνειν, ἀλλ' ἑκατέρας τὰς τῶν ἑτέρων ὄψεις ἀπείρπεσθαι γυμνωμένων, πρὸς τῆς φύσεως βουλήμασιν ἑπομένους. Εἶθ' ὧν ἡ ὄψις ἐπίληπ, ὁ πολὺ μᾶλλον ὑπαίτιοι χεῖρες; ὀφθαλμοὶ μὲ γὰ, καὶ ἃ μὴ βουλόμεθα, πολλάκις ὁρᾶν ἐπελεύθερμάζονες ὑποδιάζουσ)· χεῖρες δ' ἐν τῇ τῶν ὑπηκόων τεταγμέναι τάξει

p. 804.

[1] ὡς] Restitui ex MSS. Coisl. & Aug.
[m] νίκης] Sic MS. Bodl. pro νικῶν.
[n] ῥῆμα] Melius ῥήμασι.
[o] γυναῖκας] Ita MSS. pro γυναῖκις. Reliqua sic scribe & distingue κακηγορεῖν ϗ προσπαλαίζειν, ἀλλὰ ϗ. &c. Librarii ex errore scripsisse videntur ϗ προσπαλαίζειν loco non suo.
[p] ἐπιχείσθω] Melius ἐπιχέσθω. Hesych. v. ἐπίχεσθ, ἐπαλείφεσθ.
[q] ἀψαμένης] Forsan ἁφαψαμένης. Sicut infra p. 805. ἡ ἁφαψαμένη χεὶρ τ διδύμων.

μερῶν,

μερῶν, πεπαρχῆσαι τοῖς ἡμετέροις ὑπηρετήσουσιν. Ἠδὺ μὲ αἰτίαν ἡ πᾶσι πολλοῖς ἔπεται λέγεσθαι, ἐτέραν δ' ἤκουσα θεσπισθεισῶν ἀνδρῶν, τὰ πλεῖστα τῶν ἐν τοῖς νόμοις ὑπολαμβανόντων
p. 805. εἶναι σύμβολα φανερῶν ἀφανῶν, καὶ ῥητὰ αἰνιγμάτων. Ἦν δὴ τοιάδε· ἡ ψυχὴς ὥσπερ ἐν τῇ ζυγωσίας, ἡ μὲν ἔστιν ἄρρην καὶ πρὸς ἀνδρῶν, ἡ δὲ θήλεια καὶ πρὸς γυναικῶν. Ἄρρεν μὲν ἡ μόνῳ θεῷ προσκληρῶσ' ἑαυτὴν, ὡς πατρὶ καὶ ποιητῇ τ' ὅλων καὶ παίσης αἰτίῳ· θήλεια δὲ, ἡ σπερματικὴ τ' ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ, καὶ ἐκτεινύσα καθάπερ χεῖρας τὴν δυνάμιν αὐτῆς, ἵνα τυφλῶς τ' ἀπιτυχόντων ἁφάπτηται, γενέσιν δεξιμενὴς τλεὺ πρόσπαις ἀμυθήτοις χρωμένην καὶ μεταβολαῖς· δίον τλεὺ ἀμεταβλήτου καὶ μακαίρεον καὶ τελεσδαίμονα θείαν φύσιν. Εἰκότως ἂν τλεὺ ἁφαπτομένην χεῖρα τ' διδύμων ἐκκόπτειν διείρηκε) συμβολικῶς· οὐχ ὅπως αἱρετιεμάζῃ παίσας τὸ σῶμα τερέμνων ἀναγκαιοτάτα μέρης, ἀλλ' ἐπὶ τῇ τ' πάντας τ' ψυχῆς αἰθέως ἐκλέμνειν λογισμὸς, ἀπεσάθρα χρωμένης ἅπασιν ὧν γένεσίς ἐστι· δίδυμοι γὰρ σύμβολον πορᾶς καὶ γενέσεως. Ἑπόμενος δ' ἀκολουθίᾳ φύσεως καὶ κεῖνο λέγω, ὅτι μονὰς μὲν ἔστιν εἰκὼν αἰτίᾳ πρώτῃ, δυὰς δὲ παθητῆς καὶ διαιρετῆς ὕλης. Ὃς ἂν ἓν δυάδα πρὸ μονάδος τιμήσας δεξιώσηται), μὴ ἀγνοείτω ὕλλεν ἀποδεχόμενος μᾶλλον ἢ θεόν. Ἧς χάριν αἰτίας ἐδικαίωσεν ὁ νόμος ταύτλεν τλεὺ ἀπεσολλεὺ τ' ψυχῆς ἀποκόπτειν, οἷα χεῖρα. Μεῖζον γὰρ οὐκ ἔστιν ἀσέβημα ἢ τῷ παθητῷ τλεὺ τὸ δρᾶν ἀνατιθέναι δυνάμιν.

[a] Μέμψεται δ' ἄν τις δεόντως τὰς ἀνόμοια τοῖς ἀδικήμασι τάττουσας ἀπτίμια καὶ τ' εἰρασμένων· ζημίας χρημάτων ἐπ' αἰκίαις, ἢ ἀπὶ τραύμασι καὶ πηρώσεσιν ἀτιμίας, ἢ ἔπ' ἀνδροφονίαις ἐκουσίοις ἐλάσεις ὑπερορίους καὶ [b] τὰς εἰσαεὶ φυγὰς, ἢ δεσμὸς ἀπὶ κλοπαῖς. Τὸ γὰρ ἀνώμαλον καὶ ἄνισον, ἐχθρὸν πολιτείας ζηλώσης τλεὺ ἀληθειαν. Ἰσότης δ' ὑφηγητὴς ὁ ἡμέτερος νόμος, τὰ [c] ὅμοια [d] κελεύων τοὺς ἁμαρτάνοντας ὑπομένειν οἷς ἔδρασαν· ἐκ τ' ὑσιῶν, ἐὰν πρὸς τὰς ὑσίας ἀδικόπραγωσι τ' πλησίον· ἐκ τ' ζωμάτων, ἐὰν εἰς τὰ σώματα ἁμαρτάνωσι καὶ [e] μέρη, ἢ καὶ μέλη καὶ τὰς αἰσθήσεις· κἂν ἄχρι

obsequentissimas partes corporis, promptæ ad exhibenda nobis ministeria. Hæc est causa, quam vulgus afferre solet: aliam autem audivi à viris divinis, qui pleraque in lege autumant esse mysteriorum signa, conspicua obscurorum, literalia allegoricorum. Est autem illorum sententia hæc. Anima sicut in cognatione *humana* partim mascula est ex genere masculo, partim fœminea ex fœmineo: mascula soli Deo devota, parenti, factori, autorique omnium: fœminea verò pendens à rebus generatis & corruptis, & extendens tanquam manum vires totas, ut in obscuro vilia apprehendat, generationi hærens multis modis mutabili, cum deburerit potius amplecti divinam illam naturam nunquam mutabilem, ter beatam & felicissimam. Merito igitur lex figurate jubet manum resecari quæ apprehendit testiculos, non ut mutiletur corpus parte maxime necessaria: sed ut ex anima excidantur universæ cogitationes impiæ, quibus pro basi sunt res ex generatione ortæ. Testes enim seminationem & generationem significant. Addam & illud, naturæ ordinem secutus: unitatem esse primæ causæ imaginem, dualitatem vero, passibilis & divisibilis materiæ. Quisquis igitur dualitatem pluris quam unitatem faciens arripuerit, sciat se Deo præferre materiam. Ideo lex æquum censet excidi hunc animæ conatum tanquam manum. Nulla enim major est impietas, quam rebus passibilibus ascribere illius summi agentis potentiam. Deut. xxv. 12.

Illi quoque reprehendendi sunt, qui contra reos dispares peccatis pœnas statuunt: propter injuriam mulctam pecuniariam, propter vulnus vel mutilationem ignominiam, propter homicidium exilium, ob furtum vincula. Nam ista inæqualitas & disparitas inimica est rectè institutæ reipublicæ. At nostra lex æquitatem docens statuit, ut quisque his quæ facit patiatur similia; si facultatibus vicini nocuit, luat de propriis; de corpore verò, si corpus læsit, partibus aut membris aut instrumentis sensuum. Quod si vitæ struxit insidias, ipse vita mulctetur.

[f] ψυχῆς] Melius ψυχή.
[g] παῖδες] Restitui ex Cod. Bodl.
[h] μέμψεται] MSS. rectiùs μεμψαῖτο.
[i] τὰς εἰσαεὶ φυγὰς] Veteres Græci homicidium voluntarium perpetuo puniebant exilio. Ad quem morem alludit Philo. Sic Apollodor. Biblioth. lib. iii. c. 14. κελεύει ὁ Ἀρεοπάγῳ φυγὴν αἰδίον καταδικάζειν. Demosthen. adv. Midiam, p. 329. ἔπειθ' οἱ φονικοὶ τοὺς μὲν ἐκ περιοίας δικαστὰς, θανάτῳ καὶ ἀειφυγίᾳ ζημιοῦσι. Lactant. lib. ii. *Adhuc enim videbatur nefas malos, quamvis malos, tamen homines supplicio capitis afficere.* Vide etiam Platonem de Legib. lib. ix. p. 865.
[k] ὅμοια] Hanc Talionis Legem rigidè & ad literam explicant Philo & Josephus, & qualemcunque injuriam non pecunia compensandam, sed similiter rependendam docent. Ant. lib. iv. c. 8. ἂν δέ τις ψῶδῆ μαρτυρήσας πιστωθῇ, ταῦτ' ἰσχύειν παχίτω, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχει μέλλει. Vide eundem ibid. § 34 & 35. Similiter veteres Græci & Romani Talionis Legem rigidè tuebantur. Diog. Laert. in Solone lib. vii. ἐὰν ἕνα ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ τις ἄν ἐκκόπτειν τοὺς δύο. Cujus legis historiam luculentam tradit Demosthen. adv. Timocratem p. 468. Aristotel. Mag. Moral. lib. i. 34. ὃ γὰρ δίκαιον, εἴ τις ὀφθαλμὸν ἐξέκοψέ τινος, οὐ λέκκοπτῆναι μόνον, ἀλλὰ πλείονα παθεῖν ἀκολουθήσαι τῇ ἀναλογίᾳ. Lex xii. Tab. *Si membrum rupit, ni cum eo pacit, talio esto.* Quo respicit etiam Tullius de Legibus, lib. iii. *Noxia pœna par esto, ut in suo vitio quisque plectatur, vis capite, avaritia mulctâ, honoris cupiditas ignominiâ sanciatur.* De lege autem talionis vide Gell. Noct. Att. lib. xx. c. 1. Et Isidor. Pel. lib. i. epist. 133.
[l] κελεύει] Ita MSS. pro κελεύων. Cui favet Contextus.
[m] μέρη, ἢ καὶ μέλη, &c.] Locus transpositione unius particulæ ἢ sic facilè restituitur; μέρη καὶ μέλη ἢ καὶ τὰς αἰσθήσεις.

Nam aliam pro alia pœnam exigere delicto diſparem & toto genere diſſimilem, ſolvere leges eſt non conſtabilire. Hoc autem dico, ſi circunſtantiæ rem non variant. Non enim perinde fuerit verberare parentem aut quemvis alium, conviciari privato ac magiſtratui, illicitum aliquid in ſacro ac profano loco facere, aut in celebritate vel feſto conviviove publico, ac in aliis quibuſvis diebus otio non dicatis vel omnino nefaſtis; perſcrutandæ etiam ſunt hujuſmodi differentiæ quæ crimen aut minuunt aut exaggerant.

μᾶλλόν τοι τ᾽ ψυχῆς ἀπολωλόσωσιν, εἰς ψυχλὼ τιμωρεῖαζ κελεύει. Ὑπομένειν γὰρ ἀνθ᾽ ἑτέρων ἕτερα μηδεμίαν ἔχοντα κοινωνίαν, ἀλλὰ τοῖς εἴδεσιν ἀπηρτημένα, καλαλυόντων νόμις ἐστὶν, ἢ βεβαιούντων. Ταυτὶ δ᾽ [a] Φαιδρὸ τ᾽ ἄλλων οὐχ ὁμοίως ἐχόντων. Οὐ γὰ ταὐτὸν παθεῖ κ᾽ ἀλλοτρίῳ πληγαὶς ἐμφορῆσαι, ἢ ἄρχοντ᾽ ἢ ἰδιώτην κακῶς εἰπεῖν· ἢ ἐργάζεσθαί τι τ᾽ μὴ ἐφειμένων ἐν βεβήλοις ἢ ἱεροῖς χωρίοις· ἢ ἐν ἑορταῖς κ᾽ πανηγύρεσι κ᾽ δημοθελέσι θυσίαις, Ϲ πάλιν ἐν ἡμέραις αἷς μηδὲν πρόσεστι τ᾽ εἰς ἐκεχειρίαν, ἢ κ᾽ ζωόλως [b] ἀποφρᾶσι· Ϲ ὅσ᾽ ἄλλα τοιαῦτροπα διερευνητέον εἰς ζωαύξησιν ἢ μείωσιν κολάσεως.

Exod. xxi. 26. Rurſum vero addit lex ſi quis ſervo ancillæve oculum extuderit, manumittat eos liberos: quia ſicut in corpore principatum natura dedit capiti, aſſignato ipſi maximè idoneo loco tanquam regi arce; (caput enim ſuperius poſuit, quaſi ad imperium evectum, totamque corporis compagem, à cervice uſque ad pedes, ut ſtatuæ baſin, ſuppoſuit) ita inter cæteros ſenſus imperium penes oculos eſſe voluit; ideo hos quoque in ſublimi collocavit ut principes, & quidem variis modis honoratos, ſed præcipue loco tam inſigni ac conſpicuo. Quantam verò utilitatem ex his genus humanum percipiat, recenſere longum fuerit, unam tamen dicemus eximiam, philoſophiam: quæ quidem defluxit è cœlo in hominum animos, ſed oculis ſequeſtris deducta eſt in id hoſpitium. Nam hi primi conſpexerunt tritas in æthere vias. Bonorum autem omnium, quæ vere bona ſunt, fons eſt philoſophia: ex quo ſi quis haurit ad virtutis uſum & fructum, eſt laudandus: contra qui inde petit vafritiam & ut cuivis fucum faciat, reprehendendus. Nam Alter ſimilis eſt convivatori exhilaranti & ſe & ſodalitium: Alter vero ingurgitanti ſe & mero uſque ad debacchationem tum ſui tum neceſſariorum. Nunc ergo dicendum quomodo philoſophia per oculos deducta ſit in noſtrum hoſpitium; ſublato vultu in ætherem, viderunt illi ſolem, lunam, ſtellas fixas & erraticas, ſacratam cœli militiam, mundum in mundo; adhæc ortus harum occaſuſque, choreas concinniſſimas, ſtatiſque temporum circuitibus, earum conjunctiones, defectus, emerſiones: deinde incrementa decrementaque lunæ, ſolis motus tranſverſos, à meridie ad ſeptemtriones accedentis, ac rurſum ad partes auſtrinas à ſeptem-

Πάλιν ἐάν τις, φησὶν, ὀφθαλμὸν οἰκέτᾳ ἢ θεραπαίνης ἐκκόψῃ, ἐλευθέρους ἀφιέτω· διότι ὥσπερ τῳ τῆ σώματος ἡγεμονίαν ἡ φύσις ἀνῆψε κεφαλῇ, χαρσαμένη κ᾽ τόπον οἰκειόταλον, ὡς βασιλεῖ τῳ ἄκρᾳ (ἄνω γὰ αὐτῳ ἐπ᾽ [c] ἀρχῳ ἀναπεμψασ᾽ ἱδρύσαλο, καθάπερ ἀνδριάντι βάσιν ὑποθεῖσα τῳ ἀπ᾽ αὐχένος ἄχρι ποδῶν ἅπασαν ἁρμονίαν) ὕτω κ᾽ τ᾽ αἰσθήσεων τὸ κράτος ἀνέδωκεν ὀφθαλμοῖς. Ὑπερέχουσι γὰρ κ᾽ τούτοις ὡς ἄρχουσιν ἀπόνειμθ᾽ οἴκησιν, βληθεῖσα μὴ μόνον πῖς ἄλλοις, ἀλλὰ κ᾽ [d] ζημείῳ πεισημοτάτῳ κ᾽ πεφανεστάτῳ τούτους γεραίρειν. Τὰς μὲ ὖν χρείας καὶ ὠφελείας ἃς παρέχουσι τῷ ἡμῶν ὀφθαλμοὶ, μακρὸν ἂν εἴη καλαριθμεῖαζ, μίαν γ᾽ τὴν ἀρίστην λεκτέον. [e] Φιλοσοφίαν ὤμοσεν μὲ θεὸς, ἐχώρησε δ᾽ ὁ ἀνθρώπων νοῦς, ἐξενάγησε δ᾽ ὄψις· πρώτη γὰρ αὕτη κατεῖδε τὰς λεωφόρους [f] ἀπ᾽ αἰθέρος ὁδούς. Ἀγαθῶν δ᾽ ὅσα πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθὰ, πηγὴ φιλοσοφία· ἧς ὁ μὲ δεύμθος εἰς κλῆσιν κ᾽ χρῆσιν ἀρετῆς, ἐπαινετός· ὁ δ᾽ ἕνεκα πανουργίας κ᾽ τοῦ [g] καλαψηφίσασθαί τινα, ψεκτός. Ἔοικε γὰ, ὁ μὲ ἀνδρὶ ζυμποτικῷ κ᾽ ἑαυτὸν Ϲ τοὺς ζωνεστιωμένους διφραίνοντι πάντας· ὁ δ᾽ τῷ τ᾽ ἄκρατον εἰς παροινίαν ἑαυτοῦ τε κ᾽ τῶν πλησίον ἐμφορυμένῳ. Ὅτῳ οὖν τρόπῳ φιλοσοφίαν ἐξενάγησεν ὄψις, ἤδη λεκτέον· ἀναβλέψασα εἰς αἰθέρα [h] κάτειδεν ἥλιον, κ᾽ ζελήνλν, Ϲ πλανήτας κὴ ἀπλανεῖς ἀστέρας, τὴν ἱεροπρεπεστάτην οὐρανοῦ στρατείαν, κόσμον ἐν κόσμῳ· εἶτ᾽ ἀναλολὰς κ᾽ δύσεις, κ᾽ χορείας ἐμμελεῖς, Ϲ τελαμένας χρόνων περιόδους, ζωώδεις, ἐκλείψεις, ἐπιλάμψεις· αὐξήσεις καὶ μειώσεις ζελήνης· ἡλίου κινήσεις τὰς κ᾽ πλάτος, ἀπὸ μὲ τ᾽ νοτίων ἐπὶ τὰ βόρεια προσιόν Ϲ, ἀπὸ δ᾽ τ᾽ βορείων ἐξαναχωροῦν Ϲ

[a] φαιδρὸ] Deeſſe videtur περὶ vel ἐπί.

[b] ἀποφρᾶσι] Scil. ἡμέραις. Sic MSS. Coiſl. & Aug. pro ἀποφορᾶς. Vide Heſych. v. ἀποφράδες.

[c] ἀρχῷ] Forſan ἄκρῳ. Sicut lib. de Plantat. p. 216. ζώων δ᾽ τ᾽ ἀλόγων κεφαλὰς ἀπελκύσας ἀπὸ τ᾽ γῆς ἐπὶ περιπύκνως αὐχένος ἄκρος ἐκμέζιθ. Mox etiam poſt ἅπασαν, deeſſe videtur σώματος.

[d] ζημείῳ] MS. Bodl. χωρίῳ. Sicut p. 735. ἱερᾶτο χωρίῳ ἅτῶν ἀγάλματα. Quidni σημείῳ? Sic vulgo dicitur locus quidam ſanctior. Similiter appellata ſunt Therapeutarum domicilia infra p. 893. ἑκάστῳ δέ ἐστι οἴκημα ἱερὸν ὁ καλεῖται σεμνεῖον. Idem p. 894. τὸ δ᾽ κοινὸν τοῦτο σεμνεῖον.

[e] φιλοσοφίαν] Omnino adde ἄν. Sic ergo locum diſtingue λεκτέον φιλοσοφίαν, ἣν ὤμοσεν. Reſpicit vero Noſter celebrem Platonis locum in Timæo p. 47. Vide inſuper Tullium de Univerſo. Et de Legibus lib. i. Et Noſtrum ſupra lib. de Opif. p. 11.

[f] ἀπ᾽] Melius, ut videtur, ἐπ᾽.

[g] καλαψηφίσασθαί] Melius καλασοφίσασθαί. Vide Heſych. v. καλασοφισθεῖσα.

[h] κάτειδεν] Ita MS. Med. pro εἶδε, ſupra quoque ſic ſcribitur. Mox etiam ſcribe τελαμένας—ζωώδεις.

πρὸς

πρὸς τὰ νότια, εἰς [i] καρπῶν τ' ἐτησίων γένεσιν, ὡς τὰ πάντα τελεσφορεῖσθαι, καὶ πρὸς τούτοις μυρί' ἄλλα [k] θαυμάσια. Καὶ σκεψάμενος καλά τε γῆν καὶ θάλατταν & ἀέρα, καὶ τὰ ἐν ταύταις πάντα, τῷ νῷ μᾶλλον ἐπιδείξατο. Ὃ δ' ἄπερ οὐκ εἶδεν ἦν δι' αὐτὸν καταλαβεῖν, δι' ἐρμάτων ἰδών, οὐκ ἔστι τῶν ὀρατῶν αὐτὸ μόνον ἔσχε· ἀλλ' ἅτε φιλομαθὴς καὶ φιλόκαλος, ἀγάμενος τὸν θεατὴν, λογισμὸν εἰκότ' ἐλάμβανεν, ὅτι ταῦτ' οὐκ ἀπαυτομάτιστα ζωίσης φοραῖς ἀλόγοις, ἀλλὰ θεοῦ προνοίᾳ θεῦ, ὃν πατέρα καὶ ποιητὴν [l] ὀνομάζειν θέμις· καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν
p. 807. ἄπειρα, [m] πεπέρασται δ' ἐνὸς κόσμου περιγραφῇ, πόλεως τρόπον, τῇ τ' ἀπλανῶν ἐξωτάτω σφαίρᾳ [n] περιλαμβανόμενα· καὶ ὡς ὁ γεννήσας πατὴρ νόμῳ φύσεως ἐπιμελεῖται τοῦ γενομένου, προνοούμενος καὶ τοῦ ὅλου & τ' μερῶν. Εἶτα προσεπισκέψατο, τίς οὐσία τοῦ ὁρατοῦ, καὶ εἰ πάντων ἡ αὐτὴ τ' καὶ κόσμου, ἢ ἑτέρα ἑτέρων· καὶ ὁκ τίνων ἕκας' ἐτελείωθη, καὶ τὰς αἰτίας δι' ἃς ἐγένετο, καὶ δυνάμεις αἷς ζωέχει, καὶ πότερον αὗται σώματ' ἢ ἀσώματοι. Ἡ γὰρ περὶ τούτων καὶ τ' ὁμοπλησίων ἔρευνα, τί ἂν ἄλλο ἢ φιλοσοφία προσαγορεύοιτο; τί δ' τῷ σκοπευτῇ [o] ταῦτα θεῖτο ἄν τις οἰκειότερον ὄνομα, ἢ φιλόσοφον; Τὸ γὰρ περὶ θεοῦ σκοπεῖν, καὶ κόσμου, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ κοινῶς ζώων τε καὶ φυτῶν, & περὶ νοητῶν παραδειγμάτων καὶ πάλιν αἰσθητῶν ἀποτελεσμάτων, καὶ τ' καθ' ἕκαστον τῶν γεγονότων ἐρετῆς καὶ πακίας, φιλομαθῆ καὶ φιλοθεάμονα καὶ τῷ ὄντι φιλόσοφον ἀληθῶς ἐμφαίνει· μέγιστον δὴ τοῦτο τ' βροτῶν ἀνθρώπων ἀγαθὸν ὄψις παρέχει. Δοκεῖ δέ μοι ταύτης ἠξιῶσθαι τ' προνομίας, ἐπειδὴ τ' ἄλλων αἰσθήσεων [p] ζυγγενεστέρα ψυχῇ καθέστηκεν. Ἅπασαι μὲν γὰρ τῷ περὶ ἀλήθειαν ἔχουσιν οἰκειότητα· αὕτη δ' καθάπερ ἐν τ' οἰκίαις τῷ ἐγγυτάτω ἥκοντι πρώτῳ καὶ ἀνωτάτω τάξιν ἔλαχε. Τεκμηριώσαιτο δ' ἄν τις ὁκ πολλῶν· τις γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι χαιρόντων μὲν ὀφθαλμοὶ γάννυνται καὶ μειδιῶσιν, λυπουμένων δ' ζωογόνοις γέμουσι καὶ καταφείας; εἰ δ' [q] πλεονάσαν καὶ πιέζοι καὶ ἀναθλίβοι τὸ ἄχθος, ἐκδακρύουσι, καὶ κρατύσης μὲν ὀργῆς οἰδοῦσι, καὶ ὕφαιμον καὶ πυρωπὸν ἐμβλέπουσιν· ἵλεων δ' καὶ ὑμφὺς, εἰ χαλάσαι ὁ θυμός. Καὶ ὁκ ἐν μὲν τῷ λογίζεσθαι ἢ σκοπεῖν πεπήγασιν αἱ κόραι τρόπον τινὰ ζωνοῦσαι· τ' δ' ἀληθεστέρων πλάζεται ἀπὸ ἡλιθιότητος καὶ ἡ ὄρασις οὐκ ἠρεμοῦσα.

trionalibus recedentis, ad fructuum annuorum productionem, ita ut universa perfectionem suam recipiant. Idem *visus* præter hæc in cœlo spectacula, conspectis aliis egregiis formis, in terra mari atque aere, quæcunque in eis erant, menti studiosè exhibuit; ista vero quæ per se videre non potuerat, oculorum ope contemplata, non hic substitit: sed ulterius progressa discendi studio, & spectandi dulcedine, hinc sententiam certam arripuit, hæc non temere ferri suopte impetu, sed gubernari Dei providentia, quem parentem conditoremque rerum existimare congruum est: neque ea omnia esse infinita, sed circumscribi unius mundi tanquam urbis terminis, orbe illo stellarum fixarum extremo conclusa. Porrò illum summum parentem lege naturæ curare suam progeniem, tum universitatem ipsam, tum partes ejus singulas. Deinde insuper consideravit quænam sit essentia rerum visibilium, & num eadem omnium quæ mundo continentur, an aliarum alia: tum quæ singularum materia, quæve causa finalis, quæ vires quibus conservantur, & utrum hæ corporeæ an incorporeæ. Nam horum & similium scrutatio, nihil aliud appellari potest quam philosophia, sicut ipse vestigator proprie dicitur philosophus. Contemplatio enim Dei & mundi rerumque in illo in genere, animalium & stirpium, tum exemplarium intelligibilium & effectuum sensibilium, quidque in rebus universis insit virtutis aut vitii, prodit indolem videndi & discendi studiosam, & vere philosophicam: at hoc summum generis humani bonum acceptum fertur oculis. Consecutus vero videtur visus hoc privilegium, quoniam præ reliquis sensibus est maximè animæ cognatus. Habent quidem omnes cum mente affinitatem quandam, verum hic tanquam in familiis, cognatis proximus, primum & summum locum obtinet. Istud ex multis licet colligere: quis enim nescit gaudente animo subridere oculos hilariter; sicut eodem mœrente ipsos quoque submitti ac languescere? quod si premat ingruens molestia & cruciet, in lacrymas erumpunt: iidem per iram, ignitum quiddam tuentes suffunduntur & sanguineum, subsidente ira, mitem & benignum aspectum præ se ferunt. Porro inter ratiocinandum considerandumve stant immotæ pupillæ & ipsæ cogitabundæ quodammodo: fatuorum autem oberrant,

[i] καρπῶν] Ita MS. Coisl. pro καιρῶν. Phil. p. 711. καρπὸν ἐτήσιον. Idem p. 620. εἰς καρπῶν ἐτησίων γένεσιν. Item lib. de Constit. Prin. ἐτησίων καρπῶν γένεσιν.

[k] θαυμάσια. Καὶ] Omnino repone θαυμάσια κάλλη. Sic lib. de Septenar. p. 1173. μυρία ἀλλὰ κάλλη θεωρημάτων. Item de Vit. Contempl. p. 901. ἐξαίσια κάλλη νοημάτων ἐμφερόμενα καλιδῶσα. Lib. de Abrah. p. 372. τὰ κατ' ὄρεσιν κάλλη.

[l] ὀνομάζειν] Forsan melius νομίζειν.

[m] πεπέρασται] Forsan πεπεράτωται. Ex verbo πεπερατόω, quæ vox sæpius alibi à Philone usurpatur. Vide lib. de Decem Orac. p. 746, 747 & 751.

[n] περιλαμβανόμενα] Scilicet ταῦτα πάντα in præcedentibus. Ita MSS. Coisl. & Aug. Editi περιλαμβανόμενον.

[o] ταῦτα] Restitui ex MSS. Var. & Coisl.

[p] ζυγγενεστέρα] Ita MSS. Cod. Med. & Vat. pro εὐγενεστέρα in Editis.

[q] πλεονάσαν] Scribe πλεονάσαι vel πλεονάζοι.

errant, quorum ne oculi quidem poſſunt quieſcere præ ſtulticia. Denique omnibus animi affectibus afficiuntur & oculi, variis mutationibus declarantes naturalem quandam cum eo cognationem. Equidem nullam opinor inviſibilis rei tam evidentem imaginem à Deo factam, quam animi oculos. Ergo ſi quis convictus fuerit hunc primarium & præcipuum ſenſum dolo malo impetiſſe, & extudiſſe oculum ingenuo homini, talionem feret: ſin ſervo, non item. Non quod venia dignus ſit, aut minus peccaverit: ſed quoniam ſervus herum talionem paſſum infeſtiorem eſſet habiturus, acceptæ calamitatis ſemper memorem, & implacabiliter vindictam quotidie exercentem juſſis intolerabilibus & vires ſuperantibus, quibus gravatus ad mortem adigetur. Proſpexit igitur lex ne vel maleficus fineretur impunitus, vel orbatus oculo graviora pateretur inſuper: ſtatuens abſque controverſia mancipium manumitti, cui herus extudiſſet oculum. Sic enim & herus dupliciter mulctabitur, & precio ſervi & miniſterio: tum quod eſt utroque gravius, maximo afficiet beneficio quem maluiſſet habere ſemper obnoxium ſuæ ſævitiæ. At læſus calamitatis ſuæ duplex habebit ſolatium, non modo libertatem lucratus, verum etiam & ereptus ſævo & immani domino. Eadem lex jubet vel pro dente excuſſo libertate donari mancipium. Cur ita? quia vita nihil precioſius, cujus inſtrumenta natura dentes fabricavit ad ciborum diſpenſationem. Dentes vero inciſores facti ſunt ad incidendos cibos, ideoque ſic dicti, ſicut molares ad conciſos in fruſta cibos adhuc comminuendos. Quapropter Ille rerum parens & conditor, cui ſolenne eſt res omnes in quendam uſum condere, dentes non ut cætera membra naſcenti ſtatim addidit, ne infantem lacte nutriendum gravarent inutiliter, & fontes uberum per quos alimenta derivantur, vexarent inter ſugendum. Idoneo igitur tempore proviſo (iſtud vero eſt infante ablactato) dentes, quos prius abdiderat, edidit: ſcilicet quia jam ſolidiores cibi hæc inſtrumenta poſtulant, ceſſante nutrimento lacteo. Siquis igitur præ nimiâ arrogantiâ dentem ſervo excuſſerit, famulum & mi-

Καὶ ζωύλοις τῆς τ᾽ ψυχῆς πάθεσι ζυμπάσχουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ τ᾽ ἀμυθήτοις τροπαῖς ζυμμεταβάλλειν πεφύκασι, δι᾽ τὴν οἰκειότητα. Δοκεῖ γάρ μοι μηδὲν ὄντως ὁ θεὸς ἐμφανὲς ἀφανοῦς ἐργάσασθαι μίμημα, ὡς ὄψιν λογισμῷ. Ἐάν τις οὖν οἷς τὴν αἴσθησιν καὶ ἡγεμονικωτάτην τ᾽ αἰσθήσεων ὄρεξιν ἢ ἐπιβουλικῶς αὐτῷ, καὶ παφανῇ μὲ ἐλεύθερον ὀφθαλμὸν ἐκκόψας, τὰ αὐτὰ ἀντιπαθέτω· δίκαιος ἦ, μή. Οὐχ ὅτι ζυγνώμης ἐς᾽ ἄξιος, ἢ ἧττον ἀδικεῖ, ἀλλ᾽ ὅτι πονηρωτέρῳ χρήσατ᾽ ἂν ὁ πεπονθὼς τῷ δεσπότῃ ἀντιπονηρευθέντι, μνησικακήσοντι τῆς ζυμφορᾶς τ᾽ ἀεὶ χρόνου, καὶ ἀμυνομένῳ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ὡς ἐχθρὸν ἄπαντα[t] ἀφορήτοις καὶ βαρυτέροις τ᾽ δυ- p. 808.
σμενῶς ἐπιτάγμασιν, οἷς πιεζόμενος καὶ τὴν ψυχὴν[u] ἀποῤῥήξει. Προνόησεν ἂν ὁ νόμος ἵ μήτε τ᾽ ἐπιβουλικὸν᾽ ἀθῷον ἀφεθῆναι, μήτε τ᾽ πεπονημένον προσαδικηθῆναι. κελεύσας ἵν᾽ εἴ τις ἐκκόψῃ θεράποντος ὀφθαλμὸν, ἀνενδοιάστως ἐλευθερίας[x] μεταδιδῷ. Οὕτω γὰρ ὁ μὲ ἀνθ᾽ ὧν ἔδρασε, διπλῆν ἐκδίκησιν ζημίαν, ἅμα τῇ τιμῇ, καὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἀφαιρεθεὶς, καὶ τρίτον ἑκατέρᾳ τ᾽ λείψαντα χαλεπώτερον, ἀναλισκόμενος ἐν τοῖς μείζοσι διαφθορᾶς ἐχθρὸν, ὃν ἴσως ἤυχέτο κακῶν ἀεὶ δυάσας. Ὁ δ᾽ ἀνθ᾽ ὧν ὑπέμεινε παρηγορίαν ἕξει διπλῆν, ἐ μόνον ἐλευθερωθεὶς, ἀλλὰ καὶ ἀργαλέον καὶ ὠμὸν δεσπότην ἐκφυγών. Προσάπτοις δ᾽ κἂν τις ὀδόντα θεράποντος ἐκκόψῃ, ἐλευθερίαν χαρίζεσθαι τῷ θεράποντι. Διὰ τί; ὅτι ζωὴ μὲ τίμιον, [y] ὄργανα δ᾽ ζωῆς ἐπιτήναλο ἡ φύσις ὀδόντας, οἷς τὴν τροφὴν οἰκονομεῖσθαι ζυμβέβηκεν. [z] Ὀδόντες δ᾽ οἱ μὲν εἰσι τῷ τέμνειν σιτία καὶ ὅσ᾽ ἄλλ᾽ ἐδώδιμα, διὰ τοῦτο ταύτης τ᾽ προσηγορίας ἀξιωθέντες· οἱ δ᾽ [a] μύλοι, τῷ τὰ διαμηθέντα εἰς μείζονα λεαίνειν δυάσαι. Παρ᾽ ἣν αἰτίαν ὁ ποιητὴς καὶ πατὴρ ὅλων εἰωθὼς δημιουργεῖν, ὃ μὴ πρός τινι τελείᾳ χρείᾳ, τοὺς ὀδόντας οὐκ ὤπαιρ τ᾽ ἄλλων μερῶν ἕκαστον, καὶ τοῦτο πρώτιστον ᾐσίων ὠθὺς εἰργάζετο· διανοηθεὶς ὅτι βρέφος μὲ γαλακτοτροφεῖσθαι μέλλοντι βέλτιον ἄχθος ᾖσον· μασσομένοις δ᾽ παγάζουσιν, οἷς [b] ἄρδει ἡ τροφὴ, χαλεπὴ ζημία καὶ τοῦτο ὀλισθηρῷ τῷ γάλακτος ὀδαξωμένοις. Τὸν ἐπιτήδειον οὖν καιρὸν προιδόμενος (ἔστι δ᾽ ὅτε ἡνίκα τὸ βρέφος ὀδοντίτιθον γίνεται) τὴν ἔκφυσιν τ᾽ ὀδόντων, ἣν ἐταμιεύσατο πρότερον, ἀνέφηνεν, ἤδη τ᾽ τελειοτέρας [c] ἀνέχειαν τροφῆς ὀργάνων ὧν ἔπεσι διειμένης, τὴν διὰ τὸ γάλακτος [d] ἀποχρεφόμενον. Ἐὰν οὖν τις ἔξας ἀλαζο-

[t] ἀνὴρ] Dele. Deeſt enim in MSS. & omnino redundat. Coteler. Monument. Eccleſ. tom. ii. p. 609. monet reponendum eſſe ἀνθρώπου.

[u] τῇ διανοίᾳ] Reſtitui ex MSS. Ibidem pro ἀντιπαθοῦντι ſcribitur ἀντιπαρευθύνει. Ibidem repone μνησικακήσοντι.

[x] ἀφορήτοις] Sic MSS. Editi ἀφορήτοις.

[y] ἀποξέσῃ] Forſan ἀπαγαγέσθαι, vide ſupra p. 802.

[z] μαλακιδιδ᾽] Sic MSS. pro μαλακιδίου.

[a] ὄρσανα] Ita MSS. pro ὄργανα.

[b] ὀδόντες, &c.] Melius forſan ὀδόντων ἧ οἱ τομεῖς, &c. cui emendationi ſequentia fidem faciunt. Sic Julius Pollux Onomaſt. lib. ii. § 91. ὧν (ὀδόντων ſcil.) οἱ μὲ μέσοι τέσσαρες λέγονται τομεῖς—ὅτι τέμνουσι τ᾽ τροφήν.

[c] μύλαι] Vulgo ſcribitur μύλαι. Suid. v. μύλαι, οἱ ὀδόντες ὀδόντες οἷς λεπτύνουσι σιτία οἱ ἄνθρωποι τ᾽ τροφήν. Ergo apud Noſtrum pro λεαίνειν, ſcribe λεπτύνειν.

[d] ἄρδει] Ita MSS. pro ἀρδεῖ. Mox pro ὀδαξωμένοις ſcribitur δακνωμένοις.

[e] ἀνέχειαν] MS. Bodl. ἴσχιαν. Melius ἐπανέχειαν. Sicut p. 1171. τὸ ἄζυμα ἐπανέχειαν. Sed forſan deleri poteſt, ſalvo ſenſu.

[f] ἀποχρεφόμενον] Melius ἀποχρεφομένων, ſcil. ὀργάνων.

νείας,

νεία, θεράπων@· ἐάντ' ὀκκόψῃ, ἢ ὑπηρέτλω ϗ ὑποδιάκονον ἢ ἀναλκαιοῖάτων, τροφῆς τε ϗ ζωῆς, ἐλλυθερώτω ἢ ἀδικηθέντα, τερόμνω@· αὐτὸς ἢ ὀκ τῦ πεπυθότ@· λαῖρείας τε ϗ ὑπηρεσίας. Ἰσότιμον ἂν, φησί τις, ὀδὸς ὀφθαλμῷ; ε πρὸς ἃ γίγνεν ἑκάτερον, ἕποιμ' ἂν, ἰσότιμον· πρὸς μὲ τὰ ἐρατὰ ὀφθαλμὸς, πρὸς ἢ τὰ ἐδώδιμα ὀδός. Εἰ ἢ ϗ ζυγκεῖναί τις θελήσῃ, ζεμνόταῖον μὲ λέρήσῃ ἢ ἐν σώμαῖι μέρων, ὀφθαλμὸν, ἅτε θεωρὸν ὄντα, τῦ ζεμνοῖάτυ ἢ κῦ ἢ κόσμον, ἀρχνῦ· χρήσιμον δ' ἐδόντα, ὡς f ἀναῖροφῆς, τοῦ χρησιμωῖάτυ πρὸς τὸ ζῆν, ἐρῖάτλω. Καὶ ὁ μὲ τὰς ὄψεις ἀποβαλὼν ὁ κεκώλυ) βιῦν, τῷ δ' ὀκκιπέντι τὰς ὀδόντας ἀφοδρόλει θάναῖ@· εἰκῖλις@· Εἴ δή τις ὀπιβελλόοι πρὸ τὰ μέρη ταῦτα τοῖς εἰκέταις, μὴ ἀγνοείτω λιμὸν ἐν λιθηνίᾳ ϗ λιτηρέᾳ καῖασκωάζων τύτοις χειροποίῆτον. Τί γὰρ ὄφελ@· ἀφθονίαν μὲ εἶναι τροφῶν, τὰ ἢ πρὸς τλὼ διοίκησιν αὐτῶν ὄρῖανα ζεσυλῆαξ ϗ ἀποβεβληκέναι, χαλεπῶν ἕνεκα ϗ ἀμειλίκῖων καὶ ὠμοθύμων δεσποτῶν; Διὰ τῦτο ϗ ἐτέρωθι πᾶσι χρεωςῶν ἀπαγορλόει δανεισαῖς μύλον ἢ ὅλημύλιον ῥύσιον αἰτεῖν· ἐπειπὼν ὅτι ὁ τῦτο δρῶν, ψυχλὼ ἐνεχυρλάζει. Ὁ γὰρ τὰ τῦ ζῆν ὄρῖανα ἀφαιρύμν@·, ἐπ' ἀνδροφενίαν ἴε), μίχρι ϗ ψυχῆς ἐπιβελλόειν διανοηθείς.

Τοσαύτλω ἢ πρόνοιαν ἐποιήσαῖο τῦ μηδένα φθίτιον τινι ηλέᾳ θανάτυ, ὡς ϗ τὰς προσαψαμένας νεκρῦ σώμαῖ@·, ὁ τελλύτλω ἐνδείκν) τλω ϗ φύσιν, εἴε) δεῖν μὴ λίθὺς εἶναι καθαρὰς, μίχρις ἂν περιῤῥανάμνοι ϗ ἀπολυσάμνοι καθαρθῶσιν. Εἰς μὰν τοι τὸ ἱερὸν ὐδὲ πῆς ζφόδρα καθαροῖς ἐφῆκεν εἰσιέναι, ἐντὸς ἡμερῶν ἑπῖὰ, τρίτῃ ϗ ἑβδόμῃ κελλύσας g ἀφαϊνίζεᾳζ. Ἔτι μὰν τοι ϗ πῆς εἰσιῦσιν εἰς οἰκίαν ἐν ᾗ τελελύτηκέ τις, προσάῖοι μηδενὸς ἅπῖεᾳζ μίχρις ἂν ἀπολέσων), ϗ τὰς ἑαθῆτας αἷς ἀμπίχνυῖο προσαποπλυάνῖες. Σκύη ἢ ϗ ἔπιπλα ϗ ὅσ' ἄλλα h ἔιδον εἶναι ζυμβέβηκε, πάνθ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀκάθαρθ' ἡγεῖται. Ψυχὴ γὰρ ἀνθρώπυ i τίμιον, ἧς μεῖανισαμνης ϗ μεῖοικιζομένης, τὰ ἀπολειφθησόμνα πάνῖα μιαίνε), τερόμνα θείας εἰκόν@·. Ἐπειδὴ θεοειδὴς ὁ ἀνθρώπιν@· νῦς, πρὸς ἀρχέτυπον ἰδέαν, τ ἀναῖάτω λόγον, τυπωθείς. Ἐσω ἢ, φησὶν, ἀκάθαρῖα ϗ τἄλλα k ὅσων ἂν ὁ ἀκάθαρῖ@· προσάψῃ), μεῖασία τῦ μὴ καθαροῦ μιαινόμνα. Καθολικωτέραν δ' ἀποφασιν ὁ χρησμὸς ἔτ@· ἔοικε φαδηλῦν, ὀκ ὄῖι σώμαῖ@· αὐτὸ μένον ἰσάμν@·, ἀλλ' ἤδη ϗ τρόπυς προσδιερλυνάμν@· ψυχῆς. Ἀκάθαρῖ@· γὰρ κυρίως ὁ ἄδικ@· ϗ ἀσεβὴς, ὅτῳ μήτε τ ἀνθρωπίνων μήτε

nistrum rerum necessarium, alimenti & vitæ, Exod. xxi. manumittat læsum, & mulctetur ipse servi sic 27. passi opera & ministerio. Dicet aliquis, Ergo pari pœna vindicatur dens & oculus? Respondebo: & merito; par enim utriusque usus est, in suo duntaxat officio, in aspectu oculi, dentis verò in edendo. Imo si hæc diligenter inter se comparentur, apparebit oculum esse augustissimam partem corporis, ut contemplatorem cœli quo nihil in mundo augustius: dentem verò non minus utilem, ut qui minister sit alimenti ad vitam utilissimi. Præterea visu orbatus potest nihilominus vivere: dentes verò extusos sequitur mors miserabilis. Hos igitur
p. 809. si quis infensus servis adimat, sciat se illis famem voluntariam in annona quantumlibet bona invehere. Quid enim proderit ciborum copia, ab iniquis immanibus & crudelibus dominis spoliato instrumentis ad vescendum necessariis? Et hæc est causa cur alibi interdicatur, nequis fœnerator à debitore molam superiorem inferio- Deut. remque sumat pro pignore, insuper admonens, xxiv. 6. quòd qui hoc facit, oppignorari sibi finit vitam hominis. Nam qui aufert vitæ sustentacula, fit homicidio proximus, non parcendo vel vitæ.

In tantum autem solicitus fuit legislator, ne quis alteri necis causam præberet, ut eos e- Num. xix. tiam qui cadaver fatali morte defuncti homi- 11. nis attigissent, impuros pronunciet, tantisper dum se lavacris purificarint. A templo autem etiam post purificationem tales arcentur per septem dies, jubenturque tertia atque septima purificari. Præterea funestam domum ingressos lex vetat quicquam attingere prius quàm abluantur unà cum suis vestibus. Eo enim *contactu* vasa & quamcunque suppellectilem pollui judicat. Anima enim hominis res est preciosa, qua demigrante reliqua contaminantur omnia, destituta divina imagine. Mens enim refert Dei similitudinem, juxta exemplarem ideam, verbum supremum, formata. Addit lex, impurum fieri quicquid ab impuro tangitur, per contagionem videlicet impuritatis pollutum. Videtur autem late patere hoc sacrum oraculum, non consistens intra corpus, sed amplius inquirens etiam in mores animæ. Nam proprie loquendo impurus dicitur quisquis est injustus & impius, quem incessit nulla juris humani divinique reve-

e πρὸς] Editi μὴ πρὸς, sed sic scribo fide Codicum. Item ἰσότιμον. Editi ἰσότιμα.

f ἀναῖροφῆς] Repone ἂν τροφῆς.

g ἀφαϊνίζεᾳζ] Sic MSS. Med. Vat. & Coisl. pro ἀφανίζεᾳζ in Editis. Textus quoque sacer, Num. xix. 11. ἐὰν ϗ μὴ ἀφαϊσθῇ.

h ἔιδον] Restitui ex MSS.

i τίμιον] Ita MS. Bodl. pro σημεῖον. Ita quoque supra p. 808. ὅτι ζωὴ μὲν τίμιον. Item p. 1189. ψυχὴ ϗ τίμιον.

k ὅσων] Sic MS. Med. pro ὅσα.

rentia, qui omnia miſcet conturbatque propter immoderatos ſuos affectus & immanes pravitatum exceſſus. Proinde quæcunque aggreditur negocia, omnia reprehenſionem merentur, ut vitiata per autoris ſui nequiciam. Sicut è diverſo actiones bonorum virorum laudantur, per virtutem eorum meliores redditæ: quandoquidem ita natura comparatum eſt, ut effectus ſimiles fiant ſuis autoribus.

τ̃ θείων αἰδώς τις [1] ἔρχε), πάντα φύρων κ) ζυγχέων διό τε τὰς ἀμείνους τ̃ παθῶν, κ) τὰς τ̃ κακιῶν ὑπερβολάς· ὥστε ὧν ἂν ἐφάψε) πραγμάτων, πάντ' ἐστὶν ἐπίληπτα, τῇ τ̃ δρώντ@ ζυμμεταβάλλοντα μοχθηρία. Καὶ γὰ κ) τἀναντίον αἱ πράξεις τ̃ ἀγαθῶν ἐπαινεταὶ, βελτιύμεναι τ̃ τ̃ ἐνεργύντων ἀρεταῖς· ἐπειδὴ πέφυκέ πως τὰ γινόμενα τοῖς δρῶσιν ἐξομοιοῦσθαι.

[1] ἔρχε)] Melius ὑπέρχε) vel ἐνίσχε).

ΦΙΛΩΝΟΣ

* ΠΕΡΙ ΤΩΝ

# ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΕΙΔΕΙ ΝΟΜΩΝ,

## ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΓΕΝΗ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΛΟΓΙΩΝ,

Τὸ Η καὶ τὸ Θ καὶ Ι, τὸ περὶ τοῦ μὴ ἐπικλέπτειν, καὶ ψευδομαρτυρεῖν, καὶ μὴ ἐπιθυμεῖν, καὶ τῶν ἑξῆς ἕκαστον ἀναφερομένων.

Καὶ περὶ δικαιοσύνης, ἣ πᾶσι τοῖς λογίοις ἐφαρμόζει, ὅ ἐστι τέλος [a] ζωνλάξεως.

# DE

# SPECIALIBUS LEGIBUS,

## QUÆ PERTINENT AD TRIA CAPITA DECALOGI,

### Nimirum Octavum, Nonum & Decimum: De non committendis Furti, Falsi Testimonii & Concupiscentiæ criminibus.

### Quin & de Justitia, quæ cum omnibus in universum Decalogi Præceptis cognationem habet.

*Viro Clarissimo* ERICO BENZELIO, LINCOPENSI *Episcopo, Interprete.*

### Περὶ Κλοπῆς.

ΤΑ μὲν δὴ μοιχείᾳ καὶ ἀνδροφονίᾳ, καὶ ὅσα ἑκατέρᾳ τούτων [b] ὑποσέλλῃ νόμιμα, μετ' ἀπάσης ἀκριβείας, ὡς γ' ἐμαυτὸν πείθω, λέλεκται πρότερον, τὸ δὴ ἑπόμενον τῇ τάξει ζωεπισκεπτέον, ὅ, τι τρίτον μέν ἐστι τοῦ δὴ [c] τῇ δευτέρᾳ στήλῃ, τοῦ δὲ ἐν ἀμφοτέραις ὄγδοον, τὸ μὴ κλέπτειν. Ὅς ἂν ἄγῃ ἢ φέρῃ τὰ ἑτέρου, μὴ δέον, ἐὰν μὲν βίᾳ καὶ φανερῶς τοῦτο ποιῇ, κοινὸς ἀναγραφέσθω [d] πολέμιος γεγράφθω

### *De Furto.*

SUPRA accurate, ut puto, egimus de legibus contra Adulterium & Homicidium, nec non de præceptis, quæ ad illas referenda sunt. Nunc videamus proxime sequens, *Furtum ne facito*, quod tertium est secundæ, octavum vero utriusque tabulæ præceptum. Si quis aperta manifestaque vi egerit tuleritque res alius, publicus hostis haberi meretur, improbitati jungens impudentem proter- Exod. xx.

* En tibi, lector, librorum de Legibus Specialibus quartum & ultimum, in quo deperditi commentarii ad decalogi præcepta reliqua, octavum, nonum, & decimum, restituuntur: quem dudum desideratum & speratum in lucem publicam tandem sisto. Genuinum esse Philonis fœtum, tum verba, tum sensus, tum opusculo hujus cum reliquis connexio, abunde fidem faciunt. Descripsi autem ex Codice Bodleiano Num. 3400, cujus collationi multas emendationes in libris de Legibus Specialibus & Virtutibus debeo. Vir. Clar. Johannes Seldenus Academiæ Oxonienſi cum multis aliis legavit, quem de eo differentem vide de Synedriis veterum Hebræor. lib. ii. c. 13. Mirum vero virum egregium & eruditum tam incurioſe codicem ſuum perlegiſſe, ut deperditas Philonis operum partes non ibi animadverterit. Petrus Lambecius Commentar. de Biblioth. Vindobon. lib. i. fol. 143. In indice Philonis operum ex Antiquiſſimo Codice MS. Membranaceo hunc producit titulum, τὸ Η, καὶ τὸ Θ, καὶ τὸ Ι, τὸ περὶ τοῦ μὴ κλέπτειν, &c. ὅ ἐστιν ὅλης σωλάξεως. De quo tamen ipſe: *Quamvis autem titulus ſive index tam multa promittat, tantum tamen abeſt, ut omnia illa ibi extent opuſcula, ut ne eorum quidem primum ſit integrum.* Idem titulus quoque conſpicitur in Codicis Medicei indice, cujus Apographi ſpem mihi fecit vir eruditiſſimus Antonius Cocchius Medicus Florentinus, ex quo ſi quid occurrat notatu dignum, in calce adjicietur. Nos in Codicum penuria librarii haud curioſi errata conjecturis pro virili ſanavimus, paucula quædem planè deſperata reliquimus.

[a] ζωλάξεως] In Codice Vindob. additur ὅλης. Forſan etiam deeſt τὸ τέλος. Vertique adeo debet: *Qui quidem totius tractatus eſt finis.* Eſt enim περὶ δικαιοσύνης libellus ultimus eorum, quos de legibus ſcripſit Noſter.

[b] ὑποσέλλῃ] Similiter intranſitivè uſurpatur vox iſta à Noſtro lib. de Decal. p. 766. τῷ δὲ τρίτῳ ὑποσέλλῃ τάττει ἀνωμοίᾳ πάσῃ.

[c] τῇ δευτέρᾳ στήλῃ] Melius τῆ δευτέρας στήλης.

[d] πολέμιος γεγράφθω] Sic MS. ſed male ut opinor. Eſt enim tautologia manifeſta in vocibus ἀναγραφέσθω—γεγράφθω, quorum altera abeſſe poteſt ſine detrimento ſententiæ. Forſan ſic à Philone ſcriptum, κοινὸς ἀναγραφέσθω πόλεως ἐχθρὸς δημοσίᾳ, &c. Vide ſimilia apud Noſtrum lib. de Decem Oracul. p. 763. Furtum vero alibi docet eſſe delictum contra civitatem. De quo etiam vide inſignem locum apud Demoſthen. Orat. adv. Midiam p. 330.



viam;

viam; ſi vero clam, furum more latere conatus ſceleri ſuo tenebras ſeu velum prætendat, ad juris civilis normam puniatur, ſiquidem hunc ſolum, qui damnum accepit lædere animus erat. Itaque *dupli condemnator*, ſic juſtiſſimo damno medens uſuræ injuſtæ. Quod ſi præ paupertate non ſit ſolvendo, vendatur, (æquum enim libertate mulctari quem non puduit turpiſſimo lucro ſervire) ne qui damnum fecit expers ſolatii, propter furis paupertatem, contemni videatur. Cave vero inhumanitatis accuſes hanc legem, nam venditus non perpetuæ ſervituti addicitur, ſed intra ſeptennium publica præconis voce manumittitur, quemadmodum docui in tractatu de Sabbato. Bene autem ſecum actum putet fur, ſive duplionis pœnam ſubierit, ſive vendatur, plurium reus criminum. Primum quod ſuis non contentus facultatibus, plures concupiſcat, inſidioſum & ſanatu difficillimum vitium, avaritiam tanquam vallo muniens: deinde quod conjectis in aliena bona oculis, iiſque inhians laqueos furtivos tendat, dominos rebus ſuis fraudaturus. Denique quod latere volens fructum rei ablatæ ſolus plerumque percipiat, & in culpa ſit quod innocentes inſimulentur criminum, dum obſcuram reddit inveſtigationem veritatis. Jure dixeris eum à conſcientia convictum furti ſe ipſum accuſare, prorſus vel pudibundum vel metuentem; quorum illud indicio eſt agnoviſſe eum turpitudinem ſceleris, turpia enim pudorem excitant; hoc vero, pœna dignum commiſiſſe facinus, namque pœna metum incutit.

Exod. xxii. 4.

παρανομίαν ζωυφαίνων ἀναίσχυντον θράσος. Ἐὰν ἢ κρύφα λανθάνειν ἐπιχειρῶν, φωρὸς τρόπον, αἰδῶ προκάλυμμα ποιούμενος τ αἱμαρτημάτων [e] τὸ ζκότος, ἰδίαν κολαζέσθω μόνον ὧν ἐπώδυνος ὢν ἐπεχείρησε βλάπτειν, ἢ καταγνόντων [f] διπλοῦν τὸ φωρεῖον, ἄδικον ὠφέλειαν ἐξιώμενος βλάβῃ δικαιοτάτῃ. Ἐὰν ἢ ἄπορος ὢν ζημιοῦν ἀδυνατῇ τό γε ἐπιτίμιον, παρεργαζέσθω. Θέμις γὰρ ἐλευθερίας τρεῖς τ ὑπομένοντα χέρδος ἀνόμοιόν τε δοῦλον εἶναι· ἵνα μηδὲ ὁ πεπονθὼς κακῶς ἀπαρηγόρητος ἀφεθεὶς, ἀλλὰ τὴν τοῦ κεκλοφότος ἀχρηματίαν ὀλιγωρεῖν δοκῇ. Ἀλλὰ μηδεὶς ἀπανθρωπίαν καταγνώτω τοῦ νόμου· ὁ γὰρ παθεὶς οὐκ εἰσάπαν ἔσται δοῦλος, ἀλλ' ὑπὸς ἐπιστίας ἀπαλλάττων κοινῷ κηρύγματι, καθάπερ ἐν τοῖς περὶ [g] ἑβδομάδος ἐδήλωσα· ἢ ἀγαπάτω διπλοῦν ζημιοῦν τὸ φωρεῖον ἢ ἢ παρεργαζόμενος, ἀδικῶν οὐκ ὀλίγα. Πρῶτον μὲν ὅτι τοῖς ἔσω οὐκ ἀρκούμενος περιστέρων ὀρέγῃ, πλεονεξίαν, ἀπίθυλλον ἢ δυσίατον πάθος, ἐπιτεχίζων. Δεύτερον δ' ὅτι τοῖς ἀλλοτρίοις προσοφθαλμιῶν ἢ ἐπικεχηνὼς, τὰς ἐπὶ νοσφισμῷ πάγας τίθησι, τὰς κυρίας ὧν ἔχουσιν ἀφαιρούμενος. Τρίτον δ' ὅτι ἢ λανθάνειν [k] ἐπιτηδεύοντας οὐκ τοῦ κέρδους ὠφελείας μόνον ἐστὶν ὅτε καρπεῖ), τὰ ἢ ἐγκλήματα τρέπει πρὸς τὰς αἰτίας, τυφλὴν ἀπεργαζόμενος τῷ ἔρευναν τ ἀληθείας. Ἔοικε δὲ πως ἢ αὐτὸς ἑαυτοῦ καταγορεῖν, ὑπὸ τοῦ ζωειδότος ἐλεγχόμενος ἐν οἷς ὑφαιρεῖται λάθρα, πάντως αἰσχυνόμενος ἢ δηλαδόμενος· ὧν τὸ μὲν ἐστι ζημίων τοῦ τῷ πρᾶξιν αἰσχρὰν ὑπειληφέναι· τὰ γὰρ αἰσχρὰ αἰσχύνῃ ἐπιφέρει· τὸ ἢ, τ κολάσεως ἄξιον νομίζεσθαι, δίκης γὰρ ἐμποιοῦσιν αἱ κολάσεις.

## *De Murorum perfoſſoribus.*

Quiſquis cupidine rei alienæ furari aggreditur, & cum nequeat commode rapere, noctu parietes perfodit, utens tenebris vice veli, deprehenſus ante ſolis ortum in ipſo actu perfodiendi, à domino domus interficiator. Et levius

## Καὶ τοιχωρύχων.

Ἐάν τις ἕρᾳ τ ἀλλοτρίων ἐπιμανείς, κλέπτειν ἐπιχειρῇ, ἢ μὴ δυνάμενος ὑπετῶς ὑφαιρεῖσθαι τοιχωρυχῇ νύκτωρ, προκάλυμμα ποιούμενος ὧν ἀδικεῖ τὸ ζκότος, ἀλλὰ μὲν ἐπ' αὐτοφώρῳ πρὶν ἥλιον ἀνισχεῖν, ἐν αὐτῷ τῷ διορύγματι πρὸς τοῦ δεσπότου τ οἰκίας [m] ἀναιρείσθω· τὸ μὲν προηγέ-

[e] τὸ σκότος] Scribe ἢ τὸ σκότος.

[f] διπλοῦν] Cum dupli pœnam exigat Moſes, vide annon, moribus in pejus labentibus, graviori poſtea ſupplicio fures coercebantur. Septupli enim pœna memoratur Prov. vi. 31. ἐὰν ἢ ἁλῷ, ἀντὶ ἑπταπλάσια. Moſen vero ſequitur Solon, teſte Gellio Noct. Att. lib. xi. c. 18. *Is Solon ex ſeptem illis inclitis ſapientibus fuit. Is ſuâ lege in fures non, ut Draco ante, mortis, ſed dupli pœna vindicandum ſtatuit.* Plat. de Legibus lib. ix. p. 857. κλέπτῃ ἢ ἐάν τε μέγα ἐάν τε σμικρὸν κλέπτῃ τις, ἐὰν αὖ νόμος κεύθῃ.—Τὸ μὲν γὰ κλαπεὶν δὴ χρέων διπλάσιον πρῶτον ἀπέδωκεν, &c. Demoſth. Orat. adv. Timocrat. p. 462. εἰ δέ τις ἰδίαν δίκην αἰτῇ, ὑπάρχειν μὲ αὐτὸ διπλάσιον ἀποτίσαι τὸ τιμηθέν. Eadem fere diſciplina juris Romani in furto nec manifeſto puniendo, manifeſtum enim quadruplo eſt vindicatum. L. xlvi. D. de Furtis: *Quod dicimus* DUPLI *ſic accipere debemus, etiam quadrupli competere actionem, ſi manifeſtum furtum ſit.* Quod vero Zacchæus Luc. xix. 8. quadruplum ſe reſtituere profiteatur, iſtam legem ſibi lubens impoſuiſſe videtur. Quadupli enim reſtitutio non ex Lege à Publicanis exigebatur. Vide L. i. D. de Publicanis.

[g] ἑβδομάδος] Melius, ut videtur, ἑβδόμης. Is enim titulus libelli de Septenario p. 1173. Vide etiam dicta ad p. 1178. Reſpicit vero Noſter librum de Septenario p. 1182.

[k] ἐπιτηδεύοντας] Scribe ἐπιτηδεύων, τας.

[m] ἀναιρείσθω] Furem nocturnum, contra ac diurnum, licuit ſolum domino interficere ſecundum Philonem, atqui Textus facer cuivis è familia iſtud permittit. Quod jus confirmatur à Legibus tum Græcis tum Romanis. Demoſth. Orat. adv. Timocrat p. 463. εἰ δέ τις νύκτωρ κλέπτοι, τοῦτον ἐξεῖναι ἢ ἀποκτεῖναι. Ita quoque Lex xii. Tabularum: *Sei Nox Furtum factum eſit, ſei im occiſit, jure caiſus eſto.* De qua Lege vide etiam Aul. Gell. lib. xi. c. 18. & lib. xx. c. 1. Iſtam vero legem ſic vulgo explicabant juriſconſulti, ut non aliter furem interficere cuivis putarent licere, niſi ut vitæ ſuæ caveret. Sic enim Ulpianus L. ix. D. Ad Legem Cornel. de Sicariis: *Furem nocturnum ſi quis occiderit, ita demum impune feret, ſi parcere ei ſine periculo ſuo non poterit.* Additur etiam L. iv. D. Ad legem Aquil. *Ut tamen id ipſum cum clamore teſtificetur.* Vide Collat. Leg. Moſaic. & Roman. apud Pithæum, & Grot. de Jure Belli lib. ii. c. 1.

μᾶλλον ἕρδον ἐλάττου ἐργαζόμενον, κλοπέως, τὸ δὲ ἐπόμενον μεῖζον ἀνδροφονίαν [n] ἀμφικωλύει, τις ὀργὴ πρῆσιν οἷς ἐπιφέρει σιδηροῖς καὶ ἑτέροις ὅπλοις ἀμυνούσαις παρεσκευασμένον. Εἰ δ' ἥλιος ἀνάσχοι, μηκέθ' ὁμοίως αὐτοχειρίαν κλεπτέσθω, πρὶν ἂν τὰς ἀρχὰς καὶ δικαστὰς ἀγέσθω· δώσων δίκας, ἃς ἂν ὑπάρχωσιν αὐτοί. Νύκτωρ μὲν οἴκοι ἀμφιλαβόντων καὶ τεθραμμένων πρὸς ἀναπαυλαν ἀρχόντων ὁμοῦ καὶ ἰδιωτῶν, ἀδημία τῷ πλημμελοῦντι καταφυγὴ πρὸς βοήθειαν, ὅθεν αὐτὸς ἔσω κύριος τῆς τιμωρίας, ὑπὸ τοῦ καιροῦ καταστὰς ἄρχων καὶ δικαστής. Μεθ' ἡμέραν μὲν ἀναπέπταται δικαστήρια καὶ βουλευτήρια, ἐπλήθυεν δὲ τὴν ζυλληψομένων ἡ πόλις. Ὧν οἱ μὲν φύλακες τῶν νόμων κεχειροτονῆσθαι, οἱ δὲ ἄνευ χειροτονίας, μισοπονήρῳ πάθει τοῦ ὑπὲρ τὴν ἡδικημένων τάξιν αἱρεῖν, πρὸς οὓς ἡ κλέπτην ἀκλίνον. Οὕτως γὰρ τὰς ἐπ' αὐθαδείᾳ καὶ προπετείᾳ φεύγων αἰτίας, [p] δημοκρατικώτερον αὐτῷ δόξει βοηθεῖν. Ἐὰν ὑπὲρ γοῦν ὅλου ἡλίου τὴν φορᾶ τις αὐτοχειρίαν κλείνῃ πρὸ δίκης, [q] ἔνοχος ἔσω, θυμὸν λογισμῷ προτιμήσας, καὶ τοὺς νόμους τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐν ὑστέρῳ θείς. Μὴ γὰρ ἐπειδὴ νύκτωρ ἠδίκησαι, φαίην ἄν, ὦ ἄνθρωπε, ὑπὸ κλέπτου, διὰ τοῦτο μεθ' ἡμέραν κλοπεῖ αὐτὸς ἀπεργάζου χαλεπωτέραν, ἀλλὰ τοῦ ἐν τοῖς χρήμασιν, ἀλλὰ τοῦ ἐν τοῖς δικαίοις, καθ' ἃ ζυμβαίνει τοῦ πολιτείαν διαλυθῆναι.

quidem illé furto, quod animo intenderat, peccavit, gravius homicidio, ad quod accessit instructus ferro alioque apparatu, quo se tueatur si quis perfossionem impediret. Quod si vero sol exortus erat, ipse non necato, sed fac trahatur ad magistratum judicesque daturus pœnas, quas statuerint. Noctu enim domi manentibus & quiescentibus tam principibus viris quam privatis, nullum læso ad alios perfugium, sed ipse es arbiter pœnæ, pro tempore & magistratus & judex constitutus. Interdiu vero patent fora & curiæ, plena & urbs auxiliaturis, quorum alii quidem creati custodes legis, alii vero sine electione, odio scelerum sua sponte passis succurrunt, ad quos furem trahi par est. Sic enim crimen arrogantiæ & temeritatis effugiet more magis populari vindictam sibi parens; sed si sole lucente furem sua manu interfecerit neglecto judicio, reus sit, utpote qui iram rationi prætulerit, legesque publicas privatæ postposuerit vindictæ. Ei merito dixerimus: Heus tu, ideo quod noctu fur te affecit injuria, haud tibi integrum clara luce furtum facere longe gravius, non pecuniarum, sed legum, quibus respublica regitur.

## Περὶ Κλοπῆς Προβάτου καὶ Βοός.

Τὰ μὲν ἕν ἄλλα φορεῖα τετίμηται διπλῆ καταβίσει, βοῦν δὲ ἢ πρόβατον εἴ τις ὑφέλοιτο, μείζονος ἠξίωσε δίκης· προνομίαν διδοὺς ζώοις, ἃ καλλιεῖται τε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἀγέλαις, ἃ μόνον εὐμορφίᾳ σώματος, ἀλλὰ καὶ τῷ ὅλῳ τὸν ἀνθρώπινον βίον ὠφελείας. Ἧς χάριν αἰτίας καὶ ἐπ' ἀμφοῖν τὴν ποσότητα τῶν ὅλων ἴσην ἔθεσεν, ἀλλὰ τὰς χρείας διαριθμησάμενος ἃς ἑκάτερον παρέχεται τῶν διειρημένων. Κελεύει γὰρ [t] τέτταρα μὲν πρόβατα ἀποτίνειν, βοῦς δὲ πέντε τὴν κλέπτην, ἀνθ' ἑνὸς δὲ ὑφαιρεθέντος. Ἐπειδὴ πρόβατον μὲν φέρει δασμοὺς Δ, γάλα καὶ πρὸν ἓ ἔριον καὶ ἐτήσιον ἄρνα. Ὁ δὲ βοῦς Ε· τρεῖς μὲν τοὺς, [r] αὐτῆς ἐν γάλακτι καὶ τυρῷ καὶ ῥυπάσμασι, δύο δὲ ἐξαιρέτους, [s] ἄρρενον γῆς καὶ ἀλοήσιον· ὧν ὁ μὲν ἔστιν ἀρχὴ σπορᾶς καρπῶν,

*De Furto Ovis & Bovis.*

Ceteros fures dupli damnavit, boum vero vel ovium abactores majori pœna mulctandos censuit, prærogativâ pecoris inter cicures præstantissimi, non solum corporis formositate, sed etiam commodo, quo vitam humanam juvant. Quapropter non parem pœnam utrique generi definivit, sed respectu usus, quem quodque dictorum præstat; jubet enim, furem pro una ove abacta quatuor, pro uno autem bove quinque boves reddere. Siquidem ovis quatuor fert proventus, lac, caseum, lanam & agnos annuos: bos vero quinque, tres eosdem, puta lac, caseum, fœturam, adhæc duos peculiares, arationem terræ & triturationem, quorum illa principium sationis frumenti, hæc vero finis, nimirum purgatio frulex divina, ob ovem abactam quadruplum, ob bovem quintuplum exigebat. Cujus ratio haud facile patet. Certè eam non assecutus videtur Theodoret. quæst. 50. in Exod. ὅτι τὰ μείζονα τῶν ἀμαρτημάτων μειζόνων ἄξια τιμωμάτων. Res enim multo pretiosiores quam bos vel ovis, duplo tantum pensabantur. Forsan ita sancitum ob maleficii hujus frequentiam in Judæâ. Ista enim ratio assignatur ab Ulpiano, cur jure Romano in Abigeos severissimè animadversum est. L. i. D. de Abigeis: *Abigei cum durissimè puniuntur, ad gladium damnari solent, puniuntur autem durissime non utique* (forsan *ubique*) *sed ubi frequentius est id genus maleficii.* Grotius istam legem tribuit facilitati maleficii. Vide de Jure Belli & Pacis lib. ii. c. 20.

[n] ἀμφικωλύει] Scribendum videtur ἀμβωλοῦν, τοῖς.

[o] ἄρχων] Melius forsan κατήγορος. Sic Noster lib. de Monarch. lib. ii. νομίσαντας αὐτοὺς ὑπὸ δ' καιρῷ πάντα γιγνώσκειν, καὶ κατηγόρους, &c. Vide etiam eundem de Leg. Special. p. 788. Mox etiam pro μὲ scribe μᾶλλον.

[p] δημοκρατικώτερον] Forsan δημοτικώτερον. Vox enim ista meliorem efficit sensum, estque admodum vulgata Demostheni de rebus forensibus. Adv. Timocrat. p. 446. οὐδὲ βίαιον, οὐδὲ ἐλευθερικὸν πρᾶγμα τοῦτο, ἀλλὰ τυραννικὸν φιλανθρώπως καὶ δημοτικῶς. Idem p. 452. καλῶς καὶ δημοτικῶς. Idem p. 474. ὅτι δημοτικώτερον δέπου τὰ τῶν πολλῶν ἀδικήματα ὁρᾶν. Vide Aristotel. Polit. lib. vi.

[q] ἔνοχος] Non vero reus erat, si fur se telo defenderet. L. iv. D. ad Legem Aquiliam: *Interdiu deprehensum ita permittit occidere, si is se telo defendat. Ut tamen aque cum clamore testificetur.*

[r] τετταρα] Cum in reliquis furtis dupli pœnam imposuit

[s] αὐτῆς] Melius αὐτὰς, ut liquet ex loci sensu.

[t] ἄρρενον] Omnino scribe ἄρσεν. Sic etiam Philonem emendamus, lib. de Septenario p. 1180. vide ibi dicta.

gum comportatarum in paratiorem alimenti uſum.

## *De Plagiariis.*

Etiam plagiarius fur eſt, ſed rei omnium in orbe terrarum præſtantiſſimæ. Igitur inanima atque animalia, quæ non ita magni uſus in vita humana quiſquis furatus fuerit, duplionis pœnam, ceu prædiximus, ſubit, iterumque quadrupli quintuplique, qui ex manſuetiſſimis boum oviumque gregibus; homo vero præcipuam, ut videtur, inter animalia ſortitus eſt prærogativam, utpote Deo propinquus & cognatus quâ rationis particeps, quæ illum, quamlibet mortalem, reddit immortalem. Ideo cujuſcunque animum virtutis amor inceſſit, acerbe & implacabiliter iraſcitur plagiariis, qui ſacerrimi quæſtus cauſſa hominibus ortu ingenuis & natura æqualibus ſervitutis jugum imponere non verentur. Nam ſi laudem merentur, qui pro ſua clementia vernas & ſervos emptitios, licet de dominis ſuis non admodum meritos manumittunt, quanto graviori in culpa ſunt qui ingenuos privant libertate, re omnium gratiſſima, pro qua honeſte natis liberaliterque educatis vel mori pulchrum eſt. Adhæc nonnulli congenitæ malitiæ cumulum addunt, vaferrimo ingenio ſuo ad id quod longe peſſimum uſi, plagiarii non tantum peregrinorum & alienigenarum, verum etiam civium, immo gentilium & tribulium. Hi contemptis communi jure & moribus, quibus a pueritia fuerant innutriti, quique animis hominum, modo non omnem exuerint humanitatem & prorſus feri ſint, benevolentiam imprimere ſolent, turpis lucri gratia vendunt mangonibus & quibuſcunque aliis ſervituros procul à patria, ne quidem per ſomnium ſalutaturos unquam patrium ſolum, vel ullius bonæ ſpei guſtum porro habituros. Certe minus injuſte agerent plagiarii, ſi in ſui numerum ſervitii illos reciperent; nunc vero duplici ratione peccant, pro uno duos vendentes dominos, & geminæ ſervitutis, unius alteram excepturæ, auctores. Ipſi etenim memores priſtinæ ſubductorum felicitatis forte pœnitentiam agerent erroris ſui, miſerti tandem

ὁ ἢ τίλ⊙, εἰς κάθαρσιν † ζυγκομιδέντων, πρὸς ἑτοιμοτέρων τροφῆς χρῆσιν.

## Περὶ Ἀνδραποδιστῶν.

Κλέπ⊓ης ἐστὶ καὶ ὁ ἀνδραποδιστὴς, ἀλλὰ βαρ[x]ύτατος πάντων ἀρίστων ὅσα ὑπὸ γῆς εἶναι ζυμβέβηκεν. Τὰ μὲν γὰρ ἄψυχα καὶ τῶν ζώων ἃ μὴ μεγάλας ὠφελείας παρέχει τῷ βίῳ, διπλᾶ προστάττει ἀποδίδοσθαι τὰ φερομένων τοῖς κυρίοις, ὡς εἰλέχθη πρότερον. Καὶ πάλιν τετραπλάσια καὶ πενταπλάσια ἐν τοῖς ἡμερωτάταις ἀγέλαις βοῶν τε καὶ προβάτων. Ἄνθρωπ⊙ δ', ὡς ἔοικε, τὸ καλλιστεῦον κλῆρον ἔλαχεν ἐν ζώοις, αἰσχίστορ⊙ ὢν θεοῦ καὶ [y]ἀγχιστῆ τιὼ πρὸς λόγον κοινωνίαν, ὃς αὐτὸν καίτοι θνητὸν ὄντα ἀπαθανατίζει. Διὸ καὶ πᾶς ᾧ τινι ζῆλ⊙ ἀρετῆς εἰσέρχει, τραχύς ἐστιν ὀργὴν κατὰ παντελῶς ἀμείλικτ⊙ κατ' ἀνδραποδιστῶν, οἱ δουλείαν ἕνεκα κέρδους ἀδικωτάτου, τοῖς γνῶσι μὲν ἐλευθέροις, φύσεως ἢ μετέχουσι τὸ αὐτῆς ἐπαίνου τιμῶσι. Εἰ γὰρ ἐπαίνεσον πρᾶγμα δεσπόται ποιοῦσιν, οἰκοδεσπόται καὶ ἀργυρωνῆται, πολλάκις οὐκ ἐν μεγάλοις ὀνήσαντας, τὸ καταισχύσης δουλείας ἀπαλλαττόντες, ἕνεκα φιλανθρωπίας ἢ κέρδους, πόσης ἄξιοι [z]καθηγορίας τυγχάνειν εἰσὶν, οἱ τὸ πάντων ἄριστον κτῆμα, τιὼ ἐλευθερίαν, ἀναφαιρούμενοι τοὺς ἔχοντας, ὑπὲρ ἧς ἀποθνήσκειν καλὸν τοῖς γνησιωθεῖσιν εὖ καὶ τραφεῖσιν; Ἤδη τινες τὴν σύμφυτον μοχθηρίαν ζωπυροῦντες, καὶ τὸ ἀβέλτερον αὐτῶν ἦθ⊙ τρέποντες εἰς τὸ ἄπονδον, οὐκ ἐπ' ἀλλοδαποῖς μόνον καὶ ἀλλογλώσσοις ἀνδραποδισμὸν καθεσκεύασαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους. Ἐσὶ δ' ὅτε καὶ δημόταις καὶ φυλέταις, ἀλογήσαντες κοινωνίας νόμων τε καὶ ἐθῶν, εἰς οὐκ πρώτης ἡλικίας ἐπεφόρησαν· ἅπερ βεβαιοτάτῳ τῆ ψυχαῖς εὐνοιαν ἐνσφραγίζει τὸ μὴ λίαν ἀτιθάσων καὶ μὴ ἀπιτηδευόντων ὠμότητα· οἱ χάριν κέρδους σκνομωτάτου πιπράσκουσιν [a]ἀνδράποδα καπήλοις καὶ εἰς ἂν τύχῃ δουλώσοντας, ἀπὸ ξένης [c]ἀνεπάκτου, μηδ' ὄναρ τὸ τοῦ παλαιοῦ ἔδαφ⊙ ἔτι προσκυνήσοντας, ἢ χρῆσιν ἀπογλυσομένους ἐλπίδ⊙. Ἧττον δὲ ἂν ἠδίκουν, ὑπηρετούμενοι πρὸς τῶν ἀνδραποδισθέντων· νυνὶ δὲ διπλάσιον ἄδικημα δρῶσιν ἀπεμπολῶντες, ἀνθ' ἑνὸς δύο δεσπότας καὶ διττὰς δουλείας ἐπεισάγοντες ἐφέδρους. Αὐτοὶ μὲν γὰρ ἐπισάμενοι τιὼ παλαιὰν εὐτοχίαν τῶν ὑπηκόων, ἴσως ἂν μεταγνόησαν, ὀψὲ λαβόντες οἶκτον τῶν ἐπλημμελημένων,

[x] πάντων] Videtur deeſſe κτημάτων, vel vox quævis conſimilis. Ita Noſter lib. de Leg. Special. p. 789. διότι τῶν οὐ πόσμῳ κτημάτων καὶ κτημελίων, ἀλλὰ ὅτι ἱερωτεπίστερον ὅτι θεοειδέστερον ἀνθρώπου.

[y] ἀγχιστῆ] Melius συγγενῆ. Alibi enim Philo homini cognationem cum Deo tribuit, lib. de Vit. Contemp. p. 891. οἱ συγγένειαν ἔχοντες πρὸς τὸ θεῖον. Item lib. de Mund. Opif. συγγενῆ καὶ αἰσχίστορ⊙ ὢν θεοῦ ἐγκμόν⊙.

[z] καθηγορίας] Melius, ut videtur, τιμωρίας, vel forſan ὀργῆς. Sic Demoſth. adv. Timocrat. p. 471. πῶς δ' ἂ μιγίστης ὀργῆς ὁ τοιοῦτ⊙ νομοθέτης ἄξιός ἐστιν. Supra quoque τραχύς ἐστιν ὀργῇ καὶ ἀμείλικτ⊙ κατ' ἀνδραποδιστῶν. Hos vero inter graviſſimorum ſcelerum reos recenſet D. Paulus 1 ep. ad Tim. c. i. ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπιόρκοις.

[a] ἀνδράποδα καπήλοις] Scribendum unâ voce ἀνδραποδοκαπήλ⊙, ὅλα σώματα πρὸς ἀργύριον ἀντικαταλλαττόμενα. Scribe ἀντικαταλλαττόμεν⊙.

[c] ἀνεπάκτου] Forſan ἀνεπανάκτου ab ἐπανάγω. Scilicet, *nunquam reducendos.*

τὰ

τὸ τ᾽ [e]ψυχῆς ἄδηλον καὶ ἀτέκμαρτον παιδευθέντες. Οἱ δὲ πελάμιοι, δι᾽ ἄγνοιαν τὴν ἡμῶν, ὡς ἐκ παίδων καὶ προπάππων οἰκετῶν, ὀλιγωρήσουσιν ἐδέν, ἀγαγὸν ἐν τῇ ψυχαῖς ἔχοντες εἰς ἡμερότητα καὶ φιλανθρωπίαν, ἣν εἰκὸς ἐπὶ τοῖς ἀλλοθέροις σώζεσθαι φύσει. Δίκη δ᾽ ἔστω καὶ ἅ τ᾽ ἐτεροεθνῆς ἀνδραποδισαμένων, ἣν ἂν τιμήσηται τὸ δικαστήριον. Καὶ δὴ τὰς [f]ἀλλοφύλους πρὸς τῷ ἀνδραποδίσασθαι καὶ πεπρακότων [h]θάνατος ἀπαραίτητος. Ἤδη γὰρ ἔτοί γε ξυγγενεῖς εἰσιν ἢ πρόσω ἀφ᾽ αἵματος, [i]καὶ τὰ μείζονα πρὸς γραφὴν γιγνώσκοντες.

Περὶ Βλάβης.

Καὶ ἐν ἀγρῷ, καθάπερ εἴπέ τις τῶν παλαιῶν, φύσιν δίκαι· ἐπειδὴ πλεονεξίαι καὶ ὁ τῶν ἀλλοτρίων ἵμερος, οὐκ ἐν ἄστει μόνον ἀλλὰ καὶ ἔξω πόλεώς ἐστιν· ἅτε μὴ τόπων διαφοραῖς ἀλλὰ διανοίαις ἀκορέστων (καὶ) φιλαπεχθημόνων ἀνδρῶν ἐνιδρυμένος· ἀφ᾽ ὧν καὶ τῶν πόλεων αἱ εὐνομώταται διττὰς ἐπιμελητὰς καὶ ἄρχοντας αἱροῦνται τῆς κοινῆς εὐκοσμίας καὶ ἀσφαλείας· τοὺς μὲν ἐντὸς τοῦ τείχους ἄστυνόμους προσαγορεύουσι, τοὺς δὲ ἐκτὸς εἰς ὄνομα οἰκεῖον ἐπιτίθενται), καλοῦσι δὲ αὐτοὺς, [l]ἀγρονόμους. Ἀγρονόμων δέ τις ἂν ἦν χρεία, εἰ μὴ καὶ παῖς χωρίοις ἦσάν τινες ἐπὶ λύμῃ τῶν πλησίον ζῶντες; Ἐὰν ἕν τις ποιμενὶ ἢ αἰπόλῳ ἢ βουκόλῳ, ἢ ζωόλως ἀγελάρχης, ἀγρὸν ἑτέρου βοσκήσῃ καὶ καλαμήσῃ, φειδὼ μηδεμίαν ποιούμενος μήτε καρπῶν μήτε δένδρων, ὅμοιον ὑποτεινέτω κίνημα, πρόσοδον τινὶ ἴσον τελοῦντι, καὶ ἀγαπάτω τοῦθ᾽ ὑπομένων, ἐπιεικὴς καὶ ζῴδρα ζυγνώμονος τυχὼν τοῦ νόμου· [n]ὡς αὐτὸν τὰ πολεμίων ἀπόνδων ἐργασάμενον, οἵσι τὰς ἀγέλας δηῶν ἔθος καὶ φυλὰ ἥμερα διαφθείρειν, οὐχ ὡς κοινὸν ἐχθρὸν ἐτιμωρήσαντο· θάνατον ἢ φυγὴν, ἢ τὸ γοῦν τελευταῖον, ἁπάσης οὐσίας ἐξοικίσας τῆς ἑαυτοῦ, ἀλλ᾽ αὐτὸ μόνον δικαιώσας ἐπανορθώσασθαι τὸ βλάβος τῷ κυρίῳ. Προφάσεις γὰρ ἀεὶ ζητῶν αἷς ἐπελαφρεῖ τὰ ἀτυχήματα, διὰ ὑπερβάλλουσιν ἡμερότητα καὶ τοῦ ἐκ φύσεως καὶ μελέτης φιλανθρωπίαν, εὗρεν ἀπολογίαν ὑπὲρ τοῦ νομίσαι, τοῦ φύσιν τῶν θρεμμάτων ἄλογον οὖσαν καὶ ἀπειθῆ, καὶ μάλιθ᾽ ὅταν ἐρέγηται τροφῆς· Ἕξω μὲν ἕν ὑπόδικον, ὅτι τοῦ ἀρχοῦ ἤλασε τοῦ ἀγέλου εἰς ἀνεπιτήδειον χωρίον, μὴ πάντων δὲ τῶν ξυμβεβηκότων ἐχέτω τὰς αἰτίας· εἰκὸς γὰρ αὐτὸν μὲ τοῦ κακοῦ λα-

infortunatorum, & reveriti occultum neſcio quid animæ. Sed qui pretio fecerunt ſuos, ex ignorantia generis, tanquam ſervorum nepotes ac pronepotes eos vilipendent, nihil invitamenti intra ſe ſentientes ad manſuetudinem & clementiam, qua naturâ liberos complecti æquum foret. Sit itaque in alienæ gentis hominum plagiarios pœna quam judices ſtatuunt, eorum vero, qui inquilinos præterquam quod rapuerint, etiam vendunt, morte expiandum ſcelus. Certe ſi ipſi gentiles ſunt & ferme conſanguinei, quos eadem definitione comprehendas.

*De Damno.*

Et *in agris*, ut aiebat olim nonnemo, *lites naſcuntur*, namque avaritia & alieni cupido non urbibus tantum continentur, ſed etiam ruri inveniuntur, ut quæ non locorum diverſitati, ſed in animis inexſaturabilium & litigioſorum hominum inſident. Quapropter etiam civitates, quæ æquiſſimis florent legibus, geminos eligunt magiſtratus & curatores publicæ felicitatis ac ſecuritatis, alios extra in agris, quibus nomen magiſtratus agrarii à re inditum. Quæ autem hujus neceſſitas, niſi etiam in agris eſſent, qui vicinorum damno viverent? Si quis igitur opilio, caprarius, bubulcus, aut quicunque demum armentarius in aliorum agros paſtum depaſtumque egerit, nec fructuum neque arborum ratione habita, damnum pari reditu penſare tenetur. Et hanc pœnam lubens pendat, cum æquiſſima mitiſſimaque lex fit, ex qua agens quæcunque infenſi ſunt hoſtis, cui ſolemne arva vaſtare & arbores ſativas corrumpere, non ut publicus hoſtis punitur morte, exſilio, vel tandem omnium bonorum publicatione, ſed compenſatione jacturæ, quam poſſeſſori fecit. Quæſitis enim ubique prætentibus, quibus pro ſingulari benevolentia ſua ſuccurrat miſeris, paratam ex ipſa natura & cura excuſationem paſtoris invenit legiſlator, nempe pecora ſua natura rationis eſſe expertia, ideoque immorigera, præſertim quando eſurie urgentur. Sit itaque in culpa quod initio gregem egerit in locum minime convenientem, non tamen omnis, quæ hinc evenit, damni culpam luat; veroſimile enim paſtorem, quam-

[e] ψυχῆς] Scribe τύχης. Sic lib. de Human. p. 708. εἰς τὸ τῆς τύχης ἀτεκμαρτον ἀφορῶν. Conſimile mendum occurrit apud Noſtrum lib. de Septen. p. 1175 & 1176. Adeoque vertendum, *Occultos & obſcuros fortunæ eventus.*

[f] ἀλλοφύλους] Ex Contextu ſcribendum potius ὁμοφύλους.

[h] θάνατος] Similis Pœna contra Plagiarios à Græcis ſtatuta. Xenophon de Mirabilibus lib. i. καὶ γὰρ τοὺς νόμους ἐάν τις χρήσῃ) φανερῶς ἀνδραποδιζόμενος, τούτῳ θάνατός ἐστιν ἡ ζημία. Jul. Poll. lib. iii. p. 78. καὶ δίκη ἔστι καὶ ἅ ἀνδραποδισῶν, ἐλευθερεμοῦν.

[i] καὶ τὰ, &c.] Omnino repone καὶ μείζονα πρὸς γραφὴν. Sic enim Noſter lib. de Dei Immut. p. 307. πόλλ᾽ ἔοικε τὸ χρόνος, ὅτι καὶ μείζοσιν ἐξιλάζεται) πρὸς γραφὰς. Sic etiam lib. de Leg. Special. p. 798. τύραννός ἐστιν ὁ μείζοσι ἐξαπατῶν. Ibi enim ſcribendum πρὸς γραφὰς. Sic ergo ſententiam verto: *Jam enim hi (contribules,* ſcil.) *cognati ſunt & fermè conſanguinei, & ſaltem circulo majore vicini.*

[l] ἀγρονόμους] Eadem habet Ariſtoteles Pol. lib. vi. καλοῦσι δὲ ἀστυνομίαν οἱ πλείοσι τὴν τοιαύτην ἀρχήν.—ἄλλη δὲ ἀναγκαία καὶ ἐξαπλησία ταύτῃ—περὶ τὰ τῆ χωρίαν ἐστὶ,—καλοῦσι δὲ τὰς ἀρχοῦσας ταύτης οἱ μὲ ἀγρονόμους, &c.

[n] ὡς] Scribe ὅς.

primum

primum animadverteret peccatum, ſtuduiſſe quam citiſſime expellere, gregem vero, guſtato tenerrimo pabulo, puta fructu vel gramine, omni modo renixam.

βόσια τῲ αὐωθησιν, ἐξελαύνειν ἐπιχειρῶν τάχιστα, τῲ δ' ἅτε χλοηφαγοῦσαν ἁπαλῶν ἅτε καρπῶν καὶ βλαστῶν ῥ ἐμφορημάτων, ἀντιφιλονεικεῖν.

### *De Igne inter ſentes non accendendo.*

Lædunt autem non hi tantum qui perditum eunt aliena prædia paſcentibus armentis, ſed & qui ignem incaute & temere accendunt. Ignis enim vis materiam nacta undique paſcitur ac diffunditur, & ubi ſemel invaluit, quæcunque exſtinctioni adhibueris rejicit, his pabuli loco ad incrementum uſa, donec tandem omnibus conſumtis ſe ipſam depaverit. Itaque par eſt nec in urbibus, neque in prædiis unquam ignem inobſervatum linquere; novimus enim ſæpe unicam ſcintillam latentem ſuſcitatam magnas conſumſiſſe urbes, præſertim ſpargente flammam vento ſecundo. Hanc ob rem in implacabili bello prima ſecunda & tertia virtus ignis, cui plus fident quam peditum equitumque ordinibus, vel navali militi, vel copioſo armorum claſſiumque apparatui. Etenim trulla ignita apte in navium claſſem miſſa, una cum milite claſſiario comburit itemque conſumit numeroſa caſtra cum omni apparatu, in quo ſpes victoriæ repoſita fuerat. Ergo ſi in ſenticoſa ſarmen ignis injiciatur, qui accenſus conſumſerit aream tritici, vel hordei vel ervi, vel congeſtos ſpicarum manipulos, vel agrum virentem, compenſabit damnum incendiarius, ut ſuo malo diſcat cavere primas occaſiones rerum, neve commoveat atque excitet vim inexſuperabilem ſua natura noxiam, qua vel ſanctiſſimum lædatur.

Περὶ τῦ μὴ ἀπερισκέπτως πῦρ ἐξάπτειν ἀκάνθαις.

Βλάπτυσι δ' ὐ μόνον καταίμονῖες βοσκήμασιν ἀλλοτρίας κλήσεις, ἀλλὰ κ̀ πῦρ ἀπερισκέπτως κ̀ ἀπροορᾴτως ἀναφλέγοντες. Ἡ γὸ τῦ πυρὸς δυώαμις ὕλης λαβομένη, πανταχόσε ἅπτυσα νέμε) κ̀ χεῖται· κ̀ ἐπειδὰν ἄπυξ κρατήσῃ σβεστηρίων ὅσα ἂν ἐπιφέρῃ τις, καταχρωμένη μ̃ τούτοις ἀντὶ τροφῆς εἰς ζωαύξησιν, ἕως πάντα ἐξαναλώσασα αὐτὴ δαπανηθῇ πρὸς αὐτῆς. Προσήκ̀ ὖ μήτε ἐν οἰκίαις μήτε ἐπαύλεσιν ἀφύλακτον πῦρ ἐᾶν· ἐπισαμβύες ὅτι ἀπιθὴς συμφόμβ@ εἰς πολλάκις ἀνερριπίσθη, κ̀ μεγάλας ἀνέπρησε πόλεις, κ̀ μάλιστα ἐπιφόρῳ πνεύματι ῥυείσης τ̃ φλογός. Ἐν γᾶν τοῖς ἀσυμβάτοις πολέμοις ἡ πρώτη κ̀ μέση Ꞓ τελευταῖα δυώαμις λῂ πυρὸς, ἢ πιστεύουσα μᾶλλον ἢ τ̃ πεζῶν κ̀ ἵππων κ̀ ναυμάχων τάξεσιν, κ̀ τ̃ ὅπλων Ꞓ ᵗ ναυμαχητῶν ἀφθόνοις παρασκευαῖς. Πυρφόρον γάρ τις οἰσὸν βαλὼν καιρίως εἰς πολιὼ νηῶν σόλον, αὐτοῖς ἐπιβάταις καῖφλεξεν, κ̀ στρατόπεδα πολυάνθρωπα μ̃ τ̃ παρασκευῶν ἐφ' αἷς ἐπεποίηλο τὰς τῦ νικᾶν ἐλπίδας, ἐξανάλωσεν. Ἐὰν ἓν εἰς ἀκανθώδη φορυτὸν παρεμβάλῃ τις, ὁ ὖ ἀναφλεχθεὶς προσιμπρήσῃ ἄλω πυρῶν ἢ κριθῶν ἢ ὀρόβων ἢ δραγμαία ἀσταχύων ζυγκεκομισμένα, ἢ βαθύγειον πεδιάδα χλοηφορῆσαν, ὀπτιννύτω τὸ βλάβ@· ὁ τὸ πῦρ ἐμβαλὼν, ἵν' ἐκ τῦ ᶠ παθεῖν μάθῃ τὰς πρώτας τ̃ πραγμάτων ἐυκαίρους εὖ μάλα φυλάττεσθαι, κ̀ μὴ δυώαμιν ἀήττητον Ꞓ φθοροποιὸν ἀνακιν̃ κ̀ ἀνεγείρῃ δυναμένην ἠρεμεῖν ᵗ ἱερώταλον.

### *De Depoſitis.*

Depoſitum eſt cum res data creditur fidei accipientis. Nam fœneratori contractu & cautionibus cavetur, & quæ ſine uſura palam dantur mutua oculatos habent teſtes. Sed depoſiti alia eſt ratio, ſolus ſoli clam tradit locum circumſpiciens, ne ſervi quidem etſi addictiſſimi opera in deportando uſus, utroque, ut videtur, id ſolicite agente ut lateat, altero ne cui conſtet dediſſe, altero ne accepiſſe. Actui vero occulto intervenit inviſibilis Deus, quem haud dubie

Περὶ Παρακαταθηκῶν.

Παρακαταθήκη τ̃ ἐν κοινωνίᾳ πραγμάτων ἐσὶν, ὅτῃ τῂ τῦ λαβόν@ κριθῇ πίσ. Δάνεια μ̀ γὸ ἐλέγχε) λῂ ᵘ ζυμβολέων κ̀ γραμμάτων, τὰ ὖ ἄνευ δανείων ἐν χρήσ. φανερῶς γινόμβα τὰς θεασαμβύες ἔχ. μάρτυρας. Παρακαταθηκῶν ὖ ὐχ ἔτ@· ὁ τρόπος, ἀλλὰ μόνος τις αὐτὸς δίδωσι μόνῳ κρυφᾲ, πβλεπόμβ@ τ̃ τόπον, μηδὲ ἀνδραπόδου ἕνεκα τῦ λαικομίσαι προαπαρκλαβών. εἰ κ̀ τύχοι φιλοδεσποτῶν. Εἰς γὸ τὸ ἀναπόδεικτον ἑκάτερ@ ἀπιστεῖν ἔοικεν, ὁ μ̀ ἵνα ˣ λάθῃ ὃς, ὁ ὖ ἵνα ἀγνοεῖται λαβών. Ἀορίτῳ ὖ πραίγμα

P ἐμφορημάτων] Melius, ex Contextu, ἐμφορημάτων.

r ναυμαχητῶν] Scribendum videtur μηχανημάτων, ad evitandum tautologiam; ſupra enim ſcribitur πεζῶν κ̀ ναυμάχων.

s παθεῖν μάθῃ] Sic Noſter ſcribere amat, lib. de Profug. p. 470. ἴματον μ̀ ὁ ἵπαθον. Idem lib. de Somn. p. 1122. ὁ παθὼν ἀκριβῶς ἴμαθεν. Vide etiam lib. de Vit. Moſ. p. 695.

t ἱερώταλον] Voces omnino tranſpoſitæ; hæc enim vox capituli ſequentis eſt membrum. Sic ergo ſcribe & diſtingue ἠρεμεῖν. Περὶ παρακαταθηκῶν. Ἱερώταλον παρακαταθήκ. Adeoque vertendum. *De Depoſitis. Depoſitum eſt omnium in communione res ſanctiſſima.*

u συμβολέων] Melius συμβολαίων, vulgato Librariorum errore, ε pro αι ſcripto.

x λάθῃ] Scribe λάθῃ. Item ἀγνοῆται.

πάντως

παίλως ἀόρατος μεσιτεύει θεὸς, ὃν οἰκεῖς ἐπ' ἀμφοῖν μάρτυρα καλεῖσθαι, τῷ μὲ ὡς ἀποδώσοντες ὅταν ἀπαίτῃ), τῷ δὲ ὡς ἐν καιρῷ κομιούμενοι. Μέγιστον ἦν ἀδίκημα δρῶν, ὁ ψευδόμαρτυς ἀφανὲς μόνος, μὴ ἀγνοείτω ψεύσας μὲ ἐλπίδος τὴν γ ἐπιορίψουσα, μοχθηρὰ δὲ ἦθη [2] κατασκευάσας λόγοις ἀπιστίαν, ἀπιστίᾳ δὲ καθυποκρινόμενος πίστιν, ἀσυμβάτους ἀποφήνας δεξιὰς καὶ ἀτελεῖς ὅρκους, ὡς ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων ἀλιγωρητέναι, καὶ διτλὰς ἀφανεῖς ψευδομαρτύρας, τλεὺ μὲ τῷ τὰ οἰκεῖα ἐπιορίψαντος, τλεὺ δὲ τῷ ἀψευδιστάτῳ μάρτυρος, ὃς τὰ πάντων ἐφορᾷ καὶ τὰ πάντων ἐπακούει, καὶ προαιρουμένων ἃ μὴ θελόντων. Ἐὰν δὲ ὁ μὲ λαβὼν ὡς ἱερὸν χρῆμα ψευδομαρτύρῳ [a] ἄψαυστον εἴᾳ) δεῖν φυλάττειν, σίτων ἀληθειάν τε καὶ πίστιν, οἱ δὲ τ' ἀλλοτρίων ἔφεδροι βαλαντιοτόμοι καὶ τοιχωρύχοι παρεισφθαρέντες ὑφέλωνται) συληφθέντες, ἀκλεινότατοι ἐπιτίμια διπλᾶ. [b] τὰ κλεπτῶν ἀριθέντα. Εἰ δὲ μὴ συληφθεὶς ἔτει, [c] προείτω γνώμην ἐκκρίνων ὁ λαβὼν εἰς τὸ θεῖον δικαστήριον, καὶ ἀναπείνας τὰς χεῖρας εἰς ἔρανον ὀμνύτω κατ' [d] ἐξολίας ἑαυτῷ, μήτε ἰμέρῳ τῆς ψευδομαρτύρης νοσφίσασθαι, μήτε ἑτέρῳ κοινοφελησῆσαι, μήτε ὅλως ζωεπιψεύσασθαι κλοπὴν γινομένην. Ἄτοπον γὰρ ἢ τὸ μηδὲν ἠδικηκότα ζημιᾶν ἢ τὸ ζωοθαμόνια εἰς φίλων τάξιν ὑφ' ἑτέρων [dd] ἀδικηθέντα, βλάβης αἴτιον ἐκείνῳ γενέσθαι. Παρακαταθῆκαι δ' αἱ μέν ἐν τοῖς ἀψύχοις εἰσιν, ἀλλαὶ καὶ ζώοις· ὧν διτλοῦς ὁ κίνδυνος, ὁ μὲ πρὸς τὰ ἄψυχα κοινὸς μετὰ κλοπῆς, ὁ δὲ ἴδιος καὶ ἐξαίρετος μετὰ θανάτου. Λέλεκται μὲν ἓν περὶ τῶν προτέρων, χρὴ δὲ καὶ περὶ τῶν δευτέρων προνομοθετεῖν. Ἐὰν ἄν [e] ψευδομαρτύρῳ θρέμματα τελευτήσῃ μεταπεμψάσθω τὸ ἐπιορίψαντα ὁ λαβὼν, καὶ ἐπιδεικνύτω, φαύλης ὑπονοίας ῥυόμενος ἑαυτόν· εἰ δὲ ἔκθημος ὢν τυγχάνοι, καλεῖν μὲ ἑτέρους οὐκ ἀρμόττον, ὡς λανθάνειν ἐπιόδασεν ὁ πιστώσας, ἐμμεῖναι δὲ ἀναγκαῖον ἐπανήκοντι, περὶ τῶν μὴ ἐπισκιάζειν ἐψευσμένῳ θανάτῳ νοσφισμὸν ἄδικον. Ἐὰν δὲ λάβῃ τις μὴ ὡς ψευδομαρτύρῳ, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ χρήσασθαι δεόμενος, σκεῦος ἢ ζῶον, ἔπειτα εἰ τὰ ἀμφότερα κλαπείη, ἢ τὸ ζῶον ὑποθάνοι, ζωοδαιρεῖσθω μὲ τῷ χρήσαντι, ὁ λαβὼν ὑπόδικος οὐκ ἂν γένοιτο, τοῦ μὴ σκήπτεσθαι μάρτυρα χρώμενον ἐκείνῳ, μὴ ζωοδαιρεῖσθω δὲ, ἀποτινύτω. Διὰ τί; ὅτι ἐνδέχεται μὴ παρόντος τοῦ κυρίου τ' χρησάμενον ἢ πόνοις ζωοχέσι ἀπολύσαι τὸ ζῶον ὡς ἀποκτεῖναι, ἢ ψευδο-

uterque teſtem vocavit, hic ſe redditurum quum monetur, ille ſe mature repetiturum. Itaque graviſſimum ſcelus committit quiſquis depoſitum negat fallens ſpem amici, mores ſubdolus ore blandus, fidem perfide ſimulans, dextrarum porrectiones violans, nullam ſervans religionem jurisjurandi, adeo ut & humana & divina flocci faciat, & geminum depoſitum neget, unum ſuæ fidei committentis, alterum teſtis falli ac fallere neſcii, omnia videntis, omnia audientis cum voluntarie tum involuntarie agentium. Porro ſi depoſitarius bona fide cuſtodiendum ſtatuat depoſitum ceu rem ſacram, veritatem & fidem reveritus, ſed aliorum bonis inſidiari aſſueti compilatores & vecticularii inſidioſe irrepentes abſtulerint, comprehenſi condemnantor dupli. Sin minus, prodeat ſua ſponte depoſitarius coram divino tribunali, & tenſis ad cœlum manibus juret per mortem ſuam, ſe nec particulam depoſiti fraudaſſe, nec cuiquam tradidiſſe, neque furtum illud commentitium eſſe. Quippe iniquum foret aut nihil mali merentem mulctare, aut amicum ab aliis læſum præter culpam luere. Porro depoſita non tantum fiunt ex inanimis, verum etiam ex animalibus, quæ in duplici periculo, uno cum inanimis communi, furto, altero proprio & ſingulari, morte. De priori diximus, quæ itaque de ſecundo ſancita ſunt non omittemus. Si depoſitæ pecudes moriantur, arceſſito poſſeſſore depoſitarius monſtret ſeque turpi ſuſpicione liberet; quod ſi vero peregre abſit, alios quidem accire haud erit conveniens, quos forſan latere ſtuduit committens, ergo reduci juret, neutiquam ficta morte tegi injuſtam fraudationem. Ulterius ſi quis non ut depoſitum, ſed rogans ut mutuum acceperit vas vel animal, utrumque furto auferatur vel animal moriatur, extra culpam eſt qui mutuum ſumſit ſi adſit qui commodavit, ipſe teſtis rei non fictæ, ſin abſit, rependat. Quare? quia fieri poteſt eum qui mutuum accepit, domino abſente vel laboribus continuis ita fatigaſſe animal, ut necarit, vel vas alienum parvi pendens temere projeciſſe, ubi caute ſervare

Exod. xxii. 7.

Ib. § 8.

[a] ἐπιορίψαντα] Scribe ἐπιπεριψαντα, ut infra non ſemel.

[b] κατασκευάσας] Forſan καταστικάσας. Sicut infra τὰ γνήσια τέθνας ἀριθμοῦν ἐπιστικάζοντα. Et in hoc capitulo ἐπιστικάζειν ἐψευσμένῳ θανάτῳ νοσφισμὸν ἄδικον.

[a] ἄψαυστον] Forſan ἄψαυτον. Depoſitum enim quaſi rem ſacram non licuit contrectare. Heſych. v. ἄψαυστον, ἀπραγμόνητον, ἀνέπαφον, ἀψηλάφητον. Sic ergo malim vertere: *Quod ſi depoſitarius ſui putat eſſe officii depoſitum intactum conſervare ceu rem ſacram.*

[b] τὰ κλεπτῶν ἀριθέντα] Videntur librarii officioſi gloſſarium; certè abeſſe poſſunt, ſalvo loci ſenſu. Vel ſcribi poteſt, τὰ τ' κλεπτῶν ἠλαθέντα.

[c] προείτω] Scribe προσίτω.

[d] ἐξολίας] Melius ἐξωλείας. Solennis juramenti formula apud Athenienſes, ſæpius à Demoſthene memorata. Orat. adv. Mediam, p. 353. ὄμνυσι κατ' ἐξωλείας. Idem adv. Eubulid. p. 713. μηδαμοῦ ἐξωλείας ὑπάρχειν ἑαυτοῖς ποιῶν. Sic vero eam deſcribit Orat. adv. Timocrat. de Heliaſtarum juramento agens, ἐπαρᾶται ἐξώλειαν ἑαυτῷ καὶ οἰκίᾳ τῇ ἑαυτοῦ εἴτι ψεύσαιτο. Similiter in Areopago acculator jurare tenebatur. Demoſth. adv. Ariſtoc. p. 413. διξομεῖν) κατ' ἐξωλείας ἑαυτῷ καὶ γένει καὶ οἰκίᾳ ὅτι τινὰ αἰτιώμενον εἰργάθαί τι τοιοῦτον.

[dd] ἀδικηθέντα] Videtur deeſſe καί.

[e] ψευδομαρτύρῳ] Forſan τὰ ὑπ ψευδομάρτυρι.

debuiſſet, nulla furibus occaſione præbita ſuffurandi. Porro cum rerum conſequentias ſi quis alius optime perſpexerit legiſlator noſter, varia interdicta ſancit, reſpectum habens nexus & convenientiæ antecedentium & conſequentium. Hanc autem dicendorum harmoniam ita oraculo traditam ait ex ore ipſius Dei:

Lev. xix. 11. *Non furabimini, nec mentiemini, nec calumniabimini proximum, nec pejerabitis per nomen meum,*

Ib. ℣ 12. *neque illud profanabitis,* pulcerrime & perquam appoſite. Etenim fur licet convictus conſcientiâ negat & mentitur metu pœnæ, ſi confeſſus fuerit, & poſtquam negavit, calumniando in alium crimen conjicere nititur callide excogitatis artibus, quibus veriſimilis videntur calumnia. Adhæc omnis calumniator ſimul eſt perjurus, nullam pietatis rationem habens, & quando argumentis deſtituitur ſufficientibus confugit ad inartificialem, uti vocant, probationem jurisjurandi, exiſtimans abuſu nominis divini fidem ſibi penes auditores conciliari; ſed hic talis exſecrabilis ac profanus ſciat ſe polluere naturâ purum ſanctum divinumque nomen.

ῥίψαι τὸ ζκεῦ@, ὀλιγωρήσαν]α τῆ ἀλλο]ρίᾳ, ταμιεύειν δέον, ϗ μὴ πα]έχειν εὐμάρειαν εἰς ὑφαίρεσιν κλέπ]αις. Ἀκολυθίαν δ' ἔ τις ἄλλ@ δεινὸς ὢν θεάσαι]ο [f] πε]ασμάτων, ἀπαλορρύσεις ἐπαλλήλυς ἐξῆς νομοθετεῖ, ζοχαζόμν@ εἰρμῷ, ϗ ζωωδὰ πῖς προτέροις τὰ ἐπόμνα ζωυφαίνειν. Τ]ὼ δ' τ λέγειο]ι μελλόν]ων ἁρμονίαν χρησμῷ θεσπισθῆναί φησιν ἐκ προσώπυ τυ θεου τ τρόπον τῦτον· ἀ κλέψε]ε, ἀ ψεύσεσθε, κὴ ἀ [g] ζυκοφαν]ήσε]ε τὺς πλησίον ὑμῶν· ϗ �€κ ὀμεῖσθε ἐπὶ τῷ ὀνέματί μυ ἐπ' ἀδίκῳ, ϗ τὸ ἐμὸν ὄνομα ἀ βεβηλώσε]ε. Παϊκάλως ϗ ζφόδρα παιδευτικῶς. Ὁ τε γὰ κλέπ]ης ὑπὸ τῦ ζωνειδότ@ ἐλε]χόμν@, ἀρνεῖται ϗ ψεύδε], διὸ ϗ τὰς ἐκ τῦ ὁμολογῆσαι τιμωρίας· Ὁ τε ἀρνύμν@ ἑτέρῳ πειθάζει προσβάλλειν τὸ ἔγκλημα ζυκοφαν]ῶν, ϗ τέχνας ἐπινοεῖ δι' ὧν εὔλογον εἶναι δόξει τὸ ζυκοφάν]ημα· πᾶς τε ζυκοφάν]ης ἀθύς ἐσιν ἐπίορκ@, ὀλίγα φροντίζων ἀσεβείας· ἐπειδήπερ ἐλέ]χων ἀπορεῖ δικαίων, ἐπὶ τ]ὼ ἄτεχνον λεγομένην κα]αφύγ], τ]ὼ δ' ὅρκων· οἰόμν@ κα]ακλήσ] θεῦ πίσιν [i] ἐργάσαι]ο πῖς ἀκούσιν. Ἀνιερὸς δ' ὁ πισ@ ὢν ϗ ἀβέβηλ@ ἴσω, μιαίνων τὸ ἀμίαν]ον φύσ] [k] ἀγαθὸν ϗ θεῖον ὄνομα.

Exod. xx. 16. ## *Non perhibebis Falſum Teſtimonium.*

NOnum hoc eſt totius decalogi præceptum, ſed ſecundæ tabulæ quartum, infinita commoda afferens vitæ humanæ ſi ſervetur, ſicut contra, ſi negligatur, immenſa damna. Etenim turpe eſt eſſe calumniatorem, ſed turpius falſum eſſe teſtem, nam ille ſibi ipſi, hic aliis ſuccurrendo malus eſt, & in comparatione malorum minus injuſtus, qui ſui quam qui aliorum cauſſa peccat. Et quidem accuſatorem judex ſuſpectum habet tanquam exiguam habentem curam veri, modo vincat, unde etiam exordio orationis benevolentiam auditorum captare oportuit; teſtis vero nullo ſibi antea crimine cogniti narrationem libens & favens excipit, ac veritati, rei omnium præſtantiſſimæ, prætexentem ſpecioſa verba; his autem falſus teſtis, non aliter ac venator eſcâ, utitur, animos capiendo aptiſſimis ad ea quæ cupidus exoptat. Hanc ob rem ſæpius legiſlator monet,

Ib. xxiii. 1, 2. *nulli malo aſſentiri nec homini neque negotio.* Allicit enim approbatio rei malæ ad falſum te-

## Οὐ Ψευδομαρ]υρήσεις.

ΕΝα]ον μὲν ἐσι τυτὶ τ δέκα κεφαλαίων, τ ἢ ἐν τῇ δευτέρᾳ σήλῃ τὸ τέτα]ον ἀριθμῷ, μυρία ἢ τ ἀνθρώπινον βίον ὠνῆσαι δυνάμνον εἰ φυλάτ]οιτο, ὡς ϗ τἐναντίον ἀμελύμνον βλάψαι. Ψεκ]ὸς μὲ γὰ ὁ ζυκοφάν]ης, ὁ ἢ τὰ ψεύδη μαρτυρῶν μᾶλλον ἐκεί]@. Ὁ μὲ γὰ αὐτῷ βοηθῶν, ὁ ἢ ἄλλῳ ζυμπεράτ]ων πονηρός· ἐν ἢ ζυ]κρίσ] κακῶν ἀνδρῶν ὁ δι' αὐτὸν ἁμα]άνων, τυ δι' ἕτερον ἧ]ον ἄδικ@. Καὶ τ μὲ καλήγορεν ἐκπο]λέπε] πᾶς δικασ]ὴς, ὡς ὀλίγα φροντίζον]α τ ἀληθείας ἕνεκα τῦ πειγμένυ. Διὸ ϗ προοιμίων ἐδέησεν εἰς προσεχλὼ ἀκροατ]ὸν τῷ λέγον]ι· τυ ἢ μα]υρῶν@ ἐπ' αὐτῷ [l] προπεπονθὼς ὕπνλον ἐλεύθερα γνώμη ϗ ἀναπεπ]αμένοις ὠσὶν [m] ἀνέχε], πίσιν ϗ ἀλήθειαν ὑπ]δυομένυ τὸ πρᾶγμα, τ μὲ ὠφελιμω]άτων τὰ ἐνέμα]α. Ὀνομάτων δὲ προσαγωγότα]@ κειθάπερ δελέασιν ἐπὶ θήρᾳ χρῆται ὧν ὀρέγεται καὶ πεθεῖ. Διὸ πολλαχῦ παραινεῖ τ νομεθεσίας, ἀδίκῳ μηδένι ζωαινεῖν, μήτε ἀνθρώπῳ, μήτε τῷ πρά]μα]ι. Προκαλεῖται γὰ ἡ ζωαίνεσις ἐφ' ὑγιεῖ μὴ ῃμνμένῃ [n] τῷ ψευδομαρ]υρεῖν. Ἐπεὶ ϗ πᾶς

[f] πρα]μάτων] Forſan melius πρσ]αγμάτων, ſcil. *præceptorum.* Item mox in ſequentibus πρσνομοθετεῖ.

[g] ἀ ζυκοφαντήσε]ε] Textus ſacer Lev. xix. 11. ἀ συκοφαντήσ] ἕκας@ τ πλησίον ἑαυτῦ.

[i] ἐργάσαι]ο] Melius ἐνεργάσια]ο.

[k] ἀγαθὸν] Quidni ἅγιον? Cui favet Textus ſacer jam citatus; Lev. xix. 12. ϗ ἀ βεβηλώσε]ε τὸ ἅγιον τ θεῦ ὑμῶν, vel forſan ἀγαστὸν. Heſych. v. ἀγαστὸς, θαυμαστὸς ϗ ἐπαινετός.

[l] πρπεπνθὼς] Forſan ἀ πρπεπνθώς.

[m] ἀνέχε]] Melius ἀναδέχε]. Mox etiam ſcribe πρσαγωγο]άτοις.

[n] τ] ψευδομαρ]υρεῖν] Repone ἐπὶ τ, ſicut in ſequentibus, πρκαλημένῳ τ] πλήθ ἐπὶ ε-δημίᾳ, quanquam ibi melius ſcribitur ε-δημίαι.

ὅτῳ

ὅτῳ πρόσαντες καὶ ἐχθρὸν τὸ ἄδικον, ἀληθείας φίλον. Ἑνὶ μὲν οὖν μοχθηρῷ μὴ ξυναπονοηθῆναι θαυμαστὸν οὐδέν, εἰς τὰ ὅμοια προκαλουμένῳ, πλήθει δὲ ὅτι συμνομίᾳ οἷα κῶμος πρανὴς αἱρέσεως ῥύμῃ φερομένῳ μὴ ξυνενεχθῆναι, γενναίας ψυχῆς ἐστι καὶ φρονήματος ἀνδρεία ξυσκευαζομένου. Ἔνια γὰρ τοῖς πολλοῖς κἂν συμνομώτατα ᾖ, νόμιμα καὶ δίκαια εἶναι νομίζουσιν, κρίνοντες οὐκ εὖ. Φύσει μὲν ἔπεσθαι καλὸν, ἀκολουθία φύσεως ἡ ἀντίπαλον ὄχλω φορά. Ἐὰν οὖν τῷ θιάσους καὶ πολυανθρώπους ὁμίλους ἐγηρόμενοί τινες νεωτερίζειν, τούτοις μὲ ξυναινετέον, ὡς τὸ ἀρχαῖον καὶ δόκιμον τῆς πολιτείας νόμισμα συγκόπτουσιν. Σοφὸν γὰρ ἓν βούλευμα τὰς πολλὰς χεῖρας νικᾷ, σὺν ὄχλῳ δ' ἀμαθία μεῖζον κακόν. Ἀλλὰ πασύτῃ τινες ὑπερβολῇ χρῶνται μοχθηρίας, ὡς μόνον ἀνθρώπων ἀληθῆ καθηγορεῖσθαι, ἀλλ' ἐπὶ μοί τε τῇ μοχθηρίᾳ διαιρέσει καὶ τέμνουσι τὸ ψεῦδος ἄχρι οὐρανοῦ, τῆς μακαρίας καὶ εὐδαίμονος θείας φύσεως καταμαρτυροῦντες. Εἰσὶ δ' οὗτοι τερασκόποι καὶ οἰωνοσκόποι καὶ θυταὶ καὶ ὅσοι ἄλλοι μαντικοὶ ἐκπονοῦσιν, τοὺς σὺν τέχνῃ ἀτεχνίαν, εἰ δεῖ τ' ἀληθὲς εἰπεῖν, ὀπιτηδεύοντες, σκώμμα τῆς ἐντέχνου κακοηθείας καὶ προφητείας. Προφήτης τε μὲν γὰρ οὐδὲν ἴδιον ἀποφαίνεται τὸ σκάπαν, ἀλλ' ἔστιν ἑρμηνεύς, ὑποβάλλοντος ἑτέρου πάνθ' ὅσα προφέρει, καθ' ὃν χρόνον ἐνθουσιᾷ γεγονὼς ἐν ἀγνοίᾳ, μεθεστηκότος μὲν τοῦ λογισμοῦ, καὶ σκεδαννυμένου τὴν τῆς ψυχῆς ἀκροπόλιν· ὑπεισελθόντος δὲ καὶ ἐνοικήσαντος τοῦ θείου πνεύματος, καὶ πᾶσαν τῆς φωνῆς ὀργανοποιΐαν κρούσαντος, καὶ ἐνηχήσαντος εἰς ἐναργῆ δήλωσιν ὧν προθεσπίζει. Τῶν δὴ τοῦ σκάσημον καὶ βωμολόχον μανικοῦ ζηλωτὴν ἕκαστον, τῇ εἰκασίαις καὶ σοφισμοῖς ἀνοίκειον τάξιν σκατίθησιν τοῦ τῆς ἀληθείας, καὶ τοὺς ἀβεβαίους τὸ ἦθος ὑπαγόμενον ῥᾳδίως, καθάπερ ἀνερμάτιστα σκάφη πολὺς ἀντιπνεύσας ἀνωθεῖ καὶ ἀναῤῥίπτει, μαινωλύων ὑποδρόμοις ἀσφαλέσι προσχεῖν τὴν εὐσεβείας. Τὰ γὰρ πεπλασμένα προλέγειν οἴεται δεῖν, ὡς οὐκ αὐτὸς εἰρὼν, ἀλλ' ὡς ἀφανῶς αὐτῷ μόνῳ χρησθέντα θεῖα λόγια, πρὸς βεβαιοτέραν πίστιν ἀπάτης μεγάλων καὶ πολυανθρώπων ὁμίλων. Τὸν τοιοῦτον εὐθυβόλῳ ὀνόματι ψευδοπροφήτου προσαγορεύει, κιβδηλεύοντα τοῦ

stimonium, ſicut contra veritatis amico exoſa & inimica eſt injuſtitia. Cæterum uni viro malo ad ſocietatem ſceleris vocanti ſe non adjunxiſſe haud mirum, ſed à multitudine in peſſima quævis, velut agmine facto, per præceps ruente non abripi, generoſæ indolis eſt & fortis animi. Quidam enim quæ multitudini placent, licet iniquiſſima, æqua & juſta eſſe putant perperam omnino; nam naturæ convenienter vivere pulchrum, huic vero contrarius multitudinis impetus. Itaque ſi qui catervatim & per numeroſos cætus congregentur ad res turbandas, his veterem & probam republicæ formam adulterare cupientibus ne aſſentiaris; unum enim ſapiens conſilium multarum manuum robur vincit, ſed multitudo indocta grave malum. Quid, quod eo malitiæ quidam procedant, ut non ſolum homines mortales accuſent, ſed etiam tenaciſſimi improbitatis ſuæ extollant extendantque mendacium ad cœlum uſque, contra beatam & ſacram naturam divinam naturam teſtimonium dicentes. Tales ſunt harioli, augures, haruſpices & quicunque demum vaticinatores, artificioſæ vanitatis, ſi verum amamus, ſtudioſi in fraudem vere divini inſtinctus & prophetiæ. Propheta enim prorſus nihil prodit ex proprio, ſed interpres eſt alius inſpirantis quidquid dicit, ignarus omnium quamdiu Deo plenus eſt, ſecedente & arcem animæ deſerente ratione, ſuperveniente vero & eam occupante divino ſpiritu omnemque vocis machinam pulſante ac formante ad ea, quæ prædicit, diſtincta enuntianda. Quicunque vero ſpuriæ ac ſcurrilis divinationis ſtudioſus eſt, fictis conjecturis ordinem veritatis invertit, & jam mobili vulgo facillime imponens, quemadmodum ventus naves non ſaburratas ſuccuſſat evertitque, impediens quominus in tutum pietatis portum ſubducantur; nam deliria ſua venditat non ut à ſe excogitata, ſed quo validus ſeducat numeroſam multitudinem, ut divina oracula ſibi uni patefacta. Hunc talem ceu veræ prophetiæ adulteratorem, & genuina ſpuriis inventis tegentem appoſite *pſeudoprophe-*

[o] ἵνα] Melius ad ſenſum ἵνα. Ibidem poſt πολλοῖς, deeſſe videtur δικαίᾳ.

[p] φορὰν] Scribe φορά.

[q] ἠγερόμενοι] Sic MS. Forſan errore librarii pro ἀγερόμενοι. Heſych. v. ἀγερμῶν ἀθροιζομένων.

[r] ταραχάζωσι] Deeſſe videtur τολμῶσι, vel ἐπιχειροῦσι, vel vox aliqua conſimilis. Scribendum etiam τούτοις.

[s] ἐπὶ μοί τε, &c.] Locus à librario male exſcriptus. Sic vero reſtituendus ἐπιμανίοις τῇ μοχθηρίᾳ διαίρεσι καὶ ἐπιτείνουσι.

[t] ἀτεχνίαν] Melius κακοτεχνίαν, ſicut ſcribitur in loco parallelo apud Noſtrum lib. de Leg. Special. p. 792. Mox vero pro ἐντέχνου, ſcribendum videtur εὐθείᾳ. Sicut ſupra p. 516. εὐθεῖα καὶ ἀκέραιος καὶ τὸ προφητικὸν γένος χρῆται. Plat. in Phædro p. 244. μανικῇ χρώμενοι εὐθείᾳ.

[u] προφήτης] Eadem docet Noſter lib. *Quis Rer. Div. Her.* p. 517. προφήτης γὰρ ἴδιον μὲν οὐδὲν ἀποφθέγγεται, ἀκούσας δὲ παρὰ ὑφηγητοῦ ἑτέρου. Ex quo loco forſan & hic pro ἀποφαίνεται, ſcribendum ἀποφθέγγεται. Hanc Philonis de inſpiratione ſententiam vide alibi lib. de Vit. Moſ. p. 644. de Monarch. p. 820. & de Præmiis p. 918. Huc vero etiam affer Platonem in Socrat. p. 22. Joſeph. Ant. lib. iv. c. 5. Clem. Pædag. lib. i. c. 7. Theodoret. quæſt. xlii. in Numer. Iſidor. Pel. lib. iii. ep. 94. Suid. v. προφητεία, & dicta ſupra à Nobis ad p. 517.

[x] ἀγνοίᾳ] Forſan ἀνοίᾳ, ſcil. *mentis furore* vel *exceſſu*.

[y] δὲ] Scribe δὴ. Item σωματικόν.

[z] ἀντιπνεύσας] Senſus poſtulat, ut addatur ἄνεμος. Scribe etiam ἀνῳθῆ. Sicut alibi paſſim Philo.

tam nuncupat. Aſt brevi omnino deteguntur hujuſmodi præſtigiæ, natura nolente perpetuo latere, ſed commodam nacta occaſionem vi inviſta pulchritudinem nativam monſtrante. Quemadmodum enim in ſolis deliquio radii momento obſcurati paullo poſt fulgent, clarum & ſine umbra reddentes ſplendorem, ſole, remotis quæ impediebant, lucidum undique jubar in ſereno aëre ſpargente: ſic etſi quidam commentitiæ divinationis artifices oracula edant, palliantes ſemet honeſto nomine prophetiæ divinitus inſpiratæ, Deum mentiti facili negotio arguentur; redibit enim veritas & relucebit, ſplendidiſſimo lumine ſuo mendacii caliginem diſpulſura.

Num. xxxv. 30. Deut. xvii. 6. & xix. 15.

Adhæc pulcerrime præcipit unius teſtimonio non confidendum, primum quia fieri poteſt unius viſum auditumve falli, non probe attendere adeoque decipi; falſarum enim opinionum infinitus eſt numerus, & offenſionum infinitæ cauſſæ: deinde quia contra plures, immo contra unum uno teſte uti iniquiſſimum. Non contra illos, quia merentur ut plus fidei ſibi tribuatur quam uni, neque contra unum, quia numero pares ſunt, ex æqualibus vero neutrum poteſt præferri. Cur enim potius teſti contra alium teſtanti, quam reo pro ſe cauſſam dicenti fides habenda? Tutiſſimum vero, meo judicio, nihil definire, ubicunque nihil deeſt, nihil abundat.

ἀληθῆ προφητείαν, ᾗ τὰ γνήσια νόθοις ῥήμασι βλασκαίζοντα, χρόνῳ ἢ παντάπασιν ὀλίγῳ ἀφικαλύπτει τὰ τοιαῦτα ψεύδη μαντεύματα· ἡ φύσεως σὺν αἰεὶ κρύπτεσθαι φιλούσης, ἀλλ' ὁπόταν καιρὸς ᾖ, τὸ ἴδιον κάλλος ἀναφαινούσης αἰτητὴν δωσάμενον. Ὡς γὰρ ἐν ταῖς ἡλιακαῖς ἐκλείψεσιν [a] αἱ ἀκτῖνες πρὸς βραχύτατον ἀμαυρωθεῖσαι, μικρὸν ὕστερον ἀναλάμπουσιν, ἄσκιον καὶ τηλαυγὲς ἅπαν ἐπιδεικνύμεναι φέγγος, μηδενὸς ἐπιπροσθοῦντος ἡλίῳ τὸ παράπαν, ἀλλ' ὡς ἐν αἰθερίᾳ καθαρᾷ [b] ὅλοσον ἀναφαίνονται· οὕτως κἂν χρησμολογῶσί τινες, μανικλεῖ μὲν ἐψευσμένην τεχνάζοντες, ὑποδυόμενοι δὲ ἁπλῶς ὄνομα προφητείας [c] ἐνθυσιώσεις, καταψευδόμενοι θεοῦ, διελεγχθήσονται ῥᾳδίως. Ἥξει γὰρ πάλιν ἡ ἀλήθεια καὶ ἀναλάμψει φῶς ἀπαστράπτουσα τηλαυγέστατον, ὡς τό γε ἐπισκίασαν ψεῦδος ἀφανισθῆναι.

Πάλαιον μὲν κἀκεῖνο προσδιατάξαιτο, κελεύσαντος ἑνὸς μαρτυρίαν μὴ προσίεσθαι. Πρῶτον μὲν ὅτι ἐνδέχεται ἕνα καὶ παραδεῖν τι καθ' [e] ἑκούσιον, καὶ παρεπιθυμηθῆναι ἢ ἀπατηθῆναι. Δόξαι γὰρ αἱ ψευδεῖς μυρίαι καὶ ἀπὸ μυρίων ἐώθασι προσπίπτειν. Δεύτερον δὲ ὅτι καὶ πλειόνων ἢ καθ' ἑνὸς [f] ἀδικωτάτῳ χρῆται μάρτυρι. [g] πρῶτον μὲν ὅτι δὴ πρὸς πίστιν ἀξιονικώτεροι ἑνός· τῷ δὲ, ἐπειδὴ κατ' ἀριθμὸν ἴσῃ προφέρει, τὸ δὲ ἴσον πλεονεξίας ἀλλότριον. Τί γὰρ μᾶλλον, τῷ μάρτυρι καθ' ἑτέρου διεξιόντι ἢ τῷ καταγορεύοντι αὐτοῦ λέγοντι ζωντανεῖον; Ἄρτιον δὲ ὡς ἔοικεν ἐπίσχειν ἔνθα μηδὲν ἐνδεῖ μηδὲ ὑπερβάλλῃ.

---

# *ΤΑ ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΣΤΟΥ.

## DE JUDICE.

CUM omnes qui ſacram Moſaicæ reipublicæ diſciplinam ſequuntur, omni perturbatione quæ ratione caret, omni vitio debere vacuos eſſe lex ſtatuit, tum præcipuè eos qui ad judicandum de aliis vel ſortito delecti ſunt, vel ſuffragiis cooptati. Abſur-

ΟΙΕΤΑΙ δεῖν ὁ νόμος ἅπαντας τοὺς συμφερομένους τῇ καλῇ Μωσέως ἱερᾷ πολιτείᾳ, παντὸς ἀλόγου πάθους καὶ πάσης κακίας ἀμετόχους [a] εἶναι· διαφερόντως δὲ τοὺς τοῖς ἄλλοις λαχόντας ἢ χειροτονηθέντας δικάζειν. Ἄτοπον γὰρ ἁμαρτήμασιν ἐνόχους εἶναι p. 718.

[a] ᾗ] Melius αἱ.
[b] ὅλοσον] Forſan abbreviatè à librario ſcriptum pro ὅλως αὐτόν.
[c] ἐνθυσιώσεις] Scribe ἐνθουσιώσεις.
[e] ἑκούσιον] Repone ἀκούσιον. Mox etiam ſcribe μυρίαι.
[f] ἀδικωτάτῳ] Melius ἀδικώτατον. Mox etiam pro μάρτυρι, repone μαρτυρίᾳ.
[g] πρῶτον] Forſan πῶς.
* Forſan melius ſcribitur τὰ πρὸς δικαστήν. Sic enim Codex Medicæus τῦ αὐτῦ κεφάλαια νόμων τὰ πρὸς δικαστήν. Similiter Cod. Bodl. De quo omnino videndus Johannes Seldenus de Synedr. Hebræor. lib. ii. c. 13. Item Noſter infra in lib. de Juſtitiâ ὑ βραχὺ μέρος τὸ πρὸς δικαστήριον ᾗ δικαστήν. Eſt vero libellus hicce pars & membrum præcedentis de teſtimonio falſo, continetque reliqua Philonis dicta ad præceptum nonum. Sic enim ille ad opuſculi finem, ἐπὶ τὸ τελευταῖον τῶν δέκα λογίων, τῦτο δέ ἐστιν, οὐκ ἐπιθυμήσεις.
[a] εἶναι] Additur in Codice Bodleiano, μᾶλλον δὲ τοὺς τοῖς ἄλλοις νόμοις χρωμένους.

τοὺς

τὰς τοῖς ἄλλοις τὰ δίκαια βεβιβάσεσθαι ἀξιώσῃς, εἰς ἀναγκαῖον καθάπερ [b] ἀπ' ἀρχετύπου γεγραφῆς ἀνομάτωσθαι τὰ φύσεως ἔργα πρὸς μίμησιν. Ὡς γὰρ ἡ τοῦ πυρὸς δύναμις ἀλεαίνουσα ὧν ἂν προσάψῃ, θερμὴ πολὺ πρότερον αὐτὴ καθέστηκεν ἐξ αὐτῆς, καὶ κατ' ἐναντίον ἡ τοῦ χιόνος τῷ καταψύχεσθαι καὶ τἆλλ' ἀπεψύχθ· ἕτως ὀφείλει καὶ δικαστὴς ἀναπλεως εἶναι δικαιοσύνης ἀκραιφνοῦς, εἴ γε μέλλει τὰ δίκαια τοῖς ἐπεξιοῦσιν ἐπάρδειν, ἵν' ὥσπερ ἀπὸ πηγῆς γλυκείας ῥέῃ τὰμα πότιμον πᾶσι δικαιοσύνη. Τοῦτο δὴ συμβήσεται, ἐάν τις δικάζειν εἰσιὼν, ἐν ταὐτῷ νομίζῃ κρίνειν τε καὶ κρίνεσθαι, καὶ ἀναλαμβάνῃ ἅμα τῇ ψήφῳ, σωφροσύνην μὲ εἰς τὸ μὴ ἀπατᾶσθαι, δικαιοσύνην δ' εἰς τὸ τὸ κατ' ἀξίαν ἑκάστοις ἀπονέμειν, ἀνδρείαν τε πρὸς τὸ ἀνίεσθαι πρὸς ἱκεσίας καὶ οἴκτους, καὶ τὰς τῶν ἑαλωκότων τιμωρίας. Ὁ δὲ τούτων ἐπιμελούμενος τῶν ἀρετῶν, κοινὸς εὐεργέτης εἰκότως ἂν νομίζοιτο, κυβερνήτης τρόπον ἀγαθὸς, τὰς χειμῶνας τῶν πραγμάτων ἐξευδιάζων, ἕνεκα ζωῆς καὶ ἀσφαλείας [c] τῶν τὰ οἰκεῖα ἐπιτετραφότων αὐτῷ.

Κελεύει δὴ πρῶτον ὁ νόμος τῷ δικαστῇ, μὴ παραδέχεσθαι ἀκοὴν ψευδῆ. Τί δή τοῦτ' ἔστιν; ἔσω, φησὶν, ὦ ἄτος, τὰ ὦτά σου κεκαθαρμένα· κεκαθαρθήσεται δὲ, ἐὰν νάματι πανδαίων λόγων συνεχῶς ἐπαυλῆται, τὰς ψευδεῖς καὶ πεπλασμένας καὶ χλεύης ἀξίας μυθογράφων ἢ μιμολόγων ἢ τυφλοπλαστῶν τὰ μηδενὸς ἄξια σεμνοποιούντων, μακρὰς ῥήσεις μὴ προσιέμενα. Δηλοῦται δ' ὅτι τὸ μὴ παραδέχεσθαι ψευδῆ ἀκοὴν, καὶ ἕτερόν τι τῷ προτέρῳ συνᾴδον· πᾶς ἀκοὴ μαρτυροῦσι, φησὶν, ὁ προσέχων, ψευδῶς καὶ οὐχ ὑγιῶς προσέχει. Διότι ὀφθαλμοὶ μὲ αὐτοῖς ἐντυγχάνουσι πᾶσι γινομένοις, ἐφαπτόμενοι τρόπον τινὰ τῶν πραγμάτων, καὶ ὅλα δι' [d] ὅλων καταλαμβάνοντες, φωτὸς συνεργοῦντος, ᾧ πάντα αὐγάζεταί τε καὶ [e] διελέγχεται. [f] Ὅτα δ', ὡς ἔφη τις οὐκ ἀπὸ σκοπῆς τῶν προτέρων, ὀφθαλμῶν ἀπιστότερα, πράγμασι μὲ οὐκ ἐντυγχάνοντα, ἑρμηνεῦσι δὲ πραγμάτων λόγοις οὐκ ἀεὶ πεφυκόσιν ἀληθεύειν πλανᾶται. Διὸ καὶ τὴν παρ' ἕλλησιν ἔνιοι [g] νομοθετῶν μεταγράψαντες ἐκ τῶν ἱερωτάτων Μωσέως κηλῶν, εὖ διατάξασθαι δοκοῦσι, μὴ μαρτυρεῖν [h] ἀκοὴν· ὡς δέον, ἃ μὲ εἶδέ τις, πιστὰ κρίνειν, ἃ δὲ ἤκουσε, μὴ πάντως βέβαια.

dum enim fuerit, ut qui cæteris volunt jus dicere, ipsi sceleribus constricti teneantur: quos naturæ officia ad primariæ picturæ imitationem exprimere oportebat. Etenim ut vis ignis quæ contigerit calefaciens, multo ante ex se fervet: nivis contra vis cum sit frigida, res quoque alias refrigerat, ita debet & judex sincera esse justitia refertus, si quidem justa & æqua transfundere voluerit in illos qui ad eum confugiunt, uti velut ex dulci fonte rivus potatu gratus in eos qui sitiunt æquitatem, derivetur. Id ita demum fiet, si is qui ad judicandum ascendit tribunal, judicari se non minus quam judicare cogitet, & unà cum calculo assumat prudentiam ne decipiatur, justiciam ut quod cuique debetur pro dignitate tribuat, fortitudinem ne flectatur precibus aut misericordia, quominus animadvertat in convictos sceleris. Nam cuicunque virtutes hæ curæ fuerint, communis patronus meritò existimandus est, quippe qui more boni gubernatoris tempestates rerum ad salutem securitatemque illorum qui ei res suas commiserunt, tranquillat.

Ergo ante omnia lex præcipit judici, *ne vanam narrationem auribus accipiat.* Quasi dicat? Heus tu, cura ut aures perpurgatas habeas: purgabuntur autem, si sæpius eluantur sermonum bonorum rivulo, & vanas ac proculcatas & irrisione dignas poetarum vel mimorum vel præstigiatorum, nullius momenti res amplificantium, prolixas orationes non admittant. Quin ex hoc, *auditionem vanam non accipere*, & aliud quiddam indicatur, quod cum priore quasi concinit: qui auritos testes, inquit, accipit, vane non sane accipit. Nam oculi rebus ipsis interveniunt & contrectant quodammodo, totasque in totum percipiunt, adjuvante luce per quam illustrantur deprehendunturque omnia. Aures autem, sicut recte dixit quidam è veteribus, minus cautæ quàm oculi, ut quæ rebus ipsis non intercurrunt, sed cum sermonibus rerum interpetibus nec semper veritatem dicentibus, circumaguntur. Quare quidam è Græcis legislatoibus qui è sacratissimis Mosis tabulis descripserunt, bene præcepisse videntur, vetantes ne ex auditu feratur testimonium: quòd quæ quis vidit, certa, quæ verò audivit, non perinde firma judicare debeat.

Exod. xxiii. 1.

[b] ἀπ'] Restitui ex MSS. Mox scribe ἀναπομάτωσθαι.
[c] τῶν] Restitui ex MSS.
[d] ὅλων] Ita MSS. Med. & Bodl. pro ὅλων. Sic alibi sæpius à Philone scribitur.
[e] διελέγχεται] Nonnulli Codices ἀλαλάμπτει, sed forsan nil mutandum. Similiter scriptum à D. Paulo ad Ephes. v. 13. τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται.
[f] ὦτα] Eadem habet Philo lib. de Confus. Ling. p. 340. & de Vit. Mos. p. 644. Vide ibi dicta; iste vero à Nostro jam citatus, ut sententiæ autor, Heraclitus est.
[g] νομοθετῶν] Solonem præcipuè respicit, ut opinor. Sic enim Demosthen. Orat. adv. Eubulid. p. 706. ὥμην μὲν ἔγωγε—προσήκειν Εὐβουλίδῃ, καὶ πᾶσι δέ, ὅσοι νῦν ἐπὶ ταῖς λήψεσι καλήγορᾶσιν, ὅσα ἴσασιν ἀκριβῶς λέγειν, καὶ μηδεμίαν

[h] ἀκοὴν] Supra lib. de Conf. Ling. p. 340. scribitur ἀκοῇ. Sicut etiam apud Joh. Damascen. in Sacris Parallelis ex Philone p. 754. & Anton. Serm. 22. Sed tamen receptam lectionem tueri malo, cum Demosthenes in locis jam citatis habeat ἀκοῇ. Verba quoque legis apud eundem p. 634. ἀκοῇ δὴ μαρτυρεῖν τιθεῖσ, ὀμωμοσίαν δὲ ὑπερορᾶν, &c. Idem adv. Eubulid. p. 710. προσήκει δήπουθεν εἰδότας μαρτυρεῖν, καὶ μὴ μόνον ἀκοῇ.

προσάγειν ἀκοῇ· ὅτῳ δὲ τοῦτο ἄδικον καὶ ζημίας πάλαι κέκρικε, ὅτε οὐδὲ μαρτυρεῖν ἀκοῇ ἐῶσιν οἱ νόμοι, &c. Idem adv. Steph. p. 634. οἱ δέ γε νόμοι οὐ ταῦτα λέγουσιν, ἀλλ' ἄν (fortè ἃ ἄν) εἰδῇ τις, καὶ οἷς ἂν προσήκῃ προστιθεμένοις, ταῦτα μαρτυρεῖν κελεύουσι—ἀκοῇ δ' οὐκ ἐῶσι ζῶντος μαρτυρεῖν, ἀλλὰ τεθνεῶτος.

Secundum præceptum judici eſt, ne accipiat munera: nam *munera*, ut lex ait, *excæcant oculos videntes*, jus labefactant, mentemque non ſinunt rectà viam publicam ingredi. Et quidem ob res injuſtas accipere munera, hominum eſt longè improbiſſimorum, in cauſis autem juſtis, dimidia ex parte improbe agentium. Sunt enim quidam prætextati ſemimali, inter juſtos injuſtoſque medii, qui in hâc ſtatione conſtituti ſunt, ut tueantur oppreſſos ab oppreſſoribus, quos tamen vincere opportuit, non dignantur victores gratis decernere, ſed venalem mercenariamque ſententiam pronunciant: quod ſi quis queratur, negant ſe prævaricatos: viciſſe enim litem quos oportuit, victos jure in cauſa cecidiſſe: malâ omnino apologiâ uſi. Duas enim res afferre debet judex bonus, tum ſententiam legibus fultam, tum donorum contemptum. Cæterum præſes venalis muneribus, jus, rem ſuapte natura pulcherrimam, dehoneſtare ſe non intelligit, & inſuper bis peccat; primum quòd aſſuefacit ſe ad avaritiam, arcem iniquitatum maximarum: deinde quòd depoſito juris ſui precio mulctatur is cui prodeſſe debuerat. Ideo ſalubriter Moſes admonet, *juſte adminiſtrandam eſſe juſticiam*, ſubindicans etiam injuſte id fieri poſſe; idque adeo propter hos qui jus muneribus venditant, non tantum in judiciis, ſed terra marique, & in omnibus penè dixerim vitæ negociis. Siquidem reperire licet aliquem qui modicum depoſitum reddit, magis ut inſidietur accipienti quàm ut proſit: videlicet ut fide in modico ineſcans fidem in majoribus aucupetur: quod nil aliud eſt quàm juſticiam non juſte facere. Juſtum enim eſt, quatenus alienæ rei fit reſtitutio: non juſte autem fit, in quantum captatu: lucrum cumulatius. Hujuſmodi autem criminum præcipua cauſa eſt aſſuetudo mendacii, quod nutrices matreſque, & alia tum ſervorum, tum ingenuorum turba, à primo ortu ipſiſque incunabilis, dictis factiſque familiare reddunt, adaptantes & unientes illud animæ, quaſi partem ex natura, neceſſariam, cum extirpari potius debuerit per honeſta ſtudia, etiamſi à natura fuiſſet inditum. Quid enim in vita eſt æque precioſum ac veritas? quam vates ſapiens inſcripſit loco ſacratiſſimo, ea parte veſtis pontificiæ, ubi eſt princi-

Exod. xxiii. 8.

Deut. xvi. 19.

Δεύτερον προοίμιον κειτῇ, δῶρα μὴ λαμβάνειν· τὰ γὰρ δῶρα, φησὶν ὁ νόμος, [i] πηροῖ μὲν ὀφθαλμοὺς βλέποντας, τὰ δὲ δίκαια λυμαίνεται, τινὶ δὲ δόξαν οὐκ ἐᾷ δόξαν λαοφόρον βαίνειν ἐπ' ἀρθείας. Καὶ τὸ μὲ [k] δωροδοκεῖν ἐπ' ἀδίκοις, παμπονήρων ἐστὶν ἀνθρώπων ἔργον, τὸ δ' ἐπὶ δικαίοις, ἐφ' ἡμισείᾳ πονηρευομένων. Εἰσὶ γὰρ ὑπάρυφοί τινες, ἡμιμόχθηροι, δικαιάδικοι, τινὲς οἳ τὰ πεπλημμεληκότων τεταγμένοι τάξιν κρῖναι τὰ πλημμεληκότων, πρεῖττα δ' οὐκ αἰτιῶνται νικῶντας γεγράφειν, ἐς νίκαν ἀναγκαῖον, ἀλλὰ p. 720. τινὲς γνῶσιν ἄνιον καὶ ἔμμισθον ἀποφαίνοντες· εἶτ' ἐπειδάν τις αἰτιᾶται, φασὶ μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ δίκαιον· ἠτῆσθαι μὲν γὰρ ἐς ἁρμότον ἦν ἠτῆσαι, νενικηκέναι δ' ἐς ἐχρῆν ψευδομαρτυρίαις· κακῶς ἀπολογούμενοι. Δύο γὰρ δεῖ [l] προσφέρεσθαι τὰ ἀγαθὸν δικαστοῦ, νομικωτάτου γνῶσιν, καὶ τὸ ἀδέκαστον. Ὁ δ' ἐπὶ δώροις βεβουλυτὴς τῶν δικαίων, καλὸν φύσει πρᾶγμα λέληθεν αἰσχυνών. Ἐπεξαμαρτάνει καὶ δύ' ἕτερα· τὸ μὲν, ἐθίζων ἑαυτὸν εἶναι φιλοχρήματον, ὅπερ ὀρμητήριον τῶν [m] μεγίστων ἀδικημάτων ἐστί· τὸ δὲ, βλάπτων ὃν ἄξιον ἦν ὠφελεῖν, τιμωρεῖται τῶν δικαίων καταιτίαν. Διὸ ζαθέως παιδευτικῶς Μωσῆς, δικαίως τὸ δίκαιον προστάττει μεταδιώκειν· αἰνιττόμενος ὅτι καὶ ἀδίκως ἔνεστι, διὰ τοὺς ἐπὶ δώροις τῶν δικαίων βεβουλυτὰς, ἐ μόνον ἐν δικαστηρίοις, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ κατά τε γῆν καὶ θάλατταν, καὶ ἐν ἅπασιν, ὀλίγου δέω φάναι, τοῖς τοῦ βίου πράγμασιν. Ἤδη γοῦν ὀλιγοχρήματόν τις παρακαταθήκην λαβὼν, ἀπέδωκεν, ἐπ' ἐνίοις μᾶλλον τοῦ λαμβάνοντος, ἢ ὠφελείᾳ, ἵνα τινὶ ἐν ὀλίγοις πίστιν δόλιος καθεὶς, αἰσχροδόσῃ τινὶ ἐν μείζοσιν [n] ἀπιστίαν, ὅπερ ἀδὲν ἦν ἕτερον, ἢ τὸ δίκαιον μὴ δικαίως ἀποτελεῖν. Δίκαιον μὲν γὰρ, ἡ τῶν ἀλλοτρίων ἀπόδοσις, ἐ δικαίως δ' γίνεται, παρ' ὅσον ἐπὶ θήρᾳ πλειόνων. [o] Αἴτιον δὲ τοιούτων ἁμαρτημάτων ἐστὶν ἐν τοῖς μάλιστα ἡ πρὸς τὸ ψεῦδος οἰκείωσις, ὅπερ ἐκ πρώτης γλώσσης καὶ ἀπαργάνων αὐτῶν τίτθαι καὶ μητέρες, καὶ ὁ ἄλλος τῶν κατ' οἰκίαν ἀνδραπόδων καὶ ἐλευθέρων ὁμιλος, ἔργοις καὶ λόγοις αἰεὶ ζωτροφοῦν καταστάζουσιν, ἁρμοζόμενοι καὶ ἑνοῦντες αὐτὸ τῇ ψυχῇ, ὡς μέρος [p] ἐκ φύσεως ἀναγκαῖον, ὅπερ εἰ καὶ τῷ ὄντι φύσει ζωγενήσεται, ὤφειλεν ἐπιτηδεύσει τῶν καλῶν ἐκλεπτῆναι. Τί δ' ἄτως ἐν βίῳ καλὸν ὡς ἀλήθεια; ἣν ὁ πάνσοφος ἐστηλίτευσεν ἐν ἱερωτάτῳ χωρίῳ, καὶ τινὶ τῶν ἀρχιερέως στολῶν,

[i] πηροῖ] Textus Hodiernus Deut. xvi. 19. τὰ γὰρ δῶρα τυφλοῖ ὀφθαλμοὺς ζοφῶν, καὶ ἐξαίρει λόγους δικαίων. Diſcrepat vero ab utroque Ecloge Legis Moſaicæ apud Coteler. Monument. Eccleſ. Græc. τυφλοῖ ὀφθαλμοὺς βλεπόντων καὶ λυμαίνεται ῥήματα δικαια. Unde conjicio apud Philonem ſcribi debere, ῥήματα δ δίκαια λυμαίνεται.

[k] δωροδοκεῖν] Forſan reſpicit Platonem de Legib. lib. xii. p. 955. τὰς τῇ Παλλάδι ἀκροθινιάς τι, δώρων χωρὶς ἀφαιρεῖν· προφάσιν δ' ἣ μηδεμίαν, μηδὲ λόγον ἐπανάγκιον, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς μὲν δεῖ δίκαιον δῶρα, ἐπὶ δ φαύλοις, οὐ, &c.

[l] προσφέρεσθαι] Sic pro προφέρεσθαι MS. Aug.

[m] μεγίστων] Reſtitui ex Codice Bodleiano.

[n] ἀπιστίαν] MS. Med. ἀδικίαν, ſed neutra placet lectio. Forſan reponi poteſt πίστιν. Sicut apud Noſtrum, lib. de Plant. p. 228. μηδὲ τὸ ἐν ὀλίγοις πίστιν φυλάττει, θήρας (melius θήρᾳ) τὸ ἐν μείζοσι πίστεως. Confer vero hæc cum Platone de Republ. lib. i. p. 331.

[o] αἴτιον] In Editis ſcriptum, αἴτιον δ μάλιστα τῶν τοιούτων· ſic vero repoſui, tum fide Codicum, tum ad vitandam tautologiam.

[p] ἐκ] Reſtitui ex Codice Bodleiano.

ἔνθα τὸ τ᾽ ψυχῆς ἡγεμονικὸν, ἀναθημάτων τῷ καλλίστῳ καὶ λαμπρεπεστάτῳ βουληθεὶς αὐτὸν ἀποκοσμῆσαι; Συγγενῆ δὲ δυάμιν ἀληθείᾳ παρεδρύσαλο, ἣν ἐκάλεσε δήλωσιν, ἀμφοτέρων τ᾽ ἐν ἡμῖν λέγων εἰκόνας, ἐνδιαθέτου τε καὶ προφορικῆ. Δεῖται γὰρ ὁ μὲν προφορικὸς δηλώσεως, ἣ ταῖς φανῇ τ᾽ καθ᾽ ἕκαστον ἡμῶν ἐνθύμια γνωρίζει) τῷ πέλας· ὁ δ᾽ ἐνδιάθε(ο) ἀληθείας, εἰς τελειότητα βίου καὶ πράξεων, δι᾽ ὧν ἐπ᾽ εὐδαιμονίαν ὁδὸς ἀνοδεύσει).

Τὸ τρίτον προάγγελμα τῷ δικαστῇ, τὰ πράγματα πρὸ τ᾽ κεκινημένων ἐξετάζειν, καὶ παντάπασι πόρρω ἀφέλκειν ἀπ᾽ αὐτὸν τ᾽ τ᾽ δικαζομένων φαντασίας, εἰς ἄγνοιαν καὶ λήθην βιαζόμενον ὧν ἀπιστήμην εἶχε καὶ μνήμην, οἰκείων, φίλων, πολιτῶν· καὶ πάλιν ἀλλοτρίων, ἐχθρῶν, ξένων· ἵνα μήτ᾽ εὔνοια μήτε μίσος ἀποσκιάσῃ τινὰ γνῶσιν τ᾽ δικαίων. Ἀνάγκη γὰρ οἷα τυφλὸν δίκα βάκτρα, προερχόμενον, καὶ τὰς ὑποδηγετήσοντας οὐκ ἔχοντα εἰς βεβαίως ἐπερείσει), πταίειν. Ὅθεν πρόσηκε τ᾽ ἀγαθὸν δικαστὴν, τὰς μὲ κεκινημένας, οἵ τινες ἂν ὦσι, παραλύπτειν· τὴν δὲ φύσιν τ᾽ πραγμάτων ἄπλαστον καὶ γυμνὴν ὁρᾶν, μὴ πρὸς δόξαν, ἀλλὰ πρὸς ἀλήθειαν μέλοντα κρίνειν, καὶ τοιαύτην ἔννοιαν λαβόντα, ὅτι ἡ μὲ κρίσις τοῦ θεῦ ἐστιν, ὁ δὲ δικαστὴς ἐπίτροπος τ᾽ κρίσεως· ἐπιτρόπῳ δ᾽ οὐκ ἐφίεται τὰ τῦ κυρίου χαρίζεσθαι, παρακαταθήκην εἰληφότι τὴν πάντων τ᾽ καὶ τ᾽ ἀνθρώπινον βίον ἀρίστην παρὰ τῦ πάντων ἀρίστου.

Πρὸς δὲ τοῖς λεχθεῖσιν, ἤδη καὶ ἄλλο τι θαυμάσιον εἰσηγεῖται, κελεύων πένητα κρίσει μὴ ἐλεεῖν, ὃ πᾶσαν σχεδόν τι τὴν νομοθεσίαν πεπληρωκὼς τ᾽ εἰς ἔλεον καὶ φιλανθρωπίαν παραγμάτων· καὶ μεγάλας μὲ ἀπειλὰς ἐπανατεινόμενον ὑπερόπταις καὶ ἀλαζόσι, μεγάλα δὲ προθεὶς ἆθλα τοῖς ταὐτυχήμασι τ᾽ πένητας εἰς ἐπανόρθωσιν ἄγειν ἀξιοῦσι, καὶ τὰς οὐσίας οὐκ ἰδίας κτήματα νομίζουσιν, ἀλλὰ κοινὰ τ᾽ ἐν ἐνδείαις. Ὃ γὰρ ἔφη τις οὐκ ἀπὸ σκοπῦ τ᾽ προτέρων, ἀληθές ἐστιν, ὅτι παραπλήσιον ἀδὲν ἄνθρωποι θεῷ δρῶσιν, ἢ χαριζόμενοι. Τίδ᾽ αὖ εἴη κρεῖττον ἀγαθὸν, ἢ μιμεῖσθαι θεὸν, γνησιοῖς τ᾽ ἀΐδιον; μητ᾽ ἄν ὁ πλούσιος ἄργυρον καὶ χρυσὸν οἴκοι σωρηγῶν ἄφθονον θησαυροφυλακείτω, προφερέτω δ᾽ εἰς μέσον, ἵνα τὸ σκληροδίαιτον τ᾽ ἀπόρων ἱλαραῖς μεταδόσεσι λιπαίνῃ· μήτ᾽ εἴ τις ἔνδοξος, ὑψηλὸν αἴρων αὐτὸν αὐχείτω φρυαττόμενος, ἀλλ᾽ ἰσότητα τιμήσας, μεταδιδότω παῤῥησίας τοῖς ἀδόπalis vis animæ, pontificem donariorum optimo & ſpeciociſſimo ornare cupiens. Veritati autem adjunxit cognatam virtutem, quam illuſtrationem vocat, imagines rationis utriuſque, tum animo conceptæ tum extra prolatæ. Nam huic illuſtratione opus eſt, per quam aperiantur aliis ſecretæ in quovis noſtrum cogitationes: ſicut veritate illi alteri, ad perfectionem vitæ actionumque per quas paratur via ad felicitatem.

Tertium judici præcipitur, ut cauſas potius quam partes litigantes reſpiciat, ſeque omni ratione à perſonarum reſpectu abſtrahat: penitus oblitus eorum quos aliàs in animo & memoria
p. 721. tenebat, neceſſariorum, amicorum, civium: dein, alienorum, inimicorum, exterorum, ne vel benevolentia, vel odium juſti cognitionem impediat. Etenim perinde ac cæcum, qui abſque ſcipione ingreditur, duceſque quibus tutò nitatur non habet, impingere eum neceſſe eſt. Ideo decet bonum judicem perſonas quæ judicantur non animadvertere, ſed ſolam naturam rerum ſimplicem nudamque conſiderare, ut non juxta opinionem, ſed juxta veritatem judicet, ſic cogitans, *Dei eſſe judicium*, judicem judicii pro- Deut. i. curatorem: procuratori autem non permiſſum 17. eſſe largiri de eo quod domini eſt, à quo ut omnium optimo accepit hoc depoſitum rerum omnium in vitâ humanâ optimum.

Præter jam dicta & aliud quiddam mirandum præcipit, *jubens in judicio non miſereri pauperis*, cum Exod. alioquin omnes ſuas leges hmanitatis ac miſeri- xxiii. 3. cordiæ præceptis referſerit, magnas minas intentans ſuperbis & arrogantibus, & magna præmia proponens alienos caſus ſublevantibus, quique facultates ſuas non poſſeſſiones proprias, ſed communes cum his qui in egeſtate ſunt, exiſtimant. Verum eſt enim quod è majoribus quidam non procul à ſcopo dixit, nulla re homines propius ad Dei ſimilitudinem accedere, quàm benignè faciendo. Quid porrò fieri poteſt melius quàm ſi mortales imitentur Deum æternum? Ergo nec dives qui aurum argentumque copioſum domi coacervavit in theſauris recondat, ſed in medium proferat, ut inopum duram vivendi rationem læta largitione relevet: nec honoratus cervicem extollat, ſed æquabilitatem colens, liberè loquendi facultatem obſcuris

q αὐτὸν] Sic MSS. Med. & Bodl. pro αὐτὰ, cui emendationi favent ſequentia.

r ποδηγετήσοντας] MSS. Med. & Bodl. ποδηγήσοντας. Heſych. v. ποδηγῶν, ὁδηγῶν, παιδαγωγῶν.

s κυρίου] Sic MS. Aug. pro θεῦ.

t θαυμάσιον] MS. Bodl. σόφον, idque forſan rectiùs. Mox ex eodem poſt χρὴν adde τι· ſicut ſolenne Philoni ſcribere.

u τις] Reſpicit forſan Platonem in Theæteto p. 176. θεὸς δικαίῳ ὅτι μάλιστα ἔοικεν, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὁμοιότερον οὐδὲν ἢ ὃς ἂν ἡμῶν αὖ γένηται) ὅτι δικαιότατος. Cic. Orat. pro Ligar. *Homines enim ad Deos nulla re propius accedunt, quam ſalutem hominibus dando.* Huc etiam pertinet Syneſ. Epiſt. 31. τὸ γὰρ εὖ ποιεῖν, ἐν τῦτο μόνον ἔχουσι κοινὸν ἕρσον ἄνθρωπος καὶ θεός. Vide Stephani Schediaſm. lib. iii. c. 13.

x αὖ] Ita MS. Med. Editi ἄν.

imper-

impertiatur. Quiſquis autem præcellit robore, ſit protector infirmiorum, non tanquam in gymnicis certaminibus, ut pancratiaſtes pulſans protrudenſque minores, ſed ſuas cum his qui ex ſe deſtituti ſunt, conſociet vires. Nam qui hauſerunt è ſapientiæ fontibus, invidiam ex animo ſuo exterminant, & ſua ſponte incitati, non admoniti, aliorum utilitatibus ſuccurrunt, ſermonum rivulis in eorum animos per aures tranſfuſis, ut in parem cum ipſis ſcientiæ ſocietatem veniant. Et quoties conſpiciant juvenes bonæ indolis, velut generoſæ plantæ ſurculos, gaudent rati ſe inveniſſe hæredes opum animi quæ ſolæ vere ſunt opes; & cum aſciverint animos, opinionibus & præceptionibus, inſtar agricolarum excolunt, quoad firmata jam ſtirpe probitatis fructum proferant. Hujuſmodi exemplis præceptiſq; leges refertæ ac diſtinctæ ſunt in gratiam egenorum, quos in ſolo judicio miſerari non eſt fas. Nam miſeratio debetur infelicibus: quiſquis autem ſponte male facit, non infelix, ſed injuſtus eſt: cæterum injuſtis pœna proponitur, ſicut juſtis honor & præmium. Itaque nemo improbus egens qui prævaricatur, per miſerationem propter inopiam ſubterfugiat, quo minus pœnas det; quandoquidem non miſeratione (abſit) ſed ira digna perpetraverit. Et qui ad judicandum accedit, debet more boni nummularii naturas rerum diſtinguere & dijudicare, ne probata confuſa adulterinis permiſceantur. Poteram & alia multa de falſis teſtibus deque judicibus dicere: ſed ne nimis prolixus fiam, tranſibo ad præceptum Decalogi ultimum, quod in ſumma velutque in tabula, ut & alia ſingula, oraculo proditum eſt, nempe, *Non concupiſces.*

ξοις· ὁ δ' ῥώμῃ κεχρημένος σώμασι, ὅρισμα τῶν ἀσθενεστέρων ἔστω, καὶ μὴ καθάπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι, καταπαλτεύων καὶ παλαπρεπιαζέτω τοὺς ἐλάττους τῇ δυνάμεσιν, ἀλλὰ φιλοτιμείσθω τῇ ἰδίᾳ ἰσχύϊ μεταδιδόναι τοῖς ἐξ ἑαυτῶν ἀπορηκόσιν. Ὅσοι μὲν γὰρ δοτὸν πηγῶν ἠρύσαντο τῆς Σοφίας, φθόνον ὑπερόριον τῆς Δημοσίας ἀπελαύνοντες, αὐθορμήτως αὐτοκέλευστοι τὸ πλησίον ὠφελείας ἐπαποδύονται, τὰ λόγων νάματα τῆς ψυχῆς ἐκείνων δι' ὤτων ἐπαυλοῦντες, εἰς μεταδοσίαν τῆς ὁμοίας ἐπιτηδείως. Καὶ ἐπειδὰν ἴδωσιν, ὥσπερ εὐθαλῆ καὶ ἀνθηρὰ μοσχεύματα, νέους εὐφυεῖς, γεγήθασιν οἰόμενοι κληρονόμους ἀνευρηκέναι τοῦ ψυχικοῦ πλούτου, οὓς μόνως ἀληθείας πλοῦτός ἐστι· καὶ παρεκ- p. 722.
λαβόντες γεωργοῦσι τὰς ψυχὰς δόγμασι καὶ θεωρήμασι, μέχρις ἂν τελεχωθεῖσαι, καρπὸν τῆς καλοκαγαθίας ἐνέγκωσι. Τοιαῦτα τοῖς νόμοις [a] ἀγάλματα ζωύφων καὶ ποικίλων πρὸς εὐπορίαν δεήσεων, ὡς οὐ μόνης κρίσεως ἐλεεῖν ἀλλὰ θεμιτόν. Ἔλεος μὲν ἐπ' ἀτυχήμασιν· ὁ δ' ἑκουσίᾳ γνώμῃ πονηρεύόμενος, οὐκ ἀτυχὴς, ἀλλ' ἄδικος. [b] Τιμωρία δ' ἐπ' ἀδίκοις, ὡς οὐ δικαίοις τιμαὶ βεβαιώθωσαν. Ὥστε μηδεὶς μοχθηρὸς ἄπορος ὑπάρχων καὶ ὑποσύλλων, ἀχρηματίας εἴλῃ τὸ δίκαιον δοῦναι παρεκκλίνῃ, διδράσκων, οὐκ ἐλέου, πόθεν; ἀλλ' ὀργῆς ἄξια. Καὶ ὁ δικάζων εἰσιὼν, καθάπερ ἀργυραμοιβὸς ἀγαθὸς, διαιρείτω καὶ διακρινέτω τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων, ἵνα μὴ φύρῃ ζυγχεόμενα τοῖς παρακίμοις τὰ δόκιμα. Πολλὰ μὲν ἂν ἄλλα πρός τε [c] ψευδομάρτυρας καὶ δικαστὰς ἔστι λέγειν· ὑπὲρ ᾧ δὲ μὴ μακρηγορεῖν, ἰτέον ἐπὶ τὸ τελευταῖον τῶν δικαιολογίων, ὃ κεφαλαιώδη τύπῳ, καθάπερ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον κεχρησμῴδηται· τοῦτο δ' ἐστὶν, οὐκ ἐπιθυμήσεις.

---

Exod. xx. 17.

## *Non Concupiſces.*

OMNES quidem affectus ſunt reprehendendi, quoniam omnis immodicus & vehemens impetus, animique bruta & contra naturam commotio turpis; utrumque enim horum quid aliud quam inveteratum late patens vitium? Niſi igitur modum ſtatuamus appetitui, & veluti equum indomitum refrenemus, laborabimus morbo immedicabili, & tandem imprudentes dabimus contumaciæ noſtræ pœnas: veluti excuſſus è curru auriga in abyſſos & barathra, unde vix emergat. Nullus vero affectus gravior concupiſcentiâ, quæ mater intenſi & vehementis deſiderii rerum abſentium,

## Οὐκ Ἐπιθυμήσεις.

ΠΑΝ μὲν πάθος ἐπίληπτον, ἐπεὶ καὶ πᾶσα ἄμετρος καὶ πλεονάζουσα ὁρμὴ, καὶ τῆς ψυχῆς ἡ ἄλογος καὶ παρὰ φύσιν κίνησις ὑπαίτιος. Ἑκάτερον γὰρ τούτων [d] ἐστιν ἕτερον ἢ παλαιὸν πάθος ἐξηπλωμένον. Εἴ τις οὖν μὴ μέτρα τῇ ὁρμαῖς ὁρίζῃ, μηδὲ χαλινὸν ὥσπερ τοῖς ἀφλοισταῖς ἵπποις ἐντίθησιν, πάθει χρῆται δυσιάτῳ· καὶ ἔπειτα λήσει) διὰ τὸν ἀφλοισμὸν ἐξενεχθεὶς, οἷα ὑπὸ ἁρμάτων ἡνίοχος, εἰς φάραγγας καὶ βάραθρα δυσαναπορθύτα, ἐξ ὧν μόλις ἐστὶ σώζεσθαι. Τῶν γὰρ παθῶν ἅπας ὑδὲν ἀγαλλέον, ὡς ἐπιθυμία τῶν ἀπόντων, ὅσα τῷ δοκεῖν ἀγαθῶν, πρὸς ἀλήθειαν οὐκ ὄντων, χαλεπὸς καὶ ἀνιώντως

[a] ἀπιλλακότες] Sic MSS. pro ἐλλακότες.
[b] τῶν] Ita pro τῇ MS. Med.
[c] ἀγάλματα] Forſan ἀναγλύμματα.

[b] τιμωρία] Melius τιμωρίαι. Sequitur enim τιμαί.
[c] ψευδομαρτύρους] Ita MS. Bodl. Editi ψευδομαρτυρίας.
[d] ἐστιν] Deeſt negatio, omnino repone οὐκ ἐστιν.

ἔρωτας

ἔρωτας ἐντίκτουσα [e] ἀπατεῶνα γὰρ καὶ ἀπελαύνουν μίχρι πορρωτάτω τὴν ψυχὴν εἰς τὸ [f] ἄπορον· φεύγοντός ἐστιν ὅτε τὴν διεκπεριμφύσι καταφρονητικῶς οὐκ ὀπὶ νῶτα ἄλλα ἄντικρυ. Ὅταν γὰρ ὑπερέχυσαν αἴσθηται μὴ πανδῆς τὴν ὑπιθυμίαν, [g] ἠρεμοῦσαν ἐπ' ὀλίγον ὑπὲρ τοῦ δελεάσαι καὶ ἐλπίδα ζυλλήψεως τῆς ψυχῆς κατ' αὐτὴν ὑποσχεῖν, ἐξαναχωρεῖ μακροτέροις διαστήμασι καὶ πορρωτέρω· ἡ δὲ [h] ὑπολιπομένη καὶ ὑστερίζουσα ζῳαδάζει Ταντάλειον τιμωρίαν ὑπιφέρουσα κακοδαίμονι [i] τύχῃ. Καὶ γὰρ ἐκεῖνον λόγος ἔχει, ποτὸν μὲν δρύσασθαι βυλόμενον ἀδυνατεῖν, ὑποφεύγοντος ὕδατος. Εἰ δὲ καρπὸν ἐθελήσειεν δρέψασθαι, πάντ' ἀφανίζεσθαι, ξηρυμένης τῆς περὶ τὰ δένδρα διαφορίας. Ὥσπερ γὰρ αἱ ἀμείλικτοι καὶ ἀπαραιτήτοροι δέσποιναι τοῦ σώματος, [k] δίψα, πεῖνα, καταπίνουσιν αὐτὸ μᾶλλον ἢ οὐχ ἧττον τοὺς ἐκ βασανιστῆ προχιζομένων ἄχρι θανάτου πολλάκις, εἰ μή τις αὐτὰς ἐξηγεμονεύσας τιθασσεύῃ ποτοῖς καὶ σιτίοις· οὕτως ἡ ὑπιθυμία κενὴν ὑποδήξασα τὴν ψυχὴν, λήθην μὲν τῶν παρόντων, μνήμην δὲ τῶν μακρὰν ἀφεστηκότων, οἶστρον καὶ μανίαν ἀκάθεκτον ἐγκαλασκεύασασα, βαρυτέρας μὲν τῶν πρότερον δεσποτῶν, ὁμωνύμους δὲ ἐκείναις ἀπεργάσαλο, δίψαν τε καὶ πεῖναν, ἃ τοῖς [l] περὶ γαστρὸς ὑπόλαυσιν, ἀλλὰ χρημάτων δόξης, ἡγεμονιῶν, ὁμορφίας, ἄλλων ἀμυθήτων ὅσα τοῖς τὸν ἀνθρώπινον βίον ζηλωτὰ καὶ πολυμάχηλα εἶναι δοκεῖ. Καὶ καθάπερ ἡ λεγομένη πολυδὸ τοῖς ἰαλροῖς Ἐρπυλωϊδὴς νόσος οὐκ ἐφ' ἑνὸς ἴσα μέρους χωρεῖ, [m] κινεῖται δὲ καὶ πολύπους, καὶ, ὡς αὐτὸ δηλοῖ τὸ ὄνομα, διέρπει πᾶσαν ὁλκὴν σωμάτων, καὶ χρωμένη πᾶσαν τὴν κοινωνίαν τοῦ σώματος μερῶν ἀπὸ κεφαλῆς ἄκρας ἄχρι ποδῶν ζυλλαμβάνουσα καὶ [n] ζωπύρησα· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ ὑπιθυμία δι' ὅλης ἅπτεται τῆς ψυχῆς, ὑδὲν ὑδὲ τὸ βραχύταλον ἀπαθὲς αὐτῆς ἐᾷ, μιμουμένη τὴν ἐν ἀφθόνῳ ὕλῃ πυρὸς δυώαμιν, ἐξάπλει γὰρ καὶ ἀναφλέγει μέχρις ἂν παναγῶσα πᾶσαν αὐτὴν ἐξαναλώσῃ. Τοσοῦτον ἄρα καὶ ὅτως κακὸν ὑπερβάλλον ἐστὶν ὑπιθυμία, μᾶλλον δ' εἰ δεῖ ταληθὲς εἰπεῖν, ἀπάντων πηγὴ τῶν κακῶν. Σύλαι γὰρ καὶ ἁρπαγαὶ καὶ χρεωκοπίαι, ζυκοφαντίαι τε καὶ αἰκίαι, καὶ προσέτι φθοραὶ καὶ μοιχείαι καὶ ἀνδροφονίαι καὶ πανθ' ὅσα ἰδιωτικὰ ἢ δημόσια, ἢ ἱερὰ ἢ βέβηλα ἀδικήματα πόθεν ἄλλοθεν ἐρρύη; Τὸ γὰρ ἀψευδῶς ἂν λεχθὲν πανέγκακον πάθος ἐστὶν ὑπιθυμία, ἧς ἓν τὸ βραχύταλον ἔγγονον ἔρως, οὐχ ἅπαξ, ἀλλ' ἤδη πολλάκις ἀμυθήτων κατέπλησε τὸν οἰκουμένου ζυμφορῶν· ἃς οὐδὲ ὁ σύμπας τῆς γῆς κύκλος ἐχώρησε,

non quidem bonarum, ſed boni ſpeciem præ ſe ferentium, fugat enim & in devia longiſſime propellit animum, cum res deſiderata contemtim quandoque aufugit, non averſa ſed adverſa fronte. Cum enim videt concupiſcentiam poſt citam irruptionem tantillum quieſcere, vel illecebras proponendi cauſſa, vel ſpe ſui obtinendi data, longis paſſibus ſecedit cavillans: contra illa relicta & deſerta ſubſultat indignabunda Tantaleas infelix pœnas luens; nam illum quoque ferunt avide ſitientem fruſtrari, fugiente aqua, &, ſi poma carpere velit, omnia evaneſcere, ubertate arborum in ſterilitatem converſa. Quemadmodum enim implacabiles & inexorabiles dominæ ſitis fameſque torquent corpora ſæpe ad mortem, nonnunquam gravius, ſaltem nihilo mitius iis, qui equuleo torquentur, niſi exaſperatas potu ac cibo placaverimus: ſic concupiſcentia dum animum per oblivionem rerum præſentium reddidit vacuum, cogitatione autem rerum procul remotarum ſtimulum & amorem injecit inſanum, nomine eaſdem, ſed re ipſa his, quarum meminimus, ſæviores præficit dominas, ſitim famemque, non eorum quæ ſub ventre, ſed opum, gloriæ, honorum, formæ aliorumque innumerabilium, quæ homines avide appetunt ac æmulantur. Et veluti morbus, cui herpetis nomen medici dederunt, non in uno ſubſtitit loco, ſed movetur & diſcurrit, atque, ut ipſum nomen indicat, undique ſerpit circumfuſus, totam membrorum corporis compagem à capite ad calcem corripiens atque depaſcens, ita concupiſcentia totum inflammans animum, ne minimam quidem ejus particulam ſinit intactam, imitata vehementiam ignis in ſilva denſiori: accendit enim & comburit donec totam exedendo conſumſerit. Tantum & tam grave vitium eſt concupiſcentia, immo ſi verum amamus, fons omnium malorum. Prædationes, rapinæ, alieni æris decoctiones, calumniæ, verberationes, adhæc ſtupra & adulteria, homicidia, & quæcunque ſcelera vel privata vel publica, adverſus ſacra vel profana, aliunde ne originem habent? Certe princeps cauſſa omnis hujuſce mali eſt concupiſcentia, cujus unus iſque macerrimus fœtus, voluptas, non ſemel ſed ſæpiſſime innumeris calamitatibus orbem replevit, quas nec univerſa terra capere potuit, ſed

[e] ἀπατεῶνα] Forſan ἐπιτατικὸν. Sic Noſter lib. de Decem Orac. p. 765. αἰσχύνῃ καὶ ἀδιαξίτευτον ἐπιτατικὸν ἕξ καταλαβοῦσα ἴμεσιν. Similiter infra, τὸ μὲν ζῳοδὲς ἰχάλασε, τὸ δὲ ἀνημμένον ἐπέτεινε. Vide etiam lib. de Human. p. 710.

[f] ἄπορον] Melius forſan ἄτοπον. Ita enim Philo in Loc. Parallel. p. 764. πρὸς μέγιστον τῆς ψυχῆς ἰλαυνόμενος καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀπολείπων.

[g] ἠρεμοῦσαν] Scribe ἠρεμῆσαι, ſcil. τὸ διωκόμενον.

[h] ὑπολιπομένη] Melius, ut videtur, ἀπλανιπομένη.

[i] τύχῃ] Scribe ψυχῇ.

[k] δίψα, πεῖνα] Repone δίψα καὶ πεῖνα, ſicut alibi ſæpius.

[l] περὶ γαστρὸς] Melius ex ſtylo Philonis, γαστρὸς καὶ τὰ περὶ γαστέρα.

[m] κινεῖται] Forſan μηκύνει. Sicut lib. *Quod Deter. Mel. Inſid.* καὶ μᾶλλον εἰ τις ἐπιτεμόμενη κακία μηκύνει, τὸ ἐν σώμασιν ἑρπυλωϊδὲς ἀδιλφὴ νόσον. Mox etiam neſcio annon pro περιβάλλει, melius ſcribitur ἐπιβάλλει. Sic enim locus Parallelus p. 765. ἐπιβάλλει σύμπασαν τὴν κύκλῳ καταλαμβάνει κοινωνίαν.

[n] ζωπύρησα] Scribe ζωπυρῶσα.

præ copia more torrentis rapidi in oceanum fluxere, adeoque omnia ubique maria hoſtilium plena claſſium, & quæcunque navalis belli incommoda ſunt, evenerunt; quin & eadem velut agmine facto in inſulas & continentem iterum rediere, more curſorum in diaulo mariſque refluxus. Videamus clarius vim hujus mali: concupiſcentia quidquid tangit in pejus mutat, prorſus ut animalia venenata ac aconitum: id eſt, ſi divitiarum voluptas in animo oriatur, fures facit & crumeniſecas, graſſatores, vecticularios, decoctores æris alieni, perfidos depoſitarios, avaros, ſacrilegos & his ſimiles alios. Si gloriæ, arrogantes, ſuperbos, vagos & inconſtantes, qui ex aurium judicio pendeant, modo abjecte, modo magnifice de ſe ſentientes, pro vario & inconſtanti vulgi vel laudantis vel vituperantis indiſcreto motu, ad ſimultates ac amicitiam utrimque paratos, ut eis facillimum ſit duplici ſcenæ ſervire; & ſic in ceteris, quæ his germana & cognata ſunt. Si regnandi libido accendat, ſeditioſos, multiformes, tyrannicæ indolis, ſævos, hoſtes patriæ, inferiorum dominos inexorabiles, adverſus æquales implacabiles, in potentes ſemper obliquos adulatores ut deſipiendo inſidias ſtruant. Si ex corporis forma oriatur, ſtupratores, adulteros, pædicones, laſcivos, maximis vitiis ceu rei omnium exoptatiſſimæ deditos. Porro ſi linguam inceſſerit, infinita machinatur nova; quidam enim concupiſcunt aut dicenda ſilentio premere aut tacenda eloqui, ubi loquaces illos comitatur pœna vindex, & intempeſtive mutis tacuiſſe nocet; denique ſi ventrem infecerit, reddit voraces, inſaturabiles, diſſolutos, delicatos, luxu diffluentes, lautitiarum ſtudioſos, temulentos, guloſos, meri piſciumque & bellariorum miſera mancipia, comeſſationes & menſas circumcurſantes more catulorum ligurientium, ut deteſtabilem & exſecrandam vitam tranſigant quocunque mortis genere deteriorem. Hanc ob rem quicunque non primoribus labris philoſophiam guſtarunt, verum genuinis ejus dogmatibus abunde ſatiati ſunt, ſcrutati animæ naturam & tres ejus partes deprehendentes rationis, iræ & concupiſcentiæ, rationi tanquam duci arcem aſſignarunt & proprium domicilium caput, ubi etiam ſenſuum

ἀλλὰ διὰ πλῆθος· ὥσπερ ὑπὸ χειμάῤῥου φερῶς εἰς θάλατταν εἰσίπτουσιν, καὶ παντάχοῦ πάντα πελάγη [o] πολεμίων καταπλήθει νηῶν· καὶ ὅσα κακουργοῦσιν οἱ ναυτικοὶ πόλεμοι ζωωνίχθη, καὶ ὀλιγοσόνδε αὖθις πάλιν εἰς νήσους καὶ ἠπείρους [p] ὑποσύρῃ, διαυλοδρομήσαντα, καθάπερ ἐν ταῖς παλιῤῥοίαις, ἀφ' ὧν ἤρξατο φύρεσθαι. Τοιγαροῦν ἢ τῷ πάθει [q] ἐνέργειαν ληψόμεθα, ἢ τρόπον τινὰ· ὅσων ἂν ἐπιθυμία προσάψῃ, μεταβολὴν ἀπεργάζεται πρὸς τὸ χεῖρον· οἷα τὰ ἰοβόλα ζῶα καὶ τὰ θανάσιμα τῶν φαρμάκων. Τί δέ ἐστιν ὃ λέγω; εἰ πρὸς χρήματα γνοίη, κλέπτας ἀποτελεῖ καὶ βαλλαντιοτόμους καὶ λωποδύτας καὶ τοιχωρύχους, χρεωκοπίας τε καὶ παρακαταθηκῶν ἀρνήσεις καὶ δωροδοκίας καὶ ἱεροσυλίας καὶ πᾶσι ὁμοιοτρόποις ἄπασιν ἐπέχει. Εἰ δὲ πρὸς δόξαν· ἀλαζόνας, ὑποκριτάς, ἀβεβαίους, καὶ ἀνιδρύτους τὸ ἦθος, φωναῖς τὰ ὦτα πεφρακότας, ταπεινομόρους ἐν ταὐτῷ καὶ πρὸς ὕψος ἐπαιρομένους διὰ τὰς τῶν πλήθων ἀνομαλίας ἐπαινέταις καὶ ψεγούτοις ἀκμάτῳ φορᾷ, πρὸς ἔχθραν ἢ φιλίαν ἀνεξετάστως, ὡς ῥᾳδίως ἑκάτερον ἀνθαλλάττεσθαι, καὶ τἆλλα ὅσα τούτοις ἀδελφὰ καὶ ζυγοστῆ. Πρὸς δὲ ἀχλὺν, εἰ γένοιτο ἐπιθυμία, σασιώδους, ἀνίσους, τυραννικὰς τὰς φύσεις, ὠμοθύμους ἐχθροὺς τῶν παλαίδων, [r] ἀδιανεσίρους διαστάσεις ἀμειλίκτους, τοῦ ἰσχυὰ ἴσοις αἰσυμβάτους πολεμίους, διναστῶν κόλακας, εἰς τοῦ δι' ἀπάτης ἐπίθεσιν. Εἰ δὲ πρὸς σῶμα κάλλος, φθορεῖς, μοιχοὺς, παιδεραστὰς, ἀκολασίας καὶ λαγνείας ζηλωτὰς, μεγίστων κακῶν ὡς εὐδαιμονικωτάτων ἀγαθῶν. Ἥδε δὲ καὶ ἐπὶ γλῶτταν φθάσασα μυρία ἐνεωτέρισεν· ἔνιοι γὰρ ἐπιθυμοῦσιν ἢ τὰ λεκτέα σιωπᾶν, ἢ τὰ ἡσυχαστέα λέγειν, καὶ ἀναφαινομένοις ἐπὶ τίμωρον δίκη, καὶ ἐχεμυθοῦσι τἀναντίον· ἀψαμένη δὲ τῶν γαστέρα, παρέχει γαστριμάργους, ἀκορέστους, ἀσώτους, [s] ὑγροὺς, διαῤῥεούσας ζηλωτὰς βίου, χαίρουσας οἰνοφλυγίαις, ὀψοφαγίαις, ἀκρασίᾳ καὶ ἰχθύων καὶ ἐδισμάτων [t] καὶ κακοῦ δόλους, πρὸς συμπόσια καὶ τραπέζας ἰλυσπωμένους, λίχνων τρόπον κυνιδίων, ἐξ ὧν τοῦ ἀθλίαν καὶ ἐπάρατον συμβαίνει ζωοῦ ἀπολεῖσθαι, πάντας ἀβασταστέρων θανάτου. Ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας οἱ μὴ χείλεσιν ἄκροις γευσάμενοι φιλοσοφίας, ἀλλὰ τῶν [v] ὀρθῶν δογμάτων αὐτῆς ἅπτεσθαι πλέον ἐσταθέντες, διερευνησάμενοι φύσιν ψυχῆς, καὶ τρίτον εἶδος ἐνιδόντες [x] αὐτῆς, τὸ μὲν λόγου, τὸ δὲ θυμοῦ, τὸ δὲ ἐπιθυμίας· λόγῳ μὲν ὡς ἡγεμόνι τοῦ ἄκρων ἀπένειμαν, οἰκειόταλον ἐνδιαίτημα, κεφαλοῦ, ἔνθα καὶ

[o] πολεμίων] Forſan πολεμικῶν. Item καταπλησαν.
[p] ὑποσύρῃ] Scribe ὑποσύρῃ.
[q] ἐνέργειαν] Melius ἐνάργειαν. Cui forſan fidem facit locus Parallelus p. 765. περὶ τῆς ὕπνους ἐμφανῶν, ἃ τις πόλις ἢ ἀνὴρ ἀγνοῶν—ἴλαχον ὀναργῆ παρεισάγει. Vix in voce quavis exſcribenda ſæpius peccarunt librarii. Vide Philonem ſimiliter emendatum, lib. de Migrat. p. 393 & 411. de Somniis p. 114. & de Vit. Moſ. p. 616.
[r] ἀδιανεσίρους] Ex loci ſenſu ſcribendum ἀδιαλλάκτους.
[s] ὑγροὺς διαῤῥεούσας] Forſan ὕγρου καὶ διαῤῥεούσης, ſcil. βίου.
[t] καὶ κακοῦ] Omnino dele καὶ.
[v] ὀρθῶν] Ex Contextu videtur Philo ſcripſiſſe τεθρίμμων.
[x] αὐτῆς] Forſan αὐτῇ, vulgo enim vox iſta cum tertio caſu ſcribitur. Plutarch. de Poet. And. τοῖς λόγοις τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἦθος ἐνιδών. Jamblich. de Vit. Pythagor. lib. iii. μᾶζόν τι ἐνιδόντες τῇ τοῦ παιδὸς ἀκμῇ. Orig. Comm. in Matth. p. 368. ἐνιδὼν τῷ βουλήματι τῶν λεγομένων. Unde forſan emendandus Philo. lib. de Agricult. p. 200. τὸ δὲ νικηφορῆσαι πάθος ἐνδιδόντες θειότερον. Ibi ſcribe ἐνιδόντες.

τῶν

τ̃ ϛ αἰσθήσιων, [a] ἀεὶ τῷ νόμῳ καθάπερ βασιλέως δορυφόροι τάξεις παρέδρων), θυμῷ μὲν τὰ τέρατα· [b] τλὺ μὲν ἵνα τερπνιώτατ τρόπον θώρακα ἀμπεχόμων, [b] εἰ μὴ κ̃ ἀπαθὴς ἐν πᾶσιν ἀλλὰ κ̃ δυσάλωτ̃ ἦ· τῇ δ̃, ἵνα πλησίον τῷ [c] νόμῳ παρακισμῷν ὑπὸ τῷ γείτων· [d] ὠφελῆται, καὶ πάσης ἀδονῆς αὐτ̃ φρονήσῃ, κ̃ πρώια πάθη κατασκιάζοι̃. Ἐπιθυμίᾳ δ̃ [e] τῇ περὶ τ̃ ὄμφαλον, κ̃ τὸ καλούμενον διάφραγμα χῶρον. Ἔδει γὰ αὐτὴν ἥκιστα μετέχουσαν λογισμῷ πορρωτάτω τ̃ βασιλείων αὐτ̃ διωκίζ, μόνον οὐκ ἐπ' ἐσχατιαῖς, κ̃ πάντων ἀπληστότατον καὶ ἀκολαστότατον ὄσαν θρεμμάτων, ἐμβόσκεσζ [f] τροπαῖς ἐν οἷς τροφαὶ κ̃ ὀχεῖαι.

Πρὸς ἃ μοι δοκεῖ πάντα ἀπιδὼν ὁ ἱερώτατ̃ Μωσῆς [g] ἐκδύσασζ τὸ πάθ̃, κ̃ μυσαξάμων ὡς αἴσχιστον κ̃ τ̃ αἰσχίστων αἴτιον, ἄπεπεν ἐν πᾶσι μάλισα τλὺ ἐπιθυμίαν, ὥς τινα τ̃ ψυχῆς ἑλέπολιν· ἧς ἀναιρηθείσης ἢ παθαρχούσης κυβερνήτῃ λογισμῷ, πάντα μὲν πάντων εἰρήνης, δίκης, ἀγαθῶν τελείων ἀναπιπλήσει), πρὸς εὐδαιμονίαν παντελείαν. Φιλοσιώτομος δ' ὢν, κ̃ εἰωθὼς ἐπιτίμειν τὰ ἀπερίγραφα τῷ πλήθει, παραδειγματικῇ διδασκαλίᾳ, μίαν τὴν περὶ γαστέρα πραγματώμων ἐπιθυμίαν, ἄρχ̃ νουθετεῖν τε κ̃ παιδεύειν· ὑπολαμβάνων κ̃ τὰς ἄλλας ἐκεῖθ' ὁμοίως ἀφηνιάσειν, ἀλλὰ χαλήσειζ τῷ τὴν πρωτοτύπωσιν κ̃ ὡς ἡγεμονίδα μεμαθηκέναι τοῖς ζωφροσιώνης νόμοις πειθαρχεῖν. Τίς δ̃ ἡ διδασκαλία τ̃ ἀρχῆς; Συνεπιπώτατα δύω ἐστιν, ἐδωδὴ κ̃ πόσις· ἑκάτερον αὐτῶν οὐκ ἀνῆκεν, ἀλλ' ἐπισόμωσε ἀναγκαίγμασιν κ̃ πρὸς ἐλευθερίαν, ἐ πρὸς φιλανθρωπίαν, κ̃, τὸ μέγιστον, πρὸς εὐσέβειαν ἀγωνοθέτοις. Ἀπάρχεζ γὰ ἀπό τε σίτ̃ κ̃ οἴν̃ ἐ ἐλαίν καὶ θρεμμάτων κ̃ τ̃ ἄλλων κελεύει· κ̃ τὰς ἀπαρχὰς ἀναίμων ἅς τε θυσίας κ̃ τὰς ἱερωμένας· τὰς μὲν ἕνεκα εὐχαριστίας τ̃ πρὸς θεὸν ὑπὲρ εὐγονίας κ̃ εὐφορίας ἀπάντων· [h] τῆς δ̃ ἕνεκα τ̃ περὶ τὸ ἱερὸν ἁγιστείας, μισθὸν λημομένας τ̃ περὶ τὰς ἱερουργίας ὑπηρεσιῶν. Ἐφίε δ̃ τὸ σφᾶς παν ἡδέως γεύσασθαί τινος ἢ μεταλαβεῖν, πρὶν ἀναχρίναι τὰς ἀπαρχὰς, ἅμα κ̃ πρὸς ἄσκησιν τ̃ φιλοφιλεστάτης ἱκετείας. Ὁ γὰ τ̃ περουσίαις αἷς ἤνεγκαν αἱ τ̃ ἔτους ὧραι, μαθὼν μὴ ἐπιτρέχειν, ἀλλ' ἐπιμένων ἄχρις ἂν αἱ ἀπαρχαὶ καθοσιωθῶσιν, τ̃ ἀφιλιασμὸν τ̃ ὁρμῶν ἔοικεν ἀναχαιτίζειν, ἐξημαρίζων τὸ πάθ̃.

ordines tanquam apparitores regi ſuo adſtant: iræ pectus attribuerunt, partim ut induta militis inſtar loricam, ſi minus libera ab omni perturbatione attamen ægre capi poſſit: partim ut propius à mente diſtans operâ prudentis vicini adjuvetur, demulceatur ac manſuetus reddatur: concupiſcentiæ vero locum conſtituerunt circum umbilicum & diaphragma; oportuit enim illam, cui minimum cum ratione commercium, remotiſſimam eſſe ab aula, & tantum non in extremis habitare, & quandoquidem ſit cum maxime inſatiabilis ac petulans, inter armenta, ubi paſtui & admiſſuræ locus.

Hæc omnia cogitaſſe mihi videtur ſanctiſſimus Moſes dum hunc affectum exui juſſit, & averſatus ceu rem turpiſſimam, & quorum cunque turpiſſimorum cauſſam vetare cum maxime *concu-* Exod. xx. 17.
*piſcentiam*, velut animi quandam helepolin, qua deſtructa, vel ad obſequium rationis gubernatricis redacta, omnia abundabunt pace, æquitate, aliiſque bonis, quæ vitam beatam reddere poſſunt. Quia vero brevitatis amans erat, & ei in more ea quæ ægre auguſtis limitibus circumſcribi poſſunt, adſtricto & exemplari docendi genere complecti, unam tantum concupiſcentiæ ſpeciem, nimirum ventris, corrigere & emendare aggreditur, ratus ceteras non morſuras frena, ſed conſtrictum iri, ſi veterrima ac primaria temperantiæ legibus parere didicerit. Quæ ergo doctrina de hoc principe vitio? Dicam breviter, duo ſunt eſus & potus, utrumque non laxavit, ſed adſtrinxit ſtatutis & ad temperantiam, & ad humanitatem, &, quod maximum, ad pietatem excitandam aptiſſimis. Jubet enim Num. xviii. 12, 13.
offerri primitias frugum, vini, olei, pecoris & in univerſum omnium, eaſque dividit in ſacrificia & ſacerdotum uſui aſſignata: illa ut teſtimonium ſint grati erga Deum animi pro fertilitate & ubertate, hæc, ut qui ſacris operantur, ſa- Ib. ℣ 31.
cerdotii mercedem mereantur. Vetat autem ne quis quidquam guſtet, aut ſui uſus faciat antequam primitiæ ſecretæ ſint, hoc ipſo ſimul commendans rem in vita humana utiliſſimam, temperantiam; nam qui in fructus, quos anni tem- Ib. ℣ 37.
peſtates tulere non irruit, ſed exſpectat donec primitiæ conſecratæ fuerint, compeſcit vehementiam appetitus reddendo affectum moderatiorem.

[a] αἰσθήσιων] Videtur deeſſe τὸ ἔδ̃ν.
[b] εἰ μὴ κ̃] Omnino reponendum αἱ τ̃ νῦ. Notum enim à philoſophis ſenſus mentis ſatellites exiſtimari. Sic Noſter lib. iii. de Allegor. δορυφόρῳ ζ αἱ αἰσθήσεις τοῦ νοῦ. Item p. 170. δορυφόρῳ ζ αἱ αἰσθήσεις ὧν νῦ περὶ κεφαλὴν ὦσαι. Vide etiam infra in hoc libello.
[c] ᾧ μὲν] Scribe τῇ μέν. Sequitur enim τῇ δέ.
[d] εἰ μὴ κ̃] Melius εἰ κ̃ μή.
[e] νόμῳ] Repone iterum νῦ, & vide ſupra.
[d] ὠφελῆται] Scribe ὠφελῆται, & mox αὐτῇ pro αὐτ̃.
[e] τῇ] ſcribe τ̃, ſcil. χῶρῳ.
[f] τροπαῖς] Melius τόποις.
[g] ἐκδύσασζ] Forſan ἐκμισῆσαι. Sicut in lib. de Leg. Special. p. 803. ὡς φθορᾶποια τ̃ ἀρίστης πολιτείας ἀπεργάζη κ̃ διαμίσησε, vel, quod magis Philoni vulgatum, ἐπαποδύσασζ τ̃ πάθει.
[h] τ̃ ζ] Scribe τὰς ζ, ſcil. διεξωμένους.

De

*De Animalibus.*

Sed nec omnium indifferentem ac liberum uſum conceſſit ſacræ politiæ ſuæ civibus, fortiter interdicens terreſtribus, aquatilibus, volucribus, quæ præſtantia & dulcedine ſua titillare & irritare poterunt inſidiatricem voluptatem: probe gnarus hæc talia, illecebras guſtus, ſenſus omnium maxime ſervilis, voracitatem excitare, malum animis corporibuſque ægre curandum; voracitas enim difficultatem concoctionis parit, quæ principium & fons infirmitatum & morborum. Porro ex terreſtribus ſuaviſſimum eſſe genus ſuis confirmant qui illa veſcuntur, ſicut ex aquatilibus piſces qui ſquamis carent: in commendanda autem viris bonæ indolis abſtinentia cum, ſi quis alius, multus ſit, per parcimoniam & frugalitatem ad virtutis exercitium præparat excitatque, luxuriem removere conatus, adeo ut nec duram vivendi rationem probet cum Lacedæmoniorum legiſlatore, nec mollem & delicatum Ionum ac Sybaritarum, ſed mediam ingreſſus viam, id quod adſtrictum erat laxavit, quod vero remiſſum intendit, utriuſque extremi exceſſus tanquam in inſtrumento muſico, media quadam ratione temperans ad convenientem & inculpatum vitæ concentum; unde non perfunctorie, ſed accurate ſancit quibus veſci fas ſit, quibus autem nefas. Forſan quis ſuſpicaretur æquum eſſe edere carnem ferarum, quæ vel ipſos vorant homines, ut ſic par pari referatur, Moſi vero placet abſtinendum ab harum eſu, & perſpecto decoro vitæ manſuetæ menſas conquiſitiſſimis epulis inſtruit; nam etſi conveniat illos, qui injuriam intulere, puniri, nefas tamen affectos damno, ipſos injuriam ulciſci, ne ſenſim obbrutescant ex impotenti affectu iræ. Quin & tanta ſolicitudine præcavet, ut procul remoturus eorum appetitum, quorum meminimus, etiam cujuſcunque generis carnivora prorſus prohibeat, ex cicurum grege ſeligens ea quæ herba veſcuntur, ſiquidem & manſuetæ ſint naturæ, miti paſtu, quem terra fert utentia, & nihil inſidioſi moliantur.

Lev. xi. 7. Ib. xi. 9, 10.

Περὶ Ζώων.

Οὐ μὴν ὑδὲ τ̃ ἄλλων μέθεσίαν ἀφῆκε κὴ χρῆσιν αἰδεᾶ πᾶσι κοινωνοῦσι τ̃ ἱερᾶς πολιτείας, ἀλλ' ὅσα τ̃ χερσαίων ἢ ἐνύδρων ἢ πτηνῶν ἐστιν ὀλισθρόταλα κ̀ πιόταλα, γαργαλίζοντα ἐ ἐρεθίζοντα τὴν ὀπίθυμον ἡδονὴν, πάντα ἀνὰ κράτ̃ ἀπεῖπεν· εἰδὼς ὅτι τ̃ ἀνδραποδιζάτην τῶν αἰσθήσεων διεφθάρται γεῦσιν, ἀπληστίαν ἐργάσηται, δυσίατον κακὸν ψυχαῖς τε καὶ σώμασιν. Ἀπληστία γὰ τίκτει δυσπεψίαν, ἥτις ἐστὶ νοσημάτων κ̀ ἀῤῥωστημάτων ἀρχή τε ἐ πηγή. Χερσαίων μὲν τὸ [k] ὑῶν γένος ἥδιστον ἀνωμολόγηται τοῖς χρωμένοις, ἐνύδρων δ τὰ γένη τῶν ὀλεπίδων. Πρὸς γὰ ἐγκράτειαν ἔοικε τις ἄλλα ἱκανὸς ὢν ἀλείψαι τὰς ὀφρῦς ἔχοντας, πρὸς ἄσκησιν ἀρετῆς δι' ὀλιγοδείας κ̀ σκολίας γυμνάζει κ̀ ζυγκρατεῖ, πειρώμενος ἀφελεῖν πολυτέλειαν· ὅτε ζκληραγωγίαν, ὡς ὁ Λακεδαιμόνιος νομοθέτης ἀποδεξάμενος ὅτε τὸ ἀβροδίαιτον, ὡς ὁ τοῖς Ἴωσι κ̀ Συβαρίταις τὰ πρὸ θρύψιν κὴ χλιδὴν εἰσηγησάμενος, ἀλλὰ μέσην ὁτραπὸν ἀμφοῖν ἀναλαμὼν, τὸ μὲ ζφοδρὸν ἐχάλασε, τὸ δ' ἀνειμένον ἐπέτεινε, τὰς ἑφ' ἑκατέρων τ̃ ἄκρων ὑπερβολὰς ὡς ἐν ὀργάνῳ μουσικῷ κεραμάμενος τῇ μέσῃ, πρὸς ἁρμονίαν βίᾳ καὶ ζυμφωνίαν [l] ἐπίληπτον· ὅθεν οὐκ ἀμελῶς, ἀλλὰ κ̀ πάνυ προφρονισμένως οἷς χρησίμην ἢ τἐναντίον διετάξατο. Θηρία ὅσα ζαρκῶν ἀνθρωπίνων ἅπτεται, τάχα μ̀ ἄν τις ὑπολάβοι δίκαιον εἶναι τὰ αὐτὰ πρὸς ἀνθρώπων πάσχειν οἷς διατίθησι. Μωυσῆ δ τῆς τούτων ἀπολαύσεως ἀνέχειν δοκεῖ, [m] κ̀ προσλιχνεύειν κ̀ ἡδίστην ζωχίαν παρασκευάζειν, λογιζόμενος τὸ πρέπον ἡμέρᾳ ψυχῇ· κ̀ γὰ εἰ τοῖς ἀφιλιθεῖσιν ἁρμόττει τὰ παραπλήσια παθεῖν, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς παθοῦσιν ἀντιδιαλιθέναι· μὴ λαθῶσιν ὑπ' ὀργῆς, ἀγελὲ πάθος, θηριωθέντες. Καὶ τοσαύτῃ χρῆται προφυλακῇ τὸ περίσσαλ̃ ὥστε μακρόθεν ἀνείργειν βουλόμενος τὴν ἐπὶ τὰ λελχθέντα ὁρμὴν, ἀπαγορεῦσαι κ̀ τ̃ τ̃ ἄλλων ζαρκοβόρων ἀνὰ κράτ̃ χρήσεως· τὰ ποικίλα ἀφικνέμενα εἰς ἡμέρους ἀγέλας, ἐπεὶ κ̀ τὴν φύσιν ἐοικότα τίθασσα, τροφαῖς [n] ἡμέραις ἀναδίδωσι γῆ χρώμενα, κ̀ μηδὲν εἰς ὀπίθυμον πεφυκότα.

[i] γεῦσιν] Similia habet Noſter lib. de Abraham. p. 371. ζωωδίσταν] πρ̃ ὃν κ̀ ἀνδραποδίσταν] τ̃ αἰσθήσεων, γεύσεις, ὄσφρησις, ἁφή. Idem lib. de Sacrificant. meminit φιλοσόφων αἰσθήσεων. Hanc vero diſtinctionem hauſit è Platonis Phædon p. 65.

[ii] ἐργάσηται] Repone ἐργάσει.

[k] ὑῶν] Plutarchus Sympoſ. lib. iv. c. 5. de Judæis refert. ὅτι δικαιότατον κρέας ἔσθ ἰσθίουσι· quod cum obſcurum videretur viro incomparabili Scaligero, cur Suilla caro juſtiſſima diceretur, ep. 232. reponi voluit εἰκαιότατον. Receptam vero lectionem tuetur Cotelerius notis ad Barnab. cap. x. Quidni autem reponatur apud Plutarchum ἡδύτατον? Dicitur enim caro iſta ἥδιστον à Philone in hoc ipſo loco. Plato quoque comicus apud Clement. Alexand. Strom. vii. p. 849.

Τῶν γὰ τετραπόδων οὐδὲν ἀποκλίνειν ἥδει
Ἡμᾶς τὸ λοιπὸν, πλὴν ὑῶν, τὰ γὰ κρέα
Ἥδιστ' ἔχουσι.

Vide tamen ibi reverendiſſimum Clementis Editorem.

[l] ἐπίληπτον] Scribe ἀνεπίληπτον.

[m] κ̀—προσλιχνεύειν] Forſan κρ̀ν—προσλιχνεύῃ. Item λογιζομένῳ, ſcil. Μωσεῖ.

[n] ἡμέραις] Scribe ἡμέρους, ἄς.

Τετρα-

## Τετραπόδων ὅσα καθαρά.

Δέκα δ' ἐστὶν ἀριθμῷ, μόσχος, ἀμνὸς, χίμαρος, ἔλαφος, δορκὰς, βούβαλος, τραγέλαφος, πύγαργος, ὄρυξ, καμηλοπάρδαλις. Ἀεὶ γὰρ τὸ ἀριθμητικῆς θεωρίας πολυχόμβου, [n] ἣν ἀκριβῶς καταγινώσκω ὅτι πλεῖον ἐν τοῖς ἔσιν [o] δύνασθαι), ἰδεῖν ὀλίγον ἢ μικρὸν ἢ μέγα νομοθετεῖ, μὴ προσπαραλαβὼν ὥσπερ ἐφαρμόσας τὸ οἰκεῖον τοῖς [p] νομοθετουμένοις. Ἀριθμῶν δὲ τὸ ἀπὸ μονάδος τελειότατος ἡ δεκὰς, ὡς φησι Μωϋσῆς, ἱερώτατός τε καὶ [q] ἅγιος, ᾧ τὰ ἡμέρα τῶν καθαρῶν ζώων ἀποφαγίζεται, βουληθεὶς τοῦ τούτων χρῆσιν ἐπανεῖμαι τοῖς μετέχουσιν τοῦ κατ' αὐτὸν πολιτείας. Βάσανον δὲ καὶ δοκιμασίαν τῶν δέκα ζώων ὑπογράφει κοινῇ καὶ διττὰ σημεῖα, τό τε διχηλεῖν καὶ τὸ [r] μηρυκᾶσθαι· οἷς γὰρ ἢ μηδέτερον ἢ θάτερον αὐτὸ μόνον πρόσεσιν, ἀκάθαρτα. Ταῦτα δὲ τὰ σημεῖα ἀμφότερα σύμβολα διδασκαλίας καὶ μαθήσεως ἐπισημονικώτατός ἐστιν, ἢ πρὸς τὸ ἀσύγχυτον τὰ βελτίω τῶν ἐναντίων διακρίνει). Καθάπερ γὰρ τὸ μηρυκώμενον ζῶον ὅτε διατέμνον τοῦ τροφοῦ, ἐναπερείσῃ) τῇ φάρυγγι, πάλιν ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον [s] ἀναμάττῃ καὶ ἐπιλεαίνῃ, καὶ μετ' ταῦτ' εἰς κοιλίαν διαπέμπει)· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ παιδούμενος, δεξάμενος δι' ὤτων τὰ σοφίας δόγματα καὶ θεωρήματα ἀπὸ τοῦ διδάσκοντος, ἐπὶ πλέον ἔχῃ τοῦ μάθησιν, ἐκ' εἴης τε ἂν εὐθὺς συλλαβίας καὶ ἀποδείξεως κεφαλαιότερον, ἄχρις ἂν ἕκαστον ὧν ἤκουσεν ἀναπολῶν μνήμῃ συνεχέσι μελέταις· αἱ δέ εἰσι κόλλα νοημάτων· ἐνσφραγίσῃ) τῇ ψυχῇ βεβαίως τὸν τύπον· Ἀλλ' οὐδὲν ὡς ἔοικεν ὄφελος ἡ τῶν νοημάτων βεβαία καταληψις, εἰ μὴ προσγένοιτο ἀφορμὴ τούτων καὶ διαίρεσις εἰς τε αἱρέσιν ὧν χρή, καὶ φυγὴν τῶν ἐναντίων, ἧς τὸ διχηλοῦν σύμβολον. Ἐπεὶ τοῦ βίου διττὴ ὁδός, ἡ μὲν ἐπὶ κακίαν, ἡ δ' ἐπ' ἀρετὴν ἄγουσα, καὶ δεῖ τοῦ μὲν ἀποστρέφεσθαι, τοῦ δὲ μηδέποτε ἀπολιπέσθαι.

## *De Quadrupedibus mundis.*

Decem hæc ſunt numero, vitulus, agnus, hœdus, cervus, dama, bubalus, tragelaphus, pygargus, oryx, rupicapra. Subtilitatis enim arithmeticæ amantiſſimus, cujus accuratam notitiam habuit, & ſingularem vim perſpexit, nullam ne quidem minimam ſine illa legem tulit, cuique convenienti numero attributo. Numerorum vero ab unitate progredientium, quo genera mundorum animalium, quorum eſum ſuæ reipublicæ civibus indulſit, abſolvuntur, perfectiſſimus eſt denarius, & Moſis judicio ſacroſanctus. Indicia & documenta decem horum animalium in genere præſcribit duo, *ungulas* *biſulcas* & *rumination*em, quæ enim vel utroque vel alterutro deſtituuntur, immunda. His duobus ſignis ænigmatice indicatur modus doctrinæ & ſolidæ eruditionis, quâ ad vitandam confuſionem bona & mala ſecernuntur. Quemadmodum enim animal ruminans poſtquam pabulum demeſſum infarſit gutturi, rurſus paullatim refundit & comminuit, & ſic demum in ventrem tranſmittit: ita diſcipulus cum ex ore magiſtri auribus hauſit ſapientiæ placita & imagines, non quidem contemnendam doctrinæ partem adeptus eſt, non tamen ſtatim eam firmiter tenere ac complecti poteſt, antequam ſingula, quæ audierat, per continuas meditationes memoria repetens, quas ideo gluten cogitationum nominaveris, imaginem eorum fortiter animo impreſſerit. Verum non ulli, quantum video, bono eſt cogitatorum tenax comprehenſio, niſi acceſſerit ſelectus & diſcretio ad eligendum utile & fugiendum contrarium, id quod biſulca ungula ſignificatur: gemina enim via vitæ, una fert ad vitium, ad virtutem altera, illa fugienda, ab hac nunquam diſcedendum.

Deut. xiv. 4, 5.

Lev. xi. 3. Deut. xiv. 6.

## Τετραπόδων τὰ μὴ καθαρά.

Διὰ τοῦθ' ὅσα ἢ μονώνυχα ἢ πολύχηλα, [t] τὰ μὲν ὅτι ἀκάθαρτα αἰνίττεται) μίαν καὶ τὸν αὐτὸν φύσιν ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ, καθάπερ κοίλου καὶ πεφερὸς καὶ ἀνάντους ὁδοῦ καὶ καλάντους· τὰ δ' ὅτι πολλὰς ὁδοὺς μᾶλλον δ' ἀνοδίας ἐμφαίνῃ τῷ

## *De Quadrupedibus immundis.*

Hanc ob cauſſam quæ unam, itemque quæ plures habent ungulas, immunda dicuntur, illa notant docentes eandem eſſe rationem boni & mali, ac ſi diceres idem eſſe quadratum ac rotundum, viam acclivem & declivem: hæc ſigni-

[n] ἣν ἀκριβῶς] Melius, ut videtur, καὶ ἀκριβῶς· ut ſit conſtructio, *Numerorum doctrinæ ſtudioſus, eamque ſollerter animadvertens, quantum in rerum natura valet*, &c.

[o] δυνάσθαι] Sic quoque Noſter lib. de Abraham. p. 359. τὰς ἐν κόσμῳ δυνάμεις, ἃς περιέχουσιν ἀριθμοὶ καὶ ἀριθμῶν ἀναλογίαι. Quo reſpicere videtur Origen. Philocal. p. 24. ἑκάστῳ ἀριθμῷ δυνάμεί τινα ἴσχειν ἐν τοῖς οὖσι. Idem MS. præfat. in Pſalmos, ὁ μὲν τις οἵοπερ ἴσχειν τινα τὸν ἀριθμὸν ἕκαστον δύναμιν καὶ λόγους ἀριθμητικοὺς θεωρήματα. Vulgo notum, quantum viribus Numerorum tribuerint Pythagoræi. Vide Ariſtotel. de Cœlo lib. iii. c. 1. Ciceron. Quæſt. Acad. lib. iv. Stobæum Eclog. Phyſic. lib. i. c. 12. Porphyr. de Vit. Pythagor. p. 47. Lucian. in Vitar. Auct. Sext. Empyric. adv. Math. p. 104. Cyrill. Alex. cont. Jul. lib. i. Excerpta ex Vita Pythagor. apud Photium Cod. 249.

[p] νομοθετουμένοις] Videtur deeſſe ἀριθμόν.

[q] ἅγιος] Melius forſan ἁγιώτατος.

[r] μηρυκᾶσθαι] Eadem ſcribuntur à Philone lib. de Agricult. p. 206. Huc vero etiam affer Ariſteam apud Euſeb. Præp. Evangel. lib. viii. Barnab. Epiſtol. c. x. Clem. Alex. Pæd. lib. iii. p. 298. Orig. cont. Celſ. lib. vi. p. 286. Et Theodoret. quæſt. xi. in Levit.

[s] ἀναμάττῃ] Scribe ἀναμασᾶται.

[t] τὰ μὲν ὅτι ἀκάθαρτα] Verba ſunt tranſpoſita, ſic enim ſcribendum, ἀκάθαρτα, τὰ μὲν ὅτι, &c.



ficant,

ficant multas vias, immo devia, ad errores ferre, nec facile esse in tanta varietate tenere viam utilissimam & optimam.

βίῳ πρὸς ἀπάτλω· ἢ γὰρ ῥᾴδιον ἐν πλήθει τὴν ἀνυσιμωτάτλω καὶ ἀρίστλω ἄτρεπτον ἀκαλαλαβεῖν.

## *De Aquatilibus mundis.*

## Περὶ ἐνύδρων καθαρῶν.

His statutis de animalibus terrestribus incipit aquatilia mandi & comedi licita ex duabus notis indicare, *pinnis* & *squamis*, improbando proscribendoque ea, quæ vel ambabus vel alteris carent. Rationem legis merito dixeris hanc, quod pisces qui nec pinnas neque squamas habent, quin & qui alteris earum destituuntur, abripi solent fluminis impetu, nec ejus vi resistere queunt: qui vero utrisque gaudent, adversa fronte obsistunt, contra nituntur, promptitudine atque animo invicto se exercent, adeo ut trusi retrudant & fugati incurrant animosius, latam in inviis ad exitum facilem viam sibi facientes. Sed etiam hæc ænigmnta sunt, illi animi voluptarii, hi flagrantis amore continentiæ temperantiæque; namque via ad voluptatem ferens declivis est & præceps, ita ut illam ingressus gyros ducere potius quam ambulare videatur; quæ vero ad continentiam, acclivis, laboriosa quidem attamen utilissima. Illa lubrica, præceps, declivis, non ante definens quam in extremam ferat exitium: hâc ad cœlum itur, indefessos & asperum ac arduum hoc iter emensos reddens immortales.

Lev. xi. 9, 10. Deut. xiv. 10.

Τάτυς μὲν τ χερσαίων τὰς ὅρυς θεὶς, παρέρχε) κ τ ἐνύδρων τὰ πρὸς ἐδωδὴν καθαρὰ διαγράφειν· ζημιωσάμνω κ ταῦτα διτλοῖς χαρακτῆρσι ᵛ κ λεπίσι. Τὰ γὰρ ἢ μηδέτερον ἢ θάτερον ἔχονλα παραπέμπ‹ κ παραιτεῖται. Τὸ δ' αἴτιον οὐκ ἀπὸ ζκοπᾶ λεπτόν· ὅσα μὲ ἢ ἀμφοῖν ἀμέτοχα ἢ τᾶ ἑτέρυ, καλασύρε) πρὸς τᾶ ῥοώδυς, ἀντέχειν ἀδυνατᾶντα τῇ βίᾳ τ φορᾶς· οἷς δ' ἑκάτερον πρόσεςιν ˣ ἀποτρέφ‹, μελωπηδὸν ἀνθίσαται, κ φιλονεικᾶντα πρὸς τ ἀντίπαλον προθυμίαις κ τόλμαις ἀητήτοις γυμνάζε), ὡς ὠθύμνά τε ἀνλωθεῖν κ διωκόμνα ἀνλεπλέχειν, ὁδὸς ἐν δυσοδίαις ἀναςέλλονλα ὑρείας, πρὸς διεξόδυς ὑμαρεῖς. Σύμβολα ᾗ κ ταῦτ' ἔςιν τὰ μὲ πρότερα φιληδόνυ ψυχῆς, τὰ δ' ὕςερα καρτερίαν κ ἐγκράτειαν προθύσης. Ἡ μὲ γὰ ἐφ' ἡδονλὼ ἄγυσα καλάντης ἐςὶ κ ῥάςη, ζυρμὸν ἀπεργαζομνη μᾶλλον ἢ περίπαλον· ἀνάνλης ᾗ ἡ πρὸς ἐγκράτειαν, ὀλίπον μὲ, ἐν ᾗ τοῖς μάλιςα ὠφέλιμ. Καὶ ἡ μὲ ὑποφέρ‹ κ ὑπνοςᾶν ἀναλκάζει τῷ περανεῖ καλάγυσα, μίχρις ἂν εἰς τὰ τ ἐσχατιᾶς ἀποβράσῃ· ἡ δ' εἰς ὄρανὸν ἄγ‹, τὺς μὴ προκαμόνλας ἀθανατίζυσα, τὸ τραχὺ κ δυσαναπορθτὸν αὐτῆς ἰσχύσανλας ὑπομεῖναι.

Lev. xi. 20, 22, 42.

## *De Reptilibus.*

## Περὶ Ἑρπετῶν.

Similiter immunda judicat & edi prohibet reptilia quotquot vel pedibus carent, vel tractu ventris repunt, quæque quatuor vel plures habent pedes: iterum significans per repentia super ventre eos qui more mergi se ingurgitant, miseroque ventri sine intermissione velut vectigal pendunt merum, cupedias, pisces, & in universum omnia quæ pistorum & condimentariorum artificiosa curiositas laute comminiscitur ad excitandas & accendendas insatiabiles & inexplebiles cupiditates. Per quadrupeda autem & multipeda nullius certi vitii, sed in commune omnium perdita mancipia, quæ quatuor sunt numero, sed innumeræ illorum species, cumque difficilis sit unius dominatus, longe gravior & intolerabilior plurium.

Τᾶς δ' αὐτᾶς εἰδέας ἐχόμνω, τ Ἑρπετῶν ὅσα ἢ ἄποδα ἢ ζυρμῷ τ γας ρὸς ἑλυπώμνα, ἢ τελρασκελῆ κ πολύποδα, φησὶν εἶναι πρὸς ἐδωδλὼ ὰ καθαρά. Πάλιν αἰνιτόμνω δι' μὲ ἑρπετῶν, τὺς ὑπὸ κοιλίας τ αἰθύης τρόπον ἐμφορμνύς, κ γας ρὶ τῇ ταλαίνῃ δασμὺς ἀπαύςως εἰσφέρονλας, ἀκράτυ, πεμμάτων, ἰχθυῶν, ζωόλως ὅσα σιτοπόνων κ ὀψαρτυτῶν ʸ τεχνιτθμνάι μᾶ πανλοίων αἰδεσμάτων δημιργῦσιν, ἀναῤῥιπίζυσαι καὶ προσαναφλέγυσαι τὰς ἀπλήςυς κ ἀκορέςυς ὀπιθυμίας. Διὰ ᾗ τ τελρασκελῶν κ πολυπέδων, τὺς ᶻ μηδενὸς πάθυς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ ζυμπάνλων κακὺς δάλυς· ὧν ηλύη μλώ ἐςιν Δ ἀριθμῷ, μυρία ᾗ τοῖς εἴδεσιν. Χαλεπὴ μὲ ὃν κ ἡ ἑνὸς δεσποτεία, βαρλάτη ᾗ κ ἀφόρητ, ὡς εἰκὸς, ἡ πλειόνων.

Lev. xi. 22.

Contra mundis accenset reptilia, quæ supra pedes crura habent, ita ut salire possint, qualia

Οἷς ᾗ τ Ἑρπετῶν ὑπερά̣νω ζκέλη τ ποδῶν ἐςιν, ὥςε πηδᾶν ἀπὸ τ γῆς δυνάσθ, ταῦτ' ἐν

ᵛ κ λεπίσι] Deest omnino πτερυγίοις. Sic enim Textus sacer Lev. xi 10. κ πάνλα ὅσα οὐκ ἔςιν αὐτοῖς πτερύγια ἢ λεπίδες. Similiter Clemens Alex. Strom. ii. p. 484. πῶ τε ἰχθύων ὁμοίως ἀπηγορεύσι μαλακιᾶσθαι, τίλλων ἡμᾶ τὰς ἐπιθυμίας οὐκέτων, οἷς μήτε πτερύγια μήτε λεπίδες εἰσίν. Theodoret. quæst. xi. in Lev. τ ᾗ οὐδέν καθαρὸ ἴδ λέγ‹ τὰ λεπίδας ἔχονλα κ πτερύγια.

ˣ ἀποτρέφ‹] Adde κ.

ʸ τεχνιτθμνάι] Scribe τελεχνιτθμνάι. Mox etiam ἰδεσμάτων. Ex soni similitudine, αι pro ε scripto, vel forsan ὑδυσμάτων.

ᶻ μηδενὸς] Ita scribe & distingue, μὴ ἑνὸς πάθυς, ἐπιθυμίας, ἀλλὰ, &c. Vide autem Philonem supra de Migrat. Abraham. p. 398 & 412.

καθαροῖς

καθαροῖς ἀναγεάφῃ, καθάπερ τὰ τῶν [a] ἀκρίδων γθύη καὶ τὸν ὀφιομάχον καλούμενον· πάλιν δὲ ζυμβόλων ἤθη καὶ τρόπους λογικῆς ψυχῆς διεξωνώμηται. Ἡ μὲν γὰρ τοῦ σώματος ὀλκὴ φύσει βρίθουσα τοὺς ὀλιγοφρονας ζωοφέλκει, τῷ πλήθει τῶν [b] αὐχενίζουσα καὶ πιέζουσα. Μακάριοι δ' οἷς ἐξεγθέλο κρείττοσι δυνάμει πρὸς τὸν ῥοπὴν τῶν [c] ἀλκῆς αὐτοδιδάκτῳ παιδείας κανόσιν ὀρθῆς, ἄνω ποδῶν δεδιδαγμένοις ἀπὸ γῆς καὶ τῶν χαμαιζήλων, εἰς αἰθέρα καὶ τὰς ἀρχαίας πτερωτὰς ὠδάς, ὧν ἡ θέα ζηλωτὴ καὶ προσμάχητον τοῖς ἐκτοπίως, ἀλλὰ μὴ παρέργως ἤκουσιν.

## Περὶ Πτηνῶν.

[d] Ἐπιληλυθὼς ἔν τῷ λόγῳ τάς τε τῶν χερσαίων καὶ τὰς τῶν ἐνύδρων ζώων ἰδίας, καὶ νόμους αὐτὰς ὡς ἐπῆν ἄριστα διακρίνας, ἄρχεται καὶ τοῦ λοιπὴν φύσιν τῶν ἐν ἀέρι προσεξετάζειν, μυρία γθύη τῶν πτηνῶν· ἀποδοκιμάσας ὅσα ἢ κατ' [e] ἄλλων ἢ κατ' ἀνθρώπων φονᾷ· ζαρκοβόρα, καὶ ἰοβόλα καὶ ζωόλως ἀπιδύλοις κεχρημένα τῇ δυνάμεσι. Φάττας ἢ καὶ πτερυγὰς καὶ τὰς γεράνων καὶ χηνῶν καὶ ὁμοιοτρόπων ἀγέλας ἐν τῇ τιθασσῶν καὶ ἡμέρων τάξει καταριθμεῖ· παρέχων τοῖς βυλομένοις τὴν τούτων χρῆσιν ἀδεᾶ. Οὕτως ἐφ' ἑκάστῳ τῶν τοῦ κόσμου μερῶν, γῆς, ὕδατος, ἀέρος, γθὼν παντοίων ζώων, χερσαῖα καὶ ἔνυδρα καὶ πτηνά, τὰς ἡμετέρας χρήσεως ὑφαιρῶν, καθάπερ ὕλην πυρὸς, [f] σβέσιν τῆς ἐπιθυμίας ἀπεργάζεται.

sunt locustæ & sic dictus ophiomachus, ubi iterum per ænigmata scrutatur naturam & conditionem animæ rationalis. Corporis moles natura deorsum vergens obesitate sua obtorto & coacto collo eos detrahit qui non sunt fortis animi; o! beatos vero, quibus recte & solide instructis contingit ingruenti vi ac vehementiæ fortiter resistere ac reniti, ut possint ab humilibus ac terrenis ad ætherea ac cœlestia sese attollere, nihil horum conspectu gratius & acceptius iis, qui sua sponte non segniter accedunt.

## *De Volatilibus.*

Postquam terrestrium & aquatilium animalium species explicavit, & de his leges cuique convenientes tulit, reliquam, nempe volatilium, indolem investigare incipit: improbans infinita avium genera, quæ vel sibi invicem, vel humano generi infensæ, puta carnivoras, venenosas, & in commune rapaces. Palumbes vero, Lev. xi. columbas, turtures, gruum, anserum & his similium greges in classem cicurum & mansuetarum refert, liberum, quibus volupe est, earum usum permittens. Hac ratione ex singulis mundi elementis, terrâ, aquâ, aëre diversa genera animalium, terrestrium, aquatilium, volucrium, nostris usibus excipiens, concupiscentiæ materiam, tanquam ignis fomentum, extinguit. Deut. xiv.

## Περὶ Θνησιμαίων καὶ Θηριαλώτων.

Κελεύει μὴν τοι μήτε θνησιμαῖον μήτε θηριάλωτον προσίεσθαι· τὸ μὲν ὡς ἀθέον κοινωνεῖν τραπέζας ἀνθρώπων ἀτιθάσοις θηρίοις, μόνον ἀζωωσχάμονα τῇ ζαρκοφαγίαις· τὸ δ' ὡς τάχα μὲν βλαβερὸν καὶ νοσῶδες, ἐναπολειφθὲν τοῦ ἰχῶρος μὴ τοῦ αἵματος, τάχα δ' ἐπεὶ καὶ τελευτῇ προκαταληφθὲν ἄρμοτον ἦν ἄψασον διαφυλάττειν, αἰδεμόνας τὰς φύσεως ἀνάγκας αἷς προκατελήφθη. Τοὺς μὲν τὰ κυνηγέσια δεινοὺς, ἥκιστα διαμαρτάνοντας, καὶ ἐπ' ἀθήροις ἄγαμαι ὑψαυχενοῦντας, καὶ μάλιστ' ὅταν σὺν τοῖς κυνηγοῖς ἀνδράσιν ὁμοῦ καὶ ζυλάξιν διανέμωσι τὰ μέρη τῶν ἁλωκότων, ἐπαινοῦσι μὲν οἱ πολλοὶ τῶν παρ' Ἕλλησι καὶ Βαρβάροις νομοθετῶν, ὡς οὐκ ἀνδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ κοινωνικοὺς τὸ ἦθος. [ff] Μέμ-

## *De Morticinis & à feris discerptis.*

Denique vetat edere morticina & à feris discerpta: hæc, quoniam indignum est homines communi mensa frui cum feris carnivoris: illa, tanquam noxia & morbida, concretis cruore & sanguine: quin & fortasse ideo quod conveniat reveritos naturæ leges relinquere intacta, quæ mors præoccupavit. Laudant plerique Græcorum & Barbarorum legislatores non modo fortitudinem sed etiam socialitatem eorum, qui artem venandi didicerunt, jaculoque certo nec unquam aberrante feras figere norunt, & ob felicem venatum mire glorioſos, præsertim si cum sociis laborum catulisque venationem participent; sed contra merito morem hunc Lev. v. 2.

[a] ἀκρίδων] Vide Consimilia apud Nostrum lib. de Allegor. p. 1107.

[b] αὐχενίζουσα] Melius forsan ἄσχουσα. Sicut mox infra, ἄσχοντες καὶ ἀπαγόντες τὸν θεῖαν τῆς ψυχῆς, &c.

[c] ἀλκῆς] Melius ὁλκῆς, sicut supra.

[d] ἐπιληλυθὼς] Scribe ἐπιξιληλυθώς. Sicut passim alibi.

[e] ἄλλων] Melius ἀλλήλων.

[f] σβέσιν τῆς ἐπιθυμίας] Causam distinctionis animalium mundorum & immundorum hanc assignat Philo, ut gulæ & concupiscentiæ frœnum injiceretur. Verum id præcipuè Deus videtur egisse, ut populum suum victu & ritibus à gentibus reliquis separaret. Nostrum tamen utcunque sequuntur scriptores antiqui: Clem. Alex. Strom. ii. p. 484. πάσης τοίνυν δρετῆς μιμητὴν ὁ ἱερὸς νόμος, ἀλείφῃ μάλιστα τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τὴν ἰσχνότητα,—καὶ δὴ παραιδοὺς ἡμᾶς εἰς τὸ ἀφεποίησιν τῆς ἰσχνότητος, δὴ τὸν τῶν ζώων χρῆσιν, &c. Tertull. adverſ. Marcion. lib. ii. c. 18. *Et si lex aliquid cibis detrahit, & immunda pronunciat animalia, quæ aliquando benedicta sunt, consilium exercendæ continentiæ intellige, & frænos impositos gulæ agnosce*, &c. Vide etiam Novatian. de Cibis Judaicis.

[ff] μέμψαιτο δ' ἄν τις, &c.] Forsan ad sensum loci repone debet, ἐμέμψατο δ' ἂν θεὸς, &c.

culpavit

culpavit ſacræ politiæ ſtator, cum ob cauſſas jam dictas prohibuerit eſum morticinorum & animalium à feris laniatorum. Si quis vero eorum, qui in virtutis ſtadio ſe exercent, capiatur amore venandi, exercitii ſolum gratia, exiſtimans venatum eſſe imaginem & proluſionem conflictus ac periculorum in bello, exornet, cum proſpere ei ceſſerit venatus, menſam captâ prædâ in præmium ſive honorem virilis & intrepidæ pugnæ, ipſe vero ab illa prorſus abſtineat, ut ex animalibus brutis diſcat quo animo adverſus hoſtes eſſe oporteat: quibuſcum bellum gerendum non turpis quæſtus cauſſa, more latronum, ſed ſive vindicandi injurias, quæ pridem illatæ, ſive quas illatum iri metus eſt. Porro quidam delicatiſſimi Sardanapali immodicam luxuriem ſuam patula fauce in immenſum ac infinitum extendunt, & excogitatis vanis voluptatibus, irreligioſo auſu etiam ipſam ſubſtantiam animæ, quam liberum & intactum relinqui par foret, ſtrangulant ſuffocantque, ipſum ſanguinem una cum corpore tamquam in ſepulchro condendo. Oportet contentos eſſe eſu carnium, nihilque eorum attingere quæ affinitatem habent cum anima, unde alibi legem fert *de ſanguine & adipe non comedendis*, & quidem ſanguinem vetant ob cauſſam modo dictam, quod ſubſtantia ſit animæ, non cogitantis & rationalis, ſed ſenſitivæ, quâ communis cum bruti nobis vita eſt.

Lev. xvii. 11.

Ib. iii. 17.

ψαίλο δ' ἄν τις εἰκότως ὁ τ̃ ἱερᾶς εἰσηγητὴς πολιτείας, ἀντικρὺς ἀπειρηκὼς θνησιμαίων καὶ θηραλώτων δοτόλαυσιν ἀφὰ τὰς εἰρημθύας αἰτίας. Εἰ δέ τις τ̃ ἀσκητῶν φιλογυμναστὴς γθύοιτο καὶ φιλόθηρ⊙, μελέτας καὶ [f] πρῶνας ὑπολαμβάνων εἶναι πολέμων καὶ κινδυνων τ̃ πρὸς ἐχθρὰς, ὁπότε χρήσαιτο δ̓τυχίᾳ τῇ περὶ ἄγραν, [ff] καὶ τὰς ἁλωκότας θῆρας προτιθέτω κυσὶν δ̓ωχίαν, μισθὸν ἢ γέρας δ̓τολμίας καὶ ἀνυπαιτίᾳ ζυμμαχίας· αὐτὰς δ̓ μὴ ψαύέτω, προδιδασκόμθ⊙ ὲν ἀλόγοις ζώοις, ἃ χρὴ καὶ πρὸς ἐχθρῶν φρονεῖν. Οἷς πολεμητέον ἐ ἀφὰ κέρδ⊙ ἄδικον [g] λυποδυτῶν τὰς πράξεις, ἀλλ' ἤτοι [h] ἀφὰ κακῶν ὧν προπεπόνθασιν ἀμυνομθύοις, ἢ δι' ἃ προσδοκῶσι πείσειν. Ἔνιοι δ̓ Σαρδανάπαλλοι τ̃ ἀκρασίας τὸ ἄγαν ἀδροδίαιτον αὐτῶν [i] χάνδον πρὸς τὸ ἄϊσχιστον καὶ ἀτελεύτητον ὑποτείνον), [k] κενὰς ἐπινοοῦντες ἡδονὰς, ἄθυτα σφαγιάζουσιν, ἄγχοντες καὶ ὑποπνίγοντες τλεω ὐσίαν τ̃ ψυχῆς, ἣν ἐλεύθερον καὶ ἄφετον ἔχρῆν εἶναι, ἐντυμβεύοντες τῷ σώματι τὸ αἷμα. Σαρκῶν δ̓ αὐτὸ μόνον ὑπολαύειν αὐταρκὲς ἦν, μηδενὸς ἐφαπτομθύης τ̃ ζυγθύειαν πρὸς ψυχὴν ἐχόντων. Ὅθεν ὲν ἑτέροις τίθησι νόμον περὶ αἵματ⊙, μηδ' αἷμα μήτε σὰρξ προσφέρεσθ· τὸ μὲ αἷμα δι' ἣν εἶπον αἰτίαν, ὅτι [l] ὐσία ψυχῆς ἐστιν· ὐχὶ τ̃ νοερᾶς καὶ λογικῆς, ἀλλὰ τ̃ αἰσθητικῆς, καθ' ἣν ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἀλόγοις κοινὸν τὸ ζῆν ζυμβέβηκεν.

## *De Anima Hominis.*

## Περὶ Ψυχῆς Ἀνθρώπου.

Illius enim ſubſtantia eſt divinus ſpiritus, præſertim docente Moſe, qui de mundi opificio agens ait Deum inſpiraſſe primo parenti generis noſtri ſpiritum vitæ, idque in faciem corporis partem præcipuam, ubi ſenſus menti tanquam regi ſatellites apparent: quod vero inſpiratum, certe æthereus erat ſpiritus, immo ſi quid æthereo præſtantius, ſiquidem beatæ illius, rectius dixerim beatiſſimæ, naturæ eſt ſplendor. Ab adipe vero abſtinere jubet, quia pinguiſſima, rurſus ad incitamentum continentiæ & ſtudium ſeverioris vitæ, adipem enim facillime & ſine labore demittimus, nec nos ullam curam, ullum laborem ſponte pro virtute poſſidenda ſuſcipimus. Hanc ob rem ambo hæc ſanguis & adeps, tanquam cujuſcunque

Ἐκείνης δ̓ ὐσία πνεῦμα θεῖον καὶ μάλιστα τ̃ Μωϋσῆν, ὃς ὲν τῇ κοσμοποιΐᾳ φησιν, ἀνθρώπῳ τῷ πρώτῳ καὶ δεχηγέτῃ τ̃ γθύος ἡμῶν ἐμφυσῆσαι πνοὴν ζωῆς τ̃ θεὸν, εἰς τὸ τ̃ σώματ⊙ ἡγεμονικώτατον, τὸ πρόσωπον, ἔνθα αἱ δορυφόροι τ̃ νῦ καθάπερ μεγάλης βασιλέως αἰσθήσεις παρίδρυν). Τὸ δ' ἐμφυσώμθον δῆλον ὡς αἰθέριον ἦν πνεῦμα, καὶ εἰ δή τι αἰθερίου πνεύματ⊙ κρεῖττον, ἅτε τ̃ μακαρίας καὶ τελσμακαρίας φύσεως ἀπαύγασμα· τὸ δ̓ σὰρξ, διότι πιότατον. Πάλιν εἰς διδασκαλίαν ἐγκρατείας καὶ ζῆλον αὐστηρᾶς βίου· τὰ μὲ ῥᾷστα καὶ κ̃ χειρὸς [m] μεθίεμθ· ὐ φροντίδας δ̓ καὶ πόνους ἑθελοντὶ ἕνεκα κλήσεως ἀρετῆς ὑπομθύονες· ἧς χάριν αἰτίας, ὑπὸ πάντων ἱερεῖα δύο ταῦτα ἐξαίρετα ὁλόκαυτα ὥσπερ τινες ἀπαρχαὶ, σὰρξ τε καὶ αἷμα· τὸ

[f] πρῶνας] Scribe πρεμνῶνας. Vide Philonem lib. de Joſeph. p. 526. & de Moſe p. 613.

[ff] καὶ τὰς] Videtur καὶ redundare. Ut ſit ſenſus: *Captas vero feras canibus ad epulandum præbeat.*

[g] λυποδυτῶν τας πράξεις] Forſan melius τὰ λυποδυτῶν πράξαντας, vel poſt πράξεις deeſt ἐπιτηδείους.

[h] ἀφὰ κακῶν] *Propter mala.* Cujus conſtructionis exempla alibi occurrunt. Vide Grotium in ep ad Heb. i. 2.

[i] χάνδον] Melius, ad ſenſum, χάσον. Cui fidem faciunt ſequentia ἀόριστον καὶ ἀτελεύτητον, *prope ad infinitum.*

[k] κενὰς] Repone καινὰς.

[l] ὐσία ψυχῆς] Eandem doctrinam alibi tradit Philo, *ſanguinem eſſe animæ eſſentiam.* Sic lib. *Quod Det. Pot. Inſid.* p. 170. De Somniis p. 570. Vide vero præcipuè dicta ad p. 489.

[m] μεθιέμθ] Sic forſan ſcribendum & diſtinguendum, μεθιέμθ, φροντίδας δὲ καὶ, &c.

μὲν

μὲ ὡς ἀπονδὶ τῷ βωμῷ προσχεόμενον, τὸ δὲ ὡς ὕλη φλογὸς, ἀναφερόμενον αὖτ' ἐλαίᾳ λιβὸς τὴν ποιότητα τῷ καθοσιωμένῳ καὶ ἱερῷ πυρί. Μέμφεται τινας τῶν καθ' αὑτὸν γεγονότων, ὡς γαστριμάργους καὶ τὸ καθηδυπαθεῖν ὡς εὐδαιμονικὸν ἐν τοῖς μάλιστα εἶναι ὑπολαμβάνοντας, εἷς οἷς ἀπέχρη καὶ πόλεις αὐτὸ μόνον τρυφᾶν, ἐν αἷς αἱ χορηγίαι καὶ θρέψασθαι τῶν ἀπηνδείων ἄφθονοι, ἀλλὰ καὶ ἐρημίαις ἀβάτοις καὶ ἀτειχίσοις, αἰξιοῦντας ἐν ταύταις ἀγοραῖς ἔχειν ἰχθύων καὶ κρεῶν ἐν τῷ ἐν διατριβαῖς πάντων· εἶτ' ἐπειδὴ ἀπάνις ἦν, ζυνισάμενοι καθέδραν καὶ [n] καθηγόρων ἐδυσώπουν ἀναιδεστάτῳ θράσει τὴν ἀρχοντα, καὶ πρότερον ἐπαύσαντο ταραττόμενοι ἢ τυχεῖν μὴ ὧν ὠρέγοντο, τυχεῖν δὲ ἐπ' ὀλέθρῳ. Δυοῖν ἕνεκα· τοῦ τ' ἐπιδείξασθαι, ὅτι πάντα θεῷ δυνατὰ, πόρον ἐξ ἀμηχάνων καὶ δυσπόρων ἀνευρίσκοντι· καὶ τοῦ τιμωρήσασθαι τοὺς γαστρὸς ἀκρατορας, καὶ ἀφυιασαὶς ὁσιότητος. Ἀπὸ γὰρ τῆς θαλάττης ὀρθὸν [o] ὀρλυγομήτρας νέφος ἔσχεν [oo] ἀνατολὴ τὴν ἕω· καὶ τὸ μὲν τετράπεδον καὶ τὰ πέριξ ἐφ' ἡμερήσιον ἀνδρὸς ὁδὸν ἁπλῆν καταχόθιν ἐν κύκλῳ ὑπεσκίαζε· τὸ δ' ὕψος τῶν ζώων πήχεως [p] εἰ διπήχους ζυγελθμικμῷ διαστήματι τῆς γῆς ἀφειστήκει πρὸς [q] ὁμαρῆ σύλληψιν. Εἰκὸς μὲν ἂν τὸ τεράστιον τοῦτο μεγαλουργηθὲν καταπλαγῆτας ἀρκεσθῆναι τῇ θέᾳ, καὶ γεμισθέντας εὐσεβείας καὶ ταύτῃ [r] τραφέντας ἀποχίαις κρεωφαγίας· οἱ δὲ μᾶλλον ἢ πρότερον ἐπιθυμίαν ἐγείραντες, ὡς ἐπὶ μέγιστον ἀγαθὸν ἔδραμον, καὶ τὰ ζῶα ταῖς ἀμφοτέραις χερσὶν ἐφελκόμενοι τοὺς κόλπους ἐπλήρων· εἶτ' ἐναπολιθέμενοι ταῖς ζώναις ἐφ' ἑτέρων σύλληψιν ἐξέσαν. (Αἱ γὰρ ἄγαν πλεονεξίαι μέτρον οὐκ ἔχουσιν.) Καὶ ζωάζοντες πᾶσαν ἰδίαν ἁπλήσως ἐνεφορῶντο, μέλλοντες, οἱ κενοὶ φρενῶν, ὑπὸ τῆς πλησμονῆς ἀπολλυσθαι. Καὶ ἐπὶ τοσοῦτον εἰς μακρὰν καθάρσεσι χολῆς ἐφθάρησαν· ὡς καὶ τὸ χωρίον ἀπὸ τοῦ περὶ αὐτοὺς πάθους τὴν ἐπωνυμίαν λαβεῖν, ἐκλήθη γὰρ μνήματα τῆς ἐπιθυμίας· ἧς οὐκ ἔστιν ἐν ψυχῇ, καθάπερ ἐδίδαξεν ὁ λόγος, μεῖζον κακόν. Διὸ παλαίως ἐν τοῖς θεσπισμοῖς Μωϋσῆς φησι· μὴ ποιήσῃ ἕκαστος τὸ ἀρεσκὸν ἐνώπιον αὐτοῦ, τὸ δ' ἐστὶν [s] ἴσον· τὸ, μηδεὶς τῇ ἐπιθυμίᾳ τῇ αὐτοῦ χαριζέσθω. Εὐαρεστείτω γάρ τις θεῷ, κόσμῳ, φύσει, νόμοις, ζοφοῖς ἀνδράσι, φιλαυτίαν παραιτούμενος, εἰ μέλλει καλὸς καὶ ἀγαθὸς γενήσεσθαι.

Τοσαῦτα καὶ τὰ εἰς ἐπιθυμίαν ἀναφερομένων ἀποχρώντως καὶ τὴν δυνάμιν εἴρηται πρὸς συμπλήρωσιν τῶν δέκα λογίων καὶ τῶν τούτοις ὑποτελ-

victimæ primitiæ, integra comburuntur, illo inſtar libamenti aræ ſuperfuſo, hac, ut pinguedine ſua ſacro igni vicem olei præſtet. Porro nonnullos ſuæ ætatis reprehendit ceu ſtrenuos lurcones, & qui indulgere genio in præcipua felicitatis parte ponerent, quibus non ſatis erat in urbibus delicate vivere, ubi copioſus commeatus & apparatus rerum omnium, verum etiam vellent in inacceſſa ac invia ſolitudine fora habere piſcatoria, macella, & quæcunque in omni rerum affluentia expetuntur; deinde his deficientibus conjurati obmurmurarent & impudenti audacia conviciarentur imperatori, nec prius deſiſterent à ſeditioſo tumultu, quam optatis ſed ſuo damno potirentur. Idque duabus de cauſſis, primum ut documento eſſent, Deo omnia eſſe poſſibilia, cui viam in perplexis ac impeditis invenire, facile: deinde in pœnam implorum & rebellium lurconum. Etenim è mari ante auroram exorta nubes effudit coturnices, & obumbravit caſtra ac vicinam regionem ſpatio itineris quod expeditus uno die emetiri poſſet, volatus vero horum animalium bicubitali altitudine à terra diſtabat, quo facilius caperentur. Decuiſſet utique miratos tremendum hoc prodigium ſolo conſpectu tantæ rei contentos eſſe, & pietatis plenos, eâque ſatietate abſtinere eſu carnis; illi vero vehementiori quam antea cupiditate ardentes, tanquam in ſummum bonum involarunt, avibuſque utraque manu attractis impleverunt ſinus, his autem in tabernacula illatis, ad alias atque alias capiendas exierunt, nec enim modum tenet habendi cupiditas, & apparatis his omnibus inſatiabiliter heluabantur, moritur, o! ſtolidos homines, præ ſatietate, & profecto paullo poſt effluxionibus vilis perierunt, adeo ut locus ipſe ab hac clade nomen traxerit, appellatus *monumenta concupiſcentiæ*, quâ non aliud eſt in anima gravius vitium, prout ſuperius docuimus. Pulcerrime itaque Moſes præcipit, *non faciet quiſque quidquid libet*, perinde ac ſi dixiſſet, nemo cupiditatibus ſuis indulgeat, ſed ſtudeat placere Deo, mundo, naturæ, viris ſapientibus, amorem ſui averſatus ſi bonus & probus evadere voluerit.

Exod. xvi. 13. Num. xi. 31. Ib. ℣ 32. Ib. ℣ 20. Ib. ℣ 34. Deut. xii. 8.

Hæc pro viribus dixiſſe ſuffecerit de legibus ad concupiſcentiam refrenandam latis, pariterque ad cqmplementum decalogi, & quæ ad il-

[n] καθηγόρων] Melius, ut videtur, κακηγόρων.

[o] ὀρλυγομήτρας] Noſter ſupra lib. i. de Vit. Moſ. p. 635. ὀρλυγομηλῶν. Joſeph. ὀρλύγων· ſed vox in numero ſingulari ſcribitur in Textu ſacro.

[oo] ἀνατολὴ τὴν ἕω] Quidni περί? Sicut de Vit. Moſ. p. 633. τῇ ὑστεραίᾳ περὶ τὴν ἕω. Textus quoque ſacer, Exod. xvi. 13. τὸ πρωὶ ἐκύκλω, &c.

[p] εἰ] Delendum forſan, videtur enim redundare, vel ſcribendum ὥστε.

[q] ὁμαρῆ σύλληψιν] Suprà in dicto Philonis loco, τὰς πλη-

σεις προσκυνολάτας ποιούμενον εἰς τὸ εὔθηρον. Joſeph. Antiqu. lib. iii. c. 1. καὶ μετ' ὀλίγων ὀρλύγων πλῆθος, τρίφη δ' τοῦτο τὸ ὄρνιον ὡς ἄδειν ἕτερον ὁ Ἀραβίου κόλπος, ἰφίπλα) τὴν μιλαξὺ θάλασσαν ἐπιλθὸν, καὶ ὑπό κόπτε τι ἄμα τῆ πλήσιος, καὶ πορόσγαιον μᾶλλον τὴ ἄκων ὄν, καταῤῥεῖ) εἰς τὰς Ἑβραίους. Plin. Nat. Hiſt. lib. x. c. 5. *Parva avis, & cum ad Nos venit, terreſtris potius quam ſublimis.* Vide Pſal. lxxvii. 48.

[r] τραφέντας] Melius forſan σὺν τραφέντας.

[s] ἴσον, τὸ] Scribe ἴσον τῷ· ſic paſſim alibi Philo.

lum referuntur præceptorum. Siquidem enim oportuit demonſtrare, oracula, quæ divina voce edita ſunt, genera eſſe legum, quotquot vero Moſes ut interpres ſubdidit particulares, eſſe ſpecies: utique ne confuſe, ſed accurate hæc tractarentur, cura opus fuit, quam impendens ego, ex univerſo corpore legum, unicuique quæ propria eſſent attribui & aſſignavi: ſed de his hucuſque. Tandem ſciendum quod ſicut particulares leges ſpeciali ratione cognatæ ſunt huic vel illi decem præceptorum, cum ceteris nihil commune habentes, ſic quædam ſunt virtutes publicæ utilitatis, non cum uno alterove præcepto, ut ita dicam, ſed cum univerſo decalogo cognationem habentes, adeoque utilitatis omnimodæ. Scilicet unumquodque decem illorum præceptorum ſingillatim, & in commune omnia commovent & incitant ad prudentiam, juſtitiam, pietatem, ceterumque chorum virtutum, cum recto propoſito verba ſana, verbis bonas actiones connectendo, ut totum animi inſtrumentum ſuaviter concordet vita recte inſtituta nullique culpæ obnoxia. Et de pietate quidem ac ſanctimonia vitæ, virtutum principe, quin & de prudentia ac temperantia ſuperius diximus, reſtat dicamus de juſtitia, quæ germana & cognata iis bona procurat.

λόγων· [t] εἰ γὰρ δεῖ τὰ μὲ φωνῇ θείᾳ χρησμωδηθέντα κεφάλαια γνῶναι νόμων ἀποδεῖξαι, τὰς δὲ κζ μέρος πάντας ὡς διερμηνεύσε Μωϋσῆς ὑποτέλλων, τὰ εἴδη· πρὸς ἣ τὸ ἀσύγκριτον τ ἀκριβοῦς καταληψεως, φιλοτεχνίας ἐδεησεν· ἢ χρησάμενος, ἑκάστῳ τ γνωῶν ἐξ ἁπάσης τ νομοθεσίας τὰ οἰκεῖα προσόντα καὶ προσέφυσα. Τάττων μὲ ἦ ἄλις· ἃ δεῖ δ' ἀγνοεῖν, ὅτι ὥσπερ ἰδίᾳ ἑκάστῳ τ δέκα ζυγοῖνή τινα τ ὅλῃ μέρους, ἃ πρὸς ἕτερον γνώμος ἀδελφίαν ἔχει κοινωνίαν· οὕτως ἕνια κοινὰ πάντων ζυμβέβηκεν, ἀφ' ἑνὶ ἢ δυσὶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πᾶς δέκα λογίοις ἁρμόττοντα. Ταῦτα δ' εἰσὶν αἱ κοινωφελεῖς ἀρεταί· καὶ γὰρ ἕκαστος ἰδίᾳ τ δέκα χρησμῶν καὶ κοινῇ πάντες ὅλῃ φρόνησιν ε δικαιοσύνην καὶ θεοσέβειαν καὶ τ ἄλλον χορὸν τ ἀρετῶν ἀλείφουσι καὶ προτρέπουσι, βυλαῖς μὲ ἀγαθαῖς ὑγιαίνοντας λόγους, λόγοις δ' αὐδαίας πράξεις ζωηρόντες· ἵνα τὸ ψυχῆς ὄργανον ἁρμόσας ὅλον δι' ὅλων [v] ζωήχῃ πρὸς ἐμμέλειαν βίου καὶ ζυμφωνίαν ἀνεπίληπτον. Περὶ μὲ ἂν τ ἡγεμονίδος τ ἀρετῶν εὐσεβείας καὶ ὁσιότητος ἔτι δὲ καὶ φρονήσεως ε ζωφροσύνης εἴρηται [x] πρότερον. νυνὶ δὲ περὶ τ ὑπηκόου ἀδελφὰ καὶ ζυγῇ ταύταις δικαιοσύνης λεκτέον.

# ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.

## DE JUSTITIA.

DE una parte juſtitiæ, quæ pertinet ad judicia & judices, eſt autem illa haud minima, ſupra dictum eſt, quando de teſtibus & teſtimoniis differuimus, idque copioſe, ne quid eorum quæ dicenda erant, omitteretur, & quandoquidem non ſoleo niſi urgente neceſſitate ſemel dicta recoquere, his omiſſis ad ceteras partes me convertam. Dicit lex *oportere juſtitiam imprimi cordi, & alligari manui in ſignum, & præ oculis vibrare:* ſubindicans primo, juſtitiam non committendam auribus infidis, nec enim tuto creditur auribus, ſed inferendam & imprimen-

Deut. vi. 6, 8.

ΕΝ τὸ δικαιοσύνης ἀ βραχὺ μέρος γ ἢ τὸ [z] πρὸς δικαστήρια καὶ δικαστήν· ὃ πρότερον ἐποίησα μὲ ὑπόμνησιν, νῦνικα τὰ τ μαζυρίων ὅλῃ πλέον ὑπομνηκτικῶν διεξέλθειν, ἕνεκα τ μηδὲν [a] παραληφθῆναι τ ἐμφερομένων. Οὐκ εἰωθὼς δὲ παλιλλογεῖν, εἰ μή πῃ τις ἀνάγκη γένοιτο βιαζομένων τ καιρῶν, ἐκεῖνο μὲ ἐάσω, πρὸς ἣ τὰ ἄλλα μέρη τρέψομαι, τοσοῦτον προειπών. Τὰ δίκαια, φησὶν ὁ νόμος, ἐντυθέναι δεῖ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐξάπτειν εἰς σημεῖον ὅτι τ χειρὸς, καὶ εἶναι [b] σκόμμα πρὸ ὀφθαλμῶν· αἰνιττόμενος διὰ τοῦ πρότερον, ὅτι χρὴ μὴ ὠσὶν ἀπίστοις παρακαταθέσθαι τὰ δίκαια, πίστις γὰρ ἀκοαῖς ἐκ ἔνεστιν, ἀλλὰ τῷ ἡγεμονικωτάτῳ, πάντων ἀρίστῳ ἀναθη-

[t] εἰ γὰρ δεῖ] Quidni ἔδει γάρ? Mox in ſequentibus pro ἀσύγκριτον, omnino repone ἀσύγχυτον.

[v] ζωήχῃ] Scribe ζωηχεῖ· ſic enim poſtulat Contextus.

[x] πρότερον] Lib. iii. de Vit. Moſ. p. 664. Et vide etiam lib. de Fortitud. p. 738. & de Nobilitat. p. 905.

[y] ἢ] Scribe ἦν.

[z] πρὸς—δικαστὴν] Vide dicta ad titulum libri de Judice.

[a] παραληφθῆναι] Melius παραλειφθῆναι.

[b] σκόμμα] Forſan σκαλόμμα. Reſpicit enim Frontalia ἀσάλευτα dicta, quæ frontibus appendi conſueverunt. Deut. xi. 18. καὶ ἁφάψεσθε αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ χειρὸς ὑμῶν, καὶ ἔσται ἀσάλευτα πρὸ ὀφθαλμῶν. Infra quoque ſcribitur apud Noſtrum, σάλον ἢ ἐχέτω ταῦτα κινούμενον.

μάτων

μάτων [c] τυπᾶν ταῦτα καὶ χαράττωσι, ζῴοις δοκίμοις. Διὰ τοῦ δὲ δευτέρου, τὸ μὴ μόνον ἐννοίας λαμβάνειν τῶν καλῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ δόξαντα πράττειν ἀνυπερθέτως. Ἡ γὰρ χεὶρ πράξεως σύμβολον, ἧς ἐξάπτειν καὶ ἐξαρτᾶν τὰ δίκαια προστάττει· σημεῖον ἴσως τοῦτο φάσκων, καί τινος ἀνδρὸς ἀκριβοῦς ἀεὶ διείρηκε, μᾶλλον τὸ [d] μηδενὸς, ὡς γέ μοι δοκεῖ, πολλῶν ἢ ῥᾳδίως καὶ σχεδὸν ἁπάντων ἐν οἷς ὁ ἀνθρώπινος [e] βίος. Διὰ δὲ τοῦ Γ· τὸ ἀεὶ καὶ παντάχοῦ φανταστικῶς τὰ δίκαια, καθάπερ ἰσχνὺς ὄντα ὀφθαλμῶν. Σάλον δὲ ἐχέτω ταῦτα κινούμενον, φησιν, οὐχ ἵνα ἀβέβαιον καὶ ἀνίδρυτον, ἀλλ' ἵνα τῇ κινήσει τὸ ὄψιν ἐκκαλῇ πρὸς ἀμείνονα θέαν. Ὁρμέσεως γὰρ ἐπαγωγὸν ἡ κίνησις, ἐξεγείρουσα καὶ ἀνεγείρουσα, μᾶλλον δὲ ἀκοιμήτους καὶ ἐγρηγορότας καταστοχάζουσα ὀφθαλμούς. Ὅταν δὲ ἐξενθύσηται [f] τυπώσασθαι μὲν τῷ τῆς ψυχῆς ὄμματι μὴ ἡσυχάζοντα, ἀλλὰ κινούμενα καὶ τὴν κατὰ φύσιν ἐνεργείαις χρώμενα, τέλειος ἀνὴρ ἀναγεγράφθω, μηκέτι ἐν τοῖς γνωρίμοις καὶ μαθηταῖς ἐξεταζόμενος, ἀλλ' ἐν διδασκάλοις καὶ ὑφηγηταῖς· καὶ παρεχέτω πᾶσι θέλουσιν ἀρύεσθαι τῶν νέων, ὥσπερ ἀπὸ πηγῆς τοὺς λόγων καὶ δογμάτων ἄφθονον νᾶμα. [g] Καὶ τῶν ἀτολμοτέρων τις ὑπ' αἰδοῦς μέλλῃ καὶ βραδύνει προσέρχεσθαι μαθησόμενος, αὐτὸς ἰὼν ἐπανιέτω καὶ ἐποχούσθω τοῖς ἀκοαῖς ἀθρόας ὑφηγήσεις, ἄχρις ἂν αἱ δεξάμεναι τῆς ψυχῆς γεμισθῶσι. [h] Προδιδασκέτω δὴ τὰ δίκαια συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ πάντας νέους, οἴκοι καὶ ἐν ὁδῷ, καὶ πρὸς κοίτου ἰόντας καὶ ἀνισταμένους, ἵν' ἐν πάσαις μὲν ἡλικίαις καὶ κινήσεσι, ἐν πᾶσι δὲ χωρίοις [i] ἰδίοις τε καὶ δημοσίοις, μὴ μόνον ἐγρηγορότες, ἀλλὰ καὶ κοιμώμενοι, φαντασίαις τῶν δικαίων ἀναφαινωνται. Τέρψις γὰρ οὐκ ἔστιν ἡδίων ἢ τὴν ψυχὴν ὅλην δι' ὅλων πεπληρῶσθαι δικαιοσύνης, ἐμμελετῶσαν αὐτῆς τοῖς [k] ἀϊδίοις δόγμασι καὶ θεωρήμασι, οὐκ ἔχουσαν ἔρημον τόπον εἰς ὃν ἀδικία παρελθοῦσα. Κελεύει δὲ καὶ γράψαντας αὐτὰ [l] προσθέντας φίλων οἰκίας ἑκάστης προτιθέναι, καὶ πυλῶν τῶν ἐν τοῖς τείχεσι· ἵν' οἱ μὲν ἐκδημοῦντες καὶ ἐνδημοῦντες, οἰκοὶ καὶ ξένοι, τοῖς πρὸ τῶν πυλῶν γράμμασιν ἐστιλιτευμένοις ἐντυγχάνοντες, [ll] ἄληκτον ἔχωσι τὴν τῶν λεκτέων καὶ πρακτέων μνήμην, [m] ἑκάτεροι φροντίζοντες τοῦ μήτε ἀδικεῖν μήτε ἀδικεῖσθαι· εἰς δὲ τὰς οἰκίας εἰσιόντες καὶ πάλιν ἐξιόντες, ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες, καὶ τέκνα καὶ [n] θεραπεῖαι,

dam ſignis haud fallacibus partium corporis quotquot ſunt principi. Deinde, non ſolum cognitionem habendam rerum honeſtarum, verum etiam ſine cunctatione eaſdem faciendas; inſigne enim actionis manus, cui alligari ac appendi jura præcipit, addens futura *ſigna*, non expreſſe cujuſnam rei, credo ne eſſet unius, ſed plurium, immo omnium, quæ in vita humana geruntur: denique *commotione* illa innuit ſemper & ubique id quod juſtum oculis animiſque debere obverſari. Agilem vero, ait, motum hæc habeant, non levem & inſtabilem, ſed qui excitet oculos ad clariorem conſpectum; motus enim incitamentum viſus irritans excitanſque, immo perpetuo mobiles & vigiles efficiens oculos. Cuicunque autem contigit animi oculis repræſentaſſe ea quæ juſta & æqua, non quieſcentia, ſed ſeſe moventia in exercitio actionum naturæ convenientium, hic mihi perfectus vir dicetur, non amplius in elementariis & diſcipulis numerandus, ſed doctoribus & præceptoribus. Hic juventuti diſciplinarum cupidæ tanquam ex fonte perenni præbeat hauriendum largum flumen verborum & doctrinarum; & ſi quis modeſtior præ verecundia dubitet & cunctetur ad diſcendum accedere, hunc ipſe conveniat, infundat, inſtillet auribus affatim monita, quoad impleta fuerint animi receptacula. Ante omnia vero cognatos & familiares, & juventutem doceat juſtitiam, domi & foris, & cubitum euntes & ſurgentes, ut in quocunque habitu, motu, loco privato ac publico non vigilantes tantum, ſed & dormientes ſeſe oblectent imagine juſtitiæ; nulla enim delectatio ſuavior quam totam animam repleviſſe juſtitia, ejus veneranda dogmata & præcepta meditari, ne ullus relinquatur locus vacuus, in quam ſubrepere poſſit injuſtitia. Præterea jubet hæc dogmata ſcripta affigere poſtibus in qualibet domo portiſque murorum, ut tam peregre abeuntes quam redeuntes, tam cives quam hoſpites ſcripturam pro portis poſitam legentes, perpetuam ſervent dicendorum agendorumque memoriam, utrumque meditati, injuriam nec inferendam neque ferendam: &

Deut. vi. 7.

Ib. iv. 7.

[c] τυπᾶν, &c.] Scribe ἐντυπᾶν. Item mox χαράττειν.
[d] μηδενὸς] Melius ſcribitur μὴ ἑνός.
[e] βίος] Videtur deeſſe ὁρμῶ.
[f] τυπώσασθαι] Forſan ἐντυπώσασθαι.
[g] Καὶ] Scribe κἂν. Mox etiam ἐποχετδούτω.
[h] Προδιδασκέτω δὴ] Melius προτδιδασκέτω δέ. Verte autem, *inſuper vero doceat*, &c.
[i] ἰδίοις] Forſan ἰδιωτικοῖς. Vulgo enim δημοσίῳ opponitur τὸ ἰδιωτικόν. Sic Philo de Conſtit. Princip. p. 723. πραγμάτων ἰδιωτικῶν καὶ δημοσίων ἐξ ἴσου ἐπιμέλειαν.
[k] ἀϊδίοις] Videtur errore librarii ſic ſcriptum, pro ἀοιδίμοις. Quod etiam interpreti erudito viſum,

[l] προσθέντας] Forſan προσθέντ' ἂν. Item φίλων pro φίλων. Literis tranſpoſitis. Sic Deut. vi. 9. καὶ γράψεις αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλιὰς οἰκιῶν υἱῶν, καὶ ἐπὶ πυλῶν υἱῶν, &c.
[ll] ἄληκτον] Forſan ἄληστον. Ita enim vulgò ſcribitur à Philone. Vide lib. de Humanit. p. 715 & 716.
[m] ἑκάτεροι] Quidni ἑκατέρωι? vide ſequentia.
[n] θεραπεῖαι] In margine Codicis eadem manu ſcribitur θεραπαῖναι. Melius vero, ut videtur, θεράπαινα. Iſta enim vox à Philone de ſervis univerſis vulgo uſurpatur. Lib. de Joſeph. p. 540. θεραπαίνας δώδεκα. Idem p. 560. κελεύσας ἅπασαν τὴν θεραπαίναν μιλαθῆναι. Vide Gen. xlv. 16. & D. Luc. xii. 42.

domos

domos ingreſſi viri, mulieres, liberi, ſervi officia erga alios & ſemet ipſos rite faciant.

τὰ αἰρμότ]οντα καὶ ἁπιδάλλοντα [n] δρῶσιν ὑπέρ τε [o] ἀλλήλων καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν.

## *Ne quid adjiciatur vel detrahatur.*

## Ὅτι οὐ δεῖ προσιθέναι ἢ ἀφαιρεῖν.

Admirabilis item lex quam tulit: *nihil addetis, nihil detrahetis*, ſed vetera jura ſarta tecta & immota ſervabitis, namque fieri poteſt, ut etiam injuſta addantur * * * ſapientiſſimus autem legiſlator noſter nihil omiſit quod ad conſummatam & omnibus numeris abſolutam juſtitiam attineret. Quin & hoc monito ſubindicat omnes virtutes integras eſſe debere, nam unaquæque per ſe abſoluta eſt & perfecta, adeo ut ſi quid addatur vel dematur, tota prorſus pereat & in contrarium mutetur. Exempli cauſſa, fortitudinem virtutem eſſe quæ circa formidanda verſatur, & ſcientiam tolerantiæ, norunt omnes niſi prorſus rudes & indocti, & ſi tantillum eruditionis guſtarint; ſed ſi quis præ ignorantia & arrogantia putans ſe quam maxime aptum corrigendi ea, quæ nulla egent correctione, auſus fuerit huic aliquid addere vel detrahere, totam is imaginem immutabit, antea pulchrem deformans, nimirum additione efficiet audaciam, imminutione timiditatem, ne nomine quidem utiliſſimæ in omni vita fortitudinis relicto. Pari modo ſi quis reginæ virtutum pietati quidquam vel minimum adjecerit, aut contra detraxerit, in aliam convertet & transformabit ſpeciem; additio enim ſuperſtitionem, detractio contemtum numinis gignet, exſtincta prorſus pietate, quam ſuperſtitem eſſe & fulgere exoptandum, ſiquidem cauſſa eſt ſummi boni, docens ſcientiam cultus divini, quem jure dixerimus omni imperio præſtantiorem & auguſtiorem eſſe. His ſimilia de ſingulis virtutibus habeo dicere; ſed cum mihi in more ſit longos ſermones contrahere, adquieſcam dictis, quæ eorum de quibus taceo non obſcura indicia eſſe poterunt.

Deut. xx. 14.

Θαυμασιώτα]ον δ' κἀκεῖνο Δ]ηγορᾶσι, τὸ μηδὲν προσιθέναι ἢ ἀφαιρεῖν, ἀλλ' ἐν ἴσῳ κ᾽ ὁμοίῳ Δ]αφυλάτ]ειν ἀκίνητα τὰ ἐξ ἀρχῆς ἐρμοθέν]α νόμιμα. Συμβαίν] γὰρ ὡς ἔοικε τὴν μ᾽ προσθεσιν τ᾽ [p] ἀδίκων· ὐδὲν γάρ ἐσιν ὃ π]αραλείπ] τῷ ζοφῷ νομοθέτ] πρὸς ὁλοκλήρ κ᾽ πανέ]λεῖς μέ]υσίαν δικαιοσύ]ης. Αἰνίτ]ε] μέν]οι καὶ [q] ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς ἀκρότ]ησι· ἑκάσ] γὰρ αὐτῶν ἀνελλιπής ἐσι κ᾽ πλήρης, τὸ σ]ελὲς ἔχουσα ἐξ αὑτῆς, ὡς᾽ εἰ γ]όιτο προσθήκη τις [r] κ᾽ ἀφαίρεσις, ὅλ]ων δ᾽ ὅλ]ως τρέπεσ]αι κ᾽ μετα]άλλεσ]αι πρὸς τὸν ἐναντίαν ἕξιν. Ὃ δ᾽ λέγω πισ]όν ἐσιν· τὴν ἀνδρείαν ἀρετ]ὴν φᾶσι τὰ δεινὰ πρα]ματευομένην ἴσασιν οἱ μὴ π]αν]ελῶς ἄμυσοι κ᾽ ἀχόρευτοι κἀν σ]ὶ βραχὺ παιδείας προσά]ψων]ι, τ᾽ [s] ὑπομενητέων ὄσαν ἐπισήμ]ων. Ἀλλ᾽ ἐάν τις ἕξας ἀμαθία τῇ δι' ἀλαζονείαν, ὡς δὴ π]ειτ]ὸς κἀγὼ ἱκανὸς ἐπανορθωσ]ᾶ]σ τὰ ἀνεπιδεᾶ, προσιθέναι ἢ ἀφαιρεῖν τι τολμᾷ, σύμπασαν ἀλλάσ] τὴν εἰκόνα, μετα]υπώσας αἰσχρὸν ἀντὶ καλῆ χαρακ]ῆρ©. Ἀπεργάσε] γὰρ τῇ μ᾽ προσθέσ] θρασύτη]α, τῇ δ᾽ ἀφαιρέσ] δειλίαν, μηδ' ὄνομα τ᾽ βιωφελεσάτης ἀνδρείας κα]αλιπών. Τὸν αὐτὸν μ᾽ τρόπον κἀν τῇ βασιλίδι τ᾽ ἀρετῶν εὐσεβείᾳ προσθῇ τις ὅτι ἂν μικρὸν ἢ μέγα, ἢ τἐναντίον ἀφέλῃ καθ' ἕτερον, ἀπαλλάξει καὶ μετα]αμορφώσ] τὸ εἶδ©. Γεννήσει γὰρ ἡ μ᾽ πρόσθεσις δεισιδαιμονίαν, ἡ δ᾽ ἀφαίρεσις ἀσέβειαν· ἀφανισθείσης αὖ τ᾽ εὐσεβείας, [t] ἧς ἀνέχειν καὶ ἐπιλάμπειν ἐκ]ὸν ἀγαθόν. Ἐπειδὴ τὸ μεγίσ© τ᾽ ἀγαθῶν αἰτία καθέσηκεν, ἐπισήμ]ν ἐμποιοῦσα [x] θεραπείας θεῦ, ἣν πάσης ἀρχῆς κ᾽ ἡγεμονίας ἀρχιν]ωτέραν κ᾽ βασιλικω]έραν εἶναι νομισέον. Παρ]αππλήσια δ᾽ τοῖς εἰρημμένοις καὶ π]ὶ τ᾽ ἄλλων ἀρετῶν ἑκάσης ἐσὶ λέγειν· ἀλλ' ἐπ]τέμνειν εἰωθὼς τὰ μήκη τ᾽ λόγων, ἀρκεσθήσομαι τοῖς εἰρημμένοις, ἃ κ᾽ τῶν ἠσυχαζομμένων ἱκανὰ μ]νήμα]α γ]όιντ' ἄν.

## *Ne transferantur termini.*

## Περὶ τοῦ μὴ παρακινεῖν ὅρια.

Tandem exſtat ſaluberrimum præceptum: *Non transferes terminos vicini tui, quos conſtituerunt majores tui.* Hoc vero, ſi recte judico, non ſolum de poſſeſſionibus & agrorum terminis ſtatutum eſt contra avaritiam, verum e-

Deut. xix. 14.

Ἔτι δ᾽ τοῦτο προσδιατέτακ] κοινωφελὲς παράγ]ελμα, μὴ μ]ακινεῖν ὅρια τὰ πλησίον ἃ ἔσησαν οἱ πρότεροί σ. Τοῦτο δ᾽ ὡς ἔοικεν ἐ π]ὶ κλήρων αὐτὸ μόνον κ᾽ γῆς ὅρ. νομοθετῆται, πρὸς πλεονεξίας ἀποκοπ]ὴ, ἀλλὰ κ᾽ πρὸς φυ-

[n] δρῶσι] Melius, ut opinor, ὀρῶσι. *Videant.*
[o] ἀλλήλων] Scribe ἄλλων.
[p] ἀδίκων] Deeſſe videtur ὄν.
[q] ταῖς ἀλλαῖς, &c.] Forſan τὰς ἄλλας ἁπάσας ἀκρότητας.
[r] κ᾽ ἀφαίρησις] Melius ἢ ἀφαίρησις. Sicut infra προσθεῖναι ἢ ἀφαιρεῖν.
[s] ὑπομ]ν] Fortitudinem vulgo ſcientiam definiebant philoſophi, ut eam longè abeſſe à bruta animæ parte docerent. Tull. Tuſc. quæſt. lib. v. *Scientia rerum formidoloſarum contrariarumque aut negligendarum, vel brevius, ut Chryſippus, Fortitudo eſt ſcientia perferendarum rerum.* Vide infra initium libelli de Fortitudine, & dicta ad lib. de Allegor. p. 53.
[t] ἧς] Scribe ἥν, ſcil. εὐσέβειαν. Item ἀνεχεῖν. Sicut lib. de Human. p. 714. ὅταν ἥλιος ἀνάσχῃ κ᾽ ἐπιλάμψῃ. Vide Heſych. v. ἀνασχών, & ἀνασχίμψαι.
[x] θεραπείας] Eadem pietatis definitio traditur à Philone lib. *Quod Deter. Pot. Inſid.* p. 165. & lib. ii. de Vit. Moſ. p. 654.

λαχὴν

λαχελὼ ἀρχαίων ἐθῶν. Ἔθη γὰρ ἄγραφοι νόμοι, δόγματα παλαιῶν ἀνδρῶν ἢ πόλεως ἐγκεχαραγμένα καὶ χαρτιδίοις ὑπὸ [x] ζητῶν ἀναλισκομένοις, ἀλλὰ ψυχαῖς μᾶλλον ἢ αὐτῆς πολιτικαῖς. Ὀφείλουσι γὰρ παῖδες παρὰ γονέων [y] τῶν ἀστῶν κληρονομεῖν ἔθη πάτρια οἷς ἐνεθράφησαν, καὶ ἐξ αὐτῶν παρηγάνων ζωπυρώσαν, ἃ μὴ καταφρονεῖν παρ' ὅσον ἄγραφα· αὐτῶν ἡ [z] παράδοσις. Ὁ μὲν γὰρ τοῖς ἀναγεγραμμένοις νόμοις πειθαρχῶν οὐκ ἂν δεόντως ἐπαινοῖτο, ναθετούμενος ἀνάγκη καὶ φόβῳ κολάσεως· ὁ δὲ τοῖς ἀγράφοις ἐμμένων, ἐκουσίαν ἐπιδεικνύμενος τὴν ἀρετὴν, εἰκαμίων ἄξιος.

tiam ad conſervationem veterum rituum. Sunt enim ritus, leges non ſcriptæ, placita veterum non tabulis inſcripta aut chartis quas tineæ conſumant, ſed animis communium civium. Oportet itaque liberos, ut bonorum à parentibus relictorum hereditatem adire, ita quoque rituum patriorum, quibus inutriti ſunt & ab ipſis incunabilis adſueverunt, nec eos vilipendere ideo quod ore traditi ſint, non conſignati literis; nam qui legibus ſcriptis paret, nullam meretur laudem, ſiquidem ipſa neceſſitas cogat & formido pœnæ; qui vero non ſcriptas ſervat, ſponte virtutem colens, hic dignus laude.

---

p. 722. Περὶ καταστάσεως Ἀρχόντων. *De conſtitutione Principum.*

Ἔνιοι τὰς κληρωτὰς εἰσηγήσαντο ἀρχὰς, ἀλυσιτελῶς τοῖς πλήθεσιν· τύχαν γὰρ, ἀλλ' οὐκ ἀρετὴν ὁ κλῆρος ἐμφαίνει. Πολλοὶ γοῦν πολλάκις τῶν ἀναξίων ἔλαχον, οὓς ἀνὴρ ἀγαθὸς λαβόμενος ἡγεμονίας, ἀποδοκιμάσειεν ἂν ἐν ὑπηκόοις ἐξετάζεσθαι. Καὶ γὰρ οἱ μικροὶ λεγόμενοι ἄρχοντές τισιν ἄρχοντες, οὓς δεσπότας ὀνομάζουσιν, ἅπαντας ὅσους ἂν οἷοί τε ὦσιν, οἰκότερβας ἢ ἀργυρωνήτους [a] ἀπάγουσι, μόνους δὲ τοὺς καταπεπαιδευμένους γνωμόνας· ἀγελαῖόν ἐστιν ὅτε πιπράσκοντες τοὺς ἀνιάτως ἔχοντας τὸ ἦθος, ὡς μὴ δοκεῖν ἀγαθοῖς ἀνδράσιν οὐκ ἀξίους ὄντας. Οὐ τοίνυν πρέπει δεσπότας καὶ ἡγεμόνας ὅλων πόλεων καὶ ἐθνῶν ἀποφαίνειν τοὺς κλήρῳ λαχόντας, ὀλίσθῳ τινὶ τύχης, ἀβεβαίᾳ καὶ [b] ἀιδρύτῳ πράγματι, ἀλλ' εἰς μὲν τὸν τῶν καμνόντων ἐπιμέλειαν, κλῆρος τὸ μηδέν· ἰατροὶ γὰρ οὐ κλήρῳ λαγχάνουσιν, ἀλλὰ πείρᾳ δοκιμάζονται· καὶ πρὸς εὐπλοίαν καὶ ζωηρίαν τῶν θαλαττουόντων οὐκ ὁ λαχὼν κυβερνᾷν, ἅπαξ ἐπὶ πρύμναν καθαπέμπει, δι' ἀνεπιστημοσύνην ἐργασόμενος ἐν ὕδατι καὶ γαλήνῃ χειροποίητα ναυάγια· ἀλλ' [c] ὅστις ἂν ἐκ πρώτης ἡλικίας τέχνῃ κυβερνητικῇ ἐπιμελῶς φαίνηται δεδιδαγμένος. Οὗτος δέ ἐστιν ὁ πολλάκις μὲν πεπλευκὼς, τὰ δὲ σύμπαντα ἢ πλεῖστα πελάγη περαιωσάμενος, ἐμπόρειά τε καὶ λιμένας καὶ ὑφόρμους καὶ ὑποδρόμους τούς τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἠπείροις

Nonnulli principes ſortito eligendos contendunt, populo haud conſulentes: ſors enim felicitatis, non virtutis eſt argumentum. Ergo plurimi ex indignis ſæpius ſorte evecti ſunt, quos bonus princeps haud dignaretur vel inter ſubditos recenſeri. Quippe inferioris ſortis principes, vulgò heri dicti, non omnes quot poſſunt vernas emptitioſve in ipſorum famulitium aſſumunt, ſed morigeros ſolum; gregatim vero vendentes ingenio inſanabili præditos, ut indignos qui viris bonis famulentur. Neque igitur docet dominos & principes totius civitatis vel gentis conſtituere, eos qui ſorte vicêrunt, errore quodam fortunæ, rei maxime fallacis & inſtabilis. Certe in ægrotis medendis ſors nihil valet, neque enim ſorte capiuntur medici, ſed experientiâ probantur: ſimiliter ad navigantium proſperum curſum & incolumitatem: neque ſorte electus gubernator ad puppim aſcendit, qui ſorte ex imperitiâ in ſereno & tranquillo naufragia voluntaria aſciſceret, ſed quicunque ex ætate tenera artem gubernandi didicerit. Talis vero eſt qui ſæpe navigavit perluſtravitque aut omnia aut plurima maria, qui ſtudioſe exploravit emporia, portus, ſtationes, receptacula, quæ vel in continente ſunt vel in

[x] ζητῶν.] Eadem habet Noſter lib. *Quod. Omn. Prob. Lib.* p. 881. χρηδίων ἀγραφων ἀκυρώτερα, ὑπὸ σητῶν, ἢ ἰῶν, ἢ εὐρώτων εἰς ἅπαν ἀφθαρτούμενα.

[y] τῶν ἀστῶν.] Forſan περὶ τῶν ἀστῶν.

[z] παράδοσις.] Ex more Judaico multum tribuit Philo traditioni & conſuetudini priſtinæ non ſcriptæ.

[a] Sic ſcribo pro ἄρχοντας in Editis fide Codicum. Secuti vero Cod Bodleiani ordinem, proxime poſt librum de Juſtitiâ hunc de Principum Conſtitutione, ponimus; conſentaneum enim fuit, legibus ſpecialibus explicatis, necnon juſtitiâ quâ iſtæ continentur, dotes magiſtratuum, qui in juſtitiæ violatæ reos animadvertent, exponere. Non mirum autem libellum hunce in Philonis operum indiculis non recenſeri, cum non tam integer per ſe ſit tractatus, quam præcedentis pars reliqua. Id cuivis non oſcitanter perlegenti erit obvium. Nam præterquam quod laudes juſtitiæ fuſè perſequatur p. 734, &c. ſic librum de Fortitudine immediatè ſequentem orditur, περὶ δικαιοσύνης καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ὅσα καίρια παρήκαμεν ἄπων, &c. Quinetiam Philo ipſe eodem titulo librum hunc videtur honeſtare. Sic enim ille p. 731. λελέκται καὶ νῦν ἐν τοῖς περὶ δικαιοσύνης, cujus loci ſenſus mirè fugit interpretem. Liquet vero ex p. 730. libros de Legibus Specialibus prius fuiſſe conſcriptos.

[a] ἀπάγουσι] MSS. ὑπάγουσι. Ibidem in Codice Trin. additur πρὸς τὰ ἔρια αὐτῶν.

[b] ἀιδρύτῳ] Omnino ſcribe ἀνιδρύτῳ. Sic enim paſſim alibi à Philone ſcriptum.

[c] ὅστις] Sic MSS. pro ὃς, è quibus etiam poſt ἂν reſtituo δέ.

insulis, pariterque ac terrestres semitas novit, etiam maris vias ex diligenti cœlestium observatione. Stellarum enim in choro quasi saltantium callentissimus, earumque motus ordinatos curiosè persecutus, per invia vias faciles & plenas secare valuit, ut, quod mirum sanè videatur, terrestris natura per aquosam transire possit. Adeone autem civitates magnas, populosas, plenas habitatoribus, earumque administrationem, & curam rerum privatarum ac publicarum, ac sacratum, quam merito quis artem artium & scientiam scientiarum dixerit, commissurus, incertum sortis jactum spectabit, rejecto veritatis examine? est autem veritatis examen, rationabilis probatio.

His igitur consideratis Moses sapientissimus nusquam meminit principatus quæsiti fortibus, maluitque suffragiis electos introducere. Sic igitur præcipit: *Præficies tibi ipsi principem non alienigenam, sed unum ex tuis fratribus:* nimirum significans electionem voluntariam, legitimamque principis probationem, quam populus universus junctis suffragiis fecerit. Talem vero electionem sigillo quasi suo ratam habebit Deus ipse, rerum publice utilium dominus, à quo, sicut oculus in corpore, sic princeps generis sui eximium quoddam habetur.

Deut. xvii. 15.

Cur autem principatus non detur extero, duæ causæ assignantur: altera, ne sibi magnam vim auri, argenti, pecorumque colligat ex subditorum indigentia injustè corrasam: altera, ne propter sua privata commoda gentem traducat in regionem aliam, aliò atque aliò errore infinito jactatam, ostentata vana spe agri uberioris, & omissa certa possessione pristina. Novit enim, id quod res est, legislator contribulem & cognatum, quique familiaritatis summæ cognatione conjunctus (ea vero est eadem respublica, eadem lex, idem Deus, cujus gens est populus peculiaris) nihil dictis hisce *criminibus* simile admissurum: sed contra tantum abest ut cogat colonos demigrare aliò, ut potius dispersis in regione extera, reditum tutum concedat, & adeo non aliorum abripiet opes, ut suas cum egentibus communicet.

ἐπιμελῶς ἐξησκημένος, καὶ μᾶλλον ἢ ἐκ ἧττον τὴν κατὰ γῆν ὁδῶν τὰς διὰ τῆ θαλάττης ἀτραπὰς ἐπίσταμενον, ἐκ τῆ ἀκριβοῦς θέας τῶν οὐρανίων. Παρατηρήσας δὲ τὰς χορείας τῶν ἀστέρων, καὶ ἐπακολουθήσας αὐτῶν τῆ τεταγμέναις κινήσεσιν, ἐν ἀνοδίαις ἴχνεσιν ἀπλανεῖς καὶ λεωφόρους ὁδὰς ἀναζητεῖν ἵνα τὸ παθῶν ἀπιστότατον πρᾶγμάτων, ἡ χερσαία φύσις διὰ πλωτῆς εἶα τε ἢ διαπεραιοῦσθαι. Πόλεις δέ τις μεγάλας καὶ πολυανθρώπους μεσὰς οἰκητόρων καὶ πολιτείας ἰσχναίζεσθαι μέλλων, καὶ πραγμάτων ἰδιωτικῶν καὶ δημοσίων ἔτι ἱερῶν ἐπιμέλειαν, ἣν ἐκ ἂν ἁμάρτοι τις εἰπὼν τέχνην τεχνῶν καὶ ἐπιστήμην ἐπιστημῶν εἶναι, πρὸς ἅπαντα [d] κλήρῳ φορὰν ταλαντεύειν, τὸ ἀκριβῆ βάσανον τῆ ἀληθείας φυγών; ἀληθείας δὲ βάσανος, αἱ ζῶ λόγῳ πίστεις.

Ταῦτα δὴ ὁ πάνσοφος Μωϋσῆς τῇ ψυχῇ θεασάμενος, κληρωτῆς μὲ ἀρχῆς ἐδὲ μέμνηται, τὰς δὲ χειροτονητὰς διενοήθη εἰσηγεῖσθαι. Φησὶν δή, Καταστήσεις ἐπὶ ἑαυτὸν ἄρχοντα, ἐκ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀδελφῶν· δηλῶν ἑθελούσιον αἵρεσιν, καὶ δοκιμασίαν ἀνεπίληπτον ἄρχοντος, [e] ὃν σύμπασα ἡ πληθὺς ὁμολογουμένως ποιήσεται. Προσεπιψηφῆται δὲ τῷ αἱρεσιν ἐπισφραγιζόμενος καὶ ὁ τῶν κοινωφελῶν ἁπάντων βεβαιωτὴς θεὸς, ἐκλογεύς τινα τῶ ἡμῖν ἐπόπτην εἶναι τῶν [f] ἄνθρωπον, ὡς ὄψιν ἐν σώματι.

Τὰς δ' αἰτίας τῆ μὴ δεῖν ἀλλότριον αἱρεῖσθαι πρὸς ἀρχὴν, διττὰς ἐπιγράφει· τὴν μὲν, ἵνα μὴ πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου ἢ ἑρμμάτων ζυναγάγῃ, πολὺν πλοῦτον καὶ παράδικον ἐκ τῆς πενίας τῶν ὑπηκόων θησαυριζόμενος· τὴν δ', ἵνα μὴ τὸ ἔθνος ἐκ τῆς οἰκείας χώρας ἀναστήσας ἕνεκα τῶν ἰδίων πλεονεξιῶν, ἀναπάζῃ μεταναίσαι, πλάνον ἀνήνυτον ᾧδε κἀκεῖσε [g] φερόμενον, ὑποβαλὼν ἀτελεῖς ἐλπίδας μειζόνων ἀγαθῶν κτήσεως, εἰς ἀφαίρεσιν ὧν ἤδη βεβαίως ἐκαρπῶτο. [h] Πρεπέλαβε γὰρ, ὡς εἰκὸς, τὸ ὁμόφυλον καὶ ζυγγενὴ, μετέχοντα τοῦ πρὸς τὸν ἀνωτάτω ζυγγένειαν οἰκειότητος (ἡ δ' ἀνωτάτω ζυγγένεια ἐστι πολιτεία μία, καὶ νόμος ὁ αὐτὸς, καὶ εἷς θεὸς, [i] ᾧ πάντες οἱ ἀπὸ ἓξ ἔθνους προσκεκλήρωνται) μηδὲ ποτὲ τὰ ὁμόκλησια τοῖς λεχθεῖσι ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ἔμπαλιν, ἀντὶ μὲ τοῦ μεθορμίζειν τοὺς οἰκήτορας, καὶ τοῖς ἐν τῇ ξένῃ [k] πορεύσω ἀσφαλῆ κάθοδον παρίξειν· ἀντὶ δὲ τοῦ τὰ τῶν ἄλλων ἀφαιρεῖσθαι χρήματα, προσεπιδώσειν τοῖς δεομένοις, τὴν ἰδίαν οὐσίαν ἀποφήνασθαι κοινήν.

[d] κλήρῳ] Ita repono pro καιρῷ, ex unico Codice Trin. Cui sanè emendationi loci sensus suffragatur; id enim agit Philo ne quid in principe eligendo sorti tribuatur. In sequentibus vero scribe ταλαντεύσῃ.

[e] ὃν] Sic MSS. Vat. & Med. pro ᾧ in Editis. Eodem sensu vox ποιεῖν sæpius usurpatur in Fœdere Novo, Act. xi. 36. Χριστὸν αὐτὸν ὁ θεὸς ἐποίησεν. Heb. iii. 2. πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν. Ubi sic Theodoret. in Loc. ποιῆσαι ἤγουν δημιουργῆσαι, ἀλλὰ τὴν χειροτονίαν.

[f] ἄνθρωπον] Melius, ut videtur, ex sensu ἄρχοντα.

[g] φερόμενον] Ita MSS. pro φερόμενον in Editis. Item ἀγαθῶν pro ἄγαν. Voce, ut videtur, abreviatè scripta.

[h] πρεπέλαβε] Sic MS. Med. pro πρέλαβε.

[i] ᾧ πάντες] MSS. Scriptum in Editis ᾧ πᾶς.

[k] πορεύσω] Sic MSS. Vat. & Med. pro πορεύσῃ. Ex eisdem mox scribo παρίλθειν pro παρίλθῃ.

Ἀφ' ἧς δ' ἂν ἡμέρας παρέλθοι τις ὅτι τλὼ ἀρχλὼ, κελεύει τλὼ [1] ἐπινομίδα γεφίραι αὐτοχειρίᾳ, κεφαλαιώδη τύπον ἐπείχουσαν ἁπάντων τ νόμων, βελόμθ- ἕκολλα τῇ ψυχῇ τὰ Δαιμονιώτατα γλίσχ. Τῷ μ γὰρ ἀναγινώσκοντος ὑπορρεῖ τὰ νοήματα τῇ φορᾷ ἐνδυσυρόμθα, τῷ δ γεγράφοντι κ' σχολλὼ ἐσφιγγίζετ καὶ ἐνδρύετ· τ Δαιμονίας ἐνδικαιρύσης ἑκάστῳ, κ ἐπερειδύσης ἑαυτλὼ, κ μὴ μετιύσης ἐφ' ἕτερον, πρὶν ἢ πρεδεδράξαθ τῶ πρωτέρω βεβαίως. Ὅταν μθύτοι γεφίῃ, περιόδω καθ' ἑκάστλω ἡμέραν ἐσυλλαβεῖν κ ἀναγινώσκειν, ὑπέρ τε ζωηχῦς Ϲ ἀδιαστάτ μνήμης καλῶν κ ζυμφερόντων ἅπασι Δαιταλμάτων, κ ὑπὲρ τῦ βέβαιον ἔρωτα Ϲ πόθον [m] αὐτῶν αὐτῷ ἐγγενέσθ, τ ψυχῆς ἀεὶ διδασκομθύης κ [n] ἐξεθιζομθύης ἐνομιλεῖν νόμοις ἱεροῖς. Αἱ γὰρ μακροχρόνιοι ζωήθειαι, φιλίαν ἄδολον κ καθαρὰν ἐ πρὸς ἀνθρώπους μόνον, ἀλλὰ κ πρὸς ἰδίας ἀξιεράστους γραμμάτων ἐπιτελῦσι. Τυτὶ δ ζυμβήσετ, ἐὰν μὴ ἑτέρ γράμμασι κ ὑπομνήμασιν ὁ ἄρχων, ἀλλ' οἷς αὐτὸς ἔγραψεν ἐσυλλάβη. Τὰ γὰρ ἰδιά πως ἑκάστοις γνωριμώτερα, κ πρῖς [o] ἀναλήψεις ἑτοιμότερα· κ ἄλλως ἀναγινώσκων ἀναλογισμὸν ἕξει τοιῦτον· ἐγὼ ταῦτ' ἔγραψα ὁ τοιῦτ ἄρχων, μὴ προσχρησάμθ ὑπηρέτῃ ἑτέρῳ, μυρίων ὄντων. Ἆρα ὅπως βίβλον ἐπιπληρώσω, καθάπερ οἱ μισθῦ γράφοντες, ἢ οἱ γυμνάζοντες ὀφθαλμύς τε καὶ χῖρας, τὰς μ εἰς ἐξυωπίαν, τὰς δ' ἵνα ὦσιν ὀξυγράφοι; πόθεν; Οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ὅπως αὐτὰ ἐν βίβλῳ γράφων, θὺς εἰς τλὼ ψυχλὼ μᾶλλον γράφω, κ ἐναπομάττωμαι τῇ Δανοίᾳ θειοτέρας κ ἀνεκπλώτους χαρακτῆρας. Οἱ μ ἂν ἄλλοι βασιλῆς, βακτηρίας ἔχοντες Ϲκηπτροφορῦσιν· ἐμοὶ δ τὸ Ϲκῆπτρον ἡ βίβλ ἔσαι τ ἐπινομίδ, καύχημα κ κλέ ἀναπλαγώνιστον, ἀπίσημον ἡγεμονίας ἀνεπιλήπτ, πρὸς ὀχέτυπον τλὼ θεῦ βασιλείαν ἀπεικονισθείσης· αἰεὶ δ' ἐπερεθόμθ κ Ϲκηπτόμθος τῖς ἱεροῖς νόμοις, κτήσομαι δύο τὰ πάντων [p] ἄριστα· ἐν μ, ἰσότητα, ἧς μεῖζον ἀγαθὸν οὐκ ἔστιν εὑρεῖν· ἀπλαζονεία γὰρ κ τὸ ὑπέραυχον, ὀλιγόφρον ψυχῆς, τὸ μέλλον δ' προορωμθύης· ἰσότης μ ἂν, τλὼ οὐ τ ὑπηκόων εὔνοιαν κ ἀσφάλειαν ἀμοιβὰς δικαίας ἀνθεκτινόντων ἀπεργάσετ, τὸ δ' ἄνισον κινδύνως Ϲφαλερωτάτως· τύτως μ [q] ἂν ἀποδεράσομαι, μισήσας τλὼ χορηγὸν Ϲκότως κ πολέμων ἀνισότητα· βίον δ' ἀνεπιβούλευτον [r] ἕξω, τλὼ ἀσασίαστον ἰσότητα τιμήσας, ἢ γλυκὺ φῶς κ δικαθειαν. Ἕτερον δ ποιήσομαι, τὸ

Cæterùm à quo die quiſquam principatùm conſcendit, ipſi jubet Deuteronomium, hoc eſt legum compendium, deſcribere manu propria, id agens ut ea præcepta inhæreant animo. Siquidem legenti elabuntur ſenſus, lectionis celeritate abrepti: ſcribenti autem per otium, imprimuntur & infiguntur: dum animus ſingulis immoratur, ipſiſque adhæret, nec ad aliud tranſeat, quam præcedentia firmiter apprehenderit. Quamprimùm autem ſcripſerit, conetur quotidie inſpicere & legere: tùm ad aſſiduam & continuam memoriam præceptorum egregiorum & publicè utilium, tum ad firmum eorum amorem & deſiderium in ipſo conficiendum: animâ perpetuò edoctâ & aſſuetâ cum legibus ſacris verſari. Nam longa conſuetudo ſincerum amorem gignit non ſolum erga homines, ſed erga dignas cognitu literas. Id ita fiet, ſi princeps evolvet à ſe non ab aliis ſcriptos commentarios. Propria enim ſunt magis familiaria & ad percipiendum faciliora. Quinetiam inter legendum, ſic ſecum cogitabit: Ego tantus princeps ſcripſi hæc, nullius uſus opera, cum tot ſubditos habeam. Anne ut librum explerem literis, velùt ſcribæ mercenarii, vel illi qui oculos & manus exercent, iſtos ad percipiendi, has ad ſcribendi celeritatem? nequaquam: ſed ut in libro deſcribens ea etiam in animam tranſcribam, & menti divinos characteres inſcribam numquam eluibiles. Ergo cum alii reges ſceptro utantur pro geſtamine, mihi pro ſceptro erit hic Deuteronomii liber: gloria & decus invictum, inſigne regiminis inculpati, ad imperii divini exemplar conformati. His ſacris legibus ſemper innixus & ſuſtentatus, aſſequar duas res eximias: Primum æqualitatem, qua nihil præſtantius; nam arrogantia ſuperbiaque inſipientem produnt animam, in futurum non proſpicientem; at æqualitas conciliat ſubditorum benevolentiam, ſecuritatem principi bene merito rependentium, inæqualitas autem ſemper adducit in pericula lubriciſſima: hæc igitur effugiam, ſi averſatus fuero inæqualitatem cauſam diffidiorum & caliginis, ſecuruſque vitam exigam, æqualitatem colens autorem tranquillitatis ac luminis. Alterum vero aſſequar, ut in neutram partem deflectam

Deut. xvii. 18.

Ib. ℣ 19.

724.

p. 725.

[1] ἐπινομίδα] Platonis exemplo Noſter legis compendium & concluſionem, Deuteronomii librum appellat. Neque enim integrum legis volumen deſcribere teneri principem vulgo creditum; cui etiam ſententiæ Noſter in proximè ſequentibus ſuffragatur. Hujus vero præcepti reges minus obſervantes fuiſſe videntur; cum Joſias minimè malus rex, & inter legis obſervantiſſimos forſan numerandus, octavo principatus anno legis volumen ne oculis quidem uſurpâſſet, nedum manu propriâ deſcripſiſſet.

[m] αὐτῶν] Sic rectè MS. Bodl. Editi αὐτόν.

[n] ἐξεθιζομθύης ἐνομιλεῖν] Ita MSS. Med. & Bodl. Editi ἐθιζομθύης ὁμιλεῖν.

[o] ἀναλήψεις] Melius ἀνιλήψεις. Sicut infra p. 728. ἁμαυρὰ ἐφ' ποιῆται τ ἀντίληψιν τ πραγμάτων.

[p] ἄριστα] MS. Med. μέγιστα.

[q] ἂν] Reſtitui ex MS. Aug.

[r] ἕξω] Melius forſan ἄξω.

velut in æquilibrio pendens, præcepta in obliquum contorquens & pervertens, verum ea deducam per viam mediam, rectis & firmis paſſibus incedens ad vitæ nunquam impingentis fructum. Iſtam vero mediam viam Moſes ſolet appellare *regiam*, quia inter defectum & nimietatem tramitem tenet medium; idque præcipuè quoniam in ternione, quod medium eſt, principatum habet, utrinque contigua coaptans vinculo inſolubili, latera ſibi tanquam regi ſtipantia. Tali autem principi legitimo honoranti æquabilitatem incorruptam, juſta juſtè judicanti, ſemper in legibus meditandis occupato, longævum principatum propheta proponit vicè præmii; non quòd annoſam ætatem una cum reipublicæ adminiſtratione polliceatur, ſed ut nos doceat, legitimum principem etiamſi moriatur, vitam longævam acturum, ex rebus geſtis immortalibus quas reliquit, virtutis ſuæ monumenta nunquam abolenda.

Eſt autem id quoque poteſtatis ſummæ officium vicarios eligere adminiſtrationis reddendique juris ſocios, quique unà proſpiciant ſaluti publicæ. Unus enim non ſufficit, quantumvis alacris fortiſque corpore ſimul atque animo, ad tantam molem negociorum ac multitudinem, deſponderetque quotidie aliis affluentibus ſuper alia: niſi ſibi aſciſcat adjutores eoſque omnes optimatim ſelectos, *viros* ſpectatæ prudentiæ, fortitudinis, juſtitiæ, pietatiſque, quique arrogantiam non ſolum devitent, verum ut malum maximum infenſiſſimumque averſentur. Tales enim maxime idonei ſunt ad ſublevandum ope ſua bonum honeſtumque principem, rerum publicarum onere laborantem. Præterea cum aliquando res magnæ, aliquando minores tractandæ ſint, ne in exiguis conterat operam princeps, ſubpræfectis eas delegabit, majores verò ipſe neceſſario examinabit diligentiſſime. Majora autem dico negocia, non, ut quidam exiſtimant, controverſias quæ inter claros, divites, potenteſque incidunt, ſed quoties privati, egeni, obſcuri, premuntur à potentioribus, quibus contra injuriam ſola ſpes eſt in judice. Quæ dico patent exemplis ſacræ ſcripturæ, à quibus non decet diſcedere. Fuit enim aliquando tempus cum ſolus Moſes præſidebat judiciis, occupatus à mane uſque veſperam. Tum ſocer

μὴ ἐπὶ θάτερα, καθάπερ ἐπὶ τριάνης ἀντιῤῥέπων, σκληρίπων καὶ πλαγιάζων τὰ διαστήματα· πορεύσομαι δ' ἄγων αὐτὰ διὰ λευφόρου καὶ μέσης, ὀρθαῖς καὶ ἀτίοις βάσεσι χρησάμενος πρὸς μέσιον ἀπταίστως βίον. Βασιλικὸν δ' ἔωθεν ὀνομάζειν Μωσῆς ὁδὸν, τὸν μέσον, ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως ἴσαν μεθόριον· καὶ ἅμα ἐπειδὴ τὸ μέσον ἐν τριάδι τὸν ἡγεμονίδα τάξιν ἔληφεν, ἁρμοζόμενον τὰ παρ' ἑκάτερα εἰς ἕνωσιν ἀδιαλύτῳ δεσμῷ, ὑφ' ὧν καὶ φερυφορεῖται τρόπον βασιλέως. Νομίμου δ' ἄρχοντος ἰσότητα τιμῶντος δίκαιον, τὰ δίκαια κρίνοντος δικαίως, ἀμμελετῶντος ἀεὶ τοῖς νόμοις, ἆθλον εἶναί φησι τὸν μακροχρόνιον ἡγεμονίδα; οὐχ ἵνα πολυετῆ ζωὴν αὐτῷ χαρίσηται μὴ τὰ κοινὰ περιπονεῖν, ἀλλ' ἵνα ἀναδιδάξῃ τοὺς ἀγνοοῦντας, ὅτι νόμιμος ἄρχων κἂν τελευτήσῃ, βίον ζῇ μακραίωνα διὰ τῶν πράξεων, ἃς ἀθανάτους καταλέλοιπε, μνημεῖα καλοκαγαθίας ἀκαθαίρετα.

Προσήκει δὲ τῷ τοιούτῳ καὶ μεγίστης ἀρχῆς ἀξιωθέντι, αἱρεῖσθαι [x] διαδόχους, οἳ συνάρξουσι καὶ συνδικάσουσι καὶ τἆλλα ὅσα κοινωφελῆ συνδιοικήσουσιν. Εἷς γὰρ οὐκ ἂν [y] ἐξαρκέσαι, κἂν προθυμότατος ᾖ, καὶ πάντων ἐρρωμενέστατος ἑκάτερον, σῶμα καὶ ψυχὴν, πρὸς τὰ μεγέθη καὶ πλήθη τῶν πραγμάτων, [z] ἀπειρηκὼς ἐπὶ τῇ φορᾷ τῶν ἐπαγομένων καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀλλαχόθεν ἄλλων, εἰ μὴ τοὺς συλλεγομένους ἔχοι, πάντας ἀριστίνδην ἐκλελεγμένους, φρονήσει, δυνάμει, δικαιοσύνῃ, θεοσεβείᾳ, τῷ μὴ μόνον σκληρέπειαν, ἀλλὰ καὶ μισεῖν ὡς ἐχθρὸν καὶ μέγιστον κακὸν, ἀλαζονείαν. Βοηθοὶ γὰρ ἂν τοιοῦτοι καὶ παραστάται γένοιντ' ἂν ἀνδρὶ καλῷ καὶ ἀγαθῷ τὰ κοινὰ ἐπαγθισμένῳ, συνεπισκοπίζειν καὶ ἐπελαφρίζειν ἐπιτηδειότατοι. Καὶ ἄλλως ἐπειδὴ τῶν ὑποθέσεων αἱ μέν εἰσι μείζους, αἱ δὲ βραχύτεραι· τὰς μὲν ἐλάττους, ἵνα μὴ πᾶν μικρὰ τελῇ, τοῖς ὑπάρχοις εὐθύνως ἂν ἐπιτρέψαι, τῶν δὲ μειζόνων, αὐτὸς [a] αὖ γένοιτο ἀναγκαίως ἐξέτασις ἀκριβεστάτη. Μεγάλας δ' ὑποληπτέον ὑποθέσεις, οὐχ ἃς οἴονταί τινες, ὅταν ἔνδοξοι πρὸς ἐνδόξους διαφέρωνται, καὶ πλούσιοι πρὸς πλουσίους, καὶ ἡγεμόνες πρὸς ἡγεμόνας· ἀλλ' ἔμπαλιν ὅταν ἰδιῶται καὶ ἄποροι καὶ ἄδοξοι πρὸς p. 726.
δυνατωτέρους· [b] οἷς πρὸς τὸ μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν μία ἐλπὶς ὁ δικαστής. Ἑκατέρων δὲ τῶν εἰρημένων ζαφῆ παράδειγματα εὑρεῖν ἐστιν ἐν τοῖς ἱεροῖς νόμοις, ἃ μιμεῖσθαι καλόν. Ἦν γάρ ποτε χρόνος ἐν ᾧ μόνῳ αὐτὸς ἐδίκαζε τὰ πρὸς δίκας Μωϋσῆς, ἕωθεν εἰς νύκτα [c] ποιούμενος. Ἀλλ'

[f] ἀδίκασεν] Ita MS. Bodl. Editi ἀδικάσας. Item νόμος pro νομίμοις.

[t] ἡγεμονίδα] Omnino repone ἡγεμονίαν.

[v] τις] MS. Med. αὐτὸς. Forſan αὖ τις.

[x] διαδόχους] *Vicarios, non ſucceſſores.* Is vocis ſenſus ſæpius apud Philonem occurrit. Ita infra p. 868. οἷα μεγάλων βασιλέων, ὑπὸ ἀθανάτων, διαδόχων. Idem lib. de Agricult. p. 195. ἐπιμέλειαν, οἵα μεγάλων βασιλέων ὕπαρχοι διαδέξονται.

Vide vero ibi dicta.

[y] ἐξαρκέσαι] Sic MS. Aug. Editi ἐξαρκέσαν.

[z] ἀπειρηκὼς] Reſtitui ex Cod. Bodl.

[a] αὖ] Ita MS. Med. pro ἄν.

[b] οἷς] Sic MSS. Editi ὅτε. Mox etiam pro ὅτε, ex eiſdem ſcribo οὐ φύ.

[c] ποιούμενος] Forſan παραποιούμενος.

αὖθις

αὖθις ἀφικέμενον ὁ πενθερὸς, καὶ ζωιδὼν ὅσῳ βάρει πράζει πραγμάτων, ἐπισυρρεόντων ἀεὶ τὸ τὰς ἀφισβητήσεις ἐχόντων, ἄριστα ζωνεβούλευεν, ἐλέσθαι διαδόχους· ἵνα οἱ μὲν τὰ βαρυτέρα κρίνωσιν, αὐτὸς δ' ἐφεδρεύῃ τοῖς μείζοσι, καιρὸς εἰς ἀνάπαυλαν αὐτῷ διδούς. Πειθθεὶς δὴ τοῖς λεγομένοις (καὶ γὰρ ἦν ζυμφέροντα) τοὺς δοκιμωτάτους ἐξ ἅπαντος τοῦ πλήθους ἐλόμενον, ὑπάρχους ἅμα καὶ δικασὰς καθίστησι, κελεύσας τὰς μείζους κρίσεις ἐπ' αὐτὸν ἀνάγειν. Ταύτην τὴν τάξιν ἀναγραπτον αἱ ἱεραὶ βίβλοι παρείχοσιν, εἰς τὴν τοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐρχόντων διδασκαλίαν· ἵνα πρῶτον μὲν, μὴ ἀποδοκιμάζωσι ζυμβούλους, ὡς ἱκανοὶ πάντα διαθρεῖν, Μωσέως οὐκ ἀποδοκιμάσαντος, οὐ πανσόφου καὶ θεοφιλοῦς. Ἔπειτα ἵνα, δευτέρους καὶ τρίτους ἡγεμόνας αἱρῶνται, φροντίζοντες τὰ μὴ σφίσι μικρὰ τελούμενοι, τῶν ἀναγκαιοτέρων ἀμελῶσι· ἀμήχανον γὰρ ἑνὶ ἅπαντα φθάνειν φύσιν ἀνθρωπίνην.

Ejus superveniens, & animadvertens quanta rerum mole premeretur, confluente ad ipsum perpetuo litigantium multitudine, optime consuluit ut vicarios eligeret qui minora tractent negocia, ipse verò majora curet, interquiescens nonnihil. Hisce vero monitis obsecutus (erant enim maximè utilia) probatissimos quosque ex multitudine universâ electos in vicarios & judices constituit, sibi ipsi reservatis gravioribus controversiis. Relatum est etiam hoc in sacra volumina, ut haberent quod imitentur posterorum principes; primum ne aspernentur consiliarios, quasi possint ipsi dispicere omnia, cum ne Moses quidem aspernatus sit amicus Dei sapientissimus. Deinde ut sibi vicarios secundæ tertiæque notæ substituant, ne solicitudinem impendendo rebus vilioribus, negligant majoris momenti negocia. Impossibile est enim unum hominem obire omnia munia. Exod. xvii. 14.

Ἓν μὲν δὴ τῶν παραδειγμάτων μεμιμήσθω· τοῦ δὲ δευτέρου τὴν πίστιν ἐφαρμοσέον. Μεγάλας εἶναι φησὶ δίκας τὰς τῶν ταπεινοτέρων· ἀσθενεῖς δὲ καὶ [d] ταπεινὸν χῆρα, καὶ ὀρφανὸς, καὶ ἐπήλυτον. Τούτοις χρὴ δικάζειν τὸν ἀνωτάτω βασιλέα, καὶ τὴν ἐφ' ἅπασιν [e] ἐναψάμενον δρχὴν· ἐπεὶ καὶ Μωσέα καὶ ὁ τῶν ὅλων ἡγεμὼν θεὸς οὐκ ἀπεσκοτόμησεν αὐτοὺς τὰ ἀφ' αὑτοῦ δικαιονομίας. Ὑμνήσας γὰρ τὰς τοῦ Ὄντος ἀρετὰς ὁ ἱεροφάντης [f] τὸν τρόπον τοῦτον· Ὁ θεὸς ὁ μέγας, ὁ κραταιὸς, ὃς οὐ [g] θαυμάζει πρόσωπον, οὐδ' ὃ μὴ λάβῃ δώρων, ποιῶν κρίσιν, ὀρθὴν κρίνῃ τίσιν ἡ κρίσις· ὁ καταράτους καὶ τυράννους, καὶ τὰ γῆς καὶ θαλάττης ἐναψαμένοις τὸ κράτος, ἀλλ' [h] ἐπηλύτῳ, καὶ ὀρφανῷ, καὶ χήρᾳ. Τῷ μὲν, ὅτι τοὺς ζυγενεῖς, οὓς μόνους εἰκὸς ἦν ἔχειν ζωαγωνιστὰς, ἐχθροὺς ἀσυμβάτους εἰργάσατο ἑαυτῷ, μεταναστὰς εἰς ἀλήθειαν καὶ τὸν ἑνὸς τιμίου τιμὸν ἀπὸ μυθικῶν πλασμάτων καὶ πολυαρχίας, ἃ γονεῖς καὶ πάπποι καὶ πρόγονοι καὶ πάντες οἱ ἀφ' αἵματος τοῦ σεμνοῦ τὸν καλὸν [i] ἀποικίαν ταύτην, ἐξετίμησαν· τῷ δ', ἐπεὶ πατρὸς καὶ μητρὸς τὸν φύσεως βοηθῶν καὶ ὑπερμάχων ἐστέρηται, δυνάμεως τὸ μόνης εἰς ζυμμαχίαν ἀναγκαίας ἐρημωθείς. Τῇ δ', ὅτι τὸν ἀποδεξάμενον ἄνδρα τὸν γονέων ἀπομέλειαν καὶ προστασίαν ἀφῄρηται· γυναικὶ γὰρ ἀνὴρ εἰς κηδεμονίαν, ὅπερ γονεῖς παρθένῳ. Σχεδὸν δὲ καὶ τὸ ζύμπαν Ἰουδαίων ἔθνος ὀρφανῷ λόγον ἔχει, ζυγκρινόμενον τοῖς ἅπασαχοῦ πᾶσι. Τὰ μὲν γὰρ, ὁπότε μὴ θεήλατοι καταστρέψειεν ζυμφοραὶ, ἀπὸ

p. 726. p. 727.

[d] ταπεινὸν] Restitui ex MSS.

[e] ἐναψάμενον] Nonnulli Codices ἐφαψάμενον, scribe ἀναψάμενον. Ita passim Philo, vide supra p. 725. Similiter vero repone etiam in sequentibus.

[f] τὸν τρόπον τοῦτον] Hinc emenda Philonem lib. de Allegor. p. 89. ἱεροφάντης τὸν τρόπον. Ibi adde τοῦτο, & sic verte, *Antistes in hunc modum precipit*, &c. Ibi vero ex conjecturâ scribendum conjeceram, ἱεροφαντῆς καὶ προφήτης.

[g] θαυμάζει] Ita MSS. pro λαμβάνει. Sicut etiam Textus facer Lev. xix. 15. 2 Paralip. xix. 15. quo respicere quoque videtur D. Judas ℣ 16. θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν.

[h] ἐπηλύτῳ] Sic MSS. Editi ἐπιλύτῃ· sic etiam supra scriptum. Hesych. v. ἐπήλυτον, μέτοικον, προσήλυτον.

[i] ἀποικίαν] Ita MSS. pro μετοικίαν. Vide Philonem p. 696, 701, & 705.

inter gentes commerciis non deſtituuntur defenſoribus opem allaturis; huic autem nemo fert opem, propter ritus diverſos ab aliis. Sunt autem ritus iſti neceſſario graves, utpote contendentes ad virtutis faſtigium, quicquid autem grave, auſterum eſt: iſtud autem pars hominum maxima nimio voluptatis ſtudio averſatur. Cæterum Moſes pollicetur huic orbitati deſolationique nunquam defore miſerationem & clementiam ſummi omnium rectoris, cui *gens* in ſortem quaſi aſſignantur. Ea enim veluti ab opifice & parente vindicatur. In cauſa inclita juſtitia virtuteſque primorum autorum hujus gentis, quæ quaſi immortales plantæ permanentes fructus nunquam marceſcentes producunt, ſalubres & undiquaque proficuos poſteris; ſi modo medenda in ſe admittant crimina, & non prorſus inſanabilia. Nemo tamen ſummam felicitatis in generis nobilitate collocans, honeſtas actiones negligat, reputans graviori animadverſioni fieri obnoxium, quiſquis ex optimis prognatus, majores ſuos morum pravitate dedecorat. Habens enim probitatis exempla domeſtica quæ imitetur, nec quicquam horum conferens in vitæ ſanæ uſum, *merito* notandus eſt.

Lex vero interdicto juſtiſſimo interdicit qui rerum curam & tutelam ſuſcepit, ne doloſe *in populo verſetur*. Nam fallaces mores ad ſervile non liberale ingenium pertinent, dum rebus ſimulatio prætexitur. Sic vero princeps civibus debet præeſſe, ſicut liberis pater, ita ut ipſe tanquam à filiis germanis viciſſim colatur. Sunt enim principes boni (ut verum fatear) publici parentes civitatum & gentium, parem, nonnunquam etiam majorem pietatem præ ſe ferentes; at contra qui in civium injuriam & detrimentum, magna arripiunt imperia, nequaquam principes ſed hoſtes appellandi ſunt, cum hoſtium infenſiſſimorum partes agant. Sic & qui per dolum inferunt injuriam, pejores ſunt apertis hoſtibus; ſiquidem hi propulſantur facile, detecto infenſo animo: at malitia illorum haud facile inveſtigatur & deprehenditur, tanquam in theatro perſonatorum ſub alieno habitu, ad tegendam veram faciem. Eſt autem quædam principatus ſpecies in quovis vitæ genere, ſola diſtans magnitudine & quantitate. Quod enim eſt in civitate rex, hoc in vico magiſter, in domo dominus, inter ægrotos medicus, imperator inter milites, præfectus claſſis inter navales

Lev. xix. 16.

τὰς ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἀλιμιξίας σὺν δόπερ βοηθῶν [k] κοινοπραγοῦντα· τῷ δ' ἥκιστά τις ζηλοτυπεῖ), νόμοις [l] ἐξαιρέτοις χρωμένῳ. Σεμνοὶ δ' εἰσὶν ἐξ ἀνάγκης, ἅτε πρὸς τὴν ἄκραν ἀρετὴν ἀλείφοντες, τὸ μὲν ζοφερόν, αὐστηρόν· τοῦτο μὲν ὁ πολὺς ὅμιλος τῶν ἀνθρώπων δυσχεραίνει), ἀλλὰ τὴν ἡδονῆς δοτοδοχέα. [m] Ἀλλ' ὅμως τὴν ὀρφανίας αἰτὸν καὶ ἐρημίας ἔλεον καὶ οἰκτίρειν φησὶ Μωϋσῆς αἰεὶ λαμβάνειν τὸ ἡγεμόνα τοῦ ἔλων ᾧ [n] προσκεκλήρωται· διότι τοῦ σύμπαντος ἀνθρώπων γένους ἀπενεμήθη, οἷά τις ἀπαρχὴ τῷ ποιητῇ καὶ πατρί. Τὸ δ' αἴτιον, αἱ τῶν ἀρχηγετῶν καὶ ἔθνους πεπραγμένοι δικαιοσύναι καὶ ἀρεταί, αἳ καθάπερ φυτὰ ἀθάνατα διαμένουσιν, εὐθαλέα καρπὸν φέρουσαι τοῖς ἀπογόνοις ζωτήριον καὶ πρὸς πάντα ὠφέλιμον, κἂν αὐτοὶ τύχωσι διαμαρτάνοντες ἰάσιμα ἀλλὰ μὴ παντελῶς ἀνίατα. Μὴ μέντοι νομίσας τις ἀγαθὸν εἶναι τέλειον τὴν ἀζημίαν, ὀλιγωρείτω καλῶν πράξεων· λογιζόμενος ὅτι μείζονος ὀργῆς ἄξιος τυγχάνειν ἐστὶν, ὁ γνησθεὶς μὲν ὑπὸ τῶν ἀρίστων, αἰσχυνὴν δ' ἀπιφέρων τοῖς γνησίοις [o] Διὰ τὴν τῶν πόνων κακίαν. Ἔχων γὰρ οἰκεῖα παραδείγματα καλοκαγαθίας ἀμιμήσει), καὶ μηδὲν δόκιμον ἐργαζόμενος εἰς ὑγιαίνοντος βίου κατόρθωσιν, ἀπίληπτος.

Ἀπαγορεύει δ' ὁ νόμος τῷ τὴν προσασίαν καὶ ἐπιμέλειαν τῶν κοινῶν ἀπειληφότι, δικαιοτάτην ἀπαγόρευσιν, μὴ παρρησίᾳ δόλῳ ἐν τῷ ἔθνει. Ψυχῆς γὰρ ἀνελευθέρου καὶ [p] πάνυ δειλοπρεποῦς ἀπίσχνα ἤθη, ζυσκιαζούσης ὑποκρίσει τὸ ἔργον. Τὸν γὰρ ἄρχοντα ἄτοπον χρὴ προεστάναι τῶν ὑπηκόων, ὡς πατέρα παίδων, ἵνα καὶ αὐτὸς ὡς ὑπὸ γνησίων ὑῶν ἀντιτιμᾶται. Διότι κοινοὶ πόλεων καὶ ἐθνῶν γονεῖς, εἰ δεῖ ταληθὲς εἰπεῖν, ἄρχοντές εἰσιν οἱ ἀγαθοὶ, τοῦτο ἴσθι, ἔστι δ' ὅτε καὶ πεπιστοτέραν [q] εὔνοιαν ἀπιδεικνύμενοι· τοὺς δ' ἐπὶ λύμῃ καὶ ζημίᾳ τῶν ὑπηκόων μεγάλας πεδαλλομένους δυναστείας, οὐκ ἄρχοντας, ἀλλ' ἐχθροὺς προσαγορευτέον, τὰ πολεμίων ἀσυμβάτων δρῶντας. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ δολερῶς ἀδικοῦντες πονηρότεροι τῶν φανερῶς ἐναντιουμένων εἰσίν· εὔγε τοὺς μὲν [r] ἔστιν ῥᾳδίως ἀμύνασθαι, γυμνὴν ἀπαμπίσχοντας τὴν δυσμένειαν· τὸ δ' ἐστὶ δύσληπτος καὶ δυσθήρατος ἡ μοχθηρία, καθάπερ ἐν θεάτρῳ ζωδιὴν ἀλλοτρίαν ἀναλαμβανόντων, εἰς ὑποκρυψιν τοῦ ἀληθοῦς ὄψεως. Φθάνει μὲν [s] τὸ τῆς ἀρχῆς εἶδος καὶ διαδύεται, ὀλίγοις δέ φανεν, πρὸς ἅπαντα τὰ τοῦ βίου μέρη, διαφέρον αὐτὸ μόνον μεγέθει καὶ τῷ ποσῷ. Ὅπερ γὰρ πόλεως βασιλεὺς, τοῦτο καὶ κώμης ὁ πρῶτος, καὶ οἰκίας ὁ δεσπότης, καὶ νοσούντων ἰατρὸς, ἐν στρα-

p. 728.

[k] κοινοπραγοῦντα] Melius forſan κοινοπραγούντων, ſcil βοηθῶν.
[l] ἐξαιρέτοις] Ex contextu à librario omiſſum videtur τοῖς σίμοις. Vide ſequentia.
[m] ἀλλ' ὅμως] Ita MSS. pro ἀλλὰ, ſimiliter alibi ſcriptum.
[n] προσκεκλήρωται] Ita MS. Med. ſcil. τὸ ἔθνος. Editi προσκεκλήρωνται.
[o] Διὰ] Reſtitui ex MSS. Bodl. & Coll. Nov.
[p] πάνυ] Reſtitui ex Cod. Med.
[q] εὔνοιαν] MS. Med. Διάνοιαν καὶ εὔνοιαν.
[r] ἔστιν] Sic MSS. pro ἔστι.
[s] τὸ] Melius, ut videtur, τὸ.

πτιότης

τοπάδι μὲν ἡγεμὼν, ναύαρχος δ' ἐπιβατικῶν καὶ πλημμάτων· καὶ πάλιν φορτίδων μὲν ἑλκαίδων ναύκληρος, κυβερνήτης δὲ πλωτήρων· οἱ πάντες δύνανται ἄμφω τό, τε εὖ καὶ τὸ χεῖρον, βούλεσθαι δ' ὀφείλουσι τὸ ἄμεινον· τὸ ἄμεινον δ' ἐστὶν ὠφελεῖν, ἀλλὰ μὴ βλάπτειν ὅσους ἂν οἷόν τε ᾖ. Τὸ γὰρ ἕπεσθαι θεῷ τοῦτ' ἔστιν· ἐπεὶ καὶ κἀκείνῳ δύναμις μὲν ἐστὶ δρᾶν ἁπάντων, βούλεται δὲ μόνα τἀγαθά. Μιμούμενος δ' ἡ τοῦ κόσμου γένεσίς τε καὶ διοίκησις· τὰ γὰρ μὴ ὄντα ἐκάλεσεν εἰς τὸ εἶναι· τάξιν ἐξ ἀταξίας, καὶ ἐξ ἀνομοίων ποιότητας, καὶ ἐξ ἀνομοίων ὁμοιότητας, καὶ ἐξ ἑτεροτήτων ταυτότητας, καὶ ἐξ ἀκοινωνήτων καὶ ἀναρμόστων κοινωνίας καὶ ἁρμονίας, καὶ ἐκ μὲν ἀνισότητος ἰσότητα, ἐκ δὲ ζοφερῶς φῶς ἱλαρώτατον. Αἰεὶ γὰρ ἐστιν ἐπιμελὲς αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐργάτισιν αὐτοῦ δυνάμεσι, τὸ πλημμελὲς τοῦ χείρονος οὐσίας μεταποιεῖν καὶ μεθαρμόζειν πρὸς τὴν ἀμείνω.

[x] Ταῦτ' οὖν μιμεῖσθαι προσήκει τοὺς ἀγαθοὺς ἄρχοντας, εἴ γέ τις αὐτοῖς φρονεῖ ἐστὶν ἐξομοιώσεως πρὸς θεὸν θεόν. Ἐπεὶ δ' ὑπορρεῖ μυρία καὶ λανθάνει τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἅτε ἐνδεδεμένον αἰσθήσεων ὄχλῳ ποικίλῳ, ὑφαγαγεῖν καὶ ἀπατῆσαι ψευδέσι δόξαις ἱκανωτάτῳ· μᾶλλον δὲ ἐστὶ μνημονεῦσθαι τὸν θνητῷ σώματι, ὃ κυρίως ἄν τις [y] σῆμα καλέσειε, μηδεὶς αἰδείσθω δικαστὴς ὁμολογῶν ἀγνοεῖν, ὅπερ ἀγνοεῖ. Πρῶτον μὲν ὁ ψευδόμενος αὐτὸς αὑτὸν βλάπτει) χείρονα, ἀλήθειαν ὑπερέρμενον τῆς ψυχῆς παφυγαδεύων. Ἔπειτα δὲ, μυρία βλάπτει τοὺς κεκτημένους, τυφλοῖ γνώσιν ἀποφαίνομενος, τοῦ μὴ βλέπειν τὰ δίκαια. Ὅταν οὖν ἀμαυρὸν ποιῆται τὸν ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων, ἀσάφειαν καὶ πολὺ ζοφοῦσθαι ἀπεργαζόμενον, παραιτείσθω τὰς κρίσεις καὶ ἀναπεμπέτω πρὸς ἀκεραιοτέρους δικαστάς. Οὔτοι δὲ τίνες ἂν εἶεν, ἢ ἱερεῖς καὶ ὁ τῶν ἱερέων [z] ἔξαρχος καὶ ἡγεμών; οἱ γὰρ λειτουργοὶ θεοῦ οἱ γνήσιοι, τὸν ἀφθονίαν ἀπαμελῶς ἠκόνηνται), τὸ ψεῦδος μικρὸν, ἢ μικρὸν ζοφερὸν ἡγούμενοι, ἀφ' ὧν τὰς ἐν ἅπασιν ὑπερβολὰς τοῦ θεραπευομένου βασιλέως. Διὸ καὶ προσέταξε) πᾶσι τοῖς ἱερωμένοις νηφάλια θύειν, ἵνα μηδὲν τοῦ παρεμπαίειν καὶ ψυχαγωγεῖν φάρμακον ἐπεισέλθοι, τὰς τῶν φρενῶν ὀφθαλμοὺς ἀμαυρώσῃ. Τάχα δ' ἐπειδὴ ὁ πρὸς ἀλήθειαν ἱερὸς ὄντως ἐστὶ προφήτης, ἢ γένοιτο μᾶλλον ἢ γένοιτο παρεληλυθὼς ὅτι

p. 729.

728.

socios & vectores, atque rursus in navibus onerariis nauclerus, inter nautas gubernator. Hi omnes & prodesse possunt & obesse, debent tamen id velle quod est melius: præstat autem juvare non nocere quoscunque possis pro viribus. Hoc est enim *Deum sequi*: quandoquidem ille quoque cum utrumque possit, mavult bene facere. Istud liquet ex mundi creatione atque regimine; quæ enim non erant in existentiam vocavit: ex confusione conficiens ordinem, è rebus qualitatis expertibus qualitates, similia è dissimilibus, è diversis eadem, ex insociabilibus, & dissitis cohærentia sociabiliaque, ex inæqualibus æqualia, ex obscuris illustria. Semper enim curæ est ipsi & beneficis ejus potentiis, ut deterioris essentiæ defectus ad meliorem *essentiam* fingatur & formetur.

Hujusmodi exempla imitari decet bonos principes, si modo cupiunt reddi Deo similes. Quoniam autem plurima elabuntur è mente hominis, eamque fugiunt, utpote implicitam tot sensuum turba, per vanas opiniones facile decipientium, imò insepultam mortali corpori ceu cuidam tumulo, non pudeat judicem fateri nescire quod nescit. Primo enim id mentitus ille fiet seipso deterior, veritatem exterminans ex anima. Quin & insuper multis modis lædet eos quibus jus dicit, cæcas sententias proferens cum quid justum sit non videat. Quoties igitur non satis causas perspiciet propter perplexitatem earum & caliginem, recuset officium judicis, & ad judices sagaciores referat. Isti vero non alii sunt quam sacerdotes sacerdotumque princeps & præses. Veri enim cultores Dei mente pollent plurimum, qui ne levia quidam errata negligunt, propter excellentiam summi regis in cujus versantur obsequiis. Quapropter præcipitur omnibus sacrificis, ut *sobrii sacra faciant*, ne subrepens delirationis potio hebetet oculos animæ. Et fortassis quoniam verus sacerdos simul etiam vates est, non tam generis quàm virtutis beneficio consecutus sacerdotium veri numinis; prophetæ autem nihil ignotum, Lev. x. 9.

[t] ἄμφω] Ita MSS. pro μέν. Cui etiam sequentia fidem faciunt, ἐπεὶ κἀκείνῳ δυναμις μὲν ἐστι δρᾶν ἁπάντων.

[v] ὡς τὸ εἶναι] Similiter D. Paulus ep. ad Rom. iv. 17. καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα. Vide autem annon ibi ὡς scriptum à Librariis pro εἰς.

[x] ταῦτ' οὖν] Ita MSS. pro ταῦτα, ex eisdem post φρονεῖ, repono ἐστι.

[y] σῆμα] Hoc arripuit Philo ex Platonis Cratylo p. 400. καὶ γὰρ σῆμά τινες φασιν εἶναι αὐτὴν τὴν ψυχήν. De quo Platonis dicto. Sic Clem. Alexand. Strom. iii. p. 518. Πλάτων δὲ ἐν Κρατύλῳ. Ὀρφεῖ τε λέγων ἀνατίθησι τὸ περὶ δὲ κολάζεσθαι ψυχὰν ἐν τῷ σώματι. Λέγει γὰρ ὧδε· καὶ γὰρ σῆμα, &c. Huc vero etiam affer Theodoret. de Curat. Græc. Affect. Ser. ii. Anonym. de Vit. Homer. p. 342. Macrob. in Somn. Scip lib. i. c. 11. Stob. Eclog. Phys. lib. i. p. 86. Quo respicit quoque Origenes Comment. Inedit. in Psal. xlix. τάφον τὸ ἀκάθαρτον ψυχὴν, ταφὸν δὲ ψυχῆς σῶμα. De Corpore autem Animæ Sepulchro vide Philonem supra p. 315, 390 & 586.

[z] ἔξαρχος καὶ] Restitui καὶ fide Codicum, quod etiam confirmatur tum loci sensu, tum Textu sacro. Ita vero de pontifice summo inter Judæos loquitur Philo, ut ei causarum majorum judicium tribuat. Neque enim alius erat sacerdotum summus, alius judex, sed idem tum rerum sacrarum, tum judiciorum præses. Sic Deut. xvii. 9. καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ τὸν κριτὴν, &c. Non ibi scribitur, *vel judicem*, quod volunt quidam. Ita quoque Deut xxi. 5. καὶ προσελεύσονται οἱ ἱερεῖς οἱ Λευῖται, ἐπὶ τῷ στόματι αὐτῶν ἔσται πᾶσα ἀντιλογία. Ezekiel de sacerdotibus agens xliv. 24. καὶ ἐπὶ κρίσιν αὐτοὺς ὅταν ἐπιστήσουσι) ἐν Ἰερουσαλὴμ· τὰ δικαώματά μου δικαιώσουσι, &c. Hujus vero disciplinæ testis Joseph. cont. App. lib. ii. c. 21. καὶ γὰρ ἐπὶ πάντων ὁ δικαστὴς τῶν ἀμφισβητουμένων οἱ ἱερεῖς ἐτάχθησαν. Vide Testament. duodec. Patriarch. p. 186. Maimon. in Appar. Temp. c. v. & Calmet ad Deut. xvii. 9.

quippe

quippe qui habet in ſeipſo ſolem intelligibilem, & lucem omni umbra carentem, ut facile percipiat ea quæ ſenſum effugiunt & ſola ratione comprehenduntur.

Lev. xix. 36. Item qui menſuras tractant ac pondera, negociatores, caupones, inſtitoreſque, & quotquot victui neceſſaria venditant ſeu arida ſeu liquida, ſubſunt quidem ædilibus, debent tamen ſibiipſis eſſe pro magiſtratibus ſi ſapiunt, & non præ metu quod juſtum eſt facere, ſed ex libera animi ſententia. Ultroneum enim officium ubique coacto præferendum eſt. Ideo præcipitur cauponibus, negociatoribus, & cæteris hujuſmodi vitæ inſtitutum ſequentibus, ut juſta pondera menſuraſque habeant, nullis technis inſidiantes emptoribus, ſed ingenue abſque omni fuco dicentes facienteſque ſingula; ſic cogitantes, quòd iniqua lucra ſint damnoſiſſima, & è diverſo divitiæ cum juſticia conjunctæ nunquam intercidant. Et quoniam operæ præmi-

Deut. xxiv. 15. um mercedes propõnuntur opificibus, quod genus hominum ex inopibus conſtat non ex divitibus, monet lex ne procraſtinetur ſolutio, ſed eodem die repræſentetur merces conventa. Iniquum enim fuerit divites frui pauperum miniſteriis, nec pro his viciſſim præmia egentibus rependere, cum ipſi laute vivant. Hæc nonne rudimenta ſunt manifeſtaria, quibus præcavetur ne peccetur gravius? Nam qui ne mercedem quidem ſinit differri ultra præfinitum terminum, hoc eſt ultra veſperam, quando emeritam ſtipem referre domum debet opifex, nonne multò magis interdicet rapinis, furtis, decoctionibuſque, & id genus aliis, fingens formanſque animam ad probitatis ipſius habitum?

Lev. xix. 14 Illud quoque recte interdicitur, ne quis impetat alteram convicio, præſertim ſurdum qui ne ſentiens quidem injuriam, par pari referre non poteſt. Eſt enim iniquiſſima conflictatio, ubi altera parte agente, altera tantum patitur. His autem mutos ſurdoſque conviciantibus ſimiles ſunt qui cæcis offendicula moliuntur, inſidiaſque quaſvis pedibus objiciunt. Cum enim ex cæcitate tranſcendere nequeunt, neceſſe eſt ut impingentes tum aberrent à via, tum pedes oblædant. Talia quicunque vel excogitant vel ſectantur; hiſce lex merito & debite intentat terrorem ex Deo: ſiquidem ſolus ille manum porrigit, protegitque non valentes

τλὼ ϑ' ὅλως ὅλῳ ϑεραπείαν. Προφήτῃ δ' ὠδὲν ἄγνωσον, ἔχονλι νοητὸν ἥλιον ἐν αὐτῷ, καὶ ἀσκίους αὐγὰς, εἰς ἐναργεσάτλω καλάληψιν τ αἰσθήσ ἃ ἀορά τῶν, διανοίᾳ ϑ καλαληπλῶν.

Πάλιν οἱ μέτρα καὶ σάθμια καὶ ζυγὰ διαχειρεμένλες ἔμποροι καὶ κάπηλοι καὶ ἀγοραῖοι καὶ ὅσοι [a] ἄλλοι τὰ πρὸς τὸ ζῆν ὤνια πιπράσκασι, ξηρά τε καὶ ὑγρᾷ, τάτλων ϑ ὑπ' ἀγορανόμοις, ὀφείλασι δ' αὐτοὶ ἑαυτῶν ἄρχονλες εἶναι, ἐὰν ζωφρονῶσι, μὴ φόβῳ τὰ δίκαια δρῶνλες, ἀλλ' ἐκ σίῳ γνώμῃ. Τῷ γὰρ μετ' ἀνάγκης τὸ αὐτοκέλδωσον κατόρθωμα τιμιώτερον παναχοῦ. Διὸ προσάτλει τοῖς κάπήλοις καὶ ἐμπόροις, καὶ οἵ τινες ἄλλοι τὴν τοιαύτλω προαίρεσιν ἐπανήρλω ϑ τῷ βίῳ, ζυγὰ δίκαια καὶ μέτρα καὶ σάθμια καλασκευάζεσϑ, μηδὲν ὅλι βλάβῃ τ ὠνυμμένων κακοτεχνίας, ἀλλ' ἀπ' [b] ἐλευθέρας καὶ ἀδόλε ψυχῆς ἕκασα καὶ λέγειν καὶ πράτλειν· ἐκεῖνο λογιζομένους ὅτι τὰ μὴ ἄδικα κέρδη βλαβερώταλα, ὁ ϑ μὴ δικαιοσώης πλοῦτ ἀναφαίρελ. Ἐπεὶ ϑ φιλεργίας ἆθλα μισθοὶ πρόκειν ϑ τοῖς δημιυργοῖς, δημιυργοῦσι δ' οἱ ἐν ἐνδείας, ἀλλ' ἀχ οἷς ἄφθον πλειυσία· κελεύει μὴ ὑπερτίθεσϑ τὰς δόσεις, ἀλλ' αὐτῇ παρέχειν ἡμέρᾳ τ [c] διομολογηθέλα μισθόν. Ἄτοπον γὰρ τὰ μὲ ἐκ τ τ πενήτων [d] ὑπηρεσίας ἀπειληφέναι τὰς ὑπόρυς, τὰς δ' ἀντὶ τάτων ἀμοιβὰς μὴ ἀντιπαρασχεῖν ὑπόροις οὕϑς πλειυσία ζῶνλας. Ἆρ' οὐκ ἐναργῆ δείγμαλα ταῦτ' ἐςὶ προφυλακῆς μειζόνων ἀδικημάτων; Ὁ γὰρ μηδὲ μισθὸν τ πάνλως ἀποδοθησόμενον εἰῶν ἐκπρόθεσμον ἡμέραν, προθεσμίαν ὁρίσας ἑαυτέραν, ἐν ᾗ δεήσῃ τ δημιυργὸν ἀπαλλατόμενον οἴκαδε κομίσασϑ τὴν ἀμοιβήν, ὅτ ἂ πολὺ πρότερον ἁρπαγὴν ἀπαγορεύει καὶ κλοπὴν, καὶ χρεωκοπίαν, καὶ ὅσα τούτοις ὁμοιότροπα· διαπλάττων καὶ διαμορφῶν τὴν ψυχὴν [e] πρὸς δοκιμασίαν καλοκαγαθίας αὐτῆς;

Εὖ μὴν οἶδ καὶ ἐκεῖνο διείρη ϑ, ὅπως μηδεὶς μηδένα βλασφημῇ καὶ κακηγορῇ, καὶ μάλισα κωφὸν, ὠδὲ αἴσθησιν ὧν ἀδικεῖται δυνάμενον λαβεῖν, ὠδ' ἐν τοῖς ἴσοις παρ' αὐτὸ τοῦτο ἀμυνάσϑ. Μάχη γὰρ πασῶν ἐκνομωλάτη, καθ' ἣν τὸ μὲ ἕτερον μέρ ἐν τῷ δρᾶν ἐξελάζε ϑ, τὸ ϑ ἕτερον ἐν τῷ μόνον πάσχειν. Τοῖς ϑ κακηγοροῦσι τὰς ἀναύδους καὶ τὰ ὦτα βεβλαμμένους, ὁμοίως ἄδικα δρῶσιν οἱ τυφλοῖς ὀλίσθους ἐμποιοῦνλες, καὶ [f] ἕτερ' ἄτλα ἐν ποσὶ τιθένλες· ἀνάγκη γὰρ ἐκ οἷς τε ὄνλας ὑπερβαίνειν δι' ἄγνοιαν, πλημπαίονλας, ἀμφότερα καὶ τ ὁδοῦ διαμαρλάνειν, καὶ τὰς βάσεις βλάπλεσϑ. Τοῖς ϑ τ πιστῶν ζητοῦσι καὶ ζηλώτοις ἐπανατείνε ϑ τ ἐκ τοῦ ϑεοῦ φόβον ὁ νόμ, εἰκότως καὶ προσηκόντως·

[a] ἄλλοι] Sic MSS. pro ἄλλοις. Ita quoque mox infra, καπήλοις καὶ ἐμπόροις ἢ οἵ τινες ἄλλοι.

[b] ἐλεύθέρας] Quidni καθαρᾶς? ſicut ſupra p. 728. ἄδολον καὶ καθαρόν. Item p. 724. φιλίαν ἄδολον καὶ καθαράν.

[c] διομολογηθέλα] Ita MSS. pro δημιυργηθέν ϑ.

[d] ὑπηρεσίας] Tum fide Cod. Bodl. tum loci ſenſu ſic ſcripſi. Editi πειυσίας.

[e] δοκιμασίαν] Ita MS. Bodl. pro δόκιμα ὦδη τὰ, idque, ut videtur, rectius.

[f] ἕτερ' ἄτλα] Scribe cum Cod. Bodl. ἕτεδ. Mox ſcribo πλημπαίονλας ex Cod. Med. Editi πεπαίονλας.

p. 730.

κόνλως·

κέλως· ἐπειδὴ μόνῳ ὄντῳ τῷ χαῖρ' ὑπερέχῃ, καὶ προαπίζει τ αὐτοῖς βοηθεῖν ἀδυνατέντων· καὶ μονονὺχ ἄντικρύς φησι τοῖς ἀδικοπραγοῦσιν τὰς πεπλεμμεληκόσιν· " ὦ κενοὶ φρενῶν, λήσεσθε νομίζοντες, γέλωτα ἡγούμενοι τὰς ἐκείνων ζημίας, καὶ εἰς ταῦτ' ἐξαμαρτάνοντες, ᾗ ἀ ζημιώσεται αὐτοῖς, ὦτα μὲν διὰ κακηγοριῶν, ὀφθαλμοὺς δὲ διὰ τ ἐν ποσὶν ὀλίθων; τ δ' ἀνθρώπων ἔφορον καὶ διόπτην θεὸν ἀδέποτε λήσεσθε, κακοπραγίαις ἀθλίων ἀνθρώπων ἐπεμβαίνοντες, ὡς τὰς ὁμοίας κῆρας οὐκ ἐνδεχόμενοι· σῶμα μὲν πάσαις ἀλωτὸν νόσοις [8] περιφέροντες, αἰσθήσεις δ' ὑπεκήρως ἐχούσας, αἱ μικρᾶς ἕνεκα καὶ τ τυχούσης προφάσεως οὐκ ἀμαυρῶνται μένον, ἀλλὰ καὶ ἀνιάτως ὑπομώσι πηρώσεις. Τοὺς δὲ ἐπιλελησμένους μὲ ἑαυτῶν, ἐπικινδυνέρους δ' οἰομένους εἶναι τ φυσικῆς ἀνθρώπων ἀσθενείας, ἐκπεφυγέναι τ τὰς ἀδήλως καὶ ἀτεκμάρτως ὄσας τ τύχης [h] ἐπιβολὰς, ἢ πολλάκις αἰφνιδίως ζοφερὰς ἐπέρριψε, καὶ ὁπλοίαν βίᾳ χρωμένους μονονὺχ ἐν αὐτοῖς λιμέσιν εὐδαιμονίας [i] καθέλυσε, τί δεῖ μεγαλαυχεῖν καὶ ἐπεμβαίνειν ζημίαις ἑτέρων; μηδὲ τῷ [k] πάρεδρον δίκῃ [l] τῶν πάντων ἡγεμόνι αἰδημόνως; ἢ θέμις ἀκοιμήτοις καὶ ὀξυωπεστάτοις ὄμμασι, καὶ τὰ ἐν μυχοῖς ὡς ἐν ἡλίῳ καθαρῷ περιαθρεῖν. Οὗτοί μοι δοκοῦσι μηδὲ ἂν τελευτηκότων [m] ἀποσχέσθαι, δι' ὑπερβολὴν ὠμότητος· ἀλλὰ τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο καὶ πολλοῖς, μὴ ἂν ὀκνῆσαι νεκροὺς ἐπισφάττειν· ἐπεὶ καὶ μέρεσι τοῖς τρόπον τινα προτεθνηκόσιν [n] ἐναλύειν καὶ ἐνυβρίζειν ἀξιοῦσιν· ὀφθαλμοί τε γὰρ μὴ βλέποντες νεκροὶ, καὶ ὦτα μὴ ἀκούοντα. Ὡς εἰ καὶ ταῦτ' ἐστὶν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθείη, τὸ ἀνηλεὲς καὶ ἀσύμβολον ἐπιδείξον), μηδὲν ἀνθρώπινον καὶ ζυμπαθὲς δρᾶσαντες, ἃ τελευτηκόσι καὶ πρὸς ἐχθρῶν ἐν ἀκηρύκτοις πολέμοις σώζει).

Ταῦτα μὲ δὴ τοσαῦτα· ἁρμονίαν δέ τινα ἐξῆς τίθησιν [o] ὁμοιότροπον ἁμαρτημάτων· φάσκων τὰ κλήνη μὴ ὀχεύειν ἑτεροζύγοις, τ ἀμπελῶνα μὴ καλλιεργεῖσθαι [p] δίφορον, ἱμάτια ἐκ δυοῖν ὑφασμένα, κίβδηλον ἔργον, μὴ ἀμπέχεσθαι. Λέλεκται δὲ τὸ μὲ πρῶτον ἐν τοῖς κζ' [q] μοιχῶν, πρὸς ἔμφασιν τραχυτέραν τῆς μὴ δεῖν ἀλλοτρίοις γάμοις ἐφ-

sibiipsis succurrere. Videturque illa tantum non his verbis affari insontes lædentibus: " ô vacua cerebro capita, creditis vos latere posse, dum & calamitates istorum pro ludo habetis, & in ea parte ipsos lædentes, in qua præcipuè sunt infortunati: aures calumniis, oculos vero offendiculis ante pedes positis? certe Deum inspectorem speculatoremque rerum omnium non latebitis miserorum hominum infortuniis insultantes, quasi & ipsi non simili fato sitis obnoxii: corpora circumferentes morbis quibusvis obvia, sensus vero fluxos & caducos; qui levi & vulgari occasione non hebetantur solum, verum etiam insanabiliter extinguuntur. Istos ergo sui immemores, ratosque se superiores infirmitate hominum naturali, securosque ab incertis inexpectatisque fortunæ casibus, quæ sæpe repentino percellit vulnere, & in media vitæ tranquillitate & tantum non in portu ipso felicitatis submersit, quid juvat gloriabundos insultare alienis miseriis, neque justitiam divino tribunali assidentem revereri, insopitis oculis lustrantem omnia vel in penitissimis recessibus haud secus ac in luce clarissima? Talium crudelitas, opinor, non abstineret nec à mortuis injuriam, hos quoque iterum jugulatura, juxta vulgare proverbium: quandoquidem partibus quodammodo præmortuis non verentur illudere: oculi enim dum non vident sunt mortui, sicut aures dum non audiunt. Adeo ut si homo ipse, cujus ista sunt membra, extinctus esset, pergerent sævitiam & immanitatem ostentare, nullam humanitatem vel miserationem exhibentes, quæ tamen ab hostibus in bellis infensissimis erga fato functos exhibetur.

Verum de his hactenus: deinceps autem contexit præceptorum similium harmoniam quandam, de non miscendis coitu jumentis diversi generis, de non facienda semente inter vineas ob reportandum fructum duplicem, de non induenda veste improbo artificio contexta è duabus diversis materiis. De isto primo dictum in libello contra adulteros, ad

[8] περιφέροντες] Sic MS. Bodl. pro ἐπιφέροντες· vide 2 Cor. iv. 10. Mox etiam pro ἃς scribo αἷ ex MSS.

[h] ἐπιβολὰς] Melius, ut videtur, ἐπιβόλας vel περισβολάς. Vide lib. de Septen. p. 1175. & de Legib. Special. p. 795. atque ibi dicta.

[i] καθέλυσε] Ex sensu loci melius scribitur κατέκλυσε, vel forsan κατέδυσε. Vide lib. de Fortitud. p. 743.

[k] πάρεδρον] Similiter supra scriptum lib. de Joseph. τῷ πάρεδρον τοῦ θεοῦ δίκῃ καὶ τῶν πραγμάτων ἔφορον· item lib. de Decal. p. 768 & de Mutat. Nom. p. 1075. Vulgata apud Ethnicos sententia, justitiam Jovis throno assidere. Sophocl. OEdip. Colon p. 316. εἴπερ ἐστὶν ἡ παλαίφατος δίκη ζωίδρος Διός. Luculentius autem Demosthen. adv. Aristogit. p. 843. τ ἀπαραίτητον καὶ ζυμβῶν δίκην, ἣν ὁ τὰς ἀγωνίτας ἡμῖν τελετὰς καταδείξας Ὀρφεὺς ἅδῃ τ Διὸς θεράπαιναν φησὶ καθημένην, πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾶν. Vide insuper Platon. de Leg. lib. iv. p. 716. Aristotel. de Mund. c. vii. & Suid. v, δ. κη.

[l] τῶν πάντων ἡγεμόνι] Ita scribo ex MSS. Vat. & Med. Editi ἡγεμόνα.

[m] ἀποσχέσθαι] Melius ἀπέχεσθαι.

[n] ἐναλύειν] MSS. Coll. Nov. & Trin. ἐναλλεσθαι, & melius, ut opinor. Infra de Legat. p. 1010. ἀφ' μίσης κατέρυσαν ἀγορᾶς ἐναλλόμενοι. Demosthne. adv. Conon. p. 689. οὕτω διέθηκαν ἐναλλόμενοι καὶ ἐνυβρίζοντες. Hesych. v. ἐνάλλονται, ἐπιπηδῶσι. Idem ἐναλτοῦσι, ἐκπηδῶντες καὶ ἐκπαισύντες. Ibi repone ἐπιπηδῶντες—ἐκπαίζοντες.

[o] ὁμοιότροπον] Forsan ὁμοιοτρόπων, scil. ἁμαρτημάτων.

[p] δίφορον] MSS. Vat. & Med. ἀφόρον. Textus quoque Deut. xxii. 9. τ ἀμπελῶνά σου οὐ καλλιεργήσεις διάφορον. Item Theodoret. quæst. xxvii. in Levit. & Cyrill. Alex. Collectan. p. 29. Non tamen solicitanda est Philonis lectio qui videtur δίφορον notanter scripsisse. Sic enim infra p. 732. ὑπὸ τῶν καρπῶν διπλασιαζομένης φορᾶς. Item p. 733. αἱ δισσὰς φόρους ἀναπεφύτευκεν. Vide Joseph. Ant. lib. iv. c. 8. & ibi Bernardum. Hesych. v. δίφορον Athen. Deipnos. lib. iii. c. 4. & Maimon. more Nevoch. P. iii. p. 452.

[q] μοιχῶν] Locus extat lib. de Leg. Special. p. 784.

documentum insignius, ne quis insidietur alienis thalamis, vitiando mores mulierum, & corrumpendo spem egregiam sobolis legitimæ procreandæ. Qui enim bruta saliri non vult à diversæ speciei admissariis, quanto magis mœchos repellere voluisse videbitur? Nunc vero de isto præcepto iterum agemus, in justitiæ partibus describendis. Idem enim si pluribus quoque modo accommodari possit, non est omittendum. Est igitur justum ea conjungere, quæ societatis sunt capacia; sunt autem ad societatem nata quæcunque cadunt sub eandem speciem, sicut diversorum generum nulla est confociatio: quæ si quis miscet coitu nefario, injustus est, legem naturæ violans. Proinde sacra lex hic quoque rationem habet justitiæ, adeò ut ne arationem quidem fieri permittat jumentis imparibus robore, vetans sub idem jugum agi juvencum & asinum, ne forte dum contendit cum robustiore infirmior, lassus succumbat operi & in labore deficiat. Atqui tamen taurus qui est validior, censetur inter pura animalia, sicut inter impura asinus infirmior. Nihilominus vel deteriora in speciem non subsidio à justitia dato privavit, ut discant (opinor) judices inter judicandum obscuro loco natos non contemnere, in quibus non generis examen agitur, sed innocentiæ aut culpæ. Huic mandato simile est illud in contexione ultimum, de non texenda una tela è duabus materiis, lana linoque. In talibus enim non diversitas solum societatem respuit, verum & alterius firmitas prævalens, quæ ubi opus erit uti, magis rupturam quam conjunctionem efficeret. His duobus præceptis medium est interpositum de non facienda semente in vinea: primum ne hoc modo confundantur diversa genera: segetes enim & arbusta nihil habent simile. Ideo natura quoque non eosdem utrisque præfixit terminos proventus annui: sed messibus ver, æstatis autem extremum comportandis arboreis fructibus. Itaque fit ut eodem tempore illæ flavescant quæ prius viruerant, arbores vero germinent squalore depositio. Per hiemem enim arboribus fronde nudatis virent segetes, vere autem redeunte arescunt, quando germinant mites silvestresque arbores. Atque ita ferè circa eundem terminum cereales fructus matureſcunt, & arborei se exerere incipiunt. Merito igitur tam distantes inter se res, ex ortu,

ἐρᾴδειν, φθείρειλας μὲ ἦθη γυναικῶν, [r] φθείραν-
τας ἢ κὴ τὰς ἐπὶ τέκνων [π] ἀπορᾶις γνησίων ἐλ-
πίδας. Ὁ γὲ τὰς ἐν ἀλόγοις ζώοις ἑτε- p. 731.
ροζυγῶν οἰκείας ἀπηγορδικὼς, ἔοικε πόῤῥωθεν ἀ-
ναπόπλω μοιχῶν ἀπεργάσασθαι; Λεκτέον ἢ κὴ
νῦν ἐν τοῖς πρὸ δικαιοσυνης· τὸ γὲ αὐτὸ πλεί-
οσιν ἐφαρμόττειν εἰ δυναιτό πως, ἢ [f] παραιτη-
τέον. Ἔστιν μὲν δίκαιον εἰς ταὐτὸν ἄγειν τὰ
δυνάμενα κοινωνεῖν· τὰ δ' ὁμογνῆ πέφυκεν εἰς
κοινωνίαν, ἐπεὶ καὶ ὅσα ἑτερογνῆ κῇ τἐναντίον
ἄμικτα κὴ ἀκοινώνητα· οἷς ὁ μηχανώμενος ἐκ-
θέσμους ὁμιλίας, ἄδικος, νέμων φύσεως ἀναι-
ρῶν. Ὁ δ' ὅλως ἱερὸς νόμος τοσαύτη πρε-
μηθείᾳ κέχρηται τῷ δικαίῳ, ὡς' ὐδ' ἄροσιν γῆς
ἑτηρότροπε ποιεῖσθαι διὰ τῶν τιὼ ἰσχυὼ ἀνίσων,
ἀλλ' ἐν ταὐτῷ καταζεύξαντας ὄνον τε κὴ μόσχον
ἐργασίαν ἐκώλυσεν, ἵνα μὴ πρεπτῇ δυνάμει ῥᾳ
μᾶλλον ἐρρωμένῳ τὸ ἀσθενέστερον ἀμιλλᾶσθαι βι-
ασθὲν, ἀπείπῃ κὴ προκάμῃ. Καίτοι τὸ μὲ ἐρ-
ρωμενέστερον, ὁ ταῦρος, ἐν τῇ τάξει τ καθα-
ρῶν ζώων ἀναγράφεται, τὸ δ' ἀσθενέστερον, ὄ-
νος, ἐν τῇ τ μὴ καθαρῶν. Ἀλλ' ὅμως κὴ
τοῖς χείροσιν εἶναι δοκοῦσιν οὐκ ἐφθόνησεν ὠφε-
λείας· τ δὲ ὅτου τῷ δικαίῳ· πρὸς ἀναγκαιοτάτων
μάθησιν, ὥσγ' οἶμαι, δικαστῶν, ἵνα μηδὲν ἐν
ταῖς κρίσεσιν [t] ἐλαττῶσι τὰς δυσγνοίας, ἐν οἷς
μὴ γνώμης, ἀλλ' ἀρετῆς ἢ κακίας ἐστὶν ἐξέτασις.
Ἐμφερὲς τούτοις ἐστὶ διάταγμα κὴ τὸ τελευταῖον
τῶν ἐν τῇ ζυζυγίᾳ, τὸ μὴ ζωυφαίνειν [v] τὰς
ἑτεροειδοῦς ὑσίας, ἔρια κὴ λινά. Καὶ γὲ ἐπὶ
τούτων μόνον ἡ διαφορότης ἀκοινώνητον, ἀλλὰ
κὴ ἡ ἐπικράτεια θατέρου, ῥῆξιν [w] ἀπεργασομένη
μᾶλλον ἢ ἕνωσιν, ὅταν δέῃ χρῆσθαι. Μέσον ἦν
τ ἐν τῇ ζυζυγίᾳ τελεσθὲν, τὸ μὴ καταπείρειν
ἀμπελῶνα δίφορον· πρῶτον μὲ, ἵνα μὴ φύρῃ
[x] ζυμφυόμενα τὰ γνώμης ὄντα ἑτέρων· παρὰ γὲ
δένδροις, κὴ δένδρα παρὰ οἷς ἀνοίκεια. Παρ' ὃ
κὴ ἡ φύσις ἐκ τὴν αὐτὴν προθεσμίαν ἀμφο-
τέροις ὥρισεν, εἰς τὴν τ ἐτησίων καρπῶν γνῶσιν,
ἀλλὰ τοῖς μὲ εἰς ἄμητον ὥραν ἀπίνεσθαι τὸ ἔαρ,
τοῖς δ' εἰς ζυκομιδὴν ἀκροδρύων λῆγον θέρος.
Συμβαίνῃ γὰρ κῇ τ αὐτὸν χρόνον, τὰ μὲ ἀφαν-
αίνεσθαι προανθήσαντα, τὰ δὲ βλαστάνειν προα-
φανανθέντα. Χειμῶνι μὲ γὲ φυλλορροούντων δένδρων
τὰ παρὰ ἀνθεῖ· ἔαρι δὲ κῇ τἐναντίον αὐαινο-
μένων ὅσα παρὰ, βλαστάνουσιν αἱ δένδρων ἡμέ-
ρων τε κὴ ἀγρίων ὕλαι. Καὶ σχεδὸν ὁ αὐτὸς
ὅρος ἐστὶν, ἐν ᾧ οἱ μὲ τ παρῶν καρποὶ τελει-
ωθῇ, οἱ δὲ τ δένδρων ἀρχὴν [y] γνώσεως λαμβά-
νουσιν. Εἰκότως ἂν τὰ [z] τοσοῦτον ἀλλήλων ἀπηρ-

[r] φθείρωσι, &c.] MSS. Med. & Bodl. φθείρειλας, atque id melius.
[π] ἀπορᾶις] MS. Med. ἀπορᾷς. Melius ἀπορᾷ.
[f] παραιτητέον] MS. Bodl. παρατέον, idque forsan melius.
[t] ἐλαττῶσι] Forsan βλάπτωσι.
[v] τὰς ἑτεροειδοῦς] MSS. Vat. & Aug. τὰ ἑτεροειδῆ.
[w] ἀπεργασομένη] Melius, ut videtur, ἀπεργασομένη, scil. ἐπικράτεια. Confer vero hæc cum dictis à Domino Nostro D. Matth. ix. 16. & Marc. ii. 21.
[x] ζυμφυόμενα] MS. Bodl. ζωιχόμενα. Forsan à Philone scriptum ζυσχεόμενα.
[y] γνώσεως] Ita MS. Med. pro γενήσεως. Supra quoque scriptum, τ ἐτησίων καρπῶν γνώσιν.
[z] τοσοῦτον] Sic scribo pro τοσούτων ex MSS. Mox vero pro φύσισι, repone ἀφῆσισι.

τημένα

τημάρα καὶ τῶ φύσεσι ἐκ τῶ ἀνθήσεσι καὶ πῶς εἰς τὸ γλυκᾶν τὰ οἰκεῖα καιροῖς, διέζευξε καὶ διώκισε, τάξιν ἐξ ἀταξίας εἰσηγούμενος. Τάξει μὲν γὰρ τὸ ζυγενὲς, κόσμος, ἀταξία δὲ, τὸ ἄκοσμον. Δεύτερον δὲ, ἵνα μὴ ἑκάτερα τὰ εἴδη βλάπτηταί τε καὶ ἀτιμολάπτῃ, τὰ ἕτερα τῶν ἑτέρων τὴν τροφὴν ἀφαιρούμενα, ἧς καταχρηματιζομένης οἷα ἐν λιμῷ καὶ πάνυ ἀναγκαίων, τὰ φυτὰ πάντα ἅμα πάντων ἐξαναλώσῃ· καὶ ἢ χείρωσιν ἐνδείξῃ, πρὸς τὸ παντελὲς ἀφορήσαντα, ἢ δυσμενὴς καρπὸς ὑπό- ποτ' οὖσῃ, προεξαναλώσαντα τῶν ἐνδείας. Τρίτον δ', ὅπως δρεπτῶσα γῆ μὴ πιέζηται βαρυλάτοις ἄχθεσι· τοῦτο μὲν ὑπὸ τῶν πορευομένων ἐν ταὐτῷ καὶ φυτευομένων ζωογόνως καὶ ἐπαλλήλως πυκνότητι· τοῦτο δ' ὑπὸ τῶν καρπῶν διπλασιαζομένης φορᾶς. Ἀπόχρη γὰρ [b] ἐξ ἑνὸς χωρίου λαμβάνειν ἕνα δασμὸν ἐτήσιον τῷ κεκτημένῳ, καθάπερ ἐκ πόλεως βασιλεῖ· τὸ δὲ φόρους ἐπιχειρεῖν πλείους ἐκλέγειν, φιλοχρηματίας ὑπερβαλλούσης ἐστὶν ἔργον, ἣ καὶ τὰ φύσεως ἀναιρεῖται νόμιμα. Διὸ φαίη ἂν ὁ νόμος τοῖς ἐγνωκόσι [c] τοὺς ἀμπελῶνας ἕνεκα πλεονεξίας καταπείρειν· "μὴ χείρους γίνεσθε τῶν ὅπλοις καὶ στρατείαις πόλεις καὶ χώρας ὑπηρμένων βασιλέων· οἱ προνοίᾳ τοῦ μέλλοντος, καὶ ἅμα φειδοῖ τῶν ὑπηκόων, ἕνα δασμὸν ἐτήσιον ἐκλέγειν ἀξιοῦσι· σοχαζόμενοι τοῦ μὴ βεβαρῆσθαι καιρῷ καὶ τὸ παντελὲς εἰς ἐλάττων ἀπορίαν αὐτοὺς ἀγαγεῖν. Ὑμεῖς δ' ἂν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐδάφους ἅμα μὲν τοὺς κριθῶν καὶ πυρῶν φόρους ἀναπεράτητε, θέρει δὲ τοὺς τῶν ὀπωροδρύων, διπλασίοις αὐτὸ δασμοῖς ἐκλεγόμενοι. Ἀπαγορεύσει γὰρ καὶ τὸ εἰκὸς, ἀθλητοῦ τρόπον, οὐκ ἐωμένου διαπνεῖν καὶ συλλέγεσθαι δυνάμιν εἰς ἑτέραν ἀγωνίας ἀρχήν· ἀλλ' εἰκότως ῥᾳδίως ἂν διαταξάμενον κοινωφελῶν ἐκλανθάνεσθε. Εἰ γὰρ ἐμέμνησθε τῆς περὶ τὸ ἑβδόμου ἔτους εἰσηγήσεως, καθ' ἣν ἐδικαίωσα τὴν ἱερὰν χώραν ἐξανίεσθαι, μηδενὶ τῶν περὶ γεωργίαν ἔργων ἀπολυχομένου, ἕνεκα τῆς ἐν ἐξαετίᾳ πόνων, ἃς ὑπέσχε καρποφοροῦσα τοῖς ἐτησίοις ὥραις, καὶ τοῦ φύσεως θεσμοῦ· οὐκ ἂν ὀπυιανιζόμενοι καὶ ὀπιχειρονομοῦντες τοῖς πλεονεξίαις, καινοὺς [d] πόρους ἐπινοεῖτε, τὴν δενδρίτιδα γῆν καὶ μάλιστα τὴν ἀμπελόφυτον καταπείροντες· ἵνα διπλαῖς προσόδοις καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν, ἀμφοτέραις ἀδίκως, αὔξητε τὰς οὐσίας ὑπὸ φιλοχρηματίας, [e] ἀνόμοις ἐπιθυμίαις ἐργυρολογοῦντες. Οὐ γὰρ ἂν [f] ὑπομεῖναι ὁ αὐτὸς, ἔτ' γ' ἑβδόμῳ τὰ οἰκεῖα χωρία ἀνιέναι μὴ προσοδολούμενον, ὑπὲρ τοῦ τὴν γῆν ἀνακληθεῖσαν πονηθεῖσαν, καὶ βαρυῦσθαι αὐτὴν καὶ πιέζειν διπλοῖς ἄχθεσιν. Ἀναλγῶς ἂν ἀπεφηνάμην τῶν τοιούτων κτημάτων ἀνίερον εἶναι καὶ ἄναγνον,

p. 732.

germinatione, & fructuum proferendorum tempeſtatibus, ſeparari & disjungi voluit legiſlator, inducto ex confuſione ordine. Ordini enim cognatum eſt decorum, ſicut indecora eſt confuſio. Alia vero legis cauſa eſt, ne altera ſpecies lædatur ab altera, dum ſibi invicem ſubtrahunt humorem quo in multas ſtirpes abſumpto, veluti in fame & neceſſariorum penuria, plantæ prorſus omnes elangueſcent, & vel ſteriles factæ nullum fructum edent, vel inopia exhauſtæ, degenerem. Eſt & tertia ratio, ne bonus ager prematur onere graviſſimo, partim vexatus ſerentium plantantiumque operis in orbem redeuntibus, partem duplicato fructuum proventu. Satis enim eſt ſi dominus ex uno prædio tributum unum exigat annuum, ſicut rex è ſua ditione; iſta vero tributorum plurium exactio immanis eſt indicium avaritiæ à qua naturæ placita ſubvertuntur. Quapropter lex iſtos inter vineas præ avaritiâ ſeminantes ſic poteſt objurgare: "Cur ſævior es regibus civitates regioneſque debellantibus? Illi proſpicientes futuro tempori, ſuis parcunt provincialibus, contenti uno tributo annuo & ſimul id caventes, ne eos redigant cito ad extremam inopiam. Vos autem ſi ex eodem fundo colligatis in vere hordeum atque triticum, in æſtate frùctus arboreos, duplici eum tributo gravatum opprimetis. Fieri enim non poteſt quin exhauſtus deficiat, quemadmodum athleta cui reſpirare non datur ac vires colligere ut certamen alterum redintegret; verum videmini prorſus obliti utilitatis publicæ. Quod ſi meminiſſetis præcepti proditi de anno ſeptimo, quo juſſi terram ſanctam interquieſcere immunem ab operibus ruſticis, in gratiam laborum exantlatorum per continuum ſexennium annuis proventibus, juxta præſcriptos à natura terminos temporum: haud avaritia exſultantes & jactabundi, novas culturas comminiſceremini, faciendo ſementem inter arbuſta & vineas: ut gemino reditu, iniquo utroque, quotannis augeretis rem domeſticam nimio opum ſtudio, cupiditatibus lege ſolutis pecuniam congerentes. Certe non eſt ejuſdem hominis, ceſſationem immunitatemque ſeptimo quoque anno ſuis prædiis concedere, ut quies hæc ea reficiat, & duplicibus eadem gravare premereque oneribus. Proinde neceſſe habui decernere, in hujuſmodi poſſeſſionibus impium & impurum eſſe proventum, tum

[a] πιέζηται] Similia habet Plin. Hiſt. Nat. lib. xviii. c. 10. *Vetant ea inter vites arboreſve frugiferas ſeri, terram emaciari hoc ſatu exiſtimantes.*

[b] ἐξ ἑνὸς] Reſtitui ex MSS.

[c] τοὺς ἀμπελῶνας] Ita MSS. pro τῶν ἀμπελῶσι.

[d] πόρους] MS. Med. πόρους. Melius, ut opinor, φόρους. Sic enim ſupra κριθῶν καὶ πυρῶν φόρους. Item p. 732. κριθῶν φόρους, p. 733. διπλοῖς φόρους.

[e] ἀνόμοις ἐπιθυμίαις] Forſan ἀνόμου ἐπιθυμίας.

[f] ὑπομεῖναι] Ita MSS. Med. & Bodl. pro ὑπόμενεν.

arbo-

arbores tum ſementis fructus: ſiquidem ſpiritus genitalis in terra feraci conſtringitur quodam modo & opprimitur; quia etiam poſſeſſor talis donis divinis inſultat & illudit, cupiditatibus injuſtis relaxatis, nulloque termino circumſcriptis. Ergo non complectemur talia monita, quæ procul homines arcent ab avaricia, retundendo eam acriter? Nam ſi privatus civis diſcat iniqua lucra è ſuis arbuſtis contemnere, idem ſi opum majorum compos, rex fiat, eodem ritu viros æque ac mulieres tractabit, nec tributa exigens duplicia, nec vectigalibus cives opprimens. Conſuetudo enim inolita ingenium ferox emollire poterit, & quodam modo pædagogi inſtar erudire & fingere in notas meliores: iſtæ vero notæ meliores ſunt eæ quas animæ juſtitia imprimit.

Hæc ſunt quæ præcipit lex ſingulis civibus: ſunt & alia quæ genti univerſæ indicit, commonens quomodo ſe gerere debeat non ſolum erga ſocios amicoſque, verum etiam erga eos qui deſciverunt à fœderibus *Si refractarie receperint ſe intra munitiones, juventus veſtra expeditionem ſuſcipiat armis inſtructa & apparatu cætero, caſtriſque circum poſitis præſtoletur, plus rationi quam iræ tribuens, ut firmius ſecuriuſque operi ſe accingat. Continuo igitur miſſis fecialibus invitet ad fœdera, ſimul ſignificans copias circumpoſitas oppugnationi pares. Tum ſi pœnitentia defectionis admiſerint pacem quibuſcunque conditionibus, recipiantur libenter in fœdera.* Pax enim quantumvis iniqua, bello præferenda eſt. Quod ſi obſtinati perſtiterint in eadem inſolentia, noſtri quoque forti animo rem gerant, invictis *Dei* juſti freti auxiliis, admoveantque machinas muris hoſtilibus; dein demoliti partes eorum, irrumpant conferto agmine, telis feriendo eminus & gladiis cominus cædendo ad ſatietatem, inferendoque cladem quam acceperunt fuerant, donec ſtratis internecione hoſtibus, victores auro argentoque potiantur & præda cætera. Tum verò urbem quoque deleant incendio, ne denuo belli ſedes fiat novis hoſtibus & ut exemplo ejus terreantur finitimi, ſiquidem aliorum calamitatibus homines ſapere edocentur. Virgines autem & mulieres dimit-

Deut. xx. 1.

τό, τε τ᾽ ὀπώρας γόνημα, καὶ ἀπ᾽ τῆ ἀπόρε καρ- p. 733.
πόν· διότι ᵉ αὐχενίζε᾽) τρόπον τινα καὶ ἄγχε᾽) πνεῦμα ζωοφυτῆν ἐν λεπτώσῃ γῇ· καὶ ὅτι τ᾽ τῆ θεῆ δωρεαῖς ὁ κεκτημένος ᶠ ἀναλύει καὶ ἐκπαθᾶ, προσαναῤῥηγνὺς τὰς ἀδίκες ἐπιθυμίας αὐτῆ, μέτροις αὐτὰς μὴ περιορίζων. Ἆρ᾽ οὐκ ἄξιον ἐραδῆναι τοιήτων ὑφηγήσεων, αἳ μακρόθεν τ᾽ ἐπ᾽ ἀνθρώποις πλεονεξιῶν ἀνείρξεσι καὶ ἀνακόπτεσιν; Ὁ γὰρ ἀπομαθὼν ἐν φυτοῖς ἰδιώτης κέρδος ἄδικον, εἰ λαβόμενος μειζόνων ᵍ πραγμάτων γένοιτο βασιλεύς, χρήσε᾽) τῷ ἴσῳ πρὸς ἄνδρας ὁμοῦ καὶ γυναῖκας, οὐ διαπρὸς φόρες ἀναπράττων, οὐδὲ δασμοῖς τὰς ὑπηκόες συλλογχηλίζων. Ἱκανὸν γὰρ τὸ ζωότροφον ἔθος μαλάξαι ζηλητὴ ἦθη, καὶ τρόπον τινα παιδαγωγῆσαι καὶ διαπλάσαι πρὸς βελτίονας τύπες· τύποι δ᾽ ἀμείνες εἰσὶν, ὃς ἐνσφραγίζε᾽) ψυχῇ δικαιοσύνη.

Ταῦτα μὲν καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ νομοθετεῖ· καθολικώτεραι δ᾽ προσάξεις εἰσὶν ἕτεραι, ἃς ἅπασι τῷ ἴσῃ κοινῇ διαγορεύει· παραινῶν ὡς πρὸς ἐνεχθὲν ὁ φίλοις καὶ ξυμμάχοις αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ ἔ τοῖς τ᾽ ξυμμαχίας ἀφισαμένοις. Ἐὰν γὰρ, φησὶν, εἴσω τειχέων καταπλεισθέντες αὐτὸς ἀπαυχενίζωσιν, ἡ ὑμετέρα νεότης ὁπλῶσα μὴ τ᾽ εἰς πόλεμον ἀσκηθῶν ἴτω, καὶ στρατόπεδον ἐν κύκλῳ βαλλομένη, καρτερείτω, μηδὲν ὀργῇ πρὸ λογισμῦ χαριζομένη, βεβαιότερον ὅπως καὶ σαθηρότερον ἐγχειρῇ τοῖς πρακτέοις. Εὐθὺς δ᾽ πεμπέτω κήρυκας τὰς ʰ προκαλεσομένες εἰς ξυμβάσεις, καὶ ἅμα τὸ ἀξιόμαχον τ᾽ παρεδρευμένης δυνάμεως δηλώσοντας. Καὶ ἐὰν μὲ ἐφ᾽ οἷς ἐνεωτέρισαν μετανοήσαντες ὑπείκωσι, πρὸς τὸ εἰρηναῖον ὁποιῦν τραπόμενοι, δεχέσθωσαν ἄσμενοι τὰς σπονδάς. ⁱ Εἰρήνη γὰρ κἂν ᾖ χρόνε σπιζήμιος, λυσιτελέσερα πολέμε. Ἐὰν δ᾽ πρὸς ὀπόνοιαν ἀπολείπον᾽) θερσυνόμενοι· ῥωθέντες ὕστερμία, ἔχοντες καὶ τὴν ᵐ Δικαίᾳ ξυμμαχίαν ἀήττητον, ἐφορμάτωσαν, τὰς ἐλεπόλεις τοῖς τείχεσιν ἐφισάντες· εἶτα μέρη τούτων διαῤῥήξαντες, ἐπεισχέσθωσαν ἀθρόοι· καὶ βάλλοντες μὲ τοῖς δορατίοις ὑσκόπως, σπισροφάδην ⁿ δὲ τοῖς ξίφεσιν ἀναιρῶντες, ἀφειδῶς ἀμυνέσθωσαν, ἃ παθεῖν ἐμέλλησαν διατιθέντες· ἄχερς ἂν τ᾽ αἰχμαλωτισθέντων ἅπαντα σρατὸν ἡδηδὸν καταςορέσωσιν, ἄργυρον καὶ χρυσὸν, καὶ τἄλλα ἄμικτα λείαν λαβόντες· καὶ τὴν πόλιν ἐμπρησάτωσαν, πῦρ προσαγαγόντες, ἕνεκα τῦ μηδ᾽ αὖθις πόλε δυνηθῆναι τὴν αὐτὴν πόλιν ° διαπνεύσασαν ἐγερθῆναι καὶ κατασιάσαι· καὶ ὑπὲρ τῦ νεθετῆσαι φόβῳ τὰς ὁμόρες,

Titul. περὶ ἀγάπης καὶ εἰρήνης ex Philone p. 356.

ᵉ αὐχενίζε᾽)] Sic ferrent Codices, malim ſcribere πνίζε᾽).

ᶠ ἀναλύει] Vide dicta ad p. 733. Forſan ἀναξαίνει. Vide Heſych. v. ἀναξαίνεσθαι.

ᵍ πραγμάτων] Forſan χρημάτων. Sicut lib. de Leg. Special. p. 799. εἰ μειζόνων λαβοῖ χρημάτων.

ʰ προκαλεσομένες] Ita MS. Med. pro προσκαλεσομένες. Vulgatus vero iſte apud librarios error. Vide lib. de Decalog. p. 767. & ibi dicta. Mox ex eodem ſcribo παρεδρευμένης. Editi παρεδρευμένης.

ⁱ εἰρήνη] Citantur hæc à Johanne Damaſcen. Parallel. ſacr.

ᵐ Δικαίᾳ] Juſti, Dei ſcil. qui modo eminentiori juſtus a ſcriptoribus ſacris dicitur, non juſtitiæ, ut viſum interpreti. Vide Philonem de Vit. Moſ. lib. i. p. 624 & 642. & de Præm. p. 924. Vox eadem de Domino Noſtro etiam in Fœdere Novo emphaticè uſurpatur, Act. vii. 52. περὶ τ᾽ ἐλεύσεως τῦ Δικαίε, Chriſti ſcil. Vide ibidem cap. iii. 14. D. Jacob. v. 6. 1 Pet. iii. 18.

ⁿ δ᾽] Scribe τε.

° διαπνεύσασαν] Reſtitui ex Cod. Bodl.

ἐπειδὴ

p. 734. ἐπειδὴ τοῖς ἑτέροις παθήσιν ἄνθρωποι διδάσκουσ' ζωφρονεῖν. [p] Παρθένους γὰρ καὶ γυναῖκας μεθίεσθαι φασιν, μηδὲν τῶν ὅσα νεωτερίζει πόλεμος, ἐξ αὐτῶν πείσεσθαι προσδοκῶσας, ἕνεκα φυσικῆς ἀσθενείας τετιμημένων [q] ἀσφαλείᾳ. Ἐξ ὧν δῆλον ὅτι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, ὕπαυσον μὲ καὶ φίλον πᾶσι τοῖς ὁμοεθνέσι καὶ τελεῖ προαίρεσιν εἰρηνικοῖς ἐστιν, ἢ μᾶλλον δικαιοφρόνησιν, ὡς τοῖς ἄρχουσι χειρῶν ἀδίκων ὑπ' ἀνανδρείας ἐνδιδόναι. Διαπεφὺκε δ' ὁπότε πρὸς ἅμιλλαν ἴοι, τὰς ὀθνείας ζωντας, καὶ τἀναντίον. Τὸ γὰρ καὶ παίζων καὶ τῷ ἐλαύχιστα ἢ μηδὲν ἡμαρτηκότων φονᾶν, [r] ἕπεσθαι ἂν ἀνημέρου καὶ ἀτιθάστου ψυχῆς, ἢ τὸ προδήκλων ἀνδρῶν πόλεμον καταστασιασάντων πατρίδος γυναῖκας, ἂν ὁ βίος εἰρηνικὸς φύσει καὶ καταστηδίος. Τοσοῦτον δ' ἔρωτα δικαιοσύνης ἐνεργάζεται τοῖς κατ' αὐτὴν πολιτευομένοις, ὡς ἐδὲ πόλεως ἐχθρᾶς τελῶ δρεπῶσαν γῆν ἐφίησι λυμαίνεσθαι, δηοῦσθαι, ἢ δενδρολομοῦντας ἅπαξ φθορᾷ καρπῶν. Τί γὰρ, φησὶ, "τοῖς ἀψύχοις μὲ, τελῶ δὲ φύσιν ἡμέροις καὶ ἡμέρους καρποὺς ἀποφωνοῦσι, μνησικακεῖς; μὴ γὰρ, ὦ ἄτοπε, ἀνθρώπῳ πολεμίᾳ δυσμένειαν ἀποδείκνυσι δένδρον, ὡς, ἀνθ' ὧν ἀφατίθησιν, ἢ ἀφατιθέναι παρεσκεύασαι, ῥίζαις αὐταῖς ἀναστᾶσαι; τἀναντίον δ' ὠφελεῖ, παρέχον τοῖς νενικηκόσιν ἀφθονίαν τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς εὐφροσύνην βίον." Οὐ γὰρ ἄνθρωποι μόνον [s] δασμὸν φέρουσι τοῖς κυρίοις, ἀλλὰ καὶ φυτὰ τὰς ὠφελιμωτέρας καὶ τὰς ἐτησίους ὁρᾶς, ὧν ἄνευ ζῆν οὐκ ἔστιν. Ἀγώνων γὰρ καὶ ἐσπερωμένων, εἰ ὅσα τῇ ἀγορᾶς ὕλης, ἔστω μηδεμία φειδὼ τοῖς ἐθέλουσι τέμνειν εἰς χαρακώματα καὶ σανίδας εἰ σκόλοπας καὶ τάφρους, εἰ ἐπότε δέοι, κλιμάκων καὶ πύργων ξυλίνων κατασκευάς· εἰς γὰρ ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια χρεία προσήκουσα.

Τὰ μὲν δὴ εἰς δικαιοσύνην ἀναφερόμενα εἴρηται· δικαιοσύνην δ' αὐτὴν τίς ἂν ποιητὴς ἢ λογογράφος ὑμνῆσαι δύναιτο, παντὸς ἐπαίνου καὶ παντὸς ἐγκωμίου κρείττονα καθεσῶσαν; Ἓν γοῦν τὸ πρεσβύτατον ἀγαθὸν αὐτῆς, ἡ [t] εὐμφόνια, κἂν τἆλλα τις ἅπαντα παραλιπὼν ἡσυχάζῃ, γένοιτ' ἂν αὐταρκέστατος ἔπαινος. Ἔστι γὰρ ἰσότης, ὡς οἱ τὰ φύσεως ἀκριβοῦντες ἡμῖν παρέδοσαν, μήτηρ δικαιοσύνης· [u] ἰσότης γὰρ, φῶς ἄσκιον, ἥλιος, εἰ δεῖ ταληθὲς εἰπεῖν, [x] νοητός· ἐπειδὴ καὶ τἀναντίον ἀνισότης, [y] ἐν ᾧ τό, τε ὑπερέχον, καὶ τὸ ὑπερεχόμενον, σκότος ἀρχή τε καὶ πηγή. Πάντα ἰσότητι τά τε κατ' οὐρανὸν καὶ τὰ ἐπὶ γῆς εὖ διατάξατο νόμοις καὶ θεσμοῖς ἀκινήτοις. Τίς γὰρ ἀγνοεῖ τοῦθ', ὅτι

tunt, nullum ex belli malis ab his paſſuros ſe ſperantes, quas naturalis ſexus infirmitas fecit à militia immunes. Unde liquet Judæorum gentem ſociam & amicam eſſe omnibus pacem amantibus: non contemnendam tamen, ut præ timiditate ultro cedat eis qui prius læſerint. Diſcernit autem in bello, qui ſe infeſtent, qui non. Nam cædibus ſævire contra univerſos, vel qui nihil vel parum læſerant, immanis eſſe ferociæ dixerim: ſicut & virorum bella moventium acceſſionem facere mulieres, quarum vita pacata intra privatos parietes ſe continet. Tantum porrò amorem juſtitiæ ex ejus lege viventibus ingerit, ut ne civitatis hoſtilis agros feraces vaſtare permittat, vel arbuſta cædere ad fructuum interitum. Videtur enim lex dicere: "Heus tu, cur inanimis ſtirpibus infenſus es, mitibus & mites fructus ferentibus? num enim hominis hoſtilis odium præ ſe ferunt arbores, ut aut læſus, aut ne lædaris veritus, eas eradices? Imò contra proſunt victoribus, præbendo rerum copiam vel victui neceſſariarum vel deliciis." Non enim homines ſoli dominis ſuis tributa penſitant, verum & plantæ, eaque utiliora annuis tempeſtatibus, ſine quibus non datur vivere. Silveſtrem autem & ſterilem materiam licet cuivis cædere ad vallum & munitiones, aut ſi opus fuerit, ad parandas ſcalas turreſque ligneas; ad iſta enim & ſimilia uſus earum eſt præcipuus.

Hæc ſunt quæ ad juſticiam attinent: juſticiam vero ipſam nullus poëta, nullus ſcriptor ſatis laudaverit, omni laude & encomio præſtantiorem. Unum eſt enim antiquiſſimum ejus bonum, quod vel ſolum, ut reliqua ejus bona ſileantur, encomium foret ſufficiens. Eſt enim æqualitas, ut naturæ ſcrutatores aſſerunt, mater juſtitiæ: forſan dixerim lumen clariſſimum, ſol (ut ita dicam) ſpiritualis: ſicut e-diverſo inæqualitas, tum in defectu, tum in nimietate, fons & origo caliginis. Æqualitas omnia vel in cœlo vel in terra bene diſpoſuit legibus & ſancitis non movendis. Quis enim neſcit, ſolem demetiri æquabiliter die-

[p] παρθένους—γυναίκας] Sic MSS. Bodl. & Coll. Nov. pro παρθένοι γυναῖκες, & ſic ſcribi poſtulat Contextus ratio.

[q] ἀσφαλείᾳ] Ita MS. Med. pro ἀσφαλείας, ex eodem reſtitui τό.

[r] ἑπεσθ' ἂν] Reſtitui ex Codice Bodleiano.

[s] δασμὸν] MS. Aug. δασμοὺς. Idque rectius ob ſequens ὠφελιμοτέρας.

[t] εὐμφόνια] MSS. εὐχόνια, ſed neutra placet lectio, nec cum autoris argumento congruit. Forſan enim à Philone ſcriptum ὃ καὶ μόνον, & ſic verto.

[u] ἰσότης] Omnino repone ἴσως.

[x] νοητὸς] Sic MS. Bodl. pro ποιητὲς in Editis. Sic etiam ſol alibi à Philone appellatur, ſupra p. 729. ἔχουσι νοητὸν ἥλιον σὺν αὐτῷ. Lib. de Sacrificant. p. 857. ἡλίου ἡλίου, νοητὸς αἰσθητοῦ. Similiter emendandus Noſter lib. de Human. p. 714. ὅταν θεοπόθῳ ἥλιος ἀνάσχῃ. Ibi ſcribe θεὸς ὁ νοητὸς ἥλιος.

[y] ἐν ᾧ] Melius ἐν ᾗ ſcil. ἀνισότητι.

rum noctiumque vices & ſpacia dimenſionum proportione inter ſe parium? Ergo quotannis recurrentia quæ ex re vocantur æquinoctia, vernum autumnaleque, natura tam manifeſte ſignavit, ut vel indoctiſſimi ſentiant, quantitate dies pares fieri noctibus. Quid lunæ curſus recurſuſque, à conjunctione uſque plenilunium, & inde à plenilunio uſque ad conjunctionem & interlunium, nonne paribus dimetiuntur ſpaciis? Quali enim ratione fiunt incrementa, eadem etiam decrementa, ſecundum quamvis quantitatis ſpeciem, tum numeri tum magnitudinis. Sicut vero in puriſſimo mundi elemento, cœlo, eximius honor habetur æqualitati, ſic & in vicino ejus aëre. Cum enim quadrifariam annus ſit diviſus in horas annuas quas vocant, aër itidem mutari ſolet, his viciſſitudinibus ineffabilem oſtendens in hac ipſa permutatione ordinem. Æquis enim menſibus diſtinctus *annus* in hyemem, ver, æſtatem, autumnum, in quamvis tempeſtatem tribus, expletur, ſic ideo à Græcis dictus, quoniam *αὐτὸς ἐν αὑτῷ*, ipſe in ſe continens complectitur omnia, quod aliàs fieri non poterat, niſi adjuvaretur horarum dictis vicibus. Eadem æqualitas à cœleſtibus extendit ſe ad terreſtria, puram ipſius naturam, ætheri cognatam, ſurſum in ſublime tollens, radios vero ſolis ritu, lumen ſecundarium, deorſum mittens. Quicquid enim apud nos peccat ejus cauſa eſt inæqualitas: quicquid debitum tenet ordinem, æqualitatis opus eſt: quam in rerum univerſitate proprie mundum dicere licet: in civitatibus optimam & maxime legitimam reipublicæ ſpeciem, democratiam: in corporibus ſanitatem, virtutem in animis. Nam è diverſo inæqualitas morborum ac vitiorum cauſa eſt. Ætas quantumvis longa me deficeret, ſi vellem percenſere omnes laudes æqualitatis, & ex ea natæ juſtitiæ; ideo ſatius judico jam dictis contentum ad excitandam ſtudioſorum memoriam, reliqua in illorum animis deſcripta prætermittere, in loco ſanctiſſimo exemplaria divina.

ἡλίῳ μεμέτρηϰ) πρὸς νύϰτας ἡμέρας, ϰ) πρὸς ἡμέρας νύϰτας ἰσότητι [z] τ̄ Δι' ἀριθμῶν ἀναλογιῶν; Τὰς μὲν ἐν ϰαθ' ἕϰαστον ἐνιαυτὸν ἀπὸ τοῦ ζωδιαϰοῦ προσαγορευομένας ἰσημερίας, ἐαρινήν τε ϰ) μεθοπωρινήν, ἔτως ἡ Φύσις ἐτεϰμήνατο, ὡς ϰ) τὰς ἀμεσοδάτους αἰσθάνεσθϰ τὸ ἐν τοῖς μεγίθεσιν τ̄ ἡμερῶν πρὸς νύϰτας ἰσότηϰ. Τί δ', αἱ ζελήνης περίοδοι διαυλοδρομούσης, ϰαὶ ἀπὸ ζυνόδου μέχρι πλησιφαοῦς, ϰ) ἀπὸ [a] τελείας ἐπὶ ζυνόδου, οὐ διὰ Δι' ἀριθμῶν ἰσότητι μεμέτρηϰ); Καθ' ὅσα γὰρ ϰ) ἡλίϰα αἱ ζυναυξήσεις, τοσαῦτα αἱ μειώσεις, ἐπ' ἀμφοτέρας ἰδέας τοῦ ποσοῦ, τῆτε ϰατὰ πλῆθος, ϰαὶ τῇ ϰατὰ μέγεθος. Ὥσγε μὲν ἐν τῷ ϰαθαρωτάτῳ [b] τῆς οὐσίας οὐρανῷ Δι' ἀφερέτητος ἰσότης τετίμηϰ), ἔτω ϰ) ἐν τῷ γείτονι αἰθρ. Τετραχῆ γὰρ τοῦ ἑαυτοῦ Δι' ἀνεμηθέντος εἰς τὰς ἐπιϰαλουμένας ἐτησίους ὥρας, τρέπεσθϰ ϰ) μεταβάλλειν ὁ ἀὴρ πέφυϰεν, ἐν τ̄ τροπαῖς ϰ) μεταβολαῖς ἄλειπτον ἐπιδειϰνύμενος ἐν ἀταξίᾳ τάξιν. Ἰσαρίθμοις γὰρ μησὶ διαϰεϰνόμενος, εἰς τε χειμῶνα ϰ) ἔαρ, θέρος τε ϰ) μεθόπωρον, τελεσὶν εἰς ἑϰάστην ὥραν, ἐϰπληροῖ τ̄ ἑαυτὸν, ϰαθάπερ αὐτὸ μιμούμενον τέϰνομα· ΑΥΤΟΣ ΓΑΡ ΕΝ ΑΥΤΩ πᾶσι πάντα ζυμπεραιούμενος· ἐτέρως οὐϰ ἂν τοῦτ' ἐργάσαιτο δυνηθεὶς, εἰ μὴ τ̄ ἐτησίοις ὥραις αὐτὸν ἐπέϰρησεν. Ἰσότης γὰρ τ̄ ὑγρῶν ϰ) μεταρσίων ϰ) πρὸς ταπείνωσιν [c] τέτατ), τῷ μὲν ἀϰραιφνῆ φύσιν ἑαυτῆς, αἰθέρος ὄσαν ἀλϰίστορον, ἄνω μετέωρον διαίρουσα, τῷ δ' ὥσπερ αὐγῷ ἡλίου τρόπον ἀποστέλλουσα, δεύτερον φέγγος. Ὅσα γὰρ πλημμελεῖ τ̄ παρ' ἡμῖν, ἀνισότης, ὅσα δὲ τάξιν ἔϰῃ τῷ προσήϰουσαν, ἰσότης ἀπεργάσατο· ἥτις ἐν μὲ τῇ τοῦ Παντὸς [d] οὐσίᾳ, ϰυρωτάτη φάναι, ϰόσμος ἐστίν· ἐν δ' ἀσεσιν ἡ εὐνομωτάτη ϰ) πολιτειῶν ἀρίστη δημοϰρατία· ἔν τε αὖ σώμασιν ὑγεία, ϰ) ἐν ψυχαῖς ϰαλοϰἀγαθία· ϰ) γὰρ τὸ ἄνισον ἔμπαλιν νόσων ϰ) [e] ϰαϰιῶν αἴτιον. Ἐπιλείψῃ ϰ) τ̄ μαϰροβιώτατον χρόνος, εἰ πάντας ἐθελήσειε τὰς ἐπαίνους ἰσότητος ϰ) διϰαιοσύνης ἢν ἐγϰώμησε, διεξιέναι. Παρ' ὅ μοι δοϰεῖ βέλτιον εἶναι τοῖς λεχθεῖσιν ἀρϰεσθέντα, τῷ διαϰινῆσαι χάριν τοῦ τ̄ φιλεπιστημόνων μνήμην, τὰ λοιπὰ ἐν τ̄ ἐϰείνων ἀναγραπτὰ ψυχαῖς ἐμβαλεῖν, ἱερωτάτῳ χωρίῳ θεῖα ἀγάλματα.

p. 735.

[z] τ̄] Reſtitui ex MSS. item mox δι post μὲν.

[a] τελείας] MS. Med. ex correctione πανσιλήνου, idque, ut opinor, rectè.

[b] τ̄ οὐσίας] Chriſtophorſonus reponi vult τ̄ οὐσίαν, ſed haud rectè. Vide ſupra p. 5, 619, 677, 763, 820, 859.

[c] τέτατ)] Scribe τέτα), ſic enim unus Codex Trin. Philo quoque lib. de Somn. p. 585. ἄχει γῆς ἰχάτης ὁ ἀὴρ παθὼς ἴφθασεν.

[d] οὐσίᾳ] MSS. Vat. & Aug. ἀρμονίᾳ.

[e] ϰαϰιῶν] Ita MSS. pro ϰαϰῶν, idque omnino rectè. Opponitur enim τῇ ϰαλοϰἀγαθίᾳ in præcedentibus.

# ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ,

* ΠΕΡΙ

# ΤΡΙΩΝ ΑΡΕΤΩΝ·

ΗΤΟΙ ΠΕΡΙ

ΑΝΔΡΕΙΑΣ ϗ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑΣ ϗ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ.

# PHILONIS JUDÆI,

DE

# TRIBUS VIRTUTIBUS:

SIVE DE

## FORTITUDINE & HUMANITATE & POENITENTIA.

## Περὶ ΑΝΔΡΕΙΑΣ.

p. 736. ΠΕΡΙ [a] δικαιοσύνης καὶ τ κατ' αὐτὴν ὅσα καίρια πρότερον εἰπὼν, μέτειμι τὸ ἑξῆς ἐπ' ἀνδρείαν, οὐχ ἣν οἱ πολλοὶ νομίζουσι, τὴν ἀφρονίμενον λύτταν ὀργῇ ξυμβούλῳ χρωμένην, ἀλλὰ [b] τὴν ἐπιστήμην. Θεάσῃ γὰρ ἐπαιρόμενοί τινες, ξυμπεπτωκόσης σωματικῆς ἰσχύος, ταχθέντες εἰς πόλεμον ἐκ τ παντοδυνάμεως, ἡδονὴν μυρίας ὅσας τ ἀντιπάλων [c] καταβάλλον, ἀνοίκειον μὲν εὔφημον δ' αἱρετέας ὄνομα καρπωσάμενοι· διαφερόντως οὖν τ τὰ τοιαῦτα

* In isto titulo sequimur fidem Codicis Bodleiani, isque optimè tum cum libellorum sequentium materia, tum cum testimoniis Scriptorum antiquorum convenit. In Codice Mediceo omittitur τελῶν, additurque καὶ εὐσεβείας. Sic enim ille, περὶ ἀρετῶν, ἤτοι περὶ ἀνδρείας καὶ εὐσεβείας ἐ φιλανθρωπίας καὶ μετανοίας. Cui etiam suffragatur Codex Collegii Lincolniensis apud Oxonienses. Verumtamen non dubitamus Bodleianam lectionem retinere; de tribus enim solum virtutibus Noster hic agit, fortitudine, humanitate, pœnitentiâ, nec quicquam expressè inibi de pietate scripsit. Ita ut vox εὐσεβείας in titulo potius à librario quam à Philone videatur profecta. Dictis fidem facit Eusebii testimonium Eccles. Hist. lib. ii. c. 18. καὶ ἔτι τὸ περὶ τ τελῶν ἀρετῶν, ἃς σαφῶς ἄλλαις ἀνέγραψε Μωσῆς. Hieronym. quoque lib. de viris illustribus, *De tribus Virtutibus liber unus*. Quod à Sophronio & post eum Suida malè vertitur περὶ τελῶν δυνάμεων. In duobus autem sequentibus libellis quamplurima Mosis præcepta tum privatim tum publicè utilia egregiè explicantur: à quorum sensu non multum abludit D. Paulus 1 Cor. ix. 9. & 1 Tim. v. 18. Multa eaque lectu digna hinc depromsit Clemens Alexandr. Strom. ii. ut suis locis indicabimus.

[a] δικαιοσύνης] Scil. de quâ egit libellus præcedens. Unde facilè astruitur ratio ordinis quem sequimur.

[b] τ ἐπιστήμην] Nonnulli Codices habent τὴν ἐπιστήμην, sed nil videtur mutandum. Fortitudo enim à philosophis vulgo scientia definitur. De quo vide Tullium Tusc. Quæst. lib. iv. & dicta à Nobis supra ad Alleg. lib. i. p. 52. Respicit vero Noster Platonem in Protagora p. 350. Μὴ μέντοι τάς γε θαρραλέους ἀνδρείους πάσχωμεν. Θάρρος μὲν γὰρ δὴ τίχης γίνεται ἀνθρώπῳ πολλῆς, καὶ δὴ θυμῷ τινι καὶ δὴ μανίᾳ. Ἀνδρεία δ' ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας (forsan εὐτεχνίας) ψυχῶν γίνεται.

[c] καταβαλόν] Ita MSS. pro ἀναλοῦσι, cui suffragatur contextus ratio.

## De FORTITUDINE.

DE justitia & his quæ ei conjuncta sunt locutus maximè præcipua, transeo deinceps ad fortitudinem, non istam quam vulgus suspicit, rabiem martiam iræ consiliis utentem, sed scientiam. Quidam enim elati audacia, fretique robore corporis, in acie muniti armatura ferrea, magnas strages hostium ediderunt, celebre quidem sed vix debitum fortitudinis nomen reportantes: appellati glorioso victores plebeio judicio, cum sint ingenio &

usû

uſu immanes belluæ, ſanguinis humani appetentes. Alii verò domi manentes, corpore afecto morbis aut ſenectutis moleſtiis, ſed meliore ſui parte, animo, juveniles ac validi, magnanimitate pleni atque fiducia, ferrum ne in ſomnis quidem tractare ſoliti, bonis conſiliis ſæpe tum ſingulorum privatam rem tum patriæ communem jam lapſam reſtituerunt, firmè & indeflexè bono publico conſulentes. Hi ſapientiæ meditatores cum ſint, veram ſectantur fortitudinem, iſti vero falſo ſic dictam, inſipientia, morbo immedicabili laborantes, quos aptius audaces quàm fortes dixeris: ſicut adulterini nummi referunt nonnihil veram principis effigiem. Nec deſunt & alia in vita toleratu difficilia confeſſione omnium, paupertas, obſcuritas, cæcitas, & morborum ſpecies multifariæ, quibus ſuccumbunt puſillanimes, ita ut præ mollitie non poſſint ſe contrà erigere. Sed quicunque prudenti ſunt & generoſo animo, contra hæc mala inſurgunt, patienter & admodum fortiter contra, renitentes, minaſque iſtas & intentationes eorum pro ludo & joco habentes: opponuntque paupertati divitias, non illas cæcas, ſed perſpicaces, quarum ornamenta & ſupellex precioſa in anima reconduntur. Multos enim proſtravit paupertas, qui, velut feſſi athletæ, propter infirmitatem animi molliter ſuccubuerunt. Cæterum nemo egenus, veritate judice, cui ſuppetunt naturæ divitiæ numquam deficientes: aer primarium neceſſarium & perpetuum alimentum, qui indeſinenter reſpiratur noctu & interdiu: deinde largi fontes, amniumque tàm torrentium quam perrennium fluenta perennia ad potus uſum; dein ad eſum fructuum variorum proventus, & arborum ſpecies poma annua ſemper ferentium. Horum enim nemo egenus, ſed omnes paſſim in larga degunt copia. Quod ſi qui, contemptis naturæ divitiis, ſectantur iſtas quas vulgo falſo ſic nominat, cæcis magis quam viventibus innixi, ducemque viæ oculis orbatum ſecuti, neceſſario impingunt. Explicatæ jam ſunt divitiæ iſtæ, quæ ſunt corporis ſatellites, naturæ donum & inventum; dicam & alias auguſtiores, quæ non omnibus contingunt, ſed ſolis divinis viris & vere venerabilibus. Eas opes ſapientia porrigit per ratio-

[d] κεκινδύνων κύκλῳ τὸν νικῶντα νομίζοντες, ἄγριοι καὶ θηριώδεις ἐκ φύσεως καὶ μελέτης γεγονότες, αἱμαιμακτοῦσιν ἀνθρωπείου δεδιότες. Εἰσὶ δ' οἳ καὶ ἐν οἰκίαις διατελοῦντες, τῷ σωμάτων αὐτοῖς ἢ μακροῖς νόσοις ἢ ὀλιγοπόνῳ γήρᾳ παλαιοπαθοῦντες, ὑγιαίνοντες καὶ ἰσχύοντες τὸν κρείττονα μέρει τῆς ψυχῆς, μεγάλοι τε φρονήματι καὶ θαρραλεωτάτης γέμοντες εὐτολμίας, ἀμαυρηθέντων ὅπλων μηδ' ὅναρ ψαύοντες, βλαβμάτων ἀγαθῶν κοινωφελεστάτας εἰσηγήσιν, τά τε ἴδια ἰκάστων καὶ τὰ κοινὰ τῶν πατρίδων πρόνοια πολλάκις ἀνώρθωσαν· ἀνυδότοις καὶ ἀκαμπέσι χαρακτῆσι τοῖς περὶ τοῦ συμφέροντος λογισμοῖς. Οὗτοι μὲν ἔν τῳ ἀληθῆ διαπονοῦσιν ἀνδρείαν, ἀσκηταὶ σοφίας ὄντες· ἐκεῖνοι δὲ τῳ ψευδώνυμον, ἀμαθίᾳ, νόσῳ δυαθεραπεύτῳ [e] βιαίοντες, ἣν θρασύτητα κυρίως ἄν τις προσαγορεύσειεν· ὥσπερ φασὶν ἐν τοῖς νομίσμασι τὸ τοῦ βασιλέως ἐμφέρειαν τὴν ἀληθοῦς εἰκόνος. Οὐκ ὀλίγα μὲν οὖν καὶ ἄλλα δυσυπομόνητα τοῦ κατὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον ὠμολόγηται, πενία καὶ ἀδοξία, καὶ πήρωσις, καὶ νόσων ἰδέαι πολύτροποι, πρὸς ἃς, οἱ μὲν ὀλιγόφρονες μαλακίζονται· μηδ' ὅσον ὑπ' ἀτολμίας ἐγερθῆναι δυνάμενοι. Ὅσοι δὲ φρονήσεως ὑπόπλεοι καὶ [f] γνησιότητος ἐπαποδύονται, καρτεροῦς καὶ ζωφόρα ἐρρωμένως ἀντιφιλονεικοῦντες, τὰς ἀπειλὰς καὶ ἐπαναλάσεις αὐτῶν πολλοῦ γέλωτος καὶ p. 737.
χλεύης τιθέμενοι· πενίᾳ μὲν πλεῖστον ἀντιτάττοντες, οὐ τὸ τυφλὸν, ἀλλὰ τὸ ὀξὺ καθορῶσα· οὐ τὰ ἀγάλματα καὶ κειμήλια ψυχὴ πέφυκε ταμιεύειν. Μυρίους γὰρ πενία καταπάλαισεν, οἱ τρόπον ἀθλητῶν ἀπειρηκότων, ὑπ' ἀνανδρίας, καταπεσόντες μαλακισθέντες. Ἐνδεὴς δὲ παρ' ἀληθείᾳ [g] δικαζούσῃ τοπαράπαν οὐδεὶς ἐστι, χορηγὸν ἔχων τὸ τῆς φύσεως ἀκαθαίρετον πλοῦτον· ἀέρα μὲν, τὴν πρώτην καὶ ἀναγκαιοτάτην καὶ συνεχῆ τροφὴν, ἀδιαστάτως μεθ' ἡμέραν τε καὶ νύκτωρ ἀναπνεόμενον· ἔπειτα δὲ πηγὰς ἀφθόνους, καὶ [h] ποταμῶν οὐ χειμάρρων μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐθιγμῶν ῥεῖθρα ἀένναα, πρὸς ποτοῦ χρῆσιν· ἔπειτα εἰς ἐδωδὴν φορὰς παντοίων καρπῶν, καὶ δένδρων ἰδέας, αἳ τὰς ἐτησίους ἐπώρας ἀεὶ φέρουσι. Τούτων δὲ ἄπορος οὐδείς· ἀλλὰ πάντες οἱ παντάχοῦ πολλῷ ἄγουσι περισσίαν. Εἰ δέ τινες τοῦ κατὰ φύσεως πλοῦτον παρ' οὐδὲν θέμενοι, τοῦ τῶν κενοδόξων διώκουσι, τυφλῷ πρὸ βλέποντος ζηλοτυπόμενοι, καὶ ἡγεμόνι τοῦ ὁδοῦ χρώμενοι πεπηρωμένῳ, πίπτειν ἐξ ἀνάγκης ὀφείλουσιν. Ὁ μὲν δὴ σώματος δορυφορικὸς πλοῦτος, φύσεως εὕρεμα καὶ δῶρον ὤν, ἡδὺ λάλεκται· τοῦ δὲ σεμνότερον ὡς οὐ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀληθῶς σεμνοῖς καὶ θεοειδέσι ἀνδράσι πρόσεστι, μιμητέον. Τοῦτον τοῦ πλοῦ-

[d] κεκινδύνων] Melius forſan ἐπικεκινδύνων. Sic infra p. 741. τοῦ σεσωπηκότος ἕκαστον ἐπικρίνει. Et alibi ſæpius apud Philonem. Mox vero pro νικᾶν, forſan ſcribendum πικραί.

[e] βιαίοντες] MS. Med. νοσοῦντες. Quod ſi ſic ſcribatur, reponendum itidem, ἀμαθίαν, νόσου δυαθεραπεύτου. Ita enim Noſter p. 782. νόσου θήλειαν νοσεῖν. Item p. 857. τοῦ ἀληθοῦς (forſan θήλειαν) νόσου νοσοῦντων. Æſchylus quoque Prometh. Vinct. l. 384. τῷ δὲ τοῦ νόσου νοσεῖν. Vel ergo ſic ſcribe, vel repone συμβιαίους.

[f] γνησιότητος] Ita MSS. pro γνησιότατοι. Similiter etiam emendamus Philonem infra p. 741.

[g] δικαζούσῃ] Sic MSS. pro δικάζουσι, mox etiam in ſequentibus forſan ſcribendum ἀναφαιρέτου.

[h] ποταμῶν] Scil. ῥεόντων· ita vero MSS. Editi ποταμούς.

τεν ζοφία χορηγεῖ ΔΔὲ λογικῶν ϗ ἠθικῶν Ϲ φυσικῶν δογμάτων ϗ θεωρημάτων, ἐξ ὧν φύεσζ τὰς δρετὰς ζυμβίβηκεν· αἰ τ ψυχῆς ὑποτέμνου) τὴν πολυτέλειαν, ἀκολίας ϗ ὀλιγοδείας ἔρωτας ἐντίκλασαι, ϗ τιὼ πρὸς Θεὸν ἐξομοίωσιν. Ἔϛι γὸ ὁ μὲ Θεὸς [i] ἀνεπιδεὴς, ὐδενὸς χρήζων, ἀλλ' αὐτὸς αὐταρκέϛαΓ ἑαυτῷ. Ὁ ὴ φαῦλΓ [k] πολυϛελὴς, ἀεὶ διψῶν τ [l] ἀπόλλων, ἀπλήϛϖ ϗ ἀκορέϛϖ χάρν ὀπιθυμίας, ἣν πυρὸς τρόπον ἀναῤῥιπίζων [m] ϗ ἀναΦλέγων, ὀλὶ πάνζα αὖ μικρὰ ϗ μεγάλα τείνϛ. Ὁ ὴ πϖδαῖΓ [n] ὀλιγοδεὴς, ἀθανάτϖ ϗ θνητῆς φύσεως μεθέξος, τὸ μὲ ὀλίδεὲς ἔχων ΔΔὲ σῶμα θνητὸν, τὸ ὴ μὴ πολυϛελὲς ΔΔὲ ψυχλὼ ἐφιεμένην ἀθανασίας. Οὕτω μὲ πενία πλοῦτον ἀντιτάϛϖϛιν, ἀδοξία δ' εὔκλειαν. Ὁ γὸ ἔπαινΓ ὀρμητήριον ἔχων καλοκαγαθίαν, κὴ ὥϖπερ ἀπ' αἰενάϖ πηγῆς ὁκεῖθεν ῥέων, ἀνεξέλάϛων ἀνθρώπων ὐκ ἐνομιλεῖ πλήθει, τὰς τ ψυχῆς ἀνωμαλίας ἀϐεϐαίοις Φωναῖς ἀποχυμνᾶν ἐωθότων, ἅς ἐϛιν ὅτε λημμάτων αἰσχρῶν ἐπδωνίζονλες ὐκ ἐρυθρι-ῶϛιν ° κ τ ἀριϛίνδην ὀπιλεγομένων. ὈλίΓ ὴ τούτων ἀριθμός ἐϛιν· ἀρετὴ γὸ ϖ πολύχϑν ἐν θνητῷ γένει· πηρώϛ γεμλὼ αἰσθήϛεων, αἷς ζῶντες ἔτι μυρίοι πρεαπέθανον, τῷ [p] μηδὲν ἀλεξίκακον ὅρειν διύαϖζ φάρμακον, ἀντικάθηλαι φρόνησις, τὸ κρλιϛεῦον τ ἐν ἡμῖν, ἐνομματῶϖα ΔΔάνειαν, ἢ πρὸς ὀξυωπίαν, τ τᾶ σώμαΓ ὀφθαλμῶν, ὅλῳ, φασὶ, ϗ τῷ παντὶ διενλώχεν. Οἱ μὲ γὸ τὰς ὀπιφανείας τ ὁρατῶν καλαθεῶν), ἅμα δεόμενοι φωτὸς ἔξωθεν· ἡ ὴ ϗ ΔΔὲ βάθος χωρεῖ τ ζωμάτων, ὅλα δι' ὅλων καθ' ἕκαϛα τ μερῶν ἀκριβῶϖα ϗ περιαθρῶϖα, Ϲ τὰς τ ὡσωμάτων Φύσεις, ἃς ὀπισκοπεῖν αἴσθησις ἀδυνατεῖ. Σχεδὸν γὸ ἅπασαν ὀξυωπίαν ὀφθαλμᾶ καλαλαμβάνϛ, μὴ προσδεομένη νόθϖ Φωτὸς, ἀϛὴρ ὅσα αὕτη, καὶ χεδόν τι τ ἐπουρανίων ἀπεικόνισμα κὴ μίμημα. Νόσοι γε μλὼ ζωμάτων, ὑγιαινούϛης ψυχῆς, ἤκιϛα βλάπλουσιν· ὑγεία ὴ ψυχῆς δύκρασία δυνάμεών ἐϛι, τ τε κ τ θυμὸν, κὴ τιὼ [q] ἐπιθυμίαν, ϗ τ λόγον· ἐπικρατούϛης τ λογικῆς, Ϲ ὥϖπερ ἀφλωιασὰς ἵππους ἡνιοχούϛης ἑκατέρας. Ὄνομα ταύτης ἴδιον τ ὑγείας ἐϛὶ [r] ζωΦροσιύη, ζωληείαν τῷ Φρο-

nales, morales, naturales contemplationes atque dogmata, ex quibus virtutes proveniunt, quæ luxum ejiciunt ex animo, victus tenuis & frugalis amorem excitantes, ad quandam Dei similitudinem. Nam & Deus nulla re indiget, sibi ipse sufficiens. At malus vir requirit plurima, semper quæ desunt appetens, propter cupiditatem inexplebilem & insatiabilem, quam ipse, quasi ignem fovens, ad parva æque atque magna lucra contendit. Contrà bonus paucorum indigus, in naturæ mortalis immortalisque situs confinio, egestati quidem obnoxius propter corpus mortale, nec tamen multorum indigus ob animam immortalitatis appetentem. Atque ita paupertati opulentia opponitur, obscuritati vero gloria. Laus enim cum à virtute proficiscatur, & velut à fonte perenni isthinc fluit, non cum hominum inconsultorum vulgo versatur, animarum inconstantiam apetentium suffragiis instabilibus, quæ nonnunquam vili munere venditare non erubescant, contra optimatim electos. Horum vero parvus est numerus: virtus enim non late inter mortales diffunditur. Defectui verò sensuum, ex quo fit ut quam plurimi adhuc viventes præmoriantur, quando idoneum remedium non inveniri possint, objicit se prudentia, res omnium in nobis præcellentissima, illustrans mentem, quæ præ sagacitate corporis oculos immane quantum superat. Nam hi superficiem contemplantur rerum visibilium, adjuti externo lumine: illa intimos etiam sinus penetrans corporum, tota quanta sunt per partes singulas indagat & scrutatur, & insuper naturas incorporeas, quas sensus speculari non potest. Nam ferè summam perspicacitatem oculorum assequitur, non indiga lucis asciticiæ, cum ipsa sidus quoddam sit, & ferè imago & imitatio illorum cœlestium. Proinde morbi corporis tantisper dum anima sana permanet, non lædunt admodum; est autem animæ sanitas, bona attemperatio potentiarum ejus, quæ circa iram & cupiditatem & rationem versantur: rationali cæteris præpollente, & utramque velut effrenes

p. 737.

p. 738.

[i] ἀνεπιδεὴς] MS. Med. ἀνδεής. Sicut etiam Clem. Alex. Pæd. lib. iii. c. 1. ἀνδεὴς ὢν μόνΓ ὁ Θεός. Idem Strom. ii. p. 471. ἀνδεὲς γὸ μόνον τὸ Θεῖον. Similiter ex Philone citat Johan. Monach. ineditus, titulo περὶ τελειότηΓ. Ἐν Θεῷ μόνον τὸ τέλειον ϗ ἀνενδεές.

[k] πολυϛελὴς] Melius πολυδεής. Opponitur enim viro bono, qui infra dicitur, ὀλιγοδεής. Sic quoque scribitur in Codice Barocciano N° 42. ubi hæc citantur titulo περὶ πλούτου. Ὁ φαῦλΓ πολυδεὴς ἅτε δινῶν τὴν ἀπάνλων. Vide etiam Joh. Damasc. Parallel. sacr. tit. περὶ ἀπληϛίας p. 378.

[l] ἀπόνλων] Joh. Damascen. loco jam citato habet ἀπάνλων, sed nil muto. Sic enim Noster lib. de Dec. Orac. p. 765. κρλὴ θνὴς ἐπιθυμίᾳ, δινῶν ἀεὶ τ ἀπόνλων. Idem initio libelli de præcepto decimo nunc primum editi, ἐπιθυμία τ ἀπόνλων. Orig. Comm in Matth. p. 384. ἀμάρλωΓ ὁ ἐπιθυμῶν τ ἀπόντων. Vide eundem Comm. in Joh. p. 311. & Clem. Alex. Strom. vii. p. 725.

[m] ϗ ἀναΦλέγων] Restitui ex MSS. Med. Vat. & Bodl. Item Codice Barocciano. Sic vero sententia hæc citatur à Joh. Damasc. Parallel. sacr. ἢ πυρὸς δίκλω πάνλα μικρά τι ϗ μεγάλα πῶϛ.

[n] ὀλιγοδεὴς] Citantur hæc quoque à Joh. Damasc. tit. περὶ Μοναχῶν Clem. Alex. Strom. ii. p. 477. Anton. Mel. serm. xxx. Maxim. ser. xiii. E quibus pro πολυλελὴς, in Editis repono πολυδεής. Vide dicta supra.

[o] κ τ—ἐπιλιγομένων] Restitui hæc ex unico Cod. Bodl. suntque omnino ad sequentium connexionem necessaria.

[p] μηδὲν] Sic MS. Med. Editi μηδέ.

[q] ἐπιθυμίαν] Ita MS. Bodl. pro ἐπιμυθίαν. Mox vero omnino repone τὴ λόγυ.

[r] ζωΦροσιύη] Didicit hoc σωφροσύνης Etymon è Platone Noster in Cratyl. p. 411. σωφροσιύη ὴ σωληείᾳ, ἣ νῦν δὴ ἐσκίμμεθα, Φρονήσεως. Huc etiam affer eundem in Phædon. p. 68. Unde & Clemens Alexand. Strom. ii. p. 470. σωφροσιύην ἕξιν σώζουσαν τα τ Φρονήσεως κελεύϛα. Vide eundem Strom. vii. p. 838. Stob. ser. v. & Suid. v. σωφροσιύη.

equos cohibente. Hujus ſanitatis proprium nomen eſt ſobrietas, Græce σωφροσύνη, quòd ſanitatem conferat ei in nobis parti qua ſapimus. Cum enim *mens* affectuum fluxu nimio tantum non obruatur, non ſinit eam penitus ſubmergi, ſed retrahit attollitque, vivificans & animans, & quodammodo immortalem reddens. Dictorum autem omnium inſtructiones & regulæ paſſim in ſacris legibus ſunt deſcriptæ, ingenia docilia lenius admonentes, contumaces verò gravius: ut contemnant res externas ac corporis, & unicum ſcopum ſibi proponant, vitam cum virtute agendam, cætera tanti faciant quantum conducunt ad hoc propoſitum. Et niſi differuiſſem in præcedentibus ſcriptis de ſingulis quæ conferunt ad modeſtiam, prolixius nunc agerem, contexens & in unum contrahens præcepta paſſim in variis locis diſperſa: ſed quia tunc dictum eſt quantum licuit pro tempore, non libet eadem repetere. Si quem vero non pigebit ſuperiores libros attentè legere, inveniet quicquid dictum eſt de modeſtia, poſſe accommodari ad fortitudinem: quoniam conſtantis firmi generoſique animi eſt, deſpicere cuncta quæ faſtus ſuſpicit, in vitæ veræ corruptionem.

Tanta porrò contentione lex ſtudet exercere confirmareque animos ad fortitudinem, ut & de veſtimentis, qualibus utendum ſit, præcipiat: diſerte interdicens ne vir ſumat muliebria, ne vel umbra aut veſtigium effœminationis ſexui maſculo inurat aliquam maculam. Id enim ſemper agit naturam ſequendo ut congrua & inter ſe convenientia ſanciat, etiam in rebus minimis, quæ infra curam legiſlatoris videri poterant. Cum enim animadverteret virorum mulierumque figuras, quaſi ſuper tabula ſculptas, admodum diſſimiles, nec eandem utrique ſexui aſſignatam (alteri enim domeſtica, alteri forenſis tribuitur) in reliquis etiam rebus quæ non naturæ opera erunt, ſed bonæ mentis excogitata, utile judicavit de his quoque decernere: ſunt autem hæ victus amictuſque & hujuſmodi cætera. Voluit enim virum etiam in his ſe ut virum decet, gerere, præſertim in veſtitu: qui cum die noctuque circumferatur, talis eſſe debet ut nullum mollitiæ afferat monumentum. Sic & mulierem ornans ornamentis decentibus, vetat virilem veſtem ſumere, longe

νῦντι τ' ἐν ἡμῖν ἀπεργαζομένη. Κινδυνεῦον γὰρ αὐτὸ πολλάκις ὑπὸ τ' τ παθῶν φορᾶς καλακλύζεσθαι, βρύχιον οὐκ ἐᾷ χωρεῖν, ἀλλ' ἀνέλκει, καὶ μετέωρον ἐξαίρει, ψυχοῦσα & ζωογονοῦσα καὶ πόπον τινα ἀπαθανατίζουσα. Πάντων δ' τ εἰρημένων ὑφηγήσεις εἰσὶ καὶ διδασκαλίαι πολλαχοῦ τῆς νομοθεσίας ἐσηλιτευμέναι, τὰς μὲν ἀπειθεῖς μαλακώτερον ἀναπείθουσαι, τὰς δ' ἀπειθεστέρας ἐμβριθέστερον, καλαφρονεῖν τ' περὶ τὸ σῶμα καὶ σκιὸς, ἐν μὲ τέλ@ ⸂ἡγεμόνα⸃ τ κατ' ἀρετὴν βίον, ζηλοῦντας δ καὶ τἄλλα ὅσα ἀγωγὰ πρὸς τοῦτον. Καὶ εἴγε μὴ ἀφ' τ ⸂πρότερον⸃ ἐτύγχανεν ἕκαστα διεξεληλυθὼς τ ἐς αὐτοφίαν, ἐπειρώμην ἂν ὑπομνηστεύειν ἐν τῷ παρόντι, ζωυφαίνων καὶ ζωείρων τὰ δοκοῦντα απορᾶδην κεῖσθαι ἐν τόποις διαφέρουσιν. Εἰρηκὼς δ' ὅσα δίδωσιν ὁ καιρὸς, παλιλλογεῖν ⸂δίκαιον⸃· τὰς μέντοι μὴ ὑπομνήσας, ἀλλὰ διὰ παιδὸς τιθεμένους ἐντυγχάνειν τ πρὸ τούτων βίβλοις, δεῖ νοῆσαι, ὅτι πάντα τὰ περὶ αὐτοφίας λεχθέντα κεφάλαιόν ἐστι περὶ ἀνδρείας· ἐπειδήπερ αὕτη καὶ γναίας & σθένος νενδρωμένης ψυχῆς ἐστι, καλαφρονῆσαι πάντων ὅσα τύφ@ εἴωθε ζημιοποιεῖν, ὅτι διαφθορᾷ τὸ πρὸς ἀλήθειαν βίου.

Τοσαύτη δή τις ἐστὶ τῷ νόμῳ παιδὴ καὶ φιλοτιμία περὶ τὸ γυμνάσαι καὶ ζυγκροτῆσαι ψυχὴν πρὸς ἀνδρείαν, ὥστε καὶ περὶ ἐσθημάτων ἁποῖα ἐχρῆν ἀμπέχεσθαι, διελάλησε· ἀπεπὼν ἀνὰ κράτ@ ἀνδρὶ γυναικὸς ˣ ἀμπεχόνην ἀναλαμβάνειν, ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἧττ@ ἢ χίαν αὐτὸ μόνον τ θήλε@ ὅτι λύμη τ ἄρσεν@ γνησίας προσά- P. 739.
ψαιτο. Βούλε⸃ γὰ, ἀεὶ ἑπόμεν@ τῇ φύσει, τὰ οἰκεῖα καὶ ζωφὰ ἀλλήλοις ἄχρι τ ἐσχάτων, & δι' ἀτέλειαν ἀφανεστέρων εἶναι δοκούντων, νομοθετεῖν. Ἐπειδὴ γὰ τύπους ζωμάτων εὖρε καθάπερ ʸ ἁπλάστους χαραχθέντας ἀνομοίους ἀνδρός τε αὖ καὶ γυναικὸς, & βίον ἑκατέρῳ τ εἰδὼς ἀ τ αὐτὸν ὑπονεμηθέντα· τῷ μὲ γὰ ὁ καλοικίδι@, τῷ δ' ὁ πολιτικὸς προσκεκλήρω⸃· ᶻ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα μὴ φύσεως μὲ ἔργα ἦν, φύσει δ' ἀκόλουθα γνώμης ἀγαθῆς ἀρέσματα, ζυμφέρον ἔκρινε διαλάξαι· ταῦτα δ' ἦν τὰ περὶ δίαιταν καὶ ἀμπεχόνην, καί τι ὁμοιότροπον. Ἡρμηνεῦσε γὰ τόν γε πρὸς ἀλήθειαν ἄνδρα κἂν τούτοις ἠξίωσε, καὶ μάλισα ἐν ἐσθήσεσιν, ἃς ᵃ ἁπιφερόμεν@ μεθ' ἡμέραν τε καὶ νύκτωρ, ὀφείλειν μηδὲν ἔχειν ἀνανδρείας ὑπόμνημα. Καλὰ ταῦτα μέντοι καὶ τὴν γυναῖκα ἀσκήσας τοῖς ἁρμόττουσι κοσμοῖς, σκώ-

ἢ οὐχὶ ἀνδρίζειν ἡμᾶς βούλε⸃; &c. Iſta lex autem à Joſepho refertur præcipuè ad veſtitum in Prœliis gerendum. Vide Ant. lib. iv. c. 8. § 43.

ʸ ἁπιπλάστους] Sic ex Codice Med. & Bodl. ſcribe pro ἁπλάτους.

ᶻ καὶ τοῖς] Melius forſan καὶν τοῖς, vel ἑκατέροις.

ᵃ ἁπιφερόμεν@] Quidni ἀφιερόμεν@?

λυσεν

ᶠ ἡγεῖσθαι] Scribe ἡγεμόνας.

ᵉ πρότερον] MSS. πρότερα, vide p. 905. & dicta ad mandatum decimum.

ᵛ δίκαιον] MS. Bodl. δικαῶν. Scribe δικαιῶ· vel adde ἡγεῖσθαι.

ˣ ἀμπεχόνην] Eandem myſticam rationem, Philonem ſecutus, aſtruit Clemens Strom. ii. p. 471. ἐπεὶ τίνα λόγον ἔχει τὸ ἀπαπᾶν τ νόμον ἀνδρὶ γυναικὸς ἀμπεχόνην ἀναλαμβάνειν;

λυσιν ἀναλαμβάνειν ἀνδρὸς ἰσθῆτα, πόρρωθεν ὡς ἀνδρογυνάς, ἕτω καὶ γυναίκας φυλαξάμθ. Ἐνίς γὸ καθάπερ ἐν τῇ οἰκοδομίαις ὑφαιρεθείσης, ῥᾴδιον κ᾽ τἆλλα μθνῆσθαι σὺν ὀμοίῳ.

Ἔτι τίνων τ᾽ ἀνθρωπείων πραγμάτων δυσὶ καιροῖς ἐμφερομθνων, εἰρλνῃ τε κ᾽ πολέμῳ, τὰς ἀρετὰς ἔστιν ἰδεῖν ἐν ἀμφοτέροις ἐξεταζομθνας. Περὶ μὲ ἂν τ᾽ ἄλλων λέλεκ᾽ [b] πρότερον, κ᾽ αὖθις εἰ γένοιτό τις χρεία, λεχθήσε᾽· τὰ δ᾽ νῦν ὑ παρέργως ἐξετασέον ἀνδρείαν· ἧς τὰ μὲ κατ᾽ εἰρλνην ἔργα πολλαχᾶ τ᾽ νομοθεσίας ὕμνησεν, ἀεὶ τ᾽ καιρῶν ἐχομένθ, ᾧθεν ἂν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις ὑπεμνήσαμθ. Τῶν δ᾽ κ᾽ πόλεμον ἐνθένδε ποιησόμεθα τλὼ δοχλῶ, ἐκεῖνο προεισπόνλες· ὅταν ποιῆται τ᾽ στρατιωτικὸν καταλογον, ὐχ ἅπασαν τλὼ νεότητα καλεῖν οἴε᾽ δεῖν, ἀλλ᾽ ἔστιν ὃς παραιτεῖται, προσιθεὶς αἰτίας εὐλόγως τ᾽ [c] ἀσρατείας. Αὐτίκα τὰς καταπληχόταις κ᾽ δειλὰς, μελλήσονλας ὑπὸ τ᾽ ἔμφυτον μαλακίας ἀλίσκεσθ, κ᾽ δεῖ θ πῖς ἄλλοις ζυμμάχοις ἐμπεσεῖν. Τὸ γὸ ἑτέρω κακὸν, [d] εὖ πῶς ὁ πλησίον ἀναμάτητος φιλεῖ, κ᾽ μάλισα ἐν πολέμῳ, τῷ λογισμῷ διὰ τλὼ ἀγωνίαν ζυγχεχυμθνω, κ᾽ τὰς τ᾽ πραγμάτων ἀντιλήψεις ἀκριβῶν ἀδυνατοῦντ θ. Τότε γὸ εὐλάβειαν μὲ τλὼ δειλίαν, τὸ δ᾽ φοβεῖσθ προμηθὲς, ἀσφάλειαν δ᾽ τλὼ ἀνανδρίαν εἰώθασιν καλεῖν, αἴσχισα ἔργα ὑπρεπέσι κ᾽ ζημίαις κλήσεσιν ἐπαμπίσχονλες. Ὅπως ἂν μὴ τὰ μὲ οἰκεῖα βλάπτη᾽, διὰ τλὼ τ᾽ εἰς τ᾽ πόλεμον ἰσίλων ἀνανδρίαν, ἐπικυδεστέρα δ᾽ γίνη᾽ τὰ τ᾽ ἐχθρῶν, [e] αἰρέντων καταφρονητικῶς τὰς ἀγμνεῖς, ὄχλον λόγον εἰδὼς σὐκ ὠφέλιμον ἀλλ᾽ ἐμπόδιον εἰς κατόρθωμα, ἀνεῖρξε τὰς ἀπόλμως κ᾽ ἀναπίπλονσας δειλία. Καθάπερ οἶμαι κ᾽ τοῖς τὰ σώματα νοσοῦσι, [f] σρατηγὸς ὐδεὶς ἀνάγκλω ἐπιτίθησι πολεμεῖν, [g] ὑποπαρακινμθνης ἀσθενείας. Νόσ θ δέ τις κ᾽ ἡ δειλία, βαρυτέρα τ᾽ κ᾽ τὸ σῶμα, τὰς ψυχῆς δυνάμεις καθαιροῦσα. Τῶν μὲ γὸ βραχὺ εἶναι ζυμβαίνει τ᾽ χρόνον τ᾽ ἀκμῆς, ἡ δ᾽ ἐσὶ κακὸν ζώτροφον, μᾶλλον ἢ ὐχ ἧτον τ᾽ ἡνωμθνων [h] μερῶν προαπεφυκὸς σὐ πρώτης ἡλικίας ἄχρι πανυσάτου γήρως, εἰ μὴ τύχοι θεὸς ἰώμθ· πάντα γὸ θεῷ δυνατά. Καὶ μλὼ δ᾽ ἅπαντας τὰς ὑπολμοτάτους καλεῖ, κἂν ζφόδρα ἐρρωμθνοι καθ᾽ ἑκάτερον, σῶμα κ᾽ ψυχλω, προαγωνίζεσθ κ᾽ πρὸς κινδυνεύειν ἐθέλωσιν· ἀλλὰ τ᾽ γνώμης αὐτὰς ἐπαινέσας, ὅτι κοινωνικὸν καὶ πρόθυμον κ᾽ ἀκαταπληκτον ἦθ θ ἐπιδείκνυτ᾽, διερευνᾷ μή τισιν ἀνάγκαις [i] ἐνδέδεν᾽, ὧν ὀλκὸς ἡ δυνάμις. Εἰ γάρ τις, φησὶ, νεωσὶ δειμάμθνος

submovens tum effœminatos viros, tum plus æquo viriles fœminas. Nam si unum aliquid mutaveris, ne cætera quidem pristinam formam retinent, ut licet in ædificiis cernere.

Præterea cum res hominum duobus spectentur temporibus, pace belloque, virtutes in utroque spectatas licet cernere. Verum de aliis dictum est aliubi, & rursum posthac dicetur, si opus fuerit. Nunc non obiter disquirendum videtur de fortitudine, cujus etiam in pace opera legislator laudavit sæpenumero, prout opportunum fuit, de quibus suo loco mentionem fecimus. Itaque aggrediemur dicere quantum in bello valeat, illud præmonentes: cum habetur delectus militum, non oportere universam juventutem evocari statuit, nonnullos vero dimittit, dimissionis reddens causas idoneas. Ante omnia consternatos & timidos, ob nativam pusillanimitatem succumbere solitos, metumque sociis incussuros. Facile enim serpit vitiorum contagio, præsertim in tumultibus bellicis, ratione per contentionem turbata, nec satis valente rerum perceptiones accurate dijudicare. Tunc enim ignavi cautos se vocant, timidi consultos, segnes providos, prætexendo vitiis turpissimis decora & honesta vocabula. Ne igitur res domesticæ ex ignavia hominum in bellum prodeuntium, damnum patiantur, prævaleant vero res hostium, ignavos contemptim trucidantium, Legislator sciens inertem turbam impedimento esse, non adjumento, imbelles & metu dejectos repulit. Sicut etiam corpore ægrotantibus haud quivis imperator imponit necessitatem militiæ, excusante eos morbo. Nam timiditas quoque morbus est, morbis corporeis gravior, utpote vires animæ enervans. Istorum enim violentia non diu durat: hæcce vero est malum coalitum, non aliter quam membra conjunctissima, adhærens à tenera ætate usque ad extremam senectutem, ni Deus remedium attulerit: Deus enim potest omnia. Nec tamen omnes audaces jubentur dare nomina, etiamsi animo corporeque validi cupiant cum primis dimicare & in discrimen se offerre; verum istis ob propositum laudatis, quod beneficam & alacrem & invictam indolem præ se tulissent, examinat, num quibus necessitatibus, quarum vis admodum efficax, implicentur. Edicitur enim ut *siquis ædificavit domum, necdum immigravit in*

739. p. 740.

[b] πρότερον] Supra in lib. de Constitutione Principis.
[c] ἀσρατείας] Ita MS. Vat. cui emendationi sensus loci fidem favet. Editi τ᾽ στρατείας.
[d] εὖ πως] Forsan σὐκ οἶδ᾽ ὅπως.
[e] αἱρέντων] Melius, ut videtur, ἀναιρέντων.
[f] σρατηγὸς] Ita MS. Aug. Editi στρατηγοῖς.
[g] ὑποπαρακινμθνης] Ita MSS. Linc. Med. Aug. & Coisl. pro ὑποπαρακινμθνους. Ex eisdem scribo βαρυτέρα. Editi βαρύτερα.
[h] μερῶν] Melius forsan μιλῶν.
[i] ἐνδέδεν᾽] Sic MSS. Vat. & Coisl. Editi ἐνδέδον᾽.

*eam;*

*eam*; *ſive plantavit novellam vineam opera ſua, necdum advenit tempus vindemiæ*; *ſive ſponſam habet virginem, necdum celebravit nuptias*; dimittatur ab omni militia; humana ſane remiſſio duabus de cauſis: una, quoniam incerti ſunt caſus bellorum, nequis ocioſus fruatur alienis laboribus. Iniquum enim viſum eſt non permiti è propriis fructum percipere, & cum alius ædes extruxiſſet, inhabitare has alium, & ex conſitis ab alio vitibus alium vindemiam facere: cumque alius deſponſaverit, alium nuptam domum ducere: atque ita ſua ſpe fruſtrari qui aliquid commodi in vita expectaverit. Altera vero cauſa, ne corpore militantes, faſciſcant animo. Neceſſe eſt enim mentem illò tendere, deſiderio eorum à quibus fruendis abſtracta eſt. Nam quemadmodum eſurientes ſitientesve, ſi modo conſpiciatur cibus potuſve, perſequuntur propereque accurrunt, frui expetentes: ad eundem modum quicunque uxorem legitimam aut domum aut prædium paraverunt ſua induſtria, & ſpe ſuâ tempus fruendi tantum non adeſſe rati, uſu eorum intercepto, ſuccenſent indignabundi; ut quamvis adeſſe videantur, meliore tamen ſui parte abſint, animo, quo ſolo res fortiter aut ſecus geritur.

Hos igitur & ſimiles in delectu militum prætereundos *Legiſlator* exiſtimat, & aſciſcendos alios integros ab omnibus perturbationibus, ut expediti liberique ſine tergiverſatione ad diſcrimina ſe accingant. Sicut enim armatura ſolida nihil prodeſt infirmo aut mutilato corpori, quam præ infirmitate abjiciet: ſic animæ ægræ affectus corpus robuſtum perturbat, & inhabile reddit diſcrimini inſtanti. Ad quod reſpiciens, non ſolum tribunos centurioneſque, & cæteros ductores ordinum, verum etiam ſingulos milites inſpicit, examinans tum robur corporis, tum mentis habitum: corpus, num uſquequaque ſanum ſit & partibus omnibus membriſque habile ad habitus motuſque ſingulis congruentes; animam vero, num audacia plena ſit ac fiducia: ſi infracta & generoſa indole prædita; ſi honoris

[k] οἰκίαν, οὐκ ἔφθη εἰσοικήσασ᾽· ἢ ἀμπελῶνα φυτεύσας νεόφυτον, αὐτὸς εἰς γῆν τὰ κλήματα καθεὶς, μήπω τ᾽ [l] καρπίας καιρὸν ἔχειν· ἢ [m] παρθένον ἐγγυησάμενος, οὐκ ἔγημεν, ἀφιέσθω πάσης στρατείας· [n] φιλανθρωπίας ὁμῶ τιν᾽ ἄδειαν ἀνδρεισκόμενον, ἕνεκα δυοῖν· ἑνὸς μὲ, ἵν᾽ ἐπειδὴ [o] τὰ κῆ᾽ πολέμους ἄδηλα, μὴ τὰ τ᾽ πονησάντων, ἀταλαιπώρως ἄλλοι λαμβάνωσι. Χαλεπὸν γὰ ἐδόκει εἶναι τ᾽ ἰδίων τινα μὴ ὀπόναις διωηθῆναι, ἀλλ᾽ [p] οἰκοδομεῖν μὲ ἕτερον, ἐνοικεῖν δ᾽ ἄλλον· κῆ φυτεύειν μέν τινα, τ᾽ ἢ μὴ φυτεύσαντα καρπῶσ᾽· κῆ μνᾶσ᾽ μὲ ἄλλον, γαμεῖν ἢ τ᾽ μὴ μνώμενον. Ὡς δ᾽ [q] δεῖν ἀτελεῖς τὰς ἐλπίδας καθασκευάζειν τοῖς χρησὰ τ᾽ κῆ᾽ τ᾽ βίον προσδοκήσασιν. Ἑτέρᾳ ἢ, ἵνα μὴ σώματι στρατεύομενοι, τ᾽ ψυχαῖς ὑστερίζωσιν. Ἀνάγκη γὰ αὐτῶν τιν᾽ Φρένοιαν ἐκεῖ τεθάσ᾽, πόθῳ τ᾽ ὀπολαύσεως ὧν ἀφειλκύθησαν. Ὡς γὰ οἱ πεινῶντες ἢ διψῶντες, ὅταν σιτίον ἢ ποτόν πᾳ φαντασθῶσι, διώκουσι κῆ ὀπιφέρονται ἀμεθαρπτοι, γλιχόμενοι μεθαλαβεῖν· ἅτως οἱ περὶ νομίμᾳ γυναικὸς, ἢ οἰκίας, ἢ χωρίᾳ κλήσεως πονηθέντες, κῆ ὅσον ἅπω [r] τῇ ἐλπίδι νομίζοντες εἰς τ᾽ ἑκάστ᾽ τ᾽ χρήσεως ἀφῖχθαι καιρὸν, ὅταν ἀφαιρεθῶσι τιν᾽ ὀπόλαυσιν, ζφαδάζουσιν, ὡς παρόντας μὴ παρεῖναι τῷ κρείττονι μέρει ψυχῆς, δι᾽ ὃ ζυμβαίνει καλορθῶν, ἢ τἐναντίον.

Τούτους ἂν κῆ τοὺς ὁμοίους οὐκ οἶε᾽ δεῖν εἰς τ᾽ στρατιωτικὸν ἄγειν καθάλογον, ἀλλ᾽ οἷς ἤδειν [s] προεληλυθὸς οἰκυρεῖ πάθ᾽, ὅπως ἐλευθέροις κῆ ἀφέτοις ὁρμαῖς ἀπροφασίστως πῖς δεινοῖς ἐπαποδύων᾽. Καθάπερ γὰ παντὸς ἀδὲν ὄφελ᾽ ἀθενεῖ σώματι ἢ λελωβημένῳ, ἢν ἀδυνατῶν ὀπορρίψει· τ᾽ αὐτὸν τρόπον ἐῤῥωμένον σῶμα [t] φέρει τῇ κρεανόσῃ πάθ᾽ ψυχῇ, μὴ ζυνᾶδον πῖς παροῦσιν. Εἰς ἅπερ ἀπιδὼν, ὁ μόνον λοχαγὸς κῆ στρατηγὸς, κῆ τοὺς ἄλλους τ᾽ στρατείας ἡγεμόνας, ἀλλὰ κῆ τ᾽ στρατιωτῶν ἕκαστον ὀπικρίνει· δοκιμάζων πῶς ἔχει πρός τε σώματ᾽ εὐεξίαν, κῆ πρὸς εὐσάθειαν λογισμῶ. Σῶμα μὲ ἐξετάζων, εἰ ὁλόκληρον, εἰ ὑγιαῖνον ὅλον δι᾽ ὅλων, εἰ πῖς μέρεσι κῆ μέλεσι πᾶσιν εὖ ἡρμοσμένον πρὸς τὰς ὀπιβαλλούσας ἑκάστῳ χρείσεις τε κῆ κινήσεις· ψυχῇ δ᾽, εἰ [u] θαῤῥαλεοτάτη κῆ εὐτολμίας ἀνάπλεως· εἰ ἀκατάπληκτ᾽ κῆ μετὴ [x] φρονήσεως

[k] οἰκίαν] Videtur redundare, & deeſt in MSS. Mox etiam ſcribe εἰσοικήσασ᾽. Huc vero aſſer 1 Maccab. iii. 56. Joſ. Ant. lib. xii. c. 7. § 3. Clem. Strom. ii. p 471.

[l] καρπίας] MSS. ἐπικαρπίας. Heſych. v. ἐπικαρπία, καρποφορᾳ.

[m] παρθένον] Videtur Philo privilegium ἀτρατείας viris ſolum virginis ducentibus tribuere. Atqui iſtud à lege conceſſum cuivis jam maritato, etiamſi vidua fuiſſet uxor. Deut. xx. 17. ὅτις μεμνήστ᾽ γυναῖκα, &c. Joſeph. quoque Ant. lib. iv. c. 8. κῆ τοὺς μεμνηστευκότας ἢ κῆ νέους γεγαμηκότας. Vide Homer. Iliad. B 700, 701.

[n] φιλανθρωπίας] Ex Clem. Alex. Strom. ii. p. 471. ſcribe φιλανθρώπους. Ex eodem etiam ſupplenda multa, quæ è Philonis textu videntur excidiſſe. Sic enim ille loco citato, στρατηγικῶς μὲ, ὡς μὴ ἀθεκαπώμβροι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας, ἀπρόθυμοι τῇ πολίμῳ ἐξυπηρετῶμβ᾽· φιλανθρώπως ἢ, &c.

[o] τα᾽] Reſtitui ex MSS. Linc.

[p] οἰκοδομεῖν] MSS. Coiſl. & Med. pro οἰκοτομεῖν, cui ſuffragatur Textus ſacer. Clemens etiam ibidem οἰομῶ δεῖν —τ᾽ οἰκοδομησάμενον οἰκεῖν.

[q] δεῖν] Melius δέειν.

[r] τῇ—ἐλπίδι] Sic MSS. pro τ᾽ ἐλπίδ᾽ in Editis.

[s] προεληλυθὸς] MS. Bodl. προσεληλυθὸς, & ſic melius. Mox etiam ſcribe ἐνοικυρεῖ.

[t] φέρει] Forſan φύρᾳ. Ubi etiam pro κρεανόσῃ, &c. ſcribendum videtur, τ᾽ κρεανύσης ψυχῆς.

[u] θαῤῥαλεοτάτη] MSS. θαῤῥαλειστητ᾽· vel ergo ſic ſcribe, vel repone θαῤῥαλεοτάτης εὐτολμίας, & vide ſupra p. 736. Ibi enim ſcriptum φρονήμαλος κῆ θαῤῥαλεωτάτας γέμοντες εὐτολμίας.

[x] φρονήσεως] Forſan φρονήμαλος, vide notam præcedentem.

ζῆν, εἰ φιλότιμος, καὶ ζωῆς ἀδόξου τὴν ζῶσαν ἐπιλείαν θάνατον προκείνησα. Τούτων γὰρ ἕκαστον ἰδίᾳ καθ' αὑτὸ, εἰ δεῖ τἀληθὲς εἰπεῖν, δυνάμεώς ἐστιν· ἀθρόας δ' εἰ ξυνέλθοιεν, ῥᾴμῃ ἄμαχόν τινα καὶ ἀναπαγάνιστον ἐκ πολλοῦ τοῦ φειδοῦς ὀπιδείξουσι), [y] κρατοῦντες ἀναιμωτὶ τοὺς πολεμίους.

Τῶν δὲ λεχθέντων ζαφετάτην πίστιν αἱ ἱεραὶ βίβλοι παρέχουσιν. Ἔθνος πολυανθρωπότατόν ἐστιν Ἄραβες, οἷς ὄνομα παλαιὸν ἦν, [z] Μαδιηναῖοι. Οὗτοι πρὸς Ἑβραίους φιλαπεχθημόνως ἔχοντες, ἀδικοὺς [a] ἕνεκα ἑτέρας μᾶλλον, ἢ ὅτι τὸ ἀνωλάτω καὶ πρεσβύταλον αἴτιον σέβεσι καὶ τιμῶσι, τῷ ποιητῇ καὶ πατρὶ τῶν ὅλων προσκεκληρωμένοι· καὶ πάσας μὲν μηχανὰς τεχνάζονται, πάσας δὲ πείρας καθιᾶσι, ἵν' ἀπὸ τοῦ ἑνὸς καὶ [b] ὄντως οὕτως τιμῆς αὐτοὺς ἀποστήσωσι, καὶ μεθαρμόσωνται πρὸς ἀσέβειαν ἐξ ἐσιότητος· ἧττον γὰρ πεισθῆναι ῥᾳδίως ὑπελάμβανον. Ἐπεὶ δὲ μυρία καὶ λίγοντες καὶ δρῶντες ἀπειρήκεσαν, ὥσπερ οἱ θανατῶντες ἀπογνόντι ζωηρίας, καί τι πιθανὸν ὀπινοῦσι στρατήγημα. Γυναικῶν τὰς πεπαλλεσάτας μεταπεμψάμενοι, φασὶν αὐταῖς· ὁρᾶτε ὡς ἀπερίληπτός ἐστιν ἡ τῶν Ἑβραίων πληθύς· τὸ δὲ πληθοῦς ἐργαλειώτερόν ἐστιν ὀπιτείχισμα ἡ ὁμόνοια καὶ συμφωνία τούτων. Αἴτιον δὲ τῆς ὁμονοίας τὸ [c] ἀνωλάτω καὶ μέγιστον, ἡ περὶ τοῦ ἑνὸς θεοῦ δόξα, ἀφ' ἧς οἷα πηγῆς, ἐνωτικὴ καὶ ἀδιαλύτῳ φιλίᾳ κίχρηται πρὸς ἀλλήλους. Ἡδονὴν δ' ἀλωτὸν ἄνθρωπος, καὶ μάλιστα συνουσίᾳ τῇ πρὸς γυναῖκα. [d] Διαπρεπίστατοι δ' ἐστέ· καὶ φύσει μὲν ἀγωγὸν τὸ κάλλος, ἡ δὲ νεότης εἰς ἀκρασίαν εὐέλικτον. Ἑταιρήσεως ἢ μοιχείας ὀνόματα μὴ δείσητε ὡς αἰσχύνην ἐποίσοντα, τὰς ἐκ τοῦ πράγματος ὠφελείας ἀντιτιθεῖσαι, δι' ἃς τὰς ἐφ' ἡμέραν ἀδοξίας μεθαρμόσεσθε εἰς ἀγήρω καὶ ἀτελεύτητον εὔκλειαν· τὰ μὲν σώματα [e] ὅσα τῷ δοκεῖν προέσθαι, σόφισμα κατ' ἐχθρῶν καὶ στρατήγημα, παρθένους δὲ τὰς ψυχὰς διαφυλάξασαι, αἷς καὶ τοῦ πρὸς τὸ μέλλον ἀγνείαν ὑπισχνεῖσθε. Καὶ καινότατον ὁ πόλεμος ὅτου ἔχει κλέος, διὰ γυναικῶν ἀλλ' οὐ δι' ἀνδρῶν κατορθωθείς. Τὸ μὲν γὰρ ἡμέτερον ὁμολογοῦμεν γοῦν, ὃ γνῶσε) ἦττα, διὰ τὸ πᾶσι τοῖς εἰς μάχην τοὺς ἀντιπάλους ἐπικυδεστέρους εἶναι, τὸ δ' ὑμέτερον [f] παντελές· τὴν νίκην, καὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν, τὰς δίχα κινδύνων ἀρετὰς· ἀναιμωτὶ γὰρ, μᾶλλον δὲ καὶ ἀκονιτὶ, καὶ τοῦ πρώτου φαντασίαν, αὐτὸ μόνον ἐφθεῖσαι, φθείσεσθε. Ταῦτα ἀκούσασαι, καθαρὸν βίον μὴ δι' ὄναρ ἠθημμέναι, παιδείας ἐρθῆς ἄγλυκοι, ζωαινοῦσιν, ἅτε πεπλασμένον ἦθος ζωφροσύνης

cupida, & honeſtam mortem vitæ ignominioſæ præferens. Hæc enim vel ſingula, ſi verum dicere licet, per ſe, valent plurimum, ſi vero in unum conveniant, vim quandam invictam & inexpugnabilem ex abundanti præ ſe ferent tales, victis ſine cruore hoſtibus.

Dictorum argumentum luculentum præbent ſacræ literæ. Arabum gens eſt numeroſiſſima, quos Hebræi priſci Madianæos nominabant. Iſti erga infenſi, nullam aliam ob cauſam quam quod ſummam & antiquiſſimam cauſam colant & venerentur, univerſorum creatori & patri quaſi in ſortem aſſignati, omni conatu variiſque artibus tentabant eos ab unius vereque exiſtentis Dei cultu avertere, & à ſanctitate ad impietatem transferre, ſic enim facile ſuperaturos rati ſunt. Cum vero plurima tum loquendo, tum dicendo nihil proficerent, ſicut moribundi ſalute jam deſperata, etiam tali uſi ſunt ſtratagemate. Accitis mulierum formoſiſſimis, ſic eas allocuti ſunt: Videtis quam ſit immenſa Hebræorum multitudo, multitudine vero quanto tutius præſidium iſtorum conſenſus & concordia. Hujuſce concordiæ ſumma & præcipua cauſa, communis de uno Deo ſententia: unde velut è fonte fluxit conjunctiſſima & indiſſolubilis erga ſe invicem amicitia. Voluptati vero quivis homo obnoxius, præſertim congreſſui fœmineo. Vos eſtis forma venuſtiſſima ornatæ, cui nativæ inſunt illecebræ, & juventus proclivis eſt ad incontinentiam. Nec vos deterreant ſcortationis adulteriique nomina, quaſi allatura dedecus, cum è diverſo tanta proponatur utilitas publica, unde dedecus breve in honorem ſempiternum & immortalem convertetis; corpora quidem ſpecie tenus prodentes, in hoſtium fraudem & damnum, animas vero virgines conſervantes, quibus in poſterum pudicitiam confirmabitis. Novumque laudis genus habebit hoc bellum, à fœminis potiùs quam viris confectum. Fatemur enim noſtrum ſexum hoſtibus imparem omni apparatu ad dimicandum inſtructioribus, veſtrum vero perfectè munitum: ſuperantes, enim victoriam &, quod maximum eſt bonum, præmia ſine periculis *reportabitis*. Nam ſine cruore, atque adeò citra pulverem, ſolo aſpectu ſuperabitis adverſarios. His auditis fœminæ quæ vitam probam ne per ſomnium quidem cognoverant, & educationem honeſtam nunquam guſtaverant, li-

p. 741.

p. 742.

[y] κρατοῦντες] Anne κρατοῦσ', ex Analogiâ Grammaticâ, ſcil. αἱρεθέντας.

[z] Μαδιηναῖοι] In Codice Bodleiano additur τοὺς Μαδιηναίους Σαρακηνοὺς λέγει.

[a] ἕνεκα] Reſtitui ex MSS. Mox etiam ſcribe ἀνωλάτω, tum ex Codicum fide, tum ex Philonis more.

[b] ὄντως] Reſtitui ex MSS. Cujus ſcribendi rationis exempla ſexcenta apud Noſtrum.

[c] ἀνωλάτω] Ita ſcribo, ut prius ſupra. Vide Clem. Alex. Strom. ii. p. 469. & ibi Doctiſſimum Editorem.

[d] διαπρεπίσταται] MS. Bodl. Editi διαπρεπίσταται.

[e] ὅσα τῷ] Reſtitui τῷ ex Bodl.

[f] παντελὲς] In Codice Vaticano additur φθεῖσαι. Inſuper vero deeſt ἐξεῖναι vel κομίσασθαι vel vox conſimilis. Scribe ergo παντελὲς· φθεῖσαι ἐξεῖναι τὴν νίκην, &c. atque adeo ſic verto.

benter conſenſerunt: quippe quæ fictum caſtitatis ſtudium reliquo tempore ſimulaverant: dein ornant ſe pretioſis veſtibus monilibuſque ac muliebri mundo cætero, atque ita cultu exquiſito nativam augentes pulchritudinem (neque enim certamen exiguum fuit captatio juvenum haud ægrè captandorum) in apertum prodeunt: ubi vero acceſſerunt propius, aſpectibus meretriciis & verborum lenocinio, faltationibus etiam ac laſcivis geſtibus, juvenum partem inconſultam, quorum mores leves erant & inſtabiles, pelliciunt; captatiſque ex corporum laſcivia animis convenientium, ad profana quoque ſacra eos inducentes & libationes nefarias manufactorum numinum, ab unius & verè exiſtentis Dei cultu avertunt. Hæc cum peregiſſent, viris ſuis nuncium lætum referunt, & parum abfuit quin & reliquos ingenii levioris *Hebræos* pellicerent, ni beneficus & propitius Deus caſum miſeratus, repræſentato amentium ſupplicio, (erant autem vigintiquatuor millia) *reliquos* quaſi à torrente tantum non ſubmerſos, metu caſtigatos repreſſiſſet. Gentis vero rector pietatis dogmata auribus ſuorum infundens, ipſiſque earum animas demulcens, è ſingulis tribubus millenos delegit fortiſſimos, ad repetendam vindictam doli, quem per mulieres fuerant moliti: ſperantes populum univerſum à ſummo ſanctitatis faſtigio dejectum corrumpi poſſe, cum in dictis ſolis id perficere valerent. Is exercitus exiguus numero contra plurima hoſtium millia progreſſus in aciem, virtute ac rei militaris peritia ſuperior, cum ſinguli cohortis animos gererent, contemptim irruit in denſos hoſtium ordines, ſtratiſque obviis tum confertas turmas, tum ſubſidiarios ad vacuas replendas in tergo poſitos vaſtavit, ita ut ad primum clamorem multa millia proſterneret, nec quenquam ex oppoſita juvenum acie vivum relinqueret. Interficiunt autem & mulieres, quæ impio conſilio virorum aſſenſerant: ſolæ virgines ſervatæ ſunt ætatis innocentis miſeratione. Tanto vero prœlio defuncti neminem deſiderârunt è ſuis, ſed quanti & quales in aciem prodierant, *tales* rediêrunt incolumes & integri, imo, ſi verum dicere liceat, duplo valentiores. Gaudium enim ex victoria profectum vim, quam prius habuerant, auxerat. Nec alia fuit cauſa

τ ἄλλον χρόνον [e] καθυποχειρόμβαι, κ) πολυβελέσιν ἐαθῆσι κ) ὄρμοις, κ) εἰς ἄλλοις ἔωθεν ἀμκοσμεῖας γυνὴ πᾶσιν, ἀσκηθεῖσαι, κ) τὸ ἐκ φύσεως κάλλ@ ἀμορφότερον τ ἀπιμελείαις ἀπεργασάμβαι (τὸ γὸ ἀγώνισμα ὐ μικρὸν ἦν, θήρα νίων [h] ἀθηράτων) εἰς τὲμφανὲς προύρχον), κ) πλησίον γβρόμβαι, βλέμμασιν ἑταιρικοῖς, κ) τωμυλίαι λόγων, κ) ὀρχήσεσι κ) κινήσεσιν ἀκολάσοις, δελεάζυσι τῆς νεότητ@ τὸν ὀλιγόφρονα [k] μοῖραν, ἀνερμάτιςα Ꞓ ἀνίδρυλα ἤθη· κ) ἀλὸ τ τ ζωμάτων αἰσχυνῆς αἰσκιερβυσάμβαι τὰς ψυχὰς τ ζωελθόντων, ἀλὶ θυσίας ἀθύτυς κ) ασπονδὰς ἀσυμβάτυς καλέσασαι τ χειροποιήτων, ἀλλοθρεμῦσι δὴ τ τὸ ἑνὸς κ) ὅλως ἑν@ θεραπείας θεοῦ. Τοῦτο ἀμπεραξάμβαι τοῖς ἀνδράσιν ἀναγγελίζον). [l] κ) ἐμέλλοσαν τὰς ἄλλας ἁπασᾶς τ [m] ζφόδρα βεβαίων, εἰ μὴ τὸ πάθυς λαβὼν οἰκεῖον ὁ ἀνεργέτης κ) ἵλεως θεὸς, ἀνυπερθέτῳ κολάσι τ ἀπονοηθέντων· ἦσαν ἢ τέσσαρες πρὸς τ εἴκοσι χιλιάδες· ὥσπερ ὑπὸ χειμάῤῥυ καλακλυσθῆναι κινδυνώσαντας, ἀνεχαίτισε φόβῳ νυθετήσας. Ὁ ἢ τὸ ἔθνυς ἡγεμὼν [n] ἐπανλῶν τοῖς ὠσὶ τὰ ὑπὲρ ἀσεβείας δόγματα, καὶ τὰς ψυχὰς τ ὑπηκόων τύτοις ἐπάδων, ἐκ φυλῆς ἑκάστης χιλίυς ἄνδρας ἀεμσίνδην ὁπλίξας καταλέγι, δίκας [o] ἀναπεράξαι τ ἐχθρᾶς, ἣν ἐμηχανήσανλο ἀλὰ τ γυναικῶν, ἐλπίσανλες μὲ ἅπασαν τὸν πληθὺν ἄνωθεν ἐξ ἄκρας ὁσιότητ@ καλαβαλόντες ἀμφθεῖραι, μόνυς ἢ τὰς λεχθέντας [p] δυνηθέντες. Οἱ ἢ, πρὸς πολλὰς μυριάδας ὀλίγ@ ἀριθμὸς, ἀνλιταχθέντες, ἐμπειρίαις ἅμα κ) ὁπλμίαις χρώμβοι, καθάπερ [q] αὐτός τις ἕκας@ ὅμιλ@ ὢν, καλαφρονητικῶς πυκναῖς ἐπιτρέχονλες τ φάλαγξι, κ) τὰς ἐν μεσὶν ἀναιρῶντες, [r] ἠρέμυν τὰ βύζην ζωεσηκότα σίφη, κ) ὅσα ἐφήδρυε πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν κενυμβύων τάξεων, ὡς κ) αὐτοβοεὶ πολλὰς μυριάδας καταζορίσαι, κ) μηδένα τ ἀντιλαχθέντος νεότητ@ ἀπολιπέσθαι. Κτείνυσι ἢ κ) γυναῖκας τὰς ζυνεπιγεγαψαμβύας ἀνδρῶν γνώμαις ἀνοσίοις, ζωγρήσανλες παρθένυς, ἄκακον ἡλικίαν οἰκλισάμβοι. Καὶ τοσοῦτον πόλεμον καλορθώσανλες, ὐδένα τῶν ἰδίων [s] ἀπέβαλον· ἀλλ' ὁπόσοι κ) ὁποῖοι προῆλθον εἰς τὸν μάχλον ἐπανήεσαν, ἄτρωλοι καὶ ὁλόκληροι, μᾶλλον ἢ, εἰ χρὴ ταληθὲς εἰπεῖν, μὴ διπλασίον@ ῥώμης. Ἡ γὰρ ἐκ τῆ νικῆσαι χαρὰ τῆς πρότερον οὐκ ἐλάτλενα τὸν ἰσχὺν [t] ἐχαρίσαλο. Αἴτιον ἢ ὐδὲν τύτων ἦν ἕτερον, ἢ

[e] καθυποχειρόμβοι] Forſan καθυποχειρούμβοι.
[h] ἀθηράτων] MSS. ἀθηράτων, ſed præſtat lectio recepta.
[k] μοῖραν] Deeſſe videtur ἧς.
[l] κ) ἐμέλλοσαν κ) τὰς ἄλλας] Hæc reſtitui ex Codice Bodleiano. Cujus ſcripturæ veſtigia ſuperſunt apud Codices alios; ubi ſcribitur, ἔμελλον ἀφὸν ἁπασάσαλ.
[m] ζφόδρα] MS. Bodl. μὰ ζφόδρα, ſed nil muto.
[n] ἐπανλῶν] Reſtitui ex Codice Bodleiano, è quo etiam repoſui τὰς ψυχὰς, pro ταῖς ψυχαῖς in Editis.
[o] ἀναπεράξαι] MS. Bodl. ἀναπεράξων. Melius vero, ut videtur, ἀναπεράξοντας.
[p] δυνηθέντες] Ita Bodl. pro δυνηθῆναι.
[q] αὐτός τις ἕκας@] Reſpicere videtur Livium Hiſt. lib. i. *Infeſtiſque armis, velut acies, terni juvenes magnorum exercituum animos gerentes concurrunt.*
[r] ἠρέμυν] Forſan ἠρήμων, ab ἐρημόω. Æſchyl. Perſæ L. 247. τάξιν ἠρήμων θανών. Mox ex MSS. ſcribo συνεσηκότα, pro ὅσ ἐσηκότα in Editis.
[s] ἀπέβαλον] Sic MS. Med. Item προῆλθον ex MSS. pro προσῆλθον.
[t] ἐχαρίσαλο] MS. Coiſl. ἀπηργάσαλο, & ſic rectius.

τὸ

τὸ πυθέσθαι φιλοπονδιώτερ ἢ ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγῶνα ἄρασθαι, ᵛ ἐφ ᾧ καὶ προαγωνίζεται θεὸς, αἰτήτωρ ἐπικαιρία, βυλὰς μὲν ἀγαθὰς δὲ διανοίαις ὑφηγούμενος, ἀλκὴν δὲ τοῖς σώμασι κρατυνόμενος ἐστιβείς. Πίστις δὲ ἡ ὅτι θεῷ ζυμμαχίας, τό, τε ὑπ' ὀλίγων πολλὰς μυριάδας ἁλῶναι, καὶ τὸ μηδένα μὲν τῶν ἐχθρῶν διαφυγεῖν, μηδένα δὲ τῶν φίλων ἀναιρεθῆναι, μήτ' ἀριθμὸν, μήτε ζώματος δυνάμιν ἐλαττωθῆναι. Ὅθεν ἐν τοῖς προλεπτικοῖς φησὶν, Ἐὰν ˣ δικαιοσύνην καὶ ὁσιότητα ἐν τοῖς ἄλλας ἀρετὰς ἐπιτηδεύῃς, βίον εἰρηνικὸν πολέμου βιώσῃ καὶ εἰς ἅπαν εἰρηνικόν· ἢ ἐσόμενον πολέμου, ῥᾳδίως τῶν ἐχθρῶν περιέσεσθε, θεοῦ στρατηγοῦντος ἀοράτου, ᾧ δι' ἐπιμέλειαν ἐστὶ τοὺς ἀγαθοὺς σώζειν ἀνὰ κράτος. Μήτ' οὖν ἐὰν πολλαῖς μυριάσιν ἐπιτρέχωσιν ὁ πολὺς ὁμοῦ καὶ ἱππότης στρατὸς ὡσπλισμένος, μήτ' ἐὰν ἐρυμνὰ καὶ ἐπίμαχα προκαταλαμβανόμενοι χωρία τοπεκράτωσι, μήτ' ἐὰν ἀφθόνοις ὑπάρχωσι κτήσεσι καὶ ἁπλαγεῖς δείσῃς, κἂν ἀπορῇς ὧν ἄγουσι περιουσίαν ἐκεῖνοι, ζυμμάχων, ὅπλων, τόπων ʸ εὐκαιρίας, ὑπαρχόντων· ἐκεῖνα γὰρ, ὥσπερ ὁλκάδα πεπληρωμένην παντοίων ἀγαθῶν πολλάκις ἐπιπεσὼν ἄνεμος ἐξαίφνης ἀνέτρεψε, καὶ ᶻ κατέλυσε. Τοῖς δ' ἀτελέσι καὶ λυπροῖς ὥσπερ ἀσάχυσιν ἤδη μεμυκόσιν ἐξ αὐχμοῦ καὶ ἀνομβρίας, ἐπαφεκάζων καὶ ἐπινίφων ὁ θεὸς τὰς ζωηρὰς δυνάμεις, ἐμπαρέσχεν ἀνεγερθῆναί τε καὶ τελεσγονῆσαι· ἐξ ὃ δῆλον ἔτι αἰεὶ τῷ δικαίῳ καὶ ὁσίῳ πρόσεστι). Οἷς μὲν γὰρ τὸ θεῖον ἔπονδον, ἄκρως εὐδαίμονες, οἷς δ' ἐχθρὸν, ἐσχάτως κακοδαίμονες. Τοσαῦτα καὶ περὶ ἀνδρείας εἰς τὸ παρὸν ἐπιχρώντως λελέχθω.

hujus felicitatis, quam quod fortiter pro pietate in certamen descenderant, in quo propugnat, adjutor invictissimus, Deus, animis consilia bona suggerens, & robur firmissimum addens corporibus. Liquet enim opem divinam affuisse, vel quia multo plures à paucis profligati sunt, vel, quia nemine hostium superstite, nemo sociorum periit, integris & viribus & numero. Quapropter in admonitionibus sic loquitur: *Si justiciæ, sanctitati cæterisque virtutibus operam dederis, vitam pacatam vives: aut si bellum exoriatur, facile hostes debellabis, Deo clam obeunte imperatoris munia, cui curæ est bonos totis viribus servare. Ergo sive pedestres equestresque copiæ cum armis ingruant, sive occupatis munitis nec facile oppugnandis præsidiis, regionis fiant domini, sive apparatu copioso instructi sunt, cave formides, etiamsi quibus abundant isti, careas: sociis, armis, locorum opportunitatibus, & commeatibus.* Illas enim opes, velut navem onerariam refertam variis mercibus, sæpe repentinus ventus ingruens, subvertit aut submersit. Mediocres autem res & tenues, velut spicas jam per squalorem sitimque languidulas, Deus, roris pluviæque instar virtute salutari demissa, excitavit ac reparavit, & ad maturam frugem perduxit. Unde satis apparet, quod justitiam sanctitatemque semper habet curæ. Quibus enim numen divinum est amicum, hi felicitatis tenent fastigium: quibus autem idem infensum, longe miserrimi. Hactenus & de fortitudine dixisse in præsens sufficiat. Deut. xxviii. 15.

---

p. 697. Περὶ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑΣ.

## *De* HUMANITATE.

ΤΗΝ γὰρ ᵃ εὐσεβείας ᵇ συγγενεστάτην καὶ ἀδελφὴν καὶ δίδυμον ὅλως ἐξῆς ἐπισκεπτέον, φιλανθρωπίαν· ἣν ἐραστὰς, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις ἕτερος, ὁ πατὴρ τῶν νόμων, ὀδὸν γὰρ οἷα λεωφόρον ἄγουσαν ἐφ' ὁσιότητα ταύτην ἠπίσατο, τοὺς ὑφ' αὑτὸν ἅπαντας ἤλειφε καὶ ξυνεκρότει πρὸς κοινωνίαν· παράδειγμα καλὸν, ὥσπερ γραφὴν ἐγχέτυπον, σκιαγραφήσας τὸν ἴδιον βίον. Τὰ μὲν οὖν ἐκ πρώτης ἡλικίας ἄχρι γήρως εἰς ἐπιμέλειαν καὶ κηδεμονίαν ἑνὸς ἑκάστου καὶ πάντων ἀνθρώπων παραγόμενα αὐτῷ, δεδήλωται πρότερον ἐν ᶜ τρισὶ

NUNC cognata germana gemellaque soror pietatis consideranda est humanitas, cujus studiosus, si quis alius, legum Pater (hanc enim quasi publicam viam ad sanctitatem novit) suos omnes ad beneficentiam instituit & composuit, egregium exemplar, vitam suam, tanquam pictum in tabula proponens. Quicquid igitur à prima ætate usque extremam senectutem gessit ad utilitatem suorum privatim publiceque, supra dictum est in tribus commentariis, quos de vita Mosis de quâ, non de pietate, in libello præcedente egit Philo. Vel saltem dicendum, quæ Autor de pietate dixerit jam periisse.

ᵛ ἐφ ᾧ] Melius ἐν ᾧ, scil. ἀγῶνι.
ˣ δικαιοσύνην] Additur in MSS. καὶ ὁσιότητα.
ʸ εὐκαιρίας] Ita MSS. pro εὐχερείας.
ᶻ κατέλυσε] Melius forsan κατέδυσε. Demosthen. de Legat. Fals. p. 254. ἀθ' ὅπως ἐμοὶ πλεύσει) προεσθαι, ἀλλ' ἀνιτρέψει καὶ κατέδυσε. Hesych. καταδύεται, κρύπτει), βυθίζει).

ᵃ εὐσεβείας] Si ferrent Codices, mallem reponere ἀνδρείας,

ᵇ συγγενεστάτην] Ita MSS. Vat. & Med. pro συγγενίτιν. Sicut etiam infra p. 716. ἣς ἀδελφὸν καὶ συγγενίσασθαι τὸ μεγαλοῦν.

ᶜ τρισὶ] Sic reposui pro δυσὶ, fide unius Cod. Reg. Par. Nº 2251. Cui tamen emendationi insuper fidem facit distinctio Vitæ Mosis in libros tres, in omnibus Codicibus retenta. Vide dicta à Nobis ad initium lib. i. de Vitâ Mosis.

inscri-

inſcripſimus. Adjiciemus tamen unum alterumve factum ejus memorabile, quod inſtante jam morte peregit. Erunt enim indicia honeſtatis illius bonitatiſque continuæ & perpetuæ, quam animæ ſuæ charactere divino ſignatæ, inconfuſam ipſe impreſſerat. Nam cum mortalis hujus vitæ finis inſtaret, & oraculo aperto de migratione abhinc eſſet præmonitus, nullum vel regem vel privatum imitatus eſt, quorum unicum votum habetur ac ſtudium, hæredes liberos relinquere; ſed quamvis pater eſſet duorum filiorum, neutrum ſucceſſorem ſibi optavit victus affectu erga cognatos ac domeſticos. Quinetiam, ſi filios ſuſpicabatur parum idoneos, certe fratris filiis, viris præclaris & egregiis, non eſt deſtitutus, qui jam virtute meriti fuiſſent ſummum ſacerdotium. Sed fortaſſe aut non placebat eos à divinis rebus diſtrahi: aut potius cogitabat impoſſibile eſſe eundem hominem recte curare ſimul regnum & ſacerdotium, quorum alterum Dei cultum, alterum hominum curam profitetur. Fortaſſe autem non putavit ſe rei tantæ judicem competentem, præſertim cum imperio idoneum probare ferè divinæ ſit poteſtatis, cui ſoli facile eſt perſpicere etiam intima pectorum. Hæc vera eſſe vel hinc colligitur: erat ei amicus & familiaris penè à puero, Jeſus nomine, non vulgaribus conciliatus artibus, ſed amore integro cœleſtique, ex quo omnes virtutes proveniunt. Is etiam convictor contubernaliſque prophetæ fuit, niſi ſi quando ille divinitus afflatus & oracula accepturus in ſolitudinem vocaretur. Idem & alia officia eaque egregia erga populum exhibebat, tantum non principis vicarius, æquatâ poteſtate rempublicam adminiſtrans. Attamen quamvis hominem ex multo tempore probe cognitum & exploratum haberet, dictis factiſque honeſtatem ejus expertus, &, quæ maxime requirebatur, benevolentiam erga populum, ne ſic quidem auſus eſt ei principatum committere, ne forte opinione falleretur, eum virum egregium qui reverâ talis non eſſet, exiſtimans. Siquidem humana judicia obſcura ſolent eſſe & incerta. Itaque ne ſibiipſi quidem credens, ſupplex invocavit

ζωῆς ἄξεσιν, ὡς ἀνέγεγραπτο περὶ τοῦ βίου Μωϋσέως. Ἑνὸς δ' ἢ δυοῖν, ὧν ἔλαττον καλῶς ἔθετο, ἀναγκαῖον ἔλαττον μνησθῆναι· δείγματα γάρ εἰσι τῆς ζωοχοῦς καὶ ἀδιαφθόρου καλοκἀγαθίας, ἣν ἀσύγχυτον ἐπεσφραγίσατο τῇ ψυχῇ, χαρακτῆρι θείῳ τυπωθείσῃ. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ προθεσμία τοῦ θνητῆς ζωῆς ἔμελλεν αὐτῷ περαιοῦσθαι, καὶ λογίοις ἀληθέσι [d] ἔγνω τινὰ τοῦτον μεταναστάσιν, ἑδένα τῶν ἄλλων ἢ βασιλέων ἢ ἰδιωτῶν ἐμιμήσατο, οἷς μία σπουδή τε καὶ σπουδὴ, κληρονόμους παῖδας καταλιπεῖν· ἀλλὰ, καίτοι πατὴρ γεγονὼς δυοῖν υἱοῖν, [e] ἑτέρῳ τινὶ ἀρχὴν ἀπέλιπεν ἡττηθεὶς [f] εὐνοίας συγγενικῆς καὶ πάθους φιλοικείου. Καίτοι εἰ καὶ τὰ τῶν τέκνων δι' ὑποψιῶν ἦν, ἀδελφιδῶν γοῦν οὐκ ἦν πόρρω καλῶν καὶ ἀγαθῶν, οἳ γέρως ἀρετῆς ἔσχον τινὰ ἀνωτάτω ἱερωσύνην. Ἀλλ' ἴσως ἢ μεθέλκειν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς θείας λειτουργίας οὐκ ἐδοκίμαζεν, ἢ καὶ, ὅπερ εἰκὸς ἦν, ἐνενόησεν, ὅτι ἀμήχανον τοὺς αὐτοὺς δυσὶ καιροῖς ἅμα σπουδαίους εἶναι, ἱερωσύνης τε καὶ βασιλείας· ὧν ἡ μὲν ὑπαγγέλλει θεοῦ θεραπείαν, ἡ δ' ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν. Ἴσως οὖν καὶ κρατεῖ αὐτὸν οὐκ ἠξίωσε γνώσεως πειράσασθαι μεγάλης. Μέγιστον οὖν ὅτι τὸ εὖ πεφυκότα πρὸς ἀρετὴν δοκιμάσαι, κρεῖττον θείας δυνάμεως, ἢ μόνῃ καθορᾶν ἔθος ἀνθρώπων ῥᾴδιον. Πίστις οὖν βεβαιοτάτη τοῦ δηλουμένου γένοιτ' ἂν ἥδε. Φίλων ἦν αὐτῷ καὶ γνώριμος, οὐκ πρώτης κρεῖττον ἡλικίας γνώμονος, Ἰησοῦς ὄνομα· ὃ τινὰ φιλίαν προὔσχεν σεν ἑδὲν τοῦτο τοῖς ἄλλοις εἰωθόταν, ἀλλ' ἔρως ἐρασμιώτατος καὶ [g] ἀκήρατος, ἐξ οὗ πᾶσαν ἀρετὴν φύεσθαι συμβέβηκεν. Οὕτως ὁμωροφίως καὶ ὁμοδιαίτως ἦν αὐτῷ, πλὴν ὁπότε [h] ἐπιθειάσαιμι καὶ χρησμῳδουμένῳ προσαχθείη μόνωσις. Ὑπηρέτει μέντοι καὶ ἄλλας ὑπηρεσίας, ἃς τῷ πλήθει διέφερε, μονονοὺχ ὑπαρχικῶν ὤν, καὶ τὰ τῆς ἡγεμονίας [i] συνδιοικῶν. Ἀλλὰ καίτοι βάσανον ἀκριβῆ λαβὼν ἐκ μακρῶν χρόνων, τῆς ἔν τε λόγοις αὐτοῦ καὶ ἔργοις καλοκἀγαθίας, καὶ [k] τὸ ἀναγκαιότατον, εὐνοίας τῆς πρὸς τὸ ἔθνος, οὐδὲ τοῦτον ᾠήθη χρῆναι καταλιπεῖν [l] Δαΐδοχον· δεδιὼς μὴ ψευδοδοξῇ, νομίζων ἀγαθὸν τὸ οὐκ ὄντα πρὸς ἀλήθειαν· ἐπειδὴ τὰ κριτήρια τῆς ἀνθρωπίνης γνώμης ἀμυδρὰ καὶ ἀβέβαιά πως εἶναι πέφυκεν. Ὅθεν ὁ προαπιδὼν ἑαυτῷ, πολιτεύεται καὶ καθικετεύει τὸν ἀοράτου ψυχῆς ἔφορον θεὸν [m] μόνον, ὃς Δαΐνειαν ἀκριβῶς θεωρεῖ, ἀκρι-

[d] ἔγνω—μεταναστάσιν] Ita MSS. Editi προέγνω—μετάστασιν.
[e] ἑδετέρῳ] Egregium hoc principis exemplum gentis felicitatem familiæ ſuæ dignitate potiorem habentis. Vide inſuper laudatum à Joſeph. Ant. lib. iv. c. 2. Origen. in Numer. Hom. xxii. D. Hieronym. Comment. in Titum. Theodoret. Quæſt. 47. in Num. Iſidor. Peluſ. lib. iii. ep. 289.
[f] εὐνοίας, &c.] Sic pro εὐνοίᾳ—φιλοικείῳ, repoſui ex Cod. Bodl. Solenne enim Philoni ἔπλασμαι cum caſu ſecundo ſcribere. Vide p. 782, 804 & 922. Sophocles in Antigon.
Καίνοι γυναικὸς ἑδαμῶς ἡσσητέα.
Demoſthen. de Coron. 185. τῇ ἀληθείας ἐπιλήμονι. Idem cont. Mid. p. 387. ἄλλῳ τινὶ ἐπιλῆσαι.
[g] ἀκήρατος] Additur in Cod. Bodl. καὶ θεῖος ἔπλως.
[h] ἐπιθειάσαιμι] Melius, ut videtur, ἐπιθειάσαιτι.
[i] συνδιοικῶν] Ita MS. Bodl. pro εὐνοικῶν.
[k] τὸ ἀναγκαιότατον] MSS. Vat. & Med. τῶν ἀναγκαιοτάτων. Melius τὸ ἀναγκαιοτάτου.
[l] Δαΐδοχον] Reſtitui ex Cod. Bodl. Item ψευδοδοξῇ. Editi ψευδοδοξεῖν.
[m] μόνον ὃς, &c.] MSS. Med. & Bodl. μόνῳ—θεωρεῖν ἔξεστι, & ſic, ut videtur, melius.

p. 698.

τινὰ ἐλέσθαι τὸ ἐπιτηδειότατον εἰς ἡγεμονίαν, ὃς εἴη πατὴρ ἐπιμελήσεται τῶν ὑπηκόων. Καὶ τὰς καθαρὰς, καὶ, ὡς ἄν εἴποι τις τρυφερώτερον, παρθένους, χεῖρας εἰς ὕψος οὐρανὸν ἀνατείνας· ἐπισκεψάσθω δὴ, φησὶ, κύριος ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκὸς, ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς πληθύος, εἰς ἐπιμέλειαν καὶ προσασίαν πο[ι]μένος, ὃς ἀνυπαιτίως ἀφηγήσεται, ἵνα μὴ γένηται σαθρὸν τὸ ἔθνος, εἶτα ποίμνη ἀποροῖδην ἀγελάρχου οὐκ ἔχουσα. Καίτοι τις οὐκ ἂν καταπλάγη τὰ τότε, τὰ δεύτερα ἐπακούσας; τί φῄς, εἰπών, ὦ δέσποτα; οὐκ εἰσὶ μοί σοι γνήσιοι παῖδες, οὐκ εἰσὶ δ' ἀδελφιδοῖ; μάλιστα μέντοι τοῖς υἱοῖς, κληρονόμοι γὰρ ἔτοι τῇ φύσει, πρώτοις καταλιπὲ τιμὴν ἀρχήν· εἰ δ' ἀποδοκιμάζοις, τοῖς γοῦν ἀδελφιδοῖς. Εἰ δὲ μηδετέρους ἀνεπιτηδείους ὑπολήψει, τὸ ἔθνος προκείμενον τὰ συγγενεστάτων καὶ οἰκειοτάτων. Ἀλλ' ἔστι γέ σοι φίλος ἄμεμπτος, βάσανον ἀρετῆς τελείας δεδωκώς σοι τῷ πανσόφῳ. Τί δὴ τοῦτον, εἰ μὴ γένους ἀλλὰ καλοκαγαθίας ἡ αἵρεσίς ἐστιν, οὐκ ἀξιοῖς δοκιμάζειν; Ἀλλ' ὑπολήψει, ὅτι πάντων μᾶ κρείττων θεὸν ποιεῖσθαι ἄριστον, διαφερόντως δέ, ἐν οἷς τὸ εὖ γε ἢ χεῖρον μυρίας ὅσας εἰς εὐδαιμονίαν ἢ ἀνήγαγεν, ἢ τοὐναντίον εἰς κακοδαιμονίαν. Μεῖζον δ' ἰδεῖν ἀρχῆς, ἢ τὰ πόλεων ὅσα κατὰ πόλεμον ἢ κατ' εἰρήνην διατέτραπται· ὡς γὰρ πρὸς εὐπλοιαν ἀγαθοῦ καὶ τοῦ γνώμου καὶ τοῦ διηκόντος δεῖ κυβερνήτου, τοῦ αὐτὸν τρόπον καὶ πρὸς εὐνομίαν ὑπηκόων τοῦ ἐκάστοτε, πανσόφου τινὸς ἡγεμόνος. p. 699. Σοφίαν δὲ πρεσβυτέραν οὐ μόνον τῆς ἐμῆς γενέσεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ κόσμου παντὸς ὅσαν, ἔστι θέμις ἔστε δυνατὸν ἄλλῳ τῷ κρίνειν, ἢ θεῷ, καὶ παῖς ἀδόλως καὶ καθαρῶς καὶ γνησίως αὐτῆς ἐρῶσιν. Ἐδιδάχθην δ' ἀπ' ἐμαυτοῦ, μηδ' ἄλλον τινὰ τῶν ἐπιτηδείων εἶναι δοκοῦντων εἰς ἀρχὴν δοκιμάσαι. Τὴν γοῦν ἐπιμέλειαν καὶ προσασίαν τῶν κοινῶν, ἔστ' αὐτὸς ἐθελοντὴς εἰλόμην, ὕθ' ὑπό τινος ἀνθρώπου χειροτονηθεὶς ἔλαθον, ἀλλὰ χρησμοῖς ἐναργέσι καὶ λογίοις ἀληθέσι θεοῦ ἐμφανῶς θεσπίζοντος καὶ προστάττοντος, ἄρχειν ἀνεδυόμην, ἱκετεύων καὶ παρανώμως· εἰς τὸ μέγεθος ἀφορῶν τοῦ πράγματος, ἕως ἐπειδὴ πολλάκις ἐκέλευσε, δείσας ἐπεισῆρχησα. Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον ἦν μὴ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσιν ἑπακολουθῆσαι, καὶ χρησάμενον ὅτ' ἔμελλον ἄρχειν δοκιμαστῇ θεῷ, πάλιν ἐπ' αὐτῷ μόνῳ θέσθαι τὴν χειροτονίαν τοῦ λαβόντος· μὴ ζυ-

Deum qui ſolus inviſibilem animam introſpicit & mentium arcana penetrat, ut optimatim eligeret unum aliquem idoneum principem qui paternam curam ſubditorum gereret. Sublatiſque ad cœlum puris & virgineis (ut ita loquar) manibus, ſic precatus eſt: *Diſpiciat Dominus Deus* Num. xxvii. 16. *ſpirituum & univerſæ carnis de homine, qui inculpatè plebem hanc curet paſcatque, ne corrumpatur ſicut grex diſperſus, carens magiſtri cura & diligentia.* Quanquam quis tum has preces exaudiens non penitus attonitus eſſet, diceretque? Here, quid ais? Itane tibi fratrique deſunt germani filii? maxime filiis, (ſunt enim hi ſucceſſores à natura dati?) vel ſi hos minus probes, ſaltem fratris filiis principatum relinquito. Quod ſi neutros exiſtimas idoneos, & potior eſt tibi reipublicæ quàm neceſſitudinis domeſticæ ratio, habes certe amicum irreprehenſibilem ac probatæ virtutis vel tuo judicio ſapientiſſimo. Quin igitur, hunc ſi probitas, non genus ſpectatur, eligis? Verùm reſpondebit: in omnibus rebus expectandum Dei judicium, ſed in his potiſſimum, quæ recte aut ſecus adminiſtratæ, plurimis felicitatem aut calamitatem afferrent. Nihil autem principatu majus, cui belli paciſque arbitrium committitur à civibus. Quemadmodum enim ad proſperam navigationem opus eſt ſciente peritoque gubernatore, ſic etiam ſapientiſſimo principe ad tuendam tranquillitatem civium univerſorum. Cæterum de ſapientia, quæ non me tantum, ſed & toto mundo eſt antiquior, non eſt fas quemquam judicare, niſi Deum, aut aliquem ſincerum purum germanumque ipſius amatorem. Et jam ante exemplo meo didici, ne aliis quidem utcunque idoneis in ſpeciem principatum decernere. Reipublicæ igitur regimen & curam invitus ſuſcepi, non humanis ſuffragiis princeps deſignatus, ſed manifeſtis oraculis & divina voce jubente ad imperium vocatus, recuſavi obnixè deprecans, molem rerum veritus, donec iterum atque iterum jubenti parere metu coactus ſum. An non igitur abſurdum fuerit, nunc non per eadem incedere veſtigia, & cum ipſe principatum ex Dei ſententia ſumſi, non ejuſdem arbitratu ſucceſſorem eligere? Non adhibitâ in conſi-

[n] πνευμάτων καὶ] Sequitur Philo τῶν ὁ. In Textu enim Hebr. & verſione Latina deeſt καὶ, & certè redundat. Eſt enim propria Dei compellatio ipſum ſpirituum quotquot in hominibus degunt, patrem vocare. Unde & D. Paulus ad Hebr. xii. 9. τῶν πατέρα τῶν πνευμάτων. Vide autem Jacob. i. 17. ἀπὸ πατρὸς τῶν φώτων. Forſan ibi olim ſcriptum, πνευμάτων.

[o] ποιμένος] MSS. Aug. & Bodl. ποιμένος. Scriberem ποίμνης, ni vox ea mox ſequeretur. Quidni τῶν κοινῶν? Sicut infra p. 699. εἰς ἐπιμέλειαν καὶ προσασίαν τῶν κοινῶν.

[p] ἀποροῖδην] Omnino male. MS. Bodl. ἐπ' ὄρεσι, & ſic forſan rectè. Oves enim vulgo in montibus vagabantur. D.

[q] τότε] Ita MS. Bodl. pro πότε.

[r] κρατοῦ θεὸν—ἄριστον] Ita MSS. Bodl. & Med. Editi nullo ſenſu, κρίσιν ποιεῖσθαι θέμις.

[s] ἀνήγαγεν] Forſan melius, ἂν ἀγάγοι.

[t] ἱκετεύων] Ita MS. Bodl. Editi ἱκάνων.

[u] προστάττοντος] Reſpicit Philo Prov. viii. 22.

[x] θεῷ] Deeſſe videtur negatio. Ergo ſcribe θεῷ, μὴ πάλιν.

Matth. xviii. 12. ἐπὶ τὰ ὄρη πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον. Jerem. l. 6. πρόβατα ἀπολωλότα ἐγένοντο ὁ λαός μου, οἱ ποιμένες αὐτῶν ἔξωσαν αὐτοὺς, ἐπὶ τὰ ὄρη ἀπεπλάνησαν αὐτούς, &c. Vide Bibliothec. Bremenſ. Claſ. I. Faſc. ii. p. 123.

lium mente humanâ quæ ſtultitiæ eſt vulgo cognata. Præſertim cum agatur de regimine gentis non vulgaris, ſed primum populoſiſſimæ omnium quotquot uſque ſunt, deinde profeſſæ rem maximam, cultum ejus Qui verè eſt, patris conditoriſque rerum omnium. Quicquid enim ex philoſophiâ quâvis probatiſſimâ, ſectatoribus ejus provenit, iſtud Judæis ex ſuis legibus ac moribus: videlicet ſummi & antiquiſſimi Dei noticia, errorem circa Deos creatos repudiantibus. Nullus enim creatus verè Deus eſt, ſed opinione ſolum, cum æternitate, ſine qua non eſt numen, careat.

Hoc unum evidens argumentum eſt eximiæ erga ſuam gentem amoris atque fidei, *reſtat* alterum priore non inferius. Poſtquam enim optimus ejus diſcipulus morumque amabilium imitator Jeſus propter mores amabiles princeps à Deo confirmatus fuit, Moſes haudquaquam ſicut alius quivis triſtis ob fratrem filioſque præteritos, ſed plenus inenarrabili gaudio, quòd proſpectum eſſet genti de rectore modis omnibus incomparabili (id enim indubitatum erat de eo qui Deo placuerat) apprehenſa ejus dextra produxit eum ad concionem, nihil de imminente obitu ſuo ſolicitus: [lætitiæ priſtinæ nova addita, non ſolum ex memoria gaudiorum ſuperiorum quibus per omnem virtutis ſpeciem abundè uſus fuiſſet, verum ex ſpe quod ad immortalitatem jam prope accederet, converſus ex vita mortali in immortalem] ex lætitia interna hilaris atque alacer factus affatur populum his verbis: "Mihi jam inſtat tempus diſcedendi ex hac vita corporea: aſtat vero hicce, qui in meam ſuccedet curam, à Deo electus. Dein profert oracula, iſtius electionis documenta, quibus mox creditum eſt. Tum ad Jeſum verſus, hortatur ut in agendo fortitudinem, in conſulendo prudentiam exhibeat, utque bonorum conſiliorum ſuaſor, ea infracto & ſtrenuo animo exequatur. Atque hæc dixit illi forſan monitis talibus non indigenti, ſed non potuit continere affectum charitatis erga populum, quo ſtimulatus amicum utilia ſibi viſa edocuit. Juſſus quoque eſt divinitus hortari ſucceſſorem, fortemque ad gentis regimen reddere, ne fortaſſe ille gravaretur ſubire tantum

εφαψαμένης ἀνθρωπίνης γνώμης, ἣν εἰκὸς ζυγενεστέραν εἶναι τῷ ἤθει· ἄλλως τε καὶ τὴ προσασίας οὐκ ἐπὶ τῷ τυχόντι ἔθνει γεγησομένης, ἀλλὰ πολυανθρωπόλατρι μὲ τῶν ἁπάντων πάντων, ἐπάγγελμα ἢ ἐπαγγελλομένῳ μέγιστον, ἱκεσίαν τῦ [γ] ὄντως ὄντ⊖, ὅς ἐστι ποιητὴς τ ὅλων καὶ πατήρ. Ὅπερ γὰ ἐκ φιλοσοφίας τ δοκιμωτάτης ἂν γένοιτο τοῖς ὁμιληταῖς αὐτῆς, τῦτο καὶ διὰ νόμων καὶ [ᶻ] ἐθῶν Ἰουδαίοις, ἐπιστήμη τοῦ ἀνωτάτω καὶ πρεσβυτάτω πάντων, τ ἐπὶ τοῖς γεγητοῖς θεοῖς πλάνον ἀπωσαμένοις. Γενητὸς γὰ οὐδεὶς ἀληθείᾳ θεὸς, ἀλλὰ δόξῃ μόνον, τὸ ἀναγκαιότατον ἀφῃρημέν⊖, ἀϊδιότητα.

Τῦτο μὲ δὴ πρῶτον ἐναργέστατον δεῖγμα τ πρὸς ἅπαν τὸ ὁμόφυλον αὐτῷ φιλανθρωπίας καὶ πίστεως [ᵇ] ἔργον· ἕτερον ἢ τῦ λεχθέντ⊖ οὐκ ἐλαττόν. Ἐπειδὴ γὰ [ᶜ] ἄρξ⊖ ὢν ὁ ποιητὴς αὐτῷ καὶ μιμητὴς τ ἀξιερατῶν ἠθῶν Ἰησῦς, ἄρχων ἐδοκιμάσθη κρείττοσι θείοις, οὐχ ὥσπερ ἂν ἔνιοι ὅτι τῷ μὴ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοὺς ἀδελφοὺς αἱρεθῆναι, κατήφησε Μωϋσῆς, ἀλλ' ὑποπλησθεὶς ἀλέκτ⊖ χαρᾶς, ὅτι μελλήσοι τὸ ἔθν⊖ ἐπιτρόπῳ χρῆσθαι τὰ πάντα ἀρίστῳ· καλὸν γὰ καὶ ἀγαθὸν ἐξ ἀνάγκης ἤδει τ διάφορον θεῷ· λαβόμεν⊖ τ τῦτο δεξιᾶς, [ᵈ] ἤγαγέ μὲ αὐτὸν εἰς ἠθροισμένον τὸ πλῆθ⊖, μηδὲν ἧττον τ αὐτῦ τελευτῆς ὑλαβηθείς, ἀλλὰ τ δεχαίαις διφροσύναις νέας ἑτέρας προσειληφώς, [ᵉ ἃ μόνον διὰ μνήμης τ πρότερον διαπαθῶν, αἷς καλαχέρως διὰ παντὸς εἴθισε δρετῆς ἐνηρύφησεν, ἀλλὰ διὰ τλὺ ἐλπίδα τῦ μέλλειν ἀθανατίζεσθαι, μεταβαλὼν ἐκ φθαρτῦ βίᾳ εἰς ἄφθαρτον, ἱλαραῖς ἔψεσιν] ἐκ τ κατ' ψυχλὺ [ᶠ] διθυμίας φαιδρὸς καὶ γεγηθὼς, φησὶν· "Ἐμοὶ μὲ ἀπαλλάττεσθαι καιρὸς ἤδη τ ἐν σώματι ζωῆς· ὁ δὲ τ ἡμετέρας ἐπιτροπῆς διάδοχ⊖ ὅτός ἐστιν, αἱρεθεὶς ὑπὸ θεῦ. Καὶ τὰ χρηστήρια λόγια τ δοκιμασίας διθὺς ἐξεῖπεν, εἰς ἐπίσθυσαν. Καὶ πρὸς τ Ἰησῦν ἀποβλέψας, ἀνδραγαθίζεσθαι παραινεῖ καὶ ζῴδρα ἰσχύειν ἐν τ διβελίαις, ἀγαθὰς μὲ γνώμας εἰσηγύμενον, ἀνενδότοις ἢ καὶ ἐρρωμένοις λογισμοῖς τὰ γνωσθέντα καλῶς τελειῦντα. Καὶ ταῦτ' ἔλεγε ἴσως ὐ δεομένῳ παραινέσεως, ἀλλὰ τὸ [ᵍ] φιλάλληλον καὶ φιλοεθνὲς πάθ⊖ ὐ σέγων, ὑφ' ὅ τρόπον τινα κινηρίζόμεν⊖, ἀζωοίσειν ἐνόμιζεν, ἀπεγύμνα. Ἦν ἢ καὶ χρησμὸς αὐτῷ προκαλέσαι τ διάδοχον, [ʰ] καὶ διαρσίσαντον ἀπεργάσασθαι πρὸς τλὺ τῦ ἔθνους ἐπιμέλειαν, τὸ βάρ⊖ μὴ καταδείσαντα τῆς δεχῆς, ἵνα τοῖς ἑπόμενα γλύφῃ κανὼν καὶ νόμ⊖

[γ] ὄντως] Reſtitui ex MSS.

[ᶻ] ἐθῶν] Ita MSS. Med & Aug. pro ἰθῶν. Quæ emendatio ſatis ex loci ſenſu confirmatur. Vulgo enim peccant librarii ſcribentes ἴθη pro ἴθι, & viciſſim. Vide dicta ad lib. de Monarch. p. 827.

[ᵃ] ἀνωτάτω] Repone ἀνωτάτω. Ut paſſim ſcribitur à Philone.

[ᵇ] ἔργον] Deeſt Bodl. & videtur redundare.

[ᶜ] ἄρξ⊖ ὢν] MS. Bodl. melius ἀρξάμεν⊖.

[ᵈ] ἤγαγέ μὲ αὐτὸν] Sic ſcribo ex dicto Codice. Editi προάγε μὲ προαγαγὼν ἢ αὐτόν.

[ᵉ ἃ μόνον—ἀφθαρσίαν] Hæc uncinis incluſa reſtitui ex Codice Bodleiano.

[ᶠ] διθυμίας] Sic idem pro πραθυμίας.

[ᵍ] φιλαλληλον] MS. Vat. φιλαδιλφον. Forſan φιλανθρωπον. Sicut infra & p. 701.

[ʰ] καὶ] Reſtitui ex MSS.

p. 700.

ἅπασιν

ἅπασιν ἡγεμόσι, πρὸς παράδειγμα Μωϋσῆν ἀπολείπεσι· καὶ μηδεὶς φθονῇ [i] βελτιόνων ἀγαθῶν τοῖς διαδόχοις, ἀλλ' ὑποθήκαις καὶ παραινέσεσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἀλείφωσι καὶ ζυπνοτῶσι. Δύναται γὰρ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παραίνεσις ἀναπεπτωκότας πρὸς γνώμαις ἐγεῖραι, καὶ διῆραι εἰς ὕψος, ἐπάνω τε καιρῶν καὶ πραγμάτων ἱδρύσασθαι, φρόνημα γενναῖον καὶ ἀκαταπλῆκτον ἐνθεῖσα. [k] Τὰ γοῦν ἁρμόττουσα τοῖς τε ὑπηκόοις καὶ τῷ κληρονόμῳ τῆς ἡγεμονίας διαλεχθεὶς, ἄρχεται τοῦ θεὸν ὑμνεῖν μετ' ᾠδῆς, τελευταίαν αὐτῷ τοῦ βίου τὸ μὴ σώματος εὐχαριστίαν ἀποδιδοὺς, ἀνθ' ὧν ἀπὸ γενέσεως ἄχρι γήρως, καινοῖς καὶ ἀεὶ τοῖς ἐν ἕθει χάρισιν ἐπηγέτητο. Καὶ ζυναγαγὼν ἄθροισμα θεῖον, τὰ στοιχεῖα τοῦ παντὸς, καὶ τὰ ζωοτικώτατα τοῦ κόσμου μέρη, γῆν τε καὶ οὐρανὸν, τὸν μὲν θνητῶν ἑστίαν, τοῦ δὲ ἀθανάτων οἶκον, [l] ἐν μέσοις ὑμνῳδίας ἐποιεῖτο, διὰ πάσης ἁρμονίας καὶ ζυμφωνίας εἴδους, ἣν καταλαμβάνουσιν ἄνθρωποί τε καὶ [m] ἄγγελοι λειτουργοί· οἱ μὲν ὡς γνώριμοι, πρὸς τὸν τοῦ [n] ὁμοίως εὐχαρίστου διδασκαλίαν· οἱ δ' ὡς ἔφοροι, καὶ τὸν ζῴων ἐμπειρίαν θεασόμενοι, μήτι τοῦ ᾠδῆς ἐκμελές· καὶ ἅμα [o] διαπισοῦντες, εἴτις ἄνθρωπος ὢν δεδεμένος σώματι φθαρτῷ, [p] δυνατὸν τοῦ αὐτὸν τρόπον ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῷ τῶν ἄλλων ἀστέρων [q] πανιερῷ χορῷ μεμυσῶσθαι τὸν ψυχὴν, πρὸς τὸ θεῖον ὄργανον, τὸν οὐρανὸν δὲ τὸν σύμπαντα κόσμον, ἁρμοσάμενον. Ταχθεὶς δ' ἐν τοῖς καθ' αἰθέρα χοροῖς ὁ ἱεροφάντης, ἀνεκεράσατο τοῦ πρὸς τὸν θεὸν εὐχαρίστοις ὑμνῳδίαις τὰ γνήσια πάθη τοῦ πρὸς τὸ ἔθνος εὐνοίας, ἐν οἷς ἦσαν ἔλεγχοι παλαιῶν ἁμαρτημάτων, αἱ πρὸς τὸ παρὸν καιρὸν νουθεσίαι καὶ ζωφρονισμοὶ, παραινέσεις αἱ πρὸς [r] τὰ μέλλοντα διὰ χρηστῶν ἐλπίδων, αἷς ἐπακολουθεῖν ἀναγκαῖον αἴσια [s] τέλη.

Ὡς δὲ ἐτέλεσε τὰς χορείας, ὁσιότητι καὶ φιλανθρωπίᾳ τρόπον τινὰ ζωογονικῇ, ἤρξατο μεταβάλλειν ἐκ θνητῆς ζωῆς εἰς ἀθάνατον βίον, καὶ ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ζωθανάτου [t] τοῦ ἐξ ὧν ζωεκέκραστο διαζεύξεως· τοῦ μὲν σώματος, [v] ὁσίᾳ

oneris: utque exemplum atque regula proderetur cæteris rectoribus, Moſen pro exemplari habentibus; nec quivis communicare bona conſilia cum ſucceſſoribus renuat, ſed præceptis optimis eorum animas excitet & confirmet. Poteſt enim boni viri hortatus confirmare labantem animum & excitare, ſupraque rerum temporumque difficultates ponere, vim generoſam & infractam inſpirans. Itaque admonitis & ſubditis & imperii ſucceſſore, cœpit Deo hymnum canere, extremam in vitâ corporea ei reddens gratiarum actionem, quòd à nativitate uſque ſenectutem novis & inſolitis ſe proſequutus ſit beneficiis. Vocatis igitur in auditorium elementis totius mundi præcipuis, terra cœloque, quorum alterum mortalium domus eſt, alterum immortalium, carmen cecinit omni harmoniâ & concentu plenum, quod & homines & angeli miniſtrantes audire poterant: iſti ut tanquam diſcipuli, ſimiliter gratias agere diſcerent: hi, ut adeſſent tanquam inſpectores, pro ſuâ ſapientiâ providentes, ne quid in hymnis ſit abſonum; ſimul vero etiam ambigentes ſi quis homo corpore mortali illigatus, eodem quo ſol & luna reliquuſque ſiderum chorus modo, animam ad muſicam attemperare poſſit, ad divinum illud organum, cœlum mundumque univerſum, conformatus. Sic ille vates jam inſertus quodammodo choreis æthereis, hymnum & gratiarum actionem temperavit admixtis charitatis erga ſuam gentem affectibus, dum arguit peccata vetera, & in præſens præceptis eam inſtruit & corrigit, in futurum quoque ſpem bonam proponit, quam fauſti eventus neceſſario ſequuntur.

Abſoluta deinde melodia, è ſanctitate & benevolentiâ quodammodo contexta, cœpit
p. 701. è mortali vita in immortalem migrare, ſentireque paulatim ſeparationem partium ex quibus concretus fuerat, corpore in teſtæ morem

[i] βελτιόνων] Ita MSS. pro βελτιόνων, & ita paſſim alibi.

[k] τὰ γοῦν] Ita MS. Med. Editi τά τε.

[l] ἐν μέσοις] Reſtitui ex Codice Bodleiano. Mox vero ſcribe levi permutatione καζακόσμοι, vel ἵνα καζακόσμοι.

[m] ἄγγελοι λειτουργοί] Duplex munus angelis tribuitur à Philone, tum quod hominibus miniſtrent, tum quod ſacris & precibus intersint. Utrumque ex Judæorum placitis, à quibus Chriſtiana non abhorrent. Sacris vero intereſſe colligebant ex Pſal. lxxxi. 1. Quo etiam alludit Eccleſiaſtis Autor v. 6. Iſtud vero maximè confirmatur ex verbis Raphaelis Tob. xii. 12. καὶ νῦν ὅτι προσηύξω σου καὶ ἡ νύμφη σου Σάῤῥα, ἐγὼ προσήγαγον τὸ μνημόσυνον τῆς προσευχῆς ὑμῶν ἐνώπιον τοῦ ἁγίου. Ibid. ℣ 15. εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἁγίων ἀγγέλων, οἱ προσαναφέρουσι τὰς προσευχὰς τῶν ἁγίων. Unde & Agrippa apud Joſeph. de Bell. lib. ii. cap. 16. μαρτύρομαι ὑμῖν τὰ ἅγια καὶ τὸν ἱερὸν ἄγγελον τὸν θεόν. Cui conſimiliter D. Paulus 1 Tim. v. 21. διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων. Ex hâc vero ſententiâ lux affulget loco obſcuro, 1 Cor. xi. 10. διὰ τοῦτο ὀφείλει ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, διὰ τοὺς ἀγγέλους. Propter angelos qui ſacris cœtibus interſunt, coramque quibus nihil indecens vel inverecundum erat admittendum. Huc etiam affer Apocal. v. 8. & viii. 3. Tertull. de Orat. *Angelo orationis adſtante.*

[n] ὁμοίως] Ita MSS. Editi ὁμοίας. Item ζῴων pro ζῳῶν.

[o] διαπισοῦντες] Melius ἢ ἀπισοῦντες. Mox vero ſcribo συνδεδεμένος, ex Cod. Bodl. Sic enim Philo paſſim.

[p] δυνατὸν τοῦ αὐτὸν] Sic MS. Med. Editi δυνατόν ἐστιν αὐτῷ τὸ ὅμοιον.

[q] πανιερῷ] Reſtitui ex MSS.

[r] τὰ μέλλοντα] Melius, ut videtur, τὸ, ſcil. χρήσιμον. Ut cum præcedentibus congruat, πρὸς τὸ παρὸν καιρόν.

[s] τέλη] Reſtitui ex MSS.

[t] τοῦ ἐξ ὧν] Omnino malè. Sic tamen Codices omnes. Quidni ὀστέων? Sicut Philo lib. de Joſeph. p. 536. θνητῷ σώματος, ὃ καὶ ὀστέων δίκλω περιφυκὸς ὑπηρετίζηται. Ita Plato in Phædro p. 250. ἀτιμαίοις τούτοις ὃ νῦν δὴ σῶμα περιφύλλις ὀνομάζομεν, ὀστέων τρόπον διδυσμωμένοις. Qui locus adducitur à Clem. Alex. Strom. v. p. 732. ſed tacito Platonis nomine. Stob. Eclog. Phyſic. ex Porphyrio. ὥσπερ ἂν τὸ γιγνόμενον ὄστρεον περικείμενον. Simile quoddam à D. Paulo innui videtur, 2 Cor. iv. 7. ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσι, *In vaſibus teſtaceis* ſcil. corporibus. Vide Noſtrum lib. de Sacrif. Abel. p. 146. & confer cum Clem. Alex. Strom. v. p. 686. & ibi dictis ab Editore Reverendiſſimo.

detracto,

detracto, animâ vero denudatâ & naturalem abhinc migrationem appetente. Deinde ubi visus est satis paratus ad exitum, non prius profectioni se accinxit, quàm singulas ejus tribus, numero duodecim, honoraret faustis imprecationibus, sub generis sui principum nominibus: quas quidem preces ratas fore credendum est. Quandoquidem & ipsæ ab amico Dei profusæ sunt, & Deus ipse benevolus, tum hi quorum nomine vota facta sunt, ortu nobiles & generosi, primum militiæ locum tenentes sub imperatore, patre illo conditoreque rerum omnium. Precatus est autem eis vera bona, non tam huic mortali vitæ profutura, quàm animæ olim cum exsoluta fuerit corporeis vinculis. Solus enim Moses, ut apparet, gentem suam universam cognationem conjunctissimam cum rebus divinis ab initio habituram ratus, multo quam istam ex sanguine propiorem, eam hæredem omnium bonorum, quorum natura humana capax est, instituit: de suo dans, quæ ipse habebat: quæ non habebat à Deo impetrans; cujus gratiarum perennes fontes sciebat patere, non tamen omnibus, sed solis supplicibus. Sunt autem supplices qui honestatem amant, quibus sapientiam sitientibus fas est haurire è fontibus sanctissimis.

δίκλω περιαιρεμβώσι, τ᾽ ἢ ψυχῆς ἀπογυμνεμβώσης, ᾗ τλῳ κ᾽ φύσιν ποθούσης ἐνθένδε [x] μεταίσασθ. Εἶτ᾽ ἑτοιμασάμβρ@ τὰ πρὸς ἔξοδον, ἃ πρότερον ἐσείλατο τλῳ ἀποικίαν, ἢ ταὶς τᾶ ἔθνες Φυλαὶς ἁπάσας ἐχαῖς ἐπαρμενίοις, ἀριθμῷ δώδεκα, γενέζραι, διὰ τ᾽ τ᾽ Φυλαρχῶν καταπλήσεως· ἃς ὅτι [y] τελεσφορηθήσον), πισεύτέον. Ὁ, τε γὰρ ἐξάμβρ@ Θεοφιλὴς, [z] ὁ ἢ Θεὸς φιλάνθρωπ@, ὑπὲρ ἢ ὧν αἱ αἰτήσεις, ἐκπαλέδαι κ᾽ ἐγβεῖς, τλῳ ἀνωτάτω τεταγμβίοι τάξιν, ὑπὸ στρατάρχῃ τῷ ποιητῇ πάντων κ᾽ πατρί. Αἰτήσεις δ᾽ ἦσαν αἱ τ᾽ ἀληθινῶν ἀγαθῶν, ἃ μόνον ἐν τῷ ἀνητῷ ὅπως ὑπάρχωσιν αὐτοῖς βίῳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐπὰν ἄνετ@ τᾶ τ᾽ ζαρκὸς δεσμᾶ γένῃ) ἡ ψυχή. Μόν@ γὰ Μωϋσῆς τλῳ πρὸς τὰ Θεῖα, ὡς ἔοικεν, ἐξ ἀρχῆς τὸ σύμπαν ἔθν@ ὑπολαβὼν ἔξειν ἀναγκαιοτάτλω ζυγγένειαν, πολὺ γνησιωτέραν τ᾽ ἀφ᾽ αἵματ@, πάντων ἀγαθῶν ὧν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις χωρεῖ, κληρονόμον ἀπέφηνε· ἃ μὲ αὐτὸς ἔχων, ἐξ ἑτοίμω διδὺς, ἃ ἢ μὴ ἐκέκλητο, τ᾽ Θεὸν ἱκετεύων παθεῖν· εἰδὼς τὰς τ᾽ χαρίτων αὐτᾶ ἀενάους πηγὰς μὲ ὔσας, ἃ πᾶσι δ᾽ ἀνεμφάς, ἀλλὰ μόνοις ἱκέταις. Ἱκέται δ᾽ εἰσὶν, οἱ καλοκἀγαθίας ἐρῶντες, οἷς ἀρύεται θέμις ἀπὸ τ᾽ ἱερωτάτων πηγῶν, διψῶσι Σοφίας.

Exposita sunt documenta legislatoris nostri humanitatis, quæ partim boni animi inductione, partim librorum sacrorum institutione exhibuit: dicemus & quæ mandavit posteris, si non omnia (id enim difficile fuerit) certe præcipua, quæ ejus consiliis sunt maxime cognata & consentanea. Æquitatem enim ac mansuetudinem non intra solam hominum societatem statuit, sed benigne impertiens extendit etiam ad brutas naturas animalium, ne arbores quidem excludens, præsertim mites ac frugiferas. Leges autem huc pertinentes libet singulatim recensere, incipiendo ab hominibus.

Τὰ μὲ ἂν δείγματα τᾶς τᾶ νομοθέτα φιλανθρωπίας, οἷς ἐχρήσατο [a] πρὸς εὐμοιρίαν φύσεως ἀγαθῆς, κἀκ τ᾽ τῶν ἱερῶν βίβλων ὑφηγήσεως, μεμιμύν). Λεκτέον ἢ ἃ κ᾽ τοῖς ἑπομβα διεξάξατο, κ᾽ εἰ μὴ πάντα, ἃ γὰ ῥᾴδιον, τὰ γᾶν ἀσχίστορα κ᾽ ἐγγυτάτω τ᾽ ἐκείνα βυλβμάτων. Τὸ γὰ ἐπιεικὲς κ᾽ ἥμερον οὐκ ἐν τ᾽ πρὸς ἀνθρώπως [b] αὐτὸ μόνον ἱδρύε) κοινωνίαις, ἀλλ᾽ ἐπιδαψιλβόμ@ ἀνέχ᾽ πλησίως αὐτὸ, κ᾽ τείν᾽ πρός τε τὰς τ᾽ ἀλόγων ζώων φύσεις, κ᾽ πρὸς τὰς τ᾽ ἡμέρων ἰδίας δένδρων. Ἃ ἢ πᾶ ἑκάστων ἐνομοθέτησε, λεκτέον ἐν μέρ᾽, τλῳ λόγλω ποιησαμβύς ἀπ᾽ ἀνθρώπων.

Deut. xxiii. 19.

Vetat igitur fratri fœnerari: fratrem nominans non solum ex eisdem natum parentibus, verum etiam quemvis civem tribulemve: iniquum ducens colligere fœnus è pecuniis, tanquam fœturam è pecoribus. Non vult tamen ut ideo tergiversemur segniores ad beneficentiam, sed largis manibus menteque donemus gratis indigentibus, cogitantes etiam gratiam esse genus fœnoris olim reddendi tempore feliciori, sine

Ἀπαγορεύει τοίνυν ἀδελφῷ δανείζειν· [c] ἀδελφὸν ὀνομάζων, ἃ μόνον τ᾽ ἐκ τ᾽ αὐτῶν φυέντα γονέων, ἀλλὰ καὶ ὃς ἂν ἀγὸς ἢ ὁμόφυλ@ ἢ πόλεως ἅτι χρήμασιν ἃ [d] δίκαιον ἐκλέγειν, ὡς ἀπὸ θρεμμάτων ἐγγενα. Καὶ προτρέπ᾽ μὴ διὰ τᾶτο ἀναδύεται κ᾽ ζυμβάλλειν ὀκνηρότερον, ἀλλ᾽ ἀνειμέναις χερσὶ κ᾽ γνώμαις, μάλισα μὲ χαριζέται τοῖς δεομβύοις· λογιζομβύως ὅτι κ᾽ ἡ χάρις τρόπον τινα δάνειον ἀποδοθησόμβον ἐν καιρῷ βελτίονι [e] ἀνάγκης, p. 702.

[x] μεταίσασιν] Forsan μεταπάσασιν, ut passim alibi. MS. Bodl. μεταπασασιν.

[y] τελεσφορηθήσον] Benedictiones Mosis propheticas nondum esse adimpletas etiam alibi docet Noster lib. iii. de Vit. Mos. p 696. cui consentit quoque Joseph. Antiqu. lib. iv. c. 8. Μωσῆς ταῦτα περὶ τελευτᾶς τᾶ βίω φράσας, κ᾽ μετ᾽ εὐλογίας ἑκάστη τῇ φυλῇ τὰ κ᾽ ἡσυχάβρα.

[z] ὁ ἢ Θεὸς] Melius forsan ὅτι Θεός.

[a] περὶ] MS. Bodl. δι᾽, & sic melius.

[b] αὐτῇ] Sic MS. Med. pro αὐτῇ. Mox etiam scribe ἀναχεῖ.

[c] ἀδελφὸν] Similiter lib. de Execrat. p. 131. ἀνθρώπους κ᾽ τ᾽ ἀψευδίστατον λόγον ἀδελφοῖς. Item 1 ep. D. Joh. ii. 10. Vide Suicer. Thes. Eccles. tom. i. p. 86.

[d] δίκαιον] Vel adde νομίζων, vel repone δικαιῶν ex Clem. Alex. Strom. p. 473. sic monente Reverendissimo ejus Editore.

[e] ἀνάγκης] Scribendum ex loci sensu, ἄνω ἀναγκης. Vide sequentia. Mox repone βύλοιτ᾽, præcessit enim λογιζομβύως.

ἐκκσίᾳ

ἐκκσίφ λαθέσθαι τῦ λαβόντος· εἰ δ' ἢ μὴ βέλοιτο δωρεᾶς, κἀκεῖναι γοῦν ἑτοιμότατα καὶ προσθυμότατα, μηδὲν ἔξω τ ἀρχαίων ἀποληψόμενοι. Οὕτω γὰρ ἄν οἱ πένητες ἤμελλον ἀπορώτατοι γίνεσθαι, πλείονα ὧν ἔλαβον εἰσφέρειν ἀναλκάζόμενοι, ἄν οἱ ζυμβαλόντες [ἀδικεῖσθαι προήκαντο μόνα κομιζόμενοι· καὶ τοίγε ἄν μόνα· σὺν γὰρ τοῖς ἀρχαίοις αὐτοῖς τόκων ἂς λαβεῖν οὐκ ἠξίωσαν, τὰ κάλλιστα καὶ τιμιώτατα τ ἐν ἀνθρώποις] χρηστότητα, μεγαλόνοιαν, εὐφημίαν, εὔκλειαν, οἵας τις κλῆσις ἐφάμιλλος; ἀπορώτατος μὲν ἔν καὶ ὁ μέγας βασιλεὺς ἀναφαίνοιτ', καὶ σύγκρισιν μιᾶς ἀρετῆς· τῦ μὲν γὰρ ὁ πλῦτος ἄψυχος, ἐν ταμείοις καὶ μυχοῖς γῆς καταρωρυγμένος, τ δ' ἐν ἀρετῆς ἐν ψυχῆς τῷ ἡγεμονικῷ. Μεταποιεῖται δ' αὐτά καὶ, τὸ καθαρώτατον τ οὐσίας, οὐρανὸς, ἐ ὁ γενητὴς τ ζυμπάντων θεός. Ἔτι πόσῳ τινὶ ὀλοσατῶν καὶ τοκογλύφων εὔπορον ἀπορίαν [k] λόγῳ θετέον, πολυχρύσων δοκούντων εἶναι Βασιλέων, ὧν ὄναρ ἑωρακότων τ βλέπουσα πλῦτον; Εἰσὶ δ' οἱ τοσαύτῃ κέχρηνται μοχθηρίας ὑπερβολῇ, ὥστε οὐκ ἔχοντες ἀργύριον, τροφὰς δανείζουσιν, ὡς πλείους ὧν ἔδοσαν αὖθις κομισόμενοι. [l] Ταχὺ γοῦν ἤτοι μεταιτοῦσιν ἔρχονται ἀναγκαίοις, λιμὸν ἐν ἀθλιότητι καὶ ἀπορίᾳ καταμισθάζοντες, καὶ τ [m] ἀθλίων ἀνθρώπων γαστρὸς ἔνδειαν προσοδοῦσθαι, μονονοὺ ἐπὶ τραπέζης ἱστάντες σιτία, [n] καὶ μὴ καθέλκειν ῥοπήν. Τοῖς οὖν μεθέξουσι τ κατ' αὐτὸν πολιτείας ἱερᾶς, ἀναγκαίως ἀπαγγέλλει τὰς ἰδέας τ πιστῶν πόρων ἐκβρέπειν· δυσπρεπεῖς γὰρ καὶ ζῴδεα ἀνελευθέρου ψυχῆς τὰ ἐπιτηδεύματα, [o] μεταβολικίας εἰς ἀγριότητα καὶ θηρίων φύσιν.

Ἔτι τ εἰς φιλανθρωπίαν τεινόντων ἀπαγγέλλει τοῦτο καὶ κεῖνο προστέτακται, μισθὸν πένητος αὐθημερὸν ἀποδιδόναι· οὐ μόνον ὅτι τῳ χρείαν ἐφ' ᾗ παρελήφθη ἀπαγαγόντα, δίκαιον ἦν τ ἐπὶ τῇ ὑπηρεσίᾳ μισθὸν ἀνυπερθέτως ἀπολαβεῖν· ἀλλ' ὅτι καὶ, ὡς εἴπόν τινες, ἐφήμερος ὢν ὁ χειροτέχνης ἢ ἀχθοφόρος, ὅλῳ τῷ σώματι κακοπαθῶν ὑποζυγίου τρόπον, ἐπὶ τῷ μισθῷ τέθειται τῳ ἐλπίδα· ὃν εἰ μὴ ἀθὺς κομίσαιτο, γήθει χαίρων νῷ τε καὶ πρὸς τῳ ἐπιοῦσαν, προθυμίᾳ [p] διπλάσιον ἐργασόμενος· εἰ δὲ μὴ κομίσαιτο, πρὸς τῷ ζῴδεα ἄχθεσι καὶ τοῖς πόνοις ὑπὸ λύπης ἐκλυθεὶς, ἀναπίπτωκεν, ὡς ἀδυνατεῖν πρὸς τὰ ἐν ἔθει τ ἔργων ἅπαντα.

necessitate, affectu voluntario accipientis. Quod si quis nolit donare, saltem utendum det alacriter, nihil præter sortem recepturus. Sic enim nec pauperes redigentur ad extremam inopiam, coacti plura quàm acceperunt reddere: nec creditores [damnum pati, quæ deposuerant sola reportantes: licet non ea sint sola: siquidem una cum sorte pro fœnore quod recipere noluerunt, optima & pretiosissima in hominibus *reciperunt*, beneficentiam, magnanimitatem, existimationem bonam, quibus sane quænam æqualis possessio?] inops enim est vel rex magnus cum virtute unâ collatus. Hujus enim divitiæ inanimes in cellis & latebris terræ defodiuntur, virtutis vero opes in principali parte animæ. *Hasce opes* sibi vendicat cœlum, portio mundi purissima, ipseque Deus conditor omnium. Adeo ne ergo in pretio habenda est inops opulentia fœneratorum sordidorum, qui cum videantur bene nummati reges, ne in somnis quidem unquam divitias, perspicaces viderint? Eo vero sorditatis sunt provecti nonnulli, ut cum pecunia careant, cibos mutuo dent ut recipiant cum fœnore. Isti quomodo egeno stipem offerent, cum in proventu felici & copioso sponte famem invehant, reditus sibi parantes ex miserorum hominum ventribus, in lance tantum non sistentes alimenta ne prægravent? Necesse igitur habuit è sancta sua republica hoc genus quæstus ejicere; sunt enim servilis & illiberalis animæ talia studia, degenerantis in acerbitatem & ferinam immanitatem.

Illud quoque præceptum ad charitatis officia refertur, *mercedem eadem die reddi pauperi:* non ob id solum quia æquum est post exhibitam operam repræsentari pecuniam absque dilatione: sed etiam quia (ut quidam docent) opifex aut bajulus est quasi animal diarium, toto corpore laborans more jumenti, & spem omnem in mercede collocat: quam si mox referat, & in præsens gaudet & in craftinum, ex alacritate duplicem operam navaturus: quod si non referat, præter dolorem vehementem, viribus à mœstitia resolutis despondebit, ita ut nequeat ad laborem consuetum redire. Lev. xix. 13.

[g] ἀδικεῖσθαι] Hæc uncinis inclusa, usque ad χρηστότητα, restitui ex Codice Bodleiano. Quæ etiam agnoscuntur à Clemente loco jam citato, πόθεν ἢ ὁ μεγαδοτικὸς καὶ τόκους ἀξιολόγους λαμβάνει, τὰ τιμιώτατα τ ἐν ἀνθρώποις· ἡμερότητα, χρηστότητα, μεγαλόνοιαν, εὐφημίαν. Insuper vero post ἀνθρώποις deesse videtur ἔλαβεν, vel verbum consimile.

[h] οἵς τις] Ita Codex idem. Editi ὧν.

[i] ἀρετῆ] Restitui ex eodem.

[k] λόγῳ] MS. Bodl. τὸ λόγῳ. Melius vero forsan λογιστητίων· ex eodem repono τ in sequentibus.

[l] ταχὺ] Melius, ut videtur, τάχα.

[m] ἀθλίων] Sic MSS. pro ἀθλίας.

[n] καὶ] Melius MSS. ἢ.

[o] μεταβολικίας] Sic MSS. pro μεταβιβλικίας, atque ita passim à Philone scribitur. Mox etiam forsan melius reponitur θηρίων. Ita de Leg. Spec. p. 792. μεταβίβηκεν εἰς φύσιν θηρίων.

[p] διπλάσιον] Restitui ex Codice Bodleiano, è quo etiam pro ἐργαζόμενος reposui ἐργασόμενος.

Deut. xxiv. 16. Præterea vetat ne creditor intret debitoris domum, ut violenter arrabonem aut pignus capiat: ſed extra pro foribus adſtans præſtoletur, leniter monens afferre. Debitores autem, ſi modo habeant, ne tergiverſentur: quandoquidem congruum eſt ut alter non abutatur poteſtate ſuâ, in contumeliam debitorum, hi vero idoneum ad rei alienæ reſtituendæ commemorationem pignus adhibeant.

Ib. ℣ 19. Jam præceptum de meſſoribus & vindemiatoribus cui non probetur? vetat enim colligi ſpicas prolapſas è manipulis, vetat & totam ſegetem demeti, ut agelli pars à falce relinquatur intacta; ſimul divites liberales & magnanimos efficiens, docens partem negligere, neque omnibus avidè inhiando meſſem totam colligere & congerere in penuaria; ſimul etiam egenos hilariores reddens. Quoniam enim carent propriis poſſeſſionibus, permittit eis ire in agros tribulium, & reliquias tanquam ſuas demetere. Similiter vindemiæ tempore præcipit ne colligantur decidentes acini, neve repetatur racematio.

Ib. ℣ 20. Idem mandat & olivatoribus, tanquam pater amantiſſimus, cujus filii non omnes pariter fortunati, ſed alii in re lauta degunt, alii ad extremam rediguntur inopiam. Hos miſeratus vocat in fratrum poſſeſſiones ut alienis utantur pro ſuis, non ad impudentiam fovendam, ſed ad inopiam ſublevandam, atque ita fiant non fructuum tantum, verùm & agrorum quodammodo participes. Sunt autem quidam in tantum ſordidi, pecuniis dediti, circa omnem lucri ſpeciem perditè anxii, neque unde id fiat ſpectantes, ut vindemiam olivationemque iterent, & hordei triticique ſpicilegium faciant, detegentes ſervilem ac illiberalem puſillanimitatem, ſimulque impietatem. Pauca enim ipſi ad agriculturam contulerunt, plurima vero & præcipua ad proventus ubertatem natura: ſcilicet, pluvias tempeſtivas, temperiem aeris, quique fata nutriunt rores magnos & continuos, auras vitales, tempeſtatum annuarum ſalubres remiſſiones, ne æſtus friguſve adurat, ne ver-

Ἔτι φησὶ, δανειστὴς μὴ εἰσίτω χρεωστῶν οἰκίας, ἐνέχυρόν [q] τι γὰρ μύσιον ἔξεστι τῷ δανείῳ μὴ βίας ληψόμενον, ἀλλ' ἐν προθύροις ἔξω [r] προϊστὼς ἀναμενέτω, κελεύων ἡσυχῇ προφέρειν. Οἱ δ' ἂν ἔχωσι, μὴ ἀναβυέτωσαν· ἵνα γ' ἀρμόττοι τὸ μὴ τῷ δυνάσθαι καλαχρῆσθαι πρὸς τὸ αὐθαδέστερον, ἐφ' ὕβρει τῶν δανεισαμένων· τὰς γὰρ πρὸς p. 703. ὑπομνήσιν τῶν ἀλλοτρίων ὀφειλόντως ἄξια παρεσχεῖν ἐνέχυρα.

Τίς γε μὴν οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τῶν περὶ τοὺς θεριστὰς [s] καὶ τρυγητὰς κηρύγματος ἢ ἀφειδιάσματος; κελεύει γὰρ ἐν μὲν ἀμήτῳ, μήτε τὰ ἀποπίπτοντα τῶν δραγμάτων ἀναιρεῖσθαι, μήτε πάντα τὸν στάχυν κεῖραι, ἀλλ' [t] ὑπολιπέσθαι τὸ τῶν κλήρων μέρος ἄτμητον· ἅμα μὲν τοὺς ἀπόρους μεγαλόφρονας καὶ κοινωνικοὺς καθασκεδάζων, οὐκ ἐᾶν τι [v] παρεῖναι τῶν ἰδίων, καὶ μὴ πᾶσι προσκεχωρηκέναι, μηδὲ πᾶν [x] ζυμφορεῖν καὶ ζυλκομίζειν οἴκαδε θησαυροφυλακήσοντας· ἅμα δὲ καὶ τοὺς πένητας ἀθυμοτέρους ἀπεργαζόμενον. Ἐπειδὴ γὰρ κλημάτων ἰδίων ἀπορεῖσιν, ἐφίησιν αὐτοῖς εἰς τὰ τῶν ὁμοφύλων εἰσιέναι, καὶ τὸν ὑπολειφθέντων ὡς οἰκείων ἀμᾶν. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τὸν ὀπώρας, πάλιν δρεπομένοις τοῖς κληρούχοις προσάπτει, μήτε ῥάγας ἀποπίπτουσας ζυλλέγειν, μήτε ἀναζυγᾶν ἀμπελῶνας. Τὰ δ' αὐτὰ καὶ πρὸς ἐλαιολογοῦσι διατάττει, καθάπερ φιλοσοργότατον πατὴρ, οὐχὶ τὸν αὐτοῖς ἀπεργίαις κεχρημένων τῶν παίδων, ἀλλὰ τὸν μὲν ἐν εὐπορίᾳ ζώντων, τὸν δ' εἰς ἀπορίαν ἐσχάτην εὐπορόντων· ὡς ἐλεῶν καὶ οἰκτείρων, ὅτι τὰ κλήματα τῶν ἀδελφῶν καλεῖ, μεθέξοντας ὡς ἰδίων τῶν ἀλλοτρίων, οὐκ εἰς ἀναισχυντίαν, ἀλλ' εἰς ἐπανόρθωσιν ἐνδείας, καὶ οὐ μόνον καρπῶν μετουσίας, ἀλλὰ καὶ κλημάτων [y] ὅσα τῷ δοκεῖν. Εἰσὶ δ' οὓς οὕτω ῥυπῶσι τὰς διανοίας, προσιεμένους ζηλοτυπίᾳ, καὶ δυσθανατοῦντας εὐθὺ πᾶσαν ἰδίαν κέρδους, τὸ πόθεν ἂν γένοιτο μὴ ζκεπτόμενοι, ὥστε ἐπαναλυγῶσι μὲν τοὺς ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας, τλεῴ τε κεφθοφόρον καὶ σιτοφόρον γῆν ἀναθεμένους, τλεῴ δυσλοπρεπεῖ καὶ ἀνελεύθερον αὐτῶν μικροψυχίαν ἐλέγχοντες, καὶ ἅμα αἰσθανόμενοι. [z ὀλίγα μὲν γὰρ αὐτοὶ εἰς γεωργίαν παρέχον, τὰ δὲ] πλεῖστα καὶ ἀναγκαιότατα τοῖς καρποφορίαν καὶ εὐγονίαν ἡ φύσις· [a καιρίους ὑετοὺς, αἴρων εὐκρασίας, τὰς τιθηνίας τῶν φυομένων ζωοτόκους καὶ μεγάλας δρόσους, ζωϊκωτάτας αὔρας, ὡρῶν τε ἐτησίων ἀζημίους [b] γαλήνας, ὡς

[q] τι καὶ ῥύσιον] Ita MS. Bodl. pro χρύσιον. Ita etiam alibi ſcribitur à Noſtro lib. de Joſeph. p. 553. τὸ δεῖπνον καθαρκήσαι ῥύσιόν τι καὶ ἐνέχυρον. Lib. de Leg. Special. p. 809. μύλοι ἢ ἱπομύλιον ῥύσιον αὐτῶν.

[r] προϊστὼς] MS. Bodl. ἰσὼς. Aug. παρεστώς. Et forſan ſic ſcribendum.

[s] καὶ τρυγητὰς] Reſtitui ex Cod. Bodl. cui etiam ſuffragantur ſequentia. Forſan pro τρυγητὰς librarii errore in Codicibus reliquis ſcriptum κηρύσματος, quod videtur redundare.

[t] ὑπολιπέσθαι τὸ] Scribo ὑπολείπεσθαί τι. Sic enim Clem. Alexand. Strom. ii. p. 473. καὶ τὸ διεσμὸν ὑπολείπεσθαί τι παραινεῖ ἄτμητον. Erat vero pars iſta pro cujuſvis arbitrio; ſed ex ritu diuturno, ſecundum Maimonid. non minor ſexageſima, nec quadrageſima major.

[v] παρεῖναι] Scribe παρεῖναι. Sicut ſupra p. 702. ἃ παρέκαιδε μόνῳ κομιζόμενοι. Sic quoque Clemens ex Philone loco jam dicto, οὐκ ἐᾶν παρεῖναι τι τῶν ἰδίων τοῖς δεομένοις.

[x] ζυμφορεῖν] Ita MS. Bodl. pro συμφέρειν. Heſych. v. συμφορήσας, ἀθροίσας, συναγαγών.

[y] ὅσα] Sic MS. Bodl. pro ἴσα, atque ita ſæpiſſimè Noſter. Vide lib. de Vit. Moſ. p. 610 & 621. & Legat. ad Caium p. 1029.

[z] ὀλίγα] Hæc Uncinis incluſa reſtitui ex MSS. Vat. Med. & Bodl. Item in ſequentibus ἡ φύσις.

[a] καιρίους] Sic MS. Bodl. pro καιρούς. Mox vero repone τιθήνας, & ſic verto.

[b] γαλήνας] Forſan αὔρας.

μήτε

μήτε θέρ@· πνεφλέγει, μήτε χρύ@· πνεψύχει, μήτε ἔαρ@· καὶ μιλοπώρῳ τρέφαι [c] ἐλατ]οῖν τὰ ἡμερώμενα. Καὶ ταῦτ' [d] εἰδότες, καὶ ὁρῶν]ες ἀεὶ τὴν φύσιν τελεσιεργοῦσαν, καὶ πλουσίως Ͳ [e] χαίρουσι δωρουμένην, ὅμως τοῖς ἑαυτῶν ἐνεργείαις ζηλωτὰ τελμῶσι, καὶ ὡς [f] αὐτοὶ πάντων αὔτιοι μεταδιδόασιν ἑαυτοῖς ἑαυτοῖ, μισανθρωπίαν ὁμοῦ καὶ ἀσέβειαν ἀσκοῦν]ες. Οὓς ἐπεὶ μὴ γνώμαις ἐκουσίαις ἀρετῶ διαπόνησαν, ἄκοντας νουθετοῦ καὶ ζωφρονίζει νόμοις ἱεροῖς, οἷς ὁ μὲ ἀγαθὸς ἑ ἐθελοντὴς, ὁ δὲ μοχθηρὸς ἄκων πειθαρχῶ.

Κελεύουσιν οἱ νόμοι, δεκάτας μὲ ἀπὸ σίτου [h] καὶ οἴνου, καὶ ἐλαίου, Ͼ θρεμμάτων ἠμίρων, καὶ ἱερέων ἀπάρχεσθ τοῖς ἱερωμένοις· ἀπὸ δὲ Ͳ κατ' ἀγρὸς ὀπώρας καὶ Ͳ ἄλλων ἀκροδρύων, καὶ ἀναλογεῖν Ͳ κλήσεως ἐν ταλάροις πλήρεσι κομίζειν, ζωὴ [i] ᾠδαῖς εἰς Ͳ θεὸν πεποιημέναις, ἃς ἀναγρά]ψας στηλιτεύουσιν αἱ ἱεραὶ βίβλοι. Καὶ πρωτότοκα βοῶν καὶ προβάτων Ͼ αἰγῶν τὰ πρωτότοκα, μὴ ὥσπερ ἴδια κα]τά]τ]ειν ἐν Ͳ ἀγέλαις, ἀλλὰ καὶ ταῦτα νομίζειν ἀπαρχάς· ἵνα [k] ἐξεθιζόμενοι τῇ μὲ τιμᾶν τὸ θεῖον, τῇ δὲ μὴ πάντα κερδαίνειν, εὐσεβείᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ, Ͳ ἀρετῶν ἡγεμόσι, [l] ἐπικοσμῶν]. Πάλιν, ἐὰν ἴδῃς [m] φησὶ τινα τῶν οἰκείων ἢ φίλων, ἢ ζυγόλως ἂν εἶδας ἀνθρώπων ὑποζύγιον ἐν ἐρημίᾳ πλανώμενον, ἀπαγαγὼν ἀπόδο. Καὶ ἐὰν ἄρα τύχῃ μακρὰν ἀφεστὼς ὁ δεσπότης, μὴ Ͳ σῶν διαφύλαξον, ἄχρις ἂν ἐπανελθὼν κομίσῃ]· ἀδικα]αθήκλου ἦν σὸν ἔδωκεν, ἀλλ' ἣν αὐτὸς ἐξεῦρες, οὐκ φυσικῆς κοινωνίας ἀποδίδως.

Τὰ δὲ περὶ τὸ ἑβδόμου ἔτους νομοθετηθέ]ντα, καθ' ὃ δεῖ τοῦ μὲ χώρων ἀνίεσθ ἀργοῦ πᾶσαν ἀφιεμένην, τὰς δὲ πένη]τας ἀδεῶς τοῖς Ͳ πλησίον χωρίοις [n] ἐπιβατεύειν δρεπομένους αὐτομα]τιθέ]ντα καρπὸν, δώρημα φύσεως, ἆρ' οὐχὶ χρηστὰ καὶ φιλάνθρωπα; Ἐξαετίαν, φησὶν, ἀπολαυέτωσαν οἱ [o] οἰκήτορες αὐθ' ὧν ἐκ]τήσαν]το καὶ ἐγεωπόνησαν, ἕνα δὲ ἑνιαυτὸν ἕβδομον οἱ ἀκ]τήμονες καὶ ἀχρήμα]τοι· μηδενὸς Ͳ κατ' γεωργίαν ἀπο]τελεσθέν]τος· ἄτοπον γὰρ ἦν, ἑτέρους μὲ πονεῖν, ἑτέρους δὲ [p] καρπῶσθ· ἀλλ' ἵνα τρόπον τινὰ Ͳ χωρίων ἀδεσπότων ἐα-θέντων, μὴ ζωηφα]ψαμένης γεωργίας, ἄρ]τιοι καὶ πλήρεις αἱ χάρ]τες ἐκ θεοῦ μόνου [q] τεύξων], [r] προσαπα]τῶσαι τοῖς δεομένοις. Τί δ'; ὅσα

Nam & ipsa tempestas, neque hiemali frigore nimium horrida, neque æstivo calore nimium ardens, neque vernali autumnali tempestate lædantur segetes fœtusve arborei. Atque isti insuper videntes naturam semper fructus edentem, eosque manu divite largientem, tamen audent sibi ut propria usurpare ejus beneficia: & quasi sint sibi ipsis autores omnium, nemini quicquam communicant, cum impietate inhumanitatem conjungentes. Hi quoniam sponte virtutem non sectantur, invitos erudit castigatque sacris legibus, quibus vir probus ultro, malus vero invitus obsequitur.

Eædem leges jubent decimas frumenti, vini, olei, pecorum, lanarum decidi sacerdotibus primitiarum nomine: de cæteris quoque fructibus arborum pro quantitate fundorum plenos canistros eis comportari, una cum canticis in Deum compositis, quorum formula extat in sacris voluminibus. Ad hæc boum, ovium, caprarumque primogenita, non quasi propria in greges suas referre, sed pro primitiis habere: ut consuefacti ad religionem moderandumque lucri studium, pietate charitateque ornentur, virtutum principibus. Est & alia lex: *Si videris jumentum alicujus familiaris aut amici aut utique noti hominis, errans in solitudine, reduc ad eum. Quod si longe absit dominus, adserva cum tuis, donec ille veniens suum recipiat, quod non deposuit, sed quod inventum ultro reddis propter naturalem societatem hominum.* Deut. xviii. 4. Exod. xxiii. 4.

Quid lex de anno septimo, quo regio tota remitti debet otiosa, & pauperibus licet è divitum agris fructus sponte natos ceu naturæ donum secure tollere? an non plena humanitatis est? *Sexennio*, inquit, *fruantur coloni suis possessionibus & laboribus: septimo anno vero ii qui carent prædiis ac pecuniis, nullo opere rustico tum peragendo.* Absurdum enim esset aliorum labores prodesse aliis; sed ut possessionibus quodammodo vacuis relictis & intactis ab agricolarum opera, tota gratia soli Deo debeatur, occurrens egentibus. Quid item lex illa de anno quinquagesimo, nonne quamvis aliam caritatis Ib. ℣ 10. Lev. xxv. 8.

[c] ἐλατ]οῖν] MS. Bodl. βλάπ]οιν. Atque sic melius, ut videtur.

[d] εἰδότες καὶ] Restitui ex MSS. Vat. Med. & Bodl.

[e] χαίρουσι] Melius forsan χερσί. Ita supra p. 701. ἀνημβρώτοις χερσὶ καὶ γνώμαις. Item de Legat. ad Caium. p. 1012. πλησίον χεῖρα καὶ γνώμην.

[f] αὐτοὶ] Forsan αὐτοῖς.

[g] ἰθελοντὴς] Ita MS. Bodl. pro ἰθίλων. Ita quoque supra p. 699. οὐδ' αὐτὸς ἰθελοντὴς οἰκέμαι, &c. Vide Hesych. v. ἰθελοντής.

[h] καὶ] Restitui ex MSS.

[i] ᾠδαῖς] Vide Canticorum horum formam. Deut. xxvi. 13. & Philon. lib. ii. de Somn. p. 1146.

[k] ἐξεθιζόμενοι] Sic MS. Bodl. pro ἱερεθιζόμενοι in Editis.

[l] ἐπικοσμῶν]] Sic idem, & Clem. Alex. ibid. Editi κοσμῶν].

[m] φησὶ] Restitui ex MSS.

[n] ἐπιβατεύειν] Restitui, ut maximè ad loci sensum necessarium, ex Codice Bodleiano.

[o] οἰκήτορες] Scribe levi literæ unius additione οἱ κλήτορες. Sic Noster lib. de Septen. p. 1186. αὐτὸς πρὸς κοινωνίαν οἰκέλησι τῷ κλητῆρι. Vide etiam dicta ad p. 1188. Clemens quoque sic in suo Philonis Codice videtur legisse, Strom. 247. τὰς μὲ κλήτορας οἷς κοινωνίαν καὶ μεγαλόσιαν ἰκάλησι. Usurpatur quoque vox ista à D. Luca. Act Apost. iv. 34.

[p] καρπῶσθ] Nonnulla videntur deesse.

[q] τεύξων]] Ita MS. Med. pro γένων].

[r] προσαπα]τῶσαι] Melius, certè frequentius apud Philonem, προσαπαίωσαι. Lib. de Alegor. p. 101. φθαρῆ]ναι μᾶλλον ἢ προσαπαιωθῆ]ναι. Vide eundem lib. de Execrat. p. 737. & infra p. 718. Forsan etiam sic emendandus Clemens Strom. vi. p. 778. προσαπα]ᾷ τῷ μέλλοντι. Quidni προσαπαντᾷ?

speciem

ſpeciem ſuperat? Ita profecto, id quod nemo negaverit, qui has leges non deguſtavit modo, ſed lautius in eis epulatus eſt, expletus præclarorum & ſuaviſſimorum dogmatum deliciis. Præcipit enim fieri eadem quæ anno ſeptimo, additque his quædam alia majora: ſcilicet in priſtinas poſſeſſiones reſtitutionem, ex quibus aliquis propter temporum difficultates exciderat. Non permittit enim poſſeſſionem alienorum bonorum perpetuam: occludens aditum avariciæ, ut cohibeat noxiam fontemque omnium malorum avaritiam & cupiditatem; nec cenſet æquum ut coloni ſuis agris priventur in perpetuum, & paupertatis pœnas dent, quæ miſeratione potius quam ſupplicio eſt digna. Sunt & aliæ leges particulares plurimæ, erga tribules benignæ & humanæ: de quibus quoniam in ſuperioribus libris feci mentionem, ſatis puto hæc nunc retuliſſe ceu cæterarum ſpecimen.

Poſtquam autem gentilibus ſuis bene proſpexit, etiam advenas omni curatione dignatus eſt: qui deſerta cognatione patriaque & majorum inſtitutis delubriſque ſanctis Deorum, eorumque cultu & honore, demigrarunt in optimam coloniam, tranſlati à figmentis fabuloſis ad veritatem & cultum unius veri numinis. Hos advenas gentilibus ſuis amare præcipit: non ſolum ut amicos jam cognatoſque, verum etiam ut ſeipſos, eiſque tum animo tum corpore, prodeſſe; quinetiam & mente, de eiſdem mœrentes & gaudentes, ita ut in membris disjunctis unum videantur corpus, à mutua benevolentia conjuncti & conſociati. Proinde non eſt quod dicam de cibo, potu, veſtitu aliiſque ad victum neceſſariis, quæ lex indigenas jubet præbere advenis: hæc enim omnia leges benevolentiæ ſequuntur ejus qui advenam ſicut ſeipſum diligit.

Quin & humanitatem naturaliter attractoriam intendens & promovens, etiam de inquilinis præcipit: jubens ut ſi qui olim temporibus adverſis exules ſunt facti, iis qui exceperunt aliquem rependant honorem: ſi benevolè &

Deut. x. 19.

περὶ τὸ πενήκοντα ἐνιαυτὸν διατέταχε), πᾶσαν οὐχ ὑπερβάλλῃ φιλανθρωπίαν; ἢ τίς ἂν εἴποι τὸ μὴ χείλεσιν ἄκροις ἀπογευσαμένων τὴν νομοθεσίας, ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἐσταθέντων καὶ ἐπιπλουφησάντων ἡδίοις ἅμα καὶ καλλίοσι δόγμασιν; [a] ἐπιτελεῖται μὲν γὰρ ἃ καὶ τῷ ἑβδόμῳ, προσείληφε δὴ ἔτι μείζονα, [b] λῆψιν τῶν ἰδίων κτημάτων, ἃ πρὸς καιροὺς ἀβεβήτους παρεχώρησαν ἑτέροις. Οὔτε γὰρ τοῦ κτᾶσθαι ἔχειν τὸ ἀλλοτρίων ἐφίησι, τὰς εἰς πλεονεξίαν ἐπιφορὰς ἐθὰς, ἵνα τὸ σεῖσαι τοῦ ἐπιβλαβοῦς καὶ πάντων [x] κακῶν αἰτίαν πλεονεξίαν καὶ ἐπιθυμίαν, ὅτε τοὺς κληρούχους εἰσάπαν φήθη χρῆναι τῶν οἰκείων ἀποστερεῖσθαι, [y] πενίᾳ διδόντας δίκας, ἣν κολάζεσθαι μὲν ἡ θέμις, ἐλεεῖσθαι δ' ἀναγκαῖον. Ἔστι δὴ καὶ ἄλλα μυρία τῶν ἐν μέρει διατεταγμένων πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς χρησὰ καὶ φιλάνθρωπα, ὧν ἀποχρώντως ἐν τῷ πρότερον ζωτάξεσιν ἐπιμνηθεὶς, δεήσομαι τοῖς εἰρημένοις, ἃ, [z] προδείσματος ἕνεκα, καιρίως παρέλαβον. p. 705.

Νομοθετήσας δὴ περὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τοὺς ἐπήλυδας οἴεται δεῖν [a] προνομίας πάσης ἀξιοῦσθαι, [b] ᾗσιν μὲν τοῦ ἀφ' αἵματος, καὶ παλαιὰ, καὶ ἔθη, καὶ ἱερὰ ἀφιδρύματα θεῶν [c] γέρα τε καὶ τιμὰς ἀπολελοιπότας, καλοῦ δ' [d] εἰς ἀποικίαν στελαμένους, τοῦ δόξαι μυθικῶν πλασμάτων πρὸς τοῦ τὰ ἀληθείας ἐνάρξειαν, καὶ τὸ ζεβασμὸν ἕνα καὶ ὄντως ὄντα θεόν. Κελεύει δὴ τοῖς ἀπὸ τοῦ ἔθνους ἀγαπᾶν τοὺς ἐπήλυδας, μὴ μόνον ὡς φίλους καὶ ζυγήνεις, ἀλλὰ ὡς ἑαυτοὺς, καὶ τὰ σῶμα καὶ ψυχὴν, ὡς οἷόν τε, κοινοπραγοῦντας· καὶ ἡ τὴν διάνοιαν τὰ αὐτὰ λυπουμένους τε καὶ χαίροντας, ὡς ἐν διαιρετοῖς μέρεσιν ἓν ζῶον εἶναι δοκεῖν, ἁρμοζομένους καὶ συμφυὲς ἀπεργαζομένους αὐτὸ κοινωνίας. Οὐκ ἔτ' ἂν εἴποιμι περὶ σιτίων καὶ ποτῶν καὶ ἐσθῆτος καὶ τῶν ἄλλων ὅσα περὶ δίαιταν καὶ τὰς ἀναγκαίας χρείας, [e] ἃ τοῖς ἐπηλύταις δίδωσιν ὁ νόμος πρὸ τῶν αὐτοχθόνων· ἐπεὶ τὰ ταῦτα πάντα [f] ἐν ἴσοις τῆς οὐσίας τοῦ σίτου καὶ ὁμοίως καὶ ἀγαπῶντος τὸ ἐπηλυ ὡς αὐτόν.

Ἔτι πίνων ἐπιτείνων καὶ ἐπελαύνων ὁλκὸν φύσει φιλανθρωπίαν, διατάττει καὶ περὶ μετοίκων· ἀξιῶν τοὺς μεταναστας ἐν [g] καιροῖς γνωμένους ἀπονέμειν τινα τοῖς ὑποδεξαμένοις τιμὴν· εὖ μὲ ποιηκόσι καὶ φιλοξένως προσενεχθεῖσι, πᾶσαν

[a] ἐπιτελεῖται] Melius ἐπιτέλλει. Vel ex Clemente ibidem ſcribe ἐπιτελεῖν κελεύει. Mox vero ibi ex MS. Bodl. ſcribo ἔτι pro τινα.

[b] λῆψιν] Quidni ἀνάληψιν cum Codice eodem. Ibidem pro κτῆσιν ſcribitur παλαιότητα· ſed melius forſan ἀνακτησίαν, vide lib. de Septen. p. 1187.

[c] γέρα τε καὶ τιμὰς] Sic MS. Bodl. In Editis mendoſe ſcriptam γενέσεια τιμαῖς.

[d] εἰς] Deeſt MS. Bodl. & omnino redundat. στέλλειν ἀποικίαν apud Philonem vulgò uſurpatum. Vide lib. de Vit. Moſ. p. 696. & ſupra p. 701.

[e] ἃ τοῖς ἐπηλύταις] Sic MS. Bodl. Editi ἐπηλύταις αὐτοῖς.

[f] ἐν ἴσοις] Omnino male. MS. Bodl. ἐν ἰσότητι. Aug. ἰσομοῖς. Atque adeo ſic ſcribendum conjicio.

[g] καιροῖς] Videtur deeſſe ἀβελήτοις, ſicut paſſim Philo. Mox vero poſt ἀπονέμειν addo τινα, ex Codice Mediceo.

[x] κακῶν] Reſtitui ex Cod. Bodl. ex eodem poſt αἰτίαν, addidi etiam πλεονεξίαν καί.

[y] πενίᾳ] Neſcio an melius ſcribitur πενίας. Quanquam ſic Clemens ibid. τὸς τε πενίᾳ μακρᾷ μὴ ἀλλὰ βίου κολαζομένους ἰλών. Ubi vel delendum μὴ, vel ſcribendum ἰῶν.

[z] προδείσματος] Ita MSS. pro δείσματος. Ex eiſdem ſcribo καιρίων. Editi καιρίως.

[a] προνομίας] Melius προνοίας. Similiter emendamus Philonem lib. de Sacrificant. p. 854. Vide ibidem p. 843 & 853.

[b] ᾗσιν] Forſan συγγενείαν. Ita Noſter lib. de Monarch. p. 818. ἀπολελοιπότες παλαιὰ καὶ φίλους ἐν συγγενεῖς. Supra p. 701. συγγένειαν πολὺ γνησιωτέραν τῆς ἀφ' αἵματος. Item p. 892. ἀπολιπόντες πολυανθρώπους συγγένειας.

[c] γέρα τε καὶ τιμὰς] Sic MS. Bodl. In Editis mendoſe ſcriptam γενέσεια τιμαῖς.

[d] εἰς] Deeſt MS. Bodl. & omnino redundat. στέλλειν ἀποικίαν apud Philonem vulgò uſurpatum. Vide lib. de Vit. Moſ. p. 696. & ſupra p. 701.

[e] ἃ τοῖς ἐπηλύταις] Sic MS. Bodl. Editi ἐπηλύταις αὐτοῖς.

[f] ἐν ἴσοις] Omnino male. MS. Bodl. ἐν ἰσότητι. Aug. ἰσομοῖς. Atque adeo ſic ſcribendum conjicio.

[g] καιροῖς] Videtur deeſſe ἀβελήτοις, ſicut paſſim Philo. Mox vero poſt ἀπονέμειν addo τινα, ex Codice Mediceo.



MVSEVM BRITANNICVM

εἰ δὴ μηδὲν ἔξω τῆς [h] ὑποδοχῆς ἀφήκοιεν, μέσα ὑπέρχειν. Τὸ γὰρ ἐνορμίσασθαι πόλει μηδὲν προσηκόσῃ, μᾶλλον δὲ καὶ τὸ ἀπιδεῖναι ἰδάφους αὐτὸ μόνον ἀλλοτρίας, δωρεὰ [i] κατ' αὐτήν τις ἐστὶν ἀποχρῶσα, τοῖς μὴ δυναμένοις τῷ ἰδίαν οἰκεῖν. [k] Ὁ δέ γε ὑπερβάλλων τὰς ἀπειρεσίας ὅρους αὐτὰς, οἴεται δεῖν καὶ τοῖς κακῶς πεποιηκόσι τοὺς ξενοδόχων μὴ μνησικακεῖν, εἰ καὶ μὴ τὰς πράξεις, ὄνομα γοῦν ἔχουσι φιλάνθρωπον. Ἀντικρυς ἂν φησὶν, Οὐ βδελύξῃ Αἰγύπτιον, [l] ὅτι πάροικος ἦλθες ἐν Αἰγύπτῳ. Καί τι τί κακὸν Αἰγύπτιοι παρέλιπον, ὃ μὴ τῷ ἔθνει προσελέγχανται, νέα παλαιοῖς ἐξυφαίνοντες, ἀεὶ καινουργημάτων ἀπονοίας εἰς ὠμότητα; Ἀλλ' ὅμως ἐπεὶ τῷ θεῷ [m] ἐδέξαντο, τὰς πόλεις οὐκ ἀποκλείσαντες, οὐδὲ τῷ χώρᾳ ἄβατον τοῖς ἔθνεσι προσκλύσαντες, ἐχέτωσαν, φησὶ, προνομίαν τῆς ὑποδοχῆς, τὸ ἐναπόνδον. Κἂν εἴ τινες ἐθελήσειαν αὐτῶν μεταταξάσθαι πρὸς τὸν Ἰουδαίων πολιτείαν, οὐχ ὡς ἐχθρῶν παῖδας ἀσυμβάτως ἔχοντας ἀπειλητέον, ἀλλ' ὕτω προσενεκτέον, ὡς τρίτῃ γενεᾷ καλεῖν εἰς ἐκκλησίαν, καὶ μεταδιδόναι θείων λόγων, οἷς θέμις τοὺς αὐτόχθονας καὶ εὐπατρίδας ἱεροφαντεῖσθαι.

p. 706.

Ταῦτα μὲν ὑπὲρ τῶν ὑποδεξαμένων πρὸς τοὺς μετοίκους νομοθετεῖ, χρηστὰ δ' ἕτερα καὶ μετὰ ἡμερότητος ὑπὲρ τῶν πολεμίων. Ἀξιοῖ γὰρ αὐτοὺς κἂν ἤδη θύραις ὦσιν, ἤδη τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτες ἐν ταῖς πανοπλίαις, καὶ [n] τὰς ἐλεπόλεις ἐφισάντες, μήπω νομίζεσθαι πολεμίους ἄχρις ἂν αὐτοὺς ὑπηκηρυκωσάμενοι [o] προκαλέσωνται πρὸς εἰρήνην· ἵν' εἰ μὲν ἐνδοῖεν, τὸ μέγιστον ἀγαθὸν εὕροιεν, φιλίαν· εἰ δ' ἀπειθέστερον ἀνθίσταιντο, συμμαχίαν τῷ τῶν Δικαίων προσειληφότες, ἐλπίδι νίκης ἐπίωσι πρὸς ἄμυναν. Ἢν μήτοι καὶ σὺν προνομῇ σύμορόν τινα γυναικὸς εἰς ὑπιθυμίαν ἔλθῃς, μὴ, ὡς αἰχμαλώτῳ, φησὶν, ἐπαπερύγῃς τὸ πάθος, ἀλλ' ἡμερώτερον, οἰκισάμενος τὴν μεταβολὴν, ὑπικόφισον τῷ συμφορᾷ, μεθαρμοσάμενος πάντα πρὸς τὸ βέλτιον. Ἐπικουφίσεις δὲ, τὰς μὲν τῆς κεφαλῆς χαίτας ἀποκείρας, θηλειῶν δὲ ὄνυχας, ἀπαμφιέσας δὲ τῷ ἐσθῆτα ἣν ἔχουσα ἐξωγρήθη, τριάκοντα δ' ἡμέρας ἀνεὶς, καὶ ἐπιτρέψας αὐτῇ πενθῆσαι καὶ δακρύσαι μετ' ἀδείας πατέρα καὶ μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους, ὧν ἀπεζεύχθη [p] τεθνεώτων, ἢ θανάτου χείρους ὑπομενόντων τὰς [q] ἐν δουλείᾳ συμφορὰς, μὴ δὲ ταῦτα, ὡς γαμετὴ [r] νομίμῳ συνέρχου. Τῷ γὰρ μέλλουσαν

comiter exceperint, omnem: ſi nihil præter hoſpitium præbuerint, mediocrem. Nam hoc ipſum, habere in aliena civitate receptaculum, & non arceri ab ejus aditu, gratiam exiſtimat non aſpernandum in his qui domi habitare in patria nequeunt. Ille autem ultra bonitatis ipſius fines progreſſus, etiam erga hoſpites qui inhumanè tractarunt, memoriam injuriarum aboleri præcipit; quippe qui ſi non mores, ſaltem nomen charitatis gerunt. Proinde diſerte interdicit, *Non proſequeris Ægyptium odio,* Deut. *quoniam eras inquilinus in Ægypto.* Atqui nul- xxiii. 7. lam injuriam Ægyptii ab hac gente abſtinuerant, novas ſemper crudelitatis ſpecies addentes prioribus. Attamen quoniam ab initio non excluſerunt eam à ſuis civitatibus, nec arcuerunt à finibus, pro ſuſceptione, inquit, habeant privilegium, jus amicitiæ. Et ſi forte aliqui voluerint tranſire ad Judæorum inſtituta, non ſunt hoſtiliter eliminandi tanquam inimicorum poſteri, ſed ſic cum eis agatur ut tertia generatione tum vocentur in eccleſiam, tum admittantur ad divina eloquia, eodem jure quo indigenæ ac patricii.

Hæc jura adverſus inquilinos in hoſpitum gratiam ſancit; alia etiam præcipit benigna & bonitatis plena pro hoſtibus. Vult enim Ib. xx. 10. etiamſi armati portis immineant, & mœnibus machinas bellicas jam admoverint, nondum tamen eos pro hoſtibus haberi, donec per caduceatorem ad pacem invitaverint: ut ſi manus dent, conſequantur amicitiam, rem optimam: quod ſi pertinaciter adverſentur, *Dei* juſtiſſimi ſubſidiis freti cum ſpe victoriæ in prælium prodeant. *Quod ſi,* inquit, *inter captivas formoſam mulierem adamaveris, noli tanquam in ſerva explere cupidinem: ſed fortunam miſeratus, calamitatem ejus ſubleva, omnia mutans in melius. Sublevabis autem detonſo capillitio, præſectiſque unguibus, & veſte mutata in qua capta eſt, permiſſiſque ei triginta diebus ut lugeat patrem, matrem & cæteros domeſticos à quibus abſtracta eſt, aut mortuis aut morte graviora ſervitutis incommoda jam ferentibus.* Poſt hæc ut cum uxore legitima congredere. Eam enim

Ib. xxi. 10, &c.

[h] ὑποδόχου] Ita MS. Bodl. pro παρέχοιεν.

[i] κατ' αὐτὴν] Scribe κατ' αὐτό.

[k] ὁ δέ γε ὑπερβάλλων] Scil. Moſes. Sic MS. Bodl. & Philo ipſe infra ſæpius. Editi τὸ δέ γε ὑπερβάλλον. Mox ex Codice Mediceo ſcribo αὐτὰς. Editi αὐτῆς.

[l] ὅτι—Αἰγύπτῳ] Reſtitui hæc ex Codice Bodl. cui ſuffragatur Clemens Alexand. Strom. ii. p. 475. ſicut & Textus facer.

[m] ἐδέξαντο] Forſan à Philone ſcriptum ὑπεδέξαντο. Ita ſupra ἀπήμειν τινα τοῖς ὑποδεξαμένοις τιμῶν. Vide etiam infra p. 706.

[n] τὰς ἑλεπόλεις] MS. Bodl. Clemens ibidem, καὶν ἤδη τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτες ὦσι, ἑλεῖν τὴν πόλιν πεφώμεθα. Noſter quoque p. 733. τὰς ἑλεπόλεις τοῖς τείχεσιν ἐφιστάντες.

[o] προκαλέσωνται] Ita MS. Bodl. pro προσκαλέσωνται· ſimiliter ſæpius emendavimus Noſtrum. Vide præcipuè p. 733 & 767. & ibi dicta. Forſan etiam ſic emendandus Clemens ibidem.

[p] τεθνεώτων] Melius τῶν τεθνεώτων.

[q] ἐν] Ita MS. Bodl. pro ἐπί.

[r] νομίμῳ] MSS. νόμῳ, & forſan melius. Sic lib. de Legi

ſpeciem ſuperat? Ita profecto, id quod nemo negaverit, qui has leges non deguſtavit modo, ſed lautius in eis epulatus eſt, expletus præclarorum & ſuaviſſimorum dogmatum deliciis. Præcipit enim fieri eadem quæ anno ſeptimo, additque his quædam alia majora: ſcilicet in priſtinas poſſeſſiones reſtitutionem, ex quibus aliquis propter temporum difficultates exciderat. Non permittit enim poſſeſſionem alienorum bonorum perpetuam: occludens aditum avariciæ, ut cohibeat noxiam fontemque omnium malorum avaritiam & cupiditatem; nec cenſet æquum ut coloni ſuis agris priventur in perpetuum, & paupertatis pœnas dent, quæ miſeratione potius quam ſupplicio eſt digna. Sunt & aliæ leges particulares plurimæ, erga tribules benignæ & humanæ: de quibus quoniam in ſuperioribus libris feci mentionem, ſatis puto hæc nunc retuliſſe ceu cæterarum ſpecimen.

περὶ τῦ πενήκοντ' ἐνιαυτῦ διατέταχε, πᾶσαν οὐχ ὑπερβάλλῃ φιλανθρωπίαν; καὶ τίς ἂν εἴποι τ μὴ χείλεσιν ἄκροις ἀπογευσαμένων τ νομοθεσίας, ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἐσιαθέντων καὶ ἐπιρρυφησάντων ἡδίοσις ἅμα καὶ καλλίοσι δόγμασιν; ᵗ ἐπιτελεῖται μὲν γὰρ ἃ καὶ τῷ ἑβδόμῳ, προσείληφε δ' ἔτι μείζονα, ᵘ λῆψιν τ ἰδίων κτημάτων, ἃ διὰ καιρὸν ἀδυνήτυς παρεχώρησαν ἑτέροις. Οὔτε γὰρ τλεῖν κτῆσιν ἔχειν τ ἀλλοτρίων ἐφίησι, τὰς εἰς πλεονεξίαν ἐπιφερούσας ἐδάς, ἕνεκα τῦ σπεῖλαι τλεῖ ἐπίβυλον καὶ πάντων ˣ κακῶν αἰτίαν πλεονεξίαν καὶ ἐπιθυμίαν, ἔτε τὰς κληρούχυς εἰσάπαν φήθη χρῆναι τ οἰκείων ἀποστερεῖσθαι, ʸ πενία διδόντας δίκας, ἣν κολάζεσθαι μὲν ἡ θέμις, ἐλεεῖσθαι δ' ἀναγκαῖον. Ἔστι δ' καὶ ἄλλα μυρία τ ἐν μέρει διατεταγμένων πρὸς τὰς ὁμοεθνεῖς χρησὰ καὶ φιλάνθρωπα, ὧν ἀποχρώντως ἐν τ προτέραις ζωπάξεσιν ἐπιμνησθείς, δεήσομαι τοῖς εἰρημένοις, ἃ, ᶻ ἐπαναδείσμασθαι ἕνεκα, καιρίως παρέλαβον. p. 705.

Deut. x. 19.

Poſtquam autem gentilibus ſuis bene proſpexit, etiam advenas omni curatione dignatus eſt: qui deſerta cognatione patriaque & majorum inſtitutis delubriſque ſanctis Deorum, eorumque cultu & honore, demigrarunt in optimam coloniam, tranſlati à figmentis fabuloſis ad veritatem & cultum unius veri numinis. Hos advenas gentilibus ſuis amare præcipit: non ſolum ut amicos jam cognatoſque, verum etiam ut ſeipſos, eiſque tum animo tum corpore, prodeſſe; quinetiam & mente, de eiſdem mœrentes & gaudentes, ita ut in membris disjunctis unum videantur corpus, à mutua benevolentia conjuncti & conſociati. Proinde non eſt quod dicam de cibo, potu, veſtitu aliiſque ad victum neceſſariis, quæ lex indigenas jubet præbere advenis: hæc enim omnia leges benevolentiæ ſequuntur ejus qui advenam ſicut ſeipſum diligit.

Νομοθετήσας δὴ περὶ τ ὁμοεθνῶν, καὶ τὰς ἐπήλυδας οἴεσθαι δεῖν ᵃ προνομίας πάσης ἀξιοῦσθαι, ᵇ ὠφελεῖν μὲν τλεῖ ἀφ' αἵματος, καὶ παλέα, καὶ ἔθη, καὶ ἱερὰ ἀφιδρύματα θεῶν ᶜ γέρα τε καὶ τιμὰς ἀπολελοιπότας, καλλιὼ δ' ᵈ εἰς ἀποικίαν σπελαμβάνυς, τλεῖ ἀπὸ μυθικῶν πλασμάτων πρὸς τλεῖ τ ἀληθείας ἐνάρετον, καὶ τ εὐσεβασμὸν ἕνεκ καὶ ὄντως ὄντα θεῦ. Κελεύει δὴ τοῖς ἀπὸ τε ἔθνυς ἀγαπᾶν τὰς ἐπήλυδας, μὴ μόνον ὡς φίλυς καὶ συγγενεῖς, ἀλλὰ ὡς ἑαυτύς, καθά τε σῶμα καὶ ψυχλιὼ, ὡς οἷόν τε, κοινοπραγῦντας· καὶ ἡ τὴν διάνοιαν τὰ αὐτὰ λυπυμένυς τε καὶ χαίρονλας, ὡς ἐν διαιρεσοῖς μέρεσιν ἓν ζῶον εἶναι δοκεῖν, ἁρμοζομένης καὶ συμφυὲς ἀπεργαζομένης αὐτὸ κοινωνίας. Οὐκ ἔτ' ἂν εἴποιμι περὶ σιτίων καὶ ποτῶν καὶ ἐσθῆτος δὲ τ ἄλλων ὅσα περὶ δίαιταν καὶ τὰς ἀναγκαίας χρείας, ᵉ ἃ τοῖς ἐπηλύταις δίδωσιν ὁ νόμος διὰ τ αὐτοχθόνων· ἐπεὶ γὰρ ταῦτα πάντα ᶠ ἐν ἴσοις τ διανοίας τῦ σπέρσαντος ὁμοίως καὶ ἀγαπῶντος τ ἔκτισιν ὡς αὐτόν.

Quin & humanitatem naturaliter attractoriam intendens & promovens, etiam de inquilinis præcipit: jubens ut ſi qui olim temporibus adverſis exules ſunt facti, iis qui exceperunt aliquem rependant honorem: ſi benevolè &

Ἔτι πίνυν ἐπιτείνων καὶ ἐπελαύνων ὀλκὸν φύσει φιλανθρωπίαν, διατάτ[τ]ει καὶ περὶ μετοίκων· ἀξιῶν τὰς μετανάσας ἐν ᵍ καιροῖς γνομένυς ἀπονέμειν τινα τοῖς ὑποδεξαμένοις τιμλύ· εὖ μὲ ποιηκόσι καὶ φιλοξένως προσενεχθεῖσι, πᾶσαν·

ᶠ σὺν] Reſtitui ex Cod. Med.

ᵗ ἐπιτελεῖται] Melius ἐπιτέλλει. Vel ex Clemente ibidem ſcribe ἐπιτελεῖν κελεύει. Mox vero ibi ex MS. Bodl. ſcribo ἔτι pro τινα.

ᵘ λῆψιν] Quidni ἀνάληψιν cum Codice eodem. Ibidem pro κλῆσιν ſcribitur παλαίτησιν· ſed melius forſan ἀνακτησίαν, vide lib. de Septen. p. 1187.

ˣ κακῶν] Reſtitui ex Cod. Bodl. ex eodem poſt αἰτίαν, addidi etiam πλεονεξίαν καί.

ʸ πενίᾳ] Neſcio an melius ſcribitur πενίας. Quanquam ſic Clemens ibid. τύς τι πενίᾳ μακρᾷ μὴ ἀξ βίου κολαζομένυς ἰλών. Ubi vel delendum μὴ, vel ſcribendum ἰῶν.

ᶻ ἐπαναδείσμασθαι] Ita MSS. pro ἀνίσμασος. Ex eiſdem ſcribo καιρίαν. Editi καιρίους.

ᵃ προνομίας] Melius προνοίας. Similiter emendamus Philonem lib. de Sacrificant. p. 854. Vide ibidem p. 843 & 853.

ᵇ ὠφελεῖν] Forſan συγγενεῖαν. Ita Noſter lib. de Monarch. p. 818. ἀπολελοιπότες παλαιὰ καὶ φίλυς καὶ συγγενεῖς. Supra p. 701. συγχύσεως πολὺ γνησιωτέρας τ ἀφ' αἵματος. Item p. 892. ἀπολιπόντις πολυανθρώπυς συγχύσεις.

ᶜ γέρα τε καὶ τιμὰς] Sic MS. Bodl. In Editis mendoſe ſcriptam γεγόρας τιμᾶς.

ᵈ εἰς] Deeſt MS. Bodl. & omnino redundat. σπάλιν ἀποικίαν apud Philonem vulgò uſurpatum. Vide lib. de Vit. Moſ. p. 696. & ſupra p. 701.

ᵉ ἃ τοῖς ἐπηλύταις] Sic MS. Bodl. Editi ἐπηλύταις αὐτοῖς.

ᶠ ἐν ἴσοις] Omnino male. MS. Bodl. ἐν ἰσότιμοι. Aug. ἰσομοῖς. Atque adeo ſic ſcribendum conjicio.

ᵍ καιροῖς] Videtur deeſſe ἀδεκάτοις, ſicut paſſim Philo. Mox vero poſt ἀπονέμειν addo τινα, ex Codice Mediceo.



MVSEVM BRITAN NICVM

εἰ ἢ μηδὲν ἔξω τ ὑποδοχῆς [h] παρέχοιεν, μέσε-
ωτέραν. Τὸ γὰρ ἐνορμίσασθαι πόλει μηδὲν προσή-
κοντι, μᾶλλον ἢ τὸ ἐπιδημῆσαι ἰδάφους αὐτὸ μό-
νον ἀλλοτρίου, δωρεὰ [i] κατ' αὐτήν τις ἐστὶν ἀποχρῶ-
σα, τοῖς μὴ δυναμένοις τοῦ ἰδίου οἰκεῖν. [k] Ὁ
δέ γε ὑπερβαλλων τὰς ἐπιεικείας ὅρους αὐτὰς,
οἴεται δεῖν καὶ τοῖς κακῶς πεποιηκόσι τ ξενοδόχων
μὴ μνησικακεῖν, εἰ καὶ μὴ τὰς πράξεις, ὄνομα
γοῦν ἔχουσι φιλάνθρωπον. Ἀντικρυς ἂν φησὶν, Οὐ
βδελύξῃ Αἰγύπτιον, [l] ὅτι πάροικος ἐγένου ἐν Αι-
γύπτῳ. Καί τοι τί κακὸν Αἰγύπτιοι παρέλιπον,
ὃ μὴ τῷ ἔθνει προσεξέλιψαντο, νέα παλαιοῖς ἐξευ-
φαίνοντες, ἀεὶ καινουργημάτων ἐπινοίαις εἰς ὠμό-
τητα; Ἀλλ' ὅμως ἐπεὶ τοῦ λοιποῦ [m] ἐδίξαντο,
τὰς πόλεις σὺν ἀποκλείσαντες, οὐδὲ τοῦ χώρου
ἄβατον τοῖς ἥκουσι φιλοτιμήσαντες, ἐχέτωσαν,
φησὶ, προνομίαν τ ὑποδοχῆς, τὸ ἐναπονδον. Κἂν
εἴ τινες ἐθελήσειαν αὐτῶν μεταταξασθαι πρὸς τοῦ
Ἰουδαίων πολιτείαν, οὐχ ὡς ἐχθρῶν παῖδας ἀσυμ-
βάτως ἐκπορισίων, ἀλλ' ἕτω προσενεκτέον, ὡς
p. 706. τρίτην γενεᾷ καλεῖν εἰς ἐκκλησίαν, καὶ μεταδιδόναι
θείων λόγων, οἷς θέμις τοὺς αὐτόχθονας καὶ πα-
τρίδας ἱεροφαντεῖσθαι.

Ταῦτα μὲν ὑπὲρ τ ὑποδεξαμένων πρὸς τοὺς
μετοίκους νομοθετεῖ, χρήσιμα δ' ἕτερα καὶ μεσα ἡμε-
ρότητος ὑπὲρ τ πολεμίων. Ἀξιοῖ γὰρ αὐτοὺς
κἂν ἐπὶ θύραις ὦσιν, ἤδη ταῖς τείχεσιν ἐφεζῶ-
τες ἐν ταῖς παροπλίαις, καὶ [n] τὰς ἐλεπόλεις ἐφι-
σάντες, μήπω νομίζεσθαι πολεμίους ἄχρις ἂν αὐ-
τοὺς ἐπικηρυκευσάμενοι [o] προκαλέσωνται πρὸς εἰ-
ρήνην· ἵν' εἰ μὲν ἐνδοῖεν, τὸ μέγιστον ἀγαθὸν εὕροι-
εν, φιλίαν· εἰ δ' ἀπειθέστερον ἀνανεοῖντο, συμμα-
χίαν τοῦ τὰ Δικαίου προσειληφότες, ἐλπίδι νί-
κης ἐπίωσι πρὸς ἅμιλλαν. Ἢν μήτοι καὶ σὺν
προνομῆς εἰμόρφου γυναικὸς εἰς ἐπιθυμίαν ἔλθῃς,
μὴ, ὡς αἰχμαλώτῳ, φησὶν, ἐπαπερύγης τὸ πά-
θος, ἀλλ' ἡμερώτερον, οἰκισάμενος τ μεταβο-
λῆς, ἐπικόφισον τοῦ συμφορᾶν, μεθαρμοσάμε-
νος πάλαι πρὸς τὸ βέλτιον. Ἐπικόφισις δ',
τὰς μὲν τ κεφαλῆς χαίτας ἀποκείρας, θηλειῶν
δ' ὄνυχας, ἀπαμφιέσας δ' τοῦ ἑαθῆτα ἣν ἔχουσα
ἐξαγρέθη, τριάκοντα δ' ἡμέρας ἀνεὶς, καὶ ἐπιτρέ-
ψας αὐτῇ πενθῆσαι καὶ δακρύσαι μετ' ἀδείας πα-
τέρα καὶ μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους, ὧν ἀπε-
ζώχθη [p] τεθνεώτων, ἢ θανάτῳ χείρους ὑπομενόν-
των τὰς [q] ἐν δουλείᾳ συμφορὰς, μὴ δὲ ταῦτα,
ὡς γαμετῇ [r] νομίμῳ συνέρχου. Τοῦ γὰρ μέλλουσαν

comiter exceperint, omnem: ſi nihil præter hoſpitium præbuerint, mediocrem. Nam hoc ipſum, habere in aliena civitate receptaculum, & non arceri ab ejus aditu, gratiam exiſtimat non aſpernandum in his qui domi habitare in patria nequeunt. Ille autem ultra bonitatis ipſius fines progreſſus, etiam erga hoſpites qui inhumanè tractarunt, memoriam injuriarum aboleri præcipit; quippe qui ſi non mores, ſaltem nomen charitatis gerunt. Proinde diſerte interdicit, *Non proſequeris Ægyptium odio,* Deut. *quoniam eras inquilinus in Ægypto.* Atqui nul- xxiii. 7. lam injuriam Ægyptii ab hac gente abſtinuerant, novas ſemper crudelitatis ſpecies addentes prioribus. Attamen quoniam ab initio non excluſerunt eam à ſuis civitatibus, nec arcuerunt à finibus, pro ſuſceptione, inquit, habeant privilegium, jus amicitiæ. Et ſi forte aliqui voluerint tranſire ad Judæorum inſtituta, non ſunt hoſtiliter eliminandi tanquam inimicorum poſteri, ſed ſic cum eis agatur ut tertia generatione tum vocentur in eccleſiam, tum admittantur ad divina eloquia, eodem jure quo indigenæ ac patricii.

Hæc jura adverſus inquilinos in hoſpitum gratiam ſancit; alia etiam præcipit benigna & bonitatis plena pro hoſtibus. Vult enim Ib. xx. 10. etiamſi armati portis immineant, & mœnibus machinas bellicas jam admoverint, nondum tamen eos pro hoſtibus haberi, donec per caduceatorem ad pacem invitaverint: ut ſi manus dent, conſequantur amicitiam, rem optimam: quod ſi pertinaciter adverſentur, *Dei* juſtiſſimi ſubſidiis freti cum ſpe victoriæ in prœlium prodeant. *Quod ſi,* inquit, *inter captivas formoſam mulierem adamaveris, noli tan-* Ib. xxi. *quam in ſerva explere cupidinem: ſed fortunam* 10, &c. *miſeratus, calamitatem ejus ſubleva, omnia mutans in melius. Sublevabis autem detonſo capillitio, præſectiſque unguibus, & veſte mutata in qua capta eſt, permiſſiſque ei triginta diebus ut lugeat patrem, matrem & cæteros domeſticos à quibus abſtracta eſt, aut mortuis aut morte graviora ſervitutis incommoda jam ferentibus.* Poſt hæc ut cum uxore legitima congredere. Eam enim

[h] παρέχοιεν] Ita MS. Bodl. pro παρέχοιεν.
[i] κατ' αὐτὴν] Scribe κατ' αὐτό.
[k] ὁ δέ γε ὑπερβαλλων] Scil. Moſes. Sic MS. Bodl. & Philo ipſe infra ſæpius. Editi τὸ δέ γε ὑπερβάλλων. Mox ex Codice Mediceo ſcribo αὐτὰς. Editi αὐτῆς.
[l] ὅτι—Αἰγύπτῳ] Reſtitui hæc ex Codice Bodl. cui ſuffragatur Clemens Alexand. Strom. ii. p. 475. ſicut & Textus ſacer.
[m] ἐδίξαντο] Forſan à Philone ſcriptum ὑπεδίξαντο. Ita ſupra λαπίμην τινα τοῖς ὑποδεξαμένοις τιμῶν. Vide etiam infra p. 706.
[n] τὰς ἐλεπόλεις] MS. Bodl. Clemens ibidem, καὶ ἤδη τοῖς τείχεσιν ἐφεζῶτες ὦσι, ἐλῶν τ πόλιν περιόμενοι. Noſter quoque p. 733. τὰς ἐλεπόλεις τοῖς τείχεσιν ἐφεσθείσας.
[o] προκαλέσωνται] Ita MS. Bodl. pro προσκαλέσωνται· ſimiliter ſæpius emendavimus Noſtrum. Vide præcipuè p. 733 & 767. & ibi dicta. Forſan etiam ſic emendandus Clemens ibidem.
[p] τεθνεώτων] Melius ἢ τεθνεώτων.
[q] ὧν] Ita MS. Bodl. pro ἐν.
[r] νομίμῳ] MSS. νόμῳ, & forſan melius. Sic lib. de Legi

quæ aſcenſura eſt viri cubile, non mercede ut meretrix formam venditans, ſed aut propter viri amorem, aut propter quærendos liberos, æquum eſt habere jus legitimi conjugii. Qua in lege multa laudanda ſunt: primo quod non laxare frena cupidini indomitæ permiſerit, ſed per triginta dies violentiam ejus repreſſerit. Deinde quod amorem examinat, num mere furioſus faſtidioſuſque ſit, totuſque ex affectu pendeat, an ex ſpecie puriore, ratione admixta, participet Ratio enim cohibebit concupiſcentiam ne quid agat inſolentius, menſtruumque terminum expectare coget. Tertio miſeratur captivam: ſi virgo eſt, quia parentes ei optatas nuptias non conciliant: ſi vidua, quia amiſſo cui puella nupſerat, expertura eſt alium, non magis maritum quam dominum, etiamſi æquabilitatem præ ſe ferat. Subditus enim potiorem ſemper metuit, etiamſi ſciat ejus mite ingenium. Quod ſi quis expleta cupidine, & ſatiatus complexibus, jam non dignetur captivam matrimonio: eum non tam mulctat quam caſtigat & corrigit ad morum emendationem. Nec vendi enim ſinit eam, nec retineri in ſervitio: ſed vult ei gratis donari libertatem, & liberam diſcedendi ex famulitio licentiam: ne forte ſuperinducta muliere alia, & contentione exorta, ut fieri ſolet, per zelotypiam, faſtidita patiatur gravius aliquid, domino occupato novis amoribus, & oblito veterum.

Deut. xxi. 14.

Alia vero ſuper aliis in aures ſciendi avidas infundens, moderationem injungit. *Etiamſi inimici jumentum ſarcinis onuſtum conciderit ſub onere, noli præterire, ſed ſublevans erigenſque adjuva:* nimirum in minimis quoque docet non gaudendum inimicorum temporibus adverſis, lætitiam in malo ſciens moleſtum affectum eſſe, tum cognatam tum adverſariam invidiæ: cognatam, quoniam utraque ex affectu oritur, ſuntque ambæ conjunctæ & ſe invicem mutuo conſecutæ; adverſariam vero, quoniam hæc proximi felicitate offenditur: altera verò lætatur ejus calamitatibus. *Vel ſi*

Exod. xxiii. 5.

δύνῃς ἀνδρὸς ἐπιδήσεαζ, μὴ κῦ μισθαρνίαν, ὡς ἑταίραν τὸ τ ὥρας ἄνθ· καπηλδύσαν, ἀλλ' ἢ δι' ἔρω]α τῦ ζυμβάν]· ἢ δι' τέκνων γήσεσιν, ᶠ ὅσιον θεσμῶν τ ἐπὶ τελείοις γάμοις ἀξιῦαζ. Πάνυ καλῶς ἔκαξα δι]αξάμη· πρῶτον μὲ γὰ, οὐκ ἔασεν ἀχάλινον φέρεαζ τὴ ἐπιθυμίαν ἀπαυχενίζασαν, ἀλλ' ἀνέσειλε τὸ ζοδρὸν αὐτῆς, ἡμέρας τριάκον]α ἐάσας. Δεύτερον ᾗ, τ ἔρω]α βασανίζει, πότερον ἐπιμανὴς κ ἀψίκορ· κὴ ὅλ· τῦ πάθυς ἐςὶν, ἢ μετέχ] τ ᵉ καθαρω]άτης ἰδέας, ἀνακεκραμήν λογισμῦ. Λογισμὸς γὰ πεδήσ] τὴ ἐπιθυμίαν, ἀδὲν ὑβρισικὸν ἐάσας αὐτὴ ἐργάσαζ, ἀλλὰ τὴ μισιαίαν προθεσμίαν ἐπιχεῖν. Τρίτον ᾗ, ἐλεεῖ τὴ αἰχμάλω]ον, εἰ μὲ παρθέν· ἐςὶν, ὅτι γονεῖς οὐκ ἐγγυῶσι, τὴν δύ]αι]άτη ζυόδον ᵛ ἁρμοζόμηοι· εἰ ᾗ χήρα, διότι τῦ κεφαλίς ςερομήν, πεῖραν ἑτέρυ λαβεῖν μελλήσ], κ ταῦτα ἐπαν]ειναμήν ἔτι δεσποτικὸν φόβον, καὶ ἰσότη]α ἐπιτηδύη. Τὸ γὰ ὑπακῦον, ἀεὶ τὴν τῦ κρατῦντ·, κἂν ἡμερώτερ· ᾖ, δέδοικεν ἰσχύ. Ἐὰν δέ τις τ ἐπιθυμίας πληρωθεὶς, κ διακορὴς γήμη·, μηκέτι κοινωνεῖν ὁμιλίας ἀξιοῖ τ πρὸς τὴν αἰχμάλω]ον, ἀ ζημιοῖ p. 707. ˣ μᾶλλον αὐτὸν, ἢ νυθετεῖ κ ζωφρονίζει πρὸς βελτίωσιν ἠθῶν. Κελεύει γὰ μήτε πιπρᾶσκειν, μήτ' ἔτι δούλῳ ἔχειν, ἀλλὰ χαρίζεαζ μὲ ἐλευθερίαν αὐτῇ, χαρίζεαζ ᾗ κ τὴν ὐκ τ ʸ οἰκίας ἀπαλλαγὴν ᶻ ἀδεᾶ, ὡς μὴ γυναικὸς ἑτέρας ἐπεισελθύσης ἐξ ἔρω·, οἷα φιλεῖ κῦ ζηλοτυπίαν, πάθη τι τ ἀνηκέσων· ἅμα κ τῦ δεσπότυ κ νεωτέροις φίλτροις ὑπηγμήν Ꞓ καταφρονῦντ· τ παλαιτέρων.

Ἕτερα δ' ἐφ' ἑτέροις ἐπανλῶν ὡσὶ φιλικόοις, ἡμερότη]α προσάτ]ει· κἂν ἐχθρῶν ὑποζύγια ἀχθοφορὴν τῷ βάρ] πιεσθέν]α προσπέσῃ, μὴ παρελθεῖν, ἀλλὰ ζυνεπικυφίσαι κ ζυνεγεῖραι· πόῤῥωθεν ἀναδιδάσκων, τὸ μὴ τοῖς ἀδυλήτοις ᵃ τ ἐχθρανάν]ων ἐφήδεαζ· βαρύμοιρι πάθ· τὴν ἐπιχαιρεκακίαν εἰδὼς, ᵇ ἄδελφον ὄμυ κ ἀντίπαλον φθόνυ· ζυγενὲς μὲ, ὅτι ὐκ πάθυς ἑκάτερον· κ γνοίτ' ἂν ἄμφω ᶜ προσερχόμηα, κὴ μονονὺκ ἀν]ακολυθῦν]α ἀλλήλοις· ἀντίπαλον ᾗ, ὅτι ὁ μὲ ἐπὶ τοῖς τῦ πέλας ἀγαθοῖς λύπ]ω, ἡ ᾗ χαρὰν ᵈ ἐπὶ τοῖς τῦ πλησίον κακοῖς κα]εργάζε]. Κἂν πλανώμηον μήτοι, φησὶν, ἐχθρὸ τιν·

Spec. προὸς τ νόμῳ συμπολιτήτα· Item p. 789. κόρυς οἱ ἀγόμηοι νομῳ. Ita quoque Clemens hunc locum videtur legiſſe p. 475. τὰς ὑμέρυς ἐπιζείψας πυθῦσαι ὡς (forſan ὅς) βούλ]αι, μεταμφιάσας ὕστερον ὡς γνησιᾗ νόμῳ συμίχυσι.

Clemens ibidem.

[f] ὅσιον] MS. Med. ἰσὸν. Forſan ἄξιον.

[a] τ ἐχθρανάν]ων] Reſtitui ex MS. Aug. Item ἐπιχαιρεκακίαν, pro χαιρεκακίαν. Clemens ibidem p. 476. πόῤῥωθεν ἡμᾶς ἀναδιδάσκων ἐπιχαιρεκακίαν μὴ ἀπαίζειαζ, μηδὲ ἡφέδειαζ τοῖς ἐχθροῖς.

[e] καθαρω]άτης] Melius καθαρωτέρυς. Item ἐπιχὼν in ſequentibus.

[b] ἄδελφον ὁμῦ κ] Hæc ut ad loci ſenſum maximè neceſſaria reſtitui ex Codice Bodleiano. Item mox ὅτι pro ὦ in Editis.

[v] ἁρμοζόμηοι] Ita MS. Bodl. pro ἁρμοζομήν· idque poſtulat Contextus.

[c] προσερχόμηα] Melius προσιχόμηα. Sic Noſter infra p. 714. προσιχόμηοι τῇ ἰδέᾳ. Vide etiam p. 159 & 178. & Heſych. v. προσίχει. Mox ſcribo ἀλλήλοις ex Cod. Bodl. Editi ἐκείνοις.

[x] μᾶλλον] Sic MS. Bodl. pro μάλισα. Item ἠθῶν, Editi ἐθῶν.

[d] ἐπὶ] Reſtitui ex eodem. Clemens ibidem, οὐδὲ μὰν ἐπὶ τοῖς τῦ πλησίον κακοῖς ἡδονὰν καρπῦται.

[y] οἰκίας] Forſan οἰκιτίας. Sic enim Clemens loco jam citato, ἀλλοθίεραν ᾗ ἵ] κ τ οἰκιτίας ἀπαλλάτ]εαζ βούλ].

[z] ἀδεᾶ, ὡς] Ita MS. Bodl. pro ἀδεῶς· cui favet quoque

ἴδῃς ὑποζύγιον, τὰ τῆς διαφορᾶς καταλιπὼν ὑπεκκαύματα, [e] βαρυτέροις ἤθεσιν ἀπαγαγὼν ἀπόδος. Οὐ γὰρ ἐκεῖνον μᾶλλον ὀνήσεις, ἢ ζαυτόν· ἐπειδὴ τῷ μὲ ἄλογον ζῶον καὶ ἀδενὸς ἴσως ἄξιον, σεαυτῷ· σοὶ δὲ τὸ μέγιστον καὶ τιμιώτατον τῆς ἐν τῇ φύσῃ, καλοκαγαθία. [f] Ἕπεται δὲ καὶ τὸ ἀναγκαῖον, ὥσπερ σκιὰ [g] σώματι, καὶ τῆς ἔχθρας λύσις. Ὅ, τε γὰρ εὖ πεπονθὼς, [h] ἄκων ἄγεται πρὸς τὸ ἀντιπονδον, χάριτι δεδωθεὶς· ὅ, τ' ὠφεληκὼς, [i] ζυμβόλῳ χρώμενος καλῷ πρᾶξει, σχεδὸν ἤδη πρὸς καταλλαγὰς τὴν διάνοιαν τέτραπται. Τοῦτο δὲ μάλιστα βούλεται διὰ πάσης νομοθεσίας ὁ ἱερώτατος προφήτης κατασκευάζειν· ὁμόνοιαν, κοινωνίαν, ὁμοφροσύνην, κρᾶσιν ἠθῶν, ἐξ ὧν οἰκίαι καὶ πόλεις, ἔθνη τε καὶ χῶραι, καὶ τὸ σύμπαν τῶν ἀνθρώπων γένος, εἰς τὴν ἀνωτάτω προέλθοιεν εὐδαιμονίαν. Ἀλλ' ἄχρι μὲ τοῦ παρόντος, ταῦτ' εἰσὶν εὐχαί· γενήσεται δὲ, ὥσπερ ἐμαυτὸν πείθω, καὶ ἔργα ἀψευδέστατα, τοῦ θεοῦ φιλανθρώπου ὥσπερ [k] ἐτησίοις καρποῖς εὐφορίαν δωρεᾶς· ὧν μὴ [l] ἀμοιρήσαιμεν οἱ πόθεν αὐτῶν σχεδὸν ἀπὸ πρώτης ἡλικίας πεφερόμενοι.

Ἃ μὲ οὖν ἐπ' [m] ἐλευθέροις ἔγνω, ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὁμοπλησία· σωφρονικὰ δ' ὡς ἔοικε, καὶ τὰ περὶ δούλων νομοθετεῖ, πάντων τῶν συμπεπτωκότων εἰς ἡμερότητα καὶ φιλανθρωπίαν καὶ τούτοις μεταδούς. Τοὺς μὲ οὖν [n] ἕνεκα χρείας τῆς ἀναγκαίων ὑποβεβληκότας ἑαυτοὺς ἄλλων ὑπηρεσίαις, οἴεται δεῖν μηδὲν ἀνάξιον ὑπομένειν τῆς p. 708. ἐλευθερίας· παραινῶν τοῖς τυγχάνουσι τῆς διακονίας, εἰς τὸ τῆς τύχης ἀτέκμαρτον ἀφορᾶν, καὶ λαμβάνειν αἰδῶ τῆς μεταβολῆς· τοὺς δ' ἐξ ἐφημερινῶν δανείνων χρεώσας, τὸ τῆς [o] φθοβολῆς ὄνομα καὶ πάθος ὑποδύτας, ἢ καὶ τοὺς ἀνάγκῃ βιαιοτέρᾳ γενομένους ἐξ ἐλευθέρων δούλους, οὐκ εἰάπαν κακοπραγεῖν ἐᾷ, διδοὺς [p] ἐκεχειρίαν εἰς ἅπαν ἐνιαυτῷ ἑβδόμῳ. Τοῖς μὲ γὰρ δανειταῖς ὀφειλομένοις τὸ χρέος [q] πρὸς τὸ ἕτερον κλησαμένοις τοὺς πρότερον ἐλευθέρους, δέκει, φησὶ, χρόνος εἰς ὑπηρεσίαν, ἐξαετία. Οἱ [r] γε μὴν δοῦλοι, [rr] χρησῶν μὴ εἰσάπαν ἀμοιρεῖτωσαν, ἀλλ' ἰέτωσαν ὅπῃ τὴν παλαιὰν ἄδειαν, ἧς διὰ καιροὺς ἀβουλήτους ἐστέρηνται. [s] Κἂν ἐκ τεκνογονίας μὲ

*inimici jumentum*, inquit, *errare videris, noli addere fomitem diſſidii*, ſed *miti ingenio abductum hero ſuo redde*. Non enim magis illi quam tibi proderis: ſiquidem accreſcet illi brutum fortaſſe non magni precii, tibi honeſtatis exiſtimatio, qua nihil in rerum natura melius & precioſius. Hanc neceſſario ſequetur, ſicut umbra corpus, finis ſimultatis. Nam qui beneficium accipit, lubens ad reconciliationem trahitur, devinctus gratia: & qui profuit, à ſuo ipſius egregio facto adductus jam fere animum convertit ad amicitiam. Iſtud verò unice ſancire cupit ſanctiſſimus propheta omnibus juris capitibus: concordiam, ſocietatem, conſenſum attemperationemque morum: unde familiis, civitatibus, gentibus, regionibus, univerſo humano generi contingit ſumma felicitas. Verum hactenus res ultra vota non procedit: quæ tamen credo rata fore olim favente numine, & largiente quaſi fructus annuos virtutum proventum: à quibus utinam ne unquam aberremus, quicunque ab ætate primâ earum deſiderio flagravimus. Exod. xxiii. 4.

Hæ fermè ac hujuſmodi aliæ ſunt leges de ingenuis: nec diſcrepare videntur quæ de ſervis lata ſunt: omnia humanitatis ac manſuetudinis officia etiam his tribuentes. Eos ergo qui ob rerum neceſſariarum penuriam aliorum ſe miniſteriis mancipaverint, nihil libertate ingenua indignum vult pati, hortans ut qui utuntur eorum miniſterio, fortunæ incertæ meminerint, revereanturque vices ejus mutabiles. Eos autem qui creditores ſunt facti ex fœnore diurno, id quod in parabola eſt, *animalium diariorum* tum nomen tum ſortem gerentes, aut vi in alienam poteſtatem redacti ſerviunt, non ſinit miſeros eſſe in perpetuum, anno ſeptimo remiſſionem plenam concedens. Sufficit enim, inquit, creditoribus qui vel debita non retulerint, vel alio modo liberorum facti ſunt domini, ſexennii famulatus. Iſti quidem qui natura non ſunt ſervi ne in perpetuum ſpe bona careant, ſed redeant in libertatem priſtinam, è qua exciderunt per fortunæ inclementiam. Quod ſi cujus verna metu Deut. xv. 12.

[e] βαρυτέροις] Melius πρωτοτέροις. Vide dicta ad lib. de Abraham. p. 378.

[f] ἕπεται] Sic ſcribo ex Cod. Bodl. cui ſuffragatur quoque Clemens ibidem, τῇ γὰρ ἀμνησίᾳ ἕπεται ἡ καλοκαγαθία, καὶ ταύτῃ ἡ τῆς ἔχθρας λύσις. Editi nullo ſenſu διέξεισι δέ.

[g] σώματι] Ita MSS. pro σώματος.

[h] ἄκων] Melius forſan ἑκών.

[i] ζυμβόλῳ] Ita MSS. Bodl. & Med. pro συμβόλῳ. Vide initium lib. de Fortitudine. Item τέτραπται. Editi τέτακται.

[k] ἐτησίοις καρποῖς] Melius Bodl. ἐτησίοις καρποῦ. Forſan etiam ſcribendum δωρεᾶς, vide ſequentia.

[l] ἀμοιρήσαιμεν, οἱ] Ita MS. Aug. Item πεφερόμενοι. Editi ἀμοιρησάμενοι πεφερόμενοι.

[m] ἐλευθέροις] Sic MSS. pro ἐλευθερίας.

[n] ἕνεκα χρείας] Sic quoque Clemens ibidem ἔτι τοὺς (ἐπὶ) τροφῇ δουλεύοντας ἀτιμάζεσθαι κωλύει.

[o] φθοβολῆς] MSS. Med. & Vat. φθοβολᾶς. Sic ergo forſan locus mendoſus & mutilus reſtituendus, χρεώσας, τὸ τῆς φθοβολὰς, ἰφημέρων ὄνομα, &c. Animalia enim quæ in unum tantum diem vivunt dicuntur ἰφήμερα, quibus rectè comparantur quotquot ex diurnis mutuis victitant. Heſych. v. ἰφήμερον—ζῷον ἅτω καλούμενον· ὅπερ ζῇ μίαν ἡμέραν. Vide Ariſtot. Hiſt. Animal. lib. i. c. 53. Athen. lib. viii. c. 13.

[p] οἰκιχειρίαν] MS. Bodl. οἰκιχειρίαν τοῦ εἰς πᾶν. Ita quoque Clemens loco jam dicto, τοῖς τε ἐκ δανείων καταδεδλωθεῖσι οἰκιχειρίαν (τὸ) εἰς πᾶν δίδωσιν ἑαυτῷ ἑβδόμῳ.

[q] πρὸς τὸ ἕτερον] MS. Bodl. τρόπον ἕτερον. Ergo repone ὡ κομισαμένοις τὸ χρέος, ἢ τρόπον ἕτερον κλησαμένοις.

[r] γε μὴν] MS. Bodl. ὃ μὴ φύσῃ, & ſic verto.

[rr] χρησῶν] Videtur deeſſe ἐλπίδων. MS. Bodl. χρησῆς ἐλπίδος. Vide ſupra p. 700.

[s] κἂν ἐκ] Sic MSS. pro ἄν. Item διαπολικῶν ſcil. ἀπηλῶν. Editi διαπολιχῇ.

minarum herilium, aut propter peccati conſcientiam, vel forſan inſons, ſævo & acerbo uſus domino, ad fugam ſe convertat egens auxilii, talem ne contempſeritis: (prodere enim ſupplices nefas eſt. Supplex autem etiam ſervus eſt qui ad focum tuum confugit quaſi ad aſylum, à quo non eſt æquum eum abſtrahi) præſertim ſi citra fucum cupit recipi in gratiam. Id ſi non impetrat, ſaltem vendatur: mutatio enim domini quo tendat, incertum eſt, atqui confeſſo malo incertum præfertur.

Hæ ſunt leges de domeſticis alieniſque, amicis inimiciſque, ſervis & ingenuis, denique in univerſum de hominibus. Iſtam vero æquitatem & clementiam, profert ad brutas quoque naturas, permittens eis etiam ſemper aliquod boni haurire ex fonte perenni. Jubet enim in animalium manſuetorum gregibus, ovium, caprarum & boum abſtineri ab omnibus recens natis: vetans ea vel menſæ inferri vel altari. Nimirum crudele exiſtimans facinus, parturientibus imminere ſeparationem fœtus & matris, ob ventris voluptatem vel potius inſuavitatem quandam abſurdam & inuſitatam. Sic igitur quemcumque inſtituta ſua ſequentem alloquitur: Magnam habes, ô bone, rerum copiam, quibus uti potes abſque crimine. Alioquin fortaſſe ignoſci poterat, ſiquidem ad multa involuntaria perpetranda cogit penuria & inopia. Tu vero etiam temperantia cæteriſque virtutibus debes excellere, aſcitus in ordinem lectiſſimum, ſub duce, recta naturæ ratione. Quapropter manſuetudinem decet præ ſe ferre, nec admittere in mentem quicquam ſævum. Enimvero cur partus doloribus etiam alios extrinſecus afferes, rapiendo recens editum animal? Neceſſe eſt enim indignabundam turbari matrem fœtu avulſo, propter affectum matris erga ſobolem à natura inditum, ſed à partu maxime. Tunc enim mammæ ſcatentes, ob fœtus qui ſugat defectum fluxu repreſſo, tum indurantur lactis copia diſtenti, tum doloribus cruciantur. Sine ut mater ſuum fœtum lacte alat, ſi non diutius, ſaltem per ſeptem dies: nec primos lactis

Exod. xxiii. 19.

Φησὶ, δῶλον ἑτέρῳ, φόβῳ δεσποτικῶν ἀπειλῶν, ἢ ζωνειδήσῃ τινων ἁμαρτημάτων, [t] ἢ μηδὲν ἠδικηκὼς, ἀμειλίκτῳ καὶ ὠμοθύμῳ χρώμενον ἄλλως δεσπότῃ, [v] καταφυγῇ χρῆται, ὡς τοῦ ἱκέτου θεμιτὸν, μὴ προδιδόναι γὰρ ἱκέτας ὅσιον· ἱκέτης γὰρ καὶ ὁ δοῦλος, [y] ὥσπερ εἰς τὴν ἐστίαν καταφεύγων, ἐν ᾗ δίκαιόν ἐστιν ἀσυλίας τυγχάνειν· μάλιστα μὲν εἰς ἀδόλους καὶ ἀλλαγὰς ἐλθόντα χωρὶς ἐνέδρας. Εἰ δὲ μὴ, τὸ γοῦν [z] πανύστατον, πραθείς· [a] ἀλλαγαὶ γὰρ αἱ τῶν δεσποτῶν ἄδηλον ὅπου τοῦ ῥοπὴν ἕξουσι· τοῦ δ' ὁμολογουμένου κυφότερον τὸ ἄδηλον κακόν.

Ταῦτα μὲν ἔν τε οἰκείων καὶ ἀλλοτρίων, καὶ φίλων καὶ ἐχθρῶν, καὶ δούλων καὶ ἐλευθέρων, καὶ ζωίλως ἀνθρώπων νομοθετεῖ. Τὸ δὲ θεῖον καὶ ἥμερον, καὶ ἐπὶ τοῦ τῶν ἀλόγων [b] τεινὲ φύσιν, αἰεὶ μεταδιδοὺς καὶ τούτοις, ὥσπερ ἀπὸ πηγῆς ῥεύμασι, ἀρύσασθαί τινων χρηστῶν. Κελεύει γὰρ ἐν ἡμέραις ἀγέλαις καταί τε τῶν προβάτων καὶ αἰπόλια καὶ βουκόλια, τὸ πρωτόγονον τῶν ἡμιόνων ἀποκαύσεως ἀπέχεσθαι· μήτε πρὸς ἐδωδὴν, μήτε προφάσει θυσιῶν λαμβάνοντας. Ὠμὸς γὰρ ὑπέλαβεν εἶναι ψυχῆς, ἐφεδρεύειν ἀποκυϊσκομένοις ἀνυπέρθετον διάζευξιν εἰσγένων τε αὖ καὶ [c] μητέρων, ἕνεκα γαστρὸς ἡδονῆς, μᾶλλον ἢ ὀκλόπου τινὸς [d] ἀηδίας ψυχῆς καὶ παρηλλαγμένης. Φησὶν ἂν τῷ βιωσομένῳ καὶ τοῦ ἱεροπλάτου αὐτοῦ πολιτείαν· ὦ γυναῖε, πολλή τις ἐστὶν ἀφθονία σοι τῶν πρὸς ἀπόλαυσιν, οἷς μέμψις ἀπαρέπτει). Συγγνωστὸν γὰρ ἂν ἦν ἴσως, ἐπειδὴ πολλαὶ τῶν ἀβουλήτων ἀπορίαι καὶ πενίαι δρᾶν ἀναγκάζει. Σὺ δὲ καὶ διαφέρειν εἰς ἐγκράτειαν καὶ ἀρετὰς ὀφείλεις, τοῦ καλλίστου τεταγμένου τάξιν, [e] ὑπὸ ταξιάρχῃ τῷ τῆς φύσεως ὀρθῷ λόγῳ· δι' ὧν ἡμερῶσθαί σε δεῖ,] μηδὲν ζητοῦν τῇ διανοίᾳ [f] προσδεχόμενον· Τί δ' ἂν τις εἰπεῖ τὴν ἀποκύησιν ὠδῖσιν ἀποφέρειν ἔξωθεν ἑτέρας, ἐκ τοῦ προσφυὲς τῶν γινομένων διαζεύξεως; Ἀνάγκη γὰρ ζαφαίζειν τὰ ἀποσπωμένων, διά τινα φυσικὴν μητέρων πρὸς [h] ἔγγονα φιλοστοργίαν, καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν τῆς κυήσεως καιρόν· ἐπειδὴ πηγάζουσι οἱ μαστοὶ πάσῃ τῇ θηλαζούσῃ, ἀναχοπὴν τῆς ἐπιῤῥοίας λαμβανούσης, [i] σειρῆναί τε καταπεινόμενοι τῷ βάρει τοῦ γάλακτος, καὶ ἀλγηδόσι πιέζουσι)· κάμψαι, φησὶ, τῇ μητρὶ τὸ ἔγγονον· εἰ καὶ μὴ τὸ σύμπαν χρόνον,

p. 709.

[t] ἢ] Reſtitui ex MSS. Item καὶ ὠμοθύμῳ in ſequentibus.

[v] καταφυγῇ] Videtur deſſe πρὸς ὑμᾶς.

[x] προδιδόναι] Forſan οὐδιδόναι. Sic Clemens ibidem ἀλλὰ καὶ ἱκέτας οὐδιδόναι εἰς κόλασιν κωλύει.

[y] ὥσπερ εἰς] MS. Bodl. ὥσπερ ὡς ἱερὸν. Unde veræ lectionis veſtigia apparent. Neque enim dubito Philonem ſcripſiſſe, ὥσπερ εἰς ἱερὸν τὸ σὸν ἱερὸν.

[z] πανύστατον] Ita MS. Bodl. pro πανιώτατον. Mox vero ſecundum analogiam grammaticam ſcribe πρεσθύτατον vel πρεσβύτερον.

[a] ἀλλαγαὶ γὰρ αἱ τῶν] Ita rectè MS. Bodl. Editi ἀλλάττει γὰρ τό. Noſter lib. de Vit. Cont. p. 892. διαπορῶν ὑπαλλαγὴν οὐκ ἀλόθειαν αὐτοῖς οἰκοδέζοντες.

[b] τεινὲ] Reſtitui ex Cod. Med. Vide Clement. ibid. p. 478. & ſupra 701. Item p. 710. Mox in ſequentibus pro ἀμφοῦς repone ἁπλοῦς. Et vide p. 701 & 937. ſic paſſim alibi.

[c] μητέρων] Ita MS. Med.. & Clemens ibid. p. 477. αὐτίκα τῶν γενομένων τὸ προσδεχόμενον ἀπολαύσεως, μηδὲ ἐπὶ προφάσει θυσιῶν, διηνεκέσιν, ὧν γονέων τι ἕνεκα καὶ μητέρων, ubi ex Philone reſtituendum ἀπέχεσθαι. Item ἐγόνων.

[d] ἀηδίας] Sic MS. Bodl. Editi ἰδίου ψυχῆς. Forſan vero ibi redundat ψυχῆς. Vide infra p. 710.

[e] ὑπὸ] Hæc uncinis incluſa uſque ad δεῖ reſtituti ex Codice Bodleiano; ubi tamen pro δι' ὧν melius ſcribitur δι' ὅ.

[f] προσδεχόμενον] Ita MS. Bodl. Editi προσδέχεσθαι, è quo etiam reſtitui τι δ' ἄν.

[g] ἀποσπωμένων] Scil. ἐγόνων, ita MSS. Editi ἀποσπώμενον.

[h] ἔγγονα] Sic MSS. pro ἔγγονον.

[i] σειρῆναί] MS. Bodl. σκιρῆναί. Melius, ut videtur, σκληρῆναί, vel σκιιρῆναί. Heſych. v. σκιιρώσασθαι, σκληρῦσθαι. Idem σκιρθῶσι (melius σκιρωθῶσι) σκληρωθῶσι. Vide etiam eundem v. ἐσκιμένον.

ἐπὰ

ἐπὶ γὰρ τὰς πρώτας ἡμέρας [k] γαλακτοτροφηθῆναι, καὶ μὴ ἀνωφελεῖς ἃς ἡ φύσις ὤμβρησε [l] πηγὰς τῆ γάλακτος· ἐν μαστοῖς, ἐργάσῃ, τὰς δευτέρας χάριτας αὐτῆς ἀνελὼν, ἃς ἐκ πολλῆ τοῦ προμηθοῦς ἡτοιμάσατο, ταὐτόλυθον μακρόθεν αἰσθόμενος καὶ τελείᾳ φρονήσει καταδοῦσα. Πρωτίστη μὲν γὰρ δωρεὰ γένησις, δι' ἧς τὸ μὴ ὂν ἄγει εἰς τὸ εἶναι· δευτέρα δὲ, γάλακτος ἐπίῤῥοια, [m] τροφὴ καιρίοις μαλακωτάτη ἐν ἀπαλῷ, μία δ' ὕσα, ποτὸν ἅμα καὶ σιτίον· ἔστι γὰρ ὅσον μὲν ὑδατῶδες τῆ γάλακτος ποτὸν, ὅσον δ' ἐπιπαχύνεται, σιτίον· προνοίᾳ τῆ μὴ κακοπαθεῖν τὸ ἐκτόκον, ἐφοδεύσης χρείους διαφόρους ἐνδείας, ἀλλ' ἐπὶ μίαν καὶ τελεωτάτην προσφορὰν ἑκατέρας τε τροφῆς εἴδους, τὰς πικρὰς δεσποίνας, δίψαν τε καὶ πεῖναν, [n] ἐκφεύγειν. Τοῦτον ἀναγνόντες τὸν νόμον οἱ χρηστοὶ καὶ φιλομάχηλοι γονεῖς, ἐγκαλύψασθε, οἱ ἐπὶ ταῖς βρέφεσιν ἀεὶ [o] φονεύοντες, οἱ κακῶς ἐφοδεύοντες ἐφοδείαν τοῖς ἀπεκνομένοις εἰς ἔκθεσιν, οἱ τῆ σύμπαντος ἀνθρώπων γένους ἄπονδοι πολέμιοι. Τίνι γὰρ δι' ἀνοίας [p] ἐγκλήσεσθε, γενόμενοι τῶν ἰδίων τέκνων αὐτόχειρες; οἱ τὰς πόλεις, πάντ' ἐφ' αὐτοῖς ἥκον μέρος, ἐρημοῦντες, ἀπὸ τῶν ἐγκλήτων γένους ἀρξάμενοι τῆς ἀπωλείας. Οἱ τὰς τῆς φύσεως θεσμὰς ἀναιρούμενοι, καὶ ὅσα [q] ἂν οἰκοδομῆ καθαιροῦντες· οἱ ἀνήμεροι καὶ ἀτίθασοι, ψυχῆς ἀμότητι, [r] γένει φθορεῖν, καὶ ζωῆ θάνατον ἐπιτειχίζοντες. [s]Ἢ οὐκ ἐρᾶτε ὅτι τῷ [t] παῖδα ἀφέντι νομοθέτη δι' ἐπιμελείας ἐγένετο, μηδὲ τὰ ἀλόγων τὰ ἔγγονα διαζευχθῆναι τῆς τεκούσης, ἄχρις ἂν γαλακτροφηθῆ; τὸ πλέον, ὦ γεναῖοι, δι' ὑμᾶς· ἵν' [u] εἰ καὶ μὴ τῆ φύσει, μαθήσει γοῦν ἀναδιδάσκησθε τὸ φιλοίκειον, εἰς ἄρνας καὶ ἐρίφους ἀποβλέποντες. [v] Οἱ ἐν ἀφθόνοις χορηγίαις τῶν ἀναγκαίων τυφῶν ἐκκωλύειν), τῆς φύσεως μὲν αὐτὰς διδασκούσης ἐν ἐπιτηδειοτάτοις χωρίοις, ἐξ ὧν ὑμαρεῖς πᾶσι δεησομένοις αἱ ἀπολαύσεις γένοιντο), νομοθέτης δὲ μιᾶς πολλῆς [x] προθυμίας ἐφορᾶν), ἵνα μηδεὶς ἐμποδίζῃ τὰς φιλεργέτιδας καὶ ζωηρίους τῆ θεῆ δωρεάς.

Βουλόμενος δὲ τὰ ἡμερότητος καὶ ἐπιεικείας σπέρματα πολυτρόποις ἰδέαις ἐγκαταστεῖραι τῆ διανοίας, ἄλλο τίθησι διάταγμα ζυγενὲς τοῖς [y πρωτέροις, ἀπαγορεύων ἡμέρᾳ τῆ αὐτῆ] ζυ-

efficias, ſecundis ejus beneficiis interceptis, quæ ipſa pro providentia ſua præparaverat, quod futurum eſt providentiâ æternâ & perfectâ procul intuitâ. Primum enim ejus munus eſt generatio, per quam animalia ſuam eſſentiam accipiunt; ſecundum, lactis affluxus; alimentum opportunum & tenerrimum membris delicatis præbens, quod cibi potuſque ſimul vicem ſupplet. Nam quicquid ineſt aqueum pro potu habetur, pro cibo verò id quod coagulatur: natura proſpiciente modo genitis fœtibus ne damnum patiantur ex inopia variis temporibus imminente, ſed duplicis alimenti admotu, importunas dominas, ſitim famemque effugiant. Perfricate frontem & legite hanc legem, præclari parentes, qui perpetuo contra infantes uſque ad necem ſævitis: qui conatu impio expoſitionem contra jam in lucem editos ſtruitis, infeſtiſſimi hoſtes humani generis. Cui enim parcetis, qui filios necatis propriis manibus? qui quantum in vobis eſt civitates deſertas redditis, initio cædis facto à conjunctiſſimis: qui jura naturæ ſubvertitis, quicquid illa ædificat, deſtruentes: qui crudelitate immani & acerba, generationi corruptionem, vitæ mortem opponitis. Non videtis ut legiſlatori quaquaverſum optimo curæ fuerit, ne vel brutorum fœtus à matre ſepararentur niſi poſt lactationem? nimirum propter vos, ô præclari, ut ſi non natura, ſaltem diſciplina edoceamini affectum erga domeſticos, agnos hœdoſque reſpicientes; quibus permittitur deliciari in rerum neceſſariarum affluentia; natura eas ſuppeditante in locis aptiſſimis, unde ab indigentibus facile comparantur. Legiſlatore etiam prudenter admodum cavente ne quis impedire audeat ſalutarem Dei beneficentiam.

Quinetiam ut multifariam inſereret in animos ſemina manſuetudinis & æquitatis, aliud addit præceptum prioribus cognatum, vetans eodem die mactare matrem & natam ex ea pecudem.

p. 710.

[k] γαλακτοτροφηθῆναι] Ita MS. Bodl. Editi γαλακτοτροφῆσαι.

[l] πηγὰς τῆ γάλακτος] MSS. Vat. & Med. πηγὰς τὰς οὔτις, ὧσω δὲ γάλακτος· Unde Philonem ſcripſiſſe conjicio, πηγὰς, παγίδος ὧσω δὲ γάλακτος.

[m] τροφὴ, &c.] Locus omnino mendoſus & mutilus ſic vero reſtitui poteſt ex Codice Auguſtano, τροφὴ καιροῖς (ſcribe καιρίως) μαλακωτάτῳ ἐν ἀπαλοῖς μίζεσι δοῦσα, ὃ, &c. Atque adeo ſic verto.

[n] ἐκφεύγειν] Ita MSS. quod etiam poſtulat conſtructionis ratio. Editi ἐκφεύγῃ.

[o] φονεύοντες] Sic MS. Bodl. pro φονεῦντες. Ex eodem reſtituo οἱς.

[p] ἐγκλήσεσθε] Idem ἀξιώσεσθε. Forſan χρήσεσθε, vel ἂν γένοισθε.

[q] ἂν] Sic MSS. pro ἐν, poſt vero οἰκοδομῇ deeſſe videtur οἰκίᾳ.

[r] γένει φθορεῖν καὶ] Sic Cod. Bodl. Similia vero habet Noſter lib. de Præm. p. 921. ὁ πρῶτος φθορεὺς γένει καὶ θάνατον ζωῇ ἐπιτειχίσας. Editi γένεσι φθορεῦς.

[s] ἢ οὐκ] Ita pro πάντα, MSS. Med. & Bodl. Ita quoque alibi Noſter ſæpius. Vide ſupra p. 699.

[t] εἰ καὶ μὴ] Sic MS. Bodl. pro εἰ μὴ καὶ in Editis. Clemens quoque ibid. ἵν' εἰ καὶ τῆ φύσεως, μαθήσεως γοῦν μὴ καταφρονῶσιν.

[u] οἱ—τυφῶν ἐκκωλύειν)] Hæc certe obſcura &, ni fallor, mendoſa ſunt. Longè aliter legiſſe videtur Clemens ibid. ἐρίφων μὲν γὰρ καὶ ἀρνῶν ἀμφορέως ἐπιτετραπται). E quo ergo ex conjecturâ ſcriberem apud Philonem, ἵν—ἀμφορέως ἐκκωλύειν.

[x] προθυμίας] MS. Bodl. ἀκολουθίας. MS. Pariſ. προνοίας. Idque rectè. Clem. ib. μακρόθεν καὶ προρητικῶς (anne προνοητικῶς) ἀνακόπτοντος αὐτῶν τὰ ἀγρίαιτα καὶ νόμῳ.

[y] πρωτέροις] Hæc uncinis incluſa reſtitui ex Codice Bodleiano, ſuntque omnino ad ſenſum neceſſaria. Agnoſcuntur quoque à Clemente ibid. p. 476. πάλιν αὖ ὁ χρηστὸς νόμος ἀπαγορεύει ἡμέρᾳ τῆ αὐτῆ ζυγκαταθύειν ἔκγονον καὶ μητέρα. Ejuſdem etiam Codicis fide poſt ἔγγονα expunxi ἐβίλωσι.

Quod si utraque victima cædenda est, fiat id saltem diversis temporibus. Extremæ enim crudelitatis fuerit, eadem die mactare genitricem cum animali ex se progenito. Et quo prætextu, nisi aut ventris aut sacrificii? Si sacrificii, falsum nomen est: cædes enim sunt hujusmodi non sacrificia; quænam enim Dei ara admitteret tam profana sacra? quin & ignis ipse scinderet se bifariam diffugiens, ne contaminaretur complexu non miscendarum victimarum: aut etiam confestim extingueretur, opinor, ne aër & sanctissima ætheris natura à flammâ ascendente polluereturque. Quod si non sacrorum, sed epularum gratia hæc parantur, quis non detestetur gulæ immanis novas & inauditas epulas? absurdæ sunt enim voluptates hujusmodi. Quæ autem voluptas est in esu carnium membris simul matris fœtusque vesci? Ipsa membra si quis assanda figat eisdem verubus, videntur haud facile passura, sed ruptura silentium præ indignitate facinoris inauditi, & plurimis conviciis proscissura gulam explentem se nefandis dapibus. Verumtamen lex à sacris liminibus arcet animantem gravidam, vetans mactari nisi partu levato: quod latentem in utero fœtum non minoris æstimet quam in lucem editum. Non quod fœtus nondum in lucem editus paris sit pretii; id vero actum ad longe compescendam temeritatem istorum qui omnia confundunt. Si enim animalia, quæ jam plantarum in morem augentur, habenturque gravidarum partes nunc unitæ, separandæ vero post menses aliquot, spe partus futuri, securitate matribus præstita conservantur, ne dictum admittatur piaculum: quanto major ratio habenda est jam editorum, & proprias animas habentium propriaque corpora? proinde nefarium videtur eodem tempore ac eadem die mactare matrem cum sobole. Et hoc est, opinor, cur quidam legem introduxerunt de damnatis mulieribus, si gravidæ crimen capitale admiserint, ne ante partum luant supplicium, ne ipsis pereuntibus una pereat in utero fœtus. Verum isti hæc statuerunt de hominibus: at Noster æquitatem hanc & ad bruta

καὶ αθύειν μητέρα καὶ ἔγγονον. Καὶ δὴ εἰ [z] θυτέον ἀλλ' ἔν γε ἑτέροις χρόνοις διαφέρουσιν. Ὑπερβολὴ δὲ ἀγεμονίη, τὴν αἰτίαν τῆς γονήσεως μετὰ τοῦ γεννηθέντος ζώου ἡμέρᾳ μιᾷ κλείνειν. Καὶ τοῦτο ἔχειν; Ἡ δὲ ὅλη προφάσει θυσιῶν, ἡ διὰ γαστρὸς ἀπόλαυσιν· εἰ μὲν ἕν ἕνεκα θυσιῶν, [a] ἐπίψῦσαι καὶ τὸ τόνημα· τὰ δὲ τοιαῦτα, ζφάγια, οὐ θυσία. Τίς δὴ καὶ θεῷ βωμὸς ὕτως ἀνίερα ἱερεῖα ὑποδέξαιτο; τὸ δὲ πῦρ, οὐκ ἂν δίχα τμηθὲν ἐξ ἑαυτοῦ διαστάν, φεῦγον τὴν ἐξ ἀμίκτου περίγραμμα ἕνωσιν; Οἶμαι ἂν αὐτὸ μηδὲ βραχύτατον χρόνον ὑπομεῖναι, αὐτίκα δὴ σβεσθῆναι, προνοίᾳ τοῦ μὴ τὸ ἀέρος καὶ τὴν ἱερωτάτην πνεύματος φύσιν ὑπὸ τοῦ [b] καιομένης φλογὸς μιαίνεσθαι. Εἰ δὲ μὴ θυσιῶν χάριν ἀλλὰ θοίνης· τίς οὐκ ἂν τὸ ὑπερφυὲς γαστριμαργίας [c] προβάλλοιτο [d] καινὰς καὶ παρηλλαγμένας; Ἐκβάκχευε μὲν δὴ ἡδονὰς οἱ δὴ τοιοῦτοι μεταδιώκουσι. Τίς δὲ ἡδονὴ κρεωφαγοῦσι, γλύσασθαι σαρκῶν [e] ἐν ταὐτῷ τὰ μητέρων καὶ ἐγγόνων; [f] ὧν εἰ τὰ μέλη τις [g] ἀναμίξαι θελήσειεν ἀναπείρων ἐβελοῖσιν ὀπτῶν ἐμφορήσασθαι, οὐκ ἄν μοι δοκεῖ [h] διαπλέσειν ἧσυχα, ῥήξειν δὲ φωνὴν χιλιάσαντα δι' ὑπερβολὴν τοῦ καινουργηθέντος πάθους, καὶ μυρία λοιδορήσασθαι τὴν λαιμαργίας, τοῖς ὀδυρεπίζουσιν ἄλεκτον διωχίαν. Ἀλλ' ὅ γε νόμος ἔξω πειρᾶσθαι μέλλον ἐλαύνει καὶ ὅσα τῶν ζώων κυοφορεῖ, μὴ ὀλιγώρως ἄχεις ἂν δοκοῦσα, ζφαγιάζεσθαι, τὰ κατὰ γαστρὸς ἐν ἴσῳ τοῖς δοκιμηθεῖσι λογισάμενος. Οὐκ ἐπειδὴ τῷ ἴσῳ ἔλαχεν ἀξίαν, οὐ μηδ' εἰς φῶς πρότερον ἦλθεν, ἀλλ' ὑπὲρ μακρόθεν ὀλιγεῖν τὴν ὀχύρωναν τοῦ εἰωθότων πάσχα φύρειν. Εἰ δὲ τὰ φυτῶν τρόπον [i] ἐμπεριαυξανόμενα καὶ μέρη νομιζόμενα τῶν κυήσεων, νῦν μὲν ἡνωμένα, μελῶν δὲ πειόδοις αὖθις ἀποσταθησόμενα τὴν συμφυΐας, διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς γενήσεσθαι ζῶα, φυλάττει τῷ περὶ τὰς μητέρας ἀνεπιβουλεύτῳ, τῷ μὴ τὸ λεχθὲν μίασμα συμβῆναι· πῶς οὐχὶ μᾶλλον τὰ ἀπολειχθέντα, καθ' αὐτὰ ψυχῆς καὶ σώματος μεμοιραμένα; Πάντων δὲ, ἀνοσιώτατον ἑνὶ καιρῷ καὶ ἡμέρᾳ μιᾷ ἔγγονον ὁμοῦ καὶ μητέρα κλείνειν. [k] Ἐνθένδε μοι δοκοῦσιν ὁρμηθέντες ἔνιοι τῶν νομοθετῶν, καὶ τὸν ὅλον περὶ καλακλείτοις γυναιξὶν εἰσηγήσασθαι νόμον, ὃς κελεύει τὰς [l] ἐγκύους, κἂν ἄξια θανάτου δρῶσιν, μὴ θανεῖν μίχρις ἂν ἀποτέκωσιν, ἵνα μὴ ἀναιρουμένων, ξυναπόληται τὸ κατὰ γαστρός. Ἀλλ' ἔστι μὲ ἐπ' ἀνθρώπων

[z] θυτέον] Idem. Editi θυτέα.

[a] ἐπίψῦσαι] Sic MSS. pro ἴψῶσαι. E quibus etiam restitui ἦν.

[b] καιομένης] MS. Bodl. αἰθομένης. Idque forsan, melius.

[c] προβάλλοιτο] Sic MSS. Editi προβαλοιτο. In Codice autem Augustano additur αἰτιάσαιτο, quam vocem suspicor à librario scriptam pro ἰσιάσαιτο. Omnino ergo restituendam suspicor.

[d] καινὰς] Ita MSS. pro καινάς.

[e] ἐν ταὐτῷ] Ita MS. Bodl. Editi ἴσῃ.

[f] ὧν] Restitui ex eodem.

[g] ἀναμίξαι] Scribendum ex Contextu ἀναμίξας. Item ἐβελοῖσιν.

[h] διαπλέσειν] Scribe & distingue οὐκ ἄν, μοι δοκεῖ, διαπλέσαι, & sic verto. Mox scribo χιλιάσαντα ex MSS. scil. μέλη. Editi χιλιάσας.

[i] ἐμπεριαυξανόμενα] MS. Bodl. ἔτι ἐμπεριαυξόμενα. Item μέρη pro μή. Unde sic reponi velim, ἔτι ἐμπεριχόμενα καὶ μέρη νομιζόμενα τῶν κυήσεων. Similiter enim Philo p. 785. καίτοι τὰ μὲν ἔτι κατὰ γαστρὸς παρέχομενα (scribo ἐμπεριχόμενα) τῇ μητρὶ τῶν κυήσεων εἴη μέρη λέγειν.

[k] ἐνθένδε] Sic MS. Bodl. pro σωτῆρι δέ. Cui emendationi suffragatur quoque Clemens in loco jam dicto ὁθενοῦν καὶ Ῥωμαῖοι, οἷ καί τις ἔγκυος καταδικασθεῖσα τοῦ ἐπὶ θανάτῳ, ὑπὸ περιττῆς ἴσως ὑποχεῖ τιμωρίας, περὶ ἣ σπουδάζειν. Id jure Romano sancitum L. iii. D. de Pœnis, *Pragnantis mulieris consumenda damnata pœna differtur quoad pariat.* Vide Ælian var. Histor. lib. v. c. 12. Brisson. Antiqu. select. lib. ii. c. 20. & Grot. de Jur. Bell. & Pac. lib. ii. c. 21.

[l] ἐγκύους] Sic pro ἐγκυούσας scribo ex MSS. Vat. & Med. & Clemente ibidem. Ex eisdem pro θανεῖν repono κλείνειν.

ταῦτα

ταῦτα ἔγνωσαν· ὁ δὲ προσυπερβάλλων, ἄχελ κὴ τ ἀλόγων ζώων τὸ ἁπτεσθαι ἁπτείνῃ, [m] ἵν' τοῖς
p. 711. νέμοις ἀσκήσαντες, πολλῇ τινι περισσίᾳ χρώμεθα φιλανθρωπίας, τὸ μὲ λυπεῖν κὴ ἀντιλυπεῖν ἀλλήλους ἀπεχόμενοι, τὰ δ' οἰκεῖα ἀγαθὰ μὴ θησαυροφυλακοῦντες, ἀλλ' εἰς μέσον προφέροντες καθάπερ [n] ζυγενέσι, καὶ ὐκ φύσεως ἀδελφοῖς, τοῖς πανταχῆ πᾶσιν. Ἔτι τοίνυν τὸ μὲ ἔθνος [o] ἁπλῆ μισανθρωπίᾳ ἀλλαλλέτωσαν, τὰς δὲ νόμους ὡς ἄμικτα κὴ ἀκοινώνητα πρὸς ἀλλήλους αἰτιάσθωσαν οἱ δεινοὶ ζυκοφάνται· πρόφασιν ἔτως τὸ μὲ νόμων ἐλέγ μεταδιδόντων κὴ τὸ τὸ θρεμμάτων ἀγέλαις, τὰ δὲ ἔθνη ὐκ πρώτης ἡλικίας νομίμοις ὑφηγήσεσιν ὅσον ὐ τῇ ψυχαῖς [p] ἀπειθὲς μεθαρμοζομένα πρὸς τὸ τιθασσόν. Ἐπαποδύεται δ' αὐτὸς αὐτῷ κὴ ἐπαγωνίζεται, πολύτροπον ὢν ἐρετὴν, καί τινι ὐτροπίᾳ χρώμενον πρὸς τὰς καλὰς ὑφηγήσεις. Κελεύει γὰ πρὶν ἀποτίτθιον ἡνίαν· μὴ ἀποσπᾶν τὸ τεκόσης, μήτε ἄρνα, μήτε ἔριφον, μήτε ἄλλο τι τ ὐ τῇ ἀγέλαις. Καὶ προσδιαλαξάμενον μὴ θύειν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ μητέρα κὴ ἔγγονον, ἁπαξαπλῶς φάσκων [q] ἄλλο· Οὐχ [r] ἱψήσεις ἄρνα ὐ γάλακτι μητρός. Πάνυ γὰ ὑπέλαβεν εἶναι δεινὸν τὴν τροφὴν ζωῆς, ἥδυσμα ἡνίας κὴ ἀναίρεσιν ἀναιρεθέντος· κὴ τὴν μὲ φύσιν ἐπιμεληθεῖσαν αὐτὴ τῆς διαμονῆς, ὀμβρῆσαι γάλα, ὃ μὲν μαστῶν τὸ τεκόσης ὡς ὐκ δεξαμένων φέρεσθαι διέλαξε· τὴν δὲ ἀνθρώπων ἀκρασίαν πίστον ἁπιδεῖν, ὡς ᾧ τὸ ζωῆς αἰτίᾳ καταχρήσασθαι κὴ πρὸς τὴν τῶ ὑπολοίπων σώματος ἀνάλωσιν. [s] Εἰ δὲ τὰ ὐ γάλακτι κρέα ζωίσιν ἀξιοῖ, μὴ ζωῆ ὠμότητι, χωρὶς δὲ ἀσεβείας ἐψέτω. Μυρίαι θρεμμάτων ἀγέλαι εἰσὶ πανταχῆ, κὴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀμελγόμεναι μὲν βυκόλων, αἰπόλων, ποιμένων, οἷς κληροφόρησιν ἡ μεγίστη πρόσοδος, [t] τὸ γάλα, τῇ μὲ ἐγκεχυμένον, τῇ δὲ ζωισάμενον κὴ πηγνύμενον εἰς τυρόν· ὥστε ἀφθονίας [u] ὑπαρχούσης τ ἀρνῶν ἢ ἐρίφων ἤ τινος ἑτέρου, τ γάλακτι μητρῴῳ κρέα ζωέψοντα, χαλεπὴν ἁπιδείκνυσι τρόπων ζκαιότητα, τὸ ἀναγκαιότατον καὶ ζυγενέστατον λογικῇ ψυχῇ πάθος ἐκμετρεμένον, τ ἔλεον.

Ἄγαμαι δὲ κἀκεῖνον τ νόμον, ὃς καθάπερ ὐ χορῷ παναρμονίῳ ζωάδων πᾶς προτέροις διαγορεύει, βᾶν ἀλοῶντα μὴ φιμᾶν. Οὕτος γάρ

extendit, ut in diſſimilis generis animalibus præexercitati, humanitatem abundantius colamus, nec inferendo nec referendo injuriam, nec opes privatas recondendo, ſed eas cum omnibus quaquaverſum communicando, quaſi cum cognatis & ex natura fratribus. Eant nunc ſycophantæ, & inhumanitatem noſtræ genti objiciant; legibus vero feritatem quandam inſociabilem, cum ab his tam clementer tractentur etiam pecudes, gens vero ipſa à tenera ætate aſſueſcat omnem in animis acerbitatem in manſuetudinem emollire. Ipſe vero legiſlator ſeipſum ſuperare contendit, virtute multiplex & varius & ad inſtituta egregia tradenda facilitate quadam inſtructus. Vetat enim ne ullum animal nondum ablactatum abſtrahatur à matre ſua: non agnus, non hœdus, non aliud quicquam ex armentis. Et cum interdixiſſet ne quis eadem die mactaret matrem cum fœtu ſuo, inſuper addidit aliud: *Non coques agnum in lacte materno.* Judicavit enim valde iniquum, id quod viventi animali cibus fuerat, in condimentum occiſi vertere: & cum natura provida ad ejus conſervationem lac quaſi depluiſſet, quod ex matris uberibus veluti receptaculis ferri juſſit: hominum incontinentiam eò progredi, ut vitali alimento abutatur ad abſumendas reliquias corporis. Quod ſi quis carnes cum lacte vult coquere, id ſine crudelitate impietateque faciat. Sunt ubique greges innumeri, qui quotidie mulgentur à bubulcis, caprariis & opilionibus, quibus pecudes alentibus maximus proventus eſt lac, partim liquidum, partim denſatum & coagulatum in caſeum. In tanta copia vero lactis ovium caprarumque vel alterius cujuſquam pecudis, carnes in materno lacte coquere, nihil aliud quam immanitatis indicium fuerit, ablegata miſericordia, affectu neceſſario cognatoque rationali animæ. Exod. xxiii. 19.

Illam quoque legem ſuſpicio, quæ, tanquam in choro harmoniæ pleno cum ſuperioribus concinens, vetat *bovi trituranti os obturari.* Hujus Deut. xxv. 4. 1 Cor. ix. 9. 1 Tim. v. 18.

[m] ἵν' τοῖς νόμοις πᾶσιν] MS. Bodl. ἀνόμοις χθόνοι, ubi quædam lectionis melioris indicia ſuperſunt. Scribo enim ἵν' ἐν τοῖς ἀνομοιοχθόνοι, ut annotatum ab eruditiſſimo Clementis editore ad locum jam citatum. Vide lib. de Leg. Special. p. 784.

[n] ζυγενέσι] Forſan ex dicto Clementis loco reponendum ὁμοχθόνοι. Sic enim ille ex Philone, ἵν' ἐν τοῖς ἀνομοιοχθόνοι ἀσκήσαντες πολλῇ τινι περισσίᾳ ἐν τοῖς ὁμοχθόνοι χρώμεθα.

[o] ἁπλῆ] Reſtitui ex Cod. Aug. Mox etiam MSS. fide deleo μὴ poſt νόμως.

[p] ἀπειθὲς] Forſan melius ἀπλοϊκὸς.

[q] ἄλλο] Reſtitui ex MSS. Vat. & Med.

[r] ἱψήσεις] Nimis forſan ad literam hoc à Philone explicatur. Neque enim aliud velle lex videtur quam lactens agnus ne mactetur. Ea Joſephi ſententia Antiqu. lib. iii. c. 9. κωλύει δ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημέρεσιν μῦ ἔτ γιγνωσκόντος ἐπὶ τὸ αὐτό· οὐδὲ ἄλλως δ, πρὶν ὀγδόην ἡμέραν χρονισθῆναι διελθεῖν. Antiquis enim viſum animalia necdum à matre depulſa, haud eſſe ſacrificiis idonea. Plin. Hiſt. Nat. lib. viii c. 51. *Suis fœtus ſacrificio die quinto purus eſt, pecoris die octavo, bovis trigeſimo. Coruncanus ruminales hoſtias donec bidentes fierent, puras negavit.* Philonis vero ſenſum tuetur Clemens ibid. μὴ γὰ γνοίσθω ἡ τ ζῶν τροφὴ ἥδυσμα τ αἱματισθῆναι ζώων φησὶν ἡ σαρξ. Ubi forſan è Philone reponendum κὴ διαφέρουσις. Vide tamen Theodor. quæſt. 56. in Exod. & Spencer. de Legib. lib. ii. c. 8.

[s] εἰ δὲ τὰ ὐ] Ita MS. Bodl. Editi ἐπειδὴ τὰ σώ.

[t] τὸ γάλα] Reſtitui ex MSS. Aug. & Bodl. eſtque omnino ad loci ſenſum neceſſarium.

[u] ὑπαρχούσης] Scribe ὑπαρχόσης τ.

enim

enim opera ante ſementem arvum fertile ſulcis proſcinditur, præparatis cœlo & agricolæ arvis: huic, ut tempeſtivè inſeminet, *cœlo* autem, ut profundi ſinus pluvias quoque cœlitus intra ſe recipientes, pinguia ſeminibus nutrimenta recondant & diſpenſent, donec maturæ ſpicæ annonam uberem proferant. Poſt vero fruges collectas rurſum bos ad aliud neceſſarius eſt miniſterium, ut purgentur fruges & à rejectamentis frumentum purum & utile ſecernatur. Atqui præcepto miti & benigno explicato de bobus triturantibus, dein legem exponam iſti cognatam de jumentis arantibus. Vetat enim ne arandi cauſa ſub idem jugum mittatur bos & aſinus: non ſolum quod congruum eſt in animalibus ſpectans; bos enim purus, aſinus impurus eſt, & ideo jungi tam incongrua non decet: verum etiam quia non pollent paribus viribus, infirmiori conſulitur, ne à viribus ſuperioribus vexetur & opprimatur: quamvis aſinus infirmior à ſacris locis arceatur, bos fortior cenſeatur inter præcipuas victimas. Attamen impurorum etiam ſecuritati proſpicitur, purorum robori non plus quam æquum eſt permittitur; lege tantum non occlamante habentibus aures animi: nemini alieno inferre injuriam, nihil objiciendum habentes, præter generis diſſimilitudinem, in quo nulla eſt culpa; quicquid enim nec vitium eſt, nec à vitio proficiſcitur, non eſt culpabile.

Deut. xxii. 10.

Rurſus autem exuberans beneficentiâ legiſlator eam copioſè & largè effundit, à rationalibus ad bruta, à brutis ad ſtirpes deſcendens: de quibus jam dicendum eſt, ſicut antea de hominibus cæteriſque animatis diximus. Diſerte igitur cautum eſt ne quis cædat frugiferas arbores, neve ſegetes in detrimentum colonorum ante tempus demetat, neve ullum fructum corrumpat, ut præſto ſit humano generi ciborum copia, non ſolum ad neceſſitatem, ſed & ad delicias. Frumenti enim fructus eſt neceſſarius, ad nutrimentum in hominum uſus ſepoſitus, ad vitam autem delicatam fructuum arboreorum inenarrabilis varietas: iſti autem temporibus egeſtatis in alimentorum vicem ſuccedunt.

Ib. xx. 19.

ἐστιν ὁ πρὸ μὲ τ᾽ σπορᾶς [x] ὅσης βαθυγείε πεδιάδ@· ἀναξιμοὺν [y] τὰς αὔλακας, καὶ προξιμασάμβ@· ἀρότρῳ καὶ γεωπόνῳ τὰς ἀρούρας· τῷ μὲ, ἵνα καιρίως καλαπέμψῃ, τῷ δ᾽ ἵνα πόλποι βαθῆς ὑποδεξάμβοι τὰς ἀφ᾽ ὑετῶν χάριτας, ταμιεύσωσι καὶ χορηγήσωσιν ἐκ τῆ κατ᾽ ὀλίγον τῷ σπόρῳ τροφὰς πίονας, ἄχρις ἂν σαχυοφορήσας τελεσιγονήσῃ τ᾽ ἐτήσιον καρπόν. Μᾶλα γ᾽ τοὺ τε- p. 712.
λείωσιν, πάλιν βῶς ἐστι πρὸς ἑτέρων ὑπηρεσίαν [z] ἀναγκαῖ@·, κάθαρσιν δραγμάτων, καὶ ἀφάκελσιν ζιζανίων ἀπὸ τῆ γνησίε καὶ χρησίμε. Ἀλλ᾽ [a] ἐπειδὴ τοῖς γῆν ἀλοῶσι βυσὶν ἥμερον καὶ [b] ῥητὴν πρόσαξιν εἶπων, καὶ τ᾽ ἄλλ᾽ τοῖς ἀρῶσι θρέμμασι τεθέντα νέμον ἐξῆς [c] δίεμι, τ᾽ αὐτῆς ὕλα [d] ζυγδενείας. Ἀπαγορεύει γὰ ἐν ταὐτῷ ζεύγνυσθαι πρὸς [e] ἄρυγαν βῦν καὶ ὄνον· ὁ μέντοι τῆ πρὸ τὰ ζῶα ἀνοικείε σοχασάμβ@· διότι τὸ μὲ ἐστι καθαρὸν, ἀκάθ@· δ᾽ τ᾽ ὁ καθαρῶν, τὰ δ᾽ ἄτως ἀλλοιωμβία ζυγάγειν οὐκ ἀπρεπές· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ καὶ ἰσχυ ἐστιν ἄνισα, προμηθεῖται τ᾽ ἀσθενεστέρων, ὡς μὴ πρὸς δυναλωτέρας βίας θλίβῃ καὶ πιέζῃ. Καί τοι τὸ μὲ ἀσθενέστερον, ὄν@·, ἔξω πειράληρείων ἐλαύνε· τὸ δ᾽ ἐρρωμβέστερον, βῦς, ἐν τ᾽ τελεσ[ά]ταις θυσίαις ἱερουργεῖται. Ἀλλ᾽ ὅμως, ὅτε τ᾽ τ᾽ ἀκαθάρλων ἀσφαλείας ὠλιγώρησεν, ὅτε τοῖς καθαροῖς ἐφῆκεν ἰσχύϊ πρὸ δίκης χρῆσθαι· μόνον δὲ ἄντικρυς βοῶν καὶ κεκραγὼς τοῖς ὧτα ἔχουσιν ἐν ψυχῇ, μηδένα τ᾽ ἑτεροεθνῶν ἀδικεῖν, [f] ἰδὲν ἔχοντας αἰτιάσασθαι, ὅτι μὴ τὸ ἀλλογβὲς, ὅπερ ἐστιν ἀναίτιον· ἔσα γὰ μήτε κακία, μήτε ἀπὸ κακιῶν, ἔξω παντὸς ἐγκλήμα@· ἴσα].

Ἐπιδαψιλεύόμβος δ᾽ τὸ ἐπιεικὲς, πάλιν πλησίως αὖτ᾽ καὶ καλακίρως [g] χρῆται, μετιὼν ἀπὸ μὲ τ᾽ λογικῶν ἐπὶ τὰ ἄλογα, ἀπὸ δ᾽ τ᾽ ἀλόγων ἐπὶ τὰ φυτά· περὶ ὧν αὐτίκα λεκτέον, ἐπειδή γε [h] περὶ τ᾽ πρότερον ἀνθρώπων καὶ τ᾽ ὅσα ψυχῆς μεμοίρηκε, λέλεκ]. Ἀπείρηκε τοίνυν ἄντικρυς μήτε δενδρολομεῖν ὅσα τ᾽ ἡμέρε ὕλης, μήτε κείρειν ἐπὶ λύμῃ σαχυοφορῆσαν πρὸ καιρῦ πεδιάδα· μήτε ζωόλως καρπὸν διαφθείρειν, ἵνα περισσία μὲ τροφῶν ἀφθόνων χορηγῆται τὸ τ᾽ ἀνθρώπων γέν@·, περισσιάζῃ δ᾽ μὴ μόνον τ᾽ ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ τ᾽ πρὸς τ᾽ ἁβροδίαιλον βίον. Ἀναγκαῖον μὲ γὰ ὁ τῆ σίτε καρπὸς, εἰς τροφὴν [i] ἀνθρώποις ἀπαρτισθείς· πρὸς δ᾽ τ᾽ ἁβροδίαιλον βίον, αἱ τ᾽ ἀκροδρύων ἀμύθηλοι ποικιλίαι. Γίνον] δ᾽ ἐν ἐνδείαις πολλάκις [k] αὗται τροφαὶ δεύτεραι.

[x] ὅσης] Melius, ut videtur, ὅσης.
[y] τὰς] Ita MS. Bodl. pro αἷς. E quo etiam repono, καὶ poſt αὐλακας.
[z] ἀναγκαῖ@·] Sic MS. Aug. pro ἀναγκαίαν.
[a] ἐπειδὴ] Omnino repone ἐπὶ δή.
[b] ῥητὴν] Melius χερσὶν. Sæpius enim apud Philonem ἥμερ@· & χερσὶν conjunguntur. Sic infra p. 717. ἥμεροι, χερσοί. Item p. 714. ἵλεων καὶ χερσόν. Vide etiam Clem. ibid. p. 476.
[c] δίεμι] MSS. Med. & Aug. δι᾽ ἧς, unde conjicio olim ſcriptum δίεσι, vel quod magis placet, διέξεσι, ſcil. legiſlator.
[d] Ζυγδενείας] MS. Med. & Aug. ζυγδονίας. Forſan ἀμυγδαλίνας.
[e] ἄρυγαν] MS. Bodl. ἄρυγον. Sicut etiam Clemens ibid. ἐν ταὐτῷ καλαζεύγνυσθαι πρὸς ἄρυγον βῦν καὶ ὄνον. Melius, ut opinor, ἄρυγ᾽ ὖν. Vide dicta ad lib. de Septen. p. 1180.
[f] ἰδὲν ἔχοντας] Sic MSS. pro ἰδίους ἔχοντ@·. Clemens quoque itidem, ἰδὲν ἔχοντας αἰτιάσασθαι, ἢ ὅτι ἀλλογβοὺς, &c.
[g] χρῆται] Forſan αὖτ᾽——ἀναχῶται. Sic ſupra p. 701. ἀλλ᾽ ἐπιδαψιλεύόμβ@· ἀνίσχε πλουσίως αὖτ᾽, &c. Vide etiam infra p. 714.
[h] περὶ τ᾽ πρότερον] Melius forſan, verbis tranſpoſitis, πρότερον περὶ τ᾽.
[i] ἀνθρώποις] Sic MSS. pro ἀνθρώπων.
[k] αὗται] Sic MS. Bodl. pro ὅτι.

Καὶ

Καὶ προσυπερβάλλων, ὅτε τ πολεμίων χώρας τέμνειν ἐᾷ, φησὶ γέλλῃ ἢ ἀνίχειν δενδρολομιῶν· ἄδικον ὑπολαμβάνων τιὼ πρὸς ἀνθρώπους ὀργιὼ ἀποσκήπτειν εἰς τὰ μηδενὸς αἴτια κακοῦ. Ἔπειτα ἢ ἀξιοῖ μὴ μόνον τὸ παρὸν [1 βλέπειν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον ὥσπερ ἀπὸ σκοπῆς μακρόθεν ὀξυωπίᾳ λογισμῷ καθορᾶσθαι,] μηδενὸς ἐν ὁμοίῳ μένοντος, ἀλλὰ πάντων τροπαῖς καὶ μεταβολαῖς χρωμένων· ὡς εἰκὸς εἶναι τὰς τέως δυσμενεῖς ὑπηκρυκδυσαμένους καὶ συμβατηρίων ἄρξαντας, ἐνσπόνδους αὐτίκα [m] γενέσθαι· φίλους ἢ τροφῶν ἀναλ-
p. 713. καίων ἀποχρεῖν χαλεπὸν, μηδὲν ταμιευσαμένους τ ἐπ' ὠφελείᾳ, μὴ τιὼ τῷ μέλλοντος ἀδηλότητι. Πάνυ γὰρ ἐκεῖνο καλῶς εἴρηται παρὰ [n] παλαιοῖς· ὅτι καὶ φιλίας κοινωνητέον μὴ ἀπογινώσκοντας ἔχθρας, καὶ προσκρουστέον ὡς φιλίας ἐσομένης· ἵνα ἕκαστος ἐν τῇ ἑαυτοῦ φύσει ταμιεύηταί τι τ εἰς ἀσφάλειαν, καὶ μὴ ἀπεγυμνωθεὶς ἐν ἔργοις καὶ λόγοις μέλανος, τ ἄγαν εὐχερείας, ἔτ' ἄδην ὄφλοντος, αἰτιώμενος ἑαυτόν. Τὸ [o] λόγιον τοῦτο χρὴ φυλάττειν καὶ τὰς πόλεις, ἐν μὲν εἰρήνῃ προνοεμένας τ κατὰ πόλεμον, ἐν δὲ τῷ πολέμῳ, τ κατ' εἰρήνην, καὶ μήτε τοῖς συμμάχοις ἀνιέσθαι [p] προσπυστεύειν, ὡς δὲ χρησομένους μεταβολῇ πρὸς τὸ ἀντίπαλον, μήτε τοῖς πολεμίοις εἰσάπαν ἀπιστεῖν, ὡς δὲ διωκησομένους ποτε μεθαρμόσασθαι πρὸς τὸ ἔναντίον. Εἰ μού τοι καὶ μηδὲν ὑπὲρ ἐχθρᾶς πρακτέον δι' ἐλπίδα καταλλαγῶν, δίδειν ἐχθρὸν φυτὸν, ἀλλὰ πάντα ἔναντία καὶ ὠφέλιμα· τὰ δ' ἥμερα καὶ διαφερόντως ἀναγκαῖα, ἂν ὁ καρπὸς ἢ τροφή ἐστιν, ἢ ἰσότιμον τροφῇ κτῆμα. [q] Τί δὴ δεῖ πεπολεμῶσθαι πρὸς τὰ μὴ πολέμια, τέμνοντας, ἢ [r] καίοντας, ἢ ῥίζαις αὐταῖς ἀναπωντας, ἅπερ αὐτὴ ἡ φύσις ὑδάτων ἁπηρείαις καὶ [s] θέρους ἀκρασίαις ἐτελειογόνησε, δασμὸς ἐτησίους οἵουσα ἀνθρώποις, εἶα βασιλεῦσιν; Ἐμέλησε δ' αὐτῷ καθάπερ ἀγαθῷ προστάτῃ [t] ἀληπλον εἶναι, μὴ μόνον ζώοις ἀλλὰ καὶ φυτοῖς, ἰσχύν τε καὶ ῥώμην ἐμάλιστα τοῖς ἡμέροις· ἐπειδὴ καὶ πλείονος ἄξια φροντίδος ἐστὶ, καὶ οὐχ ὁμοίως τοῖς ἀγρίοις [v] ἔγγονα, γεωργικῆς ἐπιστήμης δεόμενα πρὸς κρείττονα δύναμιν. Κελεύει γὰρ τὰ [x] νέα φυτὰ τ δένδρων ὑπὸ τελε-

Imò quod magis etiam mireris, ne hoſtium quidem terras vaſtare ſinit, jubens ut ab arboribus cædendis abſtineatur: ratus eſſe iniquum, iram ſuſceptam adverſus homines fævire in res innoxias. Præterea monet non præſens ſolum tempus, ſed & futurum longè quaſi è ſpeculâ animo ſagaci ſtitueri, cum nihil in eodem ſtatu maneat, ſint vero res omnes caſibus & mutationibus obnoxiæ. Quandoquidem accidere poteſt ut qui modo fuerant hoſtes infeſtiſſimi, pace impetrata recipiantur etiam in fœdus & amicitiam: amicos autem inopia ciborum premere inhumanum eſt, ſi nihil in uſum antea recondatur ob eventus incertos futuri temporis. Non temere enim vetere proverbio jactatum eſt: *Ita amicum habeas, poſſe ut fieri inimicum putes: ita offendas amicum, tanquam rediturus in gratiam*; ita ut quivis in ſua ipſius natura aliquid ad ſecuritatem reponat, nec detecto dictis factiſque ingenio, ſero nimiæ facilitatis ſeſe incuſans pœniteat. Sed maxime civitatibus hoc præceptum utile fuerit, ut in pace de bello, in bello de pace cogitent, & neque ſociis nimium confidant tanquam non tranſituris ad partes hoſtium, neque de hoſtibus omnino deſperent, tanquam nunquam recipiendis in fœdera. Imò etiamſi nihil in hoſtium gratiam ſpe pacis ſit faciendum, certe ſtirpes infeſtant neminem, omnes vero pacatæ atque utiles; præcipuè vero neceſſariæ, frugiferæ, quarum aut fructus alendo vitam juvat, aut aliis non minoribus commoditatibus. Cur igitur hoſtiliter tractetis res non hoſtiles, cædentes, vaſtantes, vel radicitùs extirpantes *arbores*, quas natura ipſa aquarum influxibus aeriſque temperie ad maturitatem perduxit, annuas fruges quaſi tributum hominibus pendentes tanquam regibus? Curæ igitur illi fuit ut bono præſidi, non ſolum animalibus, verum & ſtirpibus, vim & vigorem expugnabilem indere, præcipue mitibus: quippe quæ majore cura dignæ ſunt, nec pariter cum ſilveſtribus robuſtæ, ſed egentes colonorum providentia ad vigorem earum firmiorem. Jubet enim novel-

[1] βλέπειν] Hæc uncinis incluſa reſtitui ex Codice Bodleiano, ſuntque ad loci ſenſum maximè neceſſaria.

[m] γλυκέας] Forſan γλυκείας.

[n] παλαιοῖς] Scil. Bianti apud Laertium lib. i. c. 13. καὶ φιλεῖν ὡς μισήσοντας. Sophocl Ajac.

Ἐγὼ γὰρ ἐπίσταμαι γὰρ δεῖτ' ἴτι
Ὅτ' ἐχθρὸς ἦμεν, ἐς τοσὸν γ' ἐχθαρτέος·
Ὡς καὶ φίλτατ' αὖθις.

Ubi videndus Scholiaſtes. Vide autem Ariſtotel. Rhetor. lib. ii. Demoſthen. adv. Ariſtogiton p 422. Pythagoræ conſilium iſtud tribuitur ab Jamblycho in ejus vita Chiloni à Gellio lib. i. c. 3. Vehementer autem improbatur à Lælio apud Ciceron. lib. de Amicitia.

[o] Τὸ λόγιον] Deeſt in MSS. & forſan redundat.

[p] προπυστεύειν] MS. Pariſ. προπυσδύειν, & forſan rectius. Vide p. 73, 268, 629. Vide etiam Demoſthen. adv. Ariſtocrat. p. 423. Sic ergo emenda Philonem ſupra p. 698.

[q] Τί δὴ δεῖ πεπολεμῶσθαι] Ita MS. Bodl. pro τί δῆ πολεμεῖν. Iſtius autem lectionis veſtigia quædam reſtant in MSS. Med. & Vat. ubi ſcribitur, Τί δὲ δῆτα πολεμός τε Vide Harpocrat. v. ἀπολελιμῶσαι.

[r] καίοντας] Melius forſan κείροντας. Supra p. 712. μήτε δενδρολομεῖν, μήτε κείρειν· ſimiliter emendamus Philonem lib. de Decal. p. 748.

[s] θέρους] MS. Bodl. ἀέρων· ſcribe ἀέρος, ſicut ſupra p. 703. ἀέρος ἀκρασίας. Ita quoque lib. de Abraham. ἀέρος καὶ τῶν ἐτησίων ὡρῶν ἀκρασίαν. Vide etiam p. 815 & 316.

[t] ἀληπλον] MS. Bodl. ἀληπλικὸν, unde conjicio à Philone ſcriptum ἀδληπλικόν. Lib. de Nobilitate p. 904. διὰ ἀθλητικὸν ἐρωμὸν, &c

[v] ἔγγονα] MS. Bodl. εὔτοκα, & ſic rectè. Infra p. 714. τὸ γὰρ γήλιχον αὔξῃ σὺν εὐτοκίᾳ.

[x] νέα φυτὰ] MS. Bodl. νεόφυτα· cui conſentit Clemens ibidem, noſterque ipſe infra.

las plantas nutricari per triennium, resectis superfluis stolonibus, ne graventur onere, neve absumpto alimento in minutos ramulos, languescant stirpes ipsæ: easdemque ablaqueari, nequid succrescens in proximo earum augmenta impediat. Fructum quoque harum non sint decerpi pro cujusque arbitrio, non solum quia imperfectus ex imperfectis nascitur: (nam neque animantes ante adultam ætatem generationi sunt idoneæ) sed etiam quia inde læduntur tenera arbuscula, & quodammodo ad humum deprimuntur, in altum assurgere non permissa. Proinde agricolæ quamplurimi vere ineunte novellas stirpes inspiciunt, ut si quem proferunt fructum, deterant prius quam excrescat, metuentes ne parentibus officiat. Quod ni præcaveatur, ita fit ut cum jam adultæ fructum ferre debeant vel prorsus sterilescant, vel abortiantur debilitatæ, exhaustæ partu intempestivo: sicut palmites vetusti nimium aggravati, una cum radicibus ipsis stirpes absumunt. At post triennium actis jam altius radicibus & in solo defixis firmiter, stirps jam quasi fundamentis stabilibus nixa cum vigore assurgens, edere potest perfectos fructus anno quarto, juxta perfectum numerum. Quaternario isto jubet fructum decerpere, non in privatos usus, sed ut Deo sacretur primitiarum nomine, in testimonium gratitudinis ob beneficia recepta & in spem fertilitatis futuræ, dein in posterum frui. Vides bonitatem eximiam, primo diffusam in omnes species hominum, non exteris exclusis, non hostibus: deinde in bruta quoque rationis expertia, licet sint impura: post omnia verò in omne genus plantas ac stirpes. Quisquis enim in naturis sensûs expertibus edoctus sit æquitatem, ne in animatas quidem facilè peccaverit; & quisquis nihil absurdi tentat in cæteris animantibus, jam inde discit rationalibus potiorem curam impendere.

Talibus præceptis ubi mentes civium suorum mansuetas reddidit, liberavit eos ab arrogantia superbiaque, vitiis molestissimis & gravissimis, quæ tamen multi amplectuntur pro virtutibus: præsertim quando opes & honores & magistratus luxum nimium suppeditant. Nam arrogantia sæpe nascitur etiam in contemptis & obscuris hominibus, sicut cæteræ animæ perturbationes & ægritudines: sed profectum & augmen-

τίαν ἐξῆς τιθλωσῆας, τάς τε περιττὰς ἐπιφύσεις ἀποτέμνοντας, ὑπὲρ τοῦ μὴ βαρυνόμενα πιέζειν, καὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ καλακερματιζομένης τῆς τροφῆς δι' ἔνδειαν, ἐξασθενεῖν, γυρᾶν τε καὶ περισκάπτειν, ἵνα μηδὲν τῶν ἄνω ζημίαν παραβλαστάνῃ, τλὼ αὔξησιν κωλύον. Τόν τε καρπὸν οὐκ ἐᾷ δρέπειν καθ' μετουσίαν ἀπολαύσεως, ἀ μόνον ἐπειδὴ ἀτελὴς ἐξ ἀτελῶν ἔμελλεν ἔσεσθαι· καὶ γὰρ τῶν ζώων ὅσα μὴ τέλεια ἀ τελειογονεῖ· [y] ἀλλὰ καὶ διότι βλάπτεσθαι τὰ νεόφυτα, ὃ τρόπον τινὰ [z] χαμαίζηλα ἔμελλε, κωλυόμενα ἐρνᾶσθαι. Πολλοὶ γᾶν τῶν γεωπόνων ἔαρθ' ὥρᾳ ἐπιτηροῦσι τὰ νέα τῶν δένδρων, ἵν' ὃν ἂν τέκῃ καρπὸν, εὐθὺς ἀποθλίβωσι, πρὶν ἐπίδοσιν καὶ αὔξησιν λαβεῖν, φόβῳ τὸ τῶν τεκόντων ἀσθενείας. Συμβαίνῃ γὰρ, εἰ μὴ προφυλάξαιτό τις, ὅτε χρὴ τελεωθέντα καρπὸν φέρειν, ἀγονεῖν, ἢ ἀμβλίσκειν, ἐξασθενήσαντα, τῷ πρὸ καιροῦ [a] πληθῆναι φορᾶς, ὡς αἱ [b] παλαιαὶ κληματίδες [c] ἐπηχθισμέναι ῥίζαις αὐταῖς τρύχουσι τὰ στελέχη. Μετὰ δὲ τρεπ- p. 714.
τίαν, ὅταν αἱ μὲν ῥίζαι βαθυτέρωσι προσεχόμεναι τῷ ἐδάφει κραταιότερον, τὸ δὲ στέλεχος [d] ὥσπερ ἀκλινέσι θεμελίοις ἐπερηρεισμένον αὔξῃ) ζωὴ εὐτονία, δυνάμει) τελειογονεῖν ἔτει τελάρτῳ καὶ τέλειον ἀριθμόν. Τελεσίδι δὲ κελεύει δρέπειν τὸν καρπὸν, οὐ πρὸς ἀπόλαυσιν, ἀλλ' ὅλον αὐτὸν καθιερῶν ἀπαρχὴν τῷ θεῷ· τῇ μὲν τῶν προγεγονότων χαριστήριον, τῇ δὲ, ἐλπίδι τοῦ εἰς τὸ μέλλον εὐκαρπίας· καὶ [e] τῷ μὲν τοῦτο, προσοφείλειν. Ὁρᾷς ὅσον τὸ ἵλεων καὶ χρηστὸν ἐπιδείκνυσι), καὶ ὡς ἀνακέχυκεν αὐτὸ πρὸς ἅπασαν ἰδέαν· ἀνθρώπων τὸ πρῶτον, κἂν ἀλλόφυλός τις ἢ ἐχθρὸς ᾖ, εἶτα ζώων [f] ἀλόγων, κἂν μὴ τυγχάνῃ καθαρὰ, ἐπὶ δὲ πᾶσι, παντῶν ὁμοῦ καὶ δένδρων. Ὃ δὲ ἐν τοῖς ἀφανίσοις φύσεσι προμαθὼν ἐπιείκειαν, εἰς ὅσον ἂν τῆς ψυχῆς μεμερισμένων ἐλαμάρῃσι· ὅ, τε μηδὲν ἐπιχειρῶν νεωτερίζειν πρὸς τὰ ἔμψυχα, πόρρωθεν ἀναδιδάσκει) τὸ λογικῶν, ἐπιμελεῖσθαι.

Τοιαύταις ὑφηγήσεσι τὰς διανοίας τῶν κατ' αὐτὸν πολιτευομένων ἐξημερώσας, ὑπερηφίας καὶ ἀλαζονείας, ἐπιβουλευτῶν καὶ ἐπαχθεστάτων κακῶν, διέζευξεν, ὧν ὡς μεγίστων ἀγαθῶν οἱ πολλοὶ περιέχονται)· καὶ μάλιστ' ὅταν πλοῦτοι καὶ δόξαι καὶ ἡγεμονίαι πρεπούσας ἀφθόνως χορηγῶσιν. Ἀλαζονεία γὰρ φύεται) καὶ ἐν ἠμελημένοις πολλάκις καὶ ἀφανέσιν ἀνθρώποις, ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ψυχῆς παθῶν τε καὶ νοσημάτων καὶ ἀῤῥωστημάτων· τλὼ δὲ ὅτι πλέον [g] διλάβειαν καὶ παραύξησιν ἀ

[y] ἀλλὰ] Restitui ex Cod. Bodl.
[z] χαμαίζηλα] Melius forsan χθαμαλὰ.
[a] πληθῆναι φορᾶς] MS. Bodl. πιεσθῆναι φορᾶς. Forsan πιεσθῆναι φορᾷς. Supra scribitur βαρυνόμενα πιέζειν.
[b] παλαιαὶ] Forsan πολλαί.
[c] ἐπηχθισμέναι αὐταῖς] Sic MS. Bodl. optimè; Editi nullo sensu, ἐπιλυμέναις ῥίζαις ταῖς ὑπερέχουσιν ἐπὶ στελίχη.
[d] ὥσπερ] Restitui ex Codice Bodleiano.

[e] τῷ] Ita Cod. idem pro τό.
[f] ἀλόγων] Sic pro ἀγόνων repono ex eodem. Item πᾶσι. Editi πάσης. Mox etiam MSS. fide post δένδρων deleo φύσεως.
[g] διλάβειαν καὶ] Deest in nonnullis MSS. vel ergo dele vel repone ἐπίδοσιν. Sicut supra p. 713. ἐπίδοσιν καὶ σωμαύξησιν λαβεῖν. Item p. 879. σωμαυξήσεως καὶ ἐπιδόσεως, & sæpiùs alibi.

λαμβάνῃ,

λαμβάνῃ, ἀλλ' εἶα πυρὲς ὑσία απάνῃ ὕλης ἀμαυρῶται· [h] φυσιοῦνται ἢ ἐν τοῖς μεγάλοις, χορηγὸς, ὡς ἔφαμεν, ἔχουσι τούτου τοῦ κακοῦ, πλοῦτος καὶ δόξας ἢ ἡγεμονίας· ὧν ὑποπλησθέντες, καθάπερ οἱ πολλοὺ ἄκρατον ἐμφορησάμενοι, μεθύουσι καὶ ἐμπαροινοῦσι δούλοις ἐμοῦ καὶ ἐλευθέροις, ἐνίοτε δ' ὅτε καὶ ὅλαις πόλεσι. Τίκτει γὰρ κόρος ὕβριν, ὡς ὁ τῶν παλαιῶν λόγος. Διὸ παγκάλως Μωϋσῆς ἱεροφαντῶν, ὑφηγεῖται πάντων μὲ ἁμαρτημάτων ἀπέχεσθαι, μάλιστα δὲ ὑπερηφάνου καὶ ὑπερουρίας. Εἶθ' ὑπομνήσιν ποιεῖται τῶν ἀναφλέγειν τὸ πάθος εἰωθότων, πλησμονῆς τὰς [i] τροφὰς ἀμέτρους, καὶ οἰκιῶν καὶ κτημάτων καὶ θρεμμάτων ἀφθόνους κτήσεις. Γίνονται γὰρ οἱ τοιοῦτοι αὐτῶν ἀκρατορες, διαιρόμενοι καὶ φυσώμενοι, εἰς μία θεραπείας ἐλπὶς, τὸ μηδέποτε ἐκλανθάνεσθαι τοῦ θεοῦ. Καθάπερ γὰρ ἀνατείλαντος ἡλίου, τὸ μὲν σκότος ἀφανίζεται, φωτὸς δὲ πληροῦται τὰ πάντα· ὁ αὐτὸν τρόπον ὅταν [k] θεὸς ὁ νοητὸς ἥλιος ἀνάσχῃ καὶ ἐπιλάμψῃ [l] ψυχαῖς, ὁ μὲν τῶν κακιῶν καὶ παθῶν ζόφος ἀνασκίδνατο· τὸ δ' αὐγοειδέστατον κρείττων τὸ καθαρώτατον καὶ ἀκήρατον εἶδος ἐπιφαίνεται. [m] Στέλλει δ' ἔτι μᾶλλον καὶ καθαιρεῖ ὑπερηφάνειαν ἀξιῶν, τὰς αἰτίας συλλέγειν, δι' ἃς ἄλησεν θεοῦ μνήμην [n] ἀγαλματοφορεῖ, ὅτου γάρ σοι, φησὶ, δέδωκεν ἰσχὺν ποιῆσαι δυνάμιν· ἄγαν παιδευτικῶς. Ὁ γὰρ ἀκριβῶς ἀναδιδαχθεὶς, ὅτι δῶρον εἴληφε παρὰ θεοῦ τὸ εὔτονον καὶ ῥωμαλέον, τὴν ἰδίαν ἀσθένειαν σκοπιζόμενος, ἣν πρὶν ἀπολαῦσαι τὰ δωρεὰς εἶχεν, ὑψηλὸν καὶ ὑπέρογκον φρόνημα διώκει, καὶ μεταχαράττει τῷ τὰ κρείττονος αἰτίῳ μεταβολῆς. [o] Ψυχῆς γὰρ μεγαλόφρονος ἀλαζόνεια πολέμιος, ἐπεὶ καὶ τἀναντίον ἀχαριστία συγγενὲς ὑπερηφάνεια. Εὑρωστεῖ σοι τὰ πράγματα; λαβὼν καὶ κλησάμενος [p] σώματος ἰσχὺν, ἣν ἴσως οὐ προσεδέξησας, ποίει δυνάμιν. Τί δὴ τοῦτ' ἔστιν, ἀκριβωτέον τοῖς μὴ πάνυ σωφρονοῦσι τὸ δηλούμενον. Πολλοὶ τἀναντία ὧν εὖ πεπόνθασι δρᾶν ἐπιχειροῦσιν· οἱ γὰρ πλουτήσαντες, πενίαν ἄλλοις καταστασιάζουσιν, οἱ δόξης καὶ τιμῆς ἐπὶ μέγα μεταχόντες, ἀδοξίας καὶ [q] ἀτιμίας ἑτέροις αἴτιοι γίνονται. Χρὴ δὴ καὶ τὸ φρόνιμον καὶ αἰσχύνην, ὡς ἔνι μάλιστα, ποιοῦντας καὶ τοὺς πλησιάζοντας κατασκευάζειν· καὶ τὸ σώφρονα ἐγκρατεῖς, καὶ γυναῖκας τὸ ἀνδρεῖον, καὶ τὸ δίκαιον δικαίους, καὶ συόλως ἀγαθοὺς τὸ ἀγαθόν. Ταῦτα γὰρ ὡς ἔοικε δυνάμεις, ὧν ὅ γε ἀστεῖος, ὡς [r] οἰκείων περιέξεται·

tum in majus non capit, quia ſicut ignis abſque fomento deficit; oſtendit vero ſe maxime *arrogantia* in magnatibus, quibus adſunt, ut dixi, hujuſce mali fomenta, opes, honores & magiſtratus; quibus repleti, ſicut mero nimio proluti, debacchantur in ſervos ac ingenuos, interdum & in civitates integras. *Saturitas enim parit contumeliam*, ut eſt in vetere proverbio. Quamobrem optime ſuos inſtituens Moſes, abſtinendum ab omni peccato præcipit, ſed maxime à ſuperbia. Moxque memorat ea quibus affectus hicce accendi ſolet: ſaturitatem alimentorum nimiam, largamque gazæ, prædiorum, pecudumque copiam. Tunc enim *poſſeſſores* impotentes ſui fiunt, elati inflatique, quibus ſola remedii ſpes Deum non obliviſci. Quemadmodum enim ſole exorto evaneſcunt tenebræ, & luce implentur omnia: eodem modo quando Deus, ſol ſpiritualis, exoritur & illuceſcit animæ, vitiorum affectionumque caligo diſpellitur, & virtutis lucidiſſimæ purus amabiliſque ſe profert fulgor. Reprimere vero & magis compeſcere ſuperbiam ſtudens, cauſas denuo exponit, ob quas Dei memoria indelebilis in animo ſit gerenda. *Hic enim*, inquit, *tibi præſtat robur ad exerendam potentiam*: ſcitè admodum. Quiſquis enim didicit datam ſibi à Deo fortitudinem, reputans infirmitatem propriam, quâ priuſquam donum id conſecutus eſt, laboravit, ingenium arrogans & jactabundum depellet, & gratias aget converſionis melioris autori in melius. Gratus autem animus alienus eſt ab arrogantia, ſicut ediverſo ingratus affinis eſt ſuperbiæ. Bene ſe habent tua nogocia? accepto & confirmato corporis robore, quod fortaſſe non expectaveras, exerce potentiam. Hoc quid ſit, clarius propter imperitiores explicandum videtur. Multi accepto beneficio abutuntur in contrarium: aut enim divites facti aliis penuriam conficiunt, aut ad ſummum honorem atque gloriam provecti, aliis dedecus & infamiam moliuntur. Debet vero vir prudens & ſolers, quantum poteſt, familiares reddere ſibi ſimiles, fortis item fortes, & juſtus juſtos, & in univerſum bonus bonos. Has enim intelligo potentias, quas vir probus amplectetur ut proprias:

P. 715.

Deut. viii. 18.

[h] φυσιοῦνται ἢ] Sic MS. Bodl. pro καὶ φυσιοῦσι. Ex eodem reſtitui τούτου.

[i] τροφὰς ἀμέτρους] Melius τροφῆς ἀμέτρου. Mox etiam in ſequentibus, repone ἀφθόνου.

[k] θεὸς ὁ νοητὸς ἥλιος] Sic ſcribo ex Cod. Bodl. pro θεοποίησις. Vide dicta ad lib. de Juſtit. p. 734.

[l] ψυχαῖς] MSS. melius ψυχῇ. Mox etiam pro εἶδος, ex Contextu ſcribendum φέγγος.

[m] στέλλει] Ex Codice Bodleiano Sic ſcribendum & diſtinguendum videtur, στέλλει—καθαιρεῖ ἀξιῶν, τὰς αἰτίας ἐπιλέγειν.

[n] ἀγαλματοφορεῖ] MSS. Med. & Bodl. ἀγαλματοφορεῖν ἰσχύν. Et ſic forſan rectiùs.

[o] ψυχῆς μεγαλόφρονος ἀλαζόνεια] Sic MSS. Med. & Bodl. Editi ψυχὴ μεγαλόφρων ἀλαζονείας πολέμιος.

[p] σώματος] Forſan delendum. Deeſt in MSS. neque à Clemente agnoſcitur, neque videtur ad locum pertinere.

[q] ἀτιμίας] Ita MSS. pro τιμῆς.

[r] οἰκείων] MSS. οἰκειωμάτων.

impo-

impotentia autem & imbecillitas iſtis adverſæ, alienæ à bonis moribus. Et alioquin etiam hic traditur præceptum rationali naturæ utiliſſimum, ut Deum imitetur pro viribus, nullam ejus imitationis occaſionem ſinens præterlabi. Ergo quoniam accepiſti à potentiore fortitudinem, communica eam cum aliis, ſic eos afficiens ut ipſe affectus es, ut ſimilia largiendo Deum imiteris. Publice enim utiles ſunt rectoris omnium ſummi largitiones, quas nonnullis erogat, non ut vel acceptas abſcondant, vel abutantur in aliorum incommodum, ſed ut proferentes in medium tanquam in epulo publico, omnes quos poſſunt ad earum uſum & fructum invitent. Hortamur igitur locupletem, honoratum, bene valentem, multiſcium, ut divites, bene valentes, multiſcios, & in univerſum bonos reddant eos cum quibus habent conſuetudinem, nec malignitati & invidiæ poſthabita virtute, bene agere valentibus ſe opponant. Cæterum illos faſtu turgidos & factos in perpetuum inſanabiles, egregiè ſanè lex non ad humanum tribunal mittit, ſed divino ſolum tradit judicio. Ait enim: *Quicunque aggreditur aliquid agere cum ſuperbia, Deum irritat.* Cur ita? primum quoniam arrogantia vitium eſt animæ: anima autem Deo ſoli eſt viſibilis. Quiſquis autem punit, ſi cæcus, reprehenſione dignus, ut ignorantiæ reus, videns vero laudandus, utpote omnia cum ſcientiâ agens. Deinde quoniam quilibet arrogans inſana opinione inflatus, *non tam virum aut heroa quam genium quendam ſe exiſtimat*, ut Pindarus inquit, tranſcendere cupiens naturæ humanæ terminos. Eſt autem tali ſicut anima ſic & corpus reprehenſione dignum in quovis habitu geſtuque. Incedit ſummis pedum digitis, cervicem in altum cum fremitu erigit, attolliturque & inflatur ſupra naturæ modulum; & videns intuetur oculis obliquis: nec aliter audit quam quaſi non audiens; famulis pro jumentis utitur, ingenuis verò pro mancipiis: cognatis item pro alienis, amicis pro adulatoribus, civibus pro exteris. Quinetiam arbitratur ſe omnium eſſe ditiſſimum, nobiliſſimum, pulcherrimum, fortiſſimum, prudentiſſimum, temperantiſſimum, juſtiſſimum, ſolertiſſimum, eruditiſſimum; alios vero habet pro pauperibus,

Num. xv. 30.

p. 716.

[f] δύαμις ἢ κ) ἀσθένεια, τὰ ἐναντία, πᾶσι δαίων ἀλλότρια ἠθῶν. [g] Ἄλλως τε κ) μάθημα ἀναδιδάσκ τῇ λογικῇ φύσ πρεπωδέσ ον, μιμεῖσθ θεὸν, καθόσον οἷόν τε, μηδὲν [h] ἀφαλιπόντα τ εἰς τὸν ἐνδεχομένην ἐξομοίωσιν. Ἐπειδὴ τίνων ἔλαβες ἰσχυὸ παρ' τ δυνατοτέρ μεταδ· ἄλλοις ἰσχύ·, μαθὼν ὃ ἔπαθες, ἵνα μιμήσ θεὸν, τῷ πλησία χαρίζεσθ. Κοινωφελεῖς γ αἱ τ πρώτ ἡγεμόν· δωρεαὶ, ἃς δίδωσιν ἐνίοις, ἵν' ἐκεῖνοι λαβόντες ἀποκρύψωσιν ἢ καταχρήσων) πρὸς ζημίαν ἑτέρων, ἀλλ' ἵν' εἰς μέσον προενεγκόντες ὥσπερ ἐν δημοθοινίᾳ, πάντας ὅσους οἷόν τε καλέσωσιν [i ἐπὶ τὸν χρήσιν κ) ἀπόλαυσιν] αὐτῶν. Λέγομεν γ κ) τῷ πολυχρημάτῳ ⁊ ἐνδόξῳ, κ) δίκαιῃ, ⁊ ἐπισήμονι, πλουσίᾳ, κ) δικαίας κ) ἐπισήμονας, ⁊ ζωόλως ἀγαθὰς [k] ἀπεργάζεσθ τὰς ἐντυγχάνοντας, ἀλλὰ μὴ φθόνον κ) βασκανίαν ἀρετῆς [l] προτιμήσαντα, τοῖς εὖ πράττειν δυναμένοις ἀντιβαίνειν. Τὰς γ μέγα πνέοντας [m] ὑπ' ἀλαζονείας, κ) ἀθεραπεύτους εἰς ἅπαν ἔχοντας, ὁ νόμ· παλαιὸς οὐκ ἤγαγε εἰς κρίσιν ἀνθρωπίνην, ἀλλὰ μόνῳ τῷ θείῳ παρέδωκε δικαστηρίῳ. Φησὶ γ, Ὃς ἂν [n] ἐγχειρῇ τι πράττειν μεθ' ὑπερηφανίας, τ θεὸν παροξύνει. Διὰ τί; ὅτι πρῶτον μ, ἀλαζονεία ψυχῆς ἐστι κακία· ψυχὴ γ ἀόρατ· ὅτι μὴ θεῷ. Κολαστὴς γ ὁ μ τυφλὸς, ἐπίμεμπτ·, ἄγνοιαν κατήγορον ἔχων· ὁ γ βλέπων ἐπαινετὸς, ἐπισήμη πάντα δρῶν. Ἔπειτα δ' ὅτι φρονήματ· ὑπόπλεως ἀλόγ κ) ψυχόμεν· πᾶς ἀλαζὼν, ὅτε ἄνδρ ὅτε ἡμίθεον [o] μᾶλλον, ἢ δαίμονα, κ) τ Πίνδαρον, ὑπολαμβάνῃ ἑαυτὸν, ὑπὲρ τὸν ὅρον τ ἀνθρωπίνης φύσεως βαίνειν ἀξιῶν. Ἔστι δ' αὖ καθάπερ ἡ ψυχὴ κ) τὸ σῶμα ἐπίληπτον, καθά τε τὰς σχέσεις κ) κινήσεις ἁπάσας. Ἀκροβατεῖ τε γ, κ) τ αὐχένα μετέωρον ἐξαίρει φρυαττόμεν·, κ) πλέον τ φύσεως ἐπῆρ) κ) πεφύση), ⁊ ἐρῶν παραβλέπει πλαγίαις ὄψεσι, κ) ἀκόων παρακύει, κέχρη) γ τοῖς μ εἰκέταις ὡς θρέμμασι, τοῖς γ ἐλευθέροις ὡς οἰκέταις, κ) τοῖς μ ζυγενέσιν ὡς ἀλλοτρίοις, τοῖς γ φίλοις ὡς κόλαξι, τοῖς δ' αὐτοῖς ὡς ξένοις· πάντων [p] τε οἴε) εἶναι πλουσιώτατ·, ἐπισημότατ·, κάλλιστ·, ἰσχυρότατ·, φρονιμώτατ·, ζωφρονέστατ·, δικαιότατ·, [q] λογικώτατ·, [r] ἐπισημονικώτατ·· εἶτα τοὺς ἄλλους ὑπολαμβάνει πένητας,

[f] δύαμις] MS. Bodl. ἀδυναμία. Idque omnino rectè ex contextu. Neque enim id agit autor ut doceat potentiam & impotentiam eſſe contraria, ſed impotentiam & imbecillitatem eſſe prædictis animi virtutibus contraria.

[g] ἀφαλιπόντα] Ita MS. Med. Editi ἀφαλισά.

[h] ἐπι—αὐτὸν] Reſtitui hæc è Codice Bodleiano.

[i] ἀπεργάζεσθ] Sic MS. Med. pro ἀπεργάσασθ. Mox etiam è Cod. Bodl. repono ἐντυγχάνοντας. Editi ἐντυχόντας.

[k] προτιμήσαντα τοῖς] Ita MSS. Editi προτιμήσαντας γάρ.

[l] ὑπ'] Sic ſcribo ex Cod. Bodl. & Pariſ. Editi ἐπὶ τοῖς φ.

[m] ἰσχυρῇ, &c.] Similiter Clemens ibid. p 480. ὃς δ' ἂν ἰσχυρῇ τι πράσσειν μεθ' ὑπερηφανίας· paraphraſticè uterque. Scriptum enim in Textu ſacro Num. xv. 30. ποιήσῃ ἐν χειρὶ ὑπερηφανίας.

[n] μᾶλλον ἢ] MS. Bodl. ἀλλ' ἔλαιον, idque forſan ad mentem Philonis rectiùs. Neque enim locus iſte Pindari in Editis occurrit.

[o] τι] Sic MS. Med. pro καί. Ibidem pro ἐπισημότατος ſcribitur ἐστιμώτατος.

[p] λογικώτατος] MS. Bodl. λογιώτατος, rectè. Heſych. v. λόγιος ὁ φ ἱερείας ἔμπειρος, πεπαιδευμένος. Noſter quoque p. 127. τὸ γένος τῶν πάνυ λογίων. Idem p. 1012. κ) τις ἂν φρονιμώτερος ἢ λογιώτερος εἶναι. Ita enim ibi ſcribo pro λογικώτερος ex MSS. Vide etiam p. 603 & 1035.

[q] ἐπισημονικώτατος] Reſtitui ex MSS.

ἀδόξους,

ἀδόξους, ἀτίμους, ἄφρονας, ἀδίκους, ἀνεπιστήμονας, καθάρματα, τὸ μηδέν. Εἰκότως ἂν ὁ τοιοῦτος ἀντιδίκῳ καὶ κολαστῇ χρήσαιτ' ἂν, ὃς φησιν ἱεροφάντης, θεῷ.

obscuris, contemptis, imprudentibus, injustis, insipientibus, piacularibus, nihilique homuncionibus. Merito igitur talis, sicut docet vates, Deum habiturus est & adversarium & vindicem.

---

## [a] Περὶ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ.

ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ὴ καὶ φιλόκαλος ἐ διαφερόντως φιλάνθρωπος· ὧν ὁ ἱεράτατος Μωϋσῆς, προτρέπει τοὺς παντάχοῦ πάντας εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης [b] εἶναι ζηλωτὰς, ἆθλα προτιθεὶς ὡς νικηφόροις μεγάλα τοῖς μετανοοῦσι· πολιτείας κοινωνίαν τ' ἀρίστης, καὶ τ' κατ' αὐτὴν ἀπόλαυσιν, μικρῶν τε καὶ μεγάλων. Ἀγαθὰ μὲ προηγούμενα ἐν ζώμασιν ἡ ἄνοσος ὑγεία, ἐν ὁδοῖς ναυτιλίαις ἀκίνδυνος εὔπλοια, ἐν ψυχαῖς ἡ ἄλης μνήμη τ' ἀξίων μνημονεύσεως. Δεύτερα ὄ, τὰ κατ' ἐπανόρθωσιν ζωισάμενα· ἥ τε ἐκ νόσων ἀνάληψις, καὶ ἡ ἐκ τ' καλῶν κινδύνων σώτειρα ζωὴ, καὶ ἡ [c] λήθης ἐγγινομένη ἀνάμνησις· ἧς ἀδελφὸν καὶ συγγενέσθαι τὸ μετανοεῖν, οὐκ ἐν τῇ πρώτῃ καὶ ἀνωτάτω τεταγμένον τάξει τ' ἀγαθῶν, ἀλλ' ἐν τῇ [d] μετ' ταύτην φερόμενον δευτερεῖα. Τὸ μὲ γὰ [e] μηδὲν ζωόλως ἁμαρτεῖν, ἴδιον θεῦ, τάχα ὄ καὶ θείου ἀνδρός· τὸ δ' ἁμαρτόντα μεταβαλεῖν πρὸς ἀνυπαίτιον ζωὴν, φρονίμου καὶ τὸ συμφέρον εἰσάπαν οὐκ ἀγνοήσαντος. Ὅθεν τοὺς πιστοὺς ζωάγων καὶ μυσαγωγῶν προσκαλεῖται, τὰς συμβατηρίους καὶ φιλικὰς προτείνων ὑφηγήσεις, αἳ παραινοῦσιν ἀψεύδειαν ἀσκεῖν, καὶ τύφον προβεβλῆσθαι, ἐ ἀληθείας καὶ ἀτυφίας, ἀναγκαιοτάτων καὶ εὐδαιμονίας αἰτιωτάτων, περιέχεσθαι· μυθικῶν πλασμάτων καθεξανασάντας, ἅπερ οὐκ πρώτης ἡλικίας ἀπαλαῖς ἔτι ψυχαῖς, [f] γόνεις καὶ τίτθαι ἐ παιδαγωγοὶ, καὶ
p. 717. μυρίοι ἄλλοι τ' ζωήθων ἐνεχάραξαν, πλάνον ἀνήνυτον περὶ τ' τῆ ἀρίστῃ γνώσεως ἀπεργασάμενοι. Τί δ' ἂν εἴη τ' ὄντων ἄριστον; ἢ θεός· ᾧ τὰς τιμὰς προσένειμαν τοῖς ὐ θεοῖς, τοὺς μὲ ὑποσεμνυνθέντες πλέον τῆ μείζω· τοὺ ὄ εἰσάπαν, οἱ κενοὶ φρενῶν, ἐκλαθόμενοι. Πάντας ὃν ὅσοι τ' πλησίον καὶ πατέρα τῆ παντὸς, εἰ καὶ μὴ ἐξ ἀρχῆς σέβειν ἠξίωσαν, ἀλλ' ὕστερον μοναρχίαν ἀντὶ πολυαρχίας [g] σέβειν ἀπασάμενοι, φιλτάτους καὶ συγγενεστάτους ὑπολαμπτέον, τὸ μέγιστον εἰς [h] φιλίαν καὶ οἰκειότητα

## *De* POENITENTIA.

CUM vero sanctissimus Moses sit virtutis & probitatis studiosus, & impense humanus, omnes ubique pietatis justitiæque cultores esse hortatur, quibus pœnitentibus, quasi victoriam reportantibus præmia proponit egregia: jus civitatis optimæ, & societatem ibi commodorum parvorum magnorumque omnium. Siquidem primaria bona sunt, in corpore sanitas, in navigatione prosperi cursus, in anima rerum recordatione dignarum indelebilis memoria; secundaria vero quæ ex emendatione proficiscuntur: virium post morbum recollectio, salus optata superatis marinis periculis, & ex oblivione nata reminiscentia: cujus cognata & germana est resipiscentia: non quidem in primum supremumque bonorum referenda ordinem, sed in altero proximo secundas ferens. Nam omnino non peccare Deo proprium est, aut fortassis etiam homini Deo simili, cæterum post admissa crimina ad vitam inculpabilem transire est certè viri prudentis, quique non in perpetuum suum ignoravit commodum. Tales igitur convocans & initians invitat institutis reconciliatonem & amicitiam spirantibus, quæ monent mendacia & fastum detestari, veritatem vero & humilitatem, ut res necessarias & felicitatem continentes, studiosè sectari: insurgentes contra figmenta fabularum, quæ teneris etiamnum animis parentes nutrices ac pædagogi, aliique familiares plurimi, impresserunt, errorem infinitum invehentes de summi boni noticia. Quid porrò est Summum Bonum? certè Deus: cujus honorem isti falso nominatis diis tribuunt, attollentes hos supra modum, illius vero prorsus obliti, homines deliri ac miseri. Itaque omnes quotquot conditorem parentemque universitatis licet non ab initio, serius tamen agnoscunt, malentes unum quam plures Deos colere, habendi sunt pro amicissimis & cognatione proximis, id

[a] Περὶ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ] Lemma hoc apposui ex MSS. Bodl. & Paris. Reg. Vide dicta ad initium lib. de Fortitudine.

[b] εἶναι] Restitui ex MSS.

[c] ἡ λήθης] Scribe ἡ οὐ λήθης. Sic Philo lib. de Congress. p. 429. τ ἀνάμνησιν, οὐ λήθης Μωσῆ παρεσκεύασεν Ἐζραΐοις. Similiter p. 278. ἡμιλωδίᾳ γὰ Μωσῆς μὲ οὐ λήθης. Vide ibi dicta.

[d] μετ' ταύτην] Sic MSS. pro μετ' αὐτὴν.

[e] μηδὲν] Ita scribo pro μηδὲ cum MSS. Philone quoque ipso p. 478. τὸ μὲ μηδὲν ἁμαρτεῖν ἴδιον θεῦ, &c. De istâ vero pervulgatâ sententiâ vide ibi dicta.

[f] γόνεις] Restitui ex MSS. Ita lib. de Jud. p. 720. τίτθαι καὶ μητέρες.

[g] σέβειν] Omnino dele. Deest enim in MSS. & certè redundat.

[h] φιλίαν] Ita MSS. pro φιλανθρωπίαν. Ibidem scribo οἰκειότητα ex MSS. Bodl. & Paris. Reg. Editi οἰκειόταθν. Vide lib. iii. de Vit. Mos. p. 679. & de Leg. Spec. p. 796.

quod maxime amicitiam & familiaritatem conciliat, pietatem exercentes, quibus gratulandum eſt, haud ſecus quàm ſi poſt cæcitatem viſum recepiſſent, ex altiſſimis tenebris adducti ad lucem clariſſimam.

Primaria igitur & maximè neceſſaria pœnitentiæ pars jam dicta eſt: reſipiſcat vero quilibet, non ſolum ob errorem diuturnum, quo res creatas earum parente & factore potiores habuit; verum & ob alia vulgaria & neceſſaria vitæ ſtudia: profectus quaſi ex peſſima regiminis forma; vulgi dominatu, ad optimè conſtitutam rempublicam democratiam: hoc eſt, ex ignorantia in ſcientiam rerum quas ignorari non decet, ex imprudentia in prudentiam, ex incontinentia in temperantiam, ex injuſtitia in juſtitiam, ex timiditate in fortitudinem. Præclarum enim utileque fuerit ad virtutem curſu indeflexo transfugere, deſerta malicia, velut pernicioſa domina. Neceſſario enim, ſicut in ſole umbra corpus, ſic tota virtutum reliquarum communio, verè exiſtentis Dei cultum ſequitur. Fiunt enim continuo proſelyti ſobrii, continentes, verecundi, mites, jucundi, humani, graves, juſti, magnanimi, veritatis amatores, contemptores voluptatum ac pecuniæ. Quandoquidem è diverſo quicumque à ſacris legibus deſciſcunt, eos videre licet luxurioſos, impudentes, injurios, leves, ſordidos, irritabiles, mendaces, perjuros: libertatem, cibo, vino, cupediis, & formâ paulo elegantiore vendentes, ad ventris eorumque quæ ſub ventre ſunt delectationem, quorum exitus ſunt corporis animique detrimenta acerbiſſima. Præclaris ergo inſtitutis ad pietatem erudit, quibus docemur vitam ex confuſione ad melius reformare. Ait enim id non eſſe nimis arduum, nec è longinquo petendum: non ex æthere ſupernè, nec ab extremis oceani finibus ita ut nequeas aſſequi: ſed in promptu eſſe, in tribus hominis partibus inhabitans, nempe in ore, corde atque manibus, hoc eſt myſticè in dictis, factis & conſiliis. Nam per os verba, per pectus conſilia, per manus actiones ſignificantur, in quibus conjunctim conſiſtit felicitas. Cum enim cogitationes cum verbis, & actiones cum conſiliis conſentiunt, fit vita laudabilis & perfecta; quando autem hæc inter ſe diſcrepant, imperfecta & vituperabilis: niſi quis iſtam harmoniam aſſequatur, factus pariter Dei amans eique charus.

Deut. xxx. 11, &c.

Τὸ μὲν ἓν πρῶτον καὶ ἀναγκαιότατον τῶν εἰς μετάνοιαν, εἴρηται· μεταγνώτω δή τις, μὴ μόνον ἐφ' οἷς ἠπατήθη πολλὰ χρόνον, τὰ γενητὰ πρὸ τοῦ ἀγενήτου καὶ ποιητοῦ θαυμάσας, ἀλλὰ καὶ [i] ἐν τοῖς ἄλλοις ὅσα περὶ βίον ἀναγκαῖα· μετιὼν ὥσπερ ἐκ τῆς [k] φαυλοτάτης τῶν κακοπολιτειῶν ὀχλοκρατίας, εἰς τὴν ἀνομωτάτην πολιτείαν, δημοκρατίαν· τοῦτ' ἔστιν ἐξ ἀμαθίας εἰς ἐπιστήμην ὧν ἡ ἄγνοια αἰσχρὸν, ἐξ ἀφροσύνης εἰς φρόνησιν, ἐξ [l] ἀκρασίας εἰς ἐγκράτειαν, ἐξ ἀδικίας εἰς δικαιοσύνην, ἐξ ἀτολμίας εἰς θαρραλεότητα. Πάγκαλον γὰρ καὶ συμφέρον αὐτομολεῖν ἀμεταστρεπτὶ πρὸς ἀρετὴν, κακίαν, ἐπίβουλον δέσποιναν, ἀπολιποῦσας· ἅμα δ' ἀναγκαῖον ἕπεσθαι ὡς ἐν ἡλίῳ [m] σκιὰν σώματι, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ θεοσεβείᾳ πᾶσαν τὴν τῶν ἄλλων ἀρετῶν κοινωνίαν. Γίνονται γὰρ εὐθὺς οἱ ἐπηλύται, σώφρονες, ἐγκρατεῖς, αἰδήμονες, ἥμεροι, χρηστοὶ, φιλάνθρωποι, σεμνοὶ, δίκαιοι, μεγαλόφρονες, ἀληθείας ἐρασταὶ, κρείττους χρημάτων καὶ ἡδονῆς. Ἐπεὶ καὶ τἀναντίον τοὺς τῶν ἱερῶν νόμων ἀποστάντας ἰδεῖν ἐστιν, ἀκολάστους, ἀναισχύντους, ἀδίκους, ἀσέμνους, ὀλιγόφρονας, φιλαπεχθήμονας, ψευδολογίας ἑταίρους καὶ ψευδορκίας, τὴν ἐλευθερίαν περιεσκότας ὕψει καὶ ἀκρασίᾳ εἰς πομμάτων καὶ ὀψοφαγίας, εἰς τε τὰς γάστρος ἀπολαύσεις καὶ τὰ μὴ γαστέρα· ὧν τὰ τέλη [n] βαρύταλα ζημίαι σώματός τε καὶ ψυχῆς εἰσίν. Παγκάλως μὴν οἱ καὶ τὰς εἰς μετάνοιαν ὑφηγήσεις ποιοῦνται, αἷς διδασκόμεθα μεθαρμόζεσθαι τὸν βίον ἐξ ἀναρμοστίας εἰς τὴν ἀμείνω μεταβολήν. Φησὶ γὰρ ὅτι τυτὶ τὸ πρᾶγμα οὐκ ὑπέρογκόν ἐστιν, οὔτε κατὰ τὸν αἰθέρα ἀνωτάτω καὶ [o] ἐσχατιαῖς τῆς μεγάλης θαλάττης, ὡς ἀδυνατῆσαι λαβεῖν· ἀλλ' ἔστιν ἐγγυτάτω, τερσὶ μέρεσι [p] τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐνδιαιτώμενον, στόματι, καὶ καρδίᾳ, καὶ χερσί· ἤγουν συμβόλων, λόγοις καὶ βουλαῖς καὶ πράξεσι. Λόγου μὲν σῶμα σύμβολον, καρδία δὲ βουλευμάτων, πράξεων δὲ χεῖρες, ἐν οἷς τὸ εὐδαιμονεῖν ἐστίν. Ὅταν μὲν γὰρ οὕτως ὁ λόγος, τοιάδε ἡ γνώμη, καὶ οἷον τὸ βούλευμα, τοιάδε ἡ πρᾶξις, ἐπαινετὸς καὶ τέλεος ὁ βίος· ὅταν δὲ σασιάζῃ ταῦτα ἐν ἀλλήλοις, ἀτελής τε καὶ ψεκτός· εἰ μή τις τὴν ἁρμονίαν ταύτην [q] ἐπιλάθοιτο, γνόμου ὁμοῦ καὶ θεοφιλὴς καὶ φιλόθεος. Ὅθεν εὖ καὶ συμ-

p. 718.

Præm. p. 922. ἢ πέρας θαλάσσης, ἢ οὐκ ἐσχατιαῖς γῆς.

[i] οὐ] Melius forſan ἐπί.

[k] φαυλοτάτης] MS. Bodl. ἀφυλοτάτης, idque, ut videtur, melius. Vide Heſych. v. ἄφυλος· & Philonem p. 166, 296, 471, & Joh. Dam. Parall. ſac. p. 303.

[l] ἀκρασίας] Ita MSS. pro ἀκροσίας.

[m] σκιὰν] Reſtitui ex Cod. Bodl.

[n] βαρύταλα] Melius forſan βαρύτατα. Scil. ζημίαι.

[o] ἐσχατιαῖς] Scribe ἐσχατιὰς, vel οὐ ἐσχατιαῖς. Sicut lib. de

[p] τοῖς] Forſan τοῖς ex Clem. Alexandr. Sic enim ille Coh. p. 85. πέρασι τοῖς καθ' ἡμᾶς οὐ διαλωβήσῃ μίλεσι. Vide etiam eundem Strom. ii. p. 480.

[q] ἐπιλάθοιτο] MSS. Vat. & Bodl. ἐπιλαθέσθαι, ἀνθρώπου θεοῦ, γνόμου· idque forſan rectius. Ut ſit ſenſus; *Quod ſi quivis hujus harmoniæ non fuerit oblitus, Deo placebit*, &c.

Φάνως τῆς ἀρεσθείσης ἐχρήσθη τὸ λόγιον ἐκεῖνο· Τὸν κύριον [r] ἀνηλλάξω σήμερον εἶναί σοι εἰς θεὸν, καὶ κύριος ἀντηλλάξατό σε σήμερον γενέσθαι λαὸν αὐτῷ. Παλαιά γε ἡ αἱρέσεως ἡ ἀντίδοσις, ταχὺν ἀνθρώπῳ μὲν θεραπεῦσαι θεὸν, θεῷ δὲ ἀνυπερθέτως ἐξοικειῶσαι τὸ ἱκέτευμα, καὶ προαπαντᾶν τῷ [s] βουλήματι τοῦ γνησίως καὶ ἀνόθως ἰόντος. Ἴδιον τοῦτο θεραπείαν αὐτοῦ. Ὁ δὲ [t] ἀληθὴς θεραπευτής τε καὶ ἱκέτης, κἂν εἷς ὢν ἀνὴρ ἀριθμῷ τυγχάνῃ, δυνάμει, καθάπερ [u] αὐτὸς αἱρεῖται, σύμπας ἐστὶν ὁ λεώς, ἰσότιμος ὅλῳ ἔθνει γεγονώς. Καὶ πέφυκεν ἔστως ἔχειν. Ὡς [x] γὰρ ἐν νηῒ μὲν κυβερνήτης πᾶσι τοῖς ναύταις ἀντίρροπος, ἐν δὲ στρατοπέδῳ στρατηγὸς ἅπασι τοῖς στρατιώταις· ἀλαφθαρέντος γὰρ ἡττᾶσθαι ζημιοῦται, καθάπερ ἂν εἰ καὶ πάσῃ δυνάμει ἡγεμὼν ἁλῷ· τὸ αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ σοφὸς ὅλῳ ἔθνει ἀξιώματι ἀμιλλᾶται, τείχει πρεσβυτέρῳ ἀκαθαιρέτῳ, θεοσεβείᾳ.

Proinde pulchre & dictis conſentanee editum eſt divinitùs illud oraculum: *Elegiſti tibi hodie Dominum ut ſit tibi Deus: & ipſe hodie te elegit ut ſias ei populus.* Pulchra ſane electionis hujuſce remuneratio, homine properante ad cultum Dei, Deo quoque ſine dilatione admittente ſupplicem, & occurrente voluntati ejus qui ad ejus cultum accedit ſincero animo. Talis porrò cultor & deprecator, etiam ſi numero unus homo fuerit, poteſtate autem, ſicut alias eſt dictum, totus eſt populus, genti integræ par habitus. Id quod & aliàs uſu venit; quemadmodum enim in navi gubernator confertur cum omnibus vectoribus, in caſtris item imperator cum omnibus militibus, (ipſo enim deleto non minor quàm per juventutis ſtragem clades accipitur) eodem modo etiam vir ſapiens totius gentis dignitatem obtinet, quippe qui pietatem habeat pro munimento inexpugnabili. Deut. xxiv. 17.

[r] ἀνηλλάξω—ἀνηλλάξατο] MS. Bodl. ἄλω—ἄλατο. Textus quoque ſacer Deut. xxvi. 17. τὸν θεὸν ἄλω σου. Quin & Clem. Alexandrin. loco jam citato. Et Philo quoque ipſe in ſequentibus, παλαιὰ γὰρ ἡ αἱρέσεως ἡ ἀντίδοσις.

[s] βουλήματι] Omnino ſcribe βυλήματι.

[t] ἀληθὴς] Melius, ut videtur, ἀληθῶς.

[u] αὐτὸς αἱρεῖται] Si ferrent Codices, mallem reponere, αὖθις vel ἄλλοθι φέρει. Eadem enim repetit lib. de Dec. Orac. p. 718.

[x] γὰρ] Scribe γὼν. Et viciſſim poſt ἀλαφθαρέντος, repono γάρ. Id enim poſtulat contextus ratio.

ΦΙΛΩΝΟΣ

# ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ,

* ΠΕΡΙ

# ΑΘΛΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΤΙΜΙΩΝ.

# PHILONIS JUDÆI,

DE

# PRÆMIIS ET POENIS.

ORACULA per Moſem prophetam mandata ſacris literis in tres dividuntur ſpecies. Quarum prima ad mundi opificium, altera ad hiſtoriam, tertia ad leges latas pertinet. Mundi opificium igitur præclarè & ex dignitate opificis deſcriptum eſt, à creato cœlo initium faciens & in formato homine deſinens: quorum alterum inter incorruptibiles res perfectiſſimum eſt, ſicut alter inter corruptioni mortique obnoxias. In creatione autem mortalia contexens & immortalia conditor mundum fecit, & hæc principum, iſta ſervientium locum habitura. Pars autem hiſtorica vitas malorum bonorumque continet, præterea utriuſque generis tum præmia tum ſupplicia ſæculis ſingulis inflicta. Ex genere autem legiſlativo, pars una continet leges generales, altera legum præcepta ſpecialia; ſunt autem harum capita generalia decem, quæ feruntur proferri, non per hominem interpretem, ſed in æthere ſummo fuiſſe efformata, & rationalem habuiſſe articulationem: leges vero ſpeciales per pro-

Τας μὲν ὧν τ' ἀρχὰς τῶν προφήτου Μωσέως λογίων τρεῖς ἰδέας εἶναι ζυμβέβηκε· τὴν μὲν γὰρ περὶ κοσμοποιΐας, τὴν δ' ἱστορικὴν, τὴν δ' τρίτην νομοθετικήν. Ἡ μὲν δὴν κοσμοποιΐα [a] παλαιόλως πᾶσα καὶ θεοπρεπῶς μεμίμηται, λαχοῦσα τὴν ἀρχὴν ἀπὸ γενέσεως οὐρανοῦ, καὶ λήξασα εἰς ἀνθρώπου κατασκευήν· ὁ μὲν γὰρ ἀφθάρτων τελειότατον, ὁ δ' θνητῶν [b] φθαρτός. Ἀθάνατα δὴ καὶ θνητὰ ἐν γένεσι ζωογόνων ὁ ποιητὴς εἰργάσατο τὸ κόσμον, τὰ μὲν γενέσθαι ἡγεμονικὰ, τὰ δ' ὡς ὑπήκοα καὶ [bb] γενησόμενα. Τὸ δὴ ἱστορικὸν μέρος, ἀναγεγραφὴ πονηρῶν καὶ σπουδαίων βίων ἐστὶ, καὶ τὰ ὀφλισθέντα ἑκατέροις ἐπίτιμια καὶ γέρα ἐν ἑκάστοις γενεαῖς. Τοῦ δὴ νομοθετικοῦ, τὸ μὲν καθολικώτερον τὴν ὑπόθεσιν ἔχει, τὸ δ' ἕτερον [c] μέρος νομίμων εἰσὶν ἐντολαί· κεφάλαια δὲ δέκα, ἅπερ λέγεται κεχρησμῳδῆσθαι οὐ δι' ἑρμηνέως, ἀλλ' ἐν τῷ ὑψώματι τοῦ ἀέρος σχηματιζόμενα, καὶ ἄρθρωσιν ἔχοντα λογικήν· τὰ δ' ἄλλα τὰ κατ' εἶδος [d] μέρη τοῦ περὶ τοῦ προ-

p. 910.

* Ex initio ſequentis libelli, ordinis quem ſequimur ratio patet. Poſtquam enim Philo leges decalogi ſpeciales, tum virtutes ex earum obſervatione provenientes explicâſſet, facili connexione, id quod & ipſe docet, pergit enarrare Præmia & Pœnas, quæ bene vel ſecus acta ſequuntur. Idem qui in Editis Titulus, etiam legitur in MSS. Euſeb. Hiſt. Eccleſ. lib. ii. c. 18. καὶ τὰ περὶ τῶν προκειμένων ἐν τῷ νόμῳ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἆθλων, τοῖς δὲ πονηροῖς ἐπιτιμιῶν καὶ δίκων. Ex quo Nicephorus, περὶ τῶν προκειμένων ἐν τῷ νόμῳ ἄθλων καὶ ἐπιτιμιῶν· ibi ſcribe ἐπιτιμίων. Sic quoque citatur à Johan. Damaſcen. Parallel. ſacr. p. 730. D. Hieronym. de Vir. Ill. *Necnon de victimis & repromiſſionibus ſive maledictis.* Eudociæ Codex MS. (cujus copiam mihi fecit vir eruditiſſimus, literarumque & literatorum fautor egregius, Ricardus Ellis Baronettus) v. Φίλων. Περὶ ὑποσχέσεων, ἤτοι καταρῶν. Unde etiam deſumſit Suidas. Ex his vero ſcriptoribus antiquis iſtud colligi poteſt, unum libellum male in duos diſcerpi, adeoque iſtum de execrationibus hujus eſſe partem. Quod etiam viſum Gulielmo Cantero lib. viii. c. 7.

[a] παλαιόλως πᾶσα] Sic MSS. tranſpoſitis etiam verbis. Editi πᾶσα καλῶς.

[b] φθαρτὸς] Nonnulli Codices φθαρτικώταται· nec tamen ſic placet. Forſan reponendum, καὶ φθαρτῶν. Philoni enim ſolenne voces iſtas conjungere; ut ſenſus ſit, *Cœlum eſſe inter incorruptibilia perfectiſſimum, hominem inter corruptibilia & mortalia.*

[bb] γενησόμενα] Forſan reponendum ὑπολειπόμενα. Vide 1 Cor. xv. 28.

[c] μέρος] Melius, ut videtur, τοῦ ἐν μέρει. Sic Noſter lib. de Decalog. p. 746. νόμων τῶν ἐν μέρει. Idem p. 768. καὶ νόμους τοὺς καὶ νόμων τῶν ἐν μέρει κεφαλαίων. Vide etiam titulos librorum de Leg. Spec. & infra p. 911.

[d] μέρη] Videtur redundare.

φήτου

φήτυ θεσπισθέντα. Περὶ ὧν ἀπάντων, ὅσα καιρὸς, ἐν τῇ προτέραις ζωγλάξεσι διεξελθὼν, καὶ προσέτι τῆ δρετῶν [e] ἃς ἀπίνειμεν ἰρλώη τε καὶ πολέμῳ, μέτειμι τῷ ἀκόλυθον ἐπὶ τὰ [f] προτεθέντα καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἆθλα, καὶ τοῖς πονηροῖς ἐπιτίμια. Σωασκήσας γὰρ ὑφηγήσεσι καὶ προτροπαῖς μαλακωτέραις, καὶ πάλιν ἐπαναλάσεσι καὶ νυθετήσεις ἐμβριθεστέραις, τὰς ὑπ' αὐτῷ πολιτευομένους, ἐκάλεσεν εἰς τὸν ὧν ἐνομοθέτησεν ἐπίδειξιν. Οἱ δὴ παρελθόντες, ὥσπερ εἰς ἱερὸν ἀγῶνα, τὸν ἑαυτῶν προαίρεσιν ἀνέφηναν, εἰς ἐναργέσαλον ἔλεγχον τῆ ἀληθείας. Εἶτα οἱ μὲν ἀθληταὶ δρετῆς ἀνθρέσκοντο, μὴ ψαύσαντες τῆ ἐπ' αὐτοῖς χρηστῆς ἐλπίδος τὰς ἀλείπλας νόμους· οἱ δὲ ἄνανδροι καὶ μαλακοὶ καὶ ἀγωνεῖς ὑπὸ τῆ ἐμφύτυ μαλακίας τὰς ψυχὰς, πρὶν ἢ δυναλώτερόν τι [h] ἀντιδιάσασθαι, προκαλαπίπλοντες, αἰσχύνη καὶ γέλως θεατῶν ἐγένοντο. Δι' ἣν αἰτίαν οἱ μὲν βραβείων, καὶ κηρυγμάτων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα νικῶσι δίδοται, μετελάμβανον· οἱ δὲ οὐκ ἀστεφάνωτοι μόνον ἀπῆσαν, ἀλλὰ καὶ ἦτλαν [i] ὑπονείδιστον ἐνδεξάμενοι, τὸν ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἀγαλεωτέραν. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀθλητῶν σώματα κλίνεται, ῥαδίως ὀρθᾶται δυνάμενα· ἐνταῦθα δὲ ὅλοι βίοι πίπλυσιν, ὡς ἅπαξ ἀναληφπέντας μόγις ἐστὶν ἀνεγεῖραι.

Τῆς δὲ προνομίας καὶ τιμῆς καὶ τἐναντίον κολάσεως τάξεις ἐναρμονίως ὑφηγεῖται, κατ' ἄνδρας, κατ' οἴκυς, καὶ πόλεις, καὶ χώρας, καὶ ἔθνη, καὶ κλίματα γῆς μεγάλα. Πρότερον δὲ ἐρωτητέον τὰ ἐπὶ τιμαῖς, ἐπειδὴ καὶ λυσιτελέστερα καὶ ἡδίω πρὸς ἀκρόασιν, ἀρχὴν λαβόντας τὸν [k] ἐφ' ἑκάστυ τῶν ἐν μέρῃ. Φασὶ τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον Τριπτόλεμον Ἕλληνες ἁρθέντα μετέωρον ἐπὶ πτερωῶν δρακόντων, τὸν τῦ σίτυ καρπὸν εἰς ἅπασαν τὴν γῆν καταπέμψαι, ἀντὶ βαλανηφαγίας· ἵν' ἔχῃ τὸ ἀνθρώπων γένος ἥμερον καὶ ὠφέλιμον καὶ ἡδίστην τροφήν. Τῦτο μὲν δή, ὥσπερ πολλὰ καὶ ἄλλα, τοῖς εἰωθόσι τερατεύεσθαι [l] οἷον πλάσμα μύθυ ὂν ἀποπελείφθω, [m] πρὸ σοφίας σοφιστείαν καὶ γοητείαν πρὸ ἀληθείας ἐπιτηδευόντων. Ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἅμα τῇ πρώτῃ γενέσει τῶν ὅλων ὁ θεὸς τὰ ἐπιτήδεια πᾶσι ἠυρεπίσατο ζώοις, ἐκ γῆς ἀνεὶς, καὶ μάλιστα τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων, ᾧ τὴν ἐφ' ἅπασι τοῖς γηγενέσιν ἡγεμονίαν ἐχαρίζετο. Τῶν γὰρ θείων ἔργων οὐδὲν ὀψίγονον, ἀλλὰ καὶ ὅσα τέχναις καὶ ἐπιμελείαις ὕστερον τελεῖσθαι δοκεῖ, πάντως ἡμέρα πρόκειται, προμαθύσης φύσεως, ὡς μὴ ἀπὸ σκοπῦ τὰς

phetam proditas. Quæ omnia quoniam tractavi libris ſuperioribus, atque etiam virtutes quæ bello pacique præſunt; nunc ſeries rerum poſtulat, ut tranſeam ad propoſita bonis præmia, pœnaſque maleficis. Nam legiſlator poſtquam tum præceptis monitiſque blandioribus, tum minis caſtigationibuſque ſeverioribus ſuos inſtituit, eos ad legum promulgationem vocavit. Iſti vero, quaſi ad ſacrum certamen invitati, approbationem ſuam, in manifeſtiſſimam veritatis fidem, oſtenderunt. Deinde illi virtutis exercitatores deprehenſi ſunt, leges quibus ſunt inſtituti, ſpe ſua non fruſtrati. Alii molles effœminatique ac degeneres præ mollitie innata, prius quam validius quicquam ingrueret, animo conciderunt, riſus & ludibrium facti ſpectatoribus. Quapropter illi præmia & præconia reliquaque quæ victoribus dari ſolent, conſecuti ſunt: hi vero non ſolum ſine corona diſceſſerunt, verum etiam cum ignominia moleſtiore quàm in certamine gymnico ſolet reportari. Ibi enim ſuccumbunt athletarum corpora, quæ facile poſſunt excitari; hic vero tota vita collabitur, quàm ſemel ſubverſam ægre poſſis reſtituere.

Cæterum privilegia honoreſque, & è diverſo pœnæ, decernuntur ordine convenientiſſimo, pro ratione virorum, familiarum, civitatum, regionum, gentium, magnorumque terræ tractuum. Sed prius honores conſiderandi veniunt, vel quod utiliores, vel quod auditu jucundiores, initio facto à perſonis ſingularibus. Ferunt Græci antiquum illum Triptolemum ſublimem vectum alatis draconibus, glandium loco fruges in univerſam terram ſeminaſſe, ut alimenta mitia ſalubria & ſuavia genus humanum capeſſeret. Id ut alia pleraque figmenta, relinquatur penes eos, quibus ſolenne eſt pro ſapientia artem ſophiſticam, pro veritate fraudes ſectari. Nam mox à rebus conditis Deus è terra victum produxit animantibus omnibus: præcipue hominibus, quibus in omnia quæ terra fert dedit imperium. Nam in operibus Dei nullum eſt ſerotinum, ſed quicquid arte curaque poſtea videtur abſolutum, utique ſemiperfectum jam antea fuerat, cum ea prius natura perdidiciſſet, ita ut non abſurde dicatur diſciplinas quaſvis

[e] ἃς ἀπίνειμεν] MSS. Vat. Coiſl. & Med. Editi αἱ βραβεύουσιν.

[f] προτεθέντα] Quidni προβληθέντα à προτείνω. Sicut in hoc libello ſcriptum infra p. 917. γίνεσθαι καὶ τιμὰς προβεβλημένας.

[g] ἀθληταὶ] Melius ἀσκηταὶ, ſicut infra p. 912. Scribimus ex MSS. οἱ σωμάτων ἀσκηταί. Vide etiam p. 878, 892, & 919.

[h] ἀντιδιάσασθαι] Ita MSS. pro ἀναδιάσασθαι. Iſta enim vox uſurpatur à Noſtro infra p. 925. ἐμὴ γὰρ ἀνθιδιαθήκης κεκραμένα. Eorundem etiam fide mox reſtituo καὶ poſt βραβεύων.

[i] ὑπονείδιστον] Scribe ἀπονείδιστον. Infra p. 928. φυγὼν, ἵν' ἀπονείδιστον, &c.

[k] ἐφ' ἑκάστυ] Scribe cum Codice Vaticano ἀφ' ἑκάστυ ἑνὸς, &c.

[l] οἷον πλάσμα μύθυ] Ita Cod. Med. Ita quoque Philoni ſcribere alibi ſolenne. Editi καλὸν πλάσμα οἷον μῦθον Ὅτι.

[m] πρὸ σοφίας] Reſtitui ex eodem.

esse reminiscentias. Verùm hæc aliò differenda sunt: nunc consideremus sementem cum primis necessariam, quam fecit conditor ille in agro bono, scilicet rationali anima. Hujus præcipuum semen est spes, fons variorum vitæ generum. Spe enim lucri negotiator multiplices quæstus aggreditur; nauclerus secundi cursus spe maria trajicit immensa; ambitiosus etiam spe honorum accedit ad tractandam rempublicam; spe coronarum & præmiorum, corporum exercitatores subeunt gymnica certamina; spes felicitatis ad philosophiam adducit virtutis studiosos; quod ejus ope se putent perventuros tum ad naturæ noticiam, tum vitæ activæ contemplativæque perfectioni consentanea facturos; quæ quicunque assequitur, continuè beatus est. Ea spei semina nonnulli vel hostium in morem exurunt, incensis nativis animæ vitiis, vel sicut negligentes artis suæ agricolæ corrumpunt per socordiam. Nec desunt qui cum diligentes coloni videantur, sui magis quàm pietatis studiosi, benefactorum causas sibiipsis tribuunt. Omnes hi culpandi merito; solus vero laudem meretur qui spem Deo acceptam refert, ut ortus autori, quique solus ipsum incolumem & incorruptum potest conservare. Quod igitur præmium est propositum victori in hoc certamine? mixtum quoddam ex mortali ac immortali natura animal, homo videlicet, non is ipse qui præmium accipit, nec alius tamen. Hunc Chaldæi nominant Enos, quæ vox Græcè conversa significat HOMINEM, communem generis appellationem pro sua accipiens: eximium præmium, quasi nemo prorsus hoc nomine dignus sit, nisi qui in Deo sperat.

Post hanc spei victoriam supereſt alterum certamen, in quo decertat pœnitentia: quæ quidem naturæ indeflexæ & immutabilis & semper se secundum idem & similiter habentis, est expers, verum accensa repente amore melioris propositi, familiari cupiditate iniquitateque serio repudiatâ, migrare properat ad temperantiam, justitiam, virtutesque cæteras. Nam duo præmia duobus meritis, discessui à turpibus & accessui ad honesta proponuntur: sunt vero illa migratio & solitudo. Sic enim scriptura loquitur de

μαθήσεις [n] ἀναμνήσεις εἶναι λέγεσθαι. Ταῦτα μὲν ἔν ὑπερκείσθω· τῷ δ' ἀναγκαιοτάτῳ σπουδὴν ἐπισκεπτέον, ἣν ὁ ποιητὴς ἐν ἀρετώσῃ χώρᾳ καλέσαιτο, λογικῇ ψυχῇ. Ταύτης δ' ὁ πρῶτος σπόρος ἐστὶν ἐλπὶς, ἡ πηγὴ τῶν βίων. Ἐλπίδι γὰρ κέρδους ὁ χρηματιστὴς ἐπαποδύεται πολυτρόποις ἰδέαις ὁρμῶν· ἐλπίδι δ' ὁ ναύκληρος δι- πλοίας περαιοῦται τὰ μακρὰ πελάγη· ἐλπίδι p. 912.
δόξης καὶ ὁ φιλότιμος αἱρεῖται πολιτείαν καὶ κοινῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν· δι' ἐλπίδα βρα- βείων καὶ στεφάνων οἱ τῶν σωμάτων [o] ἀσκηταὶ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας ἀθλοῦσιν. Ἐλπὶς εὐδαιμο- νίας καὶ τὰς ἀρετῆς ζηλωτὰς ἐπαίρει φιλοσοφεῖν, ὡς ταύτῃ δυνησομένους καὶ τὴν τῶν ὅλων φύσιν ἰδεῖν, καὶ δράσαι τὰ ἀκόλουθα πρὸς τὸν τῶν ἀρί- στων βίων, θεωρητικόν τε καὶ πρακτικόν, τελείωσιν· ὧν ὁ τυχὼν, ἐστιν εὐθὺς εὐδαίμων. Ἔνιοι μὲν ἂν τὰ ἐλπίσθεντα ἀπέρματα, ἢ ὡς πολέμιοι τὰς ἐν τῇ ψυχῇ κακίας ζωπυρήσαντες, ἐνέπρησαν, ἢ ὡς ἀμελεῖς τέχνης τὴν γεωργικὴν ὑπὸ ῥᾳθυμίας δι- έφθειραν. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ δόξαντες ἐπιμεμελῆσθαι, φιλαυτίαν πρὸ εὐσεβείας ἀπασάμενοι, τὰς αἰτίας τῶν κατορθωμάτων ἀνέθηκαν ἑαυτοῖς. Ὑπ- αίτιοι δὴ πάντες ἔτοι, μόνος δ' ἀποδοχῆς ἄξιος, ὁ ἀναθεὶς τῷ ἐλπίδα θεῷ, καὶ ὡς αἰτίῳ τῶν γενέ- σεως αὐτῆς, καὶ ὡς ἀσινῆ καὶ [p] ἀδιάφθορον ἱκανῷ μόνῳ διαφυλάξαι. Τί δ' ἆθλον πρόκειται τῷ στεφανωθέντι τὸν ἀγῶνα τοῦτον; τὸ μικτὸν ἐκ θνη- τῆς καὶ ἀθανάτου φύσεως ζῷον, ὁ ἄνθρωπος, ἀθ' ὁ αὐτὸς, ἀθ' ἕτερος ἂν τῶν λαβόντος. Τοῦτον Χαλδαῖοι μὲν [q] προσονομάζουσιν Ἐνώς, ὃς εἰς ἑλλάδα γλῶτταν μεταληφθεὶς ἐστιν ΑΝΘΡΩΠΟΣ, τὸ κοινὸν ὄνομα τῶν ἴδιον λαβών· ἆθλον ἐξαίρε- τον, ὡς δέον μηδένα νομίζεσθαι τοπαράπαν ἄνθρω- πον, ὃς ἂν μὴ ἐπὶ θεὸν ἐλπίζῃ.

Μετὰ δὴ τὴν ἐλπίδος νίκην, ἀγὼν δεύτερός ἐστιν, ἐν ᾧ μετάνοια ἀγωνίζεται· τὸ μὲν ἀτρέπτου καὶ [r] ἀμεταγνήτου, καὶ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐ- χούσης φύσεως ἀμοιρήσασα, ζήλῳ δὴ καὶ ἔρωτι τοῦ βελτίονος ἐξαίφνης καταληφθεῖσα, καὶ ταχὺ δράσασα καταλιπεῖν μὲν τὴν ζωτροφον πλεονεξίαν καὶ ἀδι- κίαν, [s] μεθορμίσασα δὴ πρὸς σωφροσύνην καὶ δι- καιοσύνην, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς. Ἆθλα γὰρ ταῦτα προτίθεται διττὰ, ἐπὶ διττοῖς κατορθώμα- σιν, ἀπολείψει μὲν αἰσχρῶν, αἱρέσει δὲ τῶν καλλί- στων. Τὰ δ' ἆθλα ἀποικία καὶ μόνωσις. Φησὶ

[n] ἀναμνήσεις] Restitui ex MSS. Vat. & Med. estque ad loci sensum maximè necessarium. Haud quicquam apud Platonem vulgatius, quam artes reminiscentiæ deberi. Vide Ipsum in Menone.

[o] ἀσκηταὶ] Sic MS. Med. pro ἀθλητά. Similiter emendamus Nostrum supra p. 910. Ex eodem pro ἀέλθουσιν, scribo ἀθλοῦσιν.

[p] ἀδιάφθορον] Ita MSS. Med. Coisl. & Aug. Quod etiam visum Doctiss. Coteler. Monum. Eccles. tom. ii. p. 596.

[q] προσονομάζουσιν] Ita MSS. pro ὀνομάζουσιν in Editis. Estque ea vox Philoni quam familiaris. Ex eisdem quoque repono μεταληφθεὶς, Editi μεταβληθείς. Vide vero his consimilia supra p. 180 & 351. & Euseb. Præp. Evangel. lib. vii. c. 8.

[r] ἀμεταγνήτου] MSS. ἀμεταβλήτου, idque forsan melius. Vide anne sic scribendum 2 Cor. vii. 10. σωτηρίαν ἀμεταμέλητον, forsan ἀμεταβλήτου.

[s] μεθορμίσασα] Melius μεθαρμόσασα. Sicut infra p. 914. ἐκ τύφλου μεθαρμοσάμενος πρὸς ἀλήθειαν· sic enim scribo ex MSS. Item lib. de Nobil. p. 907. εἰς ἄλλον μεθαρμόσασθαι πολιτείαν. Cyrill. Alexand. Coll. p. 3. μεθαρμόζεσθαι εἰς καλάσσασιν. Hesych. v. μεθαρμοζόμενος, μεταχόμενος. Vide dicta ad lib. de Abraham. p. 353.

γὰρ

γὰρ ἀπὸ τῶ τὰς μ τῶ σώματ⊙ ἡδοπαθείας ἀποδεχόμ⊙, αὐτομολήσαντ⊙ ἢ πρὸς ψυχήν· Οὐχ ἁλίσκετο, διότι [t] μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός. Αἰνίττετ) ἢ κ ἐναργῶς δηλ μ τ μεταθέσεως τῶ ἀποικίαν, δηλ ἢ τῶ μὴ ἁλίσκεσθ τῶ μόνωσιν· κ ζφόδρα οἰκείως. Εἰ γ τῳ ὄντι ἐπάνω τ παθῶν ἀψοφήτως ἔγνωκεν ἴσαθ ἄνθρωπ⊙, καταφρονήσας ἡδονῶν κ ἐπιθυμιῶν, ἀντεπιζέσθω [v] φεύγων ἀμεταστρεπτὶ κ οἶκον καὶ πατρίδα, κ ζυγενεῖς καὶ φίλους. Ὁλκὸν γ ἡ ζωηθεια, ὡς δε⊙ εἶναι μὴ καταμείνας ἀλῷ, p. 913. τοσούτοις ἐν κύκλῳ φίλτροις [x] ἀποληφθεὶς, ἂν αἱ φαντασίαι τῶ ἐγγενομένην ἡσυχίαν τῶν αἰσχρῶν ἐπιτηδευμάτων πάλιν ἀνακινήσωσι, καὶ μνήμας ἐναύλους ὧν ἐπιλελῆθ καλὸν ἦν, ἐνεργάσωνται). Πολλοὶ γὰν ἀποδημίαις ἐσωφρονίσθησαν, ἐρωτας ἐκμανεῖς κ λελυτηκότας θερμοθέντες· οὐκ ἔτι τ ὄψεως χορηγεῖν δυναμένης [y] τῷ παθει τ ἡδονῆς τὰ εἴδωλα. Τῇ γ ἀφαζόξει κ κενῷ βαίνειν ἀνάγκη, μηκέτι παρόντος ὑφ' ὃ διερεθισθήσετ). Κἂν μεταναστῇ μᾶλλον, τὸν τ πολλῶν θιάσους ἐκφεύγετω, μόνωσιν [z] ἀπαζόμ⊙. Πέφυκε γ κ ἐπὶ τ ἀλλοδαπῆς ὅμοια τοῖς οἴκοι δίκυα, οἷς ἀνάγκη περιπείρεθ τὸν ἀπροόπτως ἔχοντας, κ τ τ πολλῶν χαίρουσας ὁμιλίαις. Ὅ, τι γὰρ ἄτακτον, ἄκοσμον, πλημμελὲς, ἐπαίτιον, τοῦτο ὅχλ⊙ [a] ἐστὶ, μεθ' ὃ φέρεθ τῷ νῦν πρῶτον μεταποιησαμένῳ πρὸς ἀρετὴν ἀλυσιτελέσταλον. Ὡς γ τοῖς ἐκ νόσου μακρᾶς ἀρχομένοις ἀναλαμβάνειν, διάλυτά πως ἐστι τὰ σώματα· οὕτω κ οἷς ἡ ψυχὴ [b] ὡς νῦν πρότερον ὑγιάζετ), πλαδῶσιν οἱ νοεροὶ τόνοι καὶ κραδαίνον), ὡς δε⊙ εἶναι μὴ παλινδρομήσῃ τὸ πάθ⊙, ὃ πέφυκεν ἐκ τ εἰκαιοτέρων ζωηδιαιτήσεως ἀνερεθίζεθ.

Μετὰ ἢ τὰς τ μεταποιήσεις ἀγῶνας, [c] τρία ἆθλα τίθετ) δικαιοσύνης, ἧς ὁ μεταποιησάμενος, λαμβάνει γέρα διπλᾶ· τὸ μ ζωτήριον ἐν κοινῇ φθορᾷ, τὸ ἢ ταμίαν κ [d] φύλακα ψυχᾶθ ἑκάστης ζώων ἰδέας ἠρεμισμένων [c] ζυγὰ ἢ ἦν εἰς δευτέραν ψύσιν ἀντὶ τ ἀπολλυμένης. Ἠξίωσε γ ὁ ποιητὴς τ αὐτὸν κ τέλ⊙ ψυχᾶθ τ [f] καλοκἀγαθ ψυχᾶς, κ ἀρχὴν τ ἀνυπαιτίου· διδάσκων τὸν ἀπρονόητον εἶναι τ κόσμον λέγοντας, ἔργοις δ ῥήμασιν, ὅτι καθ' ὃν εἰσηγήσατο νόμον ἐν τῇ φύσ τ ὅλων, αἱ σύμπασαι μυριάδες ἀνθρώπων

eo qui relictis corporis affectibus rerum novarum avidis, transfugit ad animam: *Non est inventus, quia Deus eum transtulerat.* Per hanc vero translationem manifeste significatur migratio, per id verò quod *non inventus* dicitur, solitudo, & quidem valde proprie. Nam si ex animo decrevit homo affectibus superior evadere, contemptis concupiscentiis ac voluptatibus, expediat se fugiatque continuato cursu familiam, patriam, cognatos & amicos pariter. Nam consuetudo vim attrahendi habet, ut timendum sit, ne hac captus hæreat, inclusus tanta illecebrarum multitudine, quarum species in animo rursus excitabunt sopita jam rerum turpium studia, refricata memoria rerum quas præstabat oblivioni tradere. Multi ergo, peregrinando emendati sunt, insanis & præfervidis amoribus deferveſcentibus, postquam aspectus repræsentare affectui imagines voluptatis desiit. Ex separatione enim ista fit ut *affectus* per inane incedat, sublatis è medio irritamentis. Quin & post migrationem satius est vitare sodalitia & amare solitudinem. Nam & apud exteros præsto sunt laquei similes domesticis, in quos necesse est incidere, si quis sit improvidus & delectetur multorum consuetudine. Quicquid enim est enorme, inconditum, immodicum, culpabile, istud præcipue est vulgus, cum quo versari ad virtutem jam reducto non expedit. Sicut enim à morbo diuturno convalescentibus corpora levi momento relabuntur: ita quorum anima nunc primum sanitatem recipit, mentis toni fluxi sunt & instabiles, ut timendum sit ne revertatur affectus, qui solet ex pravorum convictu irritari.

Cæterum post pœnitentiæ certamina, tertia proponuntur præmia justitiæ, cujus sectator geminos honores accipit: alterum salutem in pernicie publica, alterum custodiam ac tutelam omnis generis animalium, ad sobolem secundam loco pereuntis reparandam. Voluit enim conditor rerum omnium, ut idem homo & damnati generis esset ultimus, & initium innoxii; eos qui à providentia mundum eximunt docens rebus magis quàm verbis, quod juxta legem se autore proditam in rerum natura, quod turba universa

[t] μετέθηκεν] Huc respicere videtur Siracides xliv. 16. Ἐνὼχ εὐηρέστησε κυρίῳ κ ἐτάπη ὑπόδειγμα μετανοίας τοῖς γενεαῖς. Confer vero hæc cum Euseb. Præp. Evang. lib. vii. c. 8.

[v] φεύγων] Forsan φεύγειν.

[x] ἀποληφθεὶς] Quidni ἐναποληφθεὶς? Noster de Vit. Mos. lib. iii. p. 673. ἐξ ἐναπολαμβανόμενα ζώδια.

[y] τῷ παθῳ] Sic MSS. Aug. & Coll. Nov. pro τὸ πάθη.

[z] ἀπαζόμ⊙] MSS. Editi ἀπασάμενος.

[a] ἐστὶ] Restitui ex MSS. Item mox πρῶτον in sequentibus.

[b] ὡς νῦν] Malim scribere verbis transpositis νῦν ὡς. Sic vero MSS. Vat. & Coisl. ὅτω κ ψυχῇ νηαζόμενη· idque, ut opinor, rectius.

[c] τρία] Omnino repone τρίτα. Tertia scil. non tria justitiæ tribuuntur præmia, secunda pœnitentiæ, prima spei. Vide contextum.

[d] φύλακα ψυχᾶς] Ita pro φύλαξ, tum MSS. tum grammaticæ analogia. Ex eisdem scribo ἠρεμισμένων scil. ζώων. Editi ἠρεμισμένων.

[e] ζυγὰ ἢ ἦν] Omnino scribe ζυγάδην. Sicut supra lib. de Cain p. 237. ὃς τὸ διπλοῦν ἀπήλαυσεν ζυγάδην κιχώρηκεν, Ἄβελμ, Σάρρα, &c.

[f] καλοκἀγαθ] Johann. Monach. ineditus à quo hæc citantur, titulo περὶ ψυχῆς χωλιᾶς, habet καλοῤῥύπου, & forsan melius; ex eodem post ἀδικίας restituo ζήσασαι.

hominum

hominum injuſtitiæ deditorum minus valet uno viro qui cum juſtitia degit vitam. Hunc Græci Deucalionem, Chaldæi Noam nominant, cujus ætate ingens illud diluvium accidit.

Poſt hunc ternionem alter ſequutus eſt ternio ſanctior & Deo charior, ex una cognatione. Nam pater, filius, nepoſque, ad eumdem finem vitæ contenderunt, ut conditori parentique rerum placerent: contemptis quas vulgus miratur opibus atque voluptatibus una cum honoribus: calcata etiam vanitate, quæ ex fraudibus ſemper contexitur, & ita ornatur ut ſpectatoribus fucum faciat. Hæc eſt illa præſtigiatrix, res inanimas in numerum deorum referens, turris magna & expugnatu perdifficilis, cujus verſutiis quælibet urbs capitur, adeo ſubrepit in juventutis animos. Fixa enim ibi ſede à pueritia, uſque ſenectutem inſidet, niſi ſi quibus Deus ſplendorem veritatis affulgere voluit. Veritatis autem adverſaria vanitas eſt, quæ licet ægre, cedit tamen victa viribus efficacioribus. Verùm hoc genus exiguum quidem numero, pollet tamen poteſtque plurimum: ita ut ejus amplitudinem totus orbis non capiat, verum ad cœlum uſque pertinet. Tales enim ineffabili amore contemplandi & cum rebus divinis verſandi adducti, poſtquam ſcrutando univerſam naturam viſibilem pervaſerint, continuo migrant ad incorpoream & intelligibilem, ſenſibus non addicti ſed ſemota bruta parte animæ, mente verò & ratione in conſilium adhibita. Cæterum *Abrahamus* autor piæ ſententiæ, qui primus à vanitate ſe totum ad veritatem magno conatu contulit, ad perfectionem uſus virtute ex doctrina, præmium accipit certam in Deum fidem. Ei verò qui ex naturæ felicitate edoctam ſeipſo magiſtro virtutem aſſecutus eſt, præmium obtingit gaudium. At illi exercitatori, conatu magno ac pertinaci probitatem quærenti, Dei viſus datur pro coronâ. Iſta vero in Deum fide, & totius vitæ lætitia, & perpetua viſione Dei, quid cogitari poteſt utilius aut honeſtius?

Inſpiciamus ſingula diligentius, & res ipſas penitius contemplemur, non contenti vocabulis. Quiſquis Deo credit ex animo, iſtam in rebus reliquis creatis corruptibilibuſque infidelitatem animadvertit; orſus jam ab his quæ in eo magnum quoddam ſpirant ratione & ſenſu: utrique enim aſſignatur ſuum conſiſtorium, & tribunal:

μῆ ἀδικίας ζήσασαι, ἵνὸς ἀνδρὸς σὺν ἄξιαι δικαιοσυνῆ ζυμβιῶσι. Τοῦτον Ἕλληνες μὲν Δευκαλίωνα, Χαλδαῖοι δὲ Νῶε ἐπονομάζουσιν, ἐφ' ὃν τὸ μέγαν κατακλυσμὸν ζωίζει γράφη.

Μετὰ δὲ τὸν τελάδα τοῦτον, ἑτέρα τελὰς ὁσιωτέρα καὶ θεοφιλεστέρα γίνεται, μιᾶς ζυγγενείας. Πατὴρ γὰρ καὶ ἱὸς ἐκ ἱῶνὸς ἐπὶ τὸ αὐτὸ τέλος ἔσπευσαν τοῦ βίου, τῷ ποιητῇ καὶ πατρὶ τῶν ὅλων ἀρεσκῆσαι· καταφρονήσαντες μὲν ὧν θαυμάζουσιν οἱ πολλοὶ, δόξης καὶ πλούτου καὶ ἡδονῆς, γελάσαντες δὲ καὶ τύφον, ὃς σκιὰ ψευσμάτων ἀεὶ ζωυφαίνει καὶ καταποικίλλει πρὸς ἀπάτην τῶν ὁρώντων. Οὗτός ἐστιν ὁ γόης, ὁ τὰ ἄψυχα θεοπλαστῶν, ὁ μέγας καὶ δυσάλωτος ἐπιτειχισμὸς, ὃν τοῖς ζοφίσμασι καὶ σοφιστηρίοις πᾶσα πόλις διελεάζει, προκαταλαμβάνουσι τὰς τῶν νέων ψυχάς. Εἰσοικισάμενος γὰρ σκ πρώτης ἡλικίας ἄχρι γήρως ἐνιδρύει, πλὴν οἷς ἂν ὁ θεὸς αὐγὴν ἐπιλάμψῃ τῆς ἀληθείας. Ἀλήθεια δὲ τύφου ἀντίπαλον, ὃς μόγις μὲν ἀλλ' ὧν κραταιοτέρᾳ δυνάμει νικηθεὶς ὑποξίσα. Τοῦτο δὲ τὸ γένος ἀριθμῷ μὲν ἐστιν ὀλίγον, δυνάμει δὲ πολὺ καὶ μέγιστον, ὡς μηδ' ἅπασαν τὴν γῆς κύκλον αὐτὸ χωρεῖν δυνάσθαι. Φθάνει δ' εἰς οὐρανόν. Καὶ γὰρ τοῦ θεωρεῖν ἐρᾷ καὶ τοῖς θείοις ἀεὶ ζυεῖναι καὶ ἐνδιατρίβειν ἀλείπτου· τῷ ὀρατῷ ὅταν ἅπασαν φύσιν διερευνήσῃ καὶ διεξέλθῃ, πρὸς τὸ ἀσώματον καὶ νοητὸν εὐθὺς μέτεισιν, ἀδημίαν τῶν αἰσθήσεων ἐπαγόμενον· ἀλλ' ὅσον μὲν τῆς ψυχῆς ἄλογον μεθιέμενον, τῷ δ' ὀξυτάτῃ νοῦς καὶ λογισμὸς μόνῳ προσχρώμενον. Ὁ μὲν ἐν ἡγεμὼν τῆς θεοφιλοῦς δόξης, ὁ πρῶτος σκ τύφου μεθαρμοσάμενος πρὸς ἀλήθειαν, διδασκαλικῇ χρησάμενος ἀρετῇ πρὸς τελείωσιν, ἆθλον αἱρεῖται τὴν πρὸς τὸν θεὸν πίστιν. Τῷ δὲ κατ' ἀμοιρίαν φύσεως αὐτήκοον καὶ αὐτομαθῆ καὶ αὐτοδίδακτον κλησαμένῳ τὴν ἀρετὴν, βραβεῖον ἀναδίδοται χαρά. Τοῦ δ' ἀσκητοῦ καὶ πόνοις ἀτρύτοις καὶ ἀκαμπέσι σπουδάσαντος τὸ καλὸν, ὁ τέλειός ἐστιν ὅρασις θεοῦ. Τοῦ δὲ πιστεύειν θεῷ καὶ μετὰ πάντος τοῦ βίου χαίρειν καὶ ὁρᾶν ἀεὶ τὸ ὄν, τί ἂν ὠφελιμώτερον ἢ ζημιώτερον ἐπινοήσειέ τις;

Ἐπαυγασάμενα δ' αὐτῶν ἕκαστον ἀκριβέστερον, μὴ τοῖς ὀνόμασι προσσχθέντες, ἀλλὰ μετακύψαντες ἔσω, καὶ τὰ μετανοίαις ἐμβαθυνάντες. Ὁ μὲν τοίνυν ἀψευδῶς πιστεύσας θεῷ, τὴν ἐν τοῖς ἄλλοις ὅσα γινητὰ καὶ φθαρτὰ κατάληψιν ἀπιστίαν. Ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ μέγα πνεόντων, λογισμοῦ τε καὶ αἰσθήσεως· ἑκατέρῳ γὰρ ἴδιον ζωύ-

ε τῷ] Melius τό.
h εἰσοικισάμενος] Scribe εἰσοικησάμενος.
i ἀλήθεια, &c. MSS. melius ἀλήθεια ἢ τύφῳ.
k φθάνει] Sic MSS. pro φθάνειν.
l γὰρ ἔρωτι] Reſtitui ex MSS. Vat. & Coiſl. E quibus etiam repono σωιῆναι. Editi σωιέναι.
m ἐλίκτου] MS. Aug. Editi ἀλίκτους, ô.
n μεθαρμοσάμενος] Ita MSS. Vat. Med. & Aug. quibus etiam ſenſus ſuffragatur. Vide dicta ad p. 912.
o διδακτικῇ] Melius διδακτῇ, vel, quod magis placet, διδασκαλικῇ. Sicut ſupra p. 357. ὁ μὲν γὰρ πρῶτος ἐπίκλησιν Ἀβραὰμ, σύμβολον διδασκαλικῆς ἀρετῆς, &c. Mox etiam pro αἱρεῖται, repone αἴρει. Sicut lib. de Nobil. p. 905. ἆθλον αἱρούμενος.
p βραβεῖον] Reſtitui ex MSS. Vat. & Aug.
q Δαιμονίαις] Melius, ut videtur, ἐπιοίαις.

δεῖον

δεῖον καὶ δαιμόνιον προσκυλίειν)· τῷ μὲν εἰς τὸν τῶν νοητῶν [ἐπίσκεψιν, [ἃ τέλος ἀλήθεια· τῇ δὲ εἰς τὸν τῶν ὁρατῶν,] ἃ τέλος δόξα. Τὸ μὲν οὖν ἀσύδρυτον καὶ πεπλανημένον δόξης, ἐνθένδε δῆλον· εἰκόσι γὰρ καὶ πιθανοῖς ἐφορμεῖ. Πᾶσα δὲ εἰκὼν [ὁμοιότητος ὑπαγωγὴ ψεύδει τὸ δεχόμενον. Ὅ, τε ἡγεμὼν αἰσθήσεως λογισμὸς ταῖς κρίσεις εἰώθως ἀνῆφθαι τῶν νοητῶν καὶ τῷ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων, ἁλίσκει πολλὰ πταίων. Ὅταν γὰρ μυρίοις ὅσοι τοῖς καθ' μέρος ποιῆται τὰς προσβολὰς, ἀδυνατεῖ καὶ ἐξαθυνεῖ, καὶ ἀπαγορεύει, καθάπερ ἀθλητὴς ὑπὸ ῥώμης διαφερούσης σκληραγωγούμενος. Ὅτῳ δ' ἐξηυρέθη πάντα μὲν σώματα [πάντα δὲ ἀσώματα ὑπερορᾶν καὶ ὑπερκύψαι, μόνῳ δ' [ἱκανῶς πεισθῆναι καὶ στῆσαι θεῷ μετ' ἰσχυρογνώμονος λογισμοῦ καὶ ἀκλινοῦς καὶ βεβαιοτάτης πίστεως, εὐδαίμων καὶ τελεσμακάριος ὄντος ἀληθῶς. Μετὰ πίστιν προέκειτο τῷ πεπιστευμένῳ τὸν ἀρετὴν ἐκ φύσεως ἀκεντὶ καὶ νικηφορήσαντι, χαρά, τὸ ἄθλον. Ὠνομάσθη γάρ, ὡς μὲν ἂν ἔποιεν Ἕλληνες, Γέλως, ὡς δὲ Χαλδαῖοι [προσονομάζουσιν, Ἰσαάκ, Γέλως δὲ [σημεῖον ὅτι τοῦ σώματος, ἀφανοῦς τὸ καθ' ὑφόσιαν χαρᾶς ἐστι· χαρὰν δὲ τὴν ἀπαθειῶν ἀρίστων καὶ καλλίστων εἶναι συμβέβηκεν, ὑφ' ἧς ὅλη δι' ὅλων εὐθυμίας ἡ ψυχὴ καταπίμπλαται· γεγηθυῖα μὲν ἐπὶ τῷ παρὰ καὶ ποιητῇ τῶν ἁπάντων θεῷ, γεγηθυῖα δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀνθ' [καθ' ἡδονὴν ἐνταῦθα, ὡς καλῶς γινομένοις, καὶ ἐπὶ τῇ τῶν ὅλων ὑφηγουμένῃ. Καθάπερ γὰρ ἰατρὸς μὲν ἐν [μεγάλαις καὶ ὀλισθηροῖς νόσοις ἐστὶν ὅτε σωμάτων μέρη ἀφαιρεῖ, στοχαζόμενος [τὰ τοῦ λοιποῦ σώματος ὑγείας· κυβερνήτης δὲ χειμώνων ἐπιγινομένων ἀποφορτίζεται, προνοίᾳ τὰ τῶν ἐμπλεόντων ζωηρείας· καὶ μέμψις ἔστε τῷ ἰατρῷ τὰ πηρώσεως, ἔστε τῷ κυβερνήτῃ τὰ ἀποβολῆς ἔπεται), τοὐναντίον δὲ ἔπαινος ἑκατέρῳ, τὸ συμφέρον πρὸ τοῦ ἡδέος ἰδόντι καὶ καλορθώσαντι. Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῦ τῶν ὅλων φύσιν ἀεὶ θαυμαστέον, καὶ πᾶς ἐν τῷ κόσμῳ πραττομένοις ἅπασιν ἄνευ τῆς ἑκουσίου κακίας διαιρετέον· ἐξετάζοντας οὐκ εἴ τι μὴ καθ' ἡδονὴν συμβέβηκεν, ἀλλ' εἰ τρόπον δυνάμει πόλεως ὁ κόσμος ἡνιοχεῖταί τε καὶ κυβερνᾶται. Μακάριος οὖν καὶ ὅτος οὐχ ἧττον τοῦ πρότερον, ζωοίας καὶ καθηφείας ἀμέτοχος ὤν, ἄλυπόν τε καὶ ἄφοβον ζωὴν καρπούμενος, αὐχμηρᾶς δ' αὖ πηρᾶς βίου μηδ' ὄναρ προσαψάμενος, ἀλλὰ τὸ

huic ad rerum intellectualium contemplationem, cujus finis est veritas: illi ad visibilium, cujus finis est opinatio. Cæterum opinionis instabilitas & vacillatio vel hinc liquet, quod probabilibus tantum argumentis nitatur & verisimilibus. Omnis autem imago fallax est, similitudine quâdam attractivâ se pro re ipsa exhibens. Quin & ratio dux sensuum, judicia rerum intellectualium & secundum idem semper se habentium, penes se esse rata, in multis offensans damnatur. Dum enim rebus singularibus quæ sunt infinitæ, aciem intendit, invalidior fit destituta viribus, & deficit sicut athleta oppressus à robustiore adversario. At cui contigit omnia corpora nec non & incorporea de sublimi despicere, & soli Deo constanter inniti & obfirmari cum forti proposito & immotâ & firmissimâ fiduciâ, is vere felix & ter beatus censendus est. Post fidem, pro præmio proponitur naturæ bonitate citra laborem virtutem sectanti, & palmam auferenti, Gaudium. Hunc enim Isaacum, Chaldæi, Latini RISUM nominant. Risus autem est manifestum in corpore signum occulti mentis gaudii: qui affectus est inter omnes alios optimus & præstantissimus, à quo repletur tranquillitate tota prorsus anima: læta & Deo patre conditoreque rerum omnium, læta etiam rebus sine pravitate perpetratis licet minus gratis, ut bene gestis & in rerum universarum conservationem. Nam quemadmodum in periculosis morbis medicus interdum resecat membrum corporeum, prospiciens reliqui corporis sanitati: gubernator quoque tempestate ingruente jacturam facit, dum saluti navigantium consulit: nec tamen vel medicum ob mutilationem, nec gubernatorem ob jacturam, reprehensio sequitur: imò uterque laudatur quod utile dulci prætulerit idque attigerit. Eodem modo rerum natura semper suspicienda est, & quæcunque in mundo gesta erunt absque malitia voluntaria, in eis acquiescendum: nec inquirendum quàm jucunda sint quæ obveniunt, sed an more bene constitutæ reipublicæ mundus regatur ac gubernetur salutariter. Itaque Hic etiam non minus quàm Ille prior degit feliciter, quippe immunis ab omni anxietate & mœsticia, vita doloris & metus experte fruens, ne in somnis quidem expertus victum durum & tetricum, eo quòd anima tota

p. 915.

[ ἐπίσκεψιν] Hæc uncinis inclusa restitui ex MSS. Vat. Med. & Coisl.

[ ἀσύδρυτον] Sic MSS. pro ἄδρυτον. Atque sic sæpiùs in sequentibus repono, ne iterum monere opus sit.

[ ὁμοιότητος ὑπαγωγὴ] MSS. ὁμοιότητι καὶ ὑποδοχὴ. Forsan ὁμοιότητι ὑπαγωγὴ

[ πάντα δὲ ἀσώματα] Restitui ex MSS. Vat. & Coisl.

[ ἱκανῶς πεισθῆναι] Sic MSS Coisl. & Aug. pro ὑπερεῖσαι. Hesych. v. ἱκανωθῆναι, ἱκανοῦσθαι. Ἐπειρᾶσαι (scribe ἐπειρηθῆναι) ἐπιστηριχθῆναι. Unde mox pro στῆσαι, lubens scriberem καινηθῆσαι. Quæ vox sæpissimè usurpatur à Græcis Bibliorum interpretibus.

[ προσονομάζουσιν] Sic MSS. pro προσονομάζουσι. Vide supra p. 912.

[ σημεῖον] Forsan melius σύμβολον. Sicut infra p. 919. ἐντεῦθεν διήγουν σύμβολον ἀφανοίας (melius οἰκοίας, vel ὑποκοίας) ἀδαιδῆς. Mox vero post σώματος deesse videtur ἐμφανές. Sic enim videtur scriptum à Philone, σύμβολον ἐπὶ τοῦ σώματος, ἐμφανὶς ἀφανοῦς, &c.

[ κακίας] Videtur deesse οἰκοίου. Sic enim infra scribitur πραττομένοις ἅπασιν ἄνευ τῆς οἰκοίου κακίας διαιρετέον.

[ τὸ—σώματος] Restitui ex MSS. Vat. & Coisl.

occupata sit gaudio. Post hunc vero divite & per se edoctâ usum natura, tertius, exercitator ille, perficitur, accipiens præmium eximium, Dei visionem. Expertus enim omnia quæ humana vita fert, & in his omnibus versatus non obiter, laboribus nullis vitatis nec periculis, si quo pacto posset veritatem studio dignam assequi, in mortali genere & vita multam invenit caliginem, terra & mari, per aerem ac æthera. Nam in æthere, atque adeo toto cœlo, noctis vidit quandam imaginem: quandoquidem tota sensibilis natura infinita est: quicquid autem infinitum est, cognationem propinquam habet cum tenebris. Itaque prima ætate conniventibus oculis animæ, ad continua certamina tandem vix eos potuit diducere, & caliginem officientem distinguere & dispellere. Repente enim affulgens splendor incorporeus purior æthere, aperuit gubernari mundum intelligibilem. Verùm is gubernator circumfusus luce purissima, nec videri nec palpari facile poterat, radiis visum hebetantibus. Restitit tamen ipse contra tantam vim igneam, ex immenso amore videndi; sincerum vero istum amorem & desiderium animadvertens pater miseratusque, vi addita visûs impressioni, non invidit sui conspectum, quantum natura genita & mortalis ferebat, non illum ostendentem qualis sit Deus, sed quod sit solummodo. Nam is & bonitate ipsa melior, & unitate antiquior ac uno sincerior, non potest spectari à quopiam alio: quoniam ipsi soli fas est à seipso percipi. Quod ad existentiam attinet, ejus notionem licet intellectu facilem, vel non omnes, vel saltem non via meliore assequuntur. Sed hi quidem palam esse ullum numen pernegant: alii suspensi dubitarunt, utrum sit, necne, non habentes dicere; alii secuti majorum ritus potius quàm certam rationem aliquam, acceptis de Dei existentia notionibus à suis educatoribus, ita se egregie pios existimant, si superstitione pietatem adulterent. Quod si qui adjuti scientia valuerunt concipere animo rectorem atque conditorem hujus universitatis, ab inferis (ut aiunt) promoverunt ad supera. Introgressi enim hunc mundum, velut bene constitutam rempublicam, & conspicati tellurem feracem, montanam & campestrem, segetibus atque arboribus frugiferis variisque generibus animantium abundantem;

πάντα τόπον τ῀ ψυχῆς αὐτῷ χαρᾷ προκατέχεσθαι. Μᾶλλον [c] τ῀ αὐτομαθῆ ἢ τῷ πλησίον χρησάμενον τῇ φύσει, τρίτος ὁ ἀσκητὴς τελευτᾷ, λαμβάνων γέρας ἐξαίρετον, ὄρασιν Θεοῦ. Πάντων γὰρ τῶν κατ᾽ τ῀ ἀνθρώπινον βίον ἐφαψάμενος, καὶ πᾶσιν ἐνομιλήσας ἀπαρέργως, καὶ μηδένα πόνον ἢ κίνδυνον [d] παρελθών, εἴπως δυνηθείη τὴν ἀξιέραστον ἀλήθειαν ἰχνηλατῆσαι, ᾧδε τῷ θνητῷ βίῳ καὶ ἡμῖν πολλὴν ζόφον ἀνέλυσε, κατ᾽ γῆν καὶ ὕδωρ τε ἀέρα καὶ αἰθέρα. Καὶ γὰρ ὁ αἰθὴρ καὶ ὁ σύμπας οὐρανὸς, νυκτὸς αὐτῷ παρεῖχε φαντασίαν· ἐπειδὴ πᾶσα ἡ αἰσθητὴ φύσις, ἀόρατος· τὸ δ᾽ ἀόρατον, ἀδελφὸν ζοφώδους καὶ ζυγενές. Καταμύσας γὰρ τὸ τ῀ ψυχῆς ὄμμα τ῀ ἔμπροσθεν αἰῶνα τοῖς ζωηχίοις ἄθλοις, μόγις ἤρξατο διοίγνυσθαι, καὶ τὴν ἀπισκοτήσασαν p. 916.
ἀμαυρίαν καὶ ἀποβάλλειν ἀχλύν. Καθαρωτέρᾳ γὰρ αἰθέρος ἀσώματος ἐξαίφνης ἐπιλάμψασα αὐγὴ, τ῀ νοητὸν κόσμον ἀνέφηνεν ἡνιοχεύμενον. Ὁ δ᾽ ἡνίοχος ἀκρότῳ φέγγει περιλαμπόμενος ἐν κύκλῳ, δυσόρατός καὶ δυσόπατος ἦν, τ῀ μαρμαρυγαῖς τ῀ ὄψεως ἀμυδρυνόμενος. Ἦ γὰρ, καίτοι πολλῆ ῥοπῇ εἰς αὐτὸν πυρὸς, ἀντεῖχεν ἔρωτι ἐκλείπειν τὴν θεάσασθαι· γνήσιον γὰρ ἵμερον [e] καὶ πόθον ἰδὼν ὁ πατὴρ ἠλέησε, καὶ κρατοῦσαν τῇ τ῀ ὄψεως προσβολῇ, τ῀ ἑαυτοῦ θείας οὐκ ἐφθόνησε, καθ᾽ ὅσον οἷόν τ᾽ ἦν χωρῆσαι γεννητὸν καὶ θνητὸν φύσιν· οὐχὶ τ῀ [f] ὅς ἐστιν ἐμφανίσας, ἀλλὰ τ῀ ὅτι ἐστίν. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ, ὃ καὶ ἀγαθοῦ κρεῖττον, καὶ μονάδος πρεσβύτερον, καὶ [g] ἑνὸς εἰλικρινέστερον, ἀμήχανον ὑφ᾽ ἑτέρου τινὸς θεωρεῖσθαι· διότι μόνον θέμις αὐτὸν ὑφ᾽ αὑτοῦ καταλαμβάνεσθαι. Τὸ δ᾽ ὅτι ἐστὶν, ὑπάρξεως [h] ἀνόμασι καταληπτὸν ἐν, ἢ ὑπὸ πάντες, ἢ οὐχ ὁδῷ τῇ βελτίονι καταλαμβάνουσιν· ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἀντικρυς ἀπεφήναντο μηδ᾽ ὅλως εἶναι τὸ θεῖον· οἱ δὲ ἀνεδοίασαν ἐπαμφοτερίσαντες, ὡς οὐκ ἔχοντες εἰπεῖν, εἴτε ἐστὶν, εἴτε μή. Οἱ δὲ κατ᾽ ἔθει μᾶλλον ἢ λογισμῷ, τὰς περὶ ὑπάρξεως θεοῦ [i] κομίσαντες ἐννοίας ᾧδε τ῀ τρεφόντων, ἔδοξαν δυσχόλως δυσεβεῖν, δεισιδαιμονίᾳ τὴν δυσέβειαν ἐγχαράξαντες. Εἰ δέ τινες καὶ δι᾽ ἐπιστήμης ἴσχυσαν φαντασιωθῆναι τ῀ ποιητὴν καὶ ἡγεμόνα [k] τῆδε τοῦ παντὸς, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, κάτωθεν ἄνω προῆλθον. Ὥσπερ γὰρ εἰς [l] εὔνομον πόλιν, τόνδε τ῀ κόσμον, παρελθόντες, καὶ θεασάμενοι γῆν μὲν [m] ἐσῶσαν ὀρεινὴν καὶ πεδιάδα, παρῶν τε δένδρων καὶ καρπῶν ἔτι δὲ ζώων παντοίων ἀνά-

[c] τ῀] Ita MSS. pro τῷ. Forsan etiam scribendum αὐτομαθεῖ scil. φύσει. Sicut lib. de Abraham. p. 357. αὐτηκόῳ καὶ αὐτομαθεῖ τῇ φύσει.

[d] παρελθών] Sic MSS. Coisl. & Aug. Editi παρεσιλθών.

[e] καὶ πόθον] Restitui ex MSS.

[f] ὅς] Scribe οὗ. Sic lib. i. de Monarch p. 817. ὑμῶν θεὸν, οὐχ οἷός ἐστιν ὁ θεὸς, τοῦτο γὰρ ἀμήχανον ἀλλ᾽ ὅτι ἐστί. Vide etiam ibid. p. 815. & ibi dicta.

[g] ἑνὸς] Restitui ex MSS. Ita quoque Philo de Allegor. lib. ii. p. 1087. θεὸς καὶ τὸ ἓν καὶ τ῀ μονάδα. Clem. Alexand. Pædag. lib. i. p. 140. ἓν γὰρ θεὸς, καὶ ἐπέκεινα ἑνὸς καὶ ὑπὲρ αὐτὸν μονάδα. Pythagoreis enim solenne distinguere inter ἓν & μονάδα. Vide Anonym. Vit. Pythag. apud Photium. Cod. 259. & Theon. Smyrn. c. iii.

[h] ἀνόμασι] MSS. ὄνομα, sed nec ista placet lectio. Si ferrent Codices, reponendum potius, ὑπάρξεως ἐννοίαις καταληπτὸν ὄσαν. Sic infra, τὰς περὶ ὑπάρξεως ἐννοίας. Item supra p. 815. τοῦτο τ῀ τρόπῳ ἴνοιαν ἰλαδόμην ὑπάρξεως θεοῦ.

[i] κομίσαντες] Ita MSS. Vat. & Coisl. Editi νομίσαντες.

[k] τῆδε] Restitui ex MSS.

[l] εὔνομον] MSS. Coisl. & Aug. ἴνομον. Idque magis Philoni vulgatum.

[m] ἐσῶσαν] Forsan ἐρίτιμον.

πλεων.

πλεων· ὅπι ἡ αὐτῆς ἀναπεχυμένα [n] πελάγη καὶ λίμνας καὶ ποταμοὺς αὐθιγμάς τε καὶ χειμάῤῥους, καὶ πνευμάτων τε αἰρῶν διαφοράς, καὶ τὴν ἐτησίων ὡρῶν τὰς ἐναρμονίους μεταβολάς· καὶ ὅπι πᾶσιν ἥλιον καὶ σελήνην, πλανήτας τε ἀπλανεῖς ἀστέρας, καὶ τὴν σύμπασαν οὐρανὸν ἐν τάξεσι μυρίαις εἰκόνας σχηματισμούς, κόσμον ἀληθινὸν ἐν κόσμῳ, περιπολοῦντα. Θαυμάσαντες καὶ καταπλαγήτες, εἰς ἔννοιαν ἦλθον ἀκόλουθον πᾶσι φανεῖσιν, ὅτι ἄρα τοσαῦτα κάλλη καὶ ἔτη ὑπερβάλλοντα τάξει, οὐκ ἀπαυτομαθιστα γέγονεν, ἀλλ' ὑπό τινος δημιουργοῦ κοσμοποιοῦ, καὶ ὅτι πρόνοιαν ἀναγκαῖον εἶναι· νόμος γὰρ φύσεως ἐπιμελεῖας τὸ ποιητὸς γεγονέναι. Ἀλλ' ὅπί γε θειότεροι, καὶ τῶν ἄλλων διανυσχότες, ὥσπερ ἔφην, κάτωθεν ἄνω προῆλθον, οἷα [o] Διά τινος οὐρανίας κλίμακος [p] ἀπὸ τῶν ἔργων εἰκότι λογισμῷ στοχασάμενοι τοῦ δημιουργόν. Εἰ δέ τινες ἠδυνήθησαν αὐτὸν ἐξ ἑαυτοῦ καταλαβεῖν, ἑτέρου μηδενὸς χρησάμενοι [q] λογισμῷ συνεργῷ πρὸς τὸν θεὸν, ἐν ὁσίοις καὶ γνησίοις θεραπευταῖς καὶ θεοφιλέσιν ὡς ἀληθῶς ἀναγραφέσθωσαν. Τούτων ἐστὶν ὁ Χαλδαϊστὶ μὲν προσαγορευόμενος Ἰσραὴλ, Ἑλλησι δὲ ΟΡΩΝ ΘΕΟΝ· οὐχ οἷός ἐστιν ὁ θεός· τοῦτο γὰρ ἀμήχανον, ὡς ἔφην· ἀλλ' ὅτι ἐστίν· ἢ παρ' ἑτέρου τινὸς μαθὼν, οὐχὶ τῶν ἐν γῇ, οὐχὶ τῶν κατ' οὐρανὸν, οὐχὶ τῶν ὅσα στοιχεῖα ἢ συγκείμενα, γεννητά τε αὖ καὶ ἀθάνατα, ἀλλὰ παρ' αὐτοῦ μόνον [r] καταληθεὶς, τὴν ἰδίαν ὕπαρξιν ἀναφῆναι θελήσαντος [s] ἱκέτης. Πῶς δ' ἡ προσβολὴ γέγονεν, ἄξιον λόγου τινὸς εἰκόνος ἰδεῖν· τὸν αἰσθητὸν τοῦτον ἥλιον μὴ ἑτέρου τινὶ θεωρήματι ἢ ἡλίῳ; τὰ δ' ἄστρα, μή τισιν ἄλλοις ἢ ἄστροις θεωρήμασι; καὶ [t] ζωόλως τὸ φῶς, ἆρ' οὐ φωτὶ βλέπεται; Τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ ὁ θεὸς ἑαυτοῦ φέγγος ὤν, δι' αὐτοῦ μόνου θεωρεῖται, μηδενὸς ἄλλου συνεργοῦντος ἢ δυναμένου συνεργῆσαι πρὸς τὴν εἰλικρινῆ καταληψιν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Στοχασαὶ μὲν οὖν οἱ ἀπὸ τῶν γεγονότων τὸν ἀγένητον ἀποδοῦντες θεωρεῖν, ὅμοιόν τι δρῶντες τοῖς ἀπὸ δυάδος μονάδος φύσιν ἐρευνῶσιν· δέον ἔμπαλιν ἀπὸ μονάδος, ἀρχὴ γὰρ αὕτη, [v] δυάδα σκοπεῖν· ἀλήθειαν δὲ μετίασιν οἱ τὸν θεὸν θεῷ φαντασιωθέντες, φωτὶ φῶς. Τὸ μὲν οὖν μέγιστον ἆθλον εἴρηται· πρὸς δὲ τούτοις λαμβάνει βραβεῖον ὁ ἀσκητὴς, λεχθῆναι μὲν οὐκ εὔφημον, νοηθῆναι δὲ ἄριστον· ὀνομάζεται δὲ τὸ βραβεῖον [x] Πλάτυς Μάρκα συμβολικῶς. Ἀλαζονεία γὰρ καὶ ὑπερο-

& in illa maria & ſtagna effuſa & amnes perennes & torrentes: ventorum aeriſque temperiem, & annuarum tempeſtatum vices concinnas: præterque hæc omnia ſolem, lunam, erratica & fixa ſidera, univerſumque cœlum cum exercitu ſuo, verum in mundo mundum, ordine mirifico converſum; tracti admiratione ſententiam arripuerunt viſis hiſce congruam: ſcilicet tot numero formas eaſque tam bene ordinatas non ex ſe ſpontaneè creatas, ſed ab aliquo mundi opifice, eſſeque neceſſario divinam providentiam. Nam lex naturæ jubet opificem operis ſui curam gerere. Verum hi viri divini & præſtantiores cæteris (ut dixi) ab inferis progreſſi ſunt ad ſupera, quaſi per quandam cœleſtem ſcalam, ex operibus concluſione debita colligentes eſſe opificem. Quod ſi qui ipſum ex ſeipſo comprehendere poterant, non ullius alterius argumenti ſubſidio uſi ad probationem, inter ſanctos vereque pios Dei cultores referendi ſunt. In iis eſt Chaldaïce nominatus Iſrael, quæ vox interpretatur, VIDENS DEUM: non qualis Deus ſit: (id enim jam dixi eſſe impoſſibile:) ſed quod ſit; non edoctus illud à quovis alio terreſtrium vel cœleſtium, mortalium vel immortalium, non ab elementis vel rebus ex iis concretus: ſed ab ipſo ſolo informatus, volente exiſtentiam ſuam ſupplici pandere. Iſta vero impreſſio quomodo eſt facta, operæ pretium fuerit contemplari per quandam ſimilitudinem. Solem hunc viſibilem, num alia re, quàm ſole ipſo, adjuti cernimus? quid ſtellas, an non ſola ſtellarum ope aſpicimus? denique, lucis aſpectum nonne luci debemus? Ad eundem ſane modum etiam Deus ſui ipſius cum ſit lumen, ex ſe ipſo ſolum conſpicitur: cum nihil aliud vel cooperetur vel cooperari poſſit, ad puram exiſtentiæ ejus conceptionem. Conjectatores autem ſunt iſti, qui dant operam ut per creaturas perveniant ad creatoris cognitionem, perinde facientes ac ſi ex binario ſcrutentur unitatis naturam, cum debuiſſent contra ab unitate (eſt enim illa principium) binarium contemplari. Veritatem autem aſſequuntur, qui Deum, adjuti à Deo quærunt, & lumen ope luminis. Hoc igitur quod diximus, maximum fuit præmium: ſed & aliud accepit exercitator, dictu haud fauſtum, ſed intellectu optimum, figurate vero *Latitudinis Torpor* nominatur. Nam

p. 917.

[n] πελάγη καὶ] Reſtitui ex MSS. Vat. & Med. Item in ſequentibus ἀέρος.
[o] Διά] Sic MSS. Med. & Aug. pro ἐπί.
[p] ἀπὸ τῶν ἔργων] Reſtitui ex MSS. Vat. Med. & Aug.
[q] λογισμῷ] Reſtitui ex eiſdem. Item καὶ γνησίοις in ſequentibus.
[r] καταληθεὶς] Nonnulli Codices καλαληθεὶς. Forſan καταλαβεῖς, vel καληχθείς. Eſt enim vox iſta maxime ſcriptoribus Helleniſticis familiaris. Vide D. Luc. i. 4.
[s] ἱκέτης] Ita MSS. Vat. & Med. pro ἱκέτι.
[t] ζωόλως] Reſtitui ex eundem.
[v] δυάδα] Sic MSS. In Editis ſcriptum ἀρχὴ γὰρ αὕτη δυάδος.
[x] Πλάτυς] Reſtitui ex Cod. Med. eſtque omnino ad Contextus ſenſum neceſſarium. Sequitur enim ἀλαζονεία γὰρ — διὰ πλάτους ἰμφαίνεται. Textus quoque ſacer quem reſpicit Philo Gen. xxxiii. 25. ἐφάρμοσε τὸ πλάτος τῆ μήρᾳ. Forſan ſimiliter emendandus Noſter p. 585 & 1074.

arro-

arrogantia ſuperbiaque per latitudinem ſignificatur, dum ſe anima præter modum diffundit quò non debet: per torporem vero, faſtûs, rei elatæ & inflatæ, contractio. Nihil autem utilius, quàm effuſos & ſolutos impetus torpore quodam retundere: extinctis ita animi ſpiritibus ut immodicæ affectuum vires debilitatæ, latum ſpatium præbeant potiori parti animæ. Hic conſiderandum inſuper, quàm conveniens cuique è tribus redditum ſit præmium: ei, qui ex doctrinâ abſolutus vir evaſit, fides: quoniam diſcentem oportet doctori credere de his quæ docetur: ſiquidem difficile, imò impoſſibile eſt non credentem erudiri. Ei verò qui felici ingenio virtutem adeptus eſt, gaudium: læta enim res eſt indoles bona dotibus naturæ ornata: cum anima lætitiam percipiat ex acutis & ſagacibus inventis, in quibus quæſita ſine labore aſſequitur, quaſi à monitore interiore edocta; eſt enim gratiſſima inventio difficilium compendiaria. Cæterum illi qui exercitatione virtutem ſibi paravit, datur viſio; poſt exactam enim juventam, in negociis, in ſenectute vita contemplativa ſuccedit, optima & ſanctiſſima: quam cælitus demiſſam, quaſi gubernatorem in puppi ad clavum Deus admovit, ut rebus terrenis moderandis parem. Nam abſque contemplatione juncta cum ſcientia nihil præclarum geritur.

ψία ἀφ' τῦ πλάτυς ἐμφαίνε). χειμάῤῥης τῆς ψυχῆς ἄμειρον ἐφ' ἃ μὴ δεῖ χύσω· ἀφ' ἧ τ' νάρκης, μείωρα καὶ πεφυσημένα πρᾶγμα, οἰήσεως ζυγολή. Σύμφορον ἦ ἰδεῖν ἔτως, ὡς τὸ κεχαλασμένον κ) ἀνειμένον τ ὁρμῶν, ἀνακοπῆναί τε καὶ ναρκῆσαι παρισθὶ τὰς πνευματικὰς τόνως, ἵν' ἡ τ παθῶν ἄμειρ@ ἰσχὺς ἐξασθενήσασα, πλάτος ἐμπαρέχῃ ψυχῆς τῷ βελτίονι μέρε. [z] Προσεξέλασίον ἦ ὅτι κ) εἰκειότατον ἑκάςῳ τ τελῶν ἀπενεμήθη τὸ ἆθλον· τῷ μὲ γὰ σκ διδασκαλίας τελειωθέντι, πίςις· ἐπειδὴ τ μανθάνοντα πιςεῦσαι δεῖ τῷ διδάσκοντι, πρὶ ὧν ὑφηγεῖται· δύσκολον γὰ, μᾶλλον δ' ἀδύνατον ἀπίςῦντα παιδευθῆναι. Τῷ ἦ κατ' εὐμοιρίαν φύσεως ἐπ' ἀρετὴν φθάσαντι χαρὰ· χαρὰν γὰ ἡ εὐφυΐα κ) τὰ φύσεως δῶρα· τ ἀμαυρίας [a] εὐθηξίαις καὶ εὐσκόποις ἐπιβολαῖς προσγανυμένης, σ οἷς ἀπόνως εὑρίσκ τὰ ζητούμενα, καθάπερ ὑποβολέως ἔνδοθεν ὑπηχοῦν@· ἡ γὰρ ζωτο- p. 918.
μ@ τ ἀπορουμένων εὕρεσις χαρτόν. Τῷ ἦ δι' ἀσκήσεως πεποιησαμένῳ φρόνησιν, ἕξις· μ γὰρ τ σ νεότητι πρακτικὸν βίον, ὁ σ γήρᾳ θεωρητικὸς, ἄρις@ καὶ ἱερώτα@· Ὃν οἷα κυβερνήτῃ [b] ἄνωθεν ἀφεὶς ἐπὶ πρύμναν ὁ θεὸς, σπεχείρησε τὰς οἰακας, ὡς ἱκανῷ πηδαλιοῦχον τὰ ἐπίγεια. Χωρὶς γὰ θεωρίας ἐπιστημονικῆς ἰδεῖν τ πρακτομένων καλόν.

Unius adhuc viri mentione appoſita, de prolixitate ſolicitus, revertar ad cœptam ſeriem. Vir vero iſte in ſacris certaminibus, præconio publico coronatus eſt. Voco autem ſacra certamina, haudquaquam ea quæ vulgus nominat. (Profana enim ſunt iſta, ubi violentiis, injuriis, injuſtitiis, ſuppliciorum graviſſimorum loco honores & præmia ſunt propoſita:) verum *certamina* quibus anima defungitur, dum à prudentia ſtat contra vafriciem & ſtultitiam, à frugalitate contra luxum & ſorditiem, à fortitudine contra temeritatem ac timiditatem, & ab aliis virtutibus contra adverſaria vitia, quæ neque ſibi ipſis nec aliis proſunt. Sunt quidem virtutes omnes virgines, præſtat vero quaſi *harum* choros ductans conjuncta cum juſticia pietas, quæ præcipua ſorte theologo Moſi obvenit. Ideo præter alia plurima præmia, quæ in ejus vita indicavimus, quatuor adſequutus eſt eximia, regnum, legum lationem, prophetiam & ſacerdotium ſupremum. Rex enim factus eſt non more vulgari, vi & ar-

Ἑνὸς ἔτι μνηθεὶς ἀνδρὸς, σχαζόμ@ τοῦ μὴ μακρηγορεῖν, ἐπὶ τὰ ἀκόλυθα τῶν λόγων τρέψομαι. Ὁ δ' ἀνὴρ ἔτ@ τὰς ἱερὰς ἀγῶνας σεφανωθεὶς σκηρύχθη· λέγω ἦ ἱερὰς, ἃ τὰς παρ' ἄλλοις νομιζομένας· ἀνίεροι γὰ ἔτοί γε, βίαις κ) ὕβρεσι καὶ ἀδικίαις ἀντὶ τῶν ἀνω[άτω τιμωμένων γέρα κ) τιμὰς προτεινούσης· ἀλλ' ἃς ἡ ψυχὴ πέφυκε ἆθλεῖν, φρονήσ[ε] μ ἡλιθιότητα κ) πανουργίαν ἐλαύνουσα, ζωφροσυνῃ ἦ ἀσωτίαν κ) φειδωλίαν, ἀνδρία ἦ θρασύτητα κ) δειλίαν, κ τ ἄλλαις ἀρεταῖς τὰς ἀντιθέτως κακίας, αἳ μηθ' ἑαυταῖς μήτ' ἄλλαις ζυμφέρονται. Πᾶσαι μ ἂν αἱ ἀρεταὶ παρθένοι· καλλισθεῖσα ἦ ὡς σ χορῷ πρωταθοῦσα τὴν ἡγεμονίαν ἡ εὐσέβεια [d] κ) δικαιοσυνη, ἣν σκληρώσα[ο ἀμαφερόντως ὁ θεόλογ@ Μωσῆς. Διὸ μ μυρίων ἄλλων ἅπερ σ τοῖς γεγραμμένοις πεεὶ τ κατ' αὐτὸν βίον μεμήνυται, τετ[άρων ἆθλων ἐξαιρέτων τυ[χάνε· τυχὼν βασιλείας, νομοθεσίας, προφητείας, ἀρχιερωσυνης. Βασιλεὺς τε γὰ γέγονεν, σκ ἔθ τῷ καθεςῶτι, μ

[z] προσεξέλασίον] Forſan προσθετέον.

[a] εὐθηξίαις] Scribe εὐθξίαις, vel forſan εὐθίκτοις. Sic Noſter lib. de Immutab. Dei p. 307. εὐθίκτῳ χρησάμενος προσβολῇ. Idem de Legatione, αἱ εὐθικτοι (ſcribe εὐθικτοι) κ) μεγάλαι φύσεις. Uſurpatur quoque 2 Mac. xv. 39. πλὰς κ) εὐθίκτως. Vide etiam Heſych. v. εὐθίκτως.

[b] ἄνωθεν] Deeſt MSS. vel ergo dele, vel repone ἀνω[άτω aut ἄνω. Sic Noſter lib. de Legat. p. 999. ἀφθαπεμφθεὶς ὑπὸ τ φύσεως ἀνωτάτω.

[c] μ] Reſtitui ex MSS.

[d] κ) δικαιοσυνη] Deeſt in MSS. & certè abeſſe poteſt, ſalvo loci ſenſu; de unicâ enim pietate agitur.

σρα[ιᾶς

στρατιᾶς τε καὶ ὅπλων, ναυτικῆς τε καὶ πεζικῆς καὶ ἱππικῆς δυνάμεως, ἀλλ' ὑπὸ θεοῦ χειροτονηθεὶς ἑκουσίῳ γνώμῃ τοὺς ἐρχομένους, ὡς τοῖς ὑπηκόοις συνεργάσαιτο τὰ εἰς τὸ ἑκούσιον αἵρεσιν. Ἀναυδος γὰρ καὶ ἀνακούστος καὶ ἀκτήμων καὶ ἀχρήματιστος μόνος ἦν βασιλεὺς ἡμῖν ἀνηγορεύθη, πρὸς τυφλοῦ τοῦ βλέπειν τὰ πλεῖστον ἀπατασάμενος, καὶ, εἰ δεῖ μηδὲν ὑποκαλύπτοντα εἰπεῖν, τοῦ θεοῦ κλῆρον ἰδίαν οὐσίαν ὑπολαμβάνων. Ὁ δ' αὐτὸς γένει καὶ νομοθέτης· δεῖ γὰρ τὴν βασιλέα προστάττειν καὶ ἀπαγορεύειν· νόμος δέ ἐστιν ἕτερον, ἢ λόγος προστάττων ἃ χρή, καὶ ἀπαγορεύων ἃ μὴ χρή. Ἐπεὶ δ' ἄδηλον τὸ ἐφ' ἑκατέρῳ συμφέρον (ἀγνοίᾳ γὰρ πολλάκις κελεύομεν ἃ μὴ δεῖ, καὶ ἀπαγορεύομεν ἃ δεῖ πράττειν) οἰκεῖον ἦν λαβεῖν τρίτον, προφητείαν, εἰς τὸ ἄπλανες. Ἑρμηνεὺς γάρ ἐστιν ὁ προφήτης, ἔνδοθεν ὑπηχοῦντος τὰ λεχθέντα τοῦ θεοῦ· ὥστε καὶ ἡ θεῷ ἀδεῖν
p. 919. ὑπαίτιον. Τέταρτον ἦν, ἀρχιερωσύνην, δι' ἧς προφητῶν ἐπιστημονικῶς θεραπεύσῃ τὸ Ὄν· καὶ τὰς τῶν ὑπηκόων, καλορθούντων μὲν εὐχαριστίας, εἰ δὲ ἁμαρτάνοιεν, εὐχὰς καὶ ἱκεσίας ἱλασκόμενος ποιήσεται. Ταῦτα μιᾶς οὔσας ἰδέας ἀλληλαχεῖν ὀφείλει, τὰ ἁρμονίας δεσμοῖς ἐνωθέντα, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸν ἑλκύζεσθαι, ὡς ὅ γε τῶν τεττάρων ὑστερίζων, ἀτελὴς εἰς ἡγεμονίαν, χωλοῦ ἀνημμένος κοινῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν.

Ἄλις μὲν ἦν τὰ καθ' ἕκαστον ἄνδρα τιθεμένων ἄθλων· τίθεται δὲ καὶ ὅλοις οἴκοις καὶ πολυανθρώποις συγγενείαις. Αὐτίκα τὸ ἔθνος εἰς δώδεκα φυλὰς διανεμηθέν, ἰσάριθμοι τῇ φυλαῖς εἰσιν ἡγεμόνες, οὐ μόνον μιᾶς οἰκίας ἢ συγγενείας, ἀλλὰ καὶ γνησιωτέρας οἰκειότητος. Ἀδελφοὶ γὰρ ὁμοπατρίοι πάντες· ὁ δὲ τούτων πάππος καὶ πρόπαππος ζωὴ τῷ παλαὶ γεγόνασιν ἀρχηγέτης τοῦ ἔθνους. Ὁ μὲν ἓν πρῶτος πρὸς ἀλήθειαν ἐκ τύφου μεταθέμενος, καὶ τὸ ἐν τοῖς μαθήμασι Χαλδαϊκῆς τερθρείας ὑπερβὰν ἕνεκα τελειοτέρας ὄψεως, ἣν θεασάμενος, θελχθεὶς ἠκολούθησε τῇ φαντασίᾳ, καθάπερ τὸ σίδηρον φασὶν ὑπὸ λίθου τοῦ μαγνήτιδος ἕλκεσθαι, ἀντὶ ζοφερᾶς γοώμενος ἐκ διδασκαλίας ζοφός. Οὕτως πολλοὺς μὲν ἔσχε παῖδας, ἀπαιδίας ἦν [i] οὐ καλοὺς πλὴν ἑνὸς ἀνυμαιτίου, ᾧ τὰ πείσματα τοῦ γήρως ἐκδησάμενος, ἀσφαλῶς ἐνωρμίσατο. Τῷ δ' ἑνὶ πάλιν αὐτομαθῆ καὶ αὐτοδίδακτον κτησαμένῳ φύσιν, δύο συνέβη παῖδας γενέσθαι, τὸ μὲν ἄγριον καὶ ἀτίθασσον, θυμοῦ γέμοντα καὶ ἐπιθυμίας, καὶ ζωώλως τὸ τῆς ψυχῆς ἄλογον μέρος ἐπιτεθηριωκότα τῷ λογικῷ· τὸ δὲ ἥμερον καὶ φιλάνθρωπον, καλοκἀγαθίας

mis, fretus copiis pedestribus, equestribus & navalibus, sed subditis consentientibus à Deo ordinatus, qui eos ad electionem voluntariam propensos cælitus reddiderat. Hic solus memoriæ proditus est mutus nec audiendus, prædiorum & pecuniæ indigus, in regem cooptatus, magis perspicaces quam cæcas divitias suspiciens, &, ut nil dissimulem, pro suo censu habens quicquid Deus possidet. Idem & legislator factus est: regis enim est jubere vetareque. Lex porro nihil est aliud, quàm ratio jubens agenda, & vitanda prohibens. Et quoniam utrobique incertum est quid conducat (accidit enim plerunque per ignorantiam, ut vitanda jubeamus, agenda vetemus) ideo conveniebat tertium adhiberi præmium, prophetiam, ne quid erretur. Nam propheta interpres est Dei dictantis intus oracula: à Deo autem nihil provenit reprehensibile. Postremo quartum *accepit præmium* pontificatum, cujus ope, divinitus jam afflatus, scienter eum Qui est colet, & subditorum bene agentium gratias illi aget: delinquentium autem vota & preces propitians offeret. Hæc cum ad idem genus pertineant, debent contineri cooptarique mutuis vinculis, & in eodem requiruntur homine, ut si cui quodvis desit horum quatuor, ad regimen sit minus idoneus, mutilâ rerum communium autoritate ipsi commissâ.

Hactenus de præmiis viritim propositis: eodem modo proponuntur & familiis integris, & numerosis cognationibus. Jam inde ex quo populus noster in duodecim tribus distributus est, totidem constituti sunt tribuum principes, non solum ex eadem gente ac familia, sed & germanitate junctissimi. Universi enim fratres germani: principes vero gentis, pater, avus & proavus. Hicce *proavus* primus omnium à vanitate transivit ad veritatem, valere jussis Chaldaïcis præstigiis ob perfectiorem visionem, quâ conspectâ imaginem secutus est, tractus non aliter quàm ferrum à magnete trahi dicunt, & doctrinæ ope ex sophista sapiens factus est. Hic multorum filiorum pater, pravorum tamen, uno excepto cui religatis probè gentis suæ anchoris, portum incolumis tenuit. Ex eo prognatus filius generosæ & suapte natura eruditæ indolis, duos suscepit liberos: alterum ferum & indomitum, totum iræ cupiditatique obnoxium, & in universum bruta parte animæ oppugnantem ratione præditam: alterum vero mitem, humanum, virtuti deditum & æquitati veritatique,

[h] ἢ εἰς τὸ, &c.] Omnino male. Forsan vero sic restituenda sententia, συνεργάσαιτο ἀπειθὲς εἰς τὸ ἑκούσιον αἵρεσιν.

[f] ἀνακούστος] MSS. Vat. & Coisl. ἀκούσιος eodem sensu quo ἑξούσιος usurpatur à Nostro p. 973. ἑξουσιῶν μιᾷ ἡμέρᾳ. P. 976. ἐγγυᾶσθαι ἑξούσιοι. Hesych. v. οὐσίαν, πολυτελῆ. Sed magis arridet conjectura erudit. Cotelerii, qui reponit, ἀνάκουστος, *vix audiendus*.

[g] ὅγε] Restitui ex MSS.

[i] οὐ καλοὺς] Restitui ex MSS. Vat. & Coisl. E quibus etiam repono ἀνυπαιτίου, ᾧ. Editi ὑπαντίους, ὅς.

potiores partes ſecutum, rationis propugnatorem, adverſarium imprudentiæ. Hic eſt inter primos gentis conditores tertius ordine, ſolus prole numeroſa felix, in quavis familiæ parte illæſus; haud ſecus ac fortunatus agricola totam ſementem ſalvam, mitem & fructuoſam intuitus.

Verùm quæ de horum trium ſingulis narrantur, latentem ſenſum in ſe continent, qui nobis nunc introſpiciendus venit. Quiſquis incipit diſcere, ſtatim à ruditate migrat ad ſcientiam: ruditas autem eſt multiplex. Ideo primus ille multorum pater dicitur, ſed nullum ex reliquis filium ſuum appellari voluit, præter unum. Quodammodo enim & qui diſcit, ſobolem è ruditate ſuſceptam abdicat, & ut inimicam & inviſam rejicit. Quandoquidem ſic nati ſumus homines, ut, priuſquam abſolvatur in nobis ratio, in collimitio ſiti virtutis & vitii, neutrodum vergamus. Ubi vero mens ſuccreſcentibus jam pinnulis, tota anima per omnes ſui partes, ſummi boni imaginem concipit, ſoluta & jam volucris facta ad id fertur: à tergo relicta cognata malitia: quæ & ipſa perpetuo curſu fugiens vertit ſe ad viam contrariam. Et hoc eſt quod ſacra ſcriptura ſubinnuit, dum ait illi bona natura prædito *(Iſaaco)* natos geminos filios. Omnis enim hominis ab ipſa nativitate anima gemellis eſt gravida, malo (ut dixi) & bono, utrumque ſuſpiciens. Ubi vero in beatam felicemque partem incidit, inclinatione una ad bonum proclinat, neque ad alterum propendens, neque amplius ambigua pendens in æquilibrio. At cui præter bonum ingenium inſtitutio quoque bona contigit, & inſuper tertia, in virtutis contemplationibus exercitatio, ita ut nulla harum fluitent in ſuperficie, ſed impreſſæ ſint altius omnes & infixæ, velut nervis quibuſdam adſtrictæ: is ſanitatem conſequitur & vires, quibus ex pudore ſupervenit oris pulchritudo, atque inſuper habitudo bona & vigor. Sic anima per naturam, diſciplinam, meditationem, res optimas, plenitudo virtutum facta, nullo in ſe ſpatio vacuo relicto ad aliorum ingreſſum, gignit perfectum numerum, bis ſenos filios, ſimilitudinem & imitationem ſigniferi circuli, ad mortalium emendationem. Hæc eſt illa integra familia, perfecta & præclara tum in apertis ſcripturis, tum in ſignificatis ſub eis latentibus, cui præmium contigit, ut ſupra dixi, gentis tribu-

ἐργάτιν ἰσότητός τε καὶ ἀτυφίας, ἐν τῇ βελτίονι τεταγμένον τάξει, λογισμῷ προαγωνιζομένῳ, ἀφροσύνης ἀντίπαλον. Οὗτός ἐστιν ὁ τρίτος τῶν ἀρχηγετῶν, ὁ πολύπαις τε καὶ μόνος εὐτεκνος, ἀσινὴς ἐν ἅπασι τοῖς μέρεσι τῆς οἰκίας, οἷά τις γεωργὸς εὐδαίμων, ἅπασαν τὴν αὐγοειδῆ σῴων ἥμερόν τε καὶ καρποφόρον.

Ἔχει δ' ἕκαστος τῶν τριῶν τὴν ῥητὴν διήγησιν, σύμβολον [k] ἀλληγορίας ἀφανοῦς, ἣν ἐπισκεπτέον. Αὐτίκα παντὶ τῷ διδασκομένῳ ζυμβαίνει μετιόντι εἰς ἐπιστήμην ἀπολιπεῖν ἀμαθίαν· ἀμαθία δὴ πολύχυτον. Διὰ τοῦτο ὁ πρῶτος λέγεται πολύπαις μόνος, οὐδένα δὴ τῶν ἄλλων ἀξιώσας [l] υἱὸν αὐτὸν χρηματίζειν, πλὴν ἑνός. Τρόπον γάρ τινα καὶ ὁ μανθάνων ἀποκηρύττει τὰ τῆς ἀμαθίας ἔκγονα, καὶ ὡς ἐχθρὰ καὶ δυσμενῆ παραιτεῖται. Φύσει γε μὴν [ll] πάντες οἱ ἄνθρωποι πρὸν τελειωθῆναι τὸν ἐν αὐτοῖς λόγον, κείμεθα ἐν μεθορίῳ κακίας καὶ ἀρετῆς, πρὸς μηδέτερά πω ταλαντούμενοι. Ἐπειδὰν δὴ πλησθῇ ὁ νοῦς ὅλῃ τῇ ψυχῇ διὰ πάντων αὐτῆς τῶν μερῶν φαντασιωθῇ τὸ ἀγαθὸν, ἄφετος πρὸς αὐτὸ καὶ πηνὸς ὁρμᾷ, τὸ ζυγγενηθὲν ἀδελφὸν κακὸν ὀπίσω καταλιπών, ὃ καὶ ἀποφεύγει τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἀμεταστρεπτί. Τοῦτ' ἔστιν ὃ αἰνίττεται φάσκων, υἱοὺς δύο γεγονέναι διδύμους τῷ Φύσεως ἀμοίρου λαχόντι. Παντὸς γὰρ ἀνθρώπου κατ' ἀρχὰς ἅμα τῇ γενέσει κυοφορεῖ δίδυμα ἡ ψυχὴ, κακὸν ὡς ἔφην καὶ ἀγαθὸν, ἑκάτερον φαντασιουμένη. Μακαρίας δὴ καὶ εὐδαίμονος ὅταν τύχῃ μεριδος, ὁλκῇ μιᾷ ῥέπει πρὸς τὸ ἀγαθὸν, μήτ' ἐπὶ θάτερόν πω ταλαντούσασα, μητ' ἐπαμφοτερίσασα πρὸς τὸ ἰσόῤῥοπον. Ἡ δ' ἀγαθῆς μὲν Φύσεως, ἀγαθῆς δὴ παιδεύσεως ἐπιλαχοῦσα, καὶ τρίτον [m] ζωασκηθεῖσα τοῖς τῆς ἀρετῆς θεωρήμασιν· ὡς μηδὲν αὐτῶν ἐξεπιπολῆς ἐπιπλαδᾶν, ἔγκολλα δ' εἶναι καὶ ἐντετυπωμένα τὰ πάντα, καθάπερ νεύροις τισὶν ἐνωθέντα· κρᾶται μὲν ὑγείαν, κρᾶται δὴ δωμάμιν· [n] οἷς εὔχρεια μὲν ἐξ αἰδοῦς, εὐεξία δὴ καὶ [o] κάλλος ἐπιγίνεται. Γενομένη δὴ πλήρωμα ἀρετῶν ἡ ψυχὴ διὰ τελείων τῶν ἀριθμῶν, Φύσεως, μαθήσεως, καὶ ἀσκήσεως, οὐδὲν [p] ἐν αὐτῇ καταλιπὸν κενὸν εἰς παρεδρον ἄλλων, γεννᾷ τέλειον ἀριθμὸν, δὶς ἑξάδας, ἀπεικόνισμα καὶ μίμημα τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, πρὸς τὴν τῶν ἐνταῦθα βελτίωσιν. Οὗτός ἐστιν ὁ ἀσινὴς οἶκος, ὁ τέλειος δὲ [q] ζωεχὴς ἐν τῇ ῥηταῖς γραφαῖς, καὶ ἐν τῇ καθ' ὑπόνοιαν ἀλληγορίαις, ὃς ἔλαβεν ἆθλον, καθάπερ εἶπον, [r] ἡγεμονίας τῆς ἔθνους

p. 920.

[k] ἀλληγορίας] Scribe ὑπονοίας, vel potius ὑπονοίας. Paſſim enim apud Philonem. ἡ ὑπόνοια. Allegoria vel ſenſus myſticus τῷ ῥητῷ opponitur. Vide de Decal. p. 744. & infra, p. 920.

[l] υἱὸν] Sic MS. Coiſl. pro υἱῶν.

[ll] πάντες οἱ] Reſtitui ex MSS.

[m] ζωασκηθεῖσα] Melius, ut videtur, εὐασκηθεῖσα. Sicul. lib. de Septen. p. 1183. καλοῖς εὐασκήμοσι γομίμοις.

[n] οἷς] Sic MS. Vat. Editi ᾗς.

[o] κάλλος] Forſan θαλλός. Sicut infra ἀξία θαλλοῦς.

[p] ἐν αὐτῇ] Sic MSS. pro ἑαυτῇ. Item κενὸν, Editi καινόν.

[q] καὶ ζωεχὴς] MSS. Vat. Med. & Coiſl. κυκλὸς καὶ, ubi veræ lectionis veſtigia videntur ſupereſſe. Forſan enim à Philone ſcriptum, ὁ τέλειος, καὶ κλὴς, ἐν ᾧ, &c.

[r] ἡγεμονίας] Scribe ἡγεμονίαν, cum Codice Auguſtano.

φυλῶν. Ἐκ τῶνδε ἂν τῷ οἴκῳ χρόνος εἰς πολυανθρωπίαν ἐπιδιδόῃ. εὔνομοι πόλεις ἐκτίσθησαν, καὶ [r] διδασκαλία φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης καὶ ὁσιότητος, ἐν αἷς καὶ τὰ ἄλλης ἀρετῆς μεταποίησις μεγαλοπρεπῶς διεξῄτασται.

um principatus. Ex hacce familia processu temporis aucta in multitudinem, civitates legibus bene constitutæ, sunt conditæ, tum & scholæ prudentiæ, justitiæ, sanctitatis; in quibus etiam reliquarum virtutum profectus amplissimè investigatur.

Τὰ μὲν δὴ ὀπονεμηθέντα πάλαι τοῖς ἀγαθοῖς ἆθλα κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ, λέλεκται τυπωδέστερον, ἀφ' ὧν καὶ τὰ παραλειφθέντα δυνατὸν ἂν τις ἐλαφρότερον ζητοῦντι. Ἐξῆς δὴ τὰς [s] προτεθείσας τοῖς πονηροῖς κολάσεις ἐν μέρει πάλιν ἐπισκεπτέον ῥητικώτερον, ἐπεὶ τὰς καθ' ἕκαστα ἀναγράφειν οὐ καιρός. Ἐγένετό τις κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ὅτ' οὔπω [t] τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἐπληθύνετο, ἀδελφοκτόνος. Οὗτός ἐστιν ὁ πρῶτος ἐναγής, ὁ πρῶτος καθαρσίου τῇ γῇ [u] τὸ μίασμα προσβαλὼν ἄνθρωπος καὶ ἀνθρωπείου αἵματος. ὁ πρῶτος [v] ἀνιεῖσαν καὶ βλαστάνουσαν γῆν ζώων καὶ φυτῶν ἐξ οἷς ἐδέχετο πᾶσι τεθηλυῖαν, τῆς ἐδέχετο ἐπισχών· ὁ πρῶτος φθορὰν γένεσι, καὶ θάνατον ζωῇ, ἐκ πένθους χαρᾷ, καὶ κακὰ ἀγαθοῖς ἐπιτεχίσας. [x] Τί ἂν τις παθὼν, ἀξίαν ἐδεδώκει δίκην, ὃς ἀφ' μιᾶς πράξεως ὑδὲν τῶν βιαίων καὶ ἀσεβῶν παρέλειπεν; ἴσως ἂν εἴποι τις, ἀναιρεθεὶς [y] θᾶττον. Ὁ λογισμὸς δ' ἔστιν [z] ἀνθρώπινος, τὸ μέγα δικαστήριον οὐ βλέπων. [a] Ἄνθρωποι μὲν γὰρ πέρας τιμωριῶν εἶναι νομίζουσι θάνατον· ἐν δὲ τῷ θείῳ δικαστηρίῳ, μέγις ἐστὶν ἔστιν ἀρχή. Ἐπεὶ τοίνυν καινὸν τὸ ἔργον, ἔδει καὶ τίνι ἐπ' αὐτῷ τιμωρίαν καινὴν ζητηθῆναι. Τίς δ' ἐστὶν αὕτη; ζῆν ἀποθνήσκοντα ἀεὶ, καὶ τρόπον τινὰ θάνατον [b] ἀθάνατον ὑπομένειν καὶ ἀτελεύτητον. Θανάτου γὰρ διττὸν εἶδος, τὸ μὲν τὸ τεθνάναι, ὅπερ ἀγαθόν ἐστιν ἢ ἀδιάφορον· τὸ δὲ τὸ ἀποθνήσκειν, ὃ δὴ κακὸν πάντως, καὶ ὅσῳ χρονιώτερον βαρύτερον. Πῶς δ' ὁ θάνατος αὐτὸς ζωδιαωνίζει, σκόπει· τεττάρων ὄντων ἐν τῇ ψυχῇ παθῶν, δυοῖν μὲν περὶ τὸ ἀγαθὸν ἐνεστὼς ἢ μέλλον, ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας· δυοῖν δὲ περὶ τὸ κακὸν παρὸν ἢ προσδοκώμενον, λύπης καὶ φόβου, τῷ μὲν τὸ ἀγαθὸν ῥίζαις αὐταῖς ἐξέτεμε ζυζυγίαν, ἵνα μηδ' ἐκ τύχης ἅψῃ ποτὲ, ἢ ἐπιθυμήσῃ τινος ἡδέος· τῷ δὲ τὸ κακὸν μόνον ἐνεφύτευσεν, εἰς λύπῃ εὐθυμίας ἀμιγῆ καὶ [c] φόβον ἄκρατον. Φησὶ γὰρ, ὅτι ἀρχὴν ἐπηρᾶτο τῷ ἀδελφοκτόνῳ, ὡς

p. 921.

Hæc sunt præmia viris bonis olim publice privatimque reddita, compendio dicta, sed ex quibus etiam quæ prætermissa sunt, facile possint intelligi: superest ut deinceps pœnas malis seorsim propositas vicissim dicamus in genere, quandoquidem ut singulatim scribantur, tempus non patitur. Extitit quidam fratricida mox ab initio, Gen. iv. nondum multiplicato humano genere. Hic est ille primus scelestus, qui primus terræ puræ insuetum cruoris humani piaculum intulit; qui primus eam emittentem & nutrientem animalium & plantarum genera, eamque scatentem omnibus quorum est ferax, à fœcunditate inhibuit; qui primus corruptionem generationi, mortem vitæ, luctum gaudio, mala bonis opposuit. Quas igitur dignas pœnas luere potuit, qui in uno facinore nihil prætermisit impietatis ac violentiæ? respondeat forsan aliquis: si continuo necaretur. Verùm ista hominis est cogitatio, magnum illud tribunal non respicientis. Homines enim ultimum supplicium mortem existimant, at hæc in divino judicio vix est pœnarum initium. Quoniam igitur novum erat facinus, oportebat novam pœnam in id statui, & quam tandem? ut semper moribundus viveret, damnatus morte immortali quodammodo & interminabili. Sunt enim duæ mortis species: altera, mortuum esse, quæ quidem bona est aut indifferens: altera, ipsum emori, mala omnino, & quo diuturnior eo gravior. Vide igitur quomodo sit is in morte perpetua: cum sint quatuor affectus animæ, duo circa bonum præsens aut futurum, gaudium & desiderium, duo circa malum instans aut venturum, dolor & timor, altera illa affectuum circa bonum copula radicitus excisa est, ne unquam vel ex accidenti gauderet, vel aliquid boni cuperet; altera vero circa malum insita est ei penitus, mœsticia tranquillitatis expers, tum timor merus. Ait enim sacra scriptura, eam execra-

[r] διδασκαλία] Forsan διδασκαλεῖα. Sic enim dicta sunt Synagogæ vel Proseuchæ à Philone de Vit. Mos. lib. iii. p. 685. τὰ γὰρ κατὰ πόλεις προσευκτήρια τί ἕτερόν ἐστιν ἢ διδασκαλεῖα φρονήσεως καὶ ἀνδρείας, &c. Similia quoque habet lib. de Septen. p. 1178. & Leg. ad Caium p. 1035. confirmatur vero emendatio ista hæc ex sequenti ἐν οἷς, quod in MSS. Vat. & Med. scribitur: Sic ergo scribe & distingue, ἐπιδοθῆναι, καὶ διδασκαλεῖα—ἐν οἷς καὶ τὰ ἄλλης, &c.

[s] προτεθείσας] Forsan προτεθησομένας, vide supra p. 911.

[t] τὸ] Restitui ex MSS. Quorum etiam fide pro ἀνθρώπων repositum ἀνθρώπου.

[u] ἀνιεῖσαν] Ita MSS. pro ἀνεῖσαν, idque rectè ob sequens βλαστάνουσαν. Ex eisdem post φυτῶν adde καὶ.

[x] τι ἂν ἴδη] Melius forsan τίνα ἴδῃ, &c.

[y] θᾶττον] Sic MSS. Vat. & Med. pro θανατὸν, idque ad sensum rectè.

[z] ἀνθρώπινος] Haud rectè ob sequens βλέπων. Melius ἀνθρωπίνου νόος. Nonnulli Codices ἀνθρώπου.

[a] ἄνθρωποι] Citantur hæc à Johan. Damascen. Parall. sacr. p. 730. Vide autem annon Philio respexit dicta Cæsaris apud Sallustium in oratione pro Catilinâ.

[b] ἀθάνατον] Restitui ex MSS. Vat. & Coll. Nov. Eaque vox efficit sensum nec inelegantem, nec à mente Philonis alienum. Sic enim ille in sequentibus, ὁ θάνατος αὐτὸς σωδιαωνίζει. Idem, lib. de Confus. p. 338. ἀεὶ μὲν ἀποθνησκόντων μηδέποτε δὲ τεθνηκότας. Vide etiam p. 187. Tatianus adversus Gentes, ἀνίσα δὲ εἰς ὕστερον (ἡ ψυχὴ)—θάνατον τὸ ἀθανασίᾳ λαμβάνουσα.

[c] φόβον] Ita MSS. pro φόβου.

tionem

Gen. iv. 14.

tionem inflictam fratricidæ, ut ſemper *gemeret ac tremeret*; *& ſigno eum notatum ne interficeretur à quóquam*, neve ſemel morte defungeretur, ſed ut ætatem totam moriendo exigeret, ut diximus, in doloribus, moleſtiis, calamitatibuſque indeſinentibus; &, quod eſt omnium graviſſimum, mala ſua ſentiret, cruciatuſque præſentibus, atque proſpiciens fluxum imminentium, præcavere non poſſet, omni ſpe ſibi abſciſa, quam Deus generi humano indidit, ut habentes intus conſolatricem domeſticam, levius ferrent moleſtias quicunque non patrarunt inexpiabilia. Sicut igitur à torrente correptus timet fluctus quibus trahitur, atque magis etiam qui ſuperne inundant, qui vi quadam vehementer & indeſinenter impellunt, aſſurgendo autem elevati penitus ſubmergunt: eodem modo moleſta ſunt mala præſentia, moleſtiora quæ ex metu fluunt; metus enim tanquam è fonte moleſtias ſuppeditat.

Hæ ſunt pœnæ adverſus primum fratricidam decretæ; aliæ quoque familiis ſunt juratis in ſocietatem ſceleris inflictæ. Erant vero quidam æditui & miniſtri janitorum tenentes locum: hi faſtu inſano turgidi, adverſus ſacerdotes coorti ſunt, eorum uſurpare munera molientes. Itaque conſtituto principe conjurationis viro inter ipſos natu maximo, qui cum paucis deſperatis facinoris autor fuerat, deſerto fano & ſacri tabernaculi veſtibulo, ruebant in ipſa penetralia, ad ſacerdotium divinitùs provectos amoturi. Quo facto, tumultus, ut par erat, excitus eſt in univerſo populo, cum temerarentur quæ turbari nefas eſt, leges injuriam paterentur, & decorus ſacrorum ordo ex motu immani peſſumdaretur; propter quæ omnia gentis curator & princeps vehementer indignatus eſt. Ac primum quidem clementiam præ ſe ferens amotâ iracundiâ, (erat enim ingenio mitiſſimo) conatur eos verbis ad meliorem mentem traducere, ne tranſgrederentur præfixos terminos, neve quid novi molirentur contra ſacra & religiones, quibus ſpes tota gentis penderet. Sed cum nihil proficeret, erantque illi ſurdi ad omnia, quòd putarent eum domeſtico affectu victum, fratri pontificatum, fratris vero filiis ſacerdotium dediſſe, non gravatim hoc, quamvis grave, ferebat: illud verò

σίνειν καὶ τρέμειν ἀεί. Ἐ σημεῖον ἔθετο αὐτῷ μὴ ἀναιρεθῆναι πρός τινος, ἵνα μὴ ἅπαξ ἀποθάνῃ, διαιωνίζῃ δ', ὡς εἶπον, ἀποθνήσκων ἐν ἀλγηδόσι καὶ αἰκίαις Ἐ συμφοραῖς ἀδιαλείπτοις· καὶ, ὃ δὴ πάντων ἀργαλεώτατον, αἰσθάνῃ τ ἰδίων κακῶν, καὶ ἅμα τοῖς ἐν χερσὶν ἄχθῃ, Ἐ τὸν [d] φορὸν τ μελλόντων προορώμενος, μὴ δυνάμενος φυλάξασθαι· τ ἐλπίδος σκεδαννυμένης αὐτῷ, ἣν θεὸς ἀνθρώποις ἦρι κατέσπειρεν, ἵν' ἔχοντες συμφυὲς ἀποδυσωπήσιον, ἐπελαφρίζοιντο τὰς αἰκίας, οἱ μὴ αἰκίαλα δεδρακότες. Ὥσπερ ἐν τῷ συναρπασθέντι ὑπὸ χειμάρρου, φοβερὸν μὲν τὸ πλησίον ῥεῦμα ᾧ καλασύρεται, φοβερώτερον δὲ τὸ ἄνωθεν ἐπιφερόμενον, [e ὃ τῇ μὲν βίᾳ συνέπεσθαι ἐπωθεῖ καὶ ἀληλίλως, τῇ δὲ ἐπαναστάσει] μᾶλλον ἐλπίζόμενον ἐπικλύζει· τ αὐτὸν τρόπον καὶ τ κακῶν, αἰκίαρα μὲν τὰ ἐν χερσὶν, ἀργαλεώτερα δὲ τὰ ἐκ φόβου ῥέοντα· χορηγεῖ γὰρ ὁ φόβος, καθάπερ ἐκ πηγῆς τὰ ὀδυνηρά.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐστι τὰ ὀφλήματα καθ' ὃν [f] πρώτου γεγονότος ἀδελφοκτόνου· ὠφλήθη δὲ καὶ ἐπ' οἰκίαις ἕτερα, συνθεμένοις [h] κοινοπραγίαν ἁμαρτημάτων. Ἦσαν δέ τινες τεταγμένοι νεωκόροι καὶ ἱεροδοῦλοι, τῶν πυλωρῶν τεταγμένοι τάξιν· οἵτοι φρονήματος ὑπερπλησθέντες ἀλόγου, τοῖς ἱερεῦσιν ἐπανέστησαν, ἀξιοῦντες τὰ ἐκείνων γέρα ζηλεύσασθαι. Προσηγάγοντο δὲ τῆς ζυστάσεως ἡγεμόνα τ [i] πρεσβύταγον, ὃς καὶ τῶν τολμημάτων μετ' ὀλίγων τ συναποτεθνηκότων εἰσηγητὴς ἐγένετο, καταλιπόντες τὰ προπύλαια καὶ τὰς ἐξατιὰς, [k] ἐπὶ τ αὐτῶν ἐχώρουν, τοὺς χρησμοῖς ἀξιωθέντας τ ἱεροσυλίας μεθιστάντες. Ταραχὴ μὲν οὖν, ὡς εἰκὸς, ἐπέσχε τὸ πλῆθος ἅπαν, ἅτε κινημάτων τ ἀκινήτων, καὶ [l] διαπεπτωκότων τ νόμων, καὶ δὴ καὶ τοῦ ἱεροῦ κόσμου συγχυσιν λαμβάνοντος ὑπ' ἀταξίας δεινῆς· ἐφ' οἷς ὁ τοῦ ἔθνους ἐπιμελητὴς καὶ προστάτης ἠγανάκτει. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον, ἤθει [m] βαρυτέρῳ χρώμενος, χωρὶς ὀργῆς (ἦν γὰρ καὶ τῷ φύσιν ἀόργητος) λόγοις ἀναδιδάσκειν ἐπειρᾶτο [n] μεταβαλέσθαι, καὶ τὰς ταχθείσας ὅρους μὴ ὑπερβαίνειν, μηδὲ νεωτερίζειν εἰς τὰ ἅγια καὶ καθωσιωμένα, ὧν αἱ τοῦ ἔθνους ἐλπίδες [o] ἐκκρέμανται. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδὲν ἤνυεν, ἀλλ' ἐκεκώφωντο πρὸς ἅπαντα, νομίζοντες αὐτὸν ἡττηθέντα φιλοικείᾳ πάθει ἀρχιερέα μὲν τ ἀδελφὸν καθαστῆσαι, τοῖς δ' ἀδελφιδοῦς ἐγχειρίσαι τὴν ἱερωσύνην, δεινὸν ἀνέξεσθαι τοῦτο ὑπελάμβανε, καί περ ὂν δεινὸν, ἀλλ' ἐκεῖνο

p. 922.

[d] φορὸν] Sic MS. Med. pro φθορὸν. Sic Noſter infra p. 924. φορὸς μιγάλων ἐξαμαρτάνειν κακῶν. Item lib. de Leg. Spec. p. 780. φορὸς ἀμυθήτους ἀγνοεῖν κακῶν. Vulgo peccant librarii ſcribendo φθορὰ pro φόρος & viciſſim. Vide lib. de Somniis p. 1143. & de Agricult. p. 203.

[e] κατέσπειρε] Melius ἐσπάτειρε.

[f] ὃ, &c.] Hæc Uncinis incluſa reſtitui ex MSS. Vat. & Med. Suntque omnino ad ſenſum loci conficiendum neceſſaria.

[g] πρώτου] Ita MSS. pro ᾧ in Editis. Primâ ſcil. manu ſcripta litera numeralis A pro *primo*, inde ex errore librariorum ᾧ. Vide lib. de Nobilit. p. 905.

[h] κοινοπραγίαν] Sic MSS. pro κακοπραγίαν.

[i] πρεσβύταγον] Scil. *Core*. Erat enim filius Iſaaris, quà Amramo prior erat natu.

[k] ἐπὶ] Melius ad ſenſum ἄχρι. Sicut ſcriptum quoque ſupra p. 670.

[l] διαπεπτωκότων] Scribe διαπεπομμένων.

[m] βαρυτέρῳ] Forſan πρεσβυτέρῳ. Vide lib. de Abraham. p. 378. & ibi dicta.

[n] μεταβαλέσθαι] Scribe μεταβάλλεσθαι, ob ſequentia ὑπερβαίνειν & νεωτερίζειν.

[o] ἐκκρέμανται] Sic MSS. Editi ἐκκείμενοι.

πολχά-

παραλείπον, οἱ δόξει τ̃ λογίων καθ' ἃ γέγονεν ἡ αἵρεσις τ̃ ἱερέων, [p] ἀλογεῖν * * *

Μαρτυρία ἡ ζαφὴς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνάκειται γεγράμμασι, [q] λέγειν τὰς εὐχὰς πρότερον, ἃς εὐλογίας εἴωθεν ὀνομάζειν. Ἐὰν, φησὶ, τὰς θείας ἐντολὰς φυλάξητε, παραπεσθεῖς ἡμέρμφοι τοῖς προσάγμασι, ἢ τὰ ἀφορμώμενα μὴ μίχεις ἀκοῆς παραδέχησθε, ἀλλὰ ἀφ' τ̃ τῦ βίυ πρόξεων ἀπήλητε, [r] πρώτλω δωρεὰν ἔξετε νίκλω κατ' ἐχθρῶν. Οὐ γὰρ ὑπέρογκοι ἢ βαρύτεραι τ̃ χρησομένων δυνάμεως αἱ προσάξεις εἰσίν· οὐδὲ μακρὰν τὸ ἀγαθὸν ἀφίστηκεν, ἢ πέραν θαλάσσης, ἢ ἐν ἐσχάτιαις γῆς, ὡς δεῖσθαι πολυχρονίυ ἢ καμαλήσεως ἀποδημίας. Οὐδ' ἐξαίφνης ἐστάλαλο τὲω ἐστεῦθεν εἰς ὑρανὺς ἀποικίαν, ἵνα τις μετίωρ@ ἢ πλησὸς ἀρθεὶς μόλις ἐφικέσθαι τάταν δυηθῇ· πλησίον δ' ἐσὶ ἢ [s] ἐγγυτάτω, τρισὶ μέρεσι τοῖς καθ' ἕκασον ἡμᾶν ἐνιδρυμένον, σόμασι ἢ καρδίᾳ ἐ [t] χερσί· λόγῳ καὶ διανοίᾳ ἢ πράξεσιν. Ἐὰν γὰρ εἶα τὰ βυλεύματα, τοιῦτοι οἱ λόγοι, ἢ εἶα τὰ λεγόμενα, τοιαίδε αἱ πράξεις ὦσιν, καὶ ταῦτα ἀλλήλοις ἀκολυθῇ, δεθέντα ἁρμενίας ἀλύτοις δεσμοῖς, εὐδαιμονία κρατεῖ, τυτέσι ἡ ἀψευδεσάτη ζοφία ἢ φρόνησις· ζοφία μὲ γὰρ πρὸς θεραπείαν θεῦ, φρόνησις ἢ πρὸς ἀνθρωπίνυ βίυ διοίκησιν. Ἄχελ μὲ ἂν λέγε ἢ μόνον τὰ τ̃ νόμων ἀδιαγλύμματα, βραχείας ἢ ἀδεμιᾶς ἀποδοχῆς τυχάνα· προσηλομένων δ' ἀκολύθων ἢ ἑπομένων ἔργων ἐν τοῖς τ̃ βίυ πᾶσιν ἐπιτηδεύμασιν, ὥσπερ ἐκ ζόφυ βαθέ@ εἰς φῶς ἀναχθέντα, περιλαμφθήσε δι' εὐκλείας ἢ εὐφημίας. Τίς γὰρ οὐκ ἂν εἴποι ἐ τ̃ φύσ βασκάνων, ὅτι ζοφὸν ἄρα γλῶ@ καὶ ἐπισημονικώτατον μένον τ̃τ' ἔσιν, ᾧ τὰς θείας παραινίσεις ἐξεγλύφετο μὴ κενὰς ἢ ἐρήμυς ἀπολιπεῖν τ̃ οἰκείων πράξεων, ἀλλὰ πληρῶσαι τὰς λόγυς ἔργοις ἐπαινετοῖς. Τ̃το τὸ γλῶ@ ὁ μακρὰν ἀπῴκισαι θεῦ, φανταζόμενον αἰεὶ τὰ αἰθέρια κάλλη, ἢ ποδηγετύμενον ὑπ' ἔρω@ ὑρανίυ· ὡς κἂν εἴ πύθοιτό τις ποῖον ἔθν@ μέγα· προσφυῶς ἄν τιν' ἀπεκρίναο, ᾧ ὁ θεός ἐσιν ἐπήκοος ἱεροπρεπεσάτων εὐχῶν, ἢ τ̃ ἀπὸ καθαρᾶ τ̃ ζωηδότ@ καλαχλήσεσιν ζωηγίζων.

Ἐπεὶ δ' ἐχθρῶν διτὸν εἶδ@, τὸ μὲ ἀνθρώπων ἐκ πλεονεξίας ἐπιτηδεύσει [x] γεγονὸς, τὸ δ' θηρίων ἄνω ἐπιτηδεύσεως, ἀλλοτριότητι χρώμενον φυσικῇ, φεὶ ἑκατέρυ λεκτέον ἐν μέρει, ἢ πρότερόν γε [y] τὸ κ' τὰς φύσει πολεμίυς θήρας. Οὗτοι γὰρ, ὁ μιᾶς πόλεως ἢ ἔθνυς, ἀλλὰ τ̃ σύμπαντ@ ἀνθρώπων γλώς [z] δυσμενεῖς εἰσιν, ὁ πρὸς

graviſſime, quod videretur oraculis, ex quorum ſententia ſacerdotes optabantur, illudere * * *

Teſtimonium vero manifeſtum reponitur in literis ſacris: prius enarrat fauſtas precationes, quas benedictiones vocare ſolet. *Si*, inquit, *divinas leges obſervetis, nec tantum juſſa in aures admiſereiis, ſed per omnem vitam factis expreſſeritis, primum præmium habebitis de inimicis victoriam. Non ſunt enim nimia præcepta, nec graviora viribus eorum quibus datæ ſunt: nec longe bonum illud abeſt, aut trans mare, aut in extremis orbis finibus, ut opus ſit diuturna laborioſaque peregrinatione.* Nec hinc repente in cœlum migravit, ita ut quiſquam alatus & in ſublime evectus nequeat iſtud aſſequi: imo vero propè & planè in proximo eſt in tribus cujuſque noſtrum partibus infixum, ore, corde ac manibus; *hoc eſt* verbis, cogitationibus atque factis. Nam ſi non diſcrepent ſermones à conſiliis, ſi dictis facta conſonent, omniaque hæc inter ſe reſpondeant conjuncta coaptataque inſolubili harmoniæ vinculo, præſto erit felicitas: hoc eſt veraciſſima ſapientia prudentiaque, quarum altera Deum colimus, altera regimus vitam humanam. Ergo donec legum præcepta intra verba conſiſtunt, parvi & penè nullius momenti ſunt: quod ſi acceſſerint facta his conſentanea in omnibus vitæ ſtudiis, tum vero tanquam ex profunda caligine in lucem educta, illuſtrabuntur egregia fama ſimul atque gloria. Quis enim licet natura malignus non fateatur, hoc ſolum genus pollere ſcientia ſapientiaque, cui datum eſt divina mandata non incaſſum accepta congruis actionibus vacua reliquiſſe, ſed dicta factis laudabilibus adimpleviſſe? Hoc genus prope Deum habitat perpetuo æthereas pulchritudines intuens, & cœleſti amore deductum; ita ut roganti quænam ſit gens magna, non inepte reſponderi poſſit: cujus preces ſanctiſſimus Deus exaudit, & invocationibus pura conſcientia factis eſt propitius.

Deut. xxx. 10.

p. 923.

Quoniam autem hoſtium duæ ſunt ſpecies, una hominum per cupiditatem immodicam ſic de ſtudio facta: altera ferorum animalium non de induſtria, ſed ſuapte natura nobis infeſta, de utraque ſeparatim dicam, orſus à ſpecie illa ferarum natura hoſtium. Nam hæ non erga unam quampiam civitatem gentemve affectæ ſunt

[p] ἀλογεῖν] Multa hic videntur deeſſe.

[q] λέγειν] Omnino repone λέγε.

[r] πρώτλω] Ita MSS. pro πρὸς τλώ.

[s] ἐγγυτάτω] MSS. Vat. & Med. pro ἐγγύτατον. Atque ſic paſſim ſcribitur à Noſtro. Mox ex eiſdem pro τ̃ repono τοῖς. Vide lib. de Human. p. 717.

[t] χερσὶ] Notanter ſequitur LXX Interpretes. Addendo καὶ χερσὶ, quod etiam alibi facit, lib. de Somn. p. 1133. & de Mutat. Nom. p. 1081. Neque enim agnoſcitur in textu Hebræo, neque etiam adducitur à D. Paul. ep. ad Rom. x. 8. Sic enim ille, ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐσιν ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, &c. Vide Theodoret. in Loc.

[x] γεγωὶς] Ita MSS. Med. & Coiſl. pro γλόν.

[y] τὸ] Omnino repone τὸν.

[z] δυσμενεῖς] Videtur deeſſe πολέμιοι. Forſan etiam melius ſcribitur ἐχθρωδέσ.

hostiliter, neque ad certum temporis spatium, sed per infinita sæcula. Harum pars hominem ut herum metuens, odio iræ mixto reformidat: pars vero audacior & protervior per occasionem eum aggreditur; quæ infirmiores sunt, ex insidiis, fortiores verò aperta vi & propalam. Unicum enim hoc bellum perpetuum est nec ullas admittit inducias, quale lupis cum agnis, sic feris omnibus vel terrestribus vel aquaticis contra homines omnes: quod diffidium mortalis nemo, sed solus Deus potest tollere: quoties aliquos salute dignos æstimat, pacificis præditos moribus, societatis amatores & concordiæ: quibuscum invidia aut prorsus nunquam habitavit, aut mature reliquit, bona sua in medium proferre solitos ad communem usum & fructum. Utinam vero tandem aliquando tale bonum exoriretur in vita, & possemus videre tempus illud quo feræ mansuescerent, multoque prius mitescerent in anima; quo quid esse possit felicius? Alioquin nonne stulticia sit, credere fore ut effugiamus feras extra nos, cum feras, ad immanem feritatem instruamus in nobis ipsis mitiori facta mente indies? Non desperandum igitur belluis in animo cicuratis, etiam extra positas posse cicurari. Tum demum opinor leones, ursos, pardos, & Indicose lephantos atque tigrides, cæteraque viribus & robore invicta, à solitario victu transitura ad gregalem, & paulatim deposita ferocia more gregalium ad hominum conspectum mitescere: neque, ut olim, irritata, sed tanquam principes & natura dominos præ metu reveritura; nonnulla etiam eam præ se ferent blanditiam & amorem herilem, ut gestu caudaque adblandiantur in morem catellarum Melitensium. Tunc & scorpiorum serpentumque & reliquorum reptilium genera, venena gerent innoxia: flumen quoque Ægyptium animalia carnes hominum appetentia, quos crocodilos vocant & hippopotamos, regionis incolis mansueta producet; quin & maria multas animalium species *ferent*, inter quæ omnia vir bonus, quasi sacrosanctus & inviolatus degat: Deo sic virtutem honorante & præmii loco incolumitatem retribuente. Hac ratione antiquius illud bellum tum tempore tum natura cessabit, bestiis etiam cicuratis & mutatis in mitius ingenium. Aliud verò illud posterius studio inductum ex cupiditate immo-

ὠεμιμθόν χρόνε μῆκ⊖, ἀλλὰ τ̃ ἀίεμσον κὴ ἀπειρέγραφον αἰῶνα. Τ̃των οἱ μ̃ ὡς δεσπότ|ω ἄνθρωπον δεδιότες, ὑποπ|ήσσεσιν ἐσχότῳ μίσ{, οἱ δ̃ τολμηταὶ καὶ θρασύτεροι, προεπιχειρ̃σι [a] καιροφυλακῦν|ες. Εἰ μ̃ ἔν ἀσθενέσ|εροι τυ|χάνοιεν, ἐξ ἐπέδρας, εἰ δ̃ δυνα|ώτεροι, φανερῶς. Ἄσπονδ⊖ γ̃ κ̀ ἀκήρυκ|⊖ ἐῖς πόλεμος ἔτ⊖, ὡς [b] λύκοις πρὸς ἄρνας, κ̀ πᾶσι θηρίοις πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ἐνύδροις τε κ̀ χερσαίοις· ὃν θητὸς μ̃ ἐδεὶς δυνα⁀ καθαιρεῖν, ὁ δ' ἀγώνητ⊖ μόν⊖ καθαιρεῖ, ὅταν κενήν τινας ζω̃ηφίας ἀξίους, εἰρωνικὸς μ̃ τ̀ ἦθ⊖, ὁμοφροσύνην δ̃ κ̀ κοινωνίαν ἀπαζομένους· εἰς φθίν⊖ ἡ ζωόλως ἐ ζωώκησεν, ἢ τάχισα μεβανέσῃ, τὰ ἴδια προφέρειν εἰς μέσον ἀγαθὰ διεγνωκόσιν εἰς κοινὸ μεβασίαν καὶ ἀπόλαυσιν. [c] Εἰ γ̀ ἐπιλάμψει πο|ε τ̃ βίῳ τ̀ ἀγαθὸν τ̃το, κ̀ δυνηθείημθ τ̃ καιρὸν ἰδεῖν ἐκεῖνον, ἐν ᾧ χειρόθη πο|ε γ̃ήσε⁀ [d] τὰ ἀτίθασα, πολύ γε πρότερον τὰ ἐν τῇ ψυχῇ θηρία τιθασσ̃θήσε⁀, ἃ μεῖζον ἀγαθὸν σ̀κ ἔσιν ἰδεῖν ἐδέν; [e] Ἢ ἀκὶ εὔηθες ὑπολαμβάνειν, ὅτι τὰς ὑπὸ τ̃ σκ|ὸς θηρίων βλάβας σκ⊕ξόμεθα, τὰ ἐν αὐτοῖς εἰς δεινὸ ἀγελότη⊖ ἀεὶ ζυ|κροτῦν|ες; Ὅθεν σ̀κ ἀπελπισέον, ὅτι ἐξημερωθέν|ων τ̃ κ̃ ἀ⁀ίνοιαν, καὶ [f] τὰ ζῶα ἡμερωθήσε⁀. Τότε μοι δεικ̃σιν ἄρκ|οι κ̀ λέον|ες Ⓒ παρδάλεις, καὶ τὰ παρ' Ἰνδοῖς, ἐλέφαντές τε κ̀ τίγρεις, Ⓒ ὅσα ἄλλα τὰς ἀλκὰς κ̀ τὰς δυνάμεις ἀήτ|η⊖, μεβαλεῖν σ̀κ ἔ μονω|ικ̃ τε κ̀ μονο|ρόπ⊖ πρὸς τὸ ζὺνομον, κἀκ τ̃ πρὸς ὀλίγον μιμήσ⊖ τ̃ ἀγελαίαν, ἡμερωθήσε⁀ πρὸς τὸν ἀνθρώπ⊖ φαν|ασίαν, μηκέτι ὡς πρότερον ἀνερεθισθέν⊖, κἀπλαγχ̃τα δ' ὡς ἄρχον|α κ̀ φύσ{ δεσπότῃ, ἁ⊖λακ̃ς ἔξειν· ἔνια δ̃ κ̀ τ̃ χειρόθης ἅμα κ̀ φιλοδεσπότ⊖ τῇ πα⁀ζηλωσει, καθάπερ τὰ Μελιταῖα τ̃ κυνιδίων, τ̃ κέρκοις μεθ' ἱλαρωτέρας κινήσεως [h] προσαίνον|α. Τότε κ̀ σκορπίων γ̃ήν Ⓒ ὄφεων καὶ τ̃ ἄλλων ἑρπετῶν, ἄπρακ|ον ἕξει τ̀ ἰόν· κ̀ πο|αμὸς ὁ Αἰγύπ|ι⊖, [i] ὅμοια τοῖς οἰκήτορσι τ̀ χώρας ἀνθρωποβόρα ζῶα, τὸς κροκοδείλ|ς λεγομένους, κ̀ πο|αμίους ἵππους φέρει, Ⓒ τὰ πελάγη μυρίας [k] ἰδίας ζώων, παρ' οἷς πᾶσιν ἱερὸς καὶ ἄσυλ⊖ γ̃ήσει' ἂν ὁ ἀσεβ⊖· δρετὴν τιμήσαν|⊖ θεῦ, κ̀ γέρας ἀ⁀αχόν|⊖, τὸ ἀνεπιβούλευτον. Οὕτως μ̃ ὁ πρεσβύτερ⊖ κ̀ χρόν⊖ κ̀ φύσει καβαλυθήσε⁀ πόλεμ⊖, ἡμερωθέν|ων καὶ μεβαλο|όν|ων τ̃ θηρίων πρὸς τὸ τιθασόν· Ὁ δ̃

[a] καιροφυλακῦν|ες] Sic MS. Vat. scil. πολίμιοι. Editi καιροφυλακοῦν|ες.

[b] λύκοις] Horat. Epodon, Od. iv.

*Lupis & agnis quanta sortitò obtigit,*
*Tecum mihi discordia est:* &c.

[c] εἰ γ̀] Melius εἴθε γάρ.

[d] τὰ] Restitui ex MSS. Item ιὴρ̃ν in sequentibus. Dum vero feras in animo esse docet Noster, sequitur Platonem apud quem τὸ ἐπιθυμη|ικὸν τ̃ ψυχῆς εἶδ⊖ ποικίλον κ̀ πολυκέφαλον θηρίον audit. Similiter vero Chrysostom. hom. xvii. ad Rom. παρεικάσαι ἡμῖν λέον|ας θυμοὺς, ἐπιθυμίαν, χαλεπὰς ἔχον|ας ἐδόν|ας. Vide Casaub. ad Athen. lib. i. c. 16.

[e] Ἢ ἀκὶ] Citantur hæc à Johan. Monach. inedito tit. περὶ πολίμου. Sed sine interrogatione; ubi etiam pro συ|κροτον|ες, scribitur πρὸς ἀλλήλους συ|κρουσ|ους.

[f] τὰ ζῶα] Melius ἕξω vel ἐκ|ὸς ζῶα. Supra enim scribitur τὰς τ̃ ἐκ|ὸς θηρίων βλάβας.

[h] προσαίνον|α] Scribe προσαίνουσα. Sic lib. Quod Omn. Prob. lib. p. 878. κυνῶν Ἰνδ̃ν τρόπ⊖ προσαίνον|ες.

[i] ὅμοια] MSS. ὅμοιαι. Melius ἡμερα. Mox etiam pro φίσ{, repone οἵσ{.

[k] ἰδίας] Additur in Cod. Vat. μεγαλιωτάτων αὐτῇ. Unde conjicere licet à Philone scriptum μεγαλιωτέρων ἔτι.





νεώ-

νεώτερ@· καὶ ἀπηδάσει γὰρ ὁμόμορος ὂν πλεονεξίας, ῥᾳδίως ἀφαλυθήσει)· τὸ ἀνθρώπων, ὡς γέ μοι δοκεῖ, δυσαπηθέστατον, εἰ μελλήσουσιν ἀγελαώτεροι ζώων ἀλόγων ἐξελάζεσθαι, ὅτε τὰς [1] ἀπὸ τῶν ἄλλων ζημίας καὶ βλάβας ἐκπεφύγασιν. Αἴσχιστον γάρ, [m] ὡς εἰκὸς, φανεῖται, τὰ μὲν ἰοβόλα καὶ ἀνθρωποβόρα καὶ ἄμικτα καὶ ἀκοινώνητα, ἔστονδα γεγονότα μεταβάλλεσθαι πρὸς εἰρήνην, τὸ δ' ἥμερον φύσει ζῶον, τὸ ἄνθρωπον, κοινωνίας καὶ ὁμονοίας ζυγιανὲς, [n] ἀστονδεῖν, φονᾶν καὶ τὰ ὁμοίων. Ἢ τοπαρέπαν [o] ἄν, φησιν, ἡ διελοῦσι) πόλεμον ἀφὲ χώρας ὁσιωτάτων, ἀλλ' αὐτὸς καταῤῥυήσει), καὶ ζωτελοῦσι) πρὸς ἑαυτόν· πρὸς οἵους ἐστὶν ὁ ἀγὼν καὶ ὡς ἀητήτους αἰσθανομένων τὰ ἀντιπάλων, ἅτε χρωμένους ἀναγκαίῳ ζυμμαχίᾳ [p] τῷ δικαίῳ. Μεγαλοπρεπὲς γὰρ καὶ [q] πάσεμνον δρᾶτε, καὶ μόνη καθ' ἡσυχίαν ἱκανὴ φορᾶς μεγάλων ἐξαμαυροῦν κακῶν. Ἢ κἂν μεμηνότες τινες λυτῶσιν, αὐθεκάστῳ καὶ ἀπαρηγορήτῳ χρώμενοι τῇ τῶ πολεμεῖν ἐπιθυμίᾳ, μέχρι μὲν ζωΐσαν) καταλαζονεύσονται) θρασυνόμενοι, πρὸς δὲ χειρῶν ἅμιλλαν ἥκοντες, αἰσθήσονται) κενὸν αὔχημα αὐχήσαντες, ὡς μὴ δυνάμενοι νικᾶν. Ῥώμῃ γὰρ ἀντιβιασθέντες κραταιοτέρᾳ, φεύξονται) πρόρροπάδην πρὸς πενταάδων ἑκαταντάδες, καὶ πρὸς ἑκαταντάδων μυριάδες, πολλαῖς ὁδοῖς οἱ πᾶν μίαν ἐπελθόντες. Ἔνιοι δὲ μηδὲ διώκοντος [r] μηδενὸς ὅτι μὴ φόβος, τὰ νῶτα τοῖς ἀντιπάλοις εἰς βολὰς εὐσκόπους ἀντιστρέψουσιν, ὡς εὐμαρέαν εἶναι πᾶσαν ἡδονὴν ἀναιρεθέντας πεσεῖν. Ἐξελεύσεται) γὰρ ἄνθρωπος, φησὶν ὁ χρησμὸς, [s] καταστρατηγῶν καὶ πολεμῶν, ἔθνη τε μεγάλα καὶ πολυάνθρωπα χειρώσεται), τὸ ἁρμόττον ὁσίοις ἐπικουρικὸν ἐπιπέμψαντος Θεοῦ. Τοῦτο δ' ἐστὶ θάρσος ψυχῶν ἀκαταπληκτον, καὶ σωμάτων ἰσχὺς κραταιοτάτη, ὧν καὶ θάτερον φοβερὸν ἐχθροῖς· ἄμφω δὲ εἰ ζωσθεῖεν, καὶ παντελῶς [t] ἀνυπόστατον. Ἐνίους δὲ τῶν ἐχθρῶν ἀναξίως ἔσεσθαί φησιν ἥττης ἀνθρώπων, οἷς ζμιλὴ [v] ζφηκῶν ἀντιτάξειν ἐπ' ὀλέθρῳ αἰσχίστῳ, προπολεμοῦσα τὰ ὁσίων. Τοῦτον δ' ὃ μόνον τλὼ ἐν πολέμῳ νίκλω ἀναιμωτὶ βεβαίως ἕξειν, ἀλλὰ καὶ κράτος ἀρχῆς ἀναλαγώνιστον, ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν

dica, tolletur: pudore, ut mihi videtur, homines inceſſuro, ſi deprehendantur feriores animalibus rationis expertibus, ſiquidem læſionem & noxas ab eis effugerint. Turpiſſimum enim, ut par eſt, videtur, illa venenis armata & carnium humanarum avida, inſociabilia ſolitariaque, non aſpernari pacem, nec abhorrere ab induciis: hominem vero ſuapte natura mite animal, natum ad ſocietatem ac concordiam, pervicaciter ſævire in vitam ſui ſimilium. Vel fortaſſe, inquit, bellum nunquam penetrabit regiones piorum, ſed in ipſo conatu corruet, hoſtibus ſentientibus adverſus quales quamque invictos certandum ſit, utpote Dei juſti auxilio inexpugnabili fretos. Virtus enim auguſtam & reverendam præ ſe fert ſpeciem, & ſola poteſt magnarum calamitatum impetum placare. Vel ſi in rabiem agantur præ inſania, cupiditate bellandi pertinaci & implacabili abrepti, tantiſper dum congrediantur, durabit audax ſuperbia: ubi vero ad conflictum venerint, diſcent inanem fuiſſe jactantiam, & fruſtra conceptam ſpem victoriæ. Repulſi enim majoribus viribus effuſiſſime fugient quinos centeni, centenos decies milleni, diſparati per multas vias qui per unam invaſiſſent. Nonnulli etiam, nemine perſequente niſi ſuopte metu, terga erga hoſtes vulneribus opportuna convertent, ita ut omnes viritim interfecti cadant: *Egredietur homo*, inquit oraculum, *qui bellando imperitandoque multas ac magnas gentes ſubjugabit*. Deo ſanctis auxilium congruum ſubminiſtrante. Hoc autem eſt imperterrita animi fiducia, & vires corporis firmiſſimæ, quorum vel alterum hoſtibus formidabile, quod ſi ambo concurrant, non ſunt ſuſtinenda. Addit vero *oraculum*, fore quoſdam hoſtes indignos qui pereant manibus hominum, quibus *adeo* in cladem probroſiſſimam ſe opponent crabronum examina, pro ſanctis belligerantium. Hunc vero *prædicit* non ſolum victoriam in bello incruentam firmiter retenturum, ſed etiam invictam imperii autoritatem in utilitatem ſubdi-

p. 925.

Lev. xxvi. 8.

Num. xxiv. 7.

Exod. xxiii. 28. Deut. vii. 20.

[1] ἀπὸ τῶν ἄλλων] Forſan ἀπὸ τῶν αὐτῶν.

[m] ὡς] Reſtitui ex MSS. Coiſl. & Aug.

[n] ἀστονδεῖν] Adde καὶ, vel ſcribe adverbialiter ἀστονδεὶ φονᾶν.

[o] ἂν φησιν] Reſtitui ex MSS. Vat. & Med. Item καὶ ὡς ἀητήτους in ſequentibus.

[p] τῷ δικαίῳ] Ea appellatio Deo hic, non juſtitiæ, tribuitur, ut viſum interpreti. Infra enim ſcribitur p. 925. ὁσίοις τὸ ἐπικουρικὸν ἐπιπέμψαντος Θεοῦ. Sic vero audit Deus paſſim apud Philonem, vide p. 624, 642, 733. Iſta vero vulgata apud Judæos Dei appellatio de Domino Noſtro etiam uſurpatur in Novo Fœdere. Vide Act. Apoſt. iii. 14. ὑμεῖς δὲ τὸν Ἅγιον καὶ Δίκαιον ἠρνήσασθε, &c. Vide etiam ibid. vii. 52. xxii. 14, &c.

[q] πασιμνον] Sic pro περίσεμνον MSS. Coiſl. & Aug. & Johan. Monach. MS. à quo hæc citantur. Titulo περὶ ἀρέτων ἀνδρῶν.

[r] μηδενὸς] Reſtitui ex MSS. Vat. & Coll. Nov. è quibus etiam pro ἐπιστρέψουσι, repoſui ἀντιστρέψουσι.

[s] καταστρατηγῶν] Ita MSS. Editi καὶ στρατηγῶν.

[t] ἀνυπόστατον] Melius ἀνυπόστατα.

[v] ζφηκῶν] Reſpicit Exod. xxiii. 28. καὶ ἀποστελῶ τοὺς σφηκίας πρὸ προσώπου σου, καὶ ἐκβαλῶ τοὺς Ἀμορραίους, idque ad literam interpretatur de Veſpis. Cui conſentire videtur & autor libri Joſuæ xxiv. 12. καὶ ἀπέστειλε πρὸ προσώπου ὑμῶν τὰς σφηκίας. Item Sap. Sol. xii. 8. ἀπέστειλάς τι πρόδρομα τῶν στρατοπέδων σου ζφηκίας. Ea quoque patrum ſententia. Theodoret. quæſt. 58. in Exod. ὡς τοῖς Αἰγυπτίοις βαρυτέχνας καὶ σκυτικὰς καὶ κωμῳδικὰν ἐπιμένε, οὕτω τοῖς Χαναναίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι τὰς ζφηκίας. Vide etiam Auguſt. quæſt. 93. in Exod. Hujuſmodi ſtrages ab animalculis editæ proferuntur à Bochart. Hierozoic. tom. II. lib. iv. c. 13. Similiter ad literam videntur explicanda, quæ dicta ſunt de locuſtis Joel. ii. & forſan Apocalypſ. c. ix. Huc vero libet afferre locum Philonis deperditum ex Catenâ Græcâ, σύμβολον ὃ ὑπολαμβάνουσι τὰς σφῆκας ἀνελπίστῳ δυνάμεως, θείᾳ πομπῇ καλησομένας (ſcribe καλησομένης) ἥτις ἀφ' ὑψηλοτέρων κατ' ἄκρον τὸ ὡς ὑποθέρμασα (quidni ἐπιθέρμασα) τὰς πλευρὰς, ὀξυχόῃ πάσι τοῖς βλήμασι, καὶ ἀφθῆσα, ὕστε ἀλιπισίται (melius ἀλιπεσίται) τὸ σῶμα.

torum,

torum, devinctorum vel metu, vel pudore, vel gratia. Tria enim præ ſe feret maxima, quæque plurimum faciunt ad conſtabiliendum imperium, majeſtatem, gravitatem, & beneficentiam, unde facile conficiuntur quæ diximus. Nam majeſtas parit reverentiam, gravitas metum, beneficentia benevolentiam, quæ res quoties in una anima coaptentur & conformentur, egregie continent ſubditos in officio.

ὑπηκόων, οἳ ἡδέως τ' ἂν δι' εὔνοιαν ἢ αἰδῶ. Τρία γὰρ [x] ἐπιτηδεύσει τὰ μέγιστα καὶ ζυμβάλλοντα πρὸς ἡγεμονίαν ἀκαθαίρετον, ζεμνότητα, καὶ δεινότητα, καὶ εὐεργεσίαν, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται τὰ λεχθέντα. Τὸ μὲν γὰρ ζεμνὸν αἰδῶ καταστάζει, τὸ δὲ δεινὸν φόβον, τὸ δὲ εὐεργετικὸν εὔνοιαν· ἅπερ ἀναγκαιότατα καὶ ἁρμοδιώτατα ἐν ψυχῇ, καταπεισθεῖς ἄρχεσθαι ὑπηκόους ἀπεργάζεται.

Hæc ſunt quæ in primis promittuntur Deum ſequentibus, & ejus mandata ſemper & ubique amplectentibus, accommodantibuſque ad hæc partes vitæ ſingulas, ne quis animo aberrans à lege deſciſcat. Secundo pollicetur divitias, quæ neceſſario pacem & principatum ſequuntur. Divitiæ autem naturæ ſunt victus tenuis & tegmen. Alimenta præbet panis & aqua fontana, quæ nuſquam terrarum deficiunt. Tegminis duo ſunt genera, tectum & veſtimentum, ad nimii frigoris & æſtus injurias arcendas: quorum utrumque paratu facile, modo curioſus & nimius reſecetur luxus. Quicunque vero dicta hæc perſequantur, naturæ potius quam vanæ gloriæ munera amplectentes, frugalitatem & continentiam ſectantes, multa cum abundantia etiam victus delicati opes nullo ſuo ſtudio paratas tenebunt. Occurrent enim *iſtæ*, quaſi ad maxime neceſſarios & cognatos, ad debiti uſus ſcientes, repudiata familiaritate improborum & petulantium, ne neglectis viris publicè utilibus, ſumtus miniſtrent eis qui in damna civium vivunt.

Ταῦτα μὲν δὴ πρῶτά φησιν ζυμβήσεσθαι τοῖς ἑπομένοις θεῷ, καὶ παντὶ τρόπῳ καὶ παντὶ τῷ προσταγμάτων αὐτοῦ, καὶ [y] ἀφ' ἑκάστων τοῦ βίου μερῶν ταῦτα ἁρμόττουσιν, ὡς μηδένα νόσῳ [z] πλαζομένῳ ἐκδιαιτᾶσθαι. Δεύτερον δὲ πλοῦτον, ὃς καθ' ὃ μὲν ἀναγκαῖον εἰρήνην καὶ ἀρχὴν ἕπεται. Πλοῦτος δ' ἐστὶ φύσεως μὲν τελὴς ἐστι, τροφὴ καὶ ζκέπη· τροφὴ μὲν ἄρτος καὶ ναματιαῖον ὕδωρ, ἃ παντὶ τῷ οἰκουμένῃ ἀνακέκτυται. Σκέπης δὲ διττὸν εἶδος, τὸ μὲν ἀμπεχόνη, τὸ δ' οἰκία, πρὸς τὰς ἀπὸ κρυμοῦ καὶ θάλπους ἐπακολουθούσας ζημίας· ὧν ἑκατέρα, εἴ τις ἐθελήσειε τὸν περίεργον καὶ περιττὴν ἀφελεῖν πολυτέλειαν, εὐπορισταῖον. Οἱ δ' ἂν ζηλώσωσι τὰ λεχθέντα, ἀπατασάμενοι τὰ φύσεως δῶρα, μὴ τὰ τῆς κενῆς δόξης, ὀλιγόδειαν καὶ εὐπρέπειαν ἀσκήσαντες, ἕξουσιν κατὰ πολλὴν περιουσίαν καὶ τὰ τῆς ἀβροδιαίτου τροφῆς πλοῦτον, οὐκ ἐπιτηδεύσαντες. Ἀπελεύσεται γὰρ ὡς πρὸς ἐπιτηδειοτάτους καὶ [a] ζεμνὰς, τὰ ἁρμοζούσης p. 926.
χρήσεως ἐπισήμονας, ἀποδρὰς ἄσμενος τὰς τῆς ἀκολάστων καὶ ὑβριστῶν ζωοδιαιτήσεις, ἵνα μὴ χορηγῇ [b] τοῖς ἐπὶ βλάβῃ τοῦ πλησίον ζῶσιν, παρελθὼν τοὺς κοινωφελεῖς. Λόγιον γάρ ἐστιν, ὅτι τοῖς τὰς ἱεροπρεπεῖς ἐκτολὰς φυλάττουσιν, ὁ μὲν ἐρανὸς ὀμβρήσει καιρίους ὑετούς· ἡ δὲ γῆ [c] παντοδαπῶν εἴσῃ καρπῶν φορὰν, [[d] ἡ μὲν πεδιὰς παντῶν, ἡ δὲ ὀρεινὴ] τὰ ἀκροδρύων. Καὶ ὅτι χρόνου οὐδεὶς ἀποληφθήσεται κενὸς εὐεργεσίας· ἀλλὰ τῷ ζωοχεῖ καὶ ἐπαλλήλῳ τοῦ τοῦ θεοῦ χαρίτων, καταλήψεται ὁ μὴ [e] ἀμητὸς τρυγητὸν, καταλήψεται δὲ ὁ τρυγητὸς σπόρον· ὡς ἀνελλιπῶς καὶ ἀδιασάτως ἀεὶ τὰ μὲν ζυλλομίζειν, τὰ δὲ ἐλπίζειν, ἐφεδρεύόντων ἑτέρων ἑτέροις· ἵνα τοῖς πέρασι τῶν προτέρων αἱ τῶν ὕστερον ἀρχαὶ ζυνάπτωσαι, κύκλον τινα καὶ χορείαν ἀποτελῶσι μὴ ἐπιδεᾶ παντὸς ἀγαθοῦ. Τὸ γὰρ πλῆθος τῶν γινομένων ἐξαρκέσει, καὶ πρὸς τὸν παραυτίκα χρῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν, καὶ πρὸς τὸν τοῦ μέλλοντος ἄφθονον περιουσίαν· νέων ἐπακμαζόντων παλαιοῖς, καὶ τῶν ἐκείνων ἔνδειαν προσαναπληρούντων. Ἔστι δὲ ὅπου καὶ ὑπ' εὐφορίας ἀλέκτου, τὸ

Lev. xiv. 4. Sic enim edicit oraculum: *Quicumque ſacra mandata cuſtodient, his cælum demittet tempeſtivas pluvias, terra vero fundet proventum multiplicem: campeſtris, plantarum, montana vero, arborum.* Nec vero ullum tempus præteribit vacuum beneficiis, ſed continuitate indeſinenti gratiarum divinarum, occupabit meſſis vindemiam, vindemia ſementem, ut perpetuo ſine intermiſſione vel comportentur fructus vel ſperentur: alios aliis excipientibus, ita ut priorum fines attingentes poſteriorum initia, circulum quendam & choream conficiant boni nullius indigam. Nam copioſi proventus & ad præſentes uſus & ad penum largum in futurum ſufficient, novis fructibus veteres excipientibus & eorum detrimenta ſarcientibus. Aliquando vero ex annona ineffabili fiet, ut ne compor-

Ib. ℣ 5.

[x] ἐπιτηδεύσει] Omnino reponendum ἐπιτηδεύσῃ· ſcil. victor de quo agit.

[y] ἀφ' ἑκάστων] Forſan ἐφ' ἑκάστῳ.

[z] πλαζομένῳ] MSS. πλαζόμενον, idque rectè. Ibidem vero pro νόσῳ, Codicibus licet refragantibus, ſcribendum νόῳ, ergo repone νόῳ πλαζόμενον· *errantem* ſcil. *non morbo, ſed animo.* Sicut infra p. 928. τὸν νῦν ἐξ ἄλης πολυχρονίου παιδὸς πλανηθέντα.

[a] ζεμνὰς] Melius, ut videtur, συγγενεῖς. Ob præcedens ἐπιτηδειοτάτους.

[b] τοὺς] Scribe τοῖς.

[c] παντοδαπῶν] Sic MSS. pro παντόδαπον. E quibus etiam reſtitui καρπῶν.

[d] ἡ μὲν] Hæc Uncinis incluſa reſtitui ex MSS. Vat. & Coiſl.

[e] ἀμητὸς] Forſan ἀλοητὸς, ſic enim Textus Bibliorum Græcus, Lev. xxvi. 5. quem Philo ubique ſequitur. Nec non Origen. Philocal. c. 26. & Comment. inedit. in Pſal. xliv.

πάλαι

πάλαι ζυλκομιδέντων φροντίσῃ τὸ παράπαν ἐδεὶς, ἀλλ' ἀταμίευτα καὶ ἀθησαύριστα καταλείψει, τοῖς βυλομένοις ἀφέντες τὴν χρῆσιν ἀδεᾶ. Οἷς μὲν γὰρ ἀληθινὸς πλοῦτος ἐν ἱερῷ καλάκει λόγῳ ζοφίας καὶ ὁσιότητος [f ἀσκηθεὶς, τούτοις ἐν ὁ τῶν χρημάτων ὄλβος γῆς ἁπάσης· προνοίᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ θεοῦ τῶν ταμείων ἀεὶ πληρουμένων, ἐκ τοῦ τὰς ὁρμὰς τῶν διανοίας, καὶ τὰς τῶν χειρῶν ἐπιτολὰς, μὴ ἐμποδίζεσθαι πρὸς τὴν τῶν ἀεὶ σπουδαζομένων κατόρθωσιν. Οἷς δὴ ὁ κλῆρος οὐκ ἔστιν ἱερὸς διὰ ἀσέβειαν ἢ ἀδικίαν, οὐδὲ τῶν ἐπὶ γῆς ἀγαθῶν εὐδεῖν πέφυκεν ἡ κλῆσις· ἀλλὰ κἂν προσγένηται, τάχιστα ἀπεπήδησεν, ὡς ἐπιζημιουμένη τὴν δέχλην, οὐκ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν λαβόντων, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ βαρύσαι τὴν ἀνίαν ζοφοδρότερον, ἥτις οὐκ τοῦ ῥᾳδίως καὶ ἀναγκαῖον ἔπεται). Τότε ἔσῃ, φησὶν, ὑπὸ τῆς ἄγαν εὐφορίας, ὃ νῦν ὑπομένεις, ἐργάζῃ. Νῦν μὲν γὰρ, μήτε τῶν νόμων, μήτε τῶν παλαίων ἐθῶν αἰδοῦ ποιούμενος, ἀλλὰ πάντων ἀθρόως ἀλογῶν, ὑστερίζεις μὲν τῶν ἀναγκαίων, θεσπεσίως δὲ τὰς τῶν δανειστῶν καὶ ὀβολοστατῶν οἰκίας, ἐπὶ πολλῷ δανειζόμενος· τότε δ' ὥσπερ ἔφην, δεήσεις τἀναντίον. Ὑπὸ γὰρ ἀφθόνου εὐπορίας αὐτὸς ἄλλοις δανιεῖς, καὶ οὐκ ὀλίγα, οὐδ' ὀλίγοις, [h ἀλλὰ πολλὰ καὶ πολλοῖς, ὅλοις μὲν ἔν ἔθνεσι· πάντων καὶ τῶν κατ' χώραν, ἐν τῶν κατ' πόλιν εὐτυχῶς ἐχόντων,] ἀπάντων τῶν μὲν κατ' πόλιν, ἐρχαῖς καὶ τιμαῖς καὶ εὐδοξίαις, ἅμα τε [i εὐδοκίας καὶ k εὐβουλίας, καὶ τῶν ἅμα λόγων ἐν πράξεων κοινωφελῶν· p. 927. τῶν δὴ κατ' ἀγρὸν, εὐφορίαις τῶν ἀναγκαίων, σίτου, οἴνου, [l καὶ ἐλαίου, καὶ τῶν πρὸς ἀβροδίαιτον βίον· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ ἀμύθητα γῆθεν τῶν ἀκροδρύων· καὶ ἔτι βουκολίων, αἰπολίων, τῶν ἄλλων θρεμμάτων εὐτοκία. Ἀλλὰ τί τούτων ὄφελος, εἴποι τις ἄν, τῷ μὴ μέλλοντι κληρονόμους καὶ παραδόχους ἑαυτοῦ ποιεῖν; ἐπισφραγιζόμενος [m ἅμα τοῦτο τὰς εὐεργεσίας, φησίν· ἐδεὶς ἄγονος, ἐδὲ στεῖρα γενήσεται· πάντες γὰρ οἱ θεραπευταὶ θεοῦ γνήσιοι νόμον ἐκπληρώσουσι φύσεως τῆς ἐπὶ παιδοποιΐᾳ. Καὶ γὰρ ἄνδρες ἔσονται πατέρες, καὶ πατέρες εὐπαιδες, καὶ γυναῖκες μητέρες εὐτεκνοι, ὡς ἕκαστον οἶκον πλήρωμα εἶναι πολυανθρώπου ζυγγενείας, μηδενὸς ἐλλειφθέντος ἢ μέρους ἢ ὀνόματος, τῶν ὅσα ἐπιφημίζεται τοῖς προσήκουσι· καὶ πρὸς τοὺς ἄνω, γονεῖς, θείους, πάππους; καὶ πρὸς τοὺς κάτω πάλιν [n ὁμοίους, ἀδελφοὺς, ἀδελφιδοῦς, ἰωνοὺς, θυγατριδοῦς, ἀνεψιοὺς, ἀνε-

tatas olim fruges curæ habeant, sed eas nec reconditas nec custoditas relinquant, concesso cuivis volenti libero earum usu. Nam quibus veræ divitiæ sunt in cœlo reconditæ per meditationem sanctitatis ac sapientiæ, his pecuniarum divitiæ in terra abunde suppetunt: cura Dei & providentia penuariis repletis, ne mentis cogitationes & manuum conatus impediantur, quo minus assequantur ea quæ studiose quærunt. Cæterum qui exortes sunt rerum cœlestium propter impietatem aut injustitiam, his ne in terra quidem feliciter succedunt opes domesticæ. Quod si aliquo casu obveniant, celeriter se proripiunt, quippe quæ non ut accipientibus prodessent accesserant, sed ut amissæ graviorem (sicut fieri solet) afferrent molestiam. At tunc, inquit, præ nimia fertilitate quod jam pateris, tu ipse facies. Nunc enim absque omni legum consuetudinumque patriarum reverentia, sed his omnibus simul despectis, rerum necessariarum indigus teris fœneratorum & mensariorum limina, gravi fœnore mutuum accipiens. Tunc autem (ut dixi) facies contrarium. Nam præ nimia rerum affluentia dabis aliis mutuum, idque nec paucis nec exigua, sed multa & multis: fortasse gentibus integris; rebus omnibus tum per agros tum per urbes feliciter cedentibus: per urbes, magistratibus & honoribus & famâ: ex juris administratione consultis, dictis & factis publicè utilibus; per agros vero, rerum necessariarum proventus: frumenti, vini, olei, cæterorumque ad victum delicatiorem; quales sunt varii fructus arborum, atque insuper fœturæ gregum armentorumque & aliorum jumentorum. Verùm quid ista juvant, dixerit aliquis, nec hæredes nec successores relicturum? addit igitur velut obsignans sua beneficia: propterea nullus prole carebit, nulla erit sterilis, sed omnes rite Deum colentes satisfacient naturæ legibus quærendo sibi liberos. Nam viri fient patres & quidem fortunatæ sobolis patres, mulieres quoque matres mactæ liberorum numero, ita ut quævis familia cognatione numerosa compleatur, cessante nulla parte appellationeque conjunctionis: vel circa superiorem gradum, parentes, patruos, avos, avunculos, similiterque inferiorem germanos fratres, sorores, filios, ne-

926.

[f] ἀσκηθεὶς] Forsan ἀζήθεις. Confer vero hæc cum dictis Domini Nostri D. Matth. vi. 33.

[g] ἔσῃ] Repone ἐσὴ, item ἐργάσῃ. De futuro enim agit tempore.

[h] ἀλλὰ] Hæc Uncinis inclusa restitui ex MSS. Vat. Coisl. & Aug.

[i] εὐδοκίας] Scribe εὐδικίας. Sic Noster de Legat. p. 1004. εὐνομίας καὶ εὐδικίας. Idem lib. de Somn. p. 1113. Hesych. v. εὐδικίας, δικαιοπραγίας.

[k] εὐβουλίας] Sic MSS. pro εὐσεβείας· quibus etiam suffragatur Contextus.

[l] καὶ] Restitui ex MSS. Coisl. Coll. Nov. & Aug. Item καὶ ἀβροδίαιτον in sequentibus.

[m] ἅμα τοῦτο] Restitui ex eisdem: Item mox γυναῖκες.

[n] ὁμοίους] Scribendum forsan ὁμοίως, vel, quod magis placet, ὁμοῦς. In serie enim cognatorum vix erant filii omittendi.

potes, ex filio vel filia, cosobrinos, omnes consobrinorum filios, denique consanguineos. Nec potest quisquam imperfectus aut brevis ævi esse qui ex legibus componitur, nec expers erit cujusvis ætatis ex his quas Deus tribuit humano generi: sed ab infantia certis deinceps ascendens gradibus, emensus præfinita ætatum curricula, certis annorum periodis ad extremam perveniet, morti seu potius immortalitati vicinam, verè felix senex, familia egregia & copiosa pro se relicta. Et hoc est quod alicubi vates divinus canit, dicens: *Numerum dierum tuorum explebis*, perpulchre usus propriis simul & aptissimis vocabulis. Nam ejus qui rudis est & exlex, nec numerus initur, nec habetur ratio, juxta vetus proverbium; quisquis autem disciplinam & sacras leges capessit, hac prima dignus habetur gratia, quòd in numerum & ordinem recipitur. Præclare autem se habet ista expletio non annorum aut mensium, sed dierum; ita ut nullus dies viri boni quicquam desertum & vacuum sinat in delictorum ingressum, sed per omnes ejus partes & intervalla expleatur probitate. Nam virtus & honestas in qualitate consistit, non in quantitate. Unde vel unum diem sapientis recte transactum integræ vitæ sapientis æquiparandam existimavit. Istud vero est quod etiam aliubi subindicat dicens: *faustum felicemque virum talem fore tum introeuntem tum exeuntem.* Siquidem bonorum virorum motus omnes & habitus sunt laudabiles domi forisque, in rebus tum privatis tum publicis, rem domesticam instaurantis œconomicè, politice vero publicam, quatenus ea commode emendetur. Ergo si unus vir talis in civitate extiterit, facile civitatis princeps evadet: si civitas, circumvicinæ regionis, velut caput corporis; quod si tota natio, propter splendorem egregium, superior fiet omnibus aliis, nec in eo tam suæ gloriæ ptivatim, quam intuentium utilitati consulens. Nam continua præclarorum exemplorum cogitatio simulacra quædam in animis non admodum duris & asperis exprimit: quod dictum volo honesta laudandaque imitari cupientibus, ne desperent mutationem in melius, & velut ex animæ dispersione quam pravitas effecit, ad virtutem & sapientiam regressum. Nam Deo propitio facilia redduntur

ψιδὰς, τὰς ἐξ αἵματος πάντας. Ὠκύμορος δ' ἡ ἀτελὴς ἰδεῖς ἂν γλύοιτο τὸ [o] κοσμυμβώων νόμοις, ὑδέ τινος ἡλικίας ἄμοιρος ὧν θεὸς ἐνεμβῇ ἀνθρώπων γλύει· ἀλλ' ὁκ βρέφους ἐπανιὼν ἐξῆς ὥσπερ δι' ἀναβαθμῶν, τελαγμύαις χρόνων περιόδοις ἑκάστης ἡλικίας τὰς ὁρισθέντας ἀριθμὰς [p] ζωοπληρώσας, ὅπῃ τῷ τελευταίαν ἀφίξεται, τῷ θανάτῳ μᾶλλον δ' ἀθανασίᾳ γειτνιῶσαν, πρὸς ἀληθειαν εὔυγρως, εὐπαιδα οἶκον [q] καὶ πολύπαιδα ἀνθ' αὑτοῦ καταλιπών. Τοῦτ' ἐστιν ὅπερ εἰπέ σοι θεσπίζων, ὅτι τὸ ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν σου ἀναπλήσεις, παλαιὸς χρησάμενος τοῖς ὀνόμασι κυρίοις ἅμα καὶ προσφυέσιν. Ὁ μὲν γὰρ ἀμαθὴς καὶ ἔκνομος, ὅτ' ἐν [r] λόγῳ φησιν, ὅτ' ἐν ἀριθμῷ· τῷ δὲ παιδείας καὶ νόμων ἱερῶν μεταποιημένῳ πρώτη χάρις ἐστὶν ἐλλογίμῳ καὶ δοκίμῳ φανέντι, μεταλαχεῖν ἀριθμοῦ καὶ τάξεως. [[s] Ὑπερφυὼς δὲ ἔχει καὶ ἡ πλήρωσις οὐ μιῶν ἢ ὀκταιτῶν ἀλλ' ἡμερῶν· ὡς δὴ ἑκάστῳ] ἡμέραν τοῦ παιδὸς μηδὲν ἔρημον καὶ κενὸν ἐᾶν εἰς πάροδον ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς μέρεσι καὶ διαστήμασιν αὐτῆς, καλοκἀγαθίας πεπληρῶσθαι. Κρίνεται γὰρ οὐ [t] ποσότητι, ἀλλὰ ποιότητι ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ καλόν· ὅθεν ἰσότιμον [u] καλῷ βίῳ ζοφερὸν καὶ μίαν ἡμέραν ὑπέλαβον εἶναι [x] καλορθυμμένην. Τοῦτ' ἔστιν ὃ καὶ ἐν ἑτέροις αἰνίττεται, φάσκων δίκαιον ἄξιον εἶναι καὶ εἰσιόντα καὶ ἐξιόντα τὸ τοιοῦτον ἄνδρα· διότι πᾶσαις μὲν αἱ κινήσεσι, πάσαις δὲ αἱ χρήσεσιν ὁ σπουδαῖος ἐπαινετὸς, ἔνδον τε καὶ ἔξω, πολιτικός τε ἐμοῦ καὶ οἰκονόμος, τὰ μὲν ἔνδον ἐξορθῶν οἰκονομικῶς, τὰ δ' ἔξω πολιτικῶς, ἢ συμφέρον ἐπανορθοῦσθαι. Ἐὰν μὲν δὴ εἷς ἀνὴρ τυγχάνῃ τοιοῦτος ὢν ἐν πόλει, τὴ πόλεως ὑπερέχων φανεῖται· ἐὰν δὲ πόλις, τὴ ἐν κύκλῳ χώρας· ἐὰν δὲ ἔθνος, ἐπισῄσει πᾶσιν ἔθνεσιν, ὥσπερ κεφαλὴ σώματι, τὸ περιφαίνεσθαι χάριν, οὐχ ὑπὲρ δόξαν μᾶλλον ἢ τῆς τῶν ὁρώντων ὠφελείας. Αἱ γὰρ συνεχεῖς τῶν καλῶν ἐνδείξεων φαντασίαι ἐνεργοπλησίας εἰκόνας ἐγχαράττουσι τῇ μὴ πάνυ σκληραῖς καὶ ἀποκρίτοις ψυχαῖς· ὅπερ εἴρηται πρὸς τὰς ἐθέλοντας μιμεῖσθαι τὰ σπουδαῖα καὶ θαυμαστὰ κάλλη, μὴ ἀπογινώσκειν τῷ ἀμείνω μεταβολῇ, μήτε τῷ ὥσπερ ἐκ διαστορᾶς [z] ψυχῆς ἦν εἰργάσατο κακία, πρὸς ἀρετὴν καὶ σοφίαν ἐπάνοδον. Ἴλεως γὰρ ὅταν ᾖ ὁ θεὸς, ἐξομαλίζεται

[o] κοσμυμβώων] Sic MSS. Coisl. & Aug. pro κόσμῳ γλυμβώων. Mox vero pro ὧν, scribendum ᾖ.

[p] ζωοπληρώσας] Melius σωοπληρώσας. Infra p. 929. σωοπληρῶν τὴ τῶ μιῶν ἀριθμον. Mox etiam post γειτνιῶσαν pro ᾗ scribe ὁ.

[q] καὶ πολύπαιδα] Restitui ex MSS. quibus quoque suffragatur Theodoret. in loc.

[r] λόγῳ] Sic MS. Vat. pro ἐγώ. Est enim pars versiculi. Jamblych. de Vit. Pythag. p. 208. τὴ αὐτῷ ταὐτῷ γνώμῳ ὑπὲρ Πυθαγόρου μεμνημένους οὐ μέτρῳ τὰς μαθητὰς λέγῃ.

Τὰς μὲν ἑταίρους ἦγλυ ἴσον μακαρέσσι θεοῖσι
Τὰς δ' ἄλλας ἤγειτ', οὐτ' οὐ λόγῳ, οὐτ' οὐ ἀριθμῷ.

[s] ὑπερφυὼς] Hæc Uncinis inclusa restitui ex MSS. Vat. Aug. & Coll. Nov.

[t] ποσότητι—ποιότητι] Sic MSS. pro ποσότητος—ποιότητος.

[u] καλῷ] Male, ut videtur; forsan ὅλῳ. Sic ergo scriberem & distinguerem ὅλῳ βίῳ, σοφῷ καὶ μίαν, quod confirmari etiam videtur à Ciceron. Tuscul quæst. v. p. 178. *Est autem unus dies ex tuis præceptis actus* TOTI *immortalitati anteponendus.* Vide Psal. lxxxiv. 11.

[x] καλορθυμμένην] Sic MSS. pro καλορθυμένην.

[y] ὡς] Restitui ex MSS. Mox vero scribe καλορθοῖ.

[z] ψυχῆς] Ita MSS. Aug. & Coisl. pro ψυχικῆς.

p. 928.

πάντα.

πάντα· γίνεται δὲ ἵλεως, τοῖς αἰδημόνοις καὶ μεθαρμοζομένοις ἐξ ἀκρασίας εἰς ἐγκράτειαν, καὶ τὰ μὲν τῆς ἀκρατοῦς ζωῆς κακίζουσιν, καὶ ὅσα ἐναπεμάξαντο τῇ ψυχαῖς αἰσχρὰ εἴδωλα μυσαττομένοις· εὐδίαν δὲ παθῶν ἐζηλακόσι, καὶ εἰρήνῃ καὶ γαλήνῃ βίᾳ μεταλείχουσι. Καθάπερ ἂν ἀνθρώπους ἐν ἐσχατιαῖς ἀπῳκισμένους ῥᾳδίως ἂν ἐνὶ κελεύσματι ζωαγάγοι θεὸς ὁπόθεν περάτων εἰς ὅ, τι ἂν θελήσῃ χωρίον, ὕτω καὶ τὴν νῦν ἐξ ἄλης πολυχρονίᾳ πάντῃ πλανηθέντα [a] καὶ κακωθέντα πρὸς ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας, δεσποινῶν σκληταμένων, ἐλεῶν ὁ ζωτὴρ, ἐξ ἀνοδίας εἰς ὁδὸν ῥᾳστῶς ἂν ἀγάγοι, ἀμεταστρεπτὶ [b] φεύγειν διεγνωκότα φυγὴν, ἀ τὴν ἐπονείδιστον λεγομένην, ἀλλὰ τὴν ζωτήριον, ἣν οὐκ ἄν τις ἁμάρτῃ λέγων καθόδῳ κρείττονα.

omnia; propitiatur autem ipsum verentibus, & ab intemperantia proficientibus ad continentiam, damnantibus errata vitæ probrosæ, & quascunque imagines turpes in animam impressérant, detestantibus, affectuum vero serenitatem sectantibus, & ad pacatam quietamque vitam recurrentibus. Quemadmodum igitur homines in extremis terrarum finibus habitantes facile Deus exinde in unum quemcunque vellet locum vel nutu contraheret: eodem modo & mentem diuturnis erroribus passim circumvagatam afflictamque à dominis infensis, voluptate & cupiditate, miseratus salvator ex aviis in viam facile posset reducere, continuato cursu fugam capessere stantem, non illam ignominiosam sed salutarem, & quam reditu meliorem quivis rectè dicat.

Τὰ μὲν ἔν ἐκτὸς ἀγαθὰ εἴρηται, νίκαι κατ' ἐχθρῶν, κράτος πολέμων, εἰρήνης βεβαίωτις, καὶ τὸ κατ' εἰρήνην ἀγαθῶν πλεῖσται, πλοῦτοι καὶ τιμαὶ δόξαι, καὶ τὰ [c] παρεπόμενα τοῖς εὖ πράττουσιν ἐγκώμια, ἀφ' ὧν πάντες φόμασιν καὶ φίλων δυσμενῶν ἐπαινούμενοι, τὰ μὲν ἀφ' φόβου, τὰ δὲ δι' εὔνοιαν.

Hæc igitur sunt externa bona, victoria contra inimicos, vires bellicæ, pacis diuturnitas, & copia rerum quam secum pax afferre solet: divitiæ, honores, magistratus, & laudes quæ fortunatos sequuntur ex ore amicorum inimicorumque, has metu eliciente, illas benevolentia.

Λεκτέον δὲ καὶ τὰ τούτων οἰκειότερα, τὰ πρὸς τὸ σῶμα. Φησὶν ἔν, ὅτι τοῖς ἀρετὴν ἀσκοῦσι, καὶ τὰς ἱερὰς νόμους ἡγεμόνας τοῦ καθ' ὅλον βίον λόγων καὶ ἔργων προσηκόντως ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ πρέπειν τὸ εἰς ἅπαν ἄνοσον. Εἰ δὲ καὶ γένοιτό τις ἀσθένεια, τοῦ μὲν κακῶσαι χάριν οὐκ ἂν γένοιτ' ἄν· τοῦ δ' ὑπομνῆσαι τὸ θνητὸν ὅτι θνητός ἐστιν, εἰς ὑπεραύξη φρονήματος καθάλυσιν, καὶ βελτίωσιν ἠθῶν. Ὑγείᾳ δ' εἶναι καὶ αἰσθησία, καὶ τὸ ἐν ἅπασι τοῖς μέρεσιν ὁλόκληρον καὶ παντελὲς, εἰς τὰς πρὸς ὃ [d] προγέγονεν ἕκαστον, ἀκωλύτως ὑπηρεσίας. Ἐδικαίωσε γὰρ ὁ θεὸς γέρας τοῖς ἀγαθοῖς θεραπεῖν εὖ ζωοκοδομημένῳ καὶ
928. p. 929. ζωηρμοσμένῳ σκηνὴν ἄξιον θεμελίων ἄρας στέγης οἰκίαν· οἰκία δὲ ψυχῆς [e] συμφυεστάτη σῶμα· [f] ἅτε πολλὰ τοῦ εἰς τὸν βίον ἀναγκαίων καὶ χρησίμων ἐνεργὸν καὶ μάλιστα διὰ τὸν καθάρσεσι τελείαις νῦν καθαρθέντα· [g] καὶ μύσται γεγονότα τῶν θείων τελετῶν, καὶ μοναῖς συμπεριπολοῦντα τῶν οὐρανίων χορείαις καὶ περιόδοις, ἐγείραντι ὁ θεὸς ἡρεμίᾳ· βουληθεὶς [h] ἀμέθεκτον εἶναι, κηραίνοντα πρὸς μηδὲν πάθος, ὧν αἱ τοῦ σώματος [i] γνῶσι δυνάμεις, ἐπιτιθέμεναι καὶ πλεονεξίαν παθῶν δυνασείας.

Nunc vero dicendum de conjunctionibus, ad corpus spectantibus. Dicit ergo, quod virtutem exercentibus, ex ductu sacrarum legum per totam vitam dicta factaque dirigentibus, tum privatim tum publicè perpetua à morbis immunitas suppetet. Quod si qua infirmitas inciderit, venturam non lædendi sed admonendi causa, ut mortales se mortales meminerint, ad compescendos spiritus tumentes & simul morum emendationem. Sequetur vero etiam sanitas & sensuum vigor & in omnibus corporis partibus integritas & perfectio, ad expedienda propere munera cuivis horum assignata. Æquum enim censet Deus, probis rependi præmium, domicilium bene constructum compactumque à fundamentis usque summa culmina (nam corpus domus est animæ congenita multa perficiens utilia & necessaria ad vitam) idque propter mentem purgationibus perfectis perpurgatam; quam divinis initiatam mysteriis, & cum solis rerum cœlestium choreis & conversionibus versantem quiete remuneratus est Deus; volens eam esse imperturbatam nec contactam quovis affectuum quos necessitates corporis generant, inducentes ex avi-

[a] καὶ κακωθέντα] Restitui ex MS. Vat. è quo etiam reposui ἐκλελοιπότων, scil. διεστώτων. Editi ἐκλελυμένων.
[b] φεύγειν] Restitui ex Codice Augustano.
[c] παρεπόμενα] MS. Vat. περίποντα. Idque forsan melius.
[d] προγέγονεν] Melius γέγονεν.
[e] συμφυεστάτη] Scil. οἰκία. Ita MSS. pro συμφυέσταται. Corpus vero animæ esse Domicilium docet Noster passim alibi. Sicut & D. Paulus 2 Cor. v. 1. ὅτι ἐὰν ἐπίγειος ἡμῶν ἡ οἰκία τοῦ σκήνους. Similiter D. Pet. xii. ep. 1. 13. τὸ σκήνωμα appellat corpus. Sap. Sol. ix. 15. καὶ βαρύνει τὸ γεῶδες σκῆνος νοῦν πολυφρόντιδα. Eratque ea sententia Pythagoricis & Platoni pervulgata. Vide Platonem in Phædone circa finem Æschinem Socrat. in Axiocho p. 363. Clem. Alexandrin. Strom. v. p. 703. & Johan. Stobæum Eclog. Phys. lib. i. p. 105.
[f] ἅτε] Sic MSS. pro ἀφ' ὅτε. E quibus etiam restitui εὐεργὸν.
[g] καὶ] MSS. Vat. & Coisl. ὦ καί. Forsan ὃν καί.
[h] ἀμέθεκτον] Melius forsan ἀμέθεκτον.
[i] γνῶσι] MSS. Coisl. & Aug. ἀνάγκαι. Forsan, omisso δυνάμεις, scribendum γνώσεως ἀνάγκαι. Sicut in sequentibus μυρίαις ἀνάγκαις ἐπιθυμιῶν ὑπηρεσιῶν. Mox vero pro δυνασείας, melius scribitur δυνασείαν.

ditate

ditate affectuum dominatum. Vel enim perfrigeravit cœlum aliquod, vel aduſſit; vel ſiccum aut contra fluidum reddidit: quæ omnia menti officiunt, ne poſſit inoffenſum vitæ iter peragere. Quod ſi in corpore ſano domicilium habeat, minimo negocio vacabit & immorabitur contemplationi ſapientiæ, ſortita vitam beatam & feliciſſimam. Hujuſmodi eſt animus inebriatus mero beneficæ Dei potentiæ, & ſatiatus ſacrorum ſermonum & dogmatum epulis. In hoc propheta *Deum ait inambulare* tanquam in aula qua dam regia; animus enim viri ſapientis eſt revera Dei domus & palatium. Hujus proprie Deus dicitur qui eſt Deus rerum omnium: & idem rurſus gratiâ peculiari populus ejus, non hujus aut illius principis, ſed unici & veri, ſancti principis ſanctus populus. Hic eſt ille qui dudum multis fuerat obnoxius voluptatibus, multiſque cupiditatibus & innumeris vitiorum neceſſitatibus: hujus etiam in ſervitute miſerias contrivit Deus, ipſumque in libertatem reſtituit. Hic eſt ille qui gratiam non retiçendam conſecutus eſt, ſed ubique prædicatur & celebratur propter defenſoris ſui potentiam, à qua non *in caudam detruſus eſt, ſed ad caput ſublevatus.* Hæc autem figurate dicta ſunt; ſicut enim in animantibus caput præcipua pars eſt & optima, cauda vero ultima viliſſimaque pars, vel potius non pars, tantum explens membrorum numerum, muſcarium beſtiolarum involantium; ſic bonum ſive virum ſive populum generis humani caput fore prædicit: cæteros omnes tanquam membra corporis animata à ſuperioribus in capite viribus. Hæc ſunt pro bonis & leges opere perficientibus vota, quæ obventura eſſe pollicetur gratia munifici Dei, qui propter ſimilitudinem cum ipſo res honeſtas auget honoratque. Supereſt, ut conſideremus execrationes his, qui nec jus nec fas colunt, intentatas.

Ἡ γὰρ ϖεϊέψυξέ [k] τι, ἢ ϖεϊέφλεξεν ἄερα, ϗ̀ αὐχμηρὸν ἢ τἐναντίον ῥοῶδες ἀπεργάσαϛο, δι' ὧν ἀπάγ]ων ὁ νῦς ἀδιαϐάτως τἰὼ τῦ καθ' αὐτὸν βίϰ ϖορείαν. Ἐνδιαιτώμεν ϑ̀ ὑγιεινῷ σώμαϛι, ϗ̀ ϖολλὴν ἀμάρειαν ἐνδιατρέψει καὶ ἐσχολάσει τοῖς Ϛοφίας θεωρήμασι, μακαρίας καὶ ἐὐδαίμονος ζωῆς ϖιλαχών. Οὗτός ἐϛιν ὁ ϖολιὼ ἄπρακϛον ϖάσας τ' ἀνεργέτιδος τῦ θεῦ δυνάμεως, καὶ λόγων ἱερῶν ϗ̀ δογμάτων ἐϛιαθείς. Οὕτως, ᾧ φησιν ὁ ϖροφήτης τ' θεὸν ἐμπεριπατεῖν, εἶτα βασιλείῳ· ϗ̀ γὰρ ἐϛι τῷ ὄντι βασίλειον καὶ οἶκος θεῦ, Ϛοφῦ διάνοια. Τάτϰ καλεῖται θεὸς ἰδίως ὁ τ' ϛυμπάντων θεὸς, ϗ̀ λαὸς ἐξαιρέτῳ χάρϵτι ϖάλιν ἔτως, ὃ τῶν ϗ̀ μέρος ἐρχόντων, ἀλλὰ τῦ ἑνὸς ϗ̀ ϖρὸς ἀλήθειαν ἄρχοντος, ἁγίϰ ἅγιος. Οὗτός ἐϛι ὁ ϖρὸ μικρῦ ϖολλαῖς μὲ ἡδοναῖς, ϖολλαῖς δ' ἐπιθυμίαις, μυρίαις δ' ἀνάγκαις κακιῶν ϗ̀ ἐπιθυμιῶν ὑϖεζευγμένος. Τάτϰ τὰ κακὰ [l] κἀν τῇ δϰλείᾳ ϛωέτρεψεν ὁ θεὸς, εἰς ἐλευθερίαν ἐξαιρούμενος. Οὕτως ὁ μὴ ἀπαῤῥησιάϛϰ τυχὼν ἐὐεργεσίας, ἀλλὰ ϑεϐουμένῳ ϗ̀ ϖειϑομένῳ ϖάνϑ', διὰ τἰὼ τῦ ϖροσαπίζοντος [m] ἐξϵσίαν· ὑφ' ἧς ϰχ ὑϖεσύρη ϖρὸς τὰ ῥαῖα, ἀλλ' ἐπὶ κεφαλὴν ἄνω ϖαρεπέμφθη. Ταῦτα δ' ἀλληγορεῖται τροπικῶς ἐξενεχθέντα· καθάπερ γὰ ἐν ζώῳ κεφαλὴ μὲ ϖρῶτον ϗ̀ ἄριϛον, οὐρὰ δ' ὕϛαϖον ϵ [n] φαυλόταϖον, ὃ μέρος, ϛωεκπληρῦν [o] τ' τ' μελῶν ἀριθμὸν, σόβηρον τῶν ἐπιπολωμένων· τ' αὐτὸν τρόπον κεφαλὴν τῦ ἀνθρωπίνϰ γένους ἔϛιϑαί φησι τ' ϖανδαῖον, εἴτε ἄνδρα, εἴτε λαόν· τὰς ϑ̀ ἄλλας ἅπανϛας, οἷον μέρη σώματος ψυχούμενα τ' ἐν κεφαλῇ καὶ ὑπεράνω δυνάμεσιν. Αὗται μὲ αἱ ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀγαθῶν εἰσιν εὐχαὶ, καὶ τὰς νόμους ἔργοις ἐπιτελοῦντων· ἃς φησι τελεσφορηθήσεϑϰ χάριϛι τῦ [p] φιλοδώρϰ θεῦ, τὰ καλὰ διὰ τἰὼ πρὸς αὐτὸν ὁμοιότητα ζεμνοποιοῦντος ϗ̀ γεραίροντος. Τὰς ϑ̀ ϗ̀ τῶν ἀνόμων καὶ ἀθέσμων ὀλεθρίους ἀρὰς ἐπισκεπτέον.

[k] τι, ἢ ϖεϊέφλιξεν ἄερα] Ita MSS. Vat. Coiſl. & Aug. Editi nullo ſenſu. τις ἢ αὖϵν.

[l] κἀν τῇ δϰλείᾳ] Sic MSS. Vat. & Coiſl. pro τ' δϰλείας. E quibus etiam reſtitui ἀλλὰ διαϑεϐουμένης.

[m] ἐξϵσίαν] Ita MSS. Vat. Coiſl. & Aug. Editi ὑϖϵξουσίαν. Ex eiſdem addo ὑφ'.

[n] φαυλόταϖον] Ex Autoris argumento videtur ſcribendum φαυλόταϖον μέρος ἢ μέρος.

[o] τ' ἀριθμὸν] Sic MSS. Coiſl. & Aug. pro τὸ ἀριθμόν in Editis.

[p] φιλοδώρϰ] Reſtitui ex MSS. Vat. & Coiſl. Item ὀλεθρίους in ſequentibus.



ΠΕΡΙ

# ΠΕΡΙ ΑΡΩΝ.

## DE EXECRATIONIBUS.

p. 930. ΠΡΩΤΗΝ ἀρὰν ὡς κυφόταλον κακὸν ἀναγράφει, πενίαν καὶ ἔνδειαν καὶ ἀπάνιν τῶν ἀναγκαίων, καὶ μίσησιν παντελῆς ἀπορίας. Τὸν μὲν σπόρον, φησὶν, ἀτελῆ μὲν ὄντα δηώσουσι, τελειωθέντα δ' ἀμήσουσιν ἐξαίφνης ἐπελθόντες πολέμιοι, διπλοῦν ἐργασόμενοι συμφορὰν, λιμὸν μὲν φίλοις, ἐχθροῖς δὲ εὐετηρίαν. Λυπεῖ γὰρ μᾶλλον ἢ οὐχ ἧττον τὰ ἰδίων κακῶν τὰ δυσμενῶν ἀγαθά. Καὶ ἡσυχαζόντων μὲν τῶν ἐχθρῶν, οὐχ [a] ἡσυχάζουσιν αἱ ἐκ φύσεως δεινότεραι [b] δὲ ζημίαι. Σὺ μὲν γὰρ καταπείρεις, τοῦ βαθύγειον τὸ πεδιάδος, ἀκρίδων δὲ νέφος ἐξαίφνης καταπτάμενον [c] ἐκθερίσει, καὶ τὰ ὑπολειφθέντα πολλοστὸν εἰς συγκομιδὴν ἔσται μέρος τῶν σπαρέντων. Καὶ σὺ μὲν ἀμπελῶνα φυτεύσεις δαπάναις ἀφειδέσι, [d] κακοπαθείαις ἀτρύτοις, ἃς εἰκὸς γεωπόνους ἀναδέχεσθαι· τελειωθέντα δὲ ἤδη καὶ βλαστάνοντα ἐπ' ὀφελείᾳ, σκώληκες ἐπιγνώμονες τρυγήσουσι. Τὰς ἐλαιῶνας ὅταν ἴδῃς ὀθνείους καὶ καρπῶν ἄφθονον πλῆθος, [e] ἠθήσει, ὥσπερ εἰκὸς, δι' ἐλπίδα συγκομιδῆς εὐτυχοῦς· ὅταν ἄρξῃ συγκομίζειν, αἰσθήσῃ τὰ ἀτυχίας μᾶλλον ἢ τὰ [f] εὐσεβείας. Τὸ μὲν γὰρ ἔλαιον καὶ ὅσον πίων σκρυήσει) σύμπαν ἀφανῶς, ὁ δὲ σκὼλος ὅλος αὐτὸς εἰς ἀπάτλιον ψυχῆς κενὸς κενῆς ὑπολειφθήσει). Καὶ συλλήβδην ὅσα σπαρτὰ ἢ δένδρα, καρποῖς αὐτοῖς ἐξαναλωθήσει) πρὸς ἐρυσίβης. Ἐφεδρεύσουσι δὲ καὶ ἄλλαι συμφοραὶ δίχα τῆς εἰρημένων, ἐνδείας καὶ ἀπορίας δημιουργοί. Δι' ὧν γὰρ ἡ φύσις ἀνθρώποις ἐχορήγει τὰ ἀγαθὰ, σειρωθήσει) γῆ καὶ οὐρανός· ἡ μὲν ἀμβλύσκουσα, καὶ τελεσιγονεῖν ἀδυνατοῦσα τοὺς καρπούς, ὁ δὲ μεταβεβηκὼς εἰς ἀγονίαν· τῶν ἐτησίων ὡρῶν, μὴ χειμῶνος, μὴ θέρους, μὴ ἔαρος, p. 931. μὴ μετοπώρου πρὸς τὰς οἰκείας τάξεις [h] ἀνιόντων, ἀλλ' εἰς ἄποιον καὶ πεφορημένον σύγκρισιν ἀποκεκληῆναι βιαθέντων, δεσποτικῇ κράτους ἐρχῇ. Οὐ γὰρ ὄμβρος, οὐχ ὑετὸς, οὐ λεπτὴ ψεκὰς, οὐ βραχεῖα λιβὰς, οὐ δρόσος, οὐκ ἄλλο τι τῶν αὔξειν δυναμένων, ἐπιγνώμονες) τοὐναντίον δὲ ὅσα λυμαντικὰ μὲν φυομένων, φθοροποιὰ δὲ καρπῶν καταπεπανθέντων, καὶ ἵνα μὴ τελειωθῇ παρεσκευασμένα. Θήσω γὰρ, φησὶ, τὸν οὐρανὸν ὑμῖν χαλκοῦν, καὶ τὴν γῆν σιδηρᾶν· αἰνιττόμενος τὸ μηδ' ἕτερον αὐτῶν

PRIMA execratio quaſi leviſſimum malum intentatur, inopia, pauperies, rerum victui neceſſariarum penuria & egeſtas omnimoda. *Segetes*, inquit propheta, partim ante maturitatem vaſtabunt, partim maturas demetent hoſtes ſubito irruentes, duplicem adoperaturi calamitatem, famem amicis, hoſtibus autem abundantiam. Pari enim dolore affiiciunt hoſtium res proſperæ, ac noſtræ adverſæ. Quin & ceſſantibus hoſtibus non ceſſabunt tamen graviores ex natura calamitates. Tu enim ſeminabis ſolum pinguiſſimum, locuſtarum vero nubes repente devolantium demetet, ita ut relicta ad comportandum ſint minima pars ſementis. Sic & vineta plantabis largis ſumptibus & laboribus indefeſſis, quales agricolæ perferunt: in quibus jam perfectis & maturis & fructu onuſtis vermes ingruentes facient vindemiam. Cum videris oliveta largo proventu exuberantia, lætaberis, ut par eſt, ſpe olivationis feliciſſimæ: at ubi colligere cœperis, mœſtitiam magis quam lætitiam percipies. Diffluet enim clam oleum cum tota pinguitudine, remanente tantummodo externâ mole ſiccâ, quæ inanis inanem animam fallet. Et in univerſum cunctæ ſegetes arbuſtaque abſumentur à rubigine una cum ſuis fructibus. Imminebunt etiam & aliæ calamitates quæ egeſtatem & inopiam efficient. Sterileſcet enim cœlum ac terra, quorum miniſterio natura ſolebat ſuccurrere humanis neceſſitatibus: hæc quidem abortiva & fructibus perficiendis impar: illud vero plane in ſterilitatem converſum; annuis tempeſtatibus, hieme, vere, æſtate, autumno, non ultra ad ordinem ſuum redeuntibus, ſingulis vero ad indiſtinctam & perturbatam concretionem violenter ſecretis, juſſu illius omnipotentis Domini. Non enim imber, non pluvia ne minuta quidem, non ros, non guttula vel minutiſſima deſtillabit, vel aliud quicquam ad fata alenda, ſed è diverſo peſtes frugum tam enaſcentium quàm matureſcentium ne unquam perficiantur, paratæ. *Faciam*, inquit, *cœlum vobis aheneum, & terram ferream*, ſubindicans neutrum horum

Deut. xxviii. 33; &c.

Ib. ℣ 38.

Ib. ℣ 39.

Ib. ℣ 40.

Ib. ℣ 42.

Ib. ℣ 23.

[a] ἡσυχάζουσιν] Melius ἡσυχάσουσιν. Item καταπειρᾷς. Tempus enim futurum reſpicit.
[b] δὲ] Vel dele cum MSS. vel repone δή.
[c] ἐκθερίσει] Vide annon deeſt πτόρον.
[d] κακοπαθείαις] Scribe καὶ κακοπ.θείαις.
[e] ἠθήσει] Sic MSS. Vat. Coiſl. & Aug. Editi ἴθι.
[f] εὐσεβείας] MS. Coiſl. ἀσεβείας. Melius forſan ἀκαθείας.
[g] αὐτὸς] Forſan αὖσ, vide Heſych. v.
[h] ἀνιόντων] Sic MSS. Coiſl. & Aug. pro ἰόντων.

cturum officio ſuo. Quis enim unquam audivit aut è ferro enatas ſegetes, aut ex ære deſcendiſſe pluvias * quibus opus habent animalia, & in his maxime malis obnoxius multorumque indigus homo. Minatur autem hoc oraculum non ſolum frugum annuarum luem, ſed & bellorum motus, & quæ inde ſequuntur mala intolerabilia & innumera. Æs enim ferrumque ſunt bellicorum armorum materia. *Terra quoque pulverem*
Deut. xxviii. 24. *feret, civiſque de cœlo deferetur*, mox ſuperne graviſſimum fructum præfocationem afferens, nequid deſit ad perniciem. Vaſtabuntur numero-
Ib. ℣ 52. ſæ familiæ, urbes vero repente fient habitatoribus vacuæ, relicta ut monumenta priſtinæ felicitatis, & ſequuti mox infortunii, ad emendationem eorum qui poſſunt moniti reſipiſcere.

Tanta autem erit rerum victui neceſſariarum penuria, ut ne ab humanis quidem abſtineant carnibus, iiſque vel chariſſimorum conjunctiſſimorumque, nedum exterorum alienorumque.
Ib. ℣ 53. *Nam & pater guſtabit de filii carnibus, & mater veſcetur filiæ viſceribus, & fratres fratrum, & parentum filii:* ſemperque fortiorem paſcet infirmior cibo malo & execrabili; convivia etiam Thyeſtea tantum non ludus, collata cum miſeriis immanibus quas iſta adducent tempora. Cum aliis enim, ſicut in proſperitatibus vita expetitur ad bonorum fruitionem; ſic illos miſeros dira cupido vitæ capiet, quo diutius torqueantur malis continuis & graviſſimis iiſque omnibus inſanabilibus. Expetibilius enim eſſet deſpondentibus triſtitiam morte incidere, quod quibuſdam non valde dementibus ſolenne eſt facere: hi vero pro inſania etiam longæviſſimi eſſe vellent, quos nec miſeriæ graviſſima ſatietas capit. Talia licet malorum leviſſimum viſa, penuria ſolet efficere, quandocunque vindicta divina infligatur. Quamvis enim moleſtum ſit frigus, moleſta ſitis fameſve, interdum tamen optari poſſunt, modo ſine mora enecent: ſed eiſdem malis diu corpus ac animam tabeſcere, id verò tragicis gravius eſt hiſtoriis, quæ ob malorum immanitatem videntur fabuloſæ. Servitus ingenuis eſt vehementer intolerabilis, ad quam vitandam libenter ſubeunt vitæ periculum quotquot ſapiunt, nullum certamen recuſando ad-

τὰ οἰκεῖα καὶ πρὸς ἃ γέγονεν ἀπιτελέσειν ἔρια. Πῶ γὰ ἡ σίδηρος ἐσαχυφόρησεν, ἢ χαλκὸς ὑετὸν ἤνεγκε [i] ὧν χρεῖα τὰ ζῶα, καὶ μάλιστα τὸ ἀπίκηρον καὶ πολλῶν ἀπιδεὲς, ἄνθρωπος; Μηνύει δ' ὐ μόνον ἀφορίαν καὶ τ ἐτησίων [k] ὡρῶν φθορὰν, ἀλλὰ καὶ πολέμων [l] ὠνίσεις, ἅ τ ἐν τύτοις ἀφορήτων καὶ ἀμυθήτων κακῶν. Χαλκὸς γὰ καὶ σίδηρος πολεμισηρίων ὅπλων ὕλαι. Καὶ γῆ μὰν τοι κονιορτὸν οἴσῃ, καὶ χὲς ἄνωθεν ἐξ ὐρανᾶ καταχθήσε), βαρύταλον ἀπιφέρων καρπὸν εἰς τλὺ λιμὸ πνίγυς ἀπώλειαν, ἵνα μηδὲν ὠφελεφθῇ τ ἐπ' ἐλέθρῳ. Πολυάνθρωποι μὲ ἐρημωθήσον) ζυγλώσαι· κενοὶ δ' αἱ πόλεις ἐξαπιναίως οἰκητόρων ἔσον), μνημεῖα παλαιᾶς μὲ εὐτυχίας προσκαίρυ ἢ [m] βαρυδαιμονίας ὑπολειφθεῖσαι, πρὸς νυθεσίαν τ δυναμένων ζωφρονίζεαι.

Τοσαύτη ἢ ἐφέξει πανίς τῶν ἀναγκαίων, ὥτε ἀλλοδεμωθέντες [n] τύτων τρέψον) ἐπ' ἀλληλοφαγίας ὐ μόνον [o] ἐθνῶν καὶ μηδὲν προσηκόντων, ἀλλὰ καὶ τ οἰκειοτάτων καὶ φιλτάτων. Ἄψε) γὰ ὁ πατὴρ υἱᾶ σαρκῶν, καὶ μήτηρ σπλάγχνων θυγατρὸς, καὶ ἀδελφῶν ἀδελφοὶ, ὁ γονέων παῖδες· ἀεὶ ἢ οἱ ἀσθενέστεροι τ δυναλωτέρων κακαὶ ὁ ἐπάρατοι τροφαί· [p] τὰ Θυέστ παιδία, καὶ ζυκερνόμενα τ ὑπερβολαῖς τῶν ζυμφορῶν, ἃς μεγαλεργήσυσιν οἱ καιροί. Μᾶλα γὰ τῶν ἄλλων ὥσπερ ἐν εὐτυχίαις πεθεινὸς ὁ βίος εἰς ἀπόλαυσιν ἀγαθῶν· ὕτως καὶ τοῖς βαρυδαίμοσιν ἐκείνοις ἔρως πολὺς ἐνιδρυθήσε) τᾶ ζῆν, πρὸς ἀμέτρων καὶ ἀπαύστων κακῶν μέλησίαν, ἀπάντων ἀνιάτων. [q] Ἧτλον γὰ [r] ἀπαλγήσανλας ἐπιτεμεῖν θανάτῳ τὰς ἀνίας, ὃ τοῖς μὴ λίαν φρενοβλαβέσιν ἔθος δρᾶν· οἱ δ' ἐκ παραπληξίας ἐθέλοιεν ἂν καὶ μακροβιώταλοι γένεαι, τ ἀνιάτω βαρυδαιμονίας ἁπλήτως καὶ ἀκορέτως ἔχονλες. Τοιαῦτα τὸ κυφόταλον εἶναι δοκεῖ τ κακῶν, ἀπορία, προσερ- P. 932.
γάζεαι πέφυκεν, ὅταν θελάλος ἐπάγη) δίκη. Καὶ γὰρ εἰ χαλεπὰ, ῥίγος, δίψος, ἔνδεια τροφῆς, ἀλλ' ἀκλαιόταλα γένοιτ' ἂν ὅλι καιρῶν, εἰ μόνον ἀνυπέρθελον φθορὰν ἐργάσειτο· χρονίζονλα ἢ καὶ τήκονλα ψυχλό τε καὶ σῶμα, τῶν τελραγωδημένων, ἃ δι' ὑπερβολὰς μεμυθεῦαι δοκεῖ, [s] βαρύταλον πέφυκε καινυργεῖν. Δυλεία τοῖς ἐλευθέροις ἀφορητόταλόν ἐσιν, ὑπὲρ ἧς [t] ἀποθνήσκειν παραδάζυσιν οἱ σώφρονες,

[i] ὧν] Reſtitui ex eiſdem.

[k] ὡρῶν] Melius forſan καρπῶν. Sic enim jam ſupra ſcriptum φθορποία ἢ καρπῶν. Similiter Noſter lib. de Vit. Moſ. lib. i. p. 620. καρπῶν ἐτησίων γένεσιν. Vide etiam p. 711 & 731. Quin & hujuſmodi corruptio magis congruè de frugibus, quam tempeſtatibus annuis prædicatur.

[l] γένεσις] Forſan κινέσεις.

[m] βαρυδαιμονίας] Omnino videtur redundare; vel dele ergo, vel repone καὶ τ ἀνιάτω βαρυδαιμονίας, &c.

[n] τύτων] Deeſſe videtur ἴσως.

[o] ἐθνῶν] Repone ἀθείων.

[p] τὰ Θυέστ] Nonnulli Codices τὰ Θυέστια. In margine Codicis Coiſl. ſcriptum κ τὰ Θυέστια. Unde ſic ſcriberem & diſtinguerem τρφαί. Καὶ τὰ Θυέστια παιδία, συζυγυμένα, &c. Atque adeo ſic verto.

[q] Ἧτλον] Ex ſenſu ſcribendum videtur ἀρετώτερον. Sequitur enim, πρὸ γὰ ἐλάτλω κακὰ φυγῇ μειζόνων αἱρετὰ νομίζυσί τινες. Mox vero pro ἀνίας ſcribo ἀνὰς ex MSS. Aug. & Coiſlin.

[r] ἀπαλγήσανλας] Vide D. Paul. Eph. iv. 19.

[s] βαρύταλος] MS. Coll. Nov. βαρύταλα. Forſan βαρύτερα.

[t] ἀποθνήσκειν παραδάζυσι] Sic MSS. Vat. Coiſl. & Aug. Editi ἀποθνήσκυσιν.

ἀγω-

ἀγωνιζόμενοι φιλοκινδύνως πρὸς τὰς ἐπαναστατούσας δεσποτείας. Ἀφόρητον γὰρ ἐχθρὸς ἅμα καὶ δεσπότης ἐμοὶ καὶ πολέμιος, τίς ἂν ὑποσταίη; τὸ μὲν δυνάσθαι ἀδικεῖν, ἐκ δεσποτικῆς ἐξουσίας, τὸ δὲ μηδενὶ συγγινώσκειν, ἐξ ἀσυμβάτου δυσμενείας [v] περιπεποιημένος. Ἐχθροῖς ἄν, φησὶ, δεσπόταις [x] εἰς τὸ ἀνηλεῶς χρήσεσθαι τοὺς ἀλογοῦντας νόμων ἱερῶν, ἃ μόνον ἐξ ἐπιθέσεως τῶν ἐκείνων ὑπαχθέντας, ἀλλὰ καὶ νόμοις ἐκουσίοις ἐκδόντας αὐτοὺς ἕνεκα τῶν ἀδυνήτων, ἃ καὶ λιμὸς καὶ ἀπάνις τῶν ἀναγκαίων ἀπεργάζεται. Τὰ γὰρ ἐλάττω κακὰ φυγῇ μειζόνων αἱρεῖσθαι νομίζουσί τινες· εἰ δή τι βραχὺ τῶν εἰρημένων ἐστί. [y] Δουλεύοντες μικρῶν μὲν ἐπιτάγματων ὑπηρεσίας ἀναδέξονται τοῖς σώμασι, μικροτέρων δὲ θεαμάτων ἀνίαις καταπονούμενοι, τὰς ψυχὰς ἀπαγορεύσουσιν. Ὄψονται γὰρ ὧν ζωοκοδόμησαν ἢ κατεφύτευσαν ἢ περιεποιήσαντο, κληρονόμους γεγονότας ἐχθρούς, ἀλλοτρίων ἀπολαύοντας ἀγαθῶν καὶ ἑτοίμων. Ὄψονται καὶ τὰ πίονα τῶν ἰδίων θρεμμάτων ζωχουμένους, [z] ἱερᾶντας καὶ παραρτύοντας εἰς ἀπόλαυσιν ἡδίστην, [a] ὑστερουμένους τῶν ἀφελουμένων. Ὄψονται καὶ γυναῖκας, ἃς ἠγάγοντο κουφότητος ἕνεκα γνησίων παίδων [b] πορᾶν, σώφρονας, οἰκουρούς καὶ φιλάνδρους, [c] ἑταιρῶν τρόπον ὑβριζομένας. Καὶ πρὸς μὲν ἄμυναν ὁρμήσουσιν, ἔξω δὲ τοῦ ζημιοῦν οὐδὲν ἐργάσασθαι δυνήσονται, πᾶσαν ἰσχὺν ἐκλελυμένοι καὶ ἐκνενευρισμένοι. Προκείσονται γὰρ σκοποὶ τοῖς ἐθέλουσιν [d] ἄγειν, φέρειν, ἁρπάζειν, ὑβρίζειν, τιτρώσκειν, εἰς βλάβας, εἰς αἰκίας, εἰς πανωλεθρίαν, ὡς μηδὲν ἀφεθῆναι τῶν βλημάτων κωφὸν, ἀλλ' εὔσκοπα καὶ εὔστοχα πάντα. Ἐπάρατοι μὲν ἐν πόλεσι καὶ κώμαις, ἐπάρατοι δὲ ἐν οἰκίαις καὶ ἐπαύλεσιν ἔσονται. Ἐπάρατον μὲν ἡ πεδιὰς, καὶ ὅσα καλεθλήθη σπέρματα· ἐπάρατον δὲ ἡ βαθύγειον τῶν ὀρεινῶν, καὶ ὅσα γλὼ
P. 933. δίνδρων ἡμέρων. Ἐπάρατοι τῶν θρεμμάτων αἱ ἀγέλαι· ξηρωθήσονται γὰρ πρὸς ἀγονίαν. Ἐπάρατοι πάντες οἱ καρποί· τῷ γὰρ καιρωλάτῃ τῶν ἀκμῆς ἀνεμοφθόροι γενήσονται. Τὰ πλήρη ταμεῖα προφῶν καὶ χρημάτων κενωθήσονται· πόρον οὐδεὶς δώσει, τέχναι πᾶσαι, πραγματεῖαι πολύτροποι, βίων ἰδέαι [e] μυρίων τοῖς χρωμένοις οὐδὲν ὄφελος. Ἀτελεῖς γὰρ αἱ τῶν πασχόντων

versus affectantes dominatum; gravis est etiam hostis inexpugnabilis: quoties autem idem & hostis simul & dominus imminet, potestatem lædendi ex autoritate herili, voluntatem vero nequid ignoscendi ex odio implacabili consecutus, quis sustinere queat? Quamobrem minatur, dominis inimicis & immitibus usuros legum divinarum contemptores, non solum subactos ipsorum viribus, verum etiam dedentes sese conditionibus voluntariis, propter angustias quas fames & rerum necessariarum penuria afferunt. Quidam enim minora mala, majorum fuga eligenda existimant; si quid tamen ex dictis parvum censendum est. Servientes enim durorum jussorum ministeria corporibus excipient, spectaculorum quoque ingratorum doloribus excruciati despondebunt animo. Videbunt enim ædificiorum & plantationum possessionumque hostes domino, alienis bonis nullo labore partis fruentes. Videbunt pinguissimas quasque pecudes mactantes & in usum epularum lautè condientes, spoliati spoliatores. Videbunt uxores, quas puellas duxerant quærendorum liberorum gratia, sobrias, bene curantes rem domesticam, maritorum amantes, meretricum instar stupratus; & cupient quidem vim vi repellere, sed præter inanem tumultuationem nihil efficere poterunt, nimirum enervati destitutique viribus. Patebunt etiam quasi scopi quibusvis volentibus susq; deq; agere, spoliare, conviciari, vulnerare, ad damna, ad noxas, ad perniciem, ita ut nullum hostile telum innoxium intercidat, sed omnia destinatum feriant. Execrati erunt in urbibus & oppidis, execrati in villis & domibus. Execrati campi etiam cum suis segetibus: execratum etiam montanæ regionis solum fertile, atque unà genera varia arbustorum mitium. Execrati greges pecorum, prorsus enim sterilescent. Execrati fructus omnes, in ipso enim articulo maturitatis fient evanidi. Evacuabuntur & ipsæ cellæ penuariæ, opibus & alimentis refertissimæ. Nullus quæstus prosperabitur, artificia cuncta variæque negotiationes & victus quærendi rationes nihil proderunt. Fustrabuntur enim spes studiorum omnium, & in universum,

Deut. xxviii. 30.

Ib. ℣ 16.

Ib. ℣ 17.

[v] περιπεποιημένος] Ex sensu reponendum omnino περιπεποιημένον.

[x] εἰς τὸ ἀνηλεῶς] MSS. Aug. & Coisl. ἀνηλεῖς. Forsan καὶ τοῖς ἀνηλεῖσι, & sic verto.

[y] δουλεύοντες] Videtur deesse γάρ.

[z] ἱερῶντας] Scribe ἱερεύοντας. Sic enim passim scribit Philo de Vit. Mos. lib i. ὡς ἱερεῦσαι μὲν τοὺς ἀνηπάλους. Lib. de Legat. κλεπήτωσαν, ἱερεύεσθαι. Vide etiam p. 382, 878, 883, & 1035. Homer. Od. B.

Βοῦς ἱερεύσας καὶ οἰς ἐπὶ πῖονας οἶγας.

Ubi Eustathius, ὅτι ἱερεύειν οὐ μόνον τὸ θύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἁπλῶς σφάζειν. Hesych. v. ἱερεύει, σφάζει. Vide Casaub. in Athen. lib. i. c. 11.

[a] ὑστερούμενοι τῶν ἀφελουμένων] MSS. Coisl. & Aug. οἱ στερουμένοι τοῖς ἀφελομένοις. Unde conjicerem à Philone scriptum, οἱ στερισκόμενοι τοὺς ἀφελομένους.

[b] πορᾶν] Sic MS. Coisl. pro πορεῖν, Phil. p. 533. Sic etiam alibi scriptum. Vide lib. de Constit. Princ. p. 730. & de Nobilitate p. 905.

[c] ἑταιρῶν] Ita MSS. Vat. Coisl. & Aug. Editi ἑτέρων. Item ὑβριζομένας pro ἀφαιρουμένας.

[d] ἄγειν φέρειν] Vulgo scribitur ἄγειν καὶ φέρειν. Demosth. pro Coron. p. 178. ἀντὶ τοῦ λῃστὰς ἡμᾶς ἄγειν καὶ φέρειν. Idem adv. Timocrat. τὰ ἀγούσας καὶ φέρουσα τὰ ἡμέτερα. Noster lib. de Leg. Spec. p. 335. ὃς ἂν ἀγῇ ἢ φέρῃ sed ibi melius καί.

[e] μυρίων] Melius μυρίαι. Mox pro ὄφελος scribo ὄφελος ex MS. Coisl.

quicquid aggressi fuerint pravis consiliis aut factis, quorum caput & finis est cultus divini desertio; hæc est enim iniquitatis merces impietatisque. Quin & insuper accedent
Deut. xxviii. 59. morbi corporei, singulas partes & membra exedentes & absumentes, & insuper penitus excruciantes, febribus, rigoribus, tabe, impetigine gravi, morbo regio, sideratione, vomicis, serpiginibus totam cutem occupantibus, intestinorum vitiis, stomachi convulsionibus, meatuum in pulmone obstructionibus, ita ut & respiratio impediatur. Huc accedit linguæ paralysis, aurium surditas, oculorum cæcitas, hebetudo confusioque aliorum sensuum, quæ quantumvis gravia, tamen cum gravioribus collata haud sic videntur; dilapso è sanguine venis contento quicquid vitale in se habuerat, & spiritu qui inest arteriis, non amplius admittente externi aeris sibi cognati temperiem salubrem: nervis quoque laxatis & contentionem remittentibus, unde sequitur coaptationis consensusque membrorum languor, cum laborassent prius salsuginosi amarulentique humoris fluxu latenter insinuati; qui postquam semel inclusus est angustis meatibus non facilem exitum præbentibus, comprimitur mutuo & comprimit in dolores acerbos & intolerabiles: unde proveniunt morbi articulares & podagrici, contumaces adversus omnia remedia, & proinde ope humana incurabiles. Hæc vero videntes nonnulli admiratione rapientur, reputantes quomodo qui paulo ante fuerant obesuli, carnosi, luculentaque habitudine vegeti, tam repente emaciati, facti sunt solummodo fibræ tenues, & cutis macra; tum quomodo mulierculæ delicatæ ac tenerrimæ, ab ipso ætatis primordio assuefactæ deliciis, præ afflictione gravi redactæ sint ad ferinam quandam animi simul ac corporis speIb. ℣ 56. ciem. Tum vero imminebunt hostes, vindictamque ensis exequetur: at illi misere in oppiIb. ℣ 49. da compulsi, cum seque suaque in tuto esse credent, spe frustrati cadent internecione quotquot erunt puberes, ex insidiis oppressi ab hostibus. Quod si ne sic quidem emendati fuerint, obliquè incedentes & deflectentes à viis rectis ad veritatem ducentibus, tanta innascetur animis ipsoLev. xxvi. 36. rum ignavia & paviditas, ut nemine persequente fugiant, falsis solum, ut fieri solet, profligati rumoribus; & vel levissimæ frondis vento agi-

ἐλπίδες ἴσον), καὶ ζωὸλως ὅτι ἐφάψονται ἀφ' πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων ἢ ἔργων, ὧν κεφαλὴ καὶ τέλος [f] ἀπόλειψις θεραπείας θεοῦ. τὰ γὰρ αἰσιβείας καὶ ἀδικημοσύνης ἐπίχαρτα ταῦτα. Καὶ πρὸς τούτοις αἱ ζωμαλικαὶ νόσοι, μέλος ἕκαστον καὶ μέρος ἰδία καταργαζόμεναι καὶ διαθύουσαι, ἅ πάλιν ὅλα δι' ὅλων καταξαίνουσαι, πυρετοῖς, ῥίγεσι, φθινάσι τηκεδόσι, ψώραις ἀγρίαις, ἰκτέροις, ζφακελίζουσιν [g] ὀφθαλμοῖς, ἕλκεσιν ὑποπύοις, ἐρυθρωδέσι καὶ πάσης χολώδους δορᾶς, κακώσεσι τῆ ἐπιφανίων, ἀναπνοπαῖς στομάχου, τῆ ἐν πνεύμονι πόρων διαφράξεσιν, ὑπὲρ τὸ μὴ δύνασθαι πλεῖν ἀναπνοήν· πάρεσις γλώσσης, [h] κώφωσις ὤτων, πήρωσις ὀφθαλμῶν, τῆ ἄλλων αἰσθητηρίων ἀμυδρότης αἰσθήσεων καὶ σύγχυσις, καίτοι δειναὶ ὄντα, [i] ζυγχεόμενα βαρυτέροις ἃ φαίνεται δειναί·] τῆ μὲν ἐν φλεψὶν αἵματος ἀποβαλόντος ἔσον ἦν ἐν αὐτῇ ζωτικὸν, [ii] τῆ δ' ἑτέρου ἐν ἀρτηρίαις πνεύματος, πλεῖν ἔξωθεν ἀπὸ τῆ ζυμφυοῦς ἀέρος μηκέθ' ὁμοίως ἀποδεχομένου ζωτήριον κρᾶσιν· τῆ τε ὑδάτων ἀνεθέντων καὶ χαλασθέντων, οἷς ἐπακολουθεῖ τὰ ἁρμονίας καὶ ζυμφωνίας τῶν μελῶν πάρεσις, πρότερον πονηθέντων, ἁλμυρᾶ καὶ πάνυ πικρᾶ φορᾶ ῥεύματος εἰσπαρεισδυομένου, καὶ ὁπότε στενοῖς ἐγκαλαχληθείη πόροις διεξόδους σὺκ ἔχουσι, θλιβομένου τε καὶ θλίβοντος, εἰς πικρῶν [k] καὶ δυσπεπτητῶν χυμῶν ἀλγηδόνων· ἐξ ὧν φύεται τὰ ποδαγρικὰ καὶ ἀρθριτικὰ πάθη καὶ νοσήματα, πρὸς ἃ ζωτήριον οὐδὲν ἐπινοήθη φάρμακον, ἀλλ' ἔστιν ἀνθρωπίναις θνητοῖς ἀνίατα. Ταῦτα ὁρῶντες ἔνιοι καταπλαγήσονται· πῶς οἱ πρὸ μικρῆ πίονες, εὔσαρκοί τε καὶ διεξίᾳ μάλιστα θαλλοντες, ὅτως αἰφνίδιον σκελακέντες, ῥικνοὶ γεγόνασιν ἴνες αὐτὸ μόνον, καὶ λεπτὴ δορά· καί πως γυναῖκες ἁβρόδιαλοι καὶ πανάπαλοι, ἀφ' τῆ ἐκ πρώτης ἡλικίας [l] ζωαυξηθεῖσαν τρυφῆ, ὑπὸ κακώσεως δεινῆς, ἅμα τῶ ψυχαῖς καὶ τὰ σώματα ἐξηγρίωνται. Τότε δὴ, τότε διώξονται μὲν ἐχθροὶ, μάχαιρα τῆ ἐκδικήσαι δίκην· οἱ δ' εἰς τὰς πόλεις καταφεύγοντες, ὅταν ἐν ἀσφαλεῖ γεγῆσθαι νομίσωσιν, ἐλπίδι ἀπάτῃ φενακισθέντες, ἡδηδὸν ἀπολοῦνται, πρεκαταδυόντων ἐπέδρας ἐχθρῶν. Καὶ ἔτι τούτοις μὴ ζωφρονίζοντο, πλαγιάζοντες καὶ τὰς ἐπ' ἀληθειαν ἀγούσας εὐθυτενεῖς ὁδὸς ἐκτρεπόμενοι, δειλία καὶ φόβῳ τῶ ψυχαῖς αὐτῶν ἐνδρυθήσονται· καὶ φεύξονται μὲν ἀδενὸς διώκοντος, φήμαις δ', εἶα φιλεῖ, ψόφοις πεσοῦν) πρόπτοπάδην· [11] φύλλα τε κλύπτου

[p. 934.]

[f] ἀπόλειψις] Ita MSS. Coisl. & Aug. Editi ἀπόδειξις.

[g] ὀφθαλμοῖς] Scribendum ex Textu sacro ὀφθαλμούς. Lev. xxvi. 16. τὸ ἐκλιπεῖν σφακελίζοντα τοὺς ὀφθαλμούς. Mox etiam post ὑποπύοις videtur deesse καί.

[h] κώφωσις ὤτων] Ita MS. Coisl. pro κωφὸν ὦς, cui Contextus quoque suffragatur.

[i] ζυγχεόμενα] Hæc Uncinis inclusa restitui ex MSS. Vat. & Coisl.

[ii] τῆ δ' ἑτέρου] Deest in Codice Coislinano, estque omnino delendum. Medicis antiquis placuit sanguinem per venas, flatum quendam seu spiritum per arterias meare. Sic Hippocrates de Corde, item Galenus de respirationis esu. Vide etiam sequentia apud Nostrum.

[k] καὶ] Restitui ex MS Coisl. Item ἀρθριτικά. Editi ἀρθρητικά.

[l] ζωαυξηθεῖσαν] Melius, ut videtur ad sensum, ζωαυξηθῆσαν.

[11] φύλλα τε] Ita pro φύλλων MSS. Aug & Coisl. Textus quoque Bibliorum Lev. xxvi. 36. καὶ διώξεται αὐτοὺς φωνὴ φύλλου φερομένου.

κουφό-

κυφόταλ@· δι' ἀέρ@· φερόμν@· τοσαύτλν ἀγωνίαν κ) πλείαν ἐργάσετ), ὅσλν ὁ βαρύταλ@· πόλεμ@· ἐκ δυναλωτέρων ἐχθρῶν· ὡς κ) τέκνα γονέων. κ) γονεῖς τέκνων, Ἐ ἀδελφὲς ἀδελφῶν ὑπερλδεῖν· ἐκ μ) τ᾽ ἀλλήλων ἐπικουρίας ἄλλοσιν προσδοκήσαντες, ζωηρίαν δ᾽ ἐκ τ῀ [m] ὡς αὐτὲς ἀποδιδράσκειν ἕκαστοι. Πονηρῶν δ᾽ ἀνθρώπων ἀτελεῖς ἐλπίδες· μᾶλλον γὰ ἢ οὐκ ἦττον οἱ ἀμπεφυγμένοι δόξαντες τ῀ προκαλαληφθέντων ἀλώσον). Κἂν ἀμαλάθωσι [n] μμύτοι τινες, ἐφεδρείαν ἔχσι τ῀ φύσ῀ πολεμίων. Οὗτοι δέ εἰσιν ἀγελώτεροι θῆρες ἐξ ἑαυτῶν ὁπλιζόμνοι, ὃς ὁ θεὸς ἅμα τῇ πρώτῃ γνώσ῀ τ῀ παντὸς ἐδημιούργει, πρὸς ἀνθρώπων τ᾽ [o] μ) δυναμένων νουθετεῖσθαι φόβον, τ᾽ ἢ ἀνιάτως ἐχόντων ἀπαραίτητον δίκλν. Ἀπιστήσσι [oo] ἢ οἱ θεασάμνοι τὰς αὐτοῖς θεμελίως ἀναιρεθείσας πόλεις, εἴ πο῀ φκίσθησαν· ἐν εἴδει ἢ [p] παροιμίας θήσον) τὰς ἐκ λαμπρῶν δυτυχημάτων ἐξαπιναίως κακοπραγίας, ὅσαι κ) ἀνεγράφησαν, καί [q] εἰσιν ἄγραφοι. Παρελθόσον) κ) [r] ἄσθμα Ἐ μέχρι σπλάγχνων τηκεδόνες, ἀθυμίας τε κ) ἀδημονίας ἐμποιῆσαι ζωὴ ἐκθλίψ῀. ζωλὼ [s] ἀνίδρυτον κ) κρεμαμνὴν ὥσπερ ἐξ αἰχόνης ἐργάσον)· φόβοι ἀμφοχαὶ μεθ᾽ ἡμέραν τε κ) νύκλωρ τλὼ ψυχλὼ ἄνω κ) κάτω κλινῆσιν, ὡς πρωΐας μ) ἐπίραν, ἐπίρας ἢ ὄρθρον εὔχεσθ, ἀφ᾽ τὰς κ) ἐγρηγορότων κακώσεις ἐμφανεῖς, κὴ κοιμωμνῶν ἐξ ἐνεργείτων ὀπτροπαίους φαντασίας. Ὁ μ) ἔπηλυς ἄνω τ῀ δυτυχίαις μετίωρ@· ἀρθεὶς πεῖλεπ@· ἔσαι, θαυμαζόμν@· καὶ μακαριζόμν@· ὑπὸ δυσὶ πᾶς καλλίσοις, τῷ τε αὐτομελῆσαι πρὸς θεὸν, κ) τῷ γέρας λαβεῖν οἰκειότατον, τλὼ ἐν ἁγνῷ τάξιν βεβαίαν, ἣν ἀ θέμις εἰπεῖν· ὁ δ᾽ εὐπατρίδης ἀγανοήσας τὸ νόμισμα τῆς εὐγνείας, ὑποσυρήσεται καταπάτου, πρὸς αὐτὸν τάρταρον κ) βαθὺ [t] σκότ@· ἐνεχθείς· ἵνα ταῦτα ἐρῶντες τὰ ἀποδείγματα πάντες ἄνθρωποι σωφρονίζων)· μανθάνοντες ὅτι τλὼ ἐκ
p. 935. [v] δυσμνείας ἀρετλὼ [x] φυομνὴν θεὸς ἀσπάζε), τὰς μ) ῥίζας ἐῶν χωρεῖν, τὸ ἢ στελεχωθὲν ἔρν@, ὅτι μετίβαλεν ἡμερωθὲν πρὸς εὐκαρπίαν, ὑποδεχόμν@. Οὕτως καθάπερ ὑπὸ πυρὸς δαπανηθεισῶν τ῀ πόλεων, κ) τ῀ χώρας ἐρημωθείσης, ἄρξεταί πο῀ ἀμπνεῖν κ) ἀνακύπτειν ἡ πολλὰ γυμναθεῖσα κ) τραχηλιαθεῖσα γῆ πρὸς οἰκητόρων ἀφορήτε βίας· οἳ τὰς παρθένους ἑβδο-

tatæ ſtrepitus tantum metum & terrorem incutiet, quantum graviſſimum bellum ab hoſte valentiore; ut nec filii parentibus opitulentur, nec parentes liberis, nec germani fratribus, ex mutua ſuorum ope interitum expectantes, ex proditione & fuga ſalutem. Sunt autem malorum hominum ſpes irritæ; pariter enim tam qui prius effugiſſe viſi ſunt, quam qui olim capti, interibunt. Quod ſi qui abdiderint ſe in latebras, hoſtes naturaliter infenſi imminebunt. Hujuſmodi vero hoſtes ſunt feræ agnatis armis horrendæ, quas Deus à mundo condito præparavit ad terrorem eorum qui poſſunt emendari, ad ſupplicium vero inevitabile inemendabilium. Vix credent iſti qui viderint civitates everſas funditùs, ſi unquam ſunt habitatæ; quin & proverbii habebunt loco iſtas ex felicitate ſplendida calamitates repentinas quales vel *deſcribuntur vel non deſcribuntur in literis ſacris.* Pertingent etiam ad viſcera anhelitus difficiles, quæ tædium mœſtitiam preſſuramque inducendo, vitam incertam facient ceu in ſublimi pendentium; terrores alii poſt alios interdiu noctuque ſuccedentes ſibi invicem, ſurſum ac deorſum exagitabunt animam, ut manu veſperam optet, veſpere vero auroram, ob ærumnas vigilantium, & eas quæ dormientibus in ſomnis adverſantur abominandas imagines. Proſelytus felicitate in ſublime evectus, conſpicuus fiet, egregius & beatus habitus ob duo præclara: tum quòd ad Deum transfugerit, tum vel quòd ab eo præmium acceperit maximè conſentaneum, ſedem in cœlo fixam, qualem enunciare non licet: nobilis vero indigena, qui nobilitatis numiſma adulteraverat, ad infimum locum deprimetur, ad ipſum tartarum tenebraſque profundiſſimas detruſus: ut hiſce exemplis genus humanum admonitum ſapiat: non ignarum quam libenter Deus amplectatur virtutem vel ex ignobilitate ortam, qui radices nihil moratur, ſed ſtirpes ſuſcipit mutatas ad frugem meliorem. Atque ita urbibus abſumptis velut incendio, deſolatiſque agris, reſpirare tandem & emergere incipiet terra vexata exercitaque non ferendis incolarum injuriis, qui virgines ſeptenarios & è ſua ditione,

Lev. xxvi. 20.

Deut. xxviii. 61.

Ib. ℣ 66.

Ib. ℣ 67.

Ib. ℣ 43.

[m] ὡς αὐτὺς] Sic MS. Coiſl. pro ἑαυτύς. Mox ex Cod. Auguſt. ſcribo ἕκαστοι, Editi ἕκαστοι.

[n] μμύτοι] Reſtitui ex MSS. Coiſl. & Aug.

[o] μ)] Sic Coiſl. Editi μή.

[oo] ἢ] Sic pro μὴ MSS. Coiſl. Vat. & Aug. ſed melius forſan δέ.

[p] παροιμίας θήσον)] MSS. Aug. & Coiſl. Editi παροιμιάσθησον).

[q] εἰσν] Omnino ſcribe ὅσαι. Reſpicit vero Deut. xxvi. 16. πᾶσαν πληγὴν τ῀ μὴ γεγραμμνήν.

[r] ἄσθμα κ)] Male, ut videtur. Neque enim aſthma viſcerum morbus. Deeſt quoque in MSS. Aug. & Coiſl. ſcribe ergo cum illis, κ) αἱ μέχρι σπλάγχνων τηκεδόνες.

[s] ἀνίδρυτον] Ita MSS. pro ἀΐδρυτον. Atque ita paſſim alibi Noſter, ne iterum monuiſſe neceſſe ſit.

[t] σκότ@·] Sic locum pœnæ vulgo pingunt Judæi Tob. iv. 11. κ) σὺκ ἰᾷ εἰσελθεῖν εἰς τὸ σκότ@·. Sap. Sol. c. xvii. ℣ ult. ἅμα δ᾽ μέλλοντ@· αὐτὺς ἀμυδρὸς σκότος. Vide etiam Matth. viii. 12. 2 Pet. ii. 4, 17. Jud. ℣ 6.

[v] δυσμνείας] Omnino ſcribe δυσφνείας, quod etiam interpreti viſum.

[x] φυομνὴν] MSS. Vat. & Coiſl. ἡ φθαρμνήν, idque, ut videtur, melius.

& ex ipsis animis ejecerant. Solum enim, aut, ut cautius loquar, primum festum natura parens protulit, septimum quemque annum & diem, ut his homines, illis agri, interquiescerent; isti vero universa hac lege abrogata, simulque fœderibus, sale, ara misericordiæ, communique lare: unde amicitia & concordia confecta est, (omnia enim vel sunt hebdomas vel ad hebdomadem pertinent) tum homines, gravaverunt continuis laborum exactionibus, validi infirmos, tum agros ipsos lucris injustis indesinenter quæsitis per avaritiam, cupiditatibus imponentes infrænatos & injustos appetitus, ita ut nunquam satientur. Cum enim debuissent hominibus, juxta veram æstimationem germanis fratribus communi parente natura prognatis, inducias ad septimum quemque diem præscriptas concedere, agris itidem, quoties annus septimus recurreret, nec sationibus eos vexando nec insitionibus, ne exhaurirentur laboribus continuis: neglexerunt hæc præcepta humanissima, & animos corporaque quorumcumque poterant, non ferendis ærumnis oppresserunt, terræ quoque vires & ubertatem extenuaverunt iniquis exactionibus, lucrum insatiabiliter captantes, & tributis non modo annuis sed & quotidianis penitus exhaurientes. Quapropter isti pœnas & execrationes prædictas adimplebunt, tellus vero debilitata, & mille modis vexata, exonerabitur tandem, colonorum impiorum, sarcinis abjectis. Ubi vero ductis per circuitum oculis, neminem ex his qui amplitudinem & dignitatem ejus afflixerant, conspexerit, sed animadverterit fora strepitibus, injuriis, litibus vacua, pace autem, quiete atque justitia plena, tum demum vigorem pristinum recipiet, revocatisque in usum sacris sabbatis festisque solemnibus, per quietem reficietur, tanquam athleta vires colligens à lassitudine. Deinde ut mater amantissima miserabitur amissos filios ac filias, qui magis vivi quàm defuncti suos parentes contristassent: mox tamen renovata fœcunditate, pariet progeniem inculpabilem, quæ prioris jacturam sarciat. *Nam desolata*, ut ait propheta,

Lev. xxvi. 34.

Isai. liv. 1.

μάδας ἀπηρεμίας καὶ τὴν [y] χώραν ἐκ τῶν αὐτῶν ἀφηνείας ἀπήλασαν. Μόνας γὰρ ἢ, τό γε ἀσφαλέστερον εἰπεῖν, πρώτας ἀνέδειξεν ἑορτὰς ἡ φύσις τὰς ἑβδομάδας ἡμερῶν τε καὶ ἑαυτῶν πρὸς ἀνάπαυλαν, ἀνθρώποις μὲν τὰς ἡμερῶν, τῇ δὲ χώρᾳ τὰς ἑαυτῶν· οἱ δ' ὅλον τοῦτον ἀνακαλυψάμενοι τὸν νόμον, τὰς ἄλας, τὰς σπονδὰς, τὸ [z] ἐλέου βωμὸν, τὸν κοινὸν ἑστίαν, ἐξ ὧν φιλία καὶ ὁμόνοια ἡρμόζετο· πάντα γὰρ δι' [a] ἑβδομάδος ἑβδομάς· ἐβάρυναν μὲν ἀνθρώπους, ἀσθενεστέρους οἱ δυναλώτεροι, ζωοκτόνοις καὶ ἀδιαλείπτοις θησαυρίσμασιν· ἐβάρυναν δὲ καὶ τὰς ἀρούρας, ἀεὶ κέρδη μεταδιώκοντες ἐκ πλεονεξιῶν ἄδικα, τὸν ἀνθρωπίνοις ἐπιθυμίαις ἐπιτήσαντες ἀχαλίνους καὶ ἀδίκους ὁρμὰς εἰς τὸ ἀκόρεστον. Ἀντὶ γὰρ τοῦ ἀνθρώποις μὲν ἀνθρώπους, καὶ τὸν ἀψευδέστατον λόγον ἀδελφοῖς, ὧν μία μήτηρ ἡ κοινὴ φύσις, τὰς προσταγμάτας δι' ἓξ ἡμερῶν ἐκεχειρίας· [b] παρέχοντι δὲ καὶ τῇ χώρᾳ τὰς δι' ἓξ ἑαυτῶν ἀνέσεις, μήτε σποραῖς μήτε φυτείαις βαρύνοντας, ἵνα μὴ καμάτοις ἐπαλλήλοις ἀπαγορεύσῃ· ἀμελήσαντες τούτων τὸν χρησῶν παραινέσεων εἰς ἡμερότητα προκαλυμμάτων, τὰ μὲν σώματα καὶ τὰς ψυχὰς ὧν ἡδυπαθοῦσι πάντων, ἀναλγήτους ἀτρύτους ἐπόησαν, τὴν δὲ βαθυγείου τοῦ ἰσχυρὸν ὑπετέμοντο φοραῖς καὶ ὑπὲρ δυνάμιν, ἁπλήστως προσοδεύόμενοι, καὶ δασμοῖς οὐκ ἐτησίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐφημέροις ὅλην δι' ὅλων ἐκλεπτηλίζοντες. Ὑπὲρ ὧν οἱ μὲν τὰς λεχθείσας ἀρὰς καὶ δίκας ἀναπλήσουσιν· ἡ δ' ἐκνενευρισθεῖσα [c] χῶρα καὶ μυρίας ὑπομείνασα κακώσεις, ἀποφορτισαμένη τὸ τῶν ἀσεβῶν οἰκητόρων ἄχθος, ἐπελαφρισθήσεται. Καὶ ὅταν ἐν κύκλῳ περιβλεψαμένη μηδένα θεάσηται τῶν καθελόντων αὐτῆς τὸ μεγαλαύχημα καὶ ἄξίωμα, ἀλλὰ κενὰς μὲν [d] αὐτὰς τὰς ἀγορὰς θορύβων καὶ πολέμων καὶ ἀδικημάτων, πλήρεις δὲ ἡσυχίας καὶ εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης, ἀνηβήσει καὶ ἐπακμάσει, καὶ τὰς τῶν ἱερῶν ἑβδομάδων καιρὰς ἑορτῶν ἠρεμήσει καὶ ἀναπαύσεται, συλλεγομένη, καθάπερ ἀθλητὴς προηγωνισμένος, δύναμιν. Εἶθ' οἷα μήτηρ φιλόστοργος, οἰκτίρεται μὲν υἱὰς καὶ θυγατέρας ὃς ἀπέβαλεν, οἳ καὶ ἀποθανόντες καὶ ζῶντες, ἔτι μᾶλλον τοῖς τοκεῦσι πένθος ἐγένοντο· πάλιν δὲ νεάσασα καὶ φορήσει, καὶ τέξεται ἡλικίαν ἀνεπίληπτον, ἐπανόρθωμα τῆς πρότερον. Ἡ μὲν ἔρημος, ἣ φησὶν ὁ προφήτης, εὔτεκνός

p. 936.

[y] χώρας] Vulgo traditum à Rabbinis septuaginta annorum captivitatem ob tot annos sabbaticos omissos fuisse inflictam; ad quam traditionem alludere videtur Philo. Theodoret. quæst. xxxvii. in Lev. Ἐν Βαβυλῶνι γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτη δουλείους διετέλεσαν, διὰ δὲ τοῦ Σαοὺλ βασιλέως μέχρι τοῦ αἰχμαλωσίας τελεσθέντα καὶ ἑπτήκοντα σωμάτους ἔτη. Τούτων δὲ τὸ ἑβδομον ἑβδομήκοντα. Τοῦτο τοιγαροῦν φησὶν, ὅτι ἄσπερ ἡ γῆ μόνη—ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐπειδὴ, μόνη τῶν ἄλλων σπερίσκηται τοῦ σαββάτου σύμβολον. Nec destituitur sententia ista testimoniis Sacræ Scripturæ, 2 Paralip. xxxvi. 21. Ἕως τοῦ πρωτοδίκαιος τοῦ γῆν τὰ σάββατα αὐτῆς σαββατίσαι, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς ἐσαββάτισεν εἰς συμπλήρωσιν ἐτῶν ἑβδομήκοντα. Vide etiam 3 Esd. c. i. & ult. Anni vero sabbatici post captivitatem diligenter observabantur, teste Joseph. Ant. lib. xii. c. 15. & lib. xiv. c. 28. Item 1 Maccab. vi. 51, 52. Ad annum quoque sabbaticum alluditur D. Matth. xxiv. 20. Ἵνα μὴ γένηται ὑμῶν ἡ φυγὴ χειμῶνος μήτε ἐν σαββάτῳ.

[z] ἐλέου βωμὸν] Ita MSS. Vat. & Coisl. pro ἐλαίου ζωμόν. Nota erat ara Athenis ab Herculis posteris condita. Ex Asyli jure, quod cuivis supplici patuit, *misericordiæ ara* dicta. Scholiast. in OEdip. Colon. ἐστὶ καὶ ἐλέου βωμὸς ἐν Ἀθήναις ἵδρυται. Pausanias, τοὺς οἷς βωμὸν ἐλέου καταφυγοῦσιν ἀσυλίαν εἶχον. Lucian. in Demon. p. 535. μὲν τὸ ἐλέου βωμὸν καθίλῃ. Vide Petit. Comment. in Leg. Att. p. 10.

[a] ἑβδομάδος] Forsan ἑβδομάδων.

[b] παρέχει] MSS. παρέχειν. Scribe potius παρέχειν, ut in præcedentibus.

[c] χῶρα] Restitui ex MSS. Aug.

[d] αὐτὰς] Melius αὐτῆς, scil. χώρας. Item ἀγορὰς pro ἀγορᾶς. & Vide lib. i. de Vit. Mos. p. 618. & ibi dicta.

τε καὶ πολύπαις· ὅπερ λόγιον ἐπὶ ψυχῆς ἀλληγορεῖται. Πολλὴ μὲν γὰρ ὅταν ᾖ, παθῶν καὶ κακιῶν ἀναπλέως· οἷα περικεχυμένων αὐτῇ τέκνων, ἡδονῶν, ἐπιθυμιῶν, ἀφροσύνης, ἀκολασίας, ἀδικίας· ἀσθενεῖ καὶ νοσεῖ, ἐκ πικρέως ἔχουσα θανατᾶ· φθαρεῖσα δὲ καὶ ἀγονήσασα τούτων, ἢ καὶ ἀποβαλοῦσα, ἀθρόως γίνεται μὲν ἐκ μεταβολῆς ἀγνὴ παρθένος· ἐκδεξαμένη δὲ τὸ θεῖον σπέρον, ἀμπλάττει καὶ ζωογονεῖ· πεπαίχθαι φύσει δὲ θαύματα κάλλη, φρόνησιν, ἀνδρείαν, ζωφροσύνην, δικαιοσύνην, [f] ὁσιότητα, εὐσέβειαν, τὰς ἄλλας ἀρετάς τε καὶ εὐπαθείας, ὧν ἡ μόνον ἡ γνήσιος [g] εὐτεκνον ἀγαθὸν, ἀλλὰ καὶ ἡ προσδοκία τὸ γνήσιος, ἐλπίδι προγανοῦσα τὸν [h] ἀσθένειαν. Ἐλπὶς δὲ χαρὰ πρὸ χαρᾶς ἐστιν, εἰ καὶ ἐνδεὴς ἐκδὲ τελείαν, ἀλλά τοι τὸ ἐπιγινομένης καθ' ἑκάτερα βελτίων, ὅτι τε τὸ αὐχμηρὸν ἀναχαλᾷ καὶ λιπαίνει τὸ φροντίδων, καὶ ὅτι φθάνουσα τὸ μέλλον καὶ πλῆρες ἀγαθὸν εὐαγγελίζεται).

*felix erit numerosa sobole:* quod oraculum etiam de anima figurate intelligitur. Nam cum numerosa sit, affectibus & malitiis repleta, circumfusis ipsi, quasi tot liberis, voluptatibus, concupiscentiis, imprudentia, intemperantia, injustitia, infirmatur & ægrotat, ex morbi vehementia ferè moribunda; ubi vero vel sterilis desiit tales fœtus parere, aut jam natis orbata est, continuo fit ex conversione virgo pura, & concepto divino semine format ac in lucem edit naturas egregias & pulchritudines admirandas, prudentiam, fortitudinem, temperantiam, justitiam, sanctitatem, pietatem, cæterasque virtutes ac felicitates; quarum non modo nativitas fœcunda pro bono habenda est, verum etiam ejus expectatio, spe oblectans infirmitatem. Spes autem est lætitiæ prænuncia, licet imperfecta, præplena jam atque sequente utrinque potior, quod curarum mœstitiam solvat & relaxet, & quod futurum idque plenum gaudium prænunciando anticipat.

Τὰς μὲν οὖν ἀρὰς καὶ τιμωρίας, ἃς ὑπομένειν ἄξιον τοὺς τῶν ἱερῶν νόμων δικαιοσύνης καὶ εὐσεβείας ὑπερορῶντας, καὶ τῶν πολυθέοις δόξαις ὑπαχθέντας ὧν ἀθεότης τὸ τέλος, λήθη τοῦ ξυγγενοῦς καὶ παλαιᾶς διδασκαλίας ἣν ἐκ πρώτης ἡλικίας ἐπαιδεύθησαν, τὸν τοῦ Ἑνὸς φύσιν τὸν ἀνωτάτω νομίζειν θεὸν, ᾧ δεῖ μόνῳ προσκεκληρῶσθαι τοὺς ἁπλοῦν ἀλήθειαν ἀντὶ πεπλασμένων μύθων μεταδιώκοντας, ἀδὲν ὑποκειλάμενοι δεδήλωκα. Ἐὰν μέντοι μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ δέξωνται [i] τὰς δυνάμεις μᾶλλον ἢ νουθεσίαν, καὶ καταδεηθέντες ὅλῃ ψυχῇ μεταβάλωσι, κακίσαντες μὲν αὐτοὺς τὸν πλάνης, ἐξαγορεύσαντες δὲ καὶ ὁμολογήσαντες ὅσα ἥμαρτον καθ' [k] αὐτοὺς, διανοίᾳ κεκαθαρμένῃ τὸ πρῶτον εἰς τὸ τοῦ ζωοδότου ἀψευδὲς καὶ ἀνύπουλον, ἔπειτα καὶ γλώττῃ, πρὸς βελτίωσιν τῶν ἀκουόντων, εὐμενείας τεύξονται τὸν ἐκ τοῦ ζωτῆρος καὶ ἵλεω θεοῦ, τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἐξαίρετον ἀγαπήσαντος [l] καὶ μεγίστην δωρεὰν, τὸν πρὸς τὸν αὐτοῦ λόγον ζυγγένειαν, ἀφ' οὗ καθάπερ ἀρχέτυπον γέγονεν ὁ ἀνθρώπειος νοῦς. Κἂν μὲν ἐν ἐσχατιαῖς ὦσι γῆς δουλεύοντες, ἀπὸ τοῖς αἰχμαλώτοις αὐτοὺς ἀπάγουσιν ἐχθροῖς, ὥσπερ ἀφ' ἑνὸς ζωθήμασι ἡμέρᾳ μιᾷ πάντες ἐλευθερωθήσονται· τὸ ἀθρόας πρὸς ἀρετὴν μεταβολῆς καταπλῆξιν ἐργασαμένης τοῖς δεσπόταις. [m] Μεθήσουσι γὰρ αὐτοὺς, αἰδεσθέντες κρειττόνων ἄρχειν. Ὅταν δὲ τύχωσιν τοῦ ἀπροσδοκήτου ταύτης ἐλευθερίας, οἱ πρὸ μικροῦ σποράδες ἐν Ἑλλάδι καὶ Βαρβάρῳ κατὰ νήσους καὶ κατ' ἠπείρους, ἀναζεύξαντες

Hæ sunt execrationes & pœnæ quibus obnoxii sunt sacrarum justitiæ & pietatis legum contemptores, cultoresque multorum numinum, quorum finis est impietas ex oblivione disciplinæ cognatæ & patriæ, è quâ edocti sunt ab ætate prima Unius naturam pro supremo Deo habent, cui soli adhærere debent, quotquot veritatem simplicem præ figmentis fabulosis sectantur: quas quidem *execrationes*, nihil subtrahens descripsi. Attamen si qui has castigationes non ut peremptorias, sed ut ad emendationem incitantes acceperint, pudoreque moti tota convertantur anima, seque erroris incusaverint, palam enarrantes & confitentes quicquid deliquerint: primum intra se mente purgata, ad conscientiæ veracitatem & sinceritatem, dein etiam lingua, ad aliorum emendationem, veniam consequentur apud Deum servatorem & propitium: qui generi humano hanc eximiam gratiam & maximam largitus est, cum verbo suo cognationem, ad cujus similitudinem facta est hominis anima. Nam etiamsi in extremis oris terræ, servientes eis à quibus captivi abducti sunt, velut uno edicto una die liberabuntur omnes: eorum ad virtutem conversione unanimi terrorem dominis incutiente. Dimittent enim eos, non ausi dominari melioribus. Tum vero potiti hac inexpectata libertate qui antea dispersi fuerant per Græciæ Barbariæque continentes & in-

[e] πεμάχθαι φύσει] MSS. πεμαχθῆς φύσης, & sic melius.
[f] ὁσιότητα] Deest in MSS. & forsan redundat. Sequitur enim εὐσέβειαν.
[g] εὐτεκνον] Melius εὐτεκνοῦν, scil. γένεσις. Mox scribo προγανοῦσα ex MS. Vat. Editi προγανοῦσα.
[h] ἀσθένειαν] Forsan ἀλγύνειαν.
[i] τὰς δυνάμεις] Melius ad sensum ἐπανάλωσις.
[k] αὐτοὺς] Sic MSS. Aug. & Coisl. pro ἑαυτοὺς.
[l] καὶ] Restitui ex eisdem.
[m] μεθήσουσι] Ita MSS. Aug. & Coisl. Editi μαθήσουσι.

p. 937.

sulas,

ſulas, uno impetu aſſurgentes, ad unum omnes, alii aliunde, deducti à quodam ſpectro, naturâ humanâ diviniore, cæterorum quidem nemini, ſed ſolis ſervandis conſpicuo: *nimirum* tribus freti reconciliationis cum patre interceſſoribus: uno, æquitate ſive bonitate ipſius quem deprecantur, qui ſemper ad pœnam tardior eſt quam ad veniam; altero, priſcorum gentis conditorum ſanctitate; ſiquidem exemptæ corpore animæ ſincerum & purum erga principem ſuum cultum exhibentes pro filiis filiabuſque non inefficaces precationes ſolent offerre: id ipſis munus patre tribuente, ut precantes exaudiantur. Tertio verò, propter quod maxime benevolentia dictorum conciliatur, idque eſt profectus eorum qui ad pacem & fœdera revocantur, qui ægrè poterant è deviis in viam rectam regredi; cujus viæ haud alius finis eſt, quam ita Deo placere, ut filios patri. Ibi vero regreſſis, condentur rurſus civitates nuper vaſtatæ, & coletur deſerta regio, & terra prius ad ſterilitatem redacta fiet denuo fertilis. Patrum quoque & majorum felicitates nihili reputabuntur, collatæ ad præſentes copias quæ velut è perenni gratiarum Dei fonte manantes, omnibus privatim publiceque divitias afferent invidia majores. Erit vero repentina rerum cunctarum mutatio; avertet enim Deus diras in hoſtes reſipiſcentium, qui calamitatibus gentis lætati fuerant, cavillantes illudenteſque conviciis, quaſi ipſi interminabile felicitatis tempus habituri, eamque liberis ſucceſſione tradituri & poſteris; adverſarios vero ſemper viſuri in miſeria continua & immobili duratura uſque ad ipſorum progeniem: præ veſania non intelligentes quòd præteritum fortunæ ſplendorem non propter ſeipſos ſunt conſecuti, ſed in aliorum correctionem, quibus à diſciplina patria deſciſcentibus, unicum ſalubre remedium ſuperfuit, dolor ex hoſtibus bona diripientibus. Poſtquam igitur ſuum lapſum ploratu gemituque damnaverint, poſtliminio reſtituentur ad majorum felicitatem priſtinam, niſi qui omnino exorbitarunt in perniciem; cæterum qui prius eorum dolorem riſerant, neſaſtos luctuoſoſque dies epulis celebrare ſoliti, & in univerſum ex aliorum

ὁρμῇ μιᾷ, πρὸς ἕνα [n] ζωſείνυσιν ἀλλαχόθεν ἄλλοι τ' ὑποδειχθέντα χῶρον· ξεναγέμενοι πρός τινα θειοτέρας ἢ κ' φύσιν ἀνθρωπίνης ὄψεως, ἀδήλᾳ μὲ ἑτέροις, μόνοις δ' τοῖς ἀνασωζομένοις ἐμφανῆς· τελσὶ χρησόμενοι θεᾷ κλήτοις τ' πρὸς τ' πατέρα καταλλαγῶν· ἑνὶ μὲ, ἐπιεικείᾳ κ' χρηστότητι τ' παρακαλυμένῳ, ὃς ζυγνώμῃ πρὸ τιμωρίας ἀεὶ τίθε[ται]· ἑτέρῳ δ', τῇ τ' ἀρχηγετῶν τ' ἔθνους ὁσιότητι· ὅτι τ' ἀφειμέναις ζωμάτων ψυχαῖς, ἁπλᾶσον κ' γυμνῷ [o] ἐπιδεικνυμέναις πρὸς τ' ἀρχοῦσα θεραπείαν, τὰς ὑπὲρ ὑῶν κ' θυγατέρων [p] ἱκετείας οὐκ ἀτελεῖς [q] εἰώθασι ποιεῖσθ'· γέρας αὐτοῖς παρέχον τ' παλαιὸς τὸ ἐπήκοον ἐν εὐχαῖς. Τελτῳ δ', δι' ὃ μάλιστα κ' ἡ τ' λελχθέντων ἐμένεια φθάνῃ προαπαντῶσα· τοῦτο δέ ἐστι, βελτίωσις τ' ἀγομένων εἰς ἀνδὰς κ' ζυμβάσεις· οἱ μόλις ἐξ ἀνοδίας εἰς ὁδὸν ἡδυνήθησαν ἐλθεῖν· ἧς τὸ πέρας ἰδεῖν ἕτερον ἢ διαρεσεῖν τῷ θεῷ, καθάπερ ὑὸς παλαί. Παρεγβομένων δ', [r] πολιοῦσθαι] πάλιν αἱ ἐρήμοι γθέμθαι πρὸ μικροῦ, κ' ἡ ἔρημος οἰκιοῦσθαι], καὶ ἡ σειρωθεῖσα γῆ μεταβαλεῖ πρὸς εὐγονίαν. Αἵ τε πατέρων καὶ προγόνων εὐτυχίαι, βραχὺ μέρος εἶναι νομισθήσον], πρὸ τὰς ἀφθόνους τ' ἐν χερσὶν πλουσίας· αἳ καθάπερ [s] αἰννάων πηγῶν τ' θεοῦ χαρίτων ῥύσαι, βαθὺ πλοῦτον ἰδίᾳ τε ἑκάστῳ κ' πᾶσι κοινῇ πεποιήσασι φθόνου κρεῖττονα. Μεταβολὴ δ' πάντων ἐξαπιναίως ἔσαι· τρέψει γὰ ὁ θεὸς τὰς [t] ἀρὰς ἐπὶ τοὺς μεταμενοηκότων ἐχθρούς, οἵ τινες καιροπραγίαις τ' ἔθνους ἐφήδονται, καταπερομῶντες κ' ἐπιχλευάζοντες, ὡς αὐτοὶ μ' [u] ἀναθαίρετον ἔχοντες καιρὸν εὐτυχίας, ὃν παισὶ κ' ἐκγόνοις κ' παραδοχλὼ ἀπολείψειν ἤλπισαν, αἰεὶ δ' ἐποψόμενοι τοὺς ἀντιπάλους ἐν βεβαίῳ κ' ἀκλινεῖ δυσυχίᾳ, ταμιευθησομένῃ καὶ τ' ἔπειτα γενεαῖς· ὑπὸ φρενοβλαβείας δ' ζωιέντες, ὅτι κ' τ' πρὸ μικροῦ λαμπρότητ' ἀπήλαυσαν, δ' δι' ἑαυτοὺς ἀλλὰ παρὰ νεθεσίαν ἑτέρων, οἷς τὰ πάτρια καταλύσασι φάρμακον ἀνευρέθη ζωτήριον λύπη, τ' δυσμενῶν ἀγαθὰ περιαλγήσασι. Κλαύσαντες δ' κ' στενάξαντες τὴν ἰδίαν τροπὴν, ἐπὶ τὴν δεχαίαν κ' προγονικὴν ἀνακάμψεσιν εὐτυχίαν παραυλοδρεμήσαντες, οἷς μὴ εἰσάπαν ἐξοκεῖλαι ζωένθη· οἱ δ' γελάσαντες τὰς ὀλοφύρσεις ἐκείνων, κ' δημοτελεῖς ἑορτὰς ἄγειν ψηφισάμθοι τὰς ἀποφράδας αὐτῶν, κ' τὰ [x] πένθη καταδωχηθέντες, & ζωόλως τὴν

p. 938.

[n] ζωſείνυσιν] Scribendum ζωſηνῦσι. Item ἀνθρωπίνην.

[o] ἐπιδεικνυμέναις] Scil. ψυχαῖς, ſic MSS. Vat. & Aug. Editi ἐνδεικνυμένοις.

[p] ἱκετείας] Tribuit Autor vim quandam precibus animarum corpore ſolutarum, nec diffitendum eſt eum idem cum Judæis ſæculorum ſequiorum ſenſiſſe. Scriptor Maccabæorum libri ſecundi memorat Jeremiæ preces pro populo, c. xv. ℣ 14. ὁ φιλάδελφος οὗτός ἐστιν ὁ πολλὰ προσευχόμενος περὶ τοῦ λαοῦ κ' τ' ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ, Ἱερεμίας ὁ τοῦ θεοῦ προφήτης. Ubi videndus Grotius in locum & in 2 Paralip. xxi. 12. Huc etiam nonnulli afferunt D. Johan. v. 46. Baruch. iii. 4. κύριε δὲ παντοκράτωρ, ἄκουσον προσευχὴν τῶν τεθνηκότων Ἰσραήλ. Licet mortui ibi non tam defunctos quam afflictos ſignificent. Vide ibidem ℣ 11. Orig. de Orat. c. xxviii. οὐ μόνον δ' ὁ Ἀρχιερεὺς τοῖς γνησίως εὐχομένοις ζωεύχεται, ἀλλὰ κ' οἱ ἄγγελοι—εἴ τι τ' προκειμένων ἁγίων ψυχαί. Vide eundem cont. Celſ. lib. viii. p. 400. & 420. Maimonid. de Pœnitent. c. vii. § 5. & Gaulmin. Not. in Petiralk Moſe, c. 4.

[q] εἰώθασι] MS. Coiſl. εἰωθάσις, Aug. εἰωθός. Forſan τὸ θεῖον. Item αὐτοῖς ſcil. ψυχαῖς, pro αὐτοῖς ex MS. Coiſl.

[r] πολιοῦσθαι] Scribendum videtur πολεῖς κλιοῦσθαι].

[s] αἰννάων] Melius ἀπ' αἰννάων.

[t] ἀρὰς] Ita MSS. pro χρεττάς. Sic etiam viſum interpreti.

[u] ἀναθαίρετον—καιρὸν] Melius forſan ἀναφαίρετον—κλῆρον. Sic Noſter p. 729. πλοῦτον ἀναφαίρετον.

[x] πένθη καταδωχηθέντες] Similiter ſcribitur à Philone p. 517. τὴν

τῳ ἑτέρων κακοδαιμονίαν ὠδαιμονήσαντες, ὅταν ἄρξωνται κομίζεσθαι τὰ ἐπίχαιρα τῆς ὠμότητος, αἰσθήσονται, διότι οὐκ εἰς ἀφανεῖς καὶ ἠμελημένους ἐξημάρτανον, ἀλλ' εἰς εὐπατρίδας ἔχοντας ἐναύσματα τῆς εὐγενείας, ἀφ' ὧν ἀναρριπισθέντων ἐξέλαμψεν ἡ πρὸ μικροῦ σβεσθεῖσα εὐκλεια. Καθάπερ γὰρ ὑποτμηθέντων τῶν στελεχῶν, ὅταν μὴ ἀφαιρεθῶσιν αἱ ῥίζαι, νέα ἔρνη βλαστάνουσιν, ὑφ' ὧν τὰ γηράνδρυα παραδιημερεῦται· καὶ αὐτὴν τρόπον τινὰ ἐν ψυχαῖς [a] βεβαιότατα ἀτρέμα τὴν εἰς ἀρετὴν ὑποληφθέντος, ἄλλων ἀφαιρεθέντων, ὧν ἦτον δοτὴ τὸ βεβαίου φύσει τὰ τιμιώτατα καὶ κάλλιστα τῶν ἐν ἀνθρώποις, δι' ἃ πάλιν ἀνδρῶσαι αἱ πόλεις ζωοποιοῦνται, καὶ ἔθνη πρὸς πολυανθρωπίαν ἐπιδίδωσιν.

infelicitate felices facti, cum primum incipient mercedem crudelitatis accipere, sentient se peccasse non in contemptos ac humiles, sed loco honesto natos, quibus insunt nobilitatis fomites, è quibus denuo succensis effulsit extinctus dudum splendor. Sicut enim excisis stirpibus si radices maneant, novæ plantæ pullulantes levant veterum desiderium: sic in anima relicto exili virtutis semine, quamvis desint bona cætera, nihilominus ab initio adeo tenui nascentur res omnium humanarum pretiosissimæ atque pulcherrimæ, quarum ope civitates instaurantur & frequentantur civibus, gentes quoque ad miram populorum proficiunt multitudinem.

# ΠΕΡΙ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ.

# DE NOBILITATE.

## LAURENTIO HUMFREDO INTERPRETE.

p. 903. ΤΟΙΣ δὴ ὑμνοῦσι τὴν εὐγένειαν ὡς μέγιστον ἀγαθὸν καὶ μεγάλων ἀγαθῶν αἴτιον, οὐ μετρίως ἐπιτιμητέον· εἰ πρῶτον μὲ οἴονται τοὺς ἐκ παλαιοπλούτων καὶ παλαιενδόξων, εὐγενεῖς· μήτε τῶν προγόνων ἀφ' ὧν αὐχοῦσι γένεσθαι, διὰ τὰς ἀφθόνους περιουσίας εὐδαιμονησάντων. Ἐπειδὴ τὸ πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθὸν οὐδενὶ τῶν ἐκτὸς, ἀλλ' οὐδὲ τῶν περὶ σῶμα, μᾶλλον δὲ οὐδὲ παντὶ μέρει ψυχῆς, ἀλλὰ μόνῳ τῷ ἡγεμονικῷ πέφυκεν ἐνδιαιτᾶσθαι. Βουληθεὶς γὰρ ὁ θεὸς διὰ ἡμερότητα καὶ φιλανθρωπίαν καὶ παρ' ἡμῖν τοῦτ' ἱδρύσασθαι, [b] νεὼν ἀξιοπρεπέστερον οὐκ ἐν γῆς εὗρε λογισμῷ [c] κρείττω· ὁ γὰρ νοῦς ἀγαλματοφορεῖ τὸ ἀγαθὸν, κἂν ἀπιστῶσί τινες τῶν ἢ μὴ γευσαμένων Σοφίας, ἢ χείλεσιν ἄκροις. (Ἄργυρος γὰρ καὶ χρυσὸς, τιμαί τε καὶ δῆλαι, καὶ σώματος

QUI celebrant Nobilitatem, ut maximum bonum, & magnorum bonorum causam, non parum reprehendendi sunt: si quidem primum arbitrentur, ex antiqua opulentorum & clarorum hominum stirpe ortos, esse nobiles: cùm nec majores ipsi, à quibus gloriantur se oriundos, propter lautam rerum affluentiam felices fuerint. Nam quod verè bonum est, neque in re ulla externa, neque in his quæ corporis sunt, imò neque in quavis animi parte, præterquam in sola illa quæ princeps ac præcipua est, inesse solet. Etenim cum Deo visum esset, pro clementia & humanitate sua, illud etiam inter nos collocare: templum in terra non invenit ei dignius mente, vel præstantius. Nam mens illius boni circumfert imaginem: etiamsi id non credant quidam, qui vel non omnino vel tantum supremis labris gustarunt sapientiam, nec lucem intuentur clarissimam. Argentum enim & p. 904.

[a] βεβαίου] Item Joseph. Ant. lib. ii. ἀνάκλησιν τοῦ παλαιοῦ εὐσεβείας. Mox etiam scribo ex MS. Coisl. ὠδαιμονήσαντες. Editi ὠδαιμονισαντες. Haud absimile Heracliti dictum lib. de Allegor. p. 60. ζῶμεν τὸν ἐκείνων θάνατον, &c.

[b] ναὸν] Similiter D. Paulus 1 Cor. iii. 16. οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστε καὶ τὸ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. Eadem repetit 2 Ep. vi. 16. ὑμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἐστε ζῶντος. Confer etiam cum D. Joh. ii. 19, 20, 21.

[c] κρείττω] Male, ut videtur; vel scribe ἢ κρείττω, vel dele cum Codice Bodleiano. Vatican. κρείττων ὁ γὰρ μόνος ἀγαλματοφορεῖ. Unde subit conjectura, olim à Philone sic scriptum, λογισμοῦ. Κεκαθαρμένων γὰρ ὁ νοῦς ἀγαλματοφορεῖ, &c. Vide sequentia, ἐπειδὴ τοιοῦτον ἡ ἀνθρώπινα κεκαθαρμένης ἀρετῆς—κλῆρος, &c.

[d] ἢ] Restitui ex MS. Bodl.



aurum,

aurum, honores & principatus, bona corporis affectio, & formæ venuſtas, aſſimilantur his qui in principatu ad negotia adminiſtranda conſtituti ſunt, virtutis tanquam reginæ miniſterio ſervientes. Quoniam igitur nobilitas mentis, perfectis purgationibus perpurgatæ propria eſt hæreditas, ſoli nobiles dicendi ſunt temperantes & juſti quantumvis ex vernis empticiiſque ſint procreati. Malis autem, prognatis è bonis, inacceſſum eſto nobilitatis prædium. Domo enim & urbe exulat, quiſquis eſt improbus, qui à virtute velut patria extorris eſt, quæ reverà ſapientum virorum eſt patria. Nec fieri poteſt, quin hunc comitetur ignobilitas, etiamſi vel avis vel proavis natus ſit vita inculpatis, qui ab eorum ſtudiis alienus eſt, ſeque longiſſimè tum dictis tum factis à nobilitate disjungit. Etenim præterquàm quòd mali non ſint naturâ nobiles, præterea etiam omnes illos video implacabiles nobilitatis hoſtes eſſe: ut qui dignitatem avitam delent, & omnem generis ſplendorem obſcurant & extinguunt. Ideoque mihi videntur indulgentiſſimi patres exhæredare filios, eoſque à familia & gente abdicare, quando gravem & ſummam charitatem à natura inſitam parentibus, illorum improbitas ſuperat. Quod verum eſſe, facile eſt ex aliis cognoſcere. Quid oculis capto ad viſum profuerit perſpicax majorum acies, cum ea privatus ſit? vel quid ad interpretandi facultatem, impeditæ linguæ hominem juverit, parentes vel avos fuiſſe vocales? Quid ad laterum firmitatem contulerit homini, qui longo & tabido morbo debilitatus eſt, ſi generis principes propter athleticum robur aſcribantur inter eos qui in Olympicis, aut in periodicis, id eſt in omnibus illis quatuor certaminum generibus victores extiterunt? Siquidem manent nihilo ſecius eodem modo corporis vitia, nec reddi meliora poſſunt, ex propinquorum felicitate. Pari ratione, nec injuſtis juſti parentes, nec luxu perditis temperantes, nec omninò boni malis quicquam utilitatis afferunt: ſed nec leges legum violatoribus, quorum illæ vindices ſunt & punitrices. Quid vero aliud ſunt leges non ſcriptæ, quam exempla vitæ eorum qui virtutem ſectati ſunt: itaque arbitror nobilitatem, ſi Deus eam ad hominis ſpeciem formamque effinxiſſet, ſtantem contra effrenatos poſteros, hæc dicturam: non ſanguine tantummodo, veritate judice, ſed actionum earundem ſimilitudine & imitatione æſtimatur generis conjunctio. Vos autem ſtudia coluiſtis diverſa: inimica, quæ mihi ſunt amica:

δυξίαι μετ' ἀμορφίας · ἐοίκασι τοῖς ἐν ταῖς ἡγεμονίαις ἐπὶ χρεῶν τεθαλμένοις, πρὸς τὸ εἶα βασιλίδος ἀρετῆς ὑπηρεσίαν·) αὐγοειδέσταλον φῶς μὴ ἰδόντες. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ εὐγένια κεκαθαρμένης διανοίας [f] καὶ καθαρσίοις τελείοις κλῆρος οἰκεῖος, μόνους χρὴ λέγειν εὐγενεῖς τοὺς σώφρονας καὶ δικαίους, κἂν τύχωσιν ἐξ οἰκετῶν ἢ ἀσυρωνήτων γεγονότες· τοῖς δ' ἐξ ἀγαθῶν πονηροῖς γεγενόσι, ἄβατον ἔστω τὸ εὐγενείας χωρίον. Ἄοικος γὰρ καὶ ἄπολις πᾶς [ff] φαῦλος, ἐκ παλαιᾶς, ἀρετῆς, ἐκλελαμμένος, ἥτις καὶ τῷ ὄντι ζοφῶν ἀνδρῶν ἐστι παλαιά. Τούτῳ καὶ τὸ ἀναίσχυντον ἕπεται) δυσγένεια, κἂν ἢ πάππων ἢ προπάππων γένοιτο τοὺς βίους ἀνεπιλήπτων· ἀλλοτριώσουσι δὲ πειρωμένοις, καὶ προῤῥωτάτω τῆς εὐγενείας ἀπαζόντων ἑαυτὸν ἔν τε λόγοις καὶ ἔργοις. Ἀλλὰ γὰρ πρὸς τῷ μὴ πεφυκέναι τοὺς πονηροὺς εὐγενεῖς, ἔτι καὶ πάντας αὐτοὺς ὁρῶ πολεμίους ἀσυμβάτους, [g] εὐγένειαν καθαιρεῖσθαι, τὸ προγονικὸν ἀξίωμα, καὶ ὅσον ἐν τῷ γένει λαμπρὸν ἐξαμαυρούσας τε καὶ σβεννυούσας. Διό μοι δοκοῦσι φιλοσοργότατοι πατέρες ἀπαρνήσεις χρηματίζειν καὶ υἱῶν· ἀποκοινίζοντες αὐτοὺς τῆς οἰκίας καὶ συγγενείας, ὅταν τοῦ ἐκ φύσεως ἐν τοῖς γονεῦσι σεβασμὸν καὶ ὑπερβάλλουσαν εὔνοιαν, ἡ ἐν ἐκείνοις μοχθηρία καταχρατήσειεν. Τὸ δ' ἀληθὲς τοῦ λόγου ῥᾴδιον καὶ ἀφ' ἑτέρων διαγνῶναι· τί τῷ τὰς ὄψεις πεπηρωμένῳ γένοιτο ἂν εἰς [h] τὸ βλέπειν ὄφελος, [i] ὀξυωπίας προγονικῆς ἐστερημένῳ; ἢ πρὸς ἑρμηνείαν τῷ παρειμένῳ γλῶτταν, γονεῖς ἢ πάππους γένοιτ' ἂν μεγαλοφώνους; Τί δ' ὀνήσει πρὸς εὐτονίαν, τὸν ἐκ μακρᾶς καὶ φθινώδους νόσου καταισκελετευμένον, ἐὰν οἱ τοῦ γένους ἀρχηγέται δι' ἀθλητικοῦ ῥώμου ἐν Ὀλυμπιονίκαις ἢ περιοδονίκαις γεγράφονται; Μένουσι γὰρ ὡσαύτως ἥττονες αἱ τοῦ σώματος κῆρες ἐν ὁμοίῳ, βελτίοσιν οὐκ ἐνδεχόμεναι διὰ τὰς τῶν οἰκείων εὐπραγίας. Τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ὥστε τοῖς ἀδίκοις δίκαιοι γονεῖς, ὥστε ἀκολάστοις σώφρονες, ὥστε ζωόλως ἀγαθοὶ πονηροῖς ὄφελος. Οὔτε γὰρ οἱ νόμοι τοῖς παρανομοῦσιν, ὧν εἰσιν αὐτοὶ κολασταί· νόμοι δέ τινες ἂν εἶεν ἄγραφοι, ἢ οἱ βίοι τῶν ζηλωσάντων ἀρετήν; Ὅθεν εἶμαι τοῦ εὐγένειαν, εἰ θεὸς αὐτοῦ εἰς ἀνθρωπόμορφον ἰδέαν ἐτύπωσεν, στᾶσαν πρὸς τοὺς ἀφωνιαστὰς ἀπογόνους, ταῦτ' ἂν εἰπεῖν· "τὸ συγγενὲς οὐχ αἵματος μέτρεῖται μόνον, παρὰ ἀνδρὸς ἀληθείας, ἀλλὰ παρέξεων ὁμοιότητι καὶ θήρα τῶν αὐτῶν. Ὑμεῖς δὲ τἀναντία ἐπαιδεύσατε, τὰ μὲν ἐμοὶ φίλα νομίσαντες ἐχθρά, τὰ δὲ κακὰ

[e] ἐοίκασι] Reſtitui ex MSS. Vat. & Bodl.

[f] καὶ] Deeſt MS. Bodl. & omnino redundat, vide p. 929. Sic enim ibi, καθάρσεσι τελείαις νοῦ καθαρθέντος.

[ff] φαῦλος] Omnem malum exulem eſſe docet Philo initio lib. iii. de Allegor. Ubi his legas gemina.

[g] εὐγένειαν] MS. Bodl. εὐγενίας. Scribendum videtur εὐγενίας.

[h] τὸ βλέπειν] Sic MSS. Vat. & Bodl. pro τὰς ὄψεις, idque omnino rectè. Erat enim in Editis manifeſta tautologia.

[i] ὀξυωπίας, &c.] MS. Bodl. ὀξυωπία περγαμική. Omiſſo ἐστερημένῳ, & ſic rectè.

δυσμενῆ

p. 905. δυσμενῆ φίλα. Παρ' ἐμοὶ μὲ γὰρ αἰδὼς καὶ ἀλήθεια, μεγαλοπάθειά τε καὶ ἀτυφία & ἀκακία τίμια, παρ' ὑμῖν δ' ἄτιμα. Καὶ ἐμοὶ μὲ ἐχθρὰ [k] τὸ ἀναίσχυντον, τὸ ψεῦδος, ἡ ἀμετρία τῶν παθῶν, ὁ τύφος, αἱ κακίαι, ὑμῖν δὲ οἰκειόταται. Τί δὴ μεμετήσαντες ἀλλοτρίωσιν τινὰ δι' ἔργων, τινὰ ἐν λόγῳ ζυγγένειαν, ὄνομα εὐπρεπὲς ὑποδυόμενοι καθυπεκρίνεσθε; Παρεισαγωγὰς γὰρ κεκομψευμένας καὶ ἀπάτας οὐκ ἀνέχομαι· διότι ῥᾴδιον μὲ καὶ τῷ τυχόντι εὑρεῖν, ἤθη δ' ἀλλάξαι πονηρὰ χρηστοῖς οὐ ῥᾴδιον. Εἰς ἅπερ ἀφορῶντα καὶ νυῦν ἐχθροὺς νομίζω καὶ αὖθις ἡγήσομαι, τοὺς τὰ τῶν ἐχθρῶν ὑποκαύματα ζωπυρήσαντας, καὶ μᾶλλον τοῖς δυσγένειαν ὀνειδιζομένων ὑποβλέψομαι. Τούτοις μὲ γὰρ ἀπολογία, τὸ μηδὲν οἰκεῖον ἔχειν παλοπραγθίας· ὑπόδικοι δ' ὑμεῖς οἱ ἐκ μεγάλων φυτὸν οἴκων, εἰς αὔχημα καὶ κλέος τὰ λαμπρὰ γένη. Παρεδρευμένων γὰρ καὶ τρόπον τινὰ ζυμπεφυκότων ἀρχετύπων ἀγαθῶν ἀδύνατον ἀπομάξασθαι καλὸν διενοήθητε. Ὅτι γὰρ ἐν ἀρετῆς κλήσει τίθεται τὸ εὐγενὲς, καὶ τὸ ἔχοντα ταύτῃ εὐγενῆ μόνον [m] ὑπειλῆφθε, ἀλλ' οὐχ ὅστις ἂν καλῶν καὶ ἀγαθῶν γένη γονέων, δῆλον ἐκ πολλῶν." Αὐτίκα τοὺς ἐκ τῆς [n] γηγενοῦς φυτὰς τίς οὐκ ἂν εὐπατρίδας εἴποι καὶ εὐπατρίδων ἀρχηγέτας; εἰ [o] γένος ἐξαίρετον ἔλαχον θεοὶ τοὺς ἔπειτα, βλαστήσαντες ἐκ τῶν πρώτων νυμφίων ἀνδρές τε καὶ γυναικὸς, τότε πρῶτον εἰς ὁμιλίαν κοινὴν ἦλθε πορᾷ τοῦ ὁμοίου ξυνελθόντων. Ἀλλ' ὅμως δυοῖν γενομένων, ὁ πρεσβύτερος ὑπέμεινε τὸν νεώτερον δολοφονῆσαι, καὶ τὸ μίγιστον ἄγος, ἀδελφοκτονίαν, ἐργασάμενος, πρῶτος αἵματι ἀνθρωπίνῳ τὴν γῆν ἐμίανεν. Τί δὴ τοῦτον ὤνησεν ἡ εὐγένεια, τὴν ἐν ψυχῇ δυσγένειαν ἐπιδεικνύμενον; ἦν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἔφορος θεὸς ἰδὼν ἐσύγησε, καὶ προσαλόμενος τιμωρίας ὤφλεν· οὐκ εὐθὺς ἀνελὼν ὅπως ἀναισθήτως ἔχῃ ζυμφορῶν, ἀλλὰ μυρίους ἐπικρεμάσας τοὺς ἐν αἰσθήσει θανάτους, [p] λύπαις καὶ φόβοις ἐπαλλήλοις, εἰς κακῶν ὑπερβολὰς ἀντίληψιν. Ἐγένετο δέ τις τῶν μὴ ταῦτα ζφέρα δοκίμων ἀνὴρ ὁσιώτατος, ᾧ τὴν εὐσέβειαν ἀναγραπτον ἠξίωσεν ἐν ἱεραῖς βίβλοις ὁ τοὺς νόμους διαταξάμενος. Ἐν γῆν τῷ μεγάλῳ καταικλυσμῷ, τῶν πόλεων ἀφανιζομένων πανωλεθρίᾳ· καὶ γὰρ τῶν ὀρέων τὰ ὑψηλό-

& amica, quæ mihi ſunt inviſa, putaviſtis. Apud me enim verecundia & veritas, moderatio & modeſtia & innocentia in honore ſunt, apud vos autem ſine honore jacent. Mihi etiam inviſa ſunt impudentia, mendacium, immoderatio perturbationum, faſtus, vicioſitas, at vobis intima & cognatiſſima. Cur factis voſmet alienatis, & verbo tenus ſpecioſum cognationis nomen induitis, ac ſimulatis? Inſinuationes enim comptas & fucos non fero: propterea quod facile eſt cuivis ſermones in ſpecie bonos invenire, & mores malos commutare bonos, haud facile. In quæ ego cum intueor, & jam inimicos cenſeo, & deinceps exiſtimabo, qui odii faces accenderunt: magiſque ſuſpectos habebo, quàm eos quibus ignobilitas vitio vertitur. Nam his in promptu eſt defenſio, probitatis nihil ſe habere proprium & domeſticum. At vos crimini affines eſtis, prognati ex magnis familiis, quibus gloriæ & laudi eſt illuſtris gentilitas. Cum enim propè locata, & quodammodo vobiſcum nata exempla quædam bona habeatis, nihil tamen præclarum exprimere in animum induxiſtis. Quod vero etiam in virtutis poſſeſſione nobilitas ponitur, iſque ſolum qui eam habet pro nobili habendus, non quiſquis eſt honeſtis & bonis ortus parentibus, ex multis perſpicuum eſt. Qui jamdiu ex terrigena ſati ſunt, quis eos patricios eſſe inficietur, & patriciorum principes? qui genus ſortiti ſunt excellentius quàm poſteri, ut qui ex primo conjugio viri & fœminæ effloruerint, tum primum communi copula ad ſerendum ſibi ſimile convenientium: è duobus tamen natis, major natu minorem ex inſidiis interimere non dubitavit: & maximo parricidii facinore confecto primus humano ſanguine terram polluit. Quid huic profuit generis nobilitas, animi ignobilitatem præ ſe ferenti? quam etiam rerum humanarum inſpectator Deus ut vidit, odit, & execratus ſupplicia conſtituit: non quidem ſtatim tollendo, ut nullum ſenſum haberet calamitatis, ſed mille mortes intentando, quæ ſentiri poſſent, doloribus & terroribus aliis atque aliis accumulatis, ad malorum graviſſimorum ſenſum. Ex his qui deinde probatiſſimi erant, natus eſt vir quidam ſanctiſſimus, cujus pietatem mandandam ſacris bibliis cenſuit is qui leges deſcripſit. Hic nimirum in magno illo diluvio, Gen. iv. Ib: vii.

[k] τὸ ἀναίσχυντον] Sic MS. Bodl. pro τὰ ἀναίσχυντα. Emendationi fidem faciunt ſequentia.

[l] οὐ] Reſtitui ex MSS. Vat. & Bodl. E quibus etiam pro τίθεται ſcribo τίθηται.

[m] ὑπειλήφατε] MS. Bodl. ὑπείληφεν. Forſan ὑπειλήπτιον.

[n] γηγενοῦς] Sic Adamum Philo appellat ſupra lib. de Opif. p. 31. Item Sap. Sol. vii. 1. γηγενοῦς ἀπόγονον πρωτόπλαστον. Euſeb. Præp. Evangel. lib. xi. c. 6. ὅτι δὴ παρ' Ἑβραίοις Ἀδὰμ ἡ γῆ καλεῖται· παρ' ὃ καὶ ὁ πρῶτος γηγενὴς ἱστόρηται Ἀδὰμ ὑπὸ Μωσέως ἀνείρηται. Forſan ad iſtud nomen alluſum à D. Paulo 1 ep. ad Cor. xv. 47. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς, χοϊκός. Heſych. v. γηγενὴς, ὁ ἐκ τῆς γῆς ἢ γένεσιν ἰσχυούς. Idem v. γηγενῶν—κοινὸν ἢ παίδων ἀνθρώπων γονῶν] γηγενεῖς, καθὸ τὴν ὑπόστασιν ἐπὶ γῆς ἔχουσι. Ibi ſcribe ἀπὸ vel ἐκ γῆς. Vide autem notas ad Callimach. Hymn. in Jov. v. πηλιγόνων.

[o] γένος] Melius, ut videtur, γένος. Sic p. 172. ἐξαίρετον ἔχει γένος. Idem p. 894. γένους ἐξαιρέτου ἠξιώκασιν· p. 915. λαμπάδι γένους ἐξαίρετον. Demoſth. de falſa Legat. p. 253. ἐξαίρετόν ἐστιν ὥσπερ γένος.

[p] λύπαις καὶ φόβοις] Melius, ut opinor, λύπας καὶ φόβους ἐπαλλήλους.

quo

quo urbes deletæ ſunt, & funditus exciſæ (etenim montes editiſſimi acceſſione & vi proruptionis & inundationis abſorbebantur) ſolus cum familia ſua conſervatus eſt, probitatiſque præmium, quo aliud majus inveniri non poteſt, reportavit. Atque è tribus ejus quoque liberis, & beneficii hujuſce cum patre fructum capientibus, auſus eſt unus autorem ſalutis patrem irridere: atque quòd lapſus ille eſſet animo non ſane voluntario, id in riſum & ſannam vertit: ac non videntibus renudavit ea, quæ occultare æquum erat, in parentis probrum. Itaque ab illuſtri nobilitate delapſus, factus eſt execrabilis, & poſteris initium autorque infelicitatis exſtitit: quæ ei evenire par eſt, qui pro nihilo duxit parentum honorem. At quid hos commemorari attinet, primo illo & terrigena prætermiſſo, cui mortalis nemo hac nobilitate conferendus eſt: qui in corpoream ſtatuam Dei manibus affabrè formatus eſt, ſummo artificio: animi verò dignitatem adeptus eſt, non ab homine ullo mortali genito, ſed à Deo inſpirante divinæ virtutis tantum, quantum mortalis natura potuit capere. Nonne fuit ergo hæc præſtans nobilitas, quacum nulla alia quævis earum quæ illuſtres nominatæ ſunt, in comparationem venire poteſt? Horum enim decus ex nobilitate majorum natum eſt: majores autem homines fuerunt, animantia mortalia & corruptioni obnoxia. Et horum res ſecundæ plerunque non diuturnæ erant, ſed diurnæ: illius autem pater & autor mortalium nemo fuit, ſed Deus; cujus imago quodammodo factus, mente, quæ princeps pars animi eſt, cum immaculatam hanc imaginem conſervare debuiſſet, quoad quidem licuit, parentis virtutes conſectando, propoſitis ad expetendum & fugiendum contrariis, bono & malo, honeſto & turpi, vero & falſo: falſa, turpia & mala promptè elegit: bona, honeſta & vera neglexit. Ex quo non immeritò immortalem vitam mortali commutavit, & à beatitudine ac felicitate excidit, proque ea ſtatim vitam laborioſam & ærumnoſam traduxit.

Gen. ix. 22.

Ib. iii. 19.

Verùm hæ regulæ communes ſint omnium hominum, ne qui virtutis expertes ſunt, de ſplendido genere ſe venditent. At Judæi, præter has communes, alias habent eximias. Orti enim ſunt ab his qui generis principes ſunt, quos majorum virtutes nihil omninò juverunt, graviſſimis cri-

ταῦα τῇ ζωαυξήσῃ καὶ [p] ἐπιτάσῃ τῆ περὶ τὸν φορὰν πλημμύρας καὶ ἐπίνεσο· μόνῳ μὴ τῶν οἰκείων ἀμασώξῃ, τῆς καλοκἀγαθίας ἆθλον [q] ἀρέμβῳ, ὃ μεῖζον οὐκ ἔστιν ἀρετῆν. Ἀλλὰ καὶ τούτῳ τελῶν ἡμομβίων παίδων, ὁ ζωαπολελαυκότων τῆ παλαιᾶς δωρεᾶς, ἧς ἐπόλμησε τὸ αἴτιον τῆ ζωηρείας πατέρα καλαχερομεῖν, γέλωτα καὶ χλεύην, ὅτι παρισφάλη μὴ καθ' ἑκάσιον γνώμην, τιθέμβῳ, καὶ τοῖς μὴ εἰδόσιν ὑπογυμνῶν ἃ κρύπτειν θέμις, ὅλῃ τῇ τῦ ἡμήσαι αἰσχύνῃ. Τοιγαροῦν [r] ἀπὸ τῆ λαμπρᾶς εὐγμείας, ἐπάρσιος ἡμόμβῳ, καὶ τῆς μετ' αὐτὸν ἀρχῆ κακοδαιμονίας, ὧν ἄξιον ἦν τυγχάνειν τῆ ἠμελημότα γονέων τιμῆς. Ἀλλὰ τί τύτων μεμνῆσθαι προσῆκεν, ἀφέμβων τὸν πρώτυ καὶ γηγμῦς; ὃς ἕνεκα εὐγμείας ἀδενὶ θνητῷ σύγκρισιν, χερσὶ μὲ θείαις εἰς ἀνδριάντα τῆ ζωμαλοειδῆ τυπωθεὶς, ἀκρότητι τέχνης πλαστικῆς· ψυχῆς δὲ ἀξιωθεὶς αὐτ' ἀδενὸς ἔτι τῆ εἰς γένησιν ἠκόντων· ἐμπνεύσαντος θεῦ τῆ [s] ἰδίας δυνάμεως ὅσον ἠδυνάσθη δέξασθαι θνητὴ φύσις. Ἦν ἄρ' ἐκ ὑπερβολὴ τῆς εὐγμείας, μηδεμιᾶς τῆ ἄλλων [t] αἱ δὴ ὠνομάσθησαν, εἰς σύγκρισιν ἐλθεῖν δυναμβύης; Τῶν μὲ γὰρ τὸ κλέος ἐκ προγόνων [u] εὐγμείας· ἄνθρωποι δὲ οἱ πρόγονοι, ζῶα θνήτικρα καὶ φθαρτά, ὁ αἱ τύτων ἀβέβαιοι καὶ ἐφήμεροι τὰ πολλὰ εὐπραγίαι· τὸ δὲ [x] πατὴρ μὲ θνητὸς ἀδεὶς ἀδὲ αἴτιος, ἀλλ' ἡ θεός. Οὗ τρόπον τινα γμόμενος εἰκὼν τῆ ἡγεμόνα νῦν ἐν ψυχῇ, δέον ἀκηλίδωτον τηρεῖν εἰκόνα φυλάξαι καθ' ὅσον οἷόν τε ἦν, ἐπακολυθήσαντα τῷ γμνήσαντος θρεταῖς, προτεθέντων εἰς αἱρέσεις καὶ φυγὰς τῶν ἐναντίων, ἀγαθῦ τε καὶ κακῦ, ὁ καλῦ καὶ αἰσχρῦ, καὶ ἀληθῦς ὁ ψευδῦς, τὰ μὲ ψευδῆ καὶ [y] αἰσχρὰ καὶ κακὰ προθύμως εἵλετο, τὰ δὲ ἀγαθῶν καὶ καλῶν ὁ ἀληθῶν ἠλόγησεν· ἐφ' οἷς εἰκότως θνητὸν ἀντ' ἀθανάτυ βίον ἀνθυπηλλάξατο, μακαριότητος καὶ εὐδαιμονίας ἀποσφαλεὶς, καὶ ῥᾳδία μετέβαλεν εἰς πόνον ὁ κακοδαίμονα ζωήν.

Ἀλλ' ἔτοι μὲ ἔσωσαν κοινοὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ὅροι, τῦ μὴ ἐπὶ μεγάλοις γμέσι ζημύνεσθαι τὰς καλοκἀγαθίας ἀμοιρῦντας· Ἰουδαίοις δὲ καὶ ἕτεροι δίχα τῶν κοινῶν ἐξαίρετοι. Τῶν γὰρ ἔθνμς ἀρχηγετῶν εἰσιν, ἃς αἱ τῶν προγονῶν ἀρεταὶ ζωόλως ἀδὲν ὤνησαν, ἐπ' ἐπιλήπτοις καὶ

[p] ἐπιπάσῃ] Forſan ἐπιδόσεως. Sicut p. 879. ζωαυξήσεως καὶ ἐπιδόσεως. Item lib. de Humanit. p. 713. περὶ ἐπίδοσιν καὶ σωσμύξησιν λαβῶν. Vide etiam ibid. p. 714. & ibi dicta.

[q] ἀρέμβος] MS. Bodl. ἀρεμβός, idque forſan rectius. Vide Raphelii annotat. ex Herodoto ad Rom. iv. 1.

[r] ἀπὸ] MS. Bodl. εἰς ὥσε. Unde lubens reponerem, εἰς ἀπόνοιαν. Sic infra ἃς αἱ τῶν προγόνων ἀρεταὶ ἀδὲν ὤνησαν.

[s] ἰδίας] Ita MS. Vat. pro θείας.

[t] αἱ δὴ ὠνομάσθησαν] MS. Vat. αἰδίων ἠνομασθῆσαν. Unde veræ lectionis veſtigia apparent. Scribendum enim, ἀιδίμων ἠνομασθησῶν. Sic infra p. 907. ἀιδίμε εὐγμείας.

[u] εὐγμείας] MSS. Vat. & Bodl. εὐτυχίας, & ſic rectè ob Contextum.

[x] πατὴρ] Reſpicit hæc Clem. Alex. Strom. ii. p. 481. ἐπεὶ τι ἦν Ἀδὰμ ἀφίλητον ἢ τοιαύτη αὐτῦ εὐγμένεια; πατὴρ ἦ αὐτῦ θνητὸς ἀδείς. Siracid. xlix. 16. Σὴμ καὶ Σὴθ ὁ ἀνθρώπους ἐδοξάσθησαν, καὶ ὑπὲρ πᾶν ζῶον ὁ τῇ κλίσῃ Ἀδὰμ. Vide Johan. Damaſcen. Parall. ſac. p. 748. & Suid. v. Ἀδὰμ.

[y] αἰσχρὰ, &c.] Vide Clementem loco jam dicto.

τὰ παιδία πράξεσιν ἀλόγοις· εἰ καὶ πρὸς ἑτέρου μηδενὸς ἐλεγχθέντας, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ζυνειδότος, ὃ μόνον ἐξ ἁπάντων δικαστήριον, τέχνας λόγων οὐ προφέρει. Πολύπαις ἦν ὁ πρῶτος, ἐκ τριῶν [a] παιδοποιησάμενος γυναικῶν, οὐ δι' ἡδονῆς ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ δι' ἐλπίδα τοῦ πληθύσαι τὸ γένος· ἀλλ' ἐκ πολλῶν εἷς μόνος ἀπεδείχθη κληρονόμος τῶν πατρῴων ἀγαθῶν· οἱ δ' ἄλλοι πάντες γνώμης ἀγίους [a] ζφαλέντες καὶ μηδὲν τοῦ τὸν γένησαντος
P. 907. ἀπομαξάμενοι, διῳκίσθησαν, ἀλλοτριωθέντες τῆς οἰκείμου εὐγενείας. Πάλιν ἐκ τοῦ δοκιμασθέντος κληρονόμου δύο δίδυμοι γένονται, μηδὲν ὅτι μὴ χεῖρας, καὶ ταύτας ἕνεκά του οἰκονομίας, ὅμοιον [b] ἀμφοτέροις, μήτε τοῖς σώμασι, μήτε τῇ γνώμαις. Ὁ μὲν νεώτερος καταπεπηδὼς πᾶς γονεῦσιν ἀμφοτέροις ἦν, καὶ [c] ὅλως φίλαρχος, ὡς καὶ θεοῦ τυχεῖν ἐπαινέτου· ὁ δὲ μείζων ἀπειθὴς, [d] ἐκ τοῦ γαστρὸς καὶ τῇ μητρὶ γαστέρι ἡδονῶν ἀκρατῶς ἔχων, ὑφ' ὧν ἀνεπείσθη καὶ πρεσβείων ἐξίσασθαι τῷ μετ' αὐτὸν, καὶ μεγανοεῖν φθόνος ἐφ' οἷς ἐξέστη, καὶ φονᾶν καὶ τὸν ἀδελφὸν, καὶ μηδὲν ἕτερον, ἢ δι' ὧν λυπήσει τοὺς γονεῖς, πράγματος ἕνεκα. Τοιγαροῦν τῷ μὲν δίκας τίθεται τὰς ἀνωλάτου, βεβαιοῦται [e] αὐτὰς θεοῦ, καὶ μηδεμίαν ἀξιώσαντος ἀτελῆ καταλιπεῖν· τῷ δὲ κατ' ἔλεον χαρίζονται τῷ ὑπήκοον τάξιν, ἵνα δουλεύῃ τῷ ἀδελφῷ· νομίζοντες, ὅπερ ἐστὶν, ἀγαθὸν εἶναι τῷ φαύλῳ, τὸ μὴ αὐτεξούσιον. Καὶ εἴγε ὑπέμεινε τὴν δουλείαν ἄσμενος, δευτερείων ἂν ἠξιοῦτο, ὡς ἐν ἄθλοις, δρομεῖς· νῦν δὲ ἀπαυθαδιάσας [f] καὶ δεσποτεύσας τῆς καλῆς ὑπεξουσίας, αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀπογόνοις μεγάλων αὖτιος ὀνειδῶν ἐγένετο· ὡς τὸν ἀδίωτον αὐτοῦ βίον ἐσηλιτευθαι πρὸς ζαφέσταλον ἔλεγχον, τοῦ μηδὲν τὴν εὐγένειαν ὠφελεῖν τοὺς ἀναξίους εὐγενείας.

Οὕτω μὲν ἔν εἰσι τῆς ὑπολήπτου τάξεως, οὓς ἐξ ἀγαθῶν πονηροὺς γενομένους οὐκ ἔσωσαν μὲν ἀδὲν αἱ πατέρων ἀρεταὶ, αἱ δ' ἐν τῇ ψυχῇ κακίαι μυρία ἔβλαψαν. Ἔχω δ' εἰπεῖν ἑτέρους, τοὺς ἐξ ἐναντίας ἀμείνω τεταγμένους τάξιν, οἷς πρόγονοι μὲν ὑπαίτιοι, ζηλωτοὶ δὲ καὶ ἀναπλέως εὐφημίας οἱ τούτων βίοι. Τοῦ τε Ἰουδαίων ἔθνους ὁ πρεσβύτατος, [g] γένους μὲν ἦν Χαλδαίου, πατρὸς δὲ ἀστρονομικοῦ τε περὶ τὰ μαθήματα διατετριβότων, οἳ τοὺς ἀστέρας θεοὺς νομίζουσι καὶ τὸ

[a] παιδοποιησάμενος] Sic Clemens ibidem τὸν τε Ἀβραὰμ ἐκ τριῶν παιδοποιησάμενον γυναικῶν, οὐ δι' ἡδονῆς ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ δι' ἐλπίδα τοῦ πλησθῆναι τὸ γένος ἐν ἀρχῇ, εἷς μόνος διεδέξατο, κληρονόμος τοῦ παλαιοῦ ἀγαθῶν· οἱ δ' ἄλλοι διῳκίσθησαν τῆς συγγενείας. Inde vero apud Philonem repone τῆς συγγενείας, ut ad loci sensum, quam necessarium. Infra p. 908.

[a] ἁγίους] Scribo ἰγιοῦς. Item ἀποφαλίους. Sicut supra p. 906. εὐδαιμονίας ἀποφαλεῖς.

[b] ἀμφοτέροις] Forsan ἀδελφοῖς. Similiter p. 883. τῆ εὐδαιμονίαν ἀδελφοῖς. Sic igitur emendandus Noster p. 730. σῶμα—ἀμφοτέροις scribe ἀδελφοῖς. Item p. 863. ἀδὲν οἰκεῖον ἀμφοτέρους), repone ἀδελφοῖς). Similiter p. 881. ἀλλότρια ἀμφοτέροις σώματα. Ibi etiam scribe, ἀδελφοῖς.

[c] ὅλως] MSS. ἐδὲ. Melius ὅτως.

[d] ἐκ] Omnino scribe καὶ.

[e] αὐτὰς θεοῦ] MS. Bodl. ἀπάσας τοῦ θεοῦ, idque rectius.

[f] καὶ δεσποτεύσας] Restitui hæc è Cod. Bodl. suntque ad loci sensum necessaria.

[g] γένους—χαλδαίου] MS. Vat. γένει—χαλδαίῳ. Sic quoque alibi scribitur à Philone, lib. de Præm. p. 919. & de Mundo p. 1151. Vide Euseb. Præp. Evangel. l. ix c. 17.

minibus implicatos: etiamsi ab alio nullo redarguantur, præterquàm à conscientia, cujus tribunal solum ex omnibus arte dicendi non pervertitur. Primus igitur ille, prole fœcundus è tribus mulieribus suscepit liberos, non perfruendæ voluptatis causa, sed spe propagandi generis: at è multis unus solus nuncupatus est hæres patrimonii. Alii omnes cum à sententia sana descivissent, & nullum parentis sui factum expressissent, ablegati sunt à familia & à nobilitate illustri abalienati. Ex hoc rursus probato hærede duo gemelli nati sunt, nihil præter manus, idque certa quadam providentia, circumgestantes simile, neque corporibus neque animis. Minor enim natu morigerus fuit, atque adeo acceptus utrique parenti, ut Deum etiam habuerit laudatorem. Major autem immorigerus ventri & libidini addictissimus: quibus rebus adductus est, ut jus primogeniti cederet inferiori: moxque cessisse pœnitens, pestem machinatus est in fratrem: nihilque aliud molitus est, quàm undè parentibus molestiam creare posset. Itaque pro illo vota faciunt amplissima, quæ Deus confirmavit, nihilque non effectum dedit. Huic autem ex misericordia impertiunt, ut subjiceretur & serviret fratri: id rati (quod est) bono esse homini malo, suæ potestatis non esse compotem. Qui si hanc servitutem læto animo tulisset, secundariis quasi præmiis virtutis dignus esse potuisset. Nunc autem præfracte transfugiens, à regimine præclaro, & sibi & posteris magnam conflavit infamiam, ita ut vita ejus minimè vitalis, literarum monumentis notetur: quod manifestissimum argumentum sit, nobilitatem indignis nobilitate nihil prodesse.

Atque hi ejus ordinis sunt, qui est in vitio: quos, licet ex bonis prognatos, malos tamen factos patrum virtutes nihil juverint, at animi vitia infinitis modis effecerunt. Contrà possum alios melioris ordinis homines commemorare, quorum majores criminibus affines fuerunt, cùm ipsorum vita æmulanda fuerit, & laude dignissima. Judaicæ gentis antiquissimus, gente Chaldæus fuit, patre astronomo, ex his qui in mathematicis disciplinis versantur, qui stellas & hanc cœli mundique universitatem

Deos putant, à quibus sive bonum sive malum unicuique dicunt evenire: ut qui nullam causam esse arbitrentur, extra ea quæ sensu possunt percipi. Atqui hoc quid esse indignius, quid animi ignobilitatem magis arguere potest, quam per scientiam multorum, secundorum, & genitorum, in ignorantiam venire unius, antiquissimi, ingeniti, & fabricatoris universorum: easque ob res optimi, & ob alia infinita, quæ ob magnitudinem humana non capit ratio? Quem ille mente conceptum, cum ut Deum persanctè coleret, patriam, genus, lares patrios reliquit: non ignorans, si maneat, simul manentes opinionis multorum Deorum errores, mentem minus idoneam redderent ad inventionem ejus qui unus est, & solus æternus, & rerum universarum pater, tam menti subjectarum quàm sensibus. Sin verò migret, vanitate opinionis in veritatem mutata, errorem quoque è mente demigraturum. Desiderium porrò id cognoscendi ejus quod est, quo flagrabat, incenderunt magis oracula, quæ fuerunt ei prodita: quibus quasi vestigiis insistens, impigerrimo studio ad inquisitionem Unius contendit: nec remisit prius quàm speciem clariorem concepisset: non illam quidem essentiæ (hoc enim fieri non potest) sed quatenus fas est, ipsius existentiæ & providentiæ. Ideoque primus Deo credidisse dicitur, quandoquidem primus immotam & constantem opinionem habuit, unam causam esse supremam cùm mundi, tum eorum quæ in mundo sunt, providam. Possessa hac fide, quæ virtutum est certissima, possedit simul & cæteras omnes: ita ut apud eos qui exceperunt illum, haberetur rex, non apparatu, quippe privatus, sed animi magnitudine, spiritu præditus regio. Observabant eum sanè semper, tanquam subditi principem, vim ac magnitudinem naturæ ipsius in omnibus suspicientes, ut quæ esset humana perfectior. Nec enim sermonibus utebatur vulgaribus sed gravioribus, plerunque divinitatem quandam referens. Correptus nimirum numine, mutavit in melius omnia, vultum, colorem, staturam, habitum, motum, vocem: spiritu divino, qui è superis afflatus occupavit animum, addente

Gen. xv. 6.

Ib. xxiii. 6.

σύμπαντα ἀγαθόν τε καὶ κόσμον· παρ' ὃς τό, τε εὖ καὶ τὸ χεῖρον ἑκάστοις [h] φησὶν ἀποβαίνειν, ἀδὲν ἔξω τῶν αἰσθητῶν αἴτιον ὑπολαμβάνοντες εἶναι. Τούτου δή τί ἂν εἴη χαλεπώτερον, ἢ μᾶλλον ἀπελέγξαι τινὰ ἐν τῇ ψυχῇ δυσγένειαν δυνάμενον; δι' ἀπιστήμης τ' ἄλλων καὶ δευτέρων καὶ γνωτῶν, εἰς ἀνεπιστημοσύνην [i] ἰούσης τῆς ἑνὸς & πρεσβυτάτου καὶ γνωτοῦ καὶ ποιητοῦ τ' ὅλων, καὶ διά τε ταῦτα ἀρέσκειν, καὶ διὰ μυρία ἄλλα, ἃ διὰ μέγεθος ἀνθρώπινον λογισμὸς ἀ χωρεῖ. Ὃν ἐν νῷ λαβὼν, & ἀπιθετάσας καταλείπει μὲ πατρίδα, καὶ [k] γνεὰν, καὶ πατρῷον οἶκον· εἰδὼς ὅτι μένοντι μὲ, αἱ τ' πολυθέου δόξης [l] ἐγκαταμένουσαι ἀπάται, ἔννοιαν ἀνελεύθερον κατασκοπάζουσιν εἰς τινὰ τοῦ ἑνὸς εὕρεσιν, ὅς ἐστιν [m] ἀΐδιος μόνος, καὶ τ' ἄλλων πατὴρ, νοητῶν τε καὶ αἰσθητῶν· εἰ δὴ p. 908. μεταναστάη, μεταναστήσει καὶ τ' διανοίας ἡ ἀπάτη, [n] μεθαρμοσαμένη τινὰ ψευδῆ δόξαν εἰς ἀλήθειαν. Ἅμα δὴ καὶ τ' πόθον, ἐν ἐπίσει γνῶναι τὸ Ὄν, προσανερρίπεσε λόγια τὰ ζηθέντα, εἷς προηγεμόνι, ἀπὶ τινὰ τοῦ ἑνὸς [o] ἀσχολάτῳ σπουδῇ ζήτησιν ἦει· καὶ ὁ πρότερον ἀνῆκεν, ἡ τραχυτέρας λαβεῖν φαντασίας, ἀχὶ τ' οὐσίας· τοῦτο γὰρ ἀμήχανον· ἀλλὰ τ' ὑπάρξεως αὐτοῦ καὶ προνοίας, ἧ δίκαιον. Διὸ καὶ πιστεῦσαι λέγεται τῷ θεῷ πρώτῳ, ἐπειδὴ καὶ πρῶτος ἀκλινῆ καὶ βεβαίαν ἔσχεν ὑπόληψιν, ὡς ἔστιν ἓν αἴτιον τὸ ἀνωλάτω, καὶ προνοεῖ τοῦτε κόσμου & τ' ἐν αὐτῷ. Κτησάμενος δή [p] ἀπιστήμην, τινὰ δρεττῶν βεβαιοτάτην, ζωσκάτο καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας, ὡς δὴ καὶ τοῖς ὑποδεξαμένοις νομίζεσθαι βασιλεὺς, ἀχὶ τ' διδασκαλίας (ἰδιώτης γὰρ ἦν) ἀλλὰ τῷ πρὶ τινὰ ψυχὴν [q] φρονήματος μεγαλείῳ ὢν βασιλικός. Καὶ δὴ θεραπεύοντες αὐτὸν διετέλουν, ὡς ἄρχοντα ὑπήκοοι, τὸ πρὶ πάντα μεγαλεῖον τῆς φύσεως αὐτοῦ καταπληττόμενοι, τελειοτέρας ὄσης ἡ κατὰ ἄνθρωπον. Οὐδὲ γὰρ ὁμιλίαις ἐχρῆτο ταῖς αὐταῖς, ἀλλ', ἀπιθετάζων τὰ πολλὰ, βαρυτέραις. Ὁπότε γοῦν καταχρεθείη, [r] μετέβαλλε πάντα πρὸς τὸ βέλτιον, τὰς ὄψεις, τινὰ χροιὰν, τὸ μέγεθος, τὰς σχέσεις, τὰς κινήσεις, τινὰ φωνήν· τοῦ θείου πνεύματος, ὅπερ ἄνωθεν καταπνευσθὲν [s] εἰσωκήσατο τῇ ψυχῇ. πρεπιβὰς τῷ μὲν

[h] φησὶν] Forsan φασίν.

[i] ἰούσης] Scribe ἰούσῃ, scil. ψυχῇ.

[k] γνεὰν] Melius βυσσέαν. Respicit enim Gen. xii. 1. ἄπελθε ἐκ γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου. Lib. de Præmiis p. 912. φεύγων οἶκον καὶ πατρίδα & συγγενῆς. Vide etiam Clem. Alexand. Strom. ii. p. 481. & dicta supra ad p. 907. Similiter forsan emendandus Noster lib. cont. Flacc. p. 974.

[l] ἐγκαταμένουσαι] Ita MS. Vat. sicut & loci sensus. Editi ἐγκαθεμένουσιν. Mox vero pro ἔννοιαν melius scribitur διάνοιαν. Sic mox infra p 908. μεταστήσει καὶ τ' διανοίας ἡ ἀπάτη.

[m] ἀΐδιος] Melius forsan αὐτός. Moxque etiam pro ἄλλων scribe ὅλων. Ita passim supra, vide p. 839.

[n] μεθαρμοσαμένη] Scribe μεθαρμοσαμένης, scil. διανοίας.

[o] ἀσχολάτῳ σπουδῇ καὶ] MS. Bodl. ἀσχολάτῃ σπουδῇ, omisso καί. Ergo forsan verbis transpositis, scribendum ἐνὸς ζήτησιν ἀσχολάτῃ σπουδῇ ἦει.

[p] ἀπιστήμην] Melius forsan πίστιν. Fides enim de quâ agit, non scientia, est virtutum princeps. Vide lib. de Præmiis p. 914. Lib. de Abraham p. 387. τ' πρὸς τὸν πίστιν μαρτυροῦσιν αὐτῷ οἱ χρησμοὶ, τ' βασιλείαν τ' δρεττῶν. Mox etiam ex dicto loco lubens reponerem βασιλείαν pro βεβαιοτάτῳ. Vide sequentia. Ideo enim dictus est rex, quoniam fidem virtutum reginam teneret.

[q] φρονήματος] Vide annon deest μικρὸς, vel ὑπερπλίας, vel vox consimilis. Sic lib. de Fortitud. p. 736. φρονήματος ὑπερπλίου καὶ γενναιότητος. Lib. de Præm. p. 922. φρονήματος ὑπερπληθοῦς ἀλόγου.

[r] μετέβαλλε] De ingenti mutatione tum in animo, tum in corpore per Spiritum facta, vide Philonem lib. iii. de Vit. Mos. p. 694. & ibi dicta.

[s] εἰσωκήσατο] Ita MSS. pro εἰσῳκίσατο. Mox ex eisdem pro ἐξαίσιον scribo ἐξαίρετον.

σώματι

σώμαλι καλλ῾ ἐξαίρ῾ετον, τοῖς ᾗ λόγοις πειθω̃, τοῖς δ' ἀκούσι ζωίσιν. Ἆρ' οὐκ ἂν εἴποι τις ἢ μεμανάσθω τουτονὶ, ἢ πάντων ἔρημον εἰκείων καὶ φίλων ἀνῳκίσθαι ον εἶναι, ἢ πρὸς θεὸν [1] ζυγγενείας ὀρεχθέντα, καὶ σπουδάσαντα μηχανῇ πάσῃ γνώριμον αὐτῷ γενέσθαι; καὶ ταχθέντα μὲ τάξιν τιμὼ ἀρίστω ἐν προφήταις, πιστώσαντα μηδενὶ τ῾ ἐν γενητῷ πρὸ τοῦ ἀγενήτου καὶ πάντων πατρός· βασιλέα ᾗ, ὡς ἔφην, καὶ θεὸν τοῖς ὑποδεξαμένοις νομισθέντα· μήθ' [v] ὅπλοις, μήτε στρατιωτικαῖς δυνάμεσιν, ὡς ἐνίοις ἔθος, λαβόντα τιμὼ ἀρχὼ, ἀλλὰ χειροτονίᾳ θεοῦ τοῦ [x] παναρίστου, καὶ τὰς ὁσιότητος ἱερὰς αὐτοκρατέσιν ἐξουσίαις [y] γεραίρουσι, ἐπ' ὠφελείᾳ τ῾ ζωσυσχανόντων. Οὗτος ἅπασιν ἐπηλύτοις εὐγενείας ἐστὶν ὁ κανὼν, δυσγένειαν μὲ τιμὼ ἐξ ἀλλοκότων νομίμων καὶ ἐκθέσμων ἐθῶν, ἃ λίθοις καὶ ξύλοις καὶ ζωίλοις ἀψύχοις ἰσοθέοις ἀπένειμε τιμὰς, καταλιπόντι· καλὼ δ' ἀποικίαν φιλαμθίοις πρὸς ἔμψυχον τῷ ὄντι καὶ ζῶσαν πολιτείαν, ἧς ἔφορος καὶ ἐπίσκοπος ἀλήθεια.

Ταύτῃ τιμὼ εὐγένειαν οἱ μέντοι θεοφιλεῖς ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ἐζήλωσαν, ἀπομαθοῦσαι μὲ ἀμαθίαν τιμὼ ζωτροφον πρὸς τιμῆς τ῾ χειροκμήτων· παιδθεῖσαι ᾗ τιμὼ πρὸς μοναρχίας ἐπισήμῳ, ᾗ μοναρχεῖται ὁ κόσμος. Θάμαρ ἦν τῶν ἀπὸ τ῾ Παλαιστίνης Συρίας γύναιον, ἐν [z] οἰκείᾳ πόλῃ τραφὲν πολυθέῳ, γεμούσῃ ξοάνων καὶ ἀγαλμάτων, καὶ ζωίλως ἀφιδρυμάτων. Ἀλλ' ἐπειδὴ καθάπερ ἐκ ζόφου βαθέος ἐδυνήθη βραχεῖαν αὐγὴν ἀληθείας [a] ἰδεῖν, θανάτῳ κινδυνῷ πρὸς εὐσέβειαν ἠυτόνησε, ἐλίγα φροντίσασα τοῦ ζῆν, εἰ μὴ μέλλοι καλῶς ζῆν· τὸ ᾗ καλῶς ἀνέφερεν ἐπ' οὐδὲν ἕτερον ἢ ἐπὶ τὴν θεραπείαν καὶ ἱκεσίαν τοῦ Ἑνὸς Αἰτίου. Καίτοι δυσὶν ἀδελφοῖς ἀμφοτέροις πονηροῖς ἐν μέρει γημαμένη, κορᾳδίῳ μὲ τῷ πρωτέρῳ, τῷ δ' ὑστέρου καὶ ἔχοντι ἐπιδικασίας νόμῳ, γνεαν τοῦ πρωτέρου μὴ καταλιπόντος· ἀλλ' ὅμως ἀκηλίδωτον διαφυλάξασα τ῾ ἑαυτῆς βίον, ἴσχυσε καὶ προσηκόσης τοῖς ἀγαθοῖς εὐφημίας ἐπιλαχεῖν, καὶ τοῖς μεθ' αὐτὴν ἅπασιν εὐγενείας ἀρχὴ γενέσθαι. Ἀλλ' αὕτη μὲ εἰ καὶ ἀλλόφυλος, ἀλλ' ἔν γε ἐλευθέρα, καὶ ἐξ ἐλευθέρων ἴσως καὶ οὐκ ἀσήμων· θεράπαιναι ᾗ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτου ἐν ἑκατιαῖς τῆς Βαβυλῶνος γενηθεῖσαι, προικίδιαι μὲ ἐδόθησαν γαμετῇσι τροφιμαίαις, ἄξιαι ᾗ κριθεῖσαι

corpori formam præſtabilem, ſermonibus ſuadelam, auditoribus intelligentiam. Ergo ne erit quiſquam qui negabit, hunc profugum, ab omnibus deſertum familiaribus & amicis, nobiliſſimum eſſe? cognationem cum Deo expetentem, omnique conatu ſtudentem ipſi probari & innoteſcere, in præſtantiſſima ſtatione prophetarum conſtitutum, nulli mortalium genito credentem, præ ingenito & patre omnium: regemque, uti dixi, etiam à quibus exceptus eſt, exiſtimatum; non armis, non militaribus copiis, ut quidam ſolent, imperium accipientem, ſed Dei virtuti faventis ſuffragio: qui etiam pietatis cultores autoritate cumulatiſſima quaſi honorat, ad utilitatem eorum quibuſcum verſantur. Hic omnibus peregrinis eſt nobilitatis regula, qui ignobilitatem abſurdorum rituum & nefariarum conſuetudinum, quæ lapidibus, lignis, rebuſque omnino inanimis divinos propè honores tribuerunt, relinquunt, migrantque ad verè animatam vivamque rempublicam, cujus præſes & inſpectrix eſt veritas.

Hanc nobilitatem non ſolum religioſi viri, ſed & fœminæ æmulatæ ſunt: dediſcentes quam p. 909. à teneris annis imbiberunt inſcitiam, de cultu manu conditorum: doctæ verò ſcientiam, de unius imperio, cujus monarchia mundus gubernatur. Thamar ex his qui in Palæſtina Syriæ Gen. fuerunt oriunda muliercula, educata fuit in fami- xxviii. 6. lia & civitate multorum Deorum cultrice, referta delubris & imaginibus ac omni genere ſtatuarum. Poſtquam autem ei datum eſt, tanquam è profundis tenebris exiguum ſplendorem veritatis intueri, ad pietatem ſe obfirmavit, etiam cum vitæ periculo: non magni ducens vitam, ſi non liceret rectè vivere. Rectam autem vitam referebat ſolummodo ad cultum & invocationem unius cauſæ. Tametſi deinceps nupſerit duobus fratribus, ambobus malis, priori virgo, poſteriori ex lege actionis hæreditariæ, quia liberos prior non reliquerat: ſervata tamen vitæ integritate immaculata, cùm ipſa ſibi laudem bonorum comitem peperit, tum poſteris omnibus nobilitatis autor initiumque extitit. Sed hæc licet aliena, libera tamen fuit, & ex liberis forſitan, nec obſcuris parentibus; dotales vero ancillæ in extremis finibus Babylonis trans Euphratem datæ ſunt nuptis alumnis, dignatæ tamen thoro viri ſapientis, primum ex pellicibus ad uxorum

[1] Ζυγγενείας] Sic MS. Bodl. pro σύγγενείας. Idque omnino recte. Sic Noſter lib. de Vit. Contemplat. p. 891. ὡ συγγένειαν ἔχουσι πρὸς τὸ θεῖον. Item lib. de Mund. Opif. συγγενὴς καὶ ἀδελφὸς ὢν τῷ ἡγεμόνι. Euſeb. Præp. lib. vii. c. 18. ex Philone ὡς αν σύγγονῆ καὶ συγγενῆ θεῷ φύσιν. Vide Platon. in Timæo & Laert. in Pythagorâ § 27.

[v] ὅπλοις] Ita pro ὅπλων MS. Bodl.

[x] παναρίστου] Melius MS. Bodl. φιλαρίστου. Niſi forſan reponatur παναρέστου. Ex eodem repono σύσιοῦσίας. Editi σισῦσίς.

[y] γεραίρουσι] Idem. ſcil. θεῷ. Editi γεραίρουσις.

[z] οἰκείᾳ] MS. Bodl. Melius, ut videtur, οἰκίᾳ καί.

[a] ἰδεῖν] Sic MSS. pro εἰδεῖν. Item ἠυτόνησε. Editi ἠυλομόλησε.

nomen

nomen & dignitatem pervenerunt: ac pro ancillis, factæ sunt propè dixerim suis heris honore pares, etiam ab illis (quod est maximè incredibile) ad hanc ipsam autoritatem evocatæ. Invidia enim non habitat in sapientum animis: quæ si absit, bona fiunt communia. Filii ex his spurii pro legitimis habiti sunt, non solum ab eo qui genuit (miri enim nihil est, patrem omnibus licet non uterinis eandem præstare benevolentiam) sed etiam à novercis. Hæ namque, odio in privignos depositio, cura eos jugi prosequutæ sunt, & indulgentia. Privigni, mutuæ benevolentiæ vicissitudine respondentes, novercis ut naturâ matribus honorem exhibuerunt. Fratres quoque dimidiato solum genere sic existimati, non dimidia pietatis amorisque parte ipsi se colere voluerunt: sed duplicato & aucto amandi redamandique affectu, quod deesse videbatur suppleverunt: & harmonia atque temperatione morum, utroque parente natis similes esse studuerunt. Non est igitur concedendum his qui ad alienum bonum tanquàm suum proprium, nobilitatem, adrepunt, qui exceptis his qui commemorati sunt, hostes meritò censeri possint & Judaicæ gentis, & omnium ubivis gentium: illius, quod potestatem faciant tribulibus, contemnendi vitam probam, virtutis avitæ fiducia: horum autem, quòd tametsi aspirent ad ipsum culmen virtutis, parum illis profuturum sit, quia parentes & avos inculpatos non habuerint. Qua doctrina haud scio an ulla esse possit pernicioſior: si neque è bonis prognatos malos ultrix pœna sequetur, nec bonis qui ex malis sunt obveniet honor: cum lex unumquemque ex seipso probet, non ex cognatorum virtutibus aut vitiis vel laudet vel puniat.

παρελθεῖν εἰς ἴσην τὴν ἀνδρὸς [b] ζοφῆ, τὸ μὲ πρῶτον ἐκ παλλακίδων εἰς γαμετῶν ὄνομα καὶ ἀξίωμα παρῆλθον, καὶ ἀντὶ θεραπαινίδων ἰσότιμοι τῇ δεσποίναις, ὀλίγα δέω φάναι, κατέστησαν, ὑπ' ἐκείνων, ὅπερ ἦν ἀπιστότατον, πρὸς τὸ αὐτὸ ἀξίωμα συγκεμφθῆναι. Φθόνος γὰρ οὐκ εἰσοικίζει ζοφῶν ψυχαῖς, ἃ μὴ παρόντος, κοινοπραγεῖσι τὰ ἀγαθῶν. Οἱ δ' ἐκ τούτων νόθοι παῖδες, γνησίων ἀδὲν διαφέροντες, ἃ μόνον οὐ δὰ τῷ γνησίοις (θαυμαστὸν γὰρ ἀδὲν εἰ τοῖς [c] μὴ ὁμογαστρίοις ἀπάντων μόνος πατὴρ τὴν αὐτὴν εὔνοιαν παρεῖχεν) ἀλλὰ καὶ οὐ δὰ τὰ μητρυιᾶς. Αἱ μὲ γὰρ τὸ εἰς προγόνους μῖσος ἀναιρούμεναι, εἰς ἄλληλον μεθηρμόσαντο κηδεμονίαν· οἱ δ' πρόγονοι, τῇ κατ' ἀντίδοσιν ξυνοίᾳ, τὰς μητρυιὰς ὡς φύσει μητέρας ἐξετίμησαν, ἀδελφοί τε [d] μόνῃ τῇ μίξει τὰ γόνυς μεμαθήκοτες, οὐκ ἐφ' [e] ἡμισείας σπουδῆς ἀλλήλους ἠξίωσαν, ἀλλ' εἰς τὸ διπλάσιον τὸ τὰ φιλεῖν, καὶ ἀντιφιλεῖσθαι πάθος ζηλωτῆσαι, καὶ τὸ δοκεῖν ὑστερίζειν προσανεπλήρωσαν· τοῖς ἐξ ἀμφοῖν γεγονόσιν εἰς ἁρμονίαν καὶ κρᾶσιν ἠθῶν ζηλοτυπεῖν παιδάσαντες. Ἔτι τοίνυν μεταδοτέον αὐτὰ τοῖς ὡς ἴδιον ἀγαθὸν τὸ ἀλλότριον, ξηλώσεσιν, ὑποδυομένοις, οἳ δίκα τῆ εἰρημένων ἐχθροὶ δικαίως νομισθεῖεν καὶ τῆ τῶ Ἰουδαίων ἔθνους, καὶ τῆ παλαιᾶ πάντων· τὰ μὲν, ὅτι p. 910. διδόασι τοῖς ὁμοφύλοις ἀκεχειρίαν, ὀλιγωρεῖν [f] ὑγιαινούσης βεβαίως, καὶ ἀπροθύμως προγονικῆς ἀρετῆς· τὰ δ', ὅτι κἂν [g] ἐπ' αὐτὴν φθάσωσιν ἀκρότητα καλοκἀγαθίας, ἀδὲν ὠφεληθήσεσθαι, δι' ὃ τὸ μὴ τυχεῖν γονέων καὶ πάππων ἀνεπιλήπτων. Ἧς οὐκ οἶδ' εἴ τις βλαβερωτέρα γνώσεται ἂν εἰσήγησις, εἰ μήτε τοῖς ἐξ ἀγαθῶν πονηρευομένοις ἐπακολουθήσει τιμωρὸς δίκη, ὥστε τοῖς ἐκ πονηρῶν ἀγαθοῖς [h] ἕψει τιμή· τὰ νόμω δικάζοντος ἕκαστον αὐτὸν ἀφ' ἑαυτῶ, μὴ ζυγενῶν ἀρεταῖς [i] ἢ κακίαις ἐπαινέτης ἢ κολάζων.

[b] ζοφὸς] Ita MS. Bodl. pro σοφιστὴς. Idque sensus postulat.
[c] μὴ] Restitui ex MSS. Vat. & Bodl. E quibus etiam scribo παρεῖχεν pro παρέχει.
[d] μόνῃ τῇ μίξει] MSS. Vat. & Bodl. μίᾳ τῇ μίξει, nec tamen sic melius. Omnino repone μόνου τοῦ ἡμίσους ἃ γόνυ νομισθέντες. Sic Bodl. pro μεμαθήκοτες.
[e] ἡμισείας] Melius forsan ἡμίσους.
[f] ὑγιαινούσης, &c.] Omnino mendosè. MS. Vat. ὑγιαίνουσιν. Unde pro βεβαίως, reponi velim βίου· sic ergo sententiam restituo, ὑγιαίνουσιν βίου τῇ προθείσει, &c.
[g] ἐπ' αὐτὸν] Restitui ex Codice Vaticano.
[h] ἕψει] Ita MS. Bodl. pro ἔχει.
[i] ἢ κακίαις] Restitui ex MSS. Vat. & Bodl. quibus sequentia etiam suffragantur.

ΦΙΛΩΝΟΣ

# ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ,

## *ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΝ ΕΙΝΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ.

# PHILONIS JUDÆI,

## QUOD LIBER SIT QUISQUIS VIRTUTI STUDET.

p. 865. ΟΜΕΝ [a] πρότερος λόγος ἦν ἡμῖν, ὦ Θεόδοτε, ὡς τὸ πᾶν δοῦλον εἶναι [b] φαῦλον, ὡς καὶ ἀπὸ πολλῶν καὶ εἰκότων καὶ ἀληθινῶν ἐπιςωσάμεθα. Οὗτος δ' ἐκείνου συγγενὴς, ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος ἀδελφὸς, καὶ τρόπον τινὰ δίδυμος, καθ' ὃν ἐπιδείξομεν, ὅτι πᾶς ὁ ἀγαθὸς ἐλεύθερος. Τὸν μὲν οὖν τῆ Πυθαγορείων [c] ἱερώτατον θίασον λόγος ἔχει, μὴ πολλῶν καὶ ἄλλων καλῶν καὶ τοῦτ' ἀναδιδάσκειν, ἵνα λεωφόροις [d] μὴ βαδίζειν ὁδοῖς· ἀλλ' ἵνα κρημνοβατῶμεν (ἃ γὰρ ποσὶ κάμαλον παρήγγελλεν) ἀλλ' αἰνιττόμενος διὰ συμβόλων, τὸ μήτ' ἔργοις μήτε λόγοις δημώδεσι καὶ πεπαλαιωμένοις χρῆσθαι. Ὅσοι δὲ φιλοσοφίαν γνησίως ἠσπάσαντο, καταπεπηδηκότες τὸν προσάγματι, λόγον αὐτὸ μᾶλλον ἢ θεσμὸν ἰσάριθμον χρησμῷ ὑπετέπησαν, καὶ δόξας ἀγελαίους ὑπερκύψαντες, ἀτραπὸν ἐκαινοτόμησαν [e] ἄβατον ἰδιώταις λόγων καὶ δογμάτων, ἰδίας ἀνασκάλαντες, ὧν οὐδενὶ μὴ καθαρῷ θέμις ψαῦσαι. Λέγω δὲ μὴ καθαροὺς, ὅσοι τὴ παιδείας εἰσάπαν ἄγονοι

SUPERIOR ſermo docuit, Theodote, ſervum eſſe omnem malum, idque multis & probabilibus & veris argumentis confirmavimus. Hicce vero *eſt* illius cognatus, imò germanus gemelluſque frater, per quem oſtendemus omnem probum eſſe liberum. Fertur ſanctiſſima Pythagoreorum ſchola, inter alia egregia & iſtud docuiſſe; *per viam publicam non incedere:* non ut feramur per devia (nec enim laborem pedibus imponit) ſed figurate ſubindicatur, nec dictis nec factis utendum protritis ac vulgaribus. Quotquot autem philoſophiam ſincere amplexi ſunt, iſti præcepto obedientes, illud ut effatum vel inſtitutum oraculo æquale ſuſpexerunt, deflectentes vero à gregariis opinionibus, novam ſibi viam aperuerunt, ſermonum & dogmatum expertibus inacceſſum, ideas aſtruentes, quas nefas alicui impuro attingere. Impuros autem cenſeo quotquot diſciplinas vel nunquam vel peperam

* De hoc libello ſic Euſebius Hiſt. Eccleſiaſt. lib. ii. c. 18. ἐπὶ τούτοις ὁ αὐτὸς δεύτερα μὲν τὰ πάντα φαῦλον, ᾧ ἴσως ἐξῆς ὁ περὶ τοῦ πάντα σπουδαῖον εἶναι ἐλεύθερον. Duo ergo operis membra, quorum poſterius præ manibus eſt, prius intercidit. Hieronymus tamen lib. de Vir. Illuſtr. unicum tantum agnoſcit. Sic enim ille: *Et quod omnis inſipiens ſervus ſit.* Ex hoc opere multa deſumſit Euſeb. Præp. Evangel. lib. viii. c. 11. Forſan huc reſpicit Hieronym. lib. ii. cont. Jovinian. c. 9. *Super quorum vitâ Philo Vir Doctiſſimus proprium volumen edidit.* Agit præcipuè de Eſſenis, de quibus videndus Joſeph Antiqu. lib. xviii. c. 1. & de Bello lib. ii. c. 12. Necnon & Porphyrius de Abſtin. lib. iv. ejuſque fragmentum bene longum, apud Euſeb. Præp. Evangel. lib. ix. c. 3.

[a] πρότερος] Libellus iſte videtur intercidiſſe, agnoſcitur vero ab Euſebio Hiſt. Eccleſ. lib ii. c. 18. & Hieron. de Vir. Ill. confer vero hæc cum præfatione D. Lucæ ad Actus Apoſtolorum.

[b] φαῦλον, &c.] Sic ſcribo verbis tranſpoſitis ex Codice Mediceo. Cui ſuffragatur quoque Euſebius, loco jam citato. Laertius in Zenon. § 121. τὸν σοφὸν μόνον ἐλεύθερον, τοὺς δὲ φαύλους δούλους. Suid. v. δοῦλοι· καὶ δοῦλοι οἱ φαῦλοι τῇ κακίᾳ (melius κακίαν) οἱ δὲ σπουδαῖοι ἐλεύθεροι.

[c] ἱερώτατον] Ex hac ſectæ Pythagoræ appellatione merito Noſter Pythagoreus eſt dictus. Sozomen. Hiſt. Eccleſ. lib. i. c. 12. Φίλων ὁ Πυθαγόρειος ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν χρόνοις ἱστορεῖ. Clem. Alex. Strom. i. p. 360. Διὰ πολλῶν ὁ Πυθαγόρειος ὑποδήλωσι Φίλων.

[d] μὴ βαδίζειν] Huc reſpicit Clem. Alex. Strom. v. p. 664. καὶ Πυθαγόρας οὐκ οἶδεν ἀπαγορεύειν τὰς λεωφόρους ὁδοὺς βαδίζειν. Vide etiam Porphyr. in Vit. Pythag. p. 199. Ælian. Var. Hiſt. lib. iv. c. 17. Athen. lib. ix. Hieronym. Apol. cont. Ruffin. Male ergo ſcriptum à Laert. lib. viii. c. 17. οὐκ ἐᾷ λεωφόρῳ μὴ βαδίζειν. Ibi repone ex Philone, οὐ ταῖς λεωφόροις.

[e] ἄβατον] Reſtitui ex Codice Mediceo. Mox etiam ἰδιώταις pro ἰδιώτας in Editis; ſic vero uſurpatur vox iſta ſæpius apud Noſtrum, p. 257. ἰδιώτῃ παιδείας. Item p. 271. ἐπιθυμιῶν καὶ παθῶν ἰδιώτας.

n ec viâ rectâ deguſtarunt, ſapientiæ pulchritudinem in ſophiſticen probroſam adulterantes. Hi cum propter hebetes animi oculos lumen intelligibile videre nequeant, quod nimio fulgore præſtringi ſolet, tanquam in tenebris degentes non credunt in die viventibus, & quæcunque illi adjuti radiis ſolaribus, diſtinctiſſimè perſpecta narrant, ea monſtra, & quaſi ſpectra exiſtimant, nec multum à ſigillariorum præſtigiis abſimilia. An non enim abſurdum & mirum videtur, exules dici eos qui non ſolum verſantur in urbe media, ſed curias, tribunalia, roſtra occupant: annonæ nonnunquam ludorumque curam, & reliqua *civitatis* munia obeunt? è diverſo cives haberi qui aut nunquam omnino civium albo aſcripti ſunt, aut damnati ſunt infamia vel exilio: homines è *patriæ* finibus expulſos, quibus non ſolum regionem attingere non eſt conceſſum, ſed nec ſolum patrium vel è longinquo proſpicere: niſi furiis acti in mortem ruant. Revertentibus enim præſto ſunt innumeri vindices, tum ſponte infenſi, tum legum præceptis parentes. An non etiam ab omni ratione alienum, plenum impudentia & inſania, (aliud quod dicam non habeo: propter enim rei exceſſum haud facile ſuccurrit proprium vocabulum:) divites nominari qui ſunt omnium egentiſſimi & carent victui neceſſariis, ſordide ſe ſuſtentantes ac miſere, vix quotidianum cibum ferentes, & ultro ſibi famem indicentes in abundantia publica, virtutis aura ſe nutrientes, ſicut cicadas aiunt aere vivere? pauperes verò qui argento, auro, pecoribus, reditibus, aliiſque bonis ineffabilibus affluunt; quorum opulentia prodeſt non ſolum cognatis amiciſque, ſed extra domeſticos parietes egreſſa, etiam tribulium atque popularium cætibus numeroſis; imò ulterius etiam progreſſa, civitati largitur univerſa quæcunque ſunt belli paciſve uſibus neceſſaria. Ex eodem vero ſomnio, bene natis & vere patriciis, quorum non parentes ſolum, verum & abavi atavique, uſque ad primos generis autores, tum paterno tum materno genere, illuſtriſſimi fuerunt, *talibus* ſervitutis nomen auſi ſunt imponere: aliis contra ſtigmate inuſtis vernis & ex ultima proſapia ſervis, ingenuitatem aſcribere. Sunt vero iſta,

διετέλεσαν, ἢ πλαγίως ἀλλὰ μὴ ἐπ' ὀρθείας [f] αὐτῆς ἐγδύσαντο, κάλλος τὸ ζοφίας εἰς τὸ ζοφιστείας αἶσχος ἐξαχρεάζαντες. Οὗτοι τὸ νοητὸν φῶς ἰδεῖν μὴ δυνάμενοι δι' ἀσθένειαν τῆ ψυχῆ ὄμματος, ὃ δὴ μαρμαρυγαῖς πίφυκεν ἐπισκιάζεσθαι, καθάπερ ἐν νυκτὶ ἀλάγητες ἀπιστοῦσι τοῖς ἐν ἡμέρᾳ ζῶσι, καὶ ὅσα ἂν αὐτοῖς ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπικρατούντων εἰλικρινέσταται διαθρήσαντες διηγῶνται, τερατεία νομίζουσι, φάσμασιν ἐοικότα, τὰ ἐν θαύμασιν ἀλαφέροντα. Πῶς γὰρ οὐκ ἐκπόπια καὶ θαύματ' ἔνιοι, φυγάδας μὲ καλεῖν τοὺς μὴ μόνον ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀλαλίζοντας, ἀλλὰ καὶ βουλεύοντας καὶ δικάζοντας καὶ ἐκκλησιάζοντας, ἐνίοτε δ' ἔτι καὶ ἀγορανομίας καὶ γυμνασιαρχίας ἔτι τὰς ἄλλας λειτουργίας ὑπομένοντας; πολίτας δὲ τοὺς ἢ μὴ ἐγγενεφίλας τοπαρέπαν, ἢ ὧν ἀτιμία καὶ φυγὴ κατέγνωσται; [g] πέραν ὅρων ἀνθρώπους ἐληλαμένους, οὐ μόνον οὐκ ἐᾶσθαι τῆς χώρας, ἀλλ' οὐδ' ἐξ ὑπαίθρου τὸ παλαιὸν ἔθαφος θεάσασθαι δυναμένους, εἰ μή τισι ποιναῖς ἐλαύνοιντο θανατῶντες. Ἔφεδροι γὰρ καθεστηκότων κολασταὶ μυρίοι, καὶ δι' ἑαυτῶν ἠκονημένοι, καὶ νόμων προστάξεσιν ὑπηρετοῦντες. Πῶς δὲ ἄθλιον καὶ γέμοντα πολλῆς ἀναισχυντίας ἢ μανίας, ἢ (οὐκ ἔχω τί λέγω· ἁμὲ γὰρ ὑπερβολὴ, οὐδ' οἰκείων ὀνομάτων εὑρεῖν ῥᾴδιον·) πλουσίους μὲ ὀνομάζειν τοὺς ὑπερῳδάτους καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεεῖς, [h] λυπηρῶς καὶ ἀθλίως ὑποζῶντας, μόλις τὸ ἐφήμερον κομίζοντας, ἐν εὐθυμίᾳ κοινῇ λιμὸν ἐξαίρετον ἔχοντας, ὑγιεινῆς αὔρας, καθάπερ [i] ἄειρε φασὶ τοὺς τέττιγας, τρεφομένους· πένητας δὴ, τοὺς ἀργύρου καὶ χρυσοῦ καὶ πλήθει κτημάτων ἔτι προσόδων, καὶ ἄλλων ἀμυθήτων ἀγαθῶν ἀφθονίᾳ περιῤῥεομένους· ὧν ὁ πλοῦτος οὐ συγγενεῖς καὶ φίλους αὐτὸ μόνον ὤνησεν, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκίας ἔξω προελθὼν, μεγάλους ὁμίλους δημοτῶν καὶ φυλετῶν· ἁμοῦ δὲ τι μεῖζον καὶ πόλει χορηγεῖ τὰ πάντα, ὧν εἰρήνη χρεία ἢ πόλεμος. Ἀπὸ δὴ τῆς αὐτῆς ὀνειρώξεως, τοῖς μὲ ἀμφιθαλέσι καὶ τῷ ὄντι εὐπαλέσιν, ὧν οὐ γονεῖς μόνοι ἀλλὰ καὶ πάπποι καὶ πρόγονοι μίχρι τῶν ἀρχηγετῶν, καὶ πρὸς ἀνδρῶν ἔτι πρὸς γυναικῶν, ἐπιφανέσταλοι γεγόνασι, δυλείαν ἐπετόλμησαν ὑπομεῖναι· τοῖς δ' οὐ τελείας στιγματίας, [k] παιδοτρίψι καὶ παλαιοδύλοις, ἐλευθερίαν. Ἔστι δὴ καὶ ἄπορα εὑρεῖν, ὅπως ἂν τιλεύτοιεν. Plin. Hiſt. Nat. lib. xi. c. 28. *Excitata cum ſubvolant, humorem reddunt, quod ſolum argumentum eſt, rore eas veſci.*

[f] αὐτῆς ἐγδύσαντο] Sic MSS. quibus etiam favet Contextus. Infra quoque ſcribitur à Noſtro, ὅτι μόνον αὐτῷ ἐγδύσασθαι. Editi αὐτὸν ἐνδύσασθαι.

[g] πέραν ὅρων] Sic MSS. Med. Vat. & Coiſl. pro ἔξωθεν. Item καθαστηκότων.

[h] λυπηρῶς] Ita MS. Med. pro λυπρῶς. Mox vero ibidem pro κομίζοντας ſcribitur ὑπομείζοντας.

[i] ἄειρε] Eadem de Cicadis docet Philo lib. de Vit. Contempt. p. 894. reſpiciens, ut videtur, Platonem in Phædro. p. 259. ἐξ οὗ τὸ τεττίγων γένος μετ' ἐκεῖνο φύεται, γέρας τοῦτο παρὰ μουσῶν λαβὸν μηδὲν τροφῆς δεῖσθαι γενόμενον, ἀλλ' ἄσιτόν τε καὶ ἄποτον εὐθὺς ᾄδειν, ἕως ἂν τελευτήσῃ. [k] παιδοτρίψι] Male, ut opinor; ſic enim vulgo dicti ſunt magiſtri, non vernæ de quibus agitur. Melius οἰκότριψι. Ita Philo de Vit. Moſ. lib. i. ὅσοι οἰκότριβες. Item infra p. 969. οἰκοτρίβων καὶ ἀγενεωνήτων. Heſych. v. οἰκότριψ, ὁ θεραπὼν· ἁμαθίᾳ ἢ οἰκίτης οἰκοτρίβων. Ὁ μὲ γὰρ οἰκότριψ γονίων δοῦλος. Ubi potius ſcribendum ἐκ γονίων vel οἰκογενὴς. Sicut & Suid. v. οἰκότριψ—οἰκογενὴς δοῦλος. Vide & Heſych. v. οἰκοτρίβης.

τὰ

τὰ τοιαῦτα, ὡς ἔφην, πρόφασις ἀνθρώπων, οἳ ἀλήθειαν μὲν ἠμαύρωνται, δόξαις δ' εἰσὶ δόξης, ἐπανέχουσις αἰσθήσεσιν, ὧν τὸ ζωνέδριον ὑπὸ τῶν κεκινημένων ἀεὶ δικαζόμενον, ἀβέβαιον. Χρεὼν ἦν αὐτοὺς, εἴπερ ὅλως [1]ἐζήλουν ἀλήθειαν, μὴ τῶν τὰ σώματα καμνόντων ἐν τῷ φρονεῖν ἰατροῖς. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἑαυτοὺς ἐπιτρέπουσιν ἰατροῖς, ὑγείας ὀρεγόμενοι· καλοκαγάθοις δ' ὄντοις νόσον ψυχῆς, ἀπαιδευσίαν, ἀπώσασθαι, γνώμενοι σοφῶν ἀνδρῶν ὁμιλητοί· παρ' ὧν οὐ μόνον ἐστὶν ἐπιμαθεῖν ἀμαθίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἴδιον ἀνθρώπου κτῆμα προσλαβεῖν, ἐπιστήμην. Ἐπειδὴ γ', κατ' [m]λυγυρώτατον Πλάτωνα, φθόνος ἔξω θείας χορᾶς ἵσταται· θειότατον καὶ [n]κοινωνικώτατον σοφία, συγκλείει μὲν ἀδίκως τὸ ἑαυτῆς φρονιστήριον, ἀναπεπταμένη δὲ [o]ἀεὶ εἰσδέχεται τοὺς ποτίμων διψῶντας λόγων· οἷς ἀκράτου διδασκαλίας ἄφθονον ἐπαντλοῦσα νᾶμα, μεθύειν τοῦ [p]νηφάλιον ἀναπείθει μέθυ. Οἱ δ' ὥσπερ ἐν τελεταῖς ἱεροφαντηθέντες, ὅταν ὀργίων γευσωνται, πολλὰ τὸ πρόσθεν ὀλιγωρίας ἑαυτοὺς κακίζουσιν, ὡς ἀφρασμένοι [q]χρόνου, βίον δὲ τελείους ἀβίωτον, ἐν ᾧ φρονήσεως ἐχήρευσαν. Ἄξιον ἦν νεότητα τὴν παντάπασι πᾶσαν, τὰς ἀπαρχὰς τῆς πρώτης ἀκμῆς μηδενὶ μᾶλλον ἢ παιδείᾳ ἀνατεθεῖναι, ἢ καὶ ἐνεδῆσαι & ἐγγηράσαι καλόν. Ὥσπερ γάρ φασι τὰ [r]καινὰ τῶν ἀγγείων ἀναφέρειν τὰς τῶν πρώτων εἰς αὐτὰ ἐγχυθέντων ὀσμὰς, ἕτω καὶ αἱ νέων ψυχαὶ τοὺς πρώτους τῶν φαντασιῶν τύπους ἀνεξαλείπτους ἐναποματτόμεναι, τῇ φορᾷ τῶν αὖθις ἐπεισρεόντων ἥκιστα [s]καθακλυζόμεναι, τὸ ἀρχαῖον ἀφαίνουσιν [t]εἶδος.

Ἄλις μὲν δὴ τούτων· ἀκριβωτέον δὲ τὸ ζητούμενον, ἵνα μὴ τῇ τῶν ὀνομάτων ἀσαφείᾳ παραγόμενοι πλαζώμεθα· καταλαβόντες δὲ περὶ ὅ ὁ λόγος, τὰς ἀποδείξεις ἀκριβέστερον ἐφαρμόττωμεν. Δουλεία τοίνυν, ἡ μὲν [v]ψυχῶν ἡ δὲ σωμάτων λέγεται· διαιρεῖται δὲ τῶν μὲν σωμάτων ἄνθρωποι, ψυχῶν δὲ κακίαι καὶ πάθη. Κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἡ ἐλευθερία· ἡ μὲν γὰρ ἄδειαν σωμάτων ἀπ' ἀνθρώπων [x]σωμάτων δυναστοτέρων, ἡ δὲ ἀμεριμνίας σκευωρίαν ἀπὸ τῶν παθῶν [y]δυναστείας

ut dixi, commentum hominum qui mente occæcati, opinionibus ſerviunt: addicti ſenſibus, quorum judicium à partibus litigantibus ſemper corruptum, fit inſtabile. Atqui debuerant, ſi veritatis eſſent ſeriò ſtudioſi, non minus ſapere quam qui ægrotant corporibus. Nam illi deſiderio ſanitatis committunt ſe medicis: iſtos verò piget inſcitiam depellere, morbum animi, ſapientum conſortes factos: à quibus licet non ſolum dediſcere inſcitiam, verum etiam ſcientiam, proprium hominis bonum, comparare. Siquidem, ut ait Plato ſuaviloquus, *invidia extra divinum chorum ſita eſt:* ſapientia autem, res diviniſſima & beneficentiſſima, nunquam claudit ſuum auditorium, ſed patens ſemper ſalubrium ſententiarum ſitientes admittit: quibus doctrinæ puræ rivulos infundens, ſobria temulentia inebriari ſuadet. Illi vero, ſicut myſteriis initiati, & jam ad ſacra admiſſi, ob priſtinam negligentiam ſe incuſant, ut qui tempori non parſiſſent, vitamque haud vitalem egiſſent, prudentia prorſus deſtituti. Operæ precium igitur fecerint, ſi, quotquot ubique ſunt juvenes, ætatis floridæ primitias dedicarint, in quâ tum juventam tum ſenectutem ponere præclarum eſt. Sicut enim vaſa, ut aiunt, nova odorem, quo primum fuere imbuta, referunt, ſic juvenum animæ primas idearum imagines indelebiliter imprimentes, ingruentium poſtea influxu minime obruuntur, ſed ſpeciem antiquam præ ſe ferunt.

De his hactenus: nunc quæſtionem noſtram diſpicamus accuratius, ne nos obſcuritas nominum decipiat. Intellecto autem quod ſit de quo diſſerimus, demonſtrationes aptius adhibebimus. Servitus quædam animarum, quædam corporum dicitur: corporibus dominantur homines, animis affectus & vitia. Eodem modo ſe habet libertas: alia enim corporibus ſecuritatem ab hominibus potentioribus, alia animis ab affectuum dominatione præſtat. De priore genere vix

[1] ἐζήλων] MS. Med. ἐζήτουν, ſed nil muto; ſic uſurpatur vox iſta à D. Paulo 1 Cor. xii. 31. ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. Item xiv. 1. ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά. Heſych. v. ζηλῶ. Μιμοῦ, μαθάνω.

[m] λιγυρώτατον] MS. Med. ἱερώτατον, idque, ut opinor, rectè. Sic enim vulgo audit Plato. Vide Caſaubon ad Athen. lib. i. c. 1. Locus vero ex eo citatus exſtat in Phœdro p. 247. Quo reſpicit etiam Clem. Alex. Strom. i. p. 400.

[n] κοινωνικώτατον] Ita MSS. Med. & Coiſl. Editi κοινότατον.

[o] ἀεὶ] Reſtitui ex Codice Mediceo, cujus etiam fide ſcripſi, εἰσδέχεται. Editi δέχεται.

[p] νηφάλιον μέθυ] Sic Noſter quoque alibi, de Vit. Moſ. lib. i. οὐ τοῦ οἴνου μέθυ, ἀλλὰ τοῦ νηφάλιον. Item de Alleg. lib. iii. p. 76. θεία μέθη νηφαλιωτέρα τῆς νήψεως αὐτῆς. Similiter Lucian, in Nigrino, τοῦτό γε οὐ μεθύειν, ἀλλὰ νήφειν τι καὶ σωφρονεῖν ἐστιν. D. Cyprian. ep. 63. *Sic mentes inebriat ut ſobrios faciat, ut mentes ad ſpiritualem ſapientiam redigat.* Bernard. de dilig. Deo, *Sobria illa ebrietas verè, non mero ingurgitans; non madens vino, ſed ardens Deo.*

[q] χρόνου] Sic MSS. pro χρεόν.

[r] καινὰ] Ita MSS. Med. & Aug. Editi κενά. Alludit vero ad proverbium tritum Horat. lib. i. ep. 2.

*Quo ſemel eſt imbuta, recens ſervabit odorem*
*Teſta diu.*

[s] καθακλυζόμεναι] Sic MSS. Vat. & Coiſl. pro καθαπτυζόμεναι, idque omnino rectè. Similiter ſcribit Philo lib. de Fortit. p. 738. ὑπὸ παθῶν φορᾶς καθακλύζεσθαι. & de Rer. Div. Her. p. 509. καθακλυσμῷ φορᾶς οἰκτίστου.

[t] εἶδος] Vir Doctiſſimus reponit εἴθος, idque melius.

[v] ψυχῶν—σωμάτων] Ita MSS. pro ψυχῆς, quibus etiam conſentiunt ſequentia. Item κακίαι, editi κακία.

[x] σωμάτων] Forſan delendum. Redundat enim, nec agnoſcitur à Codice Mediceo.

[y] δυναστείας] Ita MSS. Med. & Vat. pro ἀμεριμνίας, cujus emendationis ratio abunde patet ex contextu. Similiter Noſter lib. de Præm. p. 929. ἐπιτιθέμενα τῇ πολιτείαν παθῶν δυναστείαν.

quivis quærit; innumeri enim hominum caſus, multique ſæpius viri admodum egregii, ſuam ex ortu libertatem amiſerunt. Nos agimus de moribus quos non concupiſcentia, non timor, non gaudium, non dolor ſubigit, velut è carcere dimiſſis, & vinculis quibus nexi fuerant, ſolutis. Omiſſa igitur libertate iſta ſpecioſa, ſimulque alienis à natura pendentibuſque ex opinione vocabulis, vernarum, venaliciorum, captivorum, quæramus vere liberum, qui ſolus ſui compos eſt, etiamſi multi ſe heros ejus nuncupent. Is enim exclamabit illud Sophocleum nihil differens à Pythiis oraculis:

*Deus mi princeps, non ullus mortalium.*

Nam revera ſolus liber eſt, qui ſolum Deum ducem ſequitur: imò, ut equidem ſentio, cæterorum princeps, res terreſtres ſibi habens commiſſas, tanquam ſummi regis, mortalis ſempiterni, vicarius. Iſtud vero de ſapientis principatu argumentum differatur in tempus commodius, nunc vero de libertate, accuratius agendum. Jam ſi quis res ipſas introgreſſus penitius voluerit inſpicere, liquido noſcet, nullas res tam cognatas eſſe invicem, quam libertatem, & per ſe omnia ſua peragere. Improbos enim multa impediunt: avaritia, luxus, ambitio, probos omnino nihil: inſurgentes & inſilientes, veluti in athletarum concertationibus, iſtis jam proſtratis, cupidini, pavori, timiditati, dolori, & cæteris id genus. Didicerunt enim contemnere juſſa iniqua quæcunque importuni animæ domini imponerent, ſtudio & amore libertatis, cujus dos propria eſt, ſponte & cujuſvis injuſſu agendi facultas. Apud quoſdam celebratur ſenarii iſtius autor:

*Quis ſervus eſt, mortem qui poteſt temnere?*

Ut probe aſſecutus *rerum* conſequentiam. Senſerat enim, nihil æque mentem in ſervitutem redigere, ac mortis metum: uſque adeo ſumus vitæ cupidi. Cogitandum autem, immunem eſſe a ſervitute non ſolum contemptorem mortis, ſed & paupertatis, & obſcuritatis, & doloris, atque cæterorum quæ vulgus hominum inter ma-

ἐργάζεῃ). Τὸ μὲν ἓν πρότερον ὐδὲ εἰς ζητεῖ· μυρίαι γὰρ ἀνθρώπων [a] τύχαι, καὶ πολλοὶ πολλάκις καιροῖς αἰωλήτοις τ̄ ζῴδε' αἰσίων τλεὼ ἐκ γένους ἀπίζαλον ἐλᾰθερίαν. Ἀλλ' ἔστιν ἡ ζητῆσις πρὸ τρόπων, ὡς ὕτ' ἐπιθυμίαι, ὕτε φόβαι, ὕθ' ἡδοναὶ, ὕτε λύπαι κατέζᾰξαν· ὥσπερ ἐξ εἱρκτῆς προεληλυθότων, καὶ δεσμῶν οἷς ἐπεσφίγγοντο, ἀφαιρεμᾰίων. Ἀνελόντες ἂν ἐκποδὼν τὰς προφασιστικὰς [a] ἐλᾰθερίας, καὶ τὰ φύσεως μὴ ἀλλότρια, δόξης δ' ἠρημᾰία ὀνόματα, οἰκοδρέβων [b] ἢ δρυφρωνήτων ἢ αἰχμαλώτων, τ̄ ἀψᾰδῶς ἐλᾰθέριον ἀναζητῶμᾰν, ᾧ μόνῳ τὸ αὐτοκρατὲς πρόσεστι, κἂν μυρίοι γράφωσι δεσπότας ἑαυτῆς. Ἀναφθέγξε῀ γὰρ ἐκεῖνο τὸ Σοφόκλειον, ὐδὲν τ̄ Πυθοχρήστων ἄμεινον·

Θεὸς [c] ἐμοὶ ἄρχων, θνητῶν ᾗ ὐδὲ εἷς.

Τῷ γὰρ ὄντι μόνῳ ἐλᾰθέρῳ, ὁ μόνῳ θεῷ χρώμᾰνῳ ἡγεμόνι, κατ' ἐμὲ ᾗ ἀμείνοιαν καὶ [d] τ̄ ἄλλων ἡγεμόνων, ὑπερᾰειρεσιώτερος ὑπερκείσθω, τ̄ ᾗ περὶ ἐλᾰθερίας ταυτὶ ἀκριβωτέον. Εἰ δή τις ἔσω προελθὼν τ̄ πραγμάτων ἐθελήσειε διακύψαι, γνώσε῀ ζαφῶς, ὅτι ὐδὲν ἄλλο ἄλλῳ ζυγενὲς ἔτως, ὡς αὐτοπραγία ἐλᾰθερία. Διότι πολλὰ μὲν τῷ φαύλῳ τὰ ἐμποδών· φιλαργυρία, φιλοδοξία, φιληδονία, τῷ δ' ἀσθενεῖ τὸ ᾗδέσθαι ὐδέν· ἐπανισαμένῳ καὶ ἐπιβεβηκότι, καθάπερ ἐν ἄθλων [f] ἀγωνισαῖς καταπαλαισθεῖσιν, ἔρωτι, φόβῳ, δειλίᾳ, λύπῃ, τοῖς ὁμοιοτρόποις. Ἔμαθε γὰρ ἀλογεῖν ἐπιταγμάτων ὅσα οἱ ψυχῆς ᾗδονομώταται ἄρχοντες ἐπιτάττουσι, μᾶλ ζῆλον καὶ πόθον ἐλᾰθερίας, ἧς τὸ αὐτοκέλευστον καὶ ἐθελουργὸν κλῆρος ἴδιος. Ἐπαινεῖται ᾗδή τισιν ὁ τεμεῖν ἐκεῖνο πειήσας·

[e] Τίς ἐσι δοῦλος, τὸ θανεῖν ἄφροντις ὤν;

Ὡς μάλα ζωιδῶν τὸ ἀκόλουθον. Ὑπέλαβε γὰρ ὅτι ὐδὲν ὕτω δουλοῖ πέφυκε δέος, ὡς τὸ ὀπὶ θανάτῳ δέος ἕνεκα τ̄ πρὸς τὸ ζῆν ἱμέρου. Χρὴ ᾗ λογίζε῀ ὅτι ὐχ ὁ τ̄ θανεῖν μένων ἄφροντις ὢν ἀδούλωτος, ἀλλὰ καὶ ὁ τοῦ πτύνε῀ καὶ ἀδοξεῖν καὶ ἀλγεῖν καὶ τ̄ ἄλλων ὅσα οἱ πολλοὶ κακὰ νομίζουσι, κακοὶ τῶν πραγ-

[a] τύχαι] Sic MS. Med. pro ψυχαί. Similiter emendamus Philonem lib. de Septen. p. 1175 & 1176.

[a] ἐλᾰθερίας] MSS. Med. Vat. & Coiſl. δυσιλογίας, quam emendationem nec contextus reſpuit. Sic infra p. 890. ὀνόματα σοφιστῶν δυσήματα. Vide dicta ad lib. de Somn. p. 1149. Forſan etiam pro προφασιστικὰς reponendum σοφιστικὰς. Euſeb. Præp. Evangel. lib. xi. c. 6. ὐδέ γε καλά τινα σοφιστικὴ δυσιλογίαι.

[b] ἢ] Ita MS. Med. pro καὶ, è quo etiam reſtituo ἢ poſt ἀργυρωνήτων.

[c] ἐμοὶ] MS. Med. ἐμός. Item θνητός. Sic vero profertur verſus à Grotio in excerptis p. 15.

Ἄρχων δέ μοι θεός ἐσι, θνητῶν ᾗ ὐδὲ εἷς.

[d] τ̄ ἄλλων ἡγεμόνων] Sic MSS. Vat. & Med. Item τὰ πρεῖγμα. Editi τ̄ ἄλλων ἡγεμονίαν—τ̄ πρεσγείαν.

[e] τῷ σοφῷ] Reſtitui ex eiſdem. Sapientem pro rege habendum, Stoicorum ritu, ſæpiùs docet Philo.

[f] ἀγωνισαῖς] MSS. Vat. & Coiſl. ἀγῶνι τοῖς, ſed neque ſic placet. Vir Doctiſſimus, ὁ ἄθλῳ ἀνθαγωνισαῖς, &c. Idque omnino rectè.

[g] τίς] Exſtat verſus iſte in Euripidis fragmentis incertæ Tragœdiæ v. 348. Citatur quoque ex Euripide à Plutarch. de poetis legendis, & de Conſolat. ad Apollon. Vide etiam Clem. Aex. Strom. iv. p. 586. & Grot. in Excerp. p. 427.

μάτων

p. 868.

μάτων ὄντες αὐτοὶ κρίται· οἵ τινες ὁκ τ̃ χρειῶν δεκιμάζουσι τ̀ δέλον, εἰς τὰς ὑπηρεσίας ἀφορῶντες, δέον εἰς τὸ ἀδούλωτον ἦθος. Ὁ μ̀ γ̀ ἀπὸ ταπεινῆ κ̀ δουλοπρεπῆς φρενήμαλος ταπεινοῖς καὶ δουλοπρεπέσι πρὸς γνώμλιν ἐγχειρῶν τλιὴ ἑαυτῆ, δοῦλος ὄντως· ὁ δ̀ πρὸς τ̀ παρόντα καιρὸν ἁρμοζόμενος τὰ οἰκεῖα, [h] κ̀ ἀκρισίας ἅμα κ̀ τλητικῶς ἐγκαρτερῶν τοῖς ἀπὸ τύχης, κ̀ μηδὲν καινὸν [i] ἀπ' ἀνθρώπων εἶναι νομίζων· ἀλλ' ἐξητακὼς ὀπτιμελῶς, ὅτι τὰ μ̀ θεῖα αἰωνίῳ τάξει κ̀ εὐδαιμονίᾳ τετίμηλαι, τὰ δ̀ ἀνητὰ πάντα σάλῳ κ̀ κλύδωνι πραγμάτων διαφερόμενα, πρὸς ἀνίσους ῥοπὰς ταλαντεύει· κ̀ γναίως ὑπομένων τὰ ξυμπίπλοντα, φιλόσοφος [k] εὐθύς τε κ̀ ἐλεύθερος. Ὅθεν οὐδὲ παντὶ τῷ προσάτλοντι ὑπακούσει, κἂν αἰκίας κ̀ βασάνους καί τινας φοβερωτέρας ἀπειλὰς ἐπαναλείνηται· νεανιεύομενος δ̀ ἀντικηρύξει;

p. 869. Πίμπρα, [l] κάταυθι σάρκος, ἐμπλήσθητί μου
Πίνων κελαινὸν αἷμα· πρόσθε γὰρ κάτω
Γῆς εἶσιν ἄστρα, γῆ τ' ἄνω εἰς ὄρφνον,
Πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι θῶπ' ἀπαντῆσαι λόγον.

Ἤδη ποτὲ εἶδον ἐν ἀγῶνι παγκρατιαστῶν, τ̀ μ̀ ἀμφιφέροντα τὰς πληγὰς κ̀ χερσὶ κ̀ ποσὶ, κ̀ πάσας βίσκόπως, κ̀ μηδὲν ὑφελλειπόμενον τ̀ εἰς τὸ κινᾶν, ἀπειρηκότα [m] κ̀ παρειμένον, κ̀ πέρας ἀσεφάνωλον ἐξελθόντα τοῦ σταδίου· τ̀ δ̀ τυπλόμενον, ὑπὸ πυκνότητος σαρκῶν πεπιλημένον, σφυρὸν, ναστὸν, ὅλως γέμοντα πνεύματος ἀθλητικοῦ, δι' [n] ὅλου νενευρωμένον, εἶα πέτρον κ̀ σίδηρον, οὐδὲν μ̀ πρὸς τὰς πληγὰς ἐνδόντα, τλιὼ δ̀ τῇ ἀντιπάλου δυνάμει τῷ [o] καρτερικῷ κ̀ παγίῳ τ̃ ὑπομονῆς καθηρηκότα μέχρι παντελοῦς νίκης. Ὅμοιον δή τι τούτῳ πεπονθέναί μοι δοκεῖ ὁ ἀσεῖος· τλιὼ γὰρ ψυχλιὼ εὖ μάλα κεκραιωθεὶς ἰσχυρογνώμονι λογισμῷ, θᾶττον [p] ἀναλκάζει τ̀ βιαζόμενον ἀπειπεῖν, ἢ ὑπομένει τι δρᾶσαι τ̀ παρὰ γνώμλιν. Ἀλλ' ἄπιστον ἴσως τοῖς μὴ πεπονθόσιν [q] ἀρετλιὼ τὸ λεγόμενον, κ̀ γὰρ κἀκεῖνο τοῖς τὰς παγκρατιαστὰς ὁκ ἰδοῦσι· γέγονε δ' οὐδὲν ἧττον ἐπ' ἀληθείας. Εἰς ταῦτα δ' ἀπιδὼν Ἀντισθένης, δυσβάσακλον εἶπεν εἶναι τ̀ ἀσεῖον. Ὡς γὰρ ἡ ἀφροσύνη κοῦφον κ̀ [r] φερόμενον, ἡ φρόνησις ἐρηρεισμένον τε ἀκλινὲς κ̀ βάρος ἔχον ἀσάλευτον. Ὁ δ̀ δὴ τ̀ Ἰουδαίων Νομοθέτης τὰς τοῦ ζοφοῦ χεῖρας βα-

la numerat, cum ſint ipſi mali rerum judices; qui quidem ſervum ex rebus hujuſmodi æſtimant, miniſteria reſpicientes, cum contra debuerint mores ingenuos reſpicere. Nam qui humili ſervilique animo humilibus ſervilibuſque negociis invitus dat operam, vere ſervus eſt; cæterum qui tempori præſenti res ſuas accommodat, & tolerat fortunæ inſolentiam, neque quidquam in rebus humanis præclarum eſſe exiſtimant, ſed probe compertum habuit, quod res divinæ ordine æterno ſimul & felicitate honorantur: quodque humana omnia æſtu & fluctuatione negotiorum jactata, ad inæqualia momenta propendent: quique fortiter fert quicquid acciderit, is quidem philoſophus mox evadit & ingenuus. Proinde non cujuſvis audiet imperia: etiamſi injurias, tormenta, & adhuc magis terrificas minas intentet, ſed reclamabit ſtrenue?

*Combure carnem hanc, concrema, repleto te*
*Nigro cruore: nam prius vel ſidera*
*Terram ſubibunt, terra vel ſcandet polum,*
*Quàm mollis à me extorqueatur vox tibi.*

Spectavi aliquando certantes pancratio, alterum obtundentem pugnis & calcibus, totiſque viribus contendentem ad victoriam, tandem deſpondentem & laſſatum incoronatum è ſtadio diſcedere: alterum vero male ab adverſario mulctatum, mole carnea conſtipatum, prædurum, oppletum, revera refertum ſpiritu athletico, prorſus nervoſum, tanquam ſaxeum ferreumve nihil plagis cedere, firmitate & tolerantia vires adverſarii laſſare, uſque ad victoriam perfectam. Huic ſimilem bonum virum cenſeo, qui valide confirmatus certo animi propoſito, adverſarium prius animo coget deficere, quam ipſe quicquam agat præter animi ſui ſententiam. Sed argumentum hoc his quibus virtus minus comperta eſt, videtur incredibile: ſiquidem & jam dictum ſic videtur eis qui pancratiaſtas non viderunt; nihilominus iſtud revera factum eſt. Ad quæ reſpiciens Antiſthenes dixit, *virum bonum eſſe moleſtam ſarcinam.* Nam ſicut inſipientia leve quoddam eſt & portabile, ſic prudentia fixa & immobilis, ponduſque habet inconcuſſum. Judæorum vero legiſlator ſapientis manus graves inducit: Gen. xvii. 11.

[h] κ̀] Reſtitui ex Codice Mediceo.

[i] ἀπ' ἀνθρώπων] MS. Med. τ̃ ἀνθρωπίνων. Unde ſubit conjectura à Philone ſcriptum fuiſſe, μηδὲν καλὸν τ̃ ἀνθρωπίνων.

[k] εὐθύς τε] Forſan εὐθύς ἐσι.

[l] κάταυθι] MSS. Med. Vat. & Coiſl. κάτιθι. Receptam vero lectionem retinent Euripidis Fragmenta in Fabulâ Syleo, ſicut etiam monuimus ſupra ad lib. de Joſ. p. 537. Vide ejuſdem Phœniſſas v. p. 524. Euſeb. Præp. Evangel. lib. vi. c. 6, & Grotium in Excerptis.

[m] κ̀ παρειμένον] Reſtitui ex MSS. Med. & Coiſl.

[n] ὅλου] MS. Med. ὅλων. Quidni ὅλου δι' ὅλων? Sicut ſx-

piſſimè à Philone ſcriptum.

[o] καρτερικῷ] Sic MS. Med. pro καρτερῷ. Uſurpatur vero vox iſta ſæpius, à Philone pro tolerantiâ inf. p. 877. τὸ ἰσχυτὶς, τὸ καρτερικόν. Item p. 879. ἕξει καρτερικώτατος. Mox vero ex eodem reſtituo τι.

[p] ἀναλκάζει—ὑπομένει] Melius forſan ἀναλκάσῃ—ὑπομενῇ. Ibidem pro βιασάμενον ſcribo βιαζόμενον ex Codice Mediceo.

[q] ἀρετλιὼ] MS. Med. ἀρετῇ. Forſan ſcribendum πρὸς ἀρετλιώ.

[r] φερόμενον] Viro Doctiſſimo videtur deeſſe ῥᾳδίως.

actiones myſtice ſignificans, non ſuperficiem contrectantes, ſed firmiter impactas mente indeflexâ. Itaque à nemine cogitur, cum ſit contemptor & mortis & cruciatuum, & lege naturæ præpoſitus omnibus inſipientibus. Quemadmodum enim capris, bubus, ovibus præſunt caprarii, bubulci paſtoreſque, greges autem non poſſunt præeſſe opilionibus: eodem modo vulgus pecori non abſimile, opus habet curatore principe, viri vero probi ſunt principes, gregariorum ordinem tenentes. Igitur Homerus reges ſolet vocare *paſtores populi*, at natura bonis viris hoc nomen magis competere voluit. Siquidem illi paſcuntur magis quam paſcunt: eos enim allicit merum, pulchritudo, bellaria & cupediæ, coquorumque & piſtorum condimenta: ut omittam auri, argenti, & ſi quid his precioſius, cupiditates; at hi nullis capiuntur illecebris, ſed & inſuper alios emendant potius, ſi quos ſenſerint voluptatis laqueis implicatos. Quod autem miniſteria quævis non ſint ſervitutis notæ, documento liquidiſſimo ſit bellum. Ibi enim intueri licet univerſos milites per ſe operantes, non ſolum arma comportantes, ſed & reliquis ad uſum neceſſarium jumentorum more, onuſtos; dein ad quærendum aquam foras exeuntes, ligna, & pabulum jumentis; ne quid interim dicam de laboribus militaribus adverſus hoſtes, dum vallum aut foſſam faciunt, mœnia reparant, triremes ædificant, vel alia quæcunque miniſterii vel artis opera exercent, manibus reliquoque corpore. Quin & in pace non deeſt alia conflictatio ab iſta in armis haud abſimilis, quam paupertas, obſcuritas, rerumque neceſſariarum inopia conflant; à qua nonnulli inviti ad ſerviles labores adiguntur; victus parandi gratia, fodientes, terram colentes, artificia ſordida exercentes, impigrè ſervientes; interdum etiam in medio foro bajulantes onera in conſpectu condiſcipulorum & æqualium. Alios ſervili natos genere, benignitas fortunæ promovit ad ingenuorum officia: fiunt enim diſpenſatores domorum, prædiorum, amplarumque facultatum, interdum etiam conſervis præficiuntur cæteris. Quidam uxorum pupillorumque herilium tutelam habent commiſſam, ob ſpectatam fidem amicis & neceſſariis prælati: verumtamen ſunt ſervi, fœnerantes, emptitantes, reditus colligentes, patronos demerentes obſequiis. Quid igitur mirum ſi *ingenuus quiſquam* lapſu fortunæ ad mi-

ρείας εἰσάγῃ· διὸ ζυμβόλων τὰς πράξεις αἰνιττόμθ@, οὐκ ἱππολαίως, ἀλλὰ παγίως ἐρηρεισμθ@ δοτὸ διανοίας ἀῤῥεπῶς. Πρὸς ἑ-
δενὸς ἓν ἀναλπάζε), ἅτε καλαπεφρονηκὼς μὴ ἀλγηδόνων, καλαπεφρονηκὼς ἢ θανάτ, νόμῳ ἢ φύσεως ὑπηκόυς ἔχων πάνλας ἄφρονας. Ὅνπερ γὰ τρόπον, αἰγῶν μὲ ἢ βοῶν Ꞓ προ-
βάτων αἰπόλοι ἢ βυκόλοι Ꞓ νομεῖς ἀφηγῦν), τὰς δ' ἀγέλας ἀμήχανον ἐπιτάξαι ποιμέσι· καὶ τ αὐτὸν τρέπον οἱ μὲ πολλοὶ θρέμμασιν ἐοικότες, ἔπισάτ ἢ ἄρχοῦ@ δέον)· ἡγεμόνες δ' εἰσὶν οἱ ἀρεῖοι, τῷ τ ἀγελαρχῶν τ|αλ-
μθόι τάξιν. Ὅμηρ@ μὲ ἓν ποιμθὰς λαῶν ἔιωθε καλεῖν τὰς βασιλέας, ἡ ἢ φύσις τοῖς ἀ-
γαθοῖς κυρλώτερον ⸢τατὶ τἄνομα ἐπεφήμισεν, ἢγ' ἐκεῖνοι ποιμαίνου) τὸ πλέον, ἢ ποιμαίνυσιν· ἄκρα@ γὰ ⸢αὐτὰς ἄγῃ ἢ εὐμορφία, πίμ-
μλά τε ἢ ὄψα, Ꞓ τὰ μαγείρων καὶ σιτοποιῶν ἡδύσμλα, ἵνα τὰς λεγύρα ἢ χρυσᾶ Ꞓ τ ζε-
μνοτέρων ἐπιθυμίας ⸢ξαλείπω· τοῖς δ' ὑπ' ἀ-
δενὸς ζυμβέβηκε δελειάζεσθ· νυθετεῖν ἢ ˣ μᾶλ- p. 870.
λον ἢ ὅσυς ἂν αἴλων) πάγαις ἡδονῆς ἁλι-
σκομθόυς. Ὅτι δ' οὐκ αἱ ὑπηρεσίαι μλυύματ' εἰσὶ δυλείας, ἐναργεςάτη πίςις οἱ πόλεμοι. Τὰς γὰ ςρατευομθόυς ἰδεῖν ἐςιν αὐτυργὰς ἅ-
παν|ας, ἀ μόνον τὰς πανοπλίας κομίζον|ας, ἀλ-
λὰ ἢ ὅσα πρὸς τὴν ἀναλκαίαν χρῆσιν, ὑπο-
ζυγίων τρόπον ἐπηχθισμθόυς, ˣ ἄτ' ἐφ' ὑδρείαν ἐξιόν|ας, ἢ φρυγανισμὸν Ꞓ χιλὸν κλύεσι. Τὰ γὰ πρὸς τὰς ἐχθρὰς ἐν τ ςρατείαις τί δεῖ μα-
κρηγορεῖν, τάφρυς ἀναλεμνόν|ων, ἢ τείχη κα|α-
σκθαζόν|ων, ἢ τριήρεις ναυπηγυμθόων, ἢ ὅσα ὑπυργίας, ἢ τέχνης, πάν|α χερσὶ ἢ τῷ ἄλ-
λῳ σώμαλι ὑπηρετόν|ων. Ἔςι δέ τις ἢ κατ' εἰρήνλν πόλεμ@ τ ἐν τοῖς ὅπλοις οὐκ ἀποδέ-
ων, ὃν ἀδοξία, ἢ πενία Ꞓ δεινὴ πάνις τῶν ἀναλκαίων, ζυλκρατῦσιν· ὑφ' ἃ βιαθέν|ες, ἐγ-
χειρεῖν καὶ τοῖς δυλοπρεπεςάτοις ἀναλκάζον)· Ꞓκάπλον|ες, γεωπενθν|ες, βαναύσυς ἐπιτηδθόν|ες τέχνας ʸ ὑπηρετῦν|ες ἀόκνως, ἕνεκα τ ⸢ξαπ-
τρέφεσθ· πολλάκις ἢ ᾗ μέσλν ἀγορὰν ἀχθο-
φορῦν|ες, ἐν ἡλικιωτῶν ἢ ζυμφοιτητῶν Ꞓ ζωπε-
φῆν ὄψεσιν. Ἕτεροί δ' εἰσὶν οὐκ ἠθυς δῦ-
λοι, τὰ τ ἐλθθέρων θμοιρία τύχης μετιόν-
τες· ἐπίτροποι γὰ οἰκιῶν, κ|ημάτων ἢ μεγά-
λων ὐσιῶν, ἐςὶ δ' ὅτε καὶ ὁμοδύλων ἄρχον-
τες καθίσαν). Πολλοὶ ἢ ἢ γυναίκας Ꞓ παῖ-
δας ὀρφανὰς διαφερόντων ἐπε|ελήψαν, φίλων ἢ ζυ|γθῶν προκελθέν|ες εἰς πίςιν, ἀλλ' ὅμως εἰσὶ δῦλοι, δανείζον|ες, ὠνθμθοι, προσόδυς σκ-
λεγόμθοι, θεραπθόμθοι. Τί ἓν θαυμασὸν, ᶻ εἰ ἢ ἢ ⸢τ τἐναντίον ὀλίθῳ τ δ ὐτυχίας δυ-

[f] τατὶ] Ita ſcribo pro τι ex Codice Mediceo. Item εἰ γι. Editi εἴτ'.
[t] αὐτὰς] Sic MSS. Aug. & Coll. Nov. pro αὐτός.
[v] μᾶλλον] Reſtitui ex Codice Vaticano.
[x] ἄτ'] Melius forſan ὥτ'.
[y] ὑπηρετῦν|ες ἀόκνως] Reſtitui ex Codice Mediceo. Item ἢ poſt πολλάκις.
[z] εἰ ἢ] Sic MS. Med. pro εἰ. Mox vero pro τ ſcribe τις.

λιχὰς

λικὰς χρείας ἀπιτελῆ, [a] τῷ δ' ὑπακούειν ἑτέρων τὴν ἐλευθερίαν ἀφαιρεῖται. Καὶ πῶς πατρὸς μὲν ἢ μητρὸς ἐπιταγμάτων παῖδες ἀνέχονται· γνάφεμοι δ' ἢ ὧν ἂν ὑφηγηταὶ μισθωθῶσιν· δοῦλον δὲ ἑκὼν ἀδεὶς. Οἵ γε μὴν τοκῆες ἂν τοσαύτην ὑπερβολὴν ἐπιδείξοιντο πρὸς μισθωτάς, ὥστ' ἃ μόνον σύμβολα δουλείας ἐστὶ, τὰς ὑπηρεσίας, ἀναλήψεσθαι ἂν παῖδας τοὺς ἑαυτῶν ὑπομένειν. Εἰ δέ τινας ὑπ' ἀνδραποδοκαπήλων ἐπιωνιζομένους ἰδών τις οἴεται δούλους εἶναι, πολὺ ψευσθήσεται τῆς ἀληθείας· ἂν γὰρ ἡ πρᾶσις κύριον ἀποφαίνῃ τὸν πριάμενον, ἡ τὸν πραθέντα δοῦλον· ἐπεὶ καὶ πατέρες υἱῶν τιμὰς κατέθεσαν, καὶ υἱοὶ πολλάκις πατέρων, ἢ κατ' ληστείας ἁπαχθέντων, ἢ κατὰ πόλεμον αἰχμαλώτων γενομένων, οὓς οἱ τῆς φύσεως νόμοι τὸν [b] κάτωθεν ὄντες βεβαιότεροι, γεγράφασιν ἐλευθέρους. Ἤδη δέ τινες καὶ προσυπερβάλλοντες, εἰς τἀναντίον ἐξήγαγον τὸ πρᾶγμα, δεσπόται γενόμενοι τῶν πριαμένων
p. 871. ἀντὶ δούλων. Ἐγὼ γὰρ ἐθεασάμην [c] πολλάκις εὔμορφα παιδισκάρια καὶ φύσει σωμύλα, δυσὶν ἑρμηνείοις, ὄψεως κάλλει καὶ τῇ περὶ λόγους χάριτι, πορθοῦντα τοὺς κεκτημένους. Ἐλεπόλεις γὰρ ταῦτά γε ψυχῶν [d] ἀνιδρύτων καὶ ἀνερματίστων· μηχανημάτων ἁπάντων, ὅσα ἐπ' ἀναιρέσει τειχῶν κατασκευάζεται, [e] θεαρώτατα. Σημεῖον δέ· θεραπεύουσιν, ἱκετεύουσι, δεσπότιναν ὡς τάχος τύχης καὶ ἀγαθὸν δαίμονα αἰτοῦσαι γλίχονται· καὶ παροιμένους μὲν φοβάζονται, εἰ δ' αὐτὸ μόνον τὸ βλέμμα ἵλεων θεάσαιντο, γεγηθότες ἀνορχοῦνται. Εἰ μὴ γὰρ τοὺς λέοντας ὠνησάμενον δεσπότην φατέον εἶναι λεόντων, [f] οἷς εἰ μόνον ἐπανατείνοι τὰς ὄψεις, οἷας ἐπείληφε κυρίους ὁ δύσθυμος, ὡς χαλεπὰς καὶ ὠμοθύμους, αὐτίκα παθὼν ἔσεται. Τί δήν; οὐκ οἰόμεθα τὸ σοφὸν ἀδουλότερον εἶναι λεόντων, ἐλευθερίᾳ καὶ [g] ἀτρώτῳ ψυχῇ τὸν ἀλκὸν ἔχοντα μᾶλλον, ἢ εἰ [h] σώμασι φύσει δούλοις καὶ ὀστοῦν κεκλασμένῳ ἰσχὺν ἀφηνιάζοι;

Μάθοι δ' ἄν τις τὴν ἐλευθερίαν ἢ περὶ τοῦ παντὸς ἐστὶ, καὶ ἐξ ἑτέρων. Δοῦλον εὐδαίμονα πρὸς ἀλήθειαν εἶδές. Τί γὰρ ἀθλιώτερον, ἢ πάντων ἄκυρον εἶναί τινα, καὶ ἑαυτοῦ; ὁ δέ γε σοφὸς εὐδαίμων, ἕρμα καὶ πλήρωμα καλοκἀγαθίας [i] ἐπιφερόμενον, ἐν ᾗ τὸ κύριον ἐστὶν ἁπάντων, * * * ἀναμφιβόλως [ii] καὶ ἐξ ἀνάγκης ὁ παντελῶς ἐλεύθερός ἐστι. Πρὸς τούτοις ἔτι οὐκ ἂν εἴποι τις τοὺς φίλους τοῦ θεοῦ ἐλευθέρους εἶναι; εἰ μὴ τοῖς μὴ τῶν βασιλέων ἑταίροις

[a] τῷ—ἑτέρων] Omnino ex loci sensu repone τὸ ἑτέρῳ.
[b] κάτωθεν] Melius forsan καθηγούντων. Sic Noster lib. de Somniis p. 1125. δεῖ δὲ τὸ καθηγοῦν ἦθος. Item lib. de Præm. p. 918. ἦθος τοῦ καθηγουμένου. Similiter Plato de Legibus lib. vii. φοβεῖται πᾶσα ἡ ψυχὴ μή τι τῶν καθηγούντων.
[c] πολλάκις] Restitui ex Codice Mediceo Item τοὺς κεκτημένους in sequentibus.
[d] ἀνιδρύτων] Sic scribo pro αἰδρύτων, ut passim Philoni vulgatum.
[e] θεαρώτατα] Forsan θεατρώτερα.
[f] οἷς] Restitui ex MSS. Vat. & Med.
[g] ἀτρώτῳ] Nonnulli Codices ἀτρέπτῳ, sed nil muto. 3 Maccab. v. ἀτρώτῳ παιδίᾳ. Hesych. v. ἀτρώτως, ἀνικήτως.
[h] σώμασι—δούλοις] Forsan σώμασι δούλῳ.
[i] ἐπιφερόμενον] Melius ἀφιερόμενον. Similiter sæpius emendavimus Nostrum. Vide dicta ad lib. de Nobilitate p. 909. mox post ἁπάντων videntur quædam deesse.
[ii] καὶ] Sic MS. Med. pro τι, post ἀμφιβόλως autem deesse videtur γῶν.

nisteria illiberalia adigitur? Atqui alteri servire libertatis est detrimentum. Annon vero liberi parentum mandata exsequuntur, magistrorum jussa discipuli? nemo enim sponte servus sit: Sed parentes nunquam sic obliviscerentur charitatis debitæ liberis, ut ministeria, quæ sola sunt servitutis indicia, sibi exhiberi ab eis sustinerent. Quod si quis à mangonibus vili venditos, intuens ob id ipsum censet in servorum numero, prorsus fallitur; nam isthæc venditio nec hunc servum facit, nec emptorem ejus dominum: quandoquidem & patres filios redemerunt, & parentes filii, vel abactos à latronibus, vel jure belli captos, quos tamen naturæ leges institutis humanis firmiores, liberos pronunciant. Quin & aliquoties nonnulli libertatis fiducia rem in contrarium adduxerunt, pro servis heroum suorum domini facti. Ipse sæpius vidi ancillas formosas & naturali facundia præditas, duplici subsidio, oris venustate & gratia sermonum, heros suos expugnare. Sunt enim hæ præcipuæ machinæ contra infirmas & parum constabilitas animas, efficaciores multo quàm illæ quibus perfringuntur mœnia. Id ita esse liquet animadvertentibus *heros* adamatis blandiri supplicareque, captantes eorum favorem tanquam fortunæ & genii propitii: despecti autem, ferunt indignissime; rursum si obtutum hilariorem viderint, exiliunt præ gaudio. Alioquin etiam leonum emptorem, dicemus eorum dominum: quos ille si vel torve aspexerit, statim miser suo malo doctus sentiet quales infelix emit dominos, quamque acerbos & immanes. Quid igitur? annon existimamus sapientem servitutis minus patientem quàm beluas? quippe cui major vis suppetit ex anima libera & indomita, quam ex corpore natura servo, quantumvis firmissima roboris habitudine insolescat.

Hanc probi viri libertatem & aliàs licet cernere: Servus beatus nemo revera datur. Quid enim miserius quàm ne rei cujusquam nec sui quidem esse compotem? atqui sapiens felix est, virtutis stabilimentum & plenitudinem circumferens, in qua sita sunt omnia; * * * ut necessario consequatur virum bonum esse liberum. Præterea Dei amicos nonne liberos fatebimur? nisi forte regum amicis non modo libertatem,

verum

verum & imperii ſocietatem ſimul adminiſtrantibus rempublicam: concedere congruum eſt; hos vero Deorum cœleſtium *amicos* ſervos appellabimus? qui propter amorem in Deum ab ipſo redamati, pari affectu remunerati, veritate judicante, ſicut poetæ loquuntur, ſummi principes regumque reges evadunt. At Judæorum legiſlator audens quiddam majus, quippe qui ſinceræ philoſophiæ, ut vulgo fertur, ſtudioſus fuit, non tam hominem quam Deum fidenter pronunciavit: videlicet hominum Deum, non item partium naturæ, ut univerſorum patri relinqueret, eorum eſſe tum regem tum Deum. Ergone æquum tali privilegio dignatum ſervum cenſere, an potius unum ex omnibus ingenuum? qui licet ipſe ſecundum ipſum *(legiſlatorem)* divinâ ſorte non eſt dignatus, tamen quia Deum amicum haberet, omnino felix eſſe deberet. Deus enim nec infirmus propugnator eſt, nec immemor amicitiæ juſtorum, quippe qui & ſodalitatum eſt præſes, ſodaliumque proſpicit commodis. Adhæc, ſicut civitates ſub dominatu paucorum vel tyranni ſervitutem ferunt, oppreſſæ gravibus & acerbis dominis, qui eas ſubigant & imperio continent; iſtæ vero quæ pro curatoribus & præſidibus *ſolummodo* leges habent, degunt liberæ; non aliter etiam homines, quotquot in iræ, concupiſcentiæ, aut qualiſcunque affectus aut etiam malitiæ pernicioſæ poteſtatem deveniunt, omnes ſervitutem ſerviunt: ſicut è diverſo liberi ſunt quotquot vivunt ſub legibus. Eſt autem vera lex, recta ratio, quæ lex non ab hoc aut illo, mortali mortalis, non in chartis aut columnis exanimis exanima, ſed corrumpi neſcia ab immortali natura in mente immortali exarata. Proinde miranda eſt hebetudo multorum, tam manifeſtas rerum proprietates non conſiderantium: qui maximis populis Athenienſi Lacedæmonioque aiunt ad libertatem ſufficere leges latas à Solone Lycurgoque, vim ſuam & autoritatem jam tenentes, magiſtratibus eas obſervantibus: viris autem ſapientibus negant ſatis eſſe rationem rectam, quæ & reliquarum eſt fons: utpote exequentibus quæcunque illa juſſerit vel vetuerit. Eſt autem manifeſtum libertatis indicium, præter dicta ſuperius, æqua loquendi libertas, quam probi univerſi erga ſe mutuò conſervant. Quamobrem laudantur illi ſenarii, ut conſoni philoſophorum ſententiæ:

ἄξιον μόνον ἐλεύθερίαν ἀλλὰ καὶ ἐρχὴν ζωομολογεῖν, ζωεπιτροπεύσι καὶ ζωδιάπρασι τὴν ἡγεμονίαν· τοῖς δὲ Θεῶν [k] τῶν Ὀλυμπίων, δουλείαν ἀποφημιεῖν, οἱ διὰ τὸ φιλόθεον εὐθὺς ἐμφύμοι θεοφιλεῖς, ἴσῃ ἀντιμισθίᾳ τῆς εὐνοίας, παρ' ἀληθείᾳ δικαζούσῃ, καθάπερ οἱ ποιηταί φασι, πανάρχοντές τε καὶ βασιλέων βασιλῆς εἰσι. Νεανικώτερον δ' ὁ τῶν Ἰουδαίων Νομοθέτης προσυπερβάλλων, ἅτε γυμνῆς, ὡς λόγου, ἀσκητὴς φιλοσοφίας, τῷ ἱερωτὶ θείῳ καταχημένον, καὶ τὸ Ὂν μόνον θεραπεύοντα, οὐκ ἔτ' ἄνθρωπον [l] ἀλλὰ θεὸν ἀπετόλμησεν εἰπεῖν· ἀνθρώπων μὲν τοῦτοι θεὸν, οὐ τῶν τῆς φύσεως μερῶν, ἵνα τῷ πάντων καταλείπῃ πάλιν [11] τὸ θεὸν εἶναι βασιλεῖ καὶ θεῷ. Ἆρα ἄξιον τῆς προνομίας τοσαύτης τετυχηκότα, δοῦλον ἢ μόνον ἐλεύθερον εἶναι νομίζειν; ὃς εἰ καὶ θείας οὐκ ἠξίωται μέρους καθ' αὑτὸν, ἀλλά τοι διὰ τὸ φίλῳ θεῷ χρῆσθαι, πάντως ὤφειλεν εὐδαιμονεῖν. Οὔτε γὰρ ἀσθενὴς ὁ ὑπέρμαχος, ἔτε φιλικῶν ἀμελὴς δικαίων θεὸς, ἑταιρεῖος ὢν καὶ [m] τὰ καλὰ τοὺς ἑταίρους ἐφορῶν. Ἔτι τοίνυν, ὥσπερ τὰς πόλεων αἱ μὲ ὀλιγαρχούμεναι καὶ τυραννούμεναι δουλείαν ὑπομένουσι, χαλεποὺς καὶ βαρεῖς ἔχουσαι διαπότας τοὺς ὑπαγομένους καὶ κρατουμένας, αἱ δὲ νόμοις ἐπιμελητοῖς χρώμεναι καὶ προστάταις, εἰσὶν ἐλεύθεραι· οὕτω καὶ τῶν ἀνθρώπων, παρ' οἷς μὲ ἂν ὀργὴ [n] ἢ ἐπιθυμία, ἤ τι ἄλλο πάθος, ἢ καὶ ἐπίβουλος κακία δυναστεύει, πάντως εἰσὶ δοῦλοι· ὅσοι δὲ μὴ νόμου ζῶσιν, ἐλεύθεροι. Νόμος δὲ ἀψευδὴς, ὁ ὀρθὸς λόγος, οὐχ ὑπὸ τοῦ δεῖνος ἢ τοῦ δεῖνος, θνητοῦ φθαρτοῦ, ἐν χαρτιδίοις ἢ πλαξὶ, ἄψυχος ἀψύχοις, ἀλλ' ὑπ' ἀθανάτου φύσεως ἀφθάρτου ἐν ἀθανάτῳ διανοίᾳ τυπωθείς. Διὸ καὶ θαυμάσαι ἄν τις τὴν ἀμβλυωπίας τὰς τραγικὰς ὧτω πραγμάτων ἰδιότητας μὴ ζωορῶντας· οἱ μεγίστοις μὲ δήμοις Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων πρὸς ἐλευθερίαν αὐταρκεστάτους εἶναί φασι τοὺς Σόλωνος καὶ Λυκούργου νόμους, κρατοῦντάς τε καὶ ἄρχοντας, πεπαρχόντων αὐτοῖς τῶν πολιτευομένων· ζοφοῖς δὲ ἀνδράσι τὸν ὀρθὸν λόγον, ὃς καὶ τοῖς ἄλλοις ἐστὶ πηγὴ νόμοις, οὐχ ἱκανὸν εἶναι πρὸς μέθεσίαν ἐλευθερίας [o] τοῖς ὑπακούουσι πάντων, ἀτὰρ ἂν ἡ προλάτου ἡ ἀπαγορεύσει. Πρὸς τοίνυν τοῖς εἰρημένοις ἀναγκαιότατη πίστις ἐλευθερίας, ἡ ἰσηγορία, ἣν οἱ ἀγαθοὶ πάντες ἄγουσι πρὸς ἀλλήλους. Ὅθεν καὶ τὸ [p] τελεμέλεσι φιλοσόφως ἐκεῖνά φασιν εἰρῆσθαι·

[k] τῶν] Ita MS. Med. pro τοῦ.

[l] ἀλλὰ θεὸν] Reſtitui ex Codice Mediceo. Alluditur autem à Philone ad Exod. vii. 1. Ἰδοὺ δέδωκά σε θεὸν Φαραώ. Eadem vero repetit Philo p. 184 & 627. Huc etiam fortean reſpicit Cyrill. Alex. cont. Jul. lib. i. ex Diodoro. Τὸν Μωσῆν καλούμενον θεὸν—ἢ τάχα που μεμαθηκότα τὸ πρὸς ὀπαῖον εἰρημένον, Ἰδοὺ δέδωκά σε θεὸν Φαραώ.

[11] τὸ θεὸν, &c.] Mendoſè, ut videtur. Sic vero tota ſententia emendari poteſt, τούτων τῇ βασιλέα καὶ θεόν.

[m] τὰ] Reſtitui ex MS. Med.

[n] ἢ] Sic MS. Med. pro καί. Item δυναστεύει, Editi δυναστεύσῃ.

[o] τοῖς] Reſtitui ex MSS.

[p] τελεμέλεσι] Ita MSS. Med. & Coiſl. pro τελὰ μίτρας. Similiter ſcribitur à Philone p. 868. ὁ τὸ τελεμέλεσι ὀπαῖον ποιήσας. Idem quoque viſum Gatakero in Antonin. lib. xi. § 30.

Οὐ γὰρ μετῆναι τῶν [q] νόμων δοῦλοις ἔφη.

Καὶ πάλιν,

Δοῦλον πέφυκας, οὐ μέτεστί σοι λόγου.

*Natura ſervis liberè non dedit loqui.*

Rurſum alius,

*Servus es, ergo nec tibi fari licet.*

Καθάπερ οὖν ὁ μουσικὸς λόγος ἅπασι τοῖς ἐπιτεδεύκοσι μουσικὴν, ἰσηγορίας τὰς ἐν τῇ τέχνῃ μεταδίδωσι· καὶ ὁ γραμματικὸς ὁ [r] γεωμετρικὸς, γραμματικοῖς ἢ γεωμέτραις· οὕτω καὶ ὁ ἐν τῷ βίῳ νόμος τοῖς ἐμπείροις τῶν βιωτικῶν. Οἱ δὲ [s] σπουδαῖοι ἅπαντες ἔμπειροι τοῦ βίου πραγμάτων εἰσὶ, ὁπότε καὶ τῶν ἐν ἁπάσῃ τῇ φύσει· εἰσί τινες αὐτῶν ἐλεύθεροι, ὥστε καὶ ὅσοι τούτοις, ἰσηγορίας μετέχουσιν· οὐδεὶς ἄρα τῶν σπουδαίων δοῦλος, ἀλλ' ἐλεύθεροι πάντες.

Quemadmodum igitur muſica peritis ejus artis omnibus ex æquo differendi facultatem tribuit, & grammatica vel geometria grammaticis geometriſve: ita communis vitæ lex *idem* tribuit rerum ad vitam pertinentium peritis. Probi autem viri omnes periti ſunt rerum talium, ſicut etiam naturæ totius: horum vero nonnulli liberi, ergo & iſti quoque qui cum illis loquendi jus tenent: igitur nemo probus ſervi, ſed ſunt omnes liberi.

Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς ἀφορμῆς, καὶ ὅτι δοῦλος ὁ ἄφρων ἐστὶν, ἐπιδεικνύεται· ὥσπερ γὰρ ὁ μὴ μουσικὴν νόμος οὐ δίδωσιν ἰσηγορίαν ἀμύσεις πρὸς μεμυσωμένους, οὐδ' ὁ μὴ γραμματικὴν ἀγραμμάτους πρὸς γραμματικούς, οὐδὲ ζωόλως ὁ τεχνικὸς πρὸς τεχνίτας ἀτέχνους· οὕτως οὐδ' ὁ βιωτικὸς νόμος ἰσηγορίας μεταδίδωσι τοῖς μὴ τὸν βίον ἀπείροις πρὸς ἐμπείρους· πᾶς δὲ ἐλεύθερος οὐ νόμῳ πᾶσιν ἰσηγορίαν δίδοι, καὶ εἰσί τινες [t] τῶν σπουδαίων ἐλεύθεροι· καὶ τῶν βιωτικῶν ἄπειροι μὲν οἱ φαῦλοι, ἐμπειρόταροι δ' οἱ ζοφοί· οὐκ ἄρα εἰσί τινες τῶν φαύλων ἐλεύθεροι, δοῦλοι δὲ πάντες. Ὁ δὲ Ζηνὼν εἰ καί τις ἄλλος, ὑπ' ἀρετῆς [v] ἀχθεὶς, νεανικώτερον ἀποδείκνυσι περὶ τοῦ μὴ εἶναι πᾶς φαύλοις ἰσηγορίαν πρὸς αὐτούς. Φησὶ γὰρ, Οὐκ οἰμώξει ὁ φαῦλος, ἐὰν ἀντιλέγῃ τῷ σπουδαίῳ; Οὐκ ἄρ' ἐστὶν ἰσηγορία τῷ φαύλῳ πρὸς σπουδαῖον. Οἶδ' ὅτι [x] πολλοὶ τοῦ λόγου καταχειρομήσονται, ὡς αὐθαδείᾳ τὸ πλέον ἐρωτηθέντος ἢ ζωϊσμῷ· μὴ δὲ τινὲς χλοῦνην σαυσάμενοι τοῦ γέλωτος ἧν ἐθελήσωσι ἀνακύψαι, καὶ τὸ λεγόμενον [y] ζοφῶς ἐρεύνησαι, καταπλαγήτες αὐτοῦ τὸ ἀψευδὲς, ἔσονται ὅτι ἐπ' ἐκείνοι μᾶλλον οἰμώξεταί τις, ἢ τῷ μὴ πειθαρχεῖν τῷ ζοφῷ. Ζημία γὰρ χρημάτων, ἢ ἀτιμία, ἢ φυγαὶ, ἢ αἱ διὰ πληγῶν ὕβρεις, ἢ ὅσα ὁμοιότροπα, βραχία [z] ἢ τὸ μηδὲν ἔλαψεν, ἀντιτιθέμενα κακίαις καὶ ὧν [a] αἱ κακίαι δημιουργοί. Τὰς δὲ πολλὰς τῶν ζωπυρουμένας ψυχῆς βλάβας διὰ λογισμοῦ πήρωσιν, ἐπὶ μόναις ταῖς ἐκτὸς ζυμβέβηκεν ἄχθεσθαι, τὸ κρατήριον ἀφηρημένους, δι' οὗ [b] μόνου καταλαβεῖν ἐστι διανοίας ζημίαν. Εἰ δὲ δυνηθεῖεν ἀναβλέψαι, [c] θεασάμενοι τὰς δι' ἀφροσύνης ἀπάτας, καὶ τὰς ἐκ

Quemadmodum igitur muſica peritis ejus artis omnibus ex æquo differendi facultatem tribuit, & grammatica vel geometria grammaticis geometriſve: ita communis vitæ lex *idem* tribuit rerum ad vitam pertinentium peritis. Probi autem viri omnes periti ſunt rerum talium, ſicut etiam naturæ totius: horum vero nonnulli liberi, ergo & iſti quoque qui cum illis loquendi jus tenent: igitur nemo probus ſervi, ſed ſunt omnes liberi.

Eodem argumento etiam inſipientem ſervum eſſe colligitur: ſicut enim muſicæ imperitis non eſt facultas ex æquo diſputandi cum muſicis, nec illiteratis cum literatoribus, & in univerſum artis expertibus cum artificibus; ita lex ad vitam inſtituendam pertinens non ex æquo differendi facultatem tribuit vitæ imperitis cum peritis: atqui liberis omnibus ex æquo jus loquendi conceditur, ſunt etiam nonnulli è probis liberi: verùm rerum ad vitam pertinentium imperiti pravi, peritiſſimi autem ſapientes: ergo nemo malus liber eſt, ſed omnes ſervi. Zeno quoque, ſi quis alius, à virtute perductus, ſtrenuè pronunciat, non eſſe malis viris cum probis jus differendi ex æquo. Ait enim: *An non plorabit malus ſi bono adverſabitur?* Ergo non eſt jus ex æquo differendi malo cum bono. Nec me latet fore multos qui ſubſannent hanc meam ſententiam, ut arrogantiæ quam prudentiæ propiorem: verum iſti ſi riſu cavilliſque ſedatis, voluerint introſpicere, & dicta hæc liquidò indagare, eorum veritate perciti, ſcient non alia de cauſa quenquam ploraturum citius, quam ſi ſapientis monita contempſerit. Nam pecuniarum jactura, ignominia, exilium, verbera, ſimileſque injuriæ, vel tenue quoddam ſunt vel nihil, ſi conferantur cum vitiis, vel eis quorum vitia ſunt cauſa. At vulgus non animadvertens animæ detrimenta ex mentis cæcitate, tantummodo externis angitur infortuniis, quandoquidem caret judicio, cujus ſolius ope mentis malum diſcernitur. Quod ſi poſſent viſum recipere, conſpicati tot inſipientiæ decipulas, tot

[q] νόμων] Ex Philonis argumento melius ſcribitur λόγων. Vide etiam verſum ſequentem. Mox vero pro ἔφη repone ἔφυ. Et vide Gatakerum ad Antonin. lib. xi. c. 30. à quo etiam verſus ſequens citatur.

[r] γεωμετρικὸς] Melius γεωμέτρης.

[s] σπουδαῖοι] Sic unus Codex Mediceus, cui quoque loci ſenſus abunde fidem facit. Infra p. 873. καὶ εἰσί τινες σπουδαίων ἐλεύθεροι. Editi διαπόντου.

[t] τῶν] Reſtitui ex eodem.

[v] ἀχθεὶς] Sic pro ἀπαχθεὶς MSS. Noſter quoque infra in lib. de Vit. Contempt. ὑπὸ Ζοφίας ἀχθείς.

[x] πολλοὶ] Reſtitui ex MSS.

[y] Ζοφῶς] Sic MS. Med. pro Ζαφῶς. E quo etiam addo τῷ ante σοφῷ.

[z] ἢ] Sic MS. Colſl. pro καί. E quo etiam reſtituo ἔλαψεν.

[a] αἱ] Reſtitui ex Codice Mediceo. Item τὰς ψυχῆς. Editi ψυχῶν.

[b] μόνου] Quidni μόνῳ? Cod. Med. ᾧ μόνῳ.

[c] θεασάμενοι] Sic MSS. pro θεώμενοι. Item ἀπειρίας. Editi ἀπειρίας.

damna accepta per ignaviam, debacchationesque luxuriæ, iniquitatesque injustitiæ, ob partis optimæ calamitates dolore indesinenti oppleti, ex malorum abundantiâ vix consolationem admitterent. Cæterum illa Zenonis sententia tanquam è fonte hausta videtur ex Judæorum legibus: in quibus cum essent duo fratres, alter frugi, alter luxu perditus: communis amborum pater miseratus eum qui à virtute desciverat, precatur ei *ut fratri serviat*, servitutem quæ videtur malum maximum, existimans rem insipienti utilissimam, qui à plena sui potestate jam decidit, ne cum securitate delinquat, sed per præfecti *fratris* curam mores emendaret.

Gen. xxviii. 40.

Hæc ad confirmationem rei qua de quæritur, mihi sanè sufficerent; sed quoniam medici solent variis morbis adhibere varia remedia, necessarium duco istis ut videntur paradoxis propositionibus propter novitatem, connexam probationum seriem inferre. Quidam enim vix continuatis argumentationibus convicti errorem suum agnoscunt. Recte igitur vulgo dici audimus, eum qui prudenter agit, bene agere omnia: quisquis autem recte agit omnia, sine peccato, reprehensione, culpa, animadversione, damno agit; itaque licet ei quidlibet agere, & quomodolibet vivere, cui vero hæc suppetunt, profecto liber est; at bonus vir prudenter agit omnia, solus ergo liber est. Quinetiam siqui nec cogi potest nec reprimi, is certe non est servus; atqui virum probum nec cogere potes nec reprimere; ergo nemo bonus servus est. Liquet autem quod nec cogi possit nec reprimi; reprimitur enim qui à concupitis rebus cohibitus arcetur; at sapiens cupit virtutem, qua non potiri non potest; quod si cogitur, certe invitus agit: ubicunque vero dantur actiones, vel sunt ex virtute bene gesta, vel ex pravitate peccata, vel indifferentes & mediæ. Quæ ad virtutem attinent, non coactus agit sed volens: electa enim ab ipso sunt facta ejus omnia; quicquid autem vitiosum est utpote fugiendum, ne in somnis quidem attingit. Idem credibile videtur & de indifferentibus, circa quæ animus pendet tanquam in æquilibrio, doctus nec trahi ab eis ut pondus habentibus, nec eis offendi ut aversandis. Unde satis apparet nihil invitum coactumque facere: quod si servus esset, cogeretur utique: ergo liber erit quisquis bonus est. Quoniam autem quidam quibus cum musis non

δειλίας ἀσωτείας ἢ ὅσα ἀπολασία παρώρησεν, ἢ ἀδικία παρλωόμησεν, ὅλη τ τῦ ἀρίςυ ζυμφοραῖς λύπης ἀπαύςυ γεμιαθέιςες, ὐδὲ παρηγορίας δι' ὑπερβολὰς κακῶν ἀνέξον). Ἔοικε δ ὁ Ζλύων λέγσας τ λόγον, ὥσπερ ἀπὸ τ πηγῆς, τ Ἰεδαίων νομοθεσίας· ἐν ᾗ δυεῖν ὄνλοιν ἀδελφοῖν, τῦ μ σώφρονος, τῦ δ' ἀκελάςυ, λαῶν οἶκλον ὁ κοινὸς ἀμφοῖν πατὴρ τῦ μὴ ἐπ' ἀρετλὼ ἥκονλος, [d] εὔχε) ἵνα δελεύσῃ τῷ ἀδελφῷ· τὸ δοκῦν μέγιςον εἶναι κακὸν, δελείαν, ἀγαθὲν τελεώταλον ὑπολαμβάνων ἄφρονι, τὸ μ αὐτεξέσιον ἀφῃρημένῳ πρὸς τὸ μὴ ζιὼ ἀδεία πλημμελεῖν, ἐκ ᾗ τ τῦ προεςῶτος προσασίας βελλιωθησομένῳ τὸ ἦθος.

Τὰ μ ἓν λεχθέντα πρὸς τλὼ τῦ ζητεμένε λελσύσασιν, ἔμοιγε δοκεῖν ἱκανῶς ἦν· ἐπεὶ δὲ τὰ ποικίλα τ νοσημάτων ἰατροῖς ἔθος ποικιλωτέραις θεραπείαις ἰᾶσθαι, ἀνάγκη κ τοὺς παραδόξοις νομιζομένοις τ προβλημάτων διὰ τὸ ἄηθες ἐπάγειν πίσεις ἐπαλλήλως [e] προσεγχείρησας. Μόλις γὰρ ἔνιοι ζυνεχείᾳ [f] πληθόμενοι τ ἀποδείξεων, αἰσθάνον). Λέγε) τοίνυν σὺν ἀπὸ ζκοπῦ, ὅτι ὁ φρονίμως [g] πάντα p. 874. ποιῶν, εὖ ποιεῖ πάντα· ὁδ' εὖ ποιῶν πάντα, ὀρθῶς ποιεῖ πάντα· ὁ δ' ὀρθῶς πάντα ποιῶν, κ ἀναμαρτήτως, & ἀμέμπτως, κὴ ἀνεπιπλήκτως, κ ἀνυπολθύτως, & ἀζημίως. Ὡς' ἐξεσίαν χρήσῃ πάντα δρᾶν κ ζῆν ὡς βέλε), ᾧ ᾗ ταῦτ' ἔξεσιν, ἐλεύθερος ἂν εἴη. Ἀλλὰ μὴν πάντα φρονίμως ποιεῖ ὁ ἀσεῖος, μόνος ἄρα ἐσὶν ἐλεύθερος. Καὶ μλὼ ὂν μὴ ἐνδέχε) μήτ' ἀναγκάσαι, μήτε κωλύσαι· [h ἐκεῖνος σὺν ἂν εἴη δῦλος· τ ᾗ πεδαῖσον σὺν ἐσὶν ἀναγκάσαι ὐδὲ κωλύσαι] σὺν ἄρα δῦλος ὁ πεδαῖος. Ὅτι δ' ὑτ' ἀναγκάζε), ὑτε κωλύε), δῆλον· κωλύε) μ γὰρ ὁ μὴ τυγχάνων ὧν ἐρέγε)· ἐρέγε) δ' ὁ ζοφὸς τ ἀπ' ἀρετῆς, ὧν ἀποτυγχάνειν ὐ πέφυκε. Καὶ μλὼ εἰ ἀναγκάζε), δῆλον ὅτι ἄκων τι ποιεῖ· ἐν οἷς ᾗ αἱ πράξεις, ἢ ἀπ' ἀρετῆς εἰσι καλορθώμαλα, ἢ ἀπὸ κακίας ἁμαρτήμαλα, ἢ μέσα κ ἀδιάφορα. Τὰ μ ὖν ἀπ' ἀρετῆς ὐ βιαθεὶς, ἀλλ' ἑκών· [i] αἱρελὰ γάρ εἰσιν αὐτῷ πᾶνθ' ὅσα δρᾷ· τὰ δ' ἀπὸ κακίας ἅτε φεκλὰ ὐδ' ὅναρ πράτ)ει· ὐδὲ μὴν τὰ ἀδιάφορα εἰκὸς, πρὸς ἃ καθάπερ ὁπὶ πλάσιγγος ἡ διάνοια ἰσορροπεῖ· δεδιδαγμένη μήτε ὡς ὄλκον ἔχσι δυάμιν ἐνδιδόναι, μητ' ὡς ἀποτροφῆς ἀξίοις δυχεραίνειν. Ἐξ ὧν ἐσι δῆλον, ὅτι ὐδὲν ἄκων ποιεῖ, ὐδ' ἀναγκάζε)· δῦλος δ' ἅπερ ἦν, ἠναγκάζετ' ἄν· ὡς' ἐλεύθερος ἂν εἴη ὁ ἀσεῖος. Ἐπειδὴ δέ τινες τῶν

[d] εὔχε)] Vide supra p. 449. atque huc affer Ambros. de Jacob. lib. xii. § 11. & Aristotel. Politic. lib. i. c. 5.

[e] προσεγχείρησας] Vir Doctissimus reponit προσεγχειρήσας.

[f] πληθόμενοι] Sic pro φερτόμενοι MS. Med. Similiter Philo lib. de Abrah. p. 358. λογίῳ πληχθείς. Item p. 891. ἰμείῳ πληχθέντες.

[g] πάντα] Restitui ex Codice Mediceo. Mox etiam pro ἀνεπιπλήκτως ibidem scribitur ἀνεπιλήπτως.

[h] ἐκεῖνος] Hæc uncinis inclusa restitui ex MSS. Vat. & Med. suntque omnino ad loci sensum necessaria.

[i] αἱρελὰ] Ita MSS. pro ἀρεταί.

ἥκιςα

ἥκιστα ζυλλεχορδικόταν μύσαις, [k] λέγων ἀποδεικτικῶν ἀ ζωιέντες, οἱ τὰς καθόλυ τ πραγμάτων ἰμφάσεις παρισᾶσιν, εἰώθασιν ἐρωτᾶν· τίνες ὖν ἦ πρότερον γεγόνασιν ἄνδρες, ἢ νῦν εἰσὶν, ἐπείας ἀναπλάτ]εσθε; Καλόν γε ἀποκρίνασθ]· ὅτι κ᾽ πάλαι τινὲς ἦσαν, τ καθ᾽ αὐτὰς οἱ ἀρετῇ διέφερον, ἡγεμόνι μόνῳ θεῷ χρώμενοι, κὴ κ᾽ νόμον, τ ὀρθὸν φύσεως λόγον, ζῶντες. οὐκ ἐλεύθεροι μόνον, ἀλλὰ κ᾽ τὰς πλησιάζοντας ἐλευθέρως φρονήματ]ι ἀναπιμπλάντες. Καὶ ἐφ᾽ ἡμῶν αὐτῶν ἔτι εἰσὶν ὥσπερ εἰκόνες ἀπὸ ἀρχετύπων γεγραφῆς, ζοφῶν ἀνδρῶν καλοκἀγαθίας, τυπωθέντες. Οὐ γὰρ εἰ [l] αἱ τ ἀντιλεγόντων ψυχαὶ κεχηρεύκασιν ἐλευθερίας, ὑπ᾽ ἀφροσύνης κ᾽ τ ἄλλων κακιῶν δουλαγωγηθῆναι, διὰ τοῦτο κ᾽ τὸ ἀνθρώπων γένος. Εἰ δὲ μὴ κ᾽ σίφη [m] μεγάλα προΐασιν ἀγεληδὸν, θαυμαστὸν οὐδέν· πρῶτον μὲν, ὅτι τὰ λίαν καλὰ, σπάνια· εἶτ᾽, ἐπειδὴ τ τ [n] εἰκαιοτέρων ἀπτρεπόμενοι πολλὴ ὄμιλον, θεωρίᾳ τ τ φύσεως σχολάζουσιν· δύχόμενοι μὲν, εἴ πως ἐπῆν, ἐπανορθώσασθ᾽ τ βίον· κοινωφελὴς γὰρ ἡ ἀρετή· τὸ δὲ [o] ἀδυνατοῦντες, πλημμυρούντων κ᾽ πόλεις ἀλλοκότων πραγμάτων, ἃ ψυχῆς [p] πάθη κακίᾳ ζωηυξήθησαν, ἀποδιδράσκουσιν, ὡς μὴ τῇ ῥύμῃ τ φορᾶς, καθάπερ ἀπὸ χειμάρρου βίας [q] καλασυρῆναι. Ἡμᾶς δὴ, εἰ βελτιώσεώς τις ζῆλος ἦν, ἰχνηλατεῖν ἔδει τὰς τούτων καταδύσεις, κ᾽ ἱκέτας καθεζομένους παρακαλεῖν, ἵνα τεθηρευμένον τ βίον προσελθόντες ἐξημερώσωσιν· ἀντὶ πολέμου κ᾽ δουλείας τ κακῶν ἀμυθήτων εἰρήνην κ᾽ ἐλευθερίαν καὶ πλοῦ τ ἄλλων ἀγαθῶν ἀφθονίαν παρρεομένην ἀπαγγείλαντες· νυνὶ δὲ χρημάτων μὲν ἕνεκα πάντας μυχοὺς ἐρευνῶμεν, κ᾽ γῆς φρυκτὰς κ᾽ ἀποκρότους φλέβας ἀνασκάλλομεν· κ᾽ μεταλλεύ] μὲν πολλὴ τ πεδιάδος, μεταλλεύεται δὲ οὐκ ὀλίγη τ ὀρεινῆς, χρυσὸν κ᾽ ἄργυρον, χαλκόν τε κ᾽ σίδηρον, τ τὰς ἄλλας ὕλας ἀναζητοῦντες. Θεοπλασθεῖσα δὲ ἡ κενὴ δόξα τ τύφου ἄχρι κ᾽ βυθοῦ [r] κατέδη θαλάττης, διερευνωμένη μή τι τ πρὸς αἴσθησιν ἀφανὲς ἐναπόκειταί πω καλόν· κ᾽ λίθων πολυτελῶν ἀνθρυσα ἰδίας, τὰς μὲν πέτραις προσπεφυκυίας, τὰς δ᾽ ὀστρέοις αὖ κ᾽ τιμαλφέσι γεγόνασιν, ὄψεως ἀπάτλω [s] ἐξετίμησε. Φρονήσεως δὲ, ἢ ζωφροσύνης, ἢ ἀνδρείας, ἢ δικαιοσύνης ἕνεκα, γῆ μὲ ἀπόρρυτός ἐστι κ᾽ ἡ βάσιμος, [t] πελάγη δὲ ἄπλωτα τὰ καθ᾽ ἑκάστλω ὥραν τοῦ ἔτους ναυκλήροις ἐκπλεόμενα. Καίτοι τίς ἡ μακρᾶς ὁδοιπορίας, ἢ τοῦ θαλατ]εύειν ἐστὶ

fuit commercium, non capiunt ſermones demonſtrativos, qui rerum generales ſolum ſpecies exhibent, ſolent percontari, quinam ergo vel olim fuerunt, vel nunc ſunt viri quales fingitis? reſpondere licet & olim fuiſſe quoſdam qui reliquos ſæculi ſui homines virtute præſtabant, ſolum Deum ducem ſequentes, & ſecundum legem, hoc eſt rectam naturæ rationem, viventes: qui non modo ipſi fuere liberi, verum etiam familiares ſuos repleverunt ingenuo generoſoque ſpiritu. Et ſunt etiamnum noſtrâ quoque ætate imagines quædam vivæ expreſſæ ad illorum ſapientum effigiem. Neque enim, licet animæ adverſantium libertate deſtituantur, pertractæ in ſervitutem ab imprudentia vitiiſque cæteris, non ſtatim id exiſtimandum eſt de univerſo hominum genere. Quod ſi non videmus prodire copioſa horum agmina, nil mirum; primum quia quæ pulchra, ea rara ſunt: deinde quia ſemoti à multa hominum futilium turba vacant naturæ contemplationibus; cupientes quidem ſi quo modo queant, vitam communem corrigere (virtus enim eſt largè benefica) cum vero nequeant id aſſequi, rebus abſurdis per urbes redundantibus, quas animæ affectus & vitia auxêrunt, in ſolitudinem abeunt, ne velut torrentis impetu tranſverſi abripiantur. Nos verò, ſi qua cura eſſet emendationis, deberemus veſtigare latebras eorum, & ſuppliciter aſſidentes orare ut propius accedentes efferatam vitam ad mitiorem ſtatum reducant, & pro bello ac ſervitute maliſque innumeris, pacem & libertatem & reliquorum bonorum copiam redundantem exoriri faciunt. Nunc vero pecuniæ cauſa ſcrutamur intima quæque, aperimus terræ venas duras & aſperas: magna pars planæ regionis, nec parva montanæ, inveſtigatur à quærentibus aurum, argentum, cuprum, ferrum, cætera metalla. Vanitas vero faſtum in Deum erigens, profunda maris penetrat, ſcrutans num quid precioſum fugiens adhuc ſenſum ibi reponatur: & deprehenſis lapillorum precioſorum ſpeciebus, partim rupibus, partim teſtis adhærentium, quorum & hi ſunt cariores, oculorum deceptionem magni æſtimavit. At prudentiæ, temperantiæ, fortitudinis, juſticiæque cauſa vel terra pervia eſt inacceſſa, innavigabilia fiunt maria naucleris alioqui quâvis anni tempeſtate patentia. Quamvis quid opus eſt virtutem aut è longinquis

[k] λέγων] Forſan deeſt δυνάμει.

[l] αἱ] Reſtitui ex Cod. Med. Ex quo mox pro κακῶν ſcribo κακιῶν.

[m] μεγάλα] Reſtitui ex eodem.

[n] εἰκαιοτέρων] Sic unicus Codex Mediceus pro οἰκειοτέρων, idque rectè ad ſenſum. Heſych. v. εἰκαῖον, ἀνωφελὲς, μάταιον, &c. Similiter ſcribitur à Philone lib. de Septen. p. 1174. τῶν εἰκαιοτέρων δίκης. Item lib. de Joſeph. p. 544. & de Præm. p. 913. eodem modo emendamus Philonem de Vit. Moſ. p. 679. vide ibi dicta.

[o] ἀδυνατοῦντες] Ita MS. Vat. pro ἀδυνατοῦν.

[p] πάθη] MS. Coiſl. πάθει. Sic vero reponendum videtur ψυχῆς πάθη κ᾽ κακίαι ζωηύξησαν.

[q] καλασυρῆναι] Ita MSS. pro καλασυρῆναι.

[r] κατέδη] Reſtitui ex Codice Mediceo.

[s] ἐξετίμησε] Sic MSS. Vat. & Coiſl. pro ἐξετίμησαν, ſcil. ἡ κενὴ δόξα.

[t] πελάγη] Sic MS. Med. pro πελάγους. Mox etiam reponi velim, ἐμπλεόμενα. Sic enim ſcribitur lib. de Mund. Incorrupt. p. 963. ἡ χέρσος θαλατ]ευθεῖσα μυριφόρους ναυσὶν ἐμπλεῖ].

terris

terris aut trans mare quærere, cujus radices autor naturæ non longè, verum adeo in proximo depoſuit? ſicut ille ſapiens Judæorum legiſlator teſtatur dicens: *In ore tuo, in corde tuo, in manibus tuis:* myſticè ſubinnuens dicta, facta conſiliaque, quæ omnia cultura indigent. Ergo qui labori præferunt ocium, non ſolum germinibus officiunt, ſed & radices ipſas exſiccando interimunt. Contrà qui ocium ut noxium fugientes, ad laborem ſe applicant, velut generoſarum plantarum cultores, continua cura virtutes ad cœlum uſque ſurgentes educunt, ſtirpes immortales virenteſque perpetuo, ferentes felicitatis fructum nunquam interiturum; ſive, ut quibuſdam videtur, non tam felicitatem afferunt, quam ipſæ ſunt felicitas: quas Moſes vocare ſolet compoſito vocabulo ὁλοκαρπώματα, quaſi *dicas frugem ſolidam.* Siquidem in plantis quidem è terra enaſcentibus, nec fructus eſt arbor, nec arbor fructus, verum in plantis hiſce animæ, totæ quantæ ſunt ſtirpes, *ſcil. ſtirpes* in fructus abeunt: prudentiæ, juſtitiæ, fortitudinis, temperantiæ. Talibus ergo ſubſidiis *ad virtutem* inſtructi, non erubeſcimus defectum ſapientiæ in genere humano profiteri: quam poteramus ceu ſcintillam in fomite fumante redaccendere. Nobis verò, ad ea quæ curare decuit ut conjunctiſſima & aptiſſima magna deſidia & ſegnities continua: autem à quibus corrumpuntur virtutum ſemina, quibuſque carere congruum fuit, circa ea deſiderium & amor inſatiabilis. Propterea divitum, illuſtrium, voluptariorum, terra marique plena ſunt omnia; prudentum autem, juſtorum, proborum exiguus numerus. Iſtud vero exiguum licet rarum admodum, exiſtere tamen atteſtantur Græcia ſimul & Barbaria. Nam in Illa floruerunt ſapientes ſeptem, verè ſic dicti: cum ante illos & poſt etiam, ut par eſt credere, alii floruiſſent. E quibus vetuſtiorum illorum memoria non longo tempore obliterata eſt; recentiorum vero *memoria* ex invaleſcenti ſuorum negligentia obſcuratur. At in Barbaria, ubi iidem verbis & factis præſunt, extant cætus frequentiſſimi virorum bonorum & præclarorum. Apud Perſas Magi naturæ ſcrutatores, præ veritatis cognoſcendæ ſtudio, cum ſilentio divinas virtutes clarioribus impreſſionibus & docentur & docent. Apud Indos Gymnoſophiſtæ, qui præter natu-

Deut. xxx. 11.

χρεία πρὸς ἔρευναν καὶ ζήτησιν δρετῆς, ἧς τὰς ῥίζας ὁ ποιῶν, ἀ μακρὰν αὐλ' ἔντοσι πλησίον ἐβάλλετο; Καθάπερ καὶ ὁ ζόφος τῶν Ἰουδαίων Νομοθέτης φησίν· Ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ταῖς χερσί σου· αἰνιττόμενος διὰ ζυμβόλων λόγους, πρᾶξεις, βυλὰς, ἃ δὴ πάντα γεωργικῆς τέχνης δέεται. Οἱ μὲν ἂν ἀργίαν πόνε προτιμήσαντες, ἀ μόνον τὰς βλάστας ἐκώλυσαν, ἀλλὰ καὶ τὰς ῥίζας ἀφανάναντες ἔφθειραν. Οἱ δὲ καλῶ μὲ βλαστεῖν ἠγύμνοι, πονεῖν δ' ἐθέλοντες, ὥσπερ ἀγῶνι μοχθίματα γεωργοῦντες, τῷ ζωοχῷ τ' ἀπιμελείας ἀρχεμένης ἐτελέχωσαν ἀρεταῖς, ἀειθαλῆ καὶ ἀθάνατα ἔρνη καρπὸν φέροντα εὐδαιμονίας ἀδέπτε λήγοντα, ἢ ὥς τινες, ἀ φέροντα ἀλλ' αὐτὰ ὄντα εὐδαιμονίαν· ἃ Μωϋσῆς ἐνόμαζι ζωθέτῳ καλεῖν ἔωθεν ὁλοκαρπώματα. Ἐπὶ μὲ γὰ τ' ἐκ γῆς βλαστανόντων [ὑ ἀθ' ὁ καρπὸς δένδρα, ἔστε τὰ δένδρα καρπὸς·] ἀλλ' ἢ τ' ψυχῇ φυομένων, ὅλα δι' ὅλων εἰς καρπῶ φύσιν μεταβέβληκε τὰ ἔρνη, τὸ φρονήσεως, τὸ δικαιοσυνῆς, τὸ ἀνδρείας, τὸ ζωφροσυνῆς. Ἔχοντας ἓν τοιαύτας ᶻ πρὸς αὐτῆς ἀφορμὰς, οὐκ ἐρυθριῶμεν ἔνδειαν ζοφίας p. 876. ἀνθρώπων ὑμῖν καταγέλαστοι· ἢν δυνατὸν ἦν ᵃ ἀναφυσήσαντας καθάπερ ἐν ὕλῃ σπινθῆρα τυφόμενον, ζωπυρῆσαι; Ἀλλὰ γὰρ πρὸς ἃ μὲ σπεύδειν ἐχρῆν, ὡς ζυγγενέσθαι καὶ οἰκειότατα, πολὺς ὁ ὄκνος, καὶ ῥαθυμία ζωικὴς, ᵇ ὑφ' ὧν τὰ καλοκαγαθίας σπέρματα διαφθείρεται· ὧν ἢ εἰκὼς ᶜ ἦν ὑστερίζειν, ἴμερος καὶ πόθος ἄπληστος. Διὰ τοῦτο πλουσίων μὲ καὶ ἐνδόξων, καὶ τῶ ἡδοναῖς χρωμένων μεσὴ γῆ καὶ θάλατται· φρονίμων ἢ καὶ δικαίων ἓ ἀσείων, ὀλίγος ἀριθμός· τὸ ἢ ὀλίγον, εἰ καὶ σπάνιον, οὐκ ἀνύπαρκτον, μάρτυς ἢ ἡ Ἑλλὰς, καὶ ἡ Βάρβαρος. Ἐν ᵈ τῇ μὲ γὰ οἱ ἐτύμως ᵉ προσονομαζόμενοι ἑπτὰ Σοφοὶ ἤνθησαν, καὶ ἄλλων πρότερον καὶ αὖθις ὡς εἰκὸς ἀκμασάντων, ὧν ἡ μνήμη παλαιοτέρων μὲ ὄντων, μήκ' χρόνων οὐκ ἠφανίθη· νεαζόντων ἢ ἔτι, διὰ τὸ ὀλιγολάζησαν τ' ζωόντων ἐλλογωρίαν ᶠ ἐξαμαυρῶται. Καλὰ ἢ τὸ Βάρβαρον, ἐν ᾗ περιδύεται λόγων καὶ ἔργων, ᵍ πολυανθρωπόταλα σίφη καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἐσιν ἀνδρῶν. Ἐν Πέρσαις μὲ τὸ Μάγων, οἳ τὰ φύσεως ἔργα διερευνώμενοι πρὸς ἀλήγνωσιν ἀληθείας, καθ' ἡσυχίαν τὰς θείας δρετὰς τεχνωτέραις ἐμφάσεσιν ἱεροφαντῦσί τε καὶ ἱεροφαντῦσιν. ʰ Ἐν Ἰνδοῖς ἢ, τὸ Γυμνοσοφιςῶν, οἳ πρὸς τῇ φυσικῇ καὶ τὸ ἠθικὴν φιλοσοφίαν

διαπρ-

ᵛ ὧτινοί] Ita MSS. pro ὅτω σοι. Mox forſan reponendum ἐβάλλετο.

ˣ δίδαιμονίαν] Sic MSS. Med. & Coiſl. pro δίδαιμονία. E quibus etiam reſtitui γὰ in ſequentibus.

ʸ ἀθ' ὁ καρπὸς, &c.] Hæc Uncinis incluſa reſtitui ex Codice Mediceo. Item ὅλαι pro ὅλαν in Editis.

ᶻ πρὸς αὐτῆς] MS. Med. παρ' ἑαυτῆς. Coiſl. πρὸς αὐτάς. Forſan πρὸς αὐτὸν, ſcil. δρετὸν. Vide præcedentia.

ᵃ ἀναφυσήσαντας] Pro ἀπφυσίσαντα. Sic MSS.

ᵇ ὑφ' ὧν] Adde δί. Sic vero ſcriberem & diſtinguerem, ζωικὴς· ὑφ' ὧν ἓ τὰ—διαφθείρεται), ὧν τε εἰκὼς ἦν ὑστερίζειν, &c.

ᶜ ἦν] Reſtitui ex MSS.

ᵈ τῇ] Sic MS. Med. pro ᾗ.

ᵉ προσονομαζόμενοι] Omnino ſcribe προσονομαζόμενοι. Ita paſſim ſcribit Noſter, vide lib. de Præm. p. 912.

ᶠ ἐξαμαυρῶται] Forſan ἐξημαυρῶτο.

ᵍ πολυανθρωπόταλα] Sic MSS. Editi πολυανθρωπότερα.

ʰ ἐν] Sic MSS. Editi ἐν'.

ἀμπνεῦσες, ὅλεν ἀδύνατον ἀποδεῖξιν ἀρετῆς ποιοῦνται βίον. Ἔστι δὲ καὶ ἡ [i] Παλαιστίνη Συρία καλοκἀγαθίας οὐκ [k] ἄγονος, ἣν πολυανθρωπότατα ἔθνη τῶν Ἰουδαίων οὐκ ὀλίγη μοῖρα νέμει. Λέγονταί τινες παρ' αὐτοῖς ὄνομα Ἐσσαῖοι, πλῆθος ὡσεὶ [l] τετρακισχιλίους, κατ' ἐμὲ δόξαν (οὐκ ἀκριβεῖ τύπῳ [m] Ἀττικίζων Ἑλληνικῆς) παρώνυμοι [n] ὁσιότητος· ἐπειδὴ καὶ τοῖς μάλιστα θεραπεύονται θεὸν γεγόνασιν· οὐ ζῶα καταθύοντες, ἀλλ' ἱεροπρεπεῖς τὰς ἑαυτῶν διανοίας κατασκευάζειν ἀξιοῦντες. Οὗτοι τὸ [o] μὲ πρῶτον, κωμηδὸν οἰκοῦσι, τὰς πόλεις [p] ἐκφεύγοντες, διὰ τὰς τῶν πολιτευομένων χειροήθεις ἀνομίας· [q] εἰδότες ὡς τῶν ζωόντων, ὡς ἀπ' αἴρος φθορποιὸν νόσον, ἐγγινομένην προσκολλῶ ψυχαῖς ἀνίατον. Ὧν οἱ μὲ γεωπονοῦντες, οἱ δὲ τέχνας μετιόντες ἔσαι ζωεργάτιδες εἰρήνης, ἑαυτούς τε καὶ τοὺς πλησιάζοντας ὠφελοῦσιν· οὐκ ἄργυρον καὶ χρυσὸν θησαυροφυλακοῦντες, οὐδ' ἐπιθυμίας γῆς μεγάλας κλήρῳ δι' ἐπιθυμίαν προσόδων, ἀλλ' ὅσα πρὸς τὰς ἀναγκαίας χρείας τοῦ βίου εὐπορίζοντες. Μόνοι γὰρ ἐξ ἁπάντων χρηστῶν ἀνθρώπων ἀχρήματοι καὶ ἀκτήμονες γεγονότες ἐπιθυμίᾳ τοῦ πλεῖον ἢ εὐδαίμονα δυτυχίας, πλουσιώτατοι νομίζονται, τῷ ὀλιγόδειαν καὶ δυκολίαν, ὅπερ ἐστί, κρίνοντες πλουσίαν. Βελῶν, ἢ ἀκόντων, ἢ ξιφιδίων, ἢ κράνους, ἢ θώρακος, ἢ ἀσπίδος οὐδένα παρ' αὐτοῖς ἂν εὕροις δημιουργὸν, ἢ ὁπλοποιὸν ἢ μηχανοποιὸν, ἢ ζωόλως τι τῶν πρὸς πόλεμον ἐπιτηδευόντων, ἀλλ' οὐδὲ ὅσα τοῖς κατ' εἰρήνην δόλιά ἐστι εἰς κακίαν. Ἐμπορείας γὰρ ἢ καπηλείας, ἢ ναυκληρίας, οὐδ' ὄναρ ἴσασι, τὰς εἰς πλεονεξίαν ἀφορμὰς ὑποδιοπομπούμενοι. Δοῦλός τε παρ' αὐτοῖς οὐδὲ εἷς ἐστιν, ἀλλ' ἐλεύθεροι πάντες, ἀνθυπηρετοῦντες ἀλλήλοις. Καταγινώσκουσί τε τῶν δεσποτῶν, οὐ μόνον ὡς ἀδίκων [r] ἰσότητα λυμαινομένων, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀσεβῶν θεσμῶν [rr] φύσεως ἀναιρούντων· ἢ πάντας ὁμοίως γεννήσασα καὶ θρέψασα μητρὸς δίκην, [s] ὡς ἀδελφοὺς γνησίους, οὐ λεγομένους, ἀλλ' ὄντας ὅλως ἀπ-

ralem morali philoſophiæ incumbunt, honeſtatis probitatiſque amorem tota vita præ ſe ferendo. Eſt quoque probitatis hujuſce admodum ferax Palæſtina Syriæ, quam non exigua portio populoſiſſimæ Judæorum gentis incolit. In his quidam nominantur Eſſæi, circiter quatuor millia, mea quidem ſententia, licet non accuratè ſecundum dialectum Græcam, *à ſanctitate* dicti, quia ſumma religione Deo ſerviunt; non mactando victimas, ſed ſuaſmetipſorum mentes componendo ad ſanctimoniam. Hi vicatim habitant primo, urbes fugientes, propter civium quotidianas improbitates: metuentes, ſicut ab aere peſtifero, ex tali convictu animæ contagium intus incurabiliter impreſſum. Ex his alii terram colentes, alii artes paci conſentaneas exercentes, & ſibi & ſuis proſunt; non argentum & aurum reponentes, neque amplæ terræ prædia ſpe redituum comparantes, ſed ſolummodo quæ ad victum ſunt neceſſaria quærentes. Nam pene ſoli hominum degentes ſine prædiis, ſine pecuniis, idque magis animi ſtudio quam rerum penuriâ, verumtamen ditiſſimi habentur, frugalitatem & ſimplicitatem victûs, id quod verum eſt, pro abundantia reputantes. Telorum, jaculorum, gladiorum, galearum, thoracum, ſcutorum, opificem nullum apud eos invenias, vel armorum machinarumve fabricatorem, aut cuivis operi bellico operam navantem, neque etiam iis pacis ſtudiis quæ in malitiam facile ducunt. Negociatores enim, inſtitores, naucleros, ne in ſomnis quidem viderunt, quaſvis aviditatis occaſiones reſecantes. Apud illos nullus eſt ſervus, verum omnes liberi miniſtrantes ſibiinvicem; dominationem damnant non ſolum ut injuſtam, quippe quæ æqualitatem corrumpit, verum ut impiam, ſubvertentem legem naturæ, quæ omnes ex æquo genitos educatoſque, tanquam mater, germanos fratres re vera non ſolo nomine reddidit.

p. 877.

[i] Παλαιστίνη ἡ] Melius forſan Παλαιστίνη Συρίας. Quod viſum etiam Vigero ad Euſeb. Præp. Evangel. lib. viii. c. 12. Ubi male in Editis ſcriptum, ἡ οὐ Παλαιστίνη Συρία. Palæſtina enim Syriæ pars erat. Herodot. lib. vii. ἡ δὲ Συρίης τοῦτο τὸ χωρίον ἐὸν μέχρι Αἰγύπτου τῶν Παλαιστίνη καλέεται. Sic etiam ſcribitur à Philone lib. de Nobilitat. p. 909. ἀπὸ τῆς Παλαιστίνης Συρίας. Vide Strabon. lib. xvi. & Joſeph. Ant. lib viii. c 4.

[k] ἄγονος] Sic pro ἄμοιρος MSS. & Euſebius. Item ἔθνη, Editi χῶραι.

[l] τετρακισχιλίους] Joſeph. Ant. lib. xviii. c. 1. ἡ τάξις περιῆν αὐτοῖς ἀνδρῶν ὑπὲρ τετρακισχιλίους τὸν ἀριθμὸν ὄντων.

[m] Ἀττικίζων ἑλληνικῆς] MS. Med. & Euſeb. Editi Ἀττικίζῳ ἑλληνικῇ.

[n] ὁσιότητος] Idem Etymon ſectæ à Philone profertur in Apolog. apud Euſeb. Præp. Evangel. lib. viii. c. 11. Male tamen, neque enim fieri potuit ut ſectæ Hebraicæ appellatio ex Græco fonte derivaretur. Aliud Etymon videtur Epiphanio Hær. xxix. p. 120. haud rectius. Deducit enim à nomine Jeſu, indeque Jeſſæos vocat. Facile vero aſſentior eis qui nomen Eſſenorum ex Aſſidæis deducunt. Scil. à voce חסיד, eliſa litera ך, factum חסי. Unde etiam Heſych. v. χάσιοι, ἀγαθοὶ, χρηστοί. Idque eo probabilius, quod Joſeph. Ant. lib. xii. c. 10. refert περὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τῶν Ἑβραίων. Id Haſidæis tribuit Autor. lib. 1 Maccab. vii. 13. Item 4 Maccab. vi. in Latino, *Tertia verò ſecta erat Haſdæum ſeu virtutibus operam navantium.* Vide Nic. Fuller. Miſcellan. lib. i. c. 3.

[o] μὲ] Sic MS. Med. pro μάλιστα.

[p] ἐκφεύγοντες] Aliter Porphyrius de Eſſenis apud Euſeb. Præp. lib. ix. c. 3. μία δέ ἐστιν αὐτοῖς πόλις, ἀλλ' ἐν ἑκάστῃ πολλοὶ.

[q] εἰδότες] Melius forſan ad ſenſum δεδιότες. Mox vero poſt ζωόντων adde ἀπ' ex Codice Mediceo, & Euſebio ibid.

[r] τι] Reſtitui ex MSS. & Euſeb. Item ἐπιτηδεύοντα. Editi ἐπιτηδεύματα. Mox etiam reſtituo τῶν ex Codice Mediceo.

[s] ἰσότητα] Sic MS. Med. & Euſeb. pro ὁσιότητα. Quibus etiam ſuffragatur ſenſus.

[rr] φύσεως] Servitutem contra naturam eſſe alibi à Noſtro docetur. Nec vero ſententia iſta ex Eſſenorum moribus effluxit. Ita Ariſtoteles Politic. lib. i. c. 3. τοῖς δὲ τοιούτοις φύσει τὸ διαφέρειν· νόμῳ γὰρ καὶ τῷ βίᾳ τὸν αὐτὸν, καὶ δοῦλον ἐλεύθερον· φύσει δὲ οὐδὲν ἀλλήλων, διόπερ οὐ δίκαιον. Vide Grotium de Jure Bell. & Pacis lib. iii. c. 14.

[s] ὡς] Deeſt apud Euſeb. videturque redundare.

Istam cognationem pernicioſa plus habendi cupido profligavit, & peſſumdedit, inducta pro familiaritate abalienatione animi, & odio pro benevolentia. Quinetiam logicam philoſophiæ partem, ut parandæ virtuti non neceſſariam, relinquunt verborum captatoribus: eam verò quæ naturam ſcrutatur, ut humano captu ſublimiorem rerum cœleſtium peritis, niſi quatenus de creatoris exiſtentia & univerſi creatione differit: morali autem ſedulo incumbunt, ſub pædotribis legibus patriis, quibus excogitandis impar erat humanus animus abſque afflatu numinis. Has ediſcunt & alio tempore, ſed præcipue recurrente die ſeptimo. Septimus enim dies ſacratus exiſtimatur, quo ceſſantes ab omnibus aliis negociis, & ſacras ædes, quas ſynagogas vocant, adeuntes, pro ætatis ordine juniores ad ſeniorum pedes conſidunt, & cum congruo decore ad audiendum ſe componunt. Dein alius ex libro prælegit, alius quiſpiam unus è peritioribus accedens quæ obſcura ſunt explicat. Maxima enim philoſophiæ pars apud ipſos priſco ritu per allegorias traditur. Edocentur autem pietatem, ſanctitatem, juſticiam, curam rei vel domeſticæ vel publicæ, verorum bonorum malorumque ſcientiam atque rerum indifferentium inſuper, quid expetendum, quid contrà fugiendum: triplici regula uſi, amore Dei, & virtutis, & hominum. Pietatis erga Deum argumenta præ ſe ferunt plurima: caſtitatem in tota vita perpetuam, à jurejurando mendacioque abſtinentiam, & quod ad Deum autorem bona omnia, malum verò nullum referunt. Virtutis documenta proferunt, pecuniarum, honorum voluptatumque contemptum, continentiam, tolerantiam, atque inſuper frugalitatem, ſimplicitatem, facilitatem, modeſtiam, legum reverentiam, conſtantiam, & id genus cætera. Humanitatis autem indicia produnt, benevolentiam, æquabilitatem, communicandi affectum omni deſcriptione ſuperiorem, de quo non intempeſtivum fuerit nunc paucis dicere. Primo ergo non ita cuivis proprium eſt domicilium, ut non commune ſit omnium. Neque enim ſolum cætibus conjuncti ſociam ducunt vitam, ſed & patent eorum *ædes* hominibus etiam advenis idem inſtitutum ſervantibus. Deinde omnibus unum eſt promptuarium ſumptuum: communis veſtitus, victus quoque communis ad eandem menſam veſcentium. Nam contubernium victuſque ac menſæ

εργάσαλο. [v]Ων τλὼ ζυ[γ]ήσεων ἡ Φιλαν[θ]ρωπλα πλεονεξία παρδημερήσασα διίσεισεν, αἰτ' οἰκειότη[θ]. ἀλλο[τ]ελιότη[θ], ἢ αἰντὶ φιλίας ἔχθραν ἐρ[γ]ασαμδήν. Φιλοσοφίας τε, τὸ μὲ λογικὸν, ὡς οὐχ ἀναλκαῖον εἰς κλῆσιν ἀρετῆς, λογοθήρεσιν, τὸ δ' φυσικὸν, ὡς μεῖζον ἢ κ[τ] ἀνθρωπίνλω φύσω, μετεωρολόχαις δοκλπόνλες, πλὶὼ ὅσον αὐτὸ θεὸ ὑπάρξεως θεῦ καὶ τῆς τῦ Παντὸς γλώσεως φιλοσοφεῖται· τὸ ἠθικὸν εὖ μάλα διαπονεῦσιν, ἀλείπ[τ]αις χρώμδοι τοῖς [x]παλεί-οις νόμοις, ὓς ἀμήχανον ἀνθρωπίνλω διανοῆσαι ψυχλὼ ἄνευ παλαιωχῆς ἐνθέν. Τύτες [y]ἀναδιδάσκει[ν]) μὲ καὶ [θ]εὸς τὸν ἄλλον χρόνον, ἐν δ' ταῖς ἑδδόμαις διαφερόνλως. Ἱερὰ γὰρ ἡ ἑδδόμη νενόμισαι, καθ' ἣν τῶν ἄλλων [x]ἀνέχονλες ἔρ[γ]ων, [a]κ[τ] εἰς ἱερὰς ἀφικνύμδοι τόπυς, οἳ καλεῦν[τ]) ζυναγωγαὶ, καθ' ἡλικίας ἐν τάξεσιν ὑπὸ πρεσδυτέροις νέοι καθίζον[τ]), μ[τ] κόσμυ τῦ προσήκον[θ]· ἔχονλες ἀκροατικῶς. Εἶθ' ὁ μὲ τὰς βίδλυς ἀναγινώσκ[ι] λαδὼν, ἕτερ[θ]· δ' τῶν ἐμπειροτάτων, ὅσα μὴ γνώρμα παριλθὼν [b]ἀναδιδάσκ[ι]. Τὰ δ πλεῖστα δι' ζυμδόλων δεχαιοτρόπω ζητλούσ[ι] παρ' αὐτοῖς φιλοσοφεῖται. Παιδεύον[τ]) δ' [c]δσίδειαν, ὁσιότη[τ], δικαιοσύνλν, οἰκονομίαν, πολιτείαν, ἐπιστήμλν τ πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν δ' ἀδιαφόρων, αἱρέσεις ὧν χρὴ, & φυγὰς τ ἐναντίων· ὅροις δ' κανόσι τετ[τ]οῖς χρώμδοι, τῷ τε φιλοθέῳ & φιλαρέτῳ, δὴ φιλανθρώπῳ. Τῦ μὲ δὴ φιλοθέυ δείγμαλα παρέχον[τ]) μυρία· πλὶὼ παρ' ὅλον τ βίον ζωσχῆ δὴ ἐπάλληλον ἀγνείαν, τὸ ἀνώμοτον, τὸ ἀψδδές, τὸ πάντων μὲ ἀγαθῶν αἴτιον, κακῦ δ' μηδενὸς νομίζειν εἶναι τὸ θεῖον. Τῦ δ' φιλαρέτυ, τὸ ἀφιλοχρήμαλον, τὸ ἀφιλόδοξον, τὸ ἀφιλήδονον, τὸ ἐγκρατὲς, τὸ καρτερικόν· ἔτι δ' ὀλιγόδειαν, ἀφέλειαν, εὐκολίαν, τὸ ἄτυφον, τὸ νόμιμον, τὸ δσαθὲς, δ' ὅσα τύτοις ὁμοιότροπα. Τῦ δ' φιλανθρώπυ [d]δείγμα[τ], εὔνοιαν, ἰσότη[τ], πλὶὼ πάντως λόγυ κρείττονα κοινωνίαν, σὺν ᾗς οὐκ ἄκαιρον βραχέα εἰπεῖν. Πρῶτον μὲν τοίνυν [e]οὐδενὸς οἰκία τίς ἐστιν ἰδία, ἣν οὐχὶ πάντων εἶναι ζυμδέδηκε. Πρὸς γὰρ τῷ κ[τ] θιάσυς ζωοικεῖν, ἀναπέπ[τ]αι) καὶ τοῖς ἑτέρωθεν ἀφικνυμένοις τ ὁμοζήλων. Εἶτ' ἐστὶ ταμεῖον ἓν πάντων καὶ δαπάναι, δ' κοιναὶ μὲ ἐσθῆτες, κοιναὶ δ' τροφαὶ ζυστίτια πεποιημένων. Τὸ γὰρ ὁμοτράπεζον, ἢ ὁμοδίαιτον ἢ ὁμοτραπεζον, οὐκ ἄν τις εὕροι παρ' ἑτέρους [f]μᾶλλον ἔρ[γ]ῳ βεδαιού-

[v] ὧν τ] Sic MS. Med. & Euſeb. pro τ δέ. Item τι pro δ poſt φιλοσοφίαν.
[x] παλεί-οις] Euſeb. παλεῖοις. Item καθχῆς.
[y] ἀναδιδάσκειν)] Sic pro ἀναδιδάσκωλις MS. Aug. & Euſeb. Quorum etiam & Euſebii fide deleo μάλιστα poſt ἑδδόμαις.
[x] ἀνέχονλες] Sic pro ἀνέχων), MSS. Med. & Aug. & Euſeb. Sic quoque ſcribit Philo alibi lib. de Opific. p. 29. τ ἄλλων ἀνέχωλις ἔρ[γ]ων. Lib. iii. de Vit. Moſ. p. 684. ἀνέχωδες ἔρ[γ]ων. Item p. 304 & 634.
[a] κ[τ]] Reſtitui ex MSS.
[b] ἀναδιδάσκ[ι]] Ita MSS. & Euſeb. Editi ἀναγινώσκ[ι].
[c] δσίδειαν] Reſtitui ex MSS. & Euſebio.
[d] δείγμα[τ]] Reſtitui ex MS. Med. & Euſebio. Item τ poſt ἰσότη[τ].
[e] οὐδενὸς] Euſeb. οὐδενὸς οὐσίς. Ex eodem pro τὸ ſcribe τῷ.
[f] μᾶλλον] Reſtitui ex MSS. & Euſebio.

μδων. p. 878.

μῆν. Καὶ μήποτ' εἰκότως· ὅσα γὰρ ἂν μιθ' ἡμέραν ἐργασάμενοι λάβωσιν ὅλῃ μισθῷ, ταῦτ' οὐκ ἰδία φυλάττουσιν, ἀλλ' εἰς μίσον προβιβάντες κοινῇ τοῖς ἐθέλουσι χρῆσθαι τὴν ἀπ' αὐτῶν ἐξουσιάζουσιν ὠφέλειαν. Οἵτε [h] νοσοῦντες, οὐχ ὅτι περιζῆν ἀδυνατοῦσιν ἀμελῶς, πρὸς τὰς νοσηλείας οὐκ ἐκ τῶν κοινῶν ἔχοντες τὸ ἑτοίμῳ, ὡς μὴ πάσης οὐσίας ἐξ ἀφθονωτέρων ἀναλίσκειν. Αἰδοῦς δὲ ἧσι πρεσβυτέρων, καὶ τιμὴ ἐν φρενὸς, οἵα [i] γονίων ὑπὸ γνησίων παίδων, χέρσι καὶ ἀμφοίαις μυρίαις ἐν ἀφθονίᾳ τῇ πάσῃ γηροβοσκούμενοι. Τοιούτους ἡ δίκα πρεσβυγίας Ἑλλωικῶν ἐνομάτων [l] ἀθλητὰς ἀρετῆς ἀπεργάζεται φιλοσοφία, γυμνάσματα προβιβᾶσα τὰς ἐπαινετὰς πράξεις, ἐξ ὧν ἡ ἀδούλωτος ἐλευθερία βεβαιοῦται. Σημεῖον δ', πολλῶν καιρὸς ἐπαναστάντων τῇ χώρᾳ [m] δυνατῶν, καὶ φύσεσι καὶ προαιρέσεσι χρησαμένων διαφερούσαις· οἱ μὲν δὴ [n] πρὸς τὸ ἀτίθασσον ἀγελότητα θηρίων ἐκνικῆσαι πειρᾶσαντες, ἐδὲν ἐκλιπόντες τῶν εἰς ὠμότητα, τὰς ὑπηκόους ἀγεληδὸν ἱερεύοντες, ἢ καὶ ζωὰς ἔτι μαγείρων τρέπον κατὰ μέλη καὶ μέρη κρεουργοῦντες, ἄχρι τοῦ τὰς αὐτὰς ὑπομεῖναι ξυμφορὰς ὑπὸ τὰ ἀνθρωπεῖα ἐφορώσης δίκης, οὐκ ἐπαύσαντο. Οἱ δὲ τὸ ἐκκεκινημένον καὶ λελυτηκὸς εἰς ἕτερον εἶδος κακίας μεθαρμοσάμενοι, πικρίαν ἄλεκτον ἐπιτηδεύσαντες, ἡσυχῇ [o] διαλαλοῦντες, ἠρεμαιοτέρας φωνῆς ὑποκρίσει βαρύμοιροι ἤθους [p] δεικνύμενοι, κυνῶν [q] ἰοβόλων τρόπον προσαινοῦντες, ἀνιάτων ἑλκῶν αἴτιοι, καὶ πόλεις μνημεῖα τῆς αὐτῶν ἀσεβείας καὶ μισανθρωπίας ἀπέλιπον, τὰς τῶν πεπονθότων ἀλήκτους ξυμφοράς. Ἀλλὰ δὴ οὐδεὶς οὐδὲ τῶν ζῴδε' ὠμοθύμων, οὐδὲ τῶν πάνυ δολερῶν καὶ ὑπούλων, ἴσχυσε τὰ λεχθέντα ἔμπλεον τῶν Ἐσταίων ἢ
p. 879. ὁσίων αἰτιάσασθαι. Πάντες δὲ ἀσθενέστεροι τῶν ἀνδρῶν καλοκἀγαθίας ἑλόμενοι, καθάπερ αὐτονόμοις καὶ ἐλευθέροις ἔσαν ἐκ φύσεως προλελιχθησαν, ἐδόντες αὐτῶν τὰ ζωάρια, καὶ τοῦ παντὸς λόγου κρείττονα κοινωνίαν, ἢ βίου τελείου καὶ ζῴδες εὐδαίμονός ἐστι [r] ζαφέστατον δεῖγμα.

Χρὴ δ', ἐπειδὴ τὰς ἐν πῆς πλήθεσιν ἀρετὰς οὐκ οἰόνταί τινες εἶναι τελείας, ἀλλ' ἄχρι ζωαυξήσεως καὶ ἐπιδόσεως αὐτὸ μόνον ἵστασθαι, μάρτυρας βίους τοὺς μέρος ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἐπαγαγεῖν, οἳ ζαφέστατοι πίστεις ἐλευθερίας εἰσί. [t] Κάλανος ἦν Ἰνδὸς, γένος τῶν γυμνοσοφιστῶν· ἔτος καρτερικώτατος τοὺς καθ' αὐτὸν ἁπάντων

[e] ἴδια—κοινῇ] Scribe adverbialiter ἰδίᾳ—κοινῇ.
[h] νοσοῦντες] Ita MS. Med. & Eusebius, pro νοσηλεύοντες.
[i] γονίων ὑπὸ] Restitui ex eisdem.
[l] ἀθλητὰς] Forsan melius ἀσκητάς. Sicut infra p. 882. ἀσκητὰς τοῦ σώματος δίκαιος. Vide simile dictum p. 871, 899, 912, 1174.
[m] δυνατῶν] Eusebius δυναστῶν, idque melius. Sap. Sol. c. v. ℣ ult. ἡ κακοπραγία τοὺς ἐν ὑψηλῷ θρόνους δυναστῶν.
[n] πρὸς] MS. Med. & Eusebius εἰς. Melius, ut opinor, πρὸς.
[o] ἀγλαλοῦντες] Forsan ἢ λαλοῦντες.
[p] δεικνύμενοι] MS. Med. ἐπιδεικνύμενοι. Eusebius ὑπηρετούμενοι, & sic rectè.
[q] ἰοβόλων] Haud rectè usurpatur vox ista de Canibus, sed de animalibus solum veneno armatis. Quidni scribatur ὑπούλων? Sic enim sequentia, οὐδὲ τῶν πάνυ δολερῶν καὶ ὑπούλων.
[r] ζαφέστατον] Restitui ex MSS. & Euseb.
[t] Κάλανος] De quo vide Arrian. de Exped. Alexand. lib. viii. Tull. Tuscul. quæst. lib. ii. & de Divinat. lib. xv. Ælian. Var. Hist. lib. ii. c. 4. & Suid. v. κάλανος.

societatem apud alios magis usu receptam vix invenias. Nec mirum: quicquid enim lucrantur è quotidianis operæ mercedibus, non sibi quisque privatim servat, sed in medium conferendo publicè cuicunque volenti fruendi potestatem faciunt. Tum si valetudinarii nequeunt victum quærere, non negliguntur, paratum habentes è publico infirmitati subsidium, ita ut ex largis opibus liberè sumtus impendant. Erga seniores talem reverentiam curam & honorem exhibent, qualem erga parentes germani filii, quique adeo mille manuum & mentium opera, senectutem in omni abundantia degunt. Tales virtutis athletas reddit philosophia curiosa Græcorum eloquentia destituta, pro exercitiis proponens laude dignas actiones, quibus libertas nemini obnoxia constabilitur. Documento sit, quod in temporibus adversis cum quamplurimi principes, variis ingeniis & naturis præditi, regionem occupaverint; ex quibus alii conati feroces bestias immanitate superare, nullam omiserunt crudelitatis speciem, nec cessaverunt gregatim mactantes subditos, aut laniorum more vivos frustratim concidentes: usque dum ipsi justitiâ divinâ vindicante, in easdem calamitates inciderent. Alii vero rabie immani in alterius pravitatis speciem conversâ, acerbitate inenarrabili flagrantes, affabiliter vero loquentes, sermonis placidi prætextu indolem iracundam tegentes, & canum maleficorum more blandientes moxque infigentes morsus insanabiles, oppidatim monumenta impietatis suæ & crudelitatis reliquêrunt, miserorum diuturnas calamitates. Nemo tamen vel è crudelibus illis, vel ex alteris fucatis ac subdolis, valuit modo dictos cœtus Essæorum sive sanctorum in crimen vocare. Sed omnes victi virtute horum virorum, eos ut natura liberos nec cuiquam obnoxios suspexerunt; prædicantes illorum sodalicia rerumque communionem inenarrabilem, quæ felicis admodum & perfectæ vitæ est indicium.

Sed quoniam sunt qui putant virtutes quæ in cætibus conspiciuntur non esse perfectas, sed ad quendam incrementi & provectus gradum solummodo assurgere, libet testes citare vitas singulares bonorum virorum, libertatis indicia manifestissima. Calanus erat Indus, ex genere gymnosophistarum: is patientissimus omnium

ejus

ejus sæculi habitus est, non solum ab indigenis, verum ab exteris, & quòd rarissimum est hostium regibus, eo quod cum dictis laudandis facta egregia conjunxisset. Proinde Alexander Macedon cupiens ostentare Græciæ sapientiam in terra Barbara latentem, quasi à picturâ primigeniâ similitudinem & imitationem, primò hortatus est Calanum, ut proficisceretur secum, paraturus magnam gloriam in tota Europa simul & Asia. Quod cum non impetraret, coacturum sequi interminatus est. Tum Ille valde appositè generosèque: *Qualis vero pretii hominem me Græcis ostendes, Alexander, si cogar quæ nolo facere?* Quid hac voce & hac mente liberius? Verum & in literis voce firmioribus, ingenii liberi luculenta prodidit indicia. Documento sit epistola ad regem missa.

νομισθεὶς, ὃ μόνῳ ὄντι ἐγχωρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς [a] ἀλλοφύλων, ὃ δὴ ἀπανιάτατόν ἐστιν, ἐχθρῶν βασιλέων ἐθαυμάσθη, λόγοις ἐπαινετοῖς ἀπταιστα ἔργα ζωυφήνας. Ἀλέξανδρῳ γὰρ ὁ Μακεδὼν βουλόμενος ἐπιδείξασθαι τῇ Ἑλλάδι τινὰ ἐν τῇ Βαρβάρῳ σοφίαν, καθάπερ ἀπ' ἐγκεκυφότα γραφῆς ἀπεικόνισμα καὶ μίμημα, τὸ μὲν πρῶτον παρεκάλει Κάλανον [y] ζωαποδημεῖν, μέγιστον πεποιήσοντα κλέος ὅλῃ Ἀσίᾳ, καὶ ὅλῃ Εὐρώπῃ. Ὡς δ' οὐκ ἔπεισεν, [x] ἀναγκασθήσῃ, ἔφη, ζωακολουθεῖν. Ὁ δὲ εὐθυβόλως παίει καὶ εὐγνώμως· Τίνα γάρ, εἶπεν, [y] ἄξιόν με τῶν Ἑλλήνων ἐπιδείξεις, Ἀλέξανδρε, ἐγὼ ἀναγκασθήσομαι ποιεῖν ἃ μὴ βούλομαι; Ἆρ' ἐκ γέλωτος ἡ ἐλευθερίας ὁ λόγος, πολὺ δή μᾶλλον ὁ νῦς; Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς βεβαιοτέροις φωνῶν [z] γεγράμμασι ἤθους ἀδυλώτου τύπους ἐσηλίτδωσεν ἀληθὴς. Μωμεῖται δὴ ἡ πεμφθεῖσα ἐπιστολὴ τῷ βασιλεῖ.

CALANUS ALEXANDRO.

ΚΑΛΑΝΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΩΙ.

*Amici tibi suadent ut vim & necessitatem inferas, Indorum philosophis, qui ne per somnum quidem nostram vivendi rationem conspicati sunt. Corpora de loco ad locum transferes, verum animas non magis quæ nolunt coges facere, quam lateres & ligna vocem mittere. Ignis corporibus vivis maximos dolores excitat non sine interitu; hoc nos longe superiores sumus: vivi comburimur. Nullus rex, nullus princeps nos coget agere quicquam præter animi sententiam. Non sumus Græcorum philosophorum similes, quotquot eorum verba recitanda meditantur; verum sermonibus facta consentanea apud nos, & factis sermones breves, aliam vim habent, & felicitatem libertatemque conferunt.*

[a] Φίλοι πείθουσι χεῖρας καὶ ἀνάγκην προσφέρειν Ἰνδῶν φιλοσόφοις, οὐδ' ἐν ὕπνῳ ἑωρακόσιν ἡμέτερα ἔργα. Σώματα μὲν μεθίστης ἐκ τόπου εἰς τόπον· ψυχὰς δὲ [b] οὐκ ἀναγκάσεις ποιεῖν ἃ μὴ βούλονται, μᾶλλον ἢ πλίνθους καὶ ξύλα φωνὴν ἀφιέναι. Πῦρ μεγίστους τοῖς ζῶσι σώμασι πόνους καὶ φθορὰν ἐργάζεται, τούτου ὑπερέχοντες ἡμεῖς γινόμεθα· ζῶντες καιόμεθα. Οὐκ ἔστι βασιλεὺς, οὔτε ἄρχων, ὃς ἀναγκάσει ἡμᾶς ποιεῖν ἃ μὴ προαιρούμεθα. Ἑλλήνων δὲ φιλοσόφοις οὐκ ἐξομοιούμεθα, ὅσοι αὐτῶν εἰς πανήγυριν λόγους ἐμελέτησαν· ἀλλὰ λόγοις ἔργα παρ' ἡμῖν ἀκόλουθα, καὶ ἔργοις λόγοι [c] βραχεῖς ἄλλην ἔχουσι δύναμιν, καὶ μακαριότητα καὶ ἐλευθερίαν εἰσποιοῦντες.

Talibus sententiis nonne decet illud Zenonium succinere? *Facilius esse utrem inflatum mergere, quam quemvis virum probum invitum ad aliquid agendum cogere.* Immota enim & invicta est anima, quam ratio recta decretis fortibus firmavit. Sunt vero testes bonorum virorum libertatis poetæ & historici: quorum sententiis Græci simul & Barbari penè ab ipsis incunabulis innutriti mores emendant, quicquid ex mala educatione aut depravata victus ratione in animis adulterinum contractum fuerat, in speciem probam refingentes. Vide quid apud Euripidem loquatur Hercules:

Ἐπὶ δὴ τοιαύταις ὑποφάσεσι καὶ γνώμαις ἆρ' οὐκ ἄξιον τὸ Ζηνώνειον ἐπιφωνῆσαι, ὅτι θᾶττον p. 880.
[d] ἂν ἀσκὸν βαπτίσαι πλήρη πνεύματος ἢ βιάσαιτο τὸ αὐθαίρετον ὑπνοῦν ἄκοπα δεήσαι τι τῶν ἀβελτήτων; Ἀνένδοτος γὰρ καὶ ἀήττητος ψυχὴ, ἣν ὀρθὸς λόγος δόγμασι σεμνοῖς ἐνθύρωσε. Τῆς δὲ αὐθαιρέτου ἐλευθερίας μάρτυρές εἰσι ποιηταὶ καὶ ζυγγραφεῖς, ὧν τὰ γνώμαις Ἑλλήνων ὁμοῦ καὶ Βαρβάρων ἐκ αὐτῶν σπαργάνων ἐντρεφόμενοι, βελτίους τὰ ἤθη· πᾶν ὅσον ἐξ ὑπαίτιου τροφῆς καὶ διαίτης ἐν τῇ ψυχαῖς κεκοδήλωται, μεταχαράττόμενοι πρὸς τὸ δόκιμον. Ἴδε γὰρ οἷα παρ' Εὐριπίδῃ φησὶν ὁ Ἡρακλῆς·

[x] ἀναγκασθήσῃ] Melius, ut videtur. MS. Med. ἀναγκάσειν ἔφησεν εἰ ἀκολουθεῖν.

[y] ἄξιον] Sic MS. Med. pro ἴσιμα. Item ἐλευθερίας pro παῤῥησίας.

[z] γεγράμμασι] Sic idem pro σεσήμασι.

[a] Φίλοι] Melius Φίλοι σε.

[b] οὐκ ἀναγκάσεις] Sic MS. Med. pro οὐ δυνάσεαι. Sicque etiam Philo ipse mox in sequentibus. Clemens quoque ex Philone Strom. iv. p. 586. Σώματα μὲν μεθέξεις οὐ τόπου εἰς τόπον ψυχὰς δ' ἐμπτίεσις ΟΥΚ ΑΝΑΓΚΑΣΕΙΣ ποιεῖν ἃ μὴ βουλόμεθα. Ex eodem pro ἢ μᾶλλον scribe verbis transpositis μᾶλλον ἤ.

[c] βραχεῖς ἄλλην] Ita Codex, idem pro βραχεῖαν in Editis. Item δὲ post ἐστί.

[d] ἂν] Restitui ex eodem. Mox vero vel adde τις, vel scribe βαπτίσαις—βιάσαιο.

Πίμπρα,

[f] Πίμπρα, κάταιθε σάρκας, ἐμπλήθητί μ᾽
Πίνων κελαινὸν αἷμα· πρόσθε γὰρ κάτω
Γῆς εἶσιν ἄστρα, γῆ τ᾽ ἄνεισ᾽ εἰς αἰθέρα
Πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι θῶπ᾽ ἀπαντῆσαι λόγον.

*Combure carnem hanc, concrema, repleto te*
*Nigro cruore: nam prius vel ſidera*
*Terram ſubibunt, terra vel ſcandet polum,*
*Quàm mollis à me extorqueatur vox tibi.*

Τῷ γὰρ ὄντι θαπτεία καὶ κολακεία ἡ ὑπόκρισις, ἐν οἷς [g] λόγοι γνώμαις διαμάχονται, δυσκρι-πίσταλα. Τὸ δὲ ἀνέβας καὶ γνησίως ἐκ καθαροῦ τῆ ζωπυρίτιδι ἐλευθεροστομεῖν, οὐχ ἁβρύνεσθαι ἁρμόττον. Πάλιν τ᾽ αὐτὸν ἀπαιδαίτευτον ἔχ ἑρᾷς, ὅτι καὶ πωλούμενος θεράπων εἶναι δοκεῖ, καταπλήττων τοὺς ὁρῶντας, ὡς οὐ μόνον ἐλεύθερος ὤν, ἀλλὰ καὶ δεσπότης [h] ἰσόμοιρος τῆ πριαμένῳ; Ὁ γοῦν Ἑρμῆς πιυθανομένῳ, εἰ φαῦλός ἐστι, δοκεῖ· 5

[i] Ἥκιστα φαῦλος, ἀλλὰ πᾶν τἀναντίον
Πρόσχημα ζωμὸς, καὶ ταπεινὸς, οὐδ᾽ ἄγαν
Εὐσχήμων ὡς ἂν δοῦλος, ἀλλὰ καὶ σολλοῦ
Ἰδόντι λαμπρὸς, καὶ [k] ξύλῳ δεξιτέρας.
Οὐδεὶς δ᾽ ἐς εἶκας δεσπότας ἀμείνονας
Αὑτῆ περάσας βάλλ᾽· σὲ δ᾽ εἰσορῶν
Πᾶς τις δέδοικεν. Ὄμμα γὰρ πυρὸς γέμεις,
Ταύρου λέοντος ὡς βλέπων πρὸς ἰμβολήν.

Εἶτ᾽ ἁπλέγει τὸ ἦθος αὐτοῦ·

[l] σὲ καλήγορῶ
Σιγῶντος, ὡς ἂν εἶης οὐχ ὑπήκοος·
Τάττειν γὰρ μᾶλλον ἢ πιτάττεσθαι θέλοις.

Ἐπεὶ γὰρ καὶ πρεμαμένῳ Συλέως εἰς ἀγρὸν ἐπέμφθη, δηλοῖ δεῖξαι ἔργοις τὸ τῆς φύσεως ἀδούλωτον. Τὸν μὲν γὰρ ἄρσεν᾽ ἐκεῖ ταύρων καταθύσας, Διὶ προφάσει, ἐφαίνετο· πολλοῦ δ᾽ οἶνον ἐμφορήσας ἄθρουν, εὖ μάλα καταχλιθεὶς ἐκρατίζετο. Συλεῖ γὰρ ἀφικομένῳ καὶ δυσανασχετοῦντι ἔτι τε τῇ βλάβῃ καὶ τῇ τοῦ θεράποντος ῥᾳθυμίᾳ καὶ ἔτι τῇ πρεσβυτῇ καταφρονήσει, μηδὲν μήτε τῶν χροὸς, μήτε ὧν ἔπρασσε [m] μεταβαλὼν, ἀτολμοτάτη φησί·

Κλίθητι καὶ πίωμεν, ἐν τούτῳ δέ μοι
Τέκνῳ πεῖραν δότε λάμβανε, καὶ κρείττων ἔσῃ.

p. 881. Τοῦτον οὖν πότερον δοῦλον ἢ κύριον τοῦ δεσπότου ἀποφαντέον, μὴ μόνον ἀπελευθεριάζειν, ἀλλὰ καὶ ἔτι πιτάσσειν ἔτι πιτάττεσθαι τῷ κτησαμένῳ [n] τολμῶντα, ὡς καὶ εἰ ἀφωνιάζοι, τύπτειν δὲ προπηλακίζειν· εἰ δὲ καὶ βοηθοὺς ἐπάγοιτο, πάντας ἂρδην ἀπολλύναι. Γέλως οὖν ἂν εἴη καὶ φλυαρία πολλὴ τὰ κατὰ τὰς λεγομένας ὠνὰς γράμματα, ἐπειδὰν καθ᾽ ὧν γράφει [o] παρενεμερηθῇ θερα-πευτέρα δυνάμει· χαρτιδίων ἀγράφων ἀκυρώτερα, ὑπὸ ζητῶν, ἢ χρόνων, ἢ σήρων εἰς ἅπαν ἀφθαρησόμενα.

Deinde ſubjungit mores ejus;

*Te arguo*
*Silentem, quaſi non ſub poteſtatem datus,*
*Ipſe imperare, non regi imperio velis.*

Idem mox emptus à Syleo miſſuſque ad opus ruſticum, re ipſa declaravit ſatis, quantum à ſervili abeſſet ingenio. Nam opimo tauro Jovi mactato prætextu feſti epulatus eſt: hauſtaque meri magna vi decoquebat id cubans. Tum ſuperveniенti Syleo graviter ferenti rerum jacturam & ſervi ſocordiam contemnentis dominum, nihil mutato frontis colore, nec quæ perагebat, intermiſſis, confidenter dicit:

*Accumbe, potemus, mei periculum*
*Sic protinus fac, proderit res hæc tibi.*

Servumne hunc dicemus, an herum domini, qui non ſolum auſus eſt libertatem pra ſe ferre, verum & hero inſuper imperitare, & non obſequenti verbera & convicia inferre; quod ſi adjutores adducat, univerſos ſimul interimere? Vanæ igitur & ſupervacuæ forent, de emptionibus dictis ſcripturæ, ſiquidem emptitiorum viribus potioribus devincerentur; infirmiores quidem illæ chartis non ſcriptis, à tineis ſituve, aut injuria temporis prorſus in interitum abituræ.

[f] πίμπρα, &c.] Vide dicta ſupra ad p. 869. Mirè vero Philoni placuerunt iſti Euripidis verſus, cum eos bis in eodem libello repetat.

[g] λόγοι.] Ita MS. Vat. pro λόγοις.

[h] ἰσόμοιρος] Ita pro ἰσόρροπος, MSS. Vat. Med. & Coiſlin. Mox etiam ſcribo ex Codice Mediceo πιυθανομένῳ οἱ. Editi πιυθανομένοις ἡμῖν.

[i] ἥκιστα] Vide Euripidem in Fragmentis p. 495.

[k] ξύλῳ] Sic pro ζύλῳ, MSS. & Euripidis Editi.

[l] σὲ καλήγορῶ] Sic locum reſtituo ex Euripide. Editi contra tum metrum tum ſenſum:

Οὗ καπηγορεῖ σιγῶντος
Ὡς εἶης, &c.

[m] μεταβαλὼν] Sic MS. Med. pro καταβαλών. Mox vero pro λάμβανε καὶ, ſcribe λάμβαν᾽ οἱ.

[n] τολμῶντα, ὡς] Reſtitui ex Codice Mediceo.

[o] παρενεμερηθῇ] Sic idem pro παρωνημερηθῇ.

Sed negabit aliquis adducendas ad noſtræ ſententiæ confirmationem virtutes Heroum; quippe qui ſupra naturam humanam poſiti vel cum diis cœleſtibus contendere poſſent, propter genus mixtum è mortali & immortali ſemine, ut merito ſemidei vocentur, prævalente ſupra partem mortalem immortali genitura, ne cui mirum videatur hos vindicias ſecundum ſervitutem contemnere. Eſto: quid Anaxarchus & Zeno Eleates? num hi quoque ſunt heroes aut à diis geniti? attamen à tyrannis crudelibus & ſuapte natura ſævis, & tum adverſum ſe irritatis, excruciati tormentis inauditis antea, quaſi aut aliena aut etiam ipſorum inimicorum corpora circumferrent, fortiter admodum dolores contempsérunt. Cum enim ab initio aſſuefecerant animam, ſcientiæ amore, ab omni cum affectibus commercio abſiſtere, diſciplinæque & ſapientiæ ſedulo incumbere, eam quaſi à corpore transfugam effecerunt, & prudentiæ fortitudinis virtutumque cæterarum contubernalem. Itaque alter ſublimis pendens & diſtenſus, ut arcanum quoddam proderet, igne ferroque rebus in natura fortiſſimis viſus ſuperior; præciſa mordicus lingua, in tortorem ſuum eam exſpuit, ne vel invitus ex neceſſitate quicquam quod celari fuerat melius, eloqueretur. Alter vero ſumma cum tolerantia inquit: *Tunde Anaxarchi ſaccum, Anaxarchum enim non potes.* Iſta talis confidentia audaciâ plena, nonne heroicam generoſitatem longe à tergo reliquit? quandoquidem alteris decus traditum eſt à majoribus, citra omnem ipſorum operam: horum vero decus ponitur in virtutibus voluntariis quæ ſui ſectatoribus conferunt immortalitatem. Novi pugiles & pancratiaſtas ſæpius ex ambitione & vincendi ſtudio, cum laſſarentur ipſis corpora, reſpirantes & contendentes ſolummodo anima; quam aſſuefacientes contemnere terricula, uſque ad vitæ finem durant intrepidi. Adeone ergo putamus qui corporis robur exercendo confirmant, metum mortis calcare ſpe victoriæ, aut ne repulſam ſuam aſpiciant: eos verò qui in ſe ipſis exercent mentem inviſibilem, quæ vere homo eſt, domi-

Ἀλλ' ἐ χρὴ, φήσ[ι] τις, τὰς τῶν Ἡρώων ⸀ἀφίγειν εἰς πίσιν ἀρετάς· μείζως γὰ ἡ κῦ ἀνθρωπίνῳ φύσιν ᾠκειμένους ὀλυμπίοις ἀμιλλᾶσθαι, μικ[τ]ῆς ᾠκείως, ἀθανάτων κ) θνητῶν ἀναμεμιγμένων σπερμάτων. Ὑπολαχόν[τ]ας, ἡμιθέους εἰκότως προσαγορευθέν[τ]ας· τῷ θνητῷ μέτρῳ ὑπὸ τ ἀφθάρ[τ]ου μεῖζον καὶ κρα[τ]ηθέν[τ]ος, ὡς μηδὲν εἶναι ⸀ἀδόξαστον, εἰ τ ἐπ' αὐτοῖς δυλείαν τεχναζόν[τ]ων ὠλιγώρει. Ἔσω ταῦτα· μὴ κ) Ἀνάξαρχος ἢ Ζ[τ]ήνων ὁ Ἐλεάτης ἥρωες, ἢ ἐκ θεῶν; ἀλλ' ὅμως ὑπὸ τυράννων ὠμοθύμων κ) τῇ φύσ[ι] πικρῶν, ἔτι μᾶλλον ἐπ' αὐτοῖς ἐνθυμουμένοις, τρεβλώμενοι κεκαινουργημέναις αἰκίαις, ὥσπερ ἀλλότρια ἢ ἐχθρῶν [p] ὑπιφερόμενοι σώμα[τ]α, μᾶλλα καὶ ⸀ἀφρονητικῶς ἠλόγουν τ φοβερῶν. Τῷ γὰ ψυχῷ ἐθίσαν[τ]ες ἐξ ἀρχῆς δι' ὑπομνήμης ἔρω[τ]α, τ μ πρὸς τὰ πάθη κοινωνίας ἀφίσαθ, παιδείας ἢ καὶ Ζοφίας ⸀ἀπείχαθ, μ[τ]ανάσασιν μ τῷ σώμα[τ]ι ἐργάσαν[τ]ο, φρονήσ[ι] ἢ κ) ἀνδρεία καὶ τ ἄλλαις ἀρεταῖς Ζυώοικον ἀπέφηναν. Τοιγαροῦν ὁ μ κρειμάμ[τ]ι κὴ [q] καθαιρομένῳ, ὑπὲρ τῦ τι τ ἀῤῥήτων ὀκλαλῆσαι, πυρὸς [r] κ) σιδήρ, τ ἐν τῇ φύσ[ι] κρα[τ]αιο[τ]άτων, φανεὶς δυναλώτερο, ἀπολεώγων τοῖς ὀδοῦσι τὴν γλῶ[τ]αν, εἰς τ βασανισὴν [s] ἠκόνισεν, ἵνα μηδ' ἄκων [t] ἃ καλὸν ἡσυχάζειν φθέγξοιτο βιαθείς. Ὁ δ [u] τληικώτα[τ]α εἶπε· πλίστε τ Ἀναξάρχ [x] αἰσκόν· Ἀνάξαρχον δὲ οὐκ ἂν δυνα[τ]ο. Αὗται γέμυσαι θεσίας αἱ ⸀τολμίαι, τὴν Ἡρωϊκὴν δόξ[τ]αν ἁ μ[τ]έως ὑπερβάλλυσι· διότι τοῖς μ τὸ κλέο ἐν τοῖς φυτεύσασιν αἰκύτιον, τῶν δ' ἐν ἑκου[τ]ίοις ἀρεταῖς, αἱ τὰς ἀδόλως χρωμένας ἀθανατίζειν πεφύκασι. Παλαισὰς οἶδα καὶ [y] παγκρατισὰς πολλάκις ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ τῆς εἰς τὸ νικᾶν ⸀ἀγωδῆς, ἀπαγορευόν[τ]ων αὐτοῖς τ σωμάτων, μόνῃ ψυχῇ ἀ[τ]απνέον[τ]ας ἔτι κὴ ἀ[τ]αθλᾶν[τ]ας· ἣν ἐθίσαν[τ]ες καλαφρονητικῶς ἔχειν τ φοβερῶν, ἐκκαθεῖρσα ἄχε τ τῦ βίου τελευτῆς. Εἶτ' οἰόμεθα τὰς μ ἀσκητὰς τῆς ἐν σώμασιν ⸀τονίας, ἐπισεσηκέναι φόβῳ θανάτου, ἢ δι' ἐλπίδα νίκης, ἢ ὑπὲρ τῦ μὴ τὴν ἰδίαν p. 882.
ἧτ[τ]αν ὀπιδεῖν· τὰς δ τ [z] ἀόρα[τ]ον νῶν γυμνάζον[τ]ας ἐν ἑαυ[τ]οῖς, ὃς ἀψευδῶς ἄνθρωπός ἐσ[τ]ιν, [a] εἶκον [b] ἐπιφερόμ[τ]ῳ τὸ αἰσθη[τ]ὸν εἶδο, κὴ

[r] ἐπιφερόμενοι] Melius ⸀ἐνεφερόμενοι. Vide infra p. 883. & dicta ad lib. de Nobil. p. 907.

[q] καθαιρομένῳ] Similiter Clem. Alex. Strom. iv. p. 589.

[r] κ)] Reſtitui ex MSS. Med. & Aug. Neſcio tamen annon ſcribendum ὑπίοις σιδηροῖς Sic Laertius lib. ix. c. 59. συλλαβὼν αὐτὸν, κ) εἰς ὄλμον βαλὼν ὑπέλυσε σιδηροῖς ὑπίοις τύπ[τ]ων. Theodoret. de Curat. Græc. Affect ſer. viii. p. 604. διὸ γε Ἀνάξαρχο ὑπεῖνο ὑπίοις πισόμ[τ]ο σιδηροῖς. Vide etiam Tertull. Apolog. c. 48.

[s] βασάνισιν] Melius forſan πρεσάτισιν· ſic Clemens loco jam citato ex Philone Diogen. Laert. & Theodoret. ibidem.

[t] ἃ καλὸν ἡσυχάζειν] Sic ſcribo ex unico Codice Mediceo. Editi λόγου ἡσυχᾶ.

[u] πληικώτα[τ]α] Ita pro πληικώτα[τ]ο, Codex Vaticanus. Similiter Philo infra p. 883. πληικῶς ὑπέμειναν. P. 885. τὸ πληικὸν κ) φιλότιμον. Vide etiam p. 887.

[x] ἄσκου] Scribe θήλεως ex Clement. Alexand. Ibidem, & Diogene Laertio lib. ix. c. 58. Vide Gataker ad Antonin. p. 309.

[y] παγκρατισὰς] Melius παγκρατιασάς.

[z] ἀόρα[τ]ον νῶν] Forſan ἀκήρα[τ]ον. Ita Philo lib. de Gigant. p. 285. ψυχαὶ ὅλαι δι' ὅλων ἀκήρα[τ]οι κ) θεῖαι. Item lib. de Humanit. p. 698. νῶς ἀκήρα[τ]ος ἐ θεῦ ἄπλως.

[a] εἶκον] Corpus animæ domum eſſe ſæpius alibi docet Noſter. Vide ſupra p. 161, 584, 586. Eratque iſta ſententia philoſophis Pythagoreis & Platonicis pervulgata. Clemens Alexand. Strom. v. p. 703. τὸ σῶμα, ὃ γένος φησὶν ὁ Πλάτων Ζῴου. Unde & Heſych. v. Ζῷον, σῶμα. Percrebuit vero vox iſta etiam apud ſcriptores ſacros. Sapient. Sol. ix. 15. βρίθει τὸ γεῶδες Ζῷον. D. Paul. 2 Cor. v. 1. ἐπίγειο οἰκία ⸀ὃ σκήνος. Item D. Pet. 2 Epiſt. i. ὡ τάχιν τὴν σκηνώμα[τ]ί. Vide Steph. Le Moyne Var. Sacr. p. 631.

[b] ἐπιφερόμ[τ]ῳ] Scribe ⸀ἐνεφερόμ[τ]ῳ. Ut ſupra non ſemel monuimus.

λόγοις μὲ τοῖς [c] ὀκ φιλοσοφίας, ἔργοις δὲ τῆς ἀρετῆς ἀλείφοντας, οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀθλῆσαι ἀποθήσκειν, ἵν' ἐν αὐλητῷ φρενήματι τὸν ἐμπεφυκότα ἀνύσωσι βορέαν; Ἐν αἰγιαλῷ φασιν ἱερῷ, δύο ἀθλητὰς ἰσορρόπῳ κεχρημένους ἀλκῇ, τὰ αὐτὰ ἀντιδρῶντάς τε καὶ ἀντιπάσχοντας, μὴ πρότερον ἀπειπεῖν, ἢ ἑκάτερον τελευτῆσαι.

[d] Δαιμόνιε φθίσῃ σε τὸ σὸν μένος.

Εἶτα ἄν τις ὀλίγοι τ' παίτων. Ἀλλὰ δὴ ὑπὲρ κατίνων καὶ ζελίνων ὄχλοις ἀγωνισταῖς ἡ τελευτή· ζοφοῖς δὲ καὶ πολλῷ μᾶλλον ἐλευθερίας; ἧς ὁ πόθος ἐν ψυχαῖς μόνοις, εἰ δεῖ τἀληθὲς εἰπεῖν, ἐνίδρυται, καθάπερ τι μέρος [e] ἐνωμένον καὶ τῶν ὀδυνηρῶν, ἃ ἀφαιρεῖται, ἅπασαν τὴν κοινωνίαν φθείρασι συμβέβηκε. Λακωνικοὶ παῖδες ἄδουσι, παρ' οἷς ἐγκελεύεται τοῖς ἀρίστοις τὰς ἀρετὰς, τὸ ὀκ ἠμὺς ἢ φύσεως ἀδύλωτον. Ἐπειδὴ δὲ αἰχμάλωτος ἀπήχθη ὑπό τινος τῶν Ἀλεξάνδρου, τοῖς μὲ ἐλευθέρως χρῆσθαι ὑπέμενεν, [f] ταῖς δὲ δουλικαῖς ἠναντιοῦτο, φάσκων οὐχὶ δουλεύσειν. Καίτοι μήπω τοῖς Λυκούργου νόμοις παγίως ἐγεγράφθαι δοκεῖ τὴν ἡλικίαν διωθούμενος· ὅτι μόνον αὐτῶν ἐγεύσατο, τὸν παρόντα βίον τοῦ βίου θανάτου δυτυχέστερον κρίνας, δουλείας ἀπολύτρωσιν, ἄσμενος ἑαυτὸν διεχρήσατο. Λέγεται δὲ καὶ πρὸς Μακεδόνας [g] ἁλόντας τὰς Δαρδανίδας γυναῖκας, ἄρχειν κακοῦ δουλείαν ὑπολαβούσας, ὡς ὀκμαζόντων παῖδας εἰς τὸ βαθύτατον τοῦ πολέμου ῥίπτειν, ὑποφευγούσας· ἀλλ' ὑμεῖς γε οὐ δουλεύσετε, πρὶν δὲ ἄρξασθε βίου βαρυδαίμονος, [h] τὸ χρέων ὑπερβάντες, ἐλεύθεροι τὴν ἀναγκαίαν καὶ ταυτάτην ὁδὸν περαιώσεσθε. Παλυξένην δὲ ὁ [i] τραγικὸς Εὐριπίδης, αἱρεῖσθαι μὲ θανάτου, φροντίζουσαν δὲ ἐλευθερίας εἰσάγει, δι' ὧν φησίν·

Ἐκὼν θανοῦμαι, μή τις ἅψηται χροὸς
Τοὐμοῦ· παρέξω δ' αὐχένα προθύμως,
Ἐλεύθερον δέ μ', [k] ὡς ἐλεύθερα θάνω,
Πρὸς θεῶν μεθέντες κλύετε.]

Εἶτ' εἰώμεθα γυναίοις μὲ καὶ παρθενίοις, ὧν τὰ μὲ φύσει ἐλεύθερα, τὰ δὲ ἡλικία διολισθηρῷ χρώμενα, πόθον ἐλευθερίας ἐρωτικὸν ἐντίκτειν, ὡς ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτης ἀφαιρεθῆναι, εἰς θάνατον ὡς ἐπ' ἀθανασίαν ὁρμᾶν· τοὺς δὲ ζοφίας ἀκμῆς πάσαντας, ὀκ ἄλλους ἐλευθέρους εἶναι

cilium hoc sensibile circumferens, eamque verbis philosophiæ & virtutum operibus excolunt, gravatim morituros pro libertate, ut libero spiritu fato defungantur? Ferunt in sacro certamine athletas duos robore pari præditos, eosdem ictus perferentes & inferentes, non prius destitisse, quàm uterque expiraret è vestigio. Dicat aliquis tali cuipiam:

*Ah miser, virtus te perdet tua.*

Atqui mors, quæ pro apio frondeve oleastri oppetitur, est certantibus glorioſa, verum annon sapientibus multo magis pro libertate? cujus appetitus, si verum fatendum est, in animis solum insidet, veluti pars quædam non vulgaris conglutinata, qua resecta tota hominis compages dissolvitur. Laconis pueri, vel ex gente vel ex natura ingenuitas celebratur ab iis, quibus virtutes studioſè indagare solemne est. Captivus enim abductus à quodam Antigoni milite, liberalia quidem non recusavit ministeria, servilibus verò se opposuit: negans se serviturum. Atqui nondum per ætatem legibus Lycurgi potuerat institui, quas vix degustaverat: tamen præsenti vitæ violentam mortem prætulit ut feliciorem, & desperata redemptione libens sibimet manus intulit. Fertur etiam Dardanas mulieres à Macedonibus captas, cum servitutem crederent malorum turpissimum, pueros quos in ulnis bajulabant projecisse in fluminis gurgitem, acclamando, *Atqui vos certe non servietis, sed priusquam infelicis vitæ sortem fatalem ordiamini, salva libertate compendiariam atque necessariam viam decurretis ultimam.* Polyxenam quoque tragicus Euripides inducit contempta morte de libertate solicitam, dum sic loquitur:

*Defungor ultro: nemo tangat corpus hoc:*
*Præbebo collum fortiter: liceat mori*
*Me liberam.*

Ergo cum pueri ac mulierculæ, illi ætate, hæ sexu fragiles, nativo libertatis amore teneantur, adeò ut ne hanc amittant, ad mortem tanquam ad immortalitatem properent: credimus eos qui ex sapientiâ merâ hauserint, non hoc ipso esse liberos, felicitatis fontem, virtutem, secum cir-

p. 883.

[c] ὀκ φιλοσοφίας] Ita MSS. pro ὡς φιλοσοφίαν.
[d] Δαιμόνιε] Alludit ad Homer. Il. Z. 409.
[e] ἐνωμένον] Ita MSS. pro ἐνωμένων.
[f] ταῖς δὲ δουλικαῖς] Scil. χερσίαις· sic unicus Codex Mediceus. Editi ὀ δὲ τοῖς δουλικοῖς.
[g] ἁλόντας] Restitui ex eodem.
[h] τὸ χρέων] Sic idem pro τρεχόν. Cui etiam consentit Henricus Stephanus apud Gruter. Schediasm. lib. ii. Cicer. Tuscul. Quæst. lib. i. *Dederunt vitam tanquam pecuniam nullâ præstitutâ die.* Sap. Sol. xv. 8. τὸ δ' ψυχῆς ἀπαιτηθὲν χρέος. Idem ℣ 16. Hominem τὸ πνεῦμα διδασκόμενον appellat. Sic Plato in Phædro p. 255. ὅ τι ἡλικία καὶ τὸ χρέων, &c. Vide etiam Jos. Ant. lib. vii. c. 15. & viii. 12. Epictet. lib. iii. c. 13.
[i] τραγικὸς] Sic MSS. pro τραγῳδὸς, estque ea vox magis Philoni pervulgata. Extant vero versus isti apud Euripidem in Hecub. ℣ 548.
[k] ὡς ἐλεύθερα] Hæc Uncinis inclusa restitui ex Codice Vaticano, cui etiam consentiunt Euripidis Editi.

cumse-

cumferentes, quam nulla importuna vis unquam ſubjugavit, quippe quæ perpetuam regni & dominationis ſortem tenet. Quin & integros populos accepimus pro libertate fideque erga defunctos principes bene meritos, ultro necem ſibi conſciviſſe; ſicut Xanthios ferunt recenti adhuc memoria. Cum enim unus è conjuratis in Julium Cæſarem Brutus eos obſediſſet, non tam devaſtationem metuentes quam ſervitutem ſub homicida, qui amicum & imperatorem (horum enim utrumque erat ipſi Cæſar) interemerat, in primo congreſſu fortiter repugnaverunt pro viribus, paulatim vero abſumpti adhuc tamen perſtiterunt. Cum vero vires totas exhauſtas ſenſiſſent, concluſerunt, ſuæ quiſque domi, uxores, parentes, liberos, atque ita mactarunt, congeſtiſque in acervos corporibus ignem ſubdiderunt: & ſeipſos inſuper jugulantes, ſalva libertate animo libero & generoſo ſortem fatalem pertulerunt. Sic illi acerbitatem immanem hoſtium tyrannicorum fugientes, prætulerunt glorioſam mortem vitæ conjunctæ cum ignominia. Qui autem ſervati ſunt fortunæ beneficio, patientia ſe muniverunt, imitati animoſitatem Herculis. Nam & ille imperatis Euryſthei ſuperior evaſit. Proinde Cynicus Diogenes tam elato & magnifico fuit animo, ut cum ei capto latrones maligne cibum præberent, nec à præſenti fortuna dejectus, nec herorum immanitate deterritus, diceret: Abſurdiſſimum eſſe, cum porcelli agnique venales alimentis copioſis ſaginentur diligentius, hominem, vero præſtantiſſimum animal, inedia & penuria quotidiana macerari, & pretii vilioris reddi. Itaque accepto quantum ſat erat, cum jam eſſet inter cæteros captivos venundandus, primo conſedit pranſitque bono animo, impertiens etiam proximis. Uno vero non dolente ſolum verum & graviter mœrente, Quin inquit, *deſinis, triſtari? ſutere præſentibus:*

*Nec formoſa cibum Niobe non ſumpſit, & ejus*
*Pignora ſub tectis letho bis ſena jacebant,*
*Sex natæ, totidem pubenti corpore nati.*

[1] πηγήν τινα δίδαμονίας τῶν ἀρετῶν ἑαυτοῖς περιφέρονσας, ἣν ἀπίζηλος ἀδαμία παύσῃ δύναμις κατίζωξε, ἀρχῆς καὶ βασιλείας ἔχουσαν αἰώνιον κλῆρον; Ἀλλὰ γὰρ καὶ δῆμος ὅλος ἀκύρωμα ὑπὲρ ἐλευθερίας ἅμα καὶ πίστεως τῆ πρὸς ἀποθανόντας εὐεργέτας, αὐθαίρετον παναλεθρίαν ὑπεσάντας· ὥσπερ φασὶν [m] ὑ πρὸ πολλῶ Ξανθίους. Ἐπειδὴ γὰρ εἷς τῶν ἀπιθανῶν Ἰουλίῳ Καίσαρι Βροῦτος [n] καὶ ἄπιων ἐπ' αὐτοὺς ἐπεχείρησε, δεδιότες ὑ πόρθησιν, ἀλλὰ [o] δουλείαν τῶν ὑπ' ἀνδροφόνου κλεινανθρωπον καὶ εὐεργέτου (ἀμφότερα γὰρ αὐτῷ Καῖσαρ ἦν) ἀπεμάχοντο μὲ ἐφ' ὅσον οἷοί τε ἦσαν, δυνατῶς τὸ πρῶτον, ὑπαναλώμενοι ἦ, ὀλίγον ὕστ' ἀντίσχον. Ὡς ἦ ἅπασαν τὴν ἰσχὺν ἐδαπανήθησαν, γυῖα καὶ γονεῖς καὶ τέκνα ζωνελάσαντες εἰς τὰς ζῳῶν οἰκίας ἕκαστοι, καθιέρευον· καὶ ζωρηδὸν τὰ ζῴδια [p] νήσαντες, πῦρ ἐπέντες, καὶ ἑαυτοὺς [q] ἐπικαταφάξαντες, ἐλεύθεροι τὸ περιωμάρον ἀπ' ὀργανῶς καὶ ἐλευθέρᾳ φρονήματι [r] ἐξέτλησαν. Ἀλλ' ὅτι μὲ πικρίαν ἀμείλικτον τυραννικῶν ἐχθρῶν ἀποδιδράσκοντες, πρὸ ἀδόξου βίου τὸ μετ' ἀκλείας θάνατον ἠρῶντο. Οἷς ἦ ἐπίτρεπε ζῆν τὰ περίλοιπα τὰ τυχηρὰ, τλητικῶς ὑπέμενον, τὸν Ἡρακλέειον ἀτολμίαν ἀποκλινόμενοι· καὶ γὰρ ἐκεῖνος τοῦ Εὐρυσθέως ἐπιταγμάτων διεφάνη κρείττων. Ὁ γοῦν κυνικὸς φιλόσοφος Διογένης, [s] ὕψηλ καὶ μεγάθει τοσούτῳ φρονήματι ἐχρήσατο, ὥσθ' ἁλοὺς ὑπὸ ληστῶν, ἐπεὶ γλίσχρως καὶ μόγις τὰς ἀναλκαίας παρεῖχον αὐτῷ τροφὰς, ὕβ' ὑπὸ τῆ παρούσης τύχης [t] γναμφθεὶς, ὅτε τὸν ὠμότητα τῶν ὑπηγμένων δείσας· ἀτοπώτατον ἔν, ἔφη, γίνεσθαι, δελφάκια μὲ ἢ προβάτια ὁπότε μέλλοι πιπράσκεσθαι, τροφαῖς ἐπιμελεστέραις εἰς εὐσαρκίαν πιαίνειν· ζῶον ἦ τὸ ἄριστον ἄνθρωπον, ἀσιτίαις καὶ ζωοχίσιν [u] εὐδίαις καλασκληκευθίνα, ἐπευωνίζεσθαι. Λακὼν ἦ τροφὰς ἀμοιρεῖς, ἐπειδὴ μεθ' ἑτέρων [x] αἰχμαλώτων ἔμελλεν ἀπεμπολεῖσθαι, καθίσας πρότερον ἠρέτο μάλ' ὀθαρσῶς, ἐπιδιδὺς καὶ τῶς πλησίον. Ἑνὸς ἦ ὑ μόνον λυπουμένου, ἀλλὰ καὶ [y] φόβου καθηφῶντος, ὑ παύσῃ τὸν ζωνοίας, ἔφη; χρὼ τοῖς παροῦσι·

[y] Καὶ γὰρ τ' ἠύκομος Νιόβη ἐμνήσατο σίτου·
Τῆ περ δώδεκα παῖδες ἐν μεγάροισιν ὄλοντο,
Ἓξ μὲ θυγατέρες, ἓξ δ' ὑἷες ἠβώοντες.

[q] σφαγὴ—σφάττω] Sic MSS. Med. & Vat. quibus etiam fidem faciunt dicta p. 886. ὑ δί ἐστι ἰσχὺ καὶ σφαγὴ τῆ δίδαμονίας. Editi, ἄμοιρον τῆ δίδαμονίαν τῆ ἀρετῆς. Mox pro ἑαυτοῖς ſcribe ἐν αὐτοῖς.

[m] ὑ περὶ πολλῶ] Florente Romæ Auguſti Antonii & Lepidi triumviratu, anno urbis conditæ 712. de hoc vero Xanthiorum facinore, vide Dion Caſſ. lib. xlvii. & Appian. de Bell. Civil. lib. iv. p. 324.

[n] καὶ] Videtur redundare. Scribe βροῦτος ἰσιών.

[o] δουλείαν] Reſtitui ex MSS.

[p] νήσαντες] Ita MSS. pro γήσαντες. Similiter Appian. de Bell. Civil. lib. iv. τὰ σφίτερα ἐπιτιθέμενα.

[q] ἐπικαταφάξαντες] Suicidium etiam alibi à Philone probatur. Vide lib. de Legat. ad Caium p. 1026.

[r] ἐξέτλησαν] MSS. ἐξέπλησαν. Forſan ἐξετλίσαν.

[s] ὕψηλ] Sic MSS. Med. & Coll. Nov. pro ὕψλ. Similiter infra p. 884. ὕψηλ καὶ μεγάθει τῆ ἰμῶς ἀλῳοίας.

[t] γναμφθεὶς] Ita pro καμφθεὶς MSS. Eſtque vox iſta crebrò à Philone uſurpata. Ex eiſdem reſtitui ὅτ in ſequentibus. Horum vero de Diogene nulla apud Laertium mentio.

[u] καὶ ζωοχίσιν εὐδίαις] Reſtitui ex MSS. Mox pro καλασκληκευθίνα nonnulli Codices habent καλασκιλευθίνα. Vaticanus καλασκιλατευθίνα· atque ſic ſcribendum cenſeo. Phil. lib. de Nobilitat. p. 904. καλασκιλιδρόμου. Heſych. v. καταασκιλεῖν, καλασκιλατεύειν.

[x] αἰχμαλώτων] Reſtitui ex Codice Mediceo.

[y] καὶ γὰρ] Homer. Il. Ω. ϛ 602.

Εἶτ'

[a] Εἶτ' ἐπιτανιδόμφός τινι τ ἀνητικῶς ἐχόντων, πρὸς τ πυθόμενον τί οἶδας; [a] ἄρχειν, ἔφη, ἀνθρώπων· ἔνδοθεν, ὡς ἔοικε, τ ψυχῆς τὸ ἐλεύθερον καὶ φύσει βασιλικὸν ὑπηχούσης. Ἤδη οὖν καὶ πρὸς χαριεντισμὸν ἐκ τ ζωηθείς [b] ἐκτοπίας, ἐφ' ᾧ οἱ ἄλλοι ζωνοίας γέμοντες κατήφουν, ἐτράπετο. Λέγει γάρ, ὅτι θεασάμενός τινα τ ἀνεμμένων ὢν θήλεια νίσσῃ εἴχεν, ἐκ τ ὄψεως [c] οὐκ ἄρρενα, προσελθὼν ἔφη, Ζύ με πείθεις· ὡς τ μὲ δυσωπηθέντα ἐφ' οἷς ἑαυτῷ ζωίσιδε, καταδῦναι, τὰς δ' ἄλλους τὸ ζωὸ δειλίᾳ λίθυόλον ἐκπλήττεσθαι. Ἆρά γε τῷ πιστῷ [d] δηλείαν; ἀλλ' ἢ μόνον ἐλευθερίαν δίχα ἀνυπευθύνου ἡγεμονίας ἐπιφημιζόμενον. Ζηλωτὴς οὖν τ τότε παῤῥησίας ἐγένετό τις Χαιρέας τ ἀπὸ παιδείας· Ἀλεξανδρείαν γὰρ εἰκὼν τὸν πρὸς Αἰγύπτῳ, δυσχεράναντος πολὺ Πτολεμαίου καὶ ἀπειλήσαντος· ἢ μείζονος, τ ἐκείνου βασιλείας ἥδιον ἐλάττονα τὸν ἐν τῇ ἑαυτοῦ φύσει νομίσας ἐλευθερίαν, ἀντέλεξεν·

Αἰγυπτίοισιν [e] ἄνασσε, σέθεν δ' ἐγὼ οὐκ ἀλεγίζω,
Οὐδ' ὄθομαι κοτέοντος.

Ἔχουσι γάρ τι βασιλικὸν αἱ εὐγενεῖς ψυχαί, τὸ λαμπρὸν πλουσιοξίας τύχης οὐκ ἀμαυρόμεναι, ὃ [f] προλείπει καὶ τοῖς τὸ ἀξίωμα ὑπερόγκοις ἐξ ἴσου διαφέρειν, ἀλαζονείᾳ παῤῥησίαν ἀνιτάτοις. Θεόδωρον λόγον ἔχει τ ἐπικληθέντα ἄθεον, ἐκπεσόντα τ Ἀθηνῶν, καὶ πρὸς Λυσίμαχον ἐλθόντα, ἐπειδή τις τ ἐν τέλει τ δεσμὸν ὠνείδισεν, ἅμα καὶ τὰς αἰτίας ἐπιλέγων, ὅτι διὰ ἀθεότητα καὶ διαφθορᾶ τ νέων καταγνωσθεὶς ἐξέπεσεν· [g] οὐκ ἐξέπεσον, φάναι, τὸ δ' αὐτὸ ἔπαθον τῷ Διὸς Ἡρακλεῖ. Καὶ γὰρ ἐκεῖνον ἐζητέθη πρὸς τ Ἀργοναυτῶν οὐκ ἀδικῶν, ἀλλ' ὅτι μόνον πλήρωμα καὶ ἕρμα καθ' αὑτὸν ὢν [h] εὐαυδάρει, δέον ἅπαντας ἀχὼν τοῖς ξυμπλέουσι, μὴ τὸ σκάφος ὑπέραντλον ᾖ. Κἀγὼ διὰ τοῦτο μετανίσσω, ὕψει καὶ μεγέθει τ ἐμῆς διανοίας τ πολιτευομένων Ἀθηναίων ἢ δυνηθέντων ζωδρομεῖν, [i] ἀλλὰ καὶ φθονηθείς. Προσανερομένου οὖν Λυσιμάχου, μὴ καὶ ἐκ τ πατρίδος ἐξέπεσες φθόνῳ; [k] πάλιν ὑποκείναντος, φθόνῳ μὲν οὐ, φύσεως δὲ ὑπερβολαῖς, ἃς ἡ πατρὶς οὐκ ἐχώρει. Καθάπερ γὰρ Σεμέλης, ἡνίκα Διόνυσον ἐκύει, τ ὠρισμένον ἄχθος τ ὑπο-

Deinde cuidam ex licitatoribus, percontanti quid sciret, respondit, *Præesse hominibus*; anima intus, ut par est, liberum quoddam & generosum & natura regium prodente. Tandem & ipse ex facilitate consuetâ ad jocos est versus, conservis demisso vultu mœrentibus. Cum igitur inter licitatores ex vultu conjiciens haud virum esse; animadvertisset quendam effœminatum, accedens inquit: *Tu me emito, viro enim opus habere videris*; ille pudefactus cavillo, quod non esse vanum erat sibi conscius, in turbam se abderet, ita ut cæteri sagacitatem cum audacia conjunctam mirarentur. Taline ergo servitutem ascribemus? Atqui non libertatem nudam imperio pleno destitutam. Hujus in dicendo libertatis æmulus fuit Chæreas quidam, vir eruditus. Habitabat is Alexandriæ in Ægypto: cui cum aliquando iratus Ptolemæus minaretur non mediocriter, ille suam libertatem non minoris faciens quàm potentiam regiam, respondit:

*Ægyptiis impera, ego te tuamque iram*
*Nil moror.*

Habent enim regium quiddam generosæ animæ, quarum splendorem nec fortunæ obscurat injuria, quod eos monet ex æquo contendere etiam cum dignitate superbientibus, opposita fastui loquendi libertate. Fertur cum Theodorus cognomento impius Athenis profugus venisset ad Lysimachum, & quidam ex optimatibus eam fugam exprobrasset, simulque causas; quod ob atheismum & juvenum corruptionem, in exilium pulsus esset, respondisse: *Non in exilium sum pulsus, sed idem mihi accidit quod Herculi. Nam & ille ab Argonautis fuit expositus, non ob crimen ullum, sed quod vel solus cum esset justum onus, navem prægravaret, & cæteris vectoribus metum incuteret, ne demersa subsideret. Ita ego quoque migravi, cùm Athenienſium rectores non valerent assequi mentis meæ altitudinem & præcellentiam, invidiæ quoque cedens.* Cumque Lysimachus amplius rogasset, num & è patria excidisset per invidiam: iterum respondisse, *Nequaquam, sed propter excellentiam ingenii, quod non capiebat patria. Sicut enim Semele Baccho*

p. 884.

[a] εἶτ' ἐπιτανιδόμφός τινι] Ita Cod. Med. è quo etiam restituo πρὸς τ πυθόμενον. Editi ἐπιτανιδομφίως τῷ ἀνητικῶς ἐχόντων.

[a] ἄρχειν] Eadem de Diogene narrant Laertius lib. vi. § 29 & 74. Lucian. in Vit. Auctione. Suid. v. Διογένης.

[b] ἐκτοπίας] Omnino scribe ἐκχυσίας. Sic Philo lib. de Leg. Spec. p. 770. ἐκχυσίᾳ καὶ ἐμθυμίᾳ. Vide etiam lib. de Human. p. 710. Hesych. v. ἐκχύσεια, κυρότης.

[c] οὐκ ἄῤῥενα] Videtur τοιχασόμενον deesse, vel vox aliqua consimilis. Mox repono με πείθ' pro μ' ἐπεί in Editis.

[d] δηλείαν] MSS. Coisl. & Aug. ἐλευθερίαν δήλῳ; sed ferri potest lectio recepta.

[e] ἄνασσε] Vide Homer. Il. A. ψ 180.

[f] προλείπει] Sic MS. Med. pro πείπει.

[g] οὐκ ἐξέπεσον] Vide annon redundat οὐκ. Sic enim Plutarch. de Exilio, p. 606. Λυσιμάχῳ τῷ βασιλέως εἰπόντι· πρὸς αὐτόν, ἡ πατρίς σε τοιοῦτον ὄντα ἐξέβαλε; Ναὶ, εἶπε, μὴ δυναμένη φέρειν ὕβριν ἢ Σεμέλη τ Διόνυσον. Similiter Laertius in Aristippo § 102. Forsan ergo reponendum ἐξέπεσον omissâ negatione.

[h] εὐαυδάρει] MS. Med. εὐαυδάτει, & forsan sic melius.

[i] ἀλλὰ καὶ φθονηθείς] Nescio annon hæc redundant. Abesse enim possunt salvo loci sensu, atque insuper adversantur sequentibus φθόνῳ μὲν οὐ.

[k] πάλιν] Restitui ex MSS. Med. & Coislin.

*gravida cum non potuiſſet perferre uterum uſque ad parturiendi tempus, Jupiter eam miſeratus, fœtum abortivum extrahens inter Deos cæleſtes retulit: ſic cum patria mea minor eſſet quam ut caperet philoſophum, bonus quiſpiam ſive Deus, ſive genius, in locum Athenis fortunatiorem me tranſtulit.*

τέξεως χρέον ἐπέχειν ἀ δωνηθείσης, καὶ απλαγεῖς ΖΔς τῳ τῦ κῆ γαςρὸς φύσω ἠλιτόμηνον [l] ἐξέκαυσε, κὴ ἰσότιμον τοῖς ἀρχαίοις ἀπέφηνε θεοῖς· ὕτω κἀμὲ τ παλαίδ Βραχυτέρας ὕσης ἢ ὥςε δέξαδ φιλοσόφ φρονήμαδ· ὅῖκον τσῦτον, δαίμων τις ἢ θεὸς ἀναςήσας, εἰς ἀτυχέςερον τόπον [ll] Ἀθλιώας, ἀποικίσαι διενοήθη.

Hujus in ſapientibus libertatis, ſicut & reliquorum bonorum humanorum imagines quaſdam deprehendere poteſt quiſquam in animalibus rationis expertibus. Certe gallinacei tam audacter certare ſolent, ita ut, ne cedant vel ſuccumbant, licet viribus deficiant, non animoſitate deficiant. Quod cum animadvertiſſet Miltiades imperator Athenienſium, quando rex Perſarum excito Aſiæ robore multa millia trajecit in Europam, quaſi ad primum clamorem oppreſſurus Græciam, convocatis in Panathenaïcum conventum ſociis, certamen alitum indixit: ratus hujuſce ſpectaculi admonitionem quâvis oratione validiorem fore; nec eum fefellit ſua opinio. Spectata enim in brutis patientia, pertinacique contentione uſque ad necem invicta, correptis armis ad bellum alacres ruebant, quaſi in hoſtium corporibus dimicaturi, contemptis mortibus & vulneribus, ut ſaltem interempti inſepelirentur libero ſolo patriæ. Neque enim quicquam profectum in melius magis efficit, quam obſcuriorum ſpe major ſucceſſus. Cæterum gallorum gallinaceorum fortitudinis in certamine etiam Ion poeta Tragicus meminit his verſibus:

Τῆς ἢ ἐν ζοφοῖς ἐλδθερίας, ὥσπερ κῆ τ ἄλλων ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν, κἂν τοῖς ἀλόγοις ζώοις τδ δειγμάδα ζκοπῶν ἄν τις εὕροι. Οἱ γὰρ ἀλεκτρυόνες ὕτως εἰώθασι φιλονικιῶς ἀγωνίζεδ, ὥςε ὑπὲρ τῦ μὴ εἴξαι κῆ δραχωρῆσαι, κἂν ἡτδῶν ᾖ τ δυνάμεσιν, ἀχ ἡτδῶν ᾖ τ δολμίαις· ἄχρι γὰ θανάτυ δραμῶσιν· ὁ ζωιδῶν [m] Μιλτιάδης ὁ τ Ἀθλιαίων ςρατηγὸς, ἡνίκα βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἅπασαν τῳ ἀκμῳ τ Ἀσίας ἀναςήσας, μυριάσι πολλαῖς διέβαινεν ἐπὶ [n] τῳ Εὐρώπῳ, ὡς ἀναρπάσων αὐτόβοει τῳ Ἑλλάδα, ζωαγαγὼν ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ τὰς ζυμμάχυς, ὀρνίθων ἀγῶνα ἐπέδειξε· λόγυ παντὸς δυναλωτέραν ὑπολαβὼν ἔσεδ τῳ ἀφ᾽ τ τοιαύτης ὄψεως δραγκέλδτιν· κὴ γνώμης σὐκ ἥμαρτε. Θεασάμενοι γὰ τὸ τλητικὸν κῆ φιλότιμον ἄχρι τελδτῆς ἐν ἀλόγοις ἀήτητον, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα πρὸς τ πόλεμον ὥρμησαν, ὡς ἐχθρῶν ἀναγωνιῶντες σώμασι, τραυμάτων κῆ ζφαγῶν ἀλογδντες, ὑπὲρ τῦ κῆ δοπθανόντες ἐν ἐλευθέρῳ τῷ γᾶν τ παλαίδ· ἐδάφ ταφῆναι. [o] Προτροπῆς γὰ εἰς βελτίωσιν ἁδὲν ὕτως αἴτιον, ὡς ἡ τ ἀφανεςέρων ἐλπίδ· μείζων κατόρθωσις. Τῦ ᾖ καὶ τὰς ὄρνιθας ἀναγωνίᾳ, μέμνη) κῆ ὁ τραγικὸς [p] Ἴων ἀφ᾽ τύτων·

p. 885.

*Nec jam corpore, utroque & ocello*
*Ictibus obtuſo ille fatiſcit,*
*Robore ſed labente gemiſcit,*
*Et vivus ſervire recuſat.*

Οὐδ᾽ ἔγε σῶμα τυπεὶς, διφυεῖς τε
Κόρας, δπιλάθε) ἀλκᾶς,
Ἀλλ᾽ ὀλιγοδρανέων φθογγάζε)·
Θάναλον δ᾽ ἔγε δυλοσύας προβέβλε.

Quid ergo putamus viros ſapientes? annon libentiſſime ſervituti prælaturos interitum? annon abſurdum eſt dicere, juvenum & magnanimorum animas in virtutis certamine cedere gallinaceis, & vix ſecundas ferre? Atqui ne illud quidem quiſquam ignorat, qui modo leviter literas attigit, libertatem eſſe rem egregiam, ſicut è diverſo ſervitutem turpem: & quod pulchra bonis adſint, malis verò turpia. Unde colligitur evidentiſſime, neque probum quemquam ſervum eſſe, licet innumeri tabulas de hujus poſſeſſione proferre intentent: neque inſipientem ullum eſſe liberum, etiamſi Crœſus ſit aut Midas aut *Perſarum* rex magnus.

Τὰς δν ζοφὰς τί οἰόμεθα; σὐκ ἀσμενίσαλα δυλείας ἀλλαλάξεδ τελδτῇ; τὰς ᾖ τ [q] νεῶν κῆ δίφυῶν ψυχὰς ἆρ᾽ σὐκ ἄτοπον λέγειν ἐν ἄθλοις ἀρετῆς ὀρνίθων ἐλατδᾶδ, κῆ μόλις φέρεσθαι τὰ δδυτερεῖα; Καὶ μὲν ἁδ᾽ ἐκεῖνό τις τ δπὶ βραχὺ παιδείας ἀψαμένων ἀγνοεῖ, ὅτι καλὸν μ πρᾶγμα ἐλδθερία, αἰσχρὸν ᾖ δυλεία· κῆ ὅτι τὰ μ καλὰ πρόσεςι τοῖς ἀγαθοῖς, τὰ δ᾽ αἰσχρὰ τοῖς φαύλοις. Ἐξ ὧν ἀναγέγραδ παρέσα), τὸ μήτε τινα τ ἀγαθαίων δῦλον εἶναι, κἂν μυρίοι τὰ δεσποτῶν σύμβολα προφέρωσι [r] ἐπαναλείνων), μήτε τ ἀφρόνων ἐλδθερον, κἂν Κροῖσ, ἢ Μίδας, ἢ ὁ μέγας βασιλεὺς ὢν τυγχάνῃ.

[l] ἐξέκαυσε κῆ] MSS. Med. & Vat. ἐξελκύσας, & ſic omnino ſcribendum videtur.

[ll] Ἀθλιώας] Vir Doctiſſimus reponit Ἀθλιῶν, atque id recte.

[m] Μιλτιάδης] Eadem ferè de Themiſtocle refert Ælianus Var. Hiſt. lib. ii. c. 28. De Iphicrate Diogen. Laert. lib. ii. § 30. Vide Meurs Them. Attic. lib. ii. c. 25.

[n] τῳ Εὐρώπῳ] Ita MS. Med. pro τ Εὐρώπης.

[o] προτροπῆς] Omnino ſcribe προτρεπτῆς.

[p] Ἴων] De quo videndi Harpocrat. v. Ἴων. Diogen. Laert. lib. i. p. 120. & viii. 8. Athen. lib. iii. c. 13. Suid. v. Ἴων. Præcipuè vero Ariſtophanes in Pace v. 835. & ibi Scholiaſtes.

[q] νεῶν] Ex Contextu Philo ſcripſiſſe videtur δύηρῶν.

[r] ἐπαναλείνων)] Forſan deeſt δυλείαν.

Τὸ

Τὸ γὴ ἐλεύθερίας μὲ ἀεἰδιμον κάλλ@, δȣ-
λείας γὴ ἐπάρᾳ]ον αἶχ@, ὑπὸ τ̃ παλαιοτέρων
γὴ πολυχρονιωτέρων, Ȼ ὡς ἐν θνητοῖς ἀθανάτων,
οἷς θέμις ἀψευδεῖν, πόλεών τε γὴ ἐθνῶν μαρ]υ-
ρεῖται. Βȣλαί τε γὰρ γὴ ἐκκλησίαι καθ' ἑκάσ]ω
p. 886. ϰεδὸν ἡμέραν ἀθροίζον) ϖεί τιν@ μᾶλλον ἢ
ἐλευθερίας, ϖαρȣσης μὲ, βεβαιώσεως, εἰ δ' ἀ-
πεἰη, κ]ήσεως. Ἡ δ' Ἑλλὰς γὴ Βάρβαρ@ κ]ὴ
ἔθνη ϛασιάζȣσι γὴ πολεμῶσιν ἀεὶ, τί βȣλόμε-
ναι ὅτι μὴ δȣλείαν μὲ ἀπο]ιδράσκειν, ἐλευθερίαν
γὴ ϖεἰποιεἰα]; Διὸ κἂν τ̃ μάχαις ἡ λοχαγῶν
γὴ ταξιαρχῶν Ȼ ϛρα]ηγῶν μεγίϛη ϖαρακέλευσις
ἠδ' ἐϛι· κακῶν τὸ βαρύτα]ον, ἄνδρες σύμμαχοι,
δȣλείαν ἐπιφερομένην ἀπωσώμεθα· τῷ καλλίϛῳ
τ̃ ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν, ἐλευθερίας, μὴ ϖεῖ-
δωμεν. Ἥδ' ἐϛὶν ἀρχὴ γὴ ϖηγὴ τ̃ εὐδαιμονίας,
ἀφ' ἧς αἱ κ]ὰ μέρ@ ῥȣϛιν ὠφέλειαι. Διό μοι
δοκȣσιν οἱ τ̃ Ἑλλήνων ὀξυδερκέϛα]οι Ἀθή-
ναῖοι· (ὅπερ γὰρ ἐν ὀφθαλμῷ κόρη, ἢ ἐν ψυ-
χῇ λογισμὸς, τȣτ' ἐν Ἑλλάδι Ἀθῆναι) τῷ
θεῷ τ̃ Σεμναῖς Θεαῖς ϖομπῷ ὅταν ϛέλλωσι,
δȣ̃λον μηδένα ϖροσλαμβάνειν τοπαράπαν, ἀλ-
λὰ δι' ἐλευθέρων ἕκαϛα τ̃ νενομισμένων, ἀνδρῶν
τε γὴ γυναικῶν, ἐπιτελεῖν, γὴ ὐχ οἵων ἂν τύχῃ,
ἀλλὰ βίον ἐζηλωκότων ἀνεπίληπ]ον. Ἐπεὶ γὴ τὰ
ϖρὸς τῷ ἑορτῷ ϖέμμα]α τ̃ ἐφήβων οἱ δοκιμώ-
τα]οι σιτοπονȣσι· ϖρὸς εὐδοξίας γὴ τιμῆς, ὅπέρ
ἐϛι, τῷ ὑπηρεσίαν τιθέμενοι· ϖρῴῳ ὑποκρι-
τῶν τραγῳδίαν ἐπιδεικνυμένων, γὴ τὰ ϖαρ' Εὐρι-
πίδῃ τρίμε]ρα διεξιόν]ων ἐκεῖνα·

Τ' ἐλεύθερον γὰρ ὄνομα ϖαντὸς ἄξιον,
Κἂν σμίκρ' ἔχῃ τις, μεγάλ' ἔχειν νομιζέτω.

Τὰς ἂν θεατὰς ἅπα]ας εἶδον ἐπ' ἄκρων ϖο-
δῶν ὑπ' ἐκπλήξεως ἀναϛάν]ας, γὴ φωναῖς
μείζοϛι γὴ ἐκβοήϛεϛιν ἐπαλλήλοις, ἔπαινον μὲ
τ̃ γνώμης, ἔπαινον ἢ καὶ τῷ ϖοιητῷ ζωπί-
ρον]ας, ὃς ϗ μόνον τῷ ἐλευθερίαν ἔρ]οις,
ἀλλὰ γὴ τὄνομα αὐτῆς ἐϛέμνωνεν. Ἀγα-
μαι καὶ τῶν Ἀρ]οναυτῶν, οἳ σύμπαν ἀπέφη-
ναν ἐλȣθέρου τὸ πλήρωμα, μηδένα μήτε [x] τ̃
εἰς ἀναγκαίας ὑπηρεσίας ϖροσέμενοι δȣ̃λον, ἀ-
δελφὸν ἐλευθερίας αὐτεργίαν ἐν τῷ τότε ἀϖα-
σαμένων. Εἰ [y] δὴ γὴ ϖοιηταῖς ϖροσέχειν [z] ἄξι-
ον· Ἀλλὰ τί ἢ ϗ μέλλομεν; ϖαιδευταὶ γὰρ
ὅτοί γε τῷ σύμπαν@ βίȣ, [a] καθάϖερ ἰδίᾳ
γονεῖς ϖαιδὸς, γὴ ὅτοι τὰς ϖόλεις δημοσίᾳ
ζωφρονίζȣϛιν. [b] Οὐδ' ἡ Ἀργῷ ναυαρχȣ̃ν@ Ἰά-
ϛον@ ἐπίτρεϖεν ἐπιβαίνειν οἰκέταις, μεμοιρα-

Cæterum de celebrata libertatis pulchritudine, ſervitutis verò execrabili turpitudine, teſtimonia multa extant civitatum & gentium priſcarum & longævarum, & inter mortales immortalium, & quas mentiri nefas eſt. Senatus enim & conciones habentur pene quotidie, nullâ magis de cauſa quàm ob tuendam libertatem, ſi adſit, aut recipiendam, ſi jam periit. Græci Barbarique conflictantur bellis continuis, quid aliud volentes quam ſervitutem effugere, libertatem acquirere? ideo centuriones, tribuni & imperatores ipſi hanc cohortationem habent maximè efficacem in præliis: *Malorum graviſſimum, viri ſocii, ſervitutem jam imminentem depellamus: libertatem, bonorum inter homines præſtantiſſimum, ne negligamus. Eſt iſta initium & fons felicitatis omnis, à qua etiam reliqua ſingularia fluunt commoda.* Quapropter Athenienſes, me judice, acutiſſimi hominum (quod enim in oculo pupilla, in anima ratio, hoc Athenæ ſunt in Græcia) quando pompam ducunt Eumenidibus, neminem ſervum admittunt, ſed per ingenuos viros ac fœminas peragunt omnia ſolemnia: & ne eos quidem vulgares, ſed inculpatæ vitæ homines. Nam & bellaria in id feſtum parant adoleſcentes honeſtiſſimi, in honoris & gloriæ loco, ſicut revera eſt, miniſterium iſtud reputantes. Nuper etiam tragœdis fabulam agentibus, & hos Euripidis ſenarios pronunciantibus:

*Nam liberum eſſe, maximum dico bonum:*
*Quod ſi quis eſt pauper, putet ſe divitem:*

Vidi omnes ſpectatores arrectos in ſummos pedum digitos præ admiratione, altis vocibus & acclamationibus continuis tum ſententiæ laudes connectentes, tum & poetæ, qui non ſolum libertatem ipſam factis, verum & nomen ejus auguſtum fecit. Quin & Argonautas admiror, qui omnes in univerſum vectores liberos pronunciarunt; ne ſervum quidem ullum vel in miniſteria neceſſaria admittentes, ſibi ipſis famulari libertati maxime cognatum tunc exiſtimantes. Quod ſi poetis fidem habere debemus (ſed cur non habeamus, cum ſint eruditores omnium hominum, publicè inſtituendo populos, ſicut privatim patres proprios liberos?) Neque navis Argo, anima & ratione prædita, natura libertatis amans, præfecto ei Jaſone, cuiquam

[t] προσλαμβάνειν] MS. Med. προσλαμβάνειν, & ſic melius. Ex eodem mox pro τύχῃ ſcribo τυχοι.

[v] τ' ἐλεύθερον] MSS. τ' ἐλευθερίας. Cui fidem faciunt ſequentia, ὃ μόνον τ̃ ἐλευθερίαν ἔρ]οις, ἀλλὰ γὴ τ' ὄνομα αὐτῆς ἐϛίμνεν. Atqui in Euripidis Editis p. 495. τ' ἐλεύθερον ſcriptum.

[x] τ̃ οἷς] Ita pro τ̃ ἰδίας MS. Med. Mox ex eodem repono αὐτυργίαν pro λειτȣργίαν. Id quod αὐτοδιακονίαν ἀσκῆ-

σαν vocat Athenæus lib. i. c. 14. Vide ibi Caſaubonum.

[y] δὴ] Omnino ſcribe δέ.

[z] ἄξιον] Ita MS. Med. pro ὅσιον· ſimiliter ſcribitur à Noſtro infra p. 888. & paſſim alibi.

[a] καθάϖερ] Melius γὴ καθάϖερ. Item ϖαῖδας.

[b] Οὐδ' ἡ Ἀργῷ] Ita MSS. corruptè ſcriptum in Editis, ἃ δὴ Ἀργοναυαρχȣ̃ν@.

famulo

famulo permiſit conſcendere. Quamobrem de ea Æſchylus ſic loquitur:

μὴν ϗ ψυχῆς κὴ λογισμῦ, Φύσις ἅσα φιλελεύθερ⊙, ὅθεν καὶ ὁ Αἰχύλ⊙ ἐπ' [c] αὐτῆς εἶπε·

*Argus ubi ſint ſacra ligna dicito.*

Πῦ δ' ἐϛὶν Ἀργοῖς ἱερὸν, αὔδασον, ξύλον.

Minis autem quas quidam intentant ſapientibus, minime terreri convenit: eademque dicenda cum Antigenida tibicine. Aiunt enim, cum quidam ejuſdem artis æmulus ira commotus ei dixiſſet: *Emam te pro mancipio:* eum ingenio profundo reſpondiſſe: *Tum ego te docebo tibiis canere.* Ergo & vir probus empturienti, poteſt dicere: *Ergo edoceberis temperantiam*; exilium verò minanti reſpondebit: *Omne ſolum mihi patria*; item territanti mulcta pecuniaria: *Mihi mediocris victus ſufficit*; intentanti mortem ac verbera: *Nil iſtis terriculis moveor: nec ſum inferior pugilibus vel pancratiaſtis, qui cum tenuem modo habeant virtutis imaginem præ oculis (ſiquidem corporis habitudini ſolum exercendæ incumbunt) utrumque perferunt fortiter. Animus enim rector mei corporis confirmatus fortitudine ita obduratur, ut quemvis dolorem ſuperare queat.* Cavendum igitur nequis talem feram capiat, non robore ſolo verùm & aſpectu ipſo formidabilem, & præ ſe ferentem quam ſit nec expugnabilis nec deſpicabilis. Sæpe aſyla locorum ſervis eò confugientibus, quaſi in pari ordinis & honoris gradu poſitis libertatem & ſecuritatem præſtitêrunt. Et qui per ſucceſſionem in proavita vel antiquiore ſervitute inveteraverunt, quando ad aras ſedent habitu ſupplicum, magna linguæ libertate utuntur. Nec deſunt qui non tantum heris ex æquo reſponſant, ſed ex abundanti fortiter admodum & contemptim de jure ſuo contendunt. Iſtos enim *heros* conſcientiæ ſtimulus, etiamſi præclaris natalibus fulgeant, in ſervile ingenium redigit; hi vero *ſervi* ex loci ſanctitate, corporis ſecuritatem conſecuti, animæ quam *ſolam* ex rebus non obnoxiam fecit Deus, liberos & generoſos admodum mores exerunt. Niſi quis eſt tam inſipiens ut credat loca conferre fiduciam, atque in dicendo audaciam, virtutem verò rerum Deo ſimillimam, non valere tantundem: per

ϗ [d] Ἐπαναλάσεων ἢ ϗ ἀπειλῶν, ἃς ϛοφοῖς ἀνδράσιν ἐπαναλέγον) καὶ ἀπειλοῦσί τινες, ἤκιϛα φρονϯϛέον, ϗ τὰ ὅμοια λεκϯέον [e] Ἀνϯιγνίδᾳ τῷ αὐλητῇ. Καὶ γὸ ἐκεῖνόν φασιν, ἐπειδή τις τ̃ ἀντιτέχνων ὀργισθεὶς εἶπεν, Ὠνήσομαί σε· p. 887.
[f] βαθεῖ ἤθει, φάναι, Κἀγὼ τοιγαρῦν διδάξω σε αὐλεῖν. Ἄξιον ἂν ϗ [g] τῷ ϖαιδαίῳ ϖρὸς μ̃ τ̃ ἔχοντα ὠνητικῶς, λέγειν· ϛωφρονϯϛήϲω ἄρα ἀναδιδαχθήσῃ· ϖρὸς ὃ τὸν ἀπειλοῦντα φυγεῖν [h] ὑϖερορᾷαν, ϖᾶσα γῆ μοι ϖαλαίς· ϖρὸς ὃ τ̃ τοῖ τ̃ χρημάτων ζημίαν· ἐχϑρὸς μ̃ βιοτά μοι· ϖρὸς ὃ τ̃ ϖληγὰς ϗ θάναϲον ἐπαναλαμβάνομεν· ἀ μορμολύττεταί με ταῦτα· ἀϑ' ἑαυτοῦ εἰμὶ ψυχῆς ἢ ϖαγκρατιαϛῶν ἐλάττων, οἵ τινες ἀμαυρὰ εἴδωλα ἀρετῆς ὁρῶντες, ἅτε ϛωμάτων αὐτὸ μόνον [i] δεξίαν ἀναπονήσαντες, ἑκάτερα τλητικῶς ὑϖομένουϲιν. Ὁ γὰρ ἡγεμὼν ϛώματ⊙ ἐν ἐμοὶ νῦς ἀνδρεία τονωθεὶς, ἕτω ϛῴδρα νενεύρωϰε, ὡς ἐπάνω ϖάσης ἀλγηδόν⊙ ἴϛαϑϑ διώϰϑ. Φυλακτέον ἂν τ̃ τοιῦτον θῆρα ϛυλλαμβάνειν, ὃς οὐκ ἀλκῇ μόνον, ἀλλὰ ϗ ὄψιν φοβερὸς ὢν, τὸ δυσάλωτον ϗ μὴ δικαναφρόνητον δείκνυϲι. Ἀσυλία τόϖων ϖολλάκις [k] οἰκετῶν ϖῖς καταφυγοῦϲιν, ἄδειαν ϗ ἐκεχειρίαν ὡς ἰϛοτίμοις ϗ ἰϛοτελέϲι ϖαρέχει· ϗ τὰς ἐκ ϖροϖάππων ϗ τ̃ ἔτι ἄνω ϖρογόνων καταί τινα ϛυγγνικὴν ϖαραδοχὴν ϖαλαιοδάλλας ἐϛὶν ἰδεῖν, ὅταν ἐν ἱεροῖς ἱκέται καθέζων), μ̃ ϖάσης ἀδείας ἐλευθεροϛομοῦϲας. Εἰϲὶν οἳ ϗ τοῖς κῆϛαμβώϲοις οὐκ ἐξ ἴϛα μόνον, ἀλλὰ ϗ ἐκ ϖολλοῦ τοῦ ϖεὶ ὄν⊙ ὑϖόνως ἅμα ϗ καταφρονητικῶς ϖαφέρονται ϖερὶ τ̃ δικαίων. Οὓς μ̃ γὸ ὁ τ̃ ζωειδότ⊙ ἔλεγχ⊙, κᾆν ὦϲιν ὑϖαλγεῖδαι, ϖέφυκε δυλοῦϑαι· οἱ ὃ τῷ τ̃ ϛώματ⊙ ἄδειαν ἐκ τ̃ ϖερὶ τ̃ τόϖον ἀϛυλίας ϖεϖορϱϲμβώϲοι, ψυχῆς, ἣν ὁ θεὸς ἐκ ϖάντων ἀχειρώτον ἐδημιούργηϲεν, ἐλεύθερα ϗ εὐγνὴ ζῴδρα ἀναφαίνουϲιν ἤθη. [l] Εἰ μὴ λίαν ἔτω τις ἐϛὶν ἀλόγιϛ⊙, ὡς χωρία μ̃ θάρϱους αἴτια ϗ ϖαῤῥηϲίας ὑϖολαμβάνειν εἶναι, τὸ ὃ τ̃ ὄντων θειοειδέϛαϖον, ἀρετῇ μηκέτι· δι' ἣν ϗ ϖῖς

[c] αὐτῆς] Scil. τ̃ Ἀργῦς. Ita MS. Med. pro αὐτοῖς. Vide vero Æſchylum in Fragmentis p. 648.
[d] Ἐπαναλάσεων] Ita idem pro ἐπανασάσεων, quæ quidem emendatio confirmatur ex ſequente ἐπαναλέγον)· quod etiam monitum eſt à Caſaubono ad Athenæum lib. iv. c. 14. Similiter vero Philonem emendamus lib. de Vit. Moſ. p. 617. & de Dei Immutabil. p. 302 & 317. Vide ibi dicta. Suid. v. ἀναταθεὶς. Heſych. v. ἐπαναλέγϱ.
[e] Ἀνϯιγνίδᾳ] De quo videndi Plutarchus in Apopthegm. p. 393. & de Fortun. Alexand. p. 335. Harpocration. in v. Arrian. in Epictet. & Tatianus p. 40.
[f] βαθεῖ ἤθει] Sic pro βᾶθι ἴθι, Codex Mediceus. Philo quoque ipſe lib. de Joſeph. βαθεῖ ϗ ἤθει φησι. Lib. de Legat. φρονϱσῖ βαθέᾳ· uſum vocis ex Æſchylo præcipuè hauſit. In Septem contra Thebas de Amphiarao loquens, βαθεῖαν ἄλοχα λᾷ φρενὸς καρπώσϱμ⊙. Vide Raphelii notas Polybianas ad 1 Cor. ii. 10.
[g] τῷ ϖαιδαίῳ] MSS. τ̃ ϖαιδαίου, idque, ut videtur, rectiùs.
[h] ὑϖερορᾷαν] Reſtitui ex Codice Mediceo. Item mox τ̃ poſt δι.
[i] δεξίαν] Ita MSS. Coiſl. & Aug. pro δεξίας. Item ἑκάτερα, Editi ἑκάτερον.
[k] οἰκετῶν] Ita MS. Med. cui manifeſtò conſentit Contextus. Vulgo peccant librarii ſcribentes ἱκέτης pro οἰκέτης & viciſſim. Ita quoque emendamus Philonem ſupra p. 708 & 834. Similiter forſan emendandus Clemens Alexandr. Strom. p. 400.
[l] εἰ] Reſtitui ex Codice Mediceo.

χωρίοις

χωρίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα φρονήσεως μετέχει, τὸ ἱεροπρεπὲς ἐγγίνεται; Καὶ μὲν τοῖς μὲ εἰς ἀσύλους τόπους καταφεύγουσιν, οὐκ [m] μόνον τὸ τόπων ἀβιαιοπραγήμονας ἀσφάλειαν, ὀκ μυρίων ἄλλων ἀναγκαίων ξυμβέβηκε γίνεσθαι· δούλων γυναικὸς, ἀδοξίας τέκνων, ἱερῶν ἀπάτης· τοῖς δὲ εἰς ἀρετὴν ὥσπερ εἰς ἀκαθαίρετον καὶ ἐρυμνότατον τεῖχος, ἀλογήτων βλημάτων, ὧν αἱ ἐφέδραι τὰ παθῶν βάλλουσι καὶ τοξεύουσι. Ταύτῃ τις πεφραγμένος τῇ δυνάμει μετὰ παῤῥησίας ἂν εἴποι, ὅτι οἱ μὲ ἄλλοι πρὸς τὰ τυχόντων ἁλίσκονται·

Ἐγὼ δ' ἐμαυτὸν, καὶ τὰ τραγικὸν, καὶ [n] κλύειν
πίσασθαι,
Ἄρχειν θ' ὁμοίως, τῇ ἀρετῇ σταθμώμενος
Τἀπίπλα.

p. 888. Λέγεται γοῦν ὁ Περίανδρος Βίας ἀπειλοῦντι Κροίσῳ, μάλα καταφρονητικῶς ἀνταπειλῆσαι, ἐπεδείκνυεν τῶν κρομμύων· αἰνιττόμενος τὸ κλαίειν, ἐπειδὴ δάκρυα κινεῖ ἡ κρομμύων βρῶσις. Οὕτως οἱ Σοφοὶ βασιλικώτερον ἡδὲν ἀρετῆς νομίζοντες, ἢ τὸ βίον πάντες αὐτοῖς ταξιαρχεῖ, τὰς τῶν ἄλλων [o] ἡγεμονίας ὡς ὑπηκόων ἀ δεδίασι· παρ' ὃ τοὺς δικόνους καὶ δολεροὺς ἅπασιν ἐνομάζειν ἔθος ἀνελευθέρους τε καὶ δολοπρεπεῖς. Ὅθεν καινὸν εὖ πεφώνηται·

[p] Οὔποτε δολίη κεφαλὴ εὐθεῖα πέφυκεν,
Ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ καυχένα λοξὸν ἔχει.

Τὸ γὰ πλάγιον καὶ ποικίλον [q] καὶ ἀπατηλὸν ἦθος ἀγεννέστατον, ὥσπερ τὸ εὐθὺ καὶ ἄπλαστον καὶ ἀνύπουλον εὐγενέστατον, λόγων [r] βουλήμασι καὶ βουλημάτων λόγοις συναδόντων. Ἄξιον καταγελᾶν τῶν, ἐπειδὰν ἀπαλλαγῶσι δεσποτικῆς κήδεως, ἐλευθεροῦσθαι νομιζόντων· οἰκέται μὲ γὰρ ὄντες ἐφ' ὁμοίως ἦσαν οἵπερ ἀφεθέντες· δοῦλοι δὲ καὶ μαστιγίαι πάντες, ὑπακούοντες ὄντες ἀνθρώπων· ἧττον γὰρ [s] ἂν ἦν τὸ δεινόν· ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ἀψύχοις ἀτιμοτάτων· ἀκρατεῖ, [t] λαχάνων, [v] πεμμάτων, ὅσα ἄλλα [x] σπερμάτων τε καὶ ὑφαρπάτων πολυεργίαι καὶ γαστρὸς τὰ ταλαίνης δημιουργοῦσιν. Ὁ γὰρ Διογένης ἰδών τινα τῶν λεγομένων ἀπελευθέρων ἀβρυόμενον, καὶ πολλὰς αὐτῷ συνδομένους, θαυμάσας τὸ ἄλογον καὶ ἄκριτον· "ὅμοιον εἶπεν ὡς ἔστις ἀνακηρύξειέ τινα τῶν οἰκετῶν ἀπὸ ταύτης τὰ ἡμέρας εἶναι γραμματικὸν, ἢ [y] γεωμέτρην, ἢ μουσικὸν, ἀδ'

quam & locis & ratione præditis mentibus accedit ſanctitas ac religio? Quinetiam in aſyla confugientibus & ex locis ſolummodo ſecuritatem conſecutis contigit, ut mille aliis ex caſibus fiant miſerrimi: uxore corrupta, liberorum ignominia, amoris repulſa; atqui ad virtutem *confugientes*, velut arcem inexpugnabilem & munitiſſimam, contemnunt tela quæ affectus imminentes impetunt & jaculantur. Hâc potentiâ munitus quivis poteſt confidenter dicere; quod alii facile ſunt expugnabiles:

*Ego vero*, ſecundum tragicum *& novi obtemperare,*
*Similiterque imperare: virtute namque metior*
*Omnia.*

Fertur Bias Prienenſis Cræſo minanti contemptim admodum contra minatus, jubens *cepas edere:* fletum ſubindicans; quandoquidem harum eſus ciet lacrymas. Sic ergo ſapientes rati nihil eſſe æque regium ac virtutem, quæ ipſis omnem continet vitæ ordinem, aliorum imperia, quaſi pariter ſubditorum non reformidant; quo factum eſt ut omnes vafri ambiguæque fidei homines vulgo nominentur illiberales & parum ingenui. Propterea & illa probè ſunt dicta:

*Erectum ſervile caput vidiſſe nefas eſt,*
*Semper id obliquum colla retorta gerit.*

Obliqua enim & varia & fallax indoles eſt maximè illiberalis, ſicut è contra recta & ſimplex & ſincera eſt generoſiſſima: quando dicta cum cogitatis, cogitata cum dictis conſonant. Illos ridere merito licet qui manumiſſi à dominis putant ſe factos liberos: manumiſſi iſti licet non ſint pariter famuli, atqui ſervi & verberones ſunt omnes quotquot non hominibus, quod levius eſt, ſerviunt, verum etiam inanimorum viliſſimis, mero, bellariis, platentis, reliquiſque quæcunque coquorum ac cupediariorum curioſitas contra ventrem miſerum fabricatur. Quapropter Diogenes conſpicatus quendam libertinum jactabundum, plurimoſque ei gratulantes, miratus fatuum & inconſultum eorum judicium: "Hoc, inquit, perinde ac ſi præconis voce declararetur, ſervum aliquem in poſterum fore grammaticum aut

[m] μόνον] Sic idem pro μή.
[n] κλύειν] Sic MS. Med. pro κιλδύειν, cui ſuffragatur & metri ratio. Sunt vero hi verſus Euripidis deſumpti ex toties citata Tragœdia Syleo. Vide ipſum p. 495.
[o] ἡγεμονίας ὡς] Reſtitui ex MSS. Med & Vat. quorum etiam fide repono εὖ πεφώνηται. Editi ὀπεφώνηται.
[p] Οὔποτε] Vide Theognidis carm. 41.
[q] καὶ] Reſtitui ex Codice Mediceo. Item ἀγθοίταθον, quæ vox optimè reſpondet præcedenti, ἀγθοίταθος.
[r] βουλέμασι—βουλημάτων] Omnino ſcribe βουλύμασι—βουλυμάτων: ſic ſæpius alibi Philo.
[s] ἂν] Reſtitui ex MS. Med. Idem καὶ poſt τῷ.
[t] λαχάνων] Omnino repone λαγάνων. Neque enim hic agitur de victu tenui, ſed delicato, cujus λάγανα erant pars una. Exod. xxix. 2. καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ, Συμίδαλιν ἐκ πυρῶν ποιήσεις αὐτά. Vide etiam Lev. ii. 4. Heſych. v. λάγανα, εἶδος πλακουντοειδές.—Καὶ ἀλιθοφχεῖ (quidni ἄρτοι βραχίονες) ἐλαίῳ. Vide Athen. lib. iii. c. 26.
[v] πεμμάτων] Sic MS. Med. pro σπερμάτων. Similiter Philo de Vit. Contemplat. p. 897. αἱ πεμμάτων καὶ ὄψων ἐκ ἡδυσμάτων ποικιλίαι, ἔτι δὲ σιτοπόνοι καὶ ὀψαρυταὶ ποιοῦσι. Vide etiam ſupra p. 869 & 886. Heſych. v. πίμμακα. Lev. ii. 4. δῶρον θυσίαν πεπεμμένου ἐκ κλιβάνου.
[x] σπερμάτων] Omnino ſcribe σιτοπόνων, & vide notam præcedentem.
[y] γεωμέτρην] Sic MSS. pro γεωμετρικόν.

geometram aut muſicum, qui ne in ſomnis quidem has artes didiciſſet." Nam præconium ſicut eruditos nequit reddere, ita nec liberos, (ſiquidem iſtud magnæ inſtar felicitatis eſſet) tantum non famulos. Sublata igitur vana opinione à qua pendet vulgus hominum, veritatem poſſeſſionem ſanctiſſimam complexi, nec libertatem aut autoritatem tribuamus his qui ſe cives nominant, nec vernis vel empticiis mancipiis ſervitutem objiciamus: ſed omiſſis natalibus & tabulis & in totum rebus corporeis, ſcrutemur naturam animæ. Illa enim ſi vel à cupiditate agitatur, vel à voluptate ineſcatur, vel à metu abigitur, vel à dolore contrahitur, vel ab iracundia cruciatur, & ipſa ſervit, & totum hominem heris innumeris ſervire adigit. Sin autem inſcitiam prudentia, luxum temperantia, formidinem fortitudine, avariciam æquitate ſuperat, imperat etiam, tantum abeſt ut ſerviat. Cæterum animæ iſtæ quæ nondum harum alterius rationis factæ ſunt participes, nec ſervilis illius, nec hujus qua libertas ſtabilitur, nudæ vero adhuc ſunt, quales tenerorum admodum infantum: hæ quidem ſunt nutricandæ, & ante omnia ceu lacte alendæ cibis teneris, ſcilicet diſciplinis encyclicis; mox ſolidiora ſuggerenda ſunt, quorum opifex habetur philoſophia, à quibus ad virilem habitudinem firmitatemque provectæ, ad finem perfelicem, non tam à Zenone quam oraculo Pythio proditum, pervenient, *eſtque is, conſentaneè naturæ vivere.*

ὅναρ τῶν τεχνῶν ἐπηωθημμένον." Ὡς γὰρ ἐπιστήμονας οὐ ποιεῖ τὸ κήρυγμα, οὕτως οὐδὲ ἐλευθέρους (ἐπεὶ μακάριον ἦν) ἀλλὰ μόνον [a] οὐκ οἰκέτας. Ἀνελόντες τοίνυν τὴν κενὴν δόξαν, ἧς ὁ πολὺς ἔμπλεως ἀνθρώπων ἀπῄωρηται, καὶ ἀληθείας, ἱερωτάτης κτήματος, ἐραστὰς γενόμενοι, μήτε τοῖς λεγομένοις αὐτοῖς πολιτείαν ἢ ἐλευθερίαν, μήτε τοῖς οἰκότερον [a] ἢ δεσπυρωνήτοις δουλείαν ἐπιφημίσωμεν, ἀλλὰ γνήσια μὲν καὶ δεσποτικὰ γεγόμενα καὶ ζωώδους σώματος παρελθόντες, ψυχῆς φύσιν ἐρευνῶμεν. Εἰ μὲν γὰρ πρὸς ἐπιθυμίας ἐλαύνεται, ἢ ὑφ' ἡδονῆς δελεάζεται, ἢ φόβῳ ἐκκλίνει, ἢ λύπῃ ζυγέλλεται, ἢ ὑπ' [b] ἀπορείας πραχηλίζεται, δέλεαρ μὲν αὐτὴν, δῆλον ἢ καὶ τὰ ἔχοντα μυρίων δεσποτῶν ἀπεργάζεσθαι. Εἰ δὲ φρονήσει μὲν ἀμαθίαν, ζωφροσύνῃ δ' ἀκολασίαν, δειλίαν ἢ ἀνδρείᾳ, καὶ πλεονεξίαν δικαιοσύνῃ, καταγωνίσαιτο, τῷ ἀδικωτέρῳ καὶ τὸ δεσποτικὸν προσείληφε. Ὅσαι δὲ μηδετέρας ἰδέας πω μετεσχήκασι, μήτε τῆς καταδεδικωμένης, μήτε δι' ἧς ἐλευθερία βεβαιοῦται· γυμναὶ δέ εἰσιν ἔτι, καθάπερ αἱ τῶν κομιδῇ νηπίων, ταύτας τιθηνοκομητέον, ἐκτάττοντας τὸ μὲν πρῶτον ἀντὶ [c] γάλακτος, ἀπαλὰς τροφὰς, τὰς δὲ τῶν ἐγκυκλίων ὑφηγήσεις, εἶτ' αὖ τὰς κρατιστέρας ὧν φιλοσοφία δημιουργὸς, ἐξ ὧν ἀνδρωθεῖσαι καὶ δεκτήσασαι, πρὸς τέλος ἄμεινον, ὡς [d] ζηνώνειον μᾶλλον ἢ Πυθόχρηστον ἀφίξονται, τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν.

p. 889.

[a] οὐκ] Reſtitui ex Codice Mediceo. Reſtituendum etiam monuit Clariſſ. Coteler. Monum. Eccleſ. Græ. Tom. ii. Poſt autem ἀνελόντες vide annon deeſt οἰκετῶν. Sic Noſter ſupra p. 867. ἀνελόντες ἂν οἰκετῶν.

[a] ἢ] Reſtitui ex Codice Mediceo. Sic ſupra p. 867. οἰκοτερῶν ἢ δεσπυρωνήτων ἢ αἰχμαλώτων.

[b] ἀπορείας] MS. Med. melius forſan, ἀργῆς. Item τραχηλιάζεται.

[c] γάλακτος] Eadem metaphora plus una vice uſurpatur à D. Paulo, vide 1 ep. ad Cor. iii. 2. & confer cum dictis ad lib. de Agricult. p. 188.

[d] Ζηνώνειον] Cic. Tuſc. quæſt. lib. v. *Stoicorum quidem facilis concluſio—congruere natura cumque ea congruenter vivere.* Idem de Finibus lib. iv. *Hunc ipſum Zenonis aiunt eſſe finem declarantem illud quod à te dictum eſt, convenienter naturæ vivere.* Vide etiam Laertium in Zenone § 84. Plutarch. de εἶ apud Delphos. Euſeb. præp. Evangel. lib. xiii. Suid. v. ἑρμῆ. Hunc vero Philonis locum reſpicere videtur Clem. Alexandr. Strom. ii. p. 482.

# * ΠΕΡΙ ΒΙΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ, ΗΙΚΕΤΩΝ ΑΡΕΤΩΝ.

## DE VITA CONTEMPLATIVA, SIVE SUPPLICIUM VIRTUTIBUS.

p. 889. ΕΣΣΑΙΩΝ μὲν διαλεχθεὶς, εἴ τ' πρακτικὸν ἐζήλωσαν καὶ διεπόνησαν βίον, ἐν ἅπασιν ἦ, τὸ γοῦν [a] φορητότερον εἰπεῖν, τοῖς πλείοσι μέρεσι διενεκόψας, αὐτίκα καὶ μετὰ τὴν θεωρίαν ἀπασαμένων, ἀκολουθίᾳ τῷ πραγματείας ἐπόμενον, τὰ προσήκοντα λέξω· μηδὲν οἴκοθεν ἕνεκα τοῦ βελτιῶσαι προσιθεὶς, ὃ δρᾶν ἐθὸς πανὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων ἅπασι τοῖς ποιηταῖς καὶ λογογράφοις· ἀλλ' ἀτεχνῶς αὐτῆς μετιὼν τὴν ἀληθείας, πρὸς ἣν οἶδ' ὅτι καὶ ὁ δεινότατος εἰπεῖν ἀπαγορεύσει. Διαθλητέον ὅμως καὶ διαγωνιστέον· ἃ γὰρ δεῖ τὸ μέγεθος τὴν τῶν ἀνδρῶν ἀρετῆς, αἴτιον ἀφωνίας γοῦν τοῖς μηδὲν καλὸν ἡσυχάζειν δικαιοῦσιν. Ἡ δὲ προαίρεσις τῶν φιλοσόφων ἄθυς ἐμφαίνει διὰ τὴν προσηγορίας. [b] Θεραπευταὶ γὰρ καὶ θεραπευτρίδες ἐτύμως καλοῦνται· ἤτοι παρ' ὅσον ἰατρικὴν ἐπαγγέλλονται κρείττονα τὴν κατὰ πόλεις (ἣ μὲν γὰρ σώματα θεραπεύει μόνον· ἐκείνη δὲ καὶ ψυχὰς νόσοις κεκραπαλώσας χαλεπαῖς καὶ δυσιάτοις, ἃς κατέσκηψαν ἡδοναί [c] τε καὶ ἐπιθυμίαι καὶ λύπαι καὶ φόβοι,
p. 890. πλεονεξίαι τε καὶ ἀφροσύναι, καὶ ἀδικίαι καὶ τὸ τῶν ἄλλων παθῶν καὶ κακιῶν ἀνωλύτου πλῆθος) ἢ παρ' ὅσον ἐκ φύσεως καὶ τῶν ἱερῶν νόμων

POSTQUAM de Essæis disseruimus qui vitam activam sectantur & exercent, per omnes aut, quod minus invidiosum dictu est, plerasque ejus partes præcellentibus, dein etiam rerum ordinem secutus de contemplationi deditis, congrua dicam; nihil de proprio rei ornandæ gratia affingens, quod solenne est poetis & historicis in factorum egregiorum penuria, sed simplicissime veritati ipsi adhærens, ad quam enarrandam vix eloquentissimus aspirabit. Conabimur tamen & operam ei navabimus pro viribus; non debet enim hujusmodi virorum virtus eximia causam præbere silentii his qui nihil præclarum putant silentio tegendum. Institutum autem philosophorum horum mox apparet ex appellatione. Vocantur enim Therapeutæ Therapeutridesque, vero nomine: vel quia profitentur medicinam præstantiorem, ista per urbes vulgata; (hæc enim medetur solis corporibus: illa & animas liberat oppressas morbis gravibus & adversus medelas contumacibus, quos inflixerunt voluptates, concupiscentiæ, dolores, timores, avariciæ, insipientiæ, injusticiæ, & ceterarum perturbationum vitiorumque agmen

* Titulus hujus libelli apud Eusebium Hist. Eccles. lib. ii. c. 18. sic se habet, μεθ' ὃς συντάξας αὐτὸς ὁ περὶ βίου θεωρητικοῦ ἢ ἱκετῶν, &c. Deest ibi ἀρετῶν, & forsan abesse debet. MSS. Coisl. Aug. & Coll Nov. ἀρετῆς τὸ τέταρτον. Cod. Med. τὸ δ', unde conjicio olim scriptum, τάδε. Idem Eusebius ibidem c. 17. fragmenta bene longa ex hoc libello desumsit, quibus nititur probare de Therapeutis inibi dicta viris apostolicis congruere. Eum sequitur Hieronymus lib. de Vir. Illustr. & *de Vita Nostrorum* lib. i. *quem & inscripsit* περὶ βίου θεωρητικοῦ. Similiter Suid. v. Φίλων, περὶ ἀναγωγῆς τῶν χρησιμῶν, περὶ βίου θεωρητικοῦ, περὶ ἱκετῶν. In Codice etiam Mediceo ad marginem scriptum, περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι πεπολιτευμένων, ἢ Αἰγύπτῳ χρησιμῶν. Eusebii opinioni de Therapeutis facilè assenserunt quotquot vel christianismi vel monachatus antiquiora arcesserent initia; adeoque factum ut scriptores veteres ferè omnes eos pro viris apostolicis haberent. Excipio Photium, qui Cod. 104. sic scribit, ἀντιτάττει δὲ τοὺς Ἰουδαίους φιλοσοφησάντων τῷ τε θεωρητικῷ καὶ πρακτικῷ βίῳ, &c. Quæstio vero hæc de Therapeutis summorum virorum hujus & superioris sæculi ingenia exercuit; Nos quidem (utcunque enim invitis in hoc certamen descendendum est) hæc Philonis dicta Judæis magis quam Christianis competere existimamus, ejusque sententiæ alibi rationes damus.

[a] φορητότερον] Sic MSS. pro εὐφορητότερον. Estque ea vox magis vulgata.

[b] θεραπευταὶ] Dionys. Areopag. de Eccles. Hierarch. c. vi. ἔνθεν οἱ θεῖοι καθηγεμόνες ἱερεῖς ἐπωνυμίᾳ αὐτοὺς ἱερῶν ἠξίωσαν· οἱ μὲν θεραπευτάς, οἱ δὲ μοναχῶν ἐνομάζοντες, ἀπὸ τοῦ θείου καθαροῦς ὑπηρεσίας καὶ θεραπείας, &c. Vide insuper de his Sozomen. Hist. Eccles. lib. i. c. 12. Præcipuè autem Euseb. Hist. Eccles. lib. ii. c. 17. & ibi virum eruditissimum Henricum Valesium.

[c] τε] Restitui ex MSS. Item mox καὶ post ἐπιθυμίαι.

innu-

innumerabile;) vel quia didicerunt à natura & ſacris legibus colere illud Ens & Bono melius & Uno ſincerius, & Unitate antiquius; quibus quos tandem profitentium religionem comparare convenit? Iſtoſne qui pro diis venerantur elementa, terram, aquam, aerem, ignemque, quibus appellationes indiderunt alias alii? ignem Ἥφαιστον propter accenſionem, ut videtur, vocantes: aera Ἥρην (Junonem,) quoniam attollitur & in altum elevatur: aquam Ποσειδῶνα (Neptunum,) à potu fortaſſe: terram Δημήτερα (Cererem,) quod mater videatur omnium ſtirpium & animalium. Verùm iſta nomina ſophiſtarum commenta ſunt; elementa autem ſunt inanimis materia à ſeipſa immobilis, ſubjecta opifici ſuo ad recipiendas quaſvis figurarum & qualitatum ſpecies. Anne vero iſtos qui *ex elementis* concreta colunt? Solem, lunam, ſidera vel fixa vel erratica, aut cœlum ipſum vel mundum quantus eſt? Atqui ne hæc quidem ex ſeipſis habent originem, ſed à quodam perfectiſſimæ ſapientiæ opifice. Quid ſi illos, qui ſemideos adorant? id quidem ridiculum fuerit. Qui enim poteſt idem mortalis eſſe immortaliſque? ne dicam horum ortûs initium eſſe reprehenſioni obnoxium & juvenili plenum laſcivia: quam homines impii audent affingere beatis diviniſque potentiis, ſi feliciſſimi & affectuum omnium expertes, cum fœminis mortalibus libidine inſanâ congreſſi ſunt. Atqui ſtatuarum & ſimulachrorum cultores? quorum materia ſaxum aut lignum eſt paulo ante informe: lapidariis vel lignariis artificibus à ſtirpe ea abſcindentibus; cujus etiam germanæ & cognatæ partes verſæ ſunt in ſerias & pelluvia cæteraque vaſa ſordidiora, quæ tenebrarum magis quam luminis uſibus inſerviunt. Multo verò magis ſilenda ſunt Ægyptiorum numina: qui bruta non ſolum manſueta, ſed & ſæviſſima, ad Deorum honores adduxêrunt. Idque ex ſingulis ſub lunam poſitis: leonem è terreſtribus, crocodilum ex aquaticis, milvium è volucribus, & ibim Ægyptium. Hæc quamvis vident naſcentia & alimentorum indigentia, & edendi inſatiabilia, & excrementorum ſordibus plena, noxia etiam & humanæ carnis avida, & variis morbis obnoxia, nec ſolum morte naturali, ſed & violenta quoque ſæpius interempta, adorant tamen, ipſi mites immitia incicurabiliaque, rationales bruta, Deo cognati

ἐπαιδεύθησαν θεραπεύειν τὸ Ὄν, ὃ καὶ ἀγαθοῦ κρεῖττόν ἐστι, καὶ ἑνὸς εἰλικρινέστερον, καὶ μονάδος ἐκχεγονώτερον· οἷς τινας ζυγκρίνειν ἄξιον τῶν ἐπαγγελομένων εὐσέβειαν; Ἆρά γε τοὺς τὰ στοιχεῖα τιμῶντας, γῆν, ὕδωρ, ἀέρα, πῦρ· οἷς καὶ ἐπωνυμίας ἔθηκάν τινες ἑτέρας ἕτεροι· τὸ μὲν πῦρ Ἥφαιστον ἴσως διὰ τὴν ἕξαψιν, οἶμαι, καλοῦντες· Ἥραν δὲ τὸν ἀέρα, ἴσως τὸ αἴρεσθαι καὶ μετεωρίζεσθαι πρὸς ὕψος· τὸ δὲ ὕδωρ Ποσειδῶνα, τάχα που ἀπὸ τοῦ ποτοῦ· τὴν δὲ γῆν Δήμητρα, παρ' ὅσον μήτηρ εἶναι δοκεῖ πάντων φυτῶν τε καὶ ζώων. Ἀλλὰ τὰ μὲν ὀνόματα ζοφιστῶν ἐστιν εὑρήματα, τὰ δὲ στοιχεῖα ἄψυχος ὕλη καὶ ἐξ ἑαυτῆς ἀκίνητος, ὑποβεβλημένη τῷ τεχνίτῃ πρὸς ἁπάσας σχημάτων καὶ ποιοτήτων ἰδέας. Ἀλλὰ τοὺς τὰ ὁπωσιλίσματα; Ἥλιον, ζελαύω ἢ τοὺς ἄλλους ἀστέρας, πλανήτας ἢ ἀπλανεῖς, [e] ἢ τὸν σύμπαντα οὐρανόν τε καὶ κόσμον; Ἀλλὰ καὶ ταῦτα οὐκ ἐξ ἑαυτῶν γέγονεν, ἀλλ' ὑπό τινος δημιουργοῦ τελειοτάτου τοῦ Ἀτιμήτου. Ἀλλὰ τοὺς ἡμιθέους; Τοῦτό γε καὶ χλεύης ἄξιον. Πῶς γὰρ ἂν ὁ αὐτὸς ἀθάνατός τε καὶ θνητὸς εἴη; δίχα τοῦ καὶ τοῦ ἐρχέτω τὰ τούτων ἡμίσεως ἄπιλητον εἶναι, μεμιγμένους ἀκρασίας ἀνάπλεων, ἣν πλημμῶσιν οὐκ [f] ἀναγῶς προσάπτειν τε μακαρίαις καὶ θείαις δυνάμεσιν, εἰ γυναιξὶ θνηταῖς ἐπιμανέντες ὠμίλησαν οἱ παντὸς πάθους ἀμέτοχοι καὶ τελεοδαίμονες. Ἀλλὰ [g] τοὺς τὰ ξόανα καὶ ἀγάλματα σέβοντας; ὧν αἱ ὑσίαι, λίθοι, καὶ ξύλα τὰ μέχρι μικροῦ τελείως ἄμορφα, λιθοτόμων καὶ [h] δρυτόμων τε ζυμφυΐας αὐτὰ διακεψάντων· ὧν τὰ ἀδελφὰ μέρη καὶ ζυγενῆ λιθροφόροι γεγόνασι καὶ ποδόνιπτρα καὶ ἄλλα ἄττα τῶν ἀτιμοτέρων, ἃ πρὸς τὰς ἐν ζκότῳ χρείας ὑπηρετεῖ μᾶλλον ἢ τὰς ἐν φωτί. Τῶν μὲν γὰρ παρ' Αἰγυπτίοις οὐδὲ μεμνῆσθαι καλόν· οἳ ζῶα ἄλογα καὶ οὐχ ἥμερα μόνον, ἀλλὰ καὶ θηρίων τὰ ἀγριώτατα ἐκθαυμάζουσιν εἰς θεῶν τιμάς, ἐξ ἑκάστου τε κάτω ζελαύης· χερσαίων μὲν λέοντα, ἐνύδρων δὲ τὸν ἐγχώριον κροκόδειλον, ἀεροπόρων δὲ ἶβιν καὶ τὴν [i] Αἰγυπτίαν ἴβιν. Καὶ ταῦτα ἱερῶντες γυμνώμενα, καὶ τροφῆς χρείαν ἔχοντα, καὶ ποτοῦ ἐδωδὴν ἄπληστα, καὶ πεπτωμάτων μεστὰ, [k] ἰοβόλα τε καὶ ἀνθρωποβόρα, καὶ νόσοις ἀλωτὰ παντοίαις, καὶ ἃ μόνον θανάτῳ τῷ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ καὶ [l] βιαίῳ πολλάκις διαφθειρόμενα προσκυνοῦσιν, οἱ ἥμεροι τὰ ἀνήμερα καὶ ἀτίθασσα, καὶ οἱ λογικοὶ τὰ ἄλογα, καὶ οἱ ζυγγένειαν ἔχοντες πρὸς τὸ θεῖον τὰ μηδ' ἂν θηρσί τισι

p. 891.

[d] ἐπαγγελομένων] Confer cum D. Paul. 1 ep. ad Tim. ii. 10.
[e] ἢ] Reſtitui ex MSS. Eſtque ad ſenſum neceſſarium.
[f] ἀναγῶς] MS. Coiſl. ἀλόγως. Quidni vero pro οὐκ ἀναγῶς, ſcribatur οἱ ἀναγεῖς? Vide lib. de Mund. Opif. p. 2. Heſych. v. ἀναγεῖς ἀκαθάρτοις, melius ἀκαθάρτους Ἐναγῶν, ἐνυπαρχῶν.
[g] τοὺς σέβοντας] Reſtitui ex Codice Coiſliniano.
[h] δρυτόμων] Sic MSS. pro δρυοτόμων.
[i] Αἰγυπτίαν Ἶβιν] Ibis Ægyptia dicta eſt, quoniam avis eſt regioni iſti peculiaris, teſte Plinio Hiſt. Nat. lib. x. c. 68.
[k] ἰοβόλα] Male ni fallor. Neque enim quodvis ex dictis animalibus veneno armatur. Quidni ergo reponatur ἰπποβόλα? vide tamen lib. de Præm. p. 924.
[l] βιαίῳ] Sic pro βιαίως MS. Coiſl. Supra quoque ſcribitur θάνατον βίαιον.

ζυγκρι-

ζυγκεχυμένα, οἱ ἄρχοντες καὶ δεσπόται τὰ ὑπήκοα φύσει καὶ δοῦλα.

Ἀλλ' ὅτοι μὲν ἐπειδήπερ καὶ τοὺς ὁμοφύλους μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς πλησιάζοντας ἀναπιμπλᾶσι φλυαρίας, αὐτοὶ ἀθεράπευτοι λελείτουργηκασιν, ὄψιν τοῦ ἀναγκαιοτάτου τῶν αἰσθήσεων πεπηρωμένοι· λέγω δὲ τοῦ [m] τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὴν τῆς ψυχῆς· ἢ τὸ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος μόνη γνωρίζει. Τὸ δὲ θεραπευτικὸν γένος βλέπειν ἀεὶ προσδιδασκόμενον, τὸν τοῦ Ὄντος θείας ἐφίεται, καὶ τὸν αἰσθητὸν ἥλιον ὑπερβαίνειν, καὶ μηδέποτε τοῦ τάξιν ταύτην λιπεῖν πρὸς τελείαν ἄγουσαν εὐδαιμονίαν. Οἱ δὲ δηὶ θεραπείαν ἰόντες, ὅτε ἐξ ἔθους, ὅτε οὐκ ἀπὸ κλήσεως [o] ἢ ἀπὸ πεισμάτων τινῶν, ἀλλ' ὑπ' ἔρωτος ἁρπασθέντες θείου, καθάπερ οἱ βακχεύοντες καὶ κορυβαντιῶντες, ἐνθουσιάζουσι, μέχρις ἂν τὸ ποθούμενον ἴδωσιν. Εἶτα λοιπὸν τὸν τοῦ ἀθανάτου καὶ μακαρίας ζωῆς ἵμερον τετελεσμένον νομίζοντες ἤδη τὸν θνητὸν βίον, ἀπολείπουσι τὰς οὐσίας ἰοῖς ἢ θυγατράσιν εἴτε καὶ ἄλλοις συγγενέσιν, οὐσίᾳ γνώμῃ προσκληρονομοῦντες· οἷς δὲ μὴ συγγενεῖς εἰσιν, ἑταίροις καὶ φίλοις. Ἔδει γὰρ τοὺς τὸν [p] βλέποντα πλοῦτον ἐξ ἐπιμελοῦς λαβόντας, τὸν τυφλὸν ἀπαχωρῆσαι πρὸς ἔτι τὰς λιμνοτέρας τυφλώττουσιν. [q] Ἀναξαγόραν καὶ [r] Δημόκριτον Ἕλληνες ἄδουσιν ὅτι φιλοσοφίας ἐμπλησθέντες, μηλοβότους εἴασαν γεωργεῖν τὰς οὐσίας. Ἄγαμαι τοὺς ἄνδρας καὶ [s] αὐτὸς γεωμέτρας χρημάτων κρείττους· ἀλλὰ πόσῳ βελτίονες, οἱ μὴ θρέμμασιν ἐμβόσκειν τὰς κλήσεις ἀνέντες, ἀλλὰ τὰς ἀνθρώπων εὐδείας, συγγενῶν ἢ φίλων, ἐπανορθωσάμενοι, καὶ ἐξ ἀπόρων εὐπόρους ἀποφήναντες; Ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀπερίσκεπτον, ἵνα μὴ [t] μόνον μανιῶδες ἐπ' ἀνδρῶν ὡς ἡ Ἑλλὰς ἐθαύμασεν, εἴπω τὸ ἔργον· τοῦτο δὲ νηφάλιον, καὶ μετὰ φρονήσεως ἠρεμοῦντος πρεπούσης. Οἱ πολέμιοι τί πλέον δρῶσιν, ἢ χείρασι καὶ δενδροτομοῦσι τοῦ τῶν ἀντιπάλων χώρου, ἵνα πάντῃ τῶν ἀναγκαίων πενθοῦντες ἐνδῶσι; Τοῦτο οὖν πρὸ Δημόκριτον τοῖς ἀφ' αἵματος εἰργάσαντο, χειροποίητον ἔνδειαν καὶ πενίαν αὐτοῖς καταστρώσαντες· οὐκ ἐξ ὑπονοίας ἴσως, ἀλλὰ τῷ μὴ προϊδεῖν καὶ προαθρῆσαι τὸ τοῖς ἄλλοις συμφέρον. Πόσῳ δὴ κρείττους ὅτοι καὶ θαυμασιώτεροι, χρησάμενοι μὲν οὐκ ἐλάττοσι τῶν πρὸς φιλοσοφίαν ὁρμαῖς, μεγαλόνοιαν δὲ ὀλιγωρίας προτιμήσαντες, καὶ χαρισάμενοι τὰς οὐσίας ἀλλὰ μὴ διαφθείραντες, ἵνα καὶ ἑτέρους ἑαυτοὺς ὠφελήσωσι,

vix conferenda cum beſtiis, naturaliter ſubjecta ipſi principes ac domini.

Verum iſti qui non modo ſuos ſed etiam propinquos inficiunt talibus deliriis, relinquantur morbo ſuo, privati viſu præſtantiſſimo ſenſuum, viſu inquam non corporeo, ſed quo verum à falſis diſcernit animus. At illud hominum genus Therapeuticum perpetuo videre edoctum, aſpectum Dei expetat, ſole hoc ſenſibili præterito, nec unquam ordinem hunc deſerat qui ad felicitatem perfectiſſimam ducit; hi verò ad cultum huncce accedentes, non ex more aut monitis vel hortationibus inducti, ſed amore correpti cœleſti, quaſi bacchantes furore divino ſunt perciti, donec quod impenſe deſiderant, intueantur. Deinde præ immortalis beatæque vitæ deſiderio, quaſi jam hac mortali defuncti, facultates ſuas relinquunt filiis vel filiabus, vel etiam aliis cognatis, ultro eis poſſeſſione cedendo; quod ſi cognati deſint, ſodalibus & amicis. Oportet enim ut qui perſpicaces divitias facilè acceperit, etiam cæcas illas cedat animo etiamnum cæcis. Anaxagoram & Democritum celebrant Græci, quod amore philoſophiæ perculſi prædia ſua pecori compaſcua reliquerint. Ego vero & ipſe ſuſpicio opibus ſuperiores; at quanto præſtantiores qui non pecoribus ſuas poſſeſſiones depaſcendas permiſerunt, ſed impenderunt ad ſublevandam egeſtatem hominum cognatorum amicorumque, eoſque ex egenis locupletes reddiderunt? Illud enim inconſideratum facinus, ne dicam inſanum, de viris, quos Græcia in admiratione tenuit: hoc verò ſobrium & magnæ prudentiæ. Annon iſtud hoſtes factitant, vaſtantes & deſpoliantes regionem adverſariorum, ut neceſſariorum penuria dent manus? Iſtud verò cognatis fecit Democritus, ultro illis conſciſcens indigentiam & pauperiem, non tam malo animo, quàm non providendo & proſpiciendo aliorum utilitati. Hi certe multo prudentiores & magis ſuſpiciendi, non minus propenſo in philoſophiam ſtudio adducti, ſed magnificentiam negligentia potiorem habentes, & facultates ſuas donantes non diſperdentes, quo & ſibi prodeſſent & aliis: his quidem, proventu copioſo, ſibi ipſis

p. 891.

[m] οὐ σοῦ] Reſtitui ex Codice Mediceo.

[o] ἢ ἀπὸ πεισμάτων] Reſtitui ex MSS.

[p] βλέποντα πλοῦτον] Vix quicquam Philoni ſolennius quam divitias quas vocat cæcas videntibus & perſpicacibus opponere. Vide p. 195, 279. 353. Nota cuivis Pluti cæci fabula apud Ariſtophanem. Reſpicit vero Noſter Platonem de Leg. lib. i. τίτας δὲ ὃ δὴ πλοῦτος, ὦ τύφλ' ἀλλ' ἐξὸν βλέπων, &c.

[q] Ἀναξαγόραν] De quo ſic Plato in Hipp. Maj. p. 283. τὰ μὲν τοίνυν Ἀναξαγόρᾳ φασὶ ζυμβαίνειν ὑμῖν· καλαληφθῆναι γὰρ αὐτῷ πολλῶν χρημάτων κατημελῆσαι καὶ ἀπολέσαι πάντα ὅσα αὐτοῦ οἰκεῖα ἐφροντίζετο. Λέγουσι δὲ καὶ περὶ ἄλλων παλαιῶν

[r] Δημόκριτον] Horat. lib. i. ep. 12.

*Miramur ſi Democriti pecus edit agellas.*

Tull. Tuſc. quæſt. lib. i. *Aut ni ita ſe res habent, Anaxagoras, aut hic ipſe Democritus agros & patrimonia ſua reliquiſſent?* Orig. cont. Celſ. lib. ii. c. 84. οὐκ ἂν τῶν ἀναγεγραμμένων περὶ μὲν Δημοκρίτου μηλόβοτον ἐάσαντος τὴν οὐσίαν.

[s] αὐτὸς] Sic Coiſl. pro αὐτὰς in Editis.

[t] μόνον] Omnino dele. Deeſt enim in MSS. & ſenſui multum officit.

philoſophiæ ſtudio? Nam cura pecuniæ poſſeſſionumque affert diſpendium temporis; tempori vero parcere præclarum; juxta illud Hippocratis medici monitum: *Vita brevis, ars longa.* Idem mihi videtur Homerus ſubinnuere in Iliade circa initia Rhapſodiæ decimæ tertiæ his verſibus:

*Myſorum terram aſpiciens, queis prælia cordi,*
*Et facilis victus: ſiquidem lac paſcit equinum*
*Egregios homines, nullis virtute ſecundos.*

Quaſi cura victum & opes parandi ſit cauſa injuſtitiæ propter diſparitatem: diverſa vero vitæ ratio juſtitiæ propter æqualitatem, ſecundum quam naturæ divitiæ terminantur, eaſque in vanis opinionibus poſitas ſuperant. Relictis igitur facultatibus, cum non diutius à quovis jam detineantur, curſu continuo fugiunt: deſertis ſine reſpectu fratribus, liberis, parentibus, uxoribuſque, numeroſis cognationibus, ſodalitiis, amicis, ipſis denique patriis in quibus geniti educatique ſunt, quandoquidem conſuetudo eſt attractiva & vehementiſſimè allicit. Demigrant autem non in aliam civitatem, ſicut ſervi vel miſeri vel mali à poſſeſſoribus eorum venditionem petentes, herorum mutationem non libertatem impetraturi. Quævis enim civitas vel optimis ornata legibus, plena eſt tumultibus, noxis, & ſeditionibus innumeris, quas nemo vel ſemel amore ſapientiæ ductus ſuſtineat. Sed extra mœnia degunt in hortis aut villis ſolitariis, amantes ſolitudinem: non hominum odio ſtudioſè promoto, ſed ad cavendos congreſſus cum diſſimilibus, quos ſciunt tum inutiles tum pernicioſos.

Hoc genus reperitur in multis orbis regionibus, congruum enim fuit ut tum Græcia tum Barbaria ex bono perfecto participaret: maximè tamen in Ægypto frequentatur per præfecturas ſingulas, præſertim circum Alexandriam. Ex omnibus autem locis optimus quiſque profectionem adornat, tanquam in Therapeutarum patriam in locum quendam aptiſſimum, ſitum ad ſtagnum Mariam in terreno colle acclivi leniter, opportunè admodum tum ad ſecuritatem tum ad aeris temperiem. Securitatem enim ei præſtant villæ vicique proximi: aeris verò tem-

καὶ τὰς μὲν ἐν ἀφθόνοις πλουτίαις, ἑαυτὰς δὲ ἐν τῷ φιλοσοφεῖν; Αἱ γὰρ χρημάτων καὶ κτημάτων ἀπιμέλειαι τὰς χρόνας ἀναλίσκυσι· χρόνος δὲ φείδεσθαι καλόν· ἐπειδὴ καὶ τὸ ἰατρὸν Ἱπποκράτες, ὁ μὲν [x] βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρή. Τοῦτό μοι δοκεῖ [y] καὶ Ὅμηρος αἰνίσσεσθαι ἐν Ἰλιάδι καὶ τῷ ἀρχὴν τῆς τρισκαιδεκάτης ῥαψῳδίας ἀπὸ τούτων τῶν ἐπῶν· p. 892.

Μυσῶντ' ἀγχεμάχων καὶ ἀγαυῶν ἱππημολγῶν,
Γλακτοφάγων ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων.

Ὡς τοῖς μὲν περὶ βίον ἀπιδοῦς καὶ χρηματισμὸν ἀδικίαν γίνωσης, ἀπὸ τοῦ ἄνισον· δικαιοσύνη δὲ τῆς ἐναντίας προαιρέσεως, ἕνεκα ἰσότητος, καθ' ἣν ὁ τῆς φύσεως πλοῦτος ὥρισαι, καὶ παρόντων ἐρᾷ τῶν ἐν τῇ κενῇ δόξαις. Ὅταν οὖν ἐκτῶσι τὰ ἀσιῶν, ὡσπερ ἀδενὸς ἔτι δελεαζόμενοι φόβοις ἀμέλαγρεπτοι· [z] καταλιπόντες ἀδελφὰς, τέκνα, γυναῖκας, γενεὰς, πολυανθρώπους ζυγίας, φιλικὰς ἑταιρείας, τὰς παλαίδας, ἐν αἷς ἐγυμνάθησαν καὶ ἐτράφησαν· ἐπειδὴ τὸ ζωοθετες [a] ὅλκον καὶ δελεάσαι δυνατώτατον. Μετοικίζοντι δὲ οὐκ εἰς ἑτέραν πόλιν· ὥσπερ οἱ πρόσιν αὐτόμολοι ἀπὸ τῶν κεκτημένων ἀτυχεῖς ἢ κακόδουλοι, δεσποτῶν ἀλλαγὴν οὐκ ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐκπορίζοντες. Πᾶσα γὰρ πόλις [b] καὶ ἡ εὐνομωτάτη γέμει θορύβων [c] καὶ κηρῶν ἐταραχῶν ἀμυθήτων, ἃς οὐκ ἂν ὑπομείναι τις ἅπαξ ὑπὸ σοφίας ἀχθείς. Ἀλλὰ τειχῶν ἔξω ποιοῦνται τὰς διαγωγὰς ἐν κήποις ἢ μοναγρίοις, ἐρημίαν μεταδιώκοντες· ἀ ἀπό τινα ὠμὴν ἀπιτεθυμμένην μισανθρωπίαν, ἀλλὰ [d] ἀπὸ τὰς ἐκ τῶν ἀνομοίων τὸ ἦθος ἀπιμιξίας, ἀλυσιτελεῖς καὶ βλαβερὰς εἰδότες.

Πολλαχοῦ μὲν ἂν τῆς οἰκουμένης ἐστὶ [e] τοῦτο τὸ γένος· ἔδει γὰρ ἀγαθοῦ τελείου μετασχεῖν καὶ τῆς Ἑλλάδα, καὶ τῆς Βάρβαρον· πλεονάζει δὲ ἐν Αἰγύπτῳ καθ' ἕκαστον τῶν ἀπικαλουμένων νομῶν, καὶ μάλιστα περὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Οἱ δὲ πανταχόθεν ἄριστοι, καθάπερ εἰς πατρίδα Θεραπευτῶν, ἀποικίαν στέλλονται πρός τι χωρίον ἀπιτηδειότατον, ὅπερ ἐστιν ὑπὲρ λίμνης [f] Μαρίας κείμενον ἀπὶ γεωλόφου χθαμαλωτέρου, εὐφόρου καιρῷ ἀσφαλείας ἕνεκα καὶ ἀέρος εὐκρασίας. Τὴν μὲν οὖν ἀφάλειαν αἱ ἐν κύκλῳ παρέχουσιν ἐπαύλεις τε καὶ κῶμαι·

[x] βίος] Extant hæc initio libri Aphoriſmorum.
[y] καὶ] Reſtitui ex MSS. Vide vero verſus iſtos Iliad N. ν 5, &c.
[z] καταλιπόντες] Confer cum D. Marc. x. 29.
[a] ὅλκον] MS. Coiſl. ἴλκειν. Mox etiam ſcribe ὑπαλλαγάς· & vide lib. de Human. p. 708.
[b] καὶ ἡ] Forſan καὶν ᾖ.
[c] καὶ κηρῶν] Reſtitui ex MSS.
[d] ἀπό] Deeſt Coiſl. & forſan delendum, ſicut & ὠμὴν in ſequentibus. Scribe ἀλλὰ τὰς τῶν ἀνομοίων, &c. Forſan etiam δυσδιότητας.
[e] τοῦτο] Reſtitui ex Codice Mediceo. Item mox καὶ τῆς, &c.
[f] Μαρίας] Vulgo ſcribitur Μαρείας, & ſic MS. Aug. Mox pro δικαίῳ ſcribe δικαίως, ex Euſeb. Eccleſ. Hiſt. lib ii. c. 17. Strabo Geograph. lib. xvii. & Sozomen. Hiſt. Eccleſ. lib. i. c. 12. ex Philone.

τὴν

τὴν ἢ πρὸ τ ε ἀέρα ἐκκρισίαν, ἔκ τε τ λίμνης ἀνεσομωμένης εἰς τὴν θάλατταν, καὶ τοῦ πελάγους ἰσχνὰς ἔτι ἀναδιδόμεναι ζωοχεῖς αὔρας· λεπταὶ μὲν αἱ ἐκ τοῦ πελάγους, παχεῖαι δὲ αἱ ἀπὸ τ λίμνης ἀνεσομωμένης εἰς τὴν θάλατταν, ὧν ἡ μίξις p. 893. ὑγιεινοτάτην κατάστασιν ἀπεργάζεται. Αἱ δὲ οἰκίαι τ ζωελήλυθότων ζφόδρα μὲν ἀτελεῖς εἰσι, πρὸς δύο τὰ ἀναγκαιότατα ζητῶν παρέχουσαι· πρός τε τ ἀφ' ἡλίου φλογμὸν, καὶ τ ἀπὸ ἀέρος κρυμόν. Οὔτε δὲ ἰσχνὰς, ὥσπερ αἱ ἐν ταῖς ἄστεσιν (ὀχληρὸν γὰρ καὶ δυσάρεστον τοῖς ἑρημίαν ἐζηλωκόσι καὶ μεταδιώκουσιν αἱ γειτνιάσεις) ὅτε πόρρω, δι' ἣν ἀναπαύζονται κοινωνίαν, καὶ ἵνα, εἰ δεηθεῖεν ἀμύνειν ἐφόδῳ, ἀλλήλοις ἐπιβοηθῶσιν. h Ἐν ἑκάστῃ δὲ οἰκίᾳ ἱερὸν, ὃ καλεῖται ζεμνεῖον καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ μονάζοντες τὰ τοῦ ζεμνοῦ βίου μυστήρια i τελοῦσι)· μηδὲν εἰσκομίζοντες, μὴ ποτὸν, μὴ σίτον μηδέν τι τ ἄλλων ὅσα πρὸς τὰς τοῦ σώματος χρείας ἀναγκαῖα, ἀλλὰ νόμους καὶ λόγια θεσπισθέντα διὰ προφητῶν, καὶ ὕμνους, καὶ τὰ ἄλλα οἷς ἐπιστήμη καὶ εὐσέβεια ζωαύξουσι καὶ τελειοῦται. Ἀεὶ μὲν οὖν ἄληστον ἔχουσι τὴν τοῦ θεοῦ μνήμην, ὡς καὶ δι' ὀνειράτων μηδὲν ἕτερον ἢ τὰ καλλη τ θείων k ἀρετῶν καὶ δυνάμεων φαντασιοῦσθαι· πολλοὶ δὲν καὶ ἐγκαλοῦσιν, ἐν ὕπνοις ὀνειροπολοῦντες τὰ τ ἱερᾶς φιλοσοφίας ἀοίδιμα δόγματα. Δὶς δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν εὐθασιν εὔχεσθαι, πρὸ τὴν ἕω, καὶ πρὸ τὴν ἑσπέραν· ἡλίου μὲν ἀνίσχοντος, l δυσμείαν αἰτούμενοι, τὴν ὄντως δυσμείαν, φωτὸς οὐρανίου τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀναπληθῆναι· δυομένου δὲ, ὑπὲρ τοῦ τὴν ψυχὴν σὺν τ αἰσθήσεων καὶ αἰσθητῶν ὅλην παντελῶς ἐπικυφισθῆσαν, ἐν τῷ ἑαυτῆς ζωοδεσμῷ καὶ βυθιστηρίῳ γενομένην, ἀλήθειαν ἰχνηλατεῖν. Τὸ δὲ ἐξ ἑωθινοῦ μέχρι τ ἑσπέρας διάσημα σύμπαν ἐστὶν αὐτοῖς ἄσκησις. Ἐνυσχάνουσι γὰρ τοῖς m ἱεροῖς γράμμασι, n φιλοσοφοῦσι τὴν πάτριον φιλοσοφίαν, ἀλληγορίαις· ἐπειδὴ σύμβολα τὰ τ ῥητῆς ἑρμηνείας νομίζουσι φύσεως ὑποκεκρυμμένης, ἐν ὑπονοίαις δηλουμένης. Ἔσι δὲ αὐτοῖς καὶ o ζυγγράμματα παλαιῶν ἀνδρῶν, οἳ τ αἱρέσεως ἀρχηγέται γεγόνασι πολλὰ μνημεῖα τ p ἀλληγορικῆς ἰδέας ἀπέλιπον. οἷς καθάπερ τισὶν ἀρχετύποις χρώ-

periem, exonerante ſe in mare, continuò aſpirantes auræ, tum ex ſtagno tum ex pelago proximè ſito: tenues quidem illæ ex alto, ſicut craſſiores è ſtagno, exonerante ſe in mare; quarum miſtura temperiem efficit ſaluberrimam. Domicilia verò convenarum ſunt admodum frugalia, ad duo maximè neceſſaria tegmen præbentia, tum contrà æſtum ſolis, tum aeris frigora. Nec vero ſunt contigua ut in urbibus: gravis enim & odioſa nimis in proximo vicinia amantibus ſolitudinem: nec tamen longe remota; quia ſocietatem diligunt, & ut ſibi poſſint invicem ſuccurrere contra latronum incurſus. In ſingulis autem domiciliis eſt ſacra ædicula, quam Semneum vocant ſive Monaſterium, ubi ſolitarii ſanctæ vitæ myſteriis dant operam, nec cibi potuſve quicquam eò inferunt, aliudve in uſum corporis, ſed legem tantum & prophetarum oracula divinitus prodita, hymnoſque & alia quibus pietas ſcientiaque promoventur & perficiuntur. Itaque perpetuam habent Dei memoriam, ut ne in ſomniis quidem aliud obverſetur quàm imagines divinarum virium & virtutum: & ſunt in his qui ſomniando produnt præclaras ſacræ philoſophiæ ſententias. Quotidie bis precari ſolent, mane ac ſub veſperam: oriente ſole, petentes diem ita vere felicem, quando mentes eorum cœleſti replentur lumine; occidente verò, ut anima in totum exonerata ſenſuum & rerum ſenſibilium mole, veritatem veſtiget in ſuo ipſius conſiſtorio & ſenaculo. Medium verò matutini veſpertinique temporis interſtitium totum meditationi attribuitur. Verſantes enim ſacra volumina, dant operam philoſophiæ per manus acceptæ à majoribus, ſcrutando ejus allegorias; ſiquidem dicta ad literam ſigna eſſe exiſtimant turæ reconditæ ſub allegoriis declaratæ. Habent etiam priſcorum commentarios, qui hujus ſectæ autores facti, rationis allegoricæ multa monumenta reliquerunt; quibus quaſi exemplaribus uſi ejuſdem ſectæ formam imitantur. Itaque

ε ἀέρος] Egregia aeris Alexandrini temperies ſimiliter deſcribitur à Strabon. lib. xvii. πρὸς δὲ τῷ πλύνει—καὶ τὸ ἀέριον ἄξιον ζημιώσεως ἐστι, ὃ καὶ αὐτὸ ζυμβαίνει λέγειν περὶ τῶν ἀμφίκλυστον, &c. Item lib. v. ἐστι μὲν δὴ καὶ τοῦτο θαύμασον τ εὐθάδε, τὸ ὡς ἔλαι τὰς ἀέρας ἀβλαβῶς ἔχειν· καθάπερ καὶ ὁ Ἀλεξανδρεὺς τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ, &c.

h ἐν ἑκάστῃ δὲ οἰκίᾳ] Sic pro ἑκάστῳ. MSS. & Euſebius ibid.

i τελοῦσι] Hæc in Codice Regio N° 2263. ſcribuntur ad marginem, φασί τινες ταῦτα τ Φίλωνα περὶ τ κοινῶν ἢ Ναζηραίων Ἰουδαίων εἰπεῖν. Ἄλλοι περὶ τ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μὲ πιπρασκόντων φυλακτήρων δὲ τυπικῶς τ νόμου Μωσέως· οἱ δὲ περὶ τελείων Χερσαίων. Οἵας δ' ἂν οἱ τοιοῦτοι ὑπάρχοι αἱρέσεως, ὡς Μοναχικὸν ἐν ἀσκήσει βιοῦντες βίον, διερμηνευται εἰκότως καλουμένους. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐν τῷ περὶ τ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, λόγῳ διερμηνεύτας ὀνομάζει τοὺς Μοναχούς.

k ἀρετῶν καὶ] Reſtitui ex MSS.

l δυσμείαν] Sic MS. Coiſl. pro δύσεως, cui & favent ſequentia. Item p. 903. δύσεως καὶ ἀληθείαν ἐπιδύσεται.

m ἱεροῖς] Sic ſcribo ex MSS. Med. & Coiſl. & Euſebio Hiſt. Eccleſ. lib. ii. c. 17.

n φιλοσοφοῦσι] Similiter Noſter de Vit. Moſ. lib. iii. καὶ ἐσθ' ὅτε τῶν φιλοσοφούντων τοὺς ἐθάδμους οἱ Ἰουδαῖοι τ πάτριον φιλοσοφίαν. Idem lib. de Somn. p. 1125. τῇ παλαίᾳ φιλοσοφίᾳ—ἐνδικωτάτης, &c. Similiter Joſephus Legis documenta philoſophiam appellat. Antiq. lib. xviii. c. 1. Ἰουδαίοις φιλοσοφίαν τρεῖς ἦσαν αἱ ἐξ ἁπάντων ἀρχαίων τῶν παλαιῶν—τελείως ἐφιλοσόφουν οἱ Φαρισαῖοι, &c.

o ζυγγράμματα] In Codice Regio jam citato, ad hanc vocem ſic notatur in margine, ζυγγράμματα τὸ διάγγιλιον ἔοικε λέγειν καὶ τὰς τ Ἀποστόλων γραφὰς, ἃς τῶν ἐξηγημένων ἐπηκριβάσαντο. Sic vero Euſebius ibidem de his Philonis dictis, τάχα ἂν εἰκὸς, ἃ φησιν ἀρχαίων παρ' αὐτοῖς εἶναι ζυγγράμματα, τά τε διάγγιλια καὶ τὰς τ Ἀποστόλων. Atqui fere certum nec Evangelia nec ſcripta quævis Apoſtolica Philone ſuperſtite fuiſſe edita, tantum abeſt ut antiqua appellentur.

p ἀλληγορικῆς] Sic MSS. Med. & Coll. Nov. Editi ὡς τοῖς ἀλληγορικοῖς.

non

non ſolum contemplantur, ſed etiam cantica hymnoſque in Dei laudem componunt vario metrorum carminumque genere, quæ rythmis gravioribus neceſſario concinnantur. Per ſex dies ſeorſum quiſque in ſuis illis modo dictis monaſteriis philoſophantur, non progredientes foras, imò ne proſpicientes quidem; ſeptima verò conveniunt in cœtum communem, & juxta ætatis ordinem conſidunt decenti habitu, manus interius continentes, dextram inter pectus barbamque, ſiniſtram ad latus demiſſam. Tum progreſſus in medium natu maximus, & dogmatum *ejus ſectæ* peritiſſimus, differit vultu compoſito & voce, cum eruditione & prudentia; non ſicut oratores aut ætatis noſtræ ſophiſtæ, verborum facundiam oſtentans, ſed notitiam interiorem diligenter exquirens & explicans: quæ non ſummis inſidat auribus, ſed per auditum penetret in animum, ibique firmiter inhæreat. Reliqui vero omnes auſcultant per ſummum ſilentium, oculorum aut capitis nutu ſolummodo plauſum ſignificantes. Iſtud vero commune Semneum in quod ſeptimo quoque die conveniunt, eſt ſeptum duplex, hoc viris, illud fœminis aſſignatum. Nam mulieres quoque ſimul auſcultant ex more, duntaxat quæ eandam ſectum & inſtitutum ſectantur. Medius autem paries à ſolo ſurgit tribus quatuorve cubitis, in modum loriculæ, ſuperiora uſque ad tectum quaquaverſum patent; duas ob cauſas, tum ut pudor debitus ſexui fœmineo conſervetur, tum ut commodè ſedentes *dictorum* facilem habeant perceptionem, nullo obſtaculo loquentis vocem intercipiente.

Temperantiæ tanquam fundamento in anima jacto virtutes cæteras ſuperſtruunt. Nec cibum nec potum quiſquam ſumit ante ſolis occaſum, quòd ſapientiæ ſtudium luci convenire judicent, tenebris verò curam corporis; ideo totos dies alteri, alteri verò exiguam noctis partem tribuunt. Nonnulli vero ex his, quibus majus ſcientiæ flagrans deſiderium, vix tertio quoque die alimenti ſunt memores. Nonnulli vero ita exhilarantur & quaſi luxuriantur large & prælaute accepti à ſapientia copioſe præbente ſua placita, ut etiam perdurent duplum ejus temporis, & vix ſexto die deguſtent cibum neceſſarium: aſſueti, ſicut & de cicadis dicitur, rore

μθοι, μιμᾶν᾽) τ᾽ προαιρέσεως τ᾽ τρόπον· ὡς᾽ ἀ θεορᾶσι μόνον, ἀλλὰ κ᾽ ποιᾶσιν ἄσματα κ᾽ ὕμνους εἰς τ᾽ θεὸν Δι᾽ παντοίων μέτρων κ᾽ μελῶν, ἃ ῥυθμοῖς ζεμνοτέροις ἀναγκαίως χαράττουσι. Τὰς μ᾽ ἂν ἓξ ἡμέρας χωρὶς ἕκαστοι μονάμθοι παρ᾽ ἑαυτοῖς ἐν τοῖς λεχθεῖσι μοναστηρίοις φιλοσοφᾶσι· τῇ αὔριον ἀφ᾽ ὑπερβαίνοντες, ἀλλ᾽ ἀδὲ ἐξ ἀπόπτου θεωρᾶντες· τ᾽ δ᾽ ἑβδόμαις ζυνέρχον᾽) καθάπερ εἰς κοινὸν σύλλογον, κ᾽ καθ᾽ ἡλικίαν ἑξῆς καθίζον᾽) μ᾽ τὸ πρέσβ᾽ζ· χήμαζ·, ἔσω τὰς χεῖρας ἔχοντες, τῇ μ᾽ δεξιὰν μεταξὺ στέρνα κ᾽ γληφίδ᾽· τῇ δ᾽ ἀριστερὰν ὑπερκαθημένην ᾠδὴ τῇ λαγόνι. Παρελθὼν δ᾽ ὁ πρεσβύτα᾽ζ· κ᾽ τ᾽ δογμάτων ἐμπειρότα᾽ζ·, Δι᾽ λέγε᾽), καθεζῶτι μ᾽ τῷ βλέμματι, καθεζώσῃ δ᾽ τῇ φωνῇ, μ᾽ λογισμῷ κ᾽ φρονήσεως· ἀ δεινότητα λόγων, ὥσπερ οἱ ῥήτορες ἢ οἱ νῦν ζοφισταί, παρεπιδεικνύμθ·, ἀλλὰ τῇ ἐν τοῖς νοήμασι διηρθρωμένως κ᾽ διερμηνεύων ἀκρίβειαν· ἥτις οὐκ ἄκροις ὠσὶν ἐφιζάν᾽, ἀλλὰ δι᾽ ἀκοῆς ἐπὶ ψυχὴν ἔρχε᾽), καὶ βεβαίως ἐπιμθ᾽. Καθ᾽ ἡσυχίαν δ᾽ οἱ ἄλλοι πάντες ἀκροῶν᾽), τ᾽ ἔπαινον νεύμασιν ὄψεως ἢ κεφαλῆς σημαδηλοῦντες αὐτὸ μόνον. Τὸ δ᾽ κοινὸν τοῦτο ζεμνεῖον εἰς ὃ τ᾽ ἑβδόμαις ζωίρχον᾽), διπλοῦς ἐστι πρόβολ·· ὁ μ᾽ εἰς ἀνδρῶνα, ὁ δ᾽ εἰς γυναικωνῖτιν ἀποκεκλεισμένος. Καὶ γὰ κ᾽ γυναῖκες ἐξ ἔθους ζυναικρῶν᾽), τ᾽ αὐτὸν ζῆλον κ᾽ τῇ αὐτῇ προαίρεσιν ἔχουσαι. Ὁ δ᾽ μεταξὺ τ᾽ οἰκιῶν τοῖχ·, τὸ μ᾽ ἐξ ἐδάφους ἐπὶ πέντε ἢ τέσσαρας πήχεις εἰς τὸ ἄνω ζωοκοδόμη᾽), θωρακείου τρόπον. Τὸ δ᾽ ἄχρι στέγης ἀνώγειον ἀχανὲς ἀνίεται· δυοῖν ἕνεκα, τοῦτε τῇ πρέπουσαν αἰδῶ τῇ γυναικείᾳ φύσ᾽ Δι᾽ηρεῖσθ᾽, κ᾽ τὸ τῇ ἀντίληψιν ἔχειν ἀμαρῆ καθεζομένας ἐν ἐπηκόῳ· ὡς μηδενὸς τῇ τῶ Δι᾽λεγομένου φωνῇ ἐμποδίζον᾽·.

Ἐγκράτειαν δ᾽ ὥσπέρ τινα θεμέλιον προκαταβαλόμθοι τ᾽ τῇ ψυχῇ, τὰς ἄλλας ἐποικοδομοῦσιν ἀρετάς. Σιτίον δ᾽ ἢ ποτὸν ἁδεὶς ἂν αὐτῶν προσενέγκαιτο πρὸ ἡλίου δύσεως· ἐπειδὴ τὸ μ᾽ φιλοσοφεῖν ἄξιον φωτὸς κρίνουσιν εἶναι, ζκότους δ᾽ τὰς ζωματικὰς ἀνάγκας· ὅθεν τῷ μ᾽ ἡμέρας, τ᾽ δ᾽ βραχύ τι μέρ·· τ᾽ νυκτὸς ἔνειμαν. Ἔνιοι δ᾽ κ᾽ Δι᾽ τελῶν ἡμερῶν ἀποπεμπόμενοι᾽) τροφῆς, εἰς πλείων ὁ πόθ·· ἐπισήμης ἐνίδρυ᾽). Τινες δ᾽ ἄρτως ἀνθυφαίνον᾽) κ᾽ τρυφῶσιν ὑπὸ ζοφίας ἐστιώμθοι, πλουσίως κ᾽ ἀφθόνως τὰ δόγματα χορηγούσης, ὡς κ᾽ πρὸς διπλασίονα χρόνον ἀντέχειν, κ᾽ μέλις δι᾽ ἓξ ἡμερῶν ἀπογεύσας᾽ τροφῆς ἀναγκαίας, ἐθιζομένους, ὥσπερ φασὶ τὸ τ᾽ τεττίγων

q τρόπου] Forſan τύπου, licet ſic Euſebius ibid. Vide autem ibi annon quædam deſunt. Nec dum enim abſoluto de Allegoriis argumento, abruptè nimis pergit de Hymnis loqui. Sed vide Euſebium ibidem.

r ἀνώγειον] Sic MSS. pro ἀνάγαιον. Item ἀνίε᾽). Editi ἀνεῖται.

s τῇ ψυχῇ] Codex Reg. Par. 2251. τ᾽ ψυχῆς, idque forſan rectius. Euſebio tamen cum Editis convenit.

t ἀποπεμπόμενοι᾽] Deeſſe videtur negandi particula. Sicut infra, μόλις δ᾽ ἐξ ἡμερῶν ἀπογεύσας᾽ τροφῆς. Euſebius quoque ibid. ἔνιοι δ᾽ κ᾽ τελῶν ἡμερῶν οὐκ ἀποπεμπόμενοι᾽ τροφῆς.

u ἀνθυφαίνον᾽] Euſebius εὐθυφραίνον᾽.

x ἀντέχειν] Melius forſan ἀνέχειν. De Abſtinentia enim vulgo uſurpatur vox iſta à Philone, vide p. 29, 302, 634, 684. Similiter Euſebius in loco jam citato.

γήρως. ἅμα μ τρίφιλος, τ φθῆς, ὕσγε οἶμαι, τλω ἔνδειαν ἐξομαλίζοντες. Τλω ϗ ἑβδόμλν πανίερόν τινα ϗ πανήγυριν νομίζοντες εἶναι, ἐξαίρετα γήρως ἠξιώκασιν· ἐν ᾗ μ τλω τ φυχῆς ἐπιμέλειαν, ϗ τὸ σῶμα λιπαίνουσιν, ὥσπερ ἀμέλγ ζῶ τὰ θρέμματα τ ζωοτρόφων πόνων ἀνιέντες. Σιτῶν) ϗ πολυτελὲς ὄδιν, ἀλλὰ ἅρτον ἄτυρον, ϗ ὄψον ἅλες, ὡς οἱ ἀφροδισιάζοντες ὀξυρρύτοις ὑσσώπῳ· ποτὸν ὕδωρ καθαρώτατον αὐτοῖς ἐστίν. Ἃς γὰ φύσις ᵉ ὑπέστησε τῷ θνητῷ γένει δεσποίνας, p. 895. πείνάν τε ϗ δίψαν, ἀκοπωτάτου), τ εἰς κολακείαν ἐπιφερούσας ὄδιν, ἀλλ' αὐτὰ τὰ χρήσιμα, ὧν ἄνευ ζῆν οὐκ ἔξι. Διὰ τοῦτο ἐσθίουσι μ ὡς μὴ πεινῆν, πίνουσι ϗ ὡς μὴ διψῆν, πλησμονλν ὡς ἐχθρόν τε ϗ ἀπίθανον ψυχῆς ϗ σώματος ὑπεριδόμενοι. Ἐπεὶ ϗ ϗ σκέπης διττὸν εἶδος, τὸ μ ἐσθῆς, τὸ ϗ οἰκία, περὶ μ οἰκίας εἴρηται πρότερον, ὅτι ἐστὶν ἀκαλλώπιστος ϗ αὐτοσχέδιος, πρὸς τὸ χρεώδες αὐτὸ μόνον εἰργασμένη· ϗ ἐσθὴς ϗ ὁμοίως ἀτελεστάτη, πρὸς ἀλέξημα κρυμοῦ τε ϗ θάλπους, χλαῖνα μ ᵃ δὴ τὸ λασίαν δορᾶς παχείας χειμῶνος, ἐξωμὶς ϗ, θέρους, ἡ ὀθόνη. Σιωπλως γὰ ἀσκοῦσιν αὐτοφίαν, εἰδότες τύφος μ τὸ ψεῦδος ἀρχλν, αὐτοφίας ϗ, ἀληθείαν, ἑκάτερον ϗ πηγῆς λόγον ἔχον. Ῥέουσι γὰ δὴ μ τῶν ψευδῶν αἱ πολύτροποι τ κακῶν ἰδέαι, δὴ ϗ τ ἀληθείας αἱ πολυειδεῖς τ ἀγαθῶν ἀνθρωπίνων τε ϗ θείων.

Βύλομαι ϗ ϗ τὰς κοινὰς ζωὰς αὐτῶν ἐ ἱλαροτέρας ἐν ζυμποσίοις ἀγωγὰς εἰπεῖν, ἀντιτάξας τὰ τ ἄλλων ζυμπόσια. Οἱ μ γὰ ὅταν ἄκρατον ἐμφορήσωνται), καθάπερ οὐκ οἶνον πίνοντες, ἀλλὰ παρακινητικόν τι ϗ μανιῶδες ϗ ᵇ αἴ τι χαλεπώτερον, ἐπ' οὐσίᾳ λογισμῷ φυσικῷ, ᶜ ἀρύουσι ϗ λυττῶσι κυνῶν τρόπον ἀτιθάσων· ϗ ἐπανισάμβοι δάκνυσιν ἀλλήλους, ϗ δοπερώγυσι, ῥῖνας, ὦτα, δακτύλους, ἕτερ' ἄττα μέρη τοῦ σώματος· ὡς τ ἐπὶ κύκλωπος ϗ τ Ὀδυσσέως ἑταίρων μύθον δοπεδεδειχέναι τούτους ἀληθῆ, ᵈ ψωμοὺς, ᾗ φησιν ὁ ποιητὴς, ἐπεσθίοντας ἀνδρομέους, καὶ ὠμότερον ἢ σκῆνος. Ὁ μ γὰ ἐχθροὺς ὑποπτήσας ἡμιώλο· οἱ ϗ ζωήθεις ϗ φίλους· ἐσὶ ϗ ὅτε ϗ ζυγενεῖς ἐφ' ἁλῶν κοὴ τραπέζης, ἄσπονδα ἐν σπονδαῖς ἐργασάμβοι, τ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ὅμοια, καὶ παγκόπλοντες ὡς ϗ νόμισμα δόκιμον ἄσκησιν, οἱ ἀντὶ ἀθλητῶν ἄθλιοι· τοῦτο γὰ αὐτοῖς ὀνομάζεται. ᵉ Ὥσπερ γὰ νήφοντες ἐν σαθροῖς σκεύεσι, θραταῖς χρώμβοι πῖς παρ' Ἕλλησι μεθ' ἡμέ-

vivere, canticis, opinor, ſolantes inediam. Septimum verò diem, ut feſtum ſacratumque honore dignantur eximio, quo poſt curam animi, corpora quoque reficiunt, illis ſicut jumentis relaxantes labores continuos. Veſcuntur cibis non magno emtis, ſed pane tantum ſimplici, & ſalibus obſonii vice, quibus delicatiores hyſſopum pro condimento adjiciunt: potum è fluentis hauriunt. Quas enim natura dominas humano generi impoſuit, famem ſitimque, eas quidem placant, afferentes tamen nihil ad adulandum, ſed ipſa ſolum neceſſaria ſine quibus non licet vivere. Edunt igitur ne eſuriant, bibunt ne ſitiant, ſaturitatem averſati ut inimicam & noxiam animo pariter ac corpori. Et quoniam tegminis quoque duæ ſunt ſpecies, veſtis tectumque, de ædibus jam dixi, eſſe eas incultas & extemporaneas, factas ad præſentem uſum tantummodo. Veſtitus quoque pariter ſimpliciſſimus, ad arcendos calores & frigora: craſſa tunica in hieme ex pelle hirſuta, æſtate verò, exomis linea. In univerſum enim excercent ſimplicitatem ſcientes faſtûs ortum eſſe ex mendacio, ſimplicitatis ex veritate, & utrumque fontis habere rationem. Profluunt enim è mendacio variæ malorum ſpecies, contrà ex veritate omnium felicitatum humanarum divinarumque copia.

Lubet etiam enarrare conventus eorum generales, & hilariorem in conviviis convictum, collatis ſimul aliorum epulis. Iſti enim ubi ſe mero expleverunt, ac ſi non vinum bibiſſent, ſed perturbans aliquod & inſanum, & ſi quid gravius, ad depellendam penitus vim mentis naturalem, offenſant & canum ferocium more in rabiem vertuntur; moxque coorti ſe invicem morſibus appetunt, abrodendo naſos, auriculas, digitos, cæteraſque partes corporis; ita ut fabulam de Cyclope Ulixiſque ſociis veram oſtendant iſti: *fruſta*, ut verbis poetæ utar, *mandentes humanarum carnium*, & forſan crudelius quam ille ipſe *Cyclops*. Nam ille inimicos ratus tractavit hoſtiliter: iſti vero familiares & amicos, interdum etiam cognatos, inter ſales menſamque communem: in media pace hoſtilia perpetrantes, nec abſimilia eis quæ in certaminibus gymnicis factitantur, & ſicut monetam probam adulterantes *corporis* exercitationem, pro athletis miſeri vocandi: iſtud enim verum eorum eſt nomen. Quæ enim athletæ in Olympiis

γ φ] Reſtitui ex Codice Mediceo.
ᵉ ὑπέστησι] Scribe ἐπέστησι. Forſan etiam θνητῷ.
ᵃ δὴ τὸ] Sic pro ἀντὶ MSS. Item ἐξασκοῦσι. Editi ἀσκοῦσι.
ᵇ αἴ τι] Sic MSS. pro ἤτι.
ᶜ ἀρύουσι] MSS. κρύζουσι. Forſan γρύζουσι. Eſt enim ea vox canum propria. Sic Exod. xi. 7. οὐ γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ. Vide Heſych. v. γρύψαι. Infra, p. 901. ὡς μηδὲ γρύξαι τινα τολμᾶν.
ᵈ ψωμοὺς] Reſpicit Odyſſ. i. ϗ 355.
——— φαγυγὸς δ' ἐξέσσυθ' οἶνος.
Ψῶμοί τ' ἀνδρόμεοι, &c.
Mox ſcribo ἡμιώλο. Editi ἡμιόλο.
ᵉ ὥσπερ] Sic MS. Med. pro ὅπερ.

victores, ſobrii in arena, ſpectati à Græcis interdiu, propter victoriam & coronas cum arte peragunt: eadem iſti pravè imitantur in conviviis adulterini athletarum ſimii, noctu in tenebris ebrii inſultantes imprudenter & inſcienter, in ignominiam atque contumeliam & noxam gravem eorum qui *hujuſmodi* perferunt. Quod ſi nemo tanquam præſes in medium progreſſus dirimat, majore licentia conflictantur, necem inferentes ſimul & excipientes. Non minus enim læduntur quàm lædunt, quæ quidem non ſentiunt ut mentis impotes; qui vinum, non (ſicut inquit Comicus) in malum proximorum ſolummodo bibunt, ſed & in proprium bibere ſuſtinent. Itaque qui modo ad convivium venerant amici & integri, paulo poſt exeunt inimici & corporibus mutilati. Atque hi quidem egent advocatis & judicibus, illi chirurgis & medicis atque ope quam ferunt illi. Alii vero cæteris convivis moderatiores viſi, quaſi pro mero bibiſſent ſuccum mandragoræ, redundantes ſuperfluunt, lævo cubito protenſo, & obliquata cervice ructantes inter pocula, ſtertunt altum, nihil videntes audienteſve interim: ac ſi unicum ſenſum retinuiſſent, & eum quidem maximè ferinum, guſtum. Novi quoſdam qui vino madentes, priuſquam penitus demergantur, jam tum in craſtinum convivio proſpiciunt de ſymbolarum largitione, rati in parte hilaritatis præſentis eſſe ſpem ebrietatis futuræ. Hâc ratione ſine domo & lare perpetuo degunt, infenſi parentibus, uxoribus, atque liberis, patriæ quoque inimici & ſibi ipſis denique; nam vita luxu diffluens malum affert omnibus.

Sed fortaſſe probabit aliquis conviviorum formam ubique jam receptam ex amore Italicæ ſumptuoſitatis & luxuriæ, quo capti ſunt Græci atque Barbari, quibus apparatus ſtruuntur ad oſtentationem potius quam ad convivandum. Lectuli trium vel quinque convivarum ſunt eburnei aut teſtudinei, aut preciofioris materiæ, gemmati plerique: ſtragula purpurea argento atque auro intertexta: alia quoque colorum variorum floribus tincta ad oculos alliciendos: poculorum etiam vis magna, digeſtorum per ſuas ſpecies. Præſto ſunt enim ſcyphi, calices, phialæ, theririclea, toreumataque clarorum artificum, miniſtrantibus formoſis mancipiis, non tam ad præ-

ἐων, ἕνεκα νίκης καὶ στεφάνων Ὀλυμπιονίκαι· ζωὴ τέχνῃ δρῶσιν, ὅτοι κιβδηλεύοντες ὅλῃ ζυμποσίων, νύκτωρ ἐν ζόφῳ μεθύοντες, ἐμπαροινοῦντες, ἀνεπιστημόνως καὶ κακοτέχνως ἐπ' ἀτιμίᾳ καὶ ὕβρει καὶ αἰκίᾳ χαλεπῇ τῶν ὑπομενόντων ἐπεργάζονται. Εἰ δὲ μηδεὶς οἷα βρασθέντες παρελθὼν [f] εἰς μέσον διαλύσειε, μὴ πλείονα ἐξυσίας καλαπαλαίουσι, φονῶντες ἐν ταὐτῷ καὶ θανατῶντες. Πάσχουσι δὲ οὐκ ἐλάττονα ὧν διαβιάζονται, ἅπερ οὐκ ἴσασι p. 896. οἱ δυσπαίστοντες, οἱ τὸ οἶνον ἔχ, ὡς ὁ κωμικὸς φησιν, ὅλῃ κακῷ τῶν πλησίον [g] αὐτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅλῃ τῷ ἰδίῳ πίνειν ὑπομένοντες. Τοιγαροῦν οἱ πρὸ μικροῦ παρελθόντες εἰς τὰ ζυμπόσια σῶοι καὶ φίλοι, μικρὸν ὕστερον ἐξίασιν ἐχθροὶ, καὶ τὰ σώματα ἠκρωτηριασμένοι. Καὶ οἱ μὲ ζωηγόρων καὶ δικαστῶν, οἱ ἢ καλαπλαστῶν καὶ ἰατρῶν καὶ τὸ ὑπὸ τούτων δέον] βοηθείας. Ἕτεροι ἢ τῶν μελετώντων δοκούντων εἶναι ζυμποτῶν, ὥσπερ μανδραγόραν τὸ ἄκρατον πιόντες, [h] ὑποβεβλήκασι, καὶ τὸ δώνυμον αἰγκῶνα προβαλόντες, καὶ τὸ αὐχένα ἐκπαίσιον ὅλῃ στρέψαντες [i] ἐπεργόμενοι πρὸς κύλιξιν, ὕπνῳ βαθεῖ πιέζον], μηδὲν μήτε ἰδόντες μήτε ἀκούσαντες, ὡς μίαν μόνην ἔχοντες αἴσθησιν, τὴν ἀνδραποδωδεστάτην γεῦσιν. Οἶδα δέ τινας, οἳ, ἐπειδὰν ἀκροθώρακες γένωνται, πρὶν τελέως βαπτισθῆναι, τὸ εἰς τὴν ὑστεραίαν πότον ἐξ ὅλῃδίσεως καὶ ζυμβολῶν προδιατιθέμενοι· μέρος ὑπολαμβάνοντες τὸ ἐν χερσὶν εὐφροσύνης εἶναι, τὴν πρὸ τὸ εἰς τὸ μέλλον μέθης ἐλπίδα. Τοῦτον τὸ τρόπον διαζῶντες, ἄοικοι καὶ ἀνέστιοι διαπελῶσιν, ἐχθροὶ μὲ γονέων, καὶ γυναικῶν, καὶ τέκνων, ἐχθροὶ ἢ καὶ τὸ πατρίδος, πολέμιοι ἢ καὶ ἑαυτῶν· ὑγρὸς γὰρ καὶ ἄσωτος βίος ἅπασιν ὅλεθρος.

Ἴσως δ' ἄν τις ὑποδέξαιτο τὴν ὑπερβολάζουσαν τυὶ παιλαχῇ τῶν ζυμποσίων διάθεσιν, καθ' ὅσον τὸ Ἰταλικῆς πολυτελείας καὶ τρυφῆς, ἣν ἐζήλωσαν Ἕλλυές τε καὶ Βάρβαροι, πρὸς ὅλῃδειξιν μᾶλλον ἢ πρὸς εὐωχίαν ποιούμενοι τὰς παρασκευάς· τρίκλινά τε καὶ [k] πεύκλινα χιλώνης ἢ ἐλέφαντος καλεσκευασμένα, [l] καὶ τιμαλφεσίερις ὕλης, ὧν τὰ πλεῖστα λιθοκόλλητα· στρωμναὶ ἀλουργεῖς ἐνυφασμέναι χρυσῷ [m] καὶ ἀργύρῳ, καὶ ἀνθεβαφεῖς ἕτεραι παιζοίων χρωμάτων, πρὸς τὸ τὸ ὄψεως ἐπαγωγόν· σκευωμάτων πλῆθος· σκιπαλαζόμενα καθ' ἕκαστον εἶδος. Ῥυτὰ δὲ καὶ φιάλαι καὶ κύλικες, καὶ ἕτερα πολυειδῆ τεχνικώτατα θηρέκλεια καὶ τερείαις ὅλῃμονικῶν ἀνδρῶν ἠκρωμένα, ἀγαλματικὰ ἀνδρόποδα διμορφότατα

[f] εἰς μίσον] Ita MSS. pro μίσον.
[g] αὐτῶν] Scribe αὐτὸ, ut alibi paſſim.
[h] ὑποβεβλήκασι] Melius, ut opinor, ὑπερβεβλύκασι. Sic enim Noſter lib. de Ebriet. p. 273. ἡ τῶν ἅλων ἀπαλαιωθέντων ὑπερβολύσῃ τὸ ἐπαγχιόμενον. Idem lib. de Mund. Incorrupt. p. 964. ὅθεν ὑπερβολύσαντας εἰς τὸ ἀφανισμὸν αὐαχοῦς πιδιάδα. Heſych. v. ὑπερβλήδην, ὑπερόγνυσι (fortè ὑπερόγνυσι) ὑπερβλύζει.

[i] ὑπερχόμενοι] MSS. ἀπερδυγόμενοι. Melius vero ὑπερδυγόμενοι.
[k] πευκλινα] Forſan πεπλεκλινα. Athen. lib. xv. c. 3. οἶδα γὰρ ὅτι κατ' ἀρχὰς ἰλίγομεν μὰ σωδοκίσειν τὸ πίτυλι γι πλινους. Vide Heſych. v. Πίτυλι κοῖται.
[l] καὶ] Melius ἢ.
[m] καὶ ἀργύρῳ] Reſtitui ex MSS.

καὶ

καὶ ἐπαλλάττοντες, ὡς ἀφιλμένα μὴ ὑπηρεσίας ἕνεκα μᾶλλον, ἢ τῆ φαντάσει τῶν θεωμένων ὄψιν ἡδύναι. Τούτων οἱ μὲν παῖδες ἔτι ὄντες εὐσχοῦσι, ὑδροφορῆσι ἢ βύπαισιν, λελουμένοι καὶ λελουσμένοι, τάτε πρόσωπα ἐπηλείοντ) καὶ ὑπογεγράφοντ), καὶ τὰς ἐκ κεφαλῆς τρίχας εὖ πως ἀπλάκτους) ζφηκόμοι. Βαθυχαίτται γάρ εἰσιν, ἢ μὴ κειρόμενοι τὸ παράπαν, ἢ τὰς προμετωπιδίους αὐτὸ μόνον ἐξ ἄκρων εἰς ἐπανίσωσιν καὶ γραμμῆς κυκλοτερῆς ἠρεμουμένοι χῆμα· χιτῶνάς τε ἀραχνοϋφεῖς καὶ ἐκλύσεις ἐπαναζωσάμενοι. Τὰ μὲν γὰ ἐμπρόσθια καθωτέρω τοῦ ὑπὸ γόνυ, τὰ δὲ κατόπιν μικρὸν ὑπὸ τῆς γενετίδος, ἑκάτερον δὲ μέρος ἀλοτέραις καὶ ζηραίαις ἁπαλοπλώσεσι καὶ τῷ τῶν χιτωνίσκων ζυμβολῷ ζυείλουσες, ὡς πλαγίων κόλπως ᵐ ἀπαωρῆνες, ζευώσης τὰ κοῖλα τῶν πλευρῶν ἐφεδρεύουσιν. Ἄλλοι δὲ, μετρίκια προσηγμένα, τὰς ἰξάλας ἄρτι ἀνθοῦσες, ἀθύρματα πρὸ μικρᾶς παιδιρασῶν γεγονότες, ἡσκημένοι ζφέδρα πειρώσως πρὸς τὰς βαρυτέρας ὑπηρεσίας, ἐπίδειξις ἰατρῶν ἀπορίας, ὡς ἔχῃ τὸ ἀληθὲς, ᵒ ἀπειροκαλίας, ὡς ἴσασιν οἱ χρώμενοι. Πρὸς δὲ τούτοις αἱ πομμάτων, καὶ ὀψων, καὶ ἡδυσμάτων ποικιλίαι, πρὸ ἃ σιτοπόνοι ἐ ὀψαρτυταὶ πονοῦντ), φροντίζουσες ἃ γεῦσιν, ὅπερ ἀναγκαῖον ἦν, ἡδύναι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὄψιν τῇ καθαρειότητι. Ἐπὶ γὰρ καὶ πλείους εἰσκομίζοντ) τραπέζαι πλήρεις ἀπάντων, ὅσα γῆ τε, καὶ θάλαττα, ἐ πόλεμοι, καὶ αἰὴρ φέρουσιν, ἔκλογα πάντα ἐ εὔσαρκα, χερσαίων, ἐνύδρων, ἀεροπόρων, ὧν ἑκάστη διαλλαττ καὶ τ ποικιλίαις, ἐ τ ποικρτύσεσιν. Ὑπὲρ δὲ τὴν φύσιν εἶδος ἀπολειφθῆναι τ ἐν τῇ φύσ, τελευταῖαι τ ἀκροδρύων εἰσκομίζοντ) γόμφοι, δίχα τ εἰς τὰς κώμας καὶ τὰς λεγομένας ἐπιδειπνίδας. Εἶτα αἱ μὲ ἐκκομίζοντ) κεναὶ ζῳὰ τῷ τ παρόντων ἀπληστίαν, οἷ τρόπον αἰθυῶν ἐμφορούμενοι, καθυφαγοῦσιν ὕτως, ὡς καὶ τ ὀστέων ἐπιλεχειν· τὰς δὲ λωβήσαντες καὶ παραξαντες, ἠμυρώτους ἐῶσιν. Ὅταν δὲ τελέως ἀπαγοροῦσωσι, τὰς μὲ γαστέρας ἄχρι φαρύγγων πεπληρωμένοι, κενοὶ δὲ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας, ἀπειρηκότες πρὸς τὰς ἐδωδὰς, τοὺς αὐχένας ἐν κύκλῳ περιάγοντες, τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς μυκτῆρσι ᵖ περιχνοῦσι, τοῖς μὲ τὰς σαρκίας καὶ τὸ πλῆθος, πῖς δὲ τῷ ἀναδιδομένην κνίσαν. Εἶτα ὅταν ἀμφοτέρων ὄψεών τε καὶ ὀσμῶν γλῶν) διακορεῖς, ἐδέων διαπελοῦσιν, ἐπαινέσαντες σὺν ὀλίγα τῷ ξενοδόκῳ, καὶ τ ἰσιάτορα τ πολυτελείας. Ἀλλὰ τί ταῦτα προσῆκε μηκύνειν, ἃ ξένοις πολλοῖς ἤδη τ μετριωτέρων καταγινώσκει), προσαναρρηγνῦτα τὰς ἐπιθυμίας ὧν ἡ μείωσις ὠφέλιμον; εὔξαιτο δ' ἄν τις τὰ ἀπόκλαι-

sens miniſterium quæſitis, quam ad exhilarandos aſpectu convivarum oculos. Ex his minores pueri pincernas agunt, grandiores aquam afferunt, loti & nitidi, vultu fucato & picto, capitis quoque capillis eleganter in nodum plexis. Alunt enim capillitium, vel omnino intonſi, vel à fronte tantum præfectis in orbem crinibus: tenuiſſimas candidaſque præcincti tunicas anteriore parte ad genua demiſſas, poſteriore ad poplites, utramque vero partem mollibus duplicationibus tæniarum ad tunicæ commiſſuras aſtringentes, ſinibus ex obliquo propendentibus & ad latera dilatatis; adſunt & alii adoleſcentes prima lanugine malas veſtiti, qui paulo antè amatorum ſuorum deliciæ fuerant, eleganter admodum ornati ad miniſteria graviora: mera oſtentatio opulentiæ convivatorum, ut ipſi qui utuntur exiſtimant, ut vero res verè ſe habet, ineptiæ. Huc accedunt variæ bellariorum, obſoniorum, condimentorumque ſpecies, in quibus conficiendis occupantur piſtores & cupediarii, quorum eſt cura non tantum guſtui ſatisfacere, quod quidem neceſſarium eſt, verum etiam oculos exhilarare elegantiis. Sic fit ut ſeptem vel etiam plures menſæ inferantur, plenæ omnium quæ terra, mare, amnes, aerque ferunt, ſuntque ea omnia ſelecta & pinguia, ex terreſtribus, aquaticis & volucribus, quarum quævis *menſa* paratura ſimul ac conditura diſcrepat. Atqui ne quid prætermittatur naturæ munerum, ultimæ inferuntur menſæ fructibus refertæ, ſervatis aliis ejuſdem generis ad comeſſationes & cœnas ſecundarias quas vocant. Dein aliæ patinæ efferuntur vacuatæ à convivis voracibus, more fulicarum explentibus ſe in tantum ut oſſa etiam arrodant, alias ruptas & mutilatas relinquunt ſemeſas. Ubi vero penitus ſuccumbant, ventre quidem uſque ad fauces expleti, appetitu vero eſurientes, & ad cibus quoſvis nauſeantes, cervice circumducta, oculis naribuſque circumveſtigant. Iſtis ſplendorem & copiam, his nidorem exhalantem. Deinde cum utroque ſaturati ſunt ſenſu, aſpectu & odore, alios veſci hortantur, egregie collaudato tum convivio, tum convivatoris magnificentia. Sed quorſum attinet iſta narrare prolixius, quæ multis moderatioribus diſplicent, ut cupiditates accendentia, quas minui præſtaret? quis enim non mallet res maximè aver-

p. 897.

ᵐ ἀπαωρῆνες] Adde καὶ, & mox ſcribe ζευώσης.

ᵒ ἀπειροκαλίας] MSS. ἀπειροκαλίας, idque rectè. Quæ vero ſequuntur ὡς ἴσασιν, &c. poſt ὀπορίας. Sic ſcriberem & diſtinguerem, ὀπορίας, ὡς ἴσασιν (forſan νομίζουσιν) οἱ χρώμενοι, ὡς ἔχῃ τὸ ἀληθὲς, ἀπειροκαλίας.

ᵖ περιχνοῦσι] Forſan περιλιχνοῦσι. Sicut ſupra lib. de Migrat. p. 397. τὰ δ' σώματ περιλιχνοῦντα. Mox pro κνίσαν, ſcribo κνίσαν.

ſandas

ſandas, ſamem & ſitim, quàm in talibus epulis nimiam cibi potuſque abundantiam?

Conviviorum in Græcia maxime celebria & prædicanda ſunt duo iſta, quibus & Socrates interfuit: alterum in ædibus Calliæ, quando is coronato Autolico amicis epulum victoriale præbuit, alterum in Agathonis: quæ literis mandare dignati ſunt moribus ac profeſſione philoſophi, Plato & Xenophon. Ea enim conſcripſerunt ut memoria digna, quibuſque poſteros uſuros fore cenſebant, in exemplar decentis in conviviis convictus. Veruntamen hæc quoque ſi conferantur cum conviviis noſtrorum qui contemplativam vitam ſectantur, erunt ridicula. Habet quidem ſuas voluptates utrumque, ſed magis decoras homini quod Xenophon prodidit. Nam tibicinæ, ſaltatores, præſtigiatores, ſcurrilium mimi, jocando & lepide illudendo ſibi multum placentes adhibentur, aliaque nonnulla cum remiſſionibus hilarioribus conjuncta. Platonicum verò penè totum diſputationi de amore impenditur, non illo quo viri in mulieres inſaniunt, aut hæ in viros (iſtæ enim cupiditates naturæ legi ſubſerviunt) ſed quo viri in maſculos ætate tantum minores. Nam ſi quid ibi de amore venereque cœleſti dictum videtur elegantius, urbanitatis tantum cauſa adhibetur; cæterum majorem partem vulgaris & promiſcuus amor occupat, fortitudinem, virtutem bello paceque utiliſſimam tollens è medio, & *pro hac* morbum muliebrem inducens in animos, & homines reddens androgynos, quos oportebat potius omnibus ad robur virile ſtudiis exerceri. Quin & *amor iſte* corruptis prorſus pueris & in amicarum habitum & ordinem traductis, amatoribus quoque multum officit, in rebus maximi momenti, corpore anima atque facultatibus. Neceſſe eſt enim ut puerorum amatoris animus ſit totus in ſuis deliciis, & huc tantum acres intendat oculos: cæteris autem in rebus tum privatis tum publicis cæcutiat, hebetatus cupidinibus, tunc præcipue contabeſcens quando impos voti fruſtratur; facultates autem duobus modis decreſcunt, partim per rei familiaris incuriam, partim per ſumptus & profuſiones quæ fiunt in adamatum. Huc accedit & majus aliud malum publicum; deſolationem enim urbium & raritatem optimi generis hominum ſterilitatemque meditantur iſti: qui, more imperitorum agricola-

ὁταῖα, πῶνάν τε καὶ δίψαν, ἢ τίνι ἐν τοῖ παύταις ἐυχείαις ἄφθονον σιτίων καὶ πότων πλησίαν.

Τῶν [q] γὰν ἐν τῇ Ἑλλάδι ζυμποσίων τὰ πλείόηα καὶ ζημειωδέσαλα δύο ταῦτά ἐσιν, οἷς καὶ Σωκράτης παρετύγχανε· τὸ μὲ ἐν [r] Καλλίᾳ, ἡνίκα σεφανωθέν[τ]ος Αὐτολύκε τὰ Πανηνίκια εἰσιᾶτο· [s] τὸ δ' ἐν [t] Ἀγάθωνος, ἃ καὶ μνήμης ἠξίωσαν ἄνδρες τά τε ἤθη καὶ τὰς λόγας φιλόσοφοι, Ξενοφῶν τε καὶ Πλάτων. Ἀ- P. 898.
νεγεάψαν[το] γὰ ὡς ἀξιομνημόνευτα, οἷς ὑπετύπωσαν [v] χρήσαθαι παιδεύγμασιν τὰς ἔπειτα τῶ ἐν ζυμποσίοις ἐμμελῶς διαγωγῆς. Ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα ζυγκεκόμδια τοῖς τῶν ἡμετέρων οἱ τὸ θεωρητικὸν ἠσπάσαν[το] βίον, γέλως ἀναφανῆται. Ἡδονὰς μὲ ἔν ἔχ[ει] ἑκάτερον, ἀνθρωπικώτερον δέ ἐσι τὸ Ξενοφῶν[τ]ος· αὐλη[τ]ρίδες γὰ καὶ ὀρχησαὶ, καὶ θαυμα[τ]οποιοὶ & ποιηταὶ γελοίων, ὅτι τῷ ζκῶψαι καὶ χαριεντίσαθαι μέγα φρονῦντές εἰσι, καί τινα ἄλλα τοῦ ἐν τῇ ἱλαροτέραις ἀνέσεσι. Τὸ δ' Πλατωνικὸν ὅλον σχεδόν ἐσι περὶ ἔρω[τ]ος, οὐκ ἀνδρῶν ἐπὶ γυναιξὶν ὑπομανέν[τ]ων, ἢ γυναικῶν ἀνδράσιν αὐτὸ μένον. [x] Ἐπιτιλῶν[τ]ι γὰ αἱ ἐπιθυμίαι αὗται νόμῳ φύσεως· ἀλλὰ ἀνδρῶν ἄρσεσιν ἡλικίᾳ μόνον διαφέρυσι. Καὶ γὰρ ἔτι περὶ ἔρω[τ]ος καὶ [y] ὑρανίᾳ ἀφροδίτης κεκομψῦθαι δοκεῖ, χάριν αἰσεσμῦ παρείληφ[θ]αι· τὸ γὰρ πλεῖσον αὐτῆ μέρ[ο]ς ὁ κοινὸς καὶ πάνδημ[ο]ς ἔρως διείληφεν· ἀνδρείαν μὲ, τίνι βιωφελεσάτιν δρετίνι πρὸς πόλεμον καὶ κατ' εἰρεύην, ἀφαιρύμδν[ο]ς, θήλειαν δ' πόσον ταῖς ψυχαῖς ἀπερζαζόμδν[ο]ς, καὶ ἀνδρογυώδες κα[τ]ασκευάζων, ὃς ἐχρῆν πᾶσι τοῖς πρὸς ἀλκὴν ἐπιτηδεύμασι ζυ[τ]ροτεῖαζ. Λυμηνάμδν[ο]ς δὲ τίνι παιδικὴν ἡλικίαν καὶ εἰς ἐρωμδίης τάξιν κὴ διάθεσιν ἀγαγὼν, ἐζημίωσε καὶ τὰς ἐρασὰς περὶ τὰ ἀνα[τ]καιόταλα, σῶμά τε, κὴ ψυχὴν, κὴ ὐσίαν. Ἀνάγκη γὰρ τὸ παιδερασὴ τ' μὲ νῶν τε[τ]άαζ πρὸς τὰ παιδικὰ, [z] καὶ πρὸς ταῦτα μένον ἐξυδερκῦν[τ]α, πρὸς δ' τὰ ἄλλα πάν[τ]α ἰδιά τε κὴ κοινὰ τυφλύμδνον ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας κὴ μάλισα εἰ ἀποτυ[χ]άνειτο, ζωτήκεαζ· τίνι δ' ὐσίαν ἐλατ[τ]ῦαζ διχόθεν, ἔκ τε ἀμελείας, καὶ τῶν εἰς τ' ἐρώμδνον ἀναλωμάτων. Παρα[τ]φύε[ν] δ' καὶ μεῖζον ἄλλο πάνδημον κακόν· ἐρημίαν γὰρ πόλεων, καὶ σπάνιν τῦ ἀρέσκ ψύχ ἀνθρώπων, καὶ σκίρωσιν καὶ ἀγονίαν [a] τεχνάζον[τ]αι, οἳ μιμῦν[τ]αι τὰς ἀνεπισήμονας τῆς γεωργίας, ἀποίρον[τ]ες αὐτὶ τῆς

[q] γὰν] Reſtitui ex MSS.

[r] Καλλίᾳ] De quo ſic Athenæus lib. v. c. 2. Καλλίας μὲ γὰ συμπόσιον, ἐπειδή φησι τὰ παιδικὰ αὐτῶ Αὐτόλυκ[ο]ν παναθλοφορίᾳ παλαιόταλον ἱσιφανῶσθαι, &c. Vide convivii iſtius deſcriptionem apud Xenophontem in Sympoſio.

[s] τὸ δ' ἐν] Deeſt ἐν in MS. Coiſl. & abeſſe poteſt ſalvo ſenſu; vel reponi poteſt ἕτερον.

[t] Ἀγάθων[τ]ος] Plato in Conv. p. 173. παίδων ὡμῶ ὄντων ἔτι, ὅτι τῇ πρώτῃ τραγῳδίᾳ εἰκῆσιν Ἀγάθων, τῇ ὑσεραίᾳ αὐ ᾗ τὸ χορὸ αὐτὸς τε κὴ οἱ χορευταὶ, &c. Vide etiam Athenæum lib. v. c. 2. & Suid. v. Ἀγάθων.

[v] χρήσαθαζ] Melius χρήσιαζ.

[x] ἐπιτιλῶν[τ]ι—νόμῳ] MSS. Coiſl. & Vat. ἐπιτιλῶσι—νόμοις, idque forſan melius.

[y] ὐρανίᾳ Ἀφροδίτης] Vide Xenophon. ibidem c. 8. & Platonem in Conviv. p. 180.

[z] κὴ] Videtur redundare.

[a] τεχνάζον[τ]αι] Ita MSS. pro τεχναζόν[τ]ων.

βαθυγείοις πεδιάδος. [b] ὑφάλμους ἀρύσεις, ἢ λιθώδη καὶ ἀπόκροτα χωρία, ἃ πρὸς τῷ μηδὲν περφυκέναι βλαστάνειν, καὶ τὰ βληθέντα φθείρει σπέρματα. Σιωπῶ τὰ τῶν μύθων πλάσματα καὶ τοὺς [c] δισωμάτους, οἳ κατ' ἀρχὰς προσφυῶτες ἀλλήλοις ἐρωτικαῖς δυνάμεσιν, αὖθις οἷα μέρη [d] ζωελληλυθότα διαζύχθησαν, τῆς ἁρμονίας ὑφ' ἧς ζωεἰχοντο λυθείσης. Εὐπαραίτητα γὰρ ταῦτα πάντα, δυνάμενα τῇ καινότητι τῆς ἀληθείας τὰ ὦτα
p. 899. διελκάζειν· ὧν οὐ πολλῷ τῷ πρόσθεν οἱ Μωσέως γνώριμοι, μεμαθηκότες ἐκ πρώτης ἡλικίας ἱερὰν ἀληθείας, καταφρονοῦσιν, ἀνεξαπάτητοι [e] διατελοῦντες.

Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ διανενασμένα ζυμπόσια τοσαύτης μετὰ φλυαρίας ἐστὶν, ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντα τὸ ἔλεγχον, εἴ τις μὴ πρὸς [f] δόξαν, καὶ τὴν λεδοθεῖσαν περὶ αὐτῶν ὡς δὴ πάνυ καλωρθωμένων φήμην ἐθελήσειεν ἀφορᾶν· [g] ἀντιτάξω τῶν ἀναισθητοτάτων τὸν ἴδιον βίον καὶ ἑαυτὸς ἐπιτήμῃ καὶ θεωρίᾳ τῶν τῆς φύσεως πραγμάτων, καὶ τοὺς τῆς προφήτου Μωσέως ἱεροπλάτας ὑφηγήσεις. Οὗτοι τὸ μὲν πρῶτον ἀθροίζουσι δι' ἑπτὰ ἑβδομάδων· (οὐ μόνον τὴν ἁπλῆν [h] ἑβδομάδα, ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν τεθηπότες· ἀγνὴν γὰρ καὶ ἀειπάρθενον αὐτὴν ἴσασιν) ἐστὶ δὲ προειρημένου μεγίστης ἑορτῆς, ἣν πεντηκοντοὺς ἔλαχεν, ἁγιώτατος καὶ φυσικώτατος ἀριθμῶν, ἐκ τῆς τοῦ ὀρθογωνίου τετραγώνου δυνάμεως, ὅπερ ἐστὶν ἀρχὴ καὶ τῶν ὅλων γένεσις [i] καὶ ζυγάσεως. Ἐπειδὰν δὲ ζωέλθωσι λαμπρομόνοις φαιδροὶ μετὰ τῆς ἀνωτάτω ζεμνότητος, ὑποσημαίνοντός τινος τῶν ἐφημεριτῶν (οὕτω γὰρ νομάζειν ἔθος τοὺς ἐν ταῖς τοιαύταις ὑπηρεσίαις) πρὸς τὰ καλακλίσεως σχήματα ἐξῆς καὶ [k] στοῖχον ἐν κόσμῳ, καὶ τὰς τε ὄψεις καὶ χεῖρας εἰς οὐρανὸν ἀνατείναντες· τὰς μὲν, ἐπειδὴ τὰ θεῖα ἄξια καθορᾶν ἐπαιδεύθησαν, τὰς δὲ, ὅτι καθαρσὶ λημμάτων εἰσὶν, ὑπ' ἀδεμιᾶς προφάσεως τὲ εἰς πορισμὸν μιαινόμεναι· προσεύχονται τῷ Θεῷ θυμήρη γενέσθαι καὶ καὶ νῦν ἀπαντῆσαι τὴν εὐωχίαν. Μετὰ δὲ τὰς εὐχὰς οἱ πρεσβύτεροι καλακλίνονται, τὲ εἰσκρίσεσιν ἀκολουθοῦντες. Πρεσβυτέρους γὰρ, οὐ τοὺς πολυετεῖς καὶ [l] παλαιοὺς νομίζουσιν, ἀλλ' ἔτι κομιδῇ νέους παῖδας, ἐὰν ὑψὲ τῆς προαιρέσεως ἐρρωθῶσιν· ἀλλὰ τοὺς ἐκ πρώτης

rum, præteritis arvis campestribus & feracibus sementem faciunt in loca salsuginosa vel saxosa & prærupta, quæ non solum nullos possunt fructus edere, verum & jacta ibi semina disperdunt. Taceo nunc illos fabulosos bicorpores, olim concretos vi amatoria, dein ut partes quondam unitas, disjunctos, soluto nexu quo antea cohæserant. Habent enim ista omnia vim alliciendi, valentque novitate commenti aures delinire: quæ quidem longè & ex abundanti fastidiunt Mosis discipuli, à prima ætate veritatem amare edocti, haud cuivis fraudi obnoxii degentes.

Atqui cum illa celebrata convivia tantum nugarum contineant, ut ipsa se coarguant, si quis non opinionem, neque vulgatam de ipsis ut plane egregiis *conviviis* famam, spectet, opponam ex adverso conventus eorum qui totam vitam & se ipsos dedicarunt cognitioni contemplationique rerum naturæ, secundum sanctissima Mosis prophetæ instituta. Hi post septem hebdomadas elapsas conventus suos instaurant; (venerati non solum simplicem septenarium, sed & vim ejus multiplicem; castam enim sciunt hebdomada & semper virginem) is dies professus est maximæ festivitatis incidentis in numerum quinquagenarium sanctissimum & naturæ gratissimum, constantem ex vi rectangularis trianguli, quod est initium generationis rerum omnium. Ubi verò convenere, candidati & læti cum summa gravitate, ad signum datum à quopiam ephemereuta (sic hujusmodi ministros nominant) prius quàm discumbant stantes una serie decenter, sublatisque ad cœlum manibus atque oculis, his quoniam didicerunt spectare res aspectu dignas: illis utpote incorruptis à muneribus & à quæstu illicito, precantur ut Deo gratum & acceptum occurrat id convivium. Absolutis precibus seniores discumbunt, ordinem quo insinuati sunt, secuti. Nec enim seniores, annosos & canos existimant, verum eos habent pro pueris, si sero institutum hoc complexi sunt: sed *seniores* vocant, quicunque a prima ætate florem & vigorem posuerunt in parte contempla-

[b] ὑφάλμους] Eadem habet Noster lib. de Leg. Spec. p. 783. Respicere autem videtur Platonem de Legibus lib. viii. p. 838. ὃ μὲ ἀρρὲν ἀπιχωμάρους, μὴ κλεπτοπλάς τε ὠὸ περπίας τὸ τῶ ἀνθρώπων γλόος, μηδ' εἰς πίτερς τι καὶ λίθυς ἀπείργοις, ὃ μὴ πολὶ φύσιν τῶ αὐτῶ ἐριζωθὶν λίψεν γένιμον. Similiter Clem. Alexandr. lib. ii. p. 220. ἀδὶ μὲν πίτερα ἀπαρλίον. Idem p. 224. διὸ καὶ μὴ εἰς λιθυς πίτερς τι ἀπείρειν φησιν ὁ ὠὸ Μωσέως φιλόσοφος.

[c] δισωμάτους] Respicit Platonem in Conviv. p. 189. ἀνδρόγυνοι γὰρ ἦν τότε μὲν ἓν τὸ εἶδος, καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν ἔν τι ἀρρὲν καὶ θῆλυ——χεῖρες ἓ τέσσαρες εἶχε ἑκάστη τὰ ἴσα τοῖς χερσὶ, καὶ πρόσωπα δύο, &c.

[d] ζωελληλυθότα] Sic MSS. Editi ζωηλυθότων.

[e] ἀβλαβεῖς] Sic MSS. Vat. & Coisl. pro ἀβλαβεῖς. Sic supra p. 896. ἀπέρχει καὶ ἄοικοι ἀβλαβῶν. Item p. 942. ἀβλαβῶν ἄφθαρτα, & passim alibi.

[f] δόξαν] MSS. Coisl. & Paris. δόξας.

[g] ἀντιτάξω] MSS. Coisl. & Aug. ἀντιταξάτω. Scribe ἀντιτάξω τά. Scil. συμπόσια.

[h] ἑβδομάδα] Nonnulli Codices καὶ μίαν. MS. Med. ζωλω, Sic forsan errore librarii scriptum pro litera numerali Z, scribe ἁπλῆν καὶ μίαν ἑβδομάδα.

[i] καὶ συγάσεως] Restitui ex MSS.

[k] στοῖχον] Melius σίχον. Sic supra p. 1127. ὕτω τάξεις καὶ σίχον ἐν κόσμῳ. Vide dicta ad p. 769.

[l] παλαιοὺς] Melius, ut videtur, πολιούς. Sic enim sententiam eandem proferens scribit Sap. Sol. Autor. iv. 9. πολιὰ δέ ἐσω φρόνησις ἀνθρώπους, &c. Idem ii. 10. ἐλεγκτῶμεν πολιὰς πολυχρονίους. Confer verò hæc cum dictis supra à Nostro p. 276 & 387.

tiva philoſophiæ quæ eſt omnium maximè præclara & divina. Sunt etiam fœminæ Therapeutides, quarum plurimæ ſunt virgines vetulæ; non neceſſitate, ſicut apud Græcos quædam ſacrificulæ, caſtitatem conſervantes ſed potius animo lubenti, amore & deſiderio ſapientiæ, cujus convictus ſtudioſæ contempſerunt voluptates corporis, nimirum divinæ non mortalis prolis cupidæ, quam ſolæ Deo charæ animæ ex ſeipſis pariunt, excipientes pro ſemine intelligibiles Patris radios, quibus decreta ſapientiæ contemplando percipere valeant.

Diſcubitus autem ita diſtribuitur, ut ſeorſum viri dextrum latus, ſeorſum fœminæ ſiniſtrum teneant. Forſan quis ſuſpicatur ſtragula, etſi non ſumptuoſa, certe molliuſcula parari hominibus ingenuis & philoſophiæ deditis; ſciat eſſe tegetes rudes è vili contextas materia, videlicet è papyro indigena, ſic humi aggeſtas ut eminendo fulciant cubitos. Remittunt enim paululum illam Laconicam diſciplinæ duriciam, ſemper & ubique probantes liberalem frugalitatem, totis viribus averſando voluptatis illecebras. Miniſterio autem mancipiorum non utuntur, rati ſervorum vel famulorum poſſeſſionem cum natura omnino pugnare. Nam ea liberos omnes genuit, ſed quorundam cupiditates & avaritiæ, fontem malorum, inæqualitatem, ſtudiosè ſectantium, eos ſubigentes, poteſtatem ſupra infirmos potentioribus tribuêrunt. Cæterum in hoc ſacro convivio nemo, ut dixi, ſervus adeſt, miniſtrant ingenui, miniſteriis neceſſariis defungentes, non coacti nec juſſa expectantes, ſed lubenter, prompto & alacri ſtudio ea occupantes. Non enim quibuſlibet ingenuis delegatur id officium, ſed habito delectu ex omni ſodalitatis hujus juventute, ſicut congruit probis & ingenuis & ad ſummum virtutis apicem aſſurgentibus. Hi, ſicut germani filii libenter & certatim patribus & matribus, *ſic ſuis* miniſtrant, communes ipſorum parentes eos exiſtimantes conſanguineis conjunctiores; ſiquidem rectè ſentientibus nihil probitate eſt charius. Diſcincti autem & promiſſis tunicis accedunt ad mini-

ἡλικίας ἐπηβήσαντας καὶ [m] ἀκμάσαντας τῷ θεωρητικῷ μέρει φιλοσοφίας, ὃ δὴ κάλλιστον καὶ θειότατόν ἐστι. [n] Ζωνεστῶν] ἢ καὶ γυναῖκες, ὧν πλεῖσαι γηραλέαι παρθένοι τυγχάνουσι, τὴν ἁγνείαν οὐκ ἀνάγκῃ, καθάπερ ἔνιαι τῶν παρ' Ἕλλησιν ἱερειῶν ἀλλὰ φυλάξασαι μᾶλλον ἢ καθ' ἑκούσιον γνώμην· ἀλλ' ἢ ζῆλον καὶ πόθον σοφίας, ἧς συμβιῶν [o] ἀπευδάζουσι, τῶν περὶ τὸ σῶμα ἡδονῶν ἠλόγησαν· ἐρασθῆναι θνητῶν ἐκγόνων ἀλλ' ἀθανάτων ὀρεχθεῖσαι, ἃ μόνη τίκτειν ἀφ' ἑαυτῆς οἵα τέ ἐστιν ἡ θεοφιλὴς ψυχή· ἀπείρανται εἰς αὐτὴν ἀκτῖνας νοητὰς τοῦ πατρὸς, αἷς δυνήσεται θεωρεῖν τὰ σοφίας δόγματα.

Διανενέμηται δὲ ἡ κατάκλισις, χωρὶς μὲν ἀνδράσιν ἡ δεξιὰ, χωρὶς δὲ γυναιξὶν ἑπτ' ὠνυμα. [p] Ἦ πού τις ὑπολαμβάνει στρωμνὰς, εἰ καὶ μὴ πολυτελεῖς, ἀλλ' ἂν μαλακωτέρας ἀνθρώποις εὐγνώμοσι καὶ αἰσχίοις καὶ φιλοσοφίας ἀσκηταῖς ἀτριπίδας· σισύραι εἰσὶν εἰκαιότεραι ὕλης, ἀφ' ὧν ἀτελῆ πάνυ χαμαίστρωτα παπύρου τῆς ἐγχωρίου, μικρὸν ὑπερίχοντα καὶ τὰς ἀγκῶνας, ἵνα ἐπερείδοιντο. Τὴν μὲν δὴ Λακωνικὴν σκληραγωγίαν ὑπανιᾶσιν, ἀεὶ δὲ καὶ πανταχοῦ τὴν ἐλευθέριον εὐκολίαν ἐπιτηδεύουσα, ἀνὰ κράτος τῆς ἡδονῆς φίλτροις ἀπεχθόμενοι. Διακονεῖν] ἢ οὐχ ὑπ' ἀνδραπόδων, ἡγούμενοι ζυνόλως τὴν θεραπείαν [q] ἢ δούλων κτῆσιν εἶναι παρὰ φύσιν. Ἡ μὲν δὴ ἐλευθερίας ἅπαντας γεγώνηκεν· αἱ δέ τινων [r] ἀδικίαι καὶ πλεονεξίαι ζηλωσάντων τὴν ἐξ ἴσου ἀνισότητα, καταζεύξασαι, τὸ ἐπὶ τοῖς ἀσθενεστέροις κράτος τοῖς δυναστεροῖς ἀνῆψαν. Ἐν [s] δὴ τῷ ἱερῷ τούτῳ συμποσίῳ, δοῦλος μὲν, ὡς ἔφην, οὐδεὶς, ἐλεύθεροι δὲ ὑπηρετοῦσι, τὰς διακονικὰς χρείας ἐπιτελοῦντες οὐ πρὸς βίαν, οὐδὲ προσάξεις ἀναμένοντες, ἀλλ' ἐθελουσίῳ γνώμῃ φθάνοντες μὴ ἀπαξὴς καὶ προθυμίας τὰς ἐπικελεύσεις. Οὐδὲ γὰρ οἱ τυχόντες ἐλεύθεροι τάττονται πρὸς ταῖς ὑπουργίαις ταύταις, ἀλλ' οἱ νέοι τῶν ἐν τῷ συσσιτίῳ μὴ πάσης ἐπιμελείας ἀμελησίνδην ἐπικεκληθότες, ὃν χρὴ τρόπον αἰσχύνης καὶ δυσκλείας πρὸς ἄκραν ἀρετὴν ἐπειγομένους· οἳ καθάπερ υἱοὶ γνήσιοι φιλοτίμως ἄσμενοι παλαίουσιν καὶ πονοῦσιν ὑπουργοῦσιν, κοινὰς αὐτῶν γονεῖς νομίζοντες [t] οἰκειοτέρους τῶν ἀφ' αἵματος· εἴγε καλοκαγαθίας οὐδὲν οἰκειότερόν ἐστι τῆς εὖ φρονεῖν. [u] Ἄζωστοι] ἢ καὶ καθείμενοι τὰς χιτωνίσκους εἰσίασιν ὑπηρετήσοντες,

p. 900.

[m] ἐναπμάσαντας] Sic Coiſl. Cui etiam congruit præcedens, ἐπηβήσαντας. Editi ἀκμάσαντας.

[n] σωσιτῶν], &c.] Sic Cod. Med. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ γυναῖκες θεραπευτρίδες οὐκ αἱ πᾶσαι γηραλέαι, cui lectioni favet quoque Euſeb. Hiſt. Eccleſ. lib. ii. c. 17. & Cod. Reg. 2263. Ex eiſdem addo τυγχάνουσι. Liquet vero hinc virginitatis votum à Judæorum moribus non abhorruiſſe. Vide an de virginibus voto obligatis interpretandus eſt Autor libri ſecundi Maccab. iii. 19. αἱ δὲ καθέλκουσαι τὴν Παρθένων, αἱ μὲν συνέτρεχον ἐπὶ τὰς πυλῶνας, αἱ δὲ ἐπὶ τὰ, &c. Talis forſan Anna etiam in viduitate, memorata à D. Luc. c. ii. Exod. xxxviii. 8 τὴν νηστευουσῶν αἳ ἐνήστευσαν θύρᾳ τῆς σκηνῆς. Similiter in Scholio ad 1 Reg. ii. 22. ſcribitur, καὶ ὡς ἐκοιμῶντο μετὰ γυναικῶν τῶν παρεστηκυιῶν πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς. Vide Grot. ad Luc. ii. 54.

[o] ἀπευδάζουσι] Sic MSS. Coiſl. & Med. quibus Contextus conſonat. Editi ἀπευδήσασαι, è quibus adde τὸ poſt ἀφ'.

[p] ἦ που] Sic MS. Coll. Nov. pro εἰ που, idque rectè.

[q] ἢ δούλων] Reſtitui ex Cod. Med.

[r] ἀδικίαι] Sic MS. Coll. Nov. & Cod. Reg. N° 2251. Editi ἀδοκίαι.

[s] δὴ] Scribe δέ.

[t] οἰκειοτέρους] Similiter Dominus Noſter D. Matth. xii. 50. & Marc. iii. 35. Vide vero & Noſtrum ſupra p. 679. & ibi dicta.

[u] Ἄζωστοι] Servis inter Judæos zona cingi ſolenne fuit ad miniſteria expeditiùs obeunda. D. Luc. xvii. 8. περίζωσάμενος διακόνει μοι. Item xii. 35. ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι, Vide etiam ibidem ℣ 37.

ἔγεσκε

ἕνεκα τῦ μηδὲν εἴδωλον ἀπιφέρεσθ δυλοπρεπὲς χρήμαθ εἰς τῦτο τὸ ζυμπόσιον. Οἶδα ὅτι γελάσονταί τινες ἀκούσανθες· γελάσον) ἢ οἱ κλαυθμῶν καὶ θρήνων ἄξια δρῶνθες. Οἴνθ ἐν ἐκείναις τ ἡμέραις οὐκ εἰσκομίζε), ἀλλὰ διαυγέσθον ὕδωρ, ψυχρὸν μὲ τοῖς πολλοῖς, θερμὸν ἢ ᵛ τ περισθυτάτων πῖς ἀβροδιαίτοις. Καὶ τράπεζα καθαρὰ τ ἐναίμων, ἐφ' ἧς ˣ ἄρθ μὲ τροφὴ, προσόψημα ἢ ἅλες, οἷς ἐστιν ὅτε καὶ ὕσωπθ ἥδυσμα παρατύε) ἀλλὰ τὰς τρυφώσας, Νηφάλια γὰ, ὡς πῖς ἱερεῦσι θύειν, καὶ τύτοις βιῶν ὁ ἐρὸς λόγθ ὑφηγῆται. Οἴνθ μὲ γὰ ἀφροσυνης φάρμακον· ὄψα ἢ πολυτελῆ, τὸ θρεμμάτων ἁπλησέταθον διεγείζει, τὰ ἀπιθυμίαν.

Καὶ τὰ μὲ πρῶτα τοιαῦτα· μὴ ἢ τὸ καθακλιθῆναι μὲ τὰς ζυμπότας ἐν αἷς ἐδήλωσα τάξεσι, σῆναι ἢ τὰς ἀμφικυμφύας ἐν κόσμῳ πρὸς ὑπηρεσίαν ἑτοίμας, πότθ δ' οὐκ ἔστιν, ἔπου ʸ τις ἄν; * ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον, ὡς p. 901. μηδὲ ψεύσαι τινα τολμᾶν ἢ ἀναπνεῦσαι βιαιότερον· ζητεῖ τις τι τ ἐν πῖς ἱεροῖς γράμμασιν, ἢ καὶ ὑπ' ἄλλα προλαβὲν ἐπιλύε), φροντίζων μὲ ἀδὲν ᶻ ἐπιδείξεως· ὁ γὰ τ ἀπὶ δεινότητι λόγων κύκλίας ἐρέγε)· θεάσασθ δέ τινα πόθῶν ἀκριβέστερον, καὶ θεασάμθῳ μὴ φθονῆσαι πῖς ἄλλοις εἰ καὶ μὴ ὁμοίως ὀξυδερκῶσι, τ γῶν τῦ μαθεῖν ἴμερον παρεπλήσιον ἔχυσι. Καὶ ὁ μὲ χολαιοτέρα χρῆται τῇ διδασκαλίᾳ, ᵃ διαμθύων καὶ βραδυύων τ ἐπαναλήψεσιν, ἐγχαράτ)ων τ ψυχαῖς τὰ νοήμαθ· τῇ γὰ ἐμμονείᾳ τῦ ᵇ διτρόχως καὶ ἀπνθυσι ζωείρε)θ, ὁ τ ἀκροωμθύων νῦς ζωομαρεῖν ἀδυνατῶν, ὑστερίζει καὶ ἀπολείπε) τ καταλήψεως τ λεγόμθων· οἱ ἢ ᶜ ἀναρθιακότες εἰς αὐτὸν, ἀπὶ μιᾶς καὶ τ αὐτῆς χύσεως ἐπιμθύονθες ἀκροᾶν)· τὸ μὲ ζωιέναι καὶ κατειληφέναι, νύματι καὶ βλέμμαθι διασημαίνονθες, τ ἢ ἔπαινον τῦ λέγονθθ ἱλαρότητι καὶ τῇ χέθλῳ ἀγωγῇ τ προσώπ· τῷ ἢ διαπόρησιν ἠρεμαιοτέρα κινήσ τ κεφαλῆς, καὶ ἄκρῳ δακτύλῳ τ δεξιᾶς χειρός· ὀχ ἥττον ἢ τῶν καθακλιμθύων οἱ παρεστῶτες νέοι προσέχυσιν. Αἱ ἢ ἐξηγήσεις τ ἱερῶν γραμμάτων γίνον) δι' ὑπονοιῶν ἐν ἀλληγορίαις· ἅπασα γὰ ἡ νομοθεσία δοκεῖ πῖς ἀνδράσι τύτοις ἐοικέναι ζώῳ· καὶ σῶμα μὲ ἔχειν τὰς ῥητὰς διατάξεις, ψυχῷ ἢ τ ἐναποκειμθον ταῖς λέξεσιν ἀόρατον νῦν· ἐν ᾧ ἤρξατο ἡ λογικὴ ψυχὴ διαφερόντας τὰ οἰκεῖα θεωρεῖν, ὥσπερ διὰ κατόπτρυ τ ὀνομάτων, ἐξαίσια κάλλη νοημάτων

strandum, ut abſit omnis ſervilis ſpecies ab hoc convivio. Scio quoſdam his auditis riſuros, duntaxat verò eos qui deflenda ipſi lamentiſque digna faciunt. Vinum per illos dies non præbetur, ſed aqua limpidiſſima, cæteris frigida, calida verò non delicatis, ſed ſenioribus. Menſa pura eſt à cruentis dapibus, pro cibo panis apponitur, ſal pro obſonio, & interdum pro condimento hyſſopus in delicatorum gratiam. Sicut enim ſacerdotibus ſobriè ſacris operari, ſic his vitam degere ratio recta præcipit. Eſt enim vinum inſipientiæ potio, opipara autem obſonia irritant concupiſcentiam, belluam inſaturabilem.

Hæc ſunt exordia convivii. Dicat aliquis: Quid tum? poſteaquam convivis ordine quo dixi diſcumbentibus adſtiterunt miniſtri decenter parati ad obſequium, nullane ſequitur compotatio? * imò ſilentium magis quàm antea, ita ut ne mutire quidem cuiquam liceat aut reſpirare vehementius. Proponit quiſpiam quæſtionem è ſacris literis, aut ſolvit ab alio propoſitam, nihil de oſtentatione ſolicitus (nec enim captat laudem argutiarum aut eloquentiæ) accuratius vero intueri quædam cupiens, eaque perſpecta non invidere aliis, qui licet non pariter perſpicaces, pari tamen diſcendi ſtudio tenentur. Atque adeo iſte lentiorem inſtruendi methodum ſequitur, repetitionibus etiam tardius immorans, ſubinde inculcans imprimenſque animis præclaras ſententias. Nam expeditam elocutionem & una ſerie continuam, auditorum mens non valens comitari, à tergo relinquitur, & longè diſtat à dictorum perceptione. Ipſi vero *auribus erga ipſum* arrectis, auſcultant in uno eodemque habitu permanentes, percipere ſe & intelligere nutu vultuque indicantes, laudes vero dicentis hilaritate ac leni vultus circumductu ſignificantes: hæſitationem vero motu capitis placidiore ſummoque dextræ digito. Nec minore attentione juniores qui adſtant audiunt. Enarrationes autem ſacrarum literarum fiunt ſenſu myſtico in allegoriis. Nam hi viri totam legem exiſtimant habere animalis ſimilitudinem: cujus præcepta ad literam accepta corpus referant, animam verò ſententiæ reconditæ ſub velamine verborum abditæ; in quibus rationalis anima egregie ſeipſam contemplatur, tanquam in ſpeculo, ſub his ipſis verbis miram ſententiarum pul-

ᵛ τ περισθυλάτων] MSS. Coiſl. & Aug. τοῖς περισθυλάτοις ἢ τοῖς ἀβροδιαίτοις, idque rectè, ut videtur.

ˣ ἄρθ] Sic Coiſl. & Coll. Nov. Philo quoque ipſe ſæpius alibi. Sic infra p. 902. ἄρθ ἰζυμωμθῳ μὴ προσοψημαθ ἀλῶν.

ʸ τις ἄν] Multa hic videntur deeſſe.

ᶻ ἐπιδείξεως] Sic MSS. pro ἐπιλύσεως in Editis. E quibus etiam reſtitui ἄλλος.

ᵃ διαμθύων] Melius forſan ἐνδιαμθύων—ἐμβεβαιώσεων.

ᵇ δίτρόχως] Ita MS. Med. & Cod. Reg. Nº 2251. Editi δίτρόχως.

ᶜ ἀναρθιακότις] Videtur deeſſe ὥτα. Sic Noſter ſupra lib. de Abraham. p. 352. ὦτα ἐποθιάσας. De Somn. p. 594. τὰ ὦτα ἀνορθιάσαις. Item de Decal. p. 750. ἀνορθιακὼς τὰ ὦτα.

chritudinem conſpiciens: & figuras quidem myſticas explicans & detergens, ſenſus vero interiores nudos in lucem edens, talibus qui ex parva ſuggeſtione ſciunt obſcura ex apertis colligere. Ubi vero præſes viſus eſt ſatis diſſeruiſſe, & ex ſententia proceſſiſſe huic ejus ſermocinatio ſenſuum acumine, illis vero perceptio, plauſus editur ab omnibus quaſi una exultantibus in cautionis exordium. Tum ille aſſurgens hymnum in laudem Dei primus canit, aut recens à ſe compoſitum, aut deſumptum ab aliquo vatum veterum. Carmina enim & cantica quamplurima reliquerunt verſuum ſenariorum, ſupplicationes, hymnos vel inter libandum vel ad aras in ſtationibus vel choris decantatos, eoſque concinnè moderatos variis flexibus atque reflexibus. Poſt hunc alii etiam ſecundum ordines ſuo decore congruo cantant, omnibus intente quieteque auſcultantibus, præterquam in fine hymni extremaque clauſula; tunc enim univerſi tum viri tum fœminæ vocem tollunt. Abſolutis hymnis ſingulorum, juniores paulo ante dictam menſam afferunt, in qua cibus ſacratiſſimus, panis fermentatus cum condimento ſalum, quibus apponitur hyſſopus, ob reverentiam menſæ dedicatæ in templi ſanctuario. Nam & in ea ſolent proponi panes & ſales abſque condimento: ſed panes non fermentati, ſales quoque ſine ulla mixtura. Conſentaneum enim fuit, ut puriſſima & ſimpliciſſima portioni *ſacerdotum* eximiæ aſſignarentur, miniſterii præmium: reliqui autem ſimilia imitantes à panibus tamen *Azymis* abſtinerent, ut majori dignitate frui videantur ſuperiores.

Poſt cœnam verò ſacrum pervigilium celebrant; illud vero celebratur his ritibus. Ubi omnes conſurrexere, duo chori fiunt in medio cœnaculo, alter virorum, alter fœminarum: cuique ſuus præſes & incentor præficitur, honore

ἐμφερόμενα [d] καλιδῦσα· καὶ τὰ μὲν σύμβολα διαπλύξασα καὶ διαπαλύψασα, γυμνὰ δὲ εἰς φῶς [e] προαγαγοῦσα τὰ ἐνθύμια τοῖς δυναμένοις ἐκ μικρᾶς ὑπομνήσεως τὰ ἀφανῆ διὰ τῶν φανερῶν θεωρεῖν. Ἐπειδὰν δὲ ἱκανῶς ὁ πρόεδρος διελλέχθαι δοκῇ, καὶ κατ' αἵρεσιν ἀπλουτηκέναι, τῷ μὲν ἡ ἀφέλεξις δυσέχως ταῖς ἐπιβολαῖς, τοῖς δὲ ἡ ἀκρόασις, κρότου ἐξ ἀπάντων ὡς ἂν ζωηδομένων εἰς τὸ [f] ἐποψόμενον γένηται. Καὶ ἔπειτα ὁ ἀναστὰς, ὕμνον ᾄδει πεποιημένον εἰς τὸν θεὸν, ἢ [g] καινὸν αὐτὸς πεποιηκὼς, ἢ δεχαΐδην τινα τῶν πάλαι ποιητῶν. Μέτρα γὰρ καὶ μέλη καταλελοίπασι [h] πολλὰ ἑπῶν [i] τριμέτρων, [k] προσοδίων, ὕμνων παραπομπείων, παρακελευσμάτων, σασίμων, χορικῶν, στροφαῖς [l] πολυστρόφοις εὖ διαμεμετρημένων. Μεθ' ὃν καὶ οἱ ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐν κόσμῳ προσήκοντι, πάντων κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἀκροωμένων, πλὴν ὁπότε τὰ ἀκροτελεύτια καὶ ἐφύμνια ᾄδειν δέοι· τότε γὰρ ἐξηχοῦσι πάντες τε καὶ πᾶσαι. Ὅταν δὲ ἐ- p. 902.
καστος διαπερανῇ τὸν ὕμνον, οἱ νέοι τὴν πρὸ μικροῦ λεχθεῖσαν τράπεζαν εἰσκομίζουσιν, ἐφ' ἧς τὸ παναγέστατον σιτίον, ἅλας ἐζυμωμένους μετὰ προσφήματος ἀλῶν, εἷς ὕσσωπος ἀναμέμικται, δι' αἰδῶ τῆς ἀνακειμένης ἐν τῷ ἁγίῳ προνάῳ ἱερᾶς τραπέζης. Ἐπὶ γὰρ ταύτης εἰσὶν ἅλες καὶ ἄλες ἀνευ ἡδυσμάτων· ἄζυμοι μὲν οἱ ἅλες, ἀμιγεῖς δὲ καὶ οἱ ἄλες. Προσῆκον γὰρ ἦν, τὰ μὲν ἁπλύστατα καὶ εἰλικρινέστατα, τῇ κρατίστῃ τῶν [m] ἱερῶν ὀφείλεσθαι μερίδι, λειτουργίας ἄθλον· τὰς δὲ ἄλλας τὰ μὲν ὅμοια ζηλοῦν, ἀπέχεσθαι δὲ τῶν [n] ἁλῶν, ἵνα ἔχωσι προνομίαν οἱ κρείττονες.

Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον τὴν ἱερὰν ἄγουσι πανυχίδα. Ἀγὼν δὲ ἡ πανυχὶς τὸν τρόπον τοῦτον· ἀνίστανται πάντες ἀθρόοι, καὶ κατὰ μέσον τὸ συμπόσιον δύο γίνεται τὸ πρῶτον χοροὶ, ὁ μὲν ἀνδρῶν, ὁ δὲ γυναικῶν· ἡγεμὼν δὲ καὶ ἔξαρχος

[d] καλιδῦσα] Ad hanc vocem adjectum eſt Scholion ſequens in Cod. Med. Μίμνη] δὲ τούτων Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου· τινὲς δέ φασι ταῦτα τὸν Φίλωνα εἰ περὶ Κοινῶν Ἰουδαίων εἰπεῖν, ἄλλοι περὶ Ναζωραίων Ἰουδαίων· ἄλλοι περὶ τῶν ἀθετουμένων πίστεων καὶ πεπιστευκότων εἰς Χριστὸν καὶ φυλαττόντων τὸν νόμου Μωσέως τυπικῶς· ἀλλοὶ περὶ τελείων Χριστιανῶν· οἵους δὴ ὅσαι αἱρέσεως μοναχικὸν ζῶντες βίον, διεγηγέρται εἰκότως ἀνομάζονται. Οὐ μόνος δὲ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου καὶ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος, ἀλλὰ καὶ ὁ Μακάριος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, μαθητὴς τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ Ἀποστόλου γενόμενος Ἀθηνῶν ἐπίσκοπος ἐν τῷ περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας λόγῳ. Τὴν μοναχὴν ἔφη τὸ παλαιὸν διεγηγέρτας ἀνομάζεσθαι. Τὸν δὲ μακαρίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπ. μίμνη] Λοῦκας ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀπ. καὶ Διονύσιος ἐπίσκοπος Κορίνθου χρηστὸς καὶ ὁ μακ. Πολύκαρπος ἐν τῇ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν Ἀθηνῶν ἐπιστολῇ ἐκκλησιαστικῇ.

[e] προαγαγοῦσα] Sic Coiſl. Editi προαγαγοῦσα.

[f] ἐποψόμενον] Forſan εὐθύσιμον, cui emendationi loci contextus favet. Heſych. v. εὐθύσιμον, τὸ πρὸς τὸ φίδις κιθάρισμα.

[g] καινὸν] Similiter deſcribitur cœtus Chriſtianorum à Tertullian. Apol. c. 39. *Poſt aquam manualem & lumina, ut quiſque de ſcripturis ſanctis vel proprio ingenio poteſt, provocatur in medium Deo cavere.* Vide eundem c. 2. Clem. Alexandr. Strom. vii. Euſeb. Hiſt. Eccleſ. lib. v. c. 28. & Plin. lib. x. ep. 97.

[h] πολλὰ] Sic MSS. pro ποιηταί.

[i] τριμέτρων] Similiter Joſeph. Ant. lib. vii. c. 12. de Davide, τὰς μὲν γὰρ τριμέτρους, τὰς δὲ καὶ τετραμέτρους ἐποίησεν. Atqui viris doctis viſum Joſephum & Philonem haud ita linguæ Hebrææ fuiſſe peritos, ut de metris idonei ſint teſtes. Vide Joſeph. Scaliger. not. in Euſebii Chronicon. p. 6. Et Le Pere Simon. Bibliotheque Critique.

[k] προσοδίων] Nonnulli Codices προσῳδῶν, ſed præſtat recepta lectio. Sic infra p. 902. τότε μὲν προσόδια, τότε δὲ τὰ σάσιμα. Athen. lib. vi. c. 14. εἰς αὐτὸν τὸν Δημήτριον προσόδια καὶ παιᾶνας ᾄδοντες. Vide Platon. de Legib. lib. vii. p. 796. Demoſth. de Coron. p. 150. & Jul. Poll. i. 25. & iv. 53. Heſych. v. προσώδιον, φδὴ θεῷ ὕμνου ἔχουσα, ſed ex literarum ſerie Salmaſius rectè reponendum docet προσόδιον.

[l] πολυστρόφοις] Anne ἀντιστρόφοις, Sicut infra p. 902. στροφάς τε τὰς ἐν χερσὶν καὶ ἀντιστρόφους ποιούμενοι.

[m] ἱερῶν] Melius ἱερέων, & ſic verto. Erant enim panes vulgo propoſitionis dicti ſacerdotum portio, eiſque in miniſterii mercedem aſſignati, 1 Reg. xxi. 6. Item Matth. xii. Quin & ſacerdotes *aliis* ſcil. Laicis à Philone opponuntur.

[n] ἁλῶν] Ex Philonis argumento ſcribendum videtur, ἀζύμων. Erat enim ἅλες ἐζυμωμένοι vulgaris Therapeutarum cibus.

αἱρεῖται

αἱρεῖται καθ' [o] ἑκάτερον ἐντιμότατός τε καὶ ἐμμελέσταλος. Εἶτα ᾄδουσι πεποιημένους εἰς τὸν θεὸν ὕμνους πολλοῖς μέτροις καὶ μέλεσι, τῇ μὲν ζωηχοῦντες, τῇ δὲ καὶ ἀντιφώνοις ἁρμονίαις ἐπιχορευόμενοι καὶ ἐποχούμενοι, καὶ ἐπιθειάζοντες τότε μὲν τὰ προσόδια, τότε δὲ τὰ στάσιμα, στροφάς τε τὰς ἐν χορείᾳ καὶ ἀντιστρόφους ποιούμενοι. Εἶτα ὅταν ἑκάτερον τὸ ἀνδρῶν ἰδίᾳ καὶ [p] τὸ γυναικῶν ἰδίᾳ καθ' ἑαυτὸν ἐσιαθῇ, καθάπερ ἐν ταῖς βακχείαις ἀκράτου πάσαντες τῷ θεοφιλεῖ ἀναμίγνυνται, καὶ γίνονται χοροὶ [q] εἷς ἐξ ἀμφοῖν· μίμημα τοῦ πάλαι ζυγέντος καὶ τῷ ἐρυθρᾷ θαλάσσαν, ἔνθα τὸ θαυμαστουργηθὲν ἐκεῖ. Τὸ μὲν πέλαγος προσάξαι θεοῦ, πρὸς μὲν ζωηρείας αἴτιον, πρὸς δὲ πανωλεθρίας γενόμενον. Ῥαγδοῦντος μὲν καὶ βιαίοις ἀνακοπαῖς ὑποσυρέντος, καὶ ἑκατέρωθεν ἐξ ἐναντίας οἷα τειχῶν παγέντων, τὸ μεθόριον διάστημα εἰς λεωφόρον ὁδὸν καὶ ξηρὰν πᾶσαν ἀναπεμηθὲν ἐρρύη, δι' ἧς ὁ λεὼς ἐπέζευξεν ἄχρι τοῦ ἀντιπέρας ἠπείρου, πρὸς τὰ μετέωρα παραπεμφθείς· ὑπολειφθεὶς δὲ τῷ παλιρροίαις, καὶ τοῦ μὲν ἔνθεν, τοῦ δὲ ἔνθεν εἰς τὸ χερσωθὲν ἔδαφος ἀναχυθέντος, οἱ ἐπακολουθήσαντες τοῖς πολεμίοις καταπλυσθέντες διεφθείροντο. Τοῦτο καὶ ἰδόντες καὶ παθόντες, ὁ καὶ λόγῳ καὶ ἐννοίας καὶ ἐλπίδος μεῖζον ἔργον ἦν, ἐνθουσιῶντες ἄνδρες ἅμα καὶ γυναῖκες, εἰς γλόμβους χοροὺς, τοὺς [r] ἐπιχαριστηρίους ὕμνους εἰς τὸν [s] σωτῆρα θεὸν ᾖδον· ἐξάρχοντος τοῖς μὲν ἀνδράσι Μωσέως τοῦ προφήτου, ταῖς δὲ γυναιξὶ Μαριὰμ τῆς προφήτιδος. Τούτῳ μάλιστα ἀπεικονισθεὶς ὁ τῶν θεραπευτῶν καὶ θεραπευτρίδων, μέλεσιν ἀντήχοις καὶ ἀνθιφώνοις πρὸς [t] βαρυὴ ἦχον τῶν ἀνδρῶν ὁ γυναικῶν
p. 903. ὀξὺς ἀναχιρνάμενος, συναρμόνιον συμφωνίαν ἀποτελεῖ καὶ μουσικωτάτην ὄντως. Πάσχαλα μὲν τὰ νοήματα, πάσχαλοι δὲ αἱ λέξεις, σεμνοὶ δὲ οἱ χορευταί· τὸ δὲ τέλος καὶ τῶν νοημάτων καὶ τῶν λέξεων καὶ τῶν χορευτῶν, ἡ εὐσέβεια. Μεθυσθέντες δὲν ἄχρι πρωΐας τῷ καλλίῳ ταύτῳ μέθῳ, οὐ καρηβαρήσαντες ἢ καταμυσθέντες, ἀλλὰ διεγηγερμένοι μᾶλλον ἢ ὅτε παρεγένοντο εἰς τὸ συμπόσιον, τάς τε ὄψεις καὶ ὅλον τὸ σῶμα πρὸς τῷ ἑῴᾳ πάντες, ἐπὰν θεάσωνται τὸν ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰς χεῖρας ἀνατείναντες εἰς ὕψος, εὐημερίαν καὶ ἀ-

praestans & canendi peritia. Deinde cantant hymnos in laudem Dei compositos variis metrorum carminumque generibus, nunc ore uno, nunc alternis harmoniis gestientes & exultantes, & furore divino cantica tum processionibus tum stationibus convenientia decantantes, conversiones in usu & reciprocationes facientes. Dein postquam chorus uterque tum virorum seorsum tum fœminarum seorsum sic fuerit convivatus, velut bacchantes, mero hausto amoris divini ebrii, simul permiscentur; fiuntque ex duobus chorus unus, ad imitationem illius olim instituti in rubri sinus littore post mirandum ibi prodigium. Etenim mare Deo jubente alteris salutem, alteris perniciem attulit. Diducto enim & violentis retusionibus repercusso mari, & utrinque ex adverso quasi parietibus fixis, medium interstitium latam viam & siccam populo præbuit, per quam ad continentis adversæ loca editiora trajiceret. Aquis deinde in suam regionem pristinam hinc illinc refluentibus, & medium solum paulo ante nudatum inundantibus, ausus eos persequi hostis mersus internecione periit. Viso autem & accepto hoc *beneficio*, quod tum sermonem tum cogitationem & spem superat, correpti numine viri pariter ac mulieres, & in unam choream conglomerati, hymnos gratiarum servatori Deo canebant, præcinente viris Mose propheta, Mariamne vero prophetide fœminis. Huic similis *cantus* therapeutarum therapeutridumque *scilicet* mixta cum gravi virorum vox acuta fœminarum, modulis varium & contrarium sonum fundentibus, concentum reddit suavissimum verequ musicum. Præclari enim sensus, præclaræ autem voces, chori quoque personæ venerandæ: horum vero sensuum vocum & personarum unicus finis est pietas. Inebriati ergo usque ad mane egregia ista temulentia, neque gravati crapula, neque nictantes, sed excitatiores quam cum venirent ad convivium, verso ad auroram vultu totoque corpore, quamprimum solem orientem aspiciunt, manibus ad cœlum protensis felicem diem & veritatem, per-

[o] ἑκάτερον] Sic pro ἕτερον, Cod. Med. Cui fidem facit Contextus.

[p] καὶ τὸ γυναικῶν ἰδίᾳ] Restitui ex Cod. Vat. Cui suffragatur Eusebius loco jam citato, καὶ τὰς ἰδίᾳ μὲν ἀνδρῶν ἰδίᾳ δὲ γυναικῶν ὁ ταὐτὸ ἀφελεῖας.

[q] εἷς] Restitui ex MSS. Coisl. & Vat.

[r] ἐπιχαριστηρίους] Melius & ex Philonis stylo χαριστηρίους. Sic lib. i. de Vit. Mos. p. 636. χαριστηρίους ἐπὶ ταῖς ἐπιδιδούς. Similiter Joseph. Ant. lib. iii. c. 2. θύσας ἢ χαριστήρια, &c. Et lib. x. c. 2. χαριστηρίους θυσίας ἐπιτίλασι. Et lib. ix. c. 10. ἐπὶ ταῖς ἐπιδοῦσι χαριστηρίους.

[s] σωτῆρα] Vulgata ista Dei appellatio apud Judæos, eratque etiam apud Gentiles summi Numinis argumentum. Sic audit Deus sæpius apud Philonem, vide p. 636, 642, 936, & alibi passim. Æschil. Eumenid. p. 762.

Καὶ ἐν πάσῃ χαρᾷ τελοῦσι τελετὴν.
Σωτῆρα.

Athenæus lib. ii. c. 2. τὸ δὲ διὸς σωτῆρος ὄνομα, vide etiam lib. i. c. 23. Ergo Reges Syri qui σωτῆρες sunt dicti ex fœda adulatione, divinos sibi honores tributos censebant. Magnoque vitio Verri datum à Cicerone quod istam appellationem usurparet. Orat. 4. *Itaque eum non solum patronum istius insulæ, sed etiam* SOTERA *vidi inscriptum Syracusis. Hoc quantum est? ita magnum ut uno Latini verbo exprimi non possit. Is est nimirum* SOTER *qui salutem dedit.* In epistolis D. Pauli istud nomen tum Deo patri, tum æterno ejus filio Domino Nostro, promiscuè tribuitur. Ergo apostoli, qui Dominum Nostrum σωτῆρα appellârunt, ejus divinitatem agnovisse censendi sunt.

[t] βαρυὴ] Sic MSS. Vat. & Coisl. pro τεταχυῖ. Rectè enim in vocum tonis gravis acuto opponitur.

ſpicacemque mentem ſibi comprecantur. Atque ita precationibus abſolutis ad ſuum quiſque Semneum ſecedit, ad exercendum rurſus & colendum conſuetam philoſophiam. Hactenus de Therapeutis, naturæ contemplatoribus rerumque in illa, & anima ſola viventibus, cœli & mundi civibus, patri conditorique rerum propter ſuam virtutem commendatiſſimis: quæ quidem ipſis conciliavit *ejus* amicitiam, cumulans eos præmio probitatis convenientiſſimo, quod fortunæ dona longè exuperat, adque ſummum beatitudinis faſtidium aſſurgit.

λήθειαν ἐπεύχονται, καὶ ὀξυωπίαν λογισμοῦ. Καὶ μὴν τὰς εὐχὰς, εἰς τὸ ἑαυτῶν ἕκαστος Σεμνεῖα ἀναχωροῦσι, πάλιν τὴν ξυνήθη φιλοσοφίαν ἀσπαζόμενοι καὶ γεωργήσοντες. Θεραπευτῶν μὲν δὴ περὶ τοσαῦτα, θεωρίαν ἀσπασαμένων φύσεως καὶ τῶν ἐν αὐτῇ, καὶ ψυχὴν μόνην βιωσάντων, ἱερατεῦσι μὲν καὶ κόσμου [v] πολιτῶν, τῷ δὴ πατρὶ καὶ ποιητῇ τῶν ὅλων γνησίως ξυναθέντων ὑπ' ἀρετῆς, ἥ τις φιλίαν αὐτοῖς περιέκτησεν οἰκειοτάτην γέρας καλοκἀγαθίας, [x] προσθεῖσα πάσης ἄμεινον εὐτυχίας, ὑπ' αὐτὴν ἀκρότητα φθάνον εὐδαιμονίας.

[v] πολιτῶν] Vulgata apud philoſophos ſententia, Sapientem eſſe mundi & cœli civem, à Socrate autore profecta. Non abſimiliter D. Paulus Phil. iii. 20. ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς,

[x] προσθεῖσα] Ita MSS. & loci quoque Contextus. Editi προσθεὶς.

ΦΙΛΩΝΟΣ

# ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ,

## * ΠΕΡΙ

# ΑΦΘΑΡΣΙΑΣ ΚΟΣΜΟΥ.

# PHILONIS JUDÆI,

## DE

# MUNDI INCORRUPTIBILITATE.

p. 938. ΕΠΙ μὲν πάντες ἀδήλῳ καὶ σκυδαίῳ πράγματι θεὸν [a] καλεῖν ἄξιον, διότι ἀγαθός ἐστι γνήτης, καὶ ἐδὲν ἄδηλον παρ' αὐτῷ τῶν ὅλων ἀκριβεστάτῳ ἐπισήμῃ εἰληχότι, πρὸς ἣ τ ὑπὲρ ἀφθαρσίας τοῦ κόσμου λόγον, ἀναγκαιότατον. Οὔτε γὰρ ἐν αἰσθητοῖς πανελέστερόν τι τοῦ κόσμου, ὅτε ἐν νοητοῖς θεοῦ τελεώτερον. Αἰεὶ δ' αἰσθήσεως ἡγεμὼν νοῦς, καὶ νοητὸν αἰσθητοῦ, τὰ δὲ τῶν ὑπηκόων παρ' ἡγεμόνος τε καὶ ἐπιστάτου [b] πόνου φιλοπυστεῖν, οἷς ἐμπέφυκε πόθος ἀληθείας πλείων. Εἰ μὴ ἄν ἐνασκηθέντες τοῖς φρονήσεως καὶ σωφροσύνης καὶ πάσης ἀρετῆς δόγμασιν, [c] ἀπερρυψάμενοι τὰς ἐκ παθῶν καὶ νοσημάτων κηλίδας, οὐκ ἂν [d] ἴσως ἀπηξίωσεν ὁ θεὸς ἄκρως κεκαθαρμένοις καὶ φαιδρυνθεῖσι μύσαις [e] αὐτοσιδοῦς [f] ψυχαῖς ἐπισήμου τ ἐρανίων, ἢ δι' ὀνειράτων, ἢ διὰ χρήσεων, ἢ διὰ σημείων, ἢ τεράτων ὑφηγεῖσθαι. Ἐπεὶ δ' καὶ τὰς ἀφροσύνης καὶ ἀδικίας, ἔτ' ἄλλων κακιῶν ἀναμαξάμενοι [g] σοχασμὰς καὶ τύπους δυσεκπλύ-

IN omni quidem re obscurâ & seriâ Deum invocare congruit; tum quod bonus est pater, tum quod ipsum rerum omnium scientiâ perfectissima præditum nihil fugiat, ad argumentum vero pro mundi incorruptibilitate, *istud* prorsus necessarium. Nam nec inter ea quæ sensu percipiuntur, est quicquam mundo absolutius, nec inter percepta ab animo, Deo perfectius. Potior autem semper mens sensu, sicut & res ab intellectu perceptæ sensibilibus; quibuscunque autem scientiæ desiderium inpensius est insitum, *istis* haud incongruum subditorum res à magistro & præside scitari. Quapropter si nos exercitati in prudentiæ temperantiæ virtutisque universæ placitis, absterfissemus perturbationum & ægritudinum maculas, non dedignaretur forsan Deus animabus probe perpurgatis & emundatis impertiri scientiam rerum cœlestium per insomnia, vel oracula, vel signa & prodigia. Sed quoniam impressas tenemus imprudentiæ, injustitiæ, cæterorumque vitiorum notas haud facile eluendas,

* In Codice Mediceo scriptum, Περὶ τ Ε κόσμου χρείσεως, sed nil mutandum, siquidem maxima libelli pars non tam de ortu quam duratione mundi agit. Deest in maxima parte Codicum, nec recensetur in Indiculis Eusebii, Hieronymi, Photii & Suidæ, nec tamen ideo Philoni abjudicandus, quoniam nonnulla ejus opera doctorum etiam manus fugissent; sic enim D. Hieronym. de Scriptor. Eccles. *Sunt & alia ejus monumenta ingenii quæ in nostras manus non pervenerunt.* Ideo neglectus liber hicce videtur à patribus primævis, quia philosophia magis quam theologiæ esset fœtus, discederetque ab ecclesiæ sententia de mundi conflagratione. Non vero in hoc Philo à Gentis suæ placitis abiit, cum scriptura Veteris Testamenti sententiæ de mundo non interituro non adversatur, potius favet; vide Eccles. i. 4. & præcipue Sap. Solom. i. 14. Tum à suis quam à Platone hanc sententiam hausit Noster, quæ quidem increbuisse multum videtur apud Hebræos, quam etiam respexisse videtur D. Pet. 2 ep. iii. 10. Rectè à Viro Clarissimo Joh. Alb. Fabricio observatum, vel librum esse mutilum in calce, vel alterum hujus argumenti libellum desiderari. Sic enim in fine scribitur, ἃ μὲ ἦν περὶ ἀφθαρσίας κόσμου παρηλύφαμεν, ἤρκη κ δεώκαμεν. Τὰς ἢ πρὸς ἑκάστου ἀντιώσεις ἐν τοῖς ἑπομένοις ἐλεγχθήσονται.

[a] καλεῖν] Respicit Noster Platonem in Timæo p. 27. τοῦτό γε δὴ πᾶσιν ὅσοι κ σμικρὸν ἔμπροσθεν σωφροσύνης μετέσχηκεν ἐπὶ πάσῃ ἑρμῇ κ σπουδῇ ἐκ μεγάλου προοιμίου θεὸν ἀεὶ πᾶν καλεῖσθαι· ἡμᾶς ἢ τὰς περὶ παντὸς λόγους ποιεῖσθαι πῶν μέλλοντας—ἀνάγκη θεὸν τινα κ θεὰς ἐπικαλουμένους, εὔχεσθαι. Vide eundem initio Critiæ. & epist. viii. p. 352. & Jamblich. Vit. Pythagor. initio.

[b] πόνου] Forsan deest negatio, adeoque scribendum ἀ πόνου, vel, quod magis placet, ἀ φθόνου. Sic infra p. 962. φθόνου ἐδεὶς ἀπαδιδάσκει. Plato in Timæo p. 23. φθόνου ἐδενὸς, &c. & passim alibi.

[c] ἀπερρυψάμεθα] Melius, ut videtur, ἀπερρύψαμεθα. Ob sequentia. Similiter emendamus Nostrum lib. de Allegor. p. 1093. Vide ibi dicta.

[d] ἴσως] Restitui ex MSS. Vat. & Med.

[e] αὐτοσιδοῦς] Scribe αὐγοσιδοῦς. Supra p. 6. λαμπρότητος κ αὐγοσιδότητος. Suidas ex Damasc. v. αὐγοσιδές· ὡς ἔχει τι ἡ ψυχὴ αὐγοσιδὲς ὄχημα λιγόμενον, ἀτρεμιδές τι κ αἴδιον.

[f] ψυχαῖς] Ita Cod. Med. Editi ὤχαις.

[g] σοχασμοὺς] Forsan ἰσκιώματα. Sicut apud Platonem in Timæo p. 26. ἰσκιώματα τ αὐτοπλάστου γραφῆς.

contenti

contenti ſimus ſi vel umbram quandam & imaginem veritatis invenire dabitur. Quærentibus autem, an incorruptibilis ſit mundus, quandoquidem voces Corruptio & Mundus paſſim occurrant, ante omnia diſpiciendum eſt de utroque cabulo, ut ſecundum quem ſenſum alterutrum ſumitur diſtinguamus; nec enumeranda ſunt omnia horum ſignificata, ſed ea quæ ad præſentem tractatum faciunt. Secundum primum ſenſum dicitur mundus, ſyſtema ex cœlo & ſtellis terram ambientibus & animantia & ſtirpes in ea. Ex alio vero ſignificatu Cœlum tantum dicitur; quo reſpiciens Anaxagoras, cuidam ſcitanti cur ita libenter ferret ſubdivalia pervigilia, reſpondit, ut cœli aſpectu fruar: curſus & recurſus ſiderum in orbem redeuntes ſubindicans. Tertio vero *ſenſu*, ſicut placet Stoicis, eſſentia quædam, uſque ad exuſtionem duratura, exornata vel inexornata, cujus motus ſpatia tempus eſſe definiunt. Nunc autem conſideratur mundus juxta primum ſignificatum, qui è cœlo terraque, & cæteris quæ intra hæc continentur, unus tantum exiſtens conſtat. Corruptio quoque dicitur, nunc in deterius mutatio, nunc interitus ita ut nihil fiat reliquum, quæ nulla ratione poteſt ſubſiſtere. Nam ſicut è nihilo nihil fit, ſic nihil corruptione redigitur in nihilum. Nam ex non exiſtente impoſſibile eſt quicquam fieri, & ens prorſus interire infandum & inauditum. Et ut tragicus ait:

*quæ ſunt, horum*
*Nihil emoritur, ſed ſecretum*
*Illud ab iſto*
*Propria ſub imagine paret.*

Neque vero adeo ſtultum eſt ambigere utrum mundus prorſus in nihil interit, ſed ſi recipit ex ordinatione mutationem, multiplicibus elementorum & concretorum formis diſſolutis in unam & eandem ſpeciem; an velut confractus omnimodam fragmentorum confuſionem capiat.

τυς ἔχομθ, ἀγαπᾶν χρὴ, κἂν [h] εἰκόσι δι' αὐτῶν μίμημά τι τ ἀληθείας ἀνθρίσκωμθ. Ἄξιον ἓν τὰς ζητήσεις εἰ ἄφθαρτ ὁ κόσμ [i] ἐπειδὴ καὶ φθορὰ καὶ κόσμ. Τῶν πολλαχῶ λεγομθ́ων ἐστιν] ἑκάτερον πρῶτον ἀφορισαι τ [k] ὀνομάτων, ἵνα καθ' ὃ (σημαίνε) νῦν καὶ τέτακ) διαιρῶμθ· καὶ οὐχ ὅσα δηλῶ) καθαρθμητέον, ἀλλ' ὅσα πρὸς τὴν παρᾶσαν διδασκαλίαν χρήσιμα. Λέγε) τοίνυν ὁ κόσμ καθ' ἓν μὲ πρῶτον, [l] σύστημα ἐξ οὐρανῦ καὶ ἄστρων καὶ περιεχομ́ων, γῆς καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς ζώων & φυτῶν· καθ' ἕτερον δ [m] μόν. οὐρανός· εἰς ὃν ἀπιδὼν Ἀναξαγόρας, πρός τ πυνθανόμθον, ἧς ἕνεκα αἰτίας τὰ πολλὰ πειρᾶται διανυκτερεύειν ὕπαιθρ· ἀπεκρίνατ, ἵν τ κόσμον θεάσαι· τὰς χορείας καὶ περιφορὰς τ ἀστέρων αἰνιττόμθ. Κατὰ δ τρίτον, ὡς δοκεῖ τοῖς Στωϊκοῖς, διήκουσα ἄχρι τ ἐκπυρώσεως οὐσία τις ἡ διακεκοσμημθ́η, ἢ ἀδιακόσμητ, ἧς τῆς κινήσεώς φασιν εἶναι τ χρόνον διάστημα. Νῦν δ' ἐστὶν ἡ ζήτησις περὶ τοῦ κόσμου τοῦ καθ' τὸ πρῶτον σημαινόμθον, ὃς ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τ ἐν αὐτοῖς [n] ἐξ ὧν συνέστηκε. Λέγε) μθ́τοι καὶ φθορὰ, ἥτε πρὸς τὸ χεῖρον μεταβολή· λέγε) δ καὶ ἡ τοῦ ὅλ. ἀναίρεσις παντελής, ἣν καὶ ἀνύπαρκτον ἀναγκαῖον λέγειν. Ὥσπερ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντ. οὐδὲν γίνεται· οὕτω εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρε)· ἐκ τοῦ γὰρ οὐδαμῆ ὄντ. ἀμήχανόν ἐστι γενέσθ τι, τό, τε ὂν ἐξαπολεῖσθ, [o] ἀνωύστον, καὶ ἄπαυστον. Καὶ ὁ τραγικός·

[p] Θνήσκ δ' οὐδὲν
Τῶν γινομθ́ων, διακεκρίμθον
Δ' ἄλλο πρὸς ἄλλο
Μορφὴν ἑτέραν ἀπέδειξεν·

Οὐδέ γε ἄτως ἐστὶν εὔηθες τὸ ἀπορεῖν, εἰ ὁ κόσμ. εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρε), ἀλλ' εἰ δέχε) τὴν ἐκ τ διακοσμήσεως μεταβολὴν, τὰς ποικίλας μορφὰς στοιχείων τε καὶ συγκριμάτων, εἰς μίαν τε καὶ τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἀναλυθείς, ἢ ὥσπερ ἐν τοῖς θλάσμασι καὶ τοῖς καλάγμασι δεξάμθ. παντελῆ σύγχυσιν.

[h] εἰκόσι, &c.] Forſan ſcribendum εἰκόσιμα καὶ μίμημά τι, &c.

[i] ἐπειδὴ] Hæc Uncinis incluſa reſtitui ex Codice Vaticano, ſuntque omnino ad ſenſum neceſſaria. Editi νοημάτων.

[k] ὀνομάτων] Ita MSS. Vat. & Med.

[l] σύστημα] Definitionem hanc arripuiſſe videtur Philo ex Ariſtotele de Mund. c. 2. κόσμ μέ ἐστι σύστημα ἐξ οὐρανῦ καὶ γῆς, & τ ἐν τούτοις περιεχομ́ων φύσεων. Vide etiam Laert. in Zenone p. 138. Orig. Comment. in Geneſ. lib. iii. & Suid. v. κόσμ. Mox vero poſt περιεχῶ videtur deeſſe καὶ, ergo ſic lubens ſcriberem & diſtinguerem περιεχῶ, καὶ γῆς, καὶ, &c.

[m] μόν. οὐρανὸς] Quæ mundi appellatio Pythagoram habuit Autorem. Diog. Laert. lib. viii. c. 48. καὶ τ οὐρανὸν ὀνομάσαι κόσμον. Galen. Hiſt. Philoſoph. Πυθαγόρας πρῶτος ὠνόμασι τ τ ὅλων περιεχῶ κόσμον ἀπ τ ἐν αὐτῷ τάξεως. Anonymus de Vita Pythagoræ apud Photium Cod. 259. ὅτι πρῶτος Πυθαγόρας τ οὐρανὸν κόσμον προσηγόρευσι, διὰ τὸ τέλειον εἶ) καὶ πᾶσι κεκοσμῆθ τοῖς τε ζῶσις & τοῖς καλοῖς. Plato in Timæo, ὁ δὲ πᾶς οὐρανὸς ἢ κόσμος. Plin. Hiſt. Nat. lib. i. initio, *Mundum & quod alio nomine cœlum appellare libuit.*

[n] ἐξ] Omnino ſcribe εἷς. Mundum enim eſſe unum apud philoſophos pervulgatum & à Philone Noſtro traditum infra p. 942. ὕτω γὰρ εἷς τι ἔσται καὶ ὅλος. Plato in Timæo p. 31. πότερον δι ὀρθὸς ἵνα οὐρανὸν προσειρήκαμθ, ἢ πολλοὺς καὶ ἀπείρους λέγωμ ἐν ὀρθότερον, ἕνα, &c. Vide eundem ibid. p. 55. Ciceronem de Univerſo. Plutarch. de Placit. Phil. lib. i. c. 5. & Clem. Alex. Strom. v. p. 693.

[o] ἀνώυστον] MS. Med. ἀνέυθυ· quæ ſanè vox ſatis congruit cum ſequenti ἄπαυστον. Vir eruditiſſimus Tho. Gale ad Ocellum Lucanum reponit, ἀνέπυστον καὶ ἄπιστον. Melius forſan ἀνήκουστον καὶ ἄπυστον. Heſych. v. ἄπυστος, ἀνήκουστος περὶ ὃ μηδεὶς ἤκουσι. Suid. v. ἄπυστα, ἀνήκουστα.

[p] Θνήσκ] Verſus ſunt ex Euripidis Chryſippo excerpti, quos digeſſi ex Grotio in Excerptis poetarum p. 417. Vide Clem. Alexandr. Strom. vi. p. 750. & Antonin. vii. § 50, Philonemque infra p. 963. & 1158. Mox vero pro ἑτέραν, Grotius reponit ἰδίαν. Idque, ut opinor, rectius ad ſenſum.

Τελταὶ ἢ περὶ τὸ ζητεμθὲν γεγόνασι δόξαι· τὸν μὲν ἀΐδιον τὸν κόσμον φαμθόων, ἀγήρητόν τε καὶ ἀνώλεθρον· τῶν δὲ ἐξ ἐναντίας, γενητόν τε καὶ φθαρτόν. Εἰσὶ δ' οἱ παρ' ἑκατέρων ἐκλαβόντες, τὸ μὲν γενητὸν πρὸς τὸ ὕστερον, πρὸς δὲ τὸ πρό- τερον τὸ ἄφθαρτον, μικτὴν δόξαν ἀπέλιπον, γενητὸν καὶ ἄφθαρτον οἰηθέντες εἶναι αὐτόν. Δημόκριτος μὲν οὖν καὶ Ἐπίκουρος, καὶ ὁ πολὺς ὅμιλος τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλοσόφων, γένεσιν καὶ φθορὰν ἐπιλείπουσι τῷ κόσμῳ, πλὴν οὐχ ὁμοίως. Οἱ μὲν γὰρ πολλοὺς κόσμους ὑπογράφουσιν, ὧν τὴν μὲν γένεσιν ἀλληλουχίαις καὶ συμπλοκαῖς ἀτόμων ἀναλήθιασι, τὴν δὲ φθορὰν ἀντικοπαῖς καὶ [πρόσ- κρίσεσι τῶν γειτνιώντων. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ, τὸν κόσμον ἕνα, γένεσιν δ' αὐτῷ θεὸν αἴτιον· φθορᾶς δὲ μηκέτι θεὸν, ἀλλὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἐν τοῖς οὖσι πυρὸς [ἀκαμάτου δύναμιν, χρόνων μακραῖς περιόδοις [ἀναλύσασαν τὰ πάντα εἰς ἑαυτήν· ἐξ ἧς πάλιν αὖ ἀναγένησιν κόσμου [ζωϊσαζ προμηθείᾳ τῇ τεχνίτου. Δυοῖν δὲ κατ' αὐτοὺς, ὁ μέν τις κόσμος ἀΐδιος, ὁ δέ τις φθαρτὸς λέγεται· φθαρτὸς μέν, ὁ κατὰ διακόσμησιν· ἀΐδιος δέ, ὁ [κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν, παλιγγενεσίαις καὶ περιόδοις ἀθανατιζόμενος ἀεί ποτε ληγέσαις. Ἀ- ριστοτέλης δὲ [μήποτ' εὐσεβῶς καὶ ὁσίως ἐπισά- μενος, ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον ἔφη τὸν κόσμον εἶναι· δεινὸν δὲ ἀθεότητος καὶ γένωσκε τὰναντία δει- κνύντων· οἳ τὸν χειροκμήτων ἁπάντων ἀφανέστε- ρον τοσοῦτον [ὁρατὸν θεὸν, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ τὰ ἄλλα τῶν πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν ὡς ἀλη- θῶς περίοπτα πάνθεον. Ἐλεγέ τε ὡς [ἔοικεν ἀ- κούειν καὶ καταγελωμένων, ὅτι πάλαι μὲν ἰδιδίου περὶ τὴν οἰκίας, μὴ βαίοις πνεύμασιν, ἢ χειμῶσιν ἐξω- σίοις, ἢ χρόνῳ, ἢ ῥαθυμίᾳ τοῦ ἁρμοστήσοντος ἐπιμε- λείας ἀναλεσπῇ· νυνὶ δὲ φόβον ἐπικρεμάζοι μεί- ζονα περὶ τοῦ ἅπαντα κόσμον τῷ λόγῳ καθαι- ρόντων. Ἔνιοι δ' οὐκ Ἀριστοτέλη τὸν δόξης ἁρέ- τλιον λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν Πυθαγορείων τινας. Ἐγὼ δὲ καὶ Ὀκέλλου ζυγγράμματι, Λευκανοῦ γέ- νους, ἐπιγραφομένῳ περὶ τῆς Παντὸς φύσεως, ἐνέτυχον, ἐν ᾧ ἀγένητόν τε καὶ ἄφθαρτον οὐκ ἀπεφαίνετο μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' [ἀποδείξεων κα-

p. 940.

Cæterum de quæſtione tres ſunt ſententiæ: alii mundum ſempiternum aiunt, nec ortum unquam nec interiturum: è diverſo alii & ortum & corruptioni obnoxium. Nonnulli utramque ſententiam dividunt, ortum ſentiunt cum poſterioribus, corruptibilem negant cum prioribus: atque ita mixtum dogma reliquerunt, creatum eſſe exiſtimantes, ſed incorruptibilem. Democritus, Epicurus, & Stoicorum turba philoſophorum, mundi ortum ac corruptionem ponunt, verum non ſimiliter. Illi multos mundos exhibent, quorum generationem conflictationibus & connexionibus atomorum tribuunt, corruptionem repercuſſionibus & diſſultibus. Stoici unum mundum aſſerunt, & Deum autorem ejus generationis: corruptionis verò non item Deum, ſed indefeſſam vim ignis rebus inſitam, poſt longas temporum ambages abſumpturam in ſemet omnia: ex qua denuo mundi renovationem confici opificis providentia. Juxta horum opinionem poteſt dici alter mundus ſempiternus, alter corruptibilis: corruptibilis, ut nunc eſt ornatus & diſpoſitus: ſempiternus quoad conflagrationem, ſæculi renovationibus nunquam deſinentibus immortalis factus. Ariſtoteles neſcio quàm pie ſancteque ſentiens, ingenitum & incorruptibilem mundum pronunciat, & impietatis damnat quotquot contrarium aſſerunt, qui manufactis præſtantiorem non exiſtiment tam viſibilem Deum; qui verè in ſe continet ſolem & lunam, reliquumque errantium & fixorum ſiderum Pantheon. Dixit etiam quaſi cum ſarcaſmo cavillatus, olim ſe timuiſſe, ne ſua domus vi procellarum ac tempeſtatum, aut vetuſtate, aut architecti incuria contracto vitio corrueret: jam majorem metum impendere ab iſtis qui conentur verbis mundum deſtruere. Alii negant Ariſtotelem autorem hujus dogmatis, & Pythagoreis quibuſdam id tribuunt. Quin & ego in commentarium Ocelli hominis Lucani incidi, cui De Univerſi Natura titulus, in quo mundum incorruptibilem non tantum aſſerit, verum etiam demonſtrationibus probare conatur.

[q] ὑστέρου—πρότερον] Scribe ex lib. de Mundo. ὑστέρων—προτέρων.

[r] γένεσιν—φθορὰν] Sic Cod. Med. pro γένεσις καὶ φθοραῖς. Mox etiam repono τῷ κόσμῳ, ex MS. Vat. Sic etiam ſcribitur in lib. de Mundo. Editi τὸν κόσμον.

[s] περισείσει] Ita MSS. Med. & Vat. ſicut & lib. de Mundo. Editi κάτασεισι.

[t] κόσμου ἴνα] De quâ Stoicorum ſententiâ vide Laert. in Zenone § 140. Plutarch. de Placit. Philoſ. lib. i. c. 5. Clem. Alexandr. Strom. v. p. 649, 711. & Euſeb. Præp Evangel. lib. xv. c. 15.

[u] ἀκαμάτου] Melius forſan ἀκάματον. Ut referatur ad δύναμιν.

[x] ἀναλύσασαν] MS. Vat. ἀναλίσασαν. Quidni ἀναλίσκουσαν? Vide Laert. in Zen. § 137. Similiter infra p. 942. ἅπασαν οὐσίαν εἰς αὐτὴν ἐξαναλῶσαι. Vide etiam p. 961, 962. & Sap. Sol. xvi. 16.

[y] ζωϊσαζ] Sic MS. Vat. pro ἴσαζ. Lib. de Mundo, σωίζαι· ubi veræ lectionis ſuperſunt veſtigia.

[z] κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν] Sic Cod. Med. eaque lectio melius congruit cum præcedentibus, κατὰ τὸν διακόσμησιν. Noſter quoque infra p. 943. ἢ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν ἀπομαθόν. Vide etiam p. 955, 956. Editi μετὰ τὴν ἐκπυρώσεως.

[a] μήποτ'] MS. Med. μηδέποτε, ſed nil muto. Verba vero hæc μήποτ'—ἐπισάμενος, deſunt in libro de Mundo, & ſanè poſſunt abeſſe ſalvo ſenſu. Videntur enim potius à librario quam Philone profecta. Vide de hâc ſententiâ Ariſtotel. de Cœlo lib. i. c. 10.

[b] ὁρατὸν θεὸν] Lib. de Mundo ἔργον θεοῦ, ſicut & unicus Cod. Reg. Par. ſed placet recepta lectio. Vulgus enim philoſophorum mundum pro Deo habuêrunt Timæus Locrus de Animâ Mundi apud Platonem p. 94. δηλόμενος ὡς ἄρτιον γένεμα ποιῇ, τοῦτον ἐποίει θεὸν γενητόν, &c. Plato in Timæo p. 34. λέγε παίζει δὴ ταῦτα εὐδαίμονα θεὸν αὐτὸν ἐγνωκέναι. Cicero. de Univerſo, *Hæc Deus is qui ſemper erat de aliquando futuro Deo cogitans.* Vide etiam Plutarch. de Placit. Philoſ. lib. i. c. 7. Orig. cont. Celſ. lib. v. p. 235. Cyrill. cont. Jul. lib. i. p. 17. Philonemque ipſum ſupra p. 360.

[c] ἔοικεν ἀκούειν] Omnino male; ſic tamen Codices. Forſan reponendum ζαρκάζων ob ſequens καταγελωμένων.

[d] ἀποδείξεων] Ita MSS. pro ἀποδείξεως. Vide autem Ocelli de Univerſo c. 1. Cenſorin. de Die Natal. c. 2. Et Stob. Eclog. Phyſ. lib. i. c. 24.

Genitum autem ſed incorruptibilem aiunt à Platone in Timæo dici pro concione deorum, ubi juniores Deos natu maximus & princeps ſic alloquitur: *Dii Deorum, quorum operum opifex ego & pater ſum: ea me ita volente indiſſolubilia ſunt. Omne ſiquidem quod colligatum eſt, ſolvi poteſt. Sed male eſt, quod pulchre compoſitum eſt ſeque habet bene, velle diſſolvere. Quapropter quia generati eſtis, immortales quidem & indiſſolubiles non eſtis: nec tamen unquam diſſolvemini, nec mortis fatum ſubibitis: ſiquidem voluntas mea majus præſtantiuſque vobis eſt vinculum, quam nexus illi, quibus eſtis tunc cum gignebamini colligati.* Quidam autem ſophiſtice interpretantur, apud Platonem genitum dici mundum, non quo habuerit generationis principium, ſed quo, ſi factus eſt, non aliter quàm dictum eſt confieri potuerit: vel quod partes ejus generari & mutari videmus. Melior tamen & verior eſt prior ſententia: non ſolum quia toto hoc libro patrem & conditorem & opificem illum Deorum fictorem ait, mundum verò hunc opus præclarum ejus & progeniem, exemplaris archetypi & intelligibilis imaginem ſenſibilem, quot in illo intelligibilia, ſenſibilia in ſe continentem, exemplar ut mente perceptum, perfectiſſimum, imaginem, ut ſenſu. Verum etiam quia hoc de Platone teſtatur Ariſtoteles, quem puderet mentiri ut philoſophum, & quia vix quiſquam fide dignior quam diſcipulus teſtimonium perhibens de magiſtro: præſertim talis, qui non ſegnitie faſtidioſa ſe eruditioni perfunctoriè applicuit, ſed ſuperare conatus veteres neceſſariis commentis quædam novavit per ſingulas partes philoſophiæ.

τεσκεύαζε τ̃ κόσμον εἶναι. Γενητὸν ἢ κ̀ ἄφθαρτόν φασιν ὑπὸ Πλάτωνος ἐν Τιμαίῳ δηλοῦσθαι, διὰ τ̃ θεοπρεπ̃ς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ λέγει πρὸς τοὺς νεωτέρους θεοὺς ὑπὸ τ̃ πρεσβυτάτου κ̀ ἡγεμόνος. ᵉ Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων, ἄλυτα, ἐμοῦ ᶠ γε θέλοντος. Τὸ μ̀ ὂν δὴ δεθὲν πᾶν λυτόν· τόγε μὴν καλῶς ἁρμοσθὲν κ̀ ἔχον εὖ λύειν ἐθέλειν, κακοῦ. Διὸ κ̀ ἐπείπερ γεγόνατε, ἀθάνατοι μ̀ οὐκ ἐστὲ οὐδὲ ἄλυτοι τοιάμπαν· ὅτι γεμὴν λυθήσεσθέ γε, οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας· τ̃ ἐμ̃ς βουλήσεως μείζον ἔτι δεσμοῦ κ̀ κυριωτέρου λαχόντες ἐκείνων, οἷς ὅτε ἐγίγνεσθε ζωισεδεῖσθε. Τινὲς δ' οἷον ζοφιζόμενοι, κ̃ Πλάτωνα γενητὸν λέγεσθαι τ̃ κόσμον, οὐ τῷ λαβεῖν γενέσεως ἀρχὴν, ἀλλὰ τῷ εἴπερ ἐγίγνετο, μὴ ἂν ἑτέρως ἢ τ̃ εἰρημένον ζυσῆναι τρόπον, ᴱ ἢ διὰ τὸ ἐν γενέσῃ κ̀ μεταβολῇ τὰ μέρη θεωρεῖσθαι. Βέλτιον ἢ κ̀ ἀληθέστερον ὑπονοεῖν τὸ πρότερον· οὐ μόνον ὅτι διὰ παντὸς τοῦ ζυγγράμματος πατέρα μ̀ κ̀ ποιητὴν τ̃ δημιουργὸν τ̃ θεοπλάστου ἐκεῖνόν φησιν, καλλιεργὸν ἢ κ̀ ἔγγονον τελοῦντι τ̃ κόσμον, ἀπ' ἀρχετύπου ʰ κ̀ νοητ̃ παραδείγματος μίμημα αἰσθητὸν, πάνθ', ὅσα ἐκεῖνο νοητὰ, περιέχοντα ⁱ αἰσθητὰ ἐν αὐτῷ, τελειοτάτου πρὸς ᵏ νῦν τελειότατον ἐκμαγεῖον πρὸς αἴσθησιν. Ἀλλ' ὅτι κ̀ Ἀριστοτέλης ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ Πλάτωνος, διὰ τὸν τ̃ φιλοσοφίας αἰδῶ μηδὲν ἂν ψευσάμενον, κ̀ διότι πιστότερος ἄδεὶς ὑφηγητὴς γνωρίμου ˡ μαρτυρεῖν· κ̀ μάλιστα τοιοῦτον, ὃς οὐ πάρεργον ἔθετο παιδείαν αἰσχίονι ῥαθυμίᾳ, προσυπερβάλλειν ἢ παραδάσας τὰς τῶν παλαιῶν αἱρέσεις, ἵνα τ̃ ἀναγκαιοτάτων εἰς ἕκαστον φιλοσοφίας μέρος καινοτομήσας προσεξεύρετο.

Hujus autem Platonici dogmatis parentem quidam Heſiodum poetam autumant, docere illum rati mundum eſſe genitum & incorruptibilem: genitum quidem, dum ſic canit:

*Principio chaos eſt genitum, mox edita tellus;*
*Qui ſitus eſt cunctis certiſſimus, aptus in ævum.*

Πατέρα ἢ τ̃ Πλατωνικ̃ δόγματος ἔνιοι νομίζουσι τ̃ ᵐ ποιητὴν Ἡσίοδον, γενητὸν κ̀ ἄφθαρτον οἰόμενοι τ̃ κόσμον ὑπ' ἐκείνου λέγεσθαι· γενητὸν μ̀, ὅτι φησίν·

ᵛ Ἠτοι μ̀ πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα·
Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.

Incorruptibilem verò, quia diſſolutionis ejus & corruptionis nuſquam meminit. Chaos autem Ariſtoteles locum putat, quia locum prius eſſe neceſſe eſt quam corpora. Stoici verò aliquot aquam intelligunt hoc nomine ἀπὸ τοῦ χύσιν, id eſt *à fuſione* dictam. Utcumque verò illud ſe habet, genitum eſſe mundum Heſiodus manifeſtiſſime prodidit. Multis verò ſæculis antiquior

ἄφθαρτον ἢ, ὅτι διάλυσιν κ̀ φθορὰν οὐ μεμήνυκεν αὐτοῦ. Χάος δ' ὁ μ̀ Ἀριστοτέλης τόπον οἴεται εἶναι, ὅτι τὸ δεξόμενον ἀνάγκη προϋποκεῖσθαι σώμασι. Τῶν ἢ Στωϊκῶν ἔνιοι τὸ ὕδωρ, παρὰ τὴν χύσιν τοὔνομα πεποιῆσθαι νομίζοντες· ὁποτέρως δ' ἂν ἔχοι, τὸ γενητὸν εἶναι τ̃ κόσμον ἐναργέστατα παρ' Ἡσιόδῳ μεμήνυται. Μακροῖς ἢ χρόνοις πρότερον ὁ τ̃ Ἰουδαίων νομοθέτης Μωϋσῆς, γενητὸν κ̀

ᵉ Θεοὶ] Locus extat in Timæo p. 40. de quo vide Ariſtotel. de Cœlo lib. i. c 10.

ᶠ γε] Ita pro μή. MS. Vat. & Autoris argumentum & Platonis Editi. Similiter ex Platone ſcribunt Euſeb. Præp. Evangel. lib. xi. c. 32. Cyrill. cont. Julian. lib. ii. c. 58. Origen. Philoſophica de Platone; Cicero tamen de Univerſo videtur agnoviſſe μὴ in ſuo Platonis Codice, *Non ſunt diſſolubilia me invito.*

ᴱ ἢ] Videtur redundare.

ʰ κ̀] Reſtitui ex MSS.

ⁱ αἰσθητὰ] Reſtitui ex Cod. Vat. & lib. de Mundo.

ᵏ νῦν] MS. Vat. & lib. de Mundo νῶ· ſuſpicor vero mendum ibi latere. Forſan, ſi Codices ferrent, reponi poſſet, τελειοτάτου παραδείγματος τελειοτάτῳ ἐκμαγεῖον, πρὸς νῶ αἴσθησιν.

ˡ μαρτυρεῖν] Melius μαρτυρεῖσθαι.

ᵐ ποιητὴν] Reſtitui ex MSS. Vat. & Med. & lib. de Mundo. Vide autem Heſiod. in Theogon. ℣ 116, &c.

ἄφθαρτον

ἄϕθαρτον ἔϕη τὸν κόσμον ἐν ἱεραῖς βίβλοις (εἰσὶ πέντε) ὧν τῷ πρώτῳ ἐπέγραψε ΓΕΝΕΣΙΝ, ἐν ᾗ ἀρχῇ) τὸν τρόπον τοῦτον· Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος. Εἶτα προελθών, ἐν τοῖς ἑπομένοις μεμύηται πάλιν· ὅτι ἡμέραι καὶ νύκτες, καὶ ὧραι ἐνιαυτοὶ, σελήνη τε καὶ ἥλιος, εἰ χρείαν μερίσεως φύσιν [n] ἐδέξαντο, μένειν τὸν πάντων ἀρχαῖον μοῖραν ἀθανάτου λαχόντες, διατελοῦσιν ἄφθαρτοι. Τὸν δὲ ἀγήνορα καὶ ἄφθαρτον καταστασιάζοντας λόγους, ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ ὁρατὸν αἰδοῦς, τακτέον πρότερος, εἰκείαν ἀρχὴν λαβόντας. Ἅπασι τοῖς φθορὰν ἐνδεχομένοις αἰτίαι διττοὶ τῆς ἀπωλείας, ἡ μὲν ἔσω, ἡ δὲ ἐκτός, προϋπόκειται). Σίδηρον οὖν καὶ χαλκὸν καὶ τὰς τοιαυτοτρόπους ὕσιας εὕροις ἂν ἀφανιζομένας ἐξ ἑαυτῶν μὲν, ὅταν ἐπιωώδης νοσήματος τρόπον ἰὸς ἐπιδραμὼν διαφάγῃ· πρὸς δὲ τῶν ἐκτὸς, ὅταν ἐμπιμπραμένης οἰκίας ἢ πόλεως, συναναφλεχθεῖσαι τῇ πυρὸς βιαίῳ ῥιπῇ [o] διαλυθῶσι. Ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ ζώοις ἐπιγένηται τελευτὴ, νοσήσασι μὲν, ἐξ ἑαυτῶν, ὑπὸ δὲ τῶν ἐκτὸς, ζοφατομένοις, [p] ἢ καὶ λοιμώδεσι ἢ ἐμπιμπραμένοις, ἢ θάνατον ἀκαθαρτὸν τὸν δι' αἰσχύνης ὑπομένουσιν. Εἰ [q] δὲ φθείρεται καὶ κόσμος, ἐξ ἀνάγκης ἤτοι ὑπό τινος τῶν ἐκτὸς, ἢ πρός τινος τῶν ἐν αὐτῷ φθαρήσεται) δυνάμεων. Ἀμήχανον δ' ἑκάτερον· ἐκτὸς μὲν γὰρ οὐδέν ἐστι τοῦ κόσμου, πάντων εἰς τὸ συμπλήρωσιν αὐτοῦ συνηναθέντων. [r] Οὕτω δὲ εἷς τε ἔσται καὶ ὅλος, καὶ ἀγήρως· εἷς μὲν διὰ τὸ ἀπολειφθέντων τινῶν, ἕτερον ἂν τῷ νῦν ὄντι γνήσιον ὅμοιον· ὅλος δὲ, ἕνεκα τοῦ σύμπασαν τὴν οὐσίαν εἰς αὐτὸν ἐξαναλῶσαι· ἀγήρως δὲ καὶ ἄνοσος, ἐπειδὴ τὰ νόσοις καὶ γήρᾳ σώματα ἁλωτὰ, θερμότησι καὶ [s] ψυχρότησι καὶ πρὸς ἄλλαις ἐναντιότησι προσεμπιπτούσαις ἔξωθεν ἰσχυρῶς, ἀναιρέπεται· ὧν οὐδεμία δυνάμις [t] ἀποδρᾶσα, κυκλοῦται καὶ ἐπιτίθεται), [v] πάθων, [x] μηδενὸς ἀποστάντος μέρους, ὁλοκλήρων εἴσω τετειλημμένων ἔσω. Εἰ δ' ἄρα τι ἐστὶν ἐκτὸς, πάντως ἂν εἴη κενὸν, ἢ ἡ ἀπαθὴς φύσις, ἣν οὐδωύαται παθεῖν τι ἢ δρᾶσαι. Καὶ μὴν οὐδὲ ὑπό τινος αἰτίας διαλυθήσεται) τῶν ἐντὸς αὐτοῦ. [y] Πρότερον μὲν, ἐπειδὴ τοῦ ὅλου τὸ μέρος καὶ μεῖζον ἔσται καὶ κρατιστότερον, ὅπερ ἐστὶν ἀτοπώτατον. Ὁ γὰρ κόσμος ἀνυπερβλήτῳ κράτει

Moſes Judæorum legiſlator dixit mundum eſſe genitum & incorruptibilem, in ſacris libris (qui numero ſunt quinque) quorum primum Geneſim nominavit, quem ſic eſt exorſus: *In principio fecit Deus cœlum & terram: terra autem erat rudis & inviſibilis.* Deinde progreſſus in ſequentibus rurſus docet, quòd dies & noctes, horæ annique, ſol & luna, qui menſurandi temporis rationem oſtenderunt unà cum cœlo toto ſortem immortalem nacti, interitus immunes permanent. Verum eam diſputationem, quæ mundum ortus & interitus exortem aſtruit, ex rerum conſpectarum veneratione, prius commemorabimus, conſentaneo utentes exordio. Omnia quæcunque ſunt corruptioni obnoxia, duas habent cauſas interitus, internam & externam. Igitur ferrum & æs aliaſque hujuſmodi materias videmus abſumi ex ipſis enato malo, quando ærugo gliſcens exedit ea inſtar morbi ſerpentis: ab externis autem cauſis corrumpuntur, quando urbe aut domo, conflagrante ea ſimul exuſta, ignis incubitu violento diſſolvantur. Ad eumdem modum animalibus mors obvenit, ægrotantibus quidem ex ſeipſis, vel ex cauſis externis, dum jugulantur, lapidantur, exuruntur, aut fœdo ſuſpendii letho pereunt. Quamobrem ſi mundus interibit, neceſſum eſt ut aut externo ab aliquo, aut ab aliqua intus exiſtente potentia perimatur. Sed neutrum eſt poſſibile: nam extra mundum nihil eſt, quandoquidem ad complementum ejus omnia in unum coierint. Is ſiquidem unus & integer & expers ſenii; unus quidem, quia ſi quid excluſum eſſet, poſſet inde fieri alius huic ſimilis: integer, quia in eum inſumpta eſt univerſa eſſentia: morbi expers atque ſenii, quoniam corpora quæ morbis lædi poſſunt aut ſenio, caloribus & frigoribus aliiſque contrarietatibus externe infeſtantibus ſubvertuntur; quarum nulla potentia aufugiens oppugnat aut infeſtat mundum; iſtis omnibus, ſiquidem nulla pars à compage deſciſcat, integris intus incluſis. Quod ſi utique aliquid eſt exterius, omnino inane erit, aut impatibilis quædam natura, quæ nec pati poſſit nec agere. Nec vero ab ulla cauſarum diſſolvetur quas intra ſe continet; primum, quia ſic pars eſſet toto major ac potentior, quod eſt abſurdiſſimum. Nam mundus vi inſuperabili

Gen. i. 1.

p. 942.

[n] ἐδέξαντο] Forſan ἐδείξαντο. Sic Noſter infra p. 952. μηνός τε καὶ ἐνιαυτοῦ περίοδοι χρόνου ἔδειξαν.

[o] διαλυθῶσι] Sic MSS. Med. & Vat. & lib. de Mundo. Infra quoque, δεῖ ὑπό τινος αἰτίας διαλυθήσεται) τῶν ἐντός.

[p] ἢ καὶ λοιμώδεσι] Reſtitui ex eiſdem. In lib. de Mundo ſcriptum mendoſe λοιμῷδες.

[q] Εἰ φθείρεται] Sic pro διαφθαρήσεται, MS. Med. & lib. de Mundo.

[r] Οὕτω, &c.] Scribe ex libro de Mundo, ἔστω γὰρ ὡς τό ἐστι, &c.

[s] ψυχρότησι] Sic MS. Vat. pro ψύξεσι. Iſta vero vox crebro à Platone & Ariſtotele uſurpatur.

[t] ἀποδρᾶσα] MSS. ἀποδεφύσασα.

[v] πάθων] Forſan πασῶν, ſcil. δυνάμεων. Soni ſimilitudo videtur librario fucum feciſſe.

[x] μηδενὸς] Scribe ἅττα μηδενός. Sic infra p. 946. ἅττα μηδενὸς ὑπολειφθέντος ἢ ἀπελλυομένου μέρους. Item p. 947. ἅττε μηδενὸς ὑπολειφθέντος μέρους. Mox vero pro ἀποστάντος ſcribe ἀπεστῶντος ex MSS. & lib. de Mundo. Sic ergo ſcriberem & diſtinguerem, πασῶν (ἅττα μηδενὸς ἀποστατοῦντος μέρους) ὁλοκλήρων.

[y] Πρότερον] Scribe πρῶτον ex lib. de Mundo.

prædituſ

prædita partes omnes ſecum ducit, ipſe à nulla earum mobilis. Deinde cum duæ ſint cauſæ corruptionis, interior & exterior, quæcunque unam admittere ſolent, eadem omnino admittunt & alteram. Argumento ſit: equus, bos, homo, ſimiliaque animalia, quoniam ferro poſſunt interimi, morbo quoque intereunt. Difficile enim eſt, imò impoſſibile, invenire quod extrinſecus moventi cauſæ obnoxium, corruptionem non capiat *, per ſe ſubſiſtens antequam mundus eſſet. Nam quod non eſt, ne movetur quidem: demonſtratum autem eſt, tempus eſſe mortus mundani interſtitium. Ergo neceſſe eſt ut utrumque ab æterno extiterit; quæ vero ortus initium non habent, interitum non admittunt. Dicat fartaſſe aliquis Stoicus diſputator verboſior, fateri ſe tempus eſſe mundani motus interſtitium, ſed non hujus tantummodo jam diſpoſiti & exornati, verum & ejus qui poſt exuſtionem fore intelligitur. Cui ſic reſpondendum cenſeo: O bone, pervertis nomina, mundum vocas qui inornatus ſit. Nam ſi hic quem videmus, vere apteque mundus vocatur, ornatus ordinatuſque velut ab homine, ſumma artis perfectione, ejus in ignem mutatio merito nominari poteſt perturbatio.

Critolaus eorum unus quibus cum Muſis commercium, & Peripateticæ ſectator philoſophiæ, dogma de ſempiternitate mundi approbans, talibus argumentis utitur. Si mundus eſt ortus, ergo & terra: ſi terra, ergo & humanum genus: homo autem eſt ingenitus, ab æterno ſubſiſtens, ſicut oſtendetur. Igitur mundus etiam eſt ſempiternus. Argumentum vero quod modo diſtuleram eſt nunc perſequendum, ſi tamen demonſtratione in re tam evidenti opus eſt. Sed opus videtur propter fabularum autores, qui mendaciis vitam repleverunt, veritate longe profligata: non ſolum domos & civitates, verum & quemvis individuum poſſeſſione *præclara* defraudantes: quinetiam ad efficacius ſermonis lenocinium, quaſi eſcam & laqueum, ſpecioſos verſus & metra excogitantes; quibus fatuorum aures incantant falluntque: ſicut oculos deformes meretriculæ, amuletis & adulterino decore, cum nativo careant. Aiunt enim hominum ex hominibus generationem eſſe naturæ opus recen-

χρώμβῳ. ἄγγ τὰ [z] πάντα μέρη, πρὸς μηδενὸς αὐτῶν ἀγόμβῳ. Ἔπειτα, διότι διττῶν ὑσῶν φθορᾶς αἰτιῶν, τὴ μὲ ἐντὸς, τῆς ἢ ἐκτὸς, ἃ τὴν ἑτέραν [a οἷς]) ὑπομβύειν, δεκτικὰ καὶ τῆς ἑτέρας ἐςὶ πάντως. Σημεῖον ἢ. βῦς ϗ ἵππος. ϗ ἄνθρωπος, καὶ τὰ ἄλλα πλήσια ζῶα, διότι πέφυκεν ἀναιρεῖσθ ὑπὸ σιδήρου, καὶ νόσῳ τελευτήσ. Χαλεπὸν γὰ, μᾶλλον ἢ ἀδυνάτον εὑρεῖν, ὃ τὴν [b] νοητὴν ἔξωθεν αἰτίαν φθορᾶς ὑπομβύειν, τὴ φθορᾶς ἄδεκτον [c] ἔναι *, ὑποσῆναι καθ' ἑαυτὸν, ἡνίκα κόσμος οὐκ ἦν. Τὸ γὰ μὴ ὕπαρχον οὐδὲ κινεῖται, ἄλλως ἢ κοσμικῆς κινήσεως ἐδείχθη ὁ χρόνος. ὤν. Ἀνάγκη τοίνυν ἑκάτερον ἐξ ἀϊδίου ὑφεσάναι, ϗμέσεως ἀρχὴν μὴ P. 943. [d] λαβόντα τὰ ἢ διαφθορᾶς ἀνεπίδεκτα. Τάχα τις ἐρεσιλογῶν Στωϊκὸς ἐρεῖ, τὸ χρόνον ὑποδεδέσθ ἄλλως ἢ τὸ κόσμου κινήσεως, οὐχὶ νῦν ἰδίᾳ [e] κεκοσμημβύου μόνον, ἀλλὰ ϗ τὸ τὴν ἐκπύρωσιν ἐπινενομβύου. Πρὸς ὃν λεκτέον, τὴν ἀκοσμίαν, ὦ ϗμαῖε, μεταθεὶς τὰ ὀνόματα, κόσμον καλεῖς. Εἰ γὰρ ὅτος ὃν ὁρῶμβ ἐτύμως καὶ προσφυέσατα κόσμος κέκληται, διατεταγμβύος καὶ διακεκοσμημβύος ἀπ' ἀνθρώπου, τέχνης ἀκρότητι, τὴν πρὸς τὸ πῦρ αὐτοῦ μεταβολὴν δεόντως ἄν τις ἀκοσμίαν ὀνομάσαι.

[f] Κριτόλαος ἢ [g] τῶν κεχορβκότων μύσαις, τῆς Περιπατητικῆς ἐρασὴς φιλοσοφίας, τῷ μὲν τῆς ἀϊδιότητος κόσμου δόγματι ζωηπὸν, ἐχρήσατο τοιαύταις πίσεσιν. Εἰ γέγονεν ὁ κόσμος, ἀνάγκη καὶ τὴν γῆν γεγονέναι· εἰ ἢ ἡ γῆ ϗμητὴ, πάντως καὶ τὸ ἀνθρώπων ϗμῦ· ἄνθρωπος ἢ ἀϗμήτον, ἐξ ἀϊδίου τῆς ϗμύσεως ὑφεσὼς ὥσπερ ἐπιδεικθήσ)· [h ἀΐδιος ἄρα ϗ ὁ κόσμος. Τὸ ἢ ὑπερβῆναι ἤδη καταςκευαςέον.] Εἰ δεῖ ϗ ὑποδείξεως τῆς ὕτως ἐμφανέσι· δεῖ δ' ὡς ἔοικεν ἕνεκα τῶν μυθοπλαςῶν, οἳ ψευσμάτων ἀναπλήσαντες τὸν βίον, ἀληθείαν ὑπερόριον πεφυγαδεύκασιν· οὐ μόνον πόλεις καὶ οἴκους, ἀλλὰ καὶ ἕνα ἕκαςον τῆς ἡμετέρας χηρεύειν βιασάμβοι· ϗ πρὸς [i] τὸ τῆς ὁρμίσεως ὁλκὸν, μέτρα Ϲ ῥυθμοὺς δέλεαρ εἰς ἑτέραν ἐπινοήσαντες, οἷς ἀφρόνων ὦτα καταγοητεύουσι· καθάπερ ὀφθαλμοὺς αἱ ἄμορφοι ϗ εἰδεχθεῖς ἑταῖραι πειάπλοις καὶ νόθῳ κόσμῳ, χηρείᾳ γνησίᾳ. Λέγουσι γὰρ ὅτι ἡ ἐξ ἀλλήλων ϗμεσις ἀνθρώπων, νεώτερον φύσεως ἔργον· λεγεγονώτερον ἢ καὶ πρεσβύτερον,

[z] πάντα] Reſtitui ex Cod. Vat. Mox ibidem poſt ὑσῶν ſcribitur αὐτῶν. Quidni αὖ τῶν.

[a] οἷς]) Forſan οἷά τι ἐςιν. Vir Doctiſſimus reponit οἴωθεν.

[b] νοητὸν] Melius, ut videtur, κινητόν.

[c] ἔναι] Nonnulla hic deſunt. Necdum enim abſoluto de Mundi Incorruptibilitate argumenta, abruptè ſatis de tempore agitur.

[d] λαβόντα] Melius λαβὸν, nec tamen ſic placet; ita vero ſcriberem & diſtinguerem, ὑφεσάναι· τὰ ἢ ϗμέσεως ἀρχὴν μὴ λαβόντα διαφθορᾶς ἀνεπίδεκτα.

[e] κεκοσμημβύου] Scribe διακεκοσμημβύου. Sic enim mox infra ἐξοπλισμβύῳ ϗ διακεκοσμημβύῳ. Vide etiam infra p. 953.

[f] Κριτόλαος] De eo prorſus ſilet Laertius, à Plutarcho vero inter principes ſectæ Peripateticæ recenſetur, lib. de Exilio p. 605. Vide Ciceron. Tuſc. quæſt. lib. v. & de Finib. Bon. & Mal. lib. v. Aul. Gell. Noct. Att. lib. vii. c. 14. & ix. 5. Clem Alex. Strom. ii. p. 497.

[g] τῶν] Forſan οἷς τῶν, mox etiam ſcribe Συσκηνουμένων. Sicut ſupra p. 874. τινὲς τῶν ἄκρων Συσκηνουμένων μύσαις.

[h] ἀΐδιος] Hæc Uncinis incluſa reſtitui ex MSS. Vat. & Med.

[i] τὸ τῆς ὁρμίσεως] Omnino repone τὸ τῆς ῥύσεως.

Ocell. Luc. c. iii. Laertius in Anaxagora § iv. Ariſtotel. de Mund. c. ii. & Clem. Alexandr. Strom. v. p. 711.

ἡ ἐκ γῆς, ἐπειδὴ πάντων μήτηρ ἐστὶ καὶ νενόμισται. Τοὺς δ' ἀδομβήτους παρ' Ἕλλησι παρατοὺς [l] λέγουσιν ἐκφῦναι καθάπερ νῦν τὰ δένδρα, τελείους καὶ ἐνόπλους γῆς παῖδας. Ὅτι δὲ μύθου πλάσμα τοῦτ' ἔστι, ζωιδεῖν ἐκ πολλῶν ῥᾴδιον· αὐτίκα τῷ πρώτῳ γενομένῳ ἔδει καθ' ὡρισμένα μέτρα καὶ ἀριθμοὺς χρόνων, αὐξήσεως. Βαθμοὺς γάρ τινας ἡ φύσις τοὺς ἡλικίας [m] ἐνέννησε, δι' ὧν τρόπον τινὰ ἀναβαίνει καὶ κάτεισιν ἄνθρωπος· ἀναβαίνει μὲν αὐξόμενος, καταίρχει δ' ἐν τῇ μειώσει. Ὁρος δ' ὁ τῶν ἀνωτάτω [n] βαθμῶν, ἀκμή, πρὸς ὃν φθάσας τις οὐκέτι πρόεισιν, ἀλλ', ὥσπερ οἱ διαυλοδρομοῦντες ἀνακάμπτουσι τὼ αὐτὼ ὁδὸν, ἅπερ παρ' ἰσχυρᾶς νεότητος ἔλαβεν, [o] ἀποδιδοὺς ἐν ἀσθενεῖ γήρᾳ. Τὸ δὲ γενηθῆναί τινας οὕτως τελείους ἠγνοηκόσιν ἐστὶ νόμους φύσεως, θεσμοὺς ἀκινήτους. Αἱ p. 944. μὲν γὰρ ἡμέτεραι γνῶμαι προσαναπατούμεναι τὸ πλημμελὲς ἐκ τοῦ ζωιζομένου θνητοῦ, προπὰς καὶ μεταβολὰς εἰκότως ἐνδέχεται, ἄτρεπτα δὲ τὰ τοῦ [p] τοῦ ὅλων ἐστὶ φύσεως, ἅτε πάντων ὑπερκρατούσης, καὶ διὰ βεβαιότητα τοῦ ἅπαξ γνωσθέντων τοὺς ἐξ ἀρχῆς παγίους ὅρους ἀκινήτους διαφυλαττούσης. Εἴπερ οὖν ἐνόμιζεν ἀρμόττον ἀποτέλεσμα τελείους, καὶ νῦν ἂν ἐτελεογονεῖτο ἄνθρωπος, μὴ βρέφος, μὴ παῖς, μὴ μειράκιον γινόμενος, [q] ἀλλ' ἀνὴρ εὐθὺς ὤν, ἴσως δὲ καὶ πρὸς ἅπαν ἀγήρως, καὶ ἀθάνατος· ᾧ γε μὴ αὔξησις, μηδὲ μείωσις πρόσεισιν. Αἱ μὲν [r] γὰρ ἄχρι τοῦ ἀνδρὸς ἡλικίας μεταβολαὶ κατ' αὔξησιν, αἱ δ' ἀπὸ ταύτης ἄχρι καὶ γήρως καὶ τελευτῆς, κατὰ μείωσιν ζωίσανται· τῷ δὲ μὴ κοινωνοῦντι τῶν προτέρων, καὶ τὰς ἑπομένας εὔλογον μὴ ὑπογίγνεσθαι. Τί δ' ἐμποδὼν ἦν ἀνθρώπους καθάπερ φασὶ πρότερον, καὶ νῦν βλαστάνειν; [r] Οὔπω καὶ ἡ γῆ γεγήρακεν, ὡς μὲν χρόνῳ μήκει ἐσηρῶσθαι δοκεῖν· ἀλλ' ἐν ὁμοίῳ μένει νεάζουσα ἀεί, διότι τεταρτημόριον τοῦ Παντός ἐστι, καὶ ἕνεκα τοῦ τοῦ ὅλου μένειν ἐθέλει μὴ φθίνειν· ἐπεὶ καὶ τὰ ἀδελφὰ στοιχεῖα αὐτῆς, ὕδωρ, ἀήρ τε καὶ πῦρ, ἀγήρω διαμένει. Πίστις δὲ ἐναργὴς τὰ ἀθιασάτου καὶ ἀϊδίου θεοῦ γῆν ἀκμῆς, τὰ φυόμενα. [s] Καθαρθεῖσα γὰρ ἡ πολυμῶν ἀναχύσεσιν, ὥσπερ φασὶν Αἴγυπτον, ἢ τοῖς ἐτησίοις ὄμβροις, τὰ ἐκ τοῦ [t] φθορᾶς κάμνον ἀνίησι καὶ χαλᾶται· κἄπειτα διαναπαυσαμένη, τοῦ οἰκείαν δύναμιν ἀνακτᾶται μέχρι πανελοῦς ῥώμης· εἶτ' ἄρχεται πάλιν τὰ τῶν ὁμοίων γενέσεως, τροφὰς ἀφθόνους ἁπάσαις ζώων ἰδίαις ἀναδιδοῦσα. Παρ' ὃ μοι δοκοῦσιν

tius: antiquius autem ex terra, quandoquidem hæc est & habetur mater omnium. Illos autem à Græcis decantatos fatu editos homines dicunt ex terra prognatos, sicut nunc arbores, perfectos armatosque terræ filios. Id vero figmentum esse fabulosum liquet multis modis; jam primum sic primum nato, secundum certas mensuras & numeros temporum, opus fuit incremento. Gradus enim quosdam ætatum natura condidit, per quos homo quodam modo ascendit ac descendit, crescendo ascendit, decrescendo vero descendit: terminus verò graduum summorum est virilis ætas, quò ubi quis pervenit, non progreditur amplius, sed quemadmodum cursores in diaulo quem vocant, cursu retrorsum flexo decurrit, iterum per eadem vestigia, quicquid ab ætate vigenti accepisset, in senectute debili persolvens. Verum existimare quosvis perfectos natos est eorum qui leges naturæ, instituta sane non violanda, ignorant. Mentes enim nostræ viciatæ contagione adjuncti sibi mortalis corporis, lapsus & mutationes merito admittunt, verum opera naturæ Universi sunt immutabilia: quippe quæ omnibus prævalet, & ex firmitate ejus decretorum leges ab initio fixas servat immotas. Ergo si unquam placuisset ei nasci perfectos homines, nunc quoque sic nascerentur: nusquam infans, nusquam puer, nusquam esset adolescens, sed vir confestim, & fortasse nec senio nec morti obnoxius. Nam cui nullum incrementum, ei ne detrimentum quidem accidit. Proinde mutationes quæ virilem ætatem antecedunt, ex incremento constant: quæ verò deinceps sequuntur usque senectam & obitum, ex decremento; cæterum cui non insunt priora, ne posteriora quidem inesse par est. Quid enim obstaret quominus nunc quoque sic ut olim nascerentur homines? Adeone igitur terra senuit, ut videri possit effœta præ senio? Atqui viget illa semper sui similis, cum sit universitatis quarta pars, & propter Universi conservationem interire non debet; siquidem & elementa cognata, aqua aer & ignis, nunquam senescunt. Quæ vero ibi enascuntur manifestum sunt argumentum continui & non intermittentis in ea vigoris. Irrigata enim vel fluminum restagnationibus, sicut Ægyptus, vel annuis imbribus, ex inundatione languorem reficit, & relaxat: dein respirans paululum vires nativas recolligit usque ad perfectum vigorem; mox renovata similium generatione annonam copiosam

[l] λίγουσιν] Restitui ex Cod. Vat.
[m] ἐγέννησε] Melius, ut videtur, ἐπαύσατο.
[n] βαθμῶν] Ita MS. Med. pro βαθμός.
[o] ἀποδιδοὺς] Melius ἀποδιδοῦσιν. Mox vero post τελείους deleo ἐξ. Fide Codicis Medicei.
[p] τοῦ] Restitui ex eodem.
[q] ἀλλ'] Restitui ex MSS.
[r] γὰρ] Ita MS. Med. pro ἂν.
[r] οὔπω] MS. Med. οὕτως cum interrogatione, & sic, ut videtur, melius. Isti sententiæ se opponit Autor, quæ terram effœtam docuit. Sic enim Lucretius lib. i. 1149

*Jamque adeo affecta est ætas, effœtaque Tellus*
*Vix animalia parva creat.*

Vide etiam 4 Esdr. v. 53. & xiv. 16. Item Cyprian. ad Demetr. circa initium.
[s] καθαρθεῖσα] Forsan καλαφθεῖσα à καλάφδω, *irrigo*.
[t] φθορᾶς] Omnino scribe φορᾶς. Sic lib. de Septen. p. 1196. φορᾷ ὑετῶν. & infra p. 962. Vide dicta ad p. 1143.

omni animantium generi ſuppeditat. Quapropter opinor poetis non temere Pandoram vocari, quaſi πάντα δωρημένην, id eſt, omnia largientem vel jucunda vel neceſſaria, non his aut illis, ſed omnibus quæcumque ſortita ſunt animam. Certe ſi cui daretur adulto vere pinnas alaſque ſumere, & è ſublimi campos colleſque inſpicere: quomodo illi herbas ferant & pabulum, hordeum & triticum, aliaſque ſpecies varias, vel ſatas agricolarum induſtria vel è terrâ ſponteneè productas: aliam vero *regiam*, foliis frondibuſque opacam quibus ornantur arbores, ſimulque fructuum copiam, non ſolum ad nutrimentum ſed & ad ægritudinum curationem. (Nam oleæ fructus medetur defatigatis corporibus, vinum modice potum remittit vehementes dolores animi) præterea ſuaviſſimas auras exhalantes è floribus, colorumque ſpecies infinitas artę divina variegatas. Moxque deflexis oculis à frugiferis arboribus, ſingulatim rurſus contemplętur populos, & cedros, piceas, abietes, quercuum immanes celſitudines, reliquas infrugiferarum continuas & denſas ſylvas, quæ montes plurimos & maximos, tum pingues agros radicibus eorum ſubjectos opacant: agnoſceret indefeſſum terræ ſemper juveneſcentis vigorem. Igitur quando nihil diminutum ſit è priſtinis ejus viribus, nunc quoque, ſi unquam antea, pareret homines, duabus de cauſis neceſſariis. Primùm, ne ab officio ſuo decederet, maxime in generatione hominis, animalis terreſtrium omnium præſtantiſſimi: deinde ut ſublevaret mulieres, quæ gravidæ per menſes *ferme* decem graviſſimo premuntur onere, interdum etiam parturientes in ipſo nixu emoriuntur. Annon gravis prorſus eſt ſtultitia credere terram uterum quendam in gremio concluſum tenere ad hominem generandum? Locus enim generationis eſt uterus, *naturæ*, ut dixit quidam, *officina*, in quâ ſolum animalia formantur. Verum is non terræ pars eſt, ſed fœminæ, factus ad generationem, alioquin illa etiam uberibus opus haberet ad alendos recens editos fœtus alimento convenientiſſimo. Atqui nec amnis nec fons ullus in toto orbe memoratur, qui pro aqua exundet fluentis lacteis. Adhæc ſicut lactis egent infantes modo geniti, ſic amictuum tegminis, ob ingruentes ex frigore & æſtu alumnis

σὺκ ἀπὸ ζκοπῆ ποιηταὶ Πανδώραν αὐτὴν ὀνομάσαι, πάντα δωρημένην, ἢ τὰ πρὸς ὠφέλειαν ἢ ἡδονῆς ἀπόλαυσιν, ἤ τισιν, ἀλλὰ πᾶσιν ὅσα ψυχῆς μεμοίρηκ). Εἰ γάν τις, ἔαρος ἀκμάσαντος, πτερωθεὶς ἀρθείη μέλαρσι, καὶ κατίδοι τὴν ἐρεννὴν ἢ πεδιάδα, τὴν μὲ εὔχορτον καὶ χλοηφόρον, πόας ἢ [v] χιλὸν, κριθάς τε ἢ πυρὸς, ἢ μυρίας ἄλλας ἀρτῶν φύσεις ἀναδιδόσας, ἃς τε γεωργοὶ καλέσάλοντο, ἢ ἃς ἀπαυλοματίζουσα ἡ τὸ ἔτος ὥρα παρίχε)· τὴν ὴ κλάδοις καὶ φυλλάσιν καλάσκιον, οἷς ὁπλοσμεῖται τὰ δένδρα, καὶ καρπῶν πλησίπληθες άτην· ἀχὶ τ πρὸς ἐδωδὴν μόνον, ἀλλὰ ἢ οἷς πόνος ἀκεῖαζ ζυμβέβηκεν (ὁ μὲ γὰ τ ἐλαίας καρπὸς σώμαλος κάμαλον ἰᾶται, ὁ ὴ τ ἀμπέλ ποθεὶς μέλιος ὁπλαλᾶ τὰς ζφοδρὰς ὀδύας ψυχῆς.) Ἔτι ὴ τὰς ἀπὸ τ ἀνθῶν ἀναφερομένας [x] ὠδιτέρας αὔρας, ἢ τὰς τ χρωμάτων ἀμυθήτ ἰδιότητας τέχνη δαιμονίῳ πεποικιλμένας. Τὴν δ' ὄψιν ἀποκλίνας ἀπὸ τ ἡμέρων, ἐν μέρει πάλιν ἀγέρος, ἢ κέδρος, πεύκας, ἐλάτας, δρυῶν ὕψη πεπυκνέσαλα, τὰς ἄλλων τ ἀγρίων ζωοτρεῖς καὶ βαθείας ὕλας πελιαθρήσειεν, αἳ τὰ πλεῖσα ἢ μέγισα τ ὀρῶν ἢ τὴν πολλὴν ὅση βαθύγειος τ [y] ὑπερορίας ζκιάζουσι, γνώσε) τὴν ἀνένδοτον καὶ ἀκάμαλον τ γῆς ἀεὶ νεαζούσης ἀκμήν. Ὡς' ἂν ἐλαττωθεῖσα τ παλαιᾶς ἰσχύος ἢ νῦν ἂν, [z] εἴγε τὸ πρότερον, ἔτικλεν ἀνθρώπους, ὑπὲρ δυοῖν πιν ἀναγκαιοτάτοιν· ἑνὸς μὲ, τὸ μὴ λειποτακτεῖν τάξιν οἰκείαν, ἢ μάλισα ἐν πορᾷ καὶ νόσοις, τὸ χερσαίων ἁπάντων ἀρίσ καὶ ἡγεμόνος, ἀνθρώπ. Δεύτερ ὴ, [a] γυναικὶς ὁπλοτέρας, αἳ κύουσαι μὲ βαρυτάτοις ἄχθεσι [b] δέκα πν μῆνας [c] βιάζον), μέλλουσαι δ' ἀποτίκτειν, πολλάκις ὠδῖσιν αὐταῖς ἀποθνήσκουσιν. Ὅλως σὺκ ἀνόητα δεινὴ, μήτραν ὑπολαμβάνειν γῆν ἐγκεκολπίσ πρὸς ἀνθρώπων πορὰν; Τὸ γὰ ζωογονῶν χωρίον ἐσὶ μήτρα, φύσεως, ὡς εἴπέ τις, ἐργασήριον, ἐν ᾧ [d] ζῶα μόνον διαπλάτε)· τὸ ὴ ἀ γῆς μέρος ἐσὶν, ἀλλὰ ζῴ θήλεος δημιουργηθὲν εἰς νόσους, ἐπεὶ ἢ μαζὸς καθάπερ γυναικὶ [e] γῇ φατέον, ἡνίκα ἀνθρωποτόκοις προσγενέσ, τροφὴν ἵν' ἔχωσιν οἰκείαν οἱ πρῶτοι ἀποκυηθέντες. Ἀλλὰ γὰ ἀ πολαμὸς, ἀ πηγή τις ἀδαμᾶ τ οἰκυμένης ἀνθ' ὕδατος μνημονεύεσαί πο τ ὀμβρῆσαι γάλα. Πρὸς ὴ δὴ τούτοις, ὥσπερ γαλακτοτροφεῖσ χρὴ τὸ δρεπτίγονον, ὕτω ἢ τῇ δι' ἀμπεχόνης ζκέπῃ χρῆσ, διὰ τὰς ἀπὸ κρυμᾶ καὶ χειμέρας μεταβολὰς ἐγκυόπλου διαπαντὸς χρόνου. Huc etiam affer Plautum in Sticho. Ovid. Faſt. lib. i. Virgil. Eclog. iv. Aug. lib. iii. de Trin. c. 5. & Ambroſ. Serm. xv. in Pſalm. iii.

P. 945.

[v] χιλὸν] Sic MSS. pro χύλον. Mox etiam pro καλαῦάλοις ſcribe καλαῦάλλοις.

[x] ὠδιτέρας] Melius ὠδιτόκους.

[y] ὑπερορίας] MS. Med. ὑπερεῖν, ubi veræ lectionis apparent veſtigia. Scribendum enim ὑπερείας vel ὑπερεῖν. Vide Suid. v. ὑπαίρεια. Mox pro ζκιάζουσι ſcribo σισκιάζουσι ex MSS.

[z] εἴγε] Sic MS. Med. pro ἴγε.

[a] γυναικὸς] Scribe γυναικῶν.

[b] δέκα μῆνας] De Decimi Menſis partu, ſic Sap. Sol. vii. 2.

[c] βιάζον] Scribe πιέζον. Sic Noſter ſupra p. 726. ὅτε βαρεῖ πιέζον. Item p. 73. μὴ πιέζῃ βαρυτάτοις ἄχθεσι. Similiter emendamus Noſtrum p. 802.

[d] ζῶα] Ita MS. Med. pro ζῶσι.

[e] γῇ] Reſtitui ex MSS. Vat. & Med. Mox etiam ſcribe ἀνθρωποτόκῃ.

καὶ θάλπος ἐγγινομένας πῖς [f] τρεφομένοις ζημίας. Οὐ χάριν μᾶλλον καὶ μητέρες, αἷς ἀναγκαία φροντὶς ἐρχεῖ τῶν γεννωμένων, καλαπαργανῶσι τὰ βρέφη. Τὰς δὲ γηγενεῖς φυτὰς, πῶς ἂν τις ἀθὺς διέφθειρε γυμνὰς ἐαθείσας; ἢ αἴρων καλάψυξις, ἢ ἀφ' ἡλίου φλογμός; Κρυμοὶ γὰρ καὶ θάλπη κρατήσαντα νόσους καὶ φθορὰς ἀπεργάζονται. Ἐπεὶ δ' ἅπαξ ἤρξαντο ἀλογεῖν ἀληθείας οἱ μυθοπλάσαι, τοὺς παρτοὺς ἐκείνους καὶ ἐνόπλους ἐτερατεύσαντο ἐκφῦσαι. Τίς γὰρ ἦν κατὰ γῆς χαλκουργὸς, ἢ ποῦτος Ἥφαιστος, ὡς αὐτίκα παναρχίας ἐτρεπίζειας; τίς δὲ πῖς πρώτοις γεγομένοις [g] ἰσόπαις ἦν εἰκειότης; ἡμερώτατον γὰρ ζῶον ὁ ἄνθρωπος, λόγον δωρησαμένης φύσεως αὐτῷ γέρας, ᾧ καὶ τὰ ἐξηγριωμένα πάθη καταπαύει καὶ τιθασεύει. Πολὺ βέλτιον ἦν αὐθ' ὅπλων κηρύκιον ἀναδῆναι, ζυμβατηρίων σπονδῶν [h] σύμβολα, λογικῇ φύσει, ὅπως εἰρήνῃ πρὸ πολέμου πᾶσι πῖς παναχοῦ καταγέλλῃ.

Τὰ μὲν ἓν τῇ ὑπτιοχιζούσῃ ψευδολογίαν καὶ τὴν ἀληθείας φλυαρήματα μιγέως ἐξελήλεγκται· χρὴ δ' [i] εὖ εἰδέναι, ὅτι ἐξ ἀϊδίου καὶ διαδοχὰς ἐξ ἀνθρώπων βλαστάνουσιν ἄνθρωποι· σπείροντος μὲν εἰς μήτραν ἀνδρὸς ὡσεὶ ἄρουραν, γυναικὸς δ' ὑποδεχομένης τὰ σπέρματα ζωηγέως, τῆς δὲ φύσεως αἰωράτως ἑκάστα καὶ τῶν τοῦ σώματος [k] καὶ τῆς ψυχῆς διαπλατούσης [l] μερῶν· καὶ ὅπερ οὐκ ἴσχυε λαβεῖν ἡμῶν ἕκαστον, τοῦθ' ἅπασι τῷ γένει δωρησαμένης, τὸ ἀθάνατον. Μένει γὰρ, εἰσαεὶ φθειρομένων τῶν ἐν ἅδου [m] τερσίων ὡς ἀληθῶς καὶ θεῖον ἔργον. Εἰ δ' ἀΐδιον ἄνθρωπος, βεβαίαν μοῖραν τοῦ Παντὸς, ἀγήρατος δήπου καὶ ὁ κόσμος, ὥστε ἄφθαρτος.

Ἐπαγωνιζόμενος δ' ὁ Κριτόλαος ἐχρῆτο καὶ τοιούτῳ λόγῳ· τὸ αἴτιον αὐτῷ τοῦ ὑγιαίνειν, ἄνοσόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ [n] αἴτιον αὐτῷ τοῦ ἀγρυπνεῖν ἄγρυπνόν ἐστιν· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὸ αἴτιον αὐτῷ τοῦ ὑπάρχειν, ἀΐδιόν ἐστιν· αἴτιος δὲ ὁ κόσμος αὐτῷ τοῦ ὑπάρχειν, εἴγε καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν· ἀΐδιος ἄρα ὁ κόσμος ἐστίν. Οὐ μόνον ἀλλὰ καὶκεῖνο σκοπεῖν ἄξιον, ὅτι πᾶν τὸ γεγόμενον ἐν δεχῇ μὲ [o] δὴ πάντως δεῖ ἀτελὲς εἶναι, χρόνῳ δὲ προϊόντος, αὔξεσθαι μέχρι παντελοῦς τελειώσεως. Ὥστε εἰ γέγονεν ὁ κόσμος, ἦν μὲ ποθ', (ἵνα καὶγὼ χρήσωμαι τοῖς ἡλικιῶν ὀνόμασι,) κομιδῇ νήπιος· ὀλιγαΐων δ' αὖθις ἐνιαυτῶν περιόδοις καὶ μήκεσι χρόνων, οὐδὲ καὶ μόλις ἐτελειώθη· τοῦ γὰρ μακροβιωτάτου βεβαία ἐξ ἀνάγκης ἀκμή. Τὸν δὲ κόσ-

læsiones. Quamobrem obstetrices matresque, ad quas recens editorum cura pertinet, involvunt eos fasciis. At terrigenas qui fieri potuit ut nudos relictos non statim perimeret quicquam? vel solis ardor, vel aeris frigus? Æstus enim & frigoris prævalentia solet morbos & mortes accersere. Sed quoniam semel contempserunt veritatem isti fabulatores, ausi sunt armatos è terra producere. Quis enim erat sub terra faber, quis novus Vulcanus, ut mox armaturas excuderet? aut quis usus armaturæ illis primigenis? cum homo animal mansuetissimum, rationem à natura, munus eximium, acceperit, à qua etiam ferini affectus incantati mansuefiunt. Satius erat pro armis caduceum, concordiæ & fœderum insigne, rationali naturæ dare, ita ut pro bello pacem omnibus quaquaversum denunciaret.

Itaque satis convictæ sunt nugæ hominum, veritatem mendaciis oppugnantium; verum & insuper nosse debemus, perpetua successione prognatos ex hominibus homines: viro in uterum tanquam in arvum semen mittente, muliere verò id excipiente salubriter, & natura modo invisibili formante partes tum corporis tum animæ, donanteque generi humano munus, quod singuli nequeunt capere, immortalitatem. Genus enim verè incorruptibile & divinum semper durat, individuis pereuntibus: quod si homo est æternus, pars universitatis minima, utique mundus quoque ingenitus est, ac proinde incorruptibilis.

In causæ verò defensionem Critolaus hujusmodi adhibet argumentum: quicquid sibiipsi sanitatis causa est, morbis caret; quin & quicquid sibiipsi vigiliæ causa est, pervigilat: quod si sic, quicquid sibi fit existendi causa, est sempiternum. Mundus porrò sibiipsi existendi causa est, sicut & cæteris rebus omnibus: ergo mundus æternus est. Illud quoque considerare debemus, quicquid nascitur utique imperfectum esse à principio, processu vero temporis augeri, donec omnino absolvatur. Itaque si mundus est genitus, fuit aliquando (liceat mihi uti ætatum nominibus) puer admodum, & post multos annos evolutos, multaque secula, vix tandem absolutus est. Longævissimi enim necessario tar-

[f] τρεφομένοις] MSS. σώμασι. Nescio an melius forsan τρεφίμοις. Ex eisdem scribo γενομένων pro γενομένοις in sequentibus.

[g] ἰσόπαις ἦν εἰκειότης] Omnino mendose. Forsan reponendum παντοδυνάμεις ἦν χρεία.

[h] σύμβολα] Melius συμβόλου.

[i] εὖ] Forsan αὖ.

[k] καὶ τῆς] Restitui ex MSS.

[l] μερῶν] Partes etiam animæ tribuit; quod etiam philosophis pervulgatum. Vide dicta supra ad p. 53.

[m] τερσίων] Scribe ἀφθάρτων. Sicut lib. de Nom. Mutat. p. 1056. τὸ μὲν γὰρ ἀΐδιον βραχὺ καὶ φθαρτὸν, τὸ δὲ χρόνου πολύτ' αὖ καὶ ἄφθαρτον. Unde pro ἔργον repono χρόνου. Generum enim immortalitatis satis nota & celebrata apud scriptores antiquos. Vide Philonem supra p. 109. & Ambros. de Abraham. lib. ii. c. 11.

[n] αἴτιον] Idem argumentum usurpatur ab Ocello Lucano c. i. ὅτως δὲ καὶ τὸ τοῖς ἄλλοις αἴτιον γινόμενον τῆ σωτηρίας καὶ τῆ ἀμείνους αἰτιόν ἐστι τοῖς ἄλλοις καὶ ᾧ ἕν καὶ ᾧ σώζεσθαι—ὃ δή γε κόσμου αἴτιον τοῖς ἄλλοις ᾧ ἕν καὶ τὸ σώζεσθαι, &c.

[o] δὲ μὲ] Restitui ex Cod. Med.

da

da maturitas. Tales autem mutationes ſiquis credit in mundum cadere, ſciat ſeſe furore teneri inſanabili. Liquet enim quod non ſolum moles corporea augebitur, verum & animus recipiet profectum; quandoquidem etiam qui aiunt interiturum, credunt tamen ratione præditum. Ergo more hominis expers rationis erit in generationis ſuæ principio, adulta ætate compos; quod vel cogitare nefas fuerit, nedum proloqui. Qui enim poſſumus hunc perfectiſſimum viſibilem ambitum & tot individuos colonos in ſe continentem, non credere perfectum ſemper corpore ſimul & animo, expertem quibus genita corruptibiliaque ſunt obnoxia? His adjecit *Critolaus* tres cauſas, præter extrinſecus obvenientes, ſupponi interitus animalibus, morbum, ſenium, inopiam, quarum nulli mundus ſit expugnabilis. Ex elementis enim integris compingi: (ſiquidem nulla eorum pars extra relinquatur aut deſciſcat, ita ut vim faciat) eiſque potentiis ſuperiorem eſſe, è quibus proveniunt morbi: eas vero in ordinem redactas *mundum* morborum & ſenii immunem conſervare. Sufficere etiam ſibiipſi nec ullius rei indigum, cum omnia ad conſervationem adſint: inanitionis repletioniſque vice perpetuo ſuccedentes repellentem, quibus animalia ex aviditate importuna obnoxia, mortem ſibi pro vita conciliare; aut, ut verius loquar, vitam quavis morte miſeriorem. Quinetiam ſi nullam naturam æternam videremus, qui mundi interitum inducunt, nullum æternitatis exemplum habentes, magis ſpecioſè peccare viſi eſſent. Sed quoniam fatum juxta phyſiologiæ peritiſſimos careat fine ſimul & principio, cauſas rerum ſingularum ſine intermiſſione contexens: cur non etiam mundi naturam dicamus longævam? quæ rerum indigeſtarum ordo eſt, incompoſitarum congruentia, inconcinnarum concinnitas, ſeparatarum colligatio, lignorum ſaxorumque habitus, ſatorum & ſtirpium natura, anima omnium animalium, hominum mens & ratio, bonorum virorum virtus perfectiſſima. Quod ſi mundi Natura ingenita eſt & incorruptibilis, liquet mundum quoque ipſum conſervari & contineri ſempiterno vinculo.

Victi autem à veritate quidam ſententiæ contrariæ Autores mentem mutarunt: (alliciendi enim vim habet pulchritudo: verum autem *omne* eſt

μον εἴτις νομίζει χρήσασθαί πω̃ς τ̃ τοιαύταις μεταβολαῖς, ἀθεραπεύτῳ μανίᾳ κεκραημένῳ· μὴ ἀγνοείτω. Δῆλον γὰ ὡς ὐ μόνον αὐτὸ τὸ ζωμαλοειδὲς αὐξηθήσε῀ται, λήψε῀ται δ᾽ καὶ ὁ νὰς ἐπίδοσιν, ἐπεὶ καὶ οἱ φθείρον῀τες αὐτὸν, λογικὸν εἶναι ὑπονοου̃σιν. Οὐκου̃ν ἀνθρώπου τρόπον ἐν ἀρχῇ μὲ τ̃ γνώσεως ἄλογο῀ ἔσαι, ᵖ περὶ δ᾽ τέλε῀ τὴν ἀκμάζουσαν ἡλικίαν λογικός· ἅπερ ὐ μόνον λέγειν, ἀλλὰ καὶ ὑπονοεῖν ἀσεβές. Τὸν γὰ τελειότατον ὁρατὸν περίβολον καὶ τὰς ἐν μέρει περιέχον῀τα κληρούχους, πω̃ς οὐκ ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀεὶ τέλειον καθά τε σω̃μα καὶ ψυχὴν, ἀμέτοχον κηρω̃ν, αἷς τὸ γενητὸν καὶ φθαρτὸν πα̃ν ζωού̃ται; Πρὸς δ᾽ τούτοις φησὶ τελευταίας αἰτίας δίχα τω̃ν ἔξωθεν ὑποβεβλήσθαι ζώοις τελευτη̃ς, νόσον, γῆρας, ἔνδειαν, ὧν ὐδεμίᾳ τ̃ κόσμον ἀλωτὸν εἶναι πεπηγέναι. ᵠ Τὸ γὰ ἐξ ὅλων τ̃ στοιχείων ʳ ὡς ἅτε μηδενὸς ὑπολειφθέν῀τος καὶ ἀπελθὸν εἰς μέρος βιαθη̃ναι· καθ᾽ ἑκατέρων τε καὶ τ̃ δυνάμεων, ἐξ ὧν αἱ ἀσθένειαι· τὰς δ᾽ ὑπεικούσας, ἄνοσον καὶ ἀγήρω αὐτὸν διαφυλάττειν, αὐταρκέστατόν τε αὐτὸν αὑτῷ καὶ ἀνεπιδεᾶ πα̃ντὸς γεγονέναι, μηδενὸς τ̃ εἰς διαμονὴν ὑστερίζον῀τος, τὰς κενώσεως καὶ πληρώσεως ἐν μέρει διαδοχὰς ἀπωσάμενον, αἷς διὰ τὴν ἄμετρον ἀπλησίαν τὰ ζῶα χρη̃ται, θάνατον αὐτὶ ζωη̃ς μνώμενα, ἢ, τό γε ἀσφαλέστερον εἰπει̃ν, P. 947. οἰκτρότερον βίον ἀπωλείας. Ἔτι πίνω εἰ μὲν μηδεμία φύσις αἰδιο῀ ἐωρα̃το, ἦττον ἂν ἐδόκουν οἱ φθορὰν εἰσηγούμενοι τ̃ κόσμῳ, μηδὲν ἔχον῀τες παράδειγμα αἰδιότη῀ τ̃ κόσμῳ, ᵗ ἄνδ᾽ προφάσεως ἀδικει̃ν. Ἐπεὶ δ᾽ εἱμαρμένη, καθὰ τὰς ἅρμα φυσιολογου̃σας, ἀναρχο῀ καὶ ἀτελεύτητός ἐσιν, ἔρουσα τὰς ἑκάστων ἀνελλιπω̃ς καὶ ἀδιαστάτως αἰτίας, τί δήποτ᾽ ὐχὶ καὶ τὸν τ̃ κόσμου φύσιν λεκτέον εἶναι μακραίωνα; τὴν τάξιν τ̃ ἀτάκτων, τὸν ἁρμονίαν τ̃ ἀναρμόστων, τὸν συμφωνίαν τ̃ ἀσυμφώνων, τὸν ἕνωσιν τ̃ διεστηκότων, τὸν ξύλων μὲ καὶ λίθων ᵘ ἕξιν, ἀσαρτω̃ν τε καὶ δένδρων φύσιν, ψυχὴν δ᾽ ζώων ἁπάντων, ἀνθρώπων δ᾽ νου̃ν καὶ λόγον, ἀρετὸν δ᾽ σπουδαίων τελειοτάτην. Εἰ δ᾽ ἡ τ̃ κόσμου φύσις ἀγήρατός τε καὶ ἄφθαρτο῀, δῆλον ὅτι καὶ ὁ κόσμο῀ αἰωνίῳ συνεχόμενο῀ καὶ διακρατούμενο῀ δεσμῷ.

Νικηθέν῀τες δ᾽ ὑπὸ τ̃ ἀληθείας καὶ τ̃ ἀντιδοξάντων ἔνιοι μετεβάλοντο· (ᵛ προσκλητικὸν γὰρ ἔχει δύναμιν τὸ κάλλο῀· τὸ δ᾽ ἀληθὲς, δαι-

ᵖ περὶ δ᾽] Ita MS. Med. pro διὰ δέ.

ᵠ τὸ] MS. Med. τι. Unde ſic ſcriberem & diſtinguerem δή· πεπηγέναι τι γάρ, &c. atque adeo ſic verto. Vir Doctiſſimus reponit περιγενέσθαι.

ʳ ὡς ἅτε] Verba ſunt tranſpoſita; repone ἅτε μηδενὸς——ἀπελθὸν εἰς μέρος ὡς βιαθη̃ναι. Sic enim infra p. 947. ἅτε μηδενὸς ὑπολειφθέν῀τος μέρος, ὡς βιαθη̃ναι.

ˢ ἄνδ᾽ προφάσεως] MS. Med. ἀνθυποφάσεται, melius ἀνθυποφάσεται.

ᵗ ἕξιν] De quâ voce vide dicta ſupra ad p. 1091.

ᵛ προσκλητικὸν] Forſan προτικλητικὸν Eodem ſenſu quo ὀλκὸν ſæpius apud Philonem uſurpatur. Vide p. 616, 705, 892.

μονίας ἐςὶ καλὸν, ὡς τὸ ψεῦδ◎ ὀλέθρους αἰσχρόν.) [x] Βόηθ◎ γοῦν ὁ Ποσειδώνι◎ καὶ Παναίτι◎, ἄνδρες ἐν τοῖς Στωϊκοῖς δοκίμοισιν ἐγκρίτες, ἄτε θεόληπτοι, τὰς ἐκπυρώσεις καὶ παλιγγενεσίας καλαλιπόντες, πρὸς θειότερον δόγμα τὸ τ᾽ ἀφθαρσίας τοῦ κόσμου παντὸς ἠὐλομόλησαν. Λέγεται γ᾽ οὖν καὶ Διογένης ἡνίκα νέ◎ ἦν ζωηπυγεκψαίμω◎ καλὰ τὰ παυδελὲς τοῖς [y] ἔνδοθεν * *. Ἐπειδὴ τοίνυν [z] ἡ ζώταξις, ἄτε μηδενὸς ὑπολειφθέντ◎ μέρους ὡς βιαοθῆναι, ὑπ᾽ οὐδενὸς τ᾽ ἐκτὸς φθαρησόμεν◎ ἐδείχθη ὁ κόσμ◎ τῷ μηδὲν ἔξω καλαλελεῖφθαι πάντως· οὐδ᾽ ὑπό τιν◎ τ᾽ ἐν αἰτί᾽, ἀλλὰ τιν᾽ προεπιλογισθεῖσαν ἀπόδειξιν, καθ᾽ ἣν τὸ ἀλωτὸν τῇ ἑτέρᾳ τ᾽ αἰτιῶν, καὶ τιν᾽ ἑτέραν ἐπιφύκῃ δέχεσθ. Μαρτύρια δ᾽ καὶ τὰ ἐν Τιμαίῳ περὶ τοῦ τ᾽ κόσμου ἄνοσον εἶναι καὶ μὴ φθαρησόμενον, [a] τάδε. Τῶν δ᾽ δὴ τεττάρων, ἓν ὅλον ἕκαστον εἴληφεν ἡ τοῦ κόσμου σύστασις. Ἐκ γὰρ πυρὸς παντὸς, ὕδατός τε καὶ ἀέρ◎, ἐ γῆς ζωώσησεν αὐτὸν ὁ ζωωσὰς, μέρ◎ ὑδὲν ὑδενὸς ὑδὲ δυνάμων ἔξωθεν [b] ὑπολιπών, τάδε διανοηθείς· πρῶτον μέ, ἵνα ὅλον ὅτι μάλισα ζῶον τέλειον ἐκ τελείων μερῶν εἴη· πρὸς δ᾽ τούτοις, ἓν, ἅτε οὐκ ὑπολελειμμένων ἐξ ὧν ἄλλο τοιοῦτο γένοιτ᾽ ἄν· ἔτι δ᾽ ἵνα ἀγήρων καὶ ἄνοσον ᾖ· καλαμανοῶν, ὡς τὰ τῷ σώματι θερμὰ καὶ ψυχρὰ ἐ πάνθ᾽ ὅσα δυνάμεις ἰσχυρὰς ἔχῃ, περιϊσάμενα ἔξωθεν καὶ προσπίπτοντα ἀκαίρως λύει, καὶ νόσους καὶ γῆρας ἐπάγοντα φθίνειν ποιεῖ. Διὰ τιν᾽ αἰτίαν καὶ τ᾽ λογισμὸν τόνδε, [c] θεὸς ὅλον ἐξ ὅλων ἀπάντων τέλειον, καὶ ἀγήρων καὶ ἄνοσον αὐτὸν ἐτεκτήνατο.

p. 948.

Τοῦτο μὲν δὴ τοῦ Πλάτων◎ περὶ τοῦ ἀφθαρσίαν τοῦ κόσμου μαρτύριον εἰλήφθω· τὸ δ᾽ ἀγήρατον παρὰ τ᾽ φυσικῆς [d] ἀληθείας· ἔπε᾽ μὲν γὰρ τῷ γενομένῳ λύσις, ἀφθαρσία δ᾽ τῷ ἀγήρῳ. Ἐπεὶ γὰρ ὁ τὸ τρίμετρον ἐκεῖνο ποιήσας,

pulchrum, ſicut falſitas immaniter fœda.) Hi igitur, ſcilicet Boethus, Poſidonius, Panætius, viri Stoicæ ſectæ celeberrimi, tanquam correpti numine, omiſſis exuſtionibus & inſtaurationibus, transfugerunt ad divinius de incorruptibilitate mundi placitum. Quin & Diogenes etiamnum juvenis fertur his jam ſupra dictis conſenſiſſe. Ergo cum talis ſit *mundi* ordinatio, ut in ea nulla pars extra relinquatur ad vim faciendam, hinc liquet mundum à nulla cauſa extranea perimendum fore, cum nihil omnino ſit extra relictum: nec pariter ab ulla internarum cauſarum, ob rationem prædictam, ſecundum quam quod alteri ex his cauſis non ſit, ne alteri quidem eſſe obnoxium. Teſtantur & quæ in Timæo legimus, mundum nec corrumpi, nec morbis tentari. *Ex his quatuor ſingula integra mundus recipit in ſuam ſubſtantiam. Ex omni quippe igni, aere, aqua, terra, ipſius conditor ita eum compoſuit, ut nullam cujuſquam iſtorum partem aut vim extra relinqueret. Idque hac ratione fecit: primum ut totum hoc animal quàm maxime perfectum ex perfectis partibus eſſet. Deinde ut eſſet unum, cum nihil extra relictum fuerit, ex quo generetur alterum. Denique ne quis id morbus, nequoà ſenium attingeret: probè intelligens, quæcunque corpore calido ac frigido ſunt, vireſque habent validas, ea omnia extrinſecus circumfuſa & importune incumbentia lædere ſolere, & morbos ſeniumque accelerantia, ad tabem perducere. Hanc ob cauſam rationemque unum totum ex omnibus totis & perfectis abſolutum, expertem morbi ſeniique Deus mundum conſtituit.*

Hoc igitur ex Platone teſtimonium de mundo interitus immuni deſumatur; eum vero eſſe ortus expertem *probatio* à naturali *rerum* conſequentiâ. Nam quicquid eſt genitum, neceſſario diſſolvitur: quicquid autem non eſt corruptibile, ne genitum quidem fuit. Siquidem ille qui ſenarium iſtum fecit,

[e] Τόπι γνόμενον καθανεῖν ὀφείλε᾽).

*Neci debetur quicquid uſquam naſcitur:*

δοκεῖ μὴ ἀπὸ σκοπῆς ζωθεὶς, [f] ἀκολυθίαν τ᾽ φθορᾶς ᾗ δ᾽ ἔχειν. Ἑτέρως δ᾽ ἐςὶ τοιόνδε·

videtur non male conjectâſſe diſſolutionis conſequentiam ſic ſe habere. Verum & aliàs ſic argu-

[x] Βόηθ◎] De quo ſic Tull. de Divinat. lib. ii. *Prognoſticorum cauſas perſecuti ſunt & Boethus Stoicus, qui eſt à te nominatus, & Noſter etiam Poſidonius.* Ejuſdem meminit Laert. in Zenone § 143. ubi videndus Menagius.

[y] ἔνδοθεν] Melius forſan ἄνωθεν. Is vero Diogenes videtur, idem qui Apollonlates à Laertio memoratus lib. ix. § 57.

[z] ἡ ζώταξις—βιαοθῆναι] Deſunt hæc in Cod. Med. Similiterque in lib. de Mundo. Mox vero pro παύλως, forſan Παντὸς.

[a] τάδε] Sic MS. Med pro τῇδ. Locus autem extat in Platonis Timæo, p. 32. Vide etiam eundem de anima Mundi p. 95. & Stobæum Eclog. Phyſ. p. 47, 48.

[b] ὑπολιπὼν] Plato ὑπολείπων.

[c] θεὸς] Deeſt apud Platonem. Mox vero adde ἀπάντων ex MSS. Vat. & Med. Forſan ſcribendum quoque apud Platonem ὅλων ἀπάντων.

[d] ἀληθείας] Melius forſan ἀκολυθίας. Sicut intra mox ſcribitur ἀκολυθίαν τ᾽ αἰτίων τ᾽ φθορᾶς. Vide etiam lib. adv. Flacc. p. 966.

[e] Τόποι γνόμενον] Euripides in Alceſtide, quo forſan reſpicit Noſter, habet,

Ὡς πᾶσιν ἡμῖν καθανεῖν ὀφείλε᾽).

Idem lin. 782,

Βροτοῖς ἅπασιν καθανεῖν ὀφείλε᾽).

Sic etiam Grotius in Excerptis poetarum p. 227. & 231. Unde forſan reponendum apud Philonem, τῷ τοι γνομένῳ καθανεῖν ὀφείλε᾽).

[f] ἀκολυθίαν] Lib. de Mund. ἀλλ᾽ ἀκολυθίαν. Item ἔχῃ pro ἔχειν, ſicut & MS. Med. Mox additur Cod. Vat. τ᾽ αἰτίων. Sic ergo reponerem ἀλλ᾽ ἀκολυθία τ᾽ αἰτίαν τ᾽ φθορᾶς ἥδε ἔχῃ.

mentari licet; omnia quæcunque compoſita corrumpuntur, diſſolvuntur in id unde fuere compoſita. Diſſolutio porrò nihil eſt aliud quàm rerum ſingularum in priſtinam naturam reditus; ergo à contrario compoſitio res coeuntes in aliquod præter naturam cogit: atqui iſtud ſane videtur veriſſimum; homines enim ex quatuor elementis, quæ tota in univerſo ſunt, cœlo, terra, igne, aere, particulas quaſdam mutuati, ex ea temperatura concreti ſunt: quæ autem permiſcentur, motu ſecundum naturam privantur, caliditas motu ſurſum, frigiditas deorſum: ſubſtantia terrena & gravi ſublevata & ſummum locum occupante, quem caput, maxime terrea noſtri pars, tenet. Nexus autem deterrimus quem vis aſtringit, qui ut violentus eſt, exiguæ eſt durationis. Celeriter enim à vinctis rumpitur, reluctantibus & naturalem motum deſiderantibus ad quem properant. Nam ut ait tragicus:

*Retroque meant, quæ terra dedit*
*Iterum in terram, quod ab æthereo*
*Venerat ortu, cæleſte poli*
*Repetit templum, quæ ſunt horum*
*Nihil emoritur, ſed ſecretum*
*Illud ab iſto*
*Propria ſub imagine paret.*

Χωρεῖ δ' ὀπίσω τὰ μὲ ἐκ γαίας
Φωὺτ' ἐς γαῖαν, τὰ δ' ἀπαιθερίᾳ
Βλαστάνοντα [n] γονῆς εἰς ὑραίνιον
Πόλον ἦλθε πάλιν.
Θνήσκει δ' οὐδὲν
Τῶν γινομένων, διακεκριμένον δ'
[v]Αλλο πρὸς ἄλλο
Μορφὴν ἰδίαν ἀπίδειξε.

Omnibus certe quæ corrumpuntur lex præfinita eſt hæc, ſanctèque perſcripta: ut quandocunque res concretæ in mixtione ſubſiſtunt, pro ordine ſecundum naturam habitum inordinatum recipiant, demigrentque in loca contraria, ita ut peregrinentur quodammodo; quando verò diſſolvuntur, in ſortem naturæ congruam revertantur. At mundus expers eſt hujuſmodi conditionis indigeſtæ. Age igitur, rem propius conſideremus: ſi eſſet corruptibilis, partes ejus non ſuo loco naturali conſiſterent, id quod cogitare nefas eſt. Optimum enim ſitum & ordinem concinnum cunctæ mundi partes ſortitæ ſunt, ita ut ſingulæ ſede ſua tanquam patria contentæ non requirant mutationem in melius. Propterea terræ attributus eſt locus medius, quò feruntur omnia terreſtria, etiamſi in altum jacias: quod

Τοῖς μὲ δὴ φθειρομένοις ἅπασι νόμος ἀναγέγραπ) κ) θεσμὸς ἔτος, ὁπότε μὲ ὑφίστηκε τὰ ξυνελληλυθότα ἐν τῇ κράσει, παρὸ τ' κ) φύσιν [o] τάξεως ἀταξίας μεταληφθέντα, καὶ πρὸς τὰς ἐναντίας πάντας μεταίσασ), ὡς πρόπον τινα ξενιτεύειν δοκεῖν· ὁπότε δ) λυθείη, πρὸς τὴν οἰκείαν τῆς φύσεως λῆξιν [oo] ἀνακάμπτειν. Ὁ δ) κόσμος ἀμέτοχος τ' ἐν τοῖς λεχθεῖσιν ἀταξίας ἐστίν· ἐπεὶ [p] φέρε θεασώμεθα· φθειρομένου τὰ μέρη νυὶ μὲ ἀνάγκη τεθάχθαι τὴν παρὰ φύσιν ἕκαστα χώραν· τοῦτο δ) ὑπονοεῖν ὁσιον. Ἀρίστην γὰρ θέσιν κ) τάξιν ἐναρμόνιον τὰ τοῦ κόσμου μέρη πάντα εἴληχεν, ὡς ἕκαστον καθάπερ πατρίδι [q] φιλοχωρῶν μὴ ζητεῖν ἀμείνω μεταβολήν. Διὰ τοῦτο γῇ μὲ ὁ μεσαίτατος ἀπενεμήθη τόπος, ἐφ' ἣν πάντα τὰ γεώδη, κὰν ἀναρρίψῃς, καταφέρεται· πόδε δ' ἐστὶ p. 949.

[g] πάνθ'] Reſtitui ex Cod. Med. & lib. de Mundo.
[h] δῆτα] Sic ſcribo ex eiſdem. Editi δῆλα.
[i] κ) φύσιν] Reſtitui ex MS. Med. & lib. de Mund. Similiter Noſter infra, ὑπὸ τ' κ) φύσιν κινήσεως. Quibus etiam ſuffragatur Ariſtotel. de Cœlo. lib. iii. c. 2. ἔτι δὲ κινήσεως φαίνη· κινεῖσθαί γε ἀναγκαῖον βία, εἰ μὴ οἰκείαν ἔχει τ' κίνησιν—ἀνάγκη δὲ ἡ βίαιον εἶ) τ' κίνησιν ἡ κ) φύσιν, &c.
[k] κάτω] Reſtitui ex eiſdem.
[l] ὑπὸ] Forſan redundat. Mox etiam repone ἀποδίδωσι.
[m] τραγικὸν] Scil. Euripidem in Chryſippo. Teſte Clem. Alexandr. Strom. vi. p. 750. Huc etiam reſpicit Plutarch. de Plac. Phil. lib. v. c. 19. qui verſus hos tribuit junctim Anaxagoræ & Euripidi. Vide etiam ſupra lib. ii. de Alleg. p. 41. & hujus libelli p. 939. Quod ad metri rationem ſequimur Grot. in Excerpt. p. 917.
[n] γονῆς] Sic pro γᾶς Euripides & Grotius. Necnon & ſensûs & metri ratio.
[o] τάξεως] Reſpicit Noſter Ariſtotelem loco jam citato, Συμβαίνει δὲ αὐτοῖς τοιαύτοις τ' μὲ ἀταξίαν εἶ) κ) φύσιν, τ' δ' τάξιν κ) τ' κόσμον παρὰ φύσιν, &c.
[oo] ἀνακάμπτειν] Ita MS. Med. pro ἀνακάμπτει.
[p] φέρε] Additur δ' in Cod. Med. Quidni δή? ut ſæpius apud Demoſthenem.
[q] φιλοχωρῶν] Scribe ἀμφιλοχωρῶν. Forſan etiam in ſequentibus reponendum, τ' εἰς ἀμείνω μεταβολήν.

ζημῖον χώρας τ᾽ κ᾽ φύσις. Ἔνθα γὰρ μὴ ὑπὸ βίας ὁτιῶν ἐνεχθὲν ἵσται καὶ ἠρεμῇ, τὸν οἰκεῖον ἔλαχε χῶρον. Ὕδωρ δὴ ὅπῃ γῆν ἀναπέχυ δεύτερον, ἀὴρ δὴ καὶ πῦρ ἀπὸ τοῦ μέσου πρὸς τ᾽ ἄνω κεχώρηκεν· ἀὴρ μὲ τ᾽ μεθόριον ὕδατος καὶ πυρὸς πληρωσάμενον τόπον, πῦρ δὴ τ᾽ ἀνωτάτω. Διὸ καὶν ἀναψάμενον δᾷδα πρὸς γῆν καταφέρῃς, ἡ φλὸξ ὑδὲν ἧττον ἀντιβιάσεται, κ᾽ πρὸς τὸν φυσικὸν τοῦ πυρὸς κίνησιν ὑπεκφύσασα αὐτὸν, ἀναδραμεῖται. Εἰ δὴ φθορᾶς μὲ αἴτιον ἡ παρὰ φύσιν κίνησις τ᾽ ἄλλων ἔχει ζώων, ἐν δὴ τῷ κόσμῳ κ᾽ φύσιν ἕκαστα τῶν μερῶν διατέτακται, τὰς οἰκείας διαπληρωσάμενα χώρας, ἐνδίκως ἂν λέγοιτο ὁ κόσμος ἄφθαρτος. Ἔτι τοίνυν ἐκεῖνο παντὶ τῷ δῆλον, ὅτι φύσις ἑκάστη διαληρεῖν κ᾽ διασώζειν, εἰ δ᾽ εἶέν τε εἴη κ᾽ ἀθανατίζειν ἕκαστα ὧν φύσις ἐστὶν, ἐπῄδακεν· ἡ μὲ ἐν τοῖς δένδρεσι τὰ δένδρα, ἡ δ᾽ ἐν τοῖς ζώοις τ᾽ ζώων ἕκαστον, ἐξαθενεῖ δ᾽ ἡ ὅπῃ μέρος ἀναγκαίως ἄγειν πρὸς ἀϊδιότητα. Ἡ γὰρ ἴνδεια, ἡ φλογμὸς, ἡ πνυμὸς, ἡ μυρία ἄλλα τ᾽ ἀνθρώπων ὑπισωίσασ᾽, καταστήψαντα δίεσιν κ᾽ διέλυσι τ᾽ ζωϊκὸν δεσμὸν, καὶ τέλος κατέρρηξε. Τοιοῦτον δ᾽, εἰ μηδὲν ἐφήδρευεν ἔξω, καὶν ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῇ, μικρά τε καὶ μεγάλα ἀγήρω διεφύλαττεν. Ἀναγκαῖον ἦν καὶ τῷ τοῦ κόσμου φύσιν γλίχεσθ᾽ τῆς τοῦ ὅλου διαμονῆς· ἀ γὰρ δὴ τ᾽ ὅπῃ μέρος ἐστὶ χείρων, ὡς ἀποδιδράσκουσα καὶ λειποτακτοῦσα, νόσον ἀνθ᾽ ὑγείας, καὶ φθορὰν ἀντὶ ζωηρείας παντελοῦς ὑπιχειρεῖν τεχνάζειν. Ἐπειδὴ,

eſt nativi ſitus indicium. Ubi enim quidque nulla vi delatum ſiſtit quieſcitque, ibi locum proprium ſortitur. Jam vero aqua ſecundo loco affuſa eſt in terram, aer verò igniſque è medio in ſublimia abierunt: aer quidem ſortitus eſt ignis & aquæ confinem locum, ignis autem excelſiſſimum. Proinde quamvis accenſam facem ad terram deferas, flamma nihilominus tendet in contrarium, & naturali motu ignis ſublevata ſurſum aſcendet. Ergo ſi motus præter naturam in aliis animalibus corruptionem efficit, in mundo autem ſingulæ partes ſecundum naturam ſunt diſpoſitæ, congruas ſibi regiones ſortitæ, jure poſſumus eum incorruptibilem dicere. Illud quoque liquet cuivis, naturam ſingula quorum natura eſt, cupere conſervare, atque adeo ſi liceat, immortalia reddere: ut ſtirpes natura ſtirpium, animantium verò natura animantes ſingulas: atqui particularis natura neceſſario nequit ea ad ſempiternitatem perducere. Nam aut defectus, aut æſtus, aut frigus, aut aliæ noxæ plurimæ ingruere ſolitæ incumbentes, concutiunt, & diſſolvunt nexum *concreta* continentem, eumque tandem abrumpunt. Quod ſi nihil tale extrinſecus infeſtaret, *natura iſta* quantum in ipſa eſt, parvas æque ac magnas res à ſenio vindicaret. Ergo neceſſe eſt mundi quoque naturam, univerſi durationem magnopere cupere; nec enim particulari eſt deterior. Nec enim particulari eſt deterior, ut fugax & ſtationis deſertrix, morbum pro ſanitate, interitum pro ſalute plena & abſoluta machinari conetur. Siquidem,

[y] Πασάων ὑπὲρ ἦγε κάρη ἔχει, ἠδὲ μέτωπα.
Ῥῖα δ᾽ ἀρίγνωτ᾽ ἠίλε, καλαὶ δέ τέ πᾶσαι.

*Et facie & cervice alias ſupereminet omnes.*
*Conſpicua in primis, ſint pulchræ quamlibet illæ.*

Ἀλλ᾽ εἰ τοῦτ᾽ ἀληθές ἐστι, φθορὰν ὁ κόσμος οὐ δέξεται· Διὰ τί; ὅτι ἡ ζωϊκὴ φύσις αὐτὸν, ἀήττητός ἐστι κ᾽ πολλῷ ἰσχύος ῥώμῃ, τ᾽ ἄλλων ὅσα βλάπτειν ἔμελλεν [z] ἁπάντων ὑπικρατοῦσα. Διὸ κ᾽ [a] Πλάτων εὖ· Ἀπῆει τε γάρ, φησιν, ὑδὲν, ὅτε προσήει αὐτῷ. Πόθεν; ὑδὲν γὰρ ἦν· αὐτὸς [b] γὰρ ἑαυτῷ τροφὴν τὴν ἑαυτοῦ φθίσιν παρίσχων, κ᾽ πάντα ἐν ἑαυτῷ, κ᾽ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ πάσχων κ᾽ δρῶν, ἐκ τέχνης [c] γέγονεν. Ἡγήσατο γὰρ αὐτὸ ὁ ζωθεὶς, αὐτάρκες ὂν, ἄμεινον ἔσεσθ᾽ μᾶλλον, ἢ [d] προσδεές.

Id ſi verum eſt, mundus corruptionem non recipit. Cur ita? quia natura eum continens invicti eſt roboris, & omnibus rebus noxiis potentior. Ideo recte Plato: *Nihil*, inquit, *ab ipſo deceſſerat, nequa etiam ipſi acceſſerat. Unde enim poterat? neque enim quicquam fuit. Cum ipſe ſibi ex ſui conſumptione alimentum præbeat. Ipſe quoque in ſeipſo & ex ſeipſo agens & patiens, ex arte ſumma conflatus eſt. Ejus enim conditor ratus eſt, meliorem fore ſibi ſufficientem quam indigentem.*

Ἀποδεικνύντατός γε μὴν κἀκεῖνος ὁ λόγος ἐστὶν ἐφ᾽ ᾧ μυρίους οἶδα ζηνιωμένους, ὡς ἡκριβωμένῳ κ᾽ πάνυ ἀνεξελέγκτῳ. Πιθανὸν δὴ, τίνος ἕνεκα τ᾽ κόσμον φθείρει ὁ Θεός· ἤτοι δὴ

Egregie tamen eandem ſententiam aſtruit illa quoque ratio, qua multos ſibi placere video, ut exacta & irrefragabili. Quærunt enim, cur Deus mundum perderet? ut nullum poſthac

[x] ἄληκτι χώρῳ] Sic MSS. & lib. de Mundo pro ἄληπτι πότῳ. Infra enim ſcribitur διαπληρωσάμενα χώρας.
[f] δὲ] Melius δέ.
[g] παντὶ] Additur τῷ in lib. de Mund.
[h] διέλυσε] Sic Unicus Cod. Trin. & lib. de Mund. Editi διεκύλυσε.
[i] τ᾽] Scribe τοῦ. Sic enim ſupra ἑκαθενεῖ δ᾽ ἡ ὅπῃ μέρος.
[y] πασάων] Ita pro πασῶν, ſcribo ex Odyſſ. Z. ψ 107.

quod & Metri ratio poſtulat.
[z] ἁπάντων] MS. Med. ἀπαξαπάντων.
[a] Πλάτων] Locus extat in Timæo p. 33. Ibi vero ſcribitur, neſcio an melius, πόθεν ὑδέν· ἡ γὰρ ἦν· αὐτὸς γὰρ, &c.
[b] γὰρ] Reſtitui ex MSS. & Platone.
[c] γέγονεν] In lib. de Mundo additur ἀεί τις. Vide igitur annon reponenda ſit vox iſta apud Platonem loco jam citato.
[d] προσδεὲς] Apud Platonem additur ἄλλων.

conderet,

conderet, an ut repararet alium? Primum verò illud Deo non convenit, cujus est è perturbatione ordinem, non ex ordine perturbationem facere. Dein quod pœnitentiam, animi morbum & vitium, in se admittet. Debuerat enim aut non condere mundum, aut postquam dignum se opus esse judicaret, in condito acquiescere. Posterius verò non exigua scrutatione dignum est: si enim pro hoc præsente reparabit alium, omnino construetur is aut deterior, aut similis, aut melior, quæ singula sunt reprehensibilia. Nam si quidem mundus deterior, opifex quoque deterior: atqui opera Dei nec vituperio, nec reprehensioni obnoxia, & omnem emendationem respuentia, ut quæ perfectissima arte & scientia sunt confecta. Nam ut est in poverbio:

*Nec mulier tam mentis inops, ut recta relinquens,*
*Præponat pejora,*

Siquidem Deo decorum formare informia, & deformissimis addere miras pulchritudines. Sin autem similis, incassum laborat artifex, nihil à parvulis pueris differens, qui sæpe in littore per lusum tumulos arenæ excitant, moxque manibus subducentes eosdem diruunt. Satius enim esset nihil dementem addentemve, nec in melius deteriusve mutantem, sic eum ab initio semel conditum, in eodem statu sinere, quam alterum similiter *hoc* everso construere. Quod si meliorem fabricabitur, melior fiet etiam opifex, ideoque cum priorem pararet imperfectior arte ac proposito: quod ne cogitare quidem fas est. Deus enim semper est sibi par & sui similis, nec remissionem in deterius nec in melius intensionem capiens. In hujusmodi inæqualitates abeunt homines, in utramvis partem, vel bonam vel malam mutari soliti, augmentum profectuum, & emendationem in melius admittentes, sicut & mutationes in contrarium. Adhæc cum mortalium opera conveniat esse corruptibilia, simili ex ratione Illius Immortalis opus omnino erit incorruptibile: quandoquidem rationi consentaneum est opera similitudinem referre sui opificis. Quin & illud cuilibet est perspicuum, terra pereunte necessario perire totum genus terrestrium animalium, aquatilia verò aqua pereunte: similiter etiam aeris igniseque interitu volucria & ex igne genita animalia. Consentaneè igitur si cœlum interit, peribit sol & luna, peribunt reliqui planetæ, quin & peribunt sidera fixa, tota illa sensibilium deorum,

ἀλλὰ τῷ μηκέτι κοσμοποιῆσαι, ἢ ἀλλὰ τῷ ἕτερον καλασκευάσαι· τὸ μὲ δὴ πρότερον ἀλλότελον θεῷ· πρὸς τάξιν γὲ ἀταξίαν μεταβάλλειν θεον, ἢ πρὸς ἀταξίαν τάξιν· εἶτα δ', ἔτι καὶ μεταίνοιαν, πάθ@· καὶ νόσημα δέξε) ψυχῆς. Ἔδει • γὲ μὴ κοσμοποιῆσαι τοπαρέπαν, ἢ κένονζα πρέπον αὐτῷ τὸ ἔργον, χαίρειν τῷ ἡμομβύῳ. Τὸ ἢ δεύτερον ἄξιον ἢ βραχείας ἐρεύνης· εἰ γὲ ἕτερον ἀντὶ τοῦ νῦν ὄντ@· καλασκευάσῃ, πάντως ὁ ἡμόμβυ@·, ἢ χείρων, ἢ ὅμοιος, ἢ κρείττων ἀποτελεσθήσε), ἅν ἕκαστον ἐπίληπτον. Εἰ μὲ γὲ χείρων ὁ κόσμ@·, χείρων κ) ὁ δημιυργός· ἀμεώμηζα ἢ κ) ἀνεξέλεγζα καὶ ἀνεπανόρθωζα τὰ τοῦ θεοῦ, τελειοτάτῃ τέχνῃ κ) ἐπιστήμῃ δημιυργηθέντα.

Οὐδὲ (γὲ) γυνὴ (φησὶ) τοιόνδε νόον ἐπιδεύε) ἐσθλὸν,
Ὥς τε χέρηον ἑλέσθ[f] ἀμεινοτέρων.

Ἐμπρεπὲς ἢ θεῷ τὰ ἄμορφα μορφῶν, καὶ τοῖς αἰσχίσοις ἐντιθέναι θαυμαστὰ κάλλη. Εἰ δ' ὅμοι@·, ματαιοπόν@· ὁ τεχνίτης, [g] ὥδὲν κομιδῇ νηπίων παίδων διαφέρων, εἰ πολλάκις παρ' αἰγιαλοῖς ἀθύροντες, ψάμμε γεωλόφυς διανιζᾶσι, κἄπειθ' ὑφαιρῦντες ταῖς χερσὶ πάλιν ἐρείπυσι. Πολὺ γὲ ἄμεινον τῷ καλασκευάζειν ὅμοιον, μηδὲν μήτε ἀφαιρῦντα μήτε προσιθέντα, μήτ' αὖ πρὸς τὸ ἄμεινον ἢ χεῖρον μεταβάλλοντα, ἀ ἐξ ἀρχῆς ἅπαξ γνόμβυον κ) χώραν ἐᾶν. Εἰ ἢ κρείττονα δημιυργήσει, γνήσε) τότε κρείττων κ) ὁ δημιυργός· ὥσθ' ἡνίκα τὸ πρότερον καλασκεύαζε, κ) τῳ τέχνῃ καὶ τῳ Διάνοιαν ἦν ἀτελέστερ@·· ὅπερ ὥδὲ θέμις ὑπονοεῖν ἐστιν. Ἴσ@· γὲ αὐτὸς ἑαυτῷ Ⓒ ὅμοι@· ὁ θεὸς, μήτε ἄνεσιν πρὸς τὸ χεῖρον, μήτ' ἐπίτασιν πρὸς τὸ βέλτιον δεχόμβυ@·. Ἐπὶ ἢ τὰς τοιαύτας ἀνωμαλίας ἄνθρωποι κεχωρήκασι, πρὸς ἑκάτερον, τό, τε εὖ κ) τὸ χεῖρον, πεφυκότες μεταβάλλειν, αὐξήσεσι Ⓒ προκοπαῖς κ) βελτιώσεσι καὶ πᾶσι τοῖς ἐναντίοις εἰωθότες χρῆζ. Πρὸς ἢ τούτοις, τὰ μὲ τ ὄντων ἔργα ἡμῶν φθαρῆναι δεόντως ἂν γνοίτο, τὰ ἢ τοῦ ἀθανάτ@ κ) τ ἐοικότα λόγον ἄφθαρῆα εἶναι. Τῇ γὲ Φύσει τ τεχνιτῶν εὔλογον τὰ δημιυργηθέντα ἐξομοιοῦζ. Καὶ μὴν ἅπαντί γε καὶ κεῖνο δῆλον, ὅτι φθειρομβύης μὲ τ γῆς, ἀνάγκη καὶ τὰ χερσαῖα τῶν ζώων καθ' ὅλον τὸ γνῶ@· ἀπόλλυζ· φθειρομβύε ἢ ὕδατ@·, τὰ ἔνυδρα, καὶ ἀέρ@· μβύτοι κ) πυρὸς, τὰ ἀεροπόρα κ) πυρίγονα. [h] Κατ' ἀνάλογον ἂν εἰ φθείρε) ὁ ἀέρ@ὺς, φθαρήσε) [i] μὲ κ) ἥλιος Ⓒ ζελήνη· φθαρήσον) δ' οἱ λοιποὶ πλάνητες, φθαρήσον) δ' οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, ὁ πσῶ-

P. 950.

• γὲ] Additur ὦ in lib. de Mundo.
[f] ἀμεινοτέρων] Adde παρεόντων.
[g] ὥδὲν] Ita pro οὐδὲ MS. Med. & lib. de Mundo.
[h] κατ' ἀνάλογον] Ita MS. Med. Editi κ) λόγ@.
[i] μὲ κ)] Restitui ex MSS.

τ@·

τ⊙ [k] αἰθήτων θεῶν εὐδαίμων τὸ πάλαι νομισθὲις τερπνός· ὃ δὲ μάλιστ' ἂν εἰδεῖν ἕτερον ἢ θεοὺς φθειρομένους ὑπονοεῖν· ἴσον γάρ ἐστι τῷ καὶ ἀνθρώπους ἀθανάτους ὑπονοεῖν. Καίτοι ἐν ἀτίμων ζητήσει τοῦτ' ἂν εὕροις σκοπῶν εὐλογώτερον ἐκεῖνο, χάριτι θεῷ ὄν. Θνητὸν [l] μὲν γὰρ ἀθανασίας μεταλαχεῖν εἰκός ἐστιν, ἀφθαρσίαν δὲ θεοὺς ἀποβαλεῖν ἀδύνατον, κἂν αἱ ἀνθρώπων ζοφίαι κακομανῶσι. Καὶ μὴν οἵτε τὰς [n] ἐκπυρώσεις καὶ τὰς παλιγγενεσίας εἰσηγούμενοι τῷ κόσμῳ, νομίζουσι καὶ ὁμολογοῦσι τοὺς ἀστέρας θεοὺς εἶναι, ὡς τῷ λόγῳ διαφθείρειν οὐκ ἐρυθριῶσιν. Εἰ γὰρ ἡ [o] μύδρος διαπύρους ἀποφήναντες, καθάπερ ἔνιοι τῶν εἰς δεσμωτήρια φλυαρούντων καὶ σύμπαντα κεραυνὸν, ἢ θείας ἢ δαιμονίας φύσεις νομίζοντας, τιμὴ ἀρμόττουσαν θεοῖς ἀφθαρσίαν περιεμολογήσαι. Νυνὶ δὲ τοσοῦτον δόξης ἀληθοῦς διήμαρτον, ὥστε λελήθασιν αὐτοὺς, καὶ τὴν πρόνοιαν· ψυχὴ δ' ἐστὶ τοῦ κόσμου· φθορὰν ἐπιφέροντες, ἐξ ὧν ἀνακείλυθα φιλοσοφοῦσι· Χρύσιππ⊙ μὲν ὁ δοκιμώτατ⊙ τῶν παρ' αὐτοῖς ἐν τοῖς περὶ [p] αὐξανομένων πραγματεύεταί τι τοιοῦτον· καὶ προκαλασκευάσας ἔτι δύο εἰδοποιοὺς ὑπὸ τὴν αὐτῆς οὐσίας ἀμήχανον ζυγῆναί, φησίν· Ἐγὼ θεωρίας ἕνεκα, τὸν μὲν τινα ὁλόκληρον, τὸν δὲ χωλὸν ὑπονοῶ [q] τὸν δὲ ἑτέρου ποδός· καλῶ δὲ τὸν μὲν ὁλόκληρον Δίωνα, τὸν δὲ ἀτελῆ Θέωνα· κἄπειτα ἀποτέμνω Δίωνος τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν. Ζητουμένου δὴ πότερος φθαρῇ. τὸν Θέωνα φάσκειν οἰκειότερον εἶναι τοῦτο ὁ τῶν εὐδοξολογούντ⊙ μᾶλλόν ἐστιν ἢ ἀληθεύοντ⊙. Πῶς γὰρ ὁ μὲν ἀδίκως ἀκρωτηριασθεὶς μέρος ὁ Θέωνος [r] ἀνήρπασται· ὁ δ' ἀποκοπεὶς τὸν πόδα Δίωνος οὐχὶ φθαρῇ; εὐθέως, φησίν. Ἀναδιδοχήμηκε γὰρ [s] ὁ σκληθεὶς τὸν πόδα Δίωνος ἐπὶ τῷ ἀτελῆ τοῦ Θέωνος οὐσίαν, καὶ δύο εἰδοποιοὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου οὐ δυνατὸν εἶναι. Τοιγαροῦν τὸν μὲν Δίωνα μένειν ἀναλκαῖον, τὸν δὲ Θέωνα ἐφθάρθαι.

Τὰ δ' οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πτεροῖς
Ἁλισκόμενα.

Φησιν ὁ [t] τραγικός. Ἀπομαξάμενος γάρ τις τὸν

ut olim creditum est, militia beatissima; id verò nihil esset aliud, quàm Deos corruptibiles opinari: quod æque absurdum fuerit, atque homines sempiternos credere. In hac veruntamen collatione dedecorum, hoc isto magis consentaneum deprehendes, quippe quod ex favore divino sit concessum. Nam fieri potest ut mortalis immortalitate potiatur, sed Deos hanc amittere non est possibile, quicquid delirent homines. Quinetiam qui mundi exustiones instaurationesque inducunt, Deos fatentur sidera, quæ tamen argumento isto perimere non erubescunt. Congruum enim fuit vel ea lapides ignitos dicere, sicut quidam de cœlo nugantur quasi de carcere, vel ea pro divinis cœlestibusque naturis habentes, immortalitatem Deis debitam eis tribuere. Nunc verò in tantum aberrarunt à vera sententia, ut non sentiant se providentiam quoque (ea vero est mundi anima) tollere atque pessum dare tam frivolis rationibus. Certe Chrysippus inter suæ sectæ homines laudatissimus, in tractatu De Crescente, talia quædam portenta comminiscitur: præfatusque impossibile esse duo specifica consistere in eadem substantia subdit: Fingamus verbi gratia quempiam integrum, alterum verò uno pede mutilum: hunc vero integrum Theonem, illum mutilum Dionem vocari, postea Dioni pedem abscissum; si quæratur uter corruptus sit, de Theone dicetur id magis proprie; istud vero est paradoxa magis quam vera eloqui. Qui fit enim ut Theon illæsus perierit, Dion absciso pede non perierit? consentaneè, inquit. Dion enim præciso pede recurrit ad imperfectam Theonis substantiam, & duo specifica in uno subjecto esse non possunt; unde necessario consequitur, Dionem permanere, Theonem verò periisse. Hic tragicus diceret:

*Non ab aliis, sed nostrismet pennis*
*Capimur.*

Hanc enim ratiocinationis formam effingens ali-

[k] αἰθήτων θεῶν] Hæc non Philonis personæ, sed Critolai conveniunt. Vulgo enim ab Ethnicis creditum Sidera Deos visibiles. Unus instar omnium sit Plato in Epinomide p. 984. θεοὺς γὰρ δὴ τοὺς ὁρατοὺς μεγίστους καὶ τιμιωτάτους, ἃ ἐξύπαθεν ὁρῶντες πάντες, τοὺς πρώτους καὶ ἄγαν φύσιν λαχόντας. Vide eundem in Timæo p. 40 & 41. Id de Pythagora testatur Laertius lib. viii. 27. Vulgatam quoque fuisse sententiam docet Menander apud Clement. Cohort. ad Gentes p. 59.

Ἥλιε, σὺ γὰρ δεῖ πρόσκυνεῖν πρῶτον θεῶν,
Δι' ὃν θεωρεῖν ἐστι τοὺς ἄλλους θεούς.

Verum vide Origen. cont. Celsum lib. v. p. 237. & vii. 422.

[l] μὲν] Restitui ex Cod. Med.

[n] ἐκπυρώσεις] Istam de Conflagrationibus sententiam sic explicat Plutarch. de plac. philos. lib. i. c. 3. Ἡράκλειτ⊙ καὶ Ἵππασ⊙ ὁ Μεταποντῖν⊙ ἀρχὰν τὸ πῦρ· ἐκ πυρὸς γὰρ πάντα γίνεσθαι καὶ εἰς πῦρ παντὰ τελεύτᾶν λέγουσι· τοῦτο δὴ καλοῦσιν ὑμᾶς, κοσμοποιεῖσθαι τὰ πάντα. Vide etiam Laert. in Zen. § 134 Tull. de Nat. Deor. lib. ii. Sext. Empyr. lib. i. c. 29. Senec. quæst. Natur. lib. iii. c. ult. Clem. Alex. Strom. v. p. 649. Euseb. Præp. Evangel. lib. xi. c. 34. xv. 14.

[o] μύδρος] Forsan à Philone μύλος scriptum; ob sequentia οἷα περὶ δεσμωτήρια. Molas enim vertere in carcere solenne damnatis. Vide dicta supra ad p. 568.

[p] αὐξανομένων] Non occurrit titulus in operum Chrysippi recensione apud Laertium lib. vii.

[q] τὸν] Restitui ex Cod. Med.

[r] ἀνήρπασται] Scribe ἐφθαρῇ, & vide contextum.

[s] ὁ σκληθεὶς] Ita MS. Med. Editi ὁ τμηθείς.

[t] τραγικὸς] Æschylus scil. in fabula Myrmidonum, de quo sic Aristophanes in Avibus l. 808.

Ταυτὶ μὲν ἁπάσμεθα, κοὐ τὸν Αἴσχυλον.
Τὰ δ' οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πτεροῖς.

Mox vero pro ἁλισκόμενα repone ἁλισκόμεθα, ex Scholiaste ibidem. Sic enim ille,

Τὰ δ' οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πτεροῖς
Ἁλισκόμεθα, &c.

πεποίηκε γὰρ ὁ Αἴσχυλ⊙ αὐτὸν τραυμάτιαν καὶ λέγοντα ταῦτα, ἐπειδὴ οὐδὲ τὸ βέλ⊙ ἐπιεικόμενοι, &c.

quis & mundo universo accommodans, eadem ratione manifesto ostendet corruptioni obnoxiam istam ipsam providentiam. Adverte quomodo. Ponamus mundum quasi Dionem: integer enim: Mundi vero animam quasi Theonem: quoniam pars toto minor est. Adimatur nunc sicut Dioni pes, ita mundo quicquid inest ei corporeum: ergo necesse habebimus dicere, mundum quidem non periisse adempto corpore, sicut nec Dionem resectō pede: sed mundi animam, sicut Theonem illæsum. Mundus enim ad minorem substantiam recurrit, adempta sibi parte corporea: anima vero ejus periit, quia non possunt eidem subjecto inesse duo specifica. Nefas est autem dicere mortalem providentiam; quod si hæc immortalis est, mundus quoque incorruptibilis erit necessario.

Maximum vero sempiternitatis ejus argumentum est tempus; nam si tempus ingenitum, necessario mundus quoque ingenitus. Cur ita? quia, ut ait magnus ille Plato, *dies & noctes, menses & annorum circuli tempus in lucem protulerunt: id autem non potest consistere sine solis motu & totius cæli circumvolutione.* Quapropter ab eis qui res solent definire, acutè satis statui, tempus esse mundi motus interstitium. Cum vero hoc firmum sit, fit consequenter mundus cum tempore coætaneus ejusque autor. Inconvenientissimum autem fuerit cogitare, fuisse aliquando tempus quando mundus non erat. Caret enim hujus natura tam fine quam principio. Illa enim ipsa, erat, olim, quando, tempus produnt; huic vero consentaneum, secundum exustionis sententiam, nec tempus quidem ** ætate jam vergente addubitans, assensum cohibere. Neque enim juventutis, sed senectutis est proprium præclara & eximia assequi; præsertim qualia non rationis expers & fallax sensus judicat, sed mens purissima & vigentissima.

Ad hoc vero probandum Boethus argumentis quam appositissimis utitur, quæ jam proferemus. Si est, inquit, mundus genitus & corruptibilis, de nihilo fiet aliquid, quod & Stoicis videtur absurdissimum. Quare? quia non potest inve-

τύπον τῦ λόγυ, ϗ ἐφαρμόσας τῷ πάντι κόσμῳ, δείξει ζαφέσαλα καὶ [v] τῶν αὐτῶν φθειρομένων τῶν πρόνοιαν. Σκόπει δ' ὧδι· ὑποκείσθω ὁ μὲν ὠσανεὶ Δίων, ὁ κόσμος· τέλειος γάρ. [5] Ὁ δ' ὠσανεὶ Θέων, ἡ τῦ κόσμυ ψυχή· διότι ϗ ὅλυ τὸ μέρος ἔλαττον· ϗ ἀφῃρείσθω ὥσπερ ἀπὸ τῦ Δίωνος ὁ πούς, ὕτω ϗ ἀπὸ τῦ κόσμυ ὅσον αὐτοῦ ζωμαλοειδές. Οὐκοῦν ἀνάγκη λέγειν ὅτι ὁ μὲν κόσμος οὐκ ἔφθαρ[10]ται, ὁ τὸ σῶμα ἀφαιρεθείς, ὥσπερ οὐδὲ ὁ ἀποκοπεὶς τὸ πόδα Δίων, ἀλλ' ἡ τῦ κόσμυ ψυχή, ὥσπερ Θέων ὁ μηδὲν παθών. Ὁ μὲν γὰρ κόσμος ἐπ' ἐλάττονα ἀνέδραμε, ἀφαιρεθέντος αὐτοῦ τῦ ζωμαλοειδῦς· [15] ἐφθάρη δ' ἡ ψυχὴ διὰ τὸ μὴ δυνασθ῀ δύο εἴδους εἶναι περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον. Ἐκθεσμον δὲ τὸ λέγειν φθείρεσθ῀ τῶν πρόνοιαν· ἀφθάρ῀ δὲ ὑπαρχούσης, ἀνάγκη ϗ τὸν κόσμον ἄφθαρ῀ον εἶναι. p. 952.

Μεγίσῃ μὲν οὖν παρέχε῀ πίσιν εἰς ἀϊδιότητα καὶ ὁ χρόνος· εἰ γὰρ ἀγένητος ὁ χρόνος, ἐξ [20] ἀνάγκης ϗ ὁ κόσμος ἀγένητος. Διὰ τί; ὅτι, ἧ φησὶν ὁ μέγας [x] Πλάτων, ἡμέραι ϗ νύκτες, μῆνές τε καὶ ἐνιαυτῶν περίοδοι χρόνον ἔδειξαν· ἀμήχανον δὲ [y] πη τῦτον ζυσῆναι δίχα ἡλίυ κινήσεως καὶ τ῀ τῦ παντὸς ἐρανῦ περιφορᾶς. [25] Ὡς δ' Εὔδυξός φησι πρὸς τ῀ εἰωθότων τὰ παράγματα ὁρίζεσθ῀, χρόνος, διάστημα τ῀ τυ κόσμυ κινήσεως. [z] Ἐπεὶ ϗ τῦτ' ὑγιές ἐστι· γίνε῀ ὁ κόσμος [a] ἰσήλιξ τῦ χρόνυ καὶ αἴτιος. Πάντων δ' ἀτοπώταλον ὑπονοεῖν, ὅτι ἦν ποτε [30] χρόνος ἡνίκα οὐκ ἦν κόσμος. [b] Ἀναρχος γὰρ καὶ ἀτελεύτη῀ ἡ τύτυ φύσις· ἐπεὶ ϗ αὐτὰ ταῦτα, τὸ ἦν, τὸ ποτε, τὸ ἡνίκα, χρόνον [b] ζωεμφαίνε῀. Τύτῳ δ' [c] ἀκολυθῶν, τὸ μηδὲ χρόνον τῷ δόγματι τ῀ [d] ἐκπυρώσεως ** οὐδὲ τ῀ [35] ἡλικίας ἐνδοιάσας ἔπιχειν· ἃ γὰρ νεότη῀ ἀλλὰ γήρως τὰ ζεμνὰ, καὶ περιμάχητα [e] δι' ἀνδρῶν, ϗ μᾶλλον ἃ μὴ δικάζει ἡ ἄλογος καὶ ἀπατηλὴ αἴσθησις, ἀλλ' ὁ καθαρώταλος καὶ ἀκραιφνέσταλος νῦς.

[40] Ἀποδείξεσι δ' οἱ περὶ τ῀ [f] Βόηθον κέχρηνται πιθανωτάταις, ἃς αὐτίκα λέξομεν. Εἰ, φασὶ, γενητὸς ϗ φθαρτὸς ὁ κόσμος, ἐκ τῦ μὴ ὄντος τι γενήσε῀, ὅπερ ϗ τοῖς Στωϊκοῖς ἀτοπώταλον εἶναι δοκεῖ. Διὰ τί; ὅτι εὐδαιμίαν φθορο-

[v] τῶν αὐτῶν] Deest τ῀ in Cod. Med. vel ergo dele, vel repone τωύτῳ, &c.

[x] Πλάτων] Sic ille in Timæo p. 37. ἡμέρας γὰρ ϗ νύκτας ἔφη μόνας ϗ εἰσαυτὰς εἶναι ὅσας περὶ ἀρχὴν γενέσεως ϗ τότε ἅμα οὐρανὸν ξυνισαμένων τ῀ γένεσιν αὐτῷ μηχανωμένων. Idem p. 38. χρόνος δ' ἂν μετ' οὐρανῦ γένοιτο. Vide etiam de Animâ Mundi p. 97. Plutarch. de Plac. Philos. lib. i. c. 21. Πλάτων αἰῶνα εἶναι κίνησιν, τὸ διάστημα τ῀ τυ κόσμυ κινήσεως. Similiter vero Aristoteles de Cœlo lib. i. c. 9. χρόνος δέ ἐστιν ἀριθμὸς κινήσεως, κίνησις δ' ἀεὶ φυσικῦ σώματος ἔστιν. Huc etiam affer Galen. Hist. Philos. c. 10. Plutarch. in Platon. Quæst. p. 1007. Laertium in Plat. § 73. Euseb. Præp. Evangel. lib. xi. c. 30. Macrob. Somn. Scip. lib. ii. c. 10. Gregor. Nyssen. in Hexaem. p. 17. Severian. Gabal. de Mundi Creatione Orat. iii. Theodoret. Ser. de Materia p. 535. Nostrum quoque supra p. 5 & 503.

[y] πη] MS. Med. τι.

[z] ἐπεὶ δ' τῦτ'] Ita scripsi ex Cod. Med. cui loci sensus manifesto congruit. Editi ἔστιν' ἀεὶ τῦθ'. Ejusdem etiam fide deleo γὰρ post γένε῀.

[a] ἰσήλιξ] Sic pro ἀφήλιξ, MSS. Vat. & Med.

[b] ζωεμφαίνε῀] Ita pro ζωεφαίνε῀, MS. Med.

[c] ἀκολυθῶν] Scribe ἀκόλυθον.

[d] ἐκπυρώσεως] Multa videntur deesse.

[e] δι' ἀνδρῶν] Ita MS. Med. pro δεῖ ἰδεῖν.

[f] Βόηθον] Alius hic à Boetho Stoico supra memorato Peripateticum fuisse liquet ex argumenti ratione. Sic Strabo Geograph. lib. xvi. κατ' ἡμᾶς δ' ἐν Σιδῶνος μὲν ἔνδοξοι φιλόσοφοι γεγόνασιν Βόηθός τε ὁ συγγραφεὺς ἡμῶν τὰ Ἀριστοτελικά. Vide Menag. ad Laert. lib. vii. p. 143.

ποιὸν

φειὲν ἔξωθεν αἰτίαν ἐσὶν, ἔτ' ἐντὸς, ἔτ' ἐκτὸς, ἢ τὸν κόσμον ἀναιρεῖ. Ἐκτὸς μὲν γὰρ οὐδέν ἐστιν, ὅτι μὴ τάχα που κενὸν, τὰ στοιχεῖα ὅλα περιεχόμενον εἰς αὐτὸν ὁλοκλήρων· ἔνδον δ' οὐδὲν νόσημα τοιοῦτον, ὃ ἡμῖν' ἂν αἴτιον τῆς τοσαύτης διαλύσεως. Εἰ δ' ἀναιτίως φθείρεται, δῆλον ὅτι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἔσται ἡ γένεσις τῆς φθορᾶς· ἅπερ οὐδ' ἡ διάνοια παραδέχεται. Καὶ μὴν φασιν, ὅτι γενικαὶ τρόποι φθορᾶς εἰσι τρεῖς, ὅ, τε κατὰ διαίρεσιν, ὁ κατ' ἀναίρεσιν τῆς ἐπιχύσεως ποιότητος, καὶ ὁ κατὰ σύγχυσιν. Τὰ μὲν ἐκ διεγκότων, οἷον πόλις, βουκόλια, χορεῖ, στρατόπεδα, ἢ πάλιν ἐκ ξυναπτομένων σώματα παγύτητα, διαφορᾷ καὶ διαιρέσει λύεται. Κατὰ δὲ ἀναίρεσιν τῆς ἐπιχύσης ποιότητος, ὁ μεταχρηματίζόμενος κηρὸς ἢ καὶ λεαινόμενος, ἵνα μηδὲ ἑτεροειδῆ τινα παραδέχηται τύπον μορφῆς. Κατὰ δὲ σύγχυσιν, ὡς ἡ παρὰ ἰατροῖς τελεσφάρμακος. Αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν ξυνεκβεβλημένων ἠφανίσθησαν ἐξ ἑκατέρου μιᾶς γένεσιν [a] ἀπολειφθείσης. Πεῖρα δὲ τούτων ἄξιον [b] τὸν κόσμον φθείρεσθαι φάναι; τῷ κατὰ διαίρεσιν; ἀλλ' οὐκ ἐκ διεγκότων ἐστὶν, ὡς τὰ μέρη ξυνδεδόσθαι· ὅτ' οὐκ ξυναπτομένων, ὡς διαλυθῆναι, ὅτε τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ἡμετέροις ἅπασι) σώμασι. Τὰ μὲν γὰρ ἁπλῶς τε ἐξ αὐτῶν ἔχει καὶ δυνάσθαι) πρὸς μυρίων, ὑφ' ὧν βλάπτεται· τὸ δ' ἀήττητον ἡ ῥώμη, πολλῇ τινι περιουσίᾳ πάντων καθαπερτοῦσα. Ἀλλ' ἀναιρέσει παντελεῖ τῆς ποιότητος; ἀλλ' ἀμήχανον τοῦτό γε· μένει γὰρ κατὰ τοὺς τἀναντία αἱρουμένους ἡ τῆς διακοσμήσεως ποιότης [i] ἐπ' ἐλάττονος οὐσίας, [k] τὸ τοῦ δι* κατὰ τινὰ ἐκπύρωσιν. Ἀλλὰ τῷ κατὰ σύγχυσιν; ἄπαγε· δείσει γὰρ πάλιν εἰς τὸ μὴ ὂν γίνεσθαι τινὰ φθορὰν παραδέχεται. Τί χάρμα; ὅτι εἰ μὲν ἕκαστον ἐν μέρει τῶν στοιχείων ἐφθείρετο, μεταβολὴν ἐδύνατο τινὰ εἰς ἕτερον δέχεσθαι· πάντων δὲ συλλήβδην ἀθρόον κατὰ σύγχυσιν ἀναιρουμένων, ἀνάγκη ὑπονοεῖν τὸ ἀδύνατον. Ἔτι πρὸς τούτοις ἐὰν ἐκπυρωθῇ, [l] φασι, τὰ πάντα, τί κατ' ἐκεῖνον ὁ θεὸς ποιήσει τὸν χρόνον; ἢ τοπαραπαν οὐδέν· καὶ μήποτ' εἰκότως; Νυνὶ μὲν γὰρ ἕκαστα ἐφορᾷ, καὶ πάντων οἷα γνήσιος πατὴρ ἐπιτροπεύει, καὶ εἰ δεῖ ταληθὲς εἰπεῖν, ἡνιόχει καὶ κυβερνήτης τρόπον ἡνιοχεῖ καὶ πηδαλιοῦχεῖ τὰ σύμπαντα· ἡλίῳ, καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις πλάνησι καὶ ἀπλανέσιν, ἔτι δ' ἀέρι καὶ τοῖς μέρεσι τοῦ κόσμου [m] παρεπόμενα, καὶ ζῴων ὅσα πρὸς τοῦ τοῦ ὅλου διαμονὴν καὶ τὸν κατ' ὀρθὸν λόγον ἀνυπαίτιον διοίκησιν. Πάντων δ' ἀναιρεθέντων, ὑπ' ἀργίας καὶ ἀπραξίας

niri ulla causa corruptionis, interna externave, quæ mundum perimet. Extra enim nihil est, nisi fortè vacuum, elementis totis intra eum comprehensis; intus quoque nullus talis morbus est qui tantæ coagmentationi dissolutionis sit causa. Quod si fine causa corrumpitur, liquet de nihilo corruptionis initium fieri, quod omnino ratio respuit. Et corruptionis quidem modos tres esse aiunt in universum: unum per divisionem, alterum per peremptionem primariæ qualitatis, & per confusionem. Quæ ergo ex discretis constant, greges, armenta, chori, exercitus, tum quæ è cohærentibus corpora compacta sunt, disjunctione & divisione solvuntur. Per peremptionem autem primariæ qualitatis, cera transformata, vel complanata priusquam refingatur in aliam speciem. Postremo per confusionem, sicut medicamentum quod vocatur tetrapharmacum. Vires enim pharmacorum consestorum abolitæ sunt, ut ex his una vis efficeretur eximia. Quonam ex his modo mundum corrumpi dicemus? per divisionem? At non constat ex discretis, ut partes dispergantur: nec ex cohærentibus, ut dissolvantur, neque simili
P. 953. cum corporibus nostris ratione, conglutinatur. Ista enim natura sua fluxa sunt, & rerum innumerarum à quibus læduntur, potentiæ cedunt; hujus vero vis invicta multa quadam abundantia omnia longe superans. Quid si per ablationem qualitatis? Id quidem est impossibile. Manet enim, ut aiunt adversarii, qualitas dispositionis, tantummodo in exustione ad minorem substantiam quam quæ prius fuerat, contracta. Quid si per confusionem? Apage: tum enim fatendum esset corruptionem in nihilum redigi. Quam ob rem? quia si unum quodvis elementum separatim corrumperetur, posset mutationem in aliud capere, omnibus vero confertim simul confusione peremptis, impossibile quoddam est supponendum. Præterea, si exurentur, inquiunt, omnia, quid interim Deus faciet? nihil certe: neque id absurdè. Nunc enim inspicit singula, paternam curam gerens rerum omnium: &, ut vera fateamur, aurigæ more gubernatorisque regit & gubernat universa: soli, lunæ cæterisque sideribus, aeri quoque ac reliquis mundi partibus assistens, cooperando quicquid ad universitatis perpetuitatem atque è rectâ ratione inculpabilem dispensationem pertinet. Quod si cuncta perierint, segnis & ociosus vitam injucun-

[a] ἀπολειφθείσης] Ex Contextu scribendum ἀπολειφθεῖσαι, scil. δυνάμεις· sic etiam scribitur lib. de Mundo.

[b] τὸν] Ita MS. Med. pro τόν. Item ἔτι post ἀλλ'. Editi οὐκ.

[i] ἐπ'] Sic pro ἀπ' Cod. Vat. & lib. de Mundo.

[k] τὸ τοῦ δι*] Locus mendosus & forsan mutilus. MSS. Vat. & Med. sic, τὸ τοῦ ε γαλεῖσα, cum hiatu quinque literarum. Lib. de Mundo, τὸ τότε ἰδιογαλεῖσα. Unde veræ lectionis vestigia videntur apparere. Forsan enim scribi potest, ἅτε τότε δὴ ζυγαλεῖσα, &c. Sic infra p. 955. ἐπ' οὐσίας γαλεῖσα. Atque adeo sic verto.

[l] φασι] Sic MS. Med. pro φησι. Sicut etiam supra p. 952. καὶ μένειν φασιν ὅτι, &c.

[m] παρεπόμενα] Omnino scribe ex Contextu παρεπόμενον, scil. ζῷόν.

dam

dam vivet: quo quid dici poteſt abſurdius? Non auſim proferre quod etiam ſuſpicari ſit nefas: mortem etiam in Deum cadere, ſi cadit ocium. Nam ſi ſempiternum motum adimas animæ, ipſam quoque omnino perimes: eſt autem adverſariorum opinione Deus mundi anima.

Quid illud nonne quæſitu dignum, quomodo reparatio ſequatur, elementis in ignem reſolutis? abſumpta enim ab igne ſubſtantia, neceſſe eſt & ignem extingui deſtitutum fomento. Manente enim iſto, maneret quoque ratio ſeminalis diſpoſitionis: ſublato autem illo, hæc quoque unà tollitur. Atqui nefarium fuerit & impietatis duplicatæ, non modo mundum infamare ut corruptibilem, ſed & inſtaurationem ejus negare, quaſi Deus perturbatione, ceſſatione, omnibuſque perperam factis gauderet. Quæſtionem vero hanc accuratius exquiramus, hoc modo. Ignis dicitur tripliciter, vel pruna, vel flamma, vel ſplendor. Pruna eſt ignis in materia terrea, ſpirituali quodam habitu ibi latitans tanquam in ſpecu, & pervadens totam uſque extremitates. Flamma eſt id quod è fomite fertur in ſublimia: ſplendor verò qui à flamma emittitur, oculis ſubſerviens ad percipienda viſibilia: ſplendorem inter & prunam flamma medium tenet locum; extincta enim, in prunam ſubſidit, excitata fulgorem habet, qui elucet vi urendi deſtitutus. Ergo ſi exuſtione diſſolvi mundum placet, prunæ inde non fient, alioqui multum terreni reliquum erit, in quo ignem incluſum eſſe contigerit. Atqui placet nullum ex corporibus reliquis tum ſubſiſtere, ſed terræ, aquæ, aeris elementa in merum ignem abitura. Nec vero tum manebit flamma: ea enim cum nutrimento ſimul viget, eâ vero deſtituta ipſa extinguetur continuo. Unde colligitur ne ſplendorem quidem inde poſſe fieri: quandoquidem is per ſe non ſubſtitit: quippe qui à prioribus procedit, pruna flammaque: ab illâ minor, ab hac major. Longe enim lateque diffunditur. Ergo cm illa priora demonſtratum ſit in exuſtione nuſquam exiſtere, nec ſplendor ibi aderit. Nam meridianus ille multus & copioſus ſplendor, ſole ſubterraneum curriculum emetiente, noctu mox evaneſcit, præſertim ſi luna fileat.

δεινῆς ἀδικώτερ βίᾳ χρήσει)· ἔ τί γ᾽ εἶπεν ἂν ἀτοπώτερον; Ὅκνω λέγειν, ὁ μηδὲ θέμις [n] εἰπεῖν, ὅτι ἀκολυθήσει θεῷ θάνατ(ος), εἴγε καὶ ἠρεμία. Τὸ γὰρ [o] ἀκίνητον ἐὰν ἀΐλης ψυχῆς, καὶ αὐτῷ πάντως ζωαναιρὲς· ψυχὴ δ᾽ τῷ κόσμῳ καὶ τὰς ἀντιδοξίας, ὁ θεός.

Ἐκεῖνο δ᾽ οὐκ ἄξιον ἀμφιρρῆσαι, τίνα τρόπον ἔσαι παλιγγενεσία, πάντων εἰς πῦρ ἀναλυθέντων; ἐξαναλωθείσης γὰρ τῆς ὑσίας ὑπὸ πυρὸς, ἀναίσκη καὶ τὸ πῦρ ἀκέτ᾽ ἔχον τροφῶ, σβεσθῆναι. Μένοντ(ος) μὲν ὖν, ὁ σπερματικὸς [p] τῆ διακοσμήσεως ἐσώζετο λόγ(ος), ἀναιρεθέντ(ος) δ᾽, ζωαναίρη). Τὸ δέ ἐσιν ἔκθεσμον καὶ ἀσέβημα ἤδη διπλῶν, μὴ μόνον φθορὰν τῷ κόσμῳ καταγορεῖν, ἀλλὰ καὶ παλιγγενεσίαν ἀναιρεῖν, ὥσπερ ἀκοσμία καὶ ἀπραξία καὶ πῖς πλημμελέσι πᾶσι χαίροντ(ος) θεῷ. Τὸν δ᾽ λόγον ἀκριβέσερον [q] ὧδε διεξιτέον. Πυρὸς [r] τριτὸν εἶδ(ος), τὸ μὲ ἄνθρακ, τὸ δ᾽ φλὸξ, τὸ δ᾽ αὐγή. Ἄνθρακ μὲν ὖν ἐσι πῦρ ἐν ὑσίᾳ γεώδει, ὃ τρόπον ἕξεως πνευματικῆς πεφώλευκε καὶ ἑλλοχᾷ δι᾽ ὅλης ἄχρι περάτων τέλειθρον. Φλὸξ δέ ἐσιν ὅπερ ὐκ τροφῆς αἴρει) μεῖωμένον· αὐγὴ δ᾽ τὸ ἀποτελλόμενον ὐκ φλογὸς, ζωτικὸν ὀφθαλμοῖς εἰς τλὺ [s] τ̄ ὁρατῶν ἀντίληψιν· μέσλω δ᾽ χώρας αὐγῆς τε καὶ ἀνθρακ(ος), εἴληχε φλόξ. Σβεσθεῖσα μὲ γὰρ εἰς ἄνθρακα τελευτᾷ, ζωπυρημθὴ δ᾽ ἔχει φέγγ(ος), ὃ τλὺ καυσικλὺ ἀφῃρημθὸν δυάμιν, ἀσεβάπλει. Εἰ κ̄ τλὺ ὐκπύρωσιν ὖν τ̄ κόσμον ἀναλύεσ φῶμθ, ἄνθρακ μὲ ὐκ ἂν γθόιτο, διότι παμπληθὴς ὑπολείπ) [t] τ̄ γεώδης, ᾧ τὸ πῦρ ἐγκαλιλεῖσ ζυμβήσεται. Ἀρέσκει δ᾽ μηδὲν πότε τ̄ ἄλλων ὑφεσάναι ζωμάτων, ἀλλὰ γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα εἰς ἄκρατον πῦρ ἀναλελύσ· καὶ μὴν ὐδὲ φλόξ· ἅμα γὰρ τροφή ἐσιν· μηδενὸς δ᾽ καταλειφθέντ(ος) [x] ἀτροφήσασα αὐτίκα ὑποσβεσθήσε). Τέτοις ἕπε) τὸ μήδ᾽ αὐγὴν ὑπολελεῖσ· καθ᾽ ἑαυτὴν γὰρ ὑπόσασιν ὐκ ἔχει, ῥεῖ δ᾽ ὑπὸ τ̄ προτέρων, ἄνθρακ(ος) καὶ φλογὸς, ἀφ᾽ ὧν μὲ ἐλάτ(ων), πολλὴ δ᾽ ὑπὸ φλογός· κεῖται γὰρ ἐπὶ μήκισον· ἐκείνων δ᾽, ὡς ἐδείχθη, κ̄ τὴν ὐκπύρωσιν ὐκ ὄντων, ὐδ᾽ ἂν αὐγὴ γθόιτο. Καὶ γὰρ ἡ μεθημερινὴ πολλὴ καὶ βαθεῖα αὐγὴ, τ̄ ὑπὸ γῆς ἡλίᾳ δρόμον ἰένλος, ὀθὺς ἀφανίζε) νυκλὶ, καὶ μάλις᾽ ἀσελήνῳ. p. 954.

[n] εἰπεῖν] Vir Doctiſſimus reponit ὑποπεῖν, idque rectè. Similiter ſupra p. 941. ἄπερ ἃ μόνον λέγειν, ἀλλὰ καὶ ὑπονοεῖν ἀσεβές. Vide etiam p. 948, 950.

[o] ἀκίνητον] Reſpicit Platonem in Phædro p. 202. πᾶσα ψυχὴ ἀθάνατ(ος), τὸ γὰρ ἀεικίνητον ἀθάνατον. Item de Legibus lib. x. p. 896. Vide Laertium in Alcmæone § 83. & Cic. Tuſc. quæſt. lib. i. Plut. de Placit. Phil. lib. iv. c. 2. & 6. Stob. Eclog. Phyſ. lib. i. 93.

[p] τῆ διακοσμήσεως] Sic MSS. pro τῆ διακοσμήσ. Clem. Alex. Strom. v. p. 712. ὅτι πῦρ ὑπὸ τ̄ διοικεῖ(ος) λέγε, καὶ θεῶ τὰ σύμπαντα δι᾽ αἰῶ τρίτ) εἰς ὕδως, τὸ ὡς σπέρμα τ̄ διακοσμήσεως, &c.

[q] ὧδε] Sic MS. Med. pro ἤδε.

[r] τριτὸν] In margine Codicis Coll. Nov. aliâ manu ſcribitur τρία εἶδη.

[s] τ̄] Reſtitui ex Cod. Med. & lib. de Mundo.

[t] τῆ γεώδης] Melius τὸ γεῶδες. Mox etiam ex lib. de Mund. pro ἐγκαλιλεῖσ ſcribe ἐγκαταλείφθαι.

[u] ἀκόλυθόσ] Forſan ἀκολαθόσ. Item ἀναλύεσ, ſicut lib. de Mundo.

[x] ἀτροφήσασα] Ita MS. Med. & lib. de Mund. Sic infra p. 960. περὶ πυρός· ἀτροφήσαν γὰρ αὐτίκα σβέν). Editi ἀτροφήσ.

Οὐ πίνυν ἐκπυρῶται ὁ κόσμος, ἀλλ' ἔστιν ἄφθαρτος· εἰ δ' ἐκπυρωθήσεται, ἕτερος οὐκ ἂν γένοιτο. Διὸ καί τινες τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς ὀξυδερκέστερον ὁρᾶν μακρῷ δοκοῦσιν τῶν ἄλλων φερόμενον ἔλεγχον, ἠξίωσαν ὥσπερ [a] θανόντι κεφαλαίῳ βοηθήματα προσυτριπίζειν· τὰ δ' [z] ὑδὲν ἦν ὄφελος. Ἐπειδὴ γὰρ αἴτιον κινήσεώς ἐστι τὸ πῦρ, κίνησις δὲ γενέσεως ἀρχή, γένεσις δ' ἄνευ κινήσεως οὐκ ἔστιν ἀδυνάτου, ἔφασαν ὅτι [a] μὴ τοῦ ἐκπύρωσιν, ἐπειδὰν ὁ νέος κόσμος μέλλῃ δημιουργεῖσθαι, σύμπαν μὲν τὸ πῦρ ἐκσβέννυσθαι, πολὺ δέ τι αὐτοῦ μοῖρα ὑπολείπεσθαι. Πάνυ γὰρ ἠλαβήθησαν, μὴ σβεσθέντος ἀθρόου, μηδὲν τὰ πάντα ἡσυχάσαντα ἀδιακόσμητα, τοῦ τῆς κινήσεως αἰτίου μηκέτ' ὄντος. Εὑρεσιλογήματα δὲ πλάσματα ταῦτ' ἐστὶ, καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας τεχναζόντων. Τί δήποτε; Ὅτι τὸν κόσμον ἐκπυρωθέντα γένεσθαι μὲν ἄνθρακι παραπλήσιον ἀμήχανον, ὡς δέδεικται, γεώδους πολλῆς ἀνυποληφθείσης οὐσίας, ἣ δύσεται τὸ πῦρ ἐλλοχᾶν. Ἴσως δ' οὐκ ἐκπυρώσεως τότε κρατούσης, ἔτι μένει, τὸ στοιχεῖον βαρύταλον καὶ δυσαναλώταλον ἔτι, γῆ μὴ διαλυθεῖσα, μεταβάλλειν [b] δὴ εἰς φλόγα, εἰς αὐγὴν ἀναλωθέν· εἰς μὲν φλόγα, ὡς ᾤετο Κλεάνθης, εἰς δ' αὐγὴν, ὡς ὁ Χρύσιππος. Ἀλλ' [c] ἔστε φλὸξ γένοιτο, τραπομένη πρὸς σβέσιν ἅπαξ, οὐκ ἐκ μέρους ἀλλ' ἀθρόα σβεσθήσεται. Συμπάρχει γὰρ [d] ἡ τροφή· διὸ πολλῆς μὲν ὕσης ἐπιδίδωσι καὶ χεῖται, ζυγελλομένης δὲ μειοῦται. Τεκμηριώσαιτο δ' ἄν τις ἀπὸ τῶν παρ' ἡμῖν τὸ γινόμενον. Ὁ λύχνος, ὡς μέν τις ἔλαιον ἄρδει, πρόσφυσάτην ἐπιδίδωσι φλόγα· ἐπειδὰν δ' ὑπίσχῃ, δαπανήσας ὅσον τῆς τροφῆς λείψανον, αὐτίκα [e] κατασβέννυται, μηδὲν μέρος ταμιευσάμενος τῆς φλογός. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλ' αὐγὴ γένοιτο, πάλιν ἀθρόα μεταβάλλοι· Διὰ τί; [f] Ὅτι ὑπόστασιν ἰδίαν οὐκ ἔχει, γινομένη δ' ἐκ φλογὸς, ἧς ἔλης δι' ἔλων σβέσιν λαμβανούσης, ἀνάγκη καὶ τοῦ αὐγοῦ μὴ καθ' μέρος, ἀλλ' ἀθρόαν ἀναιρεῖσθαι· ὃ γὰρ πρὸς τροφὸν φλὸξ, τοῦτο αὐγὴ πρὸς φλόγα· καθάπερ ἂν τροφῇ ξυναναιρῆται φλὸξ, καὶ αὐγὴ φλογί· ὥστ' ἀμήχανον παλιγγενεσίαν τοῦ κόσμου λαβεῖν, μηδενὸς [g] σῳζομένου σπερματικοῦ λόγου, πάντων δὲ δαπανηθέντων, τῶν μὲν ἄλλων ὑπὸ πυρὸς, αὐτοῦ δ' ὑπ' ἐνδείας· ἐξ ὧν ἐστι δῆλον ὅτι ἀγένητος καὶ ἄφθαρτος ὢν διατελεῖ. [h] Φέρει δ' ἄν, ὡς φησι Χρύσιππος, τὸ ἀνασοιχειῶσαν τοῦ διακόσμησιν εἰς αὐτὸ πῦρ, τοῦ μέλλοντος ἀποτελεῖσθαι κόσμου σπέρμα εἶναι, καὶ ὧν ἐπ' αὐτῷ σπουδολογούμενος, μηδὲν ἐψεῦσθαι. Πρῶτον μὲν, ὅτι καὶ οὐκ

Mundus igitur non exuritur, ſed eſt incorruptibilis: quod ſi exuretur, non reparabitur alius. Ideo quidam è Stoicis acutius proſpicientes fore ut convincantur, conati ſunt tanquam moribundæ huic propoſitioni medicinam facere: ſed fruſtra. Cum enim motus cauſa ſit ignis, ex motu verò ſumatur generationis principium, & ſine motu gigni quicquam ſit impoſſibile, negarunt in exuſtione antequam mundus novus condi cœperit, extinctum iri univerſum ignem, verum aliquantum ſuperfore. Vehementer enim metuebant ne toto extincto in otio permanerent omnia inornata, motûs autore ſublato. Verùm iſta figmenta ſunt hominum, technas & vanilo- quia contra veritatem quærentium. Quare? Quia mundum exuſtione fieri prunæ ſimilem docuimus impoſſibile, ſuperſtite jam multa terrena ſubſtantia quæ ignem capiat, forte vero exuſtione non prævalitura, ſi manet adhuc non diſſoluta terra, elementum graviſſimum & difficillime reſolvendum. Neceſſe eſt autem ut aut in flammam aut in ſplendorem abeat: in flammam, ut Cleanthes opinatur, in ſplendorem, ut Chryſippus. Sed ſi flamma fiet, ubi deficere inceperit, ſimul & ſemel, non paulatim, extinguetur. Nam cum alimento ſimul exiſtit, quo large ſuppeditato, ipſa viget & diffunditur, eodem deſtituta minuitur. Iſtud ex quotidiano uſu licet colligere: lucerna flammam emittit lucidam, quamdiu ſuppeditat quivis oleum, quod ſi deſinat, reliquiis alimenti abſumptis ſtatim extinguitur, ne tantillo flammæ jam reſervato. Quod ſi mundus in ſplendorem non in flammam abit, rurſum ſimul & ſemel mutabitur. Quare? quia per ſe non ſubſtitit, ſed è flamma naſcitur, qua prorſus extincta, ſplendor non paulatim, ſed continuo interit. Sicut enim flamma ſe habet ad fomitem, ſic ſplendor ad flammam. Ergo ſicut flamma deficit cum fomite, ſic ſplendor cum flamma. Itaque impoſſibilis eſt mundi reparatio, nulla ſcintilla ſeminali reliqua, omnibus abſumptis cæteris quidem ab igne, ipſo verò igne alimentorum inopia; unde liquet eum eſſe ingenitum & incorruptibilem. Age vero, *ſupponatur* ignis coagmentationem mundi in ſe ipſum reſolvens, mundi jam inſtaurandi eſſe ſemen, nec in iſta philoſophi ſententia quicquam eſſe falſi. Primum quia è ſemine generatio fit, & in ſemen reſolutio; deinde quia phyſici aiunt mundum eſſe

[y] θανόντι] MS. Med. θάνατόν τι· ubi veræ lectionis apparent veſtigia. Scriptum enim à Philone, θανατᾶν.

[z] ὑδὲν] Sic MS. Med. pro οὐδέν.

[a] μὴ] Omnino ſcribe καὶ. Ita enim paſſim Noſter p. 940. καὶ τοῦ ἐκπύρωσιν. Vide etiam infra in hâc paginâ, & p. 956.

[b] δὴ εἰ] Scribe δὲ.

[c] ἔστε] Melius ἔπειτα.

[d] ἡ τροφὴ] Repone τῇ τροφῇ. Sic ſupra ἅμα γὰρ τροφῇ ἐστι.

Item p. 955. καθάπερ ἂν τροφῇ συναναιρῆται φλόξ. Mox pro συλλομένης, MS. Med. συστελλομένης.

[e] καταβέννυται] Sic MS. Med. pro κατέσβεσται.

[f] ὅτι] Ita pro διότι, MSS. Vat. & Med. è quibus etiam poſt ὑπόστασιν reſtitui ἰδίαν.

[g] σῳζομένου] Ita pro αὐτῳζομένου, MS. Med. & lib. de Mundo.

[h] φέρει] Repone φέρει, ſic ſcribitur infra p. 957. & alibi paſſim. Eſtque ea vox ſæpiſſimè à Demoſthene uſurpata.

rationalem naturam, non ſolum animatum ſed intelligentem atque prudentem etiam: hinc contrarium quam ipſe proponit colligitur, quòd mundus nunquam corrumpatur. Argumenta vero in promptu ſunt, ſi rem examinare non pigeat. Aut arbori ſimilis eſt mundus, aut animali: ſed ſive arbor eſt ſive animal, per exuſtionem corruptus, nunquam ſibiipſe erit pro ſemine. Atteſtantur iſtæ ſpecies quæ ſemper nobis in uſu ſunt, ex quibus nulla ſemel corrupta, ſeu parva ſeu magna ſit, in ſeminis generationem ſecreta eſt. Nonne vides quàm multæ per ſingulos dies exoriantur mites arbores, quam multæ ſilveſtres, in quibuſlibet terræ partibus? harum arborum ſingulæ, quamdiu ſtirps ſana eſt, una cum fructu ſemen producunt; tandem vetuſtate aut quavis injuria perditæ radicitus, nunquam in ſemen diſſolutæ ſunt. Eodem modo & animalium ſpecies, quas nemo facile numeraverit, quàm diu vivunt & vigent, mittunt genitalia ſemina: fato vero functa non ultra ſunt ad ſeminandum habilia. Stulta enim eſt opinio, hominem vivum octava parte animæ, quæ pars genitalis dicitur, uti ad proſeminandum quiddam ſui ſimile, defunctum verò, toto ſeipſo. Nam mors non eſt vita efficacior: & alioqui nulla res è ſolo ſemine abſque propriis alimentis perficitur. Semen enim eſt ſimile principio: principium autem per ſe ſolum nullos perfectos fœtus edit. Cave enim putes ſpicas è ſolo frumento ab agricolis in arvum jacto provenire: ad incrementum plurimum confert alimentum duplex, aridum & humidum, è terra diſtillatum. In uteris quoque fœtus formati non ſolo vivificantur ſemine, ſed & externis alimentis rigantur, quæ à prægnante ſuggeruntur. Quorſum iſta memoro? quoniam in exuſtione ſemen ſolum abſque alimento ſupererit, cæteris in ignem reſolutis. Itaque mundus in regeneratione formandus claudam & imperfectam generationem habebit: illo ſublato quod ad perfectionem maximè confert, quoque quaſi adminiculo ſeminali principium ſuſtentatur. Iſtud vero abſurdum foret, ex ipſa *rei* evidentia evictum. Item quæcumque generationem ſumunt è ſemine, in majorem eo molem excreſcunt, & majorem locum occupant. Videmus ſæpe arbores proceriſſimas ortas è minimo granulo, & ingentes pinguiſſimaſque beluas è liquore natas exiguo. Atque evenit, id quod

σπέρμαϛος ἡ γένεσις, καὶ εἰς σπέρμα ἡ ἀνάλυσις. Ἔπειτα δ', ὅτι φυσιολογεῖται ὁ κόσμος καὶ φύσις λογικὴ, οὐ μόνον ἔμψυχος ὤν, ἀλλὰ καὶ νεροὺς, πρὸς τὴ φρόνιμος· ἐκ τούτων, τἐναντίον ἃ βούλεται κατασκευάζει, τὸ μηδέποτε φθαρήσεαϛ. Αἱ τῆ πίστεις προχειρόταται τοῖς ζωογεννᾶν μὴ ἀποκνοῦσιν· ἐκεῖν ὁ κόσμος ἢ φυτῷ ἔοικεν, ἢ ζώῳ· ἀλλ' εἴτε φυτόν ἐστιν, εἴτε καὶ ζῶον, καὶ τὴν ἐκπύρωσιν φθαρεὶς, οὐδέποτε αὐτὸς αὑτῷ γένησεται σπέρμα. Μαρτυρεῖ τὰ παρ' ἡμῖν, ὧν οὐδὲν ἐκ ἐλάττων, οὐ μεῖζον ποτε θθαρὲν εἰς σπέρμαϛος ἀπεκρίθη γένεσιν. Οὐκ ὁρᾶς ὅσαι μὲ ἡμέρων φυτῶν ὕλαι, ὅσαι τῆ ἀγρίων καὶ πᾶν μέρος τῆς γῆς ἀνακέχωνται; Τούτων τὸ δένδρων ἕκαστον, ἄχρι μὲ ὑγιαίνῃ τὸ σέλεχος, ἅμα τῷ καρπῷ καὶ τὸ [k] ὄχημα τίκτει· μηκέτ' ἂν χρόνων ἀφανισθὲν, καὶ ἄλλως αὐταῖς ῥίζαις φθαρὲν, οὐδέποτε τελεῖ ἀνάλυσιν εἰς σπέρματα ἔλαβε. Τὸν αὐτὸν μὴν τοι τρόπον καὶ τὰ γένη τῶν ζώων, ἃ μηδὲ εἰπεῖν μὲ πλῆθος ῥᾴδιον, ἄχρι μὲ αἱρῆσι καὶ ἡβᾷ, σπέρμα προΐεται γόνιμον, τελευτήσαντα δ' οὐδαμῆ οὐδαμῶς γίνεται [l] σπέρμα. Καὶ γὰ εὐηθες ἄνθρωπον ζῶντα μὲ ὀγδόῳ μέρει ψυχῆς, ὃ καλεῖται γόνιμον, πρὸς τελεωτῆ τῶ ὁμοίω σπορὰν χρῆσθαι, [m] τελευτήσαν ἂ, ὅλῳ ἑαυτῷ. Θάνατος γὰ ζωῆς ἔστι κυριμώτερος, ἄλλως τε τ' ὅλων οὐδὲν ἐκ μόνα σπέρματος δίχα τ οἰκείας τροφῆς ἀποτελεῖται. Σπέρμα γὰ ἔοικεν ἀρχῆ· ἀρχὴ ἂ καθ' ἑαυτὸ οὐ τελεογονεῖ. Μὴ γὰ [n] αὖ νομίσῃς τ' σάκων ἐκ μόνα τῶ καταβληθέντος ὑπὸ γεωργῶν εἰς τὰς ἀρούρας βλαστάνειν πυρῶ· τὸ ἂ πλεῖον εἰς αὔξησιν αὐτῶν συνεργεῖν ὑγρόν τε καὶ ξηρὸν, διττὴν ἐκ γῆς τροφήν. Καὶ τὰ ἐν μήτραις μὴν τοι ἁπλατὸμενα σέφυκεν ἐκ ἐκ μόνα ζωογονεῖσθαι σπέρματος, ἀλλὰ καὶ τ ἔξωθεν ἐπομβρίας τροφῆς, ἣν ἡ κύουσα προσφέρει. Πρὸς [o] δὴ τί ταῦτα λέγω; ὅτι καὶ τῶ ἐκπύρωσιν σπέρμα μόνον ὑπολειφθήσεται, τροφῆς μὴ ὑπαρχούσης, ἀπαίλων ὅσα τρέφειν ἔμελλεν εἰς πυρ ἀναλυθείσων. Ὥσθ' ὁ καὶ τὴν παλιγγενεσίαν ἀποτελοῦμενος κόσμος, χωλὴν καὶ ἀτελῆ γένεσιν ἕξει· τῶ μάλιστα πρὸς τελείωσιν ζωουργοῦντος, ᾧ καθάπερ βάκτρῳ τινὶ τῶ σπερματικῶ ἐπιδρύεσθαι συμβέβηκεν, ἐφθαρμένῳ. Τοῦτο δ' ἦν ἄτοπον, ἐξ αὐτῆς ἐλεγχόμενον τ [p] ἐνεργείας. Ἔτι τοίνυν ὅσα λαμβάνῃ τὴν γένεσιν ἐκ σπέρματος, μείζονα τ ἔσχεν ἐστὶ τῶ περιεκτοῦντος, καὶ ἐν τόπῳ μείζονι θεωρεῖται. Δένδρα γὰν ἀεμνομένη πολλάκις ἀναβλαστάνει ἐκ βραχυτάτης κέγχρου, καὶ ζῶα πιόταται καὶ πεπαιμένεσται ἐξ ὀλίγου τῶ προτεθέντος ὑγροῦ. Ἀλλὰ καὶ τὸ μικρῷ πρότερον εἰρημένον

[i] σπέρματος—γένεσιν] Ita MS. Med. pro σώματος χύσιν, cui ſequentia abunde fidem faciunt. Ex eodem mox reſtituo τ.

[k] ὄχημα] Melius forſan σπέρμα, ut liquet ex contextu. Quidni etiam ἀφανισθὲν in ſequentibus, pro ἀφανισθὲν,

[l] σπέρμα] Melius, ut videtur, σπέρμα.

[m] τελευτήσαν] Scribe τελευτήσαντα, ſcil. ἀνθρώπων.

[n] αὖ] Melius forſan συ. Item συνεργῶ in ſequentibus.

[o] δὴ] Forſan δὲ. Item in ſequentibus pro κωλὸν repone κωφὸν.

[p] ἐνεργείας] Reponendum videtur ἐναργείας. Facilis error librariorum ſcribentium ἐνέργεια pro ἐναργεία, & viciſſim. Vide dicta lib. de Migrat. p. 411. & de Vit. Moſis p. 616.

Συμβαίνει,

ζυμβαίνῃ, κ᾽ μὴ τ γειτνιῶντα τῇ ἡμίσει χρόνον βραχύτερα τὰ ἡμιτμήτα εἶναι, μεγεθυνόμενα δ᾽ αὖθις ἄχρι παντελοῦς τελειώσεως. Ἐπὶ δ᾽ τοῦ Παντὸς ἡμίσει) τἐναντίον· τὸ μὲ γὰ σπέρμα καὶ μεῖζον ἔσαι, κ᾽ πλείονα τόπον ἰφέξει· τὸ δ᾽ ἀποτέλεσμα βραχύτερον κ᾽ ἐν ἐλάττονι φανεῖται τόπῳ. Καὶ ὁ κόσμ@ ἐκ σπέρματ@ ζωιζάμεν@ οὐκ ἐκ τοῦ κατ᾽ ὀλίγον ἐπιδώσει πρὸς αὔξησιν, ἀλλ᾽ ἔμπαλιν ἐξ ὄγκου μείζον@ εἰς ἐλάττονα ᵍ ζωαιρεθήσε). Τὸ δ᾽ λεγόμενον ῥᾴδιον ζυνιδεῖν· ἅπαν ζῶμα ἀναυόμενον, εἰς πῦρ ἀναλύε) κ᾽ χεῖται· σβεννυμένης δ᾽ τ ἐν αἰτῷ φλογὸς, στέλλε) κ᾽ ζωάγε). Πίστεων δ᾽ πᾶς ἄτως ἐμφανέσι πρὸς μαρτυρίαν ὡς ἀδηλουμένοις, ἀδεμία χρεία. Καὶ μὲν ὁ κόσμ@ ὁ πυρωθεὶς ἡμήσε) μείζων, ἅτε ζυμπάσης τ ἀσίας εἰς τ λεπτότατον ἀναλυθείσης αἰθέρα. Ὅ μοι δοκοῦσι κ᾽ οἱ Στωϊκοὶ προεισέμενοι, κενὸν ἄπειρον ὁκτὸς ὃ κόσμ@ κ᾽ τῷ λόγῳ καταλιπεῖν, ἵν᾽ ἐπειδὴ χύσιν ἀπείρων τόν τινα ἔμελλε λήψεσθ, μὴ ἀπορῇ τοῦ δεξομένου χωρίου τῷ ἀνάχυσιν. Ὅτε μὲ ἓν εἰς τοσοῦτον ἐπιδέδωκε κ᾽ ζωηύξη) ὡς μονονυχὶ ἓ τῇ ἀορίστῳ τοῦ κενοῦ φύσει, τῷ τ ἐλάσεως ἀπείρῳ μεγέθει ζωδρομεῖν, σπέρμα@ ἔχει ᵗ κατ᾽ αὐτὸς λόγον· ὅτε δ᾽ κ᾽ τῷ ᵗ παλιγγενεσίαν ὁκτελῆ τ μερῶν τ ζυμπάσης ᵗ ἀσίας * * τελλομένου μὲ κ᾽ τῷ σβέσιν τοῦ πυρὸς εἰς παχὺ ἀέρα, τελλομένου δ᾽ ἀέρ@ εἰς ὕδωρ κ᾽ ζωιζενος, παχυνομένου δ᾽ ἔτι μᾶλλον ὕδα@ κ᾽ τὴν εἰς γῆν, τὸ πυκνότατον τ στοιχείων, μεταβολήν. Ἔστ δ᾽ ταῦτα πᾶσι πλὴ τὰς κοινὰς ἐννοίας τ ʸ δυνάμεων ἀκολουθίαν περίπατ@ ὁκλογίζεσθ.

P. 957.

Δίχα πίνυν τ ἑρμηνέων, καὶκείνῳ χρήσαιτο ἄν τις εἰς πίστιν, ὃ κ᾽ τὸς μὴ πέραν τοῦ μετρίου φιλονικεῖν αἱρουμένους ὁπιπάσε). Τῶν ἐν ταῖς ζυζυγίαις ἐναντίων ἀμήχανον τὸ μὲ εἶναι, τὸ δ᾽ μή. Λευκὸν γὰ ὄν@, ἀνάγκη κ᾽ μέλαν ὑπάρχειν, ἓ μεγάλου βραχύ, κ᾽ πλεῖσθ᾽ ἄρτιον, καὶ γλυκέ@ πικρὸν, κ᾽ ἡμέρας νύκτα, καὶ ὅσα τούτοις ὁμοίτροπα. Γενομένης δ᾽ ἐκπυρώσεως, ἀδυνατόν τι ζυμβήσε)· τὸ μὲ γὰ ἕτερον ὑπάρξει τ ἐν τ ζυζυγίαις, τὸ δ᾽ ἕτερον οὐκ ἔσαι. Φέρε δ᾽ ἐπὶ τοσοῦτο θεασώμεθα· πάντων εἰς πῦρ ἀναλυθέντων, κοῦφον μέν ˣ ἐσί τι, κ᾽ μανὸν, κ᾽ θερμόν· ἴδια γὰ πυρὸς ταῦτα· βαρὺ δ᾽ ὐδὲν ἢ ψυχρὸν, ἢ πυκνὸν, τὰ τοῖς λεχθεῖσιν ἐναντία. Πῶς ἔν ἄν τις σθέναρ μᾶλλον τὴν πεπλεγμένην ἐκ τ πυρώσεως ἀκοσμίαν, ἢ τὰ φύσει ζυνυπάρχοντα δεικνὺς ἀπαρτώμενα τ ζυζυγίας; Ἡ δ᾽ ἀλλοίωσις ἐπὶ τοσοῦτον κεχώρηκεν, ʸ ὡς τοῖς μὲ αἰδιότητα προσο-

mox ante diximus; hæ à tempore nativitati proximo exiguæ ſunt, creſcunt autem donec ad maturitatem plenam veniant. At in mundo eveniet contrarium; ſemen & majus erit, & majorem locum occupabit: quod autem inde provenit minus, & loco minore circumſcriptum. Et proinde mundus ex ſemine conſtans non paulatim lentis incrementis augebitur, ſed è majore mole in minorem contrahetur. Id ita eſſe quivis facile perſpexerit; omne corpus diſſolutum, in ignem diſſolvitur & late diffunditur, extincta verò flamma, contrahitur. Nec eſt in re tam manifeſta quaſi obſcura opus ullis ad probationem argumentis. Siquidem exuſtus jam mundus fiet major, utpote univerſa ejus ſubſtantia reſoluta in ætherem tenuiſſimum. Quod, ut opinor, proſpicientes Stoïci, extra mundum aiunt eſſe inane infinitum, ne cum diffuſionem infinitam admittat, locum ejus diffuſionis capacem non habeat. Ergo quandocunque in tantum augetur, ut infinitam inanis naturam, immani extenſionis ſuæ diffuſione, propemodum exæquet; ita ſe habet ut ſemen, juxta rationes ipſorum; quando verò in perfecta inſtauratione ſubſtantiæ univerſæ partium** exuſto jam igne in aerem craſſum contracto, aere autem contracto & ſubſidente in aquam: aqua vero etiam magis condenſata, ex mutatione in terram, elementum omnium denſiſſimum. Hæc vero ſunt præter ideas communes eorum, qui poſſunt rerum conſequentias percipere.

Quin & abſque hiſce dictis, iſto ad probandum uti quis poteſt argumento, quod homines non præter modum contentionis ſtudioſos adduret. In his quæ jugatim inter ſe ſunt contraria, alterum eſſe, alterum non eſſe, apparet impoſſibile. Nam ſi eſt album, eſt & nigrum: ſi magnum, & parvum: ſi par, & impar: ſi dulce, & amarum: ſi dies, & nox: & cætera ſimiliter. Quod ſi fiat exuſtio, fiet aliquid impoſſibile: nam ex conjugatis alterum erit, alterum non. Age verò conſideremus rem ad hunc modum; omnibus in ignem reſolutis erit aliquid leve, rarum, calidum: grave nihil, aut denſum, aut frigidum, prædictis contraria. Quomodo ergo quiſquam poteſt validius inhibere iſtam inordinationem cum exuſtione implicatam, quam ſi quæ natura una exiſtunt, ea hoc pacto oſtendat à conjugatione dirimi. Iſta

ᵍ σωαιρεθήσε)] Forſan σωαχθήσε). Mox enim ſequitur εἴλλε) κ᾽ σωάγε).

ʳ κατ᾽ αὐτὸς] MS. Med. κ᾽ τοῦτο, idque melius.

ˢ παλιγγενεσίαν ὁκτελῆ] Ita pro ἐπαγγελίαν αἰσίαν in Editis MSS. Vat. & Med. Iſto nomine Stoici vulgo vocant mundi inſtaurationem. Vide ſupra p. 951. ἐκπυρώσεως κ᾽ παλιγγενεσίας αἰσηγάμενοι τ κόσμ. Item p. 957 & 1037. Clem. Alexandr. Strom. iii. p. 539. πείθο) γὰ τῇ παλιγγενεσίᾳ. Necnon & D. Matthæum xix. 28. Et Orig. Comm. in locum, p. 391.

ᵗ αἰσίας] Videntur nonnulla deeſſe.

ᵛ δυναμένων] Scribe δυναμῶν.

ˣ σὶ] Melius ἴσα, ſicut & lib. de Mundo. E quo etiam reſtituo γὰ poſt ἴδια.

ʸ ὡς τοῖς] Ita pro αὐτοῖς, MSS. Vat. & Med. & lib. de Mundo.

vero diremptio eousque processit, ut his æternitatem ascribant, illis existentiam negent. Illud quoque non alienum à scopo videtur veritatis investigatoribus. Mundus si corrumpetur, aut ab aliqua alia causa corrumpetur, aut à Deo. At vero aliunde dissolutionem non admittet. Nihil enim est quod non contineat: contentum autem continente utique infirmius est, cum ab eo coercetur ut prævalente. Atqui à Deo destrui mundum dicere sceleratum est in primis. Siquidem Deum non ordinis dissoluti, non inconditæ *rerum* rationis, non internecionis autorem, in confesso est apud omnes qui vera sentiunt; sed ordinis, ornatûs, vitæ, omnisque boni.

Merito igitur mireris assertores exustionum regenerationumque, non tantum ob dicta, quibus erroris manifesto convincuntur, sed & præcipuè propter istud. Cum enim sint quatuor elementa ex quibus mundus constat, terra, aqua, aer, ignis, cur ignem à cæteris separando, aiunt in eum solum resolvi omnia? cur non (dicat aliquis) in aerem, aut aquam, aut terram? insunt enim & his vires potentissimæ. Nemo tamen dixit mundum abire in aquam, aut in aerem: neque in ignem converti meritò quisquam dicat. Quinetiam decuit, animadversa in mundo tam aquabili elementorum proportione, vel timere, vel erubescere tantum Deum morti damnare. Nam egregia quædam est harum quaternarum virium compensatio, æqualibus justisque regulis ac terminis vices suas dispensantium. Sicut enim tempestates annuæ, sibi mutuo succedentes circulum suum pervadunt, ad annorum nunquam desinentium cursus; eodem modo suppone mutuis in se ipsa mutationibus elementa mundi (quod diceres incredibile) dum mori videntur, fieri immortalia: iterum atque iterum metiendo idem stadium, & sursum atque deorsum per eandem viam cursitando continue. A terra enim acclivis via incipit; ista enim liquescens, in aquam mutationem recipit: aqua porrò evaporata, in aerem; aer vero attenuatus in ignem. At declivis altera deorsum tendit à capite; igne per extinctionem subsidente in aerem, aere verò quoties comprimatur in aquam se densante, aquæ quo-

μολογεῖν, τοῖς δὲ τὸ ἀνύπαρκτον. Ἔτι τοίνυν κἀκεῖνό μοι δοκεῖ μὴ ἀπὸ σκοπῦ τοῖς ἰχνηλατοῦσι ταληθὲς, εἰρῆσθαι· φθειρόμενος ὁ κόσμος, ἤτοι ὑπό τινος ἑτέρας φθαρήσεται αἰτίας, ἢ ὑπὸ θεοῦ. Ὑπ' ἄλλης μὲν οὐδενὸς τὸ παράπαν ἄλυσιν. Οὐδὲν γάρ ἐστιν ὃ μὴ περιέχει· τὸ δὲ περιεχόμενον καὶ κρατούμενον ἀσθενέστερον δήπου τοῦ περιέχοντος, ὑφ' οὗ καὶ κατακρατεῖται. Ὑπὸ δὲ θεοῦ φθείρεσθαι λέγειν αὐτὸν, πάντων ἀνοσιώτατον· ὁ γὰρ θεὸς οὐκ ἀταξίας καὶ ἀκοσμίας καὶ φθορᾶς, ἀλλὰ τάξεως καὶ εὐκοσμίας ἕνεκα ζωῆς, καὶ πάντων αἴτιος ἀναμολόγητος τοῖς εἰδόσι, παντὸς ταληθοῦς δοξάζουσι.

Θαυμάσαι δ' ἄν τις τοὺς τὰς ἐκπυρώσεις καὶ παλιγγενεσίας θρυλλοῦντας, οὐ μόνον ἕνεκα τῶν εἰρημένων οἷς ἀπελέγχονται ψευδοδοξοῦντες, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκεῖνο μάλιστα. Τεττάρων γὰρ ὄντων στοιχείων ἐξ ὧν ὁ κόσμος συνέστηκε, γῆς, ὕδατος, ἀέρος, πυρός· τίνος ἕνεκεν, [z] πάντων ἀποκληρωσάμενοι τὸ πῦρ, τὰ ἄλλα φασὶν εἰς τοῦτο μόνον ἀναλυθήσεσθαι; [a] δέον γὰρ εἴποί τις ἄν· πῶς οὐκ εἰς ἀέρα ἢ ὕδωρ ἢ γῆν; ὑπερβάλλουσαι γὰρ καὶ ἐν τούτοις εἰσὶ δυνάμεις. Ἀλλ' οὐδεὶς ἐξαιρεῖται, ἢ ἐξυδατοῦσθαι, ἢ ἀπογεῖσθαι τὸν κόσμον εἶπεν, ὡς εἰκὸς ἦν μηδὲ ἐκπυροῦσθαι φάναι. Χρὴ μέντοι καὶ τὴν ἐνυπάρχουσαν [b] ἰσονομίαν τῷ κόσμῳ καταναοήσαντας, ἢ δεῖσαι, ἢ αἰδεσθῆναι τοσοῦτον θεῖόν καταγορεῖν θάνατον· ὑπερβάλλουσα γάρ τις τῶν τεττάρων ἀντέκθεσις δυνάμεων, ἰσότητος κανόσι καὶ δικαιοσύνης ὅροις καθωμωμένων τὰς ἀμοιβάς, Καθάπερ γὰρ αἱ ἐτήσιοι ὧραι κύκλον ἀμείβουσιν [c] ἀλλήλαις ἀντιπαραδέχεσθαι, πρὸς τὰς ἑαυτῶν ἑκάστοτε γενέσεις φθοράς· εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον [g] τίθησι καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου εἰς ἄλληλα μεταβολαῖς, τὸ παραδοξότατον, θνήσκειν δοκοῦντα ἀθανατίζεται, δολιχοδρομοῦντα ἀεὶ, καὶ τὴν αὐτὴν [h] ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω συνεχῶς ἀμειβόμενα. Ἡ μὲν οὖν προσάντης ὁδὸς ἀπὸ γῆς ἄρχεται· τηκομένη γὰρ εἰς ὕδωρ μεταλαμβάνει τὴν μεταβολήν· τὸ δ' ὕδωρ ἐξατμιζόμενον εἰς ἀέρα, ὁ δ' ἀὴρ λεπτυνόμενος εἰς πῦρ. Ἡ δὲ κατάντης ἀπὸ κεφαλῆς· συνίζουσα μὲν πυρὶς κατὰ τὴν σβέσιν εἰς ἀέρα, συνίζουσα δ' ὁπότε συνθλίβοιτο εἰς ὕδωρ ἀέρος, ὕδατος δὲ τὴν πολλὴν

[z] πάντων—τὸ πῦρ] Forsan πάντα—τὸ πυρί.

[a] δέον, &c.] Verba videntur transposita, sic vero exiguâ mutatione possunt restitui, δέον, ἤτοι τις ἄν, (πῶς γὰρ οὐκ) εἰς ἀέρα, &c.

[b] ἰσονομίαν] Supra p. 939. Vox hæc à Philone usurpata est, significatque talem elementorum temperamentum, ut alterum supra alterum neutiquam prævaleat. Dicitur que à Timæo Locro in Anim. Mund. p. 95. Ἰσοκρατία. Sic verò à Clem. Alexandr. describitur Strom. iii. p. 455. στοιχεῖον οὐ μιᾷ χώρᾳ τεθειμένον ἀλλὰ τὸ ἴσον τεταμένον. Forsan ἑστός. Vide Aristotel. de Mundo c. 5.

[d] θεῖον] Quidni θεῷ? Sicut supra Noster ex Aristot. p. 950. οἱ τὰ κεκραγμένων οὐδὲν φοβοῦνται ἁμαρτάνειν τοσοῦτον ἁμαρτόντα θεόν. Similiter loqui amat Plato in Timæo p. 34. εὐδαίμονα θεὸν φύσει ἐγεννήσαμεν. Idem p. 68. ἵνικα δὲ αὐτάρκη τι καὶ τὰ τελεώτατα θεὸν ἐμβάλῃ. Vide etiam Timæum Locrum de Anim. Mund. p. 94

[e] ἀλλήλαις ἀντιπαραδέχεσθαι] Scribe ἀλλήλας ἀντιπαραδεχόμενα.

[g] τίθησι] Repone τίθεσθαι. Item ἀπαθανατίζεται in sequ.

[h] ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω] Sic Philo philosophos veteres secutus, elementorum inter se permutationem vocat. Istius vero tum sententiæ tum appellationis Autor Heraclitus, teste Laertio in ejus vita § 9. καὶ τὴν μεταβολὴν ὁδὸν ἄνω κάτω, τὸν δὲ κόσμον γίνεσθαι κατὰ ταύτην. Unde & Maximus Tyrius dissert. 25. ἀλλαχοῦ ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω κατ' Ἡράκλειτον. Huc etiam affer Ocell. Luc. c. ii. Cicer. de Nat. Deor. lib. ii. Stob. Eclog. Phys. lib. i. p. 36. Clem. Alex. Strom. vi. p. 746. Theodoret. Orat. ii. 337. Antonin. lib. iv. § 46. Et dicta supra ad lib. de Somn. p. 588.

ἀγά-

ἀναχυσιν κ᾽ τλὼ εἰς γῆν πυκνωμὼν μεταβολλώ. Εὖ κ᾽ ὁ Ἡρακλεῖος ἐν οἷς φησι· [i] ψυχῆς θάνατον ὕδωρ γίνεσθαι, [k] ὕδατος θάνατος γῆν γίνεσθαι. Ψυχλὼ γὰρ οἰόμενον εἶναι τὸ πνεῦμα, τλὼ μὲν ἀέρος τελευτὴν γένεσιν ὕδατος, τὴν δ᾽ ὕδατος γῆν πάλιν γένεσιν αἰνίττεται· θάνατον δὲ τὴν εἰς ἄπαν ἀναίρεσιν ὀνομάζων, ἀλλὰ τὴν εἰς ἕτερον στοιχεῖον μεταβολήν· [l] ἀπαραβλήτου δὴ κ᾽ συνεχοῦς τ᾽ αὐτοκρατοῦς ἰσονομίας ταύτης αἰεὶ φυλαττομένης, ὥσπερ οὐκ εἰκὸς μόνον, ἀλλὰ κ᾽ ἀναγκαῖον. Ἐπεὶ τὸ μὲν ἄνισον ἄδικον, τὸ δ᾽ ἄδικον κακίας ἔγγονον· κακία δ᾽ ἐξ οἴκου τ᾽ ἀθανασίας πεφυγάδευται. Θεῖόν δέ τι μέγεθος ὁ κόσμος, κ᾽ οἶκος [m] θεῶν αἰσθητῶν ἀποδίδεται· τὸ δ᾽ φάσκειν ὅτι φθείρεται, μὴ συνορώντων ἐστὶ φύσεως εἰρμὸν, κ᾽ πραγμάτων συνηρτημένων ἀκολουθίαν.

que effuſione copioſa ex craſſitie in terram mutata. Recte igitur Heraclitus, dum ait: *Animæ mortem aquam fieri; aquæ mortem, terram fieri.* Cum enim animam opinaretur eſſe ſpiritum, aeris interitum generationem aquæ, aquæ contra necem terræ generationem myſtice docet: mortem vocans non eorum in perpetuum peremptionem, ſed mutationem in elementum aliud: iſta æquata *elementorum* proportione per ſe temperata, perpetua & incolumi ſemper conſervata, non ſolum probabile ut par eſt, verum etiam ut neceſſarium. Quoniam imparitas injuſta eſt, quod autem injuſtum, malitiæ eſt proles: malitia autem exulat ex immortalitatis ſedibus. Mundus autem divinum quiddam eſt, & domicilium Deorum ſenſibilium: iſtum vero deſtrui affirmare non eſt hominum intelligentium naturæ ordinem, & rerum inter ſe connexam conſequentiam.

Περισοφιλοτεχνοῦντές δέ τινες τ᾽ ἀΐδιον ὑπολαμβανόντων τ᾽ κόσμον εἶναι, κ᾽ τοιούτῳ πρὸς κατασκευὴν λόγῳ χρῶνται. Φθορᾶς τέτταρας εἶναι τρόπους τοὺς ἀνωλάτω συμβέβηκε, προσθέσιν, ἀφαίρεσιν, μετάθεσιν, ἀλλοίωσιν. Δυὰς μὲν γὰρ προσθέσει μονάδος εἰς τριάδα φθείρεται, μηκέτι μένουσα δυάς· τρεῖς δ᾽ ἀφαιρέσει μονάδος εἰς τριάδα. Μεταθέσει δ᾽ τὸ Ζ στοιχεῖον [n] εἰς [o]Ητα· ὅταν μὲν αἱ ἰσκάρσιοι [p]παράλληλοι πρὸς ὀρθὰς διαγωνῶσιν, ἡ δ᾽ πρὸς ὀρθὰς ἐπεζευγμένη, πλαγιαθεῖσα συνάψῃ τὰς παρ᾽ ἑκάτερα. Κατ᾽ ἀλλοίωσιν δ᾽ μεταβάλλων οἶνος εἰς ὄξος. Τῶν δ᾽ καταλελειμένων τρόπων οὐδεὶς ἐφάπτεται τῷ κόσμῳ τυπαράπαν· ἐπεὶ καί τι φῶμεν; προσίθεταί τι τῷ κόσμῳ, πρὸς ἀναίρεσιν; Ἀλλ᾽ οὐδέν ἐστιν ἐκτὸς, ὃ μὴ μέρος γέγονεν [mm]αὐτοῦ ὅλου· περιέχει δὲ κ᾽ [q]καταχρατεῖται. Ἀλλ᾽ ἀφαιρεῖσθαι; πρῶτον μὲν τὸ ἀφαιρεθὲν πάλιν κόσμος ἔσαι τῷ νῦν βραχύτερος· ἔπειτα ἀμήχανον ἔχω τι σῶμα ὅλου διαρηθὲν τ᾽ συμφυΐας σχεδασθῆναι. Ἀλλὰ τὰ μέρη μετατίθεσθαι; μένει μὲν γὰρ ἐν ὁμοίῳ, τοὺς τόπους οὐκ ἀναλλάττοντα· οὐ γὰρ [r]ἐποχήσεταί πω ἔτι ὕδατι πᾶσα γῆ, ὕδωρ ἀέρι, ἀὴρ πυρί· ἀλλὰ τὰ μὲν φύσει βαρέα [q]ἐν γῇ, κ᾽ ὕδωρ τ᾽ μέσον ἐφέξει τόπον· γῆς μὲν θεμελίου τρόπον ὑπεριδύσης, ὕδατος δ᾽ ὑποβαλλόντος· ἀὴρ δ᾽ καὶ πῦρ, τὰ φύσει κοῦφα, τ᾽

Quidam autem mundi æternitatem aſſerentium, argumenta nova comminiſcentes, hac quoque ratiocinatione utuntur. Corruptionis quatuor modi ſunt in genere; additio, ſubtractio, tranſpoſitio, alteratio. Additione ergo unitatis, binarius in ternarium corrumpitur, nec manet binarius: ſimiliter unitatis ſubſtractione, in ternionem quaternio. Tranſpoſitione vero interit Z elementum in H, cum lineæ obliquæ & parallelæ ſubjectæ ad rectos angulos fuerint, linea autem ad utramque protenta, in tranſverſum deflexa ipſas ad rectos angulos copularit. Mutatione porrò vinum in acetum corrumpitur. Ex his modis nullus in mundum competit: dicemuſne quicquam additum in ejus interitum? Sed nihil extra exiſtit, quod non fuit pars univerſi; *iſtud* enim cohibetur ab eo & edomatur. Quid igitur, ablatum iri? primum ſi quid auferatur rurſus fiet mundus, priore minor; deinde impoſſibile eſt ut corpus aliquod ab univerſi coaleſcentia diremptum diſpergi poſſit. Atqui num partes *mundi* tranſponuntur? verum iſtæ manent immotæ, nec mutant locum. Nec enim terra unquam ſuper aquam attolletur, nec aqua ſuper aerem, nec ſuper ignem aer; ſed quæ natura ſunt gravia, terra & aqua, medium locum occupabunt, terra pro fundamento ſubdita,

[i] ψυχῆς] Ita MS. Med. pro ψυχῆν. Sic etiam emendandus videtur Clem. Alexandr. Strom. vii. p. 746. Ἡρακλειτῷ οὐ ταύτων σωιγράμματος τοὺς λόγους, ᾧδί πως γεγράφθαι. Ψυχῆσι θάνατος, ὕδωρ γενέσθαι· ὕδατι δὲ θάνατος γῆν γενέσθαι· οὐ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή· ubi reponendum ψυχῆς, & pro *animabus* vertendum, *aeris*. Is enim eſt vocis ſenſus in hoc loco. Servius ad Virgil. Æneid. i. 61. "*Melitque animos. Ventos* λέγει τὰς ψυχάς. *Ut ipſe ait alibi* "*quantum ignes animaque valent.*" Et Horatius, *Impellunt anima lintea Thracia.* Caius de Univerſo apud Phot. Cod. 48. οὐ πυρὸς δὲ γῆς ἐστὶ ὕδατος καὶ ἔτι· οὐ πνεύματος δὲ ψυχὰς ὀνομάζει. Vide etiam Ciceronem de Univerſo.

[k] ὕδατος] Ita MS. Med. pro ὕδατι, ſicut etiam in ſequentibus ἀέρατον. Editi εἰς ἄπαστον

[l] ἀπαραβλήτου] MS. Med. ἀντιεμβλήτου. Forſan ἀσαλεύτου. Sicut infra p. 959. vel, quod magis placet, ἀτελεύτητου.

[m] θεῶν] Melius θεῖων. Mundus enim vulgo habitus Deorum à ſenſu perceptorum Domicilium.

[n] εἰς Ἦτα] Sic MS. Med. ut & lib. de Mundo. Editi τὸ Η. Ex eodem vero addo αἰ.

[mm] αὐτοῦ] Melius forſan αὖ θ᾽.

[o] καταχρατεῖται] Ita MS. Med. & lib. de Mundo pro κρατεῖται, ſupra etiam uſurpatur.

[p] ἐποχήσεται] Scribo cum lib. de Mundo ἐποχηθήσεται.

[q] ἐν γῇ] Scribe & diſtingue τὰ βαρέα, γῆ κ᾽ ὕδωρ.

aqua verò ſuperfluente; porrò aer igniſque, ambo natura leviſſimi, locum ſuperiorem, ſed non pariter. Nam aer igni eſt pro vehiculo: quod vero vectatur neceſſariò eſt ſuperius. Atqui nec per alterationem quidem eum interiturum eſſe exiſtimandum. Æquipollens eſt enim elementorum mutatio; ea verò æquipollentia cauſa inconcuſſæ firmitatis eſt & non labefactandæ permanſionis, utpote cum nihil vel ſuperetur, vel exſuperet. Quapropter retributio iſta & repenſio virium, exæquata proportionis regulis, ſanitatis & interminabilis incolumitatis cauſa eſt; è quibus mundi ſempiternitas aſtruitur.

Porro Theophraſtus eos qui generationem corruptionemque mundi aſſerunt, ait quatuor rebus falli præcipue: inæqualitate ſoli, maris deceſſionibus, ſingularum univerſi partium diſſolutione, internecione denique terreſtria per animalia generatim graſſante. Primum ſic aſtruit. Niſi aliquando terra habuiſſet generationis initium, nulla pars altius aſſurgens in ea conſpiceretur, ſed jam ſolo æquati fuiſſent montes, colleſque omnes æquati cum camporum planitie. Siquidem tot imbribus quotannis ab ævo labentibus, locorum in alta editorum alia torrentibus abrepta fuiſſent, ut ſimile veri eſt, alia ſuopte nutu ſubſidentia peſſum iviſſent, omniaque jam uſquequaque per plana diffunderentur. Nunc verò tot aſperitates locorum, & multorum montium ætheriæ celſitudines, terram non eſſe æternam indicant. Alioqui (ut dixi) in tempore infinito imbribus, à fronte (ut dicitur) ad calcem, ad viæ vehicularis æqualitatem complanata videretur. Nam aquæ præſertim ſuperne labentis ea natura eſt, ut quædam vi protrudat, alia continenti ſtillicidio verberans excavet, nec minus quàm foſſores durum ſaxoſumque ſolum ſubruat. Mare certe (aiunt) jam decrevit, ut teſtantur Rhodus ac Delus, inſularum clariſſimæ. Quæ enim olim mari ſubverſæ & obrutæ non cernebantur, procedente tempore exſtare cœperunt & conſpici: utique mari ſenſim identidem ſubſidente, ut hiſtoriæ de his conſcriptæ teſtantur. Delum verò etiam Anaphen aliquando nominatam: ut ex utroque nomine fides facti fieret: quoniam ἀναφανεῖσα δῆλη, id eſt, exorta clara eſt reddita, quæ antea inviſibilis fuerat & obſcura.

ἄνω, πλὴν οὐχ ὁμοίως. Ἀὴρ μὲν πυρὸς ὄχημα γέγονε, τὸ δ' ἐποχούμενον ἐξ ἀνάγκης ὑπερφέρει. Καὶ μὴν οὐδὲ κατ' ἀλλοίωσιν φθείρεσθαι νομιστέον. Ἰσοπαλὴς μὲν ἡ τῶν στοιχείων μεταβολή· τὸ δ' ἰσοπαλὲς ἀκλινεῖ βεβαιότητος καὶ ἀσαλεύτου μονῆς αἴτιον, ἅτε μὴ πλεονεκτοῦν μήτε πλεονεκτούμενον. Ὥσθ' ἡ ἀντίδοσις καὶ ἡ ἀντέκλισις τῶν δυνάμεων ἀναλογίας ἐξισουμένη κανόσι, ὑγείας καὶ ἀτελευτήτου ζωογονίας δημιουργός· ἐξ ὧν αἴδιος ὁ κόσμος ἀποδείκνυται.

Θεόφραστος μύθους φησὶ τοὺς λέγοντας καὶ φθορὰν τοῦ κόσμου καταγορεύειν, ὑπὸ τεττάρων ἀπατηθῆναι τῶν μεγίστων· τῆς ἀνωμαλίας, θαλάττης ἀναχωρήσεως, ἑκάστου τῶν ὅλων μερῶν διαλύσεως, χερσαίων φθορᾶς καὶ γένη ζώων. Κατασκευάζει δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἔτως· εἰ μὴ γένεσεως ἀρχὴν ἔλαβεν ἡ γῆ, μέρος ὑπάρξεως ἂν ἔτι αὐτῆ ὑπῆρχε· χθαμαλὰ δ' ἤδη τὰ ὄρη πάντα ἐγεγένητο, καὶ οἱ γεώλοφοι πάντες ἰσόπεδοι τῇ πεδιάδι. Τοσούτων γὰρ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὄμβρων ἐξ αἰδίου φερομένων, εἰκὸς ἦν τὰ διηρημένα πρὸς ὕψος, τὰ μὲν χειμάρροις ἀπερρῆχθαι, τὰ δ' ὑπονεσήσαλα κεχαλάσθαι, πάντα δὲ διὰ πάντων ἤδη λελειάνθαι. Νυνὶ δὲ ζωογονεῖς ἀνωμαλίαι, καὶ παμπόλλων ὀρῶν αἱ πρὸς αἰθέριον ὕψος ὑπερβολαί, μυρίματ' ἐστὶ τοῦ τὴν γῆν μὴ αἴδιον εἶναι. Πάλαι γάρ, ὡς ἔφην, ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ τῇ ἐπομβρίαις ὑπὸ πεζάτων ἐπὶ πέρατα πᾶσα λεωφόρος ἐγεγένητο. Πέφυκε γὰρ ἡ ὑδάτος φύσις καὶ μάλιστα ὑπὸ ὑψηλοτάτων καταφέρεσα, τὰ μὲν ἐξωθεῖν τῇ βίᾳ, τὰ δὲ τῷ ζωογονεῖν τῶν ψηκάδων κολάπτουσα κοιλαίνειν, ὑπεργάζεσθαί τε τὴν ζωληρότητα καὶ λιθωδεστάτην, ὀρυκτήρων οὐκ ἔλαττον. Καὶ μήν, ἤγε θάλασσα, φασὶν, ἤδη μεμείωται· μάρτυρες δὲ αἱ νήσων ἐπισημόταται, Ῥόδος τε καὶ Δῆλος. Αὗται γὰρ τὸ μὲν παλαιὸν ἠφανισμέναι καὶ τῆς θαλάσσης ἐσεδύκεσαν ὑπακλυζόμεναι, χρόνῳ δ' ὕστερον ἐλαττουμένης ἠρέμα, κατ' ὀλίγον ἀνίσχουσαι διεφάνησαν, ὡς αἱ περὶ αὐτῶν ἀναγεγραφῆσαι μυθίσεων ἱστορίαι. Τὴν δὲ Δῆλον καὶ [x] Ἀναφὴν ὠνόμασαν, δι' ἀμφοτέρων ὀνομάτων σημῆναι τὸ λεγόμενον, ἐπειδὴ ΑΝΑΦΑΝΕΙΣΑ ΔΗΛΗ ἐγένετο, ἀδηλουμένη καὶ ἀφανὴς ἔσα τὸ πάλαι. Πρὸς δὲ τούτοις μεγάλων πε-

p. 960.

[r] φ] Omnino ſcribe γῆ; ex lib. de Mundo; ſicut etiam infra ſcribitur p. 961.

[s] αὐτῆ] Lib. de Mundo αὐτῆς. Ergo ſic ſcribe, vel repone ὑπῆρχε τό.

[t] πάντα] Lib. de Mundo πάντων. Forſan à Philone ſcriptum πάντως.

[u] Δῆλος] Sic Strabo lib. x. p. 484. Plin. Hiſt. Nat. lib. ii. c. 87. *Clara jam pridem inſula Delos & Rhodos memoria produntur elata. Poſtea minores ultra Mela, Anaphe*, &c. Amm. Marcell. lib. xvii. p. 98. *In Aſiâ Deles emerſit, & Hiera & Anaphea & Rhodos.* Videndus item Servius ad Virg. Æn. iii. ℣ 76.

[x] Ἀναφὴν] Imperitiam Rei Geographicæ prodit Noſter; docet enim Delon alio nomine *Anaphen*, quaſi ἀναφανεῖσαν dictam; cum revera diverſæ & longè diſſitæ eſſent inſulæ. Sic enim Geographorum Princeps lib. x. πλησίον δ' αὐτῆς ἡ ἀναφὴ καὶ Θηρασία—ἐν δὴ τῷ Αἰγαίῳ μᾶλλον, αὐτή τε ἡ Δῆλος καὶ αἱ περὶ αὐτὴν Κυκλάδες. Vide etiam Plin. & Ammian. in locis jam citatis. Huc vero forſan reſpicit Tertull. Apolog. c. 40. *Legimus Hierannapan* (ſcribe *Hieran, Anaphen*) *& Dolon & Rhodon & Co inſulas multis cum millibus hominum peſſim abiiſſe.* Vide eundem ad Nationes lib. i. c. 9.

λαγῶν

λαγῶν μεγάλας κόλπους ϗ βαθεῖς ἀναξηρανθέντας ἠπείρῳ, ϗ γεγηπότας τ᾽ ἀθρόαις ἐμφύτοις χώραις μοῖραν ἀ λυπρὰν, ἀπαρεμφύτους ϗ φυτευομένους· οἷς ζημία τὰ τ᾽ παλαιᾶς ἐκπεπολεῖφθαι θαλάττης ὠτίους, ψηφίδας τε ϗ κόγχας, ϗ ὅσα ὁμοιότροπα πρὸς αἰγιαλὸς ἔιωθεν ἐκπέμπεσθαι. Διὸ ϗὴ [y] Πίνδαρος. φησὶ τ᾽ Δήλον φησί· Χαῖρ᾽ ὦ [z] θεόδμητα, λιπαροπλοκάμου παιδὸς Λατοῦς, ἱμερόεσσαν ἔρνος, Πόντου θύγατερ, χθονὸς ἐρείας [a] ἀκίνητον τέρας, ἅντε βροτοὶ Δᾶλον κικλήσκωσι, μάκαρες δ᾽ ἐν ὀλυμπῳ τηλέφαον [aa] κυανέας χθονὸς ἄστρον. Θυγατέρα γὰρ Πόντου [b] τὴν Δῆλον εἶρηκε, τὸ λεχθὲν αἰνιττόμενος. Εἰ δὲ μειοῦται ἡ θάλαττα, μειωθήσεται μὲ ἡ γῆ· μακρῷ δ᾽ ἑαυτῶν πλείοσι ϗ εἰσάπαν ἑκάτερον στοιχεῖον ἀναλωθήσεται. Δαπανηθήσεται δὲ ϗὴ ὁ σύμπας ἀὴρ, ἐκ τοῦ καθ᾽ ὀλίγον ἐλαττώμενος· ἀποκλεισθήσεται δὲ τὰ πάντα εἰς μίαν οὐσίαν τὴν πυρός. Πρὸς [c] δὲ τὴν τῶν τρίτων κεφαλαίων κατασκευὴν χρήσονται λόγῳ τοιῷδε. Φθείρεται πάντως ἐκεῖνο ὃ πάντα μέρη φθαρτά ἐστι· τὸ δὲ κόσμος πάντα τὰ μέρη φθαρτά ἐστι, φθαρτὸς ἄρα ὁ κόσμος ἐστίν. Ὃ δ᾽ ὑπερθέμεθα, νῦν ἐπισκεπτέον. Ποῖον μέρος τῆς γῆς, ἵνα ἀπὸ ταύτης ἀρξώμεθα, [d] μεῖζον ἢ ἔλαττον ἢ χρόνῳ διαλύεται; Λίθων οἱ κραταιόταλοι, ἆρ᾽ ἢ μυδῶσιν [e] ϗὴ σήπονται ϗ τῇ ἕξεως ἀθρόνειαν; (ἥδ᾽ ἐστὶ πανδαμάτωρ τόνος, δεσμὸς οὐκ ἄρρηκτος, ἀλλὰ μόνον δυσδιάλυτος) θρυπτόμενοι ϗ ῥέοντες εἰς λεπτὴν τὸ πρῶτον ἀναλύονται κόνιν· εἶθ᾽ ὕστερον δαπανηθέντες, [f] ἐξαναλύονται. Ἔτι δὲ εἰ μὴ πρὸς ἀνέμων ῥιπίζοιτο τὸ ὕδωρ ἀκίνητον ἑαυτὸν [g] οὐχ ὑφ᾽ ἡσυχίας νεκροῦται; Μᾶλλον γῆν ϗ τὸ δυσωδέστατον γίνεται, οἷα ψυχῇ ἀφῃρημένον ζῶον. Αἰγαμοῦ ἀέρος φθοράν, παντί που δῆλον· νοσεῖν γὰρ ϗ φθίνειν ϵ πρόπαν τινα ἀποθνήσκειν πέφυκεν. Ἐπεὶ τί ἄν τις, μὴ σοχαζόμενος ὀνομάτων ὑπερπεύας ἀλλὰ τοῦ ἀληθοῦς, [h] εἴποι λοιμὸν εἶναι, πλὴν ἀέρος θάνατον, τὸ οἰκεῖον πάθος ἀναχέοντος, ἅπαν φθορᾷ ἀπάντων ὅσα ψυχῆς μεμοίρακε; Τί χρὴ μακρηγορεῖν περὶ πυρός; ἀτροφῆσαν γὰρ αὐτίκα σβέννυται, χωλὸν,

Præterea magnorum marium magnos profundoſque ſinus exſiccatos continenti additos, factoſque partem non contemnendam oræ proximæ, ſatis arbuſtiſque conſitos. Quibus etiam ſuperſunt maris à priſca proluvie retroacti ſcrupi, conchæ marinique calculi, & id genus alia quæ fluctus ſolent ejicere in littora. Ideo Delum ſic canit Pindarus: *Salve diis chara, pulchricomæ Latonæ ſtirpis gemellæ patria, Ponti filia, terræ latæ oſtentum immobile: quam mortales Delon nominant, cælites verò beati, ſidus telluris nigræ lucidiſſimum.* Ponti filiam Delon vocat, ſubindicans quod diximus. Quod ſi minuitur mare, minuetur etiam terra, & tandem poſt multos annos evolutos omnino elementum utrumque abſumetur; univerſus quoque aer exhaurietur, ad imminutionem ſenſim vergens, omniaque in unam naturam ignis liqueſcent. Ad tertii autem capitis ſtructuram hoc argumento utuntur. Cujuſcunque rei partes ſunt corruptibiles, ipſa quoque corrumpitur: mundi vero partes omnes ſunt corruptibiles; ergo mundus eſt corruptibilis. Jam autem conſiderandum eſt, quod in hunc locum diſtulimus. Quænam pars terræ (ut inde incipiamus) vel major vel minor, non tempore diſſolvitur? Saxa duriſſima nonne nimio madore affecti putreſcunt? per imbecillitatem ſui habitus (qui eſt intenſi ſpiritus tenor quidam, vinculum non prorſus infractum, quamvis ægrè ſolubile) fragilia primum & fluxa in tenuem reſolvuntur pulverem, tum demum prorſus evanida abeunt? Quid vero? annon ſi aqua non à flatu eventilata, immota manſerit, quiete enecatur? Certe mutatur, fitque odoris fœtiſſimi ſicut animal vita privatum. Aeris porrò corruptionem ignorat nemo, quandoquidem & ipſe tum ægrotare & labeſcere & quodam modo emori poteſt. Quoniam ſi vera magis placent quàm ſpecioſa nomina, quid aliud peſtem licet dicere, quàm mortem aeris, malum ſuum diffundentis in internecionem omnium quibus vitæ participibus eſſe contigit? De igne quid opus eſt multa dicere? deſtitutus alimento confeſtim

[y] Πίνδαρος.] Non occurrunt hæc in Pindari Editis. Verum Strabo Geogr. lib. x. p. 743. autor eſt Pindarum Oden in Delum compoſuiſſe, ex eaque nonnulla profert, cujus quidem Odes hæc à Philone citata pars videtur Magno Caſaubono, ad Strabonis locum jam dictum.

[z] θεόδμητα.] Sic MSS. pro θεοτίμητα. Sic etiam Pindarus ipſe, Olymp. Od. vi.

ϗ τοξόφορος
Δᾶλον θεοδμήτας ἱκοῦσ᾽

Vide etiam Heſych. v. θεοδμήτων.

[a] ἀκίνητον.] Inſulam Delon olim per mare errabundam, poſt Apollinis & Dianæ inibi partum immobiliter fixam, apud veteres ſcriptores celebratiſſimum. Pindarus apud Strabonem loco jam dicto,

Ἂν δ᾽ ἐπὶ κραναῇ κίθον Πίτρᾳ ἀδαμαντοπέδιλοι κίονες.

Callimach. Hymn. in Del.

Κείνη δ᾽ ἠμύσσατο ϗ ἄτρεμα.

Ubi Scholiaſtes, ὅτι ἀκίνητος ϗ ἄσειστος ἡ Δῆλος, ϵ ὑδάτῃ

[aa] κυανέας.] Melius, ut videtur, κραναίας.

[b] τὴν Δῆλον.] Ita MS. Med. Editi ſic τὴν δέ. Vox forſan abbreviatè ſcriptum errori anſam dedit.

[c] δὲ] Reſtitui ex MSS. Item χρήσονται pro χρήσεται in Editis.

[d] μεῖζον, &c.] Sic ex Cod. Med. reſtitui ſententiam. Editi, nullo ſenſu, μειοῦται εἰ ἔλαττον ὂν χρόνῳ διαλύσεται.

[e] ϗὴ] Ita Codex idem pro ὦ.

[f] ἐξαναλύονται] Forte ἐξανήλωται. Sic Noſter infra p. 961. ἐξαναλωθήσονται. Item p. 962. εἰ μὴ τὰ ὄντα ταῖς τῶν ὑστάτων φθοραῖς ἐξανήλωται·

[g] οὐχ] Reſtitui ex MSS.

[h] εἴποι.] Sic ſcribo ex eiſdem pro εἴποιμι.

extin-

extinguitur, claudus, ſi poetis credimus, ex naturâ ſuâ factus: ideo ſubnixus arrigitur incenſa materia, qua durante durat, deficiente diſperit. Idem aiunt accidere draconibus Indiæ; ſubrepere enim illos elephantis vaſtis beluis, ac terga ventremque totum nexu obvolvere: moxque aliqua vena aperta bibere ſanguinem exſugendo & exſorbendo avide, flatu violento ſtrepituque intenſo; illos vero aliquantiſper quantumvis exhauſtos reſiſtere ſubſultareque anxios, & latera pulſare proboſcide ſi quo modo queant draconum vim depellere; dein ſemper evacuato ſanguine vitali non diutius ſalire valentes, titubantes ſtare; & à ſanguinis penuria concuſſos exhalare animam; quibus collapſis etiam interemptores eorum unà perire ad hunc modum. Dracones abſumpto alimento conantur nexus illos ſuos diſſolvere, & expedire ſe cupiunt: ſed elephantorum pondere premuntur graviter, præſertim quoties inciderunt in terram ſaxoſam & ſolidam. Torquentes enim ſe & nihil non tentantes ut diſſolvantur, à mole comprimentis implexi: poſt multos conatus irritos in diſcrimine gravi & non expediendo deſtituuntur viribus, & velut rupis parietiſve ruina occupati, ne caput quidem valent attollere, atque ita ſuffocati pereunt. Quod ſi partes mundi ſingulæ, internecione ſunt obnoxiæ, ipſe quoque compoſitus ex his non erit internecionis expers.

ἢ φασιν οἱ ποιηταὶ, γεγονὸς ἐξ ἑαυτοῦ· διὸ ζκηρεπλόμβρον ὀρθοῦται χ τὴν τ ἀναφθείσης ὕλης μονὴν, ἐξαναλωθείσης δ', ἀφανίζ). Τὸ πα- p. 961.
ραπλήσιον μθύτοι χ τὸς χ τὴν Ἰνδικὴν [i] δράκοντάς φασι πάσχειν· ἀνίρπουζις γ ὅτι τὰ μέγιςα ζώων, ἐλέφαντας, πρὶ νῶτα χ νηδὺν ἅπασαν εἰλεῖσ, φλέβα δ' ἣν ἂν τύχῃ διελόντας ἐμπίνειν τοῦ αἵματος, ἁπλήςως ἀπαπωμένους βιαίῳ πνεύματι χ ζωτόνῳ ῥοίζῳ· μέχρι μ ἂν τινος [k] ἐξαναλυμένους ἐκείνους ἀντέχειν, ὑπ' ἀμηχανίας ἀνασκιρτῶντας, χ τῇ προνομαίᾳ τὴν πλθυρὸν τύπλοντας, ὡς καθιξομένους τ δρακόντων· εἶτα ἀεὶ κενυμένους τοῦ ζωτικοῦ, πηδᾶν μ μηκέτι δυνάσθ, πραδαινομένους δ' ἐςάναι· μικρὸν δ' ὕςερον χ τ ζκελῶν ἐξασθενησάντων καλασειθέντας [l] ὑπὸ λιποψυχίας ἀποθνήσκειν· πεσόντας γ τοὺς αἰτίους ἅμ θανάτῳ ζωαπολλυῶσι τρόπῳ τοιῷδε. Μηκέτ' ἔχοντες τροφὴν οἱ δράκοντες, ὃν πρείθεσαν δεσμὸν ἐπιχειροῦσιν ἑκλύειν, ἀπαλλαγὴν ἤδη ποθοῦντες· ὑπὸ γ τοῦ βάρους τ ἐλεφάντων θλιβόμβοι πιέζον), χ πολὺ μᾶλλον ἐπειδὰν τύχῃ σειρῆσι χ λιθώδει τ ἔδαφος. Ἰλυσπώμβοι γ χ πάντα ποιοῦντες εἰς ἄφλυσιν ὑπὸ τ τοῦ πιέσαντος βίας πεισθέντες, ἑαυτοὺς πολυτρόπως ἐν ἀμηχάνοις χ ἀπόροις γυμνάσαντες ἐξασθενοῦσι· καθάπερ οἱ καταλωθέντες, [m] ἢ τείχους αἰφνίδιον ὑπονεχθέντος προκαταληφθέντες, ὑδ' ὅσον ἀνακύψαι δυνάμβοι, πνιγῇ τελευτῶσιν. [n] Εἰ δὴ τ μερῶν ἕκαστον τοῦ κόσμου φθορᾶν ὑπομένοι, δῆλον ὅτι χ ὁ ἐξ αὐτῶν παγεὶς κόσμος ἄφθαρτος οὐκ ἔσαι.

Quartam & ultimam rationem ſic aſtruendam dicunt: ſi mundus eſſet ſempiternus, æterna eſſent & animalia, præſertim humanum genus, ut cæteris præſtantius. At illud ſero genitum, apparere eis, qui res naturæ perſcrutari voluerint. Eſt enim probabile, imò neceſſarium, unà cum hominibus artes extitiſſe, ut æquævas ipſis: non ſolum quia quæ artificio conſtant ſunt naturæ rationali accommodata, verum etiam quia ſine his non licet vivere. Videamus igitur ſingularum tempora, omiſſis tragicorum de Deis fabulis; ſi non ſempiternus ſit homo, neque ſanè aliud quodvis animal: quapropter ne loca quidem in quibus degunt, æterna ſunt, terra, aqua, aer: unde apparet mundum interitui eſſe obnoxium.

Τὸν δὴ τέταρτον καὶ λοιπὸν λόγον ἀκριβωτέον ὧδέ φασιν· εἰ ὁ κόσμος ἀΐδιος ἦν, ἦν ἂν χ τὰ ζῶα ἀΐδια, καὶ πολύ γε μᾶλλον τὸ ἀνθρώπων γένος, ὅσῳ καὶ τῶν ἄλλων ἄμεινον. Ἀλλὰ καὶ ὀψίγονον φανῆναι τοῖς βυλομένοις ἐρευνᾶν τὰ φύσεως. Εἰκὸς δ, μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις ζυυπάρξαι τὰς τέχνας, ὡς ἂν ἰσήλικας· ἃ μόνον ὅτι λογικῇ φύσει τὸ ἐμμέθεδον οἰκεῖον, ἀλλὰ καὶ ὅτι ζῆν ἄνευ τούτων οὐκ ἔνεσιν. Ἰδωμβ δὴ τὰς ἑκάσων χρόνους, ἀλογήσαντες τ ὑπ' ἐξεταζομένων θεοῖς [o] μύθων· [p] εἰ μὴ ἀΐδιος ἄνθρωπος ὑδ' ἄλλο τι ζῶον· ὡς' ὑδ' αἱ διειλεγμέναι ταῦται χῶραι, γῆ χ ὕδωρ καὶ ἀήρ· ἐξ ὧν τὸ φθαρτὸν εἶναι κόσμον δῆλόν ἐσι.

Sed occurrendum eſt his argutationibus, ne quis imperitior cedat temere; & inde incipiendum contradicere, unde ſophiſtæ cœperunt de-

Ἀναγκαῖον δὴ πρὸς τὴν τοσαύτην δυσερισιλογίαν ἀπαντῆσαι, μή τις τ ἀπειροτέρων ἐνθὺς ὑπαχθῇ· χ δρκεῖον γε τ ἀντιῤῥήσεως ἀφ' ἧς χ τ ἀπάτης

[i] δράκοντας] Nota hiſtoria de Elephantibus & Draconibus; quippe quæ Autores habet Plinium lib. viii. c. 11, 12. Solin. c. 12. Ælian. Hiſt. Animal. lib. vi. c. 21. Ambroſ. in Hexaëm. lib. iii. Atqui tota hæc narratio deeſt in lib. de Mundo, nec ſanè multum ad locum pertinet. Unde animum ſubit ſuſpicari, eam potius à Librario quam à Philone profectum.

[k] ἐξαναλυμένους] Scil. ἐλίφαντας. Sic MS. Vat. pro ἐξαναλυμένης in Editis.

[l] ὑπὸ λιποψυχίας] Reſtitui ex MSS. Vat. & Med. è quibus etiam pro ἀποψύχειν repoſui ἀποθνήσκειν.

[m] ἢ] Sic rectè MSS. pro εἰ.

[n] εἰ δὴ] Scribe εἰ δέ.

[o] μύθων] Videtur aliquid deeſſe, ſcil. quicquid Autor ſcripſerat de temporum ſerie.

[p] εἰ] Reſtitui ex MSS. & lib. de Mundo è quibus etiam pro ὑπ' repoſui ὅτι.

οἱ ζοφισταί. Τὰς ἀνωμαλίας ἐκεῖ᾽ ἐχρῆν εἶναι τῆς γῆς, εἴπερ ἀΐδιος ἦν ὁ κόσμος· ἀλλὰ τί, ὦ γλυκεῖοι; Φήσουσι γὰρ ἕτεροι παρελθόντες, ὅτι ὅνδρων μὲν αἱ φύσεις τὰ ὄρη ἀφαιροῦσιν· ἀλλὰ καθάπερ ἐκεῖνα καιροῖς μέν τισι φυλλορροῦσι, καιρ- p. 962. οῖς δὲ πάλιν ἀνηβᾷ (διὸ καὶ τὸ ποιητικὸν εὖ εἴρηται·

Φύλλα τὰ μὲν τ᾽ ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δὲθ᾽ ὕλη
Τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ᾽ ἐπιγίνεται ὥρη)

τὰ αὐτὰν τρόπον καὶ τὰ ὄρη, τὰ μὲν ἀποθραύεται μέρη, τὰ δὲ προσφύεται, μακροῖς δὲ χρόνοις ἡ πρόσφυσις καθίσταται γνώριμος· διότι τὰ μὲν δένδρα ὠκυτέραν χρώμενα τῇ τῆς φύσεως, θᾶττον καταλαμβανομένῳ ἔχει τῷ πλήθει, τὰ δ᾽ ὄρη βραδυτέραν· διὸ καὶ τὰς ἐκφύσεις αὐτῶν αἰσθητὰς ὅτι μὴ χρόνῳ μακρῷ μόλις εἶναι συμβέβηκεν. Ἐοίκασί γε τὸν τρόπον τῆς γιγνέσεως αὐτῶν ἀγνοεῖν, ἐπεὶ καὶ ἴσως αἰδεσθέντες ἡσύχασαν· φθόνος δ᾽ οὐδεὶς ἀναδιδάσκειν. Ἔστι δ᾽ ὅτε τι νέον τῶν λεγομένων, ὅτε ῥήματ᾽ ἡμῶν, ἀλλὰ παλαιὰ ζοφῶν ἀνδρῶν, εἰς ἀδιερεύνητον τῶν εἰς ἅπαν ἀναλωμάτων ἀπολέλειπται. Ὅταν τὸ καταπεκλεισμένον ἐν τῇ γῇ πυρῶδες ἄνω τῇ τῶν πυρὸς ἐλαύνῃ φυσικῇ δυνάμει, πρὸς τὸν οἰκεῖον τόπον σπεύδει· κἂν τανικάδε βραχείας ἀναπνοῆς, ἄνωθεν μὲν συναναπαῦσαι πολὺ τὸ γεώδες ἀσίας, ὅσον ἂν οἷόν τε ᾖ· ἔξω δ᾽ ἐπιβιόμενον φέρεσθαι βραχυτέραν· ἢ καὶ μέχρι πολλοῦ συμπαρελθεῖν βιασθεῖσα, πρὸς μήκιστον ἐρθεῖσα ὕψος εἶλε ἀποκορυφωμένη, καὶ πρὸς ὀξεῖαν ἀποτελοῦσα κορυφὴν, τὸ πυρὸς σχῆμα μιμουμένη. Γίνεται γὰρ τοῦ κυφοτάτου καὶ βαρυτάτου τότε, τῆς φύσεως ἀντιπάλων, ἀναλωμάτων συρρηξάντων διαμάχη, πρὸς τὴν οἰκείαν ἑκατέρου χώραν ἐπειγομένων, καὶ τὸ βιαζόμενον ἀντιτεινόντων. Τὸ μὲν δὴ πῦρ συναίρον γῆν ὑπὸ τοῦ σφοδροῦ αὐτῆς νωτικοῦ βέλθειν ἀναλοῦσα· ἡ δὲ γῆ καταπατάτου ταλαντοῦσα, τῷ τοῦ πυρὸς ἀναφοίτῳ ἐπελευφεσθεῖσα, μετέωρος ἐξαίρεται, καὶ κρατηθεῖσα μέλις ὑπὸ δυναστέρας τῆς ἐπικυφιζούσης ἰσχύος, ἄνω πρὸς τὴν τοῦ πυρὸς ἕδραν ὠθεῖται καὶ ἵσταται. Τί δὲν θαυμαστὸν, εἰ μὴ τὰ ὄρη τῶν ὑετῶν φορᾶς ἐξανήλωται, τῆς συνεχούσης αὐτὰ δυνάμεως ὑφ᾽ ἧς καὶ ἵδρυται, μάλα παγίως καὶ κραταιῶς ἐνειλημμένης; λυθέντα γὰρ δεσμοῦ τοῦ συνέχοντος, εἰκὸς ἦν ἁλυθῆναι, καὶ πρὸς ὕδατος κλυδασθῆναι· δυνάμει δὲ φιλογόμφια τῇ τοῦ πυρὸς, στεγανώτερα πρὸς τὰς τῶν ὑετῶν φορὰς ἀντέχει.

cipere. Nullas jam oporteret extare terræ inæqualitates, ſi mundus æternus eſſet. Cur, ô boni? Erunt enim qui in medium prodeuntes dicent, naturam montium nihil differre ab arboribus; verum ut illæ certis temporibus amittunt folia, rurſumque repubeſcunt (unde illud poeticum:

*Quorum hæc ventus humi fundit, rurſum illa vireſcens*
*Profert ſylva, ſimul veris tum afflaverit aura*)

ſic de montibus quaſdam partes defringi, & rurſum adnaſci alias: ſed longinquitate temporis agnatio iſta innoteſcit, idcirco quod arbores natura celeriore præditæ incrementum ſuum cito produnt, montes vero tardiore, unde fit ut enatæ eorum partes niſi longo tempore vix percipiantur. Videntur iſti neſcire montium enaſcentium rationem, alioqui fortaſſe præ pudore tacerent. Sed quid vetat eos admoneri? Eſt verò dictum iſtud neque novum, neque noſtrum, ſed priſcorum & ſapientum, qui nihil ſcitu dignum inſcrutatum reliquerunt. Quando terræ incluſa materia ignita ſurſum verſus rapitur ignis vi naturali, aſcendit ad locum ſibi proprium: & quoties ei datur interſpirare, ſecum rapit plurimum terrenæ ſubſtantiæ, excurrens vero tardius fertur; *terrena* vero *ſubſtantia* diu ſubſequi coacta, ad altitudinem longè aſſurgens, in arctum contrahitur, ac tandem in verticem deſinit mucronatum, ignis figuram imitata. Fit enim tunc quædam violenta rerum graviſſimarum & leviſſimarum contentio, naturaliter diſſidentium, dum utræque ſuum locum petunt, & altera contra alterius violentiam nitatur. Siquidem ignis terram ſecum trahens degravatur ejus pondere: terra verò deorſum vergens ab igne cœlum petente ſublevatur, atque in ſublime attollitur, & vix tandem à vi prævalente eam ſublevante devicta, ad ignis ſedem propellitur & ibi ſubſiſtit. Quid igitur mirum, ſi montes tanta vi ſuſtentati non ſunt abſumpti impetu imbrium, cum vis ipſos continens, à qua etiam elevantur, quam firmiſſimè atque validiſſimè in ipſis implicita ſit? Solutis enim vinculis quibus continentur, congruum erat & ipſos diſſolvi & diſſipari ab aquâ: ſed quoniam ignis vi adſtringuntur, pertinacius reſiſtunt aquarum delapſibus.

[q] ποιητικὸν] Homer. Iliad. Z. 147. Vide etiam Siracid. xiv. 19. Mox pro ἔαρος ſcribo ἔαρος ex MSS. Med. & Vat. & Homeri Editis.

[r] φύσεως] Ex præcedentibus melius forſan ſcribitur προσφύσεως.

[s] τὸ λεγόμενον, &c.] Omnino repone ex lib. de Mundo τὸ λεγόμενον οὐ πάντως ἔστιν ἔπος, ἀλλὰ παλαιῶν ἀνδρῶν, &c.

[t] φέρεσθαι βραχυτέραν] Melius ſcribitur φέρεσθαι βραδύτερον

[u] ἀντιτεινόντων] Sic MS. Med. pro ἐπιτεινόντων.

[x] ἀναφοίτῳ] Ita MS. Med. & lib. de Mund. pro ἀερηφοίτῳ. Vox enim iſta crebro à Philone uſurpatur. Supra p. 34. ἢ μετέωρον ἀπὸ τῆς γῆς ἀναφοίτου ἐξήρθη (ſcribo ἐξῆρε) τὸ σῶμα. Idem de Moſis manibus in altum elatis loquens, ait διέμενον ἀναφοίτου. Vide etiam p. 632.

[y] ἵσταται] Scribe ἵδρυται. Sicut in ſequentibus, δυνάμεως ὑφ᾽ ἧς καὶ ἵδρυται.

[z] συνεχούσης] Ita MSS. Vat. & Med. & lib. de Mundo pro ἰσχούσης. Infra quoque δεσμοῦ τοῦ συνέχοντος. Supra p. 76. τῆς ὕλης συνεκτικά. Ita Sap. Sol. i. 7. τὸ συνέχον τὰ πάντα. Vide Ariſtotel. de Mundo c. 5. Mox etiam ſcribe λυθέντα, ſcil. δεσμοί.

Sufficient vero hæc nobis dicta, de eo quod terræ inæquabilitas non ſit argumentum mundi ortus & interitus. Illud autem quod de maris decremento adferunt, ſic congruenter poteſt refelli: nolite conſiderare ſolum exortus inſularum, aut ſi quæ terræ portiones olim inundatæ, proceſſu temporum continenti ſunt redditæ: (contentio enim adverſaria phyſiologiæ, à quâ maximè æſtimatur veritatis inveſtigatio) verum ſcrutamini etiam effectus contrarios; quantæ continentis partes non maritimæ ſolum, ſed & mediterraneæ abſorptæ ſunt: quantaque terræ portio in mare converſa, jam navibus enavigetur onerariis. Ignoratis celebrem de Siculo freto ſanctiſſimo hiſtoriam, quomodo Italiæ continenti Sicilia quondam adnexa fuerit? ſed cum vaſtum utrinque mare violentis incitatum ventis ex adverſo incurriſſet, medium ſpacium inundatum eſt & diſruptum, juxta quam urbs poſtea condita, nomine ex eventu deſumpto Rhegium Græce dicta eſt. Contraque ac ſperaſſet quivis contigit. Nam maria prius disjuncta confluxerunt in unum: terra verò antea unita, interventu freti ſciſſa eſt, & Sicilia olim Continens ex violentia facta eſt inſula. Aliæ quoque multæ civitates mari ſuperfuſo abſorptæ deletæque feruntur. Siquidem & tres dicunt in Peloponneſo, Ægiram, Buram, & Helicen mœnibus ſuperbam * * * quondam fortunatas, abſumptas fuiſſe influxu maris nimio. Jam verò Atlantis inſula, major quàm Aſia ſimul & Africa, ut Plato in Timæo prodit, intra unius diei noctiſque ſpacium ingenti terræ motu inundationeque mari ſubmerſâ, penitus deleta eſt: ipſa quidem mare facta non navigabile, ſed cœnoſum voraginoſumque. Ergo nihil ad mundi interitum facit iſtud fabuloſum maris detrimentum; videtur enim aliunde recedere, alio etiam immeando terras mergere. Decuit autem non alterum tantum horum conſiderare, ſed utrumque, atque ita demum pronunciare ſententiam:

Ταῦτα μὲν δὴ [a] ἡμῖν λελέχθω περὶ τοῦ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς γῆς πίστιν οὐκ εἶναι γενέσεως καὶ φθορᾶς κόσμου. Πρὸς δὲ τὸ ἀπὸ τῆς μειώσεως τῆς θαλάττης ἐπιχειρηθὲν, ἐκεῖνο δεόντως [b] ἂν λέγοιτο· μὴ τὰς ἀναχθείσας νήσους αὐτὸ μόνον, μηδ' εἴ τινες ἀπολωλασι καλακλυζόμεναι ποτάλαι, χρόνοις αὖθις ἠπειρώθησαν, σκοπεῖτε· φυσιολογίας γὰρ ἀτίπαλον φιλονεικία, p. 963. τερπόμενον ἡγεμένης ἀληθειαν ἰχνηλατεῖν. Ἀλλὰ [c] πολυπραγμονεῖται καὶ τἀναντίον· ὅσαι μὲν ἠπείρους ἀπὸ θαλάττιοι μόνον, ἀλλὰ καὶ μεσόγειοι μοῖραι καλεπόθησαν· ὅση δὲ χέρσος θαλαττωθεῖσα μυριοφόρεις ναυσὶν ἐμπλεῖται. Τὴν περὶ τὸ ἱερώταλον Σικελικὸν πορθμὸν ἀδομένην ἱστορίαν ἀγνοεῖτε, τὸ παλαιὸν ἠπείρῳ Ἰταλίας Σικελίαν ζωάπλεσαν; μεγάλων δὲ τῶν παρ' ἑκάτερα πελαγῶν βιαίοις πνεύμασιν ἐξ ἐναντίας ἐπιδραμόντων, ἡ μεθόρια ἐπεκλύσθη καὶ [d] ἐπερράγη, παρ' ἣν ἡ πόλις ἐπώνυμος τῷ πάθει [e] Ῥήγιον κληθεῖσα ὠνομάσθη. Καὶ τἀναντίον [f] ἢ προσεδόκησεν ἄν τις, ἀπέβη· ζυνεζεύχθη μὲν γὰρ τὰ τέως διεζευγμένα πελάγη καὶ τινὶ [g] σύρρυσιν ἐνωθέντα, ἡ δὲ ἠνωμένη γῆ τῷ μεθορίῳ πορθμῷ διεζεύχθη· παρ' ὃν ἤπειρος ὅσα Σικελία νῆσος ἐδιάσθη χρόνος. Πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας λόγος ὑπὸ θαλάττης ὑπερεχύσης ἠφανίσθαι πόλεις καταποθείσας· ἐπεὶ καὶ καὶ Πελοπόννησόν φασι τρεῖς, Αἴγειραν, Βυρά τε, καὶ ὑψηλὰν [h] Ἑλίκειαν τείχεσιν, ἢ τάχ' [i] ἔλλε * * * περιβρύα φύσιν, εὐδαίμονας ποτάλαι χρομένας πολλῇ τῇ πελάγους ἐπικλυσθῆναι φορᾷ. Ἡ δὲ Ἀτλαντὶς νῆσος, ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, ἣ φησιν ἐν [k] Τιμαίῳ Πλάτων, ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ νυκτὶ, σεισμῶν ἐξαισίων καὶ καλακλυσμῶν γενομένων, δῦσα καὶ ἡ θαλάσσης, ἐξαίφνης ἠφανίσθη, γενομένη πέλαγος ἀπλωτὸν ἀλλὰ βαραθρώδες. Οὐδὲν ἂν εἰς τὸ φθείρεσθαι τὸν κόσμον ἡ πλασθεῖσα τῷ λόγῳ μείωσις τῆ [l] θαλάττῃ συνεργεῖ. Φαίνεται γὰρ ὧν μὲν ἐξαναχωρῆσα, τὰ δ' ἐπικλύζουσα· ἐχρῆν δὲ μὴ θάτερον τὰ γινομένων, ἀλλὰ ζυνάμφω θεωρεῖν ἐπιχειρεῖν. Ἐπεὶ καὶ τοῖς περὶ βίον ἀμφισβη-

[a] ἡμῖν] Theophraſti ſunt hæc verba philoſophi Peripatetici, qui cum Ariſtotele mundi ſempiternitatem aſtruit, non Philonis qui ex Platonis placitis mundum à Deo conditum aſſerit, interiturum negat.

[a] ποτάλαι, &c.] Sic melius forſan ſcribitur & diſtinguitur, τοῖς χρόνοις, αὖθις, &c.

[b] ἂν] Reſtitui ex MSS. & lib. de Mundo.

[c] πολυπραγμονεῖται] Melius πολυπραγμονῆτε. Sicut in Contextu σκοπεῖτε, ἀγνοεῖτε.

[d] ἐπερράγη] Lib. de Mundo ἀπερράγη. Ibid. poſt ᾗ ſcribitur καί. Idque, ut opinor, rectè.

[e] Ῥήγιον] Strabo lib. vi. p. 396. ὠνομάσθη δ' Ῥήγιον, οἶθ', ὡς φησὶν ὁ Αἴσχυλος, ἀφ' τὸ συμβὰν πάθος τῇ χώρᾳ ταύτῃ λιπερέαν γῆν λῦσι τὴν ἠπείρου τῆ Σικελίαν ὑπὸ σεισμῶν, ἄλλοι τι καινὸν ὄνομα ἀφ' οὗ δὴ Ῥήγιον κικλῆσκει). Similiter Plin. Hiſt. Nat. lib. iii. c. 17. *Verum ante omnes claritate Sicilia, Sicania Thucydidi dicta—quondam Brutio Agro cohærens, mox interfuſo mari avulſa, ab hoc debiſcendi argumento Rhegium Græci nomen dedere oppido.* Vide etiam Solin. cap. v.

[f] ἢ] Scribe ἃ ex lib. de Mundo.

[g] σύρρυσιν] Scribe σύρρυσιν ex lib. de Mundo.

[h] ἑλίκειαν] Non alibi ſic ſcriptum. Ariſtoteles habet ἑλικλῶ. Burâ etiam omiſsâ. Sic enim ille lib. de Mundo iv. καὶ κυμάτων ἐπιδρομαὶ—ὥσπερ ἱστορεῖται περὶ Ἑλίκλου τε καὶ Βύρης, Similiter Homerus Il. B. 575. Strabo lib. viii. Vide Senec. Quæſt. Nat. lib. vi. c. 23. Plin. Hiſt. Nat. lib. ii. c. 94. Didor. Sicul. lib. xv. p. 364. Pauſan. in Achaiac. Ammian. Marcellin. lib. xvii. Et Ovid. Metam. lib. xv.

[i] ἔλλε, &c.] Deſunt hæc in libro de Mundo, & certe abeſſe poſſunt ſalvo loci ſenſu. In MSS. Vat. & Med. ſcribitur, ἔμιλλε περιβρυχ μύρια φύσιν. Unde ſubit conjectura ſententiam è quodam poeta fuiſſe prolatam, à quo etiam metri cauſa pro ἑλικλῶ ſcriptum ἑλίκειαν. Sic enim ſcribo & diſtinguo.

Αἴγειραν Βυρά τι καὶ ὑψηλὰν Ἑλίκειαν
Τείχεσιν, ἢ τάχ' ἔμιλλε περὶ βρύα μύρια φύσιν.

*Celſamque mœnibus Heliceam, quæ mox largam produ&tura erat algam.*

[k] Τιμαίῳ] Vide Platonis Timæum p. 24. & Crit. p. 108. De quo ſic etiam Plin. Hiſt. Nat. lib. ii. c. 90. *In totum abſtulit terras; primum omnium ubi Atlanticum mare eſt, ſi Platoni credimus, immenſo ſpatio.* Vide etiam Tertull. Apolog. c. 40.

[l] τῇ θαλάττῃ] Melius ἡ θαλάττης, ſic etiam lib. de Mundo.

τήμασιν ὁ νόμιμος δικαστὴς, περὶ ὧν δεῖ τ' αὐτὸν δίκην ἀκοῦσαι, γνώμην οὐκ ἀποφαίνεται.

Καὶ μὴν ὁ τρίτος λόγος ἐξ ἑαυτοῦ διαλέγεται μὴ ὑγιῶς ἐρωτηθείς, ὀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐν ἀρχῇ φάσιως. Οὐ γὰρ διέφθαρται ἅπαντα μέρη φθείρει, φθαρτὸν ἐστιν ἐκεῖνο, ἀλλ' ὅ πάντα τὰ μέρη ἅμα καὶ ἐν ταὐτῷ ἀθρόα καθὰ τ' αὐτὸν χρόνον· ἐπεὶ καὶ ἄκρον ἀποκοπείς τις δάκτυλον, ζῆν οὐ κεκώλυκε, εἰ δὴ τὴν κοινωνίαν τ' μερῶν καὶ μελῶν πᾶσαν, αὐτίκα τελευτήσει. Τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον, εἰ μὴ ζυλλήβδην ἀπαξάπαντα τὰ στοιχεῖα ὑφ' ἕνα καιρὸν διαφθείροιτο, φάσκειν ἐνδέχεσθαι τ' κόσμον φθορᾶς ἦν ἀναγκαῖον· εἰ δ' ἕκαστον ἰδίᾳ πρὸς τὴν τοῦ γείτονος μεταβάλλει φύσιν, ἀθανατίζει μᾶλλον, ἢ φθείρει, κατὰ τὸ φιλοσοφηθὲν ὑπὸ τοῦ τραγικοῦ·

[m] Θνήσκει δ' οὐδὲν
Τῶν γινομένων,
Διακεκριμένων
Δ' ἄλλο πρὸς ἄλλο
Μορφὴν ἑτέραν ἀπέδειξε.

sicut legitimi judices in cauſis civilibus non niſi prius audita utraque parte ſententiam proferunt.

Jam vero tertium argumentum ſeipſum coarguit, ut abſurda percunctatione deductum, jam prima argumentatione effatâ. Non enim cujuſcunque partes omnes corrumpuntur, id corruptibile eſt, ſed cujus omnes partes ſimul & ſemel corrumpuntur eodem tempore: quoniam etiam hominem præciſo digito nihil vetat vivere; quod ſi ſolutionem continuam membrorum partiumque patiatur, confeſtim interit. Eodem modo ſi univerſa ſimul elementa delerentur eodem tempore, fateri neceſſarium foret, mundum eſſe interitûs capacem; quod ſi ſingula ſeorſum in naturam vicini *elementi* mutantur, immortalitatem magis quàm corruptionem produnt, juxta illud philoſophice dictum à tragico:

*Quæ ſunt, horum*
*Nihil emoritur,*
*Sed ſecretum*
*Illud ab iſto,*
*Propria ſub imagine parit.*

p. 953. Παγελὴς γελὼν ἡ θνητὰ τὸ γένος τ' ἀνθρώπων ὀπὸ τ' τεχνῶν ἐξελάζειε· τῇ γὰρ περὶ τ' λόγον ἀτοπίᾳ τις ἀκολουθήσας, νέον τ' κόσμον ὀποφανεῖ κομιδῇ, μόλις πρὸ χιλίων παγχύτα ἑαυτῶν. Ἐπεὶ καὶ οὓς παρειλήφαμεν τ' ἐπιστημῶν εὑρετὰς, τ' λεχθέντα τ' ἑαυτῶν ἀριθμὸν οὐχ ὑπερβάλλουσιν. Εἰ δὴ καὶ λεκτέον τὰς τέχνας ἰσήλικας ἀνθρώπων γένει, μετ' ἰσορίας φυσικῆς [n] ἀλλ' οὐκ ἀπερισκέπτως καὶ ῥᾳθύμως λεκτέον. Ἡ δ' ἱστορία τί; φθοραὶ τ' κατὰ γῆν οὐκ ἀθρόων ἁπάντων, ἀλλὰ τ' πλείστων, δυσὶ τ' μεγίσταις αἰτίαις ἀνατίθεται, πυρὸς καὶ ὕδατος ἀλέκτοις φοραῖς. Καταστήσειν δ' ἑκατέραν ἐν μέρει φασὶν, ἐν πάνυ μακραῖς ἑαυτῶν περιόδοις. Ὅταν μὲν ἔν ἐμπρησις καταλαμβάνῃ, ῥεῦμα αἰθερίου πυρὸς ἄνωθεν ἐκχεόμενον πολλαχῇ [o] σκεδάνυσι, μεγάλα κλίματα τ' οἰκουμένης ἐπιέχον. Ὅταν δὲ κατακλυσμὸς, ἅπασαν τὴν ὑδατος καταμβεῖαν [p] καταφύρῃ φύσιν· αὐθιγενῶν γὰρ χειμάρρων πλαμῶν ἢ πλημμυρίντων μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καθεστὸς προσυπερβαλλόντων ἐπιβάσεως, καὶ τὰς ὄχθας ἢ τῇ βίᾳ προσαρρηγνυόντων, ἢ ὑπερπηδώντων ἀναβάσει τῇ πρὸς μῆκιστον ὕψος, ὅθεν ὑπερβλύσαντας εἰς τὴν προσκειμένην ἀναχεῖσι πεδιάδα· τὴν δὲ τὸ μὲν πρῶτον εἰς μεγάλας λίμνας ἀθροίζεσι, πρὸς τὰ κοιλότερα ἀεὶ τοῦ ὕδατος ῥωίζοντος· αὖθις δ' ἐπιῤῥέοντος καὶ τὰς μεθορίους ἰσθμὰς

Porro autem ſumma eſſet ſtultitia genus humanum ab artibus æſtimare: cujus argumenti abſurditatem ſi quis ſequatur, valde novum mundum aſſeverabit, vix ante mille annos conditum. Siquidem quos accepimus inventores ſcientiarum non excedunt hunc annorum numerum. Quod ſi libet dicere artes æquævas hominum generi, iſtud ex hiſtoriâ naturali, non citra animadverſionem & temere aſſerendum eſt. Ea verò quid narrat? corrumpi res terrenas, non univerſas ſimul ſed pleraſque, duabus de cauſis præcipue, aquæ igniſque nimia violentia. Nam utriuſque vehementes impetus fieri alternis vicibus poſt revoluta multa ſæcula. Igitur quando ingruat exuſtio, ex æthere deorſum ferri flumina ignea, quæ derivata diſcurrant per diverſos tractus orbis habitabilis. Quando autem diluvium *ingruit*, univerſum ſecum naturam humidam detractam invehit: amnibus perennibus & torrentibus non alveos tantum ſupergreſſis, ſed ultra conſtitutum incrementi modum exundantibus, ripaſque violenter perrumpentibus vel ſuperantibus, in magnam altitudinem ſurgendo; unde factum ut exundantes in planitiem proximam diffundantur. Illa vero primum in vaſtos ſinus diſtribuatur; (aquâ ſemper ſubſidente in loca humiliora, denuo autem vi copioſè influente, terrarumque angu-

[m] θνήσκει] Verſus ſunt hi Euripidis in Chryſippo. Vide ſupra p. 939 & 943.

[n] ἀλλ'] Reſtitui ex MSS. Mox vero pro τί ſcribe τίς; ſic etiam lib. de Mundo.

[o] σκεδάνυσι] Scribe σκιδάνυσι ex lib. de Mundo.

[p] καταφύρῃ] Omnino repone καταφύρῃ. Sic enim ſcribendum & diſtinguendum, ὅταν δὲ κατακλυσμὸς, (ſubauditur καταλαμβάνῃ) ἅπασαν τὴν ὑδατος καταμβεῖαν καταφύρῃ φύσιν.

ſtias,

ſtias, quibus paludes dirimebantur, inundante) *denuo* ex aquarum multarum unione in ſpatii immenſi mare extendatur. Igitur à contrariis poteſtatibus alternatim interire locorum diverſorum incolas: igne quidem, habitantes in montibus celſiſque & inaquoſis locis: quippe quibus non ſuppetit aqua ad ignem repellendum ſufficiens: rurſum aqua, fluviorum, lacuum, mariſque accolas; vicinos enim aut ſolos aut potiſſimum infeſtari calamitatibus. Ita duobus his modis abſque infinitis aliis caſibus levioribus, cum maximæ partis hominum interitu artes quoque neceſſario deficere. Artem enim ſine artifice ſubſiſtentem videre haud licet. Quando autem publicæ illæ peſtes ſe remiſerint, ita ut hominum genus ex eis qui malis hiſce ſuperſtites fuerint, refloreſcere cœperit & repullulare, tunc artes quoque inſtaurari: non tum primum provenientes, ſed quod circumciſa artificum multitudine, raræ eſſe cœperant. Hactenus quæ de incorruptibilitate mundi accepi, ut potui prodidi: quid autem ſingulatim contradici queat aliàs demonſtrabitur.

καλακλύζονται, εἰς διεκρίνοντο αἱ λίμναι, εἰς μέγεθος αὐχανῆς πελάγης ϗ τελ τ πολλῶν ἕνωσιν ἀποκρίνεσθαι. Πρὸς δ μαχομένων δυνάμεων ἐν μέρει τὰς ἐν τοῖς ἐναντίοις οἰκοῦντας πόνοις ἀπόλλυσθαι, πυρὶ μ τὰς ἐν ὄρεσι ϗ γεωλόφοις ϗὴ δυσύδροις χωρίοις, ἀτ' οὐκ ἔχοντας φύσει πυρὸς ἀμυντήριον ἄφθονον ὕδωρ· ἐμπαλιν δ' ὕδατι τὰς ϖερὶ ποταμοῖς, ἢ λίμναις, ἢ θαλάττῃ. Γεικόνων γὰρ ἁπάντων [q] φιλεῖν τὰ κακὰ πρώτων, ἤγε μόνων. Καθὰ δ τὰς λεχθείσας τρέπας δίχα μυρίων ἄλλων βραχυτέρων, φθειρομένης πλείστης μέρης ἀνθρώπων, ἐπιλιπεῖν ἐξ ἀνάγκης ϗ τὰς τέχνας. Δίχα γὰρ μεθοδεύοντος οὐκ [r] εἶναι καθ' αὑτὸ ἰδεῖν τελ ἐπιστήμης. Ἐπειδὰν δ αἱ μ κοιναὶ νόσοι καλάσωσιν, ἄρξῃ δ ἀνηβᾶν ϗ βλαστάνειν τὸ γένος· ὀκ τῶν μὴ προκαλαληφθέντων τοῖς ἐπιβρίσασι δεινοῖς, ἀρχιάς καὶ τὰς τέχνας πάλιν ζωώσας, ἀ τὸ πρῶτον γνωμάρας, ἀλλὰ τῇ μεώσει τῶν ἐχόντων ὑπαπανισθείσας. Ἃ μ οὖν περὶ ἀφθαρσίας τ κόσμ παρειλήφαμεν, εἴρηται ϗ δυνάμην· τὰς δ πρὸς ἕκαστον ἐναντιώσεις ἐν τοῖς ἑπειτα δηλωτέον.

[q] φιλεῖν] Melius forſan φιλεῖ ex lib. de Mundo.

[r] δ] Forſan οἷόν τε.

ΦΙΛΩΝΟΣ

# ΦΙΛΩΝΟΣ ΕΙΣ ΦΛΑΚΚΟΝ.

# PHILONIS ADVERSUS FLACCUM.

p. 965. ΔΕΥΤΕΡΟΣ μ̄ᾱ [a] Σηιάνου Φλάκκος [b] Ἀβίλλιος Γαΐδιχεῖ τῷ κ̄ᾱ τ̄ Ἰουδαίων ἐπιβουλῷ· ζύμπαν μὲ ἀδικῆσαι τὸ ἔθνος, ὥσπερ ὁκεῖνος, [c] ἄνισχυρος ὢ δυνηθείς, (ἐλάττως γὰρ εἶχε τὰς εἰς τοῦτ' ἀφορμὰς) ἐφ' ὅσους δ' ἔφθανεν, ἀθρόως ἀνηκέστοις περιέπειρε κακοῖς. Οὐ μὴν ἀλλὰ κ̀ μέρος δόξας ἐπιτίθεσθαι, τῷ ἐπιβουλῷ ἐξέτεινεν ἅπαν τὰς πανταχοῦ, ἀφ' τέχνης τὸ πλέον ἢ δυνάμεως. Οἷς γὰρ [d] ἀ πρόσεισιν ἰσχύς, τ̄ τὰς φύσεις τυραννικῶν, πανουργίας τὰς [e] ἐπιβουλὰς καταρθοῦσιν. Ὁ Φλάκκος οὗτος, ἐν τοῖς ἑταίροις κληθεὶς ὑφ' Τιβερίου Καίσαρος, μ̄ τῷ Σεβήρου τελευτῷ ὃς ἐπετέτραπτο Αἴγυπτον, καθίσαι τ̀ Ἀλεξανδρείας κ̀ τ̀ χώρας ἐπίτροπος, ἄνθρωπος ἐν ἀρχῇ μυρία καλοκἀγαθίας, ὅσα τῷ δοκεῖν, ἐξενεγκὼν δείγματα. Πυκνός τε γὰρ ἦν κ̀ ζωηχὴς ἐξ ὀξὺς νοῆσαι, καὶ τὰ βαλβιδίνα περᾶξαι, κ̀ [f] προχειρόταλος εἰπεῖν, κ̀ῃ πρὸ τοῦ λεγομένου τὸ ἡσυχαζόμενον αἰσθέσθαι. Παντάπασιν ὀλίγῳ χρόνῳ τ̄ κ̄ῃ τῶν Αἰγυπτίων πραγματειῶν ἰθὰς γίνεται· πολύτροποι δ' εἰσὶ κ̀ ποικίλαι, μόλις πῶς ἐκ πρώτης ἡλικίας τὸ ἔργον ἐπιτήδευμα πεποιημένοις γνωρίζόμενα. Πεντὸς ὄχλος ἦσαν οἱ γραμματεῖς, ἤδη πρὸς παῦλα μικρὰ κ̀ μεγάλα φθάνοντος αὐτοῦ τ̄ ἐμπειρίας, ὡς μὴ μόνον ὑπερβαλεῖν, ἀλλὰ χάριν ἀκριβείας ἀντὶ γνωρίμου διδάσκαλον γενήσεσθαι τ̄ τῶν ὑφηγητῶν. Καὶ ὅσα μ̀ περὶ λογισμὸς, κ̀ τῷ τ̄ προσοδουμένων καταῤῥυθμοῦ διοίκησιν, εἰ κ̀ μεγάλα κ̀ ἀναγκαῖα ἦν, ἀλλ' οὐδέν γε δεῖγμα

SECUNDUS post Sejanum Flaccus Avillius hostile odium adversus Judæos excepit: qui infestare palam totam gentem, ut Ille, non valuit (facultatibus enim minoribus erat ad hoc instructus) quotquot autem potuit, universos cladibus afflixit gravissimis. Imò cum videretur partem tantum eorum aggredi, adversus omnes ubivis terrarum degentes consilia extendit, arte magis quàm viribus. Homines enim sævo tyrannicoque ingenio nati quibus vires non suppetunt, vulgo dolis consilia expediunt. Flaccus iste receptus à Tiberio Cæsare in amicorum cohortem, post Severi obitum Ægypti præsidis, ei regioni & Alexandriæ fuit præpositus, vir, qui initio specie tenus quamplurima beneficentiæ specimina edidit. Erat enim prudens & assiduus & ad excogitandum acutus, tum & consulta sua & exequi & eloqui promptissimus, nec minus retecta quam palam dicta perspicere. Itaque brevi negociorum Ægypti evasit peritissimus, varia sint licet multipliciaque, quæque vix eis qui ab ætate prima huic operi toti incubuerunt, sunt nota. Supervacua jam erat turba scribarum, cum parva æque ac magna experientiâ assequeretur, ita ut eos non solum superaret, verum præ habilitate pro discipulo præceptor fieret eorum à quibus modo didicerat. Verum ista quæ ad accipiendas reddendasque rationes pertinent, vel ad dispensationem redituum, tametsi magna & necessaria, nullum specimen ostendunt animi

[a] Similiter Codex Mediceus, in reliquis vero MSS. scribitur, Φλωρος Ἐξαίν Ἰσορία ὠφέλιμος κ̀ πάνυ βίῳ χρήσιμος. Τὰ κ̄ῃ τ̄ Φλάκκου, ἤτοι περὶ προνοίας. Ubi tamen forsan olim scriptum, κ̄ῃ δ̄ Φλάκκου. Sicut citatur à Johanne Monacho MS. ἐκ τ̄ κ̄ Φλάκκου. A Photio quoque liber hicce appellatur Φλάκκου ἢ Φλάκκος ψυγόβρος, Vide Cod. 106. Mirum vero opusculum istud non memorari ab Hieronym. in recensione Philonis operum, nec ab Eusebio in Histor. Ecclesiast. Memoratur vero ab eodem in Chron. ad annum 39. hunc in modum, Σηιανὸς ἔπαρχος Τιβερίου Καίσαρος περὶ τιλείας ἀπωλείας ἔθνους τ̄ Ἰουδαίων πολλὰ συμβαλόντος τῷ Καίσαρι· ὡς Φίλων Ἰουδαῖος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀφήγαγε ἱστορῶν ἐν τῇ Β τ̄ παρ' αὐτῷ Πρεσβείας. Unde proclive est suspicari, librum hunc partem esse alterius deperditi, qui de Sejani injuriis egerat; quod etiam ulterius liquet ex primis opusculi verbis. Minime vero assentiendum viro eruditissimo Henrico Valesio, qui in notis ad Euseb. Hist. Eccles. lib. ii. c. 6. contendit, πολιτείαν πρὸς Γαΐον, quæ memoratur à Philone, in lib. de Legat. p. 1043, esse hunc ipsum contra Flaccum librum, adeoque injurias sub Flacco posteriores esse legatione ad Caium. Nam ut reliquas temporum notas omittam, Avilius Flaccus in Andrum insulam relegatus est anno Caii secundo, legatio Philonis nonnisi anno quarto, post imperatoris ex Galliâ reditum.

[a] Σηιανὸν] Istud Sejani odium adversus Gentem Judæam memoratur etiam à Philone lib. de Legat. ad Caium p. 1015. de eo vero historici prorsus silent, nisi quicquid Tiberius egerit à Sejani consiliis profectum dicatur. De Tiberio enim sic Suetonius lib. iii. c. 36. *Externas ceremonias, Ægyptios Judaicosque ritus compescuit,—Judaorum juventutem per speciem sacramenti in provincias gravioris cœli distribuit.* Tacitus quoque Annal. lib. ii. c. 85. *Judaicos autem ritus Româ expulit, & quatuor mille libertinorum in Sardiniam relegavit.*

[b] Ἀβίλλιος] Nonnulli Codices Ἰούλιος, Georg. Syncell. Φλάγκος Ἀσκούλιος. Eusebius in Chronic. Ἀβίλιος. Atque sic forsan melius.

[c] ἄνισχυρος] Restitui ex MSS.

[d] ἀ πρόσεισιν] Sic MSS. Editi ἐστὶν ἀδυνατῶς.

[e] ἐπιβουλὰς] Melius forsan ἐπιβολάς. Vulgatus error librariorum scribentium ἐπιβουλὴ pro ἐπιβολή. Vide dicta ad p. 795.

[f] προχειρόταλος] Ita MS. Vat. pro προχειρόταξ.

imperio idonei. Atqui quæ magnificam regiamque declarant indolem, majori cum fiducia oſtentabat. Verbi cauſa, gerebat ſe pro dignitate (faſtus enim non inutilis magiſtratui) graviores cauſas judicabat cum optimatibus, ſuperbos deprimebat, miſcellaneæ & cellectitiæ plebis cœtus conveniri vetuit: ſodalitia & conventus qui prætextu ſacrorum perpetuo epulis indulgebant, rebus publicis inſultantes diſſolvit; adverſus contumaces gravem ſe & vehementem præbens. Deinde inductis in urbem totamque regionem bonis legibus, rurſus ſingulatim militaribus incumbebat copiis: agmina componens, inſtituens, exercenſque pedites, equites, velites. Duces, ne ſubreptis militum ſtipendiis eos excitarent ad rapinas ac latrocinia: rurſus milites gregarios, ne quicquam præter munia militaria curent, memores ſe ad pacem quoque conſervandam fuiſſe conſtitutos.

Verum dicat aliquis: Heus tu, accuſatorem profeſſus, omiſſis criminibus longam producis laudum ſeriem. Num deliras vel inſanis? Non inſanio, bone vir, nec ſum tam fatuus, ut non videam rei conſequentiam. Laudo Flaccum, non quod inimicus laudandus ſit, ſed quo apertius noſcatur ejus malicia. Nam qui per ignorantiam ejus quod melius eſt, peccat, meretur veniam: qui verò prudens ſcienſque facit injuriam, excuſationem non habet, prædamnatus in tribunali conſcientiæ. Cum enim in ſex annos accepiſſet provinciam, per quinque priores vivo Tiberio Cæſare pacem conſervavit, adeoque conſtanter & fortiter præfuit, ut ſuperiores præſides omnes vinceret. Ultimo autem anno poſt obitum Tiberii, Caio admoto ad habenas imperii, jam remittere & relaxare cœpit omnia; ſive præ luctu graviſſimo ob Tiberium (mœrorem enim quaſi ob amiciſſimum manifeſtò præ ſe ferebat, tum ex mœſtitia perpetua, tum lacrymarum copia, quas quaſi à fontibus indeſinenter effudit:) ſive quòd ſucceſſori male vellet, quoniam filiorum naturalium magis quam adoptivorum partes foviſſet; ſive quòd eſſet unus ex his quorum inſidiis Caii mater deleta perierat, propter metum defectionis prætermiſſus. Aliquantiſper tamen perſtitit, non omnino ceſſans ab adminiſtratione reipublicæ. Ut verò audivit Tiberii nepotem, imperii con-

ψυχῆς ὑπέφαινεν ἡγεμονικῆς· ἃ ἦ λαμπροτέραν
καὶ βασιλικὴν ἐδήλου φύσιν μᾶ πλείονος παρ'
ἡσίας ἐπεδείκνυτο. Οἷον· ζημιότερον ἦγεν αὐτὸν
ἄρχοντι ἢ λυσιτελέσαιον ὁ τύφος· ἐδίκαζε τὰ
μεγάλα μᾶ τ' ἐν τέλει· τὰς ὑπεραύχους καθ-
ῄρει· μιγάδων καὶ ζυγκλύδων ἀνθρώπων ὄχλον ἐ-
κώλυεν ἐπισυνίσασθαι· τάς τε [h] ἑταιρείας καὶ ζυνό-
δους αἷς ἀεὶ ἐπὶ προφάσει θυσιῶν εἰσιῶντο, πᾶς p. 966.
περίσσασιν ἐμπαροινοῦσαι, διέλυε, πᾶς ἀφειδιά-
ζουσιν ἐμβεβῶς καὶ ὑπέρως προσφερόμενος. Εἶτ'
ἐπειδὴ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἀνέπλησεν ὑπο-
μίας, ἐν μέρει πάλιν τ' στρατιωτικαῖς δυνάμεσιν
ἐφήδρευεν· σκοπῶν, ζυγκροτῶν, γυμνάζων, πε-
ζοὺς, ἱππεῖς, τοὺς τ' κώφης ὁπλίσεως. Τοὺς ἡ-
γεμόνας· ἵνα μὴ τὰς [i] μισθοφορὰς τ' στρατιωτῶν
ἀφαιρούμενοι πρὸς ληστείας καὶ ἁρπαγὰς αὐτοὺς
ἀλείφωσι· πάλιν τ' στρατιωτῶν ἕκαστον, ἵνα μη-
δὲν ἔξω τ' κῆ τὴν στρατείαν πεπιεργάζηται, μεμνη-
μένους ὅτι τέτακται καὶ τὴν εἰρήνην φυλάττειν.

Ἴσως δ' ἄν τις εἴποι, σὺ δ', ὦ ἑτος, εἰκαίως
ἀνθρώπῳ καταγορεῖν, ἔγκλημα μὴ ὄδιν διεξῆλθες,
μακρὰς δ' ἐπαίνους ζυνείρεις. Μὴ ἄρα παραπαί-
εις καὶ μέμηνας; ἀ μέμηνα, ὦ ἑτος, ἀδ' ἠλί-
θιός τις εἰμὶ, ὡς μὴ διώσασθαι πρόσωπον ἀκο-
λυθίαν ἰδεῖν. Ἐπαινῶ τ' Φλάκκον, οὐκ ἐπειδὴ
προσῆκεν ἐχθρὸν ἐκωμιάζειν, ἀλλ' ἵν' αὐτοῦ τὴν
μοχθηρίαν ἀσφαλεστέραν παράσησω. [k] Τῷ μὲν γὰρ
ἀγνοίᾳ τοῦ κρείττονος παραβαίνοντι ζυγγνώμη δί-
δοται· ὁ δ' ἐξ ἐπιστήμης ἀδικῶν, ἀπολογίαν οὐκ
ἔχει, προκαλουμένου ἐν τῷ τοῦ ζυνειδότος δικασ-
τηρίῳ. Ἐξαετίαν γὰρ τὴν ἐπικράτειαν λαβὼν, πέν-
τε μὲν ἔτη τὰ πρῶτα, ζῶντος Τιβερίου Καίσα-
ρος, τήν τε εἰρήνην διεφύλαξε, καὶ ἄτως ὑπέρως
καὶ ἐρρωμένως ἀφηγήσατο, ὡς τοὺς πρὸ αὐτοῦ πάν-
τας ὑπερβαλεῖν. Τῷ δ' ὑστάτῳ, Τιβερίου μὲν τε-
λευτήσαντος, Γαΐου δ' ἀποδειχθέντος αὐτοκρά-
τορος, ὑφίεναι καὶ χαλᾶν ἤρξατο τὰ πάντα· εἴ
τε [l] διὰ τὸ ὀπὶ Τιβερίῳ βαρύτατον πένθος· (δῆ-
λος γὰρ ἦν ὡς ἐπ' οἰκειοτάτῳ πεπαθὼν, ἔκ τε τ'
ζυνεχοῦς καταφείας, καὶ τ' τ' δακρύων φορᾶς, ἃ
καθάπερ ἀπὸ πηγῆς ἀπαύστως ἐξεχεῖτο·) εἴτε καὶ
κακόνους ὢν τῷ διαδόχῳ, διὰ τὸ τὴν τ' γνησίων
παῖδα τ' τ' θετῶν τεθεραπεύκεναι μερίδα· εἴτε τ'
ζυνεπιθεμένων τῇ Γαΐου μητέρι, καθ' ὃν χρόνον
εἶχε τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς ἀνῃρέθη, γεγενὼς, καὶ διὰ
φόβου ἀλώσεως ἐπιλελησμένος. Καὶ μέχρι μού
τινος ἔτ' ἀντεῖχεν, μὴ καὶ τὸ παντελὲς μεθιέμενος
τὴν τ' πραγμάτων ἀντίληψιν. Ὡς δ' ἤκουσε, τὸν τ'
Τιβερίου μὲν ἰωνὸν, κοινωνὸν ἦ τ' ἀρχῆς ἀναιρεθέντα,

[h] ἑταιρείας] Collegii illiciti crimen gravibus pœnis cohibitum jure Romano, idque præſidum provinciarum curæ commiſſum. L. i. D. de Collegiis, *Mandatis principalibus præcipitur præſidibus provinciarum, ne patiantur eſſe collegia ſodalitia.* Vide ibid. L. ii. Sueton. lib. ii. c. 32. de Auguſto. *Collegia præter antiqua & legitima diſſolvit.* Vide etiam infra p. 984. & Dion. Halicarn. lib. iv.

[i] μισθοφορὰς] Ita MSS. pro μισθοφορίας.

[k] Τῷ μὲν γὰρ] Citantur hæc à Joh. Damaſc. Parall. ſacr. tit. περὶ ἐκουσίων. Item à Maximo Confeſſore apud Combefiſium p. 610. Nec non à Johanne Monacho inedito, ubi etiam pro ἐξ ἐπιστήμης ſcribitur ἐξεπιτηδὲς. Occurrunt quoque apud Anonymum in Florileg. MS. Barocc. N° 402. Ibi etiam pro δίδοται ſcribitur παρεσείχεται. Forſan ergo reponendum παρέχεται,

[l] Διὰ τὸ ὀπὶ Τιβερίῳ, &c.] Ita MSS. Vat. & Med. Similiter infra p. 967. Διὰ τ' ἐπὶ τοῦ ἰωνοῦ φόβου. Editi ἐπὶ Τιβερίου βαρύτατον πεποιῆσθαι πένθος.

Γαΐου

Γαΐῳ κελεύσαντος, αἰκίᾳ πληγεὶς ζυμφορᾷ, καταβαλὼν αὐτὸν ἐκανὴς ἔκειτο· τῆς Δημοίας πολὺ πρότερον ἀπειρηκυίας καὶ παρειμένης αὐτῷ. Ζῶντος μὲν γὰρ τοῦ μειρακίου, τὰ ζωπυρεῖ τῆς ἰδίας ζωῆς ἐδόκει ἀπεγίνωσκεν, ἀποθανόντος δ', ζωτεθνάναι καὶ τὰς εἰκαίας ἐλπίδας ἔδοξεν. Εἰ δέ μακρά τις [m] ὑπελείπετο αὔρα βοηθείας. ἡ πρὸς Μάκρωνα φιλία, τὰ σύμπαντα μὲν πρὸς Γαΐῳ κατ' ἀρχὰς δυνηθέντα, καὶ πλείστου μεῖναν, ὡς λόγος, εἰστιεῖκάμφων αὐτῷ πρὸς τὸ τυχεῖν τῆς ἡγεμονίας, καὶ ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸ ζωθῆναι. Πολλάκις μὲν σκηπτῶν ποιήσασθαι τὸν Γάϊον Δημοσθένης Τιβερίῳ, ὡς κακοήθη καὶ ἀ πεφυκότα πρὸς ἀρχήν· καὶ ἅμα Δρούσῳ τὸν ὑπὲρ τῷ ἡλικίᾳ φόβον. Ἐδεδίει γὰρ μὴ παιδαγώγημα ἡβήσαντος αὐτοῦ. Πολλάκις δὲ τοῦ Μάκρωνος τὰς ὑποψίας ὑπεξαιρεμένου, καὶ τὸν Γάϊον ἐπαινοῦντος, ὡς ἁπλοῦν καὶ ἀκόπνηρον καὶ κοινωνικόν, καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ μᾶλλον ἢ τιμῶντος, ὡς ἢ μόνῳ ἂν ἐθελῆσαι παραχωρῆσαι τὴν ἡγεμονίαν, ἢ πάντως τὰ πρωτεῖα. Ὑφ' ὧν ἀπαληθεὶς, ἔλαθεν ἄπαιδον ἐχθρὸν αὐτῷ καὶ ἡαυτῷ καὶ γόνῳ, καὶ παρακλήτῳ Μάκρωνι, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις καταλιπών. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Μάκρων [n] ὁρῶν αὐτὸν σκιδναιτώμενον καὶ ἀχαλίνοις ὁρμαῖς ἐφ' ἃ ἂν τύχῃ καὶ ὡς ἂν τύχῃ, χρώμενον, ἐνυβίστῃ καὶ παρηγόρει, νομίζων σκῆνον εἶναι Γάϊον, ἕως ἡνίκα ἔτι ἔζη Τιβέριος, δῆμον καὶ πανδαρχικὸν, ὁ κακοδαίμων Δυσίας πεῖσῃς ἔδωκε τὰς ἀναλάτου δίκας· πανοίκιον αὐτῇ γυναικὶ καὶ τέκνοις ζωναιρεθείς, ὡς πεῖσῃν ἄχθος καὶ παρενόχλημα. Καὶ γὰρ ὁπότε πόρρωθεν αὐτὸν ἀφικνούμενον ἴδοι, τιαῦτα πρὸς τοὺς ζυνόντας διεξῄει· μὴ μειδιῶμεν, καταφιῶμεν· ὁ νυθίσπτης παραγίνεται, ὁ αὐθέκαστος, ὁ ἀνδρὸς τελείου καὶ αὐτοκράτορος δεξάμενος νῦν εἶναι παιδαγωγὸς, ἔτι καὶ τοὺς ἐκ πρώτης ἡλικίας ὁ καιρὸς [o] ἀπήλασεν καὶ διέζευξεν.

Ἐπεὶ δ' οὖν καὶ τοῦτον ἔγνω προαναιρημένον ὁ Φλάκκος, τῷ λοιπῷ ἐλπίδα καὶ τὸ παντελὲς [p] ἀπεγνώκει, καὶ οὐκ ἔθ' ὁμοίως ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων οἷός τε ἦν, ἐξασθενῶν καὶ διαῤῥέων τῷ γνώμῳ. Ὅταν δ' [q] ἄρχων ὀπύνῃ τὸ δυνάσθαι κρατεῖν, ἀνάγκη τοὺς ὑπηκόους ἐθοὺς ἀφυιάζειν, καὶ μάλιστα τοὺς ἐκ μικρῶν καὶ τῶν τυχόντων πεφυκότας ἀνερεθίζεσθαι· ἐν οἷς τὸ [r] Αἰγυπτιακὸν τὰ πρωτεῖα φέρει, διὰ βραχυλάτου πανθῆρος εἰωθὸς σκφυσᾶν φάσεις μεγάλας. Ἐν ἀμηχάνοις δὴ καὶ ὀπόροις γεγονὼς, ἐσφάδαζε, καὶ τὰ πρὸ μικροῦ πάντα ἤλλαξεν ἅμα τῇ τοῦ λο-

fortem, Caio jubente, interemptum, perculſus caſu graviſſimo, humi proſtratus diu mutus jacuit, animo multo ante ipſi deſperante & prorſus languente. Vivo enim adoleſcentulo ſpem ſalutis ſuæ non omnino depoſuerat: cum defuncto autem etiam omnem de ſe ſpem una mortuam eſſe ratus eſt. Verumtamen modicum quiddam ſubſidii ſupererat in Macronis amicitia, qui nihil non apud Caium recens imperium adeptum poterat, qui quam plurimum (ut fertur) ad principatum conſequendum, & magis adhuc ad incolumitatem ipſi contuliſſet. Sæpenumero enim Tiberius decreverat è medio tollere Caium, ut indole pravâ præditum, nec natum ad principatum; ſimulque de nepote ſolicitus: etenim metuebat, ne forte ſe defuncto ille quoque fieret ſuæ mortis acceſſio. Sed Macro nunquam non eximere conabatur ei ſuſpiciones hujuſmodi, laudans Caium ut ſimplicem, minime malum & liberalem, adhæc ſui patruelis amantiſſimum, cui libenter vel totum principatum cedere, vel ſaltem partes ejus potiores. Quibus ille deceptus, imprudens inimicum infenſiſſimum reliquit & ſibi & nepoti & familiæ, & deprecatori Macroni, denique omnibus mortalibus. Nam cum Macro videns à recta via deflectentem & ad res quaſcunque & quomodocunque comparandas impetu effrænato abreptum, reprehendit admonuitque; ratus eſſe priſtinum illum Caium, dum Tiberius viveret, mitem obſequentemque: miſer dedit extremas pœnas amicitiæ nimiæ, funditus exciſus unà cum uxore atque liberis, tanquam onus & impedimentum ſupervacaneum. Quoties enim eum procul adventantem videret, ſic præſentes alloquebatur: Ne rideamus: ſumamus vultus ſerios: magiſter adeſt moroſus, imperatoris adulti novus jam pædagogus, quando ætatis prioris tutores tempus ipſum ablegavit & ſeparavit.

Poſtquam igitur Flaccus hunc quoque interfectum audiit, de reliqua ſpe omni planè deſperavit, nec diutius rebus adminiſtrandis par fuit, animo prorſus languens & diffluens. Cum enim magiſtratus impos regendi fit, neceſſum eſt contumaces reddi ſubditos, præſertim qui ſunt natura ex quacunque eaque minima occaſione irritabiles; quo in genere primas ferunt Ægyptii, è minima ſcintilla ſueti magnas ſeditiones accendere. In difficili autem & ancipiti re poſitus, indignabundus furebat, unaque cum animæ in pejus mutatione mutabat priora inſti-

[m] ὑπελείπετο] Sic MSS. pro ἀπελείπετο.

[n] ὁρῶν] Reſtitui ex MSS. Sicut etiam mox in ſequentibus, καὶ ὡς ἂν τύχῃ.

[o] ἀπήλασεν] Ita MSS. pro ἀπήλαξεν. Cui Emendationi ſenſus loci abundè ſuffragatur. Mox etiam repone, προσαναιρημένον.

[p] ἀπεγνώκει] Sic MSS. Vat. & Aug. pro ἀναπεπλάκει.

[q] ἄρχων] Citantur hæc ab Anton. Mel. lib. ii. c. 6. Et à Joh. Monach. MS. tit. περὶ ἀρχόντων.

[r] Αἰγυπτιακὸν] Noſter quoque infra p. 969. βάσκανον γὰρ φύσει τὸ Αἰγυπτιακόν. De ea gente ſic Curtius lib. iv. *Ægyptii vana gens & novandis quam gerendis rebus aptior.* Amm. Marcell. lib. xxii. c. 11. *In civitate quæ ſuopte motu, & ubi cauſæ non ſuppetunt, ſeditionibus crebris agitatur & turbulentis.* Vide etiam Treb. Pollion. in xxx Tyran. & Vopiſcum in Saturnin. circa initium.



tuta

tuta omnia, facto initio à familiariſſimis. Ut enim quiſque fuit ei conjunctiſſimus, ſuſpectum repellebat: cum eis verò quos prius pro confeſſis inimicis habuerat, in gratiam rediit, eorumque conſilia per omnia uſus eſt. At illi pertinaciter irati, & verbis tantum ſimulantes fœdera, factis vero & in animo irreconciliabiliter ſuccenſentes, ac velut in theatro fingentes amicitiam ſinceram, ipſum totum ad ſe rapiunt. Atque ita ipſe factus eſt è præſide ſubditus, illi contrà è ſubditis rectores, auctores decretorum inutilium, quæ ipſi mox obſignabant. Executores enim erant omnium conſiliorum, Illum tanquam mutam in ſcena perſonam aſſumentes ſolummodo prætextus gratia, quod magiſtratus nomen gereret, Dionyſii quidam, popularis auræ captatores, Lampones, ſcribæ viliſſimi, Iſidori, ſeditionum incentores, ardeliones, inventores rerum malarum, civitatis perturbatores, Taraxipolides: iſtud enim obtinuit nomen. Hi omnes conjurati contra Judæos conſilium graviſſimum inierunt, tum privatim Flaccum aggreſſi eum ſic compellant: Periit tua ſpes, Tiberius Nero junior, periit etiam, cui poſt hunc maxime fidebas, Macro amicus, imperator verò tibi parum æquus eſt; intereſt noſtrâ advocatum potentem quærere, qui tibi Caium reconciliet. Is advocatus erit Alexandrina civitas, ſemper apud Auguſti familiam in honore habita, præcipue verò apud dominum qui nunc eſt. Suſcipiet autem advocationem, conſecuta à te aliquod beneficium; ſed nihil potes illis gratius facere, quàm ſi Judæos eis permittas & tradas. Ille, cum indignè ferre debuiſſet & eos ut novatores & publicos hoſtes rejicere, ſubſcripſit eorum ſententiæ. Ac primum quidem occultas inſidias parabat, nec litigantibus æquum ſe & communem præbens judicem, ſed in alteram partem propenſior, nec jus æquum habere ſinens in cæteris. Imò quoties Judæus aliquis accederet, averſabatur, his ſolis data opera aditum difficilem præ ſe ferens: deinde propalam ſe inimicum declaravit.

Hanc ejus non tam nativam quàm adſcititiam inſolentiam auxit etiam caſus quidam hujuſmodi. Caius Cæſar Agrippæ Herodis regis nepoti regnum dedit avitæ ditionis partem ter-

γισμῦ πρὸς τὸ χεῖρον μεταβολῆ, ποιησάμενος τλῶ ἀρχλῶ ἀπὸ τ ζωηθεισάτων. Τὺς μὲ γὰρ εὔνυς κ) μάλιστα φίλυς ὑφεωρᾶτο κ) διωθεῖτο, τοῖς δ' ἐξ ἀρχῆς ἀνομολογηθεῖσιν ἐχθροῖς ἐπιτέδειο, κ) τ ζυμβούλοις ὡς παίλων ἐχρῆτο. Οἱ δ', εἰκότως γὰρ εἶχον, τὸ καθηλλάχθαι δοκεῖν λόγῳ μόνον διαμορφώσαντες, τ ἔργοις ἦ κ) ἀληθείαν ἀσύμβατα μνησικακοῦντες, κ) ὥσπερ ἐν θεάτρῳ, καθυποκρινόμενοι γνησίαν φιλίαν, ὅλον αὐτὸν ζυναρπάζυσι. Καὶ γίνε) ὁ μὲ ἄρχων ὑπήκοος, οἱ δ' ὑπήκοοι ἡγεμόνες, εἰσηγούμενοι μὲ ἀλυσιτελεσάτας γνώμας, εὐθὺς δ' ταύτας διαφερεγγιζόμενοι. Βεβαιωταὶ γὰρ ὧν ἐβουλεύσαντο πάντων ἐγίνοντο, κωφὸν ὡς ἐπὶ ζκιωῆς προσωπεῖον, ἕνεκα προχήματος αὐτὸ μόνον ἀναλαμβάνοντες, ἐπιγεγραμμένον ὄνομα ἀρχῆς· τ διονύσιοι, δημοκόποι, Λάμπωνες, γραμματοκύφωνες, Ἰσίδωροι, ταραξιπόλιδες· τοῦτο γὰρ κεκράτηκέ πως τὄνομα. Συνταξάμενοι πάντες ἄτοι, βούλευμα βουλεύσι κ) τ Ἰουδαίων ἀγαλεώταλον, κ) τῷ Φλάκκῳ προσελθόντες ἰδίᾳ, φασιν· ἐῤῥῳ μού σοι τὰ ἀπὸ Τιβερίυ Νέρωνος τοῦ παιδός· ἐῤῥῳ δ) κ) τ ἡ μετ' ἐκεῖνον ἐλπὶς, ὁ ἑταῖρές σοι Μάκρων· αὔσια δ' οὐκ ἔςι σοι τὰ ἀπὸ τῆς κρατησάσης· δεῖ γ δὴ σοφόκλεον ἡμᾶς ζητεῖν δυνατώταλον, ὑφ' ὃ Γαΐου ἐξομολογήσε). Ὁ δ) σοφόκλεος, ἡ πόλις Ἀλεξανδρέων ἐςὶν, ἣν τετίμηκεν μὲ ἐξ ἀρχῆς ἅπας ὁ Σεβαςὸς οἶκος, διαφερόντως δ' ὁ νῦν ἡμῶν διαπότης. Παρακληθύσῃ δ), τυχοῦσά τινος σοφόν σε δωρεᾶς· μεῖζον δ' ἀγαθὸν ἰδεῖν αὐτῇ παρέξεις, ἢ τὰς Ἰουδαίυς ἐκδὸς κ) προέμενος. Ἐπὶ τούτοις ὀφείλων ἀπώσασθαι καὶ δυσχεραίνειν τὰς λέγοντας, ὡς νεωτεροποιὰς καὶ κοινὰς πολεμίυς, ζωπυρεῖ) πῖς λεχθεῖσι· κ) τὸ μὲ πρῶτον ἀδηλοτέρας ἐποιεῖτο τὰς ἐπιβουλὰς, μήτ' ἴσον παρέχων κ) κοινὸν ἀκροατλὸ ἑαυτὸν πῖς τὰς ἀμφισβητήσεις ἔχυσιν, ἀλλὰ πρὸς θάτερον ἀποκλίνων μέρος, μήτ' ἐν πῖς ἄλλοις ἰσηγορίαν διδύς. Ἀλλὰ κ) ὁπότε προσίοι τις τ Ἰουδαίων, ἀποχρεφόμενος καὶ τὸ δυσέντακλον ἐπιτηδεύων ἐπὶ μόνων τούτων· αὖθις δ) κ) ἐκ τοῦ φανεροῦ τὴν δυσμένειαν ἐπεδείξατο.

Προσεπέῤῥωσεν δ' αὐτοῦ τλῶ ἐκ μαθήσεως τὸ πλέον ἢ φύσεως ἐπιτεδευμένην ἀπόνοιαν καὶ ζωλυχία τίς παιάτη. Γαΐος Καῖσαρ, Ἀγρίππα τῷ Ἡρώδυ βασιλέως ἐγνῷ, δίδωσι βασιλείαν,

[r] ζυμβούλοις] Ita MS. Med. pro συμβόλοις. Similiter emendamus Noſtrum lib. de Hum. p. 707. Vide etiam de Fortitud. p. 736. Similiter Æſchines adv. Cteſiph. p. 296. Δημοσθένη τῷ συμβούλῳ χρώμενον. Nonnunquam vero librariorum errore σύμβολον pro σύμβολον ſcribitur. Sap. Sol. xvi. 6. σύμβολον ἐχούσης σωτηρίας. Ibi ſcribe σύμβολον.

[s] ἔρ ſοις δ] Omnino adde καί.

[t] Διονύσιοι] De Dionyſio aliquo famoſo Alexandriæ non conſtat, ſicut de Lampone & Iſidoro; quorum hiſtoria infra ſcribitur. Unde ſubit animum conjectura, pro Διονύσιοι ſcribi debere Διονυσιοκόλακες. Infamis enim Dionyſii Siculi adulatio etiam in proverbium abierat. Athen. lib. vi. c. 13. πλούσιος δ' ἦν κ) ὁ ἡμῖς αὐτῶ τὺς κολακεύοντας δὲς κ) προσαγορεύυσιν οἱ πολλοὶ Διονυσιοκόλακας· ubi videndus Caſaubonus. Idem lib. xii. c. 8. κ) ὁπότε τίτε οἱ πρότερον καλούμενοι Διονυσιοκόλακες Ἀλεξανδροκόλακες ἐκλήθησαν.

[u] ἡ] Sic MS. Med. pro ὁ. E quo etiam poſt ἔλπις reſtituo ὁ.

[x] δὴ] Sic idem pro δέ. Item in ſequentibus δωσαλώτατον. Editi δωσαλώτερον.

[y] πολεμίυς] Forſan λυμεῶνας. Sic infra p. 986. τ κοινὸν λυμεῶνα. Item in Legat. p. 1004. κοινὸς λυμεὼν κ) παλαμναῖος. Mox etiam pro ἐπιβουλὰς ſcribe ἐπιβολὰς, & vide dicta ſupra ad p. 965.

τῆς

τῆς πατρῴας λήξεως τελίτλω μοίρων, ἣν Φίλιππος τετράρχης θεὸς ὢν αὐτῷ πρὸς πατρὸς ἐκαρπώτο. Μέλλοντι δ' αὐτάρκων ζωνεύλουσιν ὁ Γάιος, ἢ μὲ ἀπὸ Βρεντησίου [a] καὶ μέχρι Συρίας πλοῦν μακρὸν ὄντα καὶ καμαληρὸν ὠδωσιτήσασθαι, χρήσασθαι δ' ἁπλόμφ, τὰς ἐτησίας ἀναμείναντι, τῷ λῷ τε Ἀλεξανδρείας. Τάς τε γὰρ ἐκεῖθεν ἐλκάδας ταχυναυτεῖν ἔφασκε, καὶ ἐμπειροπλάτας εἶναι κυβερνήτας, οἳ καθάπερ ἀθλητὰς ἵππους ἡνιοχοῦσιν, ἁπλανῆ παρίχοιεν τὸ ἐπ' εὐθείας δρόμον. Ὁ δὴ πειθαρχεῖ, ὡς διαστόμη τε ἅμα καὶ τὰ δοκοῦντα ξυμφέρειν ὠδηγέλλοντι. Καταβὰς δ' εἰς Δικαιαρχίαν, καὶ ναῦς ὑφόρμους Ἀλεξανδρίδας ἰδὼν [b] ὑπερπεπὴς πρὸς ἀναγωγὴν, ἐπιβὰς μὴ τῶν ἰδίων, ἀλλοτρίας χρησάμενος, ὀλίγαις ὕστερον ἡμέραις ἀνεπιφάτως καὶ ἀφωράτως καταίγει· κελεύσας τοῖς κυβερνήταις, πρὸ δείλης ὥρων ὁ φάρος [c] ἀναφαίνῃ, τὰ μὲ ἱστία ζωάγειν, ἕως ἂν πρὸ αὐτὸν μὴ μακρὰν ἀφισαμένους θαλαττεῖν, ἄχρι τοῦ βαθέως ἐπανέρχοιν ἐπιγνοίας, καὶ νυκτὸς τοῖς λιμέσι προσσχεῖν, ἵν' ὑποβὰς ἤδη, τεθορυβημένων πρὸς ὕπνον, μηδενὸς ὁρῶντος, ἀφίκηται πρὸς τὸν ξενοδόχον. Ὁ μὲ δὴ μὴ τοσαύτης αἰδοῦς ἐπιδήμησεν, βυλόμενος, ὅπως οἷόν τε ἦν, ἅπασιν τοῖς ἐν τῇ πόλει λαθὼν ὑπεξελθεῖν. Οὐ γὰρ καλὴν θέαν ἀφῖκτο τὴν Ἀλεξανδρείας, ἐπιδεδημηκὼς αὐτῇ πρότερον, ἡνίκα τὴν ἐπὶ Ῥώμης πλοῦν ἐσέλλετο πρὸς Τιβέριον, ἀλλ' ὁδῷ [d] χρησόμενος ἐπιτόμῳ τὴν οἰκαδε ἀφίξεως. Οἱ δ' ὑπὸ φθόνου ῥηγνύμενοι· βάσκανον γὰρ φύσει τὸ Αἰγυπτιακόν· καὶ τὰς ἑτέρων εὐπραγίας ἰδίας ὑπελάμβανον εἶναι κακοπραγίας, καὶ ἅμα μὲν τὸν παλαιὸν καὶ τρόπον τινα [e] γεγονημένην πρὸς Ἰουδαίους ἀπίχθειαν, ἤχαλλον ἐπὶ τῷ γεγονέναί τινα βασιλέα Ἰουδαίων, οὐχ ἥτιον ἢ εἴ αὐτός τις ἕκαστος βασιλείαν προγονικὴν ἀφῄρητο. Καὶ τὴν ἄθλιον Φλάκκον πάλιν οἱ ζωνύλοι ἀνηρέθιζον, εἰς τὴν αὐτὸν εἰσάγοντες καὶ [f] προσκαλούμενοι φθόνον· "σὴ καλάλυσίς ἐστι, φάσκοντες, ἡ ἐπιδημία τύτου· μείζονα τιμῆς καὶ δόξης ὄγκον ἢ σὺ πεποίηται· πάντας εἰς αὐτὸν ἐπιστρέφει, τὸν δορυφόρων τε ζωμαλοφυλάκων στρατιὰν ὁρῶντας, ἐπαργύροις καὶ ἐπιχρύσοις ὅπλοις διακεκοσμημένην. Ἔδει γὰρ ἥκειν εἰς ἐπιχράτειαν ἑτέρου, δωσόμενον, πλὴν χρησάμενον, εἰς τὸν οἰκείαν ἀσφαλῶς ὠδαπεμφθῆναι; Καὶ γὰρ εἰ Γάιος ἐπέτρεπε, μᾶλλον δ' ἠνάγκαζεν, ἐχρῆν ἐκλιπαρήσαντα παραιτήσασθαι τὸν ἐνθάδε ἄφιξιν, ἵνα μὴ παρόντος ὁ τὴν χώρας ἡγεμὼν ἀδοξῇ." Ταῦτα ἀκούων, ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ᾤδει, καὶ ἐν μὲ τῷ φανερῷ τὸν ἑταῖρον καὶ φίλον καθυπεκρίνετο, λάθρᾳ τὸν ἐκ τοῦ πέμψαντος φόβον, ἰδίᾳ ἐζηλοτύπει καὶ ἐξελάλει τὸ μῖσος, ἐπλα-

tiam, quam Philippus Tetrarcha, ejus patruus, poſſederat. Diſcedenti autem in regnum ſuaſit Caius, ne navigationem longam & moleſtam à Brundiſio Syriam verſus tentaret; ſed uteretur potius compendiaria per Alexandriam, expectatis Eteſiis. Aiebat enim Ægyptias onerarias celerrimas, & gubernatores harum egregios, qui velut certantes *aurigæ* equos, ſic naves flectunt, rectum certumque præbentes curſum. Paruit ille ut domino & ut conſulenti utilia. Cumque deſcendiſſet Puteolos, & naves Alexandrinas in portu paratas ad ſolvendum inveniſſet, cum ſuis conſcendens, & proſpera navigatione uſus, poſt paucos dies inexpectatus & improviſus appulit: juſſis gubernatoribus, cum ſub veſperam Pharus ſe proferret, vela contrahere, & ibi circa *inſulam* non procul in ſalo manere uſque crepuſculum, ac noctu demum portum ſubire, ut exſcendens, omnibus jam dormientibus, nemini conſpectus perveniret ad hoſpitem. Tanta ille venit cum modeſtia, volens ſi fieri poſſet, clam omnibus in urbe degentibus, excedere. Non enim viſendæ Alexandriæ cauſa venerat, in qua ante commoratus fuerat, cum profectionem pararet Romam ad Tiberium, ſed quærebat compendioſum ad ſuos reditum. Iſti autem invidia rupti (ſunt enim Ægyptii naturaliter maligni) tum alienam felicitatem ſuum interpretabantur infortunium: tum etiam ob inveteratam & propemodum innatam cum Judæis ſimultatem ægre ferebant extitiſſe ex Judæis regem quempiam, haud aliter quàm ſi ipſi avito regno exturbarentur ſinguli. Rurſumque miſerum Flaccum familiares irritabant, urgendo & incitando ad eandem invidiam his vocibus: "Tua pernicies erit hujus adventus: majore quàm tu ſplendore ac faſtu ſeptus eſt: omnes in ſe convertit ſpectantes ſatellitium argenteis & inauratis armis nitidum. Quid opus erat venire in alienam provinciam, cum poſſet in ſuam ditionem tutò deduci claſſibus? Nam etiamſi Caius ſuaderet, atque adeo cogeret, debuerat ſuppliciter deprecari hanc profectionem, ne provinciæ præſes ſplendore regio ſuperatus, vileſceret." His ille auditis magis etiam turgebat quàm antea, palam quidem ſocium & amicum ſimulans, quòd timeret eum à quo miſſus erat: privatim autem odium & æmulationem aperiens, & ex obliquo eum contumeliis appetens, quando id coram non au-

[a] καὶ] Deeſt in MSS. Med. & Aug. & abeſſe poteſt ſalvo ſenſu.

[b] ὑπερπεπὴς] Melius, ut videtur, ὑπερπεπῆς.

[c] ἀναφαίνῃ] Sic MSS. pro ἀναφέρῃ. Mox in ſequentibus πρὸς αὐτὸν, deeſt in Codice Mediceo, & ſanè videtur redundare.

[d] χρησόμενον] Ita MSS. quibus etiam Contextus conſentit. Editi χρησάμενον.

[e] γεγονημένην] Scribendum potius συγγεγονημένην.

[f] προσκαλούμενοι] Melius forſan προκαλούμενοι.

debat. Nam urbanam plebem ocioſam ſegnemque, (eſt enim vulgus garrulitati deditum, ſemperque vacans conviciis atque calumniis) paſſus eſt regi maledicere: ipſe per ſe ipſum contumelias orſus, ſive inductis & impulſis ab ipſo aliis tali miniſterio aſſuetis. Illi vero, data facultate, totos dies traducebant regem in gymnaſio ſermonibus ſcurrilibus, comminiſcentes in ipſum dicteria: nonnunquam etiam mimographorum & id genus poetarum ludicris carminibus adhibitis, ſolertiam in obſcœnis oſtentabant: ad proba ediſcenda tardi, ad contraria quam promptiſſimi & acutiſſimi. Cur enim Præſes non ægrè tulit, non inhibuit, non increpuit ob arrogantem maledicentiam? Imò etiam ſi rex non fuiſſet, familiaris tamen Cæſaris, non debuerat cum dignitate & honore accipi? verum hæc certe argumenta ſunt manifeſtiſſima, Flaccum in contumeliis hiſce ſuas habuiſſe partes. Nam qui caſtigare, aut ſaltem cohibere valens, non interdixit, ſatis apparet quòd permiſerit & incitaverit. Ubi verò vulgus incompoſitum occaſionem peccandi accepit, non ibi conſiſtit, ſed ab aliis ad alia progrediens ſemper aliquid novi ſuperaddit.

Erat quidam inſanus nomine Carabas, non feroci & furioſa inſania, (ea quippe improviſa eſt tum correptis tum aſtantibus) ſed remiſſa & molliore. Is interdiu noctuque nudus oberrabat per compita, nec æſtum nec frigus devitans, puerorum & adoleſcentum ocioſorum ludibrium. Hunc miſerum propulſum ad gymnaſium in ſuperiore loco ſtatuunt, ut ſpectari poſſet ab omnibus: mox capiti diadema imponunt papyraceum, pro paludamento corpori reliquo ſtoream induunt, pro ſceptro exiguum quoddam fruſtum arundinis humi projectum conſpicientes tradunt in manum. Ubi vero, quaſi in theatri ludicris, regni inſignia accepiſſet, & veſtitu regem præ ſe ferret, adoleſcentes perticas in humeris geſtantes utrinque haſtatorum vice ſtipabant ſatellites imitati: tum alii ſalutatum accedebant, alii ſibi reddi jura petebant, alii conſulebant eum de republica. Poſt hæc à circumſtanti vulgo reſonuit vox quædam incondita Marim appellantium, ſic vero Dominum à Syris appellari ferunt. Norant enim Agrippam Syrum genere, & regnare in bona portione

γίας αὐτὸν ὕβριζεν, ἐπειδήπερ ἄντικρυς οὐκ ἐθαῤῥει. Τῷ γὰρ λέγοντι καὶ χαλάζοντι τὸ πόλεως ὄχλῳ· πλῆθος δ' ἐστὶν ὀλιτηδικὸς γλωσσαλγίαν, καὶ ἐνδικαιρῶν λοιδορίαις καὶ βλασφημίαις· ὀλιτρέπτῳ κακηγορεῖν τὸν βασιλέα· εἴτε δεξάμενος δι' ἑαυτοῦ τὰ λοιδορεῖν, εἴτε προτρεψάμενος καὶ [f] ἐναγαγὼν αὐτὸς διὰ τὸ ὑπηρετεῖν τὰ παιδιὰ ἐωθότων. Οἱ δ' ἀφορμῆς λαβόμενοι, δημέρευον ἐν τῷ γυμνασίῳ χλευάζοντες τὸ βασιλέα, καὶ ζωμμάτια ζωνέροντες· πῆ δὲ καὶ ποιηταῖς μίμων καὶ γελοίων διδασκάλοις χρώμενοι, τλεῦ ἐν τοῖς αἰσχροῖς δόξαν ἐπεδείκνυντο· βραδεῖς μὲν ὄντες τὰ καλὰ παιδεύεσθαι, τὰ δ' ἐναντία μανθάνειν ὀξύτατοι καὶ προχειρότατοι. Διὰ τί γὰρ οὐκ ἠγανάκησεν, οὐκ [g] ἀπήγαγεν, οὐκ ἐπέπληξε τὸ αὐθάδους βλασφημίας; Εἰ δὲ μὴ βασιλεὺς ἦν, ἀλλά τις τὸν οὐκ τὸν Καίσαρος οἰκίας, οὐκ ὤφειλε προνομίαν τινα καὶ τιμὴν ἔχειν; ἀλλὰ ταῦτα πίστις ἐναργὴς τὸ ζωπαίτιον γεγονέναι τὸν βλασφημιῶν Φλάκκον. Ὁ γὰρ ὀπιπλήττειν, ἢ, τὸ παυσάσθαι, ἐπίσχειν ἂν δυνηθεὶς, εἰ μὴ κεκώλυκε, δῆλος ἦν ἐφιεὶς καὶ ὀπτρέπων αὐτός. Πρὸς ὅ, τι δ' ἂν ὄχλος ἀσυστατικὸς ἀφορμὴν λάβῃ τὸν ἁμαρτημάτων, ἐχ ἵσασι, μίτεισι δ' ἀφ' ἑτέρων ἐφ' ἕτερα, προσεπεργαζόμενος αἰεί τι νεώτερον.

Ἦν τις μεμινὼς ὄνομα Καραβᾶς, ἀτλεῖ ἀγρίαν καὶ θηριώδη μανίαν· [h] ἄσκηπτος γὰρ αὕτη γε καὶ τοῖς ἔχουσι καὶ τοῖς παρισταμένοις· ἀλλὰ τὴν ἀνεμώδη καὶ μαλακωτέραν. Οὕτως διημέρευε καὶ διανυκτέρευε γυμνὸς ἐν ταῖς ὁδοῖς, ὕτε θάλπος ὕτε κρυμὸν ἐκφεπόμενος, ἄθυρμα νηπίων καὶ μειρακίων σχολαζόντων. [i] Σπασάσαντες τὸν ἄθλιον ἄχρι τῆς γυμνασίου, καὶ στήσαντες μετέωρον, ἵνα καθορᾶται πρὸς πάντων, βύβλον μὲν ἁρπάσαντες ἀντὶ [k] διαδήματος ἐπιτιθέασιν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καλαμωτρώτῳ δὲ τὸ ἄλλο σῶμα περιβάλλουσιν ἀντὶ χλαμύδος, ἀντὶ δὲ σκήπτρου βραχύ τι παπύρου τμῆμα τὸ ἐγχωρίου καθ' ὁδὸν ἁρπάσαντες [l] ἰδόντες ἀναδιδόασιν. Ἐπεὶ δὲ ὡς ἐν θεατρικοῖς μίμοις τὰ σύμβολα τὸ βασιλείας ἀνειλήφει, καὶ διεκεκόσμητο εἰς βασιλέα, νεανίαι ῥάβδους ἀπὸ τῶν ὤμων φέροντες ἀντὶ λογχοφόρων ἑκατέρωθεν εἱστήκεσαν, μιμούμενοι δορυφόρους· εἶθ' ἕτεροι προσῆσαν, οἱ μὲν ὡς ἀσπασόμενοι, οἱ δὲ ὡς δικασκόμενοι, οἱ δ' ὡς ἐντυγχάνοντες περὶ κοινῶν πραγμάτων. Εἶτ' ἐκ περιεστῶτος ἐν κύκλῳ πλήθους, ἐξήχει βοή τις ἄτακτος, [m] Μάρι ἀποκαλούντων· ὅτως δὲ φασι τὸν κύριον ὀνομάζειν παρὰ Σύροις. Ἤδεισαν γὰρ Ἀγρίππαν καὶ ἡγοῦντο Σύρον, καὶ Συρίας μεγάλου

regem Agrippam cum perpeſſionibus Domini Noſtri. Matth. xxvii. 28. Judæi tum primum in perſonâ Agrippæ pœnas impietatis ſuæ in verum regem Chriſtum cœpêrunt dare.

[f] ἐναγαγὼν—τὰ τοιαῦτα] Ita MS. Med. Editi ἐνάγων—τοιαῦτα.

[g] ἀπήγαγεν] Melius forſan ἐπέσχεν. Sicut infra ἐπίσχειν ἂν δυνηθεὶς, & mox οὐ μόνον οὐκ ἐπέπληξεν, ἀλλ' οὐδὲ ἐπίσχειν ἠξίωσε.

[h] ἄσκηπτος——σαλευομένοις] Deſunt hæc in MSS. Aug. Vat. & Med. ſed tamen ea retineri ſenſus poſtulat. Ibi vero repone ἀσκιρτῶν, cum Cl. Coteler. Monum. Eccleſ. Græc. tom. 2. p. 645.

[i] Σπασάσαντες] Videtur deeſſe ὄν.

[k] Διαδήματος] Confer hanc ludibriorum licentiam erga

[l] ἰδόντες ἀναδιδόασιν] Ita MSS. Vat. Med. & Aug. pro ἰδόντες ἀναδιδῶσιν.

[m] Μάρι] Syriaca Domini appellatio. Unde & Μάρι ἄθα (ſic enim diviſim ſcribo) apud D. Paulum 1 Cor. xvi. 23. De quo Heſych. v. Μαρανάθα· ὁ Κύριος ἦλθεν. Atqui hinc liquet linguam Syram, quæ tum erat Judæis in Palæſtina degentibus Vernacula, Philoni minus fuiſſe notam.

ἀποτομὴν ἔχοντα, ἢς ἐβασίλευσε. Ταῦτα ἢ ἀκούων, μᾶλλον ἢ ὁρῶν ὁ Φλάκκος, διέῤῥηξεν ἂν [n] ἔπραξε καὶ τὰ μεμελετημένα ζυλλαβὼν καὶ παθείρξας, ἵνα μὴ παρέχῃ τοῖς πλησιοχωροῦσιν ἀφορμὴν εἰς ὕβριν τὸ βελτίονων, καὶ τοὺς ἐσυκοφαντηκότας τιμωρησάμενος, ὅτι γε βασιλέα καὶ φίλον Καίσαρος καὶ ὑπὸ τῆς Ῥωμαίων βουλῆς τετιμημένον στεφηφικαῖς τιμαῖς, ἐτόλμησαν [o] καὶ ἔργοις ἐς λόγοις καὶ φανερῶς ἐς πλαγίους ὑβρίζειν. Ὁ ἢ ὃ μόνον οὐκ ἐπέπληξεν, ἀλλ' ἐδ' ἐπισχεῖν ἠξίωσεν, ἄδειαν καὶ εὐκαιρίαν διδοὺς τοῖς ἐθελοκακοῦσι καὶ ἐθελέγθροις ἔχουσι, προαπειράμενος ἅτε εἰδὼς μὴ ὁρᾶν, καὶ ὧν ἤκουε μὴ ἀκούειν. Ὅπερ ζωπυρῶμενος ὁ ὄχλος οὐχ ὁ παθητὸς καὶ δημοτικὸς, ἀλλ' ὁ πάντα θορύβου καὶ ταραχῆς εἰωθὼς ἀναπιμπλάναι διὰ φιλοπραγμοσύνην καὶ ζῆλον ἀδιάτρεπτον βίου, καὶ τοῦ ἐξ ἔθους ἀργίαν ἐς σχολὴν, πρᾶγμα ἀπίθανον, ζυῤῥυέντες εἰς τὸ θέατρον ἐξ ἑωθινοῦ, Φλάκκου ἤδη τιμῶν [p] ἀθλίων ἐαυτοῖς ἀπηλλαγμένοι, ὡς ὁ δοξομανὴς καὶ παλίμπρατος ἐλάμβανεν, οὐ [q] κατ' αὐτὸν μένον ἀλλὰ καὶ τὴν κοινῆς ἀσφαλείας· ἀνεβόησαν ἀφ' ἑνὸς ζωθήμασιν εἰκόνας ἐν ταῖς [r] Προσευχαῖς ἀναστῆναι, καινότατον καὶ μηδέπω πρεχθὲν εἰσηγούμενοι ἀδανίσμημα. Καὶ τοῦτ' εἰδότες· ὀξύτατοι γὰρ τοῦ μοχθηρίαν εἰσί· καλασοφίζονται, τὸ Καίσαρος ἔνομα προκάλυμμα ποιησάμενοι, ᾧ προσάπτειν [s] τὰ τῶν ὑπαιτίων οὐ θεμιτόν. Τί οὖν ὁ τῆς χώρας ἐπίτροπος; ἐπισάμενος ὅτι καὶ ἡ πόλις οἰκήτορας ἔχει διττοὺς, ἡμᾶς τε καὶ τούτους, καὶ πᾶσα Αἴγυπτος, ἔτι ὅτι οὐκ ὀλιγάκις μυριάδων ἑκατὸν [t] οἱ τοῦ Ἀλεξάνδρειαν καὶ τοῦ χώρων Ἰουδαῖοι καλοικοῦντες, ἀπὸ τῶν πρὸς Λιβύην καταβαθμῶν μέχρι τῶν ὁρίων Αἰθιοπίας, καὶ ὡς ἡ πεῖρα καθ' ἅπαν ἐστὶ, καὶ ὡς οὐ λυσιτελὲς ἔθη πάτρια κινεῖν· ἀμελήσας ἁπάντων, ἐπιτρέπει ποιήσασθαι τοῦ ἀνάθεσιν, μυρία καὶ πάντα προνοητικὰ δυνάμενος ἢ ὡς ἄρχων κελεῦσαι, ἢ ζυμβουλεῦσαι ὡς φίλος. Ὁ δ', ζωπυρούμενος [u] γὰρ ἕκαστα τῶν ἀμαθανομένων· καὶ ἀπὸ μείζονος ἐξουσίας ἀναῤῥιπίζειν [x] καινοτέραις αἰεὶ κακῶν προσθήκαις τοῦ σάσιν ἠξίου, καὶ τό γ' ἐφ' αὐτὸν ἦκον μέρος, ἅπασαν, ὀλίγου δεῖν φάναι, τοῦ οἰκουμένην ἐμφυλίων πολέμων ἐπλήρωσεν. Οὐ γὰρ ἦν ἄδηλον, ὅτι ἡ περὶ τοῦ [y] καλάλυσιν τῶν Προσευχῶν φήμη, λαβοῦσα τοῦ ἀρχὴν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, διαδοθήσεται μὴ δυθὺς εἰς τὰς ἐν Αἰγύπτῳ νομὰς, δεσμὸν ἐπιστολὴν ἔχοντα, ἧς ἐβασίλευσε. Ταῦτα δὴ ἀκούων, μᾶλλον δὲ ὁρῶν ὁ Φλάκκος, διέῤῥηξεν ἂν ἔπραξε καὶ τὰ μεμελετημένα ζυλλαβὼν καὶ παθείρξας, ἵνα μὴ παρέχῃ τοῖς πλησιοχωροῦσιν ἀφορμὴν εἰς ὕβριν τὸ βελτίονων, καὶ τοὺς ἐσυκοφαντηκότας τιμωρησάμενος, ὅτι γε βασιλέα καὶ φίλον Καίσαρος καὶ ὑπὸ τῆς Ῥωμαίων βουλῆς τετιμημένον στεφηφικαῖς τιμαῖς, ἐτόλμησαν καὶ ἔργοις ἐς λόγοις καὶ φανερῶς ἐς πλαγίους ὑβρίζειν. Ὁ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἐπέπληξεν, ἀλλ' οὐδ' ἐπισχεῖν ἠξίωσεν, ἄδειαν καὶ εὐκαιρίαν διδοὺς τοῖς ἐθελοκακοῦσι καὶ ἐθελέγθροις ἔχουσι, προαπειράμενος ἅτε εἰδὼς μὴ ὁρᾶν, καὶ ὧν ἤκουε μὴ ἀκούειν. Ὅπερ ζωπυρούμενος ὁ ὄχλος οὐχ ὁ παθητὸς καὶ δημοτικὸς, ἀλλ' ὁ πάντα θορύβου καὶ ταραχῆς εἰωθὼς ἀναπιμπλάναι διὰ φιλοπραγμοσύνην καὶ ζῆλον ἀδιάτρεπτον βίου, καὶ τοῦ ἐξ ἔθους ἀργίαν ἐς σχολὴν, πρᾶγμα ἀπίθανον, ζυῤῥυέντες εἰς τὸ θέατρον ἐξ ἑωθινοῦ, Φλάκκου ἤδη τιμῶν [p] ἀθλίων ἐαυτοῖς ἀπηλλαγμένοι, ὡς ὁ δοξομανὴς καὶ παλίμπρατος ἐλάμβανεν, οὐ [q] κατ' αὐτὸν μένον ἀλλὰ καὶ τὴν κοινῆς ἀσφαλείας· ἀνεβόησαν ἀφ' ἑνὸς ζωθήμασιν εἰκόνας ἐν ταῖς [r] Προσευχαῖς ἀναστῆναι, καινότατον καὶ μηδέπω πρεχθὲν εἰσηγούμενοι ἀδανίσμημα. Καὶ τοῦτ' εἰδότες· ὀξύτατοι γὰρ τοῦ μοχθηρίαν εἰσί· καλασοφίζονται, τὸ Καίσαρος ἔνομα προκάλυμμα ποιησάμενοι, ᾧ προσάπτειν [s] τὰ τῶν ὑπαιτίων οὐ θεμιτόν. Τί οὖν ὁ τῆς χώρας ἐπίτροπος; ἐπισάμενος ὅτι καὶ ἡ πόλις οἰκήτορας ἔχει διττοὺς, ἡμᾶς τε καὶ τούτους, καὶ πᾶσα Αἴγυπτος, ἔτι ὅτι οὐκ ὀλιγάκις μυριάδων ἑκατὸν [t] οἱ τοῦ Ἀλεξάνδρειαν καὶ τοῦ χώρων Ἰουδαῖοι καλοικοῦντες, ἀπὸ τῶν πρὸς Λιβύην καταβαθμῶν μέχρι τῶν ὁρίων Αἰθιοπίας, καὶ ὡς ἡ πεῖρα καθ' ἅπαν ἐστὶ, καὶ ὡς οὐ λυσιτελὲς ἔθη πάτρια κινεῖν· ἀμελήσας ἁπάντων, ἐπιτρέπει ποιήσασθαι τοῦ ἀνάθεσιν, μυρία καὶ πάντα προνοητικὰ δυνάμενος ἢ ὡς ἄρχων κελεῦσαι, ἢ ζυμβουλεῦσαι ὡς φίλος. Ὁ δ', ζωπυρούμενος [u] γὰρ ἕκαστα τῶν ἀμαθανομένων· καὶ ἀπὸ μείζονος ἐξουσίας ἀναῤῥιπίζειν [x] καινοτέραις αἰεὶ κακῶν προσθήκαις τοῦ σάσιν ἠξίου, καὶ τό γ' ἐφ' αὐτὸν ἦκον μέρος, ἅπασαν, ὀλίγου δεῖν φάναι, τοῦ οἰκουμένην ἐμφυλίων πολέμων ἐπλήρωσεν. Οὐ γὰρ ἦν ἄδηλον, ὅτι ἡ περὶ τοῦ [y] καλάλυσιν τῶν Προσευχῶν φήμη, λαβοῦσα τοῦ ἀρχὴν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, διαδοθήσεται μὴ δυθὺς εἰς τὰς ἐν Αἰγύπτῳ νομὰς, δεσμὸν

p. 971.

Syriæ. His auditis imò visis, Flaccus probe egerat, si comprehensum illum insanum conjecisset in carcerem, ne illusoribus præberet materiam petulantiæ adversus meliores, atque etiam ipsos subornatores pœnis debitis multasset, quòd regem, Cæsaris amicum, à senatu Romano honoratum ornamentis prætoriis, ausi sint factis & dictis, aperte & oblique lacessere. Ille vero non solum eos non castigavit, sed ne cohibere quidem dignatus est, licentiam dans maliciosis & invidis, & quicquid videbat audiebatque dissimulans. Quod ubi sensit populus, non dico illum civilem & bene moratum, sed eum qui seditione & tumultibus omnia miscere solet, tum propter curiositatem & vitæ prorsus infructuosæ desiderium, necnon consuetam socordiam & ignaviam, rem omnium perniciosissimam, confluxit summo mane in theatrum, redempto jam Flacco misero muneribus, quæ vir tum ambitiosi tum servilis ingenii, accepit, non contra se solum sed communem tranquillitatem: unanimiter conclamaverunt, dedicandas esse in Proseuchis statuas, flagitium novissimum nec antea perpetratum inducentes. Hujus conscii (sunt enim ad nequiciam ingeniosissimi) ad dolos confugiunt, prætexentes Cæsaris nomen, cui culpam obnoxiorum affigere nefas. Quid igitur tum egit Præses provinciæ? cum sciret civitatem habere incolarum duo genera, nostros homines, & illos alteros, totamque Ægyptum similiter: & quod non minus quam decies centena millia Judæorum habitent Alexandriam totamque regionem, quanta patet à Catabathmo Libyæ usque ad terminos Æthiopiæ: istudque cœptum contra hosce omnes strui, nec esse è republica moveri patrias consuetudines: negletis his omnibus, permisit dedicationem fieri, cum posset quamplurima, eaque conducibilia, vel ut præses jubere, vel ut amicus monere. Ille vero (erat enim injuriarum conscius ac socius) quo plus poterat, eo magis novis malorum accessionibus seditionem accendere moliebatur, & quantum in se fuit, orbem universum replevit bellis civilibus. Nec enim obscurum erat, quòd fama occupatarum Proseucharum apud Alexandriam exorta, spargenda esset per omnes Ægypti

[n] ἔπραξε] Restitui ex MSS. Vat. & Med.

[o] καὶ ἔργοις] Restitui ex eisdem. Item ὁ ἢ, mox in sequentibus.

[p] ἀθλίων] Melius ἄθλιον. Scil. Flaccum, sicut supra p. 969. τοῦ ἀθλίου Φλάκκου.

[q] κατ' αὐτὸν] Melius καθ' ἑαυτοῦ.

[r] Προσευχαῖς] Sic loca sancta, vel synagogæ celebriores apud Judæos. De quibus vide Act. Apostol. c. xvii. Joseph. in Vita sua p. 930. cont. Appion. lib. ii. p. 1062. Epiphan. Hær. 80. Euseb. Chron. Not. Scal. p. 28. Et dicta supra à Nobis ad lib. iii. de Vit. Mosis p. 685. Mox forsan scribendum ἀναλυθῆναι.

[s] τὰ—ὑπαιτίων] Sic MSS. Aug. & Coll. Nov. Editi τῶν ὑπαιτίων.

[t] οἱ] Restitui ex MSS. Ingens vero, ne dicam incredibilis Judæorum numerus. Tantæ multitudini capiendæ tota etiam Palæstina longè impar. Quinetiam nimis dispersi erant in continentem & insulas. ut 1000000 unicæ Ægypto superessent. Unde lubet suspicari vel Hyperbolice dictum, vel mendum latere in numeris. Si ferrent Codices, pro ἑκατὸν reponerem ἑπτά.

[u] γὰρ] Deest in MSS. & omnino redundat. Sic vero scribe & distingue, ὁ ἢ συνεχωρούργει ἕκαστα τῶν ἀμαθανομένων, καί.

[x] καινοτέραις] Forsan καινοτέρων, scil. κακῶν. Mox etiam pro δεῖν scribe δίκην.

[y] καλάλυσιν] Sic MSS. pro καθάλυψιν.

præfe-

præfecturas, inde propaganda ad gentes orientales: pariterque ab ora maritima & Mareotide, quæ ſunt initia Libyæ, uſque occidentem & nationes tractus illius. Judæos enim una regio non capit propter hominum multitudinem: quamobrem plurimas ac fortunatiſſimas urbes in Europæ Aſiæque provinciis ac inſulis incolunt, pro metropoli habentes Sanctam Civitatem in qua templum altiſſimo Deo ſacratum eſt; quas vero à patribus, avis proaviſque, necnon primis retro progenitoribus ſedes acceperunt, pro patria (vix) habentes, in quibus nati educatique ſint, in quaſque etiam mox ut conditæ ſunt immigrarunt, in conditorum gratiam. Et metuendum erat, ne univerſi, arrepta hinc anſâ, Judæos cives ſuos infeſtarent, aliquid novantes circa Proſeuchas & ritus patrios. Illi verò (neque enim in perpetuum ſuccumbere poterant, quamvis ingenii pacati homines, non ſolum quoniam apud omnes homines de ritibus contentiones etiam diſcrimina de vita ſuperant; verum etiam quòd ſolis iſtis ſub cœlo cum Proſeuchis adimebatur pietatis erga benemeritos facultas, quam mille mortibus redemiſſent) non habentes ſacra loca ubi declararent gratitudinem: dicere poterant adverſariis, " Non animadvertitis hoc pacto vos honorem auferre dominis magis quam tribuere? Judæis ubicunque per orbem diſperſis ſunt Proſeuchæ pietatis erga familiam Auguſtam publica domicilia, quibus ſublatis quem nobis alium modum eam honorandi relinquitis?" Si enim rituum permiſſorum nobis *facultatem* deſpexerimus, extrema pœna digni erimus, non referentes integram & plenam gratiam. Quod ſi, cum liceat iſtud, à legibus propriis obſequimur, ab Auguſto quoque approbatis, quid noſtrum parvum magnumve delictum ſit, non video. Niſi quis vitio vertat quod non lubente animo delinquamus, nec à ritibus noſtris deſciſcamus, quod ſcelus licet ab aliis promotum, ſæpius in ejus autores recidit.

Atqui Flaccus tum dicenda ſilendo, tum ſilenda dicendo, tali modo nobis fuit injurius; quid illi vero quibus gratificabatur, quem habebant animum? num eorum qui honorare volebant Cæſarem? Scilicet deerant fana in urbe, cujus pleræque partes opportuniſſimæ ſacratæ ſunt, ubi ſtatuas quaſcunque liberet ponerent. Certe enarravimus violentiam infenſorum, atque tali arte nocentium,

μεῖται δ' ἀπὸ μὲν Αἰγύπτου πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἔθνη τὰ ἑῷα· ἀπὸ δὲ τῆς Ὑποταινίας καὶ Μαρείας, αἱ Λιβύης εἰσὶν ἀρχαὶ, πρὸς δυσμὰς καὶ ἔθνη τὰ ἑσπέρια. Ἰουδαίους γὰρ χώρα μία διὰ πολυανθρωπίαν οὐ χωρεῖ. Ἧς αἰτίας ἕνεκα τὰς πλείστας καὶ εὐδαιμονεστάτας τῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ καθά τε νήσους καὶ ἠπείρους ἀκνέμονται· μητρόπολιν μὲν τὴν [z] ἱεροπόλιν ἡγούμενοι, καθ' ἣν ἵδρυται ὁ τοῦ ὑψίστου θεοῦ νεὼς ἅγιος· ἃς δ' ἔλαχον ἀπὸ πατέρων καὶ πάππων καὶ προπαππῶν ἔτι τούτων ἄνω προγόνων οἰκεῖν ἔκαστοι, [a] παλαίδας νομίζοντες, ἐν αἷς ἐγενήθησαν καὶ ἐτράφησαν· εἰς ἑνίας δὲ καὶ κλιζομένας εὐθὺς ἦλθον ἀποικίαν στελλόμενοι, πρὸς κλίσεις χαρ- p. 972.
ιζόμενοι. Καὶ δέος ἦν μὴ οἱ πανταχοῦ τὴν ἀφορμὴν ἀπόθεν λαβόντες, ἐπηρεάζωσι τοῖς πολίταις αὐτῶν Ἰουδαίοις, εἰς τὰς Προσευχὰς καὶ τὰ πάτρια νεωτερίζοντες. Οἱ δὲ (οὐ γὰρ ἔμελλον ἄχρι παντὸς ἡσυχάζειν, καίτοι πεφυκότες εὖ πρὸς εἰρήνην· οὐ μόνον ὅτι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις οἱ περὶ τὰ ἔθη ἀγῶνες καὶ τὰς περὶ ψυχῆς κινδύνους ὑπερβάλλουσιν, ἀλλ' ὅτι καὶ μόνοι τὸ ὑφ' ἥλιον ἅμα τῷ Προσευχαῖς ἀπιστεροῦντο τὴν εἰς [b] τοὺς εὐεργέτας εὐσέβειαν, ὃ μυρίων θανάτων ἐτετίμηντο ἄν) σὺν ἔχοντες ἱερὰς πρεσβόλεις εἷς ἐνδιαθήσον) τὸ ἀχάριστον· "Καὶ τοῖς ἐναντιωμένοις εἶπον ἄν· λελήθατε ἑαυτοὺς οὐ προσιθέντες τοῖς κυρίοις τιμὴν, ἀλλ' ἀφαιρούμενοι· τοῖς πανταχόθεν τὸ εἰκυμένης Ἰουδαίοις ὁρμητήρια τὸ εἰς τὸ Σεβαστὸν οἶκον ὁσιότητος εἰσιν αἱ Προσευχαὶ ἐπιδήλως, ὧν ἡμῶν ἀναιρεθεισῶν, τίς ἕτερος ἀπολείπεται τόπος ἢ τρόπος τιμῆς;" Εἰ μὲν γὰρ [c] ἀφιέντων τῶν ἐθῶν ὀλιγωρεῖσθαι, τὸ ἀνωτάτω τιμωρίας δίκαιοι τυγχάνειν ἐσμὲν, μὴ παρέχοντες δρᾶσιν καὶ πλήρεις τὰς ἁμοιβάς. Εἰ δ', [d] οὐκ ἐξὸν, τοῖς ἰδίοις ὑποτέλλομεν νομίμοις, οὐ καὶ τῷ Σεβαστῷ φίλον βεβαιοῦν, τί μικρὸν ἢ μέγα πλημμελοῦμεν οὐκ οἶδα. Πλὴν εἰ μὴ ψέγειν τις ἐθελήσειε τὸ μὴ γνώμῃ ἐκουσίῳ παρανομεῖν, τὰς ἐκδιαιτήσεις τῶν ἐθῶν οὐ φυλαξαμένους, οὐ καὶ ἀφ' ἑτέρων [dd] ἀρχῶν), τελουτῶσι πολλάκις εἰς τοὺς αἰτίους.

Ἀλλ' ὁ μὲν Φλάκκος τά τε λεκτέα ἡσυχάζων, καὶ τὰ ἡσυχαστέα λέγων, ὅτως εἰς ἡμᾶς ἐξημάρτανεν. Ἐκεῖνοι δ' οἷς ἐχαρίζετο, τίνα γνώμην εἶχον; ἆρά γε τὴν τοῦ τιμᾶν ἐθελόντων; Εἶτα πάνυ ἦν ἱερῶν καθ' τὴν πόλιν, ἧς τὰ πλεῖστα καὶ ἀναλωσιόταλα μέρη τετειμῶσθαι, πρὸς ἀνάθεσιν ὧν ἐβούλοντο; [e] Τὴν μὲν δὴν τοῦ φιλαπεχθημόνων ὁρμὴν ἐφημῶ, καὶ μὴ τέχνης ἐπιβουλεύοντων, δι' ἣν οἱ μὲν ἐπη-

[z] ἱεροπόλιν] Nonnulli Codices ἱερὰν πόλιν, ſed nil muto. Hieroſolyma enim ſic ſæpius apud Philonem appellatur; vide p. 1031 & 1141. & ibi dicta.

[a] παλαίδας] Videtur reponi debere, οὐ παλαίδας. Omnino enim deeſt negatio. Ut ſit ſenſus: præclaras licet civitates, incolant, à longe diſſitis majoribus ibi poſiti, non tamen iſtas, ſed civitatem ſanctam habent pro Patriâ Communi.

[b] τοὺς εὐεργέτας] MSS. τὸ εὐεργέτου. Idque, ut opinor, rectiùs, innuit enim Cæſarem Auguſtum, de quo ſic Noſter infra p. 975. ὁ σωτὴρ καὶ εὐεργέτης Σεβαστός.

[c] ἀφιέντων] MSS. Aug. & Coll. Nov. ἀφιστῶν, idque melius. Atque adeo ſic verto.

[d] οὐκ] Melius, ad ſenſum ὅτι, vel ὡς.

[dd] ἀρχῶν)] Forſan melius αὐξῶν).

[e] τὴν μὲν δὴν] Sic pro τιμὴν, MSS. Med. Aug. & Coll. Nov. è quibus mox reſtitui ὁρμὴν ἐφημῶ καί.

ρεά-

ρειάζοιτο δ' δόξασιν ἀδικεῖν, τοῖς δ' ἐπηρειαζομένοις οὐκ ἀσφαλὲς ἐναντιοῦσθαι. Οὐ γάρ ἐστιν, ὦ γενναῖοι, τιμὴ καλαλύειν νόμους, ἔθη πάτρια κινεῖν, ἐπηρεάζειν τοῖς ζωοικοῦσι, διδάσκειν τε καὶ τοὺς ἐφ' ἑαυτοῖς ἄλλοις πόλεσιν ὁμοφροσύνης ἀλογεῖν. Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ τοῦ τὰ νόμιμα πεῖρα δοῦναι ἔδοξεν αὐτῷ τὰς προσευχὰς ἀρπάσαντι, καὶ μηδὲ τὸνομα ὑπολιπομένῳ, πάλιν ἐφ' ἕτερον ἐτρέπετο, τὸν τῆς ἡμετέρας πολιτείας ἀναίρεσιν· ἵν' ἀποκοπέντων οἷς μένοιεν ἐφώρμει ὁ ἡμέτερος βίος, ἐθῶν τε πατρίων, καὶ μεθοδίας πολιτικῶν δικαίων, τὰς ἐσχάτας ὑπομένωμεν συμφορὰς, ἀδενὲς ἐπειλημμένοι πείσματος εἰς ἀσφάλειαν. Ὀλίγαις γὰρ
P. 973. ὕστερον ἡμέραις τίθησι πρόγραμμα, δι' οὗ ξένους καὶ ἐπήλυδας ἡμᾶς ἀπεκάλει, μηδὲ λόγου μεταδοὺς, ἀλλ' ἀκρίτως καταδικάζων. Οὗ τί ἂν εἴη τυραννίδος ἐπάγγελμα μεῖζον; αὐτὸς γνώμων τὰ πάντα, κατήγορος, ἐχθρὸς, μάρτυς, δικαστὴς, κολαστής. Εἶτα δυσὶ τοῖς προτέροις καὶ τρίτον προσέθηκεν, ἐφεὶς ὡς ἂν ἀλώσει τοῖς ἐθέλουσι πορθεῖν Ἰουδαίους. Οἱ δὲ λαβόντες ἄδειαν τί πράττουσιν; πέντε μοῖραι τῆς πόλεώς εἰσιν, ἐπώνυμοι τῶν πρώτων στοιχείων τῆς ἐγγραμμάτου φωνῆς· τούτων δύο Ἰουδαϊκαὶ λέγονται, διὰ τὸ πλείους Ἰουδαίους ἐν ταύταις κατοικεῖν· οἰκοῦσι δὲ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις οὐκ ὀλίγοι παροικίδες. Τί οὖν ἐποίησαν; ἐκ τῶν τεττάρων γραμμάτων ἐξώκισαν τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ζωήλασαν εἰς ἑνὸς μοῖραν βραχυτάτην. Οἱ δὲ ἐξεχέοντο διὰ τὸ πλῆθος εἰς αἰγιαλοὺς, καὶ κοπετοὺς, καὶ μνήματα, πάντων σεσυλημένοι τὰ ἰδίων. Ἐκεῖνοι δὲ τὰς ἐρήμους οἰκίας καταδραμόντες, ἐπ' ἁρπαγὴν ἐτράποντο, καὶ ὡς ἐκ πολέμου λείαν διενέμοντο, μηδενὸς κωλύοντος· καὶ τὰ ἐργαστήρια τῶν Ἰουδαίων ζυγοκλεισμένα διὰ τὸν ἐπὶ Δρουσίλλῃ πένθος ἀναρρήξαντες, ὅσα εὗρον, πολλὰ δὲ καὶ ταῦτ' ἦν, ἐξεφόρησαν, καὶ διὰ μέσης ἀγορᾶς ἐκόμιζον, ὡς οἰκείοις τοῖς ἀλλοτρίοις καταχρώμενοι. Τῆς δ' ἁρπαγῆς ἡ ἀπραξία κακὸν ἦν βαρύτερον, τὰς μὲν ἐνθήκας ἀπολωλεκότων τῶν πορισῶν, μηδενὸς δὲ ἐωμένου, μὴ γεωργεῖν, μὴ ναυκληρεῖν, μὴ ἐμπορεύεσθαι, μὴ τεχνίτας τὰ ζωήθεν πραγματεύεσθαι· ὡς διχόθεν καταισκάπτειν πενίαν, ἔκ τε τῆς ἁρπαγῆς, ἐξουσιῶν μιᾷ ἡμέρᾳ γνομένων καὶ ἀπεσυλημένων τὰ ἴδια, κἀκ τοῦ μὴ δεδωκέναι πορίζειν ἐκ τῶν ζωηθῶν ἐπιτηδευμάτων.

ut nec lædentes videantur inique egiſſe, nec poſſint læſi tuto reſiſtere. Neque enim, ô viri boni, ad imperatoris honorem pertinet, leges abrogari, patrios ritus antiquari, vicinis nocere, concordiæ perturbandæ exemplum præbere aliis quoque civitatibus. Ergo poſtquam Is contra ritus noſtros Conatus viſus eſt præſidi ſuccedere Proſeuchas tollenti, ut ne nomen quidem reliquum ſineret, rurſum aggreſſus eſt noſtrum jus civitatis evertere: ut his abſciſſis quibus ſolis noſtra vita eſſet ſubnixa, tum ritibus patriis, tum privilegiis civilibus, in calamitates incideremus maximas, deſtituti omni incolumitatis ſubſidio. Poſt paucos enim dies edictum poſuit, in quo nos appellabat inquilinos & exteros, ne cauſæ quidem dicendæ poteſtatem faciens, ſed inauditos condemnans. Quo quid poſſet eſſe majus tyrannidis indicium? Ipſe omnia factus, delator, adverſarius, teſtis, judex, pœnarum exactor: tertium quoque ſcelus addidit duobus prioribus, paſſus quoſlibet in Judæos tanquam bello captos ſævire. Iſti vero nacti licentiam quid fecerunt? Quinque ſunt urbis regiones, denominatæ à prioribus vocis ſcriptæ literis: harum duæ dicuntur Judaicæ, quòd in his plurimi Judæi habitent, quamvis & in aliis non pauci ſparſim habeant domicilia. Quid igitur fecerunt? è quatuor literis expulſos Judæos contruſerunt in unius partem anguſtiſſimam. At illi propter multitudinem effuſi ſunt in deſerta, & littora, & monumenta, exuti rebus ſuis omnibus. Iſti verò facto in deſertas domos impetu, ad rapinam converſi ſunt, & prædam tanquam jure belli partam dividebant: nemine vero prohibente, effractis quoque Judæorum officinis, quæ tum propter luctum mortis Druſillæ clauſæ fuerant, quæcunque invenerunt (erant autem quamplurima) egeſſerunt, & per medium forum aſportarunt, alienis ut ſuis utentes. Atqui deprædatione iſta negotiatio intermiſſa malum erat gravius: cum creditores amiſiſſent pignora, nec fineretur ullus agricola, nauta, negociator, opifex, exercere artes conſuetas; ita ut duplici ratione eis conficeretur paupertas, tum ex rapina, cum una die à poſſeſſionibus depulſi boniſque eſſent ſpoliati, tum quod ex artibus conſuetis quæſtum facere non ultra poſſent.

[f] τῶ νόμω] MSS. Med. & Aug. τῶν νόμων, idque melius. Sic enim ſcribere amat Philo. D. Paulus in epiſtolis ſuis vulgo *Legem* ſingulariter uſurpat.

[g] πολιτείας] Nonnulli Codices ἐτέρας.

[h] ἐξεχέοντο] Ita pro ἐξήεσαν, MSS. Vat. & Med. Similiter Noſter infra p. 982. ἐκχυθέντες. Item p. 1010. ἐξεχύθη εἰς ἐρημίας καὶ αἰγιαλούς, &c. è quo loco pro κοπετοὺς, forſan hic ſcribendum ἐρημιὰς.

[i] δ] Melius ὃν.

[k] Δρουσίλλῃ] Erat illa Caii Cæſaris ſoror, cui frater divinos decreverat honores teſte Dione lib. lvii. p. 648. τιμὴν δαιμονίων ὑπάρξαι τῇ ἀδελφῇ ἐψηφίσατο. In defunctæ honorem juſtitium indixerat. Sueton. lib. iv. c. 24. Eodem Dione teſte, obiit anno Caii ſecundo. Et forſan circa menſem Julium. Eodem enim tempore Agrippa Alexandriam appulit, flantibus Eteſiis, quos præcipuè menſe iſto flare autor eſt Plin. Hiſt. Nat. lib. xviii. c. 74. Unde colligitur perſecutionem Flacci anno Caii ſecundo contigiſſe, adeoque libellum hunce priorem eſſe Legatione ad Caium.

[m] μὴ δεδωκέναι] Ita pro σεσυλῆσθαι, MSS. Vat. & Med. Cui emendationi ſenſus favet.

Hæc quamvis permoleſta, videbantur tamen tolerabilia collata cum cæteris. Nam paupertas gravis quidem eſt, præſertim oblata ab inimico, levior tamen quàm corporis læſio vel minima. Noſtros autem præ malorum exuperantia quæ paſſi ſunt, haud quiſquam nomina propria uſurpans, dicere poſſit vel contumeliam vel injuriam ſubiiſſe; videretur autem deſtitui propriis vocabulis propter inauditam ſæviciam: ut ad hanc collata quæ hoſtes victores & in victos naturâ implacabiles ſolent perpetrare, exiſtimari poſſint plena clementiæ. Illi pecunias auferunt & captivorum multitudinem, ſub periculo, ſi victi fuiſſent, ſua omnia committendi. Quinetiam captivorum quam plurimos, quorum pretia deponunt cognati & amici, dimittunt: obdurati forſan adverſus miſerationem, avaritiæ vero ſervientes. Quid autem refert iſtud, dicere poteſt quiſpiam; ſervatis enim quævis ſalutis ratio pro indifferenti habetur. Quinetiam & in acie interfectos ſepultura dignantur hoſtes, vel ipſorum ſumptu, ſi ſint humanitatis æquitatiſque memores: quod ſi odium etiam in mortuos retineant, per inducias repetitis corporibus; ne, quod ultimum eſt beneficium, juſtis funebribus careant. Hæc in bello faciunt hoſtes, qualia vero in pace, hi qui modo amici fuerant, nunc age inſpiciamus. Poſt direptionem ejectionemque tum è domibus, tum è partibus urbis pleriſque, tanquam obſeſſi undique ab inimicis, & oppreſſi gravi rerum victui neceſſariarum inopia, inſpectanteſque parvos liberos & uxores ante ora ſua fame deficere inducta per adverſarios (nam de cætero felix annona erat ubique, & flumen ſtagnationibus juſtis arva inundarat largiter, & campi frugiferi ex ubertate magnam frumenti copiam protulerant) jam egeſtatis impatientes quidam non antea ſic ſoliti, ad cognatorum & amicorum ædes ibant pro ſtipe petentes ipſa ſolum neceſſaria; alii generoſiores aſpernati mendicorum ſortem ut illiberalem & ſervilem, in forum prodibant, tantum ut ſibi ſuiſque cibos emerent miſeri. Mox enim à vulgo ſeditioſo correpti ſunt occ ſque: raptatique & concultati per totam urbem, ita ſunt abſumpti, ut ne ad ſepulturam quidem ullum membrum fieret reliquum. Quamplurimos vero alios multiplicibus malorum ſpeciebus ad immanem ſævitiam excogitatis diſperderunt & interfecerunt iſti acerbitate mores belluinos referente, efferati. Nam ubicumque Judæi conſpicerentur, eos aut ſaxis objectis ut fu-

Καὶ ταῦτα μὲ εἰ γὲ ἀφόρητα, ἀλλ' ἔν τοῖς αὐθις πεπραγμένοις ζυγκεκρίμενα οἰσά. Πενία γὲ χαλεπὸν μὲν, γὲ μάλιθ' ὅταν καλασκυάζηι πρὸς ἐχθρῶν, ἐλατ[τ]ον ἢ τ' εἰς τὰ σώμα[τ]α ὕβρεως, κἂν ἢ βραχυ[τ]άτη. Τὰς δ' ἡμετέρας διὰ τὰς ὑπερβολὰς ὧν ἔπαθον, οὐδ' ἂν εἴποι τις ὕβριν ἢ αἰκίαν ἐνδεδέχθαι, κυρίοις χρώμενος τοῖς ὀνόμασιν· ἀλλά μοι δοκεῖ προσρήσεων οἰκείων ἂν ἀπορῆσαι, διὰ μέγεθος κεκαινουργημένης ὠμότητος, ὡς τὰ τ[ῶ]ν πολεμίων μὲν κρατησάντων ἐκ φύσεως δ' ἀπανθρώπων εἰς τοὺς ἁλωκότας ζυγκεκρίμενα τοῖς τότε, ἡμερώτατα ἂν εἶναι δόξαι. Χρήματα ἁρπάζουσιν ἐκεῖνοι, γὲ πλῆθος αἰχμαλώτων ζωμάτων, ἀλλὰ κινδυνεύσαν[τ]ες εἰ ἡτ[τ]ήθησαν ἀπολαβεῖν τὰ οἰκεῖα. Οὐ μὲν ἀλλὰ γὲ μυρίους ὧν λύτρα κα[τ]ατιθέασι ζυγενεῖς ἢ φίλοι, μεθίενθ' [τ]ῶν δορυαλώτων, ἴσως μὲ ἀκαμπεῖς ὄντες πρὸς ἔλεον, ἡτ[τ]ώμενοι δ' φιλαργυρίας. Ἀλλὰ τί τοῦτο, φαίη τίς ἄν· τοῖς γὲ εὖ πάσχουσιν ἀδιαφορεῖ τ' ζω[τ]ηρίας ὁ τρόπος. Ἤδη δ' γὲ τοὺς πεσόν[τ]ας ἐν τῶι πολέμωι τ' ἐχθρῶν ταφῆς ἀξιοῦσιν, οἱ μὲ ὀπιεικεῖς γὲ φιλάνθρωποι, τ' οἰκοθεν δαπάναις· οἱ δ' τῶι ἐχθραν γὲ πρὸς τοὺς νεκροὺς ἀποτείνον[τ]ες, ὑπάσπονδα τὰ σώμα[τ]α διδόν[τ]ες, ὑπὲρ τοῦ μὴ τ' τελευταίας χάριτος ἀμοιρῆσαι, τ' νομιζομένων. Ἐν πολέμωι μὲ οἱ δυσμενεῖς ταῦτα, ἐν εἰρήνη δ' οἱ πρὸ μικροῦ φίλοι, θεασώμεθα ὁποῖα. Μ[τ]ετὰ γὲ τὰς ἁρπαγὰς, γὲ τοὺς ° ἐξοικισμοὺς, γὲ τὰς ἐκ τ' πολεί[τ]ων μερῶν τ' πόλεως βιαίας ἐλάσεις, καθάπερ τειχήρεις, ἐν κύκλωι περικαθημένων ἐχθρῶν, γεγονότες, ἀπορί[τ]α κὴ πάνυ δεινὴ τ' ἀναγκαίων πιεζόμενοι, γὲ γυναῖα & τέκνα νήπια ὁρῶν[τ]ες ἐν ὀφθαλμοῖς ἀπολλύμενα λιμῶι χειροποιήτωι. Πάν[τ]α γὲ τ' ἄλλα ἀθλιότητος γὲ ἀπορί[τ]ας μεστὰ ἦν· τοῦ μὲ πο[τ]αμοῦ τ' πλημμύραις τὰς ἀρούρας πλουσίως λιμνάσαν[τ]ος, τ' γὲ πεδιάδος ὅση πυροφόρος ἀφθονώτα[τ]ον P ὑπεργονίας τ' τοῦ σίτου καρπὸν ἀναγούσης· μηκέτι σχεῖν δυνάμενοι τὰς ἐνδείας, οἱ μὲ ὀπὶ ζυγενῶν γὲ φίλων, πρότερον οὐκ ἐωθότες, οἰκίας ἦλθον, ἔρανον αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα αἰτήσον[τ]ες· οἱ δ' ὀπὸ φρονήμα[τ]ος ἀνδρὸς τῶι μετρίων τύχωι ὡς δυσπρεπῆ γὲ ἀνελεύθερον σκη[τ]ρεπόμενοι, προῆλθον εἰς ἀγοράν, ἀδενὲς ἑτέρου χάριν, ἢ τοῦ περὶ αὐ[τ]οῖς τε οἰκείοις κὴ ἑαυτοῖς τροφᾶς, οἱ δυσχερεῖς. Εὐθὺ γὲ ζωαρπασθέν[τ]ες ὑπὸ τ' τῶι ᵠ ὀχλοκρατίαν ὀπιεχισάντων, δολοφονηθ'ν, γὲ ζυρόμενοι κὴ πα[τ]άμενοι διὰ τ' πόλεως ἁπάσης ἐξαναλώθησαν, ἀδενὸς ὑπολειφθέν[τ]ος μέρους, ὃ δυνήσε'ν κοινωνῆσαι ταφῆς. Μυρίους μὲ γὲ ἄλλους πολυτρόποις κακῶν ἰδέαις ἐπιτε[τ]ηδευμένοις εἰς χαλεπωὶ ὠμότη[τ]α καθειργάσαν[τ]ο γὲ διέφθειραν οἱ λελυτ[τ]ηκότες ὑπ' ἀγελέτη-

p. 974.

[n] πολεμίων] Nonnulli Codices πολίμων. Unicus Cod. Trin. πολίμῳ, atque ſic, ut opinor, rectiùs.

[o] ἐξοικισμοὺς] Sic MSS. Vat. & Coll. Nov. pro ἀποικισμούς. Sic quoque ſupra p. 973. ἐκ τῶν τετρίχων γραμμάτων ἐξώκισαν τοὺς Ἰουδαίους.

[P] ὑπεργονίας] Scribe literarum exigua mutatione, ὑπ' ἀγωνίας.

[q] ὀχλοκρατίαν] MS. Med. ὀχλοκρασίαν, atque ita forſan rectiùs. Clem. Alex. Strom. vii. p. 720. ὀχλοκρασίαν τ' τῶν θεάτρων διαστάσιν.

τ

τῷ εἰς θηρίων [r] φύσιν. Τὰς γὰρ ὅπη τύχοι φανείσας τῶν Ἰουδαίων, ἢ κατέλυσεν, ἢ ξύλοις κατέκοπτεν, οὐκ εὐθὺς ἐπὶ τὰ [f] καιριώτατα μέρη τὰς πληγὰς ἔφερεν, ἵνα μὴ θᾶττον τελευτήσαντες θᾶττον καὶ τῷ τῶν ὀδυνηρῶν ἀντιλήψιν λάβωσιν). Τῇ δὲ τῶν ζυμφορῶν [t] ἀδικίᾳ καὶ ἐκτοπίᾳ τινὲς ὑπερεκαιόμενοι, τῶν ἀμβλυτέρων [u] ὅπλων ἀλογήσαντες, ἀνελάμβανον τὰ πάντων ἀνυσιμώτατα, πῦρ καὶ σίδηρον. Καὶ πολλοὺς μὲν ξίφεσιν ἀνεῖλον, οὐκ ὀλίγους δὲ πυρὶ διέφθειρεν. Ἤδη δὲ καὶ [x] ὑλικὰς ὅλας, ἄνδρας μετὰ γονέων ἐνέπρησαν, οἱ πάντων ἀνηλεέστατοι, καὶ μίσει τῇ πόλιν· μὴ γῆρας, μὴ νεότητα, μὴ παίδων ἄκακον ἡλικίαν οἰκτισάμενοι· καὶ ὁπόταν [y] ξύλων ὕλης ἐπορέγοιεν, φρύγανα συλλέγοντες, καπνῷ τὸ πλέον ἢ πυρὶ διέφθειρον, οἰκτρότερον καὶ ὀλεθριώτερον τοῖς δειλαίοις τεχνάζοντες, ὧν τὰ σώματα ἡμίφλεκτα ἀναμὶξ ἔκειτο, χαλεπὴ καὶ ὠδυνηροτάτη θέα. Εἰ δὲ καὶ [z] ὠφελιφθέντες ἐπὶ φλυγαρισμὸν, ἐβεράδυνον, ἐπὶ τῶν ἰδίων ξύλων τῶν ἐκ τῆς ἀρπαγῆς ἐνεπίμπρων τοὺς δεσπότας· τὰ μὲν πολυτελῆ νοσφιζόμενοι, τὰ δὲ μὴ πάνυ χρήσιμα συγκαταφλέγοντες, οἷς ἀντὶ ξύλων εἰκαίων ἐχρῶντο. Πολλοὺς δὲ καὶ ζῶντας πὸν ποδοῖν τὸ ἕτερον σκυβήσαντες κατὰ τὸ σφυρὸν, ἕλκον ἅμα καὶ καθηλόων σκαλλόμενοι, θανατηφόρον ὠμότατον ἐπινοήσαντες· καὶ τελευτησάντων, ὑδὲν ἧττον ἀτελεύτητα μιωιῶντες, βαρυτέρας αἰκίας τοῖς σώμασιν ἐπέφερον, διὰ πάντων, ὀλίγου δέω φάναι, τῆς πόλεως στενωπῶν καταστύροντες, ἕως ὁ νεκρὸς δορὰς, σάρκας, ἶνας, ὑπὸ τῆς τῶν ἐδάφων ἀνωμαλίας καὶ τραχύτητος [a] ἐκθρυφθείς, καὶ τῶν ἡνωμένων μερῶν τὸ [b] συμφὲς διασάντων, καὶ διασπαρέντων ἀλλαχόσε ἄλλων, ἐδαπανήθη. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα δρῶντες, ὥσπερ ἐν τοῖς θεατρικοῖς μίμοις καθυπεκρινοντο τὰς πάθος· τῶν δ' ὡς ἀληθῶς πεπονθότων φίλοι καὶ συγγενεῖς, ὅτι μόνον τῶν τῶν προσηκόντων συμφορᾶς ζωήλγησαν, ἀπήγοντο, ἐμαστιγοῦντο [c] ἐτροχίζοντο· καὶ μὴ πάσας τὰς αἰκίας ὅσας ἐδυνάντο χωρῆσαι τὰ σώματα αὐτοῖς, ἡ τελευταία καὶ ἐφεδρεύουσα τιμωρία, σταυρὸς ἦν.

Πάντα δὲ διορύξας καὶ τοιχωρυχήσας ὁ Φλάκκος, καὶ μηδὲν μέρος τῶν Ἰουδαϊκῶν ἀμέτοχον [d] ἐπιβουλῆς τῶν ἀνωτάτω καταλιπὼν, ἐπενόησεν ἔκτοπόν τινα καὶ παρηλλαγμένην ἐπίθεσιν ὁ μεγαλουργὸς, ὁ καινῶν ἀδικημάτων δημιουργέτης. Τῆς γὰρ ἡμετέρας γερουσίας, ἣν ὁ σωτὴρ καὶ εὐεργέτης Σεβαστὸς ἐπιμελησομένην τῶν Ἰουδαϊκῶν εἵλετο μετὰ τοῦ [e] γενάρχου

stibus concidebant, nec ſtatim plagas in partes corporis principales inferebant, ne accelerata morte cito eriperentur cruciatibus. Alii ferociores abuſi præſenti licentia, contemptis hebetioribus, arma ſumpſerunt efficaciſſima, ignem ferrumque, & multos gladiis confecerunt, nec paucos igne concremaverunt. Interdum familias integras, maritos cum uxoribus, parvulos cum parentibus, in medio foro incendebant, omnium immaniſſimi, nec ſenium, nec adoleſcentiam, nec puerorum innocentem ætatem miſerati; & quoties ligna deerant, ſarmentis collectis non tam igne quàm fumo enecabant eos, diuturniorem & miſeriorem eis necem molientes; quorum cadavera ſemiuſtulata confertim jacebant, triſte horrendumque ſpectaculum. Quod ſi aſſumpti ad colligenda ſarmenta conferrent tardius, lignea ſuppellectili cremabant ejus dominos, vaſa precioſa quidem ſegregantes, reliqua vero non admodum utilia una incendentes, eis utentes pro lignis vulgaribus. Multos etiam vivos in alterum pedem fune injecto trahebant interim inſultando calcibus, excogitato genere mortis crudeliſſimo. Quin & in defunctos non minus implacabiliter ſævientes, injurias graviores cadaveribus impingentes, propemodum per omnes urbis angiportus raptantes, donec mortuus, cute cum nervis & carnibus ab inæquali & aſpero ſolo laceratus, membriſque jam unitis à cohæſione ſua ſeparatis & hinc inde diſſipatis, prorſus abſumeretur. Iſti vero qui hæc peragebant, quaſi in fabulis theatricis condolentium perſonas præ ſe ferebant: cæterum horum qui verè perpeſſi ſunt cognati amicique, quia ſolum ſuorum vicem dolebant, in ſupplicium abacti ſunt, flagris cædebantur, rota torquebantur, & poſt omnia tormenta quæ poterant excipere corporibus, ultima pœna, crux in proximo imminebat.

Poſtquam autem Flaccus perfodiſſet & diruiſſet omnia, nec quamvis partem rerum Judaicarum immunem à conſiliis ejus peſſimis reliquiſſet, immanem quandam & inauditam conjurationem molitus eſt, audax inventor novarum ſemper injuriarum. Nam è ſenatu noſtro quem Auguſtus ſervator optime de nobis meritus inſtituit poſt obitum generis ſui principis,

p. 975.

[r] φύσιν] Vide annon deeſt, μεταβαλόντες.
[f] καιριώτατα] Ita MS. Med. pro κυκλωτερῆ.
[t] ἀδικίᾳ] Omnino ſcribe αὐθαδίᾳ. Sic paſſim ſcribit Philo. Supra p. 971. τῇ αὐθαδίᾳ καὶ ἐκτοπίᾳ. Vide etiam lib. de Septen. p. 1189.
[u] ὅπλων] Reſtitui ex MSS.
[x] ὑλικὰς] Melius forſan συγγενικὰς. Sic Philo. p. 1003. πολυανθρώπους οἰκίας καὶ συγγενικὰς ὅλας. Item ſupra p. 892. Similiter emendandus Noſter lib. de Legat. p. 1025. γυναῖκας καὶ τέκνα ἐκ γενικὰς, &c. ibi ſcribe συγγενικὰς. Vide lib. de Nobilit. p. 907.
[y] ξύλων] In MSS. Aug. & Coll. Nov. additur καί.
[z] ὠφελιφθέντες] Melius ad ſenſum ἀφελησθέντες.
[a] ἐκθρυφθείς] Nonnulli Codices ἐκθρυβείς. Scribe cum Turnebo ἐκθλιφθείς.
[b] συμφὲς διασάντων] Sic MSS. Editi συμφωνίας διαπαθόντων.
[c] ἐτροχίζοντο] Reſtitui ex MSS. Sic quoque infra p. 977. κρεμάμενοι τροχιζόμενοι. Item p. 1022.
[d] ἐπιβουλῆς] Melius forſan ἐπιδουλῆς. Sicut & infra p. 976.
[e] γενάρχου] Julii Cæſaris, qui familiæ Auguſtæ princeps meritò dicendus eſt. Heſych. v. γενάρχαι, πάλαι. Erat vero Julius Auguſti pater jure adoptionis. Similiter Abrahamus dicitur γενάρχης, à Philone p. 520.

ceu

ceu publicum Judæorum consilium, missis super ea re literis ad Manium Maximum designatum rursus Ægypti præsidem, triginta octo comprehensos in suis privatis ædibus confestim vinciri jussit: traductosque egregia pompa per medium forum senes reductis in tergum manibus, vinctos partim loris, partim catenis ferreis, induxit in theatrum, spectaculum miserabile, nec illi tempori consentaneum; ipsosque stantes coram adversariis sedentibus, ad majorem ignominiam jussit omnes nudatos verberari flagellis eisdem, quibus reorum nocentissimos solenne est concidi; ita ut ex flagris aliquot mox ut inde sunt elati, exhalarent animam, reliqui desperata salute cum diuturno morbo conflictati sunt. Cujus facinoris improbitas etiam alibi declarata est, nunc vero non minus a mox dicendis liquidò arguetur. Ex dicto senatu tres, Euodius, Tryphon, Andron, bonis spoliati fuerant, direptis eorum ædibus uno impetu, quos talia perpessos fuisse præses non ignoravit. Istud enim didicerat ex nostris magistratibus quos antea acciverat, specie quasi acturus de concordia cum civitate reliquâ. Attamen quamvis probè sciret spoliatos fuisse, verberabat in conspectu eorum qui spoliarant: ut alteris calamitatem geminaret addito ad paupertatem cruciatu corporis: alteri duplicem voluptatem caperent ex concessis sibi alienis opibus, & ignominiæ læsorum usque ad satietatem conspectu. Cum suppetat quoddam tunc perpetratum dicere, num dicam dubito, ne pro exiguo habitum tantorum facinorum immanitatem imminuat: sed quamvis parum sit, non parvam tamen indicat maliciam. Est in illa urbe flagrorum differentia pro eorum conditione qui cæduntur. Aliter Ægyptii flagellantur & ab aliis, Alexandrini verò virgis cæduntur ab Alexandrinis lictoribus, quos vocant Spathephoros. Hunc morem & in nostris hominibus servarunt superiores præsides, & ipse quoque Flaccus primis magistratus sui temporibus. Est certe & in ignominia honoris exiguum quoddam, & in cruciatu remissionis nonnihil, quando quisquam ipsas rerum naturas intra se contineri finit, nec ex suo addat infensum affectum, qui quicquid ex humaniore specie immissum est, separat ac divellit. Annon igitur fuit iniquissimum, cum de plebe Alexandrini Judæi liberalibus & civilibus flagris punirentur, siquando viderentur flagris digna perpetrâsse, magistratus

τελευτλὼ, διὰ τ̃ πρὸς Μάγνον Μάξιμον ἐπολῶν, μέλλοντα πάλιν [f] ἀπ' Αἰγύπτ|υ κ᾽ τ̃ χώρας ἐπιτροπεύειν, ἐκλὼ κ᾽ τεμάκοντα ζυλλαβὼν τὰς ἀρετθείσας ἐν τ̃ οἰκίαις, ἀθὺς μ̃ δῆσαι κελεύει, κ᾽ σείλας καλὼ πομπὼ διὰ μέσης ἀγορᾶς πρισβύτας δεσμίους, ἐξηγκονισμένους τὰς μ̃ ἰμάσι, τὰς δ᾽ σιδηραῖς ἀλύσεσιν, εἰς τὸ θέατρον εἰσάγει. Θέαν οἰκτίστ|ν κ᾽ ἀλλεπαλλάτ|ν τ̃ καιρ̃. Καὶ [g] σάντας ἀντικρὺ ἐχθρῶν καθεζομένων πρὸς ἐπίδειξιν αἰσχύνης προσάτ|ει πάντας ὑπειδυθείσας αἰκισθῆναι μάστιξιν, αἷς ἔθ|ν τὰς [h] κακούργων πονηροτάτας προπηλακίζεσθ᾽· ὡς ἐκ τ̃ πληγῶν τὰς μ̃ φορά-δην ἐκκομισθέντας αὐτίκα τελευτῆσαι, τὰς δ᾽ νοσήσαντας ἐπὶ πλεῖον χρόνον εἰς ἀπόγνωσιν ζωτηρίας ἐλθεῖν. Ἧς ἐπιβολῆς τὸ μέγεθ|ν ἐξε- p. 976.
λήλεγχ᾽ μ̃ κ᾽ δι' ἑτέρων, οὐχ ἧττον δ᾽ ἐ διὰ τοῦ μέλλοντ|ς λέγεσθ᾽ ζαφέστερον ἐπιδεικθήσε᾽). Τῶν ἀπὸ τ̃ γερουσίας τρεῖς ἄνδρες Εὐόδι|ς, [i] κ᾽ Τρύφων, κ᾽ Ἄνδρων, ἐγεγλύπτ|το ἐξόδιοι, πάνθ' ὅσα εἶχον ἐν τ̃ οἰκίαις διαρπασθέντες ἐφόδῳ μιᾷ, ὃς οὐκ ἠγνόησε ταῦτα πεπονθότας. Ἐδηλώθη δ᾽ αὐτ῵ μεταπεμψαμένῳ πρότερον τὰς ἡμετέρας ἀρχοντ|ς, ὅσα τῷ δοκεῖν, ἐπὶ καταλλαγαῖς τ̃ πρὸς τὴν ἄλλην πόλιν. Καὶ ὅμως εἰδὼς ἀκριβῶς [k] τὰς στερομένους τ̃ ἰδίων, ἐν ὄψεσι τ̃ ἁρπασάντ|ν ἔτυπτεν, ἵν' οἱ μ̃ [l] τομένοις ἐμ̃ διπλᾶς ζυμφορᾶς, πενίαν ὁμοῦ κ᾽ τὴν ἐν τοῖς σώμασιν ὕβριν· οἱ δ᾽ διπλῆν ἡδονὴν, ἀλλότριόν τε καρπούμενοι πλοῦτον, κ᾽ τ̃ τ̃ ἀφαιρεθέντ|ν ἀτιμίας εἰς κόρον ἀπολαύοντες. Ἔχων τι τῶν τότε πεπραγμένων εἰπεῖν, ἐπαμφοτερίζω, μὴ ἄρα ἀτελὲς εἶναι νομισθὲν, ἐκλύσῃ τὰ μεγέθη τῶν τοσούτων. Ἔστι δ' εἰ κ᾽ μικρὸν, ἀλλ' ἀ μικρᾶς δεῖγμα κακονοίας. Τῶν μαστίγων εἰσὶ διαφοραὶ, διακεκριμέναι κ᾽ τὴν πόλιν πρὸς τὰ τῶν τύπτεσθ᾽ μελλόντων ἀξιώματα. Τὰς μ̃ δὴ Αἰγυπτίους ἑτέρας [ll] μαστίζεσθ᾽ ζυμβέβηκε κ᾽ πρὸς ἑτέρων, τὰς δ᾽ Ἀλεξανδρέας πάθας καὶ ὑπὸ παθηφόρων Ἀλεξανδρέων. Τὸ ἔθ|ν τοῦτο κ᾽ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων διετήρησαν οἱ πρὸ Φλάκκου, καὶ Φλάκκ|ν αὐτὸς τὰς πρώτας χρόνους. Ἔστι γάρ ἐστι κ᾽ ἐν ἀτιμίᾳ βραχύ τι τῶν εἰς ἐπιτιμίαν φέρειν, κ᾽ ἐν ὕβρει διαφερόμενόν τι τῶν εἰς τὸ ἀνύβριστον· ὅταν τις αὐτὰς ἐφ' ἑαυτῶν ἐᾷ τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων ἐξετάζεσθ᾽, μὴ προσιθεὶς οἰκοθεν ἐπίφθονον πάθ|ν, ὃ πάνθ' ὅσα διαμένει τ̃ ἐπιεικεστέρας ἰδέας, ὑφαιρεῖ κ᾽ διοικίζει. Πῶς ἂν ὁ παλαιὸς, τῶν ἰδιωτῶν Ἀλεξανδρέων Ἰουδαίων ταῖς ἐλευθεριωτέραις κ᾽ πολιτικωτέραις μάστιξιν τετυπτημένων, εἶπο|ε ἔδοξαν πληγῶν ἄξια ἐργάσασθ᾽, τὰς [m] ἀρχοντ|ς,

[f] ἀπ'] Videtur redundare. Mox vero fide MSS. dele κ᾽ post Αἰγύπτ|υ.
[g] σαντ|ς] Sic MSS. pro σας, idque rectè, scil. πρισβύτας. Id enim contumeliæ loco ponit, quod inimicis ordinis infimi sedentibus, senes venerandi coram starent. Vide Jacob. ii. 3.
[h] κακούργων] Sic repono ex Cod. Med. pro κακούργας.
[i] κ᾽] Deest in MSS. & rectiùs abest.
[k] τὰς] Scribe αὐτὰς.
[l] ὁμοῦ] Restitui ex MSS. Item τ̃ in sequentibus.
[ll] μαστίζεσθ᾽] Sic MS. Med. pro αἰκίζεσθ᾽.
[m] ἀρχοντ|ς] Synagogarum scil. principes. Horum frequens mentio apud autores sacros, qui vero simpliciter ἄρχων dicitur à D. Matth. ix. 18. Idem συναγωγῆς ἄρχων audit apud D. Luc. viii. 41. Vide Grot. ad Matth. ix. 18.

τὴν

τὴν γερουσίαν, εἰ καὶ γέρως ἐ τιμῆς εἰσιν ἐπώνυμοι, κ᾽ τοῦτο τὸ μέρ⊙ ἐλαττον τ᾽ ὑπηκόων ἐνίσκαζ, καθάπερ Αἰγυπτίων τοὺς ἀφανεςάτους κ᾽ ἐσόχους τοῖς μεγίσοις ἀδικήμασιν; Ἐῶ λέγειν, ὅτι οἱ καὶ μυρία ἦσαν ἡμαρτηκότες, ὤφειλε τ᾽ καιρὸν αἰδεσθεὶς, τὰς τιμωρίας ὑπερθέζ. Τοῖς γὰ ὀρθῶς πολιτευομένοις τῶν ἀρχόντων, καὶ μὴ προπεποιημένοις ᵗ πλημᾶν, ἀλλ᾽ ὄντως τιμῶσιν Εὐεργέτας, ἔθ⊙ ἐςὶ μηδένα κολάζειν τ᾽ καλαχρέτων, ἄχρις ἂν αἱ ὀπιφανεῖς ᵒ ἡμέθλιοι κ᾽ πανηγύρεις αὖται τ᾽ ὀπιφανῶν Σεβαςῶν διεξέλθωσιν. Ὁ δ᾽ ἐν αὐταῖς παρευόμ᾽ καὶ ἐτιμωρεῖτο τοὺς μηδὲν ἀδικοῦνλας· ᵖ ἀδίνα ἦν αὖθις ὅπερ ἐβέλεο
p. 977. κολάζειν; Ἀλλ᾽ ἐπεῖδε κ᾽ κατήπειγε, ἕνεκα τ᾽ πρὸς τ᾽ ἑαυτὸν ὄχλον ἀρεσκείας, ταύτῃ νομίζων ἐξεικειώσεθ᾽ μᾶλλον αὐτὸν εἰς ἄπερ διενοεῖτο. Ἤδη τινας οἶδα τ᾽ αἰτεσκολοπισμένων, μελλήσης ἐνίσαθ᾽ τοιαύτης ἐπιχειρίας, ᵠ καθαιρεθέντας, κ᾽ πρὶς ζυγενίσιν ὀπὶ τῷ ταφῆς ἀξιωθῆναι κ᾽ τυχεῖν τ᾽ νενεμισμένων, ἀποδοθέντας. Ἔδει γὰ κ᾽ νεκρὸς ἀπολαῦσαί τιν⊙ χρηςὸ ἡμεθλιακαῖς Αὐτοκράτορος, κ᾽ ἅμα τὸ ἱεροπρεπὲς τ᾽ πανηγύρεως φυλαχθῆναι. Ὁ δ᾽ ἐ τελευτηκότας ʳ ὀπὶ σαυρῶν καθαιρεῖν, ζῶντας δ᾽ ἀνασκολοπίζεθ᾽ προσέτατεν, οἷς ἀμνησίαν ἐπ᾽ ὀλίγον, ˢ ἐ τῷ εἰσάπαν ὁ καιρὸς ἐδίδα, πρὸς ὑπερθεσιν τιμωρίας, οὐκ ἄφεσιν πανελῆ. Καὶ ταῦτ᾽ εἰργάζετο μ᾽ τὸ πληγαῖς αἰκίσαθ᾽ ἐν μέσῳ τῷ θεάτρῳ, κ᾽ πυρὶ κ᾽ σιδήρῳ βασανίσαι· καὶ ἡ θέα διενεμέτο. Τὰ μὲ γὰ πρῶτα τ᾽ θεαμάτων ἄχρι τρίτης ὥρας ἡ τελάβης ἐξ ἐωθινῦ ταῦτα ἦν· Ἰουδαῖοι μαστιγόμενοι, κρεμάμενοι, τροχιζόμενοι, ᵗ καλαδικαζόμενοι, διὰ μέσης τ᾽ ἐρχήτρας ἀπαγόμενοι τὴν ὀπὶ θανάτῳ· τὰ ᾗ μ᾽ τῷ καλῷ ταύτῳ ἐπίδειξιν, κ᾽ ἐρχηταὶ ⊂ μίμοι κ᾽ αὐληταὶ, καὶ ἕτα ἄλλα ζκηνικῶν ἀθύρμαλα ἀγώνων. Καὶ τί ταῦτα μηκύνω; δευτέρα γὰ ὀπινοεῖται πόρθησις· βελομένῳ κ᾽ τὸ τρατευόμενον πλῆθ⊙ ἡμῖν ὀπιτεχίσαι, ξένη ζυκοφαλήμαλ⊙ χρέσ. Τὸ ᾗ ζυκοφάνημα ἦν, ὡς τ᾽ Ἰουδαίων πανοπλίας ἐν τ᾽ οἰκίαις ἐχόνλων. Μεταπεμψάμεν⊙ ἓν ἑκατόνταρχον ᾧ μάλιτα ἐπίτευε, ᵛ Κάτορα ὄνομα, κελεύει ᾠδηλαδόντα τ᾽ ὑπηκόν τάξεως ἑαυτῷ τοὺς δυτολμοτάτους τρατιώτας ἐπισπεύδειν, κ᾽ ἄνω ˣ προῤῥήσεως ἐπεισιόντα ταῖς τῶν Ἰουδαίων οἰκίαις ἐρευνᾶν, ʸ μή τις ὅπλων ἐναπόκει) παρασκευή.

senatoresque, qui ex præmiis & autoritate nomen acceperunt, hac parte inferiores habere suis subditis, sicut Ægyptiorum obscurissimos, maximorum flagitiorum reos? Omitto dicere, quòd etiam si peccassent gravissime, debuerat, habita tempori reverentia, punitionem distulisse. Nam præsidibus recte administrantibus rempublicam, non honorare simulantibus benefactores suos sed verè honorantibus, mos est in neminem damnatum animadvertere, donec solemnes celebritates nataliciaque augustorum festa tranfierint. At Ille per eos ipsos dies injustis pœnis affligebat homines innoxios: quos debuit, si ita voluisset, postea punire. Sed properabat urgebatque negocium, ut turbis adversariorum gratificaretur, ratus eo modo se impetraturum eorum favorem ad exsequenda consilia quæ agitabat animo. Equidem novi quosdam jam crucifixos, instante tali festo, de cruce depositos, ut sepulchri honorem & reliqua justa consequerentur. Siquidem par fuit etiam ad mortuos redire aliquem fructum ex Imperatoris natalibus, simulque celebritati sanctitatem suam servari. At Iste non mortuos deponi de crucibus; sed vivos crucifigi jubebat, quibus ipsum tempus brevem, licet non perpetuam, dabat veniam, ad pœnæ procrastinationem, non plenam absolutionem. Hæc etiam perfecit postquam eos flagellasset in medio theatro, & igne ferroque cruciasset, spectaculis distributis ad hunc modum. Mane usque horam tertiam quartamve Judæi flagellabantur, suspendebantur, rotis alligabantur, damnabantur, per mediam orchestram ducebantur ad supplicium. Deinde post hanc tam præclaram pompam *inducebantur* saltatores, mimi, tibicines, aliaque ludicra scenicorum certaminum. Quid multis? excogitata est secunda vastatio, volente *Flacco* militarem quoque multitudinem in nos armare, novæ calumniæ commento. Erat vero ista calumnia, quasi Judæi haberent arma in ædibus. Accito igitur Castore centurione cui maximè fidebat, jubet assumptis è sua cohorte audacissimis militibus confestim properare, & ex improviso in Judæorum domos irrumpentem scrutari nunquid armorum ibi latet.

ᵗ τολμᾶν] Omnino scribendum τιμᾶν.

ᵒ ἡμέθλιοι] Dies Caii natalis erat pridie Calendas Septembris. Sueton. lib. iv. c. 8. Ibi vero vide annon redundat ἐπιδαινῆς.

ᵖ ἀδίνα] MSS. ὦ δέον. Unde conjicio à Philone scriptum ὡς δέον.

ᵠ καθαιρεθέντας] Confer cum D. Johan. xix. 31. ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ.

ʳ ἐπὶ] Melius forsan ἀπό.

ˢ ἐ τῷ] Quidni εἰ κ᾽ ἐ τῷ?

ᵗ καλαδικαζόμενοι] Haud rectè ut opinor. Neque enim par est ut prius omne supplicii genus perferrent, dein in judicium adducerentur. Videtur ergo supplicii gravissimi nomen aliquod latere in voce καλαδικαζόμενοι. Quinetiam id etiam liquet ex loco parallelo p. 975. ἀπέγονθ᾽, ἱμαστιγωμένθ᾽, ἱτροχίζονθ᾽ μ᾽ πάσας τὰς αἰκίας ὅσας ἰδιώανθ᾽ χωρῆσαι τὰ σώματα αὐτῶν—σαυρὸς ἦν. Suspicor ergo reponi debere καταλυγιζόμενοι. Hesych. v. καλαλυγ.ζει), δεσμοῦει), τρίβει). Idem v. λογισμὸς, ἀνακλάσις τ᾽ μελῶν. Joseph. de Bell. lib. ii. c. 8. τρεῖς λύμβ⊙ κ᾽ λυγιζόμβ⊙. Vide etiam Suid. v. λυγιζόμβ⊙ & λυγίσμασι.

ᵛ Κάτορα] Sic scribo ex MSS. pro Κάτον. Item ᾠδαλαδόντα. Editi ᾠδαλ.

ˣ προῤῥήσεως] Sic unicus Codex Collegii Novi. Editi προστρήσεως.

ʸ μή τις] MS. Med. μή πω τις.

teat. Properavit *ille* ſummo ſtudio mandata exſequi. Iſti autem commenti prorſus ignari, præ conſternatione attoniti ſtetêrunt, uxoribus & liberis eos complectentibus & effuſis in lacrymas metu captivitatis; hoc enim vaſtationis malum ſemper expectabant reliquum. Ut verò audierunt à quodam è ſcrutatoribus, quo repoſuiſtis arma? paululum reſpirarunt, & intima quæque aperientes oſtendebant, partim læti, partim gementes: læti, quia futurum erat ut ex ſe ipſa coarguerētur calumnia: indignantes autem, primum quia tantæ calumniæ ab adverſariis confictæ tam facile crederentur; deinde quia mulierculæ incluſæ, nunquam è conclavi egredi ſolitæ, & virgines in Thalamis ſolum verſantes, præ pudore declinantes aſpectum etiam familiarium, tunc non ſolum ignotis, verum etiam militarem terrorem incutientibus paterent conſpiciendæ. Nihilominus accurate facta ſcrutatione, quanta tandem armorum ad defenſionem copia deprehenſa eſt? ſcilicet, galeæ, loricæ, clypei, conti, gladii, plenæ quoque armaturæ in lucem educebantur? & rurſus viciſſim tela miſſilia: arcus, fundæ, ſagitta, jacula? Atqui ne horum quicquam; imo neque cultelli coquorum ſufficientes quotidianis culinæ uſibus. Unde ſtatim apparuit victus ſimplicitas, nihil delicatum aut magno emptum in cibos admittentium, ex quibus ferè naſcitur ſaturitas: ſaturitatis vero proles petulantia, malorum omnium initium. Quin & Ægyptiis paulo ante arma dempta fuerant per Baſſum quendam à Flacco juſſum id curare; ſed tum videre licebat claſſem navium copioſam ad oras appulſam, & in portubus fluminis ſtationem tenentem, plenam omni armorum genere; jumenta quoque ſarcinaria onuſta faſcibus haſtarum ab utroque latere pendentium ad æquilibrium, tum plauſtra caſtrenſia plena armaturis pene omnia, quæ ordinatim ſub uno conſpectu & eodem agmine cum pompa procedebant. Intercedebat vero fere decem ſtadiorum ſpacium, inter portus & regium armamentarium quo vehebantur. In horum domos qui tanta comparâſſent, merito ſcrutatores miſſi ſunt; erant enim ſuſpecti ad res novandas, qui ſæpe defecerant: ut opus eſſet, quemadmodum in ſacris certaminibus ita triennales novas celebrari in Ægypto armorum comportationes per præſides: ut aut ea parare non poſſint aut pauca pro multis, tempus non habentes ad conflationem. Nos

Καὶ ὁ μὲν ζωτεύνας ἔθει, τὸ [a] προσαχθὲν ἐρεύνωμεν. Οἱ δὲ τῷ ἐπίνοιαν οὐκ εἰδότες, ἐκπλαγέντες τὸ πρῶτον εἰσήκεσαν ὑπ' ἐκπλήξεως, γυναίων καὶ τέκνων αὐτοῖς ἐμπλεκομένων καὶ ῥεομένων δάκρυσι, δεῖ τὸ ἐπ' αἰχμαλώτοις φόβου. Ὁ γὰρ λοιπὸν τῆς πορθήσεως, τοῦτ' αἰεὶ προσεδόκων. Ὡς δ' ἤκουσαν παρά τινων τῶν ἐρευνώντων πῶς [a] ταμιεύεσθαι τὰ ὅπλα, μικρὸν ἀνέπνευσαν, καὶ πάντα μὲν τὰ ἐν μυχοῖς ἀναπεπάσαντες ἐπεδείκνυντο· τῇ μὲν ἡδόμενοι, τῇ δὲ στένοντες· ἡδόμενοι μὲν ὅτι τῷ διελεγχθήσεσθαι τὸ ζυκοφάντημα ἐξ ἑαυτῶν· δυσχεραίνοντες δέ, ὅτι πρῶτον μὲν αἱ τηλικαῦται παῖδες ἐλαὶ κατ' αὐτῶν προπίστευον), ζωηθέμενοι πρὸς ἐχθρῶν. Ἔπειτα δ', ὅτι γυῖα καλάκλεισα μηδὲ τὰ αὐλεῖα προσερχόμενα, καὶ θαλαμεύόμενοι παρθένοι, δι' αἰδῶ τὰς ἀνδρῶν ὄψεις [b] καὶ τῶν εἰ- p. 978.
κειλάτων σκεπόμεναι, τότε δὲ μόνον ἀσπαθήσιν, ἀλλὰ καὶ στρατιωτικὸν δέος ἐπαναστενομένοις ἐμφανεῖς ἐγένοντο. Γενομένης δ' ὅμως ἀκριβοῦς ἐρεύνης ὅσον πλῆθος ἀμυντηρίων ὅπλων εὑρέθη; κράνη, θώρακες, ἀσπίδες, ἐγχειρίδια, κοντοί, παντευχίαι ζωηδὸν προσκομίζοντο· καὶ ἐν μέρει τὰ ἐκηβόλα, παλτοί, ζφενδόναι, τόξα, βέλη. Τούτων ἁπλῶς οὐδέν· ἀλλ' οὐδὲ τὰ πρὸς τοῦ καθ' ἡμέραν διαιταν ὀψαρύτων αὐτάρκη μαχαιρίδια. Ἐξ ὧν καὶ ἡ περὶ τὸ βίον ἀθὺς ἀσκολία διεφαίνετο, πολυτέλειαν καὶ τὸ ἀβροδίαιτον μὴ προσιεμένων, ἃ πέφυκε ἡνιᾶν κόρον· κόρος δ' ὕβρεως ἔκγονον, ἡ πάντων κακῶν ἀρχή. Καίτοιγε πρὸ πολλοῦ τῶν καθ' ἡμᾶς χώραν Αἰγυπτίων ἀπολογηθέντων ὑπὸ Βάσσου τινός, ᾧ προσέταξεν ὁ Φλάκκος τοῦτο τὸ ἔργον· ἀλλ' ἦν τότε ἰδεῖν φόλον μὲν πολὺ νεῶν καταπεπλευκότα, καὶ [c] ἐνορμοῦντα τοῖς τοῦ πολέμου λιμέσιν, γέμοντα παντοίων ὅπλων, ἀχθοφόρα δ' ὑποζύγια παμπληθῆ, ζωσδεδεμένων δοράτων φορμηδὸν ἀφ' ἑκατέρας πλευρᾶς εἰς τὸ ἰσόῤῥοπον, τὰς δὲ ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου πάσας ᾠδὸν ἁρμαμάξας μεσὰς πανεπλιῶν, αἱ [d] στοιχηδὸν ὑπὸ μίαν ὄψιν καὶ τὴν αὐτὴν ζωτάξιν ἐν κόσμῳ προήεσαν. Τὸ δὲ μεταξὺ τῶν λιμένων καὶ τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις ὁπλοθήκης, εἰς ἣν ἔδει [e] καλατεθῆναι τὰ ὅπλα, δέκα σταδίων πῶς διάστημα σύμπαν ἔχον. Τὰς δὲ [f] ταῦτα πεδασκευασαμένων οἰκίας ἄξιον ἦν ἐρευνᾶσθαι· πρὸς γὰρ νεωτερισμὸν ὑποπτοι πολλάκις ἀποστάντες ἦσαν· καὶ ἔδει τῆς μίμησιν τῶν ἱερῶν ἀγώνων τριετηρίδας ἄγειν καινὰς ἐν Αἰγύπτῳ ζυγκομιδῆς ὅπλων τὰς προειρῶτας· ἵν' ἡ μὴ καταασκευάζεσθαι φθάνωσιν, ἢ ἀντὶ πολλῶν ὀλίγα, καιρὸν οὐκ ἔχοντες εἰς [g] ἀναχώρησιν. Ἡμᾶς δέ τι τοιοῦτον ἔδει πα-

ρεῖν;

[a] προσαχθὲν] Sic MSS. pro προσχθόν. Simili modo ſæpius alibi peccarunt librarii.

[a] ταμιεύεσθαι] Scribe cum interrogatione πῶς ταμιεύεσθαι τὰ ὅπλα;

[b] καὶ] Melius forſan κἂν.

[c] ἐνορμοῦντα] Sic MSS. pro ἐνορῶντα.

[d] στοιχηδὸν] Scribe σιχηδὸν, & vide dicta ſupra. Mox vero repone ex MSS. μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τάξιν.

[e] καλατεθῆναι] Sic MSS. Aug. & Coll. Nov. pro καταθῆναι.

[f] ταῦτα] Forſan τοσαῦτα.

[g] ἀναχώρησιν] Melius ἀναχώνησιν, ſicut viſum Coteler. Monum. Eccleſ. Gr. tom. ii. p. 683.

θῆν; πότε γὰρ εἰς ὑπόϛασιν ὑπωπλάθημεν; πότε δ' οὐκ εἰρωνικοὶ πᾶσιν ἐνομίθημεν; Τὰ δ' ἐπιτηδεύματα εἰς καθ' ἑκάϛην ἡμέραν χρώμεθα, οὐκ ἀνεπίληπτα, ἃ ζωηρεύονται πρὸς [h] εὐνοιαν πόλεως καὶ ϛάθειαν; Εἶγε μὲν ὅπλα εἶχον Ἰουδαῖοι παρ' αὐτοῖς, ὑπὲρ τετρακοσίας ἀφῃρέθησαν οἰκίας, ἐξ ὧν μετανάϛαι ἠνάγκαϛο, φυγαδευθέντες πρὸς τ τὰς ὑσίας ἁρπασάντων; Διὰ τί ἂν, ἀλλ' οὐκ ἤδη καὶ τὰ ἁλόντα τούτοις ἠρεύνηϛό τις, πῶς εἰ μὴ ἴδια, ὅσα γοῦν ἥρπασαν ἔχουϛιν; Ἀλλ' ἦν, ὡς ἔφην, ὅλον τὸ πρᾶγμα ἐπιβουλὴ τ ὑποπομίας Φλάκκου καὶ τ ὄχλων· p. 979. [i] ὧν ἀπέλαυσαν καὶ γυναῖκες. Οὐκ ἐν ἀγορᾷ γὰρ μόνον, ἀλλὰ μὴ ἐν μέϛῳ [k] τῷ θεάτρῳ καθάπερ αἰχμαλώτοι ζωηρπάζοντο, καὶ ὅτι τιοῦ ζκιοῦν ἐφ' ὑτῳδήποτε ζυκοφαντήμαϛι παρήγοντο, μετά τινος ἀφορήτου καὶ ὑπερβαλλούϛης ὕβρεως· εἶτ' ἐπειδὰν μὴ ἐγνωρίζοντο ἑτέρας ἡλικίας, ἀπελύοντο. Πολλὰς γὰρ ὡς Ἰουδαίας, ἀκριβῶς μὴ ποιούμενοι τ ἀληθείας τιοῦ ἔρευναν, [l] ζωνελάμβανον. Εἰ δ' ἐφάνησαν ἡμέτεραι, προσέτατ̣το οἱ ἀντὶ θεατῶν τύραννοι καὶ δεϛόται γεγενότες, κρέα χοίρεια διδόναι κομίζοντας. Ὅσαι μὲν οὖν φόβῳ κολάϛεως [m] ἀπεγεύϛαντο, μηδὲν ἔτι δεινὸν προσυπομείναϛαι, ἀπελύοντο· αἱ δ' ἰϛχυρότεραι βασανιϛαῖς παρεδίδοντο πρὸς αἰκίας ἀνηκέϛους· ὅπερ τῷ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὰς ζαφεϛάτη πίϛις ἐϛὶ πρὸς τοῖς εἰρημένοις.

verò quid opus erat vexari ad eum modum? quando enim de defectione ſuſpecti fuimus? quando à pace alieni viſi ſumus? ſtudia noſtra quotidiana quæſtuſque quos exercemus, nonne reprehenſione carent, & ad civitatis ordinationem & ſtabilitatem faciunt? Scilicet ſi arma domi habuiſſent Judæi, plus quàm quadringentas domos amiſiſſent, unde extorres fuerunt, ab iis ipſis qui bona diripuerant exturbati? Cur igitur apud eorum ſpoliatores nulla eſt facta inquiſitio, an arma ſi non propria, certe rapta habeant? Verum ut jam dixi, totum id negocium dolus erat, crudelitate Flacci & multitudinis junctim conflatus, à quâ etiam appetebantur fœminæ. Neque enim ſolum in foro, ſed & in medio theatro tanquam captivæ corripiebantur, & ob quamvis calumniam in ſcenam trahebantur cum graviſſima quadam & non ferenda contumelia: deinde cognito eſſe eas alterius generis, dimittebantur. Multas enim quaſi Judæas comprehendebant, priuſquam rem diligentius diſpicerent. Quoties autem noſtræ comparebant, ex ſpectatoribus facti tyranni & domini, jubebant eis ſuillas carnes offerri. Igitur quotcunque metu tormentorum guſtabant, ſine alia majore vexatione dimittebantur, temperantiores autem tortoribus tradebantur ad cruciatus maximos: quod fuit argumentum evidentiſſimum earum innocentiæ.

Οὐ δι' ἑαυτῦ δ' μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ διὰ τοῦ Λυτεκράτορος ἐζήτ̣ει καὶ ἐπινέει κακῶν ἡμᾶς. Τιμὰς γὰρ ὅσας οἷόν τε ἦν καὶ ἐπέτρεπον οἱ νόμοι, πάσας Γαΐῳ ψηφισάμενοι, καὶ ἐπιτελέϛαντες ἔργοις, ἀνέδομεν τὸ ψήφισμα αὖτις· δεηθέντες, ἐπειδὴ πρεσβείαν αἰτησαμένοις οὐκ ἂν ἐπέτρεψεν, ἵνα διαπέμψῃ δι' αὐτῦ. Ἀναγνοὺς δ' ἕκαϛα τ ἐν τῷ ψηφίσμαϛι, πολλάκις τῇ κεφαλῇ ζωεπινεύϛας, ὑπομειδιῶν καὶ γεγανωμένῳ, ἢ προσποιούμενῳ τ ἡδόμενον· ἀποδέχομαι πάντα ὑμᾶς, ἔφη, τ εὐϛεβείας, καὶ πέμψω καθάπερ αἰτεῖϑε· ἢ προσθεὶς τ τάξιν ἐκπλήσω, ἵν' αἴϑῃ Γάϊος τ ὑμετέρας εὐχαριϛίας· μαρτυρήσω δ' καὶ αὐτὸς ὅσα ζυνοῖδα τῷ πλήθει τ εἰς κοσμιότηϛα καὶ εἰς εὐπείθειαν, προσιθεὶς ἡδέν· ἡ γὰρ ἀλήθεια αὐταρκέϛατος ἔπαινος. Ἐπὶ ταύταις τ ὑποχίϛεσιν γεγηθότες εὐχαριϛοῦμεν, ὡς ἤδη ταῖς ἐλπίϛιν [n] ἐπανεγνωσμένοις Γαΐῳ τὰ ψηφίσμαϛα. Καὶ γὰρ ἦν εἰκός· ἐπειδὴ πάνθ' ὅϛα μὲν τῶν [o] ὑπάρχων πέμπε) μετ' ἀγαθῆς,

Enimvero non per ſe ipſum ſolum, ſed per Imperatorem etiam quærebat & moliebatur nos inſeſtare. Poſtquam enim omnes honores, quos per leges noſtras decernere licuit, Caio decreveramus & perfeceramus opere, decretum obtulimus præſidi, orantes ut quoniam non fuit permiſſum legationem mittere, ipſe id per ſuos nuncios tranſmitteret. Legit vero ille ſingula decreti capita, ſæpius capite annuens, ſubridenſque & lætus, aut certe talem præ ſe ferens. Placet, inquit, mihi per omnia pietas veſtra: mittam hæc ut petitis, aut ego ipſe legati fungar munere, ut ſentiat Caius veſtram gratitudinem; eroque teſtis probe notæ mihi veſtræ popularis modeſtiæ atque obedientiæ, nihil addendo præterea: eſt enim veritas præconium ſufficiens. His promiſſis læti gratias egimus, ſpe præcipientes decretum Caio perlectum. Nec immerito: nam quæcunque per præſides cum ſtudio mittuntur, continuò ab Imperatore per-

[h] εὐνοιαν] Melius, ut videtur, εὐνομίαν. Sic lib. de Somn. p. 1113. εὐνομίας, δίδυχίας (ſcribe δίδικίας) ἀτυφίας, ἰσότητος, &c. Quidni vero δίδαιμονίαν? vide p. 1004.

[i] ὧν] Melius ἧς, ſcil. ὑποπομίας.

[k] μέϛῳ] Reſtitui ex Cod. Med.

[l] ζωνελάμβανον] MSS. ζωνίλλοντο.

[m] ἀπεγεύϛαντο—παρεδίδοντο] Sic MSS. idque melius. Editi ἠγεύϛαντο—ἀνεδίδοντο. Vide D. Matth. xvii. 23. Mox ex eiſdem pro αὐτῦ μόνον, ſcribe ἑαυτῦ μόνον.

[n] ἐπανεγνωσμένοις] MSS. παρεγνωσμένοις. Vera forſan lectio, ἐπιγνωσμένοις. Sic enim infra ſcribitur. Item 3 Maccab. circa initium, τῦ τε νόμου ἐπιγνωσθέντος. Similiter in ſequentibus pro ἀναγνῶσιν, quidni ἐπιγνῶσιν?

[o] ὑπάρχων] Sic pro ὑπαρχόντων, MSS. Aug. & Coll. Nov. Infra p. 980. ἀδεὶ τ πίλας, (ſcribo πάλαι) ὑπάρχων. Similiter de Legat. p. 1033. Πίλατος ὁ τῶν ὑπάρχων ἐπίτροπος, &c. Vide etiam Euſeb. Chronic. ad Ann. 38.

leguntur,

leguntur. Ille vero tum ſpe noſtra tum ſuis ipſius promiſſis inſuper habitis, decretum apud ſe retinuit, ut ſoli omnium qui ſub ſole ſunt hominum pro inimicis haberemur.

Annon hæc fuerunt multum diuque pervigilantis & cogitantis de ſtruendis nobis inſidiis, non hominis impetu mentis importuno ejuſque quaſi abreptione quâdam conſilium ſubito molientis? Verum Deus, à quo non negliguntur res mortalium, deteſtatus tum verba ejus fucata & ad fraudem compoſita, tum mentis impiæ conſiſtorium, qua nos infeſtavit, non multo poſt miſertus noſtri bene ſperandi occaſionem nobis præbuit. Nam Agrippa rex huc adveniens, & nobis enarrantibus edoctus de inſidiis per Flaccum paratis, rem in integrum reſtituit; pollicituſque velle ſeipſum decretum tranſmittere, continuo acceptum, ut audivimus, tranſmiſit: addita excuſatione temporis, quaſi non didiciſſent Judæi ſerius æquo pietatem erga optime de ſe meritam familiam expromere: verum id ſtudioſè conatos fuiſſe ab initio, ſed malevolentia præſidis, opportuna ſtudii declaratione defraudatos. Poſt hæc cœpit adverſus illum vires expedire vindex & adjutrix injuſte oppreſſorum, & ultrix operum hominumque facinoroſorum, Juſticia. Primo enim affectus eſt nova calamitate atque ignominia, quali nemo præſidum ſuperiorum, ex quo Auguſti familia terræ mariſque imperium adepta eſt. Nam ſub Tiberio patreque hujus Cæſare aliquot præfecti provinciarum curam & regimen in dominationem & tyrannidem vertentes, totas regiones repleverunt malis non ferendis, ex corruptelis, rapinis, innocentum exiliis, optimatum indemnatorum ſuppliciis; ab his tamen Romam reverſis exacto magiſtratus tempore, Imperatores rerum à ſe geſtarum rationes exigebant, præſertim quando legati civitatibus læſis mittebantur. Tunc enim communes ſe præbendo judices, & auditis ex æquo accuſatoribus & reis, & neminem injudicatum damnare æquum cenſentes, quæ ſibi viſa ſunt juſta, diſpenſarunt, nec gratiam nec odium, ſed veritatis naturam *reſpicientes*. At Flaccum magiſtratu nondum exacto, intra præſtitum tempus occurrit infenſa malis juſticia, irritata nimiis ejus injuriis & iniquitatibus.

ἀνυπέρθετον ἔχῃ τιν᾽ παρ᾽ [p] ὑμῖν ἀμφίγνωσιν. Ὁ δ᾽ πολλὰ χαίρειν φράσας οἷς διενοήθημεν, [q] εἶς εἶπεν, οἷς ὡμολόγησεν, τὸ ψήφισμα παρ᾽ ἑαυτῷ κατεῖχεν, ἵνα μόνοι τ᾽ ὑφ᾽ ἥλιον ἀνθρώπων ἐχθροὶ νομιζώμεν.

Ταῦτ᾽ δὲ διηγρυπνηκότος ἦν οὐκ πολλῆ τις ἐσκεμμένη τοῦ καθ᾽ ἡμῶν ἐπιβουλῆ, ἀλλὰ μὴ κατ᾽ [r] ἐπίνοιαν αὐτοσχεδιάζοντος ἀκαίρῳ φορᾷ τις παγωγῇ τινι λογισμῷ; Θεὸς δ᾽, ὡς ἔοικεν, ᾧ μέλει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, τὰς θῶπας αὐτῶν λόγους τε κεκομψευμένους ἐπὶ φενακισμῷ, τήν τε τοῦ σκότους ἀμφίασιν βουλευτήριον ἐν ᾧ καθεσταμένους, λαοῦν οἶκον ἡμῶν, ἀφορμὴν οὐκ εἰς μακρὰν [s] ἐμπαρέσχε δι᾽ μὴ ψευσθῆναι τὴν ἐλπίδος. Ἀγρίππας γὰρ ἐπιδημήσας p. 980.
ὁ βασιλεὺς, διηγησαμένοις ἡμῖν τοῦ κατὰ Φλάκκου γενομένου ἐπιβουλῆ, ἐπανορθοῦται τὸ πρᾶγμα· καὶ ὑποδεξόμενος τὸ ψήφισμα ἀποπέμψειν, λαβὼν, ὡς [t] ἀκούομεν, ἔπεμψεν ἀπολογησάμενος καὶ περὶ τοῦ χρόνου· ὡς οὐκ οἰκεῖα μαθόντων εὐσεβεῖν εἰς τὸ θεῖον οἶκον, ἀλλ᾽ ἐξ ἀρχῆς μὴ πεπαιδαγωγημένων, ἐπηρεία δὲ τοῦ προεστῶτος τοῦ καιρίου ἐπίδειξιν ἀφαιρεθέντων. [u] Ἐπὶ δὲ τούτοις ἤρξατο κινεῖσθαι κατ᾽ αὐτοῦ ἡ ὑπέρμαχος καὶ καθαιρέτις ἀδικημάτων, τιμωρὸς δ᾽ ἀνοσίων καὶ ἔργων ἀνθρώπων, δίκη. Πρῶτον μὲν γὰρ καινοτάτῃ [x] ὑπέμεναν ὕβρει καὶ ζημίᾳ, κἀκεῖ τοῦ [y] πάλαι γεγενημένου ὑπάρχων, ἀφ᾽ οὗ τὴν ἡγεμονίαν ὁ Σεβαστὸς οἶκος ἀνήψατο γῆς καὶ θαλάττης. Ἔνιοι γὰρ καὶ ἐπὶ Τιβερίου καὶ ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Καίσαρος, τοῦ διεπόντων τὰς ἐπικρατείας, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ προσασίαν εἰς δυναστείαν καὶ τυραννίδα μεθαρμοσάμενοι, τὰς χώρας ἐνέπλησαν κακῶν ἀνηκέστων, δωροδοκίαις, ἁρπαγαῖς, καταδίκαις, τῶν μηδὲν ἡμαρτηκότων ἐλάσεσι καὶ φυγαῖς, τῶν δυνατῶν ἀκρίτοις ἀναιρέσεσιν· ὃς μὴ τοῦ ὀρθοῦντα χρέων τὸ δικαίου, ἐπανελθόντας εἰς ῥώμην, οἱ αὐτοκράτορες λόγον καὶ εὐθυνὰς τῶν πεπραγμένων ἦτων· καὶ μάλιθ᾽ ὁπόταν πρεσβεύσαιντο αἱ ἀδικηθεῖσαι πόλεις. Τότε γὰρ κοινὰς παρέχοντες ἑαυτοὺς δικαστὰς, ἐξ ἴσου καὶ τῶν κατηγόρων καὶ τῶν ἀπολογουμένων ἀκροώμενοι, μηδενὸς ἀκρίτου προκαταγινώσκειν ἀξιοῦντες, ἐβράβευον ὅτε πρὸς ἔχθραν, ὅτε πρὸς χάριν, ἀλλὰ πρὸς τοῦ φύσιν τῆς ἀληθείας, τὰ δόξαντα εἶναι δίκαια. Φλάκκῳ δ᾽ ὃ μὴ τὴν ἀρχὴν, ἀλλ᾽ ἐμπροθέσμως προϋπήντησεν ἡ μισοπόνηρος δίκη, ταῖς ἀμέτροις ὑπερβολαῖς ὧν ἠδίκει καὶ παρῳνόμει, δυσχερόνασα.

[p] ὑμῖν] Melius ex loci ſenſu, ἐγκλίνει. Niſi forſan Claudium alloquatur Philo, ad quem ſcriptum fuiſſe libellum adverſus Caium, teſtis eſt Euſeb. Hiſt. Eccleſ. lib. ii. c. 5. Ibi vero ſcribe ἀμφιγνώσει, & vide paullo ſupra, & dicta infra, p. 1021.

[q] οἷς εἶπεν] Reſtitui ex Codice Mediceo. Cujus etiam fide pro ὡμολογήσαμεν in Editis, repono ὡμολόγησεν.

[r] ἐπίνοιαν] Quidni λόπίνοιαν, vel ἄνοιαν? ob ſequentia, παγωγῇ τινι λογισμῷ.

[s] ἐμπαρέσχε] Melius ἐμπαρέσχει. Mox vero vide annon redundat μή.

[t] ἀκούομεν] Melius ἠκούομεν.

[u] ἐπὶ δὲ] Sic MSS. Aug. & Coll. Nov. Editi ἐπειδή.

[x] ὑπέμειναν] Ex loci ſenſu ſcribendum ὑπέμενον.

[y] πάλαι γεγενημένου] Sic MSS. quibus abunde favet Contextus. Editi πάλας γεγενημένου.

Γίνε᾽ δ᾽ ὁ τρόπ@· αὐτῷ τ῀ ζυλλήψεως τοιόσδε. Ὑπέλαβεν ἤδη τ῀ Γάϊον, πρὸς ὃν ὑποπτ@· ἦν ἐξ ὁμοιοτρόπων, τὰ μ῀ δι᾽ ἐπιστολαίοις γεγράμμασιν, ἃ κολακείας ἦν ὑπέρμεστα, τὰ δ᾽ ἐν οἷς δημηγορῶν πολλάκις ἐθεάσατ@, λόγους θῶπας καὶ μακρὰς ῥήσεις πεπλασμένων ἐγκωμίων ζωνείρων· τὰ δ᾽ ἐκ τῆ ζφέδρα δόξειν μᾶλλον τῷ πλείονι μέρει τ῀ πόλεως. Ἔλαθε δ᾽ αὐτὸν ἀπατῶν· ἀσθενεῖς γὰρ αἱ τ῀ πονηρῶν ἀνθρώπων ἐλπίδες, εὐκαζόντων μ῀ τὰ χρησότερα, τὰ δ᾽ παλίμφημα, ὧν ἄξιοι τυγχάνειν εἰσὶ, παρόντων. Πέμπε᾽ μ῀ γὰρ ἀπὸ τ῀ Ἰταλίας Βάσσος ἑκατοντάρχης, ὑπὸ Γαΐ@ χειροτονηθεὶς, μετ᾽ τ῀ τάξεως τ῀ στρατιωτῶν ἧς ἀφηγεῖτο. Σκάφος δ᾽ ἐπιβὰς τ῀ μάλιστα ταχυναυτούντων, ὀλίγαις ἡμέραις πρὸς τοῖς λιμέσι γ. 981. γίνε᾽ τ῀ Ἀλεξανδρείας κατ᾽ τὸν Φάρον νῆσον, πρὸ δείλης ἑσπέρας· καὶ κελεύσει τ@ κυβερνήτη μίσχους ἡλίκ καταδύσεως ἔξω θαλατεύειν, τεχνάζων τὸ ἀνεπίφατον· ἕνεκα τ῀ μὴ προαισθόμενον φλάκκον κ῀ βυλευσάμενόν τι νεώτερον ἄφνιδιον αὐτὸς τὸν ὑπηρεσίαν ἐργάσασθ. Γενομένης δ᾽ ἑσπέρας, ἡ μ῀ ναῦς προσέσχεν, ὁ δ᾽ Βάσσ@ μη᾽ τ῀ ἰδίων δόμους προῆκε, μήτε γνωρίζων τινα μήτε γνωρισθόμεν@ ὑπό τ@, στρατιώτου δέ τινα τ῀ ἐν τοῖς τραπεζίοις φυλάκων κατ᾽ ὁδὸν ὁρῶν, κελεύει δεικνύειν τὸν οἰκίαν στρατάρχ@· ᵃ τούτ@ γὰρ ἐβούλετο τὸ ἀπόῤῥητον ἀνενεγκεῖν, ἵνα κἂν δέῃ πολυχειρίας, ἔχῃ τ῀ ζυναγωνιούμενον. Πυθόμεν@ δ᾽ αὐτὸν ἑστιᾶσθ παῤῥά τινι ζῶ φλάκκῳ, μηδὲν τάχος ἀνιεὶς, ζωίτευεν ἄχρι τ῀ τ῀ κεκληκότ@ οἰκίας. Στεφανίων ἦν τ῀ Τιβερίε Καίσαρ@ ἀπελεύθερων, παρ᾽ ᾧ κατήγετο· κ῀ μικρὸν ᵇ ἄποθεν ὑποστείλας, ἐκπέμπ῀ τινα τ῀ ἰδίων καταασκεψόμενον, εἰς ἀκόλουθον ἀσκήσας, σόφισμα τ῀ μηδένα ζυναισθέσθ. Παελθὼν δ᾽ εἰς τὸ ζυμπόσιον, ὡς ἑνός τιν@ τ῀ παῤῥατυχανέντων οἰκέτης, ἅπαντα μ῀ ἀκριβείας διαθρήσας, ἐπανελθὼν διεμήνυε τῷ Βάσσῳ. Γνὺς δ᾽ τὸ πρὸ τὰς εἰσόδους ἀφύλακτον, κ῀ τὸν πρὸ τ῀ φλάκκον ὀλιγότητα (μόγις γὰρ δέκα ἢ πεντεκαίδεκα τ῀ Μακεδονικῶν ἀνδραπόδων ἐπηκολουθηκότ) ζώθημα δὺς τῆς πρὸ ἑαυτὸν, εἰσέδραμεν ἐξαίφνης· κ῀ τ῀ στρατιωτῶν οἱ μ῀ παῤῥὰ τὸ ζυμπόσιον ὀπίσαντες ὑποζωσμένοι τὰ ξίφη, κυκλοῦσιν αὐτὸν ἀ προειδόμενον· ἐτύγχανε γὰρ καὶ πρόπεσίν τινι δοὺς, κ῀ φιλοφρονούμεν@ τὰς παρόντας. Εἰς μέσον δ᾽ τ῀ Βάσσ@ παελθόντ@, ἰδὼν ὀθὺς ὑπ᾽ ἐκπλήξεως ἀχανὴς γίνε᾽, κ῀ βυλόμεν@ ᵈ ἀναῆναι, τὸν ἐν κύκλῳ φρουρὸν θεασάμεν@, ἔγνω κ῀ πολὺν ἀκοῦσαι, τί βούλε᾽ Γάϊος ἐπ᾽ αὐτῷ, κ῀ τί προσέταχ᾽ τοῖς ἥκουσι, κ῀ τί παραυτίκα μελλήσ῀ ὑπομένειν. Δεινὸς γὰρ ὁ νοῦς τὰ κ῀ μέρ@ ἐν χρόνῳ μακρῷ γνώμαμα, πάνθ᾽ ἅμα ἰδεῖν, κ῀ πάντων αἰθρόον ἀκοῦσαι. Τῶν μ῀

Talis autem erat prehenſionis ejus ratio. Putabat jam Caium depoſitis ſuſpicionibus placatum, vel per epiſtolas plenas adulationibus, vel propter conciones ſæpe in laudem ejus apud populum habitas: in quibus ſermones fucatos & prolixas laudum fictarum narrationes connectebat, vel quia majori ejus populi parti probabatur. Sed fefellit ſeipſum imprudens. Infirmæ ſunt enim ſpes hominum malorum, proſpera quidem ſibi pollicentium, ſed in infauſta, quibus ſunt digni, incurrentium. Mittitur enim Baſſus centurio ex Italia, à Caio ipſo deſignatus, cum militum cohorte cui præfuit. Is conſcenſo navigio celerrimo poſt paucos dies ad oram Alexandriæ appellit juxta Pharon inſulam, tempore veſpertino, & gubernatori præcipit in ſalo ſolis occaſum expectare, ut improviſus adforet: ne Flaccus præſentiens motu excitato infectum ſibi redderet miniſterium. Crepuſculo vero navis appulit, & Baſſus poſtquam cum ſuis exſcendit pergebat ulterius, ignotus & neminem noſcitans, donec in via invento quodam milite qui obibat vigilias, juſſit indicari ſibi ædes præfecti militum; cum Hoc enim volebat ſecretum communicare, ut ſi opus eſſet majore manu, haberet ſocium. Cognito vero eum unà cum Flacco vocatum eſſe ad convivium, omni cum celeritate ad convivatoris ædes contendit. (Is autem à quo excepti ſunt, fuit Stephanio Tiberii Cæſaris libertus) Cumque ſubſtitiſſet in propinquo, miſit è ſuis quendam ſpeculatum, ſubornatum ſervili habitu, conſilio aſtuto ne quis ſentiret. Ingreſſus autem cœnaculum, ut alicujus convivarum famulus, diligenter perſpecta omnia, reverſus Baſſo indicavit. Ille ubi cognovit incuſtoditum veſtibulum, & paucitatem circa Flaccum, (vix enim decem aut ad ſummum quindecim mancipia è miniſtris domeſticis comitabantur) dato ſigno Suis curſim irrupit. Nonnullique ex militibus ad convivium propius accedentes & gladiis cincti circumſtant non animadvertentem. (Erat enim propinans cuidam, & cum convivis agens comiter.) Sed poſtquam Baſſus in medium prodiit, ad primum ejus conſpectum attonitus obmutuit: cumque vellet ſurgere, ubi cuſtodiam circum poſitam vidit, intellexit priuſquam audiret Caii voluntatem, quid mandatum ſit advenientibus, quid ipſe continuò paſſurus eſt. Sagax enim eſt mens, ita ut ea ſingula quæ non conficiuntur niſi longiore temporis ſpatio, ſimul intueatur, atque ea omnia confertim audiat. Con-

ᵃ ἰξαμβρίαζ] Sic MS. Med. pro ἰξαμβρίζιαζ.
ᵃ τούτῳ] Ita MSS. Aug. & Vat. pro τοῦτο.
ᵇ ἄποθεν ὑποστείλας] MS. Med. ὄπισθεν ὑπεστάς.

ᵈ ἀναῆναι] Melius forſan αἰτιῆναι. Mox etiam in ſequentibus pro γνώμαμα ſcribe γνώφαμα.

vivæ igitur omnes conſurgebant, præ metu fixi & attoniti, ne qua etiam pœna contra ſimul convivantes decerneretur. Nam fugere tutum non erat, at ne poterant quidem occupatis exitibus. Flaccus autem à militibus, Baſſo imperante, abducitur, ultimam hanc diſceſſionem ex convivio faciens. Oportebat enim eum à foco rapi ad ſupplicium, qui tot innocentium domos focis vacuas fecerat.

Iſtud vero inauditum antea, Flacco accidit, ut in ſua provincia vivus caperetur hoſtiliter, propter Judæos opinor, quos funditus ſublatos cupiebat homo vanus & avidus gloriæ. Hujus vero documentum evidens tempus quo abductus eſt. Inſtabat enim feſtum Judæorum publicum autumno æquinoctiali celebratum, in quo Judæis ſolemne in tabernaculis degere. Nulli vero feſti ritus omnino obſervabantur: magiſtratibus noſtris etiam tum incluſis carcere poſt immanes & intolerabiles cruciatus ac contumelias, Privatis vero eorum calamitates ut genti toti communes exiſtimantibus, & propter ſingulares, quas per ſe quiſque perpetiebatur, afflictis. Duplicantur enim diebus feſtis dolores eorum qui nequeunt eos celebrare: tum amiſſione hilaris lætitiæ quam feſtivitas poſtulat, tum participatione mœroris à quo cruciati ſunt, nullum tantorum malorum remedium invenire valentes. Sic dolentibus ſub onere graviſſimo, & domi conglobatis nocturno tempore, quidam nunciarunt comprehenſum hominem. Illi rati iſtud experimentum eſſe non veritatem, tanto indignius ferebant ludibrium quo ſibi ſtruerentur inſidiæ. Sed poſtquam tumultus in urbe ortus eſt, vigilibus ultro citroque diſcurſitantibus, & quibuſdam equitibus in caſtra properantibus, aliis è caſtris in urbem pari feſtinatione recurrentibus, quidam rei novitate moti ædibus egreſſi ſunt ad rem inquirendam: videbatur enim accidiſſe novi aliquid. Ut vero intellexerunt Flaccum abductum, & intra retia incluſum, tendentes manus in cœlum, hymnos & laudes orſi ſunt in Deum, rerum humanarum inſpectorem, dicentes: "Non gaudemus, Domine, pœna inimici, docti ſacris legibus miſericordiâ affici: ſed tibi meritas gratias agimus qui noſtri miſertus ſublevaſti afflictiones continuas." At-

ἓν ζωνδεπνούντων ἕκαστον ἀναστὰς, ὑπὸ δίκης ἐπεφέρετο καὶ ἐπεπήγει, μήτις ὤφελεν ἢ ἔξω ζωνεστιαθῆναι δίκη· φεύγειν γὰρ ἔτ' ἀσφαλὲς ἦν, ἔτ' ἄλλως ἐνεδέχετο, προκαταλεχομένων τῶν εἰσόδων. Ὁ δὴ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, τῷ Βάσσῳ κελεύσαντος, ἀπάγεται, τελευταίαν ταύτην ἀπάλυσιν ἐκ ζυμποσίου ποιησάμενος. Ἔδει γὰρ ἀφ' ἑστίας ἅρπαγα τὸν δίκην, καὶ τῶν μυρίους ἀνεστίους οἴκους ἐδὲν ἠδικηκότων ἀνθρώπων ἐργασαμένου.

Τοῦτο καινότατον ὑπέμεινε Φλάκκος, ἐν χώρᾳ ἧς ἀφηγεῖτο πολεμίᾳ τρόπον ζωγρηθεὶς, ἕνεκά, μοι δοκῶ, Ἰουδαίων, ὡς ἄρδην ἀφανίσαι διενοεῖτο, λιμοδοξῶν. Ἐναργὴς δὴ πίστις καὶ ὁ χρόνος τῆς ζυλλήψεως· ἑορτὴ μὲν γὰρ ἦν πάνδημος τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τῷ μεσοπωρινῷ ἰσημερίαν, ἐν ᾗ σκάγειν Ἰουδαίοις ἔθος ἐν σκηναῖς. Οὐδὲν δὴ τῶν ἐν ἑορτῇ ζωίλως ἀπελέλειπτο· τῶν μὲν ἀρχόντων ἔτι καθειργμένων μὴ τὰς ἀνηκέστους καὶ ἀφορήτους αἰκίας καὶ ὕβρεις, τῶν δὴ ἰδιωτῶν τάς τε ἐκείνων ζυμφορὰς ἅπαντος τοῦ ἔθνους κοινὰς νομιζόντων, καὶ δὴ τῶν ἐξαιρέτους, ἃς ἰδίᾳ ἕκαστος ὑπέμενεν, ἀμελείως καταφιώντων. Τὰ γὰρ ἀνιαρὰ διπλασιάζεσθαι φιλεῖ μάλιστα ἐν ἑορταῖς τοῖς μὴ δυναμένοις ἑορτάζειν, στερήσει τε ἱλαρᾶς εὐθυμίας ἣν παρήγυρις ἐπιζητεῖ, [f]τὰ μεστὰ λύπης ὑφ' ἧς ἐξεταχηλίζοντο, μηδὲν ἄκος τῶν τοσούτων κακοπραγιῶν ἀνευρεῖν δυνάμενοι. Σφόδρα δὴ ἔχουσιν [g]ὀδυνηρῶς, καὶ πεπιεσμένοις ἄχθει βαρυτάτῳ· ζυνείλουν δ' ἐν ταῖς οἰκίαις, ἅτε νυκτὸς ἐπεχούσης· ἦκόν τινες ἀπαγγέλλοντες τῷ ἡγουμένῳ σύλληψιν. Οἱ δ' ἀπόπειραν εἶναι νομίσαντες οὐκ ἀληθειαν, ἔτι μᾶλλον ὑπὸ [h]τῷ καταφρονεῖσθαι καὶ ἐνεδρεύεσθαι δοκεῖν ὠδυνῶντο. Θορύβου δ' ὄντος κατὰ τὴν πόλιν, καὶ τῶν νυκτοφυλάκων ἄνω κάτω διατεθέντων, καί τινων ἱππέων εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τάχει ζυντόνῳ μὴ παυομένης ἀντεξελαυνόντων, τῷ τοῦ πράγματος ἀήθει κινηθέντες τινες, προῆλθον ἐκ τῶν οἰκιῶν κατὰ [i]πύσιν τοῦ ζυμβεβηκότος· ἐφαίνετο γὰρ εἶναί τι νεώτερον. Ὡς δ' ἤσθοντο τὴν ἀπαγωγὴν, καὶ τὸν Φλάκκον ἐπὶ τοὺς ἀρχαίους ἤδη γεγυμνημένον, προτείνοντες τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν, ὕμνων, καὶ παιᾶνας [k]ἐξῆρχον εἰς τὸν ἔφορον θεὸν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· "Οὐκ ἐφηδόμεθα, λέγοντες, ὦ δέσποτα, τιμωρίαις ἐχθροῦ, δεδιδαγμένοι πρὸς τῶν ἱερῶν [l]νόμων ἀνθρωποπαθεῖν· ἀλλά σοι δικαίως ἐχαριζόμεθα, οἰκτον καὶ ἔλεον ἡμῶν λαβόντι, καὶ τὰς ζυνεχεῖς καὶ ἐπαλλήλους

p. 982.

[e] ἀπεζελαῦντο] Ita MSS. Med. & Aug. pro ἐπελαῦνετο.

[f] τα] Scribe καὶ, vel εἶτα.

[g] ὀδυνηρῶς] MSS. rectiùs ἀνιαρῶς. Item συνάχουν pro συνάλλουν.

[h] τῷ] Sic MSS. Med. & Aug. pro τό.

[i] πύσιν] Sic ex eiſdem ſcribo pro πίσιν. Similiter peccarunt librarii p. 987. καὶ πίσιν τὴ αἰφνιδίου μεταβολῆς. Ibi etiam ſcribimus πύσιν, tum ex MSS. tum ex ſenſu. Heſych. v. πύσις. ἐρώτησις, πεῦσις, ἀγχιλία, ἀκοὴ, &c. Idem v. πατυθὶς ἄπαυστον. Ibi ſcribe ἄπυστον. Vide etiam v. ἄπυστον.

[k] ἐξῆρχον] Ita MSS. pro ἐξῆρον. Supra de Vitâ Moſis p. 630. ὑμνῳδὸς εἰς τὸν θεὸν ᾠδὴ, ἐξάρχοντος Μωσέως. Vide etiam p. 199 & 902.

[l] νόμων] Injuriarum condonationem pariterque clementiam in adverſarium à Moſe præcipi docet Noſter ſupra lib. de Human. p. 707. Quod quidem ex ipſis legis verbis liquidò conſtat. Lev. xix. 18. οὐκ ἐκδικήσεις οὐδὲ μνησικακήσεις τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου. Vide Exod. xxiii. 4. Deut. xxxii. 35. Siracid. xxviii. 1, &c. atque huc affer Tertull. adv. Marcion. lib. iv. D. Auguſt. cont. Fauſtum lib. xix. c. 24. Mores Judæorum reſpicit ſolummodo Tacitus Hiſtor. lib. v. *Apud Ipſos fides obſtinata, miſericordia in promptu, ſed adverſus omnes alios hoſtile odium.*

κακώσεις

κακώσεις ἐπαυφίσαντι." Πανύχιοι δὴ ἀμβιελίσαντες ἐν ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς, [m] καὶ ἅμα τῇ ἕῳ ἀμὲ πυλῶν ἐκχυθέντες, ὅπῃ τὰς πλησίον αἰγιαλὰς ἀφανὲς ἦν· τὰς δὲ προσευχὰς ἀφῆρῆτο. Καὶ τῷ καθαρωτάτῳ φάει ἀνεβόησαν ἐμοθυμαδόν· γῆν καὶ θάλασσαν, ἀέρα τε καὶ οὐρανὸν, καὶ τὰ μέρη τοῦ Παντὸς, καὶ σύμπαντα τὸν κόσμον· ὦ μέγιστε βασιλεῦ θνητῶν καὶ ἀθανάτων, ἐπὶ σὲ καλέσαντες, εἰς εὐχαριστίαν σοὶ ἥκομεν, οἷς μόνοις ἐνδιαιτώμεθα, τὰ ἄλλων ὅσα δημιουργεῖται πρὸς ἀνθρώπων ἐληλαμένοι καὶ στερόμενοι, πόλεως καὶ τὰ ἐν πόλει δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν βεβόλων, ἀπόλιδες καὶ ἀνέστιοι μόνοι τὰ ὑφ' ἥλιον ἐξ ἐπι-
p. 983. βουλῆς ἄρχοντος ἡμῶν. "Χρησὰς ὑπογεάφεις ἡμῖν ἐλπίδας καὶ περὶ τὰ [n] λειπομένων ἐπανορθώσεως, ἤδη τὰ ἡμετέραις λιταῖς δεξάμενος συνεπινεύειν· ἄγε τὸ κοινὸν ἐχθρὸν τοῦ ἔθνους, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ συμφορῶν ὑφηγητὴν καὶ διδάσκαλον, μέγα πνέοντα καὶ οἰηθέντα διὰ ταῦτα εὐδοκιμήσειν, ἐξαίφνης καθέλες· καὶ προφθάτω ἡμῶν, ἵν' αἰσθώμεθα δι' ἀκοῆς οἱ κακῶς πεπονθότες ἀμβλύτερον ἡδῶσιν." Ἀλλ' ἐγγὺς ἦτοι, μονονὺχ ὄψει τὰ ἠδικημένων, πρὸς τραυτέραν φαντασίαν τὸ ἐν βραχεῖ καὶ παρ' ἐλπίδας ἐπεξόδου.

[o] Τρίτον δ' ἐστὶ πρὸς τοῖς εἰρημένοις, κἀκεῖνό μοι δοκεῖ θείᾳ προνοίᾳ συμβῆναι· ἐπεὶ γὰρ ἀναχθεὶς ἐρχομένου χειμῶνος. Ἔδει γὰρ αὐτὸν καὶ τὰ ἐν θαλάττῃ φοβερῶν ἀπολαῦσαι, τὰ στοιχεῖα δὲ Παντὸς ἀσεβημάτων ἀναπλήσαντα· μυρία πονηθεὶς, μόλις ἦλθεν εἰς Ἰταλίαν, ὥθους ἐκδέχου τὰς ἐπ' αὐτῷ καταγορίας δύο τῶν ἐχθίστων, Ἰσίδωρός τε καὶ Λάμπων· οἱ πρὸ μικροῦ μὲν τάξιν εἶχον ὑπηκόων, δεσπότου καὶ εὐεργέτου καὶ σωτῆρα καὶ τὰ τοιαῦτα καλοῦντες, νυνὶ δ' ἀντιδίκων· οὐκ ἰσόρροπον ἀλλὰ δυναστοτέραν ἰσχὺν ἐκ πολλοῦ τοῦ σθένοντος ἐπιδεικνυμένων· ὁ μὲν ἕνεκα τοῦ θαρρεῖν τοῖς δικαίοις, ἀλλ', ὃ δὴ μέγιστον ἦν, ὅτι τὸν Πρύτανιν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἐχθρὸν ἑώρων ἅπαντες αὐτῷ· μέλλοντα ἄρχειν δικαστοῦ ὑποδύεσθαι, πρόνοιαν τοῦ μὴ δοκεῖν ἀκρίτου τινὸς προκαταγινώσκειν· ἔργον δὲ ἐπιδείκνυσθαι δυσμενοῖς, πρὸ καταγορίας καὶ ἀπολογίας ἤδη τῇ ψυχῇ καταγνωκότος, καὶ τὰς ἀνωτάτω τιμωρίας ὠργικότος ἐπ' αὐτῷ. Χαλεπὸν δ' ἦδεν ἦτος, ὡς ὑπ' ἐλαττόνων κρείττους, καὶ πρὸς ὑπηκόων ἄρχοντάς ποτε ἡγούμενος καταγορεῖσθαι, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ δεσπότας ὑπ' οἰκετῶν ἢ ἀργυρωνήτων.

Ἀλλ' ἦν, ὡς ἔοικεν, τοῦτο κακοῦ μεῖζον κακὸν, συγκεκλημένον ἑτέρῳ μείζονι· ὃ γὰρ ἁπλῆν τινα τάξιν ἔχοντες ὑπηκόων, αἰφνίδιον ἐπέθεντο, ταῖς κα-

que ita nocte tota exacta in hymnis & canticis, ſummo mane portis effuſi in proxima littora contendebant (nam proſeuchas ſuas amiſerant.) Ibi in loco puriſſimo *ſtantes* conclamarunt unanimiter: ad agendas tibi gratias, ô Domine ſupreme rex mortalium & immortalium, venimus advocaturi terram, mare, aerem, & cœlum, præcipuas Univerſi partes, atque adeo totum mundum, in quibus ſolis jam degimus, à reliquis quæcunque hominum ſunt opera, excluſi & expulſi, urbe ædibuſque in urbe tum publicis tum privatis: ſoli hominum ſub cœlo civitate & domo carentes præſidis conſilio nefario. Præclaras jam nobis ſpes oſtendis etiam de eorum quæ nobis deſunt, reparatione, cum cœperis precibus noſtris annuere: ſiquidem hoſtem totius noſtri generis autoremque calamitatum cunctarum, ſuperbum captantemque his factis novam gloriam, ſuſtuliſti de medio: non longè poſitum, ne nos afflicti minus voluptatis perciperemus auribus," verum hic in proximo, tantum non in læſorum conſpectu, ad perceptionem evidentiorem celeris & improviſæ animadverſionis.

Huc acceſſit aliud quiddam non ſine divina, ut videtur, providentia. Cum enim oram ſolviſſet hiemis initio (nam oportebat marinis quoque jactari eum tempeſtatibus, qui facinoribus impiis Univerſi elementa repleverat) poſt plurimos labores ægre delatus in Italiam, confeſtim exceptus eſt à duobus infenſiſſimis accuſatoribus Lampone Iſidoroque: qui quidem paulo ante ſubditorum locum tenuerant, ipſum dominum & ſervatorem & benefactorem ſalutantes, jam vero adverſariorum: & quidem non ex æquo, ſed longe prævalentiorem poteſtatem ex abundanti oſtentantium; non modo cauſæ ſuæ fiducia, ſed quoniam, quod inſtar omnium eſt, ſummum moderatorem rerum humanarum (Caium) videbant Flacco inimiciſſimum; qui quidem erat ſumpturus perſonam judicis, ne videretur quemvis prædamnare ante judicium, verum facta oſtenſurum infenſiſſimi, qui non expectata accuſatione defenſioneque, etiamnum intus in animo damnâſſet, & ſupplicium ultimum in ipſum decreviſſet. Nihil autem eſt moleſtius quam majores ab inferioribus, quique olim fuerant magiſtratus accuſari à ſubditis: haud ſecus quàm ſi herus reus poſtuletur à vernis ſuis aut emptis mancipiis.

Fuit tamen hoc leve malum collatum ad aliud gravius. Nec enim è ſubditorum vulgo ſubito aggreſſi ſunt, ad accuſationem ſe accin-

[m] καὶ] Reſtitui ex Cod. Med. & ſimiliter infra poſt ἀρχοντος.
[n] λειπομένων] Melius forſan λοιπῶν. Vide Marc. iv. 19. D. Paul. 1 ep. Cor. xi. 34.
[o] τρίτον δ' ἐστὶ] Adde τι, & mox ſcribe ἐπειδὴ, pro ἐπὶ ex MS. Med.
[p] ἡγουμένους] Ita MSS. pro ἡγουμένους. Item mox in ſequentibus ἐγκλήσεσθαι. Editi ἐγκλήσασθαι.

gentes & conſpirantes, ſed totius præfecturæ tempore hi potiſſimi inviſi fuerant illi: Lampon quidem accuſatus impietatis commiſſæ in Tiberium Cæſarem, & cauſa ad biennium protracta fere deſperatus. Nam judex malicioſus moras & procraſtinationes excogitavit, cupiens etiamſi reus abſolveretur à crimine, metum tamen incerti eventus quàm diutiſſime ſuper ipſum ſuſpendens, vitam morte graviorem reddere. Imò & poſtquam evaſiſſe viſus eſt, aiebat ſe facultatibus læſum, (præfecturam enim gymnaſii ſuſcipere coactus eſt:) ſive homo ſordidus & illiberalis negabat ſibi ſuppetere tantas opes quæ hujuſmodi ſumptibus ſufficerent: ſive revera non poſſidebat, ſed priuſquam ad experimentum veniret magnas præ ſe ferebat opes, probatione autem facta non admodum locuples apparuit, ut qui præter malis artibus parta nihil haberet. Ab actis enim erat apud præſides in judiciis, cauſas promovens ex ordine. Ibi quædam delebat, quædam prætermittebat data opera, nonnulla inſerebat quæ dicta non fuerant: nonnunquam alia mutabat, tranſponens & refingens, & decreta ſurſum deorſumque vertens, ſingulis ſyllabis atque etiam apicibus quæſtum faciens: ſcriba viliſſimus: quem ſæpe conclamans populus appellavit *calamoſphactem*, apte & vere, *calamo jugulantem*, utpote ſcriptis ſuis quam plurimos necantem, viventeſque adhuc etiam miſeriores mortuis reddentem: qui alioqui potuiſſent cauſa vincere fruique ſuis opibus, tunc vero repulſam & paupertatem ferebant injuſtiſſime; cum utrumque adverſarii redimerent ab eo, qui alienas ſubſtantias vili etiam pretio venundavit. Non enim erat poſſibile provinciæ ampliſſimæ præſides, omnium meminiſſe: affluentibus aliis ſuper alias cauſis privatis atque publicis, præſertim cum non judiciis tantum præeſſent, ſed etiam rationibus tributorum & vectigalium, quibus major anni pars impendebatur. At iſte cum commiſſum ſibi recepiſſet depoſitum maximè neceſſarium, jura quævis & ſanctiſſima ſuper eis judicia, venalem habebat oblivionem judicum, partem quæ viciſſe debuerat, adſcribens damnatam, qui vero in cauſa cadere debuerant, inter victores, accepta largitione magis quam mercede.

τηγορίαις ἐπαποδυσάμενοι καὶ ζυμφρονήσαντες, ἀλλὰ καὶ τὸ πλεῖστον χρόνον τῆς ἐπιτροπῆς ἡ ἐπέρρωσε τὴν χώρας, ὃν πάντων ὅτοι μάλιστα αὐτῷ δι' ἀπειρεθείας ἐγεγόνεσαν· Λάμπων μὲ ἀσεβείας τὴν εἰς Τιβέριον Καίσαρα δίκην ἔχων, καὶ ἐπὶ διετίαν τελουμένην τῷ περάσματι ἀπειρηκώς. Ὑπερθέσεις γὰρ καὶ ἀναβολὰς ὁ δικαστὴς ἐθελοκακῶν ἐσκήπτετο· βουλόμενος καὶν ἀποφύγῃ τὸ ἔγκλημα, τὴν γῆν ἔτι τῷ μέλλοντι [q] ἄδηλον φόβον πρὸς μήκιστον χρόνον ἐπικρεμάσας αὐτῷ, ζωλεᾶ ὀδυνηροτέραν θανάτου παρέχειν. Εἶθ' ὕστερον καὶ ὅτε καιρὸν ἔδοξεν, εἰς τὴν οὐσίαν [r] ἐπηρεαθῆναι φάσκων· ἠναγκάσθη γὰρ γυμνασιαρχεῖν· p. 984.
ἤτοι τῷ γλίσχρῳ καὶ ἀνελευθέρῳ εἶναι ἔτι τὰς δαπάνας, προφασιζόμενος τὸ μὴ κεκτῆσθαι πρὸς τοσαύτην ἀφθονίαν ἀναλωμάτων ἱκανὴν οὐσίαν, ἢ τῷ ὄντι μὴ κεκτημένος· ἀλλὰ πρὶν μὲ εἰς δόσεις ἐλθεῖν, [t] ἐπιφάσκων τὸ παῦρον [u] πλάσιον, ἐν ᾗ τῇ δοκιμασίᾳ, μὴ φανεὶς ἄγαν πολυχρήματος ἄνθρωπος, ἅπερ ἐκλήσατο χρεὼν ἅπαντα ἐξ ἀδικημάτων περιποιησάμενος. [v] Πρόσεσχε γὰρ πῖς ἡγεμόσιν ὁπότε δικάζοιντο, ὑπεμνηματίζετο τὰς δίκας εἰσάγων, ὡς ἔχων [x] τάξιν. Εἶτα τὰ μὲ ἀπήλειφεν ἢ παρήει ἑκών, τὰ δ' ἐ λεχθέντα προσενέτατεν. [y] Ἐνί δ' ὅτε καὶ ὑπηλλάττετο μεταποιῶν καὶ μετατιθεὶς καὶ γράφων ἄνω κάτω τὰ πράγματα, κᾷ ζυλλαβὴν μᾶλλον ἢ καὶ κεραίαν ἑκάστην ἐγγυρολογῶν, ὁ γραμματοκύφων· ἐν πολλάκις ὁ δῆμος ἅπας ὁμοθυμαδὸν δυθυβόλως καὶ δυσκόπως Καλαμοσφάκτην [z] ἐξεκήρυξεν, εἰς ἐγραφε μυρίας καὶ ἀνελόντα, καὶ ζωῆς ἀθλιωτέρας [a] καὶ ἀποθανόντων ἀπεργασάμενον· οἱ δυνάμενοι νικᾶν καὶ πλουτίζειν, ἦτταν δὲ πενίαν ἀδικωτάτην ὑπέμενον· ὠνησαμένων ἀμφότερα τῶν ἐχθρῶν παρ' αὐτὸ τὰς ἀλλοτρίας οὐσίας ἐπδωνίζοντος καὶ πιπράσκοντος. Ἀμήχανον μὲ γὰρ ἦν τὸν ἡγεμόνας τοσαύτης χώρας ἐπιτροπεύοντας, μὴ καινοτέρων ἐπεισρεόντων ἰδιωτικῶν τε καὶ δημοσίων πραγμάτων, ἁπάντων μεμνῆσθαι, καὶ ταῦτα ὁ δικάζοντας μόνον, ἀλλὰ καὶ λογισμὸς τ προσόδων καὶ δασμῶν λαμβάνοντας, ὧν ἡ ἐξέτασις τ πλείονα τοῦ ἐνιαυτοῦ χρόνον ἀνήλισκεν. Ὁ γὰ φυλάττειν ἐπιτραπεὶς τὸν ἀναγκαιοτάτῳ [a] παρακαταθήκῃ, τὰ δίκαια, καὶ τὰς ἐπ' αὐτοῖς [b] γενομένας ὁσιωτάτας γνώμας, ἐνεπορεύετο τὸν λήθῃ τ δικαίων· τὰς μὲ νικᾶν ὀφείλοντας γραφὰς ἐν ἡττημένοις, τὰς δ' ἡττᾶσθαι, μὴ τ ἐπάρατον μισθὸν ἢ, κυριώτερον εἰπεῖν, τὸ μίσθωμα, ἐν νενικηκόσιν.

[q] ἄδηλον] MS. Med. ἄδολον. Vat. ἄδικον, ſed nulla harum placet lectio. Forſan ἀόκνως.

[r] ἐπηρεαθῆναι φάσκων] Melius ad ſenſum ἐπηρεάσθαι, omiſſo φάσκων.

[t] ἐπιφάσκων] Forſan ſcribendum ἐπιφαύσκων.

[u] πλάσιον] Ita MSS. Med. & Aug. Editi πλεῖον.

[v] πρόσεσχε] MS. Aug. παρῆσαν, idque forſan rectius.

[x] τάξιν] Additur in nonnullis Codicibus τοιαύτην, ſed nec ſic tamen placet. Quidni ſcribatur ὡς ἔχοιν τάξιν.

[y] ἐξεκήρυξεν] Sic MS. Med. pro ἐκήρυξεν.

[z] καὶ] Scribe κᾶν.

[a] διδασκαλικῷ] Sic Eccleſ. & fidei curam vocat D. Paulus 2 ep. ad Tim. i. 14. τὴν καλὴν διδασκαλικὴν φυλαξον, &c. Ibidem vero pro ἀναγκαιοτάτῳ, melius forſan ſcribitur ἁγιωτάτῳ.

[b] γενομένας] Reſtitui ex Cod. Vat.

Ὁ μὲν δὴ Λάμπων τοιοῦτος ὢν ἐφυσήκει καὶ ἦγεν, ὁ δ' Ἰσίδωρος οὐκ ὀκνηρὸν τὸν μοχθηρίαν· ἄνθρωπος ὀχληρὸς, δημοκόπος, ταραχῶν καὶ ζυγχύσεων περίεργος μεμελετηκὼς, ἐχθρὸς εἰρήνης καὶ ἡσυχαίας, στάσεις καὶ θορύβους καταπορίσασθαι μὴ οὐκ ὄντας, ἠμωμένους ἢ ζυγκεκυτῆσθαι καὶ ζυνηυξῆσθαι δεινὸς, ὄχλον ἀσυντακτον καὶ συμφορημένον οὐκ μιγάδων καὶ ζυγκλύδων ἠρμοσμένον περὶ αὐτὸν ἔχειν ἐπιτηδείως, ὃς εἰς μέρη καθάπερ τινὰς ζυμμορίας διανενέμηται. Θίασοι γάρ τὴν πόλιν εἰσὶ πολυάνθρωποι, ὧν καταρχὴ τὸ κοινωνίας ἄδην ὑγιοῦς, ἀλλ' ἄκρατος καὶ μέθη καὶ παροινίαι, ἢ ἡ τούτων ἔκγονος ὕβρις· ζυόδους καὶ κλίνας προσονομάζουσιν αὐτὸ τὸ ἐγχωρίων. Ἐν ἅπασι τοῖς θιάσοις ἢ τοῖς πλείοσι, ὁ Ἰσίδωρος τὰ πρωτεῖα φέρεσθαι λέγεται· ὁ ζυμποσίαρχος, ὁ κλινάρχης, ὁ ταραξίπολις· εἶτα ὅταν τι βληθῇ διαπεράσαι τῶν ἀλυσιτελῶν, ἀφ' ἑνὸς ζυθήματος ἀθρόως ζυνέρχονται, καὶ τὸ κελευσθὲν λέγουσι καὶ δρῶσι. Καί ποτε τῷ Φλάκκῳ δυσχεράνας, ὅτι δόξας παρ' αὐτῷ τις εἶναι κατ' ἐγχὰς, οὐκ ἴσ' ὁμοίως αὖθις ἐπιτιμάζεται· μισθοδοτήσας τὰς ἀληθοβίους καὶ φασκηνοθέτας, οἳ τὰς καταβοήσεις ὥσπερ ἐπ' ἀγορᾶς πιπράσκουσι τοῖς ἔχουσιν ὠνητικῶς, κελεῦσαι ζυνελθεῖν εἰς τὸ γυμνάσιον. Οἱ δὲ πληρώσαντες αὐτὸ, τὸν Φλάκκα ἀπ' ἀδίκου προφάσεως κατηγόρουν. ἀγῶνα πλάττοντες εἰκλήματα καὶ ψευδεῖς ῥήσεις δι' ἀναπαίστων καὶ μακρὰς ζυνείροντες, ὡς καταπεπλῆχθαι μὴ μόνον Φλάκκον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τῷ θαλάττῃ, καὶ, ὅπερ ἦν, ζυμβαλεῖν, ὅτι πάντως ἐστί τις ᾧ χαρίζονται· μήτ' αὐτοί τι πεπονθότες ἀνήκεστον, μήτε τὸν ἄλλον πόλιν εὖ εἰδότες πλημμεληθεῖσαν. Ἔπειτα βληθομένοις ἔδοξε ζυλλαβεῖν τινας, καὶ τὸν αἰτίαν τῆς ἀκρίτου καὶ ἀφιδίου μανίας ἐκ λύτης πυθέσθαι. Οἱ δὲ ζυλληφθέντες ἄνω βασάνων ὁμολογοῦσι τἀληθῆ, ἅμα καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ ἔργου πίστεις ἐφαρμόζοντες, τὴν διομολογηθεῖσαν μισθὸν, τὴν ἤδη δεδομένην, τὴν καθ' ὑπαρχέσεις ὕστερον δοθησομένην, τὰς ὑπὸ τοῦ ἀνομίου αἱρεθέντας ὡς ἂν ἡγεμόνας τῆς στάσεως, καὶ τὸν τόπον, καὶ καιρὸν ἐν ᾧ γέγονεν ἡ δωροδοκία. Πάντων δ' ὡς εἰκὸς ἀγανακτούντων, καὶ τῆς πόλεως χαλεπῶς φερούσης ἔτι ἐκ τοῦ τῶν ἑαυτῶν ἀγνωμοσύνην προσαναμάττεσθαι τὄνομα αὐτῆς, ἔδοξε τὸ καθαρώτατον τοῦ δήμου μεταπεμψάμενον τῇ ὑστεραίᾳ παραγαγεῖν τοὺς τὴν μισθὸν διανείμαντας, ἵνα καὶ τὸν Ἰσίδωρον ἀπελέγξῃ, καὶ ἀπολογήσηται πρὸς τὴν αὐτοῦ πολιτείας ὡς ἀδίκως διαβληθείς. Αἰσθόμενοι δὲ τὴν παγγε-

Talis accuſator tunc Lampon exſtitit, nec minus ſceleſtus Iſidorus: homo turbulentus, factioſus, exercitatus in rebus turbandis & permiſcendis, inimicus pacis tranquillitatiſque, ſeditiones & tumultus vel de novo excitare, vel ortos incendere & augere peritus: cui ſtudio fuit circa ſe habere turbam promiſcuam, & inconditam ex miſcellaneis & collectitiis conflatam, quæ in partes quaſi claſſes quaſdam fuerat diſtributa. Sunt enim per eam urbem ſodalicia plurima, quæ nihil ſanum conſociat, ſed compotationes, ebrietates, harumque ſoboles, petulantia: ea ſynodos & clinas vocant indigenæ. In ſodalitiis hiſce vel omnibus vel pleriſque Iſidorus primas tuliſſe fertur: conviviorum & lectulorum princeps, civitatis turbator: Dein *Cœtus iſti* cum quid perniciosum moliatur, quaſi dato ſigno confertim accurrentes, quicquid juſſerit, & dicunt & faciunt. Ille quondam Flacco iratus, quoniam ſibi viſus eſt multum apud eum poſſe ab initio, deinde non in eodem haberi pretio, conducta opera hominum egenorum & venali voce victum quæritantium, qui acclamationes tanquam in foro *res venales* cuivis ementi venditant, juſſit eos convenire in gymnaſium. Quo mox completo, ſine cauſa Flaccum accuſabant, falſas longaſque calumnias ad modos aptantes, & objicientes quæ nunquam fecerat: ut non Flaccus modo, ſed alii quoque ad rem ſic inopinatam ſtupeſcerent, &, id quod erat, conjicerent, profecto in alicujus hæc fieri gratiam: quando nec ipſi clamatores paſſi eſſent quicquam indignum, & reliquos cives noſſent nullis affectos injuriis. Itaque poſt deliberationem placuit corripi aliquot, & ex his ſcitari cauſam veſanæ acerbitatis tam immeritæ & improviſæ. Comprehenſi non expectatis tormentis veritatem faſſi ſunt: factiſque inſuper fidem ſibi comparant, indicantes pactam mercedem, tum etiamnum datam tum olim ex promiſſo reddendam, tum electos ad eam diſtribuendam veluti ſeditionis principes, locum etiam & tempus largitionis. Cúmque univerſi indignarentur, civitaſque inſuper ægre ferret paucorum improbitatis infamiam ipſi aſpergi, viſum eſt accitæ ad ſeſe ſinceriſſimæ parti populi diſtributores mercedis poſtridie producere, ut & Iſidorum convinceret, & ut falſo accuſatus adminiſtrationis ſuæ rationem redderet. Quod

[c] φέρεσθαι] Ita, καὶ etiam omiſſo, MSS. Vat. & Coll. Nov. Editi, φέρεσθαι καὶ λέγει.

[d] ἀληθοβίους] MSS. Aug. & Vat. ἀληθομβίους, ſed nil muto. Heſych. v. ἀληθοβίως, πίνῃσι. Videntur librarii pro voce obſcura & infrequenti notiorem de induſtria ſubſtituiſſe.

[e] φασκηνῆ] Sic MSS. pro φασμαζῆν. Vide Heſych. & Suid. v. φασκηνῆ. Item Demoſthen. de Coron. p. 186. ἐπιξένδει τινα φασκίας ποιήσασθαι βυλόμενον. Idem p. 190. πιφασκηνικὼς καὶ ζωπυρικὼς ῥήματα καὶ λόγους. Item de Falſa Legat. τὰλλα ἐπαρεῖ τῷ φωνῇ καὶ πιφασκηνικῶς ἔχει.

[f] μακρὰς] Scil. ῥήσεις. Ita MSS. pro μακρά.

[g] τὸν τόπον] Sic MSS. Editi τοῦ τόπου.

[gg] τοῦ—ἀγνωμοσύνου—αὐτῆς] Melius forſan τὸ τοῦ ἰδίων ἀγνωμοσύνης περισαναμάττεσθαι τὸν μα αὐτῇ, &c.

mandatum poſtquam eſt cognitum, non tantum honoratiores, ſed & univerſi cives excepta parte quæ de largitione diſtributa erat convincendæ, ad concionem venerunt. Iſti autem qui hoc præclaro miniſterio fuerant defuncti, in locum celſiorem ſubducti ut conſpicui fierent & ab omnibus agnoſcerentur, coram arguebant Iſidorum autorem tumultus & conviciorum quæ in Flaccum jactata fuerunt, & quod non exiguum turbæ tum argentum tum vinum ob hoc ipſum præbuiſſet. Alioquin unde nobis, inquiunt, tanta copia? pauperes ſumus, & vix ſumptum quotidianum ad ipſas res neceſſarias comparare poſſumus. Quid autem tam grave à præſide ſumus perpeſſi, ut vicem reddere cogamur? Verum *Iſidorus* Ille omnium autor & artifex, ſemper erga fortunatos invidus & reipublicæ bene conſtitutæ adverſarius. Hæc agnoſcentes quotquot aderant: (erat enim teſtimonia hæc indicia manifeſta & notæ hominis accuſati morum) acclamabant, hi notandum ignominia, pars mittendum in exilium, pars cadamnandum: hi autem vincebant numero, & in eorum ſententiam reliqui pedibus ibant. Ita ut univerſi unanimiter conclamarent, necandum ut peſtem communem, quippe qui ex quo admotus ſit ad tractandam rempublicam, nullam civitatis partem illæſam reliquerit. Verùm ille ſibi conſcius fuga ſe ſubduxit, veritus ne prehenderetur. Nec Flaccus de eo curioſè quæſivit, ratus poſt ejus ſpontaneum diſceſſum, civitatis ſtatum à ſeditione & contentionibus fore immunem.

Hæc memoravi prolixius, non ut refricarem veteres injurias, ſed quòd mirarer inſpectricem rerum humanarum Juſtitiam, qua factum eſt, ut qui ab initio ipſi fuerant infenſi, quoſque ex omnibus maximè inviſos habuit, iſti tamen accuſationem in ſe ſuſciperent, ad mœrorem intenſius augendum. Nec enim accuſatio per ſe tam moleſta eſt, quàm quoties ex profeſſo inimicis committitur. Verum non accuſatus eſt ſolum, à ſubditis princeps, & ab adverſariis perpetuo infenſis horum vitæ modo dominus, ſed etiam manifeſte convictus fuit; duplici ſane incommodo, quòd damnatus exultantibus inimicis eſſet ludibrio, quæ conditio viro prudenti morte gravior. Dein excepit quædam infortuniorum ubertas; ſtatim enim omnibus facultatibus exutus eſt, tum quas à parentibus acceperat, tum quas ipſe ſibi comparaverat, elegantiarum in

λίας, ἀχ οἱ ἐν τέλ῾ει μόνον ἦσαν, ἀλλὰ κὴ σύμπασα ἡ πόλις ἔξω τῦ μέλλον῾ος ἀπελήλυχθαι μέρυς ἅτε τῷ μεμισθοδοτῆσθαι. Καὶ οἱ μὲ ὑπηρετήσαν῾ες τὴ καλλὴ ταύτ῾ῃ ὑπηρεσίαν, ἀναβεβασθάνῆες, ἵνα μετέωροι ᾖ [h] ἐμφανεῖς εἶεν, ᾖ γνωρίζοιν῾ο πρὸς ἅπαν῾τας, ἤλεγχον τ῾ Ἰσίδωρον ὡς αἴτιον τ῾ θερύβων ᾖ τῶν βλασφημιῶν τ῾ εἰς Φλάκκον γεγημένων, ὅτε ὀλίγῳ πλήθ῾ει χρημάτων καὶ οἴνου δι' [i] αὐτόν. Ἐπεὶ πόθεν, ἔφασκον, ἡμῖν ἀφθονία τοσαύτη; πένητες ἐσμὲν, ᾖ μόλις τὰ καθ' ἡμέραν εἰς αὐτὰ ταναλισκεῖα πορίζειν δυνάμεθα. Τί ᾖ κ δεινὸν ἐπεπόνθεμεν ὑπὸ τ῾ῦ ἡγεμόν῾ος, ὡς βιασθῆναι [k] μνησικακεῖν; ἀλλ' ὁ πάν- p. 986.
των αἴτι῾ος, ᾖ δημιουργὸς ἐκεῖν῾ος, ἀεὶ πῆ εὖ πράτ῾τοι βασκαίνων, ᾖ δίνόμῳ καθ' ἁσ῾τάσει πολέμι῾ος. Ἃ γνωρίζον῾τες οἱ παρακαλυχάνον῾τες· τύποι γάρ τινες ἦσαν ἀφιδηλοι ᾖ χαρακτῆρες τὰ λεγόμενα τ῾ῦ καθηγορημένυ προαιρέσεως· ἀνεβόων, οἱ μὲ ἀτιμᾶν, οἱ δ' φυγαδεῦσιν, οἱ δ' ἄρειν, πλείυς δ' ἦσαν ἅτοι· πρὸς ὃς [l] ᾖ οἱ ἄλλοι μεταβάλλον῾το, ὡς ἅπαν῾τας ἑμοθυμαδὸν μιᾷ φωνῇ κεκραγέναι, κλείειν τ῾ κοινὸν λυμεῶνα, τ῾ ἀφ' ᾧ παρῆλθε καὶ διέκυψεν ἐπὶ τὰ κοινὰ, μηδὲν μέρ῾ος τ῾ πόλεως ἄνοσον ἐάσαν῾τα. Καὶ ὁ μὲ ἕνεκα τ῾ῦ ζωοδότ῾ου ἀπεδίδρασκεν [m] ἔξω, τλὺ σύλληψιν ὀλαθηθείς· ὁ ᾖ Φλάκκ῾ος ὐδὲν ἐπ' αὐτῷ περιεργάζε῾το, νομίσας ἐκ πολλῶν ἐκεί῾ῳ γνώμῃ γεγονότ῾ος, αἰτασίαν ᾖ [n] ἀνίερα τὰ κ' τὴν πόλιν ἔσεσθ῾αι.

Ταῦτα ἐμήκυνα, ὐχ ὑπὲρ τ῾ῦ παλαιῶν ἀπομνημονεῦσαι ἀδικημάτων, ἀλλὰ τεθαυμακὼς τὴν ἔφορον τ῾ ἀνθρωπείων δίκλων, ὅτι οἱ ἐξ ἀρχῆς ᾠομένοι δυσμενεῖς αὐτῷ, κὴ εἷς ἐκ πάν῾των ἀπηχθάνε῾το [o] μάλισα, ἅτοι ᾖ ἐκληρώσαν῾το τὴν ἐπ' αὐτῷ καθηγορίαν, εἰς αἰτίας ὑπερβολεύ. Οὐ γὰρ ἅτως τὸ ἐγκαλεῖσθαί ἐσι χαλεπὸν, ὡς τὸ πρὸς ὁμολογημένων ἐχθρῶν· ὁ δ' ᾖ καθηγορήθη μόνον, ἄρχων πρὸς ὑπηκόων, ᾖ ἐκ δυσμενῶν ἀεὶ ᾠομένων ὁ πρὸ μικρῦ κύρι῾ος ὢν τ῾ ἑκάσ῾τ ζωῆς, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ κράτ῾ος ἡλίσκε῾το· διπλῦν ἐκδεχόμεν῾ος κακὸν, τὸ μεθ' ἥτ῾ης γελᾶσ῾ι πρὸς ἐχθρῶν ἐφηδομένων, ὃ κὴ θανάτ῾ῳ χεῖρόν ἐσι τοῖς εὖ φρονῦσιν. Εἶτά τις εὐφορία γίνε῾ται κακοπραγιῶν αὐτῷ· τ῾ τε γὰ ὐσίας ἁπάσης ὄθὺς ἐξί῾σα῾ται, ἣν τε αὐτὸς παρὰ γονέων ἐκληρονόμησε, καὶ ἣν αὐτὸς ἐκτήσα῾το· φιλόκοσμ῾ος ἐν τοῖς μάλισα γεγονώς. Οὐ γὰ, ὡς

[h] ἐμφανεῖς] Sic MSS. Vat. & Med. pro ἀφανεῖς. Item γνωρισμένοι. Editi γνοόμενοι.
[i] αὐτὸν] Omnino repone αὐτῷ, & vide ſequentia.
[k] μνησικακεῖν] Sic MSS. Med. & Aug. pro μνησίκακον.
[l] ᾖ] Reſtitui ex MSS.
[m] ἔξω, τ῾] Reſtitui ex eiſdem.
[n] ἀνίερα] Nonnulli Codices ἀνεύθολα, idque rectius. Ita Noſter de Legat. p. 1001. ἐγκωμία ἀριλόνεκ῾ος ᾖ ἀνεύθολ῾ος.
[o] μάλισα, ἅτοι] Reſtitui ex MSS. Vat. & Coll. Nov.

εὐσε-

ἐσίων πολυχρημάτων, ὁ πλεῖστος λεγὸς ἦν ὕλη, πᾶσα δ' [p] ἐξησκημένα πρὸς τὸ σφόδρα· σκεύη, ἐσθῆτες, τραπεζαι, ἔπιπλα, ταῦλα ὅσα οἰκίας [q] κόσμος, ἔκλεγα πάντα· καὶ πρὸς τύπτειν ἡ οἰκετικὴ θεραπεία ἀγχιτάτην ἄπεκλιθεῖσα, καλά τε τὰς [r] ζωμάτων εὐμορφίας ὁμοῦ καὶ εὐεξίας, ἔτ' [s] τὸ ἄπλαστον ἐν τῷ χρεώδει τῶν ὑπηρεσιῶν. Ἐφ' ὧν γὰρ ἦσαν ἕκαστοι τεταλμένοι διάφερον, ὡς ἢ πρῶτοι νομίζεσθαι [t] τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύοντων, ἢ μηδενὸς δεύτεροι παρεῖπαν. Ἐναργὴς [u] πίστις, τὸ μυρίων δημοπρατῶν ἡνομένων οὐσιῶν, εἰ τῶν καλακεκλήτων ἦσαν, μόνῳ τὴν Φλάκκῳ ταμιεύθηναι τῷ αὐτοκράτορι, δίχα τινῶν ὀλίγων, ὑπὲρ τοῦ μὴ [x] παραβαθῆναι [y] ἐπὶ τοῖς ἔτεσι ἑβδομήκοντα τεθέντα [z] νόμον. Μετὰ δὲ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν οὐσίας, p. 987. κατέγνωσο αὐτῷ φυγὴ, καὶ ἐξ ἁπάσης μὲν ἠλαύνετο τῆς ἠπείρου· τὸ δ' ἐστι μεῖζον καὶ ἄμεινον τμῆμα τῆς οἰκουμένης· ἐξ ἁπάσης δὲ νήσου τῶν εὐδαιμόνων. Ἐμέλλησε γὰρ εἰς τὴν λυπροτάτην τῶν ἐν Αἰγαίῳ, [a] Γύαρα καλεῖται, [b] διώκειας, μὴ παρακλήτῳ χρησάμενος Λεπίδῳ, δι' ὃν ἀνθυπηλλάξατο Γυάρων Ἄνδρον εἰσγύτατα κειμένην. Εἶτ' ἐσέλλετο τὴν ἀπὸ Ῥώμης ἄχρι Βρεντησίου πάλιν ὁδὸν, ἣν καὶ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐσείλατο, καθ' ὃν καιρὸν ἐκεχειροτόνητο τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν ὁμόρων Λιβύης ἐπίτροπος· ἵν' αἱ τότε θεασάμεναι πόλεις αὐτὸν μέγα πνέοντα καὶ τὸ ὄγκον τῆς εὐτυχίας ἐπιδεικνύμενον, πάλιν θεάσωνται μετὸν ἀτιμίας. Ὁ δὲ δακτυλοδεικλούμενος [x] καὶ ὀνειδιζόμενος τὴν ἀθρόαν μεταβολῆς πικρὰν βαρυτέρας ἀνίας· ἀεὶ [y] κινυμένης καὶ ζωπυρουμένης αὐτῷ τῆς συμφορᾶς νεωτέρων προσθήκαις, ἃ καθάπερ ἐν νόσοις [z] ὑποτρεπιάζειν ἀναγκάζει καὶ τὰς τῶν ἀρχαίων κακοπραγιῶν ὑπομνήσεις, αἱ τέως ἔδοξαν ἠμαυρῶσθαι.

Περαιωσάμενος δὲ τὸν Ἰόνιον κόλπον, ἔπλει τὴν ἄχρι Κορίνθου θάλατταν, τοῖς ἐμφύλοις τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων θέα γινομένῳ, καὶ [zz] πύσιν τῆς αἰφνιδίου μεταβολῆς. Ὁπότε γὰρ ἀποβαίη τῆς νεώς, συνίθεσαν οἱ μὲν μοχθηροὶ τὰς φύσεις ἐθελοκακοῦντες, οἱ δ' ἄλλοι συναλγήσοντες, οἷς ἔθος ἐστὶ τῶν ἑτέρων τύχαις σωφρονίζεσθαι. Διελθὼν δ' ἀπὸ Λεχαίου τὸν ἰσθμὸν εἰς τὴν ἀντίπεραν θάλατταν, καὶ καταβὰς εἰς Κεγχρεὰς, [a] τὸ Κορινθίων ἐπίνειον, ἀναγκάζεται πρὸς τὴν φυλάκων ἀναχώρησιν ὀδὸν ἣν-τινῶν ἐνδιδόντων, οὐθὲν ἐπιβὰς βεβαίας ἐλκά-

primis ſtudioſus. Neque enim opes ejus ſicut locupletum plurimorum, ex rudi metallo conſtabant, ſed tota ejus ſupellex exquiſitiſſimè elaborata, pocula, veſtimenta, ſtragula, vaſa, reliquaque domùs ornamenta omnia prorſus eximia. Ad hæc famulitium domeſticum lectiſſimum, vel forma & corporis habitudine, vel dexteritate in quotidianis miniſteriis. Nam in ſuo quiſque officio præcellebat, ita ut ſi non primi eſſent eandem artem exercentium, certe nemini omnino eſſent ſecundi. Id verum eſſe hinc manifeſte colligitur, quòd cum plurimorum damnatorum bona ſub haſta ſint vendita, ſolius Flacci omnia ſervata ſint imperatori, exceptis paucis quibuſdam, ne lex de damnatis lata violaretur. Ademptis autem bonis damnatus eſt in exilium, & procul ab omni continente abactus: hoc eſt à majore potioreque parte orbis habitabilis, imò & ab omnibus fortunatis inſulis. Nam in omnium ſteriliſſimam Gyarum in Ægæo ſitam deportatus fuiſſet, ni deprecante Lepido pro Gyaro Andrum propinquam ei permiſſum eſſet incolere. Tum ab urbe uſque Brundiſium eandem viam remenſus eſt, per quam ante paucos annos Ægypti conterminæque Libyæ præſes deſignatus iter fecerat: ut civitates quæ tunc magna ſpirantem faſtuque fortunæ ſeſe oſtentantem ſuſpiciebant, rurſum ſpectarent ignominia cumulatum. At ille commonſtratus digitis probriſque vexatus prætereuntium propter mutationem repentinam graviore dolore premebatur: exacerbante ſe uſque calamitate novarum acceſſionibus, quæ quemadmodum in morbis recidivis, infortuniorum veterum memoriam refricarunt, quæ modo ſeſe remiſiſſe viſæ ſunt.

Trajecto autem Ionio ſinu, legebat oram uſque Corinthum, civitatibus maritimis Peloponneſi ſpectaculum factus, propter mutationis repentinæ famam. Quoties enim exſcenderet, confluebant malevoli ut inſultarent, reliqui quibus in more eſt aliorum infortuniis emendari, ut condolerent. Ibi tranſmiſſo iſthmo à Lechæo ad mare oppoſitum, ingreſſus jam Cenchreas, navale Corinthiorum, à cuſtodibus qui ne tantillum quidem otii concedebant, coactus

[p] ἐξησκημένα] Melius, ut opinor, ἠσκημένα, vel ἐξητκημένα. Noſter infra in Leg. p. 1014. ἅπασι τοῖς εἰς πολυτελίσταν κόσμον ἠσκημένοις.

[q] κόσμος] Sic MSS. pro κόσμια.

[r] ζωμάτων] Sic MS. Med. pro σωμάτων.

[s] νόμον] Bona damnatorum tum ad mortem tum exilium ex jure Romano ſunt publicata. Vide L. i. D. *de bonis damnatorum*. Bona ergo Flacci, quæ debebantur populi Ærario, Caius in fiſcum ſuum redegit. Exceptis pauculis quibuſdam, ut legis *de bonis damnatorum* quandam rationem habuiſſe videatur.

[t] Γύαρα] Ad quam inſulam alluditur à poeta:

*Aude aliquid brevibus Gyaris & carcere dignum.*

Nonnulli Codices Γυαῖος. Sicut & Strabo Geograph. lib. x.

[u] διώκειας] Forſan διωθίας.

[x] καὶ ὀνειδιζόμενος] Reſtitui ex MSS. Med. & Aug.

[y] κινυμένης] Omnino repone καινυμένης. Sicut infra p. 988. τὸ πάθος ἐκαινοῦτο. Vide ſimilem emendationem p. 212. & ibi dicta.

[z] ὑποτρεπιάζειν ἀναγκάζει] Forſan ὑποτρεπιαζούσας ἀνάγει. Vide p. 990. καθάπερ αἱ ἐν τοῖς σώμασιν ὑποτρεπιάζουσαι νόσοι.

[zz] πύσιν] Sic MS. Aug. pro πίστιν. Vide dicta ad p. 982.

[a] τὸ Κορινθίων] Nonnulli Codices τῶν Κορινθίων.

eſt

est continuo conscensa parva oneraria solvere, quando vento adverso ingruente multum fatigatus ægrè Piræum tenuit. Ubi vero tempestas desiit, prætervectus Atticam usque Sunium promontorium, móxque ex ordine sitas insulas, Helenam, Ceum, Cythnum, reliquasque quæ in ordine jacent, usque ad illam ad quam postremo appellere necesse habuit, Andriorum insulam. Quam procul conspicatus miser, lachrymis tanquam è fonte per genas manantibus, cum planctu amaróque gemitu hæc verba protulit: "Viri custodes & deductores, pulchrum sanè locum & fortunatam insulam Andrum accipio pro beata Italia: Flaccus natus educatus eruditúsque in urbium principe Roma, nepotum Augusti sodalis & condiscipulus, Tiberii quoque Cæsaris inter præcipuos amicos habitus, & ejus primariæ possessioni, Ægypto, procurator datus per sexennium. Quænam est hæc tanta mutatio? nox interdiu, quasi per solis deliquium, meam vitam occupat. Quomodo vocabo hanc insulam? exiliúmne, an novam patriam, an portum & refugium miserum? sepulchri nomen ei maxime convenit. Siquidem infelix ego meipsum mortuum deportans quodammodo in monumentum infero. Aut enim præ mœroribus vitam miseram finiam, aut si potero diutius supersesse, longam & cum cruciatu mortem perpetiar.

Inter hæc lamenta, navis ad portum appulit, ille vero exscendit, totus ad solum inclinatus: sicut quibus cervix deprimitur onere gravissimo, calamitatibus oppressus, ut ne oculos quidem attollere vel posset vel auderet, propter obvios & ad videndum confluentes, qui utrumque viæ latus occupaverant. Tum custodes productum ad Andriorum populum ostenderunt omnibus, contestati eos, exulem se perduxisse in insulam. Atque ita functi suo ministerio discesserunt; tum vero Flacco neminem notum jam videnti dolor recruduit, exacerbatus novis imaginationibus: atque insuper vastam circumpositam animadvertenti solitudinem, in medio cujus inclusus est, mors violenta in patria visa est levius malum, potius autem cum malis præsentibus collata, bonum optabile. Ita indigna-

δ⟨ς⟩ ἀνάγκας· ⟨ἡ⟩ πνεύμα⟨τος⟩ ἐναντίου καὶ μέγα ἡύτ⟨ος⟩, μυρία ταλαιπωρηθεὶς, μόλις ἄχρι τοῦ Πειραιέως καλάσυρε⟨ι⟩. Λήξαν⟨τος⟩ δὲ τοῦ χειμῶν⟨ος⟩, ἐπαμησάμενο⟨ς⟩ τὴν Ἀτ⟨τι⟩κὴν ἄχρι τ⟨ῆς⟩ Σουνιάδ⟨ος⟩ ἄκρας, τὰς ἐξῆς λοιπὸν ἐπερᾶτο νήσους, τὴν Ἑλένην, τὴν [b] Κίανον, τὴν Κύθνον, τὰς ἄλλας ὅσαι κεῖν⟨ται⟩ [c] τοιχηδὸν ἐξῆς, μέχρι τ⟨ῆς⟩ ἐφ' ἣν τελευταίαν ἐλθεῖν ἔδει, τὴν Ἀνδρίων· ἣν πέρρωθεν ἰδὼν ὁ κακοδαίμων, δακρύων τινα φορὰν ὥσπερ ἀπὸ πηγῆς ἐξέχε⟨ε⟩ τοῖς παρειοῖν, καὶ τὰ στέρνα πλήξας, πικρότατα ἀνωμώξας· ἄνδρες, ἔφην, οἱ φύλακές μοι καὶ προπομποί, καλήν γε χώραν Ἄνδρον, [d] οὐκ ἀτυχῆ νῆσον, τ⟨ὴν⟩ Δαίμονο⟨ς⟩ Ἰταλίας ἀνθυπαλλάττομαι. Φλάκκ⟨ος⟩ ὁ γνησθεὶς μὲ καὶ τραφεὶς ἐν παιδὸς θεὶς ἐν τῇ ἡγεμονίδι Ῥώμῃ, ξυμφοιτητὴς ἅμα καὶ ξυμβιωτὴς γνώμῃ⟨ς⟩ τ⟨ῶν⟩ θυγατέρων τοῦ Σεβαστοῦ, κεχρημένος δὲ τ⟨ῶν⟩ πρώτων φίλων παρὰ Τιβερίῳ Καίσαρι, καὶ τὸ μέγιστον αὐτοῦ τ⟨ῶν⟩ πραγμάτων, Αἰγύπτου ἐπὶ [e] ἐξαετίαν ἐπιτραπείς. Τίς ἡ τοσαύτη μεταβολή; νὺξ ἐν ἡμέρᾳ, καθάπερ ἐκλείψεως γνομένης, τ⟨ὸν⟩ ἐμὸν ἐπέσχηκε βίον. Τὴν Νησίδα ταύτην τί φῶ; πότερον φυγαδευτήριον ἐμὸν, ἢ παλαίδα καινὴν, ἐπανόδρομον καὶ καταφυγὴν ἀτυχῆ; τάφο⟨ς⟩ ἂν εἴη τὸ κυριώτατον [f] αὐτῆς ὄνομα. Στέλλομαι γὰρ ὁ κακοδαίμων ἐγὼ, τρόπον τινὰ νεκροφόρων ἐμαυτὸν ὥσπερ εἰς ἠρίον· ἢ γὰρ τ⟨ῇ⟩ ἀνίαις τὴν ζωὴν τὴν ἀθλίαν ἀποῤῥήξω, ἢ κἂν ἐπιβιῶναι δυνηθῶ, τ⟨ὸν⟩ μακρὸν καὶ ζῶ αἰσθήσει θάνατον ἐκδέξομαι.

Καὶ ὁ [g] μὲ τοιαῦτα ἀποδύρεσθο⟨ν⟩, τ⟨ὸ⟩ δὴ νεὼς τῷ λιμένι προσχώσης, ἀπέβαινε, πᾶς εἰς τὰδαφο⟨ς⟩ νεύων· ὥσπερ οἱ θλιβόμενοι πρὸς ἄχθους βαρυτάτου τ⟨ὸν⟩ αὐχένα, τ⟨ῇ⟩ ξυμφορᾷ πιεζόμενο⟨ς⟩, ὅσον ἀνακύψαι θέναν, ἢ [h] μὴ τολμῶν, διὰ τοὺς ξυναντῶντας, καὶ τοὺς ἐπὶ θέαν ἥκοντας, οἳ παρ' ἑκάτερα τ⟨ὸ⟩ ὁδὸς προεισήκεισαν. Οἱ δὲ ἀπεμψαντες αὐτὸν, ἐπὶ τ⟨ὸ⟩ δῆμον ἀγαγόντες τ⟨ῶν⟩ Ἀνδρίων, ἐπεδείξαντο πᾶσι, μάρτυρας ποιούμενοι τ⟨ὸ⟩ εἰς τὴν νῆσον ἀφίξεως τὸ φυγάδο⟨ς⟩. Καὶ οἱ μὲν τὴν [i] Ἀχαϊαν ἐκπλήσαντες ἀπῆεσαν· τῷ δὲ Φλάκκῳ μηδεμίαν ὄψιν οἰκείαν ἔτι θεωμένῳ, τὸ πάθο⟨ς⟩ ἐκαινώθτο, τραυματούμενον φαντασίαις ἐναργεστέραις· καὶ τὴν ἐν κύκλῳ καταυδῶντι πολλὴν ἐρημίαν, ἧς μέσο⟨ς⟩ ἀπείληπτο, κρεῖττον ἐδόκει κακὸν ἡ ἐν τῇ παλαίδι βίαι⟨ος⟩ ἀναίρεσις, μᾶλλον ἂν ζυγκρίσει τ⟨ῶν⟩ παρόντων, ἀπαστὸν ἀγαθόν.

p. 988.

[b] Κίανον] MSS. Κίον. Forsan Κίων. Sic enim Strabo ex Artemidoro, Geograph. lib. x. Δὶς δὲ ταύτης γ', φησὶν, αἱ καλούμεναι κυκλάδες εἰσὶν· ὀνομάζει δ' κίω τ⟨ὴν⟩ ἐγγυτάτω τῇ ἰλίᾳ. Καὶ μετ' ταῦτα κύθνον, &c. Plin. lib. iv. c. 12. *A Sunio Helena quinque millia passuum distans: dein Ceos ab ea totidem, quam nostri quidam dixêre Ceam, Graci & Hydrussam*, &c. Stephan. Byzantin. v. Ἰουλις. Πόλις ἐν Κέῳ τῇ νήσῳ, &c. Erat Ceus insula Simonidis patria, teste Strabone ibidem.

[c] τοιχηδὸν] Scribe στιχηδὸν, ut prius supra monitum.

[d] οὐκ ἀτυχῆ] MSS. Melius, ut videtur, ἀτυχῆ.

[e] ἐξαετίαν] Hinc abunde liquet secundo Caii anno relegatum fuisse Flaccum, cum per quinquennium sub Tiberio præfuisset. Vide supra p. 966.

[f] αὐτῆς] Restitui ex MSS.

[g] μὲ τοιαῦτα] Ita MSS. Med. & Aug. Editi μέτοι ταῦτα. Quorum etiam fide pro περὶ repone περός.

[h] μὴ] Restitui ex Codice Augustano.

[i] Ἀχαϊαν ἐκπλήσαντες] Similiter D. Lucas Act. Apost. xii. 25. πληρώσαντες τ⟨ὴν⟩ Ἀχαϊαν. Item D. Paulus 2 ep. ad Tim. iv. 5. τ⟨ὴν⟩ Ἀχαϊαν σου πληροφόρησον. Licet forsan ab Apostolo scriptum, πλήρωσον. Vide etiam Act. xiv. 26.

Οὕτως

Οὕτως ἐσφάδαζεν, ὡς [1] μηδὲν τῶν μεμψιμοίρων ἀφέρειν· ἐπήδα πολλάκις, ἄνω κάτω ἀλφίων, τὰς χεῖρας ζωνερείτῃ, τὺς μηροὺς ἔπαιε, κατίζαλεν εἰς τὸ ἔδαφος· αἰτῶν, ἐξεφώνῃ πολλάκις· ἐγὼ Φλάκκος εἰμὶ, ὁ πρὸ μικρῆς τῆς μεγαλοπόλεως ἢ πολυπόλεως Ἀλεξανδρείας ἡγεμὼν, ὁ τῆς [m] ἐδαιμενεστάτης χώρας ἐπίτροπος, Αἰγύπτου· εἰς ἣν ἐπέστρεφον αἱ πᾶσιν μυριάδες τῶν εἰκητέρων· ὁ δυνάμεις [n] πολλὰς πεζὰς καὶ ἱππικὰς καὶ ναυτικὰς, οὐκ [o] ἀριθμὸν ἄλλως, ἀλλ' ὅσον δοκιμώτατον ἐν ὑπηκόοις ἔχων· ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῇ ἐξόδοις ὑπὸ μυριάν ὅσων ἀποπεμπόμενος. Ἀλλὰ μὴ φάσμα ταῦτ' ἦν, οὐκ ἀλήθεια; καὶ κοιμώμενος ὄναρ εἶδον, τὴν πάντ' ἀτυχίαν, ἄδωλα καὶ κενῆ βαίνοντα, πλάσματα ψυχῆς ἴσως ἀναγεγραφύσης τὰ μὴ ὑπάρχοντα ὡς ὄντα; Διημάρτημαι· ζκιὰ πραγμάτων ἄρ' ἦσαν, ἃ [p] πράγματα· μίμησις ἐναργείας, οὐκ ἐνάργεια τραγῦσα τὸ ψεῦδος. Ὡς δὲ τὰ ἐν τοῖς ὀνείροις φαντάσματα, ἅδην πτιανασάντες ἀφίσκομαι, ἀλλ' οἴχεται πάντα ἀθρόα ἀφαρπάσαντα· ἅτως καὶ τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα εἷς ποτὲ ἐνωμίλητα, ἐσθλὴ [q] βραχυλάτῃ καιρῆ ῥοπῇ.

p. 989. Τοιούτοις ἀεὶ καὶ παλαιοῖς λογισμοῖς καὶ τρόπον τινὰ ἐξελεγχηλίζετο, τὰς δὲ τῶν πολλῶν ζυνόδους ἀποδιδράσκων διὰ τὴν ἀκολουθοῦσαν αἰσχύνην, ὅτ' εἰς λιμένα κατῄει, ὅτ' εἰς ἀγορὰν [r] προελθεῖν ὑπέμενεν, ἀλλ' οἷον ζυγκλεισάμενος ἐφώλευε, μηδὲ τὸν αὔλειον ὑπερβαίνειν θαρρῶν. Ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸ βαθιοῦ ὄρθρου, ἔτι τῶν ἄλλων ἐν ὕπνοις ὄντων, μηδενὶ φανεὶς τοπαράπαν, ἔξω τείχους προῄει καὶ διημέρευεν ἐπὶ τῆς ἐρημίας· ἐκτρεπόμενος, εἴ πού τις [s] ὑπαντήσειν ἔμελλε, καὶ ταῖς ἐναύλοις μνήμαις τῶν κακοπραγιῶν ἀλγυνόμενος, καὶ διαθιόμενος τὴν ψυχὴν, ὁ δείλαιος, νυκτὸς εἰσῄει βαθείας, ὀλχόμενος διὰ τὰς [t] ἀμεῤῥύσας καὶ ἀτελευτήτους ἀθυμονίας, ἑσπέραν μὲ πρωΐαν ἡμέρᾳ, πεφρικὼς τὸ ζκότος καὶ τὰς ἀλλοκότους φαντασίας ὁπότε τύχοι καθαρβῶν, ἅμα καὶ τῇ ἑῴᾳ πάλιν ἑσπέραν. Ὁ δὲ πᾶσι ζόφος [u] ἠναλιῶτο τοῖς φαιδροῖς ἅπασιν. Ὀλίγοις δ' ὕστερον μησὶ, βραχύ τι γήδιον πεφυκόμενος, ἐν αὐτῷ πολλὰ διέτριβεν μονούμενος, καὶ τὸ οἰκεῖον ὀπιζόνων καὶ κατακλαίων δαίμονα. Λέγεται δέ ποτε καὶ πᾶσι μέσας νύκτας, ὥσπερ οἱ

bundus agitabatur, ut nihil à furioso discreparet: prosiliebat, ultro citroque discurrebat, manus complodebat, femora percutiebat, humi se affligens, & clamitans: en Flaccus ille paulo ante præses urbis magnæ vel potius multarum urbium, Alexandriæ, Ægypto præfectus provinciæ felicissimæ: cujus nutum observabant tam multa hominum ejus regionis millia, qui tam ingentes copias, pedestres, equestres, & navales, non frustra numeravi, sed viros selectissimos in potestate habui: qui quotidie in profectione quavis deducebar à turbis innumeris. An somnium erat illud, non veritas? dormiens inter somniandum videbam illam felicitatem, imagines ex inani procedentes, fictiones animæ intra se depingentis quod nusquam erat. Deceptus sum profecto, umbræ rerum non res erant, claritatis imitationes, non claritas ipsa falsitatem deprehendens. Sicut enim nihil in somniis visorum experrecti invenimus, sed abeunt simul & avolant ista omnia, sic illæ fortunæ splendidæ cum quibus olim consuetudinem habui, extinctæ sunt momento temporis.

Cum talibus semper colluctabatur cogitationibus, ab eis tantum non in præceps actus: propter contumelias quæ ubique occurrebant, devitans conventus hominum, nec in portum nec in forum prodire sustinens, sed inclusus domi tanquam in fovea, ne limen quidem audens transcendere. Interdum autem etiam progressus mane summo, cubantibus etiam tum aliis, clam omnibus quibuscunque extra urbis mœnia se proripiebat, & exigebat totum diem in solitudine, de occursu fortuito cujusquam solicitò cavens: & recenti calamitatum memoria arrosa & absumpta anima, infelix homo alta nocte demum revertebatur, propter immanes & perpetuos mœrores vespere optans auroram, quod horreret tenebras & obversantes dormienti species, mane rursum cupiens adventum vesperi. Caligo enim Ipsi circumposita abhorrebat ab omni hilaritate. Post aliquot autem menses rusculo empto, in eo plerumque degebat solitarius, sortem suam graviter ingemens & deflens. Fertur aliquando media nocte, Bacchantium ritu,

[1] μηδὲν] Sic MS. Aug. pro μηδέ.

[m] ἐδαιμενεστάτης] MSS. Med. & Vat. ἐγιμενεστάτης, idque melius, ut opinor; respicit enim non tam Ægypti fertilitatem, quam latos provinciæ fines. Sic enim eam appellat supra p. 987. τὸ μέγιστον αὐτῷ (Cæsaris scil.) τῶν κτημάτων, Αἴγυπτος.

[n] πολλὰς] Restitui ex Codice Mediceo. Ibidem etiam deest καὶ ἱππικὰς. Nec immeritò; potest enim facile abesse, sensu integro. Πεζὸς enim quando opponitur ναυτικῷ, *terrestris* significat, adeoque tum pedites tum equites, scilicet qualescunque copias terrenas navalibus oppositas, includit. Sic Plato de Leg. lib. iv. p. 707. vocat prœlium Terrestre, πεζὴν μάχην. Similiter Demosthen Orat. iii. cont. Philippum, ὅτε ναυμαχίας ἦν καὶ πεζῆς μάχης. Idem de Corona p. 153. ναυμαχίας, ἱππέας, πεζὰς στρατιάς. Et de falsa Legat. p. 255. πολλῇ ναυτικῇ καὶ πεζῇ δυνάμει. Rectè ergo interpres Latinus ad Act. xx. 13. vertit πεζεύειν, *per terram iter facturus*. Similiter vertenda vox πεζῇ per terram Matth. xiv. 13. & Marc. vi. 33. Vide etiam Sibyll. Orac. lib. iv. ὕγρῳ κελεύθῳ πεζεύσῃ.

[o] ἀριθμὸν] MSS. ναυτικὰς οὐκ ἀριθμῷ ἄλλως. Atque sic, ut videtur, scribendum.

[p] πράγματα· μίμησις] Ita MSS. Editi πρᾶγμα· μιμήσεις.

[q] βραχυλάτῃ] Sic rectè MSS. pro βραχυλάτῃ.

[r] προελθεῖν] Sic MS. Med. pro προελθών.

[s] ὑπαντήσειν] Nonnulli Codices ὑπαντήσειν. Idque, ut opinor, melius. Infra p. 991. οἱ δὲ οὐκ ἔθ' ὅμιλόν τε ὑπολωτίσων.

[t] ἀμεῤῥύσας] MS. Aug. ἀμείρητους. Quidni ἀμίτους ὕσας? Mox etiam pro ἀλλοκότους, forsan reponendum σκοτεινὰς.

[u] ἠναλιῶτο] Sic MSS. Vat. & Med. Editi ἠλλοιοῦτο.

furore correptus profiliisse è sua villula, sublatoque ad cœlum & stellas vultu, & illum verum in mundo mundum suspiciens, exclamasse: "Rex Deorum & hominum, ergo cordi tibi sunt res Judæorum, nec tuam providentiam falso prædicant: sed quotquot negant eos te pro defensore & propugnatore habere, à vera sententia longè aberrant. Hujus ego sum documentum certissimum: quantum enim in Judæos debacchatus sum, tantum ipse pertuli. Passus sum eorum bona diripi, data prædatoribus licentia, ideo paterna maternaque hæreditate privatus sum, & his quæ vel donata vel quocumque modo acquisivi. Obscuritatem quondam ipsis & peregrinitatem exprobravi, cum tum honorati tum cives essent, ut gratificarer adversaris, inordinatæ & inconditæ multitudini, quæ me miserum decipiebat suis adulationibus: ideo patior ignominiam, & exul ejectus toto orbe habitabili, hic includor. In theatrum productus quidam jubente me, in conspectu inimicorum injuste flagris cæsi sunt: ergo ego jure optimo non in unum theatrum vel unam civitatem cum contumeliis gravissimis productus sum, cruciatus misero animo priusquam corpore: sed traductus per totam Italiam usque Brundisium, per totam Peloponnesum usque Corinthum, per Atticam mediasque insulas usque Andrum, meum carcerem. Pro comperto autem habeo non esse hunc finem mearum calamitatum, sed alias etiamnum imminere, ut paria factis meis rependam. Nonnullos ipse neci dedi, & ab aliis interfectorum cædem non insecutus sum. Quidam lapidibus sunt obruti, quidam vivi combusti, quidam raptati per forum medium, donec corpora tota frustatim absumerentur: horum facinorum pœnæ me manent sat scio, & diræ jam stant tanquam in carceribus, & cædem spirantes instant; in singulos dies vel potius horas prærnorior, multas mortes perpetiens pro una illa ultima." Sæpius autem territatus & metu consternatus fuit; ita ut horrore singula membra & partes corporis concuterentur, anima etiam præ formidine tota contremisceret, suspiriis anhelis agitata. Quandoquidem spes eam destituebat, unica vitæ mortali addita consolatio. Nullum unquam solicito felix oblatum est auspicium, infausta autem omnia: rumores adversi: molestæ vigiliæ, somni turbidi, solitudo feralis. Verum suavis conver-

κορυβαντιῶντες, ἔνθεος γενόμενος, ἐκ τ' ἐπαύλεως ἔξω προελθὼν, καὶ τὴν ὄψιν ἀνατείνας εἰς οὐρανὸν, καὶ τοὺς ἀστέρας, τὸ ἐν κόσμου κόσμῳ ὄντως ἰδὼν, ἀναβοῆσαι· "βασιλεῦ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· οὐκ ἄρα τοῖς τῶν Ἰουδαίων ἔθνεσι ἀμελῶς ἔχεις, εἰ σοι ψεύδονται τὴν ἐκ σοῦ πρόνοιαν· ἀλλ' ὅσοι φασὶν αὐτοὺς μὴ προαγωνιστῆ σοι καὶ ὑπερμάχῳ χρῆσθαι, δόξης ὑγιοῦς ἁμαρτάνουσι. Σαφὴς δ' ἐγὼ πίστις· ὅσα γὰρ καταμάνθανε τῶν Ἰουδαίων, αὐτὸς πέπονθα. Τὰς οὐσίας ἁρπαζομένων εἶδον, ἐκεχειρίαν πᾶς λῃστῆσι δοὺς· ἀφῃρέθην ἁρὰ τοῦτο τὰ πατρῷα καὶ μητρῷα, ἃ ὅσα ἐκ μέρους χάρεντος καὶ δωρεᾶς ἔλαβον, ἢ ὅσα ἄλλα καθ' ἑτέρας ἰδίας ἐκτησάμην. Ὠνείδισά ποτε [x] ἀτιμίαν καὶ ξενιτείαν αὐτοῖς ἐπιτίμοις οὖσι καὶ οἰκείοις, ἵν' ἡδέως οἱ ἀντίπαλοι, πλῆθος ἀσυντακτον καὶ [y] συμφορημένον, ὑφ' ὃ κολακεύομαι, ὁ δυσυχὴς, ἠπατώμην· ἁρὰ τοῦτο ἠτίμωμαι, καὶ φυγὰς ἐξ ἁπάσης ἐληλαμένος τῆς οἰκουμένης, ἐκπεφευγὼς ζυγοκέκλεισμαι. Παρελθὼν εἰς τὸ θέατρον ἐγώ, ἐν ὄψεσι τῶν ἐχθίστων αἰκίζεσθαι προσέταττον ἀδίκως· τοιγαροῦν ἐγὼ δικαίως οὐκ εἰς θέατρον ἓν ἢ μίαν πόλιν ἀλλὰ τῆς ἑκατὸν ὕβρεσι παρήχθην, αἰκισθεὶς πρὸ τοῦ σώματος [z] τὴν ἀθλίαν ψυχήν· ἀλλ' ἐπόμπευσα μὲν ἁρὰ πάσης Ἰταλίας, ἄχρι Βρεντησίου, ἁρὰ δὲ πάσης Πελοποννήσου μέχρι Κορίνθου, ἁρὰ δὲ τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν νήσων ἄχρις Ἄνδρου, τὸ ἐμοῦ εἱρκτοῦ· καὶ πέπεισμαι ζαφῶς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὅρος [a] τοῦτο τῶν ἐμῶν κακοπραγιῶν, ἀλλ' ἐφεδρεύουσιν ἕτερα πρὸς ἐκπλήρωσιν ἀντίρροπον ὧν εἰργασάμην. Ἀνῃλόν τινας καὶ [b] ἀναιρεθεῖσι πρὸς ἑτέρων οὐκ ἐπεξῆλθον· [c] καταλύθησάν τινες, καὶ ζῶντες οἱ μὲν ἐσπρήσθησαν, οἱ δὲ ἁρὰ μέσης καταισύρησαν ἀγορᾶς, ἕως ὅλα τὰ σώματα [d] αὐτῶν ἐδαπανήθη. Τούτων οἶδ' ὅτι ἀναμμύσσί με αἱ ποιναί· καὶ οἱ ἀλάστορες, ὥσπερ ἐπὶ βαλβίσιν, ἑστᾶσιν ἤδη, καὶ φονῶντες ἔγκεινται· καθ' ἑκάστην ἡμέραν μᾶλλον ἢ ὥραν [e] προαποθνήσκω, πολλὰς θανάτους ὑπομένων ἀνθ' ἑνὸς τοῦ τελευταίου." Πολλάκις δὲ ἐθελήσατε καὶ [f] διεπλόησε, καὶ φέλκη μὲν τὰ μέλη ἐκ μέρους τοῦ σώματος κατέσησε, φέρῃ δὲ ὑπότρομον εἶχε τὴν ψυχὴν, ἄθυμός καὶ ψαλμῷ τιναττομένῳ, ἅτε τοῦ μόνου παρηγορεῖν τὸ ἀνθρώπινον βίου ἐκ φύσεως δυναμένου ταραττομένου, χρηστῆς ἐλπίδος. Ὄρνις αἴσιος ἁδεὶς αὐτῷ προφαίνεται· πάντες δυσοιώνιστοι, κληδόνες πάλιμφημοι, ἵππου ἐκπήγορσις, πτοιὰς ὕπνου, ἡ μένωσις θημώδης. Ἀλλ' ἤδισεν αὐτῷ τὸ ἀγελαῖον; ἀηδέστατον αἱ

[x] ἀτιμίαν] Ita MSS. pro ἀτιμίας. Mox etiam post ὄσι adde καί.

[y] συμφορημένου] MSS. Med. & Aug. Melius, συμπεφορημένον. Sic enim scribere amat Noster. Vide p. 348, 411. & infra lib. de Legat. p. 1009.

[z] τήν] Restitui ex Cod. Med.

[a] τοῦτο] Sic MSS. pro ὧδε.

[b] ἀναιρεθῶσι] Sic MS. Aug. Editi ἀναιρεθήσομαι.

[c] καταλύθησαν] MSS. καθεσκεδάσθησαν. Forsan melius κατελεύθησαν. Sicut infra p. 1010. καθαλωόμενοι, ἢ κεραίμενοι τιλεωσκόμενοι.

[d] αὐτῷ] Sic pro αὐτοῖς MSS. Vat. & Med.

[e] προαποθνήσκω] Similiter D. Paulus 1 ep. ad Corinth. xv. 31. καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω.

[f] διεπλόησε] Ita scribo ex eisdem pro ἐπλόησε. Mox etiam repone καθεσκέπτο.

κῆ πόλιν ἀφίεσθαι· ἀσφαλὲς ἔνθεν ἡ κατ' ἀγρὸν ἐρημία· ζαλερὸν ἀδυσώπητον· ὁ ἠρέμα ff πρεσιὼν ὕποπτον. Βελόσιταί τί, φησι, κατ' ἐμοῦ ὁ θᾶττον βαδίζων· ἢ πρὸς ἕτερόν τι σπεύδων ἔοικεν, ἀλλ' ἐμὲ διώκει· ὁ ἡδὺς ἐνεδρεύει, ὁ παρρησιαστὴς καταφρονεῖ· σιτία μοι καὶ πόματα καθάπερ τοῖς θρέμμασιν ὅπλα ζῴοις δίδοται. Μέχρι τίνος ὁ σιδηροῦς πρὸς πόσους ἀνέξομαι ζημίας; Οἶδ' ὅτι μαλακίζομαι πρὸς θάνατον, ἐξ ἐπηρείας δαίμονος· οὐκ ἀπειρέπουτός μοι τοῦ αἰθλίαν ζωὴν ζωτόμως ἀποῤῥῆξαι, διά τινας ὑπερβολὰς ἀνηκέστων κακῶν, ἃ κατ' ἐμοῦ θηταμελζόμενος κατείζεται τοῖς δολοφονηθεῖσι.

Τοιαῦτα ἀναπολῶν καὶ ζαδάζων ἐκαρδόκει τὸ εἱμαρμένης τὸ πέρας· καὶ τοῦ μὲ αἰ ζωοχῆς ἐθέλουσι τοῦ ψυχοῦ ἀντεκύκων καὶ ἀνέτρεφον. Γάϊος ἦ τοῦ φύσιν ὠμόθυμος ὢν καὶ ἀκόρεστος ἐν τῷ τιμωρίας, οὐχ, ὥσπερ ἔνιοι μεθίετο τοὺς ἅπαξ κολασθέντας, ἀλλ' ἀτελῆ τιθεὶς μιασιῶν, αἰεί τινα καινοῦ ἐπ' αὐτοῖς ἐπεγαλκέρσει ζυμφορᾶν· τὸ ἦ Φλάκκον καὶ διαφερόντως ἤχθαιρεν, ὡς καὶ τοὺς ὁμωνύμους ἀλλοτριούσθαι τῆς κλήσεως ὑποδιπτειαζ. Καὶ πολλάκις αὐτὸν μεζάνοια εἰσῆλθ, διότι κατέγνω φυγοῦ, ἀλλ' οὐχὶ θάνατον, καὶ τὸ ἀδάκλητον αἰδήμονος ὅμως ἠτιᾶτο Λέπιδον, ὡς ἐκεῖνος ἀπηγέρσοι, φόβῳ τοῦ καθ' αὑτὸν τιμωρίας. Ἐδεδίει γὰ, ὡς εἰκὸς, μὴ παραύτικα ε ἄλλῳ γνώμῃ κυφοτέρας δίκης, βαρυτέραν αὐτὸς ὑπδέξη). Μηδενὸς ἂν ἔτι τι τοῦ εἰς ἀδικίτησιν λέγειν θαῤῥοῦντος, ἀμεταλίκλοις καὶ ἀφέτοις ἐχρῆτο τοῦ ὀργαῖς, αἰ, χρόνῳ δέον ἀμαυρῶσαι, h παρήγοντο μᾶλλον· καθάπερ αἱ ἐν τοῖς σώμασιν ὑποτροπιάζουσαι νόσοι, τοῦ γὰ πρότερον εἰσὶν ὀργαλεώτεραι.

p. 991. Φασὶν ὅτι νύκτωρ ποτὲ Δημητριανῶν ὁ Γάϊος εἰς i ἔννοιαν ἦλθε τοῦ ὑπὲρ τέλη ii φυγάδων, ὀνόματι μὲ k ὑποπτιδομένων ἀτυχεῖν, βίον δ' ἀπεγόμενα καὶ ἡσυχάζοντα καὶ ἐλεύθερον ὅλως ὑπερποιημένων. Μετιθεὶς ἦ καὶ τοῦ κλῆσιν, ἀποδημίαν προσαγορεύων. Ἀποδημία γάρ τις ἐστιν, ἔφασκεν, ἡ τοῦ τοιάτων ἔλασις, ἐχόντων ἄφθονα τὰ ἀπιτήδεια, καὶ ζωὴ ἀπεγαμοσυνὴ καὶ ὑγαθεία ζῆν δυναμένων; ἃς ἄτοπον l εἶναι τυφᾶν, ἀπολαύοντας εἰρήνης, βίον καρπιμένους φιλόσοφον. Εἶτα προσάτει τοὺς ἀπιφανεσάτους καὶ ὧν πλεῖστος ὁ λόγος, ἀναιρεθῆναι, γραφοῦ δοὺς ὀνομάτων, ἧς ἡγεῖτο Φλάκκος. Ἐπεὶ δ' ἦκον εἰς m Ἄνδρον οἷς κλεύειν διείρητο, Φλάκκος μὲ ἐτύγχανεν ἀχρόθεν εἰς ἄστυ πορευόμενος· οἱ δ' ἐκ τοῦ λιμένος ὑπηνσατίο; nihil ei videbatur insuavius oppidanorum consuetudine. Secura obscuritas in agris solitudo. Congressus inverecundus periculosus: lento passu incedens, suspectus: properans, aliquid mali, inquit, contra me struit: non aliam ob causam festinat: at at me persequitur. Blandus insidiatur, libere loquens contemnit. Cibus potusque mihi præbetur sicut mactandis pecudibus. Quousque tandem ferreus durabo adversus tot casus? scio me molliorem quam ut mortem mihi consciscam: nimirum hoc quoque vetat meus genius, ne cito abrumpam vitam miseram, propter malorum immanium atrocitatem, quæ adversus me cumulat, injuste per me necatis placens.

Talia revolvens animo & cum trepidatione indignabundus, expectabat finem fatalem. At Caius natura sævus & pœnis insatiabilis, non, ut alii, semel punitos omittebat, sed iram continuans semper eis novas calamitates moliebatur; Flaccum vero præ cæteris oderat, ut etiam exosos haberet ex appellationis odio etiam cognomines. Quinetiam sæpe pœnituit eum quod exilium prætulisset capitali sententiæ: & quamvis deprecatorem Lepidum magnificaceret, tamen culpabat, ita ut ille sibiipsi timere inciperet. Metuit enim ne pœnæ levioris autor alii factus, graviorem ipse subiret. Ergo cum nemo jam auderet preces interponere, implacabili & effrænatâ correptus est iracundiâ, haud secus, quàm morbus intermittens in corpore, priori enim magis ingravescit. Ferunt aliquando noctu interrupto somno Caium in memoriam revocasse viros honoratos in exilium actos, qui nomine tenus pro infortunatis habiti vitam otiosam, quietam, vereque liberam agerent. Quin & appellationem mutavit, *fugam eorum* vocans peregrinationem. Talium enim exilium est quasi peregrinatio: quippe quibus large suppetant necessaria, pace insuper fruentibus, & vitam degentibus philosophicam. Moxque jubet illustrissimum quemque ac nobilissimum necari, notatis singulorum nominibus, & Flacci ante alios. Ubi vero ad Andrum appulerunt percussores, Flaccus forte fortuna rure in oppidum revertebatur: illi è portu occurrebant, & è longinquo se conspexerunt invicem.

ff πρεσιὼν] Sic MSS. Aug. & Coll. Nov. pro πρεσιών. Item βελόσιται, Editi βέλεται.

g ἄλλῳ] Ita MSS. pro ἄλλων.

h παρήγοντο] Forsan, melius, παριθήγοντο. Sic infra de Legat. p. 1020. ζητίθικε δ' νῦν μᾶλλον ἢ πρότερον, &c.

i ἔννοιαν] Quidni μνήμην.

ii φυγάδων] Similiter Dion Cassius lib. lix. p. 654. ἀδὶ γὰ ἀδὶ τοῖς ἱλαιοπώλαις ἀσφάλεια ἐν, καὶ ἐκείνων πολλοὶ ἤτη κῆ τὸ ὁδὸν, ἢ ἐν τῇ Φυγῇ διαφθείροντο. Sueton. lib. iv. c. 28. *Misit circum insulas qui universos trucidarent.*

k ὑποπτιδομένων] Sic MSS. Vat. Med. & Aug. Editi ὑποτιλλόντων, quorum etiam fide pro ἀποδημίας scribo ἀποδημίαν.

l ἆν] Forsan ἐφεῖναι. Mox scribo ex MSS. Vat. & Med. εἰρήνης. Editi αἰρήσῃ.

m Ἄνδρον] Ita MSS. Med. & Coll. Nov. pro ἄνδρας. Emendationis ratio facilè patet ex Contextu.

vicem. Statim ſenſit quò tenderent (eſt enim præſaga mens præſertim in adverſis rebus) ac mox deflexit à via peraſpera, fugiens quantum poterat: immemor ſe non in continente deprehenſum ſed inſula, ubi mari clauſo quid proderat celeritas? Alterutrum enim neceſſe fuit, aut pertinaciore fuga in altum ferri præcipitem, aut comprehendi ad terminum extremum jam profectum. Satius autem erat in malorum collatione in terra quàm in mari perire: quandoquidem hominibus & cæteris terreſtribus locum peculiarem natura terram aſſignavit, non ſolum viventibus ſed & morientibus, ut eadem ipſa & primam nativitatem & extremam è vita reverſionem excipiat. Illi vero ſumma contentione perſequentes, tandem aſſequuntur: ac mox pars foveam fodiunt, pars renitentem, clamantem reluctantemque trahunt: quapropter toto conſauciatus eſt corpore, veluti fera quædam ruens in vulnera. Nam ſubinde complexus alios atque alios, cum tranſadigere ferrum non liceret, petebant obliquis ictibus, ipſe ſibi perpeſſionis gravioris fiebat autor. Conciſus vero & mutilatus manibus, pedibus, capite, pectore, lateribus, ita ut pecudis inſtar in fruſta diſcerperetur, jacuit proſtratus: volente juſtitia pœnas numero pares necibus Judæorum injuſtè interfectorum in uno corpore exigere. Itaque totus is locus perfuſus erat ſanguineis per plurimas venas quæ in medio diſſectæ ſunt, rivuli inſtar effuſo. Dum vero in foveam defoſſam cadaver traheretur, plurimæ partes diſcerptæ ſunt, præciſis nervis quibus tota corporis cohæſio tenebatur. Hæc ſunt quæ Flaccus pertulit, factus documentum certiſſimum, Judæorum gentem Dei præſidio non deſtitui.

τίαζον, καὶ πόρρωθεν ἀντιπρεσβεύοντες ἀλλήλοις. Οὗτον ζωωσθόμενον ἐφ' ὃ ἀπόλυσι· μαλικώταλον γὰρ ἡ ἐκάστε ψυχὴ, καὶ μάλιστα τῶν ἐν κακοπραγίαις· ὀλεσπόμενον τῆς ὁδοῦ, διὰ [n] ταχείας ἔθει φεύγων, ὀπιλελησμένον ἴσως, ὅτι νῆσον ἀλλ' οὐκ ἤπειρός ἐστιν· ἐν ᾗ τί ὄφελον ὠκύτης, πεπλεισμένης θαλάττης; ἀνάγκη γὰρ [o] τὸ δυεῖν θάτερον, ἢ προσωτέρω χωρεῖν τε καὶ τῶ πελάγες ἐκπεσεῖν, ἢ ζυλληφθῆναι πρὸς αὐτὸ τὸ πέρας ἥκοντα. Βέλτιον ἄρ' ἐν ζυγκλείσῳ κακῶν, ἢ καὶ γῆν τὴν ἐν πελάγει φθορᾶς· ἐπειδήπερ ἀνθρώποις καὶ πᾶσι χερσαίοις, [p] εἰκειόταλον ἡ φύσις χωρίον ἀπένειμε γῆν, ἃ μόνον ζῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἀποθανοῦσιν· ἵν' ἡ αὐτὴ καὶ τὴν πρώτην ὑποδέχηται) γένεσιν καὶ τὴν ἐκ τοῦ βίε τελευταίαν [q] ἀνάλυσιν. Οἱ δ' ἀπνδυσὶ διώκοντες καταλαμβάνυσι· καὶ οἱ μὲ λίθυς ὤρυτλον βόθρον, οἱ δ' πρὸς βίαν εἷλκον ἀφιλιάζοντα, καὶ κεκραγότα, ἐ διαπαλαίοντα· ὧν χάριν καὶ σύμπαν κατέρρώθη τὸ σῶμα, καθάπερ τὰ θηρία τῆ πληγαῖς ὑπερέχων. Ἐμπλεκόμενον δὲ καὶ τῶν κτεινόντων ἑλλαμβανόμενον, νῦν μὲ ὑπιφέρειν τὰ ξίφη κωλυομένων, ἐκκαρσίως δ' πληγὰς καταφερόντων, αὐτὸς ἐγίνετο βαρυτέρων ἑαυτῷ ζυμφορῶν. Διατμηθεὶς δ' καὶ διαχοπεὶς χεῖρας, βάσεις, κεφαλὴν, σέρνα, πλευρὰς, ὡς ἱερεῖα πρόπον κρεουργηθῆναι, [r] ἔκειτο, τὰ δίκης ζφαγὰς ἰσαρίθμους τοῖς φόνοις τῶν ἀκνόμως ἀναιρεθέντων Ἰουδαίων ἐν τὶ σώματι βεληθείσης ἐργάσασθαι. Καὶ ὁ μὲ τόπος ἅπας αἵματι καταῤῥεῖτο, διὰ πλειόνων φλεβῶν αἱ κατὰ μέρος διεκόπησαν, κρυπτὸν [s] ἐκχεομένων· ζυρυσθὲν δ' εἰς τὸ ὀρωρυγμένον βόθρον τοῦ νεκρῦ τὰ πλεῖστα μέρη διελύετο, τῶ ὑδάτων καταισχισμάτων, οἷς ἡ κοινωνία ζωοδοῦτο πᾶσα τῶ σώματος. Τοιαῦτα καὶ Φλάκκος ἔπαθε, γνώμων ἀψευδεστάτη πίστις τῶ μὴ [t] ὑπερορᾶσθαι [v] τὸ Ἰουδαίων ἔθνος ὑπὸκυρίας τὸ ἐκ θεῦ.

[n] ταχείας] Sic Codices. Editi ταχίας.
[o] τὸ] Reſtitui ex MSS. Med. & Coll. Nov. & iterum in ſequentibus, poſt πρὸς.
[p] εἰκειόταλον] Ita MSS. pro εἰκειότερον.
[q] ἀνάλυσιν] Similiter appellatur mors à D. Paulo 2 ep. ad Timoth. iv. 10. ὁ καιρὸς τῆ ἐμῆς ἀναλύσεως, *Tempus reditûs mei*, male enim à Latino interprete vertitur, *reſolutionis* meæ. Sic etiam Philip. i. 23. εἰς τὸ ἀναλῦσαι. Vulg. *diſſolvi*, verte *ad redeundum*. Is eſt vocis ſenſus Luc. xii. 36. πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶ γάμων. Sap. ii. 1. ἐκ ἀγνώσθη ὁ ἀναλύσας ἐξ ᾅδυ. Ib. xvi. 14. ὑπὸ ἀναλύσι ψυχλὸ ἐξηλιφθεῖσαν· melius ψυχὴ ἐξαλειφθεῖσα. Vide etiam Tob. ii. 8. 2 Maccab. ix. 1. xii. 7.
[r] ἔκειτο] Reſtitui ex MSS. Vide ſupra p. 975.
[s] ἐκχεομένων] Melius, ut videtur, ἐκχεομένῳ, ſcil. αἵματι.
[t] ὑπερορᾶσθαι] Si ferrent Codices, malim ſcribere, ὑπερῆσθαι, *deſtitui*. Sic Noſter ſupra p. 901. ὑπερεῖσι καὶ λόγλησι τὸ καλαλείψως. Similiter Siracides xxxvii. 23. σοφίας καθυπερεῖσθε. Vide etiam D. Luc. xv. 22. Rom. iii. 23. 1 Cor. i. 7. Heb. xii. 15.
[v] τὸ Ἰουδαίων] Sic MSS. pro Ἰουδαίου.

ΦΙΛΩΝΟΣ

# ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ,

*ΠΕΡΙ

# ΑΡΕΤΩΝ,

ΚΑΙ

# ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΓΑΙΟΝ.

# PHILONIS JUDÆI,

DE

# VIRTUTIBUS,

ET

# LEGATIONE AD CAIUM.

p. 992. [a] ΑΧΡΙ τίνος ἡμεῖς οἱ γέροντες ἔτι παῖδες ἐσμεν, τὰ μὲν σώματα χρόνῳ μήκει πόλιοι, τὰς δὲ ψυχὰς ὑπ' ἀναισθησίας κομιδῇ νήπιοι; νομίζομεν τὸ μὲν ἀσταθμητότατον, τύχῃ τύχην, ἀκλινέστατον, τὸ δὲ παγιώτατον, τῇ φύσιν ἀσειστοτάτην. Ὑπαλλάττομεν γὰρ, καθάπερ ἐν ταῖς πεττείαις τὰς πράξεις μετατιθέντες, οἰόμενοι τὰ μὲν τυχηρὰ μονιμώτερα εἶναι τῆς φύσεως, τὰ δὲ κατὰ φύσιν ἀσειστότερα [b] εἶναι τῶν τυχηρῶν. Αἴτιον δὲ, τὸ τὰ παρόντα [c] βεβαιοῦσθαι ἀπροοράτως τῶν μελλόντων ἔχοντας, αἰσθήσει πεπλανημένῃ χρωμένους πρὸ διανοίας [d] ἀφανῶς. Ὀφθαλμοῖς μὲν γὰρ τὰ ἐν φανερῷ καὶ ἐν χερσὶ καταλαμβάνεται, λογισμὸς δὲ φθάνει καὶ πρὸς τὰ

QUOUSQUE tandem nos ſenes erimus pueri, corpore quidem per ætatem cani, animo vero propter imperitiam infantes admodum? ut qui fortunam[a] rem inconſtantiſſimam putamus ſtabilem, inſtabilem vero naturam, cum ſit firmiſſima. Res enim tranſmutamus, eas ſurſum deorſum vertentes ſicut in luſu calculorum: rati res fortunæ naturalibus ſtabiliores, & contra res naturæ iſtis infirmiores. Cauſa eſt quod præſentia omni ſtudio proſequamur, de futuris parum proviſi, à ſenſu fallaci magis ducti quam animo errori non adeo obnoxio. Oculis enim quæ in promptu & conſpicua ſunt percipiuntur, animus autem at-

* De tit. iſto ſic Euſebius Eccleſ. Hiſt. lib. ii. c. 6. μεῖα μὲν ἄλλα ὧν ἐδοκίμασε συγγράμματα ἐν ἱστορίαις πεῖται λόγων, ἱστορῶ. Idem vero titulum iſtum περὶ ἀρετῶν ex Cavillatione in Caium appoſitum docet. Eccleſ. Hiſt. lib. ii c. 18. Οὗτος μὲν οὖν Γαΐου ἐπὶ Ῥώμης ἀρχόμενος, τὰ περὶ τοῦ Γαΐου Θεοσεβείας αὐτῷ γεγραφώς, ἃ μὴ ἴδιος ὢν εὐσεβείας ἐπέγραψε περὶ ἀρετῶν, &c. Apud Photium cod. 105. inſcribitur, Γαΐου ψευσόμενος. Nos vero non dubitamus vulgatum in editis titulum retinere. In nonnullis tamen MSS. Codicibus ſic legimus; Ἰσεῖα Χρήσιμος ὁ πάνυ φίλιμος περὶ τοῦ καὶ τοῦ Γαΐου, καὶ τοῦ αὐτοῦ τοῦ πρὸς ἅπαν τὸ Ἰουδαίων ἔθνος ἀπεχθείας αὐτοῦ. Iſta vero à librariis videntur profecta. Quod attinet ad librum ipſum, in nonnullis diſcrepat Philo à Joſepho; ſed iſta non tanti ſunt ut libellus hicce ei abjudicetur. Potior fides debetur ſcriptori vetuſtiori, & qui rebus geſtis quas narrat, & interfuit & præfuit. Præter teſtimonia Euſebii & Photii fidem libro huic facit Johannes Damaſcenus in Parallelis Sacris; qui multa citat ἐκ περισσῆς τοῦ πρὸς Γαΐον, quæ hic leguntur, ut in ſuis indicabitur locis. Integrum libellum ad nos non perveniſſe liquet ex verbis iſtis ad calcem, λεκτέον ἡμῖν τὰ παλινῳδικὰ πρὸς Γαΐον. Tum ex Joſeph. Antiqu. lib. xviii. c. 9. qui nonnulla de ſecunda coram Caio comparatione, narrat, quæ fruſtra in parte ſuperſtite quæras, forſan ex deperdita ſunt hauſta. Euſebius autor eſt, libellum hunc coram Claudio in ſenatu pleno recitatum; Hiſt. lib. ii. c. 6. Cui tamen ab eruditis fides vix datur. Licet meritis laudibus ejus elegantiam extollat Photius cod. 105. tamen ipſi videtur ἀλλαχοῦ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ φιλοσοφίας ἀλλότρια συγγεγραφέναι. Nec immerito quidem ſic inſimulatur Noſter, cum paſſim in legatione ſuperſtitioni gentilium multum tribuat.

[a] ΑΧΡΙ τίνος] Citantur hæc ob Anton. Mel. lib. ii. ſer. 18. Item à Johan. Monach. ined. tit. περὶ γεγήλων. Ubi tamen pro πόλιοι ſcribitur πάλαια.

[b] τῶν] Reſtitui ex MSS.

[c] βεβαιοῦσθαι] Melius forſan διαπαύειν. Sic Noſter infra p. 997. τὰς ὑπεροχὰς (ſcribe ὑπερογὰς) διαπαύειν. Idem p. 1012. τὰς τῶν δεχόντων ὑπερογὰς μᾶλλον ἢ τὰς ἀρχούσας— διαπαύειν. Vide etiam Johan. Damaſc. Parall. ſacr. p. 564.

[d] ἀφανῶς] Scribe ἁπλανῶς, cui contextus omnino favet. Opponitur enim διανοίᾳ ἁπλανεῖ præcedenti αἰσθήσει πεπλανημένῃ.

tingit etiam futura & invisibilia; cujus visum acutiorem quam oculorum corporis, hebetamus, alii mero saturitateque suffundentes, alii ignorantia, malorum maximo. Veruntamen nostra hæc tempora, & quæ inciderunt in ea res multæ magnæque, licet dubitent nonnulli utrum numini curæ sint homines, præcipuè vero supplicum genus, quod Patri regique omnium rerumque effectori pro sorte peculiari addicitur, ad convincendos eos abundè sufficerent. Id genus hominum Chaldaïce Israel vocatur, nomine vero Græcè reddito, *videns Deum*; id quod mihi videtur pluris æstimandum quam ullæ opes vel privatæ vel publicæ. Nam si seniorum aut præceptorum, aut magistratuum, vel parentum aspectus movet ad reverentiam & modestiam, & vitæ continentis cultum, quantum putamus nos probitatis virtutisque, stabilimentum reperturos in animis, quæ emergentes supra omnes creaturas, Deum increatum spectare didicerint? summum illud bonum, pulchrum, felix beatumque, &, quod vere dicere licet, bono melius, pulchro pulchrius, beato beatius, felicitate ipsa felicius, & si quid hisce dictis sit perfectius. Non potest enim sermo assurgere ad Deum omni à contactu & accessu remotum, verum longe sublapsus recedit, cum non possit propriis nominibus ceu gradibus ascendere ad manifestationem, non dico ejus Qui est: (neque enim totum quidem cœlum in vocem articulatam versum verba apta & appositа ad hoc poterit afferre) sed vel potestatum eum stipantium, creatricis, regiæ, provisoriæ, cæterarumque quæcunque vel beneficæ sunt vel pœnas dispensant. Si quidem etiam ultrices collocandæ sunt in beneficarum ordine: non solum quia legum & institutorum sunt portiones (lex enim ex duobus præcipuè constat, ex honore bonorum vindictaque malorum) verum etiam quia non raro animadversio corrigit & emendat ipsos delinquentes, sin minus, alios propius accedentes. Nam aliorum pœnæ emendant quamplurimos, veritos ne in similes incidant. Quis enim videns Caium post Tiberii Cæsaris obitum potitum terræ marisque imperio tranquillo & bene constituto, omnibusque sui partibus ad concordiam conformato, septentrione, meridie, oriente, occidenteque: (Barbaro genere cum

ἀόρατα καὶ μέλλοντα· ἕ τινὶ ὄψιν ὀξυωπεστέραν ἔσαν τ δι' ὀμμάτων σώματος, ἀμαυρῶμεν, εἰ μὴ ἀκεράτῳ καὶ πλησμοναῖς ἐπισυγχέοιμεν, οἱ ἢ τῷ μεγίστῳ τ κακῶν, ἀμαθίᾳ. Πλεῖν ὁ παρὼν καιρὸς, καὶ αἱ κατ' αὐτὸν κριθεῖσαι πολλαὶ καὶ μεγάλαι ἐπανθίσεις, κἂν * εἰ ἄπιστοι γεγόνασί τινες τῶν προνοεῖν τὸ θεῖον ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα τῶν ἱκετικῶν ἡθῶν, ὃ τῷ παλαιὶ καὶ βασιλεῖ τ ὅλων καὶ πάντων αἰτίῳ προσκεκλήρωται, ἱκανοὶ τῶν πεῖσαι αὐτούς. Τοῦτο ἢ τὸ ἦθος Χαλδαϊστὶ μὲν Ἰσραὴλ καλεῖται, Ἑλλάδι δὲ ἑρμηνευθὲν τῶν ὀνόματος, [f] ὁρῶν θεόν· ὃ μοι δοκεῖ πάντων χρημάτων ἰδίων τε καὶ κοινῶν εἶναι τιμιώταλον. Εἰ γὰρ πρεσβυτέρων ἢ ὑφηγητῶν, ἢ ἀρχόντων, ἢ γονέων ὄψις κινεῖ τοὺς βλέποντας πρὸς αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν καὶ σώφρονα βίον ζῆλον, πόσον τί νομίζομεν ἀρετῆς ἔρμα [ff] καὶ καλοκαγαθίας ἀνευρήσειν ἐν ψυχαῖς, αἳ τὸ γενητὸν πᾶν ὑπερκύψασαι, τὸ ἀῒδιον καὶ θεῖον ὁρᾶν πεπαίδευνται), τὸ πρῶτον ἀγαθὸν καὶ καλὸν καὶ εὔδαιμον, ἐ μακάριον· εἰ δεῖ ταληθῆ εἰπεῖν, τὸ κρεῖττον μὲν ἀγαθοῦ, κάλλιον ἢ καλοῦ, καὶ [g] μακαριότητος μὲν μακαριώτερον, εὐδαιμονίας ἢ αὐτῆς εὐδαιμονέστερον, καὶ εἴ δή τι τ εἰρημένων τελειότερον. Οὐ γὰρ φθάνει [h] προσαναβαίνειν ὁ λόγος ἐπὶ τ ἄψαυστον καὶ ἀναφῆ πάντη θεὸν, ἀλλ' ὑπονοστεῖ καὶ ὑπορρεῖ, κυρίοις ὀνόμασιν ἀδυνατῶν ἐπιβάθρα χρῆσθαι πρὸς δήλωσιν, ἃ λέγω τοῦ Ὄντος· οὐδὲ γὰρ ὁ σύμπας ἀρχαῖος ἔναρθρος φωνὴ γνώμης, εὐβυβόλων καὶ εὐσκόπων εἰς τοῦτο ἂν εὐπορεῖ ῥημάτων· ἀλλὰ τ δορυφόρων αὐτοῦ δυνάμεων, κοσμοποιητικῆς τε καὶ βασιλικῆς, ἐ προνοητικῆς, καὶ τ ἄλλων ὅσαι εὐεργέτιδές τε καὶ κολαστήριοι. Εἰ [i] μὴ καὶ τὰς κολαστηρίους ἐν εὐεργέτισι τακτέον, ἃ μόνον ἐπειδὴ νόμων καὶ θεσμῶν εἰσι μοῖραι (νόμος γὰρ ἐκ δυοῖν ξυμπληροῦται τὸ πέφυκε, τιμῆς ἀγαθῶν καὶ πονηρῶν κολάσεως) ἀλλ' ὅτι ἐ ἡ κόλασις νουθετεῖ καὶ ζωφρονίζει πολλάκις μὲν καὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας, εἰ δὲ μὴ, πάντως γοῦν τοὺς πλησιάζοντας. Αἱ γὰρ ἑτέρων τιμωρίαι βελτιοῦσι τοὺς πολλοὺς, φόβῳ τοῦ μὴ πάθωσιν παθεῖν. Τίς γὰρ ἰδὼν Γάϊον μετὰ τὸν Τιβερίου Καίσαρος τελευτὴν παρειληφότα τὴν ἡγεμονίαν πάσης γῆς καὶ θαλάττης ἀσφαλέστατον καὶ εὔνομον, ἐ πᾶσι τοῖς μέρεσιν [k] ἡρμοσμένην εἰς τὸ σύμφωνον, ἑῴοις, ἑσπερίοις, μεσημβρινοῖς, ἀρκτικοῖς· (τοῦ μὲν Βαρβαρικοῦ γένους τῷ

* εἰ ἄπιστοι] Ita Codices nonnulli pro ἱκανοὶ πίστεις in Editis. Cui etiam emendationi sensus suffragatur.

[f] ὁρῶν τ θεόν] Hoc Israelis Etymon, licet à Textu sacro dissonum, sæpius ingeritur à Philone. Vide dicta ad p. 491.

[ff] καὶ] Adde πλήρωμα; sicut Philo vulgò amat scribere. Supra p. 871. ἔρμα καὶ πλήρωμα καλοκαγαθίας ἐπιφερόμενος. Item p. 884. μόνος πλήρωμα καὶ ἔρμα καθ' αὑτὸν ὤν, &c.

[g] μακαριότητος] Sic MSS. pro μακαρίου. Cui emendationi fidem faciunt sequentia, εὐδαιμονίας ἢ αὐτῆς, &c.

[h] προσαναβαίνειν] Similiter Orig. cont. Celsi. lib. vii. p. 360. Πλάτων μὲν ὃν λιγίτω τ ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ Παντὸς,

[i] μὴ] Restitui ex MSS. Med. & Coll. Nov. è quibus etiam mox in sequentibus pro πληροῦσθαι, scribo ξυμπληροῦσθαι.

[k] ἡρμοσμένην] Sic MS. Med. scil. ἡγημαικὸν. Editi ἡρμοσμένον.

Ἑλληνικῷ, τῷ τε Ἑλληνικῷ τῷ βαρβαρικῷ· καὶ τῷ μὲ στρατιωτικῷ τῷ κατ' πόλεις, τῷ τε πολιτικῷ τῷ στρατευομένῳ ξυμφωνήσαντος αὐτοῖς μετασχεῖν καὶ ἀπολαῦσιν εἰρήνης) οὐκ ἐθαύμασέ τε καὶ κατεπλάγη, τό τε ὑπερφυὲς καὶ παντὸς λόγου κρεῖττον τῆς εὐπραγίας, ἐξ ἑτοίμου τὰ ἀγαθὰ ἀθρόα ζωηδὸν κεκληρονομηκότα, παμπληθεῖς θησαυροὺς χρημάτων, ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν τό τε μὲ ὡς ὕλλου, τό τε ὡς νόμισμα, τό τε ὡς προβόσκημα, εἰς σκευωμάτων καί τινων ἑτέρων, ἃ πρὸς ἐπίδειξιν τεχνικῶς· παμπληθεῖς δυνάμεις, πεζὰς, ἱππικὰς, ναυτικὰς περιόδους ὥσπερ ἐκ πηγῶν αἰενάου τινὸς φορᾶς χορηγουμένας· δεχομένην τε καὶ τὰ πλείστων καὶ ἀναγκαιοτάτων μερῶν τὴν οἰκουμένης, ἃ δὴ καὶ κυρίως ἄν τις [m] οἰκουμένην ἄποι, δυσὶ ποταμοῖς ἐφεζομένην, Εὐφράτῃ τε καὶ Ῥήνῳ, τῷ μὲ ἀποτεμνομένῳ Γερμανίαν καὶ ὅσα θηριωδέστερα ἔθνη, Εὐφράτῃ δὲ [n] Παρθυαίαν, καὶ τὰ Σαρματῶν γένη καὶ Σκυθῶν, ἅπερ οὐχ ἧττον ἐχθρικὰ τῶν Γερμανικῶν· ἀλλ', ὡς εἶπον ἤδη, τέως ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος ἄχρι δυομένου, τέως τε ἐντὸς ὠκεανοῦ καὶ ὑπερωκεάνιον. Ἐφ' οἷς ὅ, τε Ῥωμαίων δῆμος ἐγηγήθει καὶ πᾶσα Ἰταλία, τότε Ἀσιανά τε καὶ Εὐρωπαῖα ἔθνη. Ὡς γὰρ ἐπ' οὐδενὶ τῶ πώποτε γνωμένων αὐτοκεραπόρων, ἅπαντες [o] ἠγάσθησαν, κτῆσιν καὶ χρῆσιν ἰδίων τε καὶ καινῶν ἀγαθῶν οὐκ ἐλπίζοντες ἕξειν, ἀλλ' ἔχειν ἤδη νομίζοντες πλήρωμά τινος εὐτυχίας, ἐφεδρεύσης εὐδαιμονίας. Οὐδὲν γὰρ ἦν ἰδεῖν ἕτερον κατὰ πόλεις, ἢ βωμοὺς, ἱερεῖα, θυσίας, λαμπομένους, ἐστεφανωμένους, φαιδρούς, εὐμένειαν ἐξ ἱλαρᾶς τῆς ὄψεως προφαίνοντας, ἑορτὰς, πανηγύρεις, μουσικοὺς ἀγῶνας, ἱπποδρομίας, κώμους, παννυχίδας μετ' αὐλῶν καὶ κιθάρας, τέρψεις, ἀνέσεις, ἐκτρυφήσεις, παιδιὰς ἡδονὰς διὰ πάσης αἰσθήσεως. Τότε δὲ πλούσιοι πενήτων προὔφερον, οὐκ ἔνδοξοι ἀδόξων, δανεισταὶ χρεωστῶν, δεσπόται δούλων ἔβριθον, ἰσονομίαν τῷ καιρῷ διδόντος· ὡς τὰ παλαιὰ ποιηταῖς ἀναγεγραφότα Κρονικὸν βίον μηκέτι νομίζεσθαι πλάσμα μύθου. [p] Διό τε τὴν εὐθυμίαν καὶ εὐτυχίαν, τό, τε ἄλυπον καὶ ἄφοβον, καὶ τὰς πανοικίας ὁμοῦ καὶ πανδήμους μεθ' ἡμέρας τε καὶ νύκτωρ εὐφροσύνας, αἱ μέχρι μηνῶν ἐπὶ τὰ πρώτων [pp] ἅπαυστοι καὶ συνεχεῖς

Græco, Græcoque viciſſim cum Barbaro, & exercitibus cum oppidanis, hiſque viciſſim cum illis conſentientibus ad uberem pacis participationem) non admiratione & pene ſtupore perculſus fuerat ob ejus felicitatem tam inſignem & vix enarrabilem, qui bona quamplurima cumulata ex hæreditate parata accepiſſet, theſauros opibus refertos, argentum aurumque, partim rude infectumque, partim ſignatum, partim fabrefactum in pocula & id genus alia quæ ad oſtentationem artificioſè elaborantur: ad hæc pedeſtres, equeſtres navaleſque copias, reditus affluentes tanquam è fonte perpetuo, imperium non ſolum plurimarum & præcipuarum partium orbis, quas verè dixerit quivis orbem habitabilem, duobus finitum fluminibus, Euphrate Rhenoque, hoc disjungente Germaniam & feroces nationes alias, Euphrate autem Parthiam Sarmaticaſque gentes ac Scythicas nihilo mitiores Germanicis: verum, ut jam ſupra dixi, *Imperium* ab ortu ad occaſum quicquid vel intra vel extra oceanum eſt poſitum? Propter quæ tum lætitia geſtiebat populus Romanus & univerſa Italia, provinciæque omnes Europeæ & Aſiaticæ. Sicut enim nunquam ante ſub imperatore aliquo, univerſi exultabant, poſſeſſionem & uſum commodorum publicorum & privatorum non mox habituros ſperantes, ſed jam ſe tenere exiſtimantes plenitudinem quandam rerum proſperarum, felicitate in dies aucta. Erat igitur videre nihil aliud per ſingulas urbes quàm altaria, victimas, ſacrificia, candidatos, coronatos, hilares benevolentiam ex blando vultu præ ſe ferentes, feſta, celebritates, muſica certamina, circenſes, comeſſationes, pervigilia cum citharis ac tibiis, oblectationes, remiſſiones, ocium, variaſque per omnes ſenſus voluptates. Tunc nec opulenti egenos, nec clari ignobiles antecellebant: non creditores debitoribus imperitabant, non domini ſervis, exæquante jura tempore: ut jam deſcriptum à poetis Saturnium ſæculum pro figmento fabuloſo non diutius haberetur: tanta erat ubertas & annonæ felicitas, tanta hilaritas, & ſecuritas, feſtivitateſque ſimul familiarum univerſarum & populorum, noctu pariter ac interdiu,

993.

P. 994.

[1] προβόσκημα] Scribe προκόσμημα. Uſurpatur vox iſta à Philone infra p. 1005. Item lib. de Chrub. p. 125. & ab Euſebio, ex Philone, Præp. Evangel. lib. viii. c. ult. Diog. Laert. in proœmio, προκοσμήματα τῆς καὶ χρυσοφορίας ἀπαγορεύσεις. Ubi videndus Joachimus Kuhnius in notis ad ſeg. viii.

[m] οἰκουμένην] Hinc liquet quales apud ſcriptores Helleniſticos eſſent termini οἰκουμένη, neque eos excedere Orbem Romanum. Noſter ſupra de Joſeph. p. 549. μνημεῖα τῆς κολοκαγαθίας πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης. Arctiores adhuc limites ponit τῆς οἰκουμένης, Joſeph. Ant. lib. viii. c. 13. ἐπεστείλαμεν καὶ πᾶσιν τοῖς οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην. Vox ergo iſta in Novo Fœdere non de toto Orbe habitabili uſurpatur, ſed vel de Orbe Romano, vel etiam Judæa. Sic ergo explicandus D. Matth. xxiv. 14. Item D. Luc. ii. 1. & iv. 5. Huc etiam affer LXX Eſther. iii. 13.

[n] Παρθυαίαν] Nonnulli Codices Παρθικήν. Unicus Codex Trin. Coll. Παρθυηνήν, idque, ut videtur, rectè. Vide Strabon. lib. xi. p. 515.

[o] ἠγάσθησαν] Forſan ἠγαλλιάσθησαν. Sueton. in Caio, cap. xiii. *Imperium adeptus, populum Romanum, vel dicam hominum genus, voti compotem fecit, exoptatiſſimus princeps maxime parti provincialium ac militum.* Idem cap. xiv. *Jus arbitriumque omnium Rerum, illi permiſſum eſt, tantâ publicâ Lætitiâ, ut tribus proximis menſibus, ac ne totis quidem, ſupra centum ſexaginta millia victimarum caſa tradantur.*

[p] Διό τε] Sic MSS. pro Διό.

[pp] ἅπαυστοι] Philoni magis uſitatum ἀδιάλειπτοι cum συνεχεῖς jungere. Sic ſupra p. 177. ἀδιαλείπτου καὶ συνεχοῦς ἱκετείας. Item p. 724. συνεχῆς καὶ ἀδιαλείπτου μνήμης. Vide etiam p. 1196. & ibi dicta.

quæ

quæ per ſeptem primos menſes perpetuo & indeſinenter durabant. Octavo autem gravis morbus Caium invaſit, exinde quia frugaliorem victus rationem & ſalubriorem qua uſus ſub Tiberio fuerat, mutaverat in luxum. In eum enim ſimul ingruebant nimia meri cupediarumque abſumptio, & pleno ventre non ſatiati appetitus, balneorum uſus intempeſtivus, tum vomitus rurſumque compotationes, atque his ſuccedens ingluvies, volutationeſque cum fœminis ac pueris, & quidquid vel animo vel corpori & utriuſque conjunctioni ſit noxium. Atqui temperantiæ merces eſt robur & ſanitas, intemperantiæ imbecillitas & morbus morti proximus.

Igitur poſtquam ejus morbus fama vulgatus eſt, mari etiam tum navigationibus idoneo (inſtabat enim initium autumni, qui fere poſtrema ſolet eſſe navigatio revertentium ad proprios portus & ſtationes ab omnibus emporiis, præſertim eorum qui nolunt hiemare apud gentes exteras:) omiſſo jam victu delicato, vultus tetricos præ ſe ferebant, mœſtitiaque & triſtitia familiæ omnes & civitates repletæ ſunt: dolore jam pari lætitiam nuperam in partem alteram proclinante. Omnes enim orbis habitabilis partes cum eo unà ægrotabant graviore morbo quam quo laboravit Caius. Hujus enim morbus corpus ſolum afflixit, harum vero univerſas animæ partes, fortitudinem, pacem, ſpes bonas, uſum & fructum bonorum quorumcunque. Verſabant enim animo quanta & qualia mala oriuntur ex imperio orbato; fames, bellum, exciſiones arborum, vaſtationes agrorum, expulſiones colonorum, direptiones bonorum, immanes captivitatis & mortis terrores: quorum omnium nullus reſtabat medicus, id unum pro remedio habentibus ſi Caius convaleſceret. Itaque remittente ſe morbo, brevi etiam in extremis finibus poſiti conjunctim gaudebant (fama enim nihil velocius) arrectæque erant omnes civitates rumorum gratiorum avidæ, donec ex adventantibus lætum nuncium acceperunt ſanitatis plenè reſtitutæ; propterea quaſi ſalutem ipſi recepiſſent, rurſum nuperas renovabant hilaritates cuncti continentis & inſularum incolæ. Nemo enim meminit unquam tantam fuiſſe unius alicujus gentis aut regionis lætitiam publicam ob ſaluti vel imperio reſtitutam principem, quanta tum fuit univerſi orbis vel cum Caius imperium acciperet, vel cum à morbo convaleſceret.

ἠρρώσθη. Τῷ δὲ ὀγδόῳ καλασκήψει βαρεῖα νόσος τῷ Γαΐῳ, τλὺ περὶ μικρῦ διαπαν, ὅτε ἔζη Τιβέριος, ἀκολουτέρων καὶ ἀφ' τέτο ὑγιεινοτέρων ὄσαν, εἰς πολυτέλειαν μεθαρμοσαμθύων. Πολὺς γὰρ ἄκρασος καὶ ἀψοφαγία, ἐπὶ πλήρεσι τοῖς ὄγκοις ἀπλήρωτοι ἐπιθυμίαι, θερμολυσίαι τε ἄκαιροι, καὶ ἐμέσεις, ἐπὶ ἄθυς πάλιν οἰνοφλυγίαι καὶ ἐφέδροι γαστριμαργίαι, λαγνεῖαι ἀφ' παίδων καὶ γυναικῶν, ἐπ ὅσα ἄλλα καθαιρετικὰ ψυχῆς καὶ σώματος· καὶ τ ἐν ἑκατέρῳ δεσμῶν, ζωοπέθετο. Τὰ δ' ἐπίχειρα ἰσχνασίας μὲ ὑγεία καὶ ἰσχύς, ἀκρασίας δ' ἀσθένεια καὶ νόσος γειτνιῶσα θανάτῳ.

Διαγελείσης δ' ἐν τῇ ὅτι νοσεῖ φήμης, ἔτι πλοΐμων ὄντων· ἀρχὴ γὰρ ἦν μετοπώρου, τελευταῖος πλοῦς τοῖς θαλαττεύουσιν, ἀπὸ τῶν παραλαχόθεν ἐμπορείων εἰς τὰς οἰκείας λιμένας καὶ ὑποδρόμους ἐπανιοῦσι, καὶ μάλιστα οἷς πρόνοια τῦ μὴ ἀμαχειμάζειν ἐπὶ ξένης ἐστίν· μεθέμενοι δὲ ἀβροδίαιτον βίον, ἐσκυθρώπαζον, ζωνοίας τε καὶ παληφοίας πᾶσα οἰκία καὶ πόλις ἐγέμετο μιᾶς, ἰσορρόπῳ λύπῃ τὸ πρὸ μικροῦ χαρᾶς ἀμφικλινῦς ἡνεμένης. Τὰ γὰρ μέρη πάντα τῆς οἰκεμένης αὐτῷ ζωνέσησε, βαρυτέρᾳ νόσῳ χρησάμενα τῆς καλαχύσης Γαΐου. Ἐκείνη μὲ γὰρ σώματος ἦν αὐτὸ μόνον, ἡ δὲ τῶν παντὸς παντὸς ψυχῆς, ἀθενείας, ἀρρωστίας, ἐλπίδων, μετοσίας καὶ ἀπολαύσεως ἀγαθῶν. Ἀνεπόλων γὰρ ὅσα καὶ ἡλίκα κακὰ ἐξ ἀναρχίας φύεται· λιμὸν, πόλεμον, δενδροτομίας, δηώσεις χωρίων, σεσήσεις χρημάτων, ἀπαγωγὰς, τὰς περὶ δουλείας καὶ θανάτου φόβους ἀνηκέστους, ὧν ἰατρὸς ἦν οὐδείς, μίαν ἐχόντων θεραπείαν τὸ ῥωθῆναι Γαΐον. Ὅτε γὰρ ἤρξατο λωφᾶν ἡ νόσος, ἐν βραχεῖ καὶ οἱ μέχρι περάτων ζωνήθησαν (φήμης γὰρ οὐδὲν ὠκύτερον) καὶ μετέωρος πᾶσα πόλις ἦν, ἀκοῆς ἀεὶ διψῶσα βελτίονος, ἕως ἀφ' τῶν ἑσπερίων παραλίων ῥῶσις ἐκηρύχθη· δι' ἣν πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἐτρέποντο θυμηδίας, ἰδίαν ἑαυτῶν νομίζουσαι ζωηρίαν πᾶσαι μὲ ἤπειροι, πᾶσαι δὲ νῆσοι. Μέμνηται γὰρ οὐδεὶς τοσαύτῃ χώρας μιᾶς ἢ ἑνὸς ἔθνους γενέσθαι χαρὰν ἐπὶ ζωηρίᾳ καὶ καλασάσῃ ἡγεμόνος, ὡς ἦν ἐπὶ Γαΐῳ ζυμπάσης τῆς οἰκεμένης, καὶ τῷ δηλαδὴ τῷ δρχῷ, καὶ ῥωθέντι ἐκ τῆς ἀθενείας. Ὥσπερ γὰρ ἐκ νομάδος βίος καὶ ἡμερώδης νῦν πρῶτον δρχόμενοι μεταβάλλειν περὶ τὸ ζωύμενον καὶ ὁμο-

q νόσος] Dion. Caſſ. lib. lix. Sueton. lib. iv. c. 14.

r τελευταῖος πλοῦς] Rarius Hyeme navem ſolverunt antiqui. Notat enim Vegetius, *menſe Novembri claudi maria*. Act. xxvii. 9. ὅτι διὰ τὸ ἤδη καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι. Erat vero νηστεία jejunii vel expiationis dies, & ferè incidebat in Septembrim Noſtrum.

s ξόης] Ita MSS. pro ξόη. Item mox ἰχθύος. Editi ἰγθύος.

t φήμης] Citantur hæc à Johan. Damaſcen. Parall. ſacr. p. 711. tit. περὶ φήμης.

u τοσαύτῃ] Sic MSS. pro τοσαύτης, ſcil. χαρᾷ.

x δηλαδὴ τῷ] Sic MSS. Aug. & Vat. pro δηλονότι. Supra p. 993. Γαΐου—παρεληφότα τὴν ἡγεμονίαν. Similiter infra p. 1025. Γαΐῳ δηλαδὴ τῷ ἡγεμονίαν. Mox ex eiſdem pro ῥωθέντι repone ῥωθέντι, ſcil. Γαΐῳ.

ὁμο-

p. 995.

ὁμοδίαιτον, καὶ ἐξ ἐρημίας [γ] καὶ ζυγῶν ἐ ὑπωρειῶν εἰσοικίζειας πόλεσι τειχήρεσι, καὶ ἐξ ἀνεπιτροπεύτε ζωῆς ὑπὸ ἐπιτρόπῳ τάττεσθαι, νομεῖ τινι καὶ ἀγελάρχῃ τὸ ἡμιρωτέρας ἀγέλης, ἐγεγήθεσαν, ἀγνοίᾳ τῆς ἀληθείας. Τυφλώττει γὰρ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς πρὸς τιμὴν τὸ ζυμφέροντος ὄντως [z] αἴσθησιν, εἰκασίᾳ καὶ τοxασμῷ μᾶλλον ἢ ἐπιστήμῃ χρῆσθαι δυνάμενος.

Εὐθὺς γὰρ ἂν εἰς μακρὸν ζωτὴρ καὶ [a] σωτὴρ εἶναι νομισθεὶς, καὶ τινας ἀγαθῶν πηγὰς νέας ἐπομβρήσειν Ἀσίᾳ τε καὶ Εὐρώπῃ πρὸς εὐδαιμονίαν ἀπαθαίρετον, ἰδίᾳ τε ἑκάστῳ καὶ πᾶσι κοινῇ, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἀφ' [b] ἑστίας ἤρξατο, μεταβαλὼν πρὸς τὸ ἀτίθασσον, μᾶλλον δ' ἦν [c] ζυνεσκίαζεν ἀγριότητα τῷ πλάσματι τὸ ὑποκρίσεως, ἀναφήνας. Τὸν γὰρ ἀνεψιὸν καὶ κοινωνὸν [d] ἀποληφθέντα τὸ ἀρχῆς, καὶ οἰκειότερον αὐτῷ ἀφέδροχον· ὁ μὲν γὰρ θέσει υἱωνὸς ἦν, ὁ δὲ φύσει. Τιβερίου· κλείνει προφασισάμενος ἐπιβουλὴν, μηδὲ τὸ ἡλικίας χωρήσης ἔγκλημα πιθανὸν. Ἅρτι γὰρ ἐκ παίδων εἰς μειράκιον ὁ δύσλως μετῆλθε, καὶ, ὡς γέ φασί τινες, εἰ βραχὺ ἐπιβιώσειε χρόνον Τιβέριος, ὁ μὲν ἂν ἐκποδὼν ἐγεγήνητο Γάιος, δι' ὑπονοιῶν κεχωρηκὼς ἀνηκέστων, ὁ δὲ γνήσιος υἱωνὸς μόνος ἀπεδείδεικτο ἡγεμὼν καὶ κληρονόμος τὸ παππῴας ἀρχῆς. Ἀλλ' ὁ μὲν ὑπὸ τὸ εἱμαρμένης ἔφθη ζωαρπασθεὶς, πρὶν ὅπη τέλος ἀγαγεῖν τὰ βεβουλευμένα· Γάιος δὲ τιμὴ ἐκ τοῦ ὑφαλοῦσθαι τὰ πρὸς τὸ κοινωνὸν δίκαια ἀφορμὴν ἐνόμιζεν [e] ἀποδράσεως καλλιεργηθεῖσαν. Τὸ δὲ σόφισμα πιθανὸν ἦν· ζωαγαγὼν τοὺς ἐν τέλει, Βούλομαι μὲν, ἔφη, τὸ γνήσιον μὲν ἀνεψιὸν, σύνεσίᾳ δὲ ἀδελφὸν, ἐπόμενος καὶ τῇ τοῦ τελευτηκότος Τιβερίου γνώμῃ, κοινοπραγεῖν τὸ αὐτοκρατοῦς ἐξουσίας. Ὁρᾶτε δὲ καὶ αὐτοὶ νήπιον ἔτι ὄντα κομιδῇ, καὶ χρῄζοντα ἐπιτρόπων καὶ διδασκάλων καὶ παιδαγωγῶν. Ἐπεὶ τί ἂν ἦν μεῖζον ἀγαθὸν, ἢ τὰ πραγματα βάρη τὸ ἡγεμονίας, μὴ μίαν ψυχὴν ἢ σῶμα ἓν ἐπηχθίᾳ, ἀλλ' ἔχειν τὸ δυνησόμενον ἐπελαφρίζειν καὶ ζωεπικουφίζειν. Ἐγὼ δὲ, ἔφη, παιδαγωγὸς καὶ διδασκάλους ἐ ἐπιτρόπους [f] ὑπερβαλὼν, ἐμαυτὸν ἤδη γεγράφω πατέρα, [g] υἱὸν δὲ ἐκεῖνον.

Nam ac si tum primum feram & pastoralem vitam in socialem civilemque inciperent vertere, & è deserto & caulibus & speluncis in civitates munitas migrare, & post vitam sine magistro actam sub magistro degere, quasi pastore quodam & præfecto mitioris gregis, gaudebant, ignari veritatis. Cæcutit enim humana mens, ad ejus quod vere prodest electionem, quippe quæ magis propendet ad conjecturas quàm scientiam.

Statim igitur is qui sospitator & beneficus fore sperabatur & bonorum novis fontibus irrigaturus Asiam & Europam, ad felicitatem perpetuam & singulorum & in commune universorum, à lare suo, quod dici solet, exorsus, in ferum ingenium transilit, aut potius quam feritatem simulationis velo obtexerat, eam detexit. Suum enim patruelem & imperii cohæredem, & propiorem Ipso successorem, quòd hic natura, ipse adoptione Tiberii nepos esset, occidit: causatus ab eo se petitum insidiis, quod crimen ne in ætatem quidem illius competebat. Vix enim tum primam adolescentiam missellus attigerat: &, ut quidam aiunt, si paulo diutius vixisset Tiberius, Caius jam tum suspicionibus immanibus laborans, sublatus fuisset è medio, germanus vero nepos solus declaratus fuisset princeps & hæres aviti imperii. Verùm ille fato concessit prius quàm exsequeretur sua consilia. Cæterum Caius violati juris contra socium imperii infamiam artificio quodam evasurum se existimavit. Adhibuit autem commentum hujusmodi; Convocatis optimatibus, lubens quidem vellem, inquit, hunc cognatione patruelem, benevolentia fratrem, Tiberii defuncti judicium secutus, in imperii societatem assumere. Sed ipsi videtis eum admodum puerum opus habere curatoribus, pædagogis, præceptoribus. Alioquin quid mihi contingere potuisset optatius, quam tanto imperii pondere non onerari unum corpus unamque animam: & habere me à quo pro parte sua subinde adjutante sublevet? Equidem, inquit, plus quàm pædagogum vel curatorem vel præceptorem ei me fore jam nunc profiteor, & me patrem appellari, illum filium, jubeo.

p. 996.

p. 995.

[γ] καὶ] Restitui ex MSS. E quibus etiam pro ὑπωρειῶν scribo ὑπωρεῶν. Hesychius utramque vocem agnoscit, ὑπώρεια, τὰ κάτω μέρη τοῦ ὄρους. Ὑπώρεια τὰ ὑπὸ τὰ ὄρη. Homer. Il. Φ. 218.——ἀλλ' ἐν' ὑπωρείας, &c.

[z] αἴσθησιν] MSS. Med. & Paris. αἴξησιν, & forsan rectius. Ibid. εἰκασίᾳ. Editi εἰκασμῷ.

[a] σωτὴρ] Titulum istum σωτῆρος & σωτήρ, primo reges Syriæ, successores Alexandri sibi ex fastu immodico arripuerunt. Inde ad Romanos imperatores transiit. Unde & Augustus, apud Philonem audit, σωτὴρ καὶ εὐεργέτης; atque Augusta Familia ab eodem vocatur Οἶκος εὐεργέτης. Unde & Athenienses in nummo Adrianum salutant, Ὀλύμπιον σωτῆρα καὶ εὐεργέτην. Et Populus Romanus in inscriptione apud Sponium à Laodicensibus appellatur Σωτὴρ καὶ εὐεργέτης. Huc vero respici videtur à D. Luc. xxii. 25. καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. Vide Spanhem. Dissert. vii. de Præstant. Numism. Et Grot. ad D. Matth xx 25.

[b] ἑστίας] MSS. ἱερᾶς. Utrumque Proverbium apud veteres percrebuit, sed istud ἀφ' ἱερᾶς Philoni frequentius usurpatum. Vide infra p. 1007, & de Somniis 1124.

[c] ζωσκίαζεν] De ejus dissimulatione sic Suetonius in Caio cap. x. *Hic omnibus insidiis tentatus, elicientium cognitumque se ad quærelas nullam unquam occasionem dedit*, &c. Tacitus Annal. vi. 45. *Nam etsi commotus ingenio, simulationum tamen falsa in sinu avi perdidicerat.* Idem ibidem, *immanem animum subdola modestia tegens.*

[d] ἀποληφθέντα] Melius forsan ἀποδοκιμθέντα. Sicut mox infra, μόνος ἀποδεδείκτο ἡγεμὼν, &c. Item p. 997.

[e] ἀποδράσεως] Sic MSS. Med. & Aug. Editi ἀποδρήσεως. Mox pro βούλομαι, ex loci sensu, scribendum βουλοίμην.

[f] ὑπερβαλὼν] Forsan ὑπερβάς. Sicut p. 1005. ἡμιθέους ὑπερβάς.

[g] υἱὸν] De quo sic Dion Cassius lib. lix. πότε τε οὖν ὁ Γάϊος ἄκων αὐτὸν τῆς ἀρχῆς παρείλυσε, καὶ μὴ τοῦτο ποιησάμενος (melius εἰσποιησάμενος) ἀπίκλειτο.

Hac ratione deceptis tum qui adfuerant optimatibus tum adoleſcentulo, quod hæc adoptio, quaſi eſca, non tam daret ſperatum imperium, quam jam ante datum adimeret, cohæredi collegæque legitimo, nullius cujuſcunque ratione habita, cum omni ſecuritate inſidias cœpit ſtruere. Nam Romano jure poteſtas tota in filium eſt penes patrem, & alioquin imperatoris autoritas non eſt legibus obnoxia, nemine audente aut valente rationem ab eo repetere. Hunc igitur ſibi ratus velut in ludis imminentem adverſarium profligat (convictu, cognatione & ætate tenera inſuper habitis) infelicem, brevis ævi adoleſcentem principatus patrimoniique ſocium, multorum ſpe deſtinatum & tantum non factum imperatorem propter cognationem proximam cum Tiberio. Nepotes enim poſt parentum obitum avi cenſent pro filiis. Fertur juſſum ſua manu ſe interimere, adſtantibus tribuno ac centurione quibus interdictum eſt piaculum *tale* attingere, (quaſi nefas eſſet imperatorum poſteros necari alienis manibus; juris enim in injuriis, & ſanctitatis in ſcelere meminerat, illuſa per ſimulationem veritatis natura.) Prorſus inexpertum, quippe qui alium cæſum non viderat, nec fuerat exercitatus pugnis ludicris, quæ propter bella inſtantia ſunt occupatio & præexercitatio adoleſcentum ad imperium educatorum; primum cervice porrecta adſtantes jugulare obſecratus eſt: cumque illi detrectarent, ipſe ſumpta ſica ex ignorantia & imperitia ſcitabatur locum maxime opportunum, ut ictu provido infelicem vitam abrumperet. Atque illi quidem veluti infelicitatis magiſtri, docebant & oſtendebant partem, cui enſem infigeret; ille vero primam hanc atque ultimam diſciplinam edoctus, infelix, coactus, ſui fit homicida.

Ubi vero primum maximumque certamen Caius confecit ex ſententia, nemine ex cognatis ſuperſtite quem principem ei poſſent opponere malevoli & ſuſpecti, ad ſecundum ſe mox parabat adverſus Macronem, virum quo adjutore

Τούτοις δὴ τὰς παρούσας ἀπατήσας καὶ τὸ μειράκιον· ἔλεσαρ γὰρ ἦν ἡ θέσις, οὐκ ἐλπιζομένης ἡγεμονίας, ἀλλ' ἀφωμένης ἣν εἶχεν ἤδη· τῷ [a] ζυγκληρονόμων καὶ [b] κοινωνῶν δικαίῳ, μὴ πολλῆς ἀδείας ὄντος ἔτι πεφρονηκώς, ἐπεβούλευεν. Ἡ γὰρ ἐν παντελὴς [i] ἐξουσία, καὶ τὰς Ῥωμαίων νόμους ἀνάκειται πάλαι· δίκαι τε καὶ [k] ἀνυπεύθυνον ἔχειν τὸν [l] αὐτοκράτορα, μηδενὸς ὅτι τῶν ὑπατικῶν περιγραμμένους λόγον ἀπαιτεῖν τολμῶντος· ἢ δυναμένου. Τοῦτον μὲν δὴ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἔφεδρον ὑπολαβὼν εἶναι, καταπαλαίει· μήτε ζωῆρφίας, μήτε εἰκειότητος, μήτε ἡλικίας οἶκτον λαβών· δύσνουν, ὠκύμορον, ζωάρχοντα, ζυγκληρονόμον, τὴν ἐλπιζόμενα πολλὰ καὶ μόνον [m] οὐκ αὐτοκράτορα, διὰ τὸν πρὸς Τιβέριον ἐγγυτάτω ζυγγένειαν. Υἱωνοὶ γὰρ πατέρων τεθνεώτων, ἐν ἡλικίᾳ τάξει τοῦ καὶ πάππος καταριθμοῦνται. Λέγεται δ' ὅτι καὶ κελευσθεὶς αὐτοχειρία κτεῖναι ἑαυτὸν, ἐφεστώτων [n] ἑκατοντάρχου καὶ χιλιάρχου, οἷς ἱερὸν μὴ ζωσφάγιαστον τὸν ἄγος, (ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοκρατόρων ὑπογόνους πρὸς ἑτέρων ἀναιρεῖσθαι· νόμων γὰρ ἐν ἀνομίαις, καὶ ὁσιότητος ἐν ἀνοσιουργίαις ἐμέμνητο, κατειρωνευόμενος τὴν φύσιν τῆς ἀληθείας.) Ἀπείρως ἔχων, οὐδὲ γὰρ ἕτερόν τινα κτεινόμενον εἶδεν, οὐδ' ἤσκητό πω τὴν ὁπλομαχίαις, αἳ μελέται καὶ προγυμνάσματα παίδων ἐφ' ἡγεμονίᾳ τρεφομένων εἰσὶ πρὸς τὰς ἐνισταμένας πολέμους· τὸ μὲν πρῶτον τὰς ἡνιόχους παρικάλει τὸν αὐχένα ὑποτείνας, ἀνελεῖν. Ὡς δ' οὐκ ὑπέμενον, αὐτὸς λαβὼν τὸ ξίφος, ἐπιωθάζετο τὴν καιρώτατον τόπον ὑπ' ἀγνοίας καὶ ἀπειρίας, ἵνα εὐσκόπῳ πληγῇ τοῦ ἀθλίαν ζωὴν ὑποῤῥήξῃ. Καὶ οἱ μὲν οἷα διδάσκαλοι κακοδαιμονίας, ὑφηγοῦντό τε καὶ ἐδείκνυσαν τὸ μέρος, ᾧ χρὴ τὸ ξίφος ἐπενεγκεῖν· ὁ δὲ πρώτου καὶ ὑστάτου μάθησιν ἀναδιδαχθεὶς, ἀνδροφόνος αὐτὸς αὐτοῦ γίνεται βιασθείς, ὁ δύστηνος.

Ἐπεὶ δὲ ὁ πρῶτος καὶ μέγιστος ἆθλος ἦτο Γαΐῳ κατεργασθῆναι, μηδενὸς ἔτι λειπομένου τῆς [o] ἡγεμονίας, πρὸς ὃν ὑποκλινοῦσί τινες τὰ ἐθελοκακούντων καὶ ἐν ὑποψίαις ὄντων, ἐπὶ δεύτερον εὐθὺς p. 997. ἐκινέτο τὰ Μάκρωνος, ἀνδρὸς εἰς πᾶσα αὐτῷ

[a] ζυγκληρονόμων] Scribe ζυγκληρονόμῳ.

[b] κοινωνῶν δικαίῳ] Melius, ut videtur, κοινωνοῦ δικαίων. Supra p. 995. τὰ πρὸς τὸν Κοινωνὸν δίκαια. Tiberius enim junior hæreditatis & imperii particeps una cum Caio à Tiberio eſt relictus, verum Caii & Macronis artibus teſtamentum ſenatus autoritate reſciſſum eſt. Sueton lib. iv. c. 15. *Statim conſenſu ſenatus & irrumpentis in curiam turbæ, irrita Tiberii voluntate, qui teſtamento alterum nepotem ſuum prætextatum adhuc coheredem ei dedit; jus arbitriumque omnium rerum illi permiſſum eſt.* Dion Caſſius lib. lix. circa initium, οὐ μὲν γὰρ καὶ τὸν Τιβερίου τοῦ ἐγγόνου τὴν αὐταρχίαν κατέλιπεν. Ὁ δὲ Γάιος τὰς ἀληθείας αὐτῶν ἐς τὸ σωιδέναι διὰ Μάκρωνος εἰσπίμψας ἀκύρους ὑπό τε τοῦ ὑπάτου καὶ τῶν ἄλλων τῶν παρισκευασμένων οἱ—ἐποίησεν. Potior ergo fides Philonis auritas quam Joſephi, qui Antiqu. lib. xviii. c. 8. autor eſt, Caium Hæredem ex aſſe factum. Sic enim apud Ipſum Tiberius Caium alloquitur, ὦ παῖ, καίπερ μοι συγγενέσθαι καλῶς σε ὄντος—σοι φέρων ἰσχυρίζω τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν, &c.

[i] ἐξουσία] Vide Juſtinian. Inſtit. lib. i. tit. 11. & L. 15. D. de Adoptionibus.

[k] ἀνυπεύθυνον] Sic Ulpianus L. i. D. de Conſtitutionibus Principum. *Quod principi placuit legis habet vigorem, utpote cum lege regia, quæ de imperio ejus, populus ei & in eum omne ſuum imperium & poteſtatem conferat.* Vide vero Legis Regiæ ſub Veſpaſiano repetitæ fragmentum apud Gruter. Inſcript. p. 242. Quamvis ſunt qui dubitent tum de Ulpiano tum de Inſcriptione, cum de iſta Lege fileant hiſtorici. Nimia iſta imperatorum poteſtas non tam Legi Regiæ debuit originem, quam Auguſti artibus magiſtratuum omnium munia & autoritatem in ſe transferentis. Vide Tacit. Annal. lib. i. c. 2.

[l] αὐτοκράτορα] Melius forſan αὐτοκράτορος.

[m] οὐκ] Reſtitui ex MSS. E quibus etiam ſcribo ἐγγυτάτω. Editi ἐγγυτάτω.

[n] ἑκατοντάρχου καὶ χιλιάρχου] Ita MSS. pro ἑκατοντάρχων καὶ χιλιάρχων. Sueton. lib. iv. c. 23. *Fratrem Tiberium inopinantem, repente immiſſo tribuno militum interemit.*

[o] ἡγεμονίας] Forſan συγγενείας, vel ἡγεμονίδος οἴκου.

ζωναγωνισαμένῳ τὰ τ᾽ ἀρχῆς· ἃ μόνον ἀποδειχθέντι ἡγεμόνι, (κολακείας γὰρ ἴδιον τὰς [p] ὑπερβολὰς θεραπεύειν) ἀλλὰ καὶ πρότερον εἰς τὸ τυχεῖν τ᾽ ἡγεμονίας. Ὁ μὲν Τιβέριος φρονήσει βαθείᾳ κεχρώμενος, καὶ τ᾽ καθ᾽ αὑτὸν ἀπάντων δεινότατος ὢν ἀφανὲς ἀνθρώπου [q] βούλημα ζωσιδεῖν, καὶ ὅτι τοσοῦτον ζωσίᾳ διανοίᾳ ἐφ᾽ ὅσον καὶ δυτυχίᾳ, πολλάκις ὑπεβλέπετο τὸν Γάϊον, ὡς κακόνουν μὲ ἅπαντι τῷ Κλαυδίᾳ οἴκῳ, προσπεφυκότα δὲ μόνῳ τῷ μητρώῳ γένει· καὶ ἐδεδίει μὴ οὐκ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου, μὴ νέος ἀπολειφθεὶς παραπόλῃ. Πρός τε ἀρχὴν τοιαύτην ἀνεπιτηδείως ἔχοντα ἔκρινε, διά τε τὸ τῆς φύσεως ἄμικτον καὶ ἀκοινώνητον, καὶ τὴν τῶν ἠθῶν ἀνωμαλίαν. Ἀλλόκοτα γὰρ αὐτῷ καὶ ἀτιμανῆ καταφαίνετο, μηδεμιᾶς ζωζομένης ἀκολουθίας, μήτε ἐν λόγοις, μήτε ἐν ἔργοις· ἃ παντὶ δήπου καὶ τὸ [r] παρὸν ὁ Μάκρων ἐθεράπευε· τὰς μὲν ὑποψίας τοῦ Τιβερίου, καὶ ἐν οἷς μάλιστα ἐδέκετο τὴν διάνοιαν ἑλκῶσας, διὰ τ᾽ [s] ἄλκιμον ὅτι τῷ ἡμῶν φόβον, ἐξιώμενος. Εὔνουν γὰρ καὶ πειθαρχικὸν ἀπέφαινε τ᾽ Γάϊον, καὶ ζφόβῳ ἠτημένον τοῦ ἀνεψιοῦ, ὡς ἕνεκα φιλοστοργίας καὶ μόνῳ ἂν ἐθελῆσαι τ᾽ ἀρχῆς ὑπεκστῆναι· τὴν δ᾽ αἰδῶ μὴ λυσιτελῆσαι πολλοῖς, ὑφ᾽ ἧς καὶ Γάϊον ἁπλῶν ὄντα, ποικίλον νομίζεσθαι. Καὶ ὁπότε μὴ πείθοι τὰ εἰκότα διεξιών, τὴν ἀπὸ [t] ζωθηκῶν ἐπίφερεν· ἐγγυῶμαι, λέγων· ἀξιοχρεώς εἰμι πρὸς πίστιν· ἱκανὰς ἀποδείξεις δέδωκα τοῦ φιλοκαίσαρ ἰδίως καὶ φιλοτιβέριον εἶναι, τὴν [x] ὑπόθεσιν καὶ καθαίρεσιν ἐγχειρισθεὶς Σηϊανοῦ. Καὶ ζωόλως δ᾽, ἱκανὸς ἦν ἐν τοῖς εἰς Γάϊον ἐπαίνοις, εἰ δεῖ καλεῖν [y] ἀξίας ἐπαίνου τὰς ἀπολογίας, αἳ πρὸς τὰς ἐξ ὑπονοιῶν αἰτίας καὶ καθηγορίας ἀδήλως καὶ ἀσαφεῖς ἐγίνοντο. Σωόλως γὰρ ὅσα περὶ ἀδελφῶν εἴποι τις ἂν ἢ ἡμῶν γνησίων ἐγκώμια, τοσαῦτα καὶ ἔτι πλείω Μάκρων ὑπὲρ Γαΐου διεξῄει πρὸς Τιβέριον. Αἴτιον δ᾽, ὡς ὁ τ᾽ πολλῶν λόγος, ἀ μόνον τὸ ἀντιθεραπεύεσθαι πρὸς αὐτὸν τ᾽ Μάκρωνα, πλεῖστον ἢ καὶ σύμπαν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ δυνάμενον, ἀλλὰ καὶ ἡ Μάκρωνος γυνὴ διὰ σιωπωμένην αἰτίαν· ἣ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἤλειφε καὶ ζωεκρότει τ᾽ ἄνδρα, μηδὲν ἀνιέναι σπουδῆς καὶ βοηθείας τ᾽ ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου. Δεινὸν δ᾽ γυνὴ γνώμην ἀνδρὸς σφαλῦσαι καὶ παρεγαγεῖν, καὶ μάλιστα μοχλὰς· ἕνεκα γὰρ τοῦ ζωεισόντος κολακικωτέρα γίνεται. Ὁ δ᾽ τὴν διαφθορὰν μὲν τοῦ γάμου καὶ τ᾽ οἰκίας [z] ἀγνοῶν, τὴν

p. 997.

p. 998.

[p] ὑπερβολίας] Sic pro ὑπεροχίας MSS. Vat. Aug. & Coll. Nov. Eſtque ea vox Philoni frequenter uſurpata: Vide infra p. 1012. De Sepæn. p. 1189. Item Jul. Polluc. i. 52. Et Budæi Comment. Ling. Græc. p. 304 & 305.

[q] βούλημα] Melius βούλομαι ſicut alibi paſſim.

[r] τι] Sic pro ϛ MSS. è quibus etiam mox reſtituo ἴκελον.

[s] παρὸν] Scribe παρεῖκεν. Sicut ſupra p. 688. ἀπὸ μὲν τοῦ τὸ παρεῖκον, &c. Vide Suidam v. παρεικός.

[t] ἀλκῷ] MSS. Vat. & Coll. Nov. ἀλλίκοθρ. Melius forſan ἄλικθρ. Ita Noſter p. 1011. μῖσος ἄλικθρ. 1038. ἀλικίᾳ τις ἴσως· & alibi paſſim.

[x] ζωθηκῶν] Videtur deeſſe πίστιν ad loci ſenſum.

[x] ὑπόθεσιν] Melius, ut opinor, ἐπίθεσιν.

[y] ἀξίας ἐπαίνου] Forſan καλεῖν ἄξιον ἐπαίνους τὰς ἀπολογίας.

[z] ἀγνοῶν] Aliter vero Dion. Hiſt. lib. lviii. qui Caii conſuetudinis cum uxore ſuâ Macronem conſcium refert, καὶ μάλιστα ὅτι ἐς ἔρωτα αὐτὸν τ᾽ ἰδιωτικὴν γυναικὸς Ἐννίας Θρασύλλης περιῆκτο. Idem lib. lix. παραγωγέας γὰρ ἔσκλημα αὐτῇ πρὸς τοὺς

uſus fuerat in omnibus imperii rebus arduis, non ſolum poſtquam renunciatus eſt imperator (id enim adulatorum eſt, felices colere) ſed prius etiam & in principatu comparando. Nam Tiberius calliditate profunda inſtructus, & in noſcitandis occultis hominum voluntatibus omnium ſui ſæculi perſpicaciſſimus, & non minus prudentia quam felicitate præcellens, crebris de Caio tangebatur ſuſpicionibus: eſſe illum infenſum univerſæ Claudiæ familiæ, favereque ſoli materno generi; proinde metuebat nepoti, ne relictus puer non diu ſuperſtes foret. Quinetiam *Caium* judicabat imperio tanto minus idoneum, propter ingenium ferum & inſociabile, morumque inconſtantiam. Videbantur enim ipſi abſurdi & veſani cum nulla aſſervaretur cohærentia neque in dictis neque in factis. His tamen pro viribus & ut caſus ſe obtulit, Macro mederi conatus eſt, ſuſpiciones eximens Tiberio, in his quibus maximè ulceratus eſt ejus animus, propter importunum de nepote metum. Aiebat enim Caium obſequentem illi & benevolum, & valde patruelis amantem, ita ut præ affectu libenter ſoli cedere imperium vellet; obeſſe quam plurimis verecundiam, ex qua factum ut Caius, quamvis ſimplex, haberetur verſutus. Quod ſi quando parum promoveret rationibus veriſimilibus, depaciſci non dubitabat: fidejuſſorem me, inquit, offero: non indignus ſum cui habeas fidem: ſatis idonea documenta dedi amicitiæ, tum in Cæſarem tum in Tiberium, tum cum depulſio & ſubverſio Sejani mihi commiſſa eſt. Ut compendio dicam, in laudibus multus fuit Caii, ſi laudes vocandæ ſunt defenſiones contra ſuſpicionum criminationes & incuſationes obſcuras & occultas. Nam in ſumma quicquid pro germanis fratribus ac filiis afferri poterat, hoc totum & amplius etiam Macro afferebat pro Caio apud Tiberium. In cauſa fuerunt, ut multorum fertur ſermonibus, non ſolum ejus officia mutua quibus colebat Macronem, qui in adminiſtratione vel plurimum vel omnia poterat, ſed & uxor Macronis propter quiddam tectum ſilentio: quæ quotidie maritum hortabatur & incitabat, ne ullam occaſionem favoris & juvandi juvenis prætermitteret. Eſt autem ad alliciendum & adducendum viri mentem efficax impudica mulier, ut quæ blandior fit propter conſcientiam. At ille ignarus probri domeſtici, & ratus ab amore conjugali

τοις

proficiſci eas blanditias, imprudens decipitur, & artibus hujuſmodi inducitur infenſiſſimos ut amiciſſimos amplecti.

Itaque conſcius quod in extremo diſcrimine interitus ſæpius poſitum conſervaverat, ſinceris & liberis uſus eſt objurgationibus. Cupiebat enim, ut bonus opifex, permanere opus ſuum neque ab ipſo, nec alio quovis deſtructum. Ergo ſi quando videret dormientem in convivio, excitabat, tum decoro tum ſecuritati proſpiciens; (dormiens enim inſidiis facile patet;) itidem inſane ſpectantem ſaltatores ita ut unà geſticularetur, aut ad mimorum ſcurrilia dicteria non pro gravitate ſubridentem ſed cachinnantem pueriliter, aut citharœdorum chorive concinnitate ita delectatum, ut ipſe etiam nonnunquam conſonaret, fodicabat, cubito aſſidens aut accumbens proximus, & cohibere conabatur. Interdum in aurum inſuſurrabat ne quis audiret alius, comiter & blande admonens: "Nemini horum præſentium nec vero hominum aliorum decet te eſſe ſimilem, nec in ſpectaculis nec in auditionibus, nec in alia quacunque ſenſuum oblectatione, ſed tantum debes in ratione vivendi excellere, quantum felicitate præcellis. Abſurdum enim foret terræ mariſque principem, cantibus, ſaltationibus, cavillis & hujuſmodi nugis ſuccumbere: & non ſemper & ubique meminiſſe majeſtatis imperatoriæ, tanquam paſtorem gregi præpoſitum, & ab omni qualicunque dicto & facto emendationis rationes ſibi arripientem. Addebat inſuper: quoties contigerit te intereſſe gymnicis aut ſcenicis aut circenſibus ſpectaculis, noli exercitia ipſa, ſed ſedulitatem in exercitiis ſuſpicere, atque ita tecum reputa: ſi iſta quæ vitæ non proſunt, quòd ſolam voluptatem & oblectationem ſpectatoribus pariant, tamen quibuſdam elaborantur tanta diligentia, ut laudentur & in admiratione habeantur, & præmia & honores & coronas una cum præconiis recipiant: quid oportet eum agere qui profitetur artem longe præſtantiſſimam? Maxima vero & optima eſt imperandi ars, cujus ope colitur quantum eſt bonorum agrorum ſive montanorum ſive campeſtrium, enavigatur totum mare à navibus onerariis ſine periculo, ob commercia quibus diverſiſſimæ terræ ſua bona communionis deſiderio aliis rependunt, quæ ſibi opus ſunt accipientes, quorum vero abundant ea

ἢ κολακείαν εὔνοιαν ἀπερισκεπτότερον εἶναι νομίζων, ἀπαλᾶται καὶ λανθάνει τοῖς τερπνήμασι τὰς ἐχθίστας ὡς φιλάτας προσιέμενον.

Εἰδὼς ἔν ὅτι καὶ μικρὸν ἐλθόντα μυριάκις αὐτὸν ἀπολέσαι διέσωσεν, ἀνυπέρβλοις καὶ παρρησιασμέναις ἐχρῆτο πρὸς νουθεσίαις. Ἐβούλετο γὰρ ὡς ἀγαθὸς δημιουργὸς, ἀκαθαίρετον διαμεῖναι τὸ οἰκεῖον ἔργον, μήθ' ὑπ' αὐτοῦ διαλυθὲν, μήθ' ὑφ' ἑτέρου. Ὁπότε ἴδοι ἢ καταδαρθέντα ἐν συμποσίῳ θεάσαιτο, [a] πρὸς ἀνίσχη· τοχαζόμενον ἅμα μὲν τοῦ πρέποντος, ἅμα δὲ καὶ ἀσφαλείας· (εὐεπιβούλευτον γὰρ ὁ κοιμώμενος) ἢ τινας ἐκμανῶς ὀρχησαμένους ὁρῶντα, ἢ [b] ὡς ἔστιν ὅτε ζωορχούμενον, ἢ ἐπὶ μίμοις αἰσχροῖς καὶ σκωμμάτων μὴ ὑπομειδιῶντα σεμνότερον, ἀλλὰ μειρακιωδέστερον [c] καταχάζοντα, ἢ κιθαρῳδῶν ἢ χορῶν τὴν ἐμμελείας ἡττώμενον, [d] ὡς ἔστιν ὅπου καὶ σιωπᾶν, ἔνθα πλησίον καθιζόμενον ἢ κατακεκλιμένον, καὶ ἐπέχειν ἐπειρᾶτο. Πολλάκις γὰρ καὶ ἀποκλίνας πρὸς ἕν, ἵνα μὴ κακακούσῃ τις ἕτερον, ἡσυχῇ καὶ πράως ἐνουθέτει· "Φάσκων ἑαυτὸν τῶν παρόντων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων [e] ὅμοιον εἶναί σε δεῖ, οὔτε ἐν θεάμασιν, οὔτε ἐν ἀκούσμασιν, οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὅσα κατὰ τὰς αἰσθήσεις, ἀλλὰ προφέρειν ἐπὶ τοσοῦτον ἐν ἑκάστῳ τοῦ βίου, ἐφ' ὅσον καὶ τῆς εὐτυχίας διενήνοχας. Ἄτοπον γὰρ τὸν ἡγεμόνα γῆς καὶ θαλάττης νικᾶν πρὸς ᾠδῆς, ἢ ὀρχήσεως, ἢ χλευαστικῆς σκώμματος, ἤ τινος τῶν ὁμοιοτρόπων, ἀλλὰ μὴ ἀεὶ καὶ παντα χοῦ μεμνῆσθαι τῆς ἡγεμονίας· καθάπερ τινα ποιμένα καὶ ἀληθῆ ἀγέλης, τὰ πρὸς βελτίωσιν ἀεὶ πάντες ἀτενοσοῦν ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκοντα, καὶ λόγῳ καὶ πράγματι. Εἶτα ἔφασκεν· ὅταν τραγῳδοῦ τινος σκληροῖς ἀγῶσιν, ἢ γυμνικοῖς, ἢ τοῖς κατὰ τὰς ἱπποδρομίας, μὴ σκόπει τὰ ἐπιτηδεύματα, ἀλλὰ τοῦτο ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι κατόρθωσιν, καὶ λάμβανε τὸν πιστὸν λογισμόν· εἰ τὰ μηδὲν ὠφελοῦντα τὸν ἀνθρώπινον βίον, τέρψιν δὲ μόνον καὶ ἡδονὴν παρέχοντα θεαταῖς, ἐκπονοῦσιν ὕτω τινες, ὡς ἐπαινεῖσθαί τε καὶ θαυμάζεσθαι, καὶ γέρα καὶ τιμὰς καὶ στεφάνους μετὰ κηρυγμάτων λαμβάνειν· τί χρὴ πράττειν τὸν τὰ ἀνωτάτω καὶ μεγίστης τέχνης ἐπιστήμονα; Μεγίστη δὲ καὶ ἀρίστη [f] τέχνη πασῶν ἐστιν ἡ ἡγεμονία, δι' ἧς πᾶσα μὲν ἡ ἀγαθὴ καὶ βαθεῖα πεδιάς τε καὶ ὀρεινὴ γεωργεῖται, πᾶσα δὲ θαλάττα φορτηγοῖς ὁλκάσιν ἀκινδύνως διαπλεῖται, καὶ τὰς ἀντιδόσεις ὧν ἀλλήλαις ἀγαθῶν ἀντεκλείνυσιν αἱ χῶραι κοινωνίας, ἱμερῶ τὰ p. 999.
μὲ ἐνδεῖσθαι λαμβάνυσαι, ὧν δὲ ἄγυσι πλείυσίαν,

τοῖς ἄλλοις ἐπάγυσι. Similiter Tacitus Annal. vi. c. 45. *Potentia Macronis, qui gratiam C. Cæſaris nunquam ſibi neglectam acriùs in dies fovebat, impulseratque poſt mortem Claudiæ, quam nuptam ei rettuli, uxorem ſuam Enniam immittendo, amore juvenem inlicere*, &c.

[a] πρὸς ἀνίσχη] Sic MSS. pro πρὸς ἀνίσχειν.

[b] ὡς] Deeſt in MSS. atque omnino redundat. Ergo dele. De ſaltatione vero Caii, ſic Dion Caſſ. lib. lix. p. 643. πρῳδοῦσι δὲ καὶ ὀρχοῦνται καὶ εἰς ζήλωμα καὶ εἰς ἀγώνισμα πρὸς

[c] καταχάζοντα] Codices MSS. κιχλίζοντα ἢ καταχάζοντα.

[d] ὡς] Reſtitui ex MSS. Med. & Coll. Nov. E quibus mox repono σιωπᾶν. Editi σιωπᾶσθαι.

[e] ὅμοιον] Citantur hæc uſque ad ἐπιστήμονα à Johanne Monacho inedito, titul. περὶ Βασιλίων χρηστῶν. Ibi vero pro λόγῳ ſcribitur ζώῃ. Item pro μόνον ibid. αὖτὸ μόνον. Poſt τέχνης etiam additur πασῶν.

[f] τέχνη] Reſtitui ex MSS. Med. & Coll. Nov.

ἀντι-

ἀντιπίμπρασαι. Φθόνος γὰρ οὐδέποτε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐφήπτηται, ἀλλ' οὐδὲ τὰς μεγάλας αὐτῆς μοίρας, οὔτε Εὐρώπην, ἢ οὔτε Ἀσίαν· ἀλλ' ἰοβόλα τρόπον ἑρπετῶν φωλεύει, βαθέσιν εἰσερπύσας χωρίοις, ἀνδρὶ ἑνὶ, ἢ οἴκῳ ἑνὶ, ἢ, εἴποτε πολὺς ἄγαν πέπλεγε, πόλει μιᾷ· πρὸς δὲ μείζονα κύκλον ἔθνους ἢ χώρας οὐ προέσεισι, καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ τὸ ὑμέτερον γένος τὸ Σεβάστιον εἴλως ἤρξατο περιλαμβάνειν τῶν παλαιῶν πάντων. Ὅσα μὲν γὰρ δημόσια τῶν βλαβερῶν καὶ ἐν μέσοις ἐξηταζέτο, πρὸς ἑσπερίους καὶ Ταρτάρου μυχοὺς ἤλασε, τὰ δὲ τρόπον τινὰ φυγαδευθέντα τῶν λυσιτελῶν καὶ ὠφελίμων κατήγαγε πρὸ περάτων γῆς καὶ θαλάττης, εἰς τοῦτο καθ' ἡμᾶς οἰκούμενον, ἃ πάντα μιᾷ χειρὶ σῇ κυβερνᾶν δεῖται. [i] Παρεσπιμφθεὶς γὰρ ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπὶ πρύμναν ἀνωτάτω, καὶ τὰς οἴακας ἐγχειρισθεὶς, παιδαγωγικῷ τὸ κοινὸν ἀνθρώπων ζυγοῦ [k] ζωτηρίως, ἐπὶ μηδενὶ μᾶλλον χαίρων καὶ τερπόμενος ἢ τῷ τὰς ὑπηκόους διεργετεῖν. Ἄλλοι μὲν γὰρ ἄλλων ἔρανοι, ἃς ἀναλκαίως εἰσφέρουσιν ἰδιῶται καὶ πόλεις· ἄρχοντι δὲ οἰκειοτάτου ἔρανος, βουλὰς ἀγαθὰς εἰσηγεῖσθαι πρὸ τῶν ὑποτεταγμένων, καὶ πράττειν τὰ [l] βουλευθέντα ὀρθῶς, καὶ ἀταμίευτα προφέρειν τὰ ἀγαθὰ πλουσίᾳ χειρὶ καὶ γνώμῃ, πλὴν ὅσα καὶ πρόνοιαν τοῦ εἰς τὸ μέλλον ἀδηλότητος, ἄξιον φυλάττειν.

remittentes. Nam invidia totum orbem nunquam occupavit, imò ne partes quidem ejus majores, Europam universam aut Asiam: sed venenosarum more bestiolarum latitat, in loca angusta irrepens: unum hominem, unam familiam, vel si multum ingravescit, unam civitatem; ad majorem vero ambitum regionum & nationum non accedit, præsertim ex quo vestra gens verè augusta potita est rerum dominio. Nam quæcumque noxia prius prævalebant & in medio palam conspiciebantur, ea *Domus Augusta* in extremos orbis fines & ipsius Tartari recessus, abegit; proficua vero & commoda quodammodo in exilium acta reduxit, ab ultimis terræ & maris terminis in hunc nostrum orbem; quæ omnia tuis manibus unicè gubernanda committuntur. Evectus igitur à natura ad puppem celsissimam, ejusque gubernacula habens commissa, salutariter moderare communem generis humani ratem, non aliunde magis voluptatem capiendo, quàm è subditis per te adjutis aliquo beneficio. Aliæ enim aliorum contributiones, quas privati per urbes necessario conferunt; principi vero maximè consentaneæ collationes sunt, proba consilia de subditis instituere, eaq; rectè instituta exequi; bona sua proferre palam omnibus obvia, larga manu ac mente, his tantum exceptis quæ ob incertos casus futuros servari providentia postulat.

Τοιούτοις καλιπῆδεν ὁ δυσυχὴς ὥστε βελτιῶσαι τὸν Γάϊον. Ὁ δὲ φίλερις καὶ φιλόνεικος ὢν, ἐπὶ τοὐναντία τοῦ Διόνειον ἔτρεπεν, ὥσπερ εἰς σκῆνα παρακληθεὶς, καὶ τῷ ζωφρονιστῇ ἄντικρυς ἀπεθάρρει δυσωπεῖν· ἐσὶ δ' ὅτε καὶ πόρρωθεν ἀφικνούμενον ἑρᾶν, πρὸς τὸν πλησίον ταυτὶ διελάλει. Πάρεσιν ὁ διδάσκαλος τῷ μηκέτι μανθάνειν ὀφείλοντος, ὁ παιδαγωγὸς τῷ μηκέτι παιδὸς ὄντος, ὁ νουθετητὴς τῷ φρονιμωτέρου, ὁ τοῦ Αὐτοκράτορα τῷ ὑπηκόῳ πειθαρχεῖν ἀξιῶν, ἐθάδα τὴν ἡγεμονικὴν ἐπισήμης· καὶ παιδεύτῃ ἑαυτὸν γεράφῃ, παρά τίνι μαθὼν τὰ ἐγχειρήματα, ἔγωγε οὐκ οἶδα. Ἐμοὶ γὰρ ἐξ ἔτι σπαργάνων μυρίοι διδάσκαλοι γεγόνασι, πατέρες, ἀδελφοὶ, θεῖοι, ἀνεψιοὶ, πάπποι, πρόγονοι, μέχρι τῶν ἐγχωρίων, οἱ ἀφ' αἵματος πάντες καθ' ἑκάτερον γένος, τό, τε πατρῷον καὶ μητρῷον, αὐτοκρατεῖς ἐξουσίας πεποιησάμενοι· χωρὶς δὲ καὶ τῶν πρώταις τῶν σπερμάτων καταβολαῖς εἶναί τινας δυνάμεις βασιλικὰς τῶν ἡγεμονικῶν. Ὡς γὰρ αἱ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ὁμοιότητες καθά τε τοῦ μορφοῦ, καὶ ἕξεις καὶ κινήσεις, βουλάς τε καὶ πράξεις, ἐν τοῖς σπερματικοῖς σώζονται [m] λόγοις, ἅτως εἰκὸς ἐν τοῖς αὐτοῖς ὑπογεγράφεσθαι τυ-

Talibus verbis Caium deliniebat homo infelix, quo meliorem redderet. Verum ille contentiosus & pertinax animum convertebat in contraria, quasi ad illa impelleretur, & castigatorem palam & fidenter rejiciebat: interdum etiam procul venientem conspicatus, sic alloquebatur proximos. Adest præceptor jam ejus qui non ulterius debet discere: pædagogus non amplius pueri, prudentioris seipso monitor, qui subdito imperatorem obedire postulat, non rudem scientiæ imperatoriæ: magister videri vult, sed à quo ipse doctus sit imperii artes, nescio. Mihi certe ab incunabulis contigerunt educatores plurimi: patres, fratres, patrui, patrueles, avi, proavi, usque ad gentis auctores, qui omnes sanguine conjuncti ex stirpe tum paterna tum materna, summam tenuerunt potestatem: ne dicam quod in primo principum semine esse quasdam virtutes regias. Quemadmodum enim corporis animique similitudines, quoad formam, habitum, gestum, consilia, actiones, in vi seminali conservantur, sic in eadem probabile est

p. 999.

p. 1000.

[i] Παρεσπιμφθεὶς, &c.] Citantur hæc ab Anton. lib. ii. c. 1. περὶ Βασιλίνης. Ut etiam à Johanne Monacho inedito, titulo jam citato. Utrobique additur δικαιοτάτῃ βασιλείᾳ, quod quidem ad sensum videtur necessarium.

[k] ζωτηρίως] Sic Antonius ibidem, Johannes Monachus ineditus, & MS. Med. Editi σωτήριον.

[l] βουλευθέντα] Ita MSS. pro βουλευθέντα. Item προφέρειν. Editi προσφέρειν.

[m] λόγοις] Restitui ex MSS.

[ε] ὑμέτερον] Sic MSS. pro ἡμέτερον, quod Contextus etiam postulat. Caium enim alloquitur.

[h] ὑπερορίους] MSS. ὑπερόρια, & forsan sic rectius.

delineari rudiùs quandam habilitatem ad imperium. Et audebit aliquis me, qui in materno utero & naturæ officina imperator formatus fui, docere, indoctus peritum? Quomodo enim fieri poteſt, ut qui privati paulo ante fuerant, animæ imperatoriæ conſilia introſpiciant? Attamen impudenter audent præire nobis imperatoria myſteria, quibus ipſi vix dum initiati ſunt. Ille vero paulatim à Macrone alienari quærens, contra eum falſa, ſed utcumque probabilia & ſpecioſa crimina cœpit fingere. Naturæ enim ſolertes & magnæ facile comminiſcuntur veriſimilia. Tales autem erant prætextus, ex Macronis ſermonibus. Meum Caius opus eſt: à me magis, aut certè non minus, quàm à ſuis parentibus eſt genitus. Ter non ſemel periiſſet, Tiberio uſque ad necem contra ipſum ſæviente, niſi propter me & meas deprecationes. Poſt obitum quoque illius, cum mihi parerent prætoriani milites, continuo in ejus locum evexi, docens uno tantum viro eſſe opus, de cætero integrum & incolume manere imperium. His ut veris quidam aſſentiebantur, ignorantes mores Caii fucatos. Neque enim adhuc ſe prodiderat fraudulentum ejus & varium ingenium. Veruntamen poſt non multos dies ille infelix ſublatus eſt è medio unà cum uxore, extrema pœna repenſa ſibi pro nimia benevolentia. Sic enim rependuntur præſtita ingratis beneficia: qui pro bonis quæ receperunt, maxima damna dant benefactoribus. Certe Macro, qui revera omnia adminiſtraverat ſummo cum ſtudio & contentione, primum ut ſervaret Caium, deinde ut imperium ſoli adſtrueret, talem mercedem retulit. Fertur enim miſer coactus ſeipſum interficere: uxor quoque habuit eundem exitum, quamvis in deliciis ejus fuiſſe ſuſpecta. Sed negant in amore ſtabiles quaſdam eſſe illecebras, propter faſtidium quod ex affectu oritur.

Cæterum poſtquam & Macro cum ſuis omnibus periiſſet, tertium certamen *Caius* majore dolo aggreditur. Fuerat ei ſocer M. Silanus, vir animo plenus & genere ſplendidus. Hic poſt immaturo fato abſumptam filiam, adhuc tamen Caium coluit: benevolentiam exhibens non tam ſoceri quam patris germani: quam ex æquitatis lege viciſſim accepturum ſe ſperavit, & pro genero filium experturus. Imprudens vero neſci-

πωδέστερον καὶ τῷ πρὸς ἡγεμονίαν [n] ἐμφέρειαν. Εἶτα ἐμὲ τὸ κ᾽ πρὸ τ᾽ ἡγέσεως ἔτι κ᾽ γαστρὸς ἐν τῷ τ᾽ φύσεως ἐργαστηρίῳ διαπλασθέντα αὐτοκράτορα, πλημά τις διδάσκειν, ἀνεπιστήμων ὁπλισήμονα; Πῶ γὰ τοῖς ἰδιώταις πρὸ μικρῶ, θέμις εἰς ἡγεμονικῆς ψυχῆς ἐσδυκύψαι βυλεύματα; Τολμῶσι δ᾽ ὑπ᾽ [o] ἀναισχώτω θράσους ἱεροφαντεῖν κ᾽ τελεῖν τὰ ἡγεμονικά, μύλις ἂν ἐν μύσαις ἀναγεγραφέντες. Ἐκ δ᾽ τῶ κατ᾽ ὀλίγον μελετῶν ἀλλοιοῦσθαι τ᾽ Μάκρωνα, ἤρχετο κ᾽ ψευδεῖς μὲ πιθανὰς δ᾽ κ᾽ ἀπαραγώγως κατ᾽ αὐτ᾽ πλάττειν αἰτίας· δεινοὶ γὰ [p] αἱ εὐθυκλοι κ᾽ μεγάλαι φύσεις εἰκολογῆσαι. Τοιαῦται δ᾽ ἦσαν αἱ προφάσεις· ἐμὸν ἐστι τῶ Μάκρωνος ἔργον Γάϊος· μᾶλλον αὐτὸν ἢ οὐχ ἧττον τῶν γονέων γεγώνηκα· τοῖς οὐχ ἅπασ ἀνῆρπασο ἄν, ἐπ᾽ αὐτῷ Τιβερίῳ φονᾶντος, εἰ μὴ δι᾽ ἐμὲ κ᾽ τὰς ἐμὰς παρηγορίας. Ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντος, ἔχων ὑπηκόους τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις. Εὐθὺς εἰς τὸν ἐκείνου παρέπεμψα τάξιν, ἀναδιδάσκων ὅτι ἀνδρὸς ἑνὸς γέγονεν ἔνδεια· μένει δ᾽ ἄρτι καὶ πλήρης ἡ ἡγεμονία. Τούτοις ζωπειθέντό τινες ὡς αἰσθήσιν, ἀγνοοῦντες τ᾽ φύσεως τρόπον δ᾽ λέγοντος. Οὔπω γὰ ἦν τὸ πεπλασμένον αὐτ᾽ κ᾽ ποικίλον τ᾽ ἠθῶν ἐμφανές. Ἀλλὰ γὰ ὑ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις ἐκποδὼν ὁ κακοδαίμων γίνε᾽ σὺν τῇ γυναικὶ, τ᾽ πειτῆς δίκης ἀμοιβὰς τὰς ἀνωτάτω τιμωρίας ἀντιλαβών. Τοιοῦτόν ἐστιν ἡ εἰς τοὺς ἀχαρίστους χάρις· ἀντὶ γὰ ὧν ὠφελήθησαν, παρέχουσι τὰς μεγίστας ζημίας τοῖς εὐεργετήσασιν. Ὁ γοῦν Μάκρων πάντα ἐπ᾽ ἀληθείας πραγματευσάμενος μετ᾽ ἐκπονεστάτης σπουδῆς κ᾽ φιλοτιμίας, τὸ μὲ πρῶτον ὑπὲρ τοῦ σῶσαι Γάϊον, ἔπειτα δ᾽ ὑπὲρ τοῦ μόνον τῷ ἡγεμονίαν διαδέξασθ᾽, τοιαῦτα εὕρατο τὰ ἐπίχειρα. Λέγε᾽ γὰ, ὅτι ἠναλκάνθη, ὁ δείλαιος, αὐτοχειρία κλεῖναι ἑαυτόν· κ᾽ τῷ αὐτῷ [q] ἀνεδέξατο ζυμφορὰν ἡ γυνὴ, καίπερ ποτε νομισθεῖσα διὰ ζυνηθείας αὐτῷ φίλος. Βέβαιον δ᾽ οὐδὲν φασι τ᾽ ἐν ἔρωτι φίλτρων εἶναι, διὰ τὸ τοῦ πάθους ἀψίκορον.

Ἐπειδὴ δ᾽ κ᾽ ὁ Μάκρων πανοίκιος [r] ἱερόσυλος, τρίτῳ ἐπαπεδύετο δόλῳ βαρυτέρῳ. Πενθερὸς ἐγεγόνητο αὐτῷ Μάρκος Σιλανὸς, μεγὸς φρονήματος ἀνὴρ κ᾽ γένει λαμπρός. Οὗτος ὠκυμόρῳ τ᾽ θυγατρὸς [s] ἀποθανούσης, ἔτι πεπαῖπε τ᾽ Γάϊον· εὔνοιαν προσφερόμενος δ᾽ πενθερῷ μᾶλλον ἢ γνησίῳ πατρὸς, ἣν ἐνόμιζεν ἀντιλήψεσθ᾽ κ᾽ νόμον ἰσότητος, μεθαρμοσάμενος τ᾽ γαμβρὸν εἰς p. 1001.
ὑίν. Ἐλελήθει δ᾽ [t] ἄρα ψευδοδοξῶν κ᾽ ἀπατώ-

[n] ἐμφέρειαν] Melius forſan ἔμφυΐαν.

[o] ἀναισχώτω θεούς] Ita MSS. Editi ἀναισχωτίας κ᾽ θεούς.

[p] αἱ] Reſtitui ex MSS. quorum etiam fide repono εὐθυκλοι. Editi εὐθυκλοι.

[q] ἀνεδέξατο] Sic MSS. pro ἀναδέξασθ᾽. Eadem vero referuntur à Dione Hiſt. lib. lix. p. 647. κ᾽ ὅτι τ᾽ Μάκρωνα μ᾽ τ᾽ Ἐννίας, μήτε δ᾽ ταύτης ἔρωτι μήτε τῇ ἐκείνου ἐπιτηδεύσει μισθεὶς, ὅτι ἐκόσιον (melius εἴς τι ἐκούσιον) δὲ θανάτου ἀπάγχω ἑαυτὸν. Sueton. in Calig. cap. 26. *Et in primis ipſum Macronem, ipſam Enniam, adjutores imperii, quibus pro neceſſitudinis jure proque meritorum gratia, cruenta mors perſoluta eſt.*

[r] ἱερόσυλος] Ita MSS. pro ἱερόσυλος. De voce vero ἱερόσυλος, vide dicta ſupra ad p. 882.

[s] ἀποθανούσης] Repudiatam fuiſſe, Dion autor eſt lib. lix. p. 646. τῷ τε γαμέτῃ αὐτοῦ (Silani) ἐκέλευσε, ἔχοντα Κορνηλίαν Ὀρεστίνην, &c.

[t] ἄρα] Sic MSS. pro ἔτι. Item κεκομμένος. Editi κεκομμένος.

μμ⊙. Ὁ γὰ τὰς κηδομένας λόγας αἰὲ διεξήει, μηδὲν ἀπικρυπτόμμ⊙ τ εἰς βελτίωσιν καὶ ὠφέλειαν ἠθῶν, καὶ βίω, καὶ ἡγεμονίας· ἔχων εἰς παῤῥησίαν καὶ μεγάλας ἀφορμὰς, ὑπερβάλλουσάν τε εὐγένειαν, καὶ τὴν κατ' ἀπιγαμίαν οἰκειότητα. Καὶ γὰ ἡ θυγάτηρ ἐ πρὸ πολλῶν ἐτεθνήκει χρόνων, ὡς ἀμαυρωθῆναι τὰ δίκαια τ κηδεστῶν, ἀλλὰ μονονὺ ᵛ ἥπαιρεν ἔτι λειψάνων τινῶν ὑσάτων τὰ ψυχικὰ πνεύμα⊙ ἐυπαρχόντων, καὶ ἐγκαθειλημμένων τῷ σώματι. Ὁ δὲ πρὸς ὕβρεως τὰς ὑποθέσεις λαμβάνων, τῷ πάντων οἴεσθ φρονιμώτα⊙ καὶ ζωφρονέστα⊙, ἔτι δὲ ἀνδρειότα⊙ εἶναι καὶ δικαιότα⊙, ἤχθαιρε μᾶλλον τ ὁμολογημένων πολεμίων τὰς διδάσκοντας. Ὑπολαβὼν δὲ καὶ τοῦτον εἶναι παρενόχλημα, τῷ πολλῷ ˣ αὐτῷ ῥύμῳ τ ἐπιθυμιῶν ἐφέροντα, πολλὰ χαίρειν φράσας τοῖς δαίμοσι τῆς ἀποθανούσης γυναικὸς, εἰ πατέρα μὲ ἐκείνης, ἑαυτῷ δὲ γνήμονα πενθερὸν μεταστήσει), ʸ δολοφονεῖ.

Καὶ τὸ πρᾶγμα ἤδη πρόδηλον τοῖς ἐπαλλήλοις τ πρώτων ἀνδρῶν φόνοις ἐγεγένητο, ὡς ἀφ' παντὸς σήμα⊙ δυσκάθαρτα ἄγη ζωηχεῖα, φανερῶς μὲ ἐ ἀφ' δέ⊙, ἠρεμαιοτέρᾳ δὲ τῇ φωνῇ. Κἄπειτα ἐκ μεταβολῆς· ἔχλ⊙ γὰ ἀνέῤῥυσεν ἐν ἅπασι, καὶ βυλαῖς, Ꞓ λόγοις, καὶ πράγμασιν· ἀπιστοῦντες εἰ ἔστως ᶻ ἀθρόαν ἐνδείξει) τροπὴν ὁ πρὸ μικροῦ χρηστὸς καὶ φιλάνθρωπ⊙, ἴσ⊙ τε καὶ κοινωνικὸς εἶναι νομισθεὶς Γάι⊙, ἀπολογίας ἐσκόπουν, καὶ διερευνῶντες εὕρισκον· ὅτι μὲ τῷ ἀνεψιῷ καὶ ζυγκληρονόμῳ τοιαῦτα φάσκοντες· ἀκοινώνητον ἀρχὴν, θεσμὸς φύσεως ἀκίνητ⊙· ὅτ⊙ ἃ παθεῖν ἐμέλλησεν ἂν ᵃ ὑπὸ δυναλωτέρου, προδιέθηκεν· ἰσχυρότερ⊙ ὢν ἠμυνάλο· τυτέσιν οὐκ ἀνδροφονία. Τάχα δὲ καὶ προνοητικῶς ἐπ' ὠφελείᾳ ζ σύμπαντ⊙ ἀνθρώπων γένους τὸ μειράκιον ἐκποδὼν γεγένηται), τ μὲ τούτῳ, τ δὲ ἐκείνῳ ᵇ προσκληρωμένων· ἐξ ὧν ταραχαὶ, ἐμφύλιοί τε καὶ ξενικοὶ πόλεμοι ζωίσαν). Τί δὲ ἄμεινον εἰρήνης; ᶜ εἰρήνη δὲ ἐξ ἡγεμονίας ὀρθῆς φύε). ἡγεμονία δ' ἀφιλόνεικ⊙ καὶ ἀνερίθευτ⊙ ὀρθὴ μόνη, δι' ἧς καὶ τἄλλα πάντα ὀρθοῦται. Ἐπὶ δὲ Μάκρωνι· πλέον ἐφυσήθη τῷ μέμῳ· τὸ Δελφικὸν γράμμα ἐ διέγνω, τὸ γνῶθι ζαυτόν. Φασὶ δέ, τῷ μὲ ἀπισήμῳ, εὐδαιμονίας, τῷ δὲ ἀγνοίαν, κακοδαιμονίας αἰτίαν εἶναι· τί παθὼν ὑπηλλάτετο, καὶ μετέθετο; τ μὲ ὑπήκοον αὐτὸν εἰς τάξιν ἀρχον⊙, τ δὲ αὐτοκράτορα Γάϊον

vit, quàm inanes fallaceſque ſpes foveret. *Silanus* enim perpetuo ingerebat ſermones curatori conſentaneos: nihil omittens ad correctionem & emendationem morum & vitæ & imperii: magnis etiam liberè loquendi argumentis fretus, tum eximia nobilitate, tum affinitatis conjunctione. Nec enim ita dudum filia defuncta fuerat, ut ſoceri jura vaneſcere debuerint, ſed adhuc etiam tantum non reſpirabant: reliquiis quibuſdam extremis ſpiritus cognati intus manentibus & in corpore incluſis. Verum *Caii* officium interpretatus contumeliam, quòd ſibi videretur prudentiſſimus, temperantiſſimus, atque inſuper fortiſſimus, juſtiſſimuſque, confeſſis adverſariis magis oderat monitores. Ratus igitur hunc quoque moleſtum fore, & nimiam cupiditatum violentiam interpellaturum, valere juſſis manibus extinctæ conjugis, ſi patrem illius, ſuum vero ſocerum è medio tolleret, ipſum ſecreto perimit.

Verumtamen facinus ex continuis cædibus virorum primariorum mox celebratum eſt: ita ut ex quovis ore ſcelera inexpiabilia proferrentur, nec tamen aperte præ metu, ſed ſuſurris clancullariis. Verùm non multo poſt mutati (ut eſt vulgus inconſtans dictis, factis atque conſiliis) vix crederent talem mutationem ſubiiſſe Caium, qui prius bonus & perhumanus ſit habitus, atque etiam civilis liberaliſque, excuſationes deſpiciebant, atque arctè ſcrutando tales comminiſcebantur; de patruele cohæredeque ſic allegantes: imperium non admittere ſocietatem, eſt lex naturæ immota: hicce quæ à valentiore mox erat paſſurus, prius occupando inflixit: fortior cum eſſet, vim vi repulit: hocce facinus non eſt homicidium: divina fortaſſe providentia ſublatum adoleſcentem ad utilitatem humani generis, aliis huic, aliis illi faventibus, unde ſeditiones & bella externa ſimul ac civilia proveniunt. Quid autem pace melius? pacem vero provenire ex regimine recto: iſtud vero regimen ſolum rectum eſt, quod contentionum & rixarum eſt expers, cujus ope & reliqua omnia proſperè geruntur. De Macrone item *ſic allegabant:* plus nimio elatus eſt: vix legerat Delphicum oraculum, *noſce teipſum.* Vulgò autem dicitur, notitiam ſui felicitatem parere, ſicut è diverſo ex ignoratione ſui naſci infortunium. Cur enim Macro mutatus eſt, & ſubditum ſe in principis

p. 1002.

ᵛ ἥπαιρεν] Ita MSS. Sic etiam Hom. Il. N. 573. Utraque vox agnoſcitur ab Heſych. v. ἥπαιρεν. Editi ἅπαιρεν. Mox vero pro ψυχικὰ omnino repone συγγενικὰ.

ˣ αὐτῷ] Melius αὐτᾷ.

ʸ δολοφονεῖ] Atqui ſeipſum interfeciſſe autor eſt Dion. hiſt. lib. lix. p. 646. ὁ δὲ πυθόμενος αὐτᾶ Μάρκ⊙ Σίλαν⊙—ἐπειδὴ βαρὺς αὐτῷ ὑπό τε τ ἀρετᾶς καὶ ὑπὸ τ συγγενείας ἦν καὶ διὰ τοῦτο ἐπεβούλευε—ἑαυτὸν καθεῖρξε. Similiter Suetonius in Calig. c. 23. *Silanum item ſocerum ad necem ſerandaſque novacula fauces compulit.* Vide Tacitum de vit. Agric. c. 4.

ᶻ ἀθρόα] Sic pro ἀθρόως MSS. Med. & Pariſ. Similiter infra p. 1002. ἔστως ἀθρόαν ἐνδείξει) μεταβολήν.

ᵃ ὑπὸ δυναλωτέρου] Ita MSS. Med. & Vat. idque omnino ad ſenſum melius. Editi ὑπ' ἀδυναλωτέρου. Mox pro προδιέθηκεν, ſcribo προδιέθηκεν ex MSS. Item in ſequentibus, verbis tranſpoſitis ſcribe, τοῦτ' ἔστιν ἀνδροφονία.

ᵇ προσκληρωμένων] Sic MSS. Med. Aug. & Coll. Nov. pro προσκεκληρωμένων.

ᶜ εἰρήνη] Citantur hæc à Johanne Monacho inedito, titulo περὶ βασιλείας, è quo etiam pro ὀρθοῦται repono καθαίρει).

locum

locum ingeſſit, imperatorem Caium in ſubditi ordinem detruſit? Conſentaneum principi imperare, quod Macro ſibi uſurpabat, ſubdito vero imperata facere, quod ille a Caio poſtulabat. Homines enim inſenſati monita appellitabant juſſa, monitorem vero principem, vel ex imperitia ignorantes, vel ex adulatione rerum pariter & nominum naturas invertentes. Hæc vero de Silano prætexebant; certe riſu dignum paſſus eſt Silanus, quod putaret ſoceri tantam autoritatem in generum, quantam patris in germanum filium. Atqui patres cives privati filiis ad magiſtratus & imperia provectis, ultro primatu cedunt, ſecundis partibus contenti. Hic vero nimis ſimplex, jam ne ſocer quidem, plus ſatis curioſus fuerat in rebus nil ad ſe pertinentibus, non intelligens cum filiæ obitu conjunctionem affinitatis fuiſſe ſimul extinctam. Nam connubia familiis externis ſunt pro vinculo, alienos in conſuetudinem conſtringentia, quo ſoluto ſolvitur & affinitas: præſertim quoties caſu cui mederi nequeas diſſolvatur, interitu elocatæ in alienam familiam. Talia tum paſſim in omnibus circulis jactitabant, id maximè operam dantes, ne imperator crudelis videretur. Nam cum olim ſperaſſent tantam in Caii anima beneficentiam & humanitatem inſediſſe, quantam in nullo antea principe, incredibile rati ſunt quod *vir talis* reciperet tantam tamque repentinam mutationem in contrarium.

Confectis igitur tribus modo dictis certaminibus adverſus præcipuas tres partes reipublicæ, duobus quidem ex patria, ordine equeſtri & ſenatorio, tertio de ſuis gentilibus, ratuſque poſt proſtratos valentiſſimos & honoratiſſimos, graviſſimam jam aliis omnibus formidinem incuſſam; ſenatoribus quidem, cæſo Silano (erat enim nemini ejus ordinis ſecundus;) ſublato vero Macrone, equitibus, inter quos ille primam dignitatem primoſque honores meruerat; patruelis quoque ac cohæredis nece, omnibus ſibi conjunctis ſanguine; non amplius ſe continere dignatus eſt intra humanæ naturæ terminos, ſed altius provectus eſt, ſtudens *etiam* pro Deo haberi. Et quidem initia hujus dementiæ tali argumentatione uſum ferunt: ſicut aliorum gregum magiſtri, opiliones, caprarii, bubulci, nec boves ſunt ipſi, nec capri, nec arietes, ſed homines ſunt, ita imperatorem non eſſe ſuperiorem humano ſtatu, ſed ad inferiora deſcendere. Ordinavit igitur principi ſuo curare quæ hominibus ſunt curæ, ſed ſuperare in his omnes, ſicut pecorum paſtores ſuperant pecora. Et in hac quidem inſaniæ ratione, ſimplicitatis argumento, ſic ſibi placuit, ut ſuo ipſius judicio ſe ſolum ſapere putaret.

εἰς ὑπηκόου χώραν. Οἰκειότατον ἡγεμόνι μὲ τὸ προστάτειν, ὅπερ ἐποίει Μάκρων, ὑπηκόῳ δὲ τὸ πειθαρχεῖν, ὅπερ ὑπεμίμνησκεν ἀξίως Γάϊον. Ἐκάλυν γὰρ οἱ ἀνεξέταστοι τιμὴν φαίνεσθαι πρόσταξιν, ἢ τὸ σύμβουλον ἄρχοντα· ἤτοι μὴ ζυνέντες ὑπ' ἀναισθησίας, ἢ δι' [d] κολακείαν τὰς φύσεις τῶν ὀνομάτων ἐμοὶ καὶ πραγμάτων μεταχαράττοντες. Ἐπὶ [e] δὲ Σιλανῷ· χλεύης ἄξιον ὁ Σιλανὸς ἔπαθεν, οἰηθεὶς τὸ πενθερὸν τοσοῦτον εἶναι γαμβρῷ δυνάσθαι, ὅσον πατέρα γνήσιον παρ' υἱῷ. Καίτοι πατέρες ἰδιῶται, [f] ἡγεμόνων ἐν ἀρχαῖς μεγάλαις καὶ ἐξουσίαις υἱῶν, ὑποτέλλουσιν, ἀγαπητῶς φερόμενοι τὰ δεύτερεῖα. Ὁ δὲ ἠλίθιος, καὶ πενθερὸς ὢν ἔτι, τὰ μὴ καθ' ἑαυτὸν προσπεριεργάζετο· μὴ ζωιεὶς ὅτι τῷ θανάτῳ τῆς θυγατρὸς ζυνεθήκη καὶ ἡ κατ' ἐπιγαμίαν οἰκειότης. Δεσμὸς γὰρ εἶχον ἐθνείων αἱ ἐπιγαμίαι, τιμὴν ἀλλοτριότητος εἰς οἰκειότητα [g] μεταγουσαι, ἣ λυθείσης λέλυτο καὶ τὰ τῆς κοινωνίας· καὶ μάλιστα ὅταν ἀνεπανορθώτῳ πράγματι λυθῇ, τελευτῇ τῆς εἰς ἀλλότριον εἶκον δεδομένης ἐπὶ γάμῳ. Τοιαῦτα ἐν ἅπασι τοῖς ζυλλόγοις ἐθρύλλουν, [h] πλεῖον διδόντες μέρος τῷ μὴ βούλεσθαι δοκεῖν ὠμὸν εἶναι τὸ αὐτοκράτορα. Χρηστότητα γὰρ καὶ φιλανθρωπίαν ἐλπίσαντες, ὅσῳ παρ' ὀδεινὶ τῶν προτέρων, ἐνιδρύσαι τῇ Γαΐου ψυχῇ, ζῴδεσι ἄπιστον ἐνόμιζον, εἰ πεπαύτῳ καὶ ὅτως ἀθρόαν ἐνδείξεται μεταβολὴν πρὸς τἀναντία.

Καλλιεργασάμενος δὲ τρεῖς τὰς εἰρημένας ἄθλας ἐκ τριῶν τῶν ἀναγκαιοτάτων μερῶν, δυοῖν μὲν ἐκ τοῦ παλατίου, τοῦ τε βουλευτικοῦ καὶ τοῦ τοῦ ἱππικοῦ τάξεως, τρίτου δὲ τοῦ ζυγγενικοῦ· καὶ ὑπολαβὼν τοὺς ἰσχυροτάτους καὶ δυνατωτάτους [i] πεπεισμένους· καταπληκτικώτατον δέος ἐνεργάσατο πᾶσι ἄλλοις ἅπασι· μάλιστα μὲν τοῦ Σιλανοῦ ζῆν, πᾶσι βουλευταῖς (ἦν γὰρ ὀδεινὸς τῶν ἐν ζυγκλήτῳ δεύτερος) μάλιστα δὲ τοῦ Μάκρωνος, πᾶσι ἱππικοῖς· εἶχε γὰρ χεῖρά τινος ἡγεμόνων ἐγηγμένην, φερόμενος τὰ πρωτεῖα τῆς τιμῆς καὶ δόξης· μάλιστα δὲ τοῦ τοῦ ἀνεψιοῦ καὶ ζυγκληρονόμου, πᾶσι ἀφ' αἵματος ἅπασιν· οὐκ ἔτι ἠξίου μένειν ἐν πᾶσι τοῦ ἀνθρωπίνης φύσεως ὁρίοις, ἀλλ' ὑπερέκυπτε παιδάζων [k] θεὸς νομίζεσθαι. Καὶ ἐν ἀρχῇ ταύτης τῆς παραπληξίας, φασὶν αὐτὸν χρήσασθαι πιθάνῳ λογισμῷ· καθάπερ οἱ τῶν ἄλλων ζώων ἀγελάρχαι, βουκόλοι καὶ αἰπόλοι καὶ νομεῖς, ὅτε βόες εἰσὶν ὅτε αἶγες ὅτε ἄρνες, ἀλλ' ἄνθρωποι

[d] κολακείαν] Sic MSS. Editi κολακείας.

[e] δὲ] Reſtitui ex MSS.

[f] ἡγεμόνων] Sic MSS. Med. & Aug. pro ἡγεμόνων. Item ἐξουσίαις. Editi ἑστίαις.

[g] μεταγουσαι] Sic ſcribo pro συνάγων, ex Antonio, à quo citantur hæc, ſerm. 64. περὶ αἰγυπτίας.

[h] πλεῖον] MSS. Vat. Aug. & Coll. Nov. πλεῖστον αὐτοὶ τοῖς λόγοις εἰσφέρειν δοκοῦντες μέρος, idque rectius, ut opinor. Forſan vero pro μέρος, melius ſcribitur βάρος. Mox deeſt δοκεῖν in MSS. & certè abeſſe poteſt, ſenſu ſalvo.

[i] πεπεισμένους] Sic MSS. pro πεπεγχημένους; mox ſcribitur ἐνεργάσατο. Melius, ut opinor, ἐνεργάσατο.

[k] θεὸς] Joſeph. Ant. lib. xviii. c. 8. περιὼν ἡ ἐξαπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου φρονεῖν, ἐπὶ μεγίστοις τὴν ἀρχὴν ἐπαίρεσθαι ἐποιεῖτο. Idem de Bello Jud. lib. ii. cap. 10. Γαΐου ἡ Καίσαρος ἐπὶ τοσοῦτον ἐξύβρισεν ὡς τὸ τέλος, ὥστε θεὸν μὲ αὐτὸν ἐ δοκεῖν, καὶ βούλεσθαι καλεῖσθαι. Vide Dion Caſſ. hiſt. lib. lix. p. 660. Sueton. in Calig. c. 22. & Vitell. c. 2.

ἄνθρωποι

ἄνθρωπει κρείττονος μοίρας καὶ κατασκοῦης ἐπιλαχόντες· τὸν αὐτὸν τρόπον ἀγελαρχικῶτα καὶ μὲ τὸν ἀρίστης ἀνθρώπων γῆρως ἀγέλης, νομιστέον διαφέρειν καὶ μὴ κατ' ἄνθρωπον εἶναι, μείζονος ἢ θειοτέρας μοίρας τετυχηκέναι. Ταύτῃ τῇ ὑπολήψιν ἐνσφραγισάμενος τῇ διανοίᾳ, ἐπιέφερεν ὁ ἠλίθιος ἐν ἑαυτῷ μυθικὸν πλάσμα ὡς ἀψευδεστάτῃ ἀληθείαν. Καὶ ἐπειδὴ ἅπαξ ἐθρασύνατο καὶ ἀπετόλμησεν εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν τὴν ἀθεώτατον ἐκθέωσιν αὐτοῦ, τὰ ἀκόλουθα καὶ ζωφόρα πράττειν ἐπεχείρει, καὶ οἷα δι' ἀναβαθμῶν ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον εἰς τὸ ἄνω προήει. Ἤρχετο γὰρ ἐξομοιοῦν τὸ πρῶτον τοῖς λεγομένοις ἡμιθέοις ἑαυτὸν, Διονύσῳ καὶ Ἡρακλεῖ καὶ Διοσκούροις· Τροφώνιον καὶ Ἀμφιάραον καὶ Ἀμφίλοχον καὶ τοὺς ὁμοίους χρησηρίοις αὐτοῖς καὶ ὀργίοις χλιδὴν τιθέμενος, καὶ σύγκρισιν τῆς ἰδίας δυνάμεως. Εἶθ' ὥσπερ ἐν θεάτρῳ ζωδίῳ ἄλλοτε [m] ἀλλοίαν ἐλάμβανε, τότε μὲ [n] λεοντῆν καὶ ῥόπαλον, ἀμφότερα ἐπίχρυσα, [o] διακοσμούμενος εἰς Ἡρακλέα, τότε δὲ πῖλος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὁπότε ἀσκοῖτο εἰς Διοσκούρους. Ἔστι δ' ὅτε κιτῶνι καὶ θυρσῷ καὶ νεβρίσιν εἰς Διόνυσον ἠσκεῖτο. Καὶ ταύτῃ διαφέρειν ἀξιῶν, ὅτι ἐκείνων μὲν ἕκαστος ἰδίας ἔχων τιμὰς, ἃ μετεποιεῖτο ὧν ἐκοινώνουν ἕτεροι· ὁ δὲ τὰς πάντων ἀθρόον ἐσφετερίζετο φθόνῳ καὶ πλεονεξίᾳ, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοὺς ἐκείνους· οὐκ εἰς Γηρυόνα τετσώματον μεταβαλὼν, ἵνα τῷ πλήθει θαυμαγάγῃ τοὺς ὁρῶντας, ἀλλ', ὃ δὴ θαυμαστότατον ἦν, ἑνὸς σώματος ὄσιαν μεταχηματίζων καὶ μεταχαράττων εἰς πολυτρόπους μορφάς· Αἰγυπτίῳ τρόπον Πρωτέως, ὃν εἰσήγαγε [p] Ὅμηρος μεταβολὰς παντοίας ἐκδεχόμενον, εἴς τε τὰ στοιχεῖα, καὶ τὰ ἐκ τούτων ζῶα καὶ φυτά. Καίτοι τί θαυμαστὸν ἔδει σοι, Γάϊε, οἷς ἔθος [q] ἀρκεῖσθαι τὰ τῶν εἰρημένων ἀφιδρύματα; ἐχρῆν δὲ ζηλοῦν τὰς ἐκείνων ἀρετάς· Ἡρακλῆς ἐκάθηρε γῆν καὶ θάλατταν, ἄθλους ἀναγκαιοτάτους καὶ ὠφελιμωτάτους ἅπασιν ἀνθρώποις ὑποστὰς, ἕνεκα τοῦ τὰ βλαβερὰ καὶ κακώλικα φύσεως ἑκατέρας ἀνελεῖν. Διόνυσος ἡμερώσας ἄμπελον, καὶ ποτὸν ἐξ αὐτῆς ἀναχέας ἥδιστον ὁμοῦ καὶ ὠφελιμώτατον ψυχαῖς τε καὶ σώμασι, τὰς μὲν ἄγαν πρὸς θυμίαν, κακῶν λήθῃ καὶ ἀγαθῶν ἐλπίδας ἐνεργαζόμενος· τὰ δὲ σώματα ὑγιεινότερα καὶ κραταιότερα καὶ δυνατώτερα ἀπασκεύαζει· καὶ ἰδίᾳ τε ἕκαστον αὐτῶν [r] βελτίονα ποιεῖ, καὶ πολυανθρώπους οἰκίας καὶ ζυγενείας ἐξ αὐχμηρᾶς καὶ ὀπιπόνου βίου μεθαρμόζει πρὸς ἀνειμένην ἀτημίαν καὶ ἱλαρᾶς διαίτης, καὶ πᾶσαις πόλεσιν

mines præſtantiorem ſortem & compagem conſecuti: ſic & me præfectum gregi humani generis optimi, cenſendum homine præſtare, nec velut hominem natum, ſed præſtantiorem & diviniorem ſortem conſecutum. Hanc opinionem ubi in animo confirmaſſet, intra ſe ipſum geſtavit fatuus figmentum fabuloſum pro veritate irrefragabili; & ubi primum impudenter auſus eſt in vulgus efferre impiam ſui conſecrationem, conſentanea & congrua agere annititur, & quaſi per gradus quoſdam paulatim ad ſummum aſcendit apicem. Ab initio enim cœpit ſe aſſimulare ſemideis quos vocant: Libero, Herculi, Caſtoribus: Trophonio, Amphiarao, Amphilocho, & ſimilibus, una cum oraculis eorum & myſteriis, collatione ſuæ potentiæ, penitus deſpectis. Deinde quemadmodum in theatris *ſcenici*, aliàs alium ſumebat habitum: nunc clavam & leonis exuviam, ſed hæc aurata utraque, ſcilicet transformatus in Herculem: nunc pileum imponebat capiti, quoties Caſtores ageret: interdum hedera thyrſoque ac hinnuleorum exuviis repræſentabat patrem liberum. Hac tamen ex parte præſtare cupiens, quòd cum illorum quiſque contentus propriis honoribus, alienos non requireret, ipſe vero univerſorum honores invidia & aviditate ut ſuos uſurpavit, vel potius illos ipſos, non in Geryonem tricorporem converſus, ut *corporum* multitudine ſpectatores alliceret: ſed quod magis mireris, unum corpus ſubinde fingens & transfigurans in formas varias, ut quondam Proteus ille Ægyptius, quem Homerus introducit mutationes multiplices recipientem, tum elementa, tum in animalia ex his & plantas. Atqui quid opus erat tibi, Cai, his inſigniis quibus dictorum ſimulachra exornantur? Virtutes illorum imitari debueras. Hercules purgabat terras & maria, ſubibat neceſſaria certamina hominibus utiliſſima, ut noxia & exitioſa elemento utrique tolleret. Liber exculta vite, expreſſoque inde potu ſuaviſſimo & animis corporibuſque perutili, animas exhilarat, malorum oblivionem inducens & ſpem bonorum: corpora autem ſaniora reddit & agiliora fortioraque; privatimque tum ſingulos homines emendat, tum numeroſas cognationes & familias è dura laborioſaque vita traducit ad victum remiſſum & mitiorem, & cunctis Græcis pariter atque Barbaris

[l] προήει] Sic MSS. pro προσήει, & ſic alibi ſæpius, vide p. 1005.

[m] ἀλλοίαν] Melius ἄλλῳ vel ἀλλοίᾳ, p. 727. σκύλῳ ἀλλοίᾳ καθάπερ ἐν θεάτρῳ, &c. Mox MSS. habent ἐπελαμβάνετο. Atqui forſan ἀπελάμβανε. Vide infra p. 1006. & alibi ſæpius.

[n] λεοντῆν] Dion. Caſſ. Hiſt. lib. lix. p. 660. ποτὲ μὲν ἐξίνωπον ῥόπαλον καὶ λεοντῆν ἐφόρει. Lucianus καὶ μὴ τοῦτο πωγωνίας ἐξαπάζεσθαι· Τελείαν τε ἔτιν ὅτι ἀνεμάτη, καὶ κίρκινον αὖθις ἀνίτηνι.

[o] διακοσμούμενος] Forſan διασκούμενος. Sicut infra ὁπότε ἀσκοῖτο εἰς Διοσκούρους.

[p] Ὅμηρος] Vide Ody. Δ. 385.

[q] ἀρκεῖσθαι] Melius ἀσκεῖσθαι vel ἐνασκεύαζεσθαι. Infra p. 1005. τοῖς δὲ θαυμασίοις εἰς ἕκαστον σκευάζεσθαι. Ibidem etiam χλαμύσιν ἐνασκευαζόμενος.

[r] βελτίονα] Scribe βέλτιον, ſcil. σῶμα.

civitatibus feſta, epulas, hilaritates, convivia crebra exhibet; mero enim debentur hæc omnia. De gemellis quoque Jovis filiis fertur immortalitatem impertiviſſe alterum alteri. Cum enim alter mortalis natus eſſet, alter vero immortalis, Hic cujus erat potior conditio, maluit de ſuo jure decedere, quàm pietatem erga germanum non declarare. Cum enim ſibi ævi infiniti ſpeciem exhibuiſſet, & reputaſſet ſecum, quod ipſe ſemper victurus eſſet, fratre quoque in perpetuum interituro, atque unà cum immortalitate, luctum amiſſi fratris immortalem recepturus, mirificam permutationem commentus eſt, admixta ſibi mortalitate, fratri vero immortalitate, atque ita inæqualitatem injuſtitiæ initium abolevit æqualitate, quæ quidem fons eſt juſticiæ. Hi omnes, Cai, ut bene de humano genere meriti, fuerunt in admiratione, & ſunt hodieque, adorationeque & divinis honoribus digni habiti. Tu vero etiam dic nobis, ob quid hiſce confimile extolleris atque ſuperbis? Eſne imitatus Jove natorum fratrum charitatem, ut inde incipiam? Fratrem cohæredemque in primo ætatis flore crudeliter jugulaſti, ferreus & immiſericordiſſimus: ſorores poſt in exilium egiſti: num & illæ metum imperii amittendi tibi injecerant? At Liberum æmulatus es. Adeone beneficiorum novorum inventor factus impleſti, ut ille, terrarum orbem lætitia? Europa & Aſia vix tuam capiunt munificentiam? Inveniſti ſanè novas artes & ſcientias, ut ſceleſtiſſimus & peſtis publica, quibus gaudia mutaſti omnibus quaquaverſum in dolores ac moleſtias, & vitam minimè vitalem: infinita & inexplebili cupiditate tibi uſurpâſti quicquid uſpiam apud alios bonum & præclarum, ab oriente occidenteque & cæteris univerſi regionibus, ad meridiem & ſeptemtriones vergentibus: tuæ vero acerbitatis fœtum, & quicquid animæ execrabiles & infidioſæ generare ſolent noxium & perniciоſum, rependis & remittis. Hæc ſunt cur alter Liber nobis exortus ſis. Sic & Herculem egregie refers indefeſſis tuis laboribus, & factis ſtrenuis: bonis ne legibus, incorruptis judiciis, annonæ felicitate, cæteriſque feſtæ pacis commodis reples continentem & inſulas, tu ignaviſſimus ac pavidiſſimus, qui tranquillitatem felicitatemque profligaſti ex omnibus civitatibus, eaſque ſeditionibus & tumultibus, extremâque miſeriâ ple-

Ἑλλωνικαῖς τε καὶ βαρβαρικαῖς, ἀωχίας, εὐφροσυνάς, θαλίας, ἑορτὰς ἐπαλλήλους παρέχῃ· παίζων γὰρ τῶν λεχθέντων αἴτιος ἄριστος. Πάλιν Διοσκούρους λόγος ἔχει κοινώσασθαι τὴν ἀθανασίαν. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ μὲν θνητὸς, ὁ δὲ ἀθάνατος ἦν, p. 1004. οὐκ ἐδικαίωσεν ὁ τὸ κρεῖττον μοίρας ἀξιωθεὶς φιλαυτῆσαι μᾶλλον, ἢ πρὸς τὸν ἀδελφὸν εὔνοιαν ἐπιδείξασθαι. Φαντασιωθεὶς γὰρ τὸν ἄπειρον αἰῶνα, καὶ λογισάμενος ὅτι αὐτὸς μὲν ἀεὶ βιώσεται, ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀεὶ τεθνήξεται, καὶ μὴ τὸ ἀθανασίας ἀθάνατον τὸ ἐπ' ἐκείνῳ πένθος ἀναδέξεται, θαυμασίως ἐμεγαλούργησεν ἀντίδοσιν, ἀναχεραμάμενος αὐτῷ μὲν τὸ θνητὸν, τῷ δὲ ἀδελφῷ τὸ ἄφθαρτον, καὶ ἀνισότητα τὴν ἀδικίας ἀρχὴν ἀνεκαίνισεν ἰσότητι, ἥτις ἐστὶ πηγὴ δικαιοσύνης. Οὗτοι πάντες, ὦ Γάϊε, ἀφ' ὧν τὰς ὑπερβολὰς εὐεργεσίας ἐθαυμάσθησαν, καὶ ἔτι νῦν θαυμάζονται, καὶ ζητοῦσί τε καὶ τῶν ἀνωτάτω τιμῶν ἠξιώθησαν. Εἶτα δὴ καὶ αὐτὸς ἡμῖν, ἐπὶ τίνι γαυριᾷς καὶ πεφύσησαι τῶν ὁμοπλησίων; Ἐμιμήσω τοὺς Διοσκούρους εἰς φιλαδελφίαν, ἵνα ἐντεῦθεν ἄρξωμαι; Τὸν μὲν ἀδελφὸν καὶ συγκληρονόμον οὐκ ἐν ἀκμῇ τῆς πρώτης ἡλικίας, ὦ σιδήρεε καὶ ἀνηλεέστατε, ὡμῶς ἀπέσφαξας, τὰς ἀδελφὰς ὕστερον ἐφυγάδευσας· μὴ καὶ αὗται τὸ περὶ ἀφαιρέσεως ἀρχῆς φόβον εἰργάζοντό σοι; Ἐμιμήσω Διόνυσον; Εὑρετὴς καινῶν γέγονας χαρίτων, ὡς ἐκεῖνος· Εὐφροσύνης κατέπλησας τὴν οἰκουμένην. Ἀσία καὶ Εὐρώπη τὰς ἐκ σοῦ γιγνομένας δωρεὰς οὐ χωρεῖ. Καινὰς μὲν γὰρ τέχνας καὶ ἐπιστήμας εὑρὼν, ὡς κοινὸς λυμεὼν καὶ πολέμαρχος, αἷς μεταβάλλεις τὰ ἡδέα καὶ χαρτὰ πρὸς ἀηδίας καὶ λύπας, καὶ αἰσίωνα βίον πᾶσι παντάχοῦ πᾶσι· τὰ μὲν παρ' ἑτέρων ἀγαθὰ καὶ καλὰ πάντα ζηλοτυπούμενος ἀπλήστοις καὶ ἀκορέστοις ταῖς ἐπιθυμίαις· τὰ δὲ ἀπὸ τῶν ἑῴων, τὰ δὲ ἀπὸ τῶν ἑσπερίων, τὰ δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων τῆς Παντὸς κλιμάτων· εἴ τινα ἢ κατὰ μεσημβρίαν ἦν, ἢ πρὸς ἄρκτον· τὰ δὲ ἀπὸ σεαυτῆς πικρίας, καὶ ὅσα τοῖς ἐπαρκέτοις καὶ ἰσοβίοις ψυχαῖς γλυκὺν ἔθος βλαστεῖν καὶ ἐπιζήμια, ἀντιδιδοὺς καὶ ἀντιπέμπων. Διὰ ταῦτα ὁ νέος Διόνυσος ἡμῖν ἀνεφάνης; Ἀλλὰ καὶ Ἡρακλέα ἐζήλωσας τοῖς ἀκαμάτοις σαυτῆς πόνοις καὶ τοῖς ἀτρύτοις ἀνδραγαθίαις; Εὐνομίας καὶ Εὐδικίας, Εὐθενείας τε καὶ Εὐστηρίας, καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ἀφθονίας, ὧν ἡ βαθεῖα εἰρήνη δημιουργὸς, ἀναπλήσας ἠπείρους τε καὶ νήσους, ὁ ἀγρίσας, ὁ δεινίας μεστὸς· ὁ τὰς μὲν εἰς Εὐσέβειαν καὶ Εὐδαιμονίαν ἀπάντων κενώσας τὰς πόλεις, μεστὰς δὲ τῶν

[f] ἀνικαίνισεν] Nonnulli Codices ἐνικαίνισεν. Alii ἀνεκαίνωσεν. MS. Med. ἐκαίνισεν. Forſan à Philone ſcriptum ἐκαίνωσεν. Noſter p. 772. τὸ ἄνισον ἰσότητι διαφθείρασα.

[t] ὑπερβολὰς] Forſan περιπερβολάς, ſicut ſæpius à Noſtro ſcriptum.

[v] εἶπε δὴ καὶ] Reſtitui hæc ex Codice Mediceo.

[x] ἀδελφὸν] Melius, ut videtur, ἀνεψιὸν. Sic quoque MS. Aug. & ſupra p. 1001. ἐπὶ μὲν τοῦ ἀνεψιοῦ καὶ συλληφθέντος. Et alibi quoque ſæpius, niſi forſan ex adoptione fratres ſunt vocandi. Mox vero reſtituo σὸν ex MSS. Vat. & Med. & σιδήρεε. Editi σιδήρεαι.

[y] τῶν] Deeſt in MSS.

[z] Εὐθενείας] Omnino repone Εὐθυμίας. Paſſim enim apud Noſtrum conjunguntur Εὐθυμία & Εὐτυχία. Vide de Vitâ Moſis p. 632. & de Septen. p. 1194. Similiter emendamus Noſtrum lib. de Leg. Spec. p. 772.

εἰς

εἰς ταραχὰς καὶ θορύβους ἐπὶ τὸν ἀνωλέτου βαρυδαιμονίαν ἀναφέρας. Ἐπὶ δὴ τοσαύτας [a] φορᾶς ὡς ἥκιστας ἐπ' ὀλίθρῳ, εἰπέ μοι, ὦ Γαΐε, ζητεῖς ἀθανασίας μεταλαχεῖν, ἵνα μὴ ὀλιγοχρονίους καὶ ἐφημέρους, ἀλλὰ ἀθανάτους ἀπεργάσῃ ξυμφοράς; Ἐγὼ μὲν νομίζω τοὐναντίον· εἰ καί τις ἔδοξας γεγονέναι θεὸς, πάντως ἂν σε μεταβαλεῖν p. 1005. ἕνεκα τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων εἰς [b] κοινὴν φύσιν καὶ θνητήν. Εἰ γὰρ ἀθανατίζεσιν ἀρεταί, πάντως φθείρουσι κακίαι. Μήτε οὖν σὺ Διοσκούροις ἐγγράφου τοῖς φιλαδελφοτάτοις, ὁ Φαγῶν καὶ λυμεὼν τῶν ἀδελφῶν γεγονώς· μήτε Ἡρακλέους ἢ Διονύσου [c] τιμαῖς κοινοπραγῆσαι τῶν βίον ὠνησάντων, ὁ κακωτὴς καὶ διαφθορεὺς ὧν ἔδρασαν ἐκείνοις.

nas reddidisti? anne ob tam uberes proventus quos in exitium protulisti, dic mihi, Caie, num immortalitatis particeps fieri postulas? scilicet ut has calamitates non temporales & fere diurnas, sed immortales efficias. Ego diversum censeo, etiamsi Deus credereris, omnino te transiturum in naturam communem & mortalem ob tam perversa studia. Nam si virtutes divinitatem, utique mortalitatem afferunt vitia. Non est igitur quod te adscribas Jovis filiis fraterna charitate insignibus, ipse fratrum interfector & pestis; aut Herculis Liberique honorum velis esse particeps qui vitam excoluerunt, tu, qui eorum benefacta depravare & corrumpere anniteris.

Τοσαύτη δέ τις ἦν λύττα, καὶ παραφορὰ καὶ παράπληξις μανίας, ὥστε καὶ τὰς ἡμιθέους ὑπερβαὶς ἐπαίρειν, καὶ ἐπαπειλεῖν τοῖς τῶν μειζόνων καὶ ἀμφιθαλῶν εἶναι δοκοῦσι σεβασμοῖς, Ἑρμῇ τε Ἀπόλλωνι, καὶ Ἄρεως. Ἑρμῇ τὸ πρῶτον, κηρυκείοις καὶ πεδίλοις τε χλαμύσιν ἐσκευασμένῳ. τάξιν τε ἐν ἀταξίᾳ, καὶ τὸ ἀπόλυθον ἐν συγχύσει, καὶ λογισμὸν ἐν φρενοβλαβείᾳ παρεπιδεικνύμενον. Εἶτα ὁπότε δέξειεν αὐτῷ, τὰ μὲν ἀπετίθετο, εἰς δὲ Ἀπόλλωνα μεταμορφοῦτο καὶ μετεσκευάζετο· στεφάνοις μὲν ἀκτινοειδέσι τὴν κεφαλὴν ἀναδούμενος, τόξον δὲ τῇ ἀριστερᾷ καὶ βέλη κρατῶν χειρὶ, χαίτῃσι δὲ τῇ δεξιᾷ προτείνων· ὡς δέον τὰ μὲν ἀγαθὰ ὀρέγειν ἑξ ἑτοίμου, καὶ τελαίχθαι τὴν βελτίονα τάξιν τὴν ὑπὲρ [d] τὰ δεξιὰ, τὰς δὲ κολάσεις ὑπερτέλλειν καὶ τὴν καταδεεστέραν χώραν κεκληρῶσθαι τὴν ἐπ' ἀριστερά. Χοροί τε ἄθυτοι εἰσήκεσαν ξυνεκροτημένοι, παιᾶνας εἰς αὐτὸν ᾄδοντες, οἱ πρὸ μικροῦ Βάκχον καὶ Εὐήϊον καὶ Αὐλῆα ἀνεμάξοντες καὶ ὕμνοις γεραίροντες, ἡνίκα τὴν [e] διονυσιακὴν ἀνελάμβανε στολήν. Πολλάκις δὲ καὶ θώρακα ἐνδυόμενος, ξιφήρης προῄει μετὰ κράνους καὶ ἀσπίδος, Ἄρης ἀνακαλούμενος, καὶ παρ' ἑκάτερα οἱ Ἄρεως τοῦ καινοῦ [f] καὶ νέου θεραπόντων συμπροήεσαν, ἀνδροφόνων καὶ δημοκοίνων θίασος, ὑπηρετήσοντες κακαῖς ὑπηρεσίαις φονῶντι καὶ διψῶντι ἀνθρωπείου αἵματος. Εἶτα τοῖς ταῦτα ὁρῶσι καταπλήξις ἦν ἐπὶ τῷ παραλόγῳ· καὶ ἐθαύμαζον, πῶς ὁ τὰ ἐναντία δρῶν οἷς ἰσότιμος εἶναι προαιρεῖται, τὰς μὲν δρετὰς αὐτῶν ὑπιτηδεύειν οὐκ ἀξιοῖ, τοῖς δὲ παραπλησίοις εἰς ἕκαστον [g] ζηλοῦσθαι). Καίτοι τὰ μὲν ἀγάλματα ταῦτα καὶ προκοσμήματα ξοάνοις καὶ ἀγάλμασι προσκαθίδρυ), ἀφὸ ξυμβόλων μεμυημένα τὰς ὠφελείας

Tanta autem inerat ei rabies, tam insana & furibunda vecordia, ut transcensis longe Semideis altius niteretur, seque compararet ad arripiendum cultum Deorum majorum & perfectorum, Apollinis, Martis ac Mercurii. Mercurii vero primum: cujus caduceo, talaribus, chlamydeque ornatus, ordinem in perturbatione, seriem in confusione, rationem in dementia ostentabat. Deinde ubi collibuit, his depositis refingebatur in Apollinem: corona radiata caput redimitus, arcum & sagittas sinistra tenens, dextra porrigens gratias; scilicet decorum est bona promptè porrigi, & ad locum honorationem è dextra collocari, pœnas vero supprimi, & tenere regionem inferiorem ad sinistram. Moxque instituti sunt chori ut pæanas canerent in eum quem paulo ante Bacchum, Evœum, Lyæum hymnis suis appellaverant, quando Liberi habitum sumpserat. Sæpe etiam thoracatus, galeatus, clypeatusque prodibat, stricto gladio pro Marte se ostentans, & ex utroque latere incedebant novi Martis novi ministri, homicidarum & carnificum cœtus, operam detestandam navaturi cædis & sanguinis humani avido. Dein hæc intuentibus admiratio oboritur, ob rei absurditatem; meritoque mirabantur, quomodo iste contraria peragens quibus honore æquari studet, eorum virtutes non sectatur, insignibus vero in eorum singulos ornatur. Verum hæc gestaminum ornamenta statuis & simulachris circumponuntur, mystice significantia utilitates quas hi sic honorati generi humano ex-

[a] φορᾶς] Ita MSS. Med. Vat. & Coll. Nov. pro φοράς. Vide supra p. 738, 742, & 921. & dicta ad p. 1143.

[b] κοινὴν καὶ] Restitui ex Cod. Med. Mox ex eodem scribo ἐγγράφου. Editi γράφου.

[c] τιμαῖς] Scribe τιμᾶς. Sic supra p. 909 κοινοπραγῶσι τῶν ἀγαθῶν. Et infra p. 1009. κοινοπραγῶσαι τῶν ἁρπαγῶν.

[d] -α δεξια] Sicut infra ἐπ' δεξιᾶ μα, ita MS. Med. Editi, ἐπὶ δεξιᾷ.

[e] Διονυσιακὴν] Dion Cass. lib. lix. καὶ Γαΐου ἓν μόνον οὐ-

[f] καὶ νέου] MS. Vat. καὶ νέου θεοῦ. Sic vero malim reponere, οἱ Ἄρεως τοῦ καινοῦ καινοὶ θεραπόντων.

[g] ζηλοῦσθαι] Melius σκυλάζεσθαι). Sic paulo supra χλαμύσιν σκυλαζόμενος. Item p. 1133. δορίλας σκυλασμένος. Vide etiam Hesych. v. σκυλάσασθαι & σκυλάσαντα.

hibent.

hibent. Mercurii pedibus alata ſubligantur talaria. Quam ob rem? nimirum quia decet deorum internuncium atque interpretem, unde illi Græcum nomen eſt, læta nunciantem (mala enim vix vir ſapiens, nedum Deus, nunciare ſuſtineat) eſſe quam celerrimum, & pennis tantum non alatum ferri ſtudio impigerrimo. Siquidem proficua propere annunciare congruum eſt, infauſta autem tardius, niſi quiſquam ea prorſus fileri monuerit. Rurſus caduceum ſumit, inſigne pacificationis & fœderum. Nam bella vel dirimuntur vel componuntur, à fœcialibus pacem conſtituentibus; *bella* vero ſine caduceatoribus calamitates infinitas afferunt, tum aggreſſoribus tum ſeſe defendentibus. At Caius in quem uſum ſibi ſumebat talaria? an ut infauſta inauſpicataque ipſius facta, perpetuo tegenda ſilentio, curſim divulgarentur, velocitate intenſa quaquaverſum circumſonantia? Et quid erat opus motu præceleri, cum vel uno loco hærens alia ſuper alia mala innumera profunderet velut è perennibus fontibus, inundatura omnes regiones orbis hujus habitabilis? Quid autem opus erat caduceo, ei qui nihil unquam pacificum vel dixit vel fecit? Quique omnes domos & civitates tum Græcas tum Barbaras inteſtinis bellis implevit? Deponat vero Mercurium falſo ſic dictus, & appellationem incongruam deteſtetur. Apollinis vero quid eſt in eo ſimile? coronam radiatam geſtat, effictis belle ab artifice radiis ſolaribus. Illi vero tali aut ſol aut in univerſum lux placere poſſit, & non potius nox & ſi quid tenebris obſcurius, ad perpetrandas res nefarias? Siquidem honeſta opus habent luce meridiana ut conſpicuæ fiant, turpia vero quod aiunt, extremitate Tartari, in quem detrudi congruum eſt ea quæ celari debent. Quin & utriuſque manus geſtamina transferat, nec debitum corrumpat ordinem. Arcum ſagittaſque dextra intentet: ferire enim certis ictibus novit viros, mulieres, totas familias, civitates populoſas, ad plenam internecionem: gratias vero vel properè abjiciat vel ſiniſtra tegat. Earum enim deformavit decus oculis captando & inhiando facultatibus amplis ad injuſtas earum rapinas, ſuper quibus & dominos jugulavit, ex opulentia ſua miſeros factos. Medicinam quoque pulchre invertit Apollinis. Ille remediorum inventor ſalutarium ad hominum ſanitatem, pro eximia tum natura tum ſtudio benignitate, cupiens ipſe morbos etiam ab aliis immiſſos depellere. *Caius*

ἂς παρέχον) τῷ γθύει τ ἀνθρώπων οἱ τιμώμθοι. Πέδιλα Ἑρμῆς ὑποδῆται πτερῶν τάρσους ἔχοντα· διὰ τί; ἆρα οὐχ ὅτι προσήκ τ ἑρμηνέα καὶ προφήτην τ θεῶν, ἀφ' ὧ καὶ Ἑρμῆς προσωνόμασται, τὰ ἀγαθὰ διαγέλλοντα, (κακῶ γὰ οὐχ ὅτι θεὸς ἀλλ' ἀδὲ ζοφὸς ἀνὴρ γίνετ) μιαυτὴς) ποδωκέστατόν τε εἶναι, κ μονονὸ πτηνὸν φέρεσθ διὰ ταχυδὴν ἀνυπέρθετον. Ἐ- p. 1006. πειδὴ τὰ λυσιτελῆ φθάνοντα εὐαγγελίζεσθ προσήκ, καθάπερ τὰ παλίμφημα μέλλοντα, εἰ μὴ ἐπτέρωταί τις αὐτὰ ἡσυχάζεσθ. Πάλιν κηρύκειον ἀναλαμβάνει, δεῖγμα ζυμβαλητηρίων ταυτῶν· πόλεμοι γὰρ ἀνοχὰς καὶ διαλύσεις λαμβάνουσι διὰ κηρύκων εἰρήνιν καθιταμθρίων· οἱ δ ἀκήρυκτοι ζυμφορεῖς ἀτελευτήτους ἀπεργάζονται, καὶ τοῖς ἐπιφέρουσι, κ τοῖς ἀμυνομθμένοις. Γαίῳ δ πρὸς τίνα χρείαν πέδιλα ἀνελάμβανεν; ἢ ἵνα τὰ δύσφημα καὶ δυσώνυμα, δέον ἡσυχάζεσθ, βοηδρομῆται, τάχει ζωλόνῳ πάντη ζωηχοῦντα; Καίτοι τί κινήσεως ἐπειταθυμθμένης ἔδει; μθμῶν γὰ κακὰ ἅπτι κακοῖς ἀμύθητα, ὥσπερ ἐξ ἀενάων πηγῶν, εἰς ἅπαντα τὰ μέρη τ οἰκυμθμένης ὤμβρει. Τί δ κηρύκειον τῷ μηδὲν εἰρηναῖόν πο μήτε εἰπόντι μήτε δράσαντι, πᾶσαν δ οἰκίαν κ πόλιν ἐμφυλίων ἀναπλήσαντι πολέμων καθά τε τὴν Ἑλλάδα καὶ Βάρβαρον; Ἀποθέσθω δὴ τ Ἑρμῆν, ἀφοσιωσάμθμος τὴν ἀνοίκειον κλῆσιν, ὁ ψθυδώνυμος. Τί δ τ Ἀπολλωνιακῶν ἐμφερές ἐστι παρ' αὐτῷ; σέφανον ἀκτίνωτὸν φορεῖ, εὖ πως δοπμαξαμθμὸν τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας τῦ τεχνίτυ. Ἐκείνῳ δ ἥλιος ἢ φῶς ζωόλως ἀπαρκὲς ἐστιν, ἀλλ' ἀχὶ νύξ, κ εἴ τι σκότος ἀφεγγέστερον, εἰς τὴν τ ζωόμων ἔργων διάθεσιν; ἐπειδὴ τὰ μὲ καλὰ πρεπυγείας μεσημβρινῆς δεῖται πρὸς ἐπίδειξιν, τὰ δ αἰσχρὰ, φασὶν, ἑκατέρας ταφάρυ, εἰς ὃν ἄξιον ζωωθῆναι δεόντως ἐπικρυφθησόμθα. Μεταθέτω καὶ τὰ ἐν ἑκατέρᾳ χειρὶ, καὶ μὴ κιδηλούτω τὴν τάξιν. Τὰ μὲ βέλη κ τόξα τῇ δεξιᾷ προφερέτω· βάλλειν γὰρ καὶ τοξεύειν εὐσκόπως οἶδεν· ἄνδρας, γυναῖκας, ζυγγενείας ὅλας, εὐανδρούσας πόλεις, ἐπ' ὀλέθρῳ πανδημεί· τὰς δ χαίτας ἢ ῥιψάτω Ἄθω, ἢ τῇ εὐωνύμῳ ζυσκιαζέτω. Τὸ γὰρ κάλλος ἤχμαζεν αὐτῶν, προσοφθαλμιῶν κ προσκεχλωὼς τ μεγάλαις ὑσίαις εἰς ἁρπαγὰς ἀδίκυς, αἷς ἐπικατεσφάττοντο οἱ δεσπόται, τ εὐτυχίας ἕνεκα κακοδαιμονοῦντες. Ἀλλὰ κ τὴν ἰατρικὴν Ἀπόλλων εὖ πως μετεχάραξεν· ὁ μὲ γὰ ζωτηρίων φαρμάκων εὑρετὴς ἐγένετο πρὸς ὑγείαν ἀνθρώπων ἀξιῶν κὴ τὰς ὑφ' ἑτέρων ἐγνωμθμένας νόσυς αὐτὸς ἰᾶτο, διὰ τὴν ἐκ φύσεως κ ἐπιτηδεύσεως ὑπερβάλ-

h θεῶν] Ita MS. Med. pro θεῶν, ex quo etiam pro ὠνόμασται ſcribo προσωνόμασται, ut vulgo à Noſtro ſcriptum. Item ποδωκέσταθ. Editi ποδωκύταθ.

i τι] Sic MSS. pro γε.

k σκότος] Melius, ut videtur, νυκτός. Confer vero hæc cum D. Joh. iii. 19. & ibi Grotio in locum.

l θᾶτθ] MSS. κατω, & ſic rectius.

m προσοφθαλμιῶν] Ita MSS. pro προσοφθαλμῶν.

λυσαν

λεσαν ἡμερότητα. Ὁ δὲ ἔμπαλιν νόσους μὲν τοῖς ὑγιαίνουσι, πηρώσεις δὲ τοῖς ὁλοκλήροις, καὶ ζωὸς θανάτους τοῖς ζῶσι χειροποιήτους πρὸ τοῦ μοιρίδιον [n] χαλεπῶς ἐπέφερε, πάντα τὰ φθοροποιὰ χορηγίαις ἀφθόνοις παρεσκευασμένος, εἰς εἰ [o] μὴ ἔφθασε προαναιρεθεὶς ὑπὸ τῆς δίκης χρήσασθαι, πᾶν τὸ ἐν ἑκάστῃ πόλει δοκιμώτατον ἤδη διέφθαρτο. Πρὸς γὰρ τὸν ἐν τέλει καὶ πλουσίους ὑπερπεῖς ἦσαν αἱ παρασκευαὶ, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν Ῥώμῃ καὶ [p] τοὺς ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰταλίᾳ, πρὸ οἷς ἄργυρος καὶ χρυσὸς τεθησαύρισται πρῶτος, ὥστε, εἰ σύμπας ὁ ἐξ ἁπάσης τῆς ἄλλης οἰκουμένης ἀπὸ περάτων αὐτῶν ζωνευχθείη, πολλῷ [q] καταδεέστερος ἂν εὑρεθῆναι. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ὥσπερ ἀφ' ἱερᾶς ἤρχετο τὰ σπέρματα τῆς εἰρήνης ἀποῤῥίπτειν, ὁ μισόπολις, ὁ δημοβόρος, ἡ λύμη, τὸ φθοροποιὸν κακόν. Λέγε δὲ μὴ μόνον ἰατρὸς, ἀλλὰ καὶ μάντις ἀγαθὸς Ἀπόλλων εἶναι, χρησμοῖς προλέγων τὰ μέλλοντα πρὸς ὠφέλειαν ἀνθρώπων, ἵνα μή τις ὀλισκιαθεὶς περὶ τὸ ἄδηλον, ἀπροοράτως καθάπερ τυφλὸς, τοῖς ἀβλήτοις ὡς λυσιτελεστάτοις ὀλισθήσας ἐπεμπίπτῃ· προμαθὼν δὲ τὸ μέλλον ὡς ἤδη πάρον, καὶ βλέπων αὐτὸ τῇ διανοίᾳ μᾶλλον ἢ τὰ ἐν χερσὶν ὀφθαλμοῖς σώματος, φυλάττῃ, προνοούμενος τοῦ μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. Ἆρα ἄξιον τούτοις ἀντιθεῖναι τὰ παλίμφημα Γαΐου λόγια, δι' ὧν πενίαι καὶ ἀτιμίαι καὶ φυγαὶ καὶ θάνατοι προεμηνύοντο τοῖς πανταχοῦ τῶν ἐν τέλει καὶ δυνατῶν; [r] Τίς δὲ κοινωνία πρὸς Ἀπόλλωνα, τῷ μηδὲν οἰκεῖον ἢ ξυγγενὲς ὁλοτελῶς ποιοῦντι; Πεπαύσθω καὶ ὁ ψευδώνυμος Παιὰν, τὸν ἀληθῆ παιᾶνα μιμούμενος· ὃς γε ὥσπερ τὸ νόμισμα παράκομμα, καὶ θεοῦ μορφὴ γίνεται. Πάντα γε μᾶλλον ἐλπίσειεν ἄν τις μᾶλλον, ἢ πιστὸν σῶμα καὶ ψυχὴν, ἄμφω μαλακὰ καὶ καταγότα, τῇ πρὸς ἑκάτερον Ἄρεως ἀλκῇ δυνηθῆναί ποτε ἐξομοιωθῆναι. Ὁ δὲ ὥσπερ ὑπὸ σκιᾶς ἐναλλάττων πολυειδῆ προσωπεῖα, φαντασίαις ψευδέσιν ἠπάτα τοὺς ὁρῶντας. Φέρε γάρ· μηδὲν τὸ πρὸς σῶμα καὶ ψυχὴν [s] ἐξετάζεσθω διὰ τοῦ ἐν πάσαις ἕξεσι καὶ κινήσεσιν ἀλλοτριότητα πρὸς τὸν εἰρηνικὸν δαίμονα. Τὴν Ἄρεως δὲ οὐχὶ τὸ μεμυθολογημένον, τὸ δὲ ἐν τῇ φύσει λόγου, ἐν ἀρετῇ κεκλήρωται, δύναμιν σὺν ἴσῃ ἀλεξίκακον ὅσαν καὶ βοηθὸν καὶ παρασάτιν ἀδικουμένων, ὡς καὶ αὐτόθεν δηλοῖ τοὔνομα; Παρὰ μὲν τὸ ἀρήγειν, ὅπερ βοηθεῖν ἐστι, καὶ [t] γλῶτταν Ἄρης ὠνομάσθαι μοι δοκεῖ, καθαιρετικὸς πολέμων, δημιουργὸς εἰρήνης, ἧς ἐχθρὸς μὲν ἦν ἕτερος, [t] ἑταῖρος δὲ πολέμων, τὴν εὐσάθειαν εἰς ταραχὰς καὶ
p. 1008. σάσεις μεθαρμοζόμενος.

vero contrà ſanis morbos, mutilationes integris, vivis mortem manu aſcitam ante fatalia
p. 1007. tempora, importunè inferebat, comparatis pretio quovis medicaminibus noxiis: quibus ſi non à juſtitia præventus, opportunè fuiſſet uſus, jampridem periiſſet quicquid erat in ſingulis urbibus probatiſſimum. Adverſus honoratos enim & divites hunc apparatum fecerat, urbanos præſertim atque Italos: apud quos tantum auri argentique congeſtum eſt, ut ſi ex reliquo orbe habitabili univerſo uſque ad extremos ejus terminos colligeretur, multo minor inveniretur numerus. Quapropter à ſuamet ipſius patria, tanquam à ſacra linea, exorſus eſt pacis ſemina projicere, peſtis civitatis, populi devorator, lues, malum exitiale. Dicitur etiam Apollo non ſolum medicus, ſed & vates optimus, oraculis futura prædicens ad utilitatem hominum, ne quis caligante mente, ob incertitudinem *futuri*, improviſo tanquam cæcus, in adverſa tanquam utilia incurrens impingat. Sed de futuro tanquam præſenti prius doctus, idque mente jam intuitus, non minus perſpicuè quam res obvias oculis corporis, ſibi caveat, proſpiciens ne quid grave patiatur. Quid ſi his quoque opponamus præclara Caii oracula, per quæ ignominiæ, confiſcationes, exilia, mortes prædicebantur optimatibus & dynaſtis ubique gentium? Quid igitur commune habet cum Apolline, qui nihil unquam fecit ſimile illi vel cognatum? Deſinat ille falſus Pæan, ad veri Pæanis imitationem compoſitus: neque enim ſi nummus poteſt adulterinus effici, ſic & Dei ſpecies corrumpi. Sed nihil tam inopinatum, quam tale corpus talemque animum utrumque molle fractumque, Martis in utroque viribus poſſe unquam æquiparari. Ille tamen tanquam in ſcena ſubinde mutatis perſonis, ſpeciebus falſis decepit intuentes. Age vero, nihil circa corpus & animum examinetur, propter diſſimilitudinem habituum & geſtuum cum dicto dæmone; certe Martis, non fabuloſi dico, ſed ejus per quem fortitudinem naturalem intelligimus, vim ſcimus beneficam, auxiliatricem oppreſſorum injuria, ut ipſum nomen ejus Græcum indicat. Nam Ἄρης παρὰ τὸ ἀρήγειν, hoc eſt à *ſuccurrendo* videtur mihi denominatus, profligator bellorum, pacis opifex, cujus alter ille erat adverſarius, bellorum vero ſodalis, tranquillitatem in ſeditiones & tumultus transformans.

[n] χαλεπῶς] Ita MSS. pro χαλεπούς.
[o] μὴ ἔφθασε] Verba videnter tranſpoſita. Scribe ἔφθασε, μὴ, &c.
[p] τοὺς ἐν] Reſtitui ex Cod. Med. Item τεθησαύρισται. Editi τεθησαύρισται.
[q] καταδεέστερος] Vel repone καταδεέστερος, vel εὑρεθείη. Mox etiam ſcribe ἀποῤῥίπτων.
[r] Τίς—κοινωνία] Vide D. Paulum 2 ep. ad Cor. vi. 14.
[s] ἐξετάζεσθω] Ita MSS. pro ἐξετάζεται.
[t] ἑταῖρος] Sic pro ἕτερος MSS.

Jam igitur ex dictis docemur, Caium nulli deorum ac ne ſemideorum quidem æquiparari debere, quippe diverſum natura & eſſentia, & ſtudiis. Nimirum cæca eſt cupiditas, præſertim accedente ambitione contentioneque pervicaci una cum poteſtate ſuprema, quæ nos quondam fortunatos devaſtavit. Solos enim Judæos ſuſpectos habebat ut unicè diverſa ſentientes & pene ex cunis ipſis edoctos à parentibus, pædogogis, magiſtriſque, præcipue vero ex ipſis ſacris legibus atque etiam non ſcriptis moribus, unum Deum patrem & conditorem mundi credere. Nam cæteri omnes, viri, fœminæ, civitates, gentes, regiones tractuſque terrarum, & totus pene dixerim orbis, gementes licet ob tum facta, nihilominus illi aſſentabantur, extollentes plus æquo, augenteſque faſtum ejus immodicum. Nonnulli vero Barbaricum quoque morem introduxerant in Italiam, adorationem videlicet, libertatis Romanæ generoſitatem depravantes. Sola, inquam, Judæorum natio ſuſpecta erat ut adverſatura, ſolitorum ad ſpontaneam mortem tanquam ad immortalitatem properare, potius quàm patiantur vel minimum aliquid convelli è patriis ritibus; quia ſicut in ædificiis, exempto uno cæmento, reliqua licet firma videantur, laxata ſidunt & defluunt in locum evacuatum. Nec erat parum quod movebatur, ſed omnium longe maximum, hominis naturam mortalem & corruptibilem in ſpeciem ingeniti immortaliſque Dei refingere, qua impietate nihil cogitare potuit execrabilius. Citius enim Deus mutaretur in hominem, quàm homo in Deum. Taceo quod hoc pacto alias etiam inſignes pravitates admitteret, infidelitatem & ingratitudinem erga benefactorem mundi univerſi, qui pro ſua potentia ſingulas Univerſi partes bonis ampliſſimis cumulat.

Proinde bellum abſque induciis contra noſtram nationem conflatum eſt. Quid enim ſervo poteſt gravius obvenire quàm infenſus dominus? Sunt autem imperatoris ſervi ſubditi, ſi non ullius antea propter eorum mite legitimumque imperium, certe Caii, qui ex animo rejecerat omnem clementiam, legibuſque evertendis ſe totum dediſſet; (cum enim ſeipſum pro lege haberet, reliquorum ubicunque legiſlatorum placita ut dicta vana abrogabat) nos vero non ſolum ſervi ſed ſervorum viliſſimi cenſebamur, principe jam in dominum ſe convertente.

Ἀρά γε ἤδη μεμαθήκαμεν [v] ἐκ τούτων, ὅτι οὐδενὶ θεῶν ἀλλ' οὐδὲ ἡμιθέων ἐξομοιοῦσθαι δεῖ Γάϊον, μήτε φύσεως μήτε οὐσίας ἀλλὰ μηδὲ προαιρέσεως τετυχηκότα τῆς αὐτῆς; [x] Τυφλὸν ἢ ὡς ἔοικεν ἡ ἐπιθυμία, καὶ μάλιστ' ὅταν προσλάβῃ κενοδοξίαν ὁμοῦ καὶ φιλονεικίαν μετὰ τῆς μεγίστης ἐξουσίας, ὑφ' ἧς ἡμεῖς οἱ πρότερον [y] ἀτυχεῖς ἐπορθήμεθα. Μόνους γὰρ Ἰουδαίους ὑπελείπετο, ὡς δὴ μόνους τἀναντία προῃρημένους, καὶ δεδιδαγμένους ἐξ αὐτῶν τρόπον τινὰ παραγόντων ὑπὸ γονέων καὶ παιδαγωγῶν καὶ ὑφηγητῶν, ἔτι πολὺ πρότερον τῶν ἱερῶν νόμων, καὶ ἔτι τῶν ἀγεγράφων ἐθῶν, ἕνα νομίζειν τὸν πατέρα καὶ ποιητὴν τοῦ κόσμου θεόν. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες, ἄνδρες, γυναῖκες, πόλεις, ἔθνη, χῶραι, κλίματα γῆς, ὀλίγου δεῖν φάναι, πᾶσα ἡ οἰκουμένη, καίτοι ξένους ὄντι τοῖς γινομένοις, ᾐδεῖτο σκολάκευον αὐτὸν, ἀποσεμνυόντες πλέον τοῦ μετρίου, καὶ τὸ τύφου ζωαύξουσες. [v] Ἔνιοι δὲ καὶ τὸ βαρβαρικὸν ἔθος εἰς Ἰταλίαν ἤγαγον, τιμὴν [z] προσκυνήσιν, τὸ [a] ζυγχεῖς τὸ Ῥωμαϊκῆς ἐλευθερίας εὐδιαχαράττοντες. Ἓν δὲ μόνον ἔθνος ἐξῃρεῖτο τὸ τῶν Ἰουδαίων ὕποπτον ἦν ἀντιπράξειν, εἰωθὸς ἐκουσίως ἀναδέχεσθαι θανάτους ὥσπερ ἀθανασίαν, ὑπὲρ τοῦ μηδὲν τῶν παλαίων ἐᾶσθαι ἀναιρούμενον, εἰ καὶ βραχύτατον εἴη· ἅμα τὸ, καθάπερ ἐπὶ τῶν οἰκοδομημάτων, ὑφαιρέσει ἑνὸς καὶ τὰ ἔτι παγίως ἑστάναι δοκοῦντα συμπίπτειν, πρὸς τὸ κενωθὲν χαλώμενα καὶ καταῤῥέοντα. Μικρὸν δὲ οὐκ ἦν τὸ κινούμενον, ἀλλὰ τὸ μέγιστον τῶν ὄντων, ἀνθρώπου [b] γενητοῦ καὶ φθαρτὴν φύσιν εἰς ἀγήρατον καὶ ἄφθαρτον, ὅσον τῷ δοκεῖν, θεοπλαστῆσαι, ὅπερ ἀσεβημάτων ἔκρινεν εἶναι χαλεπώτατον· θᾶττον γὰρ ἂν εἰς ἄνθρωπον θεὸν, ἢ εἰς θεὸν ἄνθρωπον μεταβαλεῖν. Δίχα δὲ καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἀνωτάτω κακίας ἀναδέξασθαι, ἀπιστίαν ὁμοῦ καὶ ἀχαριστίαν πρὸς τὸ δοῦναι τοῖς κόσμου παντὸς εὐεργέτου· ὃς τῇ αὐτῷ δυνάμει τοῖς μέρεσι πᾶσι δὲ Παντὸς, ἀφθόνως εὐεστίας ἀγαθῶν ἐκδίδωσι.

Μέγιστον δὲν καὶ ἀκήρυκτον πόλεμον ἐπὶ τῷ ἔθνει ζωεκροτεῖτο. Τί γὰρ ἂν εἴη δούλῳ βαρύτερον κακὸν, ἢ δεσπότης ἐχθρός; δοῦλοι δὲ αὐτοκράτορος οἱ ὑπήκοοι, καὶ εἰ μηδενὸς [c] ἑτέρου τῶν προτέρων διὰ τὸ ζῶν ὀλιγωρεῖν καὶ μὴ νόμων ἄρχειν, ἀλλά τι Γάϊον πᾶσαν ἐκβεβηκότα τῆς ψυχῆς ἡμερότητα, καὶ παρανομίαν ἐζηλωκότος, (νόμον γὰρ ἡγεῖτο ἑαυτὸν, τοὺς τῶν ἐκάστοτε νομοθετῶν, ὡς κενοὺς ῥήσεις ἔλυεν) ἡμεῖς δὲ οὐ μόνον ἐν δούλοις, ἀλλὰ καὶ δούλων τοῖς ἀτιμοτάτοις ἐγεγράφομεθα, [d] τοῦ ἄρχοντος τρέποντος εἰς δεσπότου. p. 1009.

[v] ἐκ] Reſtitui ex MSS.
[x] τυφλὸν] Ita MS. Med. pro τυφλός.
[y] ἀτυχῆς] Ex ſenſu reponendum videtur εὐτυχῆς.
[z] προσκυνήσιν] Vide Sueton. in Vitell. cap. 2. Dion Caſſ. lib. lix p. 661. Tacit. Annal. vi. 32. Briſſon. de Regno Perſ. p. 12. Dicta quoque ſupra ad lib. de Joſeph. p. 550.
[a] ζυγχεῖς] Omnino repone εὐσχεῖς.
[b] γενητοῦ] Sic MSS. Med. & Aug. pro γενητοῦ. Mox vero in eiſdem pro ἴκεσιν, melius ad ſenſum ſcribitur, κρίσιν.
[c] ἑτέρου] Dion Caſſ. de Tiberio lib. lvii. p. 606. ὅτε γὰρ δεσπότου ἐσιόντος τοῖς ὑπηκόοις—καλεῖν ἤρξατο. Idem p. 607. ἔλεγε ὅτι δεσπότης μὲν τῶν δούλων, αὐτοκράτωρ δὲ τῶν στρατιωτῶν, τῶν ἓξ δὲ λοιπῶν πολίτης εἴμι.
[d] τοῦ ἄρχοντος τρέποντος] Sic MSS. Med. Vat. & Coll. Nov. Editi τῶν ἀρχόντων τρεπόντων.

Ὅπερ ζωναδτόμβω ὁ Ἀλεξανδρέων μιγὰς
καὶ [e] ζυμπεφορημβός ὄχλος ἐπίθετο ἡμῖν, καιρὸν
ἐπιτηδειόταλον παραπεπλωκέναι ὑπολαβών, καὶ τὸ
[f] τυφόμβων ἐκ μακρῶν χρόνων μίσος ἀνέφηνε,
πάντα κυκῶν καὶ ζωλαγώγων. Ὡς γὰρ ἐκδεθείλας
εἰς ὁμολογημβύας καὶ τὰς ἀνωλάτω ζυμφορὰς ὑπὸ
τοῦ αὐτοκράτορος, ἢ πολέμῳ κρατηθέλας, ἐκ
μανίσι καὶ θηριωδεςάταις [g] ὁρμαῖς καλειργάζοντο
τὰς οἰκίας ἐπιδρέχονλες, τοὺς δεσπότας αὐταῖς γυ-
ναιξὶ καὶ τέκνοις ἐλαύνονλες, ἃς κενὰς οἰκητόρων
ἀπέφηναν· ἔπιπλα καὶ κειμήλια, οὐκ ἔτι ὡς
λῃσαὶ νύκλα καὶ ζκότον ἐπιτηρῆλες ἀφ' φόβον ἀ-
λώτεως, ἔκλεπλον, ἀλλὰ φανερῶς μεθ' ἡμέραν
ἐξεφέρον ἐπιδεικνύμβοι πῖς ἀπαιλῶσιν, ὥσπερ οἱ
κεκληρονομηκότες ἢ πριάμβοι φανερῶς τῶν κυρίων.
Εἰ δὲ καὶ πλείους ζωέθενλο κοινοπραγῆσαι τὴν ἁρ-
παγῶν, τλῶ λείαν ἐν ἀγορᾷ μέσῃ διανέμονλο,
πολλάκις ἐν ὄψεσι τῶν δεσποτῶν, καλακερτομοῦν-
τες καὶ ἐπιχλευάζονλες. Δεινὰ μὲν ἂν καθ' ἑαυτὰ
ταῦτα· πῶς γὰρ οὔ; πένηλας ἐκ πλουσίων, καὶ
πόρους ἐξ ἀπόρων γεγονῶς μηδὲν ἀδικοῦνλας
ἐξαίφνης, καὶ ἀνοίκους καὶ ἀνεςίους, ἐξεωσμβύους καὶ
πεφυγαδευμβύους τῶν ἰδίων οἰκιῶν, ἵνα μεθ' ἡμέ-
ραν καὶ νύκλωρ ὕπαιθροι φοιτῶντες, ἢ τῷ ἀφ'
ἡλίου φλογώσεσιν ἢ νυκτεριναῖς πνευμάτων ψύξεσι φθα-
ρῶσι. Κρεῖττονα δὴ τῶν μελλόντων λέγειν
ταῦτα· ζωελάσαντες γὰρ τοσαύτας [h] μυριάδας
ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ γυναικῶν καὶ τέκνων, κα-
θάπερ βοσκήματα καὶ θρέμματα, ἐξ ἁπάσης
τῆς πόλεως εἰς μοῖραν ἐλαχίςην οἷά τινα ζη-
νὸν, ὠήθησαν ὀλίγαις ἡμέραις [i] ζορὸς ἀθρόων
νεκρῶν ἐφορήσειν· ἢ λιμῷ διαφθαρέντων διὰ
στάνιν τῶν ἀναγκαίων, ἃ προηγρεπισμβύων τὰ
ὑπτιήθεια καὶ μαντεῖαν τῶν ἐξαπιναίων κακο-
πραγιῶν· ἢ δι' ὠθισμὸν καὶ πνίγος, μηδε-
μιᾶς διρυχωρίας [k] προσφερομβύης, ἀλλὰ καὶ
τὸ πέριξ ἀὴρ κακωθὲν ζος, καὶ ὅσον ἦν ἐν
αὐτῷ ζωτικὸν καὶ ἀναπνοᾶς, εἰ δεῖ τὸ ἀλη-
θὲς εἰπεῖν, τοῖς σκηνεόντων ἄθμασιν ἀποβα-
λόνλος. Ὑφ' ὧν φλεγόμβος καὶ τρόπον τι-
να καλαβολῇ πυρετῶ πισθεὶς, θερμὸν καὶ ἄτο-
πον πνεῦμα διὰ μυκτήρων καὶ ςόμαλος εἰσέ-
πεμπε, τὸ λεγόμβμεν καὶ τλῶ παροιμίαν, πῦρ
ὑπιφέρων πυρί. Τῶν γὰρ ἐντὸς σπλάγχνων
p. 1010. ἡ δυνάμις ἐκ φύσεως φλογωδεςάτη καθέςηκεν·
ἣν ὅταν μὲ αἱ θύραθεν αὖραι μετρίως ψυχρὰι
καταπνέωσιν, διωδεῖ τὰ τῆ ἀναπνοῆς ὄργανα τῇ
ἐγκρασίαις· ὅταν δὲ μεταβάλωσι πρὸς τὸ θερ-
μότερον, ἀνάγκη δυσωδεῖν, πυρὸς ἐπεισρέονλος
πυρί. Μηκέτι ἂν ὑπομβύειν τλῶ δυσχωρίαν

Quod ubi ſenſit Alexandrinorum vulgus promiſcuum & confuſaneum, in nos conſpiravit, tempus opportuniſſimum occurriſſe exiſtimans, & odium jam dudum ſuccenſum palam aperuit, tumultu miſcens & perturbans omnia. Nam quaſi permiſſu imperatoris eſſemus dediti in confeſſas atque extremas calamitates, aut belli jure in poteſtatem redacti, immani beluinoque furore nos conficiebant, irrumpendo in ædes, pellendoque dominos earum unà cum uxoribus atque liberis quas penitus deſolabant. Supellectilem & res precioſas, non diutius ut fures noctem & caliginem obſervantes metu pœnæ, aſportabant, ſed propalam interdiu prædam oſtentantes obviis, quaſi res hæreditario jure poſſediſſent, aut à dominis veris redemiſſent. Quod ſi numero plures inirent ſocietatem latrocinii, rapta dividebant in foro medio, interdum ſpectantibus dominis: ipſos cavillis interim irridentes proſcindenteſque conviciis. Gravia hæc erant etiam per ſe: Quidni enim? pauperes è divitibus & egenos ex opulentis nulla ſua culpa repente factos, propriis focis relictis exturbatos ædibus vagari, ut interdiu noctuque manentes ſub Dio, vel diurno ſolis æſtu vel nocturnis frigoribus perirent. Sunt tamen iſta leviora his quæ ſecuta ſunt; nam ex tota urbe in exiguam quandam ejus partem tanquam in ſtabulum compulſas tot myriadas virorum, mulierum, puerorumque, ceu pecora & greges, ſperabant ſe intra paucos dies confertos mortuorum acervos deprehenſuros; aut fame necatorum per ciborum inopiam, quippe qui tam repentinas calamitates non ſperantes, penum non recondidiſſent, vel *defunctorum* ex conflictu & ſuffocatione, idoneo loci ſpatio non conceſſo; quin & vitiato circumvicino aëre, & quicquid in eo vitale fuit, abſumpto per crebras reſpirationes, imò, ut verius loquar, anhelitus expirantium; à quibus inflammatus aer, & quodam modo, febris afflatu compreſſus, ſpiritum ferventem & noxium immiſit, ignem (juxta proverbium) addens incendio. Nam inteſtinorum viſcerum vis ex natura ferventiſſima conſtat, quam quando mediocriter frigidæ externe auræ refrigerant, ex hac tali temperie bene procedunt reſpirationis inſtrumenta; quod ſi quando plus juſto calefiant, neceſſario reſpirandi organa male ſe habent, igne ad ignem adjuncto. Cum

[e] ζυμπεφορημβός] Sic MSS. pro πεφορημβός. Similiter ſæpius à Philone ſcriptum. Vide ſupra p. 348, 411, 989. Vide etiam Maximum Tyrium Differt. xvii. p. 199. Mox repono ἐπιτηδειόταλον, ex unico Codice Pariſienſi. Editi ἐπιτηδειότηλος.

[f] τυφόμβων] Forſan σὺλυφόμβων, vel ὑπολυφόμβων. Infra p. 1029. ὑπτυφομβύω ὀργῇ. Et ſic alibi ſæpius.

[g] ὁρμαῖς] Ita MSS. Vat. & Coll. Nov. Editi ἐργαῖς.

[h] μυριάδας] Confer cum Luc. xii. 1. Act. xxi. 20. Videntur Judæi vocem μυριάδας, pro numero indefinito ſumere. Neſcio annon ſic explicari debet ingens ſumma talentorum 1000. quæ certè regum ſuperat opes, memorata, D. Matth. xviii. 24.

[i] ζορὸς] Omnino ſcribe σωρὸς. Item ἀθρόων ex MSS.

[k] προσφερομβύης] Sic MSS. Vat. & Coll. Nov. pro προφερομβύης.

igitur

igitur non poſſent diutius ferre loci incommoditates, effundebantur in deſerta littora & ſepulcreta, cupientes ſaltem purum & innoxium aerem attrahere. Quod ſi qui aut reliqui erant in aliis urbis partibus, aut neſcii calamitatum ingruentium peregre veniebant, variis modis mulctabantur: aut ſaxis vulnerati atque fragminibus teſtaceis, aut ilignis querniſve fuſtibus ſuper partes corporis principales præcipuè vero caput ad mortem uſque contuſi. Nonnulli autem alias ignavè otiari ſoliti, locum quaſi obſidione cingentes, compactos hoſce & contruſos in anguli cujuſdam partem anguſtam, velut obſeſſos obſervabant, ne quis clanculum ſe inde proriperet. Futurum enim erat ut haud pauci præ inopia victus, parum de ſalute propria ſoliciti exirent, metu ne fame interirent cum totis familiis; horum exitus, iſtud expectantes ſervabant, & quotquot intercepiſſent excruciatos prius omni ſævitia, mox enecabant. Alia verò manus circa portus fluminis inſidiabatur Judæis appellentibus, & eorum mercimoniis. Irrumpentes enim in naves, mercibuſque in conſpectu dominorum direptis, ipſos vinctis poſt tergum manibus exurebant, materia adhibita è gubernaculis, contis, & navium tabulis. Alii media in urbe concremabantur miſerrimo ſupplicii genere. Nonnunquam enim præ lignorum inopia ſarmenta comportabant, quibus accenſis injiciebant miſeros. At illi ſemiuſtulati fumo magis quàm igni necabantur, quod ex tali materia ſurgens ignis fumoſus & debilis ſtatim extingueretur, nec præ levitate ullas prunas relinqueret. Multos etiam adhuc vivos loris laqueiſve circa talos adſtrictis per medium forum raptabant, corporibus inſultantes & ne mortuis quidem parcentes. Diſſecantes enim membratim fruſtatimque & conculcantes, immaniores & acerbiores beſtiis efferatiſſimis, totam hominis ſpeciem abſumſerunt, ut ne reliquiæ quidem ad ſepulturam ſupereſſent.

Cumque præſes ejus regionis, qui ſolus ſi voluiſſet, poterat una hora impotentiam turbæ furentis compeſcere, diſſimularet quæ videbat audiebatque, atque etiam daret infeſtandi licentiam, pacemque turbaret: adhuc magis incitati ad immania & atrociora ſe convertebant faci-

οἷοί τε ὄντες, ἐξεχέοντο εἰς [l] ἐρημίαν καὶ αἰγιαλὸς καὶ [m] μνήματα, γλιχόμενοι πᾶσαι καθαρᾶς καὶ ἀβλαβοῦς ἀέρος. Εἰ δέ τινες ἢ [n] προκαταλειφθησαν ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσι τῆς πόλεως, ἡ ἀγνοία τῶν καταστηψάντων κακῶν ἀγρόθεν παρεγίνοντο, πολυτρόπων ἀπήλαυον ζυμφορῶν· ἢ καταλαβόμενοι, ἢ [o] κεραμῷ τιτρωσκόμενοι, ἢ πέτραις κλάδοις καὶ δρυὸς τὰ κυριώτατα μέρη τοῦ σώματος, μάλιστα κεφαλοῦ, ἄχρι θανάτου καταγνύμενοι. Περικαθήμενοι δὲ ἐν κύκλῳ τινες τοῦ λέγειν καὶ χολάζειν εἰωθότων, τοὺς ζωντανημένους καὶ ζωντωμένους εἰς ἐσχατιᾶς βραχύ τι μέρος, ὡς ἔφην, καθάπερ τοὺς τειχήρεις γεγονότας ἐπετήρουν, μή τις ὑποξέλθοι λαθών. Ἔμελλον δὲ ἄρα οὐκ ὀλίγοι διὰ πᾶσιν τὸν ἀναγκαίων, ἀλογήσαντες τὰς ἰδίας ἀσφαλείας, ἐξιέναι, δείσει τοῦ μὴ λιμῷ πανοίκιοι διαφθαρῶσι· τούτων τὰς διαδύσεις καραδοκοῦντες ἐπετήρουν, καὶ τοὺς ζυλληφθέντας ἀθρόως διέφθειρον, αἰκιζόμενοι πάσαις αἰκίαις. Ἕτερος δὲ λόχος ἦν ἐφεδρεύων τοῖς τοῦ πολέμου λιμέσι, πρὸς ἁρπαγὴν τῶν καταγομένων Ἰουδαίων, καὶ ὧν κατ' ἐμπορίαν ἐνόμιζον. Ἐπεισβαίνοντες δὲ πλοίοις, τὰ φόρτου ἐν ὄψεσι τῶν κυρίων ἐξεφόρουν, καὶ αὐτοὺς ἐξαγχονίζοντες ἐνεπίμπρασαν, ὕλῃ χρώμενοι, πηδαλίοις, εἴαξι, κοντοῖς, καὶ δὴ καὶ τοῖς τῶν καταστρωμάτων ζανσί. Τοῖς δὲ ἐν μέσῃ τῇ πόλει καταικομένοις οἰκτρότατον ἦν ὄλεθρος. Σπάνει γάρ ἐστιν ὅτε ξύλων φρύγανα ζωοφόρων, καὶ ταῦτα ἀναψαντες ἐπερρίπτουν [p] τοὺς ἀθλίους. Οἱ δὲ ἡμιφλεκτοι καπνῷ τὸ πλέον ἢ πυρὶ διεφθείροντο, τὰ φρυγανώδης ὕλης πῦρ μὲν ἀμυδρὸν ἐν καπνώδης ἐκπλύσης καὶ αὐτίκα σβεννυμένης, ἀνθρακιᾶς δὲ διὰ κουφότητα μὴ δυναμένης. Πολλοὺς δὲ ἔτι ζῶντας [q] ἡμάσιν ἢ βρόχοις πεδαλόντες, καὶ ἐπισφίγξαντες τὰ ζφυρὰ, διὰ μέσης κατέσυρον ἀγορᾶς ἐναλλόμενοι, καὶ μηδὲ νεκρῶν ἀπεχόμενοι τῶν ζωμάτων. Διαρραμῶντες γὰρ αὐτὰ κατ' μέλη καὶ μέρη, καὶ πατοῦντες, οἱ καὶ τῶν ἀτιθάσσων θηρίων ὠμότεροι καὶ ἀγριώτερον, πᾶσαν ἰδέαν ἐξανήλισκον, ὡς μηδὲ λείψανον γοῦν, ὃ δυνήσεται ταφῆς ἐπιλαχεῖν, ὑπολιπέσθαι.

Τοῦ δ' [r] ἐπιτρόπου τῆς χώρας, ὃς μόνος ἐδυνάσθη βληθεὶς ὥρα μιᾷ τὴν [s] ὀχλοκρατίαν καθελεῖν, προσποιουμένου ἄρα, τε εἰδέναι μὴ ὁρᾶν, καὶ ὧν ἤκουε μὴ ἐπακούειν, ἀλλ' ἀνέδην ἐφιέντος πολεμοποιεῖν, καὶ τὴν εἰρήνην ζυγχέοντος, ἔτι μᾶλλον ἐξερευνώμενοι, πρὸς ἀναιχυτὰς καὶ θρασυτέρας ὥρμησαν

[l] ἐρημίαν] MSS. Melius ἔρημίας. Vide ſupra p. 973. ubi ſcribitur κοπρίας.

[m] μνήματα] In locis deſertis & ſolitariis Judæi ſua condebant ſepulchra. Vide D. Matth. viii. 20. Marc. v. 2 & 5. Luc. viii. 27.

[n] προκαταλειφθησαν] Sic MSS. Med. & Aug. ex correctione. Editi προκαταλαφθησαν.

[o] κεραμῷ] Melius forſan κεράμοις.

[p] τοὺς ἀθλίους] Sic MSS. Med. & Coll. Nov. pro τοῖς ἀθλίοις in Editis. Eorum etiam fide repoſui κουφότητα. Editi κουφότητα.

[q] ἡμάσιν ἢ] Sic MSS. pro ἡμάσι καί.

[r] ἐπιτρόπου] Quis tum regionis erat præſes, non narrant hiſtorici: certè Flaccum non fuiſſe liquidò conſtat, quippe qui anno Caii ſecundo peremptus eſt. Hæc vero biennio poſtea contigêrunt. Liquet vero hinc Ægyptiorum perſecutionem adverſus Judæos non cum Flacci præfecturâ ceſſaviſſe.

[s] ὀχλοκρατίαν] Melius ὀχλαγωγίαν. Vide dicta ſupra ad p. 974.

p. 1011.

ἐπι-

[t] ἐπιβολὰς, καὶ ζωλαξάμδροι εἶφη πολυανθρωπόταζα. τ [v] προσδυχῶν (πολλαὶ δέ εἰσιν καθ' ἕκαστον τμῆμα τ πόλεως) τὰς μὲ ἐδεινδρολόμησαν, τὰς ἢ αὐτοῖς θεμελίοις καλέσκαψαν· εἰς ἃς ἢ καὶ πῦρ ἐμβαλόντες ἐνέπρησαν, ὑπὸ λύτης καὶ μανίας ἔκφρονος ἀλογήσαντες καὶ τ πλησίον οἰκιῶν· πυρὶς γὰ ὁπότε λάβοιτο ὕλης, ὠδὲν ὠκύτερον. Καὶ σιωπῶ τὰς ζυκαθαιρεθείσας καὶ ζυμπραθείσας τ [x] αὐτοκρατόρων τιμὰς ἀσπίδων καὶ στεφάνων ὁπιχρύσων καὶ σηλῶν Ϲ ὁπιγραφῶν, δι' ἃ καὶ τ ἄλλων ὤφειλεν ἀνέχεσθαι· ἀλλ' ἐθάρρυν, ἅτε τῷ ὀκ Γαΐᾳ τίσιν ὰ δεδιότες, ὃν εὖ ἠπίσανο μίσος ἄλεκτον ἔχοντα πρὸς Ἰουδαίους, ὡς ὑπονοεῖν ὅτι ὠδεὶς ὠδὲν αὐτῷ χαρίζοιτο μεῖζον, ἢ πάσας κακῶν ἰδέας ὁπιφέρων τῷ ἔθνει. Βωλόμδροι ἢ καινοτέραις κολακείαις ὑπελθόντες αὐτὸν, ἀνυπόδυθύους χρὴ τ παντελὲς τ εἰς ἡμᾶς ἐπηρείας, τί ποιοῦσι; Προσδυχὰς ὅσας μὴ ἐδωκήθησαν ἐμπρήσεσι καὶ καταςκαφαῖς ἀφανίσαι, διὰ τὸ πολλὰς [y] καὶ ἀθρόας πλησίον εἶκεῖν Ἰουδαίους, ἕτερον τρόπον ἐλυμήνανο, μὴ τ τῶν νόμων καὶ ἐθῶν ἀνατροπῆς. Εἰκόνας γὰ ἐν ἁπάσαις μὲ ἱδρύσαο Γαΐᾳ, ἐν ἢ τῇ μεγίσῃ καὶ περισημοτάτῃ, καὶ ἀνδριάντα χαλκῆν ἐποχούμδρον τεθρίππῳ. Καὶ τοσοῦτον ἦν τὸ τάχος καὶ ζωότονον τῆς ψυχῆς, ὥστε ὀκ ἔχοντες ἐν ἑτοίμῳ καινὸν τέθριππον, ὀκ τῶ γυμνασίῳ παλαιότατον, ἰσό γόμον, ἠκρωτηριασμδρον ὦτα καὶ οὐρὰς καὶ βάσεις καὶ ἕτερα ὀκ ὀλίγα, ὡς ἢ φασί τινες, καὶ ὑπὲρ γυναικὸς ἀναιρεθὲν τ δ' ἀρχαίας Κλεοπάτρας, ἥτις ἦν προμάμμη τ τελευταίας. Ἡλίκῳ μὲ ἂν καθ' αὐτὸ τοῦτο τοῖς ἀναθεῖσιν ἐπέφερε καταγορίαν, παντὶ τῷ δῆλον. Τί γάρ; εἰ καινὸν, γυναικός· τί ἢ, εἰ καὶ [z] παλαιὸν ἀνδρός; τί ἢ εἰ ζωόλως ἐπιφημισθὲν ἑτέρῳ; Τὰς τοιοῦτον ἀναλιβέντας ὑπὲρ Αὐτοκράτορος ὀκ εἰκὸς ἦν ὠλαθηθῆναι, μή τις γλύπ μιαύσις τῷ πάντα ζημιοποιοῦντι τὰ κατ' αὐτὸν διαφερόντως; [a] Οἱ δέ γε ὀκ πολλῷ τῷ πρόσθεν ἤλπιζον ἐπαινεθήσεσθ, καὶ μείζόνων καὶ λαμπροτέρων ἀπολαύσειν ἀγαθῶν, ἕνεκα τῷ καινὰ τεμδῆναι προσαναθεῖναι Γαΐῳ, τὰς προσδυχάς· ὀχ ἕνεκα τιμῆς τῆς εἰς ἐκεῖνον, ἀλλ' ὑπὲρ τῷ πάντα τρόπον ἐμφορεῖσθ τῶν ὅπλ τῷ ἔθνη κακοπραγιῶν. Ἐναργεῖς ἢ πίστις

nora: conglobatique in cohortes numerosissimas, Proseucharum (multæ vero sunt in singulis urbis regionibus) alias lignis succisis vastarunt, alias cum ipsis fundamentis demoliti sunr, quasdam etiam incenderunt injectis ignibus, præ rabie atque amente insania nec de proximis ædificiis curiosi. Ignis enim nactus materiam facillime transilit. Taceo deletos à furentibus eodem incendio honores Romanorum principum, clypeos, coronas, statuasque auratas cum suis titulis, quorum causa etiam à reliquis abstinere debuerant. Verum & istud sunt ausi, non timentes Caium vindicem, quem norant Judæis infensissimum, ita ut in animum inducerent, neminem posse illi gratius quicquam facere, quàm si hanc gentem omni genere calamitatum afficerent. Verum ut novis adulationibus eum sibi conciliando, injurias nulli omnino judici obnoxias exercerent, quid faciunt? Proseuchas quotquot diruere incendereve non potuerant, quòd accolerentur magna Judæorum frequentia, alio modo perdiderunt, unà eversis moribus & ritibus. Nam effigies Caii statuerunt in omnibus, in maxima vero ac celeberrima sublimem quadrigis statuam aheneam: idque tam præpropero studio, ut cum carerent novis quadrigis, veteres æruginosas, auribus, caudis pedibusque mutilatas, è gymnasio raperent, olim dicatas, ut fertur, in honorem fœminæ, antiquæ Cleopatræ, quæ fuerat ultimæ hujus nominis reginæ proavia. Qua in re quantum crimen sit dedicantibus admissum, cuivis puto perspicuum. Quid enim si quadrigæ novæ? sunt fœminæ. Quid si viri? certæ sunt vetustæ. Quid si omnino antea dedicatæ alteri? Hisque tale donarium pro imperatore dicantibus annon verendum fuit, ne indicium fieret ipsi omnia sua fastu immodico elevanti? Isti vero insuper ex abundanti sperabant laudes, foreque ut majorem & uberiorem inirent apud ipsum gratiam, eo quod Proseuchas quasi tot nova fana ipsi dicassent, non tam in ejus honorem, quàm ut omni ratione exsaturarentur nostræ nationis cladibus. Cujus documenta capere li-

p. 1012.

[t] ἐπιβολὰς] Scribe ἐπιτολὰς, vel cum Cod. Coll. Nov. βολὰς.

[v] προσδυχῶν] Docet Philo & hic & alibi, Proseuchas multas fuisse in Alexandria, contra ac vulgo creditum ex Epiphanii autoritate, qui eas extra urbes solum conditas fuisse autor est, Hær. 80. τινὰς ἢ οἴκας ἑαυτοῖς καταςκευάσαντες—προσδυχὰς ταύτας ὠνόμαν· καὶ ὅσαν μὲ τὸ πάλαιον προσδυχῶν τόποι ἦν τε τοῖς Ἰουδαίοις ἔξω πόλεως, καὶ ὡ τοῖς Σαμαρείταις. Ibidem abutitur insigni loco apud Act. Apostol. xvi. 13. ὃ ὠομίζεθ προσδυχὴ εἶ), ubi legit ὅτι ἰδδκῇ τόπος προσδυχῆς ἦ). Neque enim videtur ibi ædificium publicum structum, sed, cum Judæis intra Philippos non licuit ad preces congregari, in locum solitarium convenerunt, ὃ ὠομίζεθ, ubi ex more solenne erat preces offerre. Philonis sane potior quam Epiphanii autoritas, cui accedit etiam Josephi testimonium lib. de vita sua p. 931. qui unam intra Tarichæam con-

ditam docet, σωάγον ἢ πάντες εἰς Προσδυχὴν, μέγιστον οἴκημα πολὺ ὄχλου ἐπιδεξασθ δυνάμενον. Quin & ex Philone discimus de Legat x. 14. Proseuchas etiam Romæ fuisse, ἑπίσαθ δὲ καὶ Προσδυχὰς ἔχοντας Ϲ σωνέδρας εἰς αὐτὰς, &c. Unde lux affulget loco Juvenalis alias haud satis à Grammaticis explicato—Sat. iii.—*In quâ te quaro Proseucham?* De quo vide Turneb. Advers. lib. i. c. 19. Denique, si Nostro fides, lib. de Vit. Mos. p. 685. Proseuchæ erant alio nomine Synagogæ, quarum magnus numerus esset in Urbe Sancta, sicut liquet ex Novo Fœdere.

[x] αὐτοκρατόρων] Melius αὐτοκρατορικῶν.

[y] καὶ] Restitui ex MSS.

[z] παλαιὸν, ἀνδρὸς] Voces potius transponendæ, sic verò scriberem & distinguendum, Τί ἢ καὶ ἀνδρὸς, εἰ παλαιὸν;

[a] οἱ ἢ] Sic MS. Med. pro ὠδέ. Item ἀπολαύσειν in sequentibus pro ἀπολαύσεις.

cet, primo à Regibus, quos circiter decem in trecentis annis deinceps numerant, quibus nullam in Proſeuchis dedicarunt effigiem aut ſtatuam, quamvis eſſent illi gentiles & cognati, atque ab eis pro Diis haberentur, & ſic appellarentur & inſcriberentur. Quidni quos certe ſciebant, eſſe homines? cum canes & lupos & crocodilos & alias pleraſque beſtias aquatiles terreſtres volucreſque referrent inter numina, quorum fanis, aris, templis, luciſque tota Ægyptus plena eſt.

Reſpondebunt nunc fortaſſe quod tunc non reſpondiſſent, ut ſunt fortunam principum magis quàm ipſos principes colere ſoliti: majorem eſſe imperatorum majeſtatem ac felicitatem quam Ptolemæorum fuerat, ac proinde majores his honores deberi. Ergo homines omnium, ne quid dicam aſperius, ſtultiſſimi, cur ante Caium Tiberio, qui & illi principatum paravit, & per viginti tres annos terræ mariſque potitus imperio, nullum ſemen belli, ac ne ſcintillam quidem reliquit in tota Græcia & Barbaria, ſed pacem paciſque bona uſque ad obitum liberali & divite tum manu tum mente præbuit, non eoſdem decreviſtis honores? Num genere erat inferior? imo ex utroque parente nobiliſſimus. An eruditione cedebat? & quis fuit per id temporis prudentior aut eruditior? At fortaſſis ætate? & quis rex aut imperator felicius conſenuit; imò etiamnum juvenis ſenior dicebatur propter ſolertiæ eximiæ reverentiam. Et tamen Hic talis ac tantus præteritus eſt ab illis & deſpectus. Quid ille qui humanam naturam exceſſit omni virtutum genere, propter celſitudinem poteſtatis imperatoriæ bonitatiſque primus cognominatus Auguſtus, non generis ſucceſſione quaſi quandam hæreditatis partem hanc appellationem ſortitus, ſed ipſe dignitatis Auguſtæ autor etiam poſteris factus: ille, qui rebus turbatis ac confuſis præfuit, ubi primum ad imperii curam acceſſit. Inſulæ enim adverſus continentes, & continentes adverſus inſulas viciſſim de prioribus concertabant, ductu honoratiſſimi cujuſque è Romanis optimatibus; & mox ingentes orbis terrarum tractus, Aſia contra Europam, contra Aſiam Europa, inter ſe committebantur imperii æmulatione; gentibus Europæis & Aſiaticis ab ultimis terræ oris excitis, & bella gravia viciſſim inferentibus per totum mare ac

λαβεῖν ἐσί· πρῶτον μὲ ὸπὸ τ̃ Βασιλέων δέκα πω ϗδὸν ἢ καὶ πλειόνων ἐν τριακοσίοις ἔτεσιν ἐξ̃ης γνωμόνων, [b] οἳ ἀνάθεσιν εἰκόνων ἢ ἀνδριάντων ἐν Προσευχαῖς ἐδημίαν ἐποήσαντο· καίτοι γε εἰκείων ὄντων ϗ ζυγενῶν, ὡς θεὸς ϗ ἐνόμιζον ϗ ἐγραφον ϵ ἐκάλουν. Τί ἢ οὐκ ἔμελλον ἀνθρώπους γε ὄντας; οἱ κυνας ϗ λύκους ϵ λέοντας ϗ κροκοδείλους, ϵ ἄλλα πλείονα θηρία, ϗ ἴνυδρα ϗ χερσαῖα ϵ πηνὰ θεοπλαςοῦντες, ὑπὲρ ὧν βωμοὶ καὶ ἱερὰ ϗ ναοὶ ϵ τεμένη ϗ᾽ πᾶσαν Αἴγυπτον ἵδρυν᾽;

Τάχα πω νῦν φήσουσι, τότε οὐκ ἂν εἰπόντες· τὰς γὰ τ̃ ἀρχόντων [c] ὑπερβολὰς μᾶλλον, ἢ τὰς ἀρχὰς αὐτὰς εἰώθασι θεραπεύειν· ὅτι μείζους μὲ οἱ αὐτοκράτορες τὰ ἀξιώματα ϗ τὰς τύχας τ̃ Πτολεμαίων εἰσί· μειζόνων ἢ ϗ τιμῶν τυγχάνειν ὀφείλουσιν. Εἶτα, ὦ πάντων ἀνθρώπων, ἵνα μηδὲν ἀναγκαθῶ βλάσφημον εἰπεῖν, ἀνηθέσταλοι, διὰ τί ἢ πρὸ τ̃ Γαΐου Τιβέριον, ὃς κἀκείνῳ τ̃ ἡγεμονίας αἴτιος γέγονε, τρία πρὸς πᾶς ἔτεσι ἔτη γῆς ϗ θαλάττης ἀναβάμενον τὸ κράτος, ϗ μηδὲν [d] σπέρμα πολέμου, μήτε ϗ᾽ τοῦ Ἑλλάδα μήτε ϗ᾽ τοῦ Βάρβαρον ὑποφυόμενον ἐάσαντα· τοῦ ἢ εἰρήνην ϗ τὰ τ̃ εἰρήνης ἀγαθὰ παρεχόμενον ἄχρι τ̃ τοῦ βίου τελευτῆς ἀφθόνῳ ϗ πλουσίῳ χειρὶ καὶ γνώμῃ, τ̃ ὁμοίας τιμῆς οὐκ ἠξιώσατε; Τὸ γῆρας ἦν ἐλάττων; ἀλλ᾽ ἀνηνέσταται κατ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς. Ἀλλὰ τοῦ παιδείαν; ϗ τίς ἦν φρονιμώτερος ἢ [e] λογιώτερος ἐκείνου, τ̃ κατ᾽ αὐτὸν ἀκμασάντων. Ἀλλὰ τοῦ ἡλικίαν; ϗ ποῖος μᾶλλον ἢ βασιλέων ἢ αὐτοκρατόρων ἀνήρως· ϗ μὰ ἀλλὰ ϗ ἔτι νέος ὤν, ὁ πρεσβύτης ἐλέγετο δι᾽ αἰδῶ [f] τοῦ πρὸ τοῦ αἰσχύνειαν. Οὗτος ὢν ὁ πιστὸς ϗ στὸς [g] ὑμῖν παρώφθη ϗ παρεσύρη. Τί δε; ὁ τοῦ ἀνθρωπίνου φύσιν ὑπερβαλὼν ἐν ἁπάσαις τ̃ ἀρεταῖς, ὁ διὰ μέγεθος [h] ἡγεμονίας αὐτοκρατὴς ὑμῶ ϗ καλοκαγαθίας πρῶτος ὀνομασθεὶς Σεβαστὸς, ϗ διαδοχῇ γένους, ὥσπέρ τι κλήρου μέρος, τοῦ ἐπωνυμίαν λαῶν, ἀλλ᾽ αὐτὸς γνόμενος ἀρχὴ Σεβασμῶ ϗ πίστεια· ὁ πᾶς μὲ πρόσωπα τεταραγμένοις καὶ ζυγκεχυμένοις ἐπίσας, [i] ὅτε ἔθνος παρῆλθεν ἐπὶ τοῦ τ̃ κοινῶν ἐπιμέλειαν. Νῆσοι γὰ πρὸς ἠπείρους, ϗ ἤπειροι πρὸς νήσους πρὸ πρωτείων ἀντεφιλονίκουν, ἡγεμόνας ἔχουσαι καὶ προαγωνιστὰς Ῥωμαίων τοὺς ἐν τέλει δοκιμωτάτους· ϗ αὖθις τὰ μεγάλα τμήματα τ̃ οἰκουμένης, Ἀσία πρὸς Εὐρώπην, ϗ Εὐρώπη πρὸς Ἀσίαν, ἠμιλλῶντο πρὸ κράτους ἀρχῆς· τ̃ Εὐρωπαίων ϗ Ἀσιανῶν ἐθνῶν ὸπὸ ἐσχάτων γῆς ἀνασάντων, καὶ βαρεῖς πολέ-

p. 1031.

[b] οἳ] Melius οἷς.

[c] ὑπερβολὰς] Citantur hæc à Johan. Damaſcen. Parall. ſacr. p. 564. Vide etiam ſupra p. 997.

[d] σπέρμα] Forſan ζώπυρον vel ἐμπύρευμα, ob ſequens, ὑποφυόμενον. Vide Noſtrum lib. de Septenario p. 1179 & 1194.

[e] λογιώτερος] Sic MSS. Med. & Coll. Nov. pro λογικώτερος. Vox iſta quam familiaris Philoni. Infra p. 1035. σωμενους

[f] τοῦ πρὸ τ̃ αἰσχύνειαν] Melius forſan, τ̃ πρέπουσης αἰσχύνης.

[g] ὑμῖν] MSS. Vat. & Coll. Nov. αὐτοῖς, ſed nil muto. Alloquitur enim Alexandrinos.

[h] ἡγεμονίας] Ita MSS. Vat. Med. & Coll. Nov. pro δαιμονίας. Quibus & loci contextus ſuffragatur. Quorum etiam fide repono, κλήρου μέρος. Editi κληρονόμος.

[i] ὅτε ἔθνος] Quidni verbis tranſpoſitis ἔθνος ὅτε, &c.

μας ἀνθεπιφερόντων ἀφ' πάσης γῆς καὶ θαλάττης [k] πεζομαχίας, ὡς ζμικρῷ σύμπαν τὸ ἀνθρώπων γένος ἀναλωθὲν ἂν ἀλληλοκτονίαις εἰς τὸ παντελὲς ἀφανισθῆναι, εἰ μὴ δι' ἕνα ἄνδρα καὶ ἡγεμόνα τὸν Σεβαστὸν [l] ἦκον ἐπὶ τὸ βέλτιον, ὃν ἄξιον καλεῖν ἀλεξίκακον. Οὗτός ἐστι Καῖσαρ, ὁ τὰς καταῤῥάξαντας πανταχόθι χειμῶνας ὑδιάστας· ὁ τὰς κοινὰς νόσους Ἑλλήνων καὶ Βαρβάρων ἰασάμενος, αἳ κατέσχησαν μὲν ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν καὶ ἑῴων, ἔδραμον δὲ καὶ μέχρι δύσεως καὶ [m] ἄρκτου, [n] ὡς τὰ μεθόρια χωρία καὶ πελάγη καταπερᾶσαι τὸ ἀβλήτων. Οὗτός ἐστιν ὁ τὰ δεσμὰ εἰς κατέζωκλο καὶ ἐπεπίεστο ἡ οἰκουμένη ἀφαλύσας, ἀ μόνον ἀνεὶς· ὅτι ὁ καὶ τὰς φανερὰς καὶ ἀφανεῖς πολέμους μὲν τὰς ἐκ λῃστῶν ἐπιθέσεις ἀνελών· ὅτι ὁ τῷ θάλατταν πειρατικῶν μὲν σκαφῶν κενῶι ἐργασάμενος, φορτίδων δὲ πληρώσας· ὅτι ὁ τὰς [o] πόλεις ἁπάσας ἐς ἐλευθερίαν ἐξελόμενος· ὁ τῷ ταξίαν εἰς τάξιν ἀγαγών, ὁ τὰ ἄμικτα ἔθνη καὶ ἀπημόνητα πάντα ἡμερώσας καὶ ἁρμοσάμενος· ὁ τῷ μὲ Ἑλλάδα Ἕλλασι πολλαῖς ἐπιδεξάμενος, τῷ δὲ Βάρβαρον ἐν τοῖς ἀναισχυντοτάτοις τρόποις ἀφελληνίσας· ὁ εἰρηνοφύλαξ, ὁ δικαιονόμος τῶν ἁπανταχοῦ ἑκάστοις, ὁ τὰς χάριτας ἀταμιεύτως εἰς μέσον προθείς· ὁ μηδὲν ἀποκρυψάμενος ἀγαθὸν ἢ καλὸν ἐν ἅπαντι τῷ ἑαυτοῦ βίῳ. Τοῦτον δὲν τοσοῦτον ἀπεργάζεται ἐν τρισὶ καὶ τεσσαράκοντα ἐτεσιν, ἃς ἐπεκράτησεν Αἰγύπτου, παρεκαλύψαντο· μηδὲν ἐν Προσευχαῖς ἐπὶ αὐτοῦ, μὴ ἄγαλμα, μὴ ξόανον, μὴ γραφῇ ἱδρυσάμενοι. Καὶ μὴν εἴ τινι καιναὶς καὶ ἐξαιρέτους ἔδει ψηφίζεσθαι τιμὰς, ἐκείνῳ προσῆκον ἦν, ἃ μέντοι ὅτι τοῦ Σεβαστοῦ γένους ἀρχή τις ἐγένετο καὶ πηγή· ἃδε ὅτι πρῶτος καὶ μέγιστος [p] καὶ κοινὸς εὐεργέτης, ἀντὶ πολυαρχίας ἑνὶ κυβερνήτῃ πᾶσιν τὸ κοινὸν σκάφος εἰακονομεῖν, ἑαυτῷ, θαυμασίῳ τὴν ἡγεμονικὴν ἐπιστήμην. (Τὸ γὰρ, Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, λέλεκται δεόντως· ἐπειδὴ πολυτρόπων αἰτίαι κακῶν αἱ πολυψηφίαι) ἀλλ' ὅτι καὶ πᾶσα ἡ οἰκουμένη τὰς ἰσολυμπίους αὐτῷ τιμὰς ἐψηφίσατο· καὶ [q] μαρτυρεῖσι καὶ ναοὶ, προπύλαια, προπεμπτήρια, στοαὶ, ὅσε ὅσαι τῶν πόλεων, ἢ νέαι ἢ πάλαιαι, ἔργα φέρουσι μεγαλοπρεπῆ, τῷ κάλλει καὶ μεγέθει τῶν Καισαρείων παραπλησίως, καὶ μάλιστα τὴν ἡμετέραν Ἀλεξάνδρειαν. [r] Οὐδὲν γὰρ τοιοῦτόν ἐστι τέμενος, οἷον τὸ λεγόμενον Σεβάστιον, ἐπιβατηρίου Καίσαρος νεὼς, ἀνίκρυ τῶν ὁρμιστάτων λιμένων μετέωρος ἵδρυται), μέγιστος καὶ ἐπιφανέστατος, καὶ

terras, præliis terreſtribus & navalibus, ut pene univerſum hominum genus abſumptum per cædes mutuas, penitus extinctum fuiſſet, ni res in meliorem ſtatum rediiſſent per unum virum & principem, dignum *alexicaci* ſeu averruncatoris cognomine. Hic eſt Cæſar ille, qui procellas undequaque ingentes ſerenavit, qui morbis publicis tum Græcorum tum Barbarorum attulit remedia, qui exorti ab oriente ac meridie perrurrerunt uſque occidentem & ſeptentriones, ita ut intermediæ terræ cum mari acerbiſſima perpeterentur. Hic eſt ille qui vincula quibus alligatur & oppreſſus eſt Orbis, non ſolum laxavit, verum & ſolvit: hic eſt ille qui & aperta bella & occulta ex latronum graſſatu ſuſtulit: hic eſt ille qui mare vacuatum navibus piraticis reddidit, plenum onerariis: hic civitates univerſas in libertatem vindicavit, confuſionem in ordinem reducens, gentes feras & abhorrentes à cæterarum commercio, formans ad manſuetudinem ſocietatemque: hic Græcias plures fecit, tractus vero Barbarorum opportuniſſimos moribus Græcis expolivit. Hic pacis cuſtos, juſtorum cuivis, æquus diſtributor, gratiarum profuſus largitor, qui nihil bonum vel præclarum per totum vitæ tempus ſecrevit. Hujus talis tantique benefactoris, per quadraginta tres annos quibus Ægyptum tenuit, honores neglexerunt, in proſeuchis nulla ejus poſita ſtatua vel effigie vel inſcriptione. Atqui ſi qui novi eximiique honores debebantur, illi conveniebant maxime, non ſolum ut initio & fonti Auguſtæ familiæ, neque quod primus & maximus & communis fuerit benefactor, & ſublato multorum principatu uni ſolum navem publicam tradidit moderandam, ſcilicet ſibi gubernandi ſcientiſſimo: (merito enim dictum eſt illud, *Multos imperitare malum eſt:* quia multifariorum malorum cauſa ſunt regimina multiplicia) verum etiam quia totus orbis cœleſtes ei honores decreverat; cujus fidem faciunt templa, fana, luci, porticus, ita ut quæcunque urbes, vel novæ vel antiquæ, opera oſtentant magnifica, elegantia & amplitudine ædium Cæſarianarum ſuperari, præſertim in noſtra Alexandria. Nullum enim eſt conferendum cum eo quod dicitur Sebaſtion, templum Cæſaris navigantium præſidis, ſitum è regione ſtationis portuoſiſſimæ,

p. 1014.

[k] πεζομαχίας] Videtur deeſſe, καὶ ναυμαχίας.

[l] ἦκον ἐπὶ τὸ βέλτιον] Reſtitui hæc ex MSS. Vat. Med & Coll. Nov. erantque omnino ad loci ſenſum neceſſaria. In Editis ſcriptum Σεβαστὸν οἶκον, ὃν nullo ſanè ſenſu.

[m] ἄρκτου] Editi πρὸς ἄρκτον, ſed deleo πρὸς, ut redundans, fide Codicum.

[n] ὡς] Reſtitui ex MSS. Vat. Med. & Coll. Nov. è quibus etiam pro καταπιέσασι in Editis, repoſui καταπερᾶσαι.

[o] πόλεις] Quibus etiam ſuffragatur Dion Hiſt. lib. lii. p. 504. τοῦ δὲ λοιποῦ, οὐκ ἐμνημόνευσα, ὅτι τὰ μὲ ὕστερον αὐτοῦ προσεκτήθη, τὰ δὲ εἰ καὶ τίτε ἤδη ἐπεχείρησε, ἀλλ' ὅτοι γε καὶ τῶν τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς ἤρξεν, ἀλλ' ἡ αὐτόνομα ἀφῆκτο, ἢ καὶ βασιλείας τισὶν ἐπετέτραπτο.

[p] καὶ] Reſtitui ex MSS.

[q] μαρτυρεῖσι ναοὶ] Reſtitui ex MSS. Vat. Aug. & Coll. Nov. Item in ſequentibus στοαὶ, ὅστι ὅσαι—μεγαλοπρεπῆ, τῷ κάλλει, &c. In Editis omnia mirè turbata & mutilata, ſic enim ibi ſcriptum, καὶ ναὸς, προπύλαια, στοὰς, ὡς ὅσα τῶν πόλεων ἢ νέα ἢ πάλαια, τῷ κάλλει. Ex eiſdem pro Καισαρείων ſcripſi Καισαρέων.

[r] ἤδη] Sic MS. Med. pro ἤδι.

ſublime,

ſublime, ingens ac conſpicuum, quale nuſquam aliubi, plenum donariis, pictis tabulis & ſtatuis, nec non auro argentoque, circumquaque ornatum; fanum ſpacioſum porticibus, bibliothecis, conclavibus, lucis, veſtibulis, atriis, ambulacris, omnibus ad ſumptuoſiſſimum ornatum compoſitis, ſpes ſalutaris ſolventium & appellentium. Tales igitur occaſiones nacti, atque inſuper conſentientes quaquaverſum diffitos neque tantillum novi circa Proſeuchas moliti ſunt, ſed ſecundum ritus quoſque ſuos conſervabant. Anne vero officia aliqua Cæſari debita omiſerunt? Id nemo ſanus dixerit. Cur igitur prætermiſerunt? Ego vero dicam, nihil quidem ſubticens. Norunt ejus curam ac diligentiam, qui non minus ſollicitus eſſet de confirmandis ſingularum provinciarum ritibus quàm de Romanis: acciperetque hujuſmodi honores, non ad evertendas aliorum ceremonias ſeipſum in numen erigens, ſed imperii tanti amplitudinem ſecutus, quæ hiſce artibus amplificari eſt ſolita. Ipſum vero honoribus immodicis nunquam tumeſcere & inflari, documento probatiſſimo ſit, quòd nunquam ſuſtinuit ſe appellari Deum vel Dominum, averſatus hanc adulationem, nec diſſimulans probari ſibi Judæos quos abominari noſſet talia. Quomodo ergo probavit? Magnam partem urbis Romæ trans Tiberim, non ignoravit teneri & habitari à Judæis, quorum plerique erant libertini: quippe qui belli jure in poteſtatem redacti, ab heris ſuis manumiſſi fuerant, permiſſi ritu majorum vivere. Norat eſſe iis Proſeuchas in quibus convenirent, ſeptenis maximè diebus, quo tempore publicè inſtituuntur de avitâ ſapientiâ. Sciebat eos pecuniam ſacram ex primitiis colligere, eamque ad Hieroſolyma mittere per homines qui victimas ibi deducerent. Ve-

εἶος ἐχ ἑτέρωθι, καὶ ἁπλεως ἀναθημάτων, [f] ἐν γεγραφαῖς καὶ ἀνδριάσι, & ἀργύρῳ καὶ χρύσῳ, περιβεβλημμένῳ· ἐν κύκλῳ τέμενος ἅπαν εὐρύταπον, στοαῖς, βιβλιοθήκαις, ἀνδρῶσιν, ἄλσεσι, προπυλαίοις, ἐυρυχωρίαις, ὑπαίθροις, ἅπασι τοῖς εἰς πολυτελέσταπον κόσμον [g] ἡσκημμένον, ἐλπὶς καὶ ἀναγομένοις καὶ καταπλέουσι ζωτήριον. Ἔχοντες δὴ τοιαύτας ἀφορμὰς καὶ τὰς παλαιὰς πάντας ὁμογνώμονας, ὅτι περὶ τὰς προσευχὰς [h] ἐνιωτίεσαν, καθ' ἕκαστον νόμιμον ἐφύλαξαν· εἶτα τινα ζεβασμὸν παρέλιπον τῶν ὀφειλομένων Καίσαρι; Καὶ τίς ἂν εὖ φρονῶν εἴποι, μᾶλλον δὲ τί ἂν [i] ἐξέρησαν; Ἐγὼ φράσω μηδὲν ὑποσειλάμενος· ἤδεισαν αὐτοῦ τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ ὅτι τοσαύτην ποιεῖται τὴν βεβαιώσεως τῶν παρ' ἑκάστοις παλαιῶν, ὅσων καὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν, καὶ ὅτι δέχεται τὰς τιμὰς οὐκ ἐπὶ καθαιρέσει τῶν παρ' ἑτέροις νομίμων, [k] τυφλοπλαγῶν ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τῷ μεγέθει τῆς τοσαύτης ἡγεμονίας ἑπόμενον, ἢ μᾶλλον τῶν πιστῶν πέφυκε ζηλωποιεῖσθαι. Τὰ δὴ μὴ τῶν ὑπερόγκοις τιμαῖς [l] δεθῆναι καὶ φυσηθῆναι πῶς πίστις; ἐναργεστάτη, τὸ [m] μὴ δεσπότου μήτε θεὸν ἑαυτὸν ἐθελῆσαι προσεπεῖν· ἀλλὰ κἂν εἰ λέγοιτό τις, δυσχεραίνειν, καὶ τὸ τοὺς Ἰουδαίους ἀποδέχεσθαι, ὡς ἀχρείως ἤδει πάντα ἀφοσιωμένους τὰ τοιαῦτα. Πῶς ἂν ἀπεδέχετο; Τῷ πέρᾳ τοῦ Τιβέριος πολλῷ μεγάλῳ τῆς Ῥώμης ἀποτομῷ, ἣν οὐκ ἠγνόει καταλαμβανόμενον καὶ οἰκουμένῳ πρὸς Ἰουδαίων. Ῥωμαῖοι δὴ ἦσαν οἱ πλείους [n] ἀπελευθερωθέντες; αἰχμάλωτοι γὰρ ἀχθέντες εἰς Ἰταλίαν, ὑπὸ τῶν κτησαμένων ἠλευθερώθησαν, ἀδὲν τῶν παλαίων ἐθῶν ἀπαχαράξαι βιαθέντες. Ἠπίστατο δὲ καὶ Προσευχὰς ἔχοντας καὶ ζωιόντας εἰς αὐτὰς, καὶ μάλιστα τῶν ἱερῶν Ἑβδόμαις, ὅτε δημοσίᾳ τὴν πάτριον παιδεύονται φιλοσοφίαν. Ἠπίστατο καὶ χρήματα ζωαγαγόντας ἀπὸ τῶν ἀπαρχῶν ἱερὰ, καὶ πέμποντας εἰς Ἱεροσόλυμα διὰ τῶν τὰς θυσίας ἀναξόντων. Ἀλλ' [o] ὁ μὴν

[f] ἐν γεγραφαῖς] Melius forſan ἀναγεγραφαῖς.

[g] ἡσκημένον] Nonnulli Codices ἠσκημένοις, ſcil. ἅπασι, & ſic forſan rectius.

[h] ἐνιωτίεσαν, &] Reſtitui ex MSS. Vat. & Coll. Nov. Sic infra, ὅτε ἐνιωτίεσιν εἰς τὰς προσευχάς. Similiter p. 1016. τῶν περὶ τὰς προσευχὰς πολιτευμάτων. Eorum etiam fide pro ἢ ſcribo εἶτα.

[i] ἐξέρησαν] Melius forſan, litera una mutata, ὑξέρησαν. Vide dicta ad lib. de Flacco p. 991.

[k] τυφλοπλαγῶν] MSS. τυφοπλαγῶν, idque, ut videtur, melius ad ſenſum. Qui enim adeo ſibi divinos honores arripiunt, non tam cæcitate quam faſtu & inſania peccant. Philo quoque infra p. 1015. ὁ δὴ Γάϊος ἑαυτὸν ἐξεδίφωσεν, ὃ λέγων μόνον ἀλλ' ὁμοῦ καὶ ἔργῳ δείκνυσι. Vide Suid. v. τυφογέλωτος. Forſan ſimiliter emendandus Noſter ſupra lib. de Congreſſ. p. 426. & de Somniis p. 598.

[l] δεθῆναι] Melius omnino οἰδηθῆναι, ob ſequens φυσηθῆναι.

[m] μὴ δεσπότου μήτε θεὸν] MSS. μηδέποτε θεὸν. Utrobique male, ut opinor. Vel enim lapſus hiſtoria Philo, vel μηδέποτε δεσπότου reponendum. Domini quidem cognomen, recenti libertatis memoria, Octavius ſummo conſilio uſurpari vetuit. Sueton. in Auguſt. c. 53. *Domini appellationem ut maledictum & opprobrium ſemper exhorruit, &c. Divinos vero honores non adeo conſtanter rejecit.* Vide eundem lib. iv. c. 37. Tacit. Annal. i. 10. *Nihil Deorum honoribus relictum, cum ſe templis & effigie numinum ſed flamines & ſacerdotes coli vellet.* Dion Caſſ. lib. li. p. 458. τοῖς δὲ ξένοις (Ἕλλησι σφᾶς ἐπιτηδείσας) ἑαυτὴ τιμᾶν, τοῖς δὲ Ἀσιανοῖς οὐ Περγάμῳ, τοῖς δὲ Βιθυνοῖς οὐ Νικομηδείᾳ τεμένισιν ἐπιτρέψει. —μεταλλάξασι μέντοι καὶταῦθα τοῖς ἐρθῶς αὐτοχρήσασιν, ἀλλά τι ἰσόθεοι τιμαὶ δίδονται), καὶ δὴ & ἡμῶν ποιοῦνται. Id tamen temperamentum Idem ſervatum docet ut per provincias quaſcunque, non itidem Romæ & per Italiam Deus haberi vellet. Sic etiam Horat. lib. ii. ep. 1.

*Præſenti tibi maturos largimur honores,*
*Jurandaſque tuas per nomen ponimus aras.*

Vide Spanhem. de Præſt. Num. 141.

[n] ἀπελευθερωθέντες] Similiter D. Lucas Act. Apoſtol. vi. 9. ἀνέστησαν δέ τινες τῆς ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λιγομένης Λιβερτίνων. Scilicet, cum quævis Gens Judaicæ fidei addicta ſuam haberet in ſancta urbe ſynagogam, erat etiam una quædam Romanis, quorum maxima pars Libertini, propria. Neque enim arridet commentum Jacobi Gothofredi ad Cod. Theod. lib. xvi. qui pro Λιβερτίνων reponi vult Λιβυςίνων apud D. Lucam. Quæ quidem emendatio ex hoc Philonis loco evertitur. Quin & multos Judæos ex ſorte libertinorum Romæ commoratos fuiſſe conſtat ex Tacit. Annal. ii. 85. *Actum & de ſacris Ægyptiis Judaiciſque pellendis, factumque patrum conſultum, ut quatuor millia libertini generis ea ſuperſtitione infecta queis idonea ætas, in inſulam Sardiniam veherentur.* Vide Joſeph Antiqu. lib. xviii. c. 5. Suet. in Tiberio c. 36. & Grot. ad Act. Apoſtol. vi. 9.

[o] ὁ μὲν] Sic MSS. pro ὅμως.

ὅτε ἐξώκισε τ῀ Ῥώμης ἐκείνους, ὅτε τὴν Ῥωμαϊκὴν αὐτῶν ἀφείλετο πολιτείαν, ὅτι καὶ τ῀ Ἰουδαϊκῆς ἐφρόντιζεν· ὅτε ἐνωτέρισεν εἰς τὰς προσευχάς, ὅτε ἐκώλυσε ζωάγεσ῀ πρὸς τὰς τ῀ νόμων ὑφηγήσεις, ὅτε ἠναντιώθη τοῖς ἀπαρχομένοις· ἀλλ' ὅτως ὡσίωτο περὶ τὰ ἡμέτερα, ὥστε μονονοὺ πανοίκι῍ ἀναθημάτων πολυτελείαις τὸ ἱερὸν ἡμῶν ἐκόσμησε· προσάξας καὶ δι' αἰῶν῍ ἀνάγεσ῀ θυσίας [d] ἐνδελεχεῖς ὁλοκαύτους καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκ τ῀ ἰδίων προσόδων, ἀπαρχὴν τῷ ὑψίστῳ θεῷ· αἳ ℰ μέχρι [e] τ῀ νῦν ὀπιτελοῦν῍, καὶ εἰς ἅπαν ὀπιτελεσθήσον῍· μνήμα τρόπων ὄντως αὐτοκρατορικῶν. Οὐ μὴν ἀλλὰ κἂν τ῀ μνησταίοις τ῀ παλαιόν῍ Δημοσαῖς, δεκάμηνον ἢ σῖτον ἐν μέρει πάντας τὸ δῆμον λαμβάνον῍, ἠδέσθη τὰς Ἰουδαίους ἠλάττωσε τῆς χάριτ῍· ἀλλ' εἰ καὶ ζωίδη τ῀ ἱερᾶς ἑβδόμης ἐνεστώσης θυσίας τὴν Δημοσίαν, ὅτε ἔτε λαμβάνειν ἔτε διδόναι, ἢ ζωόλως τι πράττειν τ῀ καθ' βίον, καὶ μάλιστα τ῀ πολιτικὴν [f] ἐφῆται, προστέτακτο πᾶσι Δημόσιοις ταμιεύειν τοῖς Ἰουδαίοις εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν κοινὴν φιλανθρωπίαν.

rumtamen nec eos Roma expulit, neque civitate Romana mulctavit, quoniam etiam Judaica ei fuit curæ: nec circa Proſeuchas quicquam novavit, nec cœtus in quibus leges diſcerentur fieri vetuit, nec primitias colligentibus eſt adverſatus: ſed tam ſancte noſtra ſacra habuit, ut ipſe cum penè totâ familiâ templum noſtrum donariis ſumptuoſis exornaret; inſuper edicto jubens, juges in perpetuum quotidie mactari victimas ſuis ſumptibus, Deo votas altiſſimo: quæ ſacra in hodiernum peraguntur, durabuntque perpetuo: indicium morum verè Imperatoriorum. Quinetiam in menſtruis patriæ diſtributionibus, cum quivis viritim è plebe pecuniam frumentumque acciperet, ſemper Judæorum rationem haberi voluit; quod ſi diſtributio iſta in ſabbatum incideret, quando noſtris nec dare licet nec accipere, nec operis quicquam facere, præſertim quæſtûs gratiâ, jubebantur diribitores Judæis in poſterum diem reponere publicum beneficium.

Τοιγαροῦν οἱ πανταχῆ πάντες, εἰ καὶ φύσ῀ διέκειντο πρὸς Ἰουδαίους οὐκ ὀλίγως, ὀλιγῶς εἶχον ὅτι καθαιρέσ῀ των῀ τ῀ Ἰουδαϊκῶν νομίμων προσάψασθ῀· καὶ ὅτι Τιβερίῳ μόνοι τ῀ αὐτὸν τρόπον, καίτοι τ῀ ἐν Ἰταλίᾳ ὠδεκινηθέντων, ἡνίκα Σηιανὸς [g] ἐσκοπεῖτο τὴν ὅλην θέσιν. Ἔγνω γὰρ, ὀλίγως [h] ἔγνω, μὴ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, ὅτι τὰ καταγορηθέντα τ῀ οἰκητόρων τὴν Ῥώμην Ἰουδαίων, ψευδεῖς ἦσαν Δημοσίαι, πλάσματα Σηιανοῦ τὸ ἔθνος ἀναρπάσαι θέλοντ῀· ὅπερ ἢ μόνον ἢ μάλιστα ἤδει βιαίοις ἀνοσίοις καὶ πράξεσιν ἀντιβησόμενον, ὑπὲρ τοῦ ὠδεπανδηθῆναι κινδυνεύσαντ῀ αὐτοκράτορ῀. Καὶ πᾶσι πανταχόσε χειροτονηθεῖσι ὑπάρχοις ἐπέσκηψε, παρηγορῆσαι μὲ τὰς κ῀ πόλεις τ῀ ἀπὸ τοῦ ἔθνους, [i] ὡς οὐκ ὅτι πάντας προβάσης τῆς ἐπεξελεύσεως, ἀλλ' ὅτι μόνους τὰς αἰτίας (ὀλίγοι ℌ ἦσαν) κινῆσαι ℌ μηδὲν τ῀ ἐξ ἔθους, ἀλλὰ καὶ ὠδεκαλαθήκλως ἔχειν, τούς τε ἄνδρας ὡς εἰρηνικοὺς τὰς φύσεις, καὶ τὰ νόμιμα ὡς ἀλεύφονα πρὸς εὐσάθειαν.

Quapropter omnes ubique gentes, quamvis ſuopte ingenio Judæis parum propitiæ, verebantur tamen minimum quoddam juſtorum Judaïcorum attingere ad ejus everſionem. Idque etiam eadem ratione obſervatum ſub Tiberio: quanquam rebus tum in Italia commotis, cum Sejanus nobis internecionem moliretur. Cognovit enim ille mox poſt iſtius necem, meras calumnias fuiſſe delata de Judæis urbem incolentibus crimina, conficta à Sejano, ut gentem è medio tolleret, quam norat vel ſolam vel præcipue repugnaturam conatibus impiis, quandocunque Imperatoris ſalus eſſet in diſcrimen adducta. Proinde mandavit omnibus provinciarum præſidibus, ut oppidatim huic genti parcerent; ut inſectatione iſta non in omnes procedente, ſed in ſolos conſcios (erant autem pauci) cæterum de ritibus eorum nihil novarent, ſed commendatos haberent, tum viros ipſos ut pacis amantiſſimos, tum eorum leges, ut conferentes ad tranquillitatem publicam.

Ὁ ℌ Γάϊος ἑαυτὸν ἐξετύφωσεν, ὃ λέγων μόνον, ἀλλὰ καὶ οἰόμενος εἶναι θεός· εἶτα εὑρεῖν οὐδένας ἔτε Ἑλλήνων ἔτε Βαρβάρων ὀπιτηδειοτέρους Ἀλεξανδρέων, εἰς τὴν τ῀ ἀμέτρου καὶ ὑπὲρ φύσιν ἀνθρωπίνου ὀπιθυμίας βεβαίωσιν. Δεινοὶ γάρ εἰσιν [k] τὰς κολακείας καὶ γοητείας ℰ ὑποκρίσεις, παρεσκευασμένοι μὲ θῶπας λόγους, ἀνευ-

At Caius ſic faſtu inflatus eſt, ut ſe Deum non jactaret tantum ſed & crederet: nec ullos invenit Græcos aut Barbaros magis idoneos quam Alexandrinos ad ſtabiliendum votum tam immodicum & ſupra naturam humanam poſitum. Sunt enim magni præſtigiarum, aſſentationum, ſimulationumque artifices; & ſemper in promptu

[d] ἐνδελιχῆς] Sic MSS. Vat. & Med. pro ἐντελεχῆς. Sic paſſim apud Græcos bibliorum interpretes appellatur Sacrificium juge, θυσία ἐνδελιχισμοῦ. Vide Exod. xxix 42. Num. xxviii. 6. Dan. xi. 31. Unde & Suid. v. ἐνδελιχισμὸς, ἡ συνεχὴς θυσία καθημερινή, &c. Vide Heſych. v. ἐνδελιχῆς.

[e] τ῀] Reſtitui ex MSS.

[f] ἐφῆται] Melius ἐφίεται.

[g] ἐσκοπεῖτο] Vide ſupra p. 965. & confer cum Sueton. lib iii. cap. 36. Tacit. Annal. lib. ii. c. 85.

[h] ἔγνω] Reſtitui ex MS. Coll. Nov.

[i] ὡς, οὐκ—ἐπεξελεύσεως] Hæc reſtitui ex MSS. ſuntque ad ſenſum prorſus neceſſaria.

[k] τὰς κολακείας] Deeſſe videtur πρὸς vel περὶ.

verba habent adulatoria, ſoluto & effreni ore ad omnia turbanda faciles. Dei nomen tanti faciunt religioſi homines, ut & ibes & venenatas aſpides indigenas multaſque alias feras immaniſſimas *appellatione* iſta dignentur. Itaque cum ſint appellationum ad Deum pertinentium prodigi, decipiunt inſipientes & imperitos impietatis Ægyptiacæ: ſed deprehenduntur ab his qui norunt eorum ſtulticiam vel potius audaciam nefariam. Id quod Caius neſciens, putabat ab Alexandrinis Deum ſe credi ſerio, quandoquidem non diſſimulanter ſed diſerte utebantur omnibus acclamationibus uſque ad nauſeam, quibus alia ſolent venerari numina. Præterea novam illam Proſeuchis illatam injuriam, exiſtimabat à pura conſcientia & ſincera in ipſum veneratione profectam: partim quotidiana acta tranſmiſſa ſibi ab Alexandria reſpiciens: (erant enim iſta jucundiſſima legendi materia apud ipſum, ita ut opera aliorum ſcriptorum & poetarum, cum horum venuſtate collata, inſulſiſſima haberentur.) Partim propter quoſdam domeſticos, quibus cum ipſo illudere & conviciari *noſtrates* ſolenne.

Horum plerique erant Ægyptii, male frugi mancipia, quorum in animis aſpidum & crocodilorum patriorum venenum & rabies altius inſederant. Quorum chori, totius Ægyptiaci ſodalicii, ceu ductor quidam erat Helicon, ſervus nequam & ſceleſtus, qui *artibus pravis* in palatium ſubrepſerat. Nam artes liberales guſtarat cura prioris heri, qui eum donarat Tiberio Cæſari. Et tunc quidem in nullo fuit pretio, quoniam Tiberius averſabatur elegantias juveniles; quippe qui jam tum adoleſcens ad gravitatem ſeveritatemque fuerat pronior. Sed poſtquam Illi defuncto Caius in principatum ſucceſſit, iſte novum herum ducem ſequens in omnes remiſſiones & qualeſcunque ſenſuum delectationes ſeſe relaxantem, ſic ſeipſum alloquitur: Nunc tuum tempus eſt, Helicon, excita teipſum: habes auſcultatorem & ſpectatorem egregium, cui te oſtentando approbes. Agili es ingenio: ſalibus & cavillis vales plurimum. Probe calles nugas, riſus, jocos, & ludicra. Tenes artes illiberales non minus quàm liberales. Adeſt etiam tibi non injucunda facundia; ſi quos igitur aculeos occultè pungentes jocis immiſceas, ut non riſum ſolum ſed & acerbitatem è malitiâ moveas, totum jam arripuiſti Dominum,

μθύοις ἢ σόμασι καὶ ἀχαλίνοις πάνλα φύρονλες. Θεῦ κλῆσις ἔτως ἐςὶ ζημιὸν παρ' αὐτοῖς, ὥςε καὶ ἴβεσι καὶ ἰοδόλοις ἄπασι καὶ ἐγχωρίοις, καὶ πόλλοις ἑτέροις τ ἐξηγεμμθύων [l] αὐτῆς θηρίων μεταδεδώκασιν. Ὥςε εἰκότως ἀταμιεύτοις χεώμθοι ταῖς εἰς θεὸν τεινθσαις προσηγορίαις, ἀπατῶσι μ τὰς ἐλιγόφρονας καὶ ἀπείρως τ Αἰγυπλιακῆς ἀθεότηλος, ἀλίσκον ἢ ὑπὸ τ ὀπισαμθύων τὶν πολλὴν αὐτῶν ἠλιθιότηλα, μᾶλλον ἢ [m] κ ἀσέβειαν. Ἧς ἄπειρος ὢν Γάϊος, ὑπελάμβανε τῷ ὄντι νομίζεσθ παρὰ Ἀλεξανδρεῦσι θεός· ἐπειδήπερ ὑ πλαγίως, ἀλλ' ἄντικρυς ἅπασιν ἐχρῶντο καλαχόρως πῖς ἐνόμασιν, ὅσα πῖς ἄλλοις ἐθνος ὑπερφημίζεσθ θεοῖς. Εἶτα κ τὶν πρὸς Προσθχὰς νεωτεροποιΐαν, ὑπὸ καθαρᾶς τ ζωνειδύλος κ τ εἰς αὐτὸν ἀκραιφνῆς τιμῆς ᾤετο γεγωνῆσθ· τῇ μ ταῖς ὑπομνηματικαῖς ἐφημερίσιν, ἃς ὑπὸ τ Ἀλεξανδρείας διεπέμποντό τινες, προσέχων (ἥδιςον [n] μ ἦν ἀνάγνωσμα τὰτο αὐτῷ, ὡς κ τὰ τ ἄλλων ζυγγραφέων καὶ ποιητῶν ἀηδέσαλα, ζυγκρίσει τ ἐν τύτοις χαίλτος, νομίζεσθ) τῇ ἢ κ δι' ἐνὸς οἰκέτας τὰς τωθάζονλας ἀεὶ κ χλευάζονλας ζυὼ αὐτῷ.

Τύτων ἦσαν οἱ πλείςς Αἰγύπλιοι, [o] πονηρᾶ σπέρματα, κροκοδείλων καὶ ἀσπίδων τ ἐγχωρίων ἀναμεμαγμθνοι τ ἰὸν ἐμῷ κ θυμῷ ἐν ταῖς ψυχαῖς. Ἡγεμὼν ἢ οἷά τις ἦν χορῦ, τῦ Αἰγυπλιακῦ θιάσυ πάντ̀ς, Ἑλίκων, ἐπάρατον κ ἐξάγιςον ἀνδράποδον παρεισφθαρὲν εἰς τὸν Αὐτοκρατορικὴν οἰκίαν. Ἀπεγδύσατο γὰ τ ἐγκυκλίων κ φιλοτιμίαν τῦ προτέρυ δεσπότυ, ὃς αὐτὸν ἐδωρήσατο Τιβερίῳ Καίσαρι. Τότε μ ἂν ὠδεμιᾶς ἐτύγχανε προνομίας, ὅσα μεγαλιῶδη χαριεντισμάλα Τιβερίυ Δημητριακότος· ἐπειδὴ πρὸς τὸ ζημιότερόν τε κ αὐσηρότερον ἀεὶ ἐκ πρώτης ἡλικίας ὑπεκλινῶς εἶχεν. Ἐπεὶ ἢ Ὁ μ ἐτελεύτησε, Γάϊος ἢ τὴν ἡγεμονίαν διαδέξατο, νέῳ δεσπότῃ παρεπόμενος εἰς ἀνέσεις καὶ τρυφὴν τὴν ἀφ' πάσης αἰσθήσεως [p] ὑπερκαλοῦντι· σὸς, εἶπε, νῦν ὁ καιρός ἐςιν, Ἑλίκων· ἐπέγειρε ζαυτὸν, ἔχεις πρὸς ὑπόδειξιν ἀκροατὴν κ θεατὴν τ παίζων ἄριςον· [q] εὐθικὸς εἶ τὴν φύσιν· ζκώπλειν κ χαριεντίζεσθ δυνασαι μᾶλλον ἑτέρων· αἰθύρματα κ παιδιὰς ληρώδεις κ σπασισυρμάτους οἶδας· τῶν ἐγκυκλίων ἀκ ἦτλον πεπαίδευσαι τὰ ἀχόρδοτα· πρόσεσί σοι καὶ τὸ ςωμύλον σὐκ ἀτερπές· ἐὰν [r] ἄν τι κέντρον ἐγκαλαμίξῃς πῖς τωθασμοῖς ὑποκακοηθὲς, ὡς μὴ γέλωτα κινεῖν μόνον ἀλλὰ καὶ πικρίαν ἐκ τῦ [s] καχυπόνυ, τ ὅλον ἥρ-

melius.

[l] αὐτῆς θηρίων] Quidni θηρίων αὐτῆς?

[m] κ] Reſtitui ex MSS.

[n] μ] Reſtitui ex Cod. Med. Item κ poſt ὡς.

[o] πονηρὰ σπέρματα] Ex Contextu videtur reponi debere, θηρία. Sicut D. Paulus ex Epimenide, epiſt. ad Tit. cap. i. κακὰ θήρια, ad quem locum notat Grotius, θηρίον ab Æſchine de Demoſthene uſurpari.

[p] ὑπερκαλοῦντι] Nonnulli Codices ὑπερχαλῶντι, & ſic forſan

[q] εὐθικὸς] MSS. εὐθικὸς, ſed nil muto. Sæpius enim εὐθικὸς & εὐθεξία à Philone uſurpatur. Vide p. 307 & 1068. Similiter Clem. Alex. Strom. vii. 725. Item Caſaubon. ad Athenæum lib. xiii. c. 6.

[r] ἄν τι] Sic pro ἔτι. MSS. Aug. & Coll. Nov.

[s] καχυπόνυ] Melius forſan, κακόνυ. Heſych. v. κακὸς· (ſcribe κακόνος vel κακόνους) κακονοῦν.

παιας, ὁ Φυῶς Δημοσθένων πρὸς ἀπρόασιν τῶν μὴ χλεύης ἐπιτηδευμάτων. Ἀναπέπλα) γὰρ αὐτὸ, ὡς οἶδας, τὰ ὦτα, καὶ ἀνωρθίασαι πρὸς τὰς ἐπιτηδευτὰς τὸ βλασφημεῖν τῷ Συκοφαντῆι. Ὕλας δὴ μὴ ζήτει πλείονας, ἔχεις τὰς Ἰουδαίων καὶ τῶν Ἰουδαϊκῶν ἐθῶν [t] καλαβολάς, αἷς ἐτράφης· ἐξ ὧν ἐπαίρων ἀνεδιδάχθης αὐτὰς, οὐ παρ' ἑνὸς ἀνδρὸς, ἀλλὰ τῆ γλωσσαλγεστάτῃ μέρει τῶν Ἀλεξανδρέων πόλεως. Ἐπίδειξαι τὰ μαθήματα.

Τούτοις τοῖς παραλόγοις καὶ ἐπαρατοῖς λογισμοῖς ἐπάρας καὶ ξυνταράξας ἑαυτὸν, ξωοῖχε ἐπὶ πλεῖστον τὸν Γάϊον, οὐ νύκτωρ οὐ μεθ' ἡμέραν ἀφιστάμενος, ἀλλὰ παντάχοῦ ξυμπαρὼν, τοῖς ἐρημίαις καὶ ἀναπαύλαις αὐτοῦ καταχρῆτο πρὸς τὰς κατὰ τοῦ ἔθνους αἰτίας, ἡδονὰς κινῶν τὰς ἀπὸ ξωμμάτων, ὁ πανουργότατος, ἵνα τιτρώσκωσιν αἱ ἀγκύλαι. Τὸν γὰρ ἐπ' εὐθείας κατήγορον ὄντε ὠμολόγει, ὄντε ὁμολογεῖν ἐδυνάτο· πλαγιάζων δὲ καὶ τεχνικώτερος καὶ βαρύτερος ἦν ἐχθρὸς, τὰ ἀπογεγραμμένων ἄντικρυς τὴν δυσμένειαν. Φασὶ δέ ὅτι καὶ τῶν Ἀλεξανδρέων οἱ πρέσβεις εὖ τοῦτο εἰδότες, ἀφανῶς ἐμεμίσθωντο αὐτὸν μεγάλοις μισθοῖς· οὐ μόνον χρημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπὶ τιμαῖς ἐλπίδων, ἃς ὑπίσχνηται αὐτῷ παρέξειν σὺν εἰς μακρὰν, ἐπειδὰν ἀφίκηται Γάϊος εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Ὁ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὀνειροπολῶν, ἐν ᾧ, παρόντος τοῦ δεσπότου καὶ ξυνὼν αὐτῷ ἡδύ τι τὸ οἰκημάτης· (οὐ γὰρ ἦν ἄδηλον ὅτι καὶ θεραπείαν Γαΐῳ ξυνεσκαλεῖτο τὸ δοκιμώτατον καὶ ὅσον τῶν πόλεων ὄψις ἐστὶν, ἀναγαὶ ὑπὸ πειράτων αὐτῶν) ὑπὸ τῆς μεγίστης καὶ ἐνδοξοτάτης πόλεως τιμηθήσεται, πάντα ὑπισχνεῖτο. Μέχρι μέν τινος τὴν ἐμφωλεύουσαν ἔνδον πολέμιον ἀγνοοῦντες, ἐφυλαττόμεθα τὰς ἔξω μόνας· ἐπεὶ δὲ ἠσθόμεθα, διηρευνώμενοι περιβλεπόμενοι πάσας ὁδοὺς, ἔπως δεησόμεθα μαλθάξαι καὶ τιθασεῦσαι τὸν ἄνθρωπον, ἐξ ἅπαντος τρόπου καὶ τόπου βάλλοντα καὶ τοξεύοντα ἡμᾶς δύσκοπος. Συνεσφαίριζε γὰρ καὶ ξυγγυμνάζετο, καὶ ξυνελούετο, καὶ ξυνηρίστα, καὶ μέλλοντι κοιμᾶσθαι παρῆν Γαΐῳ, τὴν τοῦ καταικοιμιστὴν καὶ κατ' οἰκίαν ἀρχισωματοφύλακα τεταγμένον τάξιν, ὅση μηδενὶ προσῆν ἄλλῳ· ὡς μόνος ἔχειν εὐκαιρήσας καὶ σχολάσας ἀκοὰς Αὐτοκράτορος, τὰς ἔξω διαφειμένας θορύβων εἰς ἀκρόασιν ὧν μάλιστα ἐπόθει. Διασυρμοὶ δὲ ἦσαν ἀνακεκραμένοι καταγορίαις, ἵνα τοῖς μὲν ἡδονὰς [v] κινῶν, ἡμᾶς δὲ τὰ μέγιστα βλάπτῃ. (Τὸ μὲν γὰρ προηγούμενον ἔργον εἶναι δοκοῦν, ὁ διασυρμὸς, παρέργον ἦν αὐτῷ· τὸ δὲ φαινόμενον παρέργον αἱ κατηγορίαι, πρῶτον καὶ μόνον ἔργον·) πάντα δὴ καλῶν ἀνοσίων, ὡς οἱ πνεῦμα δεξιὸν κατ' οἰάκων ἔχοντες, ἐφέροντο πλησίστιοι θαλοδρομῶν, ἄλ-

ad crimina cum jocis audienda natura pronum. Patent enim (ut scis) aures ejus, semper arrectæ erga eos quibus unicum studium est convicia cum calumniis contexere. Earum materiam noli amplius quærere: habes criminationes Judæorum & Judaïcorum rituum, quibus innutritus fuisti: ex ipsis cunis eas es edoctus, non ab uno aliquo sed à linguacissima parte Alexandrini populi. Ostende quid didiceris.

His ineptis & scelestis cogitationibus percitus assectabatur Caium, nec noctu absistens nec interdiu, sed ubique adstans secessu ejus ac otio abusus est ad gentis *nostræ* criminationes, cavillis eum oblectans, homo versutissimus, quo magis delationes pungerent. Nec enim aperte delatorem se profitebatur, nec profiteri poterat: sed oblique & astu nocens, gravior & infestior factus est adversarius, quàm professam exercentes inimicitiam. Fertur autem, quod cum hoc probè scirent Alexandrinorum legati, secreto eum conduxerint magnis mercedibus: non tantum pecunia, sed & spe honorum, quos ei pollicebantur se propediem collaturos, quàm primum Caius veniret Alexandriam. At ille tempus illud somnians, quo præsente Domino, & cum eo pene toto orbe habitabili (nec enim dubium erat quin cum Caio ad eum demerendum una profecturi sunt optimates, & pars quævis civitatum spectatissima ab ipsis Imperii terminis excitata) à civitate maxima & celeberrima honorabitur, cuncta pollicebatur. Itaque aliquamdiu latentis hostis ignari, apertos tantum observabamus; postquam autem ipsum deprehendimus, omnes vias curiosè dispiciebamus, si quo modo possemus mollire ac cicurare hominem, quomodocunque & undecumque nos ferientem & opportunè vulnerantem. Erat enim Caio socius pilæ, palæstræ, balinearum, conviviorum commessationumque, etiam ad somnum decumbenti adfuit: præfecti cubiculo, & primarii in domo satellitis dignitatem tenens, qualis nemini alii fuerat concessa; ita ut solus semper haberet patentes & vacantes aures imperatoris & à tumultibus externis liberas, ad audiendum ea quæ maximè expetebat. Ista vero erant cavilla cum criminationibus conjuncta, ut & eas oblectarent, & nobis nocerent maxime. (Nam id quod videbatur quæri præcipue, videlicet cavillatio, agebatur tantum obiter. Quod vero obiter agi visum est, accusatio, id primarium & unicum opus.) Excusso jam omni rudente, velut auras nacti secundas à puppi aspi-

p. 1017.

[t] καλαβολάς] Forsan ἀγκύλας. Sequitur enim ἵνα τιτρώσκωσιν αἱ ἀγκύλαι.

[v] κινῶν] Omnino repone κινῇ.

rantes,

rates, plenis velis ferebatur curſuque recto, alia ſuper alia componens crimina & connectens, quæ adeo hæſerunt infixa menti *imperatoris*, ut criminationum memoria eſſet indelebilis.

In re vero ancipiti & ferè deſperata poſiti, cum moveremus omnem lapidem ut Heliconem placaremus, nullum inveniebamus ad eum aditum, nemine audente alloqui vel accedere hominem, præ arrogantia & acerbitate quam erga univerſos exercebat; ſimul quia neſciebamus an aliquod privatum in Judæos aleret odium, propter quod Dominum contra gentem excitare & exacerbare non deſineret, circa hanc partem laborare ceſſavimus, ad aliam rem verſi magis neceſſariam. Placuit enim offerri Caio libellum continentem deſcriptionem ſummariam tum eorum quæ paſſi fueramus, tum quæ nobis concedi poſtulavimus. Erat vero *libellus* ferme compendium ſupplicationis prolixioris, quam per Agrippam regem paulo ante miſeramus. Nam Is forte fortuna venerat Alexandriam, navigaturus in Syriam in ſuum regnum quod ab imperatore acceperat. Verum imprudentes adhuc etiam nos ipſos decepimus: ex quo primum oram ſolvimus, ſicut quoque antea, ſperantes nos judicem adire, *ab eoque* juſta conſecuturos. At Ille erat hoſtis implacabilis, alliciens, ut tum videbatur, vultu hilari & appellationibus comibus. Exceptos enim nos primum in campo Martio, cum è maternis hortis exiret, reſalutavit, & dextra innuit ſe propitium; miſſoque ad nos Homilo qui legationibus admittendis præerat: ego vero ipſe, inquit, cauſam veſtram cognoſcam, ubi primum vacabit; ita ut tota corona circumſtantium gratularetur nobis tanquam voti compotibus, atque etiam noſtrates quotquot viſis ſuperficiariis adducuntur. Ego vero qui plus per ætatem & eruditionem ſapere videor, ſuſpecta habebam illa quæ exhilarabant alios. Cur enim, inquiebam, re intus mecum penſitata, cum tot adſint legationes propemodum ex omnibus orbis regionibus, ait ſe nos ſolos auditurum? Nec enim neſcit nos eſſe Judæos, quibus ſatis placet aliis non poſthaberi; cæterum prærogativam ſperare apud alienigenam juvenem & liberæ poteſtatis dominum, non procul abfuerit ab inſania. Atqui videtur à reliquorum Alexan-

λας ἐπ' ἄλλαις ζωλιθεὶς καὶ ζωνέρων αἰτίας· τῷ ᾗ εἰσυπῆτο ἡ Ἀθέινια παγιώτερον, ὡς ἄληστον εἶναι τὴν τ' ἐγκλημάτων [x] μνήμλιν.

Ἐν ἀπόροις [y] ἂν ᾗ ἐν ἀμηχάνοις ὄντες, ἐπειδὴ πάντα λίθον κινοῦντες ὥσπερ τὸν τ' Ἑλικῶνα ἐξιλεωσάμθα, πάροδον εὐθεμίαν ἀνθιέσκομθ, μηδενὸς μήτε εἰπεῖν μήτε προσελθεῖν τολμῶντος, ἕνεκα τ' ἀλαζονείας καὶ βαρύτητος ᾗ πρὸς πάντας ἐκέχρητο· ᾗ ἅμα ἀφ' τὸ αἰγυπτεῖν, ἔτις ἐστὶν αὐτῷ πρὸς τὸ Ἰουδαίων γένος ἀλλοθέμωσις, ἀλείφοντι τ' διατότλω ἀεὶ ᾗ ζυστροτοῦντι καλὰ τοῖς ἔθνεσι, τὸ μὲ ἔτι πονεῖσθαι περὶ τοῦτο τὸ μέρος εἰάσαμθ, τοῖ ᾗ ἀναλκαστέρω προειχόμεθα. Γεγραμματεῖον γὰ ἔδοξεν ἀναδοῦναι Γαΐῳ κεφαλαιώδη τύπον παρέχον, ὧν τε πάθομθ, ᾗ ὧν τυχεῖν ἠξιοῦμθ. Ἦν ᾗ σχεδὸν τοῦτο βραχυτομή τις ἱκετείας μακροτέρας, ἣν ἐπεπόμφειμθ [a] πρὸ ὀλίγου δι' Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως· ὃν τύχης γὰ ἐπεδήμησε τῇ πόλῃ, μέλλων εἰς Συρίαν κ' τὸν δοθεῖσαν αὐτῷ βασιλείαν ἀπαίρειν. Ἐλελήθειμθ ᾗ ἄρα ἔτι ἀπατῶντες ἑαυτοὺς, καὶ γὰ πρότερον, ὅτε οὐθὺς ἠξιάμεθα πλεῖν, οἰόμθοι πρὸς κρατοῦντα ἀφίξεσθ τυγχάνοντες τ' δικαίων. Ὁ ᾗ ἦν ἐχθρὸς ἀπονδος, δελεάζων, ὅσα τῷ δοκεῖν, φαιδρῷ τῷ βλέμματι ᾗ ἱλαρωτέροις τ' προσρήσεσι. Δεξιωσάμθα γὰ ἡμᾶς ἐν τῷ πρὸς Τιβέριῳ πεδίῳ τὸ πρῶτον (ἔτυχε ᾗ ὢν τ' μητρῴων ἐξιὼν κήπων) ἀντιπροσηγόρευσε, ᾗ τὸν δεξιὰν χεῖρα κατέσεισεν. αἰνιττόμθ ἵλεων, ᾗ τ' ὑπὸ τῶν πρεσβειῶν Ὅμιλον ὄνομα προσπέμψας· αὐτὸς, ἔφη, τ' ὑμετέρας ὑποθέσεως ἀκούσομαι προσκαιρήσας· ὥστε τὰς ἐν κύκλῳ πάντας ζωνήσεσθ καθάπερ ἤδη νενικηκόσι, καὶ τ' ἡμετέρων ὅσοι τ' [b] ἐπιπολαίοις φθόγγοις φανλασίαις. Ἐγὼ ᾗ φρονεῖν τι δοκῶν βελτίονον, κὴ δι' ἡλικίαν ᾗ τὸν ἄλλον παιδείαν, ὑλαβέστερον ἡμῶν ἐφ' οἷς ἔχαιρον οἱ ἄλλοι. Διὰ τί γὰ ἔφασκον, ἀνακινῶν τ' ἐμαυτοῦ λογισμὸν, πολλῶν ὄντων πρεσβυτῶν χρεὼν ἀπὸ πάσης γῆς ἀφιγμένων, ἡμῶν εἶπε τότε μόνων ἀκούσεσθ· τί βλόμθον; Οὐ γὰ ἠγνόει γε ὄντας Ἰουδαίους, οἷς ἀγαπητὸν τὸ μὴ ἐλαττοῦσθ· [c] τὸ ᾗ δὴ καὶ προνομίας εἴεσθαι τυγχάνειν παρ' ἀλλοεθνεῖ ᾗ νέῳ καὶ αὐτεξουσίῳ δεσπότῃ, μὴ καὶ μανίας ἐγγύς ἐστιν; Ἀλλ' ἔοικε τῇ τ' ἄλλων Ἀλεξαν-

[x] *μνήμλιν*] Sic Cod. Vat. pro *γνώμλιν*. Vide ſupra lib. de Juſtit. p. 359. De Human. p. 716. Et de Vit. Contempt. p. 893.

[y] *ἂν*] Ita MSS. pro *δέ*.

[a] *πρὸ ὀλίγου*] Anne vult iſtam profectionem Agrippæ ſecundo Caii anno factam, quam memorat Philo ſupra adv. Flaccum, & Joſeph. Antiqu. lib. xviii. c. 7? Sed *πρὸ ὀλίγου* haud propriè uſurpatur de geſtis ante biennium. Dicendum igitur in hiſtoriæ ſilentio, bis in Syriam profectum fuiſſe Agrippam, primo quando Trachonitidis Tetrarchiam à Gaio accepit; ſecundo quando Galilæam, expulſo inde Patruo Herode; id quod contigit anno Caii quarto, imperatore tum in Galliis degente. De ſecundâ iſta profectione hic agitur. Scilicet Philo cum ſociis Agrippæ per Romam Syriam verſus iter agenti, cauſæ ſuæ commentarios obtuleſat, quas rex ad Caium tranſmittendos curavit. Vide *Memoires de Tillemont ſur la Ruine des Juifs*, c. xvii.

[b] *ἐπιπολαίοις—φανλασίαις*] Sic MSS. Vat. Med. & Coll. Nov. Editi, nullo, ut opinor, ſenſu, *ἐπιπόλαιος—φαύλασιας*.

[c] *τὸ δ*] Ita MSS. pro *πτε*.

δρέων μερίδι προσκεῖσθαι, ἢ διδὺς προνομίαν, θᾶττον ὑπέχρεσε δικάσειν. Ἐὰν ἄρα μὴ τὸ ἴσον καὶ κοινὸν ἀκροατὴν ὑπερβὰς, ἀντὶ δικαστοῦ γένηται τοῖς μὲν ζυναγωνιστὴς, ἡμῶν δὲ ἀντίπαλος.

Ταῦτα λογιζόμενος ἐσφάδαζον, καὶ ὅτε μεθ' ἡμέραν, ὅτε νύκτωρ ἠρέμουν. Ἀθυμοῦντι δέ μοι καὶ τὴν [d] ἄγνοιαν φέροντι· οὐδὲ γὰρ ἀνασχεῖν ἀσφαλὲς ἦν· ἕτερον καταστήσει βαρύτατον ἐξαπιναίως [e] ἀπροσδόκητον κακόν· οὐκ ἐνὶ μέρει τοῦ Ἰουδαϊκοῦ τὸν κίνδυνον ἐπάγον, ἀλλὰ ζυλλήδδην ἅπαντι τῷ ἔθνει. Ἀφισμεθα μὲν γὰρ ἀπὸ Ῥώμης εἰς Δικαιάρχειαν ἐπακολουθήσαντες Γαΐῳ· καταλαβόντες δὲ ἐπὶ θάλατταν καὶ διέτριβε περὶ τὸν κόλπον, ἀμείβων τὰς ἰδίας ἐπαύλεις, πολλὰς καὶ πολυτελῶς ἠσκημένας. Φροντίζοντι δὲ ἡμῖν τὰ ὑποθέσεως· ἀεὶ γὰρ κληθήσεσθαι προσεδοκῶμεν· προσέρχεταί τις ὕφαιμόν [f] τι καὶ ταραχώδες ὑποβλεπόμενος, ἄθυμος μετρίως, καὶ μικρὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀπαγαγών (πλησίον γὰρ ἦσάν τινες) ἠκάσατε, ἔφη, τὰ [g] καινά; καὶ μέλλων ἀπαγγέλλειν ἐπεχείθη, δακρύων ἀθρόας φορᾶς ἐνεχθείσης. Καὶ πάλιν δεξάμενος δεύτερον ἐπεχείθη καὶ τρίτον. Ἅπερ ὁρῶντες ἡμεῖς ἐπτοήμεθα, καὶ παρεκαλοῦμεν μηνύσαι τὸ πρᾶγμα, ὅ χάριν ἐλθεῖν ἔφασκεν. Οὐ γὰρ ἕνεκα τοῦ ἁλῶναι μαρτύρων κλαίειν· εἰ δὲ ἄξια δακρύων ἐστὶ, μὴ μόνος ἀπόλαυε τῆς λύπης· ἐθάδες γεγόναμεν ἤδη κακοπραγιῶν. Ὁ δὲ μόλις μὲ, ἀναλύζων δὲ ὅμως, κεκομμένῳ τῷ πνεύματί φησιν· οἴχεται ἡμῶν τὸ ἱερόν· ἀνδριάντα κελεύσαντος εἰσῳκίσθαι τοῦ ἀδύτου ἀναθεῖναι Γαΐου προστάξαντος, Διὸς ἐπίκλησιν αὐτοῦ. Θαυμασάντων δὲ τὸ λεχθὲν καὶ πεπηγότων ἐπ' ἐκπλήξεως, καὶ μηδὲ [h] προελθεῖν ἔτι δυναμένων (ἀχανεῖς γὰρ εἰστήκειμεν ὀλιγοδρανοῦντες καὶ καταῤῥέοντες [i] περὶ αὐτοῖς, τοῦ ζωματικῶν πόνων ἐκνενευρισμένων) ἕτεροι παρῆσαν τὰς αὐτὰς φέροντες ὠδῖνας. Καὶ ἔπειτα ζυγκλεισάμενοι πάντες ἀθρόοι, ἰδίας ἐμοῦ καὶ κοινὰς τύχας ἐθρηνοῦμεν· ἃ οἷα ὑπέβαλεν ὁ νοῦς, διέξειμι (λαλίσταλον γὰρ ἄνθρωπος ἀτυχῶν) ἀγωνιζόμενοι. Ὑπὲρ τοῦ μὴ εἰς [k] ἅπαντας ἐν αὐτοῖς τοῦ δικαίου ἀφεθῆναι, χειμῶνος μέσου διεπλεύσαμεν, ἀγνοοῦντες ὅσος χειμὼν ἔφεδρός ἐστιν ὁ κατὰ γῆν, δεινοτέρου πολλῷ τοῦ κατὰ θάλατταν. Τοῦ μὲν γὰρ ἡ φύσις αἰτία, [l] διακρίνουσα τὰς ἐτησίους καιρούς· φύσις δὲ σωτήριον· ἐκεῖνος δὲ ἄνθρωπος ὀδὲν φρονῶν ἀνθρώπινον, νέος καὶ νεωτεροποιὸς, ἀνημμένος τῷ ἐφ' ἅπα-

drinorum partibus ſtare, quibus primas dans, judicium maturum pollicitus eſt. Niſi forſan auditoris æqui & communis officio depoſito, judicis loco fiat patronus illis, nobis adverſarius.

Hæc reputans toto corde indignabar, nec vel noctu vel interdiu requievi. Sic vero mœrentem, mœſtitiamque *pro viribus* tegentem (neque enim eam propalare tutum erat) alter graviſſimus caſus nec opinatus repente perterruit, non parti Judæorum ſed univerſis periculum afferens. Veneramus ex urbe Puteolos, Caium ſecuti. Deſcendit enim ad mare, morabaturque circa ſinum, villas ſuas ſæpius mutans, multas quidem illas & magnificè exſtructas. Nos vero de agenda noſtra cauſa ſolicitos, quippe qui accerſiri expectabamus continue, accedit quidam ſuffuſis trepidiſque oculis obtuens & anhelus: cumque paululum ſeduxiſſet (adſtabant enim quidam in proximo) Audiſtiſne, inquit, novi quippiam? ſimulque conatus rem eloqui, fletu oborto impeditus eſt. Deinde rurſum exorſus narrare, iterum atque tertio fuit ad eundem modum inhibitus. Nos verò viſis his conterriti, obſecrabamus indicare quam ob rem veniſſet. Non enim veniſſe coram teſtibus flendi gratia; quod ſi quid eſſet dignum lacrymis, ne ſolus mœſtitia frueretur: nos jam ſatis aſſueti ſumus calamitatibus. Ille vero ægre quidem & ſingultiens ſpirituque interrupto, inquit: *Periit nobis templum: jubet Caius poni ſibi coloſſum in adytis intimis, aſcito in titulo Jovis cognomine.* Nobis verò attonitis miraculo, & in veſtigio præ ſtupore hærentibus (muti enim ſtabamus, languentes & fluxi intra nos, defectis viribus corporis) ſupervenerunt alii doloris ejuſdem nuncii. Deinde omnes ſimul ſecreto concluſi deplorabamus fortunam privatam atque publicam, & quicquid mens ſuggerebat, queſti ſumus (calamitoſi enim ſunt vulgo loquaciſſimi) angore ſummo perculſi. Ne in perpetuum graviſſimæ injuriæ impunitæ dimitterentur, medio hiemis trajecimus maria, ignari nobis imminere tempeſtatem in terris multo ſævіorem jactatione maritima. Hanc enim *hiemem* natura efficit, annua diſtinguens tempora: eſt verò natura ſalutaris: alteram autem excitabat homo nihil humanum ſapiens, juvenis & rerum novarum cupidus, imperio ſu-

[d] ἄγνοιαν φέροντι] Nonnulli Codices ἄνοιαν, ſed nec ſic rectè. Omnino ſcribe ἀνοίαν, & pro φέροντι, unica litera mutata, φέροντα, cui ſequentia ſuffragantur.

[e] ἀπροδόκητον] Sic errante calamo à Librario ſcriptum; ſcribe ἀπροσδόκητον.

[f] τι] Reſtitui ex MSS.

[g] καινὰ] Ita MSS. pro κενά.

[h] προελθεῖν] Forſan προσιλθεῖν. Sicut mox infra ἐξίσαι ἢ προσιλθεῖν ἢ ἁλῶσι τὸ σῶμα, &c.

[i] περὶ αὐτοῖς] MSS. περὶ αὐτὸν, ſed nec ſic placet. Forſan περὶ αὐτούς. Smiliter infra p. 1030. περὶ ἑαυτὸ κατίδοιμι. Ibi etiam reponendum ἑαυτόν. Vide Heſych. v. ἀμφὶ δὲ, vel potius ἀμφιδρὸς. Hom. Il. X. ℣ 84. & ibi Scholiaſten.

[k] ἅπαντας, &c.] MSS. Coll. Nov. & Aug. εἰς ἅπαν τὰς ἐν αὐτοῖς δημοσίας. Forſan vero ibi pro ἐν αὐτοῖς ſcribendum ἐν ἀστοῖς inter cives, vel, quod magis placet, ſi Codices paterentur, εἰς ἅπαν τὰς ἀνηκίστους δημοσίας ἀφιθῆναι, atque adeo ſic verto.

[l] διακρίνουσα] Sic MSS. Editi διακρίνασα. Mox ex eiſdem, pro ἐκείνος repono ἐκείνου.

pra universos armatus legibus soluto. Juventus vero cum potestate summa in effrænes impetus soluta, est malum inexpugnabile. Licebitne enim propius accedere vel os attollere de Proseuchis, apud vastatorem Templi omnium sanctissimi? Satis enim apparet obscuriora & dignitatis minoris templa, contempturum, qui ab insignissimo & celeberrimo, ad quod, solis instar undiquaque collucens, oriens occidensque respiciunt, non abstineret injuriam. Quod si etiam daretur adeundi licentia, quid aliud expectandum erat quàm mors certissima? Sed moriamur, inquam; est enim vita glorioſissima mors pro legum conservatione. Quod si ex interitu nostro nullum accrescit emolumentum, annon insania fuerit in cædem se dare? præsertim cum legatione fungamur, ut ad eos qui miserunt magis quam nos qui perpeteremur, pertineat infortunium. Quinetiam ex Gentilibus nostris quotquot improbitatem maximè aversantur, impietatis nos incusabunt, quòd fluctuante in extremo periculo republica præ sui amore, privati commodi meminissemus. Debent enim parvæ res magnis cedere, privatæ publicis, quibus perditis unà quoque perit reipublicæ status. Quomodo enim vel sanctum erat vel licitum frustra decertare, Alexandrinæ civitatis jus asserentes, quibus imminet periculum de majori longe republica, universo Judæorum statu? Una enim cum templi eversione, fuit timendum ne commune gentis nomen penitus aboleri jubeat homo novator & ad magna audenda promptus. Cum igitur utraque causa propter quam missi fueramus, erat prorsus deplorata, forsan dicat aliquis: Non poterant saltem expedire tutum reditum? Cui responderem: Aut non habes affectum sincerum viri ingenui, aut non nutritus & exercitatus fuisti in literis sacris. Viri vere ingenui sunt spe pleni, necnon & leges iis qui non summis solum labris eas deguſtârunt, spes bonas conficiunt. Fortassis tentatio est hæc nostri sæculi hominum, quomodo erga virtutem affecti sint, & an didicerint adversa ferre animo obfirmato, non languentes. Humana præsidia igitur pereunt; & quidni pereant? modo in anima spes firma maneat in Deum servatorem, qui sæpe gentem hanc ex difficilibus & dubiis eripuit.

Hæc differuimus, partim lugentes calamitates improvisas, partim nos solantes spe mutationis felicioris: deinde interposito brevi silentio, sic allocuti sumus horum nuncios: Quid

σιν ἀνυπόθυνον ἐχλύ. [m] Νεότης ἢ μετ' ἐξουσίας αὐτοκρατοῦς ὁρμαῖς ἀκαθέκτοις χρωμένη, κακὸν δύσμαχον. Ἐξέσται ἢ προσελθεῖν ἢ διαῦραι τὸ σέμα τοῦ Προσευχῶν, τῷ λυμεῶνι ὅλων πανιέρῳ; Δῆλον γὰρ ὡς ὁ φρονιεῖ τ' ἀφανεστέρων καὶ τιμῆς ἐλάττονος ἠξιωμένων, ὁ τ' περισημοτάτου καὶ ἐπιφανεστάτου νεὼν, εἰς ὃν ἀνατολαὶ καὶ δύσεις ἀποβλέπουσιν, ἡλίου τρόπον πανταχόσε λάμποντα, καθυβρίζων. Εἰ γὰρ καὶ γνοίητό τις ἄδεια προσόδου, τί χρὴ προσδοκᾶν, ἢ θάνατον ἀπαραίτητον; Ἀλλ' ἴσως· τεθνηξόμεθα· ζωὴ γάρ τίς ἐστιν ὁ ὑπὲρ φυλακῆς νόμων κλεισθέντος θανάτου. Εἰ δὲ οὐκ τ' ἡμετέρας τελευτῆς γνήσεται μηδὲν ὄφελος, ἀ μανία πρὸς ἀπολείας, καὶ ταῦτα πρεσβεύειν δοκοῦντας, ὡς τ' πεμψάντων μᾶλλον ἢ τῶν ὑπομενόντων εἶναι τὴν ζημίαν; Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσοι τὰς φύσεις μισοπονηρόταται τ' ὁμοφύλων, ἀσέβειαν ἡμῶν καταγορεύσουσιν, ὡς ἐν p. 1020.
ἐλαχάτῳ κινδύνῳ τῶν ὅλων ζαλευόντων ὑπομνηθέντων ὑπὸ φιλαυτίας ἰδίας τινος. Τοῖς γὰρ μεγάλοις τὰ βραχέα, καὶ τοῖς κοινοῖς τὰ ἴδια ὑποστέλλειν ἀναγκαῖον, ὧν οἰχομένων, ἔρρει καὶ ἡ πολιτεία. [n] Πῶ γὰρ ἔσιεν ἢ θεμιτὸν ἄλλως ἀγωνίζεσθαι, δεικνύτας ὡς ἐσμὲν Ἀλεξανδρεῖς, οἷς ὁ περὶ τῆς καθολικωτέρας πολιτείας ὑπερέμα κίνδυνος τῆς Ἰουδαίων; Ἅμα γὰρ τῇ τοῦ ἱεροῦ καταλύσει, δέος μὴ καὶ τὸ κοινὸν τοῦ ἔθνους ὄνομα ζωαφανισθῆναι κελεύσῃ ὁ νεωτεροποιὸς καὶ μεγαλουργὸς ἄνθρωπος. Ἀμφοτέρων δὲ τ' ὑποθέσεων δι' ἃς ἐσάλημεν οἰχομένων, ἴσως φήσ τις· τί δ' ἂν, οὐκ [o] ἤδεσαν πραγματεύεσθαι τὴν μὴ ἀσφαλείας ἐπάνοδον; Πρὸς ὃν εἴποιμι ἄν· ἢ οὐκ ἔχεις αἰδοῦς ἀνδρὸς εὐγενοῦς πάθος γνήσιον, ἢ οὐκ ἐπεφάνης ὅδε ἐνησκήθης τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. Ἐλπίδων εἰσὶ πλήρεις οἱ ὄντως εὐγενεῖς, καὶ οἱ νόμοι τοῖς ἐντυγχάνουσι μὴ χείλεσιν ἄκροις, ἐλπίδας ἀγαθὰς δημιουργοῦσιν. Ἴσως δὲ πεῖρα ταῦτα τῆς καθεσώσης γνώμης ἐστὶ, πῶς ἔχῃ πρὸς ἀρετὴν, καὶ εἰ πεπαίδευται φέρειν τὰ δεινὰ λογισμοῖς ἰσχυρογνώμοσιν, ἃ [p] προκαταπέπληκται. Τὰ μὲν δὴ ἐξ ἀνθρώπων ἅπαντα καὶ ἔρρει καὶ ἐρρέτω· μενέτω δὲ ἐν ταῖς ψυχαῖς ἀκαθαίρετον ἡ ὑπὲρ τ' ζωτῆρα θεὸν ἐλπὶς, ἣς πολλάκις ἐξ ἀμηχάνων καὶ ἀπόρων πεποίησε τὸ ἔθνος.

Ταῦτα, ἅμα μὲν ὀλοφυρόμενοι τὰς ἀπροσδοκήτους ἀτυχίας, ἅμα δὲ καὶ παρηγοροῦντες ἑαυτοὺς ἐλπίδι μεταβολῆς γαληνοτέρας, διέξειμεν· μικρὸν δὲ ὑπισχόντες πρὸς τοὺς ἀπαγγείλαντας,

[m] Νεότης] Citantur hæc à Johan. Damasc. p. 776. Titulo περὶ βασιλέως καὶ πάνυ θαυμαζομένου. At Anton. ser. 7.
[n] Πῶ] Forsan πῶς.
[o] ἤδεσαν] Scribendum potius ἤδεις ἄν.
[p] προκαταπέπληκται] Scil. ψυχὴ, sic MSS. Editi προκαταπέπληκται.

Τί καθ' ἡσυχίαν, ἔπομφι, κάθηθε, απωθῆρας αὐτὸ μόνον τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἐνέντες, ὑφ' ὧν καιόμεθα καὶ πυρπολάμεθα; δέον προσεξηγεῖσθαι καὶ τὰ κεκινηκότα τὸ Γάϊον. Οἱ δ' τλὼ μὲ ἀναπάτω καὶ πρώτιλω αἰτίαν ἴστε, ἣν καὶ πάντες ἴασιν ἄνθρωποι· θεὸς βάλεται νομίζεσθαι· ὑπέλητε [q] δ' μόνως Ἰουδαίως μὴ πείσεσθαι, οἷς μεῖζον οὐδὲν ἂν προσελίψαιτο κακὸν, ἢ λυμηνάμενος τλὼ ἱερᾶ ζημότητα. [r] Καλήχη δ' ὅτι καὶ πάντων ἱερῶν τῶν πανταχᾶ κάλλιστόν ἐστιν, ἐξ ἀπείρων χρόνων [s] ἀπαύστοις καὶ ἀφθονίσι δαπάναις ἀεὶ προσκοσμούμενον. Δύσερις δ' καὶ φιλόνεικος ὤν, ζηλοτυπήσασθαι τοῦτο εἰς ἑαυτὸν διανοεῖται. Παρατέθηκε δ' νῦν μᾶλλον ἢ πρότερον ἐξ ὑποψίας ἦν ἔπεμψε [t] Καπίτων. Φόρων ἐκλογεὺς ὁ Καπίτων ἐστὶν τῆς Ἰουδαίας, ἔχθρα δὲ πως πρὸς τοὺς ἐγχωρίους ἐσκότως. Πένης γὰρ ἀφικόμενος, καὶ ἐξ ὧν νοσφίζεται καὶ παρεκλέγει ποικίλον τινα καὶ πολυὺ πλοῦτον ἠθροικὼς, εἶτα ὑλαχθεὶς μήτις αὐτοῦ γένηται καταγορία, τέχνιλω ἐπενόησεν, ἢ διαβολαῖς τῶν ἀδικηθέντων διακρούσεται τὰς αἰτίας. Ἀφορμιλὼ δ' αὐτῷ δίδωσιν εἰς ὅπερ ἐβούλετο, ζημιυχία τις τοιαύτη. Τλὼ Ἰάμνειαν· πόλις δέ ἐστι τῆς Ἰουδαίας ἐν ᾗ μάλιστα [u] πολυάνθρωπος· Ταύτλω μιγάδες οἰκοῦσιν, οἱ πλείους μὲν Ἰουδαῖοι, ἕτεροι δέ τινες ἀλλόφυλοι παρεισφθαρέντες ἀπὸ τῶν πλησιοχώρων, οἳ πῆς τρόπον τινα ἀνθιγμίσιν, ὄντες μέτοικοι κακὰ καὶ πράγματα παρέχουσιν, ἀεί τι σκυλεύοντες τῶν παλαίων Ἰουδαίοις. Οὗτοι σκληρὸν τῶν ἐπιφοιτώντων ἀκούοντες ὅσῃ ποτὲ κέχρηται Γάϊος περὶ τλὼ ἰδίαν σκηνέωσιν, καὶ ὡς ἀλλοτριώτατα διάκειται πρὸς ἅπαν τὸ [x] Ἰουδαϊκὸν γένος, καιρὸν ἐπιτήδειον εἰς ἐπίθεσιν σκηπτεπλωκέναι νομίζοντες, αὐτοχέδιον ἀνισῶσι βωμὸν εἰκαιολάτης ὕλης· πηλὸν σχηματίσαντες εἰς πλίνθους, ὑπὲρ τοῦ μόνον ἐπιβουλεύειν πῆς ζωοικοῦσιν· ᾔδεσαν γὰρ οὐκ ἀνεξομένους καταλυομένων τῶν ἐθῶν, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Θεασάμενοι γὰρ δυσανασχετήσαντες ἐπὶ τῷ τῆς ἱερᾶς χώρας τὸ ἱεροπρεπὲς ὅλως ἀφανίζεσθαι, καθαιροῦσι ζωιλθόντες. Οἱ δ' αὐθὺς ἐπὶ τὸν Καπίτωνα ἦκον, ὃς ἦν τοῦ δράματος ὅλου δημιουργός. Ἑρμαιον δ' εὑρηκέναι νομίσας, ὅπερ οὐκ πολλῶν χρόνων ἀνεζήτει, γράφει Γαΐῳ, διαίρων [y] τὰ πράγματα καὶ μειρολογίζων. Ὁ δ' [z] Διαγνὺς, πλουσιώτερον καὶ [a] μεγαλοφρονέστερόν τι ἀντὶ τοῦ πλινθίνου βωμοῦ τοῦ κατ' ἐπήρειαν [b] ἀναστάντος ἐν Ἰαμνείῳ, κελεύει

ita sedetis silentes? scintilla tantum in aures nostras injecta qua incendimur & absumimur, cum debeatis exponere quænam Caium ad hæc excitârunt. Tum illi: Primariam & maximam causam scitis, quam sciunt omnes. Vult haberi Deus: verum persuasus est solos Judæos non passuros, quibus nequit graviorem pœnam infligere, quàm si majestatem eorum templi diminuat. Audivit enim id esse omnium ubicunque templorum pulcherrimum, per multas ætates continuis & largis sumptibus usque magis ac magis exornatum. Contentiosus vero & pervicax cum sit, vult id sibi usurpare. Nunc vero magis quam antea exasperatus est etiam Capitonis literis. Iste Capito præest exigendis Judææ tributis, infensus vero est quam maximè provincialibus. Pauper enim eò profectus, & ex raptis & furtim exactis opulentia multiplici & magna coacervata, dein metuens ne qua fiat contra ipsum delatio, fallaciam excogitavit, quâ læsorum calumniis criminationes eorum retundat. Consilio vero huic suo occasionem opportunam attulit casus quidam talis. Jamniam, urbem Judææ cum primis frequentem populo, colunt promiscue Judæi quidem pars maxima, nonnulli tamen etiam alienigenæ, qui *malo fato* subrepserunt è finitimis regionibus: qui cum sint inquilini, reliquis quodam modo indigenis negocia facessunt, perpetuo aliquam legum Judaicarum violantes. Hi cum audirent ab advenis, quantam Caius operam impendat suæ consecrationi, & quàm infensus universæ Judæorum genti sit; rati incidisse tempus opportunum ad eam adoriendam, ex tempore aram excitant è materia vilissima, luto formato in lateres, solummodo ut insidias struerent contribulibus. Sciebant enim non laturos violari leges patrias, quod & sequutum est. Conspicati enim & indignati regionis sacratæ dignitatem sic exterminari, coorti aram evertunt. Isti continuo Capitonem adiverunt, qui fuit autor totius hujus tragœdiæ. Is lucrum sibi à fortuna oblatum existimans, cujus jamdudum erat cupidus, scribit Caio, exaggerando rem & amplificando. Quibus perlectis Ille pro altari latericio in Jamnia per injuriam erecto splendidius quoddam & magnificentius

p. 1021.

[q] δ'] Restitui ex MSS. Item mox sequentia μὴ πείσεσθαι, suntque ad sensum necessaria.

[r] Καλήχη] Vox Hellenistis frequentata. Act. Apostol. xxi. 24. καλήχθησαν ἐπ' ἐμέ σου. Ibid. xviii. 25. καλήχηθμένος ἐν ὁδῷ, &c. Vide etiam D. Luc. i. 4.

[s] ἀπαύστοις] D. Joh. ii. 20. τεσσαρακονθα καὶ ἓξ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη ὁ ναός ἐστι, &c. Vide tamen ibi Orig. Comm. in Loc. p. 189.

[t] Καπίτων] Vide an idem sit cum isto Capitone qui à Caio coactus cædi filii interfuit, & ob mœrorem continuò post eum fuit peremptus. Vide Dion. Cass. lib. lix. p. 660. Quæ vero sequuntur, ὁ Καπίτων ἐστί, videntur librarii glossema.

[u] πολυάνθρωπος] Forsan πολυανθρώπους. De urbis vero Jamniæ incolarum frequentia Strabo Philoni adstipulatur, Geograph. lib. xvi. Καὶ δὴ καὶ Διάνδρησιν ἔστι ὁ τόπος, ὥστε οὐ τὴ πλησίον κώμης Ἰαμνείας καὶ τῆς καλουμένης τῶν κύκλῳ τίσαρσις μυριάδας ὁπλίζεσθαι.

[x] Ἰουδαϊκὸν γένος] MSS. Ἰουδαίων ἔθνος. Idque magis ex usu Philonis. Vide supra p. 1017.

[y] τὰ πράγματα] Quidni τὸ πρᾶγμα?

[z] Διαγνὺς] Scribe Διαναγνύς. Sic Noster alibi sæpius. Vide supra p. 979. & infra p. 1038. Sic similiter emendandus 2 Maccab. viii. 23. διαγνὺς τὴν Ἱερᾶς βίβλου. Ibi scribe διαναγνύς.

[a] μεγαλοφρονέστερον] Quidni vero μεγαλοπρέπεστερον?

[b] ἀναστάντος] Melius forsan ἀνεστωτώσης. Supra enim scribitur ἀνισῶσι, βωμὸν, &c.

opus

opus, ſcilicet ſtatuam Coloſſeam inauratam, in ipſo templo urbis primariæ erigi jubet: conſiliariis uſus optimis & ſapientiſſimis, Helicone ſervili mancipio, ſcurra, veteratore, & Apelle quodam tragœdo, qui prius ætatis florem, ut fertur, venditaverat, tum verò exoletus ſe in ſcenam contulerat. Quotquot vero in ſcena verſantur, quæſtumque occipiunt ex ſpectaculis & ſpectatoribus, num ſunt pudoris & continentiæ, an potius impudentiæ & ſummi dedecoris ſectatores? Propterea Apelles pervenit in conſiliariorum ordinem, ut poſſet conſulere Caius alterum quomodo canendum, alterum quomodo jocandum: omiſſa cura publica quaſi omnia quaquaverſum pace & juſtitia florerent. Igitur Helicon mancipium ſcorpioni ſimile, Judæos petebat veneno Ægyptiaco, Apelles verò Aſcalonio: nam inde oriundus erat. Eſt autem Aſcalonitis irreconciliabilis & perpetua ſimultas cum finitimis Judæis ſacræ terræ incolis.

Κολοσσιαῖον ἀνδριάντα ἐπίχρυσον ἐν τῷ τῆς μητροπόλεως ἱερῷ καθιδρυθῆναι, συμβούλοις χρησάμενον τοῖς ἀρίστοις καὶ σοφωτάτοις, Ἑλίκωνι τῷ [c] δυπαλείδῃ, δούλῳ, [d] ἀπερμολόγῳ, ποικιλμάτι· καὶ [e] Ἀπελλῇ τινι τραγῳδῷ, ὃς ἀκμῇ μὲν τῆς πρώτης ἡλικίας, ὡς φασιν, ἐκαπήλευσε τὴν ὥραν· ἔξωρον δὲ ἡγούμενον, ἐπὶ τὴν σκηνὴν παρῆλθεν. Ὅσοι δὲ συνουσιάζουσιν ἐμπορευόμενοι θεαταῖς καὶ θεάτραις, αἰδοῦς [f] εἰσὶ δὲ σωφροσύνης, ἀλλ' οὐκ ἀναισχυντίας καὶ ἀκοσμίας ἐραστὰὶ τῆς ἀνωτάτω. Διὰ ταῦτα εἰς τὴν τοῦ συμβούλου τάξιν ὁ Ἀπελλῆς παρῆλθεν, ἵνα βουλεύσηται Γάϊος, μεθ' ἅ μὲν ὡς σκωπτέον, μεθ' ἅ δὲ ὡς ᾀστέον· ὑπερβαὶνων τὰς περὶ τὸ ὅλον σκέψεις, ὡς εἰρωνευόμενος καὶ ἀνομοίως τὰ παντάχοῦ πάντα. Ὁ μὲν δὴ Ἑλίκων, σκορπιῶδες ἀνδράποδον, τὸ Αἰγυπτιακὸν ἰὸν εἰς Ἰουδαίους ἤφιεν· ὁ δὲ Ἀπελλῆς τὸ ἀπὸ Ἀσκάλωνος· ἦν γὰρ ἐκεῖθεν· Ἀσκαλωνίταις δὲ ἀσύμβατός τις καὶ ἀκαλάλακτος δυσμένεια πρὸς τοὺς τῆς ἱερᾶς χώρας οἰκήτορας Ἰουδαίους ἐστὶν, ὅσπερ ὁμόρους.

Dum hæc audiremus, ad ſingula verba nominaque ſauciabamur animis. Verum illi bonorum conſiliorum boni autores paulo poſt impietatis ſuæ mercedem invenerunt: alter à Caio vinctus ferreis compedibus propter alia crimina, & alternis contortus & in rotam actus, ſicut in morbis ad ſtatas vices recurrentibus: Helicon verò interfectus à Claudio Germanico Cæſare propter alia quædam, in quibus veſanus deliquiſſet. Sed iſta poſt acciderunt.

Ταῦτα ἀκούοντες, ἐφ' ἑκάστῳ ῥήματος καὶ ὀνόματος ἐπιτρωσκόμεθα τὰς ψυχάς. Ἀλλ' οἱ μὲν καλῶν πράξεων καλοὶ σύμβουλοι, μικρὸν ὕστερον τὰ ἐπίχειρα εὗρον τῆς ἀσεβείας· ὁ μὲν ὑπὸ Γαΐου σιδήρῳ δεθεὶς ἐφ' ἑτέραις αἰτίαις, καὶ τροχιζόμενος p. 1022.
καὶ τροχιζόμενος οὐκ ἀβλεπτῆς, ὥσπερ ἐν ταῖς ἀβιοδιζήσεως νόσοις· ὁ δὲ Ἑλίκων ὑπὸ Κλαυδίου Γερμανικοῦ Καίσαρος ἀναιρεθεὶς, ἐφ' οἷς ἄλλοις ὁ φρενοβλαβὴς ἠδίκησεν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐρῶμεν.

Literæ porrò de ſtatua dedicanda ſcriptæ ſunt non temere, ſed quantum fieri potuit cautelâ ad ſecuritatem adhibitâ. In eis enim imperatum eſt Petronio totius Syriæ præſidi, ut exercitus juxta Euphratem qui irruptiones orientalium regum nationumque obſervabat, dimidium adverſus Judæos duceret, ut proſequeretur ſtatuam: non quo auguſtior dedicatio fieret, ſed ut confeſtim periret ſiquis obſiſteret. Quid ais, domine? quia prævides non laturos, ſed pro legibus certaturos, & pro ritibus patriis ſe morti oblaturos, adeone in bellum ſuſcitas? Neque enim ex ignoratione eorum quæ inde conſequentur, videris Templi profanationem attentare. Certe autem præſagiens futura ut jam præſentia, & quæ fient ut etiamnum facta, ju-

Ἡ δὲ περὶ τῆς ἀναθέσεως τοῦ ἀνδριάντος ἐπιστολὴ γεγραφεῖ, καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς οἷόν τε ἦν περιεσκεμμένως εἰς ἀσφάλειαν. Κελεύει γὰρ Πετρωνίῳ τῷ τῆς Συρίας ἁπάσης ὑπάρχῳ, πρὸς ὃν καὶ τὴν ἐπιστολὴν [g] ἔγραφε, τοῦ παρ' Εὐφράτῃ τραπέζας, ἥτις διέβασιν τῶν ἑῴων βασιλέων καὶ ἐθνῶν παρεφύλαττε, τὴν ἡμίσειαν ἄγειν ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους, τὸ ἀνδριάντα προσαπέμψασαν· οὐχ ἵνα ζημιοποιήσῃ τὴν ἀνάθεσιν, ἀλλ' ἵνα εἴ τις διώκωλύει ἄθυς γένηται. Τί λέγεις, ὦ δέσποτα; προειληφὼς οὐκ ἀνεξομένους, ἀλλ' ὑπεραπιόντας [h] τοῖς νόμοις καὶ προαποθανουμένους τῶν πατρίων, πολεμοποιεῖς; Οὐ γὰρ ἔοικας δι' ἄγνοιαν ὧν εἰκὸς ἦν ἀποβήσεσθαι, τοῦ περὶ τὸ ἱερὸν ἅψασθαι νεωτερισμοῦ. Προμαθὼν δὲ ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ὡς ἤδη παρόντα, καὶ τὰ γησόμενα ὡς [i] γενόμενα,

[c] δυπαλείδῃ δούλῳ] Vix congruunt hæc. Forſan ἀνδραποδώδει δούλῳ. Supra enim p. 1016. appellatus eſt à Philone, ἐξάγιστον καὶ ἐπάρατον ἀνδράποδον. Infra etiam dicitur, σκορπιῶδες ἀνδράποδον.

[d] ἀπερμολόγῳ] Sic audit Paulus apud Athenienſes, Act. xvii. 18. τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν· vide Heſychium v.

[e] Ἀπελλῇ] Dion. Caſſ. lib. lix. p. 643. τὸν γὲν τὸν Ἀπελλῆν τὸν ἐκδοκιμωτάτων τότε τραγῳδῶν καὶ ἐν τῷ δημοσίῳ σωιζόμενον οἱ ἀεὶ ἔσχε, &c. Vide & Sueton. lib. iv. c. 33.

[f] εἰσὶ] Reſtitui ex MSS. Mox in eiſdem pro ζημιοῦν ſcribitur ἐρημοῦν, & forſan rectiùs.

[g] ἔγραφε] Sic MSS. pro ἐγεγράφει,

[h] τοῖς νόμοις] Nonnulli Codices τῶν νόμων, melius τοὺς νόμους, ſic enim Philoni ſcribere ſollenne. D. Paulus vulgo Legem uſurpat in numero ſingulari.

[i] χειρεμένα] MSS. ἐν χειρὶ ἰσόμενα. Forſan ἐν ἀκαρεῖ ἰσόμενα. Ariſtophan. Plut. l. 244.

Γυμνὸς θύραζ' ἐξέπεσον ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ.

Vide ibi Scholiaſt. & Suid. v. ἀκαρεῖ. Heſych. v. ἀκαρεῖ βραχεῖ, ταχέως. Ibi ſcribe ἀκαρεῖ.

τὴν

τὴν ϛρατιὰν [k] προσάγειν προσέταξας, ἵνα θυσίαις [l] δικαίστι πρώταις καθιερωθῇ τὸ ἀφίδρυμα, ϛραγεῖς ἀθλίων ἀνδρῶν ἅμα καὶ γυναικῶν. Ὁ μὲν οὖν Πετρώνιος τὰ ὑπεναντία διανοήσεις, ἐν ἀμηχάνοις ἦν· ὅτε ἐναντιοῦσθαι δυνάμενος διὰ φόβον (ἤδει γὰρ ἀφόρητον ὀργὴν μένον καὶ τὰ κελευσθέντα μὴ πραξάντων, ἀλλὰ καὶ καὶ τὰ μὴ κύθους) ὅτε ἐγχειρεῖν ἔμελλεν. Ἤδει γὰρ ἀνθ' ἑνὸς θανάτου μυρίους ἂν, εἴπερ δυνατὸν ἦν, ἐθελήσοντας ὑπομεῖναι μᾶλλον, ἢ πρεσβεῖόν τι τῶν ἀπειρημένων δρασθέν. Ἅπαντες γὰρ ἄνθρωποι [m] φυλακαὶ τῶν ἰδίων ἐθῶν εἰσιν, διαφερόντως δὲ τὸ Ἰουδαῖον ἔθνος. Θεόχρηστα γὰρ λέγια τοὺς νόμους εἶναι ὑπολαμβάνοντες, καὶ τοῦτο ἐκ πρώτης ἡλικίας τὸ μάθημα παιδευθέντες, ἐν ταῖς ψυχαῖς ἀγαλματοφοροῦσι τοὺς τῶν διδασκάλων εἰκόνας. Εἶτα ἐναργεῖς τύπους καὶ μορφὰς αὐτῶν καθορῶντες ἀεί, πρὸς λογισμοῖς αὐτῶν τεθήπασι· καὶ τοὺς μὴ τιμητικῶς ἔχοντας ἀλλοφύλους αὐτῶν οὐκ ἤθελον τῶν ἰδίων ὑποδέχεσθαι πολιτῶν, πρὸς δὲ [n] ἤδη καθαιρέσιν ἢ χλευάζεσιν ὡς πολεμιωτάτοις ἀπέχθοντο, καὶ πεφεύκασι μὴ ἕκαστον τῶν διηγορευμένων ἅτοις, ὡς ἅπασαν τὴν παρ' ἀνθρώποις εἴτε εὐτυχίαν, εἴτε εὐδαιμονίαν χρὴ καλεῖν, μηδέποτ' ἂν ὑπὲρ βλασφημίας καὶ τοῦ τυχόντος ἂν ὑπαλλάξασθαι. Περιττοτέρα δὲ καὶ ἐξαίρετός ἐστιν αὐτοῖς ἅπασιν ἡ περὶ τὸ ἱερὸν σπουδή· τεκμήριον δὲ μέγιστον· θανάτου ἀπαραίτητος ὥρισται καὶ τοῖς εἰς τοὺς ἐντὸς [o] περιβόλους
p. 1023. παρελθόντων (δέχεται γὰρ εἰς τοὺς ἐξωτέρω τοὺς πανταχόθεν πάντας) τοῦ [p] μὴ ὁμοεθνῶν.

bes induci exercitum, ut primis victimis piacularibus dedicetur ſtatua, cædibus miſerorum virorum ſimul atque mulierum. Cæterum Petronius perlectis literis hærebat anceps conſilii: quippe qui nec detrectare poterat præ metu, (norat enim *Caium* implacabilem non ſolum contra non peragentes juſſa, verum & non continuè exequentes;) nec exequi facile. Sciebat enim Judæos pro una mille, ſi fieri poſſet, mortes ſubituros citius quàm ſuſtinerent vetitum aliquid perpetratum intueri. Omnes enim rituum patriorum ſunt tenaces, ſed Judæi præ cæteris. Cum enim leges ſuas credant oraculis proditas, atque hanc diſciplinam à primâ ætate edocti, in animis velut ornamenta gerunt præceptorum imagines; dein conſpicuas eorum effigies & formas ſemper intuentes ex animo interius venerantur: alienigenas quoque harum obſervatores amplectuntur pro civibus. Eos vero qui vel evertunt vel illudunt, ut infenſiſſimos averſantur: & in tantum abhorrent à quavis re legibus vetita, ut omnem apud homines, ſive felicitatem ſive beatitudinem fas ſit vocare, flocci habeant, præ leviſſimi cujuſvis ritus violatione. Præſtantior vero & magis eximia eſt *Judæis* univerſis templi reverentia: vel hoc argumento, quòd certiſſima mors proponitur ultra ſeptum interius penetrantibus non Gentilibus. Nam intra exterius recipiunt undecumque venientes.

Εἰς δὴ ταῦτα ἀφορῶν ὁ Πετρώνιος βραδὺς ἦν ἐγχειρητὴς, ὅσον τόλμημα μεγαλουργεῖται σκεπτόμενος· καὶ συγκαλέσας ὡς ἐν συνεδρίῳ τοὺς τῆς ψυχῆς ἅπαντας λογισμοὺς, τῷ ἑκάστῳ γνώμῳ διηρθρώνα, καὶ πάντας εὗρεν ὁμογνωμονοῦντας περὶ τοῦ μηδὲν κινεῖν τῶν ἐξ ἀρχῆς καθωσιωμένων. Πρῶτον μὲν τὸ φύσει δίκαιον καὶ εὐσεβές· ἔπειτα μετὰ τοῦτο ἀδιάφορον κίνδυνον, οὐκ ἐκ θεοῦ μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπηρεαζομένων. Ἔννοιά τε αὐτὸν εἰσῄει τοῦ ἔθνους, ὅσον ἐστὶν ἐν πολυανθρωπίᾳ, ὅπερ οὐκ ἐξεδέξατο καθάπερ τῶν ἄλλων ἕκαστον μιᾶς χώρας τῆς ἀποκεκληρωμένης αὐτῷ μόνῳ περίβολον, ἀλλ' ὀλίγου δέω φάναι, πᾶσα ἡ οἰκουμένη. Κέχυται γὰρ ἀνά τε τὰς ἠπείρους καὶ νήσους ἁπάσας, ὡς τῶν αὐθιγενῶν μὴ πολλῷ τινι δοκεῖν ἐλαττοῦσθαι. Τοσαύτας μυριάδας ἐφέλκεσθαι πολεμίων, ἆρ' οὐ ϛφαλερώτατον; Ἀλλὰ μή ποτε [q] γένοιτο συμφρονήσαντας τοὺς ἑκασταχοῦ πρὸς ἄμυναν ἐλθεῖν; ἄμαχόν τι συμβῆσεται κακόν. Εἶτα τοῦ καὶ τοὺς τῶν Ἰουδαίων καλοι-

Hæc reſpiciens Petronius rem cunctanter aggrediebatur, reputans ſecum quam immane facinus aggreditur: advocatiſque tanquam in conſiſtorium cogitationibus omnibus animæ, ſcrutabatur ſingularum ſententias, quas conſentientes inveniebat, nihil eorum quæ ab initio ſancta fuerant habita movere. Primum quia ſic jus naturæ pietatiſque poſtulet; deinde propter imminens periculum, non ſolum à Deo, verum etiam à læſis hominibus. Ipſius quoque animum ſubiit de gente exiſtimatio, quanta abundaret frequentia, qualem non capit, ſicut alias gentes, unius regionis ipſi ſoli aſſignatæ ſpatium, verum, pene dixerim, totus orbis habitabilis. Diffuſa eſt enim per continentis provincias omnes atque inſulas, adeo ut numero ferè exæquet indigenas. Tam multas hoſtium myriadas in ſe provocare an non periculoſum? Atqui fieri poteſt ut ubique conſpirantes ad vim arcendam confluant, unde bellum exorietur inſuperabile. Abſque eo

[k] προσάγειν] Ita MSS. Vat. & Med. Editi εἰσάγειν.
[l] δικαίστι πρώταις] Si vera eſt lectio, ironicè hæc proferuntur. Suſpicor verò mendum latere: forſan reponendum ἀναγίστι καὶ ἱεραῖστοις.
[m] φυλακαὶ] Sic MSS. pro φυλακτικοί.
[n] ἤδη] Forſan ἢ δὲ.
[o] περιβόλους] Vide Act. Apoſtol. xxi. 28.
[p] οὐκ] Reſtitui ex MSS. Pertinetque maximè ad loci ſenſum. Id enim D. Paulo crimini datum à Judæis, ὅτι Ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερόν.
[q] γένοιτο] Reſtitui ex MSS.

quòd qui Judæam incolunt multitudine ſunt innumeri, viri tum corpore valentiſſimi, tum animo fortiſſimi, parati mortem oppetere pro ritibus patriis, ex ingenio, ut nonnulli ex adverſariis credi volunt, Barbarico, ut vere ſe res habet, ingenuo & liberali. Terrori etiam erant Tranſeuphratenſes copiæ; nam Babylonem & multas alias Satrapias à Judæis teneri, non auribus ſolum ſed & oculis compertum habebat. Singulis enim annis deductores mittuntur auri & argenti vim magnam in templum deducentes ex primitiis coacervatam, vias difficiles & aſperas & vix ſuperabiles ingreſſi, quæ tamen illis regiæ videntur, quoniam ad pietatem rectà ducunt. Merito igitur metuit ne cognita hac nova dedicatione, ſubito ingruerent, & hinc atque inde coorti in circulum facti circumdent, & junctis copiis incluſos in medio clade ingenti afficerent. Hujuſmodi cogitationibus exagitatus rem diſtulit, rurſus autem in diverſum trahebatur à contrariis: Domini, inquit, hæc ſunt juſſa, atque adoleſcentis, & utile judicantis quicquid ipſi collibuerit, & ſemel decreta quamlibet noxia executuri, ut & ambitione & faſtu pleni, quique tranſiliens hominis terminos in Deos ſe ipſe referat. Impendet jam mihi capitale periculum, & adverſanti & cedenti: cedenti, cum bello anceps & forſan non eventurum: juſſa autem detrectanti certiſſimum & inevitabile à Caio. Poſteriori vero huic ſententiæ conſenſerunt multi Romanorum res Syriacas adminiſtrantium: ſcientes quod iræ & ſupplicia à Caio in ipſos etiam primo recident; quippe per quos ſtetit quod juſſa ejus non peragerentur. Otium vero ad accuratius deliberandum præbuit ſtatuæ confectio. Nam neque tranſmiſit ex Italia, Deo volente opinor, & læſorum manum occulte ſuſtentante, neque juſſit è tota Syria lectiſſimam ſumere: alioqui in injuriæ celeritate bellum celerius exarſiſſet. Nactus igitur ſpatium ad deli-

κἄντας ἀπείρους τε εἶναι τὸ πλῆθος, καὶ τὰ σώματα γυναικώδεις, καὶ τὰς ψυχὰς ἀτολμοτάτους, καὶ προαποθνήσκειν αἱρουμένους τὰ πατρῷα ὑπὸ φρονήματος, ὡς μέν τινες τῶν διαβαλλόντων ἔποιεν ἄν, βαρβαρικῶς· ὡς δ' ἔχει τἀληθές, τ ἰλιθερίᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ. Ἐφόβουν δ' αὐτὸν καὶ αἱ πέραν Εὐφράτου δυνάμεις· ἤδει γὰρ Βαβυλῶνα καὶ πολλὰς ἄλλας τῶν Σατραπειῶν ὑπὸ Ἰουδαίων κατεχομένας, οὐκ οἰκοῦσι μόνον ἀλλὰ καὶ πείρᾳ· καθ' ἕκαστον γὰρ ἐνιαυτὸν τ ἱεροπομποὶ στέλλονται, χρυσὸν καὶ ἄργυρον πλεῖστον κομίζοντες εἰς τὸ ἱερὸν τὰ ἀθροισθέντα ἐκ τῶν ἀπαρχῶν, δυσβάτους καὶ ἀτραπεῖς καὶ ἀνυδρίτους ὁδοὺς περαιούμενοι, ἃς λειωφόρους εἶναι νομίζουσιν, ὅτι πρὸς εὐσέβειαν ἄγειν δοκοῦσι. Πεπεισθεὶς ἄν, ὡς εἰκὸς ἦν, μὴ πυθόμενοι τὴν καινουργουμένην ἀνάθεσιν, ἐπιφοιτήσωσιν ἐξαίφνης καὶ πείσχωσιν, οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δ' ἔνθεν, κύκλῳ γυμνοῦντες, καὶ ζωάγρησας ἀλλήλοις, τὰς ἐναπολειφθείσας μίσους δεινὰ ἐργάσωνται. Τοιούτοις μὲ λογισμοῖς χρώμενος ἀπώκνει· πάλιν δ' ὑπὸ τ ἐναντίων ἀνθείλκετο· Δεσπότα, λέγων, ἡ πρόσταξίς ἐστι καὶ νέα, κ ὅ, τι ἂν βουληθῇ, τοῦτο συμφέρον κρίνεται, καὶ τὸ γνωσθὲν ἅπαξ ν ἐπιτελεσθῆναι, κἂν ἀλυσιτελέστερον ᾖ, καὶ φιλονεικίας κ ἀλαζονείας γέμον· ὃς γε καὶ ὑπερπηδήσας τ ἄνθρωπον, ἐν θεοῖς ἤδη γεγράφει ἑαυτόν. Ἐπικρέμαται δή μοι κίνδυνος περὶ ψυχῆς, καὶ ἐναντιωθέντι καὶ ἑξαντλοῦντι. Ἀλλ' p. 1024. ἑξαντλοῦντι μέν, μὴ πολέμου, καὶ τάχα ἀμφίβολος κ ὑπὲρ πάντως ἀποβησόμενος· ἐναντιωθέντι δ', ἀπαρεμπτήτως καὶ ὁμολογουμένως ἐκ Γαΐου. Συνελάμβανον δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ πολλοὶ τ ζωδιεπόντων τὰ κατ' Συρίαν αὐτῷ Ῥωμαίων· εἰδότες ὅτι καὶ ἐπ' αὐτοὺς πρώτους αἱ ἀπὸ Γαΐου χωρήσουσιν ὀργαὶ καὶ τιμωρίαι, ὡς ζωαιτίους τοῦ τὸ κελευσθὲν μὴ γενέσθαι. Παρεῖχε δὲ εἰς ἀπερισκεψίαν ῥέπειν ἀναχώρησιν ἡ κατασκευὴ τοῦ ἀνδριάντος. Οὔτε γὰρ ἀπὸ τ Ῥώμης x διεπέμψατο, θεοῦ μοι προνοίᾳ δοκῶ, τῶν χειρῶν τ ἀδικημάτων ἀφανῶς ὑπεξέχοντος, ὅτε τ κατ' Συρίαν, ὃς τις ἂν ἄρτος ἦναι δοκιμασθῇ μεταπομίζειν προσέταξεν, ἐπεὶ κἂν τῷ τάχει τ θρασυνομίας ταχὺς ἐξήφθη ὁ πόλεμος. Καιρὸν δ' ἂν ἔχων εἰς τὸν ζ συμφέροντος διάσκεψιν

[r] ἰλιθερίᾳ] Ita pro ἰλευθερίᾳ, MS. Med. Similiter infra, p. 1038. ἰλιθεριωτάτων καὶ εὐγενεστάτων ἀνδρῶν, & alibi ſæpius. Vide etiam Ariſtotel. Politic. lib. ii. c. 5.

[s] τῶν Σατραπειῶν] Forſan τῶν ἄνω σατραπειῶν. Joſeph. Ant. lib. xiii. c. 5. § 2. βαλόμενος καὶ τὴν Βαβυλῶνα καὶ πᾶσαν τὴν ἄνω σατραπείαν, &c. Sic etiam Noſter ſupra p. 608. Similiter ſcribendum infra p. 1032.

[t] ἱεροπομποί] Noſter ſupra lib. de Monarch. p. 822. ἱεροπόμποι χρημάτων ἀφαιρέσεως ἐπιχειρήσεις. Utrobique forſan reponendum πεμπτῆρες, ſi ferrent Codices. Sic quoque ſcribit Jac. Gothefred. ad Cod. Theodoſian. lib. xvi. tit. 8. l. 14. Sunt vero iidem qui apud D. Matth. xvii. 24. dicuntur, οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες. Exigebant illi à ſingulis Judæis ſicli dimidium ſive didrachma Alexandrinum in templi uſus ut Deo debitum, à quo præſtando Chriſtus ut Dei Filius ſe immunem ſignificavit, adeoque tacitè ſaltem divinitatem ſuam aſſeruit. Tributum enim Dei nomine exactum conſtat ex Joſeph. de Bello lib. vi. c. 6. τὸ δ' μέγιστον (verba ſunt Titi ad obſeſſos) δασμολογεῖν τε ὑμᾶς ἐπὶ τῷ θεῷ καὶ ἀναθήματα συλλέγειν ἐπιτρέψαμεν. De tributo eo ſic Cic. Orat. pro L. Flacco: *Cum aurum Judæorum nomine quotannis ex Italia & ex omnibus vectigalibus provinciis Hieroſolymam exportari ſoleret.* Tacit. Hiſt. lib. v. *Nam peſſimus quiſque, ſpretis religionibus patriis, tributa & ſtipes illuc conferebat. Unde aucta Judæorum res.* Huc vero etiam affer tractat. *Shekelim* in Miſchn. & Maimonid. eodem tit. Joh. Selden. de Jure Natural. lib. ii. c. 8. & Grotium ad dictum D. Matthæi locum. Iſta vero Didrachmatis penſio, poſt templum exciſum, Judæis tributi nomine à Veſpaſiano impoſita eſt, poſtea vero ex uſu patriarchis Judæorum ſolvi cœpit; quæ quidem Præſtatio ab Honorio eſt interdicta Cod. Theodoſ. lib. xvi. Tit. de Judæis lib. xiv. ab eo vero quadriennio poſt reſtituta, ibid. lib. xvii. Tandem à Theodoſio & Valentini Impp. in Fiſci uſus revocata. Tit. eodem lib. 29. *In futuro vero—Anniverſarius Canon de Synagogis omnibus —exigatur, ad eam formam quam quondam patriarchæ coronarii auri nomine poſtulabant.*

[u] ἐπιτελεσθῆναι] Melius, ut videtur, ἐπιτελέσαι. Item γένοιτο in ſequentibus pro γένοιο; ſcil. δεσπότα.

[x] διεπέμψατο] Melius διατέμψατο. Scilicet Γαΐος. Sequitur enim προσέταξεν. Mox vero lege, verbis tranſpoſitis, θεοῦ προνοίᾳ μοι δοκῶ.

(τὰ γὰρ ἀφνίδια καὶ μέγαλα ὅταν ἀθρόα προσπέσῃ, καλακλᾷ τὴν λογισμὸν) προσάτλει τῷ καλασκόλευ ἔν τινι τῶν ὁμόρων ποιεῖσθαι. Μεταπεμψάμενος οὖν ὁ Πετρώνιος δημιουργοὺς τῶν ἐν Φοινίκῃ τοὺς [z] φρονιμωτάτους, δίδωσι τῷ ὕλευ· οἱ δὲ ἐν Σιδῶνι εἰργάζοντο. Μεταπέμπει δὲ καὶ τοὺς ἐν τέλει τῶν Ἰουδαίων ἱερεῖς τε καὶ ἄρχοντας· ἅμα μὲν δηλώσων τὰ ἀπὸ Γαΐου, ἅμα δὲ καὶ ξυμβουλεύσων ἀνέχεσθαι τῶν ὑπὸ τοῦ δεσπότου προσταττομένων, καὶ τὰ δεινὰ πρὸ ὀφθαλμῶν λαμβάνειν. Εὐτρεπεῖς γὰρ εἶναι τὴν χώραν συρίαν στρατιωτικῶν δυνάμεων τὰς μαχιμωτέρας, αἳ πᾶσαν τὴν χώραν καταστρώσουσι νεκρῶν. Ὥετο γὰρ, εἰ προμαλάξειε τούτους, δυνήσεσθαι δι' αὐτῶν καὶ τὸν ἄλλον πληθὺν ἅπασαν ἀναδιδάξειν μὴ ἐναντιοῦσθαι. Γνώμης δὲ, ὡς εἰκὸς, διημάρτανε· πληχθέντας γὰρ φασιν ὑπὸ τῶν πρώτων ῥημάτων εὐθὺς αὐτοὺς, [a] ἀληθοῦς κακοῦ διηγήσει [b] καταπλαγῆναι, καὶ ἀχανεῖς γλυμμοὺς, φορεάν τινα δακρύων ὥσπερ ἀπὸ πηγῶν ἀθρόαν ἐκχεῖν, τά τε γένεια καὶ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς τίλλοντας, καὶ πιαῦτα ἀπολέγοντας· πολλὰ εἰσεληλύθαμεν εἰς ὀλίγων βίον εἰ λίαν [c] εὐτυχοῦς, ἵνα ὃ μηδεὶς πώποτε εἶδε τῶν προγόνων, ἡμεῖς θεασώμεθα. Τίσιν ὀφθαλμοῖς; Ἐκκοπήσονται πρότερον μὲν τῆς ἀθλίας ψυχῆς καὶ τοῦ ἐπωδυνοῦ ζωῆς, ἢ πιεῖν τὸν ὄψον κακὸν, ἀθέατον θέαν, ἣν ὅτε ἀκοῦσαι θέμις, ὅτε νοῆσαι.

Καὶ οἱ μὲν πιαῦτα ὠλοφύροντο· συθόμενοι δὲ οἱ περὶ τὴν Ἱερόπολιν καὶ τὴν ἄλλην χώραν τὸ κινούμενον, ὥσπερ ἀφ' ἑνὸς ζωθήματος ζωλαξάμενοι, τοῦ κοινοῦ πάθους τὸ ζώθημα δόντος, ἐξεληλύθεισαν ἀθρόοι, καὶ κενὰς τὰς πόλεις καὶ κώμας καὶ οἰκίας ἀπολιπόντες, μιᾷ ῥύμῃ ζωέτεινον εἰς [d] Φοινίκλευ· ἐκεῖ γὰρ ὢν ἐτύγχανεν ὁ Πετρώνιος.
p. 1025. Ἰδόντες δὲ τοῦ Πετρωνίου τινες ὄχλον ἀμύθητον φερόμενον, ἐνθουσιῶντες ἀπαγγέλλουσιν ἵνα φυλάττηται, πόλεμον προσδοκήσαντες. Ἔτι δὲ διηγουμένων, ὁ μὲν ἀφρούρητος ἦν, ἡ δὲ τῶν Ἰουδαίων πληθὺς ἐξαπιναίως ὥσπερ νέφος ἐπισᾶσα, πᾶσαν Φοινίκλευ ἐπέσχε· καὶ ἀπλῆξιν τοῖς οὐκ εἰδόσι τὴν τοῦ ἔθνους πολυανθρωπίαν ἐπασαμένη. Καὶ βοὴ μὲν τοσαύτη τὸ πρῶτον ἤρθη μετὰ κλαυθμῶν καὶ στρουθιῶν, ὡς ἂν μηδὲ τὰς ἀκοὰς τῶν παρόντων χωρεῖν τὸ μέγεθος. Οὐδὲ γὰρ ἐπαύσατο, παυσαμένων, ἀλλ' ἡσυχασάντων ἔτι ζωῆχει· ἔπειτα πρόσοδοι καὶ δεήσεις, οἵας ὁ καιρὸς ὑπέβαλλε· διδάσκαλοι γὰρ τοῦ [e] παρόντος αὐταὶ αἱ ξυμφοραί. Εἰς τάξεις δὲ ἓξ διενεμήθησαν, πρεσβυτῶν, νέων, παίδων· πάλιν ἐν μέρει, πρεσβυτίδων, γυναικῶν τῶν ἐν ἡλικίᾳ, παρθένων. Ἐπεὶ δὲ ὁ Πετρώνιος ἐξ ὑποπτίου καθεφάνη, πᾶσαι αἱ τάξεις κατεθεῖν καὶ πεπηγότων ὑπ' ἐκπλήξεως.

berandum, de eo quod prodeſſet: (caſus enim repentini & magni confertim ingruentes animi vim frangunt) in civitate finitima jubet parari ſtatuam. Accitis ergo è Phœnicia peritiſſimis artificibus præbet materiam: Sidonii vero operi incubuerunt. Dein optimates Judæorum, ſacerdotes & principes evocat, indicaturus eis Caii mandata, ſimulque ſuaſurus ut patienter ferrent juſſa Domini, & caverent mala imminentia. Paratam enim eſſe copiarum militarium in Syria partem bellicoſiſſimam, quæ regionem totam cadaveribus opplebit. Putabat enim ſi horum præmolliret animos, poſſe per eos moveri ad obſequium cæteram multitudinem. Verum ſpe ſua, ut par fuit, fruſtratus eſt. Perculſos enim aiunt à primis ejus verbis continuo mali inſoliti narratione conſternari, & ſilentio defixos lacrymarum quendam imbrem quaſi à fontibus largè effudiſſe, vulſiſque barba & capitis capillis, in hæc tandem verba erupiſſe: En quò nimis beati ſeneſcendo pervenimus, ut quod nemo majorum unquam vidit, nos ſpectaremus? Quibus tandem oculis? Evellentur potius cum anima miſera vitaque ærumnoſa, quam caſum talem intueantur, ſpectaculum non ferendum, quale nec audire nec animo fas concipere.

Iſti vero ſic ſunt queſti; interea qui in ſancta urbe cæteraque regione famam hujus conatus audierant, velut de communi ſententia coorti, teſſeram dante dolore publico, profecti ſunt uno agmine, deſertiſque oppidis, caſtellis & ædibus, continuato itinere contenderunt in Phœniciam, ubi tunc agebat Petronius. Petroniani vero quidam conſpicati multitudinem infinitam accurrentem, ad arma conclamaverunt, denunciantes ut ſibi caveret, quaſi bellum expectantes. Adhuc loquentibus, ille prorſus præſidio erat deſtitutus, multitudo vero Judæorum ceu nubes repente ſuperveniens totam Phœnicen operuit, ita ut admirationem incuteret neſcientibus gentis frequentiam. Ac primum tantus clamor cum fletu planctuque ſublatus eſt, ut aures præſentium ferendo ei eſſent impares. Neque enim ceſſantibus ceſſavit *ſonitus*, ſed jam conticentibus reſonuit. Secutæ ſunt compellationes, & preces quales dictavit occaſio. Calamitates enim ipſæ ſunt aptæ decori magiſtræ. Erant autem diſtributi in ſex ordines, ſeniorum, juniorum, puerorum; rurſum ex alia parte, anuum, mulierum, virginum. Ubi vero Petronius in loco ſuperiore conſpectus

[z] φρονιμωτάτους] Magis ex Philonis uſu, δοκιμωτάτους· ſicut alibi ſæpius.
[a] ἀληθοῦς] Forſan ἀνηθοῦς.
[b] καταπλαγῆναι] Male, ut opinor. Haud congruit Philonis elegantiæ ſcribere, πληχθέντας——καταπλαγῆναι. Melius καταπεπληγέναι. Sic Noſter p. 1019. θαυμασάντων δὲ τὸ λιχθὲν καὶ πεπηγότων ὑπ' ἐκπλήξεως.
[c] εὐτυχοῦς] Nonnulli Codices ἀτυχοῦς, ſed nil muto.
[d] Φοινίκλευ] Ad Phœniciæ urbem Ptolemaida, ibi enim degebat Petronius. Joſeph. Antiqu. lib. xviii. c. 9.
[e] παρόντος] Melius, ut videtur, περιόντος.

conſpectus eſt, univerſi ordines velut ad unum edictum humi procumbunt, ululatum quendam flebilem cum ſupplicatione emittentes. Juſſi autem ſurgere & accedere propius, vix tandem ſurrexerunt, & conſperſi multo pulvere, diffluenteſque lacrymis, accedebant reductis in tergum, more damnatorum, manibus. Tum ſenatus ſtans ſic loquutus eſt: "Inermes, ut vides, adſumus: quanquam nonnulli nos ut hoſtiliter advenientes incuſent. Manus autem pro armis à natura datas retro fleximus, ubi nihil efficere valent: præbemus & corpora ad certos ictus ferire volentibus. Uxores & liberos familiaſque adduximus ſupplices tibi, & per te Caio advolvimur, domi relicto nemine: orantes ut aut omnes ſervetis, aut omnes internecione deleatis. Sumus, Petroni, & natura pacis cupidi & ſtudio, iſtudque nobis ſtudium ab initio ingeſſerunt labores propter liberos alendos. Caio imperium adepto nos primi ex tota Syria gratulati ſumus, Vitellio, cujus ſucceſſor es, tunc in *noſtra* urbe degente, qui ſuper hac re literas acceperat, & à nobis ad cæteras civitates fama lætum nuncium pertulit. Primum ne noſtrum templum excepit pro imperio Caii victimas, ut primum aut etiam ſolum privaretur religione patria? decedimus urbibus: cedimus privatis ædibus & poſſeſſionibus: vaſa & gazam & opes reconditas reliquamque omnem ſupellectilem ultro afferemus: ea nos accipere magis quam dare exiſtimabimus. Unum pro his omnibus petimus, nequid in templo novum fiat, utque ſervetur tale quale à majoribus nobis eſt traditum. Id ſi non impetramus, necandos nos præbemus, ne videamus ſuperſtites mala morte graviora. Audimus pedeſtres equeſtreſque adverſus nos parari copias, ſi dedicationem impediamus; nemo ita inſanit, ut ſervus cum ſit opponat ſe Domino. Parati & lubentes cervices præbemus, jugulent, cedant, mactent, fruſtatim concidant, ſine certamine, nullo ſuo periculo: victorum omnia exerceant jura. Quid opus eſt exercitu? nos ipſi egregii ſacerdotes ſa-

θάπερ κελευσθεῖσαι προσπίπτουσιν εἰς ἔδαφος, ὀλολυγὴ θρηνώδη τινα μεθ' ἱκετηρίων ἀφιεῖσαι. Παρανίσανται· ἢ ἀνίσασιν καὶ προσελθεῖν ἐγγυτέρω, μόλις ἀνίστανται, καὶ καταχεόμενοι πολλὴ κόνιν καὶ ῥεόμενοι δακρύοις, τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας εἰς τὰπίσω ἀγκαταγόντες, τρόπον [f] ἐξεστρωνισμένων, προσήεσαν. Εἶτα ἡ γερουσία καταστᾶσα παίδε ἔλεξεν· "Ἀοπλοί ἐσμεν, ὡς ὁρᾶς· σφαγιαζόμενοι γὰρ ἢ αἰτιῶνταί τινες ὡς πολεμίους· ἃ ἢ ἡ φύσις ἐκάστῳ προσένειμε μυντήρια μέρη, χεῖρας, ἀπερρόφαμεν ἔνθα μηδὲν ἐργάσασθαι δυνάμενα, παρέχοντες αὐτῶν τὰ σώματα πρὸς εὐσκόπους τῆς θέλουσιν ἀποκτεῖναι [g] βολάς· γυναῖκας καὶ τέκνα καὶ [h] ψυχὰς ἐπηγαγόμεθά σοι· καὶ δέσποτα προσπεσόμεθα Γαΐῳ, μηδένα οἶκοι καταλιπόντες, ἵνα ἢ πεισώσητε πάντας, ἢ πάντας πανωλεθρίᾳ διαφθείρητε. Πετρώνιε, καὶ τὰς φύσεις ἐσμὲν εἰρηνικοὶ, καὶ τῇ προαιρέσει· καὶ αἱ μὲν παιδοτροφίαν φιλεργίαι τοῦτο ἡμᾶς ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευσαν τὸ ὑπήκοον. Γαΐῳ δὲ καταλαβόντι τὴν ἡγεμονίαν, πρῶτοι τῶν καθ' Συρίαν ἁπάντων ἡμεῖς ξυνήδομεν· Οὐϊτελλίῳ τότε παρ' ὃν διατρέχω τὴν ὑπατείαν, ἐν τῇ πόλει ἀφικνουμένῳ, ᾧ τὰ περὶ τούτων ἐκομίσθη γράμματα, καὶ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας πόλεως διαγγελισμένη πρὸς τὰς ἄλλας ἔδραμεν ἡ φήμη. Πρῶτον τὸ ἡμέτερον ἱερὸν ἐδίξατο τὰς ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς Γαΐῳ [i] θυσίας, ἵνα πρῶτον ἢ μόνον ἀφαιρεθῇ τῆς θρησκείας τὸ πάτριον; Ἐξιστάμεθα τῶν πόλεων, ἀναχωροῦμεν τῶν οἰκιῶν καὶ κτημάτων, ἐπιπλα καὶ [k] κτήματα καὶ κειμήλια καὶ τἄλλα ἅπασαν λείαν εἰσεισόμενοι ἐκόντες· λαμβάνειν δὲ διδόναι ταῦτα νομιοῦμεν· ἓν ἀντὶ πάντων αἰτιώμεθα, μηδὲν ἐν τῷ ἱερῷ ψυχῆς νεώτερον, ἀλλὰ φυλαχθῆναι πιστὸν, οἷον ἀπὸ τῶν πάππων καὶ προγόνων παρελάβομεν. Εἰ δὲ μὴ πείθομεν, ἀναδιδόαμεν ἑαυτοὺς εἰς ἀπώλειαν, ἵνα μὴ ζῶντες ὀπτίδωμεν θανάτου χεῖρον κακόν. Πυνθανόμεθα περζὰς καὶ ἱππικὰς δυνάμεις ἠθροίσθαι καθ' ἡμῶν, εἰ πρὸς τὴν ἀνάθεσιν ἀντιβαίημεν· [l] ἀδεὶς ἄτω μέμηνεν, ὡς δοῦλος ὢν ἑκουσίως διαπότης. Παρέχομεν ἐν ἑτοίμῳ τὰς ζφαγὰς ἄσμενοι, κλινέτωσαν, ἱερευέτωσαν, [m] κρεανομείτωσαν ἀμαχεὶ καὶ ἀναιμωτί· πάντα ὅσα κεκρατηκότων ἔργα, δράτωσαν. Τίς ἢ χρεία στρατιᾶς; αὐτοὶ καταρξόμεν

[f] ἐξεστρωνισμένων] Ex hoc loco petendus ſenſus vocis ἐξαστρωνίζειν, quæ à Noſtro ſæpius uſurpatur. Vide p. 648, 975, 1010. Eodem ſenſu Heſych. v. ἀδιαστρωνίσαντες (melius παρεστρωνίσαντες) ἀπεστέρησαν. Cui conſentit Philo mox infra, ἀμαυλότερα μέρη, χεῖρας ἀπεστραμμένας. Joſeph. de Maccab. cap. vi. ἔπειτα παραστρωνίσαντες ἱκετευθὶν μετὰ καλάμης.

[g] βολὰς] Sic MSS. Med. & Vat. pro βυλὰς.

[h] ψυχὰς] Omnino repone *συγγενείας*. Similiter Noſter ſupra p. 1003. πολυανθρώπους οἰκίας καὶ συγγενείας. Item p. 1006. ἀδελφοὺς, γυναῖκας, συγγενείας ὅλας. Paſſim etiam in Scripturis συγγένεια pro familia à Græcis interpretibus uſurpatur. Similiter ergo emenda Noſtrum infra p. 1035. Vide dicta ſupra ad lib. de Nobil. p. 907.

[i] θυσίας] Conſuetudo iſta victimas & preces pro principibus Ethnicis offerendi jamdudum apud Judæos inoleverat. 2 Eſd. vi. 10. Baruch. i 10. Eleazar. epiſt. ad Ptolem. apud Euſeb. Præp. Evangel. lib. viii. c. 5. ὅθεν ἂν προσαγάγωμεν ὑπὲρ σου θυσίας καὶ τὰ ἀδιάφθορα. Huc vero etiam affer, 1 Maccab. vii. 53. Joſeph. Antiqu. lib. vii. c. 17. de Bell. lib. ii. c. 10. & contr. App. lib. ii. c. 5. Item OEcumen. ad Act. Apoſtol. cap. v. Non novum ergo D. Pauli præceptum ad Timoth. 1 ep. cap. ii. δεήσεις, προσευχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ βασιλέων, &c. Tertull. ad Scapul. c. ii. *Itaque & ſacrificamus pro ſalute Imperatoris*. Vide eundem Apolog. c. 30. & Orig. cont. Celſ. lib. viii. p. 427.

[k] κτήματα] Vel latet mendum in voce, vel inſigni ταυτολογίᾳ laborat Autor. Præceſſit enim τῶν οἰκιῶν καὶ κτημάτων. Ergo forſan reponendum χρήματα.

[l] ἀδεὶς—διαπότης] Citantur hæc à Johan. Damaſc. Parallel. ſacr. titul. περὶ δούλων πονηρῶν. Ex Philone. Item ab Anonym. Florileg. MS. Barocc. Num. 143. titul. περὶ ὀργῆς. Τὸ ὑπολαύσειν τοῖς κρείσσοσιν ἀξιλιμον· ἀδεὶς, &c. Vide etiam Anton. Meliſſ. lib. ii. cap 21.

[m] κρεανομείτωσαν] Ita MSS. Vulgo etiam ſic ſcribitur. Vide Jull. Polluc. lib. vi. c. 25. Editi κρεονομείτωσαν.



τῶν

τ θυμάτων, οἱ καλοὶ ἱερῆς· ωδγαγησόμθοι τῷ ἱερῷ γυναῖκας οἱ γυναικοκτόνοι· ἀδελφὰς ϗ ἀδελφὰς οἱ ἀδελφοκτόνοι, κόρας ϗ κόρας, τλὼ ἄκακον ἡλικίαν, οἱ παιδοφόν). Τραγικῶν ὀνομάτων δεῖ πῆς τὰς τραγικὰς ζυμφορὰς ὑπομθώσιν. Εἶτ' ἐν μέσοις ςάντες ϗ λυσάμθοι τῷ ζυγενικῷ αἵματι (τοιαῦτα γὸ τὰ λύτρα τοῖς εἰς ἅδν φαιδρυνομθόις) ἀναιρησόμεθα τὸ ἴδιον, [n] ἐπικαταφάξαντες αὐτές· ὀποθανόντων τὸ ἐπίταγμα γινέσθω. Μέμψαιτ' ἂν ἀδὲ θεὸς ἡμᾶς, ἀμφοτέρων ςοχαζομθόις, ϗ τ πρὸς τ αὐτοκράτορα ὀλαθείας, ϗ τ πρὸς τὰς καθωσιωμθόις νόμις ὑποδοχῆς. Γενήσε) ὴ τῦτο, ἐὰν ὑπεκςῶμθ ἀδιάτε βίε καταφρονήσαντες. Ἀκολὼ ἰδιξάμεθα παλαιτάτλω ὑπὸ τ ϗ τλὼ Ἑλλάδα λογίων ωδγαθῆσαν, οἳ τλὼ τ Γοργόν@ κεφαλλὼ τοσαύτλω ἔχειν δυάμιν ° ὡμολόγων, ὥτε τὰς προσιδόντας ὀθὺς λίθις ϗ πέτρις γίνεσθ. Τῦτο μύθ μὲ πλάσμα ἔοικεν εἶναι, τὰ δ' ἀληθῆ αἱ μεγάλαι ϗ ἀδύλητοι Ϲ [p] μέγισαι ζυμφοραὶ [q] ἐπιφέρυσιν· ὀργαὶ δεσπότ θάνατον ἀπεργάζον), ἢ ωδπλήσιόν τι θανάτ. Νομίζεις, ὦ μήπτε γλύπτοιτο, πραπεμπόμθον εἰ θεάσαντό τινες τ ἡμετέρων εἰς τὸ ἱερὸν τ ἀνδριάντα, ὐκ ἂν εἰς πέτρον μεταβαλεῖν; πανλύτων μὲ [r αὐτοῖς τ ἄρθρων, πανγλύτων ὀ] τ ὀφθαλμῶν, ὡς μηδὲ κινηθῆναι δυάδ· ὅλ ὀ τ σώμαλ@ τὰς φυσικὰς κινήσεις μεταβαλόντος καθ' ἕκαςον τ ἐν τῇ κοινωνίᾳ μερῶν αὐτ; Τελθταίαν δέησιν, ὦ Πετρώνιε, ποιησώμεθα δικαιοτάτλω. Οὐ φαμὲν μὴ δεῖν τὰ κελωθόντα δρᾶν, ἀλλ' ἀναχώρησιν αἰτώμεθα προσικετθόντες, ἵνα πρεσβείαν ἐλόμθοι πέμψωμθ τλὼ ἐντθξομένλω τῷ δεσπότ. Τάχα πς πρεσβτσάμθοι πείσομθ· ἢ ωδὲ θεῦ τιμῆς πως διεξελθόντες, ἢ ωδὲ νομίμων ἀκαθαιρέτων φυλακῆς· ἢ ωδὲ ὃ μὴ πάντων ϗ τ ἐν ἐσχατιαῖς ἐθνῶν, οἷς τετήρη) τὰ πάτρια, ἔλατον ἐνέγκαθ· ἢ ωδὲ ὧν ὁ πάππ@ αὐτ ϗ πρόπαππ@ ἔγνωσαν, ὑπισφραγιζόμθοι τὰ ἡμέτερα ἔθη μ πάσης ὑπιμελείας. Ἴσως ταῦτα ἀκύων, ἧσαι μαλακώτερ@· ὐκ ἐν ὁμοίῳ μθύσιν αἱ γνῶμαι τ μεγάλων, αἱ ὃ ζω ὀργῆ ϗ τάχισα κάμνυσι. Διαβεβλήμεθα, τὰς ἀβολὰς ὑπτρεψον ἰάσαθαι. Ἀκρίτως καταγνωσθῆναι χαλεπόν· ἂν ὃ μὴ [s] πείσωμθ, τί λοιπὸν ἐμποδών ἐςιν, ἢ ταῦτα ἀ ϗ

p. 1027.

[n] ἐπικαταφάξαντες.] Xanthiorum facinus se ipsos cum familiis interimentium laudatur à Nostro, Lib. *Quod Omn. Prob.* p. 883. Idem de Pœnis p. 931. etiam morem se interficiendi calculo suo comprobat, ἐπιτεμεῖν θανάτῳ τὰς αἰτίας, τοῖς μὴ λίαν φρενοβλαβοῦσι ἴθ@ δρᾶν. Quinetiam Autor lib. 2 Maccab. iv. 42. Razii facinus nimium prædicat. Sic enim Ille xiv. 42. ἀγθοῦς θέλων ὑποθανεῖν ἤπερ τοῖς ἀλιτηρίοις ὑποχείρι@ γενέσθ. Nec tamen Suicidium in Universum à Judæis comprobatum. Egregius Autor, Josephus de Bell. Jud. lib. iii. c. 7. ἀλλὰ μὰ ϗ ἡ αὐτοχειρία Ϲ τ κοινῆς ἀπάλων ζώων φύσεως ἀλλότριον, ϗ πρὸς τ κλίσαντα θεὸν ἡμᾶς ἐςὶν ἀσέβεια. Ibid. τὰς γὰρ ἀηλόγους ἐαυτὰς, ωδὲ μὲ ἡμῖν μίχεις ἡλίκ δύσεως ἀτάφους ὑπερίδειν ἐκέλευεν.—παρ' ἑτέροις ϗ τὰς δίξιας τοιούτων τῶν νεκρῶν ὑποκόπτειν ὑμίλυσαν. Cui ultimo astipulatur Æschines adv. Ctesiphon. ἐάν τις αὐτὸν διαχρήτ), τ χῆρα τῦτο παράξασαι ὑποκόπτειν, ϗ χωλὸς αὐτοῦ θώπλων. Talium bona jure Romano proscribebantur, L. iii. D. *De Bonis eorum qui mortem sibi consciverint.* Vide D. Augustin. de Civitat. Dei lib. i. c. 26. & Grotium de Jure Belli lib. ii. c. 19.

° ὡμολόγων] Melius, ut videtur, ὑμυθολόγων. Sequitur enim continuo, μύθ πλάσμα.

[p] μέγισαι] Haud rectè, ut opinor. Vix enim Philonis elegantiæ congruit scripsisse, μεγάλαι—ϗ μέγισαι. Quidni vero ἀνέκυσοι? Sicut alias Ipsi solenne scribere. Supra p. 980. ἀνηκέσης ϗ ἀφορήτ αἰκίας. Infra p. 1033. ἀνηκέστ συμφορᾶς, & passim alibi.

[q] ἐπιφέρυσιν] Melius forsan, ἐπιμαρτυρῶσιν.

[r] αὐτοῖς—ϛ] Hæc Uncinis inclusa restitui ex MSS. Med. Vat. & Coll. Nov. Suntque ad loci sensum admodum necessaria.

[s] πείσωμθ] Sic pro ποιήσομθ, MSS. Aug. & Coll. Nov.



crificia auspicabimur: adducentes ad templum, conjuges uxoricidæ, fratres sororesque fratricidæ, pueros puellasque, innocentem ætatem, puericidæ. Tragicis vocabulis utendum est tragicas calamitates perpetientibus. Deinde in medio stantes & abluti cognato sanguine (nam talia lavacra in mortem purificandis conveniunt) admiscebimus & proprium, nosmetipsi jugulando insuper: fato jam defunctis nobis jussa hæc perficiantur. Ne Deus quidem nos accuset, qui utriusque rationem habuerimus, & imperatori debitæ reverentiæ, & sacrarum legum custodiæ. Id fiet si vita haud vitali, ipsâ insuper habitâ, excesserimus. Audivimus priscam hanc fabulam à Græciæ eruditis traditam, qui fabulosè narrant, tantam vim fuisse Gorgonei capitis, ut hac visa homines confestim verterentur in lapides & saxa. Hoc quidem figmentum fabulosum videri potest, ejus vero veritatem attestantur gravia & adversa & non ferenda infortunia. Ira Domini mortem adfert, aut quiddam morti proximum. Putas, *Petroni*, si (quod absit) aliqui nostratum viderent in templum deduci statuam, non in saxa mutatum iri? fixis quidem membrorum articulis, fixis vero etiam oculis, totoque insuper corpore in singulis ejus inter se cohærentibus partibus, motu naturali mulctato. Extremum, Petroni, votum æquissimum faciamus. Non contendimus ne imperata facias, dilationem tantum petimus, & oramus supplices, ut nobis liceat legatos ad Dominum mittere. Fortassis legatione impetrabimus, vel de Dei cultu, vel de legum æternarum conservatione quoquo modo verba facientes: vel ne ultimis etiam posthabeamur gentibus, quibus sui ritus manent incolumes: vel de eis *disserentes*, quæ avus ejus atavusque sanxêrunt, ritus nostros omni cum studio confirmantes. Forsan his auditis fiet mollior. Non semper eædem sunt voluntates principum, iratorum vero vanescunt celerrime. Petiti sumus calumniis, permitte ut eis medeamur. Durum est injudicatos damnari. Quod si nihil impetramus, quid vetat ne quæ nunc vult, tunc facias? Ante

missam legationem noli præcidere spem tot millium, non de lucro sed de pietate contendentium. Quanquam & sic locuti deliquimus: quod enim lucrum homini est sanctitate utilius?

Hæc autem eloquebantur, anhelitu multo, spiritu interrupto ex anxietate & mœstitia; quippe qui interea sudore per membra universa diffluerent, una cum lacrymarum fluxu indesinenti, ut jam audientes condolerent, & ipse Petronius (est enim mitis ingenio & benignus) à dictis visisque commoveretur. Dicta enim visa sunt ipsi æquissima, gravemque insuper ex visis concepit mœstitiam. Assurgens ergo cum consiliariis deliberavit, quid esset agendum: atque animadvertit, eos qui modo fuerant adversati, jam suspensos ambigere, eos vero qui ambigebant, maximâ jam ex parte ad miserationem propendere; quo multum lætatus est, quamvis nosset Imperatoris ingenium, quamque esset iracundiæ implacabilis. Verum & ipse habuit, ut par est credere, quosdam fomites philosophiæ pietatisque Judaïcæ: sive jam ante edoctus eam pro singulari eruditionis studio, sive ex quo præfecturam adeptus est provinciarum Asiæ, Syriæque, in quibus oppidatim degunt Judæi plurimi, sive animâ sic dispositus; ingenio ex se sine cujusquam jussis vel documentis ad res cognitu dignas propenso. Solet autem Deus bonis viris bona suggerere consilia, quibus aliorum promoventes commoda, sibi quoque prosunt; quod tunc quoque contigit. Quid igitur decretum est? ne urgerent opifices, sed suaderent statuam summo expolire artificio: magnopere operam dantes ne cederet exemplaribus laudatissimis, quo sit durabilior (nam opera extemporanea non temere diuturna fieri, accurata ætatem ferre melius.) Quam vero legationem postularunt, non eis concederent (nec enim tutum esse;) volentibus autem ad universorum principem & dominum rem referre, non adversarentur; populo nec annuerent nec renuerent, quod utrumque periculosum esset: literas ad

νῦν Δημοῆ πρᾶξιν; Ἕως ἂ πειρισθῶμεν, μὴ ἀποκόψῃς τὰς ἀμείνους ἐλπίδας μυριάδων πολλῶν, αἷς οὐχ ὑπὲρ κέρδους, ἀλλ' ὑπὲρ εὐσεβείας ἐσὶν ἡ σπουδή. Καίτοι γε ἡμαρτόμην τοῦτο εἰπόντες· τί γὰρ ἂν εἴη κέρδος λυσιτελέσερον ὁσιότητος ἀνθρώποις;

Ταῦτα δὲ διεξήεσαν ὑπ' ἀγωνίας καὶ [t] περιπαθήσεως, ἅθμαλι πολλῷ [v] κεκομμῶτι τῷ σπόμαλι· ῥεόμβοι γὰρ κατὰ τῶν μελῶν ἁπάντων ἱδρῶτι, μετὰ φορᾶς ἀπαύστων δακρύων, ὡς ἤδη ξυναλγεῖν τοὺς ἀκούοντας, καὶ τὸν Πετρώνιον ([x] ἔστι γὰρ καὶ τἆλλα εὔμοιρος καὶ ἥμερος) ὑπὸ τῶν λεχθέντων καὶ ὁρωμένων ξυνηρπάσθαι. Ἐδόκει γὰρ αὐτῷ καὶ τὰ λεγόμενα εἶναι δικαιότατα, καὶ οἰκτρά τις ἡ τῶν ὁρωμένων περιπάθησις. Ἐπεξαναστὰς δὲ μετὰ τῶν [y] ξυνέδρων ἐβουλεύετο τὰ πρακτέα· καὶ εὑρὼν τοὺς μὲν πρὸ μικροῦ παντάπασιν ἀναλισκομένους ἐπαμφοτερίζοντας, τοὺς δὲ [z] εὐδοκιμοῦντας ὑπερπεπονηκότας ἤδη τῷ πλείονι μέρει πρὸς ἔλεον· ἐφ' οἷς ἥδετο, καίτοι τἆλλα φύσιν εἰδὼς τοῦ πρωτοτύπου, καὶ ὡς εἴη ἀπαραίτητος ὀργήν. Ἀλλ' εἶχέ τινα καὶ αὐτὸς, ὡς ἔοικεν, [a] ἀναύσματα τῆς Ἰουδαϊκῆς φιλοσοφίας ἅμα καὶ εὐσεβείας· εἴτε καὶ πάλαι προμαθὼν ἕνεκα τοῦ περὶ παιδείαν ἀγαθῆς, εἴτε καὶ ἀφ' ἧς τὴν χωρῶν ἐπεδρόμησεν, ἐν οἷς Ἰουδαῖοι κατ' ἐκάστην πόλιν εἰσὶ πλημμυρηθεῖς, Ἀσίας τε καὶ Συρίας· εἴτε καὶ τἆλλα ψυχὴν ἔτυχε λαβεῖν, αὐτηκόῳ καὶ αὐτοκελεύστῳ καὶ αὐτομαθεῖ τινι πρὸς τὰ σπουδῆς ἄξια φύσει. [b] Τοῖς γὰρ ἀγαθοῖς ἀγαθὰς ὑπηχεῖν ἔοικε γνώμας ὁ θεὸς, δι' ὧν ὠφελοῦντες ὠφεληθήσονται· ὅπερ καὶ ἐκείνῳ ξυνέβη. Τίνες δ' ἦσαν αἱ γνῶμαι; μὴ καταπείγειν τοὺς δημιουργοὺς, ἀλλ' ἀναπείθειν εὖ τετεχνιτευμένον ἀπεργάσασθαι τὸν ἀνδριάντα, σχολαζομένους κατ' ὅσον ἂν οἷόν τε ᾖ, μὴ ἀποπλανηθῆναι τοῦ διανομασμένων ἀρχετύπων, εἰς πλείονος χρόνου μῆκος· (ἐπειδὴ τὰ μὲν αὐτοσχέδια φιλεῖ πως ἐπιτέμνεσθαι, τὰ δὲ ξυὼ πόνῳ καὶ ἐπισήμῃ μήκει χρόνων ἐπιζητεῖν) ἣν δ' ἠτήσαντο πρεσβείαν, οὐκ ἐπιτρέπειν (ἀσφαλὲς γὰρ οὐκ εἶναι) τοῖς βουλομένοις ἅπαξ τὸν πάντων ἡγεμόνα καὶ δεσπότην ἐκκαλεῖσθαι τὰ πράγματα, μὴ ἐναντιοῦσθαι· τῷ πλήθει μήτε ὁμολογεῖν μήτε ἀρνεῖσθαι, ἑκάτερον γὰρ φέρειν κίνδυνον· ἐπιστέλλειν

[t] περιπαθήσεως] Sic Unus Codex Reg. Par. pro περιποθήσεως, cui sensus quoque suffragatur. Similiter paullo infra, ἡ οἰκτρά τις τῶν ὁρωμένων περιπάθησις. Vide etiam lib. de Abraham. p. 374. & ad Flaccum, 966. Hesych. v. περιπαθῶς, συμπαθητικῶς (melius συμπαθητικῶς) λυπηρῶς.

[v] κεκομμῶτι] Ita MSS. pro κεκομμῶτι. Supra quoque p. 219. κεκομμῶτι τῷ σπόμαλι.

[x] ἔστι γὰρ, &c.] Tacitè innuit Petronium adhuc esse superstitem.

[y] ξυνέδρων] Consiliariorum, sive Adsessorum, quorum mentio facta p. 1024 & 1028. Ex horum sententiâ provinciarum præsides pronunciare solebant. Constituti enim erant in provinciis adsessores juris periti, quorum erat officium adesse Præsidi, *in cognitionibus, postulationibus, libellis, edictis, decretis, epistolis*, L. i. D. de Offic. Adsessor. Ulpian. tit. xiii. *In consilium autem adhibebantur Roma quinque Senatores & quinque Equites Romani; in provincia viginti recuperatores Cives Romani.* Thophil. Institut. lib. i. tit. 6. καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ξυ' τοῦτο τὸ τοῦτον τρόπον ὁ Ἄρχων, καθάπερ ἐν τῷ οἰκείῳ δικαστηρίῳ, καὶ ἅμα αὐτῷ καὶ ἄνδρες, οὕτινας ἰλίγους περιεργεῖνοι, recuperatores. De his intelligendus D. Lucas Act. Apostol. xxv. 12. τότε ὁ Φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου. Item xxvi. 31. Neque enim ibi agitur de Synedrio Judaico, cujus consilium Præses Romanus non tenebatur, certè haud voluisset sequi. Vide Grot. ad Matth. xxvii. 19.

[z] εὐδοκιμοῦντας] Sic MS. Med. pro εὐδικαιοῦντας in Editis.

[a] ἀναύσματα] Ita scribo ex eodem pro ἀναύσματι.

[b] τοῖς γὰρ ἀγαθοῖς] Citantur hæc ab Anton. lib. ii. c. 31. Item à Johann. Monach. inedito tit. περὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν. Utrobique pro ὑπηχεῖν scribitur ὑπίσχειν, sed nil muto. Supra p. 917. ὃ ὑποβολίας ὑπηχοῦντος.

Γαΐῳ, [c] μηδὲν μὲ τ' Ἰουδαίων καλῆγορῆντα, μὴ δηλοῦντα ὃ [d] ἐπ' ἀληθείᾳ τὰς ἱκετείας καὶ ἀντιβολίας αὐτῶν· καὶ τ[e] περὶ τὴν ἀνάθεσιν βραδύτητα αἰτιᾶσθαι, τὸ μὲν τι τῇ καλασκευῇ χρόνῳ μεμερημμένῳ δεομένην, τὸ δέ τι καὶ τ' καιρὸν διδόντα μεγάλας ἀφορμὰς εἰς [e] ἀναβολὰς ἐκλέγειν, αἷς ζαναπείσειν [f] οὐκ ἴσως, ἀλλ' ἀναγκαίως καὶ αὐτὸν Γάϊον. [g] Ἐν ἀκμῇ μὲν γὰρ τ' τῶν σίτων καιρὸν εἶναι, καὶ τ' ἄλλων ἔσα σπαρτά· δεδιέναι δὲ μὴ κατ' ἀπόγνωσιν τ' πατρίων ἀνθρωποι καὶ τὸν ζῆν καταφρονοῦντες, ἢ [h] δηώσωσι τὰς ἀρούρας, ἢ ἐμπρήσωσι τὴν σιτοφόρον, ἐρημίαν καὶ πεδιάδα· φυλακῆς δὲ χρῄζειν εἰς ἐπιμελεστέραν τ' καρπῶν συγκομιδὴν, ἃ μόνον τ' σπειρομένων, ἀλλὰ καὶ ὧν ἡ δενδροτόρος παρέχει. Διέγνωκε μὲ γὰρ, ὡς λόγος, πλεῖν εἰς Ἀλεξάνδρειαν τὴν πρὸς Αἰγύπτῳ, [i] πελάγει δὲ οὐκ ἀξιώσει πᾶς ἡγεμών, διά τε τὰς κινδύνους, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν συμπεμπομένων σίτα, καὶ ἅμα διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν σωμάτων· ἃ δὴ πάντα γίνεται ῥᾴως τ' δι' Ἀσίας καὶ Συρίας κύκλον περαιουμένῳ. Δυνήσεται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ πλεῖν ἐπ' ὀλίγαιναι, καὶ μάλιστα τὰς πλείστας ναῦς ἐπαγόμενος μακράς, ἀλλ' οὐχ ὁλκάδας, αἷς ὁ πᾶς γῆν πλοῦς ἀνυσιμώτερος, ὡς τ' φορτίσι διὰ πελάγους ἐστίν. Ἀναγκαῖον οὖν καὶ χιλὸν κλήνεσιν καὶ τροφὰς ἀφθόνους ἐν ἁπάσαις τ' Συριακαῖς πόλεσιν ὑπαρπᾶσαι, καὶ μάλιστα τ' παράλοις. Ἀφίξεται γὰρ πανπληθὴς ὄχλος καὶ διὰ γῆς καὶ διὰ θαλάττης, ἀπὸ μὲν αὐτῆς Ῥώμης καὶ Ἰταλίας ἀναστὰς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τ' ἐξῆς ἄχρι Συρίας ὑπερβαλειῶν ἐπηκολουθηκώς, ὁ μὲ τ' ἐν τέλει, ὁ δὲ στρατιωτικὸς, ἱππέων, πεζῶν, τ' ἐν τ' ναυσὶν, ὁ δὲ οἰκετικὸς οὐκ ἀποδέων τῶν στρατιωτικῶν. Δεῖ δὲ χορηγιῶν ἀπὸ πρὸς τὰ ἀναγκαῖα συμμεμερημμένων [k] αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς πολυτελῆ δαψίλειαν, ἣν ἀπαιτεῖ Γάϊος. Τούτοις ἐὰν ἐντύχῃ τοῖς γράμμασιν, ἴσως πρὸς τῷ μὴ δυσχεράναι, καὶ τ' προνοίας ἡμᾶς ἀποδέξεται, ὡς ποιησαμένους τὴν ὑπέρθεσιν, ἀ χάριτι τ' Ἰουδαίων, ἀλλ' ἕνεκα τ' τῶν καρπῶν συγκομιδῆς.

[l] Ἀποδεξαμένων δὲ τὴν ἀπόνοιαν τ' συντόρων, κελεύει γράφειν τὰς ἐπιστολὰς, καὶ ἐκκριτοῖς τοὺς ἀκομιοῦντας ἄνδρας ἀσφαλεῖς, ἐβάδας δὲ καὶ τ' κατὰ τὰς ὁδοιπορίας ἐπιτομῶν. Καὶ οἱ μὲ ἤκοντες ἀνέδοσαν τὰς ἐπιστολὰς, ὁ δ' ἔτι μὲ ἀναγινώσκων διατεμ dijudicet. Non vero in hac solâ temporis circumstantiâ Josephus à Nostro diversus abit, sed in multis aliis. Id tantum cum viris doctis dicendum, Philonis historiam ex professo scribentis, & rei gestæ tempore propioris, potiorem videri fidem. Vide Tillemont. *sur la ruine des Juifs.*

Caium mitterent, sine accusatione Judæorum, dissimulatis eorum supplicationibus, causam autem dilatæ dedicationis tribui partim structuræ, cui necesse sit dari certum spacium temporis, partim vero etiam tempestati, quæ probabiles dilationis excusationes attulerat, quibus, licet non lubenter, verum ex necessitate tandem ipsum Caium assensurum. Matureſcere enim jam frumentum, & reliquas fruges, & timendum esse ne deplorata religione homines vitam quoque contemnentes, arva vastarent, agrumque tum montanum tum campestrem segetes ferentem incenderent. Cautela opus esse ad comportationem providam fructuum', non solum satorum, sed etiam quos Sylvæ edunt. Ferebatur enim constituisse Imperatorem navigare in Ægypti Alexandriam: verum vix dignabitur tantus princeps alto mari navigare, tum propter pericula, tum propter comitantis classis magnitudinem, atque insuper propter curam corporis: quæ omnia facile expediuntur iter circumeunti per Asiam & Syriam. Sic enim quotidie fore illi copiam vel conscendendi naves vel exscendendi, præsertim ducenti longas non onerarias, quibus ora legitur utilius, sicut onerariis per altum fit velificatio. Erat igitur opus pabulum jumentis & annonam copiosam parari per omnes urbes Syriæ, præcipuè maritimas. Expectabatur enim ingens multitudo terra marique, ventura non solum ab urbe atque Italia, sed & ab intermediis provinciis, partim honoratorum, partim militarium, equitum, peditum, navalium, nec minor servorum numerus quàm militum. Et requirebatur commeatus non ad necessaria suppeditanda solummodo sufficiens, verum etiam ad magnificentiam victus singularem Caio dignam. Eas literas si perlegerit imperator, forsan non modo non indignabitur, verum & ob prudentiam nos approbabit moras nectentes, non in Judæorum gratiam sed propter convectionem fructuum.

Ea sententia comprobata à consiliariis, scribi literas jussit, easque perferendas commisit viris expeditis & assuetis itinerum compendio. Atque illi quidem profecti literas attulerunt, ille vero inter legendum excandescebat, præ se ferens

[c] μηδὲν] Sic pro μηδὲ, MSS. Med. & Coll. Nov.

[d] ἐπ' ἀληθείᾳ] Melius ἐπ' ἀληθείας. Ita Noster supra p. 1000. Similiter D. Lucas, Act. Apost. iv. 27. Vide etiam LXX. Job. ix. 2. Esai. xxxvii. 18.

[e] ἀναβολὰς] Sic MSS. adeoque convenit cum sequenti ἐκλόγως. Editi ἀναβολῶν.

[f] οὐκ ἴσως] Forsan οὐκ ἀκουσίως.

[g] ἐν ἀκμῇ] Philo adesse Messem notanter significat, Joseph. è contra Sementem. Sic enim Ille Ant. lib. xviii. c. 9. ἔτι γεωργῶν ἀπειρόπλοι λοιπὸν ἦσαν, καὶ ταῦτα τῆς ὥρας ὥσπερ πρὸς πόρρω. Est ergo quadrimestris fere spatii discrepantia inter duos scriptores celeberrimos, nec in reliquorum historicorum silentio tertius quidam quasi arbiter occurrit, qui li-

[h] δηώσωσι—ἐμπρήσωσι] Sic MS. Aug. pro δηώσουσι—ἐμπρήσουσι.

[i] πελάγει] Ita MSS. pro πελάγη.

[k] αὐτῷ] Omnino repone αὐτὸ. In ista enim voce exscribendâ librarii sæpissimè peccant.

[l] Ἀποδεξαμένων] MSS. Med. & Coll. Nov. ἀποδεξάμενον, sed præstat lectio recepta. Sententia enim de epistola ad Caium scribenda, à Petronio non ab assessoribus est proposita.

ira-

iracundiam quam ad ſingulas voces prodidit. Ubi verò deſiit, complosis manibus, "Euge Petroni, inquit, non didiciſti audire Imperatorem continuati magiſtratus te inflaverunt. Videris ne ex fama quidem Caium noſſe hactenus, quem experieris non multo poſt. Cordi tibi ſunt leges Judæorum, gentis mihi inimiciſſimæ, principis mandata imperatoria negligis. Timuiſti multitudinem? quaſi non adeſſent militum copiæ formidatæ orientalibus, ipſorumque Dominis Parthis. Sed miſeratus es? Ergo apud te valuit miſeratio magis quam Caius. Prætexe nunc meſſem, tu continuo meſſem nullo prætextu excuſandam brevi in capite recipies. Cauſare convectionem fructuum & commeatus in adventum noſtrum parandorum. Scilicet ſi Judæam ſterilitas omnimoda occupâſſet, annon præſto erant finitimæ provinciæ tantæ & tam felices, neceſſariis ſuppeditandis ſufficientes, uniuſque penuriæ ſupplendæ? Sed cur tempero à manibus? cur meam voluntatem alii prius perſentiſcunt? Ille mercedem accepturus, è quibus perpeſſus eſt primus ſentiat. Deſino minari, iraſci non deſinam." Tum brevi mora interjecta, cuidam ab epiſtolis dictat reſponſum ad Petronium, laudans in ſpeciem ejus providentiam, & in proſpiciendis futuris ſolertiam. Vehementer enim timebat præſides, ſciens eos in promptu habere rerum novandarum facultatem: præſertim in magnis provinciis & magnis exercitibus præfectos, quales ſunt juxta Eupratem in Syriâ. Delinito igitur compellatione blanda & literis homine, ad tempus iram tegebat, licet excandeſcens. Dein poſt omnia inſuper mandatum addidit, nullius adeo rei curam habere, quam ut continuo ſtatua dedicaretur. Jam enim meſſes convectæ eſſe poterant, ſeu vera ſeu affectata excuſatio.

Verum non multo poſt advenit Agrippa rex, more ſuo Caium ſalutaturus; nihil vero omnino reſciverat, vel eorum quæ Petronius, vel quæ Caius ſemel atque iterum ſcripſerat. Conjiciebat tamen ſtatim ex oculorum motu confuſo & turbido eum latentem iram coquere, conſiderabatque, ſeque ipſum penitus explorabat, ad quæcunque tum magna tum parva mentem intendens, ne quid *Caio* ingratum vel feciſſet vel dixiſſet. Cum vero nihil inveniret, colligebat, id quod erat, iraſci cum aliis. Ac rurſus cum animadverteret illum torve intuentem, nec ad præſentium quemvis ſed ſe ſolum, converſos

φόδει, κ᾽ μεσὸς ἦν ὀργῆς ἐφ᾽ ἑκάστῳ ζημειούμενος. Ὡς δ᾽ ἐπαύσαλο, ζωικρότει τὰς χεῖρας· "Εὖ Πετρώνιε, φάσκων, οὐκ ἔμαθες ἀκούειν αὐτοκράτορος· αἱ ἐπάλληλοί σε δέχαι πεφυσήκασιν· ἄχρι τοῦ παρόντος οὐδὲ ἀκοὴ γνωρίζειν μοι δοκεῖς Γάϊον, οὐκ εἰς μακρὰν αὐτοῦ πεῖραν ἔξεις. Μέλει μὲ γάρ σοι τῶν Ἰουδαϊκῶν νομίμων, ἐχθίστων, μοι ἐθνῶν, ἀλογεῖς δ᾽ τὰ ἄρχοντος ἡγεμονικῶν προστάξεων. Ἐφοβήθης τὸ πλῆθος· εἶτα οἱ παρῆσαν αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις, ἃς δείδιεν ἔθνη τὰ ἑῷα κ᾽ ἡγεμόνες αὐτῶν Παρθυαῖοι; Ἀλλ᾽ ἠλέησας· εἶτα οἴκτῳ μᾶλλον [m] ἐνέδωκας ἢ Γαΐῳ; Προφασίζῃ νῦν ἄμηλον, τὴν ἀπροφάσιστον οὐκ εἰς μακρὰν ἐνδεξόμενον αὐτὸς τῇ κεφαλῇ. Συλλομιοῦμαι αἰτίῳ καρπῶν, κ᾽ τὰς εἰς τὴν ἡμετέραν ἄφιξιν παρασκευάς. Εἰ γὰρ ἀφορία πανελὴς ἐπέσχε τοῦ Ἰουδαίαν, οὐκ ἦσαν αἱ πλησίχωροι πασῶται κ᾽ ὅτως οὐδαίμονες ἱκαναὶ χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ τὴν μιᾶς ἔκθειαν ἀναπληρῶσαι; Ἀλλὰ τί προαγίσαμαι τὴν χειρῶν; Τί δὲ μὴ τὴν γνώμης προαισθάνονταί τινες; ὁ μέλλων τὰ ἐπίχειρα καρπώσᾳ, γινωσκέτω πρῶτος ἐξ ὧν ἂν πάθοι· παύομαι λέγων, φρενῶν δ᾽ ἀ παύσομαι." Καὶ μικρὸν ὅσον ἐπισχών, τινὶ τῶν πρὸς τὴν ἐπιστολαῖς ὑπέβαλε τὰς πρὸς Πετρώνιον ἀποκρίσεις· [n] ἐπαινῶν αὐτὸν, ὅσα τῷ δοκεῖν, εἰς τὸ προμηθὲς κ᾽ τὴν τοῦ μέλλοντος ἀκριβῆ περίσκεψιν. Σφόδρα δὲ τοὺς ἐν ἡγεμονίαις διαλαθέτο, τὰς πρὸς νεωτεροποιΐαν ἀφορμὰς [o] ὁρῶν ἔχοντας ἐν ἑτοίμῳ, κ᾽ μάλιστα τοὺς ἐν τῇ μεγάλαις, κ᾽ μεγάλοις ἐπιτάττοντας στρατοπέδοις, ἡλίκα τὰ πρὸς Εὐφράτῃ κ᾽ Συρίαν ἐστίν. Θεραπόντων ἦν τοῖς ὀνόμασι καὶ [p] γράμμασιν, ἄχρι καιροῦ τὸ ἔγκοτον ἐπεσκίαζε, βαρύμηνις ὤν. Εἶτα ἅπασι γράφει, κελεύων μηδενὸς ἄτω φροντίζειν ἢ τοῦ θάττον [q] ἀναθεῖναι τὴν ἀνδριάντα· κ᾽ γὰρ ἤδη τὰ θέρη, τὴν εἴτε πιθανὴν εἴτε ἀληθῆ πρόφασιν, ζυγκεκομίακε δυάκτε.

Μετ᾽ ὀλίγον μέντοι παρῆν [r] Ἀγρίππας ὁ βασιλεύς, κ᾽ τὸ εἰωθὸς ἀσπασόμενος Γάϊον· ἤδει δὲ [s] ἁπλῶς ὅδεν, ὅτε ὧν ἐπεσάλκει ὁ Πετρώνιος, ὅτε ὧν ὁ Γάϊος ἢ πρότερον ἢ ὕστερον. Ἐτεκμαίρετο δὲ ἀφ᾽ τοῦ οὐκ ἐν τάξει κινήσεως κ᾽ τῶν ὀμμάτων ταραχῆς, ὑποτυφομένου ὀργήν· κ᾽ ἀνεσκόπει κ᾽ διηρώνα ἑαυτὸν, πάντῃ κ᾽ πρὸς πάντα μικρά τε αὖ καὶ μεγάλα τὸν λογισμὸν ἀποτείνων, μήτι δέδρακεν ἢ εἶπεν ὧν ἀ χρή. Ὡς δὲ ζωόλως ὅδεν εὕρισκεν, ἐπόπασεν, ὅπερ ἦν εἰκὸς, ἑτέροις τισὶ πικραίνεσθαι. Πάλιν δ᾽ ὅταν ὑποβλεπόμενον εἶδε, κ᾽ τεθακότα τὰς ὄψεις πρὸς μηδέν τῶν παρόντων ἢ μένον ἐπ᾽ αὐτὸν, ἐδεδίει,

[m] ἐνέδωκας] Ita ſcribo ex eiſdem pro ἔδωκας.

[n] ἐπαινῶν] Longe aliter Joſeph. Ant. lib. xviii. c. 9. Idem de Bello lib. ii. c. 10. ὃ σοφὸν μεθέως ἀνίγραψε.

[o] ὁρῶν] Sic pro ἀφαιρῶν, MSS. Med. & Vat.

[p] γράμμασιν] Melius forſan ῥήμασιν. Sic Noſter ſupra p. 1031. ἐφ᾽ ἑκάστῳ ῥήματος κ᾽ ὀνόματος. Item apud Joh. Damaſc. in Parall. Sacr. p. 774. Similiter Maxim. Tyr. diſſert. xxxii. p. 381. τὰ ὀνόματα κ᾽ τὰ ῥήματα.

[q] ἀναθεῖναι] MSS. ἀναστῆσαι, & ſic rectius. Infra p. 1040. κελεύσαντος τὸν ἀνδριάντα ἀναστῆσαι.

[r] Ἀγρίππας] Vide Joſeph. Antiqu. lib. xviii. c. 9. § 7. qui longe alia narrat.

[s] ἁπλῶς] Melius, ut videtur, σαφέως. Similiter paulo infra ὡς δ᾽ σαφέως ὅδε εὕρισκεν, & alibi ſæpius.

καὶ

καὶ πολλάκις ἔρεσθαι διανοηθεὶς ἐπέσχε, πιθανὸν λαμβάνων τὸ λογισμόν· ἴσως τῷ ἀπειλῶ πρὸς ἑτέρους ἅσαν αὐτὸς ἔλθω· πρωτερείας ἐμὲ καὶ προπετείας καὶ θράσους ὑπόληψιν ἐξενεγκάμενος. Ἐπισημότερον δ' ἂν καὶ ἀπορῶντα θεασάμενος αὐτὸν Γάϊος (ἦν γὰρ δεινὸς ἐκ τῆς φαινομένης ὄψεως ἀφανῆ ἀνθρώπου βούλημα καὶ πάθος ζωπυρεῖν) ἀπορεῖς, ἔφην, Ἀγρίππα; παύσω σε τῆς ἀπορίας. Ἐπὶ τοσοῦτον μοι χρόνον ζωδιαλείψας, ἠγνόησας ἔτι οὐ τῇ φωνῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὄμμασι φθέγγομαι, μᾶλλον ἢ οὐχ ἧττον ἕκαστα δηλοῦντα; Οἱ καλοί σου καὶ ἀγαθοὶ πολῖται, παρ' οἷς μόνοις ἐξ ἁπάντων ἀνθρώπων θεὸς οὐ νομίζῃ) Γάϊος, ἤδη μοι δοκοῦσι καὶ θανατᾶν ἀφωνιάζοντες· ἐμὲ κελεύσαντος ἐν τῷ ἱερῷ Διὸς ἀνδριάντα ἀναστηναι, πανδημεὶ ζωπαξάμενοι τὸ πόλεως καὶ τὸ χώρας ὑπεξῆλθον, πρόφασιν, ἱκετεύσοντες, τὸ δ' ἀληθὲς ἐναντία τοῖς προστεταγμένοις ἐργασόμενοι. Μέλλοντος ἤδη προσεπιφέρειν ἕτερα, ὑπ' ἀγωνίας πανοδαπὰς ῥοίας ἐνήλατεν, ἐν ταὐτῷ γινόμενον αἱματώδης, ὠχρὸς, πελιδνός. Ἤδη δὲ καὶ ἀπὸ κεφαλῆς ἄκρας μέχρι ποδῶν φρίκη κατέσχηκε, τρόμος τε καὶ σεισμὸς πάντα αὐτοῦ τὰ μέρη καὶ τὰ μέλη ζωσκύκα· χαλωμένων τε καὶ ἀνιεμένων τὸ ζωματικῶν τόνων περὶ ἑαυτὸν κατέῤῥῳ, καὶ τὰ τελευταῖα παρεθεὶς, μικρὸν κατέπεσεν, εἰ μὴ τῶν παρεστώτων τινες ὑπέλαβον αὐτόν. Καὶ κελευσθέντες φορείδην οἰκαδε κομίζουσιν, ὀδυνὰς ζωαυθανόμενον ὑπὸ κάρου τοῦ ἀθρόου καταισχηψάντων κακῶν. Ὁ μὲν δὴ Γάϊος ἔτι μᾶλλον ἐξετραχύνθη, τὸ καθ' ὅλου τὰ ἔθνη μισῶν ἐπιτεινόμενον. Εἰ γὰρ Ἀγρίππας, ἔφασκεν, ὁ ζυνηθέστατος καὶ φίλτατος καὶ τοσαύταις εὐεργεσίαις δεδεμένος, ἧττηται τῶν [a] ἐθῶν, ὡς μηδὲ ἀκοὴν ἀνέχεσθαι [b] τὴν κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ὑπ' ὀκλύσεως μικρᾶς καὶ τελευτῆσαι· τί χρὴ περὶ τῶν ἄλλων προσδοκᾶν, οἷς μηδεμία πρόσεσιν ὁλκὸς δυνάμεως εἰς τἀναντίον; Ὁ δὲ Ἀγρίππας, τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ὑστεραίας, ὑπὸ κάρου πιεσθεὶς βαθέος, [c] οὐδὲν ἐγνώρισε τῶν ὄντων· περὶ δὲ δείλην ἐπέρας μικρὸν ὅσον τὴν κεφαλὴν ἐπάρας, καὶ βεβαρημένους τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ βραχὺ μόλις διοίξας, ἀμαυρᾷς καὶ ἀχλυώδεσι τοῖς ὄψεσι τοὺς ἐν κύκλῳ παρεθεᾶτο, μήπω γνωρίζειν δυνάμενος ἐπ' ἀκριβὲς τὰς ἑκάστων ἰδέας. Πάλιν δὲ ὑπενεχθεὶς εἰς ὕπνον ἠρέμα, τῆς προτέρας ὑγιαινοτέρα καθαστάσει χρώμενος, ὡς ἐνῆν ἔκ τε τῆς ἀναπνοῆς καὶ ἐκ τῆς περὶ τὸ σῶμα ἕξεως τεκμήραντο.

oculos, extimuit: & sæpius volens rogare, cohibuit se, id secum reputans: forte minas aliò tendentes in me convertam, curiositatis simul & audaciæ inconsultæ existimationem incurrens. Tum Caius (ut erat calidus ex aspectu obvio deprehendere cujusvis consilium & affectum) postquam vidit timentem hæsitantemque: Dubitas, inquit, Agrippa? ego tibi hanc dubitationem eximam. Tamdiu mecum versatus ignoras me oculis non minus quam voce loqui solere, singula quæque magis vel certè non minus sic significantem? boni honestique cives tui, qui soli ex omni hominum genere dedignantur Caium habere pro Deo, videntur jam mortem sibi per contumaciam quærere: cum jusseram in ipsorum templo consecrari Jovis simulacrum, populariter ex urbe agrisque occurrerunt prætextu quidem supplicaturi, revera autem jussis meis adversa facturi. Plura intonaturus erat, cum rex præ angore per singula momenta colorem mutaverit, simul factus rubicundus, luridus, lividus. Quinetiam à summo vertice ad calcem horrore correptus est, tremorque & concussio omnes ejus partes & membra solvebant: relaxatisque & remissis viribus corporeis vix se sustentavit, & denuo languore resolutus, fere pronus collapsus fuisset, ni eum sustentassent proximi. Jubente autem Caio, illum humeris domum deportant, ex gravedine quam mala confertim ingruentia attulerant, nil sentientem. At Caius magis etiam exasperabatur in gentis odium. Si Agrippa, inquit, familiaris & amicissimus plurimisque devinctus beneficiis, tantum tribuit patriis ritibus, ut ne verbo quidem eos violari ferat, sed deliquio pene exanimatus sit, quid expectandum est ab aliis, qui nihil habent quod se in diversum retrahat? Agrippa verò, primo isto die parteque insequentis maxima, gravi sopore oppressus, neminem astantium noscitavit; tandem sub vesperam paululum erecto capite, gravatisque jam oculis ægrè in momentum diductis, obscuro & caliganti visu circumstantes respiciebat, cum nondum accuratè agnoscere valeret singulorum personas. Rursus vero somno redditus jam sanior quiescebat, ut apparebat è respiratione & corporis habitu.

p. 1030.

[t] βόλημα] Forsan βόλδμα. Infra p. 1031. ψυχῆς ἀφασίας βολδόμασι. Similiter emendamus Nostrum p. 888 & 997.

[v] καὶ] Restitui ex MSS. Idque omnino sensus postulat.

[x] προφάσιν] Sic pro πρόφασις; MSS. Supra p. 1029. τῷ εἴτε πιθανῷ εἴτε ἀληθῆ προφάσιν.

[y] ἑαυτὸν] Ita MSS. Med. & Coll. Nov. pro ἑαυτῷ. Similiter emendamus Nostrum supra p. 1019. Huc vero affer Hesych. v. ἀμαῤῥύδης, vel forsan ἀμαῤῥηδής. Hom. Od. X. 84. & Schol. Apollon. lib. i. p. 44.

[a] ἐθῶν] Isto nomine passim apud Philonem appellantur instituta Judaica. Similiter usurpatur vox à D. Luca, Act. Apostol. xxi. 21. μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν. Ibid. xxviii. 17. ἔθεσι τοῖς Πατρῴοις. Vide etiam vi. 14. xxvii. 3.

[b] τὴν κατ' αὐτῶν] Ita MSS. Med. & Coll. Nov. Scil. ἐθῶν. Editi male, τῶν κατ' αὐτόν.

[c] οὐδὲν—τῶν ὄντων] Melius, οὐδὲν ἐγνώρισε τῶν σωμάτων· vel παρόντων. Sicut infra, γνώρισον τοὺς παρόντας. Vide sequentia.

Aliquanto poſt experrectus ſcitabatur, Ubi nunc ſum? num apud Caium? adeſtne Ipſe Dominus? Reſponſum eſt, Bono ſis animo: domi es, Caius non adeſt: ſatis quieviſti, ex quo in ſomnium converſus es. Atqui erige te in cubitum: agnoſce præſentes. Omnes ſunt domeſtici, amici, liberti, famuli maximè dilecti & tui amantiſſimi. Ille vero (cœpit enim jam ad ſe redire) ſingulos condolere animadvertebat. Cumque medici juſſiſſent turbam ſecedere, ut unctionibus & cibo tempeſtivo corpuſculum ejus reficerent: Scilicet, inquit, curandum eſt vobis de parando mihi victu delicatiore. An non ſufficit miſero famem pellere uſu rerum viliſſimarum ſimpliciſſimarumque? Neque vero vel eas ipſas admitterem, niſi propter extremum auxilium, quod mens mea auguratur me denuo præbiturum genti infelici. Atque Ille quidem lachrymans veſcique cibo coactus obſonio non adhibito, neque vini mixti potionem oblatam admiſit, ſed aquâ tantum deguſtatâ: habet, inquit, Venter infelix quod repoſcebat debitum; mihi vero quid aliud congruit facere, quam Caium obſecrari de præſentibus? ſumptiſque tabellis ſcribit has literas.

Ne coram te appellem, Domine, metus obſtat ac reverentia: Ille quidem minas effugiens, hæc vero dignitatis tuæ majeſtate percellens. Scriptura vero petitionem meam indicabit, quam ſupplex pro ramo oleæ offero. Omnibus mortalibus, imperator, à natura inditus eſt amor patriæ, & legum patriarum religio. Id quod non eſt opus ut te doceam, tam impenſe patriæ amantem, patrioſque ritus colentem ex animo. Cuique ſua, etiam ſi non ſint, videntur honeſtiſſima, nimirum quæ affectu magis quam ratione judicantur à ſingulis. Equidem (ut noſti) Judæus natus ſum, natale ſolum mihi Hieroſolyma, ubi altiſſimi Dei templum ſanctiſſimum ſitum eſt. Avos proavoſque reges habui, & ex his plurimos ſacerdotes dictos: quam Illi dignitatem pluris faciebant quam regiam: rati quanto Deus anteſtat homini, tanto ſacerdotium regno excellentius: iſtud enim eſſe Dei cultum, hoc hominum curam. Huic genti, patriæ, templo, cum ſim tot modis conjunctiſſimus, pro cunctis deprecor; pro gente, ne famam ſubeat aliam ac verè meruit, cum jam inde ab initio

Περιμαναὰς ᾗ ὕστερον ἐπυνθάνετο, ποῦ τανῦν εἰμι; Μήτι ποδὰ Γαΐῳ; Μὴ κ αὐτὸς πάρεστιν ὁ δεσπότης; Ἀποκρινομένων ᾗ, θάῤῥει, ποδὰ σαυτῷ ἀδελφίδεις· Γάϊος δ πάρεστιν· ἱκανῶς ἠρέμησας [cc] εἰς ὕπνον· [d] ἀλλ' ἐπιστραφεὶς κ μεταμέλεσαι σεαυτὸν, τ αἰκῶνα πῆξον· γνώριστον τὰς παρούσας, ἴδιοι πάντες εἰσὶ, φίλων κ ἀπελευθέρων κ οἰκετῶν οἱ μάλιστα τιμῶντες Ϲ ἀντιτιμώμενοι. Ὁ ᾗ, νήφειν γὰρ ἤρχετο, καθεώρα τὰ [e] παρ' ἑκάστῳ συμπαθές· κ κελευσάντων τὰς πολλὰς μεταστῆναι τ ἰατρῶν, ἵνα δι' ἀλειμμάτων κ τροφῆς καιρίας τὸ σωμάτιον ἀνακτήσηται· Πάνυ γὰρ, εἶπε, φροντιστέον ὑμῖν ἐπιμελεστέρας τ εἰς ἐμὲ Δαΐτης. Οὐ γὰρ ἐξαρκεῖ μοι τῷ βαρυδαίμονι λιμὸν ἀκέσασθαι διὰ ψιλῆς καὶ εἰς ὀλίγιστον ἀπηκριβωμένης τ τ ἀναγκαίων χρήσεως· [f] ἐφ' αὐτὰ δὴ ταῦτα προσηκάμην ἄν, εἰ μὴ ἕνεκα τελευταίας βοηθείας, ἣν ὀνειροπολεῖ μοι ἡ Δαΐνοια τῷ ταλαιπώρῳ ἔθνει ποδαχεῖν. Καὶ ὁ μὲ δεδακρυμένῳ κ ἀναγκοφαγῶν δίχα προσοψήματος, ἀδὲ κράματος προσενεχθέντος [g] ἠνέσχετο, ἀλλ' ὕδατος ἀπογευσάμενος· ἀπέχει μοι, εἶπεν, ἡ τάλαινα γαστὴρ ὀφειλόμενον δάνειον. Ἐμοὶ ᾗ τί προσήκει ποιεῖν, ἢ δεῖσθαι Γαΐου περὶ τῶν ἐνεστώτων; Καὶ δέλτον λαβὼν ταῦτα ἐπιστέλλει.

Γνὼ μὲ κατ' ὄψιν ἔντευξιν, ὦ δέσποτα, φόβος με κ αἰδὼς ἀφείλετο· ὁ μὲ ἀπειλῶν ἐκλεπόμενος, ἡ ᾗ τῷ μεγέθει τ σοῦ σε ἀξιώματος καταπλήττουσα. Γραφὴ ᾗ μηνύσει μοι τὴν δέησιν, ἣν ἀνθ' ἱκετηρίας προτείνω. Πᾶσιν ἀνθρώποις, Αὐτοκράτορ, ἐμπέφυκεν ἔρως μὲ τ πατρίδος, [h] τ ᾗ οἰκείων νόμων ἀποδοχή· κ σοὶ τούτων ἀδεμιᾶς ἐστί σοι χρεία διδασκαλίας, ἐκθύμως μὲ φέροντί τὴν πατρίδα, ἐκθύμως ᾗ τὰ πάτρια τιμῶντι. Καλὰ ᾗ ἑκάστοις, εἰ κ μὴ πρὸς ἀλήθειάν ἐστι, δοκεῖ τὰ οἰκεῖα· κρίνονται γὰρ αὐτὰ ὑ λογισμῷ μᾶλλον, ἢ τῷ τ σύνοικα πάθει. Γεγένημαι μὲ ὡς οἶδας Ἰουδαῖος· ἔστι δέ μοι Ἱεροσόλυμα πατρὶς, ἐν ᾗ ὁ τ ὑψίστου θεοῦ νεὼς ἁγιος ἵδρυται. Πάππων ᾗ κ προγόνων βασιλέων ἔλαχον, ὧν οἱ πλείους ἐλέγοντο [i] ἀρχιερεῖς, τὴν βασιλείαν τῆς ἱερωσύνης ἐν δευτέρᾳ τάξει τιθέμενοι· κ νομίζοντες, ὅσῳ θεὸς ἀνθρώπων διαφέρει κ τ τὸ κρεῖττον, τοσούτῳ κ βασιλείας ἀρχιερωσύνη· τὴν μὲ γὰρ εἶναι θεοῦ θεραπείαν, τὴν ᾗ ἐπιμέλειαν ἀνθρώπων. Ἔθνει δὴ πιστῷ προσκεκληρωμένος κ πατρίδι Ϲ ἱερῷ, δέομαι ὑπὲρ ἁπάντων· τοῦ μὲ ἔθνους, ἵνα μὴ τὴν ἐναντίαν δόξαν ἐξενέγκῃ κ τ ἀληθείας, ὑσεβείᾳ κ ὁσιώτητι διοικεί-

[cc] εἰς ὕπνον] Videtur deeſſe ὑπανιχθείς. Sicut ſupra, πάλιν ᾗ ὑπανιχθεὶς εἰς ὕπνον, ἠρέμει, vel ſcribe ἐξ ὕπνου.

[d] ἀλλ'] Reſtitui ex MSS. Med. & Coll. Nov. Item κ poſt ἐπιστραφείς.

[e] παρ'] Sic Codices iidem pro περὶ· quorum etiam fide ſcribo ἀνακλῆσαι. Editi ἀνακλῆσαν.

[f] ἐφ' αὐτὰ δὴ] Sic MSS. Editi αὐτὰ ᾗ, omiſſo ἐφ'.

[g] ἠνίχθη] Ita MSS. pro ἠνέχθη.

[h] τ ᾗ] Melius τέ τε.

[i] ἀρχιερεῖς] Vide Cl. Grabii notas ad Juſtin. Mart. Apol. i. p. 60. ubi tamen pro ἱερεῖ, quod pro Ἡρῴδῃ reponit, forſan melius ſcriberetur ἀρχιερεῖ. Similiter repone Act. v. 24. ὁ τε ἱερεὺς κ ὁ στρατηγός, &c. Confer vero hunc locum cum dictis ad lib. de Princ. p. 728.

[k] τ ἀληθείας] Forſan ταῖς ἀληθείαις. Mox etiam pro ἐφέτου ſcribe ἐφεῖτο.

p. 1031.

μμεν ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἅπαντα τ̃ ὑμέτερον οἶκον. Ἐν οἷς γὰ ἐφεῖται κ̀ ἔξεσι μ̀ νόμων ὁσιεῖν, ἀδενὸς ἧττε τ̃ Ἀσιανῶν ἧττε τ̃ ἐν Εὐρώπῃ λείπε᾽ τὸ πρόφαν· ὀχαῖς, ἀναθημάτων καταστκυαῖς, πλήθει θυσιῶν, ἃ μόνον ἐν τ̃ κ̀ τὰς δημοτελεῖς ἑορτὰς ἀναγομμάις, ἀλλὰ κ̀ ἐν τ̃ καθ' ἑκάστω ἡμέραν [1] ἐπιτελεχέσιν· ἐξ ὧν ἃ στόματι κ̀ γλώττῃ μιμύσι τὸ ὁσιεῖς μᾶλλον, ἢ ψυχῆς ἀφανεῖς βκλόμασιν, οἱ μὴ λέγοντες ὅτι φιλοκαίσαρές εἰσιν, ἀλλ' ὄντες ὅντως. Περὶ γ̃ τ̃ ἱεροπόλεως τὰ προσήκοντά μοι λεκτέον. Αὕτη, καθάπερ ἔφλω, ἐμὴ μμ̀ ἐστι πατρὶς, μητρόπολις γ̃ ἀ μιᾶς χώρας Ἰουδαίας, ἀλλὰ κ̀ τ̃ [m] πλείσων, διὰ τὰς ἀποικίας ἃς ἐξέπεμψεν ὁπὶ καιρῶν, εἰς μ̀ τὰς ὁμόρους, Αἴγυπτον, Φοινίκλω, Συρίαν τλύ τε ἄλλλω κ̀ τλῦ Κοίλην προσαγορμμένην· εἰς γ̃ τὰς πόρρω διῳκισμμάς, Παμφυλίαν, Κιλικίαν, τὰ πολλὰ τ̃ Ἀσίας ἄχρι Βιθυνίας, κ̀ τ̃ τ̃ Πόντ μυχῶν· τ̃ αὐτὸν μ̀ τρόπον κ̀ εἰς Εὐρώπλω, Θετταλίαν, Βοιωτίαν, Μακεδονίαν, Αἰτωλίαν, τλῦ Ατ̃λικὴν, p. 1032. Ἀργ, Κόρνθον, τὰ πλεῖστα κ̀ ἄριστα Πελοποννήσ. Καὶ ἃ μόνον αἱ ἠπειροι μεταὶ τ̃ Ἰουδαϊκῶν ἀποικιῶν εἰσιν, ἀλλὰ κ̀ νήσων αἱ δοκιμώτατ᾽, Εὔβοια, Κύπρος, Κρήτη· Καὶ σιωπῶ τὰς πέραν Εὐφράτ· Πᾶσαι γ̃ ἔξω μέρος βραχέ, (ⁿ Βαβυλῶν κ̀ τ̃ ἄλλων ταπεινῶν αἱ λειτῶσαν ἔχουσι τὴν ἐν κύκλῳ γὴν) Ἰουδαίους ἔχουσιν οἰκήτορας. Ὥστε ἂν παλαίσῃ σε τ̃ ὠμότητος ἡ ἐμὴ πατρὶς, ἃ μία πόλις, ἀλλὰ κ̀ μυρίαι τ̃ ἄλλων ° ὠμοργετῶν᾽, καθ' ἕκαστον κλίμα τ̃ οἰκουμένης ἱδρυθεῖσαι, τὸ Εὐρωπαῖον, τὸ Ἀσιανὸν, τὸ Λιβυκὸν, τὸ ἐν ἠπείροις, τὸ ἐν νήσοις, πάλαί τε κ̀ μεσόγειον. Ἁρμόττει δέ σε τῷ μεγέθει τ̃ τοσαύτης τύχης, διὰ τῶν εἰς μίαν πόλιν ὠμοργεσιῶν, μυρίας ἄλλας ζωοργετεῖν· ὅπως διὰ πάντων τῶν τ̃ οἰκουμένης μερῶν ᾄδηταί σε τὸ κλέος, κ̀ οἱ μετ' ὀχαριστίας ἔπαινοι ζυνηχῶν᾽). Φίλων ἐνίων πατρίδας [p] ὅλης τ̃ Ρωμαικῆς ἠξίωσας πολιτείας, κ̀ γεγόνασιν οἱ πρὸ μικροῦ δῆλοι δεσπότ τλῶν ἑτέρων· κ̀ τῶν ἀπολελαυκότων τ̃ χάριτ πολλῷ μᾶλλον ἢ οὐχ ἧττον, οἱ δι' ὃς γέγονεν ἥδον᾽). Καγώ τις εἰμι τῶν εἰδότων μ̀ ὅτι δεσπότλω ἔχω κ̀ κύριον, κεκριμένων γ̃ ἐν τῇ τάξει τῶν ἑταίρων· ἀξιώματ μ̀ ἕνεκα ἃ πολλῶν ὑ-

erga veſtram familiam totam ſanctiſſime & piiſſimè fuerit affecta. Quatenus enim licet, ſalvis patriæ pietatis legibus, hac parte nulli genti cedit in tota Europa & Aſia: votis, donariorum dedicationibus, victimarum numero, non ſolum in celebritatibus publicis verum & in quotidianis oblationibus cæſarum; unde non tam ore linguaque pietatem indicant, quam animæ inviſibilis conſiliis: cum non præ ſe ferant ſolum, ſed verè ſint Cæſaris amantes. Pro ſancta verò civitate, conſentanea ſunt dicenda. Eſt ea, ut dixi, Patria mea, verum metropolis non unius regionis Judææ, ſed & multarum, propter colonias inde variis temporibus emiſſas in regiones finitimas: Ægyptum, Phœnicem, Syriam, tum reliquam, tum eam quæ Cœle cognominatur; tum in longius diſſitas: Pamphyliam, Ciliciam, pleraſque Aſiæ partes uſque Bithyniam & Ponti ſinus intimos. Pari modo in Europæ Theſſaliam, Bœotiam, Macedoniam, Ætoliam, Atticam, Argos, Corinthum, Peloponneſi partes plurimas & præcipuas. Nec tantum Continentis provinciæ plenæ ſunt coloniis Judaïcis, ſed & inſularum celeberrimæ, Eubœa, Cyprus, Creta. Taceo de provinciis Tranſeuphratenſibus: omnes enim iſtæ excepta parva parte, Babylon reliquæque præfecturæ quæ agro feraci gaudent, à Judæis incoluntur. Itaque ſi exorat mea patria tuam clementiam, non unam ſolum civitatem, ſed reliquarum demereberis plurimas ſitas in diverſis orbis tractibus, Aſia, Europa, Africa, inſulares, maritimas, mediterraneas. Convenit autem tuæ fortunæ ampliſſimæ, collatis in unam beneficiis plurimas devincire alias: ut per omnes orbis partes decantetur tua gloria, & gratiarum actionibus laudibuſque ubique omnia perſtrepant. Amicorum aliquot patrias integras civitate Romana donaſti, & qui modo ſervi fuerant, aliorum Domini ſunt facti: nec magis gaudent hoc beneficio qui fruuntur, quam ejus autores. Ego quoque ſcio me habere herum & dominum, ſed inter amicos cenſeri, dignitate paucis cedentem, benevolentia nemini ſe-

[1] ἐπιτελεχέσιν] MSS. ἐπιτελεχείαις. Scribendum omnino ἐπιτελεχίσιν· de quâ voce vide dicta ad p. 1014.

[m] πλείσων] Hujus etiam teſtis luculentus Strabo apud Joſeph. Ant. lib. xiv. c. 7. αὕτη γ̃ (ſcil. Gens Judæa) εἰς πᾶσαν πάλιν ἤδη παρεπλήθη, κ̀ πάσι σχεδὸν ἐστὶ ῥᾴδιος διελθεῖν τ̃ οἰκουμένης, ὃς ἂ ἀνδεδεῖκ᾽ τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ἐπικρατεῖται ὑπ' αὐτοῦ. Similiter D. Lucas, Act. Apoſt. ii. 9. Πάρθοι κ̀ Μῆδοι κ̀ οἱ κατοικοῦντες Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε ℰ Καππαδοκίας. Ubi tamen mirum Judæam inter Gentes longe diſſitas memorari. Auguſtin. adv. Fauſt Manich. lib. v. ſcribit Ἁρμηνίαν. Si ferrent Codices, ex Philone reponerem Κιλικίαν. Sicut etiam Act. Apoſtol. vi. 19. τ̃ κατὰ Κιλικίας κ̀ Ἀσίας. Huc vero etiam affer D. Jac. i. 1. & D. Pet. 1 ep. i. 1.

[n] Βαβυλῶν] Omnino male. Iſta enim lectione ſignificatur Judæos penitus excludi à Babylonia reliquiſque provinciis contiguis; cum contra certum ſit regionem iſtam totam a Judæis incoli. Ita Philo ſupra p. 1023. ἔξω γ̃ Βαβυλῶνος κ̀ πολλῆς ἄλλης τ̃ ἄνω σατραπειῶν τῶν Ἰουδαίων καταχομμένης. Joſeph. Ant. lib. xv. c. 3. ἃ γὰ ὀλίγαι μυριάδες τῶνδε ἓ λαοῦ περὶ τ̃ Βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν. Vide eundem lib. xviii. c. 10. & cont. Appion. lib. i. p. 1333. Scribe ergo cum MSS. Med. Aug. & Coll. Nov. Βαβυλών. Item ἔχουσι. Forſan etiam pro ἄλλων ſcribendum ἄνω. Sic ergo ſcriberem & diſtinguerem, πᾶσαι γ̃ ἔξω μέρος βραχέ, Βαβυλῶν κ̀ τ̃ ἄνω σατραπειῶν αἱ λειῶσαν ἔχουσι τ̃ ὁν κύκλῳ, &c.

[o] ὠμοργετῶν᾽] Melius σωοργετῶν᾽. Infra enim ſcribitur, σωοργετεῖν.

[p] ὅλης] Male, ut opinor. Neque enim imperatoribus ſolenne regiones civitate plena & integra donare, ſed jure Latii vel Italiæ, vel ſaltem immunitate. Forſan ergo ſcribendum, ὅλας. Quod etiam viſum Ezekieli Spanhemio, Orb. Rom. p. 135. Vide etiam eundem p. 56. & Sueton. in Caio c. 38.

cundum,

cundum, ne dicam primum. Igitur tali in dignitate cum ſim poſitus, & propter beneficiorum multitudinem quibus me cumulâſti, poteram pro fiducia patriæ meæ petere, licet non Romanam civitatem, ſaltem vero libertatem & tributorum immunitatem. Atqui nihil iſtiuſmodi audacter petii, quod vero facile erat ferendum, gratiam tibi danti innoxiam, patriæ vero accipienti utiliſſimam. Quæ enim eſt ſubditorum major felicitas quam habere propitium principem? Hieroſolymis primum audita eſt, Imperator, exoptata tua ſucceſſio, & è ſancta civitate diffuſa eſt ejus fama ad finitimas provincias. Vel propter hoc *patria mea* primas apud te meretur. Sicut enim in cognationibus maximi natu filii honoratiores ſunt, quod primi fauſtum patris matriſque nomen parentibus dederint: eodem modo quoniam prima orientalium hæc civitas Imperatorem te conſalutavit, digna eſt quæ impetret majora privilegia, ſin minus, ſaltem cum cæteris paria. Cum huc uſque & jure & precibus pro patria contenderim, poſtremum devenio ad deprecationem pro templo. Hoc templum, Cai Domine, jam inde ab initio nullam unquam admiſit manufactam effigiem, cum ſit verè Dei domicilium. Pictorum enim atque ſtatuariorum opera ſunt ſenſibilium deorum imagines: Illum autem inviſibilem pingere aut fingere nefas duxerunt noſtri majores. Agrippa tuus avus inviſit id templum & honoravit, Auguſtus quoque jubendo legatorum opera undecumque illuc remitti primitias, quin & quotidiano ſacrificio ſumptibus ſuis celebrato; honoravit id & tua proavia * * *

Quapropter non Græcus, non Barbarus, non rex ſatrapave, non ullus vel infenſiſſimus, non ſeditio, non bellum, non captivitas, non vaſtatio, non alia res ulla unquam adeo templi ſanctitatem violavit, ut effigies aut ſtatua, aut quicquam opus manufactum in ea erigeretur. Quantumvis enim odio flagrarent erga regionis

στερ@, ἐυνείας ἢ ἑδενὸς ἧττερ@, ἵνα μὴ λέγω πρῶτ@. [q] Διά τε τὸ πεφυκέναι, καὶ ἅμα τὸ πλῆθος τ῀ ἐυεργεσιῶν, αἷς με καλεπλέτισας, θάρρήσας ἂν [r] ἴσως αἰτήσαιθ᾽ τῇ πατρίδι κ᾽ αὐτὸς, εἰ κ᾽ μὴ τλῶ Ῥωμαϊκλῶ πολιτείαν, ἐλλθερίαν γᾶν ἢ φόρων ἄφεσιν, ἑδὲν [s] ἀπετόλμησα τοιᾶτον αἰτήσαιθαι, τὸ ἧ φορητόταλον, χάριν σει μᾶ ἀζήμιον δῶναι, τῇ ἧ πατρίδι λαβεῖν ὠφελιμωτάτλω. [t] Τί γὰ ἂν ᾠήτο ἐυμνείας ἡγεμόν@ ὑπηκόοις ἄμεινον ἀγαθόν; Ἐν Ἱεροσολύμοις πρῶτον, Αὐτοκράτορ, ἠγγέλη σε ἡ ἐυκλαία ἅμαδοχὴ, κ᾽ δοτὸ τ῀ Ἱεροπόλεως ὅλη τὰς παρ᾽ ἑκάτερα ἠπείρως ἐχώρησεν ἡ φήμη· τ῀ προνομίας κ᾽ ἅμα τᾶτο τυγχάνειν ἐςὶν ἀξία πᾶσά σοί. Καθάπερ γὰ ἐν τ῀ ζυγγενείαις οἱ πρεσβύταλοι παῖδες τυγχάνουσι πρεσβείων, ὅτι πρῶτοι τὸ παλρὸς κὰ μήλρὸς ὄνομα τοῖς γονεῦσιν [v] ἐφήμισαν, τ῀ αὐτὸν τρόπον ἐπειδὴ τῶν ἀναλολικῶν πρώτη πόλις αὕτη σε προσεῖπεν Αὐτοκράτορα, δικαία τυγχάνειν πλειόνων ἐςὶν ἀγαθῶν· εἰ ἧ μὴ, τ῀ γᾶν ἴσων. Τοσαῦτα δικαιολογηθεὶς κ᾽ δεηθεὶς ἅμα πᾶσι τ῀ πατρίδ@, εἰμι τὸ τελευταῖον ὑπὲ [x] τλῶ τᾶ ἱερο῀ δέησιν. Τᾶτο, Γάϊε Δέσπολα, τὸ ἱερὸν χειρόκμηλον ἀδεμίαν ἐξ ἀρχῆς μορφλῶ παρεδέξαλο, ἅμα τὸ ἔδ@ εἶναι [y] θεᾶ. Γραφέων μᾶ γὰ καὶ [z] πλασμάτων ἔργα μιμήμαλα τ῀ αἰθητῶν θεῶν εἰσιν· τ῀ ἧ ἀόρλον εἰκονογραφεῖν ἢ ἅμαπλάτλειν ἀχ ὅσιον ἐνομίθη τοῖς ἡμετέροις προγόνοις. Ἀγρίππας ἐτίμησε τὸ ἱερὸν ἐλθὼν ὁ πάππ@ σε, κ᾽ ὁ Σεβαςὸς, ἅμα τ῀ κελεῦσαι τὰς παν- p. 1033.
ταχόθεν ἀπαργὰς [a] ὑπηρολαῖς πέμπειν ἐκεῖσε, κ᾽ διὰ τ῀ [b] ἐνδελεχᾶς θυσίας· κ᾽ ἡ [c] προμάμμη σε * * *

Ὅθεν ἑδεὶς, ἀχ Ἕλλλω, ἀ Βάρβαρ@, ἀ ζαλεράπης, ἀ βασιλὺς, ὐκ ἐχθρὸς ἀπον@, ἀ ςάσις, ἀ πόλεμ@, ἀχ ἅλωσις, ἀ πόρθησις, ὐκ ἄλλο [d] τι τῶν ὅλων ἑδὲν ἐνεωτέρισέ πο᾽ ἅτως εἰς τ῀ νεὼν, ὡς ἄγαλμα ἢ ξόανον ἤ τι τῶν χειροκμήτων ἱδρύσαιθ᾽. Καὶ γὰ εἰ τοῖς οἰκήτορσι τ῀ χώρας ἀπήχθοντο δυσμενεῖς ὄντες, ἀλλ᾽ αἰδὼς γέ

[q] Διά τε, &c.] MSS. ἅμα τ᾽ ἂν τὸ εὖ. Unde forſan reponendum, ἅμα τ᾽ ἂν τοιᾶτ@ πεφυκέναι, &c.

[r] ἴσως] MSS. Vat. & Coll. Nov. ἴσχυ, idque rectè, ut videtur.

[s] ὁ᾽ ἀπετόλμησα] Sic Codices iidem pro ἂν ἐτόλμησα. Item φορητόταλον. Editi ſenſu plane contrario, ἀφορητόταλον.

[t] Τί γὰ—ἀγαθὸν] Citantur hæc ab Anton. Mel. lib. ii. ſer. 1. & Johan. Monach. inedito tit. περὶ βασιλέως.

[v] ἐφήμισαν] Melius ἐπεφήμισαν.

[x] τ῀ ℘] Forſan τ῀ περὶ ℘.

[y] θεᾶ] MSS. ℘ ἀληθῶς θεᾶ.

[z] πλασμάτων] Scribe πλαςῶν. Reſpondet enim præcedenti γραφέων. Supra quoque lib. de *Rer. Div. Her.* p. 504. γραφέων κ᾽ πλαςῶν ἐπιβόλοις τέχναις. Confer cum Tacit. Hiſtor. lib. v. c. 27.

[a] ὑπηρολαῖς] Vel verba tranſponuntur, vel omnino ſcribendum λῃςολαῖς. Sic 2 Maccab. iii. 1. τὸ Ἱερὸν λῃςολαῖς ταῖς χρηλιςαῖς δοξάζειν. Similiter 3 Eſdr. ix. 52. 1 Maccab. ii. 18. Deportationis enim cura apud Judæos λῃςολὴ dicta eſt, ejuſque miniſtri λῃςολαι. Indeque nomen illud cum honore uſurpatum in Eccleſiâ Chriſtianâ. Ut liquet ex 2 ep. ad Cor. vii. 23. Phil. ii. 25. Juſtin. Martyr. Dialog. cum Tryph. λῃςέλλες ἧ εἰςίτι ὑθ@ ἐςὶν Ἰυδαίους ἐνομάζειν τὰς εὐχὰς ἃ γραμμαθεῖς ἐν ταῖς ἀρχίσλοις αὐτῶν ἀναγινώσκομεν. Julian Imperat. epiſt. xxv. κ᾽ τ῀ λιγομένω παρ᾽ ὑμῖν ἀποςολῶ κωλυθῆναι. Cod. Theodoſ. lib. xvi. tit. 8. *Vel quos ipſi* APOSTOLOS *vocant, qui ad exigendum aurum atque argentum à Patriarcha certo tempore diriguntur.* Vide Epiphan Hær. xxx. Num. 11. & D. Hieronym. Comment. in ep. ad Galat. lib. 1.

[b] ἐνδελεχᾶς] Sic Unicus Codex Coll. Nov. pro ἐνδιλιχεῖς. Vide ſupra p. 1014 & 1032.

[c] προμάμμη σε * * *] Quædam hic deſunt, ſcil. quicquid Philo narraverat de magnificentia Liviæ Proaviæ in templo ornando. Qui quidem Hiatus facilè ſuppletur ex p. 1036. Quinetiam quæ ſequuntur, ὅθεν ἑδεὶς, &c. cum præcedentibus nullo modo cohærent.

[d] τι] Reſtitui ex MSS. Mox etiam melius forſan reponitur ἐνιδρύσαιθ᾽.

τις ἡ φόβος εἰσῄει, σαλῦσαί τι τῶν ἐξ ἀρχῆς νενομισμένων [e] ἐπὶ τιμῇ τῆ ποιητῆ τῶν ὅλων καὶ πατρός. Ἠδεισαν γὰρ ἐκ τούτων καὶ τῶν ὁμοιοτρόπων τὰς τῶν θεηλάτων κακῶν φυομένας ἀνηκέστους ξυμφορὰς. Ἧς χάριν αἰτίας [f] ἀσεβὲς σπέρμα σπείρειν ἐλαβοῦντο, δεδιότες μὴ θερίζειν ἀναγκασθῶσι τὰς ἐπ' ὀλέθρῳ [g] παντελεῖ καρπούς.

Ἀλλὰ τί μοι ξένους καλεῖν μάρτυρας, ἔχοντι πολλοὺς τῶν οἰκειοτάτων σοι σῆσαι; Μάρκος Ἀγρίππας ἰδίως ὁ πρὸς μητρός σου πάππος, ἐν Ἰουδαίᾳ γενόμενος, ἡνίκα Ἡρῴδης ὁ ἐμὸς πάππος ἐβασίλευε τῆς χώρας, ἀναβῆναι μὲν ἀπὸ θαλάττης εἰς τὴν μητρόπολιν ἐν μεσογείῳ κειμένην ἠξίωσε. Θεασάμενος δὲ τό τε ἱερὸν, καὶ τὸν τῶν ἱερείων κόσμον, καὶ τὴν τῶν [i] ἐγχωρίων ἀγιστείαν, ἠγάσθη, πρᾶγμα νομίσας ὑπερφυές τι καὶ παντὸς λόγου μεῖζον ἐωρακέναι. Καὶ διήγημα οὐδὲν ἦν ἕτερον αὐτῷ πρὸς τοὺς ξυνόντας τότε τῶν ἑταίρων, ἢ ὁ ναὸς καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἀπάντων ἔπαινος. Ὅσας γοῦν ἡμέρας διέτριψεν ἐν τῇ πόλει καὶ χάριν τὴν πρὸς Ἡρῴδην, ἐφοίτησεν εἰς τὸ τέμενος, τερπόμενος τῇ θέᾳ καὶ τῇ κατασκευῇ καὶ τῶν θυσιῶν, καὶ τὰ ἱερουργούμενα λειτουργίας καὶ τάξεως, καὶ τὰ περὶ τὴν ἀρχιερέα ξυνότητος, ὁπότε [k] ἀσκηθείη τῇ ἱερᾷ στολῇ, καὶ καταίρχοι τῶν [l] ἱερῶν. Ἀναθήμασι δὲ κοσμήσας ὅσοις ἐξῆν τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς οἰκήτορας ἐυσεβείας, ὅσα μὴ βλάπτῃ χαριζόμενος, Ἡρῴδην δὲ φημήσας πολλὰ, καὶ δὲ φημηθεὶς μυρία, παρεπέμφθη μέχρι λιμένων· οὐχ ὑπὸ μιᾶς πόλεως, ἀλλ' ὑπὸ τῆς χώρας ἁπάσης, φυλλοβολούμενός τε καὶ θαυμαζόμενος ἐπ' εὐσεβείᾳ. Τί δὲ ὁ ἕτερός σου πάππος Τιβέριος Καῖσαρ; οὐχὶ ταὐτὰ φαίνεται προῃρημένος; Ἐν γοῦν τρισὶν καὶ εἴκοσι ἔτεσιν οἷς Αὐτοκράτωρ ἐτύγχανε, τιμῶν τὸ ἱερὸν ἐκ μικρῶν χρόνων παραδεδομένῳ θρησκείαν ἐτήρησεν, οὐδὲν αὐτῆς παλύσας ἢ παρακινήσας μέρος.

Ἔχω δέ τι καὶ φιλοτίμημα αὐτὸ προσδιηγήσασθαι, καίτοι μυρίων ὀπολελαυκὼς ὅτε ἔζη κακῶν· ἀλλὰ ταληθὲς φίλον καί σοι τίμιον. Πιλάτος ἦν τῶν ὑπάρχων, ἐπίτροπος ὑποδεδειγμένος τῆς Ἰουδαίας· ὃς οὐκ ἐπὶ τιμῇ Τιβερίου μᾶλλον, ἢ ἕνεκα τοῦ λυπῆσαι τὸ πλῆθος, ἀνατίθησιν ἐν τοῖς καθ' τὴν ἱερόπολιν Ἡρῴδου βασιλείοις ἐπιχρύσους [m] ἀσπίδας, μήτε

p. 1034.

accolas, talis tamen eos vel pudor vel metus perculit, ne quicquam innovarent ab initio sancitum in honorem conditoris patrisque universorum. Ex hisce enim & similibus flagitiis malorum à Deo immissorum calamitates acerbas nasci animadvertebant. Quamobrem veriti sunt jacere impietatis semina, ne cogantur metere fructus in internecionem plenam.

Atqui quid opus est advocare externos testes, cum possim citare tibi plurimos ex conjunctissimis? Marcus Agrippa tuus avus maternus Judæam Herode avo meo regnante adiit, nec gravatus est à mari ad Metropolim mediterraneam ascendere. Cumque templum contemplatus fuisset *simul* & sacerdotum dignitatem, locorumque majestatem, prorsus admiratione correptus est, ratus se vidisse spectaculum admodum magnificum, & omni sermone majus. Neque quicquam aliud commemoravit familiaribus secum versantibus, quam templi omniumque in eo laudes. Ergo quam diu hæsit ibi in Herodis gratiam, atria ingressus est quotidie, oblectatus contemplatione structuræ & sacrificiorum, & in sacris peragendis solertiæ & ordinis; tum etiam verendæ majestatis in summo sacerdote, quoties stola sacrosancta ornatus sacra auspicaretur. Dein ubi templum donariis quibus licuit ornaverat, & civibus indulserat quantum potuit salvis vectigalibus, laudato multum Herode, ipse viciſſim laudatus plurimum, ad portum deductus est, non ab una civitate, sed à tota regione, tum floribus aspersus tum laudibus celebratus ob pietatem. Quid alter tuus avus Tiberius Cæsar? nonne manifeste voluntatem eandem habuit? certe per viginti tres annos in quibus imperavit, antiquissimam religionem templi conservavit, nulla ejus parte vel violata vel innovata.

Possum etiam quiddam in laudem ejus proferre, quamvis mille sub ipso conflictatus malis; verum amica est & tibi quoque grata veritas. Pilatus inter provinciarum præsides erat procurator Judææ: hic non tam in gratiam Tiberii, quam in odium populi, auratos clypeos dedicavit intra sanctam urbem in Herodis regia, neque effigiem pictam habentes nec aliud quicquam

[e] ἐπὶ τιμῇ] Sic MSS. Med. Aug. & Coll. Nov. Editi ἐπ' ἀτιμίᾳ. Quanquam & lectio ista ferri potest, distinctione interposita post νομισμένων.

[f] ἀσεβὲς] Melius, ut videtur, ἀσεβείας· confer cum D. Paulo ad Galat. vi. 6, 7, &c.

[g] παντελεῖ] Scil. ὀλέθρῳ. Ita MS. Aug. pro παντελείᾳ.

[i] ἐγχωρίων] MSS. χωρίων. Melius forsan ἐγχωρίων. Mox vero repone ἀγιστείαν. Sic enim Vulgo scribitur à Philone.

[k] ἀσκηθείη] Forsan ἐσκευασθείη. Sic Noster supra p. 1005. χλαμύσιν ἐσκευαζόμενον. Idem ibid. τοῖς δὲ παρασκευαῖς—ἐσκευάζει. Vide etiam Platonem apud Euseb. Præp. Evang. lib. xiii. c. 9. Item Hesych. v. ἐσκευάζια & ἐσκευάσαι.

[l] ἱερῶν] Ita pro ἱερίων MSS.

[m] ἀσπίδας] Joseph. Antiqu. lib. xviii. c. 4. οὐσίφρονι προτομὰς δὲ Καίσαρος ἐπὶ καθαλύσῃ τῶν νόμων τῶν Ἰουδαϊκῶν. In quo longè discrepat à Philone, qui clypeos nulla depictos imagine inductos tradit. Josepho Origenes adstipulatur Comment. in Matth. p. 481. δὲ μὴ Πιλάτου βιαζομένου ἀνδριάντας Καίσαρος ἀναθεῖναι ἐν τῷ ναῷ. Vide eundem in Chronico, p. 66. & Joseph. Scalig. ad annum MMLXXXVI. Idem vero memoriâ lapsus videtur in Demonst. Evangel. lib. viii. p. 403. Cum enim Josephi dicta citasset, addit insuper, αὐτὰ δὴ ταῦτα καὶ ὁ Φίλων συμμαρτυρεῖ, τὰς σημαίας φάσκων βασιλικὰς τοῦ Πιλάτου νύκτωρ ἐν τῷ ἱερῷ ἀναθεῖναι. Philo enim clypeos, non imagines, memorat, eosque in Herodis palatio, non

vetitum: præter inſcriptionem quandam neceſſariam, quæ continebat nomen dedicantis & ejus cui dedicabantur. Id ubi reſcivit multitudo, eratque res jam divulgata, advocatis uſi quatuor regiis filiis, fortuna dignitateque regia præditis, reliquiſque hujus familiæ atque optimatibus cæteris, orabant ut tolleretur illa clypeorum novitas, nec violarentur ritus patrii per omnia retro ſæcula incolumes conſervati à Regibus & Imperatoribus. Cumque ille adverſaretur rigide (ut erat ingenio inflexibilis & cum arrogantiâ implacabilis) conclamatum eſt: Deſine ſeditiones bellaque ciere: deſine pacem profligare. Non honoratur imperator per legum antiquarum contumeliam; noli tibi hunc injuriæ prætextum contra gentem quærere. Tiberius nihil vult temerari in noſtris ritibus. Si vero id dicis, tu Ipſe oſtende vel edictum, vel epiſtolam, aliudve ſimile, ut tibi non ultra faceſſentes negotium, per legatos oremus Dominum. Iſtud verò ultimum eum magis exaſperavit, veritum ne legatos ſeriò mittentes totius ejus procurationis redarguerent venditatas ſententias, contumelias, rapinas, plagas, injurias, crebras cædes indemnatorum, crudelitatem infinitam & acerbiſſimam. Iratus igitur homo iracundus anceps erat animi, quod neque demere ſemel dedicatas res auderet, nec quicquam in ſubditorum gratiam agere in animum induceret; atque inſuper non ignorans Tiberii talibus in rebus conſtantiam. Quod ubi viderunt Optimates, & animadverterunt eum pœnitere cœpti, quantumvis diſſimularet, ſcripſerunt Tiberio literas humili deprecatione pleniſſimas. Quibus ille lectis, qualia de Pilato dixit? qualia vero comminatus eſt? Quod vero excanduit, licet iracundiæ haud facile obnoxius, ſuperfluum eſt narrare, res ex ſe ipſa vocem emittit. Confeſtim enim neque die craſtino expectato ſcribit, ob facinus innovatum vehementer increpans & objurgans, jubenſque ut ſine mora clypeos illos tolleret: & in Cæſaream maritimam ex metropoli deportaret, proavo tuo denominatam, Auguſtam, ut in Auguſti templo dedicarentur, atque ita ſunt dedicati. Ita conſultum fuit & Imperatoris ho-

μορφὴν ἐχάσας, μήτε ἄλλό τι τῶν [n] ἀπηγορευμένων· ἔξω τινὸς ἐπιγραφῆς ἀναγκαίας, ἢ δύο ταῦτα ἐμιμήνε, τόν τε ἀναθέντα, καὶ ὑπὲρ οὗ ἡ ἀνάθεσις. Ἐπεὶ δὲ ἤθουλο οἱ πολλοὶ, καὶ παρεβόησαν ἤν ἤδη τὸ πρᾶγμα, προσησάμενοι τούς τε βασιλέως υἱεῖς τέτταρας, οὐκ ἀποδιεστας τό, τε ἀξίωμα καὶ τὰς τύχας τῶν βασιλέων, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπογόνους, & τῶν παρ' αὐτῆς τοὺς ἐν τέλει, παρεκάλουν τὸ νεωτερισθὲν πρὸς τὰς ἀσπίδας εἰς ἐπανόρθωσιν ἀγαγεῖν, καὶ μὴ κινεῖν ἔθη πάτρια, τὰ πρὸ τοῦ πάντα αἰῶνα Διὶ φυλαχθέντα καὶ πρὸς βασιλέων καὶ πρὸς Αὐτοκρατόρων ἀκίνητα. Στερρῶς δὲ ἀνθιλέγοντος (ὃ ἦν δὲ τῷ φύσιν ἀκαμπὴς καὶ μὴ τοῦ αὐθάδους ἀμείλικτος) ἀνεβόησαν· μὴ σασιάζε, μὴ πολεμοποίει, μὴ καλάλυε τὴν εἰρήνην· οὐκ ἔστιν ἀτιμία νόμων δεχαίων Αὐτοκράτορος τιμή· μὴ προφάσις τὰ εἰς τὸ ἔθνος ἐπηρείας ἔστω σοι Τιβέριε· ἐδὲν ἐθέλει τῶν ἡμετέρων καλαλύεσθαι. Εἰ δὲ φῂς, αὐτὸς ἐπίδειξον ἢ διάταγμα, ἢ ἐπιστολὴν, ἤ τι ὁμοιότροπον, ἵνα παυσάμενοι τοῦ σοι [p] διενοχλεῖν, πρέσβεις ἐλόμενοι δεησώμεθα τοῦ Δεσπότου. Τὸ τελευτῶν τοῦτο μάλιστα αὐτὸν ἐξεβράχυνε, καταδείσαντα μὴ τῷ ὄντι πρεσβευσάμενοι καὶ τὰς ἄλλης αὐτοῦ ἐπιτροπῆς ἐξελέγξωσι τὰς δωροδοκίας, τὰς ὕβρεις, τὰς ἁρπαγὰς, τὰς αἰκίας, τὰς ἐπηρείας, τοὺς ἀκρίτους καὶ ἐπαλλήλους φόνους, τὴν ἀνήνυτον καὶ δεκαλεπάτην ὠμότητα διεξελθόντες. Οἷα δὴ εἰκότως ἔχων καὶ βαρύμηνις ἄνθρωπος, ἐν ἀμηχάνοις ἦν· μήτε καθελεῖν τὰ ἅπαξ ἀναβεθέντα θαρρῶν, μήτε βουλόμενός τι τῶν πρὸς ἡδονὴν τοῖς ὑπηκόοις ἐργάσασθαι· ἅμα δὲ καὶ τὴν ἐν τούτοις βαθερότητα Τιβερίου μὴ ἀγνοῶν. Ἅπερ ὁρῶντες οἱ ἐν τέλει καὶ ζωντες, ὅτι μετανοεῖ μὲν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, δοκεῖν δὲ βούλεται, γράφουσι Τιβερίῳ δεητικωτάτας ἐπιστολάς. Ὁ δὲ [q] Διάνους, οἷα μὲν εἶπε [r] Πιλάτου, οἷα δὲ ἠπείλησεν; Ὡς δὲ ὠργίσθη, καίτοι οὐκ εὐλήπτος ὢν ὀργῇ, φανερόν ἐστι δηγεῖσθαι, τοῦ πράγματος ἐξ αὐτοῦ φωνὴν ἀφιέντος. Εὐθέως [f] γὰρ ἐδὲ εἰς τὴν ὑστεραίαν ὑπερθέμενος, ἐπιστέλλει, μυρία μὲ τοῦ καινουργηθέντος τολμήματος ἐνειδίζων καὶ ἐπιπλήττων, κελεύων δὲ αὐτίκα καθελεῖν τὰς ἀσπίδας, καὶ μεταμιεθῆναι ἐκ τῆς μητροπόλεως εἰς τὴν ἐπὶ θαλάττῃ Καισάρειαν, ἐπώνυμον τοῦ προπάππου Σεβαστὴν, ἵνα ἀναβεθεῖεν ἐν τῷ Σεβαστείῳ, καὶ ἀνετέθησαν. Οὕτως ἀμφότερα ἐφυλάχθη, καὶ ἡ

non in templo, fuiſſe repoſitos, adeoque Joſepho non συμφωνεῖ. Atqui conciliari poſſunt inter ſe Philo & Joſephus, ſi dicamus Pilatum bis læſiſſe Judæos, primo imaginibus Cæſaris, dein, cum id non ferrent, clypeis cum inſcriptione in urbem inductis: alterum vero tentamen à Philone, alterum à Joſepho deſcriptum; præſertim cum ex Bell. Judaic. lib. ii. c. 3. colligi poſſit Pilatum initio præfecturæ de imaginibus Cæſaris dedicandis cogitâſſe. Confer vero hunc locum cum 1 Maccab. iv. 57.

[n] ἀπηγορευμένων] Ita MSS. pro ἀπαγορευομένων.

[o] ἐν γὰρ, &c.] De Pilato ut defuncto loquitur. De quo ſic Euſebius in Chronico, p. 66. Πόντιος Πιλᾶτος ἐπὶ Γαΐου Καί-

σαρος ποικίλως πεφαπισῶν συμφοραῖς, ἅς φασιν οἱ τὰ Ῥωμαίων συγγραψάμενοι, αὐτοφονότης ἑαυτὸν γέγονεν.

[p] διενοχλεῖν] Sic MSS. Med. & Aug. pro διοχλεῖν. Act. xv. 19. Uſurpatur παρενοχλεῖν ſenſu eodem. Heſychius tamen v. διοχλεῖ, ἐκλαμβάνεται. Mox etiam pro ἄλλης ſcribe ὅλης. Confer vero hæc Pilati flagitia cum Hiſtoriâ Evangelicâ.

[q] Διάνους] Repone Διανοεῖς, & vide ſupra.

[r] Πιλάτου] Sic MSS. pro Πιλᾶτος, quibus & loci ſenſus abundè ſuffragatur.

[f] γὰρ ἐδὲ] Sic MSS. Med. Coll. Nov. & Aug. Editi οὐδὲ. Item μεταμιεθῆναι pro μετοικιεθῆναι.

τιμὴ τῦ Αὐτοκράτορ⟨ος⟩, καὶ ἡ περὶ τὴν πόλιν ἀρχαία ζωήθεια. Τότε μὲν ἦν ἀσπίδες ἦσαν, αἷς οὐδὲν ἀνεζωγεάφητο μίμημα, νυνὶ δὲ κολοσσιαῖ⟨ος⟩ ἀνδριάς· καὶ τότε μὲν ἡ ἀνάθεσις ἐν οἰκίᾳ τῶ ἰδιώτου ἦν, τῷ δὲ μέλλοντα φασιν ἐσιέναι τοῦ ἱερῦ κατ' αὐτὰ τὰ ἄδυτα γίνεσθαι, εἰς ἃ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτῦ ὁ μέγας ἱερεὺς εἰσέρχε⟨ται⟩ τῇ νηστείᾳ λεγομένῃ μόνον ἐπιθυμιάσων, καὶ κατὰ πάτριον εὐξόμεν⟨ος⟩ φορὰν ἀγαθῶν, εὐετηρίαν τε καὶ εἰρήνην ἅπασιν ἀνθρώποις. Κἂν ἄρα τις πῃ, οὐ λέγω τῶν ἄλλων Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱερέων, οὐχὶ τῶν ὑστάτων, ἀλλὰ τῶν τῷ εὐθὺς μετὰ τὸν πρῶτον τάξιν εἰληχότων, ἢ καθ' αὑτὸν, ἢ καὶ μετ' ἐκείνυ εἰσέλθῃ, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς δυσὶν ἡμέραις τῦ ἔτυς, ἢ καὶ τῇ αὐτῇ τρὶς ἢ ⟨τετράκις εἰσφοιτήσῃ, θάνατον ἀπαραίτητον ὑπομένει. Τοσαύτη τις ἐστὶν ἡ περὶ τὰ ἄδυτα φυλακὴ τοῦ νομοθέτυ, μόνα οὐ πάντων ἄβατα καὶ ἄψαυστα βεβηλ⟨ου⟩μένα αὐτὰ φυλαττόμενα. Πόσους οὖν ἔν οἶει θανάτους ἐκτοσίους ὑπομένειν τοὺς περὶ ταῦτα ὠσιωμένους, εἰ θεάσαιτο τὸν ἀνδριάντα εἰσκομιζόμενον; Ἐμοὶ μὲν δοκῦσι γυναῖκας ὅλας αὐταῖς γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀποσφάξαντες, ἐπὶ τοῖς τῶν οἰκείων πλώμασιν ἑαυτοὺς τελευταίους καθιερεύσειν. Ταῦτα μὲν Τιβέριος ἔγνω· τί δὲ ὁ σὸς πρόπαππος, ὁ τῶν πώποτε γνωμένων Αὐτοκρατόρων ἄριστος· ὁ πρῶτος δρετῆς ἕνεκα καὶ τύχης Σεβαστὸς ὀνομασθείς· ὁ τῷ εἰρήνῃ διαχέας πάντη μὲν γῆς καὶ θαλάττης ἄχρι τῦ κόσμυ περάτων; οὐκ ἀκοῇ πιστευόμενος τὰ περὶ τὸ ἱερὸν, καὶ ὅτι οὐδέν ἐστιν ἀφίδρυμα ἐν αὐτῷ χειρόκμητον, ὁρατὸν οὐρανίυ μίμημα φύσεως, ἐθαύμασε καὶ προσεκύνει; Φιλοσοφίας οὐκ ἄκροις χείλεσι γευσάμενος, ἀλλ' ἐπιπλέον ἐσιαθεὶς καὶ κεδόν τι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐσιώμενος· τὰ μὲν μνήμαις ὧν ἡ ψύσις προμαθῦσα τὰ φιλοσοφίας ἀνεπόλει, τὰ δὲ καὶ ἅτε τῶν ἀεὶ λογίων συνδιαιτήσεσι. Καλὰ γὰρ τὰς ἐν δείπνῳ συνυσίας, ὁ πλεῖος χρόνος ἀπενέμετο τοῖς ἀπὸ παιδείας, ἵνα μὴ τὸ σῶμα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ τοῖς οἰκείοις ἀναπλέθοιτο.

Τεκμηρίοις δὲ ἀφθόνοις πιστώσασθαι δυνάμενος τὸ βέλημα τῦ Σεβαστῦ προπάππυ σῦ, δυσὶν ἐρκεσθήσομαι. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἀπέστειλε τοῖς ἐπιτρόποις τῆς τὴν Ἀσίαν ἐπικρατούσης, συθόμενος ὀλιγωρεῖσθαι τὰς ἱερὰς ἀπαρχὰς, ἵνα ἐπιτρέπωσι τοῖς Ἰουδαίοις μόνοις εἰς τὰ συναγώγια συνέρχεσθαι. Μὴ γὰρ εἶναι ταῦτα συνόδους ἐκ μέθης καὶ παροινίας ἐπὶ συσάσει, ὡς λυμαίνεσθαι τὰ

nori, & civitatis antiquis moribus. Ergo tunc dicabantur clypei nulla picti effigie, nunc coloſſea ſtatua: atque tunc quidem dedicatio facta eſt in privatis Procuratoris ædibus, hanc jam faciendam ferunt fore intra templum, in intimis adytis, in quæ ſemel quotannis pontifex introgreditur jejunio ſic dicto, tantum odores incenſurus, & ex more vota facturus, ut bonorum proventus felixque annona & pax contingat omnibus hominibus. De cætero ſiquis, non dico, plebeius Judæus, ſed ſacerdos, non ex infimis, ſed qui locum tenent à ſummo proximum, vel ſolus vel una cum pontifice ingrediatur: imò is ipſe Pontifex ſi duobus anni diebus, aut eadem die ter quaterve introiverit, capite luet abſque venia. Tantam religionem adytorum voluit eſſe Legiſlator, ut hæc ſola inacceſſa intactaque ſervarentur. Quot ergo mortes ritibus hiſce conſecratos putas ultro obituros, ſi videant importari ſtatuam? equidem puto illos jugulatis uxoribus & liberis una cum familiis poſtremo ſeipſos mactaturos ſuper domeſticorum cadavera. Hæc ſunt decreta Tiberii; quid proavus tuus omnium quotquot unquam fuerunt Imperatorum optimus? primus ob virtutem & fortunam Auguſtus cognominatus: qui pacem terra marique diffudit uſque ad extremos orbis terminos: nonne poſtquam fama audivit de templo, nullum ibi ineſſe ſimulacrum manufactum, naturæ inviſibilis exemplar viſibile, admiratione ſimul & religione proſecutus eſt? qui tamen non ſummis labris philoſophiam guſtaverat, ſed plerumque & fere ſingulis diebus ab ea fuerat laute exceptus; partim eorum memoria quæ mens prius res philoſophicas edocta revolvebat, partim ex doctorum virorum quos domi ſemper alebat, conſuetudine. Ad cœnandum enim congredientibus tempus plurimum tribuebatur eruditis audiendis, ut non ſolum corpus domeſticorum, verum & anima reficeretur.

Hujus Auguſti proavi tui indolem cum poſſim argumentis quam plurimis confirmare, contentus ero duobus. Primum cognito quod negligerentur ſacræ primitiæ, per literas mandavit provinciarum Aſiæ procuratoribus, ut ſinerent Judæos ſolos in ſynagogis cœtus facere. Non enim eas eſſe collegia ex mero & temulentia ad ſeditiones conflata, ita ut pacis bona labefacten-

[p. 1035.]

τ τρὶς] Neſcio annon Philo aliqualem rituum Judaicorum inſcitiam prodat; neque enim fieri potuit, ut ſacerdos ſummus non tribus vicibus in ſanctuarium, magno jejunii die ingrederetur. Ceremoniæ expiationis non niſi terno ingreſſu peragebantur, iſque luculentè deſcribitur, Lev. xvi. 12, 14, 15. Autor epiſtolæ ad Heb. ix. 7. ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτῦ ingreſſum memorat pontificem. Cui adjungas licet Exod. xxx. 10. Atqui dicendum tres iſtos in ſanctuarium introitus ad unam ceremoniam peragendam, pro uno tantum haberi. Vide Grotium ad Heb. ix. 7. & Lamy de Tabernaculo lib. vii. c. 6. Relandus Antiquitat. ſacr. p. iv. c. 6. Pontificem quater ingredi ſolere docet ex Codice Joma.

υ θανάτους] Sic MSS. pro θάνατον. Mox etiam melius ſcribitur ὑποτρέμειν. Item τοιαῦτα pro ταῦτα.

χ χῶρας] Repone συγχωρίας, & vide ſupra.

ψ ἀπέστειλε] Scribe ἐπέστειλε, ſicut infra ſæpius. Heſychius v. ἐπιστολαὶ, σύλλογοι. De hac vero hiſtoria vide Joſeph. Antiqu. lib. xvi. c. 6.

tur;

tur, ſed ſcholas juſticiæ temperantiæque virorum virtutem profitentium, primitias vero annuas conferentium, è quibus ſacrificia offerunt, miſſis pecuniæ deductoribus ad templum in Hierosolymis. Dein edicit nequis ſit impedimento Judæis cœtus collectaſve facientibus, aut ſecundum ritum patrium eas Hieroſolyma deportantibus. Hæc enim etſi non verbis, factis tamen mandata ſunt. Subjiciam vero exemplum unius epiſtolæ, quo facilius credas, Domine, quam C. Norbanus Flaccus ſcripſit, indicans quid ipſi Cæſar ſignificaverit. Epiſtolæ verba ſunt hæc: *C. Norbanus Flaccus proconſul, Epheſiorum magiſtratibus ſalutem. Cæſar mihi ſcripſit, Judæos ubicumque ſint antiquo more volens cœtus facere, conferreque pecunias quas mittant Hieroſolyma. Eos, quo minus iſta faciant impediri noluit. Igitur vobis reſcripſi, ut ſciatis Imperatorem hæc ſic fieri velle.* An non hæc manifeſta fides, Imperator, voluntatis Cæſaris benevolæ, qua fuerat affectus erga templi noſtri religionem, cum noluerit publico de collegiis decreto Judæorum in unum conventus tolli, quos propter primitias reliquamque pietatem celebrant? Eſt & aliud argumentum priore non infirmius, ex quo Auguſti voluntas patet. Etenim juſſit è ſuis ipſius reditibus offerri quotidie victimas rite in holocauſtum altiſſimo Deo, quæ etiamnum hodie offeruntur: (taurus & agni duo ſunt victimæ quibus Cæſar altare condecoravit) quamvis ſciret ibi nullum ſimulacrum eſſe vel in occulto vel in propatulo. Nihilominus tantus Princeps, cognitione philoſophiæ nulli ſecundus, ſecum reputavit neceſſum eſſe ut in terris eximium fanum dicaretur inviſibili Deo, in quo nulla viſibilis effigies reſideret, ad ſpei felicis bonorumque perfectorum participationem. Hoc magiſtro pietatis uſa proavia tua Julia Auguſta ornavit templum hoc aureis phialis & calicibus, aliiſque donariis plurimis ac preciosiſſimis. Cur vero tandem & illa, cum nullum ibi eſſet ſimulacrum? Imbecilliores enim ſunt mentes mulierum, & extra ſenſibilia intelligibile nihil poſſunt percipere. At Illa ſicut cæteris rebus totum ſexum, ſic hac

τῆ εἰρήνης, ἀλλὰ διδασκαλεῖα ζωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης ἀνδρῶν ἐπιτηδευόντων μὲ ἀρετὴν, ἀπαρχὰς ἢ ἐτησίας εἰσφερόντων, ἐξ ὧν ἀνάγκαι θυσίας, στέλλοντες ἱεροπομπὰς εἰς τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερόν. Εἶτα κελεύει μηδένα ἐμποδὼν ἵστασθαι τοῖς Ἰουδαίοις, μήτε ζωνιῦσι, μήτε ζωοεισφέρουσι, μήτε διαπεμπομένοις τὰ πάτρια εἰς Ἱεροσόλυμα. Ταῦτα γὰρ, εἰ καὶ μὴ τοῖς ῥήμασι, τοῖς γοῦν πράγμασιν ἐπέσταλται. Μίαν δὲ ἐπιστολὴν ὑποτάξαι πρὸς τὴν σὴν δεσπότα πειθὼ, ἣν Γάϊος Νορβανὸς Φλάκκος ἐπιστέλλει, δηλῶν τὰ ὑπὸ Καίσαρος αὐτῷ γεγραμμένα. Ἔστι δὲ τῆς ἐπιστολῆς τὸ ἀντίγραφον τόδε· Γάϊος Νορβανὸς Φλάκκος ἀνθύπατος Ἐφεσίων ἄρχουσι χαίρειν. Καίσαρ μοι ἔγραψεν, Ἰουδαίους ὅ ἂν ὦσιν, ἰδίῳ ἐθισμῷ [b] νομίζειν συναγομένους χρήματα εἰσφέρειν ἃ πέμπουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. Τούτους οὖν ἠθέλησε κωλύεσθαι τοῦτο ποιεῖν. [c] Ἔγραψα οὖν ὑμῖν, ἵν' εἰδῆτε ὡς ταῦτα ἔστω γίνεσθαι [c] κελεύω. Ἆρ' οὖν ἐναργὴς πίστις ἐστὶν, Αὐτοκράτορ, τῆς Καίσαρος προαιρέσεως; ἢ πῶς τὴν τοῦ ἡμετέρου ἱερὰν τιμὴν ἐκέχρηστο; μὴ βουληθεὶς τῷ κοινῷ [d] τόπῳ τῶν ζωόδων ἀναιρεθῆναι τὰς τῶν Ἰουδαίων εἰς ταὐτὸ συμφοιτήσεις, ἃς ἀπαρχῶν ἕνεκα ποιοῦνται καὶ τῆς ἄλλης εὐσεβείας. Ἕτερον δὲ ἴσως οὐκ ἀσθενὲς τούτου δεῖγμα συμφέρεσθαι τῆς βουλήσεως τοῦ Σεβαστοῦ. Διαλάβοι γὰρ ἂν τῶν [e] ἰδίων προσόδων ἀνάγεσθαι θυσίας [f] ἐντελεῖς ὁλοκαύτους τῷ ὑψίστῳ θεῷ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, αἳ καὶ μέχρι νῦν ἐπιτελοῦνται· (ἄρνες εἰσὶ δύο καὶ ταῦροι τὰ ἱερεῖα, οἷς Καῖσαρ ἐφιδρυσε τὸν βωμὸν) ἐπισάμως σαφῶς ὅτι οὐδέν ἐστιν ἀφίδρυμα ὅτε φανερὸν, ὅτε ἀφανές. Ἀλλὰ [g] ὁ τοσοῦτος ἡγεμὼν, καὶ φιλοσοφίαν οὐδενὸς δεύτερος, ἐλογίσατο παρ' ἑαυτῷ, ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν τοῖς θνητοῖς ἐξαίρετον ὑπονενεμῆσθαι τόπον ἱερὸν τῷ ἀοράτῳ θεῷ, μηδὲν ὁρατὸν ἀπεικόνισμα θεὶς ἔχοντα, πρὸς μέθεξιν ἐλπίδων χρηστῶν καὶ ἀπόλαυσιν ἀγαθῶν τελείων. Ὑφηγητῇ τοιούτῳ τῆς εὐσεβείας χρησάμενη καὶ ἡ προμάμμη σου [h] Ἰουλία Σεβαστὴ κατεκόσμησε τὸν νεὼν χρυσαῖς φιάλαις καὶ ποτηρίοις, καὶ ἄλλων ἀναθημάτων πολυτελεστάτων πλήθει· Τί παθοῦσα καὶ αὕτη, μηδενὸς ἔνδον ὄντος ἀφιδρύματος; [i] Ἀσθενέστεραι γάρ πως εἰσὶ γνῶμαι γυναικῶν, ἔξω τῶν αἰσθητῶν μηδὲν ἰσχύσαι νοητὸν καταλαβεῖν· ἡ δέ γε καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ὅλῃ

[a] ιπισιλλ] Melius forſan ιπίσιλλι.

[a] γεγραφ] Auguſti Epiſtola ad Norbanum Flaccum extat apud Joſeph. Antiqu. lib. xv. c. 6. Ibi vero pro Ἐφεσίων ſcribitur Σαρδιανῶν.

[b] νομίζειν] Melius νομίζων.

[c] κελεύω] Unicus Codex Reg. Par. habet κελεύειν; idque omnino rectius. Joſephus loco jam citato, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι Καίσαρι καὶγὼ οὕτως θέλομαι γίνεσθαι.

[d] τόπῳ] Melius τύπῳ. Quod viſum cl Cotelerio Monum. Eccleſ. Græc. tom ii. p. 635. Huc vero refer Sueton. in Auguſt. c. 32. *Plurima factiones titulo Collegii Novi ad nullius non facinoris ſocietatem coibant.—Collegia præter antiqua & legitima diſſolvit.* Vide etiam ſupra p. 965.

[e] ἰδίων προσόδων] Videndum num hoc per leges liceret. Interdictum enim videtur, ne dona à Gentilibus recipiantur. Levit. xxii. 25. ἐκ χειρὸς ἀλλοτρίου οὐ προσοίσεσθε τὰ δῶρα ὑμῶν θεῷ ὑμῶν. Verum licet victimas non acciperent, victimarum tamen pretia poterant impunè accipere. Vid. 4 Reg. xvi. 15. 2 Eſdr. vi. 9. 2 Maccab. iii. 3. Joſeph. Antiqu. lib. xviii. c. 7. & de Bell. lib. ii. c. 3.

[f] ἐντελεῖς] Scribe ὁλοκαύτους ſicut ſupra ſæpius apud Noſtrum & in Bibliis Græcis. Vide Heſych. v. ὁλοκαυτοῦς.

[g] ὁ] MSS. ὅ, τε. Scribe potius ὅ γε. Ibidem pro καὶ φιλοσοφίαν, ſcribitur καὶ φιλοσοφίᾳ, idque melius.

[h] Ἰουλία] Videtur Juliam pro Livia ponere. Sueton. in Calig. c. 23. *Liviam Auguſtam Proaviam.* Licet ex cognomento Julia eſſet appellata. Dion Caſſ. Hiſt. xlvi. 600. Ἰερείαν τε τῆς Λιουίας, τήν τε Ἰουλίαν καὶ Αὐγούσταν ἤδη καλουμένην.

[i] ἀσθενέστεραι, &c.] Citantur hæc ex Philone, à Joh. Damaſc. Sacr. Parall. p. 770.

τοῦ

τῇ ψυχῇ καὶ τούτῳ διήνεγκεν, ὑπὸ παιδείας ἀκράτῳ φύσει καὶ μελέτῃ [i] περιεγλυμμένης ἀρρενωθεῖσα τὸν λογισμόν· ὃς οὕτως ἐξυδερκὴς ἐγεγόνει, ὡς μᾶλλον τὰ νοητὰ καταλαμβάνειν τῶν αἰσθητῶν, καὶ ταῦτα νομίζειν ἐκείνων εἶναι σκιάς. Ἔχων οὖν, δέσποτα, [k] τὰ ἡμετέρας προαιρέσεως παιδεύματα, πάντα οἰκειότατα καὶ συγγενέστατα, ἀφ' ὧν ἐπάρης καὶ ἀνέβλαστες καὶ τοσοῦτον ὑψήθης, διατήρησον ἃ κἀκείνων ἕκαστος. Παρακλητεύουσι τοῖς νόμοις, Αὐτοκρατεῖς πρὸς Αὐτοκράτορα, Σεβαστοὶ πρὸς Σεβαστὸν, p. 1037. πάπποι καὶ πρόγονοι πρὸς ἔγγονον, πλείους πρὸς ἕνα, μονονουχὶ φάσκοντες· σὺ τοῖς ἡμετέρας βουλήσεσιν ἃ [l] μοῦσι καὶ μέχρι τήμερον ἐφυλάχθη νόμιμα, μὴ [m] καθέλῃς. Καὶ γὰρ εἰ μηδὲν ἐκ τῆς καταλύσεως αὐτῶν ἀπαυθηθείη παλίμφημον, ἀλλ' ἥ γε τοῦ μέλλοντος ἀδηλότης, κἂν τοῖς θαρραλεωτάτοις, εἰ μὴ καταφρονηταὶ τῶν θείων εἰσὶν, ἀπαυθαδῶς ἐστιν ἄφοβον. Ἐὰν καταλέγωμαι τὰς εἰς ἐμαυτὸν ἐκ σου ῥοπὰς εὐεργεσίας, ἀπολείψει με ἡ ἡμέρα, πρὸς [n] τῷ μηδὲ ἁρμόττον εἶναι προηγούμενον ἔργον παρέργου ἑτέρου ποιεῖσθαι λόγου. Κἂν ἡσυχάζω μέντοι, τὰ πράγματα αὐτὰ βοᾷ καὶ φωνὴν ἀφίησιν· ἔλυσάς με σιδήρῳ δεδεμένον. Τίς σοῦ οἶδεν; Ἀλλὰ μὴ χαλεπωτέροις δεσμοῖς, Αὐτοκράτορ, ἀπισφίγξῃς. Οἱ μὲν γὰρ λυθέντες [p] μέρη περιεβέβλητο τοῦ σώματος· οἱ δὴ νῦν προσδοκώμενοι, ψυχῆς εἰσιν, ὅλην αὐτὴν δι' ὅλων μέλλοντες πιέζειν. Τὸν ἐπικρεμάμενον ἀεὶ τοῦ θανάτου φόβον ἀπώσω, καὶ τεθνεῶτα τῷ δόντι ζωπυρήσας, καθάπερ ἐκ [q] παλιγγενεσίας ἀνήγαγες. Διατήρησον τοῦτο χάριν, Αὐτοκράτορ, ἵνα μὴ ὁ σὸς Ἀγρίππας ἀποβάλῃ τῷ βίῳ. Δόξω γὰρ οὐ τοῦ ζῆν χάριν ἀφίεσθαι μᾶλλον ἢ τοῦ βαρυτέρας ἐνδεξάμενος συμφορὰς, ἐπισημότερον τελευτῆσαι. Τὸν μέγιστον καὶ εὐτυχέστατον ἐν ἀνθρώποις κλῆρον ἐχαρίσω μοι, βασιλείαν, πάλαι μὲν μιᾶς χώρας, αὖθις δὴ καὶ ἑτέρας μείζονος, τοῦ Τραχωνῖτιν λεγομένου καὶ τοῦ Γαλιλαίαν ζωώσας. Μὴ τὰ πρὸς εὐεργεσίαν μοι χαρισάμενος, ὦ δέσποτα, τὰ ἀναγκαῖα ἀφέλῃς· μηδὲ εἰς φῶς ἀναγαγὼν τηλαυγέστατον ἐξ ὑπαρχῆς εἰς βαθύτατον σκότος ῥίψῃς. Ἐξί-

quoque præstabat, ex eruditione pura quam natura & studio comparaverat, animo emasculata, qui in tantum evasit perspicax, ut intelligibilia magis quam sensibilia cerneret, & hæc umbras illorum esse censeret. Cum igitur habeas, Domine, tot exempla domestica optimæ erga nos voluntatis, atque ea omnia cognatorum & majorum tuorum, à quibus satus & prognatus & ad hoc rerum fastigium evectus es, serva quæ illi ad unum omnes conservârunt. Deprecantur pro nostris legibus Imperatores apud Imperatorem, Augusti apud Augustum, avi proavique avique apud nepotem, plures apud unum, tantum non dicentes: noli tu dissolvere instituta Judaica, quæ ex decretis nostris manent, & usque ad hunc diem conservata sunt. Etenim ut nihil infaustum antiquationum eorum sequatur, tamen incertitudo futuri temporis non sinit securos esse vel audacissimos, modò ne sint plane contemptores numinis. Si vellem enumerare quæ in me contulisti beneficia, dies me deficeret, præterquam quod nec congruum sit opus primarium argumenti alterius accessionem facere. Sed ut ego taceam, res ipsæ clamant, vocemque emittunt. Me ferro vinctum solvisti. Quis nescit? Obsecro, Imperator, ne me astringas vinclis gravioribus. Ista enim modo soluta *vincula* partes premebant corporis, at hæc quæ jam imminent sunt animæ, eamque totam penitùs oppriment. Impendentem mihi perpetuo mortis metum depulisti, metu præmortuum in vitam reduxisti, & quasi secundo natum resuscitâsti. Velis, Imperator, hoc beneficium esse perpetuum, ne tuus Agrippa vitam abrumpat. Alioqui videbor servatus non ut viverem, sed ut calamitatibus gravioribus conflictatus, magis conspicuè perirem. Summam & felicissimam inter mortales sortem mihi donasti, regnum: olim quidem unius regionis, mox majoris alterius, Traconitide sic dicta & Galilæa adjunctis. Ergo cum larga rerum copia me auxeris, Domine, noli adimere quæ sunt necessaria. Noli productum in lucem clarissimam rursum in tenebras altissimas abjicere.

[i] περιεγλυμμένης] Scil. παιδείας. Sic unus Codex Trin. Coll. pro περιεγλυμμένη, idque rectè. E quo etiam & Coll. Nov. addo ἐς post λογισμόν.

[k] τὰ ἡμετέρας] Melius ad sensum, τὰ περὶ τὰ ἡμέτερα προαιρέσεως.

[l] μοῦσι καὶ] Restitui ex MSS.

[m] μὴ καθέλῃς] Melius, ut opinor, μὴ καταλύῃς. Sequitur enim infra, οὐκ ἐπὶ καταλύσεως αὐτῶν, & p. 1038. ἐπὶ τῇ παντελεῖ καταλύσει. Joseph. Antiqu. lib. xviii. c. 3. ἐπὶ καταλύσει τῶν νόμων· & lib. xix. c. 6. καταλύσει γὰρ τῶν Παλαίων αὐτῶν νόμων. Huc vero etiam affer D. Matth. v. 17. Act. v. 38. Joh. vii. 23, & Athen. lib. vi. c. 17.

[n] τῷ] Sic pro τὸ, unicus Codex Parisiensis, cui contextus etiam suffragatur.

[o] Καὶ] Ita MSS. pro καί. Item διδυμίου Editi διδιμῶν.

[p] μέρη] MSS. μέρη, & rectius.

[q] παλιγγενεσίας] Vox ista ex Stoicorum decretis hausta pro mundi renovatione post conflagrationem primo usurpata est. Noster supra lib. de Mund. Incorr. p 951. οἵ γε ἐκπυρώσεις, καὶ παλιγγενεσίας ἐσηγούμενοι τοῦ κόσμου. Idem lib. de Vita Mosis, usurpat de sæculi post diluvium reparatione p. 663. παλιγγενεσίας ἐχθύσιν ἡγεμόνες καὶ δευτέρας ἀρχηγέται φυλῆς. Pro vita vero post mortem seu resurrectione ponit supra de Cherub. p. 127. Is quoque est sensus vocis apud D. Matthæum xix. 28. ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, (sic enim distingue) ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ὅταν, &c. ad quem locum sic Origen. Comm. in Matthæum p. 391. ταύτῳ λέγων τὴν ἐξουσίαν ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν νεκρῶν· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ παλιγγενεσία, καινή τις γένεσις οὖσα.—ἐκείνης δὲ τῆς παλιγγενεσίας προοίμιόν ἐστι, τὸ καλούμενον ὑπὸ τοῦ Παύλου λουτρὸν παλιγγενεσίας. Item Augustinus ad Pelagium Epist. lib. iii. c. 3. *Regenerationem hoc loco, ambigente nullo, resurrectionem novissimam vocat.* Vide dicta ad p. 127.

Libenter cedo iſto ſplendore, nec priſtinam fortunam deprecor. Omnia commuto ob iſtud unum, ne ritus patrii violentur. Quid enim de me loquentur vel tribules, vel cæteri homines univerſi? Alterutrum enim ſequetur, aut ut meorum proditor, aut ſimiliter tibi amicus poſthac non habear: quo utrolibet quid poteſt eſſe infelicius? Nam ſi adhuc in amicis numeror, proditionis feram infamiam, ſi nec patriam ab omni malo immunem, nec templum inviolatum præſtitero. Nam vos præpotentes ſoletis amicorum ad Imperatoriam præſentiam confugientium rebus conſulere. Quod ſi quodvis odium ſecretum mentem tuam tenet, noli me vincire ut Tiberius, verum etiam omnem de vinclis in poſterum ſpem amovens, jube mox interimi. Quid enim mihi vita opus eſt, cui ſpes unica ſalutis fuit in tua benevolentia?

Has literas obſignatas mittit Caio, ſeque ſecreto domi incluſit, anxius & confuſus & admodum ſolicitus, quomodo ſe res darent. Neque enim impendebat mediocre periculum, verum de everſione & ſervitute & abſolutâ vaſtatione; idque non ſolum terram ſanctam incolentium, verum etiam omnium in orbe toto diſperſorum Judæorum. Caius vero acceptis & lectis literis, ad ſingulos ſenſus ſimul quidem excandeſcebat, cœpto non ſuccedente, ſimul vero etiam flectebatur vel jure ipſo cauſæ, vel adjunctis precibus; & Agrippam partim laudabat, partim incuſabat. Incuſabat indulgentiæ nimiæ in Gentiles, ſolos mortalium contumaciter averſantes ipſius conſecrationem: laudabat quod nihil in ſe ipſo occultaret vel diſſimularet: id quod aiebat indicium eſſe generoſi animi & maxime ingenui. Mitigatus igitur, ut videbatur, reſpondit clementius, & Agrippæ donavit ceu eximiam & maximam gratiam ne poſtea unquam fieret dedicatio. Simulque juſſit ſcribi P. Petronio Syriæ præſidi, nequid in Judæorum templo novaret. Verumtamen gratiam hanc largitus, non eam integram conceſſit, ſed graviſſimum terrorem admiſcuit. Sic enim inſuper ſcribit: *Quod ſi extra unam metropolim in finitimis urbibus quicumque volentes altaria templave aut ſtatuas imagineſve mihi meiſque ponere vetiti fuerint, quiſquis obſtiterit, aut plectatur continuo, aut ad me mittatur.* Id verò nihil aliud erat quam ſeditionum initium bellorumque civilium, & gratiæ quæ videbatur conceſſa ſimpliciter, obliqua quædam abrogatio. Nam iſti magis odio Judæorum, quam in Caium pietate, do-

ϛαμαι τ̃ λαμπρῶν ἐκείνων· τλὼ πρὸ μικροῦ τύχλω ὰ ϖδαιτ̃μαι· πάντα ὑπαλλάτ]ομαι ἐνὸς, τ̃ μὴ κινηθῆναι τὰ πάτρια. Τίς γὰρ ἂν μα ηὐοιτο λόγ@ ἢ ϖδὰ τοῖς ὁμοφύλοις, ἢ ϖδὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις; Ἀνάλκη γὰρ δυοῖν θάτερον, ἢ ϖροδότλω τ̃ ἰδίων, ἤ σοι μηκέτι ὁμοίως φίλον νομισθῆναι· ὧν τι ἂν εἴη μεῖζον κακόν; Εἰ μ̃ γὰρ ἐν τῇ τάξει τ̃ ἑταίρων ἔτι κα]αριθμ̃μαι, ϖροδοσίας ἐξοίσομαι δόξαν, ἐὰν μήτε ἡ ϖα]ρὶς ἀπαθὴς ϖαντὸς κακ̃ φυλαχθῇ, μήτε τὸ ἱερὸν ἄψαυϛον. Τὰ γὰρ τῶν ἑταίρων κ] ϖροαπ@φυγότων τ̃ Αὐτοκρα]ορικαῖς ἐπιφανείαις ὑμεῖς οἱ μεγάλοι δι]ασώζετε. Εἰ δ] ὑπικκρεῖ τί σε τλὼ δι]ίνοιαν ἔχθ@, μὴ δήσῃς ὡς Τιβέρι@, ἀλλὰ κ] τλὼ τ̃ δεθῆναί ϖο]ε αὖθις ἐλπίδα ζωανελῶν, κέλευσον ἐκποδὼν αὐτίκα ηὐέσθ]. Τί γὰρ ἐμοὶ ζῆν καλὸν, ᾧ μία ζω]ηρίας ἐλπὶς ἦν, τὸ σὸν ἀμ]ύνειν;

Ταῦτα γρά]ψας κ] ζφραγισά]μν@, ϖέμπ] Γαΐῳ, κ] ζυγκλεισά]μν@ οἶκοι κατέμ]μεν, ἀγωνιῶν κ] ζυγκεχυμ]ύ@, κ] ϖῶς [r] ἐτύχοι, μάλι- p. 1038.
ϛα φροντίζων. Οὐ γὰρ βραχὺς ἐπέρ]ιπ]ο κίνδυν@, ἀλλ' ὁ ϖε]ὶ ἀνασάσεως κ] ἀνδραποδισμοῦ κ] ϖαν]ελ̃ς ϖορθήσεως, ἃ μόνον ϖῖς τλὼ ἱερὰν χώραν κα]οικ̃σιν, ἀλλὰ κ] ϖῖς ϖαν]αχ̃ τ̃ οἰκ]μ]ύης Ἰ]δαίοις. Λαβὼν γ] κ] δι]αναγινώσκων, ἐφ' ἑκάϛῳ τ̃ νοημάτων ἅμα μ] ᾤδει, μὴ κα]ορθ]μ]ύσ τ̃ βελήμα]@· ἅμα γ] κ] ἐπεκλᾶτο τ̃ δικαιολογίαις ὁμ̃ κ] δεήσεσι· Ϲ τ̃ Ἀγρίππαν τῇ μ] ἐπῄνϵ, τῇ γ] ἐμέμ]ε]ο. Ἠτιᾶτο μ] τ̃ εἰς τὰς ὁμοφύλως ἄγαν θρεσκείας, [s] μόνας ἀνθρώπων ἀφιλιάζον]ας κ] ϲκ]ρεπομ]ύσ αὐτ̃ τλὼ ϲκθέωσιν· ἐπῄνϵ γ], τῷ μηδὲν ἐν αὐτῷ ζυσκιάζειν καὶ ὑπικρύπ]ειν, ἅπερ ἔλεγ]ν εἶναι δείγμα]α ἐλ]θερ]ω]άτων κ] ἀν]ρ]εϛάτων ἠθῶν. Ἡμερωθεὶς ἔν, ὅσα τῷ δοκεῖν, ὑποκρίσεων χρηϛοτέρων ἠξίωσεν, Ἀγρίππ] τὸ ἀνω]άτω κ] μέγιϛον δωρ]μ]@, τὸ μηκέτι ηὐέσθ] τλὼ ἀνάθεσιν· καὶ Ποπλίῳ Πετρωνίῳ τῷ Συρίας ὑπ]ρέπτῳ κελεύει γρα]ῆναι, μηδὲν ὑπὶ τῷ ἱερῷ τ̃ Ἰ]δαίων ἔτι νεώτερον κινεῖν. Ὅμως μ]ὼτοι κ] τλὼ χάριν διδὺς, ἔδωκεν οὐκ ἀκίνδυνον, ἀλλ' ἀναμίξας αὐτῇ δέ@ δρ]αλεώτερον. Προσγρά]ϕ] γάρ· Ἐὰν δέ τινες ἐν τ̃ ὁμόροις, ἔξω μιᾶς τ̃ μ]ηροπόλεως, ἐθέλονϛες βωμὰς ἢ ἱερὰ ἢ τινας εἰκόνας ἢ ἀνδριάντας ὑπὲρ ἐμ̃ κ] τ̃ ἐμῶν ἱδρύϵ]ϛ, κωλύων], τὰς εἰργονϛας ἢ ϖ]ραχρῆμα κολάζειν, ἢ εἰς αὐτὸν ἀνάγειν. Τ̃το γ] ἀδὲν ἦν ἕτερον, ἢ ϛάσεων κ] ἐμφυλίων ϖολέμων δρχή, Ϲ τ̃ δωρεᾶς ἦν ἐπ' ἀθείας ἐδίκ] ϖ]αχεῖν, ϖλάγιός τις ἀναίρεσις. Ἔμελλον γὰρ οἱ μὲν, κα]ὰ τλὼ ϖρὸς Ἰ]δαίους φιλονεικίαν μᾶλλον ἢ τὸ ϖρὸς Γάϊον ἀσεβὲς, κα]απλήσειν τλὼ χώραν ἅπασαν

[r] εἰτύχοι] Melius ἂν τύχοι.
[s] μόνας ἀνθρώπων] Sic MSS. idque ex Philonis more. Editi ἀνθρώπους. Item ἐν αὐτῷ pro ἑαυτῷ.

ἀναθημάτων· εἰ ἢ ἐν ὄψεσι τῶν αὐτῶν τιὼ τῶν παλαίων ἐρῶντες καλάλυσιν, εἰ καὶ πάντων ἦσαν [t] προπαθέσταλοι, μὴ ἀνέχεαδ· Γάϊος ἢ τὰς παροικινηθέντας τιμωρίᾳ κελεύων ἀνδριάντα ἐν τῷ ἱερῷ. Προνοία δέ τινι καὶ ἐπιμελείᾳ τῶ τὰ πάντα ἐφορῶντος καὶ ζιὼ δίκῃ πρυλανούσης θεῦ, τὸ ὁμόρων παρεκίνησεν οὐδεὶν οὐδὲ εἷς, ὡς μὴ [y] χρείαν τινὰ ἡμέας, ἢ πρὸ μελεωτέρας μέμψεως ἀπαρεμίτητοι ἔμελλον ἀπαρᾶδας ζυμφοραί. Τί ἢ ὄφελος, εἴποι τίς ἄν· οὐδὲ γὰ ἠρεμέντων ὁ Γάϊος ἠρέμει· μελανοῶν ἐπὶ τῇ χάρμτι ἥδη, καὶ τιὼ πρὸ μικρῦ ζωπυρῶν ἐπιθυμίαν. Προσάτλει γὰ ἕτερον ἀνδριάντα δημιυργεῖας Κολοσσιαῖον, χαλκῶν ἐπίχρυσον ἐν Ῥώμῃ. μηκέτι τὸ ἐν Σιδῶνι κινῶν, ἵνα μὴ τῇ κινήσῃ διαλαράξῃ τὸ πλῆθος· ἀλλ' ἠρεμοῦντος καὶ τὸ ὑπονοίας ἀπηλλαγμένε, p. 1039. καὶ πολλιὼ ἡσυχίαν ἀφανῶς ἐν τῷ ναυσὶ κομισθέντα, λαθὼν τὰς πολλὰς, ἐξαίφνης ἱδρύσηται.

Τῦτο ἢ πράξειν ἔμελλεν ἐν παράπλῳ, καὶ τιὼ εἰς Αἴγυπλον ἀποδημίαν. Ἀλεκ[ανδρ]εῖ γάρ τις αὐτὸν ἔρως κατεῖχε τῆς Ἀλεξανδρείας, εἰς ἣν ἐπέθει σπουδῇ πάσῃ σπαγμένως, καὶ ἀφικόμενος, πλεῖσον χρόνον ἐνδιαλ[ι]ηθῆναι· νομίζων τιὼ ἐκθέωσιν ἣν ὠνειροπόλ[ε]ι, μίαν ταύτιω πόλιν καὶ γενησομένην καὶ ζωαυξῆσαι, ἓ τῶν ἄλλως σπαράδειγμα γεγμῆσ τῦ ζεβασμῦ, μεγίσιω τε ὄσαν, καὶ ἐν καλῷ τῆς εἰκυμένης. Τὰ γὰ τῶν μεγάλων, εἴτε ἀνδρῶν, εἴτε πόλεων, τὰς καλαδεεσέρας ἄνδρας τε καὶ δήμυς ζηλᾶν ἐπιχειρεῖν. Ἦν μὲν τοῖς καὶ πρὸς τἄλλα πάντα τιὼ φύσιν ἄπις, ὡς εἰ καί τι χρησὸν ἐργάσαιτο, μελανεῖν ὀθνεῖς, καὶ τρόπον τινὰ δι' ὃ καὶ τυτὶ λυθήσε[σ]θαι ζητεῖν, μείζον ἀνίας καὶ βλάβης. Οἷον δή τι λέγω· δεσμώτας ἔλυσεν ἐνίυς, ἐπ' ὀδεμιᾷ πρυφάσει πάλιν ἔδησε· βαρυτέραν τῆς πρυτέρας ἐπαγαγὼν ζυμφορὰν, τιὼ ἐκ δυσελπισίας. Πάλιν κατέγνω φυγιὼ ἑτέρων θάνα[τ]ον πρυσδοκησάντων· ὃν ἐπειδὴ ζωὴν ἔσαν αὐτοῖς ἄξια θανάτυ [z] πεπραχέναι, ἢ ζωόλως βαρυτέρας ἡσινοσᾶν τιμωρίας. ἀλλὰ διὰ τὴν ὑπερβάλλυσαν ὠμότη[τ]α τῦ δικασᾶ μὴ πρυσδοκῶντες ἀποφύξεσθαι. Τύτοις ἔρμαιον ἦν ἡ φυγὴ καὶ ἰσότιμος καθέδω, τὸ περὶ ψυχῆς ἀνα[κ]άτω κίνδυνον ἀποδεδρακέναι νομίζυσιν. Ἀλλ' ὁ μακρὸς διῆλθε χρόνος, καὶ τῶν σρατυομένων ἐπιπέμψας [a] τινας, μηδενὸς καινοτέρυ πρυστησόμενος, τὰς ἀρίσυς καὶ δυνησομένους, ἤδη ζωῆς ὡς ἐν παλαίσι τῶν [b] νήσοις, καὶ τὴν

nariis continuo repleturi erant totam regionem; hi contrà violari suos ritus in conspectu suo non passuri, etiamsi essent patientissimi: Caius vero si quis se moveret severe puniens, rursum jussurus erat in templo dedicari statuam suam. Providentia quadam & cura Dei, qui respicit & justè moderatur universa, factum est ut nemo finitimorum quicquam moveret, neque fieret seditio, cui non levior objurgatio, sed calamitates inevitabiles confestim impendebant. At quid hæc quies profuit? dicat aliquis: nec enim Caius quiescentibus cæteris quiescebat, jam pœnitens concessæ gratiæ, nuperoque desiderio rursum renovato. Nam jussit Romæ fieri alium Colossum æreum inauratum, Sidonium istum non ultra movendum ratus, ne ejus deportatione multitudinem perturbaret; atqui dum ea penitus secura, omni careret suspicione, multo cum silentio statuam in navibus deportatam occultò clam populo, repentè in templo poneret.

Id autem facturus erat in præternavigatione, proficiscens in Ægyptum. Tenebatur enim miro Alexandriæ amore, ad quam pervenire summo cupiebat studio, atque ibi profectus diu immorari; ratus consecrationem istam suam quam adeo expetebat, ab hac una civitate & natam fuisse atque auctam, eamque cum maxima esset & in loco orbis opportunissimo fita reliquis etiam religionis exemplar factam. Solent enim minores vel homines vel civitates ad majorum æmulationem se componere. Et erat alioquin etiam inconstans ingenio, ut siquid boni fecisset, continuo pœniteret, & aliquem modum requireret, quo istud majori cum dolore & damno irritum fieret. Verbi gratia, vinctos solvit aliquot, mox nihil commeritos vinxit denuo, graviorem priori calamitatem ex desperatione infligens. Alios damnavit exilio mortem expectantes, non quod conscirent sibi capitalem culpam, aut quavis pœna leviore dignam, sed ob judicis sævitiam immanem evasuros se haud sperantes. Hisce extremum capitis discrimen effugisse ratis, exilium pro lucro insperato, & reditui par habitum. Verum non longo tempore interjecto, quamvis nec novi quicquam evenisset, missis militibus quibusdam, optimos & honoratissimos, jam tandem insulas tanquam natale solum incolentes, ferentesque fortiter infor-

[t] προπαθίσαθαι] Scribe omnino προϋπαθίσαθαι. Sic Noster lib. de Abrahamo p. 379. Διὸ καὶ ὃ διαπότης προπάθειαν. Item p. 451. προϋπαθῶν. Prov. xiv. 32. προϋθυμῶν ἀνὴρ καρδίας ἰαθείς. Vide ibidem xvi. 20. Hesych. v. προϋπάθειαν, προύπτως.

[y] χρείαν] Melius forsan ταραχώ. Mox etiam pro ἀπαιτᾶς repone ἐπαρᾶς. Sic ergo locum mendosum restitui velim, ὡς μὴ ταραχώ τινα χρείας, ἧ—ἀπαρεμίτητοι ἔμελλον ἐπαρᾶς συμφοραί.

[z] πεπραχέναι] MSS. πεπραχόσιν, & rectè.

[a] τινας] Sic MSS. pro τινα.

[b] νήσοις] Vide lib. adv. Flaccum p. 991. Sueton. lib. iv. c. 28. *Opinans sibi quoque exules suos mortem imprecari, misit circum insulas qui universos contrucidarent.* Vide Dion. Cass. lib. lix. p. 654. & Euseb. in Chronic. p. 66.

tunium,

tunium, confertim peremit; graviſſimum luctum & inopinatum afferens familiis in urbe nobiliſſimis. Quod ſi quibus gratis donavit pecuniam, poſtea repetebat non ut mutuaticiam cum fœnorum fœnoribus, ſed ut furtivam cum maximo damno eorum qui acceperant. Non enim ſatis erat miſeris donata reddere, ſed inſuper mulctabantur facultatibus ſuis univerſis, quas vel à parentibus vel cognatis vel amicis acceperant, vel ipſi per ſeipſos, quæſtuoſum vitæ genus ſectati, comparaverant. Qui verò maxime probatos & caros ei ſe putabant, alio modo mulctabantur ſuaviter, prætextu amicitiæ, quamplurima impendendo in repentinas & inconſideratas & incompoſitas profectiones, quamplurima etiam in convivia. Aliquando enim facultates omnes inſumebant in cœnæ unius apparatum, ita ut mutuum fœnore acciperent, tanta quædam erat in ſumptibus magnificentia. Quo factum eſt ut quidam averſarentur gratias ab eo conceſſas, exiſtimantes eas non tam emolumenta eſſe quam eſcam & aucupium injuriæ alicujus non ferendæ. Hæc fuit ejus morum inæqualitas erga univerſos, præſertim vero erga Judæorum gentem, cui vehementer infenſus, proſeuchas in reliquis urbibus, exorſus ab Alexandria, ſibi uſurpavit, & replevit ſtatuis effigiem ſuam referentibus. Qui enim aliis *ſtatuas* dedicantibus dat licentiam, ipſe potentiâ ſaltem dedicat. Templum vero in urbe ſacra, quod ſolum ſuperfuit inviolatum, & omni cum ſanctitate cultum, convertit & tranſmutavit in fanum proprium, ut appellaretur, Jovis Praesentis Junioris Caii. Quid ais? Tu cum ſis homo, ætherem & cœlum quæris inſuper, non contentus multitudine tot continentium, inſularum, gentium, tractuum, quorum imperium arripuiſti? Deum vero nullius hic apud nos loci Dominum eſſe pateris, non agri, non civitatis? ſed modicum adeo ſeptum oraculis & juſſis divinis ipſi conſecratum ac devotum, abripere moliris? ita ut in tantæ regionis ambitu non

ἀτυχίαν ⸗τυχέσα⸗α φέρον⸗ας, ἀθρόως ἀναιρεῖ· πένθ@· οἰκρότα⸗ον καὶ ἀπροσδόκη⸗ον οἴκοις τ̄ ἐν Ῥώμῃ μεγάλων πρωτα⸗ων. Εἰ δέ τισι καὶ δωρεὰν ἔδωκεν ἀργύριον, οὐκ ὡς δάνειον ἀνέπρατ⸗ε, τόκους προσεκλέγων καὶ ἐπι⸗οκίας, ἀλλ' ὡς φῶρον μ̄ μείζης τ̄ λαβόντων ζημίας. Οὐ γὰ ἐξήρκει τὰ δοθέν⸗α πῖς ἀθλίοις ἀπο⸗ωνύειν, ἀλλὰ κ̀ τὰς ὐσίας ὅλας προσεισέφερον, ἃς ἢ πα⸗ὰ γονέων ἢ παρ' οἰκείων ἢ φίλων ἐκληρονόμει, ἢ πορι⸗ῶ ἐλόμενοι βίον ἐκ⸗ήσαν⸗ο αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν. [c] Οἱ δ̄ ζΦέδερα παρ' αὐτῷ δεδεκιμεῖν οἰόμενοι, τρόπον ἕτερον τ̄ ζὼ ἡδονῇ μ̄ προαπο⸗ήσεως φιλικῆς ἐβλάπ⸗οντο· πάμπολλα μ̄ εἰς τὰς ἀκρίτους καὶ ἀτάκ⸗ους κ̀ ἐξαπιναίους ἀποδημίας ἀνα⸗ίσκον⸗ες, [d] πάμπολλα δ̄ εἰς τὰς ἐσιάσεις. Ὅλας γὰ ὐσίας ἐξωνάλου εἰς ἑνὸς δείπνου ⸗κευάζω, ὡς κ̀ δανείζε⸗ο· τοσαύτη τις ἦν ἡ πολυτέλεια. Τοιγαρῦν ἀπηύχοντό τινες ἤδη τὰς δεδομένας ὑπ' αὐτοῦ χάρι⸗ας, ὑπολαμβάνον⸗ες οὐκ ὠφέλειαν [e] μόνον, ἀλλὰ δίκαιαρ εἶναι κ̀ ἐνέδραν ἀφορήτου ζημίας. Τοσαύτη μ̄ ἦν τις περὶ τὸ ἦθο· ἦν ἀνωμαλία πρὸς ἅπαν⸗ας, διαφερόντως δ̄ πρὸς τὸ Ἰουδαίων [f] ἔθνο· ᾧ χαλεπῶς ἀπεχθόμενο·, τὰς μ̄ ἐν τ̄ ἄλλαις πόλεσι Προσευχὰς, ἀπὸ τ̄ κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἐξάμενο·, ζΦι⸗ερίζε⸗ο, κα⸗απλήσας εἰκόνων καὶ ἀνδρι⸗άντων τ̄ ἰδίας μορφῆς. Ὁ γὰ ἑτέρων ἀνα⸗ιθέν⸗ων ἀφεὶς, αὐτὸς ἱδρύετο δυνάμει. Τὸν δ̄ ἐν τῇ ἱεροπόλει νεὼν, ὃς λοιπὸς ἦν ἄψαυ⸗ο·, ἀσυλίας ἠξιωμέν⸗ο· τ̄ πάσης, μεθηρμόζετο καὶ με⸗εχημάτιζεν εἰς οἰκεῖον ἱερὸν, ἵνα ΔΙΟΣ [g] ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΕΟΥ χρηματίζῃ ΓΑΙΟΥ. Τί φῄς; Σὺ μ̄ ἄνθρωπο· ὢν αἰθέρα κ̀ ἀέρα νὸν ζητεῖς προσλαβεῖν; οὐκ ἀρκεθεὶς τῷ πλήθει τῶν τοσού⸗ων ἠπείρων, νήσων, ἐθνῶν, κλιμάτων, ὧν ἀνήψω τὴν ἀρχήν· τ̄ δ̄ θεὸν ἀδενὸς τῶν ἐνταῦθα [h] τ̄ παρ' ἡμῖν ἀξιοῖς, ἀ χώρας, ἀ πόλεως; ἀλλὰ καὶ τ̄ βραχὺ ἄτως πρίβολον αὐτῷ καθιερωθέν⸗α κ̀ καθοσιωθέν⸗α χρησμοῖς καὶ λογίοις θεσφάτοις, ἀφελέσθ διανοῇ, ἵν' ἐν τῷ τῆς τοσαύτης γῆς

[c] Οἱ δ̄] Additur in nonnullis Codicibus οὐπάρυφοι, κ̀, idque forſan rectè.

[d] πάμπολλα] Ita MSS. pro πολλὰ, & rectè; præceſſerat enim πάμπολλα.

[e] μόνον] Deeſt in MSS. ergo vel dele, vel repone μάν.

[f] ἔθν@·] Sic pro χθο@· MSS. idque magis ex Stylo Philonis, ut ſæpius monui. Item ἀπιχθόμ@·, Editi ἀπιχθαν̀μ@·.

[g] ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ] Interpres haud rectè verterat *illuſtris*. Ego verto *præſentis*; iſta enim voce numen ſuum oſtentari voluit Caius. Similiter Antiochus appellatus ex fœdâ adulatione, ἐπιφανὴς, 1 Maccab. i. 11. quaſi *præſens* Deus. Unde & in Epiſt. Samarit. apud Joſeph. Antiqu. lib. xii. c. 5. Ἀντίοχο Θεοῦ Ἐπιφανοῦ. Gentilibus ſolenne Deos ſuos iſto titulo decorare. Cicer. Tuſc. Quæſt. lib. i. *Ut præſens habetur Deus.* Virgil. *Nec tam præſentes alibi cognoſcere Divos.* Apparitiones vero ἐπιφανίας appellare. Sic Noſter ſupra πρ@ΦΔυγόντων αὐτοκρ@βειαις ἐπιφανειας· *Confugientium ad Imperatoriam præſentiam.* Ubi adulatione tacita Agrippa Caium quaſi Deum ſalutat. Demetrius Phalereus apud Athenæum lib. xii. dicitur, τὰ ἐπιφάνια τ̄ ἀδελφ̄ θεοῦ. Quod tantundem fuit, ac ſi fratrem in Deorum numerum retulerat. Dionyſ. Halicarneſſ. lib. ii. πάνυ δ̄ ἄξιον κ̀ τ̄ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΝ ἱσορῆσαι τ̄ θειᾶς· & paulo poſt reprehendit Philoſophos, τὰς Δ⸗ασύρ@ις τὰς ἐπιφανείας τ̄ θεῶν. Diodor. Sicul. lib. v. Δ⸗ειδόη δ̄ ἡ τότων τ̄ θεῶν ἐπιφάνεια. Vox quoque ἐπιφάνεια de vero Deo uſurpatur 2 Maccab. xv. 27. τ̄ δ̄ θεῷ μεγάλως ⸗Φραν⸗ίσΘ ἐπιφανείᾳ. Unde merito colligi poteſt D. Paulum Chriſti Divinitatem aſtruere, atque ſic intelligi tum à Judæis, tum Gentilibus, iſtis ad Titum verbis, cap. ii. ῥ 13. πρ@δεχόμενοι τ̄ μακαρίαν ἐλπίδα, κ̀ ἐπιφάνειαν τ̄ δόξης τ̄ μεγάλου θεοῦ κ̀ σωτῆρ@ς ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι⸗οῦ. Vide plura de hac voce apud Steph. Le Moyne p. 279. & Ern. Spanhem. Diſſert. de Præſtant. Numiſ. p. 422, &c.

[h] τ̄] Sic pro κ̀ MSS. In eiſdem pro καθωσιωμέν⸗α ſcribitur καθοσιωθέν⸗α.

p. 1040.

πει-

πθείλῃ, μηδὲν ἴχνος, [i] μηδὲ ὑπόμνημα καλαληφθῇ τιμῆς καὶ εὐσεβείας τῆς εἰς τὸ ὄντως ὂν καὶ ἀληθῆ θεόν. Καλὰς ὑπογράφεις τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἐλπίδας. Ἀγνοεῖς ὅτι πηγὰς ἀνατέμνεις ἀθρόων κακῶν, καινοργῶν καὶ μεγαλοργῶν ἃ μήτε δρᾶν μήτε λογίζεσθαι θέμις;

Ἄξιον δὲ ἐπιμνησθῆναι καὶ ὧν εἴδομέν τε καὶ ἠκούσαμεν, μεταπεμφθέντες ἀγωνισασθαι τὸ περὶ τῆς πολιτείας ἀγῶνα. Εἰσελθόντες γὰρ εὐθὺς ἐγνωμεν ἀπὸ τοῦ βλέμματος καὶ τῆς κινήσεως, ὅτι οὐ πρὸς δικαστὴν ἀλλὰ καταήγορον ἀφίγμεθα, τῶν ἀντιταγμένων μᾶλλον ἐχθρὸν. Δικαστοῦ μὲν γὰρ ἔργα ταῦτα ἦν· καθίσαι μετὰ συνέδρων ἀρχινδην ἐπιλελεγμένων, ἐξεταζομένης ὑποθέσεως μεγίστης ἐν τετρακοσίοις ἔτεσιν ἡσυχασθείσης, καὶ νῦν πρῶτον εἰσαγομένης ὑπὲρ μυριάσι πολλαῖς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἰουδαίων· ἑκατέρωθεν σῆναι τοὺς ἀντιδίκους [k] μετὰ τῶν συναγορευόντων· ἐν μέρει μὲν ἀκοῦσαι τῆς καταγορίας, ἐν μέρει δὲ τῆς ἀπολογίας πρὸς μεμετρημένον ὕδωρ· ἀνασάντα βυθίσασθαι μετὰ τῶν συνέδρων τι χρὴ φανερῶς ἀποφήνασθαι, γνώμῃ τῇ δικαιοτάτῃ. Τυράννου δὲ ἀμειλίκτου δεσποτικῶν ὀφρυῶν ἐπανατεινομένου τὰ πραχθέντα· χωλὸς γὰρ τοῦ μηδὲν ὧν ἀρτίως εἶπον, ἐργάσασθαι, μεταπεμψάμενος τοὺς δυεῖν κήπων ἐπιτρόπους, τοῦτε Μαικήνα καὶ Λαμίαν (πλησίον δὲ εἰσιν ἀλλήλων τε καὶ τῆς πόλεως) ἐν οἷς ἐκ τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν διέτριβε· κεῖθι γὰρ [l] ὅπη παρεῖσιν ἡμῖν ἡ κατὰ πάντας τοὺς ἔθνους ἔμελλε σκωμοποιεῖσθαι δραματοποιία· κελεύει τὰς ἐπαύλεις αὐτῷ πάσας ἀνοιχθῆναι· βούλεσθαι γὰρ μετ' ἀκριβείας ἑκάστας ἰδεῖν. Ἡμεῖς δὲ ὡς αὐτὸν εἰσαχθέντες ἅμα τῷ θεάσασθαι, μετ' αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας τῆς ἁπάσης νεύοντες εἰς τὸ ἔδαφος ἐδεξιούμεθα, Σεβαστὸν Αὐτοκράτορα προσειπόντες. Ὁ δὲ ἄτως [m] ἐπιεικῶς καὶ φιλανθρώπως ἀντιπροσηγόρευσεν, ὡς μὴ μόνον τῷ ὑποθέσιν ἀλλὰ καὶ τὸ ζῆν ἀπογνῶναι. Σαρκάζων γὰρ ἅμα καὶ σεσηρώς· ὑμεῖς, εἶπεν, ἐστὲ οἱ θεομισεῖς, οἱ θεὸν μὴ νομίζοντες εἶναί με τὸν ἤδη πᾶσι καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀνωμολογημένον; ἀλλὰ τὸν [n] ἀκατονόμαστον ὑμῖν· καὶ ἀνατείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐπεφήμιζε πρόσρησιν, ἣν οὐδὲ ἀκούειν θεμιτὸν, οὐχ ὅτι διερμηνεύειν αὐτολεξεί. Πάσης δὲ θύβις ἀνεπλήσθησαν ἡδονῆς οἱ τῆς ἐναντίας μερίδος πρέσβεις, ἤδη κατορθωκέναι διὰ τῆς πρώτης ἀναφθέγξεως Γαΐου τὴν πρεσβείαν νομίζοντες· [o] ἐπεχειρονόμων, ἀνωρ-

superſit ullum veſtigium monumentumve pietatis ac religionis vero Deo debitæ. Egregiam de te ſpem facis humano generi. Ignoras te aperire fontes malorum quamplurimorum, dum nova & magna moliris quæ nec facere nec cogitare fas eſt?

Operæ pretium eſt commemorare hic & illa quæ vidimus audivimuſque, quando ad cauſam agendam de civitatis Alexandriæ jure acciti fuimus. In primo enim ſtatim congreſſu cognovimus ex vultu geſtuque, quod non ad judicem, ſed accuſatorem & adverſariis magis infenſum, acceſſimus. Judicis enim officium erat ſedere cum acceſſoribus cautè ſelectis, examinata jam ſummi momenti cauſa, per quadringentos annos nunquam mota, & nunc primum agitata de tam multis Judæorum Alexandrinorum millibus: ex utraque parte ſiſtere adverſarios cum advocatis, viciſſim accuſationem, viciſſim defenſionem ad clepſydrarum numerum audire; turba ſemota deliberare cum aſſeſſoribus, palam proferre ſententiam ipſis viſam animo juſtiſſimo. Atqui tum geſta tyrannum acerbum ſupercilium herile intentantem prodebant. Præterquam enim quod nihil horum quæ modo recenſui, geſſerit, acceſſitis curatoribus duorum hortorum, Mæcenatis & Lamiæ, qui & inter ſe & urbi propinqui ſunt, in quibus jam tribus quatuorve diebus habitaverat (ibi enim nobis præſentibus in ſcenam adducenda erat de tota Gente fabula) jubet villas omnes ſibi aperiri, velle enim ſe ſingulas diligenter inſpicere. Tum nos ad eum introducti ad primum conſpectum cum verecundia & omni reverentia ferè ad ſolum uſque procumbentes, ſalutavimus, Auguſtum & imperatorem compellantes. Ille vero tam acerbè & inhumanè reſalutavit, ut de vita, nedum de cauſa deſperaremus. Irridens enim & minaciter ringens: Voſne, inquit, eſtis ii diis inviſi, qui me omnium confeſſione Deum declaratum ſoli aſpernamini? ſed quendam vobis ipſis innominatum? ſimulque ſublatis ad cœlum manibus erupit in vocem, quam ne audire quidem fas eſt, nedum proloqui verbis totidem. Continuo partis adverſæ legati lætitia ingenti exultabant, jam tum ex prima Caii compellatione legationis negotium confeciſſe exiſtimantes. Geſticulabantur, exſultabant,

p. 1041.

[i] μηδὲ] Ita MSS. pro μηδὲν. Mox in ſequentibus repone καταλαληφθῇ.

[k] μετὰ] Reſtitui ex MSS. quorum etiam fide ſcribo συναγορευόντων. Editi συναγορευσόντων.

[l] ἐκεῖ] Ita MSS. Med. & Aug. pro ἐκεῖ.

[m] ἐπιεικῶς, &c.] Vel ironicè hæc ſunt dicta, vel reponendum ἀνεπιεικῶς καὶ ἀφιλανθρώπως.

[n] ἀκατονόμαστον] Noſter quoque ſupra lib. de Somn. p. 575. μακρὰν ἐστὶ τὸ ἀκατονόμαστον καὶ ἀῤῥήτου. Judæos tanta divini nominis reverentia inceſſit, ut illud ne fando quidem uſurparent; idque Gentilibus innotuit. Nec vero nuperam eſſe iſtam religionem liquet ex hoc Philonis loco. Neſcio an huc reſpicit Siracid. xxiii. 9. ὀνομασίᾳ δὲ ἁγίῳ μὴ συνηθισθῇς. Joſeph. Ant. lib. ii. c. 12. προσηγορίαν, ἣν ἔς με μοι θέμις εἰπεῖν. Theodoret. quæſt. xv. in Exod. τοῦτο γὰρ παρ' Ἑβραίοις ἄῤῥητον. Quam antiqua vero ſit hæc vel religio vel ſuperſtitio circa Dei nomen, colligi poteſt ex verſione Græcâ, cujus autores ubique cavent de nomine Jehovæ explicanda, de quo vide Euſeb. Præp. Evangel. lib. xi. c. 6 & 12. Atque Maimonid More Nevoch. part i. c. 61 & 62.

[o] ἐπιχειρονόμων] Ita MSS. pro ἐπὶ ἐχειρονόμων.

deorum omnium acclamantes ei cognomina. His appellationibus humanam naturam excedentibus gaudentem conſpicatus Iſidorus, ſycophanta amarulentus: Magis, inquit, deteſtareris, Domine, iſtos eorumque tribules, ſi ſcires eorum erga te impietatem atque malevolentiam. Omnibus enim pro ſalute tua votivas cædentibus victimas, iſti ſoli non ſuſtinuerunt ſacra facere. Cum dico, ISTI, de cunctis Judæis loquor. Exclamantibus vero nobis unanimiter, Domine Cai, calumniis petimur. Etenim ſacrificavimus, etiam hecatombas ſacrifiavimus: non quidem libato ad aram ſanguine, carnibus vero domum ad epulas & viſcerationem deportatis, ut quorumdam eſt mos: ſed integras victimas exurendas ſacro igni tradentes, idque ter non ſemel fecimus. Primum quando ſucceſſiſti in imperium iterum: quando ex gravi illo morbo, quo totus orbis infirmatus eſt, convaluiſti: tertio, ex ſpe victoriæ Germanicæ. Eſto, inquit, ſacra feciſtis, ſed alteri; quod ſi pro me, quid prodeſt? Mihi certe non ſacrificaſtis. Ibi nos horror intima pervadens, præter nuperam blaſphemiam, hanc etiam audientes, occupavit, qui etiam in vultu apparuit. Atque inter dicendum hæc, ille villas obibat, inſpectans aulas & conclavia, in imis ædibus & in cœnaculis: nonnullas ſtructuras ut modicas nimium reprehendens, alias ipſe excogitans magnificentiores, eaſque exſtrui præcipiens. Nos verò aſſectabamur eum ſurſum deorſum, protruſi & cavillis conviciiſque petiti ab adverſariis, non aliter quam hiſtriones in ſcenis. Totum enim negotium erat quædam fabula: judex perſonam accuſatoris ſumpſerat, accuſatores agebant judicis pravi, odium ſuum non veritatis naturam reſpicientis. Quando autem judex, talis præſertim, litigantem criminetur, neceſſe eſt ſilere. Eſt enim ſilentium quoddam defenſionis genus, & præcipuè illis qui ad quæſita & interrogata nihil poterant reſpondere; ſiquidem leges & inſtituta linguam cohiberent, orique clauſtra imponerent. Ubi verò quædam mandata dedit de ædificiis, ſerio graviterque interrogavit, cur abſtinetis à porcina? Ad hanc percontationem rurſus riſus magnus adverſariorum exortus eſt, partim gaudentium, partim id præ ſe ferentium ex adulatione, ut dictum cum venuſtate & gratia prolatum videretur: adeò ut quidam è famulitio

χθῆλο, τὰς τ̃ θεῶν ἁπάντων ἐπωνυμίας ἐπεφήμιζον αὐτῷ. Γανύμενον δὴ τ̃ ὑπὲρ ἀνθρωπίνην φύσιν προσρήσεσι θεασάμενο ὁ πικρὸς ζυκοφάντης Ἰσίδωρο, ἔτι μᾶλλον, ἔφη, δέσποτα, μισήσεις τὰς παρόντας κ τοὺς ὧν εἰσιν ὁμόφυλοι, ἐὰν γνῷς τὴν εἰς σε κακόνοιαν αὐτῶν κ ἀσέβειαν. Ἁπάντων γὰ ἀνθρώπων ὑπὲρ ζωηρίας τ σῆς θυσίας ἀναγόντων P εὐχαριστηρίους, οὐκ ὑπέμειναν ἅτοι μόνοι θύειν. Ὅταν δὴ ΟΥΤΟΙ λέγω, κ τοὺς ἄλλους Ἰουδαίους ζυμπαραλαμβάνω. Ἀναβοησάντων δ ἡμῶν ὁμοθυμαδὸν, κύριε Γάϊε, ζυκοφαντούμεθα. Καὶ γὰ ἐθύσαμεν, καὶ ἑκατόμβας ἐθύσαμεν· ὧν τὸ αἷμα τῷ βωμῷ προσπείσαντες, τὰ κρέα οὐκ εἰς θοίνην κ εὐωχίαν εἴκαδε ἐκομίσαμεν, ὡς ἔθο ἐνίοις ποιεῖν, ἀλλ' q ὁλόκαυτα τοῖς ἱερεῖα προσδόντες τῇ ἱερᾷ φλογί· κ τρὶς οὐκ ἄπαξ ἤδη. Πρῶτον μ̃ ὅτε διεδέξω τὴν ἡγεμονίαν· δεύτερον δ̃, ὅτε τὴν βαρεῖαν ἐκείνου νόσον, r ἣ πᾶσα ἡ οἰκουμένη ζωνενόησεν, ἐξέφυγες· τρίτον δ̃ κ̃ τὴν ἐλπίδα τ Γερμανικῆς νίκης. Ἔσω, φησὶ, ταῦτα ἀληθῆ· τεθύκατε, ἀλλ' ἑτέρῳ, κ s οὐχ ὑπὲρ ἐμοῦ. Τί γ̃ ὄφελο; εἰ γὰ ἐμοὶ τεθύκατε. Φρίκη βύθιο οἷθυς κατέσχεν ἡμᾶς ὅτι τῷ προτέρῳ t κ τοῦτο ἀκέσαντας, ἡ ἐμέχρι τ ἐπιφανείας ἀνεχύθη. Καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων ἐπῆει τὰς ἐπαύλεις, ἀνδρῶνας καινεῶν, γυναικωνίτιδας, τὰ ἐν ἐπιπέδῳ, τὰ ὑπερῷα ἅπαντα· αἰτιώμενο ἐνίας ὡς ἐλλιπεῖς καταστάσεις, ἑτέρας ἐπινοῶν κ προσδιατίθων πολυτελεστέρας αὐτός. Εἶτα ἡμεῖς ἐλαυνόμενοι παρηκολουθοῦμεν ἄνω κάτω, u καταχλιαζόμενοι, κ κερτομούμενοι πρὸς τ ἀντιπάλων, ὡς ἐν θεατρικοῖς μίμοις. Καὶ γὰ τὸ πρᾶγμα μιμία τις ἦν· ὁ μ̃ δικαστὴς ἀνειλήφει χρῆμα κατηγόρου, οἱ δ̃ κατήγοροι φαύλου δικαστοῦ, πρὸς ἔχθραν ἀποβλέποντος, ἀλλ' οὐ τὴν φύσιν τ ἀληθείας. Ὅταν δ̃ αἰτιᾶτ̃ κρινόμενον δικαστὴς κ̃ πατ̃το, ἀνάγκη σιωπᾶν. Ἔστι γάρ πως κ̃ δι' ἡσυχίας ἀπολογεῖας, κὴ μάλιστα πρὸς οὐδὲν ὧν ἐπιζήτει κ̃ ἐπιτάσσει δυνάμενος ἀποκρίνασ̃· τ ἐθῶν καὶ νομίμων τὴν γλῶτταν ἐπεχόντων, κ̃ τὸ στόμα κλειόντων κὴ ἀπορραπτόντων. Ἐπεὶ δ̃ ἔνια τ πρὸς τὰς οἰκοδομὰς διετάξατο, μέγιστον κ̃ ζημιῶν ἐρώτημα ἠρώτα· Διὰ τί χοιρείων κρεῶν ἀπέχεσθε; Πάλιν πρὸς τὴν πεῦσιν γέλως ἐκ τῶν ἀντιδίκων καταῤῥάγη πατ̃το· τῇ μ̃ ἡδομένων, τῇ δ̃ κὴ ἐπιτηδευόντων ἕνεκα κολακείας, ὑπὲρ τ τὸ λεχθὲν δοκεῖν ζιὼ δίτραπελία καὶ χάριτι εἰρῆσ̃· ὡς τινας τ ἐπομένων αὐτῷ θεραπόν-

P Δίχαιστηρίους] Uſitatius à Philone ſcribitur χαιριστηρίους.

q ὁλοκαυ&] Similiter Joſeph. cont. Appion. lib. ii. c. 23. Θύομεν τὰς θυσίας οὐκ εἰς πλέθρων ἑαυτῷ κ̃ μέτρων. Theophraſt. apud Euſeb. Præp. Evangel. lib. ix. c. 2. de Judæis hæc habet, οἱ γὰ ἱεριώμενοι τῷ τυθέντων, ὁλοκαυτοῦντες δ τοῦτο νυκτὸς κ̃ κατ' οἰκίαν πολὺ μᾶλλον ἢ οἴκων λείβοντες, ἀνέλιτον τ θυσίαν, &c.

r ἣ—ζωνενόησεν] Sic MS. Med. Editi ἣν—ζωνένοσεν.

Vide ſupra p 994. Sueton. in Caio. c. xiv.

s οὐκ] Deeſt in MSS. & poteſt abeſſe ſenſu integro. Forſan ſic ſcribendum, κὰν ὑπὲρ ἐμοῦ, Τί γ̃ ὄφελο;

t κ̃] Reſtitui ex MSS. Mox in ſequentibus repone κατασκευάς.

u καταχλιαζόμενοι κ̃ κερτομούμενοι] Sic MS. Med. Editi χλιαζόμενοι κατακερτομούμενοι.

x τινας] Ita MS. Med. pro τινα.

των ἀγαναξεῖν ὅλλὶ τῷ καλαφρονητικῶς ἔχειν Αὐτοκράτορ☉, ἐφ' ὃ ϗ τὸ μελέως μειδιάσαι τῖς μὴ πάνυ ζωνήθεσιν οὐκ ἀσφαλές. Ἀποκρεναμένων ἢ ἡμῶν ὅτι νόμιμα παρ' ἑτέροις ἕτερα, ϗ χρῆσις ἑνίων ὡς ἡμῖν ϗ τῖς ἀντιδίκοις ἀπείρη☽. Καὶ φαμένου τιν☉, ὡς πολλοί γε ϗ τὰ προχειρότατα δρνία ἀ προσφέρον☽· γελάσας, εὖγε, εἶπεν· ἔστι γὰρ ἀχ ἡδέα. Τοιαῦτα [y] φλυαρηθέντες ϗ καλακερτομηθέντες ἐν ἀμηχάνοις ἦμεν· εἶτα ὄψε πῶτε ὠδυσισυρμῶς, βυλόμεθα μαθεῖν, ἔφη, τίσι χρῆσθε πρὸ τ [z] πολιτείας δικαίοις. Ἀρξαμένων ἢ λέγειν ϗ διδάσκειν, ἀπογδυσάμεν☉ τ δικαιολογίας, ϗ ζωῆς ὡς ἀκ ἔστιν ἀκαλαφρόνη☽, πρὶν ἐπενεγκεῖν τὰ ἐχυρώτερα, ζυγκύψας ϗ τὰ πρότερα, δρομαῖ☉ εἰς μέγαν οἶκον εἰσεπήδησεν, ϗ πρεσελθὼν προστάττει τὰς ἐν κύκλῳ θυρίδας ἀναληφθῆναι τῖς ὑάλῳ λαμπρῇ ὠδαπλησίοις ἀδαφανέσι λίθοις· οἱ τὸ μὲ φῶς ἀκ ἐμποδίζασιν, ἄνεμον ἢ ἐργασι ϗ τ ἀφ' ἡλίκ φλογμόν. Εἶτα [aa] πρωελθὼν, ἄνδρ ἀπαιδῆς μελεμώτερον ἀνηρώτα, τί λέγετε; ζωείρειν ἢ ἀξαμένων τὰ ἀκόλαθα, εἰσρέχει πάλιν εἰς ἕτερον οἶκον, ἐν ᾧ γεαφὰς ἀρχετύπας ἀνατεθῆναι προσέταττεν. Οὕτω τῶν ἡμετέρων παραιτουμένων ϗ διαβαλλομένων ἐ μονονὰ ζυγκοπτομένων ϗ ζωπυρουμένων δικαίων, ἀπειρηκότες ἐ μηδὲν ἔτι ὠφελοῦντες, ἀεὶ ἢ κἄδεν ἕτερον ἢ θάνατον προσδοκῶντες, ἀκ ἔτι τὰς ψυχὰς ἐν αὐταῖς εἴχομεν, ἀλλ' ὑπ' ἀγωνίας ἔξω [a] πρωεληλύθεσαν ἱκετεύειν τ ἀληθινὸν θεὸν, ἵνα τῦ ψευδωνύμε τὰς [b] ὀργὰς ἀπόσχῃ. Ὁ ἢ λαβὼν οἶκτον ἡμῶν, τρέπει τ θυμὸν αὖτ πρὸς ἔλεον. Καὶ ἀνεθεὶς πρὸς τὸ μαλακώτερον, ϗ ποσῦτον εἰπών· ἀ πονηροὶ μᾶλλον ἢ δυσυχεῖς εἶναί μοι δοκῦσιν ἄνθρωποι ϗ ἀνόητοι, μὴ πισεύοντες ὅτι θεῦ κεκλήρωμαι φύσιν, ἀπαλλάτε☽, προσάξας ϗ ἡμῖν ἀπέρχεσθ.

moleſte ferrent tam contemptim eos ſe coram principe gerere: quo præſente vel ſubridere periculoſum ſit aliis, præterquam admodum familiaribus. Cumque nos reſpondiſſemus, eſſe mores alibi alios, & adverſariis itidem ut nobis interdictum uſu rerum quarumdam; alius verò quidam ſubjeciſſet, multos ne agnina quidem veſci ubique parabili; ridens ille, Recte, inquit, inſuavis enim eſt. Talibus nugis illuſi & ſtimulati, in re deſperata nos poſitos ſenſimus. Dein ſero tandem non ſine ſtomachatione: Cupio ſcire, inquit, quibus rationibus jus illius civitatis vindicatis. Nobis verò exorſis orationem, cum defenſionis rationem deguſtaſſet, eamque ſenſiſſet non eſſe contemnendam priuſquam fortiora poſſent inſuper afferri, prioribus quoque abruptis, curſu ſe in magnam aulam proripuit, obambulanſque juſſit circumquaque feneſtras obduci lapidibus haud minus pellucidis quam vitro candido, quibus lux admittitur, ventus & ſolis æſtus excluditur. Poſtea accedens, quaſi aliud agens, moderatius jam rogavit: Quid dicitis? Nobis autem deinceps conſequentia annectere exorſis, rurſum procurrit in aliud cubiculum, ubi tabulas antiquæ picturæ jubebat reponi. Cumque ad hunc modum cauſæ noſtræ actio interrumperetur, divelleretur, & tantum non fruſtratim concideretur, laſſi deſperanteſque, nec aliud quam mortem perpetuò expectantes, vix animas in nobis tenuimus, verum præ anxietate foras prærupimus, ſuppliciter verum Deum rogantes, ut nos è falſo nominati Dei minis eriperet. Ille vero nos miſeratus, furorem Caii in lenitatem convertit. Qui adeo jam ad clementiam remiſſus, tantum hoc præfatus: homines iſti non tam mihi videntur mali quam miſeri & inſipientes, non credentes me eſſe naturæ divinæ participem, abiit, ſimulque nos juſſit abſcedere.

p. 1043.

Τοιῦτον ἀντὶ δικαστηρίκ θέατρον ὁμῦ ϗ δεσμωτήριον ἐκφυγόντες (ὡς μὲ γὰρ ἐν θεάτρῳ [c] κλωσμὸς ζυεστώντων, καταμωκωμένων, ἄμετρα χλευαζόντων· ὡς ἢ ἐν εἱρκῇ πληγαὶ ϗ τ ἀπαλάγχνων φερόμεναι, βάσανοι, καταστάσεις τ ὅλης ψυχῆς, διά τε τ εἰς τὸ θεῖον βλασφημιῶν ϗ διὰ τ ἐπαναστάσεων, ἃς [d] τοσῦτον αὐ-

Poſtquam hoc non tam tribunal, quam carcerem & theatrum effugimus (nam quaſi in theatro *excipiebat* nos ſonus inconditus exſibilabantium, ſubſannantium, & irridentium ſupra modum: veluti autem in carcere verbera viſceribus impacta, tormenta, totius animæ cruciatus, tum ex blaſphemiis in Deum, tum & comminationi-

[y] φλυαρηθέντες] Quidni χλευασθέντες, ut ſupra p. 1041.

[z] πολιτείας] Neſcio an reponi debet Ἰσοπολιτείας. Id enim agebat eorum legatio ut oſtenderent par ipſis jus civitatis Alexandrinæ competere, cum reliquis ibi degentibus. Lib. iii. Macc. p. 907. cum reliquos Judæos Ptolemeus in λαογραφίαν ſeu vulgus reduxiſſet, idolis litantes ſanxit Ἰσοπολίτας Ἀλεξανδρεῦσιν εἶ. Epiſtola Claudii apud Joſeph. Antiqu. lib. xix. c. 5. ζυναλοιωθέντας τοῖς πρώτοις δίκης καιρῆς Ἀλεξανδρεῦσι, ϗ ἴσης πολιτείας ὑπὸ τ βασιλίων τυγχάνοντας. Idem lib. xii. c. 1. τοῖς Μακεδόσιν ὁ Ἀλεξανδρεὺς ποιήσας Ἰσοπολίτας. Vide eundem ibidem cap. iii.

[aa] πρωελθὼν] Forſan πρωσιλεών.

[a] πρωεληλύθεσαν] Melius πρωιλληλύθεμεν. Præceſſit enim ἤχομεν.

[b] ὀργὰς] Forſan ὁρμάς.

[c] κλωσμὸς ζυεστώντων] Ita MSS. Vat. Med. Aug. & Coll. Nov. & rectè. Vide Heſych. v. κλωσμὸς, & κλώζειν. Harpocration v. ἀκλώζετε. Δημοσθένης ϗ Μειδίαν· κλωσμὸν ἔλεγον τ γιγόμενον ἐν τοῖς τόμασι ψόφον, ᾧ πρὸς ἀκρόασιν ἐχρῶντο τῶν ἀγεραμάτων. In Editis ſcriptum κλωσμοσυεστώντων, vel librarii vel operarum incuria duabus vocibus in unam compactis. Licet eam Caſaubon. ad Theophraſt. p. 243. vocem elegantiſſimam vocet.

[d] τοσῦτον] Melius τοσῦτ☉, ſcil. αὐτοκρότως, ſicut ſupra p. 1042.

bus

bus quas tantus imperator intentavit, infenſus non propter alios, ſic enim facilè ſe converterat, ſed propter ſeipſum & inſanam conſecrationis cupiditatem, cui ſolos Judæos putabat nec velle nec poſſe ſubſcribere) vix reſpiravimus. Non quòd amore vitæ mortem horreremus, quam avide ut immortalitatem arripuiſſemus, ſi quid profuturam exiſtimaſſemus noſtris legibus: ſed quòd ſciremus interitum noſtrum in nullum emolumentum ceſſurum, ſed gravi cum ignominia. Quicquid enim indignum patiuntur legati, totum id recidit in eos qui miſerunt. Ea de cauſa, quantum potuimus, caput erigere ſumus conati; alia vero nos ſolicitabant perterritos & anxiè cogitantes, quid decreturus, quid pronunciaturus eſſet: quale nam fuerit ejus judicium. Audivitne enim ille cauſam noſtram, qui multis ejus circumſtantiis ne attendit quidem? In nobis vero quinque legatis omnium ubicunque degentium Judæorum ſtatum verbi, annon erat graviſſimum? Si enim gratificaretur noſtris inimicis, quænam alia quieſceret civitas? quænam ſuis inquilinis paceret? quænam Proſeucha relinqueretur incolumis? quænam jura civilia non ſubvertentur Judæis patrio jure viventibus? Evertentur, naufragium patientur, undis ſubmergentur tum eximia eorum inſtituta, tum conceſſa ipſis per ſingulas civitates privilegia. Talium cogitationum fluctibus perfuſi, ſubmerſi ferè ſuccumbimus. Nam qui antea favere nobis videbantur, prorſus deſperaverant; quapropter accerſitis nobis, iſti intus adſtare non ſuſtinuerunt, ſed ſubduxerunt ſe præ metu, quòd bene ſcirent quam ardenter expetebat Deus exiſtimari. Diximus in ſumma cauſam odii quod Caius conceperat adverſus totam Judæorum gentem, dicenda vero inſuper Palinodia adverſus Caium.

τοκράτωρ ἐπανετείνετο· μνησικακῶν δ' ἄν τοῦτο ἑτέρῳ, (ῥᾳδίως γὰρ ἂν μετέβαλεν, ἀλλὰ τοῦτο ἑαυτῷ καὶ τῇ εἰς τὸν σκηέωσιν ἀπιθυμίας, ἣν μόνως ὑπελάμβανε μήτε Ζωσανεῖν Ἰουδαίοις, μήτε συναναγ Ζωυπογράψασθαι) μόλις ἀνεπνεύσαμεν. Οὐκ ἐπειδὴ φιλοζωοῦντες θάνατον καταπτήσσομεν, ὃν ἄσμενοι καθάπερ ἀθανασίαν εἰλόμεθα ἄν, εἴ δή τι τῶν νομίμων ἔμελλεν ἐπανόρθωσιν ἕξειν· ἀλλ' εἰδότες ἐπ' οὐδενὶ λυσιτελεῖ τοῦτο ἀναλώσιμα γησόμενοι μὴ πολλῆς δυσκλείας. Ἃ γὰρ ἂν πρίσβεις [c] ὑποφήσωσιν, ὅτι τὰς πέμψαντας λαμβάνῃ τοῦ ἀναφορήν. Τούτων μὲ δὴ χάριν ὅτι πολὺν ἐδυνήθημεν ἀνακύψαι· τὰ γὰ ἄλλα ἡμᾶς ἐφίσει διεπλεημένους καὶ ἀπορροῦντας τί γνώσεται, τί ἀποφανεῖται, πότερα ἡγήσεται ἂν ἡ κρίσις. Ἦκουσε γὰρ τῆς ὑποθέσεως, ὡς πραγμάτων ἐνίων παρήκουσεν; ἐν ἡμῖν γὰ [f] πέντε πρεσβευταῖς ζαλοῦσι τὰ τῶν παντὸς κάτω Ἰουδαίων, ἀ χαλεπόν; Εἰ γὰρ χαρίσαιτο τοῖς ἡμετέροις ἐχθροῖς, τίς ἑτέρα πόλις ἠρεμήσῃ; [g] Τίς οὐκ ἀπιθήσει τοῖς ζωοικοῦσι; Τίς ἀπαθὴς καταλειφθήσεται Προσευχή; Ποῖον πολιτικὸν οὐκ ἀναλεπήσει δίκαιον τοῖς κοσμικοῖς καὶ τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων. Ἀναλετρέψει, ναναγήσῃ, καὶ βυθοῦ χωρήσῃ καὶ τὰ ἐξαίρετα νόμιμα καὶ τὰ κοινὰ πρὸς [h] ἕκαστα τῶν πόλεων αὐτοῖς δίκαια. Τοιούτοις ὑπέρκαλοι γυόμενοι λογισμοῖς, ὑπεσυρόμεθα καταπονούμενοι. Καὶ γὰ οἱ τέως ζυμπεράτειαν ἡμῖν δοκοῦντες ἀπειρήκεσαν· Καλυμένων γῶν, ἔνδον ὄντες οὐκ ὑπέμειναν, ἀλλ' ὑπεξῆλθον δι' φόβον, ἀπεβῶς διακάμενοι τὸ ἱμερον ᾧ κέχρη πρὸς τὸ νομίζεσθαι θεός. Εἴρη μὲ ἓν κεφαλαιωδέστερον ἡ αἰτία τοῦ πρὸς ἅπαν τὸ Ἰουδαίων ἔθνος ἀπεχθείας Γαΐῳ, λεκτέον δὴ καὶ τὴν παλινῳδίαν [i] πρὸς Γάϊον.

[c] ὑποφήσωσιν] Melius ὑποφήσεσιν.

[f] πότε] Joſeph. Antiqu. lib. xviii. c. 9. Tres tantum legatos fuiſſe autor eſt. Repone ergo cum MSS. Vat. & Coll. Nov. πάντας.

[g] Τίς] Sic pro Τί, MSS.

[h] ἕκαστα] Melius ἑκάστας.

[i] πρὸς Γάϊον] Deeſt in MSS. idque rectè. Neque enim ſupponendum alium libellum παλινῳδίας ad Caium fuiſſe ſcriptum, quem ex multis indiciis liquet jam interiiſſe ante hujuſce conſcriptionem. Videtur vero παλινῳδία continuiſſe hiſtoriam interitûs Caii, ſuppliciique quod ob impiam conſecrationem meritò paſſus eſt. Alia de Legatione ad Caium ſcripſiſſe Philonem Euſebius Autor eſt Eccleſiaſt. Hiſtor. lib. ii. c. 4. παλινῳδία vero iſta quæcunque fuerit, non tulit ætatem; nonnulla tamen narrantur de fine legationis hujus à Joſeph. Antiqu. lib. xviii. c. 9. quæ forſan ex libello Philonis deperdito ſunt depromta.

* ΠΕΡΙ

* ΠΕΡΙ

# ΚΟΣΜΟΥ.

DE

# MUNDO.

GULIELMO BUDÆO INTERPRETE.

p. 1150. ΟΥΔΕΝ[a] τῶν ὄντων, ἰσότιμον ὑφέστηκε θεῷ, ἀλλ' ἔστιν εἷς ἄρχων καὶ ἡγεμὼν καὶ βασιλεύς, ᾧ προσανδρεῖον καὶ δικεῖν μόνῳ θέμις τὰ σύμπαντα. Τὸ γάρ·

NIHIL in rerum natura proditum eſt Deo æquiparandum. Unus eſt enim ipſe princeps, dux, & rex, cui pro imperio regere univerſa, adminiſtrareque jus eſt. Nam illud Homericum,

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω,
Εἷς βασιλεύς,

*Non bona multiplici dominatu condita res eſt*
*Publica, rex unus dominator & unicus eſto,* Homer. Il. β. 204.

οὐκ ἐπὶ πόλεων καὶ ἀνθρώπων λέγοιτ' ἂν ἐν δίκῃ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ κόσμου καὶ θεοῦ. Ἑνὸς γὰρ ἕνα ποιητοῦ τε καὶ δεσπότου ἀναγκαῖον εἶναι. Τοῦτο δὴ [b] προμολογηθέντος, ἀκόλουθον ἂν εἴη ζωυφαίνειν τὰ ἀρμόζοντα. Τίνα ἔν ἐστι, σκοπῶμεν. Εἷς ὢν ὁ θεὸς, [c] δύο τὰς ἀνωτάτω

non de civitatibus magis & hominibus, quam de mundo deque Deo dictum, par eſt ut intelligamus. Unius enim mundi factorem eſſe unum dominumque unum neceſſe eſt. Hoc igitur confeſſo ac poſito, deinceps nobis attexenda quæ ei ſunt conſentanea: quæ cujuſmodi ſunt ipſa, hinc

* Libellus hicce de Mundo Philoni vulgo tributus, non tam genuinus eſt autoris fœtus quam collectio ex ejus operibus; in quâ congeſta ſunt dicta ejus fere omnia de Mundo creato, ſed non interituro. Maxima vero pars deſumpta eſt ex libro de Mundi Incorruptibilitate, ex cujus collatione menda quamplurima, quæ virum de literis Græcis optimè meritum Gulielmum Budæum fugerant, ſuſtuli, in codicum vero penuria (unicus enim libri codex iſque recens conſcriptus exſtat in Bibliothecâ Vaticanâ) quædam loca deploratiora adhuc reſtare lubens fateor. Editus primo libellus iſte, utpote de eodem argumento agens, una cum Ariſtotelis Theophraſtique operibus ab Aldo, anno 1497. Poſtea à Gulielmo Budæo, & in Latinum ſermonem converſus. Quid ab eo præſtitum eſt in textu emaculando, libet ex ipſo audire. Subjunxi ergo epiſtolam de editione iſta conſcriptam, quam mecum humaniſſimè communicavit Vir Egregius Dominus de Targny, Bibliothecæ Regis Chriſtianiſſimi Curator, ex Codice Manuſcripto 3935 Bibliothecæ Regiæ.

GULIELMUS BUDÆUS JACOBO TUSANO, S.

*PHILO quiſquis hic fuit, qui librum de Mundo ſcripſit, nam inclytum illum Philonem, qui Platonem facundiâ æquaviſſe dicitur, nequaquam cum fuiſſe mihi perſuadeo, diſſerendo de mundo, deque ejus interitu, aut æternitate conſtituenda, non tam Hebraïcæ philoſophiæ alumnus, vaca quidem ſententia, quam Græcorum aſſectator eſſe videriqué meditatus eſt. Scita enim amplexus eſt, non tam ſchola circumciſa congruentia, quam religione oraculari ſoluta, ac libera. Hujus autem librum è vulgatis tantum exemplaribus verti, ut qui manuſcriptum nullum unquam viderim, id quod venia emendandæ gratiâ teſtandum exiſtimavi, ſi id in eam partem aliquatenus valiturum eſt. Veritus ſum enim ne, ſi in mendis deploratoribus, aut ſi in loco uno aut altero mutilato ſenſus non hæreat, iniqua conditione alienam culpam præſtare ideo mihi contingat, quod periclitari, ut aiunt, quam extra telorum jactus conquieſcere malui. In quo tamen inſtituto non minus inertiæ præſidium patrociniumque parata ſunt, quam induſtriæ conſultæ geſtientique dedecus & convicium. Verum hunc libellum cum edere mihi viſum eſſet, ſerotinam fortaſſe fœturam nec ſatis jam viridem, nec rationi quidem meæ inſtitutoque conſentaneam, ſed tamen edere cum veterno excutiendo animique causâ quum ſtatuiſſem; amicitiæ, quæ tibi mecum intercedit ut dicarem, cupide appoſiteque feci, tuoque ſub nomine publicandum tradidi; quippe quo omnium hominum ordinis noſtri familiariſſime jam uti cœperim. In eo quidem negotio quod mihi adhuc reliquum eſt cum cultu litterarum elegantium, nullus certè uſque adeo mihi commentandi in eo genere uſum, aliquot jam annorum inerti vacatione languentem & pene intermortuum, viſendi, adhortandi, admonendi officio exſuſcitavit. Quocirca cui libentius philoſophiæ, ut ita dicam, priſtinæ noſtræ delitias penitiores mihique ſanctiores patefacerem, quales ſunt illæ cumque, hominem habui adhuc neminem, inſpiciendas etiam otioſe permitterem arbitrandaſque pro poteſtate. Idque merito me feciſſe confidö, non doctrinæ modo tuæ merito ſingularis & ingenuæ, mihique explorata, ſed etiam acris, pervigilis, conſtantiſque ſtudii, quod publicæ fructuoſum eſſe futurumque ſentio, mihi eo amplius privatim jucundum & opportunum. Vale. Calend. Aprilis anno* MDXXVI.

[a] ΟΥΔΕΝ] Deſumuntur hæc uſque ad ἀλαφροῖς p. 1151. è Philonis lib. de Ling. Confuſ. p. 345.

[b] προμολογηθέντος] In loco Parallelo ſcribitur προδιομολογηθέντος.

[c] δύο τὰς ἀνωτάτω] Loc. Parall. τὰς ἀμιθήτους, & ſic melius.

jam conſideremus. Unus ipſe Deus cum ſit, duas habet ſupremas poteſtates: per iſtas poteſtates mundus ille coagmentatus eſt intelligibilis atque incorporeus, qui hujus mundi conſpicui exemplar eſt primigenium, ex ideis inviſibilibus ille quidem conſtitutus, ut hicce corporibus viſibilibus. Quo evenit, ut nonnulli mortales mundi utriuſque naturam ad ſtuporem uſque ſuſpicientes, non totos illos ſolum velut Deos, ſed etiam eorum partes pulcherrimas conſecrarint, ſolem, inquam, & lunam, univerſumque cœlum, quæ nihil illi veriti ſunt, quo minus Deos appellarent. Quorum
Deut. x. 17. animi ſenſa Moſes perſpiciens: *Domine*, inquit, *deorum rex*; ſignificare ille quidem volens præſtantiam principis præ ſubditis. Ille etiam Judæorum gentis ductor antiquiſſimus, Chaldæorum gente oriundus fuit, patre aſtronomo, eorumque uno qui artium mathematicarum ſtudio incubuerunt, qui Deos eſſe ſtellas arbitrati ſunt, ſicut & univerſum cœlum mundumque: quorum etiam influxu quod recte quodque ſecus contingit, evenire ipſi cenſent: utpote qui nullam eſſe cauſam extra ea exiſtimarent quæ ſenſu percipi poſſunt. At hoc quidnam eſſe fœdius, quidnam convincere & demonſtrare poteſt luculentius ignaviam degeneris animæ? per ſcientiam multorum & ſecundorum & genitorum, ad inſcitiam tendentis, unius, vetuſtiſſimi, ingeniti, omniumque fictoris, atque eam ob rem optimi, propterque alia ſexcenta, quæ magnitudine ſua excedunt mentis humanæ modum. Quem Chaldæus ille animo concipiens & divinitus afflatus, ſolum quidem ipſe patrium vertere inſtituit, genuſque ſuum ac larem paternum pro derelicto habere. Probe enim noverat, quod ſibi illic manenti, fallacis opinionis occurſus, quæ deorum multitudinem adſtruit, animum parum idoneum efficerent ad unius Dei inventionem, qui ſolus eſt æternus, aliorum omnium parens, intelligibilium juxta ſenſibiliumque; ſin inde migrare inſtitiſſet, emigraturam quoque intelligebat deceptionem à mente, opinionem fallacem in veritatem convertentis. Quinetiam oracula cœlitus ipſi edita denuò deſiderium in ipſo exſuſcitarunt Deum cognoſcendi. Quibus ille oraculis deductus, in Unius veſtigationem ibat ſtudio quàm accuratiſſimo. Neque vero ejus contentionis quicquam ipſe ante remiſit, quàm mente ipſe concepit ſpeciem clari-

τὰς ἀνωλάτω δυνάμεις ἔχῃ. Διὰ τέτων τῶν δυνάμεων ὁ ἀσώματ⊙ κ᾽ νοητὸς ἐπάγη κόσμ⊙, τὸ τῦ φαινομένυ τῦδε ἀρχέτυπον, ἰδέαις ἀορά τοις ζυσαθεὶς, ὥσπερ ἄτ⊙ [d] ὁμμάσιν ὁρατός. Καλαπλαγήτες ἂν τινες τλὼ ἑκατέρα τ κόσμων φύσιν, ἃ μόνον ὅλας ἐξεθεώσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ κάλλιςα τῶν ἐν αὐτοῖς μερῶν· ἥλιον λέγω κ᾽ ζελήνλω καὶ τὸν ζύμπανλα ὐρανὸν, ἅπερ, ὐδὲν αἰδεσθέντες, θεὰς ἐκάλεσαν. Ὧν τλὼ ἐπίνοιαν καλιδὼν Μωϋσῆς, φησί· κύρλε βασιλεῦ τῶν θεῶν· [e] ἔνδειξω τῆς παρ᾽ ἑαυτὸν ἀρχόνλ⊙ διαφο- p. 1151.
ρᾶς. [f] Καὶ ὁ τῦ Ἰυδαίων ἔθνυς πρεσβύτατ⊙, γήρει μὲ ἦν Χαλδαῖ⊙, παλρὸς ἦ ἀςρονομικῦ, τῶν περὶ τὰ μαθήματα διαλεγόντων οἱ τὰς ἀςέρας θεὰς νομίζυσι, κ᾽ τὸν ζύμπανλα ὐρανόν τε καὶ κόσμον· παρ᾽ ὃς τότε εὖ καὶ τὸ χεῖρόν φασιν ἀποβαίνειν, ὐδὲν ἔξω τῶν αἰθητῶν αἴτιον ὑπολαμβάνονλες εἶναι. Τάχα δέ τι ἂν εἴη χαλεπώτερον, ἢ μᾶλλον ἀπελέγξαι τλὼ ἐν τῇ ψυχῇ δυσγήρειαν δυνάμενον, δι᾽ ἀπιςήμης τῶν πολλῶν κ᾽ δλτέρων καὶ γνητῶν εἰς ἀνεπιςημοσύνλ [g] ἰύσης τοῦ ἑνὸς καὶ πρεσβυλάτυ, ℂ ἀγνήτυ κ᾽ ποιητοῦ τῶν ὅλων, καὶ διά τε ταῦτα ἀρίςυ, κ᾽ μυρία ἄλλα, ἃ διὰ μέγεθ⊙ ἀνθρώπιν⊙ λογισμὸς ὐ χωρεῖ. [h] Ὃν ἐν νῷ λαβὼν καὶ ἀπιθειάσας, καλαλείπει μὲ παλρίδα καὶ γηρεὰν κ᾽ παλρῷον οἶκον· εἰδὼς ὅτι μόν⊙ μὲ, αἱ τῆς πολυθέυ δόξης ἐξαλαμφύσαι ἀπάλαι, ἔννοιαν ἀνιύλον καλασκυάζυσιν εἰς τλὼ τοῦ Ἑνὸς εὕρεσιν, ὅς ἐςιν αἰδι⊙ μόν⊙, κ᾽ τῶν [i] ἄλλων πανὸς νοητῶν τε καὶ αἰθητῶν· εἰ ἦ μεταναςαίη, [k] μεταναςῆναί τε καὶ τῆς διανοίας τλὼ ἀπάτλω, μεθαρμοσαμφίης τλὼ ψυδῆ δόξαν εἰς ἀλήθειαν. [l] Ἅμα ἦ καὶ τὸν πόθεν ἐν ἐπόθει γνῶναι τὸ [m] Ὄν, προσανερρίπισε λέγια τὰ χρηθέντα. Οἷς ποδηγετύμεν⊙ ἐπὶ τλὼ τῦ Ἑνὸς [l] ἀοκνολάτλω πυθλὼ, κ᾽ ζήτησιν, ἦει. Καὶ ὃ πρότερον ἀνῆκεν ἡ τραχυτέρας λαβεῖν φανλασίας· ἐχὶ τῆς ὐσίας

[d] ὄμμασιν ὁρατὸς] A Philone ſcriptum σώμασιν ὁρατοῖς, ut opponatur præcedentibus, ἀοράτοις ἰδέαις. Vide p. 345.
[e] ἔνδειξω] Videtur deeſſe εἰς.
[f] Καὶ ὁ] Iſta excerpta ſunt ex Philonis lib. de Nobilitate p. 907.
[g] Ἰύσης] Ex conſtructione ſcribendum Ἰύσῃ ſcil. ψυχῇ, ſicut monui p. 907.
[h] γηρεὰν] Melius ζυγηρέαν. Sic enim ſcribitur Gen. xii. 3. quo reſpicit Philo. Vide dicta ad locum Parallelum & lib. de Legat. p. 1012. Sæpius enim γηρεὰ pro συζηρέια irrepſit apud Noſtrum. Mox etiam pro ἀοιδὰν à Philone ſcriptum videtur διάνοιαν.
[i] ἄλλων] Repone ὅλων.
[k] μεταναςῆναι] Ex ſenſu ſcribendum μεταναςήσειν. Item μεθαρμοσαμφίης ſcil. διανοίας. Vide locum Parallelum.
[l] ἀοκνολάτλω, &c.] Scribendum verbis tranſpoſitis τ τοῦ Ἑνὸς ζήτησιν, ἀοκνολάτῃ πυθῇ, &c. & ſic repoſui fide Codicum p. 908.

(τῦτο γὰρ [m] ἀμηχάνοιτ᾽ ἄν) ἀλλὰ τὴν ὑπάρξεως αὐτῦ καὶ τὴν προνοίας. Διὸ καὶ πιστεῦσαι λέγεται τῷ θεῷ πρῶτος· ἐπειδὴ καὶ πρῶτος [n] ἀκριβῆ καὶ βεβαίαν ἔσχεν ὑπόληψιν ὡς ἔστιν εἷς αἴτιος ἀνάπαλιν, τὸ προνοῆν τῦ τε κόσμυ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ. Ἐπειδὴ γὰρ τὴν ὑσίαν [o] ἄτακτον, συγκεχυμένην ὅσαν εἰς τάξιν ἐξ ἀταξίας, καὶ ἐκ συγχύσεως εἰς διάκρισιν ἄγων ὁ κοσμοπλάστης [p] κοσμεῖν ἤρξατο, γῆν μὲν καὶ ὕδωρ θεὶς τὸ μέσον ἐρρίζωσε, τὰ δ᾽ ἀέρος καὶ πυρὸς ὑπερδέντερα πρὸς τὴν μετάρσιον ἀνεῖλκεν ἀπὸ τοῦ
p. 1152. μέσυ χώρου· τὸν δὴ αἰθέριον ἐν κύκλῳ τόπον ὠχυρῶτο, τὸν ἐντὸς ὅρον τε καὶ φυλακτήριον αὐτὴν τιθείς· ἀφ᾽ ὧν καὶ ἀέρανὸς ὠνομάσθαι δοκεῖ. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ τέλεια τῦ Παντὸς ἦν μοσχεύματα· τὸ δὲ παμμεγεθὲς καὶ πανφορώτατον ἔργον ὁ κόσμος ἐστί, καὶ ὥσπερ βλαστοί.

Ὅπυ ποτ᾽ ἂν ἄρα τὰς ῥίζας καθῆκε, καὶ τίς ἐστιν αὐτῷ βάσις ἐφ᾽ ἧς ὥσπερ ἀνδριὰς ἱδρῦσθαι, σκεπτέον. Σῶμα μὲν γὰρ οὐδὲν ἀπολειφθὲν εἰκὸς ἔξω, πλανᾶσθαι, [q] τὸν δι᾽ ὅλων ὕλην ἐργασαμένυ καὶ διακοσμήσαντος θεῦ. Τελειότατον γὰρ ἤρμοττε τὸ μέγιστον τῶν ἔργων τῷ μεγίστῳ δημιυργῷ διαπλάσασθαι. Τελειότατον δ᾽ οὐκ ἂν ἦν, εἰ μὴ τελείοις σωμασι πληρῶτο μέρεσιν. Ὥστε [r] εἰ τὸ ἀπάσης ὕλης μηδὲν ἔξω μὴ ὂν τὸ βραχυλάτης καταλειφθήσης σωέσῃ ὁ ὂν ὁ κόσμος· ἀνάγκη πάντως σκότος ἢ κενὸν ἢ μηδὲν εἶναι. Εἰ μὲν δὴ κενὸν, πῶς [s] τὸ πλήρη καὶ ναστὸν καὶ τῶν ὄντων βαρύτατον δύναθη τελαντεῦσαι, στερεᾶ μηδενὸς ἐπερείδοντος; ἐξ ὧν φάσμασι ἂν ἐοικέναι δόξαι· ζητήσης αἰεὶ τῆς διανοίας βάσιν σωματικὴν, ἣν πᾶν ἔχειν εἰκὸς, ἐάν γε κινήσωμεν τυχάνῃ· τὸν δὲ δὴ κόσμον διαφερόντως· ὅτι τὸ μέγιστον σωμάτων ἐστὶ καὶ πλῆθος ἄλλων σωμάτων, ὡς οἰκεῖα ἐγκεκόλπισται μέρη. Τὰς δυσωπίας ἂν εἴτις ἀποδιδράσκειν βύλοιτο τὰς ἐν τοῖς διαπορηθεῖσι, λεγέτω μὴ παῤῥησίας, ὅτι οὐδὲν τῶν

orem: non illam quidem ejus eſſentiæ (etenim hoc majus eſt, quam ut id aſſequi quiſquam poſſit) ſed exiſtentiæ atque providentiæ. Quamobrem princeps ille *credidiſſe Deo* dicitur, quando princeps ipſe ſtabilem & exquiſitam opinionem habuit, ſupremam unam eſſe cauſam, mundi eorumque quæ in mundo ſunt providentem. Quum enim rerum ſubſtantiam confuſam & permixtam ex incondita illa congerie in ordinem, atque ex indiſcreta confuſione in diſcrimen redigere volens mundi fictor, digerere eam atque ordine conſtituere cœpiſſet, terram quidem & aquam in medio conſtabilivit: aeris verò igniſque ſtirpes ſublimes è media regione ſuſtulit: ætherium locum in ambitu communiens, limitemque eorum faciens quæ intus ſunt, & tanquam præſidium. Quare ἀέρανὸς, id eſt, *cælum* ab ἀείρω, id eſt, *termino*, nomen deductum videri poteſt. Atque hæ quidem veluti propagines quædam perfectæ ſunt univerſi; prægrandis verò ſtipes atque fœcundiſſimus eſt hic mundus, cujus velut ſoboles adfruticans germina illa ſunt à nobis ſupradicta.

Ubinam igitur radices egerit, & quænam ſit ejus baſis, conſiderandum, ſuper qua baſi ſtatuæ in modum affirmatus eſt mundus. Eſt autem ſimile veri corpus nullum erraticum extra eſſe relictum, quum Deus integram prorſus materiam opificio concinnatam ordine digeſſerit. Conſentaneum enim fuit maximo opifici omnium operum maximum omnibus numeris abſolutum fingere. Atqui abſolutiſſimum eſſe non potuit, ſi non abſolutis quoque partibus compleretur. Quocirca ita hic mundus compactus eſt, ut univerſæ materiæ nihil ne tantulum quidem extra relinqueretur; neceſſe utique vel inane extra vel nihil eſſe. Quod ſi inane: quo tandem modo res plena & denſa, omniumque rerum graviſſima, non prægravata deorſum propendet, ſolido nullo nixa? Certe viſo ludificanti ſimile id videri poſſit: quærente ſemper animo ſedimentum aliquod corporeum: cujuſmodi quum omne quod movetur habere rationi eſt conſonum, tum mundum præcipuè, quod corpus omnium corporum maximum eſt: & aliorum corporum congeriem in ſinu ſuo tanquam proprias partes gerit. Quare ſi cui effugere propoſitum eſt identidem recurſantes hujus quæſtionis difficultates, ne vereatur ille dicere & aſſerere, nihil ita validum eſſe, dumtaxat eorum

[m] ἀμηχάνοιτ᾽ ἄν] Locus Parallelus ἀμήχανον. Forſan ab Autore ſcriptum ἀμηχανόν τι.

[n] ἀκριβῆ] Videtur Philo ſcripſiſſe ἀκλινῆ ob ſequens βεβαίαν, ſicut etiam lib. de Nobilitate. Mox pro ἀνάπαλιν melius ſcribitur ἀναλάτως.

[o] ἄτακτον] Deſumuntur hæc ex libro Philonis de Plantatione p. 214. ubi poſt ἄτακτον additur καί.

[p] κοσμεῖν] Locus Parallelus μορφᾶν. Utrobique forſan à Philone ſcriptum διακοσμεῖν. Sicut infra p. 1152. τὸν—ὕλην ἐργασαμένυ καὶ διακοσμήσαντος θεῦ.

[q] τὸν δι᾽ ὅλων ὕλην] Liber de Plantatione τὸν πᾶσαν δι᾽ ὅλων ὕλην. Forſan ergo exſcriptor legit, τὸν ὅλην δι᾽ ὅλων ὕλην.

[r] εἰ] Sic male ſcriptum pro οὐκ. Mox vero pro μηδὲν ſcribe μηδαμῆς. Sic enim poſtulat conſtructionis ratio. Locus Parallelus, μηδενὸς ἔξω μηδὲ ὂν βραχυλάτης καταλειφθήσης.

[s] τὸ πλήρη] Scribe τὸ πληρές. Mox etiam δύρίθη, male ab excerptore vel librariis ſcriptum pro ὃ βεβίθη. Quod tamen mendum manifeſtum G. Budæi fugit acumen.

quæ

quæ in materia ſita ſunt, ut mundum geſtare queat. Dei vero æterni Logos æternus eſt, futura firmiſſima univerſorum & certiſſima. Ille à mediis ad extrema, & à ſummis ad media protenſus, invictum naturæ curriculum quaſi Circenſe peragit, coagmentans omnes mundi partes & aſtringens. Etenim vinculum infractum Univerſi fecit ipſe Parens qui genuit. Proinde conſentaneum eſt dicere, nec terram omnem diſſolutum iri ab aqua, quam intra ſinus ſuos concepit, nec ab aëre ignem extinctum iri, nec verò aërem ab igne canflagraturum : cum verbum divinum medium ſe interponat. Hac igitur ratione ſtirps illa fertiliſſima radicata eſt, & actis radicibus affirmata. At vero ſingularum ſtirpium partim tranſitu moventur, partim citra tranſitionem condita ſunt, ut eodem in loco manſitantia. Et quæ tranſitivo quidem motu utuntur, quæ nos animantia dicimus, eò amplioribus univerſi partibus adhæſerunt. Terræ quidem terreſtria, aquæ natatilia, aëri volucria, denique cœlo ſtellæ.

Enimverò in terra, in aqua, in aëre, fictor ipſe duplicia finxit genera : ut in aëre volatilia, aliaſque poteſtates, ſenſu quidem illas nuſquam nulloque pacto comprehenſas. Animarum hicce conventus eſt corpore vacuarum, ordinibus non iiſdem deſcriptarum. Quippe alias earum corpora ſubire mortalia, rurſuſque ſtatis quibuſdam temporum circuitibus inde decedere ferunt : alias conſtitutionem diviniorem ſortitas, ab omni terreſtri ſitu cogitatione abhorrere. At quæ ſint earum puriſſimæ, eas verò opinio eſt excelſiſſimo in loco apud ætherem ipſum ſtationem habere : Quas qui in Græcia philoſophari inſtituerunt, Heroas & Dæmonas appellavere ; at Moſes appoſito nomine uſus, Angelos appellavit, legatione utique functitantes atque internuntiis : ſubditis quidem bonorum à principe manantium indices, principi verò ipſi regique, eorum quibus ſubditi indigent. Illas porrò corporibus concretas perinde in corpus ut in flumen delapſas, interdum fluctuantis aquæ vortice rapi & abſorberi : interdum impetum illum eluctatas indeque exiſtentes, retro deinde ſubvolare, unde erant profectæ. Atque hæ quidem eorum animæ ſunt qui philoſophiæ olim ſtudio conſtanter indulſerunt, à principio quidem illæ ad finem commentatæ de vita

[v] ὕλων κεφάλαιον ἄτως, ὡς τὸν κόσμον ἀχθηφορεῖν ἰσχύσαι. [u] Νόμος δὲ ὁ αἰδιος θεὸς αἰωνίου, τὸ ὀχυρώτατον καὶ βεβαιότατον ἔρεισμα τῶν ὅλων ἐστίν. Οὗτος ἀπὸ τῶν μέσων ἐπὶ τὰ πέρατα, καὶ ἀπὸ τῶν ἄκρων εἰς μέσα ταθεὶς, δολιχοδρομεῖ τὸν τῆς φύσεως δρόμον ἀήττητον, [x] ζωάγων πάντα τὰ μέρη καὶ ζφίγων. Δεσμὸν [y] γὰρ ἄρρηκτον τοῦ Παντὸς ὁ γεννήσας ἐποίει πατήρ. Εἰκότως ἂν οὐδὲ γῆ πᾶσα διαλυθήσεται πρὸς ὕδατος· ὅπερ αὐτῆς οἱ κόλποι κεχωρήκασιν· οὐδ' [z] ἀὴρ πῦρ, οὐδ' ἔμπαλιν [z] πῦρ ἀὴρ ἀναφλεχθήσεται· τοῦ θείου [z] νόμου μεθόριον τάττοντος αὐτόν. [a] Οὕπω μὴν δὴ πάμφορώτατον φυτὸν ἐρρίζωτο, καὶ ριζωθὲν ἐκράτειτο. Τῶν γὰρ ἐν μέρει καὶ βραχυτέρων φυτῶν, τὰ μὲν μεταβατικῶς κινητὰ, τὰ δ' ἄνευ μεταβάσεως, ὡς ἂν ἑστῶτα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον, ἐδημιουργεῖτο. Τὰ μὲν οὖν μεταβατικῇ κινήσει χρώμενα, ἃ δὴ φαμὲν ἡμεῖς ζῶα εἶναι, τοῦ Παντὸς ὁλοχειρεστέρας p. 1153. προσεγένετο μοίρας. Γῇ μὲν τὰ χερσαῖα, πλωτὰ δὲ τῷ ὕδατι, τὰ πτηνὰ δὲ ἀέρι, [b] τὰς ἀστέρας δὲ ἐν οὐρανῷ.

Διττὰ δὲ ἔν τε γῇ καὶ ὕδατι καὶ ἀέρι γένη ὁ ποιῶν ἐποίει· ἀέρι μὲν τὰ πτηνὰ, καὶ δυνάμεις ἄλλας αἰσθήσει οὐδαμῇ οὐδαμῶς καταλαμβανομένας. Ψυχῶν ὁ θίασος ἄτακτος ἀσωμάτων ἐστὶ διακεκοσμημένων [c] ὅσαις αὐταῖς ἐν τάξεσι. Τὰς μὲν γὰρ εἰσκρίνεσθαι λόγος ἔχει σώμασι θνητοῖς, καὶ κατά τινας εἱμαρμένας περιόδους ἀπαλλάττεσθαι πάλιν· τὰς δὲ θειοτέρας καταστοχάζεσθαι λαχούσας ἄπαυστος ἀλογεῖν τοῦ τῆς γῆς χωρίου· ἀνωτάτω δ' εἶναι πρὸς αὐτῷ τῷ αἰθέρι τὰς καθαρωτάτας, ἃς οἱ μὲν παρ' Ἕλλησι φιλοσοφήσαντες, ἥρωας καλοῦσι καὶ δαίμονας· Μωϋσῆς δὲ ἐθυδέλφῳ χρώμενος ὀνόματι, Ἀγγέλους προσαγορεύει· πρεσβευομένας καὶ διαγγελλούσας τά τε πρὸς τοῦ ἡγεμόνος τοῖς ὑπηκόοις ἀγαθὰ, καὶ τῷ βασιλεῖ, ὧν εἰσιν ὑπήκοοι χρεῖοι. [d] Ἐκεῖναι δὴ ὥσπερ εἰς ποταμὸν τὸ σῶμα καταβᾶσαι, ποτὲ μὲν ὑπὸ ζορμοῦ δίνης βιαιοτάτης ἁρπασθεῖσαι καταπόθησαν, ποτὲ δὲ πρὸς τὸν [e] φθορὰν ἀντίσχειν καὶ δυνηθεῖσαι, τὸ μὲν πρῶτον ἀνενήξαντο, εἶτα ὅθεν ὡρμήθησαν, ἐκεῖσε πάλιν ἀνέπλησαν. Αὗται μὲν δὴ εἰσιν ψυχαὶ τῶν ἄνωθεν ἐθελοντὶ φιλοσοφούντων, ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους μελετῶσαι τὸν μὴ σωμάτων ἀποθνήσκειν βίον, ἵνα

[v] ὕλων] Locus Parallelus ἐν ὕλαις. Forſan reponendum utrobique τῷ ἐν ὕλαις. Mox etiam ſcribe ἀχθοφορεῖν.

[u] νόμος] Melius, ut videtur, λόγος. Sic enim ſcribitur ab Euſeb. Præp. Evangel. lib. vii. c. 13. à quo hæc citantur. Vide dicta ad p. 215.

[x] ζωάγων—σφίγγων] Scriptum à Philone σωίχων—συσφίγγων. Vide Euſebium ibid.

[y] γὰρ] Adde αὐτὸν ex dicto loco.

[z] νόμος] Scribe λόγος. Et vide dicta paulo ſupra, & ad p. 215.

[a] Οὕπω] A Philone omnino ſcriptum ὅτω. Mox etiam pro ἐκρατεῖτο repone ἐκρατεῖτο.

[b] τὰς ἀστέρας] Similiter locus Parallelus, utrobique ſcribe αἱ ἀστέρες. Quæ ſequuntur excerpta ſunt è libro de Plantatione p. 216.

[c] ὅσαις] Male, pro αἱ ταῖς.

[d] ἐκεῖναι] Sic ſcribo pro ἐκεῖνοι. Ex Aldo, & loco Parallelo p. 285. unde hæc deſumuntur.

[e] φθορὰν] Scriptum à Philone φορᾶς.

τὰς

τῆς ἀσωμάτου καὶ ἀφθάρτου θεοῦ τῷ ἀγωνήτῳ καὶ ἀφθάρτῳ ζωῆς μεταλάχωσιν. Αἱ δὲ καταπεθεῖσαι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ὅσοι σοφίας ἠλόγησαν, ἐκδόντες ἀσάτοις καὶ τυχηροῖς πράγμασιν ἑαυτούς, ὧν οὐδὲν εἰς ψυχὴν ἢ νῦν ἀναφέρει, πάντα δὲ ἐπὶ τὸν συμφυᾶ νεκρὸν, ἡμῶν τὸ σῶμα, ἢ ἐπὶ τὰ ἀψυχότερα τούτου· δόξαν λέγω καὶ χρήματα, καὶ ἀρχὰς, καὶ τιμάς· καὶ ἅσα ἄλλα ὑπὸ τῶν μὴ τεθεαμμένων τὰ πρὸς ἀλήθειαν καλὰ, ἀπάτῃ ψεύδους δόξης ἀναπλάττεται) ἢ ζωγραφεῖται. Ψυχὰς οὖν καὶ δαίμονας καὶ ἀγγέλους, [f] ὀνόματι μὲν διαφέροντας, ἓν δὲ καὶ ταὐτὸν ὑποκείμενον διανοηθεὶς, ἄχθος βαρύταλον ἀποθήσεις ἐνσιδαμενίαν. Ὥσπερ [g] γὰρ ἀγαθοὺς δαίμονας καὶ καλοὺς λέγουσιν οἱ πολλοὶ, καὶ ψυχὰς ὁμοίως· p. 1154. οὕτω καὶ ἀγγέλους τοὺς μὲν τῆς προρρήσεως ἀξίους, πρεσβύτας τινὰς [h] τῶν ἀνθρώπων πρὸς θεὸν καὶ θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, ἱεροὺς καὶ ἀσύλους [i] φύλακας διὰ τὸ ἀνυπαίτιον καὶ παλαιὸν ταύτου ὑπηρεσίαν· τοὺς δ' ἔμπαλιν ἀνιέρους καὶ ἀναξίους τῆς [k] προρρήσεως καὶ αὐτοὺς ὑποτλαμβάνων οὐκ ἁμαρτήσεις. Μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ ὁ ὑμνογράφος οὕτοσὶ λέγων· ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτοὺς ὀργὴν θυμοῦ αὐτοῦ δι' ἀγγέλων πονηρῶν. Ὕδασι δὲ ζῶα πλωτὰ καὶ ζωόφυτα· τῇ γῇ δ' αὖ ζωά τε χερσαῖα καὶ φυτά· [l] καὶ τὰ μὲν φυτὰ καθώκαρσα εἰργάσατο, τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν ταῖς βαθέσι τοῖς τῆς [m] γῆς μέρεσι πήξας· ζώων δὲ τῶν ἀλόγων τὰς κεφαλὰς ἀνελκύσας ἀπὸ γῆς ἐπὶ προμήκους αὐχένος ἄκρας ἠρμόζετο, τῷ αὐχένι, ὥσπερ ἐπίβασιν τοὺς ἐμπροσθίους πόδας θείς. Ἐξαιρέτου δὲ τῆς κατασκευῆς ἔλαχεν ἄνθρωπος· τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τὰς ὄψεις ἀπήγαγε κάτω κύψας, διὸ νένευκε πρὸς χέρσον· ἀνθρώπου δὲ ἔμπαλιν ἀνώρθωσεν, ἵνα τὸν οὐρανὸν κατανοῇ· φυτὸν οὐκ ἐπίγειον, ἀλλ' οὐράνιον, ὡς παλαιὸς λόγος. Ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι τῆς αἰθερίου φύσεως τὸ ἡμέτερον νοῦν μοῖραν εἶπόντες εἶναι, συγγένειαν ἀνθρώπῳ πρὸς αἰθέρα ζωῆψαν· ὁ δὲ δὴ μέγας Μωϋσῆς οὐδενὶ τῶν γεγονότων τῆς λογικῆς ψυχῆς τὸ εἶδος [n] ὁμοίως ὠνόμασεν·

eam ob rem cum corpore defungenda, vitam ut adipiſcantur incorpoream interitûſque neſciam, apud Eum qui interitûs ipſe neſcius eſt & ingenitus. At vero illæ demerſæ, eorum ſunt hominum qui ſapientiæ rationem nullam habentes, ſemetipſos fluxis rebus fortuitiſque dediderunt; quarum rerum nihil eſt quod ad mentem pertineat aut animam, omnia vero ad emortuum illum noſtrum referantur quicum coaleſcimus, corpus, inquam; ad eaque inſuper quæ inanimatiora ſunt ipſo, ad gloriam, inquam, ad opes, ad magiſtratus atque honores; quæque alia, opinionis fallacis errore, ab iis qui vere honeſta nunquam conſpexerunt, finguntur & depinguntur. Animas igitur & Lares, ſive genios & nuntios (ſic dæmones & angelos appellant) nomine differentes, cæterum unum tute idemque ſubjectum eſſe animadvertens, graviſſimum onus depoſueris, quam ſuperſtitionem vocamus. Quemadmodum enim bonos genios maloſque vulgus appellat, & animas itidem bonas malaſque, ſic angelorum quoque alios appellatione iſta dignos, utpote legatos hominum ad Deum, Deique rurſus ad homines, ſacroſanctos excubitores & inviolabiles, propter hanc ipſam innocentem honeſtiſſimamque muneris functionem: alios rurſus eorum profanos appellationeque indignos, ſi ipſe judicaveris, non à vero aberrabis. Huic meæ ſententiæ Hymnorum Auctor Ille aſtipulatur, dicens: *Emiſit in eos iram excandeſcentiæ ſuæ per nuncios pravos.* Porro autem in aqua *mundi opifex* tum animantia finxit natatilia, tum ea quæ ζωόφυτα quaſi plantanima vocant: in terra verò animantes finxit terreſtres cum ſtirpibus. Verum ſtirpes in caput merſas fecit, carumque capita in imo terræ defixit; at animantium brutarum capita ab humo retracta, in cerviceſque oblongas protenta, ita cum cervicibus ipſis compegit, ut pedes anteriores eſſent quaſi pro baſi. Præſtanti verò, atque eximia conſtitutione homo ab eo donatus eſt; ſiquidem cum aliorum animalium facies ita circumegiſſet, deorſum ut vergentes in humum procumberent, verſa ille vice humanam faciem arrectam voluit eſſe, ut cœlum ſuſpiceret: *Stirps ille quidem exiſtens non terrena, ſed cæleſtis*, ut eſt vetuſto dicto proditum. Enimverò cæteri naturæ æthereæ partem mentem eſſe noſtram dictitantes, cognationem homini cum æthere copulaverunt: magnus verò Moſes formam rationalis animæ nulli eorum quæ Pſal. lxxviii 49.

[f] ὀνόματι μὲν διαφέροντας] In loco Parallelo melius ſcribitur, ὀνόματα διαφέροντα.

[g] γὰρ] Ex conſtructione ſcribendum δὴ, ſicut etiam ſcribitur p. 286. Mox etiam ab excerptore προρρήσεως, male ſcribitur pro πρεσβήσεως. Omiſſum quoque ἀγαθοὺς, quod certè ſenſus poſtulat.

[h] τῶν ἀνθρώπων] Sic repone ex Aldo & loco Parallelo, pro ἀνθρώπους.

[i] φύλακας] Deeſt in loco Parallelo, & certe abeſſe poteſt, ſenſu ſalvo.

[k] προρρήσεως] Scriptum à Philone πρεσβήσεως, ut paulo ſupra monitum. Mox vero pro καὶ αὐτοὺς, malim ſcribere καὶ ὑποταυτίους, atque adeo ſic repone p. 286.

[l] καὶ τὰ μὲν φυτὰ] Reſtitui ex Codice Vaticano & Aldo.

[m] γῆς] Reſtitui ex eiſdem.

[n] ὁμοίως ὠνόμασεν] A Philone ſcriptum omnino, ὠμοίωσεν. Sic enim locus Parallelus; & Euſeb. Præp. Evangel. lib. vii. c. 18.

genita ſunt aſſimilavit, ut qui animam eſſe numinis imaginem, Deique inviſibilis dixerit: eam eſſe probatam ratus, quippe quæ compacta fuerat & ſignata Dei ſigillo, cujus verbum ejus ſempiternum eſt figura. *Inſpiravit* (inquit) *Deus in faciem ejus ſpirationem vitæ.* Atqui eum qui admittit ad exemplar effingi neceſſe eſt emittentis. Quo fit ut *hominem factum ad imaginem Dei aiant*, non etiam ad alicujus eorum quæ genita ſunt.

Verum jam hujus argumenti epilogum facientes, perſpicuitatis gratia dicamus, corpora quædam habitum, quædam naturam induiſſe, quædam animam, quædam denique animam rationalem. Lapidum igitur & lignorum, quæ abſtracta ſunt à coalitu, vinculum validiſſimum Deus fecit habitum, qui ſpiritus eſt revertens in ſeipſum. Incipiens enim à mediis in extrema tenditur: cumque ſupremam attigerit ſuperficiem, reflectitur rurſus, quoad eodem loci pervenerit unde primum profectus erat. Atque hic eſt circularis curſus habitus perpetuo recurrens. Naturam autem Deus attribuit plantis, eamque è plurimis facultatibus attemperatam, altrice vi & genitrice. Animam etiam Fictor ipſe tribus rebus finxit à Natura differentem, ſenſu, phantaſiâ, impetu. Etenim quum ſtirpes earum rerum exortes ſint, unumquodque animans confertim hiſce dictis afficitur. Senſus porrò (ut nomen ipſum indicat Græcum) *illatio* quædam eſt, quippe qui in mentem infert ea quæ ſentiuntur; at phantaſia impreſſio eſt in anima quaſi quædam obſignatrix; quicquid enim ſinguli ſenſus importaverint, continuo annuli modo aut ſigilli, *phantaſia* ſenſui notam ſuam imprimit, qui impreſſam effigiem aſſervat penes ſeſe, quoad uſque oblivio memoriæ adverſaria, formam ipſam vel exoletam reddat interlinendo, vel prorſus evanidam. Iſta vero ſpecies imaginem imprimens, interdum animam propriè, interdum alio quodam modo afficit, quæ animæ affectio appetitus appellatur; quam qui definiunt primum animi motum eſſe dicunt.

His tot rebus animalia præſtant iis quæ radicibus hærent: age verò videamus quinam præſtet homo cæteris animantibus. Ille igitur donatus eſt eximio munere quam mentem appellamus, qua mente omnium ipſe naturas comprehendere ſolet,

ἀλλ' εἶπεν αὐτῶν τῷ ° θείῳ καὶ ἀοράτῳ θεοῦ εἰκόνα· δόκιμον εἶναι νομίσας ἧς ἔπαθε καὶ τυπωθὲν ζφραγίδα θεοῦ, ἧς ὁ χαρακτὴρ ἐστιν ὁ ἀΐδιος λόγος. Ἐνέπνευσε γάρ, φησιν, ὁ θεὸς εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς· ὥστε ἀνάγκη πρὸς τὸ ἐκπέμποντα τὸ δεχόμενον ἀπεικονίζεσθαι. Διὸ καὶ τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα φασὶ θεοῦ γεγονέναι, ἢ μὲν κατ' εἰκόνα τῶν τὰ γεγονότων.

Ἀλλ' ἐπαναλαβόντες τὸν λόγον, ζαφηνείας χάριν ἐροῦμεν, ὅτι ᵖ τῶν ζωμάτων, τὰ μὲν ἐνδύσασθαι ἔχειν, τὰ δὲ φύσιν, τὰ δὲ ψυχὴν, τὰ δὲ λογικὴν ψυχήν. Λίθων μὲν οὖν καὶ ξύλων ἃ δὴ τῆς ζυμφυΐας ἀπέσπασται, δεσμὸν κρατιστότατον ἔχειν εἴργασται· ἡ δὲ ἐστι πνεῦμα ἀναστρέφον ἐφ' ἑαυτό. Ἄρχεται μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν μέσων ἐπὶ τὰ πέρατα τείνεσθαι, ψαῦσαν δὲ ἀκρας ἐπιφανείας ἀνακάμπτει πάλιν, ἄχρις ἂν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀφίκηται τόπον, ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον ὥρμήθη· ἔξεως ὁ ζυνεχὴς ἔστω διαυλος. Τὴν δὲ φύσιν ἀπένειμε τοῖς φυτοῖς, κερασάμενος αὐτῷ ἐκ πλείστων δυνάμεων, θρεπτικῆς τε καὶ γονητικῆς. ᵠ Ψυχὴν δὲ φύσεως τρισὶ διαλλάττουσαν ὁ ποιῶν ἐποίει, αἰσθήσει, φαντασίᾳ, ὁρμῇ. Τὰ μὲν δὴ φυτὰ τούτων ἀμέτοχα, τῶν δὲ ζώων ἕκαστον ἁθρόον μετέχει τούτων. Αἴσθησις μὲν ἔστιν, ὡς αὐτὸ δήπου δηλοῖ τὸ ὄνομα, ἔνθεσίς τις ὅσα, τὰ φαινόμενα ἐπεισφέρει τῷ νῷ. Φαντασία δὲ ʳ τύπωσιν ἐν ψυχῇ, οἱονεὶ φαντασία τις ὅσα· ἃ δὲ εἰσάγαγε ἑκάστη τῶν αἰσθήσεων, ὥσπερ δακτύλιός τις * ἡ ζφραγὶς, ˢ ἐναπεμάξατο τὸ οἰκεῖον χαρακτῆρα, ᵗ ἢ τὸ ἐκμαγεῖον φυλάττει παρ' ἑαυτῇ, μέχρις ἂν ἡ ἀντίπαλος τῇ μνήμῃ τὸν τύπον λεάνασα λήθη, ἀμυδρὸν ἐργάσηται ἢ παντελῶς ἀφανίσῃ. Τὸ δὲ φανὲν καὶ τυπῶσαν, τότε μὲν οἰκείως, τότε δὲ ὡς ˣ ἑτέρως διέθηκε τὴν ψυχήν· τοῦτο δὲ αὐτῆς πάθος ὁρμὴ καλεῖται, ἣν ὀρεζόμενοι πρώτην ἔφησαν ψυχῆς κίνησιν.

Τοσούτοις μὲν ζῶα ὑπερέχει φυτῶν· ἴδωμεν τίνων τίνι τῶν ἄλλων ζώων ὑπερβέβηκεν ἄνθρωπος. ʸ Οὗτος δὴ ἐξαίρετον γέρας ἔλαχε, λόγον, ἢ τὰς ἁπάντων φύσεις, ζω-

° θείῳ καὶ ἀοράτῳ] Forſan à Philone ſcriptum, θείῳ καὶ ἀκηράτῳ. Sic enim Ille p. 285. ψυχαὶ ὅλαι δι' ὅλων ἀκήρατοι καὶ θεῖαι. Item p. 698. ἀκήρατος καὶ ὅσιος θεός. Vide & Ariſtotelem de Mundo cap. 2. Sic ergo ſententiam totam, ſuffragante partim Euſebio, refingo, θείῳ καὶ ἀκηράτῳ πνεύματος οὐσίᾳ δόκιμον ἢ νόμισμα, σημειωθὲν καὶ τυπωθὲν σφραγίδι θείᾳ, &c.

ᵖ τῶν σωμάτων] Deſumuntur hæc ex lib. de Dei Immutab. p. 298.

ᵠ καὶ γονητικῆς] Melius locus Parallelus μιλαβλητικῆς καὶ αὐξητικῆς.

ʳ ψυχὴν] Vide p. 299.

ˢ τύπωσιν] Scriptum à Philone τύπωσις. Mox quæ ſequuntur φαντασία τις ὅσα deſunt in loco Parallelo, & vel deleri debent, vel eorum vice reponi ἐπισφραγιστὴς, cui certè emendationi contextus ſuffragatur.

ᵗ ἐναπεμάξατο] Sic Aldus pro ἀπεμάξατο, ſicut & locus Parallelus.

ᵘ ἢ τὸ] Omiſſa hic vel ab excerptore ipſo vel à librariis, κηρὸς ἢ ὁποιοῦν ὁ νοῦς. quæ certè ad loci ſenſum manifeſto ſunt neceſſaria.

ˣ ἑτέρως] Sic malè pro ἑτέρως. Mox in loco Parallelo, pro ἔφησαν ſcriptum ἔφασαν ἢ.

ʸ οὗτος] Scil. ἄνθρωπος· ſic Aldus & Codex Vaticanus. Editi τοῦτο.

μάτων τε καὶ πραγμάτων, ἔωθε καταλαμβάνειν. Καθάπερ γὰρ ἐν μὲ τῷ σώματι τὸ ἡγεμονικώτατόν ἐστιν ὄψις ἐστὶν, ἐν ᾗ τῷ Παντὶ ἡ τοῦ φωτὸς φύσις· ἅτ αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν ἐν ἡμῖν τὸ κριτικευτὸν, ὁ νῦς. Ψυχῆς γὰ ὄψις ἐστ, ἅτ οἰκείαις πειλαμπόμ αὐγαῖς, δι' ὧν ὁ πολὺς κ βαθὺς ζόφ, ὃν κατέχεεν ἄγνοια τῶν πραγμάτων, ἀνασκίδνατ. Τοῦτο τῆς ψυχῆς τὸ εἶδ οὐκ ἐκ τ αὐτῶν στοιχείων ἐξ ὧν τὰ ἄλλα ἀπετελεῖτο, διεπλάσθη· καθαρετέρας ᾗ κ ἀμείνον ἔλαχε τ οὐσίας, ἐξ ἧς αἱ θεῖαι φύσεις ἐδημιουργοῦντο. Παρὸ κ μόνον τ ἐν ἡμῖν εἰκότως ἄφθαρτον ἔδοξεν εἶναι Διάνοια. Μόνῳ γὰ αὐτῷ ὁ γεννήσας πατὴρ ἐλευθερίας ἠξίωσε, κ τὰ τ ἀνάγκης ἀνεὶς δεσμὰ, ἄφειεν ἅπασι· δωρησάμ αὐτῇ τὸ πρεποδέ-

p. 1156. στατ κ οἰκείᾳ κλήρ [z] αὐτῶν, τὸ ἑκουσίᾳ μοίραν, ἣν ἠδυνάτο δέξασθ. Τὰ μὲ γὰ [a] ἄλλα ζῶα, ὧν ἐν τ ψυχαῖς ἡ ἐξαιρεμένη εἰς ἐλευθερίαν Διάνοια οὐκ ἔστ, καταζευχθέντα κ χαλινωθέντα πρὸς ὑπηρεσίαν ἀνθρώποις ὑπηκόοι δέδοτ, ὥσπερ οἰκέται δεσπόταις. Ὁ δ' ἄνθρωπ ἐθελόργᾳ κ αὐτοκελεύστᾳ γνώμης λαχὼν, κ προαιρετικαῖς χρώμ τ ἐνεργείαις, εἰκότως ψόγον μὲ ἔχειν ἐφ' οἷς ἐκ προνοίας ἀδικεῖ, ἔπαινον ᾗ ἐφ' οἷς ἐκὼν καλοῦ. Παρὸ κ θεῷ τινὶ ἐκούσιον κίνησιν εἰληφὼς, κ κ' τοῦτο ὁμοιωθεὶς αὐτ, χαλεπῆς κ δεργαλεωτάτης δεσποίνης, τ ἀνάγκης, ἐλευθερωθεὶς, κατηγορίας δεόντως τυγχάν, ὅτι τ ἐλευθερώσαντα ἐ πειθ. Τοιγάρτοι τινὶ κατ' ἀπελευθέρων ἀχαρίστων ἀπαραίτητον δίκην ὀρθότατα ὑποτίσ. Τῷτοι κ τὸ σῶμα ἀνεγερθὲν πρὸς τινὶ καθαρωτάτῳ τῶ Παντὸς μοῖραν, ὀρθιον, τὰς ὄψεις ἀνέτεινεν· ἵνα τῷ φανερῷ τὸ ἀφανὲς ἐκδήλως καταλαμβάνη. Ἐπειδὴ τοίνυν τὴν πρὸς τὸ [b] Ὂν Διανοίας ὀλκὶν ἀμήχανον ἦν ἰδεῖν, ὅτι μὴ τὸς ἀχθέντας πρὸς [b] αὐτὸν μόνους (ὃ γὰρ πέπονθεν ἕκαστα αὐτὸς ἐξαίρετος οἶδεν) εἴδωλον ἐναργὲς ἀειδοῦς ὄμματ, τὰ τοῦ σώματ ποιεῖ, δυνάμενα πρὸς αἰθέρα ὑπονεύειν. Ὁπότε γὰρ οἱ ἐκ φθαρτῆς παγέντες ὕλης ὀφθαλμοὶ τοσοῦτον ἐπέβησαν, ὡς ὑπὸ τοῦ τ γῆς χωρίου πρὸς τ μακρὰν [c] ὅλως ἀφεστῶτα ἀναβρέχειν ὀργυὸν, καὶ ψαύειν τῶν περάτων αὐτοῦ· πόσον τινὰ χρὴ νομίσαι τ δρόμον τ τ ψυχῆς ὀμμάτων; ἅπερ ὑπὸ πολλοῦ τοῦ τὸ ὂν κατιδεῖν [d] τηλαυγῶς ἱμέρᾳ πεπερωθέντα, ὐ μόνον πρὸς τ ἔσχατον αἰθέρα τείtum corporum, tum rerum. Quemadmodum enim in corpore viſus eſt longè omnium princeps, atque in Univerſo luminis natura, ita eorum quæ in nobis ſunt, animus imprimis bonitate cenſetur. Quippe qui animæ ſit viſus, propriis ille quidem radiis illuminatus, qurum ope multa caligo altaque diſcutitur, quam ignorantia rebus offudit. Hæc animæ ſpecies elementis non iiſdem ficta eſt, è quibus cætera quoque perfecta ſunt, puriorem verò potioremque ſortita eſt ipſa materiam, ex qua ſcilicet naturæ divinæ procreatæ ſunt. Quamobrem ſolus ipſe in nobis interitus immunitate meritò donatus eſſe viſus eſt; quippe quem ſolum parens ejus & ſator libertate dignatus ſit, neceſſitatiſque vinculis remiſſis liberum eſſe nexuque ſolutum ſiverit: donato illi munere tum decentiſſimo, tum maximè ipſi accommodato, liberi arbitrii portione, quantum poterat capere. Siquidem alia animalia, quorum in animis non eſt animus in libertatem aſſertus, & vehiculis illa quidem juncta & frænis cohibita ad obſequium hominibus mancipata ſunt, ut ſervitia dominis. Homo verò ſenſum mentis ſortitus arbitrii ſui prærogativa ac ſua ſponte præditum, actionibuſque fungens à propoſito proprio manantibus, non immeritò malè audit ob ea, quæ ſciens prudenſque ſecus agit, ut bene vice verſa ob ea quæ rectè atque ordine facit. Nam qui voluntarium motum divinitus accepit, eoque nomine aſſimilis Deo factus, & à gravi & perquam moleſta domina, neceſſitate, liberatus, merito in criminationem incurrit, quod aſſertorem ſuum non colit & obſervat; quapropter pœnas indeprecabiles adverſus ingratos libertos proditas, meritiſſimè luet. Eaque de cauſa corpus *humanum* arrecta facie conformatum oculos attollit in cœlum, quæ pars lucidiſſima eſt univerſi, ut eo quod oculis perceptum eſt atq; animadverſum, id quoque non dubiè comprehendatur quod oculis ſubductum eſt. Quandoquidem autem fieri nequit, ut mentis humanæ ſequacitas erga Id quod eſt, niſi ab iis demum videatur, qui ad illud ipſi feruntur (ſiquidem quo quiſque modo afficiatur, ipſe in primis novit qui afficitur) idcirco evidens ſimulacrum oculi inaſpectabilis oculum corporis Deus finxit, qui poſſet æthera contueri. Namque oculi cum è materia interitura compacti, eo uſque ſurſum tollantur, ut à ſitu terreno ad cœleſtem locum excurſent tanto interſtitio à nobis abſcedentem, ejuſque fines attingant: cujuſmodi tandem oculorum animæ curſum exiſtimare debemus, qui præ ingenti ipſi deſiderio perſpicuè cernendi illud Unum, quaſi alites facti, non ad

[z] αὐτῷ] Forſan αὐτοῦ· ſic enim locus Parallelus.
[a] ἄλλα] Scriptum a Philone ἄλογα, vide p. 300.
[b] αὐτὸν] Scribe αὐτῷ ex loco Parallelo. Mox etiam ἕκαστα male ſcriptum pro ἕκαστ.
[c] ὅλως] Melius ὅτως.
[d] τηλαυγῶς] Sic MS. Vat. & Aldus pro τηλαυγεῖς; quibus etiam ſenſus loci ſuffragatur.

æthera

æthera modò ſummum contendunt, ſed vel infra ſe utcunque relinquentes Univerſi mundi extrema, ad illud ingenitum pernici curſu feruntur.

Itaque cùm ſuper amplioribus in mundo ſtirpibus differuimus, videamus nunc quonam modo Deus omnifariâ ſapientiâ cumulatus, ſuas etiam in homine (qui minor eſt mundus) arbores molitus eſt. Jam primum igitur in corpore noſtro tanquam in agro quodam ſoli fœcundi, ſic ipſe ſenſus noſtros finxit, quaſi quædam humoris conceptacula. Deinde velut plantas mites & fructuoſas eorum ſingulos inſeruit: auditum in auribus, viſum in oculis, olfactum in naribus, alioſque itidem ſenſus in locis cognatis atque accommodatis. Cujus rei teſtem laudare divinum illum virum promptum eſt, qui in pſalmis ita inquit: *Num qui aurem plantavit non audit? qui oculum fingit, non inſpicit?* Quin & cunctas poteſtates ad crura uſque manuſque pertinentes aliaſque partes corporis tum internas tum externas, generoſas eſſe contigit propagines. Verum ex ipſis præſtantiores atque perfectiores animo principi radicitùs infixit, qui medius eſt ipſe, longeque fructuoſiſſimus omnium. Hæ autem ſunt intelligentia, comprehenſio, conjiciendi rectitudo, commentatio, memoria, habitus, diſpoſitiones, artium genera multiplicia, certitudo ſcientiarum, apprehenſio univerſæ virtutis ſpeculationum, quam delere oblivio non poteſt. Horum omnium nullum mortalis quivis poteſt ſerere, unus vero omnium ſimul artifex ingenitus, qui non ſolum olim hæc finxit plantaria, ſed quotidie etiam fingit in quolibet homine nato.

His conſentanea ſunt ea quæ de paradiſi conſitione prodita ſunt. *Conditus eſt* (inquit ille) *paradiſus in Edem ad ortum Solis, collocavitque ibi Deus hominem ab ſe fictum.* Quod ſi vites olearumque & malorum & punicorum ſtirpes, atque alias hujuſmodi illic fuiſſe exaudias: multa hæc ſit utique deploratáque ſtultitia. Ne quis verò arbitraretur fictorem ipſum cujuſpiam eorum quæ fingebantur, uſum deſiderare, Moſes neceſſario exclamavit: *Dominus ſeculorum regnator & in ſecula porroque.* Deus enim & pater & opifex curatorque revera eſt rerum omnium quæ in cœlo quæque in orbe terrarum ſunt. Porro autem futura ab inſequente in poſterum tempore obum-

νε), ἀλλὰ [e] κάτω πᾳ λιπὼν πανὸς τὸ κόσμε τὰς ὄρας, ἐπείγε) πρὸς τ ἀγήνηλον.

[f] Διεξελθόντες ἂν περὶ τ ὁλοχερεςέρων ἐν κόσμῳ φυτῶν, ἴδωμεν ὃν τρόπον κ τὰ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ βραχεῖ κόσμῳ, δένδρα ὁ πάνσοφος ἐδημιέργε θεός. Αὐτίκα τοίνυν ὥσπερ βαθύγειον χωρίον, σῶμα τὸ ἡμέτερον λαβὼν, δεξαμθὰς αὐτῷ, τὰς αἰσθήσεις, [g] ἀπειργάζελο. Κἄπειθ' οἷα φυτὸν ἥμερον κ ὠφελιμώταλον, ἑκάςῳ αὐτῶν ἐνετίθει· ἀκοὴν μὲ εἰς ὦς, ὄψιν δ εἰς ὄμματα, κ εἰς μυκλῆρας ὄσφρησιν, & τὰς ἄλλας εἰς τὰ [h] οἰκεῖα ζυγενῆ χωρία. Μαρτυρεῖ δέ μι τῷ λόγῳ ὁ θεσπέσι& ἀνὴρ, ἐν ὕμνοις λέγων ὧδε· ὁ φυτεύων ὦς οὐκ ἀκύει; ὁ πλάσων ὀφθαλμὸν οὐκ ἐπιβλέπ; κ τὰς [i] διοικήσας μῆτιν μέχρι ζκελῶν τε κ χειρῶν, κ τ ἄλλων τῶ σώμαλ& μερῶν, ὅσα ἐντὸς τε κ ἐκλὸς, δυνάμεις ἁπάσας [k] ἀγχῆ μοσχεύμαλα εἶναι ζυμβέβηκε· τὰ δ ἀμείνω καὶ τελειότερα τῷ μεσαιλάτῳ κ καρποφορεῖν δυναμένῳ διαφερόντως [l] ἡγεμόνι, προσερρίζω. Ταῦτα δὲ εἰσι νόησις, καλάληψις, ὑπογοχία, μελέ), μνῆμαι, ἕξεις, διαθέσεις, τεχνῶν ἰδέαι πολύτροποι, βεβαιότης ἐπιςημῶν, τ ἀρετῆς ἁπάσης θεωρημάτων ἄλης& ἀνάληψις. Τούτων οὐδὲν οὐδεὶς [m] ἱκανῶς ἐντὸς φυλαρχῆσαι. Πάντων δ ἀθρόον ἕς ὁ ἀγήνη& τεχνίτης· ὁ ποιητικὸς μόνον, ἀλλὰ κ ποιῶν ἀεὶ, καθ' ἕκασον τ γιγνομένων τὰ φυτὰ ταῦτα.

Τοῖς εἰρημένοις ἐςιν ἀκόλυθ& καὶ ἡ τοῦ παραδείσε φυλαρχία. Λέγε) γάρ, ἐφύτευσεν ὁ θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδὲμ καλὰ ἀνολάς, κ ἔθελο ἐκεῖ τ ἄνθρωπον [n] ὃν ἔπλασε. Τὸ μὲν ἓν ἀμπέλε, καὶ ἐλαιῶν, ἢ μελεῶν, ἢ ροιῶν, ἢ τῶν παραπλησίων δένδρα οἶεσθ, πολλὴ καὶ δυσθεράπυτ& [o] ἡ λήθεια. Ἀλλ' ὅπως μηδεὶς ὑπολάβῃ τ ποιητὴν χρεῖον εἶναί τιν& τῶν γεγονότων, [p] ἀναγκαίως ἐπεβόησε Μωϋσῆς, λέγων· κύρι& βασιλεύων [q] τ αἰώνων, κ ἐπ' αἰῶνα, & ἔτι. Ὁ γὰρ δὴ θεὸς καὶ πατὴρ κ τεχνίτης & ἐπίτροπ& τ ἐν ἀρχῇ τε κ ἐν κόσμῳ πρὸς ἀλήθειαν ἐςί. Καὶ μὴν τά γε μέλλονλα ζυσκιάζε) ὑπὸ τῆ αὐθις χρόνε,

[e] κάτω πᾳ] Prima manu videtur ſcriptum καπίκαν. Locus Parallelus παραδείσε. Mox vero pro λιπὼν ſcribe λιπόντα. Scil. ὄμματα.

[f] διεξελθόντες] Deſumuntur hæc ex lib. de Plantatione p. 218. ubi etiam ſcribitur διεξιλυθόντες.

[g] ἀπειργάζε&] Loc. Paral. ὑπαειργάζε&. Forſan ἐπειργάζε&.

[h] οἰκεῖα] Additur in loco Parallelo καὶ.

[i] διοικήσας] Scriptum à Philone διηκόσας.

[k] ἀγχῆ] Omnino ſcribe ἀμφοτῆ, ut monui ad p. 218. Mox etiam pro δυναμένῳ ſcribe δυναμένων.

[l] ἡγεμόνι] Scribe ἡγεμονικῷ, ex loco Parallelo.

[m] ἱκανῶς ἐντὸς] Scriptum à Philone ἔνδοθεν ἱκανὸς. Forſan excerptor in ſuo Codice legit, ἱκανὸς ἐν τοῖς ἔνδοθεν.

[n] ὃν] Sic pro κ Aldus, & locus Parallelus.

[o] ἡ ἀλήθεια] Scriptum à Philone ἡ λήθεια.

[p] ἀναγκαίως ἐπεβόησε] Melius, ut videtur, locus Parallelus, τὸ ἀναγκαιότατον, ἐπιφωνήσε, vel forſan ἁγίως.

[q] τ αἰώνων] Sic quoque locus Parallelus p. 221. Atqui vulgata Editio τῶν ϛ habet, εἰς αἰῶνα. Nec tamen quicquam videtur mutandum. Philonis enim lectioni ſuffragatur Editio Alexandrina. Huc quoque forſan reſpicit Siracid. xxxvi. 19. σὺ κύρι& ὁ θεὸς τῶν αἰώνων. 1 Tim. i. 17. τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων. Vide etiam Pſal. cxliv. 13. & Origen. Comm. in Matthæum p. 484.

τότε μὲ βραχεῖ, τότε δὲ μακρῷ διαστήματι, δημιουργὸς ὁ θεὸς καὶ γὰρ τὸ πατρὸς αὐτοῦ πατήρ· πατὴρ δὲ κόσμου χρόνος, τοῦ αὐτοῦ κίνησιν γένεσιν ἀποφήνας ἐκείνου. Ὥστε οὐδὲν ἔσται τῷ θεῷ μέλλον, τῷ καὶ τὰ χρόνου πέρατα. Καὶ δὴ καὶ χρόνος, ἀλλὰ τὸ ἀρχέτυπον τοῦ χρόνου καὶ τοῦ παραδείγμα· ἐν αἰῶνι δέ, ὅτε παρελήλυθεν οὐδέν, ὅτε μέλλει, ἀλλὰ μόνον ὑφέστηκεν.

brantur, brevi interdum, interdum longinquo intervallo. At opifex temporis Deus, ut qui parens sit ejus patris; siquidem mundus parens est temporis, cujus motum Deus temporis ortum esse statuit. Ita nihil apud Deum futurum est: utpote qui temporum fines redegerit in suam potestatem. Neque verò tempus, sed primigenia forma temporis atque exemplar *æternitas est vita illorum:* At in æterno nihil nec præteriit, nec venturum est, subsistit tantum.

Ἱκανῶς δὲν διαλεχθέντος περὶ τούτων, λοιπὸν ἤδη καὶ περὶ ἀφθαρσίας αὐτοῦ. Τρίτην τινὲς δόξαν παρὰ τοῖς φιλοσόφοις περὶ τούτων γεγόνασι· τὸν μὲν ἀίδιον φαμένων ἀγένητόν τε καὶ ἀνώλεθρον· τὸν δὲ ἐξ ἐναντίας γενητόν τε καὶ φθαρτόν. Εἰσὶ δ' οἱ παρ' ἑκατέρων ἐκλαβόντες, τὸ μὲν γενητὸν ἀπὸ τοῦ ὑστέρου, παρὰ δὲ τῶν προτέρων τὸ ἄφθαρτον, μικτὴν δόξαν ἀπέλιπον, γενητὸν καὶ ἄφθαρτον οἰηθέντες αὐτὸν εἶναι. Δημόκριτος μὲν δὴ καὶ Ἐπίκουρος, καὶ ὁ πολὺς ὅμιλος τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς φιλοσόφων, γένεσιν καὶ φθορὰν ἀπολείπουσι τοῦ κόσμου· πολλοὺς δὲ οὐχ ὁμοίως. Οἱ μὲν γὰρ πολλοὺς κόσμους ὑπογράφουσι, ὧν τοὺς μὲν γενέσιν ἀλληλοδιαίρεσις καὶ ἀπλοκαῖς ἀτόμων ἀναλυθέντας· τοὺς δὲ φθορὰν ἀντικοπαῖς καὶ προσπέξεσι τῶν γεγονότων. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ, κόσμον μὲν ἕνα, γενέσεως δ' αὐτοῦ τὸν θεὸν αἴτιον, φθορᾶς δὲ μηκέτι θεὸν, ἀλλὰ τοὺς ὑπάρξαντα ἐν τοῖς οὖσι πρὸς ἀκαμάτων δυνάμιν, χρόνων μακρᾶς περιόδοις ἀναλέγοντα τὰ πάντα εἰς ἑαυτόν· ἐξ ἧς πάλιν ἀναγένησιν τοῦ κόσμου γίνεσθαι προμηθείᾳ τοῦ τεχνίτου. Ἀριστοτέλης δὲ ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον ἔφη τὸν κόσμον εἶναι, δεινὸν δ' ἀθεότητος καταγίνωσκε τῶν τ' ἀναντία διεξιόντων· οἱ τῶν χειροκμήτων οὐδὲν ᾠήθησαν διαφέρειν τὸ τοσοῦτον ἔργον θεοῦ. Γεννητὸν δὲ καὶ ἀφθαρτὸν, φασὶν, ὑπὸ Πλάτωνος ἐν Τιμαίῳ δηλοῦσθαι. Τινὲς δὲ οἷον ζοφιζόμενοι, κατὰ Πλάτωνα γενητὸν λέγεσθαι τὸν κόσμον, οὐ τῷ λαβεῖν τινὰ γένεσιν χρόνῳ, ἀλλὰ τῷ εἴπερ ἐγίγνετο, μὴ ἂν ἑτέρως, ἢ τὸν εἰρημένον ζυγὸν τρόπον· ἢ διὰ τὸ ἐν γένεσι καὶ μεταβολῇ τὰ μέρη θεωρεῖσθαι. Βέλτιον δὲ καὶ ἀληθέστερον ὑπονοεῖν τὸ πρότερον· οὐ μόνον ὅτι διὰ παντὸς τοῦ ζυγέμματος πατέρα μὲν καὶ ποιητὴν καὶ δημιουργὸν τὸν θεὸν

p. 1158.

Verum quum his de rebus satis explicatum sit, videndum jam de mundi conditione immuni ab interitu. Qua de re tres opiniones apud studiosos philosophiæ extiterunt: aliis perpetuum esse mundum statuentibus, ortusque exortem & obitus: aliis contra genitum esse opinantibus atque interiturum. Fuerunt etiam qui utrorumque opinionem ita exciperent, ut ab his natalem mundi, æternitatem ab illis mutuarentur: indeque veluti dogma mixtum relinquerent, genitum esse mundum, non item occasurum existimantes. Et Democritus quidem Epicurusque ac pleraque Stoïcorum multitudo genituram mundi interitumque prodiderunt, tametsi non similiter. Eorum enim partim complures mundos delineantes, ipsorum ortum attribuunt corpusculis individuis invicem offensantibus in occursuque implicitis: interitum autem repercussionibus & dissultibus rerum factarum. At Stoïci mundum unum ponentes, ortûs ejus auctorem faciunt Deum atque causam, non item interitûs: verum ignis indefessam vim quandam in rebus existentem, longinquis temporum circuitibus omnia in se resolventem; ex qua rursus instauratitium mundi natalem consistere artificis providentia. Aristoteles vero mundum ingenitum interitûsque immunem esse censuit, nefariæque impietatis eos esse insimulandos existimat, qui his contraria differuere: ut qui tantum opus Dei nihilo præstare censuerint operibus manufactis. Genitum autem, sed incorruptibilem aiunt, à Platone in Timæo planè significari. Sunt rursus qui captiosè disputent, mundum Platonis opinione ita esse genitum, non ut ortus ille quidem auspicatum acceperit, sed quo, si factus est, non aliter quam modo jam dicto confici potuisse: aut quia in ortu & commutatione partes ejus videantur. Cæterum satius & verius est priori sententiæ assentiri: idque non ideo tantum, quod in toto illo opere parentem, fabrum, opificem, divinum illum fic-

[r] διάδημα] Sequuntur in loco Parallelo, quæ quidem ad sententiæ integritatem sunt maximè necessaria αἰῶν, ὁ βίος αὐτοῦ. Vide Contextum.

[s] διαλεχθέντος] Melius διαλεχθέντες, desumuntur vero sequentia usque ad finem libelli ex libro de Mundo Incorrupt. vide p. 939, &c.

[t] αὐτοῦ] Melius fortsan κόσμου, vel sic αὖ τοῦ κόσμου.

[u] ὑπογράφουσι] Sic locus Parallelus & Aldus. Editi ὑπογράφουσι.

[x] γεγονότων] Sic repono ex MS. Vat. & Ald. pro λεγόντων. Vide etiam p. 940.

[y] πρὸς ἀκαμάτων] Scribe πυρὸς ἀκάμαντον, ex loco Parallelo. Mox etiam repone ἀναλύσασαν.

[z] ἔργον θεοῦ] Videtur à Philone scriptum ἔργατιν θεὸν, neque enim ex suâ, sed Aristotelis personâ loquitur. Vide dicta ad p. 940.

torem appellaverit: hunc autem mundum opus præclarum atque progeniem, ab exemplari primigenio & intelligibili sensibilem effigiem, quæcunque in illo sunt intellectu percepta, in seipso sensu comprehensa continentem, absolutissimum ad mentis perfectionem, simulacrum expressum ad sensum; sed etiam quod Aristoteles hoc de Platone testificat; qui cum esset philosophiæ reverentiâ imbutus, nequaquam commisisset ut vanitatis crimine se obstringeret. Hujus vero decreti Platonici parentem nonnulli Hesiodum poetam esse putant, ab eoque arbitrantur genitum mundum esse dictum, nec tandem occasurum. Et genitum quidem dictum ob id putant, quod ita scripserit,

*Principio chaos est genitum, mox edita tellus,*
*Qui situs est cunctis certissimus, aptus in ævum.*

Non occasurum verò idcirco, quoniam dissolutionem ejus & corruptionem non indicavit. Cæterum chaos Aristoteles locum ideo esse censuit, quia locum rerum naturam prius editum esse, quàm corpus necesse est. Mundum igitur genitum esse apud Hesiodum clarissimè patefactum est. Multis autem ætatibus antè Moses apud Judæos legum conditor, dixit in sacris scriptis genitum esse mundum, interitûsque immunem. Sunt enim quinque numero libri, quorum primum Genesim nominavit, quem ita exorsus est: *In principio creavit Deus cælum & terram.*

Gen. i. 1.

Verum eam disputationem quæ mundum ortûs & interitûs exortem astruit, satius est ut loco primo commemoremus, consentaneo ipsi exordio utentes & cohærenti. Omnibus igitur quæ corruptionem admittunt, duas internecionis causas imminere suppositum est, alteram intestinam, alteram extrinsecus advenientem. Etenim ferrum, æs, alias ejusmodi naturas, compertum habemus exolescere; ex seipsis, cum scilicet ærugo glisscens exest ipsas instar morbi serpentis: ab externis autem causis, cum vel domo vel urbe flagrante, istæ quoque simul conflagrantes ignis incubitu violento dissolvantur. Sicut animantibus quoque mors advenit, ægrotantibus quidem è semetipsis, extrinsecus autem cùm aut jugulantur, aut lapidatione obruuntur, aut exuruntur, aut suspendio intereunt, fœdo genere mortis. Quamobrem si mundus necessitati interitûs non exemptus est, aut ab aliqua externa vi interibit, aut ab aliqua intus ex-

πλάσιλω [a] ἐκεῖνον, καλλίερσον ᾗ κ ἔγγονον τοῦτονὶ τ κόσμον, ἀπ' ἀρχετύπου κ νοητοῦ παραδείγματος μίμημα αἰσθητὸν, πάνθ' ὅσα [b] ἐκείνῳ p. 1159.
νοητὰ, περιέχοντα αἰσθητὰ ἐν αὑτῷ, τελειότατον πρὸς [c] νῦν τελειότητα, ἐκμαγεῖον πρὸς αἴσθησιν· ἀλλ' ὅτι καὶ Ἀριστοτέλης [d] ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ Πλάτωνος, ἀφ' τοῦ τ φιλοσοφίας αἰδοῦ μηδὲν ἂν ψεύσασθαι. Πατέρα ᾗ τοῦ Πλατωνικοῦ δόγματος ἔνιοι νομίζουσιν τὸν ποιητὴν Ἡσίοδον, γενητὸν καὶ ἄφθαρτον οἰόμενοι τ κόσμον ὑπ' ἐκείνου λέγεσθαι· γενητὸν μὲν, ὅτι φησίν·

Ἦ τοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα,
Γαῖ' εὐρυσέρνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.

Ἄφθαρτον ᾗ, ὅτι λύσιν καὶ [e] φθορὰν οὐ μεμήνυκεν αὐτοῦ. Χάος ᾗ ὁ μὲν Ἀριστοτέλης τόπον οἴεται, ὅτι τὸ δεχόμενον ἀνάγκη πρεσβύτερον εἶναι σωμάτων. Τὸ πίνυν γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον, ἐναργέστατα παρ' Ἡσιόδῳ μεμήνυται. [f] Μακροῖς ᾗ χρόνοις πρότερον ὁ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους νομοθέτης Μωϋσῆς γενητὸν κ ἀφθαρτὸν ἔφη τ κόσμον ἐν ἱεραῖς βίβλοις. Εἰσὶ ᾗ πέντε, ὧν τὴν πρώτην ἐπέγραψε γένεσιν, ἐν ᾗ ἄρχεται τ τρόπον τοῦτον· Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τ οὐρανὸν κ τὴν γῆν.

Τὰς ᾗ ἀγενησίαν κ ἄφθαρσιν καταskευάζοντας λόγους πρότερους τάττειν, οἰκείαν ἀρχὴν λαβόντας. Ἅπασι [g] ᾗ τοῖς φθορὰν ἐνδεχομένοις, αἰτίαι διττοὶ τ ἀπωλείας, ἡ μὲν ἐντὸς, ἡ ᾗ ἐκτὸς, προϋπόκειται). Σίδηρον γὰρ κ χαλκὸν, καὶ τὰς τοιαύτας ὑσίας, εὕροις ἂν ἀφανιζομένας· ἐξ ἑαυτῶν μὲν, ὅταν ἑρπητώδης νοσήματος τρόπον ἰὸς ἐπιδραμὼν διαφάγοι. Πρὸς ᾗ τῶν ἐκτὸς, ὅταν ἐμπιπραμένης οἰκίας ἢ πόλεως, συναναφλεχθεῖσαι τῇ πυρὸς βιαίῳ [h] ῥοπῇ διαλυθῶσιν. Ὁμοιοτρόπως ᾗ καὶ ζώοις ἐπιγίνεται τελευτή· [i] νοσήμασι ᾗ ἐξ ἑαυτῶν, ὑπὸ ᾗ τῶν ἐκτὸς, συμφοραῖς, ἢ καὶ λοιμοῖς, ἢ ἐμπιπραμένοις, ἢ θανάτου κ καθαροῦ τ δι' ἀγχόνης ὑπομένουσιν. Εἰ ᾗ φθείρεται καὶ ὁ κόσμος, ἐξ ἀνάγκης ἤτοι ὑπό τινος τῶν ἐκτὸς, ἢ πρός τινος τῶν ἐν αὐτῷ διαφθαρήσεται δυνάμεων. Ἀμήχανον ᾗ ἑκάτερον.

[a] ἐκεῖνοι] Excerptor omisit σοὶ, ut liquet ex p. 941. Mox ex Codice Vaticano restituo κ νοητόν. Cui suffragatur locus Parallelus.
[b] ἐκείνῳ] Melius ἐκεῖνο.
[c] νῦν τελειότητα] Locus Parallelus habet, licet satis obscurè, πρὸς νοῦν τελειότατον ἐκμαγεῖον πρὸς αἴσθησιν. Utraque vero lectio videtur mendosa & mutila.
[d] ταυτα] Melius ταὐτά.
[e] φθορὰν] Sic Aldus pro φθοραῖς.
[f] μακροῖς] Sic MS. Vat. Aldus, & locus Parallelus. Editi μακρόν.
[g] ᾗ] Melius δέ. Deest vero in loco Parallelo.
[h] ῥοπῇ] Scribe ῥιπῇ, ex eodem.
[i] νοσήμασι ᾗ] A Philone scriptum videtur, νοσήσασι δέ. Item λοιμοῖς.

ἐκ[ὸς μ]ὲν γὰ ἀδέν ἐςι τ̃ κόσμ· πάντων εἰς
p. 1160. τ[ὸ]ν ζυμπλήρωσιν αὐτ̃ ζωτερχνισθέντων. [k] Οὗ-
τ· γὰ εἷς τέ ἐςι, κ̀ ὅλ· κ̀ ἀγήρως· εἷς
μ̀ κ̀ ὅλ·, δ[ι]ὰ τ[ὸ]ν προειρημένον αἰτίαν·
ἀγήρως δ̀ κ̀ ἄνοσ·· ἐπειδὴ τ̀ νόσοις κ̀ 5
γήρᾳ σώμα[τ]α ἁλ[ω]τά, θερμότησι καὶ [l] ψύχεσι
καὶ ταῖς ἄλλαις ἐναντιώσεσι προσεπιπ[λ]ήσαις
ἔξωθεν ἰσχυρ̃ς, ἀναλ[ύ]πε[ῖ]· ὧν ἀδεμία δυ[ν]α-
μις ἐπεδρ[ᾶ]σα κυκλ[ῦ]ται κ̀ ἁπτ[ό]με[ν]η, [m] πα-
θ[ῶ]ν μηδ[ε]νὸς ἀποτατ[ῆ]· μέρ[ο]ς ἀλλ' ὁλοκλή- 10
ρων ἐ[κ]κ[ε]κλιμμ[έ]νων ἔσω. Εἰ δ' ἄρ[α] τ[ί] ἐςιν
ἐκ[τ]ὸς, πάν[τ]ως ἂν εἴη [n] κενὸν ἢ ἀπαθὲς φύσις,
ἣν ἀδυνά[τ]ον παθεῖν τι ἢ δρᾶσαι. Καὶ μ[ὴ]ν
ἀδ[ὲ] ὑπ[ό] τιν· αἰτίας λ[υ]θήσε[ται] τ[ῶ]ν ἐντὸς
αὐτ̀. [o] Πρότερον μ̀, ἐπειδὴ τ̃ ὅλ τὸ μέ- 15
ρ· κ̀ μεῖζον ἔσται κ̀ κρ[ε]ιττότερον, ὅπερ ἔσιν
ἀτοπώτα[τ]ον. Ὁ γὰρ κόσμ· ἀνυπερβλήτῳ
κράτ[ε]ι χρώμ[ε]ν·, ἄγ[ε]ι τὰ πάν[τ]α μέρη, πρὸς
μηδενὸς αὐτῶν ἀγόμ[ε]ν·. Ἔπε[ι]τα, διότι δι[τ]-
τ[ῶ]ν ἀσῶν τ̃ φθορᾶς αἰτιῶν, τ̀ μ̀ ἐντὸς, τῆς 20
δ̀ ἐκ[τ]ὸς, ἃ τ[ὸ]ν ἑτέραν [p] οἴε[ται] ὑπομένειν, δεκ-
τικὰ καὶ τ̀ ἑτέρας ἐς[ὶ] πάντως. Σημεῖον δ̀
βο[ὸ]ς, ἵππ·, ἄνθρωπ·, κ̀ τὰ ἀπ[ὸ] πλησία
ζῶα, διότι πέφυκεν ἀναιρεῖσ[θ]αι ὑπὸ σιδήρ[ο]υ,
κ̀ νόσ[ῳ] τελευτήσ[ει]. 25

Ἐπειδὴ πίνυν ὑπ' ἀδενὸς τ̃ ἐκ[τ]ὸς φθαρη-
σόμ[ε]ν· ἐδείχθη ὁ κόσμ·, τῷ μηδὲν ἔξω
κ[α]λελεῖφθαι [q] πά[ν]τως, ἀδ' ὑπό τιν· ἐν
τῷ αὐτ̀ δι[ὰ] τ[ὸ]ν προειπολογισθεῖσαν ἀπό-
δειξιν, καθ' ἣν τὸ ἅλ[ω]τον τῇ ἑτέρᾳ τ[ῶ]ν αἰ- 30
τιῶν, καὶ τ[ὸ]ν ἑτέραν ἐπεφύκ[ε]ι δέχεσ[θ]αι. Μαρ-
τύρια δ̀ κ̀ τὰ ἐν Τιμαίῳ, ὡς[ὶ] τ̃ τ̀ κόσμον
ἄνοσον εἶναι κ̀ μὴ φθαρησόμ[ε]νον, τάδε. Τῶν
δ̀ δὴ τετ[ρ]άρων ἓν ἕκασον εἴληφεν ὅλον ἡ τοῦ
κόσμ[ο]υ σύςασις. Ἐκ γὰ πυρὸς παντὸς, ὕδατός 35
τε κ̀ ἀέρ· κ̀ γῆς, ζωέσησεν αὐτὸν ὁ ζωι-
σάς· μέρ· ἀδὲν ἀδενὸς, ἀδὲ δυ[ν]άμιν ἔξω-
θεν [r] ἀπολιπών. Τάδε δ[ι]ανοηθείς· πρῶτον μ̀
ἵνα ὅλον ὅτι μάλις[τ]α ζῶον τέλειον ἐκ τελείων
μερῶν εἴη· πρὸς δ̀ τ[ού]τοις ἕν· ἅτε ἀκ ὑπο- 40
λελειμμένων, ἐξ ὧν ἄλλο τοι[ού]τον γέν[ο]ιτ' ἄν.
[s] Ἔτι δ̀, ἵνα ἀγήρων καὶ ἄνοσον ᾖ. Καλ[ῶ]ς
ὡς [t] τὰ τῷ σώμα[τ]ι θερμὰ καὶ ψυχρὰ, κ̀

istente. At utrumque impossibile est. Siquidem extra mundum nihil est, cum omnia ad complementum ejus in unum coierint. Est enim Ille & unus & integer & senii expers; unus & totus, propter causam jam dictam: nec senectutem nec morbum sentiens, idcirco quod ea corpora quæ morbis & senio corripiuntur, caloribus & frigoribus aliisque noxis evertuntur, quæ extrinsecus vehementer incumbunt. Atqui nullius earum incubitum mundus sentit foras se proripientis mundumque ambientis, cum nulla pars mundi ab ejus compage desciscat, integraque intus omnia cohibeantur. Quod si est aliquid foris, prorsus id aut inane sit necesse est, aut natura quædam quæ affici non possit, quæque nec actum nec passionem admittat. Nec verò ab ulla causarum dissolvetur quas intra se continet: primo quidem quoniam pars major esset & validior toto, quod est absurdissimum. Namque mundus cùm vi insuperabili præditus sit, ducit secum omnes partes, à nullaque ducitur. Deinde quoniam quum duæ sunt causæ internecionis rerum, una intestina, altera extraria, quæcumque unam earum recipiunt, ea alteram etiam admittere prorsus apta sunt. Cujus rei argumentum esse potest hujuscemodi. Bos enim, equus, homo, & alia ejusdemmodi, quoniam natura ita comparata sunt ut ferro interimantur, morbo item ipsa consequens est ut pereant.

Quandoquidem igitur nulla ab causa extraria mundum peremptum iri demonstratum est, cum nihil omnino foris sit reliquum, nec ab ulla quidem utique re interna perimetur propter antecedentem demonstrationem qua collectum est nobis, id demum esse obnoxium alterutri causæ interitûs, quod naturæ constitutione capax est alterius. Accedunt etiam argumenta ejusmodi è Timæo Platonis, ut ægrotationis mundum corruptionisque expertum credere debeamus. *Principiorum quatuor unumquodque totum coagmentatio mundi concepit. Quippe quæ ex igne omni, omni aqua, omni aëre, & denique omni terra ita sit coagmentata à conditore, nulla ut pars illius, nulla vis extra relicta sit ab illo. Id quod eo consilio agere instituit: primum ut animal illud totum quam maxime perfectum perfectis è partibus esset. Deinde ut unum esset, nullis scilicet reliquis superantibusque principiis è quibus aliud tale nasci posset. Denique ut senectutis & morbi expers esset. Probe enim ille intelligebat, quæcumque corpora conficiunt, sive ca-*

k ἕως—ἴσι] Melius locus Parallelus ὕτως—ἴσαι.
l ψύχεσι] Aldus melius ψύξεσι. Mox etiam scribi potest προστιμπλήσας.
m πα[θῶ]ν] A Philone forsan scriptum πασῶν, scil. δυνάμεων. Sic ergo sententiam restituere velim, πασῶν (ἅτε μηδενὸς ἀποτατῆ· μέρους) ὁλοκλήρων ἐκκεκλιμμένων ἔσω. Vide dicta ad p. 942. & infra 1164.
n κενὸν] Sic Aldus pro κενός.
o πρότερον] Melius πρῶτον.
p οἴε[ται]] Videtur à Philone scriptum οἷά τε vel οἷόν.
q πά[ν]τως, &c.] Sic Aldus & locus Parallelus. Editi mendose, πάντων ὑπό τιν· τῷ ἐν τῷ αὐτῷ, &c. Forsan vero pro ἐν τῷ αὐτῷ, scriptum à Philone ἐντὸς αὐτοῦ. Hæc vero & sequentia desumuntur è p. 947.
r ἀπολιπών] Locus Parallelus ὑπολιπών. Plat. in Timæo. p. 32. ὑπολείπων.
s τὰ τῷ σώμα[τ]ι] Similiter Philo p. 947. Plato vero ipse, ἃ ξυνίστη τὰ σώματα, atque adeo sic verto.

*lida*

*lida ſive frigida ſunt, & quæcumque alia vires habent validas, ea omnia extrinſecus circumfuſa & intempeſtive incumbentia atque incidentia, & lædere ſolere, & morbos ſeniumque accelerantia ad tabem perducere. Eam ob cauſam in conſilio Deus totum è totis fabricatus eſt mundum, perfectum & ſimul ſenectutis ſimul morbi immunem.*

Hoc igitur ex Platone eloquium de indiſſolubili compage mundi mutuandum viſum eſt; at vero ingenitum quoque mundum eſſe à veritate naturali defendere quis poſſit. Nam ut geniti comes eſt diſſolutio, ſic ingeniti perpetuitas. Siquidem qui ſenarium iſtum compoſuit,

*Quemcumque naſci contigit, mori quoque,*

non male conjeciſſe videtur. Sic enim ſe habet cauſarum diſſolutionis connexio. Alterum eſt item argumentum, quo id aſtrui poteſt. Quicquid concretum perimitur, id in ea ipſa ſolvitur è quibus compoſitum eſt. Unde fit ut nihil aliud ſit diſſolutio, quam regreſſus in id cujuſque quod ſecundum naturam erat. Quare in contrarium id quoque valet, ut concretio violenta ſit rerum coagmentatio in aliquid coëuntium, quod præter naturam eſt propriam. Idque ſane videtur eſſe veriſſimum: ſiquidem quatuor ab elementis, quæ tota ſunt univerſi, cœlo, terra, aëre, & igne, particulas homines mutuati, tum demum hac temperatura conſtituuntur; quæ verò mixtura concreverunt, naturali ea *motu* privantur, ut ſurſum calor, frigus vero deorſum: ſubſtantia terrena & gravi ſublevata & ſupernum locum arripiente, quem caput, maximè terrea noſtri pars, obtinet. Atqui deterrimus eſt nexus, quem violentia aſtringit, qui ut violentus eſt ipſe, ita tenorem aſſervare diuturnum non poteſt. Citius enim rumpitur à vinctis, utpote renitentibus: præ deſiderio quo affectæ ſunt ad motum naturæ ſuæ congruum, ad quem remigrare ſummo nituntur ſtudio. Atque ut eſt ſcriptum apud poëtam auctorem tragœdiæ:

*Terris profecta rurſus in terras eunt:*
*Quæ germinant ab ætheris celſo ſitu,*
*Rurſum poli petunt ſitum ſoluta: nec*
*Quicquam periit, ut editum ſemel fuit.*
*Diremptum verò aliquid ab alio*
*Demum formam peculiarem accipit.*

πάνθ' ὅσα δυνάμεις ἔχει ἰσχυρὰς, καὶ πεπιεσ- p. 1161.
μένα ἔξωθεν, καὶ προσπίπτοντα ἀκαίρως, [t] λυπεῖ, καὶ νόσους καὶ γήρως ἐπάγοντα φθίνειν ποιεῖ. Διὰ τοῦτο αὐτοῦ αἰτίαν καὶ τὸν λογισμὸν τόνδε, Θεὸς ὅλον ἐξ ὅλων ἁπάντων τέλειον, καὶ ἀγήρω καὶ ἄνοσον αὐτὸν ἐτεκτήνατο.

Τοῦτο μὲν δὴ τοῦ Πλάτωνος πρὸς τοῦτο ἀφθαρσίαν τοῦ κόσμου μαρτύρομεν εἰλήφθω· τὸ δὲ ἀγένητον τοῦδε τὸ φυσικῆς [v] ἀληθείας. Ἔπει γὰρ τῷ γενομένῳ διάλυσις, ἀφθαρσία δὲ τῷ ἀγενήτῳ, ἐπεὶ καὶ ὁ τὸ τετράμετρον ἐκεῖνο ποιήσας,

Τό τοι γενόμενον καὶ θανεῖν ὀφείλει·

δοκεῖ [x] μὲ ἀπὸ σκοποῦ ζωθείς· ἀλλ' [y] ἀκολουθίαν τὸ φθορᾶς ὧδ' ἔχει· [z] ἑτέρωθι δέ ἐστι τοιόνδε. Πάνθ' ὅσα τῶν ζωθέντων φθείρεται, διάλυσιν εἰς τὰ ἐξ ὧν ζωοτέθη λαμβάνει. Διάλυσις δὲ οὐδὲν ἦν ἄρα, ἢ πρὸς [a] τοῦ κατὰ φύσιν ἑκάστων ἐπάνοδος. Ὥστε κατὰ τοὐναντίον ἡ ζώθεσις εἰς τὸ παρὰ φύσιν τὰ ζωελθόντα βεβίασται. Καὶ δῆτα ἔτως ἔοικεν ἀψευδέσταται ἔχειν· ἄνθρωποι μὲν ἀπὸ τῶν τεττάρων στοιχείων, ἃ δὴ ὅλα τοῦ παντός ἐστιν, ἠέρος, γῆς, αἴρος τε καὶ πυρὸς, βραχέα μέρη δανεισάμενοι ζωκράθησαν. Τὰ δ' ἀνακραθέντα τὸ κατὰ φύσιν [b] θέσεως ἐσέρηται· θερμότης μὲ τῆς [c] ἀνωφύτου, κάτω δὲ τῆς γεώδους καὶ βάρος ἐχούσης οὐσίας ἐπελαφρωθείσης, καὶ τὸν ἄνω τόπον ἀντιλαβούσης, οὗ τὸ γεωδέστατον τῶν ἐν ἡμῖν ἐπέχει, κεφαλή. Δεσμὸς δὲ φαυλότατος ὃν ἔσφιγξε, [d] βιαίως ἐστὶ καὶ ὀλιγοχρόνιος. Ῥήγνυται γὰρ θᾶττον ὑπὸ τῶν δεθέντων, ἅτε ἀπαυχενιζόντων διὰ [e] πόθον ὑπὸ τοῦ κατὰ φύσιν κινήσεως, πρὸς ἣν σπεύδοντα μεταναστᾶ). Καὶ γὰρ τὸ [f] τραγικὸν,

Χωρεῖ δ' ὀπίσω τὰ μὲ ἐκ γαίας
Φυὰν εἰς γαῖαν· τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου
Βλαστάνοντα (γονῆς) εἰς ὑράνιον
Πόλον ἦλθε πάλιν. Θνήσκει δ' οὐδὲν
Τῶν γιγνομένων, διακεκριμένου
Δ' ἄλλο πρὸς ἄλλο
Μορφὴν ἰδίαν ἀπέδειξε.

[t] λυπεῖ] Scriptum tum à Philone tum à Platone λύει.
[v] ἀληθείας] Similiter locus Parallelus, utrobique ſcribe ἀκολουθίας.
[x] μὲ] Scriptum à Philone μοί.
[y] ἀκολουθίαν] Scribe ἀκολουθία, atque ex Cod. Vat. τῷ αἰτιῶν; unde integra conficitur ſententia, ἀλλ' ἀκολουθία τῷ αἰτιῶν τὸ φθορᾶς ὧδ' ἔχει.
[z] ἑτέρωθι] A Philone ſcriptum ἑτέρως.
[a] τοῦ] Locus Parallelus τοῦ.
[b] θέσεως] Excerptor ſic, male, pro κινήσεως.
[c] ἀνωφύτου] Locus Parallelus rectè ἀνωφοίτου. Additur in eodem, idque ad loci ſenſum omnino neceſſarium, ψυχροῦ τοῦ κάτω, &c. Mox etiam pro οὐ ſcribe οὖ.
[d] βίαιος] Sic quoque locus Parallelus, utrobique ſcribendum βαιός. Et ſic reſpondet ſequenti ὀλιγοχρόνιος. Heſychius v. βαιὸν, ὀλίγον, μικρόν.
[e] πόθον] Sic Aldus pro πότον.
[f] τραγικὸν] Euripidem in Chryſippo. Vide dicta ad hos verſus p. 948.

Τοῖς

Τοῖς μὲν δὴ φθειρομένοις ἅπασι νόμος ἀναγίγραπται καὶ θεσμὸς ἦν· ὁπότε μὲν ὑφίστηκε
p. 1162. τὰ ζωπληθύοντα ἐν τῇ κράσει, πρὸ τῆς κατὰ φύσιν τάξεως, ἀταξίας [e] ἀντιμεταλαβεῖν, τὸ πρὸς τὰς ἐναντίους τόπους μεθίστασθαι, ὡς τρόπον τινὰ ξενιτεύειν δοκεῖν· ὁπότε δὲ διαλύοιτο, πρὸς τὴν οἰκείαν τῆς φύσεως λῆξιν ἀνακάμπτειν. Ὁ δὲ κόσμος ἀμέτοχος τῆς ἐν τοῖς λελεχθεῖσιν ἀταξίας ἐστίν. Ἐπεὶ φέρε θεασώμεθα· φθειρομένου τὰ μέρη νυνὶ μὲν ἀνάγκη τετάχθαι [h] πρὸς φύσιν ἑκάστα χώραν· τοῦτο δὲ ὑπονοεῖν οὐκ ὀσιός. Ἀρίστην γὰρ θέσιν καὶ τάξιν ἐναρμόνιον τὰ τοῦ κόσμου μέρη εἴληχεν, ὡς ἕκαστον καθάπερ πατρίδι [i] φιλοχωρῶν, μὴ ζητεῖν ἀμείνω μεταβολήν. Διὰ τοῦτο γῆ μὲν ὁ μεσαίτατος ἀπενεμήθη τόπος, ἐφ' ἧ πάντα τὰ γεώδη, κἂν ἀναρρίψῃς τι τῶν γεωδῶν, κάτω φέρεται. Τὸ δ' ἔστι σημεῖον χώρας τῆς κατὰ φύσιν. Ἔνθα γὰρ μὴ ὑπὸ βίας ὅτιοῦν ἐνεχθὲν ἵσταται καὶ ἠρεμεῖ, τοῦ οἰκεῖον εἴληχε χῶρον. Ὕδωρ δὲ ὑπὲρ γῆν ἀνακέχυται δεύτερον, ἀὴρ δὲ καὶ πῦρ ἀπὸ τοῦ μέσου πρὸς τὰ ἄνω κεχώρηκεν· ἀὴρ μὲν τὰ μεθέλκον ὕδατος καὶ πυρὸς κληρωσάμενον τόπον, πῦρ δὲ [k] τὸ ἀνώτατον. Διὸ κἂν ἀψάμενον δᾴδα πρὸς γῆν καταφέρῃς, ἡ φλὸξ ὅδεν ἧττον ἀντιβιάσεται· καὶ πρὸς τὴν φυσικὴν τοῦ πυρὸς κίνησιν ὑπεκφύσασα αὐτὴν, ἀναδραμεῖται. Εἰ δὲ φθορᾶς μὲν αἴτιον ἡ τοῦδε φύσιν [[l] κίνησις τῶν ἄλλων ἔχει ζώων, ἐν δὲ τῷ κόσμῳ τῆς φύσιν] ἑκάστα τῶν μερῶν διατέτακται, τὰς οἰκείας διακληρωσάμενα χώρας, ἐνδίκως ἂν λέγοιτο ὁ κόσμος ἄφθαρτος.

Ἔτι δὲ τοῦτο πᾶσι τοῖς δῆλον· ὅτι φύσις ἑκάστη διατηρεῖν καὶ διασώζειν, εἰ δ' οἷόν τε ἦν, καὶ ἀθανατίζειν ἕκαστα ὧν φύσις ἐστὶν, ἐπιποθεῖ· ἡ μὲν ἐν τοῖς δένδρεσι, τὰ δένδρα· ἡ δ' ἐν τοῖς ζώοις, τὰ ζῶα ἕκαστον. Ἐξαθενεῖ δ' ἡ ὑπὸ μέρους ἀναγκαίως ἄγειν πρὸς ἀιδιότητα· (ἡ γὰρ ἔνδεια, ἡ φλογμὸς, ἡ κρυμὸς, ἡ μυρία ἄλλα τῶν εἰωθότων ὑπισωίσασθαι καταστήσαντα, διέσεισε καὶ διέλυσε τὰ ζωέχοντα δεσμὸν, καὶ τέλος [m] κατέρρηξε) μικρά τε αὖ καὶ μεγάλα

Est vero lex illa intereuntibus rebus omnibus, sancteque perscripta, ut quæviscunque concretione existentia pro ordine naturæ suæ accommodato, ad habitum transeant inordinatum, & in loca discedant contraria; ita ut modo quodam peregrè esse more hospitum diversarique videantur: quando autem diducuntur interitu, ad propriam ea naturæ suæ sortem revertantur; at mundus hujuscemodi conditionis indigestæ expers est. Age igitur, rem propius consideremus, si *mundus* esset corruptibilis, partes ejus in loca naturæ cuique dissentanea migrarent. Istud vero cogitare est nefas. Optimum enim situm concinnumque ordinem partes mundi sortitæ sunt, adeò ut unaquæque pars loco suo ut patria acquiescens, mutationem in melius non exposcat. Quam ob causam medius exactè locus attributus est terræ, super qua terrena cuncta sunt collocata, adeò ut si quippiam terrenum sursum ejaculeris, id continuò terram versus feratur. Hocque argumentum est eum esse situm è natura terrenorum. Etenim ubi quid nulla vi delatum subsistit & quiescit, ibi locum proprium id ipsum utique sortitum est. Jam verò aqua secundo loco affusa est in terram, aër & ignis è medio sublimia abierunt. Et aër quidem aquæ igniscque confinem locum sortitus est, ignis autem locum excelsissimum. Quo evenit, ut si succensam facem deorsum in terram demiseris, nihilo secius flamma reluctans sursum illico resiliat: nimirum seipsam arrigens ad naturalem ignis motum. Quapropter si internecionis causam motio præter naturam in aliis animantibus affert, in mundo autem singulæ partes naturæ suæ congruenter ordineque descriptæ sunt, regionesque sibi familiares sortitæ, profectò corruptionis immunis meritò mundus dictitabitur.

Jam cuivis id manifestum, quod unaquæque natura eorum asservationi studet atque incolumitati, quorum ipsa natura est, atque si fieri posset, immortalitatem ascitam iis cuperet: ut arborea natura arbores servatas cupit, & natura animalis unumquodque animans. Particularis vero singulorum natura omnino nequit ea ad sempiternitatem perducere. Siquidem penuria, vel flamma, vel rigor, vel aliud quippiam, qualia coire sexcenta in rerum necem solent, incumbentia, discutiunt ac dissolvunt, ac denique abrumpunt vinculum quod concreta coërcet. Tale autem quicquam si non extrinsecus immineret, par-

[e] ἀντιμεταλαβεῖν] Locus Parallelus μεταληφέναι. Mox vero pro τὰ, à Philone scriptum καί.

[h] πρὸς φύσ.] Sic quoque Philonis textus, atqui utrobique reponendum κατ', ut liquet ex Contextu, Mox etiam pro ἀθανατίζειν ab Autore scriptum ἀθανάτως.

[i] φιλοχωρῶν] Melius ἐμφιλοχωρῶν. Mox pro ἐφ' ᾗ scribe ex Philone ἐφ' ἕν.

[k] τὸ ἀνώτατον] Locus Parallelus τὸ ἀνώτατον.

[l] κίνησις] Hæc Uncinis inclusa restitui ex Codice Vaticano & Aldo, quibuscum consentit textus Philonis.

[m] κατέρρηξε μικρὰ, &c.] Omissa linea integra ab excerptore vel librariis multum sensui officit, ea vero sic restituitur ex Codice Vaticano. Κατέρρηξε. Τοιοῦτον δ' οὐ μηδὲν ἐφηδόμενον ἔξω, κἂν ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ μικρὰ, &c. Sic quoque locus Parallelus, atque adeo sic verto.

va juxta ac magna ſenii immunia conſervaret. Quare mundi etiam naturam neceſſe eſt incolumitatem univerſi velle & concupere; niſi verò ipſa naturis deterior eſt ſingularum mundi partium, & ut fugax & ſtationis ſuæ deſertrix, pro ſanitate morbum, pro incolumitate plena & abſoluta machinari internecionem conatur. Immo verò, ut verbis utar poetæ,

*Et facie & cervice alias ſupereminet omnes*
*Conſpicua in primis, ſint pulchræ quamlibet illæ.*

Atqui ſi hoc verum eſt, corruptionem mundus haud quaquam admiſſurus eſt. Quid ita? Nempe quod quæ ipſum continet natura multifariam invicta eſt vi roboris indomiti, omnibus ipſa prævalens violentiis, quæ noxam allaturæ fuerant ei interituræ. Quam ob cauſam Plato, *Nihil*, inquit, *ab ipſo diſceſſerat nec accedere undecumque illi poteſt. Sibimet enim ex ſui conſumptione alimentum præbet, omniaque cùm in ſeipſo, tum verò à ſeipſo & facit & patitur, arte præſtantiſſima conditus. Ejus enim conditor ratus eſt meliorem fore ſibi ſufficientem quam indigentem.*

Eſt autem & illa argumentatio huic demonſtrationi aptiſſima, ob quam me non latet gloriari quamplurimos, ſeſeque ea venditare tanquam numeris omnibus exquiſita irrefutabilique in primis. Percontantur enim qua tandem de cauſa Deus mundum diſturbandum ſtatuerit? nempe aut ut nullum poſtea mundum, aut ut alterum ab integro moliatur. At illud prius alienum à Deo eſt; ut cui conveniat inconditum rerum ſtatum digerere in ordinem, nec vice verſa res ordine concinneque conſtructas, ad congeriem inconditam reducere. Deinde ſi ita fecerit, jam erit ipſe obnoxius pœnitentiæ, & pœnitentia morbus eſt animæ atque ægrotatio. Certè quidem aut mundum ordiri prorſus non oportebat, aut quando cenſebat dignum ſe opus eſſe, in abſoluto quoque opere acquieſcere. Alterum illud longiuſculam diſceptationem expoſcit. Etenim ſi alterum mundum Deus pro hoc qui nunc eſt, conſtructurus eſt, qui conſtruetur, aut deterior, aut præſtantior, aut huic ſimilis erit. At horum quod elegeris cumque non carebit reprehenſione. Quippe ſi deterior mundus futurus, & deterior quoq; opifex ejus. At Dei opificia omni reprehenſione & momo quoque majora, & ſimul emendationem reſpuentia, ut quæ ad numeros omnes artificii ac

ἀγήρω διαφυλάττειν. Ἀναγκαῖον ἓν τὴν τοῦ κόσμου φύσιν γλίχεσθαι [n]τοῦ ὅλου διαμονοῦ. p. 1163.
Οὐ γὰρ δὴ [o]τ ἐπὶ μέρη ἔστι χείρων, ὡς ὑποδιδεράσκουσα καὶ λειποταξοῦσα νόσον ἀνθ' ὑγείας, καὶ [p]φθορὰν ἀντὶ ζωηρείας παντελοῦς ἐπιχειροῦν τεχνάζειν. Ἐπειδὴ,

Πασάων ὕπερ ἥδε κάρη ἔχει, ἠὲ ὑ μέτωπα.
Ρεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεν, καλαὶ δέ τε πᾶσαι.

Ἀλλ' εἰ τοῦτ' ἀληθές ἐστι, φθορὰν ὁ κόσμος οὐ δέξεται. Διὰ τί; ὅτι ἡ ζωέχουσα φύσις αὐτὸν ἀήττητός ἐστι καὶ πολλοῦ ἰσχύος ῥώμην· τ' ἄλλων ὅσα βλάπτειν ἔμελλεν ἁπαξαπάντων ἐπικρατοῦσα. Διὸ καὶ Πλάτων [q]φησίν· [r]Οὐδὲν ὅτι πρὸς εἴη αὐτῷ προθεῖν. Αὐτὸς γὰρ ἑαυτῷ φύσιν παρέχων, καὶ πάντα ἐν ἑαυτῷ ὑφ' ἑαυτοῦ πάσχων καὶ δρῶν, ἐκ τέχνης γέγονεν [s]ἀρίστης. Ἡγήσατο αὐτὸ ὁ ζωθεὶς αὐταρκὲς ὂν, ἄμεινον ἔσεσθαι μᾶλλον, ἢ προσδεές.

Ἀποδεικτικώτατός γε μὴν καὶκεῖνος ὁ λόγος ἐστὶν, ἐφ' ᾧ μυρίους οἶδα ζεμνυνομένους, ὡς ἠκριβωμένῳ καὶ πάνυ ἀνεξελέγκτῳ. Πυνθάνου γὰρ, τίνος ἕνεκα τ' κόσμον φθείρει ὁ Θεός· ἢ τοι γὰρ ὑπὲρ τοῦ μηκέτι κοσμοποιῆσαι, ἢ ὑπὲρ τοῦ ἕτερον καταskευάσαι. Τὸ μὲν δὴ πρότερον ἀλλότριον θεοῦ· πρὸς τάξιν γὰρ ἀταξίαν μεταβάλλειν θέον, ἢ πρὸς ἀταξίαν τάξιν. Εἶτα δ' ὅτι καὶ μετάνοιαν, πάθος καὶ νόσημα δείξει ψυχῆς. Ἔδει γὰρ ἢ μὴ κοσμοποιῆσαι τὸ παράπαν, ἢ κρίνοντα πρέπον αὐτῷ τὸ ἔργον, χαίρειν τῷ γνωμῴῳ. Τὸ δ' δεύτερον ἄξιον ἐβραχείας ἐρεύνης· εἰ γὰρ ἕτερον ἀντὶ τοῦ νῦν ὄντος καταskευάσει, πάντως ὁ γνώμων, ἢ χείρων, ἢ κρείττων, ἢ [t]ὁμοίως ἀποτελεσθήσεται, ὧν ἕκαστον ἐπίληπτον. Εἰ μὲν γὰρ χείρων ὁ κόσμος, χείρων καὶ ὁ δημιουργός. Ἀμώμητα δὲ καὶ ἀνεξέλεγκτα [v]καὶ ἀνεπανόρθωτα τὰ τοῦ θεοῦ, τελειοτάτη τέχνη καὶ ἐπι-

[n] ☞ ὅλου ἀφαμοιῶ] Græcè magis ſcribitur ☞ ὅλου ἀφαμοιοῦς, atque ſic Philonis textus.
[o] ☞ ἐπὶ μέρη] Male. Scribe ☞ ἐπὶ μέρους, ſcil. φύσεως. Sicut ſupra paullo ☞ ἐπὶ μέρους φύσις.
[p] φθορὰν] Ita Codex Vaticanus pro φθορᾶς, Similiter infra repono.
[q] φησίν] Locus extat apud Philonem ex Platonis Timæo p. 33. ab excerptore incurioſe citatus.
[r] οὐδὲν] Sic locus Parallelus ἀπῆν τι γὰρ οὐδὲν ὅτι προσῆν αὐτῷ πόθεν. Mox pro φύσιν ſcribitur τροφὴν ἑαυτῷ φθίσιν. Item ex Aldo reſtituo καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ.
[s] ἀρίστης] Deeſt apud Platonem, ſed certè videtur è textu excidiſſe. Mox adde γὰρ poſt ἡγήσατο.
[t] ὁμοίως] Locus Parallelus ὅμοιος.
[v] καὶ] Sic pro γὰρ ex Aldo.

σήμη διημιεργηθέντα. Εὐπρεπὲς ἦ θεῷ τὰ ἄμορφα μορφῶν, καὶ πᾶς αἰσχίστοις πρέπιθέναι
p. 1164. θαύματα κάλλη. Εἰ ἦ ὅμοιος, ὁ τεχνίτης ὑδὲν κομιδῇ νηπίων παίδων διαφέρων, οἱ πολλάκις παρ' αἰγιαλοῖς ἀθύροντες ψάμμους γεωλόφους ἀνιχνῶσι, κἄπειθ' ὑφαιρῶντες τῇ χερσὶ πάλιν, ἐρείπιοσι. Πολὺ γὰ ἄμεινον [x] τὸ κατασκευάζειν ὅμοιον, μηδὲν μήτε ἀφαιρῶντα, μήτε προσιθέντα, μήτε πρὸς τὸ ἄμεινον ἢ χεῖρον μεταβάλλοντα, τὸ ἐξ ἀρχῆς γνόμενον ἅπαξ κῆ χώραν ἐᾶν. Εἰ ἦ κρεῖττονα δημιεργήσει γενήσει) πότε κρεῖττων κὴ ὁ δημιεργός. Ὥστ' ἠνίκα καλεσκεύασε, κὴ τὴν τέχνην κ τὴν διάνοιαν ἦν [y] ἀτελέστερος, ὅπερ ὑδὲ θέμις ὑπονοεῖν. Πρὸς ἦ τούτοις, τὰ μὲ τ θνητῶν ἔργα ἡμῶν φθαρτὰ δεόντως ἂν γένοιτο, τὰ ἦ τοῦ ἀθανάτου κῆ τ εἰκότα λόγον, ἄφθαρτα δήπου· τῇ γὰ φύσει τῶν τεχνιτῶν εὔλογον τὰ δημιεργηθέντα ἐξομοιοῦσθαι.

Ἀποδείξεσι ἦ οἱ περὶ τ Βοηθὸν χέχρηνται πιθανοτάταις, ἃς αὐτίκα λέξομεν. Φασὶ γὰρ εἰ γενητὸς καὶ φθαρτὸς ὁ κόσμος, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τί γένηται), ὅπερ καὶ τοῖς Στωϊκοῖς ἀτοπώτατον δοκεῖ εἶναι. Διατί; ὅτι ὑδεμίαν φθοροποιὸν αἰτίαν ὁρᾶν ἐστιν, ἔντ' ἐντὸς ἔντ' ἐκτός, ἣ τ κόσμον ἀνελεῖ. Ἐκτὸς μὲ γὰρ ὑδέν ἐστιν, ὅτι μὴ τάχα που κενὸν, τ στοιχείων ἐκπεριλαβέντων εἰς αὐτὸν ὁλοκλήρων. Εἴσω δ' ὑδὲν νόσημα πιθανὸν, ὃ γένοιτ' ἂν αἴτιον τῷ τοσούτῳ διαλύσεως. Εἰδ' ἀναιτίως φθείρει), δῆλον, ὅτι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἔσαι ἡ γένεσις [z] τ φθορᾶς, ὅπερ ὑδ' ἡ Διάνοια παραδέξει). Καὶ μήν φασιν, ὅτι γενικοὶ φθορᾶς τρόποι εἰσὶ τρεῖς, ὅτε καθ' διαίρεσιν, καὶ ὁ καθ' ἀναίρεσιν τ ἐπεχούσης ποιότητος, καὶ ὁ καθ' σύγχυσιν. Τὰ μὲ ὧν ἐκ διεστηκότων αἰπόλια, βουκόλια, στρατεύματα, χοροὶ, ἢ πάλιν ἐκ [a] ζωπλουμένου σώματος παγύτατα διασάσει καὶ διαιρέσει λύει). Καθ' ἦ ἀναίρεσιν τῆς ἐπεχούσης ποιότητος, ὁ [b] μεταχημαλιζόμενος, ἵνα μηδὲ ἑτερουσθῇ τινα τύπον παράσχῃ μορφῆς· κῆ ἦ σύγχυσιν, ὡς ἡ παρὰ ἰατροῖς Τετραφάρμακος· αἱ γὰ δυνάμεις τῶν ζωενεχθέντων ἠφανίσθησαν εἰς [c] ἐξαιρέτους μιᾶς γένεσιν ἀπολε-

[x] τῶ] Sic Aldus pro τί.
[y] ἀτελέστερος] Ita Aldus. Editi ἀτελεσταῖος.
[z] τ φθορᾶς] Scriptum à Philone κῆ φθορά.
[a] ζωπλουμένου σώματος] Locus Parallelus ζωπλουμένων σώματος, &c.
[b] μεταχημαλιζόμενος] Omissum ab excerptore, id quod loci sensus manifesto postulat κτησις ἢ κὴ λειπόμενος.
[c] ἐξαιρέτους] A Philone scriptum ἐξαιρέτως.

scientiæ confecta sint & exacta. Si quidem Deo decorum atque congruum cum informia conformare, tum rebus deformissimis formas visendas decorasque accommodare. Sin erit ille mundus futurus huic similis; nimirum Deus opifex ejus nihilo jam præstiterit pueris infantulis, qui circa littora interdum ludibundi arenam cumulant altiusculè, subindeque manibus nonnihil arenæ subducentes, cumulos hoc pacto excitatos disturbant. Longè enim satius esset, nihil nec adimentem, nec addentem, nec in melius pejusve commutantem, eum qui nunc creatus est, eodem in statu semel esse sinere quam alterum similem adstruere. Quod si præstantiorem mundum facturus est, continuo fuerit etiam præstantior opifex. Ex quo sequetur illud, ut quum priorem conficeret, & artificio ipse & ingenio imperfectior fuerit: id quod vel suspicari nefas. Adde quod quemadmodum convenit nos mortales opera quoque mortalia facere, ita Dei immortalis opificia erunt utique interitûs expertia. Et rationi congruit opera fabrefacta naturæ opificum similitudinem referre.

Ad hoc verò probandum Boëthus demonstrationibus usus est quam appositissimis, quas dicendas jam habemus. Si mundus (inquit ille) genitus est atque interiturus, ex eo quod non est, fiet aliquid, id quod Stoicis absurdissimum videtur. Cur sic vero? quia scilicet nullam quisquam comminisci causam queat tabificam nec internam, nec externam, quæ mundum peremptura sit. Nam extra mundum nihil est, nisi sicubi forsan Vacuum, integris elementis prorsus intra eum comprehensis; intus autem nulla talis est ægrotatio, quæ dissolutionis causam afferre tantæ coagmentationi possit. Quod si citra causam ullam mundus perimi potest, liquebit jam, ex eo quod in rerum natura nequaquam est, generationem & corruptionem enasci, id quod ne concipi quidem cogitatione potest. Quinetiam & corruptionis quidem modos tres aiunt esse in universum: unum per divisionem, alterum per peremptionem qualitatis prævalentis, alium per confusionem. Quæ igitur è diremptis rebus constant, ut sunt greges, armenta, exercitus, chori: aut rursus ex conjunctis compacta corpora, ea diductione solvuntur atque divisione. Ex peremptione autem qualitatis prævalentis, cum cera sit transformata, vel complanata ita ut ne diversæ formæ faciem præbeat. Per confusionem fit corruptio, ut in medicamento quod Tetrapharmacum dicitur. In quo vires eorum quæ collata sunt exolescentes in unius facultatis

cultatis eximiæ genituram emoriuntur. Agedum, quonam iſtorum modorum convenit, ut mundum interire exiſtimemus? Utrum eo quem fieri per diviſionem docuimus? At *mundus* nec ex diductis eſt conditus, ita ut partes ejus diſſipandæ ſint, nec è compactis, ita ut diſſolvendæ: nec ut noſtra corpora itidem unitus eſt. Iſta enim natura ſua fluxa potentiæ cedunt rerum innumerarum, unde noxa ipſa afficiuntur: at mundi robur indomitum, præ multa abundantia omnibus rebus prævalens. Num igitur integra qualitatis peremptione: *corruptum iri mundum dicemus?* Tamen eum modum interitus concipere nemo poteſt. Quippe cum eorum ſententia, qui contraria de mundi interitu ſentiunt, manſura ſit qualitas ipſa coagmentati, in minorem ſubſtantiam contracta in conflagratione mundi. Anne vero tandem per confuſionem? Abſit vero & iſtud. Alioqui revolvemur eodem, ut admittendum ſit corruptionem in annihilationem converti. Quo tandem iſthuc modo? Quia ſi unaquæque partium mundi interiret, alia mutari in aliam potuiſſet: cùm verò omnia ſimul interire univerſaque dicunt, neceſſe eſt id admittere, quod fieri non poteſt.

Eſt verò operæ pretium quærere, qua ratione altera erit nova generatio mundi, cùm omnia in ignem reſoluta fuerint. Siquidem exhauſta ab igne rerum natura, neceſſe erit ignem quoque extingui alimento defectum. Qui ſi permanſiſſet, incolumis eſſet utique ratio ſeminalis coagmentationis mundi: igne verò abſumpto, iſta quoque ſimul perit. Atqui nefarium eſt geminatæque impietatis, non tantum mundo corruptionem tribuere, ſed etiam (ſi Deo placet) natalem ejus inſtaurationem tollere; quaſi verò inertia Deus & incondita rerum nece, omnibuſque perperam factis gaudeat. Proinde hanc diſputationem in hunc modum exquiſitius explicandam habemus. Ignis genus eſt triplex, carbo, flamma, ſplendor. Carbo ignis eſt in terrena ſubſtantia: qui modo ſpiritualis habitudinis tanquam in ſpecu latet, per *ſubſtantiam* totam ad extrema uſque pertinens. Flamma eſt id quod ab alimento in ſublime tollitur. Splendor eſt id quod à flamma emittitur, oculis ſubſerviens & prælucens ad res ſpectabiles apprehendendas. Medium autem locum carbonis & ſplendoris flamma obtinet; utpote quæ & extincta deſinat in carbonem, & excitata lumen habeat, quod vi uſtiva quum deficitur, fulget. Quocirca ſi reſolutum mundum deflagratione

θῆσαι. Ποίῳ δὴ τούτων ἄξιον, τὸν κόσμον φθείρεσθαι φάναι, τῷ κατὰ διαίρεσιν; Ἀλλ' ἔτε ἐκ διεσηκότων ἐστιν, ὡς τὰ μέρη ζυνεδαθῆναι, ἔτε ἐκ ζυναπτομένων, ὡς διαλυθῆναι, ἔτε τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ἡμετέροις ἥνωται σώμασι. Τὰ μὲν γὰρ ἁπικήρως τε ἐξ ἑαυτῶν ἔχει, καὶ δυναστεύεται πρὸς μυρίων ἀφ' ὧν βλάπτεται· τοῦ δὲ ἀήττητος ἡ ῥώμη, πολλῇ τινι περισσείᾳ πάντων καταχρατοῦσα. Ἀλλ' ἀναιρέσει παντελεῖ τῆς ποιότητος; ἀλλ' ἀμήχανον τοῦτό γε. Μένει γὰρ κατὰ τὰς ταναντία αἱρούμενος ἡ τοῦ διακοσμήσεως ποιότης, ἐπ' ἐλάττονος οὐσίας τῇ τούτου ἰδιοσαλοῦσα κατὰ τελευτὴν συκπύρωσιν. Ἀλλὰ τῷ κατὰ σύγχυσιν, ἄπαγε· δείσει γὰρ πάλιν ὡς τὸ μὴ ὂν γίνεσθαι τινὰ φθορᾶν, ὧδε χεσθαι. Τί χάριν; ὅτι εἰ μὲν ἕκαστον ἐν μέρει τῶν στοιχείων ἐφθείρετο, μεταβολαὶ ἠδυνάτο τινὰ εἰς ἕτερον δέχεσθαι· πάντων συλλήβδην ἀθρόον κατὰ σύγχυσιν ἀναιρουμένων, ἀνάγκη ὑπονοεῖν τὸ ἀδυνατον.

Ἐκεῖνο δ' ἄξιον διαπορῆσαι, τίνα τρόπον ἔσται παλιγγενεσία, πάντων εἰς πῦρ ἀναλυθέντων. Ἐξαναλωθείσης γὰρ τῆς οὐσίας ὑπὸ πυρὸς, ἀνάγκη κατὰ τὸ πῦρ σὺν ἔτ' ἔχον τροφὴν ἀποσβεσθῆναι· μόνον μὲν, ὁ σπερματικὸς ἐσώζετο λόγος τῆς διακοσμήσεως, ἀναλυθέντος δὲ ζωογονήσει. Τὸ δ' ἔστιν ἔκθεσμον καὶ ἀσέβημα ἤδη διπλοῦν, μὴ μόνον φθορὰν τοῦ κόσμου καταγορεῖν, ἀλλὰ καὶ παλιγγενεσίαν ἀναιρεῖν· ὥσπερ ἀκοσμία καὶ ἀπραξία καὶ τοῖς πλημμελέσι πᾶσι χαίρουσι θεοῦ. Τὸν δὲ λόγον ἀκριβέστερον ὧδε διεξελθόντες· πυρὸς τελετὴν εἶδος, τὸ μὲν ἄνθρακα, τὸ δὲ φλόγα, τὸ δὲ αὐγήν. Ἄνθρακα μὲν οὖν ἐστι, πῦρ ἐν γεώδει· ὃν τρόπον ἕξεως πνευματικῆς περφώλευκε καὶ ἑλλοχᾷ, δι' ὅλης ἄχρι περάτων τεταμένον. Φλὸξ δέ ἐστιν, ὅπερ ἐκ τροφῆς αἴρεται μετεωριζόμενον. Αὐγὴ δὲ τὸ ἀποτελλόμενον ἐκ φλογὸς, ζωηρὸν ὀφθαλμοῖς εἰς τὴν τῶν ὁρατῶν ἀντίληψιν, μέσῳ δὲ χώραν αὐγῆς τε καὶ ἄνθρακος ἔλαχε φλόξ. Σβεσθεῖσα μὲν γὰρ εἰς ἄνθρακα τελευτᾷ, ζωπυρουμένη δ' ἔχει φέγγος, ὃ τὴν καυστικὴν ἀφῃρημένον δύναμιν, ἀστράπτει. Εἰ δὲ τὴν ἐκπύρωσιν ἐν τῷ κόσμου ἀναλύεσθαι

p. 1165.

[d] ποιότης] Deeſt ad ſenſum ἐπιχύσεως.
[e] τῇ τούτου ἰδιοσαλοῦσα] Forſan à Philone ſcriptum τοῦ τοῦδε συσταλοῦσα. Vide dicta ad lib. de Mundi Incorrupt. p. 953.
[f] ὡς] Male pro εἰς.
[g] πάντων] Adde ἁ ex loco Parallelo.
[h] τὸ διακοσμήσεως] Sic MSS. Vat. & Aldus pro τὸ διακοσμηθέντος. Mox etiam pro ἀναλυθέντος ſcribe ἀναλωθέντος. Similiter etiam repone in loco Parallelo, ubi legitur, ἀναιρεθέντος.
[i] ἐν γεώδει] Additur in loco Parallelo οὐσίᾳ. Mox pro ὃν ſcribe ὅν.

φῶμεν,

p. 1166. φῶμμι, ἄνθρακ ἢ οὐκ ἂν γένοιτο· διότι πα-
μπληθὲς [k] ὑπολήψεως τὸ γεώδες· ᾧ τὸ πῦρ
ἐγκαταλειφθὲν συμβέβηκεν. Ἀρέσκει δὲ μηδὲν τό-
τε τῶν ἄλλων ὑφεστάναι σωμάτων, ἀλλὰ γῆν
καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα εἰς ἄκαυστον πῦρ ἀναλύεσθαι·
καὶ μὴν οὐδὲ φλόξ. [l] ἄμμα γὰρ τροφῆς ἐστι· μη-
δενὸς δὲ καταλειφθέντος, ἀτροφήσασα αὐτίκα
ἀποσβεσθήσεται. Τούτοις ἕπεται τὸ μηδ' αὐγὴν
ἀποτελεῖσθαι· καθ' ἑαυτὴν γὰρ ὑπόστασιν οὐκ ἔ-
χει. ῥεῖ δ' ἀπὸ τῶν προτέρων, ἄνθρακος καὶ
φλογὸς, ἀφ' ὧν μὲν ἔλαττον, πολὺ δὲ ἀπὸ φλο-
γός. Ἐκείνων δ' ὡς ἐδείχθη κατὰ τὴν ἐκπύρω-
σιν οὐκ ὄντων, οὐδ' ἂν αὐγὴ γένοιτο· ὥστ' ἀ-
μήχανον παλιγγενεσίαν τοῦ κόσμου λαβεῖν, μη-
δενὸς ἐνυφομένου σπερματικοῦ λόγου. Ἐξ ὧν
ἐστι δῆλον, ὅτι ἀγήρατος καὶ ἄφθαρτος ὢν διατελεῖ.

Δίχα πίνυν τῶν εἰρημένων, καὶ κείνῳ χρήσαιτο
ἄν τις εἰς πίστιν, ὁ καὶ τοὺς μὴ [m] πέρα τοῦ
μέτρου φιλονεικεῖν αἱρεμένους ἀπαπάσειεν. Τῶν
ἐν τοῖς ζυγίαις ἐναντίων, ἀμήχανον τὸ μὴ εἶ-
ναι, τὸ δὲ μή. Λευκὸν γὰρ ὄντος, ἀνάγκη καὶ
μέλαν ὑπάρχειν· καὶ μεγάλου βραχύ· καὶ πε-
ρισσοῦ ἄρτιον· καὶ γλυκέος πικρόν· καὶ ἡμέρας
νύκτα, καὶ ὅσα τούτοις ὁμοιότροπα. Γενομένης δὲ
ἐκπυρώσεως, ἀδυνάτου τί συμβήσεται· τὸ μὲν γὰρ
ἕτερον ὑπάρξει τοῖς ἐν τοῖς ζυγίαις, τὸ δὲ ἕτε-
ρον οὐκ ἔσται. Φέρε δ' ὑτωσὶ θεασώμεθα· πάν-
των γὰρ εἰς πῦρ ἀναλυθέντων, κάθον μὲν [n] ἔσται,
καὶ μάνον καὶ θερμόν· ἴδια γὰρ πυρὸς ταῦτα·
βαρὺ δ' οὐδὲν ἢ πυκνὸν ἢ ψυχρὸν, τὰ τοῖς
λεχθεῖσιν ἐναντία. Πῶς ἄν τις ἀπόσχηται
μᾶλλον τὴν περιλειφθεῖσαν ἐκ τῆς ἐκπυρώσεως
ἀκοσμίαν, ἢ τὰ φύσει συμπάρχοντα δεικνὺς,
ἀπαρίθμημα τῆς ζυγίας; Ἡ δ' ἀλλοίωσις
ὅτι πρῶτον κεχώρηκεν, ὡς πᾶς μὲν ἀϊδιότητα
προσομολογεῖν, πᾶς δὲ τὸ ἀνύπαρκτον. Ἔτι πί-
νυν καὶ κεῖνό μοι δοκεῖ μὴ ἀπὸ σκοπῆς πᾶς
ἐγνηλατῆσι ταληθὲς εἰρῆσθαι· φθειρόμενος ὁ
κόσμος, ἤτοι ὑπό τινος φθερήσεται αἰτίας, ἢ
ὑπὸ θεοῦ· ὑπ' ἄλλης δὲ οὐδενὸς τὸ παράπαν
δέξεται διάλυσιν. Οὐδὲν γάρ ἐστι ὃ μὴ περιέ-
χει· τὸ δὲ περιεχόμενον καὶ [o] κεκαλυμμένον ἀθε-

cenſuerimus, haud quaquam carbo fiet: quippe in quo terreni permultum reliquum eſſet, ubi ignem comprehenſum eſſe contingit. At placet cæterorum corporum nullum jam tum in rerum eſſe natura: terramque, aquam, aërem, in ignem merum reſolvi. Nec verò flamma eſſet ignis; quippe quæ una cum alimento ſubſiſtit, quum vero relictum nihil fuerit, utique ipsâ tabeſcens inediâ protinus extinguetur. Quibus etiam ipſis hoc conſequens eſt, ut ne ſplendor quidem inde exiſtat; Ille enim ſuapte natura ſolus ſubſiſtere nequit, à prioribuſque illis manat, flammâ ſcilicet & carbone: ab hoc quidem ille minor, flammâ verò multus. At illa cum in conflagratione mundi non futura ſunt, ut probatum eſt, ne ſplendor quidem erit poſtea. Quo fit omnino, ratio ut iniri non poſſit mundi denuo naſcituri, cum ſeminalis nulla ratio conſoveatur intus. Atque ex iis planum factum eſt ingenitum mundum permanere & incorruptum.

Quin abſque his etiam ſic explicatis, & hoc argumento quis uti poſſet ad hujus ipſius rei fidem, quod omnes non præter modum contentioſos in eam opinionem adduceret. Eorum igitur quæ conjugatim contraria ſunt inter ſe, ut hoc ſit, illud non ſit, omnino fieri nequit. Nam ſi album ſit, & nigrum eſſe neceſſe, & magno exiſtente parvum erit, & impari par, & dulci amarum, & denique die exiſtente nox erit, & quæcumque ſunt alia hujuſce modi. Atqui ſi mundi inflammationem fore dederimus, inde futurum ſequetur, quod fieri per rerum naturam nequit, eritque conjugatorum alterutrum, cum alterum jam non ſit. Id quod licebit hoc pacto ut cognoſcamus. Omnibus in ignem reſolutis, leve quidem & rarum erunt & calidum, cum ignis ſint propria: grave verò non erit, non denſum, non frigidum, quæ tamen à regione ſunt illorum. Quomodo autem inhibere quis poſſet mundi iſtam inordinationem cum exuſtione implicatam, quam ſi quæ natura una exiſtunt, ea hoc pacto oſtendat à conjugatione dirimi. At hoc poſito conjugationis diremptio eo uſque progreditur, ut his æternitatem tribuant, illis exiſtentiam negent. Iſtud verò quod à veri inveſtigatoribus dictum eſt, non longè à propoſito abſcedere videtur. Mundus ſi interiturus eſt, aut à cauſa quadam interibit, aut divinitus. At verò aliunde diſſolutionem nullo modo admittit, quippe qui nihil non contineat ipſe: atqui quod

[k] ὑπολήψεως] MS. Vat. & Ald. ὑπολύσεως. Scriptum à Philone ὑπολείψεως. Unde etiam excerptor malè pro ᾧ ſcripſit ὡς.

[l] ἄμμα γὰρ τροφῆς] Locus Parallelus rectè, ἄμα γὰρ τροφῆς, &c. Mox etiam ex Aldo pro καταληφθὲν ſcribo κα-ταλειφθέν.

[m] πέρα τοῦ μέτρου] Locus Parallelus πέρας τοῦ μετρίου.

[n] ἔσται] Additur τι in loco Parallelo.

[o] κεκαλυμμένον] Sic quoque p. 959. Atqui à Philone ſcriptum videtur καὶ ἀκεκαλυμμένον.

continetur, debilius eſt utique continente, cùm ab eo coërceatur ut prævalente. A Deo porro deſtrui mundum dicere ſceleratum eſt in primis; ſi quidem Deum non ordinis diſſoluti, non inconditæ rerum rationis, non internecionis auctorem, ſed ordinis potius, & compoſitæ rationis, denique vitæ atque omnis boni cauſam eſſe, apud eos in confeſſo eſt qui verè de rebus opinati ſunt.

At verò eorum qui ſempiternum mundum eſſe cenſuerunt, ſunt qui argumentationi ambitioſæ artificioſæque indulgentes, inſuper etiam hac diſputatione utuntur ad aſtruendam opinionem ſuam. Quatuor eſſe modos internecionis rerum primarios convenit: additionem, ademptionem, tranſpoſitionem, mutationem. Binarius igitur acceſſione unitatis in ternarium interit, cum jam binarius non ſit: at quaternarius unitatis deceſſione, in ternarium. Tranſpoſitione autem interit Z elementum in H, cùm lineæ quidem obliquæ & parallelæ ſubjectæ ad rectos angulos fuerint: linea autem ad utramque protenta & pertinens in tranſverſum deflexa, ipſas ad rectos angulos attigerit & copularit. Immutatione fit corruptio, quum vinum in acetum vertitur. Nullus autem modorum, qui enumerati ſunt, mundum attingit prorſus. Nam quid hic comminiſci quiſquam eorum poſſit? Additum iri quippiam mundo ad ejus demolitionem? Quonam tandem id modo, ſi nihil eſt extra mundum, quod non idem pars ſit mundi totius? Quicquid enim id eſt, cohibetur ab eo & edomatur. Quid igitur? ablatum iri? Primum id ſi fateare, quicquid erit quod auferetur, id denuo mundus erit hoc mundo minor. Deinde non eſt inire rationem, qua corpus aliquod ab univerſi coaleſcentia diremptum uſquam diſpergi poſſit. Age, numquid partes mundi tranſponendas *comminiſcemur ad mundi corruptionem?* Atqui in ſimili permanebunt, locos non permutantes. Neque enim unquam futurum eſt, ut omnis terra invehatur aqua, nec ut aqua aëre, & hic igne; ſed quæ naturæ gravis ſunt, terra & aqua, medium locum obtinebunt; ita ut terra fundamenti vice fulciat, illique aqua innatet: at aër igniſque quæ natura levi ſunt, ſuperiorem locum teneant. Neque verò exiſtimandum eſt interiturum mundum per alterationem. Æquipollens eſt enim elementorum immutatio. Iſta verò æquipollentia, firmitudinis indeclinabilis cauſa eſt, atque illabefactabilis permanſionis, cum nullo exuberantiore inferius ſit. Quam ob cauſam

νέστερον δήπου τοῦ φθείροντος, ὑφ' οὗ καὶ καταχρᾶσθαι. Ὑπὸ δὴ θεοῦ φθείρεσθαι λέγειν αὐτὸν, πάντων ἀνοσιώτατον· ὁ δὲ θεὸς οὐκ ἀταξίας καὶ ἀκοσμίας καὶ φθορᾶς, ἀλλὰ τάξεως καὶ εὐκοσμίας καὶ ζωῆς, καὶ πάντως αἴτιος ἀγαθοῦ ἀναμολόγητον καὶ παρὰ πᾶς τ' ἀληθῆ δοξάζουσι. p. 1167.

Προσφιλοτεχνοῦντες δέ τινες τῷ ἀΐδιον ὑποπλαμβανόντων τὸν κόσμον εἶναι, καὶ πιστῷ πρὸς κατασκευὴν λόγῳ χρῶνται. Φθορᾶς τέτταρας εἶναι τρόπους τοὺς ἀναπάτω συμβέβηκε· πρόσθεσιν, ἀφαίρεσιν, μετάθεσιν καὶ ἀλλοίωσιν. Δυὰς μὲν ἂν προσθέσει μονάδος εἰς τριάδα φθείρει, μηκέτι μένουσα δυάς. Τετρὰς δ' ἀφαιρέσει μονάδος, εἰς τριάδα. Μεταθέσει δὲ τὸ Ζ στοιχεῖον εἰς Η· ὅταν αἱ μὲν ἐγκάρσιοι ἀλλήλοις πρὸς ὀρθὰς διανεῦσιν, ἡ δὲ πρὸς ὀρθὰς ἐπιζευγνῦσα πλαγιαθεῖσα συνάψῃ τὰς παρ' ἑκάτερα. Κατ' ἀλλοίωσιν δέ, μεταβάλλων οἶνος εἰς ὄξος. Τῶν δὲ καταριθμηθέντων τρόπων, οὐδεὶς ἐφάπτεται τοῦ κόσμου τὸ παράπαν. Ἐπεὶ καί τι φῶμεν; προσιθέναι τι τῷ κόσμῳ πρὸς ἀναίρεσιν; ἀλλ' οὐδέν ἐστιν ἐκτὸς, ὃ μὴ μέρος γέγονεν αὐτοῦ ἅλις· πᾶν γὰρ καὶ καταχρᾶται. Ἀλλ' ἀφαιρεῖσθαι; πρῶτον μὲν τὸ ἀφαιρεθὲν πάλιν κόσμος ἔσται τοῦ νῦν βραχύτερος. Ἔπειτα ἀμήχανον ἔξω τι σῶμα τοῦ ὅλου διαρρηθὲν τῆς συμφυΐας, σκεδασθῆναι. Ἀλλὰ τὰ μέρη μετατίθεσθαι; μένει μὲν ἓν ἐν ὁμοίῳ τοὺς τόπους οὐκ ἀναλλάττοντα. Οὐ γὰρ ἐποχηθήσεταί ποτε ἔτι ὕδατι πᾶσα ἡ γῆ, οὐδ' ὕδωρ ἀέρι, καὶ ἔτι πυρί. Ἀλλὰ τὰ μὲν φύσει βαρέα, ἐν γῇ καὶ ὕδωρ τὸ μέσον ὑφέξει τόπον· γῆς μὲν θεμελίου τρόπον ὑπερειδούσης, ὕδατος δ' ὑποπλάζοντος· ἀὴρ δὲ καὶ πῦρ τὰ φύσει κοῦφα, τὸν ἄνω. Καὶ μὴν οὐδὲ καλὰ ἀλλοίωσιν φθείρεσθαι νομιστέον· ἰσοκρατὴς γὰρ ἡ τῶν στοιχείων μεταβολή. Τὸ δ' ἰσοκρατὲς, ἀκλινὲς βεβαιότητος καὶ ἀσαλεύτου μονῆς αἴτιον, ἅτε μὴ πλεονεκτοῦμενον. Ὥστε ἡ ἀντίδοσις

γ ἀγαθοῦ] Locus Parallelus ἀείσου.

δ προσιθέναι] Locus Parallelus προσιθέναι. Forſan à Philone ſcriptum προσκεῖναι.

ε αὐτοῦ] Melius αὐ ᾧ.

ζ ἐν γῇ] Sic quoque locus Parallelus; utrobique reponendum ἡ γῆ, atque adeo ſic verto. Mox etiam pro ἐπιζευγνῦσα ſcribe ὑπιζευγνῦσα.

η μὴ] Omiſſum ab excerptore πλεονεκτοῦμενον μήτε. Mox etiam malè ſcribitur διαφθόρων ἀναλογίαις pro διαφόρων ἀναλογίας.

δεσις καὶ ἡ ἀντέκλισις τῶν δυναμένων ἀναλογίαις ἐξισαμένη κανόσιν, ὑγιείας καὶ ἀτελευτήτου ζωογονίας δημιουργός· ἐξ ὧν ἀΐδιος ὁ κόσμος ἀποδείκνυται.

réfundendarum virium, rependendarumque viciſſitudo regulis illa quidem adæquata proportionis, artifex eſt ſanitatis atque incolumitatis in ævum pertinacis. Unde fit demonſtrabile mundum eſſe ſempiternum.

Θεόφραστος μέν τοί φησι τὰς γένεσιν καὶ φθορὰν τοῦ κόσμου καταγορεύοντας, ἀπὸ τεττάρων ἀπατηθῆναι τῶν μεγίστων· γῆς ἀνωμαλίας, θαλάττης ἀναχωρήσεως, ἑκάστων τῶν τοῦ ὅλου μερῶν διαλύσεως, χερσαίων φθορᾶς κατὰ γένη ζώων. Καταισκευάζει δὲ τὰ μὲν πρώτον οὕτως· εἰ μὴ γένεσις ἦρχεν ἔλαβεν ἡ γῆ, μέρος ἂν πανεσεὼς οὐδὲν ἂν ἔτι αὐτῆς ἑωρᾶτο, χθαμαλὰ δ' ἤδη τὰ ὄρη πάντων ἐγεγένητο, καὶ οἱ γεώλοφοι πάντες ἰσοπεδοῖ τῇ πεδιάδι. Τοσούτων γὰρ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὄμβρων ἐξ αἰδίου φερομένων, εἰκὸς ἦν τὰ διερμένων εἰς ὕψος, τὰ μὲν χειμάρροις ἀπερρῆχθαι, τὰ δ' ὑποσυσῆσαντα κεχαλᾶσθαι, πάντα δὲ ἂν πάντων ἤδη λελεάνθαι. Νυνὶ δὲ συνεχεῖς ἀνωμαλίαι, καὶ παμπόλλων ὀρῶν αἱ πρὸς ὕψος ὑπερβολαί, μηνύματ' ἐστὶ τοῦ τηλοῦ γῆν μὴ ἀΐδιον εἶναι. Πάλαι γὰρ, ὡς ἔφην, ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ τῶν ἐπομβρίαις ἀπὸ πειράτων ἐπὶ πέρατα πᾶσα λεωφόρος ἐγεγένητο. Πέφυκε γὰρ ἡ ὑδατος φύσις καὶ μάλιστα ἀπὸ ὑψηλοτάτων καταράττουσα, τὰ μὲν ἐξωθεῖν τῇ βίᾳ, τὰ δὲ, τῷ συνεχεῖ τοῦ ψεκάδων κλάπτουσα κοιλαίνειν, ὑπεργάζεσθαί τε τηλοῦ ζκληρόγεων καὶ λιθοδεστάτων, ἐρυκήρων οὐκ ἔλαττον. Καὶ μὴν ἥγε θάλασσά, φασιν, ἤδη μεμείωται, [μάρτυρες δὲ αἱ νήσων ὀνομαστόταται] Ῥόδος τε καὶ Δῆλος. Αὗται γὰρ τὸ μὲν παλαιὸν ἠφανισμέναι καὶ τοῦ θαλάττης ἐδεδύκεσαν ὑπικλυζόμεναι, χρόνῳ δ' ὕστερον ἐλαττωμένης ῥέμα, κατ' ὀλίγον ἀνίσχουσαι διεφάνησαν, ὡς αἱ περὶ αὐτῶν γεγραφῆσαι μηνύουσιν ἱστορίαι. Πρὸς δὲ τούτοις, μεγάλων πελαγῶν μεγάλας κόλπους καὶ βαθεῖς ἀναξηρανθείσας ἠπειρώσας, καὶ γεγονέναι τὰ πολλαχοῦ ὑπεκμένης χώρας μοῖραν ὑπὸ λυπρῶν, ἀπειρομένους καὶ φυτευομένους· οἷς σημεῖα τὰ τοῦ παλαιᾶς ἐναπολελεῖφθαι θαλαττώσεως, ψηφίδας τε καὶ κόγχας, καὶ ὅσα ἐμποιότροπα πρὸς ἁγιαλοὺς ἔωθεν ἀποβράττεται. Εἰ δὲ μειοῦται ἡ θάλαττα, μειωθήσεται μὲν ἡ γῆ· μακρᾷς δὲ ἐνιαυτῶν περιόδοις, καὶ εἰσάπαν ἑκάτερον στοιχεῖον ἀναλυθήσεται), δαπανηθήσεται καὶ ὁ σύμπας ἀήρ. Ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ἐλαττώμενον· ἀποκεμεθήσεται δὲ πάντα εἰς μίαν οὐσίαν τηλοῦ πυρός. Περὶς δὲ τὴν τοῦ τρίτου κατασκευὴν κεφαλαίου, χρῶνται λόγῳ τοιῷδε. Φθείρεται πάντως ἐκεῖνο, οὗ πάντα τὰ μέρη φθαρ-

Porrò autem Theophraſtus eos qui ortum mundo interitumque objiciunt, ait à quatuor rebus falli præcipuè: terræ inæquabilitate, maris receſſu, ſingularum partium univerſi diſſolutione, terreſtrium denique internecione generatim per animantia graſſante. Primum ſic aſtruitur: niſi terra principium ortûs cepiſſet, nulla pars ejus altius inſurgens conſpiceretur, complanati verò montes omnes fuiſſent, colleſque ad æquilibrium redacti cum planitie camporum. Siquidem tot imbribus quotannis ab ævo labentibus, locorum in altum editorum alia torrentibus abrupta fuiſſent, ut ſimile veri eſt, alia ſuopte nutu ſubſidentia peſſum iviſſent, omniaque jam uſquequaque per planata diffunderentur. Nunc verò crebræ ſalebræ, permultorumque montium juga in altum exurgentia, indicia ſunt terræ minimè ab æterno editæ. Alioquin jamdiu (ut dictum eſt) in tempore infinito imbrium in terra à fronte (ut dicitur) ad calcem, ad viæ vehicularis æquabilitatem fuiſſet complanata. Et eſt ea vis aquæ præſertim ſupernè caſitantis, ut quædam vi extrudat, quædam continenti ſtillicidio cava reddat, ſolum etiam ut prædurum ac glareoſum foſſorum more ſubigat. Quin & mare ipſum (inquiunt) imminutum eſt. Indices ſunt inſularum celeberrimæ, Rhodos & Delus. Quæ enim olim mari ſubverſæ & obrutæ non cernebantur, temporis intervallo exiſtere cœperunt & conſpici: utique mari ſenſim identidem ſubſidente, ut hiſtoriæ quæ de ipſis conſcriptæ ſunt produnt. Ingentes etiam ſinus maris altiſſimoſque exaruiſſe aiunt, continentique acceſſiſſe, factoſque partem non contemnendam oræ proximæ, ſatis arbuſtiſque conſitos. In quibus incluſa ſuperſunt indicia maris è priſca proluvie retroacti, ſcrupi & conchylæ marinæ, aliaque ejuſdemmodi quæ mari æſtuante expui ſolita ſunt. Quod ſi mare imminuitur, minuetur & terra, longiſque annorum circuitibus prorſus utrumque elementum abſumetur & univerſus aër exhaurietur, ad imminutionem ſenſim vergens, omniaque è ſuo concremento in unam naturam ignis liqueſcent. Ad tertii autem capitis ſtructuram hoc argumento utuntur. Id (inquiunt) omnino periturum eſt, cujus partes obviæ & expo-

[v] καταισκευάζει] Scriptum à Philone videtur καταισκευάζουσι.

[x] πάντων] Omnino ſcribendum πάντως.

[y] διερμένων] Sic Aldus pro διηρμένων. Item λιλεάνθαι, Editi λελεῖανται.

[z] ἔφην] Scriptum à Philone forſan ἔφαμεν.

[a] κλάπτουσα] Rectius κολάπτουσα.

[b] μάρτυρες, &c.] Hæc Uncinis incluſa reſtitui ex Cod. Vat. & Aldo. Quibus etiam conſentit locus Parallelus.

[c] ἀναλυθήσεται] Scriptum à Philone ἀναλωθήσεται.

ſitæ

sitæ interitui. At mundi partes omnes tales sunt, igitur mundus corruptibilis. Nunc agitandum quod huc regrediendo rejeceramus. Quænam igitur terræ pars (ut ab eodem auspicemur) vel major vel minor tempore non dissolvetur? Quid lapides firmissimi? nonne humore purifico affecti, putrescunt tandem, atque ab habitus infirmitate (qui tenor est spiritualis, vinculumque fracturæ non immune, tametsi ægre est solubile) fragiles & fluxi in tenuem primum pulverem soluti, deinde consumpti, tum demum prorsus evanidi abeunt? Aqua vero quid ipsa? nonne si immota manserit, nec flatu diventiletur, quiete enecatur? Certè quidem mutari eam constat, graveolentiaque infici, more animantium quæ anima privata sunt. Enimvero aëris corruptiones nulli non apparent manifestò; & ægrotare enim & tabescere & modo quodam emori solet. Quod si animi intentionem ad indagandam rerum veritatem potius quam ad nominum appellationumque decorum contuleris, quidnam aliud dixeris pestem esse, quàm aëris mortem? qui noxam qua afficitur in omnium necem effundit, quibus quidem ipsis participibus animæ esse contingit. Jam de igne quid opus est verbosius disputare? qui simul alimento defectus est, tabescit & extinguitur. Quare si unamquamque mundi partium suum manet exitium, nimirum mundus ipse qui ex iis compositus est, exitii non erit expers.

Quartam illi eandemque ultimam rationem exquisitius hunc in modum prosequuntur. Si mundus *(aiunt ipsi)* sempiternus esset, essent etiam animalia sempiterna, eoque magis genus hominum tale esset, quo reliquis est præstantius. Atqui mundum fero fuisse conditum, apparebit iis qui rerum naturas institerint perscrutari. Est enim verisimile atque adeò necessarium, simul cum hominibus in naturam rerum editis, artes quoque extitisse ut æquales hominibus. Nec id modo eam ob rem quod naturæ rationali ea sunt accommodata quæ artificio constant, sed etiam quod absque iis artibus esset, vita non procederet. Videamus igitur singularum *artium* tempora, omissis de Diis tragicorum fabulis. Cæterum nisi homo æternus sit, nullum aliud animal æternum erit, ita ne loca quidem æterna erunt quæ ipsa excipiunt animalia, terra, aqua, & aër. Ex quo sequitur ut sit manifestum, mundum esse exitio obnoxium.

τά ἐστι, [[d] τῦ κόσμυ πάντα τὰ μέρη φθαρτά ἐστι] φθαρτὸς ἄρα καὶ ὁ κόσμος. Ὃ δὴ ὑπερεθέμεθα, νῦν ἐπισκεπτέον. Ποῖον μέρος τῆς γῆς, ἵνα ἀπὸ [e] ταὐτῦ ἀρξώμεθα μεῖζον ἢ p. 1169. ἔλαττον, ὑ χρόνῳ διαλυθήσε]; λίθων οἱ κρατιόταλοι ἄρ' ὑ μυδῶσι καὶ σήπον], κ] τλὼ ἕξεως ἀσθένειαν (ἦδ' ἐστὶ πνευματικὸς τόνος, δεσμὸς οὐκ ἄρρηκ]ος, ἀλλὰ μόνον δυσδιάλυτος) θρυπτόμενοι καὶ ῥεον]ες, εἰς λεπτὴν τὸ πρῶτον ἀναλύον] κόνιν, εἶθ' ὕστερον δαπανηθέντες [f] ἐξαναλύον]; Τί δ' εἰ μὴ πρὸς ἀνέμυ ῥιπίζοιτο τὸ ὕδωρ, οὐκ ἀκίνητον ἑαυτὸν ὑφ' ἡσυχίας νεκροῦται; μεταβάλλ] γᾶν καὶ δυσωδέσταλον γίγνε], οἷα ψυχλὼ ἀφῃρημμένον ζῷον. Αἰγέ μὲν ἀέρος φθορα], πάντι τῷ δῆλον· νοσεῖν γὸ κ] φθίνειν, καὶ τρόπον τινα ἀποθνήσκειν πέφυκεν. Ἐπεὶ τί ἄν τις μὴ σοχαζόμεν]ος ὀνομάτων [g] ὑπερπείας ἀλλά τ' ἀληθῆς, εἴποι λοιμὸν εἶναι, πλὴν ἀέρος θάνατον, τὸ οἰκεῖον πάθος ἀναχέον]ος ἐπὶ φθορᾷ πάντων, ὅσα ψυχῆς μεμοίρα]; Τί χρὴ μαχρηγορεῖν περὶ πυρός, ἀτροφῆσαν γὸ αὐτίκα σβέννυ]. Εἰ [h] δὴ τ μερῶν ἕκαστον τῦ κόσμυ φθορᾶν ἐπιμέμφει, δηλονότι κ] ὁ ἐξ αὐτῶν πᾶς γεὶς κόσμος ἄφθαρτος οὐκ ἔσται.

Τὸν δ] τέταρτον κ] λοιπὸν λόγον [i] ἀκριβέστερον ὧδέ φασιν· εἰ ὁ κόσμος ἀΐδιός ἦν, ἦν ἂν κ] τὰ ζῶα ἀΐδια· κ] πολύγε μᾶλλον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, ὅσῳ κρείττ ἄλλων αἰσθητικώτερον· ἀλλὰ κρεῖττον φανῆναι πᾶσι βλεπομένοις ἐφεστὼς τὰς φύσεις. Εἰκὸς γὸ μᾶλλον δ' ἀναγκαῖον, ἀνθρώπους ζωυπάρξαι τὰς τέχνας ὡς ἂν ἰσήλικας. Οὐ μόνον ὅτι λογικῇ φύσει ἐμμέθοδον τὸ οἰκεῖον, ἀλλὰ κ] ὅτι ἄν ζῆν ἄνευ τούτων οὐκ ἔσχεν. [k] Ἰδωμὲν δὲ τὰς ἑκάστων χρόνους, [l] ἀναλογισάμεν]ι τ ἐπεισοδεμμένων θεοῖς μύθων. Εἰ μὴ ἀΐδιος ἄνθρωπος, ἀλλ' ἄλλο τι ζῶον· ὥστε ἀδὲ αἱ δεδεγμέναι ταῦτα χῶραι, γῆ κ] ὕδωρ, ἢ ἀήρ· ἐξ ὧν τὸ φθαρτὸν εἶναι τ κόσμον δῆλόν ἐστιν.

[d] τῦ γὰρ κόσμυ, &c.] Hæc Uncinis inclusa restitui ex Cod. Vat. & Aldo.

[e] ταὐτῦ] Omnino scriptum à Philone ταύτης.

[f] ἐξαναλύον] Scribendum ἐξαιτλων, vide dicta ad p. 960.

[g] ὑπερπείας] Sic male pro ὑπερπείας, mox vero repono ἀναχέον]ος ex Aldo, scil. ἀέρος. Editi ἀναχέον]ες.

[h] δὴ] Melius δέ. Mox etiam ἐπιμέμφει male scriptum à Philone pro ἐπιτιμᾷ.

[i] ἀκριβέστερον] A Philone scriptum ἀκριβώτερον.

[k] ἀναλογισάμεν]ι] Scirptum à Philone ἀλογίσαντες.

Ἀναξ-

Ἀναλκαῖον ᾖ πρὸς τὸν τοσαύτην διαρεσιλογίαν ἀπαντῆσαι, μήτις τ' ἀπειροτέρων ὑπαχθῇ. Καὶ λεκτέον γε τῆς ἀντιῤῥήσεως, ἀφ' ἧς ᾖ τ' ἀπάτης οἱ Σοφισταί. Τὰς ἀνωμαλίας οὐκ ἐτ' ἐχρῆν εἶναι τῆς γῆς, εἴπερ ἀΐδιος ἦν ὁ κόσμος. Διὰ τί, ὦ γύναι; φήσουσι γὰρ ἕτεροι παρελθόντες, ὅτι δένδρων μὲν αἱ φύσεις τῶν ὀρῶν διαφέρουσιν· ἀλλὰ καθάπερ [l] ἐκεῖνα καιροῖς μέν τισι φυλλορροεῖ, καιροῖς ᾖ πάλιν ἀνηβᾷ· τ' αὐτὸν τρόπον κ τ' ὀρῶν τὰ μὲν ἀποθραύεται μέρη, τὰ ᾖ προσφύεται, μακροῖς ᾖ χρόνοις ἡ πρόσφυσις καθίσταται γνώριμος· Διότι τὰ μὲν δένδρα ὠκυτέρᾳ χρώμενα τῇ φύσει, θᾶττον [m] καταλαμβάνειν ἔχει τὴν ἡλικίαν, τὰ δ' ὄρη βραχύτερα· διὸ κ τὰς ἐκφύσεις αὐτῶν αἰσθητὰς [n] ὅτε μὴ χρόνῳ μακρῷ μόλις εἶναι συμβέβηκεν. Εἰκασί τε τ' τρόπον τ' γενέσεως αὐτῶν ἀγνοεῖν· ἐπεὶ κἂν ἴσως αἰδεσθέντες ἡσύχασαν· φθόνος δ' οὐδεὶς ἀναδιδάσκειν. [o] Ἐστι δ' ὅτε νέον τὸ λεγόμενον, οὐθ' ἡμέτερον ῥῆμα, ἀλλὰ παλαιῶν κ σοφῶν ἀνδρῶν· οἷς οὐδὲν ἀδιεξόδευτον εἰς ἐπιστήμην [p] ἀναλκαίων ἀπολέλειπται. Ὅταν τὸ καταπεκλεισμένον ἐν τῇ γῇ πυρῶδες, ἄνω τῇ τοῦ πυρὸς ἐλαύνῃ φυσικῇ δυνάμει, πρὸς τ' οἰκεῖον τόπον σπεύδῃ· κἂν [p] τινος λάβῃ βραχείας ἀναπνοῆς, ἄνω μὲν συναναπαῦσαι πολλὴν τ' γειώδους οὐσίας, ὅσον ἂν οἷόν τε ᾖ· ἔξω δ' ἐπιγινόμενον, φέρεται [q] βραχυτέραν· ἡ μέχρι πολλοῦ συμπαρελθεῖν βιαθεῖσα πρὸς μῆκος ἀρθεῖσα ὕψος συστέλλει κορυφωμένη, κ πρὸς ὀξεῖαν ἀποτελευτᾷ κορυφὴν, πυρὸς σχῆμα μιμουμένη. Γίνεται γὰρ τοῦ κουφοτάτου κ βαρυτάτου τότε, τ' φύσει ἀντιπάλων, ἀναλκαία συῤῥαξάντων διαμάχη, πρὸς τὴν οἰκείαν ἑκατέρου χώραν ἐπειγομένου, καὶ τὸ βιαζόμενον ἀντιτείνοντος. Τὸ μὲν δὴ [r] πυρῶν συνέλκον γῆν, ὑπὸ τοῦ σὺν αὐτῷ νοτικοῦ βέλτιον ἀναλκάζει· ἡ ᾖ γῆ καταπάτου ταλαντοῦσα, τῷ τοῦ πυρὸς ἀνωφοίτῳ ἐπελαφρωθεῖσα, μόλις ὑπὸ δυσπαλεστέρας τ' ὀπισθιζούσης ἰσχύος, ἄνω πρὸς τὴν τοῦ πυρὸς ἕδραν ὠθεῖται κ [s] ἵσταται. Τί ᾖν θαυμαστὸν, εἰ μὴ τὰ ὄρη τ' τ' ὑετῶν φορᾶς ἐξανήλωται; τ' συνεχούσης ἀντὰ δυνάμεως

Enimvero cùm iſtis hominibus qui verba fundunt commentitia, neceſſe eſt pedem ipſi ut conferamus, ne quis imperitior adducatur quoquo modo in errorem. Atque inde incipiendum contradicere, unde ſophiſtæ cœperunt decipere. Si mundus (inquiunt) æternus eſſet, nullas jam in terra oportebat extare inæqualitates. Quid iſtuc tandem obſecro? Erunt enim qui in medium prodeuntes dicere non vereantur, montium naturam nihil quicquam ab arborum differre. Nam ut illæ temporum vicibus amittunt folia alterniſque repubeſcunt: eodem etiam modo montium partes quædam abrumpuntur, & quædam viciſſim adnaſcuntur, tametſi nonniſi longinquitate temporis agnatio hæc innoteſcit. Idcirco quod arbores natura celeriore præditæ incrementum ſuum cito capiunt, montes verò tardiore: unde fit ut enatæ eorum partes vix ſenſu hominum percipiantur, nec niſi longo tempore. Atqui enaſcentium montium rationem planè ignorare iſti mihi videntur, alioqui pudor eos (ut opinor) vetuiſſet tale quicquam proloqui. Quare eos docere nequaquam gravabimur. Eſt autem quod dicturi ſumus nec novum, nec noſtrum, ſed antiquorum & ſapientum, qui nihil inſcrutatum reliquerunt eorum quæ ad ſcientiam neceſſaria eſſe cenſentur. Quum igitur natura ignita in terra condita ſurſum verſus rapitur ignis vi naturali, ad proprium locum tendit, ac ſi quantulum ſit cunque ſpiraculum nacta, ſublime rapit ſecum multum terrenæ naturæ, & quàm poteſt plurimum; ſimul ac vero *terra* ipſa eruperit, fertur compendioſa via. Ea porrò terrena natura ignem ſubſequi erumpentem coacta, ad altitudinem multam aſſurgens, in arctum contrahitur, ac tandem in verticem deſinit mucronatum, igneam naturam imitando. Siquidem tunc neceſſe eſt ut leviſſima natura & graviſſima, quæ ſunt adverſariæ, inter ſe conflictentur, cùm utraque in locum ſuum ſuopte nutu urgeatur, & altera contra alterius violentiam nitatur. Proinde natura ignea terram ſublimem ſecum rapiens, deorſum vergere cogitur terreno degravante: terra verò in infimum libramento ſuo depreſſa, contraque ab igne ſuſpenſa qui ſuamet ipſe ſponte in ſublime attollitur, vix tandem ipſa à prævalente potentis atque ſublevatrice evicta, ſurſum in ſedes ignis protruditur, atque ibi conſiſtit. Quid igitur mirum eſt, montes aquis imbrium

[l] ἐκεῖνα] Sic Aldus pro ἐκεῖναι, ſcil. δένδρα.
[m] καταλαμβάνειν] Scriptum à Philone καταλαμβανομένῳ. Mox etiam Excerptor male poſuit βραχυτέρᾳ pro βραδυτέρᾳ.
[n] ὅτε] Sic malè, pro ὅτι.
[o] ἀναλκαίων] Sic Aldus & MS. Vat. Editi ἀναλκαίμαχα. Excerptor forſan legit ἀναλκαῖόν τι.
[p] τινος] Reſtitui ex Aldo. Mox etiam pro πολλῷ ſcribe πολύ.
[q] βραχυτέραν] Scriptum à Philone βραδυτέραν, ſicut ſupra etiam monitum.
[r] πυρῶν] Locus Parallelus πῦρ. Forſan ab Excerptore prima manu ſcriptum, πῦρ ὂν.
[s] ἵσταται] Scribe διανίσταται, ſicut etiam monitum eſt ad p. 962.

torrentibus non abſumi, cùm vis ipſos continens, à quâ etiam eriguntur, quàm firmiſſimè in eis atque validiſſime implicita ſit? Soluto enim vinculo quo cohibentur, diſſolvi eos conſentaneum eſſet, & ab aqua diſſipari; nunc verò ignis vi adſtricti pertinacius reſiſtunt aquarum delapſibus.

Atque hæc ſunt quæ dicenda habuimus, eo pertinentia ut doceremus inæquabilitatem terræ, argumentum non eſſe fide dignum ortus & interitus mundi. Ad id porro quod argumentantur de imminutione maris, hoc modo reſponderi convenienter poteſt. Non ipſas tantummodo mari emergentes inſulas: nec ſi aliquæ Continentis partes undis olim abruptæ, marique adobrutæ, denuò redditæ ſunt Continenti, conſiderare oportet. Studio enim naturæ indagandæ (quam φυσιολογίαν vocant) adverſa eſt contentio, cùm id ſtudium antiquiſſimam curam habeat veritatis inveſtigandæ. Verum etiam vice verſa inquirite, quot quantæque partes non oræ tantum maritimæ, ſed etiam mediterraneæ, excurrente mari exhauſtæ ſunt? Nam quod terra mari admiſſo merſa, navibus nunc onerariis navigatur & prægrandibus, hiſtoria teſtis eſt Siculi freti cantatiſſima, nemini non doctorum cognita, quæ olim Siciliam Italiæ Continenti adjungebat: cum verò utrinque ingens mare violentis flatibus adverſiſque incurriſſet, confinis anguſtia terræ interrupta, mari ſummerſa eſt: ſecundum quam anguſtiam urbs Rhegium condita, ab eventu interrupti ſoli appellata eſt: illudque contra hominum exſpectationem contigit, ut duo quidem maria terræ prius anguſtia dirempta, eo caſu conjungerentur in unumque confluerent: terra verò ut ante unita, confini poſtea freto diduceretur, quod fretum tunc interfuſum effecit, ut Sicilia, quæ olim erat continens, nunc inſula ſit violentia casûs edita. Fama eſt & alias urbes mari ſuperfuſo abſorptas poſtea non extitiſſe. Namque circa Peloponneſum aiunt tres urbes vehementi maris impetu eſſe merſas: Ægiram, Buram, & Helicam, in edito loco ſitam.

Certè quidem Atlantis inſula, Aſia ſimul Africaque major (ut autor eſt in Timæo Plato) die uno nocteque, factis terræ motibus inuſitatis & portentoſis cum diluviis deorſum ſidens, repentè abſorpta eſt à mari: ipſa quidem mare facta non navigabile ſed cœnoſum atque voraginoſum. Quocirca ad mundi interitum aſſerendum nihil contulit commentitia maris imminutio.

ὑφ' ἧς καὶ διανίσταται, μάλα παγίως ἐκραλαιῶς ἐνειλημμένης. Λυθέντος δὲ δεσμοῦ τοῦ ζυνέχοντος, εἰκὸς ἦν διαλυθῆναι καὶ πρὸς [f] ὕδαλα ζκεδασθῆναι· δυνάμει τε ζφιγόμενα τῇ τοῦ πυρὸς, ζεγανώτερον πρὸς τὰς τῶν ὑετῶν φορὰς ἀντέχειν.

Ταῦτα μὲν ἔν ἡμῖν λελέχθω περὶ τοῦ τῶν ἀνωμαλίαν τῆς γῆς πίστιν οὐκ εἶναι ἠφέσεως καὶ φθορᾶς κόσμου. Πρὸς ἃ τὸ ἀπὸ τῆς μειώσεως τῆς θαλάσσης ἐπιχειρηθὲν, ἐκεῖνο δεέντως ἂν λέγοιτο. Μὴ τὰς ἀνισχύσας νήσους αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰ [t] μὴ δ' εἴ τινες ἀποτομαὶ καλακλυζόμεναι πρὸς παλαι χρόνοις, αὖθις ἠπειρώθησαν, ζκοπεῖν χρή. Φυσιολογίας γὰρ ἀντίπαλον φιλονεικία, τεμπόθηλον ἡγεμόνης ἀληθειαν ἰχνηλατήσειν. Ἀλλὰ [v] πολυπεραζμονεῖται καὶ τἀναντίον· ὅσαι μὲν ἐν ἠπείροις ἀφ' ἁλίοις μένον, ἀλλὰ καὶ μεσόγειοι μοῖραι καλεπόθησαν, [x] ὅτι ἡ χέρσος θαλατωθεῖσα μυριοφόροις ναυσὶν ἐμπλεῖται. Ἡ πρὸς τὸ Σικελικὸν πορθμὸν ἀδομφὴ ἱστορία ἀγνοεῖται παρ' ὐδενὸς τῶν ἐλλογίμων, τὸ παλαιὸν ἠπείρῳ Ἰταλίᾳ Σικελίαν προσάπτουσα. Μεγάλων δὴ τῶν παρ' ἑκάτερα πελαγῶν βιαίοις πνεύμασιν ἐξ ἐναντίας ἐπιδραμόντων, ἡ μεθόριος ἐπεκλύθη καὶ ἀνερράγη· παρ' ἣν καὶ πόλις ἐπώνυμος τοῦ πάθους Ῥήγιον κληθεῖσα ὠνομάσθη. Καὶ τἀναντίον δ' προσεδόκησεν ἄν τις, ἀπίθη· ζωεζεύχθη μὲν γὰρ τὰ τέως διεζευγμένα πελάγη, καὶ τῷ σύρρυσιν ἑνωθέντα· ἡ δ' ἠνωμένη γῆ τῷ μεθορίῳ πορθμῷ διεζεύχθη· παρ' οὐ ἤπειρος ἅπασα Σικελία, νῆσος ἐκλείσθη γενέσθαι. Πολλὰς δὴ καὶ ἄλλας λόγος τῆς θαλάττης ὑπερεχούσης ἀφανίσαι πόλεις καλαποθείσας. Ἐπεὶ καὶ κατ' Πελοπόννησόν φασι τρεῖς· Αἴγειραν, Βοῦραν τε, καὶ ὑψηλὴν Ἑλικείαν, [y] πολλὴ τὸ πελάγος ἐπικλυσθῆναι φορᾷ.

Ἡ δὲ Ἀτλάντις νῆσος ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, ἣ φησιν ἐν Τιμαίῳ Πλάτων, ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ νυκτὶ, ζεισμῶν ἐξαισίων καὶ καταклυσμῶν γενομένων, δύσα καὶ τὸ θαλάττης, ἐξαίφνης ἠφανίσθη, γενομένη [z] πέλαγος ἀπλωτὸν ἀλλὰ βαραθρώδες. Οὐδὲν ἂν εἰς τὸ φθείρεσθαι τὸν κόσμον, ἡ πλασθεῖσα τῷ λόγῳ μείωσις τῆς θαλάττης ζωεργεῖ. Φαίνεται γὰρ ὧν

[f] ὕδαλα] Melius ὕδατα. Mox etiam pro τι repone δι.
[t] μὴ δ' εἰ] Locus Parallelus μηδὲ, & ſic rectè.
[v] πολυπεραζμονεῖται] Melius πολυπεραζμονῆται. Mox etiam deeſt οἱ ante ἠπείροις.
[x] ὅτι] Malè pro ὅση.
[y] πολλὴ] Sic Aldus pro πολλοῦ.
[z] πέλαγος] Reſtitui ex Cod. Vat. & Aldo.

p. 1171.

μὲν ἐξαναχωρῆσα, τὰ δ' ἐπικλύζυσα. Ἐχρῆν γὰρ, μὴ θάτερον τ γινομένων, ἀλλὰ ζυναμφω θεωροῦντας ἐπιμένειν. Ἐπεὶ καὶν τοῖς [a] περὶ βίου ἀμφισβητήμασι, ὁ νόμος δικασὴς, πρὶν παρὰ τ ἀντιδίκων ἀκοῦσαι, γνώμην οὐκ ἀποφαίνεται.

Etenim si aliunde mare recedit, alio etiam immeando terras mergit. Quamobrem istos oportebat, non alterum tantum contemplatione prosequentes sed utrumque, ita demum de ea re statuere. Non aliter atque in civilibus controversiis factitatur, quibus in ipsis probus Judex non ante qua de re agitur sententiam profert, quam ipsos ambigentes vicissim audierit.

Καὶ μὴν ὁ τρίτος λόγος ἐξ ἑαυτοῦ διελέγχεται μὴ ὑγιῶς ἐρωτηθείς. ἀπὸ τ κύβους ἐν ἀρχῇ Φάσεως. Οὐ γὰρ ἅπαξ ἂν πάντα τὰ μέρη φθείροιτο. φθαρτόν ἐστιν ἐκεῖνο, ἀλλ' ἂν πάντα τὰ μέρη ἅμα καὶ ἐν ταὐτῷ ἀθρόα καὶ τ αὐτὸν χρόνον. Ἐπεὶ κἂν ἄκρον ἀποκοπείς τις δάκτυλον, ζῆν δ' ἐκκωλύει· εἰ δὲ τινὶ κοινωνίαν τῶν μερῶν καὶ μελῶν πᾶσαν, αὐτίκα τελευτήσει. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, εἰ μὴ συλλήβδην ἅπαξαπάντα τὰ στοιχεῖα ὑφ' ἕνα [b] καιρὸν ἠφανίζετο, φάσκειν ἐνδέχεσθαι τ κόσμον φθαρτὸν εἶναι [c] ἀναγκαῖον. Εἰ δ' ἕκαστον ἰδίᾳ πρὸς τινὶ τοῦ γείτονος μεταβάλλοι φύσιν, ἀθανατίζοιτο μᾶλλον ἢ φθείροιτο. Παντελὴς γεμὼν ἀνόητα τὸ γένος τ ἀνθρώπων ἀπὸ τ τεχνῶν ἐξετάζεσθαι· τῇ γὰρ περὶ τ λόγον ἀτοπίᾳ τις ἀκολουθήσας, νέον τ κόσμον ἀποφανεῖ κομιδῇ, μόλις πρὸ χιλίων πανύτατα ἐνιαυτῶν. Ἐπεὶ κἂν ὃς παρεμφαίνῃ τ ἐπιστημῶν εὑρέσεις, τ λεχθέντα ἐνιαυτῶν ἀριθμὸν οὐχ ὑπερβάλλουσιν. Εἰ δὴ καὶ λεκτέον τὰς τέχνας ἰσήλικας ἀνθρώπων γένει, μεθ' ἱστορίας φυσικῆς, ἀλλ' οὐκ ἀπερισκέπτως καὶ ῥᾳθύμως λεκτέον. Ἡ δ' ἱστορία [cc] τις; φθοραὶ τ κατ' γῆν, οὐκ ἀνθρώπων ἁπάντων ἀλλὰ τῶν πλείστων, δυσὶ τ μεγίσταις αἰτίαις ἀνατίθενται, πυρὶ καὶ ὕδατος ἀλέκτοις φοραῖς. Καλασκήπτειν δ' ἑκατέραν φασὶν ἐν μέρει, ἐν πάνυ μακραῖς ἐτῶν περιόδοις. Ὅτε μὲν ἂν [d] ἐμπρησμοῖς καταλαμβάνῃ, ῥεῦμα αἰθερίου πυρὸς ἄνωθεν ἐγχεόμενον πολλαχῇ (κεδάνυ), μεγάλα κλίματα τῆς οἰκουμένης ἐπιτρέχον· Ὅταν δὲ καταικλυσμὸς, ἅπασαν τινὶ ὑδατος καλασύρει φύσιν· ἀνθρώπων πολλῶν καὶ χειμάρρων δ' πλημμυρόντων μένον, ἀλλὰ καὶ τὸ καθεστὼς προσυπερβαλλόντων τῆς ἐπιβάσεως. Καλὰ δὴ τὰς λεχθέντας τρόπους, δίχα μυρίων ἄλλων βραχυτέρων, φθειρομένης τῆς πλείστης μέρους ἀνθρώπων, ἐπιλιπεῖν ἐξ ἀνάγκης καὶ τὰς τέχνας.

Jam verò tertium illud argumentum à sese refellitur, ut absurda percunctatione deductum, statim prima argumentatione effata. Neque enim id protinus interiturum est, cujus partes omnes interitui sunt obnoxiæ, sed cujus omnes partes simul & eodem tempore intereunt. Neque verò non is vivere potest, cujus summus digitus abscissus est, cui tamen si ipsi communis usus omnis partium membrorumque auferatur, illico interibit. Eodemque modo, si cuncta simul elementa eodem tempore exolescerent: nimirum fateri necessarium foret mundum corruptionis esse capacem. Si vero elementa singula privatim in naturam mutantur vicini elementi, immortalitate prædita esse ex eo magis constat quam esse interitura. Porrò autem illa summa est stultitia, genus humanum ab artibus æstimare, cujus argumenti absurditatem si quis probandam esse sequendamque censuerit, recentem ille plane mundum hoc argumento demonstraverit, utpote vix ante annos mille conditum. Siquidem omnes artium inventores quos memoria prodente accepimus, eum numerum annorum non excesserunt. Quod si artes æquales esse generi humano dicendum est, consulta jam nobis historia naturali opus erit, nec enim citra animadversionem supinaque fiducia nobis id dicendum est. Historia porrò quænam est illa? Terrestrium interitus, non universorum unaque omnium, sed plurimorum, causis duabus maximis imputantur, ignis scilicet & aquæ inusitatæ abundantiæ, & quam nemo exprimere queat sermone. Utramque enim illam vim in terris decumbere alternis aiunt, longissimis annorum circuitibus. Igitur quando deflagratio grassatur, flumen ignis ætherei superne effusum, multisque in locis & variis sparsum, tractus ingentes orbis terrarum permetitur. Quando autem diluvium *grassatur*, universum aquæ naturam deorsim trahit; cùm interim amnes atque torrentes expatientur, non alveos tantum supergressi, sed etiam ultra constitutum modum incrementi exundantes. Proinde his duobus modis aliisque innumeris sed minoribus, quum genus

[a] περὶ] Sic Aldus pro ἐπί. Mox etiam pro νόμος scriptum νόμιμος à Philone.
[b] καιρὸν] Sic Aldus pro καιρῶν.
[c] ἀναγκαῖον] Sic MS. Vat. & Aldus pro ἀναγκαῖον.
[cc] τις] Scribe omnino τι ex p. 964.
[d] ἐμπρησμοῖς καταλαμβάνῃ] Sic malè pro ἐμπρησμὸς καταλαμβάνῃ.

hominum

hominum perire contigit, artes quoque perire neceſſe eſt; quippe artem ſine artifice ſubſiſtentem haud quaquam videre eſt. Cùm verò in medium morbi graſſati jam langueſcere cœperint & cedere, ita ut hominum genus ex eis qui ingruentibus hiſce caſibus ſuperſtites fuerint, refloreſcere cœperit & repullulare, ibi tum rurſus artes reſurgere incipiunt; non quòd non & ante illæ quidem natæ fuerint, ſed quod circumciſa artificum multitudine, raræ eſſe cœperant. Hæc ferè habebamus, quæ à majoribus accepta, de mundo diceremus pro ingenii facultate.

Δίχα γὰρ τῦ μεθοδεύοντος, οὐκ [e] ἔναι καθ' αὑτὸ ἰδίᾳ ἐπιστήμην. Ἐπειδὰν δ' αἱ μὲν κοιναὶ νόσοι χαλάσωσιν, ἄρξηται δ' ἀνηβᾶν καὶ βλαστάνειν τὸ γένος· ὁκ [f] τ' προσκαταλειφθέντων τοῖς ἐπιφέρασι δεινοῖς, ἄρχεται καὶ τὰς τέχνας πάλιν ἀνίστασθαι· ὃ τὸ πρῶτον γινομένας, ἀλλὰ τῇ μειώσει τ' ἐχόντων ὑποπαγιωθείσας. Ἃ μὲν οὖν περὶ κόσμου παρειλήφαμεν, εἴρηται.

[e] ἔναι] Forſan οἷον. [f] τ' προσκαταλειφθέντων] Locus Parallelus τ' μὲν προσκαταλειφθέντων, ſed eodem redit utraque lectio.

Ecce tibi, Lector Candide, promiſſi fidem de Philone edendo jam tandem fere exſolutam; Paginæ enim præcedentes omnia tum à Turnebo tum ab Hœſchelio & Morellio edita complectuntur; adjectis inſuper integris quibuſdam Tractatibus ex Codd. Vat. & Bodl. deſcriptis, & à me jam primum in lucem editis, ita ut Autor celeberrimus magna ex parte auctior prodeat. Ne vero quicquam deſit ad operis perfectionem, Viris eruditis id monentibus, congerere viſum eſt deperditorum libellorum fragmenta. Sequuntur ergo quæcunque ex Euſebii Præparatione Evangelica, Johannis Damaſceni Parallelis Sacris, Antonii & Maximi ſermonibus, necnon catenis in Regis Chriſtianiſſimi Bibliothecâ ineditis, colligere potui.

FRAGMENTA

# PHILONIS JUDÆI, FRAGMENTA.

## Ex Eusebii Præparat. Evangel. Lib. VII. Cap. XIII.

ΙΝΑ ᾖ μὴ ζοφίζεσθαί με ταῦτα νομίσῃς, ἑρμηνέα ζοι τ̃ ἐν τῇ γεαφῇ διανοίας, Ἑβεαῖον ἄνδεα πᾶσῃ σπουδῇ, τὰ οἰκεῖα πατρόθεν ἀκειβῶς, καὶ πῶς διδασκάλων τὸ δόγμα μεμαθηκότα, εἰ δή σοι τοιοῦτος ὁ Φίλων. Ἐπάκουσον οὖν καὶ τῶνδε, ὅπως τὰς θείας ἑρμηνεύει φωνάς.

Διὰ τί, ὡς πεὶ ἑτέρου Θεοῦ φησι τὸ, ἐν εἰκόνι Θεοῦ [a] ἐποίησα τ̃ ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχὶ τῇ ἑαυτοῦ; Παγκάλως καὶ ζοφῶς τοῦτ' κεχρησμῴδηται. Θνητὸν γὰ οὐδὲν ἀπεικονισθῆναι πρὸς τ̃ ἀνωτάτω καὶ πατέρα τῶν ὅλων ἐδυνάτο, ἀλλὰ πρὸς τ̃ δεύτερον Θεὸν, ὅς ἐστιν ἐκείνου Λόγος. Ἔδει γὰ τ̃ λογικὸν ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ τύπον, ὑπὸ Θείου Λόγου χαρακθῆναι· ἐπειδὴ [b] ὁ πρὸ τοῦ Λόγου Θεὸς κρείττων ἐστὶν ἢ πᾶσα λογικὴ φύσις· τῷ γὰ ὑπὲρ τ̃ Λόγον, ἐν τῇ βελτίσῃ καί τινι ἐξαιρέτῳ καθεστῶτι ἰδέᾳ, οὐδὲν θέμις ἦν γνητὸν ἐξομοιοῦσθαι. Ταῦτα ἐκ τοῦ πρώτου μοι κείσθω τ̃ Φίλωνος [c] ζητημάτων καὶ λύσεων.

VERUM, ne argutari me putes, Hebræum tibi hominem producam, harum literarum ſenſa reſignantem, qui cum res ſuæ gentis à Majoribus acceptas accurate ac diligenter expendit, tum hujuſce dogmatis rationem ex Doctoribus ipſis intellexit, ſi tamen ita de Philone perſuaſum habes. Audi ergo, quemadmodum ipſe ſimilia divinæ Scripturæ loca accipiat.

Cur, inquit, perinde ac ſi de alio Deo loqueretur, ad *imaginem Dei factum abs ſeſe hominem* Gen. i. 27. eſſe ait, non autem ad ſuam? Id vero præclarè omnino atque ſapienter divino celebratur oraculo. Prorſus enim mortale nihil erat: quod ſummi illius ac rerum univerſarum Parentis imagine conſignari poſſet, erat tamen quod ſecundi Dei, hoc eſt ejuſdem Verbi, poſſet. Oportebat enim, hominis animo characterem illum rationis à divina Ratione informari, cum & Deus ille Verbo ſeu Ratione prior, naturam omnem ratione præditam infinito ſuperet intervallo: nec fas omnino quidquam eſſet, quod ortum habuiſſet, ad Numinis illius & Verbo ſuperioris, & in optimæ planeque ſingularis naturæ gradu conſtituti ſimilitudinem aſpirare. Hæc breviter ex primo Philonis Quæſtionum Solutionumque libro.

## Ex Eodem Cap. XXI.

ΚΑΙ ὁ Ἑβεαῖος δὲ Φίλων ἐν τῷ πεὶ τῆς [d] προνοίας, ταῦτα πεὶ τῆς Ὕλης διέξεισι.

Περὶ γὰ τοσοῦ τ̃ οὐσίας, εἰ δὴ γέγονεν ἔντως, ἐκεῖνο λεκτέον. Ἐσοχάσατο πρὸς τὸν τοῦ κόσμου γένεσιν ὁ Θεὸς αὐταρκεστάτης ὕλης, ὡς μήτ' ἐνδέοι, μήθ' ὑπερβάλλοι. Καὶ γὰρ

CUI Philonem Hebræum ſubjiciam, in ſuo de Providentia libro, his verbis de Materia diſputantem.

Jam, inquit, moles hujus naturæ tanta, ortumne aliquem habuerit, ſtatuendum nobis eſt. Deus ergo, cum de Mundi hujus molitione cogitaret, tantum certo providit materiæ, nihil ut ad eam deeſſet omnino, vel omnino ſupereſſet.

[a] ἐποίησα] Ex textu ſcribendum videtur ἐποίησε.

[b] ὁ πρὸ τοῦ λόγου] Videtur Philo potius ſubordinationem quandam verbo tribuere, quam æternitatem ejus tollere, quam toties alibi aſtruit. Sic enim Ille lib. i. πεὶ γεωργίας λόγος ἀϊδιος θεῶ αἰωνίῳ. De quâ voce hæc habet Iſidorus Peluſ. lib. iii. ep. 149. ἡ ἀϊδιότης οἷον ἀπεζωότης ἐστὶ διὸ καὶ ἐπὶ μόνης τ̃ ἀπάρχου φύσεως, τ̃ ἀεὶ κ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχούσης, λαμβάνεται παῦτα. Quinetiam à Philone ὁ λόγος dicitur πεισσεύεται, eodem ſenſu quo Deus ſummus. Forſan tamen ſcriptum primâ manu, ὁ πᾶς, id eſt, πατὴς & λόγος, vel ὑπὲς τ̃ λόγον, ſicut in ſequentibus.

[c] ζητημάτων] Libellus iſte Quæſtionum & ſolutionum dudum periit; agnoſcitur tamen ab Euſeb. Hiſt. Eccleſ. lib. ii. c. 18. Duplex liber Quæſtionum & ſolutionum tum in Geneſin, tum in Exodum, quorum prior tantum Hieronymo notus eſt. Ex utroque autem Fragmenta bene longa extant apud Johannem Damaſcenum in Sacris Parallelis. Titulus libri, Teſte Lambecio, occurrit in Bibliotheca Cæſarea, ſed liber Ipſe adhuc fruſtra quæritur.

[d] προνοίας] Qui liber non tulit ætatem. Cujus tamen Fragmenta adhuc ſuperſunt apud ſolum Euſebium, hic & infra lib. viii. c. 14. Memoratur tamen tum ab Hieronymo de Viris Illuſtribus, tum à Suid. v. Φίλων.

Abſurdum enim planè foret, Artificum noſtrorum vulgus, in ſingula, quæ præ manibus habeant, opera, eaque præſertim, quæ majoris pretii futura ſint, materiæ quantum ſatis fuerit, ad pondus exigere: Qui numeros menſuraſque rerum, juſtaſque ſingulorum inter ſe proportionis æqualitatiſque rationes invenit, eum nihil de materiæ vi neceſſaria cogitaſſe. Dicam igitur hoc libere, nec pauciore, nec copioſiore materia, ad hujus Mundi procreationem opus fuiſſe. Alioqui nunquam is uſque adeo perfectus extitiſſet, nec in omnibus ac ſingulis partibus tam integre ſolideque compactus, niſi ex integra perfectaque natura conſtitiſſet. Prudentis enim ac periti Artificis eſt, antequam in opus incumbat, materiæ quantum opus fuerit præ oculis habere. Et homo quidem, ut cæteris etiam cognitione præſtet, quia tamen vix unquam ab eo penitus errore, qui ad mortales cognatione quadam adhæreſcit, liber eſſe poteſt, ſuis in operibus, à juſtâ materiæ vi aberrarit forte nonnunquam, ut eum vel pauciori aliquid addere, vel ex ampliori detrahere nonnihil oporteat. At vero Deus, fons, inquam, ille cognitionis omnis atque ſcientiæ, amplius quicquam minuſve, quam par eſſet, adhibere non potuit, cum omnibus menſurarum ponderumque rationibus utatur, accurata prorſus ac perfecta mediocritate temperatis. Qui vero ſecus nugari voluerit, nobis ille videlicet omnia continuo cæterorum Artificum objiciet opera, quorum molitio, nonnulla materiæ vel acceſſione vel detractione melius vulgo feliciuſque cedit. Sed nimirum argutias Sophiſta quærat, Sapiens in rimandâ rerum naturalium veritate verſatur. Ita Philo.

ἄτοπον ἦν, τοῖς μὴ κῆ μέρος τεχνίταις, ὁπότε τι δημιουργοῖεν, καὶ μάλιστα τὸ πολυτελῶν, τὸ ἐν ὕλαις αὐταρκεῖς σταθμήσασθαι· τὸ δ' ἀριθμοὺς καὶ μέτρα, καὶ τὰς ἐν τούτοις ἰσότητας ἀνθρηκότα, μὴ φροντίσαι τοῦ ἱκανοῦ. Λέξω δὴ μετὰ παῤῥησίας· ὅτι ἥτ' ἐλάττονος, ἥτε πλείονος οὐσίας ἔδει τῷ κόσμῳ πρὸς κατασκευήν. Ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐγεγόνητο τέλειος, οὐδ' ἐν πᾶσι τοῖς μέρεσιν [d] ὁλόκληρος, εὖ δεδημιουργημένος, οὐ τελείας οὐσίας ὑποτετέλεστο. Πανσόφου γὰρ τοῦ τέχνου ἴδιον, πρὸ ἄρξασθαί τινος κατασκευῆς, τοῦ ἱκανοῦ ἰδεῖν ὕλην. Ἄνθρωπος μὲν ὤν, κἂν εἰ τῶν ἄλλων τοῦ ὀλιγῳ διαφέροι, μὴ δυνάμενος κατὰ τὸ παντελὲς ἐκφυγεῖν τοῦ ζυγενῆ τῶν θνητῶν πλάνην, ἀπατῷτο ἂν ἴσως περὶ τοῦ ποσότητα τ' ὕλης, ὁπότε τεχνιτεύοι· ποτὲ μὲν, ὡς [e] ἔλαττον προσιθέναι, ποτὲ δ', ὡς περιττὸν ἀφαιρεῖν. Ὁ δὲ πηγή τις ὢν ὀλιγῳμῶν, ἐνδεὲς ἢ περιττεῦον οὐδὲν ἔμελλεν ὑποβάλλεσθαι, μέτροις ἅτε χρώμενος εἰς ἀκρίβειαν ὑπερφυῶς πεπονημένοις, ἅπασιν ἐπαινετοῖς. Ὁ δὲ βουλόμενος ἄλλως ὑθλεῖν, οὐκ ἂν φθάνοι, καὶ τὰ πάντων ἔργα τῶν τεχνιτῶν [f] αἴτια τιθέμενος, ὡς ἄμεινον τὸ κατασκευῆς ὀλιγαχόθεν προσθέσθαι τινὸς ἢ μειῶσθαι τοῦ ἐν ὕλαις. Ἀλλὰ γὰρ Σοφιστείας μὲν ἔργον ἀνευρισκολογεῖν, Σοφίας δὲ, ἕκαστα διερευνᾶν τῶν ἐν τῇ φύσει. Καὶ τὰ μὲν τοῦ Φίλωνος τοῦτον ἐχέτω τὸν τρόπον.

## Ex Ejuſdem Lib. VIII. Cap. V.

INITIUM à Philone ducemus, quæque de Judæorum ex Ægypto migratione Moyſe Duce ſuſcepta commemorat, ex primo librorum eorum, quos Hypotheticos inſcripſit, repetemus, ubi Judæorum adverſus illorum accuſatores defenſionem inſtituens, hunc in modum loquitur.

Enimvero antiquiſſimum generis parentem ſui ex Chaldæis oriundum eſſe, hunc vero populum ex Ægypto, in quam ex Syria jam olim commigraverat profectum, partim quod eum infinita multitudine auctum terra illa non caperet, partim quod is exaggeratam animi vim & magnitudinem ab educatione ipſa hauſtam foveret, partim quod Deus ipſe non modo tam viſis, quam ſomniis eos ad emigrandum invitaret, ſed etiam (quo ſtimulo non vehementior alius fuit) ardens

ΠΡΩΤΑ δὴ θήσω Φίλωνος τὰ περὶ τὴν ἀπ' Αἰγύπτου πορείας τῶν Ἰουδαίων, ἣν πεποίηνται Μωσέως ἡγεμόνος, ἀπὸ τοῦ πρώτου συγγράμματος, ὧν ἐπέγραψεν [ff] Ὑποθετικῶς· ἔνθα τὸν ὑπὲρ Ἰουδαίων, ὡς πρὸς καθηγόρους αὐτῶν, πεισόμενον λόγον, ταῦτά φησιν.

Τὸν μὲν παλαιὸν αὐτοῖς πρόγονον ἀπὸ [g] Χαλδαίων εἶναι, τὸν δὲ λαὸν ἀναπλῆναι τοῦτον ἐξ Αἰγύπτου μιγάδα ἀπὸ Συρίας τὸ πάλαι, μυριάσι τε ἀμυθήτοις πλήθουσα· καὶ τὴν γῆν οὐκ ἄσης ἱκανῆς, πρὸς δ' ἔτι καὶ νεότητι φρονημάτων ἐπτερωμένον [h] μεγάλως, καὶ ἅμα τοῦ Θεοῦ διὰ φασμάτων καὶ ὀνειράτων ἔξοδον αὐτοῖς δηλοῦντος, καὶ ἑδενὸς ἧττον εἰς πόθον αὐτὴν δαίμονα [i] ἐμπεσόντας τοῦ παλαιᾶ καὶ ἀρχαίας

[d] ὁλόκληρος] Adde καί. Mox etiam, monente Vigero, adde εἰ μὴ poſt διδημιουργημένος. Vel ſic forſan ſcribi poteſt ὁλόκληρος, εἰ διδημιουργημένος μὴ οὐκ, &c.

[e] ἔλαττον] Melius ἐλάττονι.

[f] αἴτια τιθέμενος] Vigerus reponi vult αἰτιατιθέμενος. Forſan αἴτια τιθέμενος. Mox etiam in ſequentibus repone ἀμείνους κατασκευῆς.

[ff] ὑποθετικῶς] Vigerus rectè reponi vult ὑποθετικῶν. Idem vero notat, *id Philoni placuiſſe nomen, quod hoc in opere* κατ' ὑπόθεσιν *ut plurimum diſputaret, ac frequenter dilemmate propoſito alterutrius partis optionem daret, ſic tamen ut ex utraque poſtmodum* κατ' ὑπόθεσιν *ingeniosè tractata, ſuam in rem argumenta duceret.* His adde librum hunc diu intercidiſſe, nec à quovis veterum præter Euſebium agnoſci.

[g] Χαλδαίων] Forſan Χαναναίων. Non enim de Abrahamo qui vulgò Chaldæus eſt dictus, ſed de Jacobo Cananæâ oriundo agit, ut liquet ex ſequentibus.

[h] μεγάλως] Forſan melius μεγαλείως.

[i] ἐμπεσόντας] Scribe ἐμπεσόντα, ſcil. λαόν.

γῆς· Ὅθεν δὴ κ᾽ τ᾽ πρόγονον ἐκεῖνον αὐτοῖς [i] μ[ε]λθεῖν εἰς Αἴγυπ[τ]ον, εἴτε τῷ Θεῷ δὴ δόξαν, εἴτε προνοί[ᾳ] τινί· πάντων εὐδαιμονῆσαι μά-λισ[τ]α, ὡς ἀπ᾽ ἐκείνης μέχρις εἰς τὸ παρὸν, τό τε ἔθνος αὐτοῖς κ᾽ γενεὰς [ϵ] ἀ[ρ]ιθμῆσαι, κἀπὶ τοσοῦτον ὑπερβάλλειν εἰς πολυανδρί[α]ν. Καὶ μ᾽ βραχέα φησίν· ἀνήρ γε μὲν αὐτοῖς ἡγεῖτο τ᾽ τε ἐξόδου κ᾽ τῆς [k] πορείας, εἰς ὢδ᾽ν τ᾽ πολλῶν, εἰ βούλ[ϵ], δ[ι]άφορ[ο]ν· [l] ὅτω κ᾽ ἐλοιδόρων γόητα καὶ κίρκωπα λόγων. Καλῆς μ᾽τει γενετείας καὶ πανουργίας, ἐξ ἧς τὸν γε λαὸν ἅπαν[τ]α ἐν ἀνυδρί[ᾳ] κ᾽ λιμῷ, κ᾽ τ᾽ ὁδῶν ἀγνοί[ᾳ], καὶ δ[ι]πορί[ᾳ] τ᾽ ζυμπάντων, ὐ μόνον εἰς τὸ παν[τ]ελὲς διεσώσα[τ]ο, κ᾽ ὥσπερ ἐν εὐ-θη[ν]ί[ᾳ] πάσῃ, κ᾽ [m] πανδημπομπῇ τ᾽ μι[ϵ]ξυ κα-μμίων ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀσα-σιάσας αὐτὸς, κ᾽ πρὸς ἑαυτὸν μάλισ[τ]α εὐπει-θεῖς διεφύλαξε. Καὶ ταῦτα οὐκ ὀλίγον δήπ[ου] χρόνον, ἀλλ᾽ ὅσον ὐδ᾽ οἰκίαν ἐν ὁμοφροσύ[ν]ῃ ζυμμεῖναι μ[ε]τὰ πάσης εὐθη[ν]ίας εἰκός ἐσ[τ]ιν. Καὶ ὐ δίψ[ο]ς, ὐ λιμὸς, ὐ φθορὰ ζωμάτων, ὐχὶ φόβ[ο]ς πρὸ τ᾽ μελλόντων, ὐκ ἄγνοια τ᾽ ζυμβησομ[έ]νων, ὅπ[ι] τ᾽ Γόητ[α] ἐκεῖνον ἐπῆρε τὸς ἐξαπα[τ]ωμ[έ]νους κ᾽ [n] πεφθειρομ[έ]νους λαούς. Καί-τοι τι βούλ[ϵ] φῶμ[ε]ν; ἐκείνῳ τινα εἶναι τοσαύ-τ[η]ν τέχν[η]ν, ἢ δεινότη[τ]α λόγων, ἢ ζωέσιν, ὡς τ᾽ τοσούτων καὶ τοιούτων ἀτόπων, κ᾽ πρὸς ὅλεθρον ἅπα[ν]τας ἀγόν[τ]ων δ[ι]ικρατεῖν; ἢ γὰρ τὰς φύσεις τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν ἀνθρώπων ὐκ ἀμα-θῶς ὐδὲ δυσκόλως, ἀλλ᾽ εὐπειθῶς καὶ τοῦ μέλλον[τ]ος ὐκ ἀπρονοήτως ἔχειν· ἢ τούτους μ᾽ ὡς μάλισ[τ]α κακὸς εἶναι, τ᾽ ἢ Θεὸν τὰς δυσ-κολίας αὐτῶν πραΰνειν, κ᾽ τὸ παρόν[τ]ος κ᾽ τὸ μέλλον[τ]ος ὥσπερ δ[ι]ηςατεῖν. Ὅπερ γάρ σοι μάλισ[τ]α ἂν ἐκ τούτων ἀληθὲς εἶναι δόξῃ, πρὸς ἐπαίνου καὶ τιμῆς [ϵ] ζῆλου πρὸ αὐτῶν ζυμπάντων ἰσχύειν φαίνε[τ]. Καὶ τὰ μ᾽ τῆς ἐξόδου δὴ ταῦτα. Ἐπειδὴ [τ] εἰς τὸν γῆν ταύ-τ[η]ν ἦλθον, ὅπως μέν πο[τ]ε ἄρα ἱδρύνθησαν, κ᾽ τὸν χώραν ἔχον, ἐν ἱερ[ο]ῖς ἀναγρα[φ]αῖς [o] δηλοῦσιν· ὐ μὲν ἔγωγε δικαιῶ μᾶλλον καθ᾽ ἰσορρί[α]ν, ἢ κα[τ]ά τινα λογισμὸν περὶ αὐτῶν τὰ εἰκότα ἐπεξελθεῖν. Πότερον γάρ πο[τ]ε βού-λ[ϵ]; τῷ πλήθει τ᾽ ζωμάτων ἔτι πρεσβύ[τ]ας, καί-περ εἰς τέλ[ο]ς κεκακωμ[έ]νους, ὅμως [τ] διϊσχύ-ο[ν]τας, καὶ τὰ ὅπλα ἐν χερσὶν ἔχο[ν]τας, εἶτα

illis antiquæ patriæ deſiderium injeciſſet: ex qua nimirum, ille generis ſui princeps, cum in Ægyptum commeaſſet, ſive quod ita Deo videretur, ſive occulta quadam Providentiæ vi, cæteros omnes adeo ſortis felicitate ſuperaſſet; ut ab illo tempore in hodiernum uſque diem, conſtantiſſime propagata gens illa ſit, & fœcunditate ſobolis admirabili pullularit. Tum paucis interjectis: Ac virum quidem, inquit ille, profectionis ſimul itineriſque ducem habuere, nihil admodum, ſi ita vis, hominum vulgo excellentiorem. Nam eum præſtigiarum quoque, ac veteratoriæ orationis inſimulabant. Demus id vero, ſed præſtigias accipe, verſutiamque laudabilem, qua populum univerſum, ſiti, fame, viarum ignoratione, ac rerum omnium penuria laborantem, perinde ut in ſumma cunctorum bonorum abundantia & ſuppeditato ab interjectis nationibus commeatu, ſalvum & incolumem præſtitit; verum etiam illum ut à mutuis animorum diffidiis liberum habuit, ita ſibi rebus in omnibus obſequentem. Atque id non ad breve aliquod exiguumq; tempus, ſed tamdiu certe quidem, quamdiu in ſimili voluntatum concordia, ut affatim cuncta ſuppeterent, manere ac perſiſtere ne familia quidem una potuiſſet. Ita neque ſitis, neque fames, non lues corporum, non imminentium periculorum metus, non caſuum ignoratio futurorum, adverſus Præſtigiatorem illum, tantam populi multitudinem, & illius fraudibus doliſque circumventam, & paſſim aliquando pereuntem concitavit. Qualem obſecro te, hominis hujus tantam ſive artem, ſive orationis vim, ſive ſapientiam fuiſſe dicemus, quæ tot ac tam varias diſcriminum monſtrorumque formas, præſenſque omnibus exitium ſæpe minitantes una ſuperaret? Oportuit videlicet, aut eorum, quibus imperabat, ingenia, non jam imperita rerum eſſe, ductuque difficilia; ſed cum ad obtemperandum ex ſeſe prompta, tum vero ne futuri quidem improvida: aut, licet inſigni morum improbitate forent, Deum tamen hoc ipſis naturæ vitium aſperitatemque lenire: & præſentis ſimul futurique rationes Providentiæ ſuæ conſilio moderari. Utrum autem dederis, id profecto erit ejuſmodi, quod ad præcipuam quandam univerſorum laudem atq; dignitatem pertinere videatur. Et profectionis quidem hæc ratio fuit. Jam ubi terram illam attigiſſent, quemadmodum ſuarum ibi rerum domicilia collocarint, eamque regionem tenuerint, ſacræ quidem eorum literæ loquuntur: malo tamen hoc loco, non tam rei geſtæ hiſtoriam, quam ratiocinando, quod veriſimile fuerit, perſequi. Utrum enim eos mavis, hominum adhuc valentes numero, tametſi perpetuis fractos debilitatoſque laboribus, auctis tamen confirmatiſque viribus,

[i] μ[ε]λθεῖν] Vigerus reponit μ᾽ τὸ ἐλθεῖν. Forſan κα[τ]ελθεῖν. Mox vero pro προνοίᾳ ſcribe εὐνοίᾳ.

[k] πορείας, εἰς, &c.] Sic ſcribe & diſtingue πορείας εἷς, ὐδὲν, &c.

[l] ὅτω] Melius ut opinor ὅν τινα, vel ὅθεν αὐτὸν, quod magis placet. Mox etiam pro λίγων, forſan ſcribendum λί-γω[ν]ς.

[m] πανδημπομπῇ] Scribe πανδημπομπῇ λ[ϵ], &c.

[n] πεφθειρομ[έ]νους] Quidni vero πεπτωκομ[έ]νους? ob præcedens ἐξαπα[τ]ωμ[έ]νους. Eccleſiaſt. ix. 3. πεφθορέναι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. Ubi Hexapla. πεφθόρεια, πλάνη. Heſych. v. πεφθορέν[η], πλανᾶται. Idem v. πεφθορᾶς, πεπατημέν, πλάνης.

[o] δηλοῦσιν] Melius δηλοῦται.

ea

ea loca poſtmodum armis occupaſſe, Syroſque ſimul ac Phœnices ſuis in penatibus focisque patriis dimicantes ſubegiſſe? An imbelles potius & ignavi cum eſſent, adeoque pauciſſimi, & à rebus omnibus bello gerendo neceſſariis imparati, aliis tamen & aliquem erga ſe venerationis ſenſum injeciſſe, & à volentibus ultroque cedentibus regionem accepiſſe: tum eoſdem paulo poſt ædificaſſe templum, ac cætera, quæ ad pietatem religionemque ſpectarent, conſtituiſſe? Nam id quidem argumento eſt, quam certam vel apud hoſtes divini erga ſe amoris opinionem excitaſſent: hoſtes enim eos neceſſitas ipſa faciebat, quorum ipſi patriam invadere molirentur. Ab illis ergo ſi obſervantiæ tantum & honoris auferre potuerunt, quis non eoſdem felicitate reliquis omnibus præſtitiſſe fateatur? Jam quid ſecundum poſtea, quid tertium commemorem? An integritatem inſtituti, obedientiæque conſtantiam? An vero ſanctimoniæ decus, & illibatum æquitatis religioniſque florem? Quippe virum illum, quiſquis demum is fuerit, uſque adeò ſuſpexere, ut quicquid ipſi viſum eſt, probarint univerſi; atque ita, ſive hanc Reip. formam ſuo ipſe ſenſu arbitrioque deſcripſerit, ſive divinitus illam acceperit, eam certe non alteri, quam Deo acceptam tulerint, totque annorum ſpatio (certum equidem numerum definire non poſſum, ſed tamen amplius bis mille) ne vocem quidem unam, in iis, quæ ſcripta reliquit, immutarint: milliesque potius emori, quam legibus aliis vivere moribuſque malint. Hæc ille. Quibus ſumma legum earum capita ſubjungit, quibus ſuam Judæis Rempublicam Moſes informarat: his verbis.

κ᾽ κράτ@· ἐλεῖν τιὼ χώραν, Σύρυς τε ὁμῦ κ᾽ Φοίνικας ἐν αὐτῇ τῇ ἐκείνων γῇ μαχομένυς ° νικῶ῎ντας; Ἢ τὺς μὲ ἀπολέμυς καὶ ἀνάνδρυς εἶναι, κ᾽ πανῖελῶς ὀλίγυς ὑποθώμεθα, καὶ τ῀ εἰς πόλεμον πᾳδαγωγῶν ἀπόρυς, αἰδέσεως δὲ τυχεῖν πᾳ῀ὰ τύτοις, κ᾽ τιὼ γῆν λαβεῖν παρ᾽ ἐκόντων; Ἔπειῖα δ᾽ ὀθὺς ἀκ εἰς μακρὸν, τόν τε νεὼν οἰκοδομῆσαι, καὶ τἄλλα εἰς ὁσίεσιαν καὶ ἁγισείαν καῖασήσαᾳ; Δηλοῖ γὰρ, ὡς ἔοικε, ταῦτα, κ᾽ θεοφιλεςάτυς αὐτὺς ἀνωμολογῆᾳ καὶ πᾳ῀ὰ πῖς ἐχθροῖς. Ἐχθροὶ γ῀ ἦσαν ἐξ ἀνάῖκης, ὧν ὅλι τιὼ γῆν ἐξαίφνης ἦλθον ὡς ἀφαιρησόμνοι. Παρὰ τύτοις δ᾽ ἂν αἰδέσεως κ᾽ τιμῆς τυῖχάνοντες, πῶς ἀκ ὑπερβάλλειν ὁτυχίᾳ τὺς ἄλλυς φαίνον῀; Τίνα ῀ τὰ δ῀ύτερα ἐφεξῆς, ἢ τὰ τρίτα πρὸς τύπις λέγωμεν; Πότερον τὸ τ῀ ὁσιόμίας καὶ ὁσεβείας αὐτῶν, ἢ τ῀ ᵖ ἰσιότη῀@· κ᾽ δικαιοσύνης κ᾽ ὁσεβείας; Ἀλλὰ τ῀ μὲ ἄνδρα ἐκεῖνον, ὅς τίς πο῀ε ἦν ὁ τὺς νόμυς αὐτοῖς θεὶς, ἅτω ῀Φόδρα ἐθαύμασαν, ὡς ὅ, τι δή πο῀ε ἔδοξεν ἐκείνῳ, κ᾽ αὐτοῖς. Εἴτε ἂν λελογισμέν@· αὐτὺς, εἴτε ἀκόων πᾳ῀ὰ δαίμον@· ἔφασε, τῦτο ἅπαν εἰς τ῀ Θεὸν ᵠ ἀνάγειν· κ᾽ πλειόνων ἐτῶν διεληλυθότων, τὸ μὲ ἀκριβὲς ὐκ ἔχω λέγειν ὁπόσα, πλέω δ᾽ ἂν ἡ διχίλια ἔτη, μὴ ῥῆμά γε αὐτὺς μόνον τ῀ ὑπ᾽ αὐτ῀ γεγραμμθέων κινῆσαι, ἀλλὰ κ᾽ν μυριάκις αὐτὺς ἀποθανεῖν ὑπομεῖναι θᾶ῀ον, ἢ πῖς ἐκείνυ νόμοις κ᾽ ἔθεσιν ἐναντία πειθῆναι. Ταῦτ᾽ εἰπὼν, ὑπιτέμνε῀@ τιὼ ἐκ τ῀ Μωσέως νόμων κα῀αβεβλημένιω τῷ Ἰυδαίων ἔθνει πολιτείαν, γεάφων ἅτως.

## Ex Eodem Cap. VII.

NUM quid iſtorum, inquit, aut ſaltem iis affine, locum apud eos habet, quod ſpeciem manſuetudinis ac facilitatis aliquam habere videatur: litium intentiones, tergiverſationes, comperendinationes, mulctæ, mulctarumque à reis quæſitæ diminutiones? Nihil plane: at ſimplicia certaq; omnia. Si puerorum amoribus, ſi adulterio peccaveris: ſi puellæ (marem enim hoc in genere ne appelles quidem) ſtuprum obtuleris: ſi tuam ipſe pudicitiam prodideris: ſi præter ætatem turpe quid aut perpeſſus eris, aut ſtatueris, aut molitus fueris; ſcelus morte luito. Si aut ſervo, aut libero injuriam feceris, ſi aut habueris in vinculis, aut abductum vendideris: ſi profani ſacrive quidpiam furto ſuſtuleris: ſi non opere modo, ſed verbo tenus impie feceris, non in Deum quidem (abſit enim, ut vel hoc nobis verbum excidat, propitiuſque nobis DEUS ille ſit, quibus in mentem vel ipſa hoc de crimine cogitatio ſubie-

ΑΡΑ τί τύτων ἢ τύτοις πρόσμοιον παρ᾽ ἐκείνοις ἐςὶ, πρᾶον εἶναι ῾ δοκεῖ κ᾽ τιθασόν; Καὶ δικῶν ἐπαγωγὰς, κ᾽ ζκήψεις, Ϲ ἀναβολὰς, κ᾽ τιμήσεις, Ϲ πάλιν ὑποτιμήσεις ἔχον; ὐδέν· ἀλλὰ πάνῖα ἁπλᾶ καὶ δῆλα. Ἐὰν παιδερασῇς, ἐὰν μοιχᾷς, ἐὰν βιάσῃ παῖδα (ἄῤῥενα μὲ μηδὲ λέγε) ἀλλὰ κ᾽ν θήλειαν· ὁμοίως ἐὰν ῀αυτὸν κα῀απορνᾷς, ἐὰν παρ᾽ ἡλικίαν αἰσχρόν τι παθῇς, ἢ δοκῇς, ἢ μέλλῃς. Θάνα῀@ ἡ ζημία. Ἐὰν εἰς δῦλον σῶμα, ἐὰν εἰς ἐλᾰ́θερον ὑβρίζῃς, ἐὰν δεσμοῖς ζωὴχῃς, ἐὰν ἀπάγων πωλῇς· ἐὰν βέβηλα, ἐὰν ἱερὰ πᾳῖκλέπ῀ῃς· ἐὰν ἀσεβῇς, ὐκ ἔργῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ῥήμα῀ι τῷ τυχόντι, εἰς μὲ Θεὸν αὐτὸν (ἵλεως ἡμῖν ὁ Θεὸς, καὶ αὐτῆς τ῀ πῖ τύτων ἐννοίας γλώσιο) ὐδὲ

° νικῶ῎ας] Forſan νικᾶν ἀπαι῎ας. Item μανῳὸν in ſequentibus.

ᵖ ὁσιότη῀@] Forſan ἱσότη῀@. Hujuſmodi mendum ſæpiùs occurrit apud Philonem. Vide dicta ad p. 744.

ᵠ ἀνάγειν] Forſan ἀιάγῃ, vel, quod magis placet, ἀνῆγον, ſcil. ἅτοι.

῾ δοκᾶ] Vigerus rectè reponit δοκᾶν. Mox vero ſcribe ἢ δικᾶν, &c.

ἄξιον

ἄξιος λέγειν, ἀλλ' εἰς πατέρα ἢ μητέρα, ἢ εἰεργέτην ζωυτοῦ, θανάτῳ. ὁμοίως· καὶ ὅστις, ὁ κοινὸς, οὐδ' ὁ τυχὼν, ἀλλὰ δεῖ καταλυθῆναι τὰ εἰπόντα μόνον, ὡς ὁ χείρονα ἀσεβείας παράξαντα. Ἀλλὰ δ' αὖ πάλιν, ὁποῖά τινα· γυναῖκας ἀνδράσι δουλεύειν, πρὸς ὕβριν μὲ ἀτιμίας, πρὸς ὑπείθειαν δ' ἐν ἅπασι. Γονεῖς παίδων ἄρχειν ὑπὲρ σωτηρίας καὶ πολυωρίας. Τῶν ἑαυτοῦ κτημάτων ἕνα ἕκαστον κύριον εἶναι, μὴ θεόν γε ὑπεξημισάντα αὐτοῖς, μηδ' ὡς τῷ Θεῷ ταῦτα αἰτήσιν. Εἰ δὴ λόγῳ μόνον ὑποχέας προαπόσοι, ψαῦσαι καὶ θίγειν αὐτῶν οὐκ ἔξιν, ἀλλ' ὑβὺς ἁπάντων ἀποκεκλεῖας. Μή μοι τὰ τῶν Θεῶν ἁρπάζειν, μηδ' ἀποσυλᾶν ἑτέρων ἀναθημάτων· ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκεῖα, ὥσπερ ἔφλυ, προαπεσόν τι καὶ λαθὸν αὐτὸν ῥῆμα, ἐπαναθήσῃ. Εἰπόντα δὴ, πάντων στέρεας· μεταγινώσκοντι δὴ καὶ ἐπανορθωμένῳ τὰ λελεγμένα, καὶ τῇ ψυχῇ προσαφαιρεῖας. Καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ὧν κυρεῖ, ὁ αὐτὸς λόγος. Ἐὰν ὑπισχνῆται τροφὴν γυναικὶ ἀνὴρ, ἱερὰν εἶναι, τροφῆς ἀνέχειν. Ἐὰν πατὴρ [x] ᾖ, ἐὰν ἄρχων τῷ ὑπηκόῳ, ταὐτόν. Καὶ ἔκλυσις δὴ ὑπισχνημένων, ἡ μὲ τελεσθέντων καὶ μεγίστη, τὸ ἱερέως ἀποφῆσαι θεόν· ὑπὸ γὰρ τοῦ Θεοῦ, κύριος ἔστω δέξασθαι· καὶ μὴ ταύτῃ δὴ, [y] ἡ τοῦδε τῶν μᾶλλον ἀεὶ κυρούντων ὁσίαν εἶναι τὴν Θεὸν ἀποφαίνειν· ὡς μηδὲ ἐπ' ἀνάγκαις τῇ ἀνάθεσιν δέχεσθαι· Μυρία δὴ ἄλλα ὑπὲρ τούτοις, [z] ὅσα καὶ ὑπὲρ ἀγράφων ἐθῶν ἢ νομίμων. Κἂν τοῖς νομίμοις αὐτοῖς· ἃ τις παθεῖν ἐχθαίρει, μὴ ποιεῖν αὐτόν. Ἃ μὴ κατέθηκεν, μηδ' ἀναιρεῖσθαι, μηδ' ἐκ πρασιᾶς, μηδ' ἐκ ληνοῦ, μηδ' ἐξ ἅλωος· μὴ θημῶνος ὑφαιρεῖσθαι μέγα ἢ μικρὸν ἁπλῶς μηθέν. Μὴ πυρὸς δεηθέντι φθονεῖν. Μὴ νάματα ὑδάτων ἀποκλείειν· ἀλλὰ καὶ πλουσίοις καὶ πένησι τροφὴν ἱερανίζουσι πρὸς τὸ Θεὸν δικαίως ἀνέχειν. Μὴ ταφῆς νεκρῶν ἐξείργειν, ἀλλὰ καὶ γῆς αὐτοῖς ὅσον γε εἰς τὸ ὅσιον, προσεπιβάλλειν· μὴ θήκας, μὴ μνήματα ὅλως καθοικοδομοῦντα κινεῖν.

rit:) ſed in patrem aut matrem, aut eum, qui beneficiis te ſibi obſtrinxerit: morte ſimiliter luito, eaque non communi quidem ac vulgari: ſed quiſquis vel lingua tantum hoc in genere deliquerit, lapidandus is eſt, quaſi nihil ei, qui impie quid fecerit, improbitate concedat. Alias præterea leges id genus habent, cujuſmodi eæ ſunt, quæ ſequuntur; Uxores viris non ullam ad contumeliam, ſed quoties obedientiæ ratio poſtulabit, rebus in omnibus obtemperanto. Parentes imperium in liberos habento, quo tamen ad eorum ſaluti præcipua cura ſtudioque conſulendum utuntor. Suarum quiſque facultatum dominus eſto, niſi eas Deo, vel dicatas utcunque, vel omnino ſacras eſſe voluerit. Nam ſi vel ore tenus ſponſionem ejuſmodi aliquam nuncuparit, nihil eorum deinceps attingere poterit, ſed omnibus ei continuo interdictum erit. A page vero, quidquam ex iis, quæ Numinibus conſecrata forent, aut ex donariis alienis rapere: nam res etiam cujuſque proprias, ut jam dixi, vel unum quod imprudenti Domino exciderit, verbum conſecrabit. Ita, cujus ea vox fuerit, cunctis ille ſpoliandus erit: imo, ſi eam mutata ſententia, revocare conabitur, vita quoque ſpoliandus. Atque eadem cæterorum præterea, in quos poteſtatem quis habeat, ratio eſt. Si vir uxoris ſuæ alimenta Deo ſacra eſſe voluerit, alimentis ei ſuis abſtinendum. Si de filio pater, ſi Princeps de ſubditis, ſimile quiddam ſtatuerit, fixum idem habendum ac ratum. Porro votorum ejuſmodi ſolutio, ſi de perfectiſſima & maxima loquimur, Sacerdotis, qui ea ſibi probari neget, propria eſt: Eum enim ſuum quaſi vicarium Deus eſſe voluit, qui ea vel ſuſcipere, vel repudiare ſummo jure poſſet. Altera vero eſt ab iis, penes quos præcipuus ſemper manet rei dominatus, fas quoddam & facultas profecta, qua quis placatum ſibi propitiumque Numen eſſe pronunciet. Ita conſecrationes illas ratas habendi, nulla ſubeſt neceſſitas. Alia inſuper infinita ſunt, quæ partim ſine ſcripto, moribus tantum & conſuetudine, partim ſcriptis etiam legibus continentur. Ac poſterioris etiam generis ſunt, quæ ſequuntur. Quæ quis moleſte graviterque ferret, ea ipſe ne facito. Quæ non depoſuerit, ea ne tollito. Nihil penitus quantulumcunque ſit, ex alterius vel horto, vel torculari, vel area, vel acervo furtim ſubtrahito. Ne cuiquam petenti ignem invideto. Fluentium aquarum uſu neminem excludito. Pauperibus & corpore mutilis ſtipem mendicantibus Dei cauſa pie ſubvenito. Mortuum neminem ſepeliri prohibeto, ſed ei potius, religionis ſaltem cauſa, ter-

[x] ᾖ] Vigerus, rectè reponit, ᾖ, item ὑπηκόῳ in ſequentibus. Vide autem de hujuſmodi Hebræorum conſuetudine D. Matth. xv. 5.

[y] ἡ τοῦδε τῶν, &c.] Locum mendoſiſſimum, ut videtur, ſic emendat Vir Eruditus J. M. ἡ δωρημάτων ἀκυσίων θυσία ἵλεων τὸ θεὸν ἀποφαίνῃ, ὡς μηδ' ἐπαναλῆσις τὴν ἀνάθεσιν, &c.

[z] ὅσα] Melius οἷα.

[a] πρὸς τὸ Θεὸν] Scribe τὸ βίου ἐπαρκῶς παρέχειν.

[f] ὡς] Vigerus reponit ὅς.

[t] μοι τα] Forſan primâ manu ſcriptum θύματα, vel vox ἱερὰ excidit è Textu, ſed prior conjectura arridet. Heſych. v. Σύματα, σφάγια, ἱερεῖα, ἀπαρχαὶ, &c. Reſpicit Noſter Deos Gentiles eorumque Donaria. Iſta vero lex ſic explicatur à Joſeph. Ant. lib. iv. c. 8. βλασφημείτω δ μηδεὶς θεὸς ὃς πόλεις ἄλλας νομίζησιν· μὴ συλᾶν ἱερὰ ξένικα, μηδ' ἂν ἐπιτυμβίοις ἢ τοῖς θεῶν κτήμασιν λαμβάνειν.

[v] ἐπαναθέσῃ] Omnino malè. Sic vero ſcribe & diſtingue, ἐπ' ἀναθέσῃ εἰπόντα ἅπασιν στέρεας. Mox vero pro ἐπανορθωμένῳ, ſcribe ἀπαρνημένῳ.

ram injicito. Defunctorum loculos aut sepulcra, ne leviter quidem commoveto. Neque nexum, neque mali quidquam aliud hominis ad egestatem ac necessitatem adjungito. Ne virilis seminis jam decisi vim aut mulierum abortionibus aut aliis artibus obtundito. Animantibus aliter, quam aut Deus, aut Legislator ipse præscripserit, ne utitor. Semen ne disperdito. Partum servituti ne mancipato. Ne lancem iniquam, ne modium justo minorem, aut nummum adulterinum subjicito. Ne amicorum arcana privatis impulsus inimicitiis prodito. Busygia autem illa, quo per Deum nobis tandem abiere? Sed attende porro, quæ atteximus. Ne Parentes à liberis, ut mancipia tua sint, neve uxorem à conjuge, ut eorem legitimo pretio persoluto dominus sis, recto sejungito. Atque hæc graviora plane sunt ac majora. Sunt & minora quædam atque humiliora. Cujusmodi sunt, Domesticum nidum pullis ne spoliato. Nullius animantis, quæ ad te confugerit, obsecrationem rejicito: & si quid hoc in genere levius est. Minuta hæc tibi forte ac nihili facienda videantur. At de iis sancita lex & magna est, & omni cura studioq; servatur: magnæ item denunciationes, imprecationes magnæ, quas pestis ultima consequatur: magnus denique rerum illarum inspector Deus, & criminum ubique vindex. Idemque paucis interjectis, Quid? hoc non admiratione dignum existimas, integro sæpe die, imo non uno duntaxat aliquo, sed pluribus, iisque non aliis alios continenter, sed ex intervallo, consequentibus, & ejusmodi quidem intervallo, quod in septimum quemque desinat; profanorum licet dierum consuetudine vim (ut sit) maximam obtinente, nullum tamen omnino præceptum violari? An id forte probandæ tantum & exercendæ continentiæ causa institutum fuit, ut non minus functiones suas intermittere, si quando opus esset, quam aliquid agere possent? Cave credas. Sed hoc in magni cujusdam & eximii operis loco ponendum Legislator putavit, ut non cæteris modo rebus, tam intermittendis, quam gerendis idonei, sed etiam ut patriarum legum & consuetudinum ignari peritique forent. Quid igitur septimis illis diebus instituit? Eos nimirum eundem in locum una convenire voluit, ut silentio summaque cum modestia considentes, legum recitationi aures accommodent, itaque nihil ipsos omnino fugiat. Atque hunc illi conveniendi simul considendique morem, sic perpetuo retinent, ut multitudo quidem universa sileat, nisi cum ea, quæ leguntur, faustis ac lætis acclamationibus prosequitur: è Sacerdotibus autem vel Senioribus aliquis, sacras

Μὴ δεσμᾶ, μὴ κακὸν μηδὲν πλέον τῷ ἐν ἀνάγκαις προσεπιφέρειν. Μὴ γονεῖ ἀνδρῶν [t] ὀκτέμνοντας, μὴ γυναικῶν ἀτοκίοις καὶ ἄλλαις μηχαναῖς ἀμβλῶν. Μὴ ζώοις ἔμπαλιν ἢ καθέδειξεν, εἴτ' ἂν ὁ Θεὸς, [v] εἴτε τις ἢ Νομοθέτης, προσφέρεσθαι. Μὴ σπέρμα ἀφανίζειν· μὴ γλύμμα δολῶν. Μὴ ζυγὸν ἄδικον ἀνθυποβάλλειν, μὴ χοίνικα ἄμετρον, μὴ νόμισμα ἄδικον. Μὴ φίλων ἀποῤῥήτα ἐν ἔχθρᾳ φαίνειν. Πεῖ δὴ πρὸς τὸ Θεῖ [x] ἡμῖν τὰ Βυζύγια ἐκεῖνα; ἀλλὰ ἢ πρὸς τούτοις ὅρα. Μὴ παίδων διοικίζειν γονέας, μηδ' ἂν αἰχμαλώτους ἔχῃς· μὴ γυναῖκα ἀνδρὸς, κἂν νομίμως ἐωνημένος ἦς δεσπότης. Ἡ πᾶν ζημιότερα καὶ μείζω ταῦτα· ἄλλα ἢ μικρὰ ἢ τὰ τυχόντα. Μὴ νεοττίαν φησὶ, καταοικίδιον, ἐρημεῖν. Μὴ ζώων ἱκεσίαν [y] οἶα ἐφ' ὅτε προσφεύγοντων ἀναιρεῖν· μὴ εἴ τι τ τοιούτων ἠτιμότατον ἐστιν. Οὐδενὸς ἄξια ταῦτά γε εἴποις ἄν. Ἀλλ' ὅ γε ἐπ' αὐτοῖς νόμος ἐστι μέγας, ἢ πάσης ἀτιμελείας [z] αἴτιος· καὶ εἰ προῤῥήσεις μεγάλας, καὶ ἀρὰς καθά τε ἐξωλείας, ἢ ὁ Θεὸς ἐπόψεται τ τοιούτων, ἢ τιμωρὸς ἀπαντήσεται. Καὶ μὴ βραχέα φησὶν, Ὅλην ἢ ἡμέραν εἰ τύχοι, μᾶλλον ἢ ὥραν μίαν, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ ταύτας οὐκ ἐθὺς ἐφεξῆς ἀλλήλαις, ἀλλ' ἐκ διαλειμμάτων (ἢ τούτων ἢ παρ' ἑπτὰ, κρατοῦσι, ὡς καὶ εἰκὸς ἀεὶ, τὴν πρὸς τὰς βεβήλους ἕδρας) μεθ' ἣν ἂν σχολὴν τῶν προσελθόντων, ἃ θαυμάζεις; [a] Ἆρ' οὐ πρὸς ἀσκήσεως μόνον αὐτοῖς τοῦτο ἐγκρατείας ἐστιν, ὡς ἐξ ἴσου καὶ δρᾶν τι [b] ποιοῦντας, καὶ ἀνέχειν ἰσχύειν ἀπὸ τῶν ἔργων, εἰ δέοι; Οὐ δῆτα· ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα μεγάλα καὶ θαυμαστῆ τινι φύσει δεῖν ὁ Νομοθέτης, αὐτὰς μήτ' ἄλλα μόνον ἱκανὰς εἶναι δρᾶν ὡσαύτως, ἀλλ' ἔτι ἢ τ παλαιῶν νόμων καὶ ἐθῶν ἐμπείρως ἔχειν. Τί οὖν [c] ἐποίησε τ ἑβδόμαις ταύταις ἡμέραις; αὐτὰς εἰς ταὐτὸν ἠξίωσε συνάγεσθαι, καὶ καθεζομένας μετ' ἀλλήλων, σὺν αἰδοῖ καὶ κόσμῳ τ νόμων ἀκροᾶσθαι, τὰ μηδένα ἀγνοῆσαι χάριν. Καὶ δῆτα συνέρχονται μὲν ἀεὶ, καὶ συνεδρεύουσι μετ' ἀλλήλων· οἱ μὲν πολλοὶ σιωπῇ, πλὴν εἴ τι [d] προσεπιφημίσαι τοῖς ἀναγινωσκομένοις νομίζει. Τῶν Ἱερέων δέ τις ὁ παρὼν, ἢ τῶν [e] γερόντων εἰς ἀναγινώσκῃ τὰς

[t] ὀκτέμνοντας] Melius ὀκτίμνειν.

[v] εἴτε τις, &c.] Forsan εἴτε ὁ νομοθέτης. Mox etiam pro ἀμβλῶν, repone ἀμβλοῦν, *nocere*.

[x] ἡμῖν] Melius ὑμῖν. Quod verò ad vocem sequentem, Βυζύγια, forsan respicit Noster Festum quoddam Ethnicum, ex imitatione rituum Hebræorum desumptum. De quo sic Plutarchus in conjugialibus præceptis, Ἀθηναῖοι τρεῖς ἀρχὰς ἱεροὺς ἄγουσι· πρῶτον μὲν Σκίρῳ—τέλειον δὲ Πέλλην τὸν καλλιβόῳ Βαζύγιον. Vide etiam Hesych. v. Βαζύγης. Et Servium ad Virg. Georg. i. 18.

[y] οἶα] Scribe οἰκία, scil. *ad domum*.

[z] αἴτιος] Melius, ut opinor, ἄξιος. Mox etiam pro προσεπιφήσεις, forsan scribendum ἀπαγορεύσεις.

[a] Ἆρ' οὐ, &c.] Scribe Ἀρ' οὐ.

[b] ποιοῦντας] Scribe ποιοῦντες.

[c] ἐποίησε] Forsan ἐτυράννησε.

[d] προσεπιφημίσαι] Melius, ut videtur, προσεπιψηφίσαι.

[e] γερόντων] Similiter Noster lib. de Vit. Contempt. p. 894. παρελθὼν ἢ ὁ προεδρεύων καὶ τὰ δεσμάτων ἱμαντιόπαλος ἀναλίσκει, &c. Neque enim prædicandi & scripturas in synagoga exponendi munus à sacerdotibus solis exercebatur. Id quod liquet ex Domini Nostri & Apostolorum exemplo, qui quamvis non essent ex tribu Leviticâ oriundi, in synagogis tamen impune populum docebant.

ἱερὰς νόμους αὐτοῖς, ἢ καθ' ἕκαστον ἐξηγῶνται μέχρι ἑσπέρας ἤδη λῆρος οὐσίας· καὶ τάδε ἀπολύοντ᾽, τό τε νόμων τῶν ἱερῶν ἐμπείρους ἔχοντες, καὶ πολὺ δὴ πρὸς εὐσέβειαν ἐπιδεδωκότες. Ἀρά σοι δοκεῖ ταῦτα πάντως παιδάσμασθαι μᾶλλον ἀναγκαῖα αὐτοῖς; Τοιγαροῦν οὐκ ἂν ἐπὶ ϝ θεσμῳδὰς ἔρχοντ᾽ περὶ τ πραχθέντων· καὶ μὴ διεξιόντων δὲ καθ' ἑαυτὰς ὑπ' ἀγνοίας τ νόμων ῥᾳδιουργῆσιν· ἄλλ' ἔν τινα αὐτῶν κινεῖς, καὶ περὶ τ πατρίων διαπυθάῃ, προχείρως ἔχει κ ῥᾳδίως εἰπεῖν· Ὁ ἀνὴρ γυναικὶ, καὶ παισὶ πατὴρ, καὶ δούλοις δεσπότης ἱκανὸς εἶναι δοκεῖ τὰς νόμους παραδιδέναι. Καὶ μὲν περὶ τοῦ γε ἕτους τοῦ ἑβδόμου ῥᾴδιον αὐτοῦτως λέγειν, ὃ μὲν ταὐτὸν ἴσως, Οὐ γὰρ αὐτοὶ τ ἔργων ἀφίστανται, ὥσπερ τ ἑβδόμους ἑκείνους ἡμέρας· ἀλλὰ τῇ γῇ δεγλῇ ἀφιᾶσιν εἰς ff τὰ μέλλοντα αὖθις, ἀβλωΐας χάριν. Πολὺ γὰρ διαφέρειν αὐτῇ ἀνάπαυλαν λαβοῦσαν, ἢ τὰ εἰς νέωτα γεωργεῖσθαι. καὶ μὴ τῇ συνεχείᾳ τ ἐργασίας καταξάνθαι. Ταὐτὸν δ᾽ καὶ περὶ τὰ σώματα ἂν ἰδοις συμβαῖνον εἰς ῥώμην· ὃ γὰρ δὴ πρὸς ὑγιάων μόνων g διαλείμματα, καί τινας ἀναπαύλας ἀπὸ τ ἔργων τοὺς Ἰατροὺς προστάττοντας. Τὸ γὰρ συνεχὲς καὶ ὁμοιοειδὲς ἀεὶ, μάλιστα δ᾽ ἐπ' ἔργων, βλάπτειν ἔοικε. Σημεῖον δὲ· τῇ γὰρ γῆν αὐτῇ εἴ τις ἐπαγγέλλοιτο αὐτοῖς h ἐξεργάσασθαι πολὺ μᾶλλον πρόσθεν τὸ ἕβδομον ἔτος τοῦτο, καὶ τ καρπῶν i πάντων συμπαρεσχημένην ὅλων, οὐκ ἂν ἡδαμῶς δέξαιντο. Οὐ γὰρ αὐτοὶ τ πόνων ἀνέχειν οἷόν᾽ δεῖν μόνοι· καίτοι κἂν εἰ τοῦτ' ἐποίουν, οὐδὲν ἂν θαυμαστὸν ἦν· ἀλλὰ τῇ χώρᾳ αὐτοῖς ἄνεσίν τινα καὶ ῥᾳστώνην, εἰς δεγλῇ ἑτέρων τῆς αὖθις ἐπιμελείας καὶ γεωργίας, λαβεῖν. Ἐπεὶ, τί οἰκώλυε πρὸς τὸ Θεῖον, ὑπὲρ τοῦ k παραθέντος ἔτους αὐτῇ προεκδῦναι, καὶ παρὰ τ ἐργαζομένων τ οἰκείων φόρον δ᾽ ἔτους ἐκλέγειν. Ἀλλ' ὥσπερ ἔφην, κατ' οὐδένα τρόπον, l οὐδὲ τ πιστῶν, προνοίᾳ, μοὶ δοκεῖ, τ χώρας, ἐνδέχον᾽. Τῆς γ᾽ φιλανθρωπίας αὐτῶν, καὶ τοῦτο μέγα, ὡς ἀληθῶς, σημεῖον. Ἐπεὶ δὲ αὐτοὶ τ ἔργων οἰκείων τοῦ ἔτους ἀνέχουσι, τὰς γινομένας καρπὰς οὐκ οἷόν᾽ δεῖν συλλέγειν, ἀπ' ἀποτίθεσθαι μὴ ἐκ τ οἰκείων πόνων πρείνλας αὐτοῖς· ἀλλ', ἅτε τοῦ Θεοῦ παρεσχημότος αὐτοῖς, ἀνιείσης ἐπ' αὐτομάτου τ γῆς, τὰς βλωμένας ἢ δεομένας τ τε ὁδοιπόρων καὶ τῶν ἄλλων, ἀξιοῦσι μὴ ἀθείας

leges palam recitans, omnes ſigillatim exponat, donec alta jam veſpera diſcedant univerſi, tum divinorum mandatorum inſtructi cognitione, tum etiam admodum pietate aucti. Num quid hoc quovis ſtudii genere magis tibi neceſſarium videtur? Enimvero cauſæ nihil eſt, quamobrem iſtos legum Enarratores de rebus agendis conſulant, quorum ut reſponſis careant, nihil tamen, vel apud ſe unquam, earum ignoratione perperam molientur. Quemcunque enim ipſorum appellaveris, ac de patriis inſtitutis percontatus eris, cum reſpondere per ſeſe commode ac facile poterit; tum ejuſmodi ſane videbitur, qui ſeu vir uxorem, ſeu liberos pater, ſeu famulos dominus, legum notione informare queat. Jam ſeptimi quoque anni facilis & expedita ratio eſt; tametſi forte diſſimilis. Nec enim eo, quemadmodum ſeptimo illo die, ab omni opere vacant, ſed terram in conſequentem annum otioſam, uberioris proventus expectatione, jacere patiuntur. Multum enim ad ſoli feracitatem intereſſe ſentiunt, ut ſecundum hoc quietis intervallum, ſequente deinceps anno coli denuo incipiat, non autem ut aſſidua & continenti aratione laceretur. Quod ipſum ad corporum etiam firmitatem & robur valere cognoſcimus, cum eas intermiſſiones, & à quotidianis functionibus vacationes, non tantum valetudinis cauſa Medici præcipiant: quod aſſiduitas omnis ac perpetua ſimilitudo, præſertim operum, detrimenti aliquid afferre conſueverit. Atque ut ipſorum hoc in genere conſilium argumento certiore conſtet: Exiſtat forte non nemo, qui anno ſeptimo, & ſuam illis ipſis agris multo quam ante diligentius colendis operam, & meſſe tamen integra ſeſe iis ceſſurum polliceatur: hanc illi conditionem nunquam acceperint, quippe qui à laboribus ſoli vacare nolint (quod tamen ſi facerent, mirum nemini jure videretur) ſed ipſum quoque ſolum in aliquam induciarum quietiſque partem vocandum exiſtiment, ut novum deinceps culturæ laborem ſuavius faciliuſque patiatur. Nam ſi ea cauſa non ſuberat, quid ni, per Deum immortalem, ſolum hoc aliis ſuperiore anno locarent, atque ab operis totum illum conſequentis fructum & proventum acciperent? Nimirum, pro ea ſolum, ut ante dixi, qua terram ipſam proſequuntur, cura ac ſtudio, nihil horum, ut mihi quidem videtur, ullo modo probare poſſunt. Ac præcipuum quoddam illud eſt, quod ſequitur eorum humanitatis documentum. Quoniam enim ſeptimo illo anno vacaverint, quæ per ſeſe fruges extiterint, eas ſibi quod nullo ſuo labore provenerint, nec metendas ipſi, nec recondendas arbitrantur: ſed divinæ benignitati voluntarium hunc terræ partum aſſignantes, quemvis eo, ſeu viator ille, ſeu quilibet alius

f θεσμῳδὰς] Melius θεσμωδούς.

ff τὰ μέλλοντα αὖθις] Forſan τ μέλλοντα ἑαυτῇ· vel ſic, τὸ μέλλον, τ αὖθις ἀβλωΐας, &c. Ut mox, τ αὖθις ἐπιμελείας, &c.

g διαλείμματα] Videtur deeſſe ἄλλα.

h ἐξεργάσασθαι] Melius ἐξεργάσεσθαι. Mox etiam ſcribe ἢ poſt μᾶλλον.

i πάντων] Male forſan. Siquidem ſequitur ὅλων. Scribe πάντως, vel forſan πάντων συμπαρεσχωρήσειν ὅσων.

k παραθέντος] Vigerus rectè παρειληθότος. Item οἰκείων ſcil. ἑαυτῶν.

l οὐδὲ] Scribe οὐδέν.

fuerit,

fuerit, pro arbitrio vel inopia ſecure uti, libenter omnino patiuntur. At de his modo ſatis. Nam quod iſta lex in ſeptimum quemque diem potiſſimum imperarit, hujus rei cauſam, opinor, ex me non requiras, qui forte jam à pluribus vel Medicis, vel Phyſiologis, vel Philoſophis ſæpenumero audieris, quantus numerus iſte ſeptenarius cum in cæterorum omnium, tum in hominis quoque naturam vires obtineat.

χρῆσθαι. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἄλλος σοι. Τὸ γὰρ [m] τοὺς ἑβδόμους ἤδη τὸν νόμον αὐτοῖς σῆσαι, ταῦτα οὐκ ἂν ἐμὲ ἀπαιτήσαις, ἴσως πολλῶν πολλάκις, καὶ Ἰατρῶν, καὶ Φυσιολόγων, καὶ Φιλοσόφων ἀκηκοότι περὶ τοῦ ἑβδόμου πρότερον, ἣν ἄρα δυνάμιν ἔχει πρός τε τὴν τῶν ζυμπάντων, καὶ δὴ πρὸς τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν. Οὕτω ὁ τοῦ ἑβδόμης λόγος.

## Ex Eodem Cap. VIII.

EGO vero pleriſque omnibus prætermiſſis, uno duntaxat in præſentiarum Philonis teſtimonio, dicis cauſa, contentus ero, quod ſuis ille paſſim monimentis inſperſit. Primum ergo lege tu mihi, quæ de illis, in ſua pro Judæis defenſione, hunc in modum ipſe commemorat.

Maximam, inquit, eorum multitudinem, qui in ejus ſeſe diſciplinam tradiderunt, Legiſlator noſter ad mutuæ ſocietatis communionem informavit, qui Eſſæorum nomine, ἀπὸ τῆς ὁσιότητα, ut mihi quidem videtur, hoc eſt à ſanctitate, appellantur. Plurimas illi Judææ civitates, pagoſque permultos habitant, ingenteſque admodum & copioſas hominum ſodalitates inſtituunt. Sua illis vitæ ratio, non genere conſtat: (nec enim eorum, qui voluntarie conveniunt, genus proprie vocari ſolet) ſed quadam æmulatione virtutis, & humanitatis ſtudio perficitur. Nullus inter eos aut puer admodum eſt, aut in prima adhuc vel pubertate, vel etiam adoleſcentia conſtitutus: quod ſimilium fere verſatiles adhuc flexibileſque mores infirmioris ætatis mutabilitatem imitentur: At viri jam perfecti, quique nonnihil in ſenectam vergentes, ut non amplius aut corporis æſtu ac fluctibus hauriantur, aut perturbationum impetu rapiantur, ita plane vera illa ſolaque libertate potiuntur. Ac teſtis quidem hujus libertatis ipſa vitæ ratio eſt. Peculiare cujuſquam ac proprium nihil eſt, non domus, non ſervus, non prædium, non pecus, non aliud quidquam eorum, unde opes ac divitiæ comparantur. At ex promiſcua rerum inter ſeſe omnium communione, omnium etiam in ſingulos fructus atque utilitas redundat. Eodem in loco domicilium habent, ſuorum hominum cœtu in aliquot ſodalitates & contubernia diſtributo, conſiliaque ſua omnia in publicum & communem uſum aſſidua opera & ſtudio conferunt. Aliorum tamen alia occupatio eſt, in quam diligenter & impigre nemo non incumbit,

Ἡ, τοῦ Φίλωνος ἀπὸ τοῦ παρόντος ἀρκεσθήσομαι μαρτυρίᾳ, ἣν περὶ τῶν δηλουμένων καλὰ πολλὰ τῶν οἰκείων ὑπομνημάτων τίθεται. Τούτων δ' ἀπὸ τῆς [n] ὑπὲρ Ἰουδαίων ἀπολογίας λαβὼν σύγε, ἀνάγνωθι ταῦτα.

[o] Μυρίους ἢ τι γνωρίμων ὁ ἡμέτερος Νομοθέτης ἤλειψεν ἀπὸ κοινωνίαν, οἱ καλοῦνται [p] Ἐσσαῖοι, ἀπὸ τὴν ὁσιότητα, μοι δοκῶ, τὴν προσηγορίας ἀξιωθέντες. Οἰκοῦσι δὲ πολλὰς μὲν [q] πόλεις τῆς Ἰουδαίας, πολλὰς δὲ κώμας, καὶ μεγάλας καὶ πολυανθρώπους ἐμίλας. Ἔστι δ' αὐτοῖς ἡ προαίρεσις, ὡς ἔφην· ἔθνος γὰρ ἐφ' ἑκουσίοις ὡς γε ἀφεῖται· ἀπὸ δὲ ζῆλον ἀρετῆς, καὶ φιλανθρωπίας ἴμερον. Ἐσσαίων γὰρ κομιδῇ νήπιος ὐδεὶς, ἀλλ' ὐδὲ πρωτογήρως, ἢ μειράκιον· ἐπεὶ τά γε τούτων ἀβέβαια ἤθη τῷ τῆς ἡλικίας ἀτελεῖ ζωπυρεῖζον· τέλειοι δ' ἄνδρες, καὶ πρὸς γῆρας ἀποκλίνασιν ἤδη, μηκέθ' ὑπὸ τοῦ τῶ σώματος ἐπιῤῥοῆς ἐπικλυζόμενοι, μήθ' ὑπὸ τῶν παθῶν ἀγόμενοι, τὴν αἰψιδῆ δὲ καὶ μίνυω ὄντως ἐλευθερίαν καρπούμενοι. Μάρτυς δὲ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν ὁ βίος. Ἴδιον ὐδεὶς ὐδὲ ὑπονοεῖ κεκτῆσθαι τὸ παράπαν ὐδέν, οὐκ οἰκίαν, οὐκ ἀνδράποδον, ὐ χωρίον, ὐ [r] βοσκήματα, ὐχ ὅσα ἄλλα κτᾶσθαι, καὶ χορηγίαι πλούτου. Πάντα δ' εἰς μέσον ἀθρόα καταθέντες, κοινὴν καρπῶν τὴν ἀπάντων ὠφέλειαν. Οἰκοῦσι δ' ἐν ταὐτῷ, καὶ θιάσους ἑταιρείας καὶ ζυσσίτια ποιούμενοι, καὶ πάνθ' ὑπὲρ τοῦ κοινωφελοῦς πραγματεύομενοι βεβιωκότες. Ἀλλ' ἐπὶ-

[m] τοὺς ἑβδόμους, &c.] Hæc ſic emendantur à Viro Erudito nuper laudato, Τοὺς δὲ τῇ Ἑβδόμῃ ἤδη τὸν νῦν αὐτοῖς σοι σῆσαι, &c. *Septenarii vero Ipſius rationem tibi explicare*, &c. Mox vero pro ἀκηκοότι, ſcribe ἀκηκοώς.

[n] ὑπὲρ Ἰουδαίων ἀπολογίας] Cujus etiam ſupra meminit, cap. v. Liber autem Iſte in Judæorum defenſionem ſcriptus dudum intercidit. Suid. v. Φίλων, περὶ Ἰουδαίων. Sed ex hoc loco Kuſterus rectè reponendum monet, ὑπὲρ Ἰουδαίων.

[o] μυρίους] Alibi vero Noſter p. 876. docet eos eſſe ſupra quatuor millia. Cui etiam Joſeph. conſentit Antiqu. lib. xviii. c. 1. Nec tamen Philo ſibi contradicit. Forſan vox μύριος pro quovis magno numero, ſed indefinito ſumitur. Sic omnino uſurpari videtur illud D. Matth. xviii. 24. ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων.

[p] Ἐσσαῖοι] De cujus vocis Etymo vide dicta ſupra ad p. 866.

[q] πόλεις] Porphyrius ſimiliter apud Euſeb. Præp. Evangel. μία δὲ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πόλις, ἀλλ' ἐν ἑκάστῃ πολλοὶ πολλοί. Aliter vero Philo ipſe p. 876. κωμηδὸν οἰκοῦσι, τὰς πόλεις ἀκαριαίους. Forſan autor cum ſeipſo conveniet, ſi pro πόλεις dicto jam loco reponatur πολιτείας.

[r] βοσκήματα] Quidni vero περισκυβάλματα? Sic enim emendavimus Noſtrum, lib. de Legat. p. 993. τὰ δὲ ὡς περισκύβαλμα, ubi non dubitamus reponere περισκύμμα. Vide ibi dicta.

ρων

ρων ἕτερα πραγματεῖαι, αἷς ἐπαποδυόντες ἀόκνως ἀλγθλῶσιν, ἀ κρυμὸν, ἀ θάλπος, ἀχ ὅσα αἴρος νεωτερίσματα προφασιζόμενοι· πρὶν δ' ἥλιον ἀναχεῖν ἅπτὶ τὰ ζωήθη τρεπόμενοι, δυομένῳ μόλις ἐπανίασι χαίροντες, ἀχ ἧττον τ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἐξαζομένων ἀγῶσιν. Ὑπολαμβάνουσι γὰρ ἅτ' ἂν ἐπιτηδεύσωσιν, εἶναι βιωφιλέστερα ϗ ἡδίω ψυχῇ ϵ σώματι τὰ γυμνάσματα καὶ πολυχρονιώτερα τ ἐν ἀθλήσεσι, μὴ ζυναφῃῶσθαι τῇ τὸ σώματος ἀκμῇ. Εἰσὶ γὰρ αὐτῶν, οἱ μὲ γεπόνοι τ περὶ σπορὰν καὶ γεωργίαν ἐπιστήμονες. Οἱ δ' αἰγελάρχαι, παντοδαπῶν θρεμμάτων ἡγεμόνες. Ἔνιοι δὲ ζμήνη μελιτῶν ἐπιτροπεύουσι. Ἄλλοι ἢ δημιοργοὶ τῶν ϗ τέχνας εἰσὶν, ὑπὲρ τὸ μηδὲν ὧν αἱ ἀναγκαῖαι χρεῖαι βιάζονται, παθεῖν· ὅθεν ἀναβαλλόμενοι τῶν εἰς πορισμὸν ἀνυπαίτιον. Ἐκ δὴ τ ἄτως διαφερόντων ἕκαστοι τ μισθὸν λαβόντες, ἐνὶ διδόασι τῷ χειροτονηθέντι ταμίᾳ· λαβὼν δ' ἐκεῖνος αὐτίκα τἀπιτήδεια ὠνεῖται, ϗ παρέχῃ τροφὰς ἀφθόνως, ϵ τἄλλα ὧν ὁ ἀνθρώπινος βίος χρεώδης. Οἱ δ' ὁμοδίαιτοι ϗ ὁμοτράπεζοι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰσὶ τοῖς αὐτοῖς [f] ἀσμφιζόντες, ὀλιγοδείας ἐραστὰι, πολυτέλειαν, ὡς ψυχῆς καὶ σώματος νόσον, ἐκτρεπόμενοι. Κοινὴ δ' ἡ τράπεζα μόνον, ἀλλὰ ϗ ἐσθὴς αὐτοῖς ἐστι. Πρόκειν) γὰρ χειμῶνι μὲ τρυφᾶν χλαῖναι· θέρει δ' ἐξωμίδες ἁπλαῖς, ὡς ἁπαρῶς ἔξεῖναι τῷ βουλομένῳ, ἢν ἂν ἐθελήσοι λαβεῖν· ἐπειδὴ ϗ τὰ ἐνὸς ἁπάντων, ϗ τὰ πάντων ἔμπαλιν ἑνὸς ὑπάρχει). Καὶ μὴν ἔ τις αὐτῶν ἀσθενήσειεν, ἐκ τ κοινῶν νοσηλεύε), θεραπεύόμενος ταῖς ἁπάντων ἐπιμελείαις καὶ φροντίσιν. Οἱ δ' δὴ πρεσβύται, κἂν εἰ τύχοιεν ἄτεκνοι, καθάπερ ἁ πολύπαιδες μόνον ἀλλὰ ϗ ζφόδρα εὔπαιδες, ἐν ἁτυχεστάτῳ ϗ λιπαρωτάτῳ γήρᾳ τ βίον ἐώθασι καταλύειν· ὑπὸ πάντων πρεσβείας ἀξιόμενοι καὶ τιμῆς, ἐκουσίῳ γνώμῃ μᾶλλον ἢ φύσεως ἀνάγκῃ θεραπεύειν ἀξιοῦντων. Ἔτι τοίνυν, ὅπερ ἢ μόνον ἢ μάλιστα τῳ κοινωνίαν ἔμελλε λαλύειν, ὀξυδερκέστερον ἰδόντες, γάμον παρῃτήσαντο, μὴ τὸ διαφερόντως ἀσκεῖν ἐγκράτειαν. Ἐταίων γὰρ οὐδεὶς ἄγε) γυναῖκα, διότι φίλαυτον ἡ γυνὴ, καὶ ζηλότυπον ἁ μετρίως, ϗ δεινὸν ἀνδρὶ ἦθη [g] ἁβρυσαλεῦσαι, καὶ ζυνεχέσι γοητείαις ὑπάγεσθαι. Μελετήσασα γὰρ θῶπας λόγους, ϗ τῳ ἄλλῳ

ut non modo neque vim frigoris, neque æſtum, neque alias cœli mutationes injuriaſque cauſentur, ſed ipſum quoque Solis ortum operis ſui tractatione antevertant, vixque poſt occaſum ſeſe tandem recipiant. Quo tempore lætitiæ ſenſum præ ſe ferunt, nihilo minorem, quam qui gymnicis certaminibus exerceri ſolent. Sic enim intelligunt, longe ſe cum humanæ vitæ utilioribus, tum animo ſimul & corpori jucundioribus exercitationibus operam dare, imo etiam longe diuturnioribus, quam quæ Athletarum propriæ ſunt, cum illæ non una cum ipſius corporis flore marceſcant. Nam ex iis alii Agricolæ ſunt, ac ſementis faciendæ, & ſubigendæ terræ peritiſſimi. Alii paſcendis gregibus omnis generis operam impendunt ſuam. Aliis Apum examina & alvearia curæ ſunt. Alii quotidianas artes factitant, ut moleſtiis omnibus, quas afferre neceſſitas & inopia ſolet, expediti vivant; adeoque nullam omnino functionem, ſi modo culpa vacet, quæ ad tuendam vitam commoda ſit, obire detrectant. Jam quicquid ſinguli ex tanta operum varietate pretii acceperint, id totum communibus ſuffragiis creato Quæſtori tradunt in manus. Quod ille continuo in neceſſariis coëmendis expendit, quæque vel ad victum, vel ad reliquum humanæ vitæ commeatum opus fuerint, prolixe ſuppeditat. Atque illi eodem quotidie cibo communique menſa utuntur, & victus ſimilitudine delectati frugalitatem amant, luxum tanquam animi corporiſque peſtem averſantur. Quanquam non minus apud eos veſtium eſt, quam menſæ communio. Nam hyeme hirſutis ac villoſis omnes lænis induuntur, æſtate vero ſimplicioribus ac levioribus palliolis; ut facile cuivis integrum ſit, quamcunque libuerit, accipere; cum & quæcunque unius ſunt, ad omnes æque pertineant, & quæ viciſſim omnium, unius eſſe cenſeantur. Quod ſi quiſpiam in morbum inciderit, is communibus curatur impenſis, atque omnium ſtudiis officiiſque recreatur. Seniores quod attinet, ut liberis ipſi careant, non minus tamen, quam quibus & fœcundiſſima ſoboles & optima fuerit, in feliciſſimâ ac ſuaviſſimâ ſenectute finem vivendi faciunt: dum eos tam multi præmiis auctos potioribus omni honore proſequuntur, qui ad hoc officii genus voluntate potius certoque conſilio, quam ulla naturæ neceſſitate ducantur. Præterea, quod ſane vel unum, vel omnium maxime communionem illam diſſipare potuiſſet, ſolertiſſime providentes, ita nuptias repudiare ſolent, ut integerrimæ continentiæ laudem ſibi præcipuam defendant. Ita Eſſæorum nemo uxorem ducit, quod mulier ejuſmodi ſit, quæ cum ſe ipſam vehementius amet, ac zelotypia laboret immodica, tum viri quoque mores & facile tranſverſos agat, & aſſiduarum blanditiarum illecebris ac lenociniis emolliat. Nam

[f] ἀσμφιζόντες] Vulgo ſcribitur ἐκασμφιζόντες.

[g] ἁβρυσαλεῦσαι] Quidni vero παλεῦσαι? Sicut ſupra 598. ex MSS. παλεῦσαι ϗ καλεπάσαι ϵ γοητεῦσαι. Solenne enim Lexicographis παλεῦσαι exponere per ὑπαγάγειν. Vide Suid. & Phav. Heſych. v. Παλδύσας—ὑπαγαγόμενος, παρανόμων γάμων παλδύσας. Vide etiam dicta ad p. 598.

ubi verbis ad assentationem adulationemque compositis, ac reliquo simulationis artificio, tanquam in scena, oculos semel auresque deliniit, tum vero perinde ac circumventis subditis, Ducem ipsum ac Principem Animum eundem in errorem inducit. Quæ si liberos quoque suscepерit, mox procaciæ confidentiæque plena, quicquid simulate prius ac subdole insinuabat, id palam atque audacius loquitur, exutoque pudore omni per vim extorquere conatur. Quæ quidem à societate aliena sunt omnia. Quisquis enim aut uxoris irretitus illecebris, aut cura liberorum, quadam naturæ necessitate, implicatus est, is adversus alios idem, qui prius, esse non potest, sed plane aliud, hoc est ex libero servus, sensim ac sine sensu efficitur. Atque ejusmodi est illorum vitæ ratio, digna profecto, quam certatim omnes imitentur. Quare non privati modo, sed maximi quoque Reges id hominum genus vehementer admirati, ad propriam instituti dignitatem, novum honoribus suis ex prolixa commendatione decus addiderunt.

## Ex Eodem Cap. XIII.

AC de Mundi ortu hactenus Philo. Qui rursus in eo, quem de Providentia edidit, universum Providentia regi, luculentissima & acerrima disputatione contendit, quæque ab impiis objiciuntur, ita proponit, ut ea deinceps omnia confutet. Quam ego disputationem, ut longior ea cuipiam videri fortasse possit, quia tamen hoc loco necessariam existimo, partem maximam describere statui, paucioribus verbis comprehensam. Sic igitur suum illum sermonem instituit.

Tune Providentiam, inquit, tanta cum perturbatione & confusione rerum esse defendis? Quid enim est in hominum vita rectum atque compositum? imo, quid non perperam ac perverse geritur? An tu solus ignoras, sceleratissimos quosque bonis omnibus, divitiis, fama, populique honoribus usque ad lasciviam abundare? quin etiam principatum, florentem valetudinem, vim sensuum acrem & vegetam, corporis dignitatem & robur, impunitam denique omnium licentiam affatim iis suppetere, quas partim commoditatum maximarum copia, partim corporis optima sedatissimaque constitutio conciliat? Contra vero, sapientiæ ac virtutis amatores omnes ut plurimum videas, inopes, obscuros, ignobiles, abjectos humilesque permanere?

Quæ quidem ille, ac sexcenta id genus alia refutandi animo & voluntate complexus, tum illa omnia, quæ hoc in genere pugnare videbantur, ita dissolvit. Tyrannus, inquit, Deus pro-

ΤΑΥΤΑ μὲν ἓν πρὸς τὸ γένητον εἶναι τὸν κόσμον. Ὁ δὲ αὐτὸς ἀνὴρ, καὶ περὶ τῆς προνοίας διοικεῖσθαι τὸ πᾶν, ἐν τῷ περὶ [x] προνοίας, νεανικώτατα διέξεισι, τὰς τῶν ἀθέων ἀντιθέσεις προλάξας, καὶ πρὸς αὐτὰς ἐξῆς ἀποκεκλιμένως. Καὶ τούτων δή, εἰ καὶ μακρότερα δόξειεν, ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖα, τὰ πλεῖστα ζωτεμῶν, ἐκθήσομαι. Καταστοχάζεται δὲ τοῦ λόγου, τοῦτον τὸν τρόπον.

Πρόνοιαν εἶναι λέγεις ἐν τοσαύτῃ τῶν πραγμάτων ταραχῇ καὶ συγχύσει; Τί γὰρ τῶν κατ' ἀνθρώπινον βίον ἀτάκτως γέγονε καὶ [y] φθορᾶς; Ἢ μόνος ἀγνοεῖς, ὅτι τοῖς μὲν κακίστοις, καὶ πονηροτάτοις ἄφθονα ἐπικωμάζει τὰ ἀγαθά· πλοῦτος, δόξα, τιμαὶ πρὸς τοῖς πλήθεσιν, ἡγεμονία· πάλιν, ὑγεία, εὐαισθησία, κάλλος, ἰσχὺς, ἀπόλαυσις ἡδονῶν ἀκώλυτος, μέχρι τε γήρως σκιῶν πρεσβεῖαν, καὶ μέχρι τοῦ εἰρωνικωτάτου σώματος εὐμοιρίαν; Οἱ δὲ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς ἁπάσης ἐρασταί τε καὶ ἀσκηταὶ πάντες εἰσὶν, ὀλίγοι δέω φάναι, πένητες, ἀφανεῖς, ἄδοξοι, ταπεινοί.

Ταῦτα εἰς ἀνασκευὴν, καὶ μυρία ἄλλα πλείω τούτων εἰπὼν, ἐξῆς ἀπολύει τὰς ἀντιθέσεις μέχρι τούτων. Οὐ τύραννος ὁ Θεὸς, ἀμότητα καὶ βίαν, ὅσα [z] διαστόλης ἀνημέρου καὶ βασιλίως χρηστῆς.

[t] ἐκκαλῶ] Vigerus rectè ἐκλαλῶ.

[u] λιλυθὰς] Forsan λιληθότες.

[x] προνοίας] Qui liber dudum intercidit, ut supra est monitum. Ejus vero fragmenta bene longa non solum ab Eusebio, verum etiam à Johanne Damasceno citantur, in Parallelis sacris. Necnon à Johanne Monacho inedito, tit. περὶ

[y] φθορᾶς] Omnino scribe φορᾶς. Sæpius peccant librarii scribendo φθορὰ pro φορά. Vide dicta ad p. 1004 & 1143.

[z] διαστόλης] Melius, ut videtur, ad sensum διασολικῆς καὶ ἀνημέρου.

ἀρχῆς ἔργα ὁπτελῆδῶς, ἀλλὰ Βασιλῶς ἥμερον καὶ νόμιμον ἀνημμένος ἡγεμονίαν, μετὰ δικαιοσύνης τὸ σύμπαν ἀρχόν τε καὶ κόσμον βραβεύει. [b] Βασιλεῖ δὲ οὐκ ἔστι προσῆκον οἰκειότερα Πατρός. Ὁ γὰρ ἐν τῇ ζυγγενείαις πρὸς τέκνα γονεῖς, τοῦτο Βασιλεὺς μὲν πρὸς πόλιν, πρὸς δὲ κόσμον ὁ Θεός· δύο κάλλιστα, φύσεως θεσμοῖς ἀκινήτοις, ἀδιαλύτῳ ἑνώσει ἁρμοσάμενος, τὸ ἡγεμονικὸν μετὰ τοῦ κηδεμονικοῦ. Καθάπερ ἂν τὰ ἀσώτων ἐγέων οἱ τοκέες, ἀλλὰ τῆς ἀτυχίας οἶκτον λαμβάνοντες συμπάσι καὶ τημελοῦσι· νομίζοντες ἐχθρῶν ἀπόντων ἔργον εἶναι, κακοπραγίαις ἐπεμβαίνειν, φίλων δὲ καὶ ζυγενῶν, ἐπελαφρίζειν τὰ πταίσματα. Πολλάκις δὲ καὶ τούτοις μᾶλλον ἢ τοῖς σώφροσιν ὁπαδυσωπούμενοι χαρίζονται· ζαφῶς εἰδότες, ὡς ἐκείνοις μὲν ἄφθονος εἰς εὐπορίαν ἀφορμὴ πάρεισιν ἡ ζωφροσύνη· τοῖς δ' ἐλπὶς μία, οἱ γονεῖς· ἧς εἰ σφαλεῖεν, ἀπορήσουσι καὶ τῶν ἀναγκαίων. Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ Θεὸς, λογικῆς [c] ζωΐσεως πατὴρ ὢν, ἁπάντων μὲν τῶν λογισμοῦ μεμοιραμένων κήδεται, προμηθεῖται δὲ καὶ τῶν ὑπαυτίως ζώντων, ἅμα μὲν καιρὸν εἰς ἐπανόρθωσιν αὐτοῖς διδούς· ἅμα δὲ καὶ τὴν ἴλεων φύσιν αὐτοῦ μὴ ὑπερβαίνων, ἧς ἐπαδὸς ἀρετὴ καὶ φιλανθρωπία γίγονεν [d] ἐπαξία τοῦ θείου πολιτεῦσθαι κόσμου. [e] Ἕνα μὲν δὴ λόγον τοῦτον, ὦ ψυχὴ, δέξαι τίως αὐτοῦ παραλαθήκην, ἕτερον δὲ ζωφρόνιον καὶ [f] ἐναρμόνιον αὐτῷ τοῦδε. Μὴ ποτὲ οὖν πολὺ ψευδείσης τῆς ἀληθείας, ὡς δαιμονά τινα τῶν φαύλων εἶναι νομίσαι, κἂν πλουσιώτερος μὲν ᾖ Κροίσου, Λυγκέως δ' ὀξυωπέστερος, ἀνδρειότερος δὲ τοῦ Κρότωνιάτου Μίλωνος, καλλίων δὲ Γανυμήδους,

[g] Ὃν δὲ ἀνηρείψαντο θεοὶ, Διὶ οἰνοχοεύειν,
Κάλλεος εἵνεκα εἶο.

Τὸν γὰρ ἴδιον δαίμονα, λέγω δὲ τὸν ἑαυτοῦ νοῦν, μυρίων ὅσων δεσποτῶν δοῦλον ἀποφήνας· [h] ἔρωτος, ἐπιθυμίας, ἡδονῆς, φόβου, λύπης, ἀφροσύνης, ἀσχολασίας, δειλίας, ἀδικίας, οὐκ ἂν εἶναί ποτε δυνατὸν εὐδαίμονα· κἂν οἱ πολλοὶ ζφαλλόμενοι κρίσεως ἀληθοῦς, νομίζωσι, δεκαθείνες ὑπὸ κακοῦ διδύμου, τύφου καὶ κενῆς [i] δόξης, δεῖν ταραλεῦσαι καὶ ταγαγεῖν ἀνερματίστους ψυχὰς, πρὸς ἃ κηρίνῃ γλοιὸν τὸ πλῆθος ἀνθρώπων. Εἰ μήτοι τὸ τῆς ψυχῆς

fecto non eſt, qui crudelitate, vi, ac cæteris barbaræ poteſtatis conditionibus delectetur: ſed Rex, qui placido juſtoque principatu gaudens, Cœlum orbemque univerſum omni cum æquitate moderatur. Regi autem non alia magis, quam Patris appellatio conveniat. Quod enim erga liberos in communione ſanguinis & naturæ pater, hoc ipſum uti Rex erga Rempublicam, ita Deus erga mundum eſt, qui perennibus ac propriis naturæ legibus, duo longe pulcherrima, Principatum atque Providentiam ſempiterno fœdere ac ſocietate conjunxit. Ergo, quemadmodum liberos profligatos & nequam parentes non deſerunt, ſed eos, commiſeratione permoti, lenius ac ſuavius habent, capitalium inimicorum eſſe rati, afflictis & jacentibus inſultare, amicorum autem & affinium, caſus gravitatem allevare. Quinetiam iis plerique benignius, quam modeſtis & frugi, indulgere ſolent; quod probe intelligant, his amplum ſatis ac luculentum in temperantia repoſitum eſſe ſubſidium: illis ſpem in parentibus unam ſupereſſe, qua ſi exciderint, rebus illis omnibus neceſſariis eſſe carendum. Sic omnino Deus, ejus, quæ cum ratione conjuncta eſt, intelligentiæ parens, cum eos omnes curæ habet, qui ratione præditi ſunt, tum improbos etiam perverſoſque fovet: in quo & illis corrigendi ſui tempus facultatemque concedit, & naturæ obſecundat ſuæ, cui ad præclaram divini hujus mundi adminiſtrationem virtus, & in homines benevolentia comitatur. Hanc tu, interim, ô Anima, tanquam aliquod ipſius depoſitum, Rationem accipe, ad eamque ſimul alteram, quæ ſequitur, cum illa congruentem & cohærentem adjunge. Abſit enimvero, ut à veritatis ſenſu tantum aberres, ut ſceleratum quempiam beatum exiſtimes, licèt opibus Crœſum, Lynceum oculorum acie, robore Milonem Crotoniatem, ſpecie Ganymedem ſuperet,

*Quem Superi rapuere, Jovi qui vina coronet,*
*Egregiam propter ſpeciem.*

Nam qui ſuum ipſe dæmonem, hoc eſt, mentem ſuam mille dominorum, amoris, inquam, cupiditatis, voluptatis, metus, mœroris, ſtultitiæ, petulantiæ, formidinis, injuſtitiæ tyrannidi ſubjecerit, is δαίμων (hoc eſt beatus) nunquam eſſe queat: tametſi ſic exiſtimat vulgus hominum, ut falſo de rebus ac præpoſtere judicat, geminoque illo morbo, faſtu, & inani gloria facile corrumpitur (quæ quidem leviculos animos, facile inescant & tranſverſos agunt) quorum in cupiditate pars hominum maxima fato quodam miſerabili contabeſcit. Quod ſi erectis & intentis animi

[b] Βασιλῶ, &c.] Citantur hæc à Johanne Monacho inedito, Tit. Περὶ Βασιλίως χρηστῦ.

[c] ζωΐσεως] Melius, ut videtur, ζυγάσεως. Sicut apud Euſeb. lib. vii. c. 15. περὶ τῆς τῶν λογικῶν συγάσεως. Mox etiam pro λογικῦ ſcribo λογισμῦ ex MS. Joh. Oxon.

[d] ἐπαξία] Vigerus, in margine, ἐπ' ἀξία, forſan ergo ſcribendum ἐφεπολῦσα in ſequentibus. Mox etiam pro κόσμον repone οἶκον.

[e] ἕνα μὲν] MS. Joh. ſic, & forſan rectius, ἑνὸς μὲν δὴ λόγου ἔστω, ἕτερος δὲ σωφρόνος τούτοις, &c.

[f] ἐναρμόνιον] Scribe σωναρμόνιον. Mox etiam pro ψευδείσης repone ψευδεῖσης, ex margine. Uti ex Joh. Damaſcen. in Parallel. ſacr. à quo hæc citantur.

[g] Ὃν] Scribe τὸν ex Hom. Iliad. Υ 234.

[h] ἔρωτος] Sic MS. Joh. pro ἔρωτα.

[i] δόξης, δεῖν] Locum hunc ſic emendat Vit. Eruditus δόξης (δεινῶν ταραλεῦσαι ψυχὰς) περὶ ἃ, &c. idque rectè, atque adeo ſic verto.

oculis,

oculis, Divinam illam Providentiam, quantum humanæ fas eſt intelligentiæ, circumſpicere volueris, tum quidem illuſtriori ac ſinceriori ejus, quod vere bonum eſt, informata notione, quas tu res noſtras antea mirabaris, eas continuo ridebis omnes. Semper enim meliora dum abſunt, quæ in eorum locum deteriora ſuccedunt, habentur in pretio: eadem, ubi exiſtere meliora cœperint, dejiciuntur illico, nec niſi ſecundas tenere poſſunt. Itaque ſpeciem illam boni honeſtique divinam obſtupeſcens, prorſus intelliges, eorum per ſeſe nihil, quæ paulo ante commemoravimus, in bonis divino judicio numerari. Quippe illa enim argenti aurique metalla, ex terræ parte deterrima oriuntur, quæque ab illa, quam producendis frugibus natura deſtinavit, ſine ulla exceptione ſuperatur. Nam plurimum ſane inter alimentum, ſine quo vita conſiſtere nequeat, & divitiarum copiam intereſt. Cujus utriuſque una quaſi obruſſa, eaque certiſſima, fames eſt, qua quid vere neceſſarium atque utile ſit, exploratur. Tum enim profecto, quicquid ubique theſaurorum eſt, nemo non libenter cum exiguo cibo commutaret. At ubi rerum neceſſariarum abundantia, immenſo quodam & infinito proventu, per oppida paſſim omnia circumfluere cœperit, his naturæ bonis ad delicias & luxum abuſi, haudquaquam in iis ſolis acquieſcere poſſumus, ſed injurioſum quoddam faſtidium vitæ quaſi noſtræ ducem ſequuti, ad omnem argenti aurique poſſeſſionem ardenter imminemus. Unde ſi qua ſpes lucri affulſerit, tum enimvero cæcorum inſtar præcipites ferimur, nec jam amplius, ob nimiam pecuniarum cupiditatem, mentis oculo videre poſſumus, nihil eſſe niſi terræ pondera, quorum cauſa perpetuo quodam, ac ſine ulla mentione pacis, infinito bello agitamur. Nam veſtes ſane, aut flos quidem ovium ſunt, ut loqui Poëtæ ſolent, aut ſi elaborandi artem ſpectare mavis, laus una textorum. Gloria vero ſi quis inſoleſcit, improborum commendatione plauſuque delectatus, hoc ipſo improbum ſeſe eſſe noverit. Simile enim ſimili gaudet. Idem porro piacularibus deinceps ſacrificiis uſus, aurium ſanitatem, per quas in animum graves morbi ſolent incumbere, votis omnibus impetrare conetur. Diſcant præterea, quicunque firmitate corporis intumeſcunt, minus cervicem tollere, dum partim in cicures, partim in feras animantes illas intuentur, quæ nativo quodam robore antecellunt. Summæ enim ſtultitiæ fuerit, hominem belluarum, quibus ipſe longe multumque concedat, viribus gloriari. Jam quid tandem eſſe poteſt, quamobrem vir ſapiens ſua ſibi pulchritudine placeat, quam tempus breviſſimum extinguere ſoleat, mendaci ejus ſpecie,

ὄμμα τείνας, βελῃθείης ἂν διαθρῆσαι Θεῖ̃ πρόνοιαν, ὡς ἔνεσιν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ, τραχυτέραν τ τῦ πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθῦ λαβὼν φαντασίαν, γελάσῃ τὰ παρ' ἡμῖν, ἃ τέως ἐθαύμαζες. Ἀεὶ γὰρ ἀπουσία τῶν κρειττόνων, τιμᾶται τὰ χείρονα, τ ἐκείνων κληρονομοῦντα τάξιν· [k] ἐπιφανέντα δὲ, ὑποσέλλῃ, δευτερείοις ἆθλων ἐρικύμονα. Καταπλαγεὶς ἂν τὸ θεοειδὲς ἐκεῖνο ἀγαθόν τε καὶ καλὸν, πάντως ἐνοήσεις, ὅτι πρὸς Θεῷ, τ εἰρημένων πρότερον ἐδὲν καθ' ἑαυτὸ [l] τῆς ἀγαθῆς μοίρας ἠξίωται. Διότι τὰ μὲν ἀργύρου μέταλλα καὶ χρυσῦ, γῆς ἐστι ἡ φαυλοτάτη μοῖρα, τ πρὸς καρπῶν ἀνεμπόδιστον γένεσιν ὅλῳ καὶ τῷ παντὶ λειπομένη. Οὐ γὰρ ἐσθ' ὅμοιον [m] τροφῆς, ἧς ἄνευ ζῆν ἀδυνατόν, δυπορία χρημάτων. Μία τύτων ἐστὶ βασανωτικωτάτη, λιμὸς, ᾧ τὸ πρὸς ἀλήθειαν ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον δοκιμάζεται. Θησαυρὸς γὰρ τὰς παλαχᾶ πάντας ἀνταλλάξαιτ' ἄν τις βραχείας ποτὲ τροφῆς ἄσμενος. Ὅταν δὲ ἡ τ ἀναγκαίων ἀφθονία, μυρίῳ [n] φθορᾶς ἀκαταχέτῳ πλήθει ῥυεῖσα, καὶ πόλεις ἀναχέηται, πᾶς τ φύσεως ἀγαθοῖς ἐμπυφῶντες, ἐπ' αὐτῶν μόνων οὐκ ἀξιοῦμεν ἴσασθαι, κέρδη ὑβρισταῖς ἡγεμόνα τῦ βίυ [o] ποιησάμενοι, ἐργύρυ τε καὶ χρυσῦ κτήσεσιν ἐπαποδιώτες, ἅπασι παρ' ὧν ἄν τι κερδανεῖν ἐπελπίσωμεν, [p] κοινώμεθα καθάπερ τυφλοὶ, μηκέτι τῇ διανοίᾳ βλέποντες ὑπὸ φιλαργυρίας, ὅτι γῆς εἰσιν ὄγκοι· ἐξ ὧν, οὐκ ἐκλείπης συνεχὴς καὶ ἀδιάσταλτος πόλεμος. ἐθῶτές γε μὴν προβάτων εἰσὶν, ὡς οἱ ποιηταί πού φασιν, ἄνθος, καὶ τὸ τῶν δημιυργὸν τέχνης, ὑφαντῶν ἔπαινος. Εἰ δέ τις ὑπὸ δόξης μέγα φρονεῖ, τῶν παρὰ τ φαύλων ἀποδοχῶν ἀπατώμενος, ἴσω μὲν καὶ αὐτὸς φαῦλος ὤν. Τὸ γὰρ ὅμοιον χαίρει τῷ ὁμοίῳ. Διχέσθω δή, καθαρσίων μεταλαχὼν ἰαθῆναι τὰ ὦτα, δι' ὧν αἱ μεγάλαι ψυχῆ νόσοι καταστήσασι. Μαθέτωσαν δὴ καὶ ὅσοι ἐπ' ὠτονίᾳ πεφύκασι, μὴ ὑψαυχεῖν· ἀπιδόντες εἰς τὰς τ ἡμέρων καὶ ἀτιθάστων ζώων ἀμυθήτους ἀγέλας, αἷς ἰσχὺς καὶ ῥώμη ζυγεγήνασται. Τῶν γὰρ ἀτοπωτάτων ἐστὶν, ὑπὸ θηρίων δειλαίων, καὶ ταῦτα [q] παραδημερευόμενον ὑπ' αὐτῶν, ἄνθρωπον ὄντα, ζημιώεσθαι. Διὰ τί δ' ἄν τις ἀφρόνων, ἐπὶ σώματος ἀμορφίᾳ ἀγάλλοιτο, ἢν βραχὺς καιρὸς ἔσβεσε, πρὶν ἐπὶ μῆκιστον ἀνθῆσαι,

[k] ἐπιφανέντα] Vigerus in margine reponit ἐπιφανέντων. Melius, ut opinor, ἐπιφανείᾳ. Ob præcedens ἀπουσίᾳ.

[l] τ ἀγαθῆς] Vigerus reponit τ δ' ἀγαθῇ μοίρας.

[m] τροφῆς] Vel ſcribe τροφῇ, vel reſtitue καὶ poſt δυπορία.

[n] φθορᾶς] Vigerus reponi vult φορᾶς. Mox vero adde καὶ. Sic ergo ſcribe μυρίῳ φορᾶς καὶ ἀκαταχέτῳ πλήθει.

[o] ποιησάμενοι] Scribe προσησάμενοι.

[p] κοινώμεθα] Vigerus rectè reponit κοινώμεθα. Vide ſupra p. 980. Heſych. v. κοίσασθαι, ἀγωνίσασθαι.

[q] παραδημερεύμενον] Eadem forte habet Noſter lib. de Poſter. Cain. Confer vero cum Joh. Damaſcen. Parall. ſacr. p. 525.

τὴν

τῷ ἀπαλῷ αὐτῆς ἁπαλῷ ἀμαυρώσας; Καὶ ταῦθ', ὁρῶν ἐν ἀψύχοις πειμάχῃσι καλλιγράφων ἔργα καὶ πλαστῶν, ἔ ἄλλων τεχνιτῶν, ἔν τε ζωγραφήμασι, καὶ ἀνδριάσι, καὶ ὑφασμάτων ποικιλίαις, ἐν Ἑλλάδι καὶ Βαρβάρῳ καλὰ πόλιν ἐκάστῳ δοκιμῶντα. Τάτων δή, ὅπερ ἔφην, οὐδὲν ἔνδα θεῷ τ' ἀγαθῆς μοίρας ἠξίωται. Καὶ τί θαυμάζομεν, εἰ μὴ παρὰ θεῷ; Οὐδὲ γὰ παρὰ ἀνθρώποις τοῖς θεοφιλέσι, παρ' οἷς τὰ πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθὰ καὶ καλὰ τετίμηται, φύσεως μὲ ἀμοίρως λαχοῦσι, μελέτῃ τε μετ' ἀσκήσεως τῷ φύσιν ἐπικοσμήσασιν, ὧν ἡ ἀνθρωπίνη φιλοσοφία δημιοργός. Ὅσοι δὲ νόθα παιδείας ἐπεμελήθησαν, οὐδὲ τοὺς ἰατροὺς ἐμιμήσαντο, τὸ δοῦλον ψυχῆς σῶμα θεραπεύοντας, οἱ τῷ δέσποιναν ἐπιφάσκοντες ἰᾶσθαι. Ἐκεῖνοι μὲ γὰ, ἐπειδάν τις ἀτυχὴς νοσήσῃ, κἂν ὁ μέγας ᾖ βασιλεύς, πάνθ' ὑπερβάντες τὰ πρόσω, τοὺς ἀνδρῶνας, τὰς γυναικωνίτιδας, γραφὰς, ἄργυρον, χρυσὸν, ἄσημον, ἐπίσημον, σκευωμάτων ἢ ὑφασμάτων πλῆθος, τ' ἄλλον τῶν βασιλείων ἀείδιμον κόσμον, ἔτι ἢ τ' οἰκειακὸν ὄχλον, καὶ τὴν φίλων ἢ συγγενῶν, ὑπηκόων, τ' ἐν τέλει θεραπείαν ἄξαντες, τ' ζωμαλοφυλάκων, ἄχρι τ' ἐννῆς ἀφικόμενοι, καὶ τ' πρὸ αὐτὸ τὸ σῶμα ἀλογήσαντες· ὅθ' ὅτι κλίναι λιθοκόλλητοι καὶ ἐλόχρυσοι θαυμάσαντες, ὅθ' ὅτι ἀραχνοϋφεῖς ἢ λίθῳ γεγραφημμέναι στρωμναὶ, ὅθ' ὅτι ἐσθημάτων ἰδέαι διάφοροι. Προσέτι ἢ τὰς πρὸ αὐτὸν χλαίνας ἀπαμφίσαντες, ἄπλουν χειρῶν, καὶ τὰς φλέβας προσπιέζαντες, ἀκριβῶσι τὸν παλμὸν, εἰ ζωτήριοι. Πολλάκις ἢ καὶ τὸν χιτῶνας ἀνασείλαντες, εἰ πεπληθὴς ἐφ' ἡ γαστὴρ ἐξελάζουσιν· εἰ πεπυρωμένῳ ὁ θώραξ, εἰ ἄτακτον ἡ καρδία πηδᾷ. Κἄπειτα τὴν οἰκείαν προσφέρουσι θεραπείαν. Ἐδει ἢ καὶ τὸν φιλοσόφους ἰατρικῷ ὁμολογοῦντας ἐπιδοῦναι τ' φύσει βασιλίδι ψυχῆς, καταφρονεῖν μὲ ἁπάντων, ὅσα αἱ κεναὶ δόξαι τυφοπλαστοῦσιν· ἔσω ἢ προσιόντας ἄπειρα διανοίας αὐτῆς· εἰ ὑφ' ὀργῆς ἀνισοπαχεῖς καὶ πρὸ φύσιν κεκινημένοι παλμοί· ἄπειρα καὶ γλώττης, εἰ τραχεῖα ἐ

antequam diutius floruerit, obſcurata penitus atque deleta? Maxime vero, cum in rebus etiam inanimatis excellentiſſima pictorum atque fictorum & cæterorum id genus artificum opera videat, atque ejuſmodi, quæ ſeu penicillo ſeu ſcalpro ducta, ſeu Phrygionum manu ſumma cum varietate contexta, in omnibus paſſim non Græcis modo, ſed etiam Barbaris urbibus admodum celebrentur! Horum, inquam, nihil divino judicio bonorum in numero collocatur. Divino autem? Imo ne hominum quidem eorum, qui Deo cariores, id quod vere bonum atque honeſtum eſt, in pretio habere ſolent; cum & felicem indolem nacti fuerint, & meditatione ſimul atque uſu naturam ipſam excoluerint, cujus utriuſque parens & artifex legitima Philoſophia eſt. At qui doctrinæ genus ſpurium adulterinumque ſectantur, ne ipſos quidem medicos, Animæ famulans corpus curantes imitantur, cum tamen ſanandos ipſius Dominæ morbos ſuſceperint. Illi enim, ſi ex beatulis quiſpiam adverſa valetudine laboraverit, ut Rex ipſe maximus fuerit, porticus tamen & ambulationes omnes, omnia virorum mulierumque ſepta prætergreſſi; picturis, argento, auroque tam facto, quam infecto, poculorum textique operis copia, cæteroque perinſigni Regum apparatu neglecto: quinetiam cuncto ſatellitio, & amicorum pariter aut ſanguine conjunctorum, aut virorum etiam principum, ac Præſidiariorum quoque militum comitatu perupto, ad ipſum uſque lectum aſpirant; adeoque nulla rerum illarum, quæ adjuncta corpori ſunt, ratione habita, nihilque vel cubilis aurei ac gemmis unionibuſque diſtincti, vel ſtragulorum partim ſubtiliſſime aranearum more textorum, partim lineo ſubtegmine pictorum, vel denique veſtium coloris figuræque multiplicis aſpectu commoti, detractis etiam aliquando lænis, manus ipſas tractant, preſſiſque venis, pulſuſne ratio ſalutaris ſit, diligenter explorarent: Imo reductis nonnunquam interulis, alvuſne gravior ſit, an inflammatum pectus, an cor præpoſtero ac perturbato motu ſubſiliat: Tum ſuam adhibent propriamque morbo curationem. Sic autem Philoſophos oporteret, qui ſeſe Animæ ſuapte natura Reginæ medicos profitentur, contemptis ac deſpectis omnibus, quæ ſtolidæ hominum opiniones, cæcorum more confingunt, interius ſubeundo mentem ipſam attentare, num ea forte motibus iracundiæ inæquali celeritate vibrantibus ac præter naturam incitatis ageretur: attentare linguam, num aſperior, & in maledicta proclivior; num ſeſe profundat intemperantius,

[e] ἀγαθὸς] Forſan ᾧ ἀγαθοεῖ, ſicut ſupra.

[f] ἄξαντες] Vigerus ἰάσαντες, & ſic rectè.

[g] λίθῳ] Male, ut videtur, præceſſerat enim λιθοκόλλητοι, λίθοι quoque magis lectulis quam ſtragulis cohærent. Quidni vero λίνῳ? Heſych. v. λίνοι—τὰ ὑποστρωνύμενα τοῖς κοιμωμένοις οἱ τινες (ſcribe ὅ τινες) τύλια ἢ νομίζουσιν. Memoratur à Jul. Polluc. Onomaſt. lib. vii. p. 191. λινοξάφες. Sic enim Ille, Σοφοκλῆς ἔφη λινοξάφοις τυλείοις. Idem, lib. x. 39. ᾗ δῆλα τὴ Σοφοκλεῖ ἐν τῇ Ἰοκλῇ λίνοις, ἀλλὰ καὶ λινοξάφοις Τυλείοις. Unde conjicio hic reponi debere λινοξάφης vel λινοξαφώμενα. Licet non diffitendum Caſaubonum in Athen. lib. vii. c. 4. in utroque Pollucis loco reponere λιθογραφές. Confer vero hæc cum Philone p. 1115.

[h] τυφοπλαστοῦσιν] Vigerus reponit τυφλοπλαστοῦσιν, idque magis ex ſtylo Philonis. Vide ſupra p. 426, 719, & 1014. Suid. v. τυφλοπλαστῆται. Τυφλὸς (melius τυφλὼς) ἀναμα ἰᾷ.

custodiæ silentiique prorsus impatiens: attentare ventrem, num insaturabili cupiditate fœdum in modum intumerit: singulas denique perturbationes, morbos, ægritudinesque singulas, si quibus affecta videatur, solertius attentiusque scrutari, ne quibus restitui salus possit, remedia ignoratione prætereant. Nunc vero rerum exteriorum luce perstricti, quod spiritale lumen ferre non possent, perpetuo quodam errore jactat, nunquam ad Reginam usque Rationem aspirarunt, sed ubi ægre admodum vestibulum attigissent, quæ pro virtutis foribus occurrerunt, opes, gloriam, sanitatem, ac cætera id genus, mirati adorarunt. At enimvero summæ est extremæque dementiæ, uti vel colorum cæcos, vel sonorum modulatorum surdos, sic etiam improbos homines verorum bonorum judices adhibere; cum principe sui parte, hoc est mente, capti sint, cui stultitia densissimas tenebras offuderit. Et miramur deinceps, aut Socratem, aut alium quemlibet morum integritatis studiosum continenti penuria laborasse: homines, qui nihil unquam ad vitæ lautitias quærere voluerunt, ac ne illa quidem, quorum sibi vel ab amicis locupletioribus, vel ab ipsis aliquando Regibus, magnam ultro vim munerum ingerentibus, copia fieret, accipere voluerint? cum enim unam illam virtutis possessionem boni honestique nomine dignam esse statuerent, deque una comparanda laborarent, reliquam bonorum turbam valere jusserunt. Et sane, quis non, ut vera germanaque consequatur, spuria facile adulterinaque contempserit? Jam vero, si & mortale corpus sortiti, & humanis casibus involuti cum essent, & in tanta sceleratorum multitudine viverent, ut facile numerus iniri non posset, nonnullorum insidiis odiisque patuere; quid causæ est, quamobrem cum eorum, à quibus oppressi sunt, crudelitatem accusare oporteat, naturam ipsam injuriose criminemur? Quippe si pestilenti cœlo uterentur, hujus illis plane foret subeunda contagio. Atqui vel magis, vel nihilo certe minus, quam pestifera quædam lues, exitialis improbitas est. Et quemadmodum, imbre decidente perplui, si sub dio versabitur, virum sapientem oportebit, eundemque vel frigidiore Borea spirante, frigoris vim subire, vel æstate ardentiori æstuare: (ut enim annuas mutationes corpora sentiant, lex naturæ quædam est.) Ita quisquis in ejusmodi locis habitat, ubi

*Iræque & cædes illic, passimque malorum*
*Turba frequens*

varias illum ac multiplices earum subinde mulctas subire necesse est. Quippe Polycrates enim ille, ad ea scelera, quæ cum injuriose tum impie per-

κακήγορ@, εἰ [x] πετορνδυκῆα καὶ ἀταμίδτ@. Ἁπλεῶς γὰρ γαστρὸς, εἰ ἁπλήςῳ [y] χήμαῖι ἐπιθυμίας διῴδηκε· καὶ ζωόλως παθῶν & νοσημάτων καὶ ἀῤῥωςημάτων, [z] εἰ κεκρᾶῶς δοκεῖ, διερδναῦν ἕκαςον, ἵνα μὴ ϗαμαρῖάνωσι τῶν προσφόρων εἰς τὸ σώζειν. Νυνὶ γὰρ ὑπὸ τ τ ἔξω πθειαυγαδέντες λαμπρότητ@, ἅτε νοητὸν φῶς ἰδεῖν ἀδυνατοῦντες, πλαζόμενοι διετέλεσαν τ αἰῶνα· πρὸς μὲ τ βασιλέα λογισμὸν φθάσαι μὴ δυνηθέντες, ἄχρι γὰρ τ προπυλαίων μόλις ἀφικνούμενοι, καὶ τὰς ὀπὶ θύραις ἀρετῆς, πλοῦτόν τε καὶ δόξαν & ὑγείαν καὶ τὰ ζυγενῆ, τεθωμακότες, προσεκυνῶν. Ἀλλὰ γὰρ ὡς ὑπερβολὴ μανίας, χρωμάτων κρίταῖς χρῆσθαι τυφλοῖς, ἢ κωφοῖς τ κρ' μουσικὴν φθόγγων· ἕτω καὶ φαύλοις ἀνδράσι τῶν πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθῶν. Καὶ γὰρ ὅτοι τὸ κυριώταῖον τῶν ἐν αὐτοῖς, διάνοιαν, πεπήρωνται, ἧς βαθὺ ζκότ@ ἀφροσυνη κατέχειν. [a] Εἶτα νῦν θαυμάζομεν, εἰ Σωκράτης, καὶ ὁ δεῖνα τ ατδαίων ἐν πενίᾳ [b] διῆγον; ἄνθρωποι μηδὲν πώποτε τ εἰς πορισμὸν ἐπιτηδεύσαντες, ἀλλὰ μηδ' ὅσα ἢ ϗαὶ φίλων πολυχρημάτων, ἢ ϗαὶ βασιλέων δωρεὰς μεγάλας προτεινόντων, παρῆν, λαβεῖν ἀξιώσαντες· ἕνεκα τοῦ μόνου ἀγαθὸν καὶ καλὸν τῳ τ ἀρετῆς κτῆσιν ἡγεῖται, ᾧ ἂν πονήσωμεν, τ ἄλλων ἀγαθῶν πάντων ἡλόγων. Τίς δ' οὐκ ἂν ἀλογήσαι νόθων ἕνεκα προνοίας τ γνησίων; Εἰ γὰρ σώματ@ θνητὸ μελαλαχίντες, καὶ κηρῶν γέμοντες ἀνθρωπίνων, καὶ μᾶ ποτὲ πλήθος ἀδίκων ζωντες, ὧν οὐδ' ἀριθμὸν εὑρεῖν εὔπορον, ἐπεβαλεύθησαν, τί τῳ φύσιν [c] αἰτιώμεθα, δέον τῳ τ ἐπιθυμούντων κακίζειν ὠμότητα; Καὶ γὰρ εἰ ἐν αἰῶνι γεγόνηπο λοιμικῷ, πάντως ὤφειλον νοσῆσαι. Καλασάσεως γὰρ λοιμικῆς μᾶλλον, ἢ ἀχ' ἧτον, φθοροποιός ἐστιν ἡ κακία. Ὡς δ' ὁπόταν ὑετὸς μᾶ ὄμ@, ἀνάγκη τ ζοφὸν, εἰ ἐν ὑπαίθρῳ ϗάγοι, καλαβρέχεσθαι. Βορέου γὰρ ψυχροῦ καλαπνέοντ@, ῥίγει πιεσθῆναι καὶ ψύχει· θέρους δ' ἀκμάζοντ@ ἀλεαίνεσθαι· τ γὰρ ἐτησίοις τροπαῖς τὰ σώματα ζυμπάσχειν νόμ@ φύσεως. Τὸν αὐτὸν τρόπον τ ἐν τοῖς τοιούτοις χωρίοις ἐνοικοῦντα,

[d] ἔνθα φόνοιτε λιμοίτε, καὶ ἄλλων ἔθνεα κηρῶν,

[c] ἐναλλάττεσθαι τὰς ἀπὸ τ πιστῶν τιμὰς ἀναγκαῖον. Ἐπεὶ Πολυκράτει γε, ἐφ' οἷς δεινοῖς ἠδίκησε καὶ ἠσέβησε, χορηγὸς ἁπλοῦτησε χείρων

visum.

[c] αἰτιώμεθα] Scribendum αἰτιῶν.

[d] ἔνθα φόνοι, &c.] Versus ex Empedocle, citatus vero à Synesio lib. de Provid. Ibi vero scribitur ἔνθα φόν@ τε κτ@ τε, &c.

[e] ἐναλλάττεσθαι—τίμας] Melius forsan τιμωρίας vel λίμας.

[x] πετορνδυκῆα] Vox male de lingua usurpatur. Forsan πετορηρδυκῆα.

[y] χήμαῖι] Quidni φυσήμαῖι, vel ῥεύμαῖι? Sic enim Nostter p. 1110. τ ῥεῦμα τῆς ἡδονῆς.

[z] εἰ κεκρᾶῶς] Melius, ut videtur, ἃ ἐκκεκρᾶῶς.

[a] εἶτα] Forsan à Philone scriptum ἔτι sicut supra sæpius.

[b] διῆγον] Sic MS. Joh. pro διετέλεσαν, quod etiam Vigero

μὲν

μὲ ἡ τᾶ βίᾳ βαρυδαιμονία. Πρόσθες δ' ὡς ὑπὸ [f] μεγάλᾳ Βασιλέως σκολάζεθο, καὶ προσηλᾶτο, χρησμὸν σκιπιπλάς· οἶδα, ἔφη, καὐτὸν πρὸ πολλᾶ [g] θεωρῆσαι δόξαντα, ὑπὸ μὲ Ἡλίᾳ αὐλείφεσθαι, λόεσθαι δ' ὑπὸ Διός. Αἱ γὰ Διὰ Συμβόλων αἰνιγματώδεις αὗται φάσεις, ἀδηλώμεναι τὸ πάλαι, τᾷ Διὰ τᾶ ἔργων ἀρμοδιοτάτᾳ ἐλάμβανον πίστιν. Οὐκ ἐπὶ τέλει γ' μόνον, ἀλλὰ παρὰ πάντα τ' ἐξ ἀρχᾶς βίον, ἐλελήθει πρὸ τᾶ σώματος τᾷ ψυχᾷ κρεμάμενος. Αἰεὶ γὰ φοβούμενος καὶ τρέμων, τὸ πλῆθος τ' ἐπιθεμένων ἐπίσητο· ζαφῶς ἐξεπισάμενος, ὅτι εὔνους μὲ ἦν ἑνδείς, ἐχθροὶ γ' πάντες δυσπραξίᾳ ἀμείλικτοι. Τᾶς γ' ἀνιαύτω καὶ ζυνεχᾶς [h] ὑλαβείας, μάλιστρες οἱ τὰ Σικελικὰ ζυγγεγράφαντες· οἵ φασιν, ὅτι καὶ τᾷ θυμηρεστάτᾳ ὕποπτον εἶχε [i] γυναῖκα. Σημεῖον δέ· τᾷ εἰς τὸ δωμάτιον εἴσοδον, δι' ἧς φοιτήσειν ἔμελλεν ὡς αὐτὸν, σκέλυσε σορευθῆναι ζανίσιν, ἵνα μὴ λάθῃ ποτε παρεισερπύσασα· ψόφῳ γ' καὶ κλύπῳ τ' ὑπαδάσεως προμηνύῃ τᾷ ἄφιξιν. Εἶτ' οὐκ ἀνείμονα μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσι γυμνᾷ, ἃ μὴ θέμις ὑπ' ἀνδρῶν ὁρᾶσθαι, [k] παρέρχεσθαι. Πρὸς γ' τούτοις, τὸ ζυνεχὲς τᾶ κρ' τᾷ ὁδὸν ἐδάφους, εἰς τάφρα γεωργικᾶς εὖρος καὶ βάθος διακοπῆναι, κρ' δέος μή τι πρὸς ὑπόκλοπα ἀφανῶς ὑπορύπτῃ, ὅπερ ἢ ἅλμασιν ἢ μακραῖς διαδάσεσιν ἔμελλε διελέγχεσθαι.

Πόσων ἄρα κακῶν ὁ ταῦτα σοφιζόμενος καὶ τεχνάζων ὑπὸ γυναικὸς, ἢ πρὸ τ' ἄλλων ὤφελε πισεύειν, μεστὸς ἦν; Ἀλλὰ γὰρ εἰκὸς τοῖς δι' ὀπορράγος ὄρους, ἐπὶ τῷ τὰς ἐν ἀέρᾳ Φύσεις ἀρδηλοτέρως καθανεῖσαι, κρημνοβατᾶσιν· οἳ μόλις φθάνοντες ἄχρι προνενδυκότος αὐχένος, ὅτ' [l] ἀναχωρεῖν ἔτι δυνατόν, πρὸς τὸ λειπόμενον ὕψος ἀπειρηκότες, ὅτε καθαίνειν θαῤῥᾶσι, πρὸς τᾷ ὄψιν τ' χασμάτων ἰλιγγιῶντες. Ἐρασθεὶς γὰρ, ὡς θείᾳ πράγματος καὶ πολυμαχήτᾳ, τυραννίδος, ὅτε μῶσαι ὅτε ἀποδιδράσκειν ἀσφαλὲς εἶναι ὑπελάμβανε. Μένοντι μὲ γὰ ἀλλεπάλληλα ἐπέῤῥει κακὰ ἀμύθητα· βουλομένῳ δ' ἀποδιδράσκειν, ὁ περὶ τᾶ ζῆν ἐπεκρέμαστο κίνδυνος· ὡπλισμένων

petravit, deteriorem iniquæ fortunæ manum operamque fortitus eſt. Sed adde tu porro, qualem ipſe Regis maximi juſſu pœnam ſuſtinuerit, cum ad ſtipitem clavis affigebatur, expletoque oraculo, Memini, inquiebat, mihi etiam me paulo ante viſum, inungi à Sole, à Jove lavari. Denunciationes enim iſtæ ſymbolis, ænigmatum in morem adumbratæ, ut ante hominum intelligentiam fugerent, re ipſa tamen exituque fidem ſui fecerunt longe certiſſimam. Quanquam non ſub exitum modo, ſed etiam toto illo, quo imperavit, tempore, clam ipſe quidem, vere tamen animo prius, quam corpore, ſuſpenſus hæſit. Aſſiduo enim conjugatorum denſa manu irruentium terrore percellebatur, cum probe intelligeret, qui bene intelligeret, qui bene ſibi vellet, neminem, infeſtos ſibi omnes eſſe, ac nulla unquam ſua calamitate placandos. Et vero, quam ſibi anxie perpetuoque metueret (*Dionyſius*) ex rerum Siculorum Scriptoribus conſtat: qui vel ipſam ei quoque obſervantiſſimam licet ac ſuaviſſimam conjugem ſuſpectam fuiſſe tradunt. Nam interioris cubiculi veſtibulum, quo ipſi aditus ad ſeſe foret, tabulato ſterni juſſit, ne quando furtim irreperet, ſed illius adventus ipſo ſubeuntis ſonitu ſtrepituque proderetur. Eam deinde, non modo ſine veſtibus, ſed omnibus etiam, quas à viris videri nefas eſt, partibus nudam intrare voluit. Præterea continens illud, quod viæ objacebat, regii liminis ſolum in ruſticæ foſſæ latitudinem altitudinemque deprimi, ne quid moliendis clam inſidiis comparatum latere poſſet, cum aut ſaltibus, aut longioribus trajiciendi moris facile detegeretur.

Quot obſecro ſcatebat ille miſeriis, qui adverſus uxorem, cui præ cæteris omnibus fidem habere debuiſſet, tam multa compararet atque moliretur? Iis utique perſimilis erat, qui naturas illas, quæ in cœlo verſantur, clarius noſſe cupientes per abruptum præcipitemque montem ingreſſi, ubi vix demum ad prominentem uſque cervicem evaſerunt, nec ultra progredi, ea quæ ſupereſt jugi altitudine fracti debilitatique, poſſunt, nec deſcendere audent, dum ad tantæ ſubjectarum labium hiatuumque vaſtitatis aſpectum attoniti obſtupeſcunt. Nam qui ſemel tyrannidem, perinde ac divinum aliquid atque omni contentione dignum affectaſſet, nec in ea ſe tuto hærere, nec ſe illi ſubducere ſecure poſſe ſtatuebat: quippe ſi hæreret, confertas & inexplicabiles in ſeſe quotidie calamitates confluere; ſin aufugere conaretur, certiſſimum vitæ ſibi periculum imminere: cum tot ſuum in caput, ſi minus

[f] μεγαλᾳ Βασιλέως] Propriè loquendo, non ab ipſo Perſarum rege, ſed ab Oroëte ejus Satrapa Polycrates eſt interfectus. Sic Herodotus lib. iii. c. 121. Cicer. de Finib. lib. v. Et Max. Tyr. Diſſert. v. Emendandus ergo Strabo Geograph. lib. xiv. p. 638. καλαληφθέντα γὰ ἐξ ἀπάτης ὑπὸ Ὀροίτου τοῦ Περσῶν, &c. Ibi ſcribe Ὀροίτου τοῦ σατράπου.

[g] θεωρῆσαι] Forſan μεθωρίζεσθαι. Sic enim Polycratis filiæ ſomnium narrat Herodot. lib. iii. p. 124. ἐδόκεε οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἀέρι μετέωρον ἔσθαι, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ Διός, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου Σικελικά.

[h] ὑλαβείας] Manca omnino oratio. Sequentia enim oſtendunt non de Polycrate, ſed de Dionyſio agi; cujus nomen excidiſſe videtur è Textu. Scribe σωνιχᾶς Διωνυσίᾳ ὑλαβείας.

[i] γυναῖκα] Utraſque uxores ſuſpectas habuit, teſte Cicerone Tuſc. quæſt. lib. v.

[k] παρέρχεσθαι] Forſan περιέρχεσθαι.

[l] ἀναχωρεῖν] Melius in margine ſcriptum à Vigero, ἄνω χωρεῖν.

corpo-

corporibus, at animis certe quidem armatos esse intelligerit. Atque id ipsomet Dionysii facto satis superque constat, quo ipsum ad eum refellendum, qui felicem tyrannorum vitam esse dictitabat, usum esse fuerunt. Hominem cum ad lautum valde opiparumque convivium invitasset, peracutam securim, quæ summis ejus cervicibus immineret, tenuissimo funiculo suspendi jussit. Quam ille ubi accubuisset, repente suspiciens, cum nec surgere præsente Tyranno auderet, nec cibi ullius suavitatem degustare præ nimio timore posset, vim tantam exquisitissimarum deliciarum aspernatus, supina cervice intentoque vultu, momentis singulis interitum expectabat suum. Hic Dionysius sensum hominis animumque pervidens. Jamne nosti, inquit, vitæ hujus nostræ tam splendidæ tamque expetitæ conditionem? Talis enim profecta illa est, nisi si quis fucum ipse sibi facere voluerit. Abundat opibus illa quidem, bono tamen penitus frui nullo potest: sed assiduis continuisque terroribus, inextricabilibus periculis, morbo denique agitatur, qui cancro tabeque omni durior, perpetuum & insanabile importat exitium. At imperiti plerique ac stolidi, illustri nescio qua specie pompaque decepti, persimiles iis sunt, qui se à putidis meretriculis inescari patiuntur, quæ deformitatem corporis, cultu, auro, multisque medicamentis obtegentes, dum nihil habent veræ pulchritudinis, adulterinam ac spuriam irretiendis spectatoribus moliuntur.

Eadem homines nimium beati fortunæ laborant iniquitate, cujus ipsi vim & magnitudinem, quam suopte sibi arbitrio sensuque fixerunt, premere taciti ac dissimulare non possunt. Sed quemadmodum arcana pandere nonnulli solent, necessitate compulsi voces illi quasdam emittunt longe verissimas, atque acerbitate calamitatis extortas: dum in suppliciorum partim præsentium, partim impendentem consortio vivunt, altilium pecudum simillimi, quæ ad sacrificium saginantur. Illis enim ad lanienam curæ plurimum ac solicitudinis impenditur, quo epulum ex sese lautius præbere possint. Quinetiam pœnas à quibusdam sacrilegiorum suorum palam ac manifeste persolutae fuisse constat. Quorum & hoc loco seriem texere, quia inutilis operæ fuerit, exemplum unum duntaxat omnium instar proferre contentus ero. Igitur sacri Phocensis belli Scriptores memoriæ prodiderunt, cum lex sacrilegum aut dari præcipitem, aut in mare demergi, aut igne cremari juberet, tres illos, qui Delphicum templum spoliaverant, Philomelum, Onomarchum, & Phayllum, inter se tria illa suppliciorum genera divisisse. Quippe unum enim illorum, cum per difficilem ac salebrosum montem incederet, disrupto saxo præcipitem actum, ejusque mole obrutum periisse. Alterum equo,

εἰ μὴ τοῖς σώμασιν, ἀλλά τοι τοῖς διανοίαις κατ' αὐτόν. Δηλοῖ δὴ καὶ τὸ ἔργον, ᾧ πρὸς [m] τὸν μακαρίζοντα τὸν τῶν Τυράννων βίον φασὶ χρήσασθαι Διονύσιον. Καλέσας γὰρ αὐτὸν ἐπὶ λαμπρόταται καὶ πολυτελεστάτῃ δεῖπνα ἐθαυμάσθη, ἐκ μεμέτρηται πάνυ λεπτῆς προσέταξεν ἠκονημένον ὑπεραιωρηθῆναι τέλεκυν. Ἐπεὶ δὲ καταπλαγεὶς εἶδεν αἰφνίδιον, ὅτ' ἐξανασχῆναι θαρρῶν διὰ τὸ τύραννον, ὅτ' ἀπολαῦσαί τινων τῶν παρεσκευασμένων διὰ δεῖνα οἷός τε ὢν, ἀφθόνων καὶ πλουσίων ἀπογήσας ἡδονῶν, ἀνατείνας τὸν αὐχένα καὶ τὰς ὄψεις, ἐκαραδόκει τὸν οἰκεῖον ὄλεθρον. Σωεὶς δ' ὁ Διονύσιος· ἆρ' ἤδη καταγνοεῖς, ἔφη, τὸν ἀοίδιμον καὶ θεομάχητον ἡμῶν βίον; Ἔστι δὲ πιθανὸς, εἰ μὴ βούλοιτό τις ἑαυτὸν φενακίζειν· ἐπειδὴ θεμέχει παμπληθεῖς μὲν χορηγίας, ἀπόλαυσιν δ' ἀδενὸς χρησάς· φόβους δ' ἐπαλλήλους, καὶ κινδύνους ἀνηκέστους, καὶ νόσον ἑρπητώδους καὶ φθινώδους καλεπωτέραν, ἀθεράπευτον ἀεὶ φέρουσαν ὄλεθρον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἀνεξετάστων ὑπὸ τῆς λαμπρᾶς φανερότητος ἀπαλώμενοι, ταὐτὸν πεπόνθασι τοῖς αἰσχιστρομμύοις ὑπὸ τῶν εἰδεχθῶν ἑταιρειδίων· ἃ τὴν δυσμορφίαν ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ, καὶ τῇ τῆς ὄψεως ὑπογραφαῖς ἐπισκιάζοντα, γνησίᾳ κάλλους ἀπορίᾳ, νόθον ἐπ' ἐνέδρᾳ τῶν θεωμένων δημιουργεῖ.

Τοιαύτης γέμουσι βαρυδαιμονίας οἱ λίαν εὐτυχεῖς, ἧς τὰς ὑπερβολὰς αὐτοὶ δικάσαντες παρ' ἑαυτοῖς ἀεὶ φέρουσιν. Ἀλλ' ὥσπερ οἱ τὰ [n] ἄρρητα ὑπ' ἀνάγκης ἐκλαλοῦντες, ἀφιᾶσι τὰς ἐκ πάθους ἀψευδεστάτας φωνὰς, ἐπὶ ζωαρσίᾳ τιμωρίαν καὶ παρασῶν καὶ προσδοκωμένων ζῶντες, καθάπερ τὰ θρεμμάτων τὰ πρὸς ἱερουργίαν πιαινόμενα. Καὶ γὰρ ταῦτα τῆς πλείστης ἐπιμελείας ἐπὶ τῷ φαγῆναι τυγχάνει, διὰ πολύκρεων ἀωχίαν. Εἰσὶ δ' οἳ καὶ περὶ [o] χρημάτων ἀσεβῶν οὐκ ἀδήλως, ἀλλὰ φανερὰς ἔδοσαν δίκας, ὧν τὰ πλήθη καταλέγεσθαι, περιττὸς πόνος· ἀποχρῆ δ' ἓν ἔργον παράδειγμα πάντων ἐσάναι. Λέγεται πάνυ ὑπὸ τῶν ἀναγεγραφότων τὸν ἱερὸν πόλεμον τὸν ἐν Φωκίδι, νέμει κειμήλιᾳ, τὸν ἱεροσυλον καταχρημίζεσθαι, ἢ καταποντοῦσθαι, ἢ καταπίμπρασθαι· τρεῖς ζυλήσαντας τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν, Φιλόμηλον καὶ Ὀνόμαρχον, καὶ Φάϋλλον, διανείμασθαι τὰς τιμωρίας. Τὸν μὲν γὰρ διὰ λέφρου τραχέως καὶ λιθώδους, ῥαγείσης πέτρας καταχρημνηθῆναί τε καὶ καταλυθῆναι· τὸν δὲ, ἀφιππάσαντα τοῦ κομίζοντος

[m] τὸν μακαρίζοντα] Damoclem scilicet, cujus nota historia. Vide Ciceron. Tusc. quæst. lib. v.

[n] ἄῤῥητα] Forsan λαλῆσαι τὰ.

[o] περὶ χρημάτων ἀσεβῶν] Melius forsan περὶ χρήματα ἀσεβῆσαι.

ἵππου,

ἵππῳ, καὶ μέχρι θαλάσσης καταβάντα, ὑπιδραμόντα τὸ πελάγους, εἰς ἀχανῆ βυθὸν αὐτῷ ζώῳ καταδῦναι· Φάυλλον δὴ ° φθινώδει νόσῳ. (διττὸς γὰρ ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος) ζωλακῆναι, ἢ ἐν τῷ ἐν Ἄβαις ἱερῷ ζωεμπρησθέντα ἀπολέσθαι. Ταῦτα μὲν οὖν φιλονεικότατον λέγειν ἀποδῆναι καὶ τύχῃ· εἰ μὲν γάρ τινες, ἢ ἐν διαφέρουσι καιροῖς, ἢ ἑτέραις ἐκολάσθησαν τιμωρίαις, εἰκὸς ἦν τὸ ἄσταθμον τῆς τύχης προφασίζεσθαι· πάντων δ' ἀθρόως, καὶ ^q ὑφ' ἕνα καιρὸν, καὶ μὴ ἑτέραις τιμωρίαις, ἀλλὰ ταῖς προειρημέναις ἐν τοῖς νόμοις κολασθέντων, εὔλογον φάσκειν, ὅτι Θεοῦ δικάσαντος ἁλῶσαν. Εἰ δέ τινες τῶν ὑπολειφθέντων βιαίων, καὶ τοῖς πλήθεσιν ἐπαναστάντων, καὶ ἀνδραποδισαμένων, οὐ μόνον δῆμος ἕτερος ἀλλὰ καὶ πατρίδας τὰς ἑαυτῶν, ἀτιμώρητοι διετέλεσαν, θαυμαστὸν οὐδέν. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐχ ὁμοίως ἄνθρωπος δικάζει καὶ Θεός. Διότι τὰ μὲν φανερὰ ἡμεῖς ἐρευνῶμεν, ὁ δὲ ἄχρι μυχῶν ψυχῆς εἰσδυόμενος ἀψοφητὶ, καθάπερ ἐν ἡλίῳ, λαμπρὰν διάνοιαν αὐγάζει· ἀπαμπίσχων μὲν τὰ περίπλα, οἷς ἐγκεκάλυπται, γυμνὰ δὲ περιαθρῶν τὰ ^r βλήματα, καὶ διαγινώσκων οὗτος τά τε πρόσημα καὶ δόκιμα.

Μηδέποτ' οὖν τὸ οἰκεῖον δικαστήριον τοῦ θείου προκρίναντες, ἀψευδέστερον αὐτὸ καὶ ἀβλαβέστερον εἶναι φῶμεν· οὐ γὰρ ἔστιον. Ἐν ᾧ μὲν γὰρ πολλὰ τὰ ζφάλλοντα· ἀπατηλαὶ αἰσθήσεις, πάθη ἀβέβαια, κακιῶν ὁ βαρύτατος ἐπιτειχισμός· ἐν ᾧ δέ, οὐδὲν μὲν τοῦ ἐπ' ἐξαπάτῃ, δικαιότης δὲ καὶ ἀλήθεια, οἷς ἕκαστον βεβουλόμενον, ἐπαινετῶς ^s ἐξορθοῦσθαι πέφυκεν. Ἔπειτ', ὦ γυναῖε, μὴ νομίσῃς ἀλυσιτελὲς ^t ἐπίκαιρον εἶναι τυραννίδα. Οὐδὲ γὰρ ἡ κόλασις ἀλυσιτελὲς, ἀλλὰ τιμωρίας διδόναι τοῖς ἀγαθοῖς ἢ ὠφελιμώτερον, ἢ σὸκ ἀποδέον. Οὗ χάριν, ἐν ἅπασι μὲν τοῖς ὀρθῶς γραφεῖσι παρείληπται νόμοις· οἱ δὲ γράψαντες, ὑπὸ πάντων ἐπαινοῦνται. Ὅπερ γὰρ ἐν δήμῳ τύραννος, τοῦτ' ἐν νόμῳ κόλασις. Ἐπειδὰν οὖν ἔνδεια μὲν καὶ πάνυ δεινὴ καταλάβῃ τὰς πόλεις ἀρετῆς, ἀφθονία δ' ἀφροσύνης ἐπιπολάσῃ, τότε καῦτα ὁ Θεὸς, ὥσπερ ῥεῦμα χειμάρρου, τότε φορᾶν τῆς κακίας ἀποχεῦσαι γλιχόμενος, ἵνα καθάρῃ τὸ γένος ἡμῶν· ἰσχὺν καὶ κράτος δίδωσι τοῖς

cui tum incidebat, habenis excuſſis, in mare ipſum deſiliente, inundantis æſtus impetu abreptum, & immenſo gurgite una cum ipſo quadrupede hauſtum fuiſſe. Phayllum denique aut fœda tabe conſumptam eſſe, aut ſimul cum Abenſi templo conflagraſſe: duplex enim ejus de morte fama circumfertur. Enimvero ſine cauſa iſta contigiſſe, nemo unquam niſi contentioſiſſimus dixerit. Nam ſi unus aut alter, ſi diverſis temporibus, ſi alia pœnarum genera ſubiiſſent, fortunæ mutabilitas & inconſtantia prætexi fortaſſe poſſet. Nunc vero, cum & ſimul omnes, & ſub idem tempus, nec aliis quam lege ſancitis affecti pœnis fuerint, utique fatendum eſt reos illos divino judicio peractos damnatoſque periiſſe. Quod ſi ex tyrannis reliquis, nonnulli cum multitudinem oppreſſiſſent, nec alios tantum populos, ſed patriam quoque ſuam in ſervitutem redegiſſent, nullas tamen pœnas ſubirent, nihil profecto mirum. Primum enim longe aliud hominis eſt, aliud DEI judicium: cum obvia ſolum ac manifeſta quæque rimari & explorare ſoleamus, Deus autem in intimas uſque animorum latebras atque receſſus abſque ullo ſtrepitu ſubiens ac penetrans, mentem ipſam perinde ut in Sole conſpicuam illuſtremque pervideat, ac ſubductis, quibus tegebatur, involucris omnibus, conſilia ſenſuſque nudos contempletur, & quicquid fucatum adulterinumque fuerit à probo legitimoque ſecernat.

Caveamus ergo, ne judicium ipſi noſtrum divino illi, tanquam verius ac ſapientius, anteferre unquam velimus. Nefas enim id prorſus. In noſtro quippe fraudis multi ſunt erroriſque fontes, ſenſuum fallaciæ, perturbationum inſidiæ, objectæ ſcelerum moles graviſſimæ. In divino autem, quod decipiat, omnino nihil: æquitas contra veritaſque regnant, quibus expenſa conſtitutaque ſingula laudabiliter ſolent feliciterque ſuccedere. Deinde vero, cave ſis, mi homo, inutilem, in tempus ſaltem aliquod, tyrannidem arbitrere: neque enim punitio ſupervacaneum quiddam eſt, ſed potius expeti exigique pœnas, aut viris etiam probis utilius eſt, aut ab iis certe non alienum. Itaque cum id optimis quibuſque legibus comprehenſum eſſe, tum ipſos quoque illarum auctores ab omnibus laudari videmus. Enimvero quod tyrannus in populo, hoc ipſum in lege punitio eſt. Ubi ergo ingens quædam urbes virtutis penuria ſolitudoque pervadit, ubi exiſtit paſſim abundatque vecordia: tum Deus hanc improbitatis colluviem, non ſecus ac curſum aliquem impetumque torrentis, derivare cupiens, omnem ut generi noſtro labem eximat, homines natura ſua imperioſos vi ac poteſtate armat. Nec

° φθινώδει] MS. Joh. φθινάδι, idque rectius. Vox enim iſta frequentius à Philone uſurpatur. Lib. de Pœnis p. 933. φθινάσι τηκεδόσι. Sophocl. Antigone p. 249. φθινάσι πλαγέντα νόσοις. Similiter Diodorus lib. xvi. de hoc ipſo Phyllo agens, φθειριῶν νόσῳ φθινάδι.

P γὰρ] Melius δέ. Mox poſt εἰκὸς, ſcribe ἂν ἦν.

q ὑφ' ἕνα καιρὸν] Aliter Diodorus, qui docet Philomelum, Onomarchum & Phayllum, eodem quidem in bello ſed temporibus diverſis interiiſſe; vide lib. xvi.

r βλέμματα] Melius βλαύματα. Mox ſcribe τὰ δόκιμα.

ſ ἐξορθοῦσθαι] Forſan καλορθοῦσθαι.

t ἐπίκαιρον] Vigerus reponit ἐπὶ καιρόν. Melius vero, ut videtur, ἐπὶ καιρῶν, *interdum*. Sic enim Philo lib. de Abraham. p. 359. ἡ πόλις ἐπὶ καιρῶν—ἐνῆσαι. Idem p. 932. δίκλαυσόταται γίνοιτ' ἂν ἐπὶ καιρῶν, & alibi ſæpius. Similiter Demoſthen. de Legat. Fat. p. 263.

enim purgari ſcelus niſi ab animo acerbiore poteſt. Et quemadmodum Reſpub. adverſus homicidas, proditores, & ſacrilegos, carnifices alunt, non quod eam vitæ rationem inſtitutumque laudent, ſed quod utilem eorum operam eſſe intelligant: Ita ſummus ille magnæ mundi hujus Reip. Moderator, tyrannos iis nonnunquam civitatibus, perinde ac tortores publicos præficit, quas vi, injuriis, impietate, ac cæteris criminibus redundare intelligat, ut compreſſa mali contagio tandem aliquando ſopiatur. Tum enimvero illos ipſos pœnarum auctores, quod in iis infligendis improbitatem ipſi ſuam, & propriam animi crudelitatem ſequuti fuerint, præ cæteris omnibus tanquam ſceleris ac nequitiæ principes ſevere graviterque punit. Quemadmodum enim vis ignis ejuſmodi eſt, quæ objectam depaſta materiam, ſeſe tandem ipſa conficiat atque conſumat: Ita qui ſibi auctoritatem in populos imperiumque ſumpſere, ii ſpoliatis, & hominibus exhauſtis civitatibus, pœnas ipſi denique luentes univerſorum, digno inſuper tolluntur exitio. Quid mirum autem, ſi hominum improbitatem in urbibus paſſim, regionibus, populiſque graſſantem, Tyrannorum manu Deus exterminet; cum ipſemet nulla cujuſquam uſus opera, id ipſum per ſeſe nonnunquam efficiat, famem, peſtilentiam, terræ motus, ac cæteris id genus calamitates cœlitus immittendo, quibus vis hominum ingens quotidie tollitur, parſque magna terrarum, dum virtuti conſultum eſſe vult, incolis exhauritur?

Verum, ſatis opinor, quantum ſaltem poſtulabat hic locus, improbum neminem vere beatum eſſe oſtendimus: quo potiſſimum argumenti genere Providentiam eſſe conficitur. Si tamen necdum omnino facta tibi fides eſt, age quicquid adhuc hæret ſcrupuli, fidenter eloquere: ambo enim conjuncta opera ſtudioque facilius, utra ex parte ſtet veritas, cognoſcemus.

Tum aliquot interjectis: Vim inquit, illam impetumque ventorum & imbrium, non jam in Nautarum, ut putabas, Agricolarumque perniciem, ſed in generis hominum univerſi utilitatem ac fructum Deus excitare ſolet. Aquis enim terras, ventis totam illam, quæ infra Lunam eſt, regionem purgat: utroque vero animantes ac plantas alit, auget, ac perficit. Quod autem, qui alieno tempore, ſi navigant, ſive terram colunt, aliquid inde nonnunquam detrimenti capiant, mirum nihil: pars enim hominum perexigua ſunt, cura vero ac providentia generis eſt univerſi. Quemadmodum igitur Athletis inungendis utilis olei copia in Gymnaſio eſt, cum tamen exigentibus aliquando Reipub. temporibus, certaminis ſolenne tempus Gymnaſii Moderator immutet, quo fit, ut ſerius Athletæ nonnulli conve-

τὰς φύσεις ἀρχικοῖς. [x] Ὠμῆς γὰρ δίκα ψυχῆς ἀ καθαίρει) κακία. Καὶ ὅπερ τρόπον αἱ πόλεις ἐπ' ἀνδροφόνοις, καὶ προδόταις, & θεοσύλοις δημίους ἀναιρέθσιν, ἀ τῷ γνώμῳ ἀποδεχόμθαι τ ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὸ τ ὑπηρεσίας χρήσιμον ἐξεβάζθσαι· τ αὐτὸν τρόπον, καὶ ὁ τ μεγαλοπόλεως, τῶδε τῷ κόσμῳ, Κηδεμὼν, οἷα [y] δημίους κοινὰς, ἐφίςησι τὰς τυράννους ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς ἂν αἵθη) βίαν, ἀδικίαν, ἀσέβειαν, τὰ ἄλλα κακὰ πλημμύρονλα, ὅπως ἤδη ποτὲ σάντα λωφήση. Τοιγαροῦν καὶ τὰς αἰτίας, ὡς ἐκ [z] δυσκαθάρλ καὶ ἀνηλεοῦς ψυχῆς ὑπηρετήσανλας, ἐφ' ἅπασιν, ὥσπερ τινὰς κορυφαίας ἀξιοῖ μετέρχεσθ. Καθάπερ γὰρ ἡ τοῦ πυρὸς δυνάμις, ὅταν πλεονληθεῖσαν ὕλλω ἀναλώσῃ, τελευταῖον αὐτὸ ἀπανέμει) τοῦτον τ τρόπον καὶ οἱ ἐπὶ πᾶς πλήθεσι δυναςείας εἰληφότες, ὅταν δαπανήσανλες τὰς πόλεις, κενὰς ἀνδρῶν ἐργάσων), τὰς ὑπὲρ ἁπάντων τίνονλες δίκας ἀπιδιαφθείρον). Καὶ τί θαυμάζομεν, εἰ ὀλίγα τυράννων ὁ Θεὸς κακίαν ἀναχυθεῖσαν ἐν πόλεσι, καὶ χώραις, καὶ ἔθνεσιν ἀποδιοπομπεῖτω; Πολλάκις γὰρ μὴ χρώμθ ὑπηρέταις ἄλλοις, αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τοῦτ' ἐργάζε)· λιμὸν ἐπάγων, ἢ λοιμὸν, ἢ ζεισμὸν, & ἴσα ἄλλα θεήλαλα, οἷς ὅμιλοι μεγάλοι καὶ πολυάνθρωποι καθ' ἑκάςλω ἡμέραν ἀπόλλω), καὶ πολλὴ μοῖρα τ οἰκυμθμης ἐρημῶται, ὀλὶγα προμήθειαν ἀρετῆς.

Ἱκανῶς μὲ ἂν εἷς γε τὰ παρόνλα, περὶ τοῦ μή τινα τ φαύλων εὐδαιμονεῖν, ὡς οἶμαι, λέλεκ)· δι' ὧν μάλιςα παρίςαλαι τὸ εἶναι πρόνοιαν. Εἰ δ' μηδέ πω πέπεισαι, τ ἐθ' ὑποκυρῆνλα ἐνδοιασμὸν εἰπὲ θαῤῥῶν· ἀμφότεροι γὰρ, ἢ ταὐληθὲς ἔχ, [a] ζωδιαπονήσανλες εἰσόμεθα.

Καὶ μεθ' ἕτερα πάλιν φησίν· ἀνέμων καὶ ὑετῶν φορὰς οὐκ ἐπὶ λύμῃ τ πλεόνλων, ὡς ἐνόμιζες, ἢ γεωργούνλων, ἀλλ' ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ παντὸς ἡμῶν γένους ὁ Θεὸς ἐργάζε). Ὕδασι μὲ γὰρ τὴν γῆν καθαίρ, τ δ' ὑπὸ Σελήνην ἅπαντα χῶρον πνεύμασιν· ἀμφοτέροις δ' ζῶα καὶ φυτὰ τρέφ, καὶ αὔξει, & τελεσοῖ. Εἰ δ' τὰς μὴ ἐν καιρῷ πλωτῆρας ἢ γεωπόνους ἐςὶν ὅτε βλάπλει, θαυμαςὸν οὐδέν. Βραχὺ γὰρ ἔτοι μέρος· ἡ δ' ἐπιμέλεια τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους. Ὥσπερ οὖν τὸ ἐν τῷ Γυμνασίῳ ἄλειμμα τίθε) μὲ ἐπ' ὠφελείᾳ, πολλάκις δ' ὁ Γυμνασίαρχ ἕνεκα πολιτικῶν χρειῶν, ὥρας τῆς ἐν ἔθει μετέθηκε τῷ τάξιν, δι' ἧς ὑςέ-

[x] Ὠμῆς] Citantur hæc ab Anton. lib i. ſer. 7.
[y] δημίους κοίνας] Scribe δημοσίους. Et vide Harpocrat. Et Heſych. v. δημόσιον.
[z] δυσκαθάρλ] Forſan δυσκαθέκλ.
[a] ζωδιαπονήσανλες] Scribe σωδιαπορήσανλες.

ρησαν ἔνιοι τ̃ ἀλειφομμ́ων· ὅτω γ̀ ὁ Θεὸς, εἶα πόλεως, τ̃ πανὸς ἐπιμελόμμ̣ον κόσμ̣ον, θέρη χειμαίνοντα, καὶ χειμῶνας [b] ἐαρίζοντας εἰωθε ποιεῖν, ἀλλὰ τ̃ τ̃ παντὸς ὠφελείᾳ· κἂν εἰ ναύκληροί τινες ἢ γ̃ς ἐργάται μέλλοιεν ἢ τούτων ἀνωμαλίαις ζημιοῦσθ. Τὰς μὲν τ̃ στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταβολὰς, ἐξ ὧν ὁ κόσμ̣ος ἐπάγη καὶ ζωίσηκεν, εἰδῶς ἀναγκαίταταν ἔργον, ἀκωλύτως παρέχει· πάχναι γ̀ νιφάδες, ℭ ὅσα ἐμετέροπα, αἰρ̣ὶ ἐπακολουθεῖ καταψύξει. καὶ πάλιν προσερέξει καὶ πλαρέψει νεφῶν, ἀστραπαί τε καὶ βρονταί. Ὧν οὐδὲν [c] ἴσως κ̃ προνοίαν· ἀλλ' ὑετοὶ γ̀ πνεύματα, ζωῆς γ̀ τροφῆς ℭ αὐξήσεως τοῖς περὶ γ̃ν αἴτια, ὧν ταῦτα ἐπακολουθήματα. Οἷα, Γυμνασιάρχα φιλοτιμίαις πολλάκις ἀνεμμένας ποιουμένου δαπάνας, ἀνθ' ὕδατ̣ος ἐλαίῳ [d] καταιονόμενοί τινες τ̃ ἀπειροκάλων, εἰς τὸ ἔδαφ̣ος ῥανίδας ἀποσάζουσιν· ὁ δ' ἐλιωθρότατ̣ος αὐτίκα γίνετ̣ πηλός. Ἀλλ' οὐκ ἄν τις εὖ φρονῶν εἴποι, τ̀ πηλὸν γ̀ τ̀ ὄλισθον προμηθείᾳ τ̃ Γυμνασιάρχα γεγονέναι, παρηκολουθηκέναι δ' ἄλλως τῇ ἀφθονίᾳ τ̃ χορηγιῶν ταῦτα. Ἶρις δ' γ̀ Ἄλως, καὶ ὅσα ὁμοιότροπα, πάλιν ἐσὶν [d] αὐτῶν ἐγκεραμμ́ων τοῖς νέφεσιν ἐπακολουθήματα, οὐκ ἔργα φύσεως προηγούμενα, φυσικαῖς δ' ἐπισυμβαίνοντα ἔργοις. Οὐ μὴν ἀλλὰ παρέχει τινα γ̀ ταῦτα χρείαν ἀναγκαίαν τοῖς φρονιμωτέροις· νιφετοὺς γ̀ γ̀ πνεύματα, ὑδρίας τε γ̀ χειμῶνας, ἀπὸ τούτων τεκμαιρόμμ̣οι, προλέγουσι. Τὰς μὴ πόλιν στοὰς οὐχ ὁρᾷς; τούτων αἱ πλείους πρὸς μεσημβρίαν νενεύκασιν, ὑπὲρ τ̃ τὰς ἐμπερπατούσας χειμῶν̣ος μὴ ἀλεαίνεσθ, θέρους δ' καταπνεῖσθαι. Παρακολουθεῖ δέ τι καὶ ἕτερον, ὃ μὴ τῇ γνώμῃ τ̃ καταγνωστὸν ἐπιγίνετ̣). Τί δ' τοῦτ' ἐσιν; αἱ ἀπὸ τ̃ ποδῶν σκιαὶ σκιαὶ, τῇ ἡμετέρᾳ πείρᾳ σημαίνουσι τὰς ὥρας. Καὶ μὴν δ' τὸ πῦρ φύσεως ἀναγκαιότατον ἔργον· ἐπακολούθημα δ' τούτ̣ω, καπνός· ἀλλ' ὅμως παρέχεταί τινα ὠφέλειαν, ἔσιν ὅτε, γ̀ αὐτός. Ἐν γὰρ ταῖς μεθημερινᾶις πυρσείαις, ἡνίκα τὸ πῦρ ὑπὸ τ̃ ἡλιακῶν καταλαμπόμμ̣ον αὐγῶν ἐξαμαυροῦται, καπνῷ μόνῳ δ) πολεμίων ἔφοδ̣ος. Οἷός γ' ἂν δοκεῖ τ̃ Ἶριδ̣ος, πιστ̣ὸς γ̀ ἐπὶ τ̃ σκιαγραφίαν ὁ λόγ̣ος. [e] Θείαις φύσεσι γὰρ Ἡλίου γ̀ Σελήνης ἐπακολουθοῦσιν σκιαγραφίαι· αἱ δ' μόνῳ μάλιστά εἰσιν, ἢ βασιλέων τελευτῆς, ἢ πόλεων φθορᾶς· ὃ γ̀

nian: ſic Deus, mundum hunc totum, perinde ut civitatem aliquam gubernans, æſtates interdum hyemi perſimiles, verique geminas hyemes univerſi commodo invehere conſuevit, tametſi nautis coloniſve quibuſdam infeſtior ea tempeſtatum inæqualitas ſit futura. Nam mutuas illas quidem Elementorum mutationes, ex quibus mundus iſte coaluit, etiamque conſiſtit ac viget, quòd ſummam earum neceſſitatem pervideat, nunquam fieri prohibet: at vero pruinæ, nives, atque id genus reliqua, cœli refrigerationem, quemadmodum & nubium colliſionem attritumque fulgura atque tonitrua conſequuntur. Quorum adeo Providentiæ conſilio exiſtit fortaſſe nihil; ſed pluviæ ſolum atque venti: quibus ea, quæ terræ ſinu continentur, vivunt, aluntur, & creſcunt: quibuſque antegreſſis cætera illa vulgo ſubſequuntur. Ut enimvero, ſi qui forte minus elegantes ac politi, cum Gymnaſii Moderator voluptarios, ut ſæpe accidit, magnificentiæ ſtudio, ſumptus fecerit, unguentis pro aqua perfuſi, labentibus guttis ſubjectum ſolum irrigarint, unde lutum admodum lubricum oriatur: nemo quidem, ſi ſapiat modo, Gymnaſiarchæ conſilio lutum iſtud lubricumve contigiſſe dixerit, ſed utrumque caſu quodam ex tanta unguentorum copia conſequutum fuiſſe. Iris ſimiliter, Corona, & cætera id genus, ex radiis ſeſe medias in nubes immiſcentibus conſequuntur, eoque non principalia quædam naturæ opera ſunt, ſed potius ad res naturales accedunt. Quanquam & ſolertioribus ipſa quoque neceſſario cuidam uſui eſſe ſolent: qui ex illorum aſpectu, aut ſudum fore ſerenumque cœlum, aut ventos ac tempeſtates imminere præſentiunt, atque prænunciant. Num tu porticus illas tota urbe vides? ſpectant pleræque omnes meridiem, ut inambulantes hyeme quidam incaleſcant, æſtate vero, aura vehementiore perflentur. Cæterum aliud quiddam eo ex ſitu conſequitur, quod omnino præter ejus qui porticum molitus eſt, animum mentemque contingit. Quid tandem illud? quod projectæ pedibus umbræ, horas nobis quotidiana quadam experientia denotent. Sic ignis opus eſt naturæ perneceſſarium; fumus autem, ut ejus quædam quaſi acceſſio ſit, habet tamen interdum commoditatis aliquid ipſe quoque: cum enim faces interdiu tolluntur è ſpeculis, Soliſque radii ſplendorem ignis extinguunt, fumo ſaltem indidem prorumpente hoſtium adventus indicatur. Porro quod de Iride ſtatuimus, idem etiam de Solis ac Lunæ defectionibus ſentiendum eſt. Quæ quidem ita divinioribus utriuſque Aſtri naturis accidunt, ut ſimul imminentem aut Regibus interitum, aut civitatibus peſtem denuncient. Id quod etiam

[b] ἐαρίζοντας] Vide lib. de Monarch. p. 824.

[c] ἴσως] Dura profecto ſententia, & Philone, qui ubique ſanctiſſimè de Deo ſentit, indigna. Forſan ab eo ſcriptum primâ manu, οὐθές.

[d] καταιονόμενοι] Anne καταιονόμενοι?

[d] αὐτῶν] Vigerus reponit ἀκτίνων. Forſan levi mutatione ſcribi poteſt αὐγῶν. Similiter ſupra p. 938. reponimus αὐγοειδῶς pro αὐτοειδῶς in Editis. Infra quoque ſcribitur ἡλιακῶν αὐγῶν.

[e] Θείαις] Male, ut opinor. Neque enim Noſter ſenſiſſe unquam videtur naturas ſolis & lunæ eſſe divinas. Quidni vero reponatur ταῖς φύσισι?

Pindarus,

Pindarus, cum ſimilis defectio contigiſſet, laudatis ſupra carminibus indicavit. Lacteus item Circulus, cum ejuſdem plane, cujus aſtra cætera, naturæ ſit, ut cauſas habeat explicatu difficiles, abſit tamen ut animum hoc in genere deſpondeant, qui rerum naturalium rationes indagare ſolent. Cum enim cauſam ejuſmodi aliquam inveniſſe utiliſſimum eſt, tum vel eam inveſtigare, hominibus ſciendi cupidis, per ſeſe jucundiſſimum. Quemadmodum igitur Sol atque Luna, ſic etiam quicquid in Cœlo eſt, ut à rimandis ſingulorum naturis ac viribus, aſſequendi deſperatione, abſtinendum ſtatuamus, divina Providentia perfectum eſt. At vero terræ motus, peſtilentiæ, fulminum caſus, aliaque id genus, immitti divinitus illa quidem, ſed minus vere, dicuntur; nullius enim omnino mali cauſa Deus eſt; ſed ex Elementorum mutationibus ita gignuntur, ut præcipua quædam ac primaria naturæ opera non ſint, verum ex neceſſariis atque primariis tantummodo conſequantur. Quod ſi, eorum etiam nonnulli, qui probi videbantur, iis interdum calamitatibus & exitiis involvantur, cauſæ tamen nihil eſt, quamobrem divinæ gubernationis ratio accuſetur. Primum enim, probi continuo re ipſa non ſunt, quotquot eſſe arbitramur, cum humanæ cogitationes atque conſilia divinorum judiciorum certitudine longe multumque ſuperentur. Deinde vis illa Providentiæ res mundi parteſque præcipuas maxime ſpectare ac moderari ſolet, quemadmodum in regnis ipſis ac militaribus imperiis fieri videmus, ut civitatum & exercituum integrorum, non abjecti cujuſlibet obſcurique capitis ſalutem Regum & Imperatorum cura complectatur. Addunt quoque hoc loco nonnulli, ſicut in tyrannorum cædibus, propinqui etiam atque cognati legum auctoritate tolluntur, ut cæteri à ſimilibus injuriis atque ſceleribus ſupplicii magnitudine revocentur: ſic morborum exitialium contagione innocentes aliquot perire, ut reliqui tanto ante his exemplis eruditi moderari ſeſe ac continere diſcant: ut illud omittam, quandam iis, qui morbido cœlo involvantur, contrahendi morbi non ſecus atque illis, qui navi tempeſtatibus jactata vehuntur, ſubeundi æqualiter periculi neceſſitatem imponi. Jam feroces illæ valenteſque beſtiæ (nec enim prætereundum illud eſt, tametſi noſtram hanc, qua tu in dicendo facultate es, defenſionem occupando traduxeris) hominibus ad bellica certamina exercendis procreatæ ſunt. Aſſidua enim & gymnicorum ludorum & venationum exercitatio, majorem in modum corporis firmitatem ac robur auget, quodque corpore longe potius eſt, animum ipſum ad repentinas hoſtium incurſiones invicti pectoris

[f] Πίνδαρος ἡνίξαλο γνομθνης ἐκλείψεως, ἀξὶ τῶν πρόσθεν εἰρημθνων. Ὁ δὴ τὸ γάλακτος κύκλος, τὸ μὲ αὐτῆς ὐσίας τοῖς ἄλλοις ἄστροις μετέχηκε· δυσαιτιολόγητός δ' ἔτι ἐστι, μὴ ἀποκνείτωσαν οἱ τὰ φύσεως ἐρευνᾶν εἰωθότες. Ὠφελιμώτατον γὰ ἡ εὕρεσις, ἥδιστον δὲ καὶ καθ' αὐτὸ τοῖς φιλομαθέσιν ἡ ζήτησις. Ὥσπερ ὃν Ἡλιος καὶ Σελήνη προνοίᾳ γεγόνασιν, ὕτω καὶ τὰ ἐν ὐρανῷ πάντα, κᾆν ἡμεῖς τὰς ἑκάστων φύσεις τε καὶ δυνάμεις ἰχνηλατεῖν ἀδυνατῶμεν, [g] ἡσυχάζωμθν. Σεισμοί τε καὶ λοιμοὶ, καὶ κεραυνῶν βολαὶ, καὶ ὅσα τοιαῦτα, λέγε μὲ εἶναι θεήλατα, πρὸς δ' ἀλήθειαν οὐκ ἔστι. Θεὸς γὰ ὐδενὸς αἴτιος κακῦ τοπαράπαν, ἀλλ' αἱ τῶν στοιχείων μεταβολαὶ ταῦτα γινῶσιν, ὐ προηγύμενα ἔργα φύσεως, ἀλλ' ἐπόμθνα τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ τοῖς προηγυμθνοις ἑπακολυθοῦντα. Εἰ δέ τινες τῶν χαριεστέρων ζωαπολαύσι τὸ ὑπὸ τούτων βλάβης, οὐκ αἰτιατέον τινὶ διοίκησιν. Πρῶτον μὲ γὰ, οὐκ εἴ τινες ἀγαθοὶ παρ' ἡμῖν νομίζον, κὰ πρὸς ἀλήθειάν εἰσιν· ἐπειδὴ τὰ Θεῦ κριτήρια τῶν κρ' τῶν ἀνθρώπινον νῦν [h] πάντων ἀκριβέστερα. Δεύτερον ὅ, τὸ προμηθὲς ὅλη τὰ τῶν ἐν κόσμῳ ζωικώτατα ἐφορᾶν ἀγαπᾷ· καθάπερ ἐν τῇ βασιλείαις καὶ στρατάρχαις, ἐπὶ τὰς πόλεις κὰ τὰ στρατόπεδα, οὐκ ἐπί τινα τῶν ἠμεληθθντων κὰ ἀφανῶν ἕνα τὸ προσυχόντα. Λέγυσι δέ τινες, καθάπερ ἐν τῇ τυραννοκτονίαις κὰ τὸς [i] συγγενεῖς ἀναιρεῖσθαι νόμιμόν ἐστι, ὑπὲρ τὸ μεγέθει τῆς τιμωρίας ὑπερβῆναι τὰ ἀδικήματα· τὸ αὐτὸν τρόπον κὰν ταῖς λοιμώδεσι νόσοις, ὠφελεῖσθαί τινας τὸ μὴ ἰσαιτίων, ἵνα πόῤῥωθεν οἱ ἄλλοι ζωφρονίζων. Δίκα τὸ ἀναγκαῖον εἶναι τὸς ἀμφερομθνους ἀεὶ νοσώδει, νοσεῖν· ὥσπερ καὶ τὸς ἐν νηῒ χειμαζομθνους κινδυνύειν ἐξίσα. Τὰ δ' ἄλκιμα τῶν θηρίων γέγονεν, ὐ γὰ ὑποσιωπητέον (k ὡς ἂν εἰ κὰ τῷ δεινῶς εἰπεῖν οἰομθνῳ προλαβὼν τινὶ ἀπολογίαν διέσυρες) ἀσκήσεως ἕνεκα τὸ πρὸς τὸς πολεμικὸς ἀγῶνας. Τὰ γὰ γυμνάσια καὶ αἱ ζωεχεῖς [l] θῆραι ζυγκροτοῦσι, καὶ πρὸ τῶν ζωμάτων τὰς ψυχὰς ἐθίζυσιν, ἐχθρῶν ἐξαπιναίας [m] ἐφόδυς τῷ καρτερῷ τὸ ῥώμης ἀλογεῖν.

[f] Πίνδαρος] Talis vero locus apud Pindarum non exſtat. Ex ſequentibus vero conſtat Philonem quoſdam ex Pindaro verſus adduxiſſe, quos Euſebius omiſit.

[g] ἡσυχαζωμθν] Male. Forſan ἀσυχήσωμθν.

[h] πάντων] Melius πάντως.

[i] ζυγενεῖς] Vide ſupra dicta ad p. 802.

[k] ὡς ἂν] Dele, deeſt enim in Cod. Joh. & in illo altero quem vidit Vigerus.

[l] θῆραι] Eadem habet Noſter initio lib. de Joſeph. p. 526.

[m] ἐφόδυς] Melius ἐφόδυ. Mox ex MS. Joh. pro καρτερῷ, repono καρτερικῷ.

πῖς ἢ τὰς φύσεις εἰρλωικοῖς, ἔξεσιν ἃ μόνον τειχῶν ἐντὸς, ἀλλὰ καὶ κλεισιάδων θαλαμδεμφίοις, δοπέζην ἀνεπιβλαδῶτως, ἔχουσιν εἰς δοπέλαυσιν ἀφθονωτάτας ἡμέρων ἀγέλας. Ἐπειδὴ σῦς, καὶ λέοντες, καὶ ὅσα ὁμοιότροπα, ἐκουσίᾳ φύσει χρώμενα, μακρὰν ἄσεως ἀπελήλαται, τὸ μηδὲν παθεῖν ἀγαπῶντα τῆ ἀνθρώπων ὕπδολῆς. Εἰ δέ τινες ὑπὸ ῥᾳθυμίας ὅπλοι καὶ ἀπαρασκεύοι, τῆ καταδύσεσι τῶν θηρίων ἀδεῶς ἐνδιαιτῶνται, τῆ ζυμδαινόντων ἑαυτοὺς ἀλλὰ μὴ τῷ φύσει αἰτιάσθωσαν· διότι φυλάξασθαι παρὸν, ὠλιγώρησαν. Ἤδη γοῦν καὶ ἐν ἱπποδρομίαις εἶδόν τινας εἰξάντας ἀλογισίᾳ, οἳ, δέον ἐγκαθέζεσθαι καὶ ζῳ κόσμῳ θεωρεῖν, ἐν μέσῳ στάντες, ὑπὸ τῆ ῥύμης τῆ τεθρίππων ἀνωσθέντες, ποσὶ καὶ τροχοῖς καταληοήθησαν, ἀνοίας ταπίχειρα ὀφλόμενοι.

Περὶ μὲν οὖν τούτων ἀπόχρη τὰ λεχθέντα. Τῶν δ' ἑρπετῶν τὰ ἰοδόλα γέγονεν οὐ κατὰ πρόνοιαν, ἀλλὰ κατ' ἐπακολούθησιν, ὡς καὶ πρότερον εἶπον. Ζωογονεῖται γὰρ, ὅταν ἡ ἐνυπάρχουσα ἰκμὰς μεταδάλῃ πρὸς τὸ θερμότερον. Ἔνια δὴ καὶ σῆψις ἐψύχωσεν, ὡς ἕλμινθας μὲν, ἡ περὶ τροφήν· φθεῖρας δ', ἡ ἀπὸ τῆ ἱδρώτων. Ὅσα δ' ἐξ οἰκείας ὕλης, καὶ φύσιν σπερματικὴν καὶ προηγεμόνην ἔχει γένεσιν, εἰκότως ὑπηγέρθη πρόνοιαν. Ἤκουσα δὴ καὶ περὶ ἐκείνων διττὰς λόγους, ὡς ἐπ' ὠφελείᾳ τῷ ἀνθρώπῳ γεγονότων, ἃς οὐκ ἂν ὑπερψαίμην. Ἦν δ' ὁ μὲν ἕτερος, τοιόσδε· πρὸς πολλὰ τῆ ἰατρῶν ἔφασάν τινες τὰ ἰοδόλα ζωεργεῖν, καὶ τοὺς μεθοδεύοντας τῆ τέχνῃ εἰς ἃ δεῖ καταχρωμένους αὐτοῖς ὑπισημόνως, ἀλεξιφαρμάκων ἀπορεῖν, ὑπὸ τῇ τῆ μάλιστα ὑπισφαλῶς ἐχόντων ἀπροσδοκήτῳ ζωηρίᾳ. Καὶ μέχρι νῦν ἐστιν ἰδεῖν τοὺς μὴ ῥᾳθύμως καὶ ἀμελῶς ἰατρεύειν ὑπιχειροῦντας, ἐν τοῖ ζωθέσεσι τῶν φαρμάκων καταχρωμένους ἑκάστοις ὡ παρέργως. Ὁ δ' ἕτερος λόγος οὐκ ἰατρικὸς, ἀλλὰ φιλόσοφος ἦν, ὡς ἔοικε. Τῷ γὰρ Θεῷ ταῦτ' ἔφασκεν ἠυτρεπίσθαι καὶ τῆ ἁμαρτανόντων κολαστήρια, ὡς Στρατηγοῖς καὶ Ἡγεμόσι βοσρύχους ἢ σίδηρον· ὃ χάρμη, ἠρεμοῦντα τὸ ἄλλον χρόνον, ἀνερεθίζεσθαι πρὸς ἀλκὴν ὑπὸ τῶν καταπεμπόντων, ὧν ἡ φύσις ἐν τῷ ἀθωροδοκήτῳ δικαστηρίῳ ἑαυτῆς κατέγνω θάνατον. Τὸ δ' ἐν τοῖ οἰκίαις περιφωλεύειν μᾶλλον, ἐστὶ μὲ ψευδὲς· ἔξω γὰ ἄσεως ἐν ἀγρῷ καὶ ἐρημίαις θεωρεῖται, φύσεως ἢ τὰς φύσεις εἰρλωικοῖς, ἔξεσιν ἃ μόνον τειχῶν ἐντὸς, ἀλλὰ καὶ κλεισιάδων θαλαμδεμφίοις, δοπέζην ἀνεπιβλαδῶτως, ἔχουσιν εἰς δοπέλαυσιν ἀφθονωτάτας ἡμέρων ἀγέλας. Ἐπειδὴ σῦς, καὶ λέοντες, καὶ ὅσα ὁμοιότροπα, ἐκουσίᾳ φύσει χρώμενα, μακρὰν ἄσεως ἀπελήλαται, τὸ μηδὲν παθεῖν ἀγαπῶντα τῆ ἀνθρώπων ὕπδολῆς. Εἰ δέ τινες ὑπὸ ῥᾳθυμίας ὅπλοι καὶ ἀπαρασκεύοι, τῆ καταδύσεσι τῶν θηρίων ἀδεῶς ἐνδιαιτῶνται, τῆ ζυμδαινόντων ἑαυτοὺς ἀλλὰ μὴ τῷ φύσει αἰτιάσθωσαν· διότι φυλάξασθαι παρὸν, ὠλιγώρησαν. Ἤδη γοῦν καὶ ἐν ἱπποδρομίαις εἶδόν τινας εἰξάντας ἀλογισίᾳ, οἳ, δέον ἐγκαθέζεσθαι καὶ ζῳ κόσμῳ θεωρεῖν, ἐν μέσῳ στάντες, ὑπὸ τῆ ῥύμης τῆ τεθρίππων ἀνωσθέντες, ποσὶ καὶ τροχοῖς καταληοήθησαν, ἀνοίας ταπίχειρα ὀφλόμενοι.

Περὶ μὲν οὖν τούτων ἀπόχρη τὰ λεχθέντα. Τῶν δ' ἑρπετῶν τὰ ἰοδόλα γέγονεν οὐ κατὰ πρόνοιαν, ἀλλὰ κατ' ἐπακολούθησιν, ὡς καὶ πρότερον εἶπον. Ζωογονεῖται γὰρ, ὅταν ἡ ἐνυπάρχουσα ἰκμὰς μεταδάλῃ πρὸς τὸ θερμότερον. Ἔνια δὴ καὶ σῆψις ἐψύχωσεν, ὡς ἕλμινθας μὲν, ἡ περὶ τροφήν· φθεῖρας δ', ἡ ἀπὸ τῆ ἱδρώτων. Ὅσα δ' ἐξ οἰκείας ὕλης, καὶ φύσιν σπερματικὴν καὶ προηγεμόνην ἔχει γένεσιν, εἰκότως ὑπηγέρθη πρόνοιαν. Ἤκουσα δὴ καὶ περὶ ἐκείνων διττὰς λόγους, ὡς ἐπ' ὠφελείᾳ τῷ ἀνθρώπῳ γεγονότων, ἃς οὐκ ἂν ὑπερψαίμην. Ἦν δ' ὁ μὲν ἕτερος, τοιόσδε· πρὸς πολλὰ τῆ ἰατρῶν ἔφασάν τινες τὰ ἰοδόλα ζωεργεῖν, καὶ τοὺς μεθοδεύοντας τῆ τέχνῃ εἰς ἃ δεῖ καταχρωμένους αὐτοῖς ὑπισημόνως, ἀλεξιφαρμάκων ἀπορεῖν, ὑπὸ τῇ τῆ μάλιστα ὑπισφαλῶς ἐχόντων ἀπροσδοκήτῳ ζωηρίᾳ. Καὶ μέχρι νῦν ἐστιν ἰδεῖν τοὺς μὴ ῥᾳθύμως καὶ ἀμελῶς ἰατρεύειν ὑπιχειροῦντας, ἐν τοῖ ζωθέσεσι τῶν φαρμάκων καταχρωμένους ἑκάστοις ὡ παρέργως. Ὁ δ' ἕτερος λόγος οὐκ ἰατρικὸς, ἀλλὰ φιλόσοφος ἦν, ὡς ἔοικε. Τῷ γὰρ Θεῷ ταῦτ' ἔφασκεν ἠυτρεπίσθαι καὶ τῆ ἁμαρτανόντων κολαστήρια, ὡς Στρατηγοῖς καὶ Ἡγεμόσι βοσρύχους ἢ σίδηρον· ὃ χάρμη, ἠρεμοῦντα τὸ ἄλλον χρόνον, ἀνερεθίζεσθαι πρὸς ἀλκὴν ὑπὸ τῶν καταπεμπόντων, ὧν ἡ φύσις ἐν τῷ ἀθωροδοκήτῳ δικαστηρίῳ ἑαυτῆς κατέγνω θάνατον. Τὸ δ' ἐν τοῖ οἰκίαις περιφωλεύειν μᾶλλον, ἐστὶ μὲ ψευδὲς· ἔξω γὰ ἄσεως ἐν ἀγρῷ καὶ ἐρημίαις θεωρεῖται, φύσ-

constantia deridendas conſuefacit. Nam qui mitioris ingenii ſunt, ii cum urbium mœnibus, tum etiam domeſticis incluſi ſeptique foribus ſecure degere poſſunt, maximis cicurum animantium gregibus ad quotidianum uſum abundantes. Quippe ſues enim, leones, ac generis ejuſdem cæteras, quæ naturæ ſuæ libertatem retinent, ne hominum inſidiis gravius aliquid ſubeant, procul ab urbibus ſummotas videmus. Quarum luſtris ſi qui forte negligentius armis præſidioque nudi ſeſe commiſerint, quicquid deinde pati contigerit, ſeſe illi potius quam naturam accuſent, qui quod periculum effugere potuiſſent, incuria neglexerint. Prorſus ut in Equeſtri certamine nonnullos aliquando vidi, qui temeritate præcipites, cum ſedendum & quiete ſpectandum eſſet, in medio conſiſterent, & impetu quadrigarum impulſi, equorum ungulis, rotiſque curruum obtererentur, dignas ſtultitiæ pœnas luentes.

Ac de his quidem hactenus. Nam ex repentium quidem animantium genere, qui veneno feriunt, ii non Providentiæ conſilio, ſed caſu quodam ex rebus aliis, uti jam dictum eſt, conſequente naſcuntur. Tum enim animari ſolent, cum innatus humor vehementius incaluit. Sunt etiam nonnulli, qui ex ipſa corruptione vitam hauriunt, ut lumbrici, qui ex alimenti, pediculi, qui ex ſudoris vitio oriuntur. Quos vero propria ex materia infuſoque ſemine, principaliter ac proprie natura producit, ii Providentiæ ſuo jure tribuuntur. Quanquam de prioribus etiam illis, quaſi ad hominis utilitatem procreentur ipſi quoque, duo me quædam audire memini, quæ hoc loco diſſimulare non placet. Alterum eſt, à Medicis quibuſdam commemorari ſolitum: In pluribus venenatos ſerpentes uſui eſſe, ac peritis hujus artis, ſi modo illis, ubi opus erit, ſcienter abutentur, vim præſentium amuletorum maximam ſuppetere, quibus præter hominum opinionem, integra periculoſiſſime laborantibus valetudo ſaluſque reddatur. Itaque videas etiamnum eos, qui medicinam haud oſcitanter ac perfunctorie tractant, conficiendis quotidie remediis, ex quolibet genere aliquid, nec obiter id quidem, admiſcere. Alterum ex Philoſophorum potius, quam ex Medicorum fontibus hauſtum videbatur. Ea ſiquidem comparata divinitus adverſum improbos pœnarum inſtrumenta eſſe ſtatuebat, quemadmodum à Ducibus & Imperatoribus flagella nonnunquam aſperiora, ferrumque ipſum adhiberi ſolet. Itaque cum alias quieſcere ac mitius agere conſueverint, tum novis quaſi viribus adverſus damnatos ſtimulantur, in quos Natura ipſa in illo ſuo integerrimo caſtiſſimoque foro, capitalem ſententiam tulerit. Nam in ædibus noſtris ut plurimum hoc animantium genus deliteſcere, falſum omnino eſt: cum illud extra urbes, in campis, ac ſolitudinibus, quod

* τῆ ἀνθρώπων] Scribe ἐν τῆς ἀνθρώπων.
* ἰαλρῶν] MS. Melius ἰαλρικῶν, vide infra.
ᵖ βοσρύχους] MS. ὑτειχες. Ubi forſan Veræ Lectionis Veſtigia ſuperſunt; videtur enim primâ manu ſcriptum, ὑτειχίδας. Heſych. v. ὑτειχίς· μάτιξ στιπλεσμένη ἐξ ὑείων τειχῶν. Vide etiam Suid. v.

hominem utique tanquam dominum fugiat, vulgo degere videamus. Quod tamen dum ſecus interdum contingit, ne tum quidem ſua ratione caret, cum in locis quibuſdam profundioribus ingens copia ſtercoris ac ſordium aggeratur, quibus ſeſe immergunt illæ cupidius, præterquam quod ipſe quoque nidor propriam illiciendi vim habet. Jam hirundines nobiſcum verſari mirum profecto nihil, cum ab iis inſequendis abſtineamus, ſalutiſque tuendæ cupiditas, non tantum in ratione præditis animantibus, ſed etiam in ea carentibus inſita ſit atque defixa. At quibus uti homines veſcique poſſunt, earum vero nobiſcum nulla degit, quod ab inſidiis ſibi noſtris metuant: niſi ſicubi lege prohibitus earum uſus fuerit. Urbs quædam eſt Syriæ maritima (Aſcalonem vocant) ubi cum aliquando verſarer, quo tempore patrium in templum precationis & ſacrificii cauſa proficiſcebar, vim columbarum infinitam cum in triviis paſſim, tum in ſingulis etiam ædibus videbam. Cauſam quærenti mihi, eas capere nefas eſſe reſponderunt, quod jam olim civibus earum uſu interdictum eſſet. Uſque adeo genus hoc animantis ſecuritate cicuratur, ut non tantum ſub eodem tecto, ſed etiam in eadem menſa aſſiduum ſit, conceſſaque pace ad delicias abutatur. Eſt tamen in Ægypto, quod vehementius admirere. Nam Crocodilus ille hominum devorator, ac beſtiarum immaniſſimus, quod in ſanctiſſimo Nili flumine naſcatur alaturque, ſenſum aliquem, ut fere ſub aquis deliteſcat, præſentis commoditatis habet. A quibus enim ipſe colitur, apud eos multus eſſe ſolet; quos autem infeſtos pateretur, apud illos ne per ſomnium quidem videtur. Ergo qui Nilum navigant, interdum, ut audaciſſimi fuerint ac turmatim eo confluant, in aquam ne ſummum quidem immittere digitum audeant: interdum homines etiam timidiſſimi ultro proſiliunt natantque ludibundi. Cyclopum in tractu (genus enim id hominum fabulæ commentum ac fœtus quidam eſt) quod nulla ibi ſementis, agricolæ nulli, mitiorum frugum naſcitur omnino nihil, ut neque ex nihilo quicquam gigni poteſt. Græcia vero accuſanda profecto non eſt, tanquam arida nimium & infœcunda; habet enim altioris molliorisque ſoli pleroſque tractus. Quod ſi terræ quædam barbaræ frugum ubertate præſtant, ut abundent alimentis, eorum tamen, qui alantur, quorumque cauſa tantummodo alimenta proveniunt, paucitate laborant. Sola quippe Græcia, ſi vere loqui velimus, hominum pro-

γονία ὡς δεσπότην τὸν ἄνθρωπον. Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ ἀληθές ἐστιν, ἔχει τινὰ λόγον· ἐν μὲν γὰρ μυχοῖς ζεστώδεται φορυτὸς, καὶ ζυβάλων πλῆθος, οἷς εἰσδύεσθαι φιλεῖ, δίχα τοῦ κατὰ τὴν κνίσαν [q] ὀλκικὸν ἔχειν δύναμιν. Εἰ δὲ καὶ χελιδόνες ἡμῖν ζυνδιαιτῶνται, θαυμαστὸν οὐδέν· τὰ γὰρ τούτων θήρας ἀπεχόμεθα. Σωτηρίας δὲ πόθος ἐν ταῖς ψυχαῖς οὐ λογικαῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀλόγοις ἐνίδρυται. Τῶν δὲ πρὸς ἀπόλαυσιν οὐδὲν ἐμοδιαίτων, διὰ τὰς ἐξ ἡμῶν ἐπιβουλὰς, πλὴν παρ' οἷς ἡ τῶν τοιούτων χρῆσις ἀπηγόρευται νόμῳ. Τῆς Συρίας ἐπὶ θαλάττῃ πόλις ἐστὶν, Ἀσκάλων ὄνομα· γηώμην ἐν ταύτῃ, καθ' ὃν χρόνον εἰς τὸ πάτριον ἱερὸν ἐστελλόμην εὐξόμενός τε καὶ θύσων, ἀμήχανόν τι πελειάδων πλῆθος ἐπὶ τῶν τεγῶν καὶ κατ' οἰκίαν ἑκάστην ἐθεασάμην. Πυθανομένῳ δέ μοι τὴν αἰτίαν, ἔφασαν οὐ θεμιτὸν εἶναι ζυλλαμβάνειν· [r] ἀπειρῆσθαι γὰρ ἐκ παλαιοῦ τοῖς οἰκήτορσι τὴν χρῆσιν. Οὕτως ἡμέρωται τὸ ζῷον ὑπ' ἀδείας, ὡς οὐ μόνον [s] ὑποπτέριον, ἀλλὰ καὶ ὁμοτράπεζον ἀεὶ γίνεσθαι, καὶ τῆς ἐκτρεπείσης ἐντρυφᾶν. Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ καὶ θαυμασιώτερον ἰδεῖν ἐστιν· τὸ γὰρ ἀνθρωποβόρον καὶ θηρίων μεγαλεώτατον Κροκόδειλος, γηνώμων καὶ τροφίμως ἐν τῷ [t] ἱερωτάτῳ Νείλῳ, τῆς [u] ὠφελείας, καίτοι βύθιος ὤν, ἐπαισθάνεται. Παρ' οἷς μὲν γὰρ τιμᾶται, πληθύει μάλιστα· ἔνθα δὲ τοῖς λυμαινομένοις, οὐδ' ἔναρ φαίνεται· ὡς τῶν πλεόντων ὅπου μὲν καὶ τὸν πάνυ θρασεῖς μηδ' ἄκρον ἐπιτολμᾶν καθιέναι δάκτυλον, ἀγεληδὸν ἐπιφοιτῶντας· ὅπου δὲ καὶ τὸν ἄγαν δειλὸν, ἐξαλλομένους νήχεσθαι μετὰ παιδιᾶς. [v] Χώρα δ' ἡ Κυκλώπων, ἐπειδὴ τὸ γένος αὐτῶν ἐστι πλάσμα μύθου, δίχα σπορᾶς καὶ γεωπόνων ἀνδρῶν ἥμερος καρπὸς ἀναφύεται, καθάπερ οὐδ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τι γηνᾶται. Τῆς δ' Ἑλλάδος οὐ καταγνωστέον, ὡς λυπρᾶς καὶ ἀγόνου· πολὺ γὰρ κἂν ταύτῃ τὸ βαθύγειον. Εἰ δ' ἡ Βάρβαρος διαφέρει τῇ εὐκαρπίαις, πλεονεκτεῖ μὲν τροφαῖς, ἐλαττοῦται δὲ τοῖς τρεφομένοις, ὧν χάριν αἱ τροφαί. Μόνη γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἀψευδῶς ἀνθρωπογονεῖ, [x] φυτὸν ἡμέριον καὶ

[q] ὀλκικὸν] MS. Joh. rectiùs ὀλκῶδες. Sic Noſter quoque ſupra p. 616. ὀλκὴν πνεύματος ἐνεῖναι. Idem p. 705. ὀλκὸν φύσιν. Vide Suid. v. ὀλκάς.

[r] ἀπειρῆσθαι] Plutarch. de Iſid. p. 399. Ἱερὸν Ἀφροδίτης ζῶον εἶναι τὸν ἀσπάλακα. Vide etiam Ælian. Hiſt. Anim. lib. iv. c. 2. Mox vero pro ἅπτως, ſcribe ἅπτως δέ.

[s] ὑποπτέριον] Melius ὁμοπτέριον.

[t] ἱερωτάτῳ] Anne ſic dictus Nilus, quoniam διόπετὴς, *à Jove ipſo demiſſus*, habitus eſt. Strab. lib. xvii. p. 790. τὸν δὲ πᾶς' Ὁμήρῳ Διόπετια φασκοντι εἶναι τὸν Νεῖλον. Homer. Od. Δ. ν 581.

Ἀλλ' ὁ μὲν ὡς Αἰγυπτοῖο διοπετέος ποταμοῖο.

Vide Euſtathium ad Il. B. p. 240.

[u] ὠφελείας] Forſan ἀφιλείας, *ſtultitiæ*.

[v] χώρα] Scribe cum Vigero οὐ χώρα δὲ τῶν Κυκλώπων. Verum nonnulla hic videntur deeſſe. Alluditur ad Homer. Odyſſ. i. ν 168.

Κυκλώπων δ' ὡς γαῖαν ὑπερφιάλων ἀθεμίστων
Ἰκόμεθ', οἳ ῥα θεοῖσι πεποιθότες ἀθανάτοισιν
Οὔτε φυτεύουσι χερσὶ φύτον οὔτ' ἀρόωσι.

Unde legendum in ſequentibus videtur μυθώδες ** δίχα γὰρ σπορᾶς, &c. *Neque enim ſine ſemente & agricolis mitiorum frugum naſcitur quicquam, &c.*

[x] φυτὸν ἡμέριον] Eadem habet Philo p. 170 & 216. hauſit vero ex Platonis Timæo, p. 90.

βλάσημα θεῖον, ἠκριβωμμένον λογισμὸν, ἀπο-
τίκ]υσα, οἰκειόμμον ἐπισήμῃ. Τὸ δ' αἴτιον·
γ λεπ]ότητι αἰρ☉ ἡ ψ]αινοια πέφυκεν ἀκονᾶσ☽.
Διὸ καὶ Ἡρά̣κλει☉ οὐκ ἀπὸ ☾κοπῆ̃ φησιν·
ξ̃ γῆ ξηρὴ, ψυχὴ ☾οφω]άτη κ☽ ἀρίστη. Τεκ-
μηριώσαιτο δ' ἄν τις κ☽ ἐκ τ☦ τὺς μ̃ νήφον-
τας καὶ ὀλιγοδιεῖς, ζωπ]οτέρυς εἶναι, τὺς ☽
ποτῶν αἰὲ κ☽ σιτίων ἐμπιπλαμμύς, ἧκισα
φρενίμυς· ἅτε βαπ]ιζομμύ̣ τοῖς ἐπιῦσι τοῦ
λογισμ̃. Διὸ κ☽ τ]ῷ Βάρβαρον, ἔρνη μὲν
☩ ὀτροφίαις κ☽ τελέχη πλειμήκισα, ☾ ζώων
ἀλόγων ☾φοδρ☽ τὰ ᵃ γονιμώτα]α· νῦς δ' ἄ,
ἢ ἧκισα γ]ινᾶται. ᵃ διότι τὸ ὑ̣ψωθῆναι ἐξ αἰέ-
ρ☉ αὐτ☦, αἱ γῆς κ☽ ὕδα]☉ ἐπάλληλοι κ☽
☾ωιχεῖς ἀναθυμιάσεις κα]ισκράτησαν. Ἰχθύων
☽ κ☽ ὀρνίθων ☾ χερσαίων γ]ύη ζώων, ☾κ ἔσιν
ἐ]κλήμα]α φύσεως ἐφ' ἡδον]ῷ π☦δακαλύσης,
ἀλλὰ δεινὺς ψόγ☉ τ☦ ἡμῶν αὐτῶν ἀκρασίας.
Ἀνα]καῖον μ̃ γ☦ ἦν εἰς τ]ῷ τ☦ ὅλ☦ ☾υμπλή-
ρωσιν, ἵνα γ]ύη☽ κόσμ☉ ☾ν ἑκάσῳ μέρ☖,
φ]ύσαι ζώων ἰδέας ἁπάντων· ☾κ ἀνα]καῖον ☽
ἐπὶ τ]ῷ τ☦των ἀπόλαυσιν ἑρμῆσαι τὸ ☾οφίας
☾υγ]ενέσ]α]ον χρῆμα, ☦ ἄνθρωπον, μ]α☾αλόν☾α
εἰς ἀγελότη☾α θηρίων. Διὸ κ☽ μίχρι νῦν εἰς
λόγ☉ ἐκρατείας, ἁπαξαπάν]ων ἀπέχον]αι,
λαχανώδει χλόῃ καὶ καρποῖς δένδρων πρὸσ-
φυήμασιν, ἡδίσῃ ἀπολαύσ☖, χρώμμοι. Τοῖς
☽ ☦ τῶν εἰρημμύων θοίνῃ ἡγεμμύοις εἶναι κ☽
Φύσα, ἐπέσησαν διδάσκαλοι, ☾ωφρονισαὶ, νο-
μοθέται κα]ὰ πόλεις, οἷς ἐμέλησε ☦ ἀμ]ελέ-
αν τῶν ἐπιθυμιῶν σ☦ῖλαι, μὴ ἐπιτρέψασι τὴν
χρῆσιν ἀδεᾶ πᾶσι πάντων. ᵇ Εἰ ☽ κ☽ ῥίδα,
κ☽ κρέχ☉, κ☽ ἡ ἄλλη τῶν ἀνθῶν ποικιλία,
πρὸς ὑγίειαν, ἀ πρὸς ἡδον]ῷ γέγονεν. ᵛ Α-
πλ]οι γὰρ τ☦των αἱ δυνάμεις, καὶ καθ' αὐ-
τὰς δ]ὰ ☦ ὀσμῶν ὠφελῶσιν, ὠδίας ᶜ πάν-
τας ἀναπιμπλᾶσι· καὶ πολὺ μᾶλλον ☾ν ☩
ἰα]ρικαῖς ☾υνθέσεσι τῶν φαρμάκων. ᵛ Ἔνια γ☽
ἀναμιχθέν☾α τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις ἀρ]δηλοτέ-
ρας παρέχε☦· καθάπερ εἰς ζώ☦ γ]ύσιν ἡ ἀρ-
ρεν☉ καὶ θήλε☉ μίξις· ἰδία ἑκατέρ☦ μὴ
πεφυκότ☉ ποιεῖν, ἅπερ ἄμφω ☾υνελθόν]α.
Ταῦτ' ἀνα]καίως λέλεκ☦ πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν
ὑ☾ό σ☦ δ]απορηθέν]ων, ἱκαν]ῷ πίσιν ἐργά-
σασ☖ δυνάμμα πῖς μὴ φιλονείκως ἔχυσι, πε-
ρὶ τ☦ ☦ Θεὸν τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιμελεῖ☾αι
πρα]μάτων.

creatrix eſt, utpote quæ cœleſtem omnino plantam, divinumque germen, & omni ex parte perfectum, hoc eſt, intelligentiam ipſam pariat, cum ſcientia nativa quadam cognatione conjunctam. Cujus rei cauſa hæc eſt, quod aëris tenuitate mens hominis acuatur: ut non ſine ratione dixerit Heraclitus, ubi *ſolum ſiccius, ibi ſolertiſſimum animum eſſe ac præſtantiſſimum.* Id quod vel ex eo quoque intelligas, quod homines ſobrii frugique plus ingenio valeant, potu contra ſemper ciboque graviores, obtuſi hebeteſque reddantur, quod intelligentiæ vis ingreſſa mole obruatur. Ergo cum in Barbaro ſolo non rami tantum caudiceſque maximi, ſed etiam rationis expertes animantes longe fœcundiſſimæ, propter alimentorum bonitatem & abundantiam vulgo naſcuntur; tum excellens ingenium aut nullum exiſtit omnino, aut valde rarum: quod perpetua quædam & continua exhalationum è terra ſimul & aqua prorumpentium copia per ipſummet ſublime ferri ſoleat. Porro tanta illa piſcium, avium, ac terreſtrium animalium varietas, naturæ, quaſi nos ad voluptatem illiciat, probro eſſe non debet; ſed potius in graviſſimam intemperantiæ noſtræ reprehenſionem cedit. Prorſus enim ad univerſi perfectionem, ac ſingularum partium dignitatem neceſſe erat, uti omnis generis animantia naſcerentur: at hominem illum, illum, inquam, affinem ſapientiæ conjunctiſſimum; induta ferarum immanitate, has gulæ delicias tanta cupiditate venari, neceſſe profecto non erat. Itaque, cum ii quibus temperantia cordi eſt, iis ſemel omnibus etiamnum ſibi abſtinendum ſtatuunt, herbeſcentibus oleribus, arborumque pomis, obſoniorum loco, vitam ſuaviſſime tolerantes: tum vero qui animantium illarum eſum naturæ conſentaneum eſſe arbitrantur, adverſus eos Magiſtri, Cenſores, ac Legiſlatores ſingulis in urbibus conſtituti ſunt, quorum muneris ac partium eſt vim cupiditatum immodicam coërcere, nec liberum omnium omnibus uſum promiſcue concedere. Poſtremo ſi roſæ, ſi crocus, ſi reliqua florum exiſtit varietas, ſanitatis utique cauſa, non voluptatis exiſtit. Vires enim infinitas habent, cumque ſeſe odoris, quo univerſa complent, ſuavitate fragrantiaque juvant, tum vero in conficiendis maxime remediis. Nonnulla enim ſunt, quæ inter ſeſe permixta vim ſuam illuſtrius certiuſque probant, ut ex maris ac fœminæ conjunctione intelligitur, cum ſeorſim efficere nullo modo poſſint, quod ambo ſimul efficiunt. Atquæ hæc ſunt, quibus reliquis dubitationibus tuis faciendum ſatis putavimus: ejuſmodi certe quidem, ut iis adductus quiſquis minime contentioſus eſſe voluerit, res humanas Divina Providentia regi fateatur.

γ λεπ]ότητι] Cicer. lib. de Fato. *Athenis tenue cœlum est quo acutiores etiam putantur Attici; crassum Thebis, itaque pingues Thebani*

ᶻ γονιμώτα]α] Melius, ut videtur, γ]ονίμα]α.

ᵃ Διότι τὸ ὑ̣ψωθῆναι] Nonnulla videntur deeſſe, vel forſan reponendum δ]ὰ τὸ μὴ ψυχωθῆναι ἐξ αἰέρ☉ αὐτ☦, ἢ ἃ γῆς—κα]ισκράτησαν, *eo quod non animetur ab ipſo aere, quem oppreſsèrunt exhalationes è terra & aqua, &c.*

ᵇ Εἰ ☽ κ☽] Forſan ἤδη καί.

ᶜ πάν]α☾] Melius πάν]α.

PHILONIS

# PHILONIS JUDÆI FRAGMENTA,

## Ex Johannis Damasceni Sacris Parallelis.

*De Inſtabili rerum humanarum ſtatu.* Tit. XI.

NULLIUS rei, ſi verè loquendum ſit, poteſtatem habet homo. Neque enim quidquam firme retinet, non ſolum aliarum rerum, ſed ne ſuarum quidem; non ſanitatem, non ſentiendi vim, non cæterorum quæ ad corpus ſpectat integritatem, non vocem, non acumen ingenii. Nam quod ad opes, aut decus, aut amicos, aut dignitates, aut alia quæ fortuna tribuit, attinet, cui dubium eſt, quin parum certa ac firma ſint? Itaque confiteri oportet, rerum omnium poteſtatem unius duntaxat eſſe, qui verè dominus eſt.

Περὶ τῆς ἀϛάτυ καὶ ἀβεβαίυ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καταϛάσεως.

PAGE 326. C. Πάντων μὲν, εἰ δεῖ τ' ἀληθὲς εἰπεῖν, ἄκυρον ἄνθρωπος, ἀδενὸς ἐνειλημμένον, ἀχ ὅ, τι τ̃ ἄλλων, ἀλλ' ἀ ἢ τ̃ περὶ αὐτὸν βεβαίως· ἀχ ὑγείας, σὸκ αἰσθησίας, σὸκ ἀρτιότητος τ̃ περὶ τὰ ἄλλα τ̃ σώματος, ἀχὶ φωνῆς, σὸκ ἀϛυνείας. Τὰ γὰρ κτ̃ πλ̃τον, ἢ δόξαν, ἢ φίλυς, ἢ ἀρχὰς, ἢ ὅσα ἄλλα τυχηρὰ, τίς ἂν οἶδεν, ὡς ἐϛὶν ἀβέβαια; ὥϛε ἀνάγκη, ὁμολογεῖν, ὅτι περὶ ἕνα τὸ κύρος τῶν ἁπάντων ἐϛὶ, τ̃ ὄντα [a] ὄντος κύριον.

*De Impiis & Peccatoribus, &c.*

Si Deum Regem habere cupis, fac abhorreas à peccato. Quonam etenim pacto is ſub Dei imperio ſit, qui peccatis delectatur?

Περὶ Ἀσεβῶν καὶ Ἁμαρτωλῶν, κ. τ. λ.

P. 341. D. Εἰ βάλῃ ὑπὸ τ̃ Θεὸν βασιλεύεσθαι, μὴ βάλῃ ἁμαρτάνειν. Εἰ δὲ ἁμαρτάνεις, πῶς βασιλεύσῃ ὑπὸ τ̃ Θεόν;

*De iis qui ſæculo renunciaverunt, &c.*

Nonnulli, cùm in virtute profecerint, antequam pervenerint ad finem, prolapſi ſunt; eo velut optimatium naſcente ſtatu à veteri inconditæ plebis dominatione deleto; quæ, cum aliquantiſper quieverit, de integro rurſus majore potentia impetum adverſus illum fecit.

Poſtea quàm homo per pietatis ſtudium, & probam vitæ rationem, numeros omnes virtutis abſolvit, & omnibus exploratum eſt, eum pietate & Dei timore præditum eſſe, ac deinde in peccatum labitur; hoc demum eſt πρόπλωμα, id eſt, lapſus. Cum enim ad cœli faſtigium eſſet evectus, ad imum inferni poſtea cecidit.

Περὶ ἀποϛαξαμένων, καὶ ἐξ ὑποϛροφῆς, ἐκεῖνα πρατ̃όντων, οἷς ἀπεϛάξαντο.

P. 343. D. [v] Ἔνιοι προκόψαντες ἐπ' ἀρετ̃ ὑπενόϛησαν πρὸν ἐφικέϛθαι τ̃ τέλυς· τ̃ ὡ ἄρτι φυομένῳ ἀριϛοκρατείαν ἐν ψυχῇ καθελόϛης τ̃ παλαιᾶς ὀλιγοκρατείας, ἢ πρὸς ὀλίγον ἡρεμήσασα, πάλιν ἐξ [b] ὑπαρχ̃ς μετὰ πλείονος δυνάμεως [c] ἐναπέθετο.

Ibid. Ὅταν ἄνθρωπος καθορθώσῃ βίον ἐνάρετον δι' ἀσκήσεως, καὶ ἀγαθ̃ς πολιτείας, καὶ ἔϛιν ὑπὸ πάντων ἐγνωσμένος, ὅτι ἔϛιν ὅσιος καὶ φοβούμενος τ̃ Θεὸν, καὶ σκπίσῃ εἰς ἁμαρτίαν, τοῦτό ἐϛι πρόπλωμα. Ἀνῆλθεν γὰρ εἰς τὸ ὕψος τ̃ ἀέρος, καὶ πέπλωκεν εἰς τ̃ πυθμένα [d] τ̃ ᾅδου.

[a] ὄντος] Scribe ὄντως. Mox etiam ſcribe βαϛιλευθήσῃ.
[b] ὑπαρχ̃ς] Ex titulo ſcribendum ὑποϛροφ̃ς.
[c] ἐναπέθετο] Forſan ἀνϛπείσθη.
[d] τ̃ ᾅδου] Confer cum Iſai. lvii. 9. D. Matth. ii. 23. Luc. x. 15.

Περὶ

Περὶ Ἀναστάσεως καὶ Κρίσεως.

P. 349. A. [e] Οὐκ ἔστι θεῷ, ὅτε πονηρὸν ὄντα ἀπολέσαι τὸ ἀγαθὸν μισθὸν οὗ ἕνεκα ἀγαθὸς μὴ πλειόνων κακῶν πεπραλμένος· ὅτε πάλιν ἀγαθὸν ὄντα, ἀπολέσαι τινὶ κόλασιν, καὶ μὴ λαβεῖν αὐτὸν, εἰ μὴ πλειόνων ἀγαθῶν ἔν τινι γένηται πονηρῶν. Ἀνάγκη γὰρ ζυγῷ καὶ σταθμῷ πάντα ἀποδιδόναι τὸν Θεόν.

Ibid. B. Ὁ νοῦς ἑκάστῳ μάρτυς ἐστὶν ὧν ἐν ἀφανεῖ ἐβουλεύσατο, καὶ τὸ συνειδὸς ἔλεγχος ἀδέκαστος, καὶ πάντων ἀψευδέστατος.

Περὶ Ἀρχομένων.

P. 359. A. Ὁ μαθὼν ἄρχειν, καὶ ἄρχειν οἶδε μανθάνει. Οὐδὲ γὰρ εἰ πάσης γῆς καὶ θαλάττης τὸ κράτος ἀναίροιτό τις, ἔχων ἂν εἴη πρὸς ἀλήθειαν, εἰ μὴ μάθοι καὶ προπαιδευθείη τὸ ἄρχεσθαι.

Περὶ Ἀναρχίας.

Ibid. D. Ὦ πόσα καὶ ἡλίκα κακὰ ἐξ ἀναρχίας φύεται; λιμοὶ, πόλεμος, δηώσεις χωρίων, [ee] σύρσεις χρημάτων, ἀπαγωγαὶ, οἱ περὶ δουλείας καὶ θανάτου φόβοι.

Περὶ Ἄφρονος καὶ Ἀνοήτου, κ. τ. λ.

P. 362. E. Τῶν φαύλων πλούσιος οὐδεὶς, κἂν τὰ πανταχοῦ μέταλλα κέκληται, ἀλλ' εἰσὶ πάντες οἱ ἄφρονες πένητες. Στενοχωρεῖται πᾶς ἄφρων θλιβόμενος ὑπὸ φιλαργυρίας, καὶ φιλοδοξίας, καὶ φιληδονίας, καὶ τῶν ὁμοιοτρόπων ἅπερ οὐκ ἐᾷ τὸν διάνοιαν ἐν εὐρυχωρίᾳ διάγειν.

P. 363. A. Μεῖζον ἀνθρώπῳ κακὸν ἀφροσύνης οὐδὲν ἐστι, [f] τοῦ ἰδίου τοῦ λογισμοῦ γυμοῦς, τοῦ νοῦν ζημιωθέντι.

Ibid. Νόσου καὶ φθορᾶς αἴτιον ἀπαιδευσία.

Περὶ Ἀπάτης κατ' οἰκονομίαν γινομένης.

P. 367. D. Οὐ πᾶς δόλος ὑπαίτιός ἐστιν· ἐπεὶ καὶ λῃσὰς νυκτοφύλακες, καὶ πολεμίους στρατηγοὶ, ὡς ἀδόλως συλλαβεῖν οὐκ ἔστιν, ἐνεδρεύοντες καλοῦσι δικαίως, καὶ τὰ λεγόμενα στρατηγήματα πίστον ἔχει λόγον, καὶ τὰ τῶν ἀθλητῶν ἀγωνίσματα. Καὶ γὰρ ὅπου τούτων ἡ ἀπάτη νενόμισται [g] ἴδιον.

Περὶ Ἀδυνάτων Πραγμάτων.

P. 370. B. Ἀμήχανον συνυπάρχειν τὸν πρὸς [h] κόσμον ἀγάπην τῇ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπῃ, ὡς ἀμήχανον συνυπάρχειν ἀλλήλοις φῶς καὶ σκότος.

*De Resurrectione & Judicio.*

Fieri non potest, ut apud Deum, vel improbus quispiam unius boni, quod inter plurima mala gesserit, mercedem amittat, vel rursum probus supplicii expers maneat, si inter plurima bona crimine aliquo sese devinxerit. Etenim necesse est ut Deus in pondere & mensura omnia reddat.

Mens unicuique testis est eorum quæ clam cogitaverit: atque conscientia judex est incorruptus, omniumque certissimus.

*De Subditis, &c.*

Qui subesse didicit, aliis quoque præesse quam primùm sciet. Neque enim si quis universæ terræ & maris imperium subierit, vere propterea princeps fuerit, nisi prius etiam parere didicerit.

*De Anarchia.*

O quot, quamque gravia mala exstincto principatu nascuntur? Fames, bellum, regionum populationes, opum ereptiones, abductiones, servitutis & mortis metus.

*De Insano, vecorde, &c.*
*Ex lib.* ii. *quæst. in* Genesin.

Malorum nullus dives est, quamvis omnia, quæ ubivis terrarum sunt, metalla comparaverit; sed omnes stulti pauperes sunt. Quivis stultus in angustia est; quoniam ab avaritia, & ambitione, & voluptatum amore, aliisque id genus vitiis opprimitur, quæ animum in latitudine agere non sinunt.

Nullum homini malum stultitiâ gravius potest accidere, ut qui peculiares generis rationalis opes, hoc est, mentem amiserit.

Morbi & interitus causa est imperitia.

*De Deceptione certo consilio facta.*

Non omnis dolus culpari debet: nam & qui noctu excubias agunt, dum latrones capiunt, & militum præfecti, hostes aggrediendo, recte agere censentur: eandemque rationem habent, quæ stratagemata vocantur, & athletarum concertationes. Etenim in his proprium sibi locum deceptio vendicat.

*De Rebus Impossibilibus.*

Fieri non potest, ut mundi amor, & caritas erga Deum unà exsistant; quemadmodum fieri nequit, ut lux & tenebræ unà sint.

[e] Οὐκ ἔστι, &c.] In Cod. MS. Johan. Monach. Citantur hæc ex lib. cont. Flaccum, sed ibi frustra quæruntur. Vide Anton. p. 257.

[ee] σύρσεις] Quidni συρήσεις?

[f] τοῦ ἰδίου] Antonius a quo hæc citantur ser. xxviii. habet τοῦ ἴδιον. Item λογιστικοῦ. Sic ergo scribe, τοῦ τὸ ἴδιον τοῦ λογικοῦ γνώμης, τοῦν, &c.

[g] ἴδιον] Quidni δίκαιον?

[h] κόσμον] Confer cum D. Joh. 1 ep. xi. 15. μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον, ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ Πατρὸς ἐν αὐτῷ.

*De Sanctis.*

Beata natura eſt, quæ in omnibus gaudet, atque ita affecta eſt, ut nihil prorſus in mundo ægrè ferat, verum iis quæ accidunt, acquieſcat, ceu quæ recte atque utiliter fiant.

*De Otio & quiete.*

Sapiens tranquillitatem, quietem, & otium perſequitur; ut divinis commentationibus placato animo vacare poſſit.

*De Turpiloquio.*

Turpes & vani ſunt illi, qui in rebus vanis ingenii ſpecimen edunt, & cum ad res præclaras addiſcendas tardi ſint, contra ad turpes perpetrandas celerrimos ſe & acutiſſimos præbent.

*De Conſilio.*

Omnia turpia ſunt, quæ nullâ ratione geruntur: ſicut ea quæ ex ratione fiunt, honeſta & laudanda.

*De Senibus.*

Canities tranquillus portus.

Senilis corporis languor, animi motuum compreſſio eſt.

*De Gymnaſio.*

Aſſidua exercitatio, firmam ſcientiam efficit, quemadmodum exercitationis negligentia inſcitiam parit. Rurſumque experientiam auget ſtudium quod in ea conteritur.

Meditatio nutrix eſt ſcientiæ.

*De Calumnia.*

Diaboli ſunt, atque à divina gratia remoti, qui eadem ac ille diabolica perverſitate laborant, Deo quoque inviſi, ac Dei oſores, & ab omni felicitate exiſtunt alieni.

Quid calumnia fingi queat pejus? delinit enim aures auditorum, earumque animos percellit ſtupore, & eos qui malis ceu prædæ cuipiam imminent, ferinos reddit. Qui vero ſana mente ſunt obfirmati, detrahenti potius, quam ei de cujus fama detrahitur, infeſtos ſe præbent; ei nimirum ſuccenſentes, factoque ad objurgandum impetu ejus os obſtruentes, quoad evidenti teſtimonio fidem dictis adſtruxerit.

*De Juſtitia & Virtute.*

Si quis virtutes omnes per ſtudium animique vigilantiam veluti gremio incluſas habuerit, hic rex nominandus eſt, quamvis alioqui ſit privatus.

[i] τελεῖν] Citantur hæc ab Antonio ſer. xxviii. Ibi vero additur poſt τελεῖν. Μυρίοι γὰρ ἀσκήσεως ὄκνῳ καὶ τῇ ἐκ φύσεως ἴσχνι ἀπίθανοι. Ἡ ἐξ ἴσης καὶ χαλᾶν ἄγκυρα πρᾶγμα ἐπί-

Περὶ Ἁγίων.

P. 372. E. Μακαρία φύσις, ἡ ὅλῃ παντὶ χαίρουσα, καὶ μηδενὶ δυσαρεστοῦσα τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τὸ παράπαν, ἀλλ' εὐαρεστοῦσα τοῖς γινομένοις, ὡς καλῶς καὶ συμφερόντως γινομένοις.

Περὶ Ἀπραγμοσύνης καὶ Ἡσυχίας.

P. 376. A. Ὁ σοφὸς ἠρεμίαν, καὶ ἀπραγμοσύνην, καὶ σχολὴν μεταδιώκῃ, ἵνα τοῖς θείοις θεωρήμασιν ἐν ἡσυχίᾳ ἐντύχῃ.

Περὶ Αἰσχρολογίας.

P. 379. D. Αἰσχροὶ καὶ εἰκαῖοι, οἱ ἐν τοῖς παταίοις εὐφυΐαν ἀνεπιδεικνύμενοι, βεβαθεῖς μὲν ὄντες τὰ καλὰ παιδεύεσθαι, τὰ δὲ ἐναντία μανθάνειν ὀξύταλοι καὶ προχειρόταλοι.

Περὶ Βυλῆς.

P. 397. D. Τὰ μὴ ζωὴ λόγῳ πάντα αἰσχρὰ, ὥσπερ τὰ ζωὴ λόγῳ κόσμια.

Περὶ Γερόντων.

P. 404. C. Ἀκύμαντον λιμένα πόλια.
Ibid. Σώματος εὐαρμοστία, καταστολὴ παθῶν.

Περὶ Γυμνασίων.

P. 405. D. Ἡ συνεχὴς ἄσκησις ἐπιστήμην παγίαν ἐργάζεται, ὡς ἀμαθίαν ἀμελέτησία· καὶ πάλιν αὔξει τὴν πεῖραν ἡ περὶ αὐτὴν [i] τριβή.

Ibid. Μελέτη τροφὸς ἐπιστήμης.

Περὶ Διαβολῆς.

P. 436. D. Διάβολοι, καὶ θείας ἀποπεμπτοὶ χάριτος, οἱ τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ διαβολικὴν νοσοῦντες κακοτεχνίαν, θεοσυγεῖς τε καὶ θεομισεῖς πάντῃ, καὶ πάσης εὐδαιμονίας ἀλλότριοι.

Ibid. Τί ἂν γένοιτο διαβολῆς χεῖρον; κηλεῖ γὰρ τὰ ὦτα, καὶ ἐκπλήττει τὴν διάνοιαν τῶν ἀκροατῶν, ἐκθηλοῖ δὲ αὐτὰς οἷόν τι θήραμα τοῖς κακοῖς ἀεὶ ἐφεδρεύοντας. Οἱ δὲ τῷ σώφρονι λογισμῷ μᾶλα ἐρμαλισμένοι καὶ ἀναχαιτιζόμενοι, τῷ διαβάλλοντι ἀπεχθαίνεσι [k] μᾶλισα ἢ τῷ διαβεβλημένῳ, ἐπιτιμήσαντες, καὶ ἐπισομίσαντες τὸ πρὸς μέμψιν ὁρμαῖς, ἄχρις ἂν ἐναργὴς μαρτυρίῳ ἡ ἀπόδειξις γένηται.

Περὶ Δικαιοσύνης καὶ Ἀρετῆς.

P. 438. D. Εἴ τις πάσας τὰς ἀρετὰς ἀφὶ ἀσφαλοῦς καὶ νήψεως ἐγκεκόλπισαι, ὅτῳ βασιλεὺς χρηματίζει, κἂν ἰδιώτης τυγχάνει.

θεῖλον.

[k] μᾶλισα] Melius μᾶλλον. Mox in ſequentibus ſcribe, τὰς—ὁρμᾶς.

Περὶ

Περὶ Ἑκουσίων ἢ Ἀκουσίων Ἁμαρτημάτων.

P. 526. B. Ὡς τὸ ἑκουσίως ἁμαρτάνειν ἐστὶν ἀδίκειν, οὕτω τὸ ἀκουσίως ἢ κατ' ἄγνοιαν, οὐκ εὐθὺς δίκαιον, ἀλλὰ τάχα που μεθόριον ἀμφοῖν, δικαίου καὶ ἀδίκου, τὸ ὑπό τινων καλούμενον ἀδιάφορον. Ἁμάρτημα γὰρ οὐδὲν, ἔργον δικαιοσύνης.

*De Peccatis Voluntariis & Involuntariis.*

Non velut iniquum eſt ſponte peccare, ita & invite ac per ignorantiam delinquere, hoc juſtum cenſeri debet: verùm hoc medium quemdam juſtitiam inter & injuſtitiam locum tenet: quod quidem à nonnullis indifferens dici ſolet. Neque enim peccatum ullum juſtitiæ opus fuerit.

Περὶ Θείας Μυσαγωγίας.

P. 533. C. Οὐ θέμις τὰ ἱερὰ μυστήρια ἐκλαλεῖν ἀμυήτοις.

*De Divinâ Inſtitutione.*

Nefas eſt ſacroſancta myſteria profanis enarrare.

Περὶ Θαλάσσης.

P. 551. D. Ἄξιον θαυμάσαι θάλασσαν, δι' ἧς τὰς ἀντιδόσεις τῶν ἀγαθῶν αἱ χῶραι ἀλλήλαις ἀντεκλείνουσιν, καὶ τὰ μὲν ἐνδεῖσθαι λαμβάνουσιν, ὧν δὲ λείπουσι, ἀφιᾶσιν ἀναπέμπουσι.

*De Mari.*

Mare admirari operæ pretium eſt, cujus beneficio terræ regiones ſibi invicem commutationes bonorum pendunt, atque tum ea quibus carent, accipiunt, tum ea quibus abundant, remittunt.

Περὶ Ἰσότητος.

P. 556. D. Τὸ νέμειν ἴσα τοῖς ἀνίσοις, τῆς μεγίστης ἐστὶν ἀδικίας.

*De Æqualitate.*

Paria imparibus tribuere, ſummæ injuſtitiæ eſt.

Περὶ Ἰατρῶν καὶ Ἰατρείας.

Ἀγαθὸς ἰατρὸς ὁ μιᾷ ἡμέρᾳ τῷ νοσοῦντι πάντα ἀθρόα τὰ ὑγιεινὰ ἐπιφέρειν ἂν ἐθελήσειεν, εἰδὼς βλάβῃ ἐργασόμενος μᾶλλον ἢ ὠφέλειαν· ἀλλὰ διαμεριζάμενος τοὺς καιροὺς ἐπιδιανέμει τὰ ζωτήρια· καὶ ἄλλοτε ἄλλα προσιθεὶς πρέπως, ὑγιείαν ἐμποιεῖ.

*De Medicis & Medicina.*

Probus medicus non uno eodemque die ea omnia ſimul quæ ad valetudinem conducant, ægroto voluerit adhibere; quippe qui exploratum habeat, hâc ratione plus ſe illi detrimenti quàm utilitatis allaturum; verum partitis temporibus ſalutaria medicamenta tribuit: atque alias aliud adjiciens, ſenſim eum in ſanitatem aſſerit.

Περὶ Καιροῦ.

P. 563. C. Λάλει ἃ δεῖ, καὶ ὅτε δεῖ, καὶ οὐκ ἀκούσεις ἃ μὴ δεῖ.

Ibid. Χρόνου φείδεσθαι καλόν.

*De Tempore.*

Loquere quæ oportet, & cùm oportet: ac quæ non oportet, non audies.

Tempori parcere præclarum eſt.

Περὶ Μυστηρίων.

P. 576. D. Οἱ λάλοι τὰ ὀφείλοντα ἡσυχάζεσθαι ῥήγνυσθες, τρόπον τινὰ ὑπὸ γλωσσαλγίας προχέουσιν εἰς ὦτα ἀκοῆς οὐκ ἄξια.

*De Arcanis.*

Loquaces homines, ea quæ ſilentio premi debebant, evomentes, propter linguæ pruriginem res auditione indignas in aures profundunt.

Περὶ Μαθημάτων.

P. 613. D. Τὸ ζητεῖν καὶ πυνθάνεσθαι, πρὸς διδασκαλίαν ἀνυσιμώτατον.

Ibid. Ὁ πεινῶν καὶ διψῶν ἐπιστήμης, ὁ τοῦ μαθεῖν ἃ μὴ οἶδεν, τὰς ἄλλας μεθιέμενος φροντίδας, ἐπείγεται πρὸς ἀκρόασιν, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν θυρωρεῖ τὰς τῶν σοφῶν οἰκίας.

Ibid. Τὸ εἰδέναι τινὰ ὅτι ἀγνοεῖ, σοφίας ἐστὶν, ὡς καὶ τὸ εἰδέναι ὅτι ἠδίκησε, δικαιοσύνης.

*De eis qui erudiuntur.*

Quærere & percontari, res eſt ad comparandam doctrinam maxime utilis.

Qui ſcientiæ fame & ſiti laborat, atque ea quæ neſcit, diſcere ſtudet, is relictis omnibus curis ad audiendum contendit, & noctu dieque ad ſapientum fores excubat.

Quod quiſpiam ſciat ſe neſcire, hoc ſapientiæ eſt: quemadmodum & quod injuſte ſe egiſſe ſciat, juſtitiæ.

*De Probris.*

Nemini calamitatem probri loco objicias, (communis enim natura eſt, & quæ ſuccedunt, obſcura) ne alioqui iiſdem in rebus comprehenſus, tuæ conſcientiæ judicio condemnatus inveniaris.

*De Vita honeſta.*

Præſtantioribus ſubjici utile eſt.

*De Vita reprehendenda.*
*Ex lib. quinto quæſtionum in* Geneſim.

Inverecundus aſpectus & erecta cervix, ſuperciliorumque perpetua agitatio, ac ſuperbus inceſſus nullaque ex re turpi erubeſcere, hæc fœdiſſimi animi indicia ſunt, obſcuras probrorum ſuorum formas in conſpicuo corpore inſculpentis.

*De Conſuetudine.*

Repentinæ omnium rerum in contraria mutationes periculoſiſſimæ ſunt: maximè cum facultates quæ nobis ſubjiciuntur, temporis diuturnitate obfirmatæ fuerint.

*De Emendatione.*

Utile etiam eſt aliorum infortuniis erudiri.

Pœna ſæpe quidem eos qui peccant, caſtigat & erudit: ſin minus, at certe illos qui proximi ipſorum ſunt. Aliorum enim ſupplicia ad meliorem frugem multos convertunt, qui metuant, ne ipſi patiantur.

*De Vitæ Conſuetudine cum Improbis.*

Stultorum familiaritates exitioſæ ſunt, atque anima, etiam invita, dementiæ ipſorum ſimulachra exprimit.

*De Sapientiâ.*

Sapiens omnis Dei amicus eſt.

*De Superbis.*

Opinio, ut veteribus placet, perfectionis exciſio eſt. Nam qui arroganter de ſe ſentit, is emendationem minimè ſuſtinet.

Opnio inanis ſuapte natura res impura eſt.

*De eis quæ natura indita ſunt.*

Quemadmodum id quod naturale non eſt, inſerere, atque in naturam inducere arduum eſt: ſic contrà quæ naturæ inſita ſunt, immutare,

Περὶ Ὀνειδισμοῦ.

P. 630. C. Μηδενὶ ζυμφορὰν ὀνειδίσῃς (κοινὴ γὰρ ἡ φύσις, καὶ τὰ ἐπίκτητα ἄδηλα) μήποτε τοῖς αὐτοῖς ἁλῷς, αὐτοκαταίκελον ἐν τῷ ζωνειδότι ἁρεθῇς.

Περὶ Πολιτείας ζεμνῆς.

P. 657. C. Τὸ ὑποπλάσεως κρείττονα ὠφέλιμον.

Περὶ Πολιτείας ψεκτῆς.
Ἐκ τῆς Ε τῶν ἐν γενέσῃ.

P. 658. E. Ἀναιδὲς βλέμμα καὶ μετέωρον αὐχὴν, καὶ ζωεχὴς κίνησις ὀφθαλμῶν, καὶ βάδισμα ζεσθημμένον, καὶ τὸ ἐπὶ μηδενὶ τῶν φαύλων ἐρυθριᾶν, ζημεῖά ἐσι ψυχῆς αἰσχίσης, τὰς ἀφανεῖς τῶν οἰκείων ἀνειδῶν πίπτοις ἐγγραφάσης τῷ φανερῷ σώματι.

Περὶ Σωφροσύνης.

P. 681. D. [m] Αἱ πάντων ἀθρόως πρὸς τὰ ἐναντία μεταβολαὶ ζκληρόταται, καὶ μάλισα ὅταν μήκει χρόνου αἱ ἕξεις ἰσχυρωθῶσι δυνάμεις.

Περὶ Σωφρονισμοῦ.

P. 683. D. Χρήσιμον καὶ τῶν ἑτέρων ἀτυχίαις ζωφρονίζεσθαι.

Ibid. Ἡ κόλασις νουθετεῖ καὶ ζωφρονίζει, πολλάκις μὲν καὶ ἁμαρτάνοντας· εἰ δὲ μὴ, παίδως γοῦν τοὺς πλησιάζοντας. Αἱ γὰρ ἑτέρων τιμωρίαι βελτίοσι τοὺς πολλοὺς, φόβῳ τοῦ μὴ παθεῖν.

Περὶ Συνδιαγωγῆς Κακῶν Ἀνδρῶν.

P. 692. A. Βλαβεραὶ αἱ τῶν ἀνοήτων ζυνουσίαι· καὶ ἄκουσα πολλάκις ἡ ψυχὴ τῶν ἐκείνων φρενοβλαβείας ἀποματτεται τὰ εἴδωλα.

Περὶ Σοφίας.

P. 693. E. Πᾶς ζοφὸς, Θεοῦ φίλος.

Περὶ Ὑπερηφάνων.

Οἴησις, ὡς ὁ τῶν ἀρχαίων λόγος, ἐσιν ἀκκοπὴ προκοπῆς. Ὁ γὰρ καλοιόμενος βελτίωσιν σὐκ ἀνέχεται.

Οἴησις ἀκάθαρτον φύσει.

Περὶ Φυσικῶν.

P. 711. C. Ὥσπερ τὸ παρὰ φύσιν ἐγκεντρίσαι, καὶ εἰσοικίσαι τι τῇ φύσει, δυσεργὸν, ὕτω καὶ αὖ πάλιν τὰ φύσει πεφυκότα μεταθεῖναι, ἐ

[m] Αἱ πάντων] Vide Anton. p. 32.

ἀνα-

ἀναχαιτίσαι. Εἰρηῆ γὰρ εὖ· φύσεως ἀντιπεσ-
τάσης, κενὰ πάντα.

Περὶ τοῦ Ἀνθρώπου.
Ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.

P. 748. A. Τί ἐστιν, ἕως τοῦ ἀποστρέψαί σε
εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης; Οὐ γὰρ ἐκ γῆς
διεπλάσθη μόνον ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ θείου
πνεύματος. Ἐπειδὴ δὲ διέμενεν ἀδιάστροφος,
προσάξεως θείας ἠλέγχετο, καὶ τοῦ κρείττονος μέ-
ρους ἀπολειπόμενος [m] ἠρακενείμητον πολιτείαν, ὅλον
αὐτὸν προσίνειμε τῇ γῇ. Εἰ μὲν γὰρ ἀρετῆς, ἤ τις
ἀθανατίζει, ἐρασὴς ἐγένετο, πάντως ἂν ἐλάμβανε
κλῆρον τὸν [n] ἠρανόν· ἐπειδὴ δὲ ἡδονῆς ἐζήτησε, δι'
ἧς ψυχικὸς θάνατος ἀποτίνεται, τῇ γῇ προσε-
πεμήθη.

Περὶ Ἀδάμ.
Ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.

Ibid. B. Ἤγαγε ὁ Θεὸς τὰ ζῶα πρὸς τὸν Ἀ-
δὰμ, ἰδεῖν τι καλέσει αὐτά. Οὐ γὰρ [o] ἐνδοιάζει
Θεός· ἀλλ' ἐπειδὴ νῶν ἔδωκε τῷ ἀνθρώπῳ τῷ
προϊεγμένῃ καὶ σπουδαίῳ, καθ' [p] ὃ ἀποτεμονικὸς
ὢν, πέφυκε λογίζεσθαι, καθάπερ ὑφηγητὴς γνώ-
ριμον κινεῖ πρὸς ἀπόδειξιν οἰκείαν, καὶ ἀφορᾷ τὰ
ἄρρενα αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἐγγονα. Φανερῶς δὴ πά-
λιν καὶ διὰ τούτου πᾶν τὸ ἐκάστιον ἐφ' ἡμῖν διατυ-
ποῖ· τοὺς πάντα κατ' ἀνάγκην εἶναι λέγοντας
[q] δυσωπῶν· ἢ ἐπεὶ ἔμελλον οἱ ἄνθρωποι χρῆσθαι,
διὰ τοῦτο ἄνθρωπον αὐτὰ θέσθαι προσέταττεν· ἀν-
δρὸς δὴ ἀποτεμονικωτάτου καὶ φρονήσει διαφέροντος
οἰκειότατον τοῦτο τὸ ἔργον· οὐ σοφῷ μόνον, ἀλλὰ
καὶ τῷ πρώτῳ [r] ὑγιοῦν τῶν ὀνομάτων ἡ θέσις. Ἔδει
γὰρ ἡγεμόνα μὲν τοῦ ἀνθρωπείου, βασιλέα δὲ τῶν γη-
γενῶν πάντων, καὶ τοῦτο λαχεῖν γήθεσι ἐξαίρετον·
ἵνα ὥσπερ πρῶτος ἤδει τὰ ζῶα, καὶ πρῶτος
ἀξιωθῇ τοῦ πᾶσιν ἀρχῆς, καὶ πρῶτος εἰσηγη-
τὴς καὶ εὑρετὴς γένηται τῶν ἐπωνυμιῶν. Ἄτοπον γὰρ
ἦν, ἀνώνυμα αὐτὰ καταλειφθέντα, ὑπό τινος νεω-
τέρου προσονομασθῆναι, τοῦ [s] τῆς πρεσβυτέρου
τιμῆς τε καὶ εὐκλείας. Καὶ θεασάμενος ὁ Ἀ-
δὰμ τὸ πλάσμα τοῦ γυναικὸς, ὡς προφήτης φη-
σὶν, ὅτε γεγονέναι ἐκ [t] ζωομιλίας, ὅτε ἐκ γυ-
ναικὸς, ὡς οἱ μετέπειτα, ἀλλά τινα φύσιν ἐν
μεθορίῳ, καθάπερ ἀπὸ ἀμπέλου κληματίδος ἀφ-
αιρεθείσης εἰς ἑτέρας ἀμπέλου γώνεσιν, διὸ φησίν·
ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ
τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν

& reprimere. Hoc quippe dictum fertur: natura obsistente, omnia inania sunt.

*De Homine.*
*Ex quæstionibus in* Genesin.

Quidnam hoc est, *Donec revertaris in terram,* Gen. iii.
*ex qua sumptus es?* non enim ex terrâ solum formatus homo est, sed etiam ex divino spiritu. Quin vero mutationis expers non mansit, divini mandati solicitudine abjecta, cœlestis simili vivendi ratione quam à potiore parte habebat, imminutus, sese totum telluri addixit. Si enim virtutis qua conciliatur immortalitas, studiosum se præbuisset, cœlum plane sortitus esset: quia vero voluptatem, per quam mors infertur animæ, requisivit, terræ factus est obnoxius.

*De Adam.*
*Ex quæstionibus in* Genesin.

*Adduxit Deus animantia ad Adam, ut vide-* Gen. ii.
*ret, quid vocaret ea.* Atqui Deus minime dubitat: sed quoniam mentem primigenio & studioso homini dedit, quæ scientiæ capax cum sit, à natura habet ut ratiocinetur; veluti magister eum cui cognitio insita est, movet, at seipsum noscat, tumque ille præstantissimos animi sui fœtus speculatur. Rursum autem perspicuè, hacque ratione omne quod spontaneum & liberum est, exprimit, eis qui omnia necessitate fieri affirmant, pudorem incutiens. Quâ notitiâ quia futurum erat ut homo uteretur, idcirco hominem nomina jussit imponere. Hoc autem opus viri peritissimi & prudentissimi propriissimum est: neque vero sapientem duntaxat decet, verum & eum qui primæ ingenuitatis sit, nominum impositio. Necesse siquidem erat, ut generis humani princeps, universorum vero quæ de terra progenita sunt, rex, hoc quoque privilegio singulari donaretur; uti, quemadmodum animantia primus viderat, ita primus universorum imperio ornaretur, primusque nomina rerum enuntiaret, & reperiret. Enimvero absonum fuisset, si hæc nominum expertia mansissent, atque à recentiore quopiam appellata essent, pessumdato senioris honore atque gloria. Adam itaque mulieris effictione considerata (veluti propheta narrat) quodque sine viri consuetudine, *sicut ipse,* ac non ex fœmina, ut cæteri deinceps, procreata esset, sed quasi mediana quædam natura haud secus atque palmes à vite decerpta ad vitis alterius generationem; eam ob rem ait: *Ideo relinquet homo patrem & matrem su-* Gen. ii.

[m] ἠρακενείμητον, &c.] Melius forsan ἠρεμομήτην πολιτείας.
[n] ἠρανόν] Scribe ἠράνιον ex Johan. Monach. MS. à quo hæc etiam citantur.
[o] ἐνδοιάζει Θεὸς] MS. ἐνδοιάζειν. Ibi vero sequitur, ἀλλὰ τέλειον γὰρ ὄντως θείας δωρεᾶς τὸ ἐνδοιάζειν.
[p] ὃ] Scribe ὃν, scil. νῶν.
[q] δυσωπῶν] Videntur quædam hîc deesse. Quod etiam Interpres visus est existimare ex versione.
[r] ὑγιοῦν] Melius, ut videtur, γεγονῶς. Sic enim Adamus passim audit apud Philonem. Vide de Mundi Opific. p. 31. De Abrahamo p. 351. & de Præmiis p. 965. Sic etiam Sap. Sol. cap. vii. 2. γεγονὼς ἀπόγονος πρωτοπλάστου. Item Euseb. Præp. Evangel. lib. xi. cap. 6. vel scribi potest, τῇ πρωτογόνῳ, sicut in præcedentibus.
[s] τῆς—τιμῆς, &c.] Melius, ut ex sensu videtur, τῆ—ἀτιμίας τε καὶ ἀκλείας. Vel potius, τῇ—ἀτιμίᾳ τε καὶ ἀκλείᾳ. Quod interpreti etiam visum.
[t] ζωομιλίας] Additur in Codice MS. ὡς φθὶ ἐκεῖνος.

*am, & adhærebit uxori ſuæ : & erunt duo in carne una.* In quo unionem arctiſſimam & valde ſenſibilem effatus eſt, ut ſimul doleant & lætentur.

γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ ἔσονται δύο εἰς σάρκα μίαν [t]ἔφη· τὸ συναφέσθαι καὶ αἰσθητικώτατον, ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ ἀλγεῖν, καὶ τὸ ἥδεσθαι.

*Ex eodem, ſeu poſtremo libro quæſtionum in* Exodum.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ἤτοι τοῦ τελευταίου τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητουμένων.

Divinus locus aditu atque acceſſu impervius eſt, ut nec puriſſima cogitatio ad tantam celſitudinem poſſit aſcendere : quinimo humanæ naturæ impoſſibile eſt, ut vel ictu dumtaxat oculi, ejus qui verè eſt faciem attingendo cernat. Sed nec Dei facies dicitur, verum in parabolam aſſumitur, ad declarandum illius qui eſt mundiſſimam ſinceriſſimamque ſpeciem : quoniam homo etiam nullo alio meliùs quam facie, ſecundum propriam qualitatem ac formam exprimitur. Non enim Deus ait, ſe natura viſibilem non eſſe. Ecquis autem viſibilior illo ſit, qui viſibilia cuncta alia progenuit ? Cum itaque ejuſmodi naturæ ſim ut videar, à nullo tamen hominum videor, inquit. Cujus rei cauſa eſt rei creatæ impotentia. Ac ne multa implicans ſermonem protraham ; Deum fieri prius oportet (quod quidem accidere nequit) ut Deum quis poſſit apprehendere. Quod ſi quis mortalem hanc vitam moriendo obierit, immortalem vero adeptus vixerit, illud forſan, quod nequaquam vidit, intuiturus eſt. Philoſophiæ omnes, quæ tam apud Græcos, quam apud Barbaros excultæ ſunt, cum naturæ ſtatum indagarent, ne minimum quidem ejus clare inſpicere potuerunt. Atqui fides perſpicua eſt. Diſcidia, contentiones, ſententiarumque diverſitates, partes ſunt eorum, qui in unaquaque ſecta refellunt & refelluntur : ac domus illorum qui pro ſuis ſectis pugnant, perfugia cunctis arceſque bellorum ſunt, quibus per contrarias diſceptationes humana mens, quæ videndi facultate prædita eſt, excæcatur. Illic enim decernitur, quænam admittenda, quæve propulſanda ſint. Operæ pretium eſt, ut qui apud ſe imaginari velit eum qui omnium optimus eſt, animo primum conſtans ſit, uni ſententiæ firmiter adhæreſcens, nec ad alia objecta transformetur : inſuper vero in natura & ſententia ſicca omni ac ſterili conſiſtere, ut quæ incorrupta ſit. Si enim eorum quæ molliora ſunt, aliquid admiſerit, propoſito aberrabit, nec quod perſpicaciſſima acie inſtructum eſt ; videre illud poterit, quod creatum non eſt, ita caligine prius offundatur, quam perſpiciat, propter acutiſſimum ſplendorem, influentemque radiorum torrentem. Annon cernis, virtutem ignis iis quidem qui certo ſpatio abſunt, lucem præbere, eos vero qui propius accedunt, exurere ? Cave ne ejuſmodi quidpiam mente patiaris, neque ardenti impoſſibilis rei deſiderio conſumaris.

Ἄβατος καὶ ἀπροσπέλαστος ὅλως ἐστὶν ὁ θεῖος χῶρος· οὐδὲ τῆς καθαρωτάτης διανοίας τοσοῦτον ὕψος προσαναβῆναι δυναμένης· ὡς θίξει μόνον ἐπιψαῦσαι. Ἀμήχανον ἀνθρωπίνῃ φύσει τὸ τοῦ Ὄντος πρόσωπον θεάσασθαι. τὸ γὰρ πρόσωπον ἀντὶ κυριολογεῖται. παραβολὴ δέ ἐστιν, εἰς δήλωσιν τοῦ καθαρωτάτης καὶ εἰλικρινεστάτης τοῦ Ὄντος ἰδέας. Ἐπειδὴ καὶ ἄνθρωπος οὐδενὶ γνωρίζεται μᾶλλον, ἢ προσώπῳ κατὰ τὴν ἰδίαν ποιότητα καὶ μορφήν. Οὐ γάρ φησιν ὁ Θεὸς, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὁρατὸς τὴν φύσιν ; Τίς γὰρ μᾶλλον ὁρατὸς, ἢ ὁ τὰ ἄλλα πάντα γνώσας ὁρατά ; Παφυκὼς γὰρ πιστὸς εἰς τὸ ὁρᾶσθαι, ὑπ' οὐδενὸς ἀνθρώπων ὁρῶμαί, φησι. Τὸ γὰρ αἴτιον ἡ ἀδυναμία τοῦ γνητοῦ. Καὶ ἵνα μὴ πολυπλόκων μηκύνω· θεὸν γνῶσθαι δεῖ πρότερον· ὅπερ οὐδὲ εἰόν τε· ἵνα θεὸν ἰσχύσῃ τις καταλαβεῖν. Ἐὰν γὰρ ἀποθάνῃ μέν τις τὸν θνητὸν βίον, ζήσῃ δὲ ἀντιλαβὼν τὸν ἀθάνατον, ἴσως ὃ μηδέποτε εἶδεν, ὄψεται. Αἱ φιλοσοφίαι πᾶσαι καθά τε τὴν Ἑλλάδα καὶ Βάρβαρον ἀκμάσασαι, ζητοῦσαι τὰ φύσεως, οὐδὲ τὸ βραχύτατον ἠδυνήθησαν τηλαυγῶς ἰδεῖν. Σαφὴς γὰρ πίστις, αἱ διαφωνίαι, αἱ διαμάχαι καὶ ἑτεροδοξίαι, τῶν ἑκάστης αἱρέσεως ἀνασκευαζόντων καὶ ἀνασκευαζομένων μέρη· καὶ πᾶσιν ἐρμητήρια πολέμων γεγόνασιν αἱ τῶν αἱρεσιομάχων [y]οἰκίαι, τυφλοῦσαι τὸν διαμένον βλέπειν ἀνθρώπινον νοῦν τοῖς ἀντιλογικαῖς ἕρμασιν, μηχανήματα τίνα δεῖ [x]προέσθαι, καὶ τίνα διώσασθαι. Δεῖ τὸν βουλόμενον φανασιωθῆναι τοῦ τῶν ὅλων ἄριστον, σῆναι τὸ πρῶτον καὶ ψυχῇ, ἑδρωθέντα παγίως γνώμῃ μιᾷ, καὶ μηκέτι πρὸς πολλὰ πλάζεσθαι· ἔπειτα δὲ σῆναι ὅλῃ φύσεως καὶ γνώμης ξηρᾶς, καὶ ἀγόνου [y]παντὸς, ὅσα φθαρτά. Ἐὰν δὲ προσησθῇ τι τοῦ μαλακωτέρου, ζφαλήσεται τοῦ προθέσεως· ἀδυνατήσει [z]καὶ τὸ ὀξυωπέστατον βλέπον, ἰδεῖν τὸ ἀγλυκύτατον· ὡς τυφλωθῆναι πρότερον, ἢ θεάσασθαι, διὰ τὴν ὀξυαύγειαν, καὶ τοῦ [a]ἀπειρέσιον χείμαρρον τῶν μαρμαρυγῶν. Οὐχ ὁρᾷς, ὅτι τοῖς πυρὸς ἡ δυνάμις, τοῖς μὲν ἀφεστηκόσι μεμετρημένον διάστημα, παρέχει φῶς· καταναίει δὲ τοὺς ἐγγίζοντας ; Ὅρα μὴ πικρόν τι πάθῃς τῇ διανοίᾳ· μή σε ὁ πολὺς πόθος ἀδυνάτου πραγματος ἀναλώσῃ.

[t] ἔφη] Videtur vox redundare, factaque eſſe ex ſequenti συναφέσθαι. Verte autem *in carne una, re molliſſima & ſenſui maximè obnoxia, in qua tum dolor tum voluptas ſedem habent.*

[y] οἰκίαι] Forſan *αἰκίαι*, ſcil. *injuriæ.*

[x] προέσθαι] Melius προέσθαι· ſic patet ex ſequentibus.

[y] παντὸς] Forſan πάντων, atque adeo ſic vertendum. *Sententia ſicca & ſterili omnium quacunque ſunt corrupta.*

[z] καὶ] Melius κἄν.

[a] ἀπειρέσια] Scribe ἀπειρέσια.

Περὶ

Περὶ Ἀρχομένων
Ἐκ τῶ ά τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.

P. 749. E. Ὥσπερ κίονες οἰκίας ὅλας ὑπερείδεσιν, ὕτω καὶ αἱ θεῖαι δυνάμεις τὸ σύμπαν κόσμον, καὶ τὸ ἀνθρωπείᾳ τὸ ἄριστον καὶ θεοφιλέστατον γένος.

Ἐκ τῶ ἐν Γενέσει ζητημάτων.

P. 750. C. Ἐάν τις κατ' οἰκίαν ἢ κώμην, ἢ πόλιν, ἢ ἔθνος γένη φρονήσεως ἐρασὴς, ἀνάγκη τὴν οἰκίαν καὶ τὴν πόλιν ἐκείνην ἀμείνονι βίῳ χρήσασθαι. Ὁ γὰρ ἀνὴρ, κοινὸν ἀγαθόν ἐστιν ἅπασιν, ἑξ ἑτοίμου τὴν ἀφ' ἑαυτῶ προτείναν ὠφέλειαν.

Περὶ ἀγγελλόντων καὶ μεσαζόντων ὑποκρίσιν.
Ἐκ τῶ β τῶν Ἐξόδου ζητημάτων.

P. 751. B. Ἡ φορὰ τῶν παθῶν ἀνακυκᾷ, καὶ ταράττει τὴν ψυχὴν, ἄλογον αὐτῆ περιτιθεῖσα τὴν καλύπτουσαν, καὶ καμμύειν ἐκβιαζόμενον τὴν φύσει μὲ [b] πρέπουσαν ὄψιν, ἐπιτηδεύσει δὲ τυφλομένην.

Ibid. Οὐδὲν ἐναντίον καὶ μαχόμενον τῶν ὁσιωτάταις τοῦ Θεοῦ [c] δυνάμεσιν, ὡς ἀδικία.

Περὶ Ἁμαρτάνοντος καὶ Σφάλλοντος.
Ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.

Ibid. C. Τὸ μὴ ἁμαρτάνειν μηδὲν τὸ πεφάναι, μέγιστον ἀγαθόν· τὸ ἁμαρτάνοντα ἐλεγχθῆναι, ζυγγενὲς ἐκείνῳ· νεώτερον, ὡς ἄν τις εἴποι, πεφὰ πρεσβύτερον. Εἰσὶ γὰρ οἱ οὕτι ἁμαρτανομένοις, ὡς οὕτι καλορθώμασιν ἀγαλλόμενοι, δυσίατον μᾶλλον ἢ ἀνίατον νόσον ἔχοντες.

Περὶ τοῦ ἀφράστου εἶναι Θεόν.
Ἐκ τῶ τελευταίῳ τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

P. 752. A. Περιέχει πὰ πάντα, ὑπ' οὐδενὸς περιεχόμενον· ὡς γὰρ ὁ τόπος περιεκτικὸς σωμάτων ἐστὶ, καὶ καταφυγὴ, ὕτω καὶ ὁ θεῖος λόγος περιέχει τὰ ὅλα, καὶ πεπλήρωκεν.

Περὶ Ἀληθείας καὶ Μαρτυρίας πιστῆς.
Ἐκ τοῦ β' ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

P. 754. C. Παρ' ἐνίοις νομοθέταις ἀπείρηται μαρτυρεῖν [d] ἀκοῆ, ὡς τὸ μὲ ἀληθὲς ὄψει πιστεύμενον, τὸ δὲ ψευδὲς ἀκοῆ.

Περὶ Ἀπραγμοσύνης καὶ Ἡσυχίας.
Ἐκ τοῦ δ'. τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.

Ὁ Σοφὸς ἡρεμίαν καὶ ἀπραγμοσύνην μελαδιώκει, ἵνα [e] τὰ θεῖα ἐν δικαιρίᾳ ἐπιτύχῃ.

*De iis qui Principatui ſubſint.*
*Ex primo quæſtionum in* Geneſin.

Quemadmodum columnæ totam domum ſuſciunt, ſic divinæ virtutes univerſum orbem, & eximium Deoque dilectiſſimum genus humanum.

*Ex quæſtionibus in* Geneſin.

Quod ſi quis domi, aut in oppido, aut in urbe, aut gente, prudentiæ deſiderio teneatur, domum illam ac urbem melius inſtitutam eſſe oportet. Nam vir honeſtus commune omnium eſt bonum, ad opem ſuam præſtandam paratiſſimus.

*De Nunciatoribus & reſponſionum ſequeſtris.*
*Ex libris de quæſtionibus in* Exodum.

Vitiorum impetus perturbat & invertit animum, vertigine eum circumveniens, qua obtegitur, occluditur, & cogitur viſus, qui naturæ quidem conveniens eſt, ſed deditâ operâ obcæcatur.

Nihil tam contrarium repugnanſque eſt ſanctiſſimis Dei virtutibus, ut injuſtitia.

*De Eo qui peccat & offendit.*
*Ex quæſtionibus in* Geneſin.

Nullatenus omnino peccare, eximium bonum eſt: enimvero qui peccat, pudefieri, hoc illi cognatum eſt; quanquam recentius, ut ita dicam, quam aliud antiquius. Sunt enim qui peccatis ſuis, tanquam recte factis gaudeant, cum morbo qui ægre imo nulla ratione ſanari queat, laborent.

*Quod comprehendi non poteſt Deus.*
*Ex poſtremo quæſtionum in* Exodum.

Cuncta complectitur, cum à nullo contineatur. Velut enim locus corpora continendi capax eſt, eorumque perfugium: ita quoque divinum Verbum omnia complectitur, & replet univerſa.

*De Veritate, & Teſtimonio fideli.*
*Ex ſecundo quæſtionum* Exodi.

A quibuſdam legiſlatoribus prohibetur, ne teſtimonium ex auditu feratur: quia veritas viſu fidem habet, mendacium autem auditu.

*De Tranquillitate à Negotio & Quiete.*
*Ex quarto quæſtionum in* Geneſin.

Sapiens quietem & tranquillitatem ſectatur, ut res divinas opportunè aſſequatur.

[b] πρέπουσαν] Ex ſenſu ſcribendum βλέπουσαν; verte, *& connivere cogitur viſus, qui alioqui natura quidem perſpicax, ſed conſuetudine obcæcatur.*

[c] δυνάμεσιν] Adde ὕτως. Id enim ſenſus poſtulat, atque ſic etiam ſcribitur hæc eadem ſententia apud Johann. Damaſcen. p. 787.

[d] ἀκοῆ] Conſimiliter ſcripſit Noſter lib. de Confuſ. Ling. p. 340. & de Judice p. 719. Citantur quoque à Johanne Monacho inedito, & in Catenâ Græcâ ad Exod. cap. xxiii.

[e] τὰ θεῖα—ἐπιτύχῃ] Forſan τοῖς θείοις—ἐντύχῃ.

*Ex quinto earundem.*

Plane ſiquidem qui ſapientiæ amator eſt, cum temerario homine, tametſi is cognatus ipſius ſit, non conjungitur, nec cum viro nequam ſocietatem habet; ſed à vulgo disjunctus eſt per cogitationes, propter quas, neque unà navigare, neque converſari, neque convivere dicitur.

*Ejuſdem.* Sapiens colonus eſt & ſolum mutat, ex confuſa vita ad eam quæ pacificos ac beatos decet.

## *De Reſurrectione terribili.*

*Ex libro* 1. *quæſtionum in* Geneſim.

Spiritualis vero eſt angelorum ſubſtantia. Humanas autem ſæpe figuras ac ſpecies aſſumunt, mutatis formis, juxta atque opus fuerit.

*Ex ſecundo eorundem.*

Omnes Dei virtutes pennas edunt, viam ſuperiorem verſus patrem appetentes ac deſiderantes.

## *De Hæreticis.*

*Ex primo quæſtionum in* Exodum.

Quemadmodum illi qui ceſpitant, cum rectis pedibus incedere non valeant, præ laſſitudine fatiſcentes, à viæ fine aſſequendo tardiores fiunt: ita quoque anima cohibetur ne iter conficiat, quo ad pietatem tenditur, ubi in impias aberrationes incidit. Hæc enim impedimento ſunt, & offenſionum cauſæ, propter quas claudicans ſenſus à naturali via remotus eſt. Via porro hæc eſt, quæ ad univerſorum parentem terminatur.

*Ibidem.* Laborioſæ de divinis excellentiis ac dotibus conquiſitiones mentem meliorem reddunt, ac jucunda certamina obeunt, eaque ſimul perutilia: præſertim vero quando, non ad inſtar eorum qui nomen falſum hodie aſſumentes, pro veris dogmatis ſpecie tenus pugnant, ſed qui ſincero ſtudio adhibita arte virtutem inveſtigant.

*Ex ſecundo eorundem.*

Eos utique qui concinnitatem & elegantiam non in voce magis, quam in cogitatione, oſtentare nituntur. Sapientis ſermo, non in verbis, ſed in manifeſtis rebus pulchritudinem eſſe præmonſtrat.

*Ex poſtremo quæſtionum in* Exodum.

Qui ſacras literas legunt, minime debent de ſyllabis diſputare, ſed, vocabulis & verbis poſt-

Ἐκ τῦ ε. τ αὐτῶν.

Ibid. E. [d] Οὕτως γὰ ὁ Ζοφίας ἐρασὴς ἁδενὶ τ εἰκαιοτέρων, κἂν ζυμπεφυκὼς τυγχάνῃ, ζωύεσιν, ἢ ζωδιαλείβει [e] πονηροῖάτῳ, διεζδυγμῷ τ πολλῶν ἀλογισμῶν, δι' ὃς ὅτε ζυμπλεῖν, ὅτε ζυμπολιτεύεζ ὅτε ζυζῆν [f] λέγει).

Ibid. Τῦ αὐτῦ. Ὁ Ζοφὸς μέτοικ& κ μεταναςὴς ἐςιν, ὁκ τῦ πεπεφυρμένυ βίυ πρὸς εἰρηναίοις κ μακαρίοις πρέπυσαν ζωλύ.

Περὶ τ Φοβερᾶς ἀναςάσεως.
Ἐκ τῦ ά. τ ἐν Γενέσ ζητημάτων.

P. 772. B. Πνευματικὴ ζ ἡ τ ἀγγέλων ὐσία. Εἰκάζου) ζ πολλάκις ἀνθρώπων ἰδέας, πρὸς τὰς ὑποκειμένας χρείας μεταμορφέμενοι.

Ἐκ τ β'. τ αὐτῶν.

Ibid. Αἱ τῦ Θεῦ πᾶσαι δυνάμεις πτεροφυῦσι, τ ἄνω πρὸς τ πατέρα [g] ὁδὸν γλιχόμεναί τε κ ἐφιέμεναι.

Περὶ Αἱρετικῶν.
Ἐκ τῦ ά. τ ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

P. 774. B. Ὥσπερ οἱ προσπταίσαντες, ἀρτίοις βαίνειν πόσιν ἀδυνατῦντες, μακρὰν τῦ κ τλὺ ὁδὸν τέλυς ὑςερίζυσι προσκάμνοντες· ὕτω κ ἡ ψυχὴ τλὺ πρὸς ὁσίαν ἄγυσαν ὁδὸν ἀνύειν κωλύει), προυντυγχάνυσα τ ἀσεβίσιν ἀνοδίαις. Αὗται γὰρ εἰσιν ἐμπόδιοι, καὶ προσπταισμάτων αἰτίαι, δι' ὧν κωλαίνων ὁ νῦς ὑςερίζει τ κ τ φύσιν ὁδῦ. Ἡ ζ ὁδός ἐςιν, ἡ ἐπὶ τ πατέρα τ ὅλων τελδυτῶσα.

Τῦ αὐτῦ. Αἱ περὶ τ τῦ Θεῦ ζητῶν ἐναγώνιοι ζητήσεις βελτίυσι τλὺ διάνοιαν, κ ἀθλῦσιν ἄθλυς ἡδίςυς ἅμα κ ὠφελιμωτάτυς· ℭ μάλιςα ὅταν μὴ, ὡς οἱ νῦν, τλὺ ψευδώνυμον κλῆσιν ὑποδυόμενοι, μέχρι τῦ δοκεῖν ὑπερμαχῦσι τ δογμάτων, ἀλλὰ πάθει γνησίῳ μετ' ἐπιςήμης ἰχνηλατῦσιν ἀλήθειαν.

Ἐκ τῦ β'. τ αὐτῶν.

Τὸ ἐμμελὲς, κ εὔρυθμον, ὁκ ἐν φωνῇ μᾶλλον ἢ διανοίᾳ ἐπιδείκνυζ πειρωμένυς. Ὁ τ ζοφῦ λόγ, ὐχ ἐν ῥήμασι, ἀλλ' ἐν πῆς δηλυμένοις πράγμασιν ἐπιδείκνυσιν τὸ κάλλ.

Ἐκ τῦ τελδυταίυ τ ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

Τὰς ἐντυγχάνυσας πῆς ἱεροῖς γράμμασιν ὰ δεῖ ζυλλαβομαχεῖν, ἀλλὰ πρὸ τ ὀνομάτων καὶ

[d] ὅτως] Melius ὅλως.

[e] πονηροῖάτῳ] Scribendum ex ſenſu πορρωτάτῳ. Item in ſequentibus, τῶ πολλῶν διαλογισμῶ. Sic ergo ſcribe & diſtingue ὃ συνδιαλείβει· πορρωτάτω διεζδυγμέν τῶ πολλῶν διαλογισμῶν. *Longiſſimè poſitus à cogitationibus hominum vulgarium.*

[f] λέγει)] Anne ἰδίᾳ? Sicut apud Philonem p. 1050. ἀγαθὸν γὰ ὁκ ἰδιᾳ κακᾷ συνέχειαζ.

[g] ὁδὸν] Scribe ὁδεύ.

ῥημάτων

ρημάτων τὴν διάνοιαν ζητεῖν, καὶ τοὺς καιροὺς ἐν οἷς τόποις, καθ' οὓς ἕκαστα λέγεται. Πολλάκις γὰρ αἱ αὐταὶ λέξεις ἄτεροις καὶ ἄτεροις πράγμασιν ἐφαρμόζουσιν· καὶ τοὐναντίον διαφέρουσαι λέξεις ὅμως τὰ αὐτὰ τιθέμεναι πράγματα, συνάδουσιν.

habitis, ſenſum inſpicere, atque tempora, loca, modoſque, quibus cuncta narrantur. »Nam ſæpenumero dictiones cædem aliis atque aliis rebus conveniunt, & è contrario variæ voces de re eadem enunciatæ idem reſonant.

Ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.

*Ex quæſtionibus in* Geneſim.

Ἄτόπως δρῶσιν, ὅσοι ἐκ μέρους τινὸς κρίνουσι τὸ ὅλον, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐκ τοῦ ὅλου τὸ μέρος. Οὕτω γὰρ ἄμεινον, καὶ σῶμα, καὶ πρᾶγμα [e] δοκιμάζοιτο ἄν. Ἔστιν οὖν ἡ θεία νομοθεσία τρόπον τινὰ ζῶον ἐνωμβρίον, ὃν ὅλον δι' ὅλου χρὴ [h] μεγάλοις ὄμμασι περισκοπεῖν, καὶ τὴν βουλὴν τῆς συμπάσης γραφῆς ἀκριβῶς καὶ τηλαυγῶς περιαθρεῖν, μὴ καλακόπλους τὴν ἁρμονίαν, μηδὲ τὴν ἕνωσιν διαιρετὰς ποιοῦντας. Ἑτερόμορφα γὰρ καὶ ἑτεροειδῆ φανεῖται, τὰ κοινωνίας στερόμενα.

Absurde agunt, quicunque ex parte quadam de toto judicium ferunt. Sed contra ex toto pars judicanda eſt. Sic enim de corpore & de re melius decernitur. Divina porro lex modo quodam animal unitum eſt, quam omnem ex toto magnis oculis conſiderare oportet, conſilium univerſæ ſcripturæ diligenter & clare ſuſpiciendo, earum harmoniâ minime ſectâ, nec conjunctione disjunctâ. Nam ſi communione priventur, formas ſpecieſque alteras aſpectui objicient.

Ἐκ τοῦ δ'. τῶν αὐτῶν.

*Ex lib. quarto earundem.*

Νόμος ἔστω κατὰ τῶν τὰ ζεμνὰ καὶ θεῖα μὴ ζεμνῶς καὶ θεοπρεπῶς ἐρᾶν αἰσθάντων, κόλασιν ἐπιφέρειν ἀσεργασίας.

Lex ſanciatur adverſus eos, qui ſancta & divina non ſancte, nec ut divinis convenit, cernere audent, ut cæcitate pœnas luant.

Ἐκ τοῦ β'. τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

*Ex ſecundo quæſtionum in* Exodum.

P. 775. Οὐδὲν ἔστε ἡδεῖον ἔστε ζεμνότερον, ἢ Θεῷ δουλεύειν, ὃ καὶ τῷ μεγίστῳ βασιλείαν ὑπερβάλλει. Καί μοι δοκοῦσιν οἱ πρῶτοι βασιλεῖς ἅμα καὶ ἀρχιερεῖς γενέσθαι· δηλοῦντες ἔργοις, ὅτι χρὴ τοὺς τῶν ἄλλων δεσπόζοντας, [i] δουλεύειν τοῖς λατρεύουσι Θεῷ.

Nihil jucundius eſt aut auguſtius, quam Deo ſervire: idque magna imperia antecellit. Atque mihi videtur primos reges unà quoque ſacerdotes fuiſſe: quo factis oſtenderent, oportere illos qui aliis dominantur, Dei cultoribus ſervire.

Περὶ Βασιλέως μὴ λίαν θαυμαζομένου.
Ἐκ τοῦ α. τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.

*De Rege non valde illuſtri.*
*Ex primo quæſtionum in* Geneſim.

Ibid. E. Τῶν μὲ ἀφρόνων βασιλεὺς οὐδεὶς, κἂν τὸ πάσης γῆς καὶ θαλάττης ἀνάψηται κράτος· μόνος ὃ ὁσίως καὶ θεοφιλὴς, κἂν τῶν παρασκευῶν καὶ τῶν χορηγιῶν ἀμοιρῇ, δι' ὧν οἱ πολλοὶ κρείττους τὰς δυνασείας. Ὥσπερ γὰρ τῷ κυβερνητικῆς, ἢ ἰατρικῆς, ἢ μουσικῆς ἀπείρῳ παρέλκον πρᾶγμα, οἷακες, καὶ φαρμάκων σύνθεσις, καὶ αὐλοὶ, καὶ κιθάραι, διότι μηδενὶ τούτων δυνατὸν] χρῆσθαι πρὸς ὃ πέφυκε. Κυβερνήτῃ μὲν καὶ ἰατρῷ καὶ μουσικῷ λέγοιτ' ἂν ἐφαρμόζειν δεόντως. Οὕτως ἐπειδὴ τέχνη τις ἐστι βασιλικὴ, καὶ τεχνῶν ἀρίστη, τὸν μὲ ἀνεπιστήμονα χρήσεως ἀνθρώπων ἰδιώτην νομιστέον, βασιλέα δὲ μόνον τὸν ἐπιστήμονα.

Amentium nullus eſt rex, etſi univerſæ terræ ac maris imperium teneat: ſed ſolus ille, qui honeſtus & religioſus eſt; quamlibet apparatibus proventibuſque careat, quibus multi principatus ſuos communiunt. Quemadmodum illi qui nauticæ, vel medicæ, vel muſicæ artis imperitus eſt, ſupervacanea res eſt clavus, aut remediorum compoſitio, aut tibiæ ac citharæ; hæc vero gubernatori, medico ac muſico convenire rectiſſimè dici poſſint. Sic quoniam regia quædam ars eſt, eaque artium optima, ille qui uſus hominum neſciat, idiota privatuſque cenſendus eſt: rex vero, ille dumtaxat qui horum peritus ſit.

Περὶ βεβαίου καὶ ἀβεβαίου Ἀνδρός.
Ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητουμένων.

*De conſtanti & inconſtanti Viro.*
*Ex quæſtionibus in* Geneſim.

P. 776. E. Ἀνθρώποις τὸ ὁμεταβλητὸν μὰλὰ τοῦ ἐν τοῖς ἐκτὸς ἀβεβαιότητος συμβαίνειν ἀνάγκη.

Omnino neceſſe eſt ut homines facile mutari contingat, propter rerum quæ extra ſunt inſta-

[e] δοκιμάζοιτο ἄν] Quidni μαγνάσκοιτ' ἄν?
[h] μεγάλοις] Vide dicta de hâc voce ad lib. de Profugis p. 435. & Suid. v. μέγα.
[i] δουλεύειν τοῖς λατρεύουσι] Sententia iſta à Philone admodum aliena. Neque enim, licet ſacerdotali ordini multum tribuat, regiam unquam poteſtatem plus juſto deprimit. Vide lib de Sacrific. Abel. p. 126. & de Monarchia p. 819. Mendum ergo latere in vocibus iſtis ſuſpicor. Forſan ſcribi poteſt δουλεύειν αὐτὸς, λατρεύοντας τῷ Θεῷ. Sic etiam infra ſcribitur in hoc ipſo Codice.

*Ex quinto earundem.*

Plane ſiquidem qui ſapientiæ amator eſt, cum temerario homine, tametſi is cognatus ipſius ſit, non conjungitur, nec cum viro nequam ſocietatem habet; ſed à vulgo disjunctus eſt per cogitationes, propter quas, neque unà navigare, neque converſari, neque convivere dicitur.

*Ejuſdem.* Sapiens colonus eſt & ſolum mutat, ex confuſa vita ad eam quæ pacificos ac beatos decet.

## *De Reſurrectione terribili.*

*Ex libro* 1. *quæſtionum in* Geneſim.

Spiritualis vero eſt angelorum ſubſtantia. Humanas autem ſæpe figuras ac ſpecies aſſumunt, mutatis formis, juxta atque opus fuerit.

*Ex ſecundo eorundem.*

Omnes Dei virtutes pennas edunt, viam ſuperiorem verſus patrem appetentes ac deſiderantes.

## *De Hæreticis.*

*Ex primo quæſtionum in* Exodum.

Quemadmodum illi qui ceſpitant, cum rectis pedibus incedere non valeant, præ laſſitudine fatiſcentes, à viæ fine aſſequendo tardiores fiunt: ita quoque anima cohibetur ne iter conficiat, quo ad pietatem tenditur, ubi in impias aberrationes incidit. Hæc enim impedimento ſunt, & offenſionum cauſæ, propter quas claudicans ſenſus à naturali via remotus eſt. Via porro hæc eſt, quæ ad univerſorum parentem terminatur.

*Ibidem.* Laborioſæ de divinis excellentiis ac dotibus conquiſitiones mentem meliorem reddunt, ac jucunda certamina obeunt, eaque ſimul perutilia: præſertim vero quando, non ad inſtar eorum qui nomen falſum hodie aſſumentes, pro veris dogmatis ſpecie tenus pugnant, ſed qui ſincero ſtudio adhibita arte virtutem inveſtigant.

*Ex ſecundo eorundem.*

Eos utique qui concinnitatem & elegantiam non in voce magis, quam in cogitatione, oſtentare nituntur. Sapientis ſermo, non in verbis, ſed in manifeſtis rebus pulchritudinem eſſe præmonſtrat.

*Ex poſtremo quæſtionum in* Exodum.

Qui ſacras literas legunt, minime debent de ſyllabis diſputare, ſed, vocabulis & verbis poſt-

Ἐκ τῆ ε. τ αὐτῶν.

Ibid. E. [d] Οὕτως γὰ ὁ Ζοφίας ἐραστὴς ἀδεινὶ τ εἰκαιοτέρων, κἂν ζυμπεφυκὼς τυγχάνῃ, ζώσεσιν, ἢ ζωνδιαλέξεται [e] πονηροβάτῳ, διεζδυγμὸν τ πολλῶν ἀλόγων λογισμῶν, δι' ὃς ὅτε ζυμπλεῖν, ὅτε ζυμπολιτεύεζ ὅτε ζυζῆν [f] λέγει).

Ibid. Τῆ αὐτῆ. Ὁ Ζοφὸς μέτοικ@ κ μετανασής ἐσιν, ἐκ τῆ πεπυρωμένη βίκ πρὸς εἰρηναίοις κ μακαρίοις πρέπουσαν ζωλεί.

Περὶ τ Φοβερᾶς ἀναζάσεως.
Ἐκ τῆ ά. τ ἐν Γενέσ ζητημάτων.

P. 772. B. Πνευματικὴ γ ἡ τ ἀγγέλων ὐσία. Εἰκάζον) γ πολλάκις ἀνθρώπων ἰδέας, πρὸς τὰς ὑποκειμένας χρείας μεταμορφούμενοι.

Ἐκ τ β'. τ αὐτῶν.

Ibid. Αἱ τῆ Θεῆ πᾶσαι δυνάμεις πτεροφυῦσι, τ ἄνω πρὸς τ πατέρα [g] ὁδὸν γλιχόμεναί τε κ ἐφιέμεναι.

Περὶ Αἱρετικῶν.
Ἐκ τῆ ά. τ ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

P. 774. B. Ὥσπερ οἱ προσπταίσαντες, ἀρτίοις βαίνειν πόσιν ἀδυνατοῦντες, μακρὰν τῆ κ' τελὼ ὁδὸν τέλως ὑστερίζουσι προσκάμνοντες· ὕτω κ ἡ ψυχὴ τελὼ πρὸς ὐσέβειαν ἄγουσαν ὁδὸν ἀνύειν κωλύε), πρόσκομμα τ ἀσεβέσιν ἀνοσίαις. Αὗται γὰρ εἰσιν ἐμπόδιοι, καὶ προσπταισμάτων αἰτίαι, δι' ὧν κωλαίνων ὁ νῆς ὑστερίζει τ κ' φύσιν ὁδῆ. Ἡ γ ὁδός ἐσιν, ἡ ἐπὶ τ πατέρα τ ὅλων τελευτῶσα.

Τῆ αὐτῆ. Αἱ περὶ τ τῆ Θεῆ ἀρετῶν ἀναγώνιοι ζητήσεις βελτίωσι τελὼ διάνοιαν, κ ἀθλητὰς ἄθλως ἡδίσως ἅμα κ ὠφελιμωτάτως· ὧ μάλισα ὅταν μὴ, ὡς οἱ νῦν, τελὼ ψευδώνυμον κλῆσιν ὑποδυόμενοι, μέχρι τῆ δοκεῖν ὑπερμαχῶσι τ δογμάτων, ἀλλὰ πάθει γνησίῳ μετ' ἐπιτήμης ἰχνηλατοῦσιν ἀλήθειαν.

Ἐκ τῆ β'. τ αὐτῶν.

Τὸ ἐμμελὲς, κ εὔρυθμον, οὐκ ἐν φωνῇ μᾶλλον ἢ διανοίᾳ ἐπιδείκνυζ πειρωμένης. Ὁ τ ζοφῆ λόγ@, οὐκ ἐν ῥήμασι, ἀλλ' ἐν πῖς δηλυμένοις πράγμασιν ἐπιδείκνυσιν τὸ κάλλ@.

Ἐκ τῆ τελευταίᾳ τ ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

Τὰς ἐντυγχάνοντας πῖς ἱεροῖς γράμμασιν ὰ δεῖ ζυλλαβομαχεῖν, ἀλλὰ πρὸ τ ὀνομάτων κ ῥημάτων

[d] ὅτως] Melius ὄντας.

[e] πονηροβάτῳ] Scribendum ex ſenſu προβεβωτάτῳ. Item in ſequentibus, τῶ πολλῶν διαλογισμῶν. Sic ergo ſcribe & diſtingue ὰ συνδιαλέξεται· προβεβωτατῳ διεζδυγμὸν τῶ πολλῶν διαλογισμῶν. *Longiſſimè poſitus à cogitationibus hominum vulgarium.*

[f] λέγει)] Anne ἰδιωτῆ? Sicut apud Philonem p. 1050. ἀγαθὸν γὰ οὐκ ἰδιωτῆ κακῶ συνέχειαζ.

[g] ὁδὸν] Scribe ὁδοῦ.

ῥημάτων

ρημάτων τὴν διάνοιαν ζητεῖν, καὶ τὰς καιρὰς καὶ τρόπους, καθ' ὃς ἕκαστα λέγεται. Πολλάκις γὰρ αἱ αὐταὶ λέξεις ἑτέροις καὶ ἑτέροις πράγμασιν ἐφαρμόζουσιν· καὶ τοὐναντίον διαφέρουσαι λέξεις ὅμως τὰ αὐτὰ τιθέμεναι πράγματα, ζυνάδουσιν.

habitis, ſenſum inſpicere, atque tempora, loca, modoſque, quibus cuncta narrantur. Nam ſæpenumero dictiones cædem aliis atque aliis rebus conveniunt, & è contrario variæ voces de re eadem enunciatæ idem reſonant.

Ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.

*Ex quæſtionibus in* Geneſim.

Ἀτόπως δρῶσιν, ὅσοι ἐκ μέρους τινὸς κρίνουσι τὸ ὅλον, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐκ τοῦ ὅλου τὸ μέρος. Οὕτω γὰρ ἄμεινον, καὶ σῶμα, καὶ πρᾶγμα [e] δοκιμάζοιτο ἄν. Ἔστιν οὖν ἡ θεία νομοθεσία τρόπον τινὰ ζῶον ἡνωμένον, ὃν ὅλῳ δι' ὅλου χρὴ [h] μεγάλοις ὄμμασι περισκοπεῖν, καὶ τῷ βιβλίῳ τῆς ζυμπάσης γραφῆς ἀκριβῶς καὶ τηλαυγῶς περιαθρεῖν, μὴ καλακόπλους τὴν ἁρμονίαν, μηδὲ τὴν ἕνωσιν διαρτῶντας. Ἑτερόμορφα γὰρ καὶ ἑτεροειδῆ φανεῖται, τῆς κοινωνίας στερόμενα.

Absurde agunt, quicunque ex parte quadam de toto judicium ferunt. Sed contra ex toto pars judicanda eſt. Sic enim de corpore & de re melius decernitur. Divina porro lex modo quodam animal unitum eſt, quam omnem ex toto magnis oculis conſiderare oportet, conſilium univerſæ ſcripturæ diligenter & clare ſuſpiciendo, earum harmoniâ minime ſectâ, nec conjunctione disjunctâ. Nam ſi communione priventur, formas ſpecieſque alteras aſpectui objicient.

Ἐκ τοῦ δ'. τῶν αὐτῶν.

*Ex lib. quarto earundem.*

Νόμος ἔστω κατὰ τῶν τὰ ζερνὰ καὶ θεῖα μὴ ζερνῶς καὶ θεοπρεπῶς ἱερᾶν ἀξιούντων, κόλασιν ἐπιφέρειν ἀεργασίας.

Lex ſanciatur adverſus eos, qui ſancta & divina non ſancte, nec ut divinis convenit, cernere audent, ut cæcitate pœnas luant.

Ἐκ τοῦ β'. τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

*Ex ſecundo quæſtionum in* Exodum.

P. 775. Οὐδὲν ἅτε ἡδεῖον ἅτε ζερνότερον, ἢ θεῷ δουλεύειν, ὃ καὶ τῷ μεγίστῳ βασιλείαν ὑπερβάλλει. Καί μοι δοκοῦσιν οἱ πρῶτοι βασιλεῖς ἅμα καὶ ἀρχιερεῖς γενέσθαι· δηλοῦντες ἔργοις, ὅτι χρὴ τοὺς τῶν ἄλλων δεσπόζοντας, [i] δουλεύειν τοῖς λατρεύουσι Θεῷ.

Nihil jucundius eſt aut auguſtius, quam Deo ſervire: idque magna imperia antecellit. Atque mihi videtur primos reges unà quoque ſacerdotes fuiſſe: quo factis oſtenderent, oportere illos qui aliis dominantur, Dei cultoribus ſervire.

Περὶ Βασιλέως μὴ λίαν θαυμαζομένου.
Ἐκ τοῦ ά. τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.

*De Rege non valde illuſtri.*
*Ex primo quæſtionum in* Geneſim.

Ibid. E. Τῶν μὲν ἀφρόνων βασιλεὺς οὐδεὶς, κἂν τὸ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης ἀνάψηται κράτος· μόνος δ' ὁ ἀγαθὸς καὶ θεοφιλὴς, κἂν τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν χορηγιῶν ἀμοιρῇ, δι' ὧν οἱ πολλοὶ κρατιοῦνται τὰς δυναστείας. Ὥσπερ γὰρ τῷ κυβερνητικῆς, ἢ ἰατρικῆς, ἢ μουσικῆς ἀπείρῳ παρέλκον πρᾶγμα, οἷακες, καὶ φαρμάκων σιώθεσις, καὶ αὐλοὶ, καὶ κιθάραι, διότι μηδενὶ τούτων δυνάται χρῆσθαι πρὸς ὃ πέφυκε. Κυβερνήτῃ δὲ καὶ ἰατρῷ καὶ μουσικῷ λέγοιτ' ἂν ἐφαρμόζειν δεόντως. Οὕτως ἐπειδὴ τέχνη τις ἐστι βασιλικὴ, καὶ τεχνῶν ἀρίστη, τὸν μὲ ἀνεπιστήμονα χρήσεως ἀνθρώπων ἰδιώτην νομιστέον, βασιλέα δὲ μόνον τὸν ἐπιστήμονα.

Amentium nullus eſt rex, etſi univerſæ terræ ac maris imperium teneat: ſed ſolus ille, qui honeſtus & religioſus eſt; quamlibet apparatibus proventibuſque careat, quibus multi principatus ſuos communiunt. Quemadmodum illi qui nauticæ, vel medicæ, vel muſicæ artis imperitus eſt, ſupervacanea res eſt clavus, aut remediorum compoſitio, aut tibiæ ac citharæ; hæc vero gubernatori, medico ac muſico convenire rectiſſimè dici poſſint. Sic quoniam regia quædam ars eſt, eaque artium optima, ille qui uſus hominum neſciat, idiota privatuſque cenſendus eſt: rex vero, ille dumtaxat qui horum peritus ſit.

Περὶ βεβαίου καὶ ἀβεβαίου Ἀνδρός.
Ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητουμένων.

*De conſtanti & inconſtanti Viro.*
*Ex quæſtionibus in* Geneſim.

P. 776. E. Ἀνθρώποις τὸ εὐμετάβλητον ἀνάγκη τοῦ ἐν τοῖς ἐκτὸς ἀβεβαιότητος συμβαίνειν.

Omnino neceſſe eſt ut homines facile mutari contingat, propter rerum quæ extra ſunt inſta-

[e] δοκιμάζοιτο ἄν] Quidni διαγινώσκοιτ' ἄν?
[h] μεγάλοις] Vide dicta de hâc voce ad lib. de Profugis p. 435. & Suid. v. μέγα.
[i] δουλεύειν τοῖς λατρεύουσι] Sententia iſta à Philone admodum aliena. Neque enim, licet ſacerdotali ordini multum tribuat, regiam unquam poteſtatem plus juſto deprimit. Vide lib de Sacrific. Abel. p. 126. & de Monarchia p. 819. Mendum ergo latere in vocibus iſtis ſuſpicor. Forſan ſcribi poteſt δουλεύειν αὐτοὺς, λατρεύοντας τῷ θεῷ. Sic etiam infra ſcribitur in hoc ipſo Codice.

bilitatem. Unde fit, ut quos ſæpenumero inter amicos accepimus, poſtquam aliquanto tempore cum ipſis converſati ſumus abſque criminis ſuſpicione, ab his velut ab inimicis abhorreamus.

Οὕτω γὰν φίλες ἐλόμβοι πολλάκις, ϗ βεχύνα τινα αὐτοῖς [k] διαλείψαντες χρόνον, εἶδον ἐγκαλεῖν ἔχοντες, ἀπεσοφήμβν ὡσεὶ ἐχθρῶν.

### *De eis quî ſententiam mutant & ſeipſos condemnant.*

*Philonis.* Cain quidem cum piaculi ſui magnitudinem ignoret, ſimpliciores pœnas luit, ut morte non multaretur. Qui verò eum imitatus eſt, cum eò confugere non poſſet ut ignorantiam ſuam cauſaretur, duplices jure merito pœnas ſuſtinuit. Quamobrem *de Lamech ſeptuaginta ſepties ſumpta ultio eſt*, propterea quod, cum ſecundus ipſe peccaſſet, anteriores prævaricationis ſupplicio nihilo ſapientior factus, illius pœnam quæ ſimplicior erat, omnino recepit. Haud ſecus atque in numeris unitates repetitas eodem modo vices habent in decadibus quæ numerantur; ſic Lamech apud ſemetipſum admiſſi delicti dolore mordebatur.

Περὶ τῶν γνωσιμαχόντων ϗὴ ἑαυτὲς καταμεμφομένων.

P. 776. E. Φίλωνος. Ὁ μὲ Καὶν ἐπειδὴ τὸ μέγεθος τῦ ἄγνες ἠγνόησε, [l] τῦ μηδέπω περιπεσεῖν θανάτῳ, τιμωρίας δίδωσιν ἁπλυςέρας· ὁ δ᾽ μιμητὴς ἐκείνε, μὴ δυνάμβος εἰς τὸν αὐτὸν ἀπολογίαν τ᾽ ἀγνοίας καταφυγεῖν, [m] διπλᾶς εἰκότως ὑπομβύει δίκας. Διὰ τῦτο ἐκ ἦ Λάμεχ ἑβδομηκονταίκις ἑπτὰ, ἀλλὰ τὸν εἰρημένον αἰτίαν, καθ᾽ ἣν ὁ δεύτερος ἁμαρτὼν, ϗ μὴ ζωφρονισθεὶς τῇ τῦ προηδικηκότος τιμωρίᾳ, τήν τε ἐκείνε παντελῶς ἀναδέχε) ἁπλυςέραν ἴσαν. Καθάπερ ἐν ἀριθμοῖς αἱ μονάδες ἔχυσι ϗ πολυπλασιωτέραν ἐμοιωμένην τ᾽ ἐναρίθμοις δεκάσιν· ἦν γνωσιμαχῶν Λάμεχ καθ᾽ ἑαυτόν.

### *Ejuſdem, ex iiſdem.*

Lapſus ſuos perſentiſcere, ſeque ipſum accuſare, juſti viri proprium eſt. Nullo verò eorum ſenſu moveri, inutiles reddit pœnas, quas malus homo patitur.

Τῦ αὐτῦ, ἐκ τ᾽ αὐτῶν.

P. 777. Τὸ ἐπαισθάνεσθαι τ᾽ ἐσφαλμένων, ϗ ἑαυτὸν καταμέμφεσθαι πρὸς δικαίαν ἀνδρός· τὸ δ᾽ ἀνεπαισθήτως διακεῖσθαι, [n] δεγαλειώτερον ποιεῖ τὴν ψυχὴν τὸ δεινὸν, [o] πρὸς κακὸν ἀνδρός.

### *De Muliere forti.*

*Philonis, ex quæſtionibus in* Exodum.

Homines naturæ periti ferunt, feminam nihil eſſe aliud niſi marem imprfectum.

Περὶ Γυναικὸς ἀνδρείας.

Φίλωνος, ἐκ τ᾽ ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

Ibid. B. Λέγε) ὑπὸ φυσικῶν ἀνδρῶν, ὠδὲν ἕτερον εἶναι θηλὺ, ἢ ἀτελὲς ἄρσεν.

### *De Divinis Oraculis.*

*Philonis, ex ſecundo quæſtionum in* Geneſim.

Nefas eſt divina myſteria efferre iis qui initiati non ſunt, donec perfecta purgatione mundati fuerint. Qui enim ſacra initia non obiit, ac profanus eſt, cum incorpoream intelligibilemque naturam, nec audire, nec cernere valeat operto conſpectu nævum contrahet. Mundiſſima myſteria apud eos qui initiati non ſunt, eloqui, illius eſt, qui ſacerdotalis functionis leges peſſumdat.

*Ejuſdem.* Alienum à ratione eſt, ut, cum in civitatibus cautum ſit, ne arcana myſteria apud eos qui initiati non ſunt, evulgentur, vera ſacra, quæ ad pietatem & ſanctimoniam provehunt, ad aures nugacitatis plenas projiciuntur. Non omnia omnibus communicare oportet, non

Περὶ Θείων Λογίων.

Φίλωνος, ἐκ β δευτέρε τ᾽ ἐν Γενέσει ζητημάτων.

P. 782. A. Οὐ θέμις τὰ ἱερὰ μυςήρια ἐκλαλεῖν ἀμυήτοις, ἄχρις ἂν καθαρθῶσι τελείᾳ καθάρσει. Ὁ γὰ ἀνοργίας ϗ ἀχερὴς, ἀσώματον ϗ νοητὸν φύσιν ἀκοῦσαι ἢ βλέπειν ἀδυνάτων, ὑπὸ τ᾽ φανερᾶς ὄψεως ἀπαληθεὶς, [p] μωμηθήσε). Τὰ ἀμώμητα τοῖς ἀμυήτοις ἐκλαλεῖν μυςήρια, καταλύοντός ἐςι τὰς θεσμὰς τ᾽ [q] ἱερατικῆς τελετῆς.

Ibid. B. Τῦ αὐτῦ. [r] Ἄτοπον ἐν μὲ τ᾽ πόλεσιν νόμον εἶναι, τὰ [r] μυςικὰ μυςήρια μὴ ἐξαγγέλλαι τοῖς ἀμυήτοις, τὰς δ᾽ ἀληθεῖς τελετὰς, αἳ [s] πρὸς εὐσέβειαν ἄγυσιν ϗὰ ὁσιότητα, εἰς ὦτα [t] μετὰ φλυαρίας ἐκρίπτειν. Οὐ πάντων κοινωνητέον τὰ-

[k] διαλείψαντες] Melius σωδιαλείψαντες.
[l] τῦ] Melius τῷ.
[m] διπλᾶς] Omnino ſcribe δικαπλᾶς. Id quod abunde liquet ex textu de quo agitur. Decies enim gravior Pœna Lamecho inflicta eſt. Gen. iv 24. ὅτι ἑπτακις ἐκδικεῖ) ὁ Καὶν, ὁ δ᾽ Λάμεχ ἑβδομηκονταάκις ἑπτά. Vide etiam ſequentia apud Noſtrum.
[n] δεγαλειώτερον ποιεῖ] Melius forſan, ϗ δεγαλειώτερον ποιῶν.
[o] πρὸς] Sic pro τν. Ille alter Johannes ineditus.
[p] μωμηθήσε[ται]] Sic ſcribe & diſtingue ſententiam, μωμήσε) τὰ ἀμώμητα. Τοῖς ἀμυήτοις ἐκλαλεῖν, &c. Ita vero verto, *à conſpectu externo deceptus, qua non culpanda ſunt, culpabit. Myſteria non initiatis, &c.*
[q] ἱερατικῆς] Scribe ἱερωτάτης, ex eodem.
[r] μυςικὰ μυςήρια] Haud convenit iſtud Philonis Elegantiæ. Forſan μυθικά. Sequitur enim ἀληθεῖς τελετάς. Sic etiam Johannes ille ineditus.
[s] πρὸς] Ita repono pro πρὸ ex eodem. Item ἀνάγυσιν. Editi ἄγυσιν.
[t] μετὰ] Scribe μιτά.

σιν, ἔτε λόγων, ἔτε πραγμάτων, καὶ μάλιστα ἱερῶν. [v] Πολλὰ γὰρ προσήκει δεῖ τοῖς ἀφιερωμένοις τ μυήσεσιν ταύταις. Πρώτον μὲν ἢ μέγιστον καὶ ἀναγκαιότατον, πρὸς τ ἵνα ᾖ ὄντως θεὸν [x] εὐσέβειαν καὶ ὁσιότητα ἔχειν, τοῦτο μὲν τοῖς ἀγάλμασι, καὶ ξοάνοις, ᾗ ζωνόλως ἀφιδρύμασι, τελεταῖς τε ἀτελέστοις, καὶ μυητηρίοις ἀνοργιάστοις, ἀνήνυστον πλάνην ἀπωσαμένοις. Δεύτερον δ', καθαρθῆναι ταῖς ἁγνοτάταις καθάρσεσι, καθά τε σῶμα καὶ ψυχὴν, κατὰ νόμων πατρίων καὶ [y] ἠθῶν. Τρίτον, ἀξιόπιστον τῆ ζωασμφρισμῆ φθαρῆναι ἐπέχυρον, ἵνα μὴ τροφῆς μεταλαβόντες τ ἱερᾶς, ἀσώτων μειρακίων τρόπον, ἐπὶ κόρῳ καὶ πλησμονῆς ἀναλοιωθῶσιν, ἐμπαροινοῦντες οἷς ὁ θέμις.

sermones, non res, ac præsertim sacras. Eos itaque, qui participes illorum fieri desiderant, primò maximeque & admodum necessarium est, erga unum, quique revera est, Deum pietatem religionemque habere, quibus pellatur error, qui per figuras, simulachra, & quasvis statuas, imitationesque profanas, & impura mysteria inolevit: adhæc mundissimis lustrationibus expurgari, tam è corpore, quam animo, ex paternarum legum ac rituum præscripto. Tertio demum, certum libentissimi consensûs pignus præbere, ne divini cibi participes facti, ganeorum adolescentium more præ satietate immutentur, in ea quæ non licet debacchantes.

Περὶ Κακοποιῶν.

Φίλωνος, ἐκ τ ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

Ibid. D. Ἐντὸς φέρει τ ὄλεθρον ὁ τῆ κακίᾳ ζυζῶν, ἐπεὶ ζωόκτον ἔχει τοῦτο ἔπίβουλον καὶ πολέμιον. Ἱκανὸς γὰρ πρὸς τιμωρίαν ἡ τῆ φαύλῃ ζωνείδησις, εἰκόθεν ὡς ἐκ [z] πληγῆς δειλίαν προτείνουσα τῆ ψυχῆ.

Ibid. Τῆ αὐτῆ. Τῆ φαύλῃ ὁ βίος ἐπίλυπος, καὶ πρόδηλος, ἃ ὅσα κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἐνεργεῖ, φόβοις καὶ ὀδύναις ἀνακίκραται.

*De Nefariis.*

*Philonis, ex quæstionibus in* Exodum.

Intra se perniciem gerit, qui nequitiam vitæ sociam habet, quoniam contubernalem habet insidiatricem suam & adversariam. Improbi siquidem conscientia ultioni ejus suffit, intus velut ex inflicta plaga timorem animæ protendens.

*Ejusdem.* Hominis nequam vita mœrore & timore anxia est, & quæcunque sensibus suis operatur, terroribus & doloribus admiscentur.

Περὶ Μοναχῶν παλιμβόλων.

Φίλωνος, ἐκ τ ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

P. 784. C. Ἐνίοις ἀψίκορος ἐγίνετο λογισμὸς, οἱ πρὸς ὀλίγον ἀναπλεροφορηθέντες, αὐτίκα ὑπενόησαν, οὐκ ἀναπτᾶντες μᾶλλον, ἢ ὑποσυρέντες εἰς Ταρτάρου, [a] φησὶν, ἐχθαίρας· ὑδαίμονες οὖν, οἱ μὴ παλινδρομήσαντες.

Ibid. Τῆ αὐτῆ. Ἤδη τινὲς ἀψίκοροι γευσάμενοι καλοκαγαθίας, καὶ ἐλπίδα προσχόντες ὑγείας, εἰς τοῦτο αὐτοῦ ἐπανέστρεψαν νόσον.

*De Monachis qui rursum mores mutant.*

*Philonis, ex quæstionibus in* Exodum.

Quibusdam fastidiosa mens est, qui confestim resumtis pennis iterum redeunt: non quidem revolando, sed magis ad extrema inferni reptando. Beati sunt qui cursum non reflectunt.

Τῆ αὐτῆ, ἐκ τ ἐν Γενέσει ζητημάτων.

*Ejusdem.* Jam quidam fastidiosi, gustata virtutis bonitate, ac sanitatis spe præstita, in eamdem ægritudnem reciderant.

*Ejusdem ex quæstionibus in* Genesim.

Ibid. D. Τὸ ἐπιορκεῖν, ἀνόσιον καὶ ἀλυσιτελέσταον.

Pejerare impium est & inutile.

Περὶ Φίλων Χρησῶν.

Φίλωνος, ἐκ τῆ α. τ ἐν Γενέσει ζητημάτων.

*De bonis Amicis*

*Philonis, ex libro quæstionum in* Genesim.

P. 788. Φίλους ἡγητέον τοὺς βοηθεῖν καὶ ἀνωφελεῖν ἐθέλοντας, κἂν μὴ δυῶνται. [b] Φιλία γὰρ ἐν τῷ χρειώδει μᾶλλον, ἢ κράσει καὶ συμφωνίᾳ [c] βεβαιώντων ἐθῶν· ὡς [d] ἕκαστος τ συνελθόντων εἰς φιλικὴν κοινωνίαν, τὸ Πυθαγόρειον ῥῆμα ἐπιφθέγξασθαι, ὅτι ἆρα ἐστὶ φίλος [e] ἕτερον ὡς ἐγώ;

Inter amicos censeri debent, qui auxilio atque emolumento vicissim esse volunt, tametsi non possint. Amicitia enim, non necessitate dumtaxat, verum etiam permistione & consensione morum firmanda est: ita ut unusquisque eorum qui amicam communionem contrahunt, hoc Pythagoræ effatum pronuncient, num amicus alter est mei similis?

[v] πολλὰ γὰρ προσήκει] Restitui hæc ex dicto Codice, suntque ad loci sensum necessaria.

[x] εὐσέβειαν] Forsan εἰλάβειαν.

[y] ἠθῶν] Melius ἐθῶν. Mox etiam repone, ἐναρμφρισμῆ.

[z] πληγῆς] Melius forsan πηγῆς, *fonte*.

[a] φησὶν] Melius φασὶν, *ut vulgo dicunt*. Confer vero hanc sententiam cum D. Matth. xi. 23. καὶ σὺ Καπερναοὺμ—ἕως ᾅδου καταβιβασθήσῃ.

[b] φιλία γὰρ] Adde οὐκ. Omnino enim deest negandi particula.

[c] βεβαιώντων] Scribe βεβαίῳ τῶν. Mox etiam scribe ἐθῶν.

[d] ἕκαστος] Scribe ἕκαστον.

[e] ἕτερον ὡς] Forsan ἕτερος ἐγὼ, quod *amicus sit alter ego*. Sententia vero ista Zenonem habuit Autorem. Teste Diog. Laert. lib. vii. c. 23. Ἐρωτηθεὶς, τίς ἐστι φίλος, ἄλλος, ἔφη, ἐγώ.

*De*

### *De Donis Die.*

*Philonis, ex lib. 1. quæſtionum in* Exodum.

Quando ſementis fructus maturi ſunt, arborum ſubinde fructus initium habent, ut Dei gratiæ per totum ævum veluti gyrando currant, adeoque aliæ aliis ſuccedentes, & fines principiis ac principia finibus copulantes, indefinenter fluant.

### *Ex ſecundo earundem.*

Dei gratiæ non modo neceſſaria præſtant; ſed etiam quæcumque cumulatam & affluentem oblectationem reddunt.

### Περὶ Χαρισμάτων Θεῦ.

Φίλωνος, ἐκ τοῦ α. τῶν ἐν Ἐξόδῳ.

P. 789. A. Ὅταν οἱ τῶν ὡραίων καρποὶ τελειωθῶσιν, οἱ τῶν δένδρων ἡμέσιως δέχλῃ λαμβάνουσιν, ἵνα δολιχοδρομῶσιν αἱ τοῦ Θεοῦ χάριτες τὸν αἰῶνα· ἵνα ἄλλαι ἄλλαις διαδεχόμεναι, καὶ συνάπτουσαι τέλη μὴ δέχαις, δέχας δὲ τέλεσιν, ἀτελεύτητοι ὦσιν.

### Ἐκ τοῦ β'. τῶν αὐτῶν.

Ibid. Αἱ τοῦ Θεοῦ χάριτες οὐ μόνον ἀναγκαῖα παρέχουσι, ἀλλὰ καὶ ὅσα πρὸς τέρψιν καὶ διαγωγὴν ἀπόλαυσιν.

---

Sequuntur Fragmenta Alia extracta ex Cod. MS. Collegii Ludovici Magni Soc. Jeſ. Qui ſic inſcribitur, Ἰωάννου Πρεσβυτέρου καὶ Μοναχοῦ τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐκλογῶν βιβλίον Α καὶ Β. Titulorum vero diſcrepantia, tum inverſa ordinis ratio, liquido ſunt argumento Excerptorem hunc alium eſſe à Damaſceno illo Sacrorum Parallelorum autore. Cui ſententiæ ſuffragatur vir ſummæ eruditionis & humanitatis Michael Lequien, Sancti Johannis Damaſceni operum præclarus editor, docetque Codicem iſtum noni eſſe ſæculi. Ejus Apographum cui Johannis Monachi inediti nomen damus, magno fuit nobis ſubſidio, non ſolum in reſtituendis Philonis deperditis, verum & in innumeris editorum locis emendandis.

### *De Homine.*

*Quod eum Deus liberum condidit.*

TIBI præcipitur, vir bone & dictis divinis obtemperans; totis viribus conare ea quæ accepiſti non ſolum pura & intemerata conſervare, verum & omni ſtudio dignari, utpote liber & potens; ita ut is qui commiſit de cuſtodia eorum nequid habeat quod incuſet. Arbitrio autem tuo commiſit, animam, ſermonem, ſenſum, animalium conditor. Ergo illi qui hæc præclarè acceperunt & curaverunt in uſum commodantis; animum conſervârunt, ut nequid aliud niſi de Deo ejuſque virtutibus meditetur: ſermonem vero, ut ore ſoluto univerſi parentem præconiis & hymnis celebret: ſenſum, ut creata omnia ſuſpiciens, mundum, cœlum, terram, naturaſque intermedias, ſincerè & purè animæ enunciet.

[a] Περὶ τοῦ Ἀνθρώπου, &c.] Idem titulus occurrit in Editis S. Johannis Damaſceni, ſed diverſa longè excerpta.

### [a] Περὶ τοῦ Ἀνθρώπου.

Ὅτι αὐτεξούσιον αὐτὸν ποιήκεν ὁ Θεός.

ΣΟΙ λέγεται, ὦ ἡνιοῦχε καὶ τῶν θείων ὑπήκοε, παντὶ σθένει πειρῶ μὴ μόνον ἀσινῆ καὶ ἀκιβδήλευτα φυλάττειν ἃ ἔλαβες, ἀλλὰ καὶ πάσης ἐπιμελείας ἀξιοῦν, ὡς αὐτεξουσίῳ καὶ δυνατός, ἵνα ὁ μηδὲν καθαμάρτῃ μηδὲν ἔχῃ τοῦ μὴ φυλακῆς αἰτιάσασθαι. Παρακατέθετο δὲ τῇ σῇ προαιρέσει, ψυχὴν, λόγον, αἴσθησιν, ὁ ζωοπλάστης. Οἱ μὲν οὖν ταῦτα καλῶς δεξάμενοι καὶ φυλάξαντες τῷ δεδωκότι, τὴν μὲν διάνοιαν ἐτήρησαν, ἵνα μηδὲν ἄλλο ἢ περὶ Θεοῦ καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ διανοῶνται· τὸν δὲ λόγον, ἵνα ἀχαλινώτοις στόμασι εὐκοσμίοις καὶ ὕμνοις γεραίρῃ τὸν τῶν ὅλων πατέρα· τὴν δὲ αἴσθησιν, ἵνα φαντασιωμένη [b] τὰ αἰσθητὰ ἅπαντα κόσμον, οὐρανὸν καὶ γῆν, καὶ τὰς μεταξὺ φύσεις, ἀδόλως καὶ καθαρῶς τῇ ψυχῇ διαγγέλλῃ.

[b] τὰ αἰσθητὰ ἅπαντα] Forſan τὸ αἰσθητὸν ἅπαν, κόσμον, &c.

Περὶ

Περὶ Ἀρχομβρώων, κ. τ. λ.

Φίλωνος, ἐκ τοῦ δ' τῆς νόμων Ἱερῶν Ἀλληγορίας.

Τῶν πολιτικῶν ἐὰν τὰς ὕλας ἀφέλῃς, κενὸν τύφον εὑρήσεις νοῦν οὐκ ἔχοντα· μέχρι μὲν γὰρ ἡ τῶν ἐκτὸς πρόσεστιν ἀφθονία, ζωώσης ἑπακολουθεῖν δοκεῖ καὶ ἀληθείας· ὅταν δὲ περιαιρεθῇ, [c] συμπεριαιρεῖ καὶ τὸ δοκεῖν ἔτι φρονεῖν.

Περὶ Ἀρίστων Ἀνδρῶν, κ. τ. λ.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ [d] περὶ Μέθης.

Ἄνδρες ἀγαθοὶ, τροπικώτερον εἰπεῖν, [e] κρείττονές εἰσι δήμων ὅλων, ὑπερείδοντες καθάπερ οἰκίας μεγάλας τὰς πόλεις καὶ πολιτείας.

Τοῦ αὐτοῦ. Ἕνεκα μὲν τῶν φαύλων, ἀδεμία πόλις ἠρέμησεν ἄν· ἀλλ' ἢ ὑπ' ἐνὸς ἢ δευτέρου [f] δικαιοσύνῃ οἰκείᾳ· ὃς ἢ ἀρετὴ τὰς [g] πολεμικὰς νόσους ἰᾶται γέρας ἀπονέμοντος τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ [h] καλοκἀγάθων, τοῦ μὴ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πλησιάζοντας ὠφελεῖν.

Τοῦ αὐτοῦ. Τόπος τῶν καὶ γῆν ἱερώτερος ζοφῶν ἀλλοίας ἀδὲ εἷς ἐστιν, ἣν τρέπον ἀστέρων ἀρεταὶ περιπολοῦσιν.

Περὶ ἀδήλων καὶ ἀγνοουμένων ἡμῖν πραγμάτων.

Φίλωνος. Ἡ τῶν μελλόντων καταλήψις ἀνοίκειος ἀνθρώπῳ.

Τοῦ αὐτοῦ. Οὐ πάντα τῷ θνητῷ γένει γνώριμα.

Τοῦ αὐτοῦ. Τὸ τέλος τῶν ἀποβησομένων θεὸς οἶδε μόνος.

Περὶ Ἀγελίας Κακῆς.

Βελτίων τῶν καθ' ἡδονὴν λόγων ἡ ἀκίνδυνος ἡσυχία.

Περὶ Αὐταρέσκων, κ. τ. λ.

Φίλωνος. Οὐ ποιήσετε, φησὶν ὁ νομοθέτης, πάντα ὅσα ἡμεῖς [i] ποιήσομεν ὧδε σήμερον· ἕκαστος τὸ ἄρεσον ἑαυτῷ αὐτοῦ· μονονουχὶ βοῶν, ὅτι πάντα τὰ κακὰ ἡ φιλαυτία καὶ αὐταρεσκία δημιουργεῖ· ἣν ὡς ἀνιέρων ἐκθυτέον τοῦ ἀλλοίας. Μηδεὶς ἂν τὸ ἀρεσὸν ἑαυτῷ μᾶλλον ἢ τῇ φύσει δεξιωσάσθω. Τὸ μὲν γὰρ βλάβης, τὸ δὲ ὠφελείας αἴτιον.

## *De Subditis.*

*Philonis, ex libro quarto Legum Sacrarum Allegoriæ.*

Politicorum hominum facultates si subtrahas, fastum inanem mente vacuum deprehendes. Quamdiu enim rerum externarum copia adest, mentis etiam sollertia comitari videtur: sublatis vero istis simul evanescit prudentiæ species.

## *De Viris Optimis, &c.*

*Ejusdem, ex libro de Ebrietate.*

Viri boni, si metaphorice loquendum sit, columnæ sunt populorum integrorum: suffulcientes velut tecta ingentia, civitates & respublicas.

*Ejusdem.* Propter improbos nulla sane civitas tranquilla esse poterat; manent autem illæ seditionibus vacuæ, ex uno aut altero justitiæ dedito: cujus virtus morbos civiles medetur; Deo benefico præmium istud homini probo rependente, ut non ipsi solum sed & in proximo degentibus prosit.

*Ejusdem.* Sapientis animo nullus in terris locus sacrosanctior, circa quem virtutes, siderum ritu, in orbem versantur.

## *De rebus obscuris & nobis ignotis.*

*Philonis.* Futurorum comprehensio homini incongrua.

*Ejusdem.* Generi humano omnia non sunt nota.

*Ejusdem.* Deus solus eventuum futurorum exitum novit.

## *De Nuncio Malo.*

Silentium periculi expers dictis placentibus præstantius.

## *De Hominibus sibi placentibus.*

*Philonis.* *Non facietis*, inquit legislator, *omnia quæcunque nos hic facimus hodie*; singuli sibi ipsis beneplacitum; tantum non clamans, quod omnia mala proveniunt ex sui amore & indulgentia, quæ utpote profana ex animo est depellenda. Nemo igitur quod sibi magis bene placitum sit quàm naturæ, amplectatur. Istud enim noxæ, hoc vero emolumenti causa esse deprehendetur. Deut. xii. 28.

[c] *Συμπεριαιρεῖ*] Melius *συμπεριαιρεῖται*, vel *συμπεριαίρεῖ*· sicut ab Antonio citatur, ser. cvii.

[d] *περὶ μέθης*] Hæc non occurrunt in libro de Ebrietate. Ejus forsan pars deperdita est.

[e] *κρείττονες*] Scribe *κίονες*, cui etiam Antonius suffragatur, à quo hæc citantur. Infra quoque prox. pag. habet, *ὥσπερ κίονες ὑπερείδουσι τὰς οἰκίας*.

[f] *δικαιοσύνῃ οἰκείᾳ*] Scribe ex Antonio *δικαιοσύνῃ συνοικοῦντος*· vel, quod magis placet, *δικαιοσύνῃ ἀσκοῦντος*. Sic enim scribere amat Philo, vide p. 1057.

[g] *πολιμικὰς*] Melius forsan, *πολιτικάς*.

[h] *καλοκἀγάθων*] Scribe *καλοκαγάθῳ*. Mox *τὸ* pro *τῷ*.

[i] *ποιήσομεν*] Textus sacer habet *ποιοῦμεν*, cui etiam loci sensus omnino congruit. Mox etiam pro *ἑαυτοῦ*, melius scribitur *ἐνώπιον*· vide Gen. xlvii. 15. Deut. xii. 28. & Nostrum de Nominum Mut. p. 1050.

*Ejuſdem.* Quicunque ſui ſolum gratia omnia faciunt, ſui amorem, malorum maximum, ſectantur; quippe qui tollit commercium, caritatem, amicitiam, juſtitiam, pietatem. Condidit enim natura hominem, non velut animalia ſolitaria, ſed ſicut manſueta & gregalia, communioni aptiſſimum; ut non ſibi ſoli vivat, verum & patri & matri, & uxori & liberis, & reliquis cognatis & amicis, & popularibus & tribulibus & patriæ, & generi humano; inſuper etiam univerſi partibus, totique mundo, multoque etiam magis *ejus* patri & conditori. Sit enim oportet, ſi verè rationalis eſt, ſocietatis, mundi Deique amans, ut denuo fiat etiam Deo amatus.

Τῦ αὐτῦ. Οἱ ἑαυτῶν μόνον ἕνεκα πάντα πράτλοντες, φιλαυτίαν, μέγιστον κακὸν, ἐπιτηδεύουσιν. [k] Ὁ ποιεῖ τὸ ἄμικτον, τὸ ἀκοινώνητον, τὸ ἄφιλον, τὸ ἄδικον, τὸ ἀσεβές. Τὸν γὰρ ἄνθρωπον ἡ φύσις καλεσκεύασεν, οὐχ' ὡς τὰ μονώτικὰ θηρία, ἀλλ' ὡς ἀγελαῖα καὶ ζώνομα, κοινωνικώταλον· ἵνα μὴ μόνῳ [l] ἑαυτῷ ζῇ, ἀλλὰ καὶ πατρὶ, καὶ μητρὶ, καὶ ἀδελφοῖς, καὶ γυναικὶ, καὶ τέκνοις, καὶ τοῖς ἄλλοις συγγενέσι καὶ φίλοις, καὶ δημόταις, καὶ φυλέταις, καὶ πατρίδι, καὶ [m] ὁμοφύλοις, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις. Ἔτι μὴν τοῖς μέρεσι τῦ παντός· καὶ τῷ ὅλῳ κόσμῳ, καὶ πολὺ πρότερον, τῷ πατρὶ καὶ ποιητῇ. Δεῖ γὰρ εἶναι, εἴγε ὄντως ἐστὶ λογικὸς, κοινωνικὸν, φιλόκοσμον, φιλόθεον, ἵνα γένηται καὶ Θεοφιλής.

## *De eo quod Deus non eſt percipiendus.*

*Ex primo libro quæſtionum in* Exodum.

Innumera ſanè, non dico neceſſariorum verum & eorum quæ minima videntur, mentem humanam fugiunt.

*Ejuſdem.* Vix quivis imprudentia abreptus, vidiſſe ſe Deum inviſibilem gloriabitur.

Περὶ τῦ ἀκαταλήπτου εἶναι τὸν Θεόν.

Ἐκ τῦ α τὸν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

Μυρία γε, ὃ λέγω τὰ ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ τὰ βραχυτάτων εἶναι δοκούντων, ἐκφεύγει τὰ ἀνθρώπινον νοῦν.

Τῦ αὐτῦ. Οὐδεὶς αὐχήσει τὰ ἀόρατον [n] Θεὸν ἰδεῖν, ἔξας ἀλογισία.

## *De eo quod Angelos cuſtodes appoſuit nobis Deus.*

*Philonis, ex primo quæſtionum in* Geneſin.

Sicut columnæ domos integras ſuffulciunt, ſic etiam poteſtates divinæ mundum univerſum, atque præſtantiſſimum Deoque cariſſimum hominum genus.

Περὶ τῦ ὅτι ἀγγέλους φύλακας ἡμῖν [o] ἐποίησεν ὁ Θεός.

Φίλωνος, ἐκ τῦ α τὸν Γενέσει ζητημάτων.

Ὥσπερ κίονες οἰκίας ὅλας ὑποστηρίζουσιν, οὕτω καὶ αἱ θεῖαι δυνάμεις τὰ ξύμπαντα κόσμον, καὶ τοῦ ἀνθρωπείου τὸ ἄριστον καὶ θεοφιλέστατον γένος.

## *De Impeccabilitate.*

*Ex libro de Gigantibus.*

Non poſſe fieri reor, ut nulla animæ pars contaminetur, nedum ejus infima & extrema: Quamvis, ut in hominibus, perfectus eſſe videatur.

Περὶ Ἀναμαρτησίας.

Ἐκ τῦ [p] περὶ Γιγάντων.

Ἀδυνάτον οἶμαι μηδὲν ῥυπωθῆναι τὰ ψυχῆς, [q] μηδὲ τὰ τελευταῖα καὶ κατωτάτω αὐτῆς· κἂν ὡς ἐν ἀνθρώποις τέλειος εἶναι δοκεῖ.

## *De Conſilii tarditate.*

Mens tarda lucri expers, & inutilis prorſus pœnitentia in extremis.

Περὶ Βραδυβουλίας.

Ἀκερδὴς ὁ βραδὺς λογισμὸς, καὶ ἀνωφελὴς ὁ ἐν ἐσχάτοις μελάμελος.

## *De Doctoribus Hæreticis.*

Proba & egregia præceptoris indoles, licet initio contumaces ingenio animadvertat, non tamen mutationem in melius deſperat: verum ut medicus peritus, ubi primum morbus ingruet, non ſtatim medicinam adhibet, ſed naturæ ſpatium dans, ut viam ad ſalutem prius paret,

Περὶ Διδασκάλων Αἱρετικῶν, κ. τ. λ.

Τῦ αὐτῦ. Ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς τῦ διδασκάλου τρόπος, κἂν ἐν ἀρχῇ σκληραύχενας ἴδῃ φύσει, οὐκ ἀπογινώσκει τινὰ ἀμείνω μεταβολήν· ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθὸς ἰατρὸς οὐκ εὐθὺς ἐπιφέρει τὴν θεραπείαν, ἅμα τῷ καταστῆναι τὴν νόσον, ἀλλ' ἀναχώρησιν τῇ φύσει δὸς ἵνα προανατέμνῃ

[k] ἄ] Scribe ἀ, ſcil. φιλαυτία.

[l] ἑαυτῷ ζῇ] Conſimilia occurrunt apud Noſtrum, lib. de Dei Immut. p. 296. & de Nom. Mutat. p. 1078. D. quoque Paulus ep. ad Rom. xiv. 7. οὐδεὶς ἑαυτῷ ζῇ. Vide eundem 2 ep. ad Cor. v. 15.

[m] καὶ ὁμοφύλοις] Videntur iſta redundare.

[n] Θεὸν ἰδεῖν] Similiter D. Joh. i. 18. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε, &c. vide eundem vi. 46. 1 Tim. vi. 16. 1 ep. D. Joh. iv. 12. Dominus Noſter cum ſe ſolum vidiſſe Deum affirmet, ex mente Philonis & Judæorum naturam pluſquam creatam ſibi ipſi tribuit.

[o] ἐποίησεν] Forſan ἐπίστευσεν.

[p] περὶ γιγάντων] Hæc vero non ibi occurrunt.

[q] μηδὲ] Forſan, μήτι γε.

τλὼ εἰς ζωληρίαν ἐδὸν, τλωκαῦτα χρῆται πῖς ὑγιεινοῖς κ) ζωληρίοις φαρμάκοις. Οὕτω κ) ωτρδαῖ@· λόγοις κ) [r] φιλοσοφίας κ) δόγμασιν.

[r] Ἐὰν ἄρλι ωρῶτον εἰσαγομδ́ν κ) μανθάνοντ@· ωτρδάσεις ωᾶσαν τλὼ ἀμαθίαν ἐκλεμὼν, ἀθρόαν ὀπισήμλω εἰσοικίσαι, τὐναντίον δ' ἀλανεῖ ωρᾴξεις. Οὔτε γὸ τλὼ ἀφαίρησιν ἐνὶ καιρῷ γνομδ́λω [t] ὑπομεῖναι, ὅτε ἄφθονον ῥύμλω κ) φορὼν τ διδασκαλίας χωρῆσαι· ἀλλὰ καθ' ἑκάτερον, τό τε ἐκλεμνόμδνον κ) ωροσιθέμδνον, ὀδωνηθεὶς κ) ωλιαλγήσας ἀφλωιάσῃ. Τὸ ἧ ἡσυχῆ κ) μετρίως ἀφαιρεῖν μὶ τ ἀπαιδδυσίας, ωροσιθέναι ἧ τ ωαιδείας τὸ ἀνάλογον, ὠφελείας γδνοιτ' ἂν ὁμολογομδ́νης αἴτιον.

Περὶ ἀλανομδ́νων κ) ἐνθυμομδ́νων τὰ κακά.

Φίλων@·, ἐκ τ [v] ωερὶ Μετονομαζομδ́νων.

Ἡ τυχοῦσα τ κακίας γδνεσις δηλοῖ τ λογισμὸν, κἂν μήπω τέλειον αὐτῆς [x] ἐκφυλήσῃ τὸ γδνημα. Ἴσον γάρ ἐστι τῷ κζ' τλὼ ωαροιμίαν λεγομδ́νῳ, ωλίνθον ωλυνεῖν ἢ δικλύῳ ὕδωρ κομίζειν, τὸ κακίαν ἐξελεῖν ἀνθρώωτ ψυχῆς. [y] Ὅρα γὸ αἷς ἐγκεχάραχ) ωάντων ἡ ἀλάνοια· ὡς φησιν, ὀπιμελῶς κ) ὰ ωαρέργως· τυτέστιν [z] ὰ κεκόλλη) κ) ωροσήρμοσαι. Τὸ ἧ ζωὴ ὀπιμελεία κ) φροντίδι, καἰσκεμμδ́νον ἐστὶ Ὲ διηγορδ́μδνον εἰς ἀκρίβειαν· κ) τῦτο σὐκ [a] ὄψει Ὲ μόλις, ἀλλ' ἐκ νεότη@· μονονχὶ λέγων, ἐξ αὐτῶν τῶν ωαργάνων, ὥωτερ τι μέρ@· [b] τενόμδνον.

Περὶ Δειλῶν κ) Διψύχων.

Οἱ ἄνανδροι ὑωὸ τ ἐμφύτ μαλακίας, ωρνὴ [c] δωαλώτερον ἀντιδιάσονται ωροκαλαωίωσες, αἰχμὴν κ) γέλως ἑαυτῶν γίνον).

Τῦ αὐτῦ. Ἡ ἐν τῷ φαύλῳ κακία διδυμοτοκεῖ. Διχόνυς [d] γὸ ἐναμφορεὺς ὁ ἄφρων, τὰ ἄμικτα μιγνὺς, κ) φύρων Ὲ ζυγχέων τὰ διακρένειν [e] δωάμδνα· ωιαῦτα ἐν ψυχῇ χρώματα ὀπιφέρων, οἷάωερ ὁ λέωρ@· ἐν τῷ σώματι, μιαίνων κ) τὰς ὑγιεῖς λογισμὰς ἀωὸ τ [f] θανατώντων ἅμα κ) ωονώντων.

Τῦ αὐτῦ. Τῦ φαύλ ἕτερα μὶ τὰ ἐνθύμια, ἕτερα ἧ τὰ ῥήματα, ωολλαὶ ἧ αἱ ωράξεις, διάφορα ἧ κ) μαχόμδνα ωάντα ωᾶσι. Λέγ γὸ σὐκ ἃ φρονεῖ, καὶ βεβάλδ) τἀναντία οἷς διέξεισι, κ) ωράττει τὰ τέτεις μὴ ζωάδονται· ὥστε κυρίως εἰωεῖν, ὅτι τῦ φαύλ ὁ βί@· [g] ωολέμι@·.

dein ſalutaria & ſalubria affert medicamenta: Similiter etiam *præceptor* bonus ſermones & opiniones philoſophiæ *affert*.

Si jam primum admiſſo & diſcenti, operam des, inſipientia omni depulſa, ſcientiam confertim ingerere, aliud ac vis efficies. Neque enim depulſionem uno tempore factam feret, neque largum doctrinæ fluxum & vim capiet; verum in utroque, tum in *inſipientia* depellenda, tum in doctrina ingerenda, afflictus & dolens refragabitur. Atqui pedetentim & moderatè ruditatem amovere, doctrinæ vero proportionem quandam afferre, emolumentum ex confeſſo induceret.

*De meditantibus & cogitantibus mala.*
*Philonis, ex libro de Nominum Mutatione.*

Qælibet malitiæ generatio animum in ſervitutem redigit, licet nondum perfecti ejus ſurculi ſe exerant. Simile eſt enim iſti proverbialiter dicto, *laterem lavare* vel *aquam reti portare*, pravitatem ex animâ humanâ evellere. *Mala* enim ſunt, quæ *omnium animis*, ut ait ſcriptura, *imprimuntur diligenter*, & non perfunctorie. Hoc eſt, conglutinantur & cohærent. Quod vero cum diligentia fit & cura, iſtud exactè proviſum & conſtitutum. Iſtud vero non ſero nec ægre, ſed *ex prima ætate*; tantum non dicens, ex ipſis cunis, tanquam pars quædam adunita. Gen. viii. 21.

*De timidis & duplicis animi hominibus.*

Imbelles ex mollitie inſita, priuſquam potentiores ſe opponant, animo delinquentes, probrum & ludibrium ſibi ipſis fiunt.

*Ejuſdem.* Improbi pravitas duplicem edit fructum. Inſipiens enim animi diſtractus eſt & ambiguus, miſcens non miſcenda, perturbanſque & confundens quæ poterant diſtingui: tales in anima colores circumferens, quales in corpore leproſus; ſalubres etiam ſenſus ex cædem mortemque ſpirantibus polluens.

*Ejuſdem.* Improbi alia quidem cogitata, alia autem dicta, multiplices vero actiones, omniaque in ipſo diverſa & mutuò pugnantia. Loquitur enim quæ non ſentit, & contraria quibus profitetur, intendit, & facit minime his conſentanea. Ita ut propriè dicatur, improbi vitam eſſe belli quoddam genus.

[r] φιλοσοφίας] Melius φιλοσοφίαν.

[s] ἐὰν ἄρλι] Sic ſcribo ex Catenâ ineditâ in Exod. c. xxiii. Codex Noſter, σαυτοῦ.

[t] ὑπομεῖναι] Forſan ὑπομδνῶ. Item χωρήσῃ, in ſequentibus.

[v] ωερὶ μεθονομαζομδ́νων] Non occurrunt hæc in lib. de Nom. Mutat.

[x] ἐκφυτήσῃ] Scribe ἐκφοιτήσῃ.

[y] ὅρα γὸ αἷς] Melius ωοτερὸ γὸ οἷς. Reſpicit Noſter Gen. viii. 21. ὅτι ἔγκει) ἡ ἀλάνοια ὃ ἀνθρώωτ ὑωομελῶς ὑωὶ τὰ ωόνηρα ἐκ νότη@· αὐτῦ. Unde etiam ſuſpicor ἐγκεχάραχ) in ſequentibus male ſcribi, pro ἔγκει).

[z] ὰ κεκόλλη)] Negatio ſenſui repugnat. Scribendum videtur, συγκεκόλλη).

[a] ὄψει] Omnino ὀψέ.

[b] τενόμδνον] Melius ἡνωμδ́νον. Sic Philoni ſolenne ſcribere lib. de Abrah. p. 358. τ ἡνωμδ́νων μερῶν. Vide etiam p. 740 & 821.

[c] δωαλώτερον] Forſan δωαλώτερα. Mox in ſequentibus, pro ἑαυτῷ melius ſcribitur ἐχθρῶν. Vel ſic, αἰχμὴν ἑαυτῷ κ) γέλως ἐχθρῶν.

[d] γὸ] Adde καί.

[e] δωάμδνα] Forſan διόμδνα. Mox etiam ſcribe ωεριφέρων.

[f] θανατώντων κ) ωονώντων] Melius θανατώντων κ) φονώντων.

[g] ωολέμι@·] Forſan ωόλεμο@·.

*De*

### *De diſcernendi facultate.*

*Philonis.* Animus diſcernendi incapax eſt illiberalis, inſipientiæ & ſuperbiæ proles turpiſſima; ſicut enim ex ſcientia ſimul & prudentia provenit rerum quarumcunque agendarum diſcriminatio, res ſane ſuſpicienda & laudanda, ita ex inſipientia & dedecore præfracta impudentia. Unde ratio recta inter impios ponit tali laborantem morbo: dicens, impius eſt qui
Lev. xix. 32. non novit *honorati vultum honorare*, neque *aſſurgit ad ſenioris conſpectum*, neque ſe ipſum ad id quod decet, componit.

### *De eis qui Deo ſerviunt.*

Famuli bonorum voluntarium erga Deum præſtant cultum. Non enim hominibus humana ſorte genitis, ſed ſapientibus ſerviunt. Sapientiæ autem famulus Dei cultor rectè dici poteſt.

### *De Juſtis.*

*Philonis.* Atrox bellum & non *reconciliandum* ab atheis ſuſcipitur contra Dei amantes, ita ut etiam dominationem intentent.

### *De Juſtitia.*

*Philonis.* Juſtitia eſt in primis conſervatrix tum hominum, tum mundi partium, terræ & cœli.

### *De Dei Judiciis.*

*Ejuſdem.* Maximè convenit, ut quotidie à divinis & ſanctis operibus auſpicati ad miniſteria
Deut. vi. 7. vitæ neceſſaria recedamus. Propterea etiam *lex* juſſit præceptorum meditationem perpetuo, præcipue vero jam aſſurgentibus primo mane, exercere. Ut omne negotium humanum curæ ſacræ præcedant, Dei recordationem ducem ſequentes.

*Ejuſdem.* Omnis anima quam pietas myſteriis ſuis paſcit, adverſum Deum perpetuò vigilat, atque ſe arrigit ad conſpectum rerum conſpectu dignarum. Hicce enim animæ affectus eſt feſtorum maximum, & hilaritatis veræ tempeſtas.

### *De Dei & hominum diſcrimine.*

*Philonis.* A Deo ingenito longe poſitæ ſunt res mortalium, quantumvis propius accedant, gratiam ſervatoris *ſurſum* attrahentem ſequentes.

h τιμητικόν τι] Melius τιμητόν τι.
i ὃν] Omnino οὗ. Item ἱερὸς pro ἕτερος.
k ὃν ἔχον] Scribe αὐ ἔχω.
l ᾧ ἴῳ] Melius τῇ ἴῳ. Item προηγῶν] in ſequentibus.

### Περὶ Διακρίσεως.

Φίλων. Ἀνελεύθερον τὸ ἀδιάκριτον, ὑποψίας καὶ ὑπερηφάνου αἴσχιστον βλάστημα. Ὡς γὰρ ζωὴ σὺν φρονήσει ἅμα ἡ ἐφ' ἑκάστοις τῶν πραγμάτων διάκρισις, h τιμητικόν τε καὶ ἐπαινετόν, ἔτω γε ἀφροσύνης καὶ ἀτιμίας τὸ ἀνερυθρίαστον. Ὅθεν i ὃν ἀσεβέσιν ὁ ἕτερος λόγος συμβάλλει τὸ τοιόνδε νοσοῦντα πάθος· φάσκων, ἀσεβὴς ὁ μὴ εἰδὼς τιμῆσαι πρόσωπον ἔντιμον, μηδὲ ἐξανίστασθαι ὑπὸ προσώπου πρεσβυτέρου, μηδὲ κατευθύνειν αὐτὸν πρὸς τὸ k ἓν ἔχον.

### Περὶ τῶν δουλευόντων τῷ Θεῷ.

Οἱ ὑπηρέται τῶν ἀγαθῶν τοῦ πρὸς τὸν θεὸν ἑκούσιον ἀναδέχονται λατρείαν. Οὐ γὰρ ἀνθρώποις ἀνθρωπίνοις δουλεύουσιν, ἀλλὰ σοφοῖς. Ὁ δὲ σοφίας δοῦλος, θεραπευτὴς λέγοιτ' ἂν δικαίως εἶναι θεοῦ.

### Περὶ Δικαίων.

Φίλων. Ἀσπονδος καὶ ἀκήρυκτος πόλεμός ἐστι ἀθέοις πρὸς τοὺς φιλοθέους, ἔτως ὥστε καὶ διαστοείαν ἀπειλεῖν.

### Περὶ Δικαιοσύνης.

Φίλων. Σωτήριον ἐν τοῖς μάλιστα δικαιοσύνη, καὶ ἀνθρώπων, καὶ τοῦ κόσμου μερῶν, γῆς καὶ θαλάττης.

### Περὶ τοῦ θεοῦ κελεύσεων.

Τοῦ αὐτοῦ. Καλόν ἐστιν ἑξαμβύνειν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπὸ τῶν θείων καὶ ἁγίων ἔργων ἐπὶ τὰς καθηκουσιασμβύνας ὑπηρεσίας τοῦ βίου χωρεῖν. Διὰ τοῦτο καὶ τοῦ τῶν προσταγμάτων μελέτην προστάξειν ἀεὶ, μάλιστα ὑπὸ ὄρθρου διανασταίσας, ἅμα l τῷ ἕω, ποιεῖσθαι· ἵνα πάσης ἀνθρωπίνης πράξεως αἱ ἅγιαι πράξεις προηγῶνται, χορηγὸν ἔχουσαι τὸν περὶ θεοῦ μνήμην.

Τοῦ αὐτοῦ. Ψυχὴ πᾶσα ἣν εὐσέβεια λιπαίνει τοῖς ἰδίοις ὀργίοις, m ἀκοιμήτους ἔχει πρὸς τὰ θεῖα, καὶ διανίσταται πρὸς τὸν θεὸν τῶν θείας ἀξίων. Τοῦτο γὰρ τὸ πάθος τῆς ψυχῆς n ἐν ἑορτῇ μεγίστῃ, καὶ καιρὸς ἀψευδὴς εὐφροσύνης.

### Περὶ διαφορᾶς Θεοῦ καὶ Ἀνθρώπων.

Φίλων. Μακρὰν τὰ τῆς γενέσεως τοῦ ἀγεννήτου· κἂν ζηλῶσι ζωηγίζῃ, τῇ ὁ ὁλικαῖς χάρεσι τοῦ ζωτῆρος ἐπακολουθοῦντα.

m ἀκοιμήτους] Scribe ἀκοιμήτως.
n ἐν ἑορτῇ μεγίστῃ] Forſan ἔστιν ἑορτὴ μεγίστη, in caſu recto. Mox repone ἀψευδὴς.
o ὁλικαῖς] Scribe ὁλικαῖς.

Περὶ

Περὶ Θαρσέων καὶ Ἀνδρείων.
Φίλωνος, ἐκ τοῦ [p] περὶ Γιγάντων.

Ἀνδρείας ἐστὶ τὸ δύσπληκτον εἶναι ὑπὸ φόβων τοῦ περὶ θάνατον, καὶ τὸ εὔθαρσῆ ἐν τοῖς δεινοῖς, καὶ τὸ εὔτολμον ἐν τοῖς κινδυνώδεσι, καὶ τὸ μᾶλλον αἱρεῖσθαι τεθνάναι καλῶς ἢ αἰσχρῶς ζωθῆναι, καὶ τὸ νίκης αἴτιον εἶναι. Παρέπεται δὲ τῇ ἀνδρείᾳ ἡ εὐτολμία, καὶ εὐψυχία, καὶ τὸ θάρσος.

Περὶ Ἰσότητος.

Φίλωνος. Ὥσπερ τῶν τελειοτάτων ἀγαθῶν τὸ ἰσόμετρον αἴτιον, οὕτω τῶν μεγίστων κακῶν ἡ ἀμετρία, τὸ ὠφελιμώτατον λύσασα δεσμὸν ἰσότητος.

Τοῦ αὐτοῦ [q] περὶ Μέθης.

Τὸ ἄνισον λυπηρὸν καὶ διαστατικόν, ὥσπερ καὶ τὸ ἴσον ἄλυπον καὶ ζωοδετικὸν εἰς [r] ὠφέλειαν.

Τοῦ αὐτοῦ. Τὸ ἔννεμεν καὶ τὸ ἴσον εἰρήνης σπέρμα, καὶ ζωηρίας αἴτιον, καὶ τοῦ [s] εἰς ἅπαντα διαμονῆς. Ἀνισότης δὲ καὶ πλεονεξία ἐρμήματα πολέμου, καὶ λυσικακὰ τῶν ὅλων.

Περὶ Κακούργων.

Φίλωνος. Τὰ τῶν προτέρων κολαστήρια τοῦ δευτέρων εἰσὶν, εἰ ζωφρονοῖεν, φυλακτήρια καὶ ζωτήρια.

Περὶ Ὀφθαλμοῦ καὶ Ὁράσεως.
Φίλωνος, ἐκ τοῦ [t] περὶ Κοσμοποιΐας.

Αἱ αἰσθήσεις θυρίσιν ἐοίκασι. Διὰ γὰρ τούτων ὡσανεὶ θυρίδων ἐπεισέρχεται τῷ νῷ ἡ καταληψις τῶν αἰσθητῶν· καὶ πάλιν ὁ νοῦς ἐκκύπτει δι' αὐτῶν. Μέρος δέ ἐστι τῶν θυρίδων, λέγω δὴ τῶν αἰσθήσεων, ἡ ὅρασις, ἐπεὶ καὶ ψυχῆς μάλιστα ζυγενής. Ὅτι περ καὶ τῷ καλλίστῳ τῶν ὄντων, φωτὶ, οἰκεία, καὶ ὑπηρέτης τῶν θείων. Ἥτις καὶ τὴν εἰς φιλοσοφίαν ὁδὸν ἔτεμε τὴν πρώτην. Θεασάμενος γὰρ ἡλίου κίνησιν καὶ ζελήνης καὶ τὰς τῶν ἀστέρων περιόδους, καὶ τὴν ἀπλανῆ περιφορὰν τοῦ σύμπαντος οὐρανοῦ, καὶ τὴν παντὸς τοῦ λόγου κρείττονα τάξιν τε καὶ ἁρμονίαν, καὶ τὸν τοῦ κόσμου μόνον ἀψευδέστατον κοσμοποιὸν, διήγγελλε τῷ ἡγεμόνι λογισμῷ ἃ εἶδεν. Ὁ δὴ ἐν ὕμμασι ἐξυδρικεστέρῳ θεασάμενος καὶ ταῦτα καὶ [u] ὧδε σαφῶς καὶ εἴδει δι' αὐτῶν ἀνωτέρω, καὶ τὸν ἁπάντων αἴτιον, ὡθοῦς εἰς ἔννοιαν ἦλθε θεοῦ καὶ γενέσεως καὶ προνοίας· λογισάμενος ὅτι ὅλη φύσις οὐκ αὐτομαθῶς

*De Fortibus & Audacibus.*

Fortitudinis eſt homines præſtare in mortis terroribus immotos, in rebus difficilibus fidentes, in periculis audaces, potiuſque habentes mori quam turpiter conſervari, & *denuo* victoriæ *eſſe* autores. Fortitudinem vero ſequuntur confidentia, magnanimitas, audacia.

*De Æqualitate.*

*Philonis.* Sicut bonorum perfectorum menſura æqua eſt cauſa, ita malorum maximum menſuræ defectus, æqualitatis vinculum utiliſſimum diſſolvens.

*Ejuſdem, lib. de Ebrietate.*

Inæqualitas doloris & diſſociationis eſt cauſa, ſicut è contra æqualitas eſt doloris expers, & in utilitatem conſociat.

*Ejuſdem.* Juris obſervatio & æqualitas pacis ſunt ſemen, ſalutiſque & in perpetuum durationis cauſa. Inæqualitas vero & aviditas belli ſunt ſedes, & res qualeſcunque in interitum deducunt.

*De Maleficis.*

*Philonis.* Supplicia priorum, poſterorum, ſi modo ſapiant, cautio ſunt & conſervatio.

*De Oculo & Viſu.*
*Philonis, ex libro de Mundi Opificio.*

Senſus feneſtris aſſimilantur. Per hos enim veluti feneſtras rerum ſenſilium perceptio in animum penetrat; & rurſus mens horum ope extra proſpicit. Pars vero feneſtrarum, hoc eſt ſenſuum, viſus; ſiquidem is maximè animæ eſt cognatus. Quinetiam rerum pulcherrimæ, luci, eſt familiaris, & divinorum miniſter. Qui etiam primam ad philoſophiam aperuit viam. Conſpicatus enim ſolis lunæque motum, ſiderumque curſus, mundique univerſi converſionem inerrantem, ordinemque & concentum omni deſcriptione majorem, atque unicum mundi veriſſimum conditorem, menti principi quæ viderat, enarravit. Illa autem oculis acutioribus animadvertens tum hæc, tum ſpecies exemplares his ſuperiores, tum rerum omnium cauſam, ſtatim concepit notionem Dei & rerum factarum & providentiæ; id reputans, naturam totam non fuiſſe ſponte conditam,

[p] περὶ γιγάντων] Non occurrunt iſta in libello de Gigantibus.
[q] περὶ μέθης] Hæc quoque deſunt in libris de Ebrietate.
[r] ὠφέλειαν] Forſan φιλίαν.
[s] εἰς ἅπαυσα] Scribe εἰς ἅπαν.
[t] κοσμοποιΐας] Similia his occurrunt in libello de Mund. Opif. p. 11. & de Leg. Spec. p. 806.
[u] ὧδε σαφῶς καὶ εἴδει δι' αὐτῶν] Repone haud magna literarum mutatione, ὧδε σαφεστικὰ εἴδη τούτων, atque adeo ſic verto. Noſter lib. i. de Vit. Moſis p. 627. εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἀιδῆ καὶ ἀόρατον καὶ ἀτεύμαστον τῶν ὅλων ὠδε σαφεστικὰ εἴδη, τὰ ἀθέατα φύσει θνητῇ καταυγῶν.

 verum

verum neceſſariò eſſe quendam parentem, gubernatorem & aurigam, qui & olim condidit, & jam opera ſua conſervat.

γέγονεν· ἀλλὰ ἀνάγκη ποιητὴν εἶναι καὶ πατέρα, κυβερνήτην τε καὶ ἡνίοχον, ὃς καὶ πεποίηκε, καὶ ποιήματα αὐτὰ σώζει.

### *De paucarum rerum indigentia.*

*Ejuſdem.* Si divitiæ copioſæ affluant, noli earum fluxu abripi; ſed potius operam da aliquid firmum amplecti ad ſententiam firmè ſtabiliendam. Eſt vero illa, juſtitiæ & benevolentiæ uſus opportunus. Quod ſi inſtrumenta cupiditatum tum ventris tum rerum ſub ventre, largè ſuppeditentur, ne eorum abundantia abripiaris, frugalitate ſalubri oppoſita, quaſi ſolo arido in quo incedas, pro palude cœnosâ.

*Ejuſdem.* Animus ſuâ ſorte contentus à modeſtia profluens, rerum neceſſariarum & utilium ad vitam eſt menſura; (hujus ſorores ſunt, paucarum rerum indigentia, facilitas, cibi non ſuperflui) quique omnia quæ faſtus in altum tollit, deprimere conatur.

*Ejuſdem.* Exercendum eſt ſeſe paucis indigere; hoc enim Deo proximum, contrarium verò longiſſimè diſtat.

Περὶ Ὀλιγοδείας.

Τὰ αὐτά. Ἐὰν πολὺς ῥεῖ πλοῦτος, μὴ συγκαλασυρῇς τῇ [x] φθορᾷ· πειρῶ δ' ἀντιλαμβάνεσθαί τινος ἕρηδ πρὸς ἵδρυσιν τ' γνώμης βεβαιοτάτην. Τοῦτο δ' ἦν ἡ μὴ δικαιοσύνης καὶ χρηστότητος ἁπλόῃ χρῆσις. Κἂν τὰ ποιητικὰ τῶν μὴ γαστέρα ἁπλοῦν ἀφθόναις χορηγῆται, μὴ συναρπασθῇς αὐτῶν τῇ πλεονεξίᾳ, τὴν συμμέτρου δυσκολίαν ἀντιθείς, οἷα ξηρὸν ἔδαφος εἰς πορείαν ἀντὶ βαρυθρώδους τέλματος.

Τὰ αὐτά. Ἡ Αὐτάρκεια πηγὴν ἔχουσα Σωφροσύνης, μέτρον ἐστὶ τῶν ἀναγκαίων καὶ χρησίμων εἰς τὸν βίον· Ταύτης ἀδελφὰς συμβέβηκεν, ὀλιγοδείαν, εὐκολίαν, ἀπερίπλοκα ἄρθρα· πάντα ὅσα τύφος διαίρει εἰς ὕψος, ἐπιχειροῦσα καθαιρεῖν.

Τὰ αὐτά. Ἀσκητέον ὀλίγων δεηθῆναι· τοῦτο γὰρ ἐγγυτάτω θεῷ, τὸ δ' ἐναντίον, μακροτάτω.

### *De Fide & Pietate erga Deum.*

*Philonis.* Verum ſacrificium quid aliud eſt quam animæ Deo charæ pietas? Cujus gratus affectus apud Deum immortalitatem conſequitur: una cum ſole & lunâ & mundo univerſo pariter permanens.

Περὶ Πίστεως καὶ Εὐσεβείας εἰς Θεόν.

Φίλωνος. Ἡ ἀληθὴς [y] ἱερουργία τίς ἂν εἴη πλὴν ψυχῆς θεοφιλοῦς εὐσέβεια; Τίς τὸ εὐχάριστον ἀθανατίζει παρὰ τῷ θεῷ· συνδιαιωνίζουσα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ.

### *De Improbis & Impiis.*

*Ejuſdem.* Hominum pravorum ſpes ſunt inſtabiles, qui meliora quidem augurantur, infauſta autem & quibus ſunt digni, patiuntur.

Περὶ Πονηρῶν καὶ Ἀσεβῶν.

Τὰ αὐτά. Ἀβέβαιοι αἱ πονηρῶν ἀνθρώπων ἐλπίδες, εἰκαζόντων μὲν τὰ χρηστότερα, τὰ δὲ παλίμφημα, καὶ ὧν ἄξιοι εἰσὶ, πάσχοντες.

### *De Conſcientiâ Malâ.*

*Philonis, ex libro de Nominum Mutatione.*

Quis culpæ reus non quaſi in tribunali, nemine licet accuſante, à conſcientia redarguitur?

Περὶ Συνειδήσεως Πονηρᾶς.

Φίλωνος ἐκ τοῦ περὶ μετονομαζομένων.

Τίς ἐξαμαρτὼν οὐχὶ, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ, ὑπὸ τοῦ συνειδότος καταγορεύεται, κἂν μηδεὶς ἐλέγχῃ;

### *De Conſiliariis.*

*Philonis, ex quæſtionum in* Geneſim.

Quoniam ad multa vitæ negotia cæcutit eorum animus, qui philoſophiæ non incubuêrunt, ducibus utendum eis qui rerum ideas perſpiciunt.

Περὶ Συμβούλων.

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.

Ἐπειδὴ πρὸς πολλὰ τῶν κατ' τὸν βίον τυφλὸς ὁ τῶν μὴ πεφιλοσοφηκότων νοῦς, χρηστέον τοῖς βλέπουσι τὰς τῶν πραγμάτων ἰδέας πρὸς ὁδηγίαν.

### *De Loquacibus.*

*Philonis.* Cui non imminens adeſt pudor vel metus, ei os effræne, & lingua laxata ſolvitur.

Περὶ Ταχυλόγων.

Φίλωνος. Τῷ μὴ ἐφεδρεύει αἰδὼς ἢ φόβος, ἀχαλίνωτον τὸ στόμα καὶ [a] νεμφὴ γλῶττα λέλυται.

[x] φθορᾷ] Omnino repone φορᾷ.
[y] ἱερουργία] Antonius à quo hæc citantur ſer. clx. habet ἱερεχία, ſed male, ut opinor.

[z] ἄξιοι] Apud Antonium additur τυγχάνει. Mox pro πάσχοντες, repone πασχόντων.
[a] νεμφὴ] Vera lectio eſt, ἀνεμφής.

Περὶ

Περὶ Τελειότητος.

Φίλων. Ἐν θεῷ μόνον τὸ τέλειον καὶ ἀνενδεὲς, ἐν δὲ ἀνθρώπῳ τὸ ἐπιδεὲς καὶ ἀτελές· δίδακτος γὰρ ὁ ἄνθρωπος, κἂν [b] γὰρ ζοφώτατος, ἄλλος ἀπ' ἄλλου, ἀλλ' οὐκ ἀδιδάκτως οὐδὲ αὐτοφυῶς· καὶ εἰ ἐπιστημονικώτερος ἕτερος ἑτέρου, οὐκ ἐμφύτως, ἀλλὰ μεμαθημένως.

*De Perfectione.*

*Philonis.* In Deo ſolum perfectio & ſufficientia, in homine autem indigentia & defectus. Homines enim, alii ab aliis, ſapientiſſimi licet ſint, docentur, ſed non ſine inſtitutione nec ex ingenio innato. Quantumvis alius alio ſit eruditior, non fit iſtud ex natura ſed doctrina.

Περὶ Ταπεινοφρονούντων.

Φίλων. Φυσικώτατα ταῦτα δείδεικται· κατάβασιν μὲν ψυχῆς τοῦ δι' οἰήσεως [c] καλάβασιν, ἄνοδον δὲ καὶ ὕψος τοῦ ἀλαζονείας ὑπονόησιν.

Τὸ αὐτό. Τῆς καρτερίας καὶ φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης ἐραστὴν, οἵησιν χρὴ καὶ τὸ μεγάλαυχον καθαιρεῖν. Τὸ γὰρ ἐπιτηδεύειν ἀνόθως ἀρετὴν δεῖγμα σὺ μικρὸν [d] ἀσκήσεως καὶ ἀτυφίας.

Τὸ αὐτό. Ἐὰν δόξαις καὶ ἀρχαῖς μέγα φυσώσαις [e] ἐφίεσαι, καθάπερ νηὸς ἀγαθὴς κυβερνήτης, τοῦ πολλοῦ τὰ ἰσίων χύσιν σεῖλον· ἵνα μὴ εἰς ἀπόπτους πράξεις ἐκλεγχηλιαθῇς.

*De humiliter ſentientibus.*

*Philonis.* Appoſitiſſimè hæc oſtenduntur, animæ deſcenſum fieri ex aſcenſu per faſtum, aſcenſum vero ejus & exaltationem ex ſuperbiæ receſſu.

*Ejuſdem.* Sectatorem continentiæ, prudentiæ & juſtitiæ *in primis* decet faſtum & gloriationem dejicere. Humilitatis enim exercitatio non exiguo eſt documento, eum ſincerè virtutem perſequi.

*Ejuſdem.* Si honoribus & imperiis quæ ſpiritus erigunt, attollaris, veluti navis bonæ gubernator, vela nimium expanſa contrahe, ne in actiones improbas præceps ejiciaris.

Περὶ Ὕπνου.

Φίλων. Ὁ ὕπνος κατὰ τὸν Προφήτην ἔκστασίς ἐστιν· οὐχὶ κατὰ μανίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν αἰσθήσεων [f] ὕφεσιν καὶ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ λογισμοῦ. Τότε γὰρ αἱ μὲν αἰσθήσεις ἐξίσανται τῶν αἰσθητῶν, ὁ δὲ οὐκ ἔτι [g] νωθροπαθῶς, οὐδὲ παρέχων κίνησιν αὐταῖς, ἠρεμεῖ, αἱ δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποτετμημέναι, τῷ διεζεῦχθαι τῶν αἰσθήσεων, ἀκίνητοι καὶ ἀργαὶ ὑπεκλέλυνται.

Τὸ αὐτό. Εἰκότως μελέτην μὲν θανάτου, σκίαν δὲ καὶ ὑπόγραμμον τοῦ αὖθις [h] ἐπομβρίου ἀναβιώσεως, τὸν ὕπνον, οἱ ταληθῆ πεφρονηκότες ἀπεφήναντο. Ἑκατέρου γὰρ ἐναργῆς φέρει τὰς εἰκόνας. Μεθίστησι γὰρ καὶ παλιστοκεῖ τὸν αὐτὸν ἐξ ὁλοκλήρου.

*De Somno.*

*Philonis.* Somnus ſecundum prophetam ecſtaſis eſt quædam, non illa quidem ex inſania, ſed ſenſuum relaxatione animique receſſu. Tunc enim & ſenſus à rebus ſenſilibus recedunt, & animus non ulterius fidiculis quaſi attrahens motumque illis præbens, conquieſcit; iſti vero *(ſenſus)* ſuis operationibus privati, eo quod ab objectis ſeparentur, immoti & otioſi in quietem reſolvuntur. Gen. xv. 12.

*Ejuſdem.* Qui vera ſentiunt, ſomnum definiverunt mortis meditationem, umbram vero & imaginem futuræ olim vitæ alterius. Utriuſque autem ſimulacra manifeſta *ſomnus* affert. Eundem enim abducit & de integro reducit.

Περὶ τῶν Ὑπισχνουμένων, κ. τ. λ.

Φίλων. [i] Τὸ προθύμως ὠφελεῖν, ἄμεινον τὸ μηδ' ὅλως ὑπισχνεῖσθαι. Τῷ μὲν γὰρ ἀδεμία μέμψις ἕπεται, τῷ δὲ, ὥσπερ μὲν τῶν ἀσθενεστέρων ἄχθος, ὥσπερ δὲ τῶν δυνατωτέρων μέγα μῖσος καὶ κόλασις [l] αἰώνιος.

*De Pollicentibus.*

*Ejuſdem.* Melius eſt ne tantillum quidem polliceri, quam *(non)* lubenter prodeſſe. Iſtud enim nulli querelæ eſt obnoxium, huic vero imminet ab infirmioribus dolor, à præſtantioribus vero odium ingens & pœna æterna.

[b] γὰρ] Melius, ut opinor, γε.
[c] καλάβασιν] Ex ſenſu loci ſcribendum omnino ἀνάβασιν.
[d] ἀσκήσεως καὶ ἀτυφίας] Repone ex Antonio, ἄσκησις ἀτυφίας.
[e] ἐφίεσαι] Forſan à librario ex errore ſcriptum pro ὑψωθῇς.
[f] ὕφεσιν] Confer cum Philone Alleg. lib. iii. p. 95.
[g] νωθροπαθῶς] Scribe νωθροπαθῶν. Item αἰσθητῶν pro αἰσθήσεων in ſequentibus.
[h] ἐπομβρίου] Antonius & Codex Barocc. ἰσομβρίου, & ſic forſan rectius. Vide vero ibi luculentam Philonis de Reſurrectione ſententiam. Confer cum dictis Domini Noſtri D. Joh. xi. 11. 1 Cor. xv. 15. Somni vox pro morte poſita, reſurrectionis manifeſtò fidem prodit.
[i] τὸ προθύμως] Omnino ſcriptum à Philone τὸ μὴ προθύμως.
[k] ἄχθος] Quidni ἔχθος?
[l] αἰώνιος] Non ſemper vox illa de duratione interminabili uſurpatur à Philone, ſed aliquid grave vel egregium denotat. Lib. de Human. p. 709. αἰωνίῳ καὶ τελείᾳ φρονήσει. P. 868. αἰωνίῳ τάξει. Vide etiam Apocal. xiv. 6.

De

## *De Superbis.*

*Philonis, Ex lib. primo Legum Sacrarum Allegoriæ.*

Quidam dicunt ſapientem extremam omnium gloriæ vanæ veſtem exuere. Etenim licet reliquis ſit affectibus ſuperior, verum à gloria & vulgi plauſu facilè vincitur.

## *De Votis.*

*Philonis.* Deo gratiam habere per ſe ipſum eſt rectum, iſtud vero nec primum facere, nec ex primitiis offerentem, omnino eſt probroſum. Neque enim conſentaneum eſt prima rebus creatis dare, ſecunda vero Deo qui dedit, offerre. Eſt enim iſta diviſio vitio danda, pro ordine confuſionem inducens.

## *De Invidia.*

*Philonis.* Invidia ſolet perſequi res præclaras.

## *De Laborioſis.*

*Ejuſdem.* Bonorum maxima & perfectiſſima ex athleticis exercitiis & laboribus juvenilibus ſolent provenire.

*Ejuſdem.* Abſurdum eſt honores ambientem, labores fugere ex quibus fiunt honores.

## *De Anima & Mente.*

Gen. ix. 4. *Ejuſdem.* Quid ſibi velit iſtud, *in ſanguine animæ, carnem non comedetis.* Hoc dicto videtur ſignificare, ſanguinem eſſe animæ ſubſtantiam; animæ ſcilicet ſenſitivæ, non illius per eminentiam ſic dictæ, quæ eſt rationalis & cogitatione prædita. Tres enim partes animæ ſunt, nutritiva, ſenſitiva & rationalis. Rationalis igitur partis ſpiritus divinus eſt ſubſtantia. Dicit
Ib. ii. 7. enim, quod *inſpiravit in vultum ejus ſpiritum vitæ.* Senſitivæ vero & vitalis animæ ſanguis eſt eſſentia. Alibi enim dicit, quod *ſanguis anima eſt omnis carnis*, & aptiſſime carnis animam ſanguinem appellavit. Circa carnem vero ſenſus & affectus, non vero mens & ratio. Quinetiam iſtud *in ſanguine animæ* ſignificat, aliud eſſe animam, aliud corpus, ita ut verè ſpiritus animæ ſit eſſentia: nec tamen per ſe ipſum ſeorſim à ſanguine locum occupare, verum ſimul cum ſanguine ingenerari & commiſceri.

## *De Dei Subſidio.*

*Philonis, ex quarto Legum Sacrarum Allegoriæ.*

Subſidium Dei felicitatis eſt culmen; neque enim Deo adjuvante quicquam deeſſe poterit.

Περὶ Ὑπερηφάνων, κ. τ. λ.

Ἐκ τῶ ά τ νόμων ἱερῶν Ἀλληγορίας.

Φασί τινες ὅτι ὕψιστον ἀποδύε) τὸ τ κενοδοξίας χιτῶνα ὁ ζοφός. Κἂν γὰ τ ἄλλων τις παθῶν περιεχήσῃ, ἀλλὰ τ δόξης ἀ τῶ ψυχὰ πῖς πολλοῖς ἐπαίνοις πέφυκεν ἡττᾶσθ.

Τῶ αὐτῶ. Οἴησις ἀκάθαρτον φύσ.

Περὶ Ὑποχίσεων, κ. τ. λ.

Φίλων. Τὸ ἀχαριστεῖν θεῷ καθ' ἑαυτὸ, ἐρθῶς ἔχον ἐσί· τὸ ἢ μήτε πρῶτον, μήτε ἐκ τ πρώτων [m] ἐπαρχόμενον, ψεκτόν. Οὐ γὰ δεῖ τὰ μὲ πρεσβεῖα ἐν τῇ γμέσει τιθέναι, τὰ ἢ δεύτερα τῷ δωρησαμένῳ θεῷ προσφέρειν. Ἥδε ἐσιν ἁπίλη]ος διαίρεσις, ἀταξίαν [n] τινα τάξεως εἰσηγμένη.

Περὶ Φθόνυ.

Φίλων. Πέφυκε πῖς μεγάλοις ἀκολυθεῖν φθόν.

Περὶ Φιλέρ]ων.

Τῶ αὐτῶ. Τὰ τέλεια κ μέγισα τ ἀγαθῶν ἀσκητικαῖς ἀθλήσεσι κ ἡδοῖσι πόνοις ἔωθε περιγίγνεσ.

Τῶ αὐτῶ. Ἄτοπόν ἐσι διώκον]α τὰς τιμὰς, φεύγειν τὺς πόνυς, δι' ὧν αἱ τιμαί.

Περὶ Ψυχῆς κ Νῦ.

Τῶ αὐτῶ. Τί ἐσιν ἐν αἵμα]ι ψυχῆς κρέας ἐ φάγεσθε. Ἔοικε δ[ὲ [o] τοῦτο δηλοῦν, ὅτι ψυχῆς ὐσία αἷμά ἐσι· ψυχῆς μὲν τοι τ αἰσθητικῆς, ἐχὶ τῆς κατ' ἐξοχὴ γνομένης, ἥτις ἐσὶ λογικὴ κ νοερά. Τρία γὰ μέρη ψυχῆς· τὸ μὲ θρεπ]ικὸν, τὸ ἢ αἰσθη]ικὸν, τὸ ἢ λογικόν. Τοῦ μὲ ἓν λογικῶ τὸ θεῖον πνεῦμα ὐσία, κ τ θεολόγον. Φησὶ γὰ, ὅτι ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῶ πνοὴ ζωῆς. Τῶ ἢ αἰσθητικῶ κ ζωτικῶ τὸ αἷμα ὐσία. Λέγει γὰ ἐν ἑτέροις, ὅτι ψυχὴ πάσης ]αρκὸς αἷμά ἐσιν· κ κυρ]ώτα]α ψυχὴ ]αρκὸς αἷμα εἴρηκε. Περὶ ]άρκα ἢ ἡ αἴσθησις κ τὸ πάθ, ἐχ ὁ νῦς ὁ λογισμός. Οὐ μὴ ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν αἵμα]ι ψυχῆς μη]ύει, ὅτι ἕτερόν ἐσι ψυχὴ καὶ ἕτερον σῶμα. Ὡς εἶναι [p] ψιλῶς ψυχὴν μὲ ὐσίαν πνεῦμα, μὴ καθ' ἑαυτὸ ἢ χωρὶς αἵμα] τόπον ἐπέχειν, ἀλλ' ἐμφέρεσ κ ζυ]κεκρᾶσ αἵμα]ι.

Περὶ Βοηθείας Θεῦ.

Φίλων, ἐκ τῶ δ τ νόμων Ἱερῶν Ἀλληγορίας.

Τῆς εὐδαιμονίας ἐσι τὸ πέρας θεῦ βοήθεια.

[q] Ἡ γὰ ἐνδεῖν ἔτι δύα), βοηθῶν] θεῦ.

m ἐπαρχόμενον] Scribe ἀπαρχόμενον.
n τινα] Melius ἀντὶ· confer vero hæc cum Philonis lib. de Sacrific. Abel. p. 142.
o τοῦτο] Scribe τοῦτ. Conſimilia his à Philone ſcripta lib. Quod Det. Pot. Inſid p. 170.
p ψιλῶς ψυχὴν] Forſan, ἀψιλῶς ψυχῆς.
q ἡ γὰ] Scribe, ἢ γαὲ.

Περὶ Δημιουργίας Κόσμου.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ α τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.

Ἀμήχανον ἁρμονίαν καὶ τάξιν καὶ λόγον καὶ ἀναλογίαν καὶ τοσαύτην συμφωνίαν καὶ τῷ ὄντι εὐδαιμονίαν ἀπαυτοματαιοθεῖσαν γένεσις. Ἀνάγκη γὰρ εἶναι ποιητὴν καὶ πατέρα, κυβερνήτην τε καὶ ἡνίοχον, ὃς γεγόνηκεν καὶ γενηθέντα ζώζει.

*De Mundi Opificio.*

*Ejuſdem, ex lib. primo quæſtionum in* Geneſim.

Fieri non poteſt, ut harmonia & ordo & ratio & proportio, tantuſque rerum concentus, & ut verè dicam, felicitas, nullâ de causâ proveniat. Neceſſe eſt enim ut ſit quidam conditor & parens, gubernator & auriga, qui res creavit, creataſque conſervet.

Περὶ Ἐκκλησίας Θεοῦ.

Τοῦ αὐτοῦ. Βουληθεὶς ὁ θεὸς τὴν θείας ἀρετῆς ἀπ' οὐρανοῦ [καταπέμψαι τὴν εἰκόνα ἐπὶ τὴν γῆν, δι' ἔλεον τὸ γένους ἡμῶν, ἵνα μὴ ἀτυχήσῃ—τὴν ἀμείνονα μοίρας—καὶ [ἀπολυσάμενον τὰ καταῤῥυπαίνοντα ἡμῶν τὸν ἄθλιον καὶ δυσκλείας γέμοντα βίον.

*De Ecclesia Dei.*

*Ejuſdem.* Volens Deus divinæ virtutis imaginem de cœlo in terras mittere, ob generis noſtri miſerationem, ne decideret portione meliore—& abluentem quæ vitam noſtram miſeram & infamia plenam maculaſſent.

Περὶ τοῦ ζητεῖν τὸν Θεόν.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ τελευταίου τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

Μία ἀνάπαυσις ψυχῆς ἐστιν ἡ κρατίστη εἰς τὸν ἱερὸν τοῦ ὄντος πόθον, ἡγεμόνι χρῆσθαι θεῷ καὶ βουλευμάτων καὶ λόγων καὶ πράξεων.

Τοῦ αὐτοῦ. Πέρας εὐδαιμονίας τὸ ἀκλινῶς καὶ ἀῤῥεπῶς ἐν μόνῳ θεῷ στῆναι.

*De Deo Quærendo.*

*Ejuſdem, ex lib. ultimo quæſtionum in* Exodum.

Unica animæ requies eaque præſtantiſſima in ſancto Dei deſiderio *ſita eſt*, Deum ſequi ducem cogitationum, dictorum, factorum.

*Ejuſdem.* Felicitatis extremum eſt firmiter & immobiliter in Deo ſolo ſtare.

Περὶ Ἡμέρας Ἑκάτης.

Φίλωνος, ἐκ τοῦ β' τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

Οἱ ἀστέρες τρέφονται καὶ εἱλοῦνται [κύκλον· οἱ μὲν κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ σύμπαντι οὐρανῷ, οἱ δὲ καὶ [κινήσεσιν ἰδίαις ἔλαχον ἐξαιρέτοις.

*De Die Ultimo.*

*Philonis, ex lib. ſecundo quæſtionum in* Exodum.

Sidera moventur & in orbem verſantur; alia quidem eodem motu cum cœlo univerſo, alia vero etiam motibus propriis & peculiaribus verſantur.

Περὶ Μισοπονηρίας Θεοῦ.

Φίλωνος, ἐκ τῶν β' τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.

[Ἔνιοι νομίζουσι μεταμέλειαν ἐμφαίνεσθαι περὶ τοῦ θεῖον διὰ τῶν ὀνομάτων· οὐκ εὖ ὑπονοοῦσι. Χωρὶς γὰρ τοῦ μὴ τρέπεσθαι τὸ θεῖον, ὅτε τὸ ΕΝΕΘΥΜΗΘΗ, ὅτε τὸ [ΕΝΕΝΟΗΣΕΝ δηλωτικὰ μεταμελείας ἐστίν. [Τὸ δὲ θεῖον ἄτρεπτον, ἀλλ' ἀκεραίως λογισμῷ περιεσκεμμένῳ τὴν αἰτίαν ἧς ἕνεκα ἐποίησεν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς.

*De Dei erga malos odio.*

*Philonis, ex lib. ſecundo quæſtionum in* Exodum.

Nonnulli arbitrantur pœnitentiam de Deo prædicari iſtis in verbis, non rectè vero ſic ſuſpicantur. Præterquam enim quod Deus non mutetur, neque vox illa (ἐνεθυμήθη) *cogitavit*, Gen. vi. 6. neque (ἐνενόησεν) *conſideravit*, pœnitentiam ſignificat, (Deus vero eſt immutabilis) ſed animum prorſus à labe immunem, perpendentem ſecum cauſam ob quam hominem in terra creavit.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν αὐτῶν. Οὔτε [ἐνδυασμὸς, ὅτε φθόνος περὶ Θεόν. Χρῆται δὲ πολλάκις ἐνόμασιν ἐνδυασικοῖς ἢ διανοητικοῖς κατ' ἀναφορὰν ἐπὶ τὸ, ὡς ἄνθρωπος, κεφάλαιον. Διττὰ γὰρ, ὡς πολλάκις [ἔφην, ἐστὶν τὰ ἀνωτάτω κεφά-

*Ejuſdem ex eiſdem.* Neque dubitatio neque invidia in Deum cadit. Nonnunquam vero uſurpat nomina quæ dubitationem & cogitationem innuunt, reſpectu habito ad iſtud capitulum, SICUT HOMO. Duo enim ſunt, ut ſæpius dixi, primaria capitula; unum quidem, *non eſt*

[ καλυπτόμενον τῆς εἰκόνος] Quis vero alius, ſecundum Philonem, Dei ſummi imago, nili ὁ λόγος? Quare quandam ſaltem obſcuram incarnationis τῷ λόγῳ ſpem prodit Noſter.

[ ἀπολυσαμένου] Fotſan ἀπολυσόμενον.

[ κύκλον] Melius κύκλῳ.

[ κινήσεις ἰδίαις, &c.] Reponendum videtur κινήσεις ἰδίας ἔλαχον καὶ ἐξαιρέτους.

[ ἐνενόησεν] Scriptum primâ manu videtur ἐνεθύμηθη. Sic enim Textus ſacer, quo reſpicit; & Noſter ipſe notanter lib. de Dei Immut. p. 298. S. Aug. in Locut. ad Geneſ. *Quod ſcriptum eſt in quibuſdam Latinis Codicibus &* POENITUIT, *in Græco invenitur,* ἐνεθύμηθη, *quod magis* RECOGITAVIT *quam pœnituit, ſignificare perhibentur. Quod verbum etiam Latini Codices habent.*

[ τὸ τοῦ θεοῦ ἀλεπτοῦ] Videntur Librarii Gloſſa. Omnino enim redundant.

[ ἐνδυασμὸς] Scribe ἐνδιασμός.

[ ἔφην] Confer cum lib. de Dei Immut. p. 301.

Num. xxiii. 19. Deut. viii. 5.

*Deus ſicut homo:* alterum vero, *ſicut homo filium caſtigat.* Quorum prius ad poteſtatem, ſecundum ad doctrinam & inſtitutionem pertinet.

λαια· τὸ μὲν ὡς ἄνθρωπος ὁ θεός· τὸ δὲ ὡς ἄνθρωπος παιδεύει τὸν υἱόν· τὸ μὲν πρότερον ἐξουσίας, τὸ δὲ δεύτερον παιδείας καὶ εἰσαγωγῆς ἐστιν.

## *De Votis.*

*Philonis, ex libro ultimo quæſtionum in* Exodum.

Περὶ Ὑποχέσεων.

Φίλωνος, ἐκ τοῦ τελευταίου τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

Qui non ex animo propenſo offert Deo, licet magna omnia una cum theſauris regiis adducat, oblationem non offert. Sacrificium enim verum non in opibus, ſed pio afferentis affectu conſiſtit.

Ὁ μὴ ἐκ προαιρέσεως ἀπάρχων θεῷ, κἂν τὰ μεγάλα πάντα κομίζῃ μετὰ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν, ἀπαρχὰς οὐ φέρει. Οὐ γὰρ ἐν ὕλαις ἀλλ' ἐν [b] εὐσεβείᾳ βεβαίοις τὸ κομιζόμενον ἡ ἀληθὴς ἀπαρχή.

## *De Dei Humanitate & Manſuetudine.*

*Philonis, ex quæſtionibus in* Exodum.

Περὶ Φιλανθρωπίας καὶ Πραότητος Θεοῦ.

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητουμένων.

Dei beneficia ejus vindicta ſemper ſunt tempore priora. Opus enim illi primarium eſt benefacere, ſecundarium vero pœnam infligere. Quando autem magna imminere mala incipiunt, magnorum & plurimorum bonorum copia larga ſolet antecedere.

Ἀεὶ φθάνουσι τὴν δίκην αἱ τοῦ θεοῦ χάριτες. Ἔργον γὰρ αὐτῷ προηγούμενον τὸ εὐεργετεῖν, τὸ δὲ κολάζειν, ἐπόμενον. Φιλεῖ δέ, ὅταν μέλλῃ μεγάλα ζωίσαις κακὰ, μεγάλων καὶ πολλῶν ἀγαθῶν [c] ἀφθονίαν προηγεῖσθαι.

[b] Εὐσεβείᾳ] Scribendum Εὐσεβεῖ.

[c] ἀφθονίαν] Scribe ἀφθονίᾳ.

# Ex Antonio.

VIRTUTES ſolæ hominum negotia gubernare noverunt.

Virtutis contemplatio longè pulcherrima eſt, ejuſdem vero uſus & actio digna ſunt, de quibus ſummo contendatur ſtudio.

Si vis duplici nomine præclarus eſſe, & optimè viventes honorato, & malos increpato.

Quum delictorum veniam petis, fac etiam ipſe ignoſcas iis qui in te peccarint; quia condonatio condonatione compenſatur, ac conſervorum noſtrorum conciliatio nobis fit à divina ira liberatio.

Humanus urbanus & comis & ad ignoſcendum propenſus, nullius omnino injuriæ memor eſt, ſed vincere hoſtes cupit benefaciendo magis quam lædendo.

Honeſtum tum eſt honeſtum, cum ut ab altero laudetur non eget, ſed ſecum circumfert ſuæ pulchritudinis notas & inſignia.

Bonum eſt ſemper ut improbior meliorem ſequatur, propter emendationis ſpem.

[a] Συγγνώμῃ] Sententia hæc Philoni quoque tribuitur in Cod. Barocc. N° 143. Simile vero dictum occurrit apud Sirac. xxviii. 2. ἄφες ἀδίκημα τῷ πλησίον σου, καὶ τότε δεηθείσου).

ΣΕΡ. I. Ἀρεταὶ μόναι τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα κυβερνᾶν ἔπίσαν).

Ἡ θεωρία τῆς ἀρετῆς παλικάλη, καὶ ἡ πρᾶξις, καὶ ἡ χρῆσις βεβαίαχή.

Ser. II. Εἰ βούλει διπλῶς ἔνδοκιμεῖν, καὶ τοὺς κάλλιστα πράττοντας προτίμα, καὶ τοὺς τὰ χείρονα πράττοντας ἔπιτίμα.

Ser. VIII. [a] Συγγνώμῃ αἰτοῦντι ἁμαρτημάτων, συγγίνωσκε καὶ αὐτὸς πῶς εἰς σε πλημμελῶσιν· ὅτι ἄφεσει ἀντιδίδοται ἄφεσις, καὶ ἡ πρὸς τοὺς ὁμοδούλους ἡμῶν καταλλαγὴ τῆς θείας ὀργῆς γίνεται ἀπαλλαγή.

Ser. IX. Φιλάνθρωπος ὁ αἰτῶν καὶ ἔμενὴς καὶ ζυγγνώμων οὐδενὶ μνησικακεῖ τῶν ἁμαρτημάτων· ἀλλὰ νικᾷν [b] ἀξιῶν ἐν τῷ ποιεῖν εὖ μᾶλλον ἢ βλάπτειν.

Ibid. Καλὸν τότε καλόν ἐστιν, ὅταν τις ἀφ' ἑτέρου ζυτάσεως οὐ δέηται), ἀλλ' ἐν αὐτῷ βεβαίαν τὴν οἰκείας καλλονῆς τὰ γνωρίσματα.

Ser. X. Καλὸν ἀεὶ τῷ κρείττονι τὸ χεῖρον ἀκολουθεῖν, διὰ βελτιώσεως ἐλπίδα.

τῶν σου, αἱ ἁμαρτίαι σου λυθήσονται).

[b] ἀξιῶν] Melius ἀξιοῖ.

Ser. XI. [c] Εὐδαιμονιστέον μὲν καὶ πόλιν καὶ χώραν καὶ οἰκίαν, ὅταν ἔχῃ τινα ἀνδραγαθίαν· κακοδαιμονιστέον δέ, ὅταν ἔρημον ἢ τοιούτου.

Felix judicari meretur & civitas & regio & familia, cum aliquem virtute præditum habuerit, infelix autem cum tali viro caruerit.

Ser. XVI. Οἷς ἰσχὺς ἀ πρόσεστι τὰς φύσεις τυραννικῶν, πανουργίαις τὰς ἐπιβουλὰς καθορθοῦσι.

Quibus vires desunt, tyrannicæ naturæ homines, rem astu & insidiis moliuntur.

Ser. XX. Βλαβεραὶ τῶν ἀνοήτων αἱ ξυνουσίαι· καὶ [d] ἀκούσασα πολλάκις ψυχὴ τὰ ἐκείνων φρενοβλαβείας ἐπομάττεται τὰ εἴδωλα.

Perniciosæ sunt stultorum intelligentiâ carentium congressiones, & animo sæpe audienti illorum dementiæ simulachra imprimuntur.

Οὐ ποιεῖ ἀγρὸς φαύλους, οὐδὲ αὐλὴ πονηρούς, ἀλλ' ἡ μετὰ τοιῶνδε ξυνδιαίτησις.

Non rus improbos non urbs bonos efficit, sed similium congressio & consuetudo.

Ser. XXVIII. Οὔτε ἀῤῥώστου πληγὴν, οὔτε ἀνοήτου ἀπειλὴν δεῖ διαδεδιέναι.

Neque ægroti ictus, neque stulti minas metuere debemus.

Οἱ ἐλαφροὶ τῶν ἀνθρώπων, ὥσπερ τὰ κενὰ τῶν ἀγγείων, εὐβάστακτοι τοῖς ὠτίοις εἰσίν.

Leves homines, tanquam inania vasa, auribus gestatu sunt faciles.

Ser. XXX. Χωρὶς θεωρίας ἐπιστημονικῆς οὐδὲν τῶν πραττομένων καλόν. Ἐπιστήμη μὲν ἔγγονον εὐβουλίας· εὐβουλία δὲ πηγὴ κακῶν παύλων.

Citra contemplationem scientificam nihil decorè fieri potest. Scientia enim à bono consilio nascitur, at inconsulta temeritas malorum omnium scaturigo est.

Περισσὸς ὑπὲρ τοῦ δικαίου πᾶς ὁ λόγος, ὅταν ἡ τῶν ἀκουόντων πρὸς τὸ χεῖρον ὁμόνοια ᾖ.

Superflua omnis de justo oratio, quando auditores in id quod pejus est, convenerint.

Ser. XXXVIII. Ὁ φαῦλος πόλιν τε καὶ τὴν πόλιν ὄχλου τε καὶ φυρμὸν ἀνθρώπων ἐμοῦ καὶ πραγμάτων μεταδιώκει. Φιλοπραγμοσυναὶ γὰρ καὶ πλεονεξίαι, δημοκοπίαι τε καὶ δημαρχίαι τῷ τοιούτῳ τιμαί, τὸ δὲ ἡσυχάζειν ἀτιμώτατον.

Homo malus civitatem & multitudinem in civitate, tum etiam hominum & rerum unà confusionem sectatur. Negotia enim & avaritia, populique adulatio & regendi studia, tali sunt honorata, quies vero summo dedecori.

Δυσεύρετον ἢ καὶ παντελῶς ἀνεύρετον, ἐν πεφυρμένῳ βίῳ τὸ καλόν.

Bonum in confusa vita, vel difficilè vel ne omnino reperitur.

Ser. XLIII. Οὐδὲν ὅτως ἐπάγωγον εἰς εὔνοιαν ὡς ἡ εὐεργετημάτων [e] ἐξήγησις.

Nihil adeo benevolentiam allicit, ac benefactorum prædicatio.

Ser. XLVII. Τὸ μὴ [f] ἑαυτὸν μαρτυρεῖν ἱκανὸν, τὸ δὲ ἀφ' ἑτέρου χρῄζον ζωηγορίας, ἀβέβαιον εἰς πίστιν.

Qui non sibi testari idoneus est, sed alterius indiget commendatione, is ad fidem instabilis est.

Ser. LII. Ἀποστρέφου τοὺς κολάκων τοὺς ἀπατηλοὺς λόγους· ἐξαμβλιοῦσιν γὰρ τοὺς λογισμοὺς [g] οἱ ζυγχωροῦσι τῶν πραγμάτων τὴν ἀλήθειαν. [h] Ἢ γὰρ ἐπαινοῦσι τὰ ψόγου ἄξια, ἢ ψέγουσι πολλάκις τὰ ἐπαίνων κρείττονα.

Adulatorum sermones fallaces aversare, animum enim hebetantes non rerum veritatem *cernere* permittunt; vel enim opprobriis digna laudant, vel quæ laudem omnem exuperant, sæpiùs vituperant.

Ser. LVI. Τὸ μέγιστον ἀγαθὸν εἰρήνη, ὃ μηδεὶς ἱκανὸς ἀνθρώπων παρασχεῖν. Ἐπεὶ θεῖον τοῦτο ἔργον.

Pax bonorum præstantissimum quale mortalium nemo potest suppeditare, siquidem divinum est opus.

[c] Εὐδαιμονιστέον] Vide consimilia apud Philonem p. 249.

[d] ἀκούσασα] Forsan ἀκουσα, *invita*. Mox pro ἀπομάττεται τὰ, scribe ἀπομάττηται).

[e] ἐξήγησις] Sequuntur hæc in Codice Barocc. ὁ χάριν παρασχὼν ἐπὶ τῷ ἴσῳ λαμβάνειν, ὃ χάριν ἔδωκεν, ἀλλὰ ταύτης κάπηλος γίγνεται. Ὁ δὲ λαβὼν εἰ μὴ ἀμείψαιτο, (ἀμείψαιτο) ἔτι ἀγνώμων τε καὶ τῆς χάριτος ἀναξίου.

[f] ἑαυτὸν] Melius ἑαυτῷ.

[g] οἱ ζυγχωροῦσι] Sensus scribi postulat, οὐκ ἐᾶσι συγχωροῦσι. Atque adeo sic verto.

[h] κρείττονα] Adduntur hæc in Codice Barocc. μὴ τοὺς τοῖς ἐπαίνοις θέλγοντας καὶ φρεναπατῶντας ἀποδέχου. Μισεῖ γὰρ τοὺς κόλακας οἱ σοφοὶ παρεγίλλουσι, ὡς μεγάλα βλάπτοντας. Οὐκ ἂν εἴποι τις ἕτερον (scribe ἑταῖρον) τὸν κόλακα. Confer cum Philone p. 94.

Talis

Talis esto erga famulos, qualem Deum erga te futurum exoptas. Sicut enim audimus audiemur, & sicut aspicimus ab ipso aspiciemur. Ante misericordiam ergo asseramus misericordiam, ut par pro pari recipiamus.

Ser. LVII. Τοιοῦτον γίνου περὶ τοὺς σοὺς οἰκέτας, οἷον εὔχῃ σοι τὸν θεὸν γενέσθαι. [i] Ὡς γὰρ ἀκούομεν ἀκουσθησόμεθα, καὶ ὡς ἐρῶμεν ἐραστησόμεθα ὑπ' αὐτοῦ. [k] Προσενέγκωμεν ἐν τῷ ἐλέει τὸ ἔλεον, ἵνα [l] τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀντιλάβωμεν.

Somnus est naturæ recessus, mortis imago, sensuum cessatio.

Ser. LXIX. Ὕπνος ἐστὶ φύσεως [m] ποσὸς σύστασις, εἰκὼν θανάτου αἰσθήσεων ἀργία.

Somnus quidem unus est, varias autem causas ejus cupiditas habet; scilicet ex habitu naturali, ex alimentis, ex dæmonibus; vel forsan ex nimiâ & intensâ abstinentiâ, è qua caro debilitata somno seipsam recreare denuo quærit.

Εἷς μὲν ὁ ὕπνος, πολλὰς δὲ ὑποθέσεις καὶ [n] ἡ ἐπιθυμία ἔχει· λέγω δὴ ἐκ φύσεως, ἐκ βρωμάτων, ἐκ δαιμόνων· ἢ τάχα καὶ ἄκρας ἐπιτεταμένης νηστείας· ἐξ ἧς ἐξασθενοῦσα ἡ σὰρξ, δι' ὕπνου λοιπὸν αὐτὴν πάλιν ἀναμυθήσασθαι βούλεται.

Sicut potatio nimia consuetudo dicitur, ita etiam somnolentia; consuetudinem igitur diuturnam sanare est difficile.

Ὥσπερ ἡ πολυποσία ζωνήθεια εἴρηται, ἕτως καὶ πολυπνία· χαλεπὸν δὲν ζωνήθειαν μακρὰν ἰάσασθαι.

Venia pœnitentiam solet generare.

Ser. LXXIV. Συγγνώμη μετάνοιαν τίκτουσε γυναῖν.

Impudentia pravo propria, viro autem bono pudor. Verum neque pudorem neque impudentiam præ se ferre indicium est viri, cui neque rerum comprehensio neque assensio competit.

Ser. LXXIX. Ἀναισχυντία μὲν ἴδιον φαύλου, αἰδὼς δὲ σπουδαίου· τὸ δὲ μήτε αἰσχύνεσθαι μήτε ἀναισχυντεῖν τοῦ ἀκαταλήπτως ἔχοντος καὶ ἀσυγκαταθέτως.

Quandoquidem Deus animæ regionem invisibiliter subit, locum istum pro viribus pulcherrimum apparemus, ut fiat habitaculum Deo dignum. Sin minus, in aliam domum clam abibit Deus.

Ser. LXXXII. Ἐπειδὴ περ ἀοράτως εἰς τὴν τῆς ψυχῆς χῶρον εἰσδύεται ὁ θεὸς, κατασκευάζωμεν τὸν τόπον ἐκεῖνον ὡς ἔνεστι κάλλιστον, ἀξιόχρεων [o] ἐνδιαίτημα θεοῦ ἡγησόμενον. Εἰ δὲ μή, λήσει μεταναστὰς εἰς ἕτερον οἶκον ὁ θεός.

Dei domus est sapientis animus: hujus, qui omnium est Deus, proprius vocatur Deus, ut loquitur propheta. In quo Deus ambulat, quasi regiâ.

Οἶκος θεοῦ σοφοῦ διάνοια· τούτου καλεῖται [p] θεὸς ἰδίως, ὁ σύμπαντων. [q] Ὡς φησιν ὁ προφήτης· ὡς θεὸς ἐμπεριπατεῖ, οἷα βασιλείῳ.

Lev. xxvi. 12. Oculi quæ palam & coram sunt, percipiunt: Animus vero integer, res invisibiles & futuras.

Ὀφθαλμοῖς μὲν τὰ ἐν φανερῷ, καὶ τὰ ἐν χερσὶ καταλαμβάνει. Λογισμὸς δὲ [r] ἀκέραιον φθάνει πρὸς τὰ ἀόρατα καὶ μέλλοντα.

Jurantem mendaciter in injuriam, Deus natura *licet* mitis, nunquam à crimine liberabit, cum sit talis impurus nec facilè eluendus: quamvis hominum effugiat animadversionem.

Ser. LXXXVII. Τὸν ὀμνύτα μάτην ἐπ' ἀδίκῳ, θεὸς ὁ τὴν φύσιν ἵλεως ἅπασι τῆς αἰτίας ἀπαλλάξει, δυσκάθαρτον καὶ μίαρον ὄντα· κἂν λάθοι φεύγων τὰς ἀπ' ἀνθρώπων τιμωρίας.

Res præclaræ quamvis parvo tempore obscuratæ, interdum tamen solutæ, rursus elucescunt.

Ser. XCIX. Τὰ καλὰ φθόνῳ πρὸς ὀλίγον ἐπισκιαθέντα χρόνον, ἐπὶ [s] καιρῷ λυθέντα, αὖθις ἀναλάμπει.

[i] ὡς γὰρ ἀκούομεν] Confer cum D. Matth. vii. 1.

[k] Προσενέγκωμεν Scribe προσενέγκωμεν ex Codice Barocciano, à quo citantur hæc, cui etiam sensus suffragatur.

[l] τῷ ὁμοίῳ] Scribe τὸ ὁμοίου. Post ἀντιλάβωμεν, additur in dicto Codice, λείπει ὁδὸς ὑπ' ὀλιγωσωΐας γίνεται.

[m] ποσὸς συστασις] Mendosè omnino; forsan ὑπνόστασις. Somnus enim à Philone alibi appellatur, ἀναχώρησις λογισμοῦ. Vel quod magis placet, μίθησασις. Sicut Noster apud Johannem Monach. ined. tit. Περὶ Ὕπνου. Μίθησις γὰρ καὶ παρέσις τοῦ αὐτοῦ ἐξ ὁλοκλέρου.

[n] ἡ ἐπιθυμία] Forsan ἡ αὐτοῦ ἐπιθυμία.

[o] ἐνδιαίτημα] Confer cum D. Paul. 1 ep. ad Cor. iii. 16.

[p] θεὸς] Similiter Philo lib. de Gigant. p. 292. ὁ δ' κόσμος θεὸς, αὐτοῦ καὶ χάρις ἐξαίρετον ἰδίᾳ θεός. Vide eundem, lib. de Decalog. p. 749.

[q] ὡς] Melius ὦ.

[r] ἀκέραιον] Melius, ut videtur, ἀόρατον.

[s] ἐπὶ καιρῷ] Forsan ἐπὶ καιρῶν. Vulgata est enim ista Philonis locutio. Sic ille lib. de Abraham. p. 359. τὸ σόλον ἐπὶ καιρῶν ὀνῆσαι. Similiter idem de Humanit. p. 701. De Præm. p. 932. Et de Legat. p. 1031. Vide etiam Demosth. de Falf. Legat. p. 263.

Ser.

Ser. CIV. Τῇ μὲ οὐσίᾳ, ἴσον τὸ πᾶσι ἀνθρώπῳ ὁ βασιλεύς, τῇ ἐξουσίᾳ δὲ τοῦ ἀξιώματος, ὅμοιός ἐστι τῷ ὄντι πάντων θεῷ. Οὐκ ἔχει γὰρ ὄντι γῆς αὐτὸ ὑψηλότερον. Χρὴ πίνειν ὡς θνητὸν μὴ ἐπαίρεσθαι, καὶ ὡς θεὸν μὴ ὀργίζεσθαι. Εἰ γὰρ καὶ εἰκόνι θείᾳ τετίμηται, ἀλλὰ κόνει χοϊκῇ συμπέπλεκται, δι' ἧς ἐκδιδάσκεται πρὸς πάντας τὸ ἀπλότης.

Rex ſubſtantia ſua cuivis homini par eſt, dignitatis autem poteſtate Deo rerum præſidi conſimilis. Neque enim in terris ſe præſtantiorem habet. Huic ergo congruit, ut mortali, non elevari, ut Deo, non excandeſcere. Quantumvis enim imagine divinâ honoretur, verumtamen pulveri terreno implexus eſt, à quo manſuetudinis erga omnes admonetur.

Ser. CXVI. Καὶ ἀναγώγοις καὶ ἄφροσιν οἰκέταις φοβερὸς δεσπότης ὠφέλιμος. Τὰς γὰρ ἐπαναστάσεις αὐτοῦ δεδιότες, ἄκοντες φόβῳ νουθετοῦνται.

Famulis pervicacibus & inſipientibus herus reformidatus prodeſt. Ejus enim comminationes veriti, metu inviti emendantur.

Ser. CXVIII. Μέγιστον ἐγκώμιον οἰκέτου, μηδενὸς ὧν ἂν ὁ οἰκοδεσπότης προστάξει, ὀλιγωρεῖν, ἀόκνως δὲ καὶ φιλοπόνως ὑπὲρ δύναμιν πάντα πραγματεύεσθαι καὶ αἰσίῳ γνώμῃ καταρθοῦν.

Maxima famuli laus, nihil eorum quæ herus præceperit, inſuper habere, ſed ſtudioſè & impigrè etiam ſupra vires omnia conari lubenti animo conficere.

Ser. CXXIII. Ἡ Φίλωνος γυνὴ ἐρωτηθεῖσα ἐν συνόδῳ πλειόνων γυναικῶν, διὰ τί μόνη τῶν ἄλλων οὐ φορεῖ κόσμον χρυσοῦν, ἔφη· αὐτάρκης κόσμος ἐστὶ γυναικὶ ἡ ἀνδρὸς ἀρετή.

Philonis uxor in fœminarum plurimarum congreſſu interrogata, cur ſola è reliquis ornamenta aurea non geſtat: reſpondet, mariti virtus mulieris ornamenum ſufficiens.

Ser. CXXX. Τέκνων ἀρεταὶ δόξα πατέρων.

Εὔπαιδες οἱ τὰ καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἐπιστήμονες.

Filiorum virtutes patribus ſunt gloriæ.

Prole ſatis ſunt beati, qui rerum bonarum & præclararum ſunt ſcientes.

Ser. CXXXV. Ἐκ χρυσοῦ πολυτελοῦς πίνειν φάρμακον, καὶ ἐκ φίλου ἀγνώμονος συμβουλίαν λαμβάνειν, ταὐτόν ἐστιν.

Ex poculo aureo venenum ebibere, & ex amico inſipienti conſilium accipere, idem eſt.

Σκεύη μὲν τὰ καινὰ, κρείττονα, φιλία δὲ ἡ παλαιοτέρα.

Vaſa nova præſtantiora, & vetuſtior amicitia.

Οἱ μὲν ἐκ γῆς καρποὶ κατ' ἐνιαυτὸν, οἱ δὲ ἐκ τῆς φιλίας κατὰ πάντα καιρὸν φύονται.

Fructus ex terra annui ſunt, ex amicitia vero nati fructus quovis tempore oriuntur.

Πολλοὶ φίλους αἱροῦνται, οὐ τοὺς ἀρίστους ἀλλὰ πλουσιωτάτους.

Multi pro amicis eligunt non optimos ſed ditiſſimos.

Πολλοὶ δοκοῦντες φίλοι οὐκ εἰσὶ, καὶ οὐ δοκοῦντες εἰσί· σοφοῦ δὲν ἐστὶ γιγνώσκειν ἕκαστον.

Multi amici videntur nec ſunt, & alii haud ſic exiſtimati, ſunt tamen. Sapientis eſt igitur utroſque diſtinguere.

Ser. CLII. Νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα, πρὸς τὸ γῆρας κακοπραγεῖ.

Adoleſcentia laborare renuens in ſenectute miſeriis conflictatur.

Ser. CLVI. Οὐ τὸ κολάζεσθαι ἐνταῦθα κακὸν, ἀλλὰ τὸ ἄξιον τοῦ [a] ἐκεῖσε γλύεσθαι κολάσεως.

Non adeo hic puniri malum, ſed ſupplicio iſthic infligendo dignum fuiſſe.

Ser. CXXV. Ἐλπίδα ὁ θεὸς τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἐγκατέσπειρεν, ἵνα ἔχοντες συμφυὲς παραμύθιον ἐπελαφρύνωνται τὰς ἀνίας οἱ μὴ ἀνίατα δεήσαντες.

Deus in humano genere ſpem inſeminavit, ut qui non inſanabiliter deliquêrunt, conſolatione cognata inſtructi, dolores ſuos leniant.

[t] ἁπλότητα] Scribe ἀφιλότητα. Heſych. v. ἀφιλὴς, ἀσυνής. Vide Etymol. Mag. v. ἀφιλής.

[v] ἐπαναστάσεις] Melius ἐπαναλάσεις. Sæpius peccant librarii in iſtis vocibus exſcribendis. Similiter Philonem emendavimus lib. de Dei Immutab. p. 302. & de Vit. Moſ. lib. I. p. 617. Vide dicta ad p. 317.

[x] αἰσίῳ] Forſan ὁσίᾳ.

[z] γιγνώσκειν] Forſan ἀναγιγνώσκειν.

[a] ἐκεῖσε] Pœnas ergo damnatorum in ſæculo futuro aſtruit Philo.

Voluptas videtur lenis quidam esse motus, revera autem aspera deprehenditur, & sic est.

Ser. CLXXXII. Δοκεῖ μὲν [b] λεῖα τις εἶναι κίνησις ἡ ἡδονὴ, τὸ δὲ ἀληθὲς, τραχεῖα ὑπάρχει καὶ ἐσί.

[b] λεῖα] Respicit vulgatam apud philosophos voluptatis definitionem. De quâ sic Clem. Alex. Strom. ii. p. 485. φασὶ δέ αὐτὴν τὴν ἡδονὴν κίνησιν λείαν καὶ προσῳδόν. Vide Philon. de Agric. p. 307. & de Posterit. Cain. p. 240.

---

## Ex Anonymi Collectione Florilegâ. MS. Barocc. N° 143. in Bibliotheca Bodleiana Oxonii.

### PHILONIS.

CONSTANTIA erga amicos integræ morum stabilitatis est indicium. Quapropter primum decet explorare, dein in amicitiam consentire. Postquam enim amicum adeptus es, quævis onera quæcunque animam non prorsus degravant, unà ferre congruum est, nec à conjunctione recedere. Verus enim discordiæ autor cum plurimos lateat, communem infert ambobus calumniam, & sæpius innocenti quam ei qui in culpa est.

Ex arcanis ea quæ virtutem augent cum amicis communica; quæ vero animum pravum produnt, neque tu sequere, neque amicis committito.

Hominum vita mari quam simillima, fluctuationes & conversiones recipit, tum in rebus prosperis * Nihil enim mortale est fixum, sed huc & illuc volvitur, velut navis à ventis contrariis in mari jactata.

Vereamur non morbum externum, sed delicta illa ex quibus morbus provenit: morbum scilicet animæ non corporis.

Insipiens omnis angustiis conflictatur, à pecuniæ gloriæ & voluptatis & reliquorum similium studio oppressus, quæ quidem non sinunt animum in latitudine degere.

Medicorum filii temperantiam habitudinis bonæ in corpore matrem esse docuerunt, de animæ sanitate parum soliciti. Nos vero non eam solum temperantiam quæ excrementa corporea expurgat, pro sanitate verissimâ agnoscimus, multo autem magis eam quæ affectus animam corrumpentes eximit.

Consuetudo inveterata natura est firmior, & res exiguæ non cohibitæ, florent & crescunt, in magnitudinem auctæ.

[c] ὅλης] Forsan καλῆς.
[d] καθέλκον] Scribe καθέλκοι.
[e] φαύλοις] Ex Contextu videtur scribi debere φίλοις.

### ΦΙΛΩΝΟΣ.

Περὶ Φίλων.

Ἡ πρὸς τοὺς φίλους βεβαιότης τ[ὸ] [c] ὅλης ἐσὶ τῶν ἠθῶν διαθέσεως σημεῖον. Διὸ χρὴ πρότερον δοκιμάσαντα ὕτως συναινεῖν εἰς φιλίαν. Μετὰ γὰρ τὸ κτήσασθαι φίλον, ἅμα μὴ φέρειν τὰ βάρη ὅσα μὴ ψυχῇ [d] καθέλκον, καὶ μὴ διάσασθαι τ[ὸ] συναφείας. Ἀγνοήμων γὰρ τοῖς πολλοῖς ὁ τ[ὸ] διαστάσεως αἴτιος, κοινὴν καταγορίαν ἀμφοῖν, πολλάκις δὲ καὶ ἀναιτίῳ μᾶλλον ἢ αἰτίῳ εἴωθε προσῆκαι.

Τῶν ἀπορρήτων ἃ μὲν τῇ σῇ ἀρετῇ αὐξάνει κοινώνει τοῖς [e] φαύλοις· ἃ δὲ τῇ γνώμῃ φαυλίζει, μήτε αὐτὸς μετέρχου, μήτε τοῖς φίλοις ἀνατίθη.

Ὁ τ[ὸν] ἀνθρώπων βίος ὁμοιότροπος πελάγει, κυματώσεις καὶ τροφὰς παντοίας προσεπιδέχεται, [f] καταί τε ὑπεροχίας. Ἴδρυται γὰρ οὐδὲν τ[ῶν] γηγενῶν, ἀλλ' ὧδε κἀκεῖσε διαφέρεται, οἷα πλάτος θαλαττεύειν ὑπ' ἐναντίων πνευμάτων.

Περὶ Ἁμαρτίας.

Φοβηθῶμεν οὐχὶ νόσον τὴν ἔξωθεν, ἀλλ' ἁμαρτήματα δι' ἃ ἡ νόσος· νόσον ψυχῆς οὐχὶ σώματος.

Περὶ Λύπας.

Στενοχωρεῖται πᾶς ἄφρων, θλιβόμενος ὑπὸ φιλαργυρείας, καὶ φιλοδοξίας, καὶ φιληδονίας, καὶ τ[ῶν] ὁμοιοτρόπων, ἅπερ οὐκ ἐᾷ τὴν διάνοιαν εὐρυχωρεῖν.

Περὶ Γαστριμαργίας.

Τὴν εὐταξίαν μητέρα τ[οῦ] κ[αλοῦ] σῶμα εὐεξίας ἰατρῶν παῖδες ἐδοκίμασαν, τ[οῦ] κ[αλοῦ] ψυχὴν ὑγιείας ἤκιστα φροντίσαντες. Ἡμεῖς δὲ [g] τὰς τ[ῶν] σωματικῶν περιττωμάτων ἀναιρετικὴν τιθέμεθα μόνον εὐταξίαν· πολλῷ δὲ μᾶλλον τὴν τ[ῶν] ψυχοφθόρων παθῶν καθαιρετικὴν ὑγιείαν ἀληθεστάτην γνωρίζομεν.

Περὶ Σωφροσύνης καὶ Ἔθους.

Ἐγχρονίζον ἦθος φύσεως κραταιότερόν ἐσιν, καὶ τὰ μικρὰ μὴ κωλυόμενα φύεται καὶ ἐπιδίδοται, πρὸς μέγεθος αὐξάνοντα.

[f] καταί τε ὑπεροχίας] Deesse videtur καὶ τὰς δυσπραγίας.
[g] τὰς;] Scribe τὴν.

# Ex Catenâ Inedita Cod. Reg. N° 1825. in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi.

Φίλωνος Ἑβραίου. Ad Gen. vi. 7.

ΔΙΑ τί ἄνθρωπον ἀπειλῶν ἀπαλεῖψαι, καὶ τὰ [a] ἄλογα προσδιαφθείρει; Διότι δι' προηγουμένως δι' ἑαυτὰ γέγονε τὰ ἄλογα, ἀλλὰ χάριν ἀνθρώπων, καὶ τούτων ὑπηρεσίας· ὧν διαφθειρομένων, εἰκότως κἀκεῖνα συνδιαφθείρεται, μήκετ' ὄντων δι' ἃς γέγονε.

*Philonis Hebræi.*

CUR hominem delere interminatus, animalia etiam bruta inſuper diſperdit? Quoniam animalia bruta non primariò propter ſe ſunt condita, ſed hominum gratia miniſteriique quod ipſis præbent; quibus adeo exſtinctis, merito & illa diſperduntur; cum ii quorum gratia ſunt condita, eſſe deſierint.

Τοῦ αὐτοῦ. Gen. xvii. 14.

Οὐδὲν τῶν ἀκουσίων ἔνοχον ὑποφαίνει ὁ νόμος, ὁπότε καὶ τῷ φόνου ἀκούσιον δράσαντι συγγινώσκει. Τὸ δὲ [b] ὀκτὼ ἡμερῶν μὴ γένησιν βρέφος, εἰ μὴ περιτέμνει, τί ἀδικεῖ, ὡς καὶ θανάτου τιμωρίαν ὑπομένειν; Ἔνιοι μὲν ἔν φασιν ἀναφορικὸν εἶναι τὸ τῆς τιμωρίας τρόπον ἐπὶ τοὺς γονεῖς, καὶ σκαιότητος οἷον δεινῶς, ὡς ὠλιγωρηκότας τοῦ τοῦ νόμου παραλύσεως. Ἔνιοι δέ, ὅτι [c] ὑπερβολῇ χρώμενον, καὶ τὸ βρέφος ὅσα τῷ δοκεῖν, ἠγανάκησεν· ἵνα τοῖς τελείοις καταλύσασι τὸν νόμον, ἀπαραίτητος ἐπάγῃ τιμωρία. Οὐκ ἐπειδὴ τὸ ἔργον τοῦ περιτομῆς ἀναγκαῖον, ἀλλ' ὅτι ἡ διαθήκη ἀθετεῖται, τὸ σημεῖον δι' οὗ γνωρίζει, μὴ πληρωμένου.

*Ejuſdem.*

Nihil involuntarium eſſe culpabile lex ſtatuit; ſiquidem cædis involuntariæ reo ignoſcit. Infans vero octo dierum poſt partum, ſi non circumcidatur, quid tandem adeo delinquit, ut mortis pœnæ ſit obnoxius? Nonnulli quidem dicunt iſtam ſupplicii rationem ad parentes referri, eoſque graviter puniri exiſtimant, utpote legis præceptum negligentes. Alii vero, quod exempli formam uſurpans ſpecie tenus contra infantem exarſerit, ut maturis jam legem violantibus inevitabilis pœna infligatur; non quod opus ipſum circumciſionis ſit neceſſarium; ſed quoniam pactum reſcinditur, cum ſignum, per quod dignoſcitur, non adimpleatur.

Τοῦ αὐτοῦ. Gen. xix. 23.

Διὰ τί ἐξῆλθεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ Λὼτ εἰσῆλθεν εἰς Σηγώρ; Καὶ φησίν· ὁ αὐτὸς χρόνος γίνεται καὶ τοῖς προκόπτουσιν εἰς σωτηρίαν, καὶ τοῖς ἀνιάτως ἔχουσι πρὸς κόλασιν· ἐν ἀρχῇ [d] δὲ ἡμέρας δίδυς ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, τὴν δίκην ἐπάγει· βουλόμενος ἐπιδεῖξαι, ὅτι ἥλιος καὶ ἡμέρα καὶ φῶς καὶ ὅσα ἄλλα ἐν κόσμῳ καλὰ καὶ τίμια, μόνοις ὀπαδοῖς τοῖς ἀγαθοῖς, φαύλῳ δὲ ἑκάστῳ τῶν ἀθεράπευτον κακίαν ἐχόντων.

*Ejuſdem.*

*Quâ de causâ Sol egreſſus eſt in terram, & Lothus ingreſſus eſt in Segor?* Et reſpondet: Idem tempus occurrit proficientibus ad ſalutem, & inſanabiliter peccantibus ad ſupplicium: & diei initio, ſole jam exorto, judicium exequitur; iſtud ſignificare cupiens, quod ſol & dies & lux, & quæcunque alia in mundo præclara ſunt & precioſa, viris bonis ſolummodo diſtribuuntur, nulli vero ex improbis inſanabili nequitia laborantibus.

Τοῦ αὐτοῦ. Gen. xxvii. 24—27.

Κατάσκοποι μᾶλλον ἢ ἔναυλοι γενησόμενοι, καὶ πρὸς ἑκάτερον παρεσκευασμένοι. πόλεμον μὲν, εἰ ἀσθενοῦντα κατίδοιεν· εἰρήνην δὲ, εἰ δυνατώτερον αὐτῶν.

*Ejuſdem.*

Speculatores magis quam fœderati futuri, atque ad utrumque parati: ad bellum, ſi infirmum conſpiciant, pacem vero, ſi potentiorem.

[a] ἄλογα] Forſan reſpicit huc Theodoretus in locum, ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ ἄλογα τὰ χάριν τῶν ἀνθρώπων ἔπλασε διαπαντὸς γενέσθαι, καὶ ταῦτα τοῖς ἀνθρώποις συναπόλλυται, &c. Ambroſius lib. de Noe cap. iv. tantum non exſcripſit, *Quid laſerant irrationabilia? Sed quia propter hominem illa facta erant, eo utique deleto propter quem facta ſunt, conſequens erat ut etiam illa delerentur, quia non erat qui his uteretur.*

[b] ὀκτὼ ἡμερῶν] D. Ambroſius de Abraham, lib. ii. *Grave enim putatur quod infanti octo dierum negligentia parentum fraudi eſſet futura, ita ut interiret anima ejus, cum ipſa lex etiam homicida civitates præſcripſerit, ad quas confugiendo mereatur ſanguinis impunitatem. — Unde aliqui putant quod de parente dicat exterminando, quod ejus intereat anima, non parvuli.*

[c] ὑπερβολῇ] Melius forſan περιβολῇ.

[d] δὲ] Scribe δή.

*Ejuſdem.*

Hæc ſunt pacta quæ fecerunt; ne futuris temporibus ab Iſraelitis interficiantur, ſicut gentes reliquæ, Philiſtæi; quos quidem ſcriptura ſacra alibi Chananæos, alibi vero Cappadoces
Amos ix. 7. appellat. Poſtea vero Cappadoces tranſmigrârunt.

*Ejuſdem.*

Non propter laudationem: neque enim ſapiens ille adulationem vel quodvis aliud obſequium admittit: verum probatâ eorum pœnitentiâ.

*Ejuſdem.*

Cum duo eſſent filii, bonus quidem alter, alter vero delicti reus, iſti tamen reo benedictionem largiturum ſe dicit. Non quoniam hunc bono potiorem habet, ſed quod illum noverat per ſe ipſum poſſe bene rem gerere, hunc vero moribus propriis debellatum, nec aliquam ſpem ſalutis habentem præter Patris preces; quarum ſi non eſſet compos, omnium utique foret miſerrimus.

*Ejuſdem.*

Quinetiam decet tum matris benevolentiam admirari, pollicentis pro illo excepturam ſe execrationes, tum filii in utroſque obſequium. A pietate enim erga alterutrum in divorſum trahitur. Patrem enim veritus eſt, ne videatur impoſtorem agere, alteriuſque proœmium ſubripere: matrem vero, ne & ei flagitanter inſtanti minus dicto videretur audiens. Unde cautè admodum & ſanctè dicit, non pater me execrabitur, ſed *ego execrationem in meipſum adducam*. Fretus enim erat Dei promiſſo quo dictum eſt, *major minori ſerviet*. Contra autem veritus eſt ut homo, ne forte benedictio patris ut viri juſti, Dei ſententiam immutaret.

*Ejuſdem.*

Non ideo acerbè tulit, quod ipſe benedictionem non aſſequeretur, ſed quod frater ea dignus haberetur. Pro invidiâ enim, iſtius damnum commodo proprio ſtudioſè anteponit. Hoc enim ſignificatur ex eo quod *valde & amare ingemiſceret*, atque dictis adderet, *benedic vero etiam mihi, pater*.

*Ejuſdem.*

Quod ſi cum dolo accepit, quivis poteſt dicere non laudandus eſt. Quid ergo dicit: *Sed benedictus erit*. Verum dicto iſto videtur ſignificare, non omnem dolum eſſe culpabilem; ſi-

e οὐδίξασθ] Forſan οὐδέξασθ.
f ἄξω] Textus ἐπάξω.

Τῆ αὐτῆ. Gen. xxvi. 28, &c.

Αὗται αἱ ζωυθῆναι ἃς ἐπείησαν, μὴ ἀναιρεθῆναι, καθάπερ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, τὰς Φιλισταίους ὕστερον ἀφ' ἑτέρων Ἰσραηλιτῶν. Οὓς ἡ θεία γραφὴ ποτὲ μὲν Χαναναίους καλεῖ, ποτὲ δὲ Καππάδοκας. Ὕστερον δὲ Καππάδοκες μετῴκησαν.

Τῆ αὐτῆ. Ibid. ℣ 30.

Οὐ διὰ τὸ ἔπαινον· ὁ γὰρ κολακείαν ἢ τινα ἄλλην θεραπείαν ὁ ζοφὸς ἀσπάζεται, ἀλλ' ἀποδεξάμενος αὐτῶν τὴν μετάνοιαν.

Τῆ αὐτῆ. Gen. xxvii. 6, &c.

Δυοῖν ὄντων τῶν υἱῶν, τῆ μὲν ἀγαθῆ, τῆ δὲ ὑπαυτίᾳ, τὸν μὲν ὑπαίτιον εὐλογήσειν φησίν· οὐκ ἐπειδὴ τῆ ἀγαθῆ προκρίνει τοῦτον, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνον οἶδε δι' αὑτῆς καλλιθῆναι δυνάμενον, τοῦτον δὲ πρὸς ἰδίοις τρόποις ἀλισκόμενον, μηδεμίαν δὲ ἔχοντα σωτηρίας ἐλπίδα, εἰ μὴ τὰς εὐχὰς τῆς Πατρός· ὧν εἰ μὴ τύχοι, πάντων ἂν εἴη κακοδαιμονέστατος.

Τῆ αὐτοῦ. Ibid. ℣ 11, &c.

Ἄξιον δὲ τὴν μητέρα τῆς εὐνοίας θαυμάσαι, τὰς καταράς ὁμολογήσαν ἐκδέξασθαι τὰς ὑπὲρ ἐκείνου, καὶ τὸν μὲν εἰς ἀμφοτέρους τιμῆς. Ἀνθέλκεται γὰρ ὑπὸ τοῦ πρὸς ἑκάτερον εὐσεβείας. Τὸν μὲν γὰρ Πατέρα ἐδεδιει, μὴ δόξῃ φενακίζειν, καὶ ὑφαρπάζειν ἑτέρου γέρας, τὴν δὲ μητέρα, μὴ καὶ ταύτης νομισθῇ παρακούειν λιπαρῶς ἐγκειμένης. Ὅθεν ἄγαν εὐλαβῶς καὶ ὁσίως φησιν· ἐπ' ὁ Πατήρ με καταράσεται, ἀλλ' ἐγὼ τὰς καταράς ἐπ' ἐμαυτὸν [f] ἄξω. Ἐθάρρει μὲν τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ λεγούσῃ, ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι. Πάλιν δὲ ἐφοβεῖτο ὡς ἄνθρωπος, μήπως ἡ εὐλογία τοῦ πατρὸς ὡς δικαίου, μεταθήσῃ τὴν ἀποφασιν τοῦ θεοῦ.

Τῆ αὐτοῦ. Ibid. ℣ 30, &c.

Οὐκ ἐπὶ τῷ μὴ τυχεῖν τῶν εὐλογιῶν ἅτω δυσχεραίνει, ὡς ἐπὶ τῷ τὸν ἀδελφὸν [ff] αὐτῆ ἀξιωθῆναι. Βάσκανος γὰρ ὢν, ἐπιμελέστερον προκρίνει τὸ ἰδίας ὠφελείας τοῦ ἐκείνου ζημίαν. Ταῦτα γὰρ ἐμφαίνει διὰ τοῦ μέγα καὶ μικρὸν ἀνειμῶξαι, καὶ ἐπιλέγειν, εὐλόγησον δὴ κἀμὲ, Πατέρ.

Τῆ αὐτοῦ.

Ἀλλ' εἴγε μὴ δόλῳ ἔλαβεν, εἴποι τις ἄν, οὐκ ἐπαινετός. Τί οὖν φησι; Καὶ εὐλογημένος ἔσται. Ἀλλ' ἔοικεν αἰνίττεσθαι διὰ τοῦ λεχθέντος, ὅτι ὁ πᾶς δόλος ὑπαίτιός ἐστι. Ἐπεὶ καὶ

ff αὐτῆ] Melius, ut videtur, αὐτῇ, ſcil. εὐλογιᾷ.

λητὰς

λῃτὰς νυκτοφύλακες καὶ πολεμίους στρατηγοὶ, ὡς ἀδόλως ζυλλαβεῖν οὐκ ἔστιν, ἐνεδρεύοντες, καλοῦ θεῖν δοκοῦσι. Καὶ τὰ λεγόμενα στρατηγήματα πιστὸν λόγον ἔχει· καὶ τὰ τῶν ἀθλητῶν ἀγωνίσματα. Καὶ γὰρ ἡ ἐπὶ [ff] τούτῳ ἡ ἀπάτη νενόμισαι τίμιον· καὶ οἱ δι' ἀπάτης περιγιγνόμενοι τῶν ἀντιπάλων, βραβείων ἀξιοῦνται καὶ στεφάνων. Ὥστε ἀλαζονὴ τὸ μὴ δόλῳ, ἀλλ' εἰκῶμιον, ἰσοδυναμοῦν τῷ μὴ τέχνης. Οὐδὲν γὰρ ἀτεχνῶς πράττει ὁ σπουδαῖος.

quidem & vigiles latronibus, & duces hoſtibus quos nequeant palam intercipere, inſidias tendentes, rem bene gerere exiſtimantur. Quinetiam ſtratagemata ſic dicta talem habent rationem, atque athletarum certamina. Fraus enim in his adhibita in honore habetur, & qui fraude iſta adverſarios ſuperant, præmiis & coronis honorantur. Quapropter cum dolo agere non tam calumniæ quam encomii eſt loco, tantundemque valet ac ſi diceretur, cum arte. Neq; enim vir egregius quicquam ſine arte peragit.

Τὸ αὐτοῦ. Exod. xx. 25.

Τί ἐστι τὸ ἐγχειρίδιόν σου καὶ τὰ ἐξῆς. Οἱ τὴν φύσιν παρεγχειρεῖν πολμῶντες, καὶ τὰ ἔργα τῆς φύσεως ἐγχειρήμασιν ἰδίοις μεταμορφοῦντες, τὰ ἀμίαντα μιαίνουσι. Τέλεια γὰρ καὶ πλήρη τὰ τῆς φύσεως, προσθήκης ἀδεμιᾶς δεόμενα.

*Ejuſdem.*

Quid vero eſt, *gladius tuus* & quæ ſequuntur. Qui naturam attentare audent, ſuiſque molitionibus naturæ opera transformare, impolluta contaminant. Naturæ enim res perfectæ ſunt & plenæ, nec cujuſquam acceſſionis indigentes.

Τὸ αὐτοῦ. Exod. xxii. 19.

Ἐμφανίσαι παρέσησιν ὅτι προσήλυτός ἐστιν, οὐχ ὁ περιμηθεὶς τὴν ἀκροβυστίαν, ἀλλ' ὁ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰ ἄλλα πάθη τῆς ψυχῆς. Ἐν Αἰγύπτῳ γὰρ τὸ Ἑβραῖον γένος οὐ περιτέτμητο, κακωθὲν ἐν πάσαις κακώσεσι τῆς παρὰ τῶν ἐγχωρίων περὶ τοὺς ξένους ὠμότητος, ἐγκρατείᾳ καὶ καρτερίᾳ ζωτικῇ. Οὐκ ἀνάγκῃ μᾶλλον ἢ ἑκουσίῳ γνώμῃ, διὰ τὴν ἐπὶ τὸν ζωτῆρα θεὸν καταφυγὴν, ὃς ἐξ ἀπόρων καὶ ἀμηχάνων, ἐπιπέμψας τὴν ἐνεργέτιν δυνάμιν, ἐρρύσατο τοὺς ἱκέτας. Διὰ τοῦτο προσίθησιν, ὑμεῖς γὰρ οἴδατε τὴν ψυχὴν τοῦ προσηλύτου. Τίς ἡ προσηλύτου διάνοιά ἐστιν; Ἀλλοίωσις τῆς πολυθέου δόξης, [g] οἰκείωσις τοῦ πρὸς τὸν ἕνα καὶ πατέρα τῶν ὅλων τιμῆς· δεύτερον ἐπήλυδας ἔνιοι καλοῦσι τοὺς ξένους. Ξένοι μὲν καὶ οἱ πρὸς τὴν ἀλήθειαν αὐτομοληκότες, τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ ξενιτεύσασιν. Οὗτοι μὲν γὰρ ἐπήλυδες χώρας, ἐκεῖνοι δὲ νομίμων καὶ ἐθῶν εἰσι· τὸ δὲ ὄνομα κοινὸν ἑκατέρων ΕΠΗΛΥΔΩΝ [h] ἐπιγεγράφεται.

*Ejuſdem.*

Manifeſto oſtendit, quod proſelytus eſt, non qui præputio, ſed qui voluptatibus & cupiditatibus & reliquis animæ affectibus circumciditur. In Ægypto enim gens Hebræa non circumciſa eſt, ſed omnibus vexata afflictionibus ab indigenarum adverſus hoſpites immanitate, continentiam tamen & fortitudinem exercebat; neque id magis ex neceſſitate quam lubente animo propter perfugia ad Deum ſervatorem, qui benefica potentia immiſſa, ex rebus dubiis & difficilibus liberavit ſupplices. Propterea adjungit: *Vos enim noviſtis animam proſelyti.* Quænam vero eſt proſelyti anima? Averſio à ſententia quæ plures Deos aſtruit, & conjunctio quædam familiaris cum unico illo & univerſorum patre. Quid vero ſecundum? Nonnulli advenas hoſpitum titulo appellant. Sunt autem hoſpites quicunque ad veritatem transfugêrunt, eadem ratione cum *Iſraelitis* in Ægypto peregrinantibus. Iſti enim regionis quidem erant advenæ, hi vero legum & rituum. Commune vero ADVENARUM nomen utriſque inſcribitur. Exod. xxiii. 10.

Τὸ αὐτοῦ. Exod. xxii. 22.

Χήραν καὶ ὀρφανὸν ἀπείρηκε κακῶν, ἐξαιρέτου γὰρ προνοίας μεταδίδωσιν· ἐπειδὴ τοὺς ἀναγκαίους βοηθοὺς καὶ κηδεμόνας ἀφῄρηνται. Βούλεται γὰρ τῇ φυσικῇ κοινωνίᾳ [i] χρωμένους, τοὺς ἐκ τῶν ἐν οὐσίᾳ ἀναπληροῦσθαι.

*Ejuſdem.*

Viduam & orphanum vetuit affligere; eximiam enim curam eis impertitur: ſiquidem opitulatoribus & curatoribus neceſſariis privati ſunt. Id enim vult, communionem naturalem reſpiciens, ut indigentia à locupletibus ſuppeditetur.

Τὸ αὐτοῦ. Exod. xxiii. 1.

Μάταιόν, φησιν, ὅτε ἀκοαῖς ὅτε ἄλλῃ τινὶ τῶν αἰσθήσεων [k] προσιτέον. Ἐπακολουθοῦσι γὰρ τῷ

*Ejuſdem.*

Vanum, inquit, neque auditu neque ſenſu quovis alio admittendum eſt. Damna enim

[ff] τούτῳ ἡ] Scribe τούτων.

[g] οἰκείωσις ἢ τοῦ] Melius, ut opinor, τις. Mox pro τιμῆς, &c. Sic ſcribe & diſtingue, ὅλων. Τί μὴν δεύτερον; ἐπήλυδα, &c. Atque adeo ſic verto.

[h] ἐπιγεγράφεται] Quidni ἐπιγεγράφηται? Confer vero hæc cum Philon. de Monarch. p. 818. & Joſeph. cont. Appion. lib. ii. p. 1382.

[i] χρωμένους] Forſan χρώμενον, ſcil. *legiſlator*. Mox poſt τοὺς videtur deeſſe οὐσίας.

[k] προσιτέον] Scribe προσιτέον.

maxima fraudes ſequuntur. Quapropter a nonnullis legiſlatoribus interdictum eſt, auditu teſtari. Siquidem veritas aſpectu creditur, falſum vero auditu.

*Ejuſdem.*

Paupertas ex ſeipſa quidem ad egeſtatem ſupplendam miſericordiâ indiget: ad judicium vero adducta ab æqualitatis lege præmium recipit. Juſtitia enim res eſt divina nec muneribus obnoxia. Unde & alibi probè dictum eſt, judicium Dei juſtum eſſe. Deut. xxxii. 4.

*Ejuſdem.*

Pro eo quod non liceat fermentatum ſuper oblata poni, ſed omnia adducta vel in ſacrificium vel oblationem infermentata eſſe oportet, myſticè ſignificat duo quædam maximè neceſſaria: unum quidem, voluptatem aſpernandam eſſe. Fermentum enim alimenti condimentum eſt, non alimentum ipſum: aliud vero non licere quibuſvis attolli, ab opinione vanâ inflatis. Utrumque enim, tum voluptas tum vanitas, unius matris, deceptionis ſunt ſoboles.

Sanguis ſacrificiorum indicium eſt animæ Deo libatæ; miſcere vero quæ non ſunt admiſcenda non licet.

*Ejuſdem.*

Is modo memoratus angelus Dei vocem videtur ſignificare. Domini enim loquentis propheta eſt angelus. Neceſſarium enim eſt ut qui auribus audit, hoc eſt, qui dicta firmiter excipit, eadem opere perficiat. Opus enim ſermonis argumentum: ille vero & dictis obſequens, & conſentanea agens, pro ſocio & defenſore neceſſario habet præceptorem, diſcipulo ſuo ſpecie tenus opitulantem revera autem placitis ſuis & præceptis * * quæ adverſarii & hoſtes evertere ſtudent.

*Ejuſdem.*

Columnæ figuratè ſignificant dogmata, quæ ſtare & firmari videntur. Dogmatum vero erectorum quædam ſunt bona, quæque adeo erigi in altum & firmam habere manſionem convenit. Alia vero digna reprehenſione, quorum everſionem conficere ex uſu eſt. Iſtud vero, *evertendo evertes*, & *confringendo confringes*, talem habet ſenſum. Nonnulli quædam evertunt ut refecturi, & confringunt ut mox coaptaturi. Vult autem ut quæ ſemel deſtructa ſunt & confracta nunquam redintegrentur, ſed ut quæ bo-

Τῦ αὐτοῦ. Exod. xxiii. 6.

Πενία καθ' ἑαυτὴν μὲ ἐλέε χρήζει, εἰς ἐπανόρθωσιν ἐνδείας· εἰς ἣ κρίσιν ἰσῶσα βεβαιότητι χρῆται τῷ τ ἰσότητος νόμῳ. Θεῖον γὰρ ἡ δικαιοσύνη κ ἀδέκαστον. Ὅθεν κ ἐν ἑτέροις εὖ εἴρηται, ὅτι ἡ κρίσις τῦ θεῦ δίκαιά ἐστι.

Τῦ αὐτοῦ. Ibid. ℣ 18.

Ἀντὶ τῦ, ὃ δεῖ ζυμωτὴν παρεῖναι ἐπὶ τῶν θυσιαζομένων, ἀλλὰ πάντα τὰ προσαγόμενα εἰς θυσίαν ἤτοι προσφορὰν ἄζυμα δεῖ εἶναι, αἰνίττεται διὰ συμβόλου δύο τὰ ἀναγκαιότατα· ἓν μέν, τὸ καταφρονεῖν ἡδονῆς· ζύμη γὰρ ἥδυσμα τροφῆς, ὃ τροφή· ἕτερον δέ, τὸ μὴ δεῖν [n] ἐπαίρεσθαι φυσωμένους ὑπὸ κενῆς οἰήσεως. Ἀνίερον γὰρ ἑκάτερον, ἡδονή τε κ οἴησις, μητρὸς μιᾶς, ἀπάτης, ἔγγονα.

[o] Τὸ αἷμα τῶν θυσιῶν δεῖγμα ψυχῆς ἐστι σπενδομένης θεῷ, μιγνύναι δὲ τὰ ἄμικτα, ὐχ ὅσιον.

Τῦ αὐτοῦ. Ibid. ℣ 20.

Φωνεῖ θεῦ τ πρὸ μικρῦ λεχθέντα ἄγγελον ὑπονοητέον μεμυῆσθαι. Τῦ γὰρ λέγοντος ὁ προφήτης ἄγγελός κυρίε ἐστίν. Ἀνάγκη γὰρ τ ἀκοῇ ἀκόουντα, τυτέστι, τ τὰ λεγόμενα βεβαίως παραδεχόμενον, ἔργοις ἐπιτελεῖν τὰ λεχθέντα. Λόγε γὰρ πίστις, ἔργον· ὁ δὲ καὶ τοῖς εἰρημένοις καταπειθὴς κ ἐνεργῶν τὰ ἀκόλουθα, σύμμαχον κ ὑπερασπιστὴν ἐξ ἀνάγκης ἔχει τ διδάσκαλον, ὅσα μὲ τῷ δοκεῖν, βοηθήματα τῷ γνωρίμῳ, τὸ δ' ἀληθὲς, τοῖς αὐτῦ δόγμασι κ παραγγέλμασιν * * ἅπερ οἱ ἐναντίοι κ ἐχθροὶ βάλλον) καθαιρεῖν.

Τῦ αὐτοῦ. Ibid. ℣ 24.

Στῆλαί εἰσι τὰ δόγματα συμβολικῶς, ἅπερ ἑστάναι κ ἐρηρεῖσθαι δοκεῖ. Τῶν δὲ καθεσταλτομένων δογμάτων, τὰ μὲ ἀσεβῆ ἐστιν, ἃ κ θέμις ἀναιρεῖσθαι κ βεβαίαν ἔχειν τινὶ ἵδρυσιν· τὰ δὲ ἐπίληπτα, ὧν τινὶ καθαίρεσιν ποιεῖσθαι λυσιτελές. Τὸ δὲ καθαιρῶν καθελεῖ, κ συμπέπτωκεν συμπέψει, πιθανὸν ὑποβάλλει νᾶν. Ἔνιά τινες καθαιροῦσιν ὡς [p] ἀναστήσαντες, καὶ συμπήγνυσιν ὡς αὖθις ἁρμοσόμενοι· βάλε) δὲ τὰ καθαιρεθέντα ἅπαξ κ συμπεπτωκότα μηκέτι τυχεῖν ἀνορθώσεως,

[l] ἀκοῇ] In lib. de Judice p. 719. ſcribitur ἀκολῷ, vide ibi dicta; Johan. Damaſcen. in Parall. ſacr. p. 754. & Anton. ſerm. xxii.

[m] πισσούμενον] Forſan πισσόμενον.

[n] ἐπαίρεσθαι] Eadem habet Noſter lib. de Sacrific. p. 852. & de Septen. p. 1193.

[o] τὸ αἷμα τ θυσιῶν] Hinc emendandus error in Græcis Codicibus Exod. xxiii. 18. οἱ θύσεις ἐπὶ ζύμῃ αἷμα θυμιάματος. Lectum à Philone θυσιῶν, vel θυμιάματος. Sicut etiam ſcribitur in Codice Alexandrino.

[p] ἀναστήσαντες] Scribe ἀναστήσοντες.

ἀλλ' εἰς ἅπαν ἠφανίζῃ τὰ ἐναντία τοῖς ἀγαθοῖς καὶ καλοῖς.

nis & præclaris ſunt contraria in perpetuum exterminentur.

Τοῦ αὐτοῦ. Ibid. ℣ 28.

Σύμβολον δὲ ὑποληπτέον εἶναι τὰς ζφῆκας ἀνελπίστου δυνάμεως θείᾳ πομπῇ ζαλησομένης· ἥτις ἀφ' ὑψηλοτέρων καθ' ἅπερ τὸ ἄκρον ὑποφέρουσα τὰς πληγὰς, ἀσοχήσῃ πᾶσι τοῖς βλήμασι, καὶ ἀβλαθεῖσα, οὐδὲν ἀντιπεσεῖται τῷ πεμφθέντι.

*Ejuſdem.*

Exiſtimandum eſt autem veſpas figuram eſſe potentiæ inſperatæ, Deo deducente immittendæ: quæ ex loco ſuperiore aurium extremitati ſubjiciens plagas, quovis ictu ſcopum attinget, maloque afficiens, nihil è contra ipſa patietur.

Τοῦ αὐτοῦ. Ibid. ℣ 31.

Ταῦτα μὲν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπηγγείλατο, πειθομένοις αὐτῷ καὶ τὰ προσταχθέντα φυλάττουσιν. Ἐπειδὴ δὲ πεφεύγασι καὶ ἀπειθεῖς τοῦ θείου νόμου ἀπεδείχνυντο, ζωύστειλε τοῦτο ἐπαγγελίαν ἀπὸ Δὰν ἕως Βηρσαβεέ.

*Ejuſdem.*

Hæc quidem Deus illis pollicitus eſt ipſi obſequentibus & præcepta ſervantibus. Quandoquidem vero deprehenſi ſunt tranſgreſſores & legi divinæ inobedientes, contraxit promiſſum ſuum, *à Dan uſque ad Berſhebam.*

Τοῦ αὐτοῦ. Exod. xxiv. 9, 10.

Τὸ μὲν ῥητὸν διήγημα φανερὰν ἔχει τὴν ἀπόδοσιν, ὡς ἀπάντων σώων διαληφθέντων. Τὸ δὲ πρὸς ἀλήθειαν, τὸ πάντας περὶ τὴν οὐσίαν ζύμφρονας εἶναι, καὶ ἐν μηδενὶ τῶν ἀγαθῶν διαφωνεῖν.

*Ejuſdem.*

Hiſtoriæ ſenſus literalis effatum luculentum prodit, quaſi univerſis ſalvis conſervatis: ſenſus vero allegoricus, omnes ad pietatem eſſe concinentes, nec in quâvis re à bonis diſſonantes.

Τοῦ αὐτοῦ. Ibid. ℣ 10.

Τοὺς ἑβδομήκοντα ἄνδρας λέγει τοὺς μετὰ Μωϋσέα καὶ Ἀαρὼν Ναδὰβ καὶ Ἀβιούδ. Τὸ δὲ οὐ διεφώνησαν, τοῦτο μᾶλλον δηλοῖ, ὅτι πάντες ἐπίσης εἶδον τὸν τόπον ἐν ᾧ εἱστήκει ὁ θεός· ἢ ὅτι οὐδὲν ἀπελείφθη.

*Ejuſdem.*

Septuaginta viros appellat eos qui poſt Moſen & Aaronem Nadab & Abiud ſunt proximi. Iſtud vero, *non diſcrepuerunt* hoc maximè ſignificat, quod univerſi pariter locum in quo Deus ſteterat, viderunt, vel quod nihil omnino defecerat.

Τοῦ αὐτοῦ. Ibid. ℣ 13.

Ἐναργέστατα δυσωπεῖ τοὺς ἐθνικοὺς ἀπὸ ἀσεβείας εἴτε ἠλιθιότητος οἰομένους τοπικὰς καὶ μεταβατικὰς κινήσεις εἶναι περὶ τὸ θεῖον. Ἰδοὺ γὰρ ἐμφανῶς ἀφεῖται θεὸν, τὸ καθ' ὑπόστασιν μόνον ὑπονοούμενον, καταληλυθέναι φησὶν, ἀλλὰ τοῦ δόξαν αὐτοῦ. Διττὴ δὲ ἡ περὶ τοῦ δόξαν ἐκδοχή· ἡ μὲν παρουσίαν ἐμφαίνουσα τῶν δυνάμεων· ἐπεὶ καὶ βασιλέως λέγεται δόξα ἡ στρατιωτικὴ δύναμις· ἡ δὲ τῇ δοκήσει αὐτοῦ μόνου καὶ ὑπολήψει δόξης θείας· ὡς ἐνεργάζεσθαι τῶν παρόντων διανοίαις φαντασίαν ἀφίξεως θεοῦ, ὡς ἥκοντος εἰς βεβαιοτάτην πίστιν τῶν μελλόντων νομοθετεῖσθαι.

*Ejuſdem.*

Manifeſtiſſimè coarguit iſtos (Ethnicos) qui vel ex impietate vel inſcitia exiſtimant motus locales & tranſitivos eſſe circa Deum. Ecce enim luculenter deſcendiſſe ait non Deum eſſentialem, cujus eſſentia in exiſtentia ſolum intelligitur, verum ejus gloriam. Gloria vero iſta dupliciter accipitur; una quidem potentiarum præſentiam exhibens, (ſiquidem & copia militaris regis dicitur gloria.) Alter vero opinione ſolummodo & ſuſpicione gloriæ divinæ. Ita ut ſpecies adventûs Dei animis aſtantium ingeratur, quaſi accedentis ad fidem firmiſſimam eorum qui legem erunt ſuſcepturi.

Τοῦ αὐτοῦ. Ibid. ℣ 17.

Τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης κυρίως φησὶν ἐμφερέσταλον εἶναι φλογί· μᾶλλον δὲ οὐκ εἶναι, ἀλλὰ φαίνεσθαι τοῖς ὁρῶσι. Τοῦ θεοῦ δεικνύοντος ὅπερ ἐβούλετο δοκεῖν εἶναι, πρὸς τὴν τῶν θεωμένων κα-

*Ejuſdem.*

Speciem vero gloriæ domini dicit flammæ eſſe ſimillimam, potius vero non tam eſſe quam ſic intuentibus apparere. Deo oſtendente qualis eſſe videri voluit, ad conſpicientes percellendos:

[q] ἀνελπισεῖται] Scribe ἀντιπέσῃ.

[r] ἐπαγγελίαν] Huc reſpicit Theodoret. in Exod. quæſt. 59. Πῶς ἐπαγγελόμενος ὁ θεὸς μίχρι Εὐφράτου τῇ σπέρμᾳ παραδώσειν αὐτοῖς τὴν γῆν οὐκ ἐπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσιν;

[s] διεφώνησαν] Reſpicit Textûs ſacri verba ſequentia, τὸν ἐπιλίκων διαφώνησιν οὐδὲ εἷς. Vide autem de vocis iſtius ſenſu Philon. lib. de Ebriet. p. 257. & Num. xxxi. 49.

[t] ἐθνικοὺς] Forſan ἰθικούς.

[u] αὐτοῦ μόνου] Melius, ut videtur, αὐτοῦ μόνου.

non

non quod revera idem ſit, qualis apparuit. Adjicit igitur iſtud, coram *Filiis Iſraelis*, manifeſtè ſignificans, quod ſpecies eſſet flammæ, non flamma vera. Sicut vero flamma materiam totam objectam abſumit, ſimiliter quando notio Dei pura animam pervadit, pravos omnes impietatis ſenſus diſperdit, totam mentem in ſanctitatem reducens.

τάπληξιν· μὴ ὢν τοῦτο ὅπερ ἐφαίνετο. Ἐπιφέρει γοῦν τὸ ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· ἐναργέστατα μεμυῶν, ὅτι φαντασία φλογὸς ἦν, ἀλλ' οὐ φλὸξ ἀληθής. Ὥσπερ γὰρ ἡ φλὸξ πᾶσαν τὴν προσβληθεῖσαν ὕλην ἀναλίσκει, ἕως ὅταν ἐπιφοιτήσῃ εἰλικρινὴς τοῦ θεοῦ ἔννοια τῇ ψυχῇ, πάντας τοὺς ἑτεροδόξους ἀσεβείας λογισμοὺς διαφθείρει, καθοσιοῦσα τὴν ὅλην διάνοιαν.

## *Ejuſdem.*

Quod generatio in peregrinationem miſſa foret damnata, & per annos quadraginta afflicta: innumeris beneficis cumulata, innumeris etiam delictis prodens ingratitudinem.

Τοῦ αὐτοῦ. Exod. xxiv. 18.

Ὅτι ἔμελλε καταίρεσιν ἔσεσθαι ἡ ἀποικισθεῖσα γενεὰ, ἣ ἐπὶ τεσσαρακοντα ἔτεσι [x] φθείρεσθαι· μυρία μὲν εὐεργετηθεῖσα, διὰ μυρίων δ' ἐπιδειξαμένη τὸ ἀχάριστον.

FINIS.

# PRÆTERMISSA ET CORRIGENDA

IN

# PHILONIS JUDÆI Operum Tomo Secundo,

Unà cum Variarum Lectionum & Conjecturarum Novarum Spicilegio.

## Liber de Abrahamo.

PAGINA 3. lin. 3. καθαρωτάτη] Forsan καθαρωτέρα. L. 38. προθεσπρόϊνίας] Quidni προθεσπρόσινίας.

P. 5. l. 16. ἀνδρὸς] Melius ἀνδρείοις. L. 28. ἔτι δ'] Forsan ἔτι ἢ καί.

P. 6. l. 2. ἀπαλάζει] Ex Contextu scribendum videtur ἐπιπαάσαλο· *vitam placidam trahebat.*

P. 7. l. 9. πανδῆς] MS. Med. πανδῆς γάρ. L. 23. πλημμύρεινα] MSS. πλημμύρεινα. L. 27. ἔθνον] MS. Med. addit καί. L. 39. μεγάλῳ τμήματι] Melius, ut videtur, μεγάλα τμήματα.

P. 8. l. 38. τούτοις] Melius τούτους

P. 9. l. 41. βασίλειον] MS. Med. βασίλειον ℵ, confer tamen cum Exod. xix. 6. & D. Pet. 1 ep. ii. 9.

P. 10. l. 7. scribe μοιλώ. L. 30. αἱ γραφαὶ] Forsan deest ἱερά. L. 32. πληχθεὶς] Melius πειθθείς. Sicut p. 14. l. 26. τὰ μὴ πειθθέντα λογίοις. Cui etiam consonare videtur, Heb. xi. 8. πίστει ὁ (sic enim lego) καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσε. L. 42. ἀνωμάων] Adde μερῶν.

P. 11. l. 47. ταύτῃ τις] Scribe ταύτῃ τι. De Abrahamo enim unicè agitur. Abrahamum vero priusquam vocaretur, idololatram fuisse vulgò traditum. Vide Jos. xxiv. 2. Judith. v. 6, 7. 8. Sic quoque Philo Noster lib. de Nobilitate p. 441. Joseph. Ant. lib. 1. c. 7. Clem. Alexand. Strom. i. p. 334. Cyrill. Alex. cont. Julian. lib. iii. in fine. D. Aug. de Civit. Dei l. x. c. ult. Suid. v. Ἀβραάμ. Vide etiam Bonfrer. ad Gen. xi. 31. Et Genebrardi Chronicon ad annum 3949.

P. 12. l. 1. Δανοίξας] MS. Med. διοίξας.

P. 13. l. 9. μεθωρμίσαλο] Melius, ut videtur, μεθηρμόσαλο. vide dicta supra ad p. 4.

P. 14. l. 12. scribe ἀνοδίας. L. 42. ἀκροατῆς] Quidni αὐτοκράτορος.

P. 15. l. 26. αἰπύ] Quidni αἰπεῖ. L. 32. ὀΐπω] Anne ὄπω.

P. 16. l. 10. ἀπαμφιάσας] MS. Reg. Par. ἐναμφιάσας.

P. 17. l. 44. ἰώρων] Melius MS. Linc. ἐνεώρων. Sicut etiam Noster infra p. 156. ἃς ἐνεώρα τοῖς ἀνδράσι. Item lib. de Joseph. p. 42. ἐνορῶν ἦν ὁ Πατὴρ αὐτῷ Φρόνημα, & sæpius alibi.

P. 20. l. 2. ἀλλοίλεικς] MS. Med. ἀλλότριοι.

P. 22. l. ult. ἐχέτω τάξιν] Quidni τετάχθω τάξιν. Sic enim alibi scribere amat Noster. Vide lib. de Humanitate p. 396. de Præm. p. 420. & de Legat. p. 571.

P. 24. l. 47. scribe φθείρας.

P. 25. l. 33. ἐκάμφθη] Nonnulli Codices εἰνάμφθη. atque sic alibi sæpius scriptum à Philone. Vide de Joseph. p. 44.

P. 26. l. 7. ζωεχύθη, ℵ] Melius ἢ καί. L. 18. ἐξαρπάσας] Quidni ἐξαρήσας, *Constringens.* Textus facer ζυμποδίσας. L. 27. ἡ προέξις] MSS. ἥδε ἡ προέξις. L. 32. δόξει] Forsan δοκεῖ. L. 35. λυτήρια] Anne λύτρα.

P. 27. l. 2. ἡ μακρὰ] Melius μιᾶρά. similiter forsan emendandus Noster Vol. I. p. 238. L. 5. πολὺ] Nonnulli Codices πολυετίαν. L. 31. ταῖς ἀπάντων] MSS. ταῖς ἀπ' ἀνθρώπων. Infra quoque scribitur, ὧδε φόβος τις ἦν ἀπ' ἀνθρώπων. L. 42. κεκρατῆσθαι] Anne κεχρῆσθαι.

P. 29. l. 50. ἀμιγῆ] Scribe ℵ ἀμιγῆ.

P. 30. l. 6. ἀρετῆς] Melius ἀρχῆς vel ἀρχήσης ἀρετῆς. Sic supra p. 15. ἀρετὴν ἧς τὸνομά ἐστι Χαλδαῖοι μὲν Σάῤῥα, Ἕλλησι δ' ἀρχή. vide lib. de Ebriet. p. 139.

P. 33. l. 12. καρπῶν] Melius ℵ καρπῶν. L. 29. ἀναγαγόντες] Forsan ἀπαγαγόντες. Sequitur enim προσαπάγεσι. vide etiam infra p. 54. L. 48. scribe καὶ ἀλέγῃ.

P. 35. l. 39. τούτων] Scribe ταὐτῶν, scil. ἀρετῶν.

P. 37. l. 1. ζαφέσαλα] Melius forsan ἀσφαλέσαλα, *Certissima.*

P. 38. l. 37. δύσκοπως] Forsan δύσχως.

P. 39. l. 36. ὡς] Omnino repone ὅς.

## Liber de Joſeph.

P. 41. l. 14. ἄκρ℺] MS. Med. καὶωρθωκὼς, idque, ut opinor, rectius. Similiter Plato de Legibus lib. viii. p. 833. τὰς ϖερὶ ὁπλομαχίαν ἄκρας.

P. 44. l. 9. ζώμαῖι] MSS. Med. & Vat. ϖλώμαῖι. vide ſupra p. 38. L. 43. ὀργὴν] MSS. εἰς ὀργλώ.

P. 45. l. 10. ταΦ℺] Cl. Markland reponit, τρόπ℺. L. 12. ἀϖατασμάτων] MSS. ἀϖατασμῶν.

P. 46. l. 8. δηλωμβύω] MS. Med. δηλωμβύω. Mox pro γεγέμμαῖι] Melius forſan ϖεφίμαῖι. L. 12. λόγ℺] Forſan νόμ℺, vel deeſt ὄρθ℺. Sic enim infra l. 32. τῦ τῆς Φύσεως ὀρθῦ λόγυ. L. 33. ſcribe ϖροθήκη.

P. 50. l. 34. ϑπληδύει ὃ ἀρετλώ] Forſan ſcribendum ϑπληδύει ἢ λόγων ἀρετλώ. Emendationis Ratio patet ex ſequentibus.

P. 51. l. 9. νεωτέρων] Forſan ἑτέρων. L. 34. κ ϯ] Forſan κ ϯ τλώ. ſcil. *Secundum animi ſui lubitum.*

P. 52. l. 32. τὸ τῦ] Scribe τὰ τοῦ.

P. 53. l. 25. ἀλεξίκακον] Forſan κ ἀλεξίκακον.

P. 54. l. 11. τοῖς Φιλοσοφίας] MS. Med. ϯ Φιλοσοφίας. L. 33. ὑϖοκεκινομβύων] Idem ὑϖοκεκιναμβύων.

P. 55. l. 1. Δβήκεσιν] Quidni σύϊκεσιν? vide LXX. Gen. xl. 18. Mox pro ἑτέρυ, repone ἑταίρυ.

P. 57. l. 15. ὑϖοβάλλονῖα] Scribe ὑϖοβάλλον τά.

P. 61. l. 31. ſic forſan ſcribendum & diſtinguendum, Δβηκείνειν εἰκόσι ϛοχασμοῖς, διλόγοις ϖιθανότησι, &c.

P. 62. l. 46. ὑϖαίτιον] Senſus loci ſcribi poſtulat, ἀχ ὑϖαίτιον.

P. 64. l. 18. ὅλη] Melius ὅλλω, ſcil. κοινωνίαν, Mox l. 20. pro αἰρεμβύυς, ſcribendum videtur αἰρεμβύοι.

P. 65. l. 1. ἀϖαρθεὶς] Scribe ἐϖαρθείς. L. 14. ἀϖέχθεσθ. L. 36. κ] Deeſt MS. Med.

P. 66. l. 9. ϑπὶ δὴ] Sic MSS. In Editis ſcriptum fuerat ἐϖειδή. L. 34. ζυνεφέλκεῖ℺] Forſan ἂν ἐφέλκεῖ℺. L. 46. οἷς] Omnino repone ὡς.

P. 69. l. 18. ϖολυΐσλὲς] Dubito an rectè. Nam p. 70. legimus, τερϖνιζαι μὴ ὑ ζφόδρα ϖολυΐσλεῖς εἰσημίζον] idque ſic notanter à Philone ſcriptum. Unde ſuſpicor ſcribi hìc debere, ὑ ζφόδρα ϖολυΐσλὲς ἄεισον. L. 39. ϑεοφιλέϛαῖον] Neſcio annon melius in Editis ſcriptum ϑεοφιλέϛαῖ℺. Sicut LXX. Job. xxxiv. 18. ὁ λέγων—κάϑεδέϛαῖ℺ ϖοῖς ἄρχυσι. L. 42. ἐϖιϛρέφι] Ex Contextu ſcribendum, ἀϖοϛρέφι, *Se avertit.* Sicut etiam ſcriptum ſupra p. 66. l. 20.

P. 70. l. 15. ſcribe ἐϖαίνυς.

P. 72. l. 23. ϖροσαχθέν℺ες] Scribe ϖροσαχθέν℺ες.

P. 73. l. 21. κ ϯ ϖόλιν] Deeſſe videtur αὐτὸ vel ἰδίαν, vel ſcribendum τὰς ϖόλεις. Sic etiam emendandus Noſter infra p. 182. l. 13. L. 32. θέομαι] Melius θέομαί ϖυ, &c.

P. 74. l. 4. ϯ ὑϖοϛνωθέν℺α] Deeſt ἰὸν, ut videtur. L. 32. αὐτῳ] Scribe αὑτῷ vel ἑαυτῷ.

P. 76. l. 30. χρεὰ] Forſan ζυϛήϖεια. ſicut alibi monitum. Vide dicta ad lib. de Nobilitate, p. 442.

P. 77. l. 43. αἷς] Melius ἅς.

P. 78. l. 13. χάϱειν] Forſan redundat. L. 28. ἐνδεδεμβύη] Melius ἐνδεδεμβύης, ſcil. ψυχῆς. L. 46. ἐξῆς] Forſan ἕξω.

## De Vita Moſis, Lib. I.

P. 80. l. 5. ἀξίοις] Forſan ἀξιῶσι, *Cupientibus.*

P. 81. l. 31. μήϖω Scribe μή ϖω.

P. 83. l. 10. ζωϖῆς] Forſan ζωϖιᾶς ſicut infra p. 124. Mox pro ϯ ἐνδοιασμὸν, repone τοῦ ἐνδοιασμοῦ. L. 26. δίλωῖ] Quidni δίμεγίθη.

P. 84. l. 8. ϖαρέχοῖ℺] Scribe ϖαρέχοῖας. L. 21. κ Δβ] Melius κ ϯ διά.

P. 87. l. 28. ὁϖότε] Forſan εἴ ϖοῖε.

P. 88. l. 28. ἀεὶ] Si Codices ferrent, reponerem τὰ ϑεῖα. L. 37. ἔθεσιν] Forſan ἤθεσιν, *Moribus.* L. 45. εἰκότ℺] Scribe εἰωθότ℺.

P. 89. l. 7. νίμυσι] MS. Med. ϖέφυσι.

P. 90. l. 14. poſt καλοκἀγαθίαν, rectè notat Markland, deeſſe participium ἀθρήσας, vel vocem ſenſus conſimilis. Deinde ſcribendum καὶ μαρῖυρήσας ὡς.

P. 91. l. 1. χαρᾶς καὶ ἀδόλυ] Omnino repone καθαρᾶς κ ἀδόλυ. Sic enim infra Noſter p. 105. γνώμη ἀδόλῳ κ καθαρᾷ· p. 190. ἀδόλυ ἓ καθαρᾶς διάϑεσεως. Item p. 663. φιλίαν ἄδολον κ καθαρᾶν, & alibi paſſim. L. 28. ſcribe ex MSS. verbis tranſpoſitis, ϖρὸς ϯ ἐϖιτιθεμβύων φθαρήσεϑ℺.

P. 92. l. 25. ἱλεῶῖας] Scribe ἱλεῶῖ℺.

P. 94. l. 2. κατ' αὐτὸν] Melius καθ' αὐτόν. L. 11. ῥεῖν] Quidni ῥβύσειν?

P. 95. l. 2. ἀσέβειαν] Scribendum omnino ἀσεβείας. L. 9. δυατῶν] Melius δυαϛῶν.

P. 97. l. 24. Δναπνβύσαῖες] Quidni ἀναπνβύσαῖες.

P. 98. l. 14. ἱκαῖασκβύάσας] Forſan ζυϛκαῖασκβύάσας, *Qui conſtituit poteſtates.* L. 38. ἐτησίαι] MS. Med. ὑετίαι.

P. 101. l. 1. ὑϖοπύρυς] Forſan ὑϖοπύρυς. Textus ſacer Exod. ix. 10. Φλυκῖδες ἀναζέυσαι. Heſych. v. Φλύκῖαινα. τὸ ἀϖὸ ϖυρὸς Φύσημα. L. 9. ἀϖοκεκθέν℺ων] Forſan ζυϛκεκθέν℺ων. L. 55. ἐϖιζημίλω] Melius ἐϖιζολῶ, *Mulctam* vel *damnum.*

P. 102. l. 16. ϖρῶτον] Videtur redundare.

P. 103. l. 9. ϖρὸ] MS. ϖρέ. L. 35. τολμῶσιν] Græc. Caten. inedit. ἐθέλυσιν. L. 24. δικαίυ] MS. Caten. ϑεῦ. L. 32. ſcribe σώζεϑ℺.

P. 104. l. 45. ἀεὶ] Deeſt MSS.

P. 105. l. 17. βλέϖοῖα τ] Scribe βλέϖοιῖα, ϯ τ. L. ult. μῖλαλαῖχάν℺] MSS. μῖλαλαμβάν℺.

P. 106. l. 3. ſcribe ἐνεγεάφη.

P. 107. l. 5. νέων ἐϖ' ἐχθρὺς] Dele. L. 9. καὶ μακρᾶς]

μακρᾶς] Vel dele ᾗ, vel repone ἀντελᾶς τῇ μακρᾶς. Sic infra p. 173. ἀντελᾶ ᾗ μακρὰν ἴρημον ἀνύσαντες. L. 12. ἐπ' ἐλθούσας] Melius τλώ.

P. 110. l. 14. μιλάσασιν] Vulgo à Philone vox μιλανάσασις, usurpatur, & sic etiam MS. Med. L. 23. scribe ζυλιᾶναι μὲν πᾶς. L. 30. καλεσκδυασμένον, &c. Sic malim reponere περικαλεσκδυασμένον ἐκ φύσεως, ᾗ ποιᾶν δυνάμιν ἢ τάχα ἠγνοῆτο· *Antea à natura conditum atque virtutem exerens, quæ fuerat ignorata.* L. 37. ζώπυρον] Melius ζώπυρόν τι.

P. 115. l. 1. ὑδάτων] Scribe ὕδωρ. L. 13. νέμον] Melius ἐνέμοῖο.

P. 116. l. 11. χαλκηλείας] MS. Med. τὰς δὶ χαλκηλείας.

P. 117. l. 6. Φύσεις] Forsan ὀκΦύσεις. L. 12. περιεμπόμενοι] An ἀμφιεμπόμενοι. L. 31. ἰχυρότῃ] MS. ὀχυρότῃ. L. 33. scribe γιγαντώδεις τάς. L. 45. ἧς] Melius καί.

P. 119. l. 22. scribe τά. L. 42. ἐρλωικαῖς] MS. Med. ἐρημίαις ☧ ὕτω ἐρλωικαῖς.

P. 120. l. 31. Χανάνης, &c.] Scribe ὁμόρα Χανάνης, Ἄρραδ ὄνομα· *Rex conterminæ regionis Chananæ, Arad nomine.* Vide LXX. Num. xxi. 1.

P. 122. l. 7. διὸ] MS. Med. δι' ὧν. Et mox pro ἄλον scribe καθᾶλον· sicut infra l. 33. & p. 129. l. 17. L. 50. post τινας, videtur deesse ὁ Βαλάκης, vel ὁ βασιλεύς.

P. 124. l. 1. πιστότερα] MS. Med. ἀληθίστερα.

P. 125. l. 37. Φανερῶς] MS. Med. ΦΑΦανῶς.

P. 126. l. 5. ἀκίνδυνα] Markland ἀνήδονα, *Injucunda.*

P. 127. l. 24. ἀσίβημα—μίγισον] MS. Med. ἀσίβειαν—μεγίστω. L. 39. vide annon post δημοσιεύειν deest τὸ κάλλος.

P. 128. l. 51. ἐπ' ἔξοδον] Melius scribitur conjunctim ἐπέξοδον.

P. 130. l. 5. ζυγροϊσμένων] Melius ζυγροτένων.

P. 132. l. 22. scribe δὶ ἀλωτότεροι. L. 32. λειπόλαξιον—λειποστάτιον] MSS. λειπόλαξιον—λειποστότιον. L. 44. ἀεὶ ποιούμενον] Forsan ἀνιποιούμενον, vel περιποιούμενον. Sic p. 133. l. 39. ᾗ δὲ ταύτας ΦΙλεποιήσαιο τὰς δυνάμεις.

P. 133. l. 33. προλαβὼν] MS. Med. λαβὼν, & sic rectius.

## De Vita Mosis, Lib. II.

P. 135. l. 40. ἀγνοῶ μᾶλ] MS. Vat. ἀγνοῦμᾶλ.

P. 137. l. 6. ἢ ΦΙμάχηλα] MS. Med. ἠχ ὑπερμάχηλα. L. 7. ἅτω] Forsan ἅ πω. Et mox νομισθείη pro νομισθέν. L. 26. ζωνελόηλι] MS. Med. ζωνελόηλα. L. 34. ὧδε] Idem ἅτως. L. 48. πέταλον—τιμῶν] Haud rectè. Forsan πέταλον—τίλλειν. Sicut D. Luc. vi. 1. τὰς στάχυας τίλλειν.

P. 138. l. 6. πολὺς ἄκρᾶΦ] Cl. Markland notat deesse negationem, reponique adeo vult, ἅ πολὺς ἄκρᾶΦ. L. 8. ἀκόρεισοι] MS. Med. ἀκόρεστοι. Scribe ergo, tenui mutatione ἀκόλαστοι. L. 31. ὀμβρείᾳ] MS. Med. ὀγβρείᾳ.

P. 139. l. 30. δισόχως] Forsan δύσκοπως, ut fere. L. 44. αὐχλῶ] MS. Med. ἀχχή. Et mox ΦΙκλινόμᾶΦ pro ΦΙκλυζόμᾶΦ.

P. 140. l. 3. μακρᾶ] Idem πολλᾶ. L. 16. πρῶτον] Melius πρώτων. L. 21. εἶδεν] Repone οἶδεν. L. 35. δὴ] Melius ἤ. L. 37. ἐάν τε] Adde γάρ. L. 39. ᾗ ἀμφοτέρως] Markland reponit ὅσοι ἀμφοτέρως, & sanè optimè ad sensum.

P. 141. l. 3. ἀεὶ νεαζούσης] Melius ad sensum, ὡς ἀεὶ νεαζούσης. L. 23. πλείων—ἕτερος] MS. Med. πλείω—ἕτερα. L. 43. ζυμφωνία] Idem ζυμφυΐα.

P. 142. l. 16. κλίσιν καὶ ἀχλῶ] Melius κλίσιν ἢ ἀχλύ. L. 28. διὸ ᾗ τὰς] Omnino deesse videtur, ἀγαθὰς vel δύσεβεῖς, ut patet ex Contextu.

P. 143. l. 23. μόνον] Repone μόνᾶ.

## De Vita Mosis, Lib. III.

P. 146. l. 12. ἀναΐκαίαν] Melius ἀναΐκαίας, scil. τροφῆς. L. 23. ἀναΐκαῖον] Scribe ἀναΐκαῖον ἂν, &c. L. 36. ζωμάτων] Ex Contextu scribendum videtur, χρημάτων, *Formarum.*

P. 147. l. 40. χαλκαῖ γάρ εἰσιν] Scribe ἦσαν. Sicut supra l. 16. χαλκαῖ δὲ ἦσαν.

P. 148. l. 18. παΐκαλον] Melius τὸ παΐκαλον. L. 22. ᾗ τ] Scribe τὸ τ.

P. 149. l. 1. ἐδημιύρει] Rectius ἐδημιυργῆτο. Aliter enim deesse videbitur, αὐτὸς vel ἐκεῖνᾶ.

P. 150. l. 1. ὡσανεὶ] Forsan ᾗ ὡσανεί.

P. 151. l. 15. τὸ ἀναλωΐκὸν, &c.] Negativa particula ἅ alieno loco ponitur. Sic ergo levi transpositione sententiam distinguo, ἅ τὸ ἀναλωΐκὸν τέτων αἰνιτλόμᾶ, τὰ μέλη, &c. *Non istorum (sacrificiorum) absumptionem significans,* scil. *membra & partes victimarum.* L. 28. καὶν] Repone καί. L. 30. τέτοις] Melius πρὸς vel ὅτι τέτοις. L. 35. scribe ἀμιγεσίεργς.

P. 152. l. 17. αὐτὰ] Melius αὐτὰς, scil. γλυφάς.

P. 153. l. 16. τὰ] Scribe αὐτά.

P. 155. l. 15. ὅταν εἰσίῃ] Quidni εἰς τ νεὼν εἰσίῃ? Sicut infra p. 356. ὅπως οἱ μέλλοντες εἰς τ νεὼν εἰσιέναι ἱερεῖς.

P. 157. l. 8. ἱερᾶς ὑπουργίας ὦσι] MS. Med. ἱερουργίας ὑπουργῶσι εὖσωοι] Ubi liquet à Philone scriptum fuisse εὔζωνοι. L. 43. idem pro ὀργιὰ, habet ὀρώμενα.

P. 158. l. 16. ἀναμίξας τὸ] Melius ἀναμίξας τε. L. 35. scribe διεκπαίειν.

P. 160. l. 13. ἀναπαυθεὶς] Forsan ἀνιαθείς. L. 34. τις γὰ] Melius εἴ τις γάρ.

P. 162. l. 12. τῇ ᾗ λοιπῇ] Anne τῇ ΛΘυτικῇ? L. 47. οἷς ᾗ δεῖν] Forsan ΦΘάσειν. Sicut p. 163. l. 3. ΦΘεύδει πρὸς μακαριότητα.

P. 164. l. 24. post πρῶτον, videntur quædam deesse. Mox pro ὅτι, scribe ὅ, τι.

P. 165.

P. 165. l. 1. μεμιασμὴν] Scribendum ἢ μεμιασμὴν. L. 26. αἰσθήσῃ τυφλῇ] Forsan αἴσθησιν τυφλὴν.

P. 166. l. 34. γνωητῦ] Anne γνώστυ? sicut supra sæpius. Hesych. v. Γενίταν πατέρα.

P. 168. l. 30. ἔρσον] Melius, ut videtur, ὄρσανον. Mox l. 32. ex Codice Mediceo, scribe ζυνησυχάσειν. L. ult. ὦδε καιρὸν] Forsan ὦδὲ καιροῦ.

P. 170. l. 2. post ἀνίλιηψις] Additur ἔτι in Cod. Med.

P. 171. l. 32. χρηματίσας, &c.] Sic scribe & distingue, χρηματίσαι δέ φημι; L. 40. ἐπάξιον] Sensus scribendum monet, ζκ ἐπάξιον.

P. 172. l. 18. τῶν λαμβανόντων] Cl. Markland conjicit deesse κατ' ὀφειλών. Sic enim supra p. 171. l. 17. καθ' ἣν τὰς κληρωχίας ἄνδρες ὤφειλον ἀφαιρεῖσθαι, γέρας ληψόμενοι, &c. L. ult. κληρωχίαν] Idem reponit δυάμιν. Sicut p. 164. τέσσαρες εἰσὶ τόποι χρησμοῖς νομοθετηθέντες, μικρὰν ἔχοντες δυάμιν.

P. 173. l. 7. scribe ἄνδρες. L. 18. post ἀελθήλοις, videtur vox aliqua deesse.

P. 174. l. 19. φθορεῖ] Melius φθορεύ. L. 23. ὑπαναπλωσάντων] Forsan ἐπαναπλωσάντων.

P. 176. l. 36. δόξαντ' ἂν] Melius δόξαντ' ἄν.

P. 177. l. 47. ζωισάμενοι ἢ ἀθροιζόμενοι] MS. θησωισάμενοι ἢ ζωαθροιζόμενοι.

P. 178. l. 44. ἐξίτειναν] Anne ἀνίτειναν, *Sursum erexerunt.*

P. 179. l. 26. ἀγνύῃ] MS. διδυθυύῃ. Ferri potest utraque lectio. L. 28. προσφητεύει δεξιῶς] Sic scribendum forsan, & distinguendum, προφητεύει· δεξιὼν ὡς, &c.

## Liber de Decem Oraculis.

P. 180. l. 4. πρωτέρσις] MS. Med. ἡμιτέρσις. L. ult. post ὅτι, in eodem additur δήπουθε.

P. 181. l. 7. ἕν] MS. Med. ἔν. Unde sic locum scriberem & distinguerem, πρὸς ἀπάτιον. Ἐν πόλεσιν ἔν καὶ, &c. L. 38. ὄντως ὄντα ἀληθῆ] Melius, ut videtur, ὄντως ὄντα ἢ ἀληθῆ.

P. 182. l. 9. σιτία] Additur in Codice ἢ πολά. Idem mox pro νόσων, habet νοσημάτων. L. 13. ἢ πόλιν] Melius πόλεις. Sicut supra modo, ἂς μιγάδων—ὄχλον ἀνθρώπων ἢ πόλεις προσπελάψαντο.

P. 183. l. 8. scribe Δαιμάτων, οἷς.

P. 186. l. 13. προσυπαντῶσα] Scribe προαπαντῶσα. sicut passim alibi.

P. 188. l. 31. καιόμενοι ἢ καλακαιόμενοι] Manifesta in verbis tautologia. Unde pro καλακαιόμενοι, Markland reponit καλακαινόμενοι, *Confecti.* Confer tamen cum p. 91. l. 28. τὸ ἢ μὴ καλακαίεσθαι τὸ καιόμενον.

P. 190. l. 20. βυλδόμενοι] Quidni βυλόμενοι? L. 24. scribe οἷόν τ' ἦν.

P. 194. l. 21. χρεῶν ἦν] MS. Med. χρήζει. L. 23. πλανώμενον] Idem πλαζόμενον. L. ult. post ἀνώμαλον, videtur deesse καί.

P. 195. l. 21. καὶηγορεῖ] Melius κακηγορεῖ, ut liquet ex Contextu.

P. 197. l. 18. σχολάζουλας] Melius ἐνσχολάζουλας. L. 21. βυλδυτηρίῳ] Forsan δικασηρίῳ.

P. 198. l. 27. ἐναντίως] MS. ὑπεναντίως.

P. 200. l. 17. θεσσυλάτυ] Idem ἀγελωλάτυ. L. 45. ἐληλάκασι] Scribe ex Cod. Med. ἀπεληλάκασι. sicut alibi sæpius scribitur.

P. 201. l. 40. ἀνδρὸς] Markland addit ὅς.

P. 202. l. 8. ἐναπερυγὼν] Anne ἐπαπερυγών? sic enim Noster infra p. 393.

P. 203. l. 12. μὴ κωλυόμενα—αὔξει] MS. Med. ἐδαμῶς κωλνόμενα ζωαύξει. L. 22. post ἀμαρλάνυσι, additur in Johan. Monach. MS. à quo hæc citantur, δικασᾶις; idque omnino rectè ad sensum.

P. 204. l. 4. κινῦλα] Melius, ut videtur, κλονῦλα. L. 22. γλιχόμενον] Forsan γλιχομένην, scil. ψυχὴν.

P. 206. l. 2. scribe ἀνώμαλα.

## Liber de Circumcisione.

P. 210. l. 1. ἔιδει] Scribe ἐν ἔιδει. L. 9. post ἀχαιόταλον, adde ex Codice Mediceo ἢ φιλοσοφώταλον. L. 10. προσῆκον] Idem πρέπον. L. 11. scribe ἀναζητῆσαι.

P. 211. l. 13. προσυπερβάλλουλες] Forsan προσυπερβαλλόντως. L. 43. ζῶον] Forsan ζώων.

## De Monarchia, Lib. I.

P. 214. l. 1. ὠρισμῶν] Scribe ὡρισμῶαις, scil. φδαῖς.

P. 215. l. 8. πλησίων] Repone πλησίον.

P. 216. l. 6. ἀπεργαζόμενοι] Melius ἀπεργασόμενοι.

P. 217. l. 35. πρώτων] Melius πρωτείων.

P. 218. l. 7. καλαχθεὶς] Forsan καλακεχθεὶς, vel potius καλακεχάξας, *Exclamans.* Sic enim infra lib. de Humanitate p. 400. μονονὲκ ἄνθρωπος βοᾶν καὶ κεκραγώς. L. 37. δορυφορήσας] Melius δορυφόρους. L. 47. ἐνεργείας] Scribe ἐναργείας.

P. 219. l. 4. μεισμῶας] Melius μεισήσας.

P. 229. l. 35. δεχθὲν] MSS. δεχωθέν.

P. 221. l. 43. ἀνεδυνήσουλες] MS. ἀνδυσήσουλες, idque rectius.

P. 222. l. 6. διελδύσει] Idem διεξελδύσει, & sic rectè.

De

## De Monarchia, Lib. II.

P. 222. l. 3. ἴχονλα] Melius ἶχον, ſcil. τὸ ἱερόν.

P. 223. l. 16. οἱ δὲ] Scribe οἳ δέ. L. 38. ϖϱοφαινομϵ́νων] Quidni ϖϱοφαινομϵ́νων?

P. 224. l. 28. ἀεὶ] Sic MS. (Λϵιμενῆ ϑ᾽ ἡὶς ἀεί.)

P. 225. l. 8. μυθοπλαϛῆϭι] Quidni τυφλοπλαϛῆϭι? ſicut alibi ſæpius. L. 33. ϑυϭιαϛηϱίῳ] MS. βωμῷ. L. ult. χϵ῍ ζϵλιώνην] Forſan μιλά. ſicut alibi ſæpius.

P. 226. l. 3. ἀϰϱωμίων] MS. ἄϰϱων ὤμων.

P. 227. l. 43. ὑπομνημονϵύϭαι] Forſan ὑπομϵμνῆϭθαι, *Meminiſſe.*

P. 228. l. 34. λαβῆϭαν] Scribe βαλῆϭαν. Sicut apud D. Luc. xxi. 1, 2. βάλλονϯ τὰ δῶϱα—χήϱαν πϵνιχϱὸν βάλλουϭαν δύο λϵπτά, &c.

P. 231 l. 15. ϰ᾽ ναυάϱχαις] Omnino dele ϰαὶ, & ſcribe ναυάϱχοις ex Cod. Med. L. 35. ὧν, ἵνα] Videtur ὧν redundare. L. 48. forſan ϰ᾽ ϯ δῆλον.

P. 235. l. 12. ἤνυϱον] MS. Med. ſic ἴνυϱον, ἴνυϱον τὸ ἴλϵιρον λίγϵ. L. 15. ſcribe οἰνοφλυγίας. L. 40. ὀπτνώτϵϱον] Forſan ἀϕθονώτϵϱον.

P. 236. l. 16. ἐνϵπίμλανλο] Deeſt in Cod. Med. & abeſſe poteſt, ſenſu integro. L. 44. ἰᾷ] Forſan ἴϰα.

P. 237. l. 8. poſt πόλεμον, additur ϑσαις in eodem.

P. 238. l. 15. ſcribe πανλελῆ. L. 37. dele ὑπὲ, vel repone ὑπίϱ. L. 41. ϑπϕίϱϵϑϫ] Scribe ϖϵϱιϕίϱϵϑϫ.

P. 240. l. 5. ſcribe οἶδ᾽ ὅτι. L. 11. χϚ ϑϵὸν] Ad vitandam tautologiam forſan χϚ τὸ ϑῖον, *Secundum id quod congruum eſt.* L. 34. ϑπϕϵϱομϵ́νην] Forſan ϖϵϱιϕϵϱομϵ́νων.

P. 241. l. 34. ϰϱϵίαῖς] MS. Med. ϰϱϵτῆς.

P. 243. l. 14. ϑ᾽ϰαϵϊϭῇ] Scribe ϑ᾽ϰαϵϊϭϴ, modo imperativo.

P. 244. l. 3. ϖϱανομημάτων] MS. ἀνομημάτων. L. 19. αἱμοϵιδῆϛ] Idem ἰϑμιοϵιδῆϛ.

P. 245. l. 12. ταὶϛ] Scribe τά.

## Liber de Sacrificantibus.

P. 251. l. 11. ἀνϵμάξω] Forſan ἐναπϵμάξω. ſic enim vulgò ſcribitur à Noſtro.

P. 252. l. 1. φιλόϭοφον] Melius, ut videtur, ζοφόν. L. 45. ſcribe ϑοϱᾷ.

P. 255. l. 17. ϖϱὸϛ τῷ] Melius πϱό.

P. 256. l. 4. ἀϑϵνϵίας] Forſan ϰϵϑϵνϵίας.

P. 257. l. 42. ϖϱονοίας] Melius ϖϱονομίας. vide dicta ad p. 246.

P. 259. l. 13. ὑπαχθῶμϴ] Forſan ἀπαχθῶμϴ. vide ep. ad Gal. ii. 13. 1 ep. ad Cor. xii. 2.

P. 261. l. 26. ϑπϕϵϱομϵ́νϰς] Quidni ϖϵϱιϕϵϱομϵ́νϰς? ſicut ſupra non ſemel monitum.

P. 263. l. 41. ἐπαληθεύϭιν] Melius ἐπαληθεύονϯες.

P. 265. l. 4. ἐϰεῖνα] Deeſt in Codice Mediceo, & deeſſe poteſt, ſalvo ſenſu. L. 34. ϰ᾽] Scribe ϑϵ́.

P. 266. l. 20. ἀϭμϴνίζηϛ] Melius ἐναϭμϴνίζηϛ. ut ſæpius alibi ſcriptum à Philone. Sic ille lib. de Mund. Opif. p. 36. ἐνηϭμϴνίϭϵ τῇ ϑϵ́ᾳ.

P. 272. l. 20. ἀγαναϰλήϭας] Scribe ἀγαναϰλήϭαϛ.

P. 275. l. 3. ἴϭω] Anne ἴϭϴ? *Sciat ſe.* & ſimiliter infra l. 41. & alibi ſæpius. L. 19. ἀλληγοϱῆϭαι] Forſan ἀλληγοϱία, vel ἀλληγοϱίαι.

P. 284. l. 12. ſcribe ϵἰ ϰϱύοιϵο. L. 40. ϑϵιϰνύϵιϛ] Forſan ϑπιϑϵιϰνύϵιϛ. L. ult. ϖϱοϭαποβάλλῃϛ] Quidni ϖϱοϭαποϰλύῃϛ.

P. 285. l. 3. poſt ἀτυχίαν, adde ϰϵίνονλα. L. 11. ϖϱοϭῆϰϵν] Forſan ϖϱοῆϰϵν. vide infra p. 291. l. 31. Sic quoque præcedentia ἃ ϖϱόηϰαλο μὴ ϰομιζόμϴνοϛ. L. 16. χαέλας] Scribe χαέλ῍. L. 29. ϑῆτας] Quidni μιϑωτάς? Vide ſequentia p. 291. l. 32. μὴ ὡϛ φύϭϵ δέλοιϛ, ἀλλ᾽ ὡϛ μιϑωλοῖϛ ϖοϭφέϱων῍).

P. 286. l. 43. ὁμολογημϴ́νας] Melius, ut videtur, ἐϰλεγομϴ́νας.

P. 289. l. 33. ἐναπιναίως] Scribe ἐξαπιναίως.

P. 293. l. 20. ſcribe διχόμλω῍.

P. 294. l. 7. τῶτο] Omnino repone τούτῳ. L. 28. τὸ ϑ῍] Scribe ὁ γάῤ. L. 33. ϖϱοϵοῤ῍] Quidni ϖϱοϵϵόῤλι῍, ut ſupra ſæpius.

P. 296. l. 29. δϵϰλιϰωλάταις] Omnino repone δϵντιϰωλάταις. Sicut Noſter lib. de Legat. p. 590. γϵ́ϕϵι Τιβϵϱίῳ δϵιλιϰωλάτας ϑπιϭολάς.

P. 299. l. 1. ϭχολάζων] Forſan ἐνϭχολάζων.

P. 301. l. 3. ἀϭμϴνίζονλα] Vulgo ſcribitur ἐναϭμϴνίζονλα. L. 30. ϰηϱϑιϰϵῶν] Forſan αἰϛχιϭϑιϰϵῶν. L. 32. μητίϵϱϵ ϑ῍] Adde αὐτῶν ex Cod. Med. L. 38. γήϱως] Forſan ϰήϱϵως. L. ult. ſic MS. λαίϰ, ϰ᾽ ϑ παιδός.

P. 302. l. 45. ζωόδον] Scribe ζωῴδον.

P. 303. l. 18. ϰ᾽ δίδυμοι] Videtur ϰ᾽ redundare.

P. 304. l. 12. ὁμοίως] Melius ὅμοιον. L. 16. ἄδϵλφα] Melius ἀδϵλφαί.

P. 305. l. 4. διδαϰτέϑω] MS. ϖϱοϭδιδαϰτόμϵνοϛ. L. 32. ἄξιοι] MS. ἐπάξιοι. eſtque ea vox frequentius uſurpata à Philone.

P. 306. l. 6. φύϰϵϭι] Forſan φύϰϴ. L. 8. λίπα χϵλόμλνοι] MS. ὑπϵχϵλόμλνοι. L. 9. ἐν ἅπαϭι] Forſan ϰ᾽ ἅπαϭι. L. 17. ἴϭω—ὑπομλῶν] Forſan ἴϭω—ὑπομλῶν· *Sciat ſe perpeſſurum.* vide ſupra p. 275.

P. 307. l. 1. ἔτι ϖ῍] Melius ϖ῍ ἔτι. L. 31. μηδὲν] Forſan ϑρίμμα, vel ſcribendum μὴ ϰλῆν῍. Sicut lib. de Juſtit. p. 369. τὰ ϰλήνη μὴ ὀχοῦϵιν ἑτϵροζύγοιϛ. L. 41. ſcribe ϖώλοιϛ.

P. 308. l. 2. ἀηδϵϛάτας] MS. Med. ἀϰηδϵϛάτας. Forſan ἀννηϵϭοάτας. vide infra p. 316. l. 30.

P. 309. l. 15. ϰ᾽ τϵπίϰϵϭνον] Dele ϰαί.

P. 310. l. ult. ϖηγὰϛ] Repone ϖάγαϛ.

P. 311. l. 16. νόμϴ] Forſan ϰϑ᾽ νόμϴ. L. 35. διωμολογήϭαλο] Scribe διωμολογήϭαλο ἄν.

P. 313. l. 19. ϰ᾽ ταὶϛ] Melius ἢ τάϛ.

P. 314. l. 42. τὰς παρανομηθέντας] Melius, ut videtur, τὰς ὑ παρανομηθέντας. L. 44. πρόωρον] MS. ἄωρον.

P. 315. l. 3. πάθος ἀδύλητον] Anne ἀδύλητον. L. 11. ſcribe δυώδη). L. 32. ἀνελεῖ] MS. ἀναιρεῖ. Mox l. 36. ζωτελληνυθότων] Forſan ζωτελληνυθότα, ſcil. ζυγίτια.

P. 316. l. 3. ὑποδεέστερον)] MSS. ἐνδεέστερον). L. 10. ἀνθρώπῳ] MSS. τῷ τ' ἀνθρώπων γένει. L. 27. μηναγύρη)] Anne μηλοσφαγύρη).

P. 317. l. 7. πηγὴν] Forſan ψυχὴν.

P. 318. l. 31. γένος] Scribe γένος. L. ult. κοπίδιον)] MS. κοπιδιν).

P. 320. l. 5. τιμωρίαν] MS. τιμωρίας. L. 37. ἡμέρας] Sic ſcribo ex MSS. pro ἡμέρᾳ.

P. 321. l. 11. μὴ] Idem τὸ μή.

P. 322. l. 32. ſcribe καινὸν L. 44. χρημάτων] Forſan ἀφορμῶν. L. 46. ϟ] Melius ὁ τιμή.

P. 324. l. 16. ὑπογραφέωσαν] MSS. κεντέωσαν. L. 20. ἀξίαν τιμὴν] Forſan vox poſterior redundat.

P. 325. l. 12. ἰδεῖν] MS. ὑπιδεῖν.

P. 326. l. 21. ὑπὸ τυχίαν] Forſan δύτυχίαν.

P. 327. l. 33. μεσαύλιον—αὔλιον] Scribe μεσαύλειον—αὔλειον, ſcil. θύραν.

P. 328. l. 17. παρ' αὐτῆς] Scribe παρ' αὐτῆς, *A ſeipſa*. L. 33. τίνυσα] Anne τίσυσα? L. 36. μελετήσουσιν] Melius μελετήσωσιν.

P. 329. l. 1. μερῶν] Forſan redundat. L. 17. ὑποκόπτειν] Scribe ὑποκόπτεσθαι. L. 18. dele πάντας.

P. 330. l. 21. ἅπασαν] Videtur deeſſe σώματος. L. 43. στρατείαν] Melius στρατιάν.

P. 332. l. 35. μείζονα λεαίνειν] Scribe μείονα, *Minutiora*. L. 46. τελειοῦντες—τροφῆς] Forſan στερεωτέρας. Sicut ep. ad Heb. v. 12. & 14. γάλακτος, ἡ δὲ στερεᾶς τροφῆς—τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή.

P. 335. l. 8. ἄγῃ ἢ φέρῃ] Scribe ἄγῃ καὶ φέρῃ. Demoſthen. de Coron. p. 178. ἀντὶ τοῦ λῃσὰς ἡμᾶς ἄγειν ἢ φέρειν. Vide Suid. v. ἄγειν ἐ φέρειν, & lib. de Præmiis p. 431.

P. 338. l. 2. ἑτοιμοτέρων] Melius ἑτοιμοτέρας, ſcil. τροφῆς.

P. 339. l. 40. ſcribe ὑπερβάλλουσαν.

P. 340. l. 45. φιλοδεσποτῶν] Scribe φιλοδεσποτῶν.

P. 345. l. 17. οἶκλος] Scribe οἶκλον. L. 27. πεπαλημμένας] Forſan ἠπαλημμένας, *Falſas*.

P. 347. l. 1. ψυχῆς] MSS. ᾠχῆς. L. 8. ὁδὸς ἀνδρείσκει)] Forſan ἀνδρωύει).

P. 349. l. 1. ἀπελαύνειν] Melius, ut videtur, ἐπελαύνειν. Sic enim Philo ipſe infra lib. de Humanitate p. 392. ἔτι πονηρῶν ὑπιτεύνων ἢ ἐπελαύνων. & alibi ſæpius. L. 7. τῇ ψυχῆς] Scribe τῇ ψυχῇ. L. 8. καλακερίομεν] Scribe καλακερίομεν.

P. 350. l. 18. πεφεσκότας] Anne πεπεσκότας, *Vendentes*. Sic Noſter infra de Pœnit. p. 406. l. 28. ἐλεθερίαν πεπεσκότας.

P. 354. l. 2. ſcribe καλαλαβεῖν. L. 4. παρέρχε] Melius ἄρχει).

P. 357. l. 3. μέμφει)] Videtur deeſſe ἕν.

P. 358. l. 12. πῆς δέκα] Scribe πῆς ἢ δέκα.

P. 359. l. 27. ἐποχεύετω] Melius ἐποχετεύετω.

P. 361. l. 19. λαβόμενος τ ἡγεμονίας] Quidni ἐλλαβόμενος. L. 32. πείροι] Malè pro πείρᾳ. L. 43. ἀσφαλείαν] Forſan φιλίαν. ſimiliter emendo Noſtrum lib. de Agricult. p. 326.

P. 367. l. 33. ἀπερίαζομένων] Scribendum videtur ἀπερίαζομένην, ſcil. ἀντίληψιν.

P. 372. l. 6. μέτροις] Forſan ἢ μέτροις. L. 11. τῷ ἴθει] MS. Med. melius τῷ ἤθει, *Ingenio ſuo*.

P. 373. l. 29. ὀρᾷς] Forſan ὦρας.

P. 374. l. 31. πλημμελεῖ] MS. Med. πλημμελειῶν. Mox pro ἀνισότης, idem ἀνισότητος. L. 44. παραλιπεῖν] Idem καλαλιπεῖν, idque rectius, ut opinor.

P. 375. l. 6. ſcribe ἐπαιρόμενοι.

P. 377. l. 33. καλαλαμβάνῃ] Forſan φθάνῃ.

P. 378. l. 30. ſcribe ζῶαν.

P. 380. l. 16. ἐκεῖ τετᾶσθαι] Forſan οἴκοι, *Domi*.

P. 385. l. 6. ὑπὸ τ] Forſan ὑπὸ τ. L. 15. εἰ δ' ὑποδοκιμάζεις] Forſan deeſt αὐτάς.

P. 386. l. 2. δύῆθες] MS. Med. ἀήθες.

P. 387. l. 24. δεδεμένος] Melius ἐκδεδεμένος. ſicut ſæpius alibi ſcribitur à Noſtro. L. 40. ζυνεκέκραται] Forſan ζωεκέκραται. Iſta enim vox vulgo tum à Philone tum à Platone uſurpatur de compagis humanæ formatione.

P. 388. l. 1. ἀδιαιρεμένη] MSS. ἀναιρεμένη. L. 28. οἷς ἐχρήσαιτο] Melius ᾗς, ſcil. φιλανθρωπίας.

P. 389. l. 33. θηείων] Melius θηρίων, *Ferinam*, ſcil. *naturam*. L. 42. χαίρων νῦν τε] Nonnulli Codices ἢ ῥώννυ).

P. 392. l. 14. ſcribe ἐλεεῖσθαι. L. 19. καιρίως] Scribe καιρίᾳ, ſcil. παιδεύσαι. L. 20. παρέλαβον] MSS. προπαρέλαβον. L. 30. καλά τε] Melius ἢ τό. Dein redundat ἢ ψυχῇ.

P. 393. l. 17. προνομίαν τ ὑποδοχῆς] Forſan melius ad loci ſenſum, στεγανόμιον. Heſych. v. στεγανόμιον τ μισθὸν τ διδόμενον ὑπὲρ τ μονῆς τῷ πανδοκεῖ. L. 25. πρὸς τὰς] Videtur πρὸς redundare. Scribe ὑποδεξαμένων τὰς μελοίκους, *Pro iis qui inquilinos hoſpitio exceperunt*.

P. 394. l. 14. ὑπαχεῖν] Scribe ὑπαχών.

P. 396. l. 42. σειρῦν)] Forſan τείρον).

P. 398. l. 4. ζῶα] Forſan redundat.

P. 399. l. 3. ἀσκήσαντες] Senſus ſcribi poſtulat, ἀσκηθέντες. L. 15. δύτροπίαν] Melius δύφορείᾳ. L. 18. μὴ] Forſan μηδένα. L. 29. ᾧ] Scribe τῷ.

P. 400. l. 12. γῆν ἀλοῶσι] Dele γῆν. L. 21. δυναλωτέρας βίας] Sic forſan ſcribendum, δυνατωτέρᾳ, βίᾳ.

P. 401. l. 28. ὑπὲρ ἐχθρᾶ] Cl. Markland rectè mutilum eſſe locum cenſet, atque ſic reſtituit, μηδὲν (ὑπέραυχον) κατ' ἐχθρᾶ, &c.

P. 402. l. 28. ἐλπίδι] Forſan ἐπ' ἐλπίδι.

P. 405. l. 22. προσκαλεῖται] MSS. προκαλεῖται.

P. 406. l. 30. εἷς τε τὰς] Videtur vox aliqua deeſſe ad ſenſus integritatem. L. 35. τὸ πεῖγμα] Melius πρόσαλμα. Reſpicit enim Philo Deut. xxx. 11. ὅτι ἡ ἐντολὴ αὕτη, ἣν, &c. L. 41. λόγῳ μὲν] Senſus ſcribi poſtulat, λόγῳ μὴ γάρ.



Liber

## Liber de Præmiis & Pœnis.

P. 413. l. 42. διαρεσητέον] Melius ad loci ſenſum, ἐναισθησίσιον, *Acquieſcendum.*

P. 415. l. ult. ſcribe Νάεκα.

P. 416. l. 4. σύμφορον] A Noſtro vulgò ſcribitur ζυμφέρον. L. 6. παρεθὲν] Melius παρεθέσθαι. L. 46. τυ]χάνῃ, τυχὼν, redundare videtur τυχών.

P. 417. l. 28. ᾗ] Scribe δή. L. 31. εἰσιν] Forſan ἦσαν.

P. 418. l. 1. ἐργάτην] Forſan ἐρέσσειν. ſic enim ſæpius ſcribit Philo. In Act. Apoſtol. xiii. 27. ſcribitur, οἱ ἐργάται τῆ ἀδικίας. L. 43. καὶ ἀλι-πῆσα] Forſan ὑπολιπῆσα.

L. 420. l. 9. κατίσωσιν] Melius ἱκατίσωσιν. L. 23. ἦσαν ᾗ] Scribendum δή.

P. 422. l. 16. ὄφελάμψῃ] Forſan ὄφελάμψειε, *Utinam illuceſceret.* L. 27. ἢ τὰ παρ' Ἰνδοῖς] Forſan deeſt ζῶα, ut ſanè liquet ex ſequentibus.

P. 423. l. 32. ſcribe χειρώσεϑ.

P. 425. l. 4. οἷς μὴν ᾗ] Citantur hæc uſque ad ἡ κῆσις à Johanne Monacho inedito, titulo, περὶ χρημάτων. Sic, Φίλων ἐκ ᾗ περὶ δίκων ἢ δίλογιῶν. Ex quo l. 10. poſt ἀπεδαζομένων adde κακῶν. Et lin. ſequ. poſt ἀδικίαν, adde ex eodem, ἢ γυίνας μεγίμνας ἀπρεπεῖς. L. 9. μὴ ἐμποδίζεϑ] Omnino redundat μή.

P. 426. l. 26. ſcribe καϑορθωμένην.

P. 427. l. 15. ἀμαίρῃ] Scribe ἀμαίρῃοι.

P. 428. l. 23. Ἀβεβεομένων ἢ περιγελωμένων] Scribe Ἀβεβεομένης, περιγελωμένης, ſcil. διεργεσίας.

P. 430. l. 11. Ἀφὸ πυίγως] MSS. Ἀφπνίγωσαν. L. 24. αἰὲ ᾗ] Melius ἴσον ᾗ.

P. 431. l. 9. ὄπιθίσεως] MSS. ὄπιθεσίας. L. 10. νόμοις] Forſan melius ἀπονδαῖς. L. 36. ſcribe οἰκίαις.

P. 432. l. 19. ἑτέρᾳ] Deeſt in MSS. Sic ergo ſcribendum ᾗ δ' ἐν χόληείαις πνεύμαϑ. Neque enim ſanguinem per arterias fluere à Medicis antiquis creditum. L. 25. εἰ παραδυνομένῃ] MSS. εἴσω παδαδυομένῃ.

P. 433. l. 2. βαρύταϑ] MSS. τραχύταϑ. L. 21. ἢ ἄθμια ᾗ] Sic forſan melius ſcribitur, παρειλθύσον ἢ αἱ φθινάδης μίχρι απλαίχνων τηκεδόνες. Sicut p. 432. l. 8. φθινάσι τηκεδόσι L. 26. κλινῦσιν] MSS. καϑακλινῦσιν. Forſan κλονῦσαι.

P. 434. l. 31. ἐπιλαφελοϑήσεται] MSS. ἀπελαφελοϑήσεϑ. L. 34. κενὰς μὴν αὖπαρ τὰς ἀγοραῖς] Forſan κενὰς μὴν αὖ τάς τε ἀγοραῖς.

P. 435. l. 17. λιπαίνῃ] Forſan λύει. L. 39. χρίτυπον] Scribe χρυσίτυπον.

P. 438. l. 36. γραφοῦσαι] Scribe γραφοῦσαι. L. 47. τὸ ζυγενὲς] Melius τὸ εὐγενὲς, *Nobilitas*; de ea enim agit Noſter. Mox forſan pro τῶν αὐτῶν, ſcribi poteſt τῶν χρειῶν. L. ult. ἢ] Dele.

P. 442. l. 25. ᾗ δίκαιον] Deeſt lib. de Mund. p. 603. & forſan redundat. Videtur lectio iſta orta ex ſequentibus, διὸ καί. L. 33. ſcribe verbis tranſpoſitis μεγαλείῳ Φρονήμαϑ, &c.

P. 444. l. 14. ἄληϑον] Forſan ἄλειϑον. L. 23. μεϑαδοτέον αὖπαρ] Melius αὖ ᾗ λόγῳ.

## Quod Liber ſit quiſquis Virtuti ſtudet.

P. 445. l. 2. πάντα δῆλον, &c.] Scribe *verbis tranſpoſitis* πάντα φαῦλον εἶναι δῆλον. L. 4. ἐπιχωσάμεϑα] Forſan παρεχωσάμεϑα. L. 9. ἢ ἄλλων] Scribendum videtur ἄλλων καί. L. 13. Φιλοσοφίαν γνησίως ἠπασάνϑο] Forſan Φιλοσοφίας γνησίας ἐπασάνϑο. Sicut infra p. 463. l. 44. τὰς ζοφίας ἀκρότατα πασάνϑες, & alibi paſſim.

P. 446. l. 8. αὐτοῖς] Melius αὐτοί. L. 12. ϑαύματ'] Forſan ϑαύμας'. L. 30. νομίζονϑας] MSS. ἐκποιέζονϑας. L. 32. ἄϊρι] Melius forſan ϑρόσῳ. L. 46. τελγωνίας] Anne τελγονίας? ſicut ſupra ſæpius ſcriptum. Et mox χισματίαις.

P. 447. l. 20. γεμισϑῶσι] MSS. μεϑυσϑῶσι. Quidni vero γε μνηϑῶσι. L. 33. ὀνομάτων] Forſan νοημάτων.

P. 448. l. 18. Ἀμάνοιαν] γνώμιν, vel ἔννοιαν.

P. 449. l. 19. ζαρκὸς] Scribe ζάρκας. L. 26. ſcribe νικᾷν.

P. 450. l. 15. ſic ſcribe & diſtingue, ἐπεφήμισεν. Εἶτ' ἐκεῖνοι, &c. L. 34. τῷ ἄλλῳ] Forſan τῷ ὅλῳ.

P. 451. l. 30. poſt ἀνορχῆνται, videntur quædam deeſſe. Sic ſcribe & diſtingue, ἀνορχῆνται • • εἰ μή.

P. 452. l. 9. γυμνῆς] Melius, ut videtur, γνησίας. Sic ſupra p. 445. l. 13. Φιλοσοφίας γνησίας ἐπασάνϑο. L. 45. προσάτλει] Melius προσάτλει.

P. 453. l. 36. καὶ απλαγχύτες] Forſan καὶ αλαζόνες.

P. 455. l. 20. σχολάζεσι] Melius ἐνσχολάζεσιν. L. 22. τὸ ᾗ] Forſan τῆτο δέ. L. 32. ἀπαλγείλαντες] MSS. καὶ αλγείλανες. Vide Act. Apoſtol. xxvi. 23. Forſan tamen ſcribi poteſt, ἀναλείλανες.

P. 456. l. 38. ἀκμασάνϑων] Ex ſenſu reponendum videtur ἀκμασόνϑων.

P. 458. l. 37. τὸ νόμιμον] Scriptum à Philone videtur, τὸ κόσμιον. vide Contextum.

P. 459. l. 19. ἐκνικῆσαι] Deeſt in Codice Florentino. L. 35. ἢ ὁσίων] Videtur redundare. L. 36. αἰτιάσαδ] MSS. ἀνιάσαδ. L. 38. ſcribe προσλωέχθησαν.

P. 460. l. 36. βαπίσαι — βιάσαιτο] Omnino ſcribendum βαπίσαιο — βιάσαιο.

P. 461. l. 37. λάμβανε, ἢ] Scribe ſic, λάμβαν' εἰ. L. 43. καϑ' ὧν γεγράφη] Haud rectè, ut opinor. Senſus ſcribi poſtulat, καϑ' ὧν τινων ἀναγεγράφϑα, *Contra quoſcunque conſcriptæ*, vel aliquod conſimile.

P. 462.

P. 462. l. 21. κρεμάμψω] MSS. κρινόμψω. L. 22. ἀῤῥήτων] Anne ὑποῤῥήτων? L. 39. ἱκαρτερῦσιν] Ex Contextu melius ſcribitur, ἐνικαρτέρουν.

P. 463. l. 27. Μακεδόνων] MS. Med. Λακεδαιμονίων.

P. 464. l. 19. ἱλάθιέρω] Forſan ἱλάθιερίω.

P. 466. l. 1. καὶαπλαγῆς] Anne καὶαλαβὼν, *Animadvertens.* Sicut ſupra p. 453.

P. 467. l. 38. ἄγαμαι ϰ᾽ τ] Melius forſan ἄγαμαι ϰ᾽ τὸ τ.

P. 469. l. 22. poſt θεδίασι] Deſunt quædam. L. 31. ἄξιον] Melius ἄξιον ἦν.

P. 470. l. 28. ὃ ζηνώνειον] Reſtitui ὃ ex MSS. Quanquam & ſic legi poſſet, αὔσιον, ζηνώνειον ἢ μᾶλλον.

P. 475. l. 17. μηδέν τι] Scribe μηδέ.

P. 476. l. 4. ἀναἰκαίως] Forſan δἰαγῶς. L. 27. ſcribe ζωαϰρεῶν᾽.

P. 477. l. 1. ἀἰρι] Forſan θρόσῳ. vide dicta ſupra ad p. 466. L. 8. ἄλις] Melius ἄλαις. L. 22. ἀσκῦσιν] MSS. ἐξασκῦσιν. & ſic Philo alibi ſæpius. L. 46. ὡς ϰ᾽] MSS. ὥσπερ. L. 47. ὥσπερ] Repone ἅπερ.

P. 478. l. 17. ὑπὸ τούτων] Forſan ὑπό.

P. 479. l. 4. ὑδροφορῦσι] Codd. Vat. & Med. δορυφορῦσι. L. ult. ἄν τις] Videtur deeſſe μᾶλλον.

P. 481. l. 1. ὑφάλμυς] Melius ὑφάμμυς. L. 25. ἴσι ϑ᾽] Videtur deeſſe ἰϐδόμη. L. 42. ἀσκρίσεσι] MSS. θείαις κρίσεσι.

P. 482. l. 1. ſcribendum ἐναϰμάσαντας.

P. 483. l. 27. Δραμῶν] Cod. Med. Δραμέλλων. L. 40. ſcribe καὶαϰεκλιμμῶν.

P. 484. l. 22. τὸ παναγίϛαλον σιτίον] Cur vero alimentum iſtud ſacratiſſimum dicitur? Forſan πανακίϛαλον, *Saluberrimum* Sicut Vol. I. p. 445. τὸ πανακίϛαλον φάρμακον.

P. 485. l. 15. ϑ᾽] Melius ἐγίνεῖο. L. ult. ἀλήθειαν] Forſan δἰαισθησίαν.

## Liber de Mundi Incorruptibilitate.

P. 487. l. 20. τὰς—ϛοχασμὰς] Forſan melius τὰς—εἰκόνας.

P. 490. l. 25. poſt ἐκμαγεῖον, videntur quædam deeſſe. Ergo ſic ſcribi & diſtingui velim, τελειοτάτῃ δ᾽χείρῃ τελειόταλον ἐκμαγεῖον *** πρὸς αἴσθησιν. L. 38. ὅτι φησι] Forſan ὅτε. L. 40. ἀσφαλὲς] Quidni ἄφθιτον?

P. 491. l. 24. ἢ ϰαὶ λῦομψύεις] Melius ἢ ϰαὶαλῦομψύσις. Noſter de Vit. Moſ. lib. iii. p. 165. ὁ ϑ᾽ προσάτῃ ϰαὶαλῦσθῆναι. Item p. 168. ϰ᾽χ ἑτέρως ἢ ϰαὶαλῦσθείς. vide etiam p. 512. & inter Fragmenta p. 629. & alibi ſæpius.

P. 494. l. 6. † ὀρεινὼ] Quidni † γῆν ὀρεινώ? L. 36. ὑποθνήσκουσιν] MSS. ἐναποθνήσκουσιν.

P. 495. l. 46. μήκεσι χρόνων] Quidni μήκει? ut ſæpius ſupra.

P. 496. l. 24. ὑϛερίζονϯ] Melius ὑϛερίζονϯα, ſcil. κόσμον.

P. 497. l. 3. ſcribe δόῖμασιν. L. 9. ζωτάξις] Omnino repone σύϛασις. Vulgo enim vox iſta de rerum formatione uſurpatur. Ita Noſter de Vit. Contempl. p. 481. τ᾽ τ ὅλων γνώσεως ϰ᾽ ζυϛάσεως. Vide etiam Platon. in Tim. p. 32. Sic ergo lubens reponerem ἐπειδὴ τοιαύτη ἡ σύϛασις. L. 27. ὡς τὰ τῷ σώμαῖι] Scribe ex Platone, ὡς ἃ ζωιϛᾷ τὸ σῶμα. L. 28. λύει] Cod. Med. λυπεῖ.

P. 498. l. 9. ϰᾳ̃ φύσιν, &c.] Verba ſunt tranſpoſita. Sic vero in ordinem ſuum reponenda, βεαχέα μέρη δανεισάμψοι ζωνεϰρέθημψ, τὰ ϑ᾽ ἀναϰρεθένϯα τ᾽ ϰᾳ̃ φύσιν κινήσσως. L. 10. ζωνεϰρέθημψ] Melius ζωνεκλίθημψ, ut ſæpius fuit monitum. L. 16. βίαιος] Forſan βαιὸς, *Tenuis.* L. 28. ἰδίαν] Alibi ἑτέραν ſcribitur. L. 29. φθειρομψύοις] Ex ſenſu ſcribendum potius γινομένοις. L. 38. πρὸϛ φύσιν] Melius ϰᾳ̃ φύσιν.

P. 499. l. 12. ἴχϯ] Forſan ἴσι.

P. 503. l. 14. λύσϑ᾽] Scribe λύσϑ᾽.

P. 504. l. 32. ἱϰαἰειλεῖσθ᾽] Forſan ἱλλοχᾷν. Sicut infra p. 505. ϑ᾽ θείᾳ τὸ πῦρ ἱλλοχᾷν. L. 35. ſcribe τροφᾷ.

P. 506. l. 16. ἀφανισθὲν] Melius ἀφαυανθέν. Quæ vox de plantis ſæpius uſurpatur à Philone. Similiter emendamus Noſtrum lib. de Migrat. p. 440. Vide ibi. & ibidem p. 455. L. 32. αὐτῶν] Scribe αὐτᾷ, ſcil. ϰ᾽ ϛάχυϑ᾽.

P. 507. l. 11. ſcribe ἀναλυόμψον.

P. 508. l. 33. εἰϛ † αὐτὸν] Forſan redundat εἰϛ. L. 40. μιϰαλαμϐάνϯ † μιϰαϐολὼ] Anne τ᾽ μιϰαϐολῆς.

P. 509. l. 6. γῆν] Scribe γῆς L. 8. ἀπαρϗαλήτῳ] Melius ἀπαρϗαϐάτῳ. Sicut ep. ad Heb. vii. 24. ἀπαρϗάϐαλον ἱερωσύνην. Ocellus Lucan. c. 1. αὕτη ϑ᾽ ἀπαρϗάϐαϑ᾽. Joſeph. cont. App. lib. ii. c. 41. δἰσεϐείας ἀπαρϗαϐάτῳ L. 39. ἀναλλάτιονϯα] Anne ἐναλλάτιονϯα?

P. 510. l. 36. δἰδοκιμώταϑ᾽] Omnino ſcribe δοκιμώταϑ᾽. ſic enim amat Philo ſcribere. Legat. ad Caium p. 587. νήσων αἱ δοκιμώταλοι. vide ibidem p. 571. & de Poſter. Cain. p. 256. & paſſim alibi.

P. 512. l. 27. προϰαλαληφθέντϑ᾽] Scribe προϰαταλαφθέντες. L. 47. ὑπαχθῇ᾽] Forſan ἀπαχθῇ᾽. ſicuti ſupra ſæpius Philonem emendavimus.

P. 513 l. 33. Turnebus in var. lect. πρὸς τὸ βιαζόμψον. L. 43. λυθέντα] Melius λυθέντϑ᾽, ſcil. δεσμοῦ.

Liber

## Liber adversus Flaccum.

P. 517. l. 9. οἷς γὰρ ἐ πρόσεισιν, &c.] Citantur hæc ab Anton. Meliss. serm. xvi. vide infra in Fragmentis, p. 671.

P. 518. l. 18. τῶν καθ' ἡ ςρατείαν] Consimilia scribuntur à D. Paulo 2 ep. ad Timoth. ii. 4. L. 46. ἀλώσεως] Forsan sic abbreviatè scriptum pro ἀλλοτριώσεως, *Abalienationis*.

P. 520. l. 35. ἀδηλοτίςους] Ex Contextu scribo ἀειδηλοτίςους. L. 39. ἐν τοῖς ἄλλοις] Melius ὡς τοῖς ἄλλοις.

P. 521. l. 34. βασιλέα τῶν Ἰουδαίων] Confer cum D. Matth. xxvii. 37. Luc. xxiii. 2.

P. 522. l. 44. οἱ δὲ ὡς δικασάμενοι] Deest in MSS. & abesse potest, integro loci sensu.

P. 524. l. 25. ἅπον ἂν] Omnino rectius ἅποιμ' ἄν. sicut passim supra scribitur à Philone. Vide infra p. 574.

P. 525. l. 30. μνήμαλα] Vide D. Marc. v. 5.

P. 526. l. 14 κινδυνώδεις] Forsan deest αὖ. L. 40. οὐκ εἰωθότες] MSS. οἰκειωθέντων.

P. 528. l. 8. τῷ καιρῷ] Melius ἓν καιρῷ. L. 15. ἐξελήλεγκ] MSS. ἐξενήνεγκ.

P. 530. l. 5. αἰχμαλώτοις] Forsan αἰχμαλωσίᾳ. L. 44. post σύμπαν ἴχον, videntur nonnulla è Textu excidisse.

P. 533. l. 39. μόγις] MSS. μόλις.

P. 534. l. 7. ποιησάμενον] Forsan ποιησόμενον.

P. 537. l. 21. εἶναί τις] Confer cum epist. ad Galat. ii. 6. ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες· & ex hoc Philonis loco adde τινες. sicut etiam in versu secundo capitis ejusdem.

P. 539. l. 32. νεωλέων] Ex Contextu videtur deesse κακῶν. L. ult. scribe ἡνιῶν.

P. 540. l. 8. τῆς Ἀνδείων] Forsan τῆς Ἀνδείων. L. 42. τεθνύμενον] MSS. τεθνότερον. Forsan ζωπυρύμενον. Sicut supra καινυμένης καὶ ζωπυρυμένης.

P. 541. l. 13. μὴ φάσμα] Forsan μήποτε φάντασμα. L. 15. δ' ὑτυχίαν] MSS. δ' ἀθυμίαν. L. 16. ἀναγεγραφύσης] Quidni ἀναζωγεγραφύσης? Et mox ὑπαρχοῦλα.

P. 542. l. 3. scribe ἐν κόσμῳ κόσμον.

P. 543. l. 43. βιὸν] Forsan καὶ βίον.

## Liber de Virtutibus, sive de Legatione ad Caium.

P. 545. l. 7. τὰς πρόξεις] Forsan τάξεις, *Ordines* rerum.

P. 546. l. 21. εἰ δεῖ] Scribe εἰ ἦ δεῖ.

P. 547. l. 3. ζυμφωνήσανλες] Quidni ζυμφρονήσανλες. L. 28. forsan καὶ ἰφιλοδύσης.

P. 548. l. 5. ὀψοφαγία] MSS. ὀψοφαγίαι, atque sic rectius. L. 11. δεσμῶν] Quidni θισμῶν? L. 27. δ' ὑθενείας] Quidni δ' ἐθλιβίας? Similiter emendamus Nostrum infra p. 558. Nonnunquam vero δίβλιβία irrepsisse videtur pro δ' ὑθένεια, ex soni similitudine. Ita lib. de Migrat. p. 438. ζυμαλικὼ δ' ὑθηνίων καὶ τὰς τ' ἐκλὸς φλυσίας. Ibi repone δ' ὑθένειαν.

P. 549. l. 30. καλαςρηγῶν] Videtur vox ζοφίσμαῖς è Textu excidisse; vide sequentia.

P. 551. l. 5. καθ' αὑτὸν] Melius κατ' αὐτόν. L. 19. Ἀβένοιαν] MSS. δ' ἐμβένειαν. L. 21. εὔνυν] Quidni ὕπνιακῆ? *Mitem*. Sicut lib. adv. Flacc. p. 519. ὕπνιακῆ καὶ πανδαρχικόν.

P. 552. l. 21. sic scribe & distingue, ἐνυθέτῃ φάσκων· ὑθενί. L. 46. φορήγοις ὁλκάσι] Scribe φορήγοις καὶ ὁλκάσι. vide infra p. 583. l. 22. Mox l. 48. sic distingue, χῶρα, κοινωνίας ἱμερῷ τὰ μὲν, &c.

P. 553. l. 7. πρόσεσι] Forsan πρόνοι. L. 11. πρὸς ἰχαλιὰς] Forsan πρὸς γῆς ἰχαλιάς.

P. 555. l. 1. κηδομένους] Melius, ut videtur, κηδεμόνας. L. 9. ψυχικὸ πνεῦμαλον] Omnino scribendum ζυγενικὸ. Confer cum p. 556. l. 15. μὴ ζωὴς ὅτι τῷ θανάτῳ τ' θυγαλρὸς ζωληθνήκῃ καὶ ἡ κατ' ὑπαγαμίαν οἰκειότης. L. 19. πεῖσμα] Haud rectè, ut opinor. Quidni vero πτόπαλμα, *Mutatio* vel *vicissitudo*. Vide sequentia, & præci-



puè p. 356. l. 28. L. 36. προσκληκμένων] Melius, ut opinor, προσκολλωμένων. Similiter velim reponere, Act. Apostol. xvii. 4. προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ. Ibi scribe προσεκολλήθησαν. vide Act. Apostol. v. 36. L. 46. ὑπηλλάτλετο] MSS. μετηλλάτλετο.

P. 556. l. 8. ἴπαθεν] Ex loci sensu videtur reponendum ἐποίησεν.

P. 557. l. 46. ἴκασαν αὐτῶν] Melius, ut videtur, ἀνθρώπων.

P. 558. l. 27. γίγονας] Ex sensu scribendum γεγονώς. L. 40. Ἰοβόλοις] Forsan ἐπιβύλοις. Sicut etiam Nostrum emendavimus lib. de Vit. Contemplat. p. 472. vide tamen Hesych. v. Ἰοβόρον, melius Ἰοβόλον, παλίγκοτον, ὄγκιν ὀργίλον, χόλιον, ἐχθρόν.

P. 560. l. 36. ἰχατίας] Scribe ἰχατιᾶ. vel ἰχαλιῶν. Noster infra in Fragmentis p. 659. εἰς Ταρλάρου, Φασιν, ἰχαλιάς. L. 38. μιλαθέτω] Anne μεταλιθέτω.

P. 561. l. 30. οἰκεῖον] Forsan ὅμοιον. L. 48. ὠνομᾶσθ] Melius & vulgatius προσωνομᾶσθ.

P. 562. l. 32. ἴκεινεν] Forsan κείνω. L. 35. ἀναδέξασθ] Melius ἀναδέξασθ. L. 48. ἰγκρύφομεθα] Scribe ἐνεγκρύφομεθα.

P. 563. l. 41. θερμὸν καὶ ἄτοπον πνεῦμα] Ex Contextu videtur scribi debere, ἐλυφόμενον. L. 46. δίοδεῖ] Scribe δίοδοῖ, & mox δυσοδῶν.

P. 564. l. 8. κυκλώταλα] MSS. κυκλώτερα. L. 17. Διαθύσεις] MSS. διελθύσεις. L. 22. scribe ἐκόμιζον. L. 29. τὰς αἰθλίας] Melius τοῖς αἰθλίοις. L. 37. Διαλαμῶνες] MSS. Διαλῶνες.

P. 565. l. 1. ἐπιβυλὰς] MSS. βυλάς. L. 39. τὰ κατ' αὐτὸν] Melius τὰ καθ' αὐτόν.

P. 567. l. 41. καὶ ναοὶ] Dele καί.

P. 568. l. 19. ἐπόμβρω] Forsan ἐπαερόμβρω. L. 25. ὑποπομπὼ, ἦν] Omnino dele ἦν. L. ult. ἀναξόνιων] Melius ἀναγόνιων.

P. 570. l. 2. ὥστε καὶ ἔστι δὲ ἰοβόλοις ἀσπίσι ἢ ἰσχωρίοις] Forsan verbis transpositis sic legendum, ὥστε καὶ ἰοβόλοις ἀσπίσι, καὶ ἔστι ἢ ἰσχωρίοις. Ibis enim Ægypti avis propria. Plin. Hist. Nat. lib. x. c. 68. *Visam in Alpibus ab se & peculiarem Ægypti & ibim prodidit.* Vide Herodot. lib. ii. c. 75. & Ælian. de Animal. lib. ii. c. 38.

P. 571. l. 6. καλαβολὰς] Anne καλαβοὰς, *Convicia.* L. 8. γλωσσαλγολάτα] MSS. γλωσσαργολάτα. L. 23. ἀφανῶς] MSS. ἰμφανῶς, & forsan sic rectius. L. 51. πάνλα δὴ] Melius πάνλα ᾗ δή.

P. 572. l. 15. τε πάθομβρ] Scribe τ' ἐπάθομβρ.

P. 573. l. 8. ἐξαπιναίως] Addendum videtur καί.

P. 576. l. 41. ὦ δέσποτα] Forsan ὦ παιδαῖε. sicut sæpius alibi scriptum.

P. 578. l. 17. κύκλω] Scribe κύκλῳ. L. 41. ξενομίας] Melius forsan παρπομπῆς. Sic enim mox infra scribitur, ξεπεμπόμβρω εἰς τὸ ἱερὸν ἀνδριάντα. vide etiam Fragment. p. 627.

P. 579. l. 31. πάθω] Scribe πάθῃς.

P. 580. l. 7. ἡ γερουσία] Vide Act. Apostol. iv. 21. & iv. 5. L. 32. scribe αἰτήμεθα.

P. 581. l. 9. εἷς θεὸς] Forsan εἷς. L. 14. παλαιοτάτῳ] MSS. πάλαι ταύτῳ.

P. 585. l. 5. δ' ἂν] Forsan γᾶν.

P. 589. l. 4. κακῶν φυομβρίας ἀννκέσης ζυμφορὰς] Melius, ut videtur, φορὰς, *Malorum proventum haud ferendum.* vide sequentia. L. 21. τέμβρω] Haud alibi vox ista de Templo Dei usurpata est. MS. Med. rectius ἱερόν. L. 23. λειτυργίας] Forsan λειτυργίας, *Operandi subtilitate.* L. 26. ἔσοις] Melius, ut videtur, οἷοις.

P. 590. l. 25. ἄλλης] Ni fallor ὅλης. Mox pro αὐτὰ, Cod. Med. αὐτῶν. L. 27. φόνυς] Confer cum D. Luc. xiii. 1.

P. 591. l. 9. εἰρήνλω] Forsan διθηνίαν. Vulgo enim δίθλωία & δίλιγία, simul usurpatur.

P. 592. l. 10. ᾧ δεσπότα] Melius ὦ δέσποτα, sicut alibi sæpius. L. 45. νοητὸν] Forsan αἴτιον. Sicut in lib. de Nobilit. p. 442. ὑδὲν ἔξω τῶν αἰσθητῶν αἴτιον ὑπολαμβάνοντες εἶναι. Vide etiam lib. de Mundo p. 602. & de Decem. Orac. p. 190.

P. 594. l. 2. ὑπαλλάτομαι] Frequentius à Philone usurpatur ἀνθυπαλλάτομαι. L. 14. τὴν ἀφάνειαν] Anne τῇ ἀφανείᾳ? Sicut lib. de Joseph. p. 43. ἔτι ταῖς ἀφανείαις αὐτῶν ἐχθρὸν ὑπτιάζειν. L. 27. νοημάτων] Forsan ῥημάτων. L. 42. ἀγαλεώτερον] Cod. Med. ἀγαλεώταλον

P. 595. l. 10. ἀπαρλᾶδζ] Quidni ἐπάγεδζ? Sicut infra p. 675. ex Catenâ ineditâ in Genesin, ἀπαραίτητον ἐπάγῃ τιμωρία. vide etiam infra l. 37. L. 16. ζωωξῆσαι] Cod. Med. ζωωξήσειν. L. 31. ἄπις] Anne ἄγαλμα?

P. 596. l. 35. ζητῆς—ἀξιοῖς] MSS. ἰζήτεις—ἠξίωσας. L. ult. ἀφανῆ] MSS. διενοήθης.

P. 597. l. 29. δεσμαλοποιία] Cod. Med. δεσμαλεργία.

P. 598. l. 39. ἐπεπόθει] Anne ἐπεπύθει?

P. 599. l. 24. παραστομβώων] Cod. Med. ἀφαπαραστομβώων. L. 28. αὐταῖς] Melius, ut videtur, αὐποῖς.

## Liber de Mundo.

P. 603. l. 13. ὄρον] Melius ἔρον. sicut etiam reponendum monuimus in loco Parallelo lib. de Plantat p. 330.

P. 604. l. 14. ῥιζωθὲν ἐκρατῆπ] Scribendum videtur ἐκριλαιῆπ. L. 44. ἄνωθεν δίδενῶς] Melius ἀνόθως. Sic Noster lib. de Agricult. p. 316. οἱ περιλοσοφήκασιν ἀνόθως] Idem de Plantat. p. 333. καὶ μάλιστα ὁ νῦς ᾧ φιλοσοφήσανλι ἀνόθως. Infra in Fragmentis apud Euseb. p. 637. ἡ ἄνοθ φιλοσοφία. & de Gigantibus p. 264. l. 10.

P. 605. l. 32. αὐχέν ἄκρας] Omnino dele αὐχέν. videtur enim Librarii Glossarium, ut liquet ex Contextu.

P. 606. l. 6. ἐκπέμπονλα] Repone ἐμπνέονλα. sicut monuimus ad Locum Parallelum. L. 11. ἔπομβρ] Scribe ἔπωμβρ.

P. 608. l. 27. ἀθρόου] Anne ἀθρόων.

P. 609. l. 41. ἢ διὰ] Redundat ἤ.

P. 610. l. 5. πρὸς νῆ] Vide dicta ad locum Parallelum p. 490. L. 6. ταῦτα] Scribe ταὐτά. L. 11. ὅτι φησι] Forsan ὅτε. L. 34. scribendum ἐμπιμπραμβώης. L. 38. καὶ λευκομβώοις] Repone καλαλδομβώοις. sicut monuimus lib. de Mund. Incorr. p. 491.

P. 612. l. 24. ζωεκρίθησαν] Melius ζωεκρίθησαν, vel potius ζωεκρίθημβρ. L. 30. ὃν ἔσφιγξε] Deest βία. L. 33. κινήσεως] Ex Contextu scribendum videtur, θέσεως.

P. 618. l. 3. ὁ γὰρ θεὸς οὐκ ἀταξίας—αἴτι] Confer cum 1 ep. ad Cor. xiv. 33. Forsan ibi ἀκαλασασίας, Librariorum errore scriptum pro ἀταξίας.

P. 619. l. 1. δυναμβώων] Scribe δυνάμεων. L. 12. αὐτῆς ἐστρατο] Melius αὐτῇ ἐστρατῆπ. Vide de Voce ἐνορῶ, lib. de Joseph. p. 17. L. 31. δίδοκιμώτας] Omnino repone δοκιμώτας. vide dicta ad lib. de Mund. Incorr. p. 510.

P. 620. l. 5. ἀφαλυθήσεῖ] Scribe ex loco Parallelo ἀφαλύεῖ.

P. 621. l. 2. ὑπαχθῇ] Scribendum ἀπαχθῇ, vel πδαχθῇ.

P. 622. l. 21. ἢ ἀλλογίμων] Melius ἢ λογίων.

FRAGMENTA,

## FRAGMENTA, ex Eusebio.

P. 625. l. 15. ὁ πρὸ τῦ λόγυ θεὸς] Olim putaveram reponi posse, ὁ πῦρ, vel πατὴρ τῦ λόγυ. Sed nil videtur mutandum, cum similiter alibi à Philone sit scriptum. Lib. ii. de Allegor. p. 75. ὁ πρὸ ᾧ νῦ θεός. Lib. de Somniis p. 630. ὁ πρὸ (sic enim lego pro πρὶ ex MSS.) ᾧ λόγυ θεός. Idem ibidem p. 638. ἡ πρὸ πάντ᾽ ἢ λόγυ θεόν. Notandum vero particulam istam non tam temporis prioritatem quam superiorem dignitatis gradum significare. L. 17. post vocem φύσις, videntur quædam è Philonis Textu excidisse.

P. 626. l. 17. ὡς ἴλατον προσιθίναι] Forsan deest βυλόμθ᾽.

P. 627. l. 42. λόγισμον] Scriptum videtur à Philone ἐπιλογισμόν.

P. 628. l. 7. εἰς μακρὸν] Melius εἰς μακρόν.

P. 629. l. 3. καὶ αλδωθῆναι] Scribe καὶ αλδωθῆναι. L. 25. ὑπὸ ᾧ θεοῦ] Melius ἢ θεόν· vel reponendum ὑπέρ.

P. 631. l. 2. καὶν τῦδε] Scribe κᾆκ.

P. 633. l. 38. προνοίας] Quidni προνομίας?

P. 634. l. 31. ἐπικωμάζει] Forsan ἐπισκωμάζει. Ita Noster de Legib. Spec. p. 305. ἐπισκεκώμακε πόλιν ἕτερον—κακόν. L. 38. εἰρωνικᾶλάτων—δύμοιρίαν] Forsan ἐρασμιᾶλάτων—δύμορφίαν, *Amabilem corporis pulchritudinem.* vide infra p. 636. l. penult.

P. 636. l. 18. δοκιμάζει] Forsan δικάζει. Similiter alibi Philonem emendamus.

P. 637. l. 2. καλλιγεφύρων] Forsan ζωγεφύρων. Sicut lib. de Dec. Oracul. p. 191. ζωγεφύρια καὶ δημιεργία. Idem de Monarch. lib. i. πλαστικὴν καὶ ζωγεφύραν. vide etiam de Gig. p. 270.

P. 638. l. 45. ἐναλλάττεσθ᾽ — τιμὰς] Melius forsan ἐναπομάττεσθ᾽ — λύμας, *Sordes contrahere.* Mox lin. ult. χόρηγ᾽ ἀπήνησε κήρων] Quidni κηρῶν? *Obvenit malorum dispensator.*

P. 639. l. 7. post πίσιν, videntur quædam deesse. Scil. quæcunque dixerat Philo, de genere mortis quam Polycrates perpessus est.

P. 642. l. 48. ἐπ᾽ ὠφελείᾳ] Omnino nonnulla hic desunt.

P. 644. l. 13. θεήλατα] Forsan deest κακά. L. 19. χαριστέρων] Forsan χρηστοτέρων.

P. 647. l. 16. προκαλύσης] Quidni προκαλύσης? sicut alibi passim.

## FRAGMENTA, ex Johannis Damasceni Sacris Parallelis.

P. 648. l. 3. ἄλλων] Putarem scripsisse Philonem, ἀλλοίων ob sequentia.

P. 649. l. 16. τὸ ἄρχεσθ᾽] Scribe τῷ. L. 39. ἴδιον] Olim putaveram scribi debere δίκαιον. Atqui in MS. Catena, ubi locus hicce citatur, scribitur τίμιον. vide infra p. 677.

P. 650. l. 3. ὠαρεσῦσα] Forsan ἐνασμίζουσα. similiter alibi reposuimus. L. 33. οἷόν τι θήραμα] Melius, ut videtur, οἷον θηράματι. quod etiam interpreti visum.

P. 651. l. 14. ὧν ἢ ἀγῦσι, φλυσίαν ἀναπίμπησι] Melius ὧν ἢ ἄγουσι φλυσίαν, ἀναπίμπουσι, *Quorumque uberem habent proventum, ea remittunt,* ἄγειν φλυσίαν, sæpius à Philone usurpatur. Similia vero his occurrunt apud eundem lib. de Legat. p. 552. αἱ χῶραι κοινωνίας ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἐνδίουλα λαμβάνουσαι, ὧν ἢ ἄγουσι φλυσίαν, ἀναπίμπουσαι. Idem lib. de Fort. p. 376. πολλῶ ἄγουσι φλυσίαν. L. 16. βασιλεύσῃ] Potius βασιλεθήσῃ. L. 36. ῥηγνυώτες] Scribe & distingue, ἀναῤῥηγνώτες τρόπον τινα, ὑπὸ, &c. L. 41. πεινῶν καὶ διψῶν θησήμης] Confer cum D. Matth. vi. πεινῶντες καὶ διψῶντες δικαιοσώνην. Quidni ἀφ᾽ δικαιοσώνην vel δικαιοσώνης? sic enim legitur ab Origen. Comm. in Matth. p. 433. & Comm. inedit. in Psal. iv.

P. 652. l. 4. αὐτοκαλάκελ᾽] Vide ep. ad Tit. iii. 10. L. 19. ὑπᾶσαι—δυνάμεις] Forsan πρυπᾶσαι, *Facultates prius insitæ.* L. 30. καὶ ἄκουσα] Ab Antonio, à quo citantur hæc, scribitur ἀκούουσα, *Audiens.* Sed Lectionem receptam probo.

P. 653. l. 20. τῷ ἀνθρώπῳ προλογικῇ καὶ παιδαίῳ] Mallem reponere τῷ πρώτῳ δόγματι καὶ ζοφῷ. vide mox sequentia.

P. 664. l. 29. ἀνασκυλαζόντων καὶ ἀνασκυλαζομένων μέρη] Melius ἐν μέρει, *Vicissim.*

P. 655. l. 30. ἀγαλλόμενοι] Forsan ἀγαλλιώμενοι.

P. 656. l. 23. προσκάμνοντες] Forsan προκαμόντες. L. 31. αὐλᾶσιν] Vulgatius Philoni ἀφθλᾶσιν. L. 41. scribe περιωμένους.

P. 659. l. 11 ζωασμὸν μοῦ] Forsan ἐνασμὸν μοῦ. L. 14. ἀναλλοιωθῶσι] Mendose, ut opinor, Forsan ἐναλύωσι, vel si Codices ferrent ἐνάλλωνται, *Insultent.*

P. 662. l. 41. ζληραύχενας—φύσει] Melius, ut opinor, φύσεις.

P. 663. l. 24. διηγορθυμένων εἰς ἀκρίβειαν] Malim scribere ἀφιλορθυμένων, *Exactè elaboratum.* Metaphora à Torno ducta. Eodem sensu quo Horatius,

—— *male tornatos incudi reddere versus.*

Sic Noster lib. de Alleg. p. 105. περὶν αὐτὰ εἰς ἄκρον ἀφιλορεῦσαι. Idem p. 108. ἄκρως τελορθυμένας. Hesych. v. πρόῳ] Scribe πέρῳ, ἑρσαλείῳ ὀξεῖ, ἀκριβεῖ, &c.

P. 664. l. 1. ὑπονοίας] Sensus scribi postulat ἀνοίας. L. 3. ἅμα] Forsan βλάσημα. L. 5. ἀφροσώνης καὶ ἀτιμίας] Opponuntur φρονήσει & ζωήσει in præcedentibus, unde suspicor à Philone scriptum, ἀφροσώνης καὶ ἀνοίας. Et mox pro ἀνεργυθείασον, forsan ἀδιάκελον. L. 13. ἀνθρώποις ἀνθρω-

ἀνθρωπίνοις] Forſan ἄνθρωποι ἀνθρώποις. L. 32. προηγῶν)] Scribendum προηγῶν).

P. 666. l. 10. ἀφθόναις] Scribe ἀφθόνως. L. 24. ζωδιαιωνίζουσα] Scribe ζωδιαιωνίζον, ſcil. τὸ δίχα ἄρσεν. L. 29. παχοῦλες] Omnino παχόυλων. ſicut εἰκαζόυλων.

P. 667. l. 9. δίδοκ)] Melius δίδοχ). L. 11. ſcribe ὕψ⊙. L. penult. ἄχθ⊙] Forſan ἴχθ⊙.

P. 668. l. 12. ἐν τῇ ψυχῇ τιθέναι] Melius, ut opinor, τῇ ψυχῇ ἀναλιθέναι. Mox pro δεύτερος, Forſan ſcribendum δευτερεῖα.

P. 669. l. antepen. ἐνδυαϛικῶς] Scribe ἐνδοιαϛικῶς. ſicut ſupra ἐνδοιασμός.

P. 672. l. 18. ἀναιχωτία, &c.] Exſtant hæc apud Philonem lib. ii. de Allegor. p. 78. L. 22. ἐπειδή περ ἀορϛίτως] Confer cum Philonis lib. de Cherub. p. 157. L. 37. τὰ κὰν φθόνῳ] Deeſſe videtur καλὰ, ſcribe τὰ καλὰ, &c.

P. 674. l. 8. ἅμα μὴ] Scribe ἅμα χρή. L. 41. ἰϗχρονίζον ἦθος] Scriptum à Philone ἴθος, ut liquet ex titulo præcedente.

P. 676. l. ult. ὁ πᾶς δόλ⊙, &c.] Adducuntur quoque hæc à Johanne Damaſceno in Sacris Parallelis. vide ſupra p. 549.

P. 677. l. 22. τ̃ ϖ̃ϛ] Melius ϖ̃ϛ τ̃.

P. 679. l. 18. τὸ ϗ πρὸς Δφίνοιαν] Forſan δι' ὀφινοιῶν, ut ſupra ſæpius. vide dicta ad lib. de Decem Oraculis p. 180.

P. 680. l. 11. φθείρεϖθαι] Quidni ϖλιφίρεϖθαι, *Vagari.* Vide dicta ſupra ad Fragmenta ex Euſebio p. 627.

INDEX

# INDEX Locorum Scripturæ Sacræ in Secundo Operum PHILONIS JUDÆI Volumine.

Paginarum Numeri ad hujuſce Editionis Paginas referuntur.


| Cap. | ℣ | Pag. |
|---|---|---|
| | GENESIS. | |
| 1 | 1 | 491, 610 |
| | 31 | 197 |
| 2 | 7 | 356, 440, 668 |
| | 8 | 608 |
| | 19 | 653 |
| | 24 | ibid. |
| 3 | 19 | 440, 653 |
| 4 | 8 | 419, 439 |
| | 14 | 420 |
| | 26 | 2, 410 |
| 5 | 23 | 3, 4 |
| | 24 | 411 |
| 6 | 7 | 675 |
| | 9 | 6, 669 |
| 8 | 21 | 663 |
| 9 | 4 | 668 |
| | 22 | 440 |
| | 25 | ibid. |
| 12 | 7 | 13 |
| | 15 | 14 |
| | 17 | 15 |
| 13 | 9 | 32 |
| 14 | 2 | 33 |
| | 3 | ibid. |
| | 4 | ibid. |
| | 16 | 34 |
| | 18 | ibid. |
| 15 | 5 | 38 |
| | 6 | 39, 412, 442, 603 |
| 16 | 2 | 36 |
| | 3 | 37 |
| 17 | 1 | 186 |
| | 14 | 675 |
| 18 | 3 | 20 |
| | 6 | 17 |
| | 10 | 20 |
| | 12 | 280 |
| | 14 | 17 |
| | 15 | 30, 280, 281 |
| 19 | 20 | 25 |
| | 23 | 675 |
| 22 | 7 | 26 |
| | 8 | ibid. |
| | 11 | ibid. |
| 23 | 1 | 36 |
| | 3 | 37 |
| | 6 | 38, 442, 443 |
| 25 | 24 | 418, 441 |
| 26 | 5 | 40 |
| | 11 | 676 |
| | 28 | ibid. |
| | 30 | ibid. |
| 27 | 16 | 441 |
| | 24 | 675 |
| | 40 | 454 |
| 30 | 3 | 443 |
| | 9 | ibid. |
| 31 | 53 | 271 |
| 37 | 2 | 41 |
| | 3 | 42 |
| | 7 | ibid. |
| | 8 | ibid. |
| | 9 | ibid. |
| | 10 | ibid. |
| | 11 | ibid. |
| | 12 | 43 |
| | 13 | ibid. |
| | 18 | ibid. |
| | 19 | ibid. |
| | 20 | ibid. |
| | 21 | ibid. |
| 37 | 23 | 43 |
| | 24 | ibid. |
| | 26 | ibid. |
| | 27 | ibid. |
| | 29 | 44 |
| 38 | 6 | 443 |
| | 7 | ibid. |
| | 10 | ibid. |
| 39 | 4 | 47 |
| | 6 | ibid. |
| | 7 | 48 |
| | 8 | ibid. |
| | 9 | ibid. |
| | 11 | ibid. |
| | 12 | ibid. |
| | 17 | 48, 49 |
| | 19 | 49 |
| | 21 | ibid. |
| | 22 | 49, 53 |
| | 25 | 53 |
| | 22 | ibid. |
| 40 | 6 | 54 |
| | 8 | ibid. |
| | 9 | ibid. |
| | 10 | ibid. |
| | 12 | ibid. |
| | 16 | 55 |
| | 17 | ibid. |
| | 18 | ibid. |
| | 19 | ibid. |
| | 20 | ibid. |
| | 21 | ibid. |
| | 22 | ibid. |
| | 23 | ibid. |
| 41 | 1 | 55 |
| | 2 | ibid. |
| | 3 | 56 |
| | 4 | ibid. |
| | 5 | ibid. |
| | 6 | ibid. |
| | 7 | ibid. |
| | 8 | ibid. |
| | 9 | ibid. |
| | 10 | ibid. |
| | 12 | ibid. |
| | 15 | ibid. |
| | 17 | ibid. |
| | 25 | ibid. |
| | 29 | ibid. |
| | 30 | ibid. |
| | 35 | 58 |
| | 39 | ibid. |
| | 40 | ibid. |
| | 41 | ibid. |
| | 42 | ibid. |
| | 43 | ibid. |
| | 45 | ibid. |
| | 46 | 63 |
| 42 | totum | 64, &c. |
| 43 | totum | 68, &c. |
| 44 | totum | 70, &c. |
| 45 | totum | 74, &c. |
| 46 | totum | 76, &c. |
| 47 | totum | 77, &c. |
| 50 | 15 | 78 |
| | 16 | ibid. |
| | 17 | ibid. |
| | 18 | ibid. |
| | 19 | ibid. |

| Cap. | ℣ | Pag. |
|---|---|---|
| | EXOD. | |
| 1 | 14 | 86 |
| | 15 | ibid. |
| | 16 | ibid. |
| | 17 | ibid. |
| 2 | 2 | ibid. |
| | 4 | ibid. |
| | 5 | 44 |
| | 7 | 443 |
| | 8 | ibid. |
| | 9 | ibid. |
| | 10 | 47 |
| | 11 | ibid. |
| | 12 | 48 |
| | 15 | ibid. |
| | 16 | ibid. |
| | 17 | ibid. |
| | 19 | 48, 49 |
| | 21 | 49 |
| 3 | 1 | 49, 53 |
| | 2 | 53 |
| | 7 | ibid. |
| | 10 | 54 |
| | 13 | ibid. |
| | 14 | ibid. |
| | 15 | ibid. |
| 4 | 3 | 55 |
| | 4 | ibid. |
| | 7 | ibid. |
| | 9 | ibid. |
| | 10 | ibid. |
| | 11 | ibid. |
| | 20 | ibid. |
| | 27 | ibid. |
| 5 | 1 | 55 |
| | 2 | ibid. |
| | 3 | 56 |
| | 14 | ibid. |
| 7 | 1 | ibid. |
| | 10 | ibid. |
| | 12 | ibid. |
| | 20 | ibid. |
| | 21 | ibid. |
| 8 | 6 | ibid. |
| | 13 | ibid. |
| | 17 | ibid. |
| | 19 | 57 |
| 9 | 6 | ibid. |
| | 10 | ibid. |
| | 23 | ibid. |
| 10 | 13 | ibid. |
| | 15 | 58 |
| | 16 | ibid. |
| | 17 | ibid. |
| | 18 | ibid. |
| | 19 | ibid. |
| | 20 | ibid. |
| | 22 | ibid. |
| | 29 | 63 |
| | 30 | ibid. |
| | 33 | 64, &c. |
| | 35 | 68, &c. |
| 13 | 12 | 70, &c. |
| | 13 | 74, &c. |
| | 17 | 76, &c. |
| | 18 | 77, &c. |
| 14 | 2 | 78 |
| | 6 | ibid. |
| | 13 | ibid. |
| | 14 | ibid. |
| | 19 | ibid. |
| | 20 | ibid. |
| | 21 | 100 |
| | 24 | 109 |
| | 25 | ibid. |
| | 28 | 109 |
| 15 | 1 | ibid. |
| | 18 | 608 |
| | 20 | 109, 174, 483 |
| | 21 | 109, 174 |
| | 23 | 109, 110 |
| | 24 | 109 |
| | 25 | 110 |
| | 27 | ibid. |
| 16 | 3 | 111, 112 |
| | 4 | 112 |
| | 13 | 114, 175, 357 |
| | 16 | 113 |
| | 19 | 175 |
| | 20 | ibid. |
| | 22 | 113, 175 |
| | 24 | 176 |
| | 25 | ibid. |
| 17 | 1 | 114 |
| | 5 | ibid. |
| | 8 | 115 |
| | 9 | ibid. |
| | 11 | ibid. |
| | 15 | 116 |
| 18 | 13 | 365 |
| | 21 | ibid. |
| 20 | 7 | 194, 270 |
| | 10 | 282 |
| | 11 | 197 |
| | 12 | 198 |
| | 13 | 186, 201 |
| | 14 | 202, 300 |
| | 15 | 202 |
| | 16 | 203, 342 |
| | 17 | 348, 351 |
| | 18 | 188 |
| | 21 | 106 |
| | 23 | 214 |
| | 25 | 677 |
| 21 | 13 | 319 |
| | 14 | 314, 315 |
| | 18 | 317 |
| | 19 | ibid. |
| | 21 | 323 |
| | 22 | 317 |
| | 23 | ibid. |
| | 24 | ibid. |
| | 25 | ibid. |
| | 26 | 330, 332 |
| | 27 | 332, 333 |
| | 28 | 323 |
| | 29 | ibid. |
| | 30 | ibid. |
| | 32 | 324 |
| | 33 | ibid. |
| 22 | 1 | 337 |
| | 2 | 336 |
| | 3 | 337 |
| | 4 | 336, 337 |
| | 5 | 339 |
| | 6 | 340 |
| | 7 | 341 |
| | 8 | ibid. |
| | 10 | ibid. |
| | 14 | ibid. |
| | 16 | 311 |
| | 17 | ibid. |
| | 19 | 677 |
| | 22 | ibid. |
| 23 | 1 | 342, 345, 677 |
| | 2 | 342 |
| | 3 | 347 |

# INDEX LOCORUM SCRIPTURÆ, &c.


| Cap. | ℣ | Pag. |
|---|---|---|
| 23 | 4 | 391, 395 |
| | 5 | 394 |
| | 6 | 678 |
| | 8 | 346 |
| | 10 | 391, 677 |
| | 18 | 678 |
| | 19 | 394, 399 |
| | 20 | 678 |
| | 24 | ibid. |
| | 26 | 426 |
| | 28 | 423, 671 |
| | 31 | 679 |
| 24 | 9 | ibid. |
| | 10 | ibid. |
| | 13 | ibid. |
| | 17 | ibid. |
| | 18 | 680 |
| 29 | 38 | 239 |
| 30 | 8 | 239, 254 |
| 32 | 1 | 159, 320 |
| | 4 | ibid. |
| | 6 | 159, 176, 320 |
| | 7 | 160 |
| | 8 | ibid. |
| | 11 | ibid. |
| | 17 | 159, 320 |
| | 18 | ibid. |
| | 26 | 160, 177, 320 |
| | 27 | 161, 177, 320 |
| | 28 | ibid. |
| 33 | 3 | 282 |
| | 13 | 218 |
| | 18 | ibid. |
| | 20 | ibid. |
| 34 | 19 | 391 |
| 38 | 8 | 155 |
| 40 | 12 | 156 |
| | 13 | 157 |

LEVIT.

| | | |
|---|---|---|
| 1 | 2 | 238 |
| | 3 | 240, 241, 251 |
| | 4 | 241 |
| | 5 | 241, 242 |
| | 6 | 241 |
| | 9 | 242 |
| 2 | 11 | 255 |
| | 12 | ibid. |
| | 13 | ibid. |
| 3 | 1 | 243 |
| | 4 | ibid. |
| | 17 | 356 |
| 4 | 3 | 246 |
| | 6 | ibid. |
| | 8 | 247 |
| | 11 | ibid. |
| | 12 | ibid. |
| | 22 | ibid. |
| 5 | 1 | 275 |
| | 2 | 355 |
| 6 | 2 | 247 |
| | 3 | ibid. |
| | 4 | ibid. |
| | 5 | ibid. |
| | 6 | ibid. |
| | 9 | 254 |
| | 20 | 250 |
| | 36 | 248 |
| | 38 | 235 |
| 7 | 2 | 245 |
| | 5 | 246 |
| | 24 | 234 |
| 8 | 6 | 157 |
| | 7 | 158 |
| | 8 | 157 |
| | 10 | ibid. |
| | 11 | ibid. |
| | 12 | ibid. |
| | 14 | ibid. |
| | 18 | ibid. |
| | 19 | ibid. |
| | 22 | 157, 158 |
| | 29 | 158 |
| 9 | 2 | ibid. |
| | 3 | ibid. |
| | 7 | ibid. |
| | 22 | ibid. |
| 10 | 28 | ibid. |
| | 9 | 227, 367 |
| | 16 | 227 |
| 11 | 3 | 353 |
| | 7 | 352 |
| | 9 | 352, 354 |
| | 10 | ibid. |
| | 20 | 354 |
| | 22 | ibid. |
| | 42 | ibid. |
| 16 | 4 | 225 |
| 17 | 2 | 235 |
| | 11 | 356 |
| 18 | 8 | 302 |
| | 9 | 303 |
| | 10 | ibid. |
| | 11 | ibid. |
| | 12 | ibid. |
| | 18 | ibid. |
| | 19 | 305 |
| 19 | 4 | 215 |
| | 6 | 245 |
| | 7 | ibid. |
| | 11 | 342 |
| | 12 | ibid. |
| | 13 | 368, 389 |
| | 14 | 368 |
| | 16 | 366 |
| | 19 | 369 |
| | 32 | 664 |
| | 34 | 392 |
| | 35 | 368 |
| 20 | 10 | 301 |
| | 11 | ibid. |
| | 13 | 306 |
| | 15 | 307 |
| | 16 | ibid. |
| 21 | 1 | 230 |
| | 2 | ibid. |
| | 3 | ibid. |
| | 7 | 228, 229 |
| | 17 | 230 |
| | 18 | ibid. |
| | 19 | ibid. |
| | 20 | ibid. |
| 22 | 4 | ibid. |
| | 5 | ibid. |
| | 6 | 231 |
| | 10 | ibid. |
| | 11 | ibid. |
| | 12 | 232 |
| | 20 | 238 |
| | 28 | 398 |
| | 30 | 246 |
| 23 | 2 | 280 |
| | 6 | 293 |
| | 7 | ibid. |
| | 10 | 294 |
| | 15 | ibid. |
| | 16 | ibid. |
| | 17 | ibid. |
| | 24 | 295 |
| | 27 | 296 |
| | 28 | ibid. |
| | 34 | 297 |
| 24 | 2 | 256 |
| | 6 | 239 |
| | 7 | 239, 240 |
| | 8 | 239 |
| | 10 | 164 |
| | 11 | 165 |
| | 14 | ibid. |
| | 16 | 166 |
| | 20 | 329, 333 |
| | 21 | 329 |
| 25 | 3 | 391 |
| | 4 | 289 |
| | 5 | ibid. |
| | 8 | 289, 322 |
| | 9 | 392 |
| | 10 | 289 |
| | 29 | 290 |
| | 30 | ibid. |
| | 31 | ibid. |
| | 32 | 291 |
| 26 | 1 | 383 |
| | 3 | 424 |
| 26 | 4 | ibid. |
| | 5 | ibid. |
| | 6 | 383 |
| | 7 | 423 |
| | 8 | 383, 423 |
| | 10 | 425 |
| | 12 | 428, 672 |
| | 22 | 433 |
| | 33 | ibid. |
| | 34 | 434 |
| | 36 | 432 |
| | 37 | 433 |
| | 39 | ibid. |
| 27 | 3 | 224, 275, 276 |
| | 4 | 276 |
| | 5 | ibid. |
| | 6 | ibid. |
| | 7 | ibid. |
| | 10 | ibid. |
| | 13 | ibid. |
| | 14 | ibid. |

NUMER.

| | | |
|---|---|---|
| 5 | 14—19 | 309 |
| | 20 | 310 |
| | 21 | 309, 310 |
| | 23 | 310 |
| | 24 | ibid. |
| | 27 | ibid. |
| | 28 | ibid. |
| 6 | 2 | 249 |
| | 3 | ibid. |
| | 5 | ibid. |
| | 6 | ibid. |
| | 14 | ibid. |
| | 18 | 250 |
| 9 | 6 | 169 |
| | 7 | ibid. |
| | 8 | ibid. |
| | 10 | ibid. |
| | 11 | ibid. |
| 11 | 20 | 357 |
| | 31 | ibid. |
| | 32 | ibid. |
| | 34 | ibid. |
| 13 | 2 | 116 |
| | 3 | ibid. |
| | 4 | ibid. |
| | 18 | ibid. |
| | 21 | ibid. |
| | 22 | 117 |
| | 23 | ibid. |
| | 31 | 117, 118 |
| | 32 | 117 |
| 14 | 37 | 118 |
| | 38 | ibid. |
| 15 | 19 | 233 |
| | 20 | ibid. |
| | 30 | 404 |
| | 32 | 167 |
| | 33 | ibid. |
| 16 | 1, 2 | 161, 177 |
| | 3 | 177, 420 |
| | 15 | 178 |
| | 28—35 | ibid. |
| 17 | 2 | 162 |
| | 7 | ibid. |
| | 8 | ibid. |
| 18 | 12 | 351 |
| | 13 | ibid. |
| | 15 | 234 |
| | 16 | ibid. |
| | 17 | ibid. |
| | 26 | 236 |
| | 27 | ibid. |
| | 28 | ibid. |
| 19 | 2—6 | 252 |
| | 11 | 333 |
| | 14 | ibid. |
| | 15 | ibid. |
| | 22 | ibid. |
| 20 | 14 | 119 |
| | 17 | 119, 364 |
| | 18 | 119 |
| 21 | 1 | 120 |
| 21 | 2 | 121 |
| | 3 | ibid. |
| | 17 | 121 |
| | 18 | ibid. |
| | 21 | ibid. |
| | 22 | 121, 364 |
| | 24 | 122 |
| 22 | 2 | 122 |
| | 5 | ibid. |
| | 23 | 123 |
| | 31 | ibid. |
| | 34 | ibid. |
| | 35 | 124 |
| | 36 | ibid. |
| | 37 | ibid. |
| | 41 | ibid. |
| 23 | 1—10 | 124 |
| | 11 | 125 |
| | 12 | ibid. |
| | 13 | ibid. |
| | 19 | 125, 670 |
| | 23 | 125 |
| | 24 | ibid. |
| | 25—29 | 126 |
| 24 | 1 | ibid. |
| | 2 | ibid. |
| | 3 | ibid. |
| | 4 | ibid. |
| | 7 | 126, 423 |
| | 8 | 126 |
| | 9 | 127, 382 |
| | 10 | 127 |
| | 11 | ibid. |
| 25 | 1 | 128 |
| | 6 | 381 |
| | 7 | 128 |
| | 8 | ibid. |
| | 9 | ibid. |
| | 12 | 129 |
| | 13 | ibid. |
| 27 | 1 | 170 |
| | 3 | 171 |
| | 4 | ibid. |
| | 5 | ibid. |
| | 6 | 172 |
| | 8 | ibid. |
| | 10 | ibid. |
| | 11 | ibid. |
| | 15 | 385 |
| | 16 | ibid. |
| | 17 | ibid. |
| 29 | 1 | 295 |
| | 12 | 297 |
| 30 | 4 | 274 |
| | 5 | 275 |
| 31 | 4 | 129 |
| | 6 | ibid. |
| | 8 | ibid. |
| | 15 | 127 |
| | 17 | 130 |
| | 27 | ibid. |
| | 28 | ibid. |
| | 44 | 129 |
| | 50 | 131 |
| | 51 | ibid. |
| 32 | 1 | ibid. |
| | 5 | ibid. |
| | 7 | ibid. |
| | 8—11 | 132 |
| | 16 | ibid. |
| | 17 | 132, 133 |
| | 26 | 133 |
| | 27 | ibid. |
| | 29 | ibid. |
| 35 | 2 | 236, 320 |
| | 3 | 236 |
| | 4 | ibid. |
| | 11 | 320 |
| | 12 | 236, 320 |
| | 25 | 237, 320, 322 |
| | 31 | 324 |
| | 32 | ibid. |

DEUTERON.

| | | |
|---|---|---|
| 1 | 17 | 347 |
| 2 | 2 | 360 |
| | 4 | 216, 264 |

# INDEX LOCORUM SCRIPTURÆ, &c.


| Cap. | ℣ | Pag. |
|---|---|---|
| 2 | 7 | 359 |
| | 19 | 213 |
| 7 | 3 | 304 |
| | 13 | 425 |
| | 14 | ibid. |
| | 20 | 423 |
| 8 | 5 | 670 |
| | 14 | 221 |
| | 15 | ibid. |
| | 18 | 403 |
| 10 | 16 | 258 |
| | 17 | 258, 365, 602 |
| | 18 | 365 |
| | 19 | 392 |
| | 21 | 258 |
| 12 | 8 | 357 |
| | 31 | 26 |
| | 32 | 360 |
| 13 | 1 | 259 |
| | 2 | ibid. |
| | 3 | ibid. |
| 14 | 1 | 260 |
| | 4—7 | 355 |
| 15 | 1 | 284 |
| | 2 | ibid. |
| | 12 | 285, 395 |
| | 14 | 286 |
| 16 | 1 | 292 |
| | 2 | ibid. |
| | 8 | 293 |
| | 9 | 294 |
| | 19 | 346 |
| 17 | 15 | 362 |
| | 18 | 363 |
| | 19 | ibid. |
| | 20 | 364 |
| | 7 | 304 |
| | 20 | 235 |
| 18 | 3 | 391 |
| | 4 | 315 |
| | 10 | ibid. |
| | 11 | 222 |
| | 15 | 360 |
| 19 | 14 | 275 |
| | 18 | ibid. |
| | 19 | 380 |
| 20 | 5 | ibid. |
| | 6 | ibid. |
| | 7 | 379, 380 |
| | 8 | 372, 373 |
| | 10 | 372 |
| | 11—14 | 373, 401 |
| | 19 | 400 |
| | 20 | 393 |
| 21 | 10—13 | 394 |
| | 14 | 324 |
| | 22 | ibid. |
| | 23 | 391 |
| 22 | 1 | ibid. |
| | 2 | 378, 379 |
| | 5 | 400 |
| | 10 | 312 |
| | 13 | ibid. |
| | 14 | 313 |
| | 15—19 | 311 |
| | 21 | ibid. |
| | 23 | 312 |
| | 24 | 311 |
| 23 | 1 | 261 |
| | 2 | 261, 262 |
| | 7 | 293 |
| | 16 | 394 |
| | 17 | 260, 308 |
| | 18 | 228, 264 |
| | 19 | 388 |
| 24 | 1—4 | 304 |
| | 6 | 333 |
| | 10 | 390 |
| | 11 | ibid. |
| | 15 | 368, 369 |
| | 16 | 325, 327 |
| | 19 | 390 |
| | 20 | ibid. |
| 25 | 4 | 399 |
| | 11 | 328 |
| | 12 | 328, 329 |
| | 13 | 368 |
| | 14 | ibid. |
| | 15 | ibid. |
| 26 | 2 | 391 |
| | 5 | ibid. |
| | 17 | 407 |
| | 18 | ibid. |
| 28 | 6 | 426 |
| | 12 | 424 |
| | 13 | 428 |
| | 16 | 431 |
| | 17 | 432 |
| | 18 | ibid. |
| | 21 | ibid. |
| | 22 | ibid. |
| | 23 | 429 |
| 24 | | 430 |
| 30 | | 431 |
| 31 | | ibid. |
| 33 | | ibid. |
| 28 | 38 | 429 |
| | 39 | ibid. |
| | 40 | ibid. |
| | 43 | 433 |
| | 48 | 431 |
| | 49 | 432 |
| | 52 | 430 |
| | 53 | ibid. |
| | 56 | 432 |
| | 61 | 433 |
| | 66 | ibid. |
| | 67 | ibid. |
| 30 | 2 | 257 |
| | 10 | 421 |
| | 11 | 406, 421 |
| | 12 | ibid. |
| | 13 | ibid. |
| | 14 | 406, 421, 456 |
| 31 | 7 | 386 |
| 32 | 1 | 387 |
| | 4 | 678 |
| 34 | 5 | 179 |
| | 6 | ibid. |
| | 7 | ibid. |

PSALM.

| | | |
|---|---|---|
| 78 | 49 | 605 |
| 93 | 9 | 608 |

ISAI.

| | | |
|---|---|---|
| 54 | 1 | 434 |

EZEK.

| | | |
|---|---|---|
| 44 | 22 | 228 |


INDEX

# INDEX PERSONARUM & RERUM MEMORABILIUM in Secundo PHILONIS Operum Volumine contentarum.

Numeri hujus Editionis Paginis reſpondent.


A.

*AARON* in Pontificem conſtituitur, 157. aquis lavatur, *ibid.* Veſtibus ſacris induitur, *ibid.* Ejus ſacrificium flamma de cœlo abſumitur, 159. virga floret, 162.
*Abraam*, genere Chaldæus, 602, 626. ex Abram Abraam dictus, 13. Chaldæam diſciplinam deſerit, 12, 417, 442, 602. Charras proficiſcitur, 11, 12. Primus Deo credidiſſe dicitur, 442, 603. Solitudinem amplectitur, 14. Ejus & Lothi mores diverſi, 32. Hoſpitalitas, 16. erga filium affectus, 25. Opulentia, 627. Lenitas, 30. Virtus bellicoſa, 32. Reges fœderatos profligat, 34. à Melchizedeco benedicitur, *ibid.* ad filium ſacrificandum ſe accingit, 26. Luctus ob uxorem, 37. Primus ſenior dictus, 39. ſcientiæ inſtitutione comparatæ ſymbolum, 412. ex Patre fiderum cultore natus, 441, 602. pro præmio fidem in Deum accipit, 412. Rex vocatur, 442, 443. Ejus laudes, 37.
*Abortionis* Autor pœnæ quali obnoxius, 317.
*Abundantia* quam periculoſa, 656.
*Acerbitas* in defunctos, 369.
*Adam* ex Nobiliſſimo fit per peccatum ignobilis, 440. Ex arbitrio ſuo lapſus, *ibid.* Morti damnatus, *ibid.*
*Adeps* hoſtiarum cum ſeparatur, non comedendus, 244, 356.
*Adminiſtratio* publica Naturæ Auctarium, 46.
*Advena* pius in ſublime evectus, 433.
*Adulatores* vitandi, 671.
*Adulter* ſupplicio capitali dignus, 301. humani generis hoſtis, *ibid.*
*Adultera* prius animo quam corpore polluitur, 201. morte punitur, 309.
*Adulterium* ex voluptatis nimio ſtudio oritur, *ibid.* injuriarum init ſocietatem, *ibid.* Maleficiorum maximum, 202. ejus nomine plurima vetantur delicta.
*Ædes* intra urbem non niſi intra annum redimendæ, 290. extra urbem, eodem jure quo prædia, *ibid.* Levitarum, quovis tempore redimendæ, 291.
*Æditui* ſive Levitæ, 161, 171. contra Sacerdotes inſurgunt, 177, 410.
*Ægyptia* Literatura, 84.
*Ægyptii* ingenio turbulento, 519. in invidiam proclives, 521. Judæis infeſti, *ibid.* Nilo divinitatem tribuunt, 164. Mari Rubro ſubmerguntur, 173, 174. non affligendi, 393. Tertia generatione in Cœtum admittendi, *ibid* Eorum inhoſpitalitas, 16. de Deo vero ignorantia, 76. impietas, 164. Idololatria ſingularis, 193, 272. Animalium cultus, 74, 292, 576.
——— ſacerdotes circumciſi, 211.
*Ægyptius* fluvius fertilitatem inducit, 81. in ſanguinem vertitur, 986. Æſtivo tempore exundat, 98.
*Ægyptius* Rex mentem corporis amantem ſignificat, 16, 63. Hebræos perſequitur. filia ſterilis Moſen adoptat, 82, 83.
*Ægyptus* è liberâ ſerva, 60. fame premitur, 64. ab imbribus non rigatur, 164. provincia primaria, 540, 541.
*Ægyra* Inſula, 514, 622.
*Ælim*, 110.
*Æqualitas* juſtitiæ mater, 373. Sol ſpiritualis, *ibid.* ad omnes res creatas ſe extendit, 374. Bonorum ſummum, 363, 665. Principi quam congrua, *ibid.*
*Aer* colore niger, 153, 225, 227. à Luna ad Terram pertingit, *ibid.* quam vitalis, 563.
*Æraria* Sacra in quavis urbe, 224.
*Æſchyli* loca, 468, 501.
*Affectus* in Homine quatuor, 34, 419. ſervitutem aſſerunt, 470. ſtudioſè eluendi, 156. compreſſi graviores, 43.
*Affinitates* familiarum vinculum, 556.
*Afflatus* divinus Magicas præſtigias abigit, 124
*Agnus* lacte matris ne coquatur, 399.
*Agri* civitatis hoſtilis non vaſtandi, 373.
*Agrippa M.* Templum Hieroſolymitanum ornat, 588.
*Agrippa* à Caio Rex factus, 520, 521, 593. ad Alexandriam navigat, 521. à Vulgo, Flacco connivente, inſultatur, 522. Judæis contra Flaccum patrocinatur, 532. Caium ſalutatum advenit, 584. animi deliquium patitur, 585. Literas ſcribit ad Caium, 586. gratiam quam petit, impetrat, 594. pro religione & patriâ ſtudium, *ibid.*
*Alexander* vult Calanum ſecum in Græciam reducere, 460.
*Alexandriæ* Urbis regiones quinque, 525.
*Alexandrini* vulgus confuſaneum, 563. odium erga Judæos publicè profitentur, *ibid.* Proſeuchas eorum vaſtant, 565. Caii ſtatuas ibi erigunt, 523, 565. Judæos indigniſſimè affligunt, 525. præſtigiarum & ſimulationis artifices, 569. Caium pro Deo habent, 570. Ejus conſecrationis Autores præcipui, 595.
*Alienigena* mulier in uxorem non ducenda, 304.
*Alienigenæ* non nocendum, 400.
*Aliorum* pœnis prudentem eſſe oportet, 132.
*Allegoriæ*, 9, 11, 14, 18, 22, 29, 31, 34, 180, 241, 255, 275, 329, 418, 483.
*Altare* myſticum, 255. ejus Etymon, *ibid.* Aureum interius, 253. cujus ſymbolum, 150.
*Altaria* in Templo duo, 148, 253.
*Amalecitarum* Rex Hebræis ſe opponit, 115. à Joſua profligatur, *ibid.*
*Amicitia* vetuſta, 673. ejus fructus perpetui, *ibid.* anceps judicata, *ibid.*
*Amici* quinam, 659. cautè explorandi, 674.
*Amicorum* omnia inter ſe communia, 105.
*Amicus* alter Ego, 659. verus non eſt qui malus, 325. ita habendus quaſi inimicus futurus, 401. cognationis & Patriæ, 10, 11.
*Amor* Dei & Mundi, 649.
*Amygdalus* ſacerdotii ſymbolum, 162, 163.
Ἀνάθεμα, regionis nomen, 121.
*Anaxagoras* rebus ſuis relictis philoſophatur, 473. ſe cœl[illegible]endi cauſa natum profitetur, 483.
*Anaxarchi* libertas, 462.
*Ancillæ* Rachelis & Liæ nobiles factæ, 443.
*Androgyni*, 506.
*Andron*, Senator Judæus, 528.
*Andrus* Inſula, 539, 540.
*Angeli* Dei miniſtri, 17. Legati, 18. λειτουργοὶ, 387. Hominum inſpectores, *ibid.* inter Deum & Homines ſequeſtri, 604, 605. eorum Natura ſpiritualis, 656.
*Anima* ἀυτοκίνητος, 23. præexiſtens, 37, 604. tum maſcula tum fœminea, 329. τετραμερὴς, 350. Ejus Eſſentia, 356. Sanitas, 377.
*Animæ* corpore exemtæ, 436, 604. plantæ feraces, 456. egregiæ à ſeipſis docentur, 84.
——— ab omni ſitu terreſtri abhorrentes, 604. Heroes vel Angeli dictæ, 604, 605. in corpora demerſæ, 604, 605. Turpis indicia, 652. Ejus tres facultates, 668. Senſitivæ, Eſſentia ſanguis, 668. Rationalis, Spiritus, *ibid.*
——— quam corporis vincula graviora, 593.
*Animalia* cuivis Elemento aſſignata, 605. carnivora menſæ non admovenda, 354. ad ſacrificium quænam idonea eorum, 237. ſervitus perpetua, 283. eſus cur interdictus, 352. præ hominibus excellentia, 38. propter hominem creata, 675.
——— repentia & venenoſa non primario à Deo condita, 648. Eorum origo quænam, 645. Materiæ Medicæ pars inſignis, *ibid.* in ſupplicium improborum à Deo proviſa, *ibid.*
*Anni* εἰκοστὸν Etymon, 374.
——— quarti fructus Deo dicandi, 402.
——— quinquageſimi quies, 207, 391. in eo prædiorum remiſſio, 392. & ædium extra Urbes, 290.
*Annulus* præfectis datus quid ſignificat, 62.
*Annus* Sabbaticus, 206, 207. De eo Leges, 207, 277. in eo remiſſio, 277, 284, 631. Terra inculta, 289, 631. Oliveta & Vineta egenis conceſſa, 289.
*Antigenidæ* Tibicinis libera reſponſio, 468.
*Antiſthenis* dictum, 449.
*Apelles* Tragœdus Caii conſiliarius, 576. ex Aſcatone oriundus, *ibid.* Mores & fatum. *ibid.*
*Apis*, Animal immundum, 255. ex putrefacto Bovis corpore natum, *ibid.*
*Apollinis* Corona radiata, 560. Arcus & Sagittæ, *ibid.* Ars Medica, *ibid.* Vates egregius, 561.

# INDEX PERSONARUM ET RERUM, &c.


*Apoſtatæ* Judicio Zeli continuò puniendi, 220.
*Aquæ*, ὕδατα, Etymon ex Stoicis, 490. immota manens corrumpitur, 511.
*Ara* Tabernaculi ſub Dio, 149, 151.
*Arabum* tum viri tum fœminæ jumenta paſcunt, 89.
*Arbores* frugiferæ non cædendæ, 400.
*Arca* Noæ, 143. Terræ univerſæ imago, 144.
—— Tabernaculi, 149. Legum receptaculum, 150. Ejus Operculum, *ibid.*
*Arcana* amicis quatenus communicanda, 674.
*Arcani* Diſciplina, 322, 651, 658.
Ἄρης, Martis, Etymon, 561.
*Argentum* & Aurum terræ quaſi moles, 636.
*Argo* Navis libertatis ſenſu fruitur, 468.
*Argonautæ* ſervum non admittunt in Navem, 467.
*Ariſtotelis* de Mundo ſententia, 489, 609. de Platone teſtimonium, 490, 610. Ejus laudes, *ibid.*
*Arrogantia* homini incongrua, 187. à Moſe reprehenſa, 216. in quibus viget maximè, 402, 403. grato animo adverſaria, 403. Ejus delictum grave, 404. de aliis quid ſentit, 405. animæ inſipientis nota, 363.
*Arrogantis* habitus, 404.
*Artes* nuper inventæ, 512, 515. diluviis & exuſtionibus extinctæ, 516, 623. poſtea renovatæ, 516, 624.
*Aſcalon* civitas Syriæ, 646. ejus incolæ columbas non necant, *ibid.*
*Aſinus* immundum animal, 400. cum bove ne jungatur, *ibid.* Balaamo reſiſtit, 123. Angelum Dei videt, *ibid.*
*Aſpides* Ægyptiæ, 570.
*Aſſeſſores* Præſidum, 582.
*Aſſyriæ* Literæ, 84.
*Aſyla* ſervis dant linguæ libertatem, 468.
*Atheiſmus* omnium fons ſcelerum, 196. impietatum maxima, 216.
*Athenarum* laudes, 467.
*Athlitarum* patientia, 449, 462, 468.
*Atlantis* inſula aquis ſubmerſa, 514, 622.
*Atriorum* Templi ambitus & dimenſiones, 223.
*Auguſta* Gens Rerum Domina, 553. noxia ex orbe amovit, *ibid.*
*Auguſti* Cæſaris laudes, 566, 591. pacem orbi dedit, 567. ἀλιξικάκου meruit cognomen, *ibid.* Domini vel Dei nomen averſatur, 568. in Templum Hieroſolymitanum munificus, 588. primitias ad urbem ſanctam perferri jubet, 591. ex ſumptibus ſuis ſacrificium juge offerri curat, 592. Judæis ſolis permittit in ſynagogis convenire, *ibid.* provinciarum ritus religioſos conſervat, 568.
*Auguſto* Honores divini decreti per totum Orbem, 567. Alexandriæ Templum dedicatum, 568.
*Aulæorum* Tabernaculi dimenſio, 148.
*Aures* Oculis tardiores, 22.
*Auri* Bracteæ veſtibus pontificiis intextæ, 151.
*Aurum* & Argentum Dii ſunt avaris, 215.
*Azymorum* Feſtum cur inſtitutum, 293. per ſeptem dies celebratum, *ibid.* idque verno tempore, *ibid.*

B.

*Babylon* à Judæis habitata, 578, 587.
*Balaces* Rex Balaamum vatem accerſit, 122.
*Balaamus*, Magus & Aruſpex, *ibid.* accerſitus à Rege, adire renuit, 123. ſecundâ vice arceſſitus annuit, *ibid.* à Rege hoſpitaliter accipitur, 124. invitus Hebræis benedicit, *ibid.* de Rege futuro prædicit, 126. monet Hebræos voluptatibus alliciendos, 127.
*Barbaris* ſunt Bonorum Cœtus, 456. Eorum Terra fertilis, 646, 647.
*Baſſus* Centurio ad Flaccum prehendendum à Caio miſſus, 530, 533.
*Bella* externa & civilia unde, 181.
*Belli* jura, 393. præda quomodo dividenda, 130. antiquiſſimum Feris contra Homines, 422. in pace contra egeſtatem & infamiam, 450.
*Biantis* Prienæi Crœſo reſponſum, 469.
*Bibliorum* interpretes à Ptolemæo accerſuntur, 138. in Inſulâ Pharo conveniunt, 139. divinitus afflati, 140. ob verſionem iſtam celebritas annua, 141.
*Binarius* materiæ imago, 329.
*Blaſphemia* in Deum, 191.
*Boethus* Stoicus, 497. Ejus de Mundo ſententia, 502, 615.
*Bonitas* rara, 412, 455, 456.
*Bonum* non expectatum magis delectat, 110.
—— verè animi Bonis cenſetur, 437.
*Bona* corporis & externa ad virtutis miniſterium poſita, 438.
—— corporis primaria & ſecundaria, 405.
—— ſua quæcunque ſunt, cum aliis communicanda, 404. Nimia, malorum initium, 20. eorum Genera tria, 32. verorum judicium, *ibid.*
*Bonus* quivis liber, 454. Magiſtratus tenet locum, 450. ſolitudinis amans, 4, 14, 455. Dei inſtar, nullius Rei indigus, 377. generis humani caput, 428. commune Bonum, 655. mundo ἰσότιμος, 186. vulgo inops & obſcurus, 634. ad ignoſcendum promptus, 670. Unus felicem reddit civitatem, 671. vita immortali fruitur, 78. Ejus dicta pro juramentis habenda, 195, 270.
*Boni* Viri populorum Columnæ, 661. morborum Politicorum Medici, *ibid.* Leges animatæ, 2. nonnunquam labuntur, 648.
*Bonis* conſilia bona ſuggeruntur a Deo, 582.
*Bonorum* Amor, 136.
*Bos* Animal vitæ utiliſſimum, 283, 400. in aratro cum Aſino ne jungatur, 370, 400. Sabbatis quieſcit, 284. triturranti os ne alligetur, 349.
— Ovis & Capra victimæ ſacrificiis idoneæ, 238.
*Brutus* Cæſarem beneficum occidit, 464.
*Bura* Urbs aquis obruta, 514, 622.
*Byſſus* è Terra, 148.

C.

*Cadaver* tangentem contaminat, 333.
*Cæci* quam impotentes, 263. eis offendicula non molienda, 368.
*Cædes* qualiſcunque expianda, 130.
*Cain* Fratricida, 419, 420, 439. primus terram contaminavit, 439. nihil ex generis nobilitate conſecutus eſt, *ib.* morte immortali cruciatur, 419.
*Caius*, natura ſævus & pœnis inſatiabilis, 543. gravis diſſimulator, 554. ex aſpectu mentem dijudicare ſagax, 585. mores & ingenium, 595, 596. Tiberio ſuſpectus, 519. illi ſuccedit, 546. de eo lætitia publica, 547. menſe imperii octavo in morbum gravem incidit, 548. ægrotante dolor publicus, *ibid.* Tiberium juniorem ſollenniter adoptat, 549. mox interficiendum curat, 518, 544. Exules illuſtriores interfici jubet, 543. cum Macronis uxore rem habet, viro ignorante, 551. Macroni necem molitur, 554. Silanum ſocerum ſecretò perimit, 555. Deus vult haberi, 556, 557, 575. Mercurii, Martis, & Apollinis geſtat inſignia, 559. Primus Imperatorum ſubditos ſervos exiſtimavit, 562. Judæis quam infeſtus, 562, 575, 596. in Templo Hieroſolymitano ſtatuam ſuam erigi vult, 573. Mox ſtatuam Coloſſeam inauratam, 576. Proſeuchas ſtatuis ſuis replet, 596. Blanditiâ ſimulatâ legatos Judæorum excipit, 572. Petronio inſcitur, 584. Philonem quomodo excipit, 597, 598. denuo placidè dimittit, 599.
*Caii* Norbani de Judæis epiſtola, 592.
*Calamitoſi* vulgò loquaces, 573.
*Calamoſphactos*, 536.
*Calanus* Gymnoſophiſta, 459. ad Alexandrum epiſtola, 460.
*Caligo* quid ſignificat, 106.
*Calumnia* quam deteſtanda, 650.
*Candelabrum* Tabernaculi cujus ſymbolum, 150.
*Canum* ſagacitas mira, 38. cuſtodia fida, 200.
*Capilli* capitis in voto magno adolendi, 250.
*Capito* Judæorum Tributis Præfectus, 575. Mores, *ibid.* ad Caium epiſtola, *ibid.*
*Cappadoces*, 676.
*Caput* rationis ſedes, 350.
—— & Cor hoſtiarum cur non offerrentur, 243, 244.
*Carabas* inſanus, 522. Regiis inſignibus in Agrippæ contumeliam ornatur, 522.
*Carbaſa* Tabernaculi, 149.
*Carbunculus* morbus à circumciſione medendus, 211.
*Caſtus* Centurio, 529.
*Caſus* inopinati vocem adimunt, 71.
*Categoriæ* decem, 185.
*Caupones* etiam ſine Magiſtratu menſuras juſtas teneant, 368.
*Cauſæ* majores quænam, 364. principi reſervandæ, *ibid.*
*Cenchræ* Corinthiorum Navale, 539.
*Certamina* vulgo ſacra habita quam profana, 416.
*Chaldæi* Aſtronomiæ ſtudioſi, 11. mundum habent pro Deo, *ib.* omnia Stellis tribuunt, 442, 602.
*Cham* maledicitur in Filio, 440.
*Chananis* Rex Hebræos adoritur, 120. ab eis profligatur, 121.
*Chananitica* Terra tridui itinere ab Ægypto diſſita, 106.
*Chaos*, 490.
*Charran*, cavernas ex Etymo ſignificat, 12. ſenſuum figura, *ibid.*
*Cherubin*, appellatio unde, 150. ſummarum Dei potentiarum ſymbola, *ib.*
*Chryſippi* Stoici de Mundo ſententia, 501, 505.
*Cibi* potu magis neceſſarii, 63.
*Cicadæ* aere aluntur, 446, 447.
*Ciconiarum* in Parentes ϛοργὴ, 200.
*Cidaris* Pontificis, cujus ſymbolum, 155.
*Circumciſio*, 210. Ægyptiis probata, aliis ridetur, *ibid.* ejus quatuor utilitates, 211. voluptatum abſciſſionem ſignificat, *ibid.* item arrogantiam abjiciendam, *ibid.*
—— Cordis, 258.
*Civitas*, domus magna, 47, 327.
—— quævis virtuti & ſapientiæ noxia, 474. legibus ſacris primò recipiendis haud idonea, 182.
*Civitatum* genera duo, 327.
*Cleanthis* Stoici de Conflagratione ſententia, 505.
*Cleopatræ* Statuæ reliquiæ, 565.
*Coccus* Ignis ſymbolum, 148.
*Cæleſtia* Terrenis potiora, 62.
*Cælum* verè Mundus in Mundo, 24, 415. dies ſempiternus, 62. ex materiâ dividuâ & individuâ concretum, 198.
*Cognati* una cum Reis ne dentur ſupplicio, 327.
*Cognatio* ex ſtudio communi Deum honorandi, 259. ex Virtutum concentu, 325. Summa, idem ejuſdem Dei cultus,

cultus, 362. rejicienda nisi ad tuendam religionem conspiret, 259.
*Columba* & Turtur in Sacrificiis offeruntur, 237, 238.
*Columna* Nubis & Ignis, 107, 109.
*Columnæ*, cujus Allegoria, 678.
——— Tabernaculi, 149.
*Comitas* Regum summis congrua, 187.
*Communio* Rerum, vitæ felicis argumentum, 459.
*Compositio* est partium Coactio contra Naturam, 498.
*Concreta* ex Elementis, religiosè à nonnullis culta, 472.
*Concubitus* interceptus, delictum par adulterio, 311. Ejus pœna, 311, 312.
*Conflagratio* Sodomorum, 143. Ejus indicia adhuc manent, *ibid.*
*Conscientiæ* vis quanta, 49, 195, 649. mala, ad servitutem deprimit, 468. Pœna sufficiens, 659.
*Consuetudo* natura altera, 27, 53, 203. Ejus vis magna, 411, 474, 674.
*Continentia* Remp. capessenti necessaria, 50.
*Conviviorum* Vulgarium Ratio, 477. Eorum Luxus, 478, 479.
*Convivium* Josephi, 69. Agathonis & Calliæ, 480. Therapeutarum, 484.
*Coquorum* Princeps Eunuchus, 63.
*Cor* Consiliorum Symbolum, 406.
*Corpus* Animæ Domus, 427. & quasi sepulchrum, 367. Testæ simile, animam tegit, 388.
*Corporis* firmitas quantilli æstimanda, 636. pulchritudo quam brevis, *ibid.* integritas, animæ perfectionem subindicat, 225.
*Corruptio*, quid, 488. Reditus partium in naturam pristinam, 498. Ejus modi quatuor, 503, 509, 618. Causa vel interna vel externa, 491, 492, 610.
*Coturnices* Hebræorum Esca, 114, 357.
*Creditor* Debitoris domum ne ingrediatur, 390.
*Critolai* argumenta pro Mundi Æternitate, 492, 495.
*Crocodilorum* in Ægypto copia, 646.
*Cræsus* Rex Bianti minas intentat, 469. rogo cremandus imponitur, 60.
*Culices* in Ægypto, 97.
*Cultus* Siderum, 189, 191. statuarum & imaginum, 191, 214. animalium impurorum, 193, 194.
*Cupiditas* Bellua insaturabilis, 483. cæca, 562. affectuum gravissimus, 204, 348. siti quam simillima, 205. Ejus laxatæ periculum, *ibid.* Bellorum & Seditionum causa, 349. delictorum fons, 208, 350. à lege prohibita, 204, 208. studiosè minuenda, 479.
*Currus* Secundus, cujus figura, 62.
*Cyclops*, 477.
*Cyclopum* Regio, 646.
*Cynomviæ* Ægyptios infestant, 101. Earum Etymon & descriptio, *ibid.*

D.

*Damnum* ex Agro depasto sarciendum, 339. ex igne inter sentes accenso, 340.
*Dardanidæ* liberos in flumen projiciunt, ne serviant, 463.
*Debitorum* remissio, anno septimo, 284.
*Debitores* humanè tractandi, 285.
*Decalogus* Mosaicus à Deo promulgatus, 183, 390. Capita legum specialium continet, *ibid.* Cur extra urbem, 185. Cur singulariter alloquitur, 186. Divisio in duas Pentadas, 188. Præceptum de Dei principatu singulari, 191, 203. de non faciendis Idolis, 193, 205. de Nomine Dei in vanum assumendo, 194. de Sabbato non violando, 197, 206. de Parentum honore, 198, 207. de Adulterio, 201, 207. de non occidendo, 202, 208. de non furando, *ibid.* de Falso Testimonio, *ibid.* de Cupiditate avertenda, 204, 208.
*Decas* Numerorum perfectissimus, 35, 95, 355. Nominis Etymon, 184.
*Decimæ* Populi Levitis concessæ, 236. Levitarum sacerdotibus, *ibid.* Ex vino, oleo, & lanâ, 391.
*Delubrum* Tabernaculi, 149.
*Delus* Insula ex mari emergit, 510. Anaphe olim dicta, *ibid.*
*Democratia*, Regimen optimum, 35, 374, 406, 473.
*Democritus* improbatur, 472. Ejus & Epicuri de Mundo sententia, 489.
*Denari* Numeri dignitas, 183, 184, 185.
*Dentem* servi frangens punitur, 332.
*Dentes* ad vitam quam necessarii, 332. tempore congruo editi, 333.
*Deposita*, ut sancta, custodienda, 340. à furibus ablata non præstanda, 341. ea denegare scelus gravissimum, *ibid.*
*Deus* potentiæ beneficæ Nomen, 19. Rerum Conditor & Rex, 150. omnia potest, 75, 108. omnia videt, 78, 661, 254, 369, 641. omnia possidet, 258. doloris vel affectus expers, 29. Item membrorum & partium, 185. dignè laudari non potest à quocunque, 171. propter se ipsum colendus, 19. per se bona porrigit, mala per alios, 22. nequit comprehendi, 12, 654, 662. sibi sufficit, 194, 377. solus beatus, 280, 667. Pacis Dominus, 209. Mundi Auriga & Gubernator, 213. Rex regum, 214. quoad existentiam investigandus, non quoad essentiam, 216, 442, 603. ex rerum ordine agnoscendus, 216, 217, 414, 415. Solis Sol, 254. Sol Spiritualis, 403. sui ipsius lumen, 415. solus dat vires, 403. cognitionis omnis fons, 626. Rex, non Tyrannus, 634, 635. infimorum curam gerit, 187. & improborum, 635. in delictis hominum curandis medicorum adhibet Disciplinam, 413. quibus propitius, 427. quibus rationibus reconciliatur, 436.
*Deus* Bono melior, 472, 546. quantum licet, imitandus, 404. in omni re obscura invocandus, 487. semper sui similis & immutabilis, 500, 648. innominatus, 597. Unus, cujus providentiâ reguntur omnia, 601. plura potest dare, quam homo accipere, 218. Solius est non peccare, 405.
*Deus* creatus nullus, 386. faciliùs in hominem, quam Homo in Deum convertitur, 462.
*Dei* cognitio Felicitatis Terminus, 264. De eo conquisitiones mentem emendant, 656. Visio, exercitationis præmium, 416. quantum ad mores prodest, 546.
— Cultus, maximus sapientis honor, 145. Vitæ beatæ fons, 216, 257. Benevolentiæ vinculum, 219, 259, 387. reliquas secum virtutes trahit, 406.
— cultor, unus genti toti ἰσότιμος, 407.
— dicta, non verba sed opera, 188. Beneficia vindictâ anteriora, 670. gloria, 679.
— falsi non blasphemandi, 219. pictorum & fictorum opera fabricati, 166.
*Deo* servire regno potius, 220, 360, 657. similem esse, felicitas summa, 193.
*Diabateria* sive Pascha, 169.
*Diaboli*, Quinam, 650.
*Dies* Festorum octavus ἐξόδιος dictus, 298.
*Diluvium* Noes, 439. ingens miraculum, 132. cur illatum à Deo, 7. eo Terra purgata, 144.
*Diluvia* & Exustiones multa, 515, 623.
*Diogenis* Cynici aliquot libertatis exempla, 464. ad empturientem dicteri-um, 465. item in libertum quendam, 469.
*Dionysii* Tyranni anxietas & cautio, 639. Vita ærumnosa, 640. quomodo Demadem coarguit, *ibid.*
——— Lampones, Isidori, 520.
*Disciplinæ* Encycliæ pro cibis teneris habendæ, 470.
*Discumbendi* Mos in Conviviis, 70.
*Dissolutio* est partium in sedem naturalem reditus, 498, 612.
*Divina* sanctè spectanda, 657.
*Divinorum* operum nihil serotinum, 409.
*Divinum* judicium humano potius, 641, 644.
*Divinæ* Virtutes Mundi columnæ, 655, 662. sursum nituntur, 656.
——— Virtutis imago in terram missa, 669.
*Divinatio* omnis interdicitur, 221, 260. Ars instabilis & obscura, *ibid.* falsa & noxia, 343. Ejus sectatores in Deum impii, 221.
*Divites* in infortuniis ad fletum proni, 286.
——— & pauperes falsò sic existimati, 446.
*Divitiæ* veræ & spuriæ, 5. earum pulchritudo in egenorum sublevatione, 61. fluxæ, 215. quasi idola adorantur, *ibid.*
——— veræ Animæ, 348, 389. ex virtutibus perfectis comparantur, 274.
——— Naturæ quænam, 424. piis promissæ, *ibid.* corporis satellites, 376. omnibus patent, *ibid.* ex sapientia, luxum refecantes, 424. Cœlestes secum afferunt terrenas, 425.
*Docendi* disciplina, 662, 663.
*Doctrina* virtutis sine exercitio improbata, 9.
*Dolor*, Quid, 204.
*Dolores* morte incidendi, 430.
*Dolus* quivis non est culpabilis, 649, 677.
Δόμα δόσεως, κλῆδμα κλῆδόσεως, 172.
*Dominatio* omnis lubrica, 38.
*Dominus*, imperii Nomen, 19.
*Domum* qui nuper struxit, ne eat ad prælium, 380.
*Domus* in urbe intra annum redimenda, 291. Funesta ingredientem contaminat, 333.
—— ex voto redimendæ pretium, 270.
*Draconum* Indicorum conflictus cum Elephantibus, 512.
*Drusilla*, 525.

E.

*Ebrietas* duplex, 159. sobria, 447, 485.
*Ebriorum* habitus fœdus, 478. tum aliis tum sibi infesti, *ibid.*
*Eclipsium* usus, 643.
*Edomitæ* Hebræos à terris suis arcent, 119.
*Educationis* pravæ Mala, 405.
*Elementorum* Situs & Ordo, 498, 499, 509, 603, 612. Numero quatuor, 508, 509. Eorum temperamentum sive ἰσοσταμία, *ibid.* Mutatio inter se, 515. Eorum via acclivis & declivis, 509. Mors quænam, *ibid.* proprietates diversæ, 510. pro Diis habita & Deorum nominibus appellata, 472. Ex se ipsis materia inanimis, *ibid.* pœnas impiis ministrant, 178.
*Elephas* à Draconibus sanguine exsuctus perit, 512.
*Enochi* Nominis Etymon, 3. Pœnitentiæ figura, 4.
*Enos*, *hominem* significat, 2, 410. Spei symbolum, 3, 410.
*Epicuri* de Mundo sententia, 489, 609.
*Epinomis* pro Deuteronomio, 363.
*Eruditio* inquirendo comparatur, 651.
*Esavus* à jure primogeniti cedit, 119, 441.

441. ingenium invidum, 675. Ejus & Jacobi mores diverſi, 441.
*Eſſeni*, unde ſic dicti, 457, 632. urbes vitant, 457. dominationem averſantur, *ibid.* Sabbato quovis in Synagogis coeunt, 458. Scripturarum ſenſum Allegoricum ſectantur, *ibid.* pietatis & humanitatis pariter ſtudioſi, *ibid.* communibus utuntur facultatibus, 458, 459, 632, 633. erga Seniores verecundi, 459. ne ab inſectis reprehenſi, 451. à Regibus honorati, 634. Nuptias averſantur, 633.
*Eſſenorum* duo genera, practicum & contemplativum, 471. Habitatio in Civitatibus, 632.
*Eumenidum* Sollennia ab ingenuis peraguntur, 467.
*Eunuchus* populi figura, 50. uxorem habet, *ibid.* princeps eſt coquorum, *ibid.*
*Eunuchi* in Eccleſiam ne ingrediantur, 261, 264. quos ſubindicant, *ibid.*
*Evodius*, Senator Judæus, 528.
*Euripidis* Loca, 53, 448, 449, 460, 463, 467, 469, 488, 497, 498, 515, 612.
*Euryſtheus* ab Hercule ſuperatur, 464.
*Exactoris* Tributorum Atrocitas, 325, 326.
*Exercitatio* Scientiæ fons, 650.
*Exilium* Morte acerbius, 10.
*Exploratores* in Chananæam miſſi, 117. vitis fructum ſecum aſportant, *ibid.* diverſa de Regione referunt, 118. brevi decumbunt, exceptis duobus, *ibid.*
*Exules* & Cives, Quinam, 446.

F.

*Fabularum* Figmenta unde, 405.
*Facundia* humana cum divinâ collata, quam muta, 93.
*Fœciales* ad Hoſtem mittendi, 372.
*Fama* quantum ſe extendit, 44. velox, 75, 648.
*Fames* & Sitis, graves Dominæ, 111.
*Fani* Hieroſolymitani ambitus, 223.
*Faſtus* quam pernicioſus, 181. à Mendacio oritur, 412. Idololatriæ autor, *ibid.* Magiſtratibus utilis, 578.
*Fatum* caret fine & principio, 496.
*Felicitas* ex dictorum & factorum concentu, 421. Ejus extremum in Deo ſtare, 669.
*Felicitates* piis à Deo promiſſæ, 424. præſentes, malorum Eſca, 259.
*Feræ* naturâ humani generis hoſtes, 421. ad exercendos homines in rebus bellicis proſunt, *ibid.* olim emendatis hominum moribus manſuefient, 422. in malorum ſupplicium conditæ, 433.
—— in Animâ, Quænam, 422.
*Fermentum* tumoris figura, 255, 295.
*Ferrum* & Æs, cujus ſymbola, 429.
*Feſta* Judæorum, 206. numero decem, 278. Solius Domini, 280.
*Feſtum* cujuſvis diei, 278. Tubarum, 138.
*Fidei* in Deum laudes, 39. Virtutum regina, *ibid.* ſummam vim ſuppeditat, 116.
*Filii* parentum partes ſeparabiles, 233. in honorem Idolorum à barbaris ambuſti, 259. Eorum nihil proprium, 200. pro parentibus ne moriantur, 325.
—— proditorum interficiuntur, 326.
*Flaccus* Alexandriæ præficitur à Tiberio, 517, 518. adminiſtratio inepta, 520. Judæis infeſtus, *ibid.* eos indictâ causâ damnat peregrinitatis, 525. variis affligit tormentis, 527. armorum paratorum crimen falsò intendit, 530. magiſtratu nondum exacto revocatur, 532. damnatus à Caio, bonis omnibus exuitur, 538, 539. Ejus ſupellex magnifica, 539. ad Andrum Inſulam relegatur, 540. Ejus ibi fletus & miſeria, 541. Providentiam divinam tandem agnoſcit, 542. de acerbitate erga Judæos Pœnitentia, *ibid.* Juſſu Caii interficitur, 544.
*Flagrorum* differentia, 528.
*Floſculi* in Pontificis veſtitu, 153, 226.
*Fœneratores* ſordidi verarum opum negotii, 389. eorum impuritas, 284, 285.
*Fœtus* recens nati à Matre ne abducantur, 396. cum Matre eodem die ne mactentur, 397.
*Fornicatio* animæ, 265.
*Fortunæ* inſtabilitas, 85.
*Fortitudo*, quid, 360. Falsò ſic dicta, 375. vera quænam, 376. in adverſis ferendis ſpectatur, *ibid.* ex Sapientiâ oritur, *ibid.* à Lege Moſaicâ paſſim docetur, 378. ejus officium, 665.
*Fratres*, quinam, 284, 285, 388.
*Fructus* Anni quarti, 402.
*Frugalitatis* bona, 666. ad Deum propiùs adducit, *ibid.*
*Frumenti* primitiæ die Pentecoſtes oblatæ, 294.
*Fur* communis hoſtis, 202, 335. ad calumniam & perjurium proclivis, 342.
*Furtivæ* rei duplum pendat, 336. pro ove quatuor, pro bove reddat quinque, 337.
*Furtum* prohibetur, 202, 335. ejus nomine quid intelligitur, 206. manifeſti & ſecreti pœna varia, 336.
*Futurorum* cognitio piis promittitur, 222.

G.

*Gallorum* gallinaceorum audacia, 466.
*Gaudium* Deo ſoli proprium, 29, 280. Hominis, cum dolore mixtum, 281. irrationalis animæ elatio, 295. affectuum præſtantiſſimus, 413. ſapientis præmium, 416.
*Genarchæ* Hebræorum Septuaginta, 111.
*Geneſis* primus Moſis liber, 1.
*Gens* tota Principi præferenda, 246.
*Genus* immortale, ſpeciebus pereuntibus, 143, 495.
*Germanorum* gens ferox extra imperium Romanum, 547.
*Gloria* quam vana, 636. Ejus ſtudium, ſapienti etiam adhæret, 668.
*Gorgonis* caput, 581.
*Græcæ* linguæ copia, 140.
*Græcia* regionibus Barbaris minus fertilis, 646. Hominum maximè procreatrix, 647.
*Grando* Ægyptiis immiſſa, 99. in mediis ignibus durat, *ibid.*
*Gratia* pro debito olim reddendo eſt habenda, 388.
*Gratiæ* Virgines nunquam disjunctæ, 135.
*Gratiarum* actiones quomodo dividendæ, 243.
*Gravida* Animans nè mactetur, 398. mulier ante partum pœnam ne ſubeat, *ibid.*
*Guloſi*, 479.
*Guſtus* ſenſuum maximè illiberalis, 239, 352.
*Gyarus* Inſula ſterilis, 536.
*Gymnaſia* præfectura ſumptuoſa, 536.
*Gymnoſophiſtæ* Indorum Sapientes, 456. ſenes comburunt, 26, 27.

H.

*Habitus* in lignis & ſaxis, 496, 511, 606, 620.
*Hæreditatem* adeundi Leges Moſaicæ, 172.
*Hæreſes* ad impietatem tendunt, 656.
*Harioli* & Augures Teſtium falſiſſimi, 343.
*Harmonia* Muſica, 174.
*Hebræi* è Chaldæâ oriundi, 626. à Rege Ægyptio opprimuntur, 81. Eorum tribus duodecim, 111, 225. vitulum aureum conficiunt, 159. gens numeroſiſſima, 234, 386. cultum Dei veri profeſſa, *ibid.* qua ratione Chananæam occupârunt, 627, 628. regionis devictæ primitias devovent, 121. pro Orbe toto funguntur Sacerdotio, 104. Legum ſuarum peritiſſimi, 631.
*Helice* Urbs à Mari abſorpta, 514, 622.
*Helicon* Ægyptius, 570. Judæos vexando Caii gratiam aucupatur, 571. calumnias contra gentem comminiſcitur, 572.
*Hemiſphæria* duo dicta Διόπτρα, 189.
*Heracliti* ſententia de Elementorum mutatione, 509. de Aeris tenuitate, 647.
*Hercules* aſſentiri nequit, 449. ſervire renuit, 461. erga herum fiducia, *ibid.* Euryſtheo ſit ſuperior ex animoſitate, 464. ab Argonautis expoſitus, 465.
*Heroes* & Semidei religioſe culti, 472.
*Heroopolis* Urbs Ægyptia, 77.
*Herus* reformidatus ſervis prodeſt, 673. Feritas in ſervos tyrannici ingenii indicium, 322.
*Heſiodi* ſententia de Mundi Autore, 490, 610.
*Hieromenia*, quodnam Feſtum, 206, 294.
*Hieropompi*, 224, 578.
*Hieroſolyma* Judæorum metropolis, 524. multarum Coloniarum Mater, 587.
*Hircus* conſecrationis, 157.
*Hirundines* nobiſcum verſantur, 646.
*Holocauſta* ſacrificia, 240. Omnium optima, 241. cur maſcula ſolum, *ibid.* pro Caio oblata, 598. Eorum Pelles inter ſacerdotum præmia, 235.
*Homeri* loca, 224, 450, 463, 464, 465, 474, 477, 499, 513, 614.
*Homicida*, quinam, 314. naturæ leges violat, 202. pro ſacrilego habendus, 313. ab aris ipſis abſtrahendus, 315. ab aditu templi arcendus, 314.
—— involuntarius, 319. Dei Miniſter, 320, 321. ei perfugium datur uſque ad mortem Pontificis, 237, 319, 320, 321.
*Homicidium* vetitum, 202, 208, 313. Iſto ſub nomine quid continetur, 208. Ejus Pœna, 313, 324. in eo intentio par Operi, 314.
*Homilus* apud Caium Legatis admittendis præfectus, 572.
*Homo*, verus quinam, 2, 3, 410. nihil habet proprium, 105. Mundi Civis, 106. Terrenorum omnium Dominus, 144, 409. Virtutis divinæ ſimulacrum, 144. Cœlo cognatus quoad animam, 202. Dei αὐτάρκεια, 338. qua ratione Deo fit ſimilis, 347. faciem habet in Cœlum erectam, 605, 607. Mundus minor, 608. Planta cœleſtis, 646. in aliorum uſum conditus, 662. à peccato non immunis, *ibid.* in malum propendens, 663.
*Hominis* redimendi pretia, 276.
*Hominum* genus doloribus obnoxium, 29, 280. inter ſe cognatio, 187, 285. in medio poſiti inter virtutes & vitia, 418. affectibus quibuſvis obnoxii, 452. de præſentibus magis quam futuris ſoliciti, 545. quam inſtabiles, 648, 657. Antiquitùs è Terrâ nati, 493, 494, 495. ex elementis quatuor compoſiti, 498.
*Hordeum*, cujus figura, 294. Ejus primitiæ Manipuli Feſto offerendæ, *ibid.* ſuſpectæ uxori datum, 309.
*Hoſpitis* jura, 86, 393.
*Hoſtes* per Caduceatores ad pacem invitandi, 393. eis benefaciendum, 395. eorum genus duplex, 421.
*Hoſtia* integra, quodnam ſubindicat, 251. pro Pontificis peccato, igne abſumenda, 248.
*Humana* judicia obſcura & incerta, 384.

*Humanæ* Res univerſæ inſtar Somnii, 59, 60. quam inſtabiles, 61, 87, 284. quam obſcuræ, 61. confuſione plenæ, 62.
*Humanitatis* laudes, 383. Regi quam congrua, 136. pietati cognata, 383. multis Moſis præceptis tradita, 389, 402. exercenda erga indigos, 389. erga alienigenos & hoſtes, 393. erga animantes rationis expertes, 400. item naturas ſenſus expertes, 402.
*Humerus* Laboris ſymbolum, 155.
*Humilitatis* laudes, 667.
*Hyacinthus* Aeris ſymbolum, 148.

J. I.

*Jacob* Virtutis exercitio comparatæ ſymbolum, 9, 412. filios mittit in Ægyptum ob commeatum, 64, 68. ibi & Ipſe proficiſcitur, 77. per Patris timorem jurat, 271. pro præmio recipit Dei viſionem, 412, 414, 415. numeroſæ ſobolis Pater, 418. à Patre Iſaaco benedicitur, 441.
*Jamniæ* Cives Judæis infenſi, 575. Altare Caio erigunt, *ibid.*
*Ibis* Avis Ægyptia, 472, 570.
*Ideæ*, 219, 261, 445.
*Idea* ſimplex, 19.
*Idololatræ* cæcis miſeriores, 192. meritò puniendi, *ibid.* ſtigmata in corpore recipiunt, 221.
*Idololatriæ* ſpecies variæ, 189. magnam hominum partem occupavit, *ibid.* à Scriptoribus fabulosis aucta, 215.
*Idolorum* Artifices & Sacerdotes, 192.
*Jecur* vim duplicem habet in cibo digerendo, 244. in eo velut ſpeculo ſomniantes contemplamur, *ibid.* Ejus Fibra ſeparator, 244, 245.
*Jejunii* Hebræorum celebritas, 158, 206, 296. Quid eo ſubindicatur, 296.
*Jeſus* (Joſhua) Moſi dilectus, 384. Dei monitu Hebræis præficitur, 385.
*Ignis* Altaris perpetuus, 254. cujus ſymbolum, 255. Fulmineus, 21. vulgaris aram ne tangat, 158. Sabbato non accendendus, 168, 282, 283. Ejus tres partes; pruna, flamma, & ſplendor, 504, 616.
*Ignorantiæ* agnitio prodeſt ad ſapientiam, 651.
*Ignoſcendum* veniam petentibus, 670.
*Imaginum* cultores, 472.
*Imaginatio*, quid, 606.
*Imbelles* facilè profligantur, 663.
*Immundities* ex congreſſu legitimo, 310.
*Imperatori* incongruum nugis delectari, 552. Ejus Natalibus Honor vulgò habitus, 529. Autoritas *αὐτοκράτωρος*, 550.
*Imperia* brevi ſubverſa, 60.
*Imperitia* interitûs cauſa, 649.
*Impietas* impiis noxia, 236.
*Improbi* ſunt Mundi hoſtes, 142. eorum conſuetudo vitanda, 652.
*Impuri*, quinam, 333, 446. à cœtu ſacro arcendi, 261. eorum ſacrificia non accepta, 253. ex Cadaveris contactu, 333.
*Inæqualitas*, quantum malum, 665.
*Incenſum* odoramentorum quotidianum, 234. ſacrificio cruento acceptius, 254.
*Inceſti* crimen, 301, 303. bellorum & ſeditionum cauſa Perſis, 302.
*Incircumciſio* pœnâ cur intentatur, 675.
*Incontinentia* Bellorum cauſa, 50.
*Indi* ſe ipſos concremant, 26, 27.
*Infideles* Terrâ abſorbentur, 178.
*Ingenui* verè, ſpe ſunt pleni, 574.
*Infantum* expoſitio, 397. legum naturæ violatio, 318. inhumanitatis indicium, *ibid.* Homicidio par delictum, 319.
*Inimicis* danda venia ex lege Moſaicâ, 534. Clandeſtini manifeſtis pejores, 366.
*Injuriam* pati quam inferre levius malum, 44.
*Injuſtitia* virtutibus divinis adverſaria, 655.
*Inquilini* humanè tractandi, 392.
*Inſipiens* anguſtiis conflictatur, 674.
*Inſipientia* malorum ſummum, 649.
*Inſolita* magis percellunt, 15.
*Inſulæ* à Mari abſorptæ, 514.
*Interpretatio* & Prophetia diſcrepant, 164.
*Invidia* proſperis infeſta, 42, 668. à bonorum animis longè exulat, 444. extra chorum divinum reſidet, 447. totum Orbem nunquam occupavit, 553. à Rebus præclaris denuò vincitur, 672.
*Jonis* Tragici locus de Gallis gallinaceis, 466.
*Joſeph* ex Nominis Etymo *Domini* appoſitionem ſignificat, 46. Politici figura, 41. Indoles egregia, 42. Iſmaelitis venditur, 44. in Ægyptum deducitur, 46. ab hera allicitur ad mœchandum, 48. in Carcerem conjectus, 53. ſomnia interpretatur, 56. Ægypto præficitur, 58. Fratribus ſe oſtendit, 75. Ejus patientia, *ibid.* egregia in rebus obeundis dexteritas, 76. moritur, 78. Ejus laudes, 79.
*Jothoris* Filiæ ſeptem, 89.
*Iræ* ſedes in pectore, 351.
*Irides* & Siderum Coronæ, 643.
*Iſaacus* virtutis per ſe doctæ figura, 9, 412, 413. ex Etymo *riſum* ſignificat, 29, 413. pro præmio gaudium recipit, 412, 413. ſolus Abrahami hæres, 441.
*Iſidorus* turbulentus & ſeditioſus, 537. Sodalitiorum princeps, *ibid.* contra Judæos calumniator, 598.
—— & Lampon Flacci accuſatores, 535, 538.
*Iſrael* genus ſupplex Deo Patri addicitur, 546. ex Etymo *Dei viſionem* ſignificat, 9, 546.
*Judæ* ingenium, 68. Fratris cauſam perorat, 72, 73.
*Judæi* genere Nobiles, 440. Bello fortes, 578. Ingenii & moribus pacifici, 529. eorum victus tenuis, 530. Deo ſunt curæ, 542. à cunis edocti unum tantum Deum colere, 562. inter gentes quaſi Orphani, 365, 366. Rituum ſuorum tenaciſſimi, 577. Pilato Clypeos in urbem ſanctam inferenti ſe opponunt, 590. ad Tiberium ſcribunt, *ibid.* Caii ſtatuæ erigendæ in Templo acriter repugnant, 579. enixis Precibus rogant Petronium nè erigat, 580. pro orbe toto Sacerdotes & Prophetæ, 15. Gens populoſiſſima, 457, 524, 577. diſperſi in unum olim colligendi, 436. Idque à ſpectro quodam naturæ divinioris, *ibid.* Felicitate maximâ florebunt, *ibid.* hoſtes caſtigatos intuebuntur, 437.
—— Libertini Romæ degentes, 568.
*Judæorum* Alexandrinorum frequentia, 523. Jus civitatis ſibi vindicant, 599. eorum ibi miſeria, 526, 527. à Flacco male habiti, 528. à Proſeuchis excluſi, 535. in exiguam Alexandriæ partem concluſi, 563, 564. acerbè vexati & cruciati, *ibid.* legatos ad Cajum mittunt, 581. eorum ſenatus Alexandriæ, 527.
*Judex*, omni affectu carens, 344. communis Benefactor, 345. *ἀδροδοκητὸς*, 346. res, non perſonas examinat, 347, 348. miſeri miſericordiâ à juſtitia ne moveatur, *ibid.*
*Judicis* boni officium, 597.
*Judicium* Zeli adverſus Apoſtatas, 220.
*Jumenta* diverſi generis ad coitum non admittenda, 369. nec ſub idem jugum mittenda, 370.
*Jumentum* errans reducendum ad Dominum, 391, 395. onere ſarcinæ ſublapſum ſublevandum, 394.
*Juramenta* per Patrem aut Matrem, per Cœlum & Terram potius quam Deum, 271. in fraudem aliorum facta vel officium excuſandum, *ibid.* vel firmandum luxum, *ibid.*
*Juramentum*, quid, 195, 272. omni ſanctitate ſervandum, 272. argumentum fidei ſuſpectæ, 195. Ejus conſuetudo perniciosa, 196. prorſus vitandum, 194. ſaltem cunctanter ſumendum, 271. in loco profano non uſurpandum, 196.
*Juraturus*, quid obſervare debet, 196, 206, 271.
*Juſtitia* juſtè adminiſtranda, 346. in animo recondenda, 358. perpetuò contemplanda, 359. in locis publicis deſcribenda, *ibid.* animæ ſumma delectatio, *ibid.* oppreſſorum vindex, 532. malis infenſa, 142, 532. Deo affidet, 209.
—— Dei perſpicax, 49. non ſemper tarda, 132. tardata nonnunquam, graviùs ferit, 196. rerum conſervatrix, 664. Ejus Documenta, 136. Ejus Laudes, 373, 374.
*Juſtus* ſolus homo verus, 6. lapſus ſuos perſentiſcit, 658.
*Juvenum* animæ primas impreſſiones retinent, 447.
*Juventus* cum principatu malum inexpugnabile, 574.
—— deſidioſa, 673.

L.

*Labes* hominum communis, 157, 249.
*Laboris* utilitas, 162, 163. ad virtutem comparandam neceſſarius, 456. ad honorem ducit, 668.
*Lac* proventus ingens Pecuariis, 399.
*Lacedæmonius* Legiſlator Sororis uterinæ nuptias permittit, 303.
*Laconis* Pueri ingenuitas & fortitudo, 463.
*Lacteus* circulus, 644.
*Lamina* Aurea in Pontificis fronte, 152. Cujus ſymbolum, 155.
*Lamponis* ingenium & mores, 536.
*Lapidationis* Pœna Blaſphemis inflicta, 165. & Sabbatum violantibus, 168.
*Lapilli* Smaragdi duo in Pontificis humero, 151, 226. duodecim in pectore, 152. Eorum Color varius, 154. Cujuſnam ſunt ſymbola, 153.
*Latitudinis* torpor, 415. quid ſubindicat, 416.
*Lavacrum* Æneum ex mulierum ſpeculis conflatum, 155, 156. Ejus Allegoria, *ibid.*
*Leges* nullæ variis gentibus communes, 46, 137. ſunt ſacroſanctæ naturæ jura, 272. commentarii in Priſcorum vitas, 2. non ſcriptis parendum, 361.
—— quædam à Deo ipſo *αὐτοπροσώπως* promulgatæ, *ibid.* coram gente univerſa, 185. quaſi uni declaratæ, 186, 187. cur in deſerto latæ, 180, 181.
—— Speciales à Moſe traditæ, 208. Earum celebritas, 80. Solæ immotæ & inconcuſſæ, 136, 628, 630. ſummâ veneratione apud univerſos habitæ, 137. Hebraicè ſeu Chaldaicè primo ſcriptæ, 138. Ptolemæi cura in Græcum ſermonem converſæ, *ibid.* ſempiternæ naturæ rationi concinunt, 142. non obſervatu arduæ, 406, 421.
—— Belli, 379.
*Legum* deſertores continuo ad impietatem deſciſcunt, 406.
*Legiſlatorum* virtutes propriæ, 136.
*Lepidus* pro Flacco deprecatur, 537. à Caio reprehenſus, 542.
*Levitæ* contra Sacerdotes inſurgunt, 161, 177. Eorum redditus & præmia, 236, 237, 291.

*Levitarum* Urbes, *ibid.* refugium cædis involuntariæ reorum, 237, 320, 321.
*Levitica* Tribus ad ministeria sacra deligitur, 159. cur reliquis prælata, 159, 160, 225, 320.
*Lex* Rex quidam justus, 137. ante Terras, Hebræis data, 182. quanto pompæ apparatu tradita, 187. populi puritate accepta, 188. ad bene vivendum quam necessaria, 183.
—— vera, recta ratio, 452.
*Liber* & princeps, quis, 448. qui Deo servit, *ibid.* qui suas res peragit, *ibid.* qui de rebus humanis recte sentit, 449. Dei amicus, 452.
*Libri* Mosaici divinitùs inspirati, 163. eorum partes, 141, 408.
*Libertas* fons felicitatis, 467. servo, bonorum maximum, 286. ejus indicium, æqua loquendi potestas, 452. ejus præstantia celebrata, 467. duplex, animarum & corporum, 448. vera, quænam, 469. non datur manumissione, *ibid.* ex animæ indole spectatur, 470. pro eâ mors oppetenda, 103.
*Linea* stola pontificis, 225.
*Linum* vestitus purior quam Lana, *ibid.*
*Locustæ* animal mundum, 355. Ægyptiis immissæ, 99.
Λόγος, tum reconditus, tum prolatus, 154.
*Longævitas* piis promissa, 425, 426.
*Loquacitas*, 651.
*Loquendi* opportunitas, *ibid.*
*Loriculis* cingenda tecta, 324.
*Lothi* ingenium & mores, 30, 31. captivus abducitur, 33. cum Sodomitis non consentit, de Vitæ genere, 143. servatus è medio Sodomorum incendio, *ibid.*
*Lucernæ* à Vespere mane usque ardentes, 256. Earum Allegoria, *ibid.*
*Luctus* in funere qualis debet esse, 37.
*Lucus* prope Templum non plantandus, 224.
*Lux* cum Sole, bonis Solis propria, 675.
*Luxûs* mala, 239, 240.
*Lycurgi* Leges, 463.
*Lysimachus*, 465.

M.

*Macedones* è liberis servi, 60.
*Macronis* apud Caium gratia, 519. mox ab eo interficitur, 554.
*Madianitæ* Arabes missis mulierculis Hebræos corrumpere nituntur, 381. à Dei cultu, eos abducunt, 382. magna strage, Phineâ duce, profligantur, *ibid.*
*Mæcenatis* & Lamiæ horti, 597.
*Magi* apud Persas honorati, 456.
—— Ægyptii prodigia operantur, 95. à Mose superantur, *ibid.*
*Magistratus* legitimus Civium Pater, 171. duplex, tum urbanus, tum rusticus, 339.
*Majorum* dotes posteris dissimilibus non prosunt, 438.
*Mala* punica in Pontificis Toga, 153, 226.
*Mali* quam execrabiles, 431. plerumque instabiles, 173. confusi, 13. multorum indigentes, 377. gaudii veri expertes, 280. ingenio invido, 4. bonorum virorum judices non idonei, 638. eorum vita bellum, 663. spes irritæ, 433, 533. nunquam verè fœlices, 635, 642, 649. Eorum vita ærumnosa, 659.
*Malitia* multiplex & copiosa, 4, 456. maximè omnium noxia, 453. quasi Lues pestifera, 638. ex impunitate augetur, 71. non in perpetuum latet, *ibid.*
*Malum* improvisum proviso gravius, 107. incertum levius confesso, 396. præsens, commodorum præteritorum delet memoriam, 109.
*Malus* omnis exul, 438. Nobilitatis expers atque hostis, *ibid.* vulgò servus, 453, 466, 469.
*Malorum* convictus, 671.
*Mancipiorum* luxus, 478, 479.
*Mandragoræ* potus, 478.
*Manipuli* Festum, 206, 294.
*Manna* Hebræorum cibus, 112. in diem crastinum non asservandum, 113, 175. Ejus præparandi ratio, 114. cujusnam est Symbolum, 241.
*Manus* actionis symbolum, 358, 406.
*Marcus* Agrippa Templum donariis ornavit, 588, 589.
*Maris* recessus & incrementa, 510, 514, 619, 622.
—— Rubri transitus mirabilis, 108, 174, 485.
*Maris Domini* appellatio Syra, 522.
*Mars*, 561.
*Masculæ* Fœmineis potiora, 241.
*Materia* creata, 625. Ejus quantitas sufficiens à Deo provisa, 628. universa in Mundo conficiendo absumpta, 491, 497.
*Matutinum* tempus precibus opportunum, 664.
*Maxilla*, quid significat, 235.
*Medicorum* ratio, 637, 651. ægrotis alimenta subtrahunt, 182. Eorum & Coquorum discrimen, 57.
*Mel* altari ne quis offerat, 255. Ejus Allegoria, *ibid.*
*Membrorum* hostiæ divisio, 242. Quid eo subindicatur, *ibid.*
*Memphis* Ægypti regia, 99.
*Mendacii* assuetudo, unde, 346, 405,
*Mens* quasi, θεωμαΐστειρα, 12. ἀσιχίντος, 24. exemplaris sempiterni imago, 202. Æthereæ partis portio, 605. Ex origine Diviniore quam reliquus homo, 607. Sola in eo libera, *ibid.* sensuum princeps, 413. oculis perspicacior, 377, 533, 546, 672. ex corpore patitur, 428. in sano corpore sapientiam faciliùs assequitur, *ibid.* errori obnoxia, 413. conjecturis magis quam scientiâ ducitur, 549. devia, à Deo in viam reducitur, 427. virgini assimilatur, 275.
—— Sapientis, Dei Regia, 428. Templum Deo dignum, 437. verè homo, 462. in rebus adversis præsaga, 544.
*Mentis* alimenta, 182. pulchritudo, 156. quies, 427. rectitudo, 424.
*Mensæ* sacræ situs, 151.
*Mensis* primus veris initium, 169.
—— septimus, sacer, 286.
*Menstruata* mulier non tangenda, 305.
*Mensuræ* & pondera, 368.
*Merces* laboris statim persolvenda, 368, 389.
*Mercenarii* munerum sacrorum ne sint participes, 231, 232.
*Mercurii* caduceus & talaria, 560.
*Meretrix* à Lege non permissa, 48, 308. lapidationis pœnæ obnoxia, 308. Ejus merces in sacrarium non admittenda, 264. impuræ animæ symbolum, 265. Nati Idololatris similes, 181. à Templo arcentur, 261. hujus Allegoria, 262.
*Meri* effectus, 227.
*Metus* servitutem affert, 448.
*Migratio* & Solitudo Pœnitentiæ præmia, 411.
*Militaria* opera non servilia, 450.
*Militum* qualis delectus ex lege, 380.
*Miltiadis* stratagema excitandis militibus, 466.
*Ministerium* non est servitutis indicium, 450, 451.
*Mitra* Pontificis, 152.
*Mola* in pignus non accipienda, 333.
*Montes* Terræ creatæ documentum, 510, 513, 619.
*Morbi* malos corripiunt, 432. Mortalitatis documenta, 427. Serpentes, 205.
*Morbus* fœmineus, 261.
*Mores* sunt Leges non scriptæ, 361.
*Mors*, Calamitatum finis, 10. divino judicio malorum initium, 419. animæ à corpore separatio, 37. ejus species duplex, 419. pro sacris, instar vitæ, 574.
—— ætatum, 59.
*Moses* Legum conditor & interpres, 80. Rex, vates & sacerdos, 416. Legislatorum optimus, 136. undiquaque magnus, 280. ingenio mitissimo, 420. Dei diligens, eique dilectus, 145, justitiæ & pietatis exemplum, 416. Lex animata, 106. ab exteris scriptoribus parùm memoratus, 80, 81. Legislatorum optimus, 136. Librorum Sacrorum Autor, *ibid.* Ejus à Legislatoribus reliquis diversa ratio, 142. sic dictus à voce Ægyptiâ, *Mos aquâ*, 83. Caliginem ingreditur, 106. eruditus præceptoribus Ægyptiis, Græcis, Chaldæis, 83. secedit in Arabiam metu Pharaonis, 88. Dux Hebræorum ex Ægypto, 104, 627. Choro virorum Deum laudantium præest, 174. in Sinâ Monte dies 40 jejunat, 146. Ejus Facies intuentium oculos perstringit, *ibid.* manibus elevatis Amalecitas profligat, 115, 450. Fratrem Pontificem constituit, 156, 161. filiis vel cognatis non relinquit regimen populi, 384. Deum orat successorem deligere, 385. sic monitus Josuam populo præficit, 386. Ferme moriens Prophetias edit, 179. cujusque tribus sortem prædicit, 179, 388. obitum suum describit & sepulturæ locum, 179. moritur, 179, 387, 388. ejus Vita Humanitatis exemplum, 383, 384, 388. à suis quantum observatus, 628.
*Mulier* ex homine formata, 653. Mas imperfectus, 658.
*Mulierum* mentes imbecilliores, 592. rebus forensibus ne sese immisceant, 327. certaminibus gymnicis nè intersint, 328. manus quæ genitalia attigerit, abscindatur, 329. eis hæreditas assignata, 172. impudica, viro suo blandior, 551, 631.
—— mores, 633, 634.
*Mulorum* genitura à Mose interdicta, 307.
*Mundi* reparatio sive παλιγγενεσία convellitur, 504, 505, 506, 507, 616. Ejus opificium legis sanctiones apud Mosen præcedit, 141.
*Mundis* & purgatis animis Deus largitur scientiam, 487.
*Mundus* rerum pulcherrima, 12. ab artifice præstantissimo conditus, 90, 217. civitas magna, 46, 213, 217. Dei Templum, 222. Dei filius, 155, 227. Ejus ordo pulcherrimus, 330, 414, 415. Unus & integer, 491, 497, 611. ex Elementis integris confectus, *ibid.* confusionis expers, 498. stipes fœcundissimus, 603. Deorum sensibilium domus, 509. animatus & intelligens, 496, 506. ab Aristotele Deus appellatus, 489, 508. anne incorruptibilis, 487, 488, 489, 609. de eo quid Plato statuit, 488. quid Moses, 491, 610. Ejus definitiones, 488.
—— Providentiâ administratur, 12, 13, 415, 654, 666.
—— duplex, visibilis & invisibilis, 602.
*Murorum* perfossores, noctu interficiendi, 336. interdiu deprehensi coram judice sistantur, 337.
*Mutuo* data, reddenda, 341.
*Mysteria* magna & parva, 70. ex absconsione, erubescenda, 260. quales eis initiantur, 261, 447.

# INDEX PERSONARUM ET RERUM, &c.


N.

*Natura* universorum communis parens, 187. in Plantis, 606. ei non renitendum, 28, 653. ejus leges sequi, utilissimum, 236. sine institutione & exercitatione imperfecta, 9, 418.
*Naturæ* Lex antiquissima, 2.
——— excellentes citò dignoscuntur, 58, 90. Beata, quænam, 659.
*Navigationis* tempestas opportuna, 548. Ejus commoda, 651.
*Nihil* ex nihilo, 488.
*Nili* exundatio Ægyptum fœcundat, 98. Ejus incrementorum causæ, *ibid.*
*Nobilitas* vera mentis purgatione spectatur, 438. & majorum imitatione, *ib.* virtutis possessione, 439. indignis non prodest, 441. non per se bonum perfectum, 366. à nonnullis nimium laudatur, 437.
*Noctis* utilitas, 288.
*Noe* generationis malæ ultimus, bonæ princeps, 411. Idem, qui Græcis Deucelion, 412. Justitiæ & quietis figura, 5. perfectus, Deo placuit, 6. solus cum familia in diluvio servatus, 8, 143. Alterius hominum sobolis princeps, 144. Ejus Nominis Etymon, 5.
*Nomen* Dei, 152. Tetragrammaton, 155. in vanum non assumendum, 194, 270.
*Nominis* divini appellatio morte expianda, 166.
*Nominum* impositio homini primo assignata, 653.
——— impositores, sapientes, 186.
*Noverca* in uxorem non ducenda, 302.
*Noviluniorum* Festa cur instituta, 292.
*Numerorum* initium ex tempore, 226.
*Nuptiæ* vel corporum vel animorum, 5.

O.

*Obedientia* majoribus præstanda, 652.
*Obscuri* Homines illustrium æmuli, 106.
*Ocelli* Lucani liber de Naturâ Universi, 489.
*Oculi*, corporis & mentis, 607. affectuum indicia, 23, 331, 332. primi philosophiæ autores, 330.
*Oculorum* quam aurium fides potior, 345.
*Œdipus*, 301.
*Olei* & Vini usus ad corporis vires reficiendas, 494.
*Oligarchiæ* & Tyrannidis studiosi pro latronibus habendi, 203.
*Omentum* sacerdoti assignatum, 235. Ejus Allegoria, *ibid.*
*Ophiomachus*, Animal, 355.
*Opinio* profectui adversa, 652. naturâ impura, *ibid.* Ejus instabilitas, 413.
*Opulentia* pietatis comes, 425. nonnunquam tempori noxia, 474.
*Oracula* divina varia, 163. Eorum tres species, 408.
*Orphani* & Viduæ à Deo curantur, 258. benignè tractandi, 365.
*Os* sermonis symbolum, 406.
*Oreus* Etymon, 603.

P.

*Pæderastiæ* supplicio capitali puniendi, 21, 305, 306, 480, 481.
*Palæstina* Syriæ, 457.
*Palma* sanctitatis studiorum figura, 111.
*Panætius* Stoicus, 497.
*Panes* fermentati Pentecostes festo oblati, 294. Quid eis Mysticè significatur, *ibid.*
——— propositionis festis singulis oblati, 239. Eorum Allegoria, *ibid.*
*Parentes* honorandi, 198, 207. medii inter Deum & homines, *ibid.* Dei visibiles, 201.
*Parentum* nomine Principes & Magistratus intelliguntur, 207. Eorum Beneficia rependi nequeunt, 199. Contemtores, impii & inhumani, *ibid.* Filiorum hæredes, 172.
*Parthi* ab Euphrate separantur ab imperio Romano, 547.
*Paschatis* Festum 14 Die Mensis primi celebrandum, 169, 170, 292. mense secundo pollutis permissum, 170. Ejus Allegoria, 292. Ejus Sacrificium à privato quovis mactatur, 169, 206, 292.
*Pasiphaes* insanus bovis amor, 307.
*Pastoritia* Ars Regimini Politico cognata, 41. Magistratûs Progymnasma, 42, 90.
*Patres* cur Filios exhæredant, 438. Filiis Magistratibus cedunt, 556.
*Patris* Potestas in Filium, Romano jure, 550.
*Pauperi* in judicio non favendum, 678.
*Paupertas* malis intentata, 429.
*Pax*, licet damnosa, bello potior, 372. ex regimine recto provenit, 555.
*Peccata* Dei regno adversantur, 648. voluntaria quomodo expiantur, 247.
*Peccanti* ex ignorantia ignoscitur, 518.
*Peccatorum* Cicatrices & Vestigia, 228.
*Pectorale* Pontificis, Cœli symbolum, 226.
*Pecudes* generis diversi non admittendæ, 307. redimendarum pretia, 276.
*Pecunia* ex primitiis redacta, missa ad *Hierosolymam*, 568, 578.
*Pejerare* quam sit impium, 195, 659. Dei vindictam nunquam effugit, 672.
*Pentapolis*, cujus symbolum, 22.
*Pentecostes* Festum, 206, 294. Therapeutis observatum, 481.
*Penuria* victûs malos opprimet, 430.
*Percussor* cui pœnæ obnoxius, 317.
*Peregrinatio* ad morum emendationem prodest, 411.
*Personæ* matres ducunt, 301, 302.
*Pestis*, aeris corruptio, 620. pecorum ferè præcedit pestem hominum, 102. Ægyptiis immissa, *ibid.*
*Petronius* jubetur à Caio statuam ejus in Templo erigere, 576. de Mandatis exequentis hæsitat, 577, 578. à Judæorum precibus vincitur, 582. literas mittit ad Caium, 583. à quo magnopere periclitatur, 584. Ejus mores & ingenium, 582.
*Pharao* adversus Deum arrogans, 94.
*Pharus* Insula prope Alexandriam, 139, 521. Ejus situs, 139. in eo celebritas anniversaria, 140.
*Phayllus* mors, 640.
*Philo* jam senior legationem obit ad Caium, 572. cum sociis sequitur Caium ad Puteolos, 573. quomodo ab eo acceptus, 597. ab Adversariis, Caio præsente, male habitus, 598. de vitâ timet. 599. tandem placidè à Caio dimittitur, 600. Ejus Uxor, 673.
*Philomelus*, 640.
*Philosophi* mentis Medici, 637, 638.
*Philosophia* vera in quibus consistit, 167. Ejus alimenta solidiora, 470. Judaica, 168, 568. vera quænam, 167.
*Philosophis* regnantibus, fœlix respublica, 134.
*Phinees* Idololatram perimit cum Scorto, 128, 220. pacem & sacerdotium accipit, 129, 220.
*Phocensium* bellum sacrum, 640. Eorum Lex de Sacrilegio, *ibid.*
*Pictura* & Plastice artes noxiæ, 191, 205, 215. cognitionem veram de Deo obscurant, 181.
*Pietas* victoriæ omen, 423. semper victrix, 426. perpetuò vigilat, 664. virtutum summa, 10. humanitati cognata, 30. amicitia & cognatio summa, 161.
*Pilatus* Judææ procurator, 589. Judæis infestus, *ibid.* clypeos auratos in Palatio suspendendos curat, 590. mores & ingenium, *ibid.*
*Pindari* loca, 511, 644.
*Plagiariorum* delictum, 338, 339.
*Planetæ* pro Diis culti, 189. πλανητικῶς errantes dicti, 198.
*Plantæ* arborum novellæ per triennium nutricandæ, 402.
*Platonis* loca, 447, 490, 497, 499, 502, 514, 611, 614. Ejus de Mundo Sententia, 490, 609.
*Pœnæ* usus, 652, 665.
——— delictis consentaneæ, 329.
*Pœnitentes* tum conscientia tum lingua, 435. à Deo in gratiam recepti, *ibid.*
*Pœnitentia* in secundo bonorum gradu, 3, 405, 410. Ejus præmia, *ibid.* viri prudentis indicium, 405. pro quibus agenda, 406. naturæ indeflexæ, 410. Ejus præcepta, 405.
*Poetæ*, vitæ institutores, 467. Fabulosi veritatem mendaciis oppugnant, 215.
*Politici* ex facultatibus spectantur, 661.
*Politicus* multiformis & multiplex, 47. multorum servus, *ibid.* Medico similis, 52. & somniorum interpreti, 59, 61. inter regem & privatum medius, 62.
*Polycratis* somnium celebre, 639. mors acerba, 638.
*Polytheismi* mala, 262.
*Polyxene* Euripidis, 473.
*Pontifex* semel in anno sanctuarium ingreditur, 591. causarum summarum arbiter, 367. ei qualis Uxor ducenda, 228, 229. ob quemcunque defunctum ne polluatur, 230. ab eo eximia puritas requiritur, *ibid.* eodem quo gens tota, sacrificio purgatur, 246. communes pro omnibus preces offert, *ibid.* involuntariorum vitiorum expers, 246, 322. ei pietas maximè congrua, 145. parvus mundus, 155, 227. pro universo precatur & agit gratias, 227, 230. Ejus officium, 321.
*Pontificis* vestitus, mundi ejusque elementorum symbolum, 151, 152, 153, 225. Ejus species quam percellens, 227.
*Posidonius* philosophus, 497.
*Præcepta* Dei quænam, 10.
*Prædia* in perpetuum non vendenda, 289, 290. voto alienantur, 290.
*Præmia* hominibus singulis proposita, 409. item familiis, 417.
*Præputium* abscissum cordi simile, 211.
*Primitiarum* quinam sunt participes, 231. ex quavis massâ, 233. ex oleo, vino, & fructibus, *ibid.* ad Templum adducendæ, 235, 236. ad cupiditatem astringendam persolutæ, 351.
*Primogenita* mascula Deo debentur, 233, 391. ea inter Hebræos numerosissima, 233.
*Primogeniti* hominum pretio redimendi, 234.
*Princeps* suffragiis, non sorte eligendus, 361. nè sit alienigena, 362. Legem manu propria semel describat, 363. quotidiè perlegat, *ibid.* afflictis patrocinetur, 365. communis gentis parens, 366. Deum imitetur, aliis benefaciendo, 367.
*Principis* qualis esse debet in populum collatio, 553.
*Principatus* quidam in quovis vitæ genere, 366.
*Prophetæ* nihil loquuntur de suo, 343. non intelligunt quæ dicunt, 124. Dei interpretes, 222, 343, 417. falsi morte mulctandi, 259.
*Propheta* quidam egregius Hebræis promittitur, 222.
*Prophetia* regno potior, 135.
*Propylæa* Tabernaculi, 149.
*Proselytæ* cur sic dicti, 219. eodem, quo indigenæ, utuntur jure, *ibid.* Deo chari, 258. continuò emendantur, 406.

466. benignè tractandi, 365, 392. quinam sunt, 677. eis de aedibus cavetur, 290, 291.
*Professiæ* virtutum scholæ, 168, 523. violantur ab Alexandrinis, 523, 535, 565. in quavis Urbe, 168, 282. Sabbatis frequentantur, 282. in eis sedendi & audiendi ritus, *ibid.* in Urbe Roma quamplurimæ, 568. gratitudinis erga imperatores indicia, 524.
*Proteus* Ægyptius, 557.
*Providentia*, mundi anima, 501.
*Provinciarum* præfecti in jus vocati, magistratu exacto, 532.
*Prudentia* visus animæ, 10. res fixa & inconcussa, 449. rerum in nobis præstantissima, 377.
*Ptolemæi* reges imperatoribus Romanis dignitate impares, 566. eorum familia, 60.
——— Philadelphi munificentia, 138. Ejus in libris sacris vertendis cura & studium, 139. Erga interpretes Judæos comitas, *ibid.*
*Punicula* in Pontificis vestitu, cujus symbolum, 153.
*Purpura*, aquæ figura, 148.
*Putei* in damnum defossi pœna, 324.
*Punctum*, linea, superficies, 184.
*Purgatio* corporis & animæ, 251, 253.
*Puritas* in sacrificante maximè spectatur, 253, 254.

Q.

*Quadrupedes* animantes decem mundæ, 353.
*Quaternarii*, numeri dignitas, 152.
*Quinarius* sensuum symbolum, 147.
*Quinquagenarii*, numeri dotes, 147, 481.
*Quinquagesimi* cujusque anni otium, 392.

R.

*Ratio* recta virtutum fons & initium, 88. Patris & Mariti vim habet, 275. duplex, in universo & in homine, 154.
*Rationale* Pontificis, 152, 154, 226. duas virtutes gestat, declarationem, & veritatem, 154. Rationis symbolum, 155.
*Recusatio* simulata libidinem excitat, 127.
*Reges* primi Pontifices, 657. Pastores, 450. Ovium regimine ad regnum erudiuntur, 90.
*Regimen* publicum ars artium, 361, 552.
*Regiæ* virtutes in principum semine, 553.
*Regna* ex gratiâ solum divina prospera, 135. eis capessendis idonei à Deo solo dignoscuntur, 384, 385.
*Remissio* Anni septimi, 277, 284, 391.
*Reptilia* cujus symbolum, 354.
*Respiratio*, 563. virtutibus etiam instructus, 650.
*Rex* lex animata, 135. res divinas debet procurare, *ibid.* ei congrua Patris appellatio, 635. partim homini, partim Deo similes, 673.
*Rhegium* unde dictum, 514.
*Rhodus*, olim mare, 510.
*Romæ* pars transtiberina à Judæis habitata, 568.
——— & Italiæ opes immensæ, 561.
*Romana* Civitas populis integris data, 587.
*Romanum* Imperium Rheno & Euphrate terminatum, 547.
*Rubus* ardens, 91. Ejus explicatio mystica, 92.
*Ruminans* animal purum, 353. eo quid subindicatur, *ibid.*

S.

*Sabbatum, ex quiete* dictum, 5. in eo ab omni opere cessatur, 113, 137, 281, 569, 630. etiam à rationis expertibus, 137. Genethlion Mundi, 113, 167, 176, 239, 281. otio sanctificandum, 166, 167, 197. Philosophiæ studio dicandum, 167, 168. & Legis Lectioni, 630. Ejus violati mors pœna, 167, 168.
*Sabbatorum* remissio, hominibus & agris utilis, 434. à malis neglecta, *ibid.*
*Sacerdos*, corpore integer, 225. animo purus, 145. ejus vestitus, 225. à vino, dum sacris operatur, abstinent, 227, 367. Uxorem ablegatam nè ducat, 229. ob sex tantum personas funestatur, 230. idem quasi Propheta, 367.
*Sacerdotes* Idolorum, 192.
*Sacerdotibus* agri non assignati, 232. eorum sors Deus, *ibid.* opulentia immensa, 233. ex quavis victima armum, maxillam & omentum accipiunt, 234. Eorum dona non communicanda mercenariis vel alienigenis, 291. filiæ, de donis sacris participent, licet viduæ, 232. Eorum sacrificium quotidianum ex similâ, 250. indigentia dedecus publicum, 236. dum sacris operantur quovis homine præstantiores, 155.
*Sacerdotium* Pii Viri præmium, 220. Ejus eximia præstantia, 586. de eo Leges, 225. Ejus Munus, 384.
——— & Regnum eidem personæ non competunt, *ibid.*
*Sacerdotum* & Levitarum distinctio, 161.
*Sacrificantes* ab omni labe sint immunes, 238. eorum mens & vita pura, 241. Ministri sunt Epuli sacrificalis non convivatores, 245.
*Sacrificia* debent esse integra & perfecte, 238.
*Sacrificiorum* genera tria, 240. salutare, 240, 241, 243. laudis, 245. pro peccato, 246. pro delicto voluntario, 247, 248. verum quodnam, 151, 254. pietate spectatur, 650.
*Sacrilegorum* trium pœna insignis, 640.
*Sal* perpetuitatis indicium, 240.
*Sanctitas* lucrum maximum, 582.
*Sanguinis* conficiendi ratio, 244.
*Sanguis* in Venis, in Arteriis spiritus, 432. circum altare effundendus, 242. Ejus Allegoria, *ibid.* non comedendus, 356. Animæ Essentia, *ibid.*
*Sanitas* corporis, pietatis præmium, 427.
*Sapiens* humani generis primus, 39. invidiæ expers, 347. otii amans, 652, 658. Dei amicus, 652. colonus & perfuga, 656. solus pro Rege habendus, 657. malis communibus obnoxius, 638. Ejus regnum quale, 38. Vita, Lex non scripta, 40. Festum per totam vitam agit, 279. Ejus dies unus aliorum toti vitæ anteponendus, 426.
——— omnis liber, 463, 464, 466.
*Sapientes* Græciæ septem, 456.
*Sapientis* animus, Dei domicilium, 661.
*Sapientia* mentis lumen, 255. mundo antiquior, 385. beneficentissima, 447.
——— Deum, prudentia homines respicit, 421.
*Saræ* pudicitia tentata, à Deo servatur, 15. incredula ridet, 17. ex virtute denominatur, 36. defunctæ laudes, *ibid.*
*Sarmatæ* & Scythæ, 547.
*Satietas* & indigentia rerum causæ, 242.
*Saturitas* petulantiæ causa, 33, 136, 403.
*Saturnii* sæculi fœlicitas, 547.
*Scripturæ* Sacræ studiosus de Syllabis nè disputet, 656, 657.
*Segetes* ante tempus non demetendæ, 400.
*Sejanus* Judæis infensus, 517, 569.
*Sementis* in vinea non facienda, 370.
*Seminalis* vis, 506.
*Sempiternitas*, numinis dos peculiaris, 386.
*Senatus* Judæorum Alexandriæ à Flacco malè habitus, 527.
*Senectus* vera, quomodo censetur, 39.
*Senes* corpore, infantes animo, 545.
*Sensus*, quid, 606.
——— serviles & belluini, 22. quidam Philosophici, 263. affectuum servi, 35. à somno debilitati, *ibid.* fallaces, 61. mentis satellites, 356.
*Sensuum* mens caput, 147. arrogantia, 263. judicia instabilia, 447. integritas, sanitatis comes, 427.
*Seon* Rex ab Hebræis profligatur, 121, 122.
*Septenarius*, numerus pacatissimus, 5. sine matre, & virgo perpetua, 166, 198, 281. Ejus proportiones, 278. de eo leges, 277. numerus virilis, 281. à Mose appellatus consummatio, *ibid.*
*Serotina* proles vehementiùs dilecta, 42.
*Serviendo* discimus imperare, 649.
*Servitus* sors malorum, 431. eis utilis, 441, 454. levior morte, 44. contra naturam, 283, 322. liberis quam gravis, 430. Ejus turpitudo execrabilis, 467. tum corporum tum animarum, 447.
*Servi* verè quinam, 449. nequeunt esse fœlices, 450. ex alienigenis comparandi, 291. ad liberorum munia nonnunquam promoventur, *ibid.*
*Servorum* jura, 395, 396.
*Servi* laus obedientia, 673.
*Servus* quasimercenarius habendus, 285, 291. liberaliter tractandus, 287, 395. Anno septimo dimittendus liber, 291. & cum possessionum portione quâdam, *ibid.* interemti pœna, 323. item oculi læsi, 330. malus coram judice sistatur, 323.
*Severus* Ægypti Præses, 517.
*Sicilia* olim Italiæ juncta, 514, 622.
*Silanus* Caii Socer, 554. à genero secretò perimitur, 555.
*Silentium* securum verbis elegantibus anteponendum, 661. oratione ingratâ potius, 126.
*Sobria* sacrificia, 228.
*Sobrietas* Animæ sanitas, 377, 378. Ejus laudes, 227.
*Socrates* virtutis studio, reliquorum contemptor, 638.
*Sodalitia* Alexandriæ impura, 537. religionis prætextu conflata, 578. à Flacco suppressa, *ibid.*
*Sodomorum* impuritas, 20. conflagratio, 21. cladis indicia, *ibid.*
*Solaris* lucis usus, 226.
*Solitudinis* utilitas, 411.
*Somnia* Pistoris & Pincernæ, 55. Pharaonis, 56.
*Somniorum* Interpretes Prophetæ, 55.
*Somnium* vitæ humanæ, 59.
*Somnus* mentis & sensuum recessus, 667, 672. mortis & resurrectionis figura, *ibid.* nimius, quam noxius, 672. Dei Beneficium ad vires reparandas, 256, 288, 289.
*Sophoclis* versus, 448.
*Soror* Uxoris non ducenda, 303, 304.
*Σωφρονισμός* Etymon, 378.
*Spadones* nimio honore habiti, 306. supplicio gravissimo digni, *ibid.*
*Sperans* imperfectus, 8.
*Spes* bonorum initium, 2. virtutum janitrix, 3. Animæ alimentum, 57. Lætitia ante Lætitiam, 435. vitæ consolatio sola, 542.
*Spes* in Deum, 574. ex scripturæ sacræ lectione comparatur, 574. hominibus à Deo inseminata, 673.
*Spei* Sementis in Anima, 410.
*Spicilegium* ex manipulis spicarum relinquendum pauperibus, 390. Item ex Vitibus & Oleis, *ibid.*
*Sponsalia* tantundem valent ac nuptiæ, 311.
*Stellæ* lapides igniti, 501. mundus in mundo,

mundo, 542. animatæ, 213. pro Diis habitæ, 190, 213, 501, 602. ſecundum Moſen Dei Vicarii, 213, 214. Navigationis duces, 226.
*Stellarum* natura inſcrutabilis, 217. cultus, 189, 213. motus varii, 669.
*Stephanio* Tiberii libertus, 533.
*Sterilis* fœmina non ducenda, 305.
*Stirpes* frugiferæ hoſtium ne cædantur, 401.
*Stoicorum* de Mundo ſententia, 489, 609. conflagrationem aſtruunt, 505. & vacuum, 507.
*Stola* Pontificis varia, 151. Cœli ſymbolum, 153. Item Mundi Univerſi, 225.
*Stuprum*, de eo leges, 310. Ejus pœna, 311.
*Sui* amantes vel menti vel ſenſibus numen tribuunt, 263, 264.
— amor quam pernicioſus, 661, 662.
*Suicidium* à Judæis aſtruitur, 581.
*Suilla* caro Judæis fœminis datur comedenda, 531.
*Surdus* convitio non impetendus, 368.
*Sybaritarum* luxus & libidines, 307.
*Syleus* ſervo Hercule potiri nequit, 461.
*Synagogæ*, 458. Earum ritus, 458 & 630.

T.

*Tabernaculi* ſtructura Moſi divinitus tradita, 146. Ejus forma, dimenſiones & vaſa ſancta, 147, 148, 149, 150.
*Tabernaculorum* Feſtum, 297, 534. Ejus myſtica ratio, 297.
*Talionis* Lex, 332.
*Tantali* ſupplicium, 204, 349.
*Tartari* tenebræ denſiſſimæ, 433.
*Taurus* cædis autor necetur, 323.
*Temperantia* ſanitatis mater, 674. bonum perfectiſſimum, 235. ſtudioſè exercenda, *ibid.*
*Tempeſtatum* annuarum viciſſitudo, 643.
*Templum* unicum uni Deo dicatum, 223. imagines nullas admittit, 588, 592. Ejus ſepta penetranti extraneo mors pœna, 577. Ejus magnificentia, 575.
*Templa* duo, mundus & fanum Hieroſolymitanum, 222.
*Tempus* morborum animæ medicina, 43. ex ſtellarum motu dignoſcitur, 226. ejus definitio, 492, 502. mundo poſterius, 609. ei parcendum, 474.
*Termini* non movendi, 360. Ejus præcepti ſenſus myſticus, 361.
*Terra* ſenii expers, 493, 494. Pandora appellata, 494. ejus ſuperficiei inæqualitas, 510. locus defunctis magis congruus quam mare, 544.
—— anno ſeptimo remiſſa, 286, 287, 288. ingens pauperibus ſubſidium, 289. ad magnificentiam erudit, 286. & humanitatem, 289.
—— duplici proventu annuo nè vexetur, 371. hoſtilis non vaſtanda, 401. malis ſterileſcet, 429.
*Terræ* motus à Deo immiſſi, 644.
*Terrenorum* omnium ſymbola in cœlis, 226.
*Teſtimonium* falſum quid ſignificat, 203, 208. ex auditu, 345, 655. de ſe ipſo, 342.
*Teſtis* falſus quam pernicioſus, 203. unus non admittendus, 344.
*Tetrapharmacon*, 503, 615.
*Textura* ex lino & lanâ interdicta, 370.
*Thamar* Judæ Uxor, 443.
*Theodori* Athei aliquot exempla libertatis, 465.
*Theognidis* verſus, 469.
*Theophraſti* argumenta pro mundi æternitate, 510, 619.
*Therapeutæ* & Therapeutrides, 471. Nominis Etymon, *ibid.* Bonis ſuis cedunt, 473. in Ægypto degunt ad Lacum Mariam, 474. eorum domicilia ſive monaſteria, 475. veſtitus tenuis, 477. abſtinentia præclara, 476, 477, 483. Libri vetuſti, 475. Allegorica ſcripturas interpretandi ratio, *ibid.* cœtus, 480. preces, 481. ſervitutem averſantur ut naturæ contraciam, 482. docendi in conventibus ratio, 483. fœminæ caſtitatem profeſſæ, 482. Eorum hymni, 485. pervigilia, *ibid.* Mundi & Cœli cives, 486.
*Thuris* oblatio, quid ſignificat, 253, 254.
*Thus* & Sal menſæ ſacræ imponuntur, 239. cujuſnam ſunt ſymbola, 240.
*Thyeſtea* convivia, 430.
*Tiberius* ingenio perſpicaci, 551. ætate juvenis, ſenex prudentia, 586. ſuſpectum habet Caium, 551. Judæis favet, 568, 569. ſumptibus ſuis victimas juges ſuppeditari jubet, 569. eis menſtruarum diſtributionem portionem largitur, *ibid.* Judaicos ritus non ſinit innovari, 589, 591.
*Timiditas* morbus graviſſimus, 379. malitiæ pœna, 432, 433.
*Timidi* in militiam non aſcribendi, 379.
*Timor*, quid, 204. mala largè ſuppeditat, 420.
*Tintinnabula* in Pontificis veſtitu, 153, 226.
*Torpor*, 415.
*Tributa* gravia civitatibus nè imponantur, 287. eorum exactores vulgo inhumani, *ibid.*
*Triptolemus* frumenti ſerendi Autor primus, 409.
*Typhon* Senator Judæus, 528.
*Tubæ*, 295.
*Tubarum* Feſtum, 295, 296.
*Tyranni* quaſi carnifices publicè à Deo conſtituti, 642. graviter & ipſi denuo puniti, *ibid.* aſtu res ſuas moliuntur, 671.
*Tyrannis* in tempus aliquod non inutilis, 641. ad bonos emendandos, *ibid.* & ad improbitatem repellendam, 642.
*Tyrannus* quaſi pœna publica, 641. Ejus vita qualis, 640. unà cum cognatis necetur, 326, 644.

V U.

V*Accæ* Rufæ cineres, 252.
*Vaſa* domus funeſtæ polluta, 333.
*Velum* Tabernaculi, 148.
*Venatio* progymnaſma futurorum militum, 41, 90, 356, 644.
*Venatores* de prædâ ſuâ nè comedant, 356.
*Veneficorum* ſupplicia, 315, 316, 317.
*Venia* pœnitentiam generat, 672.
*Venter* cupiditatis præſepe, 235.
*Venter* & Pedes hoſtiarum abluuntur, 242.
*Venti* utiles etiamſi nonnullis naufragiorum ſint cauſæ, 642. ſeptentrionales ſaluberrimi, 151.
*Venus* cœleſtis, 480.
*Verbum*, Dei imago, 225. Mundi conditor, *ibid.* univerſa continet & replet, 604, 606, 655. æternum, 604, 606. rerum ſigillum, 606, 625. Deus ſecundus, 625.
*Veritas* Dei comes, 162. Ejus tum nomen, tum opus honorandum, 181. res precioſa, 346. bonorum fons, 477. ejus vis alliciendi, 496.
*Veritas* & illuſtratio in Pontificis pectorali, 347.
*Vernum* tempus, 117.
*Verſionis* ex una lingua in aliam difficultas, 140.
*Veſpæ* ad impios oppugnandos miſſæ, 423. cujuſnam ſunt ſymbola, 679.
*Veſtitus* decori ratio habetur à lege, 378. muliebris à viro ne ſumatur, *ibid.*
*Via* publica non incedendum, 445.
— Regia quænam, 364.

F I N I S.

*Vicarii* principis, quales eſſe debent, 364.
*Victus* tenuis ad virtutem prodeſt, 163, 239. tum corpori tum animo ſalutaris, 239. à viris ſummis probatus, 273, 274.
*Vidua* benignè tractanda, 365. ſtupratæ pœna, 310.
*Viduarum* & Orphanorum cura, 675.
*Vini* uſus quam noxius, 227. inſipientiæ potio, 483.
*Violentum* nihil diuturnum, 498, 612.
*Virga* Moſis fit ſerpens, 93.
*Virginem* qui nuper duxit, ne ad bellum proficiſcatur, 380.
*Virgo* captiva, 393.
*Virtus* rara, 377. à peſſimo quoque laudata, 16. vulgò inviſa, 265. ejus habitus & forma, 267. quævis, abſoluta & perfecta, 360. in propinquo poſita, 456. cum voluptuariis non habet commercium, 163. ſapientum patria, 438. non quantitate ſed qualitate cenſetur, 426. libertatem affert, 445, 468, 469.
*Virtutes* ſapientis fœlicitatem offerunt civitatibus, 279. Pacis & Belli, 404. virgines, 416.
*Virtutis* & voluptatis conflictus perpetuus, 63.
*Virtutum* concentus, 135.
*Viſûs* inter ſenſus excellentia, 23, 100, 263, 333. animæ imago, 23, 332. ad Philoſophiam Dux, 665. ejus laudes, 263, 330, 331.
—— Oculorum & Animæ, 9.
*Vita* humana, ſomnium, 50. caligine oppleta, 414. contemplativa & practica, 197, 382. perfecta ex dictorum & factorum concentu, 406.
*Vitæ* bonorum ſunt leges non ſcriptæ, 438.
*Vitellius* Syriæ Præſes, 580.
*Vitulus* aureus, 320.
*Ulcera* Ægyptiis inflicta, 100, 101.
*Ungula* Fiſſa, cujuſnam ſymbolum, 353.
*Unitas* mentis ſplendidiſſimæ ſymbolum, 179. & cauſæ primæ, 329.
*Volatilia* munda & immunda, 355.
*Voluptas*, quid, 204, 674. Ejus habitus & forma, 265. meretricis inſtar dilecta, *ibid.* pulchritudo aſcititia, 267. vitiorum omnium fons, 268, 269. vis quanta, 300, 301, 381. ejus vitium ex corpore maximè oritur, 301.
*Vota* incogitanter facta, 276. incunctanter repræſentanda, 277. virginum & uxorum, 274. viduarum, *ibid.* legum de votis Allegoria, 275.
*Votum* magnum quomodo peragitur, 249.
*Voventis* ſe ipſum, pretium redemptionis, 276,
*Vox* Dei, oculis etiam percipitur, 185, 186, 188.
*Urna* Fictilis, cujus figura, 309.
*Uſuræ* vetantur, 291.
*Uterus* naturæ officina, 494.
*Vulgaria* non ſectanda, 445.
*Vulgus* quam inſtabile, 112, 555. in pejora proclive, 522.
*Vultus* ingenui hominis indicium, 56.
*Uxor* de virginitate læſa defamata, 312, 313. adulterii ſuſpecta, 308, 309, 310. repudiata, non reducenda, 304.
*Uxores* duæ ſibi mutuò infenſæ in quovis habitant, 265.

X.

X*Anthii* pro libertate occumbunt, 464.
*Xenophon* & Plato duo celebria convivia deſcripſerunt, 680.

Z.

Z*Eno* Elentes acerbè cruciatus linguam demorſam exſpuit, 460.
*Zenonis* Stoici dictum de viro probo, *ib.*